HALEPLİ EDĪB DĪVĀNI

(İnceleme-Tenkitli Metin-Cinaslar Sözlüğü)

Cafer MUM

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

I. CİLT

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı için öngördüğü
DOKTORA TEZİ
olarak hazırlanmıştır.

Ankara
Kasım, 2004

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan ....
Prof. Dr. Cem DİLÇİN

Üye ....
Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Üye ....
Prof. Dr. F. Tulga OCAK

Üye ....
Prof. Dr. Osman HORATA (Danışman)

Üye ....
Yard. Doç. Dr. Fatma S. KUTLAR OĞUZ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

27./12/2004

Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Doktora yapmak üzere Hacettepe Üniversitesi'nde görevlendirildiğim ilk günden itibaren, ilişkilerin içtenlik ve bilgi alış verişi üzerine kurulduğu bir ortamda yaşamanın mutluluğunu daima yaşadım. Böyle sıcak ve faydalı bir ortam hazırladıkları için bütün Bölüm çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında hocalarımın çok büyük desteğini gördüm. Bu bağlamda, hem ders hem de tez aşamasında bilgi ve tecrübesinden yararlanma imkânı bulduğum hocam Prof. Dr. F. Tulga Ocak'a; tez danışmanlığım görevini üstlenerek çalışmamın her aşamasında yol göstericiliğini eksik etmeyen, yazdıklarımı büyük bir titizlikle kontrol eden ve hatalarımı düzelten hocam Prof. Dr. Osman Horata'ya; Tez İzleme Komitesi'nde yer alarak bilgi ve tecrübeleriyle çalışmamıza ışık tutan hocam Prof. Dr. İsmail Ünver'e; gerek sağladığı kolay çalışma ortamıyla gerekse değerli fikirleriyle çalışmamıza katkıda bulunan hocam Prof. Dr. Dursun Yıldırım'a; Cinaslar Sözlüğü'nün hazırlanması konusunda bizleri teşvik eden hocam Prof. Dr. Cem Dilçin'e ve hiçbir konuda yardımını esirgemeyen hocam Yard. Doç. Dr. Fatma S. Kutlar'a teşekkür borçluyum.

Ayrıca şahsî kitaplığından yararlanmama imkân tanıyan hocam Doç. Dr. Hasan Çiftçi'ye, bilgisayar konusundaki deneyiminden yararlandığım Yüksel Onay'a, evde sağladığı rahat çalışma ortamı ve desteğinden dolayı eşim Güler'e, çalışmam esnasında kendilerini ihmal etmemi anlayışla karşılayan oğlum M. Sadık ve kızım N. Şeyma'ya da teşekkür ediyorum.

Cafer MUM

ÖZET

Halepli Edîb, XVIII. yüzyılın ilk yarısında yaşamış önemli bir şairdir. Şairin hacimli bir Divanı vardır. Dönemin biyografi kaynaklarında şairin adı geçmediği için bugüne kadar araştırmacıların dikkatini hiç çekmemiştir. Bu çalışma, Halepli Edîb ve Divanı üzerine yapılan ilk çalışma özelliğini taşımaktadır.

Halepli Edîb Dîvânı'nın üç nüshası vardır. Bu nüshaların karşılaştırılması sonucu kurduğumuz "Tenkitli Metin"de sırasıyla 1 dîbâce, 16 kaside, 10 tarih, 2197 gazel, 47 tahmis, 12 müseddes, 627 rubâî, 55 nazm, 235 kıt'a, 15 lügaz, 37 muamma ve 121 müfret bulunmaktadır.

Divan üzerine yapılan incelemede, Halepli Edîb'in şiirlerinde daha çok hikemî konulara ve sosyal eleştiriye yer verdiği, bunun yanı sıra aşk ve rintlik gibi klâsik temaları da işlediği tespit edilmiştir. Şairin en önemli üslûp özellikleri, cinas sanatını daha önce başka şairlerde görülmemiş bir yoğunlukta kullanmak, şiirinde Sebk-i Hindî'nin her iki kanadına ait özelliklere çokça yer vermek, bu bağlamda "duyu karışıklığı" ve "paradoksal tasvir" özelliği gösteren ifadeler kullanmak, yüzlerce "berceste mısra" söylemek ve daha önce Divan şiirinde pek kullanılmamış yabancı yeni sözcüklerle yüklü ağır ve külfetli bir dil kullanmaktır.

Çalışmanın sonunda ise, Halepli Edîb Dîvânı'ndaki cinasların yer aldığı "Cinaslar Sözlüğü" bulunmaktadır.

ABSTRACT

Edîb of Halep was an important poet who lived in the first half of the 18 century. He had a voluminous Divan. Because his name was not in the biographies of poets, up till today, researchers have not been attracted by his works. This study has been the first work done on the Dîvâns of Edîb of Halep.

The Dîvân by Edîb of Halep had three hand-written copies. The edition critic has done the comparison of these copies and contains the following: 1 dîbâce, 16 kaside, 10 tarih, 2197 gazel, 47 tahmis, 12 müseddes, 627 rubâî, 55 nazm, 235 kıt'a, 15 lügaz, 37 muamma and 121 müfret.

In the examinee done on the Divan, the poems of Edîb of Halep have been noted to give more importance to didactic subjects and social criticisms. In addition to these, classical topics such as love and "rind" were treated. The poet's most important stylistic characteristics are: the intensive use of homonyms unlike other previous poets. He uses the two Indian styles in his poems. In this context, synaesthesic and paradoxical images are used. Hundreds of proverbial lines are also used. New words not previously used in Divan poems are encountered. For these reasons, the poet's language is difficult to understand.

Finally, at the end of this study, there is a dictionary of the homonyms used in the Dîvân by Edîb of Halep.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: bakınız
C.	: Cilt
çev.	: çeviren
Far.	: Farsça
G.	: Gazel
haz.	: hazırlayan
Hin.	: Hintçe
Hz.	: Hazret-i
İt.	: İtalyanca
Ks.	: Kaside
Kt.	: Kıt'a
Lat.	: Latince
Lg.	: Lügaz
Mf.	: Müfret
Ms.	: Müseddes
Mu.	: Muamma
Nz.	: Nazm
öl.	: ölümü
R.	: Rubâî
s.	: sayfa
S.	: Sayı
Sür.	: Süryanice
T.	: Türkçe
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Th.	: Tahmis
Tr.	: Tarih
ty.	: yayım tarihi yok
v.s.	: vesaire
Yun.	: Yunanca
yy.	: yayım yeri yok

1. BÖLÜM

HALEPLİ EDÎB'İN HAYATI VE ESERLERİ

ÖNSÖZ

XVIII. yüzyıl, geniş şair kadrosuyla Türk edebiyatının çok verimli bir dönemidir. Halepli Edîb, kaynakların hiçbirinde bahsedilmemekle birlikte, birçok özelliğiyle öne çıkan, hatta devrinin önemli şairleriyle beraber anılmayı hak eden önemli bir şairdir. Kendi şiiri için ayırt edici bir üslûp özelliği olarak gördüğü cinas sanatını başarıyla uygulayarak hem bu alandaki yetkinliğini ortaya koymuş hem de yabancı kelimelerle yüklü üslûbuna bir mûsikî özelliği kazandırmıştır. Çalışmamızdaki "Cinaslar Sözlüğü"nde de görülebileceği üzere, şairin çok zengin bir dil malzemesi ve bu malzemeyi cinasa dönüştürürken kullanacağı kıvrak bir dil zekası vardır. Onun aynı beyitte "eşanlamlı" sözcükler kullanmaya da düşkünlüğü vardır. Cinasta yapılan ile tersinden bir benzerlik ilişkisi taşıyan bu uygulama, şairin cinas konusuna ne kadar çok yoğunlaştığını göstermektedir.

Halepli Edîb, Sebk-i Hindî'nin XVIII. yüzyıl Divan şiirindeki en önemli temsilcilerinden biridir. Beyit yapısına hâkim olan "muâdele" özelliği ve bu beyit yapısı içinde söylediği yüzlerce berceste mısraıyla söz konusu üslûbun Sâ'ib-i Tebrîzî tarzını başarıyla temsil eden şair, şiirlerinde yer alan paradoksal tasvirlerin, üslûp araştırmacıları tarafından "hiss-âmîzî" olarak adlandırılan "duyu karışıklığı"nın ve soyut kavramları somutlaştırma bağlamında kullanılan izâfet-i itibârîlerin çokluğuyla da aynı üslûbun Bîdil-i Dihlevî'de somutlaşan diğer tarzında kendini ortaya koymuştur.

Halepli Edîb'in kullandığı şiir dili de Divan şiiri bağlamında me'nûs olmayan kelimelerle yüklü ağır ve külfetli bir dil olması yönüyle dikkat çekmektedir. Sebk-i Hindî'nin yeni mazmûn yaratmak için yeni kelimeler kullanma özelliğinin yanı sıra, şairin üslûbunda birinci derecede belirleyici bir konuma sahip olan cinas sanatının da bu ağır ve külfetli dilin oluşmasında büyük etkisi vardır.

Halepli Edîb, gazel ve rubâî nazım şekillerinde en fazla şiir yazan Divan şairlerinden biridir. O, 2197 gazeliyle gazel alanında Edirneli Nazmî ve Muhibbî'den hemen sonra, 627 rubâîsiyle de Azmî-zâde Hâletî'den önce gelmektedir. Onun şiirlerinde muhteva unsurları olarak hikemî konular ve sosyal eleştiri ön plândadır.

Diğer muhteva unsurları ise rintlik ve aşk gibi klâsik temalar ile bazen sosyal eleştiri ve hiciv, çoğunlukla da rint-zahit çatışması bağlamında gündeme gelen "cinsellik"tir.

Doktora Tezi olarak hazırladığımız bu çalışma, dönemin kaynaklarında adı geçmediği için araştırmacıların dikkatini çekmemiş olan Halepli Edîb ve onun hiçbir çalışmaya konu olmamış olan Divanı üzerine yapılan ilk çalışma özelliğini taşıyor.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. I. Bölüm'de önce eserinden hareketle Halepli Edîb'in hayatı hakkında bilgi verildi, sonra ise eserleri üzerinde duruldu. II. Bölüm'de Halepli Edîb Dîvânı nazım tekniği, muhteva ve üslûp bakımından incelendi. Nazım Tekniği başlığında eserdeki nazım şekilleri ve türleri ile vezin, kafiye, redîf ve cinastan oluşan müzikal unsurlar hakkında bilgi verildi. Muhteva başlığı altında şairin dinî-ahlâkî fikirleri, sosyal eleştirileri, aşk ve rintlik konusundaki duygu ve düşünceleri üzerinde duruldu. Tezde, tabiat ve kozmik âlem gibi hemen her şairde aynı özelliklerle bulunan konular üzerinde durulmadı. Üslûp başlığı altında ise eserden hareketle şairin üslûbu belirlenmeye çalışıldı. III. Bölüm'de Halepli Edîb Dîvânı'nın üç nüshanın karşılaştırılması sonucu oluşturulan tenkitli metni yer almaktadır. Aynı bölümün başında Divan nüshaları tanıtıldı, tenkitli metinde takip edilen metot ve uygulanan transkripsiyon sistemi hakkında bilgi verildi. IV. Bölüm'de ise Cinaslar Sözlüğü bulunmaktadır. Aynı bölüm başında Cinaslar Sözlüğü hazırlanırken takip edilen yöntem hakkında kısa bir bilgi yer almaktadır. Çalışmanın en son kısmında da Kaynaklar bölümü bulunmaktadır.

Hazırladığımız bu çalışma, XVIII. yüzyıl Türk edebiyatının hiç tanınmayan bir şairini gün yüzüne çıkarma ve onun hacimli Divanının tenkitli metnini bilim âlemine sunma amacını taşımaktadır. Çalışmanın sonundaki Cinaslar Sözlüğü ise, hem şairin üslûbunda belirleyici bir konuma sahip olan cinasları ortaya koyması hem de sözlük çalışmalarına farklı bir katkı sağlaması yönüyle önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın özellikle XVIII. yüzyıl Divan şiiri üzerinde çalışanlar için yararlı olacağını düşünüyoruz. Metinlerin okunmasında ve yorumlanmasında hatalarımız elbette olmuştur. Hatalarımızın tespit edilip gösterilmesi, çalışmamızın daha sağlıklı bir çalışma olmasına yardımcı olacağı gibi bize de mutluluk verecektir.

1. BÖLÜM: HALEPLİ EDÎB'İN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Türk edebiyatı tarihi içinde XVIII. yüzyıl birçok bakımdan verimli bir yüzyıldır. Bu verimlilik, Nedîm ve Şeyh Gâlib gibi önemli şahsiyetlerin yetişmesinde olduğu gibi şair kadrosunun zenginliğinde de kendini göstermektedir. Bu yüzyılda yetişen şair sayısı diğer yüzyıllara nazaran dikkat çekici oranda yüksektir (Horata 2002: 138-139).

Gerek bu döneme ait biyografik eserlerin çokluğu ve gerekse yaşadığımız çağa yakınlığı nedeniyle daha iyi tanıma ve tahlil etme imkânına sahip olduğumuz XVIII. yüzyılın şiir ve şair tablosu, birçok bilimsel çalışmaya konu olmuş ve yapılan en son çalışmalar sayesinde neredeyse tamamen aydınlatılmıştır (Horata 2002b ve 2004). Fakat bu, bundan böyle söz konusu yüzyıla ait birtakım yeni verilerin ortaya çıkmayacağı, dönemin kaynakları tarafından kaydedilmemiş bazı şahsiyet ve eserlerin bulunamayacağı anlamına gelmemektedir. Doktora tezimizin konusu olan Halepli Edîb ve onun hacimli Divanı, XVIII. yüzyıl edebiyat tarihinin bundan sonra da zenginleşmeye devam edeceğini göstermektedir.

Halepli Edîb Efendi, dönemin tezkirelerinde ve diğer biyografik eserlerinde yer almayan bir şairdir. Fakat İstanbul kütüphanelerinde bulunan Divan nüshaları XX. yüzyılda bazı araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Dolayısıyla şairin ilk defa gündeme gelmesi Divanının kütüphanelerdeki nüshaları sayesinde olmuştur. Şairin kimliğiyle ilgili tartışmalar da bundan sonra başlamaktadır. Gerek şairin mahlası ve gerekse İstanbul Üniversitesi T. 124 numaralı nüshanın başında yer alan "Ḥalebli meşāhīr-i şuʿarādan merḥūm Edīb Efendiniñ dīvān-ı belāġat-ʿünvānıdır" kaydı, araştırmacıları, üç nüshası tespit edilen Divanının Halep asıllı ve Edîb mahlaslı bir şaire ait olduğu sonucuna ulaştırmıştır. Fakat dönemin biyografik kaynaklarında aynı mahlası kullanan Halep asıllı bir şairin yer alması şairin kimliği üzerinde tartışmaya yol açmıştır. Halep asıllı ve Edîb mahlasını kullanan bir şair ilk defa Safâyî Tezkiresi

tarafından kaydedilmiştir. Aynı bilgi daha sonra Şeyhî ve diğer biyografi yazarlarınca tekrar edilmiştir.

Safâyî'nin verdiği bilgiye göre, adı Mahmûd olan bu şair Halebü'ş-Şehbâ'dan çıkmış, İstanbul'da eğitim gördükten sonra Anadolu'da bazı kadılık görevlerinde bulunmuş ve Alaşehir kadılığından ma'zûlen 1079/1668 tarihinde vefat etmiştir (Safâ'î e's-Sinobî 20b) . Şeyhî'de de hemen hemen aynı bilgiler yer almakta, Safâyî'den farklı olarak ölüm yeri olan Yenişehir de belirtilmektedir (Şeyhî Mehmed b. Hasan 319a). Nuhbetü'l-Âsâr, Mecelletü'n-Nisâb ve Sicill-i Osmânî'de ise bu bilgiler çok kısa verilmiştir (Abdulkadiroğlu 1999: 9-10; Müstakîm-zâde Süleyman Saadeddin Efendi 92b; Mehmed Süreyyâ 1997: IV/I 382).

Son dönem kaynaklarından Tuhfe-i Nâilî'de şairin Halepli, Alaşehir kadısı ve 1154/1741 tarihinde hayatta olduğu belirtildikten sonra, "Erzurumlu Mahmûd Edîb ile karıştırarak me'hazların cümlesi 1079 tarihinde vefat ettiğini söylüyorlarsa da 124 numaralı Divanda 1154 tarihini gösteren tarihler vardır" değerlendirmesinde bulunulmaktadır (Tuman 2001: 1231-1232). Nâil Tuman bu bilgileri verdikten sonra biri Safâyî ve Şeyhî tarafından örnek olarak verilen, diğeri ise tez konumuz olan şairin divanından olmak üzere iki beyit aktarmaktadır. Bu da gösteriyor ki Nâil Tuman, elimizde üç nüshası bulunan Divanın eski kaynaklarda adı geçen şaire ait olduğuna, ama söz konusu kaynakların şairin ölüm tarihi konusunda yanıldıklarına inanmaktadır. Aynı yaklaşımı katalog çalışmalarında da görüyoruz (bk. İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu 1967: 3/721). Bu konuda ilk defa Sadeddin Nüzhet, kaynaklarda geçen Edîb ile kütüphanelerimizde Divan nüshaları bulunan Edîb'in farklı şairler olduğunu ortaya koymuş, bu ikinci şairin kaynaklarda geçmeyen bir şair olduğu tespitini yapmıştır (bk. Ergun 1946: 1216-1218).

Eldeki veriler bir arada değerlendirildiğinde, Sadeddin Nüzhet'in *Türk Şairleri*'nde ortaya koyduğu düşüncelerin bu konudaki en isabetli düşünceler olduğu görülmektedir. Çünkü Edîb mahlaslı ve Halep asıllı şairi ilk defa kaydeden Safâyî Tezkiresi 1132/1722 tarihinde yazılmıştır (Levend 1988: 308; eserin Millet Kütüphanesi'ndeki nüshasında 1132 tarihi vardır, bk. Safâyî). Elimizdeki Divan nüshalarında ise 1161'e kadar gelen tarihler vardır. Hatta Süleymaniye

Kütüphanesi'ndeki nüshada 1154'e kadar gelen bazı tarihler bizzat şairin kendi el yazısından çıkmıştır. Safâyî'nin, eserini yazdığı dönemde henüz hayatta olan birini sehven ölü olarak gösterdiğini düşünsek bile, 1079 ile 1161 tarihleri arasında 82 yıl gibi uzun bir zaman vardır. 1079'dan önce de şair olarak tanınmak, İstanbul'da tahsil görmek ve bazı kadılık görevlerinde bulunmak için herhâlde bir 40-50 yıla daha ihtiyaç doğar ki bu da şairin yaşını 120-130'a çıkarır. Safâyî'nin böyle bir yanlışa düştüğünü söylemek akla yatkın görünmemektedir. Nâil Tuman tarafından ileri sürülen Halepli Edîb'in Erzurumlu Mahmûd Edîb ile karıştırıldığı iddiası da doğru değildir. Çünkü Erzurumlu olan Edîb, Safâyî Tezkire'sinde ayrıca anlatılan bir şairdir (bk. Safâ'î es-Sinobî 26a). Öte yandan Erzurumlu olduğu iddia edilen şairin hakikatte Diyarbakırlı ve adının da Mahmûd değil Mehmed şeklinde olduğu Râmiz tarafından ileri sürülmüş, ölüm tarihi ise 1149 olarak verilmiştir (bk. Erdem 1994: 12). Esad Mehmed Efendi ise, biri Erzurumlu, diğeri Diyarbakırlı olan iki Edîb'in bulunduğunu söyleyerek Râmiz'in başlattığı tartışmaya daha farklı bir boyut kazandırmıştır (Oğraş 2001: 50). Yazdığı tarihlerden 1161'e kadar hayatta olduğu anlaşılan şairin bunlardan biri olması, hem tarihlerin bağdaşmaması hem de şairin Halepli olduğu konusunda herhangi bir kuşku bulunmaması nedeniyle imkânsızdır.

Halep asıllı olduğu söylenen Edîb ile Erzurumluluğu veya Diyarbakırlılığı üzerinde tartışmalar bulunan diğer Edîb için kaynakların verdiği örnek beyitlerin elimizdeki nüshaların hiçbirinde bulunmaması da, üzerinde çalıştığımız Halepli Edîb'in kaynaklarda yer almayan bir şair olduğunu göstermektedir. İsmail Belîğ'in eserinde diğer kaynaklarınkinden farklı ve fazla olarak verilen şiirler de hiçbir nüshada yoktur (Abdulkadiroğlu 1999: 9-10). Örnek olarak verilen şiirler üslûp bakımından da Halepli Edîb'e uymamaktadır. Çalışmamızın İnceleme bölümünde de görüleceği üzere Halepli Edîb'in en bariz üslûp özelliği cinas yapmak ve özellikle cinaslı kafiyeler kullanmaktır. Tezkire yazarlarının örnek şiirler verirken şairin bu denli belirgin olan üslûbunu göz ardı edecek kadar dikkatsiz davranmış olmaları düşünülemez.

Yukarıda verdiğimiz bilgiler, Halepli Edîb Efendi'nin, kaynaklarda Halepli olduğu söylenen ve aynı mahlası taşıyan şairden farklı biri olduğunu göstermektedir.

Gerek açıkladığımız nedenlerle gerekse aşağıda aktaracağımız beyitlerin şairin Halepliliği konusunda hiç bir tereddüde yer bırakmayacak kadar net ifadeler taşıması nedeniyle, Erzurumlu veya Diyarbakırlı diye üzerinde tartışmaya girilen öteki Edîb de tartışma dışında kalmaktadır.

Yukarda bahsi geçmeyen iki kaynaktan daha söz etmek istiyoruz. Sabri Kalkandelen tarafından gündeme getirildiğini *Türk Şairleri*'nden öğrendiğimiz bu kaynaklardan biri Bağdatlı İsmail Paşa'nın Keşfü'z-Zünûn zeyli, diğeri ise Mısır Milli Kütüphanesi'nin Türkçe yazmalar katalogudur (bk. Ergun 1946: 1216). Mısır Milli Kütüphanesi'nin katalogunda şu kaydı görüyoruz:

ديوان اديبى: تاليف: على اديبى بقالزاده المتوفى سنة ١٠٦٧
اول: اول رقم كش صحف دواوين الخ.

(Fihrisü'l-mahtûtâti't-Türkiyye el-Osmâniyye H-S:52).

Yukarıdaki kayıtta da görüldüğü gibi katalogda ismi geçen şair, Bakkal-zâde Edîbî'dir. Ölüm tarihi de 1027'dir. Kuşkuya neden olan eserin başında yer alan mensur kısmın ilk satırının Halepli Edîb Dîvânı'nın ilk satırıyla olan benzerliğidir. Söz konusu eseri gidip yerinde görme imkânımız bulunmadığı için kesin bir yargıda bulunamıyoruz. Fakat hamdelede yer alan bu ifadenin bir kalıp ifade olarak birden fazla kişi tarafından kullanılmış olması bize pek garip gelmemektedir. Evrenin divanlara benzetilerek Tanrı'nın bu divanlara yazı, yani kaderi yazması hayâli her şairin kolaylıkla yakalayabileceği çok da yabancı olunmayan bir hayâldir.

Bağdatlı İsmail Paşa tarafından verilen bilgi ise şöyledir:

ديوان الاديب: هو عبد الله بن فتح الله بن نعمة الله الحلبى
المتوفى سنة ١١٦١ - احدى و ستين و مائت و الف

(Bağdatlı İsmail Paşa 1945: 1/489).

Bağdatlı İsmail Paşa'nın verdiği bu bilgi, muhtemelen T. 124 numaralı nüshadaki 1161'den sonrasına ait tarihler nedeniyle pek dikkate alınmamıştır. Fakat bizce bu son derece önemli bir bilgidir. Çünkü adı geçen nüshada yer alan 1161'den sonrasına ait tarihlerde ciddi bir müstensih hatası vardır. Söz konusu tarihleri yeniden

hesapladığımızda, rakamla verilen tarihlerin harflerden çıkan sonuçla aynı olmadığını görüyoruz. Bu da müstensihin harfleri yanlış hesapladığını göstermektedir. Nitekim müstensih lafzen ve manen söylenmiş tarihlerin bile altına yanlış rakamlar yazabilmektedir. Söz konusu tarihlerin yeniden hesaplanması neticesinde elimizde kalan en son tarih 1161 olmuştur. Bu ise Bağdatlı İsmail Paşa'nın verdiği tarih ile örtüşmektedir. Yeni ve farklı bir bilgi tarafından yanlışlığı ortaya konmadığı sürece elimizdeki bu tek veriye güvenmek ve Halepli Edîb Efendi'nin adını Abdullah, ölüm tarihini ise 1161/1748 olarak kabul etmek durumundayız. 1156 olarak düşürülen bir tarihte şairin hastalıktan söz etmesi ve Tanrı'ya kavuşma arzusunu gündeme getirmiş olması da, onun bu tarihte ciddi bir hastalık geçirdiğini göstermektedir. Bu da şairin son yıllarındaki sağlık durumu hakkında önemli bir bilgidir (bk. İnceleme'mizin Tarihler bölümü).

Yukarıda değerlendirilen veriler, Halepli Edîb Efendi'nin 1150-1161 tarihleri arasında hayatta olduğunu kesin olarak ispatlamaktadır. Bağdatlı İsmail Paşa'nın verdiği 1161 tarihi de söz konusu verilerle çelişmemektedir.

Sadeddin Nüzhet'in *Türk Şairleri*'nde yer alan, "Şairin bir müddet Halep'te bulunduğu muhakkaktır. Halepli olduğu da tahmin olunabilir" şeklindeki sözleriyle Edîb Efendi'nin memleketi konusunda tereddüt göstermesi hem gereksiz hem de yanlıştır (Ergun 1946: 1217). Çünkü Divanda yer alan çok sayıdaki kanıt, şairin Halepli olduğunu kesin olarak ortaya koymaktadır. T. 124 numaralı nüshanın başında yer alan "Ḥalebli meşāhīr-i şuʿarādan merḥūm Edīb Efendiniñ dīvān-ı belāġat-ʿünvānıdır" kaydının yanı sıra, şairin Haleb'i metheden ve "Haleb" redîfli iki gazeli (bk. G. 46/1-9, G. 53/1-7), aynı bölgedeki Sâcûr nehri için düşülen tarih (bk. Tr. 2/1-3) ve birçok beyitte değişik münasebetlerle bu şehrin gündeme getirilmesi, şairin Halepli olduğunu göstermektedir. Özellikle bazı beyitlerde Halep vatan olarak anılmaktadır:

Künc-i vaṭan olmaġla ʿabes̱ ṣanma Edībā
Göñlümde ġınā māye-i genc-i Ḥalebiñdir (G. 222/9)

Olmasa ḥubb-ı vaṭan reh-ber-i āmālim Edīb
Dūrdan etmez idim kendimi ilḳā-yı Ḥaleb (G. 46/9)

Yukarıdaki ilk beyitte Halep "künc-i vatan" olarak adlandırılmıştır. İkinci beyitte ise şair, emellerine vatan sevgisi rehberlik ettiği için uzaklardan kendini Haleb'e attığını söylemektedir. Bu beyitte de adı geçen şehir vatan olarak anılmıştır. Bu beyit aynı zamanda şairin belli bir dönem Halep'ten uzak bir yerde yaşadığını da göstermektedir. Fakat nerelerde bulunduğu konusunda herhangi bir veri elde edilememiştir. Aşağıdaki beyitler de şairin memleketi hakkında akla gelebilecek her türlü kuşkuyu kesin olarak bertaraf etmektedir:

> Bulmaḳ nic'olur her Ḥalebī ṭabʿ-ı Edībi
> Ol zümrede bu hem Ḥalebī hem çelebīdir (G. 535/5)
>
> Sitāyişiyle müraccaḥ ederdi rūḥa lebiñ
> Edīb-i māhiri iẓhār edeydi rū Ḥalebiñ (G. 844/1)

Yukarıdaki beyitlerin ilkinde şair, "Her Halepli olan Edîb'in tabiatını nasıl bulur? Onlar arasında bu hem Haleplidir hem de çelebidir" demektedir. Diğer beyitte ise, "Haleb'in mâhir Edîb'i yüzünü gösterseydi övgüsüyle senin dudağını her bir ruha tercih ettirirdi" diyor. Başka beyitlerde de aynı şehir değişik bağlamlarda gündeme getirilmektedir (bk. G. 960/5, G. 137/5, G. 689/5, 1746/5 vb.). Böylece şairin Halepliliği kesinlik kazanmaktadır.

Daha öncede ifade edildiği üzere, Halepli Edîb Efendi'nin belli bir süre Halep'ten uzak bir yerde yaşadığı anlaşılmaktadır (G. 46/9). Fakat onun nerede ve ne amaçla bulunduğu konusunda herhangi bir bilgi sahibi değiliz. Mesleği konusunda da bilgimiz yoktur. Ama bazı beyitlerinden onun ilimle uğraştığı sonucu çıkarılabilir:

> Ne mümkin nüsḫa-i evṣāfıma reh-yāb-ı ʿilm olmaḳ
> Benim zīrā Edībā ʿālimānım cāhilānımdır (G. 439/5)
>
> Edībā ḳadr-i pest-i dānişim aʿlāyı pest etdi
> Edeydim ben daḫi dānişverīde iʿtilā derken (G. 979/9)

Yukarıdaki beyitlerin ilkinde Edîb Efendi, "Benim özelliklerim hakkında bilgiye ulaşmak nasıl mümkün olur? Ey Edîb, çünkü benim âlimlerim cahillerimdir" diyor. Diğer beyitte ise, "Ey Edîb, ben de alimlikte yükseleyim derken ilmimin az olan değeri daha yüksek olanları alçalttı" demektedir. Bu beyitlerden şairin ilim tahsilinde

bulunduğu ve tahsilini tamamladığı, fakat âlimlikte yükselmediğini göstermektedir. Arapça ve Farsçayı bu dillerde şiir söyleyecek kadar iyi bilmesi, şiirlerinde menus olmayan çok sayıda yabancı sözcük kullanması da onun çok iyi bir eğitim aldığını göstermektedir.

Belli bir süre Halep'ten uzakta yaşamış olması, sonra da vatan sevgisinin emellerine rehberlik etmesi sonucu kendini Haleb'e atması, şairin bazı memuriyet görevlerinde bulunmuş olma ihtimalini gündeme getirmektedir. Şiirlerinde İstanbul, Edirne, Hersek gibi birçok yer isminin geçmesi de bu ihtimali desteklemektedir. Çoğu zaman cinas bağlamında kullansa da şairin yer isimlerini çok fazla kullanması onun birçok yerde bulunduğunu düşündürmektedir. Aşağıdaki beyit çok açık olmasa da şairin en azından belli bir dönem memuriyet görevinde bulunmuş olması ihtimalini gündeme getirmektedir:

Geçdim binā-yı devlet ile kesb-i nāmdan
Ey bānī-i felek sen eliñ kes binâmdan (G. 1129/4)

Bu beyitte şair, "Devlet binasıyla nam elde etmekten geçtim. Ey feleğin bânîsi sen benim binamdan elini çek" diyor. Devlet aracılığıyla nam elde etmekten geçmek, bu işin peşine düşmekten vazgeçmek olarak yorumlanabileceği gibi, belli bir süre onunla meşgul olduktan sonra bırakmak şeklinde de anlaşılabilir. Şiirlerinde özellikle kadı, vali, hâkim gibi devlet görevinde bulunan kişilere karşı ağır eleştirilerde bulunması, yöneticilere mesafeli bir tavır takınması ve bu tavrı sürekli tavsiye etmesi de Edîb Efendi'nin devletin, özellikle de yargının işleyişi hakkında iyi derecede bilgi sahibi olduğunu göstermektedir. Yaşamına ışık tutabilecek özellikteki beyitlerinden ve devleti yönetenlere karşı takındığı tavırlardan onun bazı devlet görevlerinde bulunduktan sonra azledilmiş olması gibi bir ihtimal gündeme gelmektedir. Fakat şairin kimseye kaside sunmamış olması ve methiye içerikli kasidesinin hiç bulunmaması, onun devlette görev almış olsa bile, yöneticilere yakınlık sağlayacak herhangi bir üst düzey göreve gelmediğini göstermektedir. Çok velut ve üslûp bakımından da özellik sahibi bir şair olduğu hâlde dönemin hiçbir kaynağında yer almamış olması, çok yönlü bir dışlanmayı da düşündürmektedir. Fakat elimizde kesin bir kanıt bulunmadığı için şimdilik herhangi bir yargıda bulunamıyoruz.

Bazı şiirlerde birtakım tarikat ve tasavvuf ulularının adlarını övgüyle anan Edîb Efendi'nin mutasavvıflara sıcak bakan bir şahsiyet olduğu da söylenebilir. Adları anılan mutasavvıflar şunlardır: Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (G. 1922/1-6, Nz. 35/1-2), Şeyh Ebû Bekr-i Vefâyî (G. 2084/1-11), Şeyh Gazâlî (G. 332/3), Şeyh Rifâ'î (G. 260/2), Şeyh Ebû Sa'îd (G. 1736/2), Şeyh Bestâmî (G. 1849/5), Şeyh Geylânî (G. 2038/3). Ancak bunlar, şairin herhangi bir tarikat veya tasavvuf ekolüne intisap ettiğini gösterecek nitelikte şeyler değildir. Hikemî şiirler yazan bir şairin toplumun dinî hayatı üzerinde derin ve tarihî tesirleri bulunan bu kişilere kayıtsız kalmaması doğal ve sıradan bir olaydır. Farklı tasavvuf ekollerini temsil eden değişik isimlerin hepsinin de saygıyla anılması, onun herhangi bir tarikata bağlı olmadığını, fakat adları anılan şahsiyetleri önemsediğini gösterir. Rint-zâhit çatışması bağlamında da olsa şeyh ve mürit gibi bazı tiplere karşı çok ağır suçlamalarda bulunması ve eleştirilerinde müstehcen bir dil kullanması da şairin herhangi bir tarikat ve tasavvuf çevresi içinde yer almadığını göstermektedir.

Bazı beyitlerinden Halepli Edîb'in birtakım fizikî özelliklerine ulaşmak da mümkün görünmektedir:

Ġıdāsı çāk-ḫ˘urīdir dil-i remīdemiziñ
Naṣībi hīç ise cism-i ney-āferīdemiziñ (G. 801/5)

Siyehfām eyledik ḫaṭṭ-ı sefīd-i nā-be-hengāmı
Olaydı mūyumuz vā-reste-i reng-i ḥınā derken (G. 979/8)

Yukarıdaki beyitlerin ilkinden şairin zayıf bir bedene sahip olduğu anlaşılmaktadır. İkinci beyitte ise Edîb Efendi, "Kıllarımız kına renginden bir kurtulaydı derken yüzümüzdeki zamansız ağaran tüyleri siyaha boyadık" demektedir. Bu da şairin saç ve sakalının kestane renginde olduğunu göstermektedir.

Klâsik edebiyatımızın en hacimli Divanlarından biri olan elimizdeki eserinde sosyal hayata çokça yer veren Halepli Edîb Efendi'nin kendi özel hayatı hakkında, bir iki istisnaî örnek dışında hemen hiç bilgi vermemesi, bu edebiyatın en bariz özelliklerinden biri olan "tecrit"in sonucudur. Şairlerimizin mahlas kullanması da aynı "tecrit"in bir göstergesi değil midir?

1.2. ESERLERİ

Halepli Edîb Efendi'nin eserleri Divanı ve Divan nüshalarında yer alan kısa mensur yazılardan oluşmaktadır. Biyografik eserlerde yer almayan bir şahsiyet olması nedeniyle şairin başka eseri olup olmadığı konusunda kaynaklardan bilgi edinme imkânımız bulunmamaktadır. Katalog ve kütüphane araştırmalarımızda da şairin başka herhangi bir eserine rastlanmamıştır.

1.2.1. Dîvân: Edîb Efendi'nin bildiğimiz tek manzum eseri Divanıdır. Klâsik edebiyatımızın en hacimli divanlarından biri olan bu eserin bilinen üç nüshası vardır. Bunların ikisi İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde (T. 49 ve T. 124), üçüncüsü ise Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Es'ad Efendi 2602) bulunmaktadır. Yurtiçi ve yurtdışı kütüphane kataloglarında başka nüshalara rastlanmamıştır. Özellikle Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi bölümünde yer alan nüsha, bizzat şair tarafından kontrol edilmiş, bazı şiirlerde düzeltme ve değişiklikler yapılmış, bazı şiirlerin üzerine çizgi çekilmiş ve gerek çerçeve dışına gerekse boş olan diğer kısımlara öncekilerden çok daha fazla yekûn tutacak oranda şiir ilave edilmiş olması bakımından son derece önemli bir nüshadır. Nüshalar ve Divan hakkında ilgili bölümlerde ayrıntılı olarak bilgi verilecektir.

1.2.2. Mensur Eserler: Halepli Edîb Efendi'nin aslında Divan dışında müstakil kitap hâlinde herhangi bir eseri yoktur. Ancak Divan nüshalarında şairin kısa bazı nazım-nesir karışık yazıları bulunmaktadır. Bunlardan üçü muhtelif konularda yazılmış didaktik makaleler, biri ise iyiliksever ve cömert bir adamın başka birine yaptığı iyiliği konu alan bir hikâyedir. Edîb Efendi'nin bu yazılarındaki manzum bölümler, Divanın tenkitli metninde ilgili nazım şekilleri arasına yerleştirilmiştir. Her dört yazıda da çok ağır ve ağdalı bir nesir dili kullanılmıştır. Söz konusu yazıların tanıtıldığı aşağıdaki paragraflarda, iki yazı başlıksız olduğu için, yazıların konusunu en iyi özetleyecek ifadeler yine aynı metinlerden seçilerek köşeli parantez içinde başlık olarak kullanıldı.

1.2.2.1. [Penc Haslet-i Makbûle]: Divanın her üç nüshasında da yer alan bu yazı, manzum-mensur karışık kısa bir makaledir (S 136b, Ü1 307b, Ü2 3b).

Makalenin başlığı bulunmamaktadır. 5 beyitlik bir kıt'a ile giriş yapılmakta ve söz konusu kıt'ada "Penc Haslet-i Makbūle" olarak isimlendirilen hulûs, sıdk, sabır, kerem ve re'fet kavramları sırasıyla mensur olarak anlatılmaktadır. Her kavramın açıklaması bir rubâî ile bitirilmektedir. Makalenin sonunda kaside nazım şekliyle yazılmış didaktik muhtevalı 15 beyitli bir şiir yer almaktadır. Mensur kısımlarda ağır ve ağdalı bir dil kullanılmıştır.

1.2.2.2. Makâle-i Hülâsatü'l-Cûd: Sadece iki nüshada bulunan bu kısa yazı, başlığından da anlaşılacağı üzere, cömertliği konu alan bir makaledir (Ü1 308b, Ü2 6a). Makaleye bir rubâîyle giriş yapılmakta, sonra da makbul olan cömertliğin nasıl olması gerektiği mensur olarak anlatılmaktadır. Makalenin sonunda aynı konuda ve kaside nazım şekliyle kaleme alınmış 19 beyitlik didaktik bir şiir yer almaktadır. Mensur kısımlarda ağır ve ağdalı bir dil kullanılmıştır.

1.2.2.3. Makâle-i Siretü'l-Ahbâb: Makale sadece iki nüshada bulunmaktadır (Ü1 308b, Ü2 7a). İki beyitlik bir kıt'anın ardından arkadaşlık ve dostluğun gereklerinin neler olduğu ağır ve ağdalı bir dille kısaca anlatılmaktadır. Makale 33 beyit uzunluğunda didaktik bir kaside ile bitirilmektedir.

1.2.2.4. [Evsâf-ı Cemîle-i Küremâ]: Sadece bir nüshada bulunan bu yazı kısa mensur bir hikâyedir (Ü1 306b). Başında bir kıt'a, sonunda ise bir rubâî yer almaktadır. Hikâye içinde ise bazı Arapça beyitler vardır. Hikâyenin seyri şöyledir: Zengin, cömert ve aynı zamanda hoşsohbet bir adam bir gün evinden ayrılıp etrafı dolaşır. Karşılaştığı bir konaktan bir içim su talep eder. Suyu güzel bir cariye getirir. Aralarında karşılıklı iltifatlarla dolu bir sohbet geçer. Adam ev sahibinin nerede olduğunu sorar. Adamın cömertlik ve misafirperverliği nedeniyle borçlandığı ve borçlarını ödeyemediği için de hapse atıldığını öğrenir. Bunun üzerine borç sahiplerinin tam listesini cariyeden alıp adamın bütün borçlarını öder ve onu hapisten kurtarır. Hikâyede ağır ve ağdalı bir dil kullanılmıştır.

2. BÖLÜM

İNCELEME

2. BÖLÜM: İNCELEME

2.1. NAZIM TEKNİĞİ

Halepli Edîb Dîvânı'nın nazım tekniğinin inceleneceği bu bölümde inceleme iki başlık altında yapılacaktır. Nazım Şekilleri ve Türleri başlığı altında nazım şekillerine ve nazım türlerine göre tasnif edilmiş şiirler hakkında genel bilgiler verilecektir. Müzikal Unsurlar başlığı altında ise eserdeki vezin, kafiye, redîf ve cinas uygulaması anlatılacaktır.

2.1.1. NAZIM ŞEKİLLERİ VE TÜRLERİ

Halepli Edîb Dîvânı'nda nazım şekline göre tasnif edilen şiirler, kaside, gazel, tahmis, müseddes, rubâî, nazm, kıt'a ve müfretlerdir. Türlere göre tasnif edilen şiirler ise tarih, lügaz ve muammalardır.

2.1.1.1. NAZIM ŞEKİLLERİ

Edîb Efendi'nin kullandığı nazım şekilleri, kaside, gazel, tahmis, müseddes, rubâî, nazm, kıt'a, mesnevî ve müfrettir. Bu nazım şekilleri arasında mesnevî, sadece birkaç lügazde kullanılmıştır. Gerek şiir gerekse beyit sayısı bakımından en fazla yer kaplayan nazım şeklini ise gazeller oluşturmaktadır.

2.1.1.1.1. Kasideler: Halepli Edîb Dîvânı'nda sadece 16 kaside yer almaktadır. Bu kasidelerin en uzunu 99 beyitlidir (Ks. 1). En kısa kasideler ise 15 beyitten oluşmaktadır (Ks. 12, 13). Diğer kasidelerden dördü 45 beytin üzerinde (Ks. 2, 3, 4, 5), geriye kalanlar ise 19 ila 37 beyit arasındadır. Kasidelerden sadece ikisinde başlık bulunmaktadır: *"Ḳaṣīde-i Mir'ātü'l-Edeb"* (Ks. 1), *"Ḳaṣīde-i Minhācü'l-ʿUşşāḳ"* (Ks. 3). Edîb Efendi'nin kasidelerinde, nesip, methiye, fahriye ve dua gibi kaside bölümleri bulunmamaktadır.

Konu bakımından biri dışında bütün kasideler didaktik özelliktedir. Didaktik özelliği olmayan söz konusu kasidede, kasidelerin nesip bölümlerinde işlenen bağ ve çemen tasvirine yer verilmiştir (Ks. 11). Şair, baş tarafları naat özelliği gösteren

"Ḳaṣīde-i Mir'ātü'l-Edeb" başlıklı kasidesinde edep ve ahlâk, *"Ḳaṣīde-i Minhācü'l-ʿUşşāḳ"* başlıklı kasidesinde ise sevgi ve aşk çerçevesinde bazı değerlendirmelerde bulunmaktadır (Ks. 1, Ks. 3). Başka bir kasidenin ikinci yarısında da aşk üzerinde durulmuştur (Ks. 6). Bir kasidede ise aşktan kaynaklanan acı ve ıstırap duygusu işlenmiştir (Ks. 7). Diğer kasidelerde ise, zenginlik ve cömertlik (Ks. 2, Ks. 15), arkadaşlık ve dostluk (Ks. 12), ihlas ve samimiyet (Ks. 16) gibi konular işlenmektedir. Bir kasidede de çeşitli olgu ve olaylar sebep-sonuç ilişkisi bağlamında ele alınmaktadır (Ks. 4). Şairin hiçbir kasidesinde methiye bulunmamaktadır. Dolayısıyla şairin herhangi bir kimseye sunulmak üzere yazılmış herhangi bir kasidesi de yoktur.

2.1.1.1.2. Gazeller: Halepli Edîb Dîvânı'nda ana gövdeyi gazeller oluşturmaktadır. Üç nüshanın karşılaştırılması sonucu meydana gelen tenkitli metnimizde 2197 gazel yer almaktadır. Bu sayı ile Edîb Efendi, en fazla gazel söyleyen Divan şairleri arasında üçüncü sıraya yerleşmektedir. Bilindiği üzere 7777 gazeliyle Edirneli Nazmî, bu alanda rekor sahibidir (Köksal 2001: 97). Muhibbî ise, 2799 gazeliyle ikinci sıradadır (İpekten 1994: 12).

Halepli Edîb Dîvânı'nda Arap alfabesindeki her harfte gazel yazılmıştır. En fazla gazel yazılan harfler, 605 gazelle he (% 27,5), 506 gazelle re (% 23), 421 gazelle ye (% 19,1), 206 gazelle nûn (% 9,3), 134 gazelle ze (% 6), 98 gazelle kâf (% 4,6), 63 gazelle mim (% 2,9) ve 40 gazelle elif (% 1,8) harfleridir. Ẓe ve ʿayın harfleriyle 1'er; s̱e, ḥe, ḫı, ẕâl, ṭı ve ġayın harfleriyle 2'şer; sin, ṣâd ve ḍâd harfleriyle 3'er; fe harfiyle 5, vâv harfiyle 6, cîm harfiyle 7, dâl harfiyle 9, şin harfiyle 11, be harfiyle 13, lâm harfiyle 15, te harfiyle 16, ḳâf harfiyle ise 18 gazel yazılmıştır.

Edîb Efendi'nin gazelleri genellikle 5 beyitlidir. 5 beyitli gazel sayısı 1880'dir. Bu ise toplam gazel sayısının % 85,6'sını teşkil etmektedir. 7 beyitli gazeller 233 sayısıyla ikinci (% 10,6), 9 beyitli gazeller ise 58 sayısıyla üçüncü sırayı (% 2,6) almaktadır. Toplam gazel sayısının ancak % 1,2'sini oluşturan diğer 26 gazelin 4'ü 6, 2'si 8, 3'ü 10, 9'u 11, 5'i 15, 1'i 16, 1'i 17, 1'i de 37 beyitlidir. Gazellerin toplam beyit sayısı ise 11867'dir.

Gazellerin 17'si Farsça (G. 15, 32, 33, 34, 35, 38, 39, 87, 88, 89, 914, 938, 954, 955, 998, 1103, 2128), 4'ü Arapça (G. 22, 59, 1890, 2127), diğerleri ise Türkçedir. Türkçe ve Farsça bütün gazellerde mahlas bulunmakla birlikte, Arapça 4 gazelin sadece bir tanesinde mahlas vardır (G. 2127). Diğer 3 Arapça gazelde mahlas yoktur. Türkçe gazellerin 45 tanesinde Arapça veya Farsça beyitler veyahut Türk, Arap ve Fars dilleriyle yazılmış mülemma beyitler vardır.

Divanda 11 musammat gazel mevcuttur (G. 178, 608, 619, 981, 985, 1200, 1294, 1525, 1790, 1828, 1877). Bunlardan beşi aruz vezninin *müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün* kalıbıyla, diğerlerinin ise her biri farklı bir kalıpla yazılmıştır.

"Ġazel-i bī-Nüķaṭ" başlığıyla verilen 5 beyitli Türkçe bir gazelde ise noktalı harf hiç kullanılmayarak farklı özellikte bir gazel yazılmıştır (G. 289).

Halepli Edîb Efendi'nin gazellerinde en fazla yer alan konular, hikmet ve sosyal eleştiri kapsamında değerlendirilebilecek konulardır. Hangi konuların hangi oranlarda yer aldığını tespit etmek amacıyla gazeller üzerinde sistematik örnekleme yoluyla seçilen gazeller üzerinde yaptığımız araştırma, gazellerin % 55'inin hikmet ve sosyal eleştiri kapsamında ele alınabilecek konularda olduğunu göstermiştir. Aşktan söz eden veya âşıkâne duyguları seslendiren gazeller % 20, rintlik ve müstehcenlik ise ikisi birlikte % 25 oranındadır. Müstehcenliğin rintlikle beraber hesaplanmasının nedeni, müstehcen konuların çoğu zaman rindâne gazeller içinde yer almasıdır.

2.1.1.1.3. Tahmisler: Halepli Edîb Dîvânı'nda 47 tahmis vardır. Edîb Efendi'nin tahmis ettiği gazellerden 3'ü Nâbî'nin (Th. 3, 4 ve 7), 1'i Hâfız-ı Şîrâzî'nin (Th. 44) ve 1'i de Haşmet'indir (Th. 46). Nâbî'nin beşer beyitli olan iki gazelinde (bk. Bilkan 1997: 2/720, 2/1112-1113) tüm beyitler tahmis edilirken (Th. 3 ve 4), orijinali yedi beyitli olan diğer gazelde (bk. Bilkan 1997: 2/1034) iki beyit tahmis edilmemiştir (Th. 7). Hâfız-ı Şîrâzî'nin de gazeli 10 beyitli iken (bk. Hatib-rehber 1373: 17), sadece 7 beyti tahmis edilmiştir. Haşmet'in gazeli ise 5 beyitli olup bütün beyitleri tahmis edilmiştir (bk. Arslan 1994: 290).

Geriye kalan 42 tahmiste şair kendi gazellerini tahmis etmiştir. Bunların da 34'ü Divan içerisinde yer alan gazellerin tahmis edilmesi suretiyle oluşmuş şiirlerdir. Diğer 8 şiirin ise tahmis edilen kısımları elimizdeki nüshalarda yer alan gazeller içinde bulunmamaktadır (Th. 18, 27, 29, 32, 34, 35, 37, 42). Şiirlerin son iki mısraında "Edîb" mahlasının bulunması ve şairin ayrıca mahlas zikretmemesi, tahmis edilen söz konusu gazellerin Edîb Efendi'ye aitliği konusunda herhangi bir kuşkuya yer bırakmamaktadır. Fakat bu şiirlerin, elimizdeki nüshalarda yer almayan gazellerin tahmis edilmesi suretiyle mi, yoksa doğrudan muhammes-i müzdevice olarak mı yazıldığı belli değildir.

Şairin kendi gazellerine yaptığı tahmisler ve tahmis edilen gazellerin hazırladığımız Tenkitli Metin'deki yerleri şöyledir: Th. 1 (G. 43), Th. 2 (G. 140), Th. 5 (G. 1939), Th. 6 (G. 916), Th. 8 (G. 316), Th. 9 (G. 2090), Th. 10 (G. 867), Th. 11 (G. 928), Th. 12 (G. 930), Th. 13 (G. 58), Th. 14 (G. 1924), Th. 15 (G. 1020), Th. 16 (G. 1529), Th. 17 (G. 369), Th. 19 (G. 1915), Th. 20 (G. 1656), Th. 21 (G. 1608), Th. 22 (G. 918), Th. 23 (G. 1425), Th. 24 (G. 917), Th. 25 (G. 1540), Th. 26 (G. 175), Th. 28 (G. 871), Th. 30 (G. 155), Th. 31 (G. 2137), Th. 33 (G. 1925), Th. 36 (G. 374), Th. 38 (G. 1208), Th. 39 (G. 332), Th. 40 (G. 1998), Th. 41 (G. 475), Th. 43 (G. 472), Th. 45 (G. 631), Th. 47 (G. 245).

Edîb Efendi, kendi gazellerini tahmis ederken, bazen gazelin orijinal biçimi üzerinde değişiklikler yapmaktadır. Tespit edebildiğimiz farklılıkları, karşılaştırma olanağı sağlaması amacıyla vermekte yarar vardır:

ʿAceb nümūne-i gīsū mudur dilā yoḫsa (G. 140/4)
ʿAceb kelāle-i pīçīde-mū mudur yoḫsa (Th. 2/4)

Delīl-i ṣādıḳ-ı meh-tāb-ı envār-ı ḫıred lāzım (G. 916/2)
Delīl-i ṣādıḳ-ı envār-ı meh-tāb-ı ḫıred lāzım (Th. 6/2)

Dil-i maḫrūra da zülfüñle bir nā-dīde berdāġ et (G. 58/1)
Dil-i maḫrūruma rīḳiñle pür nā-dīde bardaġ it (Th. 13/1)

Ki rācihdir ziyān-ı sūdu ḫusrān-ı yek-ā-yekden (G. 1020/5)
Ki berterdir ziyān-ı sūdu ḫusrān-ı yek-ā-yekden (Th. 15/5)

Mey ü maḥbūb u ẕevḳ-i gülşeni rindāna terk eyle (G. 1540/3)
Mey ü maḥbūb u seyr-i gülşeni rindāna terk eyle (Th. 25/3)

Tahmislerin 3'ü 7 (Th. 19, 32, 44), 1'i 9 (Th. 1), diğer 43'ü de 5 beyitlidir. Bir Farsça (Th 44), iki de mülemma tahmis vardır. Mülemmalardan biri Arapça-Farsça (Th. 32), diğeriyse Farsça-Türkçedir (Th. 33).

Tahmislerde genellikle âşıkâne ve rindâne temalar işlenmektedir. Bazı tahmislerde ise didaktik temalar yer almaktadır (Th. 1, Th. 14, Th. 35 gibi).

2.1.1.1.4. Müseddesler: Halepli Edîb Dîvânı'nda 12 müseddes bulunmaktadır. Bunlardan biri Farsça (Ms. 1), ikisi Arapça (Ms. 2, Ms. 9), diğerleri ise Türkçedir. Müseddeslerden 11'i beşer bentlidir. İki bent hâlinde olan müseddesin ise eksik olduğu anlaşılmaktadır (Ms. 12). Üç müseddes dışında (Ms. 2, Ms. 11, Ms. 12), bütün müseddeslerde şairin mahlası vardır.

Eksik müseddes dışında kalan tüm müseddesler, müseddes-i mütekerrirdir. Tazmin yoluyla yazılan müseddeslerin ikisinde Bâkî'nin birer beyti (Ms. 3, Ms. 7), birinde de yine Bâkî'nin bir mısraı (Ms. 4) nakarat olarak kullanılmıştır (bk. Küçük 1994: 360, 397, 131). Başka bir müseddeste nakarat olarak kullanılan beyit ise (Ms. 1), müfretler arasında *"Tażmīn"* başlığıyla yer almaktadır (bk. Mf. 85). Bu durum söz konusu müseddesin de tazmin yoluyla yazıldığını göstermektedir. Fakat tazmin edilen beytin veya mısraın kime ait olduğu şimdilik tespit edilememiştir. Bir müseddesin ise nakaratında cinaslı kafiye kullanılmış olması, kesin olmamakla birlikte bu müseddesin tazmin yoluyla yazılmamış olması ihtimalini gündeme getirmektedir (Ms. 11). Geriye kalan müseddeslerin tazmin yoluyla yazılıp yazılmadığı hususunda şimdilik herhangi bir yargıda bulunamıyoruz.

Müseddeslerde genellikle devirden ve devrin insanlarından şikâyet, kanaat, gam çekmemek gibi rindâne duygu ve düşünceler işlenmiştir. Fuzûlî'nin üslûbunu andıran bir müseddeste ise yalnızlık, işlerin yolunda gitmemesi, acı ve ıstırap gibi duygular dil̤e getirilmiştir (Ms. 8).

2.1.1.1.5. Rubâîler: Halepli Edîb Dîvânı'nda en fazla kullanılan nazım şekilleri arasında gazellerden sonra ikinci sırayı rubâîler almaktadır. Şairin 627 rubâîsi vardır. Bunlardan 1'i tarihler arasında yer almaktadır (bk. İnceleme'mizin Rubâîler bölümü). Bu sayı ile Edîb Efendi, 615 rubâîsi olduğu tespit edilen Azmî-zâde Hâletî'yi geçmektedir (Yerdelen 1991: 19).

Edîb Efendi'nin 627 rubâîsi arasında 25 Arapça, 10 Farsça, 1 de Arapça-Farsça mülemma olmak üzere toplam 36 Türkçe olmayan rubâî yer almaktadır. Türkçe olmayan rubâîler, genel rubâî sayısının % 6'sı oranındadır. Geriye kalan 590 Türkçe rubâî ise % 94 gibi yüksek bir oran oluşturmaktadır. Türkçe rubâîlerin içinde 5 mülemma rubâî vardır. Bunların 1'i Farsça-Türkçe, 4'ü de Arapça-Türçedir.

Şairin rubâîlerinden sadece biri müstezat rubâîdir (R. 436). *"Rubāʿī-i bī-Nüḳaṭ"* başlığıyla verilen bir rubâîde ise noktalı harf hiç kullanılmayarak farklı özellikte bir rubâî yazılmıştır (R. 329).

Rubâîlerin % 50'sinde hikmet ve sosyal eleştiri içerikli konular işlenmektedir. Rintlik % 23,5, aşk % 22,5, cinsellik de % 3 oranındadır. Geriye kalan birkaç rubâînin biri naat (R. 1), biri dua (R. 116), biri Molla Câmî'ye övgü, 1'i tarih (bk. İnceleme'mizin Tarihler bölümü), üçü ise şiir ve şairlik hakkındadır (R. 331, 343, 519).

2.1.1.1.6. Nazmlar: Halepli Edîb Dîvânı'nda yer alan nazmların sayısı 55'tir. Nazmlar arasında Arapça, Farsça veya mülemma şiir yoktur. Beyit sayısı 2'den fazla olan nazm sayısı 2'dir. Bunlardan biri 3 (Nz. 12), diğeri ise 4 beyitlidir (Nz. 25). Bu tür şiirlerin "nazm" sayılıp sayılmayacağı tartışmalı bir konu olmakla birlikte (Cengiz 1986: 413; İpekten 1994: 47), gerek Divan nüshalarında kıt'a ve nazmlar arasında bulunmaları gerekse kafiye düzeni ve konu birliği bakımından nazm özelliği göstermeleri nedeniyle, söz konusu şiirlerin nazmlar arasında değerlendirilmesinin doğru olacağı düşünüldü. 3 beyitli nazmın son beytinde şair, mahlasını da kullanmıştır (Nz. 12).

Hikmet ve sosyal eleştiri içerikli konuların işlendiği nazm sayısı 20'dir (% 36). İkinci sırada 17 nazm ile aşk (%30), üçüncü sırada ise 16 nazm ile rintlik (% 29)

yer almaktadır. Ayrıca bir nazmda Mevlana ve Mesnevî övgüsü (Nz. 35), *"Der-Ḥaḳḳ-ı Urfevī Bārīʿā"* başlığı taşıyan bir nazmda ise Urfalı Nâbî'nin nazım, nesir ve üslûbu tenkit edilmektedir (Nz. 43).

Tarihler arasında yer alan ve nazım türü bakımından nazm kategorisine giren 4 manzumeyi de burada anmakta yarar vardır (Tr. 2, 7, 9, 10; bk. İnceleme'mizin Tarihler bölümü). Bunlarla beraber Halepli Edîb Dîvânı'nda yer alan nazmların toplam sayısı 59'a, söz konusu tarih manzumelerinden 3'ü 2 beyitten daha fazla beyitli olduğu için bu özellikteki nazmların sayısı da 5'e çıkmaktadır.

2.1.1.1.7. Kıt'alar: Halepli Edîb Dîvânı'nda 235 kıt'a vardır. Bunların 10'u Arapça (Kt. 3, 6, 12, 13, 93, 126, 156, 157, 158, 167), 2'si Farsça (Kt. 161, 168), diğerleri ise Türkçedir. Türkçe olan kıt'alar arasında mülemma olanlarlar da vardır. Bir kıt'anın ilk beyti Arapça (Kt. 38), bir kıt'anın ise yine ilk beyti Farsça-Arapçadır (Kt. 179). 8 kıt'ada ise Türkçe-Arapça birer mülemma beyit bulunmaktadır (Kt. 75, 78, 80, 87, 106, 159, 183, 184).

Kıt'aların sadece 3 tanesi kıt'a-i kebiredir. Bunlardan ikisi 3 (Kt. 203, 220), diğeri ise 5 beyitlidir (Kt. 235). Sadece üç kıt'ada mahlas kullanılmıştır (Kt. 101, 202, 235). Bir kıt'ada *"Velehu Cevāben li-Maḳāleti Leʾīm"* başlığı vardır (Kt. 156). Diğer bir kıt'ada ise *"Tażmīn"* başlığı bulunması, söz konusu şiirin tazmin yoluyla yazıldığını ortaya koymaktadır. Fakat kimin şiirinin tazmin edildiği belirtilmemiştir.

Kıt'aların % 56'sında hikmet ve sosyal eleştiri içerikli konular, % 23,5'inde rintlik, % 16'sında ise aşk temaları işlenmiştir. Geriye kalan çok az sayıdaki diğer kıt'aların bir kısmında cinsellik (Kt. 70, 104), bir kısmında da şairin şiir ve kendi şairliği hakkındaki düşünceleri yer almaktadır (Kt. 108, 164, 196).

Halepli Edîb Dîvânı'nda nazım türüne göre tasnif edilen şiirler arasında yer alan kıt'aları burada anmakta yarar vardır. Tarihler arasında 5 (Tr. 1, 4, 5, 6, 8; bunların 2'si kıt'a-i kebiredir), lügazler arasında ise 3 kıt'a yer almaktadır (Lg. 1, 9, 14; her üçü de kıt'a-i kebiredir). Bunlarla beraber kıta'a sayısı 243, kıt'a-i kebire sayısı ise 8 olmaktadır.

2.1.1.1.8. Müfretler: Halepli Edîb Dîvânı'nda toplam 121 müfret vardır. Bunların 112'si mukaffa, yani kendi içinde kafiyelidir. Onun için olsa gerek ki müfretler Divan nüshalarının birinde *"Meṭāliʿ"* başlığıyla verilmiştir (Ü2 295b). Fakat 9 beyitte matla özelliği bulunmamaktadır. Şair tarafından bizzat kontrol edilen, düzeltme ve ilaveler yapılan nüshada ise bu beyitler *"Müfredāt"* başlığı altında verilmektedir (S 115b). Bilindiği üzere, kendi içinde kafiyeli olan beyitlere "mukaffa", "musarra" veya "matla"; kendi içinde kafiyeli olmayan beyitlere ise "müfred" veya "ferd" denilmektedir (İpekten 1994: 4; Dilçin 1995: 102). Bu durum, aynı zamanda gerek şairin gerekse müstensihin söz konusu başlıkları kullanırken beyitlerin mukaffa olup olmamasını göz önünde bulundurmadıklarını, her iki özellikteki beyitleri bir arada vermekte herhangi bir sakınca görmediklerini göstermektedir. Mukaffa ve müfret beyitlerin her ikisinin *"Müfredāt"* başlığı altında toplanması da, "müfred" isminin, terim anlamı dışında, sadece sözlük anlamıyla kullanıldığı ihtimalini gündeme getirmektedir. Bunu dikkate alarak biz de metin tenkidinde *"Müfredāt"* başlığını tercih ettik.

Müfretlerin bazısı gazellerde matla beyti olarak da kullanılmıştır (bk. Mf. 3 = G. 509/1, Mf. 15 = G. 1961/1, Mf. 17 = 1825/1 vs.). Bu durum, müfretlerin en azından bazısının niçin yazıldığını veya bazı gazellerin oluşma sürecini açıklayıcı bir özellik göstermektedir.

121 müfretten 1'i Arapça (Mf. 47) ve 6'sı Farsçadır. Farsça müfretlerden üçü Şevket'in bir beytine nazire olarak yazılmış ve *"Naẓīre"* başlığıyla verilen benzer sözcük ve anlamlar taşıyan beyitlerdir (Mf. 48, 49, 50). Şevket'in tanzir edilen beyti de *"Şevket"* başlığıyla verilmiştir. Söz konusu tanzir edilen beyti tenkitli metnimizin ilgili yerinde aparatta gösterdik. Farsça diğer bir müfrette ise *"Taẓmīn"* başlığı yer almaktadır. Geriye kalan diğer iki Farsça müfretten (Mf. 51, 103) biri *"Pür-nüḳaṭ"* başlığıyla verilmiştir (Mf. 51). Bir gazel ve bir rubâîde sadece noktasız harflerle şiir yazan şair, bu müfrette ise hep noktalı harf kullanmıştır.

Harflerin özelliğine göre yazılmış diğer bir müfret ise *"Muttaṣılāt"* başlığıyla verilen beyittir (Mf. 88). Söz konusu beyitte kullanılan bütün harfler bitişebilen harflerdir.

Müfretlerin % 38'inde hikmet ve sosyal eleştiri, % 31,5'inde rintlik, % 20,5'inde aşk, % 10'unda ise cinsel içerikli konular işlenmektedir.

Halepli Edîb Dîvânı'nda "muamma" türüne göre tasnif edilen 37 beyti de müfretlere dahil ettiğimizde, müfret sayısı 158 olmaktadır (bk. İnceleme'nin Muammalar bölümü). Bunların 134'ü "musarra" (% 85), 24'ü ise "ferd" özelliği göstermektedir (% 15).

2.1.1.1.9. Mesnevî: Halepli Edîb Dîvânı'nda mesnevî nazım şekliyle yazılmış sadece 6 lügaz bulunmaktadır (bk. İnceleme'mizin Lügazler bölümü).

2.1.2. NAZIM TÜRLERİ

Farklı nazım şekilleriyle yazıldıkları hâlde elimizdeki Divan nüshalarında tür bakımından tasnif edilen şiirler tarih, lügaz ve muammalardır. Biz de tenkitli metinde bu tasnife uyarak söz konusu türlere giren şiirleri bir arada verdik ve ait oldukları nazım şekilleri arasına yerleştirmedik. Fakat çalışmamızın "İnceleme" bölümünde nazım şekilleri anlatılırken, türler arasında yer alan nazım şekilleri de ilgili kategori içinde ayrıca anıldı. Fakat kafiye düzeni bakımından kaside ve gazelle aynı özellikte olan lügazler, şekil-tür tartışmasına girmemek amacıyla kaside veya gazellerin incelendiği bölümlerde zikredilmedi.

2.1.2.1. Tarihler: Halepli Edîb Dîvânı'nda toplam 10 tarih manzumesi vardır. Bunlar, hicrî 1150 ile 1161 yılları arasında çeşitli münasebetlerle düşürülmüş tarihlerdir.

Tarihlerden 3'ü Arapça (Tr. 6, 7, 10), diğerleri ise Türkçedir. Nazım şekli bakımından ise 5'i kıt'a (Tr. 1, 4, 5, 6, 8), 4'ü nazm (Tr. 2, 7, 9, 10), 1'i ise rubâîdir (Tr. 3). Kıt'alardan 2'si kıt'a-i kebiredir: Biri 3 (Tr. 6), diğeri ise 10 beyitlidir (Tr. 1). Nazmlardan da sadece biri 2 beyitlidir (Tr. 8). Diğerlerinin ise beyit sayısı sırasıyla 3 (Tr. 2), 13 (Tr. 9) ve 17'dir (Tr. 7).

Tarihlerden 4'ü lafzen ve manen (Tr. 1, 3, 5, 8), diğerleri ise sadece manen söylenmiştir (tarih düşürme çeşitleri için bk. Yakıt 1992: 302-391). Bir örnekte

sadece mısra içinde yer alan "رقى الاخيار" terkibindeki harflerle (Tr. 3), diğerlerinde ise mısraın bütünündeki harflerin hesaba dahil edilmesiyle tarih elde edilmektedir.

Edîb Efendi'nin tarihlerinde genellikle başlık kullanılmamıştır. Sadece iki tarihte başlık vardır (Tr. 1, 2). Bu durum, bazen hangi münasebetle tarih düşürüldüğü hususunun tam olarak anlaşılamamasına yol açmaktadır. Mesela 8 numaralı tarihte şairin "âleme arz-ı sîmâ eyledi" dediği kişi veya olgunun ne olduğu belli değildir. Başlık bulunan tarihlerden birinin başlığı da konuyu açıklayıcı nitelikte değildir (Tr. 1): *"Tārīḫ-i Ḳudūm"* başlığından, söz konusu şiirin bir "kudumiye" olduğu anlaşılmakta, fakat kimin nereye geldiği hususu yine de aydınlığa kavuşmamaktadır. Şiirin muhtevasında da açıklayıcı bir bilgi yoktur.

Tarihlerin hangi yıllara ait olduğu ve hangi münasebetle söylendiği şöyle sıralanabilir:

Tr. 1: 1150, Başlık: *"Tārīḫ-i Ḳudūm"*. Kimin nereye gelmesi münasebetiyle söylendiği belli değildir.

Tr. 2: 1150, Başlık: *"Tārīḫ-i İcrā-yı Nehr-i Sācūr be-Ḥaleb"*. Bir dönem kuruyan bir nehrin yeniden akmaya başlaması münasebetiyle tarih düşürülmüştür.

Tr. 3: 1153, söz konusu tarihte kötülere intikam müjdecisi olarak ortaya çıkan kişinin kim olduğu belli değildir. Rubâîdeki ifadelerden, çok net olmamakla birlikte, bu kişinin şairin kendisi olduğu gibi bir anlam çıkarmak da mümkün görünmektedir.

Tr. 4: 1153, bazı Kürtlerin ortaya çıkardığı kargaşa ve isyanın Ahmed Paşa tarafından devlet kararıyla bastırılması. Burada adı geçen Ahmed Paşa, 1153 tarihinde sadaret makamına terfi eden ve daha sonraları Halep valiliği görevinde de bulunmuş olan Hâcı Ahmed Paşa (öl. 1166/1753) olmalıdır (Sâmî 1306: 1/795; Ayvansarâyî 1978: 73).

Tr. 5: 1154, söz konusu sene yaşanan bolluk nedeniyle tarih düşürülmüştür.

Tr. 6: 1156, keder ve sıkıntı içinde olanları teselli edici ifadeler içermektedir.

Tr. 7: 1156, şiirin ilk beyitlerinde kötülerin zayıfladığı ve düşmanların kanını dökme zamanının geldiği ifade edildikten sonra hikemî bazı temalar işlenmekte, son beyitlerde ise hastalıkla ilgili bazı dua cümleleri yer almaktadır. Bu şiirden şairin hastalandığı ve söz konusu tarihte şifaya kavuştuğu anlaşılmaktadır.

Tr. 8: 1157, âleme arz-ı sîmâ eyleyenin kim veya ne olduğu belli değildir.

Tr. 9: 1158, İsmail Beg adlı biri tarafından yaptırılan bir çeşme münasebetiyle tarih düşürülmüştür. Açıkça ifade edilmemekle beraber, şiirde geçen "Mısır" ve "Nil" gibi isimlerden, çeşmenin Mısır'da yapılan bir çeşme olduğu anlaşılmaktadır. Son beyitte geçen "Gūş edip vaşfın" ifadesinden şairin söz konusu çeşmeyi görmediği ve çeşmenin özelliklerini başkalarından duyarak tarih düşürdüğü sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tr. 10: 1161, söz konusu senenin hayırlı geçmesi münasebetiyle tarih düşürülmüştür.

Bunların dışında Divan nüshalarında kelime veya terkip olarak yazılmış, fakat manzum herhangi bir metinde yer almayan farklı yıllara ait 10 tarih daha vardır (S 133a, Ül 15b). Bu terkiplerden sadece biri bir tarih manzumesinde kullanılmıştır (bk. Tr. 3). Bu durum, tarih manzumelerinin nasıl bir sürecin sonunda oluştuğunu göstermesi bakımından fikir vermektedir.

"Tarihler" başlığı altında yaptığımız incelemeden Edîb Efendi'nin çok az sayıda tarih manzumesi bulunduğu, bunların da yazılış amaçları bakımından çok fazla bir çeşitlilik göstermediği, hatta bazılarında yazılış amacının muğlak kaldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

2.1.2.2. Lügazler: Halepli Edîb Dîvânı'nda toplam 15 lügaz bulunmaktadır. Lügazlerin hepsi Türkçedir. Lügazlerin beyit sayısı 5 ile 15 arasıdır. Bunların 2'si 5 (Lg. 3, 4), 1'i 6 (Lg. 9), 1'i 7 (Lg. 6), 3'ü 8 (Lg. 5, 7, 8), 3'ü 9 (Lg. 1, 11, 14), 4'ü 11 (Lg. 10, 12, 13, 15), 1'i 15 beyitlidir (Lg. 2).

Lügazlerde farklı nazım şekilleri kullanılmıştır. 3'ü kıt'a (Lg. 1, 9, 14), 6'sı mesnevî (Lg. 4, 5, 7, 8, 13, 15), diğer 6'sı da kaside ve gazelle aynı kafiye düzenine göre yazılmıştır.

2.1.2.3. Muammalar: Halepli Edîb Dîvânı'nda toplam 37 muamma vardır. Başlığı eksik olan muamma yoktur. Muammaların 22'si (% 59,5) mukaffa, yani kendi içinde kafiyelidir. Diğer muammalar ise mukaffa olmayan beyitlerden oluşmaktadır (% 40,5). Kendileri için muamma söylenen kişilerin isimleri sırasıyla şöyledir: Mustafâ, Osmân, Receb, Kâsım, Kâsım, Hasan, Ahmed, Alî, İbrâhîm, Sâlih, İsma'îl, Muhammed, Muhammed, Muhammed, Rasîm, Mânî, Sa'dî, Bilâl, Receb, Hüseyin, Mustafâ, Edîb, Alî, Süleymân, Alî, Mehdî, Verdî, Mehdî, Ömer, Leylâ, Mecnûn, Zihnî, Necîb, Örfî, Câmî, Bendî, Lebîb.

2.1.2. MÜZİKAL UNSURLAR

Mûsikî, şiirin en önemli boyutlarından biridir. Nitekim İbn Sînâ, mûsikî ilmine dair yazdığı eserinde şiirin tanımını yaparken, "Şiir, uyumlu ve eşit îkâları olan, kendi vezinlerinde tekrar edilen, son harfleri benzer sözlerden oluşan hayâle dayalı sözdür" demiş ve şiirin bazı yönlerini incelemenin de mûsikî-şinâsların işi olduğu gerçeğinin altını çizmiştir (bk. İbn Sînâ 2004: 95). Üslûp üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanınan İranlı bilim adamı ve araştırmacı Sîrûs-ı Şemîssâ da şiirin mûsikî boyutu üzerinde durmakta ve şiirin mûsikîsini "dış mûsikî" ve "iç mûsikî" olarak iki gruba ayırmaktadır. Aynı araştırmacı, "dış mûsikî" unsurları olarak vezin, kafiye ve redîfi; "iç mûsikî" unsurları olarak da seci, cinas ve ses tekrarı çeşitlerini saymaktadır (bk. Şemîssâ 1374a: 153). Fakat İnceleme'mizde "cinas" konusunun da, iki nedenden dolayı şiirin "dış mûsikî" unsurlarından biri olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. İlk neden, çalışmamızın ilgili bölümünde de görüleceği üzere, Halepli Edîb Dîvânı'nda cinasın, herhangi bir edebî sanat düzeyinde kullanılma sınırlarının ötesinde, şairin üslûbunu oluşturan ayırt edici en önemli özelliklerden biri olarak karşımıza çıkmasıdır (bk. İnceleme'mizin Cinas bölümü). İkinci ve en önemli neden ise, şairin cinas yapma yerinin çoğunlukla kafiye olması, yani "cinaslı kafiye" kavramı ile karşı karşıya olmamızdır (cinaslı kafiye için bk. Dilçin 1995: 60). Bu

durumda cinas konusunun kafiye başlığı altında değerlendirilmesi gündeme gelmektedir. Fakat, Halepli Edîb Dîvânı'ndaki cinas kullanımının, başka hiçbir şairde görülmeyen bir yoğunluğa sahip olması ve kafiye dışında da şairin sık sık cinasa başvurması nedeniyle cinas konusu ayrı bir başlık altında ele alınıp değerlendirildi.

2.1.2.1. VEZİN

Halepli Edîb Dîvânı'ndaki 627 rubâînin hepsi "ahreb" kalıpları ile yazılmıştır. Rubâî dışında kalan öteki şiirlerde ise toplam 22 çeşit vezin kullanılmıştır. Bunlar arasında yoğun olarak kullanılan ve genel kullanım içindeki oranı % 1'in üzerinde olan vezin sayısı sadece 7'dir. Söz konusu 7 vezin ve bu vezinlerin kullanım yüzdeleri aşağıda gösterildiği gibidir:

1. % 29 mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün
2. % 20 mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün
3. % 16,5 mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün
4. % 13 feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün
5. % 9,5 fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
6. % 7,5 mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün
7. % 2,5 mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Yukarıdaki vezinler % 98 gibi yüksek bir oranı oluşturmaktadır. Geriye kalan diğer 15 veznin toplam kullanım oranı ise ancak % 2'dir. Bunların bazısı, sadece birer defa kullanılmıştır. Söz konusu 15 vezin, herhangi bir tasnife tabi tutulmadan aşağıda sıralanmıştır:

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

feʿilātün feʿilātün feʿilün

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilātün

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

müstefʿilātün fāʿilün müstefʿilātün fāʿilün

müstefʿilātün müstefʿilātün

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

mütefāʿilün feʿūlün mütefāʿilün feʿūlün

Edîb Efendi'nin bazı vezin kalıplarını çok fazla kullanmasında şiirin konusunun yanı sıra, şairin kafiyede cinas yapmasının da etkili olduğunu düşünüyoruz. Mesela *4 x mefāʿīlün* kalıbı, hareketli olmayan bir kalıptır ve çoğunlukla hikemî ve sosyal içerikli konuların anlatımında kullanılmıştır (bk. G. 44, 47, 52, 91, 110). Aynı kalıbın son tefʿilesindeki üç kapalı hece de, şaire, Arapça veya Farsça uzun ünlülü sözcüklere Türkçe cinaslı karşılık bulma kolaylığı sağlamaktadır. Şair, aşağıdaki örnekte de görüldüğü gibi, uzun ünlü taşıyan yabancı kelimelere, Türkçe kelimelerde imale yapmak suretiyle cinaslı karşılık vermektedir:

Hemāl olmaz zinā-kārāna şeyḫ o başḳa zānīdir
K'anıñ cāyı cehennem maṭbaḫınıñ baş ḳazanıdır (G. 490/1)

Son tefʿilesi "feʿilün" olan kalıplarda da cinas yapma açısından benzer bir kolaylık vardır. Söz konusu tefʿile, hem uzun ünlü taşımayan Türkçe kelimelerin imaleye gerek kalmaksızın kullanılabilmesine, hem de "faʿlün" biçimiyle Türkçe bazı eklerin yabancı uzun ünlüleri karşılayabilmesine olanak sağlamaktadır:

Ben reh-i ṣıdḳa şitāb eylesem ol böyle baḳar
Görmedim şeyḫ-i mürāyī gibi bir böyle baḳar (G. 466/1)

ʿAks-i sīmāsı gibi hem-dem-i mirʾātıdır
Nice dūr olsa daḫi ḳısmet-i mirʾ ātīdir (G. 593/1)

Yukarıdaki ilk örnekte, Türkçe "baḳar" ifadesiyle Arapça buzağı anlamındaki "baḳar" sözcüğü cinas yapılmıştır. İkinci örnekte ise, "mirʾāt" sözcüğüne getirilen (+ı) eki ile Arapça "ātī" sözcüğündeki uzun "ī" ünlüsü karşılanmıştır.

Edîb Efendi, vezin uygulama konusunda başarılı sayılır. Ancak kafiyede cinas yapmayı bir üslûp olarak benimseyip uygulayan bir şairin, Türkçe kelimelerde imale yapmadan bu işi yapabilmesi çok zordur. Türkçe kelimelerde yapılan imalelerle şairin cinas yapma imkanı artmaktadır. Bu nedenle şair, kafiyede cinas yaparken, Arapça veya Farsça uzun ünlü taşıyan kelime veya kelime gruplarına Türkçe karşılık vermek için ister istemez imaleye başvurmaktadır:

Suṭūr-ı vaṣf-ı sünbülzār-ı zülfüñ biz ki yazarız
Gözüñde ṣanki ey āhū-nigāhım biz giyāzārız (G. 626/1)

Ne gün gördük o mihriñ fürḳatiyle aġlayalı biz
Ki meh-tāb-ı feraḫla görmedik hīç aġ leyālī biz (G. 706/1)

Yukarıdaki ilk örnekte "giyāzārız" sözcüğünde bulunan uzun "ā" ünlülerini karşılamak üzere, diğer mısrada yer alan "ki yazarız"daki "a" ünlülerinde imale yapılmıştır. İkinci örnekte de "aġlayalı" sözcüğünde, "aġ leyālī"nin uzun "ā" ve "ī" ünlülerine karşılık gelen ünlülerde imale vardır.

Türkçe sözcüklerde imale, "aslında aruz hatası sayılmakla birlikte, buna her zaman göz yumulmuş ve şairlerce çokça da yapılmıştır. Hatta bu hatayı özellikle beyitteki anlamı güçlendirmek ve âhengi artırmak için kullanan usta şairler de çıkmıştır" (İpekten 1994: 134). Edîb Efendi'nin aşağıdaki beyitlerinde de böyle bir özellik vardır:

Ḳalmamış ʿālemde hīç şāyān-ı vaṣf-ı ādemī
Yoḫsa bilmem cümleniñ meyli hemān bir ada mı (G. 1896/1)

Mümkin mi ben ṣadīḳe cefā eyleyem ḳıyam
Geldikçe yā nevāziş edip etmeyem ḳıyām (G. 946/1)

Yukarıdaki ilk örnekte iki uzun ünlü taşıyan insanlık anlamındaki "ādemī" sözcüğü, Türkçe "ad" sözcüğüne hâl ve soru ekleri ilave edilerek karşılanırken, "ad"ın "a", "mı" soru ekinin de "ı" ünlüsünde imale yapılmıştır. Fakat ikinci cümledeki vurgunun imaleli kısımda yapılmış olması, hem imale kusurunu hafifletmekte hem de sözün anlamına güç katmaktadır. Bu tür imaleler, vezin tekniği bakımından kusur sayılmakla birlikte, sözün anlamını güçlendiren bir özellik olarak da değerlendirilmektedir (bk. Dilçin 1995: 14). İkinci örnekte ise, ayağa kalkmak anlamındaki Arapça "ḳıyām" ismi, acımamak ve eziyet etmek anlamındaki Türkçe "kıy-" fiilinin çekimli hâliyle karşılanmıştır. Burada da "ḳıyam"ın "a" ünlüsünde imale yapılmıştır. Fakat bu imale vezin zaruretiyle değil, kafiye ve cinastaki paralelliği yakalamak içindir. Çünkü Arapça sözcükteki "yām" hecesi, son tef'ilenin en son hecesidir. Mısraın son hecesi her durumda tek kapalı hece hükmündedir (Dilçin 1995: 18). Bu durunda Türkçe sözcükte imale yapılmasa bile vezin açısından herhangi bir sıkıntı doğmamaktadır. Fakat cümlenin anlamında yer alan acıma duygusu, söz konusu sözcüğün vurgusuna yansıtılınca, "a" ünlüsü kendiliğinden uzamakta ve böylece hem kafiye hem de cinas bakımından tam bir paralellik oluşmaktadır.

Çalışmamızın "Cinaslar Sözlüğü"nde de görüleceği gibi, Edîb Efendi'nin Türkçe sözcüklerin iç seslerinde yaptığı imaleler çok fazla bir yekûn tutmamaktadır. İmaleler genellikle Türkçe veya yabancı kelimelere getirilen bazı Türkçe eklerde yapılmaktadır:

Nüzhetkede-i bāġ-ı İrem olsa daḫi
Her maṭlab-ı kem-ḳadre men āhı edemem
Kim ḫāṭırı bī-lehv-i sürūr etmeyicek
Şāyān-ı ġam-ı defʿ-i menāhī edemem (R. 365)

Ḳadr-i güher-i ḥüsn-şināsān-ı cihānda
Miḳdār-şināsende-i gevher o lebībiz

Kim çevresi yek-pāre zümürrüdle muraṣṣa
Bir ḫātem-i laʿl añlamışızdır o lebi biz (Kt. 61/1-2)

Yukarıdaki rubâînin son mısraındaki "menāhī" sözcüğündeki aslî uzunluk olan "ī", "āh" sözcüğüne getirilen Türkçe ek ünlüde imale yapılarak karşılanmıştır. Kıt'adaki

beyitlerde ise, "lebīb" sözcüğündeki aslî uzunluğu karşılamak üzere, "leb" sözcüğünün Türkçe ek ünlüsünde imale yapılmıştır.

Kafiye dışında imaleye başvurulan belli başlı yerler vardır. Bunlar, "ile" bağlacının çoğunlukla ikinci hecesi (G. 9/3, G. 13/5), bazen de ilk hecesi (G. 40/5); "de, da" bağlacı (G. 54/7); iyelik eki (G. 2029/1); bulunma (G. 42/3, G. 948/5), belirtme (G. 958/1) ve yönelme hâl ekleridir (G. 953/4, G. 957/2). Fiil çekimlerinde de özellikle geçmiş zaman kiplerinin teklik 3. kişi çekim ekinde "-dı, -di" bazen imale yapılmaktadır (G. 2032/2). Bu tür imalelerin birçoğu bazı belâgat kitaplarında müsamaha ile karşılanmıştır (Reşîd 1328: 93).

Farsça tamlamalardaki izafet harfi olan "-i" ve izafet harfinden önce geldiği durumlarda nisbet "ī"si, duruma göre açık veya kapalı hece olarak kullanılmaktadır (bk. G. 752/2-3; G. 1056/1, G. 813/1). İzafet harfi imale yoluyla kapalı hece yapılmaktadır. Bu da müsamaha ile karşılanmış bir imale çeşididir (Reşîd 1328: 93). Nisbet "ī"si ise zihaf yoluyla açık hece yapılmaktadır. Sonu elif ve nûn harfleriyle biten heceler genellikle medsiz okunmakla birlikte, birkaç yerde "ḫānḳāh" sözcüğünün ilk hecesinin medli okunduğu görülmektedir (G. 883/5, G. 1438/4)

Farsça "hīç" ve "tīz" sözcükleri her zaman zihaflı kullanılmaktadır (G. 485/3, G. 1440/3; G. 42/5, G. 480/1-9). Bunların dışında bir yerde "saḳḳā" (G. 563/1), bir yerde de "mā'ī" (G. 1500/1) sözcüklerinin ikinci hecelerinde zihaf yapılmıştır.

Farsça bazı sözcüklerdeki "Labial Hı" konusunda gerekli titizliği gösteren şair, sadece bir yerde "ḫ˘oş" (G. 776/2), birkaç yerde de ter anlamındaki "ḫ˘uy" sözcüklerini (G. 121/3, G. 123/1) ünlü ek aldıkları hâlde kapalı hece olarak kullanmıştır (Labial Hı için bk. Ocak: 1997: 167-172).

Edîb Efendi'nin birkaç beytinde de vezin bozuklukları tespit edilmiş ve söz konusu bozukluklar giderilememiştir:

Firāsetle baḳsan hemān bu cihānıñ
Seḫā-yı Ferīdūn-feri dūnadır (Kt. 31/2)

Yukarıdaki beytin ilk mısraının son tef'ilesi "fe'ūl" olması gerekirken, "fe'ūlün" şeklinde çıkmaktadır.

Menālin ṣarf edip çünkim boşandı kīs-i imkānı
Şirāsın fāriġ oldu bādeniñ terk-i rind ānī (Mu. 19)

Nuṭḳu dem-i ne'amda olmaz firāḳ-ı lāda
Her gerden-i derūnu ḳılāde-i ḳılāde (G. 1689/1)

Yukarıdaki beyitlerin de ikinci mısralarında, eğer bizden kaynaklanan bir okuma yanlışı yoksa, hem vezin hem de anlam bakımından problem vardır.

2.1.2.2. KAFİYE VE REDÎF

Halepli Edîb Dîvânı'nda kafiye, iki nedenden dolayı çok önemlidir. Bunlardan biri, şairin, 2197 gazelde matla beyti dışında kalan beyitleri de çoğunlukla mukaffa, yani kendi içinde kafiyeli beyitler olarak düzenlemesidir. Genelde gazel nazım şeklinde şiirin sadece matla beyti, yani ilk beyti kendi içinde kafiyeli olur. Diğer beyitlerin ise birinci mısraları serbest ve ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli olacak şekilde düzenlenir. Kendi içinde kafiyeli olan beyitlere "musarra" denilmektedir. Eğer gazel içinde birden fazla musarra beyit varsa, bu tür gazellere "zâtü'l-metâli" veya "zü'l-metâli" adı verilmektedir (bk. Dilçin 1995: 105). Aşağıda da görüleceği üzere şairin bu özellikte 598 gazeli vardır. Bu ise genel gazel sayısının % 27,2'sini oluşturmaktadır. Diğer birçok nazım şeklinde de durum aynıdır. Edîb Efendi için kafiyeyi önemli kılan ikinci neden ise, aşağıda ayrıntılı olarak görüleceği üzere, kafiyelerin çoğunlukla cinaslı kafiye şeklinde olmasıdır.

Şairin genel üslûbuna uygun olarak 16 kasidenin 12'sinde matla beyitleri cinaslı kafiye taşımaktadır. Bunlardan 3'ünün ise matla ile beraber ikinci beyitleri de hem musarra hem de cinaslıdır (Ks. 1, 2, 3, 6).

Halepli Edîb Dîvânı'nındaki gazellerin tamamına yakın bir bölümünün matla beyitleri cinaslı kafiyelerden oluşmaktadır. 2197 gazelden 1815'inin matla beyitleri bu şekildedir. Bu ise, % 82,6 gibi yüksek bir oranı oluşturmaktadır. Söz konusu gazellerin bir kısmında cinaslı kafiyeler, ikinci, üçüncü ve dördüncü beyitlere

kadar sarkabilmekte, bazen de gazelin tamamında cinaslı kafiyeler kullanılmaktadır. Matla beytiyle beraber ikinci beyti de kafiyeli olan gazel sayısı 447'dir. Bu sayı, genel gazel sayısının % 20'sidir. Bu gazellerin sadece 12'sinde ikinci beyitler musarra olmamakla birlikte, ikinci mısralarındaki kafiye ile matlalardaki cinaslara bağlanmakta (G. 36/1-2, G. 458/1-2); diğerlerinin tamamında ikinci beyitler de hem musarra hem de cinaslıdır. 117 gazelde (% 5) üçüncü beyte, 14 gazelde (% 0,6) ise dördüncü beyte kadar cinaslı kafiyeler kullanılmıştır. Bunlarda da beyitler aynı zamanda musarra beyitlerdir. Bütün beyitleri cinaslı kafiyelerden oluşan gazel sayısı ise 28'dir (% 1,2). Söz konusu 28 gazelin sadece biri 8 beyitli (G. 1368), diğerleri ise 5 beyitlidir (G. 230/1-5, G. 1923/1-5). Bütün beyitleri cinaslı kafiyelerden oluşan bu gazellerin biri diğerlerinden farklı bir özellik gösterir (G. 580/1-5). Diğer 27 gazelin bütün beyitleri aynı zamanda musarra iken (bu tür gazellere "müselsel" denilmektedir, bk. Dilçin 1986: 84, 1995: 106), söz konusu gazelin matla dışında kalan beyitleri kendi içinde kafiyeli değildir. Fakat matla beyitte cinas olarak kullanılan yapılar, diğer beyitlerin kafiyelerinde farklı kombinezonlara girerek bütün gazeli kaplamaktadır. Aynı sesler kullanılarak altı farklı anlam oluşturması yönüyle bu gazelin bütün gazeller içinde ayrı bir yeri vardır. Bütün beyitleri cinaslı kafiyeler taşımamakla birlikte her biri beşer beyitli olan 3 gazelin sadece 4. beyitleri (G. 199, G. 875, G. 1376), 9 beyitli bir gazelin 4, 7, 8 ve 9. beyitleri (G. 1798), 7 beyitli bir gazelin ise sadece son iki beyti hariç diğer bütün beyitleri hem musarra hem de cinaslı kafiyeler taşımaktadır (G. 2078).

Halepli Edîb Dîvânı'nda gazellerden sonra sayı bakımından ikinci sırayı alan nazım şekli rubâîdir. Daha önce de ifâde edildiği üzere Edîb Efendi'nin toplam 627 rubâîsi vardır (bk. İnceleme'mizin Nazım Şekilleri bölümü). Kafiye bakımından bu rubâîler iki gruba ayrılmaktadır. 627 rubâînin 223'ü (% 35,5) aaxa, 404'ü de (% 64,5) xaxa kafiye düzenine sahiptir. Her dört mısraı kafiyeli olan rubâî ise, Halepli Edîb Dîvânı'nda hiç bulunmamaktadır. Rubâî nazım şeklinin Fars edebiyatındaki durumunu inceleyen çalışmalarda, sadece dört mısraı kafiyeli rubâîler (aaaa) ile üçüncü mısraı "hasî", yani kafiyesiz, diğer mısraları ise kafiyeli olan rubâîler (aaxa) üzerinde durulmuş, fakat kafiye düzeni xaxa biçiminde olan rubâîlerden hiç bahsedilmemiştir (Pârsî 1372: 92-95; Şemîssâ 1363: 18-21; Mîr Sâdıkî 1376: 107;

DEF 1376: 2/622). Bazı Türkçe çalışmalarda da bu tür rubâî çeşidine hiç değinilmemektedir (Nâcî 1307: 181-182; Cengiz 1986: 417; Dilçin 1995: 207; Tâhirü'l-Mevlevî 1994: 126; Öbek 1995: 16). Sadece iki çalışmada xaxa kafiye düzeniyle yazılmış rubâîlerden bahsedilmektedir (İpekten 1994: 65; Yerdelen 1991: 18). Azmî-zâde Hâletî üzerine yapılan doktora tezinde, adı geçen şairin 7 rubâîsinin xaxa kafiye düzeninde olduğu tespit edilmiştir (Yerdelen 1991: 21). Nâbî Dîvânı'nın sonunda yer alan 218 rubâînin 22'si de aynı kafiye düzenindedir (bk. Bilkan 1997: 2/1171-1234).

Halepli Edîb'in 627 rubâîsinin 478'inde (% 76) kafiyeler cinaslıdır. Bunların 56'sında üç mısrada, 422'sinde ise sadece iki mısrada cinaslı kafiye uygulanmıştır.

55 nazmın 22'sinde her üç kafiye, 15'inde ise sadece iki kafiye arasında cinas yapılmıştır. 3 beyitli olan bir nazmda musarra olmayan 2 ve 3. beyitlerin kafiyeleri, matla beyitteki kafiyelerle cinaslıdır (Nz. 12/1-3). Bir nazmın ise her iki beyti musarra ve farklı cinaslara sahiptir (Nz. 55/1-2). İki nazmda kafiye tekrarı görülmüştür (Nz. 31/1-2, Nz. 52/1-2). Söz konusu nazmlarda ilk mısradaki kafiye 3. mısrada tekrar edilmiştir. Muallim Nâcî, matlaın birinci veya ikinci mısraındaki kafiyeyi matlada olmamak şartıyla tekrar etmede sakınca görmediklerini söylemektedir (Nâcî 1307: 98). Kıt'a ve müfretlerde ise durum şöyledir: 243 kıt'anın 179'unda cinaslı kafiyeler kullanılmıştır (% 73,6). 158 müfredin 134'ü ise musarra beyitler şeklindedir (% 85).

Edîb Efendi'nin bazı gazellerindeki kafiyelerde dikkat çeken bir özellik vardır. Şair bazı gazellerde sadece Türkçe sözcükleri kafiye olarak kullanma yoluna gitmiştir. Bu özelliğiyle gözümüze çarpan gazel sayısı 50'nin üzerindedir (bk. G. 133/1-9, G. 203/1-5, G. 1189/1-5, G. 1843/1-7). Bunların bir kısmında, ancak Derleme Sözlüğü'nde bulunabilen türden ağız özelliği gösteren bazı sözcükler de yer almaktadır: "ķamalaķ", "ķavalaķ" G. 309/3, 6), "dıbıķ", "zıbıķ" (G. 499/5, 7) gibi.

Halepli Edîb Dîvânı'ndaki birkaç gazelde, belâgat kitaplarınca "zü'l-kafiyeteyn" olarak adlandırılan (Nâcî 1307: 111; Tâhirü'l-Mevlevî 1329a: 52-53;

Dilçin 1995: 66-67; el-Cevherî 1995: 11) çift kafiye uygulanmıştır. Bunların kafiyeleri "mütekarrin", yani arka arkaya gelmekte (bk. G. 414, 421, 919, 920) veya "mahcûb", yani aralarında başka unsurlar yer almaktadır (G. 159). Adı geçen gazeller arasında, kafiyeleri çoğunlukla müştak, bazen ise "şibh-i iştikak" olan bir gazel vardır (G. 414). Bir gazelin ise bütün kafiyelerinde, aynı kökten gelmediği, hatta aynı dilden olmadığı hâlde aynı kökten geliyormuş hissi veren "şibh-i iştikak" (bk. Dilçin 1995: 483-485) sözcükler kullanılmıştır (bk. G. 421): "elin el'ân", "kıçın kaçan" gibi. Bazı gazellerde ise, "zü'l-kafiyeteyn"e tam olarak uymamakla birlikte, aynı mısrada kafiyenin farklı eklerle tekrar edildiğini görüyoruz (G. 1656, 1659, 1660): "daldan dala", "yardan yara", "dâmdan dâma" gibi.

Şairin kafiye uygulamasında, bazen belâgat kitaplarının kafiye ayıbı olarak gördüğü ve "ikvâ" olarak adlandırdığı kusurlar görülmektedir (ikvâ için bk. Nâcî 1307: 96). Diğer kafiyeler "+eme" şeklinde biterken, bir mısrada "Müslime" (G. 1372/49; diğer kafiyeler "+ribi" şeklinde biterken, bir mısrada "teḳārübi" (G. 1862/5); diğer kafiyeler "+dimidir" şeklinde biterken "dümidir" ve "teṣādümidir" (G. 577/1,5) sözcüklerinin kullanılması gibi (ayrıca bk. G. 592/1-4, 1140/1, 1713/1, 1811/2).

Edîb Efendi'nin şiirlerinde "îtâ-yı celî" ile de karşılaşmaktayız (îtâ-yı celî için bk. Nâcî 1307: 100):

Yoḳ hele ser-pençe-i pür-zūr-ı bī-hemtā çü-zer
Dil-berān-ı tünd-ḫūnuñ bend-i sirvālin çözer

Şāhid-i raʿnā-yı zer bir şūḫ-ı şehr-āşūbdur
Kim ġamı çoḳ ser-firāz-ı behcetiñ ḳaddin büker

Meclis-i her vaṣl-cūda ṣanma dest-efşān iken
Cilvesinden her perī-kirdār-ı ʿiṣmet göz yumar

Ḥüsn-i ʿiṣmet dūrdur her kec-nigāh-ı ḳısmete
Rāst-bīnān-ı rıżā luṭfuñ mücerred derk eder

Çoḳ Edībā gerçi kim ʿālemde rencūr-ı ṭamaʿ
Līk eyler yoḳ ṭamaʿdan farḳ teʾs̱īr-i żarar (G. 170/1-5)

Yukarıdaki gazelin ilk ve son mısralarına göre şiirin kafiyesi "+er"dir. Fakat diğer mısralardaki "çözer", "büker", "yumar" ve "eder" sözcüklerinde yer alan "-er" ekleri

hep aynı görevdedir. Bu ekleri redîf olarak kabul edip kafiye bakımından yok saydığımızda, söz konusu beyitler kafiyesiz kalmaktadır (ayrıca bk. 178/1-5, 728/1-5). Bir gazelde ise, "+dan" ayrılma hâl eki redîf olarak tekrar edilmiş, söz konusu ek yok sayıldığında şiirde iki ayrı kafiye ortaya çıkmaktadır (G. 1148). Fakat bu gazelin sadece bir nüshada yer alması, söz konusu nüshanın da şair tarafından gözden geçirilen, düzeltmeler yapılan ve çok sayıda şiir ilavesi yapılan bir nüsha olması, ayrıca bu şiirin de üzerine çizgi çekilmiş bir şiir olması, şairin yukarıda bahsedilen hatanın farkına varıp şiiri iptal etmiş olduğu ihtimalini gündeme getirmektedir (aynı durum 728 numaralı gazel için de geçerlidir).

Îtâ-yı hafî içinse şu örneği verebiliriz:

Ṣūfiyā baṭnıñı zıḳḳ et ʿasel ü dūş-āba
Bu ḥarāretle ki dil-germ olasın düş āba (G. 1184/1)

Yukarıdaki beyitte "dūş-āb" sözcüğündeki "āb" ile ikinci mısradaki "āb" aslında aynı kelimelerdir. Fakat "dūş-āb" birleşik bir isim olarak pekmez anlamında kullanıldığı için her iki "āb" sözcüğünün aynı olduğu fazla göze batmamaktadır (îtâ-yı hafî için bk. Nâcî 1307: 103-104).

Halepli Edîb Dîvânı'nda kafiye bağlamında mutlaka dikkate alınması gereken iki konu daha var: Bunlardan biri, belâgat kitaplarında "kafiye-i ma'mûle" ve "kafiye-i gayr-ı ma'mûle" başlıkları altında ele alınan kafiyenin aslî harfinin şiir içinde değişen bir özellik göstermesidir (bk. Nâcî 1307: 108-111):

Demiş zāhid ki tāb-ı saṭvetim çūp-ı erākimdir
Baña mānend olur irhāb-ı aʿdāda ara kimdir (G. 185/1)

Yukarıdaki matla beyitte, ilk mısraın kafiyesine göre harf-i revî, yani kafiyenin aslî harfi "k"dir. Fakat ikinci mısraın kafiyesi esas alınınca, bu defa harf-i revî "m" olmaktadır. Birinci ihtimalde "kim" sözcüğü "tecziye", ikinci ihtimalde ise "erāk" sözcüğü "+im" eki ile "terkîb" edilmiş olmaktadır. Kafiye için esas alınan sözcük "kafiye-i gayr-ı ma'mûle", tecziye veya terkip edilen sözcük ise "kafiye-i ma'mûle" olarak adlandırılmaktadır. Cinaslı kafiyeleri çok kullanan şair, bahsi geçen tecziye ve terkibe sıkça başvurmakta ve harf-i revî beyitten beyte değişiklik göstermektedir.

Özellikle "n'etdim" gibi redîflerin kullanıldığı şiirlerde "n" sesi, aşağıdaki matlada da görüldüğü gibi bazen redîfin bir parçası, bazen de harf-i revî olmaktadır:

Luṭf u sitem-i ḫayr u şeri men ki men etdim
Ger nīk ü eger bed hele baḳ men kime n'etdim (G. 912/1)

Halepli Edîb Dîvânı'nda kafiye uygulamasında dikkate alınması gereken diğer husus ise, kafiyedeki ünlülerin hareke düzeyinde uyumlu olmakla birlikte, kalınlık ve incelik bakımından da uyumlu olması kuralına şairin pek riayet etmemesidir:

Nehy-i şerden deheni etmemişiz ishā biz
Ḳaṣr-ı nuṭḳ eylemeziz mültezim-i ishābız (G. 723/1)

Yukarıdaki beytin ilk mısraına göre harf-i revî "z"dir. Söz konusu harfin önünde bulunan kesre harekesi "hafîf", yani ince bir ünlüdür. Ama ikinci mısraın kafiyesinde "z"den önce gelen kesre, "sakîl" yani kalın bir ünlü olduğu için kafiyenin telaffuzunda uyumsuzluk ortaya çıkmaktadır. Belâgat kitaplarında, bu şekilde yapılan kafiyeler beğenilmemiş ve tenkit edilmiştir (Tâhirü'-Mevlevî 1329: 46-47). Fakat genellikle cinaslı kafiye kullanan bir şairin, böyle ayrıntılara riayet etmesi durumunda, cinas bulmada ne kadar büyük bir zorluk yaşayacağı açıktır. Çalışmamızın "Cinaslar Sözlüğü" bölümü incelendiğinde de görüleceği üzere şair, cinas yaparken, ünlüleri hareke düzeyinde eşleştirmektedir: "a" ile "e", "ı" ile "i" eşleşebilmekte, "u", "ü", "o", "ö" ünlülerinin ise dördü aynı düzeyde sesler olarak görülebilmektedir.

Halepli Edîb Dîvânı'nda redîfler de, çok fazla sayıda olmaları nedeniyle dikkat çekici bir özellik göstermektedir. En çok redîf kullanılan nazım şekli gazellerdir. 2197 gazelin 482'sinde redîf kullanılmıştır. Bu ise, genel gazel sayısının % 20'sini oluşturmaktadır. Söz konusu sayıya sözcük veya sözcük grubu düzeyinde olan redîfler dahil edilmiş, ancak ek düzeyindeki redîfler hesaba katılmamıştır. 482 redîfin 425'i, yani % 88'i sadece Türkçe sözcük veya sözcük gruplarından oluşmaktadır. Bunların da çok büyük bir ekseriyeti fiil soylu sözcüklerdir. En kısa redîflere "bu" (G. 1170), "ol" (G. 886) ve "var" (G. 131), en uzun redîflere ise "eder

bileydim ben" (G. 1011), "kim eylerse eylesin" (G. 1159) ve "kimiñ başına döndümse" (G. 1271) örnek gösterilebilir.

Diğer nazım şekillerinde de redîf kullanılmıştır. 16 kasidenin sadece 2'sinde redîf vardır: "çeker" (Ks. 8), "n'eyleriz" (Ks. 12). 627 rubâînin 134'ünde (% 21,3); 59 nazmın 15'inde (% 25,5), 243 kıt'anın 31'inde (% 13) redîf kullanılmıştır (bu sayılara ek düzeyindeki redîfler dahil edilmemiştir). Bu nazım şekillerinde kullanılan redîflerin tamamına yakını Türkçe sözcük veya sözcük gruplarından oluşmaktadır.

2.1.2.3. CİNAS

Şiirin mûsikî unsurlarından biri olarak kabul edilen cinasın (Şemîssâ 1374a: 153, 1374b: 39), Halepli Edîb Efendi için ayrı bir önemi vardır. Divan dibacesinde ortaya konulan düşünceler, şairin, cinasa, herhangi bir edebî sanatın çok ötesinde bir misyon yüklediğini göstermektedir: Edîb Efendi, şairlerin sözlerinin güzellik ve parlaklıkta çoğunlukla ayırt edilemeyecek kadar birbirine benzediğini, ortaya konan şiirlerin aktarma ve çalıntı olmaları nedeniyle beğenilmediğini ve bu yüzden şairlik yolunda sanat ve yetenek sahiplerinin kalemleri için söz konusu şiirlerin bir ölçü olmadığını anlatmaktadır. Şair burada cinas yolunu gündeme getirmekte, fakat yolun zorluğundan dolayı kimsenin bu yolu tercih etmediğini söylemektedir. Edîb Efendi, bu zor alanda kendi yeteneğini ortaya koyduğunu, ilham yoluyla işittiği güzel sesli fakat daha önce bilinmeyen tecnisleri, nükte-şinâs kulakların beğendiği ve yakınlık duyduğu şeylere bedîî nazım usûlüyle ilave ettiğini söylemektedir (bk. Tenkitli Metnimizin Dîbâce bölümü). Aynı satırlar arasında yer alan Farsça beyitte de şair çok iddialıdır:

من براهی میروم کانجا قدم نامحرمست
وز مقامی حرف میگویم که دم نامحرمست

Yukarıdaki beyitte Edîb Efendi, ayak değmemiş bir yolda yürüdüğünü ve hiç kullanılmamış bir makamda söz söylediğini iddia etmektedir. Aşağıdaki beyitte de tecrit sanatını kullanarak kendisine seslenmekte ve "Ey Edîb, fikrimin kendini

gösterdiği alan cinas olduğundan beri, kalemimin siyah renkli atının tırnağındaki toz, insanlığın tacı oldu" demektedir:

Edībā sāḥa-i meclā-yı fikrim tā cinās oldu
Ġubār-ı sünbük-i şeb-dīz-i ḫāmem tāc-ı nās oldu (G. 1819/5)

İnceleme'mizin "Kafiye ve Redîf" bölümünde de görüldüğü üzere, Halepli Edîb'in kafiyelerle kullandığı cinaslar çok büyük bir yekûn tutmaktadır. Bunlara iç mûsikî unsuru olarak cinasa yer verilen örnekleri de eklediğimizde yapılan cinasların sayısı daha da artmaktadır. Nitekim hazırlamış olduğumuz "Cinaslar Sözlüğü"nde 3650'nin üzerinde ayrı madde başı ortaya çıkmıştır. Bütün bunlar, şairin cinas yapmaya ne kadar çok düşkün olduğunu göstermektedir.

Halepli Edîb Efendi'nin bu kadar çok önem verdiği ve kendisi için bir üslûp özelliği olarak belirlediği cinasın, edebî sanatlar içinde önemli bir yeri vardır. Hemen her belâgat kitabında bu konu detaylarıyla ele alınmış; cinas çeşitleri, tanım ve örnekleriyle birlikte verilmiştir.

"İki lafzın anlamları ayrı olduğu hâlde telaffuz veya yazı bakımından birbirine benzer olması" (Nâcî 1307: 341) şeklinde tarif edilen cinasın biri ses, diğeri ise anlam olmak üzere iki önemli yönü vardır. Cinas, bir yönüyle sözde mûsikînin oluşmasını sağlarken, diğer yönüyle de aynı lafızdan farklı anlamların çağrışımına yol açmak sûretiyle hem kişinin dikkatini üzerine çekmekte hem de onun muhayyilesini genişletmektedir. Bunlar ise, sanat ve estetiği ortaya çıkaran faktörlerdir. Çünkü söz, güzellik ve gücünü iki şeyden almaktadır. Bunlardan biri, sözcüklerin âhenk ve tınısı, yani mûsikî; diğeri ise, farklı anlamların kişiye verdiği zevktir. Sözcüklerin, dilbilimciler tarafından, ses, anlam ve gramer üçlüsünün ürünü sayılması boşuna değildir. Cinasta da lafızdaki benzerlik ve anlamdaki çeşitlilik omuz omuza vererek özel bir edebî zevk ortaya çıkarmaktadır. Çünkü cinaslı sözcükleri okuyan ve dinleyen kişi, önce bu sözcüklerden tek bir anlam çıkarmakta, sonra da bu anlamdan öteki anlama ulaşarak bu işten zevk almaktadır. İnsanların cinas sanatına ilgi duymasında, söz konusu zevk alma faktörünün yanı sıra, insan psikolojisinin kapalı ve müphem şeylere açık ve âşikâr şeylerden çok daha fazla ilgi duyma özelliği de etkili olmaktadır (geniş bilgi için bk. Teclîl 1367: 2-3).

Belâgat kitaplarında bu sanat, bedî'î sanatlar içinde ve lafızla ilgili sanatlar arasında "cinâs" veya "tecnîs" başlıklarıyla ele alınmakta; cinas ve tecnîs terimleri de çoğunlukla birbirinin yerine kullanılmaktadır (Bilgegil 1989: 182, 308). Söz konusu kitaplarda cinasın tanımı bağlamında çoğu birbirinin benzeri olan açıklamalar yapılmaktadır:

"İki lafzın manaları muhtelif olduğu hâlde telaffuz veya kitabette yek-diğere müşâbih olmasıdır (Nâcî 1307: 241; Tâhirü'l-Mevlevî 1329b: 37).

"Cinas-ı lafzî, bir söz içinde telaffuz ve imlâda tamamen veya kısmen müttehit ve manada mütehâlif elfaz iradından husûle gelir" (Ekrem 1299: 338).

"Manaca muhtelif iki kelime beyninde lafzen teşâbühten ibarettir ki bu müşabehetin derecesine göre envaa taksim olunur" (Tâhir [ty.]: 129).

"İki lafzın manaları muhtelif olduğu hâlde telaffuzda teşâbühleridir" (Ahmet Cevdet Paşa 2000: 113).

"Manaları ayrı iki veya daha ziyade lafız arasındaki telaffuz veya yazılış benzerliğidir" (Bilgegil 1989: 309).

"Şekil ve telaffuz nokta-i nazarından aynı ve birbirine çok yakın, fakat manaları ayrı iki kelimeyi bir araya getirmekten ibarettir" (Tarlan 1948: 82).

"Söyleyişleri ve yazılışları bir, anlamları ayrı iki sözcüğü bir arada kullanmaktır" (Dilçin 1995: 467).

"Lügat anlamı iki veya daha fazla şeyin birbirine benzemesi olan cinas, manzum veya mensur bir metinde anlamları farklı lafızlar arasındaki yazılış ve söyleyiş benzerliğidir" (Saraç 2000: 321)

"Lafız olarak aynı ve mana olarak ayrı iki veya birkaç kelimeyi söylemektir" (Dihhudâ 1335: XIV/ 402, 1338: XVI/110).

"Anlam ayrılığıyla beraber iki lafızda telaffuz bakımından benzerliktir" (Dihhudâ 1335: XIV/ 402).

"Tecnîs veya cinas, kelimelerde veya cümlelerde âhenk ve mûsikî vücuda getiren veya sözün mûsikîsini arttıran sanatlardan biridir (Şemîssâ 1374b: 39).

"Birbirine benzer kelimeleri söylemek veya yazmaktır" (Kâtib-i Belhî 1362: 5).

"Benzer lafızları ve aynı cinsten kelimeleri kullanmaktır" (Sebzevârî 1369: 86).

"Benzer iki lafzı farklı anlamlarla kullanmaktır" (Sîmâdâd 1370: 101).

"Bazı harfleriyle diğerine eşlik eden kelimeler kullanmaktır" (Mîr Sâdıkî 1376: 52).

"İki kelimenin anlam bakımından farklı olmakla birlikte telaffuzdaki benzerliğinden ibarettir" (Recâî 1353: 396).

"Bir açıdan birbiriyle benzerlik ve mücâneset taşıyan iki kelimedir" (Hanlerî 1348: 127).

Cinas konusunu araştırırken ulaşma imkânı bulduğumuz kaynakların bir kısmından aynen aktardığımız yukarıdaki tanımlar, aslında birbirine çok benzemektedir. Fakat yapılan her tanımın cinas çeşitlerinin tamamını kapsayacak genişlikte olduğu söylenemez. Bu bağlamda, "mütecânis", yani aynı cinsten olma terimi, cinasın sadece "iştikak" türünü ifade ettiği için kullanışlı değildir. Bunun yerine, "müşâbih", yani "benzer" sıfatı kullanılmalıdır (bk. Teclîl 1367: 15-16). "İki kelime" ve "iki lafız" ifadeleri de, cinasın "mürekkep" çeşidini devre dışı bıraktığı için kanaatimizce kuşatıcı değildir. "Kelime" sözcüğü ise ek ve bağlaç gibi yapıları kapsamadığından kullanılmamalı; bunun yerine "lafız" sözcüğü tercih edilmelidir. Cinas tanımı yapılırken "yazılış"ın hesaba katılması da tanımın kapsayıcılığına engel olur. Çünkü aşağıda görüleceği üzere, yazılışları farklı olmakla birlikte, telaffuzları aynı olan cinas çeşitleri de vardır. Kapsayıcı bir cinas tanımının temel vurgusu, lafızda aynî veya benzer görünmekle birlikte manada ayrılık ve farklılık olmalıdır (Teclîl 1367: 16).

Burada "cinas-ı manevî" olarak adlandırılan cinas çeşidi gündeme gelmektedir. Bir çalışmada, cinas için yapılan tanımların daha çok cinasın "lafzî" çeşitlerine uyduğu, ama "manevî" cinası kapsamadığı iddia edilmektedir (Reşîd 1328: 262). Bu konuda Reşîd'in *Nazariyât-ı Edebiye* (Reşîd1328: 262-265) ve Recâî-zâde Mahmûd Ekrem'in *Ta'lîm-i Edebiyât* (Ekrem 1299: 338-344) adlı eserlerinde farklı bir uygulama ortaya konulmuştur. Söz konusu eserlerde, cinas sanatlarının "lafzî" ve "manevî" olmak üzere iki gruba taksim edilmesi yoluna gidilmiştir. Gerekli tanım ve açıklamalar da bu alt başlıklar altında yapılmıştır. M. Kaya Bilgegil de bu kitaplardaki uygulamaya uyarak benzer bir yöntem uygulamış, fakat "manevî" cinası anlattığı bölümde, söz konusu eserlerdeki konu ile ilgili tanım ve örnekleri sert bir şekilde eleştirmiştir (bk. Bilgegil 1989: 308-326). Söz konusu iki kitapta "cinas-ı manevî" olarak anlatılan şeylerin, aslında başka edebî sanatlar, özellikle de tevriye sanatı olduğu Bilgegil tarafından ortaya konmuştur (bk. Bilgegil 1989: 320-326). Fakat kendisi de "cinas-ı manevî" hakkında pek bir bilgi vermemiş, "Netice olarak bildireceğimiz şey, "manevî" teriminin yeni bir kavrama karşılık olmamasıdır" demekle yetinmiştir (Bilgegil 1989: 326). Bu yaklaşımdan Bilgegil'in "cinas-ı manevî" diye bir cinas kabul etmediği şeklinde bir sonuç da çıkmaktadır. Kanaatimizce "cinas-ı manevî", diğer bütün sanatların karşısında ayrı bir başlık altında incelenecek bir cinas çeşidi değildir. Cinasın lafzî bir sanat olduğu dikkate alındığında, lafzî olmayan bir sanattan söz etmek artık mümkün olmaz. İlgili başlıkta anlatıldığında da görüleceği üzere, "cinas-ı manevî", diğer bütün cinaslar gibi aslında bir ses sanatıdır. Onun için de cinas sanatlarını lafzî ve manevî olarak iki gruba ayırmanın herhangi bir anlamı ve gerekliliği yoktur.

Cinaslar özelliklerine göre farklı isimler almaktadır. Tanımların büyük bir ekseriyetinde üzerinde durulan "telaffuz veya imladaki benzerlik" dört açıdan incelenmekte ve bu incelemeye göre cinaslar farklı isimler almaktadır. Bunlar, harflerin türü, harflerin sayısı, hareke ve sükundan oluşan hey'et ile bütün bunların tertibi, yani dizilişidir (Teclîl 1367: 16). Lafızlar arasındaki benzerliğin oran ve çeşidine göre cinaslar farklı isimlerle anılmaktadır (Tâhir [ty.]: 129).

2.1.2.3.1. Cinas-ı Tâm: Eğer cinas için kullanılan lafızlar arasındaki benzerlik, yukarıda sözü edilen harflerin türü, sayısı, heyeti ve tertibi bakımından tam bir beraberlik biçiminde ise, bu cinasa, tam cinas denilmektedir. (Nâcî 1307: 241; Recâî 1353: 396).

Tam cinasın da kendi içinde çeşitleri vardır. Eğer cinaslı lafızlar, isim, fiil veya edat olma bakımından da aynı ise, "cinas-ı mümâsil"; aynı değilse, "cinas-ı müstevfâ" adını alırlar (Sîmâdâd 1375: 113; Teclîl 1367: 16-17, 20-24).

Eriḳḳā-yı ġamıñ gerdenlerin *taḥrīr* eden kimdir
Menāşīr-i ḫaṭ-ı āzādını *taḥrīr* eden kimdir (G. 518/1)

Pertevi ʿālemi pür-mevc-i yem-i āteş eder
İstemem çeşm-i *baḳam* kevn ile dünyāya *baḳam* (G. 952/2)

2.1.2.3.2. Cinas-ı Mürekkep: Birbiriyle cinas ilişkisi bulunan lafızlardan en az birinin mürekkep olmasıdır. Eğer lafızlardan biri basit, diğeri mürekkep ise, "cinas-ı mürekkeb-i makrûn"; cinaslı lafızların her ikisi de terkipse, "cinas-ı mürekkeb-i mefrûk" (bu aynı zamanda yazılış bakımından aynı olmayan terkiplerin de adıdır); her iki lafız da mürekkep olmakla birlikte yazılış ve hareke bakımından birbirinden farklı ise "cinas-ı mürekkeb-i mülefffik" olarak adlandırılır (Teclîl 1367: 39-42). Cinaslı lafızlardan biri kendi başına bağımsız, fakat diğer lafız başka bir sözcükten bir bölümle beraber mürekkepse, buna da "cinas-ı merfû" denilmektedir (Recâî 1353: 397-398; Teclîl 1367: 42-43; Nâcî 1307: 245).

Maḳām-ı dāder-i mesʿūduna her *aḫ resān* olmaz
Ki ifṣāḥ-ı suḫan şān-ı lisān-ı *aḫresān* olmaz (G. 672/1)

Nehār-ı ʿīdine kim ġaṣb eder *o ḳurbānı*
Suṭūr-ı ebniye-i dīni laḥn *oḳur bānī* (G. 2064/2)

Benden ey çerḫ-i denī eyleme *aʿlā māh*
Yoḫsa ben şeş cihete eylerim *iʿlām āh* (G. 2176/2)

Serāyā-yı Süleymānīden olmaz ḫaşye*ti mūr*uñ
Ṣadā-yı bagyı miskīnāna vermez rehbe *Tīmūr*uñ (G. 811/1)

2.1.2.3.3. Cinas-ı Nâkıs: Cinasta her zaman tam bir uyum sağlamak kolay değildir. Yani cinastaki lafızlar, harflerin türü, sayısı, heyeti ve tertibi bakımından

bazen farklılık gösterebilmektedir. Bu tür farklılıklar bulunduran cinaslar, gayr-ı tam veya nâkıs başlıkları altında incelenmektedir (Teclîl 1367: 24).

Bazı cinaslarda lafızlardan birinin bir harfi diğerinden fazladır. Bu tür cinasa, "tecnîs-i zâid" de denilmektedir. Eğer fazla olan harf başta ise, "cinas-ı merdûf" (veya "cinas-ı mezîd", bk. Sebzevârî 1369: 88); ortada ise, "cinas-ı müktenif"; sonda ise, "cinas-ı mutarraf" olarak isimlendirilir. Fazla olan harfin sonda yer aldığı cinas çeşidine "merfû" ve "müzeyyel" de denilmektedir (Teclîl 1367: 24-26). Bazı çalışmalarda bu isimlerde farklılıklar görülmektedir. Mesela sondaki harf fazlalığı için kullanılan "mutarraf" ismi (Mîr Sâdıkî 1376: 53; Recâî 1353: 400; Teclîl 1367: 26; Sîmâdâd 1375: 102), bazı çalışmalarda baştaki harf fazlalığı için kullanılmıştır (Dilçin 1995: 473; Şemîssâ 1374b: 42). Bir çalışmada ortadaki harf fazlalığı için "cinas-ı vasat" (Şemîssâ 1374b: 44), diğer bir çalışmada ise "müşevveş" ismi kullanılmaktadır (Dilçin 1995: 473). "Müşevveş" isminin de, bazı çalışmalarda birden fazla cinas grubuna giren cinas çeşitleri için kullanıldığını görüyoruz (Teclîl 1367: 53).

Baştaki fazla harfe örnek:

Ş̱übūt-ı ʿaşḳa ās̱ār-ı şikāf-ı sīne *kāfi*dir
Ki levḥ-i sīnemiz pür-zīver-i kāf-ı *şikāfi*dir (G. 213/1)

Cinaslı lafızlardan birinin baştan ilk iki harfi diğerinden fazla ise, o zaman da "cinas-ı mütevvec" adını almaktadır (Teclîl 1367: 34):

Germī-i sīnemi izhāḳ edemez *mā-yı semā*
Nice fersūde-kon-ı ḳuvvet-i *germā ise mā* (G. 29/1)

Harflerin tertibi bakımından da gündeme gelen cinaslar vardır. Bazı kitaplarda cinastan ayrı başlıkla verilen "kalb" (Dilçin 1995: 481-483), diğer bazı kitaplarda cinas başlığı altında incelenmekte; harflerin dizimi ters ve düz olarak yapıldığında "cinas-ı maklûb" veya "cinas-ı bâj-gûn", düzensiz olarak yapıldığında ise "cinas-ı kalb-i ba‘z" şeklinde isimlendirilmektedir (Teclîl 1367: 54-55; Recâî 1353: 403; Nâcî 1307: 248).

Halepli Edîb Dîvânı nüshalarında şiir içinde kullanılmamış olmakla birlikte, "maklûb u müstevî" başlığı altında verilen "cinas-ı maklûb" örnekleri vardır. Şiir özelliği taşımadığı hâlde, her üç Divan nüshasında da yer aldığı için Tenkitli Metin sonunda yer verilen söz konusu örnekler şunlardır:

شاباش كرك يكى هلاله
كرك كرك يك سكى كسكن كسك
ندن نادان يرى آيا رديدر
بى ريب كمك يرى رديدر
بى عيب كرك لال آلا
لال ملال
اغا نان كرك
يدى نان يدى
آيا ندن ملولم (bk. Tenkitli Metin'in son kısmı)

2.1.2.3.4. Cinâs-ı Muzârî: Aynı olan iki lafzın sadece ilk harflerinde, mahreç bakımından benzer harflerle birbirinden ayrılması durumunda ortaya çıkan cinasa, "cinas-ı muzârî" denilmektedir (Teclîl 1367: 29; Recâî 1353: 401).

Ebrūlarıñ ki ḫaṭṭ-ı lebiñle *çehār* olur
Sırr-ı nihüft-i ḥüsn ü cemāliñ *cehār* olur (G. 572/1)

Nigāh etmem reh-i zūr u rişādan *kürk-i semmūr*a
İhānet eylemem ṣavlet-nümāy-ı *gürg isem mūr*a (G. 1475/1)

2.1..2.3.5. Cinâs-ı Lâhık: Lafızların birinde bir harfin farklı olmasıdır. Fakat bu harfte mahreç bakımından benzerlik yoktur. Farklı harf başta bulunabileceği gibi, ortada veya sonda da yer alabilir (Dilçin 1995: 475-476; Teclîl 1367: 31).

Mürġ-i dili ṣayyād-ı *çemen dām*ına ver
Yā bir ṣanemiñ zülf-i *ḫam-endām*ına ver
Nādirse de bī-bahā olanlarda dimen
Ḳāẕūre-i ḫaḍrā-yı *dimen dām*na ver (R. 90)

2.1.2.3.6. Cinas-ı Hattî: Bu da lafızların harflerin türü bakımından birbirinden ayrılmasıdır. Cinaslı sözcüklerin nokta göz önünde bulundurulmadığında

aynı olmasına "cinas-ı hattî" denilmektedir (Mîr Sâdıkî 1376: 35; Teclîl 1367: 47; Recâî 1353: 405; Tâhirü'l-Mevlevî 1329b: 38).

Her ʿıṭr-şinās-ı pāk-dān *ḥāşā ki*
Bī-nūr-ı naẓar ʿūd ṣana *ḥāşāki*
Yā āyine-sīretān-ı yek-rūdan ola
Bir vech ile ṭūṭī-i şeker-*ḫā ṣākī* (R. 166)

Bazı çalışmalarda ise, "cinas-ı hattî" ismi, cinas-ı muharref için kullanılmıştır (Sîmâdâd 1375: 101).

2.1.2.3.7. Cinas-ı Muharref: Cinaslı lafızlar harflerin türü, sayısı ve tertibi bakımından aynı oldukları hâlde, hareke bakımından ayrı olurlarsa, buna cinas-ı muharref adı verilmektedir (Nâcî 1307: 249; Recâî 1353: 400; Teclîl 1367: 43).

Giryemiz reşḥ-i gül-āb ile edeydi *inficār*
Ḫandeden maḥsūd idi aldıḳça būyun *enf-i cār* (G. 501/2)

Sürbe-i hīzān-ı aḳṭār-ı cihān *İstanbūla*
ʿAzm-i rāh eyler ki bī-ḥad ṭālib-i *istin bula* (G. 1319/1)

Ṭard et anı ki mültezim-i *istırāḳ*dır
İster edīm-i rūyu ḳara *ister aḳ*dır (Mf. 95)

Dil-i vīrāne kim ʿaşḳıñ meḥaṭṭ-ı *ḳārbānı*dır
ʿİmārın ṣanma ey zāhid menūṭ-ı *kār-ı bānī*dir (G. 318/1)

2.1.2.3.8. Cinas-ı Mugâyir: Lafızların her bakımdan aynı olmakla birlikte, sadece şedde bakımından farklılık göstermesidir (Teclîl 1367: 38). Muallim Nâcî, şeddeli harfin cinasta muhaffef harf hükmünde olduğunu söyleyerek, bu özellikte olan cinası da "cinas-ı muharref"e dahil etmektedir (bk. Nâcî 1307: 249).

2.1.2.3.9. Cinas-ı Mükerrer: Genelde kafiyede bulunan bu cinas çeşidi, sözcüğün son kısmının tekrar edilmesi şeklinde olur. Aynı cinasa "cinas-ı müzdevic" de denilmektedir (Dilçin 1995: 477-478; Teclîl 1367: 46; Recâî 1353: 404: Kâtib-i Belhî 1362: 9).

Aşağıdaki gazelde böyle bir özellik vardır. Bu gazel aynı zamanda çift kafiyeli bir gazel olmaktadır:

Hemīşe ʿāşıḳ-ı zāra *sefer*de *fer* bulunur
Firāḳ-ı yār ile zīrā *ḥażar*da *żar* bulunur

Sürūr-ı pā-be-hevādan remīdeyim ki baña
Düḫūl-i bezm-i ṣafāya *keder*de *der* bulunur

Enīs-i meclis-i kerrūbiyān olan merde
Müdām ülfet-i nevʿ-i *beşer*de *şer* bulunur

Ṣaḳın teʿāşür-i her zen-nihāddan ṣanma
Ki fenn-i sumʿada ehl-i *hüner*de *ner* bulunur

Ġarīb-i kevn ü mekānım Edīb ancaḳ
Ḥużūr-ı dil-ber-i zībā-*siyer*de *yer* bulunur (G. 159/1-5)

2.1.2.3.10. Cinas-ı İştikâk: Aynı kökten gelen kelimeleri kullanma şeklinde yapılan cinasa, "cinas-ı iştikâk" denilmektedir. Bunun bir de "cinas-ı şibh-i iştikâk" diye bir çeşidi vardır ki kelimeler aslında müştak değildir, fakat müştaka benzemektedir (Kâtib-i Belhî 1362: 12; Recâî 1353: 406; Teclîl 1367: 35-36; Mîr Sâdıkî 1376: 35). Cinas-ı iştikâk için bazıları "cinas-ı iktizâb" ismini de kullanmaktadır (Şemîssâ 1374b: 45-46; Sîmâdâd 1375: 102).

Żiyā vü ẓulmet-i zībā vü zişti idrāke
Bu tār-ḫānede peyk-i baṣar baṣīr ister

Hevā-yı dil-ber-i bālā-ḳad eylemez zāhid
ʿİnāk-ı sāʿid-i vaṣla ṣıġar ṣaġīr ister (G. 414/2-3)

Yukarıdaki ilk beyitte geçen "baṣar" ile "baṣīr" sözcükleri "cinas-ı iştikâk", ikinci beyitteki sözcüklerden "ṣıġar" Türkçe, "ṣaġīr" ise Arapça olduğu için "cinas-ı şibh-i iştikâk" için örnek gösterilebilir.

2.1.2.3.11. Cinas-ı Lafz veya Cinas-ı Lafzî: Yazılışları aynı olmamakla birlikte, aynı şekilde telaffuz edilen sözcükler arasında yapılan cinastır (Mîr Sâdıkî 1376: 53; Teclîl 1367: 49; Tâhirü'l-Mevlevî 1329b: 38-39).

Keserdi meylini aġyār-ı *ḫʿār*dan cāme
Nihāl-i gül-büneʿār olsa *ḫār*dan cāme (G. 1774/1)

2.1.2.3.12. Cinas-ı Ma'nevî: Daha önce de ifade edildiği üzere, Reşîd'in *Nazariyât-ı Edebiye* (Reşîd1328: 262-263) ve Recâî-zâde Mahmûd Ekrem'in *Ta'lîm-*

i Edebiyât (Ekrem 1299: 340-343) adlı eserlerinde cinas, "lafzî" ve "manevî" olmak üzere iki gruba taksim edilmiştir. Adı geçen eserlerde verilen tanımlar şöyledir:

"Bir söz içinde iki manalı olarak irad olunan elfazın diğer manalarıyla saded-i bahs arasında küllî ve cüz'î, karîb ve baîd bir münasebet bulunmaktan vücûda gelir" (Ekrem 1299: 340).

"Tecnîsin en yüksek şekli; iki manalı bir kelimenin aynı cümlede her iki manasıyla da uzaktan yakından bir münasebet gösterebilmesi sûretinde tarif olunur" (Reşîd 1328: 263).

Ancak M. Kaya Bilgegil, söz konusu eserlerde "cinas-ı manevî" ile ilgili verilen tanım ve örneklerin başka edebî sanatlara, özellikle de tevriye sanatına ait olduğunu ortaya koymak sûretiyle adı geçen müellifleri eleştirmektedir (bk. Bilgegil 1989: 320-326). Fakat kendisi de bu sanat hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir.

Cinas konusunu araştırırken incelediğimiz kaynakların sadece dördünde "cinas-ı manevî"den söz edilmektedir. Bunların üçü, yukarıda atıfta bulunan kaynaklardır. Diğeri ise, Celîl-i Teclîl'in *Cinâs der-Pehne-i Edeb-i Fârsî* adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada, aynı olan iki sözcükten birinin açıkça söylenmesi, diğer sözcüğün ise söylenmeden çeşitli yollarla hatırlatılması şeklinde yapılan cinasa "cinas-ı manevî" denildiği ifade edilmektedir (Teclîl 1367: 51). Bu son tanım ile öteki tanımlar arasında çok ciddi farklılıklar vardır. Diğerlerinde "iki manalı" kelime veya lafızlar üzerinde durulurken, burada telaffuz bakımından aynı olan iki kelimeden birinin söylenmeden hatırlatılması gibi farklı bir durum vardır. Dolayısıyla iki anlamlı bir kelimeyi her iki anlamını da kastederek kullanmanın cinasla herhangi bir ilişkisi bulunmadığından, Reşîd ve Recâî-zâde Mahmûd Ekrem'in söyledikleri konumuzun dışında kalmaktadır. Celîl-i Teclîl'in söylediği tanım, verdiği örneklerle daha da netleşmektedir:

احتمال نیش کردن واجب است از بهر نوش
حمل کوه بیستون با یاد شیرین بار نیست

"Çev.: Baldan nasiplenirken sokulmak ihtimali kaçınılmazdır. Bîsütûn dağını Şîrîn'in hayaliyle omuzlamak ağır bir şey değildir." Yukarıdaki beyitte bal anlamındaki "nûş" sözcüğü ile meşhur aşk hikâyesinin kadın kahramanı olan "Şîrîn" ismi arasında cinas bakımından paralellik vardır (bk. Teclîl 1367: 1). Şöyle ki; "bal" denilince insan aklına ilk gelen şey tatlılık, yani "şîrîn"dir. Bunun akla gelmesine yardım eden, diğer bir ifadeyle çağrışımı yönlendiren ise, ikinci mısradaki "Şîrîn" ismidir. Dolayısıyla iki "şîrîn" sözcüğü ortaya çıkmaktadır. Bunlardan biri açıkça telaffuz edilmiş olan özel isim, diğeri ise, beyitteki sözcük ve anlamların çağrışımları yoluyla zihnimizde yine lafız olarak canlanan tatlı anlamındaki "şîrîn"dir.

Gerek verilen tanım ve örnek gerekse örnek üzerinde yapılan açıklamalar, "manevî" cinas sanatında da, diğer cinaslarda olduğu gibi, telaffuz bakımından benzer olan iki ayrı lafız vardır. Diğerlerinden tek farkı, lafızlardan birinin açıkça söylenmeyip çağrışımlarla hatırlatılmasıdır. Zaten "manevî" ismini de bu yüzden almaktadır. Yoksa buradaki "manevî", diğer bütün cinasları "lafzî" başlığı altında toplanmak mecburiyetinde bırakacak bir şey değildir. Cinas zaten lafzî sanatlardan biridir; mûsikî ve işitmeyle ilgilidir (Şemîssâ 1374b: 40).

2.2.3.13. Cinas-ı Âvâî: Eski belâgat kitaplarında karşılaşılmayan böyle bir cinas çeşidinden bahseden iki çalışmada (Sîmâdâd 1375: 102-104; Mîr Sâdıkî 1376: 53-54), konu anlatılırken sık sık İngiliz şiirine ve İngilizce terimlere atıfta bulunulması, söz konusu terimleştirmede Batı dünyasında şiir üzerine yapılan çalışmaların etkili olduğunu göstermektedir. Söz konusu çalışmalara göre "cinas-ı âvâî", ünlü ve ünsüz değişimleriyle yapılır. Aynı ünsüzün birbirine yakın olan kelimelerin başında tekrar edilmesi (alliteration), farklı ünlülerden önce veya sonra gelen aynı ünsüzün (conconance) tekrar edilmesi ve birbirine yakın kelimelerde aynı ünlülerin (assonanse) tekrar edilmesi gibi yollarla şiirin mûsikîsini oluşturan bir sanat olarak karşımıza çıkmaktadır (Sîmâdâd 1375: 102-104; Mîr Sâdıkî 1376: 53-54). Edîb Efendi'nin tam 9 "s" ünsüzü bulunduran aşağıdaki beyti bu konuda örnek verilebilir:

Sīm ü zeriñ leb-ā-leb ise sende kīsesi
Her kes ķabūl ile işidir sendeki sesi (G. 2131/1)

Yukarıdaki beyitte "s" ünsüzü, hem cinaslı kafiyede hem de diğer kısımlarda kullanılarak beytin mûsikîsi arttırılmaktadır. Tekrarlanan sesin beytin konusuyla ilgisinden de bahsedilebilir. Altın ve gümüş gibi değerli şeylerin hazine ve gömü gibi yerlerde bulunduğu, bu tür yerlerin ise yılanlar tarafından korunduğuna inanıldığı düşünüldüğünde, tekrarlanan "s" ünsüzünün yılanlar tarafından çıkarılan sesi çağrıştırması da kaçınılmaz olmaktadır.

Çalışmamızın "Cinaslar Sözlüğü" bölümünde de görülebileceği üzere, Halepli Edîb Efendi'nin yaptığı cinaslar, basit ve mürekkep olma bakımından genellikle mürekkep, tam ve nakıs olma bakımından genellikle tam cinas çeşitleridir. Nakıs cinas örneklerinde de ortadan ve sondan harf fazlalığı görülmemektedir. Bunun nedeni şairin, cinası, genellikle kafiyede kullanmasıdır. Muharref cinas çeşitlerine de sık sık rastlanmaktadır. Diğer cinas çeşitlerinin de birçoğunun az sayıda da olsa örnekleri ile karşılaşılmaktadır.

2.2. MUHTEVA

Halepli Edîb Dîvânı'nın muhteva bakımından incelendiği bu bölümde konu, Dinî-Ahlâkî Düşünceler, Sosyal Eleştiri, Aşk ve Rintlik başlıkları altında ele alınacaktır. Aşağıdaki sayfalarda da görüleceği üzere, manzum bir eseri muhteva bakımından incelerken konuların bazen iç içe girmesinin önüne geçilememektedir. Bunda aynı beyit içinde birden fazla konunun bir arada ele alınması etkili olmaktadır. Bazı konular ise birbiriyle ilişkisi nedeniyle zaman zaman iç içe girebilmektedir. Mesela rintlik konusu işlenirken sevgiliyle ilgili duygu ve düşünceler de gündeme gelebilmekte veya rint-zahit çatışması bağlamında yapılan eleştiriler arasında, bizim Sosyal Eleştiri'nin bir alt başlığı olarak ele aldığımız Cinsellik'le ilgili unsurlarla karşılaşılabilmektedir. Dinî-ahlâkî konulardaki düşünceler, eleştiriyle beraber anlatılabilmekte veyahut şair sosyal eleştiri yaparken aynı zamanda konu hakkındaki düşüncelerini de anlatabilmekte veya tavsiyede bulunabilmektedir.

2.2.1. DİNÎ-AHLÂKÎ DÜŞÜNCELER

Divan şiirinde 17. yüzyılın ikinci yarısında Nâbî ile başlayan ve "Hikemî" olarak adlandırılan üslûpta şairler, şiirlerinde duygu ve hayâlden ziyade fikir unsurunu ön plâna çıkarmaya başlamışlardır. Fakat bu, daha önce şiirde fikrî konuların hiç işlenmediği anlamına gelmemektedir. Çok daha önceleri Nizâmî-i Arûzî-i Semerkandî, XII. yüzyılın ortalarında yazdığı *Çehâr Makâle* adlı eserinin ikinci makalesinde, şair ve şiirin niteliği üzerinde dururken, şairin çeşitli ilimlerde bilgi sahibi olmasının gerekliliğini şöyle açıklıyordu: "Çünkü her ilimde şiir kullanıldığı gibi, her ilim de şiirde kullanılmaktadır" (Semerkandî 1334: 56). Fars edebiyatında Sa'dî-i Şîrâzî (öl. 1292) başta olmak üzere birçok şair, şiirde düşünceye yer vermiş, çeşitli konulardaki düşüncelerini şiir yoluyla anlatma yolunu tutmuştur (Sa'dî'deki fikir boyutu için bk. Şahinoğlu 1991: 67-169). Özellikle tasavvufî konularda toplumu aydınlatmak ve insanlara bir şeyler öğretmek amacıyla şiir çok eskiden beri bir araç olarak kullanılmış ve bu alanda sayısız eser vücûda getirilmiştir (geniş bilgi için bk. Ethé 1977: 129-184). Özellikle Sebk-i Hindî'nin en büyük temsilcilerinden biri olan Sâib-i Tebrîzî (öl. 1670), yüz bin beyti aşan gazellerinde fikrî/hikemî konulara ağırlık vermiş ve değişik konulardaki düşüncelerini şiir yoluyla anlatmada büyük bir başarı sağlamıştır. Bizde de özellikle XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Nâbî ile başlayarak şiirde hikemî konulara ağırlık verilmiş; şairler toplum ve devlet hayatında gözlemledikleri bozulma ve aksamaları şiirlerinde tenkit etmiş ve bu konudaki görüşlerini anlatmak için şiiri, özellikle de gazeli bir araç olarak kullanmışlardır. Hikemî tarzda şiir söylemenin bu dönemde yaygınlık kazanmasında, sosyal şartların, devlet ve toplum hayatındaki bozulma ve aksamaların yanı sıra, Sebk-i Hindî'nin en önemli temsilcilerinden Sâ'ib-i Tebrîzî'nin şairlerimiz üzerindeki etkisi de önemli bir rol oynamıştır.

Halepli Edîb'in şiirinde hikemî konular önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim şair, kendi şiiri için "hikmet-me'âl" sıfatını kullanmaktadır (bk. G. 880/2). Onun az sayıdaki kasidelerinin neredeyse tamamında, 2197 gazelinin yarısından fazlasında, kıt'a, nazm ve rubâîlerinin ise büyük bir bölümünde hikemî konular işlenmektedir.

Halepli Edîb Dîvânı'nda, bir yandan dinî-ahlâkî konularda çeşitli görüşler anlatılırken, bir yandan da toplum ve devlet içinde yer alan farklı kesimlere yönelik sosyal eleştirilerde bulunulmaktadır. Bu bölümde şairin dinî-ahlâkî konulardaki görüşlerine yer verilecek, sosyal eleştiriler ise bundan sonraki bölümde incelenecektir.

2.2.1.1. Kaza ve Kader: "Allah'ın bütün nesne ve olayları ezelî ilmiyle bilip belirlemesi" anlamına gelen kader ile "Allah'ın nesne ve olaylara ilişkin ezelî plânını gerçekleştirmesi" olarak tarif edilen kaza, İslâm'ın belli başlı inanç esaslarından biridir (Yavuz 2001: 58).

Halepli Edîb'in şiirinde kader konusu önemli bir yer tutar. O, insanın kendi kaderini bilemeyeceğini ve kadere ait hükümlerin akıl gözünden gizli olduğunu söyler (G. 2105/2). İnsanın başına gelenler felekten değil, ezelî yazgıdandır. Yakınlık makamına ulaşmak, Tanrı'nın bir inayetidir. Oraya varmamak yolun uzaklığıyla açıklanamaz. Dalgalara yardım etme gücünü veren de kazadır. Kurtuluş sahiline kavuşmayı yüzmeye bağlamamak lâzım. Mahkemelerde iyi ve kötünün tespiti de hâkimin kararına ve tanığın konuşmasına bağlanmamalıdır (G. 1224/3-6). Kişinin amel sayfalarındaki dalalet nakışlarının karalığı alın yazısındandır (G. 1110/3).

Kişinin mutluluğa kavuşması, çalışmayla değil, Allah'ın tevfikiyle olmaktadır. Dünyayı bazen sükûnete bazen de savaşa sürükleyen, felek değil, kaza ve kaderin padişahı olan Allah'ın hükmüdür. Allah'ın lütuf ve kahır sıfatlarını bilmeyenler, adalet ve zulmün zuhur etmesini yaratılmışlara bağlarlar:

Maḥż-ı tevfīḳ iledir yoḫsa Edībā merdiñ
Kām-yāb olması vā-beste degildir cehde (G. 1442/5)

Kevni Edīb ṣāf u gehī pür-meṣāf eden
Ḥükm-i şeh-i ḳażā vü ḳaderdir felek degil (G. 894/5)

Ẓuhūr-ı cevr ü dādı sīret-i maḫlūḳdan añlar
Ṣıfāt-ı luṭf u ḳahrı bilmeyen Cebbār-ı ḳāhirde (G. 1402/3)

Allah'ın takdir ettiği her türlü rızık ve mansıp, kişi tarafından talep edilmiş olsun ya da olmasın mutlaka gelip sahibini bulur:

Gelir muḳadder olan rızḳ u cāh-ı devlet hep
Gerek güşāde gerek bestedir şifāh-ı ṭaleb (G. 43/5)

İnsanın özellikleri de kudret levhasının kalemine ait nakışlardır. Hiç kimsede bunları değiştirecek güç bulunmamaktadır:

Edīb evṣāf-ı merdüm naḳş-ı kilk-i levḥ-i ḳudretdir
Bulunmaz istiṭāʿat kimsede tebdīl ü taġyīre (G. 1661/5)

Kaderin değişmesine imkân yoktur. Âkil olan kişi, akıl gözünden gizli olan kaderin hükmünü tedbirin gücüyle değiştiremez:

Mecāl-i ḥüsn-i tedbīr ile taġyīr edemez ʿāḳil
Nigāh-ı hūşdan ḫāfī olan aḥkām-ı aḳdārı (G. 2105/2)

Kaderle sebepler arasında sıkı bir ilişki vardır. Edîb Efendi, her şeyi sebeplere bağlayan ve takdirin hükmünü yok sayan anlayışa karşı çıkmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, kalbinin bağını sebeplere bağlayan kişiyi, isteklerin gerçekleşmesinin takdirin hükmüne bağlı olduğu gerçeğini bilmemekle eleştirmektedir:

Eden muḥkem ribāṭ-ı ittiḥād-ı ḳalbi esbāba
Bülūġ-ı maṭlabı vā-beste bilmez ḥükm-i taḳdīre (G. 1661/2-3)

Kaza ve kaderle ilgili olarak yukarıda verdiğimiz örneklerden şairin her şeyi kaderin bir tezahürü olarak değerlendirdiği ve takdir karşısında tedbiri anlamsız gördüğü, sebepleri âdeta yok saydığı gibi bir sonuç çıkmaktadır. Ancak aşağıdaki beyitte anlatılanlar, şairin sebeplere sarılmanın gerekliliğine inandığını göstermektedir. Kuyuya sarkıtılacak ip bulunmadıkça nasıl ki kuyu suyu ağzı ıslatmıyorsa, sebeplerin eteğine sarılmadan da insan arzuladığı şeyi elde edemez:

Ẕeyl-i esbāba teşebbüṣdür ḳıyād-ı neyl-i kām
Rīsmānsız ābı terṭīb-i dehān etmez çehiñ (G. 865/3)

2.2.1.2. Dünya Hayatı ve Âhiret: Halepli Edîb, asıl vatanın öteki dünya olduğunu söyler. Bu dünya ise, can için bir gurbet yeridir (G. 795/7). İnsan dünyaya pek rağbet etmemeli (G. 829/4) ve âhireti çok daha fazla önemsemelidir. Çünkü

dünyanın ne padişah tahtında bir yarar var, ne de tacında (G. 1670/2). Dünyaya sevgiyle bakan kişinin emel gözü öteki dünyanın daimî nimetlerini göremez. Bu dünyanın zevkine düşkün olan kişi âhiret nimetinden yararlanamaz. Çünkü ilk sofrada karnı doyanların ikinci sofrada işi olmaz:

Çeşm-i emeli dehre maḥabbetle baḳanıñ
Görmez niʿam-ı dāʾimesin mülk-i beḳānıñ (G. 841/1)

Ṭāmiʿ-i ẕevḳ-i cihān niʿmet-i ʿuḳbā mı görür
Ḫ˘ān-ı evvelde doyanlar ne arar s̱āniyede (G. 1730/4)

Dünya hayatı karşısında âhiret hayatına öncelik veren ve orayı asıl vatan olarak değerlendiren şair, insanın yarına bugünden hazırlanması gerektiğini düşünmektedir. Aşağıdaki rubâîde dünya hayatını gafletle geçiren ve vaktini şehveti yolunda harcayan insana seslenerek, "Amel zincirinin boynuna geçeceğini bildiğin hâlde dün bugünü niçin aklına getirmedin?" demektedir:

Evḳātıñı hep şehvete maṣrūf etdiñ
Ey sāyir olan ẕühūl ile dünyāda
Bildiñ ki geçer cīdiñe ġull-i ʿameliñ
İmrūzu n'içün getirmediñ dün yāda (R. 435)

İnsan yarına bugünden, bugüne de dünden hazır olmalıdır. Çünkü dünün neşesi bugün baş ağrısına neden olmaktadır. Bu dünyadaki ömrünü nefsî arzularına harcayan kişi, öteki dünyada ağlayıp sızlasa da kurtuluşa eremez. Onun için kişi yarına bugünden güzel amellerle hazırlanmalıdır. Bir deniz gibi olan âhiret hayatı, ancak güzel amel kayığıyla geçilebilir:

Ribāṭ-ı ṣoḥbet-i imrūzu dünden ḥall et
Ṣudāʿa bāʿis̱ olur neşʾesi bu gün dünüñ (G. 848/5)

Āh u vā etse de ʿuḳbāda rehā-yāb olmaz
Ṣarf eden ʿömr-i girān-māyesini ehvāya (G. 1560/10)

Yem-i fevz-i meʿāda zevraḳ-ı ḥüsn-i ʿamel lāzım
Edībā ḥumḳdur ḳaṣd-ı güẕer merde şināhīle (G. 1485/5)

İnsanın bu dünyadaki hâl ve hareketlerine çeki düzen vermesi için âhiret korkusu taşıması gereklidir. Aşağıdaki beyitte şair, günahkârlığın ceza gününden

korkan kişiye uzak olduğunu, fakat o günden korkmayan kişinin yüzüne kara çalacağını söylemektedir:

Rū-siyāhī dūrdur rūz-ı cezādan ḳorḳara
Rūyuna ol rūzdan bī-bāk olanlar ḳor ḳara (G. 1276/1)

Âhiret korkusu taşıyan kişinin günahlardan uzak duracağına vurgu yapan Edîb Efendi, aslında gerçek dindarlığın cehennem korkusu ve cennet arzusundan uzak, sadece Allah rızası için yaşanan dindarlık olduğunu vurgulamayı ihmal etmemektedir (G. 1363/2):

Sezā ki dest-be-hem-sūde-i te'essüf ola
Me'āl-i ṭā'ati 'adn ise ḫayl-i zühhādıñ (G. 784/4)

Âhiret hayatının önemine vurgu yapan Edîb Efendi, insanların onu yeterince önemsememesinden şikâyetçidir. Herkes bu dünyanın peşinde koşuyor; öteki dünyayı düşünen ise yok. Toplumun önemli bir çoğunluğu kıyamet gününü bayramlarda kurulan panayır olarak görüyor (G. 897/4-5). Alçak dünya gamıyla ağlayan çok olduğu hâlde, âhiret gamıyla ağlayan ve yüzündeki siyahlığı gözyaşıyla ağlayan, yani temizleyen yoktur:

Dünyā-yı denī ġamıyla giryān çoḳdur
Ammā ġam-ı 'uḳbā ile aġlar yoḳdur
Hīç naḳş-ı sevād-ı vechini zīrā kim
Sīm-āb-ı nem-i eşk ile aġlar yoḳdur

2.2.1.3. Dinî Hayat: Halepli Edîb Efendi, toplumdaki dinî hayatı çeşitli yönleriyle masaya yatırmakta, bu konuda bazı tespit, tenkit ve tavsiyelerde bulunmaktadır. Toplumda günah işlemek çok yaygın bir hâl almıştır. Dinen yasaklanmış işler, bidat ehlinin mezhebinde farz-ı ayın işlerden sayılmaktadır. Haramın kadri, helalin kadrini ortadan kaldırmıştır. Halkın tek düşüncesi haksız kazanç sağlamaktır. Âhiret gününü düşünen kimse kalmamıştır. Halkın uğradığı doğal afetler, aslında onların işlediği günahların bir sonucudur. İstanbul'u perişan eden veba hastalığı buna bir örnektir:

Menāhī meẕheb-i ehl-i bida'da farż-ı 'ayn olmuş
Ḥarāmıñ ḳadri ma'dūm eylemiş ḳadr-i mübāḥātı

Edībā fikri ḫalḳıñ celb-i māl-ı suḫtdur ancaḳ
Dile reh-yāb eder yoḳ fikret-i rūz-ı mükāfātı (G. 2024/4-5)

Sitānbūlu eden böyle vebālı
Hemān ḫalḳıñ vebālidir vebāli (G. 2056/1)

Toplumda yetim malını yememek duyarlığı artık terkedilmiştir. Bir matem yeri hükmünde olan dünyada mal taksimatı yapan katipler, yetimlerin malını hâkimler ve devlet memurları arasında paylaşmaktadırlar:

Bu mātem-ḫānede küttāb-ı ḳısmet māl-ı eytāmı
Mu'ayyendir hemān ḥükkām ile ḫuddāma taḳsīme (G. 1727/4)

Günah işlemek artık sıradan ve doğal bir iş olarak görüldüğü için kadın olsun erkek olsun hiç kimse günahını gizleme gereği duymamaktadır. Namus elbisesini tellalın eline versen, kıyamet gününe kadar onu mürüvvet parasıyla alacak bir insan asla bulamazsın:

Ser-ā-ser merd u zen de'b-i fücūrun āşikār etmiş
Miyānında bu ḫalḳıñ şimdi hīç kār-ı nihān yoḳdur

Yed-i dellāle versen ḥaşre dek naḳd-ı mürüvvetle
Edībā ḫil'at-i nāmūsu aṣlā bir alan yoḳdur (G. 236/4-5)

Edîb Efendi, günahın da sevabın da gizli olması gerektiğini söyler. Hele şöhret kastıyla ibadette bulunmak kadar büyük bir günah yoktur. İbadetini teşhir etmeye arzulu olan kişi, aslında yalnız kalınca ısrarla günah işleyen kişidir:

Şürū'-ı ẕenb ü ṭā'at ādeme maḫfī gerek zīrā
Ki ḳaṣd-ı şöhret-i ṭā'at ḳadar ḳār-ı tebāh olmaz (G. 704/3)

Dehrde rāğıb olan ṭā'atini teşhīre
Bil ki iṣyāna muṣırr olmadadır tenhāda (G. 1653/2)

Dinî ibadetlerde samimiyet kalmamış, menfaat beklentisi samimiyetin yerini almıştır. Samimiyetsizce yapılan ne zikrin ne de namazın sahibine herhangi bir yararı yoktur (G. 829/4-5). Aşağıdaki beyitte şair, kulların etin tadını bir kere aldıklarını ve et olmayınca da ibadetten lezzet almadıklarını söyleyerek toplumun içine düştüğü durumu gözler önüne seriyor:

Şimdi o deñli lez̤z̤etin almış ʿibād etiñ
Kim olmadıḳça lez̤z̤etin almaz ʿibādetiñ (G. 863/1)

Kılınan namazın kişiyi kötülüklerden uzaklaştırması lâzım. Kötülükten uzaklaşmayan, insanları birbirine düşürüp kavga çıkarmaktan vazgeçmeyen kişinin namaz kılması boşunadır (G. 788/2). Bu bağlamda Edîb Efendi, iç temizliğine ve dindarlığın gönülden olmasına vurgu yapmaktadır. Kişi bazen günah işlese de kendisi için en çok önem arz eden şey iç temizliğidir (G. 1618/5). Dindarlık gönülden olmalı, başkasının uyarıp hatırlamasını gerektirmemelidir (G. 174/8). Samimiyet ve içtenlikle hareket edenler, Yusuf peygamber gibi her iki dünyada da izzet ve şerefe kavuşurlar (G. 1196/4). Aşağıdaki beyitte Edîb Efendi, iman gücünün dindarlığın direği olduğunu, yoksa ezan sesinin tembel insanları namaza kaldırmayacağını söyleyerek dinî hayatta samimiyet ve içtenliğin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir:

Ḳāʾid-i ṭāʿat olan ḳuvvet-i īmāndır Edīb
Etmez ehl-i keseli bāng-ı iḳāmet ḳāyim (G. 939/5)

Aşağıdaki rubâîde ise şair, abdest alma ve namaz kılma konusunda öğüt vermektedir:

Saʿy eyle edā-yı ṣalavāt-ı ḫamsa
Ḳıl deʾb-i vużūyu rūyuña rūzīne
Mā-verd-i vużūyu ġāze-i ruḫsār et
Kim merde verir leṭāfet-i rū zīne (R. 491)

İnsanlar dua etmeyi de terk etmiştir (G. 769/1). Yapılan dualar da insanların gönüllerinde iyiliğe yer olmaması ve işlerinin çirkin olmasından dolayı kabul edilmemektedir (G. 774/1, G. 1943/2). Özellikle gönülleri hasta düşmüş olan insanların duası, "âmin" demek için ellerini kaldırmaya güçleri yetmese bile kabul görür:

Olur ḳarīn-i icābet duʿāsı ḫaste-diliñ
Mecāli olmasa da refʿe dest-i āmīni (G. 1938/8)

İnsanların günahkâr olmaları, artık doğru yola dönmeyecekleri anlamına gelmez. Çünkü işlediklerinden pişmanlık duyan günahkârlar, Allah tarafından

affedilirler. Affa lâyık olanlar, günahlarından pişmanlık duyanlardır (G. 1356/3). Pişmanlık gözyaşları günahın kirini temizlediği için insan günahından pişman olmalı ve tövbe etmelidir (G. 889/4, G. 1354/1).

Daha önce de ifade edildiği gibi Edîb Efendi, haram ve haksız kazancın toplum içinde yayılmasından şikâyetçidir. O yüzden de haramdan ve haram yiyenlerden uzak durmayı öğütlemektedir (G. 1154/1, G. 1028/3, Mf. 57). Babalar çocuklarına haksız kazançtan yedirmemelidir (Kt. 138/1). Aşağıdaki beyitte şair, "Görmemiş gibi haram lokmaya el uzatma. Çirkin domuzun pis etini koyun eti gibi görme" demektedir:

Zād-ı ḥarāma ṣunma yedi görmemiş gibi
Laḥm-ı kerīh-i ḫūk-i bedi görme miş gibi (G. 2090/1)

Edîb Efendi'nin en fazla üzerinde durduğu konulardan biri de edeptir. Kasidelerinden biri de *Ḳaṣīde-i Mir'ātü'l-Edeb* başlığını taşımaktadır (Ks. 1). Şaire göre toplumda edep terkedilmiştir (G. 51/5). Halbuki o, altın hazinelerinden çok daha kıymetli bir nakittir (Ks. 1/5). Aşağıdaki beyitte şair, yüzsüz insanlardan uzak durma tavsiyesinde bulunduktan sonra, "Hem içini hem de dışını edeple süsle" demektedir:

Ḳarīni olma ḫalī' u'l-' iẕār-ı bī-rūnuñ
Edeble ġāliyenāk et derūn u bīrūnuñ (G. 848/1)

Şairin üzerinde durduğu bir konu da dedikodudan uzak durmaktır. İnsan dedikodu yapmaktan uzak durmalıdır. Çünkü dedikodu yapmak, başkasının etini ağzında çiğnemek demektir:

Ḳoy kār-ı iġtiyāb ile iẓhāb-ı ġayreti
Cehd et femiñde olmaya ḫāyīde ġayr eti (G. 2172/3)

2.2.1.4. **Şükür ve Kanaat:** Halepli Edîb Efendi'ye göre toplumda Allah'a şükür kalmamış ve insanlar şükre ağızlarını kapatmışlardır. Kadehlerdeki gıda nankörlük olmuştur (G. 778/5, G. 2101/4). İnsan, şükretmeyi alışkanlık hâline getirmeli ve sürekli şükretmelidir (G. 1222/3). Aşağıdaki beyitte şair, kişinin dilini şükür hazinesiyle zenginleştirmesini istiyor ve dilini nankörlüğün esiri yapmanın sapıklık olduğunu söylüyor:

Zebānı māye-dār-ı genc-i şükrān eyle mekseble
Ḍalāletdir esīr-i ẕüll-i küfrān eylemek seble (G. 1419/1)

Şükredebilmek de bir Allah vergisidir. (G. 1461/1). İnsan, sadece Allah'a değil, kendisinden iyilik gördüğü herkese senada bulunabilmelidir. Aşağıdaki beyitte şair, kerem sahiplerine senada bulunmaktan kaçınan fertlerin Allah'ın keremine senada bulunmayacağını söyleyerek bu gerçeğe vurgu yapmaktadır:

Kerem-i Vāhibe efrād s̱enā etmez Edīb
İnfirād eyleyen ehl-i kereme es̱niyede (G. 1730/5)

Şükür kadar kanaat de önemlidir. Kanaat, Edîb Efendi'nin üzerinde en fazla durduğu konulardan biridir. Bunda kanaatkârlıkla rintlik arasındaki sıkı ilişki büyük rol oynamaktadır. Çünkü kanaatkârlık rindâne bir tavırdır (Mum 1999: 37-39). Şiirlerinde rindâne duygu ve düşüncelere büyük bir yer ayıran şair, buna paralel olarak kanaat konusu üzerinde de çok durmaktadır. Bâkî'nin bir beytinin nakarat olarak tazmin edildiği bir müseddeste baştan sona kanaat konusu işlenmektedir (Ms. 7/1-5).

Kanaat, insanın eline geçen rızka razı olması demektir. İnsana mutluluk duygusu veren de budur. Yoksa yoksulun azığına gasp elini uzatmak mutluluk değildir:

Edībā kām-rānī rızḳ-ı maḳsūma ḳanā'atdir
Dirāz etmek degildir dest-i ġaṣbı zād-ı bī-zāda (G. 1357/5)

Kanaat, tokgözlülüktür. Kanaatkâr insan, padişah ve yöneticilerin sofrasına bakmaz. Çünkü onun göz kilerleri çeşitli zahirelerle ağzına kadar doludur. Aşağıdaki beyitte şair bunu anlatmaktadır:

Nigāh etmez simāṭ-ı mīr ü şāha ḳāni'iñ zīrā
Leb-ā-lebdir kilār-ı çeşmi envā'-ı ẕeḫāyirden

Kanaat, aynı zamanda bir gönül zenginliğidir. Kanaatkâr insanın herhangi bir unvan ve varlığı yoksa da sahip olduğu gönül zenginliği Süleyman peygamberin mülkünden daha üstündür:

Ġınā-yı ḳalbi rācihter gelir mülk-i Süleymāna
Ḳanāʿat-pīşeniñ olmazsa da ʿunvān u dārātı (G. 1829/2)

Padişahların sahip olduğu mülk, kanaatkâr insanın gönül zenginliği karşısında değerini yitirirken, dünyanın nefis yiyecekleri de, kanaatkâr insanın yediği soğan ve ekmek kadar lezzetli değildir:

El-ḥaḳ Edīb nān u piyāz-ı ḳanāʿate
Hemtā degil meʾākil-i dehriñ nefīsesi (G. 2131/5)

Kanaat sahibi insan, yaşadığı yoksul hayattan zevk almaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, dünyada daimî zevk sahibi olanların sadece kanaatkâr insanlar olduğunu söylemektedir:

Edībā merdüm-i ḳāniʿden özge bezm-i ʿālemde
Budur ẓannım ki hīç bir behremend-i ẕevḳ-i dāʾim yoḳ (G. 781/5)

Yoksul insanlar, kanaatin övünç elbisesiyle salınarak yürüyecek olsalar, bir kat eski elbiseleriyle zengine eşit olurlar. Yoksullukta övünç tahtını kuranlar, padişah tahtlarından övünç arkadaşlarını uzak tutanlardır. Çünkü onlar fakrın övünç elbisesiyle başka bir anlamda padişah olmuşlardır:

Ḥülle-i faḫr-ı ḳanāʿatle ḫırāmān olsa
Bir palāsıyla gedā hem-ser olurdu baya (G. 1560/7)

Ḥażīż-i faḳrda mesned-ṭırāz-ı faḫr olanlar hep
Semīr-i faḫreti ibʿād edenlerdir serāyirden (G. 1104/3-4)

Ḥülle-i faḫret-i faḳr ile şeh-i maʿnā ol
Żarrı yoḳ ʿālem-i ṣūrīde saña ḫ˘ārlıġıñ (G. 842/6)

Kanaat, tecerrüt yolunu seçmektir. Bu yolu seçen insan, anka kuşu ile aynı yaşam tarzını ve aynı yüceliği seçmiştir. Aşağıdaki beyitte şair, tecerrüt ehli insan ile anka kuşunun kanaat kâfının iki noktası olduğunu söylemektedir. Kâf sözcüğünün hem "kanaat" sözcüğünün ilk harfi hem de anka kuşunun yaşadığı dağın özel ismi olduğu düşünüldüğünde, kanaatkâr insanın değeri daha iyi vurgulanmış olmaktadır (ayrıca bk. G. 1108/3, G. 895/2):

Cihānda merd-i tecerrüd-güzīn ile ʿankā
Hemān ḳanāʿatiñ olmuş nü noḳṭa-i ḳāfı (G. 1994/4)

Kanaatkâr insan, elindeki temiz ekmeğiyle kanaat edince zenginlerin kıskançlık ve kötülüğünden uzak durmakta (G. 856/1), başkasından bir şey isteme alçaklığından, el ve etek öpmekten kurtulmakta (G. 2178/5), böylece daha özgür bir insan olmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, kanaatkâr insanı özgür, açgözlü insanı ise köle olarak nitelemektedir:

Bir degil merdüm-i ṭāmiʿle Edībā ḳāniʿ
Hīç ber-ā-ber mi olur bende ile āzāde (G. 1575/5)

Gönül ehli insan için cimriden bir şey istemek cehennem azabı gibidir (G. 1385/5). Başkasının yardım eliyle iri kadeh çeken kişinin gönül sırtı, başkasının minnet yükünü çeker (G. 1107/5). Onun için kanaat bucağını seçenler, padişahlar da dahil, hiç kimseye ağız açmazlar; onlardan bir şey istemezler:

Edīb küşe-güzīnān-ı ḳanʿ şāhāna
Ümīd-i luṭf ile açmaz dehān-ı ḫˇāhişi (G. 1996/5)

Halepli Edîb Efendi'nin aşağıdaki beyti, kanaatkâr insanın başkasından hiçbir şey istemeyen rindâne tavrını çok güzel bir biçimde ortaya koymaktadır. Şair, "Sözgelimi felekte ay olsam, ışık almak için parlak güneşe istek ve beklenti elini uzatmam" demektedir:

Felekde māh olursam fi'l-mes̱el ḫˇurşīd-i raḫşāna
Uzatmam iḳtibās-ı nūr içün dest-i temennāyı (G. 2151/4)

2.2.1.5. Hırs ve Açgözlülük: Hırs ve açgözlülük, insanı küçük düşüren ve köleleştiren kötü bir haslettir (G. 1575/5). Hırslı ve açgözlü insan, zenginin ayağına yüz sürmekle övünecek kadar alçalabilmektedir (Mf. 93). Karun'un servetine de sahip olsa gözü asla doymamaktadır (G. 1267/3, G. 1253/3). Geliri ne kadar fazla olursa olsun onun gözü hep emir ve hanların sofrasındadır (G. 847/2). Haramı helale tercih ederler (G. 1394/5) Onun için hırs atının yularını çekip onu dünya otlağından uzak tutmak (G. 1062/2) ve sarımsağı bal ve şekerden ayırmamak lâzım:

Rāh-ı ṭamaʿda ḳaṣr-ı ʿinān et mesīrden
Ḥelvā-yı şehd ü şekkeri farḳ etme sīrden (G. 1053/3)

Hırs ve açgözlülüğün bir tezahürü de oburluktur. Edîb Efendi, dünyadaki hastalara baktığını, fakat oburluk hastalığı gibi şiddetli bir hastalık görmediğini söylemektedir:

Baḳdım Edīb ʿillet-i merżā-yı ʿāleme
Yoḳdur eşeddi ʿillet-i derd-i şikem gibi (G. 2077/5)

Açgözlülük insanın başını belaya da sokar. Aşağıdaki beyitte şair, bu yüzden bela tuzağına düşen avı örnek göstermektedir:

Edībā ṭuʿme-i dām-ı belāya
Ṭamaʿdır eyleyen üftāde ṣaydı (G. 2100/5)

Hırs ve açgözlülüğün esiri olanlar bela tuzağına düşen kuşlar gibidir. Fakat bu hastalıktan uzak duran ve kanaatkâr olan insanlar, Kâf dağında anka kuşunun arkadaşlarıdırlar:

Pestī-i ḥırṣı ḳo dil-bend-i ʿuluvv-ı Ḳāf ol
Dehrde ḳāniʿ olan hem-seridir ʿanḳānıñ (G. 795/6)

Aşağıdaki beyitte ise Edîb Efendi, bir ekmeğe muhtaç olan insanların açgözlü sayılamayacağını, asıl açgözlünün fazlasıyla bulduğu hâlde onu beğenmeyen kişi olduğunu söylemektedir:

Ṭāmiʿ deme muḥtācına zīrā ki bu nāndır
Ṭāmiʿ anı ifrāṭ ile bulduḳça bunandır (G. 432/1)

2.2.1.6. Cimrilik ve Cömertlik: İhtiyaç sahiplerine yardım etme konusunda ortaya çıkan bu farklı iki tutumdan biri iyi, diğeri ise kötü bir haslettir. Edîb Efendi, toplumda kerem ve cömertliğin bulunmamasından şikâyetçidir. Aşağıdaki beyitte şair, dünyada kerem adının herhangi bir şöhretinin kalmadığı tespitini yapıp, “Bugün sanki keremi işitme ḳonusunda sağırım” demektedir:

Yoḳdur cihānda şöhret-i nām-ı kerem bu gün
Güyā ki istimāʿ-ı keremden kerem bu gün (G. 1070/2)

Edîb Efendi, varlık sahiplerinin Allah'a karşı borçlanmış insanlar olduğunu söyler. Onlar daha bu dünyada iken borçlarını ödemelidirler (G. 1045/5). Bunun yolu da açları doyurmak ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmektir. Varlık sahibi, elinde imkân varken cimrilikten uzak durmalı ve yediği ekmekten aç insanlara yedirmesini bilmelidir (G. 879/1, G. 813/3). Veren el alan elden her zaman üstündür. Aşağıdaki beyitte şair, bu gerçeği, "Kâğıt gibi mürekkep gıdasını isteyen değil, kalem gibi feyiz nevalesi bağışlayan ol" diyerek anlatmaktadır:

Ḫ˘āhişger-i nevāl-i midād olma levḥveş
Baḫşende-i nevāle-i feyż ol ḳalem gibi (G. 2077/4)

Yoksullara yardım etmek istediği hâlde elinin darlığı nedeniyle bunu yapamayanlar, sözleriyle onları teselli etmeye çalışmalıdır:

Dest-i nuṭḳ ile güher-pāş-ı kelām-ı luṭf ol
Merd-i ẕū-fāḳaya teng ise yed-i iḥsānıñ (G. 847/4)

İnfakta bulunmak, açları doyurmak ve ihtiyaç sahiplerinin ihtiyacını gidermek varlıklı insanlara mutluluk verir. Aşağıdaki beyitte şair, ağzına kadar dolu kesenin bir yararı olmadığını ve mal toplama zevkinin onu dağıtmakta olduğunu söylemektedir:

Beẕl ü infāḳ iledir leẕẕeti cemʿ-i mālıñ
Yoḫsa yoḳ fā'idesi kīse-i māl-ā-māliñ (G. 797/1)

İnfakta bulunan insan huzur bulurken, cimrilik yapan kişi yokluk gamından kurtulamamaktadır:

Ġam-ı ḥırmāndan āsūde-i ıṭlāḳ olur ṣanma
Yerin gencīne-i imsāk eden dīnār-ı menḳūduñ (G. 817/6)

İnfakta bulunmak, malın güvenliği için de gereklidir. Çünkü infak edilmeden biriktirilen mal, sahibi için tehlike arz etmeye başlar. Şair, bu gerçeği, meyve yükünün bazen ağacın dalını kırması örneği ile açıklamaktadır:

Ġanīye müddeḫarīn ṣarfsız ḫaṭar görünür
Şikest eder s̱iḳal-i mīve gāh olur şāḫı (G. 2109/3)

Cimrilikte bulunan kişiler, bu dünyada huy edindikleri cimrilik nedeniyle öteki dünyada da sıkıntı çekerler. Çünkü cimriler cennete giremeyeceklerdir (G. 1418/1).

Edîb Efendi, cömert kişilerin cimrilerle arkadaşlık yapmasını doğru bulmaz (G. 774/9). Kuyusundaki suyu susamış insanlardan sakınan cimrilerin suyu bile içilmemelidir (G. 1429/1).

Şair, zamanın cömertlerinden de insafsızlıkları nedeniyle şikâyetçidir. Çünkü onlar yarım kuru ekmeği, muhtaç insanlara dağıtırken tekrar bölüp dağıtıyorlar:

Nıṣf-ı nān-ı ḫuşku ḥīn-i be̱zlde tanṣīf eder
Ḥātemān-ı ʿālemiñ baḳ ke̱sret-i inṣāfına (G. 1336/4)

Kerem, helal yollardan kazanılan malla yapılmalıdır. Haksız yollardan elde edilmiş malla yapılan ihsan kerem sayılmaz (G. 805/2). Yapılan iyilikler, samimi niyetlerle yapılmalı ve kesinlikle başka amaçlara alet edilmemelidir (G. 817/5). Onun içindir ki kerem, gizli olmalıdır (G. 2103/4).

İyilik ve ihsanda bulunurken, ona lâyık olan kişi gözetilmelidir. Lâyık kişi varken lâyık olmayana iyilik ve ihsanda bulunmak doğru değildir (G. 774/7-8). Aşağıdaki beyitte şiar, "Hakkedenden kesip kurtlara infak etme. Kısmet koyununu her bir yere salma" demektedir:

Müsteḥaḳḳından kesip infāḳ-ı gürgān eyleme
Etme irḫā gūsfend-i ḳısmeti her bir yere (G. 1274/3)

İyiliksever insanların yardımı, iyi olsun kötü olsun muhtaç olan herkese şamildir. Çünkü onların tek ölçüsü karşıdakinin ihtiyaç sahibi olmasıdır. İhtiyaç sahibi nefret ettikleri biri olsa bile, bu durum onları yardım etmekten alıkoymaz:

Himmet-i ehl-i kerem nīk ü bede şāmildir
Ḥāl-i muḥtāca baḳar olsa daḫi menfūrı (G. 1911/2)

Edîb Efendi'nin kerem ve cömertlik konusunda üzerinde durduğu diğer bir husus da, cömertliğin asaletle ilişkisidir. Şair, cömertlikle asaletin bir arada bulunması gerektiğini düşünmektedir:

Edībā sīret-i cūd u kerem tev'em gerek yoḫsa
Kerem taḥḳīḳ olunmaz iltizām-ı cūd-ı Ḥātemle (G. 1524/5)

2.2.1.7. Riyakârlık ve İhlas: Halepli Edîb Efendi'nin üzerinde en fazla durduğu konulardan biri de riya ve riyakâr insanlardır. Özellikle rint-zahit çatışması bağlamında zahit tipinin en bariz özelliklerinden birinin riyakârlık olması, yüzlerce beyitte çok sık olarak bu konunun gündeme gelmesine neden olmaktadır. Çalışmamızın "Rintlik" başlığını taşıyan bölümünde zahit tipinin bir özelliği olarak riya konusu üzerinde durulduğu için, burada sadece konunun rint-zahit çatışması bağlamı dışında kalan boyutu ele alınacaktır.

Riya, İslâm'ın ruhuyla taban tabana zıt olan bir haslettir. Aşağıdaki beyitlerde şair, riyanın beyhude terkipli nüshasında İslâm'ın anlamını kaybetmekten başka bir şey bulmadığını ve riyakârlıkla İslâm iddiasında bulunan kişinin Müslümanlığından söz edilemeyeceğini söylemektedir:

Maʿnī-i İslāmı güm-sāzīden özge bulmadım
Nüsḫa-i bīhūde-terkīb-i riyāda bir me'āl (G. 888/4)

Riyāen daʿvī-i İslām eden merd-i bed-āyīniñ
Seçilmez nüsḫa-i İncīlden ser-nāme-i dīni (G. 1924/4)

Riyanın zıddı hulûstur. Hulûs kelimesi, "halislik, saflık, doğruluk, yalan ve hileden hâlî olma; samimiyet" (Sâmî 1317: 587) anlamına gelmektedir. Buna göre riya, halis, saf ve doğru olmama, yalan ve hile içinde bulunma, samimiyetsizlik demek olur. Aşağıdaki beyitte birer meyveye benzettiği riya ve hulûsu birbiriyle karşılaştıran Edîb Efendi, riya dalındaki meyvenin tamamen çürüdüğünü, fakat hulûs meyvelerinin lezzetinin sürekli ve kalıcı olduğunu söylemektedir:

Edībā mīve-i şāḫ-ı riyā pūsīdedir cümle
Ḳalır ammā ki eṡmār-ı ḫulūṣuñ leẕẕeti dā'im (G. 899/5)

Riyanın, güzel amellerin güzelliğini giderme gibi bir özelliği vardır. Kişinin amel defteri riya nakışlarından temiz değilse, güzel amellerin serlevhası çirkinlik olur. Çünkü güzel amellerde niyet, sadece Allah'ın rızasını kazanmak olmalıdır. Takva sahipleri arasında ne kadar ilerlemiş olursa olsun, kişinin ibadetlerle şöhret bulmaya meyletmesi doğru değildir:

Nişān-ı ḳubḥ olur ser-levḥa-i ḥüsn-i ʿamel nāma
Eger naḳş-ı riyādan sāde olmazsa ʿamel-nāme (G. 1400/2)

Ḥülle-pūşān-ı teḳāda Bāyezīd olsa Edīb
Merde meyl-i iştihār olmaz sezā ṭāʿāt ile (G. 1685/5)

Aşağıdaki beyitlerde şair, menfaat için dindarlık taslamaktan sakınılmasını, riyakâr insanlardan nefret edilmesini, gönüllerin ihlas ve samimiyetle doldurulmasını tavsiye etmektedir:

Tecennüb ḳıl ḫarīd-i suḥt içün taḳvā-fürūşīden
Cüyūb-ı iʿtiyādı fāriġ et naḳd-ı şirāsından (G. 1021/3)

İḳtifā-yı iṡr-i erbāb-ı riyādan nefret et
Sumʿadan ʿārī dili āgende ḳıl iḫlāṣ ile (G. 1683/2)

2.2.2. SOSYAL ELEŞTİRİ

Halepli Edîb Dîvânı'nda eleştiri önemli bir muhteva unsurudur. Şair, gerek toplum ve devlet hayatında tespit ettiği genel olumsuzlukları gerekse belli kesimlerde gördüğü kötü ve yanlış hasletleri çekinmeden ağır bir dille eleştirmektedir. Onun düşüncesine göre âlemin içinde bulunduğu durum aslında bilinmeyen bir şey değildir. Fakat kendi kalemi yine de bunu açıklamak ve anlatmak konusunda ısrarcıdır:

Edībā ḥāl-i ʿālem gerçi nā-mechūldür ammā
Yine ḫāmem muṣırdır gāh gāh īżāḥ u tebyīne (G. 1512/5)

Halepli Edîb Efendi, her şeyden önce kendi döneminden şikâyetçidir. Aşağıdaki gazelin bütün beyitlerinde bu şikâyet seslendirilmektedir. Vefakâr dostluk ile düşmanlığı ayırt etmek imkânsız hâle gelmiştir. Demir miğferin hükümdar

tacından farkı kalmamıştır. Çünkü hükümdar ile savaşan asker aynı payededir. Seçkin sözlerin kekeme ifadelerden farkı kalmamıştır. Çünkü cahilin eğri sözü doğru haber olarak kabul görüyor. Zamanın düşmanlardan dolayı karıştığını gören kişi mızrağını çekmiyor, avuç içindeki eti demir şişe yakınlıktan alıkoymuyor. Âlemin bağı kargaların yuvası olmuş, bülbüllerin sesi gülşenden ayrı düşmüştür:

Seçilmez oldu çün ḫıll-i vefī insāna düşmenden
Ḥużūrumdan baʿīd ol zāhidā bīgāne düş menden

Bu demde şāh ile cünd-i veġā hem-pāye olmuşdur
Ḥadīd-i ser-penāhıñ farḳı yoḳ tāc-ı müzeyyenden

Kelām-ı nā-dürüstü cāhiliñ naḳl-ı ṣaḥīḥ oldu
Maḳāl-i müntehab temyīz olunmaz ḳavl-i elkenden

Gören şūr-ı zamānı nīzesin çekmez eʿādīden
Ḳomaz laḥm-ı şivāyı iḳtirān-ı sīḫ-i āhenden

Edībā bāġ-ı ʿālem āşiyāngāh-ı ġurāb oldu
Nevā-yı bülbülān şimdi cüdādır ṣaḥn-ı gülşenden (G. 1069/1-5)

Toplumun iyi insanlarındaki kötü hasletler, kötü insanlardakinden çok daha fazla bir hâl almıştır (G. 1556/5). Dünyanın hayırlı insanları, artık birer şerli insan olmuştur (G. 1513/3). Şerre giden yollar toplum için güvenli birer yol hâline gelmiştir. Bu durumda yularını hayır yoluna salmak isteyen kişi için artık tehlike vardır:

Bütün mesālik-i şerdir çü rāh-ı emn-i ümem
Ṭarīḳ-i ḫayra ḫaṭar var ʿinānı irḫāda (G. 1635/4)

İnsanlar için şerre giden yollar çeşitlenmiş ve çoğalmıştır. Doğru olmayan yollar çoğalınca da toplum tehlikeli yollara yönelmektedir:

Olduḳça muḫtelif ṭuruḳ-ı nā-sedīdesi
Olmaḳda rū-nümāy-ı ḫaṭar nāsa dīdesi (G. 2013/1)

Doğruluktan eser kalmamıştır (G. 836/1). İnsanların doğru yola yönelmesi için yeni hiçbir alamet bulunmamaktadır. Çünkü halk arasında kötüleri kınayacak kimse yoktur:

Ṣalāḥ-ı merdümān-ı ʿāleme hīç nev ʿalā'im yoḳ
Ki ḫalḳ içre tebeh-kārān içün bir nevʿa lā'im yoḳ (G. 781/1)

Şair, şerrin ortadan kalkmasının şeriatla (yasalarla) mümkün olabileceği düşüncesindedir (G. 1819/1). Fakat toplumun, o günün koşullarında yasaların birinci derecede kaynağı olan Kur'ân-ı Kerîm'e bakışı da değişmiştir; çünkü insanlar artık onu bir efsane nüshası gibi görmektedir (G. 1513/4).

Toplumda sadece güçlü olanlar güven içerisindedir. Haksızlık karşısında korunmasız olan ise sadece çaresiz halktır:

Mücerred aḳviyā āsūde-i ḥıṣn-ı selāmetdir
Sitemden merdüm-i bī-çāreye ancaḳ emān yoḳdur (G. 236/3)

Toplumu birbirine bağlayan bağlar da zayıflamıştır. Her arkadaşta arkadaşlık hasleti bulunmamaktadır (G. 865/4). Dostluğun gereği dostlara meyletmek olduğu hâlde (G. 1388/5), kardeş bile kardeşe kötülükte bulunmaktadır (G. 1557/2). Kin ve düşmanlık, insanlar arasındaki vefakârlık hasletlerini ortadan kaldırmıştır:

Kār-ı me'lūf olalı buġż u ḥased ʿālemde
Nā-bedīd oldu emārāt-ı vefā birbirine (G. 1387/3)

Aşağıdaki beyitte şair, tanıdıkları hatırladıkça gönlünün yabancılara ilgi göstermeye başladığını söyleyerek, dost ve tanıdık insanlardaki vefasızlığın hangi boyutlarda olduğunu anlatmaya çalışmaktadır:

Edībā āşinā geldikçe yāda
Derūnum raġbet eyler sūy-ı yada (G. 1337/5)

İnsanlar ahlâkî açıdan da tam bir çöküntü içindedirler. Hem kadınlarda hem de erkeklerde utanma ve haya duygusu kalmamıştır. Arsızlık, güzel bir haslet olarak görülmeye başlanmıştır (G. 1762/4).

Şerefli olmanın da artık değeri kalmamıştır. Çünkü şerefli insanların başı alçak kişilerin ayağı altında ezilmektedir:

Ser-i her ẕī-şeref fersūde-i pāy-ı esāfildir
Edībā farḳ olunmaz dehrde baş ile ḳıç şimdi (G. 2116/5)

Böyle bir ortamda iyi insanların kendilerini korumaları bile çok zordur. Zilletin geçerli olduğu bir şehirde şeref peşinde olan kişiye sağlamlık ve dayanıklılık lâzımdır. Çünkü binalar bile sağlam olmayınca yıkılmaktadır:

Şehr-i ẕilletde şeref-cūya teşebbüt lāzım
Yıḳılır üss-i metīn olmayıcaḳ ebniye de (G. 1730/2)

Zalimlik yapan ve haksızlıkta bulunanlar kurtulmanın yolunu bulurken, mazlumlar öldürülmektedir. Merkep tabiatlılar ve soysuzlar her türlü nimetle nimetlenirken, Arap atı semer altındadır:

Ẓālimleri reh-yāb-ı necāt olmada kevniñ
Maẓlūmu hemān küşte-i şemşīr ü teberdir

Ḫar-sīret ü mechūl-nesebler mütena‘‘im
Esb-i ‘Arabī ẕüll ile der-zīr-i semerdir (Ks. 1/88-89)

Edîb Efendi'nin şikâyetçi olduğu sadece yaşadığı ülke değildir. O, Arap ve Acem'in durumunu da pek iyi görmemektedir. Aşağıdaki beyitte şair, Arap ve Acem ülkelerinin aynasında kıyamet alametlerinin görünmeye başladığını söylemektedir:

Oldu bedīd peyker-i rūz-ı ḳıyām Edīb
Mir'āt-ı şūr-ı mülket-i A‘cām u Rūmdan (G. 1125/5)

Yukarıda Halepli Edîb'in kendi dönemi hakkındaki eleştirel yaklaşımlarını ana hatlarıyla ortaya koymaya çalıştık. Bu yaklaşımlar, onun kendi döneminden şikâyetçi olduğunu göstermektedir. Şairin çeşitli konularda ortaya koyduğu eleştiriler, diğer başlıklarda daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.2.2.1. ÇEŞİTLİ KESİMLERİN ELEŞTİRİSİ

Halepli Edîb Efendi'nin toplum içinde ayrıcalıklı bir konumu olan çeşitli kesimlere sert ve ağır eleştirileri vardır. Bunlar padişah ve diğer devlet yöneticileri, hâkim ve kâdılar, fakih ve müftüler, âlimler ve zenginlerdir.

2.2.2.1.1. Padişah ve Diğer Devlet Yöneticileri: Şairin eleştirilerine hedef olan kesimlerin başında devleti yönetenler gelmektedir. Aşağıdaki gazelin tamamında bu yönetici kesimin eleştirisi yapılmaktadır:

Ḳırā'at etmede ihmāl eder gerçi o Ḳur'ānı
Velīkin mīr-i fācir ḥükm-i sulṭānı oḳur ānī

Yed-i iḥsānı bir muḥtāca memdūd eylemez aṣlā
Dirāz eyler fem-i taḳbīle ammā dest ü dāmānı

Du'ā-yı ehl-i 'aczi şānına görmez revā zīrā
Keremle ḫādimān-ı devleti etmiş s̱enā-ḫ˘ānı

Nefāyisle dem-ā-dem sīr eder mün'imleri ancaḳ
Simāṭından dehān-ı cāyi'e rūzī degil nānı

Edīb aṣlā ḫavāşīsinde bir insāna beñzer yoḳ
Mücerreddir kühende muḥteşid aḥzāb-ı şeyṭānī (G. 2073/1-5)

Yukarıdaki gazele göre, şairin "mîr-i fâcir" dediği kötü yönetici, Kur'ân'ı okumada ihmalkâr davranırken, padişahın fermanını süratle okumakta; böylece padişah fermanını Tanrı'nın buyruğundan daha fazla önemsediğini ortaya koymaktadır. Bir ihtiyaç sahibine yardım elini kesinlikle uzatmazken, öpülsün diye elini ve eteğini ona uzatmaktadır. Zayıf insanların kendisi hakkında hayır duada bulunmasını şanına yakıştırmamakta, fakat bahşişleriyle kamu çalışanlarına kendini methettirmektedir. Elindeki nefis yiyeceklerle zenginleri doyururken, sofrasından aç insana ekmek bile nasip olmuş değildir. Etrafında kesinlikle insana benzer kimse bulunmamaktadır. Çünkü şeytanlar topluluğu kötü yerlerde yaşar.

Şerle mücadele etmek ve onu ortadan kaldırmak, birinci derecede yöneticilerin görevidir. Ancak şair, zamanın şerlilerinin bizzat ileri gelenlerin kendileri olduğunu ve her birinin kendini âdeta Tanrı'nın ortağı saydığını söylüyor:

Zamāneniñ bütün ehl-i şeri kibārıdır
Dilince her biri gūyā şerīk-i Bārīdir (G. 452/1)

Hırslı ve açgözlü olmak, yöneticilerin vasfı hâline gelmiştir. Bu konuda fakirle aralarında herhangi bir fark bulunmuyor (G. 1235/5). Halkın ödediği öşür vergileri, padişahın gözünü doyurmamaktadır. Çünkü on köyün geliri büyük bir şehri

doyurmaya yetmez (G. 865/2). Onun içindir ki hükümdarların gözü hep yoksulun parasında ve halkın malındadır. Onların malına el koymak için her türlü yalan dolana başvurulabilmektedir:

Selāṭīn-i cihān dil-beste-i naḳd-ı gedā olmuş
Budur gūyā ki şān-ı ḥüsn-i istiġnā-yı şāhānı (G. 1818/6)

Tezvīr ile muṣādere-i māl-ı nās içün
Seyr et evāmiriñ o suṭūr-ı mürettebin (G. 1140/8)

Güçlülerin görevi güçsüz ve zayıf insanların elinden tutmaktır. Fakat onlar bunu yapmadıkları gibi, bir de onları iyice aciz bırakmaya çalışıyorlar:

Ehl-i ʿacze yoḳ Edībā aḳviyāda dest-gīr
Münhemiklerdir ser-ā-ser ʿāciziñ taʿcīzine (G. 1289/5)

Güç sahiplerinin güçsüz insanlara karşı beşerî münasebetlerde takındıkları tavır da şair tarafından eleştiri konusu edilmektedir. Çünkü onlar güçsüzlerin kendi önlerinde eğilip bükülmelerini emretmektedirler. Bu tutumlarıyla sanki güçsüz ve zayıf insanları zorla putperest yapma gayreti içindedirler:

Edībā aḳviyā ʿācizlere emr-i ḫużūʿ eyler
Ṣıġār-ı nāsı ikrāhıyla gūyā büt-perest eyler (G. 464/5)

Güçlü olanlar her bakımdan emniyet içerisinde iken, haksızlıklar karşısında korunaksız olan sadece çaresiz halktır (G. 236/3). Çünkü yöneticilerin gücü sadece zayıf ve güçsüz insanlara yetmektedir (G. 378/3).

Edîb Efendi'nin yöneticilere yönelttiği eleştirilerden biri de şehvetlerine düşkün insanlar olmalarıdır. Aşağıdaki beyitte şair, bütün düşünceleri cariyeler olan hükümdarın kendi nefsinin esiri olmaktan kurtulamayacağını anlatmaktadır:

Şehin-şehler nice āzāde-i esr-i hevā olsun
Ki cīd-i fikri çıḳmaz ṭavḳ-ı aʿnāḳ-ı cevārīden (G. 1037/3)

Devleti yönetenler, şeref sahibi insanlara sayarak verirken, rezil ve alçaklara hesapsız vermektedirler; onlara ne kadar verdiklerini bile bilmemektedirler:

Eşrāfa ṣayar verdigini mālik-i devlet
Erẕāle velī verdigi bilmez ki ḳaçardır (Ks. 1/79)

Halepli Edîb'e göre devlet erkanından olan valilerin de durumu iyi değildir. Kalpleri sözlerinden ve fiillerinden daha karadır (G. 1206/7). Adaletten de uzaktırlar (G. 858/3). Bütün düşünceleri insanların yurtlarını yakıp yıkmaktır (G. 1818/5).

Şair, güç sahiplerinin borçlarını ödemedeki tutumlarını da eleştiri konusu yapmaktadır. Çünkü onlar borçlandıklarında zenginlik kalesinden çıkmıyorlar, fakat borcun ödenme vakti gelince iflası kendilerine kalkan yapıyorlar. Borcun ödenme vadesini yıldan yıla erteleyerek, tahsil edilmesini âhirete bırakıyorlar:

Aḳviyā vām alıcaḳ ḥıṣn-ı ġınādan çıḳmaz
Gelse hengām-ı edā cünne eder iflāsı

Sālden sāle edā vaʿdini taḥvīl ederek
Yine mevḳūf-ı dem-i ḥaşr olur istīfāsı (Ks. 2/33-34)

Edîb Efendi, büyük hükümdarların uluslar arası politikalarına da değinmektedir. Aşağıdaki beyitte şair, devrin büyük hükümdarlarının uluslar arası politikasının milletler arasındaki kavgayı tahrik yoluyla kızıştırmak olduğunu söylemektedir:

Tedbīri selāṭīn-i cihān-gīr-i zamānıñ
Taḥrīk ile germiyyet-i ġavġā-yı ümemdir (G. 280/3)

Zalimler, birbirlerini destekleyerek güç kazanmaktadır. Her zalime yardım eden başka bir zalim vardır. Şair, bunu Firavun'un yolundan giden her kişinin hemen yanı başında bir Haman'ı olduğunu söyleyerek örneklendirmektedir:

Şimdi her ẓālim-i bed-kīşe muʿīn bir ẓālim
Yaʿni her pey-rev-i Firʿavna ḳarīn Hāmānı (G. 1895/4)

Adaletten ayrılan zalimin ise sonu pek iyi değildir. Zalim, kendi başına gelecek olanı görmek için mezbahadaki koyunlara bakmalıdır. Kudret sahibi Allah'ın intikam kılıcı, zalimin boynundadır:

Bismilgehiñ güzel naẓar etsin kibāşına
Ẓālim gelen budur yine bilsin ki başına (G. 1412/1)

Şemşīr-i intiḳāmı Ḫudāvend-i ḳādiriñ
Hā'im ʿināḳ-ı ʿunḳuna her şaḫṣ-ı ġādiriñ (G. 880/1)

Zulmeden ve haksızlıkta bulunan yöneticiler, çoğunlukla padişah veya devletin arkasına sığınarak kendilerini mazur göstermeye çalışırlar. Aşağıdaki rubâîde şair, bu düşüncenin anlamsızlığını anlatmakta ve padişah kılıcını kınına soksa bile, kaza celladının kılıcını kınına sokmayacağını ve kendisini mutlaka cezalandıracağını söylemektedir:

Ey mīr-i sitemger ġażab-ı şāhīden
Bilmem ki hemīşe sende bu ḳorḳı ne
Şeh ṣanma saña tīġini maġmūd etse
Şemşīrini cellād-ı ḳażā ḳor ḳına (R. 601)

Yöneticilerin din ile ilişkileri de problemlidir. Sağlam bir din sevgisine sahip olmadıkları için dinin tadını alamıyorlar. Halkın malını gasp etme düşüncesinde oldukları için dini de bu işte tuzak olarak kullanıyorlar (R. 224). Onların zulme yönelmesinin temelinde de inançsızlıkları ve boş bir akideye sahip olmaları yatmaktadır (G. 2013/2). Valiler yalan ve asılsız bir iman tarafından kuşatılmışlardır (G. 806/7). Yaratılmışlara gönül bağladıkları için, hükümdarların Allah'ın yardımıyla irtibatları gevşek olmaktadır (G. 865/5). Edîb Efendi, her insan için uyulması gereken buyruğun Kur'ân buyrukları olduğunu söylüyor ve bu buyruklara tabi olmayanları tenkit ediyor:

Ḥükm-i Furḳāndır Edīb insāna fermān-ı muṭāʿ
Yoḫsa her fermān-ber-i sulṭāna ben insān demem (G. 921/7)

Edîb Efendi, yöneticileri eleştirirken ağır hakaretlerle dolu bir dil kullanmaktadır. Aşağıdaki beyitte alçak kişilerin yüce insanlar üzerinde hüküm sahibi olduğunu anlatırken, "Yani köpekler aslanlara ihtişam sahibi yönetici oldu" açıklamasında bulunmaktadır:

Dūnlar ʿāle Edīb infāẕ-ı aḥkām etmede
Yaʿni segler oldu şīrāna emīr-i muḫteşem (G. 928/5)

Daha önce de ifade edildiği üzere, Halepli Edîb'e göre şer, ancak şeriat (yasalar) ile ortadan kalkar (G. 1819/1). Aşağıdaki beyitte de şair, toplumların içine düştüğü kargaşayı yasaların hükmünün zayıflığına bağlamaktadır. Bunu da, "Kurtların karşısında koyunları güçsüz ve çaresiz bırakan çobanın yokluğudur" diyerek örneklendirmektedir:

Bu āşūb-ı ümem nā-būdī-i ḥükm-i şerīʿatdir
Eden mīşānı bī-sāmān-ı gürgān faḳd-ı rāʿīdir (g. 349/2)

Şair, yasaların güçsüz olmasının nedenleri üzerinde de durmaktadır. Bunlardan biri güç sahiplerinin sözünün, kitabın hükmünün önüne geçmesidir. Onların çok güçlü olan sözleri, kitabın hükmünün gücünü ortadan kaldırmıştır:

Bu dārü'l-ḥükm-i pür-şūr-ı cihānda mużmaḥill etdi
Kitābıñ tāb-ı ḥükmün aḳviyānıñ ḳavl-i aḳvāsı (G. 1878/4)

Yasaları güçsüz kılan diğer bir neden de günahkâr hükümdarların hüküm ve fermanlarının uygulanması, fakat Allah'ın emirlerinin terk edilmesidir:

Edīb emr-i Ḫudā ʿālemde maḳrūn-ı muʿaṭṭaldır
Muṭāʿ oldukça şāhān-ı büğātıñ ḥükm ü fermānı (G. 1847/5)

Edîb Efendi, kendilerini sert bir dille eleştirdiği yöneticiler karşısında halkın takındığı tutumdan da şikâyetçidir. Çünkü halk, onların kapısına yüz sürmekten hiç geri durmamaktadır. Halkın kirpikleri, padişah ve emirlerin kapısındaki toprağı tasfiye için bir elek olmuştur:

Hep taṣfiye-i ḫāk-i der-i şāh u emīre
Ḫalḳıñ müje-i çeşmi nümūdār-ı elekdir (G. 177/4)

Halepli Edîb'e göre devlet adamlarının durumu, özenilecek bir durum değildir. Padişah ile sıradan insan arasında yaratılış bakımından herhangi bir farklılık yoktur. Padişahı farklı kılan tek şey, sahip olduğu debdebedir (G. 593/4). Dikkatle bakılsa onların bu debdebesi bile, kendileri için bir sıkıntıdır. Aşağıdaki beyitte şair, onların durumunu gördüğü için dünya devletinin hayâlini terk ettiğini söylemektedir:

Şühūd-ı renc-i bī-sūd-ı girān-bārān-ı devletle
Ḫayāl-i devlet-i dünyāyı biz gözden nihān etdik (G. 859/5)

Padişah ve diğer devlet yöneticilerini çeşitli açılardan eleştiren ve onların özenilecek bir durumları olmadığını düşünen şair, rahata kavuşmak için kişinin onlardan uzak durması gerektiğini söylemektedir. Saadet ehli olanlar, padişahın yanında paye peşinde koşmazlar. Çünkü padişahların verdiği payeler, insanı alçaltan birer ayak bağı hükmündedir:

Neyl-i rāḥat merde mīr ü şāhdan ʿuzletledir
Hīç olur mu ṣoḥbet-i paşa ile baş ayıla (G. 1484/4)

Edīb ehl-i saʿādet pāye-cūy-ı ḳurb-ı şāh olmaz
Ki dehriñ pāye-i şāhānı ḳayd-ı ẕüll olur pāya (G. 1284/7)

Şair, padişahlardan herhangi bir şey alma taraftarı da değildir. Düşünce avucuna onların parası alınmamalıdır. Çünkü Tanrı'nın makbulü olanlar, zillet ocağından avuçlarına ateş almazlar (G. 1046/3). Karnını ekmek ve peynirle doyuran insanın emel eli onlardan sakınmalıdır (G. 971/1). Yoksulların gözü onların ihsanlarında ise de (G. 1513/7), Edîb Efendiye göre kişi, onlardan bir şey istememeli, isteyeceğini Allah'tan istemelidir (G. 1343/5). Çünkü rızkı veren yöneticiler değil, Allah'tır (G. 365/4). Akıllı olanlar, padişahların yapacağı ihsana minnet etmezler (G. 1020/5). Akıllıca bakıldığında onların kapısında elde edilecek olan bir lokmanın kapıcıdan yenilecek tekmeye değmediği görülecektir:

Hūşmendāne nigāh et der-i mīr ü şehden
Ḫ˘āhiş-i loḳma deger mi leged-i derbāna (G. 1514/3)

Aşağıdaki rubâîde ise şair, muhatabına seslenerek, "Ey eğri bakışlı, sultan ve emirin eteğinde ne buluyorsun? İsteyeceğini Allah'tan iste. Tarlada hiç balık bulunur mu? Bir kere doğru düşün, ekinde et biter mi?" diyor:

Ey ḫīre-naẓar maṭlabı Allāhdan iste
Sulṭān u emīriñ ne bulursun eteginde
Bīhūde saña tarlada balıḳ bulunur mu
Bir fikr-i ṣaḥīḥ eyle biter mi et ekinde (R. 244)

Edîb Efendi'nin devrin yöneticileri hakkında anlattıkları, devletteki bozulma ve çözülmeyi gözler önüne sermektedir. Benzer eleştirilerin daha önce Nâbî tarafından yapıldığı da dikkate alındığında (bk. Kortantamer 1993: 151-192), söz konusu bozulma ve çözülmenin önceki yüzyılda da var olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Şairin çözüm önerisi şeriata, yani yasalara bağlanmaktır (G. 1819/1). Fakat öyle anlaşılıyor ki, Edîb Efendi, yöneticilerin düzeleceğine, devletteki bozulma ve çözülmenin ortadan kalkacağına pek inanmamaktadır. Çünkü o, sürekli devlet yöneticilerinden uzak durmayı tavsiye etmektedir. Dikkat edilirse, yöneticilere yönelik eleştirilerde şair çok ağır, hatta çekinmeden hakarete varan bir dil kullanmakta, fakat bozulma ve çözülmenin önüne geçme konusunda herhangi bir tavsiyede bulunmamaktadır. Bu da dönemin devlet yapısının halkın müdahale ve etkisine tamamen kapalı yapısından ileri gelmektedir. Şaire göre yapılacak tek şey yöneticilerden uzak durmaktır.

2.2.2.1.2. Hâkim ve Kâdılar: Edîb'in eleştirilerine en fazla hedef olan diğer bir kesim hâkim ve kâdılardır. Bütün beyitlerinde onlara yönelik tenkitlerini dile getirdiği bir gazelinde şair, kâdılık kurumunun kâdılar için Allah'tan gelen bir bela olduğunu, kâdıların zengin kadınlara, paraya ve rüşvete meyilli olduklarını, işledikleri kötülükleri gizleme gereği bile duymadıklarını anlatmaktadır (G. 445/1-5).

Bütün beyitlerinde kâdıların eleştirisi yapılan diğer bir gazelde de benzer düşünceler gündeme getirilmektedir. Kâdılar ağızlarını körük gibi açmışlardır, minderlerini de mahkeme cehennemine sermişlerdir. Hırslarının hararet derecesi o kadar yüksektir ki cehennem eyvanı bile kendileri için serin bir yerdir. Altına aşırı düşkünlükleri vardır. Cehennemi altın haznesi yapsalar, sarıklarının arkadan sarkan kısmını altın doldurmak için hazırlarlar. Zenginin ölümünden mutlu olurlar. Kardeşleri yoksulluktan ölse öldüğünü bile duymazlar. Güçleri yetse haraç toplamak için bütün dünyayı birbirine düşürürler (bk. G. 994/1-5).

Şair, mahkemelerde doğru sözün herhangi bir değer taşımaması ve iki şahitle yalan sözün delil kabul edilmesinden şikâyet etmektedir. Hâkimler, mahkemelerdeki tanıklara beklentisiz olarak kulak veren insanlar değildir. Onların kulak verdikleri rüşvet parasının sesidir:

Ḳavl-i dürūġ müs̱bet iken şāhideyn ile
Mesmūʿ olur mu ṣıdḳ ile ḳavl-i mücerrediñ (G. 861/4)

Güvāh-ı ʿadle ḥākim bī-emel tevcīh-i semʿ etmez
Bu gün mesmūʿ olan ṣavt-ı şümār-ı naḳd-ı irşādır (G. 360/2)

Bütün düşünceleri rüşvet almak olduğu için onların katında vefa ve ricanın yeri yoktur:

Pīş-i ḥākimde bu gün ḫˇān-ı vefānıñ yeri yoḳ
Rüşvet almasın umar sīb-i recānıñ yeri yoḳ (G. 778/1)

Hâkimler ve kâdılar, bir kere mal almanın tadını aldıkları için, artık başka bir şey düşünmemektedirler (G. 1835/2). Bütün düşünceleri altın ve gümüştür (G. 1818/5). Suç işleyen kişi eğer zengin ve varlıklı (dihkânî) biriyse, işlediği suça hiç bakmayıp mal elde etme ümidiyle katile yardımcı oluyorlar:

Ümīd-i māl ile ḥākim muʿīn-i ḳātildir
Fesād-ı kārına baḳmaz olursa dihḳānī (G. 1856/4)

Onların verdiği taraflı ve haksız kararları, suçlular arasında kendilerine saygınlık ve itibar kazandırmaktadır. Suçlular yanında kâdının verdiği hükmün derecesi, şeriatın derecesinden daha üstündür:

Nezd-i aṣḥāb-ı cehālāt-ı şaḳāvet-ḫūda
Rütbe-i şerʿi geçer rütbe-i ḥükm-i ḳāḍī (G. 1907/2)

Attıkları her imza karşılığında para alan bu insanlar (G. 1140/5), rüşvet kapısını açmak ve rüşvete bir kılıf bulabilmek için mezhep imamları konusunda ihtilaf ve tartışma içine düşmektedirler:

Ḥükkām-ı şerʿ fetḥ-i der-i irtişā içün
Düşmüş Edīb eʾimme-i dīn iḫtilāfına (G. 1295/5)

Rüşvetin kılıfı bulunmuş ve kötü bir fiil olmaktan çıkarılmıştır. Çünkü rüşvet, artık hediye adı altında verilmektedir:

Dil-dāde ehl-i ʿiffeti dehriñ Edīb hep
Neyl-i ḥüṭām-ı rüşvete şekl-i hediyyede (G. 1299/5)

Önceleri haram yemek, zalimlerde bulunan bir haslet iken, şimdi kâdı ve müftüler haramı avlamaktadır:

Evvel ḥarāma ehl-i sitem bī-niyāz iken
Şimdi ḥarāmı ḳāḍī vü müftī şikār eder (Kt. 86/1)

Kanunları uygulamak ve şeriat (yasa) sancaklarını yükseltmek kâdıların aslî görevi olduğu hâlde, şimdi onlar, hilekârlığın güçlü eliyle o sancakları yere indirmektedirler:

Yed-i zūr-āver-i tezvīr ile tenkīs ederler hep
Gürūh-ı ḳāḍıyān aʿlām-ı şerʿi ṣanma rāfiʿdir (G. 226/4)

Mahkemelerin ve burada görev yapan hâkim ve kâdıların içler acısı durumunu ortaya koyan Edîb Efendi, helal lokma yiyen insanların mahkemelerde işi olmadığını düşünmektedir. Çünkü haramdan uzak duran kişi, ne şikâyetçi ne de şikâyet edilen olarak buralara düşmez. Muhatabına seslenen şair, "Takva sahibi bir insan isen, mahkeme semtinin yolunu bilme" demektedir:

Ḥelāl-ḫ˘āre ne şākī olur ne meşkūdur
Taḳiyy isen yolunu bilme semt-i maḥkemeniñ (G. 815/3)

2.2.2.1.3. Fetva Ehli ve Müftüler: Halepli Edîb Efendi'nin eleştirilerine hedef olan bir kesim de fetva ehli olan fakih ve müftülerdir. Fakihler, İslâm fıkhı alanında uzmanlaşan ve yeni karşılaşılan sorunlara dinî çözümler getiren âlimlerdir (bk. Karaman 1995: 126-127). Halepli Edîb Dîvânı'nda fakihler, medreseyle ilişkilendirilmeden sadece verdikleri fetvalarıyla gündeme getirilmektedir. Osmanlı toplumunda fakihlik diye ayrı bir statü de bulunmadığına göre fakihle kastedilen müftüdür. Bu durumda şairin fakihle müftüyü aynı anlamda kullandığını söyleyebiliriz.

Edîb Efendi'ye göre, fakihler kendi alanlarında yetersizdirler. Aşağıdaki beyitte şair, dinin asıllarını fürûundan ayıramayan fakihin geri zekalılığıyla insanları hayrette bıraktığını söylemektedir:

Farḳ etmediñ uṣūlü ʿacebdir fürūʿdan
Ḥayretde ḳoydu ḫalḳı faḳīhā belādetiñ (G. 863/4)

Şaire göre fakihin içi aşırı düzeyde gurur ve kibirle doludur (G. 943/3). Kendi içindeki kibir ve büyüklenmeyi görmeyen fakih, başkalarının ayıplarıyla uğraşmaktadır. Aşağıdaki beyitte onu bir yılana benzeten Edîb Efendi, fakihin insanların ayıp ve kusurlarını sayıp duran tavrından duyduğu rahatsızlığı dile getirmektedir:

Āzurdeyiz faḳīh-i meʿāyib-şümārdan
Nīş-i muḫāṣemet-zedeyiz hep şu mārdan (G. 1003/1)

Gerek fakihin gerekse müftünün başkalarının kusur ve ayıplarıyla bu kadar çok uğraşmasının temelinde, kendi hatalarını, kendi ayıp ve kusurlarını gizleme niyeti yatmaktadır. Aşağıdaki beyitte "tekfîr" sözcüklerini cinaslı kullanan şair, dindar kişinin başkalarının hatalarını tekfir ederek, yani küfür olarak niteleyerek aslında kendisini tekfir ettiğini, yani kendi kötülüklerini örttüğünü söylemektedir:

ʿAzm-i tekfīr-i ḫaṭāyā anı tekfīr eyler
Ṭāʿatiñ sūdu nedir muttaḳī-i maġrūra (G. 1353/6)

Yöneticilerde olduğu gibi fakihlerde de rüşvet alma hastalığı vardır. Fakih, rüşvet almanın haram olduğunu bildiği hâlde ondan uzak durmamaktadır. Haram olan rüşvet parası onun hırs dimağına şeker gibi tatlı gelmektedir:

Dimāġ-ı ḥırṣına şīrīn gelir miṣāl-i şeker
Faḳīhe dirhem-i rüşvet eger vebāl ise de (G. 1714/2)

Müftüden kanaatkâr bir insan olması beklenmemelidir. Çünkü o, beleş para için Hindistan'a kalkıp gidecek kadar açgözlü bir insandır:

ʿAzm eder almaḳ içün dirhem-i müfti Sinde
ʿĀlemiñ umma ḳanāʿat ola müftīsinde (G. 1438/1)

Fakih ve müftünün işi gücü yöneticilerden caize almaktır. Onların bu özelliği, caiz olmayan herhangi bir şeyi tevil yoluyla caiz olarak göstermelerinden belli olmaktadır:

ʿAmeli cāʾize-maḳrūn idigi müftīniñ
Rū-nümā olmada nā-cāʾizi tecvīzinde (G. 1347/4)

Nice nā-cāʾizi teʾvīl ile tecvīzden geçsin
Ki vālīden faḳīhiñ baġyeti neyl-i cevāʾizdir (G. 466/3)

2.2.2.1.4. Âlimler: İlmin gerekliliği, Edîb Efendi'nin üzerinde en fazla durduğu konulardan biridir. Aşağıdaki gazel başından sonuna kadar bu konuyu işlemektedir. Sıtma hastalığını gidermek için ilaç lâzım olduğu gibi, çocukları cehalet hastalığından korumak için de kalkan olarak mektep kullanılmalıdır. Zeki olan kişi tembellikle aptallaşır. Aptal kişi ise, çalışmasıyla zeki olanları geçer. Geceyi ilim ve faziletle geçirenlerin gece karanlığı gündüzün aydınlığından üstün olur. Kişi, yağmur yüklü bulutu yağmursuz buluta eş tutmamalı ve dedikoduyu bırakıp faydalı ilmin mektebi olmaya bakmalıdır. Cahillerin bilgisizlik yüklü sözleri, dinleyenin kulaklarını kapatmasına yol açar:

Eṭfāle ḥırz-ı ʿillet-i cehl eyle mektebi
Zīrā gerek ʿilāc ile refʿ eylemek tebi

Bī-saʿy olur ġabāvet ile mübtelī ẕekī
Saʿyıyla eẕkiyāya olur muʿtelī ġabī

Şeb-zinde-dār-ı pür-pertev-i ʿilm ü fażīletiñ
Nūr-ı nehāra fāyiḳ olur ẓulmet-i şebi

Ḳoy ḳāl ü ḳīli mekteb-i ʿilm-i nāfiʿ ol
Ebr-i maṭīr-i feyże nażīr etme ḫullebi

Nā-dānlarıñ Edīb ḫiṭāb-ı cehāleti
Eyler ṣımāḫ-beste-i nefret muḫāṭabı (G. 2075/1-5)

Bir toplum için ilim ve âlimin gerekliliği tartışılmaz bir husustur. Ancak şair, âlimlerin yeterli düzeyde saygı ve itibar görmediğinden şikâyetçidir. Büyük âlimler sefalet içinde bir yaşam sürüyorlar. İzzet ve şeref bulanlar ise sadece cahillerdir. Çünkü feleğin işi belli bir düzene bağlı değildir; cahile kadeh sunarken, âlime zulüm zehri vermektedir:

ʿAllāmeler felekde Edībā sefīldir
ʿİzz ü şeref cihānda faḳaṭ cāhilūnadır (G. 183/5)

Cāhile cām ṣunar zehr-i sitem dānāya
Kār-ı sāḳī-i felek ṣanma ki tertīb iledir (G. 411/4)

Âlimlerin cahiller arasında istenmeyen insanlar olmaları çok doğal bir durumdur. Zencinin gönlü aynasız kalmaktan nasıl mutlu oluyorsa, cahiller de âlimlerle karşılaşmamaktan dolayı rahatsız olmazlar. Çünkü cahilin cehaleti âlimin yanında daha fazla belli olmaktadır:

Cehūlü ṣanma beḳā-cūy-ı vaṣl-ı dānādır
Ṣafā bulur dil-i zengī firāḳ-ı āyīneden (G. 1087/3)

Toplumda akılsız insanların anlamsız sözleri akıl sahiplerinin doğru sözlerinden çok daha fazla tercih edilmektedir. Bu durumda, doğru düşüncelere sahip olmanın akıllı kişiye herhangi bir yararı yoktur. Bir adamın sözünün halk tarafından dinlenir söz olmasının ölçüsü, o adamın âlim olup olmaması veya söylediği sözün doğru olup olmaması değildir. Adam zenginse sözü de dinlenmektedir:

Müraccaḥken maḳāl-i bī-me'āli ḫīre-fehmānıñ
Ne sūd eyler nebīhe ṣāḥib-i re'y-i sedīd olmaḳ (G. 772/8)

Sīm ü zeriñ leb-ā-leb ise sende kīsesi
Her kes ḳabūl ile işidir sendeki sesi (G. 2131/1)

Halepli Edîb Efendi, âlimliğin cahillere kaldığından şikâyet etmektedir (G. 1130/5). Çünkü âlimlerin cahiller kadar bile bilgisi yoktur (G. 1019/4). Âlimlerin görevlerinden biri, insanlara doğru yolu göstermek ve doğru yolda onlara öncülük yapmaktır. Ancak âlimler doğru yoldan saptığı için cahiller birbirine tabi olmaya başlamışlardır:

ʿUlemā münḥarif-i nehc-i ṣavāb olduḳça
İḳtidā etdi Edībā cühelā birbirine (G. 1387/9)

Âlimlerin sözlerinde de herhangi bir feyiz yoktur. Eğer onların sözlerinde feyiz akıntısı olsaydı din yolunun bahçesi neşvünema bulurdu:

Ger reşḥa-i feyż olsa maḳāl-i ʿulemāda
Ḳalırdı riyāż-ı reh-i dīn neşv ü nemāda (G. 1241/1)

Edîb Efendi'nin âlimlere yönelttiği eleştiriler, karşıt anlamlarıyla aslında onlarda bulunması gerekli olan özellikleri de içermektedir. Aşağıdaki beyitte haberin müptedasını görmeyen âlimin anlamın sırrına vakıf olmayacağını söyleyerek, metinlerdeki anlamı kavrayabilmek için gramer bilgisine sahip olmanın gerekliliğini anlatmaktadır:

ʿĀlim nice tebaṣṣur-ı künh-i meʾāl eder
Kūteh-nigāh iken ḫaberiñ mübtedāsına (G. 1249/3)

Aşağıdaki beyitte ise, eşyanın güzel özelliklerini ve tabiatını bilmeyen kişinin kendi özellik ve tabiatını idrak etmeyeceğini söyleyerek pozitif ilimlerin gerekliliğini anlatmaktadır:

Kendi ḫāṣıyyet-i ẕātın nice idrāk eyler
Ḥüsn-i ḫāṣıyyetini cāhil olan eşyānıñ (G. 856/3)

Diğer bir beyitte de şair, medreselerin tereddüt ve kuşkuyu sıklet ve sıkıntı olarak gördüklerinden şikâyetle, ilimde tereddüt ve kuşkunun ne kadar elzem olduğunu anlatmaktadır:

Ṣıḳlet görür tereddüdü şimdi medārise
Cāhil ne deñli kesb-i kemāle medār ise (G. 1496/1)

Âlimler Kur'ân-ı Kerîm'in lafzını okumakla yetinmemeli ve onun anlamını kavramaya çalışmalıdırlar. Çünkü hidayet ışığı lafız üzerinden okuyucuya etki etmez. İnsana şevk veren surelerdeki âyetlerin anlamıdır. Bu, sadece Kur'ân için değil, bütün ilimler için geçerlidir. Anlamı kavrama konusunda şuurları körelmiş olan âlimlere, kuralları ezberlemenin herhangi bir yararı yoktur:

Lafẓdan nūr-i hüdā etmez es̱er tālīye
Süveriñ şevḳ veren maʿnī-i āyātıdır (G. 593/2)

Derk-i meʾāle ḫīre-nigāh-ı şuʿūr iken
Yoḳ sūdu ehl-i dānişe ḥıfẓ-ı ḳavāʿidiñ (G. 828/2)

Âlimlerin bildikleriyle amel eden insanlar olmaları, ilimleriyle amelleri arasında paralellik bulunması da çok önemlidir. Çünkü sözün samimiyetini gösteren

sözün kendisi değil, sözü söyleyenin hâlidir (G. 1394/1). Şeriata her memurluk yapan dine intisap etmiş olmadığı gibi, bildikleriyle amel etmeyen âlim için de ilim bir şeref değildir:

ʿĀlim-i bī-ʿamele ṣanma şerefdir ʿilmi
Şerʿe her ḫādim olan müntesib olmaz dīne (G. 1265/4)

İlimleriyle amel etmeyen âlimlerin halk üzerinde de herhangi bir etkileri olmaz. Başkasına nasihatte bulunacak olan kişi, önce kendine bakmalı ve kendi ayıplarını görüp düzeltebilmelidir (G. 334/3). Çünkü nasihatleriyle kendi mizaçlarını, hâl ve hareketlerini düzeltmeyen nasihatçiler, başkalarını doğruya iletmede başarısız olurlar:

Mizācı sen ki taʿdīl etmediñ dārū-yı pendiñle
Naṣūḥā nā-müyesserdir mizāc-ı ġayrı taʿdīliñ (G. 840/3)

Âlim, sözü ve özü bir olan insan olmalıdır. Aksi takdirde ilimleri bir iddiadan öteye geçmez. Aşağıdaki beyitte şair, insanların sözlerini hâlleriyle test etme tavsiyesinde bulunarak, "İddia ile bakkalda kuyumculuk olur mu?" demektedir:

Ḥāl ile baḳ ḳāli taṭbīḳ edegör eşḫāṣda
İddiʿā ile olur mu zergerī baḳḳālde (G. 1206/4)

Âlimlerin âhiret hayatı için de bir hazırlıkları bulunmalıdır. Çünkü âhiret için hiçbir hayrı bulunmayan kişi allame bile olsa hasılatı cehaletten başka bir şey değildir:

Cehldir mā-ḥaṣali olsa ʿallāme Edīb
Ol ki bī-vāye ola ḫayr-ı uḫrāsından (G. 1101/5)

Aşağıdaki beyitte ise şair, âlimlerin kitaplardaki hükümleri yaşatmak için çalışmadıklarını, aksine kitapların şirazesini söktüklerini söyleyerek onları eleştirmektedir:

ʿĀlimān etmez Edībā ḥıfẓ-ı aḥkām-ı kütüb
Ḥall eder icrā-yı ṣıdḳı ʿuḳde-i şirāzeden (G. 1131/5)

Medreselerde ders veren müderrislerin ilim nimeti peşinde olmadıkları tespitini yapan Edîb Efendi, onların ilim sofrasından paylarının bir paye sahibi olmak olduğunu ve aslında bunun peşinde koştuklarını söylemektedir:

Ni'met-i dānişi müftī vü müderris n'eyler
Ḫ˘ān-ı dānişden anıñ pāyı faḳaṭ bir pāye (G. 1201/6)

Âlimlerin ücretsiz ders vermeye yanaşmamalarından şikâyet eden şair, onların ücret karşılığı olmadıkça kitabın satırına bile bakmadıklarını söylüyor:

Ümīd-i ecr ile tedrīs-i bī-müzd eylemez 'ālim
Kirāsız çeşmini rabṭ eylemez saṭr-ı kerārīse (G. 1328/3)

Âlimlerdeki bu para ve mal düşkünlüğü ilimlerindeki güvenilirliği de zedelemektedir. Çünkü onlar mala olan düşkünlükleriyle caiz olmayan her şeyi caiz yapmanın bir yolunu bulabilirler:

'Ālimān raġbet-i māl ile Edībā şimdi
Cümle nā-cāyizi hep çāre bulur tecvīze (G. 1449/5)

Edîb Efendi'nin yöneticiler, hâkim ve kâdılar için gündeme getirdiği rüşvet yeme olgusu âlimler için de gündeme getirilebilir. Yukarıda söylenen menfaat karşılığında harama cevaz verme işi de aslında bir tür rüşvettir. Ancak şair, mesleklerinin özelliğinden dolayı âlimler için doğrudan rüşveti gündeme getirmez. Çünkü meslekleri bir icra kurumu değildir. Sadece aşağıdaki beyitte âlimler için "rüşvet yeme" ifadesini kullanan şair, onu da "alaydı" biçiminde şartlı bir yüklemle vermektedir:

Alaydı semtini 'allāme rüşveti yemeniñ
Yaḳardı tuḥfelerin Hind ü kişver-i Yemeniñ (G. 815/1)

Âlimlerin yöneticilerle olan ilişkilerini de gündemine alan Edîb Efendi, ulema sınıfının devlet adamlarından iltifat beklediğinden şikâyet etmektedir (G. 320/3). Büyük âlimler, dinden aldıkları payeyi bir yana bırakıp meliklere yakınlıkta paye sahibi olmaya çalışmaktadırlar (G. 1961/5). Aşağıdaki beyitte de şair, ulema

sınıfından olan muhaddisler için, "Eğer Buharî'deki hadîs-i şeriflerden istifade etseydi, yönetici ve paşalara perestişle alçalmaktan uzak dururdu" demektedir:

Muḥaddiṣ müstefīd olsa eḥādīṣ-i Buḫārīden
Geçerdi mīr u paşaya perestişle bu ḫ˘ārīden (G. 1037/1)

Yukarıda söylenenler Edîb Efendi'nin gerçek bir âlimden hangi özellikleri aradığını da ortaya koymaktadır. Buna göre gerçek âlimler, ilimlerinde derinlik sahibi, bildikleriyle amel eden, âhirete hazırlıklı olan, hiçbir karşılık beklemeksizin insanları eğiten ve aydınlatan, yöneticilerin iltifat ve ihsanlarına aldırış etmeyen kişilikli insanlardır. Onların dünyevî herhangi bir emel ve beklentileri de yoktur. Aşağıdaki beyitte şair, gerçek bir âlim için, fitne yerine dönen dünyayla ilişkilerde bir yer ve konum sahibi olmaktansa ölmenin daha iyi olduğunu söylemektedir:

Merd-i dānāya ribāṭ-ı fitnegāh-ı kevnde
Cāy-sāz olmaḳdan evlādır Edībā irtiḥāl (G. 888/5)

2.2.2.1.5. Zenginler: Toplum içindeki güç ve itibarları sahip oldukları servetten kaynaklanan zenginler de Halepli Edîb Efendi'nin eleştirilerine hedef olmaktadırlar. Servetin toplum içindeki dağılımı âdilce değildir. Para, onu hakketmeyen haydut ve suçluların elindedir. Şakiler birer altın ocağı iken, zavallı yoksulların gönül cebinde kanlı yaradan başka kırmızı para bulunmamaktadır:

Şaḳīler kān-ı zer ceyb-i dil-i miskīn-i ʿācizde
Mücerred dāġ-ı ḫūnīninden özge fels-i aḥmer yoḳ (G. 780/4)

Haram ve gayr-ı meşru yollardan elde edilen servetin sahibine de herhangi bir faydası yoktur. Çünkü insanlardan haksızlıkla gasp edilen zenginlik zehirli bir oktur ve eninde sonunda zalimi kendi zenginliğinin içinde vurur:

Sitemle nāsdan kesb-i ġınā bir tīġ-i pür-semdir
Edībā ẓālime te'ṣīr eder semt-i ġınāsından (G. 1115/5)

Haram yollardan kazanmaya alışmış olan insanlardan bu huylarını bırakıp şerefli insanlar gibi hareket etmeleri beklenemez. Gıdasını haram yollardan elde eden

alçak kişiye, yücelikte hiçbir nimet yoktur. Çünkü aşağıdan, yani alçaklıktan lezzet alan kişi yukarıdan, yani şerefli insanlardan olmaz:

Ne niʿmet var ġıdāsı suḫt olan süflīye rifʿatde
Aşağıdan k'ola leẕẕet-peẕīr olmaz yuḳarıdan (G. 1085/3)

Açgözlü insanlar ne kadar zengin olurlarsa olsunlar, kanaatkâr olmayı bilmezler. Halk yavan ekmek bile bulamazken onlar nimetleri çeşit çeşit isterler:

Ḫāṭır-ı ehl-i ṭamaʿ niʿmet-i elvān ister
Ḫalḳda sādece bir niʿmet-i nānıñ yeri yoḳ (G. 778/4)

Zenginler, yoksula yardım etmemektedir (G. 1083/5). Aksine yoksulların kendilerine bağışta bulunmasını arzulamaktadır. Bu durum karşısındaki şaşkınlığını şair, "Bilmiyorum, cömertlik ve ihsanın şartı varlık mıdır yokluk mudur?" diyerek belirtmektedir:

Aġniyā ḫ˘āhişger-i baḫş-ı gedāyān olmada
Bilmem esbāb-ı seḫā varlıḳ mıdır yoḳluḳ mudur (G. 433/4)

Servet ve varlık içinde olanların yokluk içinde olanların eline bakması şaşılacak bir durumdur. Aşağıdaki beyitte şair, "Kendi gururlu tavırlarında aslan olan zenginlere köpek gibi yoksulun ekmeğini istemek yakışmaz" diyerek, bu duruma düşen insanların ne hâle düştüğünü gözler önüne sermektedir:

Şīr iken eṭvār-ı maġrūrānesinde seg gibi
Aġniyā lāyıḳ mıdır nān-ı gedāyı istemek (G. 813/4)

Zenginlerin cimriliği karşısında yoksullar infakta bulunan insanlardır. Aşağıdaki beyitte şair, "Eğer yoksulların infakı olmasaydı zenginlerin cimriliğiyle âlem yıkılmıştı" diyor:

İmsāk-i aġniyā ile ʿālem ḫarāb idi
İnfāḳı olmasaydı Edībā gedālarıñ (G. 810/5)

Varlık ve servet sahibi olanların bu açgözlülüklerine karşın fakirlerde tokgözlülük vardır. Fakirlerde tokgözlülük tavırlarının güzelliği olunca, onların bakışları zenginlerin servetini utandırır:

Nigāhı s̱ervet-i ehl-i ġınāyı şermnāk eyler
Olunca behcet-i eṭvār-ı istiġnā faḳīrānda (G. 1388/2)

Zenginler kapılarında yoksul istemezler. Aşağıdaki beyitte şair, kardeşi bile olsa zenginin kapısında yoksul istemediğini ve göğe bile bakmayan zenginin kardeşine hiç bakmayacağını söylemektedir:

Aḫıysa geldigini istemez gedā derine
Ġanī sipihre göz açmaz degil ki dāderine (Nz. 38/1)

Edîb Efendi'ye göre, zenginlerde fakire karşı bir kin ve düşmanlık mevcuttur (G. 1382/2). Bu kin ve düşmanlığın sebebi, kendilerinin açgözlülüğü karşısında onların tokgözlü bir tavır içinde bulunmaları olabilir.

Cömertlik iddiasında bulunduklarında zenginlerin lafına bakmamak gerekir. Çünkü onlar, açgözlülük eliyle muhtaç kişilerin parasını çekmektedirler:

Dest-i ṭamaʿla dirhem-i muḥtācı cerr eder
Münʿimleriñ keremle ṣaḳın baḳma lāfına (G. 1295/3)

Onların cömertlik ve ihsanları da gasp yoluyladır. Çünkü sağ elleriyle verdikleri, aslında sol elleriyle aldıklarıdır. Yani hayır yoluna sarf ettikleri, şer yolundan kazandıklarıdır:

Seḫā-yı ḫalḳ-ı cihān cümle kār-ı ġaṣb iledir
Sitād-ı meyseredendir ʿaṭā-yı meymenesi (G. 1986/4)

Edîb Efendi, kendi zamanında zenginlerin padişah ve yöneticilerin dergahlarına bağlı olmakla övündüklerini ve Allah'ın kapısının övüncüne yüz çevirdiklerini söylemektedir:

Feḫār-ı intimā-yı dergeh-i şāh u emīr eyler
Ġanīler şimdi rū-gerdān-ı faḫr-ı bāb-ı Mevlādır (G. 360/4)

Zengin olmak insana, haksız kazançtan uzak durmak ve ihtiyaç sahiplerine yardımda bulunmak gibi bazı sorumluluklar yüklemektedir. Bu sorumluluklarını yerine getirmeyen zenginlerin âhiretteki durumunu anlatan şair, "Bu dünyada yoksul ne kadar ihtiyaç sahibi olursa da ihtiyacı zenginin âhiretteki ihtiyacı kadar olamaz" demektedir:

Şimdi gedā ne mertebe muḥtāc ise Edīb
Ferdāda mün'imiñ yetemez iḥtiyācına (G. 1597/5)

2.2.2.1.6. Nesebin Önemi ve Nesep Davası Güdenlerin Eleştirisi: Halepli Edîb Efendi'nin üzerinde durduğu konulardan biri de nesep konusudur. Nesep konusu, hem nesebin önemi hem de nesep davası güden ve asalet iddiasında bulunanların eleştirisi bağlamında ele alınmaktadır.

Edîb Efendi, nesebin kişi üzerindeki etkisi üzerinde önemle durur. Aşağıdaki beyitlerde şair, ebenin elindeki yeni doğmuş çocuğu bir nüshaya benzetmekte ve bu nüshadaki ezelden gelip ebede doğru ilerleyen anlama bakılmasını istemektedir. Söz konusu anlam ise, anneye benzeyen şerefli kız çocuğunun hilkat ve tabiatının babaya da benzemesidir:

Me'āl-i nüsḫa-i mevlūda baḳ yed-i ebede
Ki geldi rāh-ı ezelden mürūr içün ebede

Naẓīr-i māder olan duḫter-i şerefmendiñ
Nuḳūş-ı ḫilḳat ü ḫulḳı şebīh olur ebe de (G. 1317/1-2)

Nesep olayında baba kadar annenin de önemli olduğunu düşünen şair, seyitlik tohumunun sıradan insanda yeşermeyeceğini söylemektedir (G. 1161/1).

Çocuk, hem fizyoloji hem de huy ve tabiat bakımından anne ve babaya benzer. Aşağıdaki rubâîde anne rahminde sıvıların karışımını bilmenin o alanda ihtisası olanların işi olduğunu belirten Edîb Efendi, anne ve babanın rengi sarı ise çocuğun kara kaşlı ve kara gözlü olamayacağını söylemektedir:

Raḥm içre miyāhıñ iḫtilāṭın bilmek
Ehl-i naẓarıñ ḫavāṣ-ı ebṣārıdır
Evlāda sevād-ı çeşm ü ebrū mu olur
Mādām ṣıfāt-ı ümm ü eb ṣarıdır (R. 20)

Aşağıdaki rubâîde ise şair, nesebin huy ve tabiat bakımından çocuğu etkilemesini ele almaktadır. Çocuğun nesebi çirkin olunca güzel sözlere karşı sağır kesilir. Anne ve babanın hasletleri kötü olunca, çocuğun seciyesinin iyi olması mümkün değildir:

Tā aṣl-i nihādı zişt ola ferzendiñ
Tevcīh-i ḫiṭāb-ı ḥüsnden ebkem olur
Mümkin mi seciyye-i veled ḫūb olmaḳ
Vaḳtā ki ḫıṣāl-i māder u eb kem olur (G. 313)

Yukarıda yapılan açıklamalardan, çocuğun hem fizyolojisinin hem de hilkat ve tabiatının anne ve babaya benzeyeceği sonucu çıkmaktadır. Şaire göre devlet yöneticiliğinde şekâvetin artmasının sebebi de, anne ve baba nesebinin ortadan kalkmasıdır:

Efzūnter olur şān-ı şeḳāvet ümerāda
Mechūl olıcaḳ nesl-i pederle üm arada (G. 1556/1)

Bir yandan anne ve baba genetik olarak çocuklarına özellik verirken, öte yandan çocuk da yaptıklarıyla anne ve babasının adını ya yüceltmekte ya da küçük düşürmektedir. Aşağıdaki beyitlerde şair, "Yaşantısında doğrulukla rızamı aramayan oğullarımın adını şefkatle anmam bana yakışmaz" dedikten sonra, oğulların yaptığı kötülüklerin babanın adını küçük düşüreceğini ve oğullarının adı kötüye çıkmış bir babanın iyi bir ünü olmayacağını söylemektedir:

Rıżā-cūyum degilse ṣıdḳ ile nehc-i sülūkünde
Baña şefḳatle yād etmek yaḳışmaz nām-ı ebnāmı

Fesād-ı kār-ı ebnā ḫ˘ār eder nām-ı ebi zīrā
Ki tā ebnāsı bed-nām ola olmaz nām-ı eb nāmī (Kt. 18/1-2)

Nesebin önemi üzerinde çok duran ve onu çok önemseyen Edîb Efendi, nesep davası gütmeye ve asalet iddiasında bulunmaya sıcak bakmamakta ve bu işi yapanları sert bir dille eleştirmektedir. Şaire göre nesebi belirsiz olanların asalet iddiası, güzel huylu asil insanların kulağını sağır edecek düzeye gelmiştir:

Aṣīlān-ı mühe̱ẕẕeb-ḫūy-ı aḥrārı ker etmişdir
Aṣālet iddiʿāsın etmeden her sifle pīç şimdi (G. 2116/4)

Yukarıdaki beyitte, nesebi belirsiz insanların asalet iddiasında bulunmasından duyulan rahatsızlık dile getirilmektedir. Şaire göre, nesep davasına kalkışmanın bir nedeni de, yaşam biçiminin yaptığı tanıklığın nesep asaletini ispatlamada yetersiz kalmasıdır. Yaşam biçimiyle asaletini ortaya koyamayan insanın nesep davası gütmesinde ise hiçbir yarar yoktur:

Güvāh-ı ḥüsn-i siyerle s̱übūta yetmeyicek
Nedir fevā'idi bilmem de'āvī-i nesebiñ (G. 844/6)

Peygamber soyundan gelmek anlamına gelen seyitlik olgusunu da ele alan Edîb Efendi, seyitlikle asıl övünmeyi hakkedenlerin ona tabi olanlar olduğunu ve babasına uymayan çocuğun kendini babaya atfetmekle şeref bulmayacağını söylemektedir:

Peyem-ber-zādelikle faḫra lāyıḳ müttebi'lerdir
Şeref bulmaz veled nā-müttebi'ken nisbet-i eble (G. 1419/2)

Şekilcilikle de seyitlik olmaz. Şair, seyitlik görüntüsünün letafete vesile olmayacağını ve letafetin kıyafete bağlı olmadığını söylemektedir:

Olmaz vesīle şekl-i şerāfet leṭāfete
Merhūndur leṭāfeti ṣanma ḳıyāfete (G. 1260/1)

Şair, neseple övünülmemesini ve asaletin güzel ahlâkta konuşturulmasını istemektedir. Zencilere güzellik cevherinin lakap olarak verilemeyeceğini belirten Edîb Efendi, kötü bir yaşantısı olanlara da güzel lakabın herhangi bir faydası olmayacağını söylemektedir:

Olma neseble nāṭıḳa-cünbān-ı iftiḫār
Nuṭḳ-ı zebān-ı ḫulḳ-ı cemīl et aṣāleti (G. 1781/3)

Zengīlere telḳīb-i güher-i ḥüsn olabilmez
Bed-sīrete yoḳ fā'ide taḥsīn-i laḳabdan (G. 960/2)

Neseple ilgili olarak yukarıda söylenenleri şöyle özetleyebiliriz: Anne ve babada bulunan fizyolojik özelliklerin yanı sıra huy ve tabiatları da çocuğa geçer. Çocuk ise yaşantısıyla anne ve babasının adını ya yüceltir ya da küçük düşürür.

Kendini atalarına atfetmek, onlara uymakla anlam kazanır. Gerçek seyitler de Hz. Muhammed'e tabi olanlardır. Nesebi belirsiz olanların asalet iddiası kulakları sağır edecek düzeye çıkmıştır. Yaşamlarının tanıklığıyla neseplerini ispatlayamayanların nesep davasına kalkışmaları kendilerine bir fayda sağlamaz. İyi bir lakaba sahip olmak da kötü insanlara herhangi bir şey kazandırmaz.

2.2.2.2. CİNSELLİK

Halepli Edîb Dîvânı'nda muhtevayı oluşturan belli başlı temalardan biri de şairin toplumda yaygınlaşan ahlâkî yozlaşma bağlamında çeşitli kesimlere yönelik eleştirileri ve hicivlerinde karşımıza çıkan "cinsellik" temasıdır. Cinsellik hem söz konusu kesimlerde gözlemlenen zina ve eşcinsellik gibi kimi ahlâkî ve cinsel sapmaların vurgulanması hem de aynı kesimlerin müstehcen ve genel ahlâka aykırı bir dille hicvedilmesi bağlamında gündeme gelmektedir. Cinsellik daha çok şairin rint-zahit çatışması ekseninde zahit ve onunla aynı kategoride yer alan şeyh, mürşit, mürit ve sûfî gibi diğer tipleri hicvettiği yerlerde karşımıza çıkmaktadır. Ancak hicvedilen sadece bunlar değildir. Şair, toplumda belli bir etkinliği bulunan çok çeşitli kesimlere cinsel konularda suçlamalarda bulunmakta ve onları son derece ağır, müstehcen ve hiçbir sınır tanımayan bir hiciv diliyle eleştirmektedir.

Cinsel konulardaki tespit, tenkit ve tavsiyelerin Divan şiirinin klâsik temalarından olan rint-zahit çatışması bağlamıyla sınırlı olmaması ve başka kesimlerin de aynı konularda ve aynı şekilde hicvedilmesi, daha da önemlisi çok çeşitli ve çok farklı teşbih ve imajlarla dolu bir hiciv dili kullanılması, konunun "Sosyal Eleştiri" ana başlığı altında ayrı bir başlıkla ele alınmasını gerektirmektedir.

Edîb Efendi, kendi dönemiyle ilgili olarak toplumda helâl yollardan "vuslat"a gönül veren kimse kalmadığı tespitinde bulunmaktadır. Cinsellikle ilgili konularda seçkin ve sıradan insanların tamamı "haram fiil"i istemektedir. Bu bakımdan devir kötü bir devirdir. Bu kötü devirde, namusluluk taslayan kadın ve erkekler, şalvarlarının uçkur gözünü altın paraya dikmişlerdir. Toplumda artık iffetli ve namuslu olmanın adı ortadan kalkmıştır. Kendini başka erkeklere teslim edecek kadın ve erkek bulmak kolaylaşmış ve ucuzlaşmıştır:

Edībā ḳalmamış dil-dāde-i vuṣlat ḥelālinden
Hemān fi'l-i ḥarāmı şimdi cümle ḫāṣ u 'ām ister (G. 385/5)

Zen ü merdiñ bu devr-i faḥşda 'işmet-fürūşānı
Ḳomuş birden zer-i meskūke çeşm-i bend-i sirvāli (G. 1818/7)

Ber-ṭarafdır ḫalḳ-ı 'ālemden bu gün resm-i 'afāf
Rāyegāndır ḥizb-i ġılmān u zeniñ pīş ü pesi (G. 2184/3)

Toplum o kadar büyük bir ahlâkî çöküntü içindedir ki çocukları bizzat anne ve babaları kötü yola düşürmektedir. Annelerin karakteri kızlarını, babaların ahlâkı ise oğullarını kötü yola düşürmektir:

Duḫterleri beẕl eylemedir şīme-i māder
Aḫlāḳ-ı peder muġlime taḳdīm-i piserdir (Ks. 1/85)

Toplumdaki erkeklerin cinsel eğilimlerinde de sapma vardır. Kadına meyletmenin yerini erkeğe meyletmek almıştır. Edîb Efendi, bu sapmayı "maklûb" sözcüğüyle ifade eder (G. 1675/2). Erkeklerin bir kısmında erkeğe yönelme başlamıştır. Onlar erkekleri kadın gibi görmektedir. Diğer bazı erkeklerin ise kadından bir farkı kalmamıştır. Onlar da sadece kadınların gözünde erkektir:

Gör şöhret-i maḳlūbu ricālinde ki dehriñ
Merdānı bu gün māde gibi ṭālib-i nerdir

Merdān-ı zamānıñ hele yoḳ farḳı nisādan
Ancaḳ naẓar-ı sürbe-i nisvānda ẕekerdir (Ks. 1/80-81)

Toplumdaki kötü tabiatlı insanlar, kadınlardan ikrah edip erkeklere yönelmişlerdir (G. 1552/5). Açlıktan ölseler bile, istek ağzına kesinlikle dişi almamaktadırlar (G. 2029/1). Artık nazlanmak da kadınların bir özelliği olmaktan çıkmış, yasemin yüzlü "gılman"ların, yani erkek çocukların tavrı hâline gelmiştir. Revaçta olanlar bu gılmanlar olduğu için de kadınlar unutulmuştur (G. 1757/1). Erkeklerin birbiriyle cinsel ilişkide bulunması, kadınların geceyi kaplayan inlemesini arttırmıştır (G. 1964/1). Toplumda gılmanlara düşkünlük alışılmış ve sıradan bir iş hâline gelmiştir. Artık erkekten yararlanma mübah, kadınla beraber olma ise nehyedilen işlerden sayılmaktadır:

Olup ibāḥate vāṣıl taṣarruf-ı ġılmān
Yetişdi rütbe-i nehye viṣāl-i dūşīze (G. 1360/2)

Edîb Efendi, gılmanlara düşkünlüğün yaygınlaştığı üç de yer ismi vermektedir. Bunlar İran, İsfahan ve İstanbul'dur. Arap zahitlerin erkeklerle beraber olmaya meyilli olduğunu söyleyen şair, onların bütün düşüncelerinin İranlı (belki de kelimenin öteki anlamıyla acemi) genç erkeklerle beraber olmak olduğunu söylemektedir. İstanbul ise, gılmanların çokça müşteri bulmak amacıyla akın ettiği bir yer olarak gündeme gelmektedir:

Zühhād-ı ʿArab müttefiḳ-i vuṣlat-ı nerdir
Endīşeleri vaṣl-ı ġulām-ı ʿAcemīdir (G. 562/5)

Emel-i vaṣl-ı ġulām-ı ʿAcemīle ṣūfī
ʿAzm eder mülk-i Ṣıfāhāna degil Tebrīze (G. 1383/1-3)

Sürbe-i hīzān-ı aḳṭār-ı cihān İstanbūla
ʿAzm-i rāh eyler ki bī-ḥad ṭālib-i istin bula (G. 1319/1)

Bazı erkekler için, kendini başka erkeklere kullandırmak bir rızık kapısı, dolayısıyla bir övünç kaynağı hâline gelmiştir (G. 167/4). Onlar kendilerini kullandırmakta o kadar cömerttirler ki cömertliğin şan ve şöhreti görünmez olmuştur:

Şān-ı kerem nihüfte ḳalır çeşm ü gūşdan
Tebẕīr-i naḳd-ı vuṣlat-ı her kun-fürūşdan (G. 1076/1)

Edîb Efendi, toplumda yaygınlaşan gılmanlara düşkünlüğün bakire kızların değer ve itibarını ortadan kaldırdığını ise şöyle anlatmaktadır:

Dūşīzeleriñ oldu bütün nānı berīde
Kun-dādeleriñ devr-i raḥā-yı kefelinde (G. 1238/4)

Ahlâkî çöküntü bununla da sınırlı değildir. Edîb Efendi'nin "dü zevk ehli", yani "çift zevkli" dediği diğer bir insan grubu daha vardır. Bu erkeklerin özelliği, hem başka erkeklerden yararlanmak hem de kendini onlara kullandırmaktır. Şair, aşağıdaki beyit ve rubâîde bu grupta yer alan erkekleri anlatmaktadır. Bunlar sayıca çoktur. Gözleri kadın görmemektedir. Gılmanı bazen erkek bazen de kadın olarak kullanmaktadırlar:

Pest ü bālāda dü ẕevḳ ehli Edībā bī-ʿaded
Muttaṣıl her kūşede şeyṭān şeyṭān üstüne (G. 1210/5)

Çoḳ mesʾele-dān-ı fażl ü dāniş ḳārī
Almaz gözüne berf gibi hīç ḳarı
Peyveste bülend ü pest edip ġılmānı
Oğlanı geh erkek etmede geh ḳarı (R. 147)

Daha önce de ifade edildiği gibi, Edîb Efendi'nin zina ve eşcinsellik konusunda en çok eleştirdiği kesim, zâhit ve onunla aynı kategoride yer alan şeyh, mürşit, mürit ve sûfî gibi tiplerdir. Bu konularda zâhit, eşi bulunmaz bir maharetin sahibidir. Çünkü onun eli uzundur (G. 409/3). Sevgilisine her gün gündelik vermektedir. Sevgili de bunu karşılıksız bırakmamakta; her gün onunla beraber olmaktadır (G. 365/1). Güzeller onun geceleri uyuduğuna inanmamalı ve dikkatli olmalıdırlar. Çünkü o, geceleri hep fırsat kollayan bir insandır (G. 138/2). Erkeğe de meyillidir. Kadınlardan bir ayrılabilse gılmanlarla beraber olacaktır (G. 1130/4). Komşu çocuğuyla ilişkisi vardır. Bu kötü fiili işlemesinde amacı tecrübe kazanmaktır (G. 1240/4). Görünürde gılmanlara küskündür. Fakat kadınlara meyletse bile onları gılman gibi görmektedir (Mf. 53). Zâhit bu işe o kadar düşkündür ki çirkin gılman onun gözünde ikinci Yûsuf'tur:

O deñli mübtelā zāhid ki çeşm-i iʿtibārında
Ġulām-ı zişti ḥāşā Yūsuf-ı mümtāz-ı s̱ānīdir (G. 497/2)

Zâhit, meyhanede gılmanla basılmıştır (G. 1210/4). Erkeklerle ilişkide bulunan muglimlerin verdiği selamı eğilerek almaktadır (Kt. 203/1). Buna göre zâhit de şairin "çift zevkli" dediği insanlardandır. Yaptığı ibadetleri de ayıplarını gizlemek ve açıklarını kapamak için bir araç olarak kullanmaktadır (G. 1168/2).

Şeyh de zâhit gibi zinaya düşkün biridir. O, diğer zinakârlara benzemeyen başka bir zânîdir. Bu nedenle de cehennem mutfağının baş kazanıdır (G. 497/1). Çok konuşan ve çenesi düşük bir insandır. Güzellerin çenesini söz ile okşayıp yatmaktadır (G. 1143/2). Erkeklere de meyillidir. Kadının ne olduğunu hiç bilmez (G. 579/1, G. 394/2). Camide genç bir imamın arkasında namaza dursa aklına başka şeyler gelmektedir (G. 1860/1). Aynı zamanda erkeklere kendini kullandırma gibi bir özelliği daha vardır (G. 1109/1, G. 142/2).

Sûfî, sevgiliyi yalvarmakla ikna edemeyince hırka ve tespihini de ayrıca vermektedir (G. 365/2). Kalkıp İsfahan'a bile gidecek kadar Acem gılmanlarına düşkünlüğü vardır (G. 1383/3). Gılmanlara kendileriyle ilgili arzu ve düşüncelerini teklif etmek için can atıyor (G. 762/3). Kadınla arası pek iyi değildir. Gılman düşkünlüğü ileri düzeydedir (G. Mf. 86, R. 168, R. 391). Kendini başka erkeklere kullandırma özelliği onda da vardır (G. 988/3).

Mürşitte de muglimlik özelliği vardır. Gılmanların arkasına düşüp yularını salıvermiştir (G. 1203/4). Helada bile aynı kötü fiilin peşindedir (G. 639/6). Kadına meyletmesi ise erkeklerden usanmasındandır:

Uşandı zevraḳ-ı erdāfa seffān olmadan mürşid
O şimdi nāḫudā-yı keştī-i ferc-i cevārīdir (G. 300/3)

Ḳaṭʿ ile ābın etme muʿaṭṭal degirmeni
Dāʾim sürīn-i şeyḫe mürīdā degir menī (G. 2178/2)

Edîb Efendi, diğerlerine yönelttiği eleştirileri müride de yöneltmektedir. Kadına meyil ipi gevşek değildir. Tecerrüdün harareti ona kadın istetmektedir (G. 341/1). İster sıkıntıda ister rahatta olsun, her nerede bulunursa bulunsun, mürit, sadece kadın hırslısı bir insan değildir; onun erkeğe de düşkünlüğü vardır:

Mürīd hemm ü ferahda olursa her nerede
Ḥarīṣ-i māde degil ibtilāsı var nere de (G. 1428/2)

Şair, genç müridi daha çok edilgenliğiyle gündeme getirir (G. 1008/1). Yüzünde henüz tüy bitmemiş olan müridin mürşidinden dindarlık yolunun öğretimini istediği zannedilmemelidir. O, öyle bir şaibeden çok uzaktır. Yumuşak tenli müridin beklentisi, mürşidin kendisiyle ilişkide bulunmasıdır (R. 611).

Edîb Efendi'nin cinsel konulardaki eleştiri ve hicivleri sadece zâhit ve onunla aynı kategoride yer alan kişilere yönelik değildir. Kâdı, fakih, molla ve âlim de eleştiriye hedef olmaktadır. Fakat bu kesimlerle ilgili örnekler bir-iki beyti geçmemektedir. Kâdılarla ilgili olan aşağıdaki beyitte şair, onları muglimlik konusunda üstü kapalı bir üslûpla eleştirmektedir. Kâdı efendi, ahkamı uygulama görevini gulama vermiş ve kendisi ona naip olmuştur:

Edīb etdi müfevviż ġulāma aḥkāmı
Bu gün ġulāmına ḳāḍī efendi nā'ibdir (G. 115/5)

Fakih, sâkiyenin yanında erkekle sohbet etmekte ve cariyelerin sohbetinden hoşlanmamaktadır (G. 986/3). Molla bu konuda sabırsızdır:

Ḥall-i zünnāra meger ṣabrı mı var mollānıñ
Ḳoynuna ṣoymadan oġlanı libāsıyla alır (G. 136/3)

Âlimlerle ilgili eleştirisinde ise şair, erkeklere meylettiği için allameye saygısı kalmadığını ve onun bir erkeği on kadına feda etmeyecek kadar bu işte düşkün olduğunu anlatmaktadır:

ʿAllāme ki erdāfa müşīr etdi benānı
Şāyeste-i tevḳīr ederim ṣanma ben anı (G. 1992/2)

Ṣanma kim ʿiṣmet ile rāġıb olur o nāma
K'eylemez bir götü ʿallāme fidā on ama (G. 1680/1)

Padişah ve diğer devlet yöneticileri hakkında açık bir cinsel sapma suçlamasında bulunmayan Edîb, Lûtî olan hükümdarın İskender'in şeref ve değerine ulaşamayacağını, söz konusu fiili işleyen kişinin kurtulamayacağını söylemekle yetinmektedir (G. 720/1).

Edîb Efendi'nin suçlamalarına hedef olan kesimlerden bir diğeri de zenginlerdir. Aşağıdaki beyitte şair, zenginin yoksul çocuğu ile olan ilişkisi üzerinde durmaktadır:

Kūtāh eder boyunca eder mi o yorġanı
Zīr-i liḥāf-ı ṭıfl-ı gedāda uyur ġanī (G. 2079/1)

Edîb Efendi'ye göre, kendisinin "devr-i fahş" olarak adlandırdığı devirde (G. 1818/7), helalinden vuslat isteyen kalmamış ve herkes haram fiili istemektedir (G. 385/5). İffetin adı ve sanı ortadan kalkmış, gerek zina gerekse eşcinsellik yaygın ve sıradan bir iş hâlini almıştır (G. 2184/3).

Halepli Edîb cinsel konulardaki yozlaşma ve sapmalarla ilgili olarak sadece tespit ve tenkitte bulunmakla yetinmez, aynı konularda uyarı ve tavsiyelerde de bulunmaktadır:

Cins-i ġılmānı ṣaḳın levḥ-i zemīn-ḫ˘ān etme
Saṭr-ı ārāyiş-i tāvānı oḳurken ḳarı (G. 1991/3)

Zen-i pür-ʿiffete meyl eyle ġulāma baḳma
Dehrde Ādem iseñ saña yeter bir Ḥavvā (G. 2/23)

Yukarıdaki beyitlerde şair, muhatabından, kadın dururken erkeğe yönelmemesini, gulama bakmayıp çok iffetli kadına meyletmesini istemekte ve insan olan kişiye bir kadının yeterli olduğunu söylemektedir. Tek kadınla olmanın gerekliliği başka yerlerde de vurgulanır. Edîb Efendi, şehveti için iki kadın edinen kişinin işlerinin yolunda gitmeyeceği ve düzeninin bozulacağını düşünmektedir:

Ḳażā-yı şehvet içün ittiḫāẕ eden dü zeni
Niẓām-ı kārı güm eyler ḫalel verir düzene (G. 1460/3)

Aşağıdaki kıt'ada da şair, muhatabından yine ay yüzlü iffetli kadına helal yoldan yönelmesini, bıyıkları yeni terlemiş çocuktan uzak durmasını ve âhirette Tanrı'nın huzurunda zor duruma düşmemesini istemektedir:

Ḥilden zen-i ʿafīfe-i meh-rūya māʾil ol
Vaṣla ġulām-ı emredi olma ināḫada

Ferdā ḥużūr-ı Ḥaḳda teḳāżā-yı şermden
Cevf-i kef-i teʾessüfü etme inā ḫade (Kt. 99/1-2)

Aşağıdaki rubâîde de aynı paralelde bir bakış açısı vardır. Şair, erkeğin kadını bırakıp erkeğe yönelmesinin insan fıtratına aykırılığını vurgulamak için, Hz. Âdem'i hatırlatıp, "Âdemoğlu isen meyil parasını baba işine harca" demektedir:

Her tāze ġulāma şehveti ṣarf etme
Dehriñ heves et viṣāl-i ebkārına
Bu sāhirede sen de benī Ādem iseñ
Beẕl eyle nüḳūd-ı meyli eb kārına (R. 19)

Edîb Efendi, âhireti düşünen kişinin zinaya yaklaşmayacağını ve amel defterine başlık olarak "zânî" diye yazdırmayacağını düşünmektedir:

Fikr eden ġā'ile-i maḥşer ile mīzānı
Naḳş-ı ser-nāme-i a'mālin eder mi zānī (G. 1875/1)

Başkasının namahrem kapısına gidip gelmeyi alışkanlık hâline getiren kişi, kendi kapısını başkasına karşı koruma gücünü yitirir:

Her der-i nā-maḥreme āmed-şudu mu'tād eden
Ḳudretin nā-yāb eder nehy-i düḫūl-i bābına (G. 1373/2)

Aynı şekilde, başkasının haremine göz diken, başkasının mahremine bakan kişi de, kendi haremini başkalarının bakış oklarına hedef yapmış olur:

Ḥaremin nāvek-i enẓāra nişāngāh eyler
Eden ilḳā ḥarem-i ġayra ḫadeng-i naẓarı (G. 2122/8)

Aşağıdaki rubâîde şair, ne kadar güzel olursa olsun namahrem olan kadınlara bakılmamasını, onlar baksa bile bakmaktan sakınılmasını istemektedir:

Nā-maḥrem olan zenāna baḳmaḳdan geç
Pīrāye-nümāy-ı gül ü zenbaḳsa daḫi
Ġażż-ı başarla her düçār olduḳça
Sen baḳma ḥaẕer ḳıl saña zen baḳsa daḫi (R. 212)

Kadın tarafı için de şairin söyleyecek sözü vardır. Başka erkeklerle beraber olmak maksadıyla süsüne özenen kadın ismet melikesi sayılamaz:

Deme melīke-i 'işmet şaḳın hele o zene
Ki zīb ü zīnetine vaşl-ı ġayr içün özene (G. 1460/1)

Edîb Efendi'nin yukarıda örnek olarak verilen beyit ve rubâîlerinden, şairin, hem zinaya hem de eşcinselliğe karşı olduğu çok net bir biçimde anlaşılmaktadır. Fakat başka bazı beyitlerde geçen kimi istisnaî ifadeler, yukarıda söylenenlerle çelişkili bir görüntü vermektedir. Aşağıdaki beyitte geçen, "Oğlana süvar ol, meyil elini kadından yıka" ifadesi buna örnek olarak gösterilebilir:

Bālāyı ḳoyup düşme aşaġa yuḳarıdan
Oġlana süvār ol yed-i meyli yu ḳarıdan (G. 1007/1)

Bu beyitte kadına karşı olumsuz bir bakış açısının var olduğu söylenebilir. Aşağıdaki beyitte de bu bakış açısı vardır. Ancak burada cinsellik değil, kadının sohbeti şikâyet nedenidir:

Olurken ṣoḥbeti nīş-i eẕā destiñ yu ḳarıdan
Ḳoyunda lānegāh etdikçe emniyyet yoḳ arıdan (G. 1085/1)

Edîb Efendi'nin genel yaklaşımıyla ters düşen yukarıdaki iki beyitten ikincisi, zaten cinsellikle ilgili değildir; kadının sohbeti hakkında bir yakınmadır. "Oğlana süvar ol, meyil elini kadından yıka" ifadesinin yer aldığı ilk beyit ise, istisnaî bir örnek olup, şair hakkında yargıda bulunmak için yeterli bir kanıt değildir. Sanat eserinden hareketle şairin şahsiyetine ulaşmak da her zaman doğru bir yöntem değildir. Şairin Divan şiirinin klâsik tiplerinden zahit de dahil olmak üzere çeşitli kesimleri cinsel konularda eleştirip hicvederken haddinden fazla müstehcen ve genel ahlâka aykırı bir hiciv dili kullandığı (bk. G. 1143/3, G. 1440/1) dikkate alındığında, söz konusu ifadenin bir hicve ait bir üslûp özelliği olarak değerlendirilmesinin gerekliliği gündeme gelmektedir. Benzer ifadelerin geçtiği başka örneklerde de şair muhatabını hicvederken ona hitaben konuşmakta ve kendisiyle alay etmektedir. Çelişki arz eden yukarıdaki beytin de hicve ait bir özellik olarak muhatabıyla "alay etme" bağlamında ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Söz konusu alaycı üslûba şu beyitler örnek gösterilebilir:

Ṭıflān-ı hīzi sür işe tā ḍarb-ı kīre alışa
Ḳoyma tehī ḳārūreyi peyveste ṣūfī al işe (G. 1288/4)

Ḳaṭʿ ile ābın etme muʿaṭṭal degirmeni
Dāʾim sürīn-i şeyḫe mürīdā degir menī (G. 2178/2)

Dūr olma seyr-i vādī-i ridf-i ġulāmdan
Zāhid ḳo bāb-ı zühdü şitāb et öbür dere (G. 1557/4)

Edîb Efendi'nin cinsel konulardaki eleştiri ve hicivde kullanmış olduğu sözcükler, benzetme ve imajlar da dikkat çekicidir. Bazı sözcüklerin Türkçenin tarihsel sözlüğüne katkı sağlaması bile söz konusudur. Şair, erkeklik organı için daha çok Farsçadaki "kîr" ismini kullanmakla birlikte (G. 316/2, G. 142/2, G. 497/3), aynı kelimenin Arapçası olan "zerk" (G. 1193/4) ve Türkçedeki bilinen karşılıklarını da kullanmaktadır (G. 1203/4, G. 1397/1). Ağızlarda kullanılan "zıbık" da aynı anlamdadır (G. 499/7). Çok kullanılan kelimelerden biri de "âlet"tir (G. 138/2, G. 617/1). Aynı kelime bazen de "âlet-i ma'hūd" ve "âlet-i vasl" biçiminde kullanılmaktadır (G. 394/2, G. 1440/1). Benzerlik ilişkisinden yararlanılarak kullanılan diğer sözcük ve tamlamalar ise şöyledir: "Sehm" (G. 409/2), "sehm-i la'lîn-nûk" (G. 142/2), "tîr-i zevk" (G. 142/2), "kilîd" ve miftâh" (G. 497/4), "lûle-i mâ" (G. 988/3), "mürg-i kîr" (G. 420/1), "mızrâb-ı kîr" (Kt. 52/1), "nâvek-i âlet" (G. 72/1), "şâh-ı kîr" (R. 12), "hıyâr" (Mf. 13), "balık" (G. 316/2). Bir örnekte ise "koca mâlı" tamlamasındaki "mâl" sözcüğüyle yine aynı şey kastedilmiştir (G. 1059/1).

Kadınlık organı için daha çok Farsça "küs" ismi (G. 409/2, G. 387/2), bazen de aynı kelimenin Türkçedeki bilinen karşılığı (G. 409/2) ve Arapçadaki "ferc" ile "fürûc" sözcükleri kullanılmaktadır (G. 300/3, G. 2141/5). "Sûrâh" (G. 420/1), "delik" (G. 365/1, Mf. 82) ve "bün" (G. 1661/1) sözcükleriyle de aynı şey kastedilmektedir. Kadınlık organını ifade etmek için, aradaki benzerlik ilişkisinden yararlanılarak "keştî" (G. 300/3), "hammâm" (G. 1130/4), "germ-âbe" (R. 77) ve "lâne" (G. 420/1) sözcükleri de kullanılmıştır.

Dışkılama organı için de daha çok Farsça "kun/kûn" (G. 409/2, G. 720/1) ve "sürîn" (G. 1127/1, G. 292/4) ile Arapça "ridf" (G. 617/3, G. 639/6), "erdâf" (G. 1191/2, G. 300/3) ve "ist" (G. 9/1, G. 1991/1) ismi, bazen de sözcüğün Türkçedeki karşılığı kullanılmaktadır (G. 1680/1, Mf. 86). "Sakb" (G. 167/4), "sûrâh" (G. 497/4), "sûrâha" (G. 1168/2), "dübûr" (G. 1032/2), "şikâf" (G. 1008/4) ve "büzük" (G. 1641/1) sözcükleriyle de aynı şey kastedilmektedir. En çok vurgulanan "gende", yani kokuşmuşluk (G. 394/2, G. 292/4) özelliğinden başka, "me'bûn" (G. 720/1), "redî" (G. 178/1) ve "nerm" (G. 1187/4) sözcükleri de sıfat olarak kullanılmıştır. Benzerlik ilişkisinden yararlanılan sözcük ve tamlamalar ise şunlardır: "Zevrak" (G.

300/3), "kavs" (G. 142/2), "hedef" (G. 72/1), "sûrâh-ı kufl-ı kûn" (G. 497/4), "masîf-i bâm-ı sürîn" (G. 617/2), "âyîne-i ridf" (G. 639/6), "çerâg-ı pes" (G. 1193/4), "hokka" (G. 387/4), "revzen" (G. 1032/2), "lûle" (G. 1991/1), "sûrâha-i metâ'-ı perend-i sürîn" (G. 1168/2), "değirmen" (G. 1641/1).

Edîb Efendi'nin zina ve eşcinsellik için kullandığı isimleri de anmakta yarar vardır. Her iki fiili de ifade etmek için "fi'l-i harâm" ismi kullanılmaktadır. Erkeğin kendi cinsine karşı ilgi duymasını tanımlayan sözcük "maklûb"dur (G. 1675/2, Ks. 1/80). Eşcinsellik için ayrıca "livâta" (G. 1360/1), "Lûtî" (G. 720/1), "illet-i me'bûn" (G. 2141/4), "illet-i ist" (G. 1109/1), "illet-i istimsâk" (G. 1109/1" ve "tasarruf-ı gılmân" (G. 1360/2) isimleri de kullanılmaktadır. Kadın fahişe için "âhire" (G. 1856/1), kendini başkalarına kullandıran erkek için "me'bûn" (G. 316/2), "hîz" (G. 178/1), "gulâm" (G. 72/1), "gulâm-ı emred" (Kt. 70/1), "gılmân" (G. 865/5), "ibne" (G. 1401/4), "kun-fürûş" (G. 321/1), "kun-derîde" (G. 167/4), "kun-dâde" (G. 1238/4) ve "oğlan" (G. 1007/1) gibi isimler kullanılmıştır. Zina eden erkek, "zânî" (G. 1856/1), "zinâ-kâr" (G. 497/1), "zen-perest" (G. 628/1), hemcinslerine meyli olan erkek içinse "muglim" (G. 1032/2), "fersân-ı gılmân" (G. 865/2) ve "gulâm-bâre" (R. 391) gibi isimlerin kullanıldığı görülmektedir. Kendini başka erkeklere kullandırmanın yanı sıra aynı zamanda onlardan yararlananların adı ise "dü zevk ehli"dir (G. 1210/5).

Cinsellikle ilgili eylemler de çeşitli isim ve ifadelerle anlatılmaktadır. Şair, Türkçede bilinen fiili kullanmaktan çekinmez (G. 178/1, G. 1143/3). "Ko-" (G. 1199/2), "kıy-" (G. 1440/1), "sok-" (G. 2005/3), "delik ver-" (G. 365/1), "koynuna al-" (G. 136/2), "işe sür-" (G. 1288/4), "çöke düş-" (G. 1397/1), "çüke düş-" (G. 1397/1) ve "bend-i uçkur çöz-" (G. 1460/2) gibi ifadeler de aynı manada kullanılan Türkçe fiillerdir. "Vasl" ve "visâl" sözcükleri de cinsellik teması işlenen yerlerde, "kavuşma" anlamının dışında "cinsel ilişkide bulunmak" anlamında kullanılmaktadır (G. 387/4, G. 1383/1-3, G. 387/2, G. 1008/1).

Cinsellik ifade eden diğer sözcük ve eylemler ise herhangi bir tasnife tabi tutulmaksızın şöyle sıralanabilir: "Sîr eyle-, aç et-" (G. 409/2), "âlet-i ma'hûduna gende isti câr et-" (G. 394/2), "küs iste-" (G. 341/1), "harîdâr ol-" (G. 316/2), "seffân

ol-" (G. 300/3), "nâhudâ-yı keştî-i ferc-i cevârî ol-" (G. 300/3), "mu'ânaka" (G. 321/1), "ihtilâ et-" (G. 178/1), "kâ'im ol-" (G. 138/3), "istimnâ eyle-" (G. 9/1), "iktidâ" (G. 18601), "ridf-i gulâmı mütâla'a et-" (G. 617/3), "destine âyîne-i ridf-i gulâm al-" (G. 639/6), "hall-i zünnâr" (G. 136/3), "rükûb" (G. 865/2), "tecribe et-" (G. 1240/4), "çenesin ohşa-" (G. 1143/2), "inânın irhâ eyle-" (G. 1203/4), "çerâg-ı pesin pür-fetîl et-" (G. 1193/4), "süvâr ol-" (G. 1007/1), "kasd-ı şenâ'at et-" (G. 1240/4), "darb-ı kîre alış-" (G. 1288/4), "kazâ-yı şehvet" (G. 1460/3), "erdâfa menî idrâr et-" (G. 1951/2), "levh-i zemîn-hân et-" (G. 1991/3), "bâm-ı sürîne çık-" (G. 1866/4), "çeşm-i bend-i sirvâli zer-i meskûke ko-" (G. 1818/7), "dehân-ı hâhişe dişi al-" (G. 2029/1), "zîr-i lihâf-ı ridf-i gedâda uyu-" (G. 2079/1), "seyr-i vâdî-i ridf-i gulâm et-" (G. 1557/4), "uçkurda ukde-i râz aç-" G. 1647/1), "ardınca şehvet ak-" (G. 1860/1) vs.

"Cinsellik" başlığı altında verdiğimiz örnek beyit, sözcük ve tamlamalardan da anlaşılacağı üzere, gerek rint-zahit çatışması bağlamında zahitle aynı kategoride yer alan belli tipler gerekse toplum içinde etkinliği bulunan çeşitli kesimler hakkında şairin yaptığı suçlamalar ağır suçlamalardır. Zina ve eşcinsellik gibi ahlâkî bozulma ve cinsel sapma çerçevesinde yer alan bu tespit, tenkit, uyarı ve tavsiyeler Halepli Edîb Dîvânı'nda önemli bir yer tutmaktadır. Şairin bu konuları işlerken kullandığı dil de son derece müstehcen ve genel ahlâka aykırı bir dildir.

Cinsellik temasının işlendiği şiirler, ilk bakışta bu şiirlerin sadece cinsel temalar işleme amacıyla yazıldığı izlenimini vermektedir. Fakat şairin bütün beyitlerinde sadece cinsel temalar yer alan herhangi bir şiirinin bulunmaması ve söz konusu sözcük ve ifadelerin geçtiği şiirlerin sosyal eleştiri ve hiciv konulu şiirler olması, Halepli Edîb'in asıl amacının cinsel ve müstehcen şiir yazmak olmadığını göstermektedir. Buna göre şairin bu şiirlerde amacı, toplumda yaygınlaşan ahlâkî bozulmayı ve cinsel sapmaları gündeme getirmek, zina ve eşcinsellik konusunda suçladığı kesimleri hicvetmek ve cinsel hayatla ilgili birtakım uyarı ve tavsiyelerde bulunmaktır. Fakat Edîb'in burada kullanmış olduğu dil, onun tespit, tenkit, uyarı ve tavsiyelerinin geri plânındaki "sosyal eleştiri" ve "hiciv" amacını gölgeleyebilecek, hatta örtebilecek kadar kaba, müstehcen ve genel ahlâka aykırı bir dildir.

2.2.3. AŞK

Aşk, çok öteden beri gerek Batı dünyasında gerekse İslâm dünyasında felsefe, tasavvuf ve edebiyatın üzerinde önemle durduğu bir konu olmuştur. Antikçağ'da Empedokles'in yazılarında sevgi ve aşk, kozmolojik bir unsur olarak düşünülmüştür. Bu düşünceye göre âlem, aşk ve nefret duygularının birleştirip ayrıştırdığı dönüşümlü bir oluş ve bozulma sürecinden sonra meydana gelmiştir. Bu süreç, dört unsurun birleşip ayrışmasından başlayarak insanların savaşıp barışmalarına kadar organik ve inorganik bütün varlıkları kuşatan geniş bir tesir alanına sahiptir (Kutluer 1991: 17). İbn Sînâ (öl. 428/1037)'nın aşkı konu alan *Risâle fî-Mâhiyeti'l-'aşk* adlı eserini okuduğumuz zaman da bu düşüncelerin hemen hemen aynısını görüyoruz (bk. İbn Sînâ 1953). Batı dünyasında konu hakkında önemli fikirler geliştirmiş olan diğer iki düşünür ise Eflatun ve Aristo'dur. Bu düşünürlerin konu hakkında geliştirmiş oldukları düşünceler sonraki çağlarda aynı konu üzerinde kafa yoranlar üzerinde çok etkili olmuştur. İslâm düşünürleri de, özellikle mutasavvıflar Eflatun ve Aristo'nun aşk konusunda daha önce geliştirmiş oldukları düşüncelerden önemli oranda etkilenmişlerdir (Kutluer 1991: 17; Ayvazoğlu 2002: 60-61). Nitekim İbn Hazm, aşkı anlatırken bazen Eflatun'a da atıfta bulunur (İbn Hazm 1985: 76).

Gerek Batı dünyasında gerekse İslâm dünyasında aşk kavramı etrafında sürekli büyük tartışmalar yaşanmış ve birbirinden farklı düşünceler geliştirilmiştir. Aşkın bir cinnet hâli olarak görülmesinden, varlığın oluşumundaki en güçlü faktör olarak kabul edilmesine kadar uzanan çok çeşitli yaklaşımlar ortaya konmuştur (bk. Uludağ 1991: 11-17; Kutluer 1991: 17-18; Simmel 1995: 163-224). Bu arada aşk olgusunu sadece cinsellikle açıklamaya çalışan ve her çeşit aşkı mutlaka cinsel isteklerle ilişkilendirerek açıklamaya çalışan yaklaşımların varlığını da anmakta yarar vardır (Yaltkaya 1995: 52-56).

Arapça aslı "ışk" [ʿışḳ] şeklinde olan aşkın sözlük anlamı, "şiddetli ve aşırı sevgi, bir kimsenin kendisini tamamen sevdiğine vermesi, sevgilisinden başka güzel görmeyecek kadar ona düşkün olması" şeklinde verilmiştir (Uludağ 1991: 11). "Ağaçlara dolanarak yükselen bir tür sarmaşık" olarak anlamlandırılan (Tebrizî

1341: 791; Amîd 1361: 730) "aşeka" [ʿaşeḳa] sözcüğünün de "aşk" ile aynı kökten gelmesi, sarmaşık tarafından kuşatılan ağacın yaşadığı fiziksel değişiklikler ile aşka düçar olan kişinin yaşadığı ruhsal sıkıntılar ve bu sıkıntıların fiziksel etkileri arasındaki benzerlik, aşkın anlamını daha da netleştirmektedir (İbn Arabî 1992: 85; Uludağ 1991: 11). "Aşk" ile "aşeka" sözcükleri arasındaki bu ilişkiye de vurgu yapan İbn Arabî (öl. 1240)'ye göre aşk, sevginin sevilen üzerine hasredilmesi ve bu sevgiyi hasredenin bütün varlığında ve benliğinde sevginin hâkim unsur hâline gelmesi, âşığı bütünüyle ve her yönüyle kuşatacak derecede sevginin sarmasıdır (Ankaravî 1996: 306; İbn Arabî 1992: 85). Buna göre aşk, sevginin aşırı hâlidir (İbn Arabî 1992: 92).

İbn Arabî'ye göre sevgi ve aşkın üç çeşidi vardır. Allah'ın kullarına karşı kulların da Allah'a karşı duyduğu sevgi İlâhî, bir insanın sevgilisini hoşnut etmenin dışında hiçbir amaç gütmeden kendi iradesini ona teslim ettiği sevgi ruhânî, sevgilinin hoşnutluğunu hiç dikkate almaksızın sadece kendi arzularını tatmin amacı taşıyan sevgi ise tabiî sevgidir. Bu sonuncusu hayvanlarda da bulunur (İbn Arabî 1992: 42-43). Tabiî sevgide âşık, sevgilisini sadece kendi nefsi için sevmektedir. Birtakım beklentileri vardır. Bunlar konuşmak, öpüşmek ve cinsel ilişkiye girmek olabileceği gibi, bazı maddî ve manevî menfaatler de olabilir. Dolayısıyla hedefinde vuslat vardır. Vuslat gerçekleşince de sevgi biter. Çünkü sevgiyi doğuran nedenler ortadan kalkmıştır. Fakat ruhânî sevgi böyle değildir. Bu sevgi türü ruhta gerçekleşen bir olay olduğu için, kişi hayatta olduğu müddetçe devam eder (İbn Arabî 1992: 77-78; İbn Hazm 1985: 73-74) .

İbn Arabî başta olmak üzere birçok Müslüman düşünürü aşk konusundaki düşünceleriyle derinden etkileyen Endülüslü bilgin İbn Hazm (öl. 1064), aşk ve âşıklar hakkında yazdığı *Tavku'l-Hamāme* adlı eserinde aşkı, "ruhların çeşitli yaratıklar arasında bölünmüş parçalarının birleştirilmesi" olarak tarif etmektedir (İbn Hazm 1985: 72). O, aşkın ruhsal bir gönül hoşluğu ve canların birbirinde kaynaşıp erimesi olduğu düşüncesindedir. Bu noktada âşıktaki sevgi ile sevgilideki sevginin niçin aynı düzeyde olmadığı itirazlarını da gündeme getirip şöyle demektedir:

> "İtiraz yerinde bir itirazdır. Ama kendisini seveni sevmeyen kimsenin ruhu her yandan, kendisini gizleyen olaylarla etkisini

> sıfıra indirecek perdelerle öylesine kuşatılmıştır ki kendisiyle birleşmeye çağrılan parçanın varlığının bilincine bile varamaz... Eğer bu engellerden kurtulmuş olsaydı birleşmede ve karşılıklı sevgide eşit paylara sahip olacakları kuşku götürmezdi. Buna karşın sevenin ruhu benzeri durumlardan çok uzaktır. Kaderin kendisini buluşmaya sürüklediği yakın ilişkiler içinde onun nerede olduğunu bilir ve onu arzular; oraya yönelir, onu arar, onunla karşılaşmak ve onu kendisine mıknatısın demiri çektiği gibi çekmek ister (İbn Hazm 1985: 74-75)"

Yukarıda aşk ile ilgili bazı tanımlar verilmeye çalışıldı. Ancak aşkın tanımıyla ilgili bir güçlüğün varlığını İbn Arabî de itiraf etmektedir (İbn Arabî 1992: 35). Gerek İbn Arabî gerekse İbn Hazm, hem kendi aşklarından hem de başka âşıklardan çok sayıda örnekler vererek aşkı anlatmaya çalışmışlardır. Aşkın kuramsal çerçevesini yaşadıkları ve gözlemledikleri olaylar üzerine bina eden bu iki düşünür, âşıkların yaşadığı ruhsal ve fiziksel hâlleri eserlerinde ayrıntılı olarak açıklamışlardır (bk. İbn Arabî 1992; İbn Hazm 1985).

Divan şiirinde muhtevayı oluşturan belli başlı unsurlardan biri, belki de en başta geleni aşktır. Bu edebiyatta aşk konusuna ilgisiz bir şair düşünülemez. "Şairin aşk konusunu şiirine mihver yapması, kendini muhakkak âşık pozisyonunda göstermesi bu edebiyatın şart olan âdâbındandır (Akün 1994: 414)."

Halepli Edîb Efendi'nin şiirinde de aşk önemli bir yer tutmaktadır. Daha önce de belirtildiği üzere şair, muhteva bakımından en çok hikemî konulara ve sosyal eleştiriye ilgi göstermektedir. İkinci sırayı rintlik, üçüncü sırayı ise aşk almaktadır. Şairin çok az sayıdaki kasidelerinden biri *Ḳaṣīde-i Minhācü'l-'Uşşāḳ* başlığını taşımakta ve başlığından da anlaşılacağı üzere kasidenin konusu aşktır (Ks. 3/1-46). 37 beyitlik diğer bir kasidenin de özellikle ikinci yarısında aşk konusu işlenmektedir (Ks. 6).

Gazellerinde de aşk önemli bir yer kaplamaktadır. Gazellerin % 20'si bütünüyle bu konuya ayrılmıştır. Aşk konusunu, özellikle aşktan kaynaklanan acı ve

sıkıntıları çoğu zaman rindâne gazellerde anlattığı göz önünde tutulduğunda bu oran daha da artmaktadır. 2197 gazelde 409 defa aşk, 473 defa da tekil veya çoğul olarak âşık sözcüklerinin kullanılması, gazellerde bu konunun ne kadar yer aldığını göstermektedir. Aşk ve âşık sözcüklerini redif olarak kullanıldığı gazeller de vardır (G. 878, G. 779).

Rubâî, kıt'a ve nazm gibi nazım biçimlerinde aşk konusuna fazla yer verilmemektedir. 618 rubâîde 26 defa aşk ve 30 defa âşık; 235 kıt'ada 2 defa aşk ve 14 defa âşık; 54 nazmda 2 defa aşk ve 5 defa âşık sözcüklerinin kullanılmış olması da bu gerçeği göstermektedir. Musammatlarda ise aşk kavramı ile bir biçimde irtibatı bulunan konular daha bariz olarak öne çıkmaktadır. Bunda tahmis edilen gazellerin ve müseddeslerde tazmin edilen beyit veya mısraların konusunun genelde aşk olması etkili olmuştur.

Divanın bütününde 490 defa aşk ve 676 defa tekil veya çoğul olarak âşık sözcüklerinin kullanılmış olması bile, eserde aşk konusunun ne kadar büyük bir yer tuttuğunu göstermektedir. Sevgili için kullanılan "yâr", "dil-ber" ve benzeri sözcükler de buna eklenince, aşk temasının yoğunluğu daha iyi görülecektir. Zaten şair, kendisinin aşk ahkamını yazma işiyle vazifeli olduğu düşüncesindedir:

Müfevveżdir saña dīvān-ı ʿaşḳıñ çünki aḥḳāmı
Sözüñ ḳānūn-ı şāhī üzre hep şāhāne söylersin (G. 962/3)

Aşağıdaki beyitte ise şair, ayırt edici özelliğinin aşk şairi olması olduğunu ve sürekli aşkın gam ayetini okuduğunu söylemektedir:

Suḫan-serāy-ı ġarāmız budur ʿalāmetimiz
Ki āyet-i ġam-ı ʿaşḳ oldu hep tilāvetimiz (G. 618/1)

Halepli Edîb aşk konusunda kendini yeterli bulmaktadır. Çünkü şair aşk konusunda meydan okumakta ve hiç kimsede kendisiyle yarışmaya, kendisiyle imtihan olmaya cesaret olmadığını söylemektedir:

Bir kesde pāy-ı merdī-i daʿvā-yı ʿaşḳda
Yoḳ zehre kim benimle Edīb imtiḥān ola (G. 1522/5)

Çünkü insanlar mal elde etme yöntemlerini öğrenip anlama derdindeyken kendisi aşk âdâbını öğrenmeye gönülden yol bulmuştur:

Enāmı derk-i fenn-i celb-i māla der-keder buldum
Göñülden ben hemān ādāb-ı ʿaşḳı derke der buldum (G. 931/1)

Hatta aşk sembolleri konusunda bilgi sahibi olmak isteyen zahidin başvuracağı kişinin de kendisi olduğunu söylemektedir (G. 70/4).

Halepli Edîb Dîvânı'nda aşkın tarifi bağlamında, "hevâ" sözcüğü kullanılmaktadır:

Gerçi taʿrīfi enām içre hevādır ʿaşḳıñ
Anı sen ʿayn-ı ḥaḳīḳatde velī ṣanma hevā (G. 2/5)

Şair, yukarıdaki beyitte, aşkın insanlar arasında "hevâ" olarak tarif edildiğini, fakat hakikatte onun "hevâ" sanılmaması gerektiğini söylemektedir. Birinci ve ikinci mısralardaki "hevâ" sözcükleri cinaslı olarak kullanılmıştır. Çünkü Arapçada hevâ olarak okunan iki farklı kelime vardır. Bunlardan biri, hava anlamının yanı sıra, "boş, beyhude, heba" gibi anlamlarda da kullanılır. Diğeri ise, "arzu, meyil, heves; aşk, alaka; nefsanî hazlar" anlamlarına gelmektedir (Sâmî 1317: 1514-1515). İbn Arabî'ye göre hevâ, sevginin kalbe girmesi demektir (İbn Arabî 1992: 87-89). Buna göre aşk, sevginin kalbe inmesi ve orada yer etmesidir. Yoksa boş ve anlamsız bir heves değildir. "Derd-i hevâ" (Ks. 3/3) ve şairin âşıklar için çokça kullandığı "ehl-i hevâ" (G. 606/3, G. 755/5, G. 1419/5) tamlamalarında da aynı anlam mevcuttur. Ehl-i hevâ ile âşıkları kasteden şair, ehl-i ehvâ tamlamasında ise sapık, günahkâr ve nefsi arzularına esir düşmüş kişileri kastetmektedir:

Ṣaḳın küstāḫī-i ʿamd ile etme müttehim ṣūfī
Dil-i ehl-i hevāyı ehl-i ehvānıñ günāhile (G. 1485/4)

Edîb Efendi'ye göre aşk, her şeyden önce bir liyakat işidir. Her gönül aşka mekân olamaz. Her dil aşktan söz edemez. Zahidin karanlık gönlü, aşkın ışığına lâyık değildir. Çünkü gölge çayırı, ışığın merası olmaz. İşin aslı böyleyken ne yazık ki sûfîler de aşk davasına meyletmiş ve böylece âşık bülbülün ötüşü karganın da diline düşmüştür:

Degil lāyıḳ dil-i tārīk-i zāhid pertev-i ʿaşḳa
Çerāgāh-ı zemīn-i sāye hīç merʿā-yı nūr olmaz (G. 719/4)

Edībā ṣūfiyān da māʾil-i daʿvā-yı ʿaşḳ olmuş
Nevā-yı bülbül-i şeydā zebān-ı zāġa düşmüşdür (G. 117/3)

Aşkın diğer bir özelliği de gizliliğidir. Aşk bir sırdır ve sırdaş istememektedir. Onun başkasıyla paylaşılmaya ihtiyacı yoktur:

Āh ile sūz-ı ʿaşḳımı bildirmesem n'ola
Rāz-ı derūn-ı ehl-i hevā maḥrem istemez (G. 606/3)

Hatta sevgilinin kılıca benzeyen bakışı olmasa âşığın gönlü içindeki yarayı sevgiliye bile açamaz (G. 1558/3).

Şair, aşk konusunda konuşmayan ve dillerini tutmasını bilenlerin, aşk sözcüklerindeki anlamın gizli sırrını bilen kişiler olduğunu düşünmektedir. Onlar aşk konusunu ne konuşur ne de yazarlar. Çünkü kalem de aynı şekilde âşığın gizli sırrını yazmaktan sakınır ve onun gönlündekini beyan kâğıdına uygun görmez:

Bilenler maʿnī-i elfāẓ-ı ʿaşḳıñ sırr-ı mektūmun
Zebānı sīret-i nuṭḳ-ı suḫandan lāl edenlerdir (G. 108/3)

Nice vaṣf-ı dilin şāyeste-i levḥ-i beyān etsin
Ḳalem rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı maḥcūb-ı imlādır (Ks. 6/28)

Aşk, bir özveri işidir. Kendini sevgiliye feda etmeyi gerektirir. Aşağıdaki beyitte şair, aşk şeriatının hükmünü içine alan kitabın ilk bölümünün can cevheri saçmak olduğunu söylemektedir:

Kitāb-ı ḥāvī-i ḥükm-i şerīʿat-i ʿaşḳıñ
Niṡār-ı gevher-i cān oldu evvelīn bābı (G. 1881/2)

Şair, aşkın akılla bir arada bulunmayacağı düşüncesindedir. Aşk varsa akıl, akıl varsa aşktan söz edilemez. Aşkın olduğu yerde akıl hakimiyetini kaybeder. Çünkü bir ülkede iki hükümdarın varlığı düşünülemez:

ʿAşḳ çün ḥükm eyleye ey hūş sen āsūde ol
Olamaz bir ülkede sulṭān sulṭān üstüne (G. 1210/3)

Aşk ile akıl bir arada bulunamayınca, âşıkların hâl ve hareketleri de fetvanın kapsamı dışında kalmaktadır (Ks. 6/28-29). Çünkü aşk, onların hem aklını hem de gönül hanelerini dağıtmış ve bir harabeye çevirmiştir. Harabeye dönmüş bir ev için kapı ve pencerenin herhangi bir anlamı olmadığı gibi âşıklar için de ar, haya ve çekinmenin herhangi bir değeri yoktur. Çünkü onlar, bütün perdeleri savurmuş, her türlü bağdan kurtulmuş ve özgürlüklerine kavuşmuşlardır:

Lüzūm-ı ʿaşḳ ile ẓann etme kim selb-i ḳuyūd etdim
Edīb ancaḳ ḳuyūd-ı ʿārdan āzādelik buldum (G. 913/5)

Beni bī-ʿār eden sevdā-yı ʿaşḳ-ı yārdir yoḫsa
Reh-i terk-i ḥayādan iḫtiyārımla hemān geçmem (G. 918/4)

ʿĀşıḳ-ı perde-ber-endāza ḥicābıñ yeri yoḳ
Beyt-i vīrān-şodeye revzen ü bābıñ yeri yoḳ (G. 770/1)

Şaire göre gönül evini aydınlatacak olan aşk kadehidir. İnsanlar, ışık saçan camla, yani lambayla oturdukları yeri aydınlatırlar. Aynı şekilde gönül evini aydınlatmak isteyen kişiler de bu işi aşk kadehiyle yapmalıdırlar:

Rūşenā sāġar-ı ʿaşḳ ile olur ḫāne-i dil
Bil ki tenvīr-i mekān cām-ı diraḫşān iledir (G. 426/4)

Aşk, bir sevda hastalığıdır. Bu hastalığa yakalan kişi, onu hor görmemeli, hatta sevmelidir de (G. 2086/1). Bu hastalık, beraberinde birçok sıkıntı, dert ve bela getirecektir. Kişi bütün bunlara katlanmasını bilmelidir. Bülbüller diken yarasını bir zevk olarak görürken, onun aşktan kaynaklanan sıkıntıları bela olarak değerlendirmesi yanlış olur:

Āzār-ı ḫārı ẓevḳ görürken belābile
ʿĀşıḳ sezā mı zaḥmet-i ʿaşḳı belā bile (G. 1531/1)

Zaten gerçek âşık sevinç ve neşe peşinde olan bir kişi değildir. Aksine o, sevinç ve neşe ile düşman, zahmet ve sıkıntı ile arkadaştır. İçindeki yanma dünyayı kül edecek sıcaklıkta, gözündeki kan akıntısı ise yedi denizi bulandıracak güçte olmalıdır:

Edībā mest-i medhūşānı ʿaşkıñ neşʾe-düşmendir
Bu bezm-i pür-kederde şanma kim afyūn u beng ister (G. 278/5)

ʿĀşıḳ demem ʿazīm-i meserret-güzīn olur
ʿĀşıḳ odur ki miḥnet ile hem-zebān ola (G. 1522/3)

ʿĀşıḳ odur ki sūz ile kevni remād edip Edīb
Cūşiş-i ḫūn-ı dīdesi heft yemi bulandıra (G. 1528/5)

Aşk yolunda karşılaşılan belalar kişiyi olgunlaştıran, gönlün saflığını arttıran, ayarını yükselten ve sertliğini gideren bir özelliğe sahiptir. Gönül lafla değil, ancak gam potasında acıların ateşiyle eriyerek saflaşabilir. Şairin tavsiyesi sert ve katı olan gönlü aşk ateşine teslim etmek yönündedir. Çünkü demir, demircinin ocağına düştükçe yumuşar:

Ḳīl ü ḳāl ile dili ḳāl edebilmez āşıḳ
Pūte-i ġamda müẕāb etmeyicek nār-ı cevā (G. 2/6)

Dil-i saḫtı rehīn-i āteş-i ʿaşḳ eyle kim āhen
Ḳabūl-i līnet eyler kūre-i ḥaddāda düşdükçe (G. 1318/4)

Aşkın kişi üzerinde farklı etkileri vardır. Aşk hastalığına yakalanan kişi diğer hastalar arasında yalnız oturan bir hastadır (Ks. 3/3). Çünkü aşk onu yalnızlığa sürüklemiştir. O, sürekli ağlamaktadır. Akıttığı sıcak gözyaşlarıyla göğsündeki yarayı hep taze tutmaktadır. Çünkü bu yara aşk davasının kanıtıdır (G. 525/4). Aşk yolunda çektikleri kişinin gücünü kaybetmesine yol açmaktadır (G. 375/1). Ayrılık soğuğunu yediği için de üşümektedir. Kendisini ısıtacak tek şey ise sabah inlemelerinin ateşidir (G. 62/4). Zaten o sabahlara kadar uyanık kalan bir kişidir. Çünkü gözüne hiç uyku girmemekte ve akşamdan sabaha değin gam ateşiyle yanmaktadır. Bu yanmanın etkisiyle içini hararet basmaktadır. Susuzluğunu giderecek tek şey ise kan kadehidir:

Sen ḫufte ḳıyās eyleme ʿāşıḳ uyanıḳdır
Şeb-tā-be-seḥer sūziş-i ġamla o yanıḳdır (G. 316/1)

Şarāb-ı surḫu bezm-i ehl-i ʿaşḳıñ sāġar-ı ḳandır
Tereddüdsüzce andan var derūn-ı teşneyi ḳandır (G. 531/2)

Aşk yolunda çekilenler, aslında birer yaşam belirtisidir. Halepli Edîb aşk eleminin bulunmadığı bir yaşama dirilik denemeyeceği ve gönüllerinde elem bulunmayanların ölümü bekleyen kişiler olduğu görüşündedir. Sevgilinin yüzünü görme arzusu içinde olanlar zaten yaşam kaygısı da gütmezler. Aşkın şehitleri sevgiliye kavuşmaya eğilimlidirler:

Ḥayāt-ı bī-elem-i ʿaşḳa zindegī denmez
Tehī-dilān-ı elem cümle muḥtażarlardır (G. 107/3)

Liḳā-yı yār umanlar raġbet-i ḳayd-ı ḥayāt etmez
Şehīd-i ʿaşḳ olanlar vuṣlat-ı maʿşūḳa māʾildir (G. 239/12)

Dünya hastanesinde İsa peygamber tabip olacak olsa, aşk hastasına ilaç olarak helak olmayı uygun görecektir:

Eger dārü'ş-şifā-yı dehrde ʿĪsā ṭabīb olsa
Yine rencūr-ı ʿaşḳa vaṣf-ı dārū-yı helāk eyler (G. 427/4)

Edîb Efendi'ye göre aşkın eziyet ve sıkıntısı başta görülür. Sonu başına, başı ise sonuna benzemez. Çünkü başı gussa, yani dert ve keder, sonu ise ferah ve rahatlıktır:

ʿAşḳıñ bidāye-i feraḥ-encāmı ġuṣṣadır
Bir vech ile evāḫire uymaz evāyili (G. 1910/4)

Şairin bu düşüncesi, daha önce bazı şairlerde karşılaştığımız yaklaşımlarla ters düşmektedir. Mesela Hâfız-ı Şîrâzî (öl. 1389), aşkın önce kolay göründüğü, zorlukların ise daha sonra ortaya çıktığı düşüncesindedir (Hâfız-ı Şîrâzî 1380: 1).

Çekilenler, sonunda mutluluk getirmektedir. Âşık sararmış teniyle sinesine gamdan gizli bir yara almaktadır. Aslında aşk fidanlığına verdiği hazandır, fakat karşılığında aldığı gül bahçesidir. Kendi bedenini aşk yolunda tüketerek vuslata yakın olmaktadır. Sevgiliye beden vermekte, karşılığında ise ruh almaktadır:

Ten-i zerdimle ġamdan sīneye dāġ-ı nihān aldım
Ḫazān verdim nihālistān-ı ʿaşḳa gülsitān aldım

Lehīb-i ʿaşḳ ile cism-i nizārı eyleyip ifnā
Ḳarīn-i vuṣlat oldum yāre ten verdim revān aldım (G. 934/1-2)

Âşığın gamdan güvene kavuşması tamamen sevgilisine bağlıdır. Sevgili onun yarasını tedaviye niyetlense gamdan güvene kavuşacaktır (Nz. 31/1). Bu da ancak vuslatla olur. Çünkü âşık, Süleyman peygamberin mülküne sahip olsa da mutluluğu yakalayamaz. Mutlu olmasının tek yolu gamını arttıran ayrılığın sona ermesi ve vuslatın gerçekleşmesidir:

Mālik-i mülk-i Süleymān olsa da nā-kāmdır
Vaṣl ile ancaḳ olur ʿāşıḳ Edībā ber-murād (G. 85/5)

Âşığın mutluluğu sevgiliye kavuşmayladır. Sevgilinin dudaklarının meze olmadığı ve şarabın bulunmadığı gülşen bile onun için yaban bir yerdir (G. 871/4). Bağda mutluluğun görünmesi orada şarabın, sevgilinin ve tatlı dilli çalgıcının bulunması şartına bağlıdır. Eğlence meclisinde de gerekli olan saz, söz ve şarap kadehidir:

Mey gerek yār gerek muṭrib-i ḫ˘oş-lehce gerek
Feraḥıñ bāġda meşhūd ola tā dīdārı (Ks. 11/19)

Emīr-i bezm-i ʿaşḳıñ böyle oldu ḫāṭırı mülhem
Ki bezm-i ʿayşa lāzım sāz u söz ü sāġar-ı mül hem (G. 901/1)

Âşığın istediği vuslatın bizzat gerçekleşmesidir. Yoksa vuslat hayâlini kurmak kendisine bir şey kazandırmaz. Şair bunu "Ot meralarının resimdeki ata ne yararı olur?" diye sorarak anlatmaktadır:

N'eylesin ʿāşıḳ ḫayāl olduḳça ẕevḳ-i vuṣlatı
Esb-i taṣvīre ne sūd eyler merāʿāt-ı ʿalef (G. 760/2)

Aşkın künhüne varan kişilerin dünyaya bakışları da değişmektedir. Onların gözünde hükümdarla dilenci aynı değerdedir; zenginlikle fakirlik arasında da herhangi bir fark bulunmamaktadır:

Suḫan-fehmān-ı ʿaşḳa maʿnī-i mīr ü gedā birdir
Ki ol pür-māyegān-ı feyż içün faḳr u ġınā birdir (G. 132/1)

Onların gönüllerinde din farkının da bir anlamı kalmamıştır. Çünkü gönüllerinde hem zünnarın hem de tespihin ipini koparmışlardır:

Dil-i ehl-i hevā farḳ-ı rüsūm-ı küfr ü dīn etmez
Göñülden riştesin ḳaṭʿ eylemiş zünnār u tesbīḥiñ (G. 814/2)

Halepli Edîb Dîvânı'nda işlenen aşkın mahiyetine gelince, bilindiği gibi aşkın biri seven, diğeriyse sevilen olmak üzere iki tarafı vardır. Aşk, hem yaratılmışlar arasındaki hem de yaratılmışlar ile Tanrı arasındaki sevgiyi ifade etmek için kullanılan genel bir terimdir. İster kendi cinsleriyle ister karşı cinsleriyle olsun insanların birbirleriyle yaşadıkları aşk için *aşk-ı tabî'î* veya *aşk-ı mecâzî*, Tanrı'ya karşı duyulan aşkı anlatmak içinse *aşk-ı ilâhî* veya *aşk-ı hakîkî* terimlerinin kullanılması, özellikle mutasavvıf şairler arasında öteden beri süregelen bir gelenektir. Mecazî aşk genelde olumsuz olarak görülmekle birlikte, bu aşkı hakikî aşk için bir geçiş olarak görenler de vardır (bk. Pürcevâdî 1998: 354-367; Arı 2003: 67). Fakat bütün şairleri mutasavvıf şairler gibi görüp şiirlerinde anlattıkları aşkı aynı çerçevede ayırıma tabi tutmak doğru bir yaklaşım tarzı değildir. Zaten şairlerin kullandıkları aşkı tasnif etmek, hangi şairin hangi kategoriye girdiği veya aynı şairin hangi şiirlerinde hangi aşktan söz edildiği hakkında hüküm vermek başlı başına bir problemdir. Bu konuda verilen hükümlere her zaman ihtiyatla yaklaşmakta ve bu konuda kesin yargılarda bulunmamakta yarar vardır.

Aşk-ı hakîkî, aşk-ı mecâzî ve hubb-ı mecâzî terimlerini Halepli Edîb de kullanmaktadır. Ancak onun şiirindeki bu terimlere mutasavvıf şairlerdeki anlamların verilmesinin doğru bir yaklaşım olmayacağı kanaatindeyiz. Şair, mecâzî aşkı sûfî ve zahit gibi insanların aşkı için kullanmaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, sûfî gibi mecâzî aşka gönül bağlayan kişinin, saf ve duru olmayan gönlünü vuslatsızlıkla cezalandıran kişi olduğunu söylemektedir:

O kim ṣūfī gibi dil-beste-i ḥubb-ı mecāzīdir
Dil-i nā-ṣāfına ḥırmān-ı vuṣlatla mecāzīdir (G. 223/1)

Şair, başka bir beyitte, mecâzî aşkı ödünç alınan bir mala benzetmektedir. Hakîkî aşk ise kişinin kendi malı gibidir. Borçlanan kişi, ödünç aldığı malın sahibi

değildir. Aynı şekilde mecâzî aşkın sahibi de kalıcı ve gerçek bir aşkın sahibi sayılamaz:

Deme ʿaşḳ-ı mecāzī hem-ser-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳīdir
Metāʿ-ı ʿāriyet zīrā ki mülk-i müsteʿīr olmaz (G. 633/4)

Yukarıda örnek olarak verilen iki beyit, şairin, mecâzî aşkla gerçek ve kalıcı olmayan aşkları kastettiğini göstermektedir. Aşkın kuramsal çerçevesi üzerinde durulurken de ifade edildiği üzere, İbn Arabî, aşkı üç gruba ayırmakta ve bunları ilâhî, ruhanî ve tabiî aşk olarak isimlendirmektedir (İbn Arabî 1992: 42-43). Tabiî aşk, bazı boyutlarıyla hayvanlarda da gözlemlenebilen, konuşma, öpüşme, cinsel ilişkide bulunma ya da maddî ve manevî menfaatler elde etme gibi bazı hedeflerle irtibatlı olan bir aşktır. Ruhanî aşk ise, tabiî aşktan farklı olarak ruhta gerçekleşen bir olaydır (İbn Arabî 1992: 77-78; İbn Hazm 1985: 73-74). Buna göre Edîb Efendi'nin şiirlerinde geçen hakîkî aşkın ruhta gerçekleşen, sahici ve kalıcı aşk, mecâzî aşkın ise gelip geçici bir heves üzerine bina edilmiş ve çıkar amaçlı sahte bir aşk olduğunu söyleyebiliriz. "Aşk-ı Yezdânî" (Ks. 6/26) gibi ifadeler ise, eserin genelindeki aşk temasından ayrı düşen istisnaî örneklerdir. Şiirlerinde fikirlerini anlatmayı ve insanlara öğüt vermeyi üslûp olarak benimsemiş bir şairin Allah sevgisinden de bahsetmesi kaçınılmaz bir durumdur. Fakat bu gibi istisnaî örnekler, eserin bütünündeki aşkı niteleyebilecek veya sınırlandırabilecek örnekler olmaktan çok uzaktır.

Divanın birçok yerinde çok fazla müstehcen ifadelerin bulunması ve bunların bir kısmında da söz konusu ifadelerin bizzat sevgili için kullanılıyor olması, şairin beşerî bir sevgiliden söz ettiğini göstermektedir. Bu durumda şairin anlattığı aşkın ilâhî aşk olduğunu söylemek yanlış olur (sevgili için kullanılan müstehcen ifadeler için bk. G. 9/2, G. 170/1, G. 365/1, G. 420/1, G. 1032/2, G. 1564/3, G. 2144/1). Aşağıdaki beyit, bunun en hafif örneklerindendir:

Yār eger ʿuḳde-i rāz açsa baña uçḳurda
ʿAzmda ġālib idi bir ḳoyunum üç ḳurda (G. 1647/1)

Halepli Edîb'in mecâzî olanı bütünüyle boş ve anlamsız görmediği, onun zamanla hakikî olana dönüşebileceği düşüncesinde olduğu da söylenebilir. Aşağıdaki beyitte şair, sevgilinin aşkına aşina olan her kişinin mecâz gözündeki ağlamada hakikat gözyaşları tecrübe edildiğini söylemektedir:

Mücerrebdir olur her āşinā-yı ʿaşḳ-ı dil-dārıñ
Nem-i eşk-i ḥaḳīḳat girye-i çeşm-i mecāzında (G. 1623/4)

Yukarıda yaptığımız açıklamalar, Edîb Efendi'nin, fikrî konuları işlediği bazı şiirlerinde Allah aşkından bahsetmekle birlikte, genel olarak beşerî bir aşkı dillendirdiğini göstermektedir. Fakat bu beşerî aşk, mecâzî yani iğreti duran, kalbe inmeyen, çıkarcı ve sahte bir aşk değildir. Şairin sözünü ettiği aşk, hakikî yani ruhta gerçekleşen, kalpte yer eden, çıkar amaçlı olmayan sahici ve gerçek bir aşktır.

2.2.3.1. Aşkın Tarafları: Âşık, Sevgili ve Rakîp

Aşk, âşık, sevgili ve rakîp üçgeninde yaşanmaktadır. Bu, sadece Divan şiirine veya onun kendine örnek aldığı Fars şiirine has bir özellik değildir. Aşkın taraflarından her birinin taşıdığı belli özellikler ve takındığı belli tutumlar vardır. Aşağıda aşkın tarafları ayrı ayrı anlatılarak, Halepli Edîb'in şiirindeki aşk temasının çerçevesi ortaya konmaya çalışılacaktır.

2.2.3.1.1. **Âşık:** Aşk duygusunu asıl yaşayan âşıklardır. Çünkü onlar, aşk ile beslenen insanlardır. Aşktan başka kendilerini doyuracak bir şey yoktur. Kevser suyu bile aşkın yanında bir damla su hükmündedir. Bir damla su ise ağzına kadar dolu olan kâse ile bir değildir:

Edīb ehl-i hevāyı kevs̱er etmez ʿaşḳ eder irvā
Ki yek reşḥa nice yeksān olur ke'a-i leb-ā-leble (G. 1419/5)

Aşkın tanımında da geçtiği üzere âşığın bütün varlığında ve benliğinde sevgi hâkim unsur hâline gelmiştir. Âşığın bütün düşüncesi daima sevgilisidir. Her an onu düşünmekte, hep onu hayâl etmektedir. Aşağıdaki beyitte şair, âşığın daima sevgilinin hayâliyle beraber olduğunu ve bir an bile onsuz kalamadığını anlatmaktadır:

ʿĀşıḳ Edīb hem-dem-i bezm-i ḫayālidir
Her ḳanda olsa cān u dili ol ṣanemledir (G. 551/5)

Aşağıdaki rubâîde ise şair, âşıkların sevgili ve aşk derdiyle nasıl bir yakınlık içinde olmaları gerektiğini anlatmaktadır. Buna göre âşıkların arkadaşı sevgilinin aşk derdi olmalıdır. Gurbette de olsalar kendilerini onun yanında hissetmelidirler. Vatan düşüncesini bir yana bırakıp onun kapısını vatan edinmelidirler:

ʿUşşāḳıñ enīsi derd-i yār olmalıdır
Ġurbetde de olsa der-diyār olmalıdır
Yārıñ der-i derdinde s̱ebāt isteyene
Bī-ḳayd-ı vaṭan o der diyār olmalıdır (R. 499)

Âşık, gönlünü temiz tutmalı, onu her türlü masiva tozundan temizlemelidir. Çok önemli bir misafiri ağırlayacak olan ev sahibinin evini hazırlaması gibi, o da gönlünü aşkın kudretli hükümdarı olan sevgili için hazırlamalıdır. Âşık, gönlünü hükümdarlara yaraşır bir konağa döndürmelidir:

Dilā ṣaḥnıñ ġubār-ı mā-sivādan rüft-ü-rūb et kim
Şeh-i şevket-penāh-ı ʿaşḳa lāyıḳ bir ḳonaġ olsun (G. 963/8)

Edîb Efendi'ye göre âşık, her şeyden önce dürüst ve samimidir. Sadakat ve içtenlik, onun en temel vasfıdır (G. 25/4, G. 2/37). Gönlü saf ve temizdir. Orada hiçbir kötü düşünceye yer yoktur. Çünkü onun gönlünde aydınlık ve parlaklık vardır (G. 1353/5, G. 1407/3). Âşığın gönlü şan ve şöhret arzusunda da değildir. Şan ve şöhret arzusu, ancak aşksız gönüllerin işidir. Çünkü aşkı riya ile bir arada düşünmek, boş ve asılsız bir düşüncedir:

Sumʿa-kārī dil-i bī-ʿaşḳa müsaḫḫardır Edīb
Yoḫsa ʿaşḳ ile riyā merde ḳuru bühtāndır (G. 435/5)

Halepli Edîb'e göre âşığın bir özelliği de rint olmasıdır (ʿāşıḳ-ı rind G. 736/2). Çünkü rintlikle âşıklık arasında sıkı bir bağ vardır (bk. Mum 1999: 43-45). O, aşkı nedeniyle halkın diline düşecek ve ayıplanacaktır. Onu halkın diline düşüren, kendi aşkının yol açtığı avare, deli divane ve çılgın hâlidir (ʿāşıḳ-ı āvāre G. 520/1, ʿāşıḳ-ı ser-bāz G. 1720/4, ʿāşıḳ-ı dīvāne G. 480/5, ʿāşıḳ-ı şūrīde G. 95/1, ʿāşıḳ-ı şeydā Ks. 5/38). Âşığın hâl ve hareketleri hiçbir zaman halkın hoşuna gitmeyecek ve

onlar tarafından kınanacaktır. Bu durum karşısında o, ister istemez umursamaz ve aldırış etmez bir tavır takınacaktır. Rintlik denilen şey de zaten bundan başka bir şey değildir. Rindâne bir tutum takınan âşık, artık kimsenin sözüne kulak asmamakta ve hiç kimseden çekinmemektedir (G. 1142/2, G. 225/1). Zaten o, ad ve san peşinde de değildir (ʿāşıḳ-ı güm-nām G. 1660/3). Çünkü o, bütün perdeleri savurmuştur. Aşağıdaki beyitte şair, perdeleri savuran âşığın utanıp sıkılmasının anlamsızlığını, harabeye dönmüş evin pencere ve kapıya ihtiyaç duymaması ile örneklendirmektedir:

ʿĀşıḳ-ı perde-ber-endāza ḥicābıñ yeri yoḳ
Beyt-i vīrān-şudeye revzen ü bābıñ yeri yoḳ (G. 770/1)

Âşık, başka konularda belki utanabilir, kendini saklama gereği duyabilir. Ancak söz konusu olan aşk olunca âşıktan böyle bir tavır içine girmesi beklenemez:

Ḥicābı belki taḳrīb eylerim dīger deʿāvīde
Benim daʿvā-yı ʿaşḳ-ı yārde ancaḳ ḥicābım yoḳ (G. 776/4)

Âşık kişinin kimseden çekindiği yoktur. Ancak yine de aşk sırrını gizlemekten yanadır. Fakat şöhret peşinde olan sevgilisi onun bu sırrını ifşa etmektedir. Bu ise âşığın zavallı durumdaki gönlüne yapılabilecek en büyük kötülüktür:

Ben ketm-i rāza meyl ederim yār şöhrete
Varsa budur isāʾet-i ḳalb-i mühānımız (Ks. 7/22)

Hatta âşığın gönlü içindeki yarayı sevgiliye bile açma taraftarı değildir. Fakat sevgilinin kılıca benzeyen bakışı onun gönlündeki yarayı açığa çıkarmaktadır (G. 1558/3). Âşığın sırrını açığa çıkaran diğer bir şey ise, boğaz yakan inleme sesidir:

Nihān etdikçe tāb-ı ʿaşḳı dilde
Eder āh-ı gülū-sūz āşikārā (G. 23/4)

Âşık, sevdaya yakalanmış kişidir (G. 508/2). Eskiler kalpte siyah bir noktanın bulunduğuna, aşırı sevgi nedeniyle bu siyah noktanın dağıldığına ve bütün vücuda yayıldığına inanırlardı. Bu hastalığa ise sevda adını verirlerdi (Uludağ 1996:

465). Onun için âşık, artık bir hastadır ve ciğeri kanla doludur (G. Ks. 4/33, G. 863/2, G. 973/5). Fakat o, yakalandığı bu sevda hastalığını hor görmemeli ve onu sevmesini bilmelidir. Çünkü sevda hastalığı kendisi için güzel bir süstür (G. 2086/1).

Bu hastalığın birçok tezahürü vardır. Âşık olan kişi, gamlı, dertli, mutsuz ve çaresizdir (G. 802/4, G. 1050/5, G. 528/1, G. 576/2). Gamdan kaçmasına da imkân yoktur. Çılgın âşık bütün dünyayı dolaşsa bile sevgilinin gam hastalığından başka bir şey bulamaz:

Bir şey᾿ mi bulur dā᾿-i ġam-ı yārden özge
Geşt eylese de şeş ciheti ʿāşıḳ-ı şeydā (G. 6/2)

Âşıklar neşelenme düşüncesi içinde olan insanlar değildir. Çünkü bu düşünce kendilerine üzüntü vermektedir. Onlar neşeyi ancak gamla yakalayabilmektedir:

Ehl-i hevāya fikret-i şādī keder verir
Ol zümreye hümūm iledir vāye-i neşāṭ (G. 755/5)

Âşığın yüreği yorgun, yaralı ve perişandır (G. 58/2, G. 59/1, G. 577/1). Gönlünü sevgilisine kaptırmış ve aşkın şarabıyla kendinden geçmiştir (G. 190/5, R. 520, G. 1788/9). Gözüne uyku hiç girmediği için hep uyanıktır (G. 511/3). Sevgiliden ayrı geçen bir hayat, âşık için karanlık bir gece hükmündedir. Âşık, işte bu ayrılık gecesinin karanlığında yalnız oturan bir adamdır (G. 600/2). Çektikleri onu çok ürküttüğü için cesaret ve gücünü de kaybetmiştir (G. 435/1, G. 4/2). Yaşadıklarını içine atmakta, ağzını sıkı tutmakta ve hiç kimseyle paylaşmamaktadır (G. 1010/2). Yaptığı tek şey ağlamak ve inlemektir (G. 764/1, G. 2185/1). Kısacası sevda onun belini bükmüştür (R. 133). Ondan da ötesi âşıklar artık birer ölü hükmündedirler (G. 1015/4). Onlar aşkın şehitleridirler. Çünkü aşk bir savaştır. Her savaşta olduğu gibi bunda da ölenlerin bulunması kaçınılmazdır. Aynı zamanda aşk mezbaha gibidir. Orada âşıklar kesime hazır bir hâldedirler (şehīd-i ʿaşḳ G. 239/12, bismilgeh-i ʿaşḳ G. 213/3).

Aşağıdaki rubâîlerde ise Halepli Edîb âşıkta bulunması gereken özellikleri özetlemektedir. Leylâ ve Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı olan Kays'ı örnek

gösteren şair, muhatabından erken veya geç demeden hemen aşk yoluna girmesini istemektedir. Çünkü gamın hararetiyle hem cismi hem de canı erimiş olan Kays, aşk meydanının biricik yiğididir:

Meydān-ı hevāda Ḳays yektā er imiş
Kim tāb-ı ġamıyla cism ü cānı erimiş
Düş şāriʿ-i ʿaşḳa sen daḫi hīç deme kim
Hengām-ı şürūʿ geç imiş yā er imiş (R. 182)

Âşık, gönül veren kişidir. Canı dahil her şeyini verebilmeli, pervane ile beraber yanabilmelidir. Yine o, sevgiliyi anma dışında kalan her şeyi kuru efsane bilmelidir:

Dil-dāde odur ki ḳalmaya cāne bile
Pervāne-i şemʿ-i bezm ile yanabile
Meşġūf odur ki ġayr-ı ẕikr-i yāri
Bezm-i felek içre ḳuru efsāne bile (R. 271)

2.2.3.1.2. Sevgili: Aşkın taraflarından biri de sevgilidir. O, aşkta seven değil, sevilen taraf konumundadır. Çünkü Divan şiirinde seven taraf hep âşıktır. Âşığın aşkı tek taraflıdır. Sevgili, onun aşkına karşılık vermemektedir. Buna rağmen aşkın merkezinde hep o vardır. Çünkü o, aşkın varlık sebebidir. Âşık, onu candan ve gönülden sevmekte, rakîpten sakınmaya çalışmakta, uğrunda birçok derde katlanmakta ve sayısız belalara göğüs germektedir. Fakat âşığın bu özverili yaklaşımına rağmen sevgilinin tutumunda herhangi bir değişiklik olmamakta ve âşığın sevgisi tek taraflı olmaktan kurtulamamaktadır (Pala 1999: 289, 292).

Sevgilinin en bariz özelliği güzelliğidir. Onun güzellik bahsi, anlatılmakla bitmeyecek uçsuz bucaksız bir deniz hükmündedir:

Etme ḥüsn-i yārden icrā-yı baḥs̱
Bī-kerāndır yaʿni ol deryā-yı baḥs̱ (G. 70/1)

Onun cemalini seyretmekten dolayı kişiye asla bıkkınlık gelmez. Çünkü güzellik mülkünün padişahı olan sevgili, tam da seyirlik bir özelliktedir:

Cemāl-i yāre naẓar ḳılmadan ġınā gelmez
O şāh-ı mülk-i melāḥat ʿaceb temāşādır (G. 148/3)

Sevgili o kadar güzeldir ki, güzellikte "benzetilen" konumunda olan feleğin dolunayı bile onun yanaklarının parlaklığı karşısında yarım, yani eksik ve kusurlu hükmündedir:

Dil-beriñ her dü ruḫ-ı enverine nisbetle
Görünür bedri Edībā felegiñ bir nīme (G. 1321/5)

Sevgiliyi güzellikte aya ve güneşe benzetmek, Divan şiirinde bilinen bir gelenektir. Fakat yukarıdaki beyitte şair, sevgilinin yanaklarının parlaklığını dolunay ile karşılaştırırken, dolunayın eksikliğini gündeme getirmektedir. Aşağıdaki beyitte de güzelliğiyle güneşin çeşmesini kurutan sevgiliyi güneşe ve aya benzetmeye imkân olmadığını söylemektedir:

Behceti çeşme-i ḫˇurşīdi serāb etmişken
Yer mi var ol ṣanemi mihr ü mehe teşbīhe (G. 1225/2)

Sevgilinin güzelliği bir gül bahçesidir. Âşık onun güzelliğini seyrettiğinden beri bağ ve bahçeye artık ihtiyaç duymamaktadır (R. 504). Aşağıdaki beyitte de sevgilinin cemalini güzelliğin gül bahçesi olarak gören şair, âşığın gönlünün de o bahçenin âşık bülbülü olduğunu söylemektedir:

Cemāl-i yār ki gülzār-ı ḥüsn ü behcetdir
Edīb o gülşene dil bir hezār-ı şeydādır (G. 148/5)

Sevgilinin güzelliği karşısında bülbül kesilmesi gereken sadece âşığın gönlü değildir; kalemler de onun güzelliğini yazmalıdır. Yazarken sevgilinin güzellik övgüsünü yazmayan kalem, kırılması gereken bir kalemdir:

Şāyān-ı inkisār ola ol ḫāme kim Edīb
Taḥrīri ḥüsn-i yāri sitāyende olmaya (G. 1510/5)

Sevgilinin güzelliğini oluşturan birçok şey vardır. Bunlardan biri yüzünde biten ayva tüyleridir. Ayva tüyleriyle onun güzelliği artar. Artık onun yüzünde demet demet güzellik metaı vardır. Ayva tüyleri sevgilinin güzellik bahçesindeki fidan hükmündedir. Artık oraya sonbahar gelmez:

Tüylendi rūyu gerçi füzūn oldu behceti
Seyr et metāʿ-ı ḥüsnü bu gün tūde tūdedir (G. 151/4)

Füzūn olur ḫaṭ-ı sebz ile ḥüsnü dil-dārıñ
Nihāl-i behcet-i yāre meger ḫazān mı gelir (G. 125/3)

Baharın gelişi insanın içine huzur verdiği gibi, sevgilinin yüzünde yeni biten ayva tüyleri de âşığın gönlüne sevinç vermektedir. Çünkü sevgili, ayva tüyleri çıkmadan yüzünü göstermemektedir. Tabiatın güzelliği bahar mevsiminde olduğu gibi, sevgilinin yüzünü göstermesi de ancak ayva tüyleri çıktığında mümkün olmaktadır:

Neşāṭ-ı dil ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i yārden mi gelir
Ṣafā derūna ḳudūm-ı bahārdan mı gelir (G. 102/1)

Ḫaṭ-āver olmadan ol gül-ʿiẕārım rū-nümā olmaz
Meger ʿarż-ı ruḫun merhūn-ı vaḳt-i nev-bahār etmiş (G. 741/3)

Dikenler arasında olmak, nasıl ki gül için bir hata ve kusur değilse, aynı şekilde ayva tüylerinin de sevgilinin yüz güzelliğine bir zararı yoktur:

Ḫaṭıñ ziyānı mı var ʿārıż-ı ḫaṭ-āverde
Gelir mi naḳş-ı ṣaf-ı ḫārdan ḫaṭā verde (G. 1676/2)

Ayva tüylerine bu şekilde bakan şair, sevgilisinden onları kesinlikle kesmemesini, gönlünden ise yüzünde tüy bulunmayanı bırakıp yüzünde ayva tüyü bitene meyletmesini, bahar mevsimini sonbahara feda etmemesini istemektedir:

Şāyeste-i āzār-ı terāş eyleme ḫaṭṭıñ
Sāḳ-ı çemen-i nüzhetimi kesme dibinden (G. 1055/2)

Göñül ḫaṭ-āvere meyl eyle sāde-rūdan geç
Dem-i bahārı fidā etme faṣl-ı pāyīze (G. 1230/3)

Aşağıdaki beyitte ise Edîb Efendi, sevgilinin yüzünde biten ayva tüylerinin tüy değil kirpiklerin yansıması olduğunu, çünkü huri yüzlünün parlak yüzünde tüy çıkmayacağını söylemektedir:

Degildir ḫaṭṭ-ı nev gird-i ruḫunda ʿaks-i müjgāndır
O ḥūrī-peykeriñ ruḫsār-ı pür-tābında mū çıḳmaz (G. 602/3)

Sevgilinin güzelliğini arttıran ayva tüyleri, aynı zamanda âşığın üzüntü ve kederine de neden olabilmektedir:

Buldukça nemā sebze-i ḫaṭṭ-ı ruḫu yārıñ
Erḳām-ı keder levḥ-i dil-i zāra yazıldı (G. 2117/3)

Bu durum ilk bakışta yukarıda söylenenlere aykırı gibi görünmektedir. Fakat üzüntü ve kederin nedeni, sevgilinin yüzünde ayva tüyleri çıkması değil, ayva tüyleriyle güzelliği artan sevgiliye rakibin de sahip çıkmaya başlamasıdır. Rakîp sevgilinin güzellik ülkesine koruyuculuk yapan bir asker olunca, bu durum, âşığın sevgilisinden ayrı kalmasını beraberinde getirmektedir:

Ḫaṭ-āverlikde ancaḳ yārden mehcūr olur ʿāşıḳ
K'o dem iḳlīm-i ḥüsne pāsdār-ı fitne ḥāmīdir (G. 575/3)

Sevgilinin başka güzellik unsurları da vardır. Sevgilinin boyu düzgündür. Öyle ki onun boyu ile karşılaştırılınca servi bile eğri görünmektedir (G. 74/4). Saçları kıvrım kıvrımdır. Bu kıvrımlar, onun boynuna dolanmış bir yılan görünümündedir (G. 74/1). Yüzündeki benler ise, güzellik ülkesinin valileridirler (G. 332/1). Sevgilinin dudakları da büyük önem taşır. Onun dudak kadehinden içmedikçe cennetin esintisi bile göze gelmez (G. 1860/5). Âşıkları sevgiliye esir eden, onun yüzündeki benler ve dudaktır. Çünkü kuşları da tuzağa düşüren su ve yemdir:

ʿUşşāḳı ḫāl ü laʿl-i lebiñdir esīr eden
Mürġ-i hevāyı dāma ḳoyan āb u dānedir (G. 568/4)

Sevgilinin güzellik unsurlarından biri de gözdür. Divan şiirinde sevgilinin gözü genellikle siyah veya ela renktedir (Pala 1995: 124). Halepli Edîb'in şiirinde ise sevgilinin gözünün siyah veya ela olduğunu gösteren herhangi bir örneğe rastlanmadı. Onun şiirinde sevgilinin göz rengi daima mavidir. Aşağıdaki beyitlerde geçen "çeşm-i kebûd" ve "Nîl-çeşm" tamlamaları sevgilinin mavi gözlü olduğunu göstermektedir:

Gömgök feżā-yı ten leged-i çeşm-i ḫışmdan
Derdim çoġaldı gitdi o çeşm-i kebūd ile (G. 1194/3)

Fīrūze-seng-i naẓre-i çeşm-i kebūd ile
Luṭf eyle revzen-i dilimiñ ḳırma cāmını (G. 1855/2)

O Nīl-çeşmi neşāṭ-ı mey ile āġūşa
Çekip o aṭlas-ı mā'ile ḫ˘āb mā'ilidir (Nz. 28/2)

Sevgilinin göz renginde XVIII. yüzyılda görülmeye başlanan bu farklı özellik Divan şiirinin bazı klişelerinin aynı dönemde değişmeye başladığını göstermektedir (Horata 2004: 462).

Sevgilinin bedeni de güzeldir. O, gül bedenlidir. Aşağıdaki rubâîde sevgili için gül bedenli ifadesini kullanan şair, onu suda çıplak olarak yıkanırken seyrettiğini ve bakışların parmak uçlarına gelmeyecek kadar yumuşak bir vücuda sahip olduğunu söylüyor:

Ol gül-bedeniñ ki seyre fürṣat buldum
ʿĀrīce miyān-ı ābda çimdigine
Ol deñli vücūdu nerm kim ḫāricden
Yoḳ tābı ser-engüşt-i naẓar çimdigine (R. 573)

Aşağıdaki rubâîde ise Edîb Efendi, sevgilinin dudaklarını konuşan bir papağan, zülüflerini güzel kokan bir sünbül, kaş ve kirpiklerini ise yabancıları uzaklaştırmaya yarayan yay ve ok olarak nitelemektedir:

Laʿliñ gibi bir ṭūṭī-i gūyā yoḳdur
Zülfüñ gibi bir sünbül-i būyā yoḳdur
Gūyā ki degildir ebruvānıñla müjeñ
İrhāb-ı nigāh-ı ġayra bu yay oḳdur (R. 234)

Sevgili o kadar güzeldir ki onun güzelliği anlatılırken, Yusuf peygamberin hikâyesi artık okunup dinlenen bir kitap olmaktan çıkıyor, büsbütün gündemden düşüyor. Denizdeki balıklar onun yüzünün yansımasını görecek olsalar vücutlarını şevkle tavaya atarlar. Bu düşünceleri işleyen aşağıdaki beyitler, abartılı bir üslûpla da olsa sevgilinin güzelliğini başarılı bir biçimde anlatmaktadır:

Ḳıṣṣa-i Yūsufu şimdi kim oḳur kim diñler
Vaṣf-ı ḥüsnüñ var iken öyle kitābıñ yeri yoḳ (G. 770/4)

Atardı şevḳ ile ecsāmı tābe-i māha
Göreydi ʿaks-i ruḫ-ı yāri māhiyān-ı deryā (G. 13/2)

Aslında sevgilinin güzelliğine değer kazandıran âşığın ona karşı beslediği sevgidir. Her yöneticinin gücü nasıl ki yönetilenlerle artıyorsa aynı şekilde sevgilinin güzelliğinin değerini yücelten de âşıklardır:

ʿĀşıḳāndır ḳadr-i ḥüsn-i dil-beri vālā eden
Her emīriñ ḫaşmeti efzūn olur etbāʿ ile (G. 1672/29

Sevgilinin güzelliği tartışılmayacak kadar mükemmel olmakla birlikte, âşığın aradığı tek şey güzellik değildir. Güzellik dışında başka özellikler de olmalıdır. Bunların belli başlıları âşığından başkasına meyletmemesi, başına buyruk hareket etmemesi ve haya sahibi olmasıdır. Bu özellikleri üzerinde taşımayan güzel, güzellikte güneş kadar parlak, hatta devrin Yusuf'u bile olsa âşığın aradığı güzel değildir. Bu özelliklerde güzel bulamadığı için şair zaman zaman güzellikten de iğrenmektedir:

Yūsuf-ı ʿaṣr olsa da şekl-i bedīʿ-i ḥüsn ile
Ġayra māʾil dil-ber-i nā-mihrbānı n'eyleriz (Ks. 12/4)

Ḫ˘urşīd olursa baḳma ser-āzāde dil-bere
Kim nüsḫa-i meḥāsini pek muʿteber degil (G. 884/3)

Edībā rāġıb-ı ḥüsn olmadan da kārihim zīrā
Ki hīç tābişger-i nūr-ı ḥayā göñlümce dil-ber yoḳ (G 780/5)

Sevgilinin âşığı en çok rahatsız eden özelliği kuşkusuz onun naz ve cilvesidir. Çünkü sevgili acı çeken âşık ile ünsiyet kuracağına nazlanmayı tercih etmektedir. Böyle olunca da o nazlı tavırları kurnaz bir at gibi olmaktadır. İşvesi haddinden fazladır. Şair sevgilinin işvesinin çokluğunu âlemle kıyaslamakta; onun yarım işvesi âlemi kaplamaktadır. Ama dünya tükendiği hâlde onun işvesi bir türlü tükenmemektedir:

Yār kim tevsen-i eṭvārını ḳurnaz eyler
ʿĀşıḳ-ı zār ile ünsiyyeti ḳor nāz eyler (G. 305/1)

Bir nīme ʿişvesiyle tamām etdi ʿālemi
Dünyā tükendi ʿişve-i yārim tükenmedi (G. 2167/2)

Sevgilinin şikayet konusu olan özellikleri sadece bunlar değildir. O her şeyden önce âşığın aksine sert bir mizaca sahiptir; hatta taş kalplidir (G. 1636/4, G. 1715/1). Gamzesi oka, bakışı kılıca benzer (G. 13/4, G. 13/4). Aşağıdaki rubâîde sevgilinin şikayet konusu olan özellikleri toplu hâlde verilmektedir. Buna göre o, kişinin aklını başından alan, güvenilmez ve cânî biridir. Âşık için bir âfettir. İşveli bir yarım bakışıyla bütün insanları kavgaya düşürmektedir:

Ol hūş-rübā o bī-emān ol cānī
Ol ʿāşıḳıñ āfet-i cism ü cānı
Bir nīm-nigāh-ı ʿişve-āmīzi ile
Ġavġāya düşürdü cümle ins ü cānı (R. 275)

Sevgilide bulunan bu özellikler, onu tehlikeli biri hâline getirmektedir. Tanıdık biri de olsa insanlar ona karşı çok dikkatli olmalıdır:

Bezm-i cihānda merduma yār-i enīsden
Bīgāneden ziyāde gerek diḳḳat-i ḥaẕer (G. 460/4)

Sevgili, âşığı rahatsız eden ayrılığın da sebebidir. Çünkü âşığı ayrılık çölüne atan odur:

Beni çoḳdan ʿacebdir deşt-i hicrāna yār atmışdır
Baña gūyā o şūḫu cevr içün Ḫāliḳ yaratmışdır (G. 472/1)

Sevgilinin bu ayrılığı, âşığın şuurunu kaybetmesine neden olduğu hâlde, onun ne zaman gelip âşığı şereflendireceği de belli değildir:

Hicrān ile güm-sāz-ı şuʿūr oldum Edībā
Teşrīfini yāriñ bile bilmem ne zamāndır (G. 432/4)

Sevgilinin gelmesi âşık için çok önemlidir. Çünkü âşık, yakalandığı hastalıktan ancak bu yolla kurtulabilir (G. 985/5). Sevgilinin ağız suyu da âşık için şifadır (G. 319/1). Sevgilinin saçları ise, âşık için hüma kuşunun kanat gölgesi kadar kıymetli bir gölgeliktir. Aşkın hararetinden o kadar bunalmıştır ki bu gölgeliğe sığınmak için can atmaktadır (G. 913/2).

Sevgili, âşığına umut vermeyen bir karakterdedir. O ne vuslat vaadinde bulunmakta ne de huyundan vazgeçmektedir. Vuslat nimeti için âşığını büyük sıkıntılara düçar etmektedir. Bu konuda kuralları son derece ağır ve acımasızdır:

Etmez ne va‘d-i vaṣl ne ḫulḳundan ictināb
Ol şūḫ-ı bī-s̱ebāta yaḳışmaz bu inḳılāb (G. 49/1)

Ni‘met-i vuṣlat içün ‘āşıḳı dil-ḫūn eyler
Unu ḳan ile sirişt etmegi ḳānūn eyler (G. 507/1)

Halepli Edîb'in şiirinden sevgili ile ilgili olarak zikredilmesi gereken hususlardan biri de onun tek olmasının gereğidir. Âşığın aynı anda birden fazla sevgili edinmesine aşk mezhebi dahilinde izin verilmez. Sevgili üstüne sevgili sevenin derman üstüne derman etse de derdi artar:

Yār birken aña teşrīk-i diger menhīdir
Buña hīç mez̠heb-i ‘aşḳ içre verilmez fetvā (G. 2/19)

Dehrde her kim sever cānān cānān üstüne
Derdi artar etse de dermān dermān üstüne (G. 1210/1)

Yukarıda yapılan açıklamalar, Halepli Edîb Efendi'nin beşerî bir sevgiliden söz ettiğini, anlatılan sevgilinin Divan şiirinin genelinde anlatılan sevgiliden mavi gözleri dışında ayrılmadığını, sevgilinin yüzünde biten ayva tüylerine şairin olumlu yaklaştığını göstermektedir. Sevgilinin tek olmasının gereği de önemle vurgulanan bir husustur.

2.2.3.1.3. Rakîp: Aşkın taraflarından üçüncüsü rakîptir. O, âşık cephesinde hep sorun olarak görülür. Sevenle sevilen arasında türlü sorunlara yol açmasıyla gündeme gelir. O yalan söyler, iftira eder ve nifak çıkarır (G. 1570/1). Çünkü o bir münafıktır (G. 757/4). Söylediği yalanlarla âşığın sevgiliyle arasını açan yılan kalpli bir kişidir:

Dürūġ etmiş nifāḳ-engīz olup yār ile beynimde
Raḳīb-i mār-dil ḥabl-i vifāḳı tārumār etmiş (G. 737/4)

Rakîbin bu özelliğinden dolayı âşık ondan hiç hoşlanmaz ve bulunduğu ortamda onu kesinlikle istemez. Çünkü o bulunduğu ortamın tadını kaçırmaktadır:

Geldi raḳīb eyledi bezm-i ṣafāyı telḫ
Ḳıldı bize ʿuẕūbet-i ʿarż-ı recāyı telḫ (G. 82/1)

Âşık bulunduğu yerde onu hiç istemediği hâlde, her ortamda onunla karşılaşmaktadır. Âşık nerede bulunursa bulunsun rakîp, onun kokusunu alıp gelmektedir. Çünkü o iyi koku alan uzun burunlu biridir. Bu nedenledir ki şair onun şeklini köpeğe benzetmektedir (G. 1811/1):

Müdām ḳanda isek būyumuz alır da gelir
Emān bu derd-i raḳīb-i dirāz-bīnīden (G. 983/2)

Âşık onu meclisinde görmek istemediği gibi, gönlünde de ona kesinlikle yer vermemektedir. Çünkü süslenmiş sarayda köpek resimlerinin yeri yoktur:

Etmeziz ḫāṭırı meclā-yı ḫayāl-i aġyār
Kāḫ-ı zībendede taṣvīr-i kilābıñ yeri yoḳ (G. 770/5)

Fakat âşık, sevgilisiyle olan ilişkilerinde hep rakîbin yapacaklarından çekinmektedir. Gül bahçesinde nasıl ki sonbahar kaygısı gönülden gitmiyorsa, aynı şekilde çemende sevgili ile beraber olan âşığın gönlünde de hep rakîp endişesi vardır. Daha önce rakîp endişesi âşığın gönlünü karartırken, şimdi sevgili ile beraber olduğu için âşığın gönlü aydınlığa kavuşmuştur:

Çemende yār ile dilden raḳīb-i bed-gümān gitmez
Göñülden gülşen içre vaḥşet-i faṣl-ı ḫazān gitmez (G. 615/1)

Şimdi fikr-i yār ile rūşen-diliz kim pīş ez-īn
Ḳalbi tārīk eyleyen endīşe-i aġyār idi (G. 1848/4)

Rakîbin bu kadar istenmeyen kişi olarak kabul edilmesinde, sevgilinin âşığı bırakıp ona meyletmesi etkili olmaktadır. Çünkü sevgili saçlarını yana attığı gibi âşıkları da kendinden uzaklaştırmakta, onlarla sohbetten hoşlanmamakta ve bu konuda rakîpleri tercih etmektedir. Rakîplerle yalnız kalmayı ve onlarla beraber içmeyi sevmektedir:

Meyliñ bu rūzgārda aġyāradır müdām
Ey serv sūy-ı ʿāşıḳa yoḳdur temāyülüñ (G. 804/3)

ʿUşşāḳı dūr edip ṭaraf-ı kākülüñ gibi
Yār olmadan raḳīb ile tenhā nedir ġaraż (G. 751/2)

O meh ʿuşşāḳ ile hem-ṣoḥbet-i bezm-i şarāb olmaz
Sever aġyār ile nūş-ı meyi bezm-i Fireng ister (G. 278/4)

Rakîbin bu durumu âşığın üzülmesine, hatta canının yaralarla dolmasına neden olmaktadır (G. 539/1, G. 2047/1). Onun ayak sesleri bile âşığın üzülmesine yol açmaktadır (G. 263/3). Hâl böyle olunca âşık onunla savaşmaya mecbur kalmaktadır (G. 604/6). Bu savaşta âşığın en büyük silahı onun oka benzeyen âhlarıdır. Âşık âh oklarına rakîbi hedef yapmaktadır (G. 918/1). Âhlarının rüzgarıyla âşık onun evini barkını yerle bir etmektedir. Fakat rakîp, yine de nifak çıkarmaktan bir an bile geri durmamaktadır (G. 48/3). Aşağıdaki beyitte şair, âhlarının rüzgar darbesiyle rakîpler topluluğunu sevgilinin kapsından dağıttıklarını söylemektedir:

Ṣadme-i ṣarṣar-ı āh ile der-i dil-berden
Gird-i cemʿiyyet-i aġyārı perīşān etdik (G. 872/4)

Halepli Edîb rakibi farklı farklı sıfatlarla anar. Yukarıda sayılanlara ek olarak şunları da zikretmekte yarar var: Yaramazlık onun temel vasfıdır. Âşığı zehirli sözleriyle kınamaktadır. Çünkü o, kötü söz söyleyen biridir (G. 1323/3). Bu da âşığın yaralarının azmasına neden olmaktadır (G. 2047/1). Bir diğer özelliği söz dinlememesidir. Bu nedenle şair, rakîp için sağır sıfatını kullanmaktadır (G. 539/1). Onun tarzı doğru yola göre değildir. Hem sözü hem de fiili dine de mezhebe de aykırıdır:

Ṭarīḳ-i rāsta gitmez raḳībiñ pāy-ı kirdārı
Muḫālifdir Edībā ḳavl ü fiʿli meẕheb ü dīne (G. 1223/5)

Rakîp alçak bir kişiliğe sahiptir (G. 542/3). Kara yüzlü ve merkep soyludur (G. 73/6, G. 115/3). Kara yüzlü olduğu gibi içi de kötülük doludur (G. 113/5). Şair onun giyiminden de söz eder. O, Avrupalılara özenmiş ve kısa elbise giymiştir:

Gördüm raḳībi cāme-i kūtāh ile Edīb
Bilmem ʿaceb nümūne mi almış Firengden (G. 976/5)

Şair zaman zaman sevgilisine seslenerek rakîple arkadaş olmayı uğraşı hâline getirmemesini ister. Şairin sevgiliden istediği, âşıklarla arkadaşlık kurmasıdır. Sevgiliye yaraşan da budur. Çünkü sevgili, güzel nağmeleri olan bir bülbüldür. Bülbüle ise kargalarla beraber ötüşmek kesinlikle yakışmaz:

Ağyār ile yār olmağı kār eyleme cānā
Ḥasretle dil-i ʿāşıḳı zār eyleme cānā (G. 40/1)

Ağyārı ḳo cemʿiyyet-i ʿuşşāḳ ile yār ol
Ey bülbül-i ḫᵛoş-nağme ġurāb ile ötüşme (G. 1397/2)

Sevgilinin kimi zaman bu isteklere olumlu karşılık verip rakîpten yüz çevirdiği ve âşığa karşı vefada bulunduğu da görülebilmektedir:

Sürmelenip o gül-beden çeşmini etdi pür-fiten
Ḳatl-i raḳībe her zaman tīğini böyle zāğlasın
Yār açıp ḫazīnesin şundu vefā defīnesin
Dedi raḳīb sīnesin ʿāteş-i ġamla dāğlasın (G. 985/3-4)

Aşağıdaki rubâîde ise Halepli Edîb Efendi, muhatabına seslenerek, "âlemde dileyeceksen sevgilinin gamını dile, başka düşünceleri uzaklaştır, gönlünde onlara yer verme, maksadın aşk dilini düzeltmekse rakîplerin adını dile alma" demektedir:

ʿĀlemde dilersen ġam-ı dil-dārı dile
Ṭarḥ eyle getirme ġayrı efkārı dile
Taṣḥīḥ-i lisān-ı ʿaşḳ ise maḳṣūduñ
Terk et ṣaḳın alma nām-ı ağyārı dile (R. 279)

2.2.2.4. RİNTLİK

Divan şairleri arasında rintliği gündemine almayan, şiirinde az ya da çok rindâne duygu ve düşüncelere yer vermeyen, hatta kendini rint olarak göstermeyen şair hemen hemen hiç yoktur (Mengi 1985: 5 ; Pakalın 1993: 3/48). Özel yaşamlarında birbirinden çok farklı özellikler gösteren şairler, rintliği işleme konusunda birleşebilmektedir. Burada XV. yüzyıl şairi Melîhî ile XVI. yüzyıl şairi Fuzûlî (öl. 1566)'nin farklı örnekler olarak anılmasında yarar vardır. Özel yaşamlarında birbirinden çok farklı oldukları hâlde, her ikisi de şiirlerinde rintliği terennüm etmiştir. Melîhî, Latîfî Tezkiresi'nde "gâyetde ayyâş u mey-perest ve rûz u

şeb gâh mahmûr u gâh mest idi. Câm-ı gül-fâmı ele almayınca nergis gibi gözi açılmaz ve yüzi gülmez ve … aklı başına gelmezdi" (Canım 2000: 505) cümleleriyle anlatılmaktadır. Buna karşılık Fuzûlî, İsmail Habip Sevük'ün rint olarak adlandırmaktan çekindiği ve kendisi hakkında "Onun şiirindeki ilâhî melâllik o kadar kuvvetli ki rintliği bile örterek bize göstermiyor gibidir" (Sevük 1942: 163) değerlendirmesinde bulunduğu bir şairdir. Özel yaşamlarındaki farklı özellikleriyle birbirinden ayrılan şairlerin rintliği terennüm etme konusunda birleşmeleri, rintliğe farklı anlamlar yüklendiği veya onun farklı biçimlerde yorumlandığı sonucunu ortaya koymaktadır. Bunda rindâne söyleyişin okuyucu veya dinleyici tarafından farklı biçimlerde anlaşılmaya uygun bir yapıda olmasının da büyük payı vardır. Rindâne söyleyişin en önemli temsilcisi olan Hâfız-ı Şîrâzî (öl. 1389)'yi konu alan bir kitapta, daha önce şair üzerinde yapılmış olan çalışmalar değerlendirilmiş ve onu materyalist bir yaklaşımın sahibi olarak gösterenlerden tasavvufî bir çerçeveye oturtanlara kadar uzanan çok farklı çalışmaların varlığı ortaya konmuştur (Mutahharî 1997).

Farsça bir isim olan rint [rind], Burhân-ı Kâtı'da "Kurnaz, zeki, korkusuz, münkir, lâubâlî ve aldırışsız/tasasız (hiçbir şeyin kaydına düşmeyen) kişilerdir. Onlar tasa sahibi ve salah ehli olan kimselere karşı münkir bir tavır takındıkları için rint olarak adlandırılmışlardır. Dış görünümü ayıplanırken, iç dünyası selâmette olan kişidir" şeklinde tanımlanmaktadır (Tebrîzî 1341: 563). Kâmûs-ı Türkî'de ise "İşret ve sâir şeylerden ihtirâz etmez lâubâlî adam, harâbâtî; zâhiren lâubâlî ve gayr-ı muhteriz görünen ve ehl-i dil adam" şeklinde bir anlam verilmektedir (Sâmî 1317: 671). Diğer lügatlerde verilen bilgiler bu iki lügatteki bilgilerden farklı değildir (Mum 1999: 2-4). Aslında başlangıçta olumsuz bir anlamda kullanılan sözcük, zamanla olumlu anlamlar kazanmış ve şairlerin yanında yer aldığı, hatta kendilerini de aynı grupta gördükleri bir insan tipinin adı olmuştur (Mum 1999: 5).

Rindin dünya görüşünün temelinde hayatın gelip geçiciliği düşüncesi vardır. Hayat geçici olduğuna göre, kişi bu hayatın tadını çıkarmaya, hoşça vakit geçirmeye ve mutlu olmaya bakmalı, hiçbir şeyin kaydına düşmemeli, her türlü üzüntüden ve acıdan uzak durmalı, kısacası gününü gün etmelidir (Mengi 1985: 17-18). Bu rindâne dünya görüşü, rindin iç dünyasına huzur vermekte ve onun mutlu olmasını

sağlamaktadır. O, kendi ruhunu her türlü ilgi ve alakadan uzaklaştırmaktadır. Ne dünyanın derdini çekmekte ne de ahiretin kaydına düşmektedir. Çünkü dün geçmiş, yarın ise daha gelmemiştir. Varlıklı biri olmaya heveslenmemekte, yokluğa da üzülmemektedir. Zira kanaatkârlık onun en bariz vasıflarındandır. Sosyal çevrede olup bitenlere de aldırış etmemektedir. Sosyal çevrenin dinî, ahlâkî ve idarî normlarını hiçe saymakta, ayıplanıp kınanmaktan ise hiç çekinmemektedir. Her yönüyle açık olan ve içtenliğiyle hareket eden bir kişidir. Gösterişten ve gösteriş sahiplerinden hoşlanmamaktadır. Meyhaneleri mesken tutmakta, bir an olsun şarap kadehini elinden düşürmemektedir. Güzellerle ve çalgıcılarla su kenarlarında vakit geçirmeyi çok sevmektedir. O, her bakımdan kendisiyle barışık yaşayan biridir. Bu da ona mutluluk vermektedir (geniş bilgi için bk. Mum 1999).

Bu dünya görüşü beraberinde aşk, sevgili, işret, meyhane, saki, şarap, çemen, gülşen, saz, söz, meze, çalgıcı ve benzeri pek çok kavramı gündeme getirmektedir. Şairler kendi inanç ve düşünce tarzlarına göre söz konusu kavramlara uygun anlamlar yükleyip rintliğin bu zengin malzemesinden yararlanarak rindâne şiirler söylemektedir (konu hakkında geniş bilgi için bk. Mengi 1985 ; Mum 1999 ; Pala 1999: 260-282; Pakalın 1993: 3/48-50).

Halepli Edîb Efendi de diğer birçok Divan şairi gibi kendini rint olarak görmektedir (Edīb-i rind G. 554/5). Aşağıdaki rubâîde ise, rintlere gıpta ile baktığını açıkça dile getirmektedir:

Bu dā'ire-i meṭālib-i 'ālemde
Lāyıḳ görürüm ġıbṭayı men şu rinde
Kim ḥarf-i ümīd ü bīmi bīgāne göre
Dīvān-ı felekde saṭr-ı menşūrında (R. 568)

Aşağıdaki beyitlerde de şair, şarap kadehi ile ilişkisi bağlamında Cem'in kendisi kadar ün salmadığını ve rintler meclisinde kendi gönlü gibi şarabı arkadaş edinmiş başka bir kimse bulunmadığını söyleyerek, rintler arasındaki konumunu anlatmaktadır:

Bulmadım şöhretde kendimle ber-ā-ber ben Cemi
Nisbet-i sāġarda inṣāf et şüyū'u bence mi

Meclis-i rindānede ḥāl ān ki yoḳ göñlüm gibi
Bikr-i raʿnā-yı meyi vaḥşetle eyler hem-demi (G. 1949/1-2)

Kendini rint olarak görme ve rintlere gıpta ile bakmanın yanı sıra o, şiirlerinde rint sözcüğünü de çokça kullanmaktadır. Divanda tekil veya çoğul olarak rint sözcüğü toplam 177 defa kullanılmıştır. Bu da şairin fikir ve aşktan sonra rintliğe de şiirinde önemli bir yer ayırdığını göstermektedir. Gerçi bu sayı aşk ve âşık sözcüklerinin sayısıyla kıyaslanamayacak kadar düşük bir sayıdır. Fakat rint sözcüğünün aynı zamanda âşık için bir sıfat olarak kullanılması, rindâne temaların âşıkâne temalar içinde de yer aldığını göstermektedir (ʿāşıḳ-ı rind G. 732/2). Nitekim yukarıda rintliğin tanımını ve rindin dünya görüşünü anlatırken, aşkla ilgili pek çok kavramın aynı zamanda rintlikle de irtibatlı olduğu ifade edilmişti. Ayrıca iki gazelinde redif olarak (G. 1255/1-7, 1367/1-5), her beyti cinaslı olan diğer iki gazelinde ise her defasında cinasın bir parçası olarak (G. 1368/1-8, 1628/1-5) rint sözcüğünü kullanması, dolayısıyla bu şiirlerin her beytinde rintliği işlemiş olması onun rintliğe ne kadar büyük bir ehemmiyet verdiğini göstermektedir.

Halepli Edîb, diğer şairler gibi rintliği daha çok rint-zahit çatışması bağlamında gündeme getirmektedir. Sûfî, şeyh, mürşit, vaiz ve benzeri isimlerle karşımıza çıkan zahit tipi ile şairin yanında yer aldığı rint tipi arasında yaşanan çatışma, Divan şiirinde başından beri işlene gelen ana temalardan biridir (geniş bilgi için bk. Şentürk: 1996). Zaten rindin tanımı yapılırken, tasa sahibi ve salah ehli olan kimselere karşı münkir bir tavır takındıkları için kendilerine bu adın verildiği ifade edilmektedir (Tebrîzî 1341: 563).

Rint ve zahit çok farklı tiplerdir. Her birinin farklı özellikleri vardır. Rindin özelliği doğruluk, zahidinki ise eğrilik olduğu için zahidin rintle aynı meşrepte olması imkân dahilinde değildir:

Olamaz rind ile hem-pīşe Edībā zāhid
Müstaḳīmiñ işini ṣanma ki muʿvec de eder (G. 215/5)

Rindin dünyasında üç önemli şey vardır; bunlar şarap (veya rakı G. 123/2), sevgili ve gülşen zevkidir. Zahit bunların her üçünü de rinde bırakmalıdır. Çünkü

onun yaşam tarzı ile rindinki arasında büyük bir farklılık vardır. Rindin yaşam tarzının ayırt edici özellikleri şarap, sevgili ve gülşen zevki olduğu hâlde, zahidin yaşam tarzının en belirgin özelliği onun riyakârlığıdır. Zahidin dünyasında sadece riya vardır:

Mey ü maḥbūb u ẕevḳ-i gülşeni rindāna terk eyle
Saña besdir riyādan özge ṣūfī bir günāh etme (G. 1440/3)

Rindin şarapla olmazsa olmaz bir beraberliği vardır. Edîb Efendi aşağıdaki beyitlerde bu beraberliği çok veciz bir karşılaştırma ile anlatmaktadır. Saray penceresi camsız aydınlanmadığı gibi, sırça kadeh olmayınca da rindin gözüne sevinç, gönlüne safa girmemektedir:

Rindiñ olmaz dīdesi bī-sāġar-ı mīnā ḳarīr
Revzen-i kāşāne bulmaz rūşenāyī cāmsız (G. 679/2)

Rindiñ ṣafā-yı ḫāṭırı mīnā-yı meyledir
Bulmaz żiyāyı revzen-i kāşāne cāmsız (G. 628/2)

Rindi şaraba düşkün kılan onun gamlı bir insan olmasıdır. Gamlı olduğu için elinden kadehi düşürmemektedir. Çünkü kadeh meyhane küpünün feyziyle doludur:

Ne dest-i rind-i ġam-peymā olur peymāneden ḫālī
Ne peymāne olur feyż-i ḫum-ı mey-ḫāneden ḫālī (G. 1793/1)

Şarap olmayınca rint hiçbir şeyden lezzet almamaktadır. Şarap olmayınca bahar anlamsız, mûsikî ise rindin kulağına eziyettir. Şarap arzulayan rindin gözünde şarapsız gülşen bir harabe, nehir kenarı ise bir seraptır:

Bahār mevsimi bī-āb u tābdır meysiz
Semāʿ-ı rinde nevāziş ʿitābdır meysiz
ʿİmār-ı sāḥa-i gülşen ḫarābdır meysiz
Kenār-ı cūy-ı çemen bir serābdır meysiz
Nigāh-ı dīde-i rind-i şarāb-cūyāda (Th. 38/4)

Rindin gönlü kederlenince şaraba yönelmektedir (G. 153/1). Çünkü şarap onun kederini gidermekte ve kendisine neşe vermektedir. Rindi hararet basmıştır.

Testi onu doyurmaya yetmediği için de şarabı küpüyle istemektedir. Çünkü o zaman keyif yumruğunun kuvveti onun sinesini dövecektir. Şarap rint için aynı zamanda bir ilaçtır. O, gam nedeniyle hasta olduğu için bu ilaçla sıkıntılarından kurtulmak istemektedir:

Ġınā bulmaz sebūdan rind-i pür-tef-sīne küb ister
Ki ol her dem ḳuvā-yı müşt-i keyfī sīne-kūb ister

N'ola rind-i sitem-keş meyl-i dārū-yı şarāb etse
ʿAlīl-i renc-i ġamdır çāre-i defʿ-i kürūb ister (G. 393/1-2)

Rindin şarabın yanında istediği başka şeyler de vardır. Bunlar et ve ekmektir. Çünkü et ve ekmek onun midesinde şarabın sağlam bir yer edinmesini sağlamaktadır. Şarabın yanında et ve ekmek istenmesi, Divan şiirinde alışık olmadığımız bir hayâldir:

Mey olduḳça deme rind içün etle etmegi n'eyler
Meyi etmekle zīrā miʿdesinde et mekīn eyler (G. 161/1)

Rint şarabın meziyetlerini öğrenmiştir. Fakat bir yandan bu meziyetlerin rinde öğretilmiş olması, öte yandan içilmesinin haram kılınmış olması şairin şaşkınlığına yol açmaktadır. Fakat tövbe kapısının açık olması kendisini rahatlatmaktadır:

Ḥakīm-i rūzgārıñ meyde medhūşum bu re'yinden
Ḫavāṣın rinde hem ifhām u hem nūşun ḥarām eyler (G. 163/2)

Ṣūfī-i müzevvir gibi bī-maġzānı
Kār eyleme şān-ı zühd ile aldamayı
Rindāna der-i tevbe güşād olduḳça
Nūş eyle zamāne raġmına al da meyi (R. 238)

Tövbe kapısının açık olması, rintlere şarap içme konusunda bir rahatlık sağlamaktadır. Onlar günah işlediklerinden dolayı gamlanmamakta, pişmanlık nedeniyle âh çekme yerine bade çekmeyi tercih etmektedirler:

Rindān-ı hevāyī ġam-ı āṣāmı ne bilsin
Kim āh-ı nedāmet yerine bāde çekerler (G. 551/3)

Ama şaraba bu denli düşkün olan rint, sarhoşluk sonrası gelen baş ağrısı nedeniyle de şikayetçidir (G. 1517/4). Aşağıdaki rubâîde şair, şarabın bu özelliğine temas etmekte ve helal bile olsa aynı nedenle rintlere "Gelin şarap içelim" demeyeceğini söylemektedir:

Ey rind yeter bu ḫ˘ārī-i mey-ḫ˘ārī
Versin nice bir buḫār-ı mey bāda içek
Ben ṣadme-i bād-ı bādeyi bildikçe
Rindāna ḥelāl olsa demem bāde içek (R. 247)

Yukarıda da geçtiği üzere şaraptan sonra rindin arzuladığı ve rağbet ettiği ikinci şey sevgilidir (G. 1440/3, G. 174/6). Onun gül yüzlü bir güzele meyli vardır (G. 363/2; ayrıca sevgili için bk. İnceleme'mizin Aşk bölümü). Bahardan kam alabilmesi de, çok değerli bir sevgilinin kendisiyle arkadaş olmasıyla mümkün olabilir. Yoksa o, her sevgiliye sevgi gösterisinde bulunacak biri değildir. Çünkü kendisi, güzelden anlayan temyiz sahibi bir kişidir:

Alırdı kām bu dehriñ dem-i bahārında
Olaydı hem-dem eger yār-i pür-bahā rinde (G. 1254/1)

Felekde ṣāḥib-i temyīz olan ḥüsn-āşinā rindiñ
Dili her dil-rübāya ṣanma kim ʿarż-ı merām ister (G. 385/4)

Rindin arzuladığı şeylerden üçüncüsü de gülşenin zevkidir (G. 1440/3). O, bahar mevsiminde şarabın yanı sıra gülşeni de arzulamaktadır. Çünkü rint için şarabın mezesi veya meyvesi gülşendir. Gülşeni anlamlı kılan da şaraptır zaten:

Meẕāḳ-ı çāşnī-cūy-ı ṣafāya meyve gülşendir
Ki devr-i gülde rindiñ mübteġāsı mey ve gülşendir (G. 314/5)

Baḥār oldukça seyr-i gülsitāna ibtidārında
Medār-ı şevḳ olan mīnā-yı meydir ibtidā rinde (G. 1377/1)

Gülşenin fonksiyonunu icra edebilmesi, yani orada mutluluğun ortaya çıkabilmesi için şaraba, sevgiliye ve tatlı dilli çalgıcıya ihtiyaç vardır:

Mey gerek yār gerek muṭrib-i ḫ˘oş-lehce gerek
Feraḥıñ bāġda meşhūd ola tā dīdārı (Ks. 11/19)

Rindin neşesinin tam olması için gerekli olan diğer bir şey de dolunaydır:

Cihānıñ neş'e-i meh-tābı her dem tām idi rinde
Sipihriñ dā'imā memlū ḳalaydı sāġar-ı māhı (G. 2101/2)

Rindin şarap, sevgili, gülşen, eğlence ve çalgıcıyla olan bu yakınlığı muhaliflerinin tepkisini çekmektedir. Zahit ve onunla aynı kategoride yer alan şeyh, mürşit, sûfî, fakih, vaiz gibi kişiler onu ayıplayıp kınamaktadır (Şentürk 1996: 53-54). Bunlardan biri olan vaiz, rindi ney gibi kınama ağzına alıp onu üzmektedir:

Dehen-i ṭa'na alır rindi neyāsā vā'iẓ
Eyleyip ḫāṭırını böyle mükedder n'eyler (G. 114/4)

Zahit, şarap içerek haram bir fiilde bulunuyorlar diye rintleri rezil etmeye çalışmaktadır. Ama kendisinin de haram bir fiil olan riyakârlıkta bulunduğunu hiç düşünmemektedir. Halbuki kendisinin en önemli vasıflarından biri riyakârlığıdır (Şentürk 1996: 61-62):

Riyānıñ ḥürmetin mehcūr-ı iẕ'ān eylemiş zāhid
Anıñ'çün rindi rüsvā-kerde-i fi'l-i ḥarām ister (G. 385/2)

Kaldı ki riya pisliğiyle şarap aynı değerde şeyler değildir (G. 554/5). Şarap içiyor diye şimdi rindi kınayan zahit de bir zamanlar kadeh cevherinden anlayan biriydi. Aslında takva gailesinden bir kurtulabilse, o da rindin yoluna girecektir; ama bu konuda elinden bir şey gelmemektedir. Hatta bazen pek itibar görmüyor diye riyayı terk edip rinde uyduğu bile görülebilmektedir (G. 72/3):

Ṭa'ne-i rindāna me'lūf etme ṭab'-ı cāmidiñ
Sen de zāhid bir zamān gevher-şinās-ı cām idiñ (G. 822/1)

Pey-rev-i rind idi zāhid de Edībā ammā
N'eylesin ḳurtulamaz ġāyile-i taḳvādan (G. 1042/5)

Şarap içmesi ve güzel sevmesi nedeniyle haram işliyor diye rindi kınayıp duran fakih de, kendisinin bizzat işlediği haram fiillerin farkında değildir. Rint sadece şarap içip güzel severken fakih her haramın lezzetini tadabilmektedir:

Faḳīh-i ṭāmiʿ āsā her ḥarāmıñ lez̠z̠etin bulmaz
Mey ü maḥbūba rağbet rindi mecbūr-ı ḥarām eyler (G. 174/6)

Sûfînin şarap bezmine gelmesi hiç istenmez (G. 749/1). Ama aynı kategoride yer alan sinek tabiatlı şeyh zaman zaman şarabın kokusunu alarak rintlerin meclisine gelir. Fakat bu, o meclisin neşesi için büyük bir tehlikedir. Çünkü o, hırsının darbesini gizlemeye fazla dayanamaz ve ihanet taşıyla şarap testisini kırmaya kalkışır:

Neşāṭ-ı meclis-i rindān içün ḫaṭar görünür
Eger ki şeyḫ-i meges-ḫū gelirse būy-ı meye

Kemīne ṣadme-i ḥırṣın taḥammül eyleyemez
Gelince seng-i ihānet gelir sebū-yı meye (Kt. 67)

Onun rintler meclisinde istenmemesinin tek sebebi şarap testisini kırması tehlikesi değildir. Züht bile onun rintlerin huzuruna çıkmasına engeldir. Çünkü hükümdarın huzuruna silahla çıkılmaz:

Gitme şiʿ ār-ı zühd ile rindāna ṣūfiyā
Zīrā ḥużūr-ı şāha varılmaz yarağ ile (G. 1263/4)

Fakat zaman zaman şair ona acımaktadır. Rinde şarap sundukça zahidi de şarap kokusuyla doyurmasını sâkîden talep etmektedir. Çünkü o, yokluk içinde uzaktan bakmaktadır. Birinin yemesi diğerinin yememesi ise uygun bir davranış değildir:

Sāḳī meyi sen rinde ġıdā etdikçe
Sīr eyle meşām-ı şeyḫi de būy-ı meye
Ḥırmān ile dūrdan anı baḳdırma
Şāyeste degil ki o yiye bu yimeye (R. 14)

Zaten üzüm asması da birini içirip diğerini baktırmamaktadır. Her birinin payını ayrı ayrı vermektedir. Böylece rint üzümün suyunu yani şarap içerken diğeri de üzüm habbesinden nasiplenmektedir:

Buḫl eylemez kerīme-i rez rind ü zāhide
Eyler tehiyye her biriniñ āb u dānesin (G. 1025/3)

Bu günaha bulaşma işinde ne kadar başa koşarsa koşsun rindin riyakâr şeyhe boyun eğeceği zannedilmemelidir. Kaldı ki sırça kadehten yudumlamak imkânı bulamazsa rint için düşmanlarının kin taşından oyulmuş kadeh de bir sırçadır:

Ālūdegīde her ne ḳadar ḳoşsa baş eger
Rindānı ṣanma şeyḫ-i riyā-kāra baş eger (G. 574/1)

Olursa rinde nūş-ı sāġar-ı mīnā demi nādir
Aña tih-kerde āb-ı kīneden sāġar da mīnādır (G. 330/1)

Rint ile zahit karşıtlığı, hankah ile harabat karşıtlığını da beraberinde getirmektedir. Meyhane anlamında kullanılan harabat, adı üzere yıkık dökük bir yerdir. Zahitlerin uğrak ve çile çekme yeri olan hankah ise, meyhanenin aksine mamur ve gösterişli bir yerdir. Ama rintler kendi yıkık dökük meyhanelerinin şahı olmayı her zaman hankaha tercih etmektedirler:

Rinde yegdir şeh-i iḳlīm-i ḫarābāt olmaḳ
Girmeden çillegeh-i ḫānḳah-ı maʿmūra (G. 1353/3)

Şairin vaizin sakalıyla latif bir şekilde alay ettiği bir beyti de zikretmekte yarar var. Aşağıdaki beyitte şair, "Ben, vaizin sakalı rintler bezmine sinekliktir demem. O sakal ancak harabatta toprak elemeye bir elekliktir" diyor:

Demem ben rīş-i vāʿiẓ bezm-i rindāna sineklikdir
Ḫarābāt içre ancaḳ ḫāk-bīze bir eleklikdir (G. 133/1)

Halepli Edîb Efendi, mal, mülk, servet, mevki ve makam konusunda da rindâne bir tutum içindedir. Hükümdarlar, kanaat sahibi kimseler değildir. Ellerinin altında bulundurdukları onların rahatına yetmemektedir. Çünkü onlar, ele geçiremediklerinin kavgasındadırlar. Halbuki hiçbir şeye sahip olmayan yoksullar, gerçek hükümdarlardır. Zira onlar, hiçbir şeyin kaydında değillerdir:

Mülūküñ rāḥati ġavġā-yı mülk-i nā-temellükdür
Cihānda ben hemān dervīş-i bī-ḳaydı melik buldum (G. 913/3)

Mevki ve makam karşısında rindâne bir tavır alan şair, "Biz Edîb gibi binlerce hükümdarlık tacına tekmeyi vuran olduk. Hüzünler evi bize hükümdarlık tahtıdır" demektedir:

Olduḳ hezār tāca leged-zen Edībvār
Beytü'l-ḥazen serīr-i mülūkānedir bize (G. 1234/5)

Aşağıdaki Farsça beyitte ise şair, "Ne hazineden dolayı mutlu, ne de hazine yılanından dolayı üzüntülüyüm. Her ikisinin gailesinden elemsiz olan bir gönül sahibiyim" diyerek, yoksulluğuna rağmen ne kadar büyük bir gönül huzuru içinde olduğunu anlatmaktadır:

نه شاد گنج و نه محزون مار گنجینه
دلی ز غائلهء هر دو بی الم دارم (G. 914/2)

Yoksulluğa rağmen kişiye gönül huzuru veren kanaatkârlıktır. Çünkü o, gamlı bir dost ve hasır bir yaygı ile yetinmesini bilmekte; ipek kumaş ve yaygılara gönül vermemektedir. Aşağıdaki beyitlerde şair, bu düşünceyi anlatmaktadır:

Sī-mürġ-i āşiyāne-nişīn-i ḳanāʿatiz
Ġamdan şikeste-bāl ü per olsaḳ da ġam degil (G. 895/1)

Bize bir yār-i ġam-ḫ˘ār ile ferş-i būriyā besdir
Ne dil-bend-i perendiz ne ḥarīs-i ferş-i dībāyız (G. 681/4)

Eşyaya rindâne bir gözle bakan şairin gözünde gülzâr ile gülhân, Süleyman'ın tahtı ile karıncanın yuvası aynı değerde olmaktadır:

Bizler Edīb küşe-güzīnān-ı miḥnetiz
Birdir bu ʿālemiñ bize gülzār u gül-ḫanı (G. 2079/5)

Edībā rūşenā-çeşmān-ı idrāke bu dünyānıñ
Hemān taḫt-ı Süleymānıyla birdir lāne-i mūru (G. 1942/5)

Edebî metinden şairin kişiliğine ulaşmak her zaman doğru sonuçlar doğurmamakla birlikte, şairin aşağıdaki beyitleri, onun şarapla olan ilişkisi bağlamında dikkat çekicidir:

Dehān-ı mey-keş-i rind-i ḫayālimiz şimdi
Piyāle-i leb-i cānān ile muṣāḥibdir (G. 115/2)

Bu beyitte şair, "Hayâl rindimizin şarap içen ağzı sevgilinin dudak kadehiyle arkadaştır" diyor. Beyitteki *rind-i hayâl* tamlaması ilginçtir. Tamlama izâfet-i itibâriye olarak ele alındığında cümlenin öznesi rint olmakta ve rint hayâle tahsis edilmektedir (Farsçadaki izafet çeşitleri için bk. Şahinoğlu 1997: 92-97). Bu durumda rint gerçek hayatta bizzat varolan bir şahsiyet olmaktan çıkıyor ve şairin hayâl âlemindeki bir tipe dönüşüyor.

Edīb neş'e-i rindi taṣavvur etdikçe
Ḳomaz sitāyiş-i cāmı fem-i ḫayālinden (G. 1098/5)

Bu beyitte ise "Edîb, rindin neşesini düşündükçe kadehin övgüsünü hayâl ağzından eksik etmez" diyor. Yukarıda geçen *rind-i hayâl* tamlamasındakine benzer bir durum bu beyitteki *fem-i hayâl* tamlamasında da mevcuttur. Ya izâfet-i itibâriye bağlamında ağız hayâle tahsis edilmiş ya da izâfet-i isti'âriye bağlamında hayâl ağız sahibi bir insana benzetilmiştir. Her iki durumda da kadehi öven şairin bilinen ağzı değil, hayâlinin ağzı olmaktadır. Şairin beyitte tecrit sanatını kullanarak Edîb'i kendi dışında bir insan gibi anması da bu anlamı pekiştirmektedir.

Her iki beyitte de fizik olarak şairin kendisi devre dışı kalmakta ve yerine şairin hayâli devreye girmektedir. Rint olmak da şarap içmek de şairin hayâline ait eylemler olmaktadır.

Halepli Edîb Efendi'nin seslendirdiği rintlik, hiçbir zaman devlet ve toplum hayatındaki bozulmalara ilgisiz kalma gibi bir boyuta varmamaktadır. Çünkü o, şiirlerinde muhteva olarak en fazla hikemî konulara yer veren bir şairdir. İçerisinde yaşadığı topluma karşı sorumluluk duymakta ve şiirleriyle bu toplumun fertlerine bir şeyler vermeye çalışmaktadır. Toplumdaki bozulmaları öğütle karışık bir anlatım tarzıyla eleştiri konusu yapmaktadır. Hatta rint-zahit çatışması bağlamında zahit ve onunla aynı grupta yer alan tipleri hicvetmesinde de benzer bir özellik vardır. Devlet kurumları ve devlet yöneticilerinde gözlemlediği bozulmaları da gündemine alarak çok sert bir dille eleştirip hicvetmektedir. Hiç kimseye methiye yazmamış olan şair,

alçak kimselerin yüce olan kişileri yönettiğinden şikayetle "köpekler aslanlara emir-i muhteşem oldu" diyecek kadar ağır bir dille devlet yöneticilerini tenkit etmektedir:

Dūnlar ʿāle Edīb infāẕ-ı aḥkām etmede
Yaʿnī segler oldu şīrāna emīr-i muḥteşem (G. 928/5)

2.3. ÜSLÛP

Üslûp incelemelerinde başlıca iki yöntem uygulanmaktadır. Bunlardan ilki ve aynı zamanda kolay olanı, şairin şiir ve şairlik hakkındaki düşüncelerini, başka şairlerin ve biyografik eserlerin onun hakkındaki düşünceleriyle beraber değerlendirmektir. İkinci yöntem ise, şairin eserinde öne çıkan özelliklerden hareketle onun üslûbunu belirlemeye çalışmaktır. Üslûp incelemesinde en doğru ve bilimsel olan yöntemin bu ikinci yöntem olduğunu düşünüyoruz. Fakat şairin kendisi ve şiiriyle ilgili söyledikleri de üslûp incelemelerinde yardımcı ve yol gösterici bir rol üstlenebilir. Ancak tek başına yeterli olmaz, hatta çoğu zaman yanıltıcı da olur. Çünkü her şair kendi şiiriyle mutlaka övünür ve döneminin şiirinde revaçta olan özellikler neyse onlara sık sık vurgu yapar. Başka şair ve kaynakların söyledikleri de tek başına belirleyici olmaz. Çünkü gerek kanaat belirten şairlerin gerekse değerlendirmede bulunan biyografik eser sahiplerinin, hakkında yargıda bulundukları her şair üzerinde derinlemesine bir inceleme yaptıklarını söylemek çok zordur. Günümüzde şiir inceleme yöntem ve kriterlerinin eskiye göre çok daha geliştirildiği ve bu konuda yazılmış eserler bulunduğu gerçeği göz önüne alınınca, takip edilecek en doğru yöntem, gerek şairin kendi şiiri hakkında söylediklerinden gerekse başka şair ve kaynakların onun şiiri için yaptıkları değerlendirmelerden de yararlanarak, eserde öne çıkan özelliklerin bilimsel yöntemlerle incelenmesi olmaktadır.

Halepli Edîb Efendi, dönemin biyografik kaynaklarında adı geçmeyen bir şairdir. Başka şairlerin ondan bahsettiğine dair de şimdilik herhangi bir veriye ulaşmış değiliz. Bu nedenle onun hakkında kimin ne düşündüğünü bilmiyoruz. Yeri geldikçe değinileceği üzere, sadece Sadeddin Nüzhet'in *Türk Şairler*'inde bazı değerlendirmeleri yer almaktadır. Bu durumda elimizde yalnızca şairin genel olarak

şiir hakkında ne düşündüğü ve kendi şiirini nasıl gördüğünü belirlememizde yardımcı olacak kendi şiirleri kalmaktadır.

Halepli Edîb Efendi, ağır ve ağdalı bir dille kaleme aldığı kısa "Dîbâce"de besmele, hamdele ve salveleden sonra şairlerin ve şiirin durumuyla ilgili genel değerlendirmelerde bulunmakta ve kendi üslûbu hakkında da bilgi vermektedir. Arap, Fars ve Türk şairlerinin şiir alanında yetenek ve kabiliyetlerinin elverdiği ölçüde kendilerini ortaya koyduklarını belirten şair, onların ortaya koydukları ürünlerin çoğunlukla ayırt edilemeyecek kadar birbirine benzediği, aktarma ve çalıntı olmaları nedeniyle de beğenilmediği ve sanat sahiplerine örnek teşkil etmediği tespitinde bulunmaktadır. Edîb Efendi'ye göre "cinas-ı tâm" yolu da, yolun zorluğu nedeniyle girilmesi gereken bir yol olarak görülmemiştir. Şair bu son derece zor olan yolda kendisini ortaya koyduğunu; hâtif-i ilhamın sesiyle zihin kulağına düşen alışılmamış güzel sesli tecnisleri, nükte-şinâs insanların kulaklarınca beğenilen ve yakınlık duyulan şeylere "usûl-i nazm-ı bedî" ile ilave ettiğini söylemektedir.

Her Divan şairinde olduğu gibi Edîb Efendi de şiir ve şair hakkındaki düşüncelerini genellikle gazellerin makta beyitlerinde gündeme getirmektedir. Çoğu zaman fahriye özelliği taşıyan bu beyitlerde dile getirilen düşünceler, şairin şiiri hakkında yargıda bulunmak için elbette yeterli bir kanıt değildir. Fakat bu düşünceler, onun nasıl bir şiir yazmak istediğini veya o dönemde revaçta olan şiirin özelliklerini belirlemek için önemli kanıtlardır.

Halepli Edîb'in konuyla ilgili gündeme getirdiği ve üzerinde durduğu hususları şöyle sıralayabiliriz:

Eskilik ve Yenilik: Şairin kendi şiirinden bahsettiği beyitlerde en fazla vurgu yapılan şey "eskilik" ve "yenilik"tir. Edîb Efendi'nin yaşadığı yüzyılda şairler arasında yaygın olan bu vurgular, aslında bir değişim arzusunu ifade etmektedir (Horata 2004: 461). Aşağıdaki beyitte Edîb Efendi, eski elbiseye tenezzül etmediğini ve bir güzele benzettiği şiirinin daima yeni olduğunu söylemektedir:

Etmez Edīb köhne libāsa tenezzülü
Dā'im ḳabā-yı şāhid-i naẓmım cedīddir (G. 240/7)

Başka bir beyitte ise şair, eski tabirleri kullanmaktan vazgeçtiğini ve yeni sözlerin yoluna girdiğini belirtmektedir:

Eyleyip meslek-i ta'bīr-i köhenden fāriġ
Ḫāmeyi ḳoydum Edībā reh-i güftār-ı neve (G. 1202/5)

Edîb Efendi sadece lafızlarda değil, anlamlarda da yenilik aramaktadır. Aşağıdaki beyitte şair işlenmemiş bakir manalarla olan ilişkisini dile getirmektedir:

Edībā irtiḳā-yı çār ṭāḳ-ı bikr-i ma'nāya
Nuḳūş-ı mısṭarı pāy-ı yerā'a nerdübān etdim (G. 942/5)

Şaire göre aptal insanlar eski ve söylenmiş sözleri çalmaktadır. Çünkü çiğnenmiş sözler "maḳāl-i ḫāyīde" onların fikir ağzını yormamaktadır. Yüksek karakterli insanlar ise bu tür şeylere tevessül etmezler:

Ġabī güẕeşte maḳālātı intiḥāl eyler
Dehān-ı fikrini yormaz maḳāl-i ḫāyīde (G. 1279/2)

Olmaz sezā-yı ṭab'-ı bülend intiḥāl Edīb
Ancaḳ sezā-yı şān-ı ṭıbā'-ı rekīkedir (G. 415/5)

Gerek lafız gerekse anlamda yenilik için şairin kullandığı bazı tamlamalar şöyledir: "naẓm-ı tāze", "tāze ġazel" (G. 297/5), "bikr-i me'ānī" (G. 212/5, G. 1758/5), "naẓm-ı nev-īcād" (G. 133/9, G. 969/5), "şi'r-i tāze" (G. 751/5), "ta'bīrāt-ı nev", "tāze-güftārī" (G. 1649/5), "ebkār-ı me'ānī" (G. 1166/5), "eş'ār-ı nev-zemīn" (G. 609/5), "nā-güfte meżāmīn" (G. 731/7).

Edîb Efendi'ye göre öncekilerin yolu eski bir yoldur. Kendi yolu ise yeni ve daha önce gidilmemiş bir yoldur:

Edībāsā reh-i nā-refteye ḥaṣr-ı ẕehāb eyle
Ṭarīḳ-i köhne-resm-i fırḳa-i eslāfı n'eylersin (G. 999/5)

Halepli Edîb Efendi kendi yolunun her şairin kaleminin gidemeyeceği yeni ve gidilmemiş bir yol, kendi elbisesinin de daha önce hiç görülmemiş ve hiç dikilmemiş bir elbise olduğunu düşünmektedir:

Edībā ḫāmemiz bir rāh-ı nā-meslūke ẕāhibdir
Reh-i nā-refteme aḳdām-ı kilk-i şāʿirān gitmez (G. 615/5)

Nā-dīde vü nā-dūḫtedir ḫilʿat-i ḫūbu
Eṭvār-ı Edībānemiziñ başḳa kesimdir (G. 149/7)

Şairin yeni ve taze söz söylemekle varmak istediği sonuçlardan biri başka şairlerin eserlerini ortadan kaldırmak ve kendisinin unuttuğu mazmunları hatırlamaktır:

Ās̱ār-ı ġayrı maḥva mıdır niyyetiñ Edīb
Yā şiʿr-i tāze etmeden imlā nedir ġaraż (G. 751/5)

Edībā naẓm-ı nev-īcādı muʿtād etmeden ḳaṣdım
Ferāmūş etdigim mażmūnları yād eylemeklikdir (G. 133/9)

Lafız ve Anlam İlişkisi: Eskilik ve yenilik kadar şairin üzerinde durduğu hususlardan biri de lafız anlam ilişkisidir. Lafızlar birer beden hükmündedir. Mana ise bu bedenlerin ruhudur. Fakat güzel anlamlar kalıplara sığmamaktadır:

Edīb ḳālıb-ı elfāẓa rūḥ iken maʿnā
Belīġi ḫāric-i güncāyiş-i ḳavālibdir (G. 241/5, ayrıca bk. G. 192/2)

Güzel anlamlar her ne kadar lafızlara sığmıyorsa da anlam için lafız gereklidir. Çünkü anlamın yüzünü güzelleştiren lafızdır:

Edīb ṣūret-i maʿnāyı lafẓ eder zībā
Beyāża ġālib olur dil-ber-i siyeh-çerde (G. 1676/7)

Lafız anlamın yüzü için bir süstür, ama güzel ve doğru olmayan anlama lafzın herhangi bir yararı yoktur:

Rāst olmaz ḳālib-i elfāẓda maʿnā-yı kec
Müstaḳīm olmaḳla evrāḳıñ nuḳūş-ı mısṭarı (Kt. 222/1)

Şair lafzın darlığından şikâyetçi olduğu için anlamın genişliğine açılmak istemektedir:

Edībā ḳışrdan biz daḫi bīrūn-sāz-ı lübb olsaḳ
Açılsaḳ tengnā-yı lafẓdan maʿnāca bir cāya (G. 1207/7)

Sözün Kısalığı veya Uzunluğu: Bu konuda şair birbiriyle çelişen iki ayrı görüş ileri sürmektedir:

Nāṣıḥān ḳavli Edībāne ederler īcāz
Ki sözüñ muḫtaṣarı ġālib olur ishāba (G. 1179/5)

Ḳaṣr-ı suḫanla ḫāme Edībā kelīl olur
Zīrā anıñ ṭalāḳat-i nuṭḳu dedikçedir (G. 570/5)

Yukarıdaki beyitlerin ilkinde sözün kısa olanının uzun olana üstünlüğü ifade edilirken, ikinci beyitte bununla çelişen bir görüş sergilenmekte ve "Sözü kısa tutmakla kalem körelir, çünkü onun nutkunun açılması dedikçedir" denilmektedir. Aşağıdaki beyitte ise az şiir söylediğini anlatmaktadır ki bu söylediği Divanının hacmi tarafından yalanlanmaktadır:

Edībā gerçi azdır vādī-i naẓma tek-ā-pūyuñ
Ya bārī söyleyince böyle üstādāne söylersin (G. 962/5)

Şiir ve Hikmet: Halepli Edîb Efendi kendi şiiriyle hikmet arasında sık sık ilişki kurmaktadır. O kendini hikmet sarayının iş bilen bir ustası, şiirini ise hikmet kokusuyla kokulandırılmış bir şiir olarak görmekte ve bununla övünmektedir:

Ben sarāy-ı ḥikmetiñ bir kār-dān bennāsıyım
Ṣanma üslūb-ı binā-yı ḥikmeti ben nāsīyim (G. 941/1)

Edīb ʿıṭr-ı ḥikemle muʿaṭṭar olmuşdur
ʿUṭārid etse sezādır bu naẓmı istinsāḫ (G. 81/5)

Cihān ṭālibleri menhūm-ı ʿilm-i bī-ʿameldir hep
Ki sīr olmazlar aṣlā leẕẕet-i nuḳl-ı terācimden

Benimse niʿmet-i itḳān-ı ḥikmet ḳuvvet-i cānımdır
Anı tenhāca yerdim olsa bir nān-ı ter acımdan (G. 164/1-2)

Lübb-i ḥikmetle Edībā nüsaḫ-ı güftārım
Felegiñ heykel olur gerden-i bürcīsinde (G. 1438/5)

Rāciḥ degil mi ender-i lüʾlüya ḳıymeti
Ḥikmet-meʾāl olan güher-i ḳavl-i nādiriñ (G. 880/2)

Yukarıdaki beyitlerde de görüldüğü üzere şair kendi şiirinin hikmet-meâl bir şiir olduğunu söylemektedir. Aşağıdaki beyitte ise Edîb Efendi hikmet kaynaklarının gönülden fışkırması gerektiğini ve başkasının sözlerini taklitle hikmet-meâl şiir söylenemeyeceği tespitini yapmaktadır:

İnficār etmelidir dilde yenābīʿ-i ḥikem
Ṣanma ḥikmet suḫan-ı āḫarı taḳlīd iledir (G. 247/2)

Aşağıdaki beyitte ise âlemin durumunun aslında bilinmeyen bir şey olmadığını, fakat yine de kaleminin onu açıklayıp izah etme konusunda ısrarlı olduğunu söylemektedir. Aslında şairin "hikmet" terimiyle ifade ettiği şey de bundan başka bir şey değildir:

Edībā ḥāl-i ʿālem gerçi nā-mechūldür ammā
Yine ḫāmem muṣırdır gāh gāh īżāḥ u tebyīne (G. 1512/5)

Aşağıdaki beyitte geçen "pend" de aslında hikmetle kastedilenin ne olduğunu göstermektedir. Şair, "Kalemimdeki mürekkebin akıntısı yetişmeseydi gönül ehlinin öğüt eserleri ortadan kalkmıştı" diyor:

Edīb āṡār-ı pend-i ehl-i dil nā-būd idi birden
Eger kim yetmese reşḥ-i midād-ı kilkim imdāda (G. 1204/11)

Şair ve Methiye: Şairlerin yöneticilerle ve kerem sahipleriyle ilişkisi de Edîb Efendi'nin üzerinde durduğu konular arasında yer almaktadır. Aşağıdaki beyitte şair, ehl-i hünerin bahşiş ve ihsan beklediğini, fakat kendisinin başkasını övmemesi gerektiğini söylemektedir:

Nāẓırsa eger ehl-i hüner ʿayn-ı ʿaṭāya
Sen ḳoyma Edībā naẓarı ḥarf-i zihīde (G. 1219/5)

Kerem ehlini övmeye şair sıcak bakmamaktadır. Aklı fikri kerem ehlini övmekte olan kişinin alçalması kaçınılmazdır:

Pest olsa vaḳʿ-ı ẕātı n'ola ol hünerveriñ
Kim ẕihnine sitāyiş-i ehl-i kerem gelir (G. 100/4)

Şairler bahşiş ve ihsanlarına nail olmak için yöneticileri övmektedir. Fakat onlar söz verse bile sözlerinde durmamakta ve şairlere karşı cömertlikte bulunmamaktadırlar:

Etmez ʿaṭā suḫanvere şāhān-ı dehr Edīb
Ḥabs etdi kār-ı cūdu meger kim suḫan vere (G. 1530/5)

Eğer övülen kişi övüldüğü özellikleri üzerinde taşımıyorsa şairlerin yaptığı övgünün doğruluğuna inanılmamalıdır:

Suḫan-ı nāʿıtı ḥaml etme Edībā ṣıdḳa
Naʿtı evṣāfına ṭıbḳ olmayıcaḳ menʿūtuñ (G. 973/5)

Edîb Efendi şairlerin bütün övgüyü sevgiliye hasretmelerini ve Allâh'a münacatta bulunmamalarını da eleştirmektedir:

Sitāyiş-kār-ı maḥbūb oldu şimdi şāʿirān cümle
Bulunmaz Ḫāliḳe bir ferdiniñ ḥarf-i münācātı (Ks. 16/23)

Öncelik ve Sonralık: Edîb Efendi birçok yerde evvel olma âhir olma meselesini gündeme getirmektedir. Çünkü XVIII. yüzyıl, Divan şiiri için erken olmayan bir dönemdir. Önceki yüzyıllarda büyük şairler yetişmiş ve şiir sahasında üstünlüklerini ispatlamışlardır. Sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan şairlerin evvel olma âhir olma meselesini gündemlerine almaları, onların aslında bu büyük ustalar karşısında duydukları ezikliğin bir yansımasıdır:

Gerçi nigāh-ı bīnişe ẓāhirde āḫirim
Ammā ki naḳş-ı ṣūret-i bī-mis̱l-i evvelim (G. 949/4)

Beni āḫirde görüp böyle Edībā ʿālem
Ṣandılar kim ḳıdem-i himmeti teʾḫīr etdim (G. 902/5)

Üslûpla ilgili kaynaklarda, belli bir kişinin eserlerinde öne çıkan ve sürekli karşılaşılan ortak özelliklerin, o kişinin üslûbunu oluşturduğu belirtilmektedir (Şemîssâ 1374a: 13-15). Fakat bu tek başına yeterli değildir. Çünkü herkeste görülebilecek türden özelliklerin bir kişinin üslûbunu tespit etmede fazla bir yararı ve belirleyiciliği olmaz. Onun içindir ki bazı kaynaklarda, "Üslûp daima mukayese

yoluyla anlaşılır" görüşü ileri sürülmüş ve kişiyi başkalarından ayıran özelliklerin de tespit edilmesinin gerekliliği özellikle vurgulanmıştır (Kedkenî 1368: 37-40). Buna göre belli bir şahsiyetin üslûbunu belirlemede takip edilmesi gereken yol, o kişinin eserlerinde öne çıkan ve sürekli karşılaşılan ortak özellikleri belirlemek, sonra da bunları dönemin genel üslûbu içinde değerlendirmektir.

Halepli Edîb Efendi'nin şiirlerinde öne çıkan belli özellikler vardır. Onun üslûbunu belirleyen bu özellikler, şiirinde kullandığı dil ve mûsikî, anlatılan konular ve bu konuları anlatırken başvurduğu sanat ve tekniklerden oluşmaktadır.

Edîb Efendi'nin kullandığı dilin iki özelliği vardır. Bu özelliklerden biri, Arapça ve Farsça sözcüklerin çok kullanılmasıdır. Yabancı sözcükler içinde, Divanların genelinde karşılaşılmayan ve dolayısıyla Divan şiiri üzerine çalışanların hiç de alışkın olmadığı Sadeddin Nüzhet'in ifadesiyle "menus olmayan" (Ergun 1946: 79) sözcüklerin büyük bir yekûn tutması, şairin dilinin ağır olmasına ve zor anlaşılmasına neden olmaktadır. Günümüzde Osmanlıca lügat denilince ilk akla gelen *Kâmus-ı Türkî* (Sâmî 1317) ve *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Devellioğlu 1997) gibi sözlüklerle Halepli Edîb'in şiirini okuyup anlamlandırabilmek âdeta imkânsızdır. Onun bazı şiirlerine anlam verebilmek için orijinal kimi Farsça sözlüklerin yanı sıra (Mu'în 1371; Amîd 1361), *A Coprehensive Persian-English Dictionary* (Steingass 1988) ve *A Turkish and English Lexicon* (Redhouse 1978) gibi yabancılar tarafından hazırlanmış sözlüklere de mutlaka ihtiyaç duyulmaktadır. Şairi bu kadar yabancı kelime kullanmaya sürükleyen en büyük faktör kuşkusuz kendisinin özellikle kafiyede cinaslı lafızlar kullanmaya olan aşırı düşkünlüğüdür. Hangi özellikte olursa olsun her türlü dil malzemesini cinas için bir araç olarak gören Edîb Efendi'nin dili bu yüzden çok ağır ve külfetli bir dildir. Nâbî'nin,

Ey şiʿr miyānında ṣatan lafẓ-ı ġarībi
Dīvān-ı ġazel nüsḫa-i ḳāmūs degildir (Bilkan 1997: 1/587)

beytinde geçen "nüsha-i kâmûs" nitelemesi Edîb Efendi'nin bir çok şiirindeki dil için geçerli bir nitelemedir. Gerçi Nâbî'nin de kendi sözleriyle ters düştüğü ve şiirlerinde ağır bir dil kullandığı söylenmektedir (Mengi 1991: 36). Ancak Edîb Efendi'nin dili

Nâbî'nin diliyle kıyaslanamayacak kadar ağır ve zor bir dildir. Şair, eski tabirleri kullanma yolunu terk ederek kalemini yeni sözcükler kullanma yoluna koyduğunu söylemektedir:

Eyleyip meslek-i ta῾bīr-i köhenden fāriġ
Ḫāmeyi ḳoydum Edībā reh-i güftār-ı neve (G. 1202/5)

Edebî muhitlere göre şairlerin dilini inceleyen herhangi bir çalışma bulunmadığı için şairin yaşadığı yörenin dilin ağırlığında bir etkisi olup olmadığı konusunda şimdilik bir şey söyleyemiyoruz. Ancak Urfa, Antep ve Halep yöresinden çıkan veya buralarda uzun süre yaşamış olan şairlerin dili üzerinde yapılabilecek bir çalışmanın bu konuda aydınlatıcı sonuçlar verebileceğine inanıyoruz.

Dilinin ağırlığına rağmen Edîb Efendi üslûbunun sade olduğunu iddia etmektedir. Bu kadar ağır bir dil kullandığı hâlde sadelik iddiasında bulunması gerçeği yansıtmaktan çok uzaktır:

Dehriñ heme ebkār-ı me῾ānīsi Edībā
Pīrāye bulur naẓmımızıñ sādeliginden (G. 988/5)

Edīb gerçi makālāt-ı sādemiz çoḳdur
Velī bu tāze ġazel naẓmımıñ muḫayyelidir (G. 298/5)

Aslında şiirde daha önce pek kullanılmamış yeni kelimeler kullanmak, XVII. yüzyıldan itibaren Divan şiirinde görülmeye başlanmıştır. Bunların büyük bir çoğunluğu Farsça kelimelerdi (İsen 1997: 245). XVIII. yüzyılda ise bu yabancı kelime kullanmaya genel bir tepki görülmekte ise de (bk. Köprülüzade Mehmed Fuat [ty.]: 451-452), Edîb Efendi'de tam tersine yabancı yeni kelimeler kullanma özelliği ifrat düzeyine çıkmıştır. Bunda ileriki sayfalarda da görüleceği üzere Sebk-i Hindî dilinin ve aynı üslûptaki yeni mazmun için yeni kelimeler kullanma özelliğinin büyük etkisi vardır. Bir önceki yüzyılda yeni yabancı kelimelerin çoğu Farsça iken onda Arapça kelimeler çok daha fazla göze batmaktadır. Fakat buna rağmen şair, kendisi kadar Türkçe nükteli söz söyleyen başka bir şairin bulunmadığı iddiasında bulunmaktadır:

Ṣanma bu ḳadar nikāt-ı Türkī bulunur
Yā böyle edā-yı tāze terkīb olunur
Olmaz yem ü kānda böyle dürr ü gevher
Ancaḳ yem-i ṭab῾ımda meger ki bulunur (R. 331)

Cinaslı kafiyeler kullanan Edîb Efendi, Arapça veya Farsça cinaslı şiirler yazan herhangi bir şairden farklı olarak çok daha geniş bir dil malzemesine sahiptir. Çünkü Arapça şiirde cinas yapan bir şair sadece Arapça dil malzemesiyle, Farsça şiirde cinas yapan bir şair ise Farsça dil malzemesine Arapça sözcükleri ilave etmekle yetinmek durumundayken, Türkçe şiirde cinas yapan şair kendi dilindeki dil malzemesine Arapça ve Farsça sözcükleri de ekleyerek cinas için çok daha zengin bir dil malzemesine sahip olmaktadır. Elbette Arap ve Fars dillerinde de Türkçe bazı sözcükler kullanılmaktadır; fakat bunlar, Türkçede kullanılan Farsça ve Arapça sözcüklerle kıyaslanamayacak kadar az miktardadır.

Şair, ilk mısrada kafiye olarak kullandığı herhangi bir lafız için ikinci mısraın kafiyesinde kullanmak üzere aynı veya benzer başka bir lafız aramaktadır. Bunu yaparken de bulacağı lafızların daha önce Divan şiiri geleneği içinde kullanılıp kullanılmadığına bakmamaktadır. O, bildiği her üç dilin her türlü dil malzemesini kolaylıkla kullanmaktadır. Bu dil malzemesinin yazı veya konuşma diline ait olması fark etmemektedir. Böyle olunca alışılmamış yabancı sözcüklerin yanı sıra bol miktarda Türkçe sözcük de şiire girmektedir. Hatta bu Türkçe sözcüklerin içinde ağız özelliği gösteren sözcüklerin sayısı da az değildir. Son tef'ilesi "fe'ilün" şeklinde olan kalıpların kullanıldığı birçok şiirde kafiye olarak sadece Türkçe sözcüklerin kullanıldığını görüyoruz. Şiirlerinde çok redif kullanan şairin özellikle Türkçe sözcük veya sözcük gruplarından oluşan redîfler kullanması da dikkat çekicidir (geniş bilgi için bk. İnceleme'mizin "Kafiye ve Redîf" bölümü). Türkçe sözcüklerin bu çeşitlilik ve yoğunluğu Edîb Efendi'nin kullandığı dilin ikinci özelliğini oluşturmaktadır.

Edîb Efendi'nin dilinde bazen konuşma dilinin etkileri de görülmektedir:

O şūḫa ʿarże-kār-ı eşk-i çeşm olsaḳ ḳaba şīdir
O bir kār-ı denīdir şān-ı ẕāt-ı saḳḳā başıdır

Türāb-ı dergehiñden ġayrı ḫāki iftirāş etmez
Firāşa nisbet etmek ʿāşıḳı bir iftirā'şidir (G. 563/1, 4)

Aynı gazelden aldığımız yukarıdaki iki beytin kafiyelerinde, Arapça "şeyʾ" sözcüğünün cinas bakımından uyumluluk için "şī" olarak telaffuz edilmesi ve "iftirā

işi" tamlamasının yine cinas ve vezin gereği bir ünlü düşürülerek "iftirāşi" şeklinde seslendirilmesi konuşma dilinin etkisine örnek verilebilir.

Aşağıdaki gazelin kafiyelerinde kullanılan sözcüklerde konuşma dilinin etkisi çok daha açık bir şekilde görülmektedir:

Ṣabrım elem-i cūʿa ki bildiñ azacıḳdır
Sāḳī beni sen nuḳl u şarāba az acıḳdır

Kec-bīnī-i bed-ḫˇāha cüdādır hele ol kim
Menzilgehi cāsūs-ı naẓardan uzacıḳdır

Degmiş nem-i eşkim dem-i taḳbīl-i yedinde
Ṣandım ki kefine tāze yaḳılmış ḳınacıḳdır

Eylerse n'ola ḫˇāhiş-i nev-bāve-i laʿliñ
Ṭıfl-ı dile ḫışm eyleme cānā uşacıḳdır

ʿĀşıḳlara beytü'l-ḥazen-i ʿaşḳ Edībā
Esbāb-ı henā ile müheyyā ḳonacıḳdır (G. 450/1-5)

Özellikle cinsellikle ilgili konuların yer aldığı şiirlerde "argo" olarak değerlendirilebilecek bir dil kullanıldığı için konuşma dilinde yer alan pek çok müstehcen Türkçe sözcük de şiire girmiş olmaktadır (bk. İnceleme'mizin Cinsellik bölümü). Gerek konuşma dili etkisi gerekse argoya kaçan bir takım ifadeler, yerel ve sıradan bir takım unsurların şiire girdiğini göstermektedir. Nitekim şiirde yerel unsurlara yer vermek, XVIII. yüzyıl şairlerinin genelinde görülen bir özelliktir (Gölpınarlı 1955: 5).

Halepli Edîb Dîvânı'nda Farsça tamlamalar çok fazla olmalarıyla dikkat çekmektedir. Hatta bu bazı yerlerde beytin Türkçe mi Farsça mı olduğu konusunda insanı kuşkuya düşürecek düzeye varmaktadır. Örneğin şairin "Dībāceniñ yerine taḥrīr oluna" diye kenarına not düştüğü 7 beyitlik bir gazelin ilk 6 beytinde Türkçe herhangi bir unsur yer almamaktadır (G. 1/1-7). Son beyitte Türkçe bazı unsurlar bulunmasaydı bütün gazeli Farsça olarak okumak da mümkün olurdu.

Birçok yerde Farsça tamlamalar, aşağıdaki örneklerde olduğu gibi "zincirleme tamlama" şeklinde karşımıza çıkmaktadır:

Sīḫ-i ciger-i sāmi'a-i ehl-i mürüvvet
Eşḫāṣda nā-ḳābil olan ḥarf-i recādır (G. 301/5)

Şühūd-ı behcet-i rūyuñla eşk-i şādmānīsin
Nigāhım *şeb-nem-i gülzār-ı ḥüsn-i mehveşān* eyler (G. 303/2)

Lüzūm-ı iḳtidāsı iḳtirān-ı Ḫıżra tev'emdir
O kim *ilzām-ı terk-i ṣoḥbet-i sū'-i ḳarīn* eyler (G. 437/2)

Hüveydādır ḫumār u neş'emiz her yār ü bed-ḫ˘āha
*Mey-i ṣafvet-mizāc-ı sāġar-ı taḥḳīr ü ikrām*ız (G. 611/2)

Farsça tamlamalar içinde Türkçe sözcükleri Arapça ve Farsça sözcük gibi kullanmak Edîb Efendi'nin şiirinde çok sık karşılaşılan bir durumdur:

Ḫallāḳı ḳoyup sifle perestişle bu ḫalḳıñ
Āyā ne bulur *būs-ı ayaġ u eteg*inde (G. 1641/4)

Seḥergāh-ı 'adūyu pür-sevād-ı dūd-ı bārūt et
Siyāh olsun ḳo cünd-i düşmeniñ *sīmā-yı her günü* (G. 2114/2)

Şarāb-ı surḫu bezm-i ehl-i 'aşḳıñ *sāġar-ı ḳan*dır
Tereddüdsüzce andan var derūn-ı teşneyi ḳandır (G. 531/2)

Raġbetle kef-i ṣafḥa-i tenzīli öper yoḳ
Merġūb-ı şifāh-ı cühelā *būs-ı etek*dir

Hep taṣfiye-i ḫāk-i der-i şāh u emīre
Ḫalḳıñ müje-i çeşmi *nümūdār-ı elek*dir (G. 177/3-4)

Halepli Edîb'in diliyle ilgili söylediklerimizi özetleyecek olursak, onun şiirinde yabancı sözcüklerin çok fazla kullanıldığını, hatta bunların bir kısmının Divan şiiri geleneği içinde pek karşılaşılmayan türden olduğunu; Türkçe sözcüklerin de özellikle kafiye ve redîflerde çok fazla kullanıldığını, bunların arasında ağız ve konuşma dili özelliği gösteren sözcüklerin de bulunduğunu; Farsça tamlamalara çok fazla yer verildiğini, bu tamlamaların birçok yerde zincirleme tamlama özelliği gösterdiğini ve Türkçe sözcüklerin Arapça ve Farsça sözcükler gibi Farsça tamlama içinde sık sık kullanıldığını söyleyebiliriz.

Halepli Edîb Dîvânı en hacimli Divanlardan biridir. Özellikle gazel ve rubâîlerinin çokluğu bakımından Edîb Efendi, bu nazım şekilleriyle en fazla şiir söyleyen şairler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Şairin toplam 2197 gazeli

vardır. En fazla gazel söyleyen Divan şairleri arasında bu sayıyla Edîb Efendi üçüncü sıraya yerleşmektedir. Bilindiği üzere 7777 gazeliyle Edirneli Nazmî ilk sırada, Muhibbî ise 2799 gazeliyle ikinci sırada yer almaktadır.

Edîb Efendi Arap alfabesindeki her harfte gazel yazmıştır. Divanın ana gövdesini bu gazeller oluşturmaktadır. Gazellerde şairin en fazla tercih ettiği beyit sayısı 5'tir. 2197 gazelin 1880'i 5'er beyitlidir. Farsça gazel sayısı 17, Arapça gazel sayısı ise 4'tür. 45 gazel de mülemma özelliği göstermektedir.

En fazla kullanılan ikinci nazım şekli rubâîdir. Edîb Efendi'nin 627 rubâîsi vardır. Bunların içinde Arapça veya Farsça yazılmış rubâî sayısı 36'dır. 5 de mülemma rubâî vardır. 627 rubâîsiyle Halepli Edîb Efendi, 615 rubâî sahibi Azmî-zâde Hâletî'den daha fazla rubâî yazan Divan şairi konumuna oturmaktadır.

Divandaki musammat sayısının fazlalığı da dikkat çekmektedir. Şairin 47 tahmis ve 12 müseddesi vardır. Tahmislerin sadece 5'inde başka şairlerin gazelleri tahmis edilmiştir. 42 tahmiste ise şair bizzat kendi gazellerine tahmis yazmıştır. Tahmis edilen gazellerin 34'ü Divanda yer alan gazellerdir. Tahmis edilen kısımları Divanda yer almayan şiirlerin ise doğrudan muhammes olarak yazılıp yazılmadığı konusunda herhangi bir şey söyleyemiyoruz. 12 müseddesin 1'i eksiktir. Diğer müseddeslerin hepsi müseddes-i mütekerrirdir. Bunların da 3'ünde Bâkî'nin beyit veya mısraları tazmin edilmiştir. Diğerlerindeki mütekerrir kısımlar hakkında şimdilik herhangi bir şey söyleyemiyoruz.

16 kaside, 59 nazm, 243 kıt'a ve 158 müfret ise diğer nazım şekillerini oluşturmaktadır (bk. İnceleme'mizin Nazım Şekilleri bölümü).

Nazım türü olarak da Halepli Edîb Dîvânı'nda 10 tarih, 15 lügaz ve 37 muamma yer almaktadır (bk. İnceleme'mizin Nazım Türleri bölümü).

Görüldüğü gibi Edîb Efendi'nin en fazla rağbet gösterdiği nazım şekilleri gazel, rubâî, kıt'a ve tahmislerdir. Rubâî ve kıt'aların çok olmasında şairin şiirde hikemî konulara, sosyal eleştiriye ve çeşitli kesimlere yönelik eleştirilere çok fazla yer vermesinin etkili olduğunu düşünüyoruz. Edîb Efendi'nin kasidelerinin fazla

olmaması, var olanlarda da methiye ve diğer kaside bölümlerinin bulunmaması da dikkat çeken diğer bir husustur. Kasidelerde genellikle hikemî konular işlenmektedir. Dolayısıyla şairin herhangi bir kimseye sunulmak üzere yazılmış herhangi bir kasidesi yoktur. Edîb Efendi'nin gazellerinin çok olmasına karşın, klâsik kaside formatında kasidesinin hiç bulunmamasında, onun kaside ve gazele bakışının etkili olduğunu düşünüyoruz:

> Ḥaşr eyledim sitāyişi ben meh-liḳālara
> ʿĀr eylemem beyāża çıḳarsam ḳaṣīdemi (G. 1954/2)
>
> Yoḳdur vesīle-cūy-ı ʿaṭāya ġazelde sūd
> Erbāb-ı ṭabʿa ālet-i cerdir ḳaṣīdeler (G. 253/4)

Yukarıdaki ilk beyitte şair, övgüyü ay yüzlülere hasrettiğini ve kasideyi boş bırakmaktan dolayı utanmadığını söylemektedir. İkinci beyitte ise bağış ve ihsan peşinde olanlara gazelin herhangi bir yararı bulunmadığı, şairler için kasidelerin bir kazanç ve menfaat sağlama aracı olduğu tespiti yapılmaktadır. Edîb Efendi'nin daha çok hikemî konular anlatan, sosyal tenkide çokça yer veren ve yöneticilerin de aralarında yer aldığı değişik makam ve mansıp sahiplerine sert eleştiriler yönelten bir şair olduğu dikkate alındığında, kaside yazmanın onun tabiat ve üslûbuna aykırı düştüğü sonucuna varılmaktadır. Şairin yönetici sınıfla yaşadığı derin çelişki ve çatışmayı en bariz şekilde gösteren aşağıdaki beyit bile onun methiye konulu kasideden uzak durmasının arka plânını açıklar niteliktedir:

> Dūnlar ʿāle Edīb infāẕ-ı aḥkām etmede
> Yaʿnī segler oldu şīrāna emīr-i muḥteşem (G. 928/5)

Halepli Edîb Efendi'nin üslûbunda müzikal unsurlar önemli bir yer tutmaktadır. Üslûpla ilgili kitaplarda vezin, kafiye, redif ve cinas gibi unsurlar olarak sıralanan iç ve dış mûsikî unsurları arasında (bk. Şemîssâ 1374a: 153) özellikle kafiye, şairin cinaslı kafiyeler kullanması nedeniyle Halepli Edîb Dîvânı'nda çok öne çıkmaktadır.

2197 gazelden 1815'inin matla beyitleri cinaslı kafiye taşımaktadır. Bu ise, % 82,6 gibi yüksek bir orandır. Söz konusu gazellerin bir kısmında cinaslı kafiyeler,

ikinci, üçüncü ve dördüncü beyitlere kadar sarkabilmekte, bazen de gazelin tamamında cinaslı kafiyeler kullanılmaktadır. Matla beytiyle beraber ikinci beyti de kafiyeli olan gazel sayısı 447'dir. Bu sayı, genel gazel sayısının % 20'sidir. Bu gazellerin sadece 12'sinde ikinci beyitler musarra olmayıp, sadece ikinci mısralarındaki kafiye ile matlalardaki cinaslara bağlanmakta (G. 36/1-2, G. 458/1-2); diğerlerinin tamamında ikinci beyitler de matla beyti gibi hem musarra hem de cinaslıdır. 117 gazelde (% 5) üçüncü beyte, 14 gazelde (% 0,6) ise dördüncü beyte kadar cinaslı kafiyeler kullanılmıştır. Bunlarda da beyitler aynı zamanda musarra beyitlerdir. Bütün beyitleri musarra ve aynı zamanda cinaslı kafiye taşıyan "müselsel" gazel sayısı ise 27'dir (% 1,2). Buna göre musarra beyit sayısı birden fazla olan, yani "zâtü'l-metâli" veya "zü'l-metâli" olarak adlandırılan gazel sayısı 598'dir. Bu ise genel gazel sayısının % 27,2'sini oluşturmaktadır. Rubâî, nazm ve kıt'a gibi nazım şekillerinde de cinaslı kafiye kullanma oranı % 75'in üzerindedir (geniş bilgi için bk. İnceleme'mizin "Kafiye ve Redîf" bölümü).

Cinaslı kafiyelerin bu kadar çok fazla kullanılması şiirdeki mûsikîyi arttırmaktadır. Cinaslı kafiyelerin yanı sıra mısraların iç kısımlarında da çok kere cinaslı sözcüklerin kullanılması ve kafiyeden sonra sık sık redîfe başvurulması da eklenince Edîb Efendi'nin üslûbunda mûsikî belirleyici bir rol üstlenmektedir (bk. İnceleme'mizin Müzikal Unsurlar bölümü).

Gerek yukarıda kısaca verdiğimiz istatistiksel bilgiler gerekse İnceleme'mizin ilgili bölümlerinde daha ayrıntılı olarak ortaya konan veri ve değerlendirmeler, Edîb Efendi'nin üslûbunda müzikal unsurlar arasında özellikle cinasın öne çıktığını göstermektedir. Nitekim şair eserinin "Dîbâce"sinde kendi üslûbundan bahsederken asıl ve tek vurguyu cinasa yapmaktadır (bk. Tenkitli Metin'in Dîbâce bölümü). Aşağıdaki beyitte de "Fikrimin kendini gösterdiği alan cinas olduğundan beri, kalemimin siyah renkli atının tırnağındaki toz, insanlığın tacı oldu" sözleriyle övünürken aynı zamanda kendi üslûbunu da ortaya koymaktadır:

Edībā sāḥa-i meclā-yı fikrim tā cinās oldu
Ġubār-ı sünbük-i şeb-dīz-i ḫāmem tāc-ı nās oldu (G. 1819/5)

Edîb Efendi tarafından bu kadar fazla önemsenen cinas, Tanzimat sonrası Türkçe belâgat çalışmalarının çoğunda genellikle beğenilmeyen ve uğraşılmaya değmeyecek bir sanat olarak görülmektedir (bk. Reşîd 1328: 265; Nâcî 1307: 251; Menemenli-zâde [ty.]: 131). Bu yaklaşımlarda Divan şiirine olumsuz bakış açısının önemli bir payı olduğu inkar edilemez. Yine söz konusu çalışmalarda cinasın şiirin mûsikîsine kattığı değer hiç göz önünde bulundurulmamaktadır. Ünlü ve ünsüz tekrarlarının bile şiir için ne kadar önemli birer ses unsuru olduğu (bk. Kortantamer 1993: 273-336; bk. İnceleme'mizin Cinas bölümünde yer alan "cinas-ı âvâî" başlığı) düşünüldüğünde, adı geçen belâgat çalışmalarında cinas için ortaya konan olumsuz yaklaşımların herhangi bir önemi kalmamaktadır. Genel olarak edebiyatın, özellikle de şiirin ses, söz, dolayısıyla mûsikî ile doğrudan ilişkisini göz ardı edilmemelidir:

> "Edebiyat, iletişimden ziyade heyecan verme ve etkilemenin ön plânda olduğu bir söz sanatıdır. Kendi duygu ve düşüncelerini en iyi bir şekilde aksettirebilecek imajları yakalayan şair; okuyucuların estetik zevkine hitap edebilmek amacıyla ses ve söz tekniklerinden yararlanarak sıradan kelimeleri yeniden canlandırmaya çalışır. Bu ses ve söz düzenlemelerinin bütünü şiirin genel mûsikîsini oluşturur... Cinasların, şiirin anlamının yanında bilhassa ses yapısında önemli bir yeri vardır. Bu sanat, aralarında söyleyiş ve yazış birliği olan kelimelerin bir nükte amacıyla bir araya getirilmesine dayanması sebebiyle, Türk şiirinin en önemli ses araçlarından olan tekrarlar arasında yer alır" (Horata 1998: 65-66).

Türk Halk şiirinde cinas ilgi gören bir sanat olmuştur. Özellikle "kesik mani" olarak adlandırılan maniler cinaslı söylenen manilerdir (bk. Dilçin 1995: 284-286; Dizdaroğlu 1969: 59-61). Kerkük hoyratlarında da en fazla öne çıkan husus hoyratların cinaslı olmasıdır (hoyrat için bk. Dakûkî 1998: 259/260). Divan şiirinde ise özellikle kuruluş dönemleri olan XIII, XIV ve XV. yüzyıllarda şairlerimiz arasında bu sanata büyük bir önem verilmiştir (bk. Dilçin 1986: 102-103). Özellikle tuyuglarda cinasın aranan bir özellik olması, tuyugun Azerî ve Çağatay şairlerince

çok kullanılması ve birçok şiiri cinaslı kafiyelerle başlayan Kadı Burhaneddin ve Nesîmî'nin Âzerî sahasına mensup şairler olması, Azerî Türkleri arasında cinas eğiliminin fazla olduğunu göstermektedir (bk. Horata 1998: 67-68; ayrıca Kadı Burhaneddin için bk. Alpaslan 2000: XXXIII). Yine aynı dönemde bir süre Azerbaycan'da Karakoyunlu İskender b. Kara Yûsuf'un hizmetinde bulunan İranlı şairlerden Kâtibî-i Nîşâbûrî (öl. 838-39/1434-1435)'nin "Deh-bâb-ı Tecnîsât" adlı bütün beyitleri cinaslı kafiyelerden oluşan bir mesnevî yazmış olması da mânidârdır (Safâ 1373: 105; Hanlerî 1348: 129). Bu eser, XVI. yüzyılda Üsküplü Ata tarafından "Tuhfetü'l-Uşşâk" adıyla Türkçeye de kazandırılmıştır (bk. Türkmen 2000). Aynı dönemin şairi olan Germiyanlı Şeyhî'nin de birçok şiirinde cinaslı yapılar görülmektedir (Karadağ 2000: 367-368). XVI. yüzyıl şairlerinden Gedizli Kabulî'nin şiirlerinde de cinas önemli bir yer tutmaktadır (Pala 2000: 195-203). Cinasa ilgi XVI. yüzyıldan itibaren zayıflamıştır. Ancak XVIII. yüzyıldan itibaren cinasın tekrar ilgi görmeye başladığı görülmektedir (Horata 1998: 69). Bu yüzyılda cinasın yeniden ilgi görmeye başladığının en önemli kanıtı Halepli Edîb Efendi'dir. Onun şiirinde cinas herhangi bir edebî sanat olarak değil, şairin üslûbunu birinci dereceden belirleyen bir unsur olarak yer alır.

Sadeddin Nüzhet'in *Türk Şairleri*'nde Edîb Efendi hakkında kullandığı "soğuk bir takım cinaslar yapmak merakında olan..." nitelemesinde de cinasın bu ses ve mûsikî boyutunu göz ardı etme yanlışı vardır (Ergun 1946: 79). Bu yargı için delil olarak şairin,

> Bu kār-ı aʿcebi ẓannımda ancaḳ bendeñiz yapdım
> Ki reşḥ-i mīġ-i çeşm-i ḫūn-feşānı ben deñiz yapdım (G. 493/1)

beytinin kullanılmış olması da ayrı bir insafsızlıktır. Çünkü bu beyitte kullanılan cinas hem tam cinastır hem de beytin anlamını sıkıntıya sokmayan, hemen herkesin kolaylıkla anlayabileceği sadelikte ve insanın zihnini yormayan bir cinastır.

Halepli Edîb Efendi, şiirin mûsikîsini oluşturan unsurlardan vezin konusunda başarılı bir şairdir. Onun vezinle ilgili tekniklere hâkim olduğu ve bu teknikleri başarılı bir şekilde uyguladığı görülmektedir. Hemen her şairde görülebilen ve belâgat kitaplarının müsamaha ile karşıladığı bazı Türkçe bağlaç ve

eklerdeki imaleler ile Farsça izafet harfinin ve izafet harfinden önce geldiği durumlarda "yâ-yı nisbet"in yerine göre kapalı yerine göre açık hece olarak okunması dışında, sadece cinaslı kafiyelerde Türkçe sözcüklerin bazen imaleli okunması eleştiri konusu yapılabilir. Çok fazla bir yekûn tutmayan bu tür imaleler de şairin vezne hâkim olmamasından kaynaklanmamaktadır. Çünkü şair bu imaleleri bazen vurguya denk getirmekte, çoğu zaman da cinas gereği Türkçe sözcükleri uzun ünlü taşıyan yabancı sözcüklere benzeterek cinasın gücünü arttırmaya çalışmaktadır. Sadece üç örnekte tespit edilebilen kimi istisnaî vezin bozuklukları da bu kadar hacimli bir Divan için normal sayılmalıdır (bk. İnceleme'mizin Vezin bölümü).

Halepli Edîb Dîvânı'nda muhtevayı oluşturan unsurlar arasında hikemî konular ve sosyal eleştiriler ve değişik makam ve mansıp sahiplerine yöneltilen eleştiriler çok fazla öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra aşk ve rintlik çerçevesinde değerlendirilebilecek duygu ve düşünceler de Edîb Efendi'nin şiirinde önemli bir yer tutmaktadır. Gazel, rubâî, nazm ve kıt'a nazım şekillerinde hikmet, sosyal eleştiri ve çeşitli kesimlere yöneltilen eleştiriler % 50'nin üzerinde bir orandadır. Geriye kalan kısmı da rintlik, aşk ve cinsellik oluşturmaktadır. Musammatlarda, özellikle de tahmislerde ise aşk ve rintlik konuları öne çıkmaktadır. Bunda tahmis edilen gazellerin konusu belirleyici olmaktadır. Edîb Efendi'nin şiirlerinde cinsellik daha çok rint-zahit çatışması bağlamında gündeme gelmektedir. Fakat bazen bu, toplumdaki ahlâkî çöküntü, belli kesimlerde zina ve oğlancılığın yaygınlaşması gibi konularda şairin yaptığı tespit ve eleştiriler şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

Gerek rint-zahit çatışması bağlamında zahit ve onunla aynı kategori içinde yer alan tiplere saldırırken, gerekse toplumda zina ve oğlancılık olarak tezahür eden ahlâkî çöküntü ile ilgili tespit ve eleştirilerde bulunurken şairin kullandığı dil çok seviyesiz ve genel ahlâk anlayışıyla kesinlikle ters düşen bir dildir. Şairin böyle bir dil kullanmasında cinasın yanı sıra, kanaatimizce yeni mazmun bulma, yeni bir benzetme ilişkisi yakalama arzusu da büyük rol oynamaktadır. Çünkü bu alan özellikle Divan şiiri sahasında çok fazla girilmeyen, girildiğinde de mümkün mertebe seviyeli ve daha çok mecaz ve istiarelerle örtülü dil kullanılan bir alandır. Fakat Edîb Efendi, "argo" olarak değerlendirilebilecek ve sıradan insanların bile çoğu zaman

sakınma gereği duyacağı seviyede müstehcen bir dil kullanma konusunda Enderunlu Fazıl ve Sürûrî ile aynı yoldadır (adı geçen şairler için bk. Gölpınarlı 1955: 16; Horata 2002: 141). Adı geçen şairler de müstehcen dilleriyle dikkat çekmiş ve bu özellikleriyle eleştirilmişlerdir (Horata 2004: 461-462).

Halepli Edîb'in eserinde isimlerini zikrettiği birkaç İranlı şair arasında XIV. yüzyıl şairlerinden Ubeyd-i Zâkânî (öl. 771-772/1370-1371)'in bulunması, şairin söz konusu fazla müstehcen dilinde adı geçen şairin etkisini gündeme getirmektedir. Ubeyd-i Zâkânî, Fars şiir ve nesrinde özellikle sosyal eleştirileriyle ve eleştirilerinde kullandığı müstehcen üslûbuyla öne çıkmış bir şahsiyettir (Çiftçi 2002: 300-305; adı geçen şair üzerine bir de doktora tezi yapılmıştır, bk. Çiftçi 1996).

Halepli Edîb Efendi'nin şiirini içerik bakımından incelendiğimizde iki ayrı damarla karşılaşıyoruz. Bu damarlardan biri önceki yüzyıllarda Necâtî Bey, Bâkî ve Şeyhülislâm Yahyâ gibi şahsiyetler tarafından sürdürülen aşk ve rintlik gibi daha çok duygu ve hayâle dayalı temalar taşıyan damardır. Diğer damar ise XVII. yüzyılın ikinci yarısında bizde Nâbî ile başlayan şiirde hikmet, sosyal eleştiri ve nasihat gibi konulara yer veren damardır (hikemî tarz için bk. Mengi 1991; Yorulmaz 1996; Levend 1943: 245). Bilindiği üzere bizde Nâbî ile başlayan bu ikinci damar XVIII. yüzyılda iyice artmış ve gerek sosyal gerekse siyasal hayatta görülmeye başlanan çözülmenin de etkisiyle "eleştiri" şiirin önemli bir konusu hâline gelmiştir (bk. Horata 2004: 466). Musammatlarda bir yandan Nâbî ve Haşmet'in diğer yandan da Hâfız-ı Şîrâzî ve Bâkî'nin şiirlerinin tahmis veya tazmin edilmesi, Edîb Efendi'nin her iki tarza da sıcak baktığını göstermektedir. Molla Câmî'nin methedildiği bir rubâîyi de bu ikinci grupta ele alabiliriz (R. 330). Ama bu iki damardan hikemî damar Edîb Efendi'nin şiirinde daha baskın bir konumdadır. Şair de birçok yerde şiiriyle hikmet arasında doğrudan bağlantı kurmaktadır:

Ben sarāy-ı ḥikmetiñ bir kār-dān bennāsıyım
Ṣanma üslūb-ı binā-yı ḥikmeti ben nāsīyim (G. 941/1)

Aşağıdaki beyitte ise Edîb Efendi, aşk divanını dirayete, yani düşünceye hasrettiğini, dolayısıyla Sâ'ib, Örfî ve Şevket'in şiirine ihtiyaç kalmadığını

söyleyerek, kendi tabiriyle şiirinin "hikmet-meâl" (G. 880/2) bir şiir olduğunu ortaya koymaktadır:

Dīvān-ı ʿaşḳı ben ki ḳapaldım dirāyete
Ḥācet ne naẓm-ı Ṣāʾib ü ʿÖrfī vü Şevkete (Th. 12/4)

Edîb Efendi'nin üslûbu ile ilgili olarak mutlaka söylenmesi gereken özelliklerden biri de şairin aynı beyitte "eşanlamlı" sözcükler kullanmaya olan aşırı düşkünlüğüdür. Edîb Efendi'nin üslûbunda önemli bir rol oynayan cinas sanatının özelliği "eşseslilik" iken, sözünü ettiğimiz uygulamada cinasın aksine "eşanlamlılık" belirleyici olmaktadır. Burada yapılan, cinasta yapılan işin tam tersini yapmaktır. Klâsik belâgat kitaplarında hangi sanata girdiğini tespit edemediğimiz bu uygulamanın, cinas konusunda yoğunlaşan şairin cinasla karşıt bir benzerliği bulunan bir sanat geliştirme gibi muhtemel bir düşüncesinin ürünü olduğunu düşünüyoruz. Tespit edebildiğimiz örneklerin çok büyük bir yekûn tutması, bunların tesadüf eseri olmadığını ve şairin bilinçli tercihinin bir ürünü olduğunu göstermektedir. Çok sayıdaki örnekten sadece birkaçı şöyledir:

Ẓulmü *zenbūr* olup sīne-i her sālārı
İrtikām üzre olur ṣoḳmağa her sāl *arı* (G. 2170/1)

Dest-i nigāha ʿārıżı bir gül degirmedi
Gülşende ḫārı yoḳ *el*e bir gül de girmedi (G. 2162/1)

Ferş-i *ḥaṣīr*-i sumʿayı ḳoymaz hevālana
Pūsīde etdi şeyḫ-i gedā *būriyā*sını (G. 2179/3)

Türāb-ı dergehiñden ġayrı *ḫāk*i iftirāş etmez
Firāşa nisbet etmek ʿāşıḳı bir iftirā'şidir (G. 563/4)

Mīḫ-i cidāle *eyleme āvīze gūş*uñu
Aṣma ḳulaḳ nizāʿı tükenmez dürūsuna (Kt. 81/2)

Keyd-i *zen*den levme ben şāyeste görmem ḳorḳarı
K'ādemi Yūsuf gibi sicn-i belāya ḳor *ḳarı* (G. 2175/1)

Mirʾāt-ı kevni çeşmiñe pūşīde eylediñ
Bir bundan özge *āyine*-i ʿibretiñ mi var (G. 164/8)

2.3.1. SEBK-İ HİNDÎ ÖZELLİKLERİ

Edîb Efendi'nin şiirinde Sebk-i Hindî'ye ait özellikler çok bariz ve yoğun bir şekilde görülmektedir. Hatta şairin üslûbunu asıl belirleyen özelliklerin de bu özellikler olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Sebk-i Hindî, XVII. yüzyıl başlarından XVIII. yüzyıl ortalarına kadar 150 yıl boyunca Fars edebiyatında (Şemîssâ 1376: 284; DEF 1376: 2/468), yine yaklaşık olarak aynı dönemlerde Nef'î ile başlayarak Türk edebiyatında etkili olmuş bir üslûptur (Ocak 1991: 18; Horata 2004: 458). Sebk-i Hindî terimi, bu dönemde İran, Hindistan ve Anadolu'yu içine alan geniş coğrafyada Farsça şiir söyleyen şairlerin şiirlerinde görülen özelliklerin bütününü ifade etmek için kullanılmaktadır (Mîr Sâdıkî 1376: 130).

İran'da Şiiliğin resmî mezhep hâline gelmesiyle beraber mezhebî konuları işleyen şiirler dışında kalan şiire ilgi azalmış ve bu durum şairlerin kaside ve methiyeye değer veren saray kültürünün hâkim olduğu Hindistan ve Osmanlı'ya yönelmelerine yol açmıştır. Yine aynı gelişmelerin bir neticesi olarak, geçimlerini farklı mesleklerle sağlayan şairler ortaya çıkmaya başlamış ve bu şairler kendi sosyal ve kültürel çevrelerine ait pek çok unsuru şiire taşımışlardır. Isfahan gibi bazı şehirlerde yaşanan köyden kente göçün yol açtığı ekonomik gelişmelerin yeni bir burjuva sınıfını ortaya çıkarması ve bu yeni sınıfın saraydakinden farklı ve âmiyâne, yani kendilerinin kolaylıkla anlayabilecekleri bir edebiyat ve sanata ihtiyaç duyması şairlik anlayışında da önemli değişikliklere neden oldu. Bu yeni anlayışta ilmî derinlik, ahlâkî seviye, Arap ve Fars edebiyatlarına vâkıf olmak gibi özel şartlar bulunmuyordu. Neticede hem şiirin mekanı, hem şairlerin uğraş alanları, hem de şairlik anlayışı büyük bir değişime uğradı (Şemîssâ 1376: 284-286; DEF 1376: 2/468).

Bu üslûbun özelliklerinden birçoğunun kökleri daha önce yaşamış olan Baba Figânî-i Şîrâzî (öl. 925/1519), Hilâlî-i Çağatayî (öl. 936/1530), Ehlî-i Şîrâzî (öl. 942/1535-1536) ve Vahşî-i Bâfkî (öl. 991/1591) gibi 16. yüzyıl şairlerinin şiirlerinde görülmektedir. Adı geçen şairlerin de içinde yer aldığı Mekteb-i Vukû, Sebk-i Irakî

şairlerinin taklit edilmesine karşı tepki olarak ortaya çıktı (Mîr Sâdıkî 1376: 130). Çünkü bu dönemde şairler tekrar ve taklit içine düşmüştü. Hâfız ve Sa'dî gibi şairler taklit edilerek gazel, Enverî ve Zahîr-i Fâryâbî şairler taklit edilerek kaside yazılıyordu (Ferîver 1341: 309). Söz konusu taklit ve tekrardan kaçış, şairleri zamanla yeni mazmunlar bulmaya ve yaratmaya sürükledi. Bu yeni mazmunlar veya şairlerin "ma'nâ-yı bîgâne" olarak isimlendirdikleri şeyler, hayâl tasvirlerinden yararlanma ve meramını sözün en kısa ve en özlü biçimiyle anlatmaya düşkünlükle beraber Sebk-i Hindî'nin en temel özelliklerine zemin hazırladı. Böylece Sebk-i Hindî şiiri, yeni mazmunlara sahip olmak, hayâl tasvirlerinden yararlanmak ve anlatımda icaz özellikleriyle belirginleşti (Mîr Sâdıkî 1376: 130).

Mekteb-i Vukû'un Irak üslûbuna bir tepki olarak yöneldiği yeni arayışlara bir de şiirin mekanında yaşanan değişmeler eklenince, hem şiirin kelime kadrosunda hem de şiirin üslûbunda ciddi bir değişim ve dönüşüm meydana geldi. Bu değişiklik, daha sonraları "Sebk-i Hindî" adıyla anılacak olan ve Divan şiirini de derinden etkileyecek yeni bir üslûbu ortaya çıkardı (Sebk-i Hindî için bk. Ocak 1991: 25-26, 2002: 66-67; Ünver 2002: 230-231; Çavuşoğlu 1986: 15; İpekten 1997: 62-68).

Sebk-i Hindî şairlerinin dili genelde âmiyâne ve konuşma dilidir. Bunda şiirin saraydan uzaklaşması, anadil olarak Farsça konuşulmayan yerlerde şiir söylenmesi, farklı toplumsal kesim ve mesleklere mensup şairlerin ortaya çıkması ve bu şairlerin birçoğunun yazı dilini bilmemesi, bilenlerin de yazı diline pek ilgi göstermemesi etkili olmuştur. Farklı sosyal sınıflardan insanların şiirle ilgilenmeye başlaması, doğal olarak onların zevklerinin ve kullandıkları dilin şiire girmesine yol açtı. Neticede şiir dilinde önemli bir değişim ve dönüşüm yaşandı, edebî dil yerini âmiyâne ve konuşma diline bıraktı (DEF 1376: 2/468-469; Şemîssâ 1376: 296-297; Ferîver 1341: 311; Zerrînkûb 1363: 138). Hatta Mîr Abdü'l-Âl Necât-ı Isfahânî (öl. 1714) gibi şiir dilini eleştiri alacak kadar bayağılaştıran şairler bile ortaya çıktı (Rypka 1370: 428-429). Fakat bu yargıyı çok genellememek lâzım. Çünkü Sebk-i Hindî şiirinin hem coğrafyası hem de şair kadrosu çok geniştir. Özellikle üslûbun son temsilcileri arasında mazmunların yanı sıra dil de gittikçe ağırlaşmakta ve anlaşılması çok zor olan bir hüviyet almaktadır. Daha sonraki dönemlerde bu üslûba

karşı çıkan ve eski üslûplara yeniden dönme düşüncesini savunan "Bâz-geşt-i Edebî" hareketi, Sebk-i Hindî'nin bu son dönem özelliklerine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır (adı geçen hareket için bk. Mîr Sâdıkî 1376: 30-31; DEF 1376: 2/469-473).

Sebk-i Hindî şiirinde kullanılan dille ilgili söylenen şeyler elbette ki Farsça şiir yazan şairler için geçerlidir. Ancak aynı üslûbun etkisi altında olan Halepli Edîb Efendi'de de bazen konuşma dili özellikleri ve hatta cinsellikle ilgili şiirlerde âmiyâne ve argo bir dil kullandığı görülmektedir. Fakat onun dili genel olarak hem çok ağır hem de kitâbî bir dildir.

Sebk-i Hindî şiiri iki ayrı kola ayrılmaktadır. Bu kollardan biri özellikle Mîrzâ Abdulkâdir Bîdil-i Dihlevî (öl. 1133/1723)'in şiirinde somutlaşmaktadır. Bu gruba giren şiirde Hint üslûbunun bütün özellikleri ifrat düzeyinde ve abartılı bir şekilde kendini göstermektedir. Bunu diğerinden ayıran özellikler ise, "paradoksal tasvirler" ve "hiss-âmîzî" olarak adlandırılan "duyu karışıklığı"dır. Sebk-i Hindî'nin diğer kolu ise özellikle Muhammed Alî Sâ'ib-i Tebrîzî (öl. 1088/1679-1680)'nin şiirinde somutlaşmaktadır. Bu kolun ise özellikleri sade ve açık bir dil kullanma, "temsîl" getirme (örnekleme) ve "üslûb-ı muâdele" olarak adlandırılan mısralar arasındaki eşitliği sağlamadır (Mîr Sâdıkî 1376: 131). Ancak İranlı bilim adamı ve araştırmacı M. Rızâ Şefî'î-i Kedkenî, Bîdil'in üslûbu üzerine yaptığı bir çalışmada "temsîl" ve "üslûb-ı muâdele"nin sadece Sâib'in şiirinde değil, Bîdil'in şiirinde de bulunan özellikler olduğunu ortaya koymuştur (bk. Kedkenî 1368: 73-80). Yine aynı çalışmada "duyu karışıklığı"nın Sebk-i Hindî'nin her iki kolunda da görüldüğü ifade edilmektedir (bk. Kedkenî 1368: 41-42). Buna göre söz konusu özellikler aslında her iki kolda da ortak olmakla birlikte, sadece bazı özellikler bir kolda az bulunurken diğer kolda çok yoğun bir şekilde yer almaktadır. Bîdil-i Dihlevî tarafından temsil edilen Sebk-i Hindî kolunu diğerinden ayıran bir özellik de bu grupta yer alan şairlerin hayâle olan aşırı düşkünlükleridir (Şemîssâ 1376: 293).

Halepli Edîb Efendi'nin şiirinde yukarda bahsedilen Sebk-i Hindî'nin her iki koluna ait özellikler de mevcuttur. "Paradoksal tasvir" (paradoxical image) terimini ilk defa kendisinin kullandığını söyleyen İranlı bilim adamı ve araştırmacı M. Rızâ Şefî'î-i Kedkenî onu şöyle tarif etmektedir: "Kendisini meydana getiren iki

boyutunun anlam bakımından birbirine karşıt olduğu *saltanat-ı fakr* gibi tasvirlere paradoksal tasvir denir" (bk. Kedkenî 1368: 54). Paradoksal tasvirler için Halepli Edîb Dîvânı'ndan şu örnekleri verebiliriz:

Bir hem-zede-i ġā'ile-i *sūr-ı keder*dir
Dünyāda o kim *mātem-i şādī*den uṣanmaz (G. 678/4)

Riyāż-ı kevni ḫālī ṣandı *ẓıll-i rūşenāyī*den
Edībāsā cihānda görmeyen bir *rūşenā sāye* (G. 1535/5)

Yukarıdaki beyitlerde geçen "sūr-ı keder", "mātem-i şādī", "ẓıll-i rūşenāyī" ve "rūşenā sāye" tamlamalarında paradoksal tasvirler yapılmaktadır. Çünkü tamlamalarda kullanılan sözcükler taban tabana zıt kavramları ifade etmektedir. Gölge (zıll, sâye) ile aydınlık (rûşenâ, ruşenâyî) aralarında tezat ve karşıtlık bulunan kavramlar, sevinç (sûr) ile keder ve mâtem ile mutluluk (şâdî) ise yine tezat ve karşıtlık özelliği taşıyan duygulardır. Aşağıdaki beyitte geçen "āteşdān-ı āb-efşān" tamlamasında ise çok daha başarılı paradoksal bir tasvir yapılmaktadır:

Göñül çün oldu ġarḳ-ı tāb-ı ruḫsār-ı ʿaraḳ-rīziñ
Düşüp ḳalsa o *āteşdān-ı āb-efşān*a olmaz mı (G. 2065/3)

Görüldüğü gibi şair, aralarında tezat ve karşıtlık ilişkisi bulunan farklı kavramları ifade eden iki ayrı kelimeyi aynı tamlamada bir araya getirerek yeni fakat çelişkili bir kavrama ulaşmaktadır. Bu tür paradoksal tasvirler XVIII. yüzyılda Şeyh Gâlib'in şiirinde de görülmektedir (Gürer 2000: 99-108). Fakat şu kadarını söyleyelim ki Şeyh Gâlib'in şiirlerinden tespit edebildiğimiz birkaç örnek, onun bu konuda çok daha başarılı olduğunu göstermiştir.

"Hiss-âmîzî" (synaesthesia) ise, "İki farklı duyu ile ilgili iki ayrı sözcüğün (aynı tamlamada) arka arkaya gelmesi" (bk. Şemîssâ 1374a: 297), "İki duyunun birbirine karışmasını veya birbirinin yerini almasını anlatan ifadeler" (bk. Kedkenî 1368: 41) şeklinde tarif edilmektedir. Söz konusu terimi "duyu karışıklığı" olarak Türkçeleştirebiliriz. Fakat burada "duyu karışıklığı" ile "duygu karışıklığı"nın birbirine karışmamasına dikkat etmek lâzım. Çünkü duygu karışıklığı daha çok paradoksal tasvirler içinde değerlendirilebilecek bir özellik göstermektedir. Duyu karışıklığı ise, bizzat duyu organlarıyla ilgili bir olaydır.

Būy-āver-i peyām-ı gül olsun ṣabā bize
Uymaz *meşām-ı sem*ʿime her *nekhet-i ḫaber* (G. 387/7)

Yukarıdaki örnekte şair, "Saba bize gülün mesajının koku getireni olsun. Her haber kokusu kulağımın burnuna uymaz" demektedir. Haber işitme duyusuyla, koku ise koku alma duyusuyla ilgili olgulardır. Fakat şair bunları aynı kavramda birleştirmekte ve "haberin kokusu" gibi alışılmadık ve duyu karışıklığı özelliği taşıyan yeni bir kavrama ulaşmaktadır. Haber ve koku aynı kavramda bir araya gelince, bunun karşısında da hem işitme hem de koku alma duyu organları bir araya gelmekte ve "kulak burnu" gibi yeni bir duyu organı devreye girmektedir. "Haber" ile "sem", "nekhet" ile de "meşâm" arasında paralellik vardır.

*Destār-ı gende-dühn-i siyeh-gūn*u zāhidiñ
Çeşm-i meşām-ı rinde ʿaceb *yağlı ḳara*dır (G. 517/3)

Bu beyitte ise, "Zahidin kara görünümlü kokuşmuş yağlı sarığı, rindin burun gözüne acayip (derecede) yağlı karadır" denilmektedir. Burada da sarık üzerinde bir araya getirilen "kara görünümlülük" görme duyusu, "kokuşmuş yağlılık" ise koklama duyusu ile ilgili özelliklerdir. Şair bu özellikleri mısrada "yağlı kara" gibi hem koku alma hem de görme duyusuyla ilgili unsurlar taşıyan ve duyu karışıklığı özelliği gösteren başka bir ifadeyle tekrar etmektedir. İki farklı duyuyu ilgilendiren söz konusu kavramlar karşısında şair "burun kulağı" gibi yeni bir duyu organını devreye sokmaktadır. "Yağlı" ve "gende-dühn" ile "meşâm" arasında paralellik vardır. Aynı şekilde "kara" ve "siyeh-gûn" ile "çeşm" arasında da paralellik mevcuttur.

Aşağıdaki örneklerde de aynı özellikler vardır:

*Dehān-ı gūş*una bir kerre *şekker-rīz-i pend* olduḳ
Semāʿ-ı şeyḫi gūyā ẓarf-ı *zehr-āb-ı şütūm* etdik (G. 867/3)

Ker etdi gūş-ı gülü *ṣīt-i behcet-i rūy*u
Dehān-ı ġonçeyi lāl etdi ṣūret-i deheni (G. 2009/3)

Peyām-ı būy-ı zülfüñ hep *meşām-ı gūş*-ı ʿālemde
Nevīd-i mihr-i rūyuñ *çeşm-i sem*ʿ-i şād u ḫurremde
Sezādır ben daḫi nāzişger olsam mesned-i ġamda
Ḫayāliñ cāy-gīr olduḳça ḳaʿr-ı çāh-ı dīdemde
Çıḳar bir ʿaks-i Yūsuf dīdeden her reşḥa-i nemde (Th. 16/1)

Yukarıda aktardığımız tanımla beraber verilen "kıyâfe-i bâ-nemek", yar tuzlu elbise ve "suhan-ı şîrîn", yani tatlı söz örnekleri ve getirilen açıklamala konuyu açıklayıcı niteliktedir:

> "Dikkat edilirse ilk örnekte görme duyusuyla ilgili olan bir iş tat alma duyusuna atfedilmiştir: tuzlu elbise. İkinci örnekte ise işitme duyusunun alanına giren bir şey tat alma duyusunun sahasına girmiştir: tatlı söz. Biz kendi günlük konuşmalarımızda bu tür ifadeleri çok kullanırız. Alışkanlık ve sürekli tekrar edilme yoluyla dile girdikleri için hiç kimse onlara karşı çıkmaya kalkışmıyor ve 'İnsanların kıyafetleri gözle görülen şeylerdir ve biz acaba tuzlu mu değil mi diye onların tadına bakmamışız' demiyor ve kimse 'Tatlı mı veya başka bir tatta mı olduğunu görmek için onun sözlerini dilinizin altına alın' demeyecektir" (Kedkenî 1368: 41).

Kedkenî'nin verdiği bu örnekler Farsça günlük konuşma dilinde kullanıla ifadelerdir. Türkçemizde de tatlı söz, ekşi suratlı ve benzeri örnekler günlük konuşm dilinde yer alan ifadelerdir. Aynı araştırmacının da vurguladığı gibi bunlar çok fazl kullanıldığı için bize garip gelmemektedir. Bîdil'den verilen örneklerden bazısı is şöyledir:

که در گوشم ز بوی گل صدای تیر می آید (Kedkenî 1368: 43)

(Çev.: Çünkü kulağıma gülün kokusundan ok sesi geliyor).

شکست رنگ من چون خنده‌ء مینا صدا دارد (Kedkenî 1368: 43)

(Çev.: Rengimin kırılması kadehin gülüşü gibi seslidir).

Duyu karışıklığı özelliği taşıyan ifadeler Halepli Edîb Dîvânı'nda da önem bir yer tutmaktadır. Fakat Edîb Efendi'nin bu tür ifadeleri kullandığı yerlerde ayrıc iki duyu organını da aynı tamlamada bir araya getirdiğini belirtmekte yarar var. Yar iki ayrı duyuyu ilgilendiren sözcükler aynı kavram üzerinde birleşince, şair bunlar paralel olan duyu organlarını da aynı tamlamada bir araya getirmektedir:

Örnekler daha da çoğaltılabilir. Duyu karışıklığı özelliği taşıyan bu tür ifadeler Halepli Edîb'in şiirinde çok sık görülen ifadelerdir. Dikkat edilirse şair duyu karışıklığıyla ilgili örneklerde çoğunlukla iki duyu organını da aynı tamlamada bir araya getirerek yeni bir kavrama ulaşmaktadır: meşâm-ı gûş gibi. İki duyuyu aynı kavramda birleştirmek şeklinde ortaya çıkan duyu karışıklığı hakkında bilgi ve örnekler üslûpla ilgili Farsça kaynaklarda yer aldığı hâlde, Edîb Efendi'nin yaptığı gibi iki duyu organını aynı tamlamada bir araya getirerek yeni kavrama ulaşmaya dair herhangi bir bilgi ve örneğe rastlanamadı. Bîdil üzerine yapılan üslûp çalışması ile Sâ'ib'in şiirlerinin sözlüğü incelenmiş ve bu tür tamlamalarla karşılaşılmamıştır (Kedkenî 1368; Me'ânî 1364). Ayrıca Şevket, Örfî, Nâ'ilî-i Kadîm, Fehîm-i Kadîm, Neşâtî ve Şeyh Galip Divanlarında da bu tür tamlamalar görülmemektedir. Sadece Arpaemini-zâde Sâmi Dîvânı'nda iki duyu organını aynı tamlamada bir araya getirip yeni bir kavrama ulaşan örnekler ve "duyu karışıklığı" özelliği gösteren ifadeler görülmektedir (bk. Kutlar 1996: 796, 829).

Daha önce ifade edildiği üzere Sebk-i Hindî için belirleyici özelliklerden biri de üslûp konusundaki çalışmalarıyla tanınan İranlı bilim adamı ve araştırmacıların "üslûb-ı muâdele" dedikleri beytin yapısıyla ilgili bir özelliktir. Sîrûs-ı Şemîssâ, Sebk-i Hindî'nin nazım şeklinin gazel değil, "tek beyit" olduğunu; bu tek beyitlerin kafiye ve redîf bağıyla birbirine bağlanarak gazeli oluşturduğunu söyler (Şemîssâ 1376: 287). Söz konusu "tek beyit"in de özel bir yapısı vardır. Sebk-i Hindî şiirindeki bu tek beytin yapısını anlatmak için kullanılan "üslûb-ı muâdele" terimi, beyti oluşturan mısralardan her birinin bağımsız bir gramer yapısına sahip olmasını ifade etmektedir. Buna göre mısralar arasında gramer bakımından, hatta anlam bakımından bile herhangi bir bağ bulunmamakta ve mısra içerisinde anlam tamamlanmaktadır (bk. Kedkenî 1368: 63). Hatta bu yüzden Sebk-i Hindî'de en önemli konunun beyit değil, mısra olduğu dahi söylenmektedir (Şemîssâ 1376: 288).

Söz konusu tek beytin yapısı şöyledir: Bir mısrada düşünülen konu dile getirilmekte, diğer mısrada ise temsîl kullanılarak veya leff ü neşr-i mütenâzir ilişkisiyle veyahut teşbîh-i mürekkeple önceki mısrada dile getirilen konunun anlaşılması sağlanmaktadır. Şairin bütün hüneri bu ikinci mısrada kendini

göstermektedir. İki mısra arasındaki ilişki ne kadar sanatlı ve ne kadar belirgin olursa beyit o kadar çok güzel olur. İlk mısraa "pîş-mısra" veya "mısra-ı ma'kûl", diğer mısraa ise sadece "mısra" veya "mısra-ı mahsûs" adı verilmektedir. Mısra-ı mahsûs eğer çok başarılı ve parlak ise "mısra-ı berceste" adını almaktadır. Ma'kûl ve mahsûs mısralar bezen yer de değiştirebilmekte; yani ilk mısra "mahsûs", ikinci mısra ise "ma'kûl" olmaktadır. Şiirsel bir özellik taşıma zorunluluğu bulunmayan mısra-ı ma'kûl, bir tekrar ve taklit de olabilir. Önemli olan "mısra-ı mahsûs"un yeni ve yaratıcı, Sebk-i Hindî şairlerinin ifadesiyle "mısra-ı berceste" olmasıdır. Bu yüzden Sebk-i Hindî'de büyük şair, ma'kûl ve mahsûs mısralar arasında yeni ilişkiler bulabilen şairdir. Mısralar arasında her hâlükârda bir benzetme ilişkisi bulunmalı, benzetme yönü "vech-i şebeh" de yeni olmalıdır. Bu yeni bir benzetme yönü bulma gayreti, bilinen ve kolay anlaşılan "vech-i şebeh"lerin zamanla tükenmesine ve şairlerin çok uzak "vech-i şebeh"ler geliştirmelerine yol açtı. Bu da benzetme yönü kolayca anlaşılmayan, hatta anlaşılması imkansız olan beyitleri söylemeleri sonucunu doğurdu. Mısra-ı ma'kûlda her türlü konu dile getirilebilir. Önemli olan şairin dile getirilen bu konuyu diğer mısrada mazmûna dönüştürmesidir. (bk. Şemîssâ 1376: 287-291).

Sâ'ib-i Tebrîzî'nin aşağıdaki beyitlerini örnek olarak verebiliriz:

پاکان ستم ز دور فلك بيشتر كشند
گندم چو پاك گشت خورد زخم آسيا (Sâ'ib [ty.]: 1/329)

(Çev.: Temiz olanlar daha fazla feleğin dönüşünden haksızlığa uğrar. Buğday temizlendiğinde değirmende öğütülür).

کجروی بال و پر سیرست بدکردار را
راستی سنگ ره رفتار باشد مار را (Sâ'ib [ty.]: 1/31)

(Çev.: Doğru olmayan işleri yapmak kötülere yürümek için kol kanattır. Doğruluk yılan için yoldaki taştır).

هر سری دارد درین بازار سودای دگر
هر کسی بندد به آیین دگر دستار را (Sâ'ib [ty.]: 1/31)

(Çev.: Bu pazarda her başın başka bir sevdası var. Herkes sarığı başka bir şekilde bağlar).

Sebk-i Hindî'nin "üslûb-ı muâdele" olarak adlandırılan özelliği, Halepli Edîb Dîvânı'nda çok bariz bir biçimde öne çıkan özellikler arasında yer almaktadır. Edîb Efendi mısra-ı berceste söylemeye düşkün bir şairdir. Bu nedenle birçok yerde beyti oluşturan mısraların bağımsız bir hüviyete sahip olduğu kolaylıkla görülebilmektedir. Özellikle Sâ'ib-i Tebrîzî'nin üslûbunu şekillendiren bu tarz şiir söyleme, öyle görülüyor ki Edîb Efendi'yi de derinden etkilemiş ve onu bu alanda da kendini ortaya koyma düşüncesine sürüklemiştir. Çünkü yukarıda etraflı olarak anlatılan mısraı-ı ma'kûl ve mısra-ı mahsûstan oluşan Sebk-i Hindî beytinin Halepli Edîb Dîvânı'nda yüzlerce örneği bulunmaktadır:

Etmeziz ḫāṭırı meclā-yı ḫayāl-i aġyār
Kāḥ-ı zībendede taṣvīr-i kilābıñ yeri yoḳ (G. 700/5)

Yukarıdaki beytin ilk mısraında şair, ağyarla ilgili bir düşüncesini dile getirmekte ve diğer mısrada bu düşüncesini bir örnekle açıklamaktadır. Bu ikinci mısrada örnek olarak verilen, şairin herkes tarafından kabûl edilebilecek bir gözlemidir. Her mısrada bağımsız bir gramer yapısı ve yine bağımsız bir anlam vardır. İki mısra arasındaki ilişki ise teşbih sanatı ile sağlanmaktadır. "Hâtır" "kâh-ı zîbende"ye, "hayâl-i ağyâr" ise "tasvîr-i kilâb"a benzetilmektedir. Birbirine benzetilen unsurlar düzenli ve paralel olarak dizildiği için "leff ü neşr-i mütenâzir" sanatı kullanılmıştır.

Sütūr-ı āsiyā iḳdām ile ṭayy-ı mekān etmez
Keselden farḳı yoḳdur iltizām-ı sa'y-ı bī-süduñ (G. 817/2)

Bu beyitte ise bir öncekinden farklı olarak ilk mısra "mısra-ı mahsûs", ikinci mısra "mısra-ı ma'kûl"dur. Dile getirilen düşünce faydasız çalışmanın tembellikten farksız olduğu düşüncesidir. Bu düşünce yine bir gözlemle örneklendirilmekte ve böylece anlatılan düşüncenin daha iyi anlaşılması sağlanmaktadır. Değirmen katırlarının yürümekle yer değiştiremediği ve yol alamadığı herkesçe kabûl edilebilecek bir gözlemdir. Şair bunu kısa ve veciz bir ifadeyle şiire taşımış ve belli bir bağlama oturtmuştur. Faydasız çalışma ile değirmen katırlarının yürümesi birbirine teşbih

edilmiştir. Tembellik ise yer değiştirememeye benzetilmiştir. Birbirine benzetilen unsurlar düzenli ve paralel olarak sıralanmadığı için "leff ü neşr-i gayr-ı mütenâzir" sanatı yapılmıştır.

N'eylesin ʿāşıḳ ḫayāl olduḳça ẕevḳ-i vuṣlatı
Esb-i taṣvīre ne sūd eyler merāʿāt-ı ʿalef (G. 760/2)

Yukarıdaki beytin "mısra-ı ma'kûl" olan ilk mısraında, hayâl olan kavuşma zevkinin âşık için herhangi bir anlam ifade etmediği düşüncesi dile getirilmekte; diğer mısrada ise, otlakların tasvir edilmiş ata bir faydası olmadığı söylenmektedir. İkinci mısrada yapılan tespit, ilk mısrada dile getirilen düşüncenin daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır. Diğer beyitlerde kullanılan sanatlar burada da kullanılmaktadır.

Berceste mısra için şu örnekleri de zikredebiliriz:

Maḳāl-i muʿteber kem-ḳıymet olmaz ṭaʿn-ı ḥāsidle
Hezār-ı ḫˇoş-nevā taḥḳīr ile hem-ḳadr-i zāġ olmaz (G. 635/4)

Ṣıfatın her kese ibrāzda mecbūruz biz
Ṣūret-i nīk ü bedi ketm edemez āyīne (G. 1596/4)

ʿĀşıḳ-ı perde-ber-endāza ḥicābıñ yeri yoḳ
Beyt-i vīrān-şodeye revzen ü bābıñ yeri yoḳ (G. 770/1)

Naḳş-ı cebīn-i bāl ile pürdür rüsūm-ı kār
Maʿlūm olur muʿammeri beytiñ kitābeden (G. 1100/3)

Cehūl-i bed-meniş taḳrīʿ ile sencīde-ḫūy olmaz
Eṡer etmez kef-i mīzāna naḳş-ı sengi naḳḳāşıñ (G. 805/5)

Sebk konusunda yazılmış çalışmalarda mısralar arasında gramer bakımından hiçbir irtibat bulunmadığı söyleniyorsa da (bk. Kedkenî 1368: 63), Halepli Edîb'in "mısra-ı ma'kûl" ve "mısra-ı mahsûs"tan oluşan beyitlerinde bazen benzetme edatları kullanılmaktadır. Kullanılmasalar bile mısralar arasında teşbih ilişkisi nedeniyle söz konusu edatlar anlam bakımından beyit içinde gizli olarak zaten vardır:

Nişān-ı ḥüsn-i aḫlāḳ-ı ḫadem maḫdūmdandır hep
Ki yoḳ şübhe kitābıñ metni eblaġdır ḥavāşīden (G. 1090/2)

Eyledim pey-revi eşkimde teni men ḫūtuñ
Yeri zīrā ki binādır ḥacer-i menḫūtuñ (G. 873/1)

Demem ḥüsn-i siyer pīrāye-i her lāle-peykerdir
Ki hīç zībā olur mu ḫaṭṭ-ı bed la'lī mürekkeble (G. 1419/3)

Halepli Edîb Dîvânı'nda berceste mısra örnekleri daha da çoğaltılabilir. Fakat Edîb Efendi'nin üslûbunu göstermesi bakımından bu örnekler yeterlidir. Ayrıca bütün örnekleri burada zikretmek hem imkânsız hem de gereksizdir. Daha önce de söylediğimiz gibi Halepli Edîb Dîvânı'nda yüzlerce örnek yer almaktadır. Berceste mısralarıyla tanınan Koca Râgıp Paşa'nın (Gölpınarlı 1955: 14-15; Yorulmaz 1998: 34-35; Timurtaş 1997: 318; Horata 2004: 494) şiirlerini taradığımızda bu özellikte söylenmiş sadece 12 beyit tespit edebildik (bk. Demirbağ 1999). Bu karşılaştırma da Edîb Efendi'nin üslûbunda berceste mısra söylemenin ne kadar belirleyici bir unsur olduğunu kanıtlamaktadır. Edîb Efendi kaynaklarımızda yer almayan ve dolayısıyla tanınmayan bir şair olduğu için berceste mısraları da duyulmamış ve tanınmamıştır. Berceste mısraın belli bir söyleyiş tarzı olduğunu ve metnin bağlamından kopup kendi başına dilden dile dolaşmakla doğrudan ve zorunlu bir ilişkiye sahip olmadığını da ifade etmekte yarar var. Ama berceste mısraın buna çok müsait bir özelliği bulunduğunu da söyleyelim (geniş bilgi için bk. Şemîssâ 1376: 300). Dolayısıyla Edîb Efendi de Koca Râgıp Paşa gibi eğer bilinen ve tanınan bir şair olsaydı, kuşkusuz onun berceste mısraları da başkaları tarafından duyulacak ve dilden dile dolaşma imkânı bulacaktı.

Berceste mısra söylemeye düşkün olan Halepli Edîb Efendi, atasözü aktarmaya pek ilgi göstermemektedir. Tespit edebildiğimiz örnekler çok sınırlı sayıdadır:

'İẕārıñ sünbül-i zülfüñle revnaḳ-yāb-ı ḫaṭṭ olmaz
Mes̱eldir nāzenīnim *bir çiçekle nev-bahār olmaz* (G. 600/5)

Zāhid reh-i tevbeden ṭarīḳ-i vizre
Çün dönmelisin yine şitāb eyleyerek
Pāyend-i inābetle yoluñdan ḳalma
Zīrā bu mes̱eldir *yol eri yolda gerek* (R. 291)

Ṣanma ẓālim ẓulme bürhānsız gelir
Dīnsiziñ ḥaḳḳından īmānsız gelir (Mf. 78)

Son beyitteki "dinsizin hakkından imansız gelir" ata sözünün mevzun bir söz olması, bilmediğimiz bir şaire ait mısra iken onun zamanla kendi bağlamından kopup ata sözüne dönüştüğünü göstermektedir. Fakat kime ait olduğunu tespit edemedik. Edîb Efendi bu ata sözünü bir müfredinde tazmin etmiştir. Mısralar arasında da teşbih ilişkisi, şairin berceste mısra söylediği diğer beyitlere nazaran zayıf kalmakta, hatta teşbih ilişkisi bulunmamaktadır.

Halepli Edîb Dîvânı'nda biri soyut diğeriyse somut bir kavramı ifâde eden sözcükler arasında tamlama yaparak soyutu somutlaştırma örnekleri de önemli bir yekûn tutmaktadır. Farsça izafet çeşitlerinden "izâfet-i itibârî" grubuna giren bu tür tamlamalar da Sebk-i Hindî özelliği olarak kabul edilmektedir. Aslında bu tür tamlama önceki yüzyıllarda da nâdir olarak görülüyordu (Çavuşoğlu 1986: 15). Ancak izâfet-i itibârîyi Sebk-i Hindî özelliği kılan onun bu üslûbun hâkim olduğu dönemlerde çok fazla kullanılmasıdır. İranlı sözlükbilimci Muhammed Mu'în, bu tamlamanın son yüzyıllarda şairler tarafından çok fazla kullanılmasını onların "yeni mazmun" yaratma gayretlerine bağlamaktadır (bk. Mu'în 1363: 142-143). Söz konusu izâfet-i itibârîler Halepli Edîb Dîvânı'nda o kadar çoktur ki hemen her şiirden örnek gösterilebilir. Fakat şairin yaşadığı dönemdeki şairlerimizde bu tür tamlamalar zaten çok yaygındır. Burada sadece birkaç örnek vermekle yetineceğiz:

Ṣaḥn-ı çemende seyr-i gül-i jāledār eder
*Çeşm-i ḫayāl*e ḥasret-i rūyuñla nem gelir (G. 100/4)

Suḥtuñ *benān-ı ḥırṣ* ile alma ḳo pārasın
Sa'y et ki *bīḫ-i ḥırṣ*ı diliñden ḳoparasın (G. 1154/1)

Ġabī güẕeşte maḳālātı intiḥāl eyler
*Dehān-ı fikr*ini yormaz maḳāl-i ḫāyīde (G. 1279/2)

Edībā *levḥ-i ẕihn*i pür-ḫuṭūṭ-ı kām-rānīdir
Ḳunū'uñ *ṣafḥa-i ḳalb*inde ḥarf-i iftiḳār olmaz (G. 600/7)

Seḥāb-ı tīre gāhī setr ederken mihr-i raḫşānı
'Acebdir mihrimiz hīç *perde-i dil*den nihān olmaz (G. 662/2)

*Benān-ı fikret*im gīsūsuna reh-yāb-ı ḥall olmaz
Ḫam-ı zülfü *'iḳāl-i ẕihn*-i her müşkil-pesend olmuş (G. 774/4)

Sebk-i Hindî şiirinde en yaygın nazım şekli gazeldir (DEF 1376: 2/469). Halepli Edîb'in 2197 gazelinin bulunması da Sebk-i Hindî'nin bu özelliğiyle irtibatlandırılabilir. Çok fazla olmamakla birlikte Halepli Edîb Dîvânı'nda yer alan lügaz, muamma ve tarihler de kaynaklarda Sebk-i Hindî döneminde yaygınlık kazanan nazım şekilleri olarak anılmaktadır (Ferîver 1341: 309, 311; DEF 1376: 2/469). Bu nazım şekilleri özellikle XVIII. yüzyılda çok fazla kullanılan nazım şekilleri idi (Köprülüzade Mehmed Fuat [ty.]: 454). Ancak Edîb Efendi'nin şiirleri arasında bu nazım şekilleri çok fazla bir yer tutmamaktadır. Bu nazım şekillerinin bizde Sebk-i Hindî etkisinden daha çok sosyal bir ihtiyacın ürünü olarak yaygınlık kazandığını düşünüyoruz. Halepli Edîb gibi saraydan ve devlet adamlarından uzak bir yaşam sürdüğü anlaşılan bir şairin Divanında çok az sayıda tarih bulunması da bunu göstermektedir.

Sebk-i Hindî şekle değil, anlama öncelik veren bir üslûptur. Şairler dilden çok anlamla ilgilenmişlerdir. Hemen her konuyu mazmun yapımında kullanmış, tabiatta ve insan zihninde bulunan her şeyden yararlanmışlardır. Bunu yaparken şairlerin en büyük uğraşısı, yeni mazmunlar bulmak, özel ve özgün hayâller geliştirmek, berceste manaları anlatmaktır (Şemîssâ 1376: 297). Halepli Edîb de hikemî tarzda şiirler yazdığı için onun şiirinde de anlam ön plândadır. Ancak o, anlama önem verdiği kadar şekle de önem vermektedir. Cinas sanatını çok fazla kullanması ve cinaslı kafiyeler taşıyan murassa beyitlerin çok büyük bir yekûn tutması şairin şekle de önem verdiğini göstermektedir.

Halepli Edîb, derinden etkilendiği Sebk-i Hindî'nin şairlerinden sadece Sâ'ib, Örfî ve Şevket'in adını anar. Bu üç isim Divan şairleri arasında beğenilen ve örnek alınan isimlerdir (Rypka 1370: 429; İpekten 1986: 11-15). Özellikle Örfî, Divan şiirine ilk defa Sebk-i Hindî'yi taşıyan Nef'î'yi kasidede etkileyen şair olması yönüyle edebiyatımızda ayrı bir önem taşımaktadır (bk. Ocak 1991: 18). Aralarındaki birçok benzerliğe rağmen Edîb Efendi, Bîdil-i Dihlevî'den hiç bahsetmemektedir:

Dīvān-ı ʿaşḳı ben ki ḳapaldım dirāyete
Ḥācet ne naẓm-ı Ṣā'ib ü ʿÖrfī vü Şevkete (Th. 12/4)

Aşağıdaki beyitte ise şair, "şevket" kelimesini tevriyeli kullanarak yine Şevket'in adını anmaktadır:

Bir benim şimdi Edībā melik-i mülk-i suḫan
*Şevket*imle güm olur debdebe-i *Ḫāḳānī* (G. 1928/7)

Halepli Edîb'in üslûbuyla ilgili söylediklerimizi şöyle özetleyebiliriz: Şair, hikemî tarzda şiirler yazan, sosyal eleştiri ve nasihat gibi temaları işleyen; hikemî şiirler kadar olmasa da aşk ve özellikle rint-zahit çatışması bağlamıyla gündeme gelen rintlik gibi konulara da geniş yer veren bir şairdir. Bir yandan Hâfız-ı Şîrâzî, Molla Câmî, Bâkî, Necâtî Bey ve Şeyhülislâm Yahyâ tarzında âşıkâne ve rindâne, bir yandan da Sâ'ib-i Tebrîzî ve Nâbî tarzında hikemî şiirler yazmıştır. Elbetteki hikemî tarz çok daha baskındır.

Şair anlamın yanı sıra şekle de önem vermekte, özellikle cinas ve cinaslı kafiye ile zenginleştirdiği kafiye ve redîf gibi müzikal unsurlarla şiirini şekil ve ses bakımından da güzelleştirmektedir. Cinası herhangi bir edebî sanat olmanın sınırlarının ötesinde kendi üslûbu için bariz bir özellik hâline getirmektedir. Cinasta yapılanın tam tersi olan "eşanlamlı" sözcükleri aynı beyitte bir araya getirmek sûretiyle şiire yeni bir özellik katmaya da çalışmıştır.

Şairin kendi döneminde çok revaçta olan Sebk-i Hindî'ye aşırı derecede düşkünlüğü vardır. Söz konusu akımın hem Sâ'ib-i Tebrîzî tarafından temsil edilen kolunun hem de Bîdil-i Dihlevî tarafından en güzel şekilde temsil edilen diğer kolunun şiir özelliklerini başarıyla uygulamıştır. Yüzlerce berceste mısra söylemiş olması, Sâ'ib yolunu takip etme konusunda onun Nâbî ve takipçilerinden daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Edîb Efendi, Nâbî hakkında yazdığı "der-Ḥaḳḳ-ı Urfevī Bāriʿā" başlıklı nazmında onu nazım ve nesrini her seferinde tekrar etmekle suçlamakta, kumaşının, dolayısıyla üslûbunun "Hindî" değil "Urfevî" ve "sâde" olduğu tespitinde bulunmaktadır:

Daʿvā-yı naẓm u nes̱r bu gün bār-ı ʿādedir
Kim de'bi naẓm u nes̱rini her bār iʿādedir

*Kirpās-ı Urfevī*si ki *Hindī* şatar müdām
Ḥaḳḳā ki dūş-ı faḫrına şāyeste sādedir (Nz. 43/1-2)

Gerçekten de Nâbî'nin şiiri gerek kullanılan dil gerekse anlaşılma bakımından Halepli Edîb'in şiirine göre çok sade ve kolay anlaşılır bir şiirdir. Nâbî'nin nazım dilinin devrine göre sade olduğunu bazı araştırmacılar da ifade etmektedir (bk. Timurtaş 1997: 283). Yukarıdaki beyitte Nâbî'ye yöneltilen eleştiriler, şairin berceste mısra söyleme konusunda gösterdiği başarı ile beraber değerlendirildiğinde, Edîb Efendi'nin Nâbî takipçileri arasında sayılamayacağı sonucu ortaya çıkmaktadır. Fakat bu onun Nâbî'yi hiç beğenmediği anlamına da gelmemektedir. Üç gazelini tahmis etmiş olması Edîb Efendi'nin Nâbî'ye ilgisiz kalmadığını göstermektedir (bk. İnceleme'mizin Tahmisler bölümü). Fakat bir şairin gazellerini tahmis etmiş olmak kanaatimizce onun takipçisi sayılmak için yeterli bir kanıt değildir.

Halepli Edîb, daha çok Bîdil'in şiirinde görülen ve üslûp konusu üzerine yaptıkları çalışmalarıyla tanınan İranlı bilim adamı ve araştırmacılar tarafından "hiss-âmîzî" olarak adlandırılan "duyu karışıklığı"nı şiirde yansıtma bakımından da son derece başarılıdır. Hatta aynı beyitte söz konusu duyularla ilgili duyu organlarını da aynı tamlamada bir araya getirip yeni bir kavrama ulaştığı için, "duyu karışıklığı" konusunda Bîdil-i Dihlevî'den çok daha başarılıdır. Çünkü Bîdil'de farklı duyu organlarının yeni bir kavrama ulaşmak amacıyla kullanıldığına şahit olmuyoruz.

Özellikle cinas sanatını çok fazla kullanma, cinastan farklı olarak "eşanlamlı" sözcükleri aynı beyit içerisine yerleştirme, şiirde "duyu karışıklığı" içeren ifade ve hayâllere yer verme, "muâdele" özelliği taşıyan beyitler içerisinde çok fazla miktarda berceste mısra söyleme, soyut kavramları somutlaştırma bağlamında izâfet-i itibârîlerden çok yararlanma ve bütün bunların yanı sıra Divan şiiri için me'nûs olmayan yeni bir dil kullanma konusunda gösterdiği yüksek performans ve başarıyla Halepli Edîb, şair kadrosu bakımından çok zengin bir dönem olarak kabul edilen (Horata 2002: 138-139) XVIII. yüzyıl Divan şiirinde kanaatimize göre yeni ve farklı bir çıkışı temsil etmektedir. Fakat gerek bu yüzyılda gerekse bir sonraki yüzyılda bu çıkışın hiçbir iz ve etki bırakmamış olması, hatta şairin dönemin kaynaklarında bile yer almaması, izah etmekte zorlandığımız bir sorun olarak bundan sonra da uzun bir süre varlığını devam ettireceğe benzemektedir. Şair, vefasızlardan

duyduğu rahatsızlığı dile getirdiği aşağıdaki kıt'asında, "Bizim değerimiz her çerçinin bilgisiyle mahrem olmaz. Kıymeti anlaşılmamış nâdîde bir cevheriz" derken, sanki başına geleceklerden haberdâr gibidir:

Ḫāne-bīzār-ı gürūh-ı bī-vefāyānız Edīb
Meyl-i ḫāṭırla bizi ẓann etme her nādīdeyiz

Maḥrem olmaz dāniş-i her pīlverle ḳadrimiz
Ḳıymeti mechūl olan bir gevher-i nā-dīdeyiz (Kt. 202/1-2)

3. BÖLÜM

HALEPLİ EDĪB DĪVĀNI

(Tenkitli Metin)

3. BÖLÜM: HALEPLİ EDÎB DÎVĀNI

3.1. Nüshaların Tanıtılması: Halepli Edîb Dîvânı'nın sadece üç nüshasının varlığı tespit edilmiştir. Her üç nüsha da İstanbul kütüphanelerinde bulunmaktadır. Biri Süleymaniye Kütüphanesi'nde, diğerleri ise İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir. Hazırladığımız Tenkitli Metin bu nüshaların karşılaştırılmasıyla oluşturulmuştur. Söz konusu nüshalar ve nüsha özellikleri şöyledir:

3.1.1. (S) Kısaltmasıyla Gösterilen Nüsha

Süleymaniye Kütüphanesi Es'ad Efendi 2602.

Daha önce nesih yazı ile tebyiz edilmiş ve kırmızı cetvelleri çekilmiş, sonra ise bizzat müellif tarafından kontrol edilmiş, bazı şiirlerde düzeltme ve değiştirmeler yapılmış, gerek cetvel dışına gerekse cetvel içindeki boş yerlere öncekilerden çok daha fazla oranda şiir ilave edilmiştir. Bazı şiirlerin üzerine ise çizgi çekilmiştir. Fakat bu çizgilerin kim tarafından ve ne amaçla çekildiği bilinmemektedir. Divanda önceden yazılmış kısa bir dîbâce bulunmaktadır. Sonradan yapılan ilaveler nedeniyle farklı nazım şekillerine ait şiirler belli bir tertip içinde değildir. Kaside, gazel, musammat, rubai, nazm, kıt'a nazım şekillerinin yanı sıra Divanda tarihler, lügazler ve muammâlar da vardır. Son varaklarda ise manzum-mensur karışık bir yazı bulunmaktadır.

Baş: در ستایش آثار ملا جامی علیه الرحمه در فن حقیقت

آن نشئهء خوش اثر که جامی کرده
در لوح سریره نقش جامی کرده
جز مهر جمال شهد بغیت او
اندر دل عاشقان چه جا می کرده

Son: بی غیرتان دین امل مالله ادیب
غصبی نراش بسته ء حرب و قتال اولور

Fizikî Özellikler: 141 varak, 285x280-221x109 ölçü, nesih ve talik kırması yazı, muhtelif satırlı, abâdî taklidi kâğıt, nakışlı ve tezhipli başlık, ilk çift sayfa yaldızlı, diğerleri ise kırmızı cetvelli, arkası ve kenarları kırmızı meşin, üstü ve kapak içleri ebrî kâğıt kaplı, miklepli cilt.

Başta Es'ad Efendi'nin vakıf mührü basılıdır.

3.1.2. (Ü1) Kısaltmasıyla Gösterilen Nüsha

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 124

Bu nüshada dîbâce, kaside, gazel, musammat, rubâî, nazm, kıt'a, tarih, lügaz, muamma ve müfretler, son varaklarda ise üç makale ve bir mensur hikâye bulunmaktadır.

Baş: لزوم بی وفائی غیردن یاس وفادندر
دوادن احتما خرمان تاثیر دوادندر

Son: صفت حله مقبولی سخایی درك ایت
اول نكهدار مقالات ادیب دائما

Fizikî Özellikler: 310 varak, 292x192-215x102 ölçü, talik yazı, 24 satır, Avrupa kâğıt, kırmızı cetvel, siyah yumuşak meşin cilt.

Başta kütüphane mührü dışında Çelebi-zâde adına temellük kaydı ve mühür vardır. İstinsah kaydı yoktur.

3.1.3. (Ü2) Kısaltmasıyla Gösterilen Nüsha

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T. 49.

Bu nüshanın ilk varaklarında kasideler, manzum-mensur karışık bölümler yer almaktadır. Arkasında dîbâce, gazel, musammat, rubâî, nazm, kıt'a, lügaz, muammâ ve müfretler gelmektedir. Bu nüshada diğerlerinden farklı olarak tarihler bulunmamaktadır.

Baş: هر فرده دیمم مقتلئ خیر بشردر
كورسمده اكر بربرینه خیری بشردر

Son: کلدن الدی بوی رخسارك شها
ویردم آخر سینه ء حوری بها

İstinsah Tarihi: Rebiyülevvel 1189/Mayıs 1775. Müstensih: Seyyid Mehmed b. Seyydi Ahmedi'l-Husrevî.

İstinsah Kaydı: تمه دیوان بعون الله سلملك المستعان علی ید افقار العباد العاجز الفانی سید محمد بن سید احمد ال خسروی...و کان الفارغ من نسخة فی ربیع الانور سنه تسف و ثمانین و مائت و الف

Fizikî Özellikler: 301 varak, 217x130-201x89 ölçü, talik yazı, 29 satır, abâdî taklidi kâğıt, 6 sayfa başlıkları nakışlı ve tezhipli, kırmızı, yaldız cilalı, bozulmuş lake cilt.

Nüsha başında bir hadîs-i şerif, Ebû Bekr b. İbrahim Paşa adına 1190 tarihli ve Ali Rıza adına 1284 tarihli temellük kayıtları vardır. Ali Rıza'ya ait temellük kaydında mühür de bulunmaktadır. 11. varak zahrında ise Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan el-Hâc Mûsa Edîb adına 1242 tarihli bir temellük kaydı daha bulunmaktadır. Arka sayfalarda ise birkaç manzume yer almaktadır (bk. İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu 1967: 3/720-722).

Ü1 ve Ü2 nüshalarının S nüshasından sonra yazıldığı konusunda herhangi bir şüphe yoktur. Bu iki nüshanın birçok yerde aynı hataları taşıması, söz konusu nüshalarla S nüshası arasında başka bir nüsha daha bulunduğunu düşündürmektedir.

3.2. Tenkitli Metnin Hazırlanmasında Takip Edilen Metot: Tenkitli Metin hazırlanırken her üç nüsha da kullanılmış, nüsha farkları aparatlarda gösterilmiştir. Tertip bakımından herhangi bir nüsha esas alınmamıştır. Fakat metin tespitinde müellif tarafından görülen ve ilaveler yapılan nüsha olması nedeniyle S nüshası esas alınmıştır. Fakat bu nüshalarda yer almayan şiirlerde Ü2 nüshası esas alınmıştır. Bu nüsha hem şiir sayısı bakımından daha zengin hem de çok daha az hatalıdır. Ü1 nüshası özensiz ve çok fazla hatalı bir nüshadır. Yazı okunaklı olmadığı gibi, kelime sonlarındaki izafet kesrelerinin "y" harfiyle gösterilmesi veya "y" harfi gerekirken hiç gösterilmemesi gibi imla hataları sıkça yapılmaktadır. Bu nüshada çok sık yapılan bu imla hataları aparatlarda gösterilmedi.

S nüshasındaki üzerine çizgi çekilmiş şiirler de tenkitli metne dahil edilmiştir. Bu şiirlerin bir kısmının diğer nüshalarda da bulunması, bu çizgilerin kim tarafından ve hangi amaçla çekildiği konusunda bir karışıklığa yol açmaktadır. İptal edilip edilmediğinden emin olmadığımız bu şiirlerin tenkitli metne dahil edilmesi tercih edildi. Aparatta ise bunların S nüshasında üzerlerine çizgi çekildiği belirtildi. Fakat çok az sayıdaki şiirde ise farklı olarak bazı beyitlerin üzeri tamamen karalanmıştır. Bu tür yerlerin diğer nüshalara bulunmaması, ya şiirin beyit sayısını azaltmak veya başka bir amaçla bunların bizzat şair tarafından karalandığını göstermektedir. Bu şekilde tamamen karalanan yerler metne alınmamış ve aparatta gösterme gereği de duyulmamıştır.

3.3. Transkripsiyon Sistemi ve Metnin Tespitiyle İlgili Açıklamalar: Tenkitli Metin hazırlanırken aşağıdaki transkripsiyon sistemi uygulanmıştır:

ء	ا	آ	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ
ʾ	a/e	ā	b	p	t	s̱	c	ç	ḥ	ḫ
د	ذ	ر	ز	س	ش	ص	ض	ط	ظ	ع
d	ẕ	r	z	s	ş	ṣ/ḍ	ż	ṭ	ẓ	ʿ
غ	ف	ق	ك	ل	م	ن	و		ه	ى
ġ	f	ḳ	k	l	m	n	v/u/ü/o/ö		h/e/a	y/ı/i

1. Farsça bazı sözcüklerde bulunan "Labial Hı", (ˇ) işaretiyle gösterildi: ḫˇāb, ḫˇoş gibi.

2. Arapça bazı sözcüklerdeki elif-i maksûrelerde vezin açısından problem çıkarmadığı sürece yazıdaki biçim esas alındı.

3. Kalın ünlü ile başlayan bazı Türkçe sözcüklerde söz başında bulunan (ṭ) harfi, elimizdeki eserin yazıldığı dönem bakımından fonetik bir değer taşımadığı için "d" olarak okundu.

4. S nüshasına bizzat şair tarafından ilave edilen şiirlerin başında yer alan "li-nāmıkihi" gibi ifadeler metne dahil edilmedi.

5. Halepli Edîb Dîvânı'nda tespit ettiğimiz bazı fonolojik verilerden hareketle eser Eski Anadolu Türkçesine göre okunmadı (bk. Mum 2003). Bunun yerine cinasın zorladığı durumlar dışında fonolojide normalleşme ve uyuma riayet edilmeye çalışıldı.

6. Arapça ve Farsça birleşik yapı ve tamlamaların yazılışında büyük ölçüde Prof. Dr. İsmail Ünver'in makalesine uyuldu (bk. Ünver 1993).

7. Farsça yakın anlamlı iki kelimenin bir araya gelerek tek bir kavramı karşıladığı yapılarda arada "vâv" harfi varsa, "güft-ü-gū"; arada "vāv" harfinin bulunmadığı durumlarda ise "güft-gū" yazılışları uygulandı.

8. Āftāb gibi Farsça bazı sözcüklerde orijinal okunuş esas alındı, Türkçe telaffuzdan kaynaklanan ünlü türemeleri gösterilmedi.

9. Uzun ünlü olan yâ-yı nisbetin izafet harfinden önce geldiği yerlerde zihaflı okunması yaygın ve bilinen bir olay olduğu için zihafın ayrıca gösterilmesine gerek duyulmadı.

10. Bazı sözcüklerin sonuna gelen Farsça "kār" sesinin ek olup olmadığı tartışmasından uzak durmak için her yerde (-) işaretiyle ayrılması tercih edildi.

11. Tenkitli Metin'de rubâîler hariç çeviriyazısı verilen bütün şiirlerin vezinleri şiir numarasından hemen sonra *italik* olarak yazıldı. Aslında rubâî vezinlerinin de yazılması takip edilecek en doğru yöntemdir. Ancak bu nazım şekline ait bir özellik olarak her mısrada vezin değişebildiği için, zaten yeterince hacimli olan çalışmamızın hacmi daha fazla artmasın düşüncesiyle rubâî vezinlerinin yazılmaması tercih edildi. Halepli Edîb'in rubâîlerinin tamamı "ahreb" vezinleriyle yazılmış rubâîlert olduğu için her şiirin başına ayrı ayrı "ahreb" diye kayıt düşme de ihtiyaç duyulmadı.

DĪVĀN-I EDĪB

[DĪBĀCE][1]

Bi'smillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[2] *ve bihi nesta'īn*[3]

Ḥamd ol raḳam-keş-i ṣuḥuf-ı devāvīn-i ḳudret ve nāẓım-ı irādet cenāb-ı ḥażret-i Lā-yezāline ki meṭāliʿ u meḳāṭıʿ-ı menāẓım-ı kevni *hüve'l-evvelu ve'l-āḫiru ve'ẓ-ẓāhiru ve'l-bāṭın*[4] naẓm-ı kerīmi muḳaddime vü ḫātımesiyle dil-şīftegān-ı ḥall-i elġāz-ı vaḥdet-i vücūduna muvażżaḥ u mübeyyen ve neşīd-i vaḥdet-i mażmūn-ı cemāl-i *lā-tudrikuhu'l-ebṣār*nnı[5] levḥ-i müseddesü'l-eṭrāf-ı şeş cihāt-ı ʿālemde raḳam-ı *eynemā tuvellū fe-s̱emme vechu'llāh*[6] ile müs̱bet ü muʿayyen eyledi ve inmā-yı ṣalavāt u ısfā-yı taḥiyyāt ol maẓhar-ı iḫtiṣāṣ-ı reġāyib-i aḥkām-ı nażm-ı tenzīl ḥabīb-i Ḫudā Muḥammedü'l-Muṣṭafā cenāb-ı şerīfiniñ naḳş-ı kitābe-i şeref-ḫāne-i revān-ı aʿlā-yı ʿilliyyīn mekānı olsun ki tilāve-kārī-i süver-i eḥādīs̱-i şerīfe-i ḥikmet-me'āli ḳāṣır-fehmān-ı derk-i eḥācī-i ġayy u reşāda temīme-i nūr-ı idrāk ve heykel-i fehm-i ḥaḳāyıḳ-ı tevḥīd ü işrākdir. *Ṣalavātu'llāhi ve selāmuhu ʿaleyhi ve ʿalā sā'iri iḫvānihi mine'l-enbiyā'i ve'l-mürselīn ve ʿalā ālihim ve aṣḥābihim ecmaʿīn*[7]. Ammā baʿd büleġā-yı sencīde-ṭıbāʿ-ı nādire-gūy-ı Rūm ve ẓurefā-yı leṭāyif-nüvīs-i çāpük-yerāʿ-ı her merz ü būm lücec-i buḥūr-ı gevher-rimāl-i eşʿār-ı ʿArabiyye vü Fārsiyye vü Türkiyyede müsāʿade-i şurṭa-i ṭabīʿatlerince neşr-i şirāʿ-ı zevārıḳ-ı himmet ve iʿmāl-i meḳādīf-i reviyyet eyleyip lākin ġālibā ḳalā'id-i ecyād-ı ḫarā'id-i efkārları olan ʿuḳūd-ı cevāhir-i nikātıñ āb u tābda eks̱eri yek-dīgerden mümeyyiz olmayıp nice güftār-ı muḫteraʿları mütevārid ve nice bedīʿu'l-beyān-ı fenn-i suḫanverī ṭarīḳa-i muʿayyebü's-sülūk-i intiḥālden ġayr-ı şārid olmaġla ol vech ile şevāriʿ-i suḫan-gūyīde çendān peymūde-i ḫuṭuvāt-ı aḳlām-ı hünermendān olmamış ancaḳ ṭarīḳa-i cinās-ı tām taʿassür-i sülūkünden nāşī mültezimü'ẓ-ẓehāb olmamaġla

---

1 S 2a, Ü1 1b, Ü2 11b
2 "Rahman ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla." Kur'ân-ı Kerîm, Neml Suresi (27); 30.
3 ve bihi nestaʿīn S: (Ü1 ve Ü2'de bulunmuyor) ; "Ve ona sığınırız" anlamında dua.
4 "O, ilk ve sondur. Zâhir ve bâtındır." Kur'ân-ı Kerîm, Hadîd Suresi (57); 3.
5 "Gözler onu idrak edemez." Kur'ân-ı Kerîm, En'âm Suresi (6); 103.
6 "Her nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır." Kur'ân-ı Kerîm, Bakara Suresi (2); 115.
7 "Allâh'ın salat ve selamı onun, diğer nebi ve resullerden kardeşlerinin, ailesinin ve bütün ashabının üzerine olsun." anlamında dua.

beyt[8]

من براهی میروم کانجا قدم نامحرمست
وز مقامی حرف میگویم که دم نامحرمست[9]

me'ālince ol meclā-yı müteʿaẕẕirü'l-bülūġda ʿalā vechi'l-istimrār icāle-i burāḳ-ı ṭabīʿat ḳılınmaġın fe-lā-cerem zemzeme-i hitāf-ı hātif-i ilhām ile şinüfte-i semʿ-i ẕihn olan dil-keş-nevā-yı ġarāyib-i tecānīs uṣūl-i naẓm-ı bedīʿ ile mesāmiʿ-i ṭıbāʿ-ı nükte-şināsāna ʿilāve-i reġāyib-i te'nīs ḳılınmışdır. Ve bi'llāhi subḥānehu't-tevfīḳ ve bi-yedi ḳudretihi ezefetu't-tevfīḳ.[10]

---

8 beyt Ü2: (S ve Ü1'de bulunmuyor)

9 "Ayağın yabancısı olduğu bir yolda yürüyorum ve nefesin yabancısı olduğu bir makamda söz söylüyorum."

10 Ve bi'llāhi subḥānehü't-tevfīḳ ve bi-yedi ḳudretihi ezefetu't-tevfīḳ Ü1: Ve bi'llāhi subḥānehu't-tevfīḳ S: Ve bi'llāhi't-tevfīḳ Ü2
"Ve başarı, noksan sıfatlardan uzak olan Allah sayesindedir ve başarının yaklaşması onun kudret eliyledir" anlamında Arapça bir ifade.

[ĶAṢĀYİD]

1

Ķaṣīde-i Mir'ātü'l-Edeb

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Her ferde demem muķtedī-i ḫayr-ı beşerdir
Görsem de eger birbirine ḫayrı beşerdir

2 Ḫayru'l-beşere ümmet olan ehl-i ḫulūṣuñ
Bed-kīşlere bir eri ķuvvetle beş erdir

3 Bāb-ı sünen ü şerʿ-i Nebī sālike derdir
Bī-sünnet ü şerʿiñ ʿömürü sāl-i kederdir

4 Sulṭān-ı rusul ḫāzin-i esrār-ı Ḫudādır
Gencīne-i ser-şārı bütün ḥüsn-i siyerdir

5 Pey-revleri hep ķā'ide-cūyā-yı edebdir
Kim naķd-ı edeb rāciḥ-i gencīne-i zerdir

6 Pey-revlerine dest-i güher-pāş-ı mülūküñ
Her cünbişi bir nā'ibe-i recm-i ḥacerdir

7 Taḥrīż-i peyem-ber ṭaleb-i menhec-i Ḥaķdır
K'āzādegī-i ġā'ile-i meslek-i şerdir

8 Aķvāl-i belīġ-i ḥikem-āmīz-i Nebīniñ
Ehl-i ḫırede her biri nā-dīde güherdir

9 Elvāḥ-ı nigārīde-i āṡārınıñ el-ḥaķ
Her noķṭası āyīne-i eşkāl-i ʿiberdir

10 Ol ḫātime-i nüsḫa-i tehẕīb-i risālet
Kim ḥarf-i suṭūr-ı ḥikemi heykel-i serdir

11 Ferḫunde Nebiyy-i ʿArabī yaʿni Muḥammed
Kim çeşm-i felek bābına şermende-nigerdir

12 Ol kim ġam-ı rū-mālī-i naʿl-i ķademiyle
Ḫ˘urşīd ile yāfūḫ-ı semā dāġ-be-serdir

13 Ol kim ḥarem-i dā'ire-i ʿizzine muḫtaṣ
Emlāk-i semāvāt nebīlerle neferdir

14 Ol kim edeb-āmūzī-i minhāc-ı sedādı
Pīrāye-i her merdüm-i mümtāz-ı beşerdir

15 Ol kim eṡer-i ġā'ile-i nūr-ı ẓuhūru
Ārāyiş-i ruḫsāre-i kevneyne fikerdir

---

1 S 117a, Ü1 8b, Ü2 1b (Başlık: S, Ü2)

16 Ol şeh ki sevād-ı şeb-i mīlād-ı şerīfi
Revnaḳ-şiken-i tāb-ı tebāşīr-i seḥerdir

17 Ol kim rehec-i ḳādime-i pertev-i ḥubbu
Tenvīr-i reh-i şeb-rev-i ʿuḳbāya fenerdir

18 Ol kim yedi germāyile sermā-yı seḳardan
ʿĀṣīleri āsūde-kon-ı berd ile ḥardır

19 Ol kim heves-i resm-i esālīb-i nuʿūtu
Ḥayret-figen-i ḫāṭır-ı aṣḥāb-ı hünerdir

20 Ol kim ʿalem-efrāzī-i kār-ı ṣalavātı
Müʾminlere şeyṭān ile rezminde ẓaferdir

21 Ol kān-ı kerem kim es̱er-i keff-i nedīsi
İḥsān ile şād-āb-kon-ı baḥr ile berdir

22 Ol nūr-ı mücessem k'aña cār olmada sāye
Ḫamyāze-i ḥırmān ile bī-neyl-i vaṭardır

23 Ol ḥāmī-i ḫāṣān-ı ümem k'āteş-i dūzaḫ
Tābiʿlerine ḫāyif-i iẓhār-ı şererdir

24 Ẕeyl-i keremi ümmete ilḳā-yı baṣardan
Çeşm-i seḳara perde-keş-i tāb-ı naẓardır

25 Oldukça yed-i ʿāṭıfeti ḫayr ile bānī
Dest-i leged-i ḳahrı daḫi hādim-i şerdir

26 Ālāyiş-i mess-i es̱er-i tāb-ı leẕādan
Dil-besteleri sālib-i eṭvār-ı ḥaẕerdir

27 Dilden yed-i miʿmār-ı revān-baḫş-ı vidādı
İzhāḳ-ı ġam-ı hādim-i leẕẕāta siperdir

28 Her ṭıfl ki der-gūş ede ādāb-ı resūlü
Her ḥāl ile müstaġnī-i teʾdīb-i pederdir

29 Ḳāṣırsa n'ola sīretini muḫbir olanlar
K'evṣāf-ı kerīmānesi bīrūn-ı ḫaberdir

30 Ṭāʿat dil ü cān ile gerekdir aña zīrā
Her bī-dil ü cān ṭāʿat eden ḫāk-be-serdir

31 Taṣdīḳ ile ḫāṣ ümmet olan böyle resūle
Dünyāda vü ʿuḳbāda rehā-yāb-ı kederdir

32 Bī-vāye ḳalan māʾide-i ḫulḳ-ı Nebīden
Her ḥālet ile mübtelī-i cūʿ-ı ḫaṭardır

---

21 şād-āb-kon-ı S, Ü2: şād-āb iken Ü1
24 başardan S, Ü2: ecrden Ü1
32 Bī-vāye ḳalan S, Ü2: Bī-māye ḳılan Ü1

33 Rāḥatle güẕār eyleyemez rāh-ı meʿāda
Cāyiʿ ḳalır āḫir o ki bī-zād-ı seferdir

34 Mü'min olana ḥubb-ı Ḫudā ile Nebīye
Īmā ile teşrīk-i diger ʿayn-ı żarardır

35 Şerʿ-i nebevī mültezem-i ṣāḥib-i dīndir
Bed-dīndir o kim herze-dev-i maḥkemelerdir

36 Vā-beste eden kārını ḥükkām-ı zamāna
Şekk eyleme kim ḥākim-i İblīse neferdir

37 Merdān-ı besālet-şiyem-i şerʿ-i Muḥammed
Her maʿrekede ġā'ile-endāz-ı siperdir

38 Bī-vāye-i merdīdir olan ḫ˘ār-ı şerīʿat
Hem-ṣūret-i merdān ise de māde-i ḫardır

39 Nezdinde bu demlerde faḳaṭ şıḥne-i şerʿiñ
Mestūre-i bint-i ʿinebiñ ḫūnu hederdir

40 Taḳbīḥ-i fücūr etmeyerek ṣūfī-i fācir
Zaʿmınca rıżā-dāde-i aḥkām-ı ḳaderdir

41 Ḫusrevse daḫi ṣanma rıżā-cūy-ı Ḫudādır
Te'līf-i dürerden ġarażı neyl-i dürerdir

42 Bī-ḫ˘āb-ı emel ṣanma ki her ḳā'im-i leyliñ
Emniyyesi taḥṣīl-i girān-ḫ˘āb-ı seḥerdir

43 Me'lūf degil ṣarf ile şeyḫ-i naḥivīniñ
Hep nuḫbe-i kārı ʿamel-i aḥruf-ı cerdir

44 Ehl-i ḫırediñ ġā'ile-i yevm-i nedemden
Cā-kerde-i endīşeleri farṭ-ı ḥaẕerdir

45 Ebṭāl-i ḳavī-ʿazm-i sefer-kār-ı meʿādıñ
Bezm-i ḥażarı hem-dem-i yārān-ı seferdir

46 ʿUşşāḳ-ı se'āmet-keş-i endūh-ı ġarāmıñ
Ḫamyāze-i her ḥāleti me'mūn-ı kederdir

47 Bī-şürṭa-i tevfīḳ olan erbāb-ı hevānıñ
Keştīleri ser-geşte-i gird-āb-ı seḳardır

48 Kem-bīniş olan reh-rev-i bī-rāh-nümūna
Ḫāk-i reh-i merdān-ı Ḫudā kuḥl-ı başardır

49 Bīnā deme zībā görene zīnet-i kevni
Şāyān-ı nigāh eylemeyen ehl-i naẓardır

50 Bī-vāye-i ʿibret olanıñ rūz u şebinden
Kesb-i nigehi şaʿşaʿa-i şems ü ḳamerdir

51 Şāyeste degil ġavṭager-i yemm-i ġam olmaḳ
Kim baḥr-ı fenānıñ güheri ḫāk ü mederdir

52 Eşẖāṣda her bāṣıra bī-nūr-ı ḳanāʿat
Kim rūy-ı şebeʿ görmeye ol ʿayn-ı baḳardır

53 Ḳāniʿ diyemem müncez̲ib-i ṭoḳ-ı beşerdir
Kim sīreti bīrūn-şude-i tavḳ-ı beşerdir

54 Ülfetkede-i künc-i ḳanāʿatde baḳılsa
Bir āb ile nān hem-ser-i pālūde-i terdir

55 Maġbūṭ-ı ḥarem-ẖāne-i cennet mi degildir
Şāhān-ı ḳanāʿat yeri seyr eyle ne yerdir

56 Zühd ile o kim rāġıb ola mesned-i ḳanʿa
Ḥābūr-ı mülūkānede zībende-maḳardır

57 Tecrīd ile bī-ülfet olan ẖıdmet-i ġayra
Ḥūrān ise göñlünce demez ẖādimelerdir

58 Ḳāniʿ yeri hem-sāye-i ehl-i kerem etmez
Ṭāmiʿlere ebvāb-ı kerem cāy-ı güz̲erdir

59 Bī-ḳayd-ı teʿab mesnedi kūteh-emelānıñ
Āsāyiş-i dāreyn ile pür-zīnet ü ferdir

60 Menhūm olanıñ meslek-i meştā-yı emelde
Cān u dili pā-der-gil-i āzār-ı fikerdir

61 Ḳārūn-ı zamān olsa da maṭlūbu ḥarīṣiñ
Altun ile pür ardı kesilmez keselerdir

62 Bīhūde degil ʿazm-i tebākīsi ḥarīṣiñ
Kişt-i emel-i ẖāṭırı muḥtāc-ı maṭardır

63 Sen raġbet-i minhāc-ı ḳunūʿ eyle de aṣlā
ʿUḳbādaki iḥsān-ı H̱udā ṣorma nelerdir

64 Pāy-ı niʿam-ı H̱āliḳi şükrān ile ḳayd et
Ger ḥiṣṣe-i nān-pāre vü ger şīr ü şekerdir

65 Her merd-i ẖaṭā-pīşeye ışrār-ı nedāmet
Nehc-i ẖaledinden reh-i ġufrāna memerdir

66 Giryān-ı güneh nāʾil olur ẖande-i ʿafva
Kim ẖandesi her bī-günehiñ girye-s̲emerdir

67 Iṭlāḳ-ı seẖā eyle ki gencīne-i Ḥaḳdan
Sāʾillere dest-i keremi ālet-i cerdir

68 Tedbīri ile ṣāʿid olan süllem-i ʿizze
Āẖir leged-i ẖaybet ile zīr ü zeberdir

69 Gitmez ümemiñ ẖˇāb-ı girān-ı ġafelātı
Bilmem es̲er-i ġafve-i ġaflet ne es̲erdir

---

63 Sen raġbet-i S, Ü2: Ser-raġbet-i Ü1

70 Ehvāl-i ḳıyāmetde şehin-şehleriniñ de
Hep kārı nigāh-ı ṣuḥuf-ı mülhemelerdir

71 Ṭutmaz cihet-i gūşunu hīç naʿre-i pende
Her bed-menişiñ sāmiʿa-i fıṭnati kerdir

72 Gām-ı dil-i her ser-keş-i nā-ḳābil-i nuṣḥa
Gül-ḳand-ı naṣīḥat sem-i efʿīden emerdir

73 Şīʿīlere seyr eyle ki tevḳīr-i ʿAlīden
Maḳṣadları taḥḳīr-i Ebū Bekr ü ʿÖmerdir

74 Sevdā-zedegān-ı sefer-i Beyt-i ʿAtīḳiñ
Niyyātı bütün şöhret ü māl istemelerdir

75 Ġarḳ-āb-ı sitem olsa da ebnā-yı zamāne
Deryā-yı sitem çeşmine nüzhetgeh-i berdir

76 Bir şehr olamaz müddet-i sāl-i feraḥ ammā
Sāl-i kederiñ eşhürü iṡnā ve ʿaşerdir

77 Aṣḥāb-ı ġınā niʿmeti ol kesden umarlar
Kim mā-ḥażarı eşk-i ter ü laḫt-ı cigerdir

78 Etmez keremi rütbe-i taḳtīri tecāvüz
Şāhān u mülūküñ himemi ʿaḳla żarardır

79 Eşrāfa ṣayar verdigini mālik-i devlet
Erẕāle velī verdigi bilmez ki ḳaçardır

80 Gör şöhret-i maḳlūbu ricālinde ki dehriñ
Merdānı bu gün māde gibi ṭālib-i nerdir

81 Merdān-ı zamānıñ hele yoḳ farḳı nisādan
Ancaḳ naẓar-ı sürbe-i nisvānda ẕekerdir

82 Yollarda daḫi oyluġu her fāris-i hīziñ
Ḫālī degil āġūşte-i ḥuzn-ı egerdir

83 N'eyler teber ü tīġi taḫannüṡle mücāhid
Kim gerdeni şāyeste-i sikkīn-i mecerdir

84 Bed-sīret olan kec-reviş-i ḥayye-nihāda
Sūrāḫa-i āşūb u miḥen cāy-ı meferdir

85 Duḫterleri bezl eylemedir şīme-i māder
Aḫlāḳ-ı peder muġlime taḳdīm-i piserdir

86 Yoḳdur şeref-i ḥilye-i pīrīye murāʿī
Ḫalḳıñ kiberi cümle nümūdār-ı ṣıġardır

87 Aḫyār-ı cihān eyledi eşrāra teġallüb
İlḳā-yı şürūr etmede şeyṭāndan eşerdir

---

82 oyluġu S, Ü2: uyduġu Ü1

88 Ẓālimleri reh-yāb-ı necāt olmada kevniñ
Maẓlūmu hemān küşte-i şemşīr ü teberdir

89 Ḫar-sīret ü mechūl-nesebler mütena‘‘im
Esb-i ‘Arabī ẕüll ile der-zīr-i semerdir

90 Ḳaṣr eyledigi ẓulmü ḥadāşetde ḳużātıñ
Ża‘fıyla meger mültezim-i ḥāl-i kiberdir

91 Tekrār-ı naẓarla bilinir ḥāli zamānıñ
Kim ġāfili āgehter eden tecribelerdir

92 Gördüm göreli ḥāṣılı bu kevn ü fesādı
Bildim ki dem-i ẕevḳi keder emni ḫaṭardır

93 Anlar ki melīk-i şiyem-i keff-i eẕādır
‘Ālemde faḳaṭ emn ile bī-ġā’ilelerdir

94 Kim keff-i eẕā cevdet-i aḫlāḳ ile şer‘iñ
Nev-bāve-i ādābını işmāra şecerdir

95 Ẕī-ḫulḳ-ı ḥasen mültezim-i ḥubb-ı Nebīdir
Ḥubb-ı nebevī ādeme hem uçmaġa perdir

96 Bil ḥāl-i Ebū Bekr ‘Ömer ‘Oṣmān u ‘Alīden
Kim her biri peyġam-berine bāẕil-i serdir

97 Ger āl ü ger aṣḥāb u ger bāb-ı Nebīde
Bi’l-cümle be-üslūb-ı edeb çāker-i derdir

98 Bu ṭavr iledir dergeh-i Mevlāya teḳarrüb
‘Aksi cihet-i mehleke-i bu‘da memerdir

99 Dürr-i ṣadef-i sāmi‘a ḳıl pend-i Edībi
Yoḫsa yeriñ āḫirde zevāyā-yı seḳardır

2

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1 Maṭmaḥ-ı çeşm-i vüşūḳ etme velā’-i nāsı
Gelmesin ḫāṭıra īḥāşı ve lā-īnāsı

2 ‘Ucbdan şeş cihetiñ dā’ire-i pehnāsı
Eylemez mültezim-i zemzeme-i peh nāsı

3 Baġte-i sehv ile evġād-ı gürūh-ı nāsıñ
Ẓāfir-i vaḥşet olur rāġıb-ı istīnāsı

4 Nāsdan sūy-ı kemīngāh-ı ḥaẕerden ġayra
Nā-revā oldu ‘inān-ı hevesiñ irḫāsı

5 Ne‘amı müştemil-i ma‘nī-i lā oldukça
Dili minnet-keş-i lā etme midir evlāsı

---

2 Ü1 13a, Ü2 9a

6	Ḳādimi mużṭarib-i ḫāfiḳa-i āh eyler Ṣıdḳ-ı te'hīli müfīd olmayanıñ ihlāsı
7	Ḫalḳa iẓhār-ı ṭaleb eylemeden evlādır Zāhidiñ sumʿaya maḳrūn olan istiġnāsı
8	Şimdi ḫurrem-dil ebnāsı olan eb nādir Olmasın şefḳat-i ebnāyı nice eb nāsī
9	Zen ü merdiñ denes-i ḫalʿ-ı ʿiẕār olmuşdur Ser-te-ser ġāliye-i ṣūret-i istiḥyāsı
10	Ribḳa-i nuṣḥ-ı naṣūha nice münḳād olsun Cünd-i İblīsiñ olan müncezib-i iġvāsı
11	Pendiñ ancaḳ reme-i şirẕime-i cühhāle Bend-i taʿẕīb ile ifhām olunur maʿnāsı
12	Āfet-i ẓulmü nice sāhireden dūr etsin Mesned-i maʿdelete şāhlārıñ iclāsı
13	Ḳuvvet-i rüşvet ile şāhlara ġālibken Ehl-i baġyiñ ümeme pençe-i istīlāsı
14	Ḫaṣma minhāc-ı ẓafer bulmaḳ içündür ancaḳ Ḫuṣamā zümresiniñ raġbet-i istiftāsı
15	Ṣuver-i baṭlını her şaḫṣ-ı muṣırr-ı baṭaliñ Ḥākime rüşveti iẓhār iledir iḫfāsı
16	Müfsidiñ ḳāʿide-i rüşveti taġyīr etmez Pīş-i ḥükkāma ber-āverde olan ihdāsı
17	Her yed-i rüşvet olan Ḥātem ile hem-serdir Ne ḳadar olsa ḫıyānetde yed-i ṭūlāsı
18	Māl iken maṭlab-ı ḥākim edemez nehy-i emel Zer ile daʿvī-i zūruñ güç olur ilġāsı
19	Līk ferdā eder ıṭlāḳ-ı lisān-ı daʿvā ʿĀciziñ şimdi dehen-beste olan ibrāsı
20	Kiẕbi taḥsīn ederek muḫtemil-i ṣıdḳ eyler Ferye-kārān-ı zamānıñ ḳalem-i imlāsı
21	Fuḳahā ʿiffet ile ẕātını taṭhīr etmiş O ṭahāretle recā etmek içün ercāsı
22	Nice ḫāṭırları kesriyle dilin şād edemez Tā şikest olmayıcaḳ cām-ı meyiñ mīnāsı
23	İġtimār etmiş iken rics ile ṭāhir görünür Merd-i ḳūteh-naẓara eh-i ḫıdāʿ encāsı

---

18 Māl iken Ü2: Mā'il iken Ü1

24 Līk her nūr-i firāsetle baḳan derk eyler
Olduğun ḥizb-i ebī nāciyeniñ eşḳāsı

25 Ẓulmet-i bağyeti tażyīf içün ister bāğī
Felegiñ ġārib ola mihr-i cihān-ārāsı

26 ʿĀlemi ḳaplayaraḳ ḥaṣr-ı temennī eyler
Gül-ḫanı mesken ede olmaya meşṭāsı

27 Sehv-i endīşe-i dād etse enāma ẓālim
Rūy-ı endīşe olur muḥtecib-i iḥsāsı

28 Ẓālimiñ hem-dem-i dīrīne-i faḳr-ı ẓātın
Nice ẕī-s̱erveti ifḳār iledir iğnāsı

29 Dāniş ü fażl u nesebde ʿalem olsa merdüm
Cühelā fırḳasına olmağın istiʿlāsı

30 Her düçār olduğuna rıfḳı da muʿtād etse
Yine ifrāṭ-ı ḥasedden çoğalır aʿdāsı

31 Pestler terḳıye-i peste ẓahīr olmaḳdan
Ḳadri pest olmadadır olmayanıñ arḳası

32 Reşkden cāẕibe-i ḥüsn-i semendir gūyā
Ten-i mehzūl-i ḥasūda seḳamıñ āmāsı

33 Aḳviyā vām alıcaḳ ḥıṣn-ı ġınādan çıḳmaz
Gelse hengām-ı edā cünne eder iflāsı

34 Sālden sāle edā vaʿdini taḥvīl ederek
Yine mevḳūf-ı dem-i ḥaşr olur istīfāsı

35 Ağniyā baḥr ile hem-cūş-ı mübāhāt olmuş
Teşnegāna yoğiken fā'ide-i irvāsı

36 Suḥtdan s̱ervet-i Ḳārūn ile dil-sīr olmaz
ʿĀḳıbet vāris̱e ḥaṣr etmeyicek ekyāsı

37 Muḳtedā olmadadır merd-i baṣīre nāsıñ
Şimdi temyīz-i nüḳūd eylemede aʿmāsı

38 Edeniñ maʿraż-ı ḥācetde beşāşet ibdā
Ṣoñra endūde-i naḫvet görünür sīmāsı

39 ʿAhd-i kitmān ile her yār-i ketūm-ı sırrıñ
ʿUḳde-i ketmine nāḫun-zen olur ifşāsı

40 Kime īdāʿ-ı güher-pāre-i rāz etsin kim
Şimdi yoḳ ehl-i diliñ mültezim-i īnāsı

41 Raḥm ile bīniş-i ruḫsārına meyyāl olmaz
Nāsdan hīç biriniñ bāṣıra-i bīnāsı

---

27 Sehv-i Ü2: Sehven Ü1
32 seḳamıñ Ü2: sitemiñ Ü1

42 Rūzgārıñ leged-i miḥneti pey-der-pey iken
Merdiñ andan nice olur necve-i istiḫfāsı

43 Keştī-i rāḥat-i merdi hedef-i medd eyler
Sāḥil-i ḳulzüm-i ʿuzletde de olsa rāsī

44 ʿUzletiñ müktenef-i ḥıṣn-ı ḥaṣīni olanıñ
Ehl-i şerden yetişir rāḥat-i istibrāsı

45 Hele ʿuzlet yine maḳṣūre-i āsāyişdir
Merdiñ olmazsa da hem-ḥāl-i vefā cüllāsı

46 Ṣıdḳ-ı niyyet dem-i ʿuḳbāda mücīr olduḳça
Ḳalbi tezvīr ile merdiñ ne revā ilhāsı

47 Lāyıḳ-ı ġıbṭa-i şāhān-ı zamāndır dehriñ
Her rehā-yāfte-i derd-i ser-i ġavġāsı

48 Merdüm-i muġtenem-i rāḥatine imrūzuñ
Degmez emniyyetine ġāʾile-i ferdāsı

49 Olsa pā-beste-i zencīr-i ihānet āyā
Merd-i meʾyūs-ı necātıñ kim olur hem-pāsı

50 Rīsmān-ı ʿameli pāyına pīçīde olan
Yār-i ġam-ḫ˘ārın eder müctenib-i ecnāsı

51 Mülhem-i sāniḥa-i ḥüsn-i ḳabūl-i nuṣḥ ol
Ol Edībiñ şereh-i bend-i hüdā-fermāsı

3

Ḳaṣīde-i Minhācü'l-ʿUşşāḳ

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳı o kim naṣīb-i dil-i bī-nevā eder
Çeşm-i vefāyı ḫāṭır-ı ġam-bīne vā eder

2 Selsāl-i eşk-i terde ne dem rū şinā eder
Reng-i behīc-i ṣafvetini rūşenā eder

3 Derd-i hevā miyāne-i marżāda ʿāşıḳı
Tenhā-nişīn-i ḫalvet-i dāru'ş-şifā eder

4 Cezb-i ġarāma irāde-i meslūb-ı merdümü
Münḳād-ı bāb-ı daʿvet-i menn-i Ḫudā eder

5 Her müʾmini zimām-ı maḥabbet ḫulūṣ ile
Mecbūr-ı inḳıyād-ı Nebiyy-i hüdā eder

6 ʿĀşıḳ demem o merdüm-i şāhid-pereste kim
Ḳalbin ġarīm-i şehvetine mübtelā eder

---

3 Ü1 11b, Ü2 5a (Başlık: Ü2)

7 Yā iktisāb-ı leẕẕet-i tefrīḥ-i ḳalb içün
Çeşmin ferāġ-ı bāl ile ḥüsn-āşinā eder

8 Yā ḳadr-i ḥüsn-i yār-i vefā-dārı cehl edip
Bīgāne-i vefā ile ʿaḳd-ı velā eder

9 Yā ʿaşḳda mülāḥaẓa-i infirād ile
Her dil-rübāya māye-i şevḳin fidā eder

10 Yā sevdigi isāʾete ḫˇāhiş-nümā iken
Taḥsīn ile muvāfaḳate inẟinā eder

11 Yā dil-berin muḳārenet-i bezm-i ġayrda
Naḳş-ı ḫayāl-dīde-i sehv-i rıżā eder

12 Yā cehl ile rübūde-i nefs-i ḫabīẟ olup
Endīşe-i inābetini der-ḳafā eder

13 Yā sūʾ-i fiʿle münselib-i iḳtidār iken
ʿAcziyle lāf-ı daʿvī-i terk-i hevā eder

14 Yā iştihār-ı zühd ile memdūḥ-ı nās iken
Terk-i fücūru bürḳuʿ-ı rūy-ı riyā eder

15 Yā pīşe-i tevācidi vaṣf-ı cemīl edip
Nāy-ı gülū-yı āhını her dem nevā eder

16 Yā dil-berān-ı mehveşe tecrīd-i mihr edip
Ġayrıñ hevā-yı ḥubbunu dilden cüdā eder

17 Yā ġayrlar esīr-i ġam-ı rūzgār iken
Yāriyle ḥüsn-i ülfet-i bezm-i ṣafā eder

18 Yā ġayrdan müşāhid-i ḥüsn-i vidād iken
Ḥıfẓ-ı vidād-ı ġayra dilin nā-revā eder

19 ʿAşḳıñ yeri ḥaḳīḳat ü mihr ü vefā iken
Bunsuz taṣavvur etme ki dillerde cā eder

20 Bir dilde kim rüsūm-ı vefā nā-bedīd ola
Bilmem ki ʿahd-i deynine neyle vefā eder

21 Bir dil ki ʿahd-i deynine nā-üstüvār ola
Daʿvā-yı dīn eylese de nā-be-cā eder

22 Bir dilde kim ḥaḳīḳatiñ āẟārı olmaya
İẟr-i ḥuḳūḳ-ı dīne nice iḳtifā eder

23 Bir dilde kim fürūġ-ı maḥabbet ʿadīm ola
Minhāc-ı ḥubb-ı dīne nice ihtidā eder

24 Bir dilde tā ki ġayret-i dīniyye olmaya
Defʿ-i fesād-ı dīne nice ictirā eder

---

12 olup Ü2: olur Ü1
19 Bunsuz Ü1: Nūnsuz ? Ü2

25 Def' -i fesād-ı dīne 'adīmü'l-ḳuvā olan
İṣr-i fesāddan nice kendin rehā eder

26 Ālāyiş-i fesād ile maġmūr olan nice
Pīrāye-i ṭahāret-i dīni münā eder

27 Taḳlīd ile iżā'a-i minhāc-ı dīn eden
Ḫāliḳle her mu'āmelesinde ḫaṭā eder

28 Ḳubḥ-ı ḫaṭāya mültezim-i ictisār olan
Sehv ile ṣanma 'avf-ı Ḫudāyı recā eder

29 Ol kim bu meṡlebetle 'adū-yı İlāh ola
Kendin cezā-yı Ḥaḳḳa nice nā-sezā eder

30 Şeyeste-i ihānet-i Ḫallāḳ iken 'aceb
Sicn-i ġıdāya düşse kime iḥtimā eder

31 Yā ḳahr-ı dünyevī ki ẓuhūru ḳarīn ola
Def' inde ḳanḳı şāha 'aceb intimā eder

32 Üslūb-ı dīn ü meẕhebi farḳa mucidd olan
Āyā n'içün tekellüf-i selb-i ḥicā eder

33 Yā şerm ile ḫaṭāsını endūde etmeyip
Etse neden günāhına terk-i ḥayā eder

34 Her ṣıdḳ ile nedāmete maḳrūn olan ḫaṭā
Merd-i eṡīmi me'men-i 'afva resā eder

35 Bir ḳalb kim nedāmeti me'lūfu etmeye
Ḥıṣn-ı ḥaṣīn-i 'afva nice iltīcā eder

36 Ḥaḳḳıñ ritāc-ı 'afvına bī-iltīcā olan
Vezr-i ḫaṭāya küşiş-i bī-intihā eder

37 Peyveste nehb ü ġaṣb u fücūra muṣırr olup
'Amd ile yār-i müşfiḳine i'tidā eder

38 Endīşe ḳıl fevā'id-i ṣıdḳ u maḥabbeti
Kim iftikārı ḫāṭırı mihr-incilā eder

39 Mü'min 'ibād-ı Ḥaḳḳa ra'ūf u raḥīm olur
Görse sitem-keşānı dilin pür-cefā eder

40 Etdikçe ḥubb u buġżu rıżā'-i İlāh içün
Her müsteḥaḳḳa bī-emel ü bī-riyā eder

---

27 ile Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
28 ḫaṭāya Ü2: fesād-ı Ü1
29 cezā-yı Ü2: cezā Ü1
33 endūde Ü1: endūh Ü2
37 olup Ü2: olan Ü1
39 olur Ü2: olup Ü1
40 müsteḥaḳḳa Ü2: şaḫṣa Ü1

41 Fer῾i olunca re᾿fet ü raḥmet maḥabbetiñ
Şānı firāz-ı nüh felege i῾tilā eder

42 ῾Aşḳıñ bilen nefāyis-i ḫ˘ān-ı leṭāfetiñ
Ḳand-ı behişti mühtecir-i iġtidā eder

43 ῾Aşḳıñ yeten defāyin-i genc-i ferāḫına
Ḳārūnu zaḫm-ḫ˘urde-i ṭa῾n-ı gedā eder

44 ῾Aşḳıñ gören şevāhid-i ḥābūr-ı ῾işretin
Bezm-i cinānı güm-şude-i iştihā eder

45 ῾Aşḳıñ olan enīs-i şebistān-ı ṣoḥbeti
Meh-tābı rū-nihüfte-i çeşm-i sühā eder

46 Raġbet-güzīni nehc-i Edīb-i suḫanveriñ
Minhāc-ı ῾aşḳa şevḳ-i dilin reh-nümā eder

47 Ḳalmaz esīr-i ḳayd-ı emel ictihād ile
Cān u dilin maṣūn-ı ġam-ı mā-sivā eder

4

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Lüzūm-ı bī-vefāyī ġayrdan ye᾿s-i vefādandır
Devādan iḥtimā ḥırmān-ı te᾿s̱īr-i devādandır

2 Emel maḥṣūru erbāb-ı düveldir ḥizb-i cühhāle
Bülūġu ṣanma dilden Ḫālīḳe ῾arż-ı recādandır

3 Mücerred neyl-i rızḳı eydī-i maḫlūḳa ḥaṣr etmez
Bilen rızḳıñ vürūdu Ḫāliḳ-i arż u semādandır

4 Bu demde Ḥātemān-ı dehrden ümmīd-i şöhretle
῾Aṭā-yı nā-be-cā kār-ı tebāh-ı esḫıyādandır

5 Kerīmān-ı zamān ża῾fıyla istirdād-ı cūd eyler
Dem-ā-dem k'anlarıñ gencīne-i aḫẕı ῾aṭādandır

6 Naṣīb-i ġayrı cāhil ḳaṭ῾ ile neyl-i naṣīb ister
Ḫaṭāsından ẕühūlü ḳuvvet-i cehli ḫaṭādandır

7 Sitemle ehl-i ῾aczi sīne-rīş-i ıżṭırāb etmek
Fesād-ı ḳalb ile terk-i herās-ı kibriyādandır

8 Ḫırāş-ı cevridir ber-kende-i ḳahr eyleyen ḫārı
Te῾addī ehl-i baġye iltizām-ı i῾tidādandır

9 Eden ṣūret-nümā te᾿s̱īr-i esbābı müsebbibdir
Şifā marżāya ṣanma maḥż-ı dārū-yı şifādandır

10 Dil-i minḥat-elīfin kām-baḫşālıḳla şād eyler
Feraḥ merdāna ṣanma şādī-i neyl-i münādandır

---

4 Ül 2b

11 Kerīmi ʿaczdir dem-beste-i imsāk eden hergiz
Fütūr-ı şevḳ-i bülbül naġmeden cevri şitādandır

12 Cibillī k'olmaya maḳrūn-ı ḥüsn-i iḥtişām olmaz
Anıñ kim ḥaşmeti taḳlīd-i bezm-i Bayḳaradandır

13 Kişi kār-ı bedin melḥūẓ-ı idrāk etmemek hergiz
Felekde ṭabʿ-ı nefs-i şūmdan ḥüsn-i rıżādandır

14 Meẕellet dīden-i her ḳāniʿ-i muḥtāc olur ṣanma
Bu dem efzāyiş-i ẕüll-i ṭamaʿ ehl-i ġınādandır

15 Liʾām-ı farḳ ile ülfetleri düşvār olur rinde
Olursa ülfet ancaḳ ol gürūha iḳtidādandır

16 Bu devr-i sifle-perverde ḥüṭām-endūz-ı suḥt olmaḳ
Ḥarīṣ-i māl u cāha ġaflet-i rūz-ı cezādandır

17 Mücerred fatḳ u ratḳa ḥavl ü ḳuvvet Ḫāliḳiñdir hep
Gürūh-ı aḳviyāya ṣanma imdādı ḳuvādandır

18 Seḳāmet māl-ı nāsı ġaṣb ile muʿtād iken merde
Lüzūm-ı iʿtiyādı kār-i zişti iʿtidādandır

19 Nifāḳ olmuş bu demler ʿāleme ser-māye-i ülfet
Nifāḳ infāḳı şimdi şīme-i ḥüsn-i velādandır

20 Riyāyı rū-nümāy-ı behcet-i ṣıdḳ eylemek merde
Ḫayāb[et] ʿālemü'l-esrārdan terk-i ḥayādandır

21 Medār-ı ehl-i hūşa gerçi kim minhāc-ı rāḥatdir
Müdārādan riyāyı bilmemek ammā ḫaṭādandır

22 Ḳarīn-i iḳtidār olduḳça iẓhār-ı vidād eyler
Müdārā ʿacze nā-maḳrūn iken maḥż-ı riyādandır

23 Anıñ kim rū-be-rū olduḳça iẓhār-ı vidād eyler
Sitīz-i buġż u kīni merdüme rāh-ı ḫafādandır

24 Tecennüb ictimāʿ-ı ḫalḳdan ehl-i dile şimdi
Mücerred zaḫm-ı şemşīr-i dürūġ-ı merḥabādandır

25 O kim ferzānedir ümmīd-i zerle ketm-i ḥaḳḳ etmez
Dem-ā-dem ketm-i ḥaḳḳ idmān-ı meyl-i irtişādandır

26 Ḫulūṣ iẓhār ederken merdüme hengām-ı ʿaczinde
Ḳafā vermek hemān iṣr-i ʿadūya iḳtifādandır

27 Ferāmūş eylemek ikrāmı ʿādāt-ı leʾīmāndır
Mükāfāt-ı kerem deʾb-i kirām-ı aṣdiḳādandır

28 Sedīdü'r-reʾy olan bī-fikret-i keyd-i zenān olmaz
Nisāya iʿtimād esbāb-ı nāmūsu fidādandır

---

17 fatḳ u ratḳa: fatḳ-ı rū-refte Ü1

29 Recāya iʿtimāden bīmi terk etmek ḍalāletdir
Emelden bīmi iks̱ār āyet-i ḫavf u recādandır

30 Göñülden münceẕibdir ḳıblegāh-ı ṭāʿat-i Ḥaḳḳa
İcābet ḫāşiʿīne ṣanma teʾs̱īr-i nidādandır

31 Hemān ḥabb-ı sevādı ḳayd-ı ġaflet bildigimdendir
Tecerrüd ʿārife ẓann etme terk-i mā-sivādandır

32 Lehīb-i ʿaşḳı muḫtell etme vāʿiẓ nuṭḳ-ı serdiñle
Çerāġıñ ıżṭırābı ṣadme-i bād-ı hevādandır

33 Nice minnet-keş-i teʾs̱īr-i dārū-yı ṭabīb olsun
Seḳāmet ʿāşıḳ-ı bīmāra renc-i ibtilādandır

34 Diliñ rencīde ḳılmaz dil-rübādan mehl-i şefḳatle
Belāsı ʿāşıḳıñ imhāl-i taḫfīf-i belādandır

35 Cefā naḳş-ı vefādır gerçi kim dil-dārdan ammā
Ḫırāş-ı sūzen-i naḳşıñ da ketmi imtirādandır

36 Ġamı geh rāḥate ibdāl eder gāh rāḥati ġamma
Ser-ā-ser feyż-i basṭı ʿālemiñ sırr-ı ḳażādandır

37 Rehīn-i ḳudret-i Ḫallāḳ iken pīş-i Süleymāna
Ẓuhūr-ı ʿarşı ṣanma Āṣefā sen Berḫıyādandır

38 Muṭīʿ-i ehl-i ehvā sālik-i nehc-i reşād olmaz
Emīr-i ʿaşḳa ṭāʿat şīme-i ehl-i Ḫudādandır

39 Mecāl-efsürde-i endūha tāb-ı ıṣtıbār olmaz
Ġıdā-yı neşʾe-i sāġarla ṣanma iġtidādandır

40 Neşāṭ ehl-i hevāya iḳtiyād-ı ḳuvvet-i ġamdandır
Belāya ṣabr-ı dil şevḳ-i bülūġ-ı intihādandır

41 Bu miḥnetgehde ġamnāk olmayan ehl-i vefā olmaz
Neşāṭı hemme tercīḥ eylemek ṭarḥ-ı dimādandır

42 Tedābīr-i digerden dūrdur dil-ḫaste-i ġammıñ
Şifā-yı her dil-i bīmāra tedbīri şifādandır

43 Ġam-ı ʿaşḳıñ odur mecbūru kim mirʾāt-ı ẕātında
Temerrüd-peyker-i aḫlāḳı iġlāḳ-ı Ḫudādandır

44 Şekībā-yı edāya suḥt içün hergiz cemīl olmaz
Deme ṣabr-ı celīli iḥtimāl-i her eẕādandır

45 Faḳīhā nāṣıḥā necşiñde idrāk-i meʾāl eyle
Maḳālāt-ı Edīb esrār-ı şerʿ-i enbiyādandır

5

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Nesebiñ rūşen eder pertev-i ābā şāmın
Sīr eder kevşer ile neş'e-i āb-āşāmın

2 Niyyet-i ḥüsn-i 'amel mülhem olur ensāba
Reh-nümāy-ı 'amel etse de nesiyy-i tāmın

3 Ṭıfl-ı nev-zādı görür merd-i ġaniyyü't-ṭab'ıñ
Görücek çeşm-i ġınā-yı dil ile a'māmın

4 'İzzet-i nefsi o kim suḥta fidā eylemeye
Aña şāyeste eder ḥażret-i Ḥaḳḳ ikrāmın

5 Ol ki a'rāż-nümādır sübül-i eşrāra
Aña tevfīḳ-i Ḫudā ḫayrıñ eder ilhāmın

6 Ol ki desti mey-i ümmīd-i eşirrā olmaz
Aña sāḳī-i emel ṣanma ki ṣunmaz cāmın

7 Denes-i şirk ile ālūde-i ercās olmaz
Āb-ı iḫlāṣ ile pākīze eden İslāmın

8 Dām-ı tezvīri o kim ġayra sezāvār etmez
Aña İblīs-i şaḳī bī-ḫaṭar eyler dāmın

9 Ḳalbini mihr-i inābetle eder tābende
Dem-be-dem ṣıdḳ ile mebġūż eden āṣāmın

10 İġtinām eyleyemez ezmine-i ṭā'atı
Bilmeyen ḳıymet-i eyyām u şühūr u 'āmın

11 Ehl-i tüklān olana vehm-i żarūret gelmez
Ḫāṭırıñ ṣıdḳ u tevekkül götürür evhāmın

12 Mihr-i erbāb-ı vefāya dili bīgāne olan
Kimse gūş edemez mihr ü vefā peyġāmın

13 Ṣanma olmaz feraḥ-endūz-ı tebāşīr-i ẓafer
Her çeken siflelerin ġā'ile-i ālāmın

14 Nice āsūde olur cevr-i e'ādīsinden
Ḳahr-ı a'dāya o kim süst edemez iḳdāmın

15 Ṣūret-i ṣıḥḥat ile ẕimmetin ibrā edemez
İntiḫāb eylemeyen naḳd-ı edā-yı vāmın

16 Farḳ u temyīz edemez merdüm-i nā-dān kārın
Şāḫsār-ı emeliñ puḫte görürken ḫāmın

17 Eşk-i gül-gūn aḳıdır çeşm-i riyādan nāṣıḥ
Yine rindānıñ içer cām-ı mey-i gülfāmın

---

5 Ül 4a

18 Yār-i nāṣıḥdır o kim ketm-i kelām-ı Ḥaḳda
Kimseniñ semʿe ḳarīn eylemeye ibrāmın

19 Ehl-i ġayret denir ol merde ki cā eylemeye
Mürġ-i bīgānelere dūş-ı firāz-ı bāmın

20 Rāz-dān-ı raḳam-ı ḥikmet odur kim ḫalḳıñ
Levḥ-i āmāline şāyeste ede erḳāmın

21 Ṣāḥib-i şenşene-i reʾfet odur kim nāsıñ
Bī-sebeb lāyıḳ-ı şān eylemeye īlāmın

22 Merd-i ṣādıḳ ki ola cünne-be-dūş-ı ġayret
Dehriñ işkeste eder tīġ-i mecāl-i Sāmın

23 Sāʿid-i ġayret-i iḳdāmı metānetde olan
Bürc-i eflāke diker fevz-i ẓafer aʿlāmın

24 Merdümüñ ḳuvvet-i irhābı nümāyān olmaz
İltizām etmeyicek düşmeniniñ ifḫāmın

25 Ḫaṣm-ı bed-kārına merdüm ne ḳadar ḫ˘ār olsa
Nefret-i kār-ı bed-i ḫaṣmıñ eder ilzāmın

26 Merd olan ṣıdḳ-ı emānetle şehīr olduḳça
Rām eder bu felegiñ mihrine nā-rāmın

27 Dehrde dil yaḳanıñ ḫānesi maʿmūr olmaz
Münhedimdir ki binā bulmaya istiḥkāmın

28 Rehbini nehb içün āmāde eden nākesler
Keremiñ ṣūret-i īcāda ḳomuş iʿdāmın

29 Dehrde lāyıḳ-ı ıṭlāḳ-ı seḫāvet olmaz
Nāẓır-ı cūduna der-beste eden enʿāmın

30 Ḥaḳḳı her cāriḥası bulmaz edāya fürṣat
Şekl-i bī-sūd-ı heyūlāya ḳoyan endāmın

31 Ol ki bī-ḥimye olur aġdiye-i aʿdādan
Belki şāyeste-i berāʾ eyleyemez esḳāmın

32 Nice ʿarż eyleye nā-dāna ḫulūṣun merdüm
Çeşm-i noḳṣān ile gördükçe ḫulūṣ-ı nāmın

33 Rūḥdur zīveri endām-ı vücūdu merdiñ
Ẕātdır bihter eden cāygeh-i ārāmın

34 Şerefi ẕāt-ı mekīn ile mekān bulmaḳdır
Bāyezīdiñ hedef-i şöhret eden Besṭāmın

35 Ġam-ı cānān ile dem-beste olan ʿāşıḳlar
Rāz-ı ʿaşḳıñ edemez kimselere ifhāmın

36 Ḥālet-i sūziş-i pervāneyi de farḳ edemez
Bülbülüñ bāġda fehm eylemeyen inġāmın

37 Cehl eden rāz-ı dilin mülhem-i te'vīl olamaz
ʿĀşıḳıñ raḳde-i ʿaşḳ içre olan aḥlāmın

38 Vuṣlata ʿāşıḳ-ı şeydā nice me'yūs olsa
Fürḳatiñ H̱āliḳ eder vaṣla ḳarīn encāmın

39 ʿĀşıḳıñ zerrece evṣāf-ı dil-i nālānı
S̱ebt ü taḥrīr ile fersūde ḳılar aḳlāmın

40 Āşinā-yı ḥarem-i beyt-i İlāhīdir o kim
Dūş-ı iḫlāṣına pūşīde eder iḥrāmın

41 Eyleyip eşk-i nedem şüste sevād-ı rūyun
Vaḳfe-i meskeneti ḳutlu ede bayramın

42 Vuṣlat-ı yār-i ḥaḳīḳīdir Edībā ancaḳ
Şād eden ʿāşıḳ-ı dil-şīfte-i nā-kāmın

6

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O bī-hūşuñ k'olur nuṭḳ-ı nidā-yı *yā Rabī* nādir
Derūnundan nigāh-ı şevḳi denmez yāre bīnādır

2 Muṭīʿ-i ḥikmete çün-sāye-i luṭf-ı Nebī cādır
Teveḥḥüş merde istīnās-ı ṭāʿatden ne bī-cādır

3 Mecāl-i ḥüsn-i ṭāʿat merde bī-raġbet naṣīb olmaz
Binā zīrā menūṭ-ı dest-i istiʿdād-ı bennādır

4 Nigāh-ı fehm ile temyīz-i rāh-ı rüşde ḳādirken
Dil-i kūteh-naẓar cehl-i ṭarīḳ etdikçe aʿmādır

5 Fürūġ-ı çeşmi nā-yāb olsa da cehl-i ṭarīḳ etmez
O reh-peymāy-ı ġam kim dīde-i idrāki bīnādır

6 Cüdā-sāz-ı ṭarīḳ-i rüşd olandan āmil-i himmet
Bu vādīde helāk-i teşnegīden ṭālib-i mādır

7 Cehūl-i bī-ḫıredden rāh-ı dūr-ā-dūr-ı irşāda
Ḳıyād-ı ārzūsu sifleye efsār-ı ehvādır

8 Hidāyetsiz hebādır saʿy-ı merdüm dāniş ü fażla
ʿAmelle iḳtirān etmezse ʿilmiñ cehli evlādır

9 Bülūġ-ı suḫta ālet dānişi nā-dān eder yoḫsa
Reh-i tezvīre ʿilmi reh-ber etmez ol ki dānādır

10 Taḳī keff-i eẕādır ḥıfẓ-ı nāmūs u diyānetle
Mesācidde lüzūm-ı iʿtikāfı ṣanma taḳvādır

11 Faḳaṭ keff-i eẕādır ṣanma re'fet ḫalḳ-ı dünyādan
Muʿīn oldukça ḳudret iltizām-ı ḳahr-ı aʿdādır

---

6 Ül 5a

12 Uṣūl-i ḥiḳmeti itḳān ile merdüm ḥakīm olmaz
Nihādı zīb-i ḥüsn-i ḫulḳdan tā kim müberrādır

13 Ḫıṣāl-i merḥametle verziş-i ādāb-ı ġayretle
Eden itḳān-ı ḥikmet cā-nişīn-i İbn Sīnādır

14 Şeref ḫulḳī gerek merdümde olmaz cāh-ı rifʿatle
Seri eflāke yetse siflegānıñ ẕātı ednādır

15 Sirişti ġadr iken keşf-i ḳınāʿ-ı cūda merdümden
ʿAdūnuñ ʿuḳde-i ihmāli ancaḳ bir müdārādır

16 Ḥayā-nā-ehl olan meʾmūndur ıṣrār-ı şenāʿatle
İşinden ʿār eden ednā ḳuṣūr etdikçe rüsvādır

17 ʿAcebdir merd-i güm-sāz-ı nedem ıṣrār-ı şaḳvetle
Liyāḳatsiz bülūġ-ı ʿafva menhūm-ı temennādır

18 Nice levḥ-i ḫafāda naḳş-ı kirdārın nihān eyler
Fetīl-i kārı ol kim şuʿle-i ḳandīl-i aḫfādır

19 [O] güftār-ı hevā-sīmā-yı kārı müdrik olduḳça
Riyādan ʿār ile rāz-ı dilin mecbūr-ı ifşādır

20 Nihüftü ḳābil-i imkān olur mu yār-i bed-ḫ˘āha
O sūz u tāb-ı dil kim ehl-i derde sīne-fersādır

21 Ne bīm etsin tebeh-kār-ı ʿadūdan ol ki çün-Yūnus
Serīri baṭn-ı ḥūt-ı cāy-gīr-i ḥıṣn-ı deryādır

22 Cināyet-kārlardan ṣadme-i tīġ-i ihānetden
Necāt ümmīdini ḳaṭʿ eyleyen hem-ḥāl-i mevtādır

23 Delīl-i cezb-i Ḥaḳdır ehl-i ʿaşḳıñ iḫtiyārıyla
Ayaḳ başmaz reh-i mechūle ol kim reh-şināsādır

24 Bülūġ-ı maṭlabı birden hemān esbāba ḥaṣr etme
Şifāyı ṣanma kim maḳrūn-ı dārū-yı eṭibbādır

25 Meʿādından meʿādin şevḳi zībādır żamīrinde
Behişti n'eyler ol kim sīne-çāk-i ʿaşḳ-ı dünyādır

26 Cüdādır ʿāşıḳ-ı dünyāya sırr-ı ʿaşḳ-ı Yezdānī
Enīs-i mescid olmaz ol ki meʾnūs-ı kilīsādır

27 Anı sūdāgerān-ı ārzū ʿālem görür yoḫsa
Nigāh-ı merdüm-i tecrīde ʿālem bir temāşādır

28 Nice vaṣf-ı dilin şāyeste-i levḥ-i beyān etsin
Ḳalem rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı maḥcūb-ı imlādır

29 Mürāʿāt-ı şürūṭ-ı mezheb-i ʿaşḳıñ ḥaḳīḳatde
Mesāġı ṣanma kim merbūṭ-ı aḥkām-ı fetāvādır

30 Bedīd olmaz nuḳūş-ı cebhe-i ḥāli işāretle
Teġazzül ʿāşıḳa mirʾāt-ı ṣāf-ı ʿaks-i īmādır

31 Dilim ṣanma dem-ā-dem ʿāşıḳ-ı her yār-i zībādır
Velī cūş-ı nedemle kārih-i idmān-ı ehvādır

32 Ümīd-i iḥticāb etsem daḫi ʿarż-ı ʿiẕār eyler
Baña ʿaks-i ümīdim rūy-ı dil-berden hüveydādır

33 Esīr-i [her] der-i ʿaşḳ olmayan ḥıfẓ-ı vidād etmez
Anıñ'çün ʿāşıḳından kārih-i terk-i ḥavālādır

34 Dem-ā-dem ʿāl ü dūna pertev-i mihriñ dirīġ etme
Sipihrāsā bilirsen ehl-i mihriñ ḳadri vālādır

35 Devā-yı derd ile tedbīr ederken yār ʿuşşāḳa
Görür mü rūy-ı ṣıḥḥat ol ki rencūr-ı müdāvādır

36 Dil-i bī-iḫtiyāra dil-rübādan ṣadme-i miḥnet
Mezīd olduḳça her dem ʿāşıḳıñ [derdi] mühennādır

37 Feraḥdan ʿālem-i fānīde istīnās-ı ġam yegdir
Edībā çekmez el idmān-ı cevrinden bu dünyādır

7

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Hicrāna çekdi cān u dile oḳuyanımız
Ḳalmadı ʿarż-ı ḥālimizi oḳuyanımız

2 Ol deñli derd-i hecr ile dem-beste olmuşuz
Kim iltimās-ı vuṣlata dönmez lisānımız

3 Āzurdeyiz firāḳ ile ḳayd-ı ḥayātdan
Dūş-ı ten-i belā-keşe bār oldu cānımız

4 Dil-ber ġamıyla ülfetimizden elem çeker
İster ġam-ı nev-ā-nev ile iḳtirānımız

5 Neyl-i cinān-ı vaṣlı ḳomazdım ḫayāle
Ġāyet bulaydı dūzaḫ-ı tāb-ı cenānımız

6 Yegdir firāz-ı ġurfe-i ṣaḥn-ı behiştden
Olsa ḥażīż-i künc-i tecerrüd mekānımız

7 Dil-dāra zaḫm-ı nāvek-i āhım mezīd olur
Bulduḳça tāb-ı çille-i miḥnet kemānımız

8 Yāre niṣār-ı tuḥfe-i ʿarż-ı niyāz iken
Şimdi lehīb-i dildir olan armaġanımız

9 Nev-bāve-rīz-i şekker-i şükrān iken bu dem
Telḫ oldu gitdi mīve-i şāḫ-ı zebānımız

10 Aġyārdan mı farḳ edemem yārden midir
Dāġ üzre dāġ-ı farḳ-ı dil-i nā-tüvānımız

---

7 Ül 7a

11 Cism-i naḥīle mün'adim olduḳça ṭāḳati
Artar cefā-yı ġayr ile bār-ı girānımız

12 Gūyā hemān ferīd ü vaḥīd-i zamānede
Yoḳ bir niṡār-ı mihre sezā mihrbānımız

13 Keff-i eẕāyı pīşe edindikçe ġayrıdan
Efzūn olur terāküm-i āzār-ı cānımız

14 Her ferde kim ferīfte-i ḥüsn-i ẓann ola
Olmaz neşāṭ-dāde-i ḫāṭır gümānımız

15 Bīhūdedir tekellüf-i i'tāb-ı nuṭḳumuz
Sem'-i ḳabūle ermeyicek dāstānımız

16 Ḫalḳıñ nihüfte olmada ammā hemān bizim
Hep şāyi' oldu ḳalmadı kār-ı nihānımız

17 Bir dem nidā-yı vaṣla ḳarīn oldu sem'imiz
Ṣandıḳ ki ihtiyāz-ı şeref ḳıldı şānımız

18 Düşdük ḥażīż-i ḥayrete laġzīde-pā olup
Maḳrūn-ı ẕillet olduğu bildik mekānımız

19 Dersek ḥarīm-i gülşene düşsek hezārveş
Ḫār oldu 'āḳıbet kenef-i āşiyānımız

20 Ālāyiş-i ġubār ser-ā-pāy fitneden
Zişt oldu çeşm-i dānişe rūy-ı zamānımız

21 Dest-i sitemle ṣadme-i aġyārdan bizim
Dünyāyı ṭutsa kimse işitmez fiġānımız

22 Ben ketm-i rāza meyl ederim yār şöhrete
Varsa budur isā'et-i ḳalb-i mühānımız

23 Merdiñ me'ānı merdüme herhiz mu'īn iken
Şimdi bize hemīşe mehīndir me'ānımız

24 Kim derdi cāy-ı ḳādime-i üns-i yār iken
Ma'mūr-gerd-i vaḥşet ola āstānımız

25 Me'nūs-ı neyl-i vaṣl-ı 'arūs-ı merām iken
Ġayb oldu ḥaclegāh-ı şühūd u 'iyānımız

26 Şimdi ḥadīṡ-i yār ile aġyārı n'eyleriz
Ancaḳ niẓām-ı ḥāle ḫaleldir beyānımız

27 Lāyıḳ mıdır 'iyāl ü ehālī eḥaḳḳ iken
Maġṣūb-ı dest-i dīger ola nān-ı ḫ˘ānımız

28 Hep vāridātı ferye-i zer zūr-ı muġtaṣıb
Ḫarc-ı ḳalemse beş sene boş ḳoydu yanımız

29 Aġa-yı kārgār-ı ehālī-nevāz olup
Dānende ola ḥāl-i nihüft ü 'iyānımız

30 Şāyān mıdır ḫabāyişi iġmāż-ı ʿayn edip
Şāyeste-i nişesten ede ḫān-mānımız

31 Ḥaḳdır muʿīn-i cümle ümem fāriġ ol Edīb
Besdir bu deñli vāḳıʿ-ı ḥāli beyānımız

8

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O kim nefāyis-i emvāli iddiḫāra çeker
Baḳılsa renciş-i ḫırmānı ol dü-bāre çeker

2 ʿAceb ki ḳāʾid-i bīd-āşinā-yı sāye-perest
Çemen çemen dilimi bīd ile çenāra çeker

3 Mişāl-i silsiledir seyr-i bāġ-ı ḫāṭırda
Gelince vaḳti beni baġlasa bahāra çeker

4 Hemīşe baḥr-ı ġarāmıñ meḳādif-i şevḳi
Sefīne-i dilimi sīf-i kūy-ı yāre çeker

5 Bu tengnāda feraḥ pāy-dārdır ṣanma
O rīsmān-ı teraḥ ṣoñra pāy-ı dāra çeker

6 Bu beyʿgāhda vezzān-ı ṣayrafī-i felek
Nüḳūd-ı sīm ü zeri ṣanma bir ʿayāra çeker

7 Keçūl-kāra bu bezm içre çerḫ-i dūn ol dem
Ki yüz vere yüzüne ṣol eliyle ḳara çeker

8 Riyāż-ı kevnde ol kim ḫıyār-ı ümmetdir
Göñülce bulmayıcaḳ meʾkeli ḫıyāra çeker

9 Tevaḳḳuf etmede ʿibret-nümā imiş ṣūfī
Gelince bezm-i meye cāy-ı iʿtibāra çeker

10 Ḥibāledir zen-i cīrāna deyü zāhid-i pest
Kenār-ı bāmına bir alçacıḳ sitāre çeker

11 Güzel görür ḳatı laʿl-i zümürrüd-āmīzi
Ki ṣūfī hep ḳadeḥ-i surḫu pür-ġubāre çeker

12 Hemīşe mütḳanīdir kārı Şeyḫ-i Gürcīniñ
Güm etse ridf-i ġulāmı küs-i nigāre çeker

13 Zamānede o emīrāne-ḫūy maḫdūmān
Ki vaṣl-ḫ˘āh olana gūyiyā vaḳāre çeker

14 Metāʿ-ı ḥüsn ü bahāyı bahālı ṣatmaḳ içün
Zemīne nāfe verip gör ki ne zeʿāre çeker

---

8 S 126b, Ü1 10b, Ü2 3a
4 meḳādif-i S, Ü2: mefāriḳ-i Ü1

15 O kūdekān ki cihānda peder rıżāsın alır
Metā῾ı pāreledip māderine pāra çeker

16 Cihānda arḳası çevrilmeyen bahādırlar
Ki cīfe-i bedenin ṣanma kim menāra çeker

17 Açıḳda yüzleri perde-ḫafāyı sevmeyerek
Yaraġı birbirine durma āşikāre çeker

18 Varınca cāy-ı meṣāfa o şīr-peykerler
῾Adūyu görmeden evvel reh-i firāra çeker

19 Kemāl-i himmeti ancaḳ budur himem-kārıñ
Seni hediyyeñ ile meclis-i kibāra çeker

20 Düşüp ḥalāvet-i ḥill-i ḥarām-ı pür-zehre
Ġanī hemīşe şirā-yı der-i ῾aḳāra çeker

21 O mālı faḫr edinen mün῾imān-ı ẕī-naḫvet
Ayırsa kendi[ne] māl arḳasıyla fāre çeker

22 Ḳabāsı çāk olıcaḳ mün῾imiñ keş-ā-keşden
Libās-ı ḥāline bir ruḳ῾a-i emāre çeker

23 Yine baḳılsa ῾acebdir felek o günelerîñ
Bürūt-ı naḫvetine ṭabl ile ḳuvāre çeker

24 Hemīşe ḳanda o ḫar-gūş māl eylerse
Emānsız tek-ü-tāzī ile şikāra çeker

25 Ḥarām māl ile etbā῾a giydirip ḫāre
O ḫ˘ār ḫāre ile ḫalḳa iftiḫāre çeker

26 Cüdā edip nice miskīni ḫān-mānından
Dürūġ va῾de ile özge bir diyāra çeker

27 Yanınca her biri bir yār-ı hīze dil vermiş
Aña ki nāz ede mihterleri uyara çeker

28 Sikiş niẓāmına ruḫṣat verince ḫuddāma
Evinde iş edinip ṭavla ile zara çeker

29 Edīb edhem-i kilke ῾inān-keş ol zīrā
Ḳalem bizi giderek ṭa῾n-ı rūzgāra çeker

9

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Felek ṣanma metā῾-ı bīm-i ḳahrın bī-mezād eyler
Ki naḳd-ı ḳıymetin her çāre-cūy-ı bīme zād eyler

---

21 māl: mālın S, Ü1, Ü2 (Vezin zaruretinden dolayı metne müdahale edildi)
9 Ü1 6b

2 Gehī şemʿ-i ferahla luṭf-ı tenvīr-i leyāl etse
Dem-i cevrin sirāc-ı ṣafvet-i eyyāma bād eyler

3 Tenin pīrāye-gīr-i cāme-i faḫr eylemiş derken
Vehīc-i dāmen-i her sifleye ḳadḥı zinād eyler

4 O kim hem-pāy-ı ʿaṣrı ḳāʾid-i emn-i ʿaṣūr eyler
ʿAṣāyı laġziş-i pāy-ı ümīde istinād eyler

5 Felek ehl-i dile nākesden istīhāb-ı luṭf eyler
ʿAcebdir ṣadme-i nā-şādī-i miḥnetle şād eyler

6 Ümīd-i vehb iken mihmāz-ı ʿarż-ı mihri yārānıñ
Vidād-ı vehb-i nā-maḳrūna kim ṣıdḳ-ı vidād eyler

7 Celīdir dāverān-ı ʿālemiñ ṭavrı ki zaʿmınca
ʿAṭā-yı ḫalḳa hep gencīnesinden müstefād eyler

8 Vürūdun reh-zen-i keyd-i ʿadū hīç ḳaṭʿa ḳādir mi
Aña kim luṭf-ı Mevlā rızḳı [bī-ḥadd ü] nefād eyler

9 Dili bā-ṣadme-i pāy-ı cefā giryān eden ẓālim
Nice mecrā-ı eşke müşt-i mendīlin sidād eyler

10 Nice seng-i sitemle ḫurd edip ḫaṣm-ı sitem-pīşe
Derūn-ı kāse-i ṣad-çāki mecbūr-ı künād eyler

11 Felekde imtiyāz-ı ṭıynet-i her ṣāf u nā-ṣāfı
Miṣāl-i levḥa-i āyīne her rūşen-nihād eyler

12 Nigāh-ı cürʾeti merdūd-ı ḥizb-i sumʿa-kārāndır
O kim zeyf-i riyādan naḳd-ı ṣıdḳı intiḳād eyler

13 Riyāżet zāhide tedbīr-i incāz-ı meṣārifdir
Gören bilmez ṣanır kim dīv-i nefsiyle cihād eyler

14 Şerefmend-i rıżāya ẓulmünü meşşāṭa-i ḳudret
ʿArūs-ı şebde gūyā sūde-i ʿıṭrı ziyād eyler

15 Midād-ı şāmına mezc-i sirişk-i şevḳ eden ʿāşıḳ
Sevād-ı reşḥasın maġbūṭ-ı levḥ-i bāmdād eder

16 Şühūd-ı ṣūret-i kirdārına meftūn olan merdüm
Cebīn-i ʿuḳde-i zānūsunu āyīne zād eyler

17 Ṭamaʿdan ol ki rūy-ı ḫacleti kibrīt-i aḥmerdir
Nigāh-ı çeşm-i istiġnāsı iksīri remād eyler

18 O kim āsūde-bāl-i lāne-i ḫıdr-ı ḳanāʿatdir
Kemend-i nāḫunu ʿanḳā-yı Ḳāfı ıṣṭıyād eyler

19 Reh-i seyr ü seferden reste-i ḳayd-ı meşaḳḳatdir
O kim ḳaṣr-ı vaṭandan seyr-i ṣaḥrā-yı bilād eyler

---

19 reste-i: rişte-i Ü1

20 Bilen enmūzec-i şekl-i bedīd-i muḳle-i çeşmin
Beyāż-ı nūru fehm-i levḥ-i menḳūş-ı sevād eyler

21 Nigāh-ı yāre dilden rū-nümāy-ı rağbet olmazken
Nice nā-dān hevā-yı ʿarż-ı ruḫsār-ı suʿād eyler

22 Bülūğ-ı şöhrete resm-i binā-yı ḳavm-i ʿĀd ister
Cehūlüñ ṣanma gūşu meyl-i evṣāf-ı meʿād eyler

23 Vücūh-ı nāsı ḫalḳıñ āşinā-bīgānedir şimdi
Dilinde āşināyı cehl eder nuṭḳunda yād eyler

24 Göñül sen s̱ābit ol nüzhetgeh-i kāḫ-ı tevekkülde
Murādıñca saña her maṭlabı Rabbü'l-ʿibād eyler

25 Gel istiğnā-güzīn ol niʿmet-i maḳrūn-ı minnetden
Ki mülk-i ḳadriñi āşūb-ı minnet pür-fesād eyler

26 Melīk-i mesned-i ḫulḳ-ı cemīl ol sifle-ḫū olma
Ki ḫ˘oş-ḫūyī niẓām-ı naẓm-ı ḳadri müstezād eyler

27 Çekil eşrār-ı ʿaṣrıñ izdiḥām-ı dār-u-gīrinden
Ki meyl-i şaḳveti her pey-rev-i ehl-i ʿinād eyler

28 Edībāsā sezā-yı mihr-i yār ol istiḳāmetle
Ki hergiz luṭf-ı Ḥaḳ her müstaḳīmi ber-murād eyler

10

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Endīşe ḳıl ʿarāyişe tākiñ ṣuʿūduna
Erdikçe cūy-ı ḳudret-i Ḥaḳdan şu ʿūduna

2 Bir dil ki nem-çeşīde-i feyż-i İlāh ola
Gelmez ḫalel ṭarāvet-i gülzār-ı sūduna

3 Mīr ü şehiñ felekde hevādır naṣībi hep
Dil-beste-i ṣuʿūd olanıñ ḳaṣr-ı cūduna

4 Āgeh-dil ol ḳapılma çü dehriñ şenīʿ iken
Dil-bestegī zeḫārif-i ḫāṭır-rübūduna

5 Ḫ˘ābīde-i nebāheti īḳāẓa ṭaʿn eder
Seyr et nihān-ḫāne-i Kehfiñ rüḳūduna

6 Ṣafvetle rū-nümūde olur bī-niyāz iken
Çeşm-i ümīd-i āyine ʿaksiñ şühūduna

7 Her mevci naḳş-ı silsile-i cīd-i şevḳ olur
Baḳ gülşeniñ leṭāfet-i emvāc-ı rūduna

8 Ādem ḥarīṣ-i naḫvet-i cāh-ı cihān iken
Degmez cebīn-i sāyesi cāy-ı sücūduna

---

10 Ü1 6a

9 Bir dil ki suht-ı ʿāleme işġāl-i fikr ede
Gelmez ḫayāl-i vāḳıʿa çeşm-i ġunūduna

10 Bir sīne kim mühādene-i kibr ü kīn ede
Ḫaḳḳıñ ṭaleb-nümūde olur ḳahr-ı zūduna

11 Bir dīde kim ḳarīn-i ʿamā-yı ḍalāl ola
Ḳılmaz nigeh mevārid-i ḫusrān u sūduna

12 Bir ser ki tāc-ı nūr-ı ḥicādan berehnedir
Aşmaz ḳulaḳ ġınā-yı ḳanāʿat sürūduna

13 Bir ten ki s̱evb-i ʿār ile faḫret-nümā ola
Nā-yābdır *nişāne-i mihri* vücūduna

14 Bir gūş kim ṭalāvet-i ıṭrā-güzīn ola
Mekfūfdur nidā-yı meẕellet şinūduna

15 Bir dest kim ḫıyānet ile müstefīd ola
Maḥrūm olur temellük-i zeyf-i nüḳūduna

16 Bir pā ki reh-neverd-i ṣudāʿ-ı şürūr ola
Bī-cān olur ḥabā'il-i nehc-i vürūduna

17 Bir nefs kim müdāvemet-i şehvet eyleye
Ḳılmaz heves zerāyiʿ-i ḥıfẓ-ı ḥudūduna

18 Bir fem ki ḳavl-i fāsidi bühtān u zūr olur
Mehcūr olur ḫulūṣ ile ẕikr-i Vedūduna

19 Bir ṭabʿ kim televvün ile ülfet eyleye
Ġālibdir āşinā-yı şeḳāvet ṣudūduna

20 Tehẕīb-i nefse ġayret-i kār eyle ʿālemiñ
Meyl etme iḳtifā-yı ünās-ı künūduna

21 Mühmel ḳoyup ṣıṭabl-i şitāda sütūrveş
Nefs-i bedi düşürme ḍalālet ḳuyūduna

22 İksīr-i ʿizzet-i nefs ile s̱ervet-nümā olup
Dāġ ur eliñ filizze-i ḳalb-i ḥasūduna

23 Ḫalḳıñ der-i meẓālime ṭarḥ eylemiş ḳażā
Naḳş-ı sevād-ı ʿārıż-ı her çehre-sūduna

24 Dār-ı beḳāya nāhic-i minhāc-ı fevz olup
Dūr ol reh-i mehālik-i ẕātü'l-vüḳūduna

25 Cīd-i ḳabūl-i nuṣḥu Edībiñ icāle et
ʿIḳd-ı nefīs-i naẓm-ı cevāhir-nümūduna

11

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Bize nūr-ı ehl-i neşāṭıñ ser-i bī-destārı
Sāyeden bāġa ki irḫā ede bīd estārı

2 Cāy eden bāġda hem-sāye-i ġayrı n'eyler
Cūy-ı ṣāfī gibi olduḳça muvaffıḳ yāri

3 Behcet-i rūy-ı gülü nāleden idrāk edemez
Perde-i ḥayret olur bülbüle gülden zārī

4 'Aks alır ferş-i riyāż-ı ḥarem-i me'vādan
Gülşeniñ āyine-i naḳş-ı perend-i kārı

5 Ṭıfl-ı nev-rüste-i gül-ġonçeyi ḫ˘ābīde ḳomaz
Nīm-şeb bülbülü nālīde eden bīdārī

6 Görmeden lānede taḥsīni ser-āġāz edemez
Cezb eder bülbülü ḫūbān-ı gülüñ ruḫsārı

7 'Aks-i gül-berg-i çemenzār [ile] pür-ḫūn olmuş
Sūseniñ āyine-i deşne-i cevher-dārı

8 Ṣadme-i dīden eder naḳş-ı kebūdun iẓhār
Görmege göz doyamaz sīne-i sünbülzārı

9 Pertev-i şu'le-i şām-ı çemen efzūn eyler
Dilde tāb-ı heves-i seyr-i gül ü gül-nārı

10 Olmadan sāḳ-ı muṭarrā-yı benefşec kūtāh
Sāḥa-i bāġda maḫfī görünür reftārı

11 Ṣanki çil aḳçe ṣaçar merd-i seḫā bālādan
Yāsemen ḫāke niṡār eyleyicek ezhārı

12 Çemen-i reh-güẕer-i yāre şefīḳ olmaġla
Lāleye lāyıḳ olur dāġ-ı diliñ iẓhārı

13 Jāleden tāc-ı ser-i bülbülü taṣī' eyler
Bāġda verd-i teriñ pençe-i lü'lü'-bārı

14 Nehbet-i kākül-i ḫūbān ile hemtā añlar
Her gören sünbül-i gīsū-yı ser-i kühsārı

15 Mevsim-i 'īd-i çemende yine tecdīd etmiş
Sebz-i kemḫādan iken düşdü çenārıñ ḫārı

16 Servler ḳaṣr-ı gülistāna 'imād olduḳça
Ṣaff-ı eşcāra bülend olsa n'ola miḳdārı

---

11 Ül 8a

17 Nice nergis ḫarem-i bāġa nigehdār olmaz
Maḳdem-i yāre görüp reh-zenī-i aġyārı

18 Şimdi iġrā-yı ṣadāḳatle ṭabīb-i sāḳī
Cām-ı ṣahbā ile bīmāra eder tīmārı

19 Mey gerek yār gerek muṭrib-i ḫ˘oş-lehce gerek
Ferahıñ bāġda meşhūd ola tā dīdārı

20 Bu hevā ile ġazel naẓmına ġūlīde olup
Dil-i leb-beste yine açdı fem-i güftārı

21 İḫtiyār eyler idim zaḫm-ı dil-āzārından
Ḥüsn-peymā-yı güle olsa eẕā-yı ḫārī

22 Bülbül-i zārı kebāb etmeye mi gördükçe
Nār-ı Nemrūd ile pūşīde olan gülzārı

23 Pertev-i mihrini ʿāşıḳ nice iẓhār etsin
Olıcaḳ ẓulmet-i ġam perde-keş-i efkārı

24 Cevrine mużṭarib olmaz[dım] Edībā yārıñ
Cevr-i aġyāra beni görmese lāyıḳ bārī

12

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zümre-i zen-ṭıynetāna ḳarışanı n'eyleriz
Ẕāt-ı merdümde olunca ḳarı şānı n'eyleriz

2 Neyl-i māl u cāh içün ḥall-i viṣāḳı ʿarż edip
Ḳayd-ı ḥıfẓ-ı ʿārdan āzādegānı n'eyleriz

3 Raḫş-ı nāmūsa ʿinān-ı raġbeti ıṭlāḳ ile
Sūy-ı her faḫşa ḳadem-pūyendegānı n'eyleriz

4 Yūsuf-ı ʿaṣr olsa da şekl-i bedīʿ-i ḥüsn ile
Ġayra mā'il dil-ber-i nā-mihrbānı n'eyleriz

---

17 Metinde beytin ilk mısraının karşısı boş bırakılmıştır. Sonraki beyit ise şöyledir:
Ḳomasın dā'ire-i bāġa nigehdār olmaz
Maḳdem-i yāre görüp reh-zenī-i aġyārı
Kendi içinde anlam bütünlüğü bulunmayan bu beytin ilk mısraının sehven yazıldığını ve diğer mısraın ise sözü geçen boş yere ait olduğunu düşünüyoruz.

21 Birbirine çok benzeyen, fakat gerek anlam gerekse imla bakımından problemli olan iki beyitten yukarıdaki beyit oluşturuldu. Ancak anlamla ilgili problem yine de giderilemedi. Söz konusu iki beyit şöyledir:
İḫtiyār eyler idim zaḫm-ı dil-ārārından(?)
Ḥüsn-peymā-yı güle olsa eẕā-yı ḫārī

Güle meyd olmaz idim zaḫm-ı dil-āzārından
Ḥüsn-i semāsı güle olsa sezā-yı ḫārı(?)

12 Ül 3b

5 Sırrımız fâş olsa da hergiz ḳulūb-ı fāside
İnkişāf-ı ʿār olan rāz-ı nihānı n'eyleriz

6 Nīş-i āzār-ı lisān-ı bāṭını pür-zehr iken
Bī-ḥaḳīḳat hem-dem-i şīrīn-zebānı n'eyleriz

7 Faḫret-i telṣīm içün tesdīl-i eẕyāl eyleyip
Ḳabża-i iḫlāṣdan dāmen-keşānı n'eyleriz

8 Āb-rūyun suḫt içün pāşīde-i iʿṭāb edip
Dergeh-i mīr ü şehe ruḫ-sūdegānı n'eyleriz

9 Māl-i nāsı ġaṣb edip iḥsān-ı nā-ehlān içün
Reʾfeti nā-yāb olan baḫşendegānı n'eyleriz

10 Ḳudreti nā-būd iken baḫş u ʿaṭāya meyl eden
Müsteḫaff-ı ḳadr-i niʿmet eblehānı n'eyleriz

11 Pür-sevād-ı sumʿa olduḳça derūnu zāhidiñ
Pertev-i iḫlāṣdan ʿārī cenānı n'eyleriz

12 İntibāhı buġż edip hengām-ı hevl-i ḥaşrden
Raḳde-i nisyān ile dil-ḫuftegānı n'eyleriz

13 Rızḳ-ı ṭāhir hem şerefmend-i ḳanāʿat isteriz
Niʿmet-i eşrār ile perverdegānı n'eyleriz

14 Ḫaṣm-ı dūnu ḫāṭıra iḫṭārımız taʿẕīb eder
Emr-i taʿẕībinde teslīṭ-i zebānı n'eyleriz

15 Biz Edībā ġayret-i bī-yār-i müşfiḳ ṭārda
Ülfet etsek fi'l-meṡel cevf-i cinānı n'eyleriz

13

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ġayūr suḫt-nevāl-i şehi recā etmez
Göñülde ẓulm ü sitemle şehīre cā etmez

2 Nemā-yı kişt-i emel ġayṡ-ı ṣıdḳa merhūndur
Ḫulūṣ-ı merdümü bī-ḫūşe-i mütā etmez

3 O kim resīde-i aṣdāf-ı ġaybdır güheri
Yed-i ümmīdini yemden ḫazef-rübā etmez

4 Ḫarīr-i āb-ı ruḫu bevlden nümūne iken
Ẓuhūru ḫāṭır-ı nā-pāke āşinā etmez

5 Ne deñli ġam-zede-i ictibār-ı ġaflet ise
Firāset ehli ẕühūlünde çoḳ ḫaṭā etmez

6 Gürūh-ı ehl-i dil āyīne-i dil-i ṣāfın
Muḳārin-i keder ü minnet-i cilā etmez

---

13 Ül 4a

7 Viṣāl emelde degil ṣıdḳ-ı āh-ı ḥasretden
Hevā muvāfaḳatin saʿy-ı nāḫudā etmez

8 Delīl-i cān iledir iḳtirāb-ı tenle degil
Bülūġ-ı menzil-i idrāki cehd-i pā etmez

9 ʿAdū-yı bed-güher ü bīm-i cān-ı müştāḳı
Remīde eylemeyen terk-i mā-sivā etmez

10 ʿAnā-keşān-ı ġam-ı uḫrevī Ḫudāsından
Herāsı hem-ser-i endāze-i recā etmez

11 O kim muʿālece-i ḥimyeden nüfūr eyler
Devā-yı ʿilletini żāmin-i şifā etmez

12 Cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳ miḥnet-i maḥabbetine
Her ehl-i ʿaşḳı sezāvār-ı ibtilā etmez

13 Nevā-yı muṭrib-i ġamdan gelir eṡer yoḫsa
Semāʿ-ı ʿāşıḳa teʾṡīri her nevā etmez

14 Riyā niḳāb olamaz ehline naẓarlardan
Şehīr ẕātını reh-bürde-i ḫafā etmez

15 Girifte-i sitem ü ibtilā Edībāsā
ʿİlāc-düşmen olan derdine devā etmez

14

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Degildir ehl-i iḫlāṣıñ emel ṣāyān-ı eṭvārı
Ki olmaz muḳbilānıñ ḫūy-ı bed-fercām-ı idbārı

2 Emelden bī-emeldir kām-cūyānı reh-i ṣıdḳıñ
Budur esbāb-ı istīhāl-i fażl ü cūd-ı Ġaffārī

3 Ḥarīṣ-i niʿmet-i dünyā ise ṣādıḳ müzevvirdir
Ki āmāl-i meʿādıñ nā-sezādır ṣıdḳa teẕkārı

4 Dem-i ṭāʿātı muḫliṣ tuḥfe-i neyl-i ʿaṭā etmez
ʿAṭāgāh-ı Ḥudāda müzd ile olmaz ṭaleb-kārī

5 Ḫarīd-i cennet etme cāhilāne naḳd-i ṭāʿatle
Der-i Ḥaḳdan ḳabūl-i ṭāʿat istidʿāsın et bārī

6 Tebehdir muḫliṣāna bā-emel fiʿl-i müberrātī
Ümīd-i ʿafv ile belki müsāmiḥdir tebeh-kārī

---

14 S 138a, Ü1 11a, Ü2 5a (Ü1'de 1-2 ve 13-15. beyitler 308a'da)
3 teẕkārı S, Ü2: der-kārı Ü1
4 tuḥfe-i S, Ü2: ṣafḥa-i Ü1
5 cennet S, Ü1: niʿmet Ü2
6 müberrātī S, Ü2: mürāyāyī

7 ʿAmel bir s̱ub-ı mevhūb-ı Ḫudādır ehl-i ṭāʿāta
Anı mensūb-ı nefs etsen ḳalırsın ʿārdan ʿārī

8 Edeb-cūy ol sülūk-ı cāde-i rıḍvān-ı Bārīde
Ki merdiñ bī-edeb merdūd olur aʿmāl-i aʿmārı

9 Edebdir ḫ˘āstgār-ı ḳurb-ı Ḥaḳḳa ḳāʾid-i vuṣlat
Edebdir pūşiş-i zellāt içün miʿẕār-ı Settārī

10 Nebīl-i bā-edeb ehl-i düḫūl-i bezm-i ʿizzetdir
Cehūle ṭarḥ-ı ʿādāt-ı teʾeddübden gelir ḫ˘ārī

11 Edeble ehl-i Ḥaḳ bīgānedir ülfetgeh-i dehre
Kim anıñ selb-i ādāb-ı cihāndır sitr-i esrārı

12 Suḫan-gūyān-ı ḥaḳ bī-ḳayd-ı ādāb-ı cihāndırlar
Kelīmān-ı cihāna ṣumʿadır ṭavr-ı edeb-dārī

13 Sezādır ḥimye-kārī lemẓa-i ādāb-ı dünyādan
K'olur ḫāṣıyyetinden ʿillet-i sūʾ-i edeb ṭārī

14 Ṣaḳın ġafletle etme iḳtifā is̱r-i cehālāta
Tutuḳ-pūş-ı edebdir ṣanma sālūsān-ı ʿayyārı

15 Es̱ernāk ol Edībiñ pend-i nuṭḳ-ı dil-pesendinden
Ki ferdā gūş olunmaz ehl-i ʿöẕrüñ basṭ-ı aʿẕārı

15

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bir seḫā kim ola erḳāmı ḫalelnāk-i riyā
Anı ser-levḥa-i daʿvāya ne lāyıḳ imlā

2 Bir seḫā kim ola mebnāsı devāʿī-i emel
Anı efvāh-ı temennāya düşer mi ilḳā

3 Bir seḫā k'olmaya vā-reste-i ḳayd-ı minnet
Ḳubḥunu nuṭḳ-ı sitāyişle olur mu ilġā

4 Bir kerem k'olmaya mihmāzı nihād-ı ġayret
Nice olur mübtedir-i sāḥa-i taʿcīl-i münā

5 Bir kerem kim ola ḫurrem-dil-i neyli ḫāsir
Ne revā kim ola cā-kerde-i sūd-ı ihdā

6 Ḳahrdan bīm iledir cümle sitemgerlerden
Mīr ü sulṭāna mürāʿāt-ı rüsūm-ı iʿṭā

7 Nehbden müddeḫirīn ṣūret-i baḫşāyişde
Ehl-i baġyiñ yine aʿvānı eder istīfā

---

7 etsen S, Ü2: et sen Ü1
8 maḫbūṭ S, Ü2: merdūd Ü1
11 (Ü1 ve Ü2'de 11. beyitle 12. beyit yer değiştirmiş) / sitr-i esrārı S, Ü2: ser-ā-ser arı Ü1
15 Ü1 308b ve 309b, Ü2 6b (Ü1'de diğer metinlerle karışık bir durumda)

8 Olsa da ġayra yine şuʿle-i cūdu lāmiʿ
Lemʿa-i cūda bedel andan olur cezve-rübā

9 Ḳubḥ ile yā denes-endūde iken evṣāfı
Ġayrdan ġāliye-i midḥat eder istirşā

10 Ḳuvvet-i baġyi mezīd olmaḳ içün yā gāhī
Ehl-i ʿacze keremi etse eder müzd-i duʿā

11 Ġaṣbdan tā ki berī olmaya naḳd-i minḥat
Olamaz muḳterin-i dest-i sezāvār-ı ʿaṭā

12 Olsa pīrāmen-i nā-ehle de gāhī vāṣıl
Ṣūret-i ḥüsn-i tecemmülle olur cilve-nümā

13 Nehc-i maḳbūl-i esālībi bedīd olmayıcaḳ
Āşinā-yı dil-i Ḥātemde degil sırr-ı seḫā

14 Süfehā zümresiniñ yoḫsa ki tebẕīrātın
Görmeden ol ṣıfat-ı ḥüsn-i seḫāvetde cüdā

15 Merd-i mikrāma gerek ʿāḳıbet-endīş olmaḳ
K'ede kār-ı keremin ʿār-ı nedemden iḫlā

16 Gerçi ʿavn-ı küremā dest-i nevāl-i Ḥaḳdır
Olmaz āzurde-dil-i fāḳa-i rāḥat-fersā

17 Līk rızḳıñ saʿat-i mevridi her gāh olmaz
K'ede merdüm şereh-i kār-ı seḫāsın icrā

18 İḳtiżā üzre gerek cümle-i kārı merdiñ
K'ola reh-yāb-ı telaḳḳī-i rıżā-yı Mevlā

19 Ṣıfat-ı ḫulle-i maḳbūl-i seḫāyı derk et
Ol nigeh-dār-ı maḳālāt-ı Edīb-i dānā

16

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olaydı ʿālemiñ iḫlāṣa ʿādāt-ı mürāʿātı
Ederdi zīnet-i iḫlāṣ ile zībende ʿādātı

2 Muʿādāt-ı tebeh-kār-ı riyāyı üstüvār eyler
Dil-i ṣafvet-güzīne yār-i iḫlāṣıñ muṣāfātı

3 Sedād-āyīn olanlar zīnet-i ẓāhirle faḫr etmez
Ṣadāḳatle dil-ārāyende n'eyler zīb-i dārātı

4 Hezārān tuḥfe-i merġūbeden evlā idi merde
Mücerred tuḥfe-i ṣıdḳ olsa aḥbābıñ mihādātı

5 Felekde her ḫıṣāl-i ṣıdḳdan bī-vāye nāḳıṣdır
Ne deñili ḥaṣrdan bīrūn ise vaṣf-ı kemālātı

---

16 Ü1 12b, Ü2 8b

6	Fürūġ-ı behceti nāzişger-i ḫ˘urşīd-i enverse Dile ẓulmet-fezādır yār-i bī-ṣıdḳıñ mülāḳātı
7	Ḥamiyyetle vefāsız dilde eżmār-ı ḫulūṣ olmaz Dü ḫaṣletdir hemān āyīn-i iḫlāṣıñ müżāfātı
8	Fürūġ-ı ṣafvet-i bāṭın berīdir muʿtedīlerden Ḫulūṣuñ iʿtidā-yı buġżdur ednāy-ı ḥālātı
9	Nice güm-rāh ise reh-yāb-ı minhāc-ı hüdā eyler Giriftār-ı hevāyı reh-ber-i ṣıdḳıñ delālātı
10	Fesād-ı ʿillet-i merżāyı maḳrūn-ı ṣalāḥ eyler Ṭabīb-i ġayr-ı ḥāẕıḳ ṣıdḳ ile etse müdāvātı
11	Degil ḫāfī ṣadīḳ ü düşmene īcās u iżmārı Ḫulūṣuñ merdüme yeksān olur ichār u iḫfātı
12	Müvālātı eger melfūẓ-ı nuṭḳ-ı ṣad güvāh olsa Vidād-ı nākesiñ rāciḥ degildir nefye iṡbātı
13	Ne deñli ḫalḳdan me'yūs-ı tesdīd-i umūr olsa Ḫudādır muḫliṣīniñ kāfī-i kār-ı mühimmātı
14	Görüp eṭvār-ı nā-kāmīde mefḳūd-ı emel ṣanma Ḳıyās etme ṣadūḳuñ ġayr-ı ḥāṣıldır murādātı
15	Emel bīgānedir zībende-kār-ı ṣıdḳa kim ṣıdḳıñ Cenāb-ı kibriyādır żāmin-i ḥüsn-i mükāfātı
16	Emānet merd-i nā-dāna ḳarīn-i intimā olmaz Degildir mu'temen mechūl eden ḥıfẓ-ı emānātı
17	Tek-ā-pūy-ı emelle bī-ʿamel bilmem ne sūd eyler Ḥadīṡiñ ʿālimāna ḥıfẓ-ı üslūb-ı rivāyātı
18	Dilin tābişger-i envār-ı tenzīl etmeyen ʿālim Mücerred āşinā-yı nuṭḳ eder tefsīr-i āyātı
19	Dem-ā-dem ictilāb-ı sūd içün eṣrār-ı ʿālemle Nifāḳın cehl eder idmān eden kār-ı müdārātı
20	Ḫaṭādır aḳviyāya iḥtimā aḫyāra bildikçe Yed-i ʿavn-ı Ḫudādır eyleyen defʿ-i beliyyātı
21	Olur mülzem cehūl-i bed-meniş bir kerre fikr etse Ḳavīlerden de kimdir keff eden te'ṡīr-i āfātı
22	Sitīz-i cevr ile ʿācizleri pā-māl edenlerdir Edenler iḥtimā-yı şāh ile farṭ-ı mübāhātı
23	Sitāyiş-kār-ı maḥbūb oldu şimdi şāʿirān cümle Bulunmaz Ḫāliḳe bir ferdiniñ ḥarf-i münācātı

14 etme Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / ṣudūḳuñ Ü2: ṣādıḳıñ Ü1

24 Deme pīrāye-i bālā-yı şeb-dīz-i şerāfetdir
Semend-i ṣıdḳa nā-meslūk eden minhāc-ı sādātı

25 Yed-i ehl-i ġınā maḥcūr-ı ıṭlāḳ-ı seḫāvetdir
Ṭalīḳ-i irtiyād-ı nuḳredir dest-i irādātı

26 Hevā-yı intihāşı cīfe-i suḥta ḥarīṣānıñ
Bedīd olduḳça artar mevḳıf-ı ḥaşrıñ emārātı

27 Bu dem sehv ile yoḳ sūr-ı meʿādın iḫtiyār eyler
Faḳaṭ cāh u ġınādır ehl-i ʿaṣrıñ iḫtiyārātı

28 Dilā ehvāyı terk et hem-dem-i erbāb-ı iḫlāṣ ol
K'odur ehl-i riyānıñ cünne-i defʿ-i isāʾātı

29 Hemān genc-i ḫulūṣu vāye-i merdān-ı iḫlāṣ et
Fidā etmekden el çek nākese naḳd-i müvālātı

30 Şerehle kendiñi münsāḳ-ı nehc-i aṣdiḳā eyle
O aḥzāb-ı şerefle pīşe ḳıl rıfḳ u müvāsātı

31 Ṣadīḳ ü düşmene telḳīn-i ādāb-ı vifāḳ eyle
Vifāḳa düşmeniñ dāniş-pezīr olmazsa da ẕātı

32 Ne deñli āteş-efrūz-ı şiḳāḳ olsa olur āḫir
ʿAdūya rū-nümā ehliyyet-i sūʾ-i mücāzātı

33 Dem-ā-dem iḳtifā-yı mevkib-i aʿlām-ı pend eyle
Edībiñ ol mehābet-bīn-i rāyāt-ı işārātı

31 olmazsa Ü1: olmasa Ü2

[TĀRĪḪLER]

1

Tarīḫ-i Ḳudūm

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Maḥv edip renc-i ṣudāʿ-ı kevni
Eyledi sāz-ı ifāḳat ıṭrāb

2 Reste-i derd-i ser-i ġaflet olup
Buldu dārū-yı nebāhet elbāb

3 Resm-i ādāb-ı dürūġ oldu hebā
Ṣıdḳ ile buldu teceddüd ādāb

4 Bildi esbāb-ı lecācı aʿdā
Añladı aṣl-ı vifāḳı aḥbāb

5 Ḫaṣma ṭaʿn etmede mecbūr oldu
İḳtirāb eylemeyen tīġe ḳırāb

6 Dād bī-dād ile peykāra durup
Eyledi küşte-i zaḫm-ı irhāb

7 Yaʿni Mehdī-i zamānıñ ʿahdi
Verdi Zāl-i felege tāb-ı şebāb

8 Geldi evḳāt-ı ẓuhūr-ı ḫayrı
Şādmānīde bulunsun aṣḥāb

9 Sāl-i elf ü miʾe vü ḫamsīniñ
Evvelīn māhı ki çün açdı niḳāb

10 Söyledim lafẓen ü maʿnen tārīḫ
بيك يوز اللى سنهء خير صواب

1150

2

Tārīḫ-i İcrā-yı Nehr-i Sācūr be-Ḫaleb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nehr-i Sācūr olmuş iken bir zamān
Dīde-i mecrā-yı Şehbādan nihān

2 Saʿy olundu s̱āniyen icrāsına
Ṣıdḳ ile bā-bez̲l-i naḳd-ı şāyegān

---

1 S 133a, Ü1 15b (Başlık: S, Ü1)
2 S 133a, Ü1 14a (Başlık: S)

3 Söyledim tārīḫ-i itmāmın Edīb
نهر ساجور اولدی شهباده روان
1150

3

ahreb

Elf ü mi'e vü s̱elās̱e vü ḫamsīniñ
Çün māh-ı nüḫustu eyledi ʿarż-ı ʿiẕār
Eşrāra neẕīr-i intiḳām oldu Edīb
Tārīḫi anıñ k'oldu "رقی الاخیار"
1153

4

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çünki ṭuġyān ile Ekrād-ı şeḳāvet-pīşe
Eyledi ʿālemi hep vaḳf-ı enīn-i şekvā

2 Ḥükm-i sulṭān ile me'mūr olup istīṣāle
قیردی اکرادی هله سیف ایله احمد پاشا
1153

5

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sāl-i yümnü çār u pencāh u ṣadıñ
Eyledi çün ʿāleme basṭ-ı nevāl

2 Söyledim tārīḫ-i tebşīrin Edīb
مؤمنینه نیل نعمتدر بو سال
1154

6

1 ایها المشتکون خوف االتماری
من هموم التی تراکم فیکم

2 لاتکونو فی حیرة و اندهاش
غیرها المستعان عنها یقیکم

---

3 S 133a, Ül 15b
4 S 133a, Ül 15b
5 S 132b, Ül 15b
6 Ül 14a

3 ابشروا جملة بتبشير حق
حكم الان خفف الله عنكم
1156

7

1 حل وقت الزمان للاسواء
و زمان الدماء للاعداء

2 بانها سطوة الشفاء ثناء
اقتران الاهوال للانحاء

3 يحطوا جملة بصدمة قهر
و تراهم صاروا من اله نباء

4 خاصموا برهنه من الزمان ناسا
باغتيال و شدة و اعتداء

5 وبغوا للانام متى اذا ابو
شحم اجزاءهم بنار الجفاء

6 كيف لا يجترى لجور البرايا
من ابا من شريفه الابنياء

7 ان من خالف الا له مصرا
لايبالى من هول يوم الجزاء

8 والزمان الذى بلغنا اليه
كاسد فيه مالك لحياء

9 مارمى فيهو اتقى و الا
ماسهو عنه كله ثبناء

10 كل من خاض فى العلوم ترقى
فى التجافى عن نهج الاهتداء

---

7 Ül 13b

11 لا بنون ترى ولا امهات
بظهرون الوفاء فى انصراء

12 عاذلى كيف لااعابت جهرا
من هواء نخل فى الاحتباء

13 لو سهى نظرتى عنه باندهاشى
لا امارى لعلة بازائى

14 يا طبيبا سبا فؤادى جريحا
هل له من رفادة و دواء

15 و ان اخترته اليك بسقم
كيف الين فى لزوم الشفا

16 رد لى طاقتى و حولى و هب لى
شربة من لقاك بالاروا

17 ان عام الهنا خليلى فارخ
سنة اقبلت لطى البلا

1156

8

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Çünki sāl-i nev-i heft-i pencāh
Eyledi ῾āleme ῾arż-ı sīmā

2 Yümn-i iḳbāline oldu tārīḫ
بهج سال نظام دنيا

1157

9

fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilün

1 Ḥabbeẕā seyyāle-i zībā-yı bī-şibh ü meŝīl
Kim żamīn-i reşkdir *῾aynen tüsemmī selsebīl*

---

17 (Metinde rakamla 1169 olarak verilen tarih yeniden hesaplanmış 1156 tarihi elde edilmiştir)
8 Ül 14a
2 (Metinde rakamla 1158 olarak verilen tarih yeniden hesaplanmış ve yazı ile belirtilen tarihe uygun olarak 1157 tarihi elde edilmiştit)
9 Ül 14b
1 "Selsebil denilen bir çeşme." Kur'ân-ı Kerîm, İnsan Suresi (76); 17

2	Reşha-i selsāl-i seyriyle keder şūyīdedir Nüzhetiyle āşinā-yı berʾ olur ṭabʿ-ı ʿalīl
3	Ḥaddi yoḳ dil-beste-i rencūr-ı mevci olmaġa Ḫaṣm-ı ġam sūy-ı ḫarīr-i ābına olmaz sebīl
4	Düşde görse neşʾe-i cām-ı ḥayātı kesb eder Kāse-i ser-şār-ı feyżinden derūn-ı her ʿalīl
5	Dāġ-ber-dildir bün-i cevfinde māhī olmaġa Muttaṣıl ʿaks-i sevād-ı çeşm-i her ṭarf-ı kelīl
6	Deʾb-i cūdu Ḥātem-i feyyāżesinden ögrenir Rāḥesin imsāke nā-mehcūr eden merd-i baḫīl
7	Yaʿni inşā-kerde-i mīr-i mufaḫḫam kim odur Mālik-i cūy-ı cemīl ü ṣāḥib-i mecd ü es̱īl
8	Ẕī-[şeref] dānişver İsmāʿīl Beg kim pestdir Ḳadrine nisbetle her nāzişger-i ḳadr-i celīl
9	Çeşm-i istiġnāsına birdir ülūf āḥād ile Dest-i cūd-āmūzuna endek-nümāyāndır cezīl
10	Ẕāt-ı ḫayr-endīşesi nehr-i sitemle müʾtelif Luṭf-ı ʿām olmuş zemīn-i Mıṣr-ı ʿirfānında Nīl
11	Feyż-i Īzedle olup yenbūʿ-ı ḳadri münfecir Ola ṭāb-ı ġuṣṣadan āsūde-i ẓıll-i ẓalīl
12	Cāygāh-ı faḫrına zaḫm-ı nigāh-ı keydden Eyleye Ḥaḳ dīde-i bed-bīn-i ḥüssādın kelīl
13	Gūş edip vaṣfın Edībā söyledim tārīḫini ایتدی اسماعیل بك اجرا سبیل سلسبیل

1158

10

1	لاح انوار الیها فی العالمین اكثروا من شكره فی كل حین
2	عامنا هذا اتانا بالهنا ارخوا قد جئ بالخیر السنین

1161

10 Ül 14a
2 (Metinde rakamla 1168 olarak verilen tarih yeniden hesaplanmış ve 1161 tarihi elde edilmiştit)

[ĠAZELİYYĀT]

Ḥarfü'l-Elif

1

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Besmele vesme-i ebrū-yı cemāl-i imlā
Ḥamdele ġāze-i ruḫsār-ı belāġ u inhā

2 Taṣliye tezkiye-i būy-ı 'abīr-i ta'bīr
Tarżıye māşıṭa-i fārihe-i bikr-i edā

3 Besmele kākül-i müşgīn-i ser-āġāz-ı suḫan
Ḥamdele ġurre-i ġarrā-yı cebīn-i ma'nā

4 Taṣliye cāẕibe-i behcet-i rūy-ı güftār
Tarżıye zīb-i ruḫ-ı ḳavl-i sedīdü'l-faḥvā

5 Besmele bedreḳa-i yümn-i ser-ā-pāy-ı umūr
Ḥamdele pīş-rev-i mevkib-i minhāc-ı rıżā

6 Taṣliye muḥteşid-i rüfḳa-i rāh-ı tevfīḳ
Tarżıye reh-ber-i her sāhire-peymāy-ı hüdā

7 Oldu çün-seb'a-i seyyāre Edībā bu ġazel
Ṣadr-ı dīvān-ı felek-şānımıza cilve-nümā

2

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ṣıdḳ ile leşker-i ṭā'āta edip fetḥ-i livā
Dīv-i nefs ile cihād et var iken tende ḳuvā

2 Ādemi ḥıfẓa sihām-ı şerer-i dūzaḫdan
Cevşen olmaz hele mānend-i libās-ı taḳvā

3 Lehv ile gūş ederek böyle nevā-yı nāyı
Bī-nevā ḳor seni āḫirde ṣaḳın sāz u nevā

4 Zaḫm-ı nā-sūr-ı ġam-ı yār-i ḥaḳīkīāsā
Dehrde 'āşıḳ-ı şūrīde-dile umma devā

5 Gerçi ta'rīfi enām içre hevādır 'aşḳıñ
Anı sen 'ayn-ı ḥaḳīkatde velī ṣanma hevā

---

1 S 2b, Ü1 16b, Ü2 12a (S'de bu gazelle aynı konuda ve hemen hemen aynı kelimlerle aynı vezin ve kafiyede yazılmış başka bir gazel daha bulunmaktadır. Üzerine de çizgi çekilmemiştir. Ancak "Dībāceniñ yerine taḥrīr oluna" kaydıyla verildiği için der-kenarda yer alan yukarıdaki gazel tercih edildi.
2 S 2b, Ü1 16b, Ü2 12a

6 Ḳīl ü ḳāl ile dili ḳāl edebilmez ʿāşıḳ
Pūte-i ġamda müẕāb etmeyicek nār-ı cevā

7 Ḳalmadan ḫuşk-leb-i tāb-ı riyā lāyıḳ idi
Şerbet-i ṣıdḳ ile ṣūfī de olunsa irvā

8 Şāhid-i şūḫ ile bint-i ʿinebiñ nā-seredir
Dūrī-i ṣoḥbeti bā-meyl-i raḥīḳ-i meʾvā

9 Dil-i āgāhı sezāvār-ı naʿīm eyleyegör
Sine-i ġaflet ile ḳılma caḥīmi meṡvā

10 Pāsdār ol dil-i āvāreye ey rāġıb-ı feyż
Nefs-i emmāreye etdirme ḥaẕer ḳıl iġvā

11 Rāġıb-ı neyl-i ser-āzādegī-i ferdā ol
Olma gel ḫalʿ-i ʿiẕār ile esīr-i ehvā

12 Feyżden ḥaḳ bu ki bī-vāye kalır eylemeyen
Ṣadef-i dilde dür-i baḥr-ı ġarāmı īvā

13 Etme ālūde-i ednās-ı riyā ṭāʿātı
Telḫ olur zehr ile āmīziş edince ḥelvā

14 Ḥaẕer et pīlever-i sūḳ-ı nifāḳ olmaḳdan
Ol güher-pāre-fürūşān-ı ṣadāḳatle sevā

15 Dem-be-dem reşḥa-güzīn-i suḥub-ı tüklān ol
Rūstāyīcesine olma ḥarīṣ-i envā

16 Terk-i endīşe-i sūʾ eylemeyen iḫvāna
Olamaz saʿy ile meʾmūn-ı gezend-i esvā

17 Ḫāk-i aʿmāliñi ṣıdḳ ile çemen-pūş eyle
Kārıñı ḳılma nümūdār-ı ġuṣā-yı aḥvā

18 Eyle ḫ˘āhişger-i nev-bāve-i teʾdīb olana
Müşt-i teʾdībiñi enmūzec-i sīb ü ayva

19 Yār birken aña teşrīk-i diger menhīdir
Buña hīç meẕheb-i ʿaşḳ içre verilmez fetvā

20 ʿĀḳiliñ müntekış-ı levḥa-i idrāki olur
Cevdet-i ẕihn ile her ḳavl-i laṭīfü'l-faḥvā

21 Pertev-i dāniş-i merdān-ı Ḫudādan feyż al
Żūʾ-i mıṣbāḥıñı ḳıl māḥī-i nūr-ı eżvā

22 İʿtiḳād etme maḳālātına her nā-dānıñ
Ḳalbiñi sīḫ-i ḍalāle ḳoma mānend-i şivā

23 Zen-i pür-ʿiffete meyl eyle ġulāma baḳma
Dehrde Ādem iseñ saña yeter bir Ḥavvā

---

7 kalmadan S, Ü2: kalmadı Ü1
19 yār S, Ü2: bād Ü1 / diger S, Ü2: dīger Ü1

24 Kār u güftārda peyveste elīf-i ṣıdḳ ol
Sīret-i ṣıdḳı şiʿār etmemegi görme revā

25 Hibe vü baḫş-ı eḥibbāya mükāfāt eyle
Olma nāsī ne ḳadar olsa ḳalīlü'l- cedvā

26 Nān-ı bī-minnetiñi sen aña tercīḥ eyle
Niʿmeti ġayrıñ eger olsa da menn u selvā

27 Ol ḳanāʿatle rıżā-dāde-i enʿām-ı Ḫudā
Deheni şekve ile vā diyerek eyleme vā

28 Ḳısmet-i mevhibe-i Ḫāliḳini cāzim olan
Ḥalḳa hīç ḥumḳ ile Ḫaliḳden eder mi şekvā

29 Ṣaḳınıp kes̱ret-i güftār ile meks̱ārīden
Olma dānişle leb-ālāy-ı sürūd-ı daʿvā

30 Eyleyip vaʿde vefā ile teraḥḥum-kārī
Ol müzeyyel-ṣiḳal-i miḥnet-i ehl-i belvā

31 Kār u güftāra inā'etle ser-āġāz eyle
Bī-te'ennī ḫaẕer et eyleme ḫabṭ-ı ʿaṣvā

32 Ḥāside ṣabrıñ ile dāġ-zen-i tedmīr ol
K'olamaz ṣabr u taḥammülce ʿadūya mekvā

33 İʿtiyād etme tek-ā-pūyu der-i maḫlūḳa
Dergeh-i Ḫāliḳi et ġāyet-i irb-i ḳuṣvā

34 Ṣınama ḳuvvet-i bāzūyu cefā-yı ġayra
Ḳuvvet-i ḳahr-ı Ḫudā ṣanma degildir aḳvā

35 Bu secāyāyı şiʿār eyle de var ʿuḳbāda
İctiyāz eyle ṣırāṭı o zamān bī-pervā

36 Yoḫsa pes-mānde metāʿ ile gidersin āḫir
Rūz-ı bāzār-ı ḳıyāmetde olursun rüsvā

37 Ṣafvet-i ẓāhir u bāṭınla Edībāsāca
ʿĀşıḳ-ı muḫliṣ olup eyleyegör terk-i sivā

3

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥayāt-ı ḳālib-i cāndır zülāl-i nāb-ı ḥayā
Ṣafā-yı zinde-dilāndır ḫarīr-i āb-ı ḥayā

2 Ġarīm-i ḫā'inetü'l-aʿyunu zebūn eyler
Dilīr-i ḥüsne siper-gīrī-i niḳāb-ı ḥayā

---

25 Hibe vü S:, Hibe-i Ü1, Ü2
33 edeb-ḳaṣvā S, Ü1: ereb-ḳaṣvā Ü2
3 S 3b, Ü1 17a, Ü2 13a

3 Ẕehāb-ı genc-i ẕehebden hezār berterdir
Nigāh-ı nāḳıd-ı endīşede ẕehāb-ı ḥayā

4 Rümūz-ı her edeb-i dīni cümle ḥāvīdir
Suṭūr-ı ṣafḥa-i dībāce-i kitāb-ı ḥayā

5 Ya var mı māye-i bīdārī-i dil-āgāhī
ʿUyūn-ı ehl-i nihāda miẟāl-i ḫˇāb-ı ḥayā

6 Erīc-i būy-ı gülistān-ı ḫulda rāciḥdir
Şemīm-i ḳaṭre-i ḫˇoş-nekhet-i gül-āb-ı ḥayā

7 Edīb dergeh-i Ḫallāḳa müntemī eyler
Remīde-i der-i ḫalḳı lüzūm-ı bāb-ı ḥayā

4

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥayāt eger ki firāḳıyla olmasa baña dā
Verirdim anı o şūḫa edince istihdā

2 Raḳīb-i dūnuñ amānsız ecell-i ḳaṣdımdır
Helāk-i cismi ecelden emān verirse Ḫudā

3 Sidād-ı nefs ile münsed baṣīreti şeyḫiñ
Ki rāh-ı nā-be-sedād-ı riyāda ḳaldı südā

4 Faḳīh māl içün eyler hedāyeden baḫsı
ʿAceb mi olmasa pey-bürde-i ṭarīḳ-i hüdā

5 Edīb ḫayl-i meżāmīni cemʿ eder anı
Ṣarīr-i kilk-i terim etse bir ḫafīce nidā

5

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cānā peyām-ı vaṣlıñı vermekle sen baña
Gördüm ġamıñla ülfeti şāyeste ben baña

2 Sensiz rehīn-i fürḳate cāndır beden baña
Sen cānım olduḳça ʿabeẟdir bu ten baña

3 Nūr-ı nigāh-ı şevḳimi hem-tāb-ı mihr edip
Sensin niḳāb-ı rūyuñu keşf eyleyen baña

4 Evlā budur ki tuḥfe-i dest-i ḳabūl ola
Āzār-ı cān olursa da senden gelen baña

5 Ol meh gözümden etse de ġaybet gehī Edīb
Dilden ḫayāl-i ḥüsnünü iḥżar eden baña

---

4 S 4a, Ü1 17b, Ü2 13a
2 cismi S, Ü1: cismimi Ü2
5 Ü1 17b, Ü1 13a

6

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Nā-yāb gerek ʿāşıḳ-ı güm-geşte-i beydā
Vā-reste olup dāʾ-i elemden k'ola bī-dā

2 Bir şeyʾ mi bulur dāʾ-i ġam-ı yārden özge
Geşt eylese de şeş ciheti ʿāşıḳ-ı şeydā

3 Sūdāger-i pür-māye-i kālā-yı ġamıñdır
Pek sūddadır şimdi begim dilde süveydā

4 Hū hū ile bā-rūy-ı riyā şeyẖ-i ḥekīmiñ
Dārū deyü verdikleri dāʾ oldu hüveydā

5 Dil pey-rev-i dāʾ-i ġam-ı yār oldu Edīb
Çok genc-i girān-māye-i sūd eyledi peydā

7

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 از كينه تا كه صاف نباشد سريره ها
Ḫalḳıñ ṣudāʿ-ı fitneden olmaz seri rehā

2 خافى نميشود همه راز دلش ز لوخ
تا از يراعه مى چكد ارقام نامه ها

3 ما قادمت ليلى دهرى بلوعتى
لواحرقت جمار فواد ظلامها

4 Dehriñ şereng-i suḫtuna ben de ḥarīṣ idim
Olsa dilimde māye-i tiryāḳ-ı iştihā

5 Ṣıġmaz Edīb ʿāleme nūr-ı ẓuhūrumuz
Māh olsa rū-nümūde-i āyīne-i sühā

8

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Meyl eylememek dil-ber-i kūteh-ḳade evlā
Bālā-ḳad olan yār degil mi daẖi aʿlā

2 Īvā-yı ḫayālāt-ı sevād-ı ḫaṭ u ḫāle
Etsek yeridir cevf-i süveydāmızı iḫlā

---

6 S 4a, Ü1 17b, Ü2 13b
7 Ü1 17b, Ü2 13b
1 seri Ü2: başı Ü1
8 S 4b, Ü1 18a, Ü2 13b

3 Evṣāfını ol sāʿid-i sīmīn-i semīniñ
Bir ḳālıba ifrāġ ile yoḳ ṭāḳat-i imlā

4 ʿAks-i ruḫ-ı meh-tāb-ı fürūġuñla revādır
Āyīne-i şām-ı emelim olsa mücellā

5 Bir necm-i mużīdir ki Edīb aya muḳārin
Yāriñ ser-i şūḫunda o destār-ı muṭallā

9

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olaydı ist-i ġulāmıyla şeyḫe neyl-i münā
Hevā-yı nefse uyup eylemezdi istimnā

2 Ġınā-yı ẕevḳ bulur üstüne gelen ādem
ʿAceb mi her kese eylerse dil-ber istiġnā

3 Mürīd rīş-i müḥennā ile ruḫ-ı yāre
Murād eder k'ola gül-gūne-sāy-ı reng-i ḥınā

4 Bu şaḫḫ-ı ṭabʿ ile bozmazdı şeyḫ perhīzin
Ṣalaydı sāye aña naḫl-ı mīve-dār-ı ġınā

5 Edīb dil-beri terk eyleyip zi-nā-dānī
Düşer mi ṣūfī-i dāniş-fürūşa kār-ı zinā

10

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Eşk-i yem-cūşumdan ister pençe-i zūr-āzmā
Āsyāb-ı çerḫe bī-te'sīr eder zūr az mā

2 Rū'yet-i sāmān-rübāy-ı herc ü merc-i rūzgār
Çeşm-i idrāki eder dil-dāde-i renc-i ʿamā

3 Dehrde rībāl-ṭabʿān-ı fütüvvet ḫ˘or olur
Etmeyince sürbe-i cünd-i kilāba iḥtimā

4 İstemez pest ü bülend-i çerḫden cāy-ı penāh
Ehl-i tecrīde mużīḳ-i ye'sdir arż u semā

5 Leẕẕet-i tāb u tef-i ġamdan Edībā dūrdur
Merd-i āsāyiş-güzīn-i sāye-i perr-i hümā

---

9 S 4b, Ü1 18a, Ü 13b
4 Şaḫḫ-ı S; Şeyḫ-i Ü1, Ü2 / perhīzin S, Ü2: perhīzi Ü1
10 Ü18a, Ü2 13b
4 arż u semā Ü2: ehl-i semā Ü1

11

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Metāʿıñ etme güherden nümūne pīleverā
Nigāh-ı gevher eder mi ʿiẓām-ı pīle-verā

2 Nühūż-ı ḳāfile-i kişver-i dil-ārāda
Nidā-yı daʿvet olur ʿāşıḳa ṣadā-yı derā

3 ʿAṭā-yı münʿime yoḳ ḳudret-i mükāfātı
Nis̱ār-ı ḫayr-duʿādır mevāhib-i fuḳarā

4 Nisādan etse teberrī ʿaceb degil zāhid
Bilir ġulām ile olmaz ḳuyūd-ı istibrā

5 Edīb olur deme ez-ġayr-ı ḫaṭṭ-ı āzādī
Ṣudāʿ-ı esri difāʿa temīme-i üserā

12

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yoḳ süveydā-yı dil-i pür-ġam gibi bir tīre cā
K'anda hīç sehm-i belādan ġayrı yoḳ bir tīre cā

2 Şimdi sāḳıṭdır ʿamelden bī-teʿāṭī-i reşā
Ḥarf-i cer ḫāṣıyyetin bulsa eger ḥarf-i recā

3 Yoḳ eder hūşun medār-ı imtiyāz-ı ḫayr u şer
ʿAḳlı celb-i māla ḥaṣr etmiş bütün ehl-i ḥicā

4 Rūşenāyīde şühūd-ı rūy-ı eşrār etmeden
Merdüme yegdir tevārī-i kemīngāh-ı dücā

5 ʿĀḳile yoḳdur Edībā ʿillet-i āşūbdan
İnḳıṭāʿ-ı nāsdan özge medār-ı denicā

13

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ziḥām-ı ḫalḳa-i tevḥīd ü şiddet-i germā
ʿAceb mi şeyḫe bu dem rīḳ-i yār ise ger mā

2 Atardı şevḳ ile ecsāmı tābe-i māha
Göreydi ʿaks-i ruḫ-ı yāri māhī-i deryā

---

11 S 3b, Ü1 18a, Ü2 14a
12 S 4a, Ü1 18b, Ü2 14a
3 hūşun S: hūş-ı Ü1, Ü2
13 Ü1 18b, Ü2 14a
2 ecsāmı Ü2: aḥbābı Ü1 / māhī-i deryā: māhiyān-ı deryā Ü1, Ü2 (Vezin zaruretiyle düzeltme yapıldı)

3 Dilā bu mā'-i devāmiyyedir çıkan gözden
Bu gūne münfecir olmaz ʿuyūndan her mā

4 Ḫadeng-i ġamzeye biz cānı ḳoymuşuz hedefe
Sihām-ı yāre hemān sīnemiz degil mermā

5 Edīb işāret ile ṣadr-ı ʿarż-ı ḥālimize
Güzel buyurdu bu gün şāh-ı ʿaşḳ-ı ġam-fermā

14

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ẕübūl-i berg-i dile tāb-ı behcetiñ ṣınama
O berg-i bār-ı derūnu remād eder ṣanemā

2 Żiyā-yı çeşme n'ola seyr-i behcetiñse nemā
Ki oldu behcetiñe zülf ü ḫāl ü ḫaṭ se nemā

3 Sirişk-i ḫūn ile ḥınā-sāy-ı dest ü pā olduk
Bizi görünce bu demlerde sevdigim ḳınama

4 Güm oldu sīnedeki dāġlarla şerḥalarım
Ki ḳoydu cümlesinin ḫūn-ı dīde başına mā

5 Edīb eşk-i teri cūybār-ı bāġ ederiz
Riyāż-ı vaṣla olursa eger ki ḥācet-i mā

15

1 داستان بينند اگر فرقان و گر انجيلرا
مسلم و کافر هيچ بينم همه اين جيلرا

2 از رسوخ کار دلبندی باسباب اهل مصر
خالق روزی رسان دانند آب نيلرا

3 گر شود هنگام رستا خيز خلق از التها
نشنود چون بوق شاهی صور اسرافيلرا

4 ز انعدام دين با منشور حکم مير و شاه
نيست کس همسر بدارد صفحهء تنزيلرا

5 هيچ در آموزش اوصاف زشت دهر دون
لب نجنباند اديبا حاصلم تحصيلرا

---

3 devāmiyyedir Ü2: devāmīdedir Ü1
4 biz Ü2: bir Ü1
14 S 4a, Ü1 18b, Ü2 14a
15 S 4a, Ü1 18b, Ü2 14b

16

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her görenler cismi dūzaḫdan necāta nā-revā
Etmesin pervāneveş sūzān olunca nāra vā

2 Āhımız aʿdāya teʾsīri nihān etse n'ola
ʿĀlemi yaḳsa bedīd olmaz yine cürm-i hevā

3 Vaʿd-i vuṣlat renc-i hicrāna müfīd olsun mu hīç
Vaḳtine merhūn iken bīmāra teʾsīr-i devā

4 İnḫināsı iʿvicāc-ı bāṭının taṣvīr eder
Zāhid-i kec-dil nice eyler ḳabūl-i istivā

5 Kīneverden rūy-ı reʾfet ḳalbi şād etmez Edīb
Āb-ı yemden teşneye gelmez neşāṭ-ı irtivā

17

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i zārı ḫamīr-i derd-i ʿaşḳa teknedir ammā
Bileydim ʿāşıḳıñ andan naṣībi tek nedir ammā

2 Hedefden gerçi tīr-i nāzına ḳaṣdı nevāzişdir
O da ḳalb-i ḥazīne yārden bir raḫnedir ammā

3 Degil iẓhār-ı istiġnā egerçi sīret-i ʿāşıḳ
Tecennübde o mehden nā-sezā bir nesnedir ammā

4 Hecīr-i ʿaşḳda gerçi evām-ı ġamla bī-tābım
Ḫayāl-i laʿli tāb-ı ḫāṭır-ı dil-teşnedir ammā

5 Herāsānım Edībā gerçi kim düzdān-ı ġafletden
Teyaḳḳuẓ şehr-i pend-i ḫāṭırımda şıḥnedir ammā

18

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 زین نکته شد بشوق ستودن تنم ردا
فی الکون اذا خضعت لئیما تنمردا

2 Cāmiʿde pīşvā-yı pes-i dil-rübālara
Olmuş eʾimme cümle ḫarīdār-ı iḳtidā

---

16 Ü1 19a, Ü2 14b
17 S 3b, Ü1 19a, Ü2 14b
18 Ü1 19a, Ü2 14b

1 اذا Ü2: ان Ü1

3 Taḫte'ṣ-ṣüreyyāya oldu resā ḳadr-i dürüstī
Erdi firāz-ı nüh felege pāye-i ʿadā

4 Ḫāhişger-i ḥarīd-i metāʿ-ı ḍalāldir
Nā-yābdır ümemde ṭaleb-kār-ı ihtidā

5 Kevniñ Edīb muʿtediyān-ı sitemleri
Ḥükkām-ı dādgerden alır ḫūy-ı iʿtidā

19

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yārden kūteh-ḳad-i şevḳe cüdādır būs-ı pā
Kim o naḫl-ı ʿişve-bāra nā-resādır bu si-pā

2 Pāy-kūb-ı bikr-i maʿnāyı feżā-yı ṣafḥada
Cilve-rīz-i nāziş eyler naġme-i ḥüsn-i edā

3 Niʿmet-i bī-ṭaʿm-ı dünyā mūriṣ-i esḳām iken
Ṭavr-ı bī-hūşānedir tedbīr-i celb-i iştihā

4 Merdüm-i bī-māye-i iḫlāṣa sūḳ-ı dehrde
Naḳd-ı zeyf-i sumʿadır ser-māye-i ġabn-ı şirā

5 Nāve-i selsāl-i pend-i hūş-pīrādır Edīb
Ḫāme-i dil-teşnemiz etmez ḳabūl-i irtivā

20

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Emīr-i beldeden inʿām olunca ṣūf ḳabā
Faḳīh-i ser-keşiñ evżāʿı sıġmaz oldu ḳaba

2 O şūḫ her yere pūyān olup yatar çü-şıpa
Düşürdü anı hevāyīlige bu ʿahd-i ṣabā

3 Hücūm-ı bāriḳa-i āhımız sipihri ṭutar
O mihre ḥā'il olunca meʿāşir-i ruḳabā

4 Kenāne-i müjedir ḫāṭırı remīde eden
Sihām-ı nāzı hep ol caʿbeden midir ʿacebā

5 Bu kār-ı nādire-zādī naṣīb-i kilkimdir
Edīb böyle midir hep yerāʿa-i üdebā

---

19 S 3b, Ü1 19a, Ü2 15a
20 Ü1 19b, Ü2 15a

21

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Der-i şāhān ne ḳadar olsa fesīḥü'l-ercā
Edemez anda melek-meşreb olunca ercā

2 Ḫaṭve-cünbān-ı reh-i vuṣlat olurdu zāhid
Etse kendin 'arac-ı dā'-i riyādan incā

3 Olmadı pey-rev-i fürsān-ı hidāyet ṣūfī
Kaldı çün-nāḳa-i 'aşvā-yı ża'īf-i 'arcā

4 Şimdilik el yudu ibrīḳ-i vużūdan mürşid
Āb-ı rīḳiyle eder isteyicek istincā

5 Menzil-i mīr ü şehi etmez Edībā me'vā
Ḫayl-i erbāb-ı dile dergehimizdir melcā

22

1 عرايس دهرى ما حفظن عهودا
فمن صدهم عنى بلين صدودا

2 فما دمن فى مغنائهن وجدتهم
عقم وان اطلقن صرن ولودا

3 اذا لم يروا ضعفا بادناف علة
تيقنتهم ان لم يبتن رقودا

4 فظنى ان لوصرت فى زى مقعد
بجانب عجزى مارضين قعودا

5 فان كنت مافوكا بتهمة غادر
محبا لهم قاموا على شهودا

6 فمادمت ذى حسن شهدنك آدما
وان فسدت سيماك خلنك عودا

7 فلم ارهم فى وصف حوأ آدم
فياليتهم فى الدهر كن قرودا

---

21 S 4b, Ü1 19b, Ü2 15a
5 melcā S, Ü2: me'vā Ü1
22 S 4b, Ü1 19b, Ü2 15a

23

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Olur mu hīç emīr-i bī-müdārā
Emīn-i ıżṭırāb-ı bīm-i Dārā

2 Gözet her sīne-rīş-i ʿaşḳı yārā
Cerāḥatle ḳoma bī-tāb u yārā

3 Şehā bālā-yı nāzıñda bu ḫārā
Olur mevc-efken-i mülk-i Buḫārā

4 Nihān etdikçe tāb-ı ʿaşḳı dilde
Eder āh-ı gülū-sūz āşikārā

5 Edīb āzādegān-ı zülf-i dil-ber
Degildir dāḫil-i ḳayd-ı üs-ārā

24

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 نار شد صورت این کهنه سرابینارا
لا تظنن لاهليه سرابی نارا

2 Gülle-i kelle-i pür-şūr-ı ʿadū olduḳça
Gühere ġālib olur ḳıymet-i seng-i ḫārā

3 Cāhile müktenef-i dār-ı gedā olmaḳdan
H̱ˇoş gelir cāzibe-i rifʿat-i dār-ı Dārā

4 Ṣūret-i nāḫun-ı engüşt-i niyāz olduḳça
Noḳṭasın ḥekk ile bī-sūd olur olmaḳ zārā

5 Merdümü nāʾibe-i ʿaczi mühān etdikçe
Ẓafer-i ḫaṣma Edībā nice olsun yārā

25

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sīnede cūş-ı zülāl-i ʿaşḳ olunca bī-nemā
Vecdden gelmez şuʾūn-ı dīde-i ġam-bīne mā

2 ʿAksini ḥüsn-i ḳabūlünden peşīmān iledir
Rev-be-rev çehre-i ṣıdḳ olsa mirʾāt-ı riyā

---

23 S 4b, Ü1 19b, Ü2 15b
1 emīr-i S, Ü2; emīr ü Ü1
24 Ü1 20a, Ü2 15b
2 olduḳça Ü2: olduġumsa Ü1
3 dār-ı Dārā Ü2: dārū Dārā Ü1
25 Ü1 20a, Ü2 15b
2 Rev-be-rev Ü2: Rūy-be-rūy Ü1

3 Renc-i taʿbīri taḥammülden degildir bī-es̱er
ʿĀrdan rencūr-ı ġayretdir marīż-i ibtilā

4 ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ süveydā-yı dilin tenvīr içün
Sūz-ı ġamdan ḳalbini etmez mühān-ı iḫtilā

5 Rāst-bīn-i dīde-i idrāk olaldan ben Edīb
Görmedim ʿālemde aṣlā ḥüsn-i sīmā-yı vefā

26

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 اذا مانال شخص ما تمنى
من الارذال يوما مات منا

2 فكن فى خبرة من كل فرد
متى ماساء فعلا ساء ظنا

3 Kerem çüft-i yed-i merdān-ı Ḥaḳdır
Degildir küfv her dest-i muḥannā

4 Ne deñli ḥāl ü şānı pest olursa
Binādır nerdübān-ı ḳadr-i bennā

5 Edībā telḫ-kām-ı fürḳat olmaz
Ḥalāvet-dīde-i ʿayş-ı mühennā

27

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Semāḥat eyle görme bī-nevālā
ʿAṭāyı çeşm-i ʿālem-bīne vālā

2 لدى الانجاز لاتنطق دلالا
بصد منك فى الموعود لالا

3 Metāʿ-ı ḥüsn-i sīretle behīc ol
Ki s̱evb-i faḫr olur tüccāra kālā

4 Zemīnde pāye-cūy-ı āsmānsın
Seni zār etdi fikr-i zīr u bālā

---

4 iḫtilā Ü2: ibtilā Ü1
26 Ü1 20a, Ü2 15b
5 ʿayş-ı Ü2: ʿayş u Ü1
27 S 5a, Ü1 20a, Ü2 15b
1 ʿAṭāyı S, Ü1: ʿAṭā-yı Ü1

5 اذا لم تكتفى بالقنع يوما
كنوز الارض كم تغنيك حالا

6 Hele seyr eyle ey dāmād-ı mecnūn
Ne vażʿ eyler leyālī-i ḥübālā

7 Ḳabūl-i ḥikmet-i pend-i Edībi
Saña ilhām ede Allāh teʿālā

28

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zülāl-i laʿl-i leb-i dil-rübādan içdim mā
ʿAceb midir baña nāz eylese *li-emrim mā*

2 بسر گرانیء غم بی درایتم اما
که جام صاف لبش کاس خمرة ام ما

3 Ḥarīṣ-i refrefe-i būm-ı cerr iken zāhid
Ḫayāl-i farḳına gelmez nevāl-i ẓıll-i hümā

4 رميت فى رمض مت بغتته بظما
متى تعمد لحظاه سل سيفها

5 Kirişme-sāzı ile ḫāṭır-ı nizārı Edīb
Hevā-yı ʿaşḳına rām eyledi o ʿişve-nümā

29

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Germī-i sīnemi izhāḳ edemez mā-yı semā
Nice fersūde-kon-ı ḳuvvet-i germā ise mā

2 Gül-bün-i bāġ-ı ümīdim der iken bulsa nemā
Ḫ˘āhiş-i ṭabʿa muvāfıḳ ne hevā buldu ne mā

3 Ḳoma çeşm-i dehene kuḥl-ı ġıdā-yı suḥtu
Gelmesin dersen eger bāṣıra-i ḳalbe ʿamā

4 Ehl-i dil rāh-ı Ḥaḳḳa rāh-nümūnu n'eyler
ʿĀkif-i beyt-i Ḫudāya ne gerek ḳıble-nümā

5 Ser-āzāde-i erbāb-ı tecerrüdde Edīb
Bār-ı mihnet mi degil sāye-i şeh-perr-i hümā

---

28 S 5a, Ü1 20b, Ü2 16a
1 "Herhangi bir iş nedeniyle" anlamında Arapça bir ifade.
29 S 5a, Ü1 20b, Ü2 16a

30

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Eşkim göreydi reşk ile ḫūn-āb olurdı mā
Zīrā gözümde şevḳiñ ile āb olur dimā

2 Baḳmazdı kevne fürḳat-i Yūsufla dīdesi
Yaʿḳūba ḥāʾil olmasa da perde-i ʿamā

3 Her ḳaṭresin kevākibe nūr-ı nigāh eder
ʿAksin ne dem sirişkime iẓhār eder semā

4 Ẓann etmesin mecālī-i evc-i suʿūdda
Mürġ-ı hevā-yı āhıma hem-bāl olur hümā

5 Dūr ol ġam-ı teʿalluḳ-ı kevn ü mekāndan
Ancaḳ cenāb-ı ʿaşḳa Edīb eyle intimā

31

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 غم طوایف شقوت چه میکنم انها
که خاطرم همه آزرده میکنند اینها

2 رضای میر و شهان شد مطالبش بکسی
ندیده ام هوس خواهش رضای خدا

3 اذا التجات لخل علیه معتمدا
من انتجاء عدو وجدته اعدا

4 Keremle kimseye incāz-ı vaʿd eder yoḳdur
Hemān isāʾete eyler ederse vaʿde vefā

5 Ḥuḳūḳ cümle ʿuḳūḳa mübeddel olmuşdur
Edīb ḳalmadı bir hedne-cūy-ı ḥubb u velā

32

1 ز دشمن وا مکن در وقت فرصت انتها زیرا
گزند اعتدایش می نیابد انتهازیرا

---

30 S 5a, Ü1 20b, Ü2 16a
31 S 5a, Ü1 20b, Ü2 16a
5 velā S, Ü2: vefā Ü1
32 Ü1 21a, Ü2 16b

2 چو آتش در کمین جامهء مردی که بگریزد
خدارا کلما انحازعنه زاد تاثیرا

3 بادراکم تا جودت نمای استقامت شد
روا بینم بسرو راست سیرت سر فرازیرا

4 ببین در روضه ء کونین ترا از غیر بیسودی
چه شد بار نهال غایت حب مجازیرا

5 مرا تا در میان خلق عالم فاش میباشد
ادیبا تهمت دشمن شود کتمان رازیرا

33

1 اگر بینی درین دم صورت وزن ترازو را
بلحظ مستریب مابه الا ترزورا

2 زگرد فتنه در زلف غوانی کرد مدهوشی
رمان از توتیای شانه چشم عقده ء مو را

3 ز بیقدری چنان در سینه سوز عار میدارد
که ناف مشگ شد لخت کبابی چشم آهو را

4 چه دل بندم بدشمن کز نهیبش پر ره میسازد
نگاهم تا نبیند در خیال خفتنم او را

5 ادیبا تا ندارد موجه ء آب حیا هرگز
نمی سازم شراب ارتوا هر لعل دلجو را

34

1 نمی بخشم بهر کس نشئه ء حسن تکلمرا
بغیر اهل دل مستور میدارم تبسمرا

2 زکرداری کزو رنج ندم پیدا شود هرگز
گزیدن رنج دیگر آرد انگشت تندمرا

---

33 Ü1 21a, Ü2 16b
34 Ü1 21a, Ü2 14a

3 زبینایی دل صاحب نظر آزار میبیند
دران کشور که مردم می نداند قدر مردمرا

4 بدلصافی که تا شایسته ء الهام میباشد
عبث بینم بطالب قید آداب تعلمرا

5 حریص از نعمت بیسود خود نقمت کند پیدا
که نعمت ره نیابد جاهل قدر تنعمرا

6 مرنج از درد فرقت کز برای وصل تو باشد
که یعقوب از جدایی کرد حاصل یوسف گمرا

7 ادیب از شعله ء مشهود شمع افزون میشود
لهیب تاب می پروانهء پیرامن خمرا

35

1 یارم دگر مرا نگه بغیرم شد آشنا
از شمهء مرا که ز پرچم شد آشنا

2 تا سایه داد زلف نگارم بتارکم
مرغ هما بدام فراهم شد آشنا

3 من در ازل حقیقت سیمای آدمم
جوابنقش صورت آدم شد آشنا

4 چون دشنه زد جنایت دشمن بسینه ام
زخمم مگو بچهرهء مرهم شد آشنا

5 نالانم از تغافل دلخفته گان ادیب
کاز صور حشر صیت دهانم شد آشنا

5 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
35 Ü1 21a, Ü2 14b

36

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vām-ı isāʾeti der-i Ġaffār öder saña
Cāy-ı bülūġ-ı maṭlab-ı dil-dār o der saña

2 Ṭālib ki ders-i ʿilm ile meftūn-ı cāh ola
ʿAllāme olsa fāʾide vermez o ders aña

3 Dūş-ı diliñde cevşen-i ġılẓet bedīd iken
Tīġ olsa pendi zāhidiñ etmez eṡer saña

4 Āsūde ol tenāvül-i tiryāḳ-ı ṣabr ile
Vermez şereng-i ṣadme-i düşmen żarar saña

5 Bed-ḫ˘āha tīġ-i saṭveti āmāde ḳıl Edīb
Oldu yeter bu tāb-ı taḥammül siper saña

37

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 اذا رايت باشرار ناترافينا
رضا التمرن بالشر لم ترافينا

6 Eger muḳāvemete tāb-ı iḳtidār olsa
ʿAdūya ẕüll-i müdārātı kim görürdü revā

7 Cihānda merd-i dilīr-i mürüvvetiñ ancaḳ
Ḳuvā-yı himmetini ʿaczdir eden ifnā

8 ʿİlāc-ı emzicesi nüks olunca merẓānıñ
Olur mu ʿilleti şāyān-ı iḳtirān-ı şifā

9 Anı sipihr-i ʿanīde ḥavāle eyler idim
Edīb olaydı yedim ḳabża-gīr-i tīġ-i ḳażā

38

1 چو در راه سفر همخوابه كردى ماديانترا
چرا بيهوده خواهيم از تو زاهد ما ديا نترا

2 مكن از ما اميد چاره سازى در گرفتارى
باهل سمعه زيرا خوبتر بينم اهانترا

---

36 Ü1 21b, Ü2 16b
2 o ders aña Ü1: o ders saña Ü2
37 Ü1 21b, Ü2 16b
38 S 5b,Ü1 21b, Ü2 16b

3 نبینی در خیالت از من آثار شکر خندی
اگر در خواب شیرین وا کنی چشم دهانترا

4 مرا بنما سطور صفحهء سرنامهء کارت
اگر از اهل صدق آموختی درس امانترا

5 نمیفهمد ادیب اما گمان دارم که میفهمد
ریاکاری که میگوشد تزاویر زبانترا

39

1 ولیس خدن ابناس یشاربنا
الا الیه باقبال یشار بنا

2 ولا بغیض اذا بالبغی صارعنا
الا له سطوة الجبار صارعنا

3 قلیل عهد التهانی لو یصادقنا
کیونس فی البلا ماکان یونسنا

4 دهر اذا اودعت شخصا رغائبه
لتحتوی برهة اوقاته بهنا

5 لو ساح حاف عن الانظار فی لجج
ما غاب عن مونس الا الیه دنا

6 سلنی عن الدهر مما انت جاهله
فلیس مثلی اذا الفیت ممتحنا

7 لو کان شخص کریم بین عترته
بشیمه الصدق مبغوض لکنت انا

8 فلو علمت الامانی قبل وصلت
لسان قلبی بروم ماسهالمنا

9 مستوحش الکون ان سیقت له خلعا
وخیر اللبس منها لاشتهی کفنا

---

39 Ü2 12b

10 ما من فواد و الا فى بقخعة
تمرن الصبر لما هادن المحنا

11 ابدا مثالبه خصمى بمثلبتى
يخال جهلا بتثريبى الى جنا

12 ان الذى غاص فى الاقذار مغتمرا
لورام طهر من الادناس جاورنا

13 مستانس العشق يجرى بالهوى ابدا
من جاور البحر سيرا طاوع السفنا

14 لا تلتهى بوجود لست ما لك
ولا بكنز غناء يعتريه فنا

15 فانهج مناهج اهل العشق مبتدرا
وابغى تعرفنا ان ما جهلت لنا

40

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Aġyār ile yār olmaġı kār eyleme cānā
Ḥasretle dil-i ʿāşıḳı zār eyleme cānā

2 Meyl-i nigeh-i nāz ile bīmār-ı ġarāma
Tīr-i müjeyi zaḫm-nis̱ār eyleme cānā

3 Taʿlīḳ-i ẓuhūr-ı ḫaṭ edip luṭf-ı viṣāle
Vā-beste-i hengām-ı bahār eyleme cānā

4 Aġyāra olur belki sebeb ʿarż-ı niyāza
Göñlüm gibi bir yerde ḳarār eyleme cānā

5 Nāz ile ḫırām eyle bu gün cāy-ı Edībe
ʿĀşıḳla celīs olmaġa ʿār eyleme cānā

---

40 S 5a (Üzerine çizgi çekilmiş)

Ḥarfü'l-Bā

41

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ġunye-i ma'rifete mālik olur bay-ı edeb
Reh-i tevfīḳ-i Ḥaḳḳa sālik olur pāy-ı edeb

2 Telḫ olur zāyiḳa-i çeşme şühūd-ı ḥüsnü
Yūsuf-ı 'aṣr ise bī-cezbe-i sīmā-yı edeb

3 'Ālem-i kevnde her ẕāt-ı felek-'unvāna
Zīnet-efzā mı degil 'ıḳd-ı s̱üreyyā-yı edeb

4 Maraż-ı bī-edebī merd ile hem-zād olsa
Olamaz ḳābil-i te'sīr müdāvā-yı edeb

5 Ḳalmadan terk-i edeb-berle Edībā merdüm
Olsa bārī edeb-āmūz-ı temennā-yı edeb

42

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḫayl-i 'uşşāḳa o meh-rū ne ḳadar etse 'aẕāb
Yine dil-dādeleri eylemesin isti'ẕāb

2 Görüp ol muġ-peçeyi rāhib-i deyr āh etmiş
Nice āhımla anı eylemeyem istirhāb

3 Bülbüle mezbele cāy olsa ġurāba gülşen
Böyle eyyām-ı ḫalelde kim eder istiġrāb

4 Ḳoyalı şirketine şeyḫ elin ḫammārıñ
Dehen-i rinde bozuḳ gelmededir ta'm-ı şarāb

5 Tīz yeter müntezeh-i ḳaṣr-ı temennāya Edīb
Dil-i āheste-revim eylese de ḳaṣr-ı şitāb

43

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 O dil ki olmaya mıżmārı cilvegāh-ı ṭaleb
Olur mu sāḥası menzilgeh-i sipāh-ı ṭaleb

---

41 S 5a, Ü1 21b, Ü2 17a
1 bay-ı S, Ü2: pāy-ı Ü1
3 'Ālem-i S, Ü2: 'Āleme Ü1
42 S 5a, Ü1 22a, Ü2 17a
2 muġ-peçeyi S, Ü2: muġ-peçe-i Ü1
2 eylemeyem S, Ü2: eyleyeyim Ü1
3 mezbele S, Ü2: ḫarābla Ü1
43 S 5b, Ü1 22a, Ü2 17a

2 O dil ki sīr-ḫ˘or-ı niʿmet-i tevekküldür
Eder mi loḳma-i nā-çīze fetḥ-i fāh-ı ṭaleb

3 Cihānda ṣadr-nişīnān-ı kāḫ-ı istiġnā
Ne mümkin eyleye pīş u pese nigāh-ı ṭaleb

4 O kim hemīşe dehen-bāz-ı ḫ˘āhiş olmadadır
Dünüvv-i ẕātını is̱bāt eder güvāh-ı ṭaleb

5 Gelir muḳadder olan rızḳ u cāh-ı devlet hep
Gerek güşāde gerek bestedir şifāh-ı ṭaleb

6 Olup rübūde-i esbāb-ı ārzū ey dil
Keşīde eyleme bī-ısṭıbār āh-ı ṭaleb

7 Felekde nuḫbe-i müstaġniyān olup dā'im
Ḥaẕer ḳıl eyleme tüklānıñı tebāh-ı ṭaleb

8 Ketān-ı ʿizzeti pūsīde eyler elbette
Şeb-i hevā-yı ṭamaʿda fürūġ-ı māh-ı ṭaleb

9 Edīb merd-i ḥaḳīḳat-şināsa ʿālemde
Naḳīṣadır hele el-ḥaḳ sülūk-i rāh-ı ṭaleb

44

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫacel-efzāy-ı cennet ol ruḫ-ı zībāterīndir hep
Vecel-fermāy-ı dūzaḫ ol ʿiẕār-ı āteşīndir hep

2 Herās-endāz-ı ḫāṭır ʿāşıḳ-ı bī-zehre vü tāba
Esārīr-i be-hem-peyveste-i çīn-i cebīndir hep

3 Sihām-ı āh-ı serdim ārzū-yı mihr-i rūyuñla
Neheng-i lücce-i pür-mevce-i çerḫ-i berīndir hep

4 Siyehfām eyleyen mir'ātı ʿaks-i rūy-ı zengīdir
Ṣafā-yı meşrebi nā-ṣāf eden sū'-i ḳarīndir hep

5 Cihān-dārān-ı ʿaṣrıñ semʿ-i ehl-i derk ü temyīze
Kemāl-i himmeti īcāz-ı nuṭḳ-ı āferīndir hep

6 Dem-ā-dem dūrdan temyīz-i ḥüsn-i bikr-i maʿnāya
Ḳalemler pençe-i dānişverāna dūr-bīndir hep

7 Herās-ı ṣavlet-i kilkimle çıḳmaz ḫāmedānından
Edīb aḳlām-ı ḫayl-i ehl-i dāniş der-kemīndir hep

---

9 ḥaḳīḳat-şināsa S, Ü2: ḥaḳīḳat-şinās-ı Ü1
44 S 5b, Ü1 22a, Ü2 17b

45

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḥayretde ḳoydu sofradaki şeyḫ ü şābı hep
Zāhid tüketdi ḳoymadı bir şey' ḫ˘oş-ābı hep

2 'Ahd etdi terk-i bāba ki bī-ter-kebāb ola
Şeyḫiñ meger kebāba imiş inkibābı hep

3 Germāda meyl-i yaḫ-āmīz eder mürīd
Maḳrūndur iṣābete kār-ı ṣavābı hep

4 Tevḥīde girdi naġme-i ṣavt-ı ġarīb ile
Şehriñ birikdi başına cünd-i ġurābı hep

5 Yoḳ bāṭınında şenşene-i rāstī Edīb
Zühhādıñ inḥinādа anıñ'çün riḳabı hep

46

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Olmasa reşk-i cinān gülşen-i zībā-yı Ḥaleb
Dilimiz olmaz idi bülbül-i şeydā-yı Ḥaleb

2 Zīver-i behcet ile dīde-i müştāḳāna
Hem-ser-i seyr-i behişt oldu temāşā-yı Ḥaleb

3 Āşikār etdi ḳuṣūr-ı ġuraf-ı büldānı
Rif'at-i şān ile her ḳaṣr-ı mu'allā-yı Ḥaleb

4 Ṣedy-i māderden eder ṭıflı dimāġ-āzurde
Şīr-i pistān-ı ṣafā-perver-i şehbā-yı Ḥaleb

5 Cāmdan ḳaṭre-feşān olsa ederdi iġnā
Dil-i germā-zede-i ġuṣṣaya ger mā-yı Ḥaleb

6 Ḫāṭır-ı ehl-i dili mihrine mecbūr eyler
Etmeden 'arż-ı likā şāhid-i ra'nā-yı Ḥaleb

7 Şerefi müntesib olduḳça Ḫalīlu'llāha
Tāc-ı yāfūḫ-ı bilād olsa n'ola pāy-ı Ḥaleb

8 Veziş-i bād-ı revān-baḫş ile olmuş gūyā
Dem-i 'Īsī ile pür cāy-ı dil-ārāy-ı Ḥaleb

9 Olmasa ḥubb-ı vaṭan reh-ber-i āmālim Edīb
Dūrdan etmez idim kendimi ilḳā-yı Ḥaleb

---

45 Ü1 22a, Ü2 17b, S 6a (Her mısraının üzerine çizgi çekilmiş)
46 Ü1 22b, Ü2 17b
4 eder Ü2: olur Ü1

47

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Göñül rūy u miyān-ı mehveşān-ı Rūmiyāndır hep
Heves-kār olduġuñ būs u 'ināḳ-ı rū miyāndır hep

2 Murādıñ keşf-i mübhem-rāz-ı şevḳ-i rāhibāndır hep
Rāh-ı deyre anıñ'çün çeşm ü gūşuñ rāhbāndır hep

3 N'ola sāmān-rübāy-ı şāhid-i taṣvīr-i deyr olsa
Nigāhıñ ḫīre-sāz-ı çeşm-i sīmā-yı bütāndır hep

4 Hedefdir çünki sem'iñ tīr-i ḳavs-ı bāng-ı nāḳūsa
Ṭanīn-i gūş-ı zaḫmıñ sālib-i hūş-ı cihāndır hep

5 Bilinmez kimden etdiñ iḫtiṣāy-ı cām-ı esrārı
Saña gūyā Edībiñ sırr-ı ḫāfīsi 'iyāndır hep

48

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Meye terāviş-i la'liñ verince āb ile tāb
Nīgīn-i ḫātem olur sāġara o la'l-i müẕāb

2 Gehī müşāhede geh dūrdan ḫayālin eder
Ber-ā-ber oldu dile ḥāṣılı ḥużūr u ġıyāb

3 Yıḳıldı ṣarṣar-ı āhımla ḫān-mān-ı raḳīb
Yine nifāḳını terk eylemez o ḫāne-ḫarāb

4 Görünce düşde o şeh-bāz-ı nāz-pervāzı
Revāḳ-ı dīdeden oldu remīde ṭā'ir-i ḫ˘āb

5 Edīb ḳufl-güşāy-ı der-i emānīdir
Kilīd-i zemzeme-i *yā müfettiḥa'l-ebvāb*

49

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Etmez ne va'd-i vaṣl ne ḫulḳundan ictināb
Ol şūḫ-ı bī-şebāta yaḳışmaz bu inḳılāb

2 Reşḥ-i lebiñ ki olmaya mey bī-fürūġ olur
Rīḳiñ verir o cevher-i seyyāle āb u tāb

3 Ḥüsnüñ sevād-ı bāṣırada der-kemīn iken
Etme 'abeṡ o zülf-i siyāhıñda iḥticāb

---

47 S 6a, Ü1 22b, Ü2 17b
48 S 6a, Ü1 22b, Ü2 18a
5 " Ey kapıları açan" anlamında bir dua ifadesi.
49 S 6a, Ü1 23a, Ü2 18a

4 İżrām-ı sūz-ı ʿaşḳa fürūzīne āhdır
Olmaz hevādan öyle peẕīrā-yı iltihāb

5 Olsa ʿaṣīr-i ḫūşe-i tāk-i behişt eger
Olmaz Edīb laʿliñe hem-tā şarāb-ı nāb

50

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Siyeh yemm-i şebi deryā-yı ṣāf-ı şīr eder meh-tāb
Şirāʿın fülk-i māha ālet-i tesyīr eder meh-tāb

2 Rehīn-i ḥayret eyler dīde-i temyīz-i Mecnūnu
Ne dem ruḫsār-ı Leylā-yı şebi tenvīr eder meh-tāb

3 Felek ṭıfl-ı hilāli nev-cevān etdikçe elbette
Nümūd-ı peyker-i bernā-yı şāmı pīr eder meh-tāb

4 Ufuḳdan rū-nümā olduḳça her şeb zengī-i şāma
Ṭılā-yı ḫᵛoş-nümāy-ı pertevin tebẕīr eder meh-tāb

5 Edībā berter olmaz ṣanma kim eşvāḳımız zīrā
Beyān-ı tāb-ı rūy-ı dil-beri tekrīr eder meh-tāb

51

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nār-ı dūzaḫdan cihān-efrūz olur tāb-ı leheb
Muḳteżā-yı kārını ehl-i sitem tā bile hep

2 Nīş-i teʾṣīr-i leẓādan behre-yāb-ı emn idi
Olmasaydı merdüm-i hem-ḫūy-ı ʿaḳreb ʿāḳ-ı Rab

3 Ẓālimiñ çirk-āb-ı cūdundan ḫaṭādır eylemek
İġtirāf-ı āb içün desti sebū-yı ḫuşk-leb

4 Ḥırṣdır ḫalḳı esīr-i ẕüll-i istiʿṭā eden
Ḳāniʿe ṣıdḳ-ı tevekkülden gelir ṭarḥ-ı ṭaleb

5 Nās ile şimdi teʾeddübden Edīb āzādeyiz
Çünki ādāb-ı enām olmuş bütün terk-i edeb

---

50 Ü1 23a, Ü2 18a
51 Ü1 23a, Ü2 18a
1 Nār-ı Ü1: Tā Ü2
4 ẕüll-i Ü2: ehl-i Ü1

52

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sedādı buġż eder ḫam-geşte-i yārān olan her şeb
Selīb-i 'ār olur āġūşda mihmān olan her şeb

2 Ḫıdā' u mekr ile ażrār-ı nāsı iltizām eyler
Mihād-ı faḥşda hem-ḫ˘ābe-i şeyṭān olan her şeb

3 Sezā-yı 'afv-ı Ḥaḳdır tevbe-i ālāyiş-i vizre
Nedāmetle ḫulūṣ-ı niyyeti miẕ'ān olan her şeb

4 Firāş-ı remsde me'yūs-ı neyl-i ḫ˘āb-ı rāḥatdir
Marīż-i cevre bī-endīşe-i dermān olan her şeb

5 Edīb āmurziş-i evzār ile ḫandān olur daḫi
Ḫudādan şerm ü istiḥyā ile giryān olan her şeb

53

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Şükr kim ġıbṭa-i büldān-ı enām oldu Ḥaleb
Reşk-i nüzhetkede-i ḫıṭṭa-i Şām oldu Ḥaleb

2 Maḥv olup ġā'ile-i hā'ile-i şūm-ı keder
Şāhid-i meymenete cāy-ı ḫırām oldu Ḥaleb

3 Ḫāṭır-ı fātir-i ḫamyāze-keşān-ı miḥne
Vāye-baḫş-ı eṡer-i neş'e-i cām oldu Ḥaleb

4 Oldu çün şöhret-i ārāyiş-i ḥüsnü müzdād
Ḳadr ile müfteḫir-i ḫāṣ ile 'ām oldu Ḥaleb

5 Ḳalmadı renc-i sühād-ı şeb-i miḥnet-kārī
Ḫ˘āb-ı rāḥatle ṣafāgāh-ı niyām oldu Ḥaleb

6 Dūrdur cuġd-ı hevān sāḥa-i meymūnundan
Sāye-i yümn-i hümā ile be-nām oldu Ḥaleb

7 Çille-i saḫt-ı kemān-ı elem-i düşmenden
Ḫāṭır-āsūde-i te'ṡīr-i sihām oldu Ḥaleb

52 Ü2 17a
53 Ü1 3b, Ü2 10a (Ü1'de kaside ve tarihlerin arasında, Ü2'de ise manzum ve mensur karışık olan bölümde)

Ḥarfü't-Tā

54

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 N'ola iş̱mār-ı merām etse nihāl-i ʿiffet
Bār-ı fevz-āver olur naḫl-ı ḫıṣāl-i ʿiffet

2 Tāb-ı ḫ˘urşīd-i cihān-tāb ile maḳrūn olsa
Maḥv eder pertev-i envār-ı cemāl-i ʿiffet

3 Olsa pīrāye-nümāy-ı girih-i cebhe-i nāz
Çeşme-i Ḫıżra sezā āb-ı zülāl-i ʿiffet

4 Behcet-i şāhid-i İslāmı dü-bālā eyler
ʿĀrıż-ı cevdet-i aḫlāḳda ḫāl-i ʿiffet

5 Zūdter cilveger-i evcgeh-i ḳurb eyler
Dili mānend-i hümā cünbiş-i bāl-i ʿiffet

6 N'ola ḳıymet-şiken-i sāġar-ı zerrīn olsa
Çeşm-i dānāda her eşkiste-sifāl-i ʿiffet

7 Merdüme ḳāʾid-i ḥırmān ise de bunda Edīb
Sūddur ʿālem-i ʿuḳbāda meʾāl-i ʿiffet

55

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey dil çemende çāşnī-i nüzhet-i nebāt
Geldi meẕāḳ-ı ḫ˘āhişe çün-sükker-i nebāt

2 Merdüm duyardı felte-i pāy-ı nigāh ile
Etseydi yār semtime reftār-ı iltifāt

3 Bīgāneden ederdi teʿallüm rüsūmunu
Evlā da olsa reʾfet-i ābā vü ümmehāt

4 Cāh-ı memāta naṣb ederek dest-i cān-sitān
Her mürdeye ḳubūr ile vermekde bir berāt

5 Ol şeh teṣāmüm etmededir var ise Edīb
Gelmez ṣımāḫ-ı raḥmına hīç nāle-i şekāt

---

54 S 6b, Ü1 23b, Ü2 18a
55 S 6b, Ü1 23b, Ü2 18b
1 nüzhet S, Ü2: leẕẕet Ü1 / sükker S, Ü2: leẕẕet Ü1

56

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Rüżāb-ı laʿl-i lebiñdir ter-āb-ı ʿayn-ı ḥayāt
Terāviş-i ġażabıñdır ḫurūş-ı mevc-i memāt

2 N'ola elīf-i sühād olsa çeşm-i bīdārī
Meger olur mu ḫayāliñle hīç s̱ebāt-ı sübāt

3 Nigāh-ı luṭf ile çün kār-ı ḫayra māʾilsen
Nis̱ār-ı vaṣlı da eyle żamīme-i ḥasenāt

4 ʿAceb mi olmasa ḫayl-i behiştiyān içre
O māh-pārece pīrāye-gīr-i ẕāt u ṣıfāt

5 Şiʿār-ı zühd ile güm-sāz-ı cism olan merde
Neşāṭ ile ḫalevāt içre ḫ˘oş gelir celevāt

6 Metāʿ-ı kesmeḫar-ı ṣıdḳdan müzāyedede
ʿAceb ki olmada gitdikçe münḳaṭıʿ raġebāt

7 Edīb ḫāʾin olan kimse müntehī olamaz
Erişse de serine müşt-i çerḫden ṣademāt

57

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 N'ola maġbūṭ ise ger sāġar-ı mestāna devāt
Rīziş-i reşḥa ile neşʾe verir cāna devāt

2 Dem-be-dem neşr-i erīc etmege mevḳūf olmuş
Ḫūbter mücmeredir meclis-i ʿirfāna devāt

3 Olmada ġāliye-sāy-ı ṣafaḥāt-ı ʿālem
Gūyiyā māşıṭadır ḥacle-i devrāna devāt

4 Peçce-zāy-ı raḳam olmaġa olur mu imkān
Eger olmasa hümā-yı ḳaleme lāne devāt

5 Cilve-rīz olmaz idi bezmgeh-i elvāḥa
Pāy-kūb-ı ḳaleme ṣunmasa peymāne devāt

6 Pīçiş-i līḳa-i müşgīn ile maḥsūd olmuş
Zülf-i pür-tāb-ı girih-beste-i ḫūbāna devāt

7 Evcden inmez idi belki ṭuyūr-ı aḳlām
Ṣafḥaya etmese pāşīde eger dāne devāt

8 Böyle açıḳda ḳalırdı hele ʿaẕrā-yı ḳalem
Ḳurmasa çetr-i siyehfām ile ger ḫāne devāt

---

56 S 7a, Ü1 23b, Ü2 18b
7 ṣıdḳdan S, Ü2: zühdden Ü1 / müşt-i S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
57 S 7a, Ü1 23b, Ü2 18b

9 Gāh surḫ ile eder ḫāneleri ḫūn-efşān
Müşksā olmada geh kilk-i debīrāna devāt

10 Ḥıbr-ı laʿlīn ile ser-şār olıcaḳ gūyā kim
Cām-ı gülfām ṣunar zümre-i rindāna devāt

11 Ḳaraḳolluḳçuluḳ etmekle şeref buldu Edīb
Der-i beytü'ş-şeref-i ḫayl-i belīgāna devāt

58

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ber-i sīmīn-i nermiñ sīneme gel penbe-ber-dāġ et
Dil-i maḫrūra da zülfüñle bir nā-dīde berdāġ et

2 Göñülden ġuṣṣayı ey ʿāşıḳ-ı dil-ḫaste ıraġ et
Bahār olduḳça kendiñ şevḳ ile dil-beste-i rāġ et

3 Nedīm-i ḥıbret-i ḥālimle ẕevḳ-i tesliyet bulsun
Ṣabā luṭf et peyām-ı şevḳimi dil-dāra iblāġ et

4 Yüzüñ göstermeden ṣun ehl-i bezme sāġarı ammā
Benim'çün sāḳiyā ʿaks-i ruḫuñ mīnāya ifrāġ et

5 Nevā-yı ḥasreti gülzāra ikṣār eyle ey bülbül
Edībāsā ḥużūr-ı yāre ʿarż-ı şevḳi isbāġ et

59

1 غنمت سهادا من موارد غفوتى
وبت سليما من سهاد و غفوة

2 تمنيت اهوأ الخطوب تنزلا
بلا خبرة منى وتوهة فطنة

3 فشاهدت كل الكون دون رشيدهم
غريق انتباه فى بحيرة حيرتى

4 لسهوى متى نوديت فى الخلق آنفا
اخا يوسف فى احتجاب غيابتى

---

10 ṣunar S, Ü2: ṣanır Ü1 / zümre-i S, Ü2: zemzeme Ü1
58 S 6b, Ü1 24a, Ü2 19a (S'de her mısraın üzeri çizilmiş)
1 gel penbe-ber-dāġ S; Ü2: gel penbe-i dāġ Ü1
4 ruḫuñ S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
59 S 6b, Ü1 24a, Ü2 19a

5 وشانی انی لو قصدت تخالطا
مع الناس ازدادت من الخلق وحشتی

6 فان كنت ذاسقم لرغم عواذلی
اقارن برأ لاحتمال عیادتی

7 فعشقی و لیلا او لیالی من الوری
نهاری و لیلی او لیالی راحتی

8 فل ترج من غیر الغرام تفضلا
ولا حسرة فی غیر فقد الاحبة

9 فداری الذی من شانه العشق مثلنا
لتحظی به مستانسا بلطافة

10 فهذا هو المطلوب من عهد آدم
الی صفوة تاتی لیوم القیامة

60

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿAhd-i keremi ʿāşıḳ-ı dil-çāke rekīn et
Temhīd-i vefā ḳıl demem ol çākere kīn et

2 Zāhid ḳo şereh-kārī-i tīcān-ı mülūkü
Sen ḫāṭırı meʾnūs-ı külāh-ı nemedīn et

3 Ferzāne-nigāh ol naẓar-ı çeşm-i ḫayāli
Mekfūf-ı ṭımāḥ-ı cihete sūʾ-i ḳarīn et

4 Ehl-i ḫırede çehre-besīm ol ḥamaḳāya
Sīmā-yı mülāḳātıñı per-çīn-i cebīn et

5 Mānend-i Edīb eyleme āmāl-i muḥāli
Terk-i emel-i ḫāṭırı ser-māye-i dīn et

61

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i aġyārı da göñlüm gibi enmūzec-i kāf et
Dilimde cilve-i şemşīr-i nāzıñ gör de inṣāf et

---

60 S 6b, Ü1 24a, Ü2 19a
2 şereh-kārī-i S, Ü2: şeraḥ-kārī-i Ü1
61 S 7a, Ü1 24b, Ü2 19a

2 Şakın aġyār-ı dūna vaʿd-i bī-incāz-ı ḫulf etme
Mücerred baña vaʿd-i luṭfuñu bī ḳayd-ı aḫlāf et

3 ʿAṭā vü menʿı der-kār eyle nīkū-ḫᵛāh u bed-ḫᵛāha
Deriñde ḥācet-i her sā'ili maḳrūn-ı isʿāf et

4 Henāy-ı ṭalʿatiñle girye-ḫīz-i ibtihāc eyle
Dür-i nā-yāb-ı eşk-i ʿāşıḳı maḥsūd-ı aṣdāf et

5 Edībi miʿde-sīr et lümẓa-i ḳūt-ı dehānıñla
Dil-i ʿanḳā-sirişt-i ḳāniʿin nāzişger-i Ḳāf et

62

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥüsn-i endīşe eder kāmı ḳanīṣ-i himmet
Sū'-i tedbīr eder inmā-yı şikār-ı baġyet

2 Meşʿal-i şeb-rev-i minhāc-ı emel kāfīdir
Pertev-i şemʿ-i şeb-ārāy-ı ḫulūṣ-ı niyyet

3 Rūz-ı ferdā güm eder renc-i emānı bunda
Olmayan ḳādime-cünbān-ı reh-i emniyyet

4 Şirʿa-i ʿaşḳda sermā-zede-i hicrāna
Şuʿle-i āh-ı seḥer-ḫīz iledir germiyyet

5 Sūḳ-ı maḥşerde ḫarīdār-ı emānīdir Edīb
Bunda her müddeḫir-i naḳd-ı nefīs-i ʿiffet

63

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Mihmān-ı dili künc-i ḳanāʿatde mekīn et
Ḥırṣ u şerehe meyl-i vidād eyleme kīn et

2 Sūz-ı elem-i ʿaşḳa fürūzīne-güzīn ol
Tāb-ı diliñi ḫāfiḳa-i āha ḳarīn et

3 Bed-ḫᵛāha dirīġ eyleme her nāvek-i cūdu
Ḳavs-ı sitemi düşmene mevḳūf-ı zemīn et

4 Tamġā-yı mezelletle emārāt-ı ḍalāli
Ehl-i ḫudaʿa naḳş-ı esārīr-i cebīn et

5 Zehr-ābe-güzīnān-ı ġam-ı ʿaşḳı Edībā
Peymāne-keş-i encümen-i ehl-i yemīn et

---

2 vaʿd-i S, Ü2: vaʿde-i Ü1
62 S 7a, Ü1 24b, Ü2 19b
5 ʿiffet S, Ü2: himmet Ü1
63 S 7a, Ü1 24b, Ü2 19b
3 dirīġ S, Ü2: ḳarīn Ü1

64

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Pīşimde benim serv gibi bir de ḫırām et
Dāġ-ı ġamıña sīnemi gel bir daḫi rām et

2 Ehl-i emele eyleme tecʿīd-i enāmil
Memhūr ise de kīs-i ʿaṭā fekk-i ḫıtām et

3 Yā rind-ṣıfat ḫaṣr-ı şirā eyle şarābı
Zāhid yürü yā ister isen ġaṣb-ı ḥarām et

4 Vecdiñ var ise müsteter ol künc-i ḫafāda
Erbāb-ı tevācidle demem raḳṣa ḳıyām et

5 Üftāde-i yār olmada hem-ḥāl-i Edīb ol
Ṣayd-ı ḥarem-i ḫāṭırı dil-beste-i dām et

65

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Maṭlūbuñ ise şerbet-i şīrīn-i ḥaḳīḳat
Āb-ı dil-i ṣāfa şeker-i ḥubb-ı Ḥaḳı ḳat

2 Bī-külfet-i tedbīr çeker menhec-i fevze
Her ṭālib-i ḥüsn-i ʿameli ḳāʾid-i niyyet

3 Tekrīr-i rivāyāt-ı elibbā ile bildim
Kim merdümü ḫacletde ḳomaz sıdḳ-ı reviyyet

4 Aʿnāḳ-ı sitem-pīşeye zencīr-i şeḳādır
Tesdīdine saʿy etdigi eṭvār-ı eẕiyyet

5 Ser-beste-i ḳahr olmayaraḳ cümle Edībā
Pey-bürde-i minhāc-ı ḍalāl oldu raʿiyyet

66

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bed gelir şeyḫe demek būy-ı gül istişmām et
Aña sirvāl-i ġulāmında gel ist işmām et

2 Çeşm-i idrāk yeter nīk u bedi temyīze
Ḫaṣmı bürhān-ı firāsetle faḳaṭ ilzām et

3 Merd isen sīne-i ḫārāda bile cāy etme
Kendiñi levḥ-i nigīn içre daḫi bī-nām et

---

64 S 7a, Ü1 24b, Ü2 19b
65 S 7b, Ü1 25a, Ü2 19b
66 S 7b, Ü1 25a, Ü2 20a
3 bī-nām S, Ü1: bī-bām Ü2

4 Olma ḫamyāze-keş-i tāb-ı nehār-ı şöhret
Ḫāṭırı münbesiṭ-i ẓıll-i sevād-ı şām et

5 Düşmen-i ḫāsire ī'ād-ı nekāl etmekden
Ḳaṭ'-ı ser-rişte-i aḫlāḳa Edīb iḳdām et

67

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Saña zāhid ḫiṭāb-ı nuṣḥ u pend etdikçe men gūş et
Dem-ā-dem gevher-i her pendimi sen gūşa mengūş et

2 Cihānda hem-ser-i Ṭayfūr isen da'vā-yı ṣıdḳ etme
Lüzūm-ı terk-i da'vāyı du'ā'-ı ṣıdḳa ser-pūş et

3 Adīl-i genc-i Ḳārūn olsa da naḳd-ı meṣūbātıñ
Yine bir ẕerre-i nā-çīzveş dilden ferāmūş et

4 Degişmez sīretin ehl-i ḍalāl irşād-ı mürşidle
Hidāyet ni'met-i Ḥaḳḳ oldugun pīrāye-i hūş et

5 Ṭarīḳ-i 'aşḳdan tertīb-i esbāb-ı ẕühūl eyle
Edīb-i hūş-yāri sāḳiyā mümkinse ser-ḫ˘oş et

68

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḫayāli perde-i ruḫsār-ı 'işve vü nāz et
Nikāt-ı şīveyi maḳrūn-ı remz ü elġāz et

2 Şemīm-i zülfüñü 'ıṭr-ı meşām-ı yād etme
O būy-ı dil-keşi ehl-i hevāya ifrāz et

3 Nevā-yı āh ile senden niyāz-ı vaṣl edene
Maḳām-ı evc ile şehnāzdan ser-āġāz et

4 Vifāḳı heykel-i derd-i ser-i firāḳ eyle
Sürūd-ı va'di ṣafā-baḫş-ı gūş-ı incāz et

5 Ḥadīs̱-i nehy-i müdām-ı lebiñ dirāz etme
Ḳo buġż-ı kevs̱eri vā'iẓ riyāyı īcāz et

6 Zebān-ı ṭa'nı dirāz etme 'āşıḳ-ı zāra
Düşünce yādıña bārī semāḥat ibrāz et

7 Niṭāḳ-beste-i vaṣf-ı cemāl-i yār eyle
Edīb ḫāmeñi ḥüsn-i es̱erle mümtāz et

---

4 nehār-ı S: nihād-ı Ü1, Ü2
67 S 7b, Ü1 25a, Ü2 20b
1 men S: sen Ü1, Ü2
3 genc-i Ḳārūn S, Ü2: naḳd-ı Ḳārūn Ü1
68 Ü2 20a

69

1	غرايم شوقى حلها بمحلتى فخست باوصاب الجوابم حلة
2	نويت فدائى نحوها بمنيتى لعلمى لايخفا لهابم نيتى
3	بشائر مسعاها اتتنى خبرة وصرت كانى غافلا عن داريتى
4	توارالنا من السن الوصف حسنها شهدنا بدورا فى خدور الاهلة
5	ولم تبد الامن وراء حجابها كشمس الضحى تغشى عيون البصيرة
6	فكل فم يلتذ من وصف ريقها ولو حل خلدا ما تحسلا بلذة
7	حرام لفرسان سوانا من الورى لنهج تمنيها انعطاف الاعنة
8	لشطر قلاها كل من حيث مهجتى تهيا لايعاد له بمقالتى
9	فانى من التهديد بالقول للعدا حصرت مقالى فى لسان الاسنة
10	طغا فى التمنى بالرجوع لاصله اذا جال وهمى فى قلوب الاجنة
11	وماذاق منى من اصافى مرارة بسانحة الاتحسلا بنعمة

---

69 Ü1 25a, Ü2 19b

6 فم :Ü2 خم Ü1

12 فيا ايها النائى لطرف مودتى
رايت الامانى لو نظرت بمقلتى

13 فكل كليل الطرف عن درك ما ارا
بعيد من الايقاظ ركن الغفوة

14 فمل لجيب حبة ابتداعه
تحير فيه حسن كل جيبة

15 وكن فى كمين البعد من نشرطية
كتوما فكشف السر اردا القبيحة

Ḥarfü'ṣ-S̱ā

70

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Etme ḥüsn-i yārden icrā-yı baḥs̱
Bī-kerāndır yaʿni ol deryā-yı baḥs̱

2 Fenn-i ʿaşḳ-ı yārden bizler gibi
Zāhidā ḳılma ṣaḳın ġavġā-yı baḥs̱

3 Ders-i ġam ʿuşşāḳa pür-aġlāḳ iken
Ṣūfiyān olsun mu hīç ebnā-yı baḥs̱

4 İktisāb-ı remz-i ʿaşḳı bizden et
Sen bu rāha ḳoyma zāhid pāy-ı baḥs̱

5 Şeyḫe tafṣīl üzre añlatdım yine
Olmadı mümkin Edīb īfā-yı baḥs̱

71

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şimdi etmekle kebīrāna tekebbür iḥdās̱
Pīrler etse n'ola meyl-i düḫūl-i ecdās̱

2 Deheni ḫāk-i melāmetle olur āgende
Baḥs̱-ı ġayretle ḳarīn olsa lisān-ı baḥḥās̱

3 Şūḫdur çeşm-i füsūn-sāz-ı perī-rūlardan
ʿAyn-ı ehl-i ṭamaʿa dīde-i gāv-ı ḥarrās̱

---

70 S 7b, Ü1 25b, Ü2 20b
71 Ü2 20b

4 Ḥüsn-i taʿbīr-i ümem ḳavl-i dürūġ olmuşdur
Suḫan-ı ṣıdḳı eder merde nedāmet īrāṣ

5 Cevr-i eşrārı çeker böyle Edībā aḫyār
Sāye-i emn-i Mesīḥ olmayıcaḳ cāy-ı ġıyāṣ

Ḥarfü'c-Cīm

72

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nā-sezādır hedef-i ridf-i ġulām-ı ġannāc
Nāvek-i ālete am aca bulunmaz āmāc

2 Kürsī-i kevne ṣuʿūd eyleyicek şeyḫ-i ġabī
Bāb-ı encāsıñ eder mesʾelesin istiḫrāc

3 Tāc u destārı ḳoyup uymaz idi rindāna
Mürşidiñ selʿa-i tezvīri eger bulsa revāc

4 Ederek toḫmunu pāşīde serine ṣūfī
Eyledi çoḳ s̱emer-i ḫāk-i necāset intāc

5 Doyamaz zāhid-i ḫar muġ-peçeler seyrinden
Yoḳ gümānım ki olur vermege ṭālib bu ḫarāc

6 Ṣūfiyā daʿvetine sīm u zeriñdir rācī
Yār gelmez anı etdirmeyicek sen tārāc

7 Heft yem bir yere gelmekle Edībā olmaz
Zāhidiñ ʿillet-i ḫuşkīsi peẕīrāy-ı ʿilāc

73

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gözün bir dem uyarmaz ḫ˘āb-ı nāzından o yārim ḥīç
Açılmaz ḫayli demdir ol gül-i ḫurrem-bahārım hīç

2 Eder ʿuşşāḳı pā-māl ü telef cāy-ı ʿalef ancaḳ
Ṣoluḳ vermez semend-i cevrine ol şeh-süvārım hīç

3 Ne deñli rū-be-rū ol şūḫu pür-tāb-ı ʿitāb etsem
Ḳızarmaz āteş olsa ʿaks-i rūyundan ʿiẕārım hīç

4 Bütün gencīne-i dünyāyı teftīş eylesem yoḳdur
O şūḫa ḥasretimden özge lāyıḳ ber-güẕārım hīç

---

72 S 7b, Ü1 25b, Ü2 20b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
2 ġabī S: ġanī Ü1, Ü2
3 selʿa-i S: şuʿle-i Ü1, Ü2
73 Ü1 25b, Ü2 21a
1 Gözün Ü2: Gözüm Ü1 / uyarmaz Ü2: uyanmaz Ü1 / yārim Ü2: yāriñ Ü1
3 pür-tāb-ı Ü2: pā-māl-i Ü1 / olsa Ü2: olsam Ü1

5 O serv-endāmı meyl-i ġurfe-i ikbālime hergiz
ʿAcebdir göñlüm üzre esmedi bir rūzgārım hīç

6 O māhı mültefit gördük de aġyār-ı siyeh-rūya
Ḳarardı çeşmim ol dem ḳalmadı ṣabr u ḳarārım hīç

7 Edībā her nice şāhin-şeh-i iḳlīm-i ḫayr olsam
Miyān-ı ehl-i şerde ḳalmamışdır iʿtibārım hīç

74

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gerden-i yāre ṣalınmış ṭurre-i ṭarrār kec
Ṣanki olmuş ʿunḳuna āvīḫte bir mār kec

2 Derdnāk-i ḥācibiñ olsa ḫamīde-ḳad n'ola
Kim olur elbette cānā ḳāmet-i bīmār kec

3 Māl cemʿi ṭabʿı taġyīr etdigin işʿār eder
Eylemek ġuṣn-ı dıraḫtı s̱ıḳlet-i es̱mār kec

4 Ḳāmet-i mevzūnuna nisbetle yāriñ bāġda
Çeşm-i idrāke göründü serv-i ḫ˘oş-reftār kec

5 Ṭāḳat-i ʿāşıḳ dütā olur Edībā ol perī
Her ḳaçan mestāne gelse meclise destār-kec

75

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 هوای افسر غم چون صفا کند انتاج
بغیر فرق دلم ناروا بود این تاج

2 مرا خیال دوا شد نقاب روی شفا
چرا نگاه دلم آشنا کنم بعلاج

3 فکیف استر نار الغرام فی خلدی
یری لهیب فؤادی کشعلة بزجاج

4 Ġam-ı bülūġ-ı meserret revā mı hüş-yāre
Metāʿ-ı kāsid olur mu sezā-yı sūḳ-ı revāc

5 Edīb ḳılma ümīd-i vefā-yı ḫill-i feraḥ
Derūnuñ eyleme fikr-i muḥāl ile izʿāc

---

5 esmedi Ü2: gelmedi Ü1
74 S 8a, Ü1 26a, Ü2 21a
1 ṣalınmış S, Ü2: ṣarılmış Ü1 / ʿunḳuna S, Ü2: boynuna Ü1
75 S 8a, Ü1 26a, Ü2 21a

76

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Göñlümce olsa bir ṣanem-i meh-liḳā-yı genc
Ṣad genc belki birden ederdim fidā-yı genc

2 Baḳmaz şümār-ı gencine meftūn-ı ḥüsn olan
Olduḳça mār-ı ṭurre-i ḫāṭır-rübāy-ı genc

3 Ma'mūre-i behişt ile hemtā gelir yine
Vīrāne olsa 'āşıḳ-ı şeydāya cāy-ı genc

4 Gencūr-ı dehr olursa da bī-māyedir hele
Ḳayd-ı hevesle olmaz o kim mübtelā-yı genc

5 Āsān degil ġavā'il-i dil-dāde ki Edīb
Merdāne çekmedikçe bilinmez cefā-yı genc

77

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Zāhidiñ bozdu mizācın ederek ehli lec
Aña tedbīr-i devā başḳa gerek ihlīlec

2 Ehl-i iḫlāṣ ile hem-rāh olamaz ehl-i riyā
Merd-i çāpükle şitāb eyleyebilmez a'rec

3 Ḳabża-i ḫaṣma şikār oldugunu gördükçe
Mālik-i rīş-i dirāza ḥased etmez kūsec

4 Ẕū-i'yālān ile efrād-ı gedā bir mi olur
Ḥāl-i muḥtācı olurken mütemennī aḥvec

5 Rāstlar keclere mi'vān olıcaḳ lāyıḳdır
Ṣan'at-i ḳavs ile hem-kār ola tīr-i mu'vec

6 Dil-i her nīk u bediñ naḳşını hüveydālığına
Merdüme āyine-i ḳalbi yeter enmūzec

7 Güher-i naẓm-ı bedī'imle Edīb inṣāf et
Bir midir her yem-i fıṭnatden olan müstaḫrec

---

76 Ü1 26a, Ü2 21a
77 S 8a, Ü1 26b, Ü2 21b
5 S'de kenar boşluğundaki gazelin bu beytinin iki farklı şekli var. Diğer nüshaların almadığı ikinci şekil şöyledir:
Rāstlar keclere taḳlīd edicek lāyıḳdır
Çille-i ḳavsa ḫarīdār ola tīr-i mu'vec

78

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Dil şarāb-ı misket-i la'liñle etse imtizāc
İstemez teskīn-i tāb-ı 'aşḳa bir ġayrı 'ilāc

2 Fürḳatiñle ḥayf kim bā-dest-i cevr-i rūzgār
Ḳaldı gitdi göñlümüz zülfüñ gibi pür-iḫtilāc

3 Eylesek bir kerre ruḫṣat-yāb-ı fikr-i behcetiñ
Ḥāsıl eylerdi ḫayāliñle derūnum ibtihāc

4 Vāye-dār-ı nuḳre-i ceyb olmadan evlāsı yoḳ
'Āḳile bīhūdedir endīşe-i bāc u ḫarāc

5 Māye-dārān-ı nüḳūd-ı genc-i ḫursendī Edīb
Eylemezler dergeh-i şāhāna 'arż-ı iḥtiyāc

Ḥarfü'l-Ḥā

79

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Bāġ içre zāġ eylemeden seg gibi nübāḥ
Bī-çāre 'andelībe ḳomaz nevbet-i ṣıyāḥ

2 Pīrāyedir o sīne-i sīmīne ṭurresi
Ol tār-ı 'anberīni gibi var mı bir vişāḥ

3 Kār eylemiş felāḥati ḫāk-i nifāḳda
Bu kār ile raḳīb-i denī bulmasın felāḥ

4 Şeyṭān ile muṣālaḥa-cūyīden et girīz
Olma mürāyī zāhid ile hem-dem-i ṣalāḥ

5 Baḳdım Edīb ser-be-ser endām-ı dil-bere
Yoḳdur feżā-yı sīnece bir cāy-ı inşirāḥ

80

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Derūn-ı pür-tefe ḳıl āhı māye-i tefrīḥ
K'eder ḫatīre-i dilden izāle-i tef rīḥ

2 Zebān-ı ṣıdḳ-ı dili lüknet eylemez ta'vīc
Ne deñli eylese taḥrīf olur maḳāli ṣaḥīḥ

3 Nigāhı ṣafḥa-i rūy-ı 'ubūsa mekfūf et
Suṭūr-ı nāṣıye-i ḥālin etmeden taṣḥīḥ

---

78 S 8a, Ü2 20b
79 S 8b, Ü1 26b, Ü2 20b
80 Ü1 26b, Ü2 21b

4 Ki ẓāhirā hedef-i ṭaʿn-ı ehl-i buġż ise de
Olur nişān-ı ṣadāḳat fürūġ-ı vech-i ṣabīḥ

5 Edīb zāhide maḫfī-i enīn-i dil yegdir
Şinüfte etmeden āvāz-ı gerdiş-i tesbīḥ

Ḥarfü'l-Ḫā

81

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Maṭıyye-i dile her cāy-ı ziṣti ḳılma menāḫ
Berīḳ-i cenneti etme ṣiḳal-keş-i evsāḫ

2 Hemāl-i naġme-i nāhīd olur sitemgerde
Enīn-i ʿācize nā-yāb iken mecāl-i ṣımāḫ

3 ʿİẕār-ı sānī ki meʾsūr-ı dām-ı ṣāʾid ola
Bulur mu lānede bī-ṭuʿme ṣıḥḥati efrāḫ

4 ʿĀṣā-yı saḫt iledir inḳıyādı bed-kārıñ
Ki bī-ḥaṭab olamaz ṭabḫa ḳudret-i ṭabbāḫ

5 Edīb ʿıṭr-ı ḥikemle muʿaṭṭar olmuşdur
ʿUṭārid etse sezādır bu naẓmı istinsāḫ

82

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Geldi raḳīb eyledi bezm-i ṣafāyı telḫ
Ḳıldı bize ʿuẕūbet-i ʿarż-ı recāyı telḫ

2 Etme zebānı pür-sem-i āzār-ı dūstān
Ḳılma zülāl-i ṣāf-ı dil-i āşināyı telḫ

3 Pāşīde eylesem dem-i pür-zehr-i āhımı
Eyler behiştiyāna da būy-ı hevāyı telḫ

4 Bu sūz ile merāret-i zārī vü nālemiz
Etse ʿaceb mi ẕāʾiḳa-i her nevāyı telḫ

5 ʿĀlemde taʿm-ı ṣıdḳ-ı maḳāl ü fiʿālimiz
Etdi Edīb leẕẕet-i ʿayş-ı riyāyı telḫ

---

81 Ü1 26b, Ü2 21b
82 S 8b, Ü1 27a, Ü2 22a

Ḥarfü'd-Dāl

83

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫaṭṭıñ olup ṣabāḥ-ı viṣāliñle rū-bedīd
Vaḳt-i bahāra etdi teṣādüf nehār-ı ʿīd

2 Ol meh ʿināḳ-ı sāʿid-i elmās-gūn ile
Olmaḳda şimdi ʿāşıḳa pīrāye-bend-i cīd

3 Ḫāşāk-rūb-ı ḫaşyet-i ālām-ı hecr olup
Etdik ġubār-ı ḫāṭırı biz sīneden ṭarīd

4 Eylerdi berg ü bār-ı gülistānı naġme-rīz
Nālemde olsa bülbül-i şūrīde müstefīd

5 Gitmez Edīb serdī-i dey-māh-ı luṭf ile
Āṡār-ı tāb-ı mekr-i dil-i ḥāsid-i ʿanīd

84

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olup hilāl ile ʿalem-efrāz māh-ı ʿīd
Ḳurdu alāyını şeh-i şevket-penāh-ı ʿīd

2 Bayram efendi zīver-i endām ile yine
Oldu bu gün imām-ı ṣaf-ı ḳıblegāh-ı ʿīd

3 ʿĀlem girip lipāçe-i pür-zībe fevc fevc
Çıḳdı ḫıyāmgāh-ı ṣafāya sipāh-ı ʿīd

4 Nās eyleyip teḳāżī-i imsākdan girīz
Oldu daḫīl-i dergeh-i pür-dād-ı şāh-ı ʿīd

5 Bir şāhid-i ḳadeḥ-be-kef-i māh-rū gibi
Nāzişger oldu cām-ı hilāle güvāh-ı ʿīd

6 İcrā edip merāsim-i ḳabl ü teṣāfüḥü
Defʿ etdi vaḥşeti aradan ḫayr-ḫ˘āh-ı ʿīd

7 Eṭfāl ü ḫ˘āce ḳayddan āzāde olup bu dem
Hep oldular be-hem-rev-i bāzīçegāh-ı ʿīd

8 Şevvāl eger ḳarīn-i māh-ı rūze olmasa
Olmazdı zīb-i mefraḳı zerrīn-külāh-ı īd

---

83 S 9a, Ü1 27a, Ü2 22a
5 dey-māh-ı S, Ü2: īmā-yı Ü1
84 S 9a, Ü1 27a, Ü2 22a
1 Olup S, Ü2: Oldu Ü1
5 Nāzişger S, Ü2: Nāzükter Ü1

9 Yüz vermeyince ol gül-i ter būse-ḫ˘āhına
Var mı baḳılsa bunda Edībā günāh-ı ʿīd

85

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ẓālim olmaz müntehā bī-ṭarḥ-ı naḳş-ı bīm-i dād
Levḥada etmez es̱er tecvīl-i kilk-i bī-midād

2 ʿAczdir ẕī-himmeti mecbūr-ı istimdād eden
Yoḫsa merdān-ı ḳavī etmez ʿaṣāya istinād

3 Nām-ı yāri yād ile temhīd-i ʿahd-i ḥubb eder
ʿĀşıḳa bīhūde ṣanma ẕikr-i selmā vü suʿād

4 Dām-ı enẓāra şikār olmaz hümā-yı behceti
ʿAksine āyīneler olmuş ḥarīṣ-i ıştıyād

5 Mālik-i mülk-i Süleymān olsa da nā-kāmdır
Vaṣl ile ancaḳ olur ʿāşıḳ Edībā ber-murād

86

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāh-ı fehme almaz defter-i nuṣḥu büker zāhid
Ṣamem taṣmīmin etmiş pendi ıṡġādan bu ker zāhid

2 Riyānıñ ḳubḥuna bī-zehre-i inkār iken ʿālem
Faḳīhe iltizām-ı sumʿadan bilmem nedir ʿāʾid

3 Reh-i āmāl-i dūr-ā-dūru mesdūd et k'olur zīrā
Reh-i ṭūl-i emelden ḫaṣm-ı bed-kāra ṭamaʿ vārid

4 Şübūt-ı müddeʿā-yı zūr içün taḥrīk-i nuṭḳunda
Şerengi ḫ˘oş görür ṭaʿm-ı maḳālinden fem-i şāhid

5 Edībā ḥıfẓ-ı īmān etmeyen reh-yāb-ı ṣıdḳ olmaz
Ṭarīḳ-i ṣıdḳa zīrā reh-ber-i īmān olur ḳāʾid

87

1 بباب اسخيا روزى ترا چون انكبابت شد
نمى يابى در وهاب عالم اينكه بابت شد

---

85 S 9a, Ü1 27b, Ü2 22b
86 S 9a, Ü1 27b, Ü2 22b
2 ʿāʾid S, Ü2: zühd Ü1
5 ḥıfẓ-ı S, Ü2: fehm-i Ü1
87 Ü1 27b, Ü2 22a

2 نبینی زاهدا عکس جمال شاهد بغیت
هدایت تا که در مرآت ادراکت غوایت شد

3 شدم داناتر از تو بیگمان در دانش حالت
مرا آلایش سالوسیت تا بیسرایت شد

4 زتسویل ضلالت لاجرم در نهج آیینت
غریبت آنکه هرگز بی ریا در راه طاعت شد

5 ادیب تیزبین فارغ دل از بیم گرفتاری
گرفتار آنکه از دام فسونت بی مخافت شد

88

1 بثروت مرد خوشی لیکه بالایش نمد دارد
یم بد موج قدرش جزر میدارد نه مدارد

2 نمیباشد میان این و آن پابستهء غفلت
زمنهاج ازل هر آنکه اقبال ابد دارد

3 بمهر کینه خواهی میخلد تیرش برو حاسد
اگر دوش دلت صد جوش بغض حسد دارد

4 بتاریك ضلال سمعه تا گمراه شد هرگز
نمیگویمکه زاهد پرتو نور خرد دارد

5 ادیبا سینه کوب حسرت آن یار دلجویم
که گنج حسن او از مار گیسویش رصد دارد

89

1 بدفع صولت اشرار مردم تندخو باید
که ارهاب عدو از مرد غیرت پیشه خوب آید

---

5 فسونت Ü2: فسونش Ü1

88 Ü1 27b, Ü2 22b
89 Ü1 27b, Ü2 22b

2 بصحن كلبهء آسايشم آن دمكه ميز آيد
ازو بهر گزندم افعئ آزار مى زايد

3 دلمرا دانش اوصف عالم تا كه مطلب شد
چه سان گويم باو اغفال چشم آرزو شاهد

4 نمى يابم ز بوى زلف يارم دلخوشى هرگز
برو تا پنچهء مشاطه عطر فتنه مى سايد

5 زند هم شيخ و هم مهمان نوازى ميكند دشمن
اديبا تا دهانم پختهء لخت جگر خايد

90

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Düşmen-i bed-ḫˇāh ile olma göñülden müttehịd
حاديا مت عنه فى الدنيا و ان ما مت حد

2 Pertev-i mihriñle eyler mi ḳabūl-i incilā
Ẓulmet-i ʿudvān ile maġmūr olan cevf-i kebid

3 Bī-emel hengām-ı ḳudretde mümāşāt etse de
Merdüme evḳāt-ı ʿaczinde leʾīm olmaz memid

4 Mürġ-ı meʾnūs-ı ḳafes meʾmūn-ı bīm-i bāzdır
Merde āsāyiş müyesserdir olunca münferid

5 Münzevīler vehm-i āzār-ı sipihr etmez Edīb
Āb-ı çāh olmaz dem-i sermāda hergiz müncemid

91

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Medār-ı cilve-i kerrūbiyāndır ḥalḳa-i tevḥīd
Ki cāy-ı dest-bend-i muḫlişāndır ḥalḳa-i tevḥīd

2 Mişāl-i hāle-i mehdir ʿinaḳ-ı şāhid-i fevze
ʿAceb devr-i vişāl-i ʿāşıḳāndır ḥalḳa-i tevḥīd

3 Müḥāṭ-ı pey-revān-ı yümndür pīrāmen-i pākī
Hümā-yı rāz-ı ʿaşḳa āşiyāndır ḥalḳa-i tevḥīd

4 Mürīdān[ı] simāṭ-ı niʿmet-i ḳurba ḥarīṣ eyler
Hemāl-i ḫˇān-ı feyż-i ḳudsiyāndır ḥalḳa-i tevḥīd

---

90 Ü1 28a, Ü2 22b
91 Ü1 305b, Ü2 23a

5 Nigāh-ı ehl-i ḥāle keşf eder eşkāl-i esrārı
Ki fānūs-ı ḫayāl-i ʿārifāndır ḥalḳa-i tevḥīd

6 N'ola sedd-i sedīd-i ḳahr ise aḥzāb-ı eşrāke
Cidār-ı şehr-bend-i mü'mināndır ḥalḳa-i tevḥīd

7 Fütūr etmez dem-ā-dem gerdiş-i tesbīḥ-i Mevlādan
Edībā nüh felekle tev'emāndır ḥalḳa-i tevḥīd

Ḥarfü'ẕ-Ẕāl

92

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olunmadıḳça bu dil sicn-i cevrden inḳāẕ
Cihānda kimse eder yoḳ niyāzını infāẕ

2 ʿİlāc-ı līneti āteşdir āhen ü sengiñ
Aña eser mi eder tāb-ı inṣıbāb-ı reẕāẕ

3 Hezār tuʿme-i fāḫir ẓalīmi sīr etmez
Ġıdāsı kim ola ekbād-ı nāsdan eflāẕ

4 Ne dem nigāhı ferahla olur ḳarīr bilmem
Felekde zümre-i dil-şād u ehl-i dil k'ola şāẕ

5 Edīb ḥażret-i Mevlāya ittikāl et kim
Odur iġāṡe-i her müstemidd-i kehf ü melāẕ

93

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Telḫ-ābe-nūş-ı ġam dilese cāy-ı iltiẕāẕ
Yoḳdur ḥarīm-i yārce me'vā-yı iltiẕāẕ

2 Maġbūṭ-ı tāb-ı cebhe-i mihr-i münīr olur
Her pāy-ı yāre nāṣıye-fersāy-ı iltiẕāẕ

3 Bī-raġbet-i tereşşüf-i ʿayn-ı ḥayātdır
Laʿliñle kām-ı rind-i şeker-ḫāy-ı iltiẕāẕ

4 Nem-rīzī-i neşāṭ u ferahla ḳarīrdir
Seyr-i ruḫuñla dīde-i bīnā-yı iltiẕāẕ

5 Gerdān eder Edīb bizi Mevlevī gibi
Āġāze-i keder-şiken-i nāy-ı iltiẕāẕ

---

92 Ü1 28a, Ü2 23a
93 S 9b, Ü1 28a, Ü2 23a
2 cebhe-i S, Ü2: çehre-i Ü1

Ḥarfü'r-Rā

94

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭılā-yı dāġ-ı ġam kim kān-ı ʿaşḳıñ zerlerindendir
Dil-i derd-āzmā ol maʿdeniñ zergerlerindendir

2 Hemīşe lā-mekān pervāz olan dil-rīş olanlardır
Bu ḳuvvet ol gürūha cümle bāl ü perlerindendir

3 Olur maḥṣūd-ı yem her ḳaṭre cūy-ı ḫūn-ı eşkimden
O nā-peydāgerān deryā-yı ġam cevherlerindendir

4 Semāʿ-ı fehmi kerdir olma dil-bend-i pey-ı zāhid
Bu ehl-i sumʿanıñ zīrā ki bed-peykerlerindendir

5 Cihānıñ cāy-ı ḫāṣānında vardır lez̠z̠et-i me'kel
Ki hep şīrīnī-i ḥelvā-yı rüşvet yerlerindendir

6 Semīr etdi dile sevdā-yı zülfün ol siyeh-çerde
Ki ḥūrān-ı behiştiñ ḫūbter esmerlerindendir

7 Edībā fikret-i mendīl-i zülfün dāġa baġ et kim
O da bār-ı ġamıñ nā-dīde ber-ser berlerindendir

95

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı şūrīdeniñ sūz-ı dili zā'il midir
Cām-ı ġam-fersāy-ı laʿl-i dil-bere nā'il midir

2 Oldu mu ẓāhir bahār-ı bī-ġamı yoḫsa yine
Tār-ı mīġ-i mevsim-i dey-māh-ı ġam ḥā'il midir

3 Bezm-i ġamda olma nā-şāyeste-gū ey bed-zebān
Ẕikr-i nām-ı şādmānīye göñül ḳā'il midir

4 Dāġ-ı cismin gör ki yıldızdan füzūn etmekdedir
Çerḫde āyā ki bir meh-peykere mā'il midir

5 Cūş-ı eşkiñ ey dil-i pür-ġam niyāz-ı raḥm içün
Sāḥa-i gülşen-sarāy-ı yārde sā'il midir

6 Oldu mu rūzī dile nev-bāve-i naḫl-ı emel
Yoḫsa medd-i sāʿid-i ümmīdi bī-ṭā'il midir

7 Çoḳ ciger-dārānı dil-ḫūn etmede yāriñ Edīb
Bilmeziz şīr-i ziyān-ı ġamzesi ṣā'il midir

---

94 S 9b, Ü1 28b, Ü2 23a
95 S 10a, Ü1 28b, Ü2 23a
4 cismin S, Ü2: behmen Ü1

96

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Cevād-ı fikr-i elibbā bu yolda ḥā'irdir
Ficāc-ı mesleki 'aşḳıñ cünūna dā'irdir

2 Derūn-ı pür-elem-i 'aşḳı görmeden añlar
O şūḫ ḫayli şināsende-i żamā'irdir

3 Şeġāf-ı ḳalb ile cevf-i derūnumuz yāriñ
Ṣıyānet-i reme-i cünne-i ḫaṭā'irdir

4 Göñülde ḥükmünü icrāya olmuş āmāde
Serīr-i dilde heves bir ḫıdīv-i cā'irdir

5 Edīb ülfet-i yār-i serīre ṣāf ister
Ne ān ki mültefit-i zīnet-i serā'irdir

97

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḫ˘urşīd-i felek rūyuna kim derse bedeldir
Teşbīh degildir ġaražı ḍarb-ı meṣeldir

2 Tesbīḥ-i dirāzıñ gibi ey şeyḫ-i mürāyī
Endīşe-i zülfü saña bir ṭūl-i emeldir

3 Ger cāhil-i her mes'ele-i dīn ise vā'iẓ
Elbette şināsende-i aḫbār-ı eveldir

4 Zāhid aramaz çāşnī-i ḳand-ı şühūdu
Mānend-i meges münhemik-i şehd ü 'aseldir

5 Her rūz Edībā güher-i feyż ile mālı
Kilk-i terimiñ vāyesi bir tāze ġazeldir

98

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bu zīb ü zīnet-i dünyā ki şekl-i ġāniyedir
Bütün ġavālī-i endām-ı ḥüsnü fāniyedir

2 Ṣafā-yı neş'e-i meyden keşīdedir ol kim
Kedū-yı ḫāṭırı ṣahbā-yı şevḳe āniyedir

---

96 S 10a, Ü1 28b, Ü2 23b
2 añlar S, Ü1: añlamaz Ü2
4 ḥükmünü S, Ü2: ḥubbunu Ü1
97 S 10b, Ü1 28b, Ü2 23b
5 rūz S, Ü1: rūze Ü2
98 S 10b, Ü1 29a, Ü2 23b

3 Alışdı ṣoḥbet-i merdāna çünki bint-i ʿineb
Teʿaffüf etse de ẓannım budur ki zāniyedir

4 ʿAceb bu seg-peçe-i nefs-i dūn-ı emmāre
Ne gūne şīr-dilān-ı ḫulūṣa cāniyedir

5 Edīb rütbesi evlāda s̱ābit olmuşken
Felek mekānet-i ṭabʿım ṣanır ki s̱āniyedir

99

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pür-şūr eden cihānı o müftin direm budur
Ol ḳāʾid-i esāfil-i ʿālem direm budur

2 Şeh-bāz-ı tīz-pençe-i mekr u füsūn ile
Sāmān-şikār olan ṣanırım ol ṣanem budur

3 Naḳd-ı revānı dest-ḫ˘oş-ı keff-i himmet et
Ey muḳbil-i seciyye-i Ḥātem kerem budur

4 Pīrā ḳad-i dütāyı elīf-i rükūʿ ḳıl
Ehl-i teḳāya fāʾide-i püşt-i ḫam budur

5 Etsin Edīb ṭāʿatini ẓuhr-ı āḫiret
ʿĀbidlere ẕaḫīre-i yevm-i nedem budur

100

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ġamzeñ ḫayāli ḫāṭır-ı zāra ne dem gelir
Ey meh baña maḥabbet-i cāndan nedem gelir

2 Buldu cümūd çeşm-i terim farṭ-ı giryeden
Gözden dirīġ şimdi ne eşk ne dem gelir

3 Olduḳ elīf-i ḥimye-i dārū-yı bī-ġamī
Ancaḳ bize ḥarāret-i ḥummā-yı ġam gelir

4 Pest olsa vaḳʿ-ı ẕātı n'ola ol hünerveriñ
Kim ẕihnine sitāyiş-i ehl-i kerem gelir

5 Ṣaḥn-ı çemende seyr-i gül-i jāledār eder
Çeşm-i ḫayāle ḥasret-i rūyuñla nem gelir

6 Ṣanma bu rūzgārda şāyeste-i cezā
Göñlüm gibi ḥużūruña bir müttehem gelir

---

99 S 11a, Ü1 29a, Ü2 23b
100 S 11a, Ü1 29a, Ü2 23b
2 farṭ-ı S, Ü1: fıṭr-ı Ü2
5 eder: eyler S, Ü2: eyle Ü1 (Vezin gereği değişiklik yapıldı)

7 Ḥayfā Edīb köhne çerāgāh-ı ʿālemde
Cühhāl-i dehre reng-i ḥudūs̱ī ḳıdem gelir

101

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dem-beste şevḳ-i laʿl-i lebiñle dehānlar
Lāl oldu ḥasret-i deheniñle zebānlar

2 Ey şūḫ ebruvānıñ ucundan ʿaceb midir
Peyveste keş-me-keşde ḳalırsa kemānlar

3 Etmiş perīde teb-zedegī reng-i rūyunu
Şimdi bahāra taʿne-zen oldu ḫazānlar

4 Nāzıyla gāhī ser be-hem-āverde ḥācib ol
Olsun fikende-ser nice ṣāḥib-ḳırānlar

5 Bu düzd-i rāhı olmaya nāgeh deyü nesīm
Ḳılmış felek sitārelerin dīdebānlar

6 Düşme şemīm-i zülfüne bād-ı hevā deyü
Ey dil ḳalır açıḳda hevāya uyanlar

7 Gūş eyledikçe her es̱er-i dil-keşiñ Edīb
Hep leb-gezāy-ı ḥayret olur nükte-dānlar

102

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Neşāṭ-ı dil ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i yārden mi gelir
Ṣafā derūna ḳudūm-ı bahārdan mı gelir

2 Kenāra çekdim o meh-rūyu ben muḥalla ile
Bu şūriş-i ruḳabā der-kenārdan mı gelir

3 Hezār rūḥ-ı şehīdān-ı ġamzedir fitrāk
O şeh-süvār-ı melāḥat şikārdan mı gelir

4 Raḳīb dūr ise de müşt-sengi dūr olmaz
Cefā bize hemān ol nā-be-kārdan mı gelir

5 Bu dār-ı teng-i fenāda bu nā-şekībāyī
Mużīḳ-i ḫāṭır-ı Manṣūra dārdan mı gelir

6 Bize remed-keş-i ʿaynü'l-kemāl-i reşk olmaḳ
ʿAceb ki maḳdemine intiẓārdan mı gelir

---

101 S 11b, Ü1 29a, Ü2 24a
3 rūyunu S, Ü2: ḥüsnünü Ü1 / taʿne-zen S, Ü2: ḫandeden Ü1
102 S 11b, Ü1 29b, Ü2 24a
5 dār-ı S, Ü2: tār-ı Ü1

7 Şikestegī-i sütūn-ı revāḳı bī-dādıñ
ʿAceb faḳaṭ s̱iḳal-i inkisārdan mı gelir

8 Raḳīb mürteʿiş-i tünd-bād-ı āhımdır
O nākese ḫalecān āh u zārdan mı gelir

9 O meh görüp der imiş naẓmım Edīb
Bu yādgārlar ol yādgārdan mı gelir

103

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şemşīr-i çeşmiñe dil-i ʿāşıḳ ki rāmdır
Üftādedir ki māʾil-i luṭf-ı kirāmdır

2 Hīç veche-i ibāḥatine çāre bulmadıḳ
Gūyā ki nūş-ı sāġar-ı lāʿliñ ḥarāmdır

3 Senden bu gülşen içre faḳaṭ serv-i ser-firāz
Şāyeste-i teʿallüm-i ṭarz-ı ḫırāmdır

4 Mermā-yı sehm-i ġamzeden ayrılmasın müdām
Her cān-fidā ki rāġıb-ı neyl-i merāmdır

5 Etmez Edīb ẕüll ile bir ḫaṣma ser-fürū
ʿĀşıḳ hemān zebūn-ı ġarīm-i ġarāmdır

104

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dest-i dil-berden mey içmekdir ṣafā āb elde bir
Hem mül-i laʿlindedir leẕẕet mey-i nāb elde bir

2 Ġamzesin Tātāra teşbīh et tereddüd eyleme
Yoḫsa ey dil nīze-i ser-tīz-i Aʿrāb elde bir

3 Mümkin olmazsa eger īḳāẓı yāriñ āh ile
Ṣubḥ-dem taḥrīk olunmaḳ ḥalḳa-i bāb elde bir

4 Eşk-i ḫūn-ālūdu hem-reng-i enār et surḫfām
Yoḫsa reng-i dāne-i nev-puḫte-ʿunnāb elde bir

5 Her sözüñ şāyeste-i taḥsīn olur ammā Edīb
Böyle zīb-i nüsḫa-i dīvān-ı ādāb elde bir

---

103 S 12b, Ü1 29b, Ü2 24b
104 S 12b, Ü1 29b, Ü2 24b
1 laʿlindedir S, Ü1: laʿliñdedir Ü2

105

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Ġaraż ne va'd-i vaṣl u ne vefā-yı dil-rübāyīdir
Ümīd-i ḫāṭır ancaḳ bir nigāh-ı āşināyīdir

2 Ṣabādan ġāyet-i āmālimiz bir būy-ı zülfüñdür
Şehā īrādı zīrā manṣıb-ı 'aşḳıñ hevāyīdir

3 Her-āyīne ṣaḳın mir'āt-ı ḥüsnüñ ġayra 'arż etme
İnanma nāzenīnim şimdi 'ālem hep mürāyīdir

4 N'ola muḫtell ise dehr in'idām-ı ehl-i fıṭnatle
Ki yemde fülkü ser-gerdān eden bī-nāḫudāyīdir

5 Ḫıṭāb-ı nermden ḳaṣdım Edībā cezbdir yāri
Degildir bī-ġaraż hergiz selām-ı rū-sitāyīdir

106

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Dem-i bahār erişip mevsim-i ḫazān geçiyor
Şifā-yı vaṣl ile sevdā-yı 'āşıḳān geçiyor

2 Ġarām ile dil-i ṣāfa meṣāf müşkildir
Sihām-ı sūziş-i ġam sīneye nihān geçiyor

3 Olur mu lerziş-i ġamdan göñül ten-āzāde
Ki cāna serdī-i dey-māh-ı imtinān geçiyor

4 Derūn-ı zārımız oldu nümūne-i ġırbāl
O deñli nāvek-i ta'n-ı sitemgerān geçiyor

5 Edīb sen daḫi gül-geşt-i bāġa 'azm et kim
Feżā-yı gülşene ecnād-ı bülbülān geçiyor

107

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Şular ki dāġ-be-ser ġamda pā-zi-serlerdir
Serīr-i memleket-i 'aşḳa tācverlerdir

2 Te'allüm eylemeyenler rüsūm-ı derd ü ġamı
Miyānemizde bizim ġayr-ı mu'teberlerdir

3 Ḥayāt-ı bī-elem-i 'aşḳa zindegī denmez
Tehī-dilān-ı elem cümle muḥtażarlardır

---

105 S 13a, Ü1 30a, Ü2 24b
3 Her-āyīne Ü1: Her-āyine S, Ü2
106 S 14b, Ü1 30a, Ü2 24b
107 S 15a, Ü1 30a, Ü2 24b

4 Cünūd-ı ʿaşḳa tirās-ı ṣudūru vāḳīdir
Mübārizān-ı ġamı ṣanma bī-siperlerdir

5 Edīb neşʾe-i cām-ı naʿīme meyl etmez
Meʾāl-i ġuṣṣadan anlar ki bā-ḫaberlerdir

108

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Devā-yı vāṣl umanlar derdi istiḳbāl edenlerdir
Derūna sūz-ı dūzaḫ-tāb-ı ʿaşḳı ḥāl edenlerdir

2 Olanlar mübtelā-yı ʿillet-i āsūdegī ġamdan
Dil-i bīmārı fikr-i yārden işġāl edenlerdir

3 Bilenler maʿnī-i elfāẓ-ı ʿaşḳıñ sırr-ı mektūmun
Zebānı sīret-i nuṭḳ-ı suḫandan lāl edenlerdir

4 Ḥalāvet-ḫ˘āh-ı ḳand-ı feyż olanlar bezm-i ʿālemde
Ṣafā-yı leẕẕet-i şehd-i ġamı der-bāl edenlerdir

5 Edenler meyl-i kār-ı ḫāk-bīzi deşt-i miḥnetde
Edībā nūk-i ġamla sīneyi ġırbāl edenlerdir

109

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Perin yaḳıp aña pervāne etdi ḫākister
Daḫi teyemmüme ʿāşıḳ ne gūne ḫāk ister

2 Ṣübūt-ı muʿcize-i ʿaşḳ içün dil-i pür-ġam
Felekde ḳurṣa-i meh gibi sīne-çāk ister

3 Fütāde-i girih-i zülf-i yār olan ḫāṭır
Yazıḳ ki bend-i maḥabbetden infikāk ister

4 Göñül güdāḫte-i pūte-i ġam olmuşken
Daḫi ne gūne ʿaceb ḥüsn-i insibāk ister

5 Fürūġ-ı ġam dil-i tārīke lemʿa-sāz olmaz
Şuʿāʿ-ı feyż ile bir ḳalb-i tābnāk ister

6 Ederse çirk-i riyādan mürīd meyl-i rehā
Dehān-ı ḳalbini taṭhīre çoḳ sivāk ister

7 Edīb ḫāṭırı bir yāre cāygāh eyler
Derūn-ı ehl-i hevā ṣanma iştirāk ister

---

108 S 14b, Ü1 30a, Ü2 25a
109 S 14b, Ü1 30b, Ü2 25a

110

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sülūk-i rāh-ı ġam ẓann etme bī-feryād ḳābildir
Deme seyr-i sefīne baḥrda bī-bād ḳābildir

2 Eger temyīz-i rāh-ı rüşd ederse zāhid-i muḫliṣ
Sedād-ı mesleki ʿāşıḳdan istirşād ḳābildir

3 Şemer-cūy olma üftān-ı riyādan ṣūfiyā ṣanma
Ki bānū-yı ʿaḳīmi etmek istīlād ḳābildir

4 Dil-i derd-ülfet-i rencūra zaḫm-ı tāze istersen
Sihām-ı ġamzesinden belki istimdād ḳābildir

5 Edibā ḫuşk olup ḳaldıysa s̱ebt-i mā-cerāmızdan
Sirişkiyle midād-ı ḫāmeye imdād ḳābildir

111

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne dem dehān-ı denīden ḫulūṣ edāsı çıḳar
Semāʿa nuṭḳ-ı dilinden ḫulū ṣadāsı çıḳar

2 Sezā-yı mihr-i dil etsen de sifleniñ ṣanma
Naṣīb-i mihriñe bir ẕerre-i vefāsı çıḳar

3 Ne deñli ḫˇāce-i ʿaṣr olsa rāġıb-ı cāhıñ
Yine kitāb-ı ṣavābında çoḳ ḫaṭāsı çıḳar

4 Ḳosun bu nefreti şeyḫ ehl-i ṣıdḳdan lā-büd
İçinde ehl-i riyādan bir āşināsı çıḳar

5 Ḳudūm-ı bāġ içün elbette müzd umar ṣūfī
Teyaḳḳun etse de gül-nārdan kirāsı çıḳar

6 Fenā-resīdeleriñ ḥüllegāh-ı meʾvādan
Bu s̱evb-i ʿāriyeti ṣoymadan libāsı çıḳar

7 Ḳo naḳd-ı vaṣlını her pür-bahā olan şūḫuñ
Ki ceyb-i raġbet-i aġyārdan bahāsı çıḳar

8 Ḥaṣīre ḥaṣr-ı niyāz eyledikçe zühhādıñ
Derūn-ı ṣavmaʿadan gende būriyāsı çıḳar

9 Edīb cīfelerin et ḳıyās ider dehriñ
Alınca būyunu taḳsīme etḳıyāsı çıḳar

---

110 S 14a, Ü1 30b, Ü2 25a
111 Ü1 30b, Ü2 25a

112

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hezār-ı gülşen-i ʿaşḳız bahārımız bir olur
Gül-i riyāż-ı ġamız bāġzārımız bir olur

2 Yegāne dil-ber-i ḥūrā-pesende dil-bendiz
Felekde reşk-i melek meh-ʿiẕārımız bir olur

3 Hümā-şikār-ı nigāh-ı kirişme-i yāriz
Bu ṣaydgāh-ı felekde şikārımız bir olur

4 Reh-i mekānetimizden felek fürūterdir
Sipihr ile deme kim iʿtibārımız bir olur

5 Edīb eylemeziz biz sürūru hem-sāye
Cihānda ġam gibi dīrīne cārımız bir olur

113

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Çöz zülf-i ʿıṭr-bārı bī-pīç ü tāb göster
Aç rūy-ı ḫāl-dārı pür-müşk-i nāb göster

2 Eşk-i teri niẕāra sayʿ et o gül-ʿiẕāra
Żayf-ı ḫayāl-i yāre tāze gül-āb göster

3 Kār etme vaʿde ḫulfu ʿuşşāḳa eyle luṭfu
Refʿ et seḥāb-ı zülfü bir āftāb göster

4 Hecre olup mülāḳī çekdim tīr-i firāḳı
Laʿliñle baña sāḳī cām-ı şarābı göster

5 Ḫışm et o bed-derūna ḳahr eyle gūne gūne
Yaʿnī raḳīb-i dūna tīġ-i ʿiḳāb göster

6 Dil ḳaldı ḥasretiñle ḥayretde fürḳatiñle
Ol zāra şefḳatiñle re'y-i ṣavāb göster

7 Etmekde çeşm-i bīnā ruḫsārıñı temennā
Rūyuñ Edībe cānā bī-iḥticāb göster

114

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Eẕer-i nāle-i dil-sūzu görürken neyler
Ḳuru boş ʿāşıḳa öykünmegi neyler n'eyler

---

112 S 14a, Ü1 31a, Ü2 25b
113 S 15b, Ü1 31a, Ü2 25b
114 S 15b, Ü1 31a, Ü2 25b

2 Yine ḥācet ne ki sāḳīlik edip bezmimizi
Ḳulḳul-i ḫulḳ-ı ṣurāhiyle güzeller n'eyler

3 Böyle gūş-ı neġam-ı neyle ṭarab-cūy olaraḳ
Mevlevīlerle ḳarīn olmaġı dil-ber n'eyler

4 Dehen-i ṭaʿna alır rindi neyāsā vāʿiẓ
Eyleyip ḫāṭırını böyle mükedder n'eyler

5 Dilimi aldı ʿaceb n'eyleyecek yār Edīb
Bir bileydim anı ol rūḥ-ı muṣavver n'eyler

115

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Niyāz-ı vuṣlata māniʿ o çīn-i ḥācibdir
Hemīşe dergeh-i ḥüsnünde ṣanki ḥācibdir

2 Dehān-ı mey-keş-i rind-i ḫayālimiz şimdi
Piyāle-i leb-i cānān ile muṣāḥibdir

3 Ya şehr-yārī-i vaṣlıñ ya sū'l-ı dergāhıñ
Gedā-yı dil iki luṭfuñ birine ṭālibdir

4 Nigāh-ı luṭf ile çīn-i cebīnden etme herās
Ki dāver-i nigehiñ ḥükmü aña ġālibdir

5 Edīb etdi müfevviż ġulāma aḥkāmı
Bu gün ġulāmına ḳāḍī efendi nā'ibdir

116

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥüsn ile fā'iḳ olan her büte server mi denir
Yoluña ser vereyim derse de ser ver mi denir

2 Dehrde yārine yāverlik eden her yāre
Cān vermek hevesin etse de ya ver mi denir

3 Saña bir yerde ki ġam-ḫ˘ār bulunmaz ey dil
Fikr ḳıl öyle yere kevnde hīç yer mi denir

4 Ehl-i şer çünki ola şerm ü ḥayādan ʿārī
Sāḫte şermi şiʿār eylese bī-şer mi denir

5 Māl içün erlik edip erse daḫī aʿdāya
Merdek-i süflī-i nā-merde meger er mi denir

6 ʿĀleminde zen ü maḥbūb ile ḥaşr olmuşken
ʿĀleme ġā'ile-i ʿarṣa-i maḥşer mi denir

---

115 S 16a, Ü1 31a, Ü2 25b
3 Ya S, Ü1: Bir Ü2
116 S 16b, Ü1 31b, Ü2 26a

7 N'ola yemler güher-i naẓmıma reşk etse Edīb
Bün-i her cūda olan senge de cevher mi denir

117

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāhım gerçi gülzār-ı ruḫunda bāġa düşmüşdür
Şikenc-i zülf-i pür-tābında ammā baġa düşmüşdür

2 Müẕāb oldu o mihriñ ġayṣveş tāb-ı cemālinden
Baḳınca rūġan-ı şaḥm-ı dü çeşmim yaġa düşmüşdür

3 Bahārıñ seyrine cemʿ oldu istif rāġda ʿālem
Ki gūyā mümtelī-i ġamlar istifrāġa düşmüşdür

4 Lebinden fikri pā-laġzīde-i semt-i ferāġ olmaz
Ki meyl-i şeyḫ-i fānī sükkerī ḳaymaġa düşmüşdür

5 Edībā ṣūfiyān da māʾil-i daʿvā-yı ʿaşḳ olmuş
Nevā-yı bülbül-i şeydā zebān-ı zāġa düşmüşdür

118

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilā mā-fī'ż-żamīriñ ġālibā āzādelenmekdir
Ḫayāl-i bī-meʾāl-i vuṣlatından sādelenmekdir

2 Alıp vermekde göñlüñ ṣūfiyā gördükçe ḫūbānı
Murādıñ dil-berāna var ise dil-dādelenmekdir

3 ʿİnāḳ-ı dil-bere germāda zāhid māda māʾildir
Bülend ü pest olup gūyā ümīdi mādelenmekdir

4 Ḥarīm-i vuṣlata dil-ḫ˘āhı bir yol bulmadır şeyḫiñ
Deme ḫāk-i rehinde boş yere üftādelenmekdir

5 Vużūdan maḳṣadı refʿ-i ġubār-ı rūydur ancaḳ
Ṣalāta iʿtiyādı zāhidiñ bir ʿādelenmekdir

6 Edībā reh-nişīn olduysa yāre pīr-i nā-bāliġ
Bülūġ-ı vaṣlı ḳaṣdı ġālibā tenhā dilenmekdir

---

117 S 17a, Ü1 31b, Ü2 26a
2 yaġa S, Ü1: baġa Ü2
3 ġamlar S, Ü2: ġamla Ü1
118 S 17a, Ü1 31b, Ü2 26a

119

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Gül-gūne zīb-i rūy-ı revāc-ı ḳumāşıdır
Her sāde-rūy-ı ḥüsnüñ o vech-i me'āşıdır

2 Olmuş 'ases dü dīdesi kevneynde 'āşıḳıñ
Ser-çeşme[-i] sirişk ile gūyā ṣubaşıdır

3 Aġyār-ı ḫar-nihādı ḳor ıṣṭabl-i rāḥate
Seng-i cefāyı 'āşıḳ-ı bī-tāba ṭaşıdır

4 Aġyār-ı kec-diliñ baña ḫār-ı derūn olan
Müjgān-ı çeşm-i bed-naẓar-ı dil-ḫırāşıdır

5 Dehriñ baḳılsa nūk-i dü şāḫ-ı ḥaḳīr ile
Cāy-ı 'aceb üsūduna faḫr-ı kibāşıdır

6 Deñmez mülūke mesned-i āsāyiş-i cihān
Zīrā dem-i ezelden o Mehdī fırāşıdır

7 'Azm et Edīb irāḳa-i selsāl-i ḫāmeye
'Ālem bütün o āb-ı ḥayātıñ 'ıṭāşıdır

120

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid egerçi sāġar-ı meyden ibādadır
Ammā murādı neş'e-i rindi ibādadır

2 Ṣūfī çemende bāde-i memzūca meyl eder
Ẓāhirde gerçi raġbeti bir āb u bādadır

3 Seyr-i ribāya vaḳti mi var dil-rübā ile
Peyveste fikr-i şeyḫ-i siyeh-dil ribādadır

4 Ümmü'l-ḫabā'iṣi bilece hem-nişīn eder
Dervīş egerçi zevre-i ümmü'l-ḳurādadır

5 Bīgānede lecāc-ı ḥased mültezim degil
Ancaḳ şināh-ı lücce-i reşk āşinādadır

6 Seccāde-güster olsa da mürşid 'ibādete
Dest-i ḫayāli cerr-i ridā vü 'abādadır

7 Ḫammār bir sebū getirip geldi rūz-ı 'īd
Ḳaṣdı Edīb ḫaste-i ṣavmı 'iyādedir

---

119 Ü2 24a
120 S 17b, Ü1 31b, Ü2 26a
2 meyl eder S, Ü1: meyli eder Ü2
4 zevre-i S, Ü2: zerve-i (?) Ü1

121

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pīrāye dehre ḳāmetimiz boyumuz mudur
ʿItr-ı behişt-i nekhetimiz būyumuz mudur

2 Rez duḫteri ṣuyunda iken dīde-i emel
Ey çerḫ āb-ı Ḫıżr bizim ṣuyumuz mudur

3 Şeb-nem-miṣāl taṭriye-i bāġ-ı dehr eden
Āyā gül-āb-ı reşḥa-i ḫ˘oş ḫ˘uyumuz mudur

4 Ruḫsāre-i dü kevni ʿaceb ġāzenāk eden
Emvāc-ı feyż-i āb-ı keder-şūyumuz mudur

5 Gitdikçe rūşen oldu şebistānımız Edīb
Yüz gösteren ʿaceb ki o meh-rūyumuz mudur

122

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġamıyla ḥalḳaveş dīdem der-i dil-berde ḳalmışdır
O mihriñ fürḳatiyle çeşmimiz ḫāverde ḳalmışdır

2 Hemān üftāde-i ḫū-kerde-rūy-ı yārdir göñlüm
Derūnum pür-ṭarāvet ol ʿiẕār-ı terde ḳalmışdır

3 İşitdik berre düşmüş zāhidi ṣaḥrā-neverd olmuş
Ḫayāli var ise ol sīm-ber bir berde ḳalmışdır

4 Perīşān etdi fikr ü zikri ṣūfī māde vü nerle
Bu şeb bilmem yine pāzeng-i fikri nerde ḳalmışdır

5 Degildir rāh-ı ḥacda belki rāh-ı cerdedir zāhid
Direm cerr etmedik ancaḳ emīr-i cerde ḳalmışdır

6 Faḳaṭ müftīye muḫtaş ferdelerle ḳahve taḥkīri
Vilāyetde hemān dād u sited bir ferde ḳalmışdır

7 Edībā ḫāṭırım peyveste-i leb-cūy-ı leb-cūdur
Ki āṣār-ı ṣafā ancaḳ leb-i cūlarda ḳalmışdır

123

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nihāl-i ḫāṭırı ser-sebz eden ḫ˘uy-ı çü-ābıdır
Beli ol mehveşiñ ser-çeşme-i ṣāf-ı cevābıdır

---

121 S 17b, Ü1 32a, Ü2 26b
1 Pīrāye dehre ḳāmetimiz S, Ü2: Pīrāye-i iḳāmetimiz Ü1
122 S 18a, Ü1 32a, Ü2 26b
2 ḫū-kerde S, Ü2: ḫ˘uy-kerde Ü1
123 S 18a, Ü1 32a, Ü2 26b

2 ʿArak̩la bādedir mat̩lūbu rindiñ bī-dü āb olmaz
Riyāżıñ s̩anma kim rindāna z̲evk̩i bīd ü ābıdır

3 Dilā geç zāhidānıñ türbet-i h̲āk-i sefīdinden
Ki gerd-efşān-ı h̲āt̩ır anlarıñ hep ik̩tirābıdır

4 Ne dem ben cürʿa-pāş olsam zemīne şemm-i h̲āk et sen
Meges-h̲ūyāne zīrā meşrebiñ s̩ūfī türābīdir

5 Açık̩ k̩oyduñ der-i h̲ammārı da destiñ şikest oldu
Saña zāhid bu seng-i inkisārıñ feth̩-i bābıdır

6 Tehī-bāliz cihānıñ ġalle-i mülk ü ʿak̩ārından
Ġulām-ı destimiz ancak̩ ʿak̩ār-ı ceybe cābīdir

7 Edībā h̲ˇāhişim refʿ-i h̩icāb-ı yārdir s̩anma
Hemān benden o ş̩ūh̲uñ mat̩labım bir ihticābıdır

124

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beni meşġūf eden keyf-i şarāb-ı cām-ı sāk̩īdir
O sāk̩īniñ de seyr-i sāʿid-i sīmīn ü sāk̩ıdır

2 Mizāc-ı zülfü yāriñ k̩aldı gitdi ih̩tilāc üzre
Ezelden mübtelā-yı dāʾ-i sevdā-yı merāk̩īdir

3 Ruh̲-ı h̲ū-kerdesinden būs ile cām-ı ʿarak̩ çekdim
Anıñ'çün neşʾemiz pek z̲irve-i aʿlāya rāk̩īdir

4 O Bākī-nām ş̩ūh̲u rām k̩ılmak̩ ʿömr-i sermeddir
Dil-i şūrīdem andan h̲ˇāstgār-ı vas̩l-ı bāk̩īdir

5 K̩abā-yı s̩abrımı şak̩k̩ eyledi āzārı aġyārıñ
Dili s̩ad-çāk eden hep anlarıñ dest-i şik̩āk̩ıdır

6 Felekde vas̩l-ı yār-i bī-niyāza k̩āniʿim s̩ūfī
Baña ʿank̩āliġ ancak̩ yārimiñ būs u ʿināk̩ıdır

7 Çeker aġyāra tīġ-i ġamze-i ser-tīzi yār ammā
Baña hep çekdigi şemşīr-i tāb-ı iştiyāk̩ıdır

8 O meh aġyāra pā-laġzīde-i meyl-i nigāh olmuş
Yañılmışdır dilā var ise emr-i ittifāk̩īdir

9 Edībā el yuduk̩ çirk-ābe-i k̩ālā-yı ʿālemden
Bu demler göñlümüz sūdāger-i sūk̩-ı sevāk̩īdir

---

3 h̲āk-i S, Ü2: āb-ı Ü1
5 oldu S, Ü2: olsun Ü1
124 S 18b, Ü1 32b, Ü2 26b
3 h̲ū-kerdesinden S, Ü2: h̲ˇuy-kerdesinden Ü1 / yek Ü2: pek S, Ü1

125

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Vefā-yı vaʿde-i vaṣla meger inan mı gelir
Ya vażʿ-ı cevr ü cefādan bize uṣan mı gelir

2 Ḫayāli ḫāṭır-ı bī-tāba oldu tāb-āver
Derūn-ı mürdeye bilmem ki tāze cān mı gelir

3 Füzūn olur ḫaṭ-ı sebz ile ḥüsnü dil-dārıñ
Nihāl-i behcet-i yāre meger ḫazān mı gelir

4 ʿAceb ḳaçırdı mı göñlüm ḫayālini yāriñ
Ya ıżṭırābı anıñ'çün mü kim ḳaçan mı gelir

5 Emīr-i mülket-i naẓmım desem inanmazlar
Edīb ḥāside bilmem sözüm yalan mı gelir

126

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çemende ṣanma kim bīhūde lāle dāġ-ber-dildir
Ruḫ-ı pür-ḫāl-i yāre rūy-māle dāġ-ber-dildir

2 Degildir bī-sebeb ʿuşşāḳıñ āh-ı sūziş-ālūdu
Ki āh-ı ḥasret-i bī-sūza nāle dāġ-ber-dildir

3 Bün-i yemde n'ola dendānı reşkīn-sāz-ı dürr olsa
Ki eṣdāf-ı yem ol silk-i le'āle dāġ-ber-dildir

4 Cemāl-i elṭafı tāb-āver-i ṭarf-ı ḫayāl olmaz
O gül-berriñ daḫi çeşm-i ḫayāle dāġ-ber-dildir

5 Meh-i evc-i felek pīrāye-gīr-i hāle oldukça
Tekellüf ber-ṭaraf ol ḫaṭṭ u ḫāle dāġ-ber-dildir

6 Düşüp berg-i gül-i surḫuyla hem-reng olmada ṣanma
Ruḫ-ı ḫū-kerde-i dil-dāra jāle dāġ-ber-dildir

7 Edīb ol āftāb-ı ḥüsnü ben der-bāḫter gördüm
Hemān mihr-i felek gūyā zevāle dāġ-ber-dildir

---

125 S 19a, Ü1 32b, Ü2 27a
3 olur S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 göñlüm S, Ü2: bilmem Ü1
126 S 19a, Ü1 32b, Ü2 27a
4 elṭafı S, Ü2: luṭfu Ü1
6 ḫū-kerde-i S, Ü2: ḫ˘uy-kerde-i Ü1

127

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Felekde ārzūmuz şemm-i būy-ı müşg-i nāfidir
Ki ol bū göñlümüzden zaḥmet-i endūhu nāfidir

2 Mey-i la'li berīdir irtişā-yı cān-ı 'āşıḳdan
Ki zīrā 'āşıḳa cān la'l-i nābı irtişāfıdır

3 Miyān-ı ḫalḳda çün vaṣl-ı dil-ber 'örf-i nās oldu
Murādım yārden bir 'örf-i nāsa i'tirāfıdır

4 Lebin ümmīd ederken būy-ı gīsū gösterir yārim
Münā-yı tab'-ı mā-fi'l-bāle bu ġāyet münāfidir

5 Dil-i şūrīdegān-ı bezm-i 'aşḳı kāfveş çāke
Hemān enmūzec-i kāf-ı gül-i ruḫsārı kāfidir

6 Çekip şemşīr-i nāzın ol perī tehdīd edip urmaz
Cefādan ġālibā gitdikçe maḳṣūdu tecāfidir

7 Degil dil-ṣāf dil-ṣāf olma gel ṣūfīlere ey dil
Ki hep ṣafvetleri ṣūf-ı ġanemle ittiṣāfidir

8 Sürīn-i şa'rnāk-i hīze dil-bend olmada şā'ir
Ḳafā-gīr olmadan maḳṣūdu taġyīr-i ḳavāfidir

9 Leb-ā-leb gevher-i ḫ˘urşīd-tāb-ı nā-şenīdeyle
Edībā daḫme-i endīşemiz bir genc-i ḫāfidir

128

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Kāfir der ise eşk-i terim yemce degildir
Güftārı ḫaṭādır o baña nemce degildir

2 Ṣūfī hele baḳ dā'ire-i muġ-peçegānda
Nāḳūs-zen-i deyr-i muġān kemce degildir

3 Ġarḳ olsa da ser-çeşme-i ḥayvān-ı şarāba
Zāhid yine ḥayvāncadır ādemce degildir

4 Gir maṭbaḫ-ı rindān-ı mey-āşāma da seyr et
Tavṣīf olunan sāġar-ı Cem çemçe degildir

5 Şāhān-ı cihānıñ ṭarab-ı sūr-ı sürūru
Çeşm-i dil-i endīşeme mātemce degildir

---

127 S 19b, Ü1 32b, Ü2 27a
9 nā-şenīdeyle Ü1, Ü2: nāşīdeyle S
128 S 20a, Ü1 33a, Ü2 27b
1 nemce S: nemçe Ü1, Ü2
2 kemce S: kemçe Ü2: nemce Ü1

6 Ṣad ḥaşmet ile perçem-i tūġ-ı Cem ü Dārā
Bīnīmize bir nekhet-i perçemce degildir

7 Ebnā-yı zamānıñ es̱er-i medḥ ü s̱enāsı
ʿĀlemde Edībā gözüme ẕemce degildir

129

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Tenhā-rev-i ʿaşḳız hemimiz hem-demimizdir
Ser-şār-ı neşāṭız ġamımız ʿālemimizdir

2 Dem-beste-i esrār-ı reh-i ʿālem-i ʿaşḳız
Bu meclis-i ġamda gemimiz ebkemimizdir

3 Ḫam-geştelik olduysa nuḫustīn ʿalāmet
Bu rāh-ı ṭalebde ḳadimiz aḳdemimizdir

4 Ḫūn-ı dil-i pür-yara ile dem-keş-i āhız
Dārūya ne ḥācet demimiz merhemimizdir

5 Sulṭān Süleymān-reviş-i taḫt-ı kelāmız
Bu mülk-i suḫanda femimiz ḫātemimizdir

6 Bu şān ile ādem ne gerek emr ile nehye
Güftārda ancaḳ demimiz ādemimizdir

7 Nā-maḥrem olur sāġar-ı Cem bizlere ṣanma
Bu bezm-i ṭarabda Cemimiz maḥremimizdir

8 Nemm eyler ise sūz-ı derūnu nem-i dīde
Yoḳ menʿine ṭāḳat nemimiz aʿlemimizdir

9 Bir dürr-i yetīm-i ṣadef-i yemm-i hevāyız
ʿĪsāyız Edībā yemimiz Meryemimizdir

130

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu niyyet-i sefer-i ḫ˘āce baḥr-ı Hinde midir
Ḫurūş-ı mevc-i emānı ziyādesinde midir

2 Bu çille-ḫānede zühhād-ı kec-diliñ bilmem
Ki rāstī ʿacabā ḳāmet-i ḫamında mıdır

3 Bu sinn ile yine dendān-ı pīr-i bī-dirhem
Güzelleriñ ḫam-ı gīsū-yı der-heminde midir

---

6 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
129 S 20a, Ü1 33a, Ü2 27b
6 ne S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
7 olur S, Ü2: olup Ü1
130 S 21a, Ü1 33b, Ü2 27b

4 Hemīşe baḳmada sūraḫ-ı ḥücreden ṣūfī
O şūḫa gizlice üftādelik ġamında mıdır

5 Diliñ mülāzımıdır dest-i cezbe-i tevfīḳ
Zimām-ı şevḳ meger ʿāşıḳıñ elinde midir

6 O dil-sitān-ı cihānıñ nüfūẕ-ı ḥükm-i ḳażā
Dilinde mi ʿacebā naḳş-ı ḫāteminde midir

7 Nezīl-i ḫāne-i dildir ḫayāli ol māhıñ
Edīb yoḳlayagör ḥāliyā evinde midir

131

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yüzünde ol mehiñ āsār-ı istiḳrār-ı behcet var
Kef-i ḥüsnünde ṣan bā-ḫaṭṭ-ı müşgīn bir berāʾat var

2 Dilā bu ḫākdān-ı bī-sebāt-üslūb-ı devrānıñ
Nihüfte cünbiş-i her ẕerresinde başḳa ḥikmet var

3 Dil-āgehdir ḥekīm-i nabż-gīr-i çerḫi kem bilme
Kim anda ḥikmet-i Loḳmāneden berter ḥaẕāḳat var

4 Cihān zāhidleri Ḳāf-ı ṭamaʿda ṣanki ʿanḳādır
Mücerred ehl-i tecrīdinde ʿaṣrıñ bir ḳıyāfet var

5 Nedīmān-ı müheẕẕeb-ḫūy-ı ḫāṣān-ı mücerrebden
Ṣaḳın ḫāṣıyyet-i ṣohbetlerinde çoḳ nedāmet var

6 Hemān fevt etmemekdir fürṣat-i fevti ġarażı yoḫsa
Miyānında bu ḫalḳıñ ṣanma ʿādāt-ı ʿiyādet var

7 Edībā küştegān-ı deşt-i ġam ḥelvāların yād et
Kim anda ṭaʿm-ı āb-ı zindegīden pek ḥalāvet var

132

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Suḫan-fehmān-ı ʿaşḳa maʿnī-i mīr ü gedā birdir
Ki ol pür-māyegān-ı feyż içün faḳr u ġınā birdir

2 Ḳıyās etme ṣaḳın bī-nāḫudādır keştī-i ʿālem
Bu keştīgehde ey kūteh-naẓar bīnā Ḫudā birdir

3 Ḫudādansa ʿaṭā cūyāna her sū olmada cārī
Dil-i güm-rāha bildir añlasın bāb-ı ʿaṭā birdir

4 Nedir bu keş-me-keş yāʾ-i nidā-keşlikde şāhāna
Bilirken dergehinde Ḫālıḳ ü ʿabdıñ nidā birdir

---

131 S 21a, Ü1 33b, Ü2 28a
132 S 21b, Ü1 33b, Ü2 28a
3 her sū S, Ü1: bir sū Ü2

5 Ḫarīd-i cevher-i feyż eyle naḳd-ı ḳābiliyyetle
Ḫazef alma o naḳd-ı pāk ile zīrā bahā birdir

6 O mehle āşināyī cān-fidālıḳla olur ammā
Yine ey sāde-dil fehm etme kim her cān-fidā birdir

7 Ümīd ü bīm ile dergāh-ı şāha olma reh-peymā
Ḫudā-cūy ol ki rāh-ı ʿālem-i ḫavf u recā birdir

8 Müdārāyı riyā-kārī ṣanırsın ḫīre-fehmīden
Ġalaṭ-bīnā denir mi bed-zebān u ḫᵛoş-edā birdir

9 Edībā bülbül-i zār ile dilden cüst-ü-cū etdim
Lisānında iki ġam-dīdeniñde müddeʿā birdir

133

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demem ben rīş-i vāʿiẓ bezm-i rindāna sineklikdir
Ḫarābāt içre ancaḳ ḫāk-bīze bir eleklikdir

2 Çekip bār-ı girān-ı çillesin minnet ṣayar ḫalḳa
Bu vażʿ-ı nā-sezā ṣūfī-i ḫardan pek eşeklikdir

3 Sütūr-ı zāhidān fürsān-ı ʿaşḳa zīr-rān olmaz
Kim anlar cümle hep ecnād-ı İblīse bineklikdir

4 Zemīn-i ḫāṭırı zühhād-ı dirhem-cūy-ı devrānıñ
Ḫayāl-i naḳd-ı reng-ā-reng ile gūyā çiçeklikdir

5 Sözümden pek de dil-gīr olma gel ey ʿālim-i ʿāmil
Saña cāhil demek maʿnīde ġāfilsin demeklikdir

6 Reh-i ʿaşḳ içre pāy-ı ser-nihādī resm-i ʿādīdir
Seri pā etmemeklik pāyı serden bilmemeklikdir

7 Bu yolda nān u ḥelvā zād-ı rāh-ı ehl-i derd olmaz
Bu rāh-ı pür-ḫaṭarda mā-ḥażar bir ġam yemeklikdir

8 Ṭarabgāh-ı cemāl-i yārde seyr eyledim gūyā
Ḫaṭ-ı nev-pāy-kūb-ı ḥüsn dil-dāra eteklikdir

9 Edībā naẓm-ı nev-īcādı muʿtād etmeden ḳaṣdım
Ferāmūş etdigim mażmūnları yād eylemeklikdir

---

133 S 21b, Ü1 34a, Ü2 28b
2 ḫardan S, Ü2: ḫar-ı dūn Ü1
4 dirhem S, Ü2: eder hem Ü1

134

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ṣafā-yı neş'e-i pā-der-hevādan derd-i ser yegdir
Cihānıñ şādī-i nā-ber-ḳarārından keder yegdir

2 Bu ẓulmetgāh-ı dehriñ reşḥa-i 'ayn-ı ḥayātından
Sirişk-i çeşm-i terden 'āşıḳa bir mā-ḥażar yegdir

3 Meṣāf-ı cünd-i bed-ḫ˘āhāna tīg etmekden āmāde
Difā'-ı ḫaṣm-ı bī-inṣāfa i'dād-ı siper yegdir

4 Şebistān-ı fenānıñ naġme-i şeb-gīr-i sāzından
Miyān-ı ehl-i ġamda sūz-ı hengām-ı seḥer yegdir

5 Berūmendān-ı cāh u s̱ervetiñ bī-sāyegānından
Naẓar ḳılsan dıraḫt-ı sāye-dār-ı bī-s̱emer yegdir

6 'Acebdir kim nüḥāt-ı fırḳa-i dünyā-perestānıñ
Yanında fi'l-i ṣarfıñ cümlesinden ḥarf-i cer yegdir

7 Edībā tengnā-yı 'ālem-i ecsām-ı fānīden
Feżā-yı mülk-i feyż-ābād-ı ıṭlāḳa sefer yegdir

135

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Emīr-i cā'ire vīrānī-i ser āsimedir
Baḳılsa ḥāline ferdāda da serāsimedir

2 O māh-pāre kelefnāk-i renciş olduḳça
Görüp raḳīb-i ġabī ṣanmasın eyāsimedir

3 Miyān-ı ḳıṭ'a-i yāḳūt-ı zīb-i ḥüsnünde
Ḥavācibi heme erḳām-ı nāzı rāsimedir

4 Niyāz-ı vaṣlı rehīn-i bahār-ı ḫaṭṭ etdiñ
Hiyām-ı ḫāṭırımız a'del-i mevāsimedir

5 Edīb noḳṭa-i bādan nümūnedir deheni
Kemāl-i ḫāhişimiz hep o ṣaġr-ı bāsimedir

136

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Loḳma vü ḫırḳayı ẓann etme bahāsıyla alır
Şeyḫ her aldıcaġın zūr-ı 'aṣāsıyla alır

---

134 S 22a, Ü1 34a, Ü2 28b
135 S 22b, Ü1 34a, Ü2 29a
136 S 22b, Ü1 34b, Ü2 29a
1 aldıcaġın S, Ü2: aldıġın Ü2

2 Gelse de encümen-i ṣoḥbete zāhid cāmı
Destine dil-beriñ ibrām u recāsıyla alır

3 Ḥall-i zünnāra meger ṣabrı mı var mollānıñ
Ḳoynuna ṣoymadan oġlanı libāsıyla alır

4 Zāhid-i zen-menişiñ dil-beri dāmādlıġa
Ẕāt-ı şevher ṭalebi mehr-i ridāsıyla alır

5 Bu sitedgāh-ı riyā-selʿada mānend-i Edīb
Yoḳ metāʿ-ı emeli naḳd-ı sezāsıyla alır

137

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dil oldu ser-be-hevā-yı ṭaleb kimiñ ṣuçu var
Ten oldu ābile-pāy-ı teʿab kimiñ ṣuçu var

2 Dilā nesāyim-i āhıñla zülf-i dil-berde
Bu iḫtilāca sen olduñ sebeb kimiñ ṣuçu var

3 Hezār-ı zār-ṣıfat bāġ u rāġ-ı ʿālemde
Ġamıñla nāledir ey ġonçe-leb kimiñ ṣuçu var

4 Nigāh-ı behcet-i sīmā-yı ʿālem-efrūzuñ
Derūnum etmede ser-şār-ı teb kimiñ ṣuçu var

5 Edīb cāẕibe-i ḳısmet-i ezeldendir
Lüzūm-ı āb u hevā-yı Ḥaleb kimiñ ṣuçu var

138

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Demeñ baña ki esīr-i hevā-yı dā'imdir
Ki ḥükmü şāh-ı ġamıñ nāḳıż-ı ġarā'imdir

2 Ṣıyāma olmasa fıṭrī teveccühü tabʿıñ
Ḳudūm-ı ʿīde n'içün tā bu deñli hā'imdir

3 Elinde āleti şeb-zinde-dār-ı fürṣatdir
İnanma zāhide ey şūḫ ṣanma nā'imdir

4 Saña vaṣıyyetim olsun şehā o bed-kārıñ
Ḳarīni olma ki zīrā ḳarīne ḳā'imdir

5 Tecennüb etmemesi böyle levm-i lā'imden
Edīb ol ṣanemiñ tabʿa nā-mülā'imdir

---

4 dāmādlıġa S, Ü2: dāmādlıġla Ü1
137 S 23a, Ü1 34b, Ü2 29a
138 S 23a, Ü1 34b, Ü2 29a

139

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Nevā-yı derd ü ġam kām-ı dil-i nā-kāma düşmüşdür
Nuḳūş-ı ibtilā ol levḥaya ser-nāme düşmüşdür

2 Ṣaḳınmaz bu dil-i nā-yāb-ı lāşı dām-ı miḥnetden
Ki bend-i zülfü cīd-i ḫāṭır-ı şeydāma düşmüşdür

3 Şu'ā'-ı fikretim reh-yāb-ı vaṣf-ı ḫaṭṭ u ḫālidir
Pey-i meh-tāb-ı endīşem sevād-ı şāma düşmüşdür

4 Ḳabā-yı keyf-i meyden ṣanma 'ārī şeyḫ-i bī-'ārı
Bu gün bāzār-ı meyde ḫaylī rengīn cāme düşmüşdür

5 Edībā bī-liyāḳat-nāme da'vā-yı ġamım bilmem
Neden dest-i ziyān-ı ṣūfī-i bed-nāma düşmüşdür

140

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Hezārı zār eden ḥasret-i zebānı mıdır
Ṣafā-yı behcet-i gül-ġonçe-i dehānı mıdır

2 Çemende gūş-ı gülü böyle pür-ṭanīn etdīñ
Bu gūne nāleleriñ bülbülā zamānı mıdır

3 Eden göñül bizi ḫam-geşte-ḳadd-i tāb u tüvān
Denīleriñ 'acebā bār-ı imtinānı mıdır

4 'Aceb nümūne-i gīsū mudur dilā yoḫsa
Semend-i nāz u delāliñ ser-i 'inānı mıdır

5 Edīb mülk-i suḫan hep saña müsaḫḫardır
Bu gūne ḥüsn-i edā kimseniñ lisānı mıdır

141

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Pend-i ṣadūḳ ẕihne libās-ı perend olur
Ta'bīri telḫ olursa da tefsīri ḳand olur

2 Ẓāhirde şehd ü bāṭını pür-zehr-i mār olan
Pend-i le'īm pāy-i dil-i zāra bend olur

3 Toḫm-ı ḥased iṣābet-i 'aynü'l-kemālden
Maḥṣūd-ı bī-günāha tilāl-i sipend olur

---

139 S 24b, Ü1 34b, Ü2 29a
5 bī-liyāḳat-nāme: bī-liyāḳat-nāme-i S, Ü1, Ü2/ da'vā-yı S, Ü2: da'vā Ü1
140 S 24b, Ü1 25a, Ü2 29b
5 lisānı S, Ü2: zebānı Ü1
141 S 25b, Ü1 35a, Ü2 29b

4 Nuṣḥuñ ki ḳalbi ḥıṣn ola ḳalbi ḥaṣīn eder
Ṣaḥn-ı zemīni hem-ser-i çerḫ-i bülend olur

5 Yektā-rev-i meḥacce-i ṣıdḳım ki feyż alan
Benden dü ʿālem içre daḫi behremend olur

6 Ol Yūsufī-bahā-yı kemālim ki bir ḳılım
Her bir kemend-i zülfe hezārān kemend olur

7 Seyr-i fežā-yı mülk-i meʿānī içün Edīb
Ḫāmem benān-ı şāhid-i feyże semend olur

142

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAbeṣ ẓann etme mürşid ḫānḳahda iktinān ister
Degildir rāġıb-ı ʿuzlet hemān ol ikti nān ister

2 Ayırmaz sehm-i laʿlīn-nūk-ı kīri ḳavs-ı kūnundan
Dem-ādem şeyḫ-i mürşid tīr-i ẕevḳi der-kemān ister

3 Raḳībiñ ḫār-ı cismi zāʾil olmaz āh-ı serdimden
O ser-çīn-i mefāsid bir dem-i āteş-feşān ister

4 Temennā-yı ẓuhūr-ı ḫaṭṭına şimdi peşīmānız
Bahār olsa ʿacebdir göñlümüz faṣl-ı ḫazān ister

5 Edībā deştgāh-ı dūr-ı pehnā-yı maḥabbetde
Lisān-ı ḥālimiz miḥnetle gūyā imtiḥān ister

143

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Felek aṣḥāb-ı cāha çend rūze rīş-ḫand eyler
Velī żımnında erbāb-ı nühāya nuṣḥ u pend eyler

2 Çeker bānū-yı çerḫiñ bār-ı nāzın nā-girīz ol kim
Dil-i āzādesin merġūle-i ümmīde bend eyler

3 Nigāhı vāyemend-i ṭalʿat-i yār olmayan ʿāşıḳ
Dil-i pür-ıżṭırābın āteş-i ʿaşḳa sipend eyler

4 Bülendi pest eder pesti bülend eylerse de lā-büd
Deme devr-i felek aʿmāl-i ṭavr-ı nā-pesend eyler

5 Dem-ā-dem vādī-i naẓm içre ṭıfl-ı bī-süvārāna
Edībā ṭabʿ-ı şūḫum kilk-i çālāki semend eyler

---

6 ki Ü1, Ü2: (S'de bulunmuyor)
142 S 26b, Ü1 35a, Ü2 29b
143 S 27a, Ü1 35a, Ü2 30a

144

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Deme ki zīver-i endām u zīb-i ḳāmetdir
Libās-ı faḫr dilā merde istiḳāmetdir

2 Ribāṭ-ı kūyuna kim cāmiʿu'l-meḥāsindir
ʿAceb ki her gireniñ niyyeti iḳāmetdir

3 Olan nemā-dih-i ezhār-ı gülşen-i ġufrān
Rihām-ı eşk-i ter ü ʿibre-i nedāmetdir

4 Olunca maḥrem-i ḫalvet-sarāy-ı bintü'l-kerm
Taʿarruż eylememek şeyḫden kerāmetdir

5 Edīb ṣāḥib-i ḳalb-i selīm isen bī-şek
Hemīşe cāygehiñ menʿa-i selāmetdir

145

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dil-ber ne dem o zülf-i siyāhı çeker geçer
Ṣan tūġ-ı şāhı merd-i sipāhī çeker geçer

2 Her ṣubḥ u şām dergeh-i vālā-yı yārden
ʿUşşāḳ-ı zār naʿre-i āhı çeker geçer

3 Geçdikçe bāb-ı meykededen rind-i pür-şitāb
Sürʿatle cām-ı bādeyi gāhī çeker geçer

4 Zevvār-ı Kaʿbe bildi revācın o sūya hep
Āḫir ḳaṭār-ı bār-ı günāhı çeker geçer

5 Müctāz-ı rāh-ı pür-ḫaṭar-ı ʿaşḳ olan Edīb
Peyveste renc ü miḥnet-i rāhı çeker geçer

146

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne ẕevḳi var mey-i telḫiñ ki yem bozuntusudur
Dem-i ḫumārı da mestiñ sitem bozuntusudur

2 Kefende dirheme var ṣanma cāy-ı istiḳrār
Baḳılsa ḥāline merdiñ direm bozuntusudur

3 Olur her āyine ḥüsn-i ʿamelle rifʿat-şān
ʿAmel bülendī-i şāna ʿalem bozuntusudur

---

144 S 27a, Ü1 35b, Ü2 30a
145 S 27b, Ü1 35b, Ü2 30a
146 S 27b, Ü1 35b, Ü2 30a
1 mey-i S, Ü2: yem-i Ü1

4 Künūz-ı māl ile ṣanma elem mezīd olmaz
Ki māl-ı suḫtu cihānıñ elem bozuntusudur

5 Temelluḳ etmede ḫāme hemīşe elvāḥa
Melaḳ te'emmül olunsa ḳalem bozuntusudur

6 Du'ā ki muḫḫ-ı 'ibādāt-ı ehl-i ṭā'atdir
Gürūh-ı rükka'-ı 'ubbāda ḫam bozuntusudur

7 Edīb ni'met-i ḫulda 'adīl olur vuṣlat
O şūḫu rām edebilmek İrem bozuntusudur

147

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Egerçi dergehine rūz u şeb şitāb olunur
O şāha 'arż-ı niyāza velī ḥicāb olunur

2 Tek ol mehe sebeb-i renciş olmasın yoḫsa
Raḳīb-i bed-menişiñ cevri irtikāb olunur

3 Şunulsa destimize sāġar-ı ḫumār-encām
O da reġā'ib-i endūhdan ḥisāb olunur

4 Müdām ḥalḳa-zen-i ta'n-ı bāb-ı meykededir
Ṣanır ki ṣūfī-i ḫar böyle fetḥ-i bāb olunur

5 Edīb her kes ü nā-kesle ülfet āsāndır
Hemān celīs-i münāfıḳdan ictināb olunur

148

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Göñülde tīr-i müjeñ bir nihāl-i zībādır
Dirīġ bārı anıñ bāġ-ı dilde ayvadır

2 Fiġān u nāle degil dergehiñde sulṭānım
Ġaraż bu ḥāl-i dili ḫāk-pāya inhādır

3 Cemāl-i yāre naẓar ḳılmadan ġınā gelmez
O şāh-ı mülk-i melāḥat 'aceb temāşādır

4 Siyāh-ı zülf-i ḫam-ender-ḫamı şeb-i tārīk
Ruḫ-ı münevveri bir māh-ı 'ālem-ārādır

5 Cemāl-i yār ki gülzār-ı ḥüsn ü behcetdir
Edīb o gülşene dil bir hezār-ı şeydādır

---

147 S 28a, Ü1 35b, Ü2 30b
148 S 28b, Ü1 36a, Ü2 30b
2 degil Ü1: degildir S, Ü2

149

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 İfṣāḥ-ı suḫan vāye-i nuṭḳ-ı ḫaresimdir
Gevher ḫazaf-ı sāḥil-i yemm-i hevesimdir

2 Şād-ābī-i kilk-i terime ḳulzüm-i ṭabʿım
Emvāc-ı füyūżāt ile imdād-resimdir

3 Ol ṣofra-keş-i nādire-elvān-ı ġamım kim
Sī-mürġ ü hümā ḫˇānçe-i ġamda megesimdir

4 Bir fāris-i meydān-ı hünermendī-i ʿaşḳım
Zīrimde benim eblaḳ-ı gerdūn feresimdir

5 Şeb-rev degilim rūz-revim rāh-ı ṭalebde
Ḫˇurşīd-i felek nāḳa-i ʿazme ceresimdir

6 Her demde n'ola tāb-ı cilā verse sipihre
Ārāyişi āyīne-i çerḫiñ nefesimdir

7 Nā-dīde vü nā-dūḫtedir ḫilʿat-i ḫūbu
Eṭvār-ı Edībānemiziñ başḳa kesimdir

150

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dilā felekde vücūd-ı muʿaẓẓam olmayıver
Şerīf-ẕāt olup erẕāle mükrem olmayıver

2 Eger temelluḳ ise meclis içre ādemlik
O gūne meclis-i bedde sen ādem olmayıver

3 Miyān-ı ḫalḳda teʾyīd-i ḥaḳḳ ise ġarażıñ
Maḳāl-i müftin-i bed-gūya mülzem olmayıver

4 Rehā ise emeliñ ḳubḥ-ı rāst-gūyīden
Münāfıḳān-ı fiten-kāra hem-dem olmayıver

5 Be-hem-revāsa Edībā eger ġam u şādī
Ne şādmān u ne āzurde-i ġam olmayıver

151

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mādām naḫl-ı ḳāmeti yāriñ nümūdedir
Mirʾāt-ı dilde peyker-i ġam rū-nümūdedir

---

149 S 28b, Ü1 36a, Ü2 30b
1 nuṭḳ-ı ḫaresimdir S, Ü2: nuṭḳ u resimdir Ü1
150 S 29a, Ü1 36a, Ü2 31a
151 S 29b, Ü1 36b, Ü2 31a

2 Ṭutdu egerçi şeş ciheti būy-ı kākülü
Hīç ol perī bilinmedi ammā ne sūdadır

3 ʿAksin görelden ābda bīd oldu ser-nigūn
Şimdi kenār-ı cūda anı cüst-ü-cūdadır

4 Tüylendi rūyu gerçi füzūn oldu behceti
Seyr et metāʿ-ı ḥüsnü bu gün tūde tūdedir

5 Te'ṡīr-i nūk-i āhı ḳarīn-i ṡübūt eder
Şol raḫneler ki cünne-i ḳalb-i ʿadūdadır

6 Hengām-ı būse kende-i dendān az ise
Ḫaṭṭ-ı benefşevārı ne ġam kökü ṣudadır

7 Ṭedbīr-i rū-sefīdī-i merd-i siyāh-kār
Var ise yine reşḥa-i āb-ı vużūdadır

8 Ruḫsārı bir nigehden olur ḫ˘uy-çekān-ı ḫışm
Ol şūḫ-ı tünd-meşrebi bilmem ne ḫūdadır

9 Kem-yābdır Edīb mezāyā-yı ḥüsn ü ān
Bīhūde ṣanma anı ki her sāde-rūdadır

152

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳa o kim tecerrüd ile pā-nihādedir
Nām-āverān-ı fırḳa-i ehl-i nühādadır

2 Ol şūḫ-ı pür-bahā-yı leṭāfet-siriştimiñ
Kālā-yı ḥüsnü Yūsuf ile bir bahādadır

3 Yāriñ şemīm-i kākülün almış nesīmden
Āşüfte göñlümüñ yine burnu hevādadır

4 Saʿy eyle zāhid[ā] olagör nā'il-i Minā
Erbāb-ı saʿy-ı ʿumre ber-ā-ber Ṣafādadır

5 Olmaz ġamıñ esāfil-i kūhunda āb-cū
Ey āb-cū ararsan eger mā-verādadır

6 Şevḳi derūna dāġ-ı ġarāmıñ füzūn ise
Ol şemʿ-i feyże şevḳimiz andan ziyādedir

7 Ġamla Edīb lücce-i ḥayretde ḳaldı dil
Gūyā miyān-ı keştī-i bī-nāḫudādadır

---

152 S 29b, Ü1 36b, Ü2 31b
4 olagör S, Ü2: olur Ü1

153

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Zamāneden dil-i rindāna tā keder görünür
Ṭarīḳ-i ḫumkede āb-ı tāke der görünür

2 Kerīmden k'aña dest-i semāḥa cer görünür
Le'īm-i ḫ˘āra nücūm-ı semā ḥacer görünür

3 Ne dem ki şu'le-i mihr ü vefā nümūde ola
Düḫūl-i ḥaclegeh-i vaṣl içün memer görünür

4 Ġubār-ı feryeden olduḳça münceli 'ālem
Nigāh-ı sem'e güzel ṣūret-i ḫaber görünür

5 Edīb ṭıynet-i nā-pāki pest iken el-ḥaḳ
Demem ki sifleyi cāh ile mu'teber görünür

154

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sipihr-i kīnever her sifle-i ḫ˘od-bīni 'āl eyler
Serīr-i rif'ate şāyesteyi ḫ˘od bī-ni'āl eyler

2 Sebū-yı ḫ˘āhişi āb-ı ḥayāta ẓarf iken ammā
Ḥarīṣe 'āḳıbet çirk-ābı hem-ṭa'm-ı zülāl eyler

3 Tevāżu' bī-eşerken ḫalḳa yegdir ser-keşī zīrā
Şe'āmet 'āşıḳı dil-dāra mecbūr-ı delāl eyler

4 Şināha sevḳ eder her ḳābili gird-āb-ı kārında
Sipihri ṣanma kim eşḫāṣa teklīf-i muḥāl eyler

5 Le'īm-i seg-meniş çirk-ābe-i sū'-i ṣanī'inde
Ġarīḳ olsa demem ikrāh-ı būy-ı infi'āl eyler

6 Şehin-şāh olsa da ṭāmi' medār-ı nef'i olduḳça
Göñülden ṣanma kim ikrāh ile nehy-i vebāl eyler

7 Fütüvvetden degildir ictirā peykār-ı a'dāya
Edībā ḥubb-ı dirhem ḫalḳı maġṣūb-ı ḳıtāl eyler

155

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Gerek mescid gerek ḫum-ḫāne ehl-i 'aşḳa cā birdir
Yed-i ḳudret şikest-i dillerin elbette cābirdir

---

153 Ü2 28b
154 Ü2 28b
155 Ü2 28b

2 Nevā-yı derd ü ġamda hem-dem-i ʿuşşāḳ isen muṭrib
Ṣabā āġāzın et kim meşreb-i ehl-i hevā birdir

3 Ederdim meyl-i renc-i imtilā dārū-yı ʿanberle
ʿAnā-yı ḥasret-i ḫāliyle bilsem her ʿanā birdir

4 Bu fülk-i ʿāleme seyr ü sükūn bī-nāḫudā ṣanma
Baṣīretle baḳ ey kūteh-naẓar bīnā Ḫudā birdir

5 Ḥarīṣ-i minḥat-i pend-i Edīb-i nükte-perdāz ol
Der-i maḫlūḳa iḳbāl etme gel bāb-ı ʿaṭā birdir

156

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sezā-yı ʿafv olanlar zellesinden müsteḥīlerdir
Ki maḥcūb-ı ḫaṭā ıṣrār-ı vizri müsteḥīl erdir

2 Televvün-kār-ı dīn mensūb-ı ḥizb-i enbiyā olmaz
Sezāvār-ı şefāʿat ümmet-i ḫāṣ-ı nebīlerdir

3 Emīn olmaz riyāen ṭāʿatiyle ḫāyin-i meẕheb
Emānet-kār olanlar ʿahd ü mīs̱āḳa vefīlerdir

4 Melāẕı ehl-i zūruñ dergeh-i İblīsdir ancaḳ
Der-i Ḥaḳḳa ḫulūṣu tām olanlar müntemīlerdir

5 Necīler hevl-i ʿuḳbādan Edīb ehl-i hidāyetken
Bu güm-sāzān-ı rāh-ı ihtidā bilmem necīlerdir

157

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Benim yārān-ı şūḫ-ı bezm-i ünsüm meh-liḳādırlar
Degiller vaṣl içün benden ḳabūle mehli ḳādirler

2 ʿAceb mi dillerinden şuʿle-i dūzaḫ herās etse
Ezelden sūz u tāb-ı ḥasretimle āşinādırlar

3 N'ola mestūr-ı çeşm-i semʿ olursa ḥüsn-i enġāmı
Ki nāhīd-i felekle hem-nevā-yı bī-ṣadādırlar

4 Nigāh-ı ehl-i dilden dīgere pūşīde-rūlardır
Lüḥūḳ-ı ʿārdan nā-maḥrem-i ehl-i riyādırlar

5 Ḳabūl-i naḳd-ı minnetden Edīb āteş-be-keflerdir
Hemān minnet-peẕīr-i gevher-i baḥr-ı vefādırlar

---

156 S 20a, Ü2 27a
3 riyāen S: riyā Ü2
157 Ü2 29b

158

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Bu mihmāngehde zād-ı ġayra ancaḳ āşinādırlar
İnā-yı faḫr-ı ḫalvet-ḫānesinde aşı nādirler

2 Sarāy-ı şöhretin hem-şöhret-i Şeddād edenler hep
Büyūt-ı 'ālemiñ hedmiyle mesrūr-ı bināḍırlar

3 Bütün kesb-i aşāġır māye-i dest-i ekābirdir
Gedāyānı cihānıñ hep faḳīr-i aġniyādırlar

4 Şenāyı zümre-i cühhāl-i 'ālem ḫalḳa eylerler
Derūn-ı dilden ancaḳ Ḥaḳḳa bī-nuṭḳ-ı ṣenādırlar

5 Ümem şimdi Edībā ḥażret-i Rezzāḳ-ı 'ālemden
'Acebdir ser-te-ser mehcūr-ı aḫlāḳ-ı rıżādırlar

159

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Hemīşe 'āşıḳ-ı zāra seferde fer bulunur
Firāḳ-ı yār ile zīrā ḥażarda żar bulunur

2 Sürūr-ı pā-be-hevādan remīdeyim ki baña
Düḫūl-i bezm-i ṣafāya kederde der bulunur

3 Enīs-i meclis-i kerrūbiyān olan merde
Müdām ülfet-i nev'-i beşerde şer bulunur

4 Ṣaḳın te'āşür-i her zen-nihāddan ṣanma
Ki fenn-i sum'ada ehl-i hünerde ner bulunur

5 Ġarīb-i kevn ü mekānım baña Edīb ancaḳ
Ḥużūr-ı dil-ber-i zībā-siyerde yer bulunur

160

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bu demde mestī-i meyden inābe-cū yoḳdur
İzāle-i tefine hīç inā-be-cū yoḳdur

2 Nice külāh-ı vefā serlerinde cāy etsin
Bütānda pür-ser-i bī-şevḳ-i ser-fürū yoḳdur

3 Ḥayā ṭarāveti gül-çehrelerde ḫuşk olmuş
Birinde reşḥa-i tesnīm-i āb-rū yoḳdur

---

158 Ü2 29b
159 Ü2 30b
160 Ü2 30b

4 Şükūfezār-ı felekde ṣafā-resān-ı şifā
Meşām-ı ḫaste-dile āzmūde bū yoḳdur

5 Cihānda ṣıdḳ ile yār-i ṣadīḳ-i müşfiḳine
Edīb kimsede hīç meyl ü ārzū yoḳdur

161

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mey olduḳça deme rind içün etle etmegi n'eyler
Meyi etmekle zīrā miʿdesinde et mekīn eyler

2 Ṣorup düşmen dilimde nīzesinden yaramı n'eyler
Ki zaḫmından beni bāk etmesem de yār emīn eyler

3 Cenānından çıḳarsın iştihā-yı vaṣl-ı ġılmānı
Cinān içre o kim şevḳ-i viṣāl-i ḥūr-ı ʿīn eyler

4 Sühād ü ġafvesinde yāre meʾnūs etmez aġyārı
O dil kim ʿaşḳ-ı yāre ʿahd ü mīs̱āḳın metīn eyler

5 Cihān içre Edībā ḫāne-ber-dūşān yeri n'eyler
Ki mihmāndār-ı vaḥşet anlarıñ her dem yerin eyler

162

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gedā-yı neşʾeniñ sermāda dürd-i mey liḥāfıdır
Ki naʿl-i köhneye iʿlā-yı ḳıymet meyl-i ḥāfīdir

2 Meyiñ nā-ṣāf u sāfı cevf-i mīnāda tehān olmaz
Eden iẓhār-ı ṣıdḳ-ı üns ü vaḥşet ḳalb-i ṣāfīdir

3 Vidādıñ ṣıḥḥati mechūl iken dil-ḫaste-i reşke
Mücerred buġż iẓhār eylemek dārū-yı şāfīdir

4 Reh-i ümmīd-i vaṣl-ı yārde bī-tāb-ı aḥzāna
Teʾennīde belā-yı derd-i hicrānıñ mużāfıdır

5 Fürūġ-ı bāṭınımdan nūr-ı çeşmi muḳtebislerken
Edīb ehl-i dile rāz-ı derūnum ṣanma ḫāfīdir

---

161 S 8a, Ü1 36b, Ü2 31b
5 her dem S, Ü2: dāʾim Ü1
162 Ü1 37a, Ü2 31a
3 reşke Ü1: şekke Ü2

163

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu keyfiyyetle olmaz renc ü endūha devā meyler
Ki te'sīri baña endūhu maḳrūn-ı devām eyler

2 Ḥakīm-i rūzgārıñ meyde medhūşum bu re'yinden
Ḫavāṣın rinde hem ifhām u hem nūşun ḥarām eyler

3 Faḳīh-i bī-meẕāḳıñ nehş-i suḥt olduḳça merġūbu
Ḥarāma iḥtirāmın setr içün nehy-i müdām eyler

4 Kimin dūzaḫ-nişīn eyler kimin şāyeste-i cennet
Neden vā'iẓ 'aceb taḫmīn ile ḫilṭ-ı kelām eyler

5 Berīlerdir nişān-ı ḳubḥdan zīrā ġanīler de
Ḳabāḥat ḳuvvet-i irşā ile tebdīl-i nām eyler

6 Revācı zūr ile bulduḳça zāhid ṣıdḳa meyl etmez
Tena''umla nehār-ı rūzesin ma'ṭūf-ı şām eyler

7 Ḫaṭāyādan Edībā müctenib gördüklerim cümle
Ümīd-i nef' olunca her ḫaṭāyı iġtinām eyler

164

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ey dil bu dehr-i dūna daḫi raġbetiñ mi var
Bār-ı belāya ṭāḳat-i ehliyyetiñ mi var

2 Çerḫiñ teḳallübātı ḳarīn-i şühūd iken
Bilmem ki eblehāna yine ġafletiñ mi var

3 Güm-kerde-sūy-ı şāri'-i ümmīd ü bīmsen
Çeşmiñde 'illet-i remed-i ḳasvetiñ mi var

4 Dil-ḫaste-i müdām-ı ġam-ı māl u cāhsan
Fikr-i muḥāl-i ḫurremī-i ṣıḥḥatiñ mı var

5 Sa'yiñ ki neyl-i ḳısmet ile müstezād olur
Bu kūşiş-i hebāda da bir ḳısmetiñ mi var

6 Kārıñ bu nehş-i cīfe-i dünyāya münḥaṣır
Seglerle şirkete heves-i şöhretiñ mi var

7 Etdiñ remīde hūşuñu fikr-i me'āddan
Yoḫsa necāt-ı ġā'ileden nefretiñ mi var

8 Mir'āt-ı kevni çeşmiñe pūşīde eylediñ
Bir bundan özge āyine-i 'ibretiñ mi var

---

163 Ü1 37a, Ü2 31a
164 Ü1 37a, Ü2 31b

9 Āsīb-i çerḫ-i dūn ile ḥırṣıñ mezīd olur
Gerdūn ile muḳāvemete himmetiñ mi var

10 İḥsān-ı Ḥaḳla bulmada ḳuvvet isāʾetiñ
Terk-i isāʾet etmemege niyyetiñ mi var

11 Maḫlūḳa bīş ü Ḫāliḳe kemdir iṭāʿatiñ
Şeyṭān ile mühādeneye ülfetiñ mi var

12 Yoḳ ehl-i ʿacze nīme nigāh-ı teraḥḥümüñ
Reʾfetden özge merdüme ḫāṣıyyetiñ mi var

13 Ḥaḳdan ki sende zerrece yoḳ pertev-i rıżā
Ḫallākdan rıżāya bedel baġyetiñ mi var

14 Gelmez herās-ı sūziş-i dūzaḫ ḫayāliñe
Defʿ-i ʿaẕāba ʿarż edecek rüşvetiñ mi var

15 Dāʾim nevā-yı nuṣḥ ile kilkiñ sürūd eder
Bilmem Edīb şenşene-i ġayretiñ mi var

165

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṣafā diraḫş-ı ʿiẕārıñ żiyāfetile olur
Sirāc-ı ḳalbe o yüzden żiyā fetīle olur

2 Olursa dāʿiye-i indimāl-i zaḫm dilim
Ṭabīb-i laʿliñiñ ümmīd-i merhemile olur

3 Ḥibāle-i girih-i tār-ı kākülüñ var iken
Dil-i nüḥīlimi ṣayda daḫi ne ḥīle olur

4 Ruḫuñ nümūde-i zīr-i niḳābıñ et yoḫsa
Şühūd-ı rūyuña ebṣārımız kelīle olur

5 Edīb ġonçe-güşāy-ı emelsen ol zīrā
Nesāyim-i şerehi ʿāşıḳıñ ḳalīle olur

166

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ġamıñ ki şerḥ-i kitābı elime düşmüşdür
Dil iltiẕāẕ-ı ʿaẕāb-ı elīme düşmüşdür

2 Deme ki fürḳat-i laʿl ile bīme düşmüşdür
Ki ḳand-pāre-i laʿli lebime düşmüşdür

3 Nice remīde-i hevl-i caḥīm-i miḥnet olur
O kim şühūd-ı ruḫuñla naʿīme düşmüşdür

---

165 S 8b, Ü1 37b, Ü2 32a
2 indimāl-i S, Ü2: anda māl-ı Ü1 / laʿliñiñ S, Ü1: laʿliñ Ü2
166 S 8b, Ü1 37b, Ü2 32a

4 Elīf-i ġafve-i ġam kārih-i teyaḳḳuẓdur
O ḫ˘āb-ı rāḥat-i ehl-i raḳīme düşmüşdür

5 Edīb her ʿalem-efrāz-ı baġy-ı Firʿavnıñ
Zimām-ı ḳahrı yed-i ber-Kelīme düşmüşdür

167

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṭarḥ-ı viṣāle nāḫun-ı cez̲b-i ḫarīdeler
Şehr ü ḳurāda dirʿ-i mecāl-i ḫarı deler

2 Erkām-ı ḫarḳ-ı sitr ile pürdür cerīdeler
Nā-süftegānı deftere ṣığmaz ceri deler

3 Hemvāre dest-māye-i tervīc-i vaṣl eder
ʿUşşāḳa nāzı ʿiṣmet ile perverīdeler

4 Ṣaḳb-ı ferāḫ-ı ridfi k'ana bāb-ı rızḳ ola
Etmez mi faḫr-ı ʿayş-ı henī kun-derīdeler

5 Ancaḳ Edīb şāh-ı serīr-i ḳıyāmete
Ṣaf-beste-i ḫacālet olur ḳad-ḫamīdeler

168

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zāhid-i sāġar-keşe defʿ-i ḥayā bu meyledir
Nūş-ı mey ḳadrin hümā-hemtā iken būm eyledir

2 Nā-ümīd olduḳça buġż eyler ser-ā-ser ʿālemi
Ḫalḳ ile ancaḳ teṣāfīsi ümīd-i şeyledir

3 Ḫ˘urd u ḫ˘āb olmuş mücerred iʿtiyādı ṣanma kim
Ḫ˘āhiş-i nevmi nehārında ḳıyām-ı leyledir

4 Silʿa-i tezvīrine neyl-i revāc ümmīd eder
Mevlevīniñ gerdişi her dem hevā-yı neyledir

5 Ṭabʿını müste'nis-i ġayret Edīb etmez o kim
Ṭālibān-ı vaṣlına iḳdām-ı keşf-i z̲eyledir

---

167 S 8b, Ü1 37b, Ü2 32b
168 Ü1 37b, Ü2 32a
1 Zāhid-i Ü2: Zāhidā Ü1
5 etmez Ü2: olmaz Ü1

169

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḥüsn-i ülfet nice nā-dān-ı behīmeyle olur
Belki ülfetgeh-i rindāna behī meyle olur

2 Mihr-i dil cezb eder erbāb-ı dili jāle-ṣıfat
Ṣanma tesḫīr-i dil-i ehl-i hevā şeyle olur

3 'Āḳile 'acz-i mehīn olmayıcaḳ yāriñden
Demem ümmīd-i vefā ḥüsn-i irādeyle olur

4 'Āşıḳıñ efseri dāġ üzre olan daġladır
Ḫusrev-i 'aşḳa şeref tāc-ı ser-i keyle olur

5 Ḫalḳdan dā'iye-i vaḥşet Edībā ancaḳ
Dāniş-i sīret-i ebnā-yı zamāneyle olur

170

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Yoḳ hele ser-pençe-i pür-zūr-ı bī-hemtā çü-zer
Dil-berān-ı tünd-ḫūnuñ bend-i sirvālin çözer

2 Şāhid-i ra'nā-yı zer bir şūḫ-ı şehr-āşūbdur
Kim ġamı çoḳ ser-firāz-ı behcetiñ ḳaddin büker

3 Meclis-i her vaṣl-cūda ṣanma dest-efşān iken
Cilvesinden her perī-kirdār-ı 'iṣmet göz yumar

4 Ḥüsn-i 'iṣmet dürdur her kec-nigāh-ı ḳısmete
Rāst-bīnān-ı rıżā luṭfuñ mücerred derk eder

5 Çoḳ Edībā gerçi kim 'ālemde rencūr-ı ṭama'
Līk eyler yoḳ ṭama'dan farḳ te'ṡīr-i żarar

171

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḫıṣāl-i 'aḳd-i ḫillet şimdi mebġūż-ı ḫilāfetdir
Bu dem ḫullāna zīrā iḫtirā'āt-ı ḫil āfetdir

2 Bu dār-u-gīr-i miḫnet 'āleme ḫaṣm-ı ḳażādansa
Dem-ā-dem münşī-i nā-ehle teslīm-i emānetdir

---

169 Ü1 38a, Ü2 31b
1 ülfetgeh-i Ü2: ülfetgāh-ı Ü1
170 S 8b, Ü1 38a, Ü2 32b
171 S 9a, Ü1 38a, Ü2 32b
1 Bu dem S, Ü2: Būm-ı Ü1
2 dār-u-gīr S, Ü2: dār-gīr Ü1

3 İhānetle şekāvet-kārlarda ḫāne-i dilden
Mücerred ṭardı mūcib merde tehcīn-i şeḳāvetdir

4 Cüdā-sāz-ı ḥayā her sifle-i bī-ʿār ile ancaḳ
Medār-ı ḥüsn-i ülfet irtikāb-ı her ḳabāḥatdir

5 Göñülden bir münīb-i pīşe-i tezvīr olur yoḳdur
Edībā pend-i nāṣıḥ var ise nehy-i inābetdir

172

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḍalāletle eden tīġ-ı ḫilāfı şerʿe sel kimdir
Diyen olmaḳ revādır zehr-i mār-ı şer ʿasel kimdir

2 Eden s̱evb-i besāletden tecerrüd bī-maḥal kimdir
Niṭāḳın eyleyen der-mānde ḫaṣm-ı bīme ḥal kimdir

3 Eẕā-yı zaḫm-ı nīş-i mār-ı ḫaybetle muṭalsemken
Ḳunūʿān-ı ḳasemde rāġıb-ı genc-i emel kimdir

4 Perī-rūyān-ı şūru şūḫ-çeşmān-ı tekaḫḫülken
Liḳā-yı maʿnevīde kārih-i ḥüsn-i keḥal kimdir

5 Edībā maḥrem ü bīgāneyi terġīb ü terhībe
Olan ibdāʿa ḳādir böyle naẓm-ı bī-bedel kimdir

173

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Refīḳ-i yār-i rıżā ṣanma her necīb iledir
K'anıñla her şiyem-i ḥırṣdan necī biledir

2 Ḫumār-ı derde devā neşʾe-i ṣabūrīdir
ʿİlācı añlama kim nüsḫa-i ṭabīb iledir

3 Degil menūṭ-ı temennā-yı saʿy-ı bīdārī
Şühūd-ı ḫᵛāb-ı emel raḳde-i naṣīb iledir

4 Olur mu lāyıḳı merd-i muṣırr-ı evzārıñ
Meʿāda ḥırz-ı ẓafer merdüm-i münīb iledir

5 Edīb zümre-i ehl-i vefāya muḫtaṣdır
Hevā-yı ḥubb-ı vaṭan ṣanma her ġarīb iledir

---

172 S 9a, Ü1 38a, Ü2 32b
173 S 9a, Ü1 38b, Ü2 32b
1 Refīḳ S, Ü2: Raḳīb Ü1

174

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Dem-ā-dem kim ola idmāna maķrūn-ı hevā meyler
Cehūl-i müdmini 'ālemde hem-ķadr-i hevām eyler

2 Hemān idmān-ı meyle lezzet-i 'ayş-ı hebā etsin
O kim nefs-i bedinden ārzū-yı intiķām eyler

3 Faķaṭ te'dīb-i Ḥaķdır merdüme sū'-i ṣanī'iyle
Dil-i munṣıf nice ehvāyı yoḫsa iġtinām eyler

4 Fem-i raġbetle hergiz cīfe-ḫ˘ār-ı suḥta beñzer mi
O kim iķbālini tehcīn ile meyl-i müdām eyler

5 Herās-ı ta'n meyl-i bī-eserdir terk-i ṣahbāya
Sevāb-ı ṣavmı bulmaz ol ki ḫavfından ṣıyām eyler

6 Faķīh-i ṭāmi'āsā her ḥarāmıñ lezzetin bulmaz
Mey ü maḥbūba raġbet rindi mecbūr-ı ḥarām eyler

7 Mey-i nuṣḥunda tā kim neş'e-i ṣıdķ olmaya hergiz
Riyā-kārıñ ķabūl-i nuṣḥunu kim iltizām eyler

8 İşāret istemez taķvāya merdi ķalbi dā'īdir
Ṣalāta ehl olan da'vetle ikrāh-ı ķıyām eyler

9 Edīb olsun nice tāb-āver-i terk-i müdām ol kim
Aña mir'āt-ı meyde dil-beri keşf-i lisām eyler

175

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Neşāṭ ümmīdi hemme bā'is-i ilķāmız olmuşdur
Devāyı ārzūmuz derdi istid'āmız olmuşdur

2 Sitīzinden göñülde dest-bürd-i ıżṭırāb ancaķ
'Adū-yı kīne-sāza cünd-i istīlāmız olmuşdur

3 Esāfilden şühūd-ı 'uķde-i ser-rişte-i minnet
Bizim ķayd-ı sebāt-ı pāy-ı istiġnāmız olmuşdur

4 Bizi sehv-i nazarla dil-beriñ mehcūruyuz ṣanma
K'anıñla bī-nihāyet ṣoḥbet-i tenhāmız olmuşdur

5 Edībā gerd-i ġam rāh-ı naẓardan ķalbe sārīdir
Ki hep cāy-ı vürūdu dīde-i bīnāmız olmuşdur

---

174 Ü1 38b, Ü2 33a
1 kim Ü2: ki Ü1
175 Ü1 38b, Ü2 33a
3 pāy-ı Ü2: ķayd-ı Ü1

176

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nevā-perdāz-ı ʿaşḳıñ her enīni bir rebāb ister
Tek-ā-pūy-ı düḫūl-i ḫānḳāh-ı birre bāb ister

2 Şerehmend-i bülūġ-ı imtilā-yı nān-ı eşvāḳıñ
Tenūr-ı miʿde-i ḳalbinde tāb-ı iltihāb ister

3 Naʿīm-i cām-ı telḫ-i ʿaşḳdan bī-behredir zāhid
Caḥīm-i iḫtilāda şerbet-i ʿaẕb-ı ʿaẕāb ister

4 Dilīr-i küstehim peykār-ı ġamda tīġ-i āgāhı
Ḳırāb-ı ġaflete güm-sāz-ı sūy-ı iḳtirāb ister

5 Edīb ehl-i dili kevniñ ġıdā-yı suḫtu ḫ˘ār eyler
Ki dehriñ cīfe-i gendīdesin ancaḳ kilāb ister

177

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ehl-i ṭamaʿıñ faḫrı liʾāmı ögerekdir
Gūyā ki bu devr-i lüʾemāya o gerekdir

2 Ẓann etme ki ümmīd ü emel ʿārife lekdir
Zīrā aña baḫşāyiş-i lek ʿār-ı felekdir

3 Raġbetle kef-i ṣafḥa-i tenzīli öper yoḳ
Merġūb-ı şifāh-ı cühelā būs-ı etekdir

4 Hep taṣfiye-i ḫāk-i der-i şāh u emīre
Ḫalḳıñ müje-i çeşmi nümūdār-ı elekdir

5 Şimdi naẓar-ı ehl-i şeḳāvetde Edībā
Taḥsīn-i reh-i fevz-i cinān ʿayn-ı derekdir

178

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Hīz ile etme iḫtilā kūn-ı redīsi gendedir
Kār-ı fūcūra ibtilā kūn-ı redi sikendedir

2 Ḳalmadı leẕẕet-i cihān etdi ʿademle iḳtirān
Añladığım bu kim hemān leẕẕet alıp verendedir

3 Ṣanma ṣadīḳ olur dilā düşmen-i meskenet-nümā
Şimdi kemāl-i iʿtidā ḫāyin-i muʾtemendedir

---

176 S 9a, Ü1 39a, Ü2 33a
177 S 9a, Ü1 39a, Ü2 33a
178 S 9b, Ü1 39a, Ü2 33b

4 Nehy-i şürūr eder ġalaṭ ehl-i ġavāyet ü şeṭaṭ
Hep bu rüsūm-ı müşteraṭ ʿaybını bilmeyendedir

5 Oldu Edīb lā-cerem nāṣıḥ olan sezā-yı ẕem
Yaʿni ḫaṭā-yı mültezem kilme-i ḥaḳ diyendedir

179

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mezīd etmekde hemm-i ʿaşḳı meyle birse bu neyler
Yeter yek reşḥa-i āġāze andan bir sebū n'eyler

2 Meṣāf-ı ibtilāda zaḫm-ı tīġ-i ʿaşḳ-ı dil-berden
Göñülde ḳadr-i çāki bilmeden ʿāşıḳ rükū n'eyler

3 Liḳā-yı yārde cūş-ı ḥayādan merdüm-i çeşmin
Eden pāşīde-rū rāz-ı nihüftün rū-be-rū n'eyler

4 Ḫayāl-i sūz-ı ġam ḥāl-i dil-i her ser-firāz olsa
Demek şāyān idi tāb-ı ġamı her ser-fürū n'eyler

5 Edībā bī-ḳuṣūr olduḳça göñlüm ʿaşḳ-ı dil-berde
Sebebsiz andan istidʿā-yı ʿafv-ı cürmü o n'eyler

180

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne āb ʿācize ehl-i zamān ne dāne verir
Kilār-ı zādı bütün her emān-ne-dāna verir

2 Niyāz-ı būseye mūy-ı ḫaṭ-ı lebiñ ancaḳ
Kef-i ümīdime ser-rişte-i bahāne verir

3 Nesīm-i şevḳ ile eyler resīde dil-dāra
Riḳāʿ-ı rāzını dil ṣanma reh-revāna verir

4 Ḥuḳūku ṣarfe-i ehl-i ʿuḳūḳ eder ol kim
Ḳıyād-ı ġaflet ile sūdunu ziyāna verir

5 Edīb maṭbaḫ-ı ʿālemde her gülū-bende
Nefāyis-i ṭaʿabın ṭuʿme-i dehāna verir

181

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Edip taḳvāyı zāhid raḫne-i dīne rükū n'eyler
Ki bīrūn u derūnu ehl-i ehvāya rükūn eyler

---

179 S 9b, Ü1 39a, Ü2 33b
180 S 9b, Ü1 39a, Ü2 33b
1 zamān ne S, Ü2: zamāne Ü1
181 S 9b, Ü1 39b, Ü2 34a

2 Ḫarīrin cūy-ı gülşen hem-nevā-yı erġanūn eyler
Dil-i tefsīde kendin ḫ˘āhişinden arġa nūn eyler

3 Bize şermendedir devrān-ı bed-ḫū dünkü vażʿından
Bu gün çerḫ-i felek evżāʿı ṣanma ʿāle dūn eyler

4 Emīn-i būy-ı nā-dil-cūy-ı aḫzāndır o kim yāriñ
Ḫayāl-i ʿıṭr-ı zülfün ġāze-i rūy-ı derūn eyler

5 Edībā bī-nevāyī ġamdan ol şaḫṣa müyesserdir
Ki sāmānın melīk-i şīme-i ehl-i cünūn eyler

182

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿİẕār-ı āteşīniñde ki her cān oda düşmüşdür
Degil āsūde andan cān-ı Rıḍvān o da düşmüşdür

2 Ḫayāl-i ʿārıżıñ çeşm-i sirişk-efşān-ı ʿāşıḳda
Miṣāl-i tūde-i gül-berg-i terdir ṣuda düşmüşdür

3 O dil kim pey-rev-i peyk-i hevā-yı bāġ-ı kūyuñdur
Ṭarīḳ-i reh-ber-i ser-menzil-i maḳṣūda düşmüşdür

4 Nigāh-ı zaḫm-ı sīnem rūy-ı her dārūyu kārihdir
Şifāhıñdan ümīdim merhem-i bih-būda düşmüşdür

5 Edībā rāḥat-i dil-āşinā bīgānelikdendir
K'anıñla āşinādan āşinā āsūde düşmüşdür

183

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dāġım nücūm-ı çerḫ-i felekden nümūnedir
Bilmem ki lālezār-ı tene bu nümū nedir

2 Tāb-ı dilim ki ʿārıżıña āl-gūnedir
Te'ṡīri bilmediñ mi ki ey āl-gū nedir

3 Merdūd-ı rūy-ı Rabb olanıñ inciẕābı hep
Merd-i dü-rūy-ı fitnegeh-i dehr-i dūnadır

4 Bīgāne-i cevāmiʿ-i ġamdır mürāyiyān
Bilmez sirişk-i çeşm ile de'b-i vużū nedir

5 ʿAllāmeler felekde Edībā sefīldir
ʿİzz ü şeref cihānda faḳaṭ cāhilūnadır

---

182 S 10a, Ü1 39b, Ü2 34a
5 K'anıñla āşinādan āşinā āsūde S: K'anıñla āşinādan āşinā-bīgāne Ü1: K'anıñla āşinā āsūde Ü2
183 S 10a, Ü1 39b, Ü2 34a
3 fitnegeh-i S, Ü2: fitneger-i Ü1

184

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣanma iḳāmet eyledigi yer liḳāyadır
Kim ḳanda olsa ṣūfī-i ḫar yerli ḳayadır

2 Bāġıñ cünūd-ı ehl-i dile bīdi rāyedir
Ol cündden büġāt-ı ḥased bī-dirāyedir

3 Dānā çemende sāye-i bīdi ki cāy ede
Āsūde-i behişt ile hem-ḳadr ü pāyedir

4 Düşmez faḳīh-i ṭāmiʿe dārū-yı ihtidā
Zīrā ki derdi ḥall-i rümūz-ı hidāyedir

5 Zāhid fenā vü faḳrı eder reh-ber-i emel
Ḳaṣdı ṭarīḳ-i fāḳada neyl-i ġınāyadır

6 Olsun nice sezā-yı henāy-ı şühūd o kim
Terk-i sivāda meyli yine mā-sivāyadır

7 Olma ḳarīn-i ṣoḥbet-i merd-i leʾīm Edīb
Zīrā ki naḥs-ı ẕātı serīʿu's-sirāyedir

185

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demiş zāḥid ki tāb-ı saṭvetim çūp-ı erākimdir
Baña mānend olur irhāb-ı aʿdāda ara kimdir

2 Yeterken düşmene ammā benim bir nāvek-i āhım
ʿAnā-yı bī-lüzūmum intiḳāma inhimākimdir

3 Taḥayyürle olur ṣavlet-nümā rāh-ı girīzinden
ʿAdūyu hep baña iġrā eden teʾsīr-i pākimdir

4 Beni mebġūż eden bed-ḫ˘āha ḳalb-i kīne-sāz ile
Ḫayāl-i iʿtidāda ḫāṭır-ı bī-iştirākimdir

5 Edībā ehl-i naṣfet bī-sebeb āzāra meyl eder
Sitem-kār olmaz ol kim mesned-i dād üzre ḥākimdir

186

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Reh-i ṣıdḳı gözetmez şeyḫ-i mürşid o rehi n'eyler
Sülūkün şimdi minhāc-ı riyāya o rehīn eyler

---

184 Ü1 39b, Ü2 33b
2 cünūd-ı Ü2: cünūn-ı Ü1
185 Ü1 40a, Ü2 33b
186 S 10a, Ü1 40a, Ü2 33a

2 Der-i Ḫallāḳına nā-müntemīken o deri n'eyler
Ki ġavṣın hep yem-i ebvāb-ı ḫalḳa o derin eyler

3 O kim mecrūḥ-ı tīġ-i çeşm-i dil-berdir emi n'eyler
K'anı dārū-yı zaḫmı renc-i ṣıḥḥatden emīn eyler

4 ʿAlīl-i ṣafḥaya īṣāl içün ibdāʿ eder yoḫsa
Ḳalem ṣanma midādı merhem-i zaḫm-ı nigīn eyler

5 Edībā naẓm-ı şūḫum cebr ile müşkil-pesendānı
Dem-ā-dem naġme-perdāz-ı sürūd-ı āferīn eyler

187

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Semāḥatden leʾīmān bī-nevādır
Olursa ḳān-ı envāʿ-ı nevādir

2 Füzūndur dūst-dārān-ı meserret
Hemān ʿāşıḳ kederle āşinādır

3 Gülū-yı bāl-i erbāb-ı ḳanāʿat
Nevā-perdāz-ı envāʿ-ı ġınādır

4 Çoḳ istīhāl-i vaṣla ehl-i daʿvā
Dil-i zārım faḳaṭ bī-müddeʿādır

5 Edīb olmaz dilīr-i ḳalb-i ʿāşıḳ
Ġarīm-i derd-i ʿaşḳı defʿe ḳādir

188

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bilir kem-yābī-i dāʾ-i ġarāmı ol ki dānādır
K'olur ecsām-ı ḫalḳıñ ṭıynetinde öyle dā nādir

2 Olursa ʿācizine merdümānıñ ḳādiri ġādir
Cehūl-i ġādiriñ encāmı taḥḳīḳā dirīġādır

3 Müsellemdir bize şāyeste-i ʿizz-i ḫiṭāb olmaḳ
Ḥażīż-i pestimiz hem-ḳadr-i kūh-ı Ṭūr-ı Sīnādır

4 Żiyāveş dāḫil-i mīnā-sarāy-ı bikr-i ṣahbāyız
Naṣībi zāhidiñ ancaḳ şühūd-ı rūy-ı mīnādır

5 Edībā maḳṣadım īżāḥ-ı tesḫīr-i metālibdir
Nigāh-ı ḫāṭırım ṣanma esīr-i ḳayd-ı ehvādır

---

187 S 10b, Ü1 40a, Ü2 33b
1 kān-ı S, Ü2: kār-ı Ü1
4 daʿvā S, Ü2: ġavġā Ü1
188 S 10b, Ü1 40a, Ü2 34b

189

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Murādımız o perīden liḳā degil de nedir
Mizāc-ı ḳalb-i 'alīle devā degil de nedir

2 Ümīd ü bīm ile her nā-ṣabūra nehc-i ẓafer
Reh-i miyāne-i ḫavf u recā degil de nedir

3 Rükū'a nā'il eden zāhid-i ḫamīde-ḳadi
Faḳaṭ müsā'ade-i inḥinā degil de nedir

4 Semā'a nāvek-i düş-nām olan bu demlerde
Rüsūm-ı ḳāẕibe-i merḥabā degil de nedir

5 Edīb merd-i fütüvvet-şi'ārı cāzib olan
Şühūd-ı çehre-i mihr ü vefā degil de nedir

190

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Deme dārū-yı ṣıḥḥat her marīże neyl-i būsemdir
Ki zülfüñden meşām-ı nā-sezāya neyl-i bū semdir

2 Nevāzişdir nebīhe muḫlişiñ eṭvār-ı āzārı
Ṣımāḫ-ı 'ārife her sum'a-kārıñ midḥati ẕemdir

3 Gedādır 'ālemiñ ẕüll-i ṭama'la pādişāhānı
Hemān s̱ervet-güzīnān-ı ḳanā'at şāh-ı 'ālemdir

4 Ḥarīṣ-i ülfet-i nās ādemiyyetden müberrādır
Behāyimle ḳarīn-i ülfet olmaz ol ki ādemdir

5 Edībā dehrde maḥrūmdur her ṭāmi'-i ni'met
Ṣunūf-ı ġamla ancaḳ 'āşıḳ-ı bī-dil müna''amdır

191

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Tef-i her sīneyi reşḥ-i lebiñ tefrīḳe mā'ildir
Anın'çün ḫāṭır-ı 'uşşāḳ-ı pür-tef rīḳe mā'ildir

2 Kenār-ı tūde-i gül-berg-i şeb-nem-rīz-i rūyuñda
Nigāhı rişte-i ḥüsn-i ḫaṭıñ ta'līḳe mā'ildir

3 Ġamıñla eşk-i ṭūfān-ḫīz-i 'āşıḳ gītī-i kevni
Miyān-ı lücce-i āşūbda taġrīḳe mā'ildir

---

189 S 10b, Ü1 40b, Ü2 34b
190 S 10b, Ü1 40b, Ü2 35a
2 eṭvār-ı āzārı S, Ü2; āzār-ı eṭvārı Ü1
3 ẕüll-i ṭama'la S, Ü2: ẕüll ü ṭama'la Ü1
191 S 11a, Ü1 40b, Ü2 35a

4 Ser ü sīnem gibi ser-pençe-i gīrāter-i ʿaşḳıñ
Girībān-ı dil-i ṣad-çākimi temzīḳe māʾildir

5 Edībā ṭāḳ-ı tārīk-i sipihr-i sīnesin ʿāşıḳ
Meṣābīḥ-i nücūm-ı dāġ ile teşvīḳe māʾildir

192

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gelir efzāyiş-i ġafletle ḳalbe tā kiber nādir
Fetālar cāhil-i ḥāl-i kiberdir tā ki bernādır

2 Degildir ādemī meẕkūr olan her nām-ı ādemle
Suṭūr-ı āferīnişde kelāmıñ rūḥu maʿnādır

3 Degil ḫāfī nigāh-ı fıṭnate sīmā-yı mefhūmu
Her ol ismiñ ki resmi ʿaks-i mirʾāt-ı muʿammādır

4 Żiyā taʿrīf ile çeşm-i dil-i āgehde cāy etmez
Lüzūm-ı emr-i dīni cāhiliñ taṣdīḳi ilġādır

5 Edīb ehl-i ḍalāle meyl-i şaḳvet ġālib oldukça
Devām-ı vizr içün dergāh-ı Ḥaḳḳa çehre-fersādır

193

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Rūyuña tā ki nigāh etmegi āyīn eyler
Çerḫe bīhūde baḳıp dīdemiz ayı n'eyler

2 Sendeki ḥüsnü bu sīmā ile meh gördükçe
Rūyuña sīnesin āyīne-i sīmīn eyler

3 Gülşeniñ māye-i bīdini verip bī-dīne
Rāġıb-ı dīni felek gül-ḫana taʿyīn eyler

4 Umma bezm-i felegiñ hem-dem-i imrūzundan
Bī-emel rūy-ı dilin yarına taḥsīn eyler

5 Ülfeti zenle mürūr eylemeden ṣūfīniñ
Her ḳaçan ẕikr-i fürūc eylese āmīn eyler

6 Hinduvāneyle olan demlere sikkīn ister
Kārda süst olıcaḳ cebr ile sik kīn eyler

7 Dil-i ḥayret-zedemiz böyle Edībā şimdi
Mā-meżāyı unudup fikr-i meżāmīn eyler

---

4 ʿaşḳıñ S, Ü2: ʿaşḳım Ü1
192 Ü1 40b, Ü2 34b
193 Ü1 41a, Ü2 34b
3 felek Ü2: verip Ü1

194

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mülāzemet nice ḳānūn-ı bī-remāda olur
Ki cezb-i ḫāṭır-ı her teşne bīre māde olur

2 Ḥarīṣ-i sifle degildir sezā-yı zād-ı rıżā
Ki aḫẕ-ı leẕẕet-i zād-ı rıżā sezāda olur

3 Maḳīl-i şiddet iken ʿāḳile reḫā gör kim
Hücūm-ı vāhimesi şiddetiñ reḫāda olur

4 Nice sebük-rev-i rāh-ı meʿāş olur ol kim
Nigāh-ı dūşu metāʿ-ı girān-bahāda olur

5 Olursa naḳş-ı ẓuhūru cemāl-i ümmīdiñ
Edīb levḥa-i āyīne-i ḫafāda olur

195

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bint-i ʿineb ki ḫānḳahında nedīmedir
Ehl-i riyā demek daḫi şeyḫe ne dimedir

2 Taḳrīʿ-i ẕenb-i ḥubb-ı riyā-pīşegān içün
Paşa vü begden aldıġı şeyḫiñ cerīmedir

3 Gerdūn ile müsālemeden iḥtiyāṭ ile
Ancaḳ ḳulūb-ı ehl-i maḥabbet selīmedir

4 Bī-vāye-i naʿīm-i liḳā-yı kirāmdır
Zīrā meʾāl-i ḫayl-i leʾīmān caḥīmedir

5 Ṣanma Edīb cünne-pezīr-i difāʿ olur
Kim çerḫ-i kec-reviñ ṣademātı ʿaẓīmedir

196

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āsāyişim ḥadīs̱-i ġamı söylemeyledir
Sāḳī suʾāl ederse eger söyle meyledir

2 Rāḥat derūna añlayamam n'eylemeyledir
Ancaḳ o deñli ẓann ederim neyle meyledir

3 Esbāb-ı dil-ferībī-i ṭıfl-ı derūn meger
Bāzīçe-i piyāle gibi ṭurfe şeyledir

---

194 S 11a, Ü1 41a, Ü2 35a
2 Ḥarīṣ-i S, Ü2: Ḥarīf-i Ü1
195 S 11a, Ü1 41a, Ü2 35a
196 S 11a, Ü1 41a, Ü2 35a
3 dil-ferībī-i S, Ü2: dil-ferībini Ü1

4 Behcet-pezīr-i efser-i dāġ oldu ķımmemiz
Dīhīm-i ġamda zīnetimiz tāc-ı keyledir

5 Yāriñ Edīb neş'e-i ḫāṭır hemān bize
ʿAks-i ruḫun piyālede seyr eylemeyledir

197

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her ne dem kim sāḥa-i gülşende bülbül zār olur
Göñlümüz āmāde-i gülzār u bülbülzār olur

2 Dehrde meyl-i tecerrüdle o kim bī-dār olur
Mīhmān-ı ḫalvet-i şām olsa da bīdār olur

3 Görseler ḥābūr-ı rindānı verā-yı cāmdan
Belki ṣūfīler daḫil-i ḫāne-i ḫammār olur

4 Ḥıfẓ-ı nāmūs etmedir maķṣūdu selb-i ʿārdan
Terk-i ʿār etmekle ʿāşıķ ṣanma kim bī-ʿār olur

5 Bir nefes ķoymaz Edīb eṣdāf-ı evrāķı tehī
Mīġ-i nīsān-ı ķalem peyveste lū'lū'-bār olur

198

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫalvetde biraz kendiñi ṣūfī oyalandır
Ammā ki ķo baḥs-ı ġamı zīrā o yalandır

2 Ġam ehl-i diliñ hem-dem-i maḫṣūṣu olunca
Çeşm-i dil-i bīgāneye sīmāsı nihāndır

3 N'eyler feraḥa rabṭ-ı dili ʿāşıķ-ı şeydā
Kim ḫāṭırı andan reh-i ıṭlāķa devāndır

4 Bir dil ki nigeh-dūz-ı gülistān-ı vefādır
Pilk-i nigehi sehv ile ḫāra nigerāndır

5 Nāy-ı ķalem-i sāmiʿa-fersāmın Edībā
Her naġmesi sūz-ı dil-i āteş-nefesāndır

---

4 ġamda S, Ü2: ġamla Ü1
197 S 11b, Ü1 41b, Ü2 35b
198 S 11b, Ü1 41b, Ü2 35b
2 sīmāsı S, Ü2: sīmā-yı Ü1

199

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḫalvetde biraz kendiñi ṣūfī oyalandır
Ammā ki ḳo baḥs̱-ı ġamı zīrā o yalandır

2 Ālūde-i ġaflet ṣaña sehv ile uyandır
Sen ḳādir isen ḳalbini ġafletden uyandır

3 'Uşşāḳı müzevvir deyü incitme ḳo cāndır
Tezvīr eden esmā çekerek yāri ḳucandır

4 Hīç meyl-i kirās-ı leb ü sīb-i ẕeḳan etme
Şāyān-ı meẕāḳıñ seniñ ancaḳ dolandır

5 Mürşid ki Edīb ehl-i riyāyı ḳoruyandır
Efzūn ise de yaşına baḳma ḳoru yandır

200

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḳaṣdı ki selb-i ṭāḳat-i cism-i neḥīledir
Bilmem ki cāna ḥīle-i ḥışmı ne ḥīledir

2 Āyīnelerde tābiş-i 'aks-i cemāli veş
Bānū-yı mihr ḫāne-i dilde nezīledir

3 Te'ṣīr-i tīr-i ġamzesi şevḳim mezīd eder
Gūyā çerāġ-ı dāġ-ı derūna fetīledir

4 Ehl-i hevāya leşker-i müjgān u ḥācibi
Ṣaf-beste-i meṣāf-ı sitem bir ḳabīledir

5 Pürdür güherle ḳabża-i çeşm-i Edībveş
Ẓann etme kim biżā'a-i 'āşıḳ ḳalīledir

201

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Raḳībiñ indirācı neyl-i vaṣl-ı yāre nevbetdir
Bu nevbet ḳıṭ' u beṣṣ-i bīḫ-i her bed-ḫ˘āha nev-betdir

2 Dürūġa ibtilādan inḥirāf-ı dīn olur peydā
Tevaḳḳī feryeden tesdīd-i minhāc-ı diyānetdir

3 Derūnu cilvegāh-ı 'aks-i rūy-ı yār-i yektā ḳıl
Ki mir'āt-ı dili nā-ṣāf eden hep gerd-i keṣretdir

---

199 S 11a (Üzerine çizgi çekilmiş) (Bu gazelin bir önceki gazelle matla beyitleri aynıdır)
200 S 11a, Ü1 41b, Ü2 35b
1 ḥışmı S, Ü2: çeşmi Ü1
201 Ü1 41b, Ü2 35b
3 hep Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / keṣretdir Ü2: kudūretdir Ü1

4 Bülūġ-ı künh-i rāz-ı ibtilā nuṭḳu kelīl eyler
Dirāyet sırr-ı ehl-i ḥālden ketm-i dirāyetdir

5 Şehīr oldukça yegdir çāre-cūy-ı maḥv-ı nām olmaḳ
Edībā iḫtiyār-ı āfet-i şöhret ḥamāḳatdir

202

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 'Āşıḳ-ı ḫaste-dile rātibe-i kāmı yeter
Vuṣlatıñ ḳand-ı şeker-ḫāne-i eyyāmı yeter

2 Şimdilik dūr ise de encümen-i vaṣlından
Sāḳī-i şūḫuñ aña sāġar-ı in'āmı yeter

3 Kām-yāb olmasa da fırḳa-i erẕāl içre
Dehrde merdüm-i ṣāhib-hünere nāmı yeter

4 Ḳo 'adū her s̱emer-i puḫteyi der-dest etsin
Lā-cerem ṣabr ederek pāyımıza ḫāmı yeter

5 Zehre-i düşmen-i bed-kīşi Edībā çāke
Ehl-i ṣıdḳıñ es̱er-i heybet-i İslāmı yeter

203

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Deme ki şeyḫ-i velī dest-i iftiḳārı ḳapar
Yed-i muṣāfaḥası ṣurre-i kibārı ḳapar

2 Ṣaḳın perestişi dergāh-ı nūradır ṣanma
Ṭılā-yı sūde-i ḳandīl-i ḳıblegāha ṭapar

3 N'içün te'affüf-i ca'lī eder o seg-ḫū kim
Düşünce sūy-ı şikāra zaġar mis̱āli çapar

4 Nice sebük-rev-i nehc-i sedād olur ol kim
Reh-i ḫulūṣu ḳoyup meslek-i riyāya ṣapar

5 Edīb ṭab'-ı cihān cümle dil-şikenlikdir
İnanma kim ola bir ḫāṭır-ı ḫarābı yapar

204

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥarīṣi şehvet ile iltihā behīme eder
Leẕāda cismini de iltihāba hīme eder

---

5 şöhret Ü2: sirḳat Ü1
202 Ü1 42a, Ü2 35b
203 S 12a, Ü1 42a, Ü2 36a
204 S 12a, Ü2 42a, Ü2 36a

2 Rehīde-i s̱iḳal-i vizr olur mu hīç ol kim
Ferāġ-ı tevbeyi ʿiṣyānına żamīme eder

3 Eden hevā-yı sülūk-i ṭarīḳ-i fevz-i ebed
Sedādı tevsen-i aʿmāline şekīme eder

4 Nice sezīde-i ʿarż-ı recā-yı ṣādıḳ olur
O kim perestişi cāy-ı ümīd ü bīme eder

5 Edīb olur deme dil-bend-i ḫalḳ ol merdi
Ki rabṭ-ı ḫāṭırını Īzid-i kerīme eder

205

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġarāmıñ ṣadr-ı daʿvī merde çün ṣaff-ı niʿālidir
Ṣufūf-ı iddiʿādan dūn eden ṣaffını ʿālīdir

2 Cihānıñ yoḳ naṣībi naḳd-ı suḥt-ı iḫtilāṭında
Hemān naḳd-ı ferāġat ʿāşıḳıñ kesb-i ḥelālidir

3 Rüfū-yı raḫnesin ḳoy her muraḳḳaʿ-pūş-ı tezvīriñ
Ki s̱evbi çāk çāk-i ġayret-i ẕüll-i suʾālidir

4 Faḳaṭ münḳād-ı taḳdīr olmadan ferzāneñi yoḫsa
Diliñ ḥükm-i ḳażādan inṡinā fikr-i muḥālidir

5 Edībā ʿilm ü dāniş ṭāʿat-i Ḥaḳḳa medār olmaz
Medār-ı ṭāʿat ancaḳ ādeme ḥüsn-i ḫıṣālidir

206

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣanma emel-i ḫāṭırımız derde devādır
Zīrā dehen-i ḫ˘āhişimiz derde de vādır

2 Pīrāhen-i ṣad-çāk-i teni ʿāşıḳ-ı zārıñ
Ḳıymet-şiken-i eksiye-i Āl-i ʿAbādır

3 Ẓann etme ki tāb-āver olur ṣarṣar-ı āha
Gencīne-i īrādı o kim bād-ı hevādır

4 Endīşe-i ruḫsār u ḫaṭıñla dil-i zāhid
Göñlüm gibi ālūde-i tārīk ü żiyādır

5 Tekvīrine şeyḫ etdi ḳabāsında żamīme
Destārı Edīb anıñ içün böyle ḳabadır

---

205 S 12a, Ü1 42a, Ü2 36a
206 S 12b, Ü1 42b, Ü2 36b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

207

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fücūrun ẓāhir etmez ṣūfī-i fānī ḫıfācıdır
Edeb-dān-ı riyā dānişver-i remz-i ḫafācıdır

2 Żıyāfetlerde ḫāṭırdan çıḳarmaz müzd-i dendānı
Lisān-ı ḥāl-i zāhid remz ile gūyā kirācıdır

3 Sebūdan irtiḳā-yı sāġar-ı billūra māʾildir
Maḳarr-ı şāhid-i mey ḳaṣr-ı mergūb-ı zücācīdir

4 Rehādır gerçi dest-i zāhid-i nā-ehlden ammā
Demem kim bikr-i ṣahbā rind-i mey-keşden de nācīdir

5 Edībā ehl-i ġayret ḥācet-i ġayrıñ esīridir
Hevā-yı nefs ile ṣanma zebūn-ı iḥtiyācıdır

208

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu kār-ı cān-sipārī bende ʿahd-i bendegīniñdir
Ḳıyād-ı ḥayret ancaḳ nāzenīnim bende kīniñdir

2 Meṣāfa ictisārım ġamze-i siḥr-āferīniñle
Mücerred şevḳ-i istīhāl-i cūd-ı āferīniñdir

3 Kelefnāk eyleyen ḳırṭās-ı gevher-lemʿa-i māhı
Hevā-yı irtisām-ı āyet-i naḳş-ı nigīniñdir

4 Metāʿ-ı Yūsufī baḫs ile maṭrūḥ-ı mezād olsa
Metāʿıñ ṣunʿu yoḳdur naḳş-ı himmet müşterīniñdir

5 Berīdir dūzaḫīler hep emānetden Edīb ancaḳ
Emānet ittiṣāfı sūz-ı dūzaḫdan emīniñdir

209

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿİnāḳ-ı sāʿid-i elmās-gūnu tāc-ı gerdendir
Kim andan bī-nevā olduḳça āhım tā cigerdendir

2 Dil-i tārīk-i düşmen şuʿlegāh-ı sīne-i şebdir
Vehīc ü iltihābı ṣadme-i āh-ı seḥerdendir

3 Sitīz-i ehl-i şerden bī-eṡer hep saḫt-rūlardır
Taḥammül cevr-i tīġe rūy-ı pūlād-siperdendir

---

207 S 12b, Ü1 42b, Ü2 36b
208 S 12b, Ü1 42b, Ü2 36b
1 ḥayret S, Ü2: ḥācet Ü1
209 Ü1 42b, Ü2 36a

4 Tecennübden gelir ḳahr-ı sipihre bī-s̱ebāt olmaḳ
Şikār-ı dām-ı tīġe ıżṭırāb ancaḳ ḥaẕerdendir

5 Ḫadeng-i sīne-dūzu seng-i āmācı şikest eyler
Mażarrat ehl-i ġadra cümle idmān-ı żarardandır

6 Peyām-ı saṭvet-i īʿād-ı Ḥaḳdan bī-heves olmaḳ
Teʿāmī-i şükūh-ı ṣūret-i ṣıdḳ-ı ḫaberdendir

7 Edībā āşinā-yı miḫneti bīgāneden bilmek
Nigāh-ı bī-fürūġa ḳuvvet-i żaʿf-ı baṣardandır

210

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAdūyu ḳahra tīġ-i bī-emān-ı Ḳahramān ister
O ḥizb-i kīne-sāzı ḳırmaġa ṣāḥib-ḳırān ister

2 Serin görmez revā bīhūde ḍarb-ı müşt-i teʾdībe
Rüʾūsu ser-keşānıñ ṣadme-i gürz-i girān ister

3 Nemā bulmaḳda ḫāristān-ı āzārı müdārādan
Ḥarīr-i luṭfu n'eyler şuʿle-i āteş-feşān ister

4 Ḳomaz ḫālī yerin her dūdmān-ı baġy ü ʿudvānıñ
Vüfūd-ı cünd-i ḳahr-ı kibriyā lāyıḳ mekān ister

5 Cihānıñ kimse fehm etmez lisān-ı ṣulḥ u ġavġāsın
Edībāsā aña bir mülhim-i sırr-ı nihān ister

211

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nikūhişi dil-i ʿuşşāḳına ögüş gibidir
Meẕāḳ-ı ḫāṭır-ı düş-nāmı da sögüş gibidir

2 Nüḳūd-ı sīm ü zere çeşm-bāz-ı āz olaraḳ
Mürīd-i ḫānḳahıñ gözleri ġuruş gibidir

3 Derūn-ı ehl-i hevā sūz-ı ġamla memlūdur
Egerçi ṣūret-i ẓāhirde böyle boş gibidir

4 ʿUluvv-ı menzilesin ʿāhirāta ṣor şeyḫiñ
Ki yanlarında hemān rütbesi ḳodoş gibidir

5 Edīb ḫaylīce çāpük-süvārdır mürşid
Bedāheten baḳılınca egerçi loş gibidir

---

5 şikest Ü2: şiken Ü1
210 Ü1 43a, Ü2 36b
5 nihān Ü2: lisān Ü1
211 S 13a, Ü1 43a, Ü2 36b

212

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Şeyḫ-i āheste-revim fitneye sür'atle eşer
Ehl-i şerde bulunur ṣanma ki böyle bir eşer

2 Ẕātı İblīs gibi olmada āmāde-be-şer
Görünür rūy-ı bedi gerçi ki ṣūretde beşer

3 Ḥumeḳā zümresi nevbet mi verir güftāra
Dehen-i 'āḳile meclisde meger söz mü düşer

4 Fitne-kārān-ı zamān meyl-i sifāḥ etmişdir
'Amd ile ehlini āgūş-ı cimā' içre boşar

5 Ḳalem-i bāṣıra-reftārım Edībā şimdi
Şevḳ ile ṣaydgeh-i bikr-i me'ānīye ḳoşar

213

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Şübūt-ı 'aşḳa āṡār-ı şikāf-ı sīne kāfīdir
Ki levḥ-i sīnemiz pür-zīver-i kāf-ı şikāfīdir

2 Muġeylānzār-ı ġam meclā-yı sāḳ-ı mūze-dār olmaz
Çemenzār-ı maḥabbet cilvegāh-ı pāy-ı ḥāfīdir

3 Şi'ār-ı ferbihī bīgānedir bismilgeh-i 'aşḳa
O ehl-i miḥnetiñ meṡvā-yı ecsām-ı 'acāfıdır

4 Hevādan naḳş-bend-i mevce-i çīn-i cebīn olmaḳ
Cihānda ābveş ḫāṣıyyet-i her ṭab'-ı ṣāfīdir

5 Edībā menhec-i iḫlāṣı a'mā fehm eder ammā
Anı mechūl eden ehl-i riyānıñ iḫtilāfıdır

214

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sitīz-i ġamda bī-kesdir o kim ḫāli ziḥāmıdır
Siyāsetgāh-ı ḥaşrıñ reste-i ḳayd-ı ziḥāmıdır

2 Besāletle 'aceb mi rezm-i ġamda ser-bülend olsaḳ
Cihānda ḳadri her Rüstem-niḫādıñ böyle Sāmīdir

---

212 S 13a, Ü1 43a, Ü2 37a
3 düşer S, Ü2: geçer Ü1
4 cimā' S, Ü2: cihān Ü1
213 S 13b, Ü1 43a, Ü2 37a
214 S 13b, Ü1 43b, Ü2 37a
2 rezm-i S, Ü2: bezm-i Ü1

3 Nüḳūd-ı ʿismeti zāhid maṣūn-ı istirāḳ etmez
K'anıñ düzd-i emīni şāhid-i ʿarʿar-ḫırāmīdir

4 Rümūz-ı neşʿeyi hep nüsḫa-i sāġardan aldıḳ biz
Dil-i müşkil-güşāmız kāşif-i esrār-ı cāmīdir

5 Edībā ḫāṭır-ı ẓulmet-sirişte nūrdur ẓulmet
Ki ḫuffāşıñ fürūġ-ı āftāb-ı ṣubḫu şāmīdir

215

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dergeh-i Ḥaḳḳa bün-i yemde ṣadef secde eder
Sāḥa-i cāmiʿ-i gülşende benefsec de eder

2 Pāy-ı ṣūfī ḥarem-i mescide bīgāne iken
Sāḥa-i deyre ayaḳ başmamaġa lec de eder

3 Ṣuver-i mühtediyānıyla Yehūd-ı bed-kīş
Zevre-i bīʿaya dil-beste iken ḥac da eder

4 Fikr-i fāsid olamaz ḳalb-i sedīde reh-yāb
Niyyet-i kār-ı tebeh-cāyı dil-i kecde eder

5 Olamaz rind ile hem-pīşe Edībā zāhid
Müstaḳīmiñ işini ṣanma ki muʿvec de eder

216

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣūfī ki ḫayālince ḳıyāmetde necīdir
Ol eblehi bilmem bu aralıḳda necidir

2 Menşūr-ı rehā-yāftegī sūz-ı seḳardan
Ẓannım bu ki zīb-i kef-i her merd-i taḳīdir

3 Semt-i kereme buʿd ile her güm-reh-i fevze
Taḳrīb-i kerem vāye-i kūteh-naẓarīdır

4 Dāmen-keş-i erbāb-ı kerem ehl-i keremdir
Dīgerden alıp baḫş edeni ṣanma saḫīdir

5 Niyyāt-ı bed ü nīki Edībā dem-i ferdā
Elvāḥ-ı cibāh-ı ümeme ḫaṭṭ-ı celīdir

---

215 S 13b, Ü1 43b, Ü2 37b
2 lec de S, Ü2: secde Ü1
3 Zevre-i S, Ü2: Zirve-i Ü1
216 S 13b, Ü1 43b
2 zīb-i S, Ü2: sīb-i Ü1

217

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Mürīdiñ bā'iṡ-i ṭūl-i sühādı bī-mihādīdir
Velī bīdār-sāz-ı ehl-i ṣafvet bīm-i Hādīdir

2 Göñülden dergeh-i Mevlāya iḳbāl-i teḳarrübdür
Ḳıyād-ı ehl-i ṭā'at ġayr-ı taḥrīż-i münādīdir

3 Hevā-yı sūzişin pervāneye nīrū-yı bāl eyler
Ḥavāṣı şem'iñ ancaḳ ṣanma tenvīr-i nevādīdir

4 Dil-i ehl-i tecerrüd kārih-i āmāl-i dünyādır
Cihānda maṭlabı neyl-i murād-ı nā-murādīdir

5 Edībā maḳṣadım tefrīḥ-i nā-kām etmedir yoḫsa
Bülūġ-ı ḳām ile ẓann etme kim iẓhār-ı ṣādīdir

218

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Tā kim sirişk-i dīdeleri bī-ḳıyās aḳar
Mümkin mi ḫırḳa-şüste-i 'aybı ḳıya seḳar

2 Ser-pençe-i zebāne-i ḥasretde ḳor beni
Ol dem ki dest-i nāzına dil-ber ḥınā yaḳar

3 Gāv-ı zemīni ṣūfī-i ṭāmi' gözüyle yer
Ammā ki nuḳl-ı meclis-i rindāna kem baḳar

4 İmlāya meyl eder ḫum-ı cevfin 'aṣīr ile
Zīrā ki şeyḫi tengī-i peymāne pek ṣıkar

5 Ṣanma Edīb idāme-i kār-ı sücūd ile
Her cebheden nişāne-i dāġ-ı riyā çıḳar

219

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ol kim edā-yı māl-ı ünāsa kefīldir
Bār-ı ġamı taḥammüle ḥaḳḳā ke-fīldir

2 Taġyīr eden ṭıbā'ını te'ṡīr-i fāḳadır
Yoḫsa melīk himmeti ṣanma ḳalīldir

3 Olmaz kirām rām-ı esāfil 'aṭā ile
Ancaḳ mucīb-i da'vet-i ḫalḳ-ı cemīldir

---

217 Ü1 43b, Ü2 37a
218 Ü1 44a, Ü2 37a
1 şüste-i Ü2: şüstī-i Ü1
219 S 14a, Ü1 44a, Ü2 37b

4 Dünyāda her ʿazīz-i hüner kim gedā ola
Enẓār-ı aġniyā-yı ümemde rezīldir

5 Nā-ehledir teżāʿuf ile cūd-ı esḫıyā
Ammā sezā-yı cūda gelince baḫīldir

6 Zühhāda ṣafvet-i dil olur ḥülle-i şeref
Ṣanma edīm-pāre-i cism-i naḥīldir

7 Ḫāmem Edīb cābiye-i Selsebīldir
Tesnīmi ġarḳ-ı ḥayret eder bir sebīldir

220

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İşitmez dād-ḫˇāhın peyrev-i çerḫ-i sitemgerdir
Hemān gūyā ser-ā-ser gūş-ı erbāb-ı sitem kerdir

2 Ḫayāl-i nūk-i ġamzesi peyveste der-ber-der
Baña gūyā ṭımāḥ-ı çeşm-i luṭf-ı yāre reh-berdir

3 Nemi gitdikçe rengīn oldu çeşm-i gevher-efşānıñ
Bu gün gör eşk-i ḫūn-ālūdu şimdi başḳa demlerdir

4 Nihāl-i behceti bār-āver-i neyl-i şüḥud olmaz
Ḫayāli ẓıll-i çetr-i kākülünde sāye-perverdir

5 Ḥalāvet-baḫş olur ehl-i dile tekrār olunduḳça
Maḳālātım Edībā sükker-i ḫāṣ-ı mükerrerdir

221

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿAks-i eşkim ruḫ-ı āyīne-i ayı nem eder
Cūy-ı meh-tābı nem-i dīde-i āyīnem eder

2 Saṭvet-i vāhime-i tāb-ı nüfūẕ-ı āhım
Āftāb-ı felegi mülteci-i sāyem eder

3 Ḫulle-i cūdu ḳıyād-ı sübül-i şaḳvetdir
Nehb ile ol ki hevā-yı reviş-i Ḥātem eder

4 Ḥalḳa-i ẕikre anı şevḳ-i ġınādır ḳāʾid
Zāhidi gerdiş-i bī-şevḳ-i ġınā ebkem eder

5 Ḥall-i zünnār-ı ḥayā etmez Edībā ol kim
Dehrde mınṭaḳa-i ġayreti müstaḥkem eder

---

220 S 14a, Ü1 44a, Ü2 37b
221 S 14a, Ü1 44a, Ü2 38a

222

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 H˘ār eyleyen ey dil seni ḥırṣ-ı ṭalebiñdir
Ḥırṣ-ı ṭalebiñ māye-i sū'-i edebiñdir

2 Sır ẕātdadır cins-i ḳabā'ilde degildir
Ẓann [etme] hemān nuṭḳ-ı feṣāḥat 'Arabıñdır

3 Mün'im saña yoḳ vāye bu fenden seniñ ancaḳ
Ser-māye-i faḫrıñ ḥasebiñdir nesebiñdir

4 Zāhid yürü ol şūḫ-ı küleh-pūş ile yār ol
Zīrā o seniñ ḥāle muvāfıḳ çelebiñdir

5 Ṣūfī seni bu rāh-ı tecerrüdde mücerred
Pes-mānde eden reġbet-i sāz u selebiñdir

6 Mürşidde nedir böyle yanıp yāre yaḳılmaḳ
Bilmez mi ki ḫāṣıyyet-i sūziş ḥaṭabıñdır

7 Iṣrār-ı eẕā rūḥdadır ṣanma ki tende
Te'ṡīr-i żarar hīmede zīrā lehebiñdir

8 Tedbīr nedir kim ola taḳdīre mu'ādil
Ẓann etme ki te'ṡīr-i müsebbib sebebiñdir

9 Künc-i vaṭan olmaġla 'abeṡ ṣanma Edībā
Göñlümde ġınā māye-i genc-i Ḥalebiñdir

223

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 O kim ṣūfī gibi dil-beste-i ḥubb-ı mecāzīdir
Dil-i nā-ṣāfına ḥırmān-ı vuṣlatla mecāzīdir

2 Ḫulūṣu ehl-i ṣıdḳıñ sırr-ı ser-pūşīdedir dilde
Riyā ile degil iẓhār-ı ṭavr-ı dil nevāzīdir

3 Çeker mi rişte-i ṭūl-i emelden destini zāhid
Ki o yārīñ esīr-i bend-i gīsū-yı dirāzıdır

4 Cihānda dūr eden zühhād-ı ṣāfı ḫ˘ān-ı mün'imden
Żıyāfetgāh-ı 'aşḳıñ leẕẕet-i nān u piyāzıdır

5 Edībā nā'ibāt-ı dehre dil-gīr olmasın 'āḳil
O da ehl-i dile bānū-yı çerḫiñ başḳa nāzıdır

---

222 Ü2 38a
223 S 14b, Ü1 44b, Ü2 38a
4 dūr S, Ü2: var Ü1
5 'āḳil S, Ü2: ġāfil Ü1

224

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ṣanī' i Ḥātem-i çerḫiñ ki bezl-i cā'izedir
Bütün cevā'izi hep cāy-ı ġayr-ı cā'izedir

2 Bülend-mertebedir ol melīk-i ṭuhr-neseb
Ki ḥıfẓ-ı 'ārī-secāyāsı cümle cā'izedir

3 Ümīd-i şeyḫ 'aṭādır 'iyāl-i mevtādan
Ṣitābı ṣanma ki teşyī' içün cenā'izedir

4 Göñül remīdesidir rāh-ı ehl-i irşādıñ
Sülūkü güm-şude-i fehm-i reh-nümā izedir

5 Sezā-yı ġıbṭa degildir Edīb kām-ı cihān
Olunca ġıbṭa murād-ı me'ādı fā'izedir

225

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Āh-ı bülendi ṣanma ki bī-keşf-i rāz eder
Kim bāng-ı āhı 'āşıḳ-ı ser-keş firāz eder

2 Sem'-i ḳabūl-i yāre o kim serd-i rāz eder
Āhın kemend-i zülf ile hem-ser dirāz eder

3 Bir kez şühūd-ı rūyuna fürṣat düşerse de
Bilmem o gūne fürṣati kim intihāz eder

4 Zāhid esīr-i 'aşḳa eger çāre-cūy ise
Āzāde-i ḥaḳīḳiyi bend-i mecāz eder

5 'Azm-i diyār-ı dil-ber eden nālesin Edīb
Reşk-i derāy-ı nāḳa-i rāh-ı Ḥicāz eder

226

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün•

1 Deme bīm-i firāḳa fikr-i vuṣlat bī-menāfi'dir
Mücerrebdir o dārū-yı mü'eṡṡir bīme nāfi'dir

2 Eden rīḳ-i lebiñdir 'āşıḳıñ derd-i serin zā'il
Gül-āb-ı nāb-ı ṣahbāveş ṣudā'-ı hemmi dāfi'dir

3 Dem-i yevm-i nedemde nuṭḳ-ı istīlā-yı ḫacletle
Peşīmān-ı günāha inkisār-ı ḳalbi şāfi'dir

---

224 S 14b, Ü1 44b, Ü2 38a
225 S 14b, Ü1 44b, Ü2 38b
226 S 14b, Ü1 44b, Ü2 38b

4 Yed-i zūr-āver-i tezvīr ile tenkīs ederler hep
Gürūh-ı ḳāḍıyān aʿlām-ı şerʿi ṣanma rāfiʿdir

5 Edībā geçmedi bāzīçe-i ṭıflāneden mürşid
Miyān-ı kūdekān-ı şehrde gūyā ki yāfiʿdir

227

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cān-ı ʿalīle cünbiş-i fāhıñ devāmdır
Naḳd-ı ḥayāt cenb-i şifāhıñda vāmdır

2 Olduḳça sām-ı ġamzeleriñ ġafvenāk-i nāz
Şemşīrler niyām-ı mihād-ı niyāmdır

3 Zaḫm-ı ġamıñla ḳayd-ı dil-i bī-s̱ebāt içün
Zülfüñ ḫayāli dīde-i bīnāma rāmdır

4 Ümmīd-i neyl-i fevz ile efkār-ı mā-sivā
Tāb-ı şitāb-ı ḫaṭve-i aḳdāma dāmdır

5 Ṣorsam me'āl-i saʿyını bir ehl-i sumʿadan
Söylerdi belki mā-ḥaṣalim bu riyāmdır

6 Bulmaz le'īm vāye ṣabāh-ı naʿīmden
Cāy-ı neşāṭ dīde-i her būma şāmdır

7 Zühhād-ı jāj-ḫāy-ı zamānıñ Edīb hep
Ser-māyesi maḳāma münāsib kelāmdır

228

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şehleri ṣanma ki efserle ser-efrāz eyler
Çerḫ her birine bir derd-i ser ifrāz eyler

2 Vaʿdeye ḫulfunu her ḥāl ile incāz eyler
Dehri ẓann etme ki nā-cā'izi in-cāz eyler

3 ʿİzzet-i ehl-i riyā mültezim-i devrāndır
Ehl-i iḫlāṣa faḳaṭ ẕüll ile iġrāz eyler

4 Tuḥfe-i lāyıḳı yoḳ ehl-i dile dünyānıñ
Ṣanma ki anlara imsākini ibrāz eyler

5 Şādmānīye elif olmaz Edībā ʿāḳil
Dil-i miḥnet-keşi endūh ile enbāz eyler

---

227 S 15a, Ü1 44b, Ü2 38b
5 saʿyını S, Ü2: semʿini Ü1
228 S 15b, Ü1 45a, Ü2 38b

229

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lebiñ müştāḳı olmaz ruʾyet-i gül-nāra tāb-āver
Olur mu hīç dehān-ı ġonçe-i gül nāra tāb-āver

2 Dil-i ṣahbā-keş-i hicrānı eyler mest-i bīdārī
Şarāb-ı cām-ı nāz olduḳça çeşm-i yāre ḫʷāb-āver

3 Meşāma ey ṣabā nekhet-resān-ı zülf-i müşgīn ol
Dehān-ı dil-rübādan olma peyġām-ı ʿitāb-āver

4 Cüdā et nüsḫa-i mensūḫ-ı nuṣḥuñ bizden ey bed-gū
Müselmāna gel olma deyr-i rāhibden kitāb-āver

5 Edīb ehl-i hevā ẓulmet-nişīn-i şām-ı ġam ḳalmaz
Berīd-i ḫāver olduḳça nevīd-i āftāb-āver

230

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola taḥrīk ile ġavġāya düşse bu Ḳızılbaşlar
Ki mehterler ser-āġāz eyledikçe boḳa zil başlar

2 Sülūk etmekde minhāc-ı nifāḳa şimdi yoldaşlar
Vifāḳ u ittifāḳı selb ile hem-rāha yol daşlar

3 Miyān-ı ʿarṣa-i peykāra ġalṭān olmadan başlar
Girīze insilāb-ı ʿār ile ceng-āverān başlar

4 Dil-i ehl-i fenāya olmasın leẕẕet-resān aşlar
Ki naḫl-ı ṭabʿa zīrā mīve-i imsāk cān aşlar

5 Edībā her cevān u pīre kūtāh olmadan yaşlar
Degil şāyeste rūy-ı ḫāke rīzān olmamaḳ yaşlar

231

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫarīd-i vaṣl içün ʿāşıḳda ne cāh u ne māl ister
Dü keff-i dīde-i gevher-feşānında nem āl ister

2 Dilin ālūde-çirk-i fikret-ı suḫt eylemez ol kim
Yed-i emniyyesinde māye-i kesb-i ḥelāl ister

3 Riyā-bīgāne olmaḳ ehl-i dilde ṭarḥ-ı külfetdir
Ki muḫliṣ zāhidā ʿāşıḳ gibi āşüfte-ḥāl ister

---

229 S 15b, Ü1 45a, Ü2 38b
2 S, Ü2: (Ü1'de 2 ve 3. beyitlerin 2. mısraları yer değiştirmiş)
230 S 15b, Ü1 45a, Ü2 39a
231 S 16a, Ü1 45b, Ü2 39a

4 Berīdir sāye-i perr-i hümādan ḳımme-i şāhī
Ẕühūl-i fikr ile şeh-perr-i ehvādan ẓılāl ister

5 Edībā hetk-i estār-ı ʿiyāl-i nāsa meyl etmez
O kim dār-ı fenāda setret-i ehl ü ʿiyāl ister

232

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫırām et bezme ḳaddiñ ey cevān-ı nev-resim göster
Ṭaḳın şemşīr-i nāzı ehl-i ʿaşḳa bir kesim göster

2 Ezelden lānegāhıñ ey hümā bālā-yı farḳımdır
Başımdan ġaybet etme tāc-ı yāfūḫ-ı serim göster

3 Serīr-i ṣadr-ı bezmiñ ḫayli dem aġyāra cāy etdiñ
Benim de bezmiñe geldikçe inṣāf et yerim göster

4 Ḥüṭām-ı derd ü ġam naḳdīne-i ālāmdan ġayrı
Benim rāh-ı ġamıñda n'olduġun kesb-i yedim göster

5 Reh-i ʿaşḳında yāriñ cān u ser dersem ʿaceb görme
Edībā andan özge var mıdır bir serverim göster

233

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāyı derse zāhid bāʿiṣ-i neyl-i riyāsemdir
Ḳosun bu iʿtiḳād-ı fāsidi bilsin riyā semdir

2 N'ola göñlüm ezelden ḥaclegāh-ı vaṣl-ı yār olsa
Ki evvel cenneti me'vā eden Ḥavvā vü Ādemdir

3 Ḳarīr olmaz ġamıñla sīneyi ġarḳ etmeyen dīde
Ki çeşm-i ḫūn-feşānıñ neş'e-i peymānesi nemdir

4 Meşām-ı ġayra semdir meyl-i bū keydimle ḫālinden
Benim zīrā ʿiẕār-ı yārde ol cāy-ı būsemdir

5 Dilin ṣūfī eder mi āşinā hīç zülf-i der-hemle
Yed-i fikri Edībā mübtelā-yı cerr-i dirhemdir

234

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Düḫūl-i bāġ-ı emelden ne ictināb olunur
Ne anda mīve-i şāyān-ı ictinā bulunur

---

232 Ü2 39a
233 Ü2 39a
234 S 16a, Ü1 45b, Ü2 39a

2 Bu cām-ı bezm-i ferahdan ne neş'e-yāb olunur
Müdām-ı pür-tarahında ne neş'e yā bulunur

3 Ne demde kim eser-i serdī-i şitā bulunur
O mehle halvet-i germ-ābeye şitāb olunur

4 Bu sūk-ı ġamda meyi sanma bī-şirā bulunur
Şirā bulunmasa nā-çār bī-şarāb olunur

5 Mey-i humār-ı elem-der-kafā degil ġam-ı 'aşk
Neşāt-ı sāġar-ı tesnīmden hisāb olunur

6 Kelā-yı sebz-i dimendir rakībe dil verme
Ki öyle cāy-ı mezābilde çok kelā bulunur

7 Edīb tefle bedel rūy-ı żayf-ı nemmāme
Yazık iżā'at-i reşh-i gül-āb-ı nāb olunur

235

müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün

1 Sākī-i bāde kim ne dem cām sunar üçer üçer
Lāne-i sīnemizdeki zāġ-ı keder uçar uçar

2 Sırr-ı ġarāmı ketm içün meyl-i tebāküm eylesek
Teşt-i nihüft-i rāzımız bām-ı sipihrden düşer

3 Olmadı gönlümüz rehā 'ukde-i seyr-i bāġdan
Kim dilimiz hezārveş nüzhet-i bāġ içün koşar

4 Tayf-ı hayāl dil-bere hem-dem olunca lā-cerem
Bahr-ı muhīt-i eşkimiz sarsar-ı āh ile coşar

5 Oldu Ebīb sūfiyān cümle ġulāma mübtelā
Şimdi o gūne sifleler 'amd ile zevcesin boşar

236

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Gönülden ehl-i 'acze sāġar-ı şefkat sunan yokdur
Fakīre sofra-i cūdunda bir ferdiñ su nān yokdur

2 Bütün ahz u 'atāsı sūret-i ġāretdedir nāsıñ
Sitād u dādda bir kimseye şimdi inan yokdur

3 Mücerred akviyā āsūde-i hısn-ı selāmetdir
Sitemden merdüm-i bī-çāreye ancak emān yokdur

---

235 S 16a, Ü1 45b, Ü2 39b
4 coşar S, Ü1: düşer Ü2
236 S 16a, Ü1 45b, Ü2 40a
1 sunan S, Ü2: sunar Ü1 / Fakīre S, Ü2: Fakīriñ Ü1
3 ancak S, Ü2: şimdi Ü1

4 Ser-ā-ser merd u zen de'b-i fücūrun āşikār etmiş
Miyānında bu ḫalḳıñ şimdi hīç kār-ı nihān yoḳdur

5 Yed-i dellāle versen ḥaşre dek naḳd-ı mürüvvetle
Edībā ḫilᶜat-i nāmūsu aṣlā bir alan yoḳdur

237

mefāᶜilün feᶜilātün mefāᶜilün feᶜilün

1 Anıñ ki ẓulm ile māl-ı enāmı yerde gider
Bütün defāyin-i ḥill ü ḥarāmı yer de gider

2 Zemīn-i ṭāᶜate pāşīde eylemez dilden
Ġanī bilirse de toḫm-ı zekātdan ne biter

3 ᶜAṭā-rübūde-i rāḥāt-ı aġniyā olıcaḳ
Yed-i faḳīre meger cūd-ı esḫıyā mı yeter

4 Ṣaġīr-sinn ü ṣıġārıñ da bār-ı evżāᶜın
Ẓuhūra etdi ᶜilāve ᶜanā-keşān-ı kiber

5 Edīb tīġ-i gezend-i sipihr-i kec-revden
Necāt-yāb olamaz her siper-be-dūş-ı ḥaẕer

238

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Difāᶜ-ı hemme dehriñ ne zeri bādī ne sīmidir
ᶜİlācı kūy-ı yāriñ nekhet-i bād-ı nesīmidir

2 Feraḥ-yāb-ı ḥarūr-ı külbe-i aḥzān olur ᶜāşıḳ
Riyāż-ı dehr-i dūnuñ ṣanma dil-şād-ı nesīmidir

3 Sebeb ancaḳ hübūb-ı ṣarṣar-ı āh-ı dil-i zāra
Gülistān-ı viṣāl-i dil-beriñ yād-ı nesīmidir

4 Girīz etmez edīm-i cism-i fānī insilāḫından
Ṣular kim ḳā'idān-ı rāh-ı irşād-ı Nesīmīdir

5 Edībā cān-fidā-yı ᶜaşḳ eden āşüfte-ḥālānı
Hevā-yı iḳtidā-yı şeyḫ üstād-ı Nesīmīdir

---

4 fücūrun S, Ü2: vücūdun Ü1
5 versen S, Ü2: versin Ü1
237 S 16b, Ü1 46a, Ü2 40a
238 S 16b, Ü1 46a, Ü2 40a

239

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 O kim dergāh-ı Ḥaḳda çehre-fersādır ve sā'ildir
Bülūġ-ı maṭlabında fāriġ-i ḳayd-ı vesā'ildir

2 Bu çetr-i nüh felek bī-sāye-i āsāyiş olduḳça
Hemān çeşm-i şekīb-i 'ārife bir ẓıll-i zā'ildir

3 Henāy-ı ẕevḳ-i ni'met bī-s̱ebāt olduḳça nā-ḫ̌oşdur
Ṣafā-yı vuṣlat olmaz bīm-i fürḳat tā ki ḥā'ildir

4 Nedendir zād-ı rūz-efzūn-ı 'uḳbādan ẕühūl etmek
Cihānda meks̱-i merdüm tā ki eyyām-ı ḳalā'ildir

5 Ṭama' la ḥaḳḳı tā mektūm ede nuṭḳ-ı żamīrinde
Faḳīhānı demem aḥkām-ı rūz-ı ḥaşre ḳā'ildir

6 Felekde nā-ümīd-i cūd iken dest-i 'aṭāsından
Edānī ṣanma kim zevvārı istiḳbāle mā'ildir

7 Ten-i mevtā 'aceb mi kārih-i neyl-i ḥayāt olsa
Ki eṭvār-ı evāḫir cümle mebġūż-ı evā'ildir

8 Ḫırāş-ı ḫārı bī-te's̱īr eden hep behcet-i güldür
Ḳılan pūşīde 'ayb-ı merdümü ḥüsn-i şemā'ildir

9 Tecerrüdle degildir rāġıb-ı seyr ü sülūk olmaḳ
Nişān-ı ṣıdḳ-ı merdüm belki tehẕīb-i ḫaṣā'ildir

10 'Amelden ḫāṭırın ilhā eder da'vā-yı dānişle
O kim maḳṣūdu ancaḳ ḥıfẓ-ı ma'nā-yı mesā'ildir

11 Felāṭūn olsa da bī-ḳayd olur devr-i esāfilde
Kelāmı nāṣıḥıñ vaḳtā ki tecnīb-i reẕā'ildir

12 Degil dānā mücerred raġbet-i neyl-i ġanīmetle
Dil-āverlikle ol kim düşmen-i bed-ḫ̌āha ṣā'ildir

13 Liḳā-yı yār umanlar raġbet-i ḳayd-ı ḥayāt etmez
Şehīd-i 'aşḳ olanlar vuṣlat-ı ma'şūḳa mā'ildir

14 Nemed-pūş olsa da kemter görünmez 'āleme ol kim
Sümuvv-ı ḳadrine sīması pür-nūr-ı meḥā'ildir

15 Deme şāyeste-i ḥırmān olur āmāldan ol kim
Bülūġ-ı her ümīde dest-i istīhāli ṭā'ildir

16 Nice ālāyiş-i hecriyle dil-tārīk olur hergiz
O kim cevf-i dilinde şu'le-i eşvāḳı cā'ildir

17 Edībā eyleyen nā-dāneāsā hevl-i 'uḳbāyı
Pey-ā-pey rū-nümā olduḳça ilġā-yı delā'ildir

239 Ü1 46a, Ü2 39b

240

mefʿūlü fāʿılātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Maṭlūb-ı dil ne ẓıll-i çenār u ne bīddir
Ancaḳ ʿināḳ-ı yār ile ke'ʾs-i nebīddir

2 Görmez sezā teṣāfüḥ-i yāri raḳīb ile
Göñlüm melūl-i ferḥat-i eyyām-ı ʿīddir

3 Ṣūfī ḥarīṣ-i encümen-i ʿīdgāh iken
Olmaz bizimle hem-dem-i ġam ol baʿīddir

4 Ẓann etme ʿıḳd-ı bī-bedel-i zaḫm-ı tīġ-i yār
Esbāb-ı zīnet-i ʿunuḳ-ı her şehīddir

5 Zühhād ile muḥādeṣeden kesb-i ʿār eder
Esrār-ı fenn-i ʿaşḳı o kim müstefīddir

6 Her emre seyyidān-ı himem etmez inḳıyād
Cühhāle iḳtidā hefevāt-ı ʿabīddir

7 Etmez Edīb köhne libāsa tenezzülü
Dā'im ḳabā-yı şāhid-i naẓmım cedīddir

241

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu ders-ḫānede ol kim ʿulūma ṭālibdir
Gürūh-ı ṭüllab içinde ʿulū-meṭālibdir

2 Te'essüfāt-ı teneddüm maḳīl-i ehvādır
Ki bād-ı āh-ı nedāmet hevāya ġālibdir

3 Melīk-i nefs-i ʿazīze ḳıyād-ı istiġnā
Künūz-ı minḥat-i Ḥaḳdan ʿaṭāyı cālibdir

4 Şerehle sīret-i meyl-i zeḫārif-i dünyā
Bahā-yı peyker-i ḥubb-ı meʿādı sālibdir

5 Edīb ḳālıb-ı elfāẓa rūḥ iken maʿnā
Belīġi ḫāric-i güncāyiş-i ḳavālibdir

242

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu fülk-i dehr-i dūn ceryinde baḳ gūyā ki rāsīdir
Bu hep dād u sited rükbānınıñ gūyā kirāsıdır

---

240 S 16b, Ü1 46b, Ü2 40a
241 S 17a, Ü1 46b, Ü2 40a
242 S 17a, Ü1 46b, Ü2 40b

2 Ḳopardıḳ lengeri biz cānib-i sīf-i meserretden
Bize pīrāmen-i gird-āb-ı nā-şādī merāsīdir

3 Diyār-ı ʿaşḳa düşdük āh ile ḫūn-ābe-rīz olduḳ
Bizi cez̲b eyleyen ol kişveriñ āb u hevāsıdır

4 Olurdu mühtedī zāhid daḫi minhāc-ı ʿuşşāḳa
Anı vā-mānde-i ḥırmān eden ancaḳ riyāsıdır

5 Gürūh-ı ʿāşıḳān ālūde-dāmān-ı ḥuẓūẓ olmaz
O ehl-i ʿaşḳa zühhādıñ dürūġ-ı müfterāsıdır

6 Berīlerdir kerīmān māl ile vuṣlat-sitānīden
Kef-i cisminde cānı naḳd-ı meskūk-i şirāsıdır

7 Edībā şeyḫ-i mürşid ḳoymadı ʿukkāzını elden
Ṣanır kim aña celb-i rızḳ eden zūr-ı ʿaṣāsıdır

243

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dehān-ı tīġime tedmīr-i düşmen şerbe-i mādır
Aña zīrā ki istīṣāl-i ehl-i şürbe īmādır

2 Gürūh-ı dehr-dān-ı ġam ki dil-sīrān-ı germādır
Bulunmaz anda zāhid maṭlabıñ ger nān u ger mādır

3 Devā-ḫ˘āh-ı ġamıñ aḳvāl-i serdin ḫ˘oşça ḥıfẓ et kim
Maḥallinde ṭabībā berʾ-i rencūrān-ı ḥummādır

4 Bize bir tuḫfe-i sīb-i z̲eḳanla iktifā yegdir
Sipihriñ çünki bildik vermeden maḳṣūdu almadır

5 Ġınā-yı şaḳveti Ḳārūna rāciḥdir Edīb el-ḥaḳ
Anıñ kim s̲erveti merhūn-ı emvāl-i yetāmādır

244

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāʾen nāleyi bu şeyḫ eder ol herze bunuñdur
Bu güne nāle-i bīhūde ṣanma her zebūnuñdur

2 Degildir dīde-i her merde muḫtaṣ kār-ı ḫūn-bārī
O kār-ı bü'l-ʿaceb her merdüm-i pākīze-ḫūnuñdur

3 Seni baġyet-güzīn-i niʿmet-i hūş eyleyen ey dil
Mücerred ḳuvvet-i temyīz-i idrāk-i cünūnuñdur

---

5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
6 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
243 S 17a, Ü1 46b, Ü2 40b
3 berʾ-i : ber'u S, Ü1, Ü2
244 S 17b, Ü1 47a, Ü2 41a

4 Olur mu pertev-i tāʿat-nümā her rūy-ı şūyīde
O feyż-i rūşenāyī reşḥa-i āb-ı vużūnuñdur

5 Edībā pā-be-rūy-ı farḳ-ı aṣḥāb-ı riyā olmaḳ
Vaṣīd-i ḫānḳāh-ı sumʿadan pā-birūnuñdur

245

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥüsām-ı ġamzeñe her sīne gerdikçe ḥużūr eyler
Anıñla dem-be-dem ġam-dīdeler şerḥ-i ṣudūr eyler

2 Ḳaçan tābiş-nümāy-ı ḳurb olur mihr-i ʿiẕārıñdan
Bu dūrī kim beni şermende-i seyr-i büdūr eyler

3 Eger fermān-ber-i menşūr şemşīr-i nigāhıñsa
Nice ṣād-ı berāt-ı zindegī meyl-i ḳubūr eyler

4 Meṣāf etdikçe ṣaff-ı leşker-i müjgān-ı çeşmiñle
Neden bilmem dil-i nāzük-beden iẓhār-ı sūr eyler

5 Edībā rūy-ı yāri gīsuvānı setr eder ṣanma
O şūḫa dūd-ı āh-ı sīnem irḫā-yı sütūr eyler

246

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedīm-i ṣādıḳ-ı muḫliṣ degil semīrimdir
Ki rāh-ı sumʿaya sālik degilse mīrimdir

2 Ṣafāda ġālib olan māh-tāba ṣīrimdir
Keder-zidāy-ı dilim māh tā beşīrimdir

3 Zülāl-i nāve-i şevḳim ṣadā-yı nāhidi
Rehīn-i ġafve ḳılan nāle-i ḫarīrimdir

4 Riyāż-ı sāhirede reng ü būy-ı ezhārı
Eden rübūde-ḳuvā nekhet-i ʿabīrimdir

5 Edīb sürbe-i kaʿtān-ı bāġ-ı firdevse
Delīl-i rāh-ı neġam kilk-i ḫ˘oş-ṣarīrimdir

---

5 sumʿadan S, Ü2: şemʿadan Ü1
245 Ü1 47a, Ü2 40b
4 ṣād-ı Ü2: ṣāl-i Ü1
5 yāri Ü1 (Ü2'de bulunmuyor)
246 S 17b, Ü1 47a, Ü2 41a
1 ṣādıḳ-i S, Ü2: ḫāliṣ-i Ü1
5 Firdevse S, Ü2: ʿālemde Ü1

247

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Her ḳaçan peykerimi ḫāme-i Bihzād yazar
Hey'et-i cūy-ı sirişkim şaṭ-ı Baġdād yazar

2 Āşinā zümresini ḳayda şürū' etdikçe
Beni ġafletle o meh defterine yad yazar

3 Tāb-ı ġamdan ḳalem-i nāy-ı gülū-yı sīnem
Nāleden ṣanki baña nüsḫa-i evrād yazar

4 Vuṣlatıñ mürtesem-i levḥ-i ümīd olduḳça
Ḫāme-i ḳalb-i ḥazīnim feraḥ-ābād yazar

5 Ḫāme-i ṭab'ıma muḫtaṣdır Edībā ṣanma
Böyle dil-keş es̱eri kilk-i her üstād yazar

248

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bu ḥaḳḳ u bāṭılı temyīz bil kitāb işidir
Büzūġ-ı neyyir-i dīniñ bu bil ki tābişidir

2 Suṭūr-ı ṣafḥa-i fihrist-i 'ālem-i tekvīn
Cenāb-ı mübdi'-i kevnīn bütün sitāyişidir

3 Gürūh-ı sāde-dilānı metā'-ı dünyānıñ
Ferīb-ḫ͏ᵛurde eden sāde bir nümāyişidir

4 Bu ye's-nāme-i ġamda cism-i güm-nāmıñ
Yeri miyāne iken ẓann eder ki hāmişidir

5 Edīb 'ālemi şāyān-ı dīg-i dūzaḫ eden
Bu mālı rāh-ı fitenden hemān ḳazanışıdır

249

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Fikri ki ṣāḥib-i ḥasediñ kīnemizdedir
Çeşm-i ḫayāli añlayamam ki nemizdedir

2 Ḳaṣdı cehūl-i ġādiriñ āzār-ı ġayr iken
Zaḫm-ı fesād-ı kārı bütün sīnemizdedir

3 Her fāciriñ mesābiḥ-i yemm-i fücūrda
'Aks-i şināhı lücce-i āyīnemizdedir

---

247 Ü1 47a, Ü2 40b
248 S 18a, Ü1 47b, Ü2 41a
5 'ālemi S: ẓālimi Ü1, Ü2
249 S 18a, Ü1 47b, Ü2 41a

4 Reşkūru gör ki cilveger-i ṣevb-i faḫr iken
Nehy-i rüfū-yı ḫırḳa-i peşmīnemizdedir

5 Ṭıfl-ı dilim teʿallüm ile ehl olmadan Edīb
Miḥnet ḳafā-yı şenbe vü āẕīnemizdedir

250

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim ʿuḳbāda bā-çeşm-i baṣīret derk-i nār eyler
Ġulāmı ṣanma kim bī-bāk u ḫaşyet der-kinār eyler

2 Nemā-yı kişt-i ġufrān maḳsad-ı aḳṣā ise lā-büd
Siyeh-kārān-ı ümmet mīġ-i çeşmin eşk-bār eyler

3 Şühūd-ı çehre-i encām-ı kār-ı devr-i nā-sāza
Nebīhān ʿuḳde-i zānūsunu āyīnedār eyler

4 Degildir sill-i seyf-i āh-ı zāhid rezm-i āṯāma
Meṣāf-ı cerr içün teşhīr-i tīġ-i iştihār eyler

5 Edīb aṣḥāb-ı hūş u fıṭnatiñ endīşe-i ferdā
Derūnun ṭāʿat-i imrūzda bī-ıṣṭıbār eyler

251

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ol ki endīşesi ḳayd-ı şibaʿ-ı ac iledir
Niʿam-ı yevm ü ġadı ʿāc ile hem āc iledir

2 Nice şāyeste-i ḥābūr-ı ḥubūr olmaz o kim
Dili izhāḳ-ı ġam-ı merdüm-i muḥtāc iledir

3 Ḥıfẓ-ı ālā-yı secāyā-yı kerem merdāna
Düzd-i buḫlu der-i endīşeden iḫrāc iledir

4 Dāġ-ı ser-künc-i keder ʿāşıḳa devlet besdir
Ḥaşmeti her melikiñ taḫt iledir tāc iledir

5 Olur āsūde-i ekdār Edībā ṣanma
Ol ki bīhūde her āsūdeyi izʿāc iledir

---

250 S 18b, Ü1 47b, Ü2 41a
251 S 18b, Ü1 47b, Ü2 41a
1 yevm ü ġadı S: yevm-i ġadı Ü1, Ü2
4 Dāġ-ı S, Ü2: Derd-i Ü1

252

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Degil tenhā maḫallim vaṣla māniʿ bir ḳaç ādem var
Benimle hem-dem olma ey perī şimdi ḳaç a dem var

2 Dehān u çeşm-i şūḫ u rīḳ-i şīrīniñledir ʿayşım
Yanımda piste vü bādām ile ṣāfīce bādem var

3 Hevā-yı āşinā-yı çīn-i zülfüñden baʿīd olsun
O mürġ-ı dil kim anda ḫaşyet-i dām-ı ferāhem var

4 Degildir neş'emend-i fikr-i zülf-i der-hemiñ zāhid
Ser-i şūrīdesinde keyf-i ḥabb-ı ḥubb-ı dirhem var

5 Baña ey bülbül-i şīrīn-nevā-yı nāz perdāz et
Saña mānende-i gülzār-ı sīnem cāy-ı ḫurrem var

6 Dem-ā-dem eşk-i ḫūn-ālūd-ı ġamla tesliyet-yābız
Firāḳıñla yanımda ṣanma bundan ġayrı hem-dem var

7 Edībā bezm-i vaṣlı germ eder efsāne-i fürḳat
Ḥadīs̱-i ser-güẕeşt-i ġamda zīrā başḳa ʿālem var

253

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ser-mest-i nāz eder nice peymāne-dīdeler
O dīdeler ki ġamze-i şūḫu ödi deler

2 Dönmüş kemāna çille-keş-i ʿaşḳ-ı yār olur
Meşhūd-ı istiḳāmet olan ḳad-ḫamīdeler

3 Şeyḫiñ kemāl-i meyli şirā-yı ġulāmadır
Birdir ḫarīd-i ḫarla gözünde ḫarīdeler

4 Yoḳdur vesīle-cūy-ı ʿaṭāya ġazelde sūd
Erbāb-ı ṭabʿa ālet-i cerdir ḳaṣīdeler

5 Mir'āt-ı ḥüsn-i ḥāle Edībā ṣafā verir
Olduḳça rū-nümūde ḫıṣāl-i ḥamīdeler

254

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Öñünde tūde-i emvāc-ı mużṭarib yemidir
Dümen tek-āver-i tünd-i sefīneniñ gemidir

---

252 S 19a, Ü1 48a, Ü2 41b
253 Ü1 48a, Ü2 41b
254 Ü1 48a, Ü2 41b
1 Öñünde Ü2: O künce Ü1

2 Ḫumārdan seri maṣrūʿa dönse ġam çekmez
O mey-keşiñ ki ġam-ı bāde kār-ı mülhemidir

3 Göründü ġamze-i ḫūn-rīz-i dil-rübā gözüme
İrāḳa-i nem-i pür-ḫūn-ı dīdeniñ demidir

4 Nigāh-ı naḳş-ı leb-i cāma iştihā kim eder
Ki zīb-i ḫaṭṭ-ı muʿanber ʿilāve-i femidir

5 Edīb pürsiş-i ḥālimle keyd eder düşmen
Fetīl-i zaḫm-ı derūnum zebān-ı pür-semidir

255

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şürūṭ-ı ṣıdḳ u iḫlāṣı o kim iʿdāma sāʿīdir
Mürāʿāt-ı ḥuḳūḳ-ı nāsda aʿdā-mesāʿīdir

2 Nev-ā-nev müktesibdir sīret-i pīr-i ṭarīḳatden
Mürīdiñ ṣanma eṭvār-ı riyāsı iḫtirāʿīdir

3 Ḳıyād-ı şevḳ ile cezb eyleyen erbāb-ı iḫlāṣı
Mużīḳ-i sumʿadan deşt-i ḫulūṣuñ ittisāʿıdır

4 Duʿāyı lüknet-i dil dūr eder semʿ-i icābetden
Degil vaḳt-i duʿāda iḫtilāl-i nuṭḳ-ı dāʿīdir

5 Edībā çāre-cūy-ı neyl-i vaṣl olmaḳ degil ḳaṣdım
Hemān ḳaṣdım raḳībiñ yārden bir indifāʿıdır

256

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lebiñ şevḳiyle dil ḫ˘oş-ḥāl-i ḳayd-ı zülf-i der-hemdir
Ḥalāvet-yāb-ı maʿcūn-ı ferahdır ṣanma der-hemdir

2 Seḥer yād-ı gül-i rūyuñla dīdem cūy-ı şeb-nemdir
Ḫaṭıñ fikriyle bilmem ḥāṣılı her rūy-ı şeb nemdir

3 Dili bī-ḳayd-ı fikr-i zülf ise āzādedir ṣanma
Ki cīd-i fikr-i zāhid beste-i zencīr-i dirhemdir

4 Dem-i baḫt-ı siyāhı zāʾil olur ʿāşıḳ-ı zārıñ
Teḳaddümde viṣāle cümlelerden şimdi aḳdemdir

5 Ġarīm-i ʿaşḳ olandan rāġıb-ı dārū-yı pend olmaḳ
Edībā zaḫm-ı ʿaşḳa cālib-i ḫāṣıyyet-i semdir

---

255 S 19b, Ü1 48a, Ü2 41b
256 S 19b, Ü1 48b, Ü2 42a

257

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ribāṭ-ı ḥabl-i ḳıyādet şarāba der-hemdir
Ki pīr-i mey ġazel almaz şirā be-dirhemdir

2 Derūna neşʾe-i rāz-ı lebiñ ki mülhemdir
Baña ne sāġar-ı Kevs̱er ne cām-ı mül hemdir

3 Ḫayāl-i kerem-i nigāhıñ ki tāb-ı sīnemdir
Sevād-ı ʿaksi şürūḥ-ı kitāb-ı sīnemdir

4 Beni ḥicāba ḳoyan reng-i nā-perīdem ise
Ne çāre var ki inen gözden ey perī demdir

5 Edīb naḳd-ı nem-i eşki yār kem görmez
Ki ol ḳabūle sezā tuḥfe-i kemīnemdir

258

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim bī-ictināb-ı ḫaybet-i kār-ı kefāletdir
Aña āḫir der-i deryūzede basṭ-ı kef āletdir

2 Diliñ zāhid deme dāmen-keş-i rāh-ı ḍalāletdir
Saña mīnā-yı meyle ḳāʾid-i rāh-ı ḍalāl etdir

3 ʿİẕārın sādic-i gül-gūne-i reng-i ḥayā eyler
Tek-ā-pūy-ı tebeh-kārīden ol kim bī-ḥacāletdir

4 Şular kim ʿilm ü fażlı vāye-i fevz-i meʿād etmez
Hemān ʿallāmelerden müstefīdān-ı cehāletdir

5 Edībā cünne-dārān-ı serāyā-yı veġā-kārī
Ser-ā-ser mübtelā-yı renc-i ḥırmān-ı besāletdir

259

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kemān-ı ḥācibi her gāh o meh baña denedir
Diliñ bu sāʿidi zūr-āzmā degil de nedir

2 Ümīdimiz şeb-i zülfüñde rāḥat-i sinedir
Ki teşnedir gözümüz rūy-ı ḫ˘āba çoḳ senedir

3 Ḫurūş-ı eşki görüp binme fīlke-i nāza
Saña ḫaṭar görünür belki şimdi fırtınadır

---

257 S 19b, Ü1 48b, Ü2 42a
258 S 20a, Ü1 48b, Ü2 42a
259 S 20a, Ü1 48b, Ü2 42b
1 denedir S, Ü2: degil de nedir Ü1
3 belki şimdi S, Ü2: şimdi belki Ü1

4 Hevā-yı gülşeni meysiz ne eylesin zāhid
Ki meyli ābınadır ṣanma kim hevāsınadır

5 Kirās-ı laʿlini bī-müzd eylemez taḥrīk
Edīb cānı verir añlayan kirāsı nedir

260

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seyāḥatden mürīdiñ maḳṣadı dūġ iktirāʿ ıdır
Şürūṭ-ı zühdden bī-vāyedir ol ikti rāʿ īdir

2 Degil kim saʿ diyāne düşmen-i cān-ı efāʿ īdir
Ki ol rifʿ at-perestim pey-rev-i Şeyḫ-i Rifāʿ īdir

3 Dil-i erbāb-ı ġam ṣūret-pezīr-i ehl-i zūr olmaz
Derūnu ehl-i ʿ aşḳıñ sīret-i ṣıdḳı murāʿ īdir

4 Cemāli tābiş-i ṣubḥ u mesā-yı ʿ īd olur ḫalḳa
Ḫulūṣ ehlin şerefmend eyleyen ḥüsn-i mesāʿ īdir

5 Edībā ḫastegān-ı ʿ aşḳda fikr-i helāk olmaz
Hemān endīşesi bir ehl ü yārānıñ vedāʿ ıdır

261

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kesāletle o kim emr-i meʿ āşın bī-medār eyler
Dil-i āvāresin fikr-i żarūret bīme dār eyler

2 Ḫayāl-i germ ü serd-i ʿ ālemi mehcūr-ı ẕihn etmek
Diliñ her mevsimin hem-nüzhet-i faṣl-ı bahār eyler

3 Dehān-ı ārzūsun ḳanda şīrīn-kām eder bilmem
O dil kim Mıṣrı ḳor sevdā-yı ḳand-ı Ḳandehār eyler

4 Çemende pīr-i fānī münʿ imān-ı bī-tenaʿ ʿ umla
Dişi maʿ dūm olunca sāye-i bīdi şikār eyler

5 Ederken ḥimye zāhid ṣofra-i elvān-ı münʿ imde
Ḳomaz ḥażżāra yer ifrāṭ-ı ḥırṣı āşikār eyler

6 ʿ Alemdārı cünūd-ı ʿ işretiñ zühhād olur ancaḳ
Ḳaçan şāh-ı bahār eşcār-ı bāġı ḫaymezār eyler

7 Edībā teng olur keṡretle işret-ḫāne-i merdüm
Ṣafā görmez o kim ikṡār-ı peyk-i çūḳa-dār eyler

---

260 S 20a, Ü1 49a, Ü2 42b
2 ol S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
261 Ü1 49a, Ü2 42a

262

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Şikār-ı cāhı elinden ki segler almışdır
Peleng-i himmet-i merdüm meger ḳocalmışdır

2 Olan ḫadeng-i eẕādır naṣīb-i dil senden
Deriñde neyl-i keremden hemān o ḳalmışdır

3 'Aceb mi düzd-i nigāhıñdan ictināb etsek
Bu deñli tīġ-i cefāyı bize o çalmışdır

4 Yerin nişīmen-i iklīl-i āsmān eyler
Miṣāl-i dürr o ki deryā-yı ḳurba dalmışdır

5 'Aṭā-yı nāsı pey-ā-pey ziyāde aldıḳça
Ḳuvā-yı ḥırṣını zāhid ṣanır azalmışdır

6 Ḥınā yaḳıp ne 'aceb rīş-i āteşīn tene
Meger ki ṣūfī-i dil-sūḫte ḳaralmışdır

7 Edīb vuṣlat-ı cānānı ṣayd eder ṣanma
O şāh-bāz-ı niyāzı hevāya ṣalmışdır

263

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Bilmem neşāṭ rāh-ı ḫafādan ḳaçan gelir
Zīrā bize ṭarīḳ-i ṣafādan ḳaçan gelir

2 Düzd-i Yehūda görse ki dür bī'adan gelir
Kūteh-nigāh-ı nāsa ke-derb-i 'aden gelir

3 Gūş-ı ṣadā-yı cünbiş-i pāy-ı raḳībden
Gerd-i keder derūna bilmem neden gelir

4 Hecriyle ḫaste etdi beni her esen nesīm
Āyā ne dem o māhveşim ṣaġ esen gelir

5 'Āşıḳ Edīb n'ola süm-bīn-i çerḫ ise
Ḳatl-i Ḥüseyn ṭab'-ı Yezīde ḥasen gelir

---

262 Ü1 49a, Ü2 42b
3 Bu deñli Ü2: Bize bu deñli Ü1
5 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
6 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
263 S 20a, Ü1 49a, Ü2 42b
2 ke-derb-i 'aden S, Ü2: görüp dür 'aden Ü1

264

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Şimdi zer olmayıcak kārı düzer mi bulunur
Her tehī kīsede de yā ki dü zer mi bulunur

2 Küçe-i yārde hīç 'āşıka yer mi bulunur
Ġayrdan dergehine rāh-güzer mi bulunur

3 Ḫārdan cilvegeh-i sāḥa-i gülzār içre
'Andelībān-ı ḫ˘oş-elḥāna maḳar mı bulunur

4 Rütbe-i dānişi hem-ḳadr-i Felāṭūn olsa
Şimdi memnūn-ı felek ehl-i hüner mi bulunur

5 Eyleyen dāġ-be-dil 'ācizi pā-mālīdir
Başmadan sīne-i ḫāk üzre eser mi bulunur

6 Tīr-i kec dest-zen-i dāmen-i ehdāf olamaz
Sū'-i tedbīr ile a'dāya ẓafer mi bulunur

7 Kārına rehber-i minhāc-ı revāc olduḳça
Sum'adan ḫāṭır-ı zāhidde ḥaẕer mi bulunur

8 Baḳma şīrīnī-i güftār-ı sitem-kārāna
Ẓarf-ı pür-zehr-i helāhilde şeker mi bulunur

9 Meşreb-i ṣāf u keder olmaz Edībā hem-ser
Şebde hīç tābiş-i sīmā-yı seḥer mi bulunur

265

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ṣanma fuḍūle nāṭıḳa-i kel kelīledir
Kim iştihārı ehl-i fuḍūlüñ kelīledir

2 Kātibleriñ mahāreti ḫaṭṭ-ı celīledir
Ol vechden merātib-i ḳadri celīledir

3 İfrāṭ ile muvāfaḳat-i cehl-i nāsdan
Müftīleriñ biżā'a-i 'ilmi ḳalīledir

4 Ṭutdu dimāġ-ı ḫalḳı buḫār-ı münāfeḳat
Oldur sebeb ki emziceler hep 'alīledir

5 Ṣıḥḥat 'aceb mi nuṣret-i şeyḫayne cünd ise
Zīrā ṭıbā'-ı leşker-i Şī'ī 'Alīledir

6 Gösterdi cāygāhını Nemrūd-ı bed-gümān
Ẓann etmesin ki yaḳdıġı āteş Ḫalīledir

---

264 S 20a, Ü1 49b, Ü2 42b
5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
265 S 20b, Ü1 49b, Ü2 43a

7 Renc-i hecīrden çü-şeref-ḫāne-i Edīb
Ehl-i diliñ teveccühü ẓıll-i ẓalīledir

266

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓann etme mihr-i rūyu şebīh-i büdūrdur
Bu ḥüsn ile budūra şebehden bu dūrdur

2 Tāb-ı ʿiẕār u nāṣıye-i meh-i fürūġ ile
Āẕīn-nümāy-ı şaʿşaʿa-i nār u nūrdur

3 Bilmez meşāḳ-ı menhec-i ṣıdḳ-ı maḥabbetin
Her sifle kim tek-āver-i minhāc-ı zūrdur

4 Derk-i mużīḳ-i cevf-i rumūs eylemez o kim
Medhūş-ı zīr ü zīver-i seng-i ḳubūrdur

5 Naḳd-ı nefīs-i ʿömrü hebā eyleyen Edīb
Ḫıżr olsa da ḳarīn-i helāk-i s̱übūrdur

267

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Deme ḫayāl-i dilim vaṣl-ı şāhid ü amadır
Tehālüküm dil-i pür-zaḫm için faḳaṭ emedir

2 Göñül terāküm-i derd ile şimdilik semedir
Ki yoḳ teveccühü dārūya raġbeti semedir

3 Zebān-ı ḫancerine leb-güşāy-ı zaḫm oldum
Ol āfet ile bu gün maḳṣadım muḳālemedir

4 Direng-cūy-ı nem-i çeşm-i ḫūn-feşān olmaz
Sipihr-i kīneveriñ ḳaṣdı añladım nemedir

5 Edīb merdüm-i nīkū-ḫıṣāli kārihdir
Bütün erāẕil-i kevniñ riʿāyeti kemedir

268

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Renc-i ġamdan çün dil-i maḥzūnu ibrā meyledir
Dil neden nūş-ı meyi muḥtāc-ı ibrām eyledir

---

266 S 20b, Ü1 49b, Ü2 43a
267 S 21a, Ü1 50a, Ü2 43b
4 nemedir S, Ü2: naġmedir Ü1
268 Ü1 50a, Ü2 43a

2 Tā ḳażā ehl-i dili ʿālemde bī-nām eyledir
ʿĀlemi gerd-i nigāh-ı çeşm-i bīnām eyledir

3 Ḫīre-çeşm-i siflede dānāyı bī-raġbet ḳılan
Cāhilānı cāhile şāyān-ı ikrām eyledir

4 N'eylesin ġayret-keş-i nāmūs olan tā kim felek
Bī-ḥayālar raġbetin bī-ʿāra ilzām eyledir

5 Ol ki neyl-i māye-i luṭfu medār-ı ḳahr eder
İntiḳāma merdümü mecbūr-ı iḳdām eyledir

6 Sāġar-ı nuṭḳu żamīn-i neşʾe-i pend eylemek
Kāfiri dil-teşne-i selsāl-i İslām eyledir

7 Sifleyi gerdūn Edīb etdikçe mihre müşterī
Bī-teʾennī ṭuʿme-i şemşīr-i Behrām eyledir

269

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṭāʿatde naḳd-ı ḫāliṣi yoḳdur ne-behre var
Şeyḫiñ daḫi muḳārenetinde ne behre var

2 Zıḳḳ-ı dili leb-ā-leb zehr-i riyā iken
Ṣūfīde ṭaʿn-ı meşreb-i rinde zehre var

3 Ḳaldıñ gürisne ṣavmaʿada iḥtibās ile
Zāhid riyāyı ḳoy der-i ḥükkām-ı şehre var

4 Çek bār-ı ẕüll-i naḫvet-i ḥüccāb-ı münʿimi
Ḳoy dergeh-i laṭīfi de ebvāb-ı ḳahra var

5 Etme nigeh beşāşet-i caʿlī-i zāhide
Sevme Edīb anda ki bir böyle çehre var

270

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cünūdum çün benimle rāh-ı ṣıdḳa sālikīnimdir
Benim bu sāl-i fürṣat ehl-i baġye sāl-i kīnimdir

2 Penāh-āverlerim reʾyimle ancaḳ ʿāmilīnimdir
Ki her ġayret-keş-i İslāma zīrā ʿām-ı līnimdir

3 Derim ehl-i vefādan ġayra cāy-ı ictiyāz olmaz
Nigehbān-ı nebāhet dāfiʿ-i sūʾ-i ḳarīnimdir

---

2 Tā ḳażā Ü2: Nāḳışān Ü1
5 eder Ü2: ola Ü1
6 nuṭḳu Ü2: luṭfu Ü1
269 S 21a, Ü1 50a, Ü2 43b
270 S 21a, Ü1 50a, Ü2 43b

4 Mükāfāt-ı eḥibbā şīme-i mevlūd-ı ẕātımsa
Cezāsı düşmeniñ de meşreb-i ġayret-güzīnimdir

5 Edībā ḫāl-i rūy-ı ṣafḥa-i menşūr-ı zūr olmaz
Benim naḳş-ı ṣadāḳat zīver-i levḥ-i nigīnimdir

271

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her kim ki cūy-ı terk-i ḥamiyyetden el yıḳar
Bünyān-ı kār u bārını āḫirde el yıḳar

2 Rūzīden olma ġamda nigāh et ṭurūsa kim
Selsāl-i rızḳı nāve-i aḳlāmdan aḳar

3 Rezzāḳdır ʿibādına rūzī-resān olan
Ẓāhirde saʿy-ı beẕrger u gāva kim baḳar

4 Taḳdīri gör ki taḫta-i aḥvāl-i ẓālime
Mīḫ-i damārı mıṭraḳa-i ḳahr ile çaḳar

5 Dād u sitādı ġıbṭa-i yāḳūt u laʿl olur
Her kim Edīb deste ḥınā-yı vefā yaḳar

272

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Çeşm-i ehl-i ʿaşḳa dehriñ ʿīd-i nev-rūzı nedir
K'anlara pīrāye-i ekdār nev rūzīnedir

2 Hīç şühūd-ı naḳşına meyl-i merāya etmesin
Ehl-i hūşa ḳurṣa-i māh-ı felek āyīnedir

3 Ḫ˘ān-ı ġamdan būy-ı ḥırmāndır naṣīb-i eblehān
Niʿmet-i şīrīn-i ġam ehl-i diliñ pāyınadır

4 Ḫurde-sālān-ı riyā gözler şühūr-ı şöhreti
Meyl-i pīrān-ı ṣadāḳat meskenet şehrinedir

5 Ser-be-ser ḫaybet-güzīnān-ı cehālātıñ Edīb
İntisāb-ı iʿtiḳādı ṭāʿat-i her dīnedir

273

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül tīr-i müjeñden şimdilik ḫālīce rāḥatdir
Sitīz-i rīze-i elmāsdan ḫāli cerāḥatdir

---

271 S 21a, Ü1 50b, Ü2 43b
272 S 21b, Ü1 50b, Ü2 43b
273 S 21b, Ü1 50b, Ü2 44a

2 Ḫayāl-i ḳāmetiñle gülsitān-ı ḫ˘ābda zāhid
Ḳarīn-i sāye-i her serv-i gülzār-ı melāḥatdir

3 Meẕāḳ-ı şeyḫ-i bengī ḥürmet-i ṣahbāyı cāhildir
O şimdi rāh-peymāy-ı çerāgāh-ı ibāḥatdir

4 Maḥall-i ṣūfiyān-ı pend-gūdan pā-birūn ol kim
Düḫūl-i bezm-i nā-dān ehl-i idrāke ḳabāḥatdir

5 Sürūdu şāhid-i şūḫ-ı gülü ıṭrāb eder dā'im
Edībā ḫāmemiz bir bülbül-i bāġ-ı feṣāḥatdir

274

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḳaṣd-ı sipihr cevr ile dā'im esāmadır
Nāmım yanında ḫūn ile s̱ebt-i esāmedir

2 Bīgāneden lisān-ı 'itābım ḳaṣīrdir
Ancaḳ iṭāle-i suḫanım āşināmadır

3 Her yār kim refīḳine bī-sūd-ı rıfḳ ola
El-ḥaḳ delīl-i rāh-ı ba'īdü's-selāmedir

4 Sedd-i ritāc-ı maṭlab eder perde-i ḥayā
Gūyā ki rūy-ı mihr-i ümīde ġamāmedir

5 Zāhid Edīb ṭālib-i dürr-i s̱emīndir
Ṣanma şinābı lücce-i baḥr-ı ġarāmadır

275

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 O kim żamīrine kem-ḳadrī-i elek görünür
Daḳīḳ-i ḫāṣ-ı henī çeşmine kepek görünür

2 Hemīşe ufḳ-ı murād üzre devr eder ṣanma
Göñülce gerdiş-i ṭāḥūn-ı nüh felek görünür

3 Nigāh-ı dānişi temyīz-i ḥüsn-i dil-berden
Berīdir ol ki aña ḥüsn-i mā-melek görünür

4 Ki māda 'aks-i ruḫ-ı yāre āşinā olana
Zemīn-i sāhirede rūy-ı mā melek görünür

5 Edīb mihrine meyl etme māl-ı maġṣūbu
Anıñ ki dīde-i ḥulḳūmuna yemek görünür

---

274 S 22a, Ü1 50a, Ü2 44a
5 şinābı S, Ü2: şitābı Ü1
275 Ü1 51a, Ü2 44a

276

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Kül olmaḳ 'āşıḳıñ şān-ı dil-i pervāne-kārıdır
O ḥālet zāhidiñ vā-reste-i pervā ne kārıdır

2 Herāsān-ı caḥīmiñ ṣanma eşki bī-mecārīdir
Sirişki gülşen-i aḫger-ṭırāz-ı bīme cārīdir

3 Anı vā-mānde-i 'iṣyān eden der-māndegīdir hep
Tecāfī-i fücūru ṣanma pīriñ iḫtiyārīdir

4 Nice behcet-peẕīr-i ḫil'at-i mecd-i eṣīl olsun
O kim bālā-yı faḫrı vaḳf-ı eṣvāb-ı 'avārīdir

5 Edībā evcgāh-ı vaṣlda her 'āşıḳ-ı zārı
Hümā-pervāz eden nīrū-yı bāl-i ıṣṭıbārıdır

277

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḫāk-i 'amel-i ziştiñe toḫm-ı nedem ekdir
Sū'-i 'ameli bī-nedem etmek ne demekdir

2 Sulṭān u emīriñ işi hep cümleye dekdir
Baḳ ḥaşmet-i ālāyına kim cümle yedekdir

3 Bī-rūluğu miftāḥ-ı der-i ḫısset-i begdir
İfrāṭ ile ṣūfī-i s̱aḳīliñ yüzü pekdir

4 Ẓann etme ki bīhūde yürür zevraḳı kevniñ
Eblehleri iḳdām ile meşġūl-i kürekdir

5 Gör bülbülü feryādı ḳomaz ḥasret-i gülden
Ḥüsn-i şiyem-i ehl-i vefā böyle gerekdir

6 Şemşīr-i ḳażā faṣl-ı ḫuṣūmetde ḳavīdir
Ḳāḍılıġa ehliyyeti vā-reste-i şekdir

7 Pür-vāye-i luṭfumdur Edīb ehl-i ṣadāḳat
Bed-kār olanıñ ḳahr ile pāyı degenekdir

278

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 O kim ṣaḥrā-yı ġamda ẓıll-i çetr-i bīd-reng ister
Çemenzār-ı hevāda sāyeāsā bī-direng ister

---

276 S 22a, Ü1 51a, Ü2 44a
277 S 22a, Ü1 51a, Ü2 44a
6 ḫuṣūmetde S: ḥükūmetde Ü1, Ü2
278 S 22b, Ü2 51a, Ü2 44b

2 Degil āsūde-i cilbāb-ı rāḥat bir nefes şimdi
Dilīr-i āhımız aġyār ile peyveste ceng ister

3 Ġıdā-yı zaḫmdan bī-vāye durmaz ʿāşıḳıñ dā'im
Derūnu tīrdān-ı ġamzeden nūk-i ḫadeng ister

4 O meh ʿuşşāḳ ile hem-ṣoḥbet-i bezm-i şarāb olmaz
Sever aġyār ile nūş-ı meyi bezm-i Fireng ister

5 Edībā mest-i medhūşānı ʿaşḳıñ neş'e-düşmendir
Bu bezm-i pür-kederde ṣanma kim afyūn u beng ister

279

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaṣdım o şūḫa rāz-ı dili bir ibānedir
Bilmem ki anda diñlemeden bu ibā nedir

2 ʿĀşıḳda dil-şikestelik ol mū-miyānadır
Ḥayretde ḳaldı bilmedi ol mūmiyā nedir

3 Zāhid n'ola feraḥla pür-āġūş-ı şevḳ ise
Kim ṭıfl-cāme mālik-i ḥaḳḳ-ı ḫıżānedir

4 Ṣūfī muḳārin olmadı nūr-ı hidāyete
Zīrā bilir mi dīde-i aʿmā żiyā nedir

5 Düşdük Edīb miḥnete şeyḫ-i eṣamm ile
Bilmem bize bu dāhiye-i Kerbelā nedir

280

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 İkṣār-ı ḳasem merdüm-i dil-fāyıḳa semdir
Zehr-ābe-i peymāne-i fem bā-yı ḳasemdir

2 Deryāca ḫurūş etdi nem-i eşk-i revānım
Ol şūḫ teġāfül ederek bilmedi nemdir

3 Tedbīri selāṭīn-i cihān-gīr-i zamānıñ
Taḥrīk ile germiyyet-i ġavġā-yı ümemdir

4 Mürşid de mülūkāne dem-i ẕevḳe mülāzım
Bilmez ki dem-i ʿāḳıbet-i kārı nedemdir

5 Ṣūfī-i ʿalef-cūy-ı ḫarıñ cāy-ı şināhı
Bī-şübhe Edībā ki hemān sāḥil-i yemdir

---

279 S 22b, Ü1 51b, Ü2 44b
280 S 22b, Ü1 51b, Ü2 45a

281

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Degil femiñde ṣenāya o dürce gevherdir
O zīb-i dürc-i dehendir o dürce gevherdir

2 Seni naẓarda kebīr ü dilīr eden zāhid
Ġarīm-i nefs ile meyl-i cihād-ı ekberdir

3 Olur fevāyiḥ-i ālūde-dāmenīden pāk
Anıñ ki ṭıyneti taḳvā ile muḫammerdir

4 Hezār-sāle ile mürşid-i 'amel-kūteh
Yine miyāne-i ümmetde nā-mu'ammerdir

5 Ne deñli olsa da yektā-güher girān-māye
Ṣımāḫ-ı 'ārife pend-i Edīb bihterdir

282

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Demem dil-ber hevā-yı germ-i āhımdan uyanmışdır
Lehīb-i ḥasretimle ḳorḳarım birden o yanmışdır

2 Zülālāsā o mehle gerçi dil-ṣāfız anı ammā
Cefādan bī-tecāfī bulmadan göñlüm bulanmışdır

3 Görünmez ḫalḳa mürşid ḫalvet-i ḫāṭır-rübāsında
Dil ü cānı ḳapar bir tāze dil-berle ḳapanmışdır

4 Ḫayāl-i keyf ile ibrīḳ-i ṣahbādan vużū etmiş
Şarābı ḫānḳahıñ şeyḫ-i ser-mesti ṣu ṣanmışdır

5 Mey içmez nān u ābı destine ancaḳ ṣunan ister
Gerekmez āzmāyiş meşreb-i zāhid ṣınanmışdır

6 Ṣuṣarken ḳanıma dil-ḫūn ise benden 'aceb görme
'Adū-yı sifle zīrā eşk-i ḫūnum ile ḳanmışdır

7 'Adū şimdi Edībā görmeden ikrāh eder rūyun
Yüzü dūd-ı leẓā-yı tāb-ı āhımla boyanmışdır

283

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ṣuvarmaz meyle zāhid meyli la'liñden ṣuvarmaḳdır
O menba'dan dehān-ı ḫuşka ümmīdi ṣu varmaḳdır

---

281 S 23a, Ü1 51b, Ü2 45a
282 Ü1 51b, Ü2 44b
283 Ü1 52a, Ü2 44b

2 Umūr-ı nāsa vāʿiẓ vażʿ-ı engüşt-i cerah̯ ḳılmış
İşi her kāra parmaḳ ḳoymadan dirhem ḳoparmaḳdır

3 Ḳızarmaz hīç yüzü yüz kerre elden ṣadme-i redle
Mücerred tāb-ı ibrāmıyla kārı yüz ḳızarmaḳdır

4 Girāndır zāhide ʿömründe bir ṭabh̯-ı teʿām etmek
İşi hep aş-ı nāsı ṣah̯n-ı h̯ulḳūma ḳotarmaḳdır

5 Edībā maḳsadım re'ˀs-i raḳīb-i dūnu yarmaḳdır
Ṣadāsıyla ġamından h̯ufte yārānı uyarmaḳdır

284

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳıñ o kim medāricine pā-resā olur
Bī-ṭāḳat-i s̱ebāt-ı ḳadem pārsā olur

2 Dergāh-ı Ḥaḳḳa secde-ber-i h̯āk-i ṣıdḳ olan
Pīşānī-i ʿubūdetine müşg-sā olur

3 Şeb-zinde-dār-ı ṭāʿat olan merd-i ḳāmile
Nūr-ı nehār ʿayn-ı sevād-ı mesā olur

4 Yūsuf-mis̱āl ṣanma ki her ẕeyl-i ʿiṣmeti
Pīrāye-gīr-i rah̯ne-i keyd-i nisā olur

5 Baḳdım Edīb ḳāmet-i ehl-i tecerrüde
Ancaḳ boyunca sāyelerinden kisā olur

285

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Der-i ehl-i himem maġlūḳdur bir vā-himem yoḳdur
Anın'çün dilde ḥırmān-ı himemden vāhimem yoḳdur

2 Ser-i mah̯mūra sāġar-bah̯ş olur bir nevʿa Cem yoḳdur
Nedīmān-ı ʿAcem de köhne hep bir nev-ʿAcem yoḳdur

3 Ḳuyūd-ı żaʿf ile seyr ü sülūke sāhirem yoḳdur
Cevān u pīre k'istīlā-yı żaʿfāsā hirem yoḳdur

4 Görünmez h̯āṭır-ı derd-ülfete ārāyiş-i cennet
Dil-i zāra şebīh-i künc-i ġam bāġ-ı İrem yoḳdur

5 Edīb ikrāh ile ḳavl-i dürūġu ih̯tiyār etmem
Kelām-ı ḥaḳdan özge bende ḳavl-i mültezem yoḳdur

---

284 S 23a, Ü1 52a, Ü2 45a
285 S 23a, Ü1 52a, Ü2 45a

286

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Fiker o duḫter-i ṭınnāza rū ḥınāsıdır
Bu ḥüsn ü ān ile dehriñ o rūḥ-ı nāsıdır

2 Peleng-i ġamzesiniñ ṣanma iftirāsıdır
Helāk eden beni bed-ḫ˘āhıñ iftirāsıdır

3 Eden sivāk-i dilimdir çeşīde mā'-i femin
Ki o anıñ sebeb-i terk-i mā-sivāsıdır

4 Olur mu ḳaṣd-ı te'āmī şühūd-ı rūyundan
Zimām-ı bāṣıramız der-kef-i liḳāsıdır

5 Edīb lemẓa-i ġamdır medār-ı 'ayş-ı ḳunū'
Degil ki aġdiye-i nāz āşināsıdır

287

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Göñül aġyār ile tā kim ḥarīṣ-i kār-ı heycādır
İḳāmetgāh-ı bī-sūd-ı keselde kārih-i cādır

2 Maḳarr-ı 'aks-i yār āyīne-i her sīnedir ṣanma
Derūn-ı her ṣadef cāy-ı fürūġ-ı dürr-i yektādır

3 Kitāb-ı behceti vaż'-ı ḳalemden 'ār eder zīrā
Ki eṭrāfı mücerred ḥüsn-i ḫaṭṭıyla muḥaşşādır

4 Felekde vaṣf-ı her meh-rūy ile behcet-peẕīr olmaz
Suḫan vaṣf-ı ruḫuyla behre-yāb-ı ḥüsn-i ma'nādır

5 Nigāhımdan o meh mümkin mi reh-yāb-ı ḫafā olmaḳ
Edībā merdüm-i çeşm-i ḫayālim tā ki bīnādır

288

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳıyās etme saña taḳlīd ile kār etdigim şeydir
Riyā zāhid benim gāhīce nā-çār etdigim şeydir

2 Nevā-yı 'andelīb-i zār ile gülşende sāġarla
Hevā-yı vaṣl-ı dil-ber ṣanma inkār etdigim şeydir

3 Neşāṭ-ı bezm-i fānī mihneti pāyende olduḳça
Cihān-ı bī-s̱ebāta meyl-i dil 'ār etdigim şeydir

---

286 S 23a, Ü1 52a, Ü2 45a
287 Ü2 45b
288 Ü2 45b

4 Lisān-ı cehr ile nā-ḳābil-i ifhām olur ġayra
Maḥabbet nuṭḳ-ı dilden yāre işʿār etdigim şeydir

5 Ṭaʿām-ı dehr içün āvīze-i ẕeyl-i niyāz etmem
Yed-i raġbet-ṭırāz-ı dāmen-i yār etdigim şeydir

6 Baña bī-vehm ü ḫaşyet ḥaclegāh-ı vaṣl-ı dil-berde
Ṣafā seng-i şikest-i pāy-ı aġyār etdigim şeydir

7 Edībā kimseye ḳalbimde iżmār-ı ḥaḳāret yoḳ
Ḥaḳāret var ise taḫṣīṣ-i eşrār etdigim şeydir

289

Ġazel-i bī-Nüḳaṭ

1 حرص وصال دلده سهام ملال اولور
كاول مه دل حموله مصر دلان اولور

2 هر دم اكا مسالمهء درددر امل
آمال دهر اكلمه كوكلمده حال اولور

3 آسوده لك كدرله كلور مرد طامعه
كاو اهل عدو مهلكهء هم مال اولور

4 در كار مهر اولورسه ده كر مرد مارده
ارواح اهل دلله مدارا محال اولور

5 اولا اودر كه سالك راه سداد اوله
اولكه اديب ملهم سر كمال اولور

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḥırṣ-ı viṣāl dilde sihām-ı melāl olur
K'ol meh dil-i ḥamūle musırr-ı delāl olur

2 Her dem aña müsāleme-i derddir emel
Āmāl-i dehr añlama göñlümde ḥāl olur

3 Āsūdelik kederle gelir merd-i ṭāmiʿe
K'o ehl-i ʿadv-ı mehleke-i hemm-i māl olur

4 Der-kār-ı mihr olursa da ger merd-i mār da
Ervāḥ-ı ehl-i dille müdārā muḥāl olur

---

289 S 23a, Ü1 52b, Ü2 45b(Başlık: Ü1'de Der-kenār notu) (Noktasız harflerle yazılan gazel, özelliği nedeniyle ayrıca eski harflerle de verildi.)

5 Evlā odur ki sālik-i rāh-ı sedād ola
Ol ki Edīb mülhem-i sırr-ı kemāl olur

290

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Rihām-ı eşk-i teriñ sīnemiz mesākibidir
Ki bāmdād-ı ferah çeşmime mesā gibidir

2 Deme gürisne-dil-i ḫˇān-ı vaṣldır 'āşıḳ
Ki cevf-i ḫāṭırı rencūr-ı imtilā gibidir

3 'Aceb mi maḫmaṣa-i fürḳate şekīb etsek
Ḫayāli göñlümüze lez̠z̠et-i ġıdā gibidir

4 Eder mi derk mezāyā-yı behceti zāhid
Gözünde çāh-ı z̠eḳan nuḳre-i ḳafā gibidir

5 Edīb her ġazel-i şūḫ-ı nükte-āmīzim
Gürūh-ı ehl-i dile nüsḫa-i du'ā gibidir

291

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 O kim rażī'-i dile s̠edy-i bāde vermişdir
Şirā'-ı keştī-i sāmānı bāda vermişdir

2 Bu bey'gāhda dellāl-i nefs-i emmāre
Hezār ḫırḳa-i şeyḫi mezāda vermişdir

3 Ümīd-i maṭlab ile ehl-i dil ḥaḳīr olmaz
Felek ḥaḳāreti ehl-i 'ināda vermişdir

4 Hümā ba'īd ise de üstüḫˇān-ı süflīden
Ḳażā naṣībini evc-i hevāda vermişdir

5 Ġınā-yı z̠ālime dil-bend olup deme ki aña
Sipihr ni'meti benden ziyāde vermişdir

6 Ki naḳd-ı cennet-i firdevsi ḫāzin-i ḳudret
Bahā-yı ġāliye-i rūy-ı dāda vermişdir

7 Edīb 'āşıḳa mellāḥ-ı zevraḳ-ı gerdūn
Necātı lücce-i yemm-i belāda vermişdir

---

290 S 23b, Ü1 52b, Ü2 45b
291 S 23b, Ü1 52b, Ü2 46a

292

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Nāz ile 'āşıḳa her dem ki o gül ḫande eder
Dil-i zārın leheb-i āteş-i gül-ḫanda eder

2 Sāḳiyā sen de sürūd et ki bahār olduḳça
Bezmine şāhid-i gül bülbülü ḫ̆ānende eder

3 'Ār eder şevherī-i bint-i 'inebden zāhid
Ṣanırım duḫter-i ṣahbāyı bu şermende eder

4 Nā'il-i vuṣlat-ı her gende-sürīn olmaḳ içün
Nice bir zāhid-i bed rīşini ber-kende eder

5 Pāy-ı muḥtācı Edīb eylemedikçe ikṣār
Mün'ime ṣanma ḳażā ni'meti pāyende eder

293

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Kārıñ büġāta maṭlab içün tā ki lābedir
Ḳoy lāf-ı 'izzi rabṭ-ı diliñ tā gilābedir

2 Yap meyle ḳalb-i şeyḫi ki ḫayli ḫarābedir
Zīrā 'alef ki olmaya meyl-i ḫar ābadır

3 Ṣūret-nümāy-ı re'y-i ḥasen merd-i rāstıñ
Kārında ārzū-yı derūnu iṣābedir

4 Kim tīr-i çīre-perr-i kemān-ı firāsetiñ
İḳbāli iḳtināṣ-ı nişāna şitābedir

5 Dībāce-i maḳāli ki müzd-i 'aṭā ola
Şeyḫiñ du'āsı ṣanma ḳarīnü'l-icābedir

6 Dānāların muḥāsebe-i nefs-i şūmda
Tedḳīḳi şaḳḳ-ı defter-i yevm-i ḥisābadır

7 Olsa Edīb söyleşiriz 'andelīb ile
Ancaḳ ġurābdan hevesim iġtirābadır

294

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ṣanma seciyye-i keremi Bermekīdedir
Tesḫīr-i nās içün o daḫi ber-mekīdedir

---

292 S 23b, Ü1 52b, Ü2 46a
2 S, Ü2: (Ü1'de 4. beyit olarak tekrar edilmiş)
4 olmaḳ S, Ü2: vuṣlat Ü1
293 S 23b, Ü1 53a, Ü2 46a
294 S 24a, Ü1 53a, Ü2 46a

2 Bak̠ reşḥa-i sirişkime zībā-ferīdedir
Ẓann etme böyle gevher-i nāb āferīdedir

3 Yāk̠ūt-ı surḫ olur giderek cāygāhımız
Kim ḫūn-ı dīde böyle dem-ā-dem çekīdedir

4 Emrār-ı çeşmi k̠oymadı ebvāb-ı ḥīleden
Pend eyleriz fak̠īhe mirār-ı ʿadīdedir

5 Naẓm-ı cihān-pesend ü dil-ārāmızıñ Edīb
Her mıṣraʿı nevādir-i beyt-i k̠aṣīdedir

295

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İsā'et-müktemin dillerde aṣlā birre cā yok̠dur
Sedād-ı kār içün infāẓa lāyık̠ bir recā yok̠dur

2 O deñli muġtenemdir ḫāṣ u ʿām evzārı kim gūyā
Ki nā-şāyeste-i ġufrān olur hīç bir ḫaṭā yok̠dur

3 Mücerred āşinā-yı ḥarf-i cer nuṭk̠-ı dil-i ʿālem
Göñülden k̠ābil-i āmūziş-i ḥarf-i ʿaṭā yok̠dur

4 Hemān nak̠ş-āver-i ḫāṭır ḫırāş-ı ḫārdır her dem
Meşāma baḫş-ı būy-ı gülsitān eyler hevā yok̠dur

5 Neşāṭ-efzāy-ı bülbül gülde yok̠ şimdi Edīb ammā
Gülüñ de lāyık̠ı bir bülbül-i şīrīn-nevā yok̠dur

296

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bāġ-ı dehriñ bir nigāh et sāye-i bīdi nedir
Kim enāmıñ cümle meyli sāye-i bī-dīnedir

2 Her dil-i nā-ṣāf u ṣāfıñ añla kim yādı nedir
İrtibāṭ-ı ḫāṭırı yā küfredir yā dīnedir

3 Olmasın ser-nāme-i ensāb-ı ābā dīdede
Merde iṡbāt-ı nesebde ṭırs-ı ābādī nedir

4 Semʿ-ı ehl-i fıṭnate nīk u bedi tak̠rīr eder
Ḫ˘āce-i dehriñ ḫabīr ol ders-i irşādı nedir

5 Merdüm-i pür-tāb-ı eşvāk̠ız Edībā meylimiz
Ravża-i ṣıdk̠ıñ hübūb-ı nesme-i bādınadır

---

295 S 24a, Ü1 53a, Ü2 46b
296 S 24a, Ü1 53b, Ü2 46b

297

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu derd-i dil ki sipihriñ devāyirindendir
Teʾellüm eyleme andan devā yirindendir

2 Cenāb-ı Yūsufu dāʾ-i sükūṭ-ı çāha ḳomak
Degil ṣanīʿ-i ecānib o dāderindendir

3 O şūḫ-ı sifle-nevāzıñ bu vażʿ-ı serdinden
ʿAceb ne āh eder ol kim hevā serindendir

4 Meʿāşı kim ʿaraḳ-ı cebhe-i gedādan ola
Cihānıñ ehl-i teʿaddī gedā terindendir

5 Edīb ṣayd-ı meʿānīde ʿumdedir ammā
Bu naẓm-ı tāze şikār-ı evāḫirindendir

298

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nişān-ı ġuṣṣa diliñ ḥüsn-i kār-ı evvelidir
Sürūr-ı sīne ġamıñ nükte-i müʾevvelidir

2 Naṣīb-i gürg-i eceldir bu gūsfend-i vücūd
Düşüp meġāk-i zemīne çuḳurda ḳalmalıdır

3 Hevā-yı vaṣl ile ʿaḳlın uçursa ʿuşşāḳıñ
Nigāh-ı ḥisse görünmez cünūnu perdelidir

4 O māh ṭard eder aġyāra ʿarż-ı rūy etmez
Verir mi zāhide ruḫṣat ki çeşmi sürmelidir

5 Edīb gerçi maḳālāt-ı sādemiz çoḳdur
Velī bu tāze ġazel naẓmımıñ muḫayyelidir

299

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cümleniñ çeşm-i dili dīnār-ı pür-revnaḳdadır
Nisʾe mehcūr oldu hep şimdi rev-ā-rev naḳdadır

2 Ẓülle maḳrūndur şuʾūn-ı mülhimān-ı bīm-i Ḥaḳ
Şān u şevket şimdilik her bī-herās-ı Ḥaḳdadır

3 Naḳd-ı rāḥatden tehīdir māye-dārān-ı ṭamaʿ
Kim o her dünbāle-i eşrāra nā-mülḥaḳdadır

---

297 Ü1 53b, Ü2 46b
298 Ü1 53b, Ü2 46b
299 S 24a, Ü1 53b, Ü2 46b
1 dīnār-ı S, Ü: dünyāda Ü1 / pür-revnaḳdadır S, Ü1: perver-i naḳdadır Ü2

4 Olmadan bāk eylemez ʿāşıḳ ki fānī-cism ola
Mürdegī ʿuşşāḳa nisbetle hemān bir raḳdedir

5 Hep ḫıyānetdir Edībā nāvek-endāz-ı ẓuhūr
Nāsda dārū-yı ṣıdḳ ancaḳ ʿadīm olmaḳdadır

300

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūh-ı merdümān hep bī-nişān-ı şermsārīdir
Ser-ā-ser şeş cihāt-ı kevne bilmem şer mi sārīdir

2 Zebānı zāhidiñ hem-kār-ı ledġ-i nīş-i arıdır
Anı ālāyiş-i zehr-i fitenden ṣanma arıdır

3 Uṣandı zevraḳ-ı erdāfa seffān olmadan mürşid
O şimdi nāḫudā-yı keştī-i ferc-i cevārīdir

4 Nebīhe bir kefendir cāme-i nā-müsteʿār ancaḳ
Kefenden mā-ʿadāsı cümle esbāb-ı ʿavārīdir

5 Ḫaṭā-ender-ḫaṭādır ġayrdan ümmīd-i luṭf etmek
Edīb ol kim mücerred müstemidd-i luṭf-ı Bārīdir

301

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Her ḳavl-i belāġat ki feḫār-ı büleġādır
Şāyeste mi tezyīfine fürṣat bula ġādir

2 Ebnā-yı zamān içre degil ṣafḥa-i tenzīl
Taḳbīle hemān lāyıḳ olan dest-i ʿaṭādır

3 Almış es̱er-i zülfüñü āhū-yı Ḫutenden
Ṣūfī-i ġabī ṣanma ki güm-rāh-ı Ḫıṭādır

4 Bilmez dili pür-ḳasvet olan rāh-ı vefāyı
Minhāc-ı vefā meslek-i pāy-ı ruḥemādır

5 Sīḫ-i ciger-i sāmiʿa-i ehl-i mürüvvet
Eşḫāṣda nā-ḳābil olan ḥarf-i recādır

6 Sūrāḫa-i gūşa suḫan-ı hem-dem-i nāḳış
Hem-kār-ı sitīz-i es̱er-i tīr-i cefādır

7 Bu devr-i teraḳḳī-i edānīde Edībā
Erbāb-ı hüner ḥāsid-i ḥizb-i cühelādır

---

300 S 24b, Ü1 53b, Ü2 47a
301 S 24b, Ü1 54a, Ü2 47a

302

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Melīk-i ḳuvvet-i naṣfet şehāmeti n'eyler
Ki merd-i süstü o ḳuvvet şehā metīn eyler

2 Nice dil-āgeh-i ḳubḥ-ı meẓālim olsun o kim
Enāma luṭfa bedel ʿarż-ı kibr ü kīn eyler

3 Hemīşe ʿaksinedir deʾb-i hükmü bī-dādıñ
Ḳaviyy-i pīl-tene ʿācizi muʿīn eyler

4 Ḳażā o niʿmete nā-müsteḥaḳ iken āyā
Naṣīb-i ʿilmi n'içün rızḳ-ı cāhilīn eyler

5 Cihānı ġāʾile-i düşmen-i meẓālimden
Edīb maḳdem-i aʿvān-ı dād emīn eyler

303

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O dem ki yār zülfün zīb-i ruḫsār u miyān eyler
Kemend-i her ḫamın aġlāl-i Hind ü Rūmiyān eyler

2 Şühūd-ı behcet-i rūyuñla eşk-i şādmānīsin
Nigāhım şeb-nem-i gülzār-ı ḥüsn-i mehveşān eyler

3 Firāḳ-ı ṭalʿatiñle rūy-ı zerdi ʿāşıḳ-ı zārıñ
Riyāż-ı cenneti ḥasret-keş-i reng-i ḫazān eyler

4 Ḫayāl-i tīġ-i ġamzeñdir ġarīm-i merdüm-i çeşmim
O ḫūnī dīde-i ḫūn-bārıma düşdükçe ḳan eyler

5 Peyām-ı ḥasretin iblāġ içün ḫūn-ı dilin ʿāşıḳ
Ser-i fevvāre-i müjgān-ı çeşminden çehān eyler

6 Olur pertev-peẕīr-i rūʾyet-i dīdār-ı yār ol kim
Ḫulūṣun dīde-i bīnā-yı ḳalbe sürmedān eyler

7 Edībā ġayret-i bed-bīnlerden ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ
Degil cismin sevād-ı sāyesin gözden nihān eyler

304

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu dāġ-ı ġam ki ser-i ḳalb-i ʿāşıḳıñ fesidir
Bu da cezāyir-i ʿaşḳıñ güzīde tuḥfesidir

---

302 S 24b, Ü1 54a, Ü2 47a
303 S 25a, Ü1 54a, Ü2 47b
304 S 25a, Ü1 54b, Ü2 47b

2 Hücūm-ı derd ile sī sāledir fiġān eyler
Teġāfül eyleyerek bilmedik diliñ nesidir

3 Ṣadā-yı lerzişini gūş-ı çeşme aldırma
Semāʿa ḳor seni zāhid bu yāriñ eñsesidir

4 Metāʿ-ı vuṣlat içün cān u ten bahā mı olur
O ʿarż-ı vuṣlatına dil-beriñ bahānesidir

5 Ḥevā-yı yār ile ṣūfīye yardan düşmek
ʿAceb midir ki Edībā bu yār fitnesidir

305

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yār kim tevsen-i eṭvārını ḳurnaz eyler
ʿĀşıḳ-ı zār ile ünsiyyeti ḳor nāz eyler

2 Yārden tā ki hevā-dār-ı şikār-ı vaṣlız
Bize hemvāre nigāh-ı sitemin bāz eyler

3 Çerḫden mültemes-i naġme-i nāhīd olsaḳ
Yine ḳānūn-ı isāʾetle ser-āġāz eyler

4 Olamaz cilveger-i evc-i emel her ʿāşıḳ
Ṣanma her mürġü hümāyān ile pervāz eyler

5 Bulamaz pertev-i iḳbālin Edībā ḫᵛurşīd
Ol ki mihrinde vefā rütbesin iḥrāz eyler

306

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Tā kim raḥīḳ-i nāb ile dil-ber şikār eder
Nā-çār olunca raġm ile dil berşi kār eder

2 Ümmīd-i zerle vaṣl içün her nigār-ı şūḫ
Levḥ-i cemāli sāde ḳomaz zer-nigār eder

3 Çoḳdur viṣāl-i dil-bere iẓhār-ı şevḳ eden
Ancaḳ vefā rüsūmuna yoḳ iʿtibār eder

4 Ehl-i şeref muḫālaṭa-i siflegān ile
Teşhīr-i nāmı münfeʿil-i iştihār eder

5 Pervānevār şemʿ ile sūzān olur Edīb
Yār ile ol ki ülfetini ber-ḳarār eder

---

305 Ü1 54b, Ü2 47a
306 Ü1 54b, Ü2 47a
1 ile dil berşi kār Ü2: ile bir şeyʾ kār Ü1
4 siflegān ile Ü2: sifle-kār ile Ü1
5 olur Ü2: olup Ü1

307

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 İdmān-ı sūz-ı ġam bize pervāneden gelir
Pervāne-meşrebiz bize pervā neden gelir

2 Ḫālī olunca pertev-i eşvāḳdan żiyā
Ẓann etme ḳalbe şu' le-i peymāneden gelir

3 Yāre medār-ı bīniş-i çeşmi sühād iken
Bīdār-ı 'aşḳa raḳde-i bī-cā neden gelir

4 'Īsīye cevf-i Meryem iken cāy-ı incilā
Ẕāt-ı sa'īdi ṣanma her anadan gelir

5 Var ise āşināda eger şemme-i vefā
Şimdi Edīb ol daḫi bīgāneden gelir

308

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Re'y-i ḥasenim düşmenime añlanacaḳdır
Ya'nī hünerim tīġim ile añla nacaḳdır

2 Hengām-ı veġāda ḳolu boş ḳoyma nacaḳdan
Bāzū-yı dilīrāne güzel ḳullanacaḳdır

3 Hep ṣavlet-i şeh-bāz-ı herāsımdan e'ādī
Keklik gibi ormanlar içinde ḳamalaḳdır

4 Bī-s̱evb-i riyā gösteremez ḳaddini ṣūfī
Terk-i edebinden utanır orta ḳuşaḳdır

5 'Aṭṭārdan ol şūḫa getirdip ḳına yaḳdır
Kim peyk-i sirişkim gidebilmez ḳan ayaḳdır

6 Zāhid ne bilir ehl-i diliñ mātem ü sūrun
Ol bī-ḫaber-i ẕevḳ ü keder bir ḳavalaḳdır

7 Dāmād-ı ġamıñ her nice dūr olsa Edībā
Cāyı ḥarem-i vuṣlata ẓann etme uzaḳdır

309

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Göñlüm nihāl-i ke's-i mülüñ meyvesiledir
Kim seyr-i ḥüsn-i bāġa baña mey vesīledir

---

307 S 25a, Ü1 54b, Ü2 47b
308 S 25a, Ü1 54b, Ü2 47b
309 S 25a, Ü1 55a, Ü2 48a

2 Lezzet mezāḳa ol ṣanemiñ būsesiledir
Ḳaṭf-ı s̱imār-ı būsesiniñ bu sesiledir

3 Ḫ˘or görme ol kesi ki şeh-i mülk-i bāġ ola
Zīrā ki faḫrı her melikiñ ülkesiledir

4 Etsin mi tengnā-yı ḳafesle muvāneset
Ünsiyyet-i hezār-ı çemen lānesiledir

5 Mihmāngeh-i riyāżda āsāyişim Edīb
Bīd ü çenārıñ endiye-i sāyesiledir

310

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḥaẕer tīr-i müjeñden çün nişān-ı ehl-i ġafletdir
Nigeh-dūzu ḫadeng-i çeşmiñe 'ayn-ı iṣābetdir

2 Bize raḥm eyleyip ḫāṭır-nevāz olduḳça luṭf eyle
Ġarīm-i nāzı ḳoy kim 'āşıḳa nā-ehl-i şefḳatdir

3 'Adū ḫandān ise zār etmeden göñlüm cerāḥatle
Anı keydiyle zār etmek baña göñlümce rāḥatdir

4 Baña rūy-ı dil iẓhār etmeden bī-behredir hergiz
O kim mir'āt-ı ḳalbimden benim şermende-ṣūretdir

5 Eger hem-şöhret-i Ṭayfūr ise bīhūde ẓann etme
Cihānıñ her 'azīzi maḥrem-i dergāh-ı 'izzetdir

6 Ṣadef tā kim tehīdir ḳıymeti nā-būd olur zīrā
Medār-ı rif'at-i dest-i du'ā neyl-i icābetdir

7 Edībā mi'desin ṭa'm-ı şereng-i ġamla sīr eyler
O kim elvān-ı ḫ˘ān-ı devleti mehcūr-ı lezzetdir

311

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḫurūş-ı eşkime nisbetle deryā ṣanma bir cūdur
Sirişk-i çeşmimiñ her ḳaṭresi gūyā ki incüdür

2 Meşām-ı fikre būy-ı zülf-i müşgīni keder-şūdur
Ḫayāl-i ṭurresinden ḫāṭıra ancaḳ emel budur

3 Ḳanīṣ-i 'aşḳ eden merdānı sīmā-ṣāfī-i dildir
Ġarāma her dil-i bī-rūy-ı ṣafvet ṣanki bārūdur

4 Şemīm-i 'ārıż-ı ḫū-kerdesinden bī-niyāz olmam
Ki sāmān-ı derūnum ol perī-kirdār-ı ḫ˘oş-ḫūdur

---

310 Ü2 48a
311 S 25b, Ü1 55a, Ü2 48a

5 Edībā bīnişim naḳş u kemāli imtiyāz eyler
Nigāhım ḳabża-i çeşmimde mānend-i terāzūdur

312

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaṣdıñ ḫayāl-i ġamze-i yārıñ devāmıdır
Bilmem ki çāk-i sīneñe ey dil devā mıdır

2 Pür-şūr eden cihānı ʿavāmıñ hevāmıdır
Yoḳsa ʿabeṣ bu ʿālem-i fetret hevā mıdır

3 Laʿliñ ki cünbiş eyleye āşūb-ḫīz olur
Fenn-i fitende her ḫabere mübtedā mıdır

4 Ruḫsār-ı ḫᵛuy-çekānıña merdüm ġarīḳ olur
Çeşm-i ʿalīli derde düşürmek revā mıdır

5 Ehl-i suḫanda nādire-gū var mıdır ʿaceb
Yoḫsa hemān Edīb mühezzib-edā mıdır

313

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cānānedeki cāygeh-i būse fīhdir
Ümmīdvārı şeyḫ olacaḳ bu sefīhdir

2 Pek çekme rīş-i zāhidi sevdā-yı ḳalʿ ile
Zīrā ki mūy-ı gendesi ġāyet kerīhdir

3 Hep fikr-i ṭalʿatiñle geçer ṣubḥ u şāmımız
Ancaḳ ḫayālimiz de bu veche vecīhdir

4 Şevḳ-i şühūdu dīde-i māhı sühāda ḳor
Bī-şübhe āftāb-ı ruḫuñ bī-şebīhdir

5 Rindān Edīb meyle cüdā-sāz-ı sumʿadır
Ṣanma heves-nümāy-ı riyā-yı faḳīhdir

314

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Meẕāḳ-ı çāşnī-cūy-ı ṣafāya meyve gülşendir
Ki devr-i gülde rindiñ mübteġāsı mey ve gülşendir

2 Ḳo bīm-i şıḥneyi cāmı ʿazīm-i defʿ-i hemm eyle
Ki iẓhār-ı celādet bāʿiṡ-i irhāb-ı düşmendir

---

312 S 25b, Ü1 55a, Ü2 48a
1 devāmıdır S, Ü2: ḫayālidir Ü1
313 S 25b, Ü1 55a, Ü2 48b
314 S 25b, Ü1 55b, Ü2 48b

3 Bahār oldukça nahlistān-ı bāġıñ ẓıll-i memdūdu
Ḥarāret-dīde-i endūha bir h̬ʷoş cāy-ı meʾmendir

4 Sürūd-ı vaṣfa sen ifṣāḥ-ı nuṭḳ et muṭribā zīrā
Hezārıñ naġme-i ıṭrā-yı gülde nuṭḳu elkendir

5 Cüdālar gülşeni ʿaks-efken-i cūy-ı h̬ayāl etsin
Ki her cūyende-ʿaks-i gül-bünü bāġıñ muʿāyendir

6 Çekilsin şāhid-i şūh̬-ı gül-i pākīze-dāmenden
O kim āsāyiş-i ehl-i ṣafāya h̬ār-ı dāmendir

7 Ṣafāy-ı gülsitān-ı yār cān-ı mihrbān ister
Edībā hem-dem-i düşmenle gülşen cāy-ı şīvendir

315

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demem ṭāmiʿ cihānda mihr ile hemtā cemāl ister
Künūz-ı s̱ervet-i Ḳārūn ile hemtāca māl ister

2 ʿIṭāş-ı deşt-i ʿaşḳıñ ʿaks-i tāb-ı rūy-ı ümmīdi
Şinā-kārī-i cūy-ı ṣāf-ı mirʾāt-ı viṣāl ister

3 Ḳavī-bālān-ı ṣıdḳ-ı daʿvī-i bī-tābī-i şevḳiñ
Hevā-yı vuṣlata pervāz-ı nesr-i ʿazmi dal ister

4 Heves-kārān-ı dīdārıñ sevād-ı muḳle-i cānı
Midād-ı h̬āme-i ṣūretger-i levḥ-i h̬ayāl ister

5 Edīb āşüfte-ḥālān-ı firāḳıñ buʿd-ı ṣūrīden
ʿİẕār-ı iʿtiẕārı ġāzenāk-i infiʿāl ister

316

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Sen h̬ufte ḳıyās eyleme ʿāşıḳ uyanıḳdır
Şeb-tā-be-seḥer sūziş-i ġamla o yanıḳdır

2 Meʾbūn h̬arīdār ise de kīrine yāriñ
Menhūm-ı şirā olduġu deryāda balıḳdır

3 Zāhid geçemez pāre-i kirpās-ı riyādan
Gūyā ki aña rah̬ne-i dīne yamalıḳdır

4 Terk-i meyi ser-rişte eder ṭaʿne-i rinde
Mürşid diyemem sāġar-ı Cemden uṣanıḳdır

5 Rū-zerd-i herāsımdır Edībā ġam u şādī
Teb-dīde gibi her biriniñ beñzi çalıḳdır

---

315 S 26a, Ü1 55b, Ü2 48b
316 S 26a, Ü1 55b, Ü2 48b

317

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O kim ihānetine tāziyāne māʾildir
Olur cezāya sezā tā ziyāna māʾildir

2 Hemīşe meşrebi ʿuzlet-güzīn-i meykedeniñ
Ḫumār-ı meyle şarāb-ı cināna māʾildir

3 Semāʿ-ı ḫˇāhiş-i her miʿde-sīr-i şehd ü şeker
Ḫiṭāb-ı ṭūṭī-i şīrīn-zebāna māʾildir

4 Bu farṭ-ı ḥırṣ ile şek yoḳ ki ḫāṭır-ı zāhid
Nüḳūd-ı kīse-i her ḳām-rāna māʾildir

5 Bu demde cünd-i ʿadūnuñ ṣudūr u aʿnāḳı
Edīb ṣadme-i tīġ ü sināna māʾildir

318

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i vīrāne kim ʿaşḳıñ meḥaṭṭ-ı kārbānıdır
ʿİmārın ṣanma ey zāhid menūṭ-ı kār-ı bānīdir

2 Şikest-i rişte-i peymān-ı vaṣla ġuṣṣanāk olmam
O da tecdīd-i ʿaḳd-ı luṭfa yāriñ bir nişānıdır

3 Nigāh-endāz-ı şevḳ oldukça ʿarż-ı ḥüsn ü ān eyler
Pey-ā-pey ʿāşıḳa incāz-ı vaʿd-i luṭfu ānīdir

4 Niyāzımla o şūḫ-ı nerd-bāzım ḳaṣr-ı nāz etmez
Aña gūyā niyāzım ḳaṣr-ı nāzıñ nerdbānıdır

5 Edīb āsān degil sūz-ı ʿiyān-ı ḳalbiñ iḫfāsı
Hemān ehl-i diliñ ḫāṣıyyet-i ḳalb-i ʿiyānıdır

319

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳıñ ki sūz-ı tābını sīnemde vām eder
Rīḳ-i lebiñden özge benim kim devām eder

2 Teʾs̱īr-i mey ki dīdelerim nevme rām eder
Ḥasret-keşān-ı cām-ı lebiñ nev-merām eder

3 Tīrin ḫayāl-i ḫˇāb ile ġamzeñ ki ḫışm ede
Bīdār-ı keyde zaḫm-zen-i intiḳām eder

317 S 26a, Ü1 55b, Ü2 48b
318 S 26b, Ü1 56a, Ü2 49a
319 Ü1 56a, Ü2 49a

4 Bīmār-ı ʿaşḳa neşʾe-i dārū-yı ṭalʿatiñ
Neyl-i nis̱ārı cāna sefīr-i peyām eder

5 Revzen-nişīn-i reh-güẕeriñ meclis-i Cemiñ
Cām-ı cihān-nümāsını mīnā-yı cām eder

6 Mest-i tekellümüñ gül-i ḫandān-ı gūşunu
Şevḳ-i şikār-ı bülbül-i nuṭḳuñla dām eder

7 Şāyān-ı vaṣl olan saña mānende-i Edīb
Ẕevḳ-i lebiñle ṭarḥ-ı ḫayālāt-ı ḫām eder

320

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Deme ki merd ġam-ı bī-münāsebāt ister
Celā-yı semt-i sühāda münāsib at ister

2 Ümīd-i cennete terk-i muḥarremāt ister
Niyāz-ı niʿmete basṭ-ı muḳaddemāt ister

3 Metāʿ-ı fażl ile dehriñ emīr ü şāhından
Meʿāşir-i ʿulemā ḥüsn-i iltifāt ister

4 ʿAnā-keşān-ı teḳāżā-yı ḥırṣı dünyānıñ
Mükefferāt ile tekfīr-i seyyiʾāt ister

5 Lüʿāb-ı yāri tereşşüfgeh-i ḫayāl eyler
Dimāġı zāhid-i ḫuşkuñ muraṭṭıbāt ister

6 Ḫalāda raġbet-i keşf-i sürīn ile ṣūfī
Lüḥūḳ-ı zümre-i ehl-i mükāşefāt ister

7 Edīb ṣanma bu vaḳr-ı vaḳār ile mürşid
Tilāve-kārī-i āyāt-ı beyyināt ister

321

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O kim muʿānaḳa-i kun-fürūşa māʾildir
Gürūh-ı bed-menişānda fürū-şemāʾildir

2 ʿİṣābe-i beşeri sürbe-i behāyim ile
Müşārik eylemeyen cevdet-i ḫaṣāʾildir

3 Riyā ile nice ṣafvet-peẕīr ola ṣūfī
Ki neyl-i ṣafvete ḥubb-ı riyāse ḥāʾildir

4 Deme bu çetr-i felek sāye-baḫş-ı rāḥatdir
Ki imtidād-ı s̱ebātı çü-ẓıll-i zāʾildir

---

6 nutḳuñla Ü2: luṭfuñla Ü1
320 S 26b, Ü1 56a, Ü2 49a
321 S 26b, Ü1 56a, Ü2 49a

5 Edīb ġafve-i ġaflet ser-i ümemde meger
Ḳıyām-ı sāʿatiñ īḳāẓına delāʾildir

322

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Enīsi ḫāne-ber-dūş-ı caḥīmiñ tā zebānīdir
Aña taʿmīr-i dār-ı vaḥşete bir tāze bānīdir

2 Delīl-i rāh-ı cennet reh-ber-i bīm ü ümīd olmaz
Ki tā bīmiñ recā vaḥşet-güzīn-i iḳtirānıdır

3 Fürūġ-ı rīziş-i nem çeşm-i tāki ḫūşe-bīn eyler
K'anıñla müsteʿidd-i rūʾyet-i rūy-ı emānīdir

4 Çemenden dāmen-i ifnāsına her şāḫsārından
Dıraḫt-ı ḫuşkuñ ancaḳ mīvesi āteş-feşānīdir

5 Saʿīd olmaz Edībā maẓhar-ı elṭāf-ı şāhānī
Saʿīd oldur ki Ḥaḳdan nāʾil-i luṭf-ı nihānīdir

323

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Meylimiz ʿallāme-i fenn-i ġamıñ dersinedir
Anıñ içün nüsḫa-i eşvāḳımız der-sīnedir

2 Şimdilik dībāce-i selb-i ḫıredden baḥs̱ eder
Ṣoñra gör ṭıfl-ı nev-āmūz-ı diliñ dersi nedir

3 Ḳalb-i ṣāfımdır şereh-kār-ı ḫayāl-i behcetiñ
ʿAksiñe menhūm-ı istiḳbāl olan āyīnedir

4 Ḳaṣdımız dil-beste-i zülf-i girih-gīr olmadan
İrtibāṭ-ı ḫāṭır-ı şeydā-yı bī-temkīnedir

5 ʿĀrife ancaḳ zevāyā-yı ḫumūl-i ʿaşḳda
Ḥülle-i cennet Edībā ḫırḳa-i peşmīnedir

324

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥelālden dil-i taḳvā-fürūşa cer yegdir
Ki düzd-i mīveye her ser-fürū şecer yegdir

2 Ṭarīḳ-i Kaʿbede sūd etmeden cehūlāna
Reh-i teḳarrüb-ı şāhānda żarar yegdir

---

4 s̱ebātı S, Ü2: ḥayātı Ü1
322 S 26b, Ü1 56b, Ü2 49b
323 S 27a, Ü1 56b, Ü2 49b
324 S 27a, Ü1 56b, Ü2 50a

3 Kemend- i mekr ü belādan necāt maṭlab ise
Zamāne ḫalḳına dil vermeden ḥaẕer yegdir

4 Gürūh-ı düşmen ile neş'e-i mühādeneden
Neşāṭ-ı sāḳī-i peymāne-i ẓafer yegdir

5 Edīb dīde-i her merdüm-i ġam-ülfetde
Sürūr-ı meclis-i eşrārdan keder yegdir

325

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Müstaḳīmāndır mükerrem cāy-ı mūmis kemledir
Maṭraḥ-ı hīzem ocaḳdır cāy-ı mūm iskemledir

2 Mevṣıl-i minḥat yed-i gencīne-i Vehhāb iken
Şöhret-i nām-ı kerem gör kim yine Ḥātemledir

3 Mümkin olmaz olmamaḳ mecbūr-ı tedbīr-i devā
Sūde-i zehr ise de nām-ı şifā merhemledir

4 Sūy-ı eşrefden gelir şān-ı şerīfe irtiḳā
ʿİzzet-i mürġ-i hümā şāḫ-ı ser-i ādemledir

5 Der-hem etmez ḫāṭır-ı her ḳāniʿi bī-dirhemī
Behcet-i ṭāmiʿ Edībā keṡret-i dirhemledir

326

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şebistān-ı emelde nā-tamāmız yarımız yoḳdur
Meh-i ḥüsn-i kemāle müntehī bir yārimiz yoḳdur

2 Geçen geçdi pedīdār oldu Mehdī dār-ı dünyāda
Murād üzre yine bir şūḫ-ı meh-dīdārımız yoḳdur

3 Sipihr-i nā-be-hencārıñ pey-i kārından el çekdik
Bu çerḫ-i kīneverle şimdi hīç peykārımız yoḳdur

4 Göñül ḫ˘āhiş-nümāy-ı ẕevḳ-i laʿl-i dil-ber olduḳça
Neşāṭ-ı cām-ı meyden özge bir muḫtārımız yoḳdur

5 Desem yegdir bu miḥnet-ḫānede bennāyı ben nādir
Ki taʿmīr-i dil-i vīrān eder miʿmārımız yoḳdur

6 Żamīrinde hemān bir ẕerre meyl-i ittiʿāẓ olsa
Maḳarrız yoḫsa ḳavl-i vāʿiẓe inkārımız yoḳdur

---

3 mekr ü belā S: mekr-i belā Ü1, Ü2
5 ülfetde S, Ü2: ülfet Ü1
325 S 27a, Ü1 56b, Ü 50a
326 Ü1 57a, Ü2 49b
3 Ü2: (Ü1'de 4. mısra ile yer değiştirmiş)
6 miḥnet-ḫānede Ü2: ḥikmet-ḫānede Ü1

7 N'ola eṭvār-ı medhūşānemiz tā ber-ḳarār olsa
Edībā yārsiz ʿālemde istiḳrārımız yoḳdur

327

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dile metāʿ-ı emel tā kesāda ḳalmışdır
ʿUṣāre-i s̱emer-i tāke sāde ḳalmışdır

2 O māhı görmedi şevḳ-i nümāyiş-i zer ile
Dü çeşm-i diḳḳat-i zāhid sühāda ḳalmışdır

3 Umar ki ḫʷābda ṣūfī serīr-i vaṣla çıḳa
Rüḳād ile hevesi irtiḳāda ḳalmışdır

4 Yer etdi cāyını bīgāne hīz-i ġılmāna
Ġınā-yı ḥāle bu cāhı ziyāde ḳalmışdır

5 Görünce ʿaksini āb içre ol mehiñ bilmez
Nigāhı yerde midir yoḫsa māda ḳalmışdır

6 Düşürdü ʿāşıḳı ṣad rence hecri ol şāhıñ
Ḥarīṣ-i esb-i viṣāli piyāde ḳalmışdır

7 Edīb ülkeyi pā-māl eden muṣīb olmaz
Hemān keş-ā-keş ile ol kepāde ḳalmışdır

328

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Erẕāl ki çün derk-i dünüvv-i neseb eyler
Bu ẕüll ile ʿālī-nesebānı ne seb eyler

2 Zengī ki ola nūr-ı ṣabāḥ ile müleḳḳab
Ḫʷurşīdi melāmet-keş-i tārīk-i şeb eyler

3 Bī-vāye iken sifle secāyā-yı edebden
Ehl-i edebe faḫr-ı rüsūm-ı edeb eyler

4 Enbān-ı kefin ẓarf-ı sütūḳ-ı nedem etsin
Ḫāyinden o kim naḳd-ı emānet ṭaleb eyler

5 Ẓann etme Edībā dil-i erbāb-ı tevekkül
Terk-i ṭalebi yeʾs-i ümīde sebeb eyler

---

327 Ü1 57a, Ü2 48b
328 S 27a, Ü1 57a, Ü2 50a
3 Bī-vāye S, Ü2: Bī-māye Ü1

329

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cibāl-i derd-i serim ṣanma kim revāsīdir
Ki inḳılābı ser-i düşmeniñ revāsıdır

2 Bulur mu ʿizzet-i āzādegī o seyyid kim
Felekde her emeliñ ʿabd-ı müşterāsıdır

3 Cihānda merdüm-i ülfet-güzīni her yada
Ḳarīn-i ülfet eden buġż-ı āşināsıdır

4 Benim ḥasedle revā-bīn-i ḳahrım olmasalar
Bu nāsı bilmez idim ḳahr-ı Ḥaḳḳı nāsīdir

5 Edīb ḥoḳḳa-i iḫlāṣ-ı her melek-ḫūdan
Şemīm-i ʿıṭr-ı vefā rūḥumuñ ġıdāsıdr

330

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olursa rinde nūş-ı sāġar-ı mīnā demi nādir
Aña tih-kerde āb-ı kīneden sāġar da mīnādır

2 Dirīġ etmez nevāl-i luṭfunu olduḳça er ḳādir
Mekānetde anıñ'çün cümlelerden ḳadri erḳādır

3 Temennī bī-penāh-ı çetr-i zülf āsāyiş-i ḫāṭır
Hecīristān-ı deşt-i ġamda el-ḥaḳ saʿy-ı bī-cādır

4 Göñül beydā-yı ġamda sālik-i is̱r-i devā olmaz
ʿAcebdir cism-i nā-peydāsı pūyān-ı pey-i dādır

5 Edībā cīd-i ʿuşşāḳı görelden bend-i zülfünde
Ser-i āzādegān ḥasret-keş-i ḳayd-ı üs-ārādır

331

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Deme te'sīr-i fiġānı güli terʿīd eyler
ʿAndelībān ile zīrā gül-i ter ʿīd eyler

2 Bāġda nāz ile āvāz-ı ḫırām-ı gül-bün
Bülbülāna es̱er-i naġme-i nāhīd eyler

3 Şuʿle-i nā'ire sīnesine rūġan olur
Ṣanma mey tāb-ı dil-i ʿāşıḳı tebrīd eyler

---

329 S 27a, Ü1 57a, Ü2 50a
330 S 27b, Ü1 57b, Ü2 50a
2 sāġar-ı mīnā S, Ü2: sāġar-ı ṣahbā Ü1
331 Ü1 57b, Ü2 50b
3 gül-bün Ü2: bülbül Ü1

4 Dil-beriñ ṣafvet-i encām-ı şeb-i hicrānı
Ḫāṭır-ı pür-kederi maṭlaʿ-ı ḫ˘urşīd eyler

5 N'ola āsūde Edīb olsa hecīr-i ġamdan
O l ki bāġ içre yerin sāyegeh-i bīd eyler

332

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Diyār-ı ḥüsn-i meh-ruḫsārlarda şāme vālīdir
O vālīye fürū-serlikde her paşa mevālīdir

2 Sevād-ı merdüm-i āhū-yı cennetden ḫaber-dārız
O da ḫāl-i ruḫuñla iḫtilādan ġayr-ı ḫālīdir

3 Nigāhıñ kim füsūn-ı çeşm-i ġazlān-ı melāḥatdir
Ḥarīṣ-i iḳtināṣ-ı ʿiṣmet-i Şeyḫ-i Ġazālīdir

4 Ḫırāmından o serviñ ʿāşıḳı nā-kām eden ancaḳ
Dem-i āha taḥammül etmemeklik iḥtimālidir

5 Feżā-yı evce tesyīr eyleyen nīrū-yı per ṣanma
Hümā-pervāz eden ehl-i dili eşkiste bālidir

6 Gülū-yı ṣafvetinden semʿ-i ḳalb-i ehl-i iḫlāṣa
Nidā-yı ṣıdḳ-ı niyyet naġme-i ṣavt-ı Bilālīdir

7 N'ola tārāc ederse ḫān-mān-ı mülk-i maʿnāyı
Edībā sīret-i ser-heng-i endīşem Celālīdir

333

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣafīr-i ḥasreti bülbül zi-şeb tā-bāmdād eyler
Mücerrebdir ṣarīri ḫāme zīrā bā-midād eyler

2 Gül-i taṣvīr-i rūyun ġāze-i meşşāṭa-i kilkim
ʿİẕār-ı ḥūr ile hem-reng ü būy-ı ittiḥād eyler

3 Dil-i zārın ḳanīṣ-i pençe-i şīr-i jeyān etdi
Siyeh-çeşmin o kim āhū-yı cennet iʿtiḳād eyler

4 O sāḥir-pīşe cīd-i zāhid-i ser-keş-dil-i ʿaşḳa
Kemend-i rişte-i gīsūların ḥablü'l-ḳıyād eyler

5 Edībā eyleme bālīn-i çerḫe ittikā zīrā
Cidār-ı köhneye ʿāḳil ḥaẕerle istinād eyler

---

332 S 27b, Ü1 57b, Ü2 50b
333 S 28a, Ü1 58a, Ü2 50b

334

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Dest-i zāhid esḫıyādan kim berī-dīnār olur
Tāb-ı ḥırmānı aña gūyā berīd-i nār olur

2 Ḥall edip sirvālini yārıñ te'emmül eylese
Zāhide leyliyye dil-ḫ˘āhınca bir destār olur

3 Etmeden ālūde-dāmāna naṣūḥ ibdā-yı nuṣḥ
Kār-ı evvel kendi ṣevb-i ḫulḳuna ḳaṣṣār olur

4 'Āyif-i ālāyiş-i ḳāẕūre-i evzār ise
Merdüme kār-ı peşīmānīsi istiġfār olur

5 Cāygāhında bulur şeyḫi Edībā dil-beri
Ṣanma bu şānıyla reh-peymāy-ı kūy-ı yār olur

335

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Her dürr-i edā kim fem-i ümmīde henīdir
Nā-ḳābil-i ārāyişi ümmī dehenidir

2 Çekmez ġam-ı fürḳat der-i aṣḥāb-ı düvelden
Ol ki feriḥ-i dergeh-i Mevlā-yı ġanīdir

3 Erbāb-ı ġamı ḫaṣm-ı tüvānā-yı sipihre
Tāb-āver eden ḳuvvet-i żaʿf-ı bedenidir

4 Ārāyiş-i laʿl ü güheri n'eylesin ol kim
Ḫūn-ābe-i müjgānı 'aḳīḳ-i Yemenīdir

5 Terk-i heves-i 'ālem-i fānīye Edībā
Dil-beste eden 'āḳili bīm-i fitenidir

336

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Lehīb-i ser-zeniş çünkim sezā-yı bī-vefāyāndır
Tenūr-ı kīnede olduḳça hem-dem bī-vefā yandır

2 Degil ḳābil girībān-gīr-i redd olmaḳ raḳībāna
Elinden 'āşıḳıñ ancaḳ gelen çāk-i girībāndır

3 Bedīd olduḳça rūy-ı āteşīni sīne-sūz oldu
Behişt-i ḥüsnü gūyā nār ile tev'em nümāyāndır

---

334 S 28a, Ü1 58a, Ü2 50b
335 S 28a, Ü1 58a, Ü2 51a
2 dergeh-i S, Ü2: devlet-i Ü1
3 ġamı S, Ü2: ġınā Ü1
336 S 28b, Ü1 58a, Ü2 51a

4 Nişān-ı tevbe ṣanma nefret-i maḫbūb ile meydir
Münībān-ı sitem behcet-peẕīr-i tevbe-kārāndır

5 Edīb ehl-i riyā ṣādıḳla terk etsin muʿādātı
K'aña taṣvīb-i īcāz-ı maḥabbet düşmen-i cāndır

337

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Deme çerḫiñ nuḳūş-ı cebhe-i meklūf-ı māhıdır
Benim te'ṡīr-i dūd-ı sīne-i melhūfum āhıdır

2 Feżā-yı ḫāṭırım ecnād-ı ʿaşḳıñ fitnegāhıdır
Pey-ā-peydir fiten ḫāṭırda ṣanma fitne gāhīdir

3 Nigāhı lücce-i envār-ı ḥüsnüñde neheng etdim
Ruḫ-ı meh-tābı veş ol şūḫa işvāḳım gümāhīdir

4 Devā yoḳ derdmend-i ʿaşḳa esḳām-ı devāhīden
Nigārıñ vaṣlı ancaḳ merhem-i zaḫm-ı devāhīdir

5 Edībā ḫāṭırı ġamdan sebük-bār eyledim zīrā
Bu gün peyk-i ümīdim mülk-i vaṣl-ābāda rāhīdir

338

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳı tābe-i fürḳat ile ṣanma ḳocar
Şāhid-i vuṣlatı o böyle ḳocadıḳça ḳucar

2 Ṣıġar-ı sinn ile ol māh-ı nevi ẓann etme
Hāle-i bīniş-i her çeşm-i temennāya ṣıġar

3 Bāġ-ı dehriñ s̱emeri āteş olursa zāhid
Nār içün ẕirve-i her şāḫ-ı enār üzre ḳonar

4 Ḫār-ı aġyārı o kim ḳaṭʿ ile dil-ḫurrem olur
Ṭāḳat-i tīşe-i aḳdāmı kesildikçe keser

5 Zen-i dünyāya uyup şāhid-i maḳṣūdu ḳoma
Er olan bir küs içün yāre Edībā ne küser

339

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ehl-i diliñ ne gülşene meyli ne damadır
Ancaḳ neşāṭ-ḫāne-i berr ü nidāmadır

---

337 S 28b, Ü1 58a, Ü2 51a
338 Ü2 51a
339 S 28b, Ü1 58b, Ü2 51a

2 Her ḥāsidiñ ki ṣavleti kesr-i ināmadır
Ḳaṣdım rüḳād-ı luṭf ile çeşmin ināmedir

3 Ṣanma nigāh-ı merdümekim Rūma Şāmadır
ʿAks-i sevādı belki o meh-rūma şāmedir

4 Ẕilletle her ḥarūn-ı şedīdü'ş-şekīmeniñ
Raġbetleri muvāṣaḳa-i ilticāmadır

5 Bu çillegāh-ı ġamda Edībā ḳuʿūdumuz
Hep iktisāb-ı rāḥat-i rūz-ı ḳıyāmedir

340

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīde ittiṣāf-ı ṣūret-i taḳvā desāyisdir
Ki o ıṣṭabl-i her bī-vāye-i taḳvāda sāyisdir

2 Perestişgāh-ı ʿārif ḳıble-i vech-i hüviyyetdir
Degil ṭāḳ-ı meḥārīb ü teṣāvīr-i kenāyisdir

3 Nice pertev-peẕīr-i çehre-i ʿAẕrā-yı ʿaşḳ olsun
O kim müjgān-ı çeşmi şāne-i zülf-i ʿarāyisdir

4 Dehān-ı zaḫmımız ney-şekker-i tīrin umar yāriñ
Fem-i zāhid gibi dil-beste-i ekl-i nefāyisdir

5 Edībā ehl-i ġamda sīne-rīşiden rehā olmaz
Ki hep ecsāmı āsād-ı beliyyāta ferāyisdir

341

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Küsden demem ki rişte-i meyli güsistedir
Zīrā mürīde tāb-ı tecerrüd küs istedir

2 Her tīrveş müvāẓıb-ı zaḫm-ı ihānetīñ
Meyl-i dili kemān gibi bir nā-dürüstedir

3 Bilmez gedā-yı hem-demin ehl-i zamāne līk
Her kām-rāna nāme-i şevḳi firistedir

4 Şeyḫiñ dehān u çeşm-i füsūn-sāz-ı dil-beriñ
Yādıyla nuḳl-ı meclisi bādām u pistedir

5 Zāhidleriñ zamānede ednāsdan Edīb
Ġafletle rūy-ı kārını ẓann etme şüstedir

---

3 meh-rūma şāmedir S: meh-rū meşāmadır Ü1: meh-rū şāmedir Ü2
340 S 28b, Ü1 58b, Ü2 51b
341 S 28b, Ü1 58b, Ü2 51b

342

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīdi māh-rūlar cāẕib-i dām-ı mesāciddir
Gümān etme ṣalāta ʿazmi hengām-ı mesā ciddir

2 Ġıdāya şehvetin maḥṣūr-ı ḥulḳūm-ı sürīn etmiş
Ki her dem āzmend-i iltiḳām-ı laḥm-ı zāʾiddir

3 Murādı şeyḫiñ iḳʿād etmedir āġūşa ḫūbānı
Ġalaṭ ẓann etme tilmīẕāna taʿlīm-i ḳavāʾiddir

4 Dem-ā-dem sāḫte iẓhār-ı istīlā-yı vecd eyler
Cenāb-ı pīr-i mürşid ṣanma kim idrāki fāḳıddır

5 Edīb āzār-ı gūn-ā-gūn ile taḳrīʿ içün āḫir
Felek ehl-i riyāya şimdilik ḳaṣden müsāʿiddir

343

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O bī-mihriñ ki deʾbi āşinālardan cüdālıḳdır
Naṣībi būy-ı gülzār-ı vefādan bī-nevālıḳdır

2 Deme dād u sitādı ġabndan vā-restedir tā kim
Metāʿ-ı ülfete zeyf-i riyā naḳd-ı şirālıḳdır

3 Nice yeksān olur bürr ü ʿalef mikyāl-i raġbetde
Kesādı cev-fürūşuñ lā-cerem gendüm-nümālıḳdır

4 Metāʿ-ı dehrde ālāyiş-i būy-ı riyā olsa
Nigāh-ı iʿtibār-ı ʿāḳile bir būriyālıḳdır

5 Edībā yār-i bī-mihr-i ferāmuşgār-ı aḥbāba
Zebān-ı levm ile ʿarż-ı vefā şīrīn-edālıḳdır

344

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāli ʿāşıḳıñ meʾvā-yı çeşm-i bī-kirāsıdır
Mülūkü ṣanma iḳlīm-i ḫayāliñ bī-kürāsīdir

2 Ḫayāl-i bāmdād-ı ʿārıżıñla zülf-i şeb-gūnuñ
Dil-i nüzhet-perestiñ zīnet-i ṣubḥ u mesāsıdır

3 Bizi ünsiyyet-i zāhidden īḥāş eyleyen ancaḳ
Bu vaḥşetgāh-ı dehriñ āşinā-yı üns-i nāsıdır

---

342 S 29a, Ü1 58b, Ü2 51b
4 fāḳıddır S, Ü2: fāʾiḳdir Ü1
343 Ü2 51b
344 S 29a, Ü1 59a, Ü2 52a

4 Lisānı ẕākir ammā fikri ebvāb-ı mevālīde
Ṣakın ẓann etme mürşid dergeh-i Mevlāyı nāsīdir

5 Edībā zeyy-i faḳrı ālet-i neyl-i ġınā eyler
Anın'çün şeyḫ-i dūn erbāb-ı faḳrıñ muḳtedāsıdır

345

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḥafīẓ olmaz şürūṭ-ı ḥıfẓı ol kim nā-mürā'īdir
Şiyāhı ḥıfẓ eden ṣaḥrāda ṣanma nām-ı rā'īdir

2 O şūḫuñ ca'be-i nāziş-sihām-ı ḥüsn ü ānından
Ḫadeng-i çeşm-i mesti 'āşıḳıñ sehm-i müşā'īdir

3 Şereh-kār-ı nükūl ol 'aḫẕ-ı 'ahd-i Şeyḫ Sa'dīden
Ki ṭa'm-ı rīḳi hem ḫāṣıyyet-i semm-i efā'īdir

4 Olunmaz farḳı gāv-ı rūstādan nefs-i bed-ḫ˘āhıñ
O kim gerden-nihād-ı ribḳa-i emr-i muṭā'īdir

5 Eṡernāk-i nevā-yı nāy-ı kilkimdir Edīb anlar
Ki çerḫ-i Mevlevīniñ pey-rev-i kār-ı semā'ıdır

346

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Vaḳārı mürşidiñ gūş-ı dirāz u ṭūl-i minḫardır
Berīdir şekli nev'-i ādemīden nesli min-ḫardır

2 N'ola ṣavt-ı ḫırāmı perde-i engāmı pest etse
Ki lebs-i tāze-ṭarḥ-ı ḳāmet-i ṣūfī muḥayyerdir

3 Fürūġ-ı 'aks-i rūy-ı yār ile çeşm-i terim zāhid
'İẕārınıñ gül-i rūy-ı terinden ṣanma kemterdir

4 Göñül levḥ-i ṣudūr-ı sīm-berlerden sebaḳ-ḫ˘āndır
Anıñ serd-i eḥādīṡ-i ġarāmı cümle ez-berdir

5 Edībā ḫāmemizdir ḳadr-i ġayrı pest eden yoḫsa
Siriṣt-i ẕātımız i'lā-yı ḳadr-i her hünerverdir

347

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Fetḥi genc-i suḫanıñ ṣanma maḳālīd iledir
K'infitāḥın dehene ḥüsn-i maḳāli diledir

---

345 S 29a, Ü1 59a, Ü2 52a
4 O kim gerden-nihād-ı S, Ü2: O kimse rū-nihād-ı Ü1
346 S 29a, Ü1 59a, Ü2 51b
347 S 29a, Ü1 59a, Ü2 52a

2 İnficār etmelidir dilde yenābīʿ-i ḥikem
Ṣanma ḥikmet suḫan-ı āḫarı taḳlīd iledir

3 Behcet-i sāḥa-i gülzār-ı ḫayāl-i dānā
Ḫār-ı endīşe-i bīgāneyi tebʿīd iledir

4 ʿĀḳile ẕevḳ-i naʿīm āteş-i reşkūrīden
Iṣṭılā-yı dil-i maḥrūrunu tebrīd iledir

5 Revnaḳı nāṣıye-i levḥa-i kevneyniñ Edīb
Zīb-i naḳş-ı raḳam-ı ḫāme-i tevḥīd iledir

348

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i ʿāşıḳ ki şūrişgāh-ı ġamda der-devāhīdir
Devā ümmīdin etmek inkişāf-ı derde vāhīdir

2 Ṭarīḳ-i şerde mürşid ʿamd ile ḳaṣr-ı namāz eyler
Şürūʿ-ı ḳaṣrı nā-meşhūd olursa bil ki sāhīdir

3 O kim endīşesin tezvīrden bī-nehydir lā-şek
Zebān-ı sīreti pür-gūy-ı taḥlīl-i menāḥīdir

4 Temāşā eyledim ol dil-ber-i gīsū-perīşānı
Gürūh-ı leşker-i ʿuşşāḳa gūyā tūġ-ı şāhīdir

5 Eden her merdüm-i Yūsuf-nihādı çāha üftāde
Edībā nezd-i Ḥaḳda irtifāʿ-ı ḳadr ü cāhıdır

349

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫarābı ʿālemiñ rāh-ı fitende bu mesāʿīdir
ʿAceb ḫalḳ-ı cihān teksīr-i cāy-ı būma sāʿīdir

2 Bu āşūb-ı ümem nā-būdī-i ḥükm-i şerīʿatdir
Eden mīşānı bī-sāmān-ı gürgān faḳd-ı rāʿīdir

3 Zebān-ı ser-keşīden pend-i her merd-i cehūl ancaḳ
Kelām-ı nāṣıḥıñ taḥsīn-i būġż-ı istimāʿıdır

4 Ya şöhretdir ġaraż yā raġbet-i celb-i menāfīʿdir
Keremden ḳaṣdı ḫalḳıñ ṣanma işbāʿ-ı cibāʿīdir

5 Edībā ḫalḳ-ı ʿālem hep muṭīʿ-i nefs-i şūm ancaḳ
Riyāen Ḫāliḳiñ münḳād-ı fermān-ı muṭāʿıdır

---

348 S 29b, Ü1 59b, Ü2 52b
349 Ü1 59b, Ü2 52a

350

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūna tīr-i müjeñden ḳaçan o yara düşer
Beni bu ḫˇāb-ı elemden hemān uyara dü şer

2 Rübūde olmadan aġyāra sen girīz et kim
Vuḳūʿ-ı dām-ı ḫaṭardan ḥaẕer şikāra düşer

3 Melūl-i cevriñ olur şehvet-i lebiñle o kim
Şarābı içmeden evvel ġam-ı ḫumāra düşer

4 Raḳībe ṣāʿiḳa-i āhımız yetişmezse
Naṣīb-i recmine elbette bir sitāre düşer

5 Nedir bu şehvet-i pervāne kim hemāl-i meges
Vücūdu ney-şeker-i şemʿ içün niṣāra düşer

6 Elinden āḫara bir pāre ḳoymayan berden
Ḳuvā-yı cerr ile zāhid hemān ḳopara düşer

7 Edīb ehl-i hevā lücce-i meşaḳḳatde
Ġarīḳ olursa da bir dem yine kenāra düşer

351

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ālāyiş-i müdāheneden ol ki sādedir
Ārāyiş-i ṣadaḳat ile ol kisādadır

2 Eṭvār-ı āşinā elif-i müstaḳīm ise
Kecdir gözünde sifleleriñ meyli yadadır

3 Maḫmūl-i naʿş olunca daḫi şevḳi mürşidiñ
Ektāf-ı aḳviyāya yine istinādadır

4 Şeyḫiñ ʿaceb mi bād-ı bürūtu füzūn ise*
Maḫbūbunuñ ki revzen-i ridfi güşādedir

5 Taḳrīb-i mīr u şāh ile zühhād-ı sumʿa-kār
Düldül-süvār olursa Edībā piyādedir

352

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Felekde sāʿid-i eṭvārı müsted bī-riyā yoḳdur
Ki rezm-i ehl-i ṣıdḳa cümleniñ tedbīri yay oḳdur

---

350 Ü1 59b, Ü2 52a
351 S 29b, Ü1 59b, Ü2 52b
4 bürūtu S, Ü1: bürūdeti Ü2
352 S 29b, Ü1 60a, Ü2 52b

2 Gülistān-ı cihānda zīnet-i şūru mużāʿafdır
Velī hīç bir gülünde behcet-i būy-ı vefā yoḳdur

3 Nihāl-i ṭıynet-i her bed-meniş kecdir çü-serv ancaḳ
Gürūh-ı müstaḳīmān içre şān-ı inḥinā yoḳdur

4 ʿAbeṣdir zāhide şeb-nem-feşān-ı eşk-i çeşm olmaḳ
K'anıñ gül-berg-i sīmāsında reng-i ibtilā yoḳdur

5 Edībā sehldir bī-ḳayd-ı āmāl-i cihān olmaḳ
Bize ammā belā-yı ḳayd-ı ġayretden rehā yoḳdur

353

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Neseb-dārān-ı ehl-i ʿaṣr ṣanma pür-şerāfetdir
Kim anlar siflegān-ı bī-nesebden pür-şer āfetdir

2 Peẕīrā-yı nem-i çirk-ābe-i bed-būy-ı suḥt olmaz
O dil kim ġavṭa-kār-ı lücce-i yemm-i neẓāfetdir

3 Degil āsūde-i renc-i ʿamā ol bī-naẓarlar kim
Nigāhı peyker-i ehl-i fitenden bī-meḫāfetdir

4 Kirās-ı laʿl ü yā sīb-i ẕeḳan rūzī-be-kāsibdir
Dilim ḫursend-i her nev-bāve-i naḫl-ı leṭāfetdir

5 Edībā riḳḳate olmaz mübeddel ġılẓet-i ṭabʿı
Riyāżetden naṣīb-i cism-i zāhid bir neḥāfetdir

354

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol kim ḥarīṣ-i rütbe-i cāh u neṣīb olur
Fersūde-pāy-ı rāh-ı firāz u nişīb olur

2 Ḳaṭʿ-ı naṣīb-i dīgere dest-erre-ḫūy olan
Dendān-ı bī-şümār ile endek-naṣīb olur

3 Ḫ˘īş ü tebāra ol ki ecānib-nigāh ola
Buḥbūḥa-i sarāy-ı vaṭanda ġarīb olur

4 Her vāye-cūy-ı ṣıdḳ enīn-i maḥabbetiñ
Semʿ-i nidāsı daʿvetine müstecīb olur

5 Ehl-i ḳanāʿatiñ dil-i şāhān-ı dehrden
Ercā-yı tengnā-yı fuʾādı raḥīb olur

---

353 S 29b, Ü1 60a, Ü2 52b
354 S 30a, Ü1 60a, Ü2 53a
3 Buḥbūḥa-i S: Buḥbūbe-i ? Ü1, Ü2

6 ʿĀşıḳ ʿaceb mi kārih-i lehv-i sürūr ise
Zīrā velīd-i māder-i miḥnet necīb olur

7 Bu güftemiz Edīb ki ḥikmet-meʾāldir
Rencūrī-i ġavāyete ḥāẕıḳ ṭabīb olur

355

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿUyūn-ı ehl-i ḥırṣa kuḥl-ı faḫret ger derāhimdir
Benim ol tūtiyā-yı çeşm-i ʿālem gerd-i rāhımdır

2 Baña ehl-i ḫıyānet iḳtidāya vech-yāb olmaz
Emānet-kār olan reh-yāb-ı sūy-ı ḳıblegāhımdır

3 Sevād-ı merdümüm sāmān-rübāy-ı ẓulmet-i şebdir
Ki tāb-ı mihr-i enver pertev-i kemter-nigāhımdır

4 Devā-yı intiḳāmım cān-sitān-ı cism-i dārūdur
Neşāṭ-ı tīġ-i luṭfum merhem-i zaḫm-ı merāhimdir

5 Edībā her nemednāk-i sitem çeşm-i cefā-bīne
Devā-yı berʾ-i ʿillet gerd-i akdām-ı sipāhımdır

356

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣanmañız derk-i riyāda naẓarım sāhīdir
Ki dilim muḳtebis-i şuʿle-i āgāhīdir

2 Sūdmend-i meneḥ-i feyż-i İlāhī olamaz
Ol ki dil-beste-i neyl-i kerem-i şāhīdir

3 Dil-i menhūm-ı emel ʿaşḳa ḥarīṣ olmayıcaḳ
Sumʿadan çeşm-i ḫayālin diyemem nāhīdir

4 Şirʿa-i şerʿ-i maḥabbetde delīli n'eyler
ʿĀşıḳıñ mihr ü vefā bedreḳa-i rāhıdır

5 Yārden ġayra Edīb eylemez iġrā-yı ṭaleb
Ṣanma çerḫ ehl-i diliñ cāhil-i dil-ḫ͗āhıdır

357

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿİffeti ḳubḥ-ı televvünden berī-dīnān eder
Nehb-i suḥtu reh-zen-i rāh-ı berīd-i nān eder

---

6 ʿĀşıḳ S, Ü2: Zāhid Ü1
355 S 30a, Ü1 60a, Ü2 53a
356 S 37a, Ü1 60b, Ü2 53a
357 S 37a, Ü1 60b, Ü2 53a

2 İʿtidāyı her şaḳiyy-i bed-reviş itḳān eder
İctirā-yı ṣavleti efzūn olan it ḳan eder

3 Bād-ı ġayret mevc-i baḥr-ı himmeti cūşān eder
İḥtiyāz-ı mecdi her merd-i şeref-cū şān eder

4 Mīr ü şāha ṭāʿatin vā-reste-i sehv eyleyen
Bī-muḥābā ʿamd ile Ḫallāḳına ʿiṣyān eder

5 Lümẓa-i iḥsān ümīdin etse şimdi ehl-i cūd
Her hünermendi gedā-yı bāb-ı istiḥsān eder

6 Muḳteżā-yı sīret-i ḥayvān-niḥādīdir emel
Bī-emel maḫlūḳa insāniyyeti insān eder

7 İnḳıṭāʿ-ı rişte-i ümmīd ile ʿālem Edīb
Ḥüsn-i her yāri demem meʾmūn-ı istihcān eder

358

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Derdiñle rūz u şeb bu dil-i pür-teb āh eder
Bilmem n'içün temerrün-i kār-ı tebāh eder

2 Şām-ı emelde vaḥşet-i ẓulmet neden çeker
Ol kim ġamıñla her şerer-i āhı māh eder

3 Ẕevḳ-i şühūdu ḫalvet-i ḫʷāb-ı ferāġda
Ẓann etme çeşm-i her dil-i bī-intibāh eder

4 Naḳş-ı bedīʿ-i behcet-i yāri ḫayāl eden
Her naḳşı ṣanma lāyıḳ-ı levḥ-i nigāh eder

5 Bulmaz Edīb fāʾide-i sehv-i ṭāʿatin
Peyveste ol ki ʿamd ile kesb-i günāh eder

359

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓālim ki cevr-i nāsa sebebsiz ḳoşar gelir
Ümmīd-i ḫayr eyleme andan ḳo şer gelir

2 Bī-ġāyet oldu ẓulm ü sitemden ḳaçar gelir
Her ān gürūhu şimdi bilinmez ḳaçar gelir

3 Merżā-yı ẓulm dergeh-i ʿadli melāẕ eder
Zīrā ṭabībe çāre içün ḫasteler gelir

4 Olmaz nümūde sīret-i ṭayyib ḫabīs̱den
Segden nice ṣadā-yı sürūd-ı beşer gelir

---

358 S 101b, Ü1 60b, Ü2 53b
5 ol ki S, Ü2: ol kim Ü1
359 S 102a, Ü1 61a, Ü2 53b

5 Yoḳ bākim ehl-i ṣıdḳdan ancak baña Edīb
Ehl-i riyā muḫālaṭasından ḥaẕer gelir

360

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül ābād eder merdānı gördüm çünki ben nādir
ʿİyān bildim ki bu vīrāneler hep ṣunʿ-ı bennādır

2 Güvāh-ı ʿadle ḥākim bī-emel tevcīh-i semʿ etmez
Bu gün mesmūʿ olan ṣavt-ı şümār-ı naḳd-ı irşādır

3 Teʿāmīde nigāhı münʿimānıñ ṭīb-i ʿayşından
Gözünde rūze-dār-ı fāḳanıñ ʿayşı mühennādır

4 Feḫār-ı intimā-yı dergeh-i şāh u emīr eyler
Ġanīler şimdi rū-gerdān-ı faḫr-ı bāb-ı Mevlādır

5 Edīb aṣḥāb-ı cāhıñ ruḳʿa-i erbāb-ı ḥācāta
Bu demler ḫāmesinden ḫ˘āhiş-i yek ḳaṭre deryādır

361

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zebānın ol ki benim'çün nemīme-zād eyler
Bu sūḳ-ı dehrde bilmem nemi mezād eyler

2 Cefā-keşīde ʿadūdan sipāse-ḫ˘āh olmaz
Ġarīḳ olan nice gird-āba istinād eyler

3 Rehīn-i ẓulmet eder maḥfil-i temennāsın
Çerāġ-ı saʿyın o kim reh-nümāy-ı bād eyler

4 Kerīm luṭfunu ḥaṣr-ı ümīd ü bīm etmez
Çü-şuʿle rūġan u āb ile ittiḥād eyler

5 Edīb çeşmi sühā-bīn-i ejdehā olmaz
O kim ʿuyūnunu bī-sürme-i sühād eyler

362

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Pā-būsuña mürşid ne muvāfıḳ bedeliñ var
Taḳbīl-i ḫuşūʿa hele müvḥiş bed eliñ var

---

360 S 102a, Ü1 61a, Ü2 53b
361 Ü1 61a, Ü2 53a
2 sipāse-ḫ˘āh Ü2: sipāh-ḫ˘āh Ü1 / Ġarīḳ olan nice Ü2: Ġarīḳ-i lücce-i Ü1
3 maḥfil-i Ü2: maḥmil-i Ü1
362 Ü1 61a, Ü2 53b

2 Gūyā ki ser-i sem῾e hemān müşt-i cefādır
Yārāna ῾aceb ṣadme-i ḍarbü'l-meseliñ var

3 Yenbū῾-ı riyādan saña bī-fā'ide ancaḳ
Şūr-āb-ı sirişkiñ gibi bir mā-ḥaṣaliñ var

4 Bu āz ile bīrūn-ı şümār olsa da ῾ömrüñ
Sehv ile yine ẕikr-i ecelden veceliñ var

5 Olmaz şiyemiñ setr ile mechūlü Edībiñ
Ḥırṣıñda faḳaṭ ṣıdḳa muḳārin ῾ameliñ var

363

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Diyemem rātibe-i yümn-i kef-i meyseredir
Ki ḫabīrim eṡer-i meymene-i mey seredir

2 Şevḳi rindiñ mey ile şāhid-i gül-rūya ise
Zāhidiñ müzd-i inābetle viṣāl-i zeredir

3 Ehl-i dil bir deri şāyān-ı münācāt eyler
Ṣūfī-i sum῾ageriñ her velesi bir deredir

4 Şehrden şehre gezer ṣayd-ı ner ü māde içün
Mürşidiñ cilvegehi şimdi bilinmez neredir

5 Dil-ber-i sīm-tenīñ ḳadrin Edībā bilmez
Meyli şeyḫ-i Ḥabeşī-ṣūretiñ esmerleredir

364

mefā῾ilün fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Meẕellet ehl-i diliñ ṣanma kim revāsıdır
Ki hep şevāhiḳ-i ġayretleri revāsīdir

2 Elīf-i bezm-i hevā sāġar-ı ṣafā çekmez
Müdām çekdigi hep göñlünüñ belāsıdır

3 Degil ṣadā-yı vera῾ ehl-i sum῾anıñ şimdi
Veren semā῾a ṭarab sāz-ı būriyāsıdır

4 Dili sezā-yı temennā-yı her ḫaṭā ḳılmam
O çīn-i kākülüñüñ mülhem-i Ḫıṭāsıdır

5 Edīb ḫāme-i erbāb-ı naẓmı ḫāmemiziñ
Eden bürīde-nefes sürme-i edāsıdır

---

363 S 101b, Ü1 61a, Ü2 64a
364 S 102b, Ü1 61b, Ü2 64a

365

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid egerçi dil-berine gündelik verir
Dil-ber de boş ḳomaz aña her gün delik verir

2 Dil-ber ki ḳāni' olmaya naḳd-ı niyāz ile
Ṣūfī ridā vü sübḥasını üstelik verir

3 Nāhīd o dem ki çehre-nümāy-ı sürūd ola
'Uşşāḳa nāz ederse de bir būselik verir

4 Ḫallāḳdır 'ibādına rūzī-resān olan
Rızḳ-ı enāmı ṣanma ki şāh u melik verir

5 Bu tengnā-yı sāhirede ḳayd-ı inzivā
Ancaḳ Edīb merdüme āzādelik verir

366

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ol dem ki dest-i nāzına dil-ber ḥınā yaḳar
Mev'ūd-ı nāzı āteş-i incāz ile yaḳar

2 Cānın ṣıṭabl-i ḫalvete ḥabs etmiş ol baḳar
Ādem gözüyle ṣūfī-i ḥayvāna kim baḳar

3 Yārıñ ḫayāl-i reşḥa-i la'liyle dem-be-dem
Ḥavż-ı dehān-ı ḫ^vāhişe āb-ı ḥayāt aḳar

4 Peykān-ı tīr-i ġamzesi çākūç-ı nāz ile
Peyveste levḥ-i sīneye mīḫ-i cefā çaḳar

5 Sevdā-yı tār-ı kākül-i müşgīn-i yār Edīb
Cīd-i dile ḳılāde-i ḥırz-ı şifā ṭaḳar

367

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Çerāgāh-ı cihānda ṣanma bāġ u yā o rāġ ister
Giyāh-ı cism-i düşmen tīġ-i 'ārīveş oraġ ister

2 Degil merdāna lāyıḳ zīver-i endām-ı dūşīze
Dilīrānıñ ḥınā-yı demle desti inṣıbāġ ister

3 Ne eyler şeb-rev-i ġam şu'le-i ḳandīl-i meh-tābı
Fetīl-i dāġ ile tā ḥaşre dek sönmez çerāġ ister

---

365 S 102b, Ü1 61b, Ü2 64a
366 S 102b, Ü1 61b, Ü2 64b
2 Ādem S, Ü2: Kem Ü1
367 S 102b, Ü1 61b, Ü2 54b
2 merdāna S, Ü2: endāma Ü1

4 Olur ṣanma hümāyūn kārı her çep-dest-i bī-yümnüñ
Sedād ümmīd-kāra ʿaḳd-ı niyyet dilde saġ ister

5 Dimāġ-ı ḳalbe ẕevḳ-i laʿl-i dil-ber mülhem olduḳça
Nice göñlüm Edībā sāġar-ı meyden ferāġ ister

368

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Görüp laʿlin dedim īmā ile reşk-i güher ṣudur
Ṣarāb-ı nābı dilden ẓulmet-i gerd-i keder-şūdur

2 Dili ḥabs-ı mużīḳ-i dām eden ol çeşm-i āhūdur
Baña şeb-tā-seḥer şūr-efken-i feryād u āh odur

3 Sevād-ı mühr-i mihr-i ġayra yer yoḳ ṣafḥa-i dilde
Ki ser-tā-ser o naḳş-ı pertev-i mihriñle memlūdur

4 ʿAdīl-i reng ü būyuñ gül-bün-i gülzār-ı cennetse
Yine denmez tesāvī faḫrına lāyıḳdır o budur

5 Ḳomaz maʿnā şikārın keffe-i çengāl-i ʿazminden
Edībā ḫāmemiz hem-bāl-i şāhīn-i terāzūdur

369

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Murādāt-ı cihāndan hīç ġam-ı ḥırmānımız yoḳdur
Ġam-ı aʿdādan ancaḳ rāḥate imkānımız yoḳdur

2 Cihānı yaḳsa sūz-ı sīne-i pür-tābı iṭfāya
Sirişk-i çeşmimizden özge āb-efşānımız yoḳdur

3 Cihāna dil verirdik belki bir vaḳt-i ferāġ olsa
Ki fikr-i ḥüsn-i dil-berden tehī bir ānımız yoḳdur

4 Dil-i zāra şifā-ḫ˘āh olmaġa dārū-yı laʿlinden
Giderdik yāre ammā gitmege dermānımız yoḳdur

5 Edīb aḫyār ile ülfetde ṣāḥib-fıṭnatiz ancaḳ
Medār-ı ʿişret-i eşrār olur iẕʿānımız yoḳdur

---

368 S 103a, Ü1 62a, Ü2 54b
5 şāhīn-i S, Ü2: şeh-bāl-i Ü1
369 Ü1 62a, Ü2 64a
5 ṣāḥib-fıṭnatiz Ü2: ṣāḥib-fıṭnati Ü1

370

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize ʿarż-ı viṣāl-i dil-berānıñ tā zamānıdır
Bu gün ārāyiş-i ruḫsārıña her tāze Mānīdir

2 Göñül maḳṣūda ermek hep ġam-ı dil-berle ḥāṣıldır
O ġamdan bī-teyaḳḳuẓ ʿālemiñ dil-ḫuftegānıdır

3 Medār-ı fevz-i ʿuḳbā merdüme taḳvā ise hergiz
Hevā-yı ḥüsn-i dil-ber ʿāşıḳa taḳvā-yı s̱ānīdir

4 Dem-i ferdā beyāż-ı vech ile tābende-rūlardır
Münībān-ı güneh dilden Ḥaḳıñ tā bendegānıdır

5 Edīb ehl-i ḳanāʿat ḳūtunu ṣāfīce nān etsin
Ki zād-ı uḫrevī rūzīne-i ṣāfī-cenānīdir

371

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sifle ḳalsın faḫr-ı es̱mār-ı vefādan bī-ḫaber
Şāḫveş ḥulḳūm-ı ḫāk içre ne lāyıḳ bīḫe ber

2 Bī-sütūnuñ ṣadme-i āhım sütūn-ı ṭāḳatin
Bir nefesde tīşe-i Ferhāddan nāzük keser

3 Şimdi geçmez bir pūla naḳd-ı niyāzı ʿāşıḳıñ
Kārgāh-ı vaṣlı ancaḳ bir iki altun düzer

4 Hep hevā oldu tek-ā-pūgāh-ı aṣḥāb-ı emel
Yerlerinde şimdi ehl-i himmetiñ yeller eser

5 Dürd-i istīlā-yı kes̱retden Edībā ṣāf eder
Rind-i ṣahbā-nūş-ı vaḥdet bādeyi tenhā süzer

372

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Gerçi ṣaḥrā-yı emel ġāyet ile pehnādır
Līk olur buḳʿalarında denecek peh nādir

2 Bezmde sāḳiye-i māde güzeldir ammā
Bāġda sāḳiye-i mā da ne ḫ˘oş-sīmādır

3 Gösterir raġbet-i maʿmūre-i ḫuldu lākin
Zāhidiñ maṭlabı vīrān olacak dünyādır

---

370 Ü1 62a, Ü2 54a
371 S 103a, Ü1 62a, Ü2 54b
372 S 103a, Ü1 62b, Ü2 54b

4 İmtiyāz etmez iken ṣūret-i ḫayr u şerri
Merd-i kūteh-naẓara söyleyemem bīnādır

5 İctiyāz eyleyerek mertebe-i taḥsīni
Şuʿarā güftelerin ḳaṣdım Edīb ilġādır

373

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Raġībe-dād-ı felek ḫalḳı mekr ile oyalar
Alır vedāyiʿ in āḫir tükürdügün o yalar

2 Degil eṣābiʿ-i maṣfūfa-i esinne faḳaṭ
Kelāġlar da ʿuyūn-ı münāfıḳı oyalar

3 Ribāṭ-ı mınṭaḳasın tīzce ḥall edip bir gün
Şitāb ile nice zerrīn-kemerleri ṣoyalar

4 Sipihr-i kīne-güẕārıñ cünūd-ı peykārı
Ḳırāba tīġlerin iḳtirābdan ḳoyalar

5 Edīb bir dem olur mār u mūr-ı ʿālem hep
Ġıdā-yı reşḥa-i gül-gūn-ı ḫūndan doyalar

374

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Seyr et bahār-ı ʿālemi müştāḳ ise başar
Zīrā bu bāġı ceyş-i ḫazān baġteten başar

2 Geşt et riyāżı tā ki aşıldıḳça ḫūşeler
Şād ol ḫunāḳ-ı cīd-i ġam olduḳça aşmalar

3 Hengām-ı nūş-ı bādede mest ü ḥicāb olur
Dilden ne dem ki şıḥne-i bīm-i ḫaṭā geçer

4 Āmīziş-i sirişk iledir nūş-ı sāġarı
ʿĀşıḳ nedīm-i bādeyi sīr-āb-ı ḫūn eder

5 Rencūr-ı vizre mezraʿa-i kārda Edīb
Eşk-i nedemle toḫm-ı ḫaṭādan şifā biter

---

373 S 102b, Ü1 62b, Ü2 55a
2 S, Ü1: (Ü1'de bulunmuyor)
4 cünūd-ı S, Ü2: cünūn-ı Ü1
374 S 107b, Ü1 62b, Ü2 55b

375

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mādām tāb-ı şevḳ-i dili ol perīdedir
Reng-i mecāl-i ʿāşıḳ-ı şeydā perīdedir

2 Naḳş-ı ġarām ṣafḥa-i ḳalb-i cerīdedir
Ẓann etme zīb-i nāṣıye-i her cerīdedir

3 Yoḳ irtibāṭ-ı ḫāṭırı Mevlā-yı ʿāleme
Peyveste rabṭ-ı ḳalbi mülūküñ ʿabīdedir

4 Pīrān-ı dehri şimdi nümūdār-ı ġayret et
Ṣanma faḳaṭ ṣıfāt-ı cehālet ṣabīdedir

5 Ḫāsir degil metāʿ-ı vefā beyʿden Edīb
Ḫüsrān hemān ayaġa uran müşterīdedir

376

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilersen göñlümü şemşīre istersen oḳa yıldır
Ne gūne luṭf edersen ey kemān-ebrū o ḳāyildir

2 Kef-i emvācına ḫırmān-ı naḳd-ı berg ü bār olmaz
Riyāżıñ dergeh-i ḫāṣında cūlar tā ki sāʾildir

3 Görünmez iḳtirān-ı mihr ile nā-būd olur sāye
Ḫaṭıñ ruḫsār-ı pür-nūruñda ey meh ẓıll-i zāʾildir

4 Degil ḳāniʿ şühūda çāşnī-i laʿl-i nāb ister
Bilirsin ʿāşıḳ-ı şūrīde cānā ẕevḳe māʾildir

5 Edībā her ḳadīm ü ḥādiṡi ser-mest-i reşk eyler
Mey-i naẓmım ki maḥsūd-ı evāḫir hem evāyildir

377

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Tā ki dil müncezib-i ʿuḳde-i sirvālidir
Şehr-i ḫᵛāhişde ḫulūd üzre o ser-vālīdir

2 Sāḳ-ı sīmīni verir neşʾe degil ḫalḫālidir
Mey gibi cāẕībeden ṣūret-i ḥal ḫālīdir

3 Etse de māh-ı felek peyker-i yāri iẓhār
Aña ḳāniʿ degiliz himmetimiz ʿālīdir

---

375 S 107b, Ü1 62b, Ü2 55a
376 S 107b, Ü1 63a, Ü2 55b
377 Ü1 63a, Ü2 55a

4 Sebeb-i keff-i naẓar behcet-i her kevneyne
Ṭalʿat-i yāre diliñ perde-i iḳbālidir

5 Uçuran ṣanma anı mihr-i perī-rūlardır
ʿĀşıḳıñ evcgeh-i ḳurba peri bālidir

6 Nev-cevānīde ki tā süst ola nīrū-yı heves
Mūcib-i yeʾs ü emel ṣanma kühen-sālīdir

7 Dil-i bīdār iledir merde Edībā vuṣlat
Cünbiş-i yāy-ı ṭaleb raḳde-i ihmālidır

378

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rabṭ-ı dili o muġ-peçe ʿuşşāḳa deyr eder
Belki rehīn-i beyʿat-i ruhbān-ı deyr eder

2 Ṣūfī ḳabā-yı ṣūf ile mānend-i kebş iken
Bālā-yı ḳurba himmet-i pervāz-ı ṭayr eder

3 Yoḳ aḳviyāya ḳuvvet-i saṭvet melikde līk
Taʿẕīb-i ʿācizān ile irhāb-ı ġayr eder

4 Münʿim gedāya tuḥfe-i vaʿd-i kerem verir
Gūyā dilince sāʾile taʿcīl-i ḫayr eder

5 Yāri neşāṭ-ı cām ile rām eyleyen Edīb
Cām-ı cihān-nümā ile dünyāyı seyr eder

379

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Egerçi māl-ı genc-i şāh-ı Hindī lek lek olmuşdur
Velī ol mār-ı gence naḳd-ı sūdu leklek olmuşdur

2 Ġanīniñ s̱erveti evvelden efzūnter gibi zīrā
Ribāṭ-ı kīs-i cūdu süst iken şimdi pek olmuşdur

3 Hemān ser-rişte-i cerr eylemişdir daʿvet-i sūru
O daḫi celb-i māl-ı nās içün bir ilmek olmuşdur

4 O deñli sāḫte daʿvā-yı cūd eyler ki zaʿmınca
Cihānda Ḥātemānıñ nāmı muḥtāc-ı ḥek olmuşdur

5 Edībā ol ḳadar dil-bestedir dünyāya ʿālem kim
Cihān gūyā ki nāsa tā-ebed müstemlek olmuşdur

---

4 Ü2: (Ü1'de bu beytin ilk mısraı ile sonraki beytin ikinci mısraı bir araya getirilmiş, diğer mısralar ise bulunmamaktadır)
378 S 108a, Ü1 63a, Ü2 55b
379 S 108b, Ü1 63a, Ü2 55b
4 Cihānda S, Ü2: Cihānıñ Ü1

380

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Her ne dem āniye-i ṣofrası bī-şekker olur
Zāhidiñ sāmi'a-i ḫ˘āhişi bī-şek ker olur

2 Dile dil-ber ki o dem dāġ-zen-i keyfer olur
Dil-i şūrīde-i ġam-dīdemize key fer olur

3 Dil ki rencūr-ı ḫumār-ı ġam-ı cānāne ola
Ṣanma kim cām-ı ṣafā ṭab'a neşāṭ-āver olur

4 'Āşıḳıñ tārik-i iklīl-i ser-i sīnesine
Dāġ miḥnetce ḳıyās etme ki bir gevher olur

5 Heves-i lez̲z̲et-i gül-geşt-i na'īm etmez Edīb
Bir dil-i ṣāfda kim z̲evḳ-i ġam-ı dil-ber olur

381

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Dil-bere 'iṣmet s̲ebāt-ı 'ıḳd-ı sirvāliledir
K'i'tidādan mülketiñ ḥıfẓında ser-vālīledir

2 Dāniş-i küllī her efzāyiş-güzīn-i dānişe
Fenn-i 'iffetden ḥuṣūl-i 'ilm-i icmāliledir

3 Rāġıb-ı minhāc-ı fevz-i ihtidā her bendeye
İnciẕāb-ı nehc-i dīn taḥḳīḳ-i āmāliledir

4 Māye-i tevfīḳdir sūdāger-i fevze medār
Ṣanma kim dād u sitādı ḳuvvet-i māliledir

5 Nāle-i ḥasretledir dil-dāra iblāġ-ı peyām
Yoḫsa ẓann etme Edībā nāme irsāl iledir

382

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Fevz-i ebed şehin-şeh-i 'aşḳıñ derindedir
Ṣanma kenār-ı yemde o gevher derindedir

2 Ruḫsārı ẓıll-i kākül-i şūḫ-ı serindedir
Ṣolmaz hemīşe ol gül-i zībā serindedir

3 Zāhid beyāża rāġıb olup esme rind ile
Kim şehvetiñ güz̲eşteleriñ esmerindedir

---

380 S 109a, Ü1 63b, Ü2 55b
4 Dāġ S, Ü2: Tāc Ü1 / bir S, Ü2: her Ü1
381 S 109a, Ü1 63b, Ü2 56a
382 S 109a, Ü1 63b, Ü2 56a

4 Şığmaz ʿiyāna leşker-i endūhu ʿāşıḳıñ
Ancaḳ maḳarrı ḫāṭır-ı ġam-perverindedir

5 Nā-dīdedir ġarāyib-i eṭvārımız Edīb
Teşnīʿ ederse her kes ü nā-kes yerindedir

383

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dāġ-ı ġarāmdan dile pīrāye bir gelir
Mihr-i münīr çerḫ-i muʿallāya bir gelir

2 Ẓıll-efken-i mülāṭafet ol bī-kesāna kim
Her naḫl-ı ẕāta kevkebe-i sāye bir gelir

3 Düşdükçe cāy-sāz-ı ser-i dūş reʾfet et
Naʿş-ı gedā kenār-ı muṣallāya bir gelir

4 Kesme nevāl-i saṭveti Firʿavn-ı ḫaṣmdan
Ükrūme-i ʿaṣā yed-i Mūsāya bir gelir

5 Nā-dān sedād-ı nuṭḳumu farḳ eylemez Edīb
Nūr u ẓulām dīde-i aʿmāya bir gelir

384

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Enīn-i kīneden ḥāl-i ehālī pürse dād ister
Dil-i dādār-ı ḫayr-endīş-i ʿālem pür-sedād ister

2 Ġaraż efzāyiş-i ülfet olunca yārden yāre
Göñülden ṣıdḳ ile işmām-ı būy-ı ittiḥād ister

3 Ġarīm-i sīne-i bī-kīneden āh-ı dem-ā-demdir
Sirāc-ı düşmeni iṭfāya ancaḳ böyle bād ister

4 Ḳażādan olmadıḳça kimseniñ tedbīri kār etmez
ʿAdū-yı nākese esbāb-ı ḫaybet-ber-murād ister

5 Edībā meşrebim mecbūr-ı ʿudvān-ı eşirrādır
Dilim hergiz dimār-ı zümre-i ehl-i fesād ister

385

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣafāsından bu dehriñ her ṣafā-yābı devām ister
Sitīz-i ḫaṣm-ı endūh u ġamı yā bī-devām ister

---

383 S 109a, Ü1 63b, Ü2 56a
384 Ü1 63b, Ü2 55b
385 Ü1 64a, Ü2 56a

2 Riyānıñ ḥürmetin mehcūr-ı iẕʿān eylemiş zāhid
Anıñ'çün rindi rüsvā-kerde-i fiʿl-i ḥarām ister

3 Ḫaṭ-āverle ḫaṭāyı sāde-rūdan ḫ˘oş görür ṣūfī
Ecānib vuṣlatından müctenib nev-ḫaṭ ġulām ister

4 Felekde ṣāḥib-i temyīz olan ḥüsn-āşinā rindiñ
Dili her dil-rübāya ṣanma kim ʿarż-ı merām ister

5 Edībā ḳalmamış dil-dāde-i vuṣlat ḥelālinden
Hemān fiʿl-i ḥarāmı şimdi cümle ḫāṣ u ʿām ister

386

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫaṭıñdan tā kef-i levḥ-i ḫayāli pür-nemāyıḳdır
Siyeh-mest-i ḫaleldir ṣanma çeşm-i pür-nem ayıḳdır

2 Yem-i ġamda mesīri yā ḥaḳāyık yā daḳāyıkdır
Dil-i feyż-āşinā zīrā ki o deryāda ḳayıḳdır

3 Felekde merdüm-i ʿaşḳıñ nigāh-ı imtiyāzından
Ḫaber-dār olmayan her yāre istiġnā ne lāyıḳdır

4 O kim zehr-i sitemle ehl-i ʿaczi telḫ-kām eyler
Şereh-kār-ı helāhil ḫ˘ārī-i mār-ı bevāyıḳdır

5 Edībā dehrde tehẕīb-i aḫlāḳ etmeden ʿālim
Gümān etmem ki üstādān-ı fenn-i cehle fāyıḳdır

387

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pervāz-ı ḥüsne perse de ḫaṭṭıñ lebim öper
Zīrā ki mürġ-i hūşum uçurdu benim o per

2 Şimdi viṣāl-i duḫtere meyl eylemez küser
Kundur hemīşe mültemesi istemez küs er

3 Her tāze Mevlevī gibi ḥālā zamānede
Meftūn-ı devr-i ḥüsnüne teklīfsiz döner

4 Şeyḫiñ medār-ı ḳuvveti maʿcūn-ı vaṣl ise
Yāriñ firāḳ-ı ḥoḳḳa-i kūnu belin büker

5 Geçmez nüfūs-ı fācire neşr-i şürūrdan
Ẓāhir de olsa vaḳt-i mükāfāt-ı ḫayr u şer

6 Ẓālim emīn olur mu meger ḥıṣn-ı cāh ile
Tīr-i ḳażāyı defʿ edemez cünne-i ḥaẕer

---

386 S 109a, Ü1 64a, Ü2 56a
387 S 108b, Ü1 64a, Ü2 56b
4 ḳuvveti S, Ü2: vuṣlatı Ü1

7 Būy-āver-i peyām-ı gül olsun ṣabā bize
Uymaz meşām-ı semʿime her nekhet-i ḫaber

8 Mekfūfdur ḥaḳīkat-i kevni şühūddan
Āyīne-i şühūd-ı cemāl olmayan naẓar

9 ʿĀlemde ḥıfẓ-ı ṣıḥḥat-i ʿuḳbā içün Edīb
ʿİffet mis̱āli yoḳ hele dārū-yı muʿteber

388

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣunūf-ı kārda maḳbūl-i ümmet ger mekārimdir
O kār-ı dil-pesende ṣadr-ı ġayret germe kārımdır

2 Deme dil-beste-i müzd-i ʿaṭāya yār ġārimdir
Ḫulūṣu tā ki mevḳūf-ı ʿaṭādır yār ġārımdır

3 Nifāḳ-ı merdüm-i nāḳıṣ-ʿayārı tām bildikçe
Demem naḳd-ı vidādı nīm olan her yāre yārimdir

4 Ṣadīḳe aḫgerim gül-ġonçe-i gülzār-ı cennetse
Gül-i cennet ʿadūya aḫger-i mevḳūd-ı nārımdır

5 Edībā zümre-i bī-ġayretān-ı dehre nisbetle
Ḳabā-yı iltizām-ı kār-ı ġayret s̱evb-i ʿārımdır

389

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bezmini çün hāle-i aġyārdan tenhāladır
Benden ol māhı der-āġūş etmege ten hāledir

2 İntiẓār-ı seyr-i gülzār-ı cemāl-i yār ile
ʿAndelīb-i şevḳimiz ẓann etme kim bī-nāledir

3 Maṭmaḥ-ı çeşm-i ḫayāl etmem raḥīḳ-i cenneti
Şevḳim ancaḳ şehd-i rīḳiñle ṣafā-yı bāledir

4 Devr-i hicrānıñda bed-ḫ˘āh-ı sipihriñ saṭveti
Şimdi hep bī-çāre-i ʿāşıḳla bir hem-ḥāledir

5 Yār-i ʿiṣmet-kāradır ancaḳ Edībā meylimiz
Ṣanma kim her nev-cevān-ı şūḫ-ı endek-sāledir

---

388 S 109b, Ü1 64b, Ü2 56b
389 Ü2 51b

390

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Duḫter-i rez rinde tā şefḳat-nümā hem-şīredir
Hemm u ġamdan restedir ancaḳ aña hem şīredir

2 Ḳāni'iñ ẓann etme ḫ˘ān-ı imtinān-ı mīredir
Ārzūsu lümẓa-i bī-imtinān-ı mīredir

3 Tīr-i ġamzeñle bulur yümn-i güşāyiş ṭāli'i
Yoḫsa ey meh 'āşıḳıñ baḫtı dem-ā-dem tīredir

4 Ḥall ü 'aḳd-ı kārhā vā-beste-i taḳdīr iken
Gerdiş-i çeşm-i ümem hep ṣūret-i tedbīredir

5 Şeyḫ ü şāba ḫulḳ meftūr-ı cibillīdir Edīb
Ṣanma kim ḥırṣ u ḳanā'at her cevān u pīredir

391

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Esīr-i ġamzeñi nā-kām eden hep tīre-rūzīdir
Ki eflāẕ-ı süveydā-yı dili hep tīre rūzīdir

2 Cihānda merdüm-i pākīze yek rūzīye ḳāni'ken
Simāṭ-ı çerḫ-i kec-revde Dürūzīler dü-rūzīdir

3 Pey-ā-pey ḥülle-baḫş-ı dūş-ı nā-merdān iken bilmem
Neden ḫayyāṭ-ı dehriñ kārı merde pīne-dūzīdir

4 'Arūs-ı nev-bahārı germ-reftār eyleyen ancaḳ
Ḥalīl-i rinde zūr-ı dāye-i berdü'l-'acūzīdir

5 Edībā dehrde naḳd-ı rümūz-ı şā'irān cümle
Benim hep ḫāzin-i endīşemiñ naḳd-ı künūzıdır

392

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Gerçi zehr-āşāmī-i ḳaṭ'ı felā ḥācıdadır
Līk renc-i vizre dārū-yı felāḥ acıdadır

2 Mücrime ferdā ġarīm-i vizrden rāḥat mi var
Rāḥat ancaḳ düşmen-i āṣāmdan nācīdedir

3 'Afvdan ṭā'atle istiġnā ne mümkin merdüme
'Afva neyli ṭāyi'iñ iẓhār-ı muḥtācīdedir

---

390 S 109b, Ü1 64b, Ü2 56b
3 tīredir S, Ü2: ḳaradır Ü1
391 S 109b, Ü1 64b, Ü2 57a
3 dehriñ S, Ü2: kārıñ Ü1
392 S 111b, Ü1 64b, Ü2 57a

4 Sū'-i ẓanla nāṣıḥ-ı müşfiḳden olma telḫ-kām
Sīret-i ḥanẓal-fürūşu ṣanma ḥelvācıdadır

5 Şān-ı ehl-i ṣıdḳdır yoḫsa Edīb etmem gümān
Sırr-ı infāẕ-ı recā ʿuḳbāda her rācīdedir

393

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġınā bulmaz sebūdan rind-i pür-tef-sīne küb ister
Ki ol her dem ḳuvā-yı müşt-i keyfi sīne-kūb ister

2 N'ola rind-i sitem-keş meyl-i dārū-yı şarāb etse
ʿAlīl-i renc-i ġamdır çāre-i defʿ-i kürūb ister

3 Düḫūl-i çilleden maḳṣūdu daʿvā-yı kerāmetdir
Hemān caʿlīce zāhid şöhret-i keşf-i ġuyūb ister

4 Cenāb-ı şeyḫi bī-der-kār olur ṣanma riyāżetde
O esb-i tünd-ḫū ten-perver olduḳça rükūb ister

5 Naẓīf etmekle merdüm kārını pākīze-şān olmaz
Nesīm-i şānı merdiñ dehrden ḫāşāk-rūb ister

6 Fidā etme liḳā-yı āftābı aḫter-i şāma
Sipihr-i ḳalbde mihr-i maḥabbet bī-ġurūb ister

7 Edībā ṣūret-i zībā ile dil-ber behīc olmaz
Bahā-yı peykerinden dil-beriñ aḫlāḳı ḫūb ister

394

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫāṭırı hemmiñ buḫārāt-ı meyi iskār eder
Dūd-ı ġamdan lā-cerem saḳf-ı dile is kār eder

2 Şeyḫi ṣanma ḥacle-i vaṣl-ı zen istīcār eder
Ālet-i maʿhūduna her gende isti cār eder

3 Olsa da keṡretle mecbūr-ı tecāfī-i nifāḳ
Ehl-i ġayret iltizām-ı vaḥdeti nā-çār eder

4 Ol ki māl-ı ẓulm ile ümmīd-i āsāyişdedir
Mīġ-i āteşden rihām-ı rāḥat istimṭār eder

5 Her olan dil-bend-i ıṣrār-ı tebeh-kārī Edīb
Nuṭḳunu şermende-i tekrīr-i istiġfār eder

---

393 S 118a, Ü1 65a, Ü2 57a
394 S 118a, Ü1 65a, Ü2 57a

395

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O dil kim müştehā-yı pāy-ı iẕʿān-ı leṭāyifdir
Diyār-ı sırr-ı vechi pāy-ı iẕʿānile ṭāyifdir

2 Görüp zād-ı kerīh-i suḥtu ṣanma bu ḳaṭāyifdir
K'anıñ endīşe-i cūyendegānı boḳa ṭāyifdir

3 Ṭahāret şehd-i kām-ı zāhid-i hīz-āşinā olmaz
Kim anıñ ḥiṣṣesi maḥṣūr-ı eknāf-ı kenāyifdir

4 Dil-i fāsid Ḫudādan bī-fürūġ-ı nūr-ı ḫaşyetdir
Cesūr-ı melʿanet ḳahr-ı melikden ṣanma ḫāyifdir

5 Ṭaleb-kār olmada her āferīde rızḳ-ı maḳsūmun
Cihān gūyā Edībā vaḳf-ı erbāb-ı veẓāyifdir

396

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilīr-i ġamzesi Tātārdır ṣanma o Çerkesdir
Ḫadengāsā hevā-yı fitne-sāzīde uçar kesdir

2 ʿAcebdir maṭlaʿ-ı mevzūn-ı ḫ˘oş-mażmūn-ı ḥüsnüñ kim
Dü ruḫsār u dü laʿl ü ebruvānıñla müseddesdir

3 Pey-ā-pey cāmı ṣunma zübde-i laʿliñle mevʿūda
Ayaġı ḳaymaġa meyl eyledi sāḳī yeter besdir

4 Meded-ḫ˘āh olmaġa dil-bestedir hengām-ı ḳuvvetde
Maḥall-i ʿaczde yārānı ẓann etme meded-resdir

5 Hümā-yı re'fet-i Rabb-ı raḥīme müntemīlerdir
Edībā zümre-i der-māndegānı ṣanma bī-kesdir

397

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim sīmā-yı şānı ġāzenāk-i bī-vaḳārīdir
Berīdir şīme-i merdānegīden bīve ḳarıdır

2 ʿUyūn-ı her ʿAlī-sīret ḳarīr-i ẕü'l-fiḳārīdir
Nigāh-ı her denī-fıṭrat esīr-i zülf-i ḳarıdır

3 Herāsım ʿıṭrdān-ı rāz-ı ḳalbiñ infiṭārıdır
Ki aġyārıñ aña vehm-i ḫayāl-i enfi ṭārīdir

---

395 S 119b, Ü1 65a, Ü2 57b
3 hīz S, Ü2: ile Ü1
396 S 119b, Ü1 65a, Ü2 57b
5 re'fet-i S, Ü2: raḥmet-i Ü1
397 S 119b, Ü1 65b, Ü2 57b

4 Ne lāzım merdüme hem-sāyelerden ḳaṭre-cūy olmaḳ
Ki her cārıñ bu gün cīrāna ābı ġarḳa cārīdir

5 Yed-i endīşeyi ḳaṣr eyledim zülf-i ʿaẕārīden
Edībā bikr-i fikrim dil-beriñ ḫaṭṭ u ʿiẕārıdır

398

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bezm-i ṭarabda ġāniye-i ney keḥīledir
Sāz u ṭarab ġavāniyi hep neyke ḥīledir

2 Şimdi bu sūḳ-ı dehrde her zühre-ṭalʿatiñ
Naḳd-ı nigāhı kīse-i her müşterīledir

3 Bānūlarıñ semāḥat-i vaṣlı ʿiyān iken
Kim der kerem-nümāy-ı viṣāle baḫīledir

4 Ḳıymetde her ḳabāyiḥi ḫalḳıñ ʿazīzdir
Ẓāhirde bir ḫarīde-i ṣahbā ẕelīledir

5 Bikr-i meye ẓafer bulamaz yadlar Edīb
Rindiñ mihād-ı vaṣlına zīrā daḫīledir

399

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāhım ʿālem-i ġayb u şühūdu farḳa dānīdir
Dü çeşmim ṣanki çerḫiñ muḳleteyn-i ferḳadānıdır

2 Ẕübūl-i sebzezār-ı kevne ḳahrım mihr-i cānīdir
Riyāż-ı şerr ü şūruñ intiḳāmım mihricānıdır

3 Murādım dehre basṭ u ḳabżdan ṣaff-ı evānīdir
Bu gün nā-ehl ü ehle minḥatiñ zīrā evānıdır

4 Ḫiṭābım fırḳa-i bed-ḫ˘āh içün taḳrīʿdir ancaḳ
Bedīhāt-ı zebānım reşk-i āzār-ı zebānīdir

5 Ser-āġāz-ı ḫuṭūb-ı dār-u-gīr-i kevn-i fāsidden
Edībā ḳaṣdım ancaḳ ʿālemiñ ıṣlāḥ-ı şānıdır

400

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O ẕī-himmet ki ḫalḳ irhāb-ı luṭfuyla herāsāndır
Cüḥūd-ı luṭfu istidʿā-yı taʿsīr-i her āsāndır

---

398 Ü1 65b, Ü2 57a
399 S 119b, Ü1 65b, Ü2 57b
400 S 119b, Ü1 65b, Ü2 57b

2 O dil kim mübteġāsı ḥırfet-i küfr-i le'īmāndır
Temennā-yı muḥāli sīret-i küfr ile īmāndır

3 Cihānıñ çehre-bīn-i ünsü der-kār-ı teneddümdür
Peşīmān-ı şühūd-ı rūy-ı vaḥşet nā-peşīmāndır

4 Nefāẕ-ı ḥükm-i naṣfet merde bī-ḳalb-i selīm olmaz
Olan ḳalb-i selīmi mālik-i mühr-i Süleymāndır

5 Edībā tāb-fersāy-ı evām-ı ıżṭırār ancaḳ
ʿIṭāş-ı iḥtiyāca nāvidān-ı dest-i iḥsāndır

401

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nedīm-i bikr-i ṣahbā bezm-i ʿişretde şerīkimdir
Cihānıñ ġayrı bilmem maẓhar-ı ḫayr u şeri kimdir

2 ʿAceb taḳbīḥ eden üstād-ı çerḫiñ ḫūyını kimdir
Ki eṭvārı benim āsār-ı kār-ı ḫūy-ı nīkimdir

3 Melīk-i servet-i ʿaşḳ olmayan göñlüm gibi bilmez
Ki bendergāh-ı ġamda naḳd-ı himmetle melī kimdir

4 Nigāh-ı raġbeti şāyān-ı tīcān-ı mülūk etmem
Ṭırāz-ı efser-i yāfūḫ-ı şāhī tāc-ı dīkimdir

5 Edīb ifṣāḥ içün ṣarf-ı ḳuvā-yı ẕihne ḥācet ne
Bedīhāt-ı belāġat vāye-i ṭabʿ-ı rekīkimdir

402

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥarīṣiñ şirb-i ḥırṣı çāh-ı baṭn-ı māderindendir
K'aña nā-zād ikenden igtirāf-ı mā derindendir

2 Hidāyetdir delīl-i istiḳāmet ṣafḥada zīrā
Suṭūra istivā naḳş-ı sedād-ı mısṭarındandır

3 Ezelden olmasa münsāḳ-ı minhāc-ı hüdā derdim
İcābet mühtedīne daʿvet-i peyġam-berindendir

4 Hemān vā-beste-i tevfīḳ-i Ḥaḳdır şehleriñ ṣanma
Ẓafer cünd-i ʿadūya iḥtiṣād-ı leşkerindendir

5 Edībā inṣinā-yı sūy-ı aṣḥāb-ı ġınā ancaḳ
Gürūh-ı eblehāna şevḳ-i bī-sūd-ı zerindendir

---

401 S 119b, Ü1 65b, Ü2 58a
402 S 119b, Ü1 66a, Ü2 58a

403

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Degildir bī-rüfū bu ṣevb-i zāhid bu yamalıdır
Anı gül-gūne-i sāġarla gāhī boyamalıdır

2 Ẓulām-ı hecr ile eyyāmımız 'ayn-ı leyālīdir
Yem-i endūha nāẓır dīde de 'aynile yalıdır

3 Nigāh-ı ḳalb-i melhūfu eden pür-naḳş ḥayretle
Miyān-ı ṣaḥn-ı nüzhet-ḫāne-i ḥüsnünde ḫālidir

4 'Aceb mi nāle-i şeb-gīri neyle hem-nevā olsa
Diliñde ḫayli demdir 'aşḳ ile başı hevālıdır

5 Ser-ā-ser vehb-i mālı ḫalḳa vech-i 'āriyetdendir
Edībā rūzgārıñ cūduna aldanmamalıdır

404

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sefīhe dir'-i dāḳı insilāḫ-ı ṣevb-i 'ārıdır
Ki fikri ta'ne-i taġyīrden peyveste 'ārīdir

2 Ḥarīṣiñ āb-ı rūyu ṣanki bir çirk-āb-ı cārīdir
Ḳunū'uñ mā'-ı vechi 'ayn-ı mesdūdü'l-mecārīdir

3 Olan ża'f-ı ḳuvādır reh-zen-i rāh-ı fücūr ancaḳ
Cihānda 'iṣmet-i pīrānı ṣanma iḫtiyārīdir

4 O kim āzürde-i keyd-i zenāndır vaḳt-i şāmında
Ümīd-i rāḥati mefḳūd-ı ānā'-i nehārīdir

5 Edībā zāhid-i nām-āvere ser-māye-i şöhret
Riyāżetle kemīn-i iḫtilāda istitārıdır

405

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bizi münḳād-ı emr-i şer' eden buġż-ı nevāhīdir
Faḳīhiñ iġtinām-ı nehy ile emri ne vāhīdir

2 Degil ibhāca ḳādir çehre-i mechūl-kirdārın
O kim kār-ı menūṭ-ı ḥüsn-i taḳrīri güvāhıdır

3 Felekde merdüm-i bī-ḳudrete farṭ-ı teneddümle
Medār-ı rū-sefīdī iġtirāf-ı rū-siyāhīdir

---

403 S 119b, Ü1 66a, Ü2 58b
5 cūduna S, Ü2: luṭfuna Ü1
404 S 120a, Ü1 66a, Ü2 58b
405 Ü1 66a, Ü2 58a

4 Dili tenvīr eden hep şuʿle-i āh-ı nedāmetdir
Şebi behcet-nümāy-ı ṣubḥ eden envār-ı māhıdır

5 Dil-āgāhī Edībā merdi meʾnūs-ı riyā ḳılmaz
Riyādan vaḥşete her ʿāmid-i dil-ḫufte sāhīdir

406

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zülāl-i laʿline ġayrıñ degil dehānı memer
Ki laʿl-i dil-beri ancaḳ benim dehānım emer

2 ʿUyūn-ı seg-menişānı ciyef ḳarīr eyler
Ḥarām-zāde mücerred ḥarām zāda ṣöner

3 Meṣāf-ı tīġ-i ḳażāda siper ne sūd etsin
Mühān-ı ḳahr-ı Ḫudāya ḳalır mı cāy-ı ḥaẕer

4 Sitīz-i āheni infāḳ-ı zerle defʿ edemez
Tenūr-ı kīne eden ḳalbini mis̱āl-i ḥacer

5 Meżāyıḳ-ı ḥaẕarı cilvegāh-ı füsḥat idi
Muḳīme münkeşif olaydı hevl-i rāh-ı ḫaṭar

6 Bahādırāna yaḳışmaz ki merd-i ṣaf-şikeniñ
Cemāl-i heybetini setr eder niḳāb-ı siper

7 Edīb ehl-i firāset teṣāmum etmez idi
Semāʿa dem-zen-i ṣıdḳ olsa her sefīr-i ḫaber

407

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAbīr-endūd eden ekvānı ʿıṭr-ı gülce rīḥimdir
Desem bīhūde ṣanma ġayretinden gül cerīḥimdir

2 Ṣaḳın sāḳī ḥabīs-i kīse-i mīnā-yı ketm etme
Benim naḳd-ı viṣāl-i bikr-i mey ḥaḳḳ-ı ṣarīḥimdir

3 N'ola pest ü bülendi seyrden ḳaṣr-ı nigāh etsem
Felek yek felke-i deryā-yı ercā-yı fesīḥimdir

4 Nüḳūd-ı iḫtirāʿım ġayrı kim tezyīfe ḳādirdir
Benim ṣarrāf-ı gerdūn nāḳıd-ı ḳavl-i ṣaḥīḥimdir

5 Edīb ecsām-ı esmāʿ-ı ḳulūba rūḥ-baḫşādır
Hevā-yı bāġ-ı cennet nesme-i nuṭḳ-ı faṣīḥimdir

---

5 ʿāmid-i Ü2: ʿāmdan Ü1
406 Ü1 66b, Ü2 58a
3 ḳażāda Ü2: fezāda Ü1
5 ṣıdḳ Ü2: luṭf Ü1 /sefīr-i Ü2: sefer Ü1
407 S 120a, Ü1 66b, Ü2 58b

408

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥayāt-ı ʿaşḳ diliñ nefs-i ḥurḳatile olur
Deme ki ḥurḳat ile nefs-i ḥur ḳatīle olur

2 Felekde münʿadim olsa çerāġı ḫ˘urşīdiñ
Sirāc-ı kevne bizim çeşmimiz fetīle olur

3 ʿAlīl-i renc-i ʿilācız yed-i eṭibbādan
Bize olursa devā dil-beriñ eliledir

4 Düşerse ol ṣanemiñ ʿaks-i tāb-ı dendānı
Sirişk-i ḫūn ṣadef-i dīdede ʿaḳīle olur

5 Cihānda her nice şādī ẕerīʿa-i ġam ise
Edīb ʿāşıḳa ġam rāḥate vesīle olur

409

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İḫtilādan bilmedim ṣūfī ne istintāc eder
Ḫufyeten ancaḳ meger ġılmānı istin tāc eder

2 Sehmi ḳāşırdır küse ancaḳ kunu āmāc eder
Kūndur sīr eyleyen zīrā anı am ac eder

3 Ḥall-i sirvālinde dil-dārıñ yed-i ṭūlāsı var
Zāhid-i dānāca yoḳ bir müşkil istiḫrāc eder

4 Dīde-i ʿāşıḳ ḳarīr olmaz liḳā-yı ḥūr ile
Ṭalʿat-i şūḫuñ hemān rūy-ı dilin ibhāc eder

5 Meyle defʿ etse ʿaceb mi tāb-ı ḥırmān-ı lebiñ
Fürḳat-i laʿliñ Edībi sāġara muḥtāc eder

410

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merd-i ʿirfāna tecāhülle ne kesb-i nām olur
Kim baḫīl-i maʿrifet merd-i nekes bī-nām olur

2 Mürġ-i enẓāra beyāż-ı ʿārıżın dām etmesin
Ṣoñra bāġ-ı behceti fersūde-i aḳdām olur

3 Şīme-i nā-puḫtegān-ı sūz-ı ġamdır ḫurremī
Şāḫ-ı her serde deme es̱mār-ı fikr-i ḫām olur

---

408 S 120a, Ü1 66b, Ü2 58b
409 S 120a, Ü1 66b, Ü2 58b
410 S 120a, Ü1 67a, Ü2 59a
3 fikr-i S, Ü2: fikrim Ü1

4 Sīne-i pür-ġış tek-ā-pūgāh-ı ceyş-i fitnedir
Ḳalb-i ṣāfī ṣaḥn-ı ḫalvet-ḫāne-i ilhām olur

5 İrtikāb-ı ʿacz ile etmez sipihre ser-fürū
Yāre ancaḳ ʿāşıḳ-ı ser-keş Edībā rām olur

411

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Rinde ger ẕevḳ-i mey-i cām-ı ṣafā sīb iledir
Bize cām-ı ẕeḳanıñ nuḳl-ı ṣafāsı biledir

2 Yār ser-rişte-dih-i ḫ˘āhiş-i vaṣl olmuşdur
Dile iẓhār-ı ṭaleb varsa bu taḳrīb iledir

3 Gerdiş-i çerḫ iledir kār-ı niẓām-ı ʿālem
Bāġa te'ṡīr-nümā devr-i devālīb iledir

4 Cāhile cām ṣunar zehr-i sitem dānāya
Kār-ı sāḳī-i felek ṣanma ki tertīb iledir

5 Eylemek ḫāṭırı zīnetkede-i dūst Edīb
Naḳş-ı nā-maḥrem-i bīgāneyi taġrīb iledir

412

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḫavāṣ-ı ʿālem-i kevn ins ile melā'ikidir
Edeb-güzīn olana bir degil melā ikidir

2 Resā-yı menzil-i ḳurb eyleyen ferīḳini
Feżā-yı pest ü bülendiñ sevi ḥabā'ikidir

3 Behişt ü fevz-i liḳādır dü mesned-i ʿizzet
Ḥarīm-i ʿizzete ehliyyetiñ erā'ikidir

4 Ser-i hüdātı emīn-i ṣūdāʿ-ı naḫvet eden
Temīme-i eṡer-i līnet-i ʿarā'ikidir

5 Ḳulūb-ı ṣāfa ḫafīr-i ġam-ı güdāziş olan
Edīb hep meded-i ṣafvet-i sebā'ikidir

---

411 S 123b, Ü1 67a, Ü2 59a
3 çerḫ iledir kār-ı S, Ü1: çerḫ ile dergāh-ı Ü2
412 S 123b, Ü1 67a, Ü2 59a
1 Edeb-güzīn S: Edīb-güzīn Ü1

413

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu demde da'vī-i temyīzi her bir nā-temīz eyler
Ki dīnār-ı miḥekk-i sū'-i temyīzi peşīz eyler

2 Olur mu reh-nümāy-ı yümn-i iḳbāl-i hümā ol kim
Nevā-yı būm-ı pendin cānib-i idbāra iz eyler

3 Degildir ḳadr-dān-ı ni'met-i Mevlā o nā-dān kim
Ḫayāl-i naḫveti ibrīz-i nābı āb-rīz eyler

4 'İtāb-ı nermden ṣāfī dile çīn-i cebīn gelmez
Ḥiyāżı bād-ı ṣarṣar cebr ile emvāc-ḫīz eyler

5 Eger hem-peyker-i Yūsuf olaydı ṣūret-i kārı
Denirdi her 'azīz-i mıṣr olan Mıṣrı 'azīz eyler

6 Merāretdir ḥalāvet lezzetin efzūn eden zīrā
Mey-i telḫiñ neşāṭın ṣanma kim āb-ı mevīz eyler

7 Riyāen meşreb-i rindāna zāhid daḫl eder ṣanma
Der-i mey-ḫāneden medḫūlü olduḳça girīz eyler

8 Ederken māye-i zühdün fidā hīzān-ı bed-rūya
Yine meftūn-ı 'aşḳ-ı dil-bere ṭa'n u sitīz eyler

9 Edībā şimdi biz dem-beste-i īżāḥ u taḳrīriz
Beyān-ı ḥāli ancaḳ dīde-i ḫūn-ābe-rīz eyler

414

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nevīd-i yümne ḫavāṣ-ı beşer beşīr ister
O ḫıbret ile her ehl-i ḫaber ḫabīr ister

2 Żiyā vü ẓulmet-i zībā vü zişti idrāke
Bu tār-ḫānede peyk-i baṣar baṣīr ister

3 Hevā-yı dil-ber-i bālā-ḳad eylemez zāhid
'İnāk-ı sā'id-i vaṣla ṣıġar ṣaġīr ister

4 Dünüvv-i ṭab' ile ḳosun pīr-i bed-meniş zīrā
Me'āda himmet-i ḥāl-i kiber kebīr ister

5 Nigāh-ı raġbete şibhin ḳarīn eder dānā
Ṭımāḥ-ı dīde-i ehl-i naẓar naẓīr ister

---

413 Ü1 67a, Ü2 59a
7 Riyāen Ü2: Diyār-ı Ü1 / daḫl eder Ü2: vaṣl eder Ü1
8 ṭa'n u sitīz Ü2: durmaz sitīz Ü1
9 dem-beste-i Ü2: dil-beste-i Ü1
414 Ü2 59b

6 Le'īm-i kīne-güẕārıñ dü çeşmi kūr olsun
Ki reh-nümāy-ı ṭarīḳ-i żarar ẓarīr ister

7 Sirişki sīneyedir kār-ı inşıbāb ile
Zemīn-i gülşene mīġ-i maṭar maṭīr ister

8 Sülūke meyl ile nehc-i riyāyı ḳoy ṣūfī
Nebīhe nefret-i rāh-ı ḫaṭar ḫaṭīr ister

9 Edīb āhı n'ola reh-nümāy-ı ʿazm etsek
ʿAdūya ʿarż-ı peyām-ı sefer sefīr ister

415

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣayd-ı neheng-i ye'se o da bir şebīḳedir
Etme ḫayāl-i ḫˇāb-ı ferahla şebi kedir

2 Ancaḳ viṣāḥ-ı heykel-i ʿismetle ān bulur
Ol zen ki dest-māye-i ḥüsne melīkedir

3 Āhen-dilān-ı naḫvete çākūc-ı çerḫden
Ḍarb-ı sitem ifāża-i līn-i ʿarīkedir

4 Nāmın nidā-yı bāng-ı ihānet şehīr eder
Eşrāra ḳaʿr-ı çāh-ı ḥaḳāret erīkedir

5 Cism-i ḫayāl-i merd-i ḫalīʿu'l-ʿiẕārda
Pīrāhen-i taṣavvur-ı setret hetīkedir

6 Destinde kīr-i dil-beri bī-māye zāhidiñ
Naḳd-ı ġınā nümūne-i sīmīn sebīkedir

7 Olmaz sezā-yı ṭabʿ-ı bülend intiḥāl Edīb
Ancaḳ sezā-yı şān-ı ṭıbāʿ-ı rekīkedir

416

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Müjeñ ki pīşgeh-i ḥācibiñde peykāndır
Derūn-ı zārıma hep zaḫm uran o peykāndır

2 O nākese eṡer-i tāb-ı mihr-i rū vereli
Sevād-ı vechi raḳībiñ güzel nümāyāndır

3 Ẕehāb-ı hūşu ʿabeṡ ṣanma nā-be-hūşānıñ
Hemān ġavā'il-i endīşeden girīzāndır

4 ʿArūs-ı fevze ḳuvā-yı teḳā gerek ṣanma
Mürāhiḳān-ı fücūru bülūġa şāyāndır

---

415 S 123b, Ü1 67b, Ü2 59b
5 Cism-i S: Çeşm-i Ü1, Ü2
416 S 123b, Ü1 67b, Ü2 59b

5 Ġarīḳ-i lücce-i nūr-ı şühūddur yoḫsa
Edīb ʿāşıḳ-ı bī-dil demem ki ḥayrāndır

417

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zīb-i ṣunūf-ı ġāliye pīrāmenimledir
Her naḳş-ı ḥüsn-i nāsıye-pīrā menimledir

2 Pīçīde-mūy-ı kākül-i ġılmān-ı cennetiñ
Müşk-i ġubārı nāfice-i dāmenimledir

3 Yaʿḳūbveş güşāyiş-i çeşm-i ḍarīr-i ġam
Kuḥlü'l-cilā-yı nekhet-i pīrāhenimledir

4 Her bī-hemāl-i nādire-gūy-ı belāġatiñ
Ḳavl-i faṣīḥi nāṭıḳa-i elkenimledir

5 ʿAdnıñ ḳıyād-ı cāẕibe-i şevḳ ile Edīb
Bülbülleri müzāheme-i gülşenimledir

418

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażā-yı şehvete ehl-i riyāżet tā zenān ister
Ṭarīḳ-i suḫtdan laḥm-ı semīn ü tāze nān ister

2 Dilim müştāḳ-ı ān-ı vuṣlat-ı her sāde-rūy olmaz
Ki istīhāl-i ān-ı vuṣlata dil-berde ān ister

3 Ne mümkin devr-i cām-ı bezm-i ġamdan kām-yāb olmak
O kim taḥṣīl-i kāma ruḫṣat-i devr-i zamān ister

4 Ṣudāʿ-ı iḫtilāli defʿe yāfūḫ-ı berāyādan
Devā-yı āb-ı tīġ-i himmet-i kār-āgehān ister

5 Edībā ḥüsn ile reşk-i rebīʿ-i cennet oldukça
Bahār-ı ehl-i ġam bī rehbet-i faṣl-ı ḫazān ister

419

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O kim fu'ādını ibdāʿ-ı şerre zehreledir
Kef-i reviyyeti pervīzeninde zehr eledir

2 Ḳażā nümūne-nümāy-ı naḳīż-i luṭf olsa
Riyāżı nesme-i bād-ı bahāra örseledir

---

417 S 124a, Ü1 67b, Ü2 59b
418 S 124a, Ü1 68a, Ü2 60a
1 laḥm-ı S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
419 S 124a, Ü1 68a, Ü2 60a

3 Ḫayāli māye-i teşḫīẕ-i tīġ-i āhımdır
O şūḫ ḳanda ise tāb-ı ḥasretim biledir

4 Ḫadeng-i ġamzesi cāna ḫalīde oldukça
Baña tetābuʿ-ı āsār-ı şefḳatin diledir

5 Müdām sāġar-ı gerdūnu cürʿa-nūş eyler
Edīb ʿāşıḳ-ı bī-dil ferāḫ-ḥavṣaladır

420

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Mürġ-i kīre dil-beriñ sūrāḫ-ı isti lānedir
Kīrden bilmem o sūrāḫa bu istīlā nedir

2 Ārzūmuz pīr-i meyden ʿahd ile peymānedir
Ṣanma her ṣāḥib-nefesden ʿahd ile peymānadır

3 Meyl-i dil ne ḳurb-ı şeh ne intimā-yı ḫanadır
Ḫalḳdan vaḥşetle ancaḳ inzivā-yı ḫānedir

4 Ḳanʿ ile vā-beste-i ġull ol ki mürġ-i zīreki
Dāma üftān eyleyen bir ḳayd-ı āb u dānedir

5 Ḳıṣṣa-i ehl-i ġamı gūş et Edībā yoḫsa kim
Mā-ʿadāsı hep melāl-efzā dürūġ efsānedir

421

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳunūʿu ṣanma ki taḫt-ı şehin-şehān ister
Ki zevḳ-i mülk-i ḳanāʿat şehin şahan ister

2 Felek meṣāfıma dursun ya hüdne-ḫˇāh olsun
Ki tīġ-i zehre-şikāfım ya ḳın ya ḳan ister

3 Serīr-i ʿāfiyet-i vaṣla irtiḳāsında
ʿAlīl-i derd-i firāḳıñ elin elʾān ister

4 Ṭarīḳ-i emn ü sedādı ḳoyup şeḳāvetle
Reh-i şürūra şikeste ḳıçın ḳaçan ister

5 Bülūġ-ı vaʿdine Ḥaḳḳıñ vesīle-cūy olmaḳ
Maḳarr-ı ʿādet-i ḫılf-ı yemīn yaman ister

6 Żıyāʿ-ı gevher-i sırrı ẕühūl-i fikretle
ʿAdūya ḥoḳḳa-i rāzıñ içen açan ister

7 İṣābet-i naẓar-ı şūr-ı çeşm-i ḫāʾinden
Derūn-ı her ṣanem-i meh-cebīn cebān ister

---

3 āhımdır S, Ü2: āh mıdır Ü1
420 S 124a, Ü2 60a
421 Ü1 68a, Ü2 60a

8 Ṭarīḳ-i ġamda bülūġ-ı mecālini fevze
Semend-i her dil-i miḥnet-rehīn rihān ister

9 Edīb āfet-i ḳayd-ı nekāl-i ʿuḳbādan
Ḫaşīm-i kār-ı bedinden emīn emān ister

422

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫıdāʿı şūret-i şıdḳıyla merd-i nā-bekār eyler
Ki sengiñ rīzesi ḥelvā-yı terde nāba kār eyler

2 Hünermend-i riyāda kār-ı istiġnā gerek yoḫsa
Tek-ā-pūy-ı ṭamaʿla zāhide kim iʿtibār eyler

3 O zen-ṭıynet ki miʿcer-pūş-ı naḫvetdir şaġīrāna
Faḳaṭ bānū-yı vaşlın maḥrem-i bezm-i kibār eyler

4 Yeter kuḥl-ı sevād-ı şām-ı ġam-pīrāye-i ʿāşıḳ
N'içün çeşmin ġubār-ālūde-i nūr-ı nehār eyler

5 Edībā tāb-ı ġamla cān-sitān-ı şārim-i āhım
Ten-i ʿayn-ı ḥayātı çāk çāk-i iḥtiżār eyler

423

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Deme bānū-yı şevher-dūst-ı dünyā beni n'eyler
Ki o bensiz nice işmār-ı esmār-ı benīn eyler

2 Ġamıñ eşk-i sefīd-i çeşmi reşk-i yāsemīn eyler
O şādī-düşmeni reng-i feraḥdan yās emīn eyler

3 Ne şūretle beşāşet-cūy-ı sīmā-yı ḥużūr olsun
Ruḫ-ı nuṭḳun o kim menşūr-ı ʿayb-ı Müslimīn eyler

4 Demem minnet-pezīr-i ḥall-i eşkāl ol o kesden kim
Cevābın ḥaşr-ı nuṭḳ-ı ʿuḳde-i çīn-i cebīn eyler

5 Edībā ehl idi çün kesb-i ḳurba zāhid-i şādık
Yine ümmīd-i müzd-i cenneti çün ehl-i dīn eyler

424

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeb-zinde-dār-ı tāb-ı ġam-ı bī-kirānedir
Çeşm-i dilim degil de meger bī-kirā nedir

422 S 124a, Ü1 68b, Ü2 60b
4 nehār S, Ü1: bahār Ü2
423 S 124a, Ü1 68b, Ü2 60b
424 S 124a, Ü1 68b, Ü2 60b

2 Olmaz rabīṭ-i ḥabl-i emānet muṭīʿ olan
Ancaḳ ribāṭ-ı ḳahr-ı felek ser-keşānadır

3 Zāhid şühūd-ı peyker-i şīrīni n'eylesin
Ḥüsn-āşinā-yı cāʾize-i Ḫusrevānedir

4 ʿĪsīce ol ki terk-i ribāy-ı cihān ede
Bil kim ḫırāmı rābiye-i āsmānadır

5 Olmaz teḳā nişāne-i ḥüsn-i ʿamel Edīb
Ḥüsn-i ʿamel muʿāmele-i muḫliṣānedir

425

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol ḳalbe kim tef-i heves-i ittiḳā düşer
Tennūr-ı cevfine şerer-i ittiḳād üşer

2 Olmuş güşāde ehl-i şeḳā vü saʿādete
Bāb-ı lüzūm-ı kār-ı temennā-yı ḫayr u şer

3 Ẓann etme tāb-ı mihr-i ḳaderden viḳāyedir
Meʾvā-yı zīr-i serḥa-i bī-sāye-i ḥaẕer

4 Olduḳça dilde cilveger-i rüft-ü-rūb-ı ġam
Cām-ı feraḥ derūnumuzu pür-ġubār eder

5 Ehl-i ġamıñ ṭarāvet-i gülşen verir Edīb
Bāġ-ı ruḫunda mevce-i selsāl-i eşk-i ter

426

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣanma kim zinde-dilī ʿāriyetī cān iledir
Salṭanat añlama kim ʿāriye tīcān iledir

2 Müslimiñ Ḥaḳḳa dili ḥubb ile īmān iledir
Merd-i nā-Müslim olan ḥubb-ı leʾīmān iledir

3 Zīb-i tehẕīb-i şiyem tāc-ı bahādır merde
Ḥüsn-i ẕātı deme kim zīver-i ebdān iledir

4 Rūşenā sāġar-ı ʿaşḳ ile olur ḫāne-i dil
Bil ki tenvīr-i mekān cām-ı diraḫşān iledir

5 Ṣūfiyān ṣūf ile nāzişger olur [lākin] Edīb
Faḫr-ı erbāb-ı fenā ḥülle-i ekfān iledir

---

425 S 124a, Ü1 68b, Ü2 61a
2 kār-ı S, Ü2: ḫayr Ü1
426 S 124b, Ü1 69a, Ü2 61a
5 lākin: līk S, Ü1, Ü2

427

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Ġam-ı cānāneyi cānıyla 'āşıḳ iştirā k'eyler
Anıñla kār-ı bī-sūdunda hīç kim iştirāk eyler

2 N'ola dīdem ḫaṭ-ı nā-geh-ẓuhūruñ nem-çekān etse
Ki feyż-i nev-baḥār icrā-yı āb-ı çeşm-i tāk eyler

3 Olur ma'şūḳa sārī sırr-ı 'āşıḳ bülbülüñ zīrā
Gülü ser-pençe-i te's̱īr-i şevḳi sīne-çāk eyler

4 Eger dārü'ş-şifā-yı dehrde 'Īsā ṭabīb olsa
Yine rencūr-ı 'aşḳa vaṣf-ı dārū-yı helāk eyler

5 Ribāṭ-ı nüh felek münḥal da olsa ehl-i eşvāḳa
Edībā irtibāṭ-ı ḫāṭırım bī-infikāk eyler

428

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ṣīt-i īmān-ı rusul gūş-ı kerīmān iledir
Ṣanma bīhūde ki her gūş-ı ker īmān iledir

2 Merd-i bī-zāda degil zīnet-i cā nān iledir
Belki bī-rayb u gümān zīnet-i cānān iledir

3 Cismiñe derd ile tedbīr-i devā et 'āşıḳ
Saña zīrā ki şifā derd ile dermān iledir

4 Teni her yāre ki bī-ān ola ḳurbān etmez
'Āşıḳa dil-ber-i şāyeste-i ḳurb ān iledir

5 Ferş-i gül-reng ile pīrāye-pez̲īr olmaz Edīb
Zīb-i bismilgeh-i ġam ḫūn-ı şehīdān iledir

429

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Kibāş-ı cennetiñ laḥm-ı nefīsi etḳıyānıñdır
Degil her ferde lāyıḳ kebş cāna et ḳıyanıñdır

2 Melīk-i ġayret-i dīn rāye-dār-ı ḳahr-ı a'dādır
Livā-yı intişārı ṣanma her ṣāḥib-ḳırānıñdır

3 Züleyḫā-yı 'arūs-ı fevz her dāmāda küfu' olmaz
Züleyḫādan o her Yūsuf-ṣıfat dāmen-keşānıñdır

---

427 S 124b, Ü1 69a, Ü2 61a
428 S 124b, Ü1 69a, Ü2 61a
429 S 124b, Ü1 69a, Ü2 61a

4 Beşāşet zā'irīne cezbe-i terḥīb-i dildendir
Demem tefrīḥ-i dil te'sīr-i lafẓ-ı merḥabānıñdır

5 Edībā bendegān āzādelerdir rāh-ı dil-berde
Mücerred faḫr-ı şān-ı bendegī āzādegānıñdır

430

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bize çün behcet-i seyr ü temāşā zīnet-i güldür
'Aceb mi olsa iklīl-i nigāha jāle-i gül dür

2 Kederden restedir farḳ etmeyen nāzı nevāzişden
Ṣafā zīrā ki idrāk-i teġāfülden teġāfüldür

3 Ḳalır 'āciz ḫuṭūb-ı dehr-i pür-şūru taḥammülden
O kim eṭvār-ı nā-hemvārı bīrūn-ı taḥammüldür

4 Degildir iḳtidā-yı dīden-i Ḥātem kerem-kārı
Kerem 'ācizlere ḥālince iẓhār-ı tecemmüldir

5 Edībā a'lem-i nās olsa da kān-ı cehāletdir
O kim bī-sūd olunca kāra me'lūf-ı tecāhüldür

431

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Naṣībim zaḫm-ı ḫār olduḳça bildim bunı yazımdır
Hemān gūyā ki senden ey gül-i ter bu niyāzımdır

2 Ḥaḳīkatden pül-i nehc-i mecāzım rāstdır zīrā
Benim cünd-i ḥaḳīkat sālik-i cisr-i mecāzımdır

3 Baña rāh-ı hevāda pey-rev olmaḳ nā-müyesserdir
Ki her bir cā'iz-i şer'-i hevā sehv-i cevāzımdır

4 Ḫulüvv-i bal ile āzürde-tab'ım 'ālem etmekden
Baña zīrā ki mihmān-ı ġam-ı 'ālem mülāzımdır

5 'Adūyu ḫıll-i ṣādıḳdan Edībā farḳ u temyīze
Sebeb ancaḳ nigāh-ı diḳḳate bir iḥtirāzımdır

432

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ṭāmi' deme muḥtācına zīrā ki bu nāndır
Ṭāmi' anı ifrāṭ ile bulduḳça bunandır

5 bendegān āzādelerdir S, Ü2: bendeler āzādegāndır Ü1 / bendegī S, Ü2: bendegān Ü1
430 S 124b, Ü1 69b, Ü2 61b
431 S 124b, Ü1 69b, Ü2 61b
432 S 125a, Ü1 69b, Ü2 61b

2 Şeyḫiñ reh-i mey-ḫānede de rāye-i nuṭḳu
Efrāşte-i ṭaʿne-i peymāne-keşāndır

3 Bī-külfet-i aġmāż ederim çeşmime ḫˇābı
Kim dīdelerim maḳdem-i yāre nigerāndır

4 Şermende eden ʿāşıḳı āh-ı esefinden
Hep naʿre-i āh-ı esef-i bī-esefāndır

5 Hicrān ile güm-sāz-ı şuʿūr oldum Edībā
Teşrīfini yāriñ bile bilmem ne zamāndır

433

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yārde īs̱ār-ı ās̱ār-ı kerem yā yoḳ mudur
Vāye-i ʿuşşāḳ-ı zār andan hemān yay oḳ mudur

2 Şām-ı ġamda maẓhar-ı yeʾs-i çerāġ-ı māh iken
ʿĀşıḳa bir şuʿle-i dāġ-ı maḥabbet çoḳ mudur

3 Ḥalḳa-i zencīr-i zülf-i yārden neʾvmīd iken
ʿĀşıḳa hīç miʿde-i cīd-i niyāzı ṭoḳ mudur

4 Aġniyā ḫˇāhişger-i baḫş-ı gedāyān olmada
Bilmem esbāb-ı seḫā varlıḳ mıdır yoḳluḳ mudur

5 Sīreti ḫardan temeyyüz eylemez çünkim Edīb
Zāhid-i ḫuşka ʿaceb rīşi hemān ḳuyruḳ mudur

434

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Merdāna maḥabbetle baḳan merdümekimdir
Ben olmayıcaḳ şefḳat eden merdüme kimdir

2 Dām-ı seḫaṭım ehl-i şürūra şerekimdir
Bu saṭvet ile cürʾet edenler şere kimdir

3 Terġīb ile terhībim eviddā vü ʿadāya
Vaṣf-ı ḫaṭar u emn-i naʿīm ü derekimdir

4 Bīgāne-i kārımdır eden ülfet-i şādī
Erbāb-ı ṣafā ġamda benim müşterekimdir

5 Lerzān eden aʿdā-yı bed-endīşi Edībā
Ehvāl-i şehāmetkede-i muʿterekimdir

---

433 S 125a, Ü1 69b, Ü2 61b
1 ās̱ār-ı S, Ü1: ās̱ārım Ü2
434 Ü1 70a, Ü2 61b
3 Terġīb ile terhībim Ü2: Terhīb ile terġībim Ü1

435

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Cāy-ı ünse diyemem pey-rev-i reh-yābāndır
Belki her 'āşıḳ-ı vaḥşī-dile reh yabandır

2 Ḫāveristān-ı miḥanda es̱er-i mihriñle
Dūd-ı āhım kelef-i rūy-ı meh-i tābāndır

3 Tāb-ı ġam revnaḳ-ı ḥüsn-i dil-i insānīdir
Ol ki bī-vāye-i ġamdır diyemem insāndır

4 Ġam-ı devrānı çeker her biri ancaḳ 'āşıḳ
Ġam-ı cānān ile me'mūn-ı ġam-ı devrāndır

5 Sum'a-kārī dil-i bī-'aşḳa müsaḫḫardır Edīb
Yoḫsa 'aşḳ ile riyā merde ḳuru bühtāndır

436

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Te'ab-ı hecr ile senden ġamımuz dūrīdir
Ḫasteye nā-kes-i 'illet ġam-ı müzdūrīdir

2 O bütü mūr-ı ḫaṭı etdi mükedder gūyā
Mülket-i behcetine leşker-i Tīmūrīdir

3 Merd-i rencūr-ı hevā levm-i 'adūdan ḳaçmaz
Ṭa'n-ı bed-ḫ˘āha siper ḥālet-i ma'ẕūrīdir

4 Beni minnet-keş eden çeşm-i füsūn-sāzından
İştidād-ı heves-i leẕẕet-i meşhūrīdir

5 Görmeyen rāḥat-i ġam 'āşıḳı 'ālemde Edīb
Nā-sezāyān-ı ġamıñ dīde-i bī-nūrıdır

437

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳanā'at 'izzetin ẕüll-i ṭama'dan derk emīn eyler
Anın'çün kend'özün 'uzletde ḳāni' der-kemīn eyler

2 Lüzūm-ı iḳtidāsı iḳtirān-ı Ḫıżra tev'emdir
O kim ilzām-ı terk-i ṣoḥbet-i sū'-i ḳarīn eyler

3 Bilen yeg ẓulmet-i şām-ı ḫafāyı rūz-ı şöhretden
Fürūġ-ı ḥazm ile tenvīr-i çeşm-i rāst-bīn eyler

---

435 S 125a, Ü1 70a, Ü2 62a
4 me'mūn-ı S, Ü2: memnūn-ı Ü1
436 S 125a, Ü1 70a, Ü2 62a
437 S 125a, Ü1 70a, Ü2 62a
1 'izzetin S, Ü2: 'uzletin Ü1

4 Nezīl-i ḳurb-ı şāhī her nice gencūr-ı ṣıdḳ olsa
Fesād-ı şāha iʿdād-ı dürūġ-ı āferīn eyler

5 Perestişgār-ı ehvā ṣūret-i menḳūş-ı dīnāra
Edībā nā-sezā iẓhār-ı ẕüll-i ʿāşıḳīn eyler

438

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ādem ki ümīdiyle dilin bā-keder eyler
Tesvīf-i emelden dilin bāke der eyler

2 Meʾmūn-ı eẕā vāhime-i keyd-i ʿadūdan
Ālāyiş-i evhām-ı ḥaẕerden ḥaẕer eyler

3 Vā-beste eden buġżunu güm-rāh-ı sedāda
Bed-ḫʷāhı fürū-mānde-i yeʾs-i ẓafer eyler

4 Dil-ṣāf olanı añlama dil-bend-i sivādır
Naḳş-ı ṣuver āyīnede ṣanma eser eyler

5 Ḫursend olanın cāẕibe-i şükrü Edībā
Her niʿmeti nāzişger-i şehd ü şeker eyler

439

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Benim naḳd-ı ḫulūṣum vuṣlat-ı ḥūrā-sitānımdır
Desem bīhūde ṣanma mevḳıf-ı ḥūr āsitānımdır

2 Leged-kūb-ı difāʿ-ı sumʿa-kārānım reh-i ṣıdḳıñ
Nigeh-dārānı żayf-ı ḫʷāhiş-i bī-imtinānımdır

3 Sürūş olsa baña her kec-ḳarīni mihrbān bilmem
Ġarīm-i ʿuṣbe-i nā-müstaḳīmān mihrbānımdır

4 Ġarīb ü āşinādan şermnāk-i iġtiyāb olmam
Ki hep vā-restegān-ı ġaybetim şermendegānımdır

5 Ne mümkin nüsḫa-i evṣāfıma reh-yāb-ı ʿilm olmaḳ
Benim zīrā Edībā ʿālimānım cāhilānımdır

440

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Sitemle çünki luṭfuñ tevʾemāndır
Ne ġam īlām-ı cūʿa tev emāndır

---

438 S 125a, Ü1 70a, Ü2 62b
439 S 125a, Ü1 70b, Ü2 62b
440 S 125a, Ü1 70b, Ü2 62b

2 Sebük-sāmān-ı şevḳ olsun mu ol kim
Dili sencīde-i rıṭl-ı girāndır

3 Muṭavveldir ḥadīs-i gīsuvānıñ
Kim olmuş āḫiri bir dāstāndır

4 Cihānda āşinā-yı rūy-ı rāḥat
Kemīn-i iḫtilāda sākināndır

5 Edībā iştidād-ı şūr-ı ʿālem
Nişān-ı ʿahd-i Mehdī-i zamāndır

441

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Sülūke ḫaṣṣ ile mürşid riyāżemi n'eyler
Beni ki meyl-i sivādan riyāż emīn eyler

2 Mürīd-i ġāfile olduḳça ḥülle-i şöhret
Ridāʾ-ı daʿvī-i ṣıdḳı riyā żamīn eyler

3 Ġarāma terk-i ḳabūlü muʿānidīn eyler
S̱ebāt-kārī-i ʿaşḳı muʿān-ı dīn eyler

4 Ḳomaz şümūl-i es̱erden ḥüsām-ı vecdin o kim
Gülū-yı şekkini tīġ-i hevāya ḳın eyler

5 Edīb lübb-i emelden nigāhı ḳāṣırdır
Benān-ı pākini her kim ḥas̱āle-çīn eyler

442

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓālim ki s̱evb-i faḫrını bī-iştirā keser
Dūr ol anıñla ḳoyma ṣaḳın iştirāke ser

2 Ḫurrem-dil-i semāḥate vermez seḫā keder
Tā ḥaşre dek vefāt ile bulmazsa ḫāke der

3 Şāyestedir sitemger-i bed-ḫū da kūr ola
O dīdeler ki nūk-i nigāhı ödü deler

4 Etmez eʿazze şāh-ı be-nām olsa sifleye
Bir nāma iʿtibār ile tesvīd-i nāmeler

5 Baḳmaz vücūh-ı ṣarfa Edībā zamānede
Tenvīr eden nigāhını sīmā-yı ḥarf-i cer

---

441 Ü1 70b, Ü2 62a
4 vecdin Ü2: ḳaṣdın Ü1
442 Ü1 70b, Ü2 62a

443

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bikr-i şahbāyı bilirken s̱emer-i tākimdir
Yine görsem baḳarım bilmek içün tā kimdir

2 Baña tevfīḳi eden añla ki idrā kimdir
Reh-i iḫlāṣa çeken ḳāʾid-i idrākimdir

3 ʿAzm-kār-ı tebehi ḥükm-i nühā nāhīdir
Ṣanma kim reh-zen-i bīm-i sitem-i ḥākimdir

4 İʿtiṣām-ı denes-i aḫẕ u ʿaṭā şānımdır
Ki seḫā münceẕib-i behcet-i imsākimdir

5 İḳtiḥām etmede yoḳ vehmim Edīb aʿdādan
Hecme-i düşmene farṭ-ı celedim bākimdir

444

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿAbda ẓann etme ki taṭhīr-i günāh āsāndır
Ki şümār-ı ʿaded-i ʿabd u günāh aḳrāndır

2 Neşʾeden ḫāṭırı mehcūr-ı ferāġ olduġuna
Nükte-sencān-ı meye ṭās ile mül mīzāndır

3 Bu keder-ḫānede ādem nice bī-hemm olsun
Çeşm-i tedḳīḳ ile baḳ ādem ü hem bir cāndır

4 ʿĀşıḳı yāre heves bī-emel-i vaṣl etmez
Aña zīrā ki tesāvī-i ʿaded bürhāndır

5 Kākül-i dil-beri mevḳūf-ı ḥisāb eylese de
ʿĀşıḳa māye-i sevdā-yı dil-i nālāndır

6 Restedir ṭabʿ-ı beşer ṣanma ʿaṭā meylinden
Bil ki naḳş-ı ṣuver-i meyl ü ʿaṭā yeksāndır

7 Nehy eder merdüm-i dānāyı Edībā dünyā
Nehyi dānişver evṣāfına pek şāyāndır

445

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳażā ḳużāta Ḫudādan resīde nāʾibedir
Nevāʾibiñ daḫi ṭāḳat-güdāzı nāʾibedir

---

443 S 128b, Ü1 71a, Ü2 62b
1 Bikr-i S, Ü2: Fikr-i Ü1
444 S 129a, Ü1 71a, Ü2 63a
3 bī-hemm S, Ü2: Ü1 bī-ġam Ü1
445 S 129a, Ü1 71a, Ü2 63a

2 Müẕāb-ı nār-ı caḥīm olsa meyli ḳāḍīniñ
ʿİnāḳ-ı ġāniye-i ʿanberīn-ẕevāʾibedir

3 Ḫilāf-ı şerʿ ise de pīşgāh-ı ḳāḍīde
Muʿidd-i rüşvetiñ āmāli ṣanma ḫāʾibedir

4 Hevā-yı ḥırṣ ile ser-mest-i keyf-i dīnārıñ
Ḫayāl-i tāb-ı seḳardan ḥavāsı ġāʾibedir

5 Edīb ḳalmadı hīç bir nihüfte-kār-ı fücūr
Şitāb-ı cümle ümem şöhret-i meʿāʾibedir

446

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i rencūr-ı ġam sūd u mülü ẓann etme cāḥiddir
Ki diḳḳatle baḳılsa sūd u mül dārū-yı vāḥiddir

2 Rüsūm-ı kār-ı ʿālem lāzım u melzūmdur cümle
S̱übūt-ı müddeʿāya ḥāl-i keyl ü dāne şāhiddir

3 Ne mümkin iftirāḳı lāzımıñ melzūmdan zīrā
Zevāl-i ittiḥād-ı ḥabl ü delvi kim müşāhiddir

4 Bütün tertīb-i ressām-ı ḳażādır ṣūret-i eşyā
Müje fehm etme ḳadr-i pilkden bir ḳılca zāʾiddir

5 Olur mu cünbiş-i nuṭḳu zebānıñ bī-dehān olmaḳ
Dehānıyla zebānı bilmeyen idrāki fāḳıddır

6 Ṣadef dil-beste-i yemm olduġun maḳrūn-ı hūş eyle
Ki deryā vü ʿaḳīle neydigin dür ki müsāʿiddir

7 Dil-i sūdāgerāna beyʿsiz ümmīd-i kesb olmaz
Rüsūm-ı beyʿ ü kesbiñ dānişi idrāke ʿāʾiddir

8 O deñli ʿillet-i aḥzān-ı fürḳatle żaʿīfiz kim
Lisān-ı ṣıdḳ-ı taʿrīfe beden mūy olsa vāriddir

9 Edībā her dürūruñ incizābı zaḫmadır zīrā
Simāṭıyla nemekde hem-demi merʿī ḳavāʿiddir

447

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mühim-sāzım nüḳūd-ı ṣarfıma dil-dāde kīsemdir
Baña naḳd-ı züyūf-ı ʿāleme dil-dādegī semdir

---

446 S 129a, Ü1 71a, Ü2 63a
6 hūş S, Ü2: fehm Ü1
447 S 129a, Ü1 71b, Ü2 63b
1 Mühim-sāzım S: Mühim-sāz-ı Ü1, Ü2

2 Dil-i derd-ülfet-i bīmāra ṣanma kār-ı mül hemdir
Aña ancaḳ hevā-yı nūş-ı mey bir kār-ı mülhemdir

3 Dil-i merdiñ sidād-ı ḫ˘āhişi keyfiyyet-i meyden
Hemān idrāk-i ẕevḳ-i cilve-i mestāne-i ġamdır

4 Rehādır miḥnet-i endīşe-i imrūz u ferdādan
O kim reh-bürde-i sūy-ı ferāġ-ı her dü ʿālemdir

5 Ḫaṭādır miʿde-sīr olmaḳ ṭaʿām-ı kevn-i fānīden
Edībā merde zād-ı uḫrevī dünyādan aḳdemdir

448

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Mey ki bī-mey-keş ola zīver-i cāmı n'eyler
Ney ki bī-ney-zen ola elde maḳāmı n'eyler

2 Leb-i taḳbīle ḫaṭıñdır yer eden rūyuñda
Nāme bī-zīb-i raḳam naḳş-ı ḫıṭāmı n'eyler

3 ʿĀşıḳa baḫş-ı viṣāl eyle düçār olduḳça
Sāʾil-i rāhe-tehī naḳd-ı selāmı n'eyler

4 Dile ʿarż etme yeter ḥalḳa-i zülf ü ḫāliñ
Mürġ-i maḥbūs-ı ḳafes dāne-i dāmı n'eyler

5 Yār-i bī-raḥma Edīb eşk-i recā sūd etmez
Sāḥa-i şūre-zemīn reşḥ-i ġamāmı n'eyler

449

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳomazdım zāhid-i ḫarla cidāli bilsem erlikdir
Palās-ı ḫırḳası düşunda ḥālā bil semerlikdir

2 Faḳīhāsā cüdā ol ḳayd-ı tekbīr ü ʿamāyimden
Ki teʾs̱īr-i ṣudāʿ-ı fitneden āzāde-serlikdir

3 Hemān aḳdāmına rū-māle meftūn eyleyen şeyḫi
Mürīd-i tāzeniñ pāy-ı laṭīfinde o terlikdir

4 Sitemger cāhile cevşen-be-dūş-ı iḥtimā olmaḳ
Mücerred cehl ile tīġ-i ḳażādan bī-ḥaẕerlikdir

5 Edībā şimdilik ġayy u reşādı farḳ eder yoḳdur
Bu sūḳ-ı dehrde cevher-fürūşī pīleverlikdir

---

448 Ü1 71b, Ü2 63a
2 Ü2: (Ü1'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiş)
3 Sāʾil-i Ü2: Sāḥil-i Ü1
449 Ü1 71b, Ü2 63a

450

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣabrım elem-i cūʿa ki bildiñ azacıḳdır
Sāḳī beni sen nuḳl u şarāba az acıḳdır

2 Kec-bīnī-i bed-ḫ˘āha cüdādır hele ol kim
Menzilgehi cāsūs-ı naẓardan uzacıḳdır

3 Degmiş nem-i eşkim dem-i taḳbīl yedinde
Ṣandım kefine tāze yaḳılmış ḳınacıḳdır

4 Eylerse n'ola ḫ˘āhiş-i nev-bāve-i laʿliñ
Ṭıfl-ı dile ḫışm eyleme cānā uşacıḳdır

5 ʿĀşıḳlara beytü'l-ḥazen-i ʿaşḳ Edībā
Esbāb-ı henā ile müheyyā ḳonacıḳdır

451

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i ṣāf-ı kirāmıñ mülhemi kār-ı seḫā sırdır
Le'īmān pey-rev-i merd-i seḫā-kār ise ḫāsirdir

2 Fürūġ-ı çeşm-i ümmīdi sevād-ı şāmdır yoḫsa
Seḥer idrāk-i şemʿ-i ḥüsnden pervāne ḳāṣırdır

3 ʿAzīm-i cilve-i āsāyiş-i ıṭlāḳ olan merdüm
Hemān ḥabs-ı mużīḳ-i çār dīvār-ı ʿanāṣırdır

4 ʿAceb mi ehl-i dīn maḥv-ı vücūd etse bu dem zīrā
Ki her ġayret-keş-i şirk-i ḫafī İslāma nāẓırdır

5 Edīb ismāʿ-ı pend etmek degil ḳaṣdı ḫaṭībānıñ
Ṣuʿūd-ı süllem-i ṣad pāye-i ḳaṣr-ı menābirdir

452

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zamāneniñ bütün ehl-i şeri kibārıdır
Dilince her biri gūyā şerīk-i Bārīdir

2 Diliñ ki menhec-i ġam reh-ber-i diyārıdır
Peyām-ı vaṣl ile ol reh berīd-i yāridir

3 Firāş-ı ʿaşḳda bīmār-ı ḫurremī ḳalmaz
Mizāc-ı ʿāşıḳa zīrā ki hem medārıdır

---

450 S 129a, Ü1 72a, Ü2 63b
2 naẓardan S, Ü2: nigehden Ü1
451 S 129a, Ü1 72a, Ü2 63b
452 S 129a, Ü1 72a, Ü2 63b

4 Hevā-yı yārde ḫalʿ-ı ʿiẕār iken maṭlab
Lüzūm-ı deʾb-i ḥayā ʿāşıḳıñ ne kārıdır

5 Edīb iżāʿa-i naḳd-ı şekībe āh ederiz
Enīn-i ḥasretimiz ṣanma iḫtiyārīdir

453

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażā-yı şehvet-i maḳlūba zāhid ḫarca sīm ister
Taḥammül etmege bār-ı girānı ḫar-cesīm ister

2 Ṭabībān ʿillet-i āşūb-ı kevne çāre-yāb olmaz
Aña tevfīḳe hem-dem ḥüsn-i tedbīr-i ḥakīm ister

3 Bu şūrişgehde derk-i ḥüsn-i istīḥāş-ı kes̱retden
Girān-ḫᵛāb-ı ẕühūle kehf-i aṣḥāb-ı raḳīm ister

4 Nesīm-i şevḳ ile reh-yāb-ı sūy-ı bāġdır bülbül
Nebīhe ṣanma kim taʿrīf-i rāh-ı müstaḳīm ister

5 Edībā olamaz fersūde cism-i tāb-ı güm-rāhī
Cünūd-ı fevze ẓıll-i rāye-i şerʿ-i ḳavīm ister

454

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Belāyı eşḳıyāya ṣanma teşhīr-i belārekdir
Ki cīd-i eşḳıyāda ḳaṭʿı müstedʿī belā-regdir

2 Cünūd-ı şaḳvetiñ aḫyāra çünkim ġadri bī-şekdir
Büẕūr-ı ʿöẕrü sen de ḫāk-i ecsāmında bīş ekdir

3 Ṭarīḳ-i ṭāʿate taṣdīḳ olunmaz meyli füccārıñ
Sülūk-i menhec-i ʿiṣyāna ammā saʿyı gerçekdir

4 Tebehdir ḫāʾinānıñ ülfeti lākin emīnānıñ
Göñülden birbirine irtibāṭı ġayr-ı münfekdir

5 Edībā muḫliṣānıñ ḥālin ancaḳ Rabbi ʿālimdir
Nigāh-ı fehmine tafṣīl-i ḥāli ġayr-ı müdrekdir

---

4 deʾb-i ḥayā S, Ü2: āb u hevā Ü1
453 S 129b, Ü1 72b, Ü2 64a
454 S 129b, Ü1 72b, Ü2 64a
1 S, Ü2: Ü1'de ikinci beyit
2 ecsāmında S, Ü2: cüsāmında Ü1

455

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Lānegāhı derk ederken ṭıynet-i ḫākimledir
Ben nice bilmem o ṭūṭī-i şeker-ḫā kimledir

2 Tā ezelden ḳuvvet-i temyīz-i ʿaks-i nīk ü bed
Ehl-i hūşa ṣafvet-i mirʾāt-ı idrākimledir

3 Merdüm-i tevḥīd ü işrāke helāk ü zindegī
Hep benim teʾs̱īr-i ṭaʿm-ı zehr ü tiryākimledir

4 Her semāḥat-dīden-i Ḥātem-nihād-ı ʿāleme
Kār-ı idmān-ı seḫā taḳlīd-i imsākimledir

5 Tāb-ı keyd-i çerḫ-i kec-revden Edīb āsūdegī
İlticā-yı zīr-i çetr-i dāmen-i pākimledir

456

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize ol mehveşiñ laʿl-i terinden būse mercūdur
O ẕevḳi añlamaz bu zāhid-i ḫar bu semer-cūdur

2 Şemīm-i ṭurresin ʿıṭr-ı gül-i ruḫsārın isterler
Mücerred meşreb-i erbāb-ı dānişde emel budur

3 Nem-i gül-berg-i rūy-ı ḫūn-çekānından naṣīb aldıḳ
Tef-i cāna gül-āb-efşānımız bir yār-i ḫ˘oş-ḫūdur

4 Ḫayāl etdikçe tāb-ı nāle ḳoymaz ʿāşıḳ-ı zāra
Ki taṣvīr-i miyānı kāse-i çīnīde bir mūdur

5 Ḳomazdıñ iştirāk-i mihrine ʿuşşāḳ içün fürṣat
Göreydiñ zāhidā ol şūḫ-ı raʿnāyı ne meh-rūdur

6 Neşāṭı pür-keder dehriñ şarāb-ı nābda ammā
Ḫumār ile muṣāfāt etmedim ancaḳ keder-şūdur

7 Meẕāḳ-ı rindden bir reşḥa degmez zāhid-i ḫuşke
Ki rīḳ-i bikr-i meyle naḳş-ı ġam göñlünde memḥūdur

8 Ser-ā-ser bīş ü kem sencīde-i mīzān-ı dānişdir
Cihānı farḳa çeşm-i ehl-i dil ʿayn-ı terāzūdur

9 O kim renc-i ṣudāʿ-ı naḫvete dārū-güzīn olmaz
Devā-yı ṣadme-i devrānı görsün kim ne dārūdur

---

455 S 129b, Ü1 72b, Ü2 64a
4 idmān S, Ü2: rān Ü1
456 Ü1 72b, Ü2 64a
6 muṣāfāt Ü2: müżāfāt Ü1

10 Nigāh-ı fehm-i tābı nūr-ı tevfīḳ-i ʿamel görmez
Kelāmı Ḫāliḳiñ tā nuṭḳ-ı ihmālinde metlūdur

11 Göñülde daʿvet-i żayf-ı neşāṭa cāy-ı ḫālī yoḳ
Edībā tā o deñli ḫāṭırım miḥnetle memlūdur

457

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ādemiyyet sīretin bende benī Ādem görür
Ṣanma her ḥayvān-ı bed-bīniş beni ādem görür

2 Minḥat-i Vehhābı mehcūr-ı nigāh-ı fikr eder
Çeşmin ol kim ṭāmiḥ-i ükrūme-i Ḥātem görür

3 Sīne-rīşān-ı maḥabbetde şifā-ümmīd olan
Zaḫm-ı ʿaşḳ-ı yārde ḫāṣıyyet-i merhem görür

4 Ḫīre-çeşmān-ı baṣīret dīde-i bī-meyz ile
Ṭalʿat-i sīmā-yı her nā-maḥremi maḥrem görür

5 Nehb içün vehb etdigin derk etmeyen ḫalḳıñ Edīb
Ṭabʿ-ı her süflī nihād-ı nākesi ekrem görür

458

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Maḳāl-i ṭāʿın-ı bed-gū binā-yı hemze bānīdir
K'anıñ miʿmār-ı tesvīlāt-ı nefsi hem-zebānıdır

2 ʿAbeṣdir her giriftār-ı ʿaẕāb-ı hemm içün dūzaḫ
K'anıñla iḳtirān-ı hem-zebān-ı hem zebānīdir

3 Degildir neyl-i āṣār-ı kerem dil-dārdan ancaḳ
Yapan bu ḫāṭır-ı vīrāneyi bir mihr-i bānīdir

4 Alan sūrāḫ-ı maṣrafdır ġubār-ı mevce-i ābı
Ṣafā-yı ḫāṭır-ı vāhib ʿaṭā-yı sāʾilānıdır

5 Dil-i ʿāşıḳ ḳuyūd-ı hecr ile şādīye ehl olmaz
Edībā ehl-i şādī fürḳatiñ āzādegānıdır

459

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Fem-i her mūdaʿ-ı ser hemse ritāc olmuşdur
Serde müstevdiʿine hem-ser-i tāc olmuşdur

---

457 S 130a, Ü1 72b, Ü2 64b
458 S 130a, Ü1 73a, Ü2 65a
459 S 129b, Ü1 73a, Ü2 65a

2 Seng-dillerde deme dil-şikenī ḥādis̱dir
Bu zamān ṣanma hemān kesr-i zücāc olmuşdur

3 Ḳadr-i dür yemde rüsūb etdigine ʿālīdir
Şeyḫe ʿuzlet sebeb-i kesb-i revāc olmuşdur

4 Yārden neşʾe-i dārū-yı peyām-ı vuṣlat
ʿĀşıḳa bāʿis̱-i taṣḥīḥ-i mizāc olmuşdur

5 Dil-bere mālını bez̠l etmede füccār Edīb
Ehl-i z̠immet gibi meʾlūf-ı ḫarāc olmuşdur

460

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Der-gūş eder maḳālimi şeyḫ olacaḳ bu ker
Ol demde kim raḳīme-i ʿömrün ecel büker

2 Ehl-i naẓar beḳā-yı cihānı fenā görür
Āgeh-dile muḳaddime-i şāmdır seḥer

3 Ḳoymaz derūna dāġ-ı keder āşinā gibi
Merd-i ġayūra gelse de bīgāneden żarar

4 Bezm-i cihānda merdüme yār-i enīsden
Bīgāneden ziyāde gerek diḳḳat-i ḥaẕer

5 Ḳalmaz nihüfte kimseye evṣāfımız Edīb
Pinhān iken ḳarīn-i işāʿat olur ḫaber

461

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūna nūk-i müjeñ nāzdan oḳ atmışdır
Sümūm-ı mekr ü füsūnu dile o ḳatmışdır

2 Şarāb-ı ṣırfa bizi ḫayli dem ṣuṣatmışdır
Ki ġabn ile bize ḫammār çoḳ ṣu ṣatmışdır

3 Ḳo teşt-i sāġarı sāḳī ḥiẕā-yı mīnāya
Ṣudāʿ-ı ḥiddet-i mey enfini ḳanatmışdır

4 Olur mu merdüme ḥall-i nitāḳ-ı āsāyiş
Ki şehr-bend-i dili cünd-i ġam ḳuşatmışdır

5 Nice temāhül olur intiḳām-ı düşmende
Ḫadeng-i ġadri Edībā derūna batmışdır

---

2 ḥādis̱dir S, Ü2: ḥādis̱den Ü1
460 S 129a, Ü1 73a, Ü2 65a
3 keder S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
461 S 129b, Ü1 73a, Ü2 64b
1 mekr S, Ü2: fikr Ü1

462

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Esbāb-ı helāk añlama renc-i ḫafaḳāndır
Kim gerden-i merd-i demevīye ḫafa ḳandır

2 Bu bezm-i kederde ṣiḳal-i bār-ı hümūmu
Efzūnter eden dūş-ı dile rıṭl-ı girāndır

3 Çekmez elem-i zaḫm-ı Müselmānı berehmen
Zīrā ki ne'yāzürde-dil-i zaḫm-ı ḫıtāndır

4 Ḥayvān daḫi dil-bestesidir ṭabʿ-ı kerīmiñ
Ẓann etme hevā-dārı hemān ādemiyāndır

5 Hīç eylemedi ḫ˘āhiş-i dermān ile ülfet
Çeşm-i hevesim derde Edībā nigerāndır

463

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Melāl iẓhār eder kendin küs erle bī-vifāḳ eyler
Mücerred vaṣl-ı ġılmāna küserle ittifāḳ eyler

2 Metāʿ-ı māde vü ner ṭālib-i dirhem-be-dest ister
Ki bunsuz şaḳḳ-ı sirvālinden iẓhār-ı şiḳāḳ eyler

3 Mużīḳ-i nāz-ı yāri gülşen-i meʾvā ḫayāl etsin
Dil-i zārın o kim bī-zehre-i nār-ı firāḳ eyler

4 Reh-i ehvāya nefs-i ser-keşi ıṭlāḳa meyl etmez
Cihānda ribḳa-i ṭāʿatle ʿāḳil irtibāḳ eyler

5 Ḥarīm-i ḫānedān-ı rindi ġaṣb etmek diler vāʿiẓ
Dem-ā-dem bikr-i meyden ʿizz ü teklīf-i ṭalāḳ eyler

6 Dehānı telḫ olurken zāhidiñ rindānı añdıḳça
Nifāḳından yine iẓhār-ı ḳand-ı iştiyāk eyler

7 Edībā tūtiyā-yı vehb-i her mekkāra göz ḳoyma
Ki meyl-i dest-i cūdu kuḥl-ı çeşmi istirāḳ eyler

464

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim ḳadr-i bülendin ḫākveş yārāna pest eyler
Revāḳ-ı pilk-i çeşm-i merdümü cāy-ı nişest eyler

---

462 S 130a, Ü1 73b, Ü2 64b
463 Ü1 73b, Ü2 64b
464 Ü1 73b, Ü2 65a
1 ḫākveş Ü2: ḫāk-i Ü1

2 Kedūveş berg-i bārın tāc eder farḳ-ı dıraḫtāna
Tevāżuʿla o kim her ser-bülendi zīr-i dest eyler

3 Nice yārānı şimdi maṭmaḥ-ı çeşm-i vefā ḳılsın
O kim selb-i ḥuḳūḳ-ı ṣoḥbet-i bezm-i elest eyler

4 Eder mi hem-demin nev-bāve-çīn-i naḫl-ı cūd ol kim
Nihāl-i ülfetiñ ġarsında tedbīr-i şikest eyler

5 Edībā aḳviyā ʿācizlere emr-i ḫużūʿ eyler
Ṣıġār-ı nāsı ikrāhıyla gūyā büt-perest eyler

465

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ben reh-i ṣıdḳa şitāb eylesem ol böyle baḳar
Görmedim şeyḫ-i mürāyī gibi bir böyle baḳar

2 Ādemī çünki degil lāyıḳ idi olsa meder
Bulmadı ṣıdḳa vülūc etmege hīç ol seme der

3 Dānişin reh-ber-i minhāc-ı ḍalāl etdikçe
ʿĀrdır merdüm-i dānişvere daʿvā-yı hüner

4 Ṭamaʿ-ı māʾide-i fāʾide-i dünyādır
Merdi ʿuḳbāda eden mübtelī-i cūʿ-ı żarar

5 Pey-rev-i Ḫıżr da olsa yine maʿnāda Edīb
Ṭālib-i rāh-ı Ḥaḳa luṭf-ı Ḫudādır reh-ber

466

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fidā-yı ṣoḥbeti taṭbīḳ olunsa şerʿe cāʾizdir
Ki şimdi dehrde pūyendegān-ı şerʿacāʾizdir

2 Gehī cemʿ-i mürīdānıyla tertīb-i alāy eyler
Mücerred ḳaṣdı şeyḫiñ ṣanma teşyīʿ-i cenāʾizdir

3 Nice nā-cāʾizi teʾvīl ile tecvīzden geçsin
Ki vālīden faḳīhiñ baġyeti neyl-i cevāʾizdir

4 Hevā-yı genc-i s̱ervetle ḥabīs-i künc-i ʿuzletdir
Anıñla zaʿm-ı bī-sūdunca zāhid kāma fāʾizdir

5 Edībā mālik-i genc-i ġınā şāyān-ı faḫr olmaz
Melīk-i ḥüsn-sīret faḫr-ı gūn-ā-gūnu ḥāʾizdir

---

465 S 130a, Ü1 73b, Ü2 65a
3 Dānişin S: dāniş-i Ü1, Ü2
466 S 132b, Ü1 74a, Ü2 65b

467

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Sitemle seyf-i nidāyī semīʿe sel mi olur
Ṣadā-yı münker-i telḫiñ semi ʿasel mi olur

2 Cenāb-ı Ḳādir-i muṭlaḳ baṣīr iken kāra
Nigāh-ı ʿilmine pūşīde bir ʿamel mi olur

3 Diliñ çü-āyine ṣāf olmadıḳça uḫrāda
Saña müşāhede-i ṣūret-i emel mi olur

4 Biri ḳıyād-ı helāk u biri delīl-i necāt
Ġam-ı cihān ġam-ı ʿuḳbāya hīç bedel mi olur

5 Edīb niʿmet-i Ḥaḳdan berīdir ehl-i nifāḳ
Behişt ḥizb-i şeyāṭīn içün maḥal mi olur

468

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Naṣībi yek ḳadeḥse rinde cām-ı mül kebīr ister
Şeh-i fermān-revā-yı mesned-i Cem mülke bīr ister

2 Ġıdā-yı meyle rindiñ miʿdesi bir nevʿa sīr ister
Ki hażmı defʿ-i istīlā-yı ġafletden ʿasīr ister

3 Nigāh-ı ʿibret-i ser-mest-i keyf-i cām-ı hüş-yāri
Elinde dūr-bīn-i sāġar olduḳça baṣīr ister

4 Gedā-yı āḫiretdir zīb-i dünyā istemez zāhid
Kilīm-i ṣıdḳ edinmez būriyālarla ḥasīr ister

5 Edībā çāh-ı nā-peydā-bün-i dünyā-yı fānīden
ʿIṭāş-ı deşt-i ḥırṣıñ ḥabl-i āmāli ḳaṣīr ister

469

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Fücūra ḫaybet-i fetḥ-i livā ṭamaʿdandır
Ki genc-i vizre zinā vü livāṭa maʿdendir

2 Doyunca miʿde o zād-ı nefīse yer ḳalmaz
Ki cūʿ-ı dāʾim-i ḥırmān-ı ġam şebaʿdandır

3 Delīl-i nefs ile rāh-ı ʿiḳāb-ı ʿuḳbāya
Mürāfaḳat dil-i nā-mülhem-i fezaʿdandır

---

467 S 132b, Ü1 74a, Ü2 65b
468 S 132b, Ü1 74a, Ü2 65a
2 rindiñ S, Ü2: reng Ü1
469 S 132b, Ü1 74a, Ü2 66a

4 Şühūd-ı ẓulmet-i sīmā-yı żarrı īʿādıñ
Fürūġ-ı nāṣıye-i vaʿd-i müntefaʿdandır

5 Edīb ʿāşıḳı zaʿmınca ġışş eder yoḫsa
Mürīde ṣanma ki ketm-i riyā veraʿdandır

470

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Göñül hemān fürūş-i neyl-i mültemes-serdir
Serāçe-i hevese tā ki iş müyesserdir

2 Maḥall-i tāc-ı nühā-yı hümā-şeref serdir
Ser-i mükellel-i ʿārī-nühā şer-efserdir

3 Ġamı mühāb u neşāṭı muṣābdır hergiz
Sürūru dār-ı ġurūruñ kederle hem-serdir

4 Ḳalır mı maʿnī-i terkīb-i rāzımız mübhem
Bizim ki āyet-i iḫlāṣımız müfesserdir

5 Edīb zāhide ehvā müyesser olduḳça
Bize tecennüb-i ʿār-ı hevā muʿasserdir

471

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül her süflī-i nā-mihrbānı bilmesek yegdir
Ṣaḳın her bed-gümānı segle hem-ser bilme seg yegdir

2 Nigāh-ı ṭabʿa āmīziş-nümāy-ı minnet olduḳça
Nice şehd ü şekerden leẕẕet-i nān u nemek yegdir

3 Cihānıñ şāh-bāz-ı sürbe-i āhū-şikārından
Dimāġ-ı naḫvet-i Nemrūda müstevlī siñek yegdir

4 Bu miḥnet-ḫˇānede ġam-ḫˇārlıḳla ülfet etdikçe
Melāl-encām olan ḳand-ı ṣafādan ġam yemek yegdir

5 Edībā sifleyi vażʿ-ı taḥammül tünd-ḫūy eyler
Müvāsāt-ı leʾīme etmemek ṣarf-ı emek yegdir

472

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beni çoḳdan ʿacebdir deşt-i hicrāna yār atmışdır
Baña gūyā o şūḫu cevr içün Ḫāliḳ yaratmışdır

---

470 S 132b, Ü1 74b, Ü2 66a
471 Ü1 74b, Ü2 65b
472 Ü1 74b, Ü2 65b

2 Ḫarīdār-ı meye ābī ṣatar ṣahbāyı sāḳī hep
Ṣuvarmaz neş'e-cūyun ḫayli müddetdir ṣuṣatmışdır

3 Bu gün ṭaṭhīr-i tāc u ḫırḳaya meşġūl imiş ṣūfī
Ḳucarken bīnī-i ma'şūḳ-ı ṣahbāyı ḳanatmışdır

4 Bu dem ben zāhid-i bed-gūyu pek şīrīn-edā gördüm
Aña ol meh-liḳā gül-ḳand-ı la'linden yalatmışdır

5 Edībā nāvek-i cevri raḳībiñ sīnesin delsin
Miyānımda nifāḳı yār ile zīrā o ḳatmışdır

473

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Merdüm-i naṣfet-güzīn her cāya vaż'-ı pā k'eder
Sāḥasın ālāyiş-i gerd-i sitemden pāk eder

2 Ol ki toḫm-ı istiḳāmetden nihāli rüstedir
Toḫm-ı her şāḫ-ı serin kārīde-i eflāk eder

3 İḥtiżān-ı cān-sipārān-ı dem-i ṭā'at içün
Sīnesin miḥrāb-ı ifrāṭ-ı şerehden çāk eder

4 Her olan dil-beste-i ḥüsn-i riyāż-ı ibtilā
Cismini ġars-ı nihāl-i derd-i 'aşḳa ḫāk eder

5 Çāşnī-yābān-ı zaḫm-ı nīş-i ġamgīnī Edīb
Zehr-i hemmi tev'em-i ḫāṣıyyet-i tiryāk eder

474

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Hezārāsā şeb-i hengām-ı gül bir nev-'ases yoḳdur
Ki mānend-i ṣadāyı- dil-keşi bir nev'a ses yoḳdur

2 Benimle müdde'ī hem-pāy-ı kūy-ı yār olmaz
Ki cīd-i nāḳa-i 'azminde āhenden ceres yoḳdur

3 Bülūġ-ı minḥat-i irşād ancaḳ ḳābiliyyetdir
Dili irşāda ṣanma mürşid-i ṣāḥib-nefes yoḳdur

4 Geçerdim hem çü-bülbül geşt-i bāġ u rāġ-ı 'ālemden
Velī mürġ-i dil-i nālāna göñlümce ḳafes yoḳdur

5 Edīb aḳṭār-ı 'ālem ser-be-ser sūr olsa şād olmam
Derūn-ı zāra ġamdan ġayrı gūyā mültemes yoḳdur

---

473 S 132b, Ü1 74b, Ü2 66a
474 S 133a, Ü1 75a, Ü2 66a
2 S, Ü2: Bu beyitten itibaren Ü1'de bir sonraki gazele geçilmiş.

475

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demem oldukça ẓāhir yā ʿAcem yā şer ʿArabdandır
Şer ancaḳ bildigim bī-inḳıyād-ı şerʿe Rabdandır

2 Eẕā ehl-i Ḥaḳa çün fācirān-ı bī-nesebdendir
Eẕā-yı Ḥaḳ daḫi her mülḥid-i bed-bīne sebdendir

3 Ḫalīʿān-ı ʿiẕāra dil-nevāzī ḳahrdır ancaḳ
Teʾeddüb şaḫṣ-ı bī-ādāb ile sūʾ-i edebdendir

4 Bütün erzāḳ-ı ḫalḳıñ mevridi bāb-ı İlāhīdir
Vüṣūlü kimseye ẓann etme ebvāb-ı ṭalebdendir

5 Edībā şīr-i sedy-i māder-i tevfīḳi emdim ben
Riḍāʿım ṣanmasınlar żarʿ-ı şehbā-yı Ḥalebdendir

476

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seḳarda ṣanma dil-bend-i tef-i bāḫūr olur yoḳdur
Velī meftūn-ı ẓıll-i cennet-i bā-ḥūr olur yoḳdur

2 Bütün eşkiste-diller şimdi maṭrūḥ-ı zevāyādır
Nigāh-endāz-ı cām-ı ḫāṭır-ı meksūr olur yoḳdur

3 Hünermendān-ı nuṣḥuñ feryedir esmāʿa telḳīni
Birinde müsteʿidd-i nehy-i ḳavl-i zūr olur yoḳdur

4 Ḳuyūd-ı şemʿ-i meclis bī-kelāl-i ṭarf-ı hūş olmaz
Ki hīç çeşmi sirāc-ı māh ile pür-nūr olur yoḳdur

5 Edībā pey-rev-i her reh-ber-i şerr oldu nās ancaḳ
Sedāda emr-i Ḥaḳla bende-i meʾmūr olur yoḳdur

477

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma kim meftūn-ı dürr-i ʿiṣmet-i nā-süftedir
Süfte-i her misḳab-ı kīre bu gün nās üftedir

2 Ḫāṭırın etmez ḥuṭām-ı dehr içün muġberr o kim
Ḫāne-i ḳalbi ġubār-ı mā-sivādan rüftedir

3 Ol ki ẓāhildir rümūz-ı iḥtiyāl-i nāsdan
Tā ṣabāḥ-ı ḥaşre dek bīdār olursa ḫuftedir

---

475 S 133a, Ü1 75a, Ü2 66a (Ü1'de bir önceki gazelin içinde)
2 bed-bīne sebdendir S, Ü2: bī-dīne zebdendir Ü1
476 S 133a, Ü1 75a, Ü2 66a
3 nuṣḥuñ S, Ü2: ʿaṣrıñ Ü1
477 S 133a, Ü1 75a, Ü2 66b

4 ʿĀşıḳıñ dāġ-ı dilinden ġayrı bilmem var mıdır
Bir gül-i ter kim nesīm-i şevḳ ile işküftedir

5 Ḫūn-bahādır kim Edībā yār taḳdīm eylemiş
Ṣanmasınlar ʿāşıḳa naḳd-ı maḥabbet müftedir

478

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şīr ü pelenge cāy-ı iḳāmet künāmdır
Dil-beste-i fücūra da baġyet kun amdır

2 Ẓevḳim benim teʿānuḳ-ı bikr-i cedīd ile
Ḳānūn-ı bezm-i vaṣla muvāfıḳ nevāmdır

3 Sermā-yı hecr-i laʿline yārīñ medār olan
Kānūn-ı germ-i sāġar ile ıṣṭılāmdır

4 Rindān-ı bezm-i ʿaşḳa faḳaṭ muḳtedālığım
Zühhād-ı ʿāleme ʿadem-i iḳtidāmdır

5 Yārīñ Edīb dilde ġamı ber-devāmdır
Naḳd-ı nefīs-i dāġı demem berde vāmdır

479

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dānāya būy-ı cīfe-i dünyā ağır gelir
Rāḥat-güzīne ḫʷāhiş-i belvā ağır gelir

2 Āsāyiş-i dilim ki sebük-bārlıḳladır
Dūş-ı derūna bār-ı temennā ağır gelir

3 Olmaz münīb kārih-i terk-i fücūr olan
Ehl-i füsūḳa verziş-i taḳvā ağır gelir

4 Her tār u pūdu hem-ser-i istibraḳ olsa da
Bālā-yı merde ḫilʿat-i aʿdā ağır gelir

5 Etmez ḳabūl-i ṣadme-i dest-i müşāḥanet
Bī-cürme müşt-i saṭvet-i bī-cā ağır gelir

6 Kevniñ düşer mi merd-i tecerrüd ḳuyūduna
Pāy-ı żaʿīfe ḳayd-ı esārā ağır gelir

7 Birden Edīb leşker-i fevzi ḥücūm eder
Ṣanma cünūd-ı ḥażret-i ʿĪsā ağır gelir

---

478 S 133a, Ü1 75a, Ü2 67a
4 ʿāleme S, Ü2: ʿālemse Ü1
479 Ü1 75b, Ü2 66b

480

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Yād-ı lebiñle ta' m-ı ṣafā cāna tīz gelir
Nūş eyledikçe neş'e-i peymāne tīz gelir

2 Bir encümende şem' -i ruḫuñ ki żiyā vere
Göñlüm gibi o meclise pervāne tīz gelir

3 Ancaḳ şühūd-ı mevsim-i gülşen ġamın çeker
Yoḫsa neşāṭ bülbül-i nālāna tīz gelir

4 Bir kez nigāh-ı çehre-i meh-tābıñ eylese
Nūr-ı sürūr dīde-i giryāna tīz gelir

5 Görsün hemān leṭāfet-i zencīr-i zülfüñü
Bend-i belāya ' āşıḳ-ı dīvāne tīz gelir

6 Dārü'ş-şifā-yı kūyuña kim reh-nümā bula
Merżā-yı şevḳ ḫ˘āhiş-i dermāna tīz gelir

7 Bir ḥüsn kim zamānede Yūsuf-bahā ola
Mihr-i şüyū' u menzil-i mīzāna tīz gelir

8 Bir dem eger ki ṣarṣar-ı āha ḳarīn edem
Ser-geştelik o serv-i ḫırāmāna tīz gelir

9 Faṣl-ı bahārı zūd-resān añla kim Edīb
Naḳş-ı sevād-ı ḫaṭ ruḫ-ı cānāna tīz gelir

481

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Sīnede ser-pençe-i buḥrān-ı ġam tābīdedir
İlticāmız sāyegāh-ı bāġda tā bīdedir

2 Şiddet-i ' illetledir dil-ḫaste-i ' aşḳa ḳuvā
Tāb-ı germiyyet siyeh-mestāna bī-tābīdedir

3 Ekl-i māl-ı şübhedir tedbīr-i taḫfīf-i ' aẕāb
Nef' -i īcāz-ı ḥarāret sāġar-ı ābīdedir

4 İstitār ile nihān olmaz ġınāsı mün' imiñ
Ḳayd-ı īrād-ı ' aḳārı defter-i cābīdedir

5 Ġafvenāk-i seyr-i sīmā-yı sürūr olmaz Edīb
Çeşmi anıñ kim sühād-ı ' aşḳ ile ḫ˘ābīdedir

---

480 Ü1 75b, Ü2 66b
481 S 135b, Ü1 75b, Ü2 67a

482

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Fikret-i emniyyet olmaz intifā-yı bīme der
Arż taḥsīn-i ḥirāṣetle olur mu bī-meder

2 Emr ü nehyi ser-keşān ḍarb-ı ʿaṣāsız diñlemez
Bī-işāret eylemez zīrā eṣam fehm-i ḫaber

3 Ẕī-mürüvvet ʿācize etmez iʿānet müzd ile
Hūşmende naḳṣdır dād u sitādında żarar

4 Sāḥa-i dergāh-ı nā-meymūn-ı ehl-i ḫudʿada
Fārisān-ı ṣıdḳ içün mesdūddur rāh-ı güẕer

5 Nezd-i erbāb-ı riyāda ḳıymeti mechūldür
Ḳadr-i ṣıdḳı muḫliṣān ancaḳ Edībā fehm eder

483

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāli cümleniñ emr-i cenāb-ı Ḥaḳḳı ilġādır
Ki münkeff olmadı yek dīgere olmaḳdan il ġādir

2 Vefā-yı dūstī maḥż-ı sitīz-i düşmenī şimdi
ʿAdū nefret-güzīn-i kār-ı merdūd-ı eḥibbādır

3 Cihānda ḳuvvet-i eżrār muḫtaş cins-i aḥyāya
Faḳaṭ me'mūn-ı īṣāl-i mażarrat ḥizb-i mevtādır

4 Naṣārā da muḫālif şirʿa-i İncīl-i ʿĪsāya
Hemān ṣūret-perestān-ı zevāyā-yı kilīsādır

5 Rüsūm-ı ḥükmü mensūḫ olmadan esfār-ı Tevrātıñ
Yehūd-ı bed-meniş de pā-birūn-ı nehc-i Mūsādır

6 Ser-ā-ser mertaʿ-ı ehl-i şeḳāvet sāḥa-i dünyā
Sülūk-i nāsdan rāh-ı hidāyet līk tenhādır

7 Edībā server-i ehl-i nühādır lā-cerem ol kim
Bu demlerde şühūd-ı mevte me'nūs-ı temennādır

484

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿIṭr-ı ḫulḳ-ı ḥasen insāna ʿaceb ġāliyedir
Ki melek-ḫūlarıñ eṣmānı heme ġāliyedir

---

482 S 135b, Ü1 76a, Ü2 67a
3 Hūşmende S, Ü2: Hūşmend-i Ü1
483 S 135b, Ü1 76a, Ü2 67a
484 S 135b, Ü1 76a, Ü2 67b

2 Ḳuvvet-i maḥv-ı vücūd ile ʿurūc-ı ḳurb et
Ki hümāveş rüteb-i ehl-i fenā ʿāliyedir

3 Daʿvet-i żayf-ı ġama lāyıḳ olur ol ʿāşıḳ
Ki zevāyā-yı dili vāhimeden ḫāliyedir

4 Nice meʾvā-yı lüṣūṣ-ı hem olur rindiñ kim
Ḥıfẓ-ı mülk-i diline bint-i ʿineb vāliyedir

5 Küşte-i ʿaşḳ peẕīrā-yı fenā olmaz Edīb
Ḫāk-i remsinde ʿiẓāmı deme ki bāliyedir

485

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bir naẓarla anı bī-nān gözetmek mi olur
Merd-i ẕū-fāḳa-i muḥtāca göz etmek mi olur

2 Dem-i sermāda cümūduyla hemān yaḫ-pāre
Seng ü āhence ṣalābetde meger pek mi olur

3 Zāhidiñ naḳl-ı kerāmātını taṣdīḳ etme
Hīç tebeh-kār-ı riyānıñ sözü gerçek mi olur

4 Ḳābiliyyetledir iẓhār-ı tefennün yoḫsa
Mākiyān ülfet-i mürġān ile ördek mi olur

5 Rīşi ṣūfī-i ḫarıñ rükbesini geçdi Edīb
Böyle āyā giderek pāyına köstek mi olur

486

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid saña piyāle-i mey nārdeng olur
Dūzaḫda da s̱iḳāletiñe nār denk olur

2 İrhāb-ı ḳalb-i münkir-i ṣīt-i vaḳārıña
Ṣavt-ı kemīne-żarṭa-i nermiñ tüfeng olur

3 Çün ṭıynetiñ sirişte-i zehr-i ḫadīʿadır
Şehdiñ meẕāḳ-ı ehl-i ḫulūṣa şereng olur

4 Yer yoḳ diliñce cilve-i ḫurs-ı vücūduña
Cāy-ı ferāḫ dīde-i ḥırṣıñda teng olur

5 Destār u kefşi surḫ u kebūd eylesen eger
Çeşm-i Edībe ḥāliñe şāyeste-i reng olur

---

5 remsinde S, Ü2: resminde Ü1
485 S 135b, Ü1 76a, Ü2 67b
486 S 136b, Ü1 76b, Ü2 67b

487

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ kemāli ferye-i bī-miryesindedir
Bād-ı bürūtu mirveḥa-i liḥyesindedir

2 Bulsa eder münāṭaḥa gāv-ı zemīn ile
Kim ḳuvvet-i mücāhidesi bünyesindedir

3 Olmuş ṭamaʿ bidāye-i kār-ı ḳanāʿati
Dāʾim kilīd-i genc-i ṭamaʿ ḥimyesindedir

4 Būy-āver-i naʿīm ise de faḳrı buġż eder
İẓhār-ı faḳrı debdebe-i ġunyesindedir

5 Sīmā-yı ḥüznü perde-i rūy-ı sürūrudur
Zīrā Edīb ḫandesi hep giryesindedir

488

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İdmān-ı mey ṭaʿāmına şeyḫiñ ḫalel verir
Teks̱īr-i iştihāsına zīrā ḫal el verir

2 İẓhār-ı inhimāk edene būs-ı pāyına
Menfūr-dīde desti gibi bir bedel verir

3 Her şeb alınca naḳd-ı niyāz-ı kefin ele
Durmaz ġulāmı aña hevā-yı kefel verir

4 Hengām-ı ḥacda ẕevḳ-i rükūb-ı mürīdini
Ṣanki aña kecāve-i dūş-ı cemel verir

5 Kesmez elin temerrün-i cerr etmeden Edīb
Zīrā ki ṭabʿ-ı şūmuna kesmek kesel verir

489

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Hep gül-ābāsā dimāġ-ı ʿālemi terṭīb eder
Dehre ser-tā-ser sirişkin dīde-i ter ṭīb eder

2 Dem-be-dem ẕevḳ-i ümīd-i vaṣl ile meʾnūs iken
Ṣanma cānā fikr-i hicrānıñ beni terhīb eder

3 Her ne deñli olsa ḫāṭır-beste-i ḥubb-ı vaṭan
Būy-ı zülfüñ mülket-i Çīne dili taġrīb eder

---

487 Ü1 76b, Ü2 67b
488 Ü1 76b, Ü2 67b
2 bedel Ü2: bed el Ü1
5 şūmuna Ü2: şūḫuna Ü1
489 S 135b, Ü1 76b, Ü2 68a

4 Her kesiñ göñlü reh-i ʿaşḳıñda āsāyişdedir
Bir benim göñlüm mücerred miḥneti taṣvīb eder

5 Böyle ḳalırsa Edībā imtidād-ı hecr-i yār
Ṣadme-i āhım sarāy-ı ʿālemi taḫrīb eder

490

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥaḳd ḫāricden olur ṣanma o dāḫilden olur
Şān-ı bīgāne degil merde o dā ḫilden olur

2 Merdüme keff-i eẕā heykel-i āsāyişdir
Emn-i āzār-ı ʿadū öyle ḥamāʾilden olur

3 Āḫir-i kārı memerr-i naẓar-ı fikr etmek
ʿĀḳile ḫıbret-i aḥvāl-i evāʾilden olur

4 İnticā ṣadme-i eṭvār-ı bed-āmūzīden
Siper-i ḳuvvet-i tehẕīb-i ḫaṣāʾilden olur

5 Merde is̱bāt-ı şeref ṣıdḳ ile ḥāṣıldır Edīb
Ṣanma ki nisbet-i eşrāf-ı ḳabāʾilden olur

491

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Enāmıñ sūd u beyżin keşf eden bu ḳarışıḳlıḳdır
Nüzūl-i berf ile deycūr-ı şāma ḳar ışıḳlıḳdır

2 Ten-i her küşte zaḫm-ı tīġ-i düşmenle şehīd olmaz
Şehādet niyyet-i ṣādıḳla ancaḳ cān-fidālıḳdır

3 Niẓām-ı kār içün maḫlūḳa sūd olmaz perestişden
Niẓām-ı kār eger vā-beste-i taḳdīr-i Ḫāliḳdir

4 Vefādır eṭyeb-i her ḫulḳ-ı ṭayyib merdüme zīrā
Ki her ḫūy-ı bediñ eñ bedterīni bī-vefālıḳdır

5 Gedālıḳ ḫalḳdan deryūze-i ġaṣb etmedir mālı
Edībā bī-ġınālıḳ ṣanma ʿālemde gedālıḳdır

492

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vużūḥ üzre delīl-i rāh-ı dīn naḳl-ı fetāvādır
K'aña olduḳça deyn-i dīde-i ʿaḳl-ı fetā vādır

---

490 S 135b, Ü1 77a, Ü2 68a
491 S 135b, Ü1 77a, Ü2 68a
1 beyżin S, Ü1: beyż-i Ü2
492 S 136a, Ü1 77a, Ü2 68b

2 Bu dem bir lāne-i būm-ı bidaʿdır dergeh-i müftī
Cenāḥ-ı bābı gūyā naḳş-ı perr-i cuġd-ı ehvādır

3 Gedā ẕī-ḥaḳḳ iken daʿvā-yı ṣıdḳı ġayr-ı müs̱betdir
Ġaniyy-i müddeʿī ehl-i s̱übūt-ı zūr-ı daʿvādır

4 Bu devr-i bī-rüsūm-ı raḥmda şān-ı ṭabīb ancaḳ
Faḳīre merg ile ẕū-māla neksiyle müdāvādır

5 Edīb ehl-i ḫıyānet fülk-i kevniñ ḫarḳ u ġarḳında
Ḫudā vü nāḫudādan şimdi hep bī-bāk ü pervādır

493

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫāk-i tezvīri ḫaṭ-ı aʿmāline tārīk eder
Şübhesiz zāhid şeb-i meh-tābını tārīk eder

2 Dil-beriñ zülfün perīşān eylemekden geçmedi
Böyle ḳalırsa ṣabā çoḳ fitneler taḥrīk eder

3 ʿĀrdır daʿvā-yı ʿaşḳı merdüme ol dil-beriñ
Kim metāʿ-ı vaṣlına her ʿāşıḳı teşrīk eder

4 Ḫurrem eyler ṭabʿ-ı rind-i rūze-dārı pīr-i mey
Bir sebū-yı meyle ferdā ʿīdini tebrīk eder

5 Eyledikçe sāġar-ı şeş-ḫāneyi imlā Edīb
Şeş cihāt-ı ʿālemi sāḳī baña temlīk eder

494

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nevāl-i nākes-i mennānı bilmem ḳūtum olmuşdur
Cihānda ṭaʿm-ı zād-ı sifle bil memḳūtum olmuşdur

2 Sitād u dād-ı cūduñ lez̠z̠eti mebġūżum olmaḳdan
Nigāh-ı iştihā-yı esḫıyā mebhūtum olmuşdur

3 Kefen-pūşīde reh-yāb-ı fenāyım rūzgārımda
Benim ṣandūḳ-ı cism-i zindegī tābūtum olmuşdur

4 Edelden ġavṭa-kārī lücce-i deryā-yı miḥnetde
Şefīḳ-i Yūnus-ı ġam mīhmān-ı ḥūtum olmuşdur

5 Edībā sūz u tābım keyd-i her şaḫṣ-ı siyeh-dilden
Tüfeng-endāzī-i āh-ı dile bārūtum olmuşdur

---

493 S 136a, Ü1 77a, Ü2 68b
494 S 136a, Ü1 77b, Ü2 68b

495

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dimā sefkin ṭama' la luṭf-ı Ḥaḳdan ḳānıṭīn eyler
Binā-yı dīn-i rics-āgendesine ḳanı ṭīn eyler

2 Tebeh-kār-ı ḫıyānet dūrdur ehl-i diyānetden
Emānetden berāt-ı sīretin meslūb-ı dīn eyler

3 Ḍalāl-endīşesiyle dil ba'īd-i mihr-i Mevlādır
Dilin her kes Ḥaḳa ḥüsn-i yaḳīniyle yaḳın eyler

4 Derūn-ı ehl-i ṣafvet rāstdır erbāb-ı ṣafvetle
Ṣuḥufda istivā-yı naḳş-ı ḫātem müstebīn eyler

5 Edībā āşinā-yı ṣıdḳ-ı aṣḥāb-ı yemīn olmaz
O kim iṡbāt u nefyin tev'em-i 'ıḳd-ı yemīn eyler

496

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne deñli intimā-yı merdüm-i kāmil şeref-zādır
O deñli iḳtirān-ı süflī-i bed-dil şer-efzādır

2 Devāyı ḫ˘āhişim nüks-āver-i derdim olur zīrā
Dilim rencūr-ı te'ṡīr-i ḫayālāt-ı müdārādır

3 Derūnu her ne deñli fāriġ-i eżmār-ı kīn etsem
Le'īme ṣūreti mir'āt-ı ḳalbimde hüveydādır

4 Nebāhetle nigāh eylerse de nā-dāna ḫāfīdir
Ki çeşm-i intibāhı derk-i evṣāfımdan a'mādır

5 Dil-i ġāfil riyāsın ṣıdḳa maḥmūl etmek olduḳça
Edīb ehl-i riyāyı görmemek görmekden evlādır

497

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Hemāl olmaz zinā-kārāna şeyḫ o başḳa zānīdir
K'anıñ cāyı cehennem maṭbaḫınıñ baş ḳazanıdır

2 O deñli mübtelā zāhid ki çeşm-i i'tibārında
Ġulām-ı ziştī ḥāşā Yūsuf-ı mümtāz-ı ṡānīdir

3 Füzūndur ḥırṣı her kīr ile kūnu mi'de-sīr olmaz
Ġıdā-yı müşbi'i kīr-i dirāz-ı Türkmānīdir

---

495 S 137a, Ü1 77b, Ü2 68a
496 Ü1 77b, Ü2 68a
497 S 136a, Ü1 77b, Ü2 69a
3 S, Ü1: (Ü2'de "Füzūndur ḥırṣı" ifadesinden sonra bir sonraki beyitteki "ḳufl-ı kūnu" ifadesi ile devam edilmekte ve bir beyit eksilmektedir)

4 Gehī sūrāḫ-ı ḳufl-ı kūnu güm-sāz-ı kilīd olsa
Aña miftāḥ-ı lāyıḳ çūp-ı gürz-i pehlevānīdir

5 Edībā ḥarf-i ṭaʿn-ı ehl-i dil gitmez zebānından
Anıñ'çün tā ebed şāyeste-i ḳahr-ı zebānīdir

498

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dīdeler böyle temāşāya revā revzenedir
Kim ġulāmıyla taḳīler de rev-ā-rev zenedir

2 ʿĀrife ṣormuş idim sevdicegim birse nedir
Bilmedi yār idigin muntaẓırım bir senedir

3 ʿĀḳile niʿmet-i ʿuẓmā şeref-i ʿuḳbādır
Meyli merd-i ḥaseniñ fāʾide-i aḥsenedir

4 Zühddür merdüme pīrāye-i cāh-ı ʿizzet
Faḫr-ı şāhān-ı cihān ḳuru bir ṭanṭanadır

5 Eylemezken heves-i derk-i çep ü rāst Edīb
Cihet-i meyseremiz żāmin-i her meymenedir

499

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Destār-ı şeyḫ-i sifle ʿaceb yaḳışıḳlıdır
Mühmel ḳoma serinde anı yaḳ ışıḳlıdır

2 Ẕātında gerçi cīfe-i ḫardır naẓarda līk
Ādem gibi ḳıyāfeti vardır ḳılıḳlıdır

3 Bilmez ḫırāş-ı mārı perend-i laṭīfden
Her tāze nev-cevānı bütün foş bıyıḳlıdır

4 Eyler isāle Arda gibi cūy-ı şehveti
Gūyā ki ẕātı Edrinevīdir Ḳıyıḳlıdır

5 Dāyim şikār-ı mürġ-i hevādan ṣemer verir
Zīrā nihāl-i bāġ-ı riyāsı dıbıḳlıdır

6 Her dem meṣāf-ı cebr içün ölçüp döker ili
Endāze-i ʿaṣāsı elinde ṣırıḳlıdır

7 Aṣlā Edīb raḫnesini bī-rüfū ḳomaz
Sūrāḫa-i sürīni dem-ā-dem zıbıḳlıdır

---

4 olsa S, Ü2: eyler Ü1
498 S 136a, Ü1 77b, Ü2 69a
499 Ü2 68b

500

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḳoydu derb-i sālik-i şer' i mürīd-i der-be-der
Reh-ber-i taṣdīḳ ile hīç bulmadı ol derbe der

2 Cāy-ı ber hergiz firāz-ı naḫldır hey bī-ḫaber
Fikr-i ma' kūs eyleme nā-muḥtemeldir bīḫe ber

3 Rū-besīm etmez sitem-bīnānı şehd ü yā şeker
Eşk-i ḫūn-ālūd ile k'anlar zemīne yaş eker

4 Zāhid-i nā-puḫteye ' iṣmet-şikendir mādeler
Kim te'ennīsiz sebū-yı süst-i ḫāki mā deler

5 ' Āḳile peyker-nümā olduḳça aḥkām-ı ḳader
Lāyıḳ olmaz fikr-i emniyyet Edībā ol ḳadar

501

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Merdüm-i der-māndeye tā olmaya evlād-ı yār
İḫtiyār-ı terkden olmaz aña evlā diyār

2 Giryemiz reşḥ-i gül-āb ile edeydi inficār
Ḫandeden maḥsūd idi aldıḳça būyun enf-i cār

3 Ẕirve-i Ḳāf-ı ḳanā' atde muḳīm ol zāhidā
Etme pāy-ı fikreti reh-yāb-ı sūy-ı inḥidār

4 Mündericdir ālet-i kār-ı ṣabūrīde ẓafer
K'oldu miftāḥ-ı ferec iḳlīd-i genc-i ıṣtıbār

5 Ṣayd-ı ma' nāyı tek-ā-pūsuz Edībā rām eder
Şāh-bāz-ı ṭab' ım istiḳbāle mülhemdir şikār

502

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 N'eylesin ' ıṭrı ki nān maṭlab-ı miskīnāndır
O nevā-ḫ˘āhlarıñ nāfe-i miski nāndır

2 Der-i her tācver-i āna dilim derbāndır
K'o şitābende-i nehc-i hevese derb āndır

3 Gül ü reyḥānı ḫaṭ u ' āriż-ı cānān añlar
' Āşıḳa mā'il-i bīgāne demek bühtāndır

---

500 S 136a, Ü1 78a, Ü2 69a
5 ' Āḳile S, Ü2: ' Aḳl ile Ü1
501 S 136a, Ü1 78a, Ü2 69b
4 ferec S, Ü2: ẓafer Ü1
502 S 136a, Ü1 78a, Ü2 69b

4 Maraż-ı hā'il-i ʿuşşāḳı devā-düşmen eden
Vecel-i şiddet-i nüks-āverī-i dermāndır

5 Ḳalbdir müstemiʿ-i bāng-ı eẕān-ı tevḥīd
Ṣanma bīhūde Edībā ṣuḳab-ı āẕāndır

503

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı zārıñ dil-i pür-yarası eşkistedir
Dīde-i ġam-dīde-i maʿlūlüne eşk istedir

2 Vaṣf-ı dārūdan ʿudūl etsin ṭabīb-i rūzgār
Göñlümüz me'lūf-ı ḥırmān-ı şifā bir ḫastedir

3 İḳtifā-yı iṣr-i gird-āb-ı fenāya müsriʿ iz
Ṣanma seyr-i keştī-i iḳdāmımız āhestedir

4 İctinā-yı ḫūşe-i tāk-i murādı n'eyleriz
Destimiz ʿunḳūd-ı nā-kāmī ile peyvestedir

5 Żayf-ı şādī olamaz bir gūne reh-yāb-ı düḫūl
Kim Edībā külbe-i aḥzānımız der-bestedir

504

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāl-i ṭurresiyle bir şeb-i fīrūzum olmuşdur
Ki dīdārı niḳāb-ı şebde ḫāfī rūzum olmuşdur

2 Dil-i ṣāfım degildir tāb-ı mihr-i yārden ḫālī
Anıñ'çün sīne-i ḥüssāda pertev-sūzum olmuşdur

3 N'ola ḫākisterin ehl-i baṣīret tūtiyā etse
Ki pervāne fetīl-i şemʿ-i bezm-efrūzum olmuşdur

4 Dür-i nā-süftesi mefḳūd-ı silk-i nuṭḳ-ı ifşādır
Göñülde rāz-ı ġam bir nükte-i mermūzum olmuşdur

5 Edībā hīç ḳabūl-i naḳd-ı maġşūş-ı sürūr etmez
Dilim zīrā ki bir neḳḳād-ı hemm-endūzum olmuşdur

505

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yaḳan cevf-i derūnum keşf-i esrārıñ sirācıdır
Ki elbette meẕāḳ-ı ġayrete keşf-i sır acıdır

---

503 S 141b, Ü1 78a, Ü2 69b
504 Ü1 78b, Ü2 69a
505 Ü1 78b, Ü2 69a

2 Bülūġ-ı ṣaḥn-ı menzilgāh-ı ʿadnı müzd-i ṭāʿatle
Tek-ā-pūy-ı reh-i iḫlāṣı bilmez ol ki rācīdir

3 Eden ġāfil ġarāmıñ ḥüsn-i teʾs̱īr-i devāsından
Cehūlānı ʿamā-yı dīde-i sūʾ-i mizācıdır

4 Ḳoyan her merdüm-i tersā-nihādı ẕī-müsellemde
Faḳaṭ bir inʿidām-ı ṭırs-ı memhūr-ı ḫarācīdir

5 Edībā defʿ-i renc-i iʿtidā tīġ ü ʿaṣā ister
Şifā ol ʿillete zīrā ki mevḳūf-ı ʿilācıdır

506

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rāh-ı Ḫudāda ḳalbi o kim yār-i māl olur
Maḥṣūl-i ḫ˘āhişi ya meder yā rimāl olur

2 Gül-bāng-ı rezm-i ʿaşḳa o kim bī-melāl olur
Nuṭḳ-ı sürūdu zemzeme-i bīme lāl olur

3 Dil-bend-i zülf-i dil-beriñ etme mülāḥaẓa
Kim ʿuḳde-i dilinde ġam-ı inḥilāl olur

4 Ṭāmiʿ melīk-i saṭvet-i Rüstemse de yine
Fersūde-tāb-ı ṣadme-i ẕüll-i suʾāl olur

5 Bī-ġayretān-ı dīn emel-i māl ile Edīb
Ġaṣbı niṭāḳ-beste-i ḥarb ü ḳıtāl olur

507

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Niʿmet-i vuṣlat içün ʿāşıḳı dil-ḫūn eyler
Unu ḳanıyla sirişt etmegi ḳānūn eyler

2 Çeşm-i bīdārımıza ḫ˘ābı ḥarām eyleyicek
Vaṣlı ḫ˘āb içre ʿiyān etmege merhūn eyler

3 Ben ḥadīs̱-i dehen-i cāmı tamām etdikçe
O beni mülhem-i vaṣf-ı leb-i mey-gūn eyler

4 Serḥa-i ehl-i kerem farḳ-ı ʿaṭā-cūyāna
Mīve-rīz olmasa da ẓıll-i hümāyūn eyler

5 Es̱er-i mihri Edīb olmayıcaḳ ʿālemde
Merdümü olsa da hem-ḳadr-i semā dūn eyler

---

506 S 141b, Ü1 78b, Ü2 69b
507 Ü2 69b

508

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿĀlemde o kim rāh-rev-i ḥırṣ u şerehdir
Dünbāle-i dü ḳāfile-i ḥumḳ u belehdir

2 Dil-bend-i sevād-ı ḫaṭ u ḫāliñ mi degildir
Her ʿāşıḳ-ı sevdā-zede kim baḫtı siyehdir

3 Güm-kerde-i minhāc-ı ser-i kūyuñ olaldan
Zühhād-ı riyā-pīşeniñ aḥvāli tebehdir

4 Aġyāra uyup etme cefā ʿāşıḳ-ı zāra
Ey Dāver-i iḳlīm-i bahā saña günehdir

5 Destimde benim kilk-i cihān-gīrim Edībā
Keyḫusrev-i engüştüme zerrīne külehdir

509

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Anlar ki nefsi sīret-i bedden beriyyedir
Şeksiz ḫavāṣ-ı ümmet-i ḫayrü'l-beriyyedir

2 Gül-deste-güne gülşen-i tāb-ı ġarāmdan
ʿĀşıḳa dāġ-ı sīne de bir ḫ˘oş hediyyedir

3 Münyet rehīn-i ṣārim-i çeşm-i nigār ise
ʿĀşıḳ hemīşe rāġıb-ı neyl-i meniyyedir

4 Rāh-ı hevāya şirẕime-i ehl-i himmetiñ
Īs̱ār-ı cānda ḳāʾidesi Ḥātemiyyedir

5 Bī-tāb-ı renc-i ʿillet-i ḥummā-yı ḥırṣ olan
Rāh-ı fitende ṣanma ʿadīmü'l-ḥamiyyedir

6 Eṭvār-ı ḳahr ile leged-i pāy-ı dil-rübā
Reʾs-i raḳībe ḫaylice nāzük beliyyedir

7 Etsin Edīb laḥm-ı raḳīb-i segi ġıdā
Anlar ki rāġıb-ı siyer-i Mālikiyyedir

510

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bāz etmesin mi keff-i ümīdi kimāmeler
Olduḳça dür-nis̱ār-ı teraşşuḥ ġamāmeler

---

508 S 10b (Üzerine çizgi çekilmiş)
509 S 12a (Üzerine çizgi çekilmiş)
510 S 12b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Şūr-efken oldu şāhid-i sāġar mecālise
Reng-i sefīd ü surḫla giydikçe cāmeler

3 Her āstīn ferāḫ u muʿarrā zi-dānişe
Ṣan gūy-ı ṣavlecān-ı ser olmuş ʿimāmeler

4 Ṣevb-i dirāz-dāmen-i feyżi degil revā
Ber-dūş-ı iddiʿā ede kūtāh-ḳāmeler

5 Oldu Edīb şāhid-i güftār-ı pākimiñ
Meftūn-ı ḥüsn ü behceti elvāḥ u ḫāmeler

511

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kimini dest-i ḳażā sūy-ı ser-i āba çeker
Kimini sāġar-ı ser-şār-ı mey-i nāba çeker

2 Ebruvānı o büt-i ʿişveger-i ṭannāzıñ
Rāhibi raġbet ile kūşe-i miḥrāba çeker

3 Ṭalʿat-i şūḫuna ruʾyāda düçār olmaḳ içün
Rūz u şeb ʿāşıḳ-ı bīdārı şeker-ḫˇāba çeker

4 Cān-sitān olmada ser-pençe-i nūk-i nigehi
Teşne-i deşnesini meẕbaḥ-ı ḳaṣṣāba çeker

5 Bend-i zülfeyn-i siyeh-tārı Edīb ol māhıñ
Dil-i āvāremizi bir şeb-i meh-tāba çeker

512

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dü-nīm eden dili şemşīr-i çeşm-i yāridir
Dü-pāre-sāz-ı derūn tīġ-i āb-dārıdır

2 Ribāṭ-ı ḫāṭıra hep bār-bürde-i ġam olan
Sütūr-ı ḳāfile-i ḫūy-ı bürd-bārīdir

3 Raḳīb muḳtefī-i iẟr olup ol āhūya
Müdām pey-rev olur bir seg-i şikārīdir

4 Kemāl-i ḫˇāhiş ile şeyḫ-i zen-perest ancaḳ
Ḥadīẟ-i mesned-i ḥubb-ı zenānı ḳārīdir

5 Edīb baḥr-ı maḥabbetde ʿāşıḳ-ı zārıñ
Sefīne-i dili bād-ı kederle cārīdir

---

511 S 13a (Üzerine çizgi çekilmiş)
512 S 13b (Üzerine çizgi çekilmiş)

513

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Feżā-yı beyt-i Ḫudā sāyiş-i cebīn yeridir
İsāle-i dem-i eşkiyle āh enīn yeridir

2 Hezār zaḫm ile pīrāye-gīrī-i dil ü ten
Dilīr-i 'aşḳ-ı hünermende āferīn yeridir

3 Dilā ḥarāret-i sūz-ı ġarāma nisbetle
Lehīb-i ḳa'r-ı leżā 'āşıḳıñ serin yeridir

4 'Aḳīle-cūyī-i vuṣlatla ḳulzüm-i 'aşḳıñ
Meġās-ı ḫāṭır-ı şūrīde pek derin yeridir

5 Edīb eylemeziz ḥubb-ı ḫāyine me'vā
Ki ḫāne-i dil-i bī-kīnemiz emīn yeridir

514

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Sāḳī-i ner mi 'aceb sāḳiye-i māde midir
Fikr-i dil kākül-i dil-ber mi ser-i māda mıdır

2 Leb-i mey-gūna dü ḫāl oldu iki noḳṭa-i tā
Sebaḳ-āmūz-ı dilim bāda mıdır tāda mıdır

3 Mīl-i āmāde iken şeyḫ-i ġulāmī-maḫlaṣ
Mīl-i saḫt-ı hevesi yāre de āmāde midir

4 Ḫānḳāhı yine irşā ile aldı mürşid
'Acebā seyr ü sülūkü reh-i irşāda mıdır

5 Bāġda yād-ı gül-i rūyuna mānend-i Edīb
'Andelībā hevesiñ yāda mi feryāda mıdır

515

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sebeb ḥırmān-ı ẕevḳ-i 'aşḳa çeşm-i bāksizlikdir
Göñülden nefret-i tāb-ı elemden bāksizlikdir

2 Eden hem-sīret-i emlāk ehl-i faḳr u tecrīdi
Bu vīrān-ḫāne-i āşūbda emlāksizlikdir

3 Televvün-kār olan 'uşşāḳ-ı nā-dil-şāfa 'ālemde
Cefā-yı dil-beri derk etdiren idrāksizlikdir

---

513 S 14a (Üzerine çizgi çekilmiş)
514 S 16a (Üzerine çizgi çekilmiş)
515 S 16a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Raḳībi beste-i fitrāk ederdim iḳtināṣımda
Sebeb ṭarḥ-ı şikār-ı cismine fitrāksizlikdir

5 Edībā eşk-i ʿāşıḳ kūhsārı pür-nemā eyler
Nemādan vāye-dārı ṣanma nā-bī-ḫāksizlikdir

516

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dili ġalṭān-ı aḥzān eyleyen ġam-ḫ˘āresizliktir
O ṭıflı böyle ser-gerdān eden gehvāresizlikdir

2 Ḳoyan bī-cüst-ü-cū çāh-ı ʿanāda Yūsuf-ı ḳalbi
Ḥavālī-i ḳalīb-i dehrde seyyāresizlikdir

3 Meṣāf-ı ġamda maġdūr etdiren fürsān-ı ʿuşşāḳı
Raḳīb-i dūna ancaḳ āhenīn ġaddāresizlikdir

4 Gül-i dāġ-ı derūna eşk ile şeb-nem-feşān ol kim
Ḥiyāżı feyżden maḥrūm eden fevvāresizlikdir

5 Edībā şerḥa-cūy-ı nūk-i tīġ-i yārdir göñlüm
Ki ḥırmānı dil-i bī-inşirāḥıñ yaresizlikdir

517

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Raḳḳāṣ şeyḫe sübḥası bir çār-pāredir
Şevḳiyle oynadan anı deff ü neḳāredir

2 Bu ḫırḳa-i hezār-rüfūdan murādı var
Şeyḫiñ libāsı pāra içün pāre pāredir

3 Destār-ı gende-dühn-i siyeh-gūnu zāhidiñ
Çeşm-i meşām-ı rinde ʿaceb yağlı ḳaradır

4 Ḫ˘oşdur gözünde ḥādiṣe-i İbn Maʿnevī
N'etsin faḳīh Tañrı anı ibne yaradır

5 Her ṭabʿ-ı şāʿiride leṭafet mi var Edīb
Şiʿr-i laṭīf ṭabʿ-ı laṭāfet-şiʿāradır

518

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eriḳḳā-yı ġamıñ gerdenlerin taḥrīr eden kimdir
Menāşīr-i ḫaṭ-ı āzādını taḥrīr eden kimdir

---

516 S 13b (Üzerine çizgi çekilmiş)
517 S 16b (Üzerine çizgi çekilmiş)
518 S 18b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Esīr-i ʿaşḳ-ı rüsvā-geşteniñ sūḳ-ı melāmetde
Dem-ā-dem tīġveş nāmın çekip teşhīr eden kimdir

3 ʿAceb dil-teşne-i reşḥ-i ṣabīr-i vaṣl-ı dil-dārı
Mevāʿīd-i rühām-ı vaṣl ile taṣbīr eden kimdir

4 Bürūd-ı vaṣlda tāb-ı elemden rāḥat olmuşken
Dili fikr-i tef-i hicrān ile tefkīr eden kimdir

5 Edībā bizden özge şāhid-i naẓm-ı dil-ārāyı
Bu güne bā-ʿabīr-i ḫ˘oş-edā taʿbīr eden kimdir

519

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda lafẓ-ı nāmı pāk olan ārī ya nā dirler
O güne müstakīmu'ṭ-ṭabʿı arıveş ḳanadırlar

2 Eger vīrān-dilān müsteceddiyān-ı münʿimān olsa
Binā-yı devleti ʿālī olanlar mā-binā dirler

3 Riyāż-ı ʿālem içre faḫrı gūyā nehr-i sā'ildir
Teselsülde o güne nān [u] āb-ı nābı nādirler

4 Göründükçe der-i vīrāne-ḫāṭırlarda maʿmūrī
Ḫarāba tīşe-kārī eyleyip min-bābinā dirler

5 Edīb-i nādirü'l-evṣāfı pürsān olsalar bir kez
Enāniyyetle kec-niyyet edebsizler enā dirler

520

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol serv-i nāz ʿāşıḳ-ı āvāresin bulur
Zaḫm-ı füzūn-ı derd ü ġamıñ çāresin bulur

2 Göñlüm güm olsa da ser-i zülfünde lā-cerem
Bir gün yine nesīm-i ṣabā arasın bulur

3 Bir dem ḥabīs-i şıḥne-i devr ise de yine
Naḳd-ı piyāle rāḥa-i mey-ḫāresin bulur

4 Elbette dest-i dāye-i bād-ı bahār ile
Eṭfāl-i ġonçe cünbiş-i gehvāresin bulur

5 Ġam çekmesin fütāde-i çāh-ı elem Edīb
Yūsuf-miṣāl maḳdem-i seyyāresin bulur

519 S 20b (Üzerine çizgi çekilmiş)
520 S 20b (Üzerine çizgi çekilmiş)

521

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Gülū-yı Rāfıżī kim nāve-i çirk-ābe-i sebdir
Nişāngāh-ı süyūf-ı Ehl-i Sünnet olsa ensebdir

2 Bu heycāgāh-ı pür-āşūbda her şe'r-i bī-ṭālib
Zebān-ı tīġ-i aṣḥāb-ı mürüvvetle muṭālebdir

3 Ḳırāb-endāz-ı tīġ-i iḳtirāb-ı mīr ü şāhīdir
Anıñ'çün ḥavme-i ehl-i ḥamiyyet fevze aḳrebdir

4 Dem-ā-dem sāġar-ı ṣahbā-yı āb-āmīzden geçmez
'Acebdir mürşid-i mestāne pek ālūde-meşrebdir

5 Midād-ı ḥoḳḳa-i fāhından istimdād-ı feyż eyler
Edībā ṭālibān-ı şeyḫ hep cehl-i mürekkebdir

522

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 O kim menāhic-i pür-hevl-i 'aşḳa sālikdir
Müdām peyrev-i seyyāre-i mehālikdir

2 Muḳīm-i reh-güẕer olmaḳdan ol perī-rūya
Hemān ümīdim ıraḳdan bir āşinālikdir

3 'Uluvv-ı ḳadr-i nesīm-i bahāra bā'iṡ olan
Derūn-ı pür-girih-i bāġa dil-güşālikdir

4 'Aceb mi şeyḫe mucidd olsa pāsdārīde
Derūn-ı ḥücrede bir genc-i ḥüsne mālikdir

5 Edīb ḥırṣ u ṭama' 'illet-i cibillīdir
Şi'ār-ı ḥırṣa sebeb ṣanma bī-ġınālikdir

523

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Neheng-i āba ki dā'im şināha yer cūdur
Neheng-i kilke de āb-ı midād-ı ter cūdur

2 Ol āfetiñ ser-i şāḫ-ı kemāle pervāza
Hümā-yı behceti ḫaṭdan hemīşe per-cūdur

3 Seyāḥat eyleyemez şeyḫ-i māde merkebsiz
Yem-i mesālik-i cerde şināha ḫar-cūdur

---

521 S 22a (Üzerine çizgi çekilmiş)
522 S 23b (Üzerine çizgi çekilmiş)
523 S 23b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Bülend-himmet imiş ẕāt-ı şeyḫ-i müstaġnī
Ki zerle ḫurd u büzürge duʿāsı mercūdur

5 Edīb nekhet-i cān-baḫş-ı zülf-i dil-berden
Nesīmden dilimiz dem-be-dem es̱er-cūdur

524

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cihānı bilmege ṣāhib-fürūġ-ı hūş ister
O hūşmende de bir gūş-ı nūr-pūş ister

2 Diyār-ı vuṣlata keştī-resāyī-i cisme
Nesīm-i āh u nem-i eşk-i yem-ḫurūş ister

3 Bu kār-ḫānede her vāye-cūy-ı tevfīḳiñ
Nihād-ı ẕātı pesendīde-i sürūş ister

4 Dehān-ı şevḳe lebi inciẕāb ile yāriñ
Piyāledir ki fem-i rind-i bāde-nūş ister

5 Edīb dil-ber-i ẕī-ʿiffet istemez zāhid
Hemān güşāde-ḳafā hīz-i kun-fürūş ister

525

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kemend-i zülfü dirāz et diliñ penāhı budur
Şikār-ı deşt-i ġarāmıñ ḳarārgāhı budur

2 O māh-peykeri sevmekden özge cürmüm yoḳ
Yanında göñlümüzüñ var ise günāhı budur

3 Meṣāf-ı ʿaşḳa göñül cünd-i āhı iʿtidād et
Ki rezmgāh-ı ġamıñ leşker ü sipāhı budur

4 Sirişk-i germ ile ḳıl dāġ-ı sīneyi tecdīd
S̱übūt-ı daʿvī-i ʿaşḳıñ hemān güvāhı budur

5 Neheng-i ḳulzüm-i eşk eyle cism-i nā-yābı
Edīb ehl-i ġamıñ lücce-i şināhı budur

526

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūn-ı merde ġarāmıñ yel-i bahādırıdır
Belī neberd-i ġamıñ bir hüzebr-i nādiridir

---

524 S 23b (Üzerine çizgi çekilmiş)
525 S 24a (Üzerine çizgi çekilmiş)
526 S 24a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Şehin-şeh-i ʿalem-efrāz-ı kişver-i ʿaşḳıñ
Otāġ-ı çerḫ-i felek bir kemīne çādırıdır

3 Nedir bu enfes-rūya şiʿār-ı emmāre
Ki esed-pīşe-i zühdüñ ġarīm-i ġādiridir

4 Ḫurūş-ı lücce-i kevni tehī ḳıyās etme
Ki mevc-i ḥükm-i ḳażānıñ bütün meṣādiridir

5 Bu kilk-i nādire-gūmuz riyāż-ı elvāḥıñ
Edīb ḳumrī-i dil-keş-nevā-yı hādiridir

527

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şāriʿ-i şerʿ-i maḥabbetden mürāyī dūrdur
Bed-revişler ol reh-i pür-feyżden mehcūrdur

2 Celb-i māla ṣarf eder naḳdīne-i ṭāʿātını
Şeyḫ-i menhūmuñ anıñ'çün saʿyı nā-meşkūrdur

3 Rāġıb-ı ʿadn ise de maġbūn olur ṣūfī yine
Ḫīre-çeşm-i fikreti rāh-ı hüdādan kūrdur

4 Etse bā-zūr-ı veraʿ infāẕ-ı pende kūşişi
Nāfiẕ olmaz zāhidiñ aḳvāli zīrā zūrdur

5 Ṣūfī-i bed-kār u bed-güftārı teşnīʿ etmege
Beẕl-i himmetde Edībā ṭabʿımız mecbūrdur

528

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Eẕā-yı ʿāşıḳ-ı nā-kāmdan murādı nedir
Bizimle çerḫ-i denīniñ ʿaceb ʿinādı nedir

2 Sitem-keşāna vefāsı cefā ise çerḫiñ
Ya vażʿ-ı cevr ü cefānıñ yanında adı nedir

3 Faḳīh-i müctehidiñ ṣavn-ı dīn ise ġarażı
Bunuñla neyl-i ḥarāma bu ictihādı nedir

4 Ṭırāz-ı faḫretimizdir külāh-ı peşmīne
Zamāneniñ ḥeşem ü tāc-ı Keyḳubādı nedir

5 Edīb zümre-i cārū-keşān-ı dergeh ki
Şiʿār-ı ẕüll ile dehriñ bu inḳıyādı nedir

---

527 S 24b (Üzerine çizgi çekilmiş)
528 S 25a (Üzerine çizgi çekilmiş)

529

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zülfüñ ḫayāli gerden-i şevḳe temīmedir
Fikr-i ḫaṭ-ı ruḫuñ da aña bir żamīmedir

2 Gösterme şekl-i rīzişini çeşm-i pür-nemiñ
Ey ebr-i nev-bahār bu senden nemīmedir

3 Hem-bezm-i vuṣlat olsa da dil-ṣāf ʿāşıḳıñ
Meyli yine nikūhiş-i fiʿl-i ẕamīmedir

4 Reftāra gül o cāme-i nev-ṭarḥ-ı āl ile
Leḥāẓ-ı şevḳimiz o nevāl-i ʿamīmedir

5 Endām-ı yāri ḳapladı müşgīn ḳabā ile
Reşkim Edīb o ṭurre-i ʿanber-şemīmedir

530

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Naḳdīne-i cānıñ seniñ ey şaḫṣ-ı bahādır
Ükrūme-i vaṣla deme erzende-bahādır

2 Peykār-ı ġama cünne-be-dūş olsa da ʿāşıḳ
Ol ġāʾileden ṣanma ki maḳṣūdu rehādır

3 Merdān-ı ġamıñ şuʿle-i ḳānūn-ı derūnu
Merhūn-ı fürūzīne-i ṭaʿn-ı süfehādır

4 Güm-rehleri gerdīde eden sūy-ı ḍalāle
Kec-cünbişī-i miḥcen-i pend-i fuḳahādır

5 Naḳş-ı ḳalem-i nādire-perdāzım Edībā
Ārāyiş-i elvāḥ-ı dil-i ehl-i nühādır

531

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ten-i pervāneveş kim sūziş-i şemʿiyle biryāndır
Vücūduñ āteş-i ʿaşḳ ile ʿāşıḳ sen de bir yandır

2 Şarāb-ı surḫu bezm-i ehl-i ʿaşḳıñ sāġar-ı ḳandır
Tereddüdsüzce andan var derūn-ı teşneyi ḳandır

3 Serin ehl-i vefāya ẓarf-ı mīnā-yı şarāb eyler
Bu meclisde o kim peymāne-nūş-ı ahd ü peymāndır

---

529 S 25b (Üzerine çizgi çekilmiş)
530 S 26a (Üzerine çizgi çekilmiş)
531 S 26a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Tekellüfsüz naʿīm-i ḳurbda bā-ḫūr olur hem-dem
O ʿāşıḳ kim şekībā-yı tef-i bāḫūr-ı aḫzāndır

5 Edībā cūy-ı dehri mevcenāk-i şūr eden ancaḳ
Hübūb-ı ṣarṣar-ı mekr ü ḫıdāʿ-ı fitne-cūyāndır

532

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Neşāṭ sādin-i vüsʿat-sarāy-ı vaḥdetdir
Keder mülāzım-ı ṣaḥn-ı mużīḳ-i keṣretdir

2 Sezā-yı ḳımme-i merd-i nebīl-i ferzāne
Otāġa-gīrī-i tāc-ı ʿuluvv-ı himmetdir

3 Eder nekāl ile her bī-mürüvveti pā-māl
Dilīr-i çerḫ-i felek ḫayli ẕī-mürüvvetdir

4 Ümīd-i zāhid iʿānetdir ehl-i dünyādan
Degil ki dergeh-i Bārīden istiʿānetdir

5 Edīb cāhil ü dānā bilinmeden ḳaldı
Feżā-yı ḫāṭırım andan mecāl-i ḥayretdir

533

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫim giyindi cāme-i gül-gūne-i ḥarīr
Gösterdi zīb-i gülşeni der-faṣl-ı zemherīr

2 İclās-ı şehr-yār-i ḫayāl-i cemāline
Etdik sevād-ı çeşm-i süveydāyı biz serīr

3 Gerdān eder ṣadā-yı ṭarab-zāy-ı şevḳ ile
Dūlāb-ı çerḫ-i cūy-ı enīnimdeki ḫarīr

4 Neyl-i şühūdu bilse muḳarrerde ʿāşıḳıñ
Olsa nevīd-i vuṣlat ile dīdesi ḳarīr

5 Oldu Edīb sāmiʿa-pīrāy-ı ehl-i dil
Bu tāze naġme ile yine kilk-i ḫᵛoş-ṣarīr

534

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hezārıñ gerçi kim bu ıżṭırābı gülden olmuşdur
Gülüñ de pīç ü tāb-ı ḫacleti bülbülden olmuşdur

---

532 S 26a (Üzerine çizgi çekilmiş)
533 S 26b (Üzerine çizgi çekilmiş)
534 S 27a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 O şūḫuñ māliş-i dergāhı iksīr-i meyāmindir
Dil-i ser-geşteye vādī-nümāy-ı Eymen olmuşdur

3 Ḫayāl-i nūk-i müjgānından olmazsan n'ola ḫālī
Rüfū-yı zaḫm-ı nā-sūr-ı derūna sūzen olmuşdur

4 Zenāne hey'eti taḳlīd-i merdān etdirir şimdi
Bu ṭavr-ı dil-keşi ḥayret-dih-i merd ü zen olmuşdur

5 Edībā rüft-ü-rūb-ı dergeh-i vālā-yı dil-dāra
Dü müjgānım gehī cārūb u geh pervīzen olmuşdur

535

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Zer-cūyluġa levn-i ḳabāsı sebebīdir
Zīrā ki bu gün pūşişi şeyḫiñ ẕehebīdir

2 Vaṣla ebi māniʿ se eger meşrebi yāriñ
Bed-ṭabʿ-ı ebinden hele bī-şübhe ebīdir

3 Duymaz başıcaḳ zāhide maḫfīce şütūmu
Zīrā gidiniñ ẕihni kemāl üzre ġabīdir

4 Refʿ etmededir dāmenini ḫādimi ṣanma
Destinde anıñ tutduġu şeyḫiñ ẕenebidir

5 Bulmaḳ nic'olur her Ḥalebī ṭabʿ-ı Edībi
Ol zümrede bu hem Ḥalebī hem çelebīdir

536

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Emāna tīġ-i āhımdan degil ṣavt-ı emānīdir
Raḳīb-i dūna raḥmım bāʿiṣ-i neyl-i emānīdir

2 Caḥīm-i ḳahrda düş-nām-kārī etse dil-dārım
Hemān aġyāra şemşīr-i zebānı bir zebānīdir

3 Ten-i bī-zehregān-ı ṣavlet-i ġam nāvek-i yāre
Hedeflikden ḥaẕerle cānına bī-şübhe cānīdir

4 Sürīni nūrelendirmekle tenvīr-i cemāl eyler
Zamānıñ şeyḫ-i ʿinnīni ne Lūṭīdir ne zānīdir

5 Gülū-yı ḫˇāhiş-i merdānı maḫnūḳ eyleyen ancaḳ
Edībā ehl-i ʿaṣrıñ ḫuşk-nān-ı imtinānıdır

535 S 28a (Üzerine çizgi çekilmiş)
536 S 28a (Üzerine çizgi çekilmiş)

537

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Feżā-yı gülşen-i ġam cism-i dāġ-dārımdır
Dil-i hezār-nevā özge bir hezārımdır

2 Meşāġıl-i ġam-ı ṭāḳat-güdāza meşġūlüm
Sükūn-ı künc-i ferāġat benim ne kārımdır

3 Ġamıyla dönmüş iken nīm-i ādemī-zāda
O şūḫ ḥālime baḳmaz demez ki yārimdir

4 Tefāḫür eyleyerek pīr-i bāde meclisde
Demiş ki meykedeler ser-ta-ser ʿaḳārımdır

5 Edīb teşne-lebān-ı zülāl-i maʿnāya
Veren neşāṭ-ı ebed şiʿr-i āb-dārımdır

538

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yāriñ sipihr-i şevḳi ile vāj-gūn olur
Ḫ˘urşīd-i rūyu tāb-dih-i ʿāl ü dūn olur

2 Gülşende reng-i rūy-ı terin lāle görmeden
Bilmem ne yüzden aña bu sūz-ı derūn olur

3 Kūtāh-dest-i ʿaşḳ olamaz mīve-çīn-i vaṣl
El-ḳıṣṣa sāʿid-i dil-i ʿāşıḳ uzun olur

4 Daʿvā-yı derd-i ʿaşḳ ile ten-perver olma kim
Ḳurbān-ı ʿīdgāh-ı maḥabbet zebūn olur

5 Zühhāda reh-neverdī-i ġamda Edībvār
Ḳalb-i selīm olursa güzel reh-nümūn olur

539

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bilmem melāl ḫāṭıra gerdūndan mıdır
Söz diñlemez raḳīb-i ker-i dūndan mıdır

2 Aʿmāl-i berşi şürbe çevirmiş imām-ı pīr
Cāmiʿde keyfi şimdi o maʿcūndan mıdır

3 Bī-māye ders-i ʿām faḳīhe bahā-yı mey
Āyā ki naḳd-ı nüsḫa-i merhūndan mıdır

---

537 S 29a (Üzerine çizgi çekilmiş)
538 S 30a (Üzerine çizgi çekilmiş)
539 S 30a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Ey ḫ˘āce doġru de ki ḳarīneyle añladım
Derd-i diliñ o ḥācıb-i maḳrūndan mıdır

5 Ḫāmem Edīb surḫ ile taḥrīre başladı
Yoḫsa midādı bir dil-i pür-ḫūndan mıdır

540

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳıñ zaḫm-ı dili ḫ˘āhiş-i dermānda mıdır
Yoḫsa ne'vmīdi ile ʿāciz-i der-mānde midir

2 Nigeh-i re'fet ile baḳ müje-i ḫūn-bāra
Merdüm-i dīdemiziñ iki eli ḳanda mıdır

3 Evc-ı ʿirfāna teraḳḳīde mi ṣūfī yoḫsa
Gāv mīşāna hemān böyle fürū-mānde midir

4 Der-ḫayāl etmede mi rān-ı sefīd-i yāri
Zāhidiñ fikri ʿaceb ġayret-i aḳrānda mıdır

5 Çeşmiñ ümmīd-i ġubār-ı reh-i yār ile Edīb
ʿAceb iksīrde mi kuḥl-ı Ṣıfāhānda mıdır

541

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Külāh-ı sumʿa vü zerḳiñ o ser ki tārikidir
Ẓılāl-i perr-i hümā cāy-sāz-ı tārikidir

2 Cebān-nümā ise de cilvegāhı ʿuşşāḳıñ
Meṣāfgāh-ı ġamıñ ḥavme-i meʿārikidir

3 Benān-ı ġamla müşār oldu cān u ten ʿaşḳa
Ki şimdi rūḥ u beden miḥnetiñ müşārikidir

4 Nüḳūd-ı ṭāʿati zāhid ne iddiḫār etsin
Aña münāsib olan sīm ü zer tedārikidir

5 Vużūḥ-ı nehc-i sedādı Edīb mübhem eden
Bu reh-nümūnlarıñ ẓulmet-i medārikidir

542

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫaṭṭ-ı siyeh-nümāda ruḫ-ı āl-gūn mudur
Yoḫsa miyāne-i şeb-i dāmisde gün müdür

---

540 S 10a (Üzerine çizgi çekilmiş)
541 S 11a (Üzerine çizgi çekilmiş)
542 S 11b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Şevḳ-i ḳadiñle serv-i sehī ser-firāz iken
Hecriñle şimdi bīd gibi ser-nigūn mudur

3 Rāh-ı vefāda ḳaṣr-ı ʿinān eylemekdesin
Bilmem bu da mekīde-i aġyār-ı dūn mudur

4 İlmāʿ-ı berḳ-i tīġiñe şāyeste görmediñ
Āyā ki tevsen-i ten-i ʿāşıḳ zebūn mudur

5 Ehl-i ġamıñ cihānda Edībā bilinmedi
Ceyḥūn mudur sirişk-i teri cūy-ı ḫūn mudur

543

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Kālā-yı behcetiñ ki bulunmaz ḳumāşdır
ʿArż eyle çeşm-i ʿāşıḳı bir kez ḳamaşdır

2 Yoḳ ṭāḳati şitāb-ı der-i yāre ʿāşıḳıñ
Şimdi ġam-ı firāḳ ile ṣāḥib-firāşdır

3 Bulmaz netīce şeyḫ-i gülū-bende-i lecūc
Rāh-ı ṭalebde kārı hemān bir ṣavaşdır

4 Eylerdi naḳd-ı vaḳtini ṭāʿāta ṣarf līḳ
Ṣūfīye pāy-bend olan emr-i meʿāşdır

5 Dā'im Edīb şūre-zemīn-i cerāyidiñ
Sīr-āb-sāzı bu ḳalem-i reşḥa-pāşdır

544

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫ˘urşīd dense behcetine bī-cevāzdır
Zīrā büzūġ-ı tābişine bu cev azdır

2 Müjgānı cevv-i fitnede gūyā ki bāzdır
Naḫcīr-i cāna pençe-i ser-tīzi bāzdır

3 Kālā-yı tāze-reng-i bahāra nigāh edip
Ṣandım ʿarūs-ı ḥacle-i bāġa cehāzdır

4 Ġamdır derūna bedreḳa-i kūy-ı yār olan
Gūyā ki reh-nümūn-ı ṭarīḳ-i Ḥicāzdır

5 Ṣayd-ı ġazāl-i deştgeh-i lā-mekān eder
Yāriñ kemend-i zülfü Edībā dirāzdır

---

543 S 12a (Üzerine çizgi çekilmiş)
544 S 12a (Üzerine çizgi çekilmiş)

545

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Maṭlūbu selb-i zühd ile şeyḫiñ çü ġunyedir
Sen aña zehr-i mār-ı ḥarāmıñ çoġun yedir

2 Etmez o şūḫ şīve-i āzār-ı ʿāşıḳı
Eṭvār-ı nā-mülāyimi aġyāra eyledir

3 Rindāna nüdret üzre görünmez ṣadāḳatiñ
Zāhid bilinmedi hele ḥāliñ seniñ nedir

4 Sāḳī çemende gerdiş-i cām-ı pey-ā-peyi
Rind-i ḫumār-dīdeye ḫamyāze istedir

5 Olmaz Edīb ḫurrem ü nā-şāda muḳtedī
ʿĀşıḳlarıñ ġarāyib-i aḥvāli böyledir

546

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bir yed ki iftirās-ı mey-i nāba şīr olur
Ġamdan necāt ḫāṭır-ı zāra beşīr olur

2 Ger behre-cūy-ı terbiye-i tāb-ı ʿaşḳ ise
Zāhidleriñ de belki faṭīri ḫamīr olur

3 Bilmezse de menāhic-i pīr-i ṭarīḳati
ʿĀşıḳ ṣabāda zümre-i pīrāna pīr olur

4 Ẕüll-i ṭamaʿla nāṣıḥ-ı kürsī-nişīne baḳ
Bālā iken miyān-ı edānīde zīr olur

5 Her dilde ṣanma şūriş-i ṭabʿ-ı Edīb olur
Hem-sīret-i hezār-ı çemen biñde bir olur

547

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Fehm eyle merd-i pāk-i ġarāmıñ özi nedir
Miḥrāb-ı ḳıblegāh-ı behişte o zīnedir

2 Sūdāgerān-ı rābiḥ-i kevniñ şitāb ile
Saʿyı lüḥūḳ-ı şirẕime-i aḫterīnedir

3 Ḥākimleriñ miʾāt ile taḥṣīl-i māl içün
Ḫalḳıñ nigāh-ı meyli hemān yüzlerinedir

---

545 S 12a (Üzerine çizgi çekilmiş)
546 S 12b (Üzerine çizgi çekilmiş)
547 S 13a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Zühhād-ı ḫānḳāh-ı cihānıñ tesābuḳu
Tiyh-i şeḳāvetiñ reh-i bī-reh-berinedir

5 Sevdā-yı ḫāmı cümle mülūküñ Edīb hep
Nīrū-yı dest-i ġaṣb ile cemʿ-i ḫazīnedir

548

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İlḳā-yı mekr ile żararı ol ki nāsadır
Ol şān-ı ādemīde degil ol künāsedir

2 Almaz rişāyı ṣāḥib-i püşt ü penāhdan
Ḳāḍī efendi ḫaylice ehl-i firāsedir

3 Rind-i tehī-piyāleye erbāb-ı s̱ervetiñ
Reşki hemān ṣurāḥī-i mīnā vü kāsedir

4 Zāhid serīr-i salṭanat-ı ʿizz-i faḳrdan
Vā-mānde eyleyen seni ḥubb-ı riyāsedir

5 Teşhīr-i tīġ ṣadme-i ḳahr-ı İlāhdan
Ancaḳ Edīb çāk-i dil-i bī-herāsedir

549

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Füsūn ile o perī tīġ-i ġamzesin biledir
Fesān-ı nāzına baḳ şāhid estesin biledir

2 Bu sīne-kūbī-i ʿāşıḳ ki müşt-i sengiledir
Bu ḫārzār-ı cihānda sitīzi sen güledir

3 Şitābı yek ser-i mū-būy-ı zülfe berḳiledir
Egerçi göñlümüzüñ irtibāṭı bir ḳıladır

4 Bahā-yı sūziş-i ġam imtiyāz u farḳiledir
Ki iltiḳāṭı anıñ pilk-i çeşm-i farḳiledir

5 Edīb o kim hevesi dāstān-ı Ḳaysiledir
Degil dü-rū ḳaleme mikyāl-i mūşaḳı siledir

550

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu saʿyı ṭālib-i ʿilmiñ deme meʿādınadır
Şitābı mürtekim-i sīm ü zer meʿādinedir

---

548 S 13a (Üzerine çizgi çekilmiş)
549 S 14a (Üzerine çizgi çekilmiş)
5 S (2. mısraın 3. tefʿilesindeki vezin problemi giderilemedi)
550 S 15a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Faḳaṭ ḳavāʿid-i tefsīri ḥıfẓ eder ʿālim
İnanma kim ʿamel-i maʿnī-i müfādınadır

3 Sülūk-i meslek-i dīni unutdu tācir-i pīr
Şürūʿu kişver-i Hindiñ reh-i bilādınadır

4 Kül etdi ʿālemi nīrān-ı cevri bī-dādıñ
Hemān ki meyl-i dili ġālibā remādınadır

5 Ẓuhūr-ı nīk ü bedi çerḫe nisbet eylerler
Edīb anıñ içün devri hep ʿinādınadır

551

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḥüsn-i nigeh terāviş-i zībā-yı nemledir
Şeb-nemce bāġ-ı behcet-i dil-dārı nemledir

2 Benden cüdā degil es̱er-i zaḫm-ı tīġi līk
Cānımla mı dilimle mi bilmem ki nemledir

3 Menhūm-ı vaṣl-ı yār olanıñ ṣanma çeşmine
Dehriñ sevād-ı mülk-i Süleymānı nemledir

4 Ṣūfī nüẕūrdan ki ġanem iġtinām ede
Ṣūfīlıġı temellük-i ṣūf-ı ġanemledir

5 ʿĀşıḳ Edīb hem-dem-i bezm-i ḫayālidir
Her ḳanda olsa cān u dili ol ṣanemledir

552

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫāk-i dile anlar ki gül-i ġayret ekerler
Gül-desteleri gūy gibi ġayra tekerler

2 Peyveste budur ʿādeti zühhād-ı zamānıñ
Merdānı ḳavānīn-i inās̱ üzre ẕekerler

3 Rindān-ı hevāyī ġam-ı ās̱āmı ne bilsin
Kim āh-ı nedāmet yerine bāde çekerler

4 Erbāb-ı naẓar aḳmişe-i tāb-ı nigehden
Cism-i ṣuvere cāme-i āyīne dikerler

5 Ṣunmaz yedi ʿāḳil niʿam-ı dehre Edībā
Zehr-āb ile ālūde iken şīr ü şekerler

---

551 S 15a (Üzerine çizgi çekilmiş)
552 S 15a (Üzerine çizgi çekilmiş)

553

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rezmgāh-ı ġamda ʿāşıḳ ṣanma bī-tābān olur
Neyyir-i tābān-ı ʿazmi şevḳ-i bī-tābān olur

2 Rāh-ı pür-zād-ı ṭalebde merd-i bed bī-nān olur
Ḫīre-çeşm-i ye'ʾs ile hem ḫ˘ār-ı bed-bīnān olur

3 Ṭabʿ-ı nāḳış rütbe-i imkānı tecvīz eylemez
Cūd-ı kāmil ḫāric-i endāze-i imkān olur

4 Nuḫbe-i aʿmāli bī-müzd-i emeldir muḫlişiñ
Sumʿa-kārān māʾil-i iḥsān u istiḥsān olur

5 Raḫne-dār-ı cünne-i īmān Edībā lā-cerem
Ṣadme-i küffārdan mecbūr-ı istīmān olur

554

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āh-ı ciger-güdāza ki dil ṣanki tābedir
Dūdu revāḳ-ı nüh felege ṣan kitābedir

2 Şeb-zinde-dār-ı maḫmaṣa-i şevḳ-i vuṣlatıñ
Ẓann etme kim hiyām-ı dili ḫ˘urd u ḫ˘ābedir

3 Ol kim giyāhzār-ı ḫarābātı cāy eder
Nezdinde kāḫ-ı ṣaḥn-ı çemen bir ḫarābedir

4 Gül-berg-i rūyu hem-dem-i ḫāl-i siyāh ise
Peyveste reşk-i bülbül-i gülşen ġurābadır

5 Zāhid Edīb-i rinde ḥaḳāretle ṣanmasın
Ḳāẕūre-i riyā ile mey bir mes̱ābedir

555

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O dil ki ʿayn-ı kemāl-i ġama sipend ister
Aña s̱elās̱e-i ġassāleden si pend ister

2 Dil-i remīdeye her bir ḥibāle kār etmez
O ṣayd-ı ser-keşe zülfüñ gibi kemend ister

3 Çü-bīd ṣanma ki her yāre ser-fürūluġ eder
Göñül çü-serv-i sehī yār-i ser-bülend ister

---

553 S 15b (Üzerine çizgi çekilmiş)
554 S 16a (Üzerine çizgi çekilmiş)
555 S 16b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Celīs-i mīr olalı būriyāyı kārihdir
Ki şimdi ṣūfī güzel maḳʿad-ı perend ister

5 Edīb ehl-i cihān ḳavl-i ṣıdḳı ʿāyifdir
Hemān seciyyeleri cümle rīş-ḫand ister

556

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āhū-yı dil ki şīr-i nigāhı ferīsidir
Deşt-i ġamıñ ne nādire ṣayd-ı ferīsidir

2 Laʿli ki dūk-i nāziş ile ḫande rīsidir
Dāmen-keşān-i bezm-i Cemiñ ḫanderīsidir

3 Şeyḫiñ yeri menāzil-i ẕüllüñ berisidir
Zīrā ki ittihām-ı hevānıñ berīsidir

4 Ḥācibleri ki naḫvet ile çīn çīn ola
Naḳd-ı sitemle cān u diliñ müşterīsidir

5 Ṣanma Edīb farṭ-ı ḥarāretle ḫuşk olur
Gülzār-ı sīne eşk-i revānıñ ṭarīsidir

557

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol sīne kim teʿalluḳu sevdā-yı ḫāmadir
Bir levḥadır ki cilvegeh-i pāy-ı ḫāmedir

2 Ol ḥāciyān ki raġbeti neyl-i ḥarāmadır
Ẓāhirde ṣanma nehżeti Beyt-i Harāmadır

3 Her muḳtedā-yı dīn ki hüdādan baʿīd ola
Beyt-i Ḫudāda nāṣıye-sāy-ı Ḳumāmedir

4 Birdir bu kār-ḫānede hengām-ı ḫayr u şer
Ancaḳ hemān tevaḳḳufu bir inḳısāmadır

5 Ehl-i diliñ zamānede nām u nişānı yoḳ
Gūyā meʾāli cümlesiniñ inʿidāmadır

6 Mess eylesen meʿāşir-i zühdüñde nabżını
Şevḳi libās-ı fāḫir u zerrīne-cāmedir

7 Destārı baʿż-ı daʿvī-i İslām edenleriñ
Ancaḳ süḳūṭ-ı cizye içün bir ʿalāmedir

8 Şeyḫiñ ferāḫ-ı kümm ile ʿörf ü ʿimāmeye
Meyli enāma ʿunf ile redd-i selāmedir

---

556 S 17a (Üzerine çizgi çekilmiş)
557 S 17b (Üzerine çizgi çekilmiş)

9 Şimdi Edīb nām-ı ṣadāḳat zamāneniñ
Defterlerinde ḳaydı bulunmaz esāmedir

558

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Miḥrābımız o ser-be-hem-āverde ḳaşıdır
Ehl-i niyāzı nāḫun-ı ḥasretle ḳaşıdır

2 Rencūr-ı bī-s̱ebāt-ı temennā-yı laʿliniñ
Cāy-ı ḳarārı gerdiş-i cāmıñ firāşıdır

3 N'eyler ġıdā-yı dīgeri fersūdegān-ı ġam
H̱ūn-ı cigerle dāġ-ı dili nān u aşıdır

4 Yüz yaşamaġla geçmez o şūḫa niyāz-ı dil
Ancaḳ geçen dü çeşm-i teriñ ḳanlı yaşıdır

5 Gerdūn ḥarīṣ-i gerdiş-i cevre çü-āsiyā
Seng-i cefā vü miḥneti başında taşıdır

6 Mürşid ferāġat etdi cihāt-ı ḫulūṣdan
Şimdi faḳaṭ riyāsı medār-ı meʿāşıdır

7 Zāhid Edīb dūzaḫiyānda ʿazīzdir
Zīrā ocaḳda [pāye]si var esgi başıdır

559

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey lāle-ḫad yüzüñde demem ber gülāledir
Ol sāḳ-ı lāle-i ruḫuña berg-i lāledir

2 Açmaz dehānı sā'il-i ʿizz-i ḫiṭābına
ʿArż-ı merām-ı ehl-i emel ṣanki lāledir

3 Toḫm-ı niyāzı etme telef bī-enīn-i dil
Zīrā maḥall-i kişt-i recā ḫāk-i nāledir

4 Mecbūrdur risālete iḳrārda ümem
Ammā ki saʿyı eks̱eriniñ hep ḍalāledir

5 Ṣanma Edīb meyli enāmıñ ḥelāledir
ʿIḳd-ı ḥelāldan cihet-i inḥilāledir

---

558 S 17b (Üzerine çizgi çekilmiş)
7 (İkinci mısra su lekesi yüzünden tam olarak okunamadı)
559 S 18a (Üzerine çizgi çekilmiş)

560

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Fakat hiyām-ı dili şanma şavt-ı bülbüledir
Ki dil anıñla bile neş'e-cūy-ı bülbüledir

2 Sihām-ı ca'be-i müjgānını ölüm biledir
O ḫūnī kanda ise dā'imā ödüm biledir

3 Hemān gürisne-dil-i ḫaṭṭ u ḫāldir 'āşık
Degil ki ḫ˘āhişi ṭa'm-ı bahār u filfiledir

4 Ġamıñla sünbül-i bāġ-ı na'īmi n'eyleyelim
Ki şevkimiz ḫam-ı zülfüñ misāli sünbüledir

5 Edīb şavt-ı fiten ġull-i cīd-i sem' oldu
Bu şūr-ı dehr tükenmez 'acīb ġulġuledir

561

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ol ki renc-i āz ile maḥrūm-ı tāb-ı mukledir
Rūstāyī menzilinde mukle-dūz-ı mukledir

2 Pūşiş-i sıklet-fezāy-ı ḫil'at-i şāh u emīr
Lāyık-ı dānā degil şāyān-ı cism-i sifledir

3 Bezm-i rindān içre mey bir kūz ile mevcūd ise
Ḫāne-i ehl-i ta'affüfde ser-ā-pā ḫumladır

4 Ḫülledir 'ukbā-güzīnāna siyāb-ı meskenet
Faḫr-ı erbāb-ı cihān semmūr ile kākumladır

5 Dest-i bī-dād u sitemgerden Edīb āh-ı ḥazīn
Āh-ı ra'd-āşūb-ı 'āşıkveş sipihri gümledir

562

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Makbūl eden zāhidi kavl-i ne'amıdır
Ta'bīr-i ne'am kā'id-i ceyş-i ne'amıdır

2 Zann etme sebük-rūḥluġu bī-şikemīdir
Fersūdegī-i nāṭıka-i bīş ü kemīdir

3 Şeyḫiñ ḫaṭar-ı rūz-ı kıyāmet ne ġamıdır
Maṭlūbu hemān bezm-i şafānıñ neġamıdır

560 S 18a (Üzerine çizgi çekilmiş)
561 S 18b (Üzerine çizgi çekilmiş)
562 S 18b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Dervīşleriñ maṭlabı ḫalḳıñ ḥaremidir
Ṣanma emeli Beyt-i Ḥarāmıñ ḥaremidir

5 Zühhād-ı ʿArab müttefiḳ-i vuṣlat-ı nerdir
Endīşeleri vaṣl-ı ġulām-ı ʿAcemīdir

6 Ṣūfīye faḳaṭ māniʿ olan neyl-i viṣāle
Ceybinde nüḳūd-ı zer u sīmiñ ʿademidir

7 Mürşid meneḥ-i Vāhib-i āmāli gözetmez
Meʾlūfu Edībā ümerānıñ keremidir

563

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O şūḫa ʿarże-kār-ı eşk-i çeşm olsaḳ ḳaba şīdir
O bir kār-ı denīdir şān-ı ẕāt-ı saḳḳā başıdır

2 Meşāma tūde-i müşg-i meserret gende-būterdir
Dil-i miḥnet-güzīne ġālibā ġamdan bu nāşīdir

3 Ser-i maṣrūʿuna bir şey tilāvet et ki ayılsın
Dil-i zārı ser-endāz eyleyen ʿaşḳıñ telāşıdır

4 Türāb-ı dergehiñden ġayrı ḫāki iftirāş etmez
Firāşa nisbet etmek ʿāşıḳı bir iftirā'şidir

5 Gelince terk eder imʿān-ı çeşmi metn-i meclisde
Edībā ehl-i ʿilmiñ baḳdığı cümle ḥavāşīdir

564

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sīb-i ẕeḳandır ol görünen ol yemiş midir
Hīç kimse öyle sīb-i laṭīfi yemiş midir

2 Vāʿiẓ ʿaceb sürūduna rindiñ ne ṭaʿn eder
Yāriñ ġamıyla zemzemesi bir kem iş midir

3 İnkār eder ḫavāriḳ-i ehl-i velāyeti
Bir kes bu güne ḳavl-i şenīʿi demiş midir

4 Maḳṭūʿ olurdu rişte-i sāmānı mürşidiñ
Mūy-ı miyān-ı dil-beri hīç bellemiş midir

5 Ṣorsan Edīb müddeʿiyān-ı şühūddan
Hīç sūy-ı yāre meyl-i nigāh eylemiş midir

---

563 S 19a (Üzerine çizgi çekilmiş)
564 S 19a (Üzerine çizgi çekilmiş)

565

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓann etme nevm-i ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ döşekdedir
Kim ġafletinde rūz u şebi her dü şekdedir

2 Vā-restedir muʿārażadan mülk-i bī-şerīk
Ancaḳ ḫuṭūb-ı ceng ü cedel müşterekdedir

3 Nehc-i rıżā-yı Ḥaḳda her āzād u bendeniñ
İḥrāz-ı ḳadri ṣıdḳ ile bez̲l-i emekdedir

4 Birriñ lübāb-ı bürrünü ḳor ḳışra meyl eder
Ḫarveş dehān-ı ḫˇāhişi ol kim kepekdedir

5 Sevdā-yı ḳurb-ı şāh ile buʿd-ı İlāh içün
Dest-i duʿā-yı ehl-i emānı felekdedir

6 Bī-dād ile o şeh ki ile bī-vidād ola
Nuṣret ṣanır ki kes̲ret-i ṭūp u tüfekdedir

7 Fülk-i felekde şürṭası āh olmayanlarıñ
Fersūde pāyı sāʿidi renc-i kürekdedir

8 Āmāde ol meʿāda ki ehl-i teyaḳḳuẓuñ
Esmāʿı kūs-ı riḥlet ile dünbelekdedir

9 Rābiḥ olan muṭīʿ-i Ḫudādır hemān Edīb
Ḫāsirdir ol ki ṭāʿat-i ins ü melekdedir

566

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rindiñ ḳabā-yı cism-i dili berḳ-i bādedir
Gūyā ki şāhid-i mey ile bir ḳabādadır

2 Şeyḫiñ derūnu yārdedir yā ribādadır
Yā-ḫˇod hevā-yı neşʾe ile yār-i bādedir

3 Ẕillet nice füzūn ise ikṣār-ı vāmda
Ol deñli müzd-i ʿizzet-i berter edādadır

4 Ketm-i ḥuḳūḳ-ı nās ile āvān-güẕār olan
Nā-müsteḥaḳḳa żaʿf ile bez̲l-i ʿaṭādadır

5 Bilmez ṣafā-yı lez̲zet-i şehd-i ṣadāḳati
Lez̲zet Edīb zāhide suḫt-ı riyādadır

---

565 S 19a (Üzerine çizgi çekilmiş)
566 S 19b (Üzerine çizgi çekilmiş)

567

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dünyāda ol ki tārik-i neyl-i ḳuṣūrdur
ʿUḳbāda bil ki lāyıḳ-ı neyl-i ḳuṣūrdur

2 Ehl-i ġamıñ meḳābir-i ecsām-ı mürdesi
Gūyā berāt-ı cāh-ı ḥayāta ḳubūrdur

3 Mümkin midir ki ġāliyenāk-i sürūr ola
Ol ḫande-rū ki ġāze-perest-i şürūrdur

4 Ehl-i hevā dünüvv-i feraḥdan baʿīd ise
Ekbādı ṣanma sūziş-i ġamdan da dūrdur

5 Şeyḫiñ Edīb rāh-ı ġarāma sülūkden
Maḳṣūdu naḳş-ı pāyına yāriñ ʿaṣūrdur

568

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaṣd-ı raḳīb ehl-i ġama tā ziyānedir
Saʿyı ḍalāl içün aña bir tāziyānedir

2 Yār ile meslekiñ ki reh-i ṣūfiyānedir
Vuṣlat degil de kām-ı diliñ ṣūfiyā nedir

3 Rūşen-nigāha ḳaṣr-ı cihān tīre ḫānedir
Āzurdegān-ı şiddeti bilmez reḫā nedir

4 ʿUşşāḳı ḫāl ü laʿl-i lebiñdir esīr eden
Mürġ-i hevāyı dāma ḳoyan āb u dānedir

5 Eşḫāṣı şūr u fitneye üftān eden Edīb
İftān-ı maḥż-ı ecvibe-i müftiyānedir

569

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ādem degil mürīd-i şaḳī o behīmedir
Āḫir aṭīme-i seḳara o be-hīmedir

2 Şāyānī-i piyāle-i miḥnet elimedir
Kim serde nāʾibāt-ı ḫumārı elīmedir

3 Olmaḳda rū-nümūde mevālīd-i ḥādiṣāt
Ẓann etme ümmehāt-ı leyālī ʿaḳīmedir

---

567 S 20b (Üzerine çizgi çekilmiş)
568 S 20b (Üzerine çizgi çekilmiş)
569 S 20b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Pîçîde ḳaldı zülfü benān-ı ḫayālde
Ḳayd-ı ġamı teẕekküre gūyā retīmedir

5 Bilmez Edīb deydene-i tünd-ḫūluġun
Bānū-yı bint-i kermi ṣananlar ḥalīmedir

570

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Evżāʿ-ı nā-mülāyimi ʿuşşāḳa dikçedir
Luṭf-ı viṣāli ṣanma ki her istedikçedir

2 Dā'im şebaʿla ʿillet-i cūʿu mezīd olur
Şeyḫiñ hücūm-ı ḫ˘āhişi zīrā yedikçedir

3 Ẕātī degil beşāşet-i sīmāsı zāhidiñ
Ancaḳ düşünce yāri şikār eyledikçedir

4 Tevcīh-i gūş-ı raḥmı olursa hemān bize
Bir laḥẓa yāre ḥāl-i dili söyledikçedir

5 Ḳaṣr-ı suḫanla ḫāme Edībā kelīl olur
Zīrā anıñ ṭalāḳat-i nuṭḳu dedikçedir

571

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mādām Ḥaḳ ʿibādına rūzī-dehendedir
Cezm eyleriz ki ḳısmet ü rūzī dehendedir

2 Esrār iken şerīṭa-i daʿvā-yı sūz-ı ġam
Ṣūfī ṣanır ki sırr-ı maḥabbet ʿalendedir

3 Ẓāhirde ʿarż-ı şevḳ ile bezm-i maḥabbete
Āyende ṣanma zāhid-i pīri revendedir

4 ʿĀşıḳ heyūm-ı behcet-i ḫulḳ-ı cemīldir
Ẓann etme çeşm-i ḫ˘āhişi şekl-i ḥasendedir

5 Olmaz cünūn-ı ʿaşḳ ile ʿuşşāḳ müttehem
Töhmet Edīb ʿāşıḳa yüz gösterendedir

572

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ebrūlarıñ ki ḫaṭṭ-ı lebiñle çehār olur
Sırr-ı nihüft-i ḥüsn ü cemāliñ cehār olur

---

570 S 21a (Üzerine çizgi çekilmiş)
571 S 21b (Üzerine çizgi çekilmiş)
572 S 21b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Zülfüñle dil ki muḫtelic-i rūzgār olur
Çeşme sühād u girye şeb ü rūz kār olur

3 ʿĀşıḳ ne dem ki ṣadme-ḫ˘ur-ı dest-i yār olur
Neyl-i ümīde baḫt-ı bedi dest-yār olur

4 ʿAyn-ı ḥayāt-ı laʿli ki ẓulmet-ḳarīn ola
ʿUşşāḳa nüh revāḳ-ı felek teng ü tār olur

5 Ḳaṣr eyledim niyāzı Edībā viṣālden
Ol şūḫa bilmedim sebeb-i inkisār olur

573

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidiñ cāmiʿe bu seyri ḳanādīle midir
Pāy-ı pür-şevḳ ile mi seyri ḳanadile midir

2 Mürşidi sūy-ı der-i ẕülle mürīdānı çeker
Böyle ḫ˘or olması her gāh murādile midir

3 Dāye-i pāye vü dādıyla gözü dāḫilde
ʿĀlemiñ mertebesi dāye vü dādile midir

4 Üstüḫ˘ān-pāre içün seg gibi eyler daʿvet
Yāriñ aġyārı nidāsı meger adile midir

5 Nev-resādır raḳam-ı naẓmıñ Edībā nigehe
Naḳş-ı terkībi ʿaceb şevḳ-i midādile midir

574

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zaḫm-ı peykān-ı ġamıñ sīneme kār etmişdir
Āh-ı ḥasretle beni zemzeme-kār etmişdir

2 Maḳdemin şeyḫ-i denī sicn-i kibār etmişdir
Cümleye ṣıḳletini öyle ki bār etmişdir

3 Dili bāzīçe-i eṭfāl-i ṣıġār etmişdir
Şeyḫ-i fānī ne ʿaceb meyl-i ṣaġār etmişdir

4 Anı sūdāger-i ṣaḥrā-yı seyāḥat ṣanma
ʿĀşıḳ-ı şīfte-dil terk-i diyār etmişdir

5 Rāst-kārī dile mümkin mi Edībā ġamdan
K'anı ġam nūk-i sinān ile müşār etmişdir

---

573 S 22a (Üzerine çizgi çekilmiş)
574 S 22a (Üzerine çizgi çekilmiş)

575

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫadengin ʿāşıḳa her dil-ber-i cānī ki rāmīdir
Yanında her cihetle ʿāşıḳıñ cānı girāmīdir

2 Şebistān-ı ġamıñ dil ḫāric-i ṣaff-ı niyāmıdır
K'anı bīdār eden yārıñ o tīġ-i bī-niyāmıdır

3 Ḫaṭ-āverlikde ancaḳ yārden mehcūr olur ʿāşıḳ
K'o dem iḳlīm-i ḥüsne pāsdār-ı fitne ḥāmīdir

4 Teseyyüdle müzevvir sebz eder her ʿām destārın
Bilirken ẕātı mechūlü'n-neseb bir şaḫṣ-ı ʿāmīdir

5 Edībā şeyḫ-i mürşid muttaṣıl devr-i meḥāfilde
Berīdir istirāḳ-ı semʿden ṣanma ḥarāmīdir

576

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāra ḫˇār eden ālūde-dāmānı terāmīdir
Nigārıñ da aña ser-māye-i nāzı terā mıdır

2 Baḳınca ʿāşıḳ-ı bī-çāreyi düzd-i cemāl añlar
Nigāhı ʿāşıḳıñ nezdinde gūyā kim ḥarāmīdir

3 Hedeflik ġamze-i ser-tīz-i yāre cāna minnetdir
Merāmī-i sihām-ı çeşmi ʿuşşāḳıñ merāmıdır

4 Mecālisde sürīni zīb-i āġūş-ı ekābirdir
Selīl-i şeyḫimiz bir böyle maḫdūm-ı girāmīdir

5 Edīb ümmīd-i neyl-i nefʿ ile bir şaḫṣa rām etmem
Beni rām eyleyen ehl-i ḫulūṣuñ iḥtirāmıdır

577

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Demem ki zāhid anıñ bī-emel münādimidir
Ki dil-rübānıñ aña ġāyet-i münā dümidir

2 Derūna dāġıñ olur reşk-i şuʿle-i ḫˇurşīd
O ḫāne-i diliñ āteş-nihād ḫādimidir

3 Vürūd-ı żayf-ı ḫayāl-i ruḫuñla dil-şādım
Ki göñlümüñ o beşāret-resān ḳādimidir

575 S 22b (Üzerine çizgi çekilmiş)
576 S 23a (Üzerine çizgi çekilmiş)
577 S 24a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Gürūh-ı ehl-i hevā selb-i ʿāra māʾildir
Ṣıfāt-ı ḫalʿ-i ʿiẕārıñ degil ki nādimidir

5 Edīb merdi ẓafer-yāb-ı ʿaşḳ eden bī-şek
Ġarīm-i ġamla hemān himmet-i teṣādümidir

578

mefāʿilün feʿilātün mefāʿılün feʿilün

1 O şūḫ kūy-ı girībānı ṣanma dügmededir
Derūn-ı zārımızı müşt-i ġamla dögmededir

2 Sirişt-i muẓlim-i zāhid çü-leyl-i dāmisdir
Egerçi dīdelere gün gibi gözükmededir

3 Zebān-ı bāṭını düş-nām-kār-ı muḫliṣdir
Lisān-ı ẓāhiri ehl-i riyāyı ögmededir

4 Sürūd-ı naẓm ile taḥsīn-i vaṣf-ı ẓullāma
Raḳam-nüvīs olanın nuṭḳ-ı kilki sögmededir

5 Edīb zāhidi ḫ˘ār etdi bu girān-cānı
Gelince bir yere ester misāli çökmededir

579

mefʿūlü fāʿılātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ müzevvir olduġuna bu ḳarīnedir
Ġılmānadır maḥabbeti bilmez ḳarı nedir

2 Baḥs-ı maḥabbet etme riyā-pīşegān ile
ʿĀşıḳ eṣamma basṭ-ı maḳāliñ yeri nedir

3 Ṣūfī cihād-ı nefs ile neyl-i ʿaṭā umar
Meyl-i nigāh-ı semʿi degil āferīnedir

4 Ādem felekde zühre-i zehrā-yı ṣıdḳ ise
Bilmez metāʿ-ı kāsid-i [her] müşterī nedir

5 Olmaz Edīb pey-rev-i seyyāre-i riyā
Farḳ eyleyen mesālik-i ḫayr u şeri nedir

580

mefʿūlü fāʿılātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ālūdegīde her ne ḳadar ḳoşsa baş eger
Rindānı ṣanma şeyḫ-i riyā-kāra baş eger

---

578 S 24a (Üzerine çizgi çekilmiş)
579 S 24b (Üzerine çizgi çekilmiş)
580 S 24b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Āġūşumuz ġunūde-i ḫamyāze etmege
Ḳoymuş sürīn-i yār ile bālīne baş eger

3 Ṣūfī ʿamādadir leb-i şīrīn-i yārden
Düşmez fem-i nigāhına gül-berg-i bā-şeker

4 Dihḳāniyāna şimdi kişāverz-i tīġimiz
Naṭʿ-ı şiyār-ı sāhireye toḫm-ı baş eker

5 Refʿ eyle ḫānumānı civār-ı Edībden
Çetr-i riyā vü sumʿayı mürşid o başa ger

581

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dehriñ ʿaṭāsı ṣanma ki her bir ḫazānadır
Ancaḳ ʿaṭıyye dāde-i ṣāḥib-ḫazānedir

2 Ḫānumlarıñ teşevvuḳu ẕī-ḫān-mānadır
Ẓann etme merd-i müflis-i bī-ḫānumānadır

3 Ẕātī degil tereddüd-i zāhid mesācide
Kesb-i ḥuṭām içün bu daḫi bir bahānedir

4 Yāre mürīd cübbe-i ṣūfun firāş eder
Ẓāhirde gerçi kim revişi ṣūfiyānedir

5 Vaṣf-ı cemāl-i dil-bere teşḥīẕ-i ẕihn içün
Ḫāşım Edīb seng-i fesāndan nişānedir

582

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿĀşıḳ ki yār-i ṣādıḳa ʿabd-ı kemīnedir
Bilmem ki nezd-i ġayrda fiʿl-i kemi nedir

2 Nerd-i ġamıñ bilindi çehār u yeki nedir
Yā naḳş-bend-i ḥubb-ı cehār u ya kīnedir

3 Şeyḫiñ o yāre yatmaġa rīş-i sefīdden
Bildim ki maḳʿad eyledigi posteki nedir

4 ʿĀşıḳ degil ziyāret-i ḳabr-ı peyem-bere
Ḥācı hemān müsāfir-i şehr-i Medīnedir

5 Meylim ṭarīḳ-i naẓm-ı belīġa şürūʿdan
Ancaḳ Edīb mevʿiẓa-i Müslīmīnedir

---

581 S 25a (Üzerine çizgi çekilmiş)
582 S 25b (Üzerine çizgi çekilmiş)

583

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yāriñ derūna tāb veren iştiyāḳıdır
Dāġ-ı firāḳı sīnemize işte yaḳıdır

2 Hep ḥīledir mesāʾil-i mollā-yı Türkmān
Ol daḫi böyle fāḳıd-i dīn başḳa fāḳıdır

3 Cismi vüḳūd-ı şuʿle-i tennūr-ı ʿaşḳ eden
Benden nihüfte cān u diliñ ittifāḳıdır

4 ʿUnḳ-ı raḳībe silsile-endāz-ı reşk olan
Yāriñ benimle cān ataraḳ iʿtināḳıdır

5 Gördüm Edīb ol ṣanemiñ tīġ-i ġamzesi
Her istirāḳ-ı seyr edeniñ ḳanın aḳıdır

584

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zülf-i kec-i siyāhı ki o bikre cīmdir
El ḳoymasın raḳīb aña o pek racīmdir

2 Ġār-ı veraʿda ḳalsa n'ola zāhid-i taḳī
Kim meslekinde peyrev-i ehl-i raḳīmdir

3 Yāriñ nigāh-ı raḥmıdır ümmīdgāh olan
Teşḫīṣ-i ʿillet etmede ḥāẕıḳ ḥekīmdir

4 Ḥubbī gerek ʿibādet-i maḫlūḳ Ḫāliḳe
Ṣūfī degil ki raġbet-i neyl-i naʿīmdir

5 Envār-ı Ḥaḳḳı şeş cihet-i kevnde Edīb
Derk etmeyenleriñ naẓarı pek saḳīmdir

585

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ele ey bende-i ʿāmil yine ḳırbac alıver
Māl içün rāh-reviñ başını ḳır bāc alıver

2 Dili şāhin-şeh-i ʿaşḳ etmek ise maḳṣūduñ
Dāġ-ı ġamdan ser-i şūrīdesine tāc alıver

3 Niʿmet-i ʿaşḳdan ümmīd ise şīrīn-ḫ̮ārī
Kendiñi maṭbaḫ-ı endūh u ġama ac alıver

583 S 26a (Üzerine çizgi çekilmiş)
584 S 26a (Üzerine çizgi çekilmiş)
585 S 27a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Aḳça ġılmān-ı ḫˇoş-endāmı eger kārih ise
Zāhide aḳçe gibi dil-ber-i ġannāc alıver

5 Pertev-i bāṣıradan sen de Edībā yāriñ
Ḳāmet-i ṭalʿatine ḫilʿat-i dībāc alıver

586

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Pīr-i ʿallāme ki sinn-i mi'eniñ bāliġidir
Ḥāliyā cūy-ı riyāż-ı şerehiñ balıġıdır

2 Dili ḫūn-ābe-keş-i dest-i sitīz-i ġam eden
Pençe-i nāzükünüñ şekl-i müḥennālıġıdır

3 Dār-ı ʿuḳbāsını ḫüsrān ile dar eylemesi
Şehlere saṭvet-i Keyḫusrev ü Dārālıġıdır

4 Bint-i kerm ümm-i ḫabāyis̱le mükennā olalı
Süfehā zümresiniñ sevgili analıġıdır

5 Rāz-ı ser-bestemi ifşā eden aġyāra Edīb
Sīnede dāġ-ı ġamıñ böyle hüveydālıġıdır

587

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dīde-i ġam-dīde-i ʿāşıḳda kim eşk āl olur
Anda ẓann etme ḳuvā-yı ru'yet-i eşkāl olur

2 Telḫ-kām etdikçe ʿuşşāḳı ʿanā-yı ibtilā
Şehd-i rāḥat ṣanma anlara ḫayāl-i bāl olur

3 Her kilīd-i nāḫun-ı āh-ı dili der-kār eden
Lā-cerem reh-yāb-ı ḥall-i ʿuḳde-i aḳfāl olur

4 Her nedīm-i bezm-i ḫāṣu'l-ḫāṣ-ı sırr-ı vaḥdetiñ
Nuṭḳu īżāḥ-ı eḥācī-i suḫandan lāl olur

5 Devlet-i dünyā Edībā faḫret-i eclāf iken
ʿİzz ü cāha ehl-i dil mebġūn-ı istīhāl olur

588

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her nā'imiñ ki bāʿis̱-i pervāz nevmidir
Ḳaṣd-ı ḫayāli ḫufteye de nāz-ı nev midir

---

586 S 27a (Üzerine çizgi çekilmiş)
587 S 27b (Üzerine çizgi çekilmiş)
588 S 27b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Şeyḫiñ me᾽āl-i çillesi pervāz-ı cev midir
Yā bir sebū-yı āb ile bir nān-ı cev midir

3 İfrāṭ-ı ġamla ʿāşıḳı şādī-nümā eden
Bi-ġamlarıñ tevaḳḳī-i āzār-ı levmidir

4 Her kim ki nuṣḥ-ı nāṣıḥa pür-inḳıyād ola
Peyġam-beriñ de nuḫbe-i eşrāf-ı ḳavmidir

5 Yāri hemān niyāz ile taṣdīʿden Edīb
Ḳaṣdım viṣāliniñ baña taʿyīn-i yevmidir

589

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ sihām-ı ḥırṣa derūnu kinānedir
Laḥm-ı semīnle meyl-i derūnu ki nānadır

2 Ḫūn-āb ile muḫālaṭası bī-kerānedir
Şevḳi hemān teʿānuḳ-ı meh-peykerānadır

3 Ferş-i ḥarīre nā᾽il iken būriyā düşer
Zühhād-ı ʿaṣra añlayamam bu riyā nedir

4 Rāh-ı ḫaṭīr-i ʿaşḳda şādān-ı ġam gerek
Ol kim nihād-ı ẕā᾽iḳası ʿāşıḳānedir

5 ʿAdnı günehle ṣanma Edībā keyānadır
Ṭāʿatde bīm-i dūzaḫ ile bākiyānadır

590

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣanma seni esirgemeyen ser-penāhdır
Kim ẕeyl-i ser-penāhıñı hep serpen āhdır

2 Yoḳ sūdu nezd-i şāhda tebyīż-i vechiñiñ
Ẓālim seniñ ki ṣūret-i kārıñ siyāhdır

3 Rāh-ı seferde gör ki leb-i esb-i fikriñe
Ẕeyl-i reẕīl-i ḫāzin-i keh būsegāhdır

4 Yoḳ lüccelerde vāye-i kār-ı seyāhati
Ol kim kenār-ı yemde elīf-i şināhdır

5 Ḫayl-i büġāt şimdi Edībā ṣadīḳ ile
Peykār-düşmen etmesi bī-iştibāhdır

---

589 S 28a (Üzerine çizgi çekilmiş)
590 S 28a (Üzerine çizgi çekilmiş)

591

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Eden ṭu' ūm-ı ṣafā-baḫşı derk fāhımdır
Ki hep ḫavāṣ-ı mey-i la' l-i yāri fāhimdir

2 Uṣandı būy-ı dil-āzār-ı dūd-ı āhımdan
Remīde-ḫāṭır eden yāri bu günāhımdır

3 Meh-i felekde kelef ṣanma ṣevḳ-i rūyuñla
O hep benim eṣer-i ḥiddet-i nigāhımdır

4 Sipihre dāġ-zen-i sūz u tāb-ı ḥayret olan
Kemāl-i s̱ervet-i endūh ile refāhımdır

5 Edīb remy-i sihāma cünūd-ı aġyāra
Nücūm-ı cevv-i felek tīr-zen sipāhımdır

592

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḳutīl-i tīġ-i ṭama' cāme-i kefende midir
Nüḳūd-ı zeyf-i tebeh-kārı da kefinde midir

2 Nihāg-ı şeyḫ 'aceb dehriñ Āṣafında mıdır
Ya neyl-i himmet içün evliyā ṣafında mıdır

3 'Aceb görür mü 'amel-nāmesinde 'allāme
Nigāhı yoḫsa kitāb-ı mü'ellefinde midir

4 Faḳīh nefs ile n'eyler edip muḥāsebeyi
Meger ki ḥaşrgehiñ ṣaḥn-ı mevḳıfında mıdır

5 Edīb cennete yoḳ meyli sum' a-kārānıñ
'Aceb yeri derekātıñ eñ esfelinde midir

593

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 'Aks-i sīmāsı gibi hem-dem-i mir'ātıdır
Nice dūr olsa daḫi ḳısmet-i mir' ātīdir

2 Lafẓdan nūr-i hüdā etmez es̱er tālīye
Süveriñ şevḳ veren ma' nī-i āyātıdır

3 Dir' ü cevşenle degil nebve-peẕīrā-yı difā'
Ḥiddeti tīġ-i ḳażā vü ḳaderiñ ẕātīdir

---

591 S 29a (Üzerine çizgi çekilmiş)
592 S 30a (Üzerine çizgi çekilmiş)
593 S 30a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 O daḫi bende-i pür-ʿacz ile hem-ḫilḳatdir
Şehleriñ yoḫsa hemān fażlası dārātıdır

5 Çeşmi ḫūn-ābe-feşān ise Edībā belki
Miḥnet-i ehl-i ġamıñ bu dem-i ġāyātıdır

594

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rūy-ı cebāna vaṣf-ı cemīl ıṣfirār olur
Zīrā neşāṭ-ı cām-ı Cem-i liş firār olur

2 ʿAksiñ ki ben defīn-i raṣadgāh-ı çeşm edem
Bīhūde ġayrı kim saña āyīnedār olur

3 Cānā tezerv-i ḫʷāhişim ancaḳ riyāżda
Şeh-bāz-ı nūş-ı cāma seniñle şikār olur

4 Bī-naḳd-ı cām-ı bāde çemende hevā ile
Naḳş-ı kefim nümūne-i berg-i çenār olur

5 Düşmenden intiḳāma Edībā zamānede
Ālet hemān eziyyetine ıṣṭıbār olur

595

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaysıñ reh-i cünūnuna Leylī delīledir
Ṣanma o baḫt-ı yār-i cünūn her delīledir

2 Ünsü hevesle yaralınıñ yaralıladır
Zīrā göñülde yaraları yār eliledir

3 Rindiñ neşāṭı neşʾe-i cām-ı Cem iledir
Rez duḫteri gözünde perīden cemīledir

4 Başmaz ayaḳ ṭarīḳ-i kece müstaḳīm olan
ʿAdv-ı semend-ı pāyı sivāʾü's-sebīledir

5 Olmaz Edīb lāyıḳ-ı temyīz-i nīk ü bed
Zīrā ʿuyūn-ı ehl-i şeḳāvet ʿalīledir

596

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Silāḥ-ı leşker-i taḳvā vużūḥa māʾil olur
Mücāhidīn-i ṣalāta vużū ḥamāʾil olur

---

594 S 100b
595 S 100b, Ül 175a
596 S 101a

2 Sevād-ı vesvese ḳalb-i münīre etmez eser
Fürūġ-ı meh nice tārīk-i şeble zā'il olur

3 Muṭīʿe ḫˇāhiş-i müzd-i sevāb isā'etdir
Hemān telaḳḳī-i ḥüsn-i ḳabūle ḳā'il olur

4 Şerehle merdüm-i bīgāne-i edeb ṣanma
Sezā-yı mevhibe-i cevdet-i ḫaṣā'il olur

5 Edīb perde-i heft āsmānı ẓann etme
Nigāh-ı dīde-i ehl-i şühūda ḥā'il olur

597

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫˇābgāhı tā ki zīr-i künbed-i ezraḳdadır
ʿĀşıḳa ḫˇāb-ı ḫayāl-i vaṣl-ı pīş ezraḳdadır

2 ....
....

3 İḫtiyār-ı şān-ı bī-hūşī degil dīvānede
Naḳd-ı hūşu ālet-i mekr eyleyen aḥmaḳdadır

4 Rūy-ı merdī gülşenistān-ı ṣıfāt-ı ḥilmdir
Naḫvet-i iʿcāb her ruḫsār-ı bī-revnaḳdadır

5 Ḳavl-i bāṭıl menşe'-i te'sīr-i ṣıdḳ olmaz Edīb
Naḳş-ı sīmā-yı eser mir'āt-ı ḳavl-i ḥaḳdadır

598

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cināna ṣanma ki fetḥ-i der ecnebīden olur
Düḫūl-i cennet ü refʿ-i derec Nebīden olur

2 Vaṣīd-i bāb-ı seḳardan tebāʿud aḫyāra
Ritāc-ı emn-i Resūle muḳarrebīden olur

3 Nehār-ı ḥaşrda māl u benūnu kim n'eyler
İʿānet anda kime duḫter ü ṣabīden olur

4 Ẕekā-yı rüşd gerek imtiyāz-ı nīk ü bede
Ramīż-i berḳ-i ẕekāvet nice ġabīden olur

5 Edīb sifle-perestāndan vefā gelmez
Muḫālaṭāt-ı sefilden vefā ebīden olur

---

597 S 101a
2 (Eserin dikişli kısmına tesadüf eden beyit okunamadı)
598 S 101a

599

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ṭab' ıñ çü seniñ 'ahde vefādan geçegendir
Āḫir şanırım 'unḳuña ṣūfī geçe kendir

2 İnsānda çün ṣūret-i kārıñ begenir yoḳ
Bārī heves et kārıñı şeyṭāna begendir

3 'Āşıḳları şāyeste olur ṣanma cezāya
Şāyeste olan ḫarları tenhāda sikendir

4 Sevmez yüzüne baḳdığımı ḥāsid-i bed-bīn
Nūk-i müjemiz çeşmine gūyā ki dikendir

5 Āzürde-i miḥnet dü cihān içre Edībā
Toḫm-ı emeli deşt-i temennāya ekendir

Ḥarfü'z-Zā

600

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dil-i medhūş-ı ehl-i ġamda fikr-i iştihār olmaz
Leged-kūb-ı ser-i baġyetde meyl-i i'tibār olmaz

2 Derūn-ı 'āşıḳ-ı ẓulmet-nişīn-i şām-ı fürḳatde
Temennā-yı çerāġ-ı münyet-i żū'-i nehār olmaz

3 Ḳabūl etmez eser ṭab'-ı redīden meşreb-i ṣāfī
Merāyāda sevād-ı 'aks-i zengī pāy-dār olmaz

4 Deme ẓālim ḥavālī-gerd-i naḫl-ı müstaḳīmāndır
Ki bāġıñ serv-i āzādından ümmīd-i s̱imār olmaz

5 'İẕārıñ sünbül-i zülfüñle revnaḳ-yāb-ı ḫaṭṭ olmaz
Mes̱eldir nāzenīnim bir çiçekle nev-bahār olmaz

6 Berī-dildir mis̱āl-i seng-i ḫārā nūr-ı ṣafvetden
O kim āyīneveş ṣūret-pezīr-i inkisār olmaz

7 Edībā levḥ-i ẕihni pür-ḫuṭūṭ-ı kām-rānīdir
Ḳunū'uñ ṣafḥa-i ḳalbinde ḥarf-i iftiḳār olmaz

---

599 S 118a (Üzerine çizgi çekilmiş)
600 S 30b, Ü1 78b, Ü2 70a

601

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Cüdā ol bu riyādan vaṣla zāhid bu medār olmaz
Ki dil cāy-ı hümā-yı ṣıdḳ olunca būma dār olmaz

2 Felekde ṣūret-i kār-ı bedin ikrāh eden merdüm
Münīb olmazsa da şāyān-ı ḳubḥ-ı iştihār olmaz

3 Leṭāfetden müretteb dām-ı iḫlāṣ-ı derūn ister
Kemend-i zūr ile āhūy-ı her ḫāṭır şikār olmaz

4 Şühūd-ı rūy-ı dilden ḫalḳı rencūr-ı 'amā eyler
Ki hīç jeng-āver-i mir'āt-ı ḫāṭırveş ġubār olmaz

5 Edībā ṭa'm-ı ġamdır vāye-baḫş-ı lezzet-i şādī
Şifāsı derd-i hecriñ bī-devā-yı ıṣṭıbār olmaz

602

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Göñülden muttaṣıl sevdā-yı zülf-i müşg-bū çıḳmaz
Belī ser-ṣafḥa-i menşūr-ı dilden resm-i hū çıḳmaz

2 'Araḳnāk oldu yār-i tünd-ḫū te'sīr-i pendimden
Deme te'sīr-i pend-i nāṣıḥ-ı müşfiḳle ḫū çıḳmaz

3 Degildir ḫaṭṭ-ı nev gird-i ruḫunda 'aks-i müjgāndır
O ḥūrī-peykeriñ ruḫsār-ı pür-tābında mū çıḳmaz

4 Fürūġ-ı ṭal'ati şūriş-fezāy-ı meh-perestāndır
Anıñ'çün ḫāneden hengām-ı şeb ol māh-rū çıḳmaz

5 Meşām-ı dilde būy-ı zülfü tende nūk-i müjgānı
Edībā tev'emāndır muttaṣıl ne o ne bu çıḳmaz

603

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 'Azīzü'n-nefs olan iḳbāl-i cūd-ı ġayra şād olmaz
Nigāh-ı meymenet-bīn-i rıżāda ġay reşād olmaz

2 O kim rāḥat-nişīn-i keştī-i baḥr-ı tevekküldür
Şirā'-ı zevraḳı minnet-keş-i imdād-ı bād olmaz

3 Olan hemtā zücāc-ı sāġarı peymāne-i Cemle
Nice pāy-ı ḥażarla mülhem-i seyr-i bilād olmaz

---

601 Ü1 79a
602 S 30b, Ü1 79a, Ü2 70a
603 Ü2 70a

4 Sevād-ı tā ki tābişgāh-ı nūr-ı ḥüsn-i maʿnādır
Siyeh zülf-i bütān hem-zīver-i naḳş-ı midād olmaz

5 Ser-ā-ser saʿy-ı tefrīḳinde olsa müttehid ʿālem
Edībā ol sañemle ḫāṭırım bī-ittiḥād olmaz

604

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nüfūr-ı ḫilʿat-i zer-beft-i şāhānız Ḫudā-rāmız
Ḳabā-yı niḳmet-i ten-sūz ile yoḳdur ḫ˘od aramız

2 Ne deñli ḫīre-çeşm-i ẓulmet-i şām-ı firāḳ olsaḳ
O deñli ʿamd ile müstevḥiş-i sīmā-yı eyyāmız

3 ʿAceb mi nāmımız melfūẓ-ı efvāh-ı ʿavām olsa
Lisān-ı ehl-i dilde nāmver anlarda bī-nāmız

4 Cemāl-i kāmımız pūşīde-i enẓār-ı ʿālemdir
Dil-i her kem-nigehde kām-yāb olduḳça nā-kāmız

5 N'ola ser-mest olup dil-dāra ıṭnāb-ı ʿiṭāb etsek
Temennīsiz kef-i ibrām-ı dil-berden mey-āşāmız

6 Elinden kim ten-i pür-dāġ ile cevşen-be-dūş olduḳ
Raḳīb-i bed-nihādıñ rezmine mecbūr-ı iḳdāmız

7 Edībā iṡmi biz gül-gūne-i rūy-ı nedem ḳıldıḳ
Nigeh-dūzān-ı ġaflet ṣanmasın maġmūr-ı āṡāmız

605

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Raḳīb ṣanma ki hicrān ile beliyyedeyiz
Keş-ā-keş-i ġam ile ḥālet-i rediyyedeyiz

2 Egerçi ṣūret-i fürḳat-nümādayız ammā
Yine cüdā degiliz südde-i seniyyedeyiz

3 Hümā-mesīr-i diliz pest-lāne olsaḳ da
Ki biz mekānet ile rütbe-i ʿaliyyedeyiz

4 O māh-pāre-i ʿāşıḳ-ferībe dil vereli
Cihānda Ḳays ile bir ḥāl ü bir seciyyedeyiz

5 Edīb bu suḫan-ı nā-pesend-i yabanī
Hevā ise n'ola kim şimdilik beriyyedeyiz

---

604 Ü2 70a
605 S 31a, Ü1 79a, Ü2 70b
5 beriyyedeyiz Ü1, Ü2: Beriyyededir S

606

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Kāşāne-i ġam içre o kim ʿālem istemez
Hergiz binā-yı ʿālemi müstaḥkem istemez

2 Dil feyż-yāb-ı bāde-i laʿl-i nigārdır
Bezm-i fenāda neşve-i cām-ı Cem istemez

3 Āh ile sūz-ı ʿaşḳımı bildirmesem n'ola
Rāz-ı derūn-ı ehl-i hevā maḥrem istemez

4 Ṣad-pāre olsa sīne-i bī-kīne zaḫmına
Tīġ-i ġamıñdan özge yine merhem istemez

5 Ḫaṭṭ-ı nev-i ʿiẕārına düşsün Edībvār
ʿĀlemde ol ki silsile-i pür-ḫam istemez

607

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gül-i ruḫuñ dem-i nuṭḳ-ı güvāha baş egmez
Nihāl-i serv-i ḳadiñ bād-ı āha baş egmez

2 Ḥarīṣ-i tīġiñ olan ser-fidā-yı rezm-i ġamıñ
ʿAzīz başıñ içün ser-penāha baş egmez

3 Esīr-i zülfüñ olan çerḫe ser-fürū ḳılmaz
Gedā-yı kūy-ı ġamıñ tāc-ı şāha baş egmez

4 Sezā ki erre-i hecr ile ser-bürīde ola
O dil ki ḥiddet-i tīġ-i nigāha baş egmez

5 ʿİẕār-ı yārde ol ḫāl-i mūy-dār-ı laṭīf
ʿAceb n'içün ser-i zülf-i siyāha baş egmez

6 Kemān-ı ḥācibini eylemezse ser-be-müje
N'ola o Sām-ı zamāne-sipāha baş egmez

7 Ne ān ki her ruḫ-ı bī-āna dil-rübūde ola
O secde-ber nice miḥrābgāha baş egmez

8 Neheng-i kilkim Edībā yem-i devāt içre
Teferrüd etmeye tā kim şināha baş egmez

---

606 S 31a, Ü1 79a, Ü2 70b
3 derūn-ı S, Ü2: derūna Ü1
607 S 31a, Ü1 79b, Ü2 70b
4 hecr S, Ü2: çerḫ Ü1
6 Kemān-ı S, Ü2: Kenār-ı Ü1

608

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilātün

1 Riyāż-ı ḥüsn-i dil-ārāda hīç ḫazāna yer olmaz
Dem-i bahār-ı feraḥ-zāda mihrcāna yer olmaz

2 Olunca bāde-i ṣāfī be-nuḳl-ı dil-keş-i vāfī
Ṣudā'-ı ġuṣṣaya ṣāfī gül-ābdāna yer olmaz

3 Be-nūş-ı sāġar-ı ṣahbā kederden et dili iḫlā
Ki bezm-i 'ayşda aṣlā ġam-ı zamāna yer olmaz

4 Ḳılınca 'āşıḳı dil-rīş edince ḳalbini teşvīş
Raḳīb-i nākes-i bed-kīş ü bed-zebāna yer olmaz

5 Edīb 'āşıḳ-ı pür-ġam olunca derd ile mülzem
Meṣāf-ı 'aşḳda ol dem s̱ebāt-ı cāna yer olmaz

609

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ümīd-i vuṣlat ile gerçi kim ḥazīn degiliz
Velī teġāfül-i dil-dārdan emīn degiliz

2 'Aḳīle-i ṣadef-i 'iṣmet isteriz yoḫsa
Ḥarīṣ-i vuṣlat-ı her şūḫ-ı nāzenīn degiliz

3 Hünerver-i ġam-ı 'aşḳız 'aṭā-yı vaṣl umarız
Hemān ferīfte-i lafẓ-ı āferīn degiliz

4 Cihānda olmuşuz āmāde rezm-i aġyāra
Feżāda cilvegeriz ya'ni der-kemīn degiliz

5 Fütūr-ı ẕihn olalı sedd-i rāh-ı endīşe
Edīb nāẓım-ı eş'ār-ı nev-zemīn degiliz

610

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Sitīz-i ḫār-ı ġam-ı yārden ki bīzārız
Çemende bülbül-i āzurde-ten gibi zārız

2 'Aceb mi sīneyi pür-zīb-i la'l-i nāb etsek
Ki dīdeden nem-i pür-ḫūn ile güher-bārız

3 Ḳażā niṭāḳ-ı dili 'uḳde-gīr-i hemm etmiş
'Aceb şedāyid-i ġamla mühān-ı aḳdārız

---

608 S 31b, Ü1 79b, Ü2 70b
609 S 31b, Ü1 79b, Ü2 70b
610 Ü2 71a

4 Müdām sīnededir ʿaks-i rūy-ı eżmārı
ʿAdū-yı ziște o yüzden ḥarīṣ-i āzārız

5 Edīb ʿacz ile maṭmūʿ-ı ḥizb-i eşrārız
Ḫarābezār-ı cihānda çü-genc-i bī-mārız

611

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Egerçi ḥüsn ile enẓār-ı aḥbāba gül-endāmız
Velī ẓahr-ı ḫafādan rūy-ı aʿdāya gülen dāmız

2 Hüveydādır ḫumār u neş'emiz her yār ü bed-ḫ˘āha
Mey-i ṣafvet-mizāc-ı sāġar-ı taḥḳīr ü ikrāmız

3 Kemīn-gīr-i nevā-yı sāzımızdır ḫande vü girye
Hevā-yı neşr-i luṭf u ḳahra nā-muḥtāc-ı ilhāmız

4 Kerem-cūyānımız iḳbālimizle nāmverlerken
Bize kim der ki ḫāṭır-bend-i faḫr-ı şöhret-i nāmız

5 Edībā bī-niyāzız biz metāʿ-ı pest-i dünyādan
Mücerred cān-sitān-ı her mihīn-i dīn-i İslāmız

612

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne dem ki hecme-i ġamdan viḳāye-ḫ˘āh oluruz
Ṭılā-yı cām-ı ṭılādan ṭılāye-ḫ˘āh oluruz

2 Difāʿ-ı tāb-ı ġama çetr-i zülfü yetmezse
Nihāl-i serv-i ḳadinden de sāye-ḫ˘āh oluruz

3 Teniñ ṣurāḥī vü cām-ı ḥabābvāra bedel
Cenāb-ı sāḳī-i meyden siḳāye-ḫ˘āh oluruz

4 Eger o şīfte-sāz-ı hezār olan gül isen
Ġamıñdan ey gül-i ter biz de vāye-ḫ˘āh oluruz

5 Ḥadīs̱-i vaṣf-ı ruḫunda hezār-ı rāvīden
Edīb bezm-i çemende rivāye-ḫ˘āh oluruz

613

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim āġāze-i ḫunyā ile feryādı farḳ etmez
Bu gülzār-ı fenāda şād ile nā-şādı farḳ etmez

---

611 Ü2 71a
612 S 32a, Ü1 80a, Ü2 71a
2 ḳadinden de S, Ü2: ḳadine Ü1
613 S 32a, Ü1 80a, Ü2 71a

2 Bak̡ılsa maʿdelet-kārān-ı ʿaṣrıñ nehb-i vehbinden
Ṭamaʿ-kārān-ı ʿālem dād ile bī-dādı fark̡ etmez

3 ʿAceb mi cūy-ı ḫūn-ālūd-ı eşkiñ bilmese başın
Dil-i medhūş-ı pür-ġam maṣraf u īrādı fark̡ etmez

4 Devā-sāzı dil-i pür-zaḫma ancak̡ dāġ-zenlikdir
Nice rencūr-ı ġam ıṣlāḥ ile ifsādı fark̡ etmez

5 Edībā ḫīre-çeşmān ʿālemiñ müşg-i Ḫıṭāsından
N'içün iksīr-i ḫāk-i mülk-i Feyż-ābādı fark̡ etmez

614

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidā ṣanma ki derdiyle faṭūr eylemişiz
Rūze-i vuṣlat-ı dil-dāra saḥūr eylemişiz

2 Eyleyip sīnemizi sīnesine mālīde
Dili pīrāye-dih-i ṣadr-ı ṣudūr eylemişiz

3 Göñlümüz medfen-i ʿaşk̡ oldu o yāre ṣanma
Ki ġam-ı mürde-i aġyāra k̡ubūr eylemişiz

4 Tābımız hecme-i derd ile füzūn olmadadır
Deme kim ālem-i fetretde fütūr eylemişiz

5 Ḫāṭırı mısṭar-ı āyāt-ı cemāl etdik biz
Ṣanma kim ḫaṭ-keş-i İncīl ü Zebūr eylemişiz

6 K̡adr-i eşk-i terimiz ṣıġmayarak̡ taʿbīre
ʿAberāt ile der-i yāre ʿubūr eylemişiz

7 Ġaybdan derde ten-āmāde olup dünyāya
Ẓāhirā k̡uvvet-i ẓuhr ile ẓuhūr eylemişiz

8 Zine-i k̡adrimizi vezn-i şaʿīr etmezler
Ḫalk̡a ṣan sehv ile iẓhār-ı şuʿūr eylemişiz

9 Ḫāmemiz mīl-i zümürrüd-keş olup eẕhāna
Çeşm-i efʿī-i ḫayālātını kūr eylemişiz

10 Çeşm-i naṣfetle bak̡ıp ḫayl-i suḫan-gūyānıñ
Zūr-ı endīşe ile k̡avlini zūr eylemişiz

11 Ābını gerçi serāb etmemişizdir ammā
Ṭaʿm-ı āb-ı suḫan-ı ḥāsidi şūr eylemişiz

12 Çok̡ suḫanverleri meydāna k̡omazlar göñlün
Nār-ı dūzaḫ-şerer-i reşk ile k̡or eylemişiz

---

614 S 32b, Ü1 80a, Ü2 71b
2 sīnemizi sīnesine S, Ü2: sīnesini sīnemize Ü1
3 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

13 Hep midādımdan alır āb ile tābı ṣafḥa
Biz sevād-ı ḳalemi ṣafḥaya nūr eylemişiz

14 Her ṣarīr-i ḳalem-i feyż-i ḥayāt-efzāyı
Pest ü bālāda hemān hem-dem-i ṣūr eylemişiz

15 Gitdi göñlümdeki hep bunca ġubār-ı ḫāṭır
Biz anı zaḫm-ı dil-i zāra dürūr eylemişiz

16 Çeşm-i bedden n'ola olmazsa Edībā bākim
Biz aña nüsḫa-i mażmūnu buḫūr eylemişiz

615

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çemende yār ile dilden raḳīb-i bed-gümān gitmez
Göñülden gülşen içre vaḥşet-i faṣl-ı ḫazān gitmez

2 Dem-ā-dem ser-güẕeştim yazmadan fersūde-pā oldu
Anıñ'çün rāh-ı semt-i ḫāmeye pāy-ı benān gitmez

3 Şehā bir kerrecik şemm-i gül-i ruḫsārıñ etmişdim
Dimāġımdan henūz ol nekhet-i verd-i cinān gitmez

4 Raḳībiñ defʿ ine ʿālemde bir vech-i vecīh olsa
Ki gelse yār ile bir vech ile ol ḳaltabān gitmez

5 Edībā ḫāmemiz bir rāh-ı nā-meslūke ẕāhibdir
Reh-i nā-refteme aḳdām-ı kilk-i şāʿirān gitmez

616

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Biz kim riyāż-ı behcetiñe ibtilālıyız
Dil-bend-i çeşmesār-ı lebiñ ibtilāliyiz

2 Dil-dādeyiz ḳırāb gibi rā'-i ḫançere
Āḫar maḥalli istemeziz biz buralıyız

3 Biz ḫāl-i cān-bahā-yı cemāl-i maḥabbetiz
Ġamdan bahā-peẕīrleriz ṣanma ḫāliyız

4 Dehriñ nigāh eylemeziz rūy-ı mālına
Biz behre-cūy-ı ḫāk-i rehiñ rūy-māliyiz

5 Vā-dergeh-i sedīr-i bülend-i feṣāḥatiz
Şimdi Edīb mülk-i belāġatde vāliyiz

---

615 S 33a, Ü1 80b, Ü2 71b
2 ḫāmeye S, Ü2: ḫāmeden Ü1
3 kerrecik S, Ü2: kerrece Ü1
616 S 33a, Ü1 80b, Ü2 71b
2 rāh-ı Ü1, Ü2: rā S / istemeziz S, Ü2: istemeyiz Ü1
Vā-dergeh-i S: Var dergeh-i Ü1: O dergeh-i Ü2

617

mefʿûlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṭutsa ʿaceb mi ʿālet-i yāri ināmesiz
Zāhid ḳosun mu sübḥa-i desti imāmesiz

2 Destārı ḫˇāce dil-bere bālīn-i nāf edip
Çıḳdı maṣīf-i bām-ı sürīne ʿimāmesiz

3 Etdi bütün müṭālaʿa ridf-i ġulāmı şeyḫ
Vāfir içinde ḫāşiyeler yazdı ḫāmesiz

4 Şevb-i riyādan özge libāsı bulunmadı
Zāhid ṣoyarsa anı ḳalır böyle cāmesiz

5 Bir gün sefīrimiz eṣer-i naẓm-ı pākden
Yāre Edīb hīç gitmedi tuḫfe nāmesiz

618

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Suḫan-serāy-ı ġarāmız budur ʿalāmetimiz
Ki āyet-i ġam-ı ʿaşḳ oldu hep tilāvetimiz

2 Derūn-ı teşneye hīç irtivā ne mümkin idi
Ḥadīṣ-i şevḳ-i viṣāl olmasa rivāyetimiz

3 Bu dār-ı teng-i fenāda Temīm-i Dārīveş
Nicedir āyete ġālib gelir dirāyetimiz

4 Fürūġ-ı çeşm-i felek nūr-ı feyż-i ṭabʿımdır
Ki mihre vāye verir pertev-i leṭāfetimiz

5 Edīb ḳaldı yine ẓulmet-i ḍalāletde
Ḥasūda ermiş iken lemʿa-i hidāyetimiz

619

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Nāle-i ḥasret-i ġamım bülbül-i zāra yer ḳomaz
Rīziş-i çeşm-i pür-nemim mīġ-i bahāra yer ḳomaz

2 Peyker-i ḥūr-ı beḥceti verdi derūna ḥayreti
Ṭarz-ı ḫırām-ı ḳāmeti serv ü çenāra yer ḳomaz

3 Ḥüsn ile oldu nāmver verdi cihāna zīb ü fer
Revnaḳ-ı tāb-ı rūyu her lāle-ʿiẓāra yer ḳomaz

---

617 S 33a, Ü1 80b, Ü2 72a
618 S 33b (Üzerine çizgi çekilmiş)
619 S 33b, Ü1 80b, Ü2 72a

4 Siflelerin taḳaddümü ṣadra geçip tekellümü
Ḥaşmet ile taʿaẓẓümü ḳadr-i kibāra yer ḳomaz

5 Dehri ṭutup münāfıḳān cümle güm oldu ṣādıḳān
Şimdi Edīb nāḳıṣān tām-ʿayāra yer ḳomaz

620

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dürr ü gevherle yemi taḫcīl eder bī-mā yemiz
Her ḥabābı tāc-ı yāfūḫ-ı felek bī-māyemiz

2 Tābımız mihr-i sipihriñ ẓıll-i tābın maḥv eder
Āftābı nūra ġarḳ eyler ʿaẓīr-i sāyemiz

3 Dīde-i ʿibretle gördükçe muṣāb-ı reşk olur
Çerḫ-i aṭlas şıḳḳa-i berg-i nihāl-i rāyemiz

4 Lā-mekāndır dāmen-i kūh-ı bülend-i ḳadrimiz
Saṭḥ-ı nüh ṭāḳ-ı felek olsun nice hem-pāyemiz

5 Ṣanma kim pīrāye-gīr-i müsteʿārız biz Edīb
Müsteʿār-ı zīnet-i kevneyn iken pīrāyemiz

621

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāl-i merdüme tāc-ı vaḳārı tā kiber vermez
Nihālistān-ı istīhāl-i ʿizziñ tāki ber vermez

2 Ṣadā-yı gerdiş-i dūlābı çerḫiñ semʿe ḫāfīdir
Ki hīç devr-i kecinden kimseye ṣīt-i ḫaẓer vermez

3 Lisānı her nedīmiñ maṣdar-ı taʿbīr-i ṣıdḳ olmaz
Ki zīrā mīve-i maḳbūlü şāḫ-ı her şecer vermez

4 Nice me'mūn-ı zaḫm-ı düşmen olsun kim ḳażā hergiz
Cünūd-ı ehl-i ʿacze ḳuvvet-i ḥaml-i siper vermez

5 Edībā merdüm-i bī-zāda hengām-ı żarūretde
Ġınā-yı nānı gencīne-i pür-sīm ü zer vermez

---

620 Ü1 81a, Ü2 72a
1 bī-mā yemiz: bī-māyemiz Ü1, Ü2 / bī-māyemiz Ü1: bī-mā yemiz Ü2
621 Ü1 81a, Ü2 72a
2 kecinden Ü2: kühenden Ü1

622

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 İḫlāṣ-ṣıfat pīşe-i taḳvāda nihānız
Teʾs̱īr gibi ḳuvvet-i esmāda nihānız

2 Ḫalvetkede-i dehrde gūyā ki çü-Yūnus
Cevf-i şikem-i māhī-i deryāda nihānız

3 Geçdik geçeli taḫtgeh-i ʿuzlete gūyā
ʿĪsīcesine ʿālem-i bālāda nihānız

4 Biz çāşnī-i zehrde pā-zehr-i vefāyız
Mānend-i şifā taʿm-ı müdāvāda nihānız

5 Olsaḳ n'ola ser-çeşme-i ḥayvāna muʿādil
Ẓulmetkede-i dehr-i dil-ārāda nihānız

6 Ḫ˘urşīdveş enẓāra hüveydā da olursaḳ
Çün-nūr-ı baṣar dīde-i bīnāda nihānız

7 Olmaḳ ne revā ḫāne-i her dilde hüveydā
Biz sırr-ı ġamız ḫāṭır-ı dānāda nihānız

8 Īnās-şināsende-i her tünd-siriştiz
Tesḫīr gibi fenn-i müdārāda nihānız

9 Çün-şir-i ne-dūşīde-i pāyīde Edībā
Żarʿ-ı şeref-āgende-i Şehbāda nihānız

623

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gürūh-ı ehl-i ṣıdḳa nehc-i taḳvādan hüveydāyız
Nigāh-ı teşnegāna mevc-i deryādan hüveydāyız

2 Nihān olmaz sitīz-i baṭşımız her düşmen-i dīne
Ki Firʿavna ʿaṣā-yı dest-i Mūsādan hüveydāyız

3 Nice ḳalbin ḫayāl-i kīnemiz meʾmūn-ı kīn etsin
Dil-i bed-ḫ˘āha zīrā keydin iḫfādan hüveydāyız

4 ʿAceb mi kār-ı rindīde maṣūn-ı istitār olsaḳ
Ruḫ-ı mīnāda reng-i surḫ-ı ṣahbādan hüveydāyız

5 Edībā nūr-baḫş-ı ṣaḥn-ı ẓulmet-ḫāne-i kevniz
Şeb-i dāmisde māh-ı ʿālem-ārādan hüveydāyız

---

622 S 36b, Ü1 81a, Ü2 80b
7 ḫāne-i S, Ü2: ḫāṭır-ı Ü1
623 S 36b, Ü1 81a, Ü2 80b
3 kīn S, Ü2: keyd Ü1

624

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Naḳş-ı cefāya olsa muḫaṣṣaṣ cibāhımız
Vaḥşet-sarāy-ı dehri yaḳardı ceb āhımız

2 Oldu müzīl ġā'ile-i ser-penāhımız
Ẕeyl-i cibāl-i şāhiḳayı serpen āhımız

3 Gūyā ki 'ākif-i ḥarem-i Ka'be olmuşuz
Miḥrāb-ı 'aşḳ-ı yār olalı ḳıblegāhımız

4 Etdik 'ināḳ-ı vaṣlını çoḳ bikr-i gevheriñ
Baḥr-ı vefāda ṣanma tehīdir şināhımız

5 Vüs'atgeh-i mefāviz-i kevneyni teng eder
Ṣığmaz ẓurūf-ı elsineye vaṣf-ı cāhımız

6 Ma'şūḳumuz remīde-i āġūş-ı ġayrdır
Olmaz muḥāṭ-ı dā'ire-i hāle māhımız

7 Olsun Edīb reh-zen-i aġyār ber-ṭaraf
Tesḫīr-i mülk-i vuṣlatadır 'azm-i rāhımız

625

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Çemende olmadan enḥā-yı ẓıll-i bīde vālī biz
Nübū'-ı eşk ile hemtā-yı cūy-ı bī-devālībiz

2 Şikār-ı düşmene ẓann etme şīr-i bī-meḫālībiz
Ki meclā eyledik ācāmı şīr-i bīme ḫālī biz

3 Bizi üslūb-ı kāḫ-ı bāġ-ı cennet ḫīre-hūş etmiş
Selībü'l-'aḳl-ı meh-rūyān-ı merġūbü'l-esālībiz

4 Ḳomazdı leẕẕet-i ālāyiş-i şehd-i ġamı dilde
Ẕübāb-ı ferḥate me'vā edeydik ṣaḥn-ı bāli biz

5 Edīb u'cūbe-kār-ı gerdiş-i eflāki farḳ etdik
Temāşā eyleyelden devr-i fānūs-ı ḫayāli biz

626

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Suṭūr-ı vaṣf-ı sünbülzār-ı zülfüñ biz ki yazarız
Gözüñde ṣanki ey āhū-nigāhım biz giyāzārız

---

624 S 109b, Ü1 81b, Ü2 80b
625 S 110a, Ü1 81b, Ü2 81a
2 etme S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
626 S 110a, Ü1 81b, Ü2 81a

2 Metāʿ-ı kāsid-i endūh ile sūdāger-i ʿaşḳız
ʿAceb bendergeh-i miḥnetde şimdi germ-i bāzārız

3 Bize dirhem-şümār-ı ʿaşḳ-ı yār olduḳça sen zāhid
Künūz-i ʿaşḳı dilden biz daḫi mecbūr-ı iẓhārız

4 Nümūdār-ı sühā naḳdīne-i şevḳiñ bedīd etme
Ki biz ol māha naḳd-ı mihr ile çoḳdan ḫarīdārız

5 Ṭamāʿ-ı çeşmimiz mirʾāt-ı rūy-ı yāredir ancaḳ
Edībā ṣanma hergiz dīde-dūz-ı rūy-ı aġyārız

627

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muṣāfāta benimle çerḫ-i düşmen-sīret elvermez
Aña gūyā ṣadāḳat-kārlıḳla şöhret elvermez

2 Nice miʿẕār-pūş-ı ḥüsn-i sīmā-yı ṣadāḳatse
ʿAdū-yı kīneverden merdüme emniyyet elvermez

3 Şereh-kār-ı ḥużūr olduḳça meyl-i iġtiyāb etme
Ki hīç dil-beste-i ẕevḳ-i ḥużūra ġaybet elvermez

4 Ḫavāṣ-ı ḳūtu ister istemez maʿcūn-ı yāḳūtu
Mizāc-ı ḫastegān-ı cūʿa her ḫāṣıyyet elvermez

5 Edībā mecle-i ġamda ṣadāḳ-ı ṣıdḳ ile ṣanma
Ki her dāmād-ı ʿaşḳa nev-ʿarūs-ı vuṣlat elvermez

628

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mümkin mi zen-pereste difāʿ-ı ġam amsız
Dihḳāna ġam gelir reşeḥāt-ı ġamāmsız

2 Rindiñ ṣafā-yı ḫāṭırı mīnā-yı meyledir
Bulmaz żiyāyı revzen-i kāşāne cāmsız

3 Gül-geşt-i bāġ-ı cennet-i şām-ı viṣāl eden
Meyl etmesin seyāḥat-i büldāna Şāmsız

4 Alma nigīn-i faḫrı yede naḳş-ı ġayr ile
Mühr urma ẕeyl-i ṣafḥa-i eyyāma nāmsız

5 Gelmez şebaʿ ḥarīṣe Edībā ḥelālden
Cāyiʿ ḳalır tenāvül-i zād-ı ḥarāmsız

---

3 dirhem-şümār-ı S, Ü2: dirhem-niṣār-ı Ü1
627 S 110a, Ü1 82a, Ü2 81b
628 S 109b, Ü1 82a, Ü2 81b

629

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dili ḥarāret-i ḥummā-yı ġamla germ ederiz
Derūn-ı saḫtı biz ol āteş ile nerm ederiz

2 Ḳalırsa dest-i emel berg-i sebzden ḫālī
Süfāl-i ẕihne ḫayāl-i ḫaṭı siperm ederiz

3 Ümīd-i reʾfet olunca şitāb ile gideriz
Hücūmdan der-i yāre deme ki şerm ederiz

4 Edip piyāleyi meclā-yı şāhid-i ṣahbā
Sebūyu ḥacle-i bānū-yı bint-i kerm ederiz

5 Edīb sāġarı biz ceste ceste nūş ederiz
Ne ān ki ḳāʿide-i iʿtidāli ḫarm ederiz

630

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şīme-i ehl-i niyāzı tā ki īcāz eyleriz
Bī-niyāzān içre biz çoḳ rütbe iḥrāz eyleriz

2 ʿĀşıḳıñ ser-rişte-i meyl-i derūnu nāz iken
Nāzı bī-inṣāf eden maʿşūḳa biz nāz eyleriz

3 Ṣanma kim raġbetle her āhū-nigāhı ṣayd içün
Ḥalḳa-i dām-ı nigāh-ı ḥasreti bāz eyleriz

4 Niʿmet-i ʿuḳbā bize iḳbāl ederse çoḳ mudur
Devlet-i dünyāya tā kim ḥırṣı biz az eyleriz

5 Nuṭḳumuz yād-ı vaʿīd-i bī-es̱erden ʿār eder
Tā ki vaʿdi ġāze-i ruḫsār-ı incāz eyleriz

6 Ṭabʿımız oldukça yārāna żamīn-i merḥabā
Lā-cerem düş-nāmı her bed-ḫˇāha ibrāz eyleriz

7 Biz Edībā zīnet-i ḥüsn-i bedīʿ-i naẓm ile
Mülket-i Şehbāyı reşkīn-sāz-ı Şīrāz eyleriz

631

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Şāh olsa da hem-pāye degil nākese mīriz
Tā luṭf ile her bī-kes-i ġamnāke semīriz

---

629 S 34a, Ü1 82a, Ü2 72a
630 Ü2 72b
631 Ü2 72b

2 ʿİşretkede-i şehlere bī-raġbetiz ammā
Ġam-ḫāne-i ʿācizlere ferḫunde mesīriz

3 Mehzūl ise de sāʿid-i fersūde-ḳuvāmız
İrhāb-ı dil-i düşmene hem-ṣavlet-i şīriz

4 Rāz-ı dilimiz ḳābil-i iḫfā mı olur hīç
Biz encümen-i dehrde āyīne-żamīriz

5 Mestūr edemez ṣūret-i kirdārın Edībā
Kim ʿāleme hep çeşm-i firāsetle baṣīriz

632

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Celādet-kār-ı ʿaşḳa hevl-i deşt-i Kerbelā gelmez
Meserret-düşmeniñ bir kez dilinden kerbe lā gelmez

2 Ṭabīb-i derd rencūr-ı devāya bī-nidā gelmez
Nidā-der-kār-ı derde düşmen-i ḫˇod-bīn-i dā gelmez

3 Ne deñli rūy-ı ṣıdḳı çeşm-i bed-ḫˇāha ʿubūs olsa
Elinden ṣādıḳıñ ibhāc-ı sīmā-yı riyā gelmez

4 Yed-i ehl-i vefādan gelmedik şey var ḳıyās etme
Meger var ise yār-i müşfiḳi ancaḳ fidā gelmez

5 Ferīd-i esḫıyā olsam da dest-i cūd-ı nuṭḳumdan
Baḫīlāna Edīb itlāf-ı naḳd-ı merḥabā gelmez

633

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gül-i rūyundan ol meh-peykeriñ bir şem ʿasīr olmaz
Ki būy-ı sūziş-i pervāneden bir şemʿa sīr olmaz

2 Binā-yı pāy-dār-ı iʿtibārı pāy-ı dār olmaz
Nice Manṣūruñ āfāḳ içre evṣāfı şehīr olmaz

3 Dil-i kūteh-naẓar ḥüsn-i peyām-ı ʿaşḳı derk etmez
Her aʿmānıñ nigāh-ı gūşu çeşminden baṣīr olmaz

4 Deme ʿaşḳ-ı mecāzī hem-ser-i ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳīdir
Metāʿ-ı ʿāriyet zīrā ki mülk-i müsteʿīr olmaz

5 Edībā caʿbesi bī-nāvek-i hicrān gerek yoḫsa
Ḫadeng-i mihr-i ʿāşıḳ her kemān-ebrūya tīr olmaz

---

632 S 1a, Ü1 82a, Ü2 72b
2 devāya S, Ü2: belāya Ü1
4 fidā S, Ü2: riyā Ü1
633 S 2a, Ü1 82b, Ü2 72b

634

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ẕulmet-zidāy-ı şūr-ı miḥandır bürūzumuz
Ārām-sūz-ı şām-ı fitendir bu rūzumuz

2 Reşk etmesin mi çerḫ-i gedā-yı vefā bize
Ser-şār iken nüḳūd-ı vefādan künūzumuz

3 Mümkin mi dest-i ḳāṣır-ı fehm-i saḳīmle
Merd-i saḫīfe ḥall-i 'iḳāl-i rümūzumuz

4 Ehl-i ḫulūṣa şu'le-i şām-ı neşāṭ olur
Tāb-ı lehīb-i nā'ire-i fitne-sūzumuz

5 Çirk-i ẓalām-ı hemmi eder şüst-ü-şū Edīb
Reşḥ-i ġadīr-i neyyir-i 'ālem-fürūzumuz

635

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Taṣannu'la dimāġı telḫ olan şīrīn-damaġ olmaz
Ki hīç pistān-ı regde şīr-i ṣāfīveş dem aġ olmaz

2 Dile ünsiyyet-i kuhsār-ı miḥnetden ferāġ olmaz
Ḥażīż-i pest-i vaḥşet göñlümü teklīfe rāġ olmaz

3 Ṭarīḳ-i maṭlabında merd-i ḳāni' süst-gām ancaḳ
Ḥarīṣe rāh-ı dūr-ā-dūr-ı ġāret bir ḳonaġ olmaz

4 Maḳāl-i mu'teber kem-ḳıymet olmaz ṭa'n-ı ḥāsidle
Hezār-ı ḫ˘oş-nevā taḥḳīr ile hem-ḳadr-i zāġ olmaz

5 Edīb ehl-i hevā dil-bend-i nüzhetgāh-ı bāġ ammā
Benim hīç bend-i zülf-i yārveş göñlümce baġ olmaz

636

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bizi ṣanma düḫūl-i her dere sāḳ-ı mesāmīriz
Ki biz bāb-ı ḳanā'at merkezinde her mesā mīriz

2 Yed-i baḫş u 'aṭā-yı mīr ü şehden sīr-çeşmānız
Künūz-ı ġaybdan minḥat-güzīn-i dest-i taḳdīriz

3 Secāyāmız ṣunūf-ı ḫayrı birden muḥtevīdir hep
Ḫudādan 'avn ile vā-reste-i tebdīl ü taġyīriz

---

634 S 2a, Ü1 82b, Ü2 72b
635 Ü2 73a
636 Ü2 73a

4 Ne deñli ibtilā-yı ʿacz ile fersūde-tāb olsaḳ
Yine çeşm-i herās-ı düşmene hem-şevket-i şīriz

5 Hilāl-i tīġimiz mīġ-i ḳırāba iḳtirāb etmez
Miyān-ı çerḫde her dem nemā-yı tāb-ı şemşīriz

6 Nihāndır nükte-i esrārımız enẓār-ı efhāma
Dirāyetden ḫafī bir āyet-i mechūl-tefsīriz

7 Dil-i kec-fehminiñ miḳdārımız mechūlü olduḳça
Edībā ḫaṣm-ı dūnu cehl ile mecbūr-ı teşhīriz

637

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yedikçe miʿde-i kelbīsine tā cīfe dā olmaz
Mürīd-i cīfe-ḫ˘āra ḫırḳa vü tācı fedā olmaz

2 Ḳunūʿ-ı faḳr ile şāyestedir dehre ḥarīṣ ammā
Ḫıdīv olsa sezāy-ı ṣıdḳ-ı daʿvā-yı ġınā olmaz

3 Çerāgāhı semend-i ḳāniʿiñ sīf-i ḳanāʿatdir
K'aña mevcin ʿalefzār etmek olsa yem ġıdā olmaz

4 Tevaḳḳuʿla ne mümkin her emel ṣūret-nümā olmaḳ
Dil-i dāʿīde şāyān-ı icābet her duʿā olmaz

5 Edībā merd-i reh-peymāy-ı ḥırṣıñ ẕeyl-i āmāli
Dirāz olduḳça bī-ālāyiş-i gerd-i şeḳā olmaz

638

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ehl-i himmet girev-i şaḫṣ-ı direm-dār olmaz
K'anlara ḫāne-i aṣḥāb-ı direm dār olmaz

2 Ḳaṣr eder nuṣḥunu taṭhīr-i denesden ġayra
Ol ki cism-i veseḫ-ālūduna ḳaṣṣār olmaz

3 Ḫārdır olmaġa şāyeste ġıdā-yı āteş
Māl-ı ẓālim gibi eşrāra ʿalefzār olmaz

4 Naḫl-ı şaḳvet-s̱emer-i ẕāt-ı eşirrā ṣanma
ʿĀḳıbet çāk-ḫ˘ur-ı ḥiddet-i minşār olmaz

5 Nigeh-i luṭf-ı ṣafā-baḫşı gibi yāriñ Edīb
Dil-i vīrān-şude-i ʿāşıḳa miʿmār olmaz

---

637 S 2a, Ü1 82b, Ü2 73a
638 S 30b, Ü1 82b, Ü2 73a

639

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Semend-i nām u kāmı tünd alır ol kes ki rām almaz
Sitedgāh-ı cihānda behre-i ḫūy-ı kirām almaz

2 Nice mülk-i Süleymānīyi ol kim bī-ḫıtām almaz
Ġırās-ı devleti bī-bīḫ alır bā-bīḫ-i tām almaz

3 Olan pür-naḳd-ı ceyb-i istiḳāmet bīm-i saṭvetle
Yed-i şehden nüḳūd-ı bī-lüzūm-ı istilām almaz

4 Şehāmet-kār-ı ʿadl-āyīn-i dehriñ cīd-i aʿdādan
Leb-i şemşīri āḫir ṣanma būs-ı intiḳām almaz

5 Meşāmı āşinā-yı gend-būy-ı sumʿa-kārīdir
Anıñ'çün enfi şeyḫiñ nekhet-i ʿıṭr-ı ġarām almaz

6 Ḫalāda zīver-i endām içün yā var mı bir mürşid
Ki gāhī destine āyīne-i ridf-i ġulām almaz

7 Edībā miʿde-sīr-i şekker-i şükrān-ı münʿimdir
Ḳanāʿat-pīşeler hīç lez̠z̠et-i şehd-i ḥarām almaz

640

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 O kim ḫayāline hīç ʿālem-i beḳā düşmez
Bedīd olursa beḳā ʿālemi baḳa düşmez

2 ʿArūs-ı ḥacle-i ʿaşḳıñ kef-i ʿiẕārından
Müdām ṣūret-i reng-i gül-i ḥınā düşmez

3 Kemān-ı çeşm-i füsūn-sāzdan dü şer yoḫsa
Derūna her müjeden tīr-i ibtilā düşmez

4 Enāma ṣanma leʾīmiñ cidār-ı cāhından
Sevād-ı ẓılli ḳadar seng-i iʿtidā düşmez

5 Edīb ʿıṭr-ı devā-yı dem-i Mesīḥādan
Meşām-ı her maraża nekhet-i şifā düşmez

641

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nekāl-i ḥażret-i Ḳahhārı ʿazm-i Ḳahramān vermez
Ki sūy-ı münteḳimden ins ü cāna ḳahr emān vermez

---

639 S 30b, Ü1 82b, Ü2 73b
640 S 30b, Ü1 83a, Ü2 73b
641 S 30b, Ü1 83a, Ü2 73b

2 N'ola fikr-i ḫaṭıñla seyr-i gülşenden nükūl etsek
Neşāṭ-ı nev-bahārı ḫāṭıra faṣl-ı ḫazān vermez

3 ʿAbeṣdir ḫ˘āhiş-i vaʿd-i kerem taṣvīr-i rūyuñdan
İşāretle ṣadā-yı nuṭḳu semʿe bī-zebān vermez

4 Ne deñli iştihā gösterse ḳurṣ-ı māh-ı enverden
Felek dest-i nigāh-ı ekmehe bir nīme nān vermez

5 Edībā kār-ı nā-dān hem-ser olmaz kār-ı dānāya
Ḫavāṣ-ı ḍarb-ı tīġi ṣadme-i gürz-i girān vermez

642

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda sāye-güster dādveş bir nevʿa bīd olmaz
K'aña ṣaff-ı nihāl-i bīd-i cennet nev-ʿabīd olmaz

2 Gülū-yı ṣāf-ı mīnā deñli ol meh-rūma cīd olmaz
Ki her meh-pāre bī-cīd-i bilūrīn-rū mecīd olmaz

3 Bahār-ı ʿīd-i neyl-i vaʿdden bī-behredir ol kim
Herāsından aña nev-rūz-ı nā-şādī vaʿīd olmaz

4 Ne mümkin zaḫm-ı tīġ-i dil-rübāsız ḥülle-pūş olmaḳ
Ki ṣad-çāk olmadıḳça ʿāşıḳıñ s̱evbi cedīd olmaz

5 Edīb olmaz es̱ernāk-i şühūd-ı rūy-ı yār ol kim
Gül-i surḫ-ı ʿiẕārı reng-i ṣufretle bedīd olmaz

643

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma vām-ı cānı dil-bendiz edāda maṭla biz
Kim bu devr-i kecde meʾyūs-ı ḥuṣūl-i maṭlabız

2 Olmazız ḫ˘āhişgeh-i meksebde rāġıb mekse biz
Kim ġınā-yı ḳalb ile gencīne-yāb-ı meksebiz

3 İġtirābı reh-ber-i neyl-i emānī etmeziz
Biz ki meʾvā-yı vaṭanda bir ġarīb-i aġrebiz

4 Olmadıḳ hīç nīş-i āzār-ı eḳāribden rehā
Ṣanki ḫ˘urşīd-i ufuḳ-peymāy-ı burc-ı ʿaḳrebiz

5 Ḫaṣm-ı cān-ı zümre-i bī-meẕhebānız biz Edīb
Ṣanmasınlar düşmen-i aṣḥāb-ı dīn ü meẕhebiz

---

642 S 30b, Ü1 83a, Ü2 73b
3 vaʿdden S, Ü2: vaʿdeden Ü1
643 S 30b, Ü1 83a, Ü2 74a
4 ufuḳ-peymāy-ı S, Ü2: ufuḳ-pīrāy-ı Ü1

644

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Teşebbühle ṣıfāt-ı ehl-i hūşu ser-keşān bulmaz
Ḳadeḥde cāy-sāz olmaġla zīrā sirke şān bulmaz

2 Dili efsāne-i vaʿd-i tecemmül şādmān etmez
Gül-i taṣvīr ile bülbül neşāṭ-ı gülsitān bulmaz

3 Ne bilsin ḥavme-i rezm-i debīristān-ı ʿirfānı
Zebān-ı kilki ol kim ḥiddet-i nūk-i sinān bulmaz

4 Ne deñli cüst-ü-cū eylerse tāb-ı ʿaşḳ-ı dil-dārıñ
Hümā-yı pertevi göñlüm gibi bir āşiyān bulmaz

5 Dem-i perḫāş-ı ḥāl ü ḳālde ṭabʿ-ı Edībāsā
Ṭaleb-kār-ı felek bir ṣaf-der-i ṣāḥib-ḳırān bulmaz

645

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Deme dil-beste-i devlet-sarāy-ı şehr-yārānız
Ki biz pey-bürde-i minhāc-ı seyr-i şehr-i yārānız

2 Muṭarrādır rihām-ı cilvemizle sāḥa-i ʿālem
Ki iġrāḳ-ı fenā-yı müfsidīne tīr-bārānız

3 Liḳāmız maḥrem-i çeşm-i şühūd-ı ehl-i ʿizzetdir
Ne deñli ẓāhir olsaḳ ol ḳadar mestūr-ı ḫˇārānız

4 Gül-i gülzāra şeb-nem ḫār-ı āzāra şerār-efken
Nevāziş-sāz-ı muḫliṣ sīne-sūz-ı fitne-kārānız

5 Edībā neşʾe-yāb-ı iftirāḳ-ı ḥizb-i eşrārız
Ki biz ser-mest-i cām-ı bezm-i üns-i hūş-dārānız

646

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Felekde ṣanma bizi rāġıb-ı velīmeleriz
Çü-berre ṣaḥn-ı çemenzār içün velī meleriz

2 Naẓarda gerçi hemāl-i remīde-āhūyuz
Şikār-ı düşmene ammā peleng-şīmeleriz

3 Ne deñli ḫuşkter olsaḳ nigāh-ı nā-dāna
ʿUyūn-ı ehl-i nühāda seḥāb-ı dīmeleriz

---

644 S 31a, Ü1 83b, Ü2 74a
645 S 31a, Ü1 83b, Ü2 73b
646 Ü1 83b, Ü2 74a

4 Ḫıṣāl-i cūda mehāret-nümāy-ı ibdā‘ız
Ḥadīs̱-i Ḥāteme ẓann etme kim żamīmeleriz

5 Edīb vaṣl-ı benāt-ı kürūma menhūmuz
Olur mu vaḥşetimiz hem-dem-i nedīmeleriz

647

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1 Mez̠āḳ-ı Hindiyāna neyl-i ẕevḳ-i dünbe lek gelmez
‘Acebdir yanlarında kūs-ı şāhī dünbelek gelmez

2 Müdām-āşāmī-i cām-ı riyādan ser-girān olmaz
Ḫumār-ı sum‘adan ṣūfiye ḳaṭ‘ā esnemek gelmez

3 Tehīdir levḥası naḳş-ı rüsūm-ı ḳābiliyyetden
Elinden ol ki neyl-i maṭlaba ṣarf-ı emek gelmez

4 ‘Abes̱dir olmasın ḫ˘āhişger-i selb-i sivā ol kim
Yed-i endīşesinden terk-i evhām eylemek gelmez

5 Edībā her kesi farḳ-ı kemāl ü naḳṣ eder ṣanma
Ki her bir sengden ḫāṣıyyet-i kār-ı miḥek gelmez

648

mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘īlü fā‘ilün

1 Zāhid ne ān ki meyl-i ridā eyleyenleriz
Biz zaḫm-ı ġamla meyl-i redā eyleyenleriz

2 Biz āh ile aṭīme-fürūz-ı maḥabbetiz
Dūd-ı dili naṣīb-i hevā eyleyenleriz

3 Āmed-şud-ı pey-ā-pey ile rāh-ı dil-bere
Peyk-i sirişki ābile-pā eyleyenleriz

4 Rāh-ı hevāda sehv ü ḫaṭādan berīleriz
‘Amd ile irtikāb-ı ḫaṭā eyleyenleriz

5 ‘Āyif-dil-i taḫayyül-i rūy-ı meserretiz
Bizler Edīb ġamla ṣafā eyleyenleriz

---

647 S 31a, Ü1 83b, Ü2 74a
5 kār-ı miḥek S, Ü2: seng-i miḥek Ü1
648 S 31a, Ü1 84a, Ü2 74a
2 S, Ü2: (Ü1'de ilk beytin ikinci mısraı tekrarlanmış)

649

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Meşhūddur fürūġ-ı nihānī-sedādımız
Olmaz ḫafī ne deñli nihān ise dādımız

2 Nā-şüste-rūy-ı pür-keder-i rūzgārdan
Ref'-i ġubār eder eṡer-i gird-bādımız

3 Mihr ü mehe mu'ānaḳa-i tāb-ı sīneden
Yāre beyān-ı şevḳ-i derūndur murādımız

4 Aġyār-ı bed-tebār ile peykāra durmuşuz
Küffār-ı ḫāksār iledir hep cihādımız

5 Bulsun Edīb māye-i tennūr-ı dūzaḫı
Ḳalb-i ḥasūd-ı fitneger-i bed-nihādımız

650

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Çerḫiñ olup şereng-i cefāsı mezīdemiz
Meyl etdi insicāma dümū'-ı mezīdemiz

2 Şimdi bedenle naḳş-ı muṣāfāt-ı üns edip
Düşdü hevā-yı vaḥşete cān-ı remīdemiz

3 Pīrāmen-i cemāline her şem'-i behcetiñ
Pervāne-i nigāhına ḫaṣm oldu dīdemiz

4 Ḥükm-i ḳaderle ḫāme-i keyd-i zamāneden
Naḳş-ı müşāḥanetle pür oldu cerīdemiz

5 Kemter nevāsı ġālib-i ṣūr olsa da Edīb
Olmaz ṣadā-yı nāy-ı meserret şenīdemiz

651

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Temerrün eyleyenler cem'-i māla ḫarca meyl etmez
Kim anlar ḫāyiş-i yek müşt-i kāha ḫarca meyl etmez

2 O kim dil-beste-i şīrīnī-i ḥüsn-i beşāşetdir
Naṣībi rūy-ı türş olduḳça ṣanma eşki seyl etmez

3 O 'āşıḳ kim dem-i neyl-i viṣāli ṣubḥa merhūndur
Ḫayāl-i tāb-ı ḫ˘urşīd-i feraḫla derk-i leyl etmez

---

649 S 31a, Ü1 84a, Ü2 74b
650 S 31a, Ü1 84a, Ü2 74b
5 nāy-ı S, Ü2: nām-ı Ü1
651 S 31a, Ü1 84a, Ü2 75a

4 Cihānıñ tev'em-i Ḳārūn ise her sāde-ruḫsārı
Demem ser-pençe-i taḳdīm-i zerle keşf-i ẕeyl etmez

5 Ṣıfāt-ı ʿilmi gūyā cehle ibdāl eylemişlerdir
Edībā ehl-i ʿilmiñ etdigin merd-i cüheyl etmez

652

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hezār-ı naġme-serāy-ı ġam-ı o gül-bedeniz
Muḳīm-i külbe-i bāġız ki biz o külbedeniz

2 Neheng-i cūy-ı zülāl-i ḫayāl-i laʿl-i teriz
Ne ān ki teşne-leb-i çāh-ı nūne-i ẕeḳanız

3 Ḥarīṣ-i cürre-i ṣayyād-ı deştgāh-ı ġamız
Degil mübāʿade-cūy-ı ḥibāle-i kefeniz

4 Meṣāf-kār-ı ser-ā-pāy-ı ḫayl-i aġyārız
Müdām cünne-be-dūş-ı meʿārik-i miḥeniz

5 Edīb gerçi ki ṣūretde mürġ-i bī-bāliz
Velīk ṭā'ir-i çerḫi meges-şikār edeniz

653

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beşāşet-ḫ˘āha ʿarż-ı türş-rū ṣanma ḫalel vermez
Ki ṭabʿ-ı neş'e-cūy-ı bādeye hergiz ḫal el vermez

2 Dilā küteh-ümīd ol dest-i ṣarrāf-ı ḳażā zīrā
Eger Ḳārūn olursa kimseye naḳd-ı emel vermez

3 Nice āsūde olsun dil ki mihmāndārı gerdūnuñ
Nişest-i rāḥate bir ferde göñlünce maḥal vermez

4 Eger rindāna ṣahbā ġayret-i defʿ-i ġam eylerse
Yine renc-i ḫumārı ṣanma kim ġamdan bedel vermez

5 Nice ehl-i mekā'id naṣb-ı dām-ı iḥtiyāl etse
Edībā istiḳāmet ehl-i ʿirfāna ḫacel vermez

654

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġulāma zāhidā terk-i rükūb et bu semend olmaz
Kim andan daʿvī-i zühd eyleyenler būsemend olmaz

---

652 S 31b, Ü1 84b, Ü2 75a
653 Ü1 84b, Ü2 74b
654 Ü1 84b, Ü2 74b

2 Ḫiṭāb-ı ʿaşḳ ile ehl-i dili tehcīne māʾilken
Kelāmı gevher olsa nāṣıḥıñ dānā-pesend olmaz

3 Leʾāmetle ʿaṭā hem-tā degil baḫşāyiş-i cūda
Kef-i ḥanẓal-nümā hem-keffe-i mīzān-ı ḳand olmaz

4 O kim naḳd-ı peşīzi ḳābil-i temyīz olur zerden
Cehāletle leʾīm-i sifleden maġşūş-ı pend olmaz

5 Ġaniyyü'ṭ-ṭabʿ olan ʿıḳdü'l-leʾāl-i dehr-i fānīden
ʿArūs-ı ḥacle-i āmāline pīrāye-bend olmaz

6 Degil hem-ser nihāl-i bīd-i gülşen ḳāmet-i serve
Ki her kūteh-ḳad-i himmetde miḳdār-ı bülend olmaz

7 Mis̱āl-i seng ü āhen dest-i ʿālemde Edīb ol kim
Gezend-i muttaṣıldır ġayra meʾmūn-ı gezend olmaz

655

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣaḥrā-yı ʿaşḳ-ı yārde ḥubbīdir āhımız
Zāhid ne ān ki dem-keş-i ḥubb-ı dirāhimiz

2 Biz ṣūret-i maḥabbeti bülbülden almışız
Her gül-ʿiẕārı sevmede yoḳdur günāhımız

3 Deryā-yı bī-kirāne-i miḥnet serāb idi
Metrūk olaydı lücce-i ġamda şināhımız

4 Daʿvā-yı ġamda şaʿşaʿa-i āftābveş
Çerḫe suṭūʿ-ı sūziş-i dildir güvāhımız

5 Ṣanma Edīb teşne-revīden mükedderiz
Mānend-i eşk-i ter var iken zād-ı rāhımız

656

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şehā tācıñ ser-i pür-dāġ-ı miḥnet-bīne fes gelmez
Ki merdāna külāh-ı dāġ-ı miḥnet bī-nefes gelmez

2 Semāʿ-ı hūşuna ifrāṭ-ı vaḳr-ı sumʿadan şeyḫiñ
Sütūr-ı kārbān-ı ṣıdḳdan bāng-ı ceres gelmez

3 Nevā-yı sāzıñı ʿāşıḳlara muṭrib bülend et kim
Ḫurūş-ı āh-ı dilden gūş-ı her medhūşa ses gelmez

---

6 her Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
655 S 31b, Ü1 84b, Ü2 75a
2 sevmede S, Ü2: sevme Ü1
656 S 31b, Ü1 85a, Ü2 75a

4 Bulunmaz ḫavf-ı Ḥaḳ ḳalbinde her ḫāfī tebeh-kārıñ
Şeb-i dāmisde düzd-i çāpüke bīm-i ʿases gelmez

5 Ser-ā-ser sāḥa-i vüsʿat-sarāy-ı gülşen-i ʿālem
Hezār-ı lāne-bīzār-ı ġama künc-i ḳafes gelmez

6 İmāmıyla verāsın tevʾem eyler merdüm-i fācir
Mücerrebdir aña derk-i cihāt-ı pīş ü pes gelmez

7 Edībā merd-i bīmār-ı ġamıñ dārū-yı şāfīden
Nidā-yı ḫāṭır-ı rencūruna imdād-res gelmez

657

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Biz tīr-i nişāngāh-res-i terkeş-i kārız
Ẓann etme ki ḫamyāze-keş-i terk-i şikārız

2 Deşt-i sitemiñ ḫ˘urdenī-i sīr ü piyāzın
Sikkīn-i mükāfāt ile bed-ḫ˘āha ḳıyarız

3 Meh-tāb-ṣıfat nūr-dih-i dīde-i şāmız
Ḫ˘urşīd gibi merdümek-i çeşm-i nihānız

4 Ḫurrem-dil-i zaḫm-ı müje-i ġonçe-femānız
Bīhūde ḳıyās etme ki āzurde-i ḫārız

5 Tażʿīf ederiz ʿusr ile biz yüsrü Edībā
Reh-yābī-i tevfīḳ ile pür-yümn ü yesārız

658

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Meşāḳ-ı ḥubb-ı dünyā vāye-i āzādegān olmaz
Zer-i āhen-sitīze her dil-i āzāde kān olmaz

2 Mücerrebdir riyāż-ı kevnde her rāst-güftāra
Dürūġ-ı nā-sezā nev-bāve-i şāḫ-ı zebān olmaz

3 Edeble encümen-pīrāy-ı ehl-i ẕikr olur ṣanma
O dil kim dest-bend-i ḥalḳa-i kerrūbiyān olmaz

4 Mecāl-i ḫurremīde rind-i pā-fersūde-i şevḳe
Kümeyt-i sāġarāsā eşheb-i çāpük-ʿinān olmaz

5 Cüdādır merkez-i ʿizz-i ḳanāʿat bed-siriştāna
Edībā lāne-i ʿanḳā ẕübāba āşiyān olmaz

---

657 S 31b, Ü1 85a, Ü2 75a
658 S 32a, Ü1 85a, Ü2 75b

659

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Her kim ki ḫ˘āb-ı rāḥatine pister istemez
Lā-büd mihād-ı vaṣla düşer ister istemez

2 Pür-sūz u tāb-ı 'aşḳ ile ten-nūr olan göñül
Tennūrdan lehībine hīç aḫger istemez

3 Dā'im teṣāmüm etmededir ḳavl-i nāṣıḥa
Pend-i naṣūḥu zāhid-i bed-peyker istemez

4 Sūz-ı dili zebāne-keş-i farḳ-ı cism eder
Merdān-ı 'aşḳ efser-i pür-gevher istemez

5 Eyle nihüfte dāġ-ı ġam-ı 'aşḳı kim Edīb
Ḫ˘urşīd-i çerḫ-i çārum-ı dil ḫāver istemez

660

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nevāziş eylese bir kerre ḳabına ṣıġamaz
Raḳībiñ anıñ içün dil-ber arḳasın ṣıġamaz

2 Hevā-yı āh ile gül-berg-rīz olur 'āşıḳ
Anı müsā'ade-i rūzgārsız yıġamaz

3 Dil-i belā-keşe dir'-i ḥaẕer ne sūd eyler
Ne deñli cest ise de tīġ-i ġamzeden tıġamaz

4 O dil ki ṣıdḳ ile şeb-sīr-i ḫ˘ān-ı ṭā'atdir
Nevāl-i ma'ṣıyet-i ṣubḥgāha acıġamaz

5 Edīb rind-i mey-āşām-ı cām-ı ḥırṣ u şereh
Ṣabāḥ-ı ḥaşre degin derd-i serden ayıġamaz

661

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Rehiñde tā ki a'vān-ı ẓaferden hem-rehān olmaz
Diliñden veche-i rāh-ı girīze hem rehān olmaz

2 Dil-i bī-i'tidā hergiz mühān-ı müziyān olmaz
Olursa yine ḳadr ü cāhına bir mū ziyān olmaz

3 Hümāya dāne-pāş-ı ḥalḳa-i dām-ı şikār olma
Denā'et ṭavḳ-ı ẕüll-i gerden-i müstaġniyān olmaz

---

659 S 32a, Ü1 85b, Ü2 75b
660 S 32a, Ü1 85b, Ü2 76a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
661 Ü1 85b, Ü2 75b
1 a'vān-ı Ü2: a'yān-ı Ü1 / hem-rehān Ü2: hem-zebān Ü1
2 müẕiyān Ü2: mū-ziyān Ü1

4 Mücerred merdüme rencūrī-i çeşm-i ḫıreddendir
Naẓarda tā ki farḳ-ı ṣūret-i sūd u ziyān olmaz

5 Edībā nā'il-i āsāyiş-i dünyā vü ʿuḳbādır
O kim raġbet-nümāy-ı vaṣl-ı ebnā-yı zamān olmaz

662

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāl-i dil-rübāveş ʿāşıḳa bir būsitān olmaz
Ṣafā bilmez o kim bir şemme andan bū-sitān olmaz

2 Seḥāb-ı tīre gāhī setr ederken mihr-i raḫşānı
ʿAcebdir mihrimiz hīç perde-i dilden nihān olmaz

3 Füzūndur serv-i ḫ˘oş-reftār-ı ʿālem göñlümüñ ammā
Ḫırāmān-ı hevā-yı şevḳi her serv-i revān olmaz

4 Ne lāyıḳ merd-i ʿāşıḳ daʿvī-i ḳalb-i ʿiyān etmek
Nigāh-ı yāre tā kim ṣafvet-i ḳalbi ʿiyān olmaz

5 Bize zāhid beyān-ı ṣūret-i ḳadd-i dütā etme
Sezā-yı çille-i saḫt-ı maḥabbet her kemān olmaz

6 Emelden geç ki merd-i kāmiliñ āsāyiş-i desti
Ümīd ile ṭırāz-ı ẕeyl-i ʿār-ı nāḳışān olmaz

7 Felekde naġme-i nāhīdi pest etdi ṣarīrinden
Edībā hem-zebān-ı ḫāmemiz her nükte-dān olmaz

663

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Viṣāle ṣanma reh-i iḥtiyāṭdan geçeriz
Ki biz naʿīme çıḳar bir ṣırāṭdan geçeriz

2 Yeter bu sūzen-i mesmūm-ı cevri bed-ḫ˘āhıñ
Bu żaʿf-ı tenle ki sümmü'l-ḫıyāṭdan geçeriz

3 Şarāb u āb gibi nā-be-cādır āmīziş
Ḥarām-zāde ile iḫtilāṭdan geçeriz

4 Le'īm-i būma teḳarrüble böyle pest olduḳ
Hümāya pey-rev olup inḥiṭāṭdan geçeriz

5 Bu köhne bāġ-ı cihān cāy-ı riḥlet olduḳça
Göñül ne baġlayalım ol ribāṭdan geçeriz

6 Cihānda ḫāk-i reh-i ʿazmi iftirāş edelim
Bisāṭ-ı rāḥat ile inbisāṭdan geçeriz

---

662 Ü1 85b, Ü2 75b
663 Ü2 76a

7 Edīb ḥall ederiz ʿuḳde-i teʿalluḳu biz
Liʾām ile heves-i irtibāṭdan geçeriz

664

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şehāmetsiz şek-i bed-ḫ˘āh-ı bī-pervā yaḳīn olmaz
Ki ḳalb-i kecden özge tīġ-i bī-pervāya ḳın olmaz

2 Cināyet-bīn-i aʿdā ḫufte-i tīġi niyāmından
Ki bīdār etmeye īṣāl-i ġadrinden emīn olmaz

3 Eger reşk-i sevād-ı merdüm-i āhū-yı Çīn olsa
Midād-ı kilk-i düşmen revnaḳ-ı rūy-ı nigīn olmaz

4 Ne gūne ḥüsn-i kārı merdümüñ ʿālem-pesend olsa
Fem-i reşkūrdan şāyān-ı lafẓ-ı āferīn olmaz

5 Edībā her ne deñli ehl-i şerr aḫyāra kīn etse
Yine tekrīr-i şerr u kīnesinden şermgīn olmaz

665

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Düşmeniñ olduḳ teb-i keydiyle çün teb-dīde biz
Çāre-sāzız lā-cerem cemʿiyyetin tebdīde biz

2 Oldu fersūde ʿadūdan intihāz-ı fürṣate
Dest-i efsūsu dem-ā-dem etmeden mālīde biz

3 Fırḳa-i aʿdādan īḳāẓ-ı fiten der-kār iken
Eyleriz tīġi niyām içre n'içün ḫ˘ābīde biz

4 İntiḳāma sīnemiz pür-tāb iken tebrīd içün
İlticā etmek ʿabeṣdir sāyegāh-ı bīde biz

5 Ḫaybet-i aʿdā Edīb eyyāmımız eyler saʿīd
Ḳahr-ı düşmenle olur ʿīd üzre ermek ʿīde biz

666

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Benim her bende-i bed-ḫūy-ı ser-keş müşterām olmaz
Ki teʾdībi mühimm olduḳça ḍarb-ı müşte rām olmaz

---

664 S 32a, Ü1 86a, Ü2 76a
2 Cināyet-bīn-i S: Cināyet-bīn ki Ü1, Ü2
665 S 32a, Ü1 86a, Ü2 76a
4 sīnemiz S, Ü2: sīne-i Ü1 / tebrīd S, Ü2: tedbīr Ü1
666 S 31b, Ü1 86a, Ü2 76a

2 Degildir lāyıḳ-ı luṭf-ı ḫarīdem ol perestārıñ
Ki eṭvār-ı bedi şāyeste-i ḥüsn-i rıżām olmaz

3 Nice rūyun nigāh-ı raġbetimle tābnāk eyler
O ḫādim kim nigāhı lāyıḳ-ı nūr-ı liḳām olmaz

4 Mużırr olduḳça ṭabʿa rāġıb-ı ḥüsn-i ġıdā olmam
Benim zīrā ki her ḫ˘ān-ı nefīse iştihām olmaz

5 Maḳāl-i bī-riyā mevdūd-ı gūşumdur benim ancaḳ
Edībā dürr ise maḳbūl-i semʿim her kelām olmaz

667

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Maḳdem-i her aḫ ki pür-nūr eyleye aḫşāmımız
Ḫurremiz tenvīre āġāz etse her aḫ şāmımız

2 Tāb-ı nūrāniyyet-i rūz-ı ḫavāşı maḥv eder
Germ-i şeb-tāb-ı şeb-i ʿanber-sirişt-i ʿāmımız

3 Ḫ˘āstgār-ı ġunye-i kām-ı cihān olsun mu hīç
Kām-baḫşāy-ı şehin-şāhān iken nā-kāmımız

4 Pest ü bālāda büzūġ-ı şuʿle-i ḫ˘urşīdvār
Zāʾil eyler ẓıll-i her nāmı fürūġ-ı nāmımız

5 Şiddet-i nīrū-yı ʿazmimden herās eyler felek
Tāb-fersādır Edībā sāʿid-i iḳdāmımız

668

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Siyeh-dillerde emvāc-ı sevād-ı rū-şināsāyız
Dil-i her şeb-żamīri keşfe rūz-ı rūşenāsāyız

2 Nigāh-ı semʿimiz mekfūf iken ṣīt-i kilīsādan
Çelīpāveş sevād-ı merdüm-i çeşm-i kilīsāyız

3 Muṣāfāt ile rūy-ı ṣafvet-i erbāb-ı iḫlāṣa
ʿİẕār-ı ʿanberīn-mū-sāy-ı ḫıdn-ı ḥubb-ı ʿĪsāyız

4 Bihīn mevlūd-ı nā-zād-ı büṭūn-ı ümmehātız biz
Merāyā-yı nesebde ṣanma kim meşhūd-ı ābāyız

5 Fürūġ-ı şānımız āzālden ābāda ẓāhirdir
Edībā gerçi nā-melḥūẓ-ı çeşm-i ḳalb-i aʿmāyız

---

667 S 32b, Ü1 86a, Ü2 76b
668 S 32b, Ü1 86a, Ü2 76b
3 ʿİẕār-ı S, Ü2: Ġıdā-yı Ü1

669

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Taʿbīr-i nā-be-cā ile pest etme nāmımız
Ṣūret-nümāy-ı ʿayn-ı şühūd et menāmımız

2 Alsın naṣīb-i ʿıṭr-ı vefā ḳoy meşāmımız
Bī-vāye-i fürūġ-ı ṣafā ḳoyma şāmımız

3 Ṭarḥ et peyām-ı luṭfuñu ṭayy-ı kitābdan
ʿÜnvān-ı nuṭḳ-ı nāme-resān et selāmımız

4 Mümkin mi her şikāra şikār-ı ḥibālemiz
Āfet-şikār iken nigeh-i çeşm-i dāmımız

5 Ḫˇāhişger olmasaḳ da Edīb āḫirī yine
Ḳalmaz ʿadūda cāʾize-i intiḳāmımız

670

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yoḳdur rümūz-ı ḫāfiyeden bī-dirāyemiz
Kim bāġ-ı dehre zīb olacaḳ bīd-i rāyemiz

2 Olsun mu ṣedy-i ümm-i ḫabāʾiṣde vāyemiz
Bānū-yı pāk-i duḫter-i rez k'oldu dāyemiz

3 Pūşīdedir nigāh-ı tef-i āftābdan
Olmaz rübūde pençe-i ḫˇurşīde sāyemiz

4 Tā ḥaşre dek maṣūn-ı ḥülūl-i zevāldir
Rāḥatgeh-i ḫaṭāyir-i ẓıll-i ḥimāyemiz

5 Bed-ḫˇāha rūy-ı kārını tenfīr eder Edīb
Meşhūd olunca ṣūret-i luṭf u riʿāyemiz

671

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu tāb-ı ġamla bu dehriñ ḳışını yaz ederiz
Düşünce mevsim-i āba ḳışı niyāz ederiz

2 Cihānda her gül-i pejmürde Yūsuf-ı ṣıdḳı
Nişān-ı keyd-i birāderle imtiyāz ederiz

3 Sevād-ı merdümümüz ḫāl-i rūy-ı ḫūbāndır
Ki bir nigāh ile her servi ser-firāz ederiz

---

669 S 32b, Ü1 86b, Ü2 77a
3 et S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
670 Ü1 86b, Ü2 76b
671 Ü1 86b, Ü2 76b

4 Necāt-ḫāne-i keff-i eẕāda oldukça
ʿAdūy-ı kīne-nümādan ne iḥtirāz ederiz

5 Edīb sırr-ı ḫafīmiz ʿiyān iken cümle
Ne gūne ʿāleme bīhūde ketm-i rāz ederiz

672

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Maḳām-ı dāder-i mesʿūduna her aḫ resān olmaz
Ki ifṣāḥ-ı suḫan şān-ı lisān-ı aḫresān olmaz

2 Sezā-yı neşʾe-i keʾs-i leb-ā-leb ḫāyinān olmaz
Kim anlar ʿāḳıbet ḥırmān ile leb-ḫāy-i nān olmaz

3 N'ola ālūdeler bī-sūd ise ẕevḳ-i ṭahāretden
Naṣārāda naṣīb-i ferḥat-i sūr-ı ḫıtān olmaz

4 Güneh-nā-kerdeler bī-behre-i kār-ı nedemlerdir
Ki bī-kār-ı ḫaṭāda fıṭnat-i kār-āgehān olmaz

5 Nümāyāndır baṣīr ü āgehe der-ḫ˘āb u bīdārī
Edībā pertev-i rūy-ı dil-i ṣāfī nihān olmaz

673

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sarāy-ı vuṣlatıñda ittiṭānı biz ki rācīyiz
Bu müzd-i cān pīşā-destimizdir biz kirācıyız

2 Hemān hāyim-nigāh-ı ṣofra-i mihmāngeh-i ʿaşḳız
O ḫ˘ān-ı enfes-i şīrīn-nevāliñ ṣanma acıyız

3 Göñülden ʿāyifiz naḳdīnesin biz ḫ˘āher-i çerḫiñ
Cihānıñ ṣanma dil-bend-i ḫarāc u naḳd-ı bācıyız

4 Ṭavāf etmekdeyiz şām u seḥer kūy-ı dil-ārāyı
Baḳılsa zevre-i Ümmü'l-Ḳurāda ṣanki ḥācıyız

5 Edībā merdüm-i çerḫ-i gedādan bī-niyāzız biz
ʿAṭā-baḫşende-i abdāl-i gerdūn-ı duʿācıyız

---

672 S 33a, Ü1 86b, Ü2 77a
673 S 33a, Ü1 87a, Ü2 77a
3 ʿāyifiz S, Ü2: ʿārımız Ü1
4 zevre-i S, Ü2: zirve-i Ü1

674

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ol kim beşā'ir-i seḥeri şebden añlamaz
Çeşm-i nebāheti şekeri şabdan añlamaz

2 Evzārdan bükāyı tebākī ḳıyās eden
Emr-i maṭīr-i raḥmeti ḫullebden añlamaz

3 Zāhid ki meyl-i ṭa'n ede ümmü'l-ḫabā'iṣe
Bildim ki şekl-i māderini ebden añlamaz

4 Ṣūfī-i beng-ḫ̮urdeyi mey-keşle bir gören
Sīmā-yı şīri ṣūret-i ṡa'lebden añlamaz

5 İbdāl eden seciyye-i 'ārı sefāhete
Ḫūy-ı kerīhi ḫulḳ-ı mühezzebden añlamaz

6 Farḳ etmeyen refāḳat-i sinnūru kelbden
Tedbīr-i nā-münāsibi ensebden añlamaz

7 Bīgāneyiz Edīb o kūteh-nigāhdan
Kim tāb-ı māhı tābiş-i kevkebden añlamaz

675

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥekīm ṣun'unu ezhān-ı ġayra cā etmez
Saḳīm rüşdden imdād-ı ġay recā etmez

2 Ne deñli ḥırṣa muṣırr olsa merdüm-i ḳāni'
Rıżāyı kem-şude-i ḥadd-i iktifā etmez

3 Ḳılan rehīde-i āşūb-ı suḥt ṡervetini
Yed-i semāḥını meftūn-ı her 'aṭā etmez

4 Ne güne nāmiye-i kiştini füzūn etse
Ġuyūṡ-ı fitneden ehl-i vefā ṣafā etmez

5 Eden şerehle nigārīde sūḳ-ı maḥşerde
Mezāda verse metā'-ı dilin bahā etmez

6 O deñli müşt-zen-i imtinān olur ḫalḳa
Reġāyib-i keremin lāyıḳ-ı ṡenā etmez

7 Eden nidā-yı ṭalebden ḥarīṣ-i renc-i ṣamem
'Aṭāya sem'i neden ġāfil-i nidā etmez

8 Sevād-ı 'aks-i ruḫun maḥv içün siyeh-kerde
Şināh-ı lücce-i mir'āta inṡinā etmez

---

674 S 33a, Ü1 87a, Ü2 77a
675 Ü2 77a

9 Bu deñli faḫr-ı riyāżetle zāhidān-ı ümem
Dilin velīmede mehcūr-ı imtilā etmez

10 Ḥarīṣ eden şikemin ḳūt-ı suḥt-ı bisyāra
Ḥelāl-i kemter ile ḳāniʿ-i ġıdā etmez

11 N'içün bu şehvet ileṣūfiyān-ı ġam-dīde
Süfāl-i meykedeye tācını fidā etmez

12 Ridā-be-dūş-ı tecerrüd nüḳūd-ı müddeḫarın
Düyūna vuṣlat-ı maḥbūb içün edā etmez

13 ʿUluvv-ı ḳadri şenāʿatle buldu çün zāhid
[O] nice kürsī-i erdāfa iʿtilā etmez

14 Bu gūne ḫalḳ-ı cihānıñ gören mücāheresin
Neden nigāhını müsteʾnis-i ʿamā etmez

15 Daḳīḳa-dānī-i evṣāf-ı dehr-i dūn ṣanma
Edīb ẕihnimi müsteḥcin-i ẕekā etmez

676

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cān u dilden tā ki der-kār-ı nidā-yı yā Rabız
Reh-ber-i şevḳ ile reh-yāb-ı vüṣūlüz yāre biz

2 Telḫ-kāmız sāġar-ı bezm-i meṭālibden çü biz
Sāḳī-i gül-çehreden peymāne-cūy-ı maṭlabız

3 Her ne deñli mey-keşān-ı cām-ı Cem bed-mest ise
Ol ḳadar ṣahbā-yı laʿl-i yār ile ḫ˘oş-meşrebiz

4 Kimseye şāyeste olmaz intimā biz var iken
Cümleden mihmān-sarāy-ı vuṣlata biz ensebiz

5 Biz Edībā her kesiñ dil-ḫ˘āhın iẓhār ederiz
Buʿd-ḫ˘āhāna baʿīdiz ḳurb-cūya aḳrebiz

677

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sarāy-ı ḫuldu derdim kūşe-i miḥnet-sarām olmaz
Ḫulūd üzre velīkin kūşe-i miḥnetse rām olmaz

2 Viṣāl-i bint-i kerme rāġıb-ı fetvā-yı ḥill olma
Bilirken vaṣlı zāhid dīn-i ʿĪsāda ḥarām olmaz

3 Bizi nāṣıḥ rehā et ġūre-i nā-puḫte pendiñden
Ki mest-i şīre-i engūr-ı ʿaşḳa vażʿ-ı ḫām olmaz

---

676 S 33a, Ü1 87a, Ü2 77b
677 S 33b, Ü1 87a, Ü2 77b
3 nāṣıḥ S, Ü2: zāhid Ü1 / pendiñden S: bendiñden Ü1, Ü2

4 Ziḥām-ı ḫārdan gülzāra şimdi ʿandelībānıñ
Nesīm-i nālesi reh-yāb-ı iblāġ-ı selām olmaz

5 Edībā dehrde bī-behre-i tevfīḳdir bī-şek
O dil kim vāyemend-i ṣoḥbet-i bezm-i kirām olmaz

678

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bī-naʿre-i ġam merdüm-i dil-ḫufte uyanmaz
Sūz-ı leheb-i ʿaşḳ gerek böyle o yanmaz

2 Her sūḫte-i nāʾire-i miḥneti ṣanma
Bālīn-i gil-āgende-i āmāle dayanmaz

3 Rūy-ı nigeh-i ehl-i naẓar şaḫṣ-ı redīden
Reng-i fiker-i bī-eser şerme boyanmaz

4 Bir hem-zede-i ġāʾile-i sūr-ı kederdir
Dünyāda o kim mātem-i şādīden uṣanmaz

5 Tā giymeyicek cevşen-i iḫlāṣı Edībā
Merdān-ı himem esliḥa-i kārı ḳuşanmaz

679

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Olma laʿl-i dil-rübādan ḫ˘āhiş-i düş-nāmsız
Terk-i nām u kām ile rāh-ı ġama düş nāmsız

2 Rindiñ olmaz dīdesi bī-sāġar-ı mīnā ḳarīr
Revzen-i kāşāne bulmaz rūşenāyī cāmsız

3 Merd-i ʿaşḳa bī-enīn-i dil ʿabesdir iḫtilā
Bülbüle bīhūdedir ḥabs-ı ḳafes engāmsız

4 Nā-sezādır iddiʿā-yı ʿaşḳ bī-terk-i sivā
Lāyıḳ olsun mu kerāmet müşrike İslāmsız

5 Ḥubb-ı ṣādıḳ sīne-i ṣāfa müsaḫḫardır Edīb
Mümkin olmaz ıṣṭıyād-ı mürġ-i zīrek dāmsız

680

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Biz ki cūş-ı seyl-i eşk-i çeşm ile deryādayuz
Ṣāḥibā şimdengeri enhārı ḳo deryāda yüz

---

678 S 33b, Ü1 87b, Ü2 77b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
679 S 33b, Ü1 87b, Ü2 78a
680 S 34a, Ü1 87b, Ü2 78a

2 Gerçi kim cisme s̱iyāb-ı faḫr ile fer-dādeyüz
Ḳābiliyyetle velī imrūz da ferdādayuz

3 Pestden bālāya efzūnter degildir şevḳimiz
Şuʿle-i ḫ˘urşīdveş aʿlāda hem ednādayuz

4 Kilk-i mīnādan ḳıyās etme hevāyīler gibi
Levḥ-i cāma vaṣf-ı ṣahbāyı ġalaṭ imlādayuz

5 Deştgāh-ı kevnde olsaḳ daḫi bī-ḫān-mān
Biz Edībā sāye-i çetr-i sipihrāsādayuz

681

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Deme kim nā-ṣabūruz miḥnet-i ʿaşḳa şekībāyız
Ġamıñla kām-rānız kimseniñ yoḳdur şeki bayız

2 Perestişgāh-ı erbāb-ı diliz mānende-i Kaʿbe
Bu deyr-i köhne-ṭarḥa ṣanma kim şekl-i çelīpāyız

3 Esīr-i yār-i ʿiṣmet-pīşe-i pākīze-eṭvārız
Degil dil-beste-i endām-ı her maḥbūb-ı zībāyız

4 Bize bir yār-i ġam-ḫ˘ār ile ferş-i būriyā besdir
Ne dil-bend-i perendiz ne ḥarīṣ-i ferş-i dībāyız

5 Cihānda kārihiz güft ü şenīd-i ḫīre-fehmānı
Edībā neşʾe-cūy-ı ṣoḥbet-i bezm-i elibbāyız

682

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġanīlerken gürūh-ı ehl-i zühde müfteḳır denmez
Saña bī-ḳayd-ı ücret ol gürūhu müfte ḳır denmez

2 Dem-ā-dem olsa da ṣūfī murāḳıb çille-keşlikde
Aña bī-iftikār-ı hevl-i ʿuḳbā müftekir denmez

3 Suʾāl-i ḥālden maḳṣūduñ istīhāl-i dirhemken
Saña zāhid mizāc-ı aṣdiḳāyı muḫtebir denmez

4 Ne deñli reşḥ-i misk-āb-ı ḫaṭıñla imtizāc etse
Şehā laʿliñ gibi cām-ı muṣaffāya kedir denmez

5 Edībā her nice derk etse kār-ı ḳahr-ı Mevlāyı
Cihānda ẓālime tersān-ı Rabb-ı muḳtedir denmez

---

4 etme S, Ü2: eyle Ü1
681 S 34a, Ü1 87b, Ü2 78a
4 perendiz S: perend ü Ü1, Ü2 / dībāyız S, Ü2: zībāyız Ü1
682 S 34a, Ü1 88a, Ü2 78b
2 olsa da ṣūfī S, Ü2: olsa ṣūfī-i Ü1
3 hālden S, Ü2: hāl-i Ü1

683

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Selb-i ḥaḳīḳat eylemegi ṣanma cāzimiz
Kim reh-ber-i ḥaḳīḳat olur ṣan mecāzımız

2 Çeşm-i nebāhete sine-i ẓulmet-i şebi
'Ayn-ı sühād eder nigeh-i imtiyāzımız

3 Ḫārā-güẕār olur eṡer-i keyf-i cāmla
Nūk-i sinān-ı cāẕibe-i ihtizārımız

4 Fūlāda geçdi 'aḳd-ı muṣāfāt içün faḳaṭ
Ḳalb-i ḥasūda geçmedi tīr-i niyāzımız

5 Dā'im 'ināḳ-ı sīne-i naḫcīr-i kāmdan
Ḳalmaz Edīb sā'id-i çengāl-i bāzımız

684

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Kārih olduḳ ārzū-yı seyr-i bāġ u rāġı biz
Ṣanmasınlar sāyegāh-ı bāġ u rāġa rāġıbız

2 İstitāra n'eyleriz ẓulmet-sarāy-ı ġārı biz
Kim naẓarlardan ḫafī gūyā ki necm-i ġāribiz

3 Çün ḳarīn-i ictiyāz etdik sedād-ı rāhı biz
Reh-zen-i erbāb-ı minhāc-ı ḍalāl-i rāhibiz

4 Eyledik ālāyiş-i ümmīd-i sūdun ber-ṭaraf
'Ālemiñ ancaḳ gezendinden necāta ṭālibiz

5 Cāygāh etsin ḳo cevf-i sīnemiz ecnād-ı ġam
Biz anıñla cünd-i efrāḥa Edībā ġālibiz

685

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 'Adūya ḳahr-ı keydi luṭf-ı istīmāna yer ḳoymaz
Mizāc-ı ḥāl-i ṣıḥḥat-düşmeni dermāna yer ḳoymaz

2 Dehān-ı ġayrdan ser-rişte-cūy-ı iftirā olmaz
Dem-ā-dem ḳaṣd-ı āzār etmede bühtāna yer ḳoymaz

3 'Acebdir selb-i ni'met vefḳ-i ḫāṭır-ḫ˘āhı olduḳça
Temelluḳda gedā-yı sā'il-i iḥsāna yer ḳoymaz

---

683 S 34a, Ü1 88a, Ü2 78b
684 S 34a, Ü1 88a, Ü2 78b
685 Ü1 88a, Ü2 78a

4 Yedi Ḳāf-ı ṭamaʿda pençe-i ʿanḳā-yı ḥırṣ olmuş
Ki hīç ḫ˘ān-ı emelde dest-i maḥrūmāna yer ḳoymaz

5 Edībā cāygāh-ı sāḥa-i gülzār-ı ʿālemde
Ziḥām-ı merdümān-ı ḫar-meniş insāna yer ḳoymaz

686

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olduḳça pür-fürūġ-ı cemāliñle ʿaynımız
Ḫ˘urşīd ü māhı ẕerre görür muḳleteynimiz

2 Olmaz leʾīm-i ḫ˘āce-i dünyāya deynimiz
Ḳıldıḳça terk-i raġbet-i dünyā yedeynimiz

3 Ḳaṣd-ı helāk-i cism-i hezārān Yezīd eder
Bulduḳça tāze cān-ı şehādet Ḥüseynimiz

4 Bulmaz hecīr-i ġamla yübūset dimāġımız
Sāḳī neşāṭ-ı meyle ṣuvardıḳça beynimiz

5 Ehl-i şühūda lāyıḳ-ı taḥsīn olur Edīb
Meşhūd iken nişān-ı meḥāsinle şeynimiz

687

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çıḳsa o şūḫ-ı rāye-ḳad-i meh-cebīnimiz
Olsa ḳarīr çeşm-i dil-i mehce bīnimiz

2 Çoḳdan ḫarāb-ḫāne-i aġyārı dūr eder
Görsek ẓuhūra gelse o genc-i defīnimiz

3 Ḫāk-i ten-i raḳībe dem-i gird-bād olur
Dursa meṣāfa āh-ı dil-i der-kemīnimiz

4 Āsūde-i şikence-i zülf-i ferāhemiz
Yoḳdur ḫadeng-i ġamzeden ammā emīnimiz

5 Dāʾim sükūn-ı külbe-i miḥnetle şād olur
Etmez Edīb meyl-i meserret ḥazīnimiz

688

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Etmez ḥażīż-i ẕülle dil-i ber-firāzımız
Olmaz müẕāb-ı tāb-ı emel berf-i rāzımız

---

686 Ü1 88b, Ü2 78a
687 S 34b, Ü1 88b, Ü2 78b
2 Görsek ẓuhūra gelse S, Ü2: Görsek revā ẓuhūra Ü1
688 S 34b, Ü1 88b, Ü2 78b

2 Ḫ˘āhişgeh-i felekde kem oldukça āzımız
Mehcūrī-i ṭaleble füzūn oldu azımız

3 Germ etdi bezm-i ülfeti mestā niyāzımız
Bāḥūra ḳoydu faṣl-ı zemistānı yazımız

4 Ṣavt-ı hezār-ı zār u mey-i āteşīn ile
Tertīb olundu encümen-i sūz u sāzımız

5 Şūrişgeh-i cihānda Edībā ġarībdir
Olmaḳ nişān-ı ʿayn-ı ḥaḳīḳat mecāzımız

689

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zīb-i her ruḫsāre-i ferbih degildir būsemiz
Lāġar-ı pür şermden ferbih degildir bu semiz

2 Kām rūy-ı nermde pek ḫūbdur senbūsemiz
Ṣanma ey ġāfil ki nā-merġūbdur sen būsemiz

3 Feyż-i ḫāṣıyyetle ser-ber-dūş-ı ṭūbā olmada
Ser-be-ser her nev-nihāl-i ravża-i maġrūsemiz

4 Biz ki dāmen-çīde-i dest-i niyāzız ḫalḳdan
Reşk-i s̱evb-i Kaʿbedir her kisve-i melbūsemiz

5 Şekl-i bī-tābīde ebṣār-ı ḥavāsı kūr eder
Tābiş-i mihr-ittiṣāf-ı heyʾet-i maḥsūsemiz

6 Rüfte-i gīsū-yı rebbāt-ı ḥicāl-i ʿadn olur
Ġurfe-i cennet-hemāl-i sāḥa-i meknūsemiz

7 Cāy edelden laḥd-ı Mehdī müntehā-yı ġaybdan
Şehr-i Şehbādır Edībā belde-i maḥrūsemiz

690

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Biz gül gibi gülzārda peydā vü nihüftüz
Ḫıdr-ı kenef-i ḫārda peydā vü nihüftüz

2 Biz lemḥa-i her bīnişe mānend-i ḫayāliz
Āyīne-i ebṣārda peydā vü nihüftüz

3 Dünbāle-dev-i şeb-rev-i minhāc-ı ḫafāyız
Estār-ı şeb-i tārda peydā vü nihüftüz

---

689 S 34b, Ü1 88b, Ü2 79a
690 S 34b, Ü1 89a, Ü2 79a
1 Biz S, Ü2: Bir Ü1

4 Āgehterimiz düşmen-i āhen-dilimizdir
Āteş gibi eḥcārda peydā vü nihüftüz

5 Biz ḫ˘āb-ı temennī gibi ʿālemde Edībā
Çeşm-i dil-i aḫyārda peydā vü nihüftüz

691

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ġavġā-yı cihān merd-i cihān-bīne ġam olmaz
Zīrā bu gülistān-ı fenā bī-neġam olmaz

2 Tedbīr-i difāʿ-ı sem-i efrāḥ-ı zamāna
Tiryāḳ-ı mücerreb hele mānend-i hem olmaz

3 Tehdīdiñe der-mānde ola ṣanma ki āḫir
Şemşīr-i sitem māʾil-i ihrāḳ-ı dem olmaz

4 Cemʿ-i ḥaşem-i dād gerek tīġ ü ʿaṣādan
Bir vech ile dād-ār-ı cihān bī-ḫadem olmaz

5 Der-beste-i ümmīd-i ʿaṭādır o ġanī kim
Semʿ-i emeli ḳābil-i lā vü neʿam olmaz

6 Ḥüsn-i siyeri dīde-i noḳṣān ile görme
Kem-bīnī ile merdüm-i sencīde kem olmaz

7 Ehl-i hüneri dāniş ü fıṭnatle Edībā
Iṭrā gibi hīç ḳalb-i ḥasūda elem olmaz

692

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nānı sūz-ı ḥased-i nān ile yanan bulmaz
Yā bulur nāna bedel nıḳmeti yā nān bulmaz

2 Lā-cerem kān-ı bedaḫşān-ı dil-i iḫvānda
Ṣāf-dil k'olmaya laʿl olsa bed aḫ şān bulmaz

3 Dile giryān deme sūzişkede-i ʿaşḳ içre
Ki o rāḥatkede-i dīgere imkān bulmaz

4 Şemʿ-i ruḫsārına yāriñ ten-i mevhūmunda
Cān-niṣār olmaġa pervāne olan cān bulmaz

5 ʿAzm-i dergāh-ı Mesīḥ etse Edībā ʿāşıḳ
Vaṣl-ı yār olmayıcaḳ derdine dermān bulmaz

---

4 āhen-dilimizdir S, Ü2: cān u dilimizdir Ü1
691 34b, Ü1 89a, Ü2 79b
4 Bir S, Ü1: Bu Ü2 / cihān bī-ḫadem S, Ü1: cihānı ḫadem Ü2
692 Ü1 89a, Ü2 79a
2 bed aḫ şān bulmaz Ü2: bedaḫşān bulmaz Ü1
3 sūzişked-i Ü2: şūrişkede-i Ü1

693

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Gözümde pençe-i mihriñle çün terk-i nem elvermez
Daḫi cānā saña ol kān-ı gevherden nem elvermez

2 Eger işrāḳ-ı nūr-ı neş'esi 'ālem-nümā olsa
Baña bī-zīb-i dest-i yār iken cām-ı Cem elvermez

3 Göñül tā bī-emeldir indimāl-i nīş-i hecriñden
Mesīḥ olsa yedinden zaḫmına hergiz em elvermez

4 Çeker dehriñ mużīḳ-i şādī-i hem-der-ḳafāsında
Dil-i maḥzūna ṣanma dest-i pür-zūr-ı ġam elvermez

5 Edībā suḥt ile tārū-nümādır naḳş-ı idbārı
Kef-i iḳbālime iẓhār-ı şevḳ-i dirhem elvermez

694

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Aña kim bende vü āzāde-i ev rām olmaz
Dil-i zārı nice āzurde-i evrām olmaz

2 Toḫme-i nevm-i leyālīse de çeşm-i ṭāmi'
Fāriġ-i raḳde-i ḳaylūle-i eyyām olmaz

3 Ḥācı-ı beyt-i viṣāliz bize yāriñ ṣanma
Tār-ı gīsūları pīrāye-i aḥrām olmaz

4 'Aks-i va'd-i küremā ḥālet-i nā-mümkinedir
Ser-i şāḫında ṣemer puḫte iken ḫām olmaz

5 Ehl-i iḫlāṣa telaṭṭufla Edīb ikrām et
Ki leṭāfet gibi hīç muḫliṣe ikrām olmaz

695

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḫāmedir leşker-i āṣārımıza bedreḳamız
Mālik-i ḥüsn-i ḫaṭız ṣanma bizi bed-raḳamız

2 Biz Sikender-ḥaşemiz añlama kim bī-ḫademiz
Dūsta cūy-ı şifā düşmen-i bed-bīḫe demiz

3 Ṣanma taḥdīd ederiz kār-ı sitād u dādı
Ḳabż u basṭ etmede bī-ḳā'ide-i mültezemiz

---

693 Ü1 89a, Ü2 79a
2 Ü2: (Ü1'de bu beyit iki defa yazılmış)
694 S 35a, Ü1 89b, Ü2 79b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
695 S 110a, Ü1 89b, Ü2 81a

4 Dūrdan gerçi sitāyişger-i nīkūyānız
Rū-be-rū līk meẕemmet-kon-ı her merd-i kemiz

5 Şeb-nem-i bāġ-ı ḫazān-dīde-i dehriz biz Edīb
Çeşm-i mātem-zededen rīḫte gūyā ki nemiz

696

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫavāṣ-ı merd-i kerrūbī-nihādı ehrimen bulmaz
Şemīm-i dil-keş-i gül-bergi ḫaḍrā-yı dimen bulmaz

2 Leʾīmān ḥülle-i ıṭrā ile küfv-i kirām olmaz
Ḳabīḥi zerle yazsan maʿnī-i lafẓ-ı ḥasen bulmaz

3 Ṭaleb-kār olmasın gencīne-i aḥzān-ı Yaʿḳūba
O kim dest-i meşāmı naḳd-ı būy-ı pīrehen bulmaz

4 Ten-i fānī-rüsūmu maḥrem-i s̱evb-i ġurūr etme
Ki her bir mürde-ten kirpās-ı ʿizzetden kefen bulmaz

5 Rüsūm-ı ḳāli ḳoy leẕẕet-çeş-i ney-şekker-i ḥāl ol
Teẕekkürle Edībā leẕẕet-i ḳandı dehen bulmaz

697

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḫırāş-ı ḥasret ile tā göñül cerīḥ olmaz
Mesīr-i fülk-i ümīde göñülce rīḥ olmaz

2 Cefāya ṭāḳati olduḳça iʿtiyād etsin
Cefādan ol ki dil-i zārı müsterīḥ olmaz

3 Devā-yı vuṣlat-ı cānān müyesser olmayıcaḳ
Mizāc-ı ḫāṭır-ı bīmārımız ṣaḥīḥ olmaz

4 O dil ki ceẕbe-i ḥüsn-i vefāyı farḳ eyler
Cefāyı sehv ile yārāna müstebīḥ olmaz

5 Mesā-yı niyyeti pür-ẓulmet-i mesāʾetken
Leʾīme rūḥ-ı ṣabāḥ-ı emel ṣabīḥ olmaz

6 ʿİlāc-ı lüknet-i buḫla cihānı ṣarf etse
Lisān-ı cūd-ı edānī yine faṣīḥ olmaz

7 Edīb münşeriḥ olmaz bu ʿaṣr-ı āḫirde
O dil ki muntaẓır-ı maḳdem-i Mesīḥ olmaz

---

696 S 110a, Ü1 89b, Ü2 81a
697 Ü1 89b, Ü2 80b

698

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bülend olsa ne deñli ḳāmet-i dil-dāra serv ermez
Nice ḥasret-keşān-ı serveri ol yāre ser vermez

2 Peyām-ı ṭurresin iblāġa gūyā müzd-i cān ister
Ki hergiz bād eserken būy-ı zülfünden eser vermez

3 Ḫaber-dār eyler istīṣāl-i eslāfından aḫlāfı
Ḳażā ṣanma sitem-kārāna peyġām-ı ḥaẕer vermez

4 Tebeh ẓann etme dāġ-ı ʿāşıḳı dest-i ġam-ı dil-ber
Kef-i her sīneye bir öyle naḳd-ı muʿteber vermez

5 Nihāl-i yārde ḥüsn-i vefā pāyende olduḳça
Ẓuhūr-ı ḫaṭṭ-ı nev pervāz-ı ḥüsne bāl ü per vermez

6 Ne deñli ḳadr-i nā-merfūʿ ile meşhūd iken ṣanma
Ḳunūʿa inkisārı ʿār-ı nuṭḳ-ı ḥarf-i cer vermez

7 Edībā bāġbān-ı nüh felek bir gün olur lā-büd
Gül-i ḫ˘oş-bū degil ḫar-ṭıynetāna berg ü ber vermez

699

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Laḥm-ı kebāb u rāḥ ile bir rāḥat isteriz
Bezm-i felekde ṣanma ki bī-rāḥ et isteriz

2 Dil vermeziz o vaṣla ki fürḳat-peẕīr ola
Biz intimā-yı vuṣlat-ı bī-fürḳat isteriz

3 Āsūdeyiz caḥīm-i zevāyā-yı ġamda līk
Ḳaṣr-ı naṣīb-i zāhid içün cennet isteriz

4 Dūr etmişiz mühādene-i ġafleti hemān
Endīşe-i teyaḳḳuẓa bir mühlet isteriz

5 Geçdik Edīb bezm-i ṣafāda ḥużūrdan
Şimdi be-raġm-ı ehl-i ḥased ġaybet isteriz

700

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Eşḫāṣa ne müstelzim-i buġzuz ne vidādız
Bī-dāda hemān mübdiʿ-i kār-ı nev-i dādız

---

698 Ü1 90a, Ü2 81a
699 S 123b, Ü1 90a, Ü2 82a
700 S 123b, Ü1 90a, Ü2 82a

2 Kişt-i emel-i ehl-i dile ebr-i maṭīriz
Āteş-feken-i ḫarmen-i erbāb-ı ʿinādız

3 Neşʾāt-ı sürūr-āver-i her ḳalb-i ḥazīniz
Ehvāl-i melāl-efken-i her ḫāṭır-ı şādız

4 Ẓann etme bizi mürşid-i ekvāna mürīdiz
Biz reh-ber-i aḥzāb-ı mürīdāna murādız

5 Bi-vāyelere nuḳl-ı ṣafā-baḫşız Edībā
Biz āniye-i ṣofra-i her cāyiʿe zādız

701

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥüsām-ı ġayret ile tā ki cerḫe rām olmaz
Ġınā bulursa da ṣūfīye cer ḥarām olmaz

2 Hümā-yı farḳ-ı dilim ʿaşḳ-ı yār iken mürşid
Hümām-ı dehr ise de öyle bir hümām olmaz

3 O şūḫa çāk-i girībānım āteşimdendir
Cihānı ṣanma eger istesem yaḳam olmaz

4 Ḫavāṣ-ı ālem-i bālā hevā-perestim iken
ʿAvām-ı ḫalḳ-ı cihān hem-ser-i hevām olmaz

5 Dehān-ı ġayretime iḥtimā licām olmuş
Leʾīmden baña hīç iḥtimāl-i cām olmaz

6 ʿAdūyu ḫˇār görür çeşm-i tīġ-i bīdārım
Maṣūn-ı ġaflet iken ḫufte-i niyām olmaz

7 Ḳıyām-ı sifleye ādem ḳıyām-ı taʿẓīme
N'içün o lāyıḳ-ı taḥrīm-i iḥtirām olmaz

8 Viṣāl-i dil-ber-i meh-rūy ile zen-i dehriñ
Ḫayāli mihr-i dil-i ʿāşıḳa ġamām olmaz

9 Edīb n'eyleyeyim māderān-ı bī-mihri
Enām içinde ki Meryemce bir anam olmaz

702

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿAbeṣ degil ki çü-bülbül hezār-destānız
Girih-güşāyī-i bāġa hezār-destānız

2 Ṣıfātımız n'ola nā-ḳābil-i şühūd olsa
Ki nūr-ı dīde-i insān-ı ʿayn-ı insānız

---

701 Ü1 90b, Ü2 81b (Ü1'de sadece ilk altı beyit bulunmaktadır)
702 S 35a, Ü1 90b, Ü2 79b

3 Bize devā-yı te'eddüb ġarīm-i ṣıḥḥatdir
Ki selb-i ʿār ile gūyā şifā-peẕīrānız

4 Nigeh-remīdeleriz iḳtirān-ı ṣūfīden
Bizi ẕühūl ile ṣanma ḳarīn-i şeyṭānız

5 Gedā-nümā ise de ṭavrımız naẓarlarda
Edīb ʿālem-i maʿnāda belki sulṭānız

703

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yaşarmaz ḥasret-i her būya çeşm-i cān-ı bīnīmiz
Ki biz gülden hemān ḫursend-i būy-ı cānib-i nīmiz

2 ʿAceb mi ʿāleme basṭ-ı simāṭ-ı iftiḫār etsek
Ki pürdür niʿmet-i şükrān ile cevf-i edānīmiz

3 Gehī reh-yāb-ı meṡvā-yı caḥīm-i ẕüll-i āz olsaḳ
Göñülde dāġ-ı dil-sūz-ı teneddümdür zebānīmiz

4 Dem-ā-dem ḫ˘oş-nişīn-i zīr-i saḳf-ı āsmānız biz
Ki sūd-ı ġayradır hep ʿazm-i te'sīs-i mebānīmiz

5 Edībā cānı biz her hem-dem-i cāna fidā-sāzız
Olur mu düşmemek bīm-i firāḳ-ı cāna cānīmiz

704

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Günehle çehre-i ehl-i nedāmet simsiyāh olmaz
Ki hīç ālāyiş-i tārīk-i şeble sīm siyāh olmaz

2 Recā-yı maġfiret ḫāṭīde bī-kesb-i günāh olmaz
Tecennüble ḫaṭādan daḫi her kes bī-günāh olmaz

3 Şürūʿ-ı ẕenb ü ṭāʿat ādeme maḫfī gerek zīrā
Ki ḳaṣd-ı şöhret-i ṭāʿat ḳadar kār-ı tebāh olmaz

4 Riyāżātı mürīdā ālet-i kesb-i ḳuvā etme
Ġarīm-i nefs olan ḫ˘āhişger-i tehyīc-i bāh olmaz

5 Edībā şübhe yoḳdur iltizām-ı fiʿl-i ṭāʿatde
Riyā-kār olmayan ehl-i günāha kec-nigāh olmaz

---

3 şifā-peẕīrānız S, Ü2: şifā-peẕīr olmaz Ü1
703 S 35a, Ü1 90b, Ü2 79b
704 S 35a, Ü1 90b, Ü2 80a

705

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bülūġ-ı ʿizz-i viṣāl-i Ḥaḳı recā ederiz
Ne ān ki ḳalbi münā-yı ḥaḳīre cā ederiz

2 Rehīdeyiz eṣer-i zemherīr-i ṣādīden
Lehīb-i nāʾire-i ġamla ıṣṭılā ederiz

3 Ġıdā-yı ferḥat-i imrūzdan ne ṭaʿm alırız
Ġam-ı ġıdāyı bu gün biz ki iġtidā ederiz

4 Mecāzı nūr-ı ḥaḳīḳatle eyleriz ifnā
Ṣavābı şemʿa-i pervāne-i ḫaṭā ederiz

5 Edīb ṣaf-şiken-i cünd-i ehl-i tezvīriz
Silāḥ-ı ṣıdḳ ile peykār-ı eşḳıyā ederiz

706

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne gün gördük o mihriñ fürḳatiyle aġlayalı biz
Ki meh-tāb-ı ferahla görmedik hīç aġ leyālī biz

2 Dile ilhām-ı ṣabra bulmadıḳ vaḳt-i ferāġ aṣlā
Ki zaḫm-ı nīş-i ġamdan olmadıḳ bir laḥẓa ḫālī biz

3 Ẕübāb-ı hemme dām-ı ıṣṭıyād olmazdı ẓann etme
Eger şehd-i feraḫla eylesek ālūde bāli biz

4 Zimām-ı ʿizz-i nefsi ḥıfẓ edip bu devr-i nākesden
Cevābın fehm ile terk eyledik ẕüll-i suʾāli biz

5 Edībā ḳaʿr-ı çāh içre miṣāl-i ʿaks-i ḫ˘urşīdiz
Denīlerde mekānet bulmadıḳ olduḳça ʿālī biz

707

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olduḳça derd-i yāre ḳarīn cān-ı zārımız
Ḳılmaz serīr ʿāfiyeti cānzārımız

2 Dāġıyla pür-gül olmada endām-ı zerdimiz
Olmuş ḫazān içinde nümāyān bahārımız

3 Ol şāh-bāz-ı evc-i bahāyı şikār içün
Etdik teẕerv-i cānı şigār-ı şikārımız

---

705 S 35a, Ü1 91a, Ü2 80a
706 S 35a, Ü1 91a, Ü2 80a
707 Ü1 91a, Ü2 79b
1 derd-i yāre Ü2: devr-i yāre Ü1

4 Peyveste cism ü cān dil-i bī-s̱ebāt ile
Yoḳ pāy-ı dār-ı kākülüne pāy-dārımız

5 Dehriñ göñülde ḥizb-i kibārı ṣıġar iken
Ṣıġmaz mużīḳ-i bāl-i kibāra ṣıġārımız

6 Ol māhdan temādī-i fürḳatle miḥneti
Hemvāre ictibār iledir iḫtiyārımız

7 Dūruz Edīb ḥırṣa ki Mevlā ḳanāʿatiñ
Ḳılmış serīr-i ʿizzini cāy-ı ḳarārımız

708

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çün süst imiş mecālī-i ḥırṣa ḳoşanımız
Olsun bunuñla lāyıḳ-ı şöhret ḳo şānımız

2 Meʾlūf iken nesāyif-i ıṭrā-yı ḥüsn ile
Her midḥatiñ ḥalāvetin almaz dehānımız

3 Girdi semāʿa şeş cihete bezmgāhımız
Pervāne etdi şevḳ ile ol şemʿe yanımız

4 Aḳvātımız mevāʾid-i ḥūrāna yer ḳomaz
Bir tāze nānımızla olur tā zenānımız

5 Gūyā küsūfa düşdü Edīb āftābveş
Ḥayfā felekde ḳalmadı bir mihrbānımız

709

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Rażīʿ-i s̱edy-i meyken rind-i ser-mest anasın bilmez
ʿUḳūḳa meyl eder evżāʿ-ı ser-mestānesin bilmez

2 Gülüñ tāb-ı ruḫundan sīne-sūzān olmayan bülbül
Felekde şemʿ-i bezmiñ sūziş-i pervānesin bilmez

3 O kūteh-bīn ki çeşmin ḥaṣr-ı sīmā-yı mülūk eyler
Şehin-şāhān-ı faḳrıñ şekl-i mechūlānesin bilmez

4 O ṭāmiʿ kim s̱iḳal-ber-dūş-ı kār u bār-ı şāhīdir
Sebük-bārān-ı ḥırṣıñ cünbiş-i ferzānesin bilmez

5 Edīb anlar ki ḫāṭır-bend-i keyf-i sāġar-ı Cemdir
Ser-ā-ser bezm-i ʿaşḳıñ neşʾe-i peymānesin bilmez

---

708 Ü1 91a, Ü2 80a
2 nefāyis-i Ü2: leṭāyif-i Ü1
709 Ü1 91b, Ü2 82a
3 Şehin-şāhān-ı Ü2: Şehin-şān-ı Ü1

710

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿAşḳ-āver-i endīşe-i bālāda nihānız
Ṣahbā-yı beḳā bāde-i ḥamrāda nihānız

2 Görmez bizi aʿmā-yı baṣīret dü cihānda
Timsāl-i ḥibāl-i dil-i maʿnāda nihānız

3 Aḫger felege ġavṭa-ḫ˘ur-ı mevce-i ʿummān
Gird-āb-ı yem-i lücce-i deryāda nihānız

4 Bülbül gibi dökdük yine biz eşk-i sirişki
Şeb-nem gibi biz ġonçe-i raʿnāda nihānız

5 Görmez bizi hem münkir-i aʿdā-yı meʿānī
Bārīk-ter-i bīniş-i ḥūrāda nihānız

6 Görseñ de yine cism-i żaʿīf-i dil-i zārım
Esrār-ı nihān-ı dil-i dānāda nihānız

7 Ḥıbl içre ṭulūʿ eyledi gör şems-i ḥaḳīḳat
Tār-ı kelef-i ẓulmet-i yeldāda nihānız

8 Fehm eylemez efhām-ı ʿavāmī bizi aṣlā
Endīşe-i bārīk-i süveydāda nihānız

9 Olsaḳ da yine ser-zeniş-i nīş ile mecrūḥ
Çün ḥulv-ı ʿasel nūş-ı muṣaffāda nihānız

10 Pinhān-reviş-i dīde-i aġyāra ḫafīyiz
Çün-nīm-nigeh nergis-i şehlāda nihānız

11 Daldıḳ çeh-i deryā-yı meʿānīye Edībā
Çün-dürr-i ṣadef lüʾlüʾ-i yektāda nihānız

711

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı bī-dil enīnin yāre idrā k'eylemez
Yār de bil kim nişān-ı raḥmı idrāk eylemez

2 Reybsiz tābişgeh-i envār-ı vech-i Ḥaḳḳ iken
Ḫāne-i ḳalbin ʿaceb müʾmin n'içün pāk eylemez

3 Ṣanma metbūʿ-ı serāyā-yı sürūş-ı ġayb olur
Rāye-i ḳadrin o ki ber-dūş-ı eflāk eylemez

4 Çün-Süleymān mülk-i bī-enbāza ḫātem-gīr olan
Mührünü minnet-pezīr-i naḳş-ı ḥakkāk eylemez

---

710 Ü2 80b
711 S 123b, Ü1 91b, Ü2 82a
1 Yār da bil ki S, Ü2: Yāre belki Ü1

5 Jāle-bīn-i rūy-ı gül-berg-i naʿīm olmaz Edīb
Dīdesin ol kim ġam-ı dūzaḫla nemnāk eylemez

712

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gürüsnegāna ki biz ṭuʿme-dād-ı māʾideyiz
Sezā ki tef-zede-i cūʿu ġarḳ-ı mā ideyiz

2 Nigāh-ı raḥmı ciyāʿ-ı belāda vā ideyiz
Marīż-i faḳra şifā-yı bi-lā-devā ideyiz

3 Ḳıyād-ı cāẕibe-i luṭf ile ehemdir kim
Dil-i ḥazīni meserretle āşinā ideyiz

4 Bu vāyegāh-ı reġāyibde dūrdan belki
ʿAdū-yı ḫ˘āra da iblāġ-ı merḥabā ideyiz

5 Edīb düşmen-i bī-behregān-ı eşfāḳız
Maḥall-i merḥamete ṣanma kim cefā ideyiz

713

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Her kişi saʿy ile hem-s̱ervet-i Ḳārūn olmaz
Ḥüsn-i tedbīr-i ḥakīmān ile ḳar un olmaz

2 İḫtiyār etse de selb-i ḫıredi ʿāḳil olan
Bu ḥaremgāhda her Leylīye Mecnūn olmaz

3 ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳa rām olmaġile her yārīñ
Pāy-ı ümmīdi reh-i vuṣlata maḳrūn olmaz

4 İḥtisā[s] etmeyicek zemzem-i dīni müşrik
İḫtilā-yı ḥarem-i Kaʿbeye meʾẕūn olmaz

5 Zār eder leşker-i ʿuşşāḳın o dil-ber kim Edīb
Gāh geh rāye-keş-i ḳāmet-i mevzūn olmaz

714

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Görmez mi sūz-ı ʿaşḳ ile eşk-i revānemiz
Zāhid ʿaceb ʿadāvete gördü revā nemiz

2 Hīç bulmadım ẕerīʿa-i tekdīr-i ḫāṭırım
Ancaḳ yanında derk-i riyādır bahānemiz

---

712 S 129b, Ü1 91b, Ü2 82a
713 S 129b, Ü1 91b, Ü2 82b
714 S 130a, Ü1 91b, Ü2 82b

3 Etmez güẕer derīçe-i sūrāḫ-ı gūşuna
Ṭutsa sipihri āh ile ṣīt-i terānemiz

4 Tedbīr-i zehr-i mār ʿilāc-ı şifāsı hep
Oldu ḫilāf-ı reʾy-i ḥekīm-i zamānemiz

5 Olmazdı meyl-i hefve-i levmim anı Edīb
Tesḫīr edeydi cāẕibe-i muḫliṣānemiz

715

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çeşmi ḫūn-ābe-i eşvāḳ ile biz ter k'edeyiz
Nice daʿvā-yı ġam-ı fürḳati biz terk edeyiz

2 Ola mı eşk-i ter-i ʿāşıḳa biz reşk edeyiz
Āb-ı çeşm-i ḥarem-i dil-bere biz reş k'edeyiz

3 Bir degil ebr-i maṭīr ile seḥāb-ı ḫulleb
Ne revā dīdeye biz raġbeti bī-eşk edeyiz

4 Dūr-bīn olmayıcaḳ elde zücāc-ı sāġar
Ṣūret-i meclis-i mestānı nice derk edeyiz

5 Olamaz naẓmımıza kimse Edībā pey-rev
Naẓmı bu ḳālıb-ı merġūba ki tā sebk edeyiz

716

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seyāḥat-kār-ı gülzār-ı cihānız bī-diyārānız
Bu gülşende żamīn-i ẓıll-i rāḥat bīd-i yārānız

2 Nihālistān-ı dehre ṣanki rū-sāyīde cū-şānız
Ki çerḫi luṭma-ḫˇār-ı mevc eden deryā-yı cūşānız

3 Yed-i eşfāḳdan mīnā-yı ʿıṭr-āgīn-i şefḳatle
Gül-āb-efşān-ı ruḫsār-ı ümīd-i nā-ümīdānız

4 Ṣadīḳi iltimās-ı luṭfdan dem-beste etdikçe
ʿAdūya ḳahr ile ruḫṣat-dih-i ümmīd-i iḥsānız

5 Ḳuvā-yı bāl-i fıṭnatle şikār-ı nükte-sencīde
Edībā süst-sāz-ı pençe-i şāhīn-i mīzānız

---

715 S 130a, Ü1 92a, Ü2 82b
716 Ü1 92a, Ü2 82b
1 cihānız Ü2: ḫıbānız Ü1

717

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 O kim dil yaralar te'ṣīr-i saḫt-ı Yaradan bilmez
Nice zaḫmıyla dil-ḫūn eyler anı yaradan bilmez

2 Rüsūm-ı 'aşkı çünkim yārden görmez revā gönlüm
Yine aġyāra isnād eyler ol meh-pāreden bilmez

3 Gehī ḥelvā-yı şehdiñ leẕẕetin işrāb eder rinde
'Acebdir şeyḫ-i bengī meşreb-i mey-ḫ˘āreden bilmez

4 Li'ām-ı rū-siyehden ictirā'-ı zehr eder doymaz
Ġabī-fehmān-ı 'ālem şimdi aġı ḳaradan bilmez

5 Edībā dehrde mecbūr ile meksūru farḳ etmez
Her ol kim çāre-yāb-ı miḥneti bī-çāreden bilmez

718

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Lüzūm-ı 'uzlet ile pā-be-cāy-ı ġārız biz
Ġubār-ı hemmi dile tā be-cā yıġarız biz

2 Riyāż-ı dehrde müste'nis-i ḫazān olduḳ
Kü'ayt-ı reste-dil-i fikret-i bahārız biz

3 Nihāl-i ẓıll-i fenāyız bu bāġ-ı fānīde
Emīn-i hecme-i evhām-ı berg ü bārız biz

4 Ḫıyāmgāhı ki ẓıll-i sevād-ı şām etdik
Rehīde-i ṣiḳal-i pertev-i nehārız biz

5 Tevaṣṣul-i emele ṣanma nā-şekībāyız
Edīb nā'il-i āmāl-i ıṣṭıbārız biz

719

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Tek-ā-pū-yı 'aṭāya merd-i bī-dirhem cesūr olmaz
Ki hīç mātem-keş-i iflās içün dirhemce sūr olmaz

2 Rehīn-i neşr-i ıṭlāḳ-ı fenādır ḳābiliyyetle
Berāt-ı cismimiz maḥṣūr-ı ecvāf-ı ḳubūr olmaz

---

717 Ü1 92a, Ü2 82b
718 S 141b, Ü1 92a, Ü2 83a
1 'uzlet S, Ü2: 'izzet Ü1
4 Ḫıyāmgāhı ki S, Ü1: Ḫıyām-kāmı Ü2
5 Edīb S, Ü2: Edībā Ü1
719 S 141b, Ü1 92b, Ü2 83a

3 Mürīdā ehl-i ʿaşḳa ṭaʿn ile meyl-i sülūk etme
Saña naḳdīne-i evzār ile neyl-i ücūr olmaz

4 Degil lāyıḳ dil-i tārīk-i zāhid pertev-i ʿaşḳa
Çerāgāh-ı zemīn-i sāye hīç merʿā-yı nūr olmaz

5 Dil-i şūrīdegān-ı derd-i ʿaşḳa sūḳ-ı ʿālemde
Edībā ġam gibi ser-māye-i kesb-i sürūr olmaz

720

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeh-i Lūṭī şeref-i ḳadr-i Sikender bulmaz
Reh-i fevze kun-ı meʾbūnu siken der bulmaz

2 Hīz-i ferbih-ten ile lāġarı yeksān bilme
İḳtidār-ı şütür-i bār-keşi ḫar bulmaz

3 Terbiyet merdüm-i bed-aṣla eder ṣanma eṡer
Senge etmekle cilā revnaḳ-ı gevher bulmaz

4 Dūrdur sūʾ-i ḳarīn muḳtedī-i aḫyāra
Menhec-i ḫayra şitābende olan şer bulmaz

5 Māl ile sifle bize lāyıḳ-ı faḫr olmaz Edīb
Safḥa-i āhen ü mis şaʿşaʿa-i zer bulmaz

721

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Derūnumla muṣāfāt-ı feraḥ peykārdır sensiz
Dilimle iḫtilāṭ-ı ḫurremī āzārdır sensiz

2 Sürūd-ı nāle-kārī sīnede der-kārdır sensiz
Göñülden intifā-yı āh-ı ḥasret ʿārdır sensiz

3 Çemende bīd ü serviñ tāb-ı mihr-i iştiyāḳıñla
Ḫayāl-i sāyesi dūş-ı tenimde bārdır sensiz

4 Güm etdim veche-i endīşe-i serd-i ʿibārātı
Zebān-ı iftikārım fāḳıd-ı güftārdır sensiz

5 Miṡāl-i pīr-i Kenʿān tengnā-yı beyt-i aḥzānda
Edībe iḫtiyār-ı inzivā nā-çārdır sensiz

---

720 S 141b, Ü1 92b, Ü2 83a
3 S, Ü2: (Ü1'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiş)
4 şer S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
721 S 141b, Ü1 92b, Ü2 83b
5 Edībe S, Ü1: Edībā Ü2

722

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yerin ẓıll-i ʿafāf etmekle her zen tevbe-kār olmaz
Sevād-ı leyl-i dāmis maşrıḳ-i nūr-ı nehār olmaz

2 Her istiʿlā-nümāy-ı çār ṭāḳ-ı ʿizz-i istiġnā
Ḫayāl-i devlete çeşm-āşinā-yı iʿtibār olmaz

3 O kim cūyende-i tesḫīr-i naḫcīr-i ḳanāʿatdir
Semend-i ḫˇāhişi pūyende-i iṣr-i şikār olmaz

4 Silāḥ-ı ictirā nā-kārgerdir rezm-ḫˇāhāna
Meṣāf-ı ibtilā bī-dirʿ selb-i iḫtiyār olmaz

5 Berīlerdir o bār-ı tāb-fersāyı taḥammülden
Edīb ehl-i hevā s̱ıḳlet-güzīn-i s̱evb-i ʿār olmaz

723

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nehy-i şerden deheni etmemişiz ishā biz
Ḳaṣr-ı nuṭḳ eylemeziz mültezim-i ishābız

2 Düşmene sūʾ-i ṣanīʿin ederiz iġrā biz
Ḫaṣma bī-tīġ ü teber zaḫm-zen-i iġrābız

3 Ḳuvvet-i ʿacz ile ṭāḳat-şiken-i gerdūnuz
Tāb-dār-ı ẓaferiz her ne ḳadar bī-tābız

4 Ḫār-ı āzār-ı berāyāya şerār-ı dūzaḫ
Ḫāṭır-ı tef-zede-i cevre ḥarīr-i ābız

5 Biz vücūd-ı fiʾe-i pāk-i eviddāyız Edīb
Ṣanmasınlar bizi peymān-kesel-i aḥbābız

724

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ehl-i dil rūyunu her yerde bedīdār etmez
Bī-diyār olsa da meʾvā-yı bedi dār etmez

2 Tāb-ı mey neşʾe verir ʿāşıḳa iskār etmez
Serine dūd-ı ḫumār ermeden is kār etmez

3 Rūy-ı yāre sebeb-i keşf-i ḥicāb olduḳça
Sāġarıñ ehl-i hevā luṭfunu inkār etmez

---

722 S 141b, Ü1 92b, Ü2 83b
723 Ü1 93a, Ü2 83a
724 Ü1 93a, Ü2 83a
2 Tāb-ı mey Ü2: Tāb-ı Ü1

4 Ne ḳadar ṣūret-i ḫayr ile nümāyān olsa
Hūşmendānı ḳażā şerre giriftār etmez

5 Ḳuvvet-i hāżıması ġālib olan ferzāne
ʿĀlemiñ ḫˇār olan erẕālini ġam-ḫˇār etmez

6 Merd olan mīve-feşān olsa da farḳ-ı emele
Sifleniñ ẓıll-i nihāl-i keremin yār etmez

7 Terk-i ʿār ile Edīb erse murāda süflī
ʿĀrdan kimseye bir şemmeyi işʿār etmez

725

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çoḳ serv-i nāz-ı sidre-hemāli egerleriz
Bisyār esb-i ḥüsn ü cemāli egerleriz

2 Ġafletle ṣanma māʾide-i bī-şekerleriz
Şīrīnī-i ḥamiyyet ile bī-şek erleriz

3 Keyfiyyet-i hecīr-i ġamı derk ederleriz
Şām u seḥerde anıñ'çün der-kederleriz

4 Neyl-i bahā-yı vaṣla degil pür-fikerleriz
Kim ʿārıż-ı ʿarāyisi hep biz fikerleriz

5 Derk eyleriz veḳāyiʿ-i şāmı nehārdan
Ẓann etme luḳṭa vü sineden bī-ḫaberleriz

6 Mebẕūldur reġāyib-i tiryāḳ u zehrimiz
Her ḫūb u zişte vāye-dih-i ḫayr u şerleriz

7 Çevgān-ı tīr-i cünbiş-i īmā ile Edīb
Kūy-ı mecāl-i çerḫ-i berīni tekerleriz

726

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḥallāḳ dil-beriñ ne ḥarīṣ-i terāşıyız
Ne ḫˇān-ı vaṣlınıñ meze-cūy-ı ter aşıyız

2 Biz bār-ı seng-i püşt-i ḫam-ı çerḫ-i sifleyiz
Sehv ile ṣanma kim felegiñ arḳadaşıyız

3 Zāhid gibi ṣu aş içün olmaz cidālimiz
Çerḫiñ şerehle nāfile-kār-ı ṣavaşıyız

4 Bīgāneyiz ṣuḫūṣ-ı behāyim-ṭıbāʿ ile
Biz ṣanma hem-şiʿār-ı devāb u mevāşiyiz

---

725 S 32b (Üzerine çizgi çekilmiş)
726 S 33a (Üzerine çizgi çekilmiş)

5 Pürdür ʿināḳ-ı ġām ile āġūşumuz Edīb
Gūyā ki nev-ʿarūs-ı viṣāliñ firāşıyız

727

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Baḥr-ı ġamıñ şināh-kon-i bī-merāsıyız
Ol lüccede hemān süfün-i bī-merāsīyiz

2 Dehriñ egerçi żayf-ı ġam-ı bayḳarasıyız
Ammā yine bu bezmgehiñ Bayḳarasıyız

3 Ṣanma hemān ġarīm-i sürūr-āşinālarız
Ehl-i ġamıñ da şādī-i ġam-der-ḳafāsıyız

4 Her tār-ı mīġ-i bāriḳa-i dūd-ı āh ile
Ṣad-gūne çerḫ-i kec-revişe yüz ḳarasıyız

5 Tedbīr-i dil-pesend-i şifā-baḫş ile Edīb
Her ʿilletiñ ṭabīb-i mücerreb-devāsıyız

728

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīd tāc u sivākiyle yāri aldayamaz
Niyāzmend olaraḳ naḳd-ı cānı al deyemez

2 Cihānda ẓālim olur ehl-i ẓulme müstevlī
Taḳiyy-i muʿtediliñ māl-ı ṭāhirin yiyemez

3 Faḳīhe bādeyi gāhīce süz demek beddir
Aña cerāʾet edip kimse öyle söz diyemez

4 Mürīde ʿahd iledir şeyḫden bu ziyy-i riyā
Bu tāc u ḫırḳayı bī-ʿahd kimsecik giyemez

5 Difāʿ-ı ḥükm-i ḳażāya Edīb ʿālemde
Hezār cehd ile bir ferd çāre eyleyemez

729

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O dil ki muntaẓır-ı hecme-i memāt olmaz
O güne dilde ġama ḳuvvet-i s̱ebāt olmaz

2 Fidā-yı gevher-i cān etmedikçe her ʿāşıḳ
Resīde-i reh-i gencīne-i ḥayāt olmaz

3 Olur enīs-i mihād-ı rüḳād bīdārī
Gözünde ehl-i ġamıñ raġbet-i besāl olmaz

---

727 S 33b (Üzerine çizgi çekilmiş)
728 S 34a (Üzerine çizgi çekilmiş)
729 S 34a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Celīs-i künc-i kühen-būriyā-yı bezm-i ġamıñ
Dilinde taḫt-ı şehe meyl-i iltifāt olmaz

5 Edīb fülke süvārān-ı re'fet ü inṣāf
Ġarīḳ-i lücce-i ehvāl-i kā'ināt olmaz

730

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bu ḥāl ile vāʿiẓ sözüñe gūş ṭutulmaz
Rem-ḫᵛurde kümeyt-i dilimiz boş ṭutulmaz

2 Ser-rişte-i pend etme bize rīş-i sefīdi
Nāṣıḥ hele bu aġ ile bir ḳuş ṭutulmaz

3 Ādāb ile rindāna uyup sāġara el ṣun
Bī-resm-i edeb bikr-i tutuḳ-pūş ṭutulmaz

4 Biz dirhem ile fiske-zen-i enf-i raḳībiz
Sinnūr-ı direm olmasa ol mūş ṭutulmaz

5 Ṣaḥrāda Edībā ne görür çetr-i ṣafāda
Mey-ḫānede her rind-i ḳadeḥ-nūş ṭutulmaz

731

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Her ḳanda isen ḳand-ı lebiñ yād ederiz biz
Bu teşne dili ḳandırarak şād ederiz biz

2 Kilk-i teri pīrāye-i evṣāf-ı ruḫuñla
Revnaḳ-şiken-i ḫāme-i Bihzād ederiz biz

3 Ṭarḥ-ı reh-i ʿaşḳ eylemeden ḫāṭırı ṣanma
Üftāde-i her ḥüsn-i perī-zād ederiz biz

4 Ber-bād-kon-i ḫāne-i vīrāne-i ḳalbiz
Ẓann etme bu vīrāneyi ābād ederiz biz

5 Ferhāda hidāyet-res-i minhāc-ı ġarāmız
Ṣanma göñülü pey-rev-i Ferhād ederiz biz

6 Ber-çīde simāṭ-ı ṭarabız bezm-i hevāda
Mihmān-ı dili derd ile muʿtād ederiz biz

7 Nā-güfte meżāmīn-i ṣafā-baḫşa Edībā
Levḥ ü ḳalemi cürre-i ṣayyād ederiz biz

730 S 34a (Üzerine çizgi çekilmiş)
731 S 34b (Üzerine çizgi çekilmiş)

732

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim güft ü şenīd-i pend içün semʿ ü dehān açmaz
Fesād-ı ḥāline hīç dīde-i ıṣlāḥ-ı şān açmaz

2 Lisān ile açılmaz ʿuḳde-i maʿnā-yı pūşīde
Kilīd-i fehm açar ol ḳuflu iḳlīd-i zebān açmaz

3 Ḳabūl-i hüdneden düşmen de bilmez sırr-ı aʿrāżın
O rāz-ı mübhemi şemşīr açar nuṭḳ-ı lisān açmaz

4 Budur deʾb-i ḳażā ki ālet-i ecsām-ı küffārıñ
Ser-i pūşīdesin bī-ġayret-i tīġ-i ḫıtān açmaz

5 Miṣāl-i müzne-i vaṭfā-yı nīsān dür-niṣār olsa
Edīb ehl-i kerem ḫalḳa dehān-ı imtinān açmaz

733

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Recā vü ḫavfdan infāḳ ile merdüm kerīm olmaz
Ki ṣıdḳ ile kerem vā-beste-i ümmīd ü bīm olmaz

2 Deme taḳlīd-i ehl-i cūd ile pür-cūd olur ādem
Nüḥās ārāyiş-i tebyīż ile hem-ḳadr-i sīm olmaz

3 Mücerred hem-dem-i bezm-i fuʾād-ı sīne-ṣāfāndır
Semīr-i ḥilm ü şefḳat bezm-i her dilde nedīm olmaz

4 Kerem imkān ile pīrāye-i aḫlāḳ-ı merdümdür
Teʿarrī zīb-i dūş-ı ġayr içün rāʾy-ı ḥekīm olmaz

5 Sirişti ġadr olan bīgānedir ḫulḳ-ı mekārimden
Eger Ḥātem de olsa şöhreti ṣanma leʾīm olmaz

6 Hemān bār-āver-i cūd u kerem aġṣān-ı reʾfetdir
Ki hīç ḥaml-i keremden reʾfetiñ şāḫı ʿaḳīm olmaz

7 Edīb ehl-i nühā zīb-i ser etsin nüsḫa-i pendim
Ki tāc-ı iʿtibāra böyle bir dürr-i yetīm olmaz

Ḥarfü's-Sīn

734

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey şūḫ etme çeşmiñi ālūde-i nüʿās
Ẕevḳ-i nigāhdan gözüme gelmesin iyās

---

732 S 118a
733 Ü1 7a (Söz konusu nüshada manzum ve mensur karışık olan bölümde)
734 S 34b, Ü1 93a, Ü2 83b
1 nigāhdan S, Ü2: nüʿāsdan Ü1

2 Çeşm ü ḫayāl ü gūşumuz oldu si pās-ı ḥüsn
Göñlüm nevāl-i her dü siye eylesin sipās

3 Destūrsuz o şūḫ terāşīde olmadan
Dest urma lems-i ʿārıżını etme iltimās

4 Seyr eyle tīġ-i āfet-i āhım mis̱āl-i şīr
Reʾs-i raḳīb-i ḫāyini etmez mi iftirās

5 Maʿnī ḫarīdegānına dībācdan Edīb
Ṭabʿım mis̱āli var mıdır ilbās eder libās

735

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫ-i berehne-ser ki ne destār alır ne fes
Ammā düşünce dil-bere vermez degil nefes

2 Hīzān-ı şehri avladı şīrīn edā ile
Bi'l-cümle üşdü başına mānende-i meges

3 Tā kim sürīn-i yār eder iṭfā ḥarāretin
Ol hinduvāne zāhide besdir ʿilāc-ı bes

4 Ḥıfẓ-ı vidād-ı yār iledir iʿtibār-ı dil
Gelmez nigāha mürġünü ıṭlāḳ eden ḳafes

5 Tā kim Edīb muḥtecib-i ʿaks-i yār ola
Bī-behre-i cilā ḳalır āyīne-i heves

736

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nevāziş eyleyerek mey-güsār-ı ḳadr-şinās
Gelince duḫter-i rez cāme eylemiş ilbās

2 ʿUs̱ūr-ı ʿāşıḳ-ı rind eyle fāş olur yoḫsa
Nihüfte rāz-ı meyi kimse eylemez iḥsās

3 Zemīn-i Ḳāhire ṭıfl-ı yetīme dönmüş idi
Rüsūm-ı terbiyetin bilmeseydi ümm-i ḳıyās

4 Hemīşe dāġ-ı ġam-ı yāre sīnedir yerimiz
O żayf-ı muḥteremi ṣadra eyleriz iclās

5 Edīb belki gedālar ḳadar münaʿʿam idi
Ġanīniñ olmasa imsāki hem-ser-i iflās

---

735 Ü1 93a, Ü2 83b
3 zāhide Ü1: zāhid Ü1 / ʿilāc-ı Ü1: ʿilāca Ü2
736 Ü2 84a

Ḥarfü'ş-Şīn

737

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Żuyūf-ı fırḳa-i aġyāra pāy-ı dārı dār etmiş
Maḥall-i luṭfu dil-ber anlara ḫaylīce dar etmiş

2 Nevāziş-kārlıḳdır ṭabʿı yārin ʿāşıḳ-ı pīre
Zamānında faḳaṭ bir kār-ı ḫayrı iḫtiyār etmiş

3 Felāḫan-gīr olup ʿuşşāḳı yārin ḥacc-ı vaṣlında
Raḳībin enfini şāyeste-i remy-i cemār etmiş

4 Dürūġ etmiş nifāḳ-engīz olup yār ile beynimde
Raḳīb-i mār-dil ḥabl-i vifāḳı tār-mār etmiş

5 Feżā-yı bāġda tenhāca dil-ber cāy-ı vaḥdetde
Bu gün teklīf-i vaṣla çoḳ Edībi intiẓār etmiş

738

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her kārıma felāḫan-ı āhım yarar imiş
Yaʿnī ser-i raḳībi ıraḳdan yarar imiş

2 Ṣordum dil-i ḥazīnime mürġ-i çemen gibi
Maṭlūbu hep rehīn-i ḳudūm-ı bahār imiş

3 Dūd-ı baḫūrveş görünüp nā-bedīd olur
Dehrin esās-ı devleti nā-pāy-dār imiş

4 İrb ü ümīdi kişver-i tenden ḫurūcdur
Maḳṣūd-ı ehl-i ġam deme terk-i diyār imiş

5 Bulmaz Edīb behre-i leẕẕet naʿīmden
Cāy-ı neşāṭ ʿāşıḳa dergāh-ı yār imiş

739

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Derd-i ser olma renc-i ḫumār-ı şarābveş
Derd-i ser-i ʿalīle devā ol gül-ābveş

2 Ceẕb-i dil et maḳāl-i meserret-fezā gibi
Dūş-ı derūna ṡevb-i ġam olma ʿitābveş

3 Bīdār-ı dil-güşāda nigāh-ı baṣīret ol
Ṭavr-ı ẕühūl ü ġafleti kār etme ḫʷābveş

737 S 35a, Ü1 93b, Ü2 84a
738 S 35a (Üzerine çizgi çekilmiş)
739 S 35b, Ü1 93b, Ü2 84a

4 ʿİffetle eyle mess-i yed-i ġayrdan ḥaẕer
Her şaḫṣa vaḳf-ı best ü güşād olma bābveş

5 Olma ḳulūba cevr ile tāb-efken-i hümūm
Teskīn-i sūz u tāb-ı dil et āb-ı nābveş

6 Olma şerehle māʾide-i nāsa münhemik
Her ḫ˘ān-ı bī-ʿazīmete düşme ẕübābveş

7 ʿĀlem Edīb mālı n'içün bī-ḥisāb alır
Varken ḳafāda şiddet-i rūz-ı ḥisābveş

740

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şehīd-i ʿaşḳı ṣanma ṣevb-i ḫūnīnle kefenlenmiş
O gülşen-zīb-i ġam gül-berg-i terle pīrehenlenmiş

2 Bu gün āsūde gördüm ʿandelīb-i ḫāne-bīzārı
Hele bī-çāre gelmiş dāmen-i gülde vaṭanlanmış

3 Cebīn-i mehveşi bīgāneye per-çīn imiş gūyā
Düçār olduḳça aġyāra nigārım pīre-zenlenmiş

4 Nigāh-ı şevḳ ile seyr eyledim deşt-i meẕelletde
Raḳībiñ de şikārı seg gibi ʿunḳu resenlenmiş

5 Edībā ʿīd içün tecdīd-i eṣvāb-ı riyā eyler
Mürīdiñ ḫırḳa-i peşmīnesi zīrā kühenlenmiş

741

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭufeyliyyetle zāhid ṭabʿ-ı ziştin āşikār etmiş
Velāyimde gezip nuḳl-ı ṣuḥūn-ı aşı kār etmiş

2 Mürīdi şeyḫ-i mürşid nūş-ı meyden tevbe-kār etmiş
Faḳīriñ cānına zaḫm-ı sinān-ı tevbe kār etmiş

3 Ḫaṭ-āver olmadan ol gül-ʿiẕārım rū-nümā olmaz
Meger ʿarż-ı ruḫun merhūn-ı vaḳt-i nev-bahār etmiş

4 Nihāndır ʿaks-i rūyu cünbiş-i çeşm-i merāyādan
Bu gün āyīneler de yāre ʿarż-ı inkisār etmiş

5 Edībā bāġda gül perde-i nāmūsu çāk etmiş
Bu ḥāletle derūn-ı bülbül-i şeydāyı zār etmiş

---

740 S 35b, Ü1 93b, Ü2 84a
1 ḫūnīnle S, Ü2: ḫūn ile Ü1
741 S 35b, Ü1 94a, Ü2 84a
3 gül-ʿiẕārım S, Ü2: gül-ʿiẕāra Ü1

742

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġanī s̱evb-i emel-dūzīde reşk-i derziyān olmuş
Teḳāżā-yı ṭamaʿla fikr-i sūdu der-ziyān olmuş

2 Ṭarīḳ-i şükr-i niʿmet ser-be-ser melḥūẓ-ı fikrimdir
Reh-i küfrāndır ancaḳ çeşm-i ḫāṭırdan nihān olmuş

3 Bu ülfetgāh-ı bezm-i ʿālemi çoḳ cüst-ü-cū etdim
Cihānda bulmadım ehl-i ġama bir mihrbān olmuş

4 Reh-i şeyb ü firāz-ı ʿaşḳda yoḳ cāy-ı āsāyiş
Ribāṭ-ı ġam faḳaṭ ārāmgāh-ı reh-revān olmuş

5 Edībā revzen-i āyīne-i ḳaṣd-ı teʿaddīden
Dil-i merde ʿadūnuñ sırr-ı irhābı ʿiyān olmuş

743

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeyḫ-i maġrūrda bulduḳça nemā baş ḳabarış
Ehl-i naḫvetde mürīdā anı sen başḳa barış

2 Seni iʿyā eder ey zāhid-i ḫ˘od-bīn bu varış
Ṣanma kim saña tek-ā-pūgeh-i ʿirfānda var iş

3 Bend-i şīrāze-i eczā-yı cünūnu saḫt et
K'anı ʿāşıḳ ʿuḳalā eylemesin ḳarmaḳarış

4 Sīneñi yarsa da şemşīr-i cefāsı yārīñ
Sen anıñla yine meydān-ı fütüvvetde yarış

5 Ser-be-ser kevn ṭarabgāh-ı sürūr olsa Edīb
Diyemem şirẕime-i ehl-i meserrāta ḳarış

744

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yine şeyḫ ü mürīdānı simāṭa ḥalḳa-bend olmuş
ʿAcebdir bu esīrān-ı gülū hep ḥalḳa bend olmuş

2 Kemīndir ser-firāzī meskenetle ser-fürūyīde
Hevāya ittibāʿ etmekle yoḳdur ser-bülend olmuş

3 Leb-i şīrīn-i dil-ber sāġara ʿaks-efken olduḳça
Ḥabāb-ı cām-ı mey nāzişger-i mīnā-yı ḳand olmuş

---

742 S 35b, Ü1 94a, Ü2 84b
2 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
3 etdim S, Ü2: etdik Ü1 / bulmadım S, Ü2: bulmadıḳ Ü1
743 S 36a (Üzerine çizgi çekilmiş)
744 S 36a, Ü1 94a, Ü2 84b

4 Benān-ı fikretim gīsūsuna reh-yāb-ı ḥall olmaz
Ḫam-ı zülfü ʿiḳāl-i ẕihn-i her müşkil-pesend olmuş

5 Edībāsā ḫayāl-i ḥall ü ʿaḳd-ı zülf-i dil-berle
Meger āzādeler de ḳayda düşmüş müstemend olmuş

745

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Endīşe-i nebāhet-i merdī kemāl imiş
Efkār-ı pür-ġavāyet-i merd-i kem āl imiş

2 Yetmez ġınā-yı ferḥati bī-mül kemāline
Rindiñ neşāṭ-ı s̱erveti bī-mül kemāl imiş

3 Zaḫm-ı firāḳa cismi enīs-i şekīb eden
Teʾs̱īr-i merhem-i emel-i ittiṣāl imiş

4 Hengām-ı ʿişve sūzen-i çeşm-i ümīd olan
ʿUşşāḳa nā-muvāfıḳ-ı ḫāṭır delāl imiş

5 Bār-ı sitem gedālara muḫtaṣṣ imiş Edīb
Taḥmīli dūş-ı āḫara gūyā vebāl imiş

746

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāyı ʿālden ʿālī bilip ṣıdḳı o dūn bilmiş
Seḫāsı fiżże ṣūfī ʿūd-ı ḫᵛoş-būyu odun bilmiş

2 Ṣafā bu ʿālem-i fānīdedir fehm eylemiş zāhid
Bu günki ālemi ifrāṭ-ı ġafletden o dün bilmiş

3 Tek-ā-pūy-ı hevāda ʿaḳl ile pāy-ı s̱ebāt olmaz
Bu vādīlerde her ṣāhib-ḥicā ʿaḳlı cünūn bilmiş

4 Yüzünden farḳ eder tafṣīl-i rāz-ı ʿāşıḳı ol kim
Şürūḥ-ı fenn-i ʿaşḳı naḳş-ı elvāḥ-ı mütūn bilmiş

5 Edībā ḳadr-i ʿaşḳı añlamaz her seng-dil zīrā
Ki ḳadr-i tīşe-i Ferhādı ancaḳ Bī-sütūn bilmiş

747

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳoydu raḳīb sürʿat ile gird-bādveş
Yārıñ neşāṭ-ḫānesine girdi bādveş

---

745 S 36a, Ü1 94a, Ü2 84b
746 S 36a, Ü1 94a, Ü2 84b
1 ʿālden ʿālī S, Ü2: ʿālīden ʿālī Ü1
747 S 35a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Etdim bütün ʿaḳāyil-i ehl-i nühāyı naḳd
Hīç görmedim ʿaḳīle-i ʿaḳl-ı meʿādveş

3 Pürdür be-nīş-i hevl ü ḫaṭar rāh-ı kec-revī
Yoḳdur sebīl-i emn ṭarīḳ-i sedādveş

4 Zāhid murāda erdi ṣanır cemʿ-i māl ile
Rind-i gedā-nümāyı görür nā-murādveş

5 Kilk-i terim Edīb ne dem reşḥa-pāş olur
Ḫ˘oş-būy eder cerāyidi müşg ü zebādveş

Ḥarfu'ṣ-Ṣād

748

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṭaʿm-ı naʿīm-i ḫuld verir niʿmet-i ḫulūṣ
Şehd-i cināna fāyıḳ olur lez̲z̲et-i ḫulūs

2 Tez̲kīr-i ḥüsn-i şāhid-i maḳṣūd eder hemān
Sīmā-yı pür-leṭāfet ü pür-behcet-i ḫulūṣ

3 Ḳadr-i hezār devleti pā-māl-i z̲üll eder
Ecnād-ı ḥüsn-sīret-i pür-heybet-i ḫulūṣ

4 Çoḳ ser-keş-i siyeh-dil-i ḫ˘od-kāmı rām eder
Bī-tīġ ü neyze leşker-i ḫāṣıyyet-i ḫulūs

5 Yoḳdur ter-āb-ı çeşme-i ṭabʿ-ı Edībvār
Cūyendegāna şerbet-i pür-ṣafvet-i ḫulūṣ

749

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Zāhid diyemem bezm-i meye saña ayaḳ baş
Çek meclis-i rindāndan ayaġı da ıraḳ baş

2 Cām-ı meyi ḥażm eyleyemez meşrebi yāriñ
Bezm içre o şūḫa ḳadeḥi ḳıymayaraḳ baş

3 Ṣūfīyi ṭutup zīr-i ġulāmında ʿaṣāyı
Ol bī-edebe şehvet-i kūnu aḳaraḳ baş

4 Ḳarż-āb-ı dem-i āhıñı sill et ruḳabānıñ
Ḫāşāk ü heşīmānına bir ḫ˘oşça oraḳ baş

---

748 S 35b, Ü1 94b, Ü2 85a
3 z̲üll S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / Ecnād-ı S, Ü2: Ecnās-ı Ü1
749 S 36a, Ü1 94b, Ü2 85a
3 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 sill S, Ü2: serd Ü1

5 Endāḫte et re'feti ḫāṭırdan Edībā
Her bed-revişe celdeyi ḫandān olaraḳ baṣ

750

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Emīr-i ḫ˘ān-ı semāḥat ne deñli olsa ḥarīṣ
Ḳıyās-ı ḫ˘āhişini ġayrdan eder tenḳīṣ

2 Bülend-cāh-ı maḥabbet felekde ẓann etme
Kemāl-i mihrini her yār içün eder taḫṣīṣ

3 Eden nesīm-i nesebdir cenāb-ı Yūsufdan
Meşām-ı ḥażret-i Ya'ḳūba neşr-i būy-ı ḳamīṣ

4 Belā-yı 'aşḳa düşen ṣabrı iltizām edemez
Füzūn olur kef-i dām içre ıżṭırāb-ı ḳanīṣ

5 Edīb ġarḳa-i gird-āb-ı derd-i hicrāna
Olursa Ḥaḳdan olur dest-yārī-i taḫlīṣ

Ḥarfu'ḍ-Ḍād

751

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Vaṣlıñ dirīġden bize cānā nedir ġaraż
Hecriñle etmeden bizi ifnā nedir ġaraż

2 'Uşşāḳı dūr edip ṭaraf-ı kākülüñ gibi
Yār olmadan raḳīb ile tenhā nedir ġaraż

3 Ṣūfī saña o māh semādan da dūrdur
Tesḫīr-i yāre çekmeden esmā nedir ġaraż

4 Važ'-ı teġāfül eyleyerek sūz-ı āh ile
Sırr-ı nihānım etmeden ifşā nedir ġaraż

5 Āṣār-ı ġayrı maḥva mıdır niyyetiñ Edīb
Yā şi'r-i tāze etmeden imlā nedir ġaraż

752

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ola tā cevher-i tevfīḳ ile ḳā'im a'rāż
Olamaz raġbet-i cevherle müdennes a'rāż

---

750 Ü2 85a
751 S 36a, Ü1 94b, Ü2 85a
752 S 35a, Ü1 94b, Ü2 85b

2 Ḥüsn-dānende-i sīmā-yı nevāziş mi olur
Çeşm-i idrāki eden rūy-ı sitemden iġmāż

3 Ġayrdan olma şereh-kār-ı ʿaṭā et senden
Ġayra naḳdīne-i ümmīd-i ʿaṭāyı iḳrāż

4 Nefesin raʿd-ı enīn eylese de her dāʿī
Edemez berḳ-i icābetde şühūd-ı īmāż

5 Merde tekmīl-i secāyā-yı ḫulūṣ olmaz Edīb
Anda tā k'olmaya aʿvāża mübeddel aġrāż

753

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Umūr-ı Ḫāliḳe Yūsuf mis̱āli ḳıl tefvīż
Gücenme çāh-ı ġamıñ olsa da ʿamīḳ ü ʿarīż

2 Devām-ı ġamla devām-ı sürūr olur peydā
Odur ʿibāda Ḫudādan nişāne-i taʿvīż

3 Nebīle nüsḫa-i pend ile intişāḥ etmek
Yeter risāle-i evṣāfa zīver-i taḳrīż

4 Mecāl-i niyyeti ṣarf-ı vücūh-ı ḫayr eyle
Cemāl-i kārı müdām et o vech ile tebyīż

5 Edīb mez̲heb-i erbāb-ı fehm ü dānişde
Devā-yı nuṣḥ iledir niʿmet-i şifā-yı marīż

Ḥarfu'ṭ-Ṭā

754

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cānā seniñle eyleyeli ʿaḳd-ı iḫtilāṭ
Ġamdan göñülde ḳalmadı hīç bīm ü iḫtiyāṭ

2 Münḥal bütün revābıṭ-ı eczā-yı kāʾināt
Bilmem ribāṭ-ı ġamda daḫi var mı irtibāṭ

3 Sulṭān-ı ʿaşḳ çekdi benim żayf-ı sīneme
Gül-ḳand-ı dāġ-ı derd ile pür-tāze bir simāṭ

4 Ḳaldıñ mürīd cisr-i mecāzīde fikriñe
Gelmez mi ictiyāz-ı pul-i müşkil-i ṣırāṭ

---

753 Ü1 95a, Ü2 85a
4 vech ile Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
754 S 36a, Ü1 95a, Ü2 85b
3 dāġ-ı derd ile S, Ü2: derd-i dāġ ile Ü1

5 Ehl-i hevāya fikret-i şādī keder verir
Ol zümreye hümūm iledir vāye-i neşāṭ

6 Seg-meşrebān u gurbe-şıfātāna meyl eder
Eşḫāṣ cümle ṭuʿme-resān-ı seg ü ḳıṭāṭ

7 Bir gün Edīb māʾide-i vaṣlı basṭ ile
Luṭf etse ol perī bize etdirse inbisāṭ

755

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Lebiñde cān-ı ʿalīle eger devām ise ḫaṭ
Raḳīb-i dūna yeter müjde-i devām-ı seḫaṭ

2 Ṣarīr-i vaṣfıñ eder kilk-i dil-nümūde faḳaṭ
Anı bu gizlik-i cevriñ sezādır etmese ḳaṭ

3 Niyāzımız giderek hem-ser-i piyāz etdiñ
ʿAceb degil saña ey şūḫ-ı lāle-rū bu ġalaṭ

4 Ḫarīr-i eşkime mürġ-āb-ı şevḳ olup yāriñ
Batıp o lücce-i ḫūna ḫayāli ḳaldı çü-baṭ

5 Sezā-yı efser-i ʿaşḳıñ Edīb-i şeydādır
O dil ki ser-be-hevādır olur hümāya meḫaṭ

Ḥarfu'ẓ-Ẓā

756

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿĀşıḳ umarsa dehrde bir vāye-i ḥuẓūẓ
Olmaz nigāh-ı luṭfu ḳadar māye-i ḥuẓūẓ

2 Bezm-i ṭarabda ol ṣanem-i mihrbān ile
Eyler himāye ṭaʿne-zeni sāye-i ḥuẓūẓ

3 Bulmaḳ ḳadar tezāḥüm-i aġyārdan rehā
Yoḳdur zemīn-i ḫāṭıra pīrāye-i ḥuẓūẓ

4 Ṭıfl-ı derūnu vāye-pez̲īr-i neşāṭ eder
Var mı mis̲āl-i terbiye-i dāye-i ḥuẓūẓ

5 Ecnād-ı şevḳe pey-rev olur ʿāşıḳān Edīb
Olsa ne dem ki cilve-nümā rāye-i ḥuẓūẓ

---

6 S: (Ü1 ve Ü2'de bulunmuyor)
755 Ü2 85b
756 S 36b, Ü1 95a, Ü2 85b
3 S, Ü2: (Ü1'de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiş)

Ḥarfü'l-ʿAyn

757

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bu ḥüsn-i bī-naẓīr ile ol rūy-ı pür-şuʿāʿ
Gitdikçe tāb-ı mihre olur māye-i żiyāʿ

2 Mersā-yı sīf-i vuṣlatına ittiṣāl içün
Āh ile keştī-i dile fetḥ eyledik şirāʿ

3 Ḫaṭ ṣādır oldu çün sefer-i ḥüsnü vaḳtidir
ʿUşşāḳ birden eylesin ol māh ile vedāʿ

4 Bir demde naḫl-ı cism-i raḳīb-i münāfıḳı
Etdim hübūb-ı ṣarṣar-ı āhımla iḳtilāʿ

5 Girdik Edīb maḫzen-i kālā-yı vaṣlına
Nehb eyledik metāʿını bī-bāʿ u bī-ẕirāʿ

Ḥarfü'l-Ġayn

758

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kimine sükker-i taḥḳīḳ verir ḥāl-i ferāġ
Kimine zehr ṣunar sāḳī-i ehvāl-i ferāġ

2 Kimini zūd-res-i menzil-i maḳṣūd eyler
Kimini muḳʿad-ı ḥırmān eder aʿmāl-i ferāġ

3 İstemez ġāʾile-i māl-ı keder-fermāyı
ʿĀrife naḳd-ı füyūżāt yeter māl-ı ferāġ

4 Zāhidā sen daḫi bu kārgeh-i ʿālemde
Ḳıl metāʿ-ı dili pīçīde-i minvāl-i ferāġ

5 Çeşm-i şūḫunda dilim ḳaldı çü-mīl-i sürme
Ḫayli demdir ki Edīb olmadı meyyāl-i ferāġ

759

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Görsem saçaḳlı sünbülü zülf-i ʿarūs-ı bāġ
Olmazdı rabṭ-ı ḫāṭırıma bir göñülce baġ

---

757 S 36b, Ü1 95b, Ü2 86a
3 çün S, Ü2: ḫūn Ü1
758 S 37a, Ü1 95b, Ü2 86a
759 Ü1 95b, Ü2 86a

2 Ārāyiş-i zebāne-i sūzum mezīd olur
Olduḳça lāle sīne-i her deşt ü kūha dāġ

3 Ḫāliñ ḫayāli dīdede pāyende olmadan
Ḳaldı sevād-ı merdüm-i çeşmimle inşıbāġ

4 Gūyā ki bir ʿuḳāb-ı ġażanfer-şikārdır
Ārām-gīr-i tīġiñ olan her kemīne zāġ

5 Vaṣlı tevaḳḳuʿ etmez idim hecr ile Edīb
Olsa eger ki şerʿ-i maḥabbetde bir mesāġ

Ḥarfü'l-Fā

760

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳalbin etsin dürr-i iḫlāṣa eden iḫlā ṣadef
Sīne-kūb olduḳça her bī-māye-i iḫlāṣa def

2 N'eylesin ʿāşıḳ ḫayāl olduḳça ẕevḳ-i vuṣlatı
Esb-i taṣvīre ne sūd eyler merāʿāt-ı ʿalef

3 Zaḫm-ı yāre bī-dirīġ etdikçe ʿāşıḳ sīnesin
Tīre-faḫr etse n'ola ḥüsn-i iżā'etle hedef

4 Dest-şūy ol ḥırṣla ecr-i vużūdan zāhidā
Cīfe-i dünyā içün lāyıḳ degil taṭhīr-i kef

5 Pādişāh-ı vaṣla nā-maḳrūn ola tā kim Edīb
Zīver-i seng-i mezār olsun o iklīl-i şeref

761

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Temīmedir ġam-ı ferdāya sīret-i inṣāf
Ẕaḫīredir reh-i ʿuḳbāya niʿmet-i inṣāf

2 Ḳırā-yı żayf-ı meʿāda sarāy-ı uḫrāda
Nefīs tūşe mi var çūn-mū'net-i inṣāf

3 ʿAceb mi mülket-i Kisrāyı dād-ḫ˘āh etse
Rüsūm-ı ḥikmet-i ḥükm-i şerīʿat-i inṣāf

4 Herās-ı ṣavlet-i ṣad Ḳahramāna ġālibdir
Ṣadā-yı zehre-şikāf-ı mehābet-i inṣāf

---

760 Ü1 95b, Ü2 86a
761 S 37a, Ü1 96a, Ü2 86a
2 tūşe mi var S, Ü2: tūşe-i mey Ü1
4 ṣavlet-i S, Ü2: devlet-i Ü1

5 Serābı mevc-zen-i reşḫa-i zülāl eyler
Ter-āb-ı ʿayn-ı ḥayāt-ı leṭāfet-i inṣāf

6 Semīr-i bezm-i şebistān-ı nühyemendīdir
Maḳāle-i ḥikem-āmīz-i cevdet-i inṣāf

7 Edīb muḳbil-i dergāh-ı Rabb edip ʿabdı
Eder resīde-i cennet ḳıyādet-i inṣāf

762

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kitābıñ etmiş iken gūne gūne sen teʾlīf
Ḳulūbu etmedi teʾlīfe saʿy şeyḫ-i şerīf

2 Baḥūr-ı şiʿr-i girān-mevc ile muvāzenede
ʿAceb mi gelmese deryā çü-vezn-i baḥr-ı ḫafīf

3 Sürīne rīşini līf etmege mucid ṣūfī
Bu vażʿı cān atıyor yāre etmege teklīf

4 Düḫūl-i meykededen rind-i mey-keşi zāhid
Şikeste çūp-ı sivākiyle etmesin taḫvīf

5 Edīb ṣanma neẓāfet seciyyedir şeyḫe
Mekānın etmek ile münʿimān için tenẓīf

763

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Vermiş nüḳūd-ı himmetini uġruna selef
Olmuş mürīd-i şūḫ ile şeyḫi selef ḫalef

2 Ḳoymuş şarābı şimdi çerāgāh-ı ḥücrede
Beng ü ḥaşīşi ṣūfī-i ḫar eylemiş ʿalef

3 Meh gibi tār-ı kākül-i pīçīde-mūydan
Ruḫsār-ı dil-rübāda daḫi var gibi kelef

4 Āmāc eder mi tīrine aġyār-ı sifleyi
Mānend-i sīnemiz var iken aña bir hedef

5 Şimdi Edīb şāh-ı cihān-dār-ı kilkime
Gūyā dehān-ı miḫberedir mesned-i şeref

---

762 S 37b, Ü1 96a, Ü2 86b
763 S 37b, Ü1 96a, Ü2 86b
1 nüḳūd-ı S, Ü2: ʿumūm-ı Ü1
2 şarābı şimdi çerāgāh-ı S, Ü2: şārāb kāsesini şimdi Ü1

764

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Eşk-i ḫūnīni döker ʿāşıḳ-ı giryān ṣaf ṣaf
Silk-i ruḫsāra çeker dürr ile mercān ṣaf ṣaf

2 Çeşm ü ebrūlarını levḥ-i dile naḳş etdim
Çü-suṭūr-ı ṣuḥuf-ı defter ü dīvān ṣaf ṣaf

3 Eşk-i çeşmi ḳıṭaʿ-ı ruḳʿa-i saṭranc etdim
Ḳıldım elmās ile pür-laʿl-i bedaḫşān ṣaf ṣaf

4 ʿĀşıḳ-ı zārı düzer ol mehe bezm-i meyde
Ḫūn-ı dilden ṭabaḳ-ı nuḳl-ı ferāvān ṣaf ṣaf

5 Dil-i pür-dāġ ü hümūmum gibi her sū ʿālem
Dizilip durmada ṣan ḫ˘ān ile mihmān ṣaf ṣaf

6 Sāye-endāz olalı behceti heft iḳlīme
Sebaḳ-ı ʿaşḳın oḳur ṭıfl-ı debistān ṣaf ṣaf

7 Vaṣf-ı dil-dāra Edībā ki ne dem cūş etsem
Baña te'kīdde ṣıf ṣıf deyü yārān ṣaf ṣaf

Ḥarfü'l-Ḳāf

765

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Erīb-i fārihe erẕāle beddir pīş-vā olmaḳ
Redīdir muttaḳī ehl-i ḍalāle muḳtedā olmaḳ

2 Le'āmet-sīretiñ ḫāṣıyyet-i dārū-yı re'yinden
Ḫaṭādır derdmende āmil-i neyl-i şifā olmaḳ

3 Gürūh-ı ehl-i ṣaḫḫañ mıḳvel-i nuṭḳ-ı derūnundan
ʿAbeṣdir zā'ire ümmīdvār-ı merḥabā olmaḳ

4 Bürūd-ı ẓıll-i naḫl-ı ravża-i şāhāneden yegdir
Dil-āgāh-ı ġama sūzende-i nār-ı cevā olmaḳ

5 Edībā ḫalvet-i germ-ābe-i ʿaşḳ u maḥabbetde
Yaḳışmaz şeyḫe meyzer-pūş-ı eṭvār-ı riyā olmaḳ

---

764 S 38a, Ü1 96a, Ü2 86b
3 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
765 S 38a, Ü1 96b, Ü2 86b

766

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Azīmete o şeh-i ḥüsnü ḫānemiz de mi yoḳ
Raḳīb-i dūna da bir āsitānemiz de mi yoḳ

2 Dili nişīmen-i şāhīn-i fikr-i vaṣl etdik
Yed-i emelde meger destvānemiz de mi yoḳ

3 Dem-i ḳudūma dem-i eşki eyle pāy-endāz
Göñül tükenmeyecek bir ḫızānemiz de mi yoḳ

4 O mest-i 'işveyi īḳāẓa ḫ˘āb-ı nāzından
Mis̱āl-i āh-ı seḥer bir bahānemiz de mi yoḳ

5 Ṣafā-yı bālimize şehd-i ḥubb-ı yār aldıḳ
Belā-yı 'aşḳına ẓarf-ı yegānemiz de mi yoḳ

6 O mihr-peykere teşbīhden 'adūl edecek
Meh-i felekde kelefveş nişānemiz de mi yoḳ

7 Biz anı laḫt-ı ciger eşkle geçindiririz
Edīb mürġ-i dile āb u dānemiz de mi yoḳ

767

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ṭıfl-ı dili perverde edip dāye-i tevfīḳ
Etdi hele pür-māye-i pīrāye-i tevfīḳ

2 Raġbet mi eder şīrine hīç māder-i dehriñ
'Ālemde olan sīr-dil-i vāye-i tevfīḳ

3 Bā-küre-dih-i rāḥat-i bāġ-ı dü cihāndır
Zībende bün-ı naḫl-ı hümā-sāye-i tevfīḳ

4 Reh-yābī-i fevziñ giderek buldu ṭarīḳin
'Āşıḳ edeli pey-revī-i rāye-i tevfīḳ

5 Yoḳ ġāyeti ālāy-ı keder-ġāyet-i dehriñ
Kem-yāb velī ni'met-i bī-ġāye-i tevfīḳ

6 İm'ān ile baḳ dest-i 'ināyetdir eden hep
Dürc-i dili pür-dürr-i girān-māye-i tevfīḳ

7 Sencīde-i mīzān-ı ḫayāl eyle Edībā
Rācih mi degil nüh felege pāye-i tevfīḳ

---

766 S 38b, Ü1 96b, Ü2 87a
1 ḥüsnü S, Ü2: ḥüsne Ü1
767 S 38b, Ü1 96b, Ü2 87a

768

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Var iken kūy-ı dil-ārā gibi āmāde ḳonaḳ
Nā-be-cādır bize vaḥşetkede-i yada ḳonaḳ

2 Tāb-ı ṣahbā-yı riyā zāhidi germ etdikçe
Tābsız lücce-i sermāda n'içün ḳara bataḳ

3 Yed-i cevri bize ṣunduḳça gerekdir biz de
Gerd-i ṣarṣar-zedeveş dīde-i a'dāya çapaḳ

4 Ḫaṣm-ı cāndır bize ser-pūş-ı ḫam-ı kālibden
Muḳteżebdir yed-i pür-zūr-ı ihānetle ḳapaḳ

5 Ġam-ı dünyāyı ferāmūş ederek lāyıḳdır
Sīne-i ḥāsidi reşkiyle hemān tāra ḳoyaḳ

6 Dīde-i ḥırṣı nigeh-dūz-ı perend olduḳça
Ne revā zāhide biz ḫırḳa-i peşmīne yapaḳ

7 Nice bir çetr-i temennā-yı zülāl-i la'liñ
Ḫuşkzār-ı dil-i şūrīde-i pür-tāba ḳuraḳ

8 Şüst-ü-şū eyler iken dehri sirişk-i terimiz
Ḫ˘āb-ı rāḥatle nice dīde-i giryānı yumaḳ

9 İntiẓār eyleyerek fürṣat olur mu āyā
Ki reh-i menzil-i cānāna şitābende olaḳ

10 Yerimiz lāyıḳ idi olsa yemīni yāriñ
Gül gibi niceye dek dest-i erāẕilde ṣolaḳ

11 Vaṣl ile ġavṭager-i cūy-ı neşāṭ olsaḳ Edīb
Nice bir şu'le-i şevḳ-i ruḫ-ı dil-berle yanaḳ

769

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Güm oldu rāh-ı ṭaleb ictiyāz olunmayaraḳ
Ṭutuldu nāṭıḳa meyl-i niyāz olunmayaraḳ

2 Bozuldu ḥayf ki idmān-ı kār-ı secde yeri
Ḥarīm-i dilde edā-yı namāz olunmayaraḳ

3 Şebīh-i ferye-i bī-mürye oldu ṣıdḳ-ı maḳāl
Dürūġ-ı bī-mezeden iḥtirāz olunmayaraḳ

---

768 Ü1 97a, Ü2 87a
1 vaḥşetked-i yada Ü2: vaḥşetkede de yada Ü2
3 ṣarṣar-zedeveş Ü2: ṣarṣar-zede-i Ü1
769 S 39a, Ü1 97a, Ü2 87b

4 Nihüfte-kār-ı niyāza ʿināḳ-ı şāhid-i kām
Olursa ancaḳ olur keşf-i rāz olunmayaraḳ

5 Edīb oldu müsāvī bu ḫ˘āce-i dehriñ
Metāʿ-ı nīk ü bedi imtiyāz olunmayaraḳ

770

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı perde-ber-endāza ḥicābıñ yeri yoḳ
Beyt-i vīrān-şudeye revzen ü bābıñ yeri yoḳ

2 Nuḳl-ı mey fākihe-i laʿl-i teriñ kāfīdir
Sāḳiyā istemeziz bunda kebābıñ yeri yoḳ

3 Dil-i bīdārı niyām etdi ḥüsām-ı ġamzeñ
Öyle şemşīre şehā ġayrı ḳırābıñ yeri yoḳ

4 Ḳıṣṣa-i Yūsufu şimdi kim oḳur kim diñler
Vaṣf-ı ḥüsnüñ var iken öyle kitābıñ yeri yoḳ

5 Etmeziz ḫāṭırı meclā-yı ḫayāl-i aġyār
Kāḫ-ı zībendede taṣvīr-i kilābıñ yeri yoḳ

6 Terbiyet-sāz-ı çemenzār-ı riyāż-ı dildir
Ṣanma kim sāḳiye-i çeşm-i pür-ābıñ yeri yoḳ

7 Rāḥ kim rāḥa-i dil-dāra ḳarīn ola Edīb
ʿĀşıḳ-ı teşne-dil-i zāra cev-ābıñ yeri yoḳ

771

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Żiyā-baḫş-ı şebistān-ı emel-tābende aḫter yoḳ
Ki hīç ẓulmet-zidāy-ı çeşm-i dil meh-pāre dil-ber yoḳ

2 Cihān pür-ḥūr u ġılmān olsa kesb-i inşirāḥ etmez
Cemāl-i gülden özge ʿandelībi ḫurrem eyler yoḳ

3 Ne deñli bülbül-i şīrīn-nevā ifṣāḥ-ı nuṭḳ etse
Lisān-ı ḥālini ġam-ḫ˘ār gülden ġayrı añlar yoḳ

4 Ser-ā-ser gülşen-i ʿālem çerāġāh-ı sütūr olmuş
Kef-i zühd-āşinā-yı merdüme bir sebze-i ter yoḳ

5 Edīb ins ü melek hem-kār-ı nāhīd-i sipihr olsa
Enīn-i dilden özge ʿāşıḳa kār-ı müsaḫḫar yoḳ

---

770 S 39a, Ü1 97a, Ü2 87b
7 ḳarīn S, Ü2: ḳarīb Ü1
771 S 38a, Ü1 97b, Ü2 87b

772

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Neden fikr-i der-āġūşuñla ʿāşıḳ dil-be-ʿīd olmaḳ
Neden ʿīd-i saʿīd-i vuṣlatıñdan dil-baʿīd olmaḳ

2 Lebībe neş'emend-i sāġar-ı vaʿd olmadan yegdir
Siyeh-mest-i müdām-ı hūş-fersāy-ı vaʿīd olmaḳ

3 Dıraḫtān-ı ḫazān-der-pīş-i bāġa servden ġayrı
Libās-ı faḫrdır pūşīde-i ṣevb-i cedīd olmaḳ

4 Dil-i sūdāgerān-ı dānişe kālā-fürūşīden
Nişān-ı ġunyedir peyveste-der-kār-ı ḫarīd olmaḳ

5 Perestārānı terk et şehr-yār-i taḫt-ı tecrīd ol
Ne lāzımdır saña ṣıḳlet-keş-i ṣaff-ı ʿabīd olmaḳ

6 Zebān-ı pend-gūdan intiṣāḥ-ı terk-i bed-kārī
ʿAṭādır ʿāḳile vā-beste-i nuṣḥ-ı ekīd olmaḳ

7 Cihānıñ servveş bī-sāyelerdir ser-firāzānı
Fürū-serlikle ḫ˘oşdur gülşen-i ʿālemde bīd olmaḳ

8 Müraccaḥken maḳāl-i bī-me'āli ḫire-fehmānıñ
Ne sūd eyler nebīhe ṣāḥib-i re'y-i sedīd olmaḳ

9 Edībā lā-cerem faṣl-ı ḫiṭāb-ı nuṣḥ-ı aʿdāda
Mü'ekkeddir lisān-ı ḥüsn-i tedbīrim ḥadīd olmaḳ

773

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bīḫ-i ʿadāyı ḳaṭʿa sezā kūrdeler mi yoḳ
Nāf-ı türūs-ı vāḳıyesin kūr deler mi yoḳ

2 Cismin ḥabāb-ı mevce-i nehr-i ṣebāt edip
Cisr-i şikeste-sāḳ-ı meferden geçer mi yoḳ

3 Ṣāf eyleyip ġaşāve-i jengār-ı ḫ˘ābdan
Çeşmin sühād-ı ġayret ile sürmeler mi yoḳ

4 Ṣervet-güzīn-i hüdne-i naḳdīne-i rıżā
Dāmen-keş-i mühādene-i sīm ü zer mi yoḳ

5 Āyīn-i ḳabż u basṭa Edīb iḥtiṣād içün
Fermān-ber-i emīr-i ḳażā vü ḳader mi yoḳ

---

772 S 38b, Ü1 97b, Ü2 88a
773 S 38b, Ü1 97b, Ü2 88a
5 S, Ü2: (Ü1'de ikinci mısra olarak bir önceki beytin ikinci mısraı tekrarlanmış)

774

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yoḳ şimdi hīç ḳabūle ḳarīn bir recā yazıḳ
Ḳalmadı bir göñülde bu dem birre cā yazıḳ

2 Zülfüñ nesīm ḳıldı yüzüñden cüdā yazıḳ
Gösterdi rūyuñ ellere bād-ı hevā yazıḳ

3 Reng ü şemīm-i kākül-i pür-pīç ü tābıña
Olmaḳ nümūne nāfe-i Çīn ü Ḫıṭā yazıḳ

4 Dil-ḫasteye ʿilāc-ı şifā bī-ṭaleb gerek
Mużṭarra ʿarż-ı ḥāceti görmek revā yazıḳ

5 Her merde kim ne-behre-i ʿıtr-ı vidād ola
İşmām-ı būy-ı ġonçe-i mihr ü vefā yazıḳ

6 Telḫ-ābe-nūş-ı sāġar-ı bezm-i hümūm iken
ʿĀcizlere iẕāḳa-i ṭaʿm-ı cefā yazıḳ

7 Şāyeste-i ʿaṭā var iken nā-sezālara
Tebẕīr-i dest-māye-i cūd u seḫā yazıḳ

8 Merd-i ḳunūʿa ṣofra-i dehriñ hümā gibi
Bir būy-ı üstüḫ˘ānını etmek ġıdā yazıḳ

9 El-ḥaḳḳ Edīb ṣāḥib-i ḫulḳ-ı kerīm olan
Olmaḳ leʾīm ü nākes ile āşinā yazıḳ

775

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne mümkin her büt-i āyīne-rū zībende-ḫūy olmaḳ
Olur mu her şikūfe gül gibi ḫ˘oş-reng ü būy olmaḳ

2 Melīk-i ʿaşḳ ise kūteh-nigāh-ı rūy-ı kevneyn ol
Ḫaṭādır ʿāşıḳa dil-bend-i bānū-yı dü-rūy olmaḳ

3 Ḳuyūd-ı sırr ile aḥvāli rindiñ muḫtefī olmaz
Mey-i gül-gūne mīnādan ʿabeṡdir perde-cūy olmaḳ

4 Serin hep nā-be-sāmān eyleyen buḥrān-ı miḥnetdir
Teb-i ġamdan gelir ʿāşıḳlara bīhūde-gūy olmaḳ

5 Edībā dil-beriñ zaḫm-ı dile peykānı merhemdir
ʿAcebdir mīḫ-i āhen raḫne-i ṡevbe rüfūy olmaḳ

---

774 Ü1 98a, Ü2 87b
775 S 38b, Ü1 98a, Ü2 88a
3 gül-gūne S, Ü2: gül-gūn Ü1

776

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 O deh ser-mār-ı zülfüñden hele o nīşe tābım yoḳ
Nigārā bir ten-i pür-ża'f ile on işe tābım yoḳ

2 Ġubār-ı ġamdan āsāyişle dil-ḫ̮oşum benim şimdi
Raḳībiñ çeşmine ilḳāya bir müşt-i türābım yoḳ

3 Nevīd-i vuṣlat-ı yāri enīs-i vaḥşet etdikçe
Dem-i pā-ber-hevā-yı hecrden hīç ıżṭırābım yoḳ

4 Ḥicābı belki taḳrīb eylerim dīger de'āvīde
Benim da'vā-yı 'aşḳ-ı yārde ancaḳ ḥicābım yoḳ

5 Edībā sūzişimden iḳtibās-ı sūz eder dūzaḫ
Velīkin āteş-i sūzāna beñzer iltihābım yoḳ

777

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Miyān-ı 'arṣa-i peykār-ı ġamda biz ki nām aldıḳ
Hemān ol ġāyede şīrāna gūyā biz künām aldıḳ

2 Helāk-i ṣadme-i āh eyledik biz cünd-i aġyārı
Cezāsın vermişiz bed-ḫ̮āha ṣanma intiḳām aldıḳ

3 Düçār olduḳ ġama ḫam-geşte-i bār-ı belā olduḳ
Ḫużū'uyla dehān-ı yārden gūyā selām aldıḳ

4 Görünce maḥrem-i bint-i 'ineb ṭa'n etme ey zāhid
Ḥelāl aldıḳ biz ol mestūreyi ṣanma ḥarām aldıḳ

5 Görünce kāse-ber-kef nergis-i mestāneyi biz de
Edībā gül gibi ṣaḥn-ı çemende deste cām aldıḳ

778

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Pīş-i ḥākimde bu gün ḫ̮ān-ı vefānıñ yeri yoḳ
Rüşvet almasın umar sīb-i recānıñ yeri yoḳ

2 Şeyḫ-i deryā-dil içün ḳadr-i ciyef 'ālīdir
Suḥtdur mā-ḥaṣali gevher-i kānıñ yeri yoḳ

3 Ḥaşrı yoḳdur s̱iḳal-i bār-ı sivā-ber-düşuñ
Gördüm ancaḳ s̱emer-i terk-i sivānıñ yeri yoḳ

---

776 S 39a, Ü1 98a, Ü2 88b
777 S 39a, Ü1 98a, Ü2 88b
778 Ü1 98b, Ü2 88a
3 ancaḳ Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

4 Ḫāṭır-ı ehl-i ṭamaʿ niʿmet-i elvān ister
Ḫalḳda sādece bir niʿmet-i nānıñ yeri yoḳ

5 Nuḳl-ı peymānesi küfrān-ı niʿamdır nāsıñ
Hīç Edībā şiker-i şükr-i Ḫudānıñ yeri yoḳ

779

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Raḳīb-i dūna ḳaṣd-ı intiḳām et başa çıḳ ʿāşıḳ
Ḳo ḳayd-ı ser-penāhı iḳtiḥām et baş açıḳ ʿāşıḳ

2 Ṭarīḳ-i zāhidān-ı ḫuşkdan ol müfteriḳ ʿāşıḳ
Hemān raġbetle rāh-ı dil-bere ol müfte riḳ ʿāşıḳ

3 Fürūġ-ı şemʿden bī-bez̲l-i cān pertev-pez̲īr olmaz
Olur pervāneyi bīhūde ṣanma muḥteriḳ ʿāşıḳ

4 Dil ü cāndan ne mümkin selb-i ḳayd-ı ibtilā etmek
Vuḳūʿ-ı ibtilāya cān u dilken müttefiḳ ʿāşıḳ

5 Tehī-āġūş-ı meyl ol her dü ʿālemden Edībāsā
Miyān-ı dil-rübādan ġayra olma muʿteniḳ ʿāşıḳ

780

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāż-ı dehrde hīç bir sezā-yı ictinā ber yoḳ
Yine andan ʿacebdir müsteʿidd-i ictināb er yoḳ

2 Tevānā ḫarla ıṣṭabl-i cihān pürdür velī ḥayfā
Ki ḫarvār-ı emel taḥmīline şāyeste bir ḫar yoḳ

3 Müzeyyen bī-şümār ebvāb ile emṣār-ı kevn ammā
Ṣarīr-i infitāḥı semʿi ıṭrāb eyleyen der yoḳ

4 Şaḳīler kān-ı zer ceyb-i dil-i miskīn-i ʿācizde
Mücerred dāġ-ı ḫūnīninden özge fels-i aḥmer yoḳ

5 Edībā rāġıb-ı ḥüsn olmadan da kārihim zīrā
Ki hīç tābişger-i nūr-ı ḥayā göñlümce dil-ber yoḳ

781

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣalāḥ-ı merdümān-ı ʿāleme hīç nev ʿalāʾim yoḳ
Ki ḫalḳ içre tebeh-kārān içün bir nevʿa lāʾim yoḳ

---

779 S 39a, Ü1 98b, Ü2 88b
780 S 39a, Ü1 98b, Ü2 89a
781 S 38b, Ü1 98b, Ü2 89a

2 Dehān açmış ḫılāl-i rūzede bay u gedā suḫta
Faṭūr-ı ḫille dilden müncezib dervīş-i ṣā'im yoḳ

3 Emel hep tesliyetdir şuʿle-i ṣaḥn-ı mesācidle
Terāvīḥe ümīd-i ecr ile bir ferd-i ḳā'im yoḳ

4 Ünās ancaḳ şereh-kār-ı mużīḳ-i dūzaḫ olmuş hep
Menāmında şühūd-ı ʿadna ḫāṭır-beste nā'im yoḳ

5 Edībā merdüm-i ḳāniʿden özge bezm-i ʿālemde
Budur ẓannım ki hīç bir behremend-i ẕevḳ-i dā'im yoḳ

782

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu gülzār-ı fenādan tā ki bir ḫ˘ursend-i būy olduḳ
ʿAlef-ḫ˘ārāna gūyā sebze-i bī-reng ü bū yolduḳ

2 Nice yek-reng olup ṣafvet-nümā olduḳsa dānāya
Mis̱āl-i cām-ı revzen çeşm-i nā-dāna dü-rūy olduḳ

3 Fütuvvetden bu miḥnetgāh-ı çirk-endūde-i dehre
Zülāl-i mihr ile raġbet-nümāy-ı şüst-ü-şūy olduḳ

4 Olup ḫāṭır-remīde ḳaʿr-ı gird-āb-ı mehālikden
Dür-i deryādan istiġnā edip ṣād-āb-ı cūy olduḳ

5 N'ola ülfet-şinās-ı āşinā-yı rūzgār olsaḳ
Hevādan istirāḳ-ı ṭabʿ edip bīgāne-cūy olduḳ

6 Bedīd olduḳça naḳş-ı ṣūret-i ser-rişte-i kārım
Bu nüh ṭās-ı sipihre kāse-i çīnīde mūy olduḳ

7 Sitīzinden ümīd-i vāye-i emniyyet etdikçe
İhānet-dīde-i çerḫ-i ʿanīd-i kīne-cūy olduḳ

8 Ṣadīḳ ü yade rū-gerdān-ı minhāc-ı esā'etken
Meyādīn-i cihānda miḥcen-i āzāra gūy olduḳ

9 Ḫarāb olmaḳ bize maʿnīde temhīd-i ʿimāretdir
Naẓarda gerçi şimdi ẓāhiren vīrāne-kūy olduḳ

10 Semend-i ġāmımız ser-menzil-i maḳṣūda yetmişken
Neden gitdikçe bilmem süst-rev āheste-pūy olduḳ

11 Edīm-i ḳadrimiz fersūde-i pāy-ı meẕelletken
Şüḳūḳ-ı ḫırḳa-i abdāl-i gerdūna rüküy olduḳ

12 Ḫıdīvān-ı cihān menhūm-ı hāy u hūy-ı şöhretdir
Biz ancaḳ künc-i ġamda server-i bī-hāy u hūy olduḳ

---

782 Ü1 99a, Ü2 88b
3 Ü2: (Ü1'de beytin ikinci mısraı olarak birinci beytin ikinci mısraı tekrarlanmış)

13 Dil-i bīdārımız Ḥaḳ reh-nümā-yı nehc-i fevz etmiş
Degil kim ġaflet-i merdūd ile güm-kerde sūy olduḳ

14 Degilken ẓāhil-i temyīz-i güftār-ı suḫan-dānī
ʿAcebdir böyle gāhī cebr ile bīhūde-gūy olduḳ

15 Kerāmet-yāb-ı istīhāl-i gūş-ı vaḥy ü ilhāmız
Edībā tā ki nā-ehl-i şenīd-i güft-ü-gūy olduḳ

Ḥarfü'l-Kāf

783

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cānā yüzüñde ẓāhir olur cāyı būseniñ
Yüz verme būse-ḫ˘āhıñ olunca o bu seniñ

2 Kūyuñ raḳīb-i kūsec-i bed-rūya cār ise
Andan çekil ki lāyıḳıñ olmaz o kū seniñ

3 Verd-i cinānı rūy-ı ʿaraḳnāk-i dil-keşiñ
Ḫū-kerde-i ḥicāb eder ey tünd-ḫū seniñ

4 Cūlar görüp leṭāfet-i serv-i ḳadiñ n'ola
Rū-māle gelse pāyıña ey fitne-cū seniñ

5 Defʿ-i gezend-i düşmen-i dey-māh içün Edīb
Dest-i bahāra deşne verir bergi sūseniñ

784

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gelince menḳabeti yāda Ḳays u Ferhādıñ
Bilindi rāh-nümūnu ṭarīḳ-i irşādıñ

2 Ṭalāḳ-dāde-i bānū-yı dehr emīri olur
Bu ḥaclegāh-ı ʿarūs-ı hezār-dāmādıñ

3 Nükūl edip çekilelden raḳīb-i bed-ḫūdan
Çekilmez oldu bi-ḥamdi'llāh ey perī adıñ

4 Sezā ki dest-be-hem-sūde-i teʾessüf ola
Meʾāl-i ṭāʿati ʿadn ise ḫayl-i zühhādıñ

5 Hemīşe ṭavḳ-be-gerden Edīb fāḫtevār
Ġulām-ı kemteriyiz biz o serv-i āzādıñ

---

783 S 39b, Ü1 99a, Ü2 89a
3 Ḫū-kerde-i S, Ü2: Ḫ˘uy-kerde-i Ü1
784 S 39b, Ü1 99b, Ü2 89a

785

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ma'nā-yı şi'r-i bī-mezesi feş-revīleriñ
Sırr-ı nihüftesi gibidir Ḥamzavīleriñ

2 Meşhūdum oldu ḥālet-i güncişk ü bāzdan
Āsār-ı saṭveti żu'afāya ḳavīleriñ

3 'Āşıḳ olup ḳulaḳdan o ḫ˘urşīd-peykere
Hep gerdişi semā' iledir Mevlevīleriñ

4 Diḳḳat olunsa lafẓen u ma'nen misāl-i dād
Maḳlūbu rāst 'add olunur müstevīleriñ

5 Ma'nānıñ istitārına baḳ lafẓda Edīb
Aḥvāliniñ nümūnesidir münzevīleriñ

786

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Gelince bezme o erzān-bahā bahālenerek
Niḳāb-ı ḫal'-i 'izārın urup ḥayālenerek

2 Edip teveddüd-i ca'lī-i nā-temīzāna
Duzaġ-ı mekri ḳurar böyle āşinālenerek

3 Ṣufūf-ı dil-şudegāna sipihr-i nā-ṣāfıñ
Nedir bu ṣunduġu cām-ı keder ṣafālenerek

4 Dilā n'içün cihet-i iḳtidāyı güm ḳıldıñ
Bu gūne zümre-i eşrāra pīşvālenerek

5 Hümā-yı devlet-i ebleh-ferīb-i çerḫe uyup
Edīb pā-be-hevā ḳalmışız hevālenerek

787

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Degildir bulması taḫdīşden mümkin rehā verdiñ
Hezārā nāle-i dil-sūz iken bāġa reh-āverdiñ

2 Hezāra ġālib oldu nālişiñ pervāneye sūzuñ
'Acebdir ey dil-i pür-sūz-ı ġam añlanmadı derdiñ

3 Kelef ṣanma cebīn-i māhda pür-dāġ-ı reşk oldu
Ḳaçan āyīne-i eflāke tāb-ı rūy gösterdiñ

---

785 S 40a, Ü1 99b, Ü2 89b
786 S 40a, Ü1 99b, Ü2 89b
787 S 40a, Ü1 99a, Ü2 90a

4 ʿİnāḳ-ı yār beẕl-i zerledir ey çille-keş zāhid
Medār olmaz saña naḳdīne-i ruḫsāre-i zerdiñ

5 Edībā semʿiñi āmāc-ı güftār-ı dürūġ etme
Maḳāl-i nuṣḥun ışġā eyleme ʿālemde her ferdiñ

788

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey şeyḫ āb-ı kerm ile ruḫsāre-şūluġuñ
Ẓann etme kim izāle eder bī-vużūluġuñ

2 Gerden-firāz iken reh-i āşūb u fitnede
Zāhid namāza sūdu mu var ser-fürūluġuñ

3 Her sāde-rūya sīret-i ḫalʿ-ı ʿiẕār ile
Āṣār-ı ḳubḥu berter olur ḫūb-rūluġun

4 Ehl-i zemīne sill-i ḥüsām-ı hilālden
Ey çerḫ ẓāhir oldu seniñ kīne-cūluġuñ

5 Āsūde-i s̱eḳālet-i aġyār eder Edīb
Vardır o deñli fāʾidesi tünd-ḫūluġuñ

789

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ẕühūlü terk ile endīşe et gel encāmıñ
Şereng-i ṭaʿmını bil ġayrdan gelen cāmıñ

2 Müsāraʿatle vuḳūʿ-ı mużīḳ-i ḥırmāna
Delīl-i cünbiş-i aḳdāmıñ oldu iḳdāmıñ

3 Fesād-ı bāl ile ḳıldıñ reşāda ġayyı bedel
Ḥadīs̱-i ṣıdḳını efsāne ṣandıñ İslāmıñ

4 Nehār-ı fevz ile geçdiñ diraḫş-ı rūyuñdan
Sevād-ı vechiñi etdiñ ʿilāve-i şāmıñ

5 Ḫumār-ı bāde-i naḫvetle ḫīre-fehmīden
Edībiñ olmadı pend-i müfīdi ifhāmıñ

---

788 S 40b, Ü1 99a, Ü2 90a
789 Ü1 100a, Ü2 89b
1 endīşe et Ü2: endīşeyi Ü1

790

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ṣadme-i aġyārıña görme revā dirsekleriñ
Baḫş-ı sīm olmaḳ naṣībi nā-revādır segleriñ

2 Kes ayaġın rişte-i zülfüñ görüp tel ḳırmadan
Rīsmān-bāz-ı ser-i kūyuñ olan kūdekleriñ

3 Zāhidi mürġ-āb-ı cūy-ı iştihā etmekdedir
Ṭa'm-ı ṣaydı evcde pervāz eden ördekleriñ

4 Cāy-ı kişt-i nā-be-cā deşt-i sitīz-i ḫār olur
Her zemīne sūdu yoḳ toḫm-ı vefā ekmekleriñ

5 Ḳıymet-i nān u nemek mechūl-i 'ālemdir Edīb
Şimdi dadı ḳalmadı iẓhār-ı dād etmekleriñ

791

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne deñli mübtelā-yı dā'-i ġılẓet olsa yārānıñ
Yine te'ṡīri yoḳdur ṣanma dārū-yı müdārānıñ

2 Serābistān-ı aġyārı nihālistāna döndürdü
Göñül bir demde te'ṡīr-i nemā-yı tīr-i bārānıñ

3 Olursa dāġ-sūz-ı ġıbṭa-kārı sīne-i çerḫe
'Aceb mi ḥāl-i ẕevḳ-i gerdiş-i kūyu dil-ārānıñ

4 Ḥadīṡ-i mest-i medhūşān-ı 'aşḳı ṣorma ey zāhid
Añılmaz güft-gūy-ı ṣohbet-i bezmi sükārānıñ

5 Edībā ḫayl-i bī-hūşān-ı ġam mecbūrlardır hep
Maḳāl-i nuṣḥun ıṣġā etmemekdir hūş-dārānıñ

792

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Şarāb-ı nābdan ṣūfī 'aceb kim doymadıñ gitdiñ
Hemān bu keyfden ser-mest olup hīç duymadıñ gitdiñ

2 Dili ṭa'n-ı şarāb-ı nāb ile maṭ'ūn edip yatdıñ
Göñülden 'āḳıbet bu dümmeli bir oymadıñ gitdiñ

---

790 Ü1 100a, Ü2 89b

1 Ü2'de der-kenar düzeltmesiyle verilen şekil esas alındı. Beytin Ü1 ile aynı olan eski şekli ise şöyledir:
Ṣadme-i aġyārdan āsūde ḳıl dirsekleriñ
Ṣavlet-i āzārına āmāde ḳıldır segleriñ

791 S 40b, Ü1 100a, Ü2 90a

792 S 41a, Ü1 100a, Ü2 90a

3 Bu sermā-yı riyāda lerziş-i cūş u ḫurūş etdiñ
ʿAcebdir arḳadan ṣevb-i riyāyı ṣoymadıñ gitdiñ

4 Seniñ de vara beñzer nā-ṣabūruñ vaḳt-i ṣabvetde
Anıñ'çün tāb-ı hecr-i kun-fürūşa doymadıñ gitdiñ

5 Zebān-ı ḥubb ile yād etmediñ sen bār-ı ʿuḳbāyı
Anı peltek lisān-ı çeşme aldıñ küymediñ gitdiñ

6 Ele aldıñ eli bu hāl ile hep saña uydurduñ
Edībāsā der-i ʿirfāna hīç el ḳoymadıñ gitdiñ

793

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İçince ẓarf-ı mīnādan ʿaṣīr-i ḫūşesin kermiñ
Ṣavur kār-ı veraʿdan dest-i şevḳi şeyḫ-i ser-germiñ

2 Hemīşe kār-ı zāhid reşf-i żarʿ-ı bī-ḥayāyīdir
Sülūk-i rāh-ı şerde añlamış kim sūdu yoḳ şermiñ

3 Yeter engüşt-i nāzı rişte-i gīsūya dūk etme
Girih-gīr etdi cānı mıġzel-i efsūn ile bermiñ

4 Ṣaḳın sehv ile bülbül bāġda ṣavt-ı bülend etme
Seḥer bīdār ederken ol gülü āvāze-i nermiñ

5 Edībā inḫırām-ı iʿtidāliñ ḳubḥu ẓāhirdir
ʿAdālet-pīşeye kārında bī-ḥad żarrı var ḫarmıñ

794

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Güm-geşte-i ṣaḥv etmek olursa sekerātıñ
Ey fāris-i ġam deşt-i neşāṭa seker atıñ

2 Tā ʿaks-i emel kāmin-i mirʾāt-ı ḫafādır
Rūy-ı emele fāʾide etmez ḥaserātıñ

3 Şāhānı ḳażā k'eyleye tā ʿacz ile mülzem
İmkān mı olur saʿyına defʿ-i ḫaṭarātıñ

4 Bed-kerdeye giryānī-i sūʾ-i ʿamelinden
Nāzişger olur ḫandeye sefki ʿaberātıñ

5 Defʿ-i leged-i saṭvet-i ecnād-ı ḳażāya
Yoḳ fāʾide-i cemʿi Edībā neferātıñ

---

793 S 41a, Ü1 100b, Ü2 90a
4 ederken ol S, Ü2: edersin ey Ü1
794 Ü2 90b

795

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Her ḳaçan zād-ı ḳanā'at pür ede hemyānıñ
Pür-nefes cāy-ı ḳarār eyleyemez hem yanıñ

2 Ġam-ı şīrīni ḳo gül-ḳanda diliñ zār etme
Nān-ı yek menn ile bil ni'metini Mennānıñ

3 Ẓame'i būs-ı leb-i āb ile teskīn eyle
Ādem ol dehrde ver ḥükmünü bu sīmānıñ

4 Ḥażret-i Yūsuf-ı ṣıddīḳ ile hem-destān ol
Tā behīc ola kef-i çāke düşen dāmānıñ

5 Mihr ile neyyir-i iḳbāliñi hem-tāb et kim
Menzil-i tābiş-i ḫ˘urşīde ere tābānıñ

6 Pestī-i ḥırṣı ḳo dil-bend-i 'uluvv-ı Ḳāf ol
Dehrde ḳāni' olan hem-seridir 'anḳānıñ

7 Cāy-sāz eyle Edībāne me'ādı dilde
Ki vaṭan-bīn ola dünyāda ġarīb-i cānıñ

796

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Nümāyān etdirip ḫaṭṭ-ı nevi ruḫsāra yüz verdiñ
Düşürdüñ tār-ı zülfü rūyuña ol māra yüz verdiñ

2 Bu endek cürm ile yek-pāre ḫāliñ ṭutdu dünyāyı
Ki ol Hindū-yı şāma pārece bir pāra yüz verdiñ

3 Gürūh-ı 'āşıḳān bir pāreden maḥrūm olup ḳaldı
Velī aġyār-ı nā-muḥtāca ey meh-pāre yüz verdiñ

4 Anı gösterdi her çekdikçe 'aks-i tāb-ı ruḫsārı
Neden bilmem sen ol ġaddāre-i ġaddāra yüz verdiñ

5 Bütün āyīne-dār-ı şāhidān-ı ḳahvedir şimdi
Ki sen ol rūy-ı dest-i nāzüküñle zāra yüz verdiñ

6 Ḫırām-ı nāzişiñ hetk eyledi hep cümle estārı
Ḳumāş-ı behcetiñden sen ki ol estāra yüz verdiñ

7 Degil ruḫsārıña nisbetle berfiñ sümreti ḫāfī
Ana reng-i kelefden belki ey meh ḳara yüz verdiñ

8 Bu gün bezm-i çemende ġonçeveş açılmadıñ gitdi*
Perīşān etdiñ efkārı kef-i efkāra yüz verdiñ

---

795 Ü2 90b
796 S 41a, Ü1 100b, Ü2 90b
8 S: (Ü1 ve Ü2'de bulunmuyor)

9 Serin zānū-yı h̠ārā-pūşa aldıñ iltifāt etdiñ
Edībāsā neden bilmem raḳīb-i h̠ˇāra yüz verdiñ

797

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bez̠l ü infāḳ iledir lez̠z̠eti cemʿ-i mālıñ
Yoh̠sa yoḳ fāʾidesi kīse-i māl-ā-māliñ

2 Geh h̠aṭ-ı sebz ü gehī zülf-i nigār istersen
Bilmeziz ey dil-i şūrīde nedir āmāliñ

3 Telh̠ī-i hecr iledir çāşnī-i neyl-i viṣāl
Revnaḳı debdebe-i ṣavm iledir şevvāliñ

4 Kendiñi gerd-i sivādan edegör bāl-efşān
Niʿmet-i şehd-i şühūd ise h̠ayāl-i bāliñ

5 Meh ü h̠ˇurşīd ile vaṣf etdi Edīb-i küstāh̠
Görmeden ṭalʿat-i pür-behcet-i ferruh̠-fāʾliñ

798

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yār içün ḳabża-i çeşmiyle güher-pāşānıñ
Bez̠l-i gencīnesine dah̠li nedir paşanıñ

2 Ṣah̠n-ı germ-ābede ʿārīce gören aḳ rānıñ
Sīm-tenlerde bilir yoġidigin aḳrānıñ

3 Mest olup sekr ile sekrān-ı raḳīb ol ʿāşıḳ
Kārı gāhīce pesendīde gerek sekrānıñ

4 Ḥücrede her ṣanemi daʿvete īmā eyler
Bilemem şeyh̠e nedir fāʾidesi īmānıñ

5 Pend-yāb olmaḳ içün şimdi Edībā yegdir
Olmamaḳ pey-revi pīrān-ı suh̠an-pīrānıñ

799

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmazsa būyu neşʾe-fezā pīrehenleriñ
Ḳılmaz es̠er şemīm-i der-āġūşu tenleriñ

2 Tā kim nevā-yı sāz-ı suh̠an bī-uṣūl ola
Vermez ṣafā sürūd-ı edāsı dehenleriñ

---

797 S 41b, Ü1 100b, Ü2 90b
1 lez̠z̠eti S, Ü2: z̠illeti Ü1
798 S 42a, Ü1 101a, Ü2 91a
799 Ü2 91a

3 Ḫaṭṭ-ı nevi ṭarāvet-i sīmā behīc eder
Pīrāye-i leṭāfeti güldür çemenleriñ

4 Esdikçe bād-ı āh ile ʿuşşāḳdan ṣabā
Cānāneye peyāmın alır ṣaġ esenleriñ

5 Baḳsam neşāṭ-ḫānelerinden bu ʿālemiñ
Görmem Edīb farḳını beytü'l-ḥazenleriñ

800

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çeşm-i dili ḫayāliñ ile hem-dem etmediñ
Bir kez derūn-ı zārımızı ḫurrem etmediñ

2 Şād-ı şühūd-ı rūy-ı ʿaraḳnākiñ eyleyip
Ẓarf-ı sevād-ı dīdemizi pür-nem etmediñ

3 Ḫ˘āhiş-nümāy-ı lezzet-i şemşīr-i nāz edip
Zaḫm-ı derūnu mültefet-i merhem etmediñ

4 Ḳıldıñ cerīde-ḫ˘ānī-i hecriñle mużṭarib
Ḥarf-i niyāz-ı vaṣla dili mülhem etmediñ

5 Olduñ şikest-bāl Edībe cebīre-bend
Etdiñ cefāda luṭfu hüveydā kem etmediñ

801

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ġıdāsı çāk-ḫ˘urīdir dil-i remīdemiziñ
Naṣībi hīç ise cism-i ney-āferīdemiziñ

2 Baḳılsa belki vücūd-ı fenāyī-üftāde
Hücūm-ı saṭveti tāb-ı fenā-resīdemiziñ

3 Kemāl-i şiddet-i temkīni kūhu kāh eyler
Ṣebāt-ı ġamla dil ü ṭabʿ-ı āremīdemiziñ

4 Sitīze-kār-ı siper-gīr-i çerḫ-i eblehdir
Emīn-i zaḫmı ise nāvek-i çehīdemiziñ

5 Edīb gāv-ı zemīni meges-şikār eyler
Kemīne cilvesi şīr-i nigāh-ı dīdemiziñ

---

800 Ü2 91a
801 S 42a, Ü1 101a, Ü2 91a

802

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ġamladır cengi her āşüfte-dil-i şeydānıñ
Hep sitīz ü cedeli 'Amr iledir Zeydānıñ

2 Sāḥa-i ġamda tek-ā-pūda ḳuṣūr etmezdi
Añlasa zāhid-i ḫar vüs'atini meydānıñ

3 Añsalar 'āşıḳı sehv ile elemnāk olsun
Nāmı güm-geşte gerekdir dil-i nā-peydānıñ

4 Lez̲z̲et-i seyr ü temāşāsı melāl-efzādır
Yārsiz 'āşıḳ-ı pür-dā'-i ġama bī-dānıñ

5 Deme āzāde Edībā hele her bī-ḳaydı
Ḳaydı varken ḫam-ı gīsū gibi bī-ḳaydānıñ

803

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Pür-melāl-i seyri olduḳ 'ālem-i bī-zīneniñ
Çerḫ-i dūn minnet-keşi eyler 'aceb bizi neniñ

2 Ḫūn-ı fāsidden gelir 'ırḳa ḫalīd-i nīşter
Kīnesiz me'mūnudur merdüm gezend-i kīneniñ

3 Ḳadr-i zād-ı ġayr-ı maḳsūmu ki a'lā fehm eder
Merd-i ṭāmi' cāhil-i miḳdārıdır rūzīneniñ

4 Ehl-i ṣafvet pestden bālāya istīlā eder
Sīnesi eflāki istī'āb eder āyīneniñ

5 Merdüme idrāki olduḳça ḳarīn olmaz Edīb
Ḥaşre dek āmed-şud-ı ġamdan ferāġı sīneniñ

804

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Sīnemde ḳaldı tīr-i nigāh-ı teġāfülüñ
Bend etdi pāy-ı mürġ-i dili tār-ı kākülüñ

2 Derdiñle hem-zebānım iken gülsitānda
Ḳalmadı tābı nāleye şūrīde bülbülüñ

3 Meyliñ bu rūzgārda aġyāradır müdām
Ey serv sūy-ı 'āşıḳa yoḳdur temāyülüñ

---

802 S 42a, Ü1 101a, Ü2 91a
803 Ü1 101a, Ü2 91b
1 dūn Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2 Ḫūn-ı Ü2: 'Irḳ-ı Ü1 / me'mūnudur Ü1: mā'inidir Ü2
804 S 43b, Ü1 101a, Ü2 92a

4 ʿAksi sevād-ı merdümek-i çeşm-i cān olur
Gül-berg-i ʿārıżıñdaki ol ḫāl-i fülfülüñ

5 Cām-ı lebin görelden Edībā o mehveşiñ
Gelmez ḫayāli dīdemize sāġar-ı mülüñ

805

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kemānāsā ḫam olsa her ne deñli o ḳara ḳaşıñ
Eder peyveste dil-dūzīde sebḳat oḳa rā ḳaşıñ

2 Kerem naḳdīne-i maġṣūb ile meşkūr olur ṣanma
Ne lāyıḳ rūy-ı kār-ı nā-pesende ḥüsnü sā-bāşıñ

3 Deme farḳ eylemez fāriġ-dilānı rütbe-i ʿaşḳı
Mekān olduḳça ʿārī cehl olunmaz ḳadri ferrāşıñ

4 Sipihriñ basṭını ḳabż añlayan ancaḳ eder farḳın
Felekde dest-i ḫāk-efşān ile müşt-i güher-pāşıñ

5 Cehūl-i bed-meniş taḳrīʿ ile sencīde-ḫūy olmaz
Eṡer etmez kef-i mīzāna naḳş-ı sengi naḳḳāşıñ

6 Nice kem-ḳadr olursa ḳıymeti gevherle yeksāndır
Difāʿ-ı cevr-i kelbe himmeti mebẕūl olan ṭaşıñ

7 Yeri nūk-i sinān-ı levḥa-i seng-i mezār olsun
Cebīni naḫvet-i ġayretle pür-çīn olmayan başıñ

8 Göñülden sırr-ı ʿaşḳıñ ṣūret-i ifşāsı kitmāndır
Ṣadīḳ-i dildir ancaḳ maḥremi her rāz-ı nā-fāşıñ

9 Hemān yāre Edībā ilticādır çāre-i ʿāşıḳ
Ḫaṭādır ġamzesiyle iḫtiyārı ceng ü perḫāşıñ

806

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳıyād-ı esb-i kāma ṣanma var sūdu mehārātıñ
Medār-ı żabṭı olmaz tünd iken köhne-mehār atıñ

2 Güvāh-ı nuṭḳ-ı dīgerle ḫıṣāl-i mekremet sende
Cibillī olmadıḳça nefyden yoḳ farḳı iṡbātıñ

3 Demem birden sitīz-i tīşe-i āzārı metrūk et
Ki her bed-bīḫe zehr-eṡmār eder ḳandı müdārātıñ

---

805 S 1a, Ü1 101b, Ü2 92a
4 müşt-i S, Ü2: dest-i Ü1
806 S 39a, Ü1 101b, Ü2 92b

4 Dili maġşūş iken eżmār-ı tecdīd-i ʿadāvetdir
Riyāen merde sūy-ı ḫaṣmdan ʿaḳdı muṣāfātıñ

5 Ġayūrāna ṣadīḳ ü düşmeni īnās u īḥāşa
Ẓafer mevcūd olunca vechine taʿyīn-i mīḳātıñ

6 Şehīdir ṭaʿm-ı ḥanẓal şehd-i zehr-āmīzden el-ḥaḳ
Vidād-ı feryeden memnūnuyuz ṣıdḳ-ı muʿādātıñ

7 Müvālāt-ı ümem maḥṣūr-ı īmān-ı dürūġ olmuş
Zebān pür-şerm-i vizr-i yādıdır şimdi müvālātıñ

8 Żaʿīfān-ı sitem bī-nūr-ı naṣfet āşikār olmaz
Ḳuvā-yı cünbişi bī-tāb-ı mihr olsun mu dürrātıñ

9 Ser-ā-ser ḫalḳ-ı ʿālem ḫufte-i şām-ı teġāfüldür
Edībā pertevi meşhūd iken rūz-ı mükāfātıñ

807

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rinde ḳūt-ı neşʾe lāzımsa yapışsın tāke pek
Zāhid-i ḫar-meşrebe aʿlā görünsün tā kepek

2 ʿĀşıḳa maḥv-ı vücūduyla olur ilhām-ı vaṣl
Yāre olmaz cism ile tevʾem viṣāl-i müşterek

3 Dīde-i cāna ten-i ḫāki ġubār-efşān iken
Merde bī-cādır cilā-yı çeşm-i ʿirfān istemek

4 Kīne-ḫ˘āh olduḳça ḥāsid niʿmet-i elvānına
Nān-ı ḫuşku ʿāḳile evlā gelir tenhā yemek

5 Ehl-i tezvīriñ mücerred belki eylerdim Edīb
Meşrebim olsaydı cehl-i ḥaḳḳ-ı her nān u nemek

808

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yārden mecbūrudur göñlüm ümīd-i būseniñ
Her ne deñli ʿaks-i dil-ḫ˘āhıñsa zāhid bu seniñ

2 Şübhesiz peyk-i nesīm-i şevḳidir iblāġ eden
Pīr-i Kenʿāna nevīd-i nekhetin pīraheniñ

3 Ehl-i diḳḳat kuḥl-ı çeşm eyler ḫayālin kim raḳīḳ
Tūtiyā-yı dīde-i ümmīdidir pervīzeniñ

4 Dil ki raġbetle ola reh-yāb-ı minhāc-ı ḫaṭar
Hep ʿanādır sūdu ikrāh-ı meşaḳḳatden teniñ

---

4 Riyāen S, Ü2: Riyā-yı Ü1
807 S 38b, Ü1 102a, Ü2 92b
808 Ü1 102a, Ü2 92a
1 diḳḳat Ü2: ḥiḳmet Ü1

5 Merd-i rūşen-dil ḳarīninden mehīn olsun mu hīç
Āşinā-yı şuʿle olduḳça mehīni rūġanıñ

6 Tā ẓafer bulduḳça germ eyler ʿinān-ı kīnesin
Yeʾsdir rāh-ı girīzinden naṣībi düşmeniñ

7 Dem-be-dem dārū-yı tīġ-i intiḳām ister Edīb
Lāyıḳ-ı her iḫtiṣām olmaz devāsı hüdneniñ

809

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Degmez viṣāli ḫˇāhişe bī-āb-rū zeniñ
Bī-ḫˇurdenī yesīr olur idmānı rūzeniñ

2 Şīrīn ü telḫi ehl-i meẕāḳ imtiyāz eder
Nā-dāna yoḳsa farḳı nedir meyle būzeniñ

3 Etmez remīde merdümü rāhıñ sühūleti
İmdād eder muvāfaḳati pāya mūzeniñ

4 Sāḳı metīn-i himmetine ḳayd-ı ʿacz olur
Endām-ı rişte hem-seri olduḳça sūzeniñ

5 Bī-māyeden ümīd-i kerem ḥumḳdur Edīb
Ḫālī iken teraşşuḥu mümkin mi kūzeniñ

810

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Meşhūd idi icābeti lā-büd duʿālarıñ
Teʾs̱īri ẓāhir olsa dilā bed duʿālarıñ

2 Merżāda ḳābiliyyet-i ṣıḥḥat ki olmaya
Ḫāṣıyyet-i şifāsı bulunmaz devālarıñ

3 Ferş-i ḥarīre ṭālib iken şimdi zāhidā
Ḥaṣr etdi bir ḥaṣīre seni bu riyālarıñ

4 Faṣl-ı şitāda tūde-i yaḫdan nümūnedir
ʿArż-ı ḥaḳīḳat eylemesi bī-vefālarıñ

5 İmsāk-i aġniyā ile ʿālem ḫarāb idi
İnfāḳı olmasaydı Edībā gedālarıñ

---

809 Ü1 102a, Ü2 92b
810 S 39b, Ü1 102a, Ü2 92b
3 bir S, Ü2: bu Ü1

811

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Serāyā-yı Süleymānīden olmaz ḫaşyeti mūruñ
Ṣadā-yı baġyı miskīnāna vermez rehbe Tīmūruñ

2 Yüzüñde zāhidā reng-i fürūġ-ı mihr idi nūruñ
Saña sehl olsa ferdā ictiyāzı cisr-i Deynūruñ

3 Saña mihmāngeh-i yāre ḳıyād-ı dest-i da'vetdir
Ḳarīn-i inkisār olduḳça 'āşıḳ vaḳfe-i dūruñ

4 'Abīr-i ṣoḥbetinden sāde-ruḫsār-ı ümīdiz biz
Gül-ābı ḫāke rīzān eyleyen mīnā-yı meksūruñ

5 Edībā farḳ u temyīz etmeyen bīnāyı añma bil
Ki bīnāterdir andan muḳle-i ḫ˘ābīdesi kūruñ

812

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne Hindīniñ ḫulūs-ı meyli var dīne ne Sindīniñ
Ṭıbā'ı lāyıḳ-ı taḥrīf eder bilmem nesin dīniñ

2 Ḳuvā-yı dīni iḥrāz etmeden cisr-i Ṣırāṭ üzre
Ḥuṣūlü nā-müyesserdir ṣebāt-ı pāy-ı merdīniñ

3 Cehāletle geçen evzārı dāmen-gīr-i fikr et kim
Nebīhe sehv ile hīç farḳı yoḳ evzār-ı 'amdīniñ

4 Tevāżu'-pīşe ol maḫlūḳa kim dīvān-ı ferdāda
Cihānda ser-fürūyīdir nişānı ser-bülendīniñ

5 Edībā telḫī-i ṣabr ile leẕẕet-cūy-ı 'uḳbāya
Ẕevāḳ-ı ta'mı birdir şerbet-i şīrīn-i şehdīniñ

813

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Gelmesin ṣūfī-i afyūn-ḫ˘urde-i ser-germe şek
Olduġunda mürşidi çūp-ı duḫān-ı germeşek

2 Çekmedi te'dīb-i nefs-i şūma aṣlā eyl emek
Kār-ı fāsidken zimām-ı nefsi irḫā eylemek

3 Girde-nān-ı ḫāṣ-ı gendumdan nice bir çinemek
Sen de andan ḫāk-i baṭn-ı cāyi'e pür çinem ek

---

811 S 39b, Ü1 102b, Ü2 93a
812 S 39b, Ü1 102b, Ü2 93a
3 evzārı S, Ü2: āzārı Ü1 / evzār-ı S, Ü2: āzār-ı Ü1
813 S 39b, Ü1 102b, Ü2 93a

4 Şīr iken eṭvār-ı maġrūrānesinde seg gibi
Aġniyā lāyıḳ mıdır nān-ı gedāyı istemek

5 Dūrdan bā-naẓre-i çeşm-i teġāfül görmeden
Ṣūret-i her ḫāyini yegdir Edībā görmemek

814

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dem-i serdim ḥarūr eyler ġamıñda ḳalbi tefrīḥiñ
Mücerrebdir hübūbun germ eder teʾs̱īr-i tefrīḥiñ

2 Dil-i ehl-i hevā farḳ-ı rüsūm-ı küfr ü dīn etmez
Göñülden riştesin ḳaṭʿ eylemiş zünnār u tesbīḥiñ

3 Cehūlā dīni sen ḫaybet-güzīn-i irtidāt etdiñ
Nümāyān oldu şimdi ġalṭa-i İslāmı taṣḥīḥiñ

4 Ḥadīs̱iñ pertevinden müstenīz-i ihtidā olmaz
Żiyā vermez dil-i tārīke envārı meṣābīḥiñ

5 Dirāsetle Edībā müddeʿī fehm-i meʾāl etmez
Dil-i bī-nūr-ı feyże sūdu yoḳ telvīḥ ü tevżīḥiñ

815

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Alaydı semtini ʿallāme rüşveti yemeniñ
Yaḳardı tuḥfelerin Hind ü kişver-i Yemeniñ

2 ʿUluvv-ı menzilete bāʿis̱ oldu Manṣūra
Budur celālet-i ḳadri kelām-ı Ḥaḳ demeniñ

3 Ḥelāl-ḫ˘āre ne ṣākī olur ne meşkūdur
Taḳiyy isen yolunu bilme semt-i maḥkemeniñ

4 Cenān-ı ṣāf ile ilhām-ı feyże ol rāġıb
Nigāha alma suṭūrun kitāb-ı mülhemeniñ

5 Edīb niyyet-i ṣıdḳ ile kāra āġāz et
Ki ʿāḳile yeri yoḳ ḳurʿa vü müsāhemeniñ

---

4 Şīr S, Ü2: Sīr Ü1
814 S 40a, Ü1 102b, Ü2 93b
3 ḫaybet-güzīn-i S, Ü2: ġaybet-güzīn-i Ü1
4 olmaz S, Ü2: olmaḳ Ü1 / Żiyā S, Ü2: Ġınā Ü1
815 S 40a, Ü1 102b, Ü2 93b

816

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Oldukça serde sāyesi perr-i hümāmızıñ
Yokdur lüzūmu sāyelere ilticāmızıñ

2 Ġayra ʿaceb mi kārih-i ʿarż u niyāz isek
Meşhūd iken ḫilāf-ı nüfūẕu recāmızıñ

3 Ġayriñ ṣavābı bizlere maḥż-ı ḫaṭā iken
Mūcib nedir ki ḥüsnü bilinmez ḫaṭāmızıñ

4 Olmaz nümūde lemʿa-i naḳd-ı müʾeddebi
Yāvende-i retīme-i dest-i ʿaṭāmızıñ

5 Yokdur Edīb dāʿiye-i intimāsı hīç
Ebvāb-ı ġayra ṭālib-i bāb-ı rıżāmızıñ

817

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳuvāsı tāb-ı ġamdır rāh-ı ḳalb-i miḥnet-ālūduñ
Nemā-baḫş-ı ṣuʿūdu āteş-i sūzān olur dūduñ

2 Sütūr-ı āsiyā iḳdām ile ṭayy-ı mekān etmez
Keselden farḳı yokdur iltizām-ı saʿy-ı bī-sūduñ

3 Ḳomazdı iḳtibāsa şuʿle-i şemʿ-i vifāḳından
Eger pervāne olsa ḥāside iḳbāli maḥsūduñ

4 Dil-i nā-dāna ḳadri ṣadme-i hīzemle yeksāndır
Dimāġı neşʾe-i taʿṭīr ile ıṭrāb eden ʿūduñ

5 Ṣaḳın ḫ̆ān-ı ʿaṭāyı dāye-i dām-ı şikār etme
Ki yārāna mużīḳ-i buḫl olur kāşāne-i cūduñ

6 Ġam-ı ḥırmāndan āsūde-i ıṭlāḳ olur ṣanma
Yerin gencīne-i imsāk eden dīnār-ı menḳūduñ

7 Edībā āteş-i dūzaḫdan istinkāf eden merdüm
Liḳāsın buġż eder sermā da olsa nār-ı mevḳūduñ

818

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seni maġşūş eder rīş-i sefīdi āsiyābānıñ
Ki yokdur sende meyzi nāz-būdan ās-ı yabanıñ

---

816 Ü1 103a, Ü2 93a
817 Ü1 103a, Ü2 93a
4 ḳadri Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
6 ıṭlāḳ Ü2: eṭfāl Ü1
818 S 40a, Ü1 103a, Ü2 93b

2 Fürūġ-ı ṣıdḳdan kim bī-revāndır ḳālib-i cānıñ
Ṣımāḫ-ı pend-ḫ˘āha bī-es̱erdir ḳāl-i bī-cānıñ

3 Budur nusḫu Felāṭūn-ḥikmetān-ı ʿaṣr-ı Yūnānıñ
Ki gerd-i şübheden taṭhīre āġāz eyle yu nānıñ

4 Degilse müsteṭāʿıñ muḳtedā-yı ehl-i ʿaşḳ olmaḳ
Nümāyān eyleme miḥrābveş çāk-i girībānıñ

5 Belāsından olaydı şehr-yārā ḫāṭırıñ muġber
Saña olmazdı gerd-efşān meger aʿvān-ı dīvānıñ

6 Cüdāyīdir ġavāyet-kārlardan mesleki fevziñ
Necātı yoḫsa bulmaz pey-revānı ḥizb-i şeyṭānıñ

7 Sütūr-ı āsiyādan farḳ olunmaz gerdiş-i seyri
Sülūkünde Edībā ṣūfiyān-ı rāh-peymānıñ

819

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Taʿazzürle recāyı müstemendi etme mercūnuñ
Güẕār etme pul-i nākesden ābın et memer-cūnuñ

2 Nevā-yı sāz-ı himmetle nice ıṭrāb-ı semʿ eyler
Uṣūl-i nālesin fehm etmeyen her ḳalb-i maḥzūnuñ

3 Kef-i ḥüsnünde yārıñ bir nişān-ı luṭf imiş ancaḳ
Bu gün sırr-ı ṣudūrun añladım ḫaṭṭ-ı hümāyūnuñ

4 N'ola rüchānımız āhen-dilān-ı ʿaşḳa vāżıḥsa
Tehīsinden girāndır keff-i memlūsu terāzūnuñ

5 Edībā düşmeni ifnādan özge sūdu yoḳ tīġiñ
Ne vardır nefʿi taṭhīr-i denesden ġayrı ṣābūnuñ

820

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Mā-verāsı giderek olsa bedīd estārıñ
Ṣūfiyā ẓāhir idi reng-i bed-i destārıñ

2 Ṣıdḳa var ḥubb-ı riyā deñli şüʾūn-ı buġżuñ
Ṣūretā gerçi ki tezyīf-i riyādır kārıñ

3 Sūʾ-i fiʿli şeref-i ḥüsn-i ʿamel setr eyler
Gülle pūşīde olur naḳş-ı sitīzi ḫārıñ

4 Ḥamlden ʿāṭıl idi bār-ı umūr-ı ʿālem
Ṣiḳali dūşu şikest etse eger her bārıñ

---

1 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
819 S 40a, Ü1 103b, Ü2 93b
820 S 40a, Ü1 103b, Ü2 94a

5 ʿIṭr-ı ḫ˘oş-būyu Edībā yine olmaz ḫāfī
ʿŪd eger olmasa da ḥüsn-i ḳarīni nārıñ

821

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫabābāsā şināh-ı lücce-i peymāneden geçsek
Dem-i pā-ber-hevā-yı cünbiş-i mestāneden geçsek

2 Hemān ʿuzletle dāmen-çīn olup ümmü'l-ḫabā'iṣden
Sitemger öyle ṭıfl-āzār-ı bed-ḫ˘ā[hā]neden geçsek

3 Edip üftāde-i çāh-ı ẕeḳan endīşe-i ḫāli
Olup āzāde hergiz öyle āb u dāneden geçsek

4 Dem-ā-dem gerdiş-i tāb-ı hevesle bezm-i ʿālemde
Düşüp bir şemʿ-i ḥüsne sūziş-i pervāneden geçsek

5 Felekde āşinā-yı bezm-i ḫāṣu'l-ḫāṣ-ı ḳurb olsaḳ
Edībā ārzū-yı vaṣl-ı her bīgāneden geçsek

822

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṭaʿne-i rindāna me'lūf etme ṭabʿ-ı cāmidiñ
Sen de zāhid bir zamān gevher-şinās-ı cām idiñ

2 Fāḳa maġlūl etmese cīd-i ġarīm-i şehvetiñ
Her büt-i raʿnāyı rām etmekde bī-ārām idiñ

3 Rūy-ı ʿiṣyānıñ riyāen ṭāʿatiñdir setr eden
Yoḫsa ḫalḳ içre sevād-ı vech ile bed-nām idiñ

4 Dil-bere tārīk-i şebdir çün medār-ı fürṣatiñ
Mümkin olsa tīre-sāz-ı çehre-i eyyām idiñ

5 Keşf-i rāz-ı iḫtibār etse Edīb-i āgehe
Ḥāliñi müstevḥiş-i ifhām u istifhām idiñ

823

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Kāfir daḫi her mü'min-i ẕī-keff-i nedīniñ
Ḥubbunda muṣırr olmuş iken keffine dīniñ

2 Dünyāda hemān māyesidir bī-ḫıredīniñ
Fehm eylememek ḳubḥunu her bīḫ-i redīniñ

---

821 Ü2 94a
822 S 39b, Ü1 103b, Ü2 94a
823 S 40b, Ü1 103b, Ü2 94a

3 Ārāyişine mıntıḳa-i raġbeti ḥall et
Her dīv-i kemer-beste-i laʿn-ı ebedīniñ

4 Ehl-i ṭamaʿı ġāye-i şīrāna düşürdü
Endīşesi gencīne-i naḳd-ı esedīniñ

5 Mınṭıḳ-i suḫan fehme müraccaḥ mı degildir
Bī-māyelere ṣoḥbeti gāv-ı beledīniñ

6 Gülzār-ı muṣāfāt-ı dil-i ḫalḳa Edībā
Eşrāfı olur revzene-i bī-ḥasedīniñ

824

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dāniş-āmūzu mücūnuyla reh-i üftānıñ
Lā-cerem pey-revidir bedreḳa-i üftānıñ

2 Ḳāḍiyā bunca fücūruñda ki var iʿlānıñ
ʿAlem-i şerʿi saña sūdu nedir iʿlānıñ

3 Dehrde rātibe-i mertebe-i esnānıñ
Ḫāyişi seng-i şikest-āveridir esnānıñ

4 Etmeden ḥaşv-ı dehen loḳma-i her nā-dānı
İctināb et var ise ẕāyiḳa-i ʿirfānıñ

5 Pākī-i ẕeyl-i teyaḳḳuẓla Edībāsāca
Kef-i ālāyiş-i ġafletde ḳoma dāmānıñ

825

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Güş eder yoḳ rīze-i āvāzesin būrī-zeniñ
Farḳı yoḳken ʿayn-ı nefḫ-i ṣūrdan bu rīzeniñ

2 Ḫūbdur ṣanma baña eṭvārı her düşīzeniñ
Ġıbṭagāh-ı ḥülle-i ʿadn olsa her düşi zeniñ

3 Ḫ˘oş gelir ṣayyād-ı fāḥiş-sīrete avı zeniñ
Eylemez fikrin derin tezyīn eden āvīzeniñ

4 Her kes olmaz müntehī sebbābe-i tehdīd ile
Ḫāmeye der-bestedir üslūb-ı kārı nīzeniñ

5 El-ḥaẕer itlāf-ı cūd etme Edībā ṭāmiʿe
Ẓarf-ı āb etmek degil cevfin revā pervīzeniñ

---

5 Mınṭıḳ-i S, Ü2: Manṭūḳ-ı Ü1
824 S 40b, Ü1 104a, Ü2 94b
4 İctināb et var ise S, Ü2: İctināb-āver ise Ü1
825 S 40b, Ü1 104a, Ü2 94b

826

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḳuvā-yı ḥāfıẓası süst olunca insānıñ
Ṣudā'a nisbetini 'ādet eyler insānıñ

2 Berehmen olmasa nefret-güzīni īmānıñ
Olurdu da'vet-i īmāna sūdu īmānıñ

3 Reh-i girīzi olur mu mücīri Tersānıñ
Pey-i s̱übūra iken inhizāmı tersānıñ

4 Delīl-i ye's temennā-yı düzd-i şeb-rūdur
Sirācı bedreḳa-i żū'-i māh-ı tābānıñ

5 Ḳarīn-i ṣıdḳ idi pey-bürde-i na'īm olmaḳ
Dilinde hevl-i caḥīm olsa her herāsānıñ

6 Bu cūş-ı eşkime bādı hevā-yı āhımdır
Ki tünd-bād iledir hep ḫurūşu deryānıñ

7 Bu dem 'ilāve-i sekr-i mey-i nedāmetle
Sezāsı bir ben idim belki ḥadd-i mestānıñ

8 Şiḳāḳ u naḫveti ehl-i zamāne ḫūy etmiş
İçinde ḳābili yoḳ hüdne-i müdārānıñ

9 Niẓām u behceti bi'l-cümle nā-bedīd oldu
Edīb ḫāfıḳa-i āhı ḳaldı dünyānıñ

827

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Görünce 'aksin ol mūy-ı leb-i gülfām-ı meymūnuñ
Dimāġ-āşüfte-i misk-ābı oldu cām-ı mey mūnuñ

2 Mücerred fasd-ı 'arḳ-ı bed-regāndır luṭfu şemşīriñ
Hemān tanẓīf-i evsāḫ eylemekdir nef'i ṣābūnuñ

3 Yed-i maġlūl-i ḥükmü müste'idd-i infikāk olmaz
Ḳuyūd-ı meskenetle mesned-i şāhīde mescūnuñ

4 Ne mümkin ihtidā ümmīdi müşrikden ki me'mūndur
Nüḳūd-ı müflisi olduḳça re'sü'l-mālı medyūnuñ

5 Edībā bozdu bāzār-ı metā'-ı sāde-rūyānı
Ḫarīd-i infi'āle ṣavleti pīrān-ı me'būnuñ

---

826 S 40b, Ü1 104a, Ü2 94b
827 S 41a, Ü1 104a, Ü2 94b

828

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Verse derūna lerze n'ola bīm-i sāʿidiñ
K'olmaz s̱ebātı cevre dil-i bī-müsāʿidiñ

2 Derk-i me'āle ḫīre-nigāh-ı şuʿūr iken
Yoḳ sūdu ehl-i dānişe ḥıfẓ-ı ḳavāʿidiñ

3 Rūy-ı zemīn semādan eder iktisāb-ı feyż
Luṭfu olur eḳāribe rācih ebāʿidiñ

4 Dānāya vaḳʿ-ı ẕātı yeter merd-i sifleveş
Yoḳdur yeri duḫān gibi çerḫe teṣāʿidiñ

5 Etdim nigeh teḳārüb-i ehl-i zamāneden
Gördüm Edīb nefʿi füzūndur tebāʿidiñ

829

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

1 Ey dil hele fitne-zādır āhıñ
Olsa n'ola fitne zād-ı rāhıñ

2 İbdāl-i rüḳād-ı ġaflet etdiñ
Bīdārī-i çeşm-i intibāhıñ

3 Bī-vāye-i ḫumret-i ḫacelsin
Ḫūn olsa da lücce-i şināhıñ

4 Raġbetle saña ʿarūs-ı dehre
Besdir güneh-i kemīn nigāhıñ

5 Bī-ṣıdḳ nişān-ı sūdu olmaz
Eẕkār ile cünbiş-i şifāhıñ

6 Yoḳ nefʿi zemīn-i secdegāha
Bu ḥāl ile māliş-i cibāhıñ

7 Bī-behre vü bī-nevāsın āḫir
Yoġise Edībveş penāhıñ

830

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Var ise nehc-i füyūżātı eger bu seneniñ
İsterim ḳādime-cünbānı olam bu seneniñ

---

828 S 41a, Ü1 104b, Ü2 95a
829 S 41a, Ü1 104b, Ü2 95a
830 Ü1 104b, Ü2 94b

2 Būsa āmāde olup laʿl-i leb-i dil-dārı
Añlayam maṭlaʿ-ı dībācesidir būse neniñ

3 Eyleyip ḳahve-i telḫ-ābeyi ḳanda ibdāl
Mıṣrdan berter edem luṭfunu şekker yemeniñ

4 Telḫ edem ẕāʾiḳasın reşk-i meẕāḳımla benim
Leb-i her bürr-eme vü şāhid-i şūḫu emeniñ

5 Neşʾe-i sāġar ile sāye-i gülşende Edīb
ʿAndelībāna edem ẕevḳini ṣaḥn-ı çemeniñ

831

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āhıyla ṣanma sīneyi der-mānde eyledik
Bāl-i firiştegānı perākende eyledik

2 Var mı o zehre zührede tābendelik ede
Biz āftābı süddeñe tā bende eyledik

3 Terk et serīr-i nāzı ki ol cāy-ı dil-keşe
Żayf-ı ümīd-i vuṣlatı āyende eyledik

4 Erdik bahār-ı vuṣlata nā-dān-ı ḳadrini
Renc-i şitā-yı hecre şitābende eyledik

5 Her kesle defʿ-i vaḥşet edip ḫaṣm-ı dūn içün
Ancaḳ ġarīm-i keydini pāyende eyledik

6 Bī-fehm iken ġavāmıż-ı fenn-i ʿadāvete
Āḫir o fehmi nüsḫa-i düşmende eyledik

7 Bīhūde naḳş-ı bī-eser-i lāf ile Edīb
Ẓann etme rūy-ı ṣafḥayı şermende eyledik

832

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥüsnsüz her sāde-rūdan ṭaʿmı olmaz şīveniñ
Merdüme ol şīveden hīç farḳı yoḳdur şīveniñ

2 Yār-i gül-ruḫsār kim ifṣāḥ-ı nuṭḳ-ı ḥüsn ede
ʿAndelīb-i bāġ olur hem-kār-ı nuṭḳu elkeniñ

3 Ġayrlarla şemʿ veş meclis-fürūz-ı üns iken
Vaḥşetiñ bilmem nedendir sevdigim benden seniñ

4 Vaṣldan mümkin midir olduḳça ben neʾvmīd olam
Nuṭḳ der-kār-ı niyāż el küşe-gīr-i dāmeniñ

---

831 Ü1 104b, Ü2 95a
832 S 41a, Ü1 105a, Ü2 95a

5 Çeşm-i vaḥşetle nigāh etme Edīb-i muḫlişe
Luṭf ḳıl görme kerem-kārā ṣadīḳi düşmeniñ

833

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Rıżā ile taḳiyy-i ḳāniʿe yek loḳması nānıñ
ʿAdīlidir rüsūm-ı ḥikmetinde İbn Sīnānıñ

2 Perestiş-kār-ı ṭayf-ı nākesān etmekdesin ḳalbi
Nuḳūş-ı ṣūretinden geçmediñ deyr ü kilīsānıñ

3 Sezā mı nā-peẕīrā-yı hüdā maʿnā-yı āyetden
Varaḳ-gerdānı olmaḳ nüsḫa-i tertīb-i zībānıñ

4 Fenāya nāẓır ol ten-perverī merdi helāk eyler
Naṣīb-i ʿibret al bismilgehinden ʿīd-i ḳurbānıñ

5 Edīb iklīl-i ġayret zīver-i her ḳımmedir ṣanma
Ki olmaz efser-i ġayret serinde degme insānıñ

834

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şirāsın istemem naḳd-ı mükāfātımla men nānıñ
Götürmezdim dehāna loḳmasın her şaḫṣ-ı mennānıñ

2 Ḳuṣūr-ı fehm ile olmam cehūl-i ḳadri ben nānıñ
K'olur saʿyı dil-i vīrāna meşkūr öyle bennānıñ

3 Simāṭ-ı niʿmet-i erẕālden keff-i nigāh eyler
Olanlar sīr-çeşm-i niʿmeti Ḥannān u Mennānıñ

4 Bir iki nev-cevān-ı ḫūb-rū tilmīẕ ile şeyḫiñ
Uzandı baḥs̱-ı bī-encāmı müfredle müs̱ennānıñ

5 Edībā ehl-i temyīze nevā-yı telḫ-kāmīdir
Bu dehr-i pür-fenāda leẕẕeti ʿayş-ı mühennānıñ

835

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Femin ki ṣūfī ṭabīḫ-i dücāca etmiş dik
Demiş ki bu reme-i mākiyān u biz birdik

---

5 kerem-kārā S, Ü2: kerem-kār-ı Ü1
833 S 41b, Ü1 105a, Ü2 95b
1 rüsūm-ı S, Ü2: lisān-ı Ü1
5 Edīb iklīl-i S: Edībā tāc-ı Ü1, Ü2 / Ki olmaz efser-i ġayret S, Ü2: O iklīl-i şeref olmaz Ü1
834 S 41b, Ü1 105a, Ü2 95b
2 S: (Ü1'de 4. beyit)
835 S 42b, Ü1 105a, Ü2 91b

2 Faḳīh nāsiki hep ġayr-ı nāsik etmişken
Ne gūne ṭālibin eyler o yāve-gū tensīk

3 Ḫaṭ-ı ʿiẕāra zer-efşān olunca tāb-ı nigeh
Nigāhı ḥayrete ḳoydu o nev-ḫaṭ-ı bārīk

4 اذا حميت حميم الغرام فى خلد
خلت خطائره كيف لم يكن يحميك

5 Edīb nāʾil-i genc-i viṣāl olur yāriñ
Ḫızāne-i ġamına ġayrı etmeyen teşrīk

836

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nā-yāb olup gider es̱eri istiḳāmetiñ
Mīʿādı geldi yetdi mi bilmem ḳıyāmetiñ

2 Yoḳ irtivāya meyli zülāl-i ḥadīs̱den
ʿĀlem ṣanır ki aṣlı mı yoḳ bu rivāyetiñ

3 ʿĀşıḳları devām-ı ḥades̱le ḳarīn eder
Her tāzeden ṣalāta sürūdu iḳāmetiñ

4 Daʿvā ile velāyeti vālīye yer ḳomaz
Zühhād-ı ṣāfı hep arasan her vilāyetiñ

5 Ṣanma Edīb zāhid-i ḫuşk-i müfessire
Teʾs̱īr eder ṭarāvet-i maʿnāsı āyetiñ

837

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola çeşminde ḳadri pest ise her şaḫṣ-ı bā-dīniñ
Sühād-ı ḫuftegān-ı fitneye her şaḫṣ-ı bādīniñ

2 Cihānda dīden-i dād u sited ġāretgerīdir hep
Hemān şekl-i İrem bir nāmı vardır resm-i ʿādīniñ

3 Feżālar menzil-i ḫar-bendegān-ı ḫudʿa-sāzīdir
Tehīdir ṣaḥnı fersān-ı ṣadāḳatden meyādīniñ

4 Nevā-yı mīve-i maḳbūl-i dīni ġars eder yoḳdur
Ser-ā-ser rūy-ı ḫāki bī-nevā ḳalmış nevādīniñ

---

836 S 42b, Ü1 105b, Ü2 91b
3 iḳāmetiñ S, Ü2: ḳāmetiñ Ü1
837 S 43b, Ü1 105b, Ü2 91b
1 ḳadri S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
3 dīden-i S, Ü2: dīdeden Ü1

5 Edībā germ-sāz-ı şūriş-i mātem-keşānīdir
Miyān-ı ehl-i ġamda ḥüsnü yoḳdur ẕikr-i şādīniñ

838

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seri bī-fikret olmaz teng-destīden seref-kārıñ
Ḳalır āgende-i teşvīşi bālīn-i ser efkārıñ

2 Nihān olmaz dil-i zengīde olsa pertev-i bāṭın
K'olur tābişgehi cevf-i leyālī nūr-ı aḳmārıñ

3 Cemāl-i mehveşānı perde-i naḫvet maṣūn eyler
Gülü ber-kende-i efvāh olur gülzār-ı bī-ḫārıñ

4 O kim kālā-yı ṣıdḳın āşinā-yı reng-i zūr etmez
Metāʿın kīse-i naḳdīnesi eyler ḫarīdārıñ

5 Edībā sīne-i bed-ḫ˘āhdan iṭfāsı mümkin mi
Derūnumdan hüveydā şuʿlesi nā-būd olan nārıñ

839

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaz ḳarīni kevs̱er ile mültaḳīleriñ
Menfūr-ı ṭabʿı olsa n'ola mül taḳīleriñ

2 Gül-ḳand-ı laʿl-i ḥūr-ı behişt olsa raġbeten
Almaz dehānı ṭaʿm-ı inābet şaḳīleriñ

3 Ṭāʿatde dest-gīrī-i şerm-i ḳuṣūrdur
Ḳaṣr-ı cināna bedreḳası mürtaḳīleriñ

4 Cūş-ı zülāl-i raḥmet-i Ḥaḳ şüst-ü-şū eder
Ālāyiş-i ḫaṭāsını ancaḳ naḳīleriñ

5 Ġamdan güẕeştegān-ı selāmet emīndir
Yoḫsa Edīb rāḥati yoḳ mā-baḳīleriñ

840

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bizi ḥiddetle dil-rīş etdi zāhid bu ḳanā diliñ
ʿAcebdir şuʿle-i āteş-feşāndır bu ḳanādīliñ

2 Ḫiṭāb-ı nuṣḥda fehm etmedim bir güne men diliñ
Hemān ẓannımda gūyā bestedir aġzıñda mendīliñ

---

838 Ü1 105b, Ü2 91b
2 Nihān Ü1: Nihāl Ü2
839 Ü2 95b
840 S 41b, Ü1 105b, Ü2 95b

3 Mizācı sen ki taʿdīl etmediñ dārū-yı pendiñle
Naṣūḥā nā-müyesserdir mizāc-ı ġayrı taʿdīliñ

4 Rişā-yı zühd ile h̲ilʿat-güzīn-i ḳurb-ı şāh isen
Fem-i taḳbīli istiḳbāl içündür ẕeyli tesdīliñ

5 Ṭarīḳ-i irtişāda geh dilīr ü geh cebān olduñ
Edībi ḥāʾir etdi ṣūret-i ah̲lāḳı tebdīliñ

841

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Çeşm-i emeli dehre maḥabbetle baḳanıñ
Görmez niʿam-ı dāʾimesin mülk-i beḳānıñ

2 Zāhid saña eżrārı füzūndur bu şaḳanıñ
Āh̲irde fürū-rīh̲te eyler boşa ḳanıñ

3 ʿAyn-ı hevesiñ āyine-i ʿaks-i ẕehebdir
Dārū-yı şifā bulsa da renc-i yeraḳānıñ

4 Gitdikçe bülend olmadadır pāye-i cehli
Tekbīr-i ʿamāʾimle rüʾūs-ı ḥumaḳānıñ

5 Yektā-rev-i minhāc-ı secāyā-yı Edīb ol
Dünbāle-devi olma gürūh-ı rüfeḳānıñ

842

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Vaṣl-ı yāre yoġimiş çünki sezāvārlıġıñ
Olamaz pāyına īṣāra sezā varlıġıñ

2 Rindi taʿyīr ile evḳātı geçirdiñ zāhid
Ne ʿaceb saña bedīd olmadı bī-ʿārlıġıñ

3 Naḳd-ı zühd ile tehī-dest-i meʿād etdi seni
Māl-i gencīne-i Ḳārūna h̲arīdārlıġıñ

4 Ṣıḥḥati nefs-i şereh-kāra muʿīn etmekden
Bildigim nefʿi füzūndur saña bīmārlıġıñ

5 Sine-i lehv ile h̲ˇābīdegeh olduñ āh̲ir
Görünür h̲ˇābgeh-i dārda bīdārlıġıñ

6 Ḥülle-i fah̲ret-i faḳr ile şeh-i maʿnā ol
Żarrı yoḳ ʿālem-i ṣūrīde saña h̲ˇārlıġıñ

---

3 taʿdīl S, Ü2: tebdīl Ü1
5 geh cebān S, Ü2: gāh cebān Ü1
841 S 41b, Ü1 106a, Ü2 95b
1 mülk-i S, Ü2: dār-ı Ü1
842 S 42a, Ü1 106a, Ü2 96a
4 nefs-i S, Ü1: naḳş-ı Ü2

7 Belki taḳrīʿi mezīd eyler idi kilk-i Edīb
Saña bir fāʾidesin bulsa dil-āzārlıġıñ

843

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Memnūnu olur ehl-i hevā ẕüll ü hevānıñ
Germā-zede minnet-keşidir bād-ı hevānıñ

2 Dil kārih iken leẕẕetini sāz u nevānıñ
Reh-yāb olamaz semʿine her ṣavt-ı nev anıñ

3 Ġamdır dil-i pür-ʿillete ser-māye-i ṣıḥḥat
Olmaz es̱eri zaḫm-ı dile ġayrı devānıñ

4 Āsūde-rev-i süllem-i minhāc-ı seviydir
Merdān-ı sebük-bārları terk-i sivānıñ

5 Bī-ḳayd-ı beden ʿazm edelim yāre Edībā
Kim reh-rev-i cāna yeri yoḳ taḫt-ı revānıñ

844

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Sitāyişiyle müraccaḥ ederdi rūḥa lebiñ
Edīb-i māhiri iẓhār edeydi rū Ḥalebiñ

2 Müyesser olmayıcaḳ ṭayy-ı rāh-ı maṭlūba
Mecāl-i pāy-ı ẕehābı şikestedir ṭalebiñ

3 Difāʿ-ı ḥükm-i ḳażāya tavassuṭ etdikçe
ʿAzāyim-i es̱eri nā-bedīd olur sebebiñ

4 Sefeh iṣāre-i buġża ẕerīʿa oldukça
Lüzūmu celb-i rıżāya vesīledir edebiñ

5 Ġarīm-i şiddet-i sermā teġallüb eyleyicek
Naẓarda luṭfu çemenden ziyādedir ḥaṭabıñ

6 Güvāh-ı ḥüsn-i siyerle s̱übūta yetmeyicek
Nedir fevāʾidi bilmem deʿāvī-i nesebiñ

7 ʿAṣīri ḫumkede-i meyde puḫtelenmeyicek
Edīb ṭabʿıma uymaz ṭabīʿati ʿinebiñ

---

843 S 42a, Ü1 106a, Ü2 96b
2 leẕẕetini S, Ü2: ẕilletini Ü1
844 S 42a, Ü1 106a, Ü2 96b
3 es̱eri S, Ü2: es̱eriñ Ü1 / sebebiñ S, Ü2: es̱eriñ Ü1
5 eyleyicek S, Ü2: etdikçe Ü1

845

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Olma keydinden emīn bīve-zen-i bī-mezeniñ
K'eylemez keydi nerīmānı cüdā bīme zeniñ

2 Zāhidi ḫurrem eder baḫşı bu dem cāyizeniñ
Żāmini ridf-i ġulām olmaġile cāy-ı zeniñ

3 Hecri endīşe-i vuṣlatla ferāmūş et kim
Ünsü bī-vaḥşet olur yār ile tenhā gezeniñ

4 'Āşıḳa ülfet-i ġamla ġuref-i me'vādan
Ẕevḳi rāciḥ görünür kūşe-i beytü'l-ḥazeniñ

5 Ṭālibi yoḳdur Edīb ehl-i hevādan ġayrı
Ḥiṣṣe-i rātibe-i dāġ-ı ġam-ı müfrezeniñ

846

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḳılma sübül-i 'ayn-ı 'aṭā bīniş-i mālıñ
Mecbūr-ı yemīn eyle leged-bīn-i şimāliñ

2 Pervāne edip şem'iñe her ḫufte-çerāġı
Her muẓṭarib-i ḳarża dirīġ etme kemāliñ

3 Ruḫsāre-i kirdārıñı vā-reste-i şerm et
Aġyāra bedīd olmasa da peyker-i ḥāliñ

4 Mürġ-i dili üftāde-i dām-ı heves etme
Bī-cünbiş-i ḥırṣ eyle hevāya per-i bāliñ

5 Ṣafvetle keder dilde ḳarār etmez Edībā
Hīç tābı mı var hecme-i envāra ẓılāliñ

847

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ī'tilā etmede çün pey-revisin bennānıñ
Zāhidā ḫ˘ān-ı vefādan keserim ben nānıñ

2 Zā'id olduḳça icārāt-ı dükān u ḫānıñ
Yine dil-bestesisin ḫ˘ān-ı emīr u ḫanıñ

3 Ol ki ḫurrem-dil-i tefrīḳi ola yārānıñ
Leged-i pāy-ı ihānetle serin yar anıñ

---

845 S 42a, Ü1 106b, Ü2 96a
846 Ü2 96b
847 S 42b, Ü1 106b, Ü2 96b
2 dükān u ḫānıñ S: dükān u ḫ˘ānıñ Ü1
3 ola S: olur Ü1, Ü2

4 Dest-i nuṭḳ ile güher-pāş-ı kelām-ı luṭf ol
Merd-i ẕū-fāḳaya teng ise yed-i iḥsānıñ

5 Māl içün ḫalḳı perestişde Edībā dehriñ
Farḳı yoḳ kevn ile hīç maʿbede-i evs̱ānıñ

848

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳarīni olma ḫalīʿu'l-ʿiẕār-ı bī-rūnuñ
Edeble ġāliyenāk et derūn u bīrūnuñ

2 Mürīd ḳūtuña vāfī ki bunca var unuñ
Esīrisin neye ṭāḥūn-ı çerḫ-i vā-rūnuñ

3 Ḫulūṣ-ı menni sezā-yı muḳīl-i menn eyle
Metāʿ-ı menne ḫarīdārı etme memnūnuñ

4 Mekārim-i şiyemi ḥaṣr-ı āşinā ḳılma
Bahā-yı ḫulḳ ile aġyārı eyle meftūnuñ

5 Ribāṭ-ı ṣoḥbet-i imrūzu dünden ḥall et
Ṣudāʿa bāʿis̱ olur neşʾesi bu gün dünüñ

6 Nesīm-i āhı şirāʿ-ı sefīne-i şevḳ et
Ki rūzgār iledir seyri fülk-i meşḥūnuñ

7 Taḫayyül-i niʿam-ı dehr ile ṣafā bulmaz
Ṣabāḥ-ı rūz-ı ḳıyāmetde ḳalb-i maḥzūnuñ

8 Ne sūd eder saña tāb-ı temūz-ı dūzaḫda
Ḫayāl-i serdī-i faṣlı güẕeşte kānūnuñ

9 Edīb bā-yed-i beyżā-yı naḳd-gīr-i hüdā
Ne-behredir kef-i Mūsāya mālı Ḳārūnuñ

849

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Müşg-i Çīnī ḫāk-i rāhıdır ġazāl-i miskimiñ
Benden özge hem-ser-i iksīri olmuş mis kimiñ

2 Lübb-i ḥikmet cüzʾ-i ās̱ār-ı cünūnumdur benim
ʿAḳl-ı kül tilmīẕidir ʿallāme-i evrākimiñ

3 Sāġar-ı raḫşān-ı bezm-i ḫāver-i Cemşīd-i çerḫ
Pertevidir gevher-i mīnā-yı āb-ı tākimiñ

4 Muttaṣıl ḫurrem-dil-i hemmim ne mümkindir k'ola
Ḫande hem-rāz-ı neşāṭı dīde-i nemnākimiñ

---

848 S 42b, Ü1 106b, Ü2 96b
849 S 42b, Ü1 107a, Ü2 96b

5 ʿĀlemiñ ḳalbinde bāk-i iḫtilāl olsa Edīb
İḫtilāl-i ʿāleme teʾs̱īri vardır bākimiñ

850

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O şūḫa basṭ-ı niyāz et uṣandırıncaya dek
Rüḳād-ı meyl-i cefādan uyandırıncaya dek

2 Dirāz-dest-i ümīd ol çerāġ-ı vuṣlatına
Fetīl-i şemʿa-i maḳṣūdu yandırıncaya dek

3 Rehīn-i kār-ı hübūb eyle ṣarṣar-ı āhı
Yem-i dü-reng-i sirişki bulandırıncaya dek

4 Reh-i semāḥate nefs-i cebānı taḥrīż et
Silāḥ-ı ḫulḳ-ı seḫāyı ḳuşandırıncaya dek

5 Edīb bülbül-i şūrīdeveş o gül-rūya
Nevā-yı şevḳi sedīd et inandırıncaya dek

851

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nā-güvār olsa n'ola şürb-i redīsi mānıñ
Meşrebi zişt olur elbette redī-sīmānıñ

2 Olur īnās ile ferḫunde celī-sīmāya
Māye-i ṣafveti ferḫunde celīs-i īmānıñ

3 Nānıñı etmeden ilḳā şikem-i eknāna
ʿĀlemiñ ḫāk-i fem-i cāyiʿine ek nānıñ

4 ʿAmel-i ziştile āzurdeligin derk etse
Ehline şīveni efzūnter idi mevtānıñ

5 Mūris̱-i ḳuvvet olur renc-i sitem maẓlūma
Tāb-ı żaʿfı kem eder tābın Edīb aḳvānıñ

852

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gidermez ṣabr-ı dil cūʿ-ı viṣālin mū-miyānānıñ
Ki vaḳt-i kārda teʾs̱īrin etmez mūmiyā nānıñ

---

850 S 42b, Ü1 107a, Ü2 97a
3 dü-reng-i sirişki S, Ü2: derūn-ı sirişkiñ Ü1
851 S 43a, Ü1 107a, Ü2 97a
5 Edīb S, Ü2: eder Ü1
852 Ü2 97b

2 Tef-i ḥırṣın gidermez cūy-ı iṣbāʿ-ı şeb aʿmānıñ
Hevā-yı irtivāsın cez̠b eder ḥāl-i şebeʿ mānıñ

3 Eger iksīr-i nāb olsa şerīkānıyla kān alma
Ki ḫayrın nā-bedīd eyler temādī-i şeri kānıñ

4 Cehāletle cihānda daʿvī-i taṣḥīḥ-i dīn etmek
ʿAbes̠dir merdüm-i bī-imtiyāzı küfr ü īmānıñ

5 Edībā dīde-i āhen-dilān-ı Gebr ü Tersāya
Hemāl-i cez̠b-i mıḳnāṭīsdir naḳşı çelīpānıñ

853

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fücūra meyl ile aʿdāsıdır ehl-i münā dīniñ
Ṭarīḳ-i dīne gūş etmez nidāsın bir münādīniñ

2 Ṭalebgāh-ı cihānda münkirānı menn-i Ḥādīniñ
Ḥabīs-i z̤ulmet-i ḥırmānıdır rūşen-nihādīniñ

3 Bu dār-ı pür-fitende maz̤har-ı der-māndegīdir hep
Vifāḳ-ı dehr-i dūna çāre-cūyānı temādīniñ

4 Cihānda sīne-rīş-i inhimāk olmazdı āmāle
Nümāyān olsa ehl-i derke ġāyātı mebādīniñ

5 Edībā ʿāḳıbet münḳād olur zencīr-i dūzaḫla
Dilīrān-ı meṣāfı sīret-i bī-inḳıyādīniñ

854

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Füzūndur neşʾesi laʿl-i lebiñden būse-kārānıñ
Müʾebbeddir neşāṭı nāzenīnim bu sekārānıñ

2 Görünmez çeşme tāc u mesnedi Çīn ü Buḫārānıñ
Ṣudāʿ-endāz iken ġavġā-yı āşūbu bu ḫˇārānıñ

3 Dil-i bī-vāyegān-ı niʿmet-i şīrīn-i ḫursendi
Ṣanır kim lez̠z̠et-i ʿayşı henīdir cīfe-ḫˇārānıñ

4 Cihānda çāk-sāz-ı sitr-i nāmūs olmadan ġayrı
Ne vardır nefʿi bilmem iḳtirān-ı bezm-i yārānıñ

5 Edībā beste-i aġlāl-i birr etmek muvāfıḳdır
Kerīmiñ reʾyine mevḳūf ise ḳaydı esārānıñ

---

853 S 43a, Ü1 107a, Ü2 97a
2 Ṭalebgāh-ı S, Ü2: Ṭaleb-kār-ı Ü1
854 S 43a, Ü1 107b, Ü2 97a
5 ḳaydı S, Ü2: ḳaṣdı Ü1

855

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Olurdu ẓālime şāyeste raḥmı Raḥmānıñ
Olaydı nāmı sezā-yı nidā-yı raḥm anıñ

2 Deme ṣu'ūd hübūṭu şebīh-i Yūnus eder
Olan rübūdesi her baṭn-ı ḥūt-ı deryānıñ

3 Teni ferīse-i şīr-i neheng-i ḫaybetdir
Cehūl-i ġavṭa-ger-i lücce-i ḫaṭāyānıñ

4 Ġıdā-pereste mu'īn-i ḳuvā-yı hāżımdır
Velīmede leged-i müşt-i ḳahrı derbānıñ

5 Şühūd-ı rūy-ı eẕān-ı Bilāl-i ṣıdḳa Edīb
Riyā ġaşāvesidir nūr-ı çeşm-i āẕānıñ

856

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Reşkine dūr idi maḥrūm-ı ġınā aġnānıñ
Vuṣlatın maḥż-ı ġınā bilse eger aġ nānıñ

2 Dūr-bīn-i ḫıredi rāst-nümā bernānıñ
'Aynek-i dīde-i kem-bīni olur pīrānıñ

3 Kendi ḫāṣıyyet-i ẕātın nice idrāk eyler
Ḥüsn-i ḫāṣıyyetini cāhil olan eşyānıñ

4 Ḳıymet-i menziletin mülhem eder ednāya
Revzen-i ṣarḥı nigehbānlıġ eden a'lānıñ

5 Sāyesi olmaya tā ḫalḳa Edībā me'vā
Sūdu yoḳ merdüme 'ālemde 'uluvv-ı şānıñ

857

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Şehā ṭāḳ-ı sipihre olsa da peyveste eyvānıñ
Revāḳın raḫne-dār eyler sihāmı āh u eyvānıñ

2 Seni ser-geşte etdi naḳş-ı Mānīsi bu eyvānıñ
Olup taṣvīriniñ fersūde cānı sīb ü ayvanıñ

3 Ne etdiñ esterāne iḳtifā-yı iṣr-i ḫar-bende
Neden münḳādı olduñ mürşid-i bī-rüşd-i ḥayvānıñ

---

855 S 43a, Ü1 107b, Ü2 97b
856 S 43a, Ü1 107b, Ü2 97b
3 eşyānıñ S, Ü2: insānıñ Ü1
857 S 43b, Ü1 107b, Ü2 97b

4 Teni āḫirde raġmen ḫufte-i zīr-i zemīn etdiñ
Saña nā-muʿteberken ḫ˘ābgāhı bürc-i keyvānıñ

5 Ġınā gelmez saña bildim bu farṭ-ı kibr ü naḫvetle
Edībāsā otaġ-ı çerḫe mānend olsa seyvānıñ

858

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġavāyet-kār-ı tünde nuṣḥ ile dehn-i ġavālīniñ
Görünmez ṭīb-i nefʿi żıddıdır zīrā ġavālīniñ

2 Dirāz oldu lisānı herc ü merce her Celālīniñ
Bu demde sūdu yoḳ şemşīrlerde herce lālīniñ

3 Vülāt-ı kevnde cedvā-yı naṣfet bī-nevālidir
Ne ḳāḍīniñ nevāl-i ʿadli merʾīdir ne vālīniñ

4 Dirāsetle meʾālin māye-i āmāl-i māl etmiş
Faḳīh-i muʿteḳid manẓūme-i şeyḫ-i Amālınıñ (?)

5 Füzūn olduḳça ʿömrü pīrler kūdek-mizāc oldu
Żamīn-i şevḳidir her sāl-ḫ˘ur da ḫurde-sālīniñ

6 Hevā-yı ṭıyneti ʿıṭr-ı maḥabbetden müberrādır
ʿAbīristān-ı ḫāl-i yārden her fikr-i ḫālīniñ

7 Edībā Ḫāliḳ ü maḫlūḳa feyż-i mihrbānīden
Tehīdir meşrebi sāġar-keşān-ı hubb-ı mālīniñ

859

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Liḥāf-ı minḥati her ferde bī-imsā kinān etdik
Ġarīb ü āşinādan ṣanma kim imsāk-i nān etdik

2 Rebīʿ-i vaṣl-ı yāri tā menūṭ-ı mihrcān etdik
Ḫazān-ı āşiyān-sāz-ı ḥarīm-i gülsitān etdik

3 Enīn-i hecrden müstevḥiş-i üns-i ten olduḳça
Şekīb-i nā-tüvānı ḥāris-i ārām-ı cān etdik

4 ʿAcebdir kim nedīm-i telḫ-gūy-ı mihr-i bed-ḫ˘āhı
Dil-i ṣāḥib-meẕāḳa hem-dem-i şīrīn-zebān etdik

5 Şühūd-ı renc-i bī-sūd-ı girān-bārān-ı devletle
Ḫayāl-i devlet-i dünyāyı biz gözden nihān etdik

6 Edelden nefret-i her yār-i zişt-i Ehrimen-sīret
Ḫarīm-i bezm-i insi maḥrem-i kerrūbiyān etdik

---

858 S 43b, Ü1 108a, Ü2 97b
859 Ü2 98a

7 Lüzūm-ı itti'āẓı nākesiñ encām-ı kārından
Bize ḥırzü'l-emān-ı fitne-i āḫir zamān etdik

8 Sezā-yı luṭf u ḳahra niyyet-i terġīb ü terhībi
Ne deñli dilde setr etdikse ol deñli 'iyān etdik

9 Terāzū-yı daḳīḳ-i nükte-senc-i fehm ü idrāki
Edībā ālet-i temyīz-i ḳadr-i nāḳıṣān etdik

860

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Gül-i ruḫunda ne dem rū-nümā olursa ḫaṭıñ
Niyāz-ı vaṣla ḳarīn-i rıżā olur seḫaṭıñ

2 Nigāh-ı nāzda ġamzeñ gehī teġāfül eder
Fünūn-ı 'işvede ancaḳ budur seniñ ġalaṭıñ

3 Şebāt k'olmaya reh-ber menāhic-i ġamda
Me'āli cümle hevādır rüsūm-ı müşteraṭıñ

4 Ṭarīḳ-i neyl-i emelde cehūl-i bāġīye
Lüzūmu 'aks-i bülūġ-ı ümīd olur şeṭaṭıñ

5 Nevā-yı rāhat-i sermed bulur 'anāsında
Edīb sāliki mensūb-ı 'aşḳ olan nemaṭıñ

861

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Merd-i şerīf ḳadrini bilse zeber-cediñ
Yetmezdi ḫāk-i pāyine ḳadri zebercediñ

2 Mü'min eger ki pūşiş-i ġufrān umar ḳadiñ
Yeṣribde var ziyāretin eyle o merḳadiñ

3 Ḳadriñ şek etme rütbesini bulsa ferḳadiñ
Ger ḥülle-i kerāmet ile bulsa fer ḳadiñ

4 Ḳavl-i dürūġ müṣbet iken şāhideyn ile
Mesmū' olur mu ṣıdḳ ile ḳavl-i mücerrediñ

5 Olmazdı her Yezīd ġarīm-i Ḥüseyn Edīb
Dil-bend olaydı ḥubbuna āl-i Muḥammediñ

---

860 S 43b, Ü1 108a, Ü2 98a
4 ümīd S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
861 S 43b, Ü1 108a, Ü2 98a
2 eger ki S, Ü2: egerçi Ü1

862

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yoḳ sende fikr-i cemʿi ne māl u ne dirhemiñ
Bilmem bu ʿizz-i nefs ile ʿāşıḳ nedir hemiñ

2 Şimdi bürīdedir es̱eri dīdeden nemiñ
Bī-tāb-ı renc-i ḥayretidir bilmezim nemiñ

3 Naḳd-ı ṣafā-yı dil ġama ġam-ḫʷārlıḳladır
Şād olmaġa liyāḳati yoḳ kārih-i ġamıñ

4 Mihmān-ḫāne-i dili meʾlūf-ı hemm olan
Duymaz ḳudūm-ı zāʾirini sūr u mātemiñ

5 Gerd-i şühūdu dīde-i cānı ʿalīl eder
Yoḳ behcet-i liḳāsı Edībā bu ʿālemiñ

863

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şimdi o deñli lez̠z̠etin almış ʿibād etiñ
Kim olmadıḳça lez̠z̠etin almaz ʿibādetiñ

2 Dārū-yı ṣoḥbetiñ aña taʿcīl-i merg eder
Zāhid marīż-i ʿaşḳa gerekmez ʿiyādetiñ

3 Lez̠z̠et-res-i ḥalāvet-i ḳand-ı şühūd ise
Ḫʷoşdur mez̠āḳa şerbet-i şehdi şehādetiñ

4 Farḳ etmediñ uṣūlü ʿacebdir fürūʿdan
Ḥayretde ḳoydu ḫalḳı faḳīhā belādetiñ

5 Mecbūrdur teyaḳḳuẓa merd-i nebīh Edīb
Yoḳ anda meyl-i ġaflete ḥükmü irādetiñ

864

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Z̠evāḳ-ı ṭaʿmını ḫʷoş görme tīn-i deştīniñ
Göñülde dümmeli olduḳça ḳoyma deş tīniñ

2 Ne deñli ʿāşıḳa iġmāż-ı ʿayn-ı mekr etse
Degil nigāhı mülāyim raḳīb-i bed-bīniñ

3 Ne güne pestter olsa yine eʿālīden
Şiʿār-ı naḫveti efzūn olur edānīniñ

---

862 S 44a, Ü1 108a, Ü2 98a
863 S 97b, Ü1 108b, Ü2 98b
864 S 97b, Ü1 108b, Ü2 98b

4 Ḳırāb-ı sīne-i düşmende ẕeyl-i cānı yaḳar
Şerār-ı lemᶜası şemşīr-i keyd-i ḫāfīniñ

5 Edīb ḫāṭırı ibᶜād eden evāmirden
Zimām-ı şerrine münḳād olur nevāhīniñ

865

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Lāyıḳ-ı meh-tāb-ı fevz olmaz yeri her mehmehiñ
Devrdir olmaḳ nümūdār-ı şu'ūnu meh mehiñ

2 Eylemez sulṭānı aᶜşār-ı raᶜiyyet kām-rān
Beslemez īrādı bir şehr-i ᶜaẓīmi on dehiñ

3 Ẕeyl-i esbāba teşebbüs̱dür ḳıyād-ı neyl-i kām
Rīsmānsız ābı terṭīb-i dehān etmez çehiñ

4 Zāġdan bülbül eder miydi çemende infirād
Rıfḳı olsaydı refāḳatde eger her hem-rehiñ

5 Rabṭ-ı ḳalbi ᶜavn-ı Ḫallāḳa Edībā süst olur
Dehrde dil-beste-i maḫlūḳ olan şāhin-şehiñ

866

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Ṭahāret nā-sezā-yı ṭabᶜıdır ḳavm-i meṣārīniñ
Necāset müstekinn-i cevfidir zīrā meṣārīniñ

2 Ṭıbāᶜı ehl-i berriñ lücce-i yemden nüfūr eyler
Rükūbu ṣaᶜb olur fersān-ı ġılmāna cevārīniñ

3 Nebīhe tāb-ı ḫaclet nār ile birdir sirāyetde
Hemān te'ṣīri yeksāndır seḳarla şermsārīniñ

4 Dil-i ᶜuşşāḳa gerd-efşān-ı tāb-ı ḥayret olmuşdur
Ẓuhūru gird-i ruḫsārıñda ol ḫaṭṭ-ı ġubārīniñ

5 Edībā ders-ḫ˘ān-ı mekteb-i ġılmān-ı hīzānıñ
Ḥavāsın beste-i taᶜṭīl eder āvāzı ḳarınıñ

867

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Ḥadīs̱-i bāli ancaḳ naḳl-ı bed-ḫ˘āh-ı nemūm etdik
Şeb-i telḫ-ābe-nūşīde ne bal etdik ne mūm etdik

---

865 S 98a, Ü1 108b, Ü2 98b
4 eder miydi S, Ü2: eder mi Ü1
866 S 118b, Ü1 108b, Ü2 98b
867 S 118b, Ü1 109a, Ü2 99a

2 Ḳabā-yı ṣıdḳı bī-cā lāyıḳ-ı ehl-i riyā gördük
ʿAcebdir kim hümāyı tārik-i erẕāle būm etdik

3 Dehān-ı gūşuna bir kerre şekker-rīz-i pend olduḳ
Semāʿ-ı şeyḫi gūyā ẓarf-ı zehr-āb-ı şütūm etdik

4 Dili ser-mest-i aḳdāḥ-ı tecerrüd etmeden gūyā
Ḫarīdār-ı benāt-ı müştehiyyāt-ı kürūm etdik

5 Edībā şerm ile kālā-yı sündüs-tār-ı eşvāḳı
Reh-i dil-dāra pāy-endāz-ı hengām-ı ḳudūm etdik

868

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hevā-yı vaṣlıñ ile ṣorma ḥāl-i yārānıñ
Düşürdü k'anları teşvīşe ḥāliyā rānıñ

2 Yeterdi zāhide ġayret-keş-i ḳanāʿatse
Kefāf-ı ḥimye-i vaṣlı bütān-ı devrānıñ

3 Ne deñli ṣadme-ḫ˘ur-i ḳurʿ ise güşād olmaz
Ḳudūm-ı nusḫa ritāc-ı semāʿı insānıñ

4 Dem-i nesāyim-i tevfīḳ ile bulur ancaḳ
Cenāḥ-ı bābı ṣarīr-i güşāyiş āẕānıñ

5 Sitīz-i nehyi ṭamaʿdan demem mü'eṡṡirdir
Cihānda rūy-ı ḳanāʿat-nümā ḥarīṣānıñ

6 Difāʿ-ı cünbişi ḫayl-i ẕübāba daʿvetdir
Kef-i viḳāyesi pür-şehd olan meges-rānıñ

7 Edīb neş'e-güzīnān-ı hemm-i ʿuḳbāya
Verir ḫumār-ı elem cām-ı luṭfu dünyānıñ

869

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳo yaḳsın ʿāşıḳı tāb-ı ʿiẕārı mū-miyānānıñ
Dili ḫ˘oşdur per-i pervānesinden mūmı yananıñ

2 N'içün etmez eṡer her pey-rev-i ʿiṣyān-ı Firʿavna
Şuyūʿ-ı saṭveti bilmem ʿaṣā-yı dest-i Mūsānıñ

3 İhānet kār eder etmez telaṭṭuf bed-siriştāna
Olunca nā-muvāfıḳ nüks olur te'ṡīri dermānıñ

---

868 S 141b, Ü1 109a, Ü2 99b
1 k'anları S, Ü2: anları Ü1
5 demem S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
869 Ü1 109a, Ü2 99b

4 Tebeh-kār olma sen de ġayra istiḥsān-ı cūd etme
ʿİnād-ı çerḫ ile muḫtell iken esbāb-ı iḥsānıñ

5 O kim zībende-bīn-i ziştī-i ḫulḳ-ı leʾīmāndır
Edībā farḳın etmez ṣūret-i küfr ile īmānıñ

870

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nerm-gūlar n'ola rām eylese yāri ögerek
Ṣayd-ı gül-çehrelere dām-ı ẓarāfet o gerek

2 Baḳmadan dil-bere zecriyle döner dīde-i pek
Ḳurtulur renc ile üftāde iken ḫāra ipek

3 Yār içün ʿādetidir çāk-i girībān etmek
Ḫırḳa-i zāhide bīhūde ṣaḳın çekme emek

4 Leb-i şekvāyı aç ey zaḫm-ı dil-i nālānım
Ben ki dem-beste olam saña düşer yāre demek

5 Ṣayd-ı her gül-bedene böyle Edībāne yem ek
Yoḫsa nā-mümkin olur māʾide-i vaṣlı yemek

870

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zaḫmı sınāna hem-ser iken düşmen-i zeniñ
Dām-ı sitīz-i kīnesine düşme nīzeniñ

2 Hīç pest olur mu lücce-i miḥnetde şānımız
Yemdir medār-ı rifʿat-i ḳadri sefīneniñ

3 Dūr et fem-i esāfile ẕeyl-i irādeti
Ṭarḥ etme ḫāk-i ẕillete ruḫsār u dāmeniñ

4 Tā bī-şarāb u bī-meze-i laʿl-i yār ola
Vaḥşet-sarāy-ı ʿāşıḳ olur ṣaḥnı gülşeniñ

5 Baḳdım Edīb ʿārıż-ı dil-berde görmedim
Ol ḫāl-i ʿanberīne bedel cāyı būseniñ

872

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳalemi bülbül-i bāġ-ı ʿArabistān etdik
Ṣafḥayı naḫl-ı gül ü ʿarʿara bustān etdik

---

870 Ü1 109a, Ü2 99b
871 Ü1 109b, Ü2 98b
872 S 118b, Ü1 109b, Ü2 99a

3 Dili meştā-yı ġama gerçi şitābān etdik
Sāġarı hem-reh edip renc-i şitābān etdik

3 Şuʿle-i dāġ-ı fürūzān ile şām-ı ġamda
Ẓulmet-i vāhime-i fürḳati sūzān etdik

4 Ṣadme-i ṣarṣar-ı āh ile der-i dil-berden
Gird-i cemʿiyyet-i aġyārı perīşān etdik

5 Reh-i dil-berde Edībā deme kim ḳan etdik
Belki maʿnā-yı sitīz-i ġamı itḳān etdik

873

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Eyledim pey-revi eşkimde teni men ḫūtuñ
Yeri zīrā ki binādır ḥacer-i menḥūtuñ

2 Ṣofra-i mīr ü şehe medd-i yemīn etdikçe
Zāhidā bī-eser-i ṭaʿm-ı henādır ḳūtuñ

3 Tenini bār-keş-i minnet-i ektāf etmez
Yeri yoḳ cism-i şehīdān-ı ġama tābūtuñ

4 Eylemezdi eser-i nār ile ifnā-yı vücūd
Olmasa āteşi cevfinde nihān bārūtuñ

5 Suḫan-ı nāʿıtı ḥaml etme Edībā ṣıdḳa
Naʿtı evṣāfına ṭıbḳ olmayıcaḳ menʿūtuñ

874

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nüsḫa-i ṭūmār-ı ḥırz-ı ʿāşıḳāndır perçemiñ
Heykel-i defʿ-i ġam-ı sevdāyiyāndır perçemiñ

2 Sīne-i cevf-i ʿaraḳ-çīniñde olmuş müsteter
Mübhem-i ser-beste bir sırr-ı nihāndır perçemiñ

3 Eyledikçe tār-ı müşgīn-i ḫayālin münʿakis
Şekl-i mīl-i sürme-i kerrūbiyāndır perçemiñ

4 Revnaḳ-ı şāḫ-ı ser-i ṭūbāyı eyler münʿadim
Reşk-i meʾvā-yı hümā bir āşiyāndır perçemiñ

5 Yetse de devr-i cihān-gīr-i cemāliñ ġāyete
Germ-sāz-ı fitne-i āḫir zamāndır perçemiñ

6 Sāḥa-i ʿadna eder neşr-i erīc-i inşirāḥ
Nāfe-i āhū-yı saḥrā-yı cināndır perçemiñ

---

873 S 141b, Ü1 109b, Ü2 99a
874 S, 141b, Ü1 109b, Ü2 99a
5 Yetse de S, Ü2: Erse de Ü1

7 İntihā bulmaz zebān-ı mizber-i taḳrīr ile
Āḫir ü encāmı yoḳ bir dāstāndır perçemiñ

8 Şuʿle-endāz-ı fiten bir necm-i gīsū-dārveş
Cilve-rīz-i maşriḳ-i mūy-ı miyāndır perçemiñ

9 İncizābından ne mümkindir Edībā inşinā
K'iḳtiyād-ı ḫayl-i ʿuşşāḳa ʿināndır perçemiñ

875

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şīr-gīr olsa daḫi ḳuvveti kes ācāmıñ
Yine işbāʿı taʿazzürde olur ac amıñ

2 Şebeʿ-i ālet-i zengā-yı müdām-āşāma
Bulunur ṣofra-i vaṭʾında müdām aş amıñ

3 Ḫāne-i cevfī ki çün meyle bulur fer cāmıñ
Neşʾe-i ḳalbi menīdir küs-i bed-fercāmıñ

4 Nāmı n'eyler dil-i sevdā-zede o kām ister
Kām ile kāmile āmāli olur nā-kāmıñ

5 Duḫter-i şūḫuñ Edīb olmayıcaḳ teng amı
Ḫuldu cāy etse de bī-vāyesidir ten kāmıñ

876

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Herās-ı sūzişi yoḳ bu dil-i pervāneāsānıñ
K'olur meşhūdu her düşvārdan ruḫsārı āsānıñ

2 Yanar pervānesi'çün yaḳmadan pervānesin geçmez
Budur bezm-i cihānda ʿādeti şemʿ-i şeb-ārānıñ

3 Dehān-ı zaḫmıña geç vāye-ḫ̌āh-ı merhem olmaḳdan
Yeter ʿāşıḳ naṣīb-i zaḫm-ı ġayr olsun ḳo dermānıñ

4 Nem-i eşki ederdi dāmen-i ālūdesin şüste
Sirişki çeşm-i dilden inficār etseydi giryānıñ

5 Edībā her nice hemvār ise rāh-ı girīzinde
Ḳażādan laġziş-i istiḳbāl ederdi yayı girīzānıñ

---

7 mizber-i S, Ü2: ḫāme-i Ü1
8 gīsū-dārveş S, Ü2: gīsū-dār imiş Ü1
9 K'iḳtiyād-ı ḫayl-i ʿuşşāḳa ʿināndır S, Ü2: İḳtiyād-ı ʿāşıḳa bend-i ʿināndır Ü1
875 S 40b (Üzerine çizgi çekilmiş)
876 S 41a

877

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Bī-tāb-ı elem rāh-ı ġama herze-devānıñ
Yoḳdur dil-i bī-'illetine nef'i devānıñ

2 Te'ṡīrine baḳ ef'ideye nār-ı cevānıñ
Hem-sūz-ı sa'īr etdi dilin pīr ü cevānıñ

3 Oldu o ḳadar pā-zedesi rāh-revānıñ
Ġamdan ne bedīd oldu yeri rāh-ı revānıñ

4 Olmaz dil-i maġşūş riyāżetle mühezzeb
Tehẕīb-i dile yoḳ eṡeri ża'f-ı ḳuvānıñ

5 Ṣūfiye Edībā yeri yoḳ terk-i sivānıñ
Ḫ˘āhişger iken lezzetini laḥm-ı şivānıñ

878

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Kilīd-i ḳufl-ı genc-i cūşişi peymānedir 'aşḳıñ
Ṣarīr-i fetḥ-i bābı nāle-i mestānedir 'aşḳıñ

2 Emārātı mücerred peyker-i her merd-i dānāda
Ẓuhūr-ı lem'a-i eṭvār-ı meczūbānedir 'aşḳıñ

3 Hezārān kār-ı nā-hemvār-ı medhūşānesin ṣanma
Miyān-ı ehl-i ġamda ṭavr-ı bī-hūşānedir 'aşḳıñ

4 Herās etmez sitīz-i dil-ḫırāş-ı ṭa'n-ı ṭā'inden
Meyādīn-i hevāda cünbişi merdānedir 'aşḳıñ

5 Edībā da'vī-i nā-maḥremīdir meḥremī 'aşḳa
Ki ehl-i iddi'āya ṣoḥbeti bīgānedir 'aşḳıñ

879

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ca'd eyleme nākeslik edip dest-i benānıñ
Kār eyleme buḫlu pür iken dest-i be-nānıñ

2 Eṭvār-ı ṣadāḳatle emīn olmaġa sa'y et
Ḫāyınlıġına baḳma gürūh-ı ümenānıñ

3 Bā-āh-ı nedem fikret-i ehvāl-i caḥīm et
Bā-ḳayd-ı hevā sūdu nedir baḥṡ-ı cinānıñ

---

877 S 42a (Üzerine çizgi çekilmiş)
878 S 43b, Ü2 92a
879 S 43a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Rehvār-ı süvār olma beyābān-ı ṭalebde
Ser-pençe-i sāmān ile ḳaṣr eyle ʿinānıñ

5 Ḫāmemle veġā-kārī-i aʿdāda Edībā
Lāl etmek olur nāṭıḳasın tīr ü sinānıñ

880

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şemşīr-i intiḳāmı Ḫudāvend-i ḳādiriñ
Hā'im ʿināḳ-ı ʿunḳuna her şaḫṣ-ı ġādiriñ

2 Rāciḥ degil mi ender-i lū'lūya ḳıymeti
Ḥikmet-me'āl olan güher-i ḳavl-i nādiriñ

3 Olmaz nihād-ı her dil-i nā-vāyemend-i tāb
Tāb-āveri ġarīm-i cevāveş bahādırıñ

4 Defʿi sitīz-i lū'ma tirās-ı viḳāyedir
Merd-i ḥaṣīfe nefʿi füzūndur bevādiriñ

5 Merdāna bī-hevā olamaz ḳayddan necāt
Bī-bād olur mu dānesi ṣāfī beyādiriñ

6 Eyler çemende ḫūn-ı ġarīm-i ġamı heder
Ẕevḳ-i ṣadāḥ-ı dil-keşi ḳumrī-i hādiriñ

7 Etme Edīb ḫayme-i pür-zībe raġbeti
Varken mis̱āl-i çetr-i felek köhne çādırıñ

Ḥarfü'l-Lām

881

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şimdi göñül fütāde-i cām u sebū degil
Mestāne-ṭavr-ı encümen-i hāy-u-hū degil

2 Olmaz sitīz-i ġuṣṣadan āzāde-ser o kim
Pīrāye-gīr-i cevşen-i ḫūy-ı nikū degil

3 Maḥṣūl-i berri dürr ise de deşt-i ʿālemiñ
Şāyeste-i irāḳa-i her āb-ı rū degil

4 Yāriñ şemīm-i kākül ü ruḫsār-ı āline
ʿAdnıñ da sünbül ü gülü hem-reng ü bū degil

5 Ey meh gedā-yı kūçe-i ʿaşḳıñ Edībvār
Etmez sipihre nīm-nigeh ser-fürū degil

---

880 S 43a (Üzerine çizgi çekilmiş)
881 S 44a (Üzerine çizgi çekilmiş)

882

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O deñli vefret-i naḫvetle olmuş rifʿate māʾil
Ki bulsa āsmānı cezme eyler ʿālim-i ʿāmil

2 Meʿānī-fehm olur naḥv-ı ḫilāfa ṣarf-ı nuṭḳ etmez
ʿİḳāl-i ʿaḳl ile maʿḳūd olan her mınṭaḳ-ı ʿāḳil

3 Zebūn-gīr olma gel bu sīret-i Hābil-küşīden geç
Bu kārı ādemiyyet ṣanma sen ey merd-i nā-ḳābil

4 Firāra yer mi vardır dāʾ-i ten-fersāy-ı maḥşerde
Bu günle bir midir baḳ zūr-ı tāb-ı rūz-ı ferdā bil

5 Ḥarīṣi cāde-i semt-i veraʿda cüst-ü-cū etme
Ṣaḳın peyk-i diliñ ol cāda aṣlā olmasın cāʾil

6 Saña fażl-ı Ḫudādan nāʾil-i iḥsānı efzūn et
Nevāl-i Īzedīden nākesāna olmadı nāʾil

7 Dehānından ṣorunca sırr-ı mektūm-ı ġam-ı ʿaşḳı
Edībā ol perī-rū bu suʾāle olmadı ḳāʾil

883

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūnu cezb eden ol zülf-i bī-bedel mi degil
Dili ḳıyāde eden rişte-i emel mi degil

2 Olunca pīçiş-i gīsū-yı yāre üftāde
Şikenc-i derd ü belā ʿāşıḳa maḥal mi degil

3 Gül-i ʿiẕārını efsurde-i ḫayāl etmek
Derūn-ı pür-şerehe māye-i ḫacel mi degil

4 Düşürme ʿaksini cūy-ı sirişk-i pür-ḫūna
Ḳabā-yı nāzişine bāʿiṡ-i belel mi degil

5 Edīb şeyḫe veren raʿşe ḫānḳāh içre
Ḫırām-ı dil-ber ile lerziş-i kefel mi degil

884

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid ḥarīṣ-i dil-ber-i zerrīn-kemer degil
Zīrā ki ḫūy-ı ʿiṣmeti vardır kem er degil

---

882 S 44a, Ü1 110a, Ü2 99b
2 ṣarf-ı S, Ü2: ḍarb-ı Ü1
4 zūr-ı S, Ü2: rūz-ı Ü1
883 S 44b, Ü1 110a, Ü2 100a
884 S 44a, Ü1 110a, Ü2 100a

2 Merd-i emīn-i ṣāf-diliñ cisr-i ḫāṭırı
Peyk-i vidād-ı ḫāyine cāy-ı güẕer degil

3 Ḫ˘urşīd olursa baḳma ser-āzāde dil-bere
Kim nüsḫa-i meḥāsini pek muʿteber degil

4 Ehl-i ḫulūṣu cünbiş-i aḳdām-ı ṣıdḳdır
Evc-i kemāle mevṣıl olan bāl ü per degil

5 Eyler Edīb menʿa-i tedbīre ilticā
Ol kim muṭīʿ-i ḥükm-i ḳażā vü ḳader degil

885

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Görmez meneḥ-i nākesi bir kes meges ey dil
Nākesle muṣāfātı demem kesme kes ey dil

2 Ḳaṭʿ eyle ser-i nuṭḳ-ı her āşūb-maḳāli
Mınṭīḳ-i fiten-gūya maḥaldir ḫares ey dil

3 Maḥṣūr-ı mużīḳ-i beden olsa n'ola ʿāşıḳ
Maḥbes mi degil bülbüle künc-i ḳafes ey dil

4 Naḫcīr-i meẕellet-kon-i merdān-ı taḳādır
Etme şiken-i zülf-i bütāna heves ey dil

5 Dünbāle-dev-i ḳāfile-i şevḳ-i Edīb ol
Reh-yāb olıcaḳ semʿiñe bāng-ı ceres ey dil

886

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Müdām pey-rev-i enhār-ı eşk-rīzān ol
Riyāż-ı şevḳe dilā durma eş girīzān ol

2 Yed-i ʿaṭāyı bülend et sezā-yı iḥsāna
Demem ki rāḥa-güşāy-ı ḳabūl-i iḥsān ol

3 Ṣaḳın seciyye-i meşʾūm-ı ferye-kārīden
Sedād-ı nuṭḳ ile mümtāz-ı nevʿ-i insān ol

4 Cüdā-yı lānegeh-i ḥadd-i iʿtidāl olma
Hem-āşiyāne-i şāhīn-i mīl-i mīzān ol

5 Edībveş reh-i nā-refteye sülūk eyle
Delīl-i rāh-revān-ı ṭarīḳ-i ʿirfān ol

---

4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
5 menʿa-i S, Ü2: menʿine Ü1
885 S 44a, Ü1 110b, Ü2 100a
5 semʿiñe S, Ü1: şemʿiñe Ü2
886 S 44a, Ü1 110b, Ü2 100a

887

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Nāṣıḥā etmez ḳabūl-i nuṣḥu çün her nā-ḳabūl
'Azm-i rāh-ı ḳābilān-ı nuṣḥ içün bir nāḳa bul

2 Eşk-i ḥasretle muṭarrādır ruḫ-ı fersūdemiz
K'olmaz āb içre gül-i ra'nā peẕīrā-yı ẕübūl

3 Ḫār-ı bī-gülden gül-i bī-ḫārı ümmīd eyleme
Her emel olmaz sezāvār-ı temennā-yı ḥuṣūl

4 'Āşıḳıñ olmaz ḥużūr-ı yārden hīç ġaybeti
Vaṣla isti'dād ile şāyān olur ehl-i vüṣūl

5 'Aşḳdan mıdır bizi çünkim Edīb āgāh eden
Nā-revādır eylemek tedbīr-i esbāb-ı ẕühūl

888

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḫ˘āceye etmez eser nuṣḥuñla vā'iẓ gūş-māl
Gūş-ı pend etmekden evlādır o ḫ˘āra gūş-ı māl

2 Zāġveş her ṭu'meye zāhid yeter taḥrīk-i bāl
Ḳılma besdir meyl-i şehd-i ṣāf ile işġāl-i bāl

3 Mürşidiñ olma ḥiyāżından vużū-sāz-ı 'uhūd
Umma ol çirk-ābeden ḫāṣıyyet-i āb-ı zülāl

4 Ma'nī-i İslāmı güm-sāzīden özge bulmadım
Nüsḫa-i bīhūde-terkīb-i riyāda bir me'āl

5 Merd-i dānāya ribāṭ-ı fitnegāh-ı kevnde
Cāy-sāz olmaḳdan evlādır Edībā irtiḥāl

889

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ṣāfī dil ile Müslim olursan ḫaça dūr ol
Olmazsan eger mü'min-i ṣādıḳ ḫaçadūr ol

2 Yā nefḫa-i tesbīḥiñi et 'ıṭr-ı mesācid
Yā micmere-i deyrde sūzende baḫūr ol

3 Ṣad-sāle yeter ġā'ile-i ṭūl-i ḥayātıñ
Şimdengeri zāhid nebe'-i ehl-i ḳubūr ol

---

887 S 44a, Ü1 110b, Ü2 100b
888 S 44b, Ü1 110b, Ü2 100b
3 ḥiyāżından S, Ü2: ḥiyāẓından Ü1
889 S 45a, Ü1 110b, Ü2 100b

4 Gör taht-ı Süleymānı ki çün pā-be-hevādır
Dilden şikal-endāz-ı ġam-ı mesken-i mūr ol

5 Nakd-ı ġamı kim pey-rev-i şām u seher etdiñ
Şūfī yürü sen nākıd-ı eyyām-ı şühūr ol

6 Dünyāda görünmez saña çün bunca kuşūruñ
Var ʿālem-i ʿukbāda harīdār-ı kuşūr ol

7 Naşfetle olup kāhir-i aşhāb-ı hıyānet
Mānend-i Edīb ehl-i emānāta ġafūr ol

890

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Tīġ-i cefāyı kılma ʿibād-ı Semīʿe sel
Ferzāne ol meẕākıña etme semi ʿasel

2 Geç sāzdan kes ālet-i ehvāyı bezmden
Etme kesel teʿalluk-ı aġyārdan kes el

3 Degmez naşīb-i reşha-i peymāne zāhide
Çirk-āb-ı sumʿadan k'ola nā-şüste-i belel

4 Çirk-i hatāyı eşk-i inābet naẓīf eder
Etmez vefā tahārete bir katre-i emel

5 Düşmez saña hevā-yı ʿavām-ı hevām Edīb
Saʿy et diliñde kılmaya hergiz hevā mahal

891

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Kāʿid-i bī-ʿazm ile peykāra kalkan bir degil
Düşmeni irhābda şemşīr ü kalkan bir degil

2 Hem-ser olmaz şuʿle-i nār-ı sekar dāġ-ı ġama
Germ-i şeb-tāb ile kurş-ı māh-ı tābān bir degil

3 Her zebānda yok mecāl-i nutk-ı maʿnā-yı latīf
Hāme-i nakkāş ile kilk-i belīġān bir degil

4 Ehl-i ġafletle deme yeksāndır ehl-i intibāh
ʿĀrif-i bi'llāh ile eclāf-ı nā-dān bir degil

5 ʿĀlemiñ ahyār u eşrārı mümeyyizdir Edīb
Fırka-i emlāk ile ahzāb-ı şeytān bir degil

---

890 Ü1 111a, Ü2 100a
5 hevām Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
891 S 134b, Ü1 111a, Ü2 100b
3 S, Ü2: (Ü1'de 4. beyitle yer değiştirmiş)

892

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Heves ṭarīḳa-i vaṣla sülūke der mi degil
Bu vaṣldan dil-i zāra sülū keder mi degil

2 Ḫulūṣ-ı dil k'ola s̱ābit gezend-i a'dāyı
Difā'a rāḥa-i dest-i du'ā siper mi degil

3 Ḫudā mucīb iken āmurziş-i ḫaṭāyāya
Ḫurūş-ı eşk-i nedāmet ya mu'teber mi degil

4 Muṣādaḳatde televvün-nümūde olduḳça
Başīr-i ḥāle ḳıyād-ı reh-i ḥaẕer mi degil

5 Edīb baġy-ı 'adū selb-i iḫtiyār etdi
Mücāhidīne ḳıyām-ı dem-i sefer mi degil

893

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bulurdu 'āşıḳ-ı şeydā ṭarīḳ-i vuṣlata yol
O naḫl-ı nāzı nihān avlasaydı ger bir yol

2 Dehān-ı raġbete alma meḥāsin-i şeyḫi
Anı keş-ā-keş-i dest-i sitīz-i ḳahr ile yol

3 Derūnu penbe-be-gūş-ı teṣāmum et 'āşıḳ
Hemān maḥāfil-i ġamda ḳulaḳ müsāfiri ol

4 Sülūk-i rāh-ı ġam-ı yāre niyyeti ṣaġ et
Tef-i ġarāma düşünce demem ki gül gibi ṣol

5 Ḫayāl-i ẕihne ṣıġışmaz nihāyet-i sa'ati
Edīb meẕhebi şeyḫiñ kemāl-i mertebe bol

894

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid behīme-ṭab' idigi cāy-ı şek degil
Ammā ki öyle pek de 'alef-ḫāy eşek degil

2 Bezm-i müzāḥa gelmeleri boşa pek degil
Maḳṣūdu suḫra-kārī ise bu şebek degil

3 Ṣūfī riyā-yı nā-seresin nā-güzīr eder
Şeyṭāndır nihād-ı sirişti melek degil

---

892 S 134b, Ü1 111a, Ü2 100b
893 S 44a (Üzerine çizgi çekilmiş)
894 S 44b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Zencīrveş ḫibāle-dev-i bend-i zülfüyüz
Maḳṣūdumuz o şūḫu şikār eylemek degil

5 Kevni Edīb ṣāf u gehī pür-meṣāf eden
Ḥükm-i şeh-i ḳażā vü ḳaderdir felek degil

895

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nehş-i ḥarāma himmeti var dişi kem degil
Şeyḫiñ hiyāmı ḫāric-i derd-i şikem degil

2 Sī-mürġ-i āşiyāne-nişīn-i ḳanāʿatiz
Ġamdan şikeste-bāl ü per olsaḳ da ġam degil

3 Yāriñ laṭīfdir gül-i ḫandān-ı rūyu līk
Kuhsār-ı sīnemiñ de gül-i dāġı kem degil

4 Gāhī ḫayāli naḫvet ile cilve-sāz ise
Ḳaṣdı kirişmedir dile vażʿ-ı sitem degil

5 Zāhid gibi riyā ile āsūdedir Edīb
Ol kim dili ṣadāḳat ile müttehem degil

Ḥarfü'l-Mīm

896

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Emīr-i bezm-i ʿaşḳıñ böyle oldu ḫāṭırı mülhem
Ki bezm-i ʿayşa lāzım sāz u söz ü sāġar-ı mül hem

2 Mürīdā ṣāġar-ı mül ẕikr-i hū bir femde bī-cādır
Baña pey-revlik etme ben ġam-ı cānāna melhūfem

3 Hemān rindāna zehr-efşān-ı taʿnīf olması şeyḫiñ
Anıñla kār-ı meyde iştirāk eyler deyü dersem

4 Şekībā ol dilā *mā temme emr illā bedā naḳṣah*
Derūnuñda ḳoma ālāyiş-i bī-maʿnī-i mātem

5 Edībā tāb-fersā oldu ḫayl-i hūşmendāna
Şuʿāʿ-ı neyyir-i endek-fürūġ-ı nā-be-hūşānem

---

895 S 44b (Üzerine çizgi çekilmiş)
896 S 44b, Ül 111b, Ü2 101a
4 "Eksiklikleri ortaya çıkmadıkça iş tamamlanmaz" anlamında Arapça bir ifade.

897

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 خالی نشد باه دمادم ز دیده نم
این گونه نقش زشتیٔ علم ز دیدنم

2 فی سیرة المکارم سئات ظنوننا
من نقمة الاسافل فی صورة النعم

3 Şimdi sevād-ı naḳş-ı ṭurūs-ı kitāb ile
İbhāc-ı rūy-ı naṣfet eder ṣāriʿ-i sitem

4 ʿĀlem hevā-yı kesb ü tenaʿʿumla pür-feraḥ
Yoḳ fikret-i meʿād ile müsteʾnis-i elem

5 Gūyā Edīb ʿarṣa-i rūz-ı ḳıyāmeti
Bāzīçegāh-ı ʿīd ṣayar ġālib-i ümem

898

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muʿīn-i maṭlabım olduḳça tāb-ı ġayret-i cānım
Mühān etmek neden yāfūḫ-ı ẕüll-i ġayra tīcānım

2 Nice düşmen selāmet-cūy-ı keyd-i intiḳām olsun
Ki çerḫi çāre-ḫ˘āh-ı emn eder nīrū-yı imkānım

3 Ḫışām-ı ʿilleti mehzūm-ı ercā-yı ṭıbāʿ eyler
Herās-ı iḳtiḥām-ı saṭvet-i teʾs̱īr-i dermānım

4 Ḫarīr-i āb-ı rūy-ı iʿtibār-ı dürr ü gevherdir
Vefā-dārānıma her ḳaṭre-i nā-çīz-i iḥsānım

5 Edīb āhen-dil olsa düşmenim nā-būd olur zīrā
Ḥadīdi maḥv eder kemter-nigāh-ı çeşm-i sühānım

899

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sübāt-ı żaʿf ile pīriñ olunca āleti nāʾim
Eder peydā sühāda mübtelā bir ālet-i ḳāʾim

2 Tehāvün-kār olunca ṭabʿ-ı mürşid rūze-dārīde
Mürīdi olmamaḳ mümkin degildir ṣavmdan ṣāʾim

---

897 Ü2 101a
898 Ü2 101a
899 S 45a, Ü1 111b, Ü2 101a
1 sühāda S, Ü2: nihāda Ü1

3 Bu sermā-yı riyāda āteşīndir pūşiş-i zāhid
Aña te'ṣīr eder mi ḥarf-i serd-i levm-i lā'im

4 Sülūk-i rāh-ı ġamdır nehc-i lāyıḳ müstehāmāna
Heves-kārān-ı ġam rāh-ı hevāya olmasın hā'im

5 Edībā mīve-i şāḫ-ı riyā pūsīdedir cümle
Ḳalır ammā ki es̱mār-ı ḫulūṣuñ lez̠z̠eti dā'im

900

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Oldu sevdā-yı ser-i zülf ile dīvāne ḳalem
Nice meyl eylemesin çāk-i girībāna ḳalem

2 Bī-tekellüf ḫaṭ-ı ruḫsār u leb-i yāre ṣunar
Vermesin böyle keder ḫāṭır-ı yārāna ḳalem

3 Sāġar-ı miḥbereden olsa mey-āşām midād
Ḫ˘oş ṣarīr ile eder na're-i mestāne ḳalem

4 Vādī-i ḳıṣṣa-güẕārīde cihān-gīr olalı
Çıḳdı kürsī-i kerārīs-i debīrāna ḳalem

5 Oldu çün ḫaṭṭ-ı nev-i yāre Edībā meftūn
Maşḳ edip yatsa n'ola ol ḫaṭ-ı reyḥāna ḳalem

901

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Düşmeniñ dest-i bed-āmūzunu teksīr edelim
Leys̱-i tīġi dem-i a'dā ile tek sīr edelim

2 Leged-i minḳar-ı cevriyle siyeh-gūn olduḳ
Biz daḫi ḥāsidi şimdengeri tenḳīr edelim

3 Bizi pür-ḥumret-i şerm eyledi çün zāhid-i ḫar
Yeridir biz de anıñ şeklini taḫmīr edelim

4 Zūdter memleket-i 'uzlete mīr olmaġile
Dili mizmār-ı imāretle ne tezmīr edelim

5 Eyleyip tevsen-i tedbīri Edībā ıṭlāḳ
Cünbişin mürtehen-i fāris-i taḳdīr edelim

---

5 pūsīdedir S, Ü2: pūşīdedir Ü1
900 S 45a, Ü1 111b, Ü2 101b
5 yatsa S, Ü2: tatsa Ü1
901 S 45a (Üzerine çizgi çekilmiş)

902

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Defter-i memleket-i ḥüsnünü taḥrīr etdim
ʿĀlem-i behcetini ʿāleme taḳrīr etdim

2 Yeltenip ben de vużū-sāzī-i taḳvā-yı ġama
Sāʿid-i dāʿiye-i şevḳimi teşmīr etdim

3 Oḳuyup besmele-i būy-ı ʿabīr-i zülfün
Anı bir nādire taʿbīr ile tefsīr etdim

4 Kendimi hāle görüp ḫˇābda bīdār olıcaḳ
O meh-i ḥüsnü der-āġūş ile taʿbīr etdim

5 Mūy-ı müjgānım ile ṣūretin aldım yārin̄
Ṣanma kim ḫāme-i Bihzād ile taṣvīr etdim

6 Beni āḫirde görüp böyle Edībā ʿālem
Ṣandılar kim ḳıdem-i himmeti teʾḫīr etdim

903

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Giydi ol nīm-ten-i sāde-sefīdi yārim
Aḳsa der-servi bu aḳ sāde ile dil-dārım

2 O semen-gūne libāsıyla ḫırām eyleyerek
Baḳdı ʿuşşāḳa dedi işte benim aġyārım

3 Mīl-i sürme keḥal-i çeşmine mār olmuşdur
Sürmelenmez o benim dīdeleri bīmārım

4 Ḳaṭre-i eşk ile pür ol dü gül-i ruḫsāra
İki gül şīşesidir dīde-i mīnā-kārım

5 Sāye-i bīdde hem-ṣoḥbet-i yār olduġumu
Getirip yatmadadır yāda dil-i bīdārım

6 Ṡiḳal-i demʿ ile gitdikçe girān-bār oldu
Ey gön̄ül āb-keş-i çeşm-i cevāhir-bārım

7 Dil verem ṣanma pey-i kārına ben ṣūfīnin̄
Ki anın̄la bu ḳadar olmuş iken peykārım

8 Nice şāyeste-i ḫarvār-ı şütūm etmem ben
Var iken bezmde zāhid gibi bir ḫar varım

9 Anı gerdān ederim gūy-ṣıfat āhım ile
Çerḫ-i bed-mihr Edībā olabilmez cārım

---

902 S 45b, Ü1 111b, Ü2 101b
903 S 45b, Ü1 112a, Ü2 101b

904

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bulur mesālik-i fevzi berehmen añladığım
Olursa rāh-ı Ḥaḳa rū-be-reh men añladığım

2 Müdām key-zen-i yāfūḫ olur dem-i 'uḳbā
Zebān-ı efser-i zerrīn-i keyden añladığım

3 Zemīne rūzī-i sālīnesin ifāża eder
Hemīşe dīden-i bī-ḫulf-ı deyden añladığım

4 Hemān zebāne-i sūz-ı hiyām-ı bülbüldür
Dehān-ı ġonçe-i āşūb-fenden añladığım

5 Bize ẕerī'a-i fevz-i me'ād imiş bī-şek
Edīb sīret-i ḥubb-ı vaṭandan añladığım

905

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 چون فروغ ماه نو نور جبين ازهرم
نوبنو افزون شود ناقص نباشد ازهرم

2 Ṣūret-i kirdārını tā kim riyā tezyīn ede
Merdüme bī-cā gelir idmān-ı taḥsīn-i şiyem

3 Dīde-i ümmīd-i nā-kāmı ḳarīr eyler yine
Her zamān keşf-i niḳāb etmezse de rūy-ı kerem

4 Meslek-i eşrārdan güm-sāz-ı rāh-ı vaḥşete
Hem-ser-i iklīl-i zerdir zīb-i her naḳş-ı ḳadem

5 Nā-sezādan iḳtirān etdikçe dāmen-çīn olur
Rūy-ı nā-merdi Edīb ikrāh eder çeşm-i ni'am

906

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Olsa ḫāṭır yapmada hem-pīşe-i bennā kesem
Fırḳa-i dirhem-perestāna yine ben nākesem

2 Şād olurdu belki ḥırṣından tebeh-kār-ı 'adū
Zerden olsa tīġ-i meslūlüm ḳaçan başın kesem

3 Düşmen eylerdi fiker ruḫsāre-i ayvaya sem
Şāḫ-ı ḥasretden eger nev-bāve-i ayva yesem

---

904 S 46a, Ü1 112a, Ü2 101b
905 Ü2 102a
906 Ü2 102a

4 Ṣanma kim şāyeste-i dest-i ḳabūl-i semʿ olur
Kīse-i efvāhda maġşūş olan naḳd-ı ḳasem

5 ʿĀlemiñ çeksem daḫi aḥzān-ı āzārın Edīb
Dehrde her ḫāṭır-ı maḥzūna ben şādī-resem

907

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 مگو ز نعمت حق رونمای انکارم
نشد بسهو و تعمّد نموده این کارم

2 ابيت من شره يسترقنى ابدا
بحل عقدة ذلى قنعت فى العالم

3 Ḫayāl-i düşmen-i ser-der-kemīn-i ġafletden
Nigāh-ı fehmini lāyıḳ mı keff ede ādem

4 Ṭabībe ḳaṣr-ı niyāz etse ehl-i tüklāna
Olur çekīde-lebi zaḫm-ı sīneden merhem

5 Edīb mündeṡir olmazdı ṣarṣar-ı āha
Olaydı ṡābit eger her binā-yı müstaḥkem

908

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Göñül ya cismi fidā yāre ġayreten ḳılalım
Ya işbu kālbüdü cān-ı ġayra ten ḳılalım

2 Bu ıżṭırāb ile yā cānı eyleyip tecrīd
Rehīde-i elem-i ṡıḳlet-i beden ḳılalım

3 Bu gūne perde-keş-i rūy-ı baġyet olduḳça
Ḥayāta biz nigeh-i raġbeti neden ḳılalım

4 Bize bu ġāʾile-i zindegī ki ḥāʾil ola
Şühūd-ı vech-i temennāyı biz ḳaçan ḳılalım

5 Edīb cān-ı ʿalīle devā-yı terk edelim
Anı ḥayāt-ı müʾebbedle ṣaġ esen ḳılalım

---

907 Ü1 112a, Ü2 102a
908 S 44b, Ü1 112a, Ü2 102a

909

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ne ḳadar reng-i sevād alsa cebīn-i şāmım
O ḳadar rūşen olur nāṣıye-i eyyāmım

2 Heves-i maḥv-ı vücūd eyleyemem kim yāriñ
Oldu 'aksiyle bedīd āyine-i endāmım

3 Tāb-ı dūzaḫdan eger olsa es̱erden bī-bāk
Ẓulmet-i küfrü yaḳar meş'ale-i İslāmım

4 Cebhe-i dāmen-i menşūrunu pür-nūr eyler
'Ālemiñ şa'şa'a-i naḳş-ı nigīn-i nāmım

5 Düşse de dā'iye-i ṣıdḳa Edībā ḫāyin
Aña tehdīd iledir ḳā'ide-i ikrāmım

910

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 'Aşḳ olmasa ben vuṣlata iḳdām edemezdim
Şevḳ-i dilimi dil-bere i'lām edemezdim

2 Fehm eylemesem ḳā'ide-i dīn-i ġarāmı
Bīgāneleri raġbete ilzām edemezdim

3 Cehl etsem eger ḫār u ḫas-ı münkir-i dīni
Temyīz-i gül-i gülşen-i İslām edemezdim

4 Pūşīde olaydı şeref-i ṭıynet-i ẕātım
Ehl-i şerefi sā'il-i ikrām edemezdim

5 Yār olmasa ger ġāyet-i āmālim Edībā
Şevḳine dili lāyıḳ-ı ilhām edemezdim

911

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Şitā-yı ġamda göñül ṣūfiyāne ḳışlayalım
Cidār-ı sīneyi hū hū ile naḳışlayalım

2 Riyāż-ı vaṣlda nev-bāve-çīn-i baġyet olup
Neşāṭ ile ẕeḳan-ı sīb-i yāri dişleyelim

3 Ḳabā-yı 'iṣmeti çāk eyledik keş-ā-keşle
Bu dār-u-gīr-i elemde daḫi ne işleyelim

---

909 S 44b, Ü1 112b, Ü2 102a
910 Ü2 102b, Ü2 102b
911 S 45a, Ü1 112b, Ü2 102b

4 Tehiyye-sāz-ı mehām-ı meṣāf-ı miḥnet olup
Kemān-ı sīne-i ḥasret-keşi kirişleyelim

5 Cefā-yı fürḳatini dilden eyleyip iẕhāḳ
Edīb ol ṣanemiñ cürmünü bağışlayalım

912

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Luṭf u sitem-i ḫayr u şeri men ki men etdim
Ger nīk ü eger bed hele baḳ men kime n'etdim

2 Ḳavline uyup her dedigin men hemen etdim
Menden gilemend olmuş ise men heme n'etdim

3 Ben rāḥate efsūsumu lāyıḳ kefen etdim
Yoḳ ġayrı su'āl eylemek olsa kefe n'etdim

4 Sīmā-yı siyehfāmını çün-yāsemen etdim
Her n'etdim ise sūr gibi yāsa men etdim

5 Tevfīḳ ile bī-reh-berī-i fürḳat-i Yūsuf
Yaʿḳūb gibi ülfet-i beytü'l-ḥazen etdim

6 Peyveste ḥadī-ḫ˘ānī-i cemmāze-i ġamda
Āh-ı dili hem-nāle-i Veysü'l-Ḳaran etdim

7 Bī-külfet-i imrār-ı naẓar cümle Edībā
Feḫvā-yı me'āl-i kütübü görmeden etdim

913

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñülden sūy-ı yāre münkeşif tā ben delik buldum
Şühūd-ı behcetiyle mihrveş tābendelik buldum

2 Düşelden tāb-ı ʿaşḳa ẓıll-i çetr-i zülfe cān atdım
ʿAdīl-i sāye-i perr-i hümā bir gölgelik buldum

3 Mülūküñ rāḥati ġavġā-yı mülk-i nā-temellükdür
Cihānda ben hemān dervīş-i bī-ḳaydı melik buldum

4 Muʿidd-i desti rindiñ çaygāh-ı naḳd-ı maṣrafdır
Velīkin iddiḫāra zāhidi pek münhemik buldum

5 Lüzūm-ı ʿaşḳ ile ẓann etme kim selb-i ḳuyūd etdim
Edīb ancaḳ ḳuyūd-ı ʿārdan āzādelik buldum

---

912 S 45a, Ü1 112b, Ü2 102b
1 men kime S, Ü2: ben kime Ü1
2 men heme S, Ü2: ben heme Ü1
913 S 45a, Ü1 112b, Ü2 102b

914

1 بنادرستئ كار جهان نه هم دارم
که من بساغر سر شار می نهم دارم

2 نه شاد گنج و نه محزون مار گنجینه
دلی ز غائلهء هر دو بی الم دارم

3 فنا ز روی حقیقت بمن بقا باشد
من از وجود وجودم عدم عدم دارم

4 بچاره خواهئ زیب تن احتیاجم نیست
که در سریر ازل جان محتشم دارم

5 ادیب در دو جهان گر کنم سؤال کرم
خطا کنم که اگر سائل کرم دارم

915

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dīden-i maʿḳūlümü maġbūṭ-ı menḳūl eylerim
Bī-teḥāşī birr ile aḥrārı men ḳul eylerim

2 Naḳş-ı levḥ-i minḥati eẕhāna ʿaks-endāz edip
Ḫāṭır-ı her sāʾile tebşīr-i mesʾūl eylerim

3 Tā ḫavāṭırda baña ıżmār-ı āzār olmaya
Ẕihni ṣanma fikret-i āzāra meşġūl eylerim

4 Ḥall ü ʿaḳdı ḫāric-i minhāc-ı taḳdīr eylesem
Tā ebed her ʿuḳde-i zünnārı maḥlūl eylerim

5 Ben Edīb işrāb-ı dārū-yı şifā-baḫş eylerim
Ṣanmasınlar kim mizāc-ı kevni maʿlūl eylerim

916

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Der-i ʿuzlet-nişīn-i ḫāne-i tesbīḥe sed lāzım
Ritāc-ı beyt-i ḳalbe perde-i selb-i ḥased lāzım

---

914 S 45a, Ü1 113a, Ü2 103a
915 S 45a, Ü1 113a, Ü2 103a
916 S 45b, Ü1 113a, Ü2 103a

2 Deyācī-i ṭalebde sālik-i minhāc-ı ʿirfāna
Delīl-i ṣādıḳ-ı meh-tāb-ı envār-ı h̲ıred lāzım

3 Diyār-ı ḳalb-i ṣāfı ih̲tifāẓa şūr-ı ehvādan
Vülāt-ı enfüs-i emmāreye ʿazl-i ebed lāzım

4 Şiḳaldir ṭālibān-ı rifʿate es̱vāb-ı ecsāmı
ʿUrūc-ı evcgāh-ı ḳurba rūḥ-ı bī-cesed lāzım

5 Keş-ā-keşle tek-ā-pūy-ı ḥarīm-i vaṣl-ı yār ister
Edībā zāhid-i esmā-keşe nefy-i beled lāzım

917

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Belā-yı vuṣlatıñdan āh̲ir ey nā-mihrbān geçdim
O h̲āristān-ı cān-āzārdan dāmen-keşān geçdim

2 Güẕergāh-ı riyāyı raġbet-i sūdumla terk etdim
Beni zāhid o yoldan ṣanma maḥzūn-ı ziyān geçdim

3 Reh-i seyr ü sülūküm dīde-i aġyāra pinhāndır
Geçince rāh-ı ʿaşḳı çeşm-i reh-zenden nihān geçdim

4 Memerr-i hevlnāk-i ḥubb-ı dünyāda ʿanā gördüm
O cisr-i pür-h̲aṭardan ben ki çün-āb-ı revān geçdim

5 Edīb ehl-i zamāna pey-rev olmaḳdan herāsānım
Eliñ geçdigi köprüden de bī-ārām-ı cān geçdim

918

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Baña etdikleriñden ey raḳīb-i bed-gümān geçmem
Seni her dem sihām-ı āha etmekden nişān geçmem

2 Nigāhımda ḥalīd-i h̲ār olur her naḳşı aḳdāmıñ
Yoluñda sehv ile geçdikçe bī-zah̲m-ı ziyān geçmem

3 Baña tevcīh-i çeşm-i ih̲tiyārıñ sedd-i rāh olmaz
Serīr-i vaṣla yol bulduḳça ben senden nihān geçmem

4 Beni bī-ʿār eden sevdā-yı ʿaşḳ-ı yārdir yoh̲sa
Reh-i terk-i ḥayādan ih̲tiyārımla hemān geçmem

5 Edībā sifleye buġż eylerim rūḥ-ı revānımsa
Tenimde nefret-i erẕālden olduḳça cān geçmem

---

917 Ü1 113b, Ü2 102b
918 Ü1 113b, Ü2 103a
2 bī-zah̲m-ı Ü2: bī-sehv-i Ü1

919

feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

1 Olsa da ʿâşıḳ-ı idrāk-i muḥāl-i ḥālim
Dūrdan şemm edemez būy-ı cemāl-i ḫālim

2 Ġayrlar ālini hem-ṣūret-i ṣıdḳ etdikçe
N'ola ṣıdḳ olsa benim cümle meʾāl-i mālım

3 Her nice farṭ-ı seʾāmetle dehen-beste isem
Ḫaṣmı ifḫāma yeter nuṭk-ı melāl-i lālim

4 Ne ʿaceb nāʾire-i reşk ile pür-tāb olsa
Her dil-i ṭāʿin-i bīhūde-maḳāl-i ḳālim

5 N'ola evṣāfı Edīb eylese aḳlāmı şikest
Ḥadd-i her ḫāme degil vaṣf-ı menāl-i nālim

920

feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

1 Pertev-endāz olıcaḳ nūr-ı selām-ı sālim
Zūd olur bī-eser elbette ẓalām-ı ẓālim

2 Sāḥa-i sāhire-i dehri çemen-pūş eyler
Heves-i ġayret-i idrār-ı ġamām-ı bālim

3 Ṣafḥa-i behcet-i rūyumda sevād olsa n'ola
Çeşm-i ins ü meleke naḳş-ı ḫıtām-ı ḫālim

4 Dil-i her ḫufte-i ḫ˘āb-ı siteme sārīdir
Eser-i niyyet-i şemşīr-i niyām-ı fālim

5 Dehr pür-Rüstem-i Zāl olsa da ḳahr eyler Edīb
Ṣadme-i ḳuvvet-i bernā-yı ḥüsām-ı Zālim

921

fāʿilâtün fāʿilâtün fāʿilâtün fāʿilün

1 Bī-herās-ı nār-ı dūzaḫ ben saña giryān demem
Nārdan bī-bāk iseñ de ben saña gir yan demem

2 Mürşid-i efsāne-gū olmaz nedīm-i ehl-i ġam
Zāġ-ı zişte hem-zebān-ı bülbül-i nālān demem

3 Olmadıḳça ʿaşḳdan dil-bend-i terk-i iftirāḳ
Merd-i daʿvā-yı ġarāma fāʾiḳ-i aḳrān demem

---

919 Ü2 103a
920 Ü2 103b
921 S 45b, Ü1 113b, Ü2 103b

4 Sen de olsan ehl-i derde çāre-cūy-ı ittiṣāl
Ṣanma zāhid ben saña hem cān u hem cānān demem

5 Gitmedikçe sīneden evsāḫ-ı sū'-i niyyetiñ
Rāyegāndır saña seyr-i çehre-i ḫūbān demem

6 Bī-te'eṣṣür bīm ü ümmīd-i vaʿīd ü vaʿdden
Her tilāvet-kāra vāʿiẓ tālī-i Ḳur'ān demem

7 Ḥükm-i Furḳāndır Edīb insāna fermān-ı muṭāʿ
Yoḫsa her fermān-ber-i sulṭāna ben insān demem

922

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḫaṭıñ naḳşı gözümde ḳoymadı dem
Anı dest-i esefle ḳoyma didem

2 Ḫayāl et inficār-ı ḫūn-ı eşki
Cihānı ġarḳa versin ḳoyma dīdem

3 ʿAceb mi gülşeni şād-āb ederse
Ḫurūş-ı mevce-i reng-i perīdem

4 Bahā-yı vuṣlata ṣāliḥ mi olmaz
Nüḳūd-ı ḫāṣ-ı eşvāḳ-ı ʿadīdem

5 Se'āmet-dāde-i levḥ ü ḳalemdir
Edībā ṡebt-i āṡār-ı cerīdem

923

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sirişkimden ne görsün sāḥa-i kūyuñ türābı nem
که من بی دیدهٔ حسرتکش بینش ترا بینم

2 نمی یابم گریزی در نهفت نکتهٔ رازم
خلیلی کیف استهوی لصمت لیسنی ابکم

3 Melīk-i ḳuvvet-i aʿlā-yı şān-ı baṭl iken Ḥaḳḳa
Nice bī-kesr-i naḫvet düşmen-i bāṭıl olur mülzem

4 Fürūġ-ı çeşm-i dil idrāk eder maḳbūl ü merdūdu
Sevād-ı şebde zīrā farḳ olunmaz ġūl ile ādem

---

6 vaʿīd S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / vaʿdden Ü1, Ü2: vaʿden S
7 Furḳāndır S, Ü2: Ḳurʿāndır Ü1
922 S 45b, Ü1 113b, Ü2 103b
923 S 45b, Ü1 113b, Ü2 103b
3 bī-kesr-i S, Ü1: bī-kes-i Ü2

5 Edībā ben daḫi dil-dāde-i aġyār idim belki
Eger rūz-ı ezelde ʿaşḳ-ı yāre olmasam mülhem

924

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 نپرسد دیگری حالم که حال دیگری پرسم
اگر باشد گلویم از هلاهل خواردنی پر سم

2 تأبيت اختياطا من شروعى للاذ الهموا
جنايات الافاعى فى الورى لو كنت لااعلم

3 Bu devr-i siflede āmāc-ı seng-i inkisār eyler
Kimiñ kim ʿaksine ʿāyīne-i ḫāṭırda cāy etsem

4 ʿİẕār-ı çeşmim eyler ḫār-ı müjgānı ḫırāşīde
Ḥasūduñ rūyuna reʾfetle gül-pāş-ı nigāh olsam

5 Edībā hep murādāt-ı cihān göñlümce rām olsa
Nekāl-i eşḳıyādan özge şeyle şādmān olmam

925

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Tehādünüm mü olur küfrü muġtenimle benim
Müsālemet mi eder cān-ı muġ tenimle benim

2 Feḫār-ı māder-i tevfīḳ ise benim lebenim
Yine enīs olacaḳ var ise benimle benim

3 Müdām sīnede āhım eser çü-bād-ı ṣabā
Egerçi ḫaste-i şevḳim velīk ṣaġ esenim

4 Kelāġ-ı deşt-i nifāḳa mużīḳ-i dām-ı belā
Hezār-ı bāġ-ı vifāḳa bahār-ı pür-çemenim

5 Edīb ṣanma meḳādīri cāhilim zīrā
Ṣadīḳe dest-i nevāziş ʿadūya dil-şikenim

926

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bī-ḫarīr-i ḫūn-ı dil bulmaz leṭāfet meykedem
Çeşm-i ḫūnbāra bedīd olsa ne deñli mey k'edem

---

924 S 46a, Ü1 114a, Ü2 104a
925 S 46a, Ü1 114a, Ü2 104a
926 Ü1 114a, Ü2 104a

2 Nā-ḳabūl-i ülfet-i her tünd-ḫūy-ı ser-keşem
Var iken ʿıṭr-ı gül-i ṣahbā olunmaz sirke şem

3 Hem-ser olmaz şöhret-i ḫum-ḫāne-i iḳbālime
Bir muzaḫraf cām ile meşhūr olan evṣāf-ı Cem

4 Sīne-i pür-tābım hecīr-i ʿaşḳdan ol deñli kim
Gird olur müjgān-ı çeşm-i dāġıma deryāca nem

5 Naḳş-ı miḫnet-ḫāne-i ḳalb-i ḥazīnimdir Edīb
Çeşm-i her maʿmūma nā-meşhūd olan eşkāl-i ġam

927

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Baña ḥaṣr olmayıcaḳ cāy-ı firār-ı yārim
Ruḳabādan olamaz nehy civār-ı dārım

2 Nev-be-nev çehre-nümāyende-i ḥüsn olduḳça
Ḫuldu şermende eder seyr-i bahār-ı kārım

3 N'ola ḳıymet-şiken-i ḥülle-i meʾvā olsa
Ġıbṭa-i sündüs olur zīb-i şiʿār-ı ʿārım

4 Öyle pür-āteş-i ʿaşḳım ki degil cāy-ı ʿaceb
Dūzaḫa dāġ-ı derūn olsa şerār-ı nārım

5 Ne ḳadar şiddet-i āzār-nümā olsa eger
Olamaz her güle şāyeste şikār-ı kārim

6 Ṣadme-i kūh olur elbette ser-i sīnesine
Dāġ eden sīnemi teʾs̱īr-i cemār-ı cārım

7 Dehre tā sāye ṣala serḥa-i inṣāfım Edīb
Bī-temennī olur aḥbāba nis̱ār-ı bārım

928

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İftirāḳıñla meẕāḳ-ı semʿe birdir neyle sem
İntifā-yı telḫī-i hicrāna bilmem n'eylesem

2 Bī-temennā-yı vücūd eyler beni her dem ʿadem
Vaḳtidir gelse şuʿūn-ı dīdeden her demʿe dem

3 Reh-zenānıñ bulmamaḳdan intihābı intihā
Böyle mehcūr oldu minhāc-ı secāyā-yı kerem

---

4 deryāca nem Ü2: dünyāca ġam Ü1
5 eşkāl-i Ü2: dünyāca Ü1
927 Ü1 114a, Ü2 104a
928 S 46a, Ü1 114b, Ü2 104a

4 Dehrde yek-dīgere yoḳdur vidādı mültezim
Dil-bere ʿāşıḳdadır ancaḳ vidād-ı mültezem

5 Dūnlar ʿāle Edīb infāẓ-ı aḥkām etmede
Yaʿni segler oldu şīrāna emīr-i muḥteşem

929

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳā'id olmazdı sitemden ġamumuz dāda bizim
Çāremiz olsa sitemden ġam-ı müzdāda bizim

2 Nā-revādır hedef-i kār-ı sitemden ġayra
Caʿbe-i nāṭıḳamız nāvek-i feryāda bizim

3 Ġayrdan ġayra sezā görmez idik imdādı
ʿAczden olmasa ger meylimiz imdāda bizim

4 Meyle çün kār-ı ġam-ı ʿaşḳa hevā-dār olduḳ
Hep veren bāde imiş kārımızı bāda bizim

5 Çerḫiñ imdādı Edīb olmasa da ġālibdir
Nāḫun-ı himmetimiz tīşe-i Ferhāda bizim

930

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Eşk-i revānı ẓann-ı ḫilāf etme yem desem
Durmaz ne deñli ġamla meṣāf etmeyem desem

2 İẓhār-ı ʿaks-i nīk ü bede müsteḥīl olur
Āyīne-i derūnumu ṣāf etmeyem desem

3 Olmaz taḫayyül-i gül-i ruḫsār-ı yār ile
Çāk-i dili nümūne-i kāf etmeyem desem

4 Mümkin degil ḥacīc-i behīc-i maḥabbete
Beyt-i ʿAtīḳ-i ḳalbi meṭāf etmeyem desem

5 Düşmen Edīb ḥālime ṣādıḳ güvāh olur
Ben her ne deñli lāf u güzāf etmeyem desem

931

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Enāmı derk-i fenn-i celb-i māla der-keder buldum
Göñülden ben hemān ādāb-ı ʿaşḳı derke der buldum

---

929 S 46a, Ü1 114b, Ü2 104b
930 S 46a, Ü1 114b, Ü2 104b
931 S 46a, Ü1 114b, Ü2 104b

2 Rüsūb etdikçe baḥr-ı ḳaʿr-nā-yāb-ı maḥabbetde
Ḫayāl-i bāle reh-yāb olmadıḳ dürr ü güher buldum

3 Cihānda cümle bulmuş her biri bir nehc-i ümmīdi
Ben ancaḳ sūy-ı kūy-ı dil-bere rāh-ı güẕer buldum

4 Żamīr-i nāsdan çoḳ sūdmend-i iḫtibār oldum
Bu ḫalḳıñ ṣanma kār-ı iḫtilāṭından ḥaẕer buldum

5 Sezā-yı cennet-i mevʿūd olur ṭāʿata meylinden
Maḥabbetden Edībā zāhidi pek bī-ḫaber buldum

932

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 مگو که در جگرم داغ غم نمی دارم
که من به سوزش گم چشم پر نمی دارم

2 نمی سزد چو بمن نشئه ء فرح بی غم
بهجر یاره چرا وصل مرهمی دارم

3 هجا مثالبة و احتذا بمنقبتی
جواب مسئلتی لوجدت من یعلم

4 Seḥāb-ı ḫullet-i ṭūl-i emel teraşşüḥ eder
Baḫīle mülhem olursa vefā-yı vaʿd-i kerem

5 Edīb merdüme fikr-i rehā belāhetdir
Hemīşe reh-zen-i rāh-ı vücūd olunca ʿadem

933

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 از ژنگ آرزوی جهان دل زدوده ام
نبود هوس نموده بعالم ز دوده ام

2 خوابیده ام ز یقظهء غفلت نگاه را
در پستر فراق جهالت غنوده ام

3 در کنج غم به پنچهء یافوخ ابتلا
مرغ همای یمن سعادت ربوده ام

---

932 Ü1 115a, Ü2 105a
5 olunca Ü2: olursa Ü1
933 Ü1 115a, Ü2 105a

4 لا يامن الخصام و لو جاد فعله
من جد فى مهادنة الكون لا جرم

5 Dārū-yı vaṣlsız nice rencūr-ı hecrden
Olsun cüdā ḥarāret-i ḥummā-yı derd ü ġam

6 Uymaz nuḳūş-ı ferş-i feraḥ ḫāne-i dile
Ḫ˘oşdur firāḳ-ı yār ile ārāyiş-i elem

7 Bīdārī-i ḳarīn-i ẕühūl-i vücūddan
Yegdir Edīb ehl-i dile raḳde-i ʿadem

934

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ten-i zerdimle ġamdan sīneye dāġ-ı nihān aldım
Ḫazān verdim nihālistān-ı ʿaşḳa gülsitān aldım

2 Lehīb-i ʿaşḳ ile cism-i nizārı eyleyip ifnā
Ḳarīn-i vuṣlat oldum yāre ten verdim revān aldım

3 Cihānı terk ile vā-reste-i āşūb-ı dehr oldum
Ḳuvā-yı himmetimle bīmi ṭarḥ etdim emān aldım

4 Edelden istiḳāmet ʿaşḳ ile ḫam-geştedir ḳaddim
Ḫadeng-i ḫ˘oş-nümāy-ı ibtilā verdim kemān aldım

5 Nem-i rīzān-ı çeşmi müzd-i cān-ı laʿl-i yār etdim
Edībā cürʿa-i nā-çīz ile rıṭl-ı girān aldım

935

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mehebb-i inzivādan irtiyāḥa ben nesīm aldım
Ne zer aldım bu kān-ı devr-i kecden ben ne sīm aldım

2 Degişdim naḳş-ı levḥ-i maṭlabı maḥv-ı meṭālible
Nedīm-i fıṭnatimden pend-i maḳbūl-i ḥakīm aldım

3 Feżā-yı gülşen-i ümmīdi meʾvā-yı neşāṭ etmem
Ki gülzār-ı recādan būy-ı cān-āzār-ı bīm aldım

4 ʿAcebdir iḫtiyār-ı dest-i istiġnā-güzīnimle
Naṣībim ḫ˘ān-ı istiʿlāda tām olduḳça nīm aldım

5 Edībā kārgāh-ı naḳş-ı evṣāf-ı kerīm oldum
Bu devr-i nākesānda ṣanma kim ḫūy-ı leʾīm aldım

---

934 Ü1 115a, Ü2 104b
935 Ü1 115a, Ü2 105a

936

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ġayrı nā-maḥrem edip terk-i diyār eyleyelim
O ki reh-yāb-ı reh-i terk idi yār eyleyelim

2 'Ārı taḳlīd ile de'b eylemeden münfe'iliz
Ḳubḥdan 'ār edelim redd-i mu'ād eyleyelim

3 Dile düşdükçe temās̱īl-i emel maḥv edelim
Levḥ-i endīşeyi bī-naḳş u nigār eyleyelim

4 Kām-yāb-ı dem-i zībā-yı viṣāl olduḳça
Dil-i mevtāyı o zībā deme zār eyleyelim

5 Es̱er-i neş'e-i zülfüyle hübūb etdikçe
Cür'a-i şevḳimizi bāda nis̱ār eyleyelim

6 Ṣayd-ı her ġonçe-leb-i mey-keşe bir dām edelim
'Andelīb-i gül-i peymāne şikār eyleyelim

7 Bāġda ġuṣṣayı āvīḫte-i tāk ederek
Ḫaṣm-ı endūha Edīb aṣma ḳarār eyleyelim

937

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ẓıll-i ḫayāle raġbeti yoḳ hūşumuñ benim
Menfūrudur cihān dil-i medhūşumuñ benim

2 Olsa bisāṭ-ı ḫāk ile yeksān binā-yı çerḫ
Olmaz ġubār-ı çeşmi binā gūşumuñ benim

3 Cām-ı Cemi leb-ā-leb-i ḫūn-āb-ı reşk eder
Keyf-i kemīne-ḳaṭresi her nūşumuñ benim

4 Reh-yāb-ı rāz-ı mübhem-i ehl-i derūn olan
Nuṭḳ-āşināsıdır leb-i ḫāmūşumuñ benim

5 Rūy-ı bütān-ı zühre-cebīn-i cinān Edīb
Ezhārıdır zemīn-i çemen-pūşumuñ benim

938

1 نه خفته ام ز شقاق امم نه بیدارم
که در رعایت حق سیرت نبی دارم

---

936 Ü2 105a
937 Ü2 105a
938 Ü1 115b, Ü2 105b

2 دلم بزینت فانی نمی شود مائل
ز آرزوی جهان ساده مشربی دارم

3 ز شورش سفه حرص نادیم پاکت
منادمی چو قناعت مؤدبی دارم

4 خبیر آگهیم نیست در جهان جز من
اگرچه در نظرم صورت غبی دارم

5 ادیب میل ندای امیر و شه نکنم
ندای سامعه پیرای یا ربی دارم

939

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bes idi ʿālemi īḳāẓa nevā-yı nāyim
Naġme-i nāyim eger olsa nevā-yı nāyım

2 Ġam-ı hicrān emel-i vaṣl ile düşvār olmaz
Ḫ˘oş olur şevḳ-i dem-i fıṭr ile keyf-i ṣāyim

3 Dāġ-dār-ı heves-i ḥüsn-i ebed-peyvendim
N'eyleyem her ṣanemi k'olmaya ḥüsnü dāyim

4 Lümẓa-i derd ile ʿāşıḳları dil-sīr etdim
Ṣanma mihmāngeh-i aġyāra da yetmez pāyım

5 Ḳāʾid-i ṭāʿat olan ḳuvvet-i īmāndır Edīb
Etmez ehl-i keseli bāng-ı iḳāmet ḳāyim

940

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Meṣāf-ı cünd-i ʿadūya ne dem olur seferim
Şināh-ı ḫūn edeyim lā-cerem olursa ferim

2 Ṣımāḫ-ı ʿāleme tekrīr-i bang-ı hevl etmem
Ki nefḫ-i ṣūr ile tevʾem şinüftedir ḫaberim

3 Hecīr-i naṣfetim ārām-sūz-ı ḫāyindir
Ḫafīr-i rāḥat-i cān-ı emīndir żararım

4 Künām-ı fitneye dūd-ı ʿaẕābdır nefesim
ʿAdū-yı dīve rücūm-ı şihābdır şererim

---

939 S 128a, Ü1 115b, Ü2 105b
2 S, Ü2: (Ü1'de 4. beyit olarak yer almaktadır)
940 S 128a, Ü1 115b, Ü2 105b

5 Olur resīde ḫalā vü melā-yı şeş cihete
Edīb tāb-ı cihān-gīr-i ḥiddet-i naẓarım

941

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ben sarāy-ı ḥikmetiñ bir kār-dān bennāsıyım
Ṣanma üslūb-ı binā-yı ḥikmeti ben nāsiyim

2 Bikr-i ṣahbānıñ ki ser-pūşīde ben mīnāsıyım
Ḳadrin ol mestūreniñ her gāh ben mi nāsiyim

3 Sāġar-ı levḥe ser-i mīnā-yı kilk-i ġaybdan
Neş'e-i ḥüsn-i edānıñ māhir-i imlāsıyım

4 Şāhid ü zenden enīs-i vaḥşetim ẓann etme
'Ālemiñ zāhid gibi dil-bend-i istīnāsıyım

5 Dehrde bir ferde istīlā-yı cevrim yoḳ Edīb
Ḫalḳıñ ammā nā-ṣabūr-ı vehm-i istīlāsıyım

942

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu gün iḥyā-yı dāda ġayret-i Nūşīrevān etdim
Zülāl-i çeşmesār-ı Ḫıżrdan nūş-ı revān etdim

2 Pür etdim ṭars-ı kevni zīver-i erḳām-ı kārımla
Ḥadīs̱-i vaṣf-ı şānım ḫāṣ u 'āma dāstān etdim

3 'Anā-yı intiḳām-ı düşmen-i bed-kāra düşdükçe
Hemān gūyā mihād-ı rāḥate ilḳā-yı cān etdim

4 Ḫafīdir behcet-i taṣvīr-i kārım çeşm-i idrāke
Anı ẓann etme tedbīrimle ben gözden nihān etdim

5 Edībā irtiḳā-yı çār ṭāḳ-ı bikr-i ma'nāya
Nuḳūş-ı mısṭarı pāy-ı yerā'a nerdübān etdim

943

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu kār-ı a'cebi ẓannımda ancaḳ bendeñiz yapdım
Ki reşḥ-i mīġ-i çeşm-i ḫūn-feşānı ben deñiz yapdım

2 Fetīl-i şerḥayı zīb-i çerāġ-ı ḳurṣ-ı dāġ etdim
Mesīr-i nev-hilāle farḳ-ı ḫ̌urşīd üzre iz yapdım

---

941 S 128a, Ü1 115b, Ü2 106a
942 S 134b, Ü1 116a, Ü2 106a
1 Nūşīrevān : (Metindeki imla her üç nüshada da نوش روان biçimindedir.)
943 S 135a, Ü1 116a, Ü2 106a

3 Ṣıfāt-ı bāṭını bildim ki ifrāṭ-ı tekebbürdür
Faḳīh-i lāġarıñ taṣvīr-i endāmın semiz yapdım

4 Kemāl-i nefretimden zāhid-i ḫuşk-i müzevverle
Temādīden binā-yı ülfeti pek muḫteriz yapdım

5 Edībā gerçi bī-bāk-i ḫaṭāyım ben yine ammā
Ḫaṭā-kārīyi hergiz fürṣati nā-müntehiz yapdım

944

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ben kim sülūk-i nehc-i emān-ı Nebīm edem
Hevl-i ṣabāḥ-ı rūz-ı cezādan ne bīm edem

2 Mevʿūd iken meʿādda fevz-i liḳā ile
Olmaz taṣavvurumda ṣadīḳi ḫaṣīm edem

3 Dārū-yı nefḫ-i ṣūr ise semʿe şifā veren
Ṣāyān olur mu meyl-i devā-yı ḥekīm edem

4 Bānū-yı çerḫ ḳābile-cūy-ı meḫāż iken
Mümkin midir velūda nigāh-ı ʿaḳīm edem

5 Geldi Edīb o dem ki hemān reh-nümā olup
Hem-rehlere ṣırāṭımı ben müstaḳīm edem

945

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Edem tā meyl-i taḥdīd-i ṣavārim
Sitem-kārān-ı dehri tīz ṣavarım

2 ʿAdū-yı bed-tebāra ben ḳıyarım
Edīm-i cism-i bed-būdun ḳıyarım

3 Cünūd-ı şerr u şūru ḥarḳ u ġarḳa
Miṣāl-i āb u āteş ben ṣu nārım

4 Baña el çekse de düşmen eẕādan
Yine eżmār-ı keydinden nizārım

5 Ṣadīḳ ü düşmene lutf u sitemde
Edībā ḥaḳ bu kim bī-iḫtiyārım

---

944 S 98a, Ü1 116a, Ü2 105b
945 S 98a, Ü1 116a, Ü2 106a
3 ḥarḳ u ġarḳa S, Ü2: ḥarr u ġarḳa Ü1

946

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mümkin mi ben ṣadīḳe cefā eyleyem ḳıyam
Geldikçe yā nevāziş edip etmeyem ḳıyām

2 Benden girīz eder k'ola nezdīk ü dūrdan
Vaḥşīyi rām içün neye dām-ı vefā ḳuram

3 Ben neşʾe-yāb-ı cām-ı mey-i intibāh iken
Mestān-ı ḫ˘āb-ı ġaflete mümkin midir uyam

4 Yāriñ ki ṭaʿm-ı rīḳ-i lebinden ḫabīr olam
Lāyıḳ mı sehv edip anı peymāneden ṣoram

5 Yegdir Edīb ẓulmet-i şām-ı firāḳveş
Ecnād-ı fitne yurduna ben göçmeden ḳonam

947

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Vaṣfın yazaraḳ ġarḳa-i envār olayazdım
Laʿlin ögerek maḫzen-i esrār olayazdım

2 Nūk-i ḳalem-i āh ile ṭūmār-ı ḫayāle
Yazdıḳça dilā zārlıġın zār olayazdım

3 Taḥrīr ederek dāʾire-i mülk-i cemālin
Ser-defter-i maʿmūre-i ās̱ār olayazdım

4 Tekrīr-i nevişt-i ḳalem-i şuʿle-i ġamdan
Bu sīne-i pür-dāġ ile gülzār olayazdım

5 Eşvāḳım Edīb ol meh-i tābāna yazınca
Birden şeref-i vaṣla sezāvār olayazdım

948

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ehl-i ṣıdḳa dili iskāna ben īcār ederim
Ṣanma her şaḫṣ-ı riyā-kāra beni cār ederim

2 Rūze-i tevbe-i maḥbūba muṣırr olduḳça
Şerbet-i laʿl-i leb-i yār ile ifṭār ederim

3 Giryeyi ḫandeden īcāz ederek ẓann etme
Dāmen-i dīdeyi meblūl-i nem-i ʿār ederim

---

946 S 97b, Ü1 116b, Ü2 106a
947 Ü2 106b
948 S 135a, Ü1 116b, Ü2 106b
1 Ehl-i S, Ü1: Aṣl-i Ü2

4 Eylesem daʿvet-i tedbīr-i sitem yārāna
Müjeyi ḫār-ı gül-i gülşen-i āzār ederim

5 Dehrde münhemik-i lez̲z̲et-i dünyānıñ Edīb
Neş'e-i ṣoḥbetini görmeden inkār ederim

949

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Farḳ-ı ʿadūya tīġ-i belādır dilim dilim
Kim hinduvāne-i serin eyler dilim dilim

2 Olmaz le'īme cünbiş-i pāy-ı telaṭṭufum
Ammā kerīme cūd ile eyler şitāb elim

3 Vaʿd ü vaʿīdim āyine-i ʿaks-i ṣıdḳdır
Yoḳ semʿ-i ehl-i hūşa ḥadīs̲-i mü'evvelim

4 Gerçi nigāh-ı bīnişe ẓāhirde āḫirim
Ammā ki naḳş-ı ṣūret-i bī-mis̲l-i evvelim

5 Olmaz Edīb seng-i derim mevḳıf-ı ʿadū
Muḫtaṣṣ iken ṣadīḳe riyāż-ı mükellelim

950

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Mest-i medhūş olaraḳ bezm-i ṣafāya gelelim
Sāḳiyā cilvegeh-i sāġar-ı ʿaşḳ et gel elim

2 Sāḳıt-ı ḥürmet olan öyle meyi görmeyelim
Elem-i raʿşe-i teşvīşe ḳodu gör mey elim

3 Nice bir sehv ile bed-mestī-i pend-i nāṣıḥ
Mürşid-i cām-ı ġarāmıñ sözünü esleyelim

4 Ḳurtulup dürd gibi meyl-i rüsūb etmekden
Mevcveş lücce-i ṣahbāda şināh eyleyelim

5 Es̲er-i neş'e ile ḫalʿ-i ʿiz̲ār etdikçe
Yāre bir bir elem-i hecri Edībā diyelim

951

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-beriñ zülf-i girih-gīrini men cā ḳıldım
Verṭa-i dāma giriftārīyi mencā ḳıldım

---

949 S 135a, Ü1 116b, Ü2 106b
950 S 135a, Ü1 116b, Ü2 106b
951 S 135a, Ü1 117a, Ü2 107a

2 Eyledim māhımı endāḫte-i sūy-ı muḥāḳ
Bir hilāl-ebrūya men ʿömrümü ifnā ḳıldım

3 Daʿvet-i sūz-ı ġama meyl-i derūn etdikçe
Dāmen-i kūşe-i ebrū ile īmā ḳıldım

4 Anı ser-māye-i cemʿiyyet-i ḫāṭır buldum
Saʿyı tesḫīr-i ġama ṣanma ki bī-cā ḳıldım

5 Ben Edībā ʿaraḳ-ı rūy-ı ḥayā nūş etdim
Sāġarı ʿaks-i ruḫ-ı yār ile imlā ḳıldım

952

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çāk-i ser-pençe-i miḥnetle pür olduḳça yaḳam
İsterim nüh felegi sūziş-i āhımla yaḳam

2 Pertevi ʿālemi pür-mevc-i yem-i āteş eder
İstemem çeşm-i baḳam kevn ile dünyāya baḳam

3 Şereri ḥaclegeh-i yāre de teʾs̱īr eyler
Ben ki āteş-zene-i āhımı aġyāra çaḳam

4 Ben güdāzīde-ten-i tāb-ı ġamım şāyānım
Ki hemān seyl-i ḫurūşān gibi dünyāya aḳam

5 Demidir seg gibi ser-beste-i ḳahr edip Edīb
Rīsmān-ı nekedi gerden-i aʿdāya ṭaḳam

953

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola her dāne-pāş-ı dām-ı ġadri men ʿidām etsem
Giriftārān-ı dām-ı ġadrden hem menʿ-i dām etsem

2 Sitem-kārān-ı dehriñ dergeh-i emn-i teṣāfīye
Ḥuḳūḳ-ıilticādan ẕimmetin ibrā-yı ʿām etsem

3 Yed-i tevfīḳ ile bīdār-ı teşhīr eyleyip birden
Ḥüsām-ı saṭveti dāmen-keş-i ḫᵛāb-ı niyām etsem

4 Ḥarīṣānı heme bī-tāb-ı renc-i imtilā ḳılsam
Feżā-yı ʿāleme basṭ-ı simāṭ-ı intiḳām etsem

5 Meẕāḳ-ı ḫayr-ḫᵛāha nūş u hem bed-ḫᵛāha nīş olsam
Felekde zehr u hem pā-zehr ile teşhīr-i nām etsem

6 Teleṭṭufla ḳıfār-ı ẓulmet-i miḥnet-nişīnānıñ
Riyāż-ı behcet-i her rūzunu maḥsūd-ı şām etsem

---

5 rūy-ı S, Ü2: nūr-ı Ü1
952 S 135a, Ü1 117a, Ü2 107a
953 S 135a, Ü1 117a, Ü2 107a

7 Edībā iʿtirāż oldukça vārid yār-i düşmenden
Zebān-ı meskenetle basṭ-ı aʿẓāra kıyām etsem

954

1 کردم ادا بنور هدایت ضیافتم
جاهرت فی معاتمه بالضیافتم

2 دشمن اگر که خون دلم کرد مغتنم
او مغ تنست و من لکد جان مغتنم

3 لاینبغی لمثلی افشاءهمه
در مقول گواه عدو تا که میکشم

4 چون در میان سربهء حیوان نموده ام
باچشم ساده بین گه بداند که آدمم

5 نبود خفی ادیب ز من نقش نیك و بد
مستوعب جراید تصویر عالمم

955

1 نه دستم گشت خالی از نم اشکم نه دامانم
گل نایاب این باغم نشاید بی ندا مانم

2 زنخلستان جنت طاقت بالیدن طوبا
دوتا کردم بجوش بالش سرو خرامانم

3 دلم فرسوده تاب مهر محبوبی پریشانی
بدین صورت پریشان حال مهر هر پری شانم

4 نبیند تا ابد جز من رضا جوینده انسانی
عجب دارم بنادانی چرا محسود انسانم

5 زاستیلای حیرت از شهود شوش عالم
ادیبا بیخودم هرگز نه خندانم نه گریانم

---

954 Ü1 117a, Ü2 106b
955 Ü1 117a, Ü2 107a

956

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bāʿiṡ-i ṭūl-i emeldir men ʿaḳārı istemem
Nefsi tesvīl-i ṭamaʿdan menʿe ḳārī istemem

2 Olmadan maḫrūr-ı tāb-ı maşriḳ-i mīnā-yı mey
İlticā-yı sāye-i bīd ü çenārı istemem

3 Tā sevād-ı kuḥl-ı deycūr-ı ġam-ülfetdir naẓar
Tūtiyā-yı ṣafvet-i nūr-ı nehārı istemem

4 Etmedikçe aḫẕ-ı mīṡāḳ-ı ṡebāt Ādem gibi
Kūh-ı firdevse ṣuʿūd-ı inḥidārı istemem

5 Olmadıḳça ḳahrdan meʾmūn-ı istīlā Edīb
Ḳahr-ı aʿdā-yı liʾāma iḳtidārı istemem

957

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Esīr-i iġtirāb oldu güm etdi her ki şīrāzım
Vaṭan-yāb-ı hidāyetdi bileydi her kişi rāzım

2 Bülūġ-ı zuḫruf-ı dehre egerçi çoḳ degil azım
Yine ẓann etme ey ġāfil ki çoḳdan çoḳ degil āzım

3 Serime tābiş-i levḥ-i cebīnde ḫūbdur yazım
Ki faṣl-ı nev-bahār-ı ʿadndan merġūbdur yazım

4 Suḫan-fehmān-ı dehre ṣadr-ı elvāḥ-ı belāġatde
Nümūdār-ı sevād-ı noḳṭadır ıṭnāb u īcāzım

5 Degil mümkin Edībā maḥrem-i çeşm-i şühūd olmaḳ
Nigeh-dūz-ı ḫayāl-i mehveşāndır rişte-i nāzım

958

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāl-i tābnākin ṣanma bir sīm aya beñzetdim
Hemān māh-ı sipihri ol semen-sīmāya beñzetdim

2 Ederken māhda vech-i şebeh ruḫsāre-i yāre
Dūçār oldu gözüm mihr-i cihān-ārāya beñzetdim

3 Derūnuñ şimdi āhından geçilmez bend-i zülfünde
Anı ben sābıḳā bir merd-i āhen-ḫāya beñzetdim

---

956 S 135a, Ü1 117b, Ü2 107a
957 S 45b (Üzerine çizgi çekilmiş)
958 S 46a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Kesilmez cezr ü meddi dāmen-i ṣaḫrā-yı dāmından
Ḫurūş-ı eşk-i gevher-rīzi ben deryāya beñzetdim

5 Nigāhım ḫīrelenmiş giryeden baḳdım o ḫūn-ḫˇārıñ
Ḳabā-yı nāzişi ḫārā iken kemḫāya beñzetdim

6 İşāretle nice Firʿavn-ı ḫaṣmı ser-nigūn eyler
Yerāʿı ben ʿaṣā-yı ḥażret-i Mūsāya beñzetdim

7 Gezer gördüm Edībā ḳaṣr-ı vālāsında dil-dārı
Ḫırāmın şāhidān-ı ʿālem-i bālāya beñzetdim

Ḥarfü'n-Nūn

959

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olaydı bir herāsān-ı ġarīm-i şer mekārimden
Düşerdim ben daḫi hevl-i ḫaṣīm-i şerme kārımdan

2 Ḫayālim neşr-i tāb-ı intiḳām olduḳça bed-ḫˇāha
Revādır cān-güdāzī bīniş-i mihr-i ʿiẕārımdan

3 Sebük-bār-ı ʿanā olmaḳ ümīdin tārikim zīrā
Ṣiḳal peydā olur endīşe-i taḫfīf-i bārımdan

4 Dil-i miḥnet-ḳarīne tesliyet ḳayd-ı şekīb olmaz
ʿİnān-ı żabṭı zīrā çıḳdı dest-i iḫtiyārımdan

5 Odur pāy-ı dil-i nālāna çünkim ḳayd olan ancaḳ
Edībā rişte-i ümmīdi kesdim zülf-i yārimden

960

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ẕī-fıṭnate nām-ı neseb ü zīb-i ḥasebden
Bir ẕerrece yeg māye-i iksīr-i edebden

2 Zengīlere telḳīb-i güher ḥüsn olabilmez
Bed-sīrete yoḳ fā'ide taḥsīn-i laḳabdan

3 ʿĀrīleri iksāya olan himmet-i vālā
Reh-zenleri şermende eder selb-i selebden

4 Şāyeste-i iḥsāndan umar baḫş u ʿaṭāyı
Münʿimleri dehriñ geçemez ḫūy-ı ṭalebden

5 Ṭabʿım gibi bir dürr-i girān-māye Edībā
Ẓāhir mi olur hīç ṣadef-i yemm-i Ḥalebden

---

959 S 29b, Ü1 117b
960 S 46a, Ü1 117b, Ü2 107b

961

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Feyż alan bāġ-ı ġamıñ behcet-i ānvārından
Göz yumar mihr ü mehiñ tābiş-i envārından

2 Çāre-cūyān-ı şifā şirzime-i ehl-i ġamıñ
İktisāb etse n'ola ṣıḥḥati bīmārından

3 Varlığından bulamaz ṣırfe-i ber-ḫ̮ur-dārı
'Āşıḳ-ı şīfte-dil geçmez ise varından

4 Bu gün eyler yoluna beẕl-i nüḳūd-ı cānı
Lā-cerem maṭlab u ümmīdi olan yarından

5 Reşk-i pīrāye-i ḥūr olsa Edībā ne 'aceb
Ṣafḥalar ḫ̮āmemiziñ zīnet-i āsārından

962

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dilā derd-i derūnuñ ol mehe bī-cā ne söylersin
Teṣāmüm-kārı gūyā ṣūret-i bī-cāna söylersin

2 Demezsin gerçi kim bādī-i terk-i bādeyi ammā
Ṣunulsa destiñe ey rind-i ġam-peymā ne söylersin

3 Müfevveżdir saña dīvān-ı 'aşḳıñ çünki aḥḳāmı
Sözüñ ḳānūn-ı şāhī üzre hep şāhāne söylersin

4 N'olurdu ey perī-rū ḫ̮ūy edinsen ketm-i esrārı
Saña ifşā-yı rāza ḳorḳarım yārāna söylersin

5 Edībā gerçi azdır vādī-i naẓma tek-ā-pūyuñ
Ya bārī söyleyince böyle üstādāne söylersin

963

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Lebiñ şevḳiyle dāġım şevḳ-i rūyuñla dü dāġ olsun
Şehā göñlüm dudağıyla yüzüñden bir çerāġ olsun

2 Bize ẕevḳ-i ḫ̮ayāl-i la'l-i nābı keyf-i kāfīdir
Hele devr-i lebinde cām-ı gülfāma yanaġ olsun

3 Nevīd-i vaṣl-ı yāre çeşmini gūş eylemesin 'āşıḳ
Ġubār-ı reh-güẕārın tā görünce göz ḳulaġ olsun

---

961 S 46b, Ü1 118a, Ü2 107b
962 S 46b, Ü1 118a, Ü2 108a
963 S 47a, Ü1 118a, Ü2 108a

4 Ayırmaz küştegānın ne yemīn ü ne yisārından
Şeh-i çāker-nevāzım yümn ile yüsr ile ṣaġ olsun

5 Kümeyt-i bādeyi ayırma zerrīn zīn-i sāġardan
Meṣāf-ı leşker-i endūha sāḳī ḳoy yaraġ olsun

6 Siyeh-kārānı miḥrāb-ı duʿāda rū-sefīd etse
ʿAceb mi reşḥa-i āb-ı vużūnuñ yüzü aġ olsun

7 Ne mümkin ʿāşıḳa miḥnet-sarāy-ı ġamda āsāyiş
Gerekse eblehāna sākin-i künc-i ferāġ olsun

8 Dilā ṣaḥnıñ ġubār-ı mā-sivādan rüft-ü-rūb et kim
Şeh-i şevket-penāh-ı ʿaşḳa lāyıḳ bir ḳonaġ olsun

9 Ġamından ġayrı mefḳūd olduġun bilmezse ḫāṭırdan
Edībā ol perī iḳlīm-i dilde güm-sürāġ olsun

964

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Teşnelikle müntehī olsun muḫālif şerbeden
Tā ola peyveste me'mūn-ı gezend-i şer-beden

2 Dūş-ı aḫlāḳı ṣiyāb-ı ʿārdan ʿārī ise
Yoḳ ḫacālet merde esvāb-ı ʿavārı giymeden

3 Naḳṣdır olmaḳ nigāh-ı imtiyāz-ı merdüme
Ḳadr-i ḫaḍrā-yı dimen hem-ḳadr-i ezhār-ı çemen

4 Ḫāyine dil-bend olan ehl-i ḫıyānetdir yine
İncizāb-ı ḥaṣr eder hem-cinsine zāġ u zeġan

5 Tār u pūdu rişte-i ṭūl-i emelden k'olmaya
Küşte-i ḥırṣa Edīb olmaz murādınca kefen

965

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Göster yüzüñü çeşm-i dil ü cānım açılsın
Depret lebiñi ḥoḳḳa-i dermānım açılsın

2 ʿArż et baña ārāyiş-i gülzār-ı cemāliñ
Nuṭḳ-ı dehen-i bülbül-i nālānım açılsın

3 Keşf eyle baña besmele-i ḥācib-i şūḫuñ
Tā nāṣıye-i muṣḥaf-ı īmānım açılsın

4 Terk eyleyip elden ḳoma iḳlīd-i vefāyı
Ḳufl-ı der-i ḫalvetgeh-i aḥzānım açılsın

---

964 Ü1 118b, Ü2 107b
965 Ü1 118b, Ü2 107b

5 Ḫurrem-dil edip naḳd-ı viṣāliñle Edībi
Her yāre ḳoma destile dāmānım açılsın

966

mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün

1 Te ͑ allüm etse de taḥrīri kevniñ yüz debīrinden
Yine iksīr-i feyżi bulmaz ādem yüzde birinden

2 Dilā geç ͑ ālemiñ her sifle vü vālā vezīrinden
Cihānıñ çeşm-i āzı kūteh et bālā ve zīrinden

3 Dil-i menhūmu etme vāye-ḫ˘āh-ı loḳma-i cāyi ͑
Ġıdā-yı acı terk et bī-cedel yersen yesīrinden

4 Miyān-ı bāġda feryād ile iş ͑ ār eder bülbül
Kef-i bī-vāyesi ṣıfr olduġun naḳd-ı ṣafīrinden

5 Edībā bunca māl-ı nāsı mürşid ibtilā ͑ etmiş
Çıḳarmaz çāh-ı nā-peydā-bün-i baṭn-ı kebīrinden

967

mef ͑ ūlü mefā ͑ īlü mefā ͑ īlü fe ͑ ūlün

1 Dil nāziş-i her yāre zebūn olmayagörsün
Bāzīçegeh-i reyb-i menūn olmayagörsün

2 Ḫākister olur āhım ile ḥāsid-i bed-gū
Āteş-zen-i kānūn-ı derūn olmayagörsün

3 Ṭa ͑ n etmesin ͑ uşşāḳa uyup ͑ aḳlına zāhid
Ḫāṭır-şiken-i ehl-i cünūn olmayagörsün

4 ͑ Uşşāḳ direng eylemesin rāh-ı ṭalebde
Pā-beste-i zencīr-i sükūn almayagörsün

5 Dil-dāde olan fenn-i ġam-ı ͑ aşḳa Edībā
Ālūde-i evhām u ẓūnūn olmayagörsün

968

mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün mefā ͑ īlün

1 Çekilmez dil-berānıñ geh miyān u geh sürīninden
Dil-i ͑ āvāre geçmez ͑ ālemiñ ġaṣṣ u semīninden

2 Tehī-dest olsa da ehl-i hüner maḥsūd olur lā-büd
Zamāne ḫalḳınıñ īs̱ār-ı naḳd-ı āferīninden

---

966 S 47a, Ü1 118b, Ü2 108a
967 S 47b, Ü1 118b, Ü2 108a
3 ͑ aḳlına S, Ü2: ġaflete Ü1
968 S 47b, Ü1 118b, Ü2 108b

3 Naṣībimdir ser-i dil-dār içün sūgend-ḫ˘ur olmaḳ
Teʿayyüş ḳısmet olmaz her kese kedd-i yemīninden

4 Eger nūş-ı zülāl-i çāh-ı maḳṣūd etmek istersen
Ṣaḳın secl-i ġarāmıñ çekme el ḥablü'l-metīninden

5 Edībā çeşm-i ʿibretle baḳılsa dehr-i pür-şūruñ
Rehā bulmaḳ ḳadar niʿmet mi var sūʾ-i ḳarīninden

969

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣadā-yı āh u zārım ey şeh-i bī-dād işitmezsin
Ser-i kūyuñda etsem rūz u şeb feryād işitmezsin

2 Hücūm-ı cünd-i fevc-ā-fevc-i endūh-ı firāḳıñla
Olurken kişver-i ḫāṭır ḫarāb-ābād işitmezsin

3 Miyān-ı bezm-i nūş-ā-nūş-ı şūr-efzāy-ı hecriñde
Nedir keyfiyyet-i ʿuşşāḳ-ı ġam-muʿtād işitmezsin

4 Saña bārī o deñli iʿtimādım var ki ḥaḳḳımda
Ne derse bed-zebān-ı zümre-i ḥüssād işitmezsin

5 Edīb etdikçe ey meh şevḳ-i ruḫsārıñla āfāḳı
Dem-ā-dem pür-sürūd-ı naẓm-ı nev-īcād işitmezsin

970

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zīver-i tāc-ı sipihr olalı nām-ı ramażān
Ḳurṭa-i gūş-ı ʿibād oldu peyām-ı ramażān

2 Zīb ü fer vermede bālā-yı seḥer-ḫīzāna
Pūşiş-i ḫilʿat-i müşgīn ile şām-ı ramażān

3 Neşʾe-i rūze verir ṣāʾime reftār-ı diger
Başḳadır mestī-i ṣavm ile ḫırām-ı ramażān

4 Ġıbṭa-fermāy-ı şühūr olsa n'ola ʿālemde
Ḳadr ile ʿīde ḳarīn oldu ḫıtām-ı ramażān

5 N'ola medḫūl ise güftār-ı perīşān-ı Edīb
Bī-dimāġānadır elbette kelām-ı ramażān

---

969 S 47b (Üzerine Çizgi çekilmiş)
970 S 48a, Ü1 119a, Ü2 108b

971

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ādem ki mi'de-sīr ola nān u penīrden
Dest-i emel remīde gerek şāh u mīrden

2 Mānend-i rāh-ı ḳan' u rıżā mürşid olmaya
Ehl-i ṭarīḳ 'ahd alagörsün o pīrden

3 Ża'f-ı başar 'alāmet-i ża'f-ı başīredir
Çoḳ ẕī-naẓarlar ekmehi bilmez başīrden

4 Dehriñ gürisne-çeşm olan aṣḥāb-ı s̱erveti
Ma'nīde hep gedāter olurlar faḳīrden

5 Ma'dūmdur zamānede temyīz-i nīk ü bed
Yoḳ ṣavt-ı münker-i ḫarı añlar ḫarīrden

6 Ḥüsn-i serīre ḥacle-i bānū-yı feyż iken
Bilmem ne sūd zīver-i zerrīn-i serīrden

7 Kesb-i nevā-yı tāze eder bülbülān Edīb
Bāġ-ı na'īmde ḳalem-i ḫ˘oş-ṣarīrden

972

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Giryānlıġıñ nümūnesin al 'ayn-ı tākden
Aldanma rīziş-i neme her çeşm-i bākden

2 Nev-şāḫ-ı mīve-i seridir ehl-i ṭā'atiñ
Ḳaṭ'-ı 'alāyıḳıñ s̱emerin gör arākden

3 Terk-i sivāda ẓāhiri şeyḫiñ baḳılsa līk
Geçmez yine nüfās̱e-i çūp-ı sivākden

4 Yegdir cihānda reh-revī-i rāh-ı ittikāl
Yoḳdur netīce ḫāṭır-ı endīşenākden

5 Kesb et rümūz-ı meẕheb-i 'aşḳı Edībden
Ümmīd-i feyż eyleme her sīne-çākden

973

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne deñli çeşm-bend olsañ da dīnār u peşīzinden
Rehā mümkin degildir çerḫ-i bed-mihriñ sitīzinden

---

971 S 48a, Ü1 119a, Ü2 108b
972 S 48b, Ü1 119a, Ü2 109a
973 S 48b, Ü1 119b, Ü2 109a

2 Bu vīrān-ḫānede gencīne-yāb-ı feyż olam dersen
Çalış iksīr-i pend al mıṣr-ı Ḳūmuñ bir ʿazīzinden

3 Ṣaḳın aldanma żaʿf-ı ẓāhir-i İblīs-ḫūyāna
Ki her kelb-i ʿaḳūruñ ṣavleti çoḳdur girīzinden

4 Meşām-ı ḫāṭır-ı ehl-i dile būy-ı vefā-dārī
Gelir ḫ˘oşter behiştiñ belki bād-ı müşg-bīzinden

5 Edībā bezm-i ġamda ʿāşıḳ-ı zār-ı ciger-ḫūnuñ
Bilindi mā-cerāsı dīde-i ḫūn-ābe-rīzinden

974

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ol ʿişvegeriñ sürmelenen ḫāk-i rehinden
Göz yumsa sezādır felegiñ mihr ü mehinden

2 Dest-i dili raġbet-şiken-i sāġar-ı Cemdir
Ser-mest olanıñ neşʾe-i cām-ı nigehinden

3 Ġadr etdi mürīdānı hele pīr-i ṭarīḳa
Hep aldılar esrārını ceyb-i ʿatehinden

4 Gör kim dil-i nā-ḳābil-i āyīn-i ne-dānım
Farḳ etmedi zühhādı ʿaṣā vü külehinden

5 Tebẕīrdedir her kese naḳdīne-i ṭaʿnı
Vāʿiẓ ne olur geçse bu kār-ı sefehinden

6 Dānāya külāh-ı nemedin mülk-i cihānıñ
Bihter mi degil efser-i pür-zīb-i şehinden

7 Āzāde-ser-i şūriş-i ferdādır Edībā
Vā-reste olan dest-i ġarīm-i günehinden

975

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nedīmān-ı maḥabbet restedir fikr-i emānīden
Belī dem-bestelerdir belki ẕikr-i şādmānīden

2 Ḥaẕer bu ebruvān-ı ser-be-hem-peyvesteden ey dil
Ki inmez nice demdir mesned-i ṣāḥib-ḳırānīden

3 Saña yetmez mi bu ey cevherī-i pīlver dāniş
Eliñ pür-naḳd-ı ḫusrān oldu bu ḳıymet-ne-dānīden

4 Açıp n'eyler zebān-ı ṭaʿnı vāʿiẓ meşreb-i rinde
Bilindi ḥāl ü şānı ʿiṣmet-i kār-ı nihādīden

---

974 S 49a, Ü1 119b, Ü2 109a
975 S 49a, Ü1 119b, Ü2 109a

5 Edībā mevsim-i dey-māhda gülzārı seyr et kim
Ḳabā-yı tāze giymiş gūyiyā reng-i ḫazānīden

976

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Umma nigāh-ı himmeti her çeşm-i nengden
Ḫāṣıyyet-i cevāhir ümīd etme sengden

2 Nākesden etme ġayret-i merdānı iltimās
Ḫ˘āhişger olma neşʾe-i ṣahbāyı bengden

3 Yārıñ fürūġ-ı ḥüsnü füzūn oldu ḫaṭṭ ile
Mirʾāt-ı rūyu tāb-ı cilā buldu jengden

4 Çerḫiñ nücūmu ṣanma ki ser-cümle dāġ ile
Cismi pür oldu şuʿle-i āhımla cengden

5 Gördüm raḳībi cāme-i kūtāh ile Edīb
Bilmem ʿaceb nümūne mi almış Firengden

977

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Deyiñ ol āfete vażʿ-ı ḥicābdan geçsin
Liʾām pūşiş-i zülf ü niḳābdan geçsin

2 Bu şeb göñül o mehe çeşm-dūz olup yatsın
Teġāfül eylemesin fikr-i ḫ˘ābdan geçsin

3 S̱evāb-ı terbiye-i sāde-rūya māʾil ise
Bu demde zāhid-i pīr ol s̱evābdan geçsin

4 Marīż-i fürḳate yoḳdur cevāb-ı ṣāfīsi
Raḳīb-i dūn bize ḳayd-ı cevābdan geçsin

5 Edīb būy-ı ʿaraḳ-çīn-i yāri şemm etsin
Meşām-ı ḫāṭır-ı ʿāşıḳ gül-ābdan geçsin

978

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Reh-i ġamda olup rehvār u eşkin
Dil-i dīvāne rīzān etdi eşkin

2 O şūḫuñ olmasın vażʿına ġamgīn
Olursa ʿāşıḳa ṭabʿı ne ġam kīn

---

976 S 49b (Üzerine çizgi çekilmiş)
977 S 49b (Üzerine çizgi çekilmiş)
978 S 49b (Üzerine çizgi çekilmiş)

3 Kesildi maḳdem-i şeyḫ-i nekesle
Neşāṭ-ı bāde-i gül-gūn keskin

4 Sirişkin dīdemiz ṭūfān ederdi
Aña mīġ-i bahārıñ bilse reşkin

5 Ser-i dil-dāra nisbetle Edībā
Raḳībiñ re'si gūyā müşt-i sirgīn

979

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Güm etdi rāhı ṣūfī bir der-i ehl-i ġınā derken
Maḳāmı żāyi' etdi bu kederle bir ġınā derken

2 Şināhīle bün-i deryā-yı ġamda bī-naṣīb olduḳ
Bulaydıḳ bir dür-i neyyir-fürūġ-ı rūşenā derken

3 Ḫalā ile melā-yı ṣad-belādan olmadıḳ ḫālī
Bu bezm-i pür-kederden eyleseydik iḫtilā derken

4 O gīsū-yı ferāhem-geştesin taḳsīm eder ey dil
Meşām-ı gūşu ṭut ḫunyāger-i bād-ı ṣabā derken

5 Ṣanırdım çeşm-i dil güm-kerde-sūy-ı rūy-ı cānāndır
O meh pīş-i nigāhımda bulundu der-ḳafā derken

6 Suḫan-dānīde hep biz pey-rev etdik suḫan-dānı
Edeydik iṣr-i erbāb-ı kemāle iḳtifā derken

7 Fürūġ-ı şānımız tārīk-sāz-ı tāb-ı mihr oldu
Olaydı cismimiz reh-bürde-i cāy-ı cefā derken

8 Siyehfām eyledik ḫaṭṭ-ı sefīd-i nā-be-hengāmı
Olaydı mūyumuz vā-reste-i reng-i ḥınā derken

9 Edībā ḳadr-i pest-i dānişim a'lāyı pest etdi
Edeydim ben daḫi dānişverīde i'tilā derken

980

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bahāra erdiñ ey gül bāġda rūyuñ bedīd olsun
Yine bayrama çıḳdıñ sevdigim 'īdiñ sa'īd olsun

2 Çekip beydā-yı pür-dā-yı kederden cismini 'āşıḳ
Seniñle sāye-endāz-ı kenār-ı āb u bīd olsun

3 Sühāveş 'āşıḳıñ maḫfī gerekdir cāy-ı ārāmı
Bu cism-i nā-bedīdim ḳoy naẓarlardan ba'īd olsun

---

979 S 50a, Ü1 119b, Ü2 109b
7 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / cefā S: ḫafā Ü2
980 S 50a, Ü1 120a, Ü2 109b

4 Berīd-i vaṣl-cūdur çünki ol maḥbūb-ı Şāmīden
Nevīd isterse ʿāşıḳ ḥācib-i bāb-ı berīd olsun

5 Ḳadin göstermedi baṣdırmadı pāyım der-i yāre
Raḳīb-i sifle tāb-ı dūd-ı āhımla ḳadīd olsun

6 Şühūd-ı şāhid-i maḳṣūda fürṣat bulmaḳ olmazsa
Ne ġam peykār-ı ġamda cism-i ʿāşıḳ ḳoy şehīd olsun

7 Edībāsā geçip ṣadr-ı şerefden māh-rūlarla
Dil-i şūrīde meyyāl-i ʿināḳ-ı ṣadr u cīd olsun

981

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

1 Dil-beste-i zülf ü lebiñ bulmaz rehāyī dāmdan
Mey-nūş-ı keʾs-i ġabġabıñ ser-ḫˇoş yatar aḫşāmdan

2 Ey dil-ber-i şīrīn-edā v'ey gül-ʿiẕār-ı meh-liḳā
Bilmem ne ḥāṣıldır saña dil-dādeñi īlāmdan

3 Faṣl-ı bahār u bāġda hengām-ı seyr-i rāġda
Yaʿnī dilā bu çaġda yār ile geçme cāmdan

4 Ruḫsārı ebrī lāledir zülfüyle māh u hāledir
Gūyā gül-i pür-jāledir çıḳsa ne dem ḥammāmdan

5 Destiyle zāhid mey içer ṣanma ayaġa el ṣunar
Āḫir ayaḳdan düşse ger çekmez ḳadem iḳdāmdan

6 Rām eylemiş ol āfeti ol şūḫ-ı Tersā-heyʾeti
Rāhibden almış biʿati zāhid nice eyyāmdan

7 Sīr et Edībā niʿmete dārū-yı derd-i fürḳate
Ol māh ʿarż-ı vuṣlata geçmez baña ibrāmdan

982

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pāk et baṣīreti sine-i naḳş u ʿaybdan
Bīdār gözle gör o mehi ẓuhr-ı ġaybdan

2 Dökme zülāl-i Nīl-i şühūdu ḫayālden
Secl-i diliñ pür-āb ise de bīr-i raybdan

3 Ḳoyma nüḳūd-ı pādişehi kīs-i fikrine
Dest-i dili ayırmayagör naḳd-ı ceybden

4 Rū-pūş-i vaḥşet ol yed-i şāh u emīrden
Eyle irāḥe-i rāḥañı ümmīd-i seybden

---

981 S 50b, Ü1 120a, Ü2 110a
982 S 51a, Ü1 120a, Ü2 110a

5 Levn-i sefîd ḫilʿat-i merġūb iken Edīb
Ḫalḳa ʿaceb ne fāʾide var ketm-i şeybden

983

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dilim bu ġāʾile-i kār-ı dūr-bīnīden
Hemīşe vaḥşete düşmekde bī-ḳarīnīden

2 Müdām ḳanda isek būyumuz alır da gelir
Emān bu derd-i raḳīb-i dirāz-bīnīden

3 Ederse naḳşımızı almaġa heves ṣūfī
Şikūfe-çīn olabilsin ināʾ-i çīnīden

4 Enīn-i ṣıdḳ-ı maḥabbet resā-yı semʿ olsa
Geçerdi zāhid-i bed-pīşe bī-enīnīden

5 Edīb ravża-i firdevs-i tāze-maʿnāda
Bize melel mi gelir hīç şikūfe-çīnīden

984

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Menāṣ-ı dil o kemend-i nigāh-gīrādan
Hemān mübāʿadedir dergeh-i dil-ārādan

2 Şuʿāʿ-ı pūşiş-i ḫārā-yı ḳāmeti yārin̄
Miṣāl-i ṣāʿıḳa geçmekde seng-i ḫārādan

3 Meẕāḳa oldu Semerḳand laʿli dil-dārın̄
Buḫār-ı ġamla geçelden dih-i Buḫārādan

4 Diraḫt-ı bī-s̱emer-i kevn olursa bār-āver
ʿAceb mi cūy-ı sirişk-i nemā-peẕīrādan

5 Edīb żaʿf-ı müdārā baḳılsa aḳvādır
Cihānda ḳuvvet-i Dārā-yı bī-müdārādan

985

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Vaḳt-i bahār-ı vaṣlda cūy-ı sirişk çaġlasın
Dīdelerim bu faṣlda farṭ-ı ferahla aġlasın

2 Buldu derūn-ı pür-hevā ʿillet-i hecrden şifā
Şimdi raḳīb-i bed-liḳā başına ḳara baġlasın

---

983 S 51a, Ü1 120b, Ü2 110a
984 S 51a, Ü1 120b, Ü2 110b
985 S 51b, Ü1 120b, Ü2 110b

3 Sürmelenip o gül-beden çeşmini etdi pür-fiten
Ḳatl-i raḳībe her zamān tīġini böyle zāġlasın

4 Yār açıp ḫazīnesin ṣundu vefā defīnesin
Dedi raḳīb sīnesin ʿāteş-i ġamla dāġlasın

5 ʿĀşıḳa vuṣlat-ı ḥabīb maḥż-ı şifā imiş Edīb
ʿİlleti fehm eden ṭabīb yarayı böyle ṣaġlamış

986

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Herās etmeyerek dest-bürd-i Bārīden
Çekildi ḫalḳ-ı cihān ḫulḳ-ı bürd-bārīden

2 Buḫār-ı mekr-i muḥaddiṡ yine müsellemdir
Rivāyet eylese de Müslim ü Buḫārīden

3 Civār-ı sāḳiye-i māda nerle ṣoḥbet eder
Faḳīh ḥaẓẓ edemez ṣoḥbet-i cevārīden

4 Ẓuhūr-ı ḫaṭṭ-ı neve eşk-i şādmānīmiz
Hemān nümūne verir mīġ-i nev-bahārīden

5 Tamām-ı cāh-ı meserretle kām-yāb oluruz
Edīb nīme nigāh-ı vefā-yı yārīden

987

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Yedi döküp ṣaçaraḳ ʿāmlarla mīrīden
ʿAceb mi ʿām ile ṣıçmaḳ olursa mīrīden

2 Hezār sinn ile geçmezdi vaṣl-ı dil-berden
Müzāḥim olmasa şeyḫāna żaʿf-ı pīrīden

3 Baṣīre nevbet-i vuṣlat mı ḳor meger aʿmā
Nigāh-ı āleti pür-vāyedir baṣīrīden

4 Faḳīh-i dīn pey alıp girdi rāh-ı meykedeye
Aña ġınā mı gelir hīç piyāle-gīrīden

5 Açıḳda ḳaldı meger püşt-i zāhid-i bī-ʿavn
Hemān şikāyeti ẓāhirde bī-ẓahīrīden

6 O şīr-i ṣavlet-i ḥüsne içirdi şīreyi şeyḫ
Cüdā degil hevesi iftirās-ı şīrīden

7 Edīb cerr ederek ṣarf eder reh-i yāre
Ġanīde yoḳdur eṡer himmet-i faḳīrīden

---

986 S 51b, Ü1 123a, Ü2 110b
987 S 52a (Üzerine çizgi çekilmiş)

988

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḥayretle ḫam-ı zülfüne üftādeliginden
ʿĀşıḳ duyamaz ḳaydını āzādeliginden

2 Maḥbūb ḳadar lez̠zetini añlama şeyḫiñ
Sūrāḫa-i āmāyede āmādeliginden

3 Tāb-ı kunu tebrīde çeker lūle-i mādan
Ṣūfī-i ḥarāret-zedemiz mādeliginden

4 Zāhid dilini ḳoydu fem-i ridfine yāriñ
Ol ʿişvegeriñ ḥüsnüne dil-dādeliginden

5 Dehriñ heme ebkār-ı meʿānīsi Edībā
Pīrāye bulur naẓmımızıñ sādeliginden

989

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Nev-rūzda ecnād-ı çemen eyledi deyden
Şekvāya hücūm eylemegi şiddet-i deyden

2 Olmazdı mużāʿaf bu ḳadar jeng-i semāʿı
Dervīş eger bulsa cilā mıṣḳal-i neyden

3 Pīrāye-dih-i encümen-i cūd olagörsün
Her ḥiṣṣe alan menḳıbet-i Ḥātem-i Ṭaydan

4 Mekvā-yı ġarāmıñ keyidir zīnet-i ʿāşıḳ
Sevdā-zedeye sūd olamaz ḥaşmet-i keyden

5 Derk etmeyicek sırr-ı meʿānīsin Edībā
Ṭūmār-ı ġamı fāʾide yoḳ neşr ile ṭaydan

990

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tevānger olsa da ʿāmil reʿāyānıñ ḫarācından
Yine infāḳa ḳıymaz hālik olsa ol ḫar acından

2 Ṭaleb-kār-ı diremdir her tehī-ceybān-ı ḫursendī
Degildir raġbeti z̠üll-i suʾāle iḥtiyācından

3 Devā-yı derd-i ġam ṣahbā-yı laʿl-i dil-rübāyīdir
Şifā umma ṭabīb-i cām-ı Cemşīdiñ ʿilācından

---

988 S 52a, Ü1 123b, Ü2 111a
989 S 52b (Üzerine çizgi çekilmiş)
990 S 52b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Zihām-ı ṣadme-i bād-ı kederden iḫtilā etsin
Şifā-yāb olmayan sevdā-yı zülfüñ iḫtilācından

5 Edībā şeyḫ-i muḫliṣ iddiḫār etmezdi ser-māye
Ḫaber-dār olmasa naḳdīne-i ʿaşḳıñ revācından

991

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eger bilmezse ḥāl-i ʿāşıḳ-ı zārı vülūʿundan
O meh-rū añlasın ser-çeşme-i ʿaşḳıñ şüyūʿundan

2 Uṣūl-i nağme-perdāzī-i ʿaşḳı bāğda bülbül
Meger ağsān-ı verdiñ iktisāb etmiş fürūʿundan

3 Bize sehl oldu hep şīb ü firāzı şāriʿ-i ʿaşḳıñ
Diliñ seyr-i diyār-ı vaṣla hengām-ı şürūʿundan

4 Dili bāzīçe ḳıldı ṭıfl ikenden ol hilāl-ebrū
Beni ser-geşte-i ʿaşḳ etdi ol meh tā ṭulūʿundan

5 Edip vaṣlın tevaḳḳuʿ düş Edībā pāyına ammā
Ḫaber-dār etme ağyārı bu aḥvāliñ vuḳūʿundan

992

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu dem semāḥati her kim duyarsa mīzinden
Ḳudūm-ı mīz ile laḥmıñ doyar semizinden

2 Delīl-i iṣrine ben iḳtifāda mecbūrum
Eger maḥallini yārıñ duyarsam izinden

3 Seni girifte-i dām-ı kemīn-i mekr eyler
Hücūmu deñli ṣaḳın düşmeniñ girīzinden

4 Kelīl-çeşm-i nühādır bu Mıṣr-ı dünyānıñ
Fürūġ-ı Yūsuf uman rūy-ı her ʿazīzinden

5 Edīb gözlerimiz görmez oldu hīzānıñ
Nigāha nāz ederek ḫāk-i cilve-rīzinden

993

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nihāl-i serv-i bāğ olmaz cüdā tā bī-ḫazānīden
Olur sārī ḫazān-ı iʿtidā tā bīḫe zānīden

---

991 S 52b, Ü1 120b, Ü2 111a
992 S 1b, Ü1 120b, Ü2 111a
993 S 1b, Ü1 121a, Ü2 111b

2 Degil mihre sezā ferzend-i fācir cān-ı cān olsa
Ki hergiz cism cān-āsūde olmaz cān-ı cānīden

3 Dehān-ı bāl tā kim telḫ ola merd-i suḫan-gūda
Zebānı ḫ˘oş-liḳādır ṣūret-i şīrīn-zebānīden

4 Hemān ḥabs-ı medīd-i dīv-i nefs-i şūm içün el-ḥaḳ
Mużīḳ-i żaʿf-ı pīrī ʿāḳile yegdir cevānīden

5 Edīb olmaz şikāf u raḫneden vā-reste erkānı
Binā-yı köhne tā mehcūr ola ıṣlāḥ-ı bānīden

994

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳāḍī ḳapadı ṣanma açıp o demin derin
Yaydı caḥīm-i maḥkemede oda minderin

2 Ol rütbedir ḥarāret-i ḥırṣı ki ṭabʿına
Eyvān-ı tāb-ḫāne-i dūzaḫ gelir serin

3 Germ-ābe-i cehennemi genc-i zer etseler
Mecbūr olurdu taʿbiyede ẕeyl-i meyzerin

4 Ṣādān-ı merg-i ṣāḥib-i ṣāḥib-ġınā olur
Duymaz helāk-i faḳr ise mevt-i birāderin

5 Yetse eli cibāyet-i maḥṣūl içün Edīb
Kevniñ nizāʿa ḳordu bütün heft kişverin

995

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu bezmiñ vāye-dār olduḳça ḫāṭır neyl-i cāmından
Kümeyt-i semʿimiz ıṭlāḳ olunmazdı licāmından

2 Neşāṭ-ı cāma dil ver fikr-i maḥẕūr-ı ḫumār etme
Gül-i ḫ˘oş-būyuñ olma cāhil-i ḳadri zükāmından

3 Hümāveş her nice idmān-ı pervāz-ı bülend etse
Rehā yoḳ dil-berānıñ ʿāşıḳa dām-ı ḫırāmından

4 Eger çeşm-i ḫayāli çehre-bīn-i iḫtiyār etsem
Bu ʿaṣrıñ göz yumardım rūy-ı intāc-ı merāmından

5 Nigāh-ı intibāha būmdan kemter gelir zāhid
Nehārında ġunūd-ı faḫr eder şām-ı ḳıyāmından

---

2 ferzend-i fācir S, Ü2: ferzende-i cüz Ü1 / cism cān-āsūde olmaz cān-ı cānīden S, Ü2: cism-i cān olmaz āsūde cism-i cānīden Ü1
994 S 2a, Ü1 121a, Ü2 111b
995 Ü1 121a, Ü2 111a
2 olma Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

6 Alaydı vāye-i ṭaʿm-ı teʾessür ḳand-ı nuṣḥundan
Ḥalāvet-yāb olurdum ben daḫi şeyḫiñ kelāmından

7 Edībā göñlümüz tā niʿmet-i fevz-i ebed ister
Cihānıñ lez̠z̠et almaz ʿizz ü cāh-ı bī-devāmından

996

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥarām-endūz olup ḥilden revā görmezse kesb aşın
Cināyet-pīşe-i reh-zen-nihādıñ ḳoyma kes başın

2 Nem-i eşkin müżāf eylerdi naḳd-ı ʿömr-i bī-sūda
Ġarīm-i mevc-i pīrī maṭmaḥ-ı çeşm eylese yaşın

3 Leʾīmiñ olma ḫāṭır-beste-i tezvīr-i taḥsīni
Kef-i semʿe ḳoma naḳdīne-i maġşūş-ı sā-bāşın

4 Ẓurūf-ı sīnesi āgende-i mekr olduġun cümle
Bilen yārān-ı ʿaṣrıñ bir görür īnās u īḥāşın

5 Eder yoḳ şimdi ḥüsn-i ülfeti hem-pāy-ı ṣādıḳla
Bu gün ʿālem Edībā seng-i rāh añlar ayaḳdaşın

997

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿAşḳ ile ṣāf eylesin göñlün muṣāfāt isteyen
Ġamla olsun muḫtelī ʿaḳd-ı müvālāt isteyen

2 Rencden dūr olmasın dārū-yı ṣıḥḥat-ḫ˘āh olan
Derdi terḥīb eylesin ḥüsn-i muʿāfāt isteyen

3 Giryeyi etsin be-cāy-ı ḫande-i bī-cā ṭaleb
Āhı muʿtād eylesin taḥsīn-i ʿādāt isteyen

4 Dem-be-dem āyīne-i ḳalbin naẓargāh eylesin
Derk-i rūy-ı vaṣfına göñlünce mirʾāt isteyen

5 Zāhid-i ebleh ferībāsā Edībā dehrde
Ṭāʿatin teşhīr eder müzd-i mükāfāt isteyen

998

1 دوش کردارت ز کرپاس ریا بیجامه کن
شنعهء آن جامهء چرکین ترا بیجا مکن

---

996 Ü1 121b, Ü2 111b
997 S 36b, Ü1 121b, Ü2 111b
998 S 37a, Ü1 121b, Ü2 111b

2 آشنایی با نگهدار وفا بینامه کن
چشم دل با آنکه عاری از وفا بینا مکن

3 زشت و خوب از مردم نادان شود پوشیده رو
خواهش درك صور از دیدهء اعما مکن

4 تاب ده آیینهء دلرا بنور اهتدا
ذمت خاطر ز الهام رضا ابرا مکن

5 کاره رغبت ز کارت رو بمنهاج ادیب
قصر عزلت را جدای قصر استغنا مکن

999

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül sen kim mesīr-i şevḳe āhı ṣāfın eylersin
Semend-i āhıña mihmīz-i cām-ı ṣāfı n'eylersin

2 Ṣaḳın bīhūde meyl-i āşiyāngāh-ı ḥażīż etme
Çü-ʿanḳā-yı hevā-yı lā-mekānsın Ḳāfı n'eylersin

3 Ṣuʿūd-ı irtiḳāya sende çünkim ḳābiliyyet var
Mühim-sāz-ı felekden minnet-i isʿāfı n'eylersin

4 Seniñ kim pertev-i çeşm-i şühūduñ sāġar-ı meydir
Daḫi ehl-i riyāveş meyden istinkāfı n'eylersin

5 Edībāsā reh-i nā-refteye ḥaṣr-ı ẕehāb eyle
Ṭarīḳ-i köhne-resm-i fırḳa-i eslāfı n'eylersin

1000

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vefā-yı vaʿd-i çerḫi eyledim mensī ḫilāfından
Rehā-yāb eyledim laḫt-ı dili men sīḫ-i lāfından

2 Elīfān-ı üvām-ı nā-murādı eylemek yegdir
Derūnun müntehī cūy-ı murādıñ iġtirāfından

3 Dil-i ġayret-keşe minnet-keş-i nāṭūr-ı bāġ olmaḳ
Ḳıyād-ı nehy olur es̱mār-ı ümmīdiñ ḳıṭāfından

4 Tirās-ı naḫvetin ḳoy sifle ber-dūş-ı cebīn etsin
Ḳażā şemşīrini tecrīd eder bir gün ġılāfından

---

999 S 37b, Ü1 121b, Ü2 112a
1000 S 37b, Ü1 121b, Ü2 112b
2 Elīfān-ı S, Ü2: Elīfā-yı Ü1

5 Edībā intimā-yı ʿacz ile dāmād-ı ʿınnīne
Ne ḥāṣıl nev-ʿarūs-ı ḥacle-i dehriñ zifāfından

1001

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Kālā-fürūşa ẕilleti ḳo ger mesūd içün
Ṣadr-ı ḫużūʿu fāḳalanıp germe sūd içün

2 Gerdişde ḳalma micmereveş sūz u tāb ile
Sūrāḫa-i meşāmıña bir būy-ı ʿūd içün

3 ʿİffetle olma şöhret-i imsākden ḫacel
Ġaṣb etme mālı dāʿiye-i basṭ-ı cūd içün

4 Dil verme ṣayrafī-i ḳażānıñ ferībine
Ṭıflāne bir nümāyiş-i naḳş-ı nüḳūd içün

5 El-ḥaḳ Edīb bu suḫanım tāziyānedir
Ehl-i hecāya ġayret-i ḥıfẓ-ı ḥudūd içün

1002

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eden kesb-i leṭāfet sāyegāh-ı bīd-i yārinden
Cihānıñ farḳ eder ehl-i diyārın bī-diyārından

2 Ġayūr olduḳça merdüm şerm eder sūʾ-i ṣanīʿinden
Celīdir rūy-ı meyde ḥamret-i ḫaclet ḫumārından

3 Sirişti pāk olanlar mużṭaribdir keşf-i ʿaybından
Ṣadāsın buġż eder fincān-ı çīnī inkisārından

4 Olurdu muḫtefī eżmār-ı keyd-i merdüm-i ḫāʾin
Cihātın ḳoysa ḫālī şuʿle-i āteş şerārından

5 Edībā s̱erveti pā-ber-hevādır ʿālem-i kevniñ
Ḫazānı muntaẓırken ġaṣba īrādı bahārından

1003

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āzurdeyiz faḳīh-i meʿāyib-şümārdan
Nīş-i muḫāṣemet-zedeyiz hep şu mārdan

2 Olmaz sezā icāle-i meydān-ı raġbete
Farḳ etmeyen şemāʾil-i esbi ḥımārdan

1001 S 37b, Ü1 122a, Ü2 112b
1002 Ü1 122a, Ü2 112a
1003 Ü1 122a, Ü2 112a
2 faḳīh-i Ü2:(Ü1'de bulunmuyor)

3 Renc-i ṭamaʿla olsa daḫi ḫar-nihād olan
Fekk eylemez ʿinān-ı ümīdin ʿaḳārdan

4 Üstād-ı ṣunʿ dest-i tehī-cūd-ı nākesi
Etmiş nümūne sāʿid-i şāḫ-ı çenārdan

5 Cemʿiyyet-i vüḥūş ile maḥşūr olur Edīb
Kūh-ı cihānda kārih olan inḥidārdan

1004

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀlemiñ cūy-ı ḥayāt aḳsa da mīzābından
Eylemez kesb-i ṭarāvet lebimiz ābından

2 Nuṣḥu nā-mülhem iken dehriñ ulü'l-elbābı
Nüsḫa-i pendi ḳabūl eylemez el bābından

3 Ḥāsidiñ nuṭḳ-ı femi reşk-düz-i bāb olsa
Bed-nümādır yine peykān-ı cefā-tābından

4 Ḫāyiniñ ḥālet-i nevminde ḫayāl-i ziştı
Ehl-i hūşa görünür revzene-i ḫᵛābından

5 Mihrbānımsa da farḳ etmem Edībā dehriñ
Rūy-ı terġībini ben ṣūret-i irhābından

1005

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥüsām-ı āh-ı ʿāşıḳ bir nefes olsa berī ḳından
Şuʿāʿ-ı āftābı mużmaḥill eyler berīḳinden

3 Ḫayāl-i istiʿānet ʿāşıḳa nāḳış-ʿayārīdir
Aña kārında düşmez ḫᵛāhiş-i iġrā ṣadīḳinden

3 Nigāh-ı şeyḫ-i kāmil ḫaṭṭ-ı reyḥānīye māʾildir
Gözünde ḫᵛoş-nümādır şāhid-i nev-ḫaṭ ḥalīḳinden

4 Fürūterdir gedādan ḳadr-i münʿim çeşm-i ḫādimde
Ki faḳr iẓhār eder eşḫāṣa şerm etmez raḳīḳinden

5 Edībā rāh-ı ġamda ʿāşıḳa yektā-revī yegdir
Tek-ā-pūy-ı ṭalebde rāhı farḳ etmez refīḳinden

1004 Ü1 122a, Ü2 112a
1005 S 46b, Ü1 122a, Ü2 112b

1006

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-beriñ ḳıl naẓar-ı fikre memer dīdelerin
Nūk-i müjgān ile gör sīne-i merdi delerin

2 Ṣūfī imʿān ile bāz etse de ger dīdelerin
Ehl-i ʿaşḳıñ göremez sāġar-ı gerdīdelerin

3 Basṭ-ı ārāyişi ḳo ehl-i fenānıñ seyr et
Külbe-i ġamda nemed-pāre-i ber-çīdelerin

4 Tīrveş çilleden āsāyişe bāl-efşān ol
Mehveşānıñ ḳo ġam-ı kākül-i tābīdelerin

5 Ṭālib-i fenn-i ġam-ı yār-i ḳadīm ol şeyḫiñ
Çāk çāk et nusuḫ-ı muḥdeṣ-i ḫāyīdelerin

6 Ḳadr-i şeyḫān-ı tebeh-kārı gören farḳ eyler
Māl içün ḫāklere çehre-i mālīdelerin

7 Ġam-ı hīzān ile zühhādıñ Edībā çeşmim
Bed görür dīde-i kun-dīde-i gendīdelerin

1007

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bālāyı ḳoyup düşme aşaġa yuḳarıdan
Oġlana süvār ol yed-i meyli yu ḳarıdan

2 Ālüfte gibi reh-güẕeri pīş-i zenān et
Bir vech ile ammā ḥaẕer et geçme geriden

3 Merdān ile germ-ülfet ol esfār u ḥażarda
İẓhār-ı nükūl eyleme kār-ı seferīden

4 Dil-berleri düşdükçe hemān sözle şikār et
El ṭutma ṣaḳın cāʾize-i muḫtaṣarīden

5 Maʿşūḳa Edībāne baṣīretle naẓar ḳıl
Geç ġāʾile-i şehvet-i derk-i baṣarīden

1008

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīd-i tāze ki açdı şikāf-ı mādeligin
Ḳapar mı teşne-lebān-ı viṣāle mā deligin

1006 S 46b, Ü1 122a, Ü2 112b
1007 S 46b, Ü1 122b, Ü2 112b
1008 S 47a, Ü1 122b, Ü2 113a

2 Ḫırām-ı nāzişi efzūn eder süvārīden
Rikāb-ı şāha ḳarīn eyleyen piyādeligin

3 Dilīr-i nāmver-i çille-ḫāne-i ʿaşḳıñ
Kemān-ı Rüstem eder daʿvī-i kepādeligin

4 Nüḳūd-ı bergini gül dest-i bāda verdikçe
Medār-ı ġunye görür ġonçe nā-güşādeligin

5 Edīb s̱ervet-i zāhid füzūde olmuşken
Yine işāʿa eder faḳrınıñ ziyādeligin

1009

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dāye-i bād-ı bahārıñ hele gör perverişin
Ġonçeye beççe-i bülbülcesine per verişin

2 Mürşidiñ bezmde baḳ kūze-i mey gözedişin
Bāki yoḳ belki şikest etse leb-i kūze dişin

3 Zāhidi bāġçede bende çekerken dil-ber
Terk-i ʿār eyleyerek gör yine bāġa gidişin

4 Bozmasın ehl-i suḫan ẕāyiḳa-i güftārı
Boza şāʿirleriniñ gūş ederek her deyişin

5 Ser-fürū eyler idi görse Edībā ṭūbā
Ḫāmemiñ gülşen-i maʿnāda ḫırām eyleyişin

1010

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳunūʿuñ eyledi ḥırṣ iḫtilā cenānından
Ki dest-i meyli düşer iḫtilāca nānından

2 ʿİyān-ı ḥāl edemez ʿāşıḳān-ı dem-beste
Meger nümūne ede ḫāme-i beyānından

3 Ki nuṭḳ-ı bī-es̱er ü ḥarf-i ṣavtı her lāliñ
Yed-i işārete taḥvīl eder dehānından

4 Maḳarr-ı pūte zeri ḫāliṣü'l-ʿayār eyler
Derūna tāb-ı ġamıñ sūd olur zebānından

5 Edīb girye-i zaḫma naẓarda farḳ etmem
ʿAdūy-ı dil-şikeniñ ḫande-i nihānından

1009 S 47a, Ü1 123a, Ü2 113a
1010 Ü1 123a, Ü2 110b

1011

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḳunū'u neyle felek rām eder bileydim ben
Ne gūne rāġıb-ı in'ām eder bileydim ben

2 Sipihr-i kīne-nümā ḥizb-i sīne-ṣāfāna
Neden isā'ete iḳdām eder bileydim ben

3 Le'īm-i nākesi gerdūn bu ḳubḥ-sīretle
Ne resme lāyıḳ-ı ikrām eder bileydim ben

4 Sütūde-kār-ı ġarāmıñ lisān-ı zühhāda
Düşünce nāmı ne düş-nām eder bileydim ben

5 Edīb ehl-i ḍalālet 'adū-yı Ḫāliḳ iken
Ne nev'a da'vī-i İslām eder bileydim ben

1012

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Tā leşker-i ġurāb ile bülbül güleşmesin
Bir sāde naḳş-ı dāġ ile bāġa gül eşmesin

2 Biz ittiṣāle perde-keşiz iftirāḳ ile
Ġayrı bizimle emn ü ḫaṭar va'deleşmesin

3 Şemşīrimizle gerden-i bed-ḫ˘āh-ı mu'tedi
'Iḳd-ı uḫuvvet ile 'abeṣ ḳan yeleşmesin

4 Cīd-i nesīm beste-i zencīr-i esr olur
Pīrāmen-i gülāle-i yāre dolaşmasın

5 Geçdikçe ḫāk-i türbet-i ebnā-yı dehrden
Zinhār Edīb dāmeniñe toz bulaşmasın

1013

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḳoymaz le'īm deydene-i cāhiliyyesin
K'etmiş ṣabā bedreḳa-i cāhı liyyesin

2 Merd-i gezend-pīşe añılmaz ṣenā ile
Ḳahr-ı felekle bulsa da āḫir beliyyesin

3 Īcāb-ı 'ġaybet etse de ehl-i ṣenā'atiñ
Kim ketm eder ḥadīṣ-i ḫıṣāl-i rediyyesin

1011 Ü1 123a, Ü2 110b
1012 S 47a, Ü1 123b, Ü2 113a
1013 Ü1 123b, Ü2 113a
1 deydene-i Ü2: dīde-i Ü1

4 Ehl-i desāyisiñ yed-i ketmānı şebt eder
Levḥ-i şüyūʿa sū᾽-i fiʿāl-i ḫafiyyesin

5 Nuṭḳ-ı güvāh-ı ḫˇāhişi taḳrīr eder Edīb
Ehl-i rıżāya şān-ı nüfūs-ı eniyyesin

1014

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Meṣāf-ı ʿaşḳa düşen etmesin ḥayāt emelin
Reh-i girīze gidip yıḳmasın ḥayā temelin

2 Ġurāb-ı zişt-i erācifle kām-yāb olsun
Şikār-ı şöhret-i evṣāfa dām eden ʿamelin

3 O kim maṭıyye-süvār-ı mesīr-i ʿizzetdir
Ribāṭ-ı ẕillete etmez ināḫa-i cemelin

4 Hem el mi ḳor o dil-i zāra hīç meʿādinde
Ki bunda eşk-i nedem cūybār eder hemelin

5 Edīb ye᾽s ile pā-der-gil-i ʿanā ḳalmaz
Enīs-i rāḥatine dest-gīr eden ġam elin

1015

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Restegī temmūz-ı dūzaḫda tef-i bāḫūrdan
ʿĀḳile ḫˇoşdur hevā-yı cennet-i bā-ḥūrdan

2 Merdümān-ı siflenin āvāze-i pend-i meʿād
Semʿine vaḥşet-fezādır belki nefḫ-i ṣūrdan

3 Ḳurbsuz temyīz-i ḫayr u şer degil ṣūret-peẕīr
K'olamaz teşḫīṣ-i nīk u bed nigāha dūrdan

4 ʿĀşıḳān-ı mürde-ten olmaz sitemden restgār
Şāt-ı mezbūḥa rehā mümkin degil sāṭūrdan

5 Hīç mey-āşāmān-ı ʿişret-ḫāne-i gītī Edīb
Almadı enmūzeci derd-i ser-i maḥmūrdan

1014 Ü1 123b, Ü2 113a
5 Edīb Ü1: Edībā Ü1
1015 S 47b, Ü1 124a, Ü2 113b
1 ʿĀḳile S, Ü2: ʿĀşıḳa Ü1

1016

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānıñ olsa kāsib şīme-i mevdūd-ı aḫyārın
Nehār-ı ḥaşrde olmazdı aḫ merdūd-ı aḫ yarın

2 Eder ehl-i ḥecā ẓann etme şāyān-ı nümū dārın
Ḫarāb-ābād-ı kevniñ bunca görmüşken nümūdārın

3 Niṭāḳ-ı ʿahdi ḥall etmiş mürīd-i bed-meniş şimdi
Muġān-ı sāde-rūdan mültemisdir ʿıḳd-ı zünnārın

4 Hecīr-i deşt-i ġamla muʾtelifdir ʿāşıḳ-ı bī-dil
Riyāżıñ merkez-i āsāyiş etmez ẓıll-i eşcārın

5 Edībā şiddet-i dey-māh-ı fürḳatden ḥazīn olmaz
Bahār-ı vuṣlatıñ idrāk eden nīsān-ı vā-dārın

1017

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yehūd-ı bed-meniş dönmez ḍalāl-i bī-ʿadīlinden
Rivāyātı füzūndur muḳtenān-ı bīʿa dilinden

2 Derūn-ı teşne geçmez almadıḳça būse bilinden
Dem-ā-dem şevḳ-i sīr-ābīde yārıñ bu sebīlinden

3 Ḥacīc-i sumʿager cāy-ı nüsükde ẓenbe sāʿīdir
Şeḳāya ḫˇāstgār-ı reh-nümāyīdir delīlinden

4 O kim şeyḫ-i riyāżet-kār ile tehdīd-i ʿahd eyler
Cihānıñ müstemidd-i ḥāl-i ṣıḥḥatdir ʿalīlinden

5 Edībā ehl-i ehvāya sitem-kārān ile ülfet
Güzeldir ehl-i ʿaṣrıñ rāġıb-ı ecr-i cezīlinden

1018

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Lā-büd görünür rāz-ı maḥabbet mey içerden
İẓhār eder esrārını zīrā mey içerden

2 Zühhād gibi ṣavmını iḫfā ile yerden
Ehl-i dile taḳlīd ıraḳdır göge yerden

3 Yek merd-i ġamıñ himmetini umma beş erden
Bī-tābı tevānā olur aḳvā-yı beşerden

1016 S 47b, Ü1 124a, Ü2 113b
1017 S 47b, Ü1 124a, Ü2 113b
1018 S 48a, Ü1 124a, Ü2 114a

4 Reşkūrlarıñ çeşmini seyr eyle mederden
ʿĀşıḳları ḫırmāna esīr eyleme derden

5 Keşf etme ḳınāʿ-ı ser-i rāzı cühelāya
Baḥs̱ eyleme Erfāża Ebū Bekr u ʿÖmerden

6 Sermā-zede-i miḥnet-i ġam farḳ edebilmez
Āsāyiş-i germ-ābeyi ḳānūn-ı seḳardan

7 Ḫālī ḳomazız kūşe-i vaḥdetde Edībā
Ser-ṣafḥa-i eyyāmımızı tāze es̱erden

1019

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Yārıñ şereh-i şevḳ ile dūr olma derinden
Ġażż-ı baṣar et gevher-i kānıñ mederinden

2 Maʿmūre-i ḫ˘oş-ṭarḥ-ı ḫarābātı da gördüñ
Ol daḫi bu es̱nāda yıḳılmış kemerinden

3 Pervāz ile meʾmūn olamaz dām-ı belādan
Yoḳ fāʾide mürġāna dü perle siperinden

4 Baḳdım es̱er-i ḫıbretine ehl-i cihānıñ
Āgehter imiş bī-ḫaberi bā-ḫaberinden

5 Āmīḫte-i būy-ı riyā ise Edībā
Hīç sūd olamaz zāhide zād-ı seferinden

1020

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣaḳın ʿazm-i Sitānbūl eylemekden geçme Hersekden
Ciyef-ḫ˘ārīden el çek ṭuʿme-cūyā olma her segden

2 Lebiñ āsūde ḳıl tels̱īm-i dest ü dāmen etmekden
Dehānı būsa ḥaṣr et nān-ı ḫuşku geçme etmekden

3 Baʿīd ol şehr-yārānıñ sarāy-ı pür-ḳuṣūrundan
Nigāh-ı meyli yum her revzen-i ṭāḳ-ı müşebbekden

4 Sükūn-ı künc-i ʿuzlet sālike evlā iken bilmem
Ne ḥāṣıl iġtirāb-ı mülket-i Aʿcām u Özbekden

5 Edīb ehl-i nühā minnet-keş-i iḥsān-ı şāh olmaz
Ki rācihdir ziyān-ı sūdu ḫusrān-ı yek-ā-yekden

1019 S 48a, Ü1 124b, Ü2 114a
1020 S 48a, Ü1 124b, Ü2 114a

1021

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Yed-i ümmīdi kūtāh eyle dehriñ şey'-i nāsından
Telemmuẓ etme nā-muḥtāc iken bir şey ināsından

2 Diliñ tersīde ḳılma āfet-i sū'-i ṣanī'inden
Emīn ol varṭa-i dünyā vü 'uḳbānıñ herāsından

3 Tecennüb ḳıl ḫarīd-i suḥt içün taḳvā-fürūşīden
Cüyūb-ı i'tiyādı fārig et naḳd-ı şirāsından

4 Ḳapılma naḳş-ı endām-ı zen-i şevher-keş-i dehre
Remān ol kef-feşān-ı ḫūn olan reng-i ḥınāsından

5 Ṣarīr-i ḫāme-i pend-i Edībi zīb-i gūş eyle
Ḥaḳıñ fāriġ-dil olma fikr-i taḥṣīl-i rıżāsından

1022

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Felekde añma ġulāmıñ hüzāl ü yā semenin
Bu bāġıñ olma temennīde verd ü yāsemenin

2 Kemīn-nişīnī-i 'uzlet bu gülşeniñ yegdir
Tevaḳḳu' eylemeden seyr-i behcet-i çemenin

3 Şikest-i şīşe-i nāmūsa seng-ber-kefdir
Enīs edince zamānıñ ṣadīḳ-i mu'temenin

4 İnanma ṣūret-i 'iṣmet-nümāy-ı merd ü zene
Bu 'ālemiñ gül-i ter ṣanma sebze-i demenin

5 Edīb şekl-i 'aḳīḳ-i Yemen mi ister şeyḫ
Cihānıñ añlayamaz ṭa'm-ı ḳahve-i Yemenin

1023

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Demem mün'im be-farṭ-ı zīnet ü fer dāsitān olsun
Mesākīne minaḥla ni'met-i ferdā-sitān olsun

2 'Uluvv-ı ḳadr ile isterse dā'im bā-kiyān olsun
Hemān re'fet-güzīn-i āb-ı çeşm-i bākiyān olsun

3 Feṣāḥatle nedīm-i bezm-i ḳurb olmaḳsa ümmīdiñ
Diliñ mir'āt-ı ṣāf-ı 'aks-i nuṭḳ-ı bī-zebān olsun

1021 S 48a, Ü1 124b, Ü2 114a
5 Ṣarīr-i S, Ü2: Serīr-i Ü1
1022 S 48b, Ü1 124b, Ü2 114b
1023 S 48b, Ü1 125a, Ü2 114b

4 Füzūndur intifāʿ-ı bī-nevāyī vehb-i nāhibden
Ḳovandan bī-nevānıñ sūdu merhūn-ı ziyān olsun

5 Edībā dīde-i ḫūn-bārımız kuhsār-ı miḥnetde
Kef-i müjgān ile şeb-nem-feşān-ı erġavān olsun

1024

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Gül neşr-i erīc eyledi her sūḳa deminden
Taʿṭīr-i meşām eyledi her sū ḳademinden

2 Gülzār-ı ġamıñ ṣanma ki her çeşm-i baṣīret
Āzurde-nigāh olmaya reng-i ʿademinden

3 Besdir heves-i şevḳi bu gülzār-ı fenānıñ
Geç būy-ı zükām-āver-i tevʾem nedeminden

4 Pür-ḫār-ı cefā olsa daḫi gülşen-i ʿaşḳıñ
Geçme nefeḥāt-ı nesem-i dem-be-deminden

5 Kilk-i Ḥabeşī-peykeriñ eṭvārı Edībā
Ḫ˘oş geldi baña kāḫ-ı behiştiñ ḫademinden

1025

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bilmem ʿarūs-ı duḫter-i rezden bih anasın
Bulmam bahā-yı peykeriniñ hīç bihānesin

2 Ṭıfl-ı piyāle eydī-i nā-ehle düşmesin
Rindāna ver s̱übūt ile ḥaḳḳ-ı ḥıżānesin

3 Buḫl eylemez kerīme-i rez rind ü zāhide
Eyler tehiyye her biriniñ āb u dānesin

4 Şāhāne taḫtgāh-ı ḳafesde mekīn olur
Terk etse de hezār-ı çemen āşiyānesin

5 Nāhīd-i çerḫ belki Edībā kelīl idi
Gūş etse muṭribān-ı ġarāmıñ terānesin

1026

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beni zaḫmıñla minnet-ḫ˘āh-ı dermān etme rāhımdan
Dil-i mecrūḥumu memnūn-ı ḥırmān et merāhimden

1024 S 48b, Ü1 125a, Ü2 114b
4 Pür S, Ü2: Her Ü1
1025 S 48b, Ü1 125a, Ü2 115a
1026 S 49a, Ü1 125a, Ü2 115a

2 Lebim maḥrūm iken laʿliñ mis̱āli būsegāhımdan
Nevā-yı ġamda ʿār etmem bu evc ü bu segāhımdan

3 Lüzūm-ı ʿār ile şermende olsam her günāhımdan
Şımāḫ-ı ʿālemi taḫdīş ederdim her gün āhımdan

4 Şehin-şāh-ı ġamım leşker-keş-i peykār-ı aġyārım
Felek reşk-i zemīndir gerd-i aḳdām-ı sipāhımdan

5 Edībāsā dü kevni cümle ġarḳ-āb-ı helāk eyler
Ḫayāl-i iştihāsı ḳaṭre-i şīr-i şiyāhımdır

1027

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gelince yanıña zāhid aç aḳçeniñ kesesin
Ki tā ʿaṭıyye ile bir zamān sesin kesesin

2 Tebāküm eyleyerek istirāḳ-ı semʿ eyler
Nemīme-sāzlıġa ʿālet eylemiş ḫaresin

3 Hezārı etse güẕer sāl-i zindegānīsi
Yine ġulām ü zene müstezād eder hevesin

4 Müdām sübḥasın āvīze eylemiş cīde
Hemīşe ḫar gibi gerden-nihād eder meresin

5 Edīb ẓāhir ile bāṭını ḳalır maʿmūr
Bu ḥāletiyle tehī ḳor mu şeyḫ pīş ü pesin

1028

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣaḳın mekkāre-i kevniñ ferīb-i bī-meʾālinden
Hemān ser-der-girībān-ı ḫafā ol bīm-i ālinden

2 Ḥarīṣānıñ peẕīrā-yı teʾes̱s̱ür olma ḥālinden
Rehā-yāb ol ḳuyūd-ı fikr-i āmāl-i muḥālinden

3 Ẕevāḳ-ı şehd-i pür-zehr-i ḥarāma āzmend olma
Simāṭ-ı tāze-levn-i rüşvetiñ dūr ol nevālinden

4 Dil-i ehl-i fenāya yek dem-i ḥāl-i beḳā yegdir
Bu dehr-i bī-esāsıñ müddet-i ṣad māh u sālinden

5 Edībā şūrezārı reşk-i gülzār-ı naʿīm eyler
Ṭarāvet-yāb olursa lūle-i kilkim zülālinden

1027 S 49a, Ü1 125b, Ü2 115a
1028 S 49a, Ü1 125b, Ü2 115b

1029

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demem ey dil nevā-yı dil-keş-i sanṭūra māʾilsin
Ser-āġāz-ı nidā-yı şevḳ içün sen Ṭūra māʾilsin

2 Şeker-pāş-ı ḥadīs̱-i feryesin rāh-ı maḥabbetde
Faḳaṭ zāhid bu yolda saʿy-ı nā-meşkūra māʾilsin

3 Tevācüdle bizi iʿcāba dil-bend olma ey mürşid
Ki sen ancaḳ ekāẕīb-i şühūd-ı zūra māʾilsin

4 Şikest-i cām-ı mīnādır pey-ā-pey kār-ı hemvārıñ
Degil kim incibār-ı ḫāṭır-ı meksūra māʾilsin

5 Rehā-yāb olmadıñ endīşe-i gīsū-yı dil-berden
Edībāsā ʿacebdir fikr-i dūr-ā-dūra māʾilsin

1030

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṣafīr-i daʿvīyi ḳo zāhidā mükāşefeden
Ki semʿe etmez es̱er etdigiñ mükā şefeden

2 Nigāha cilveger olduḳça gülşen-i ḥüsnü
Hezār-ı cāna ṣabūrī gelir mi refrefeden

3 Leʾīme her ne ḳadar reh-nümāy-ı luṭf olsan
Yine mürācaʿat etmez reh-i muḫālefeden

4 Felekde süflī-i nā-dānı görme şāyeste
Bülūġ-ı vuṣlata bint-i cemīle-i şefeden

5 Edīb naḳş-ı ihānet bedīd olur ṣanma
Cihānda levḥa-i kār-ı ṭıbāʿ-ı munṣafadan

1031

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bilmez şaḳī ṭurūs-ı kitābıñ kitābetin
Tā ḳıymadıḳça deşne-i ḥükm-i kitāb etin

2 Ṣanma melīk-i behcet-i rūy-ı münīb olur
Tednīs eden riyā ile vech-i inābetin

3 Mehcūr eden ḥalāvet-i ṣıdḳı meẕāḳına
Alsın duʿāsınıñ nice ṭaʿm-ı icābetin

1029 S 49a, Ü1 125b, Ü2 115b
3 mürşid S, Ü2: zāhid Ü1
4 kār-ı S, Ü2: cām-ı Ü1
1030 S 49a, Ü1 125b, Ü2 115b
1031 S 49a, Ü1 125b, Ü2 116a

4 Tīrin çehān-ı çille-i ḳavs-ı sedād eden
Hem-rāh eder ḫadengine yümn-i iṣābetin

5 Görmez ġarīḳ-i lücce-i şehvet olan Edīb
Āb içre ʿaks-i rūy-ı suḳūt-ı cenābetin

1032

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dūrdur ehl-i ṭamaʿ ʿayşının ir ġādından
Saʿy-ı cāngāh-ı dil ü cānının ırġādından

2 Muġlime bād-ı dübūruñ es̱eri ḫ˘oş gelmez
Dil-beriñ revzen-i ridfinden esen bādından

3 Ṭaʿm-ı bī-dād ile germ-ülfet olan ẕāyiḳalar
Ṣanma ḫ˘ān-ı felegiñ leẕẕet alır dadından

4 Şīme-i ṣıdḳ nice ʿāşıḳa kār olmuş ise
Geçemez şeyḫ-i riyā-pīşe de muʿtādından

5 Bestedir bāṣıra-i semʿi Edībā bī-şek
Dūrdan bilmeyeniñ ʿāşıḳı feryādından

1033

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kimseniñ yetmez eliñ kesmesine māʾidesin
Māhī-i lücce-i ābı nice bī-mā idesin

2 Verme her müddeʿī-i cūda göñül dünyānıñ
Ehl-i ṣıdḳ añlama her ʿĪsī-i bī-māʾidesin

3 Vaʿd-i bī-sūdu gedā semʿine ikrāh eyler
İstemez ḫaste devā bulmayıcaḳ fāʾidesin

4 Ẓāhiren alsa da żaʿfıyla verir bāṭında
Selb eder ṣanma ḳażā ehl-i diliñ ʿāʾidesin

5 Ṣafḥa-i ʿālemi tīġ eyler Edībā taṣḥīḥ
Ḥekk eder bir gün olur kim nüḳaṭ-ı zāʾidesin

1034

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rūyuñ çıḳarma maşriḳ-i zīr-i niḳābdan
Bir perde çek cemāliñe gel āftābdan

1032 S 49b, Ü1 126a, Ü2 116a
1 Dūrdur S, Ü2: Derūn-ı Ü1 / ir ġādından S, Ü2: irşādından ? Ü1 / irġādından S, Ü2: izʿānından ? Ü1
1033 Ü1 126a, Ü2 115b
1034 Ü1 126a, Ü2 115b

2 Āyīne-i ḫayālini ṣad-çāk-i şevḳ eder
Fürṣat bulan şühūduña mir'āt-ı ḫ˘ābdan

3 Ḳılmaz çekīde ḥasret-i her gül sirişkimi
Gelmez dimāġa būy-ı ṣafā her gül-ābdan

4 Fürḳat-sarāy-ı ʿāşıḳa tā reh-nümā ola
Dūr etme gerd-i pāyıñı çeşm-i rikābdan

5 Yārïñ hevā-yı laʿli beni ceẕb eder Edīb
Geçdikçe bezm-i ʿişret-i ṣahbā-yı tābdan

1035

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mürīdā iḥtiyāṭ et münʿimānıñ terk-i bābından
Murād üzre düşünce miʿde-sīr ol ter kebābından

2 Maḳāli ṣıdḳa maḥmūl olmaz ol kim āşiyānānıñ
Ḥużūrunda füzūndur beṡṡ-i eşvāḳı ġıyābından

3 Vaṣıyyet-nāme-i pīrāna imʿān-ı nigāh etdim
Mezāyāsı güm olmuş zīnet-i naḳş-ı kitābından

4 Ṣaḳın ehl-i niyāza cünne-ber-dūş-ı dimāġ olma
Eger şemşīr-i āhı çeḳmesin dersen ḳırābından

5 Edībā ehl-i ḳanʿa ıżṭırāb-ı cūʿ āsāndır
Ciyef-ḫ˘ārān-ı dehriñ ḥiddet-i nāb-ı gülābından

1036

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳoma ʿilāc şifā istemem o merhemden
Ki dil külūm-ı nev-i iltifāt umar hemden

2 Teṣāmüm etmese de merdüm-i siyeh-kāse
Ne pend alır ʿacebā dāstān-ı Ḥātemden

3 Ḳo cām-ı ʿişret-i cemm-i ġafīr-i yārānı
Ḥayāt olursa da çek desti sāġar-ı Cemden

4 Nihüfte rāz-ı derūnī ki nemme sāʿīdir
Göñül emīn olabilsin mi çeşm-i pür-nemden

5 Edīb neyl-i ṣuʿūda ẕerīʿa-ḫ˘āh olmaz
Retīme-bend-i dirāyet hübūṭ-ı ādemden

1035 S 49b, Ü1 126a, Ü2 116a
1036 S 49b, Ü1 126b, Ü2 116a
1 nev S, Ü2: nevā Ü1

1037

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Muḥaddiṣ müstefīd olsa eḥādīṣ-i Buḫārīden
Geçerdi mīr u paşaya perestişle bu ḫ˘ārīden

2 Mevālī server-i ḥizb-i sefildir bī-vaḳārīden
Ki ḳadri mużmaḥildir inḳıyād-ı bīve ḳarıdan

3 Şehin-şehler nice āzāde-i esr-i hevā olsun
Ki cīd-i fikri çıḳmaz ṭavḳ-ı a'nāḳ-ı cevārīden

4 Neden vā-reste-i sermā-yı kānūn-ı caḥīm olmaḳ
O kim 'ārī-menişdir pūşiş-i iksā-yı 'ārīden

5 N'ola kūdek-mizācān-ı cihān bī-iḫtiyār olsa
Tedābīri Edībā zelledir bī-iḫtiyārīden

1038

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Müheyyādır leb-i her bī-nevāya būse ḫākimden
Nigāh-ı naṣfet et kimden görüldü bu seḫā kimden

2 Ḥayāt-ı merdümān-ı bī-vefādan gerçi nā-şādım
Velī rāh-ı vefāda belki şādānım helākimden

3 Metā'-ı cism ü cānı ben ki merhūn-ı hevā etdim
Nüḳūd-ı genc-i cennet nā-ümīd olsun fikākimden

4 Tek-ā-pūy-ı leb-i dil-berle görmem bikr-i ṣahbāyı
Ki sāḳıṭdır misāl-i ḳaṭre gūyā çeşm-i tākimden

5 Edībā sa'y ile ṣūret-peẕīr-i inḥilāl olmaz
Ribāṭ-ı zülfü yāriñ ḫāṭır-ı endīşenākimden

1039

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḥaẕer et çeşm-i ḥazīniñ nem-i cārīsinden
Ne nübū'undan emīn ol ne mecārīsinden

2 Rū-nümā olmaz idi naḳş-ı cebīni levḥiñ
Ḥarekātı ḳalemiñ olmasa bārīsinden

3 Mürşidiñ ṣafḥa-i kārın oḳumuş ḫāṭūnu
Biz mirārıyla işitdik anı ḳarısından

1037 S 49b, Ü1 126b, Ü2 116b
1038 S 50a, Ü1 126b, Ü2 116b
4 dil-berle S, Ü2: dil-ber ki Ü1
1039 S 50a, Ü1 126b, Ü2 116b

4 Ḥamaḳā hep meded-i ehl-i tecerrüd-cūdur
Ṭālib-i ḫilʿat-i cāh olmada ʿārīsinden

5 Ṣanma ḫ˘urşīd-i cihān-tābı Edībā çerḫiñ
Lemʿadır āhımızıñ şuʿle-i nārīsinden

1040

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Remān ol gerdiş-i ṭāḥūn-ı devrānıñ şuʾūnundan
Ḫamīr-i nān-ı baġyet iştihā etme şu unundan

2 Derūnu ḫaṣm-ı çerḫiñ ṣanma ṣāfīdir birūnundan
ʿAṭāsın nāvdān-ı ḫūn eder merdiñ burunundan

3 Felek baḥrīlere tertīb-i dām-ı iḥtiyāl eyler
Kemīn-i ıżṭırāb-ı mevc-i deryānıñ sükūnundan

4 O kim māl u benīn-i nāsa ḥaṣr-ı iḫtişām eyler
Nice āsūde olsun ḫaṣm-ı emvāl ü benūnundan

5 Edībā ḫalḳ-ı ʿālem sāye-i rāḥat-güzīn olmuş
Şikest olduḳça ẓāhir çetr-i eflākiñ sütūnundan

1041

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ferzāne bu naṭʿıñ çıḳagör ḫānelerinden
Bīm et heves-i mesned-i şāhānelerinden

2 Ḳoy ḥasret-i bālā-yı belā-ḫāne-i ḳayli
Devr-i felegiñ taḫt-ı mülūkānelerinden

3 Her şām u seḥer cilve-dih-i esb-i vaḳār ol
Ḫalḳıñ eli çek bāzī-i ṭıflānelerinden

4 Ṣadrınca düşüp olma ḳo ruḫ-sūde-i minnet
Geç mīr ü şehiñ baḫş-ı kerīmānelerinden

5 Nehc-i emele ʿazmi Edīb eyle piyāde
ʿĀr etme diliñ cünbiş-i merdānelerinden

1042

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Maṭlabım ʿıṭr-ı neʿamdır ḳo beni bu lādan
K'olamaz ʿanber-i sārā ile hem-bū lāden

1040 Ü1 127a, Ü2 116b
1041 Ü1 127a, Ü2 116b
4 olma Ü2 (Ü1'de bulunmuyor)
1042 S 50a, Ü1 127a, Ü2 117a

2 Müstaḳīmiñ kec ile ülfeti hemvār olmaz
Ki elif tīr gibi ḫāne-cüdādır yādan

3 Olamaz ḥāciz-i reftārı güşād olmasa da
Perde-i ẓulmet-i şeb reh-güẕer-i aʿmādan

4 Sāḥa-i rūy-ı zemīn pençe-i ḫār olsa yine
Dāmen-i ʿiṣmet emīndir yed-i istīlādan

5 Pey-rev-i rind idi zāhid de Edībā ammā
N'eylesin ḳurtulamaz ġāyile-i taḳvādan

1043

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nerm eyledim muvāṣalete sen gelini ben
Etdim ifāża ṣanʿat ile senge līni ben

2 Vermem zimām-ı nālemi dest-i hevāya hīç
Reh-yāb-ı semʿ-i yār ederim her enīni ben

3 Ḫalvet-nişīn-i vuṣlat olaldan o māh ile
Farḳ eylemem serīr-i semādan zemīni ben

4 Nā-maḥrem eyledim ġam-ı dünyāyı ḫāṭıra
Görmem revā riʿāyet-i sūʾ-i ḳarīni ben

5 Etsem ser-i mübārek-i yāre ḳasem Edīb
Ḥizb-i ṣudāʿ-ı yār ederim her yemīni ben

1044

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu bezmiñ ictināb et saṭvet-i keyf-i şarābından
Dili ḫ˘āhiş-nümāy-ı iḥtisā etme şer ābından

2 Ṣafā-yı bāl ile sīr-āb-ı selsāl-i selāmetdir
Bu deştiñ laṭme-ḫ˘ār-ı buʿd olan mevc-i serābından

3 Belāhetle cefā-cūy-ı ribāṭ-ı ġayr-ı münfekdir
Edenler inṡinā āsāyiş-i fekk-i riḳābından

4 Ḥaḳīḳat-bīn olan ser-pençe-i çeşm-i baṣīretle
Mühān-ı ʿacz olur mu düşmeniñ keşf-i niḳābından

5 Edībā ḥayret-i vaḥşetle güm-rāh-ı selāmetdir
Ḫaber-dār olmayan bu ʿālemiñ bāb-ı ẕehābından

1043 S 50a, Ü1 127a, Ü2 117a
1044 S 50a, Ü1 127b, Ü2 117a
4 Mühān-ı S, Ü2: Nihān-ı Ü1

1045

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ol ki rāh-ı zūrda bī-bāk olur īmāndan
Şübhesiz bī-behredir İslām ile īmāndan

2 ʿĀrifānıñ ṣanma endām-ı nigāh-ı meyline
Köhne s̱evb-i zindegī maḳbūl olur ekfāndan

3 Pey-revān-ı fırḳa-i ehl-i televvündür hemān
Dehrde sīr olmayanlar niʿmet-i elvāndan

4 Ḫaṭve-cenbān-ı meyādīn-i hevā-yı nefs olan
Sehv ile bir kez teʿavvüẕ eylemez şeyṭāndan

5 ʿĀlem-i dünyāda reh-yāb-ı ḳażā olsun Edīb
Mübtelā-yı deyn olan gencīne-i Deyyāndan

1046

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Temellük ḳābil olsa baḥr-ı ʿaşḳıñ dürr-i şehvārın
Olurdu nā-şekībā bezlde her mīr u şeh varın

2 Ümīd-i encümen tārīk-i ġam tenvīr idi dārın
Ḫayāl etmekle yārıñ mihr-i ʿālem-gīr-i dīdārın

3 Kef-i endīşeye şāh u emīriñ alma dīnārın
Ki maḳbūlān-ı Ḥaḳ ḳānūn-ı ẕüllüñ almadı nārın

4 Tebeh-kār-ı ṭamaʿ uḫrāda bulmaz ḳadr-i merfūʿu
Cihānda cerr ile meksūr ederken ḫāṭır-ı cārın

5 Ḳalır bī-yār ü yāver vaḥşet-i imrūz ʿuḳbāda
Edībā eyleyen endāḫte ferdālara yārıñ

1047

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Tennūra döndü sīne-i pür-tābım āhdan
Şām-ı ümīdim olmadı pür tāb-ı māhdan

2 Ol meh ṣamem-pezīr ederek gūşın āhdan
Eşkimle ḳaldı āh-ı ʿabeş-gū şināhdan

3 Rengin sevād-ı rūyuna mālīde eylesin
Ol kim beyāż-ı rīşi fūzūndur siyāhdan

1045 S 50b, Ü1 127b, Ü2 117a
1046 S 50b, Ü1 127b, Ü2 117b
1047 S 50b, Ü1 127b, Ü2 117b
2 gūşın S, Ü2: gūş-ı Ü1 / ʿabeş-gu şināhdan S, Ü2: ʿabeş guş-mālden Ü1
3 Rengin S, Ü2: Reng-i Ü1

4 Nā-dānı ṣanma ḳāniʿ olur berg-i sebz ile
Farḳ etmeyince tūde-i kāhı giyāhdan

5 Cümle Edīb cünbiş-i üstād-ı ṣunʿdur
Dönmez piyāde sīret-i reftār-ı şāhdan

1048

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedīm-i kīr ile hīzāna geç muḫāṭabeden
Ki enf-i ḥādiṣeden yer degil muḫāṭa beden

2 Güẕeşte ḥaḳḳıñı taḫlīṣe bul hemān çāre
Zamāne mīr u şehinden ümīdi kes hibeden

3 Kibāra mālıñı etme edā ne kim āḫir
Saña ʿadāveti efzūn olur muṭālebeden

4 ʿİlāc-ı tenḳıye merd-i münībe āsāndır
Buḫār-ı bādeyi ser-pūş dik cümcümeden

5 Edīb merd ü zeni dehriñ olmuş āmāde
Viṣāl-i ʿāşıḳa şimdi işāret eylemeden

1049

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Raḳīb-i rū-siyehden nefret et dūr ol o zengīden
ʿİnān-rīz-i firār ol pā-birūn olma üzengīden

2 Ḥaẕer ḳıl nağme-gūş-ı pāy-kūb-ı ḫānḳāh olma
Ṣamemnāk-i ṣımāḫ-ı ḫᵛāhiş ü meyl ol o çengīden

3 Çerāgāh-ı ḥaşīşi kim o ḫar-ṭabʿ iḫtiyār etmiş
Bu ḥāletle ümīd-i rüşd olunmaz şeyḫ-i bengīden

4 Teṣāvīr-i ḥarīm-i deyre imʿān eylemiş zāhid
Anıñ'çün meyli geçmez ṭalʿat-i şūḫ-ı Firengīden

5 Edībā rāh-ı sengistān-ı ġamda bāl-i hümādır
Semend-i ehl-i dil vā-restedir reftār-ı lengīden

---

4 etmeyince S: etmedikçe Ü1, Ü2
1048 S 50b, Ü1 128a, Ü2 117b
1049 S 50b, Ü1 128a, Ü2 117b

1050

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḫabīr olsa ḫurūş-ı mevc-i eşk-i çeşm-i yem-nemden
Kemāl-i ḥayretinden ḫuşk olurdu çeşm-i yem nemden

2 Sezādır dīde-i zaḫm-ı dilim ḫūn-ābe-rīz olsa
Ki āṣār-ı nevāziş görmemişdir rūy-ı merhemden

3 Ser-ā-ser bī-nevāyān-ı neşāṭ-ı ḫalvet-i ġamdır
Eṣernāk-i ġam u şādī olanlar sūr u mātemden

4 Gürūh-ı sīne-rīşān-ı ḫayāl-i zülf-i dil-dārıñ
'İlāc-ı zaḫmı aṣ'abdır ledīġ-i mār-ı erḳamdan

5 Ḥuṭām-ı dehr içün şeyḫiñ Edībā āh u feryādı
Degil kemter enīn-i 'āşıḳ-ı nā-şād-ı pür-ġamdan

1051

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Şedy-i meyi sāḳī-i müdāmıñ em elinden
Leb-beste-dil ol māder-i çerḫiñ emelinden

2 Ḥācı bulamaz behre rükūb-ı cemelinden
Tā tevbe ile düşmeye cām-ı Cem elinden

3 Zāhid arasın sūdunu ḥüsn-i 'amelinden
Yoḫsa bulamaz fā'ide ḫāl ü 'am elinden

4 Terk et felegiñ ġā'ile-i ḫurd u büzürgün
Vā-reste-dil ol fikret-i ṣevr ü ḥamelinden

5 Ḥāl-i dil-i nālānım Edībā hem elinden
Ẓāhir mi degil çeşm-i 'alīliñ hemelinden

1052

fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl

1 شود سی غمت از مجوسی شدن
مجوسی نکالت مجو سی شدن

2 ولو جال فی الكون مستوطنا
غريب الهوى ماله من وطن

1050 S 51a, Ü1 128a, Ü2 118a
1 yem-nemden S, Ü2: yem-ġamdan Ü1
1051 S 51a, Ü1 128a, Ü2 118a
1052 Ü1 128a, Ü2 118a

3 Perestār-ı ten olduġun añlamaz
O kim cānın eyler raḳīḳ-i beden

4 Ḥalāvet-dih-i gām-ı endīşedir
Degil ẕevḳ-i maʿnā naṣīb-i dehen

5 Şehin-şāh-ı iḳlīm-i cāndır Edīb
Olan mesned-ārāy-ı ifnā-yı ten

1053

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid nümūne görse de Münker Nekīrden
Geçmez ne kundan olsa da münker ne kīrden

2 Eblehler istiʿāre-i ʿār etse ʿīrden
Fikrinde olma kesb-i necāt et saʿīrden

3 Rāh-ı ṭamaʿda ḳaṣr-ı ʿinān et mesīrden
Ḥelvā-yı şehd ü şekkeri farḳ etme sīrden

4 Meyl etme ʿālemiñ ġuraf-ı zer-nigārına
Āsūde ol meżāyıḳ-ı beʾsüʾl-maṣīrden

5 Terk-i sivāda şeyḫe nigāh eyledim Edīb
Bildim ki bu riyā ile geçmez ḥaṣīrden

1054

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zār iken encümen-i ẓulmet-i bī-māhından
Dilimiñ çerḫe nice gelmeye bīm āhından

2 Tā ki pür-nūr-ı ḫulūṣ olmaya merdüm görmez
Rūy-ı merġūbunu āyīne-i ikrāhından

3 Eṡer-i ṣadme-i īḳāż-ı ḳażādan bilsin
Görmeyen ḫˇāb-ı emel raḳde-i dil-ḫˇāhından

4 Dile irşādı sen et yoḫsa şenīdi ancaḳ
Sumʿadır semʿe bu mürşidleriñ efvāhından

5 ʿĀşıḳa rāh-zen-i vuṣlat iken ṣavmaʿanıñ
Reh-nümāyī mi olur zāhid-i güm-rāhından

6 Keşf eder rāz-ı vüfūd-ı sübül-i iḫlādı
Māye-dārān-ı dirāyet dil-i āgāhından

7 Ṣayda ālet mi eder behle-i bī-şāhīni
ʿĀlemiñ ʿibret alan kişver-i bī-şāhından

1053 S 51a, Ü1 128b, Ü2 118b
1054 Ü1 128b, Ü2 118a
5 ṣavmaʿanıñ Ü2: ṣavmaʿada Ü1

8 Semʿini zemzeme-i yümn ile ıṭrāb etsin
Eden üftāde-i dergāhını derk āhından

9 Neş'e-i ṭarḥ-ı emel dehriñ Edībā ḫ˘oşdur
Keder-i minnet-i cāh u ḥaşem ü cāhından

1055

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bil ḥālini cūy-ı nem-i eşkiñ gelişinden
Merd-i ġamı cānā alıḳoyma gel işinden

2 Şāyeste-i āzār-ı terāş eyleme ḫaṭṭıñ
Sāḳ-ı çemen-i nüzhetimi kesme dibinden

3 Keşf eyleme sīneñ beni bī-maġz-ser etme
Ol gūy-ı girībānı çıḳarma iliginden

4 Erbāb-ı dile zehr-feşān etme zebānı
Zāhid ṣaḳın ol mārı ayırma deliginden

5 Me'vā-yı ḥarem-ḫāne-i ġam dehriñ Edībā
Yegdir baña nüzgetgeh-i bāġ-ı İreminden

1056

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu dehriñ tāb-ı ḥırṣı gitmedikçe tā kibārından
Nemā nā-būd olur bāġ-ı ümīdiñ tāk-i bārından

2 Göñül pürdür ḳuyūd-ı sūz-ı miḥnet der-kenārından
N'ola bī-tāb ise erḳām-ı dāġın derke nārından

3 Rüsūm-ı ʿaksini mesḫ etse de eczā-yı mīnāsı
ʿAdū etmez ḥaẕer mir'āt-ı ḳalbim inkisārından

4 Nice me'yūs olur ilhām-ı peyġām-ı meserretle
Bu gün mehcūr olan ferdā ümīd-i vaṣl-ı yārinden

5 Edībā selb-i ġayret olmasaydı reh-ber-i dūzaḫ
Geçerdim düşmen-i bed-ḫ˘āh içün ehl ü diyārından

1057

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Reh-i tezvīre şeb-dīz-i şerehle sen ki rāhīsin
Dil-i ḥasret-keş-i semt-i felāḥıñ seng-i rāhısın

1055 S 51a, Ü1 128b, Ü2 118b
4 mārı S, Ü2: māhı S1
1056 S 51a, Ü1 129a, Ü2 118b
1057 S 51b, Ü1 129a, Ü2 118b

2 Sülūk-i menhec-i ṣıdḳ u sedādı sen ki nāhīsin
Tebeh-kārān-ı kec-reftār-ı dīniñ sen günāhısın

3 Şuʿūduñla felekde iʿtināḳ-ı māha ḳādirken
Bün-i yemde sipihriñ tāb-cūy-ı ʿaks-i māhısın

4 Dilīrīden murādıñ pey-rev-i gürg olmadır ancaḳ
Degil kevniñ ḥarīṣ-i ḥimmet-i ṣavn-ı şiyāhısın

5 Edībāsā degilsin zāhidā meyyāl-i ḫursendī
Hemān bulsan ṭaleb-kār-ı serīr ü tāc-ı şāhīsin

1058

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳafesde ṣanma kim āvāredir bülbül gül āhından
O merd-i Gülşenīdir ser-birūn olmaz külāhından

2 Gürūh-ı ehl-i ġam ḳābil degil geçmek ceb āhından
Celīdir āh içün fıṭratleri naḳş-ı cibāhından

3 Ne mümkin fācire ġayret-keş-i rīş-i sefīd olmaḳ
Ki ol şekl-i beyāżı imtiyāz etmez siyāhından

4 Ḳarīn-i tūşe-i tevfīḳ olan rāh-ı tecerrüdde
Sebük-bār-ı ʿanādır iftikār-ı zād-ı rāhından

5 Siyeh-kārān-ı ʿālem ser-be-ser ḫalʿ-i ʿiẕār etmiş
Edībā iḫtiyār-ı şerm eder yoḳdur günāhından

1059

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Hem-ḫ˘ābesine zāhidiñ añma ḳo cemālin
Ḫātūnuna tavṣīfe ne ḥācet ḳoca mālın

2 Dehriñ o ki imkānda ṣanır görse muḥālin
Āḫirde ser-encāmına baḳ gör seme ḥālin

3 ʿĀlemde odur ṣafḳa-i dāreyn ile rābiḥ
Kim maṣraf-ı ṭāʿāta vere kesb-i ḥelālin

4 Tāb-ı emeli kende eden merdüm-i ḳāniʿ
Çerḫiñ dehen-i çeşmine alsın mı hilālin

5 Bulmaz eṡer-i behcet-i İslāmı Edībā
Meşşāṭa-i kār eylemeyen ḥüsn-i ḫıṣālin

---

5 bulsan S, Ü2: bulsun Ü1 / tāc-ı şāhısın S, Ü2: izdivācısın Ü1
1058 S 51b, Ü1 129a, Ü2 118b
1059 S 51b, Ü1 129a, Ü2 119a

1060

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne deñli buʿd içün teʾkīd ederse yār sevgendin
Ṣakın dūr olma ol meh-pāreden her bār sev kendin

2 Şuʿāʿ-ı behcetin iklīl-i yāfūḫ-ı nigāh eyler
Temāşā eyleyenler zīnet-i zer-tār-ı ser-bendin

3 Zevāḳ-ı ḥanżal-i ḥırmān ile ḳoy telḫ-kām olsun
Ṭaleb-kār olmayanlar rīḳ-i yāriñ şerbet-i ḳandın

4 Nevā-yı ḥasreti maġbūṭ-ı ʿuşşāḳ-ı Ḥicāz eyle
Diliñ reşk-i ʿAcem ḳıl ṣavt-ı nikrīz ü nihāvendin

5 Edībā dīdesi reşkūr mihmāngāh-ı devrānıñ
Cihānıñ ṣanma kim yeksān görür ṭāmiʿle ḫursendin

1061

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidiñ ḥırṣını bil ṣofrayı tārācından
Bu şerehle ṣanırım taşı yutar acından

2 Ehl-i s̱ervet görünür ḫalḳa gedā şeklinde
Dehriñ añlanmaz imiş münʿamı muḥtācından

3 Şeyḫ-i dūn ṣavmaʿada muḳʿad-ı tüklān olsa
Nāʾil-i ṣıḥḥat idi ʿillet-i iflācından

4 Şeh-süvārān-ı cihānıñ siyer-i saṭvetini
Derk eder ehl-i naẓar naḫvet-i serrācından

5 ʿĀhirān kār-ı sifāḥ üzre Edībā bilmem
Ḥizb-i şeyṭān mı doġar nuṭfe-i emşācından

1062

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Girīz et ehl-i ʿaṣrıñ ḳadr-i merdüm-nā-şināsından
Baʿīd ol dehriñ ifrāṭ-ı ḥaẕerden nāşī nāsından

2 ʿİnān-gīr ol semend-i ḥırṣa dünyānıñ çerāsından
Lisān-ı fikri ḳaṣr et ʿālemiñ çūn ü çerāsından

3 Ne lāyıḳ merde olmaḳ ḫʷāstgār-ı mā ʿadāsından
Emel ḫāyif iken yār-i ṣadīḳiñ mā-ʿadāsından

1060 S 52a, Ü1 129b, Ü2 119a
1061 S 52a, Ü1 129b, Ü2 119b
1 yutar S, Ü2: yudar Ü1
1062 S 52a, Ü1 129b, Ü2 119b

4 Bilindi ḥırṣı şeyḫiñ iḫtilās-ı māl-ı cühhāle
Derūn-ı ḫalvetinde meskenetle iḫtilāsından

5 Enīn-i ḥasret-i dervīş-i dil-rīş-i fenā ḫ˘oşdur
Edībā kevniñ eṣvāt-ı ġınā-yı aġniyāsından

1063

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid gelince ḳahve ṣaḳın alma zārdan
Ammā ki ḫufyeten kefeni al mezārdan

2 'Āşıḳ zebān-ı şevḳ ile geç yād-ı yārden
Cez̠b-i kemend-i 'aşḳ ile geç yā diyārdan

3 Bīmār iken de 'örfüne baḳ şeyḫ-i cāhiliñ
Geçmez ölünce bu s̠iḳal-i i'tibārdan

4 Der-māndegānı ḳoyma saña 'arż-ı ḥācete
Vā-reste eyle sırrını ḳayd-ı cihārdan

5 Reşkim Edīb sālib-i ḳayd-ı rüsūmadır
Kim restedir mevās̠aḳa-i i'tiz̠ārdan

1064

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Cihānıñ ḳalbi ifrāġ eylesem māl u menālinden
Hemān taḫlīṣ-i cāna ferce-yāb olsam men ālinden

2 Ḳanā'at şehvetin ṣarf etmeden nān-pāre-i suḫta
Ta'ayyüş merdüm-i ḫursende evlādır ḥelālinden

3 Ḳunū'a ibtilā-yı 'illet-i dem-bestegī ḫ˘oşdur
Emīr ü şehr-yāriñ zaḥmet-i ẕüll-i su'ālinden

4 Veġāgāh-ı felekde ḥarb-i erbāb-ı nifāḳ etmek
Dilīr-i ṣıdḳa yegdir cünd-i küffārıñ ḳıtālinden

5 Edībā dīdemiz dehriñ 'alīl-i dehşet olmuşdur
Şühūd-ı selb-i 'ār-ı ḥizb-i nisvān ü ricālinden

1065

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Tehī-sāz-ı diliz bīgāne-i ṣafvet-sevākinden
Ba'īd ol zāhidānıñ sübḥa vü tāc u sivākinden

1063 S 52a, Ü1 129b, Ü2 119b
4 sırrını ḳayd-ı S, Ü2: ḳaydını sırr-ı Ü1
1064 S 52a, Ü1 129b, Ü2 119b
1065 S 52b, Ü1 130a, Ü2 120a

2 Rehā-yāb-ı ḫuṭūr-ı ḥavza-i her ḳalb-i maġşūşuz
Cüdāyız ṣūfiyānıñ ḫāṭır-ı endīşenākinden

3 Ḳulūb-ı ehl-i ṭuhr endūde-i ednāsıdır kevniñ
Ṭahāret umma her ter-dāmen-i nā-pāk ü pākinden

4 Tehī-ceyb-i rebāḥ olsaḳ daḫi şeyḫiñ nüḳūl etdik
Ticārāt-ı maḥabbetde ḳabūl-i iştirākinden

5 Edīb ihrāḳ-ı āb-ı rūya ṣāyān görme dünyānıñ
Dem-ā-dem olsa da toḫm-ı emel rūyīde ḫākinden

1066

mefā ͑īlün mefā ͑īlün mefā ͑īlün mefā ͑īlün

1 Nemā-yāb-ı neşāṭ ol ṣoḥbet-i ḫāṣ-ı nedāmādan
Ki ḫ˘oşdur gülşene ṣād-ābī-i feyż-i nedā mādan

2 Tirās-ı iḥtiyāṭıñ sūdu yoḳ def ͑-i mażarrāta
Difā ͑-ı ͑azm ile dūr eyle re ͗y-i ḥazmı aradan

3 Cihānda farḳı yoḳ ḫārā ile hīç seng-i ḫārānıñ
Süḳūṭ-ı meyz ile temyīz olunmaz ḥarf-i ḫā rādan

4 Üvām-ı tāb-ı ġamla ḳaṭre-cūy-ı ͑ayn-ı ḫ˘urşīdiz
͑Acebdir göñlümüz cūyā-yı nemdir çeşm-i a ͑mādan

5 Edībā merdüm-i ḥikmet-şināsa hūş-fersādır
Ḫavāṣ-ı i ͑tidāliñ in ͑idāmı ṭab ͑-ı eşyādan

1067

mefā ͑ilün fe ͑ilātün mefā ͑ilün fe ͑ilün

1 Le ͗īmiñ eyle girīz ibtidā ͑-ı nānından
Semend-i kārını bil ibtidā ͑inānından

2 Olur emīn-i keder siflegān-ı devrānıñ
Maṣūn-ı şehvet olan ḫ˘ān-ı imtinānından

3 Hünerver-i keremiñ naḳş-ı niyyet-i cūdu
Olur nümūde pes-i perde-i cünānından

4 Remīde olma ḫırāş-ı nihāl-i gül-bünden
Ḥalīmiñ etme cedel nāvek ü sinānından

5 Edīb nekhet-i ṣıdḳ u riyāsı her yāriñ
Meşām-ı ẕihne yeter açmadan dehānından

1066 S 52b, Ü1 130a, Ü2 120a
1067 Ü1 130a, Ü2 119b

1068

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Baña naḫvetle çün ol şeh-süvār-ı ḥüsn eger ḳaşın
Hilāl-i māh ise ḳaşıyla farḳ etmem eger ḳaşın

2 Ne deñli ʿuḳde-i hīzem gibi saḫt olsa bī-dādıñ
Mesākīne müheyyā tīşe-i keydi keser başın

3 Nüḳūd-ı ʿömrünü bī-ẕikr ü ṭāʿat ṣarf eden ġāfil
Nem-i çeşmin n'içün rīzān edip fikr eylemez yaşın

4 O kim gevher-şinās-ı eşk-i muḥtācān-ı ʿālemdir
Hemāl-i mīġ-i nīsān etse yegdir dest-i dür-pāşın

5 Edībā merd-i ṣāḥib-fıṭnate renc-i ṣamem ḫ˘oşdur
Riyā-kārān-ı ʿaṣrıñ diñlemekden ṣīt-i sā-bāşın

1069

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Seçilmez oldu çün ḫıll-i vefī insāna düşmenden
Ḥużūrumdan baʿīd ol zāhidā bīgāne düş menden

2 Bu demde şāh ile cünd-i veġā hem-pāye olmuşdur
Ḥadīd-i ser-penāhıñ farḳı yoḳ tāc-ı müzeyyenden

3 Kelām-ı nā-dürüstü cāhiliñ naḳl-ı ṣaḥīḥ oldu
Maḳāl-i münteḫab temyīz olunmaz ḳavl-i elkenden

4 Gören şūr-ı zamānı nīzesin çekmez eʿādīden
Ḳomaz laḥm-ı şivāyı iḳtirān-ı sīḫ-i āhenden

5 Edībā bāġ-ı ʿālem āşiyāngāh-ı ġurāb oldu
Nevā-yı bülbülān şimdi cüdādır ṣaḥn-ı gülşenden

1070

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓevḳ-i neşāṭ-ı sāġarı ben kārihem bu gün
Yegdir baña ṣafāya bedel kār-ı hem bu gün

2 Yoḳdur cihānda şöhret-i nām-ı kerem bu gün
Gūyā ki istimāʿ-ı keremden kerem bu gün

3 Ḳaldım kemīn-i ġuṣṣada ġam-ḫ˘ārdan tehī
Naḳd-ı ġamı muḳāsemeden fāriġam bu gün

1068 Ü1 130a, Ü2 120a
5 Riyā-kārān-ı Ü2: Riyāgān-ı ? Ü1
1069 S 52b, Ü1 130b, Ü2 120a
1070 S 53a, Ü1 130b, Ü2 120a

4 Ḫill-i vefā-ne-dān-ı sürūra ihāneten
Endūh ile mühādeneye ṭalibem bu gün

5 Aʿdā-yı bed-liḳādan Edīb intiḳāmda
Sām-ı sipihr-i ser-keşe ben ġālibem bu gün

1071

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olan āsūde neyl-i kām-ı ḳalb-i bī-münāsından
Bu devr-i siflenin āzāde-serdir bīm-i nāsından

2 Celīdir pāy-ı meczūbān-ı ʿaşḳıñ mesleki ṣanma
Ḫafīdir ehl-i hūşuñ derk-i fehm-i ezkiyāsından

3 Mey-āşām-ı firāḳa neşʾe-i vuṣlatla hem-serdir
Raḳīb-i bed-nihādıñ restgār olmaḳ eẕāsından

4 Ṣalāt-ı ictimāʿa cāmiʿ-i gül-zīver-i bāġa
Eṣernāk-i şürūʿuz bülbül-i zārıñ nidāsından

5 Edībā keştī-i baḥr-ı emelde bī-emellerdir
Ḫudādan müstemedd-i ʿavn olanlar nāḫudāsından

1072

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Geçilmez izdiḥām-ı nekhet-i zülfüñ umarından
Ser-i āzāde yoḳ gencīne-i ḥüsnüñ o mārından

2 Ḳabā-yı cism-i dil sūrāḫ sūrāḫ-ı ḥarīḳ oldu
Cefā-yı ḫayl-i āteş-ṭabʿ-ı eşrārıñ şerārından

3 Tirās-ı şīme-i keff-i eẕā maḥmūlüñ olduḳça
Emīn ol Ḥaydar-ı kerrār-ı kevniñ ẕü'l-fiḳārından

4 Şehīr-i nāmverden bihterīdir merd-i güm-nāmī
Müşīr olmaḳ ḫafāda dehriñ evlādır müşārından

5 Edībā ʿālemiñ ülfetgeh-i dey-māh-ı aḫzānı
Güzeldir meclis-i pā-ber-hevā faṣl-ı bahārından

1073

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Felekde merdiñ olurdu necātı mehlekeden
Kelefle ṣāf edebilse cebīni meh lekeden

1071 S 53a, Ü1 130b, Ü2 120b
1072 S 53a, Ü1 130b, Ü2 120b
3 Tirās-ı S, Ü2: Terāş-ı Ü1
1073 S 53a, Ü1 131a, Ü2 121a

2 Melīk-i ḳuvvet-i buḫla mecāl-i basṭ olmaz
Süķūṭ-ı pençe-i ḳabżı ḳuvā-yı māsikeden

3 Dem-i mücāʿada ṣanma şerehle ġālib olur
Ḥarīṣe şehvet-i zer iştihā-yı dermeke(?)den

4 Żamīr-i şehvetini mülhem-i şiḳāḳ eyler
Nebīl-i merd-i muvaḥḥid nikāḥ-ı müşrikeden

5 Edīb naḳd-ı müvālātın eylesin tehẕīb
Gören rüsūm-ı revācı nüḳūd-ı sālikeden

1074

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ol ḳadar ṭıfl-ı dili perverde etdim hemle ben
Kim meẕāḳ-ı iʿtibārında bir oldu hem leben

2 Sūz u tāb-ı derd ile bī-tāb olaldan tā beden
Farḳ olunmaz cevf-i maḥrūr-ı fuʾādım tābeden

3 Dīdemiz levḥ-i teṣāvīr-i eʿācīb olmada
Görmeden rūy-ı televvün rūzgār-ı sifleden

4 Defʿ-i ġamla ehl-i ehvānıñ bu mātem-ḫānede
Ḫande-i bīhūdesi temyīz olunmaz giryeden

5 Bulmadım ʿālemde çok aʿmāl-i fikr etdim Edīb
Ehl-i derdi bir lisān-ı raḥm ile yād eyleyen

1075

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Miyāna ḥalḳa-i bezmiñde oldu tā kemer senden
Lüʿāb-ı sırr-ı īcād-ı şarābı tāk emer senden

2 Yüzüñden şerme ḳor āmīziş-i reng-i şafaḳ mihri
Kelefden ʿār ile maḥbūb olur rūy-ı ḳamer senden

3 Ser-ā-ser ʿālem-i ġayb u şühūdu ḳaplamış ḥüsnüñ
Şühūd-ı ḥüsn-i yār-i ġayr içün yoḳdur memer senden

4 Ne deñli ictihād-ı iḫtilā vü ictilā ḳılsa
Ġamıñdan bī-eṣerler saʿy ile bulmaz eṣer senden

5 Feżā-yı sīnesinde tīr-bārān olsa müjgānıñ
Yoluñda ḳıymet-i cānın bilen ḳılmaz ḥaẕer senden

6 Faḳaṭ sensin mühim-sāz-ı vefā serrā vü żarrāda
Baña yoḳdur ḫayāl etsem de hergiz muʿteber senden

1074 S 53a, Ü1 131a, Ü2 121a
1075 Ü1 131a, Ü2 120b

7 Şeb-i ẓulmetde çün nūr-ı seḥerdir āḫir-i ẓulmet
Edībā tābiş-i mihr-i vefā mesrūr eder senden

1076

mef῾ūlü fā῾ilātü mefā῾īlü fā῾ilün

1 Şān-ı kerem nihüfte ḳalır çeşm ü gūşdan
Tebẕīr-i naḳd-ı vuṣlat-ı her kun-fürūşdan

2 Neyl-i viṣāle ṭālib iken bir ġurūş ile
Eksik deyip gücenmedi yārim ġurūşdan

3 Süflī ġarīḳ-i şerm idi çirk-āb-ı re᾿yine
Bir lem῾a görse mevce-i deryā-yı hūşdan

4 Gelmez ḥayā münādeme-i rinde yār ile
Medhūş olunca sāġar-ı ṣahbā-yı nūşdan

5 Degmez ṣafā-yı dil saña ḫ˘āb içre ṣūfiyā
Üftāde et o yār-i ḫayālātı dūşdan

6 Bir ḳaṭre düşmedi naẓar-ı i῾tibārıña
῾Āşıḳda eşk-i dīde-i deryā-ḫurūşdan

7 Rezm-i ῾adūya tābım olaydı benim Edīb
Etmezdim isti῾āneti cünd-i sürūşdan

1077

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Merd-i meydān-ı ġam almaz egerin ṣāfından
Añlasa ḥüsn-i meṣāfı eger inṣāfından

2 Bize sūrāḫ-ı ser ü sīne-i himmet ḫ˘oşdur
Sīne-rīş-i keseliñ çāk-i dil-i kāfından

3 Buḫlumuz tev᾿em-i cūd oldu dil ü dīdemiziñ
Elem ü giryeyi imsāk ile iṣrāfından

4 Ne ḳadar bulsa teżā῾uf yine efzūn olmaz
Dehriñ āḥād-ı sürūru ġamıñ ālāfından

5 Olamaz ġā᾿ile-i dām-ı ῾anādan sālim
Mürġ-i ῾anḳā ki Edīb ola cüdā Ḳāfından

1076 Ü1 131a, Ü2 120b
1077 S 97b, Ü1 131b, Ü2 121a
2 kāfından S, Ü2: ṣāfından Ü1

1078

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ṣormasın 'āşıḳ-ı giryāna baḳan yaşından
'Aşḳa dil-teşne ise ṣorsun aḳan yaşından

2 Olsa āmāde-i taṣvīr-i bahār-ı ḥüsnü
Gül biterdi çemeniñ ḫāme-i naḳḳāşından

3 Yar ḳomazdı bizi pā-māl-i semend-i nāza
Olsa bir mū ḳadar īmāsı eger ḳaşından

4 Dil-i zārıñ heves-i silsile-i zülfü ile
Gitmez iklīl-i temennā-yı cünūn başından

5 Geç Edībā felegiñ dest-i 'aṭā-baḫşından
Geçme bād-ı çemeniñ dāmen-i gül-pāşından

1079

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Dāmen-keş ol muḫālaṭa-i Mārdīnden
Olma emīn ledġa-i her mār-ı dīnden

2 Bünyān-ı terk-i şehveti süst etme tīnden
Üss-i firāḳ-ı ḥırṣı metīn et metīnden

3 Ümmīd-i feyż-i zāhid-i ḫalvet-nişīni ḳo
Gel etme isti'ānet-i ḳuvvet cenīnden

4 Nehc-i emān-ı meslek-i dīn-i ḳavīmde
Bī-behre-i ṣebāta ṣaḳın geçme kīnden

5 Dūş-ı ḳuvā-yı leşker-i ẓālimde ḫurd olur
Her der'-i āhenīn leged-āh-ı enīnden

6 Vermekden özge naḳd-ı vefā-yı eşi''asın
Yoḳ mihr ü māha behre gedā-yı zemīnden

7 'Ārif Edīb baḳmaġa ḳaṣr-ı nigāh eder
Naḳş-ı cihāna revzene-i dūr-bīnden

1078 S 97b, Ü1 131b, Ü2 121a
2 Olsa S, Ü2: Olsun Ü1
1079 S 101b, Ü1 131b, Ü2 121a
1 ol S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2 şehveti S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / süst et S, Ü1: şüst Ü2

1080

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḫıṣāl-i seyyidi 'ārif bilir kenīzinden
Aña ne rāhını gizler bilirken izinden

2 Ferāġ-ı şīme-i aḫẕı 'aṭāya hem-ser idi
Ḥarīṣe gelse faḳīriñ ġınā peşīzinden

3 Ḫayāl-i behcet-i güldür giyāh-ı ḫ˘od-rūda
Ümīd-i nekhet-i 'iffet zamāne hīzinden

4 Felek müṣādereṣinden firāra yol verse
Yine ġarīmini avlar reh-i girīzinden

5 Edīb dehrin ayaḳ baṣmadan nükūl eyle
Bisāṭ-ı ülfet-i her merd-i nā-temīzinden

1081

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Cidār-ı ḳaṣr-ı gerdūn 'āşıḳıñ seyl-i esāsından
Ḫurūş-ı mevce doymaz devrilir bir gün esāsından

2 Ṣaḳın sāḳī ayırma ẓarf-ı ṣahbāyı ġıṭāsından
Ẕübābāsā ḥaẕer ḳıl şeyḫ-i pīriñ ingıṭāsından

3 Verā-yı cāmdan seyr eylesin bikr-i meyi zāhid
Açıḳdan görmesin 'uryān olur s̱evb-i riyāsından

4 Bu bāġ-ı bī-şümār-es̱mārdan dil-teşne-i şevḳe
Kirā-yı āb-ı rūyuñ mu degil yenmez kirāsından

5 Mühim-sāz-ı 'ināyet ġaybdan rūzī-res olduḳça
Sipihriñ merde istiġnā güzeldir āşināsından

6 Şehin-şāhān-ı dehre maḳ'ad-ı taḫt-ı serā āḫir
Fürūterdir cihānıñ merḳad-ı taḫte's-s̱erāsından

7 Edībā 'älemiñ ta'mīrine ālāt-ı dād ister
Ḫarābı yoḫsa yegdir seng-i gevherle bināsından

1082

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ser-ā-ser lāne-i sūrāḫ olur hep perdeler bir gün
Anı pervāziyān-ı ḳudsdan hep perdeler bir gün

1080 S 102a, Ü1 132a, Ü2 121b
1081 S 108a, Ü1 132a, Ü2 121b
5 S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
6 S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
1082 S 107b, Ü1 132a, Ü2 121b

2 Ḳo etsin Ḳāfa hem-ser tūde-i cemᶜiyyetin bāġī
K'anı ġırbāl-i istīṣāl ile devrān eler bir gün

3 Şināh eylerse fācir şimdilik cūy-ı gül-āb içre
Ten-i gendīdesin tīġ-i ḳażā ḫūna beler bir gün

4 Geç ey ᶜāşıḳ metāᶜ-ı fāḫir-i vuṣlatla nāzişden
Ḳumāş-ı vaṣlı lā-büd dest-i hicrān örseler bir gün

5 Edībā şimdi mestūr olsa da ebṣār-ı aġyāra
Olur ẓāhir nigāh-ı ᶜibrete seyr et neler bir gün

1083

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Dehen-şūy ol ġadīr-i germ-i cāmıñ tā kenārından
Ki tef yetse meyiñ fersūde eyler tāke nārından

2 Şināh-ı lücce-i efvāc-ı erẕāli revā görme
Ṣaḳın deryā-yı āteş-mevc-i eşrārıñ şerārından

3 Remān ol ḫalḳıñ iẓhār-ı ḳabūl-i berg-i sebzinden
Riyāż-ı nāsıñ el çek ber-güẕār-ı bergzārından

4 Dehānı maşriḳ-i mihr ü vidād olmaġla her yāriñ
Bedīd olmaz fürūġ-ı ülfet-i şāmı nehārından

5 Edībā dehrde hīç görmedim bir ehl-i s̱ervet kim
Yemīni āşinā-yı cūd ola ṣıdḳ-ı yesārından

1084

mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün mefāᶜīlün

1 Naᶜīm-i şāhı n'eyler ṭaᶜm alan her şehd-i yārinden
Ki ol ṭaᶜma ẕübāb-ı şevḳ olur her şeh diyārından

2 Ḫaṭ-āverlikle dil pür-şūr olur sevdā-yı dil-berle
Ẓafer bulduḳça geçmez gülşen-i ḥüsnüñ bahārından

3 O meh-rū kim ruḫ-ı idrāki pür-zīb-i meḥāsindir
Tutuḳ-bend olsa yegdir rūyuna ḫaṭṭ-ı ᶜiẕārından

4 Fürūġ-ı behcet-i rūy-ı şiyem pā-bende olduḳça
Baña bī-farḳ olur dehriñ cevānı iḫtiyārından

5 Edīb āh etmesin nezdīk-i bār-ı miḥnet olmaḳdan
Cihānıñ eyleyen sehv-i güẕer nezd-i kibārından

1083 Ü1 132a, Ü2 121b
1084 Ü1 132b, Ü2 121b

1085

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Olurken ṣoḥbeti nīş-i eẕā destiñ yu ḳarıdan
Ḳoyunda lānegāh etdikçe emniyyet yoḳ arıdan

2 Cüdā düş ders-ḫ˘ān-ı nüsḫa-i efsūn o ḳārīden
Ki aḳvādır her ilḳā etdigi mesmūm oḳ arıdan

3 Ne ni'met var ġıdāsı suḥt olan süflīye rif'atde
Aşağıdan k'ola leẕẕet-peẕīr olmaz yuḳarıdan

4 Mü'eṡṡirdir medīd olduḳça ṣoḥbet bürr ü fācirden
Tevaḳḳī pek ehemdir 'illet-i bed-ḫūy-ı sārīden

5 Edībā iltizām-ı verziş-i kār-ı teneddümle
Degil lāyıḳ siyeh-kārāna ye's elṭāf-ı Bārīden

1086

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 'Uşşāḳ müşt-i ġamdan olur müştekī neden
K'āzār-ı ġam mezīd olur ol müşte kīneden

2 Rācil ḳalır fevāris-i rekbānı zevraḳıñ
Rehvār-ı bādbān k'ola ġā'ib sefīneden

3 Yāri raḳīb-i dūn ile seyr etmeden ne sūd
Merṣūd iken ne fā'ide ḥāṣıl defīneden

4 Nā-ṣāf u ṣāfıñ etmede naḳş-ı dilin bedīd
Farḳ eylemem süfāli hele ābgīneden

5 Ancaḳ rehīn-i genc-i dilimdir benim Edīb
Etmez ẓuhūr naḳd-ı vefā her ḫazīneden

1087

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥadīṡ-i ṣūfī-i bengī gider mi elsineden
Ya anda redd ü ḳabūle deger mi el sineden

2 Nice übüvvetini iḫtiyār eder āyā
Ġulām-ı zāhid-i 'āmī şerīf iken nineden

3 Cehūlü ṣanma beḳā-cūy-ı vaṣl-ı dānādır
Ṣafā bulur dil-i zengī firāḳ-ı āyineden

1085 S 108b, Ü1 132b, Ü2 122a
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1086 S 108b, Ü1 132b, Ü2 122a
1 müşt-i S, Ü1: mest-i Ü2
1087 S 108b, Ü1 132b, Ü2 122a

4 Neşāṭ-ı nüzhet-i gülzārı ʿıṭr-ı gül vermez
Gürisne būy ile hīç sīr olur mu māʾideden

5 Edīb hem-dem-i nā-dān ile mükālemeniñ
Felekde ẕerre ḳadar farḳı yoḳ mükālemeden

1088

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẕeyl-i ḳabāyı añlamayan āsitīnden
Farḳ eylesin mi fāʾide-i āsı tīnden

2 Olmaz ṣadīḳ-i ṣıdḳa sezā-yı muvāṣalet
Dūr olmayan riyā gibi sūʾ-i ḳarīnden

3 Nāzişger-i serīr-i mihād-ı gül olsa da
H̱ārıñ şeref bulur mu mekānı mekīnden

4 Ehl-i vefāda behcet-i rūy-ı beşāşete
Gelmez ḫalel iżāfe-i çīn-i cebīnden

5 H̱ᵛoşdur Edīb ṣāḥib-i nūr-ı firāsetiñ
Sīmā-yı ẓannı ḥüsn-i cemāl-i yaḳīnden

1089

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sipihriñ merde dil-gīr olmamaḳ ḫᵛoşdur esāsından
Bu miḥnet-ḫāne zīrā böyle mebnīdir esāsından

2 Cihānıñ fāriġ ol taḥsīn-i kār-ı etḳıyāsından
Edīm-i surḫ-ı kefşi iḥtirāz et et ḳıyāsından

3 Nigāhı gülşen-i fānīde ẓıll-i bīde vā etme
Emīn et muḳle-i ümmīdi renc-i bī-devāsından

4 Dil-i rencūr-ı ʿaşḳa āsitān-ı dil-beriñ ancaḳ
Şarāb-ı ʿāfiyet ümmīdi var dāru'ş-şifāsından

5 Edībā sūḳ-ı ʿālemde metāʿ-ı şaḫṣ-ı mennānıñ
Dil-i ehl-i mürüvvet müctenibdir iştirāsından

1090

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bahāristān-ı ʿayş u nūşu bī-buʿd etme vāşīden
Rebīʿ-i rāḥati āsūde-i buʿd et mevāşīden

1088 S 118b, Ü1 132b, Ü2 122b
1089 S 118b, Ü1 133a, Ü2 122b
1090 S 118b, Ü1 133a, Ü2 122b

2 Nişān-ı ḥüsn-i aḫlāḳ-ı ḫadem maḫdūmdandır hep
Ki yoḳ şübhe kitābıñ metni eblaġdır ḥavāşīden

3 Degil cemʿiyyet-i esbāb-ı ḥaşmet mūcib-i s̱ervet
Cidārıñ üstüvār olmaz esāsı naḳş-ı kāşīden

4 ʿAceb mi dūd-ı āteş rūy-ı kānūnu siyāh etse
K'odur maṭlab mücerred mürteşīye merd-i rāşīden

5 Edībā zaḫm-ı şemşīr-i tehemden derʿ-i ʿiṣmetle
Telāş üzre bulunmaḳ merde yegdir bī-telāşīden

1091

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭamaʿla düşme dehriñ ẕüll-i dāmen-būsa mīrinden
Leʾīm-i ḥırṣıñ ol ber-çīde-dāmen bu semīrinden

2 Semāḥat umma dehriñ ṭabʿ-ı her üstād-ı kārında
Ḫayāli iġtiṣāb-ı müzd iken dest-i ecīrinden

3 Hemān cā-kerde-i iḥsān idi ḥırmān-ı ṭāḳatle
Ġanī refʿ etse bār-ı s̱ıḳleti dūş-ı faḳīrinden

4 Nümāyāndır ʿaṭā-cūyende-i ferş-i perend olmaḳ
Bedīd olduḳça şeyḫiñ bu riyā-kārı ḥaṣīrinden

5 Ṭamaʿ-kārıñ şitābı cerr içündür cūʿdan ṣanma
Göründükçe nişān-ı ḳuvvet-i sīri mesīrinden

6 Seḫāyı dāneveş pāşīde-i sūy-ı şikār etmek
Celīdir ʿālemiñ her cūd-ı Ḥātemle şehīrinden

7 Cihānda cümle nā-maʿlūm olan mechūl olur ṣanma
K'olur sırr-ı peyāmı bī-ḫaber cehr-i ḫabīrinden

8 Bu faḳdān-ı baṣarla seyr-i heft iḳlīm eder ḫalḳıñ
Nigāh-ı gūş-ı aʿmā revzen-i nuṭḳ-ı baṣīrinden

9 Edībā dehr-i dūnuñ iḥtimā cevr-i kilābından
Belādır merdüme bī-vehm iken peykār-ı şīrinden

1092

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sevdā-yı meyle çekmez idi ser ḫ̮oş-ābdan
Zühhād-ı ḫuşk olaydı eger ser-ḫ̮oş ābdan

2 Pür-behcetiz şühūd ile bīhūde ṣanma kim
Gülveş perīde-reng oluruz āftābdan

1091 Ü1 133a, Ü2 122a
1092 S 119a, Ü1 133b, Ü2 122b
1 çekmez S, Ü2: geçmez Ü1

3 Biz nā-bürīde zeyl-i ḳabā-yı teḫāsumuz
Āsūdeyiz keş-ā-keş-i yevm-i ḥisābdan

4 Āteş-zebān-ı ṭa'n-ı ḫavāşız 'avām içün
Dem-besteyiz iżā'at-i ḥarf-i 'itābdan

5 Olmaz bize ḳarāyin-i vuṣlat ḫafī Edīb
Zīrā ki āşinā-yı ḥużūruz ġıyābdan

1093

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Biz ṣavn-ı şiyāh etmedeyiz ġayretimizden
Şīr olsa da bī-vāye olur ġayr etimizden

2 Biz ża'f ile i'dām ederiz ḳuvvet-i ġayrı
Aḳvāter olur ḳılletimiz keṡretimizden

3 Her şūre-zemīniñ ḳad-i mehzūl-i ġırāsı
Ber-ḫāstedir nāmiye-i himmetimiz

4 Pīrāstegān-ı şiyem-i ḥıfẓ-ı emānet
Bīrūn olamaz dergeh-i emniyyetimizden

5 Telḫ-ābe-çeşān-ı elem-i fāḳa Edībā
Maḥrūm degil ṭa'm-ı refāhiyyetimizden

1094

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ne deñli alsa da naḳş-ı cünūn delilerden
Kemāl-i hūşuna yoḳ ḥācet-i delīl erden

2 O dem ki hecr ile olduḳ keşīde dil-berden
Yem-i sirişk ile ḳaldıḳ keşīde-dil berden

3 Mübeddel eyledi nef'-i uḫuvveti żarra
Göñül rehīn-i sitemdir bu çerḫ-i aḫżardan

4 Vücūda renc-i ṡiḳal ser-penāh-ı serden ise
Geçer dilīr-i maḥabbet viḳāye-i serden

5 Ġunūde-çeşm-i niyāzım Edīb 'ālemden
Ne çerḫden var ümīdim ne yār ü yāverden

1093 S 119a, Ü1 133b, Ü2 122b
1094 S 119a, Ü1 133b, Ü2 123a

1095

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭarīḳ-i hecr-i ehl-i ʿaṣra memnūnum sülūkimden
Meger kimden cihānda ʿāḳile gelmez sülū kimden

2 Beni çekdiñ gezend-i ḥāsid-i derrende ḫūkimden
Bu kār-ı ḫayrı itḳān etdiñ ey pākīze-ḫū kimden

3 Hele meyl eyledik gūş-ı enīn-i müstemendāna
Bu gün vā-resteyim ıṣġā-yı şekvāda şükūkimden

4 Ferā-ḫīzim nümūdār-ı sibāḳ-ı tīz-kāmāndır
Olur ḳāṣır felek taḳlīd-i ʿazm-i leng ü lūkimden

5 Edībā bī-ḥużūr-ı ḫulṭa-i mīrān u şāhānım
Baña yegdir gedālar ṣoḥbeti bezm-i mülūkimden

1096

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Geçdi zamāne ġayret-i ıṣlāḥ-ı mīrden
Yoḳ şimdi farḳ-ı meşrebi aṣlā ḥamīrden

2 Yek ẕerrece muvāfaḳati görse mīrden
Dünyāca selb-i āḫireti gör semīrden

3 ʿAllāme-däniş olsa da pīr-i hevā-perest
Dil-bend olur cehālete ṭıfl-ı ṣaġīrden

4 Bir ḳaṭre āb-ı çāh-ı ẕeḳandır ümīdimiz
Luṭf et şehā naṣībimizi kesme birden

5 Olmaz Edīb sālik-i nehc-i rıżā-yı Ḥaḳ
Meslūb iken ḳuvā-yı ḳanāʿat faḳīrden

1097

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zaḫm-ı ġamzeñle görünmez rūy-ı sīnem yaradan
Zaḫma taḫṣīṣ etdi gūyā rūy-ı sīnem Yaradan

2 İnsilāb-ı ʿār ile bilmem neden ehl-i hevā
İḥtiyāṭ etmez şürūr-ı enfüs-i emmāreden

3 Çāre-cūyān-ı ḫuṭūb-ı dehrde saʿy-ı hebā
Berter olmaz iltizām-ı çāre-i bī-çāreden

1095 S 119a, Ü1 133b, Ü2 123a
4 kāmāndır S, Ü2: dāʾimāndır Ü1
1096 S 119a, Ü1 133b, Ü2 123b
1097 S 119a, Ü1 134a, Ü2 123b

4 Yār odur kim ʿāşıḳı pā-māl-i esb-i nāz edip
Rūy-ı şefḳat göstere āyīne-i ġaddāreden

5 Ẓālim ehl-i ẓulme īṣāl-i gezend eyler Edīb
Gürbe olmaz müntehī zīrā şikār-ı fāreden

1098

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Mürīd-i ṭāmiʿe terk-i sivā kemālinden
Cesāret olmadı terk-i sivāke mālından

2 Tecerrüd ile olur dūş-ı fikrini ṣanma
Rehīde naḳd-ı girān-ı zer iḥtimālinden

3 Füsūn-ı zühd ile cez̲b-i ḳulūb-ı nās etmiş
Düḫūl-i bezmine yer yoḳ ṣaf-ı niʿālinden

4 Nigāha şekl-i tevācüd nümūde etdikçe
Cemāli perdelenir ṣūret-i celālinden

5 Edīb neşʾe-i rindi taṣavvur etdikçe
Ḳomaz sitāyiş-i cāmı fem-i ḫayālinden

1099

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Alan beşāret-i daʿvet berīd-i yārinden
Olur şitāb ile ġayrıñ berī diyārından

2 Tecennüb eyle bu ʿaṣrıñ dem-i damārından
K'olan nefās̲e-i semdir demīde mārından

3 S̲iḳal-be-dūş-ı cihāndır kibār-ı ʿālem hep
Olur remīde-i s̲ıḳlet şerīk-i bārından

4 Sezā-yı pertev-i mihr-i İlāh olur āḫir
Geçen bu sāhireniñ ẓıll-i ḫaymezārından

5 Raġīf-i sofra-i cūdu ki nā-be-kār eyler
Çekil bu devr-i keçiñ nān-ı nā-be-kārından

6 ʿAyār-ı kārını seng olsa tām eden ḫalḳıñ
Düşer mi keffe-i mīzān-ı iʿtibārından

7 Edīb ʿāşıḳ-ı şeydāya ṭaʿn eder zāhid
Rehīde olmuş iken ḳayd-ı iḫtiyārından

---

5 şikār-ı S, Ü2: şikāf-ı Ü1
1098 Ü1 134a, Ü2 123a
1099 Ü1 134a, Ü2 123a

1100

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Fāriġ-dil olma sāġar-ı meyden ināśbeden
Yegdir mey-i inābete olmaḳ inā-beden

2 Naḳd-ı şirā-yı vuṣlatı şeyḫiñ ki lābedir
Hīzāna lā-beden görünür ḳadri lābeden

3 Naḳş-ı cebīn-i bāl ile pürdür rüsūm-ı kār
Ma'lūm olur mu'ammeri beytiñ kitābeden

4 Her Yūsufu ġıyābe-i çāhında himmeti
Bir mesned-i ḥużūra çıḳardı ġıyābeden

5 Zāhid olur mu tārik-i dünyā ola Edīb
Hīç ṭab'-ı būm-ı naḥs geçer mi ḫarābeden

1101

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 'Ālemiñ cüll-i emel ġayret iken nāsından
Şimdi şāhānı umar ġayreti kennāsından

2 Görmeden nāsı geçen dīde-i bīnāsından
Nā'il-i ferḥat olur dīde-i bī-nāsından

3 Dāderin ḳahr ile pür-zaḫm eder aḫ fāsından
Sırr-ı 'udvānınıñ āgāh eder aḫfāsından

4 Kām-rānān-ı cihān cümle gedā-yı deyndir
Pestdir mertebe-i s̱erveti iflāsından

5 Cehldir mā-ḥaṣali olsa da 'allāme Edīb
Ol ki bī-vāye ola ḫayret-i uḫrāsından

1102

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dem-ā-dem reh-nümāy-ı tīġ-i ġamzeñ ḳoyma rāhımdan
Kerem ḳıl bu dil-i zaḫm-āşināyı ḳoy merāhimden

2 Nigāh-ı 'afvda maḳbūl ise sīmā-yı evzārım
Benim şermendelik çeşmimde evlādır günāhımdan

3 Ne deñli şāhid-i ehvāyı meclā-yı ḫayāl etsem
Yine rūy-ı nedāmet muḫtefī olmaz nigāhımdan

1100 S 119a, Ü1 134b, Ü2 123b
1101 S 119a, Ü1 134b, Ü2 123b
1102 S 119a, Ü1 134b, Ü2 123b

4 Teḳāżā-yı şerehle ḥūriyān-ı sāḥa-i cennet
Dimāġ-āşüftelerdir nekhet-i ʿıṭr-ı refāhımdan

5 Herāsından Edībā rāh-peymāy-ı hezīmetdir
Lüşūs-ı ġafve-i ġaflet ġarīm-i intibāhımdan

1103

1 پرتو بمه رسد ز می شعله دار من
دیگر زمه چه میطلبد شعله دار من

2 رو ز شبم گشاده بمهتاب دلخوشی
مهرست شمع مجلس شام نهار من

3 با شوق گل چه نالهء بلبل زنم که او
شد بلبلی بشاخ گل انتظار من

4 هر ریزه اش بترك ایوب میشود
سنگ جفا اگر شکند اصطبار من

5 از بهر عشق رایه کش شهرتم ادیب
لایق تعبیر او نبود اشتهار من

1104

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāhında şaġāyir çünki kemterdir kebāyirden
Geçer ṣūfī demem sūrāḫa-i ridf-i kebāyirden

2 Ḳarīn-i imtinān olduḳça mecbūr-ı teṣāmümdür
Göñül telḳīn-i terḥīb-i ṣadā-yı pāy-ı zāyirden

3 Nigāh etmez simāṭ-ı mīr ü şāha ḳāniʿiñ zīrā
Leb-ā-lebdir kilār-ı çeşmi envāʿ-ı ẕeḫāyirden

4 Ḥażīż-i faḳrda mesned-ṭırāz-ı faḫr olanlar hep
Semīr-i faḫreti ibʿād edenlerdir serāyirden

5 Edībā her nice nā-müdrik-i ebṣār ise ṣanma
Cemāl-i şāhid-i maḳṣūdu ḫāfīdir başāyirden

1103 S 122b, Ü1 134b, Ü2 124a
1104 S 128b, Ü1 134b, Ü2 124a
2 teṣāmümdür S, Ü2: teṣāmümden Ü1

1105

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Redd ü ḳabūlü ḳoy her imām-ı hümāmdan
Al feyżi nuṭḳ-ı sāye-i perr-i hümāmdan

2 Baḳ nev-bahār-ı ḫaṭda fürūġ-ı cemāline
Fāriġ-dil ol teʿalluḳ-ı nev-rūz-ı şāmdan

3 Ol kim bu demde terk-i mey-i surḫfām ede
Alsın ḳo reng-i ḫacleti ruḫsār-ı cāmdan

4 ʿĀşıḳ ḫayāl-i lemʿa-i şemşīr-i ʿazmini
Eyler nihüfte muḳle-i çeşm-i niyāmdan

5 Nehy-i ṣuʿūd-ı ḳaṣr-ı temennā eder Edīb
Ḳayd-ı ʿaṣūr-ı pāy-ı ṭaleb ihtimāmdan

1106

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Füzūn olunca faḳīhiñ şeri kemālinden
Ümīdi münʿadim eyler şerīke mālından

2 Emīn-i fetvī-i dīn s̱ebt-i ruḳʿa-i nehye
Ḥarāmı kārih iken istemez ḥelālinden

3 Ḥayā-niḳāb olıcaḳ ṣanma her emel merdiñ
Nümūde-rūy olur āyīne-i su'ālinden

4 Bülūġu nā'ibe-i terk-i ʿār olunca diliñ
Nigāhı vaḥşet eder maṭlabıñ ḫayālinden

5 Edīb yārine ḳaṣd-ı eẕā müberrādır
Lüzūm-ı ġayret ile mükreh-i ḫıṣālinden

1107

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Māl-i ḫabīs̱i olsa da alma emāneten
K'olmaz resīde ġā'ilesinden emāna ten

2 Saʿy et ḥuḳūḳ-ı nāsı edā eyle defʿaten
Kim ṣoñra zaḥmetin bulamaz çāre defʿe ten

3 Şīr-i ḥarāmı kārihim olsam da bī-leben
Etmem çeşīde raġbet ile bile bile ben

1105 S 128b, Ü1 135a, Ü2 124b
1106 Ü1 135a, Ü2 124a
3 Ü2: (Ü1'de beytin ikinci mısraı bir sonraki beytin ikinci mısraı ile yer değiştirmiş)
1107 Ü1 135a, Ü2 124a

4 İdmān-ı meyde behre-güzīn ol inābeden
Peyveste olmasın aña hergiz inā beden

5 Dūş-ı derūnu bār-keş-i imtinān eder
Dest-i ʿaṭā-yı ġayr ile rıṭl-ı girān çeken

6 Gitmez sitīz-i naḫvet-i aʿdā ḫayālden
Ḫār-ı şühūdu gitse de ruḫsār-ı dīdeden

7 Ṣanma reh-i hidāyete münḳād olur Edīb
Efsārını sipürde-i dest-i ḍalāl eden

1108

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 N'ola ḥalīb-i mey-i nābı içmesek pinhān
Ki hīç ḥalīb ü meyiñ farḳın etmedik iẕʿān

2 Dil-i ḥazīne olur iġtinām vuṣlatdan
Neşāṭ-ı vaʿde müdām-ı ḥayāt-dāde-i cān

3 Lüzūm-ı Ḳāf-ı ḳanāʿat çü-kār-ı ʿanḳādır
Hevā-yı kārda ʿanḳāya olmuşuz aḳrān

4 ʿAceb mi şevḳ-i fenā ʿāşıḳa rehīn olsa
Ki ḥınṭa müttehid-i āsiyā olur her ān

5 Edīb bāde vü zād imtiyāzın etmediler
Ki zād-ı bāde ola zīb-i ṣofra-i rindān

1109

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kīre şeyḫ etdi beyān ʿillet-i istimsākin
Dedi anıñla olur ʿillet-i istim sākin

2 ʿĀlemiñ etmege var meyli maḳarr eflākin
Şeyḫ-i dūn olmadı ṣıdḳ ile muʿarref lākin

3 Ḫāṭırı āyine-i ṣūret-i ilhām edemez
Etmeyen ṭarḥ-ı hevācisle naẓīf idrākin

4 Nice şāyeste-i taḳbīl-i leb-i feyż eyler
Ġavṭa-kārān-ı riyā rūy-ı dil-i nā-pākin

5 Maḥrem-i seyr-i güẕergāh-ı hüdā olmaz Edīb
Reh-i tevḥīde açan revzene-i işrākin

1108 S 128b, Ü1 135b, Ü2 124b
1109 S 128b, Ü1 135b, Ü2 124b

1110

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şarāb-ı nābı cehūlān ile müşārebeden
Tefavvuḳ etdi cehāletle her müşāra beden

2 ʿAnā vü rāḥat olur fiʿlden degil seneden
Ḫabīr-i ḥikmete ṣor fiʿlden degilse neden

3 Sevād-ı naḳş-ı ḍalālet ṣaḥāyif-i kāra
Resīde olmada naḳş-ı nigīn-i nāşıyeden

4 Ḳuvā-yı lüknet-i nuṭḳ-ı cenān-ı ḥācıdır
Eden lisānını ḳāṣır edā-yı telbiyeden

5 Sülūk-i rāh-ı emān her kesiñ degil kārı
Edīb merd-i cerīdir reh-i emāna giden

1111

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ġamdan çekil remīde-dil-i bī-merāmdan
Umma ḳuvā-yı püşt-i heves bīme rāmdan

2 Geçmez sirişk-i çeşm-i ʿalīl insicāmdan
Reng-i şifā-pezīr ise de üns-i cāmdan

3 Şekl-i ḥabāb meyl-i hevā-yı neşāṭ eden
İnmez firāz-ı ġurfe-i keʾs-i müdāmdan

4 Dil-gīr olur nevāziş-i bī-sūddan gedā
Ṣavt-ı peşīz sāʾile ḫ˘oşdur selāmdan

5 Taḥsīn-i ḳaṣr-ı niʿmet-i muḥtāc eden Edīb
Tezyīn-i ġaṣb-ı dāne eder mürġ-i dāmdan

1112

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmam nişāne-bīn-i ḥayā ben delālden
Var ḫıbret-i rüsūm-ı edā bende lālden

2 Olduḳça iḥtimāl-i televvün rehīn-i dil
Āzurde-i celāl olurum ben cemālden

3 Etmez es̱er saḳīme müdāvā-yı her ṭabīb
Gelmez semāʿa ẕevḳ-i nidā her Bilālden

1110 S 128b, Ü1 135b, Ü2 124b
1111 S 128b, Ü1 135b, Ü2 125a
1112 S 133b, Ü1 135b, Ü2 125a

4 Vermez hezār żaʿfa çü-seg cīfe-ḫˇār olan
Her gende-būy-ı suḫtunu ʿıṭr-ı ḥelālden

5 Olmaz Edīb şāh ise bī-ḥimye-i ṭamaʿ
Āsūde renc-i müzmin-i ẕüll-i suʾālden

1113

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫānḳāhıñ gör cehālet-pīşe ol dīvānesin
Faḫr eder ümmü'l-ḫabāyis̱ dense ol dīv anasın

2 İḥtisā-yı meyle ser-mest-i teyaḳḳuẓdur o kim
Bāde-i ʿirfān ile ser-şār ede peymānesin

3 Bī-ḫaberdir lez̠zet-i nān-ı tennūr-ı ʿaşḳdan
İḳtirān-ı şemʿden mehcūr eden pervānesin

4 Ḥāl ü şānı iḫtiyār-ı nuṣḥda taḳṣīr iken
Bilmedim nāṣıḥ neden taṭvīl eder efsānesin

5 Merdüme yegdir Edīb āmed-şud-ı eşrārdan
Eylemek münsed güz̠ergāh-ı ritāc-ı ḫānesin

1114

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Tīġ-i āzār-ı ʿadūy-ı ḫˇārdan her ḍarbeden
Mülhem-i tüklān iken olmaz ḳarīn-i ḍar beden

2 Eylemekden derʿ-i āhenle ʿadūdan ittiḳā
Cevşen-i idbārdan ġāzīlere yegdir kefen

3 Merd-i ġayret iġtinām eyler meṣāf-ı düşmeni
ʿAndelībi gülşene pūyān eder faṣl-ı çemen

4 Gül gibi şāyeste olmaz zīb-i destār olmaġa
Lāyıḳ-ı kefş-i ḳademdir berg-i ḫaḍrā-yı demen

5 İmtiyāz-ı nāsa imʿān-ı nigeh et kim Edīb
Ḳalbini maġbūn eder eṭvār-ı ḫalḳı bilmeyen

1115

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Leʾīmiñ ehl-i ġayret ʿār eder bir dem ʿaṭāsından
Leb-i ümmīdi terṭīb eylemez bir demʿa ṭāsından

1113 S 133b, Ü1 136a, Ü2 125a
1114 Ü1 136a, Ü2 124b
1115 Ü1 136a, Ü2 125a

2 Görünmez ʿālemiñ reng-i ḥayā ibrāzı nāsından
Ki etmez dem-be-dem yek-dīgeri ibrā zināsından

3 Dil-i ehl-i ṭamaʿda hem-ser-i keʾs-i ḥayāt olmuş
Ki ḳanmaz ḫūn olursa çeşm-i maẓlūmuñ bükāsından

4 Ḥarīṣiñ bāġ-ı īrādında her gül nārdır gūyā
Gedāya el degirmez sūziş-i naḳş-ı kirāsından

5 Sitemle nāsdan kesb-i ġınā bir tīġ-i pür-semdir
Edībā ẓālime teʾs̱īr eder semt-i ġınāsından

1116

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kef-i ẕüll aç duʿānıñ eyle istidʿā-yı bīvāzın
K'olur ʿāṭıl terāzū-yı ṭaleb olduḳça bī-vāzin

2 Teṣāmüm ḳıl ser-āġāz-ı nevā-yı vaʿd-i cūdundan
Anıñ kim nāʾil etmez gūş-ı vaʿde ṣīt-i incāzın

3 O kim ʿālī-menişdir cilve-i evc-i temennāya
Resādır etmeden taḥrīke himmet bāl-i pervāzın

4 Olur ḥasret-keş-i neyl-i emān-ı inḳıbāż el-ḥaḳ
Eden mehcūr-ı kitmān inşirāḥ-ı sīne-i rāzın

5 Ḥadīs̱-i ʿaşḳı erbāb-ı maḥabbet iḫtiṣār eyler
Eder maġbūṭ Edībā rütbe-i ıṭnāba īcāzın

1117

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sīret-i maʿkūs ile hem-zād iken ters anadan
İʿvicāc-ı dīnden ʿār eylesin Tersā neden

2 Nā-resādır ʿālem-i ıṭlāḳa rūy-ı baḥrda
Çekmedikçe pāy-ı ārāmı süfün tersāneden

3 Lānegāhında deme bülbül ġarīb ola neden
Dāġ-dār-ı ḥasret-i gülzār iken o lāneden

4 Fikret-i maʿşūḳamız gitmezse ḫāṭırdan n'ola
Duḫter-i ʿiṣmet-güzīn çıḳmaz kemīn-i ḫāneden

5 Rāz-ı ʿaşḳı ol daḫi idrāk ü ifhām etmedi
Ben Edībā çoḳ suʾāl etdim dil-i dīvāneden

1116 S 133b, Ü1 136a, Ü2 125a
1117 S 133b, Ü1 136b, Ü2 125b

1118

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḳaṣr-ı yedle naḳd-ı mülk ü ġalle-i evḳāfdan
Farḳ olunmaz merdüm-i 'anḳā-dile ev Ḳāfdan

2 Olmadan dil-gīrdir ṣādıḳla ḫāyin rū-be-rū
Naḳd-ı zīfiñ münfe'ildir ṣāḥibi ṣarrāfdan

3 Nā-revādır merde da'vā-yı şerāfet eylemek
Bir 'alāmetle ḳanā'at-şīme-i eşrāfdan

4 Sehm-i cūda müsteḥaḳḳānı o kim āmāc eder
Eylemez bīrūn ḫadengin ca'be-i ehdāfdan

5 Bir görür çeşmim benim ḥālāt-ı ḳabż u basṭımı
İmtiyāz etmem Edīb imsākimi isrāfdan

1119

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Rehā bulmaz göñül derd-i raḳībiñ iḫtilācından
Olur mu mübtelā-yı dā'-i ṣar'a iḫtilā cinden

2 Dil-i zāra şühūd-ı 'aks-i sīmā-yı neşāṭ ancaḳ
Olur āyīne-i ṣahbā-yı ṣāfīniñ zücācından

3 Deme fürsān-ı 'aşḳa bī-herās-ı reh-zen-i miḥnet
Müyesserdir güẕer kuhsār-ı ümmīdiñ ficācından

4 Girince ṣūfī-i şāhid-pereste ḥalḳa-i ẕikre
Gelir ancaḳ tevācüd ridf-i yāriñ irticācından

5 Edībā olamaz me'nūs-ı bezm-i ehl-i 'aşḳ ol kim
Dili ḫāyifdir istīlā-yı hemmiñ inzi'ācından

1120

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Seniñ ey şeyḫ-i bengī bī-ẕühūlüm ben kemāliñden
Füzūndur inciẕābıñ ya'ni bildim benge mālıñdan

2 Ederdim raġbet-i tenvīr-i çeşmi ben cemāliñden
Olaydı naḳd-ı tāb-ı sūz-ı 'aşḳıñ bence mālıñdan

3 Mihād-ı şehveti efrād içün ṭayy-ı firāş etdiñ
Ġulāma ḥaṣr-ı şevḳ-i vaṣl edip geçdiñ ḥelāliñden

1118 S 133b, Ü1 136b, Ü2 125b
1119 S 133b, Ü1 136b, Ü2 125b
4 Girince S, Ü2: Görünce Ü1
5 ehl-i 'aşḳ S, Ü2: ehl-i dil Ü1
1120 S 133b, Ü1 136b, Ü2 126a

4 Zebānı etdigiñ lāl-i delāl oldu işāretle
Nümāyān çeşm-i semʿe ḥālet-i ṣamtıñda lāliñden

5 Edībāsā muṭāf-ı çeşmimiz sīmā-yı yār olsa
Degil mümkin ferāġat ben cemāl ü sen celāliñden

1121

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güzel gördüm diliñ iskān-ı ġafletde ben imsākin
Ki ol büḥbūḥa-i dār-ı teyaḳḳuẓda benim sākin

2 Dil-i her şādmānī-ülfetiñ bāki bükādanken
Ḳarīr etsin nice eşk-i meserret dīde-i bākin

3 Nevāl-i şāhdan gördüm ki derk-i ictināb etmez
Cenāb-ı mürşidiñ terk eyledim taḥsīn-i idrākin

4 Sem-i nīş-i eẕāsı müsteʿār-ı mār u kej-dümken
Ḫaṭādır ehl-i şerriñ etmemek tedbīr-i ihlākin

5 Cihān pür-ḫande olsa iġtinām-ı sūr-ı şādīden
Edībiñ rū-besīm etmez nigāh-ı çeşm-i nemnākin

1122

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Geç fünūn-ı keremi ẓālimiñ itḳānından
Dāmen-i fikre ṭılā eyleme it ḳanından

2 Ṣanma raġbetle geçer zer gibi cānānından
Fem-i muḥtāca o kim olmaya cā nānından

3 Zer-i maḥbūbunu cāndan nice tefrīḳ eyler
Zer içün ʿālemi vaḥşetde ḳoyan cānından

4 ʿArż-ı ḥālinde bile server-i buḫluñ cūdu
Müctenibdir raḳam-ı sāʾil-i iḥsānından

5 Nice pāşīde o kim ḳaṭre-i enʿāmın o kim
Seg dehen-şūy ola çirk-ābe-i tuġyānından

6 Ehl-i ẓulmet hedef-i ṭāmiʿa-i efvāha
Tīrdir neyl-i emel çille-i dāmānından

7 Şimdi idmān-ı teʿaddīle Edīb ehl-i sitem
Ġayreti selb eder ümmīd-i herāsānından

1121 S 134a, Ü1 137a, Ü2 126a
4 ihlākin S, Ü1: emlākin Ü1
1122 Ü1 137a, Ü2 125b

1123

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Rinde zāhid ḳalbini ṣāf etmeye tā kīneden
Dil-bere dām etmek āb-ı ḫūşe-i tāki neden

2 Meyl-i ṣahbā-yı ḫumār-ālūd-ı cūd-ı ġayr eden
Neş'e-yāb olmaz mey-i ḫum-ḫāne-i rūzīneden

3 Ru'yet-i te'ṣīr-i engüşt-i naẓardan 'ār ile
'Aksini mehcūr eder rūy-ı ḥayā āyīneden

4 Olmadıḳça ṣarṣar-ı āhıñ hübūbu münḳaṭı'
Mevc-i ḥasret nā-bedīd olmaz ġadīr-i sīneden

5 İnfiṣām-ı rişte-i vaṣlın bedīd eyler Edīb
Eyleyen ḳaṣr-ı telāfī ṣoḥbet-i dūşīneden

1124

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Geçer vaṣl-ı 'iyāl ü intimā-yı dāderānından
Velī geçmez o şūḫuñ zāhid-i dil-dāde rānından

2 Olur nāşī füsūn-ı ġamzeden ḥırmān-ı meftūnu
Mücerred fitne-i ġafletle merdiñ iftitānından

3 Hevā-yı dil-rübāda bir ḥarīṣ-i cān-fidāyīye
Gelir maġşūş olunca bī-revācī naḳd-ı cānından

4 O dil kim çāre-cūyā-yı difā'-ı telḫ-kāmīdir
Ḳomaz yārīñ ḥadīs-i sükker-i la'lin dehānından

5 Ḳıyād-ı şevḳ ile üftādegān-ı verṭa-i 'aşḳıñ
Edībā farḳ olunmaz ġuṣṣanāki şādmānından

1125

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Şeyḫe uyup olur mu geçem ben sebūmdan
Dāmen-keş-i muḳārenetim bense būmdan

2 Reh-yāb-ı ḳıblegāh-ı hevā deyr ü mescide
Vā-restedir mülāzemet-i bī-lüzūmdan

3 Zāhid ne deñli etse temerrün sitāyişe
Gelmez semā'-ı rinde mümeyyiz şūtūmdan

1123 Ü1 137a, Ü2 125b
1 zāhid Ü2: ṣūfī Ü1
1124 S 133b, Ü1 137a, Ü2 126a
1125 S 134a, Ü1 137b, Ü2 126a
1 Dāmen-keş-i S, Ü2: Dāmān-keş-i Ü1

4 Ṣūfī ḥarīṣ-i vuṣlat-ı ġılmān-ı şehr iken
ʿĀr eylemez ḳıyādet-i bintü'l-kürūmdan

5 Oldu bedīd peyker-i rūz-ı ḳıyām Edīb
Mir'āt-ı şūr-ı mülket-i Aʿcām u Rūmdan

1126

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Metn-i dilim ki ġamla pür oldu şürūḥdan
Ṣabrım firāḳa ḳalmadı geçdim şu rūḥdan

2 Aġyār ederdi cūş-ı sirişkimden ictināb
Āgāh olaydı vaḳʿa-i ṭūfān-ı Nūḥdan

3 ʿĀlem neden lehīb-i dilimden emīn olur
Ḫālī degilse sūz-ı derūnum vużūḥdan

4 Mümkin mi intiḳām ile merhem-peẕīr ola
Pürken dilim sitīz-i felekle ḳurūḥdan

5 Düşmen Edīb bīm-i ihānetle rām idi
Fāriġ olaydı tevsen-i bed-ḫū cümūḥdan

1127

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Geçmem sürīn-i şāhid-i şūḫ-ı be-nāmdan
Bī-vāye-i ferāġat isem de ben amdan

2 Nā-ḳābil-i bülūġ-ı es̱erken hevāmdan
Bilmem ʿavām-ı nāsı mümeyyiz hevāmdan

3 Kecdir suṭūr-ı nāme göñülden şüṭūr ile
Yoḳ sūd-ı istidād ṣufūf-ı kelāmdan

4 Zaḫma devā muʿīn-i devām-ı ḥayāt ise
Kārih-dilim taḫayyül-i rūy-ı devāmdan

5 Zāhid hevā-yı ṭayy-ı firāş etse de Edīb
Geçmez ḫayāl-i dil-ber ile iḥtilāmdan

1128

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Cenāb-ı şeyḫ dönmez sīretinden
Kibāş-ı suḥtuñ olmaz sīr etinden

1126 S 134a, Ü1 137b, Ü2 126b
1127 S 134a, Ü1 137b, Ü2 126b
4 devām-ı S, Ü2: dām-ı Ü1
1128 S 134a, Ü1 137b, Ü2 126b

2 Ḫırām-ı vecdi ser-mestānedir hep
Şarāb-ı sumʿanıñ keyfiyyetinden

3 Eder her dem nevā-yı naʿre-i hū
Mürīd-i nev-cevānıñ fürḳatinden

4 Feminden müstemiddān-ı duʿāya
Rehā mümkin degildir minnetinden

5 Edībā neydigin derk eyler ancaḳ
Baḳan sūrāḫ-ı bāb-ı ḫalvetinden

1129

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳoymam semend-i ʿazmimi ben ilticāmdan
Aʿdā-yı dīne ḳalmadı sūd ilticāmdan

2 Düşmen ṣanır ki müctenibim ben selāmdan
Bilmem tevāżuʿumla ḳadim bense lāmdan

3 Alırdı nice puḫteyi gerçek seḫāmdan
Ālūde-i ṭamaʿ eli ger çekse ḫāmdan

4 Geçdim binā-yı devlet ile kesb-i nāmdan
Ey bānī-i felek sen eliñ kes bināmdan

5 Yāriñ hevā-yı zülfü ile geçme Şāmdan
Yā-ḫ˘od Edīb raġbeti ḳo geç meşāmdan

1130

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳomam bir laḥẓa ḫālī dehriñ īḳāẓ-ı niyāmından
Eger bīdār edersem ḫufte-i tīġi niyāmından

2 Meşām-ı imtiyāzımdan ʿiẕār-ı gülşen-i cennet
ʿAraḳnāk-i ḫaceldir vehm-i teʾsīr-i zükāmından

3 Ḥarīm-i iḫtilāda dīde-i idrāki bīnādır
Ferehmend-i dil-āgāhıñ pes-i dīvār-ı cāmından

4 Maḳarr eylerdi zāhid ṣuffe-i germ-ābe-i kūnu
Çıḳaydı ʿaksi ḥammām-ı küsüñ ferş-i ziḥāmından

5 Edībā oldu muḫtaṣ merdüm-i nā-dāna dānāyī
Cehūlān-ı cihānıñ ḳubḥ u cehli inʿidāmından

---

4 müstemiddān-ı S, Ü2: müstemendān-ı Ü1
1129 S 134a, Ü1 138a, Ü2 127a
1130 Ü1 138a, Ü2 126b

1131

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 از عصای حد نمی باشد بپایش تا زدن
Ṣūfī-i muġlim cüdā olmaz ġulām-ı tāzeden

2 Ol ḳadar dil-beste-i bād-ı hevādır ḫalḳ kim
Naḳd-ı bādı bulsa nehb eyler kef-i yelpazeden

3 Kām-rān olduḳça zāhid aġniyā-yı ʿāleme
ʿArż-ı rūy-ı fāḳasın ḳoymaz pes-i dervāzeden

4 Ḥükmünü zūr-ı zer-i maḥbūb ibṭāl eylemiş
Nāz fāriġdir bu gün maʿşūḳa-i ṭannāzeden

5 ʿĀlimān etmez Edībā ḥıfẓ-ı aḥkām-ı kütüb
Ḥall eder icrā-yı ṣıdḳı ʿuḳde-i şīrāzeden

1132

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilā dīvānelikle ʿuzleti terk et ḥicābıñdan
Ki yoḳ baḳdım birinde ʿālemiñ nūr-ı ḥicā biñden

2 Nigāh-ı şeyḫi keff et behcet-i sīmā-yı sāġardan
Ṣaḳın nā-yāb edersin ḥüsn-i teʾs̱īri şarābıñdan

3 Ḫayāliñ dūrdan kim māye-i idhāş-ı merdümdur
Gören evlā ḥużūruñ ṣūfiyā kimdir ġıyābıñdan

4 Baña hep iḳtirānıñ reh-zen-i tecrīd idi çünkim
Çekildim tīġveş zāhid ḳırāb-ı iḳtirābıñdan

5 Edīb idrāk ederken ḳābil-i irşā vü irşādı
Düçār olduḳça yegdir sedd-i nuṭḳ etmek ḫiṭābıñdan

1133

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Siyeh-gūndur zemīn küttāb-ı şerʿiñ bu midādından
Cihān vīrānedir ʿaddāl-i ʿaṣrıñ būm-ı dādından

2 Teẓallüm dūrdur dādār-ı cevriñ semʿ-i dādından
Ṭuʿūm-ı sīreti nā-müfteriḳdir sem ʿidādından

3 Ser-ā-ser raḫne-dār-ı miʿvel-i tīz-i meẓālimdir
Ḥaṣānet mürtefiʿdir ʿālemiñ sūr-ı bilādından

1131 Ü1 138a, Ü2 126b
1132 Ü1 138a, Ü2 127a
1133 S 134a, Ü1 138b, Ü2 127a

4 Pey-ā-pey ḥizb-i maẓlūmāna etmiş ḥaşr peykārı
Bu gün ehl-i şeḳā düşmenle ʿāṭıldır cihādından

5 Edībā ḫaşma bed-ḫ˘āhī ṣadīḳe ḫayr-ḫ˘āhīde
Cihān durduḳça ṭabʿım fāriġ olmaz iʿtiyādından

1134

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Edā-yı dīne mürāʿātı ḳoyma dāyinden
Ya ārzū-yı iḳāmātı ḳoy medāyinden

2 Yorulma taṣfiyeye zāhide ḳo lāyinden
O kār-ı nūş-ı meyiñ ḥaẓẓ eder ḳolayından

3 Ser-i mürīdine tāc-ı bahā idi şeyḫiñ
O köhne kefş-i riyāyı çıḳarsa pāyından

4 Deme şehin-şeh-i ʿaşḳıñ düḫūle ruḫṣat olur
Rüsūm-ı meykede ḫāric degilse rāyından

5 Ayaġ-ı sāḳī ile dem-be-dem ayaḳlananıñ
Ayaḳlanınca gider tāb-ı hūşu cāyından

6 Egerçi ṣūret-i ẓāhirde yār-i ġār ise de
Olur tebāʿuda māʾil emīn ḫāyinden

7 Bidāye-i sene-i ḫurremī göründü Edīb
Nigāha mevsim-i gülde muḥarrem ayından

1135

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olurdum sifleveş ben daḫi dehriñ mālik emlākin
Görünmez ʿaynıma perr-i megesce māl-ı kem lākin

2 Ṭahāret-pīşegānı ġarḳ-ı çirk-āb-ı şereh buldum
Edelden āzmāyiş ʿālemiñ her pāk ü nā-pākin

3 ʿAṣīri dāfiʿ-i hemm olmasaydı bāġ-ı devrānıñ
Dehān-ı meyle görmezdim sezā ben ḫūşe-i tākin

4 Hemān enmūzec-i seng-i mezār-ı nā-be-hūşāndır
Gören şāyeste-i erḳām-ı ġaflet levḥ-i idrākin

5 Edībā sāḥa-i ġabrā penāh-ı ehl-i derd olsa
Ederdim çeşmime kuḥl-ı cilā her ẕerre-i ḫākin

1134 S 134a, Ü1 138b, Ü2 127a
1 ḳoy S, Ü2: ḳo Ü1
2 zāhide S, Ü2: zāhid Ü1
1135 S 134b, Ü1 138b, Ü2 127a
2 şereh S, Ü2: şerer Ü1 / her S, Ü2: hep Ü1

1136

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dili nehy et bu bezm-i pür-ġamıñ ṣavt-ı rebābından
ʿUbūr etdirme bu ẓulmetgehiñ ṣav tīre bābından

2 Cehūl-i süflī-i dihḳān-nihādıñ deşt-i ʿirfāna
Yine kişt-i cehālet rüstedir toḫm-ı şitābından

3 Muḳarrerdir mihād-ı ġafvesinde her dil-āgāhıñ
Degil meh-tāb-ı bīdārī cüdā deycūr-ı ḫ˘ābından

4 Şühūd-ı ṣuḥt içün ser-çeşme-i eşk-i teḥassürden
Rehādır çeşm-i ġaflet dest-şūlik ıżṭırābından

5 Olan her āşinā-yı ġayb-bīniñ çeşm-i idrāke
Tehekkümdür Edībā rū-nümā ʿizz-i ḫiṭābından

1137

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dāġıñ ḳo sīne-i sere ser-berlik eylesin
Yāfūḫ-ı iʿtibārıma efserlik eylesin

2 Etsin hübūṭ-ı çāhı çü-Yūsuf ṣuʿūd-ı cāh
Devrān baña vefāda birāderlik eylesin

3 Ṭıfl-ı dili ḥıżāneye ver duḫter-i reze
Ol kūdek-i yetīme ḳo māderlik eylesin

4 Çıḳsın kemīn-ḫāne-i dilden dilīr-i āh
Aġyārı iftirāsa ġażanferlik eylesin

5 Terk etsin iḥtiyāli benimle felek Edīb
Gelsin ritāc-ı ṣıdḳıma nevkerlik eylesin

1138

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫırḳa-i peşmīneye ḳāniʿse er ḳāḳūmdan
İmtiyāz etmez degildir tibri arḳā ḳumdan

2 İlticā-kārān-ı dergāh-ı emīr ü şāhda
Bulmadım farḳ eylemiş ẓıll-i hümāyı būmdan

3 Merde bu ḫ˘od-rū giyāzār içre yegdir servveş
Olsa dāmen-çīde her mechūl-i nā-maʿlūmdan

1136 S 134b, Ü1 138b, Ü2 127b
5 ʿizz-i S, Ü2: ʿizz ü Ü1
1137 S 134b, Ü1 139a, Ü2 127b
1138 S 134b, Ü1 139a, Ü2 127b

4 Mün῾imiñ alsa meşām-ı rāḥatiñ muḫtell eder
Būy-ı ῾ıṭr-ı fitneyi āh-ı dil-i maḥrūmdan

5 Şimdi farṭ-ı zīb-i endām-ı esāfilden Edīb
῾Ālemiñ temyīz olunmaz ḫādimi maḫdūmdan

1139

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Nesīmi ḫalḳa cān-baḫş istemez ister semūm olsun
Fürūġ-ı ṣıdḳı olmaz ḥāsidiñ isterse mūm olsun

2 Dil-i bī-tāb-ı ῾aşḳıñ maṭlabı tāb-ı hümūm olsun
Neşāṭ-ābād-ı vaṣl-ı yārde tā bī-hümūm olsun

3 Olur mu merd-i kāmil müstefīd-i nāḳıṣān olmaḳ
Nice māh-ı felek muḥtāc-ı envār-ı nücūm olsun

4 Ḳo zāhid tengnā-yı ḫalveti hem-pāy-ı rindān ol
Dilersen kim maḳarrıñ ḥacle-i bint-i kürūm olsun

5 Bulaldan ḳuvvet-i güftār Edībā etdigim cümle
Ḫiṭāb-ı dil-nevāzı düşmene ῾ayn-ı şütūm olsun

1140

mef῾ūlü fā῾ilātü mefā῾īlü fā῾ilün

1 Cānıyla cüst-ü-cūda iken bey῾e ṭālibin
Vermez o şūḫ kimseye hīç bī-῾aṭā lebin

2 Ger bī῾adan ba῾īd ise de bir ṭarīḳ ile
Dānişver-i Yehūd bilir bī῾a ṭālibin

3 Ḫalḳıñ bu cem῾-i mālda ḫ˘oş görme ṣā᾽ibin
Vaḳt-i ḥisāb-ı yevm-i nedem gör meṣā᾽ibin

4 Müftī ki Zeyd ü ῾Amr ile temhīd-i ῾ahd ede
Şehriñ enīs-i ḫalvet eder Hind ü Zeynebin

5 Ḳāḍī ne alsa çoḳ degil imżā-yı ḥüccete
Naṣfet gözüyle gör leme῾ān-ı mürekkebin

6 Ṣūfī meger ki ḥall-i ḥarāma muṣırr imiş
Gördüm gözümle nüsḫasınıñ cāy-ı maḳlebin

7 Taḳdīm ederdi şerbet-i ġamz u si῾āyeti
Zāhid eger ki mīr ü şehiñ bilse meşrebin

8 Tezvīr ile muṣādere-i māl-ı nās içün
Seyr et evāmiriñ o suṭūr-ı mürettebin

1139 S 134b, Ü1 139a, Ü2 128a
1140 S 46b (Üzerine çizgi çekilmiş)

9 Bürhān eder viṣāline taḥrīż-i māderi
Bilmez zamāne tāzeleri ḫaşyet-i ebin

10 Çerḫ-i denī ġarīm-i efāżıl-nevāzdır
Dehrin gel etme tecribe kār-ı mücerrebin

11 Dünyā Edīb ehl-i ḫulūṣa baḫīldir
Etmez dirīġ esāfile ammā ki maṭlabın

1141

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Açınca ḥiddet ile gülsitāna bāṣırasın
Bozarsa bezm-i bahārıñ n'ola ṣabā ṣırasın

2 Dil-i ʿanāṣır-ı ecsāma cilve-sāz olalı
Ḫayāl-i vuṣlatı ṭard eyledi ʿanā ṣırasın

3 Ṣurāḫ-ı āh-ı derūnum sipihre etdi ṣuʿūd
Görünce riḳḳat-i mevzūn-ı şekl-i ḫāṣırasın

4 Olur mu çāresi teʾmīn-i ḥıṣn-ı ḳalbe ġamıñ
Bilen ʿasākir-i cerrāre-i muḥāṣırasın

5 Edīb sīret-i Mecnūn bilir ki ʿāḳildir
Gören bu ehl-i zamānıñ ʿuḳūl-i ḳāṣırasın

1142

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Tīġ-i çeşme o perī zāġ verip sürmelesin
Bereveş sen de dili meẕbaḥına sür melesin

2 Ġamzesi ʿāşıḳ-ı şūrīde-i bī-pervādan
Nehb-i sāmān-ı dili ister ise yoḳ demesin

3 İstirāḳ-ı dil-i sevdā-zedeye rāġıb iken
Demeziz ʿāşıḳa düzdīde nigāh eylemesin

4 Eẟer-i gerd-i rehiñ verme nesīme cānā
Anı pervīzen-i müjgān ile dīdem elesin

5 Ṭālib-i şöhret-i ʿaşḳ ise Edībā ʿāşıḳ
Dāmenin cābiye-i ḫūn-ı sirişke belesin

1141 S 47a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1142 S 47b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1143

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Riyā ile giderek çoḳ füzūn eder denesin
Me'āda mürşidi bilmem alır gider de nesin

2 Me'ālsiz çeñeden ġayrı zādı yoḳ şeyḫiñ
Güzelleriñ söz ile oḫşayıp yatar çeñesin

3 Nikāḥ-ı duḫterine rāġıb ol da vermezse
Teġāfül eyle muṣırr olma sikiver anasın

4 Ġulāmı küsdü bu gün oldu şāhid-i bāzār
Teḳayyüd etse mülāzımları bulur arasın

5 Edīb çeşm-i dilim kārih oldu her Mıṣrı
Mu'āyene ederek zümre-i ferā'ınasın

1144

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Raḳīb-i nākesiñ āzurdeyiz neberdinden
Ḳomaz ne ḥarr-ı sitemden bizi ne berdinden

2 Ker etdi sem'i maḳālāt-ı yāve-serdinden
Cefādayız suḫan-ı yaḫ-nümūn-ı serdinden

3 Zemīn-i şaḳveti eflāki ṭutdu gerdinden
N'ola nihādı müberrā olursa ger dīnden

4 Mürīdi duḫter-i rezvār zülfe çekmişdir
Esīr-i bend-i hevā oldu aşma derdinden

5 Edīb çerḫi herāsım perīde-reng etdi
Gören nümūneyi alsın o rūy-ı zerdinden

1145

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Olur 'āyif cihānıñ rūy-ı mālın
Edenler ḫāk-i rāhıñ rūy-mālin

2 Ḳażā uġlūṭa-kār-ı imtiḥāndır
Cevābından ba'īd eyler su'ālin

3 Ḥaḳīḳat-bīn olanlar eblehānıñ
Semā'a cilve-rīz etmez maḳālin

1143 S 48a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1144 S 50a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1145 S 51b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Lebīb aḫlāḳ-ı bī-hūşāna baḳmaz
Hemān tehẕībe sāʿīdir ḫıṣālin

5 Edībā zāhidiñ nefsī ḳavīdir
Nümāyān etse de żaʿf u hüzālin

1146

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 El aldım ḫānedān-ı ʿaşḳ-ı yāriñ ben kenīzinden
Delīli n'eylerim reh-yāb-ı vaṣlı benken izinden

2 Meẕāḳ-ı hūşa gelmez ḫūşesi şīrīn o bāġıñ kim
Ḫalef-sāz olmaya her tāki bir toḫm-ı mevīzinden

3 Fürūġ-ı ḥüsnüne pervāne-i şevḳim o şemʿiñ kim
Ḳomaz hīç bezmi tenhā şuʿle-i pervāne-rīzinden

4 Dili cevşen-be-dūş-ı şevḳ-i dīdār-ı gül oldukça
Gelir mi bülbüle bīm-i eẕā ḫārıñ sitīzinden

5 Olur müfhem Edībā ʿāḳile ʿallāme-i dehriñ
Tefāṣīl-i meʿānī nuṭḳ-ı her lafẓ-ı vecīzinden

1147

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Reste-kār olmaz nişāna çeşm her sūfārdan
Kevnde ḫālī olur ẓann etme her sū fārdan

2 Nehc-i nā-meşrūʿdan ol dest-ber-dīnārdan
Bī-herās olma seḳarda dest-berd-i nārdan

3 Nefs-i lezzet-yāb-ı renc-i ṣabrı ḳo tīmārdan
ʿĀḳile çoḳdur żarar aʿdād-ı ḳūt-ı mārdan

4 Rāh-peymāy-ı biʿād-ı ṣavlet-i nefs olmayan
Bī-ḥaẕerdir iḳtirāb-ı şīr-i bī-efsārdan

5 Olma dil-tārīk Edīb evtār-ı sāz-ı lehv ile
Ḫāne-i ṣāf-ı diliñ olsun cüdā evtārdan

1148

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Düşdüñ ġama rīḳ-i dehen-i tāki ḳoyaldan
Zāhid meyi al sübḥa vü misvāki ḳoy elden

1146 S 55a, Ü2 117a
1147 S 128b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1148 S 53a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Bir ʿāşıḳ-ı ḫāṣ idigimi bildi o meh-rū
Benden hele aġyāra uyup geçmedi birden

3 Zühhād ki ser-dāde-i bālīn-i şerehdir
Gelsin mi sühād anlara hīç ḫˇāb-ı emelden

4 ʿAllāme nice sālib olur şīme-i cerri
K'aḳvālini ḥıfẓ eyleyemez aḥruf-ı cerden

5 Yeksāndır Edībā ḥareḳātımla sükūnum
Gelmez baña vaḥşet ne seferden ne ḥażardan

1149

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānıñ kārihim ben nisbet-i dār-ı kerem-dārın
Eger Ḥātem de olsa gūşa almaḳdan kerem dārın

2 Sevād-ı zülf ü tāb-ı rūyuna iḳbālimiz yāriñ
Sipihriñ mesḫ eder sīmā-yı ṣubḥ u şām-ı idbārın

3 Lebinden ḫˇāhiş-i tiryāḳı deʾb eylerdi vehminden
Nigāh-ı çīn-i zülfü görse mār-ı derd-i bīmārın

4 N'ola ferzend-i rinde kār-ı eb kār etse gördükçe
Ḥarīm-i bikr-i meyde ʿālemiñ ṣad-gūne ebkārın

5 Edībā çāre-cūy-ı vaṣl olan ferdāya terk etmez
Bu gün dām-ı fidā-yı cān ile tesḫīr eder yārin

1150

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sūy-ı maʿşūḳa diliñ merdüm-i çeşm et kūşun
Ḥalḳa-i dām-ı ferāġ eyle sivā mengūşun

2 Hecrden ḥaṣr-ı dehān etme hemān şekvāyı
Zaḫmıñıñ hem-dem-i nuṭḳ eyle leb-i ḫāmūşun

3 Meye meyl etme pes-i perde-i ḫumdan tā kim
Saña ʿarż eylemeye zemzeme-i ser-cūşun

4 Etme her rind ile āşūb-ı şikest-i cāmı
Görme her meykedeniñ ṭaʿna sezā ser-ḫˇoşun

5 Ṣūret-i rāz-ı ġam-ı ʿaşḳa Edīb açdırma
Zāhid-i bed-nigehiñ çeşm-i dil-i medhūşun

1149 Ü2 108b
1150 Ü2 108b

1151

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ġadriñ ki dūş-ı ṭab'a ede cāme şīmesin
Bed-kāra yegdir eylememek cā meşīmesin

2 Hengām-ı gülde 'āşıḳı bülbül ḥarīṣ eder
Teklīf-i bezme duḫter-i ṣahbā nedīmesin

3 Olmaz 'inān-keşīde bilen dest-i 'acz ile
'Aşḳıñ semend-i tünd-i şedīdü'ş-şekībesin

4 Şimdi zamāne ḫalḳına kesb-i vüḳūf eden
Etmez nümūde ḥıfẓ-ı 'uhūd-ı ḳadīmesin

5 Olsun edīm-i cismine ḳāni' gören Edīb
Mevtānıñ insilāḫ-ı 'uẓām-ı remīmesin

1152

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 O şūḫ-ı mihrbānıñ çünki ḫ˘oş-ḥāliz rıżāsından
Sipihr-i kīne-sāzıñ fāriġiz ḫavf u recāsından

2 Çerāġ-ı ḫufteye pervānelikle behre-yāb olsun
Geçenler şu'le-i nār-ı ġarāmıñ iḳtibāsından

3 O kim sūrāḫ-ı gūşu ẓarf-ı sā-bāş-ı erāẕilden
Gedā-yı 'āciziñ ıṭrāb-ı sem' etmez nidāsından

4 Le'īmiñ terk-i ġayret māye-i idbārı olduḳça
Sitīz-i tīġ-i ḫaybet intihā bulmaz ḳafāsından

5 Edībā ehl-i ġaflet maṭlabın esbāba ḥaṣr etmiş
Ki ister nā'il-i āmāl-i ṣayf olmaḳ şitāsından

1153

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sipihriñ iḳtibās-ı nūra meyl etmez şümūsundan
Edenler reşk-i māh āyīne-i çerḫi 'uḳūsundan

2 Tevekküldür şeref-baḫş-ı rıżā nefs-i bed-āmūza
Ünās-ı bī-tevekkül muṭma'inn olmaz nüfūsundan

3 Hemān bīgāne-i aḥzāb-ı aṣḥāb-ı yemīn ancaḳ
Olan bī-vāyelerdir ḥıfẓ-ı īmān-ı ġamūsundan

1151 Ü2 109b
1152 Ü2 109b
1153 Ü2 110a

4 Dü-rūsun ṭālibā dil-beste-i kār-ı televvünsen
Saña gelmez ferāġat fenn-i tezvīriñ dürūsundan

5 ʿAṭāsız dest-būsu zāhid-i ḫuşkuñ muṭalsemdir
Ki degmez sāġar-ı taḳbīle nem destī-sebūsundan

6 Ḳudūmuñ bāng-ı irhāb etme ṣūfī Ḫusrev-i rinde
Ṣadā-yı saṭveti der-kār iken kūs-ı küʾūsundan

7 Edībā lāyıḳ-ı irşād idi āsārımıñ zāhid
Ḥalāvet-yāb olaydı mīve-i naḫl-ı ṭurūsundan

1154

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Suḫtuñ benān-ı ḥırṣ ile alma ḳo pārasın
Saʿy et ki bīḫ-i ḥırṣı diliñden ḳoparasın

2 Şeyḫ-i denī ḳo şānına lāyıḳ iş arasın
Zībende görme rāh-ı sülūke işāresin

3 Ḫ˘ān-ı ḥarāmı ġāret-i ġār-ı dehān eder
Mümkin olur mu zāhidi nehy etme ġāresin

4 Ḳalsın devīde sifle dem-ā-dem kilābveş
Teftīş-i ḫūn-ı suḫt ile dehriñ ḳanāresin

5 Sen ḫufte etme zaḫmıñ Edīb indimāl ile
Tā kim nigāh-ı reʾfet-i yāri uyarasın

1155

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Raḳībe sill içün şemşīri ḳoymam bu miyānımdan
Ki bīm-i tīġ eder ancaḳ cüdā ol būmı yanımdan

2 Meẕāḳı zehrnāk etdikçe ben nāmın teẕekkürle
Ḥalāvet kesb eder gūyā ʿadū yā[d-ı] dehānımdan

3 Ṣadīḳe dem-be-dem gül-pāş-ı luṭf olduḳça bed-ḫ˘āhı
Ḳomam bī-vāye ḫār-ı gül-bün-i tīr ü sinānımdan

4 ʿAdū ʿadv-i semend-i berḳ-i ḫāṭıfla girīz etse
Rehā bulmaz kemend-i batş-ı ıṭlāḳ-ı ʿinānımdan

5 Edīb ehl-i naẓar idhāş-ı aḫdāḳ-ı şuʿūr eyler
Benim hergiz şükūh-ı ṣūret-i ḳalb-i ʿiyānımdan

1154 Ü2 111a
1155 Ü2 113b

1556

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ey reşk-i hümā evc-i vefādan mı gelirsin
'Īsī gibi minhāc-ı semādan mı gelirsin

2 Tīġ-i nigehiñ böyle neden ḳana boyanmış
Aġyār-ı sitemgerle ġazādan mı gelirsin

3 Yād etmedesin nekhet-i zülfüyle meşāmı
Ey bād-ı ṣabā Çīn ü Ḫıṭādan mı gelirsin

4 Zāhid şeref-i ṣıdḳ ile gel meclis-i ḳurba
Ol bezme reh-i kiẕb ü riyādan mı gelirsin

5 Ey kilk-i Edīb etmedesin 'ālemi şād-āb
Sen cābiye-i feyż-i Ḫudādan mı gelirsin

1157

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Gitmez ġamıñ ḫayāl-i lebiñle ṣudūrdan
İrvā eder mi tef-zedegānı ṣu dūrdan

2 Şevḳ-i dilim nigāhım ayırmaz büdūrdan
Nezdīkden o rūyuña nāẓır bu dūrdan

3 Reh-yāb idi ṣu'ūd-ı sütāvend-i vaṣlıña
Me'mūn olaydı pāy-ı temennī 'aṣūrdan

4 Āsān olaydı süllem-i ḳaṣr-ı tevāṣulüñ
Ḳaṣr-ı heves cüdā idi meyl-i ḳuṣūrdan

5 Pāy-ı şitābı ehl-i sülūküñ viṣāliñe
Kemdir naẓarda cünbiş-i aḳdām-ı mūrdan

6 Her şehre kim fürūġ-ı cemāliñ nihān ola
Kerdir semā'-ı çeşmi hilāl-i şühūrdan

7 Olmaz Edīb rems-i cüdāyīde muḫtelī
'Āşıḳlarıñ vücūdu rehādır ḳubūrdan

1158

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Naṣīb alan felegiñ cūd-ı Ḥātemānından
Girīze yol bulamaz dest-i imtinānından

1156 Ü2 113b
1157 Ü2 114b
1158 Ü2 114b

2 Dü kān-ı sīm ü zeri olsa ḫ˅āceniñ vermez
Şirāya ruḫṣati hem-sāye[-i] dükānından

3 Ḥarīṣe vāyesi ḥırżān-ı rūy-ı niʿmetdir
ʿİmādadır gözü gencīne-i nihānından

4 Ḳoyan derūnuña ġam künc-i vaṣl-ı yār ise de
Rehīde-i elem ol rağbeti ḳo yanından

5 Edīb ḳāniʿ olan dest-i iştihā ṣunmaz
O nān-ı suḫta ki ʿār eyleye ṣunanından

1159

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṭarḥ eyledim ṣafāyı kim eylerse eylesin
Yārān ile vefāyı kim eylerse eylesin

2 Ḳoydum ġam-ı piyāleyi sevdā-yı dil-beri
Sehv etdigim ḫaṭāyı kim eylerse eylesin

3 Bozduḳ niẓām-ı ülfeti biz ʿaşḳ-ı yār ile
Daʿvā-yı ibtilāyı kim eylerse eylesin

4 Yumduḳ nigāh-ı ḥalḳa-i dām-ı tehālükü
Tesḫīr-i dil-rübāyı kim eylerse eylesin

5 Olduḳça rū-nümūde-i baʿd-ı muvāfaḳat
Taḳrīb-i āşināyı kim eylerse eylesin

6 Bī-rağbetiz muḳārene-i yār ü düşmene
Ger luṭf u ger cefāyı kim eylerse eylesin

7 Bendim ʿinān-ı sumʿayı ıṭlāḳa bend olan
Şimdengeri riyāyı kim eylerse eylesin

8 Yād eylemekden eyledim ibrā zebānımı
Nākeslere s̱enāyı kim eylerse eylesin

9 Terk eyledim cihāna Edībā rükūnu ben
Dünyāya ins̱ināyı kim eylerse eylesin

1160

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Menem ki bī-es̱erim intiṣāḥ-ı pendimden
Nefūr isem n'ola her kār-ı nā-pesendimden

2 O şūḫa şuʿle-i şevḳ-i dilimle sūzānım
Belādayım heves-i ḳalb-i müstemendimden

1159 Ü2 115a
1160 Ü2 117b

3 Naʿīm-i vaṣl ile nā-şād idim ḳıyās etsem
Ḥadīs̱-i Ādem ü Ḥavvāyı kendi kendimden

4 Dili sipürde-i deşt-i hecīr-i hecr etdi
Ümīdi sāye iken serv-i ser-bülendimden

5 Rehīn-i ḫıdr-ı ʿadem olsa da rehā bulmaz
Şikār-ı irb ü emel ʿuḳde-i kemendimden

6 Elimde bir gül-i cāmı gözünde ḫār etmiş
Budur şikāyet-i ehl-i riyā gezendimden

7 Edīb bir dem-i hicrān içün degil lāyıḳ
Remīde-ḫāṭır olam yār-i ercmendimden

1161

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Neseb nā-būd iken kār-ı zināda bī-teʿāmīden
Ne mümkindir ki hīç toḫm-ı şerāfet bite ʿāmīden

2 Ḥafīẓ olmaz ṭahāret ḥāṣıl-i her toḫm-ı nā-pāke
Emīni naḳd-ı suḥtuñ nehbe cā yekdir ḥarāmīden

3 Nice nezdīk olursa şesti nā-hemvār iken hergiz
Hedef mestūr olur çeşm-i ḫadeng-i ḳavs-ı rāmīden

4 Şerīf-i bī-ḥaşem bulmaz mehābet çeşm-i nāḳışda
Hilāli ẓarf-ı bedr etmez taḫayyül nā-tamāmından

5 İnābetle Edībā merdüme güm-nām-ı vizr olmaḳ
Felekde yegdir el-ḥaḳ faḫret-i her nām-ı nāmīden

1162

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳo yaḳsın rīşini zāhid ḥınādan āteşīn etsin
Hemān rindi lehīb-i iḳtirānından emīn etsin

2 Şebistān-ı ümīde bir nefes tāb-efken olsun tek
Bize cevri ederse ḳāʾiliz ol meh-cebīn etsin

3 Naṣīb-i ʿaşḳ olan faḫr etmesin iksīr-i cennetle
Göñülde mihr-i yāri başḳa bir genc-i defīn etsin

4 Melūl ol nālesinden ʿāşıḳıñ ıṭrāb-ı semʿ etmez
Ḳoma nāy-ı gülū-yı sīnesin vaḳf-ı enīn etsin

5 Yed-i fikretle gevher-çīn olan deryā-yı maʿnāda
Edībāsā ʿuḳūd-ı naẓmını dürr-i s̱emīn etsin

1161 Ü2 119a
1162 Ü2 119a

1163

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lehīb-i kīne ḥizb-i düşmene dāġ-ı ṣudūr olsun
O maḥrūrān-ı keyde bağrı yandıḳça ṣu dūr olsun

2 Enīn-i sīne-rīşān-ı cināyet bī-ḳuṣūr olsun
Nevā-yı ehl-i ġam mevtāyı īḳāẓa ḳo ṣūr olsun

3 Bize her şerḥa naḳş-ı inşirāḥ-ı sīne olduḳça
ʿAdūya cevşeni pīrāhen-i hatf ü s̱übūr olsun

4 Ezelden rūze-dār-ı raġbet-i suḥt-ı cihānım ben
Zen-i dünyādan almam lez̠z̠eti isterse ḥūr olsun

5 Edībā ṣādıḳım bed-ḫ̮āha vaʿd-i intiḳāmımda
Ḳo dāġ-ı cevri bende naḳd-ı īfā-yı nüẕūr olsun

1164

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ümīd-i luṭf ile olduḳça ḥizb-i çākerānından
Ġınā gelmek ne mümkin ʿāşıḳ-ı dil-çāke rānından

2 Cihānıñ ḳābil-i nuṣḥ olmayan bed-pey kerānından
Cüdāyī merde ḫ̮oşdur vuṣlat-ı meh-peykerānından

3 Riyāżetden ümīdi iddiḫ̮ār-ı suḥt iken bilmem
Ne ḥāṣıldır ʿaceb zühhāda saʿy-ı bī-kerānından

4 Neden āyā ki ṣūfī ṭaʿne-i nāy u ḳudūm eyler
Es̱ernāk-i ṭarabken mīr ü şāhıñ mihterānından

5 Edībā ḳaṣr-ı ülfetle tecāfī merde evlādır
Bu dehriñ uḫ̮ve-i Yūsufla hem-ḫ̮ū dāderānından

Ḥarfü'l-Vāv

1165

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pīrāye eylediñ gül-i ruḫ̮sāra nāz-bū
Ey meh yine fütādeñe bir başḳa nāz bu

2 Ḫ̮aṭṭıñdan alsa rāyiḥa-i nāz nāz-bū
Būy-ı siperm-i ḫ̮uldu ederdi piyāz-bū

3 Yoḳ ġayr-ı şemm-i nekhet-i zülfüñ murādımız
Senden faḳaṭ ümīd ü recā vü niyāz bu

1163 Ü2 127b
1164 Ü2 127b
1165 S 53a, Ü1 139a, Ü2 128a

4 Gül-berg-i bāġ-ı cenneti enmūzec eyleme
Ey bād vaṣf-ı ʿārıż-ı dil-dāra az bu

5 Durma Edīb neşr-i erīc-i ḥaḳīḳat et
Ṣūfī-i gende-dil gibi olma mecāz-bū

1166

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫaṭṭıñ mı yüzüñde müjeden sāye midir bu
Māh-ı ruḫuña hāle-i pīrāye midir bu

2 Gīsū-yı girih-beste mi yapan hümādan
Ruḫsārıña bir ẓıll-i şeref-māye midir bu

3 Ḳaddiñ mi olan cilve-nümā ṣaḥn-ı çemende
Yā leşker-i ʿuşşāḳa ʿaceb rāye midir bu

4 Zāhid ḳomadı kefş-i girān-naʿli ayaḳdan
Bilmem ki ṭarīḳinde aña pāye midir bu

5 Nev-bāve-i ebkār-ı meʿānī mi Edībā
Yā kilk-i cihān-gīrimize vāye midir bu

1167

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Faṣd eder yāri görüp düşde raḳīb-i bed-rū
Reg-i ġayretle göze nīşter oldu uyḫu

2 Şübhesiz aña şikārī seg olurdu zāhid
Fi'l-mes̱el ḳābil-i ṣayd olsa o vaḥşī āhū

3 Kimseye būy-ı vefā verme ṣaḳın sulṭānım
Olmasın saña varıp gelmege bāʿis̱ o bū

4 Etmesen göñlümü bā-rūy-ı nevāziş taʿmīr
Böyle açıḳda ḳalır ḥıṣn-ı dilim bī-bārū

5 Pāsdārīde o meh ravża-i ruḫsāra Edīb
Varamaz dest-i nigāh almaġa bir şeftālū

1166 S 53a (Üzerine çizgi çekilmiş); Ü1 140a
5 Nev-bāve-i S: Bu bāve-i Ü1
1167 S 53b, Ü1 139b, Ü2 128a
1 Faṣd eder S: Ḳaṣd eder Ü1, Ü2

1168

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Rūyu 'araḳ-çekān olaraḳ şeyḫ-i vaṣl-cū
Tā rām edince dil-beri çoḳ dökdü āb-rū

2 Sūrāḫa-i metā'-ı perend-i sürīnine
Zāhid lisān-ı ṭā'atini etmede rüfū

3 Ṣūfī namāzı keyf ile etdi edā bu gün
Bevl-i ḫumār-ı yār ile etmiş meger vużū

4 Keyfince şeyḫ müzd-i ḳıyādet alıp yine
Pes-mānde şeble ġıll ederek etmede ġulū

5 Eyle Edīb āb-ı s̱enā-cūydan ḥaẕer
Iṭrā eyle ṭarāvet içün olma āb-cū

1169

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Çāk et ḳabā-yı meẕhebi dervīş bā-ġulū
Ammā ki çāk-i ḫırḳayı terk etme bī-rüfū

2 Bir demde mübtelā-yı ḫusūf u küsūf eder
Cānāna mihr ü mehle eger olsa rū-be-rū

3 Aṣḥāb-ı cāha mevce-i çīn-i cebīn verir
Faṣl-ı şitāda leẕẕet-i serdī-i āb-ı cū

4 Ger bī-nevāl-i ḥürmet ölürseñ de mün'imiñ
Ez-rūy-ı raġbe ni'metini etme ārzū

5 Dīdem sirişk-i terle namāz-ı şühūduna
Yāriñ Edīb etmede şām u seḥer vużū

1170

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dimāġa ṭurresinden sālib-i renc-i miḥandır bu
Meşām-ı ḥasret-i Ya'ḳūba būy-ı pīrehendir bu

2 Ṣaḳınsın etmesin iẓhār-ı minnet pīr-i Ken'āna
Ṣabā bilsin ki hep ḫāṣıyyet-i beytü'l-ḥazendir bu

3 Şemīm-i zülfü cāna ḥülle-i cism-i ḥayāt oldu
Hemān gūyā ki ḥıṣn-ı cān-ı bī-cisme bedendir bu

1168 S 53b, Ü1 139b, Ü2 128b (Ü2 128a'da da aynı gazel var. Ancak gazelin son mısraı bir önceki gazelin son beytidir.)
1169 S 53b, Ü1 139b, Ü2 128b
1 bī-rüfū S, Ü2: bī-fürū Ü1
1170 S 52b, Ü1 139b, Ü2 128b

4 Çözünce kākülün iẓhār u iḫfāda muḫayyersin
Nesīmā ḳayda düşme sır degil ʿayn-ı ʿalendir bu

5 Meşām-ı sumʿager nekhet-peẕīr-i fenn-i ʿaşḳ olmaz
Nefesle mürşid-i iḫlāṣa muḫtaṣ başḳa fendir bu

6 Edīm-i cism-i ʿāşıḳ ṣanma s̱evb-i zindegānīdir
Şehīd-i ʿaşḳa ḳudretden müheyyā bir kefendir bu

7 Midād-ı ḫāmemiz gūyā ki ʿanberden mürekkebdir
Edībā ʿālemi taʿṭīr eder bilmem nedendir bu

Ḥarfü'l-Hā

1171

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿAḳīle-gīr olagör ḳulzüm-i nikūyīde
Ḥazef-rübālıġı ḳoy sīf-i tünd-ḫūyīde

2 Mis̱āl-i kūh ḳarīn-i s̱ebāt-ı tüklān ol
Çü-bād ḥırṣ ile her sūya olma pūyīde

3 Zülāl-i fikret-i ferdā ile derūnuñdan
Ġubār-ı şādī-i imrūzu eyle şūyīde

4 Tevāżuʿ etmede her sīne-ṣāfa mecbūruz
Çü-bīd münhemikiz āba ser-fürūyīde

5 Edīb ḫāṭır-ı zārım ḳuṣūr eder ṣanma
Niyāz-ı vuṣlat-ı yāre ẕerīʿa-cūyīde

1172

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O meh-rū olsa da peyveste cāy-ı iḫtilāsında
Ḳalır dest-i ġamı tāb-ı derūnuñ iḫtilāsında

2 Ḫumār-encām iken her neşʾe-i cām-ı feraḥ bilmem
Ne lez̤z̤et var cihānıñ şādī-i ġam-der-ḳafāsında

3 Ne lāzım telḫ-kāmī zevre-i ehl-i tekebbürle
Merāret var iken ḥelvā-yı lafẓ-ı merḥabāsında

4 Müheyyādır devāy-ı cānsitānı ʿāşıḳ-ı zāra
Ġarāmıñ ṣaḥn-ı dārū-ḫāne-i dāru'ş-şifāsında

5 Edīb umma ḫazefden āb u tāb-ı dürr-i nā-yābı
Ṣaḳın ebnā-yı dehriñ olma ümmīd-i vefāsında

1171 S 54a, Ü1 140a, Ü2 128b
1172 S 54a, Ü1 140a, Ü2 128b
3 zevre-i S, Ü2: zirve-i Ü1

1173

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bütün ḥayretdedir nīk ü bediñ temyīz ü farḳında
Elibbā-yı zamāne ʿālemiñ hep ġarb u şarḳında

2 Raḳībi leṭma-ḫ˘ār-ı mevce-i yemm-i sirişk etsem
Yine Firʿavnveş īmāna gelmez ḥāl-i ġarḳında

3 Dür-i nā-yāb-ı feyżi isteyenler cüst-ü-cū etsin
Seḥāb-ı mevsim-i nīsān-ı ʿaşḳıñ raʿd u berḳinde

4 O māhıñ ṣoḥbetinden recm ile ṭard etdim aġyārıñ
Mucidd oldum şihāb-ı nāḳıb-ı āhımla ḥarḳında

5 Edībā nāvek-i ser-tīz-i āh-ı ʿāşıḳ-ı zārıñ
Taʿaccüb etmesinler cünne-i eflāki ḫarḳında

1174

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳalırsa dil ne ʿaceb ṣoḥbet-i ġavānīde
Hevā-yı cām-ı mey-i nāb-ı erġavānīde

2 Bu ḥüsn ü ān ile ānīce ḳalbi cāẕibdir
Ġarīb sırr-ı ḫafī var bu ceẕb-i ānīde

3 Emān-ne-dānī-i devrānı derk eden ādem
N'içün devīde olur sāḥa-i emānīde

4 Olur devān-ı pey-i cīfe-i cihān ʿālem
Olursa rütbe-i ʿallāme [ger] devānīde

5 Edīb ḳoymadı zāhid riyā vü sumʿasını
Ne behre buldu ʿaceb kār-ı ḳaltabānīde

1175

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Vāmıḳ-ı nāmveriñ her dil-i hem-nāmında
Olur elbette enīsi ġam u hem nāmında

2 Ṣanma taḳṣīr olunur ʿāşıḳıñ ikrāmında
Dāver-i behcetiniñ devleti eyyāmında

3 Muttaṣıl raḳde-i bīdārī ile żayf-ı meşām
Ṣubḥa dek ẕevḳ sürer ṭurresiniñ şāmında

1173 S 54b, Ü1 140a, Ü2 129a
1174 S 54b, Ü1 140b, Ü2 129a
1175 S 54b, Ü1 140b, Ü2 129b

4 Çekdi ol muġ-peçeniñ pençe-i ʿaşḳı deyre
Şübhe yoḳdur der iken zāhidiñ İslāmında

5 ʿAndelīb-i dilimiz etdi Edībā lāne
Çemen-i ḫaṭṭ-ı nev-i ʿārıż-ı gülfāmında

1176

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kendiñi ḥırṣ ile pūyān-ı pey-i kār etme
Kārı terk eyle daḫi çerḫ ile peykār etme

2 Düşme ṣad renc-i ġam-ı dehr-i fenā-encāma
Diliñi ruḳʿa-i bāzīçe-i efkār etme

3 Māl içün olma revā-dīde-i ser-gerdānī
Cismiñi gūyçe-i miḥcen-i āzār etme

4 Zen gibi ġāze-perestīde olup bī-sāmān
Ẕihniñi ṭable-i dükkānçe-i ʿaṭṭār etme

5 ʿİzzet-i nefs ile mānend-i Edīb ol ḳāniʿ
Ḥurr iken ẕātıñı erẕāle perestār etme

1177

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gelmez sübāt ṭalʿatiniñ āşināsına
Meftūn-ı ḥüsnüne olamaz āşinā sine

2 Āḫir cidār-ı ṡerveti mensūb-ı bād olur
Kim ḳorsa ḫışt-ı ṣarṣar-ı āhı bināsına

3 ʿĀyif iken piyāleyi şimdi ḥabābveş
Göz ḳoydu şeyḫ meclis-i insiñ ināsına

4 Nuṭḳ u derūnu cümle kemīngāh-ı fitnedir
Kevniñ inanma yār-i ḥaḳīḳat-şināsına

5 Olmaz Edīb dehrde āsūde-dest-i dil
Menhūm olan ṡimār-ı emel ictināsına

1178

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ẓulmet-i ġamda dil-i ʿāşıḳ olur vā-dīde
Anı ġafletde ḳıyās eyleme ol vādīde

1176 S 55a, Ü1 140b, Ü2 129b
1177 S 55a, Ü1 140b, Ü2 129b
5 dehrde S, Ü2: kevnde Ü1
1178 S 55b, Ü1 141a, Ü2 129b

2 Dem-be-dem etmededir nāz-ı nev-i nā-dīde
O büt-i ʿişve-gerim ʿāşıḳa her nādīde

3 Dil-i sevdā-zede bī-ṭuʿme-i ġam sīr olmaz
Bulamaz ẕevḳ-i şebeʿ māʾide-i şādīde

4 ʿĀşıḳıñ ḫāṭır-ı vīrānesi maʿmūr olmaz
Ḳayd-ı nām etmek ile ṣafḥa-i ābādīde

5 Behceti ḫaṭṭ ile āzāde-i naḳş olmaġla
Ḳaldı bu ḳalb-i raḳīḳ ol ḫaṭ-ı āzādīde

6 Ṣanma kim rāh-ı hidāyet-res olur ehl-i riyā
Olsa da nāṭıḳası zemzeme-i hādīde

7 N'ola meşġūf-ı ṭıbāʿ olsa Edībā eseri
Şübhe yoḳ ḫāmemiziñ kār-ı nev-īcādīde

1179

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Māhī-i şevḳimize ancaḳ olur meh tābe
Bī-sebeb ṣanma bizi meyl ederiz meh-tāba

2 Fāriġ ol gerdiş-i ḥırṣ ile enīn-i ġamdan
Ki alır cūy-ı felek verdigini dūlāba

3 Destiñi ʿāleme mecrā-yı zülāl-i feyż et
ʿİbret al bāṣıra-i hūş ile baḳ mīzāba

4 Vermesin liḥyesini ḳabża-i āza mürşid
Yoḫsa cārū gibi mālīde olur iʿtāba

5 Nāṣıḥān ḳavli Edībāne ederler īcāz
Ki sözüñ muḫtaṣarı ġālib olur isḥāba

1180

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣıfat-ı selb-i ḥayāveş olamaz dārū ye
Anı sen ḥıfẓ ile reh-yāb olagör dārūya

2 Mālik-i cūy-ı zer olsañ da semāḥat ḳılma
İḥtiyācı yoġiken ṭāmiʿ olan zer-cūya

3 Ḫ˘uy-çekān rāh-rev-i ḥırṣ u şerehdir ṣūfī
İltifāt etme göñül baġlama ol bed-ḫūya

1179 S 55b, Ü1 141a, Ü2 130a
1 şevḳimize S, Ü2: şevḳimiz Ü1
1180 S 56a, Ü1 141a, Ü2 130a
3 Ḫ˘uy-çekān S, Ü2: Ḫūn-çekān Ü1

4 ʿĀlemiñ būy-ı vefā yoḳ zen ü maḥbūbunda
Dili bend eyleme her kākül-i sünbül-mūya

5 Maṭmaḥ-ı çeşm-i derūn eyle Edībā ṣıdḳı
Cilve-perdāz-ı nigāh olma ṣaḳın her sūya

1181

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Taḫannüs̱le seni şöhret-pez̲īr etdik eyā māde
Yeter zāhid müşārun bi'l-benān olduñ ayāmāda

2 ʿAcebdir müftiyā derk etmeden maʿnā-yı iftāyı
Dil-i menhūmuñu üftāde ḳoyduñ rāh-ı iftāda

3 Müʾes̱s̱irdir dem-i nuṭḳu hele ṣāhib-nefes şeyḫiñ
Müsellemdir maḳāli sūz-ı baḥs̱-ı ʿaşḳı īrāda

4 O ḫ˘urşīd-i melāḥat zāde-i cevv-i leṭāfetdir
ʿAceb mi cilve-sāz-ı nāz ise gāhīce cev-zāde

5 Edībā dest-i ṭabʿ-ı nāzüküm mecbūrdur gūyā
Reh-i bārīk-i maʿnāya ʿinān-ı kilki irḫāda

1182

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūn-ı tāb-zede görmede revābīde
Şiʿār-ı nāzişi her sāyeye revā bīde

2 Cibāyet eyleyicek naḳd-ı bergi bād-ı ḫazān
Çemende serv-i sehīveş ḳalır mı cā bīde

3 Dil-i şikesteye cānā nigāh-ı çeşm etme
O çeşmi raḳde-i nāz ile ḳılma ḫ˘ābīde

4 Sevād-ı vech ile rics-i fitenden el çekmez
Raḳīb ölünce ḳalır sīret-i ġurābīde

5 Edīb zūr-ı mey-i ṣırf ile ġamı ṣarf et
Ki tāb-ı neşʾe bulunmaz şarāb-ı ābīde

1183

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳoma tevḥīd-i Ḫudādan nefesi bīhūde
Ādeme fāʾide yoḳdur nefes-i bī-hūda

1181 S 56a, Ü1 141a, Ü2 130a
5 irḫāda S, Ü2: irḫāya Ü1
1182 S 56a, Ü1 141b, Ü2 130b
1183 S 56b, Ü1 141b, Ü2 130b

2 Ẕikr-i nāmı gibi yoḳ ʿāşıḳa kār-ı maḥmūd
Renc-i bīmāra muvāfıḳ mı degil maḥmūde

3 Olma dil-bend-i pey-i mūy-ı dirāz-ı zülfü
Etmesin ḫāṭırıñı dest-i hevā peymūde

4 Gerdiş-i ḥırṣ ile ālūde edersen pāyı
Müzd-i pā deñli degildir yedigiñ pālūde

5 Müşt-i sergīn olamaz müşge Edībā hem-ser
Çāy-sāz olmaġile nāfice-i āhūda

1184

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣūfiyā baṭnıñı zıḳḳ et ʿasel ü dūş-āba
Bu ḥarāretle ki dil-germ olasın düş āba

2 Gerdiş-i bāb-ı tevekkülde mi fikriñ zāhid
Bādveş esmede mi yoḫsa der-i esbāba

3 Vefret-i sīm ile geç çehre-besīm olmaḳdan
Ṭās-ı sīmīni bıraḳ düşme yem-i sīm-āba

4 Reşḥ-i mīzābını mīzāna ḳosun münʿimler
Çünki nān istemeye ḳāniʿ ola mīz āba

5 Eyle pīçīde-ʿinān tevsen-i tünd-i ḳalemi
Edhem-i kilk-i teri sürme Edīb ishāba

1185

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫalḳ-ı zamān hünerver-i siḥr-āferīn ile
Ancaḳ eder muʿāmele bir āferīn ile

2 Temyīz-i ḥüsnün eyleyemez dūrdan başar
Tā görmedikçe ol mehi çeşm-i yaḳīn ile

3 Laʿliñ ki ḫātem-i şeh-i mülk-i cemāldir
Dehri ṭutar şikeste-nümā bir nigīn ile

4 Māl-ı mecāl-i ʿāşıḳını rāh-ı kīneden
Tārāc imiş muʿāmelesi mālikīn ile

5 Reh-bürde-i felāh olamaz kevnde Edīb
Mevṣūf olan ḫaṣā'il-i güm-rāh-ı dīn ile

---

4 Müzd-i pā S, Ü2: Müjde-pā Ü1
1184 S 56b, Ü1 141b, Ü2 130b
4 mīz āba S, Ü1: mīzāna Ü2
1185 S 57a, Ü1 141b, Ü2 130b

1186

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫ-i bülend-pāye düşer iṣr-i pāyına
Bir pāy-būs-ı dil-ber eger düşse pāyına

2 Dād u sitedle mürşid-i heftād-sāleniñ
Yetmiş ṣadāsı cümle ḳurā vü medāyine

3 Derdim der-i sarāyına dil reh-nişīn ola
Ol Ḫusrev-i serīr-i bahā dursa rāyına

4 Erẕāli bī-ḳarīne-i ṣıdḳ etme bī-ḳurā
Dil verme el-ḥaẕer seme-i bī-ḳarāyine

5 Mir'āt-ı māh-tāb-ı felek ḥüsn-i dil-beriñ
Olmaz Edīb ʿaksine tāb-āver āyine

1187

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gelince gülşen içre ol gül-i pür-zīb ü fer yāda
ʿAceb mi bülbül-i şūrīde-meşreb gelse feryāda

2 Edip yād-ı dürün ol ḳulzüm-i pür-gevher-i ḥüsnüñ
Ḫurūş-ı mevc-i ḥasret ḳaldı gitdi böyle deryāda

3 Zebānı cilve-sāz-ı yād-ı nām-ı āşinā olmaz
Tekellüm-rīz-i nuṭḳ-ı luṭf olur peyveste her yāda

4 Hele ol eşheb-i meydān-ı ḥüsnüñ yoġidi miṣli
Sürīn-i nerm-i ṣāfın etmeseydi zīn eger yada

5 Kemān-ı ḥācib-i müşgīn-i yāre dīde-dūz olduḳ
Edībā noḳṭadır gūyā sevād-ı çeşm-i ter yāda

1188

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sāḥa-i kevnde ẕī-ḥikmet olan ferzāne
Naṭʿ-ı saṭranc-ı ġarāmı yer eder ferzāna

2 Pend-i ṣūfī-i riyāżet-keşe dil-bend olma
Ḥaẕer et uyma ṣaḳın vesvese-i şeyṭāna

3 Gezmesin böyle sürūd ile yeter ṣaḥrāda
Dest-peymāy-ı ḫıred söylemesin yabana

1186 S 57a, Ü1 142a, Ü2 130b
1187 S 57a, Ü1 142a, Ü2 131a
1188 S 57b, Ü1 142a, Ü2 131a

4 Müje-i çeşm-i güher-rīz-i dil-i ṣad-çāki
Şāne etdim ben o gīsū-yı refīʿu'ş-şāna

5 Döndürüp ḥāsidi biryāna Edībā sözüm
Çekerek pençe-i āhım çıḳarır bir yana

1189

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidā rāh-ı ṭalebde ayaġıñ ḳaymaġa
Saña meyliñ yetişir sükker ile ḳaymaġa

2 Yine āteş-zene-i fitneye el ṣundu raḳīb
Başladı yāre bizi töhmet ile çaḳmaġa

3 Doyma dursun lebiniñ lez̠z̠etini doydurmaz
Felegiñ nīş-i ġamı ḳor mu bizi doymaġa

4 Ṣārim-i ḥüsne dü zāġ oldu dü ḫāl-i rūyu
Peççe-i bülbül-i dil düşse n'ola duzaġa

5 O perī-rūyuñ Edībā ḳomadı ḥāsid-i dūn
Deheninden bizi dārū-yı ġamı ṣormaġa

1190

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zamāneniñ nigeh-i ʿibret et devāyirine
Şereng-dāde-i bīmārdır devā yirine

2 Külūm-ı sīneye tedbīr-i iltiyām etme
Ki çāk-ḫ˘urde-i tīġ-i ġama devāyiri ne

3 O zīb-baḫş-ı serīr-i sarāy-ı behcet ü nāz
Ḳudūm-ı ġayrı revā görmesin serāyirine

4 Gürisneyiz heves-i iġtidā-yı nekhet ile
Fem-i meşāmı güşād eyleriz ġadāyirine

5 Ṣaġīre gördü Edībā kebīresin zāhid
Derūn-ı ṣavmaʿada añlamam ṣaġāyiri ne

1191

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dehrde meşreb-i her merd-i meḥāsin-cūda
Beñzer olmaz hele hīç ḫulḳ-ı seḫā vü cūda

1189 S 57b, Ü1 142a, Ü2 131a
2 yāra bizi töhmet ile S, Ü2: töhmet ile yāra bizi Ü1
1190 S 58a, Ü1 142b, Ü2 131a
1191 S 58a, Ü1 142b, Ü2 131a

2 Ḫ˘ān-ı erdāf-ı ġulāmānı dizip yārāna
Şeyḫ-i mażyāf-ı ḳıyādet yedirir pālūde

3 Ḫ˘āce Dürzī gibi her kāle-fürūş-ı ḥüsnü
Eyler endāze-i maʿhūdu ile peymūde

4 Rūde vü rūyu bütün dāʾ-i riyādan memlū
Zāhide uyma şifā umma sen ol dārūda

5 Ḳāniʿiz bezm-i cihān içre Edībā yāriñ
ʿAnber-i ḫāli ile gūş-ı nevā-yı ʿūda

1192

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muḳīm olduḳça zāhid çillegāhıñ būriyāsında
Yeter Hinde ṣadāsı belki şimdi bu riyāsında

2 Nigāh-ı nāza ebrū rāy-ı dīger gösterir her dem
Dil-i derd-āzmā ḥayretde ḳalmışdır bu rāsında

3 Faḳīh-i mey-keşe nüks-āver-i renc-i ṣudāʿ olduñ
Yediñden sāḳiyā kās-ı müdāmıñ intikāsında

4 Dilā dest-i fem-i ümmīdi bāz et laʿl-i nābından
Ḳo lems-i gerden-i elmās-ı kevniñ iltimāsında

5 Edībā zaḫm-ı tīġ-i iftirādan rencişim yoḫsa
Ne renciş var baña şīr-i ġarāmıñ iftirāsında

1193

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pür-vāye-i neşāṭ olanıñ şehr-i yār ile
Bezm-i felekde kārı nedir şehr-yār ile

2 Yāriñ o ḫāl-i filfil ü ḫaṭṭ-ı ʿiẕār ile
Gelmekde ḫ˘ān-ı ḥüsnüne leẕẕet bahār ile

3 Maġbūṭ-ı zīb ü zīnet-i ṣad gülşen olmuşuz
Dāġ-ı ġarāmı sīnede biz iddiḫār ile

4 Çoḳ tāzeniñ çerāġ-ı pesin pür-fetīl eder
Teʾs̱īr-i tāb-ı zerkine şeyḫ ıṣṭıbār ile

5 Meʾlūf-ı bār-bürdegī-i derddir Edīb
Ṭabʿ-ı felek ṭabīʿat-i her bürd-bār ile

1192 S 58a, Ü1 142b, Ü2 131b
1193 S 58b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1194

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İç şīr-i şīr-i māde-i ʿunḳūdu ʿūd ile
Ser-māye-dār-ı ribḥ-i neşāṭ ol bu sūd ile

2 Cehdim ser-i raḳībe dirāz etdi müştümü
Başa çıḳar mıyız der iken ol Cühūd ile

3 Gömgök feżā-yı ten leged-i çeşm-i ḫışmdan
Derdim çoġaldı gitdi o çeşm-i kebūd ile

4 Dūd oldu dūd-ı ʿanber-i ḫāli derūnuma
Efsūs kim ḳadīd oluruz biz bu dūd ile

5 Yoḳdur Edīb kimse ile hīç nizāʿımız
Var ise ger nizāʿımız ancaḳ ḥasūd ile

1195

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zülfüñ ḳapıldı dil yine būy-ı zebādına
Dehriñ ne meyl eder daḫi būy-ı zebādına

2 ʿAdv-ı semend-i cevdet-i ẕihn ile kāsib ol
Meyl etme fārisān-ı seḫānıñ cevādına

3 Bīgāneler ṣudūruna da irtiḳā eder
Ḳadınlarıñ firāşda baḳma rüḳādına

4 Ṣād[ā]n-miṡāl ġamla daḫi cilve-sāz olur
Kevniñ inanma ḥāṣılı nā-şād u şādına

5 Ol muʿteḳid Edīb suḫan-dāna münkiriñ
Baḳma nüḳūd-ı nā-sere-i intiḳādına

1196

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳoma gūş-ı dili ḳavl-i dürūġ-ı merd-i kāhinde
Bu bāġıñ ṣanma var ḫāṣıyyet-i gül-berg kāhında

2 Ṣaḳın ʿazm eyleme bā-ḳaṣd-ı dürr-i rūşenā Hinde
Ġarāmıñ gösterirken dürr-i maṭlab rū şināhında

3 Eger kim bulmasaydı nefʿ ü sūd-ı nīk rāhında
Deme gitmezdi hep sūdāgerān-ı nīk-rā Hinde

1194 S 58b, Ü1 142b, Ü2 131b
1195 S 59a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1196 S 59a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Bulursun lā-cerem vakʿ-ı şümūl-i ʿizz-i dāreyni
Ḫulūṣuñ Yūsufāsā cāy edersin ḳaʿr-ı cāhında

5 Edībā çāre-yāb-ı ṣıḥḥat-i cism-i derūn olmaz
Devāyı bilmeyen deşt-i ġamıñ kemter giyāhında

1197

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Muḥtāca senden etme eẕā intifāʿ ile
Urma revāc-baḫş-ı metāʿı ẕirāʿ ile

2 Refʿ eyle miʿceriñ bize bī-ḳayd-ı leṣm ü būs
Biz ḳāniʿiz raġībe-i keşf-i ḳınāʿ ile

3 Bī-red çekil mülāzemet-i ehl-i kibrden
Defʿ et dilā difāʿını sen indifāʿ ile

4 Eksilmez oldu şūr-ı dil-i şeyḫ-i münhemik
Yār ile ne cimāʿla ne ictimāʿ ile

5 Ḳalmaz Edīb yār ile o hem-ʿinān olur
Olmaz s̱ebāt-ı pāy-ı meserret vedāʿ ile

1198

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣıṭabl-i ḫāṣ-ı yārıñ eşheb-i zerrīne-sercine
Revādır pester olsa müşg ü ʿanber cāy-ı sercīne

2 Ṣaḳın āyīne-i meh-tāb-ı rūyuñ ġayra gösterme
Ḥaẕer ḳıl pādişāhım raġbet etme böyle āyīne

3 Perend-i zülfü verme ḫār-ı dest-i ḫ˘ār-ı aġyāra
Nigāh-ı re'fet eyle nāzenīnim zülf-i miskīne

4 ʿAceb mi ḥādis̱āt-ı nā-nümūdu rūz-ı ferdānıñ
Nümāyān olsa her rūşen-nigāh-ı ʿāḳıbet-bīne

5 Edībā dil-ferīb olma ṣaḳın sā-bāş u taḥsīne
Ki tev'emdir hemān taḥsīni ḫalḳıñ ʿayn-ı tehcīne

1197 S 59a, Ü1 142b, Ü2 131b
2 S: (Ü1'de bulunmuyor, Ü2'de ise 4. beyit olarak yer alıyor)
1198 S 59b, Ü1 143a, Ü2 131b
3 miskīne S, Ü2: müşgīne Ü1

1199

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Sipāse-ḫˇāhıñı ferdāya atma miʿāda
Miyān-ı ʿişve-nümālarda böyle mi ʿāde

2 Ya dil-nihāde-i ridf-i ġulām iken ṣūfī
ʿAceb bu meşreb ile ḳor mu ama da

3 Niẓāʿ-ı lafẓ ile ʿālim me'āli terk etme
Hemān ḥurūf-ı hicā ile ḳalma heycāda

4 Nigāhı vāye-peẕīr-i ṣabūḥ olur rindiñ
Görünse reng-i şafaḳ cām-ı çerḫ-i mīnāda

5 Edīb ṭıfl-ı dili ḫāne-zād-ı ʿaşḳ olanıñ
Rehā bulur deme ġamdan ḳalır ser-āzāde

1200

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Müşkil odur ki jāj-ḫā yār ile hem-ʿinān ola
Bülbül-i dil-güşā-nevā zāġ ile hem-zebān ola

2 Ey dil-i zār-ı pür-elem sāġarı ḳıl devā-yı ġam
Sāḥa-i bāġa çıḳ ne dem mevsim-i gülsitān ola

3 Ġayrıya gösterip liḳā ʿāşıḳa döndürür ḳafā
Maḳṣadı var dilā ki tā vaṣl ile mihrbān ola

4 Ṣūfī-i melce'-i lüṣūṣ olsa muʿallim-i Fuṣūṣ
Kim inanır ki bā-ḫuṣūṣ mülḥid ü ḳaltabān ola

5 Ādeme ḥubb-ı sīm ü zer ṣanma ki eylemez eṡer
Ẕātı Edībveş meger ʿārif ü nükte-dān ola

1201

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Baḳdı ʿārīce-i sermāda o meh-sīmāya
Terk-i ʿāra bu daḫi şeyḫe güzel ser-māye

2 Behceti dilleri ġarḳ-āb-ı yem-i ḥayret edip
Zecr ile mevce-i cezri çeke yer deryāya

3 Sāye-i serv-i bülend-i ḳadine cār olalı
Dil-i miḫnet-zede oldu ġam ile hem-sāye

1199 S 59b, Ü1 143a, Ü2 131b
1200 S 60a, Ü1 143a, Ü2 132a
1201 S 60b, Ü1 143a, Ü2 132a

4 Dīdemizden nem-i yem-cūş-ı sirişki yārıñ
Çekmede dest-i siyeh-mīġ-i ġamı yaġmaya

5 Raḥmetiñ re'sini tenḳīṭe meges-cū olma
A göñül söylemeden belki ḳalem şıçraya

6 Ni'met-i dānişi müftī vü müderris n'eyler
Ḫ˅ān-ı dānişden anıñ pāyı faḳaṭ bir pāye

7 Ḫaṭ-ı nev-ḫīzi işāretle niyāz-ı vaṣla
Bāl ü per verdi Edībā dil-i bī-pervāya

1202

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Tāc u destārını şeyḫ etse müheyyā gireve
Yine ḫammār aña raġbetle demez mi gir eve

2 Bezm-i tevḫīdde ger eşter-i ser-mest ise de
Verme dil ṣūfī-i güm-kerde-reh-i herze-deve

3 Tāb-ı ser-bend-i muṭallāsın o şūḫ-ı 'Alevī
Böyle iẓhār ederek ḫalḳı düşürdü 'aleve

4 Reh-i tezvīre mesīrinde 'aceb müsri' dir
Kem-nigāh etme ṣaḳın zāhid-i āheste-reve

5 Eyleyip meslek-i ta'bīr-i köhenden fāriġ
Ḫāmeyi ḳoydum Edībā reh-i güftār-ı neve

1203

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Sülūk etseydi rāh-ı nāsikīne
Mürīde eylemezdi nās kīne

2 Eṡer etmez dil-i taḳvā-pereste
Sitīz-i misḳab-ı elmāsgīne

3 Degil çesbīde-i ṡevb-i televvün
Olan cism-i derūnu bā-sekīne

4 Düşüp dünbāle-i hīzāna mürşid
'İnānın eylemiş irḫā sikine

5 Uçarmış zāhid ammā kim ṭutar var
Edībā bilmeziz kim māsiki ne

---

5 söylemeden S, Ü2: söyleme Ü1
1202 S 60b, Ü1 143b, Ü2 132a
1203 S 61a (Üzerine çizgi çekilmiş)

1204

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Beni nehy etme zāhid tev'em oldukça be-ney bāde
Şamemnākim veren ser-māye-i ʿömrün ben ey bāda

2 Cilā-bahş-ı nigāh ol zīb-i nakş-ı hayreti seyr et
Esādīr-i cebīn-i dāġ-ı ʿaşk-ı sīne-fersāda

3 Dil-i nā-dāna nā-mülhem meʿānī cümle müsbetdir
Kerārīs-i şarīr-i hāme-i ʿaşk-ı dil-ārāda

4 Çalış meyl-i ʿināk-ı şāhid-i üns-i ġarām eyle
Tevahhüşle hevāy-ı ʿuzlet-i Kāfı ko ʿankāda

5 Dil-i bed-hᵛāhını hıfz-ı vidāda ehl eder yoġken
Nice mihmān olur żayf-ı mahabbet sīne-i yada

6 Ġam-ı aġyārdan fāriġ-dil olmak kalbi şāf eyler
Tehī oldukça tāb-efzūn olur zīrā ki mīnāda

7 Deme ebnā-yı ʿaşrıñ kaşdı infāz-ı ʿadāvetle
Dili pür-zehr iken te'sīr olur şehd-i müdārāda

8 Ne güne setr eder nām-ı bedin bed-nām kim nāmın
Komazken zūr-ı fıtnat muhtelī beyt-i muʿammāda

9 Nice vālā ise pest oldu şimdi kıymet-i gevher
Nigīn-i sengiñ ancak kadr-i ʿāli dest-i bennāda

10 Butūn-ı akviyā akvāt-ı rezden tā ki sīr olmaz
Mecāl olmaz nişāb-ı ʿacze neyl-i kıymet-i zāda

11 Edīb āsār-ı pend-i ehl-i dil nā-būd idi birden
Eger kim yetmese reşh-i midād-ı kilkim imdāda

1205

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol hüsn-i bī-muʿādili vaşf ile kim yere
Yıġmış metāʿ-ı behceti takdīr bir yere

2 Derse o zülfü böyle perīşān eder bizi
Reh-yāb olmadık anı dil-dāra bir dere

3 Aʿmāl-i rahm edip haber-i çāk-i sīnemi
Bir kimse var mıdır ki der-i yāre erdire

4 Rikkatle şerh-i yara-i sīnem nesīme ben
Işmarladım geçen seneden yāre bildire

1204 Ü1 143b, Ü2 132a
1205 S 61a, Ü1 143b, Ü2 132b

5 Reşk-i nuḳūş-ı cennet olur ḫāne-i dilim
Ġamzeñ hezār zaḫm ile pīrāye kim vere

6 Ey dil hele o sīb-i ẕeḳan bāġ-ı dehrde
Düşmez dehān-ı ḫ˘āhişimiz gibi bir yere

7 Taḳdīr-i ḳıymet eyleyemezler Edīb eger
Silkü'l-le'āl-i naẓmını dellāle kim vere

1206

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma fikri zāhidiñ iẓhār-ı nīk aʿmālde
Belki fikrin dirhem ü maḥbūb içün iʿmālde

2 Dīni var saʿy etmede ḳāḍī ki tā bī-dīn ola
Suḥt-ı maḥṣūlü edāy-ı dīne istiḥlālde

3 Dūnlarda iş mi var hīzem-keşān-ı fitnedir
ʿĀllerdir hep ocaḳ ṣāḥibleri işġālde

4 Ḥāl ile baḳ ḳāli taṭbīḳ edegör eşḫāṣda
İddiʿā ile olur mu zergerī baḳḳālde

5 ʿĀrife ümmīd-i feyż-i neş'e-i Cem māl ile
Ṭālib-i cām-ı Cem olmaḳdır hemān cemmālde

6 Bir ḳaṭūr-ı şehd ile zūra şehādet kārıdır
Zāhidiñ şehd-i sefīde bāli pek iḳbālde

7 Ḳalb-i vālī ḳavl ü fiʿlinden siyehterdir hele
Gösteriş yoḳdur beyāż-ı niyyeti aḳvālde

8 Dicle-i bī-dāda ġarḳ-āb etmede ʿācizleri
Kār-ı seyl-ābı bedīd olmuş nice Deccālde

9 Defter-i kevni debīr-i māhir-i ḫāmem Edīb
Diḳḳat etdikçe mufaṣṣal gösterir icmālde

1207

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çekilsek meclis-i iḳbālde tenhāca bir cāya
Bu ednā ḫāne-i vīrāneden aʿlāca bir cāya

2 Bu pā-māl-i hezār āmed-şud-ı ekdār olan yerden
Bisāṭı refʿ edip göçsek daḫi aḳṣāca bir cāya

1206 S 61b, Ü1 144a, Ü2 132b
6 S: (Ü1 ve Ü2'de bulunmuyor)
7 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
8 S: (Ü1ve Ü2'de bulunmuyor)
1207 S 61b, Ü1 144a, Ü2 132b
1 Çekilsek S, Ü2: Çekilsen Ü1

3 Emākinde taʿaddüdle ʿaceb güm-kerde-cāy olduḳ
Ḥaṣīri biz hemān ḥaṣr eylesek ey ḫ˘āce bir cāya

4 Bu gerd-efşān-ı ġam-pūsīde saḳfıñ yaʿni zīrinden
Dilā taʿcīl ile ḳaçsaḳ feraḥ-efzāca bir cāya

5 Şināh etmekden ise böyle cūy-ı senglāḫ içre
Göñül düşsek seniñle pür-güher deryāca bir cāya

6 Mużīḳ-i mekmen-i pür-dā'-i miḥnetden rehā bulsaḳ
Girīz etsek seniñle ey göñül beydāca bir cāya

7 Edībā ḳışrdan biz daḫi bīrūn-sāz-ı lübb olsaḳ
Açılsaḳ tengnā-yı lafẓdan maʿnāca bir cāya

1208

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳalır mı leẕẕet-i seyr-i cemāli ru'yāda
Gelince hecme-i aġyār-ı zişt-rū yāda

2 Sidāḍ-ı vehm-i raḳīb et şükūh-ı behcetini
Ki gelmesin der isen yaʿni ol ʿadū yāda

3 Beyāżı sünbül-i nīlīye çek ki boyadır
Feżā-yı ṣaḥn-ı çemende gelirse bū yāda

4 Kenār-ı cūy-ı çemen bir serābdır meysiz
Nigāh-ı dīde-i rind-i şarāb-cūyāda

5 Niyāz geçmez Edībā cevābı lādır hep
Çatal yürekli mi bilmem o ḳalbi bu lāda

1209

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Enīs-i şehvet olan meclis-i ekābirde
Ḥabīs-i vaḥşet olur ḥafre-i meḳābirde

2 Cilā-yı āyine-i ḥālin eyler istiḳbāl
Ġubār-ı ḫāṭır açanlar zamān-ı ġābirde

3 Nümūne-cūy-ı ṣafā-yı naʿīm olan görsün
Nişān-ı neş'e-i ḫuldu faḳīr-i ṣābirde

4 Ḫaṭīb-i vaʿẓa bedel ṣavtın eyleyip ıṣlāḥ
Cemāʿate neġam ismāʿ eder menābirde

---

3 eylesek S, Ü2: eylediñ Ü1
4 S, Ü2: (Ü1'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirmiş)
6 mekmen-i S, Ü2: mümkin Ü1
1208 S 62a, Ü1 144a, Ü2 133a
1209 S 62a, Ü1 144b, Ü2 133a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)

5 Cihānda mālını cemʿ eyleyen mehāvişden
Edīb lā-cerem iẕhāb eder nehābirde

1210

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dehrde her kim sever cānān cānān üstüne
Derdi artar etse de dermān dermān üstüne

2 Ol şeh-i ḥüsn ü bahādırgāhına iḥżār içün
Gönderir ʿuşşāḳına fermān fermān üstüne

3 ʿAşḳ çün ḥükm eyleye ey hūş sen āsūde ol
Olamaz bir ülkede sulṭān sulṭān üstüne

4 Zāhidi zīr-i ġulāmında başıp mey-ḫānede
Üstüne cemʿ oldular oġlan oġlan üstüne

5 Pest ü bālāda dü ẕevḳ ehli Edībā bī-ʿaded
Muttaṣıl her küşede şeyṭān şeyṭān üstüne

1211

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Miyān-ı bülbülānda dīde-i gūş-ı nevā-dīde
ʿAceb dey-māh-ı ġamda şimdi ey ʿāşıḳ ne vādīde

2 Dile pervāneāsā cān-sipārī mümkin olmazsa
Miṣāl-i şemʿ-i sūzān girye-rīz olsun nevādīde

3 ʿAmā-yı ḳalb hīç dārū ile maḳrūn-ı berv olmaz
Ne deñli saʿy olunsa ekmehe olmaz devā-dīde

4 Ġubār-ı şunʿadan pākīze-dāmān olmaḳ istersen
Ṣaḳın kār-ı şenīʿi ġayr içün olma revā-dīde

5 Edībā gülşen içre ʿāyif olsun sāye-i bīdi
Ġam-ı dil-berle ol kim deşt-peymādır bevādīde

1212

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nihengāsā göñül cūy-ı sirişkiñ ḥavż-ı ābında
Şināh et mevsim-i tāb-ı ġamıñ temmūz u ābında

2 Hemān mevc-i serāb-ı ġuṣṣadır keyfiyyeti gūyā
Leṭāfet yoḳ bu bezmiñ neşʾe-i cām-ı şarābında

1210 S 62b, Ü1 144b, Ü2 133a
1211 S 62b, Ü1 144b, Ü2 133a
1212 S 63a, Ü1 144b, Ü2 133b

3 Dem-ā-dem durmasın olsun keşīde cünd-i aġyāra
Ḥüsām-ı āh-ı ʿāşıḳ ḳalmamaḳ yegdir ḳırābında

4 Ne mümkindir dilā vā-reste-i rics-i ḫaṭā olmaḳ
Ḫaṭāyı bilmeyen ʿāḳilleriñ reʾy-i ṣavābında

5 Edībā kār-ı bī-dādıyla faḫret etmede gūyā
Ḥulīdir ehl-i baġyiñ ṭavḳ-ı evzārı riḳābında

1213

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sirişk-i germ-ḫīzim cūş-ı yemden berter olmaḳda
Şerār-ı sūz-ı sīnem mihr ü mehle hem-ser olmaḳda

2 Nüḥūl-i miḥnet oldu bāl-pervāz-ı ʿadem cisme
O deñli mürġ-i mehzūl-i tenim ġam-perver olmaḳda

3 Sipihre keşf-i rāz-ı āh-ı dil bīhūdedir şimdi
Ki Zāl-i çerḫ-i dūnuñ semʿi gitdikçe ker olmaḳda

4 Ḫayāl-i tāb-ı rūy-ı yārdir tābı dil-i zārıñ
Anıñ'çün ḫāṭır-ı bī-tābımız tāb-āver olmaḳda

5 Ḥarīṣiñ ḳalʿ-ı nāb-ı āzına nā-bāveriz zīrā
Ḥarīṣān-ı zamāne nev-be-nev nāb-āver olmaḳda

6 Ḫaṭā bilmez ḫaṭāyī-baḫşını rāh-ı küs-i terde
Bu yolda şeyḫ-i nāṣıḥ hep ḫaṭāyī-güster olmaḳda

7 Edībā ḫāmemiñ güm-geştedir hep mevrid-i feyżi
Aña bu ḳāʾid-i endīşe ancaḳ reh-ber olmaḳda

1214

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Neşāṭ-ı bihterīn var ise envāʿ-ı ferahlarda
Miyān-ı nergisistān içredir zerrīn ḳadeḥlerde

2 Ẓurūf-ı zāhidān bī-rūḥ-ı rāḥ-ı nūr-ı ṣafvetdir
Eṣer yoḳdur fürūġ-ı zindegīde ol şebeḥlerde

3 Feraḥ-cūy-ı vürūd-ı nuḳredir virdin ḳomaz zāhid
Ḳo ḳalsın çille-keşlikde zevāyā-yı teraḥlarda

4 Sürūr-ı ġaybet-efzā ġuṣṣanāk eyler ḥicāmendi
Neşāṭ olmaz gürūh-ı ehl-i idrāke meraḥlarda

1213 S 63a, Ü1 145a, Ü2 133b
5 nāb-āver S, Ü1: tāb-āver Ü2
7 bu S, Ü2: bir Ü1
1214 S 63b, Ü1 145a, Ü2 133b

5 Müsellemdir Edībā ṭabʿımıñ vādī-i reftārı
Meżāmīn-i sedīdü'l-insicām-ı muḳteraḥlarda

1215

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṭarīḳ-i ġamda benim kār-ı hem ki bārım ola
Ḥaḳīr isem de eger kārihem kibārım ola

2 Ṡiḳal-be-dūş-ı vefā olmadan ki bī-tābım
Sülūk-i rāh-ı cefāya ne iḳtidārım ola

3 Ḫalīde olmadan āzurdeyim ḫavāṭırda
Zücāc-ı dilde yazıḳ böyle inkisārım ola

4 Cihānı kārih iken naḳş-ı devlet-i dünyā
Sezā mıdır sübül-i çeşm-i intiẓārım ola

5 Ġurāb-ı mezbele-i iḳtirāb-ı devr-i denī
Revā mı bülbül-i gülzār-ı iʿtibārım ola

6 Vefāsı nīm olana māh-ı ḥüsnü tām ise de
Niṡār-ı mihr edemem n'eylerim ki yārim ola

7 Edīb ṣaʿve degil şāh-bāz-ı himmetime
Eger hümā-yı felek raġm ile şikārım ola

1216

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āḫir ʿuluvv-ı ḳadr bulur er teḳā ile
Şāh-ı serīr-i ʿizzet olur irtiḳā ile

2 Ṣūfī oturdu ṣavmaʿada baḳ livā ile
Bekler ḳudūm-ı zāyirini baḳlava ile

3 Zāhid bizimle hem-dem-i āh ol murād ise
Gencīne-i viṣāle erişmek hevā ile

4 Gerdān ederdi naġme-i nāy-ı gülūyumuz
Iṭrāb edeydi dil-beri bu kerre nāyile

5 لا ننتهى الغرام بحال و ان جنت
فينا باغتيال فوأد غوائله

6 Zaʿmınca ṡevb-i zühd ile gör şeyḫ-i mürtedi
Setr-i redāʾet etdi Edīb irtidā ile

1215 Ü1 145a, Ü2 133b
2 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
6 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1216 S 63b, Ü1 145a, Ü2 134a

1217

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Rinde etdikçe liḥāf āmāde
Ḳızdırır duḫter-i rez sermāda

2 Müzdü cān etse de nām-ı yāre
Az gelir dilde ġam-ı müzd ada

3 İrem-i vaṣlına ermek dilde
Cāy-gīr olmada fevḳa'l-ʿāde

4 Hāy-u-hūy ile ziḥām-ı ʿaşḳıñ
Dil ü ten raḳṣa girer tenhāda

5 Zīb ü fer-dāde-i ġayr ise bu gün
Bize de olmaya mı ferdāda

6 ʿAksidir cūy-ı felekde meh-tāb
Ġayrı yüz var mı o meh-sīmāda

7 O gül-i nāzı Edībā yāda
Bāġa ḳaç bülbül ile feryāda

1218

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olaydı tāb-ı mey-i laʿl-i nābı ger māye
Olurdu ʿāşıḳa sermāda ḫayli ser-māye

2 Yel-i felek siper-i mihr ü māhı cünne eder
O tīġ-i ġamze-i bī-dād-ı dād-fermāya

3 Bu kār-ı nīk ü bed-i ḫalḳ cümle ḫulḳīdir
Ḳaṭār-ı üştür-i nerde olur mu ner-māye

4 Ümīd-i dil ki ser-i āb-ı zindegānīdir
Serābgāh-ı cihānda baḳar mı her māya

5 Edīb fıṭrat-i eşyā ki ʿayn-ı mādandır
Fidā olunsa sezā cümle mā-ḥażar māya

1219

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Seyr eyle bu ḫāṣıyyeti ol laʿl-i şehīde
Kim cünbişi cān-dāde olur cism-i şehīde

1217 S 63b, Ü1 145b, Ü2 134a
1218 S 64a, Ü1 145b, Ü2 134a
1219 S 64a, Ü1 145b, Ü2 134a

2 Envār-ı bihīn-māye-i pīrāye-i ḫūbu
Nāzişger-i mihr olmada ol rūy-ı behīde

3 Zülf-i siyehi silsile-i cīd-i sühādır
Yoḳdur ḳadine semt-i şebeh serv-i sehīde

4 Tih-ber-tih olursa ne ʿaceb jeng-i ġaşāvet
Her pertev-i ġamdan baṣar-ı ḳalbi tehīde

5 Nāẓırsa eger ehl-i hüner ʿayn-ı ʿaṭāya
Sen ḳoyma Edībā naẓarı ḥarf-i zihīde

1220

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥüsn ile her merd-i ṭūṭī-nuṭḳ-ı şekker-ḫāyına
Gör ki maṭʿūn olmada her zāġ-peyker ḫāyine

2 Ṭutma gel mirʾāt-ı sīmīn-i mehe ruḫsārıñı
Maḥv-ı tāb-ı reşk olur ey şūḫ ḳalmaz āyine

3 Ḫ˘āstgār-ı neşʾe-i feyż olsa da mey-ḫ˘āreden
Şeyḫ-i pīriñ sāyeveş bir cām düşmez pāyına

4 Vām-dāra dā ise imrūz eger żaʿf ile vām
Rūz-ı ferdā intiḳāl etmez degil o dāyine

5 Rāye-efrāzān-ı daʿvā-yı ṣadāḳatden Edīb
Rāstgārī umma kim her şaḫṣ durmaz rāyına

1221

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gelmez neşāṭ ʿāşıḳ-ı nā-şād-ı bī-dile
Ṣaḥn-ı çemende sāye-i şimşād u bīd ile

2 Germ-ülfet olma ṣoḥbet-i ḫāṣ-ı nebīd ile
Gelmez mi hīç maḳāle-i nehy-i Nebī dile

3 Ebrūsu cāna vāye-fezāy-ı neşāṭ olur
Hem-zād imiş hilāl-i nev-i māh-ı ʿīd ile

4 Ḳoymaz raḳīb ṣavlet-i düş-nām-ı ʿāşıḳı
Refʿ etmedikçe tīġ-i lisān-ı ḥadīd ile

5 Yāriñ Edīb zaḫm-ı ġamından berī dile
Bīhūdedir tevaḳḳuʿ-ı merhem berīd ile

1220 S 64b, Ü1 145b, Ü2 134b
4 dā ise S, Ü2: var ise Ü1
1221 S 64b, Ü1 146a, Ü2 134b

1222

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥuṣūl-i maṭlab olur 'āşıḳa muḳadder ise
Vüṣūle yol bulunur reh-revī müyesser ise

2 Ḳarār eyleyegör naġme-i Ḥüseynīde
Nevā-yı ġamda eger niyyetiñ muḥayyer ise

3 Müdām lez̠z̠et-i gül-ḳand-ı şükrü tekrār et
Ümīd-i ḫāṭır eger sükker-i mükerrer ise

4 Ḳabā-yı dil-keş-i bālā-yı vaṣlı dil-dārıñ
Dilā saña yaraşır ḳāmetiñ ber-ā-ber ise

5 Ḫaṭā eder ḫaṭaān ṣanma zāhid-i bed-ḫū
Derūn-ı ṣavma'ada dil-beri ḫaṭ-āver ise

6 Ġarīm-i dīv-i kederden rehā bulur o mehiñ
Dilīr-i tāb-ı ġarāmı göñülde mużmer ise

7 Edīb olur mu bu faṣl-ı ḳażā-yı 'aşḳ içre
S̱übūt-ı da'vī-i ġam-ḥüccetiñ müzevver ise

1223

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dem-ā-dem luṭf ederken yār 'uşşāḳ-ı mesākīne
'Acebdir şimdi ol meh etmede ṣubḥ u mesā kīne

2 Nihāl-i ḳaddi olmuş ser-zede toḫm-i melāḥatden
Ṣıġışmazsa 'aceb mi berg ü bār-ı ḥüsnü taḫmīne

3 Ḥarīm-i deyrde bir muġ-peçeyle iḫtilā etmiş
Cenāb-ı şeyḫe şimdi yād olunmaz yār-i dīrīne

4 O kim dil-beste-i vā-restegīdir kīne-ḫ˘āhīden
Hemān çīn-i cebīni pāy-ı müzd etsin suḫan-çīne

5 Ṭarīḳ-i rāsta gitmez raḳībiñ pāy-ı kirdārı
Muḫālifdir Edībā ḳavl ü fi'li mez̠heb ü dīne

1224

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḫarāb-ı mülket-i aġyārı āhdan bilme
Bu fevz ü nuṣreti cünd ü sipāhdan bilme

1222 S 65a, Ü1 146a, Ü2 134b
1 Vüṣūle S, Ü2: Vüṣūl Ü2
1223 S 65a, Ü1 146a, Ü2 134b
1224 S 65b, Ü1 146a, Ü2 135a

2 Viḳāye hep siper-i dest-i kibriyāyīdir
Viḳāye-i seri hīç ser-penāhdan bilme

3 Nevişte-i ezelīdir defātir-i aḥkām
Bu ḥükmü sen feleg-i kīne-ḫ˘āhdan bilme

4 Maḳām-ı ḳurba resāyī ʿināyet-i Ḥaḳdır
O cāya varmamaġı buʿd-ı rāhdan bilme

5 Ḳażā verir yed-i emvāca ġayret-i imdād
Vüṣūl-i sīf-i necātı şināhdan bilme

6 Ṣübūt-ı nīk ü bedi maḥfil-i meḥākimde
Ḳażā-yı ḥākim ü nuṭḳ-ı güvāhdan bilme

7 O şūḫ ile ṣapa yoldan teʿārüf evlādır
Edīb ol ṣanemi şāh-rāhdan bilme

1225

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Māʾiliz laʿl-i şeker-rīz ile ol ter fīhe
Teşneyiz cān atarız ḥālimizi terfīhe

2 Behceti çeşme-i ḫ˘urşīdi serāb etmişken
Yer mi var ol ṣanemi mihr ü mehe teşbīhe

3 Zāhidiñ pendini ıṣġāya heves-kār olma
Sumʿadan semʿiñi saʿy eyleyegör tenzīhe

4 ʿĀlimān ġarḳı yem-i ʿilm ise mübtell olmaz
Dil-i güm-rāhını saʿy etmeyicek tefḳīhe

5 N'ola reh-yāb-ı necāt olsa Edībā Ḥaḳḳa
Veche-i ḳalbini āmāde olan tevcīhe

1226

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Aldıḳda destine o perī-peyker āyine
Ḫū-kerde-i ḫacālet olur derler āyine

2 Gör tāb-ı ḥüsn ü ān-ı merāyā-yı ruḫların
Mirʾāt-ı mihr ü māha mı beñzer her āyine

3 Mihr-i sipihr ʿarż eder ol māha ṣubḥ-dem
Ṭavr-ı mürāyiyāne ile bir zer āyine

4 Hīç vech-i ḳābiliyyeti ʿaks-i cemāliñe
Bulmazdı senden almasa ṣūret ger āyine

1225 S 65b, Ü1 146b, Ü2 135a
1226 S 66a, Ü1 146b, Ü2 135a

5 Yoḳ keşf-i remz-i nāz-ı nev-āyīne ḳudreti
Beñzer ki inkisārdadır dil-ber āyine

6 Ümmīd-i neyl-i bīniş-i ʿaksiñle rūz u şeb
Etmiş güşāde dīde-i bīnāter āyine

7 Sen de Edīb gevher-i naẓm-ı bedīʿden
Vaṣf-ı ruḫunda ol ṣaneme göster āyine

1227

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vürūd-ı kelme-i tevfīḳ ancaḳ birdir āyetde
Bu maʿnā-yı sedīde şübhe yoḳdur bir dirāyetde

2 Ḳulūb-ı ḫāşiʿīne tāb-fersādır sirāyetde
Dil-āgāhān içün bīrūn-ı ġāyetdir sır āyetde

3 Mücevvid şeyḫ-i ʿālim hep ḳırāʾātı cibāyetde
Velī maḳṣūd olan maʿnāyı terk etmiş ceb āyetde

4 Kerāmāt-ı bülend-i her velī maḥṣūrudur şeyḫiñ
Şüyūʿ-ı nāmı efzūn oldu şimdi her vilāyetde

5 Edībā ʿālimān-ı dehr dāru'l-ḥükm-i ʿālemde
Tefavvuḳ-yāb-ı aḳrān olmaġa sāʿī siʿāyetde

1228

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol būy-ı feyż kim dile uġrar nesīm ile
Nā-mümkin iktisābı ne dürle ne sīm ile

2 Ferdāda vaḥşet olmaz o merd-i münībe kim
Hem-dem ola nedāmeti veş bir nedīm ile

3 Terk-i hevā olunsa da bīm-i ʿiḳābdan
Ṭāʿat revā degil hele şevḳ-i naʿīm ile

4 Ḫavf-ı sitīz-i ḫışm u recā-yı nigāh-ı raḥm
Ser-geşte-ḥāl eder dili ümmīd ü bīm ile

5 Olmaz Edīb reh-zen-i rāh-ı emel ḳuṣūr
İtyān olunca dergehe ḳalb-i selīm ile

1227 S 66a, Ü1 146b, Ü2 135b
1228 S 66b, Ü1 147a, Ü2 135b
1 dürle S: zerle Ü1, Ü2
3 hevā S, Ü2: ṣafā Ü1

1229

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Nuḳūş-ı kec-nümāy-ı ḫud'a-sāzī oldu cā-kerde
'Acebdir cümle elvāḥ-ı ṭıbā'-ı mīr ü çākerde

2 Nevāl-i himmeti mebẕūl-i nā-merdān iken ḥayfā
Kerāhetle verir bir loḳma verse āşinā merde

3 Ṣaḳın bir ferdi etme leb-güşāy-ı şekve cevriñden
Görürken işte kāfir de ederken iştekā ferde

4 Sibāḥat-kār-ı cūy-ı mevc-i 'ıṭr-engīz-i ḥüsnüñdür
Ḳalır ter meyzer-i müjgānımız çeşm-i şināverde

5 Hemān nev-zād iken maḫnūḳ-ı çirk-āb-ı redā'etdir
Edībā bed-siriştān cūy-ı şīr-i s̱edy-i māderde

1230

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Alınca deste göñül çūp-ı āhdan nīze
Giyāh ḫandeler eyler sinān-ı ser-tīze

2 Dilā teḳāṭur-ı bārān-ı ebr-i nīsānı
Nice nümūne olur girye-i sebük-ḫīze

3 Göñül ḫaṭ-āvere meyl eyle sāde-rūdan geç
Dem-i bahārı fidā etme faṣl-ı pāyīze

4 'Aceb ġaşāve-i çeşm-i baṣīret olmuşdur
Ḳınā'-ı ḥırṣ u emel ehl-i derk ü temyīze

5 Edīb ṣufret-i endām-ı pür-hüzālimdir
Ḳabā-yı dil-keş-i zerrīn bu cism-i nā-çīze

1231

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Yine sīmā-yı ḥāl-i bülbül-i zār-ı çemen-dīde
Temāşā-yı gül-i ḫandān ile olmaḳda ḫandīde

2 Mis̱āl-i serv dāmen-çīde-i a'rāż olanlardır
Gülistān-ı fenāda kām alanlar ser-bülendīde

1229 S 66b, Ü1 147a, Ü2 135b
2 nā-merdān S: nā-merdī Ü1: nā-merd Ü2
4 mevc-i S, Ü2: medḥ-i Ü1
1230 S 66b, Ü1 147a, Ü2 136a
5 ṣufret-i S: ṣafvet-i Ü1, Ü2
1231 S 67a (Üzerine çizgi çekilmiş)

3 ʿAbīr-i feyż hīç bir ḳalb-i rics-āgīne ḥāl olmaz
Sezā-yı ʿıṭr-ı iḫlāṣ olamaz her cevf-i gendīde

4 Ḳalır zāhid çü-nergis cām-ber-kef ʿayş-ı gülşende
Eger vā-reste-i ṭaʿn olsa kār-ı şeh-levendīde

5 Edībā neşʾe-i ṣahbā-yı bezm-i ḫuldu münkirdir
Ḥalāvet yoḳ diyenler ṭaʿm-ı āb-ı mestmendīde

1232

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ bilindi şūmluġu ṭarz-ı būmda
Olsa ʿaceb mi şöhreti her merz ü būmda

2 Zāhid bu laḥm u şaḥmıñ ile dest-i ḫˇāhişiñ
Peyveste ḳaldı gitdi ināʾ-i lüḥūmda

3 Cünbān eden neşāṭ ile endām-ı zāhidi
Germiyyet-i ʿaṣīr-i ʿinebdir kürūmdan

4 Ṣūfī reh-i Ḫudā-yı raḳībi gözetmeden
Bilmem ne var murāḳabe-i bī-lüzūmda

5 Pür-zaḫm-ı ʿaşḳa nuṣḥ ile olmaz devā Edīb
Elmās-rīzedir kelimātı gülūmda

1233

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Görünce nāṣıyesin ḳaldı māh bī-māye
Baḳınca naḫvetine düşdü ḫayli bīm aya

2 Felekde ḳurṣa-i sīmīn-i māh-ı tābende
Nice şebīh olabilsin o mihr-sīmāya

3 Baḳılsa rāḥa-i berrāḳ-ı yāre nisbetle
Müşābih etmek olur māh-ı tāmı nīm aya

4 Dü ebruvānı miyān-ı dü tīġe ḳoydu bizi
Velī o mehden ümīdim budur ki ḳaymaya

5 Edīb ʿarż-ı viṣāle o şūḫ rāġıb iken
Niyāz-ı vuṣlata ḥācet ḳalır mı īmāya

1232 S 67a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1233 S 67b, Ü1 147a, Ü2 136a

1234

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mihr-i sipihr-i ʿaşḳ ki pervānedir bize
Tāb-ı ġarāmdan daḫi pervā nedir bize

2 Ḳoyduḳ hezār ḫayme-i Leylīyi bī-sütūn
Evṣāf-ı Bī-sütūn ḳuru efsānedir bize

3 Āsāyiş-i hevācis-i hemm-i zamān içün
Ḥırz-ı emān temīme-i peymānedir bize

4 Bezm-i hevāda zemzeme-i ġam-zidāy-ı dil
Ancaḳ nevā-yı naʿre-i mestānedir bize

5 Olduḳ hezār tāca leged-zen Edībvār
Beytü'l-ḥazen serīr-i mülūkānedir bize

1235

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Raġbetle rū-be-rāh-ı ġamıñ uy mesīrine
Ḫ˘ān-ı sürūr-ı bī-mezeniñ uyma sīrine

2 Peykār-ı iʿtidāda ḳarīn ol o merde kim
Zaḫm-ı işābet ermeye peykān-ı tīrine

3 Şedy-i ḥarāmıñ olsa da şīri şeker gibi
Olma rübūde leẕẕet-i yek ḳaṭre şīrine

4 Ehl-i diliñ liʾām ile ḫ˘āb-ı mühādenet
Olmaz nümūde raḳde-i çeşm-i żamīrine

5 Ḥırṣ u ṭamaʿda şimdi Edībā zamāneniñ
Ṭabʿ-ı faḳīri oldu muvāfıḳ emīrine

1236

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bir şıḳḳa et gerek saña zāhid beşāşete
K'olmaz saña naẓarda muʿādil beş aş ete

2 Ḳūtuñ yeterdi niʿmet-i Ḥaḳdan bi-lā-teʿab
Teşmīr-i sāḳı kārih olaydıñ żiyāfete

3 Hengāmede ṣıyānet içün kefş ü tācıñı
Derbān süpürdü senden alınca emānete

1234 S 68b, Ü1 147b, Ü2 136a
1235 Ü1 147b, Ü2 135b
1236 Ü1 147b, Ü2 135b

4 Bir müşt-i ḫ˘urdenīye leged-ḫ˘ār olup yeter
Gördüñ sezā dehānıñı müşt-i ihānete

5 Minhāc-ı iḫtiṣār-ı mehām-ı meʿāşda
Uysañ Edībe ḳāniʿ olurduñ kifāyete

1237

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳurulsa bezm-i çemen faṣl-ı nev-bahār olsa
Miṡāl-i cām-ı müdām elde bir medār olsa

2 Açılsa sāḳī-i gül-çehreden niḳāb-ı ḥicāb
Göñül o şevḳ ile hem-naġme-i hezār olsa

3 Görünse hāmiş-i levḥ-i ruḫunda ḫaṭṭ-ı nevi
Miyāne-i gül-i terde benefşe zār olsa

4 Olup naẓargehi mirʾāt-ı ḫāṭır-ı zārım
Fürūġ-ı ʿaks-i cemāliyle tāb-dār olsa

5 Edīb cām-ı emel ḥiṣṣe-yāb-ı feyż olsa
Ḳurulsa bezm-i çemen faṣl-ı nev-bahār olsa

1238

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Sem ẓāhir iken ṭavr-ı şebīh-i eselinde
Leẕẕet mi ḳalır ṣofra-i dehriñ ʿaselinde

2 Sūzen gibi çeşm-i dil-i āhenveş-i menhūm
Bilmem ne görür rişte-i ṭūl-i emelinde

3 Bed-kār olan elbette görür peyker-i ziştin
Āyīne-i bī-ṣafvet-i sūʾ-i ʿamelinde

4 Dūşīzeleriñ oldu bütün nānı berīde
Kun-dādeleriñ devr-i raḥā-yı kefelinde

5 Gördükse Edībā bu perīşānī-i dehri
Bir gün görürüz sedd-i ṡülūm-ı ḫalelinde

1237 S 67b, Ü1 147b, Ü2 136a
3 nevi S, Ü2: yüzü Ü1
1238 S 68a, Ü1 147b, Ü2 136a
4 raḥā-yı S, Ü2: ruḫām-ı Ü1

1239

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Tīġveş ṣanma ki tehdīde olur sebbābe
Fırḳa-i bāġiye-i Rāfıżī-i sebbāba

2 Lābeyi żaʿf ederek dil-bere āb-ı rū dök
Cūy-ı sāʾil sebeb-i gerdiş olur dūlāba

3 Ṣanma tercīḥ olunur çeşm-i dilīr-i ġamda
Ġābe-i şīr-i jiyān lānegeh-i mürġ-āba

4 Ḳırsa da nābını yaḫ-pāre-i mey ṣūfīniñ
Tāb-ı ḥırṣıyla düşer yine şarāb-ı nāba

5 Teysveş rīşi dirāz etdi Edībā zāhid
Ġālibā fażlasını beyʿ edecek mū-tāba

1240

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīdveş ṣaḳın el ṣunma ʿahd-i pīrāna
Nedir murād bil ey şūḫ-ı nükte-pīrā ne

2 Emāret-i ʿalem-efrāzī-i riyā mı degil
Düḫūl-i ehl-i tecerrüd der-i emīrāna

3 O şūḫu zīb-i ser-ā-serle būriyā üzre
Düşerse sīneye çek ṣūfiyā faḳīrāne

4 Murādı tecribedir belki zāhidiñ yoḫsa
Eder mi ḳaṣd-ı şenāʿat ġulām-ı cīrāna

5 Edīb-naẓm-ı dil-ārāy-ı feyż-baḫşāmız
Neşāṭ-ı tāze verir ḫāme-i debīrāna

1241

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ger reşḥa-i feyż olsa maḳāl-i ʿulemāda
Ḳalırdı riyāż-ı reh-i dīn neşv ü nemāda

2 Ṣūfī olamaz behrever-i pertev-i ʿirfān
Çeşm-i dili peyveste ḳalır renc-i ʿamāda

3 Zāhidleri raḳṣ-āver eder şevḳ ü ṭarabla
Muḫtaṣ bu eser nāyda taḥrīk-i cemāda

1239 S 68a, Ü1 148a, Ü2 136b
1240 S 68b, Ü1 148a, Ü2 136b
1241 S 68b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Ḳānūn-ı dilim ḫār u ḫas-ı bīm-i raḳībi
Bir nīm nefes içre ḳodu şekl-i remāda

5 Şevḳ-i ruḫ-ı yār ile Edīb āteş-i āhım
Ḫ˘urşīd gibi şuʿle verir cevv-i semāda

1242

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Olduḳça sebük-dest-i zebān ḳadḥ-ı zināda
Terk eyleme dilden geleni ḳadḥ-ı zināda

2 Dil-beste olup şöhretine ehl-i ġınānıñ
Bīhūde ḳoma sāmiʿañı ṣavt-ı ġınāda

3 Bu gülşen-i pür-ḫārda mānende-i nergis
Dest-i dili terk eyleme zerrīne ināda

4 Ġafletdedir iʿlā-yı minārātı ṣananlar
Īʿlā-yı kelām-ı Ḥaḳı iʿlā-yı bināda

5 Reh-bürde-i vādī-i ʿanā olma Edībā
Endāḫte etme diliñi çāh-ı ʿināda

1243

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Varken bu ḳadar heybet-i behcet o perīde
Etse ne ʿaceb reng-i gülistānı perīde

2 Bint-i ʿinebi şeyḫ-i mucidd oldu ḫarīde
Şāyeste degildir o ḫara öyle ḫarīde

3 Dilden edeli ülfet-i aġyārı berīde
Hīç ʿuḳde-i ġam ḳalmadı bu ḳalb-i berīde

4 Taṣdīḳ ederek ḫīre-dilān şeyḫ-i belīde
Çoḳ sūd-ı ziyān eylediler ḳavl-i belīde

5 Her lafẓ Edībā görünür şekl-i ferīde
Ehl-i hünere bu ṣadef-i naẓm-ı ferīde

1244

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derinde ʿizz-i suʾāl-i viṣāli girse ele
Bu bābda nice şāhin-şehān idi seʾele

1242 S 68b, Ü1 148a, Ü2 136b
3 Bu S, Ü2: Bir Ü1 / zerrīne S, Ü2: zerrīn Ü1
1243 S 69a (Son üç beytin üzerine çizgi çekilmiş)
1244 S 69a, Ü1 148a, Ü2 136b

2 Ḥarīṣe rāh-ı te᾽ennīde yol bulur ᶜacele
Vüṣūl-i maṭlabı merhūn olursa da ecele

3 Ḥarem-sarāy-ı dil-ārāya girmesin yoḫsa
Olur leged-zede-i dūr-bāşımız ḫaẕele

4 Ḳabā-yı ḥāline cāy-ı rüfū ḳomaz mı ṣanır
Cihānda ġurre olan ṭūl-i rişte-i emele

5 Edīb dürr-i yetīm-i dilin cehālet ile
Düşürdü çāh-ı ġama ḳayd-ı cāh ile cehele

1245

mefāᶜilün feᶜilātün mefāᶜilün feᶜilün

1 Ḥadīs̱-i ferye ṣımāḫa gelir yılancasına
Demezse muḥdis̱-i bed-gū da ger yalancasına

2 Dile o mihr-i cemāl oldu pençe-tāb-ı tüvān
Göründü gerçi ki ṣūretde mihrbāncasına

3 Ḥiṣār-ı cānı dem-ā-dem muḥāṣır olmadadır
Kümāt-ı cünd-i belā ḳalᶜa-i revāncasına

4 Göñül bu farṭ-ı ḥaẕer nük-i deşnesinden ise
Mis̱āl-i ḳaṭre-i ḫūn var ilişme ḳancasına

5 Gehī tüfek-zede geh sille-ḫᵛārıyız çerḫiñ
ᶜAceb bize ne bu ḳat ḳat felek ṭabancası ne

6 Baña ki rişte-i zülfünde rīsmān-bāzım
Sezā tebaḫtur edersem de pehlevāncasına

7 Edīb cismimi müşt-i dürüşt-i ẕüll ü hevān
N'içün döker bilemem dem-be-dem havāncasına

1246

mefāᶜilün feᶜilātün mefāᶜilün feᶜilün

1 Ṣafā tevaḳḳuf ederse meyiñ idāresine
O demde terk-i tevaḳḳufdan özge çāresi ne

2 Hevā-yı gerden-i kāfūr u zülf-i müşgīn ile
Ne ağına baḳarız ᶜālemiñ ne ḳarasına

3 Olurdu tāb-ı ġarāmıñ delīl-i noḳṣānı
Ḳonulsa mihr-i felek cāy-ı yek şerāresine

4 O ḫande-i nemekīniñ vefā eder cānā
Diliñ dü bāre nemek-rīz olma yarasına

1245 S 69b, Ü1 148b, Ü2 137a
1246 S 69b, Ü1 148b, Ü2 137a

5 Edīb ḥırṣ ile dirhem-perest ḳalma [sen]
Ṣaḳın bu Zāl-i sipihriñ atılma pārasına

1247

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lecāc eylerse de taḳdīm-i zāda açma der mīre
Seni zāhid bu meyl-i mīre-ḫˇārī ḫˇār eder mīre

2 Degil īdāʿ-ı dürc-i gevher-i iḫlāṣa şāyeste
Ḳoyup sehv ile gevher-dāde olma pīlver mīre

3 Ḫayāl etdikçe kār-ı zişt-i bī-dādın derūnuñda
Ṣaḳın ḫˇān-ı ṣafā-yı bālden hīç verme yer mīre

4 Hemān bir tevsen-i nā-rām-ı kec-revdir mesīrinde
Teʾemmül eylesen ʿayn-ı firāsetle eger mīre

5 Edībā luṭf u ḳahrı sūy-ı şāhin-şāhdan añlar
Güm olduysa n'ola rāh-ı vürūd-ı ḫayr u şer mīre

1248

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Luṭf eyle ṣabā ḥāl-i dil-i zārı di yāre
Yoḫsa bize hicret görünür ġayrı diyāra

2 Hīç vażʿ-ı teġāfülde naẓīr olmaz o yāre
Allāh o cefā-cūyu bu ġafletden uyara

3 Elbette bu bāzīçegeh-i nerd-i felekde
Bir kerre dü-şeş vāḳiʿ olur ʿāşıḳ-ı zāra

4 Doñdurdu raḳībiñ bizi bu serdī-i rūyu
Beñzer bu bürūdetle baḳılsa yüzü ḳara

5 Mümkin mi ʿaceb çār cihātında cihānıñ
Bir yār-i vefā-dāra düçār olmaġa çāre

6 Rindān girev-i bāde-fürūş etse ʿaḳārın
Sen mā-melek-i hūşu fidā etme ʿuḳāra

7 Seyr eyleyip ezhār-ı gülistān-ı cemālin
Bend oldu Edībā dilimiz zülf-i nigāra

---

5 [sen]: ʿālemde Ü1 (Vezin bakımından sözcük buraya uymuyor): S ve Ü2'de ise beytin ilk mısraında vezin bakımından bir eksiklik var.
1247 S 70a, Ü1 148b, Ü2 137a
1248 S 70a, Ü1 148b, Ü2 137b
7 zülf-i S, Ü2: bend-i Ü1

1249

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Düşdü ney-i ġamıñ neġamāt-ı ṣabāsına
Bilmem bu göñlümüz niye uydu hevāsına

2 Müzd-i kirās-ı naḫl-ı emel naḳd-ı ʿömr iken
Gülşen-sarāy-ı dehr deger mi kirāsına

3 ʿĀlim nice tebaṣṣur-ı künh-i meʾāl eder
Kūteh-nigāh iken ḫaberiñ mübtedāsına

4 Cismiñ elīf-i ġurbet-i ʿaşḳ eyle kim zeriñ
Bāʿiṯ olan cilā-yı vaṭandır cilāsına

5 Bār-ı ġamıyla olsa daḫi ḳaddimiz dütā
Yāriñ Edīb ḳatlanırız biz cefāsına

1250

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cefā ki rāsiḫ ola ʿālemiñ kirāmında
Vefāya yer mi ḳalır fırḳa-i liʾāmında

2 Gülünde būy-ı vefā umma gülşen-i dehriñ
Nümūdedir eṯeri ʿillet-i zükāmında

3 O ġonçe-fem n'ola dil-teng-i vaḥşet olmazsa
Nedīm-i meclisi vardır piyāle nāmında

4 Faḳīh bādeyi ḥürmetle ḳoymaz aġzından
Yine bu meşreb ile ṭaʿn eder kelāmında

5 Edīb tāze eṯerden degil yine ḫālī
Ġavāʾil-i felegiñ nev-be-nev ziḥāmında

1251

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne mümkin ol gül-i ālim şeb-i viṣāle gele
Meger ki peyk-i ḫayālim o şūḫu ala gele

2 Göñül güdāḫte-i pūte-i ġam olmalıdır
Ḥużūr-ı yārde ḥāli dilerse ḳāle gele

1249 S 70b, Ü1 159a, Ü2 137b
1250 S 70b, Ü1 149a, Ü2 137b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1251 S 70b, Ü1 149a, Ü2 138a
2 ḥāli S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

3 Çemende lāle n'ola dāġ-dār-ı reşk olsa
Ḳaçan o ġonçe-lebim nāziş ü delāle gele

4 Kemān-ı ḥācib ile rezme tābımız yoġiken
Ḥüsām-ı ġamzesi de ḳorḳarım ḳıtāle gele

5 ʿAceb mi yār daḫi sīne-çāk-i şevḳ olsa
Edīb ʿāşıḳ-ı bī-dil ki vecd ü ḥāle gele

1252

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Verdi şamem şuʿūd-ı buḫār-ı ʿanā dile
Yoḳ şimdi meyli gūş-ı nevā-yı ʿanādile

2 ʿĀşıḳ gelirse neşʾe-i feyż-i ṣafā dile
Ol ġonçeden fevāyiḥ-i ʿıṭr-ı vefā dile

3 Ḥaḳdan niyāzmend-i serāyā-yı ʿavndır
Cünd-i ẓafer duʿā iledir merd-i ʿādile

4 Meʾmūn-ı indiʿās-ı melāl eyle ṭabʿıñı
Dirʿ et sükūtu nīze-i ḳavl-i mücādile

5 Mihr-i sipihr ẕerre-i nā-çīz olur Edīb
Ol şūḫ-ı āftāb-ruḫ-ı bī-muʿādile

1253

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Uçurmuş bergin eylerken gül-i raʿnāyı perverde
Dirīġā cünbiş-i bāli hezārıñ oldu per verde

2 N'ola ṭāḳat-güẕār-ı merdüm olsa tāb-ı ruḫsārı
Ki ḫāl-i rīze-i ʿanber ʿiyāndır rūy-ı aḫgerde

3 Ne deñli sīr-ḫ˘ār-ı ḫ˘ān-ı s̱ervet olsa menhūmuñ
Ḳalır çeşm-i dimāġ-ı ḫ˘āhişi şīrīnī-i zerde

4 Ḫaṭ-āverlikden ersin mi ḫaṭā verd-i ruḫ-ı yāre
Ḫaṭā hem-bezm-i aġyār olmadır ancaḳ ḫaṭ-āverde

5 Nice bīgāne maṭbūʿ-ı ḫıṣāl-i āşināyīken
N'olurdu ḫaṣlet-i bīgāne olsa āşinālarda

6 Zer-endūda serā-ferş-i ser-ā-ser ber-hevādır hep
Dil-āgāhāna yegdir olmamaḳ fikr-i ser-ā-serde

---

3 lāle n'ola S, Ü2: lāle-i nev Ü1
1252 S 71a, Ü1 149a, Ü2 138a
1253 S 71a, Ü1 149b, Ü2 138a
5 bīgāne S: peykāna Ü1

7 Edībā niʿmet-i dānā-pesend-i bī-muʿādildir
Dehen-bāz-ı tevaḳḳuʿ olmamaḳ her merd ü nā-merde

1254

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Alırdı kām bu dehriñ dem-i bahārında
Olaydı hem-dem eger yār-i pür-bahā rinde

2 Hücūm-ı miḥnet ü ġam varken iştihārında
Nevāl-i şöhrete olsun mu iştihā rinde

3 Bu demde zāhidi gör cār-ı mey-fürūş olmuş
Taʿaccüb eylemeñiz ḳalmaz ise cā rinde

4 Faḳīre zār ile çoḳ nūş-ı ḳahve etdirmiş
Daḫi neler içirir gör o fitne-zā rinde

5 Gelince sāʿati ʿişretde bī-ḳarār oluyor
Evān-ı ṣoḥbet olur bezm-i Bayḳara rinde

6 Şarāb-ı telḫe mirār u kerār bāc alıyor
ʿUḳār-ı meykedeler vermede kirā rinde

7 Edīb ʿādet olaldan bu kār-ı mey-ḫ˘ārī
Neşāṭ-ı bāde verir ḥālet-i bükā rinde

1255

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola peyveste olsaḳ dergeh-i yāre şitābende
Ki ol şāh-ı cemāle olmuşuz ṣayf u şitā bende

2 Dilā kitmān-ı esrār-ı ġamıñ yoḳ vech-i imkānı
Bulurken ol perī ās̱ār-ı mihrin sende yā bende

3 Olursam bā-dil ü cān u beden ben lābeden ḫālī
Aña īs̱ār-ı cān etmekde yoḳdur ḥarf-i lā bende

4 Ne mümkindir dilā vā-reste-i ḳayd-ı melāl olmaḳ
Seni çekmiş dururken rişte-i zülf-i dütā bende

5 Kimi bende kimi gördüm ki olmuş āşinā yāre
Edībā lā-cerem ol şāha oldum āşinā ben de

1254 S 71b, Ü1 149b, Ü2 138b
1255 S 71b, Ü1 149b, Ü2 138b
3 lābeden S, Ü1: lāneden Ü2

1256

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Sīne-i ṣāfından ol şūḫ-ı semen-sīmā yine
Dīde-i ġam-bīne ʿarż etdi se men sīm āyine

2 ʿĀşıḳıñ nāhīd-i kālā-yı nevā-yı ḥasretin
Resm-i pāy-endāz eder bezm-i ḳudūm-ı nāyına

3 Enfini ẓarf-ı gül-āb-ı bezm-i aḫyār etse de
Būy-ı ʿıṭr-ı ṣıdḳ kār etmez meşām-ı ḫāyine

4 Rāh-ı ʿazminde delīl-i ġayreti hem-pā ise
Merdiñ āsāndır sülūk-i meslek-i hem-pāyına

5 Kām-rānān-ı ḳanāʿat iḫtiyārıyla Edīb
Naḳre-i evrāḳı beẕl etmez ḥuḳūḳ-ı dāyine

1257

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fenā ḫıdr-ı beḳādır merd-i hüş-yāre ṣabābetle
Degil ḳādir gül-i maḥcūb-ı gülzārı ṣabā betle

2 Kilīd-i ṣıdḳ u istiġnā açar gencīne-i rāzın
Açılmaz ḳufl-ı taḥḳīḳ ü kerem miftāḥ-ı miḥnetle

3 Miyān-ı ehl-i dilde hem-ser olmaz ẓāhir ü bāṭın
Teṣāfī etmedikçe ʿālem-i ġayb u şehādetle

4 Sitemden saʿy ile reh-bürde-i sūy-ı ḫafā olmaz
Niẓām-ı kārını tesdīd eden āşūb-ı şöhretle

5 Edībā vehmnāk-i infiʿāl ü infiṣāl olmaz
Eren cāh-ı bülend-i ʿizzete tevcīh-i ḳudretle

1258

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vücūduñ mevḳıd-ı sūz-ı ġarāma ḳoy ki bir yana
Uyup vehme herāsıyla ḥaẕer ḳıl çekme bir yana

2 Girībān-dāde-i ser-pençe-i āşūb olur āḫir
Mis̱āl-i ehl-i ġam meyl etmeyen çāk-i girībāna

3 Ne ġam ẕevḳ-i cihāndan ehl-i diller bī-naṣīb olsa
Bu ʿālemde nevāl-i ġam mı yetmez bī-naṣībāna

1256 Ü1 150a, Ü2 138a
1257 Ü1 150a, Ü2 138a
1258 S 72a, Ü1 150a, Ü2 138b

4 Rehādır miḳvel-i ḥayvān-ı ṣāmıt ferye-gūyīden
Dürūġ-ı nā-sezā muḫtaṣ mücerred nuṭḳ-ı insāna

5 Edībā lezzet-i ḫāṣıyyet-i dārūyu ʿāyifdir
Gürūh-ı ehl-i ġam tercīḥ ederler derdi dermāna

1259

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kūşe-gīr olmuş iken ḳanʿ u rıżā şehrinde
Bī-eserdir keder-i ġāʾile-i şeh rinde

2 Zehr ile zehre-şikāf-ı dil-i ġamgīni olur
Būy-ı şādī arayan bāġ-ı ġamıñ zehrinde

3 Ḳaṭre-cūyā-yı ṣafā olma riyāż-ı dehriñ
Mevce-i çīn-i cebīn ẓāhir iken nehrinde

4 Sumʿa-i şeyḫ gibi etme ġarāmı ifşā
Pertev-i ʿaşḳı nihān eyleyegör cehrinde

5 Dil-i bīmāra fikāk eyle Edībā cānı
Ḳoma bānū-yı viṣāliñ girev-i mihrinde

1260

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaz vesīle şekl-i şerāfet leṭāfete
Merhūndur leṭāfeti ṣanma ḳıyāfete

2 Tehẕīb-i ḫulḳu ṣanma menūṭ-ı nüḫüldur
Vā-beste bilme ṣafvet-i ḳalbi neḥāfete

3 Terk-i şiʿār-ı ʿār ile rind-i ẓarīfveş
Ẓarf-ı meyi nümūne edinme ẓarāfete

4 Ṣūfī bu şüste cāme ile rics-i ḫāṭırıñ
Ḥayfā teḥavvül etmedi gitdi neẓāfete

5 Gitmez Edīb zāhid-i ḫalvet-nişīnimiz
Ümmīd-i dirhem olmayıcaḳ bir żıyāfete

1261

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣanma kim ʿāşıḳ-ı sevdā-zede-i ter-dīde
Nehc-i ġamdan dili bir çāre bulur terdīde

1259 S 72a, Ü1 150a, Ü2 138b
1260 S 72b, Ü1 150b, Ü2 139a
1261 S 72b, Ü1 150b, Ü2 139a
1 bir çāre S, Ü2: pür-çāre Ü2

2 Nāle-i bülbül-i şārişger-i ġamdan ġayrı
Çāre yoḳ çeşm-i girān-ḫ˘āb-ı dili teshīde

3 ʿĀrıżında o bütüñ sāye-i müjgānından
Naḳş alır kilk-i ḳażā ḫaṭṭ-ı ruḫun tesvīde

4 Eylemezdim suḫan-ı serd-i raḳībi taḳbīḥ
Bir medār olsa eger tāb-ı dili tebrīde

5 Ṣayḥası ser-zede-i ḥālet-i vecd olsa Edīb
Şeyḫe kim māniʿ idi naʿre ile tevḥīde

1262

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lebim çāh-ı zenaḫdānından olmaz bāz-gerdīde
Mülāzımdır miṡāl-i şedde gūyā nūn-ı teʾkīde

2 Dıraḫt-ı bīde tāb-ı behceti renc-i ẕübūl oldu
Fürū-serdir olaldan neyyir-i ruḫsārı tābīde

3 Teb-i hecre devā-yı ʿīd-i vaṣlıñ tāb-fersā et
Deriñden ġayrı ʿillet ḳalmasın ʿuşşāḳı tebʿīde

4 Ḥarīṣ-i ḫāk-i rāhıñ āzmend-i rūy-ı māl olmaḳ
Degil lāyıḳ olunca ārzū-yı rūy-mālīde

5 Dilin ṣevb-i siyehfām ile hem-reng etmesin zāhid
Edībā ḳalmasın bu ṣūret-i zişt-i ġurābīde

1263

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Al deste cāmı ḳayd-ı cihāndan ferāġ ile
Geşt et riyāż-ı ʿālemi var bir ayaġ ile

2 Dest-i ḫayāl-i kākül-i sünbül-nümūn-ı yār
ʿUşşāḳı bāġzāra çeker ṣanki baġ ile

3 Reng-i beyāż-ı ʿārıżı dām oldu göñlüme
Mürġ-i derūn-ı zārımı ḳapdı bu aġ ile

4 Gitme şiʿār-ı zühd ile rindāna ṣūfiyā
Zīrā ḥużūr-ı şāha varılmaz yaraġ ile

5 Hergiz Edīb zāhid-i kūdek-mizāc ile
Kār etme lehvi kim oyun olmaz uşaġ ile

1262 S 72b, Ü1 150b, Ü2 139b
1263 S 73a, Ü1 150b, Ü2 139b

1264

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zamāneniñ hele bak̤ bī-ḥayā k̤urūdına
Şürūṭu ketm ile dil-beste bir k̤uru dīne

2 Olan rübūde ḍalāliñ şināh-ı rūdına
Beyāż-ı vech ile olmaz nümūde-rū dīne

3 Ḫulūṣ-pīşe olanlar nesīc-i ṭāʿatiniñ
Riyāyı eylemez āġuşte tār u pūdına

4 Ḥarīṣ-i muġtaṣıba şīr-i k̤ısmeti var iken
Niʿāc-ı nehb-i ḥarāmıñ ʿaceb ki sūdı ne

5 Edīb geldi çü taṣdīk̤den ḫulū dīne
Leẓāda müşrikiñ oldu sebeb ḫulūdına

1265

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dili āmāc ederek ġamzesiniñ nevkine
Ṣūret-i nāz ile etmekde nev-ā-nev kīne

2 Merdüme teng-dili düşmen-i āsāyişdir
Eylemez ġuṣṣadan īcāb-ı ferāġ-ı sīne

3 Ne k̤adar sīne-ferāḫ olsa o deñli zīrā
İzdiḥām-ı ṣuvere k̤ābil olur āyīne

4 ʿĀlim-i bī-ʿamele ṣanma şerefdir ʿilmi
Şerʿe her ḫādim olan müntesib olmaz dīne

5 Ṣūret-i şāhid-i mak̤ṣūdu Edībā bilmez
Rū-nümā olsa daḫi süflī-i kūteh-bīne

1266

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olunca manṭıkı ʿabdıñ sipās-ı fażl-ı Bārīde
Olur lā-büd dem-ā-dem vābil-i ümmīdi bārīde

2 Elif oldum nigāh-ı nīm-i çeşm-i luṭfuna yāriñ
Bütün göñlüm benim şimdi nigāh-ı lutf-ı yārīde

1264 Ü1 150b, Ü2 139a
3 āġuşte Ü2: āşüfte Ü1
1265 Ü1 151a, Ü2 139a
3 ferāḫ Ü2: ferāġ Ü1
5 süflī-i Ü2: sifle-i Ü1
1266 S 73a, Ü1 151a, Ü2 139b

3 Kişāverzāne toḫm-efşān-ı āşūb olmadan geçmez
Raḳīb-i bed-reviş bilmem ne buldu fitne-kārīde

4 Baḳılsa kār-dān-ı ʿuzlete taḥsīn-i kār ancaḳ
Rehīndir tengnā-yı kūşe-i bī-iştihārīde

5 Edībā dest-i ṭabʿım fāriġ olmaz ḫāme-gīrīden
Mis̱āl-i ṭıfl-ı nev-res lez̄zet almış ney-süvārīde

1267

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cihānda ruḫṣat-i fürṣat verilse ger dūna
Olur ḫuṣūmete āmāde çerḫ-i gerdūna

2 Ḳarīr-i çeşm-i şühūd-ı cemāl-i baġyet olur
Nigāh-ı reʾfet eden sūy-ı ḳalb-i maḥzūna

3 Gürisne-çeşm-i ṭamaʿ sīr olur ḳıyās etme
Resīde olsa da emvāl-i genc-i Ḳārūna

4 Ḳabā-yı lerziş-i eṭvār-ı sumʿayı zāhid
Tehiyye etmede sermā-yı faṣl-ı kānūna

5 Edīb şürbü de etmiş ʿilāve şeyḫ-i ẓarīf
Bu deñli düşmüş iken derd-i berş ü afyūna

1268

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Deşt-peymāy-ı ḫıred maḥrem olup yanımıza
Uramaz destini peymāne-i peymānımıza

2 Ẓulmet-i küfr-i nifāḳıyla raḳīb-i bed-kīş
Nice tāb-āver olur pertev-i īmānımıza

3 Nüsḫa-i dānişini şeyḫ-i ḥikem-senc-i ḳażā
ʿArz eder şerm ile ʿallāme-i iẕʿānımıza

4 Yem-i ḫūndur tenimiz ʿālemi ġarḳ-āb eyler
Giremez Sām-ı nemed-tīġ-i felek ḳanımıza

5 Hīç suḫanlarda Edībā bulamaz ṭaʿm-ı sedād
Düşmeyen lez̄zet-i güftār-ı perīşānımıza

1267 S 73b, Ü1 151a, Ü2 139b
1268 S 73b, Ü1 151a, Ü2 139b

1269

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kebīr ol ʿizzet-i nefs ile ʿālemde ṣaġīr olma
Ḥalīm ol sīret-i ziṣt-i tekebbürle kebīr olma

2 Saña her rūy-ı dil iẓhār eden süflīye yüz verme
Hemān āyīneveş her şaḫṣdan ṣūret-peẕīr olma

3 Ṣabūr ol dāne-pāşī eyleme her ḫāk-i nā-pāke
Teraşşuḥ etmede her cāya mānend-i ṣabīr olma

4 Mürüvvet-kār olup maḳṭūʿu mevṣūl eyle ḳādirsen
Ḥüsāmāsā mücerred kār-ı ḳaṭʿ ile şehīr olma

5 Saña reng etmeden peymān-şikest-i ehl-i neyreng ol
Ṣaḳın yārān-ı nā-dil-ṣāf ile peymāne-gīr olma

6 Girībān-dāde-i ser-pençe-i vizr olmadan dūr ol
Bu şūrişgehde her sulṭān-ı bī-dāda vezīr olma

7 Edībāsā işitme naġme-i her pend-gūyāyı
Eṡernāk-i sürūd-ı nehḳa-i cins-i ḥamīr olma

1270

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tebeh-kār-ı berehmen kefş-i deyri biçeli pāya
Nigāhın maḥrem etmez naḳş-ı levḥ-i bī-çelīpāya

2 Ne buldu deyrden āyā ki bilmem rāhibī-māye
Gidermi teşne hīç bā-hūş olunca rāh-ı bī-māya

3 Eṡer bulmaz bülend-āvāz-ı tekbīr-i hidāyetden
Benān-ı gūşu mıżrāb eyleyen nāḳūs-ı ehvāya

4 Nigāhı çehre-bīn-i ẓulmet-i şām-ı ḫusūf eyler
Büzūġu maşriḳ-i furḳāna muḫtaṣṣ olmayan aya

5 Ne lāyıḳ iddiʿā-yı faḫret-i ʿabd-ı İlāh etmek
Edībā pāy-ı ʿazmi süst olan dergāh-ı ʿĪsāya

1271

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Miṡāl-i keyf-i peymāne kimiñ başına döndümse
Beni ḫˇār etdi mestāne kimiñ başına döndümse

1269 S 73b, Ü1 151a, Ü2 140a
4 maḳṭūʿu mevṣūl eyle S, Ü2: mevṣūlü maḳṭūʿ eyle Ü1
1270 S 1a, Ü1 151b, Ü2 140a
1271 S 1a, Ü1 151b, Ü2 140a

2 Fürūġ-ı gerdiş-i yümnüm ṭavāf-ı būm-ı şūm añlar
Hümā-yı tāc-ı şāhāne kimiñ başına döndümse

3 ʿAcebdir gird-i yāfūḫ-ı gülün pür-naḳş-ı ḫār eyler
Çemende ʿandelībāne kimiñ başına döndümse

4 Nümūdār-ı ḫas u ḫāşāk olur farḳ-ı ḫayālinde
Ḥabāb-ı çeşmesārāne kimiñ başına döndümse

5 Ne deñli sāʿat-i kārında gerdān-ı sedād olsam
Görür ʿaḳreb-nihādāne kimiñ başına döndümse

6 Eger taḳlīd-i dūlāb-ı ser-i çāh-ı ʿamīḳ etsem
Enīnim diñler efsāne kimiñ başına döndümse

7 Belāhetle temennā-yı sevād-ı ẓıll-i şām eyler
Edībā āftābāne kimiñ başına döndümse

1272

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥamiyyet bulmadım bānū-yı çerḫiñ ben dimāġında
ʿAbeṣ ẓann etme ey cāhil esīr-i bendim aġında

2 Ḳo ḳayd-ı iftitān-ı seyr-i rāġ u bāġı kim dehriñ
Çözülmez ʿuḳde-i ṭūl-i emel dil-bend-i bāġında

3 Sülūk-i rāh-ı merdūd-ı cihān āsān idi merde
Bulunsa merdüm-i mihmān-nevāzı her ḳonaġında

4 Nice āsāyiş etsin naġme-i ṣūr-ı fenā her dem
Ṭanīn-endāz olurken merd-i hüş-yārıñ ḳulaġında

5 Edībā zaḫm-ı Behrām-ı felekden iḥtiyāṭ ister
Ki reng-i ḫūn-ı dil var tīġiniñ minḳār-ı zāġında

1273

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣūfī deme ki şehr-i ġama gelmedi neye
Sen iḫtiyār-ı rāḥati ḳo gel Medīneye

2 Meyl et nevā-yı āha bedel bir defīneye
Eyle fedā ġınā-yı ṣadā-yı defi neye

3 Ḳoy kār u bār-ı vaḥşeti raḫt-ı iḳāmeti
Naḳl eyle üns-i bāde gibi bir sefīneye

---

5 sāʿat-i S, Ü2: sāḥa-i Ü1
1272 S 1a, Ü1 151b, Ü2 140b
1273 S 1a, Ü1 152a, Ü2 140b
2 defi S, Ü2: daḫi Ü1

4 Dūr ol sitīz-i ḫaṣm-ı neşāṭ-ı zamāneden
Hīç şerḥa-i firāḳ-ı ġamı çekme sīneye

5 Sevdāyiyāne hem-dem-i cān ol Edīb ile
Baḳma devām-ı hemde ḳıyām-ı ḳarīneye

1274

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳaṣr-ı bī-ḥad-revzen-i dil-dārdan her pencere
İntiẓār etmekdedir üftādelerden penc ere

2 Olma ten-fersūde dāʾ-i ṣoḥbet-i her dādere
Kim difāʿı ṣaʿb olur olduḳça maḥrem dā dere

3 Müsteḥaḳḳından kesip infāḳ-ı gürgān eyleme
Etme irḫā gūsfend-i ḳısmeti her bir yere

4 Dāniş-āmūz-ı vefādır lāyıḳ-ı faḫr-ı hüner
Olma ṭāmiʿ her vefā-nā-ehl olan dānişvere

5 Her kes olmaz neşʾe-yāb-ı sāġar-ı naẓm-ı Edīb
Dest-i her tefsīde-leb yetmez şarāb-ı kevs̱ere

1275

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gelmesin germiyyet-i dilden nice āteş meye
Ḥiddet-i mihmāz ile mümkin midir at eşmeye

2 Żāyiʿ eyler luṭf-ı ʿarż-ı ḥācetin bī-cā o kim
Nā-sezā-yı luṭfdan luṭfu temennā eyleye

3 Nāmını yād-ı zebān-ı ṣıdḳdan mehcūr eder
Ol ki yārin ḥarf-i nuṭḳ-ı ṣıdḳ ile yād etmeye

4 Çekme el āteş-nihādāna ʿaṣādan kim ocaḳ
Dem-be-dem iẓhār-ı cūʿ eyler ki tā hīzem yiye

5 Merde bī-mihr-i Ḫudā taḥṣīl-i ḳurb olmaz Edīb
Düşmesin ehl-i ṭaleb bīhūde ḫām endīşeye

1276

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rū-siyāhī dūrdur rūz-ı cezādan ḳorḳara
Rūyuna ol rūzdan bī-bāk olanlar ḳor ḳara

1274 S 1b, Ü1 152a, Ü2 140b (S'de her mısra üzerine çizgi çekilmiş)
2 her dādere S, Ü2: fer-dādede Ü1 / dā dere S, Ü2: dārāra Ü1
1275 S 1b, Ü1 152a, Ü2 141a
1276 S 1b, Ü1 152a, Ü2 141a

2 Renc-i ġafletden be-cā-yı tūtiyā ḫāk isteriñ
Çeşm-i āmāli ḳarīn olmaz degil ḫākistere

3 Dār-u-gīr-i ḥaşrde olmaz pey-i ġamdan berī
Gitmeyen pāy-ı meserretle reh-i Peyġam-bere

4 Rızḳı bir ferde sezā mı ḫalḳa mensūb eyleyip
Birligin Rezzāḳıñ inkār eylemek birden bire

5 Nā-revā-yı faḫret-i ʿizz-i şerāfetdir Edīb
Bir şeref kim intimā eyler nişān-ı aḫḍara

1277

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yāre dedikçe kuḥl-ı ḫayāliñ ḳo dīdeme
Reşḥ-i sirişk-i ḫūn ile dīdem ḳodı deme

2 Lāyıḳdır efser-i ser-i cān olsa bir eme
Kim ṭıfl-ı raḥm-ı ṭāhiri bir ṣedyden eme

3 Ḳavl-i rekīk-i bedreḳa-i hūşu esleme
Git hem-rehān-ı ʿaşḳ ile bir rāh-ı esleme

4 Nā-dānıñ açma ġımd-ı ḥadīd-i femin k'olur
Bed-gūy ile mükāleme ʿayn-ı mükāleme

5 Ehl-i nifāḳ-ı dehri nedīm etmeden Edīb
Levḥ u ḳalemle ʿāḳile yegdir münādeme

1278

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne ḥüsn olur dili güftār-ı ṣıdḳa elkende
Sezā lisānını bīḫinden etse el kende

2 Bülūġ-ı veche-i āmāline delālet eder
Saña ṣadāḳat ile reh-nümā olan bende

3 Muḫālefāt-ı eḥibbā mümidd-i aʿdādır
Şikār-ı düşmen olur leşker-i perāgende

4 Nebīhe āyine-i rūy-ı mekr-i ḥāsidde
Nuḳūş-ı ʿaks-i velādır nümāyiş-i ḫande

5 Nihüfte-kār-ı ḍalāliñ şeb-i merāmında
Sirāc-ı vaḥşetidir żūʾ-i māh-ı ṭābende

6 Ne deñli mürtekib olsa olur ṣanīʿinden
Nihāne-cūy-ı ḫamūşu lisān-ı şermende

1277 S 1b, Ü1 152b, Ü2 141a
1278 Ü1 152b, Ü2 140b

7 Edīb ḥüsn-i vefāñı nümūde etseñ de
Olan ḫilāf-ı vefādır żamīr-i düşmende

1279

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Denī eder emele ẕüll-i nā-resāyīde
Yüzün türāba degil belki nāra sāyīde

2 Ġabī güẕeşte maḳālātı intiḥāl eyler
Dehān-ı fikrini yormaz maḳāl-i ḫāyīde

3 Seḳamla ülfet eden bī-niyāz-ı dārūdur
Bulur devāsını idmān-ı bī-devāyīde

4 ʿUḳāb olur per-i pervāzı şeyḫ-i fertūtuñ
Şikār-ı vuṣlat-ı her dil-ber-i hevāyīde

5 Edīb hecr ile bī-behre ḳalma gülşende
Nevā-yı bülbülü gūş eyle bī-nevāyīde

1280

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dayansın müştüme tāb-āverīde müşteher kimse
Ki benden ġālib-i Sām olsa doymaz müşte her kimse

2 Raḳībiñ tīşe-i zūrumla yardım hīme-i cismin
Ḳo cānın yormasın Ferhād ḳaṣdı baña yardımsa

3 Sipihri kūr eden gerd-i remād-ı sūz-ı sīnemdir
Ki ḫaṣma ġālib oldum her ne deñli sīne gerdimse

4 Ḥarīm-i āsmānda ḫilʿat-i bānū-yı mihr etdim
Metāʿ-ı āh-ı serdi her ḳaçan eflāke serdimse

5 Edībā dīdesinden pertev-i rengin dirīġ etmem
Beni bed-ḫ˘āha maḥsūd eyleyen sīmā-yı zerdimse

1281

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Etmem baṣar-ı semʿimi ilḳā men o pende
Kim ḥüsnü nümāyān ola her dāmen öpende

2 Lāyıḳ mı ki ʿişretkede-i zehr-i çemende
Ṣahbāya bedel ehl-i emel zehr içe mende

1279 Ü1 152b, Ü2 141a
2 maḳāl-i Ü2: maḳām-ı Ü1
1280 S 1b, Ü1 152b, Ü2 141a
1281 S 1b, Ü1 153a, Ü2 141b

3 Üstūr-ı girān-bār-keş-i rāh-ı cefādır
Reşk eylemeyen vaḳt-i hüzālīne simende

4 Ẕilletle meserret mi bulur neyl-i emelde
Bir ḫande-i nā-çīze nem-i girye-dihende

5 Dil-beste-i raḳḳiyyet-i ḥubb olma cihāna
Āzāde-ser et kendiñ Edībā ḳoma bende

1282

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Der-āġūş etmede ruḫṣat-nümā olmam ben imhāle
O māh-ı āsmān-ı behcete zīrā benim hāle

2 Ḳo naʿşın bār-ı ektāf etmeden maḥv-ı vücūd etsin
Metāʿ-ı cism-i ʿāşıḳ nā-revādır dūş-ı dellāle

3 Meṭāyā-yı emel ʿuşşāḳa münsāḳ olmaya tā kim
Ḳıyād-ı ye'sdir ḥabl-i temennī neyl-i āmāle

4 Belā-yı ʿaşḳ ile ḳūt-ı ẕübāb-ı hemm olur birden
Düşünce ṣūret-i şehd-i feraḥ āyīne-i bāle

5 Edībā tā ki pā-ber-cāy-ı temkīn-i viṣāl olmaz
Dil-i zārıñ tükenmez intiḳāli ḥālden ḥāle

1283

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne-behre naḳd-ı heves cemʿ eder o kīsinde
Bülūġ-ı s̱ervete reh-yāb olur o ki Sinde

2 Ġınā-yı nefse yeterdi olaydı bu dehriñ
Rıżā-yı merdüm-i bī-kāse kāselisinde

3 Metāʿ-ı vuṣlat-ı zühre olurdu düzdīde
Göreydi ehl-i ṭamaʿ dūş-ı müşterīsinde

4 Gedāya yoḳ eder ibhāc-ı rū ġanī şimdi
Cerāyid-i ṣuveriñ naḳş-ı rūġanīsinde

5 Ümīd-i zād-ı nefīs ü ʿaṭıyye-i zerdir
Lisān-ı ḥāl-i vefā ʿālemiñ celīsinde

6 Nümūde olmada şān-ı ẕekā-yı her ḫāyin
Zamāne ḫalḳınıñ efrād-ı her ġabīsinde

---

3 hüzālīne S, Ü2: hüzālīde Ü1
1282 S 1b, Ü1 153a, Ü2 141b
2 dūş-ı S, Ü2: cism-i Ü1
1283 S 37a, Ü1 153a, Ü2 141b
3 düzdīde S, Ü1: düzīde ? Ü2

7 Bu devr-i kīnede eyler Edīb rūbehler
Ḥaẕer girifte-i dām olmadan derisinde

1284

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sevād-ı ḫaṭṭ-ı levḥ-i dāniş olmaz sürme dānāya
Eger kim olsa da ecvāf-ı ẓulmet sürmedān aya

2 Ne mümkin rūḥ-ı fıṭnat vāye-i dil-mürdegān olmaḳ
Nice şāyān olur naḳş-ı ṣuver idrāk-i maʿnāya

3 Bülūġ-ı feyż-i Ḥaḳḳa verziş-i ādāb-ı ṣıdḳ ister
Mürāʿātıyla olmaz merdümüñ ādāb-ı taḳvāya

4 Sezā-yı intimā-yı pençe-i ehl-i fütüvvetdir
Yaḳışmaz tīġ-i ġayret ḳabża-i dest-i muḫannāya

5 Bütün eṣmār-ı saʿyı ṭāmiʿiñ erẕāle rūzīdir
Ḥarīṣiñ maḥż-ı ḥırmāndır bülūġu her temennāya

6 Ġamın dūş-ı enāma bār eden ser-mest-i naḫvetle
Faḳaṭ taḥmīl eden yeksān olur mu dūş-ı mīnāya

7 Edīb ehl-i saʿādet pāye-cūy-ı ḳurb-ı şāh olmaz
Ki dehriñ pāye-i şāhānı ḳayd-ı ẕüll olur pāya

1285

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āmīziş etdi girye vü āhım ṣudūd ile
Bilmem ne gūne mümtezic oldu ṣu dūd ile

2 Göñlüm ḫayāl-i zülf ile reh-yāb-ı çīn olup
Āḫir hübūṭa düşdü hevā-yı ṣuʿūd ile

3 Biz ittiḥād-ı fitye-i Kehfi güvāh edip
Īḳāẓa reh-nümāy-ı vifāḳız ruḳūd ile

4 Ālāyiş-i cihāndır eden merd-i vālihi
Ḫāṭır-remīde fikret-i būd u ne-būd ile

5 Dīvān-ı ḥaşre ḳalmaz idi iḥtiyāc Edīb
Her ḥaḳḳıñ olsa vech-i s̱übūtu şühūd ile

1284 S 37a, Ü1 153a, Ü2 142a
1285 Ü1 153b, Ü2 141b

1286

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cündüz çü-naḫl-ı ḳāmet-i şūḫuñ bu rāyede
Bilmem yeter mi pāy-ı eʿādī buraya da

2 Maḥsūd-ı ḥizb-i ʿörfe nişīnān-ı ʿālemiz
Ḫursend-i inzivā olalı zīr-i sāyede

3 Ḳadrim serīr-i ʿizz-i ḳanāʿatde ḫˇārdır
Olsam ne deñli ẕüll-i ṭamaʿdan ḥimāyede

4 İḫlāṣ ile devīde-i nehc-i sedād olan
Görmez delīl-i ġaybı ṭarīḳ-i hidāyede

5 Şimdi Edīb ehl-i vefādan ʿadīmdir
Girmek zemīn-i sāhirede naḳş-ı pāyede

1287

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Simāṭ-ı naḫveti ifrāṭ ile çekmezdi mīzāna
Ḫaṭāsın keffe-i naṣfetle münʿim çekse mīzāna

2 Ṣaf-ı dīvān-ı ġamdan daʿvī-i taḳlīd ile dūr ol
Ṣaḳın ṣūfī müzevver ḥüccetiñle çıkma dīvāna

3 Hümāveş vażʿa āġāz etmeyen pā lāne-i ḳurba
Sezā mı ʿālem-i süflīde ḳalmaḳ zīr-i pālāna

4 Çekilmez zāhidiñ ḫarvār her evżāʿ-ı ḫarvārı
Gelince meclis-i ehl-i dile vaḳtā kibārāne

5 Eḳālīm-i belāġatden bu naẓm-ı nükte-āmīzim
Edībā tuḫfe-i nevdir gürūh-ı ehl-i ʿirfāna

1288

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

1 Çekme hilāl-i ḫanceriñ ḳoyma o māhı tābişe
Urma tenūr-ı sīneme ḳoyma o māhī tā bişe

2 Yoḳ ḫātem-i vaṣlıñ gibi nā-dīde bir engüşterī
Mühr-i Süleymānī-ṣıfat olsa benān-ı ḫˇāhişe

3 Seyr-i bahār-ı ḫaṭṭıña çeşmi ne mümkin yaḳışa
Ḳalsın ḳo zāhid çillede yā yaza çıḳsın yā ḳışa

1286 Ü1 153b, Ü2 141b
1287 S 54a, Ü1 153b, Ü2 143a
1288 S 54a, Ü1 153b, Ü2 143a
1 hilāl-i S, Ü2: helāk-i Ü1

4 Ṭıflān-ı hīzi sür işe tā ḍarb-ı kīre alışa
Ḳoyma tehī ḳārūreyi peyveste ṣūfī al işe

5 İksīr-i ḫāk-i rāh-ı yār ancaḳ sezādır mālişe
Yoḫsa Edībā dehrde yoḳ nefḫ-i ġayr-ı māl işe

1289

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bī-rıżādır irtişāf-ı dūġ-ı āb-āmīzine
Şimdi bī-ḳayd-ı emel ebnā vü ābā mīzine

2 Ḳāniʿ ol gülzār-ı dehriñ mevsim-i pāyīzine
Yetmeyince nev-bahār-ı ʿālemiñ pāy izine

3 Ḥill-i eşkāli girih-gīr-i ḫaṭā vü sehv iken
Cāhiliñ dil-beste olma nāḫun-ı temyīzine

4 Kec-dilān-ı eşḳıyādır ḳuvvet-i ehl-i sitem
Hep veren tābı kemāndır nāvek-i ser-tīzine

5 Ehl-i ʿacze yoḳ Edībā aḳviyāda dest-gīr
Münhemiklerdir ser-ā-ser ʿāciziñ taʿcīzine

1290

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Hem-bezm olagör ḫāne-cüdā olma saʿīde
Kim raġbet ederdi şerefi olmasa ʿīde

2 Nev-zād-ı ġamız ḳābile-i feyże ḳarīniz
Peyveste ḳalırsaḳ n'ola fevz-i ebedīde

3 Şāyeste midir rezm-i ġamıñ şīr-dilānı
Ḳoymaḳ yed-i endīşeyi naḳd-ı esedīde

4 Āzāde iken zāhid-i ten-perveri gör kim
Ol serv-ḳadi görmek ile döndü ḳadīde

5 Ẕātī gerek aḫlāḳ-ı vefā merde Edībā
K'olmaz es̱er-i cāẕibe ḥüsn-i ʿamelīde

1291

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bozardı ʿahd-i viṣāli bizimle her sene de
Eger ki baġlamasaḳ yāri bir ḳavī senede

---

4 sür S, Ü2: şūr Ü1
1289 S 54a, Ü1 154a, Ü2 143a
1290 S 54b, Ü1 154a, Ü2 143a
1291 S 54b, Ü1 154a, Ü2 143b

2 Göñül şühūdu umar zāhid iḫtilā ister
Diliñ ümīdi nede zāhidiñ münāsı nede

3 Revāc bulmasa naḳdīnesi der-i yāriñ
Geçerdi āb-ı nem-i dīde mā-verāsına da

4 Hecīr-i hecr ile ʿāşıḳ sühād-ı ḥasretde
Rüḳād-ı nāziş ile çeşm-i dil-rübā sinede

5 Metāʿ-ı zühdü bahā-yı viṣāle verdi mürīd
Edīb bilmez iken vuṣlatıñ bahāsı nede

1292

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid gelince ṣofraya eyler ḳıyām ete
İḳbāli yoḳ żiyāfet-i rūz-ı ḳıyāmete

2 Fülk-i dili ʿanā-keş-i mevc-i şekīb eden
Maḳrūn olur ḥaẓīre-i sīf-i selāmete

3 Meʾlūf-ı ḥülle-pūşī-i ḫulḳ-ı kerīm olan
Bīgānedir telebbüs-i cüll-i leʾāmete

4 Pür-dāmen ol ʿaḳāyil-i ʿālem-bahā ile
Verme sükūn rīziş-i eşk-i nedāmete

5 Bīm-i kecāne devr-i felekden girīz eden
Gelsin Edīb dāʾire-i istiḳāmete

1293

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓann etme fenn-i ġamda olur meyli dānişe
ʿAllāme-i reviyyet ile ol ki danışa

2 Reşk-āver-i caḥīm idi ḳānūn-ı miḥnetiñ
Tāb-āver olsa hīmeleri böyle yanışa

3 Yoḳdur herāsı celde-i ḳahr-ı İlāhdan
Ṣūfīde baḳ ʿaṣā-yı riyāya dayanışa

4 Āḫir şikest-ḫ˘urde-i rīḥ-i fenā olur
Baḳma nihāl-i ʿizz-i ġanīde uzanışa

5 Taḳvāda mübtelā-yı keseldir Edīb hep
Seyr et ümemde ṭāʿat-i Ḥaḳdan uṣanışa

1292 S 54b, Ü1 154a, Ü2 143b
1293 S 55a, Ü1 154b, Ü2 143b

1294

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 ʿAllāme pīr-i bāde müftī pey-i ribāda
Ṣūfī ḳadīd-i māde şeyḫiñ ḳadi dimāda

2 Olsa faḳīhe irāde kūş-ı derāy-ı bāde
Senden olur arada kūşīde rāy-ı bāda

3 Lāyıḳ degil pesende eṭvār-ı şāh u bende
Eyler fürū-fekende ehl-i dili belāda

4 Āmādedir nehāra erbāb-ı istiḫāre
Ḫ˘āb-ı dürūġu yāre tā eyleye ifāde

5 Yoḳ ehl-i istiḳāmet çoḳ maʿden-i ḫıyānet
Olsun Edīb iʿānet Ḥaḳdan nice ʿibāda

1295

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cāmıñ kümeyt-i ṣāfını çek binme ṣāfine
Cünd-i sitīze-kār-ı ġamıñ bin meṣāfına

2 Ārāyiş-i nev-ā-nev-i sumʿayla zāhidā
Olma devīde Beyt-i ʿAtīḳiñ ṭavāfına

3 Dest-i ṭamaʿla dirhem-i muḥtācı cerr eder
Münʿimleriñ keremle ṣaḳın baḳma lāfına

4 Yegdir şuʿūru ṣāhib-i ʿörf ü ʿimāmeden
Cāhilleriñ cerāyime baḳ iʿtirāfına

5 Ḥükkām-ı şerʿ fetḥ-i der-i irtişā içün
Düşmüş Edīb eʾimme-i dīn iḫtilāfına

1296

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merdiñ olduḳça gül-i ġayret cebīn-sā başına
Eylemez ḫalḳıñ heves ḳāẕūre-i sā-bāşına

2 Pīr-i bī-ʿāra yeter ālāyiş-i çirk-i fücūr
Bir teʾemmül eylesin heftāda yetmiş yaşına

3 Ḥilye-i aḫlāḳ-ı settārīden olsun müsteʿīr
Vermesin zāhid rıżā sırr-ı ġarāmıñ fāşına

1294 S 55a, Ü1 154b, Ü2 143b
1295 S 55a, Ü1 154b, Ü2 144a
1296 S 55a, Ü1 154b, Ü2 144a

4 Ni῾met-i bī-minnet-i Ḫallāḳına ḫursend iken
Ḳāni῾iñ reşk eylerim ῾ālemde kendim aşına

5 Her kese etmiş Edīb āmāde cāy-ı müste῾ār
Meclis-i kevniñ te᾽emmül eyledim ferrāşına

1297

mefā῾ilün fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Bu bezme maḳdem-i her ḳādim-i nev-āmede de
Kilār-ı āh-ı dilinden gelir nevā medede

2 O deñli münhemik olmuş ṭarīḳ-i nīke dede
Ki duḫter-i rezi avlar ḥarīm-i meykedede

3 Yehūd-ı bed-menişiñ gör ṣalāt-ı küfrün kim
Ḫurūşu bī῾ada ġaṣb-ı ġurūş-ı bī-῾adede

4 Ġınā vü s̱erveti bulduḳça yutmasın bir kes
῾Anā bulur dem-i ferdā bu nār-ı mu᾽ṣadada

5 Ümīd-i māl ile ibṭāl-i ḥaḳḳa sa῾yendir
Şitāb-ı ḳāḍī vü müftī maḳāl-i müctehede

6 Olur muṭālebi ῾uḳbāda sā᾽il-i ṭāmi῾
Bu gün ġanīden iken şiddet-i muṭālebede

7 Ġınā-yı ḳavm-i Yehūd u Mecūs u Efrencī
Nüḳūd-ı dīn ile seyyid alırdı girse yede

8 Niyāz-ı vaṣl ile bir kīse akçe ῾arż edeniñ
Riḳā῾-ı rāzını şeh-zāde ḥıfẓ eder kesede

9 Edīb ma῾şer-i Tātār-zen gibi kefede
Degil ki rīşine bulsa ḥınā yaḳar kefe de

1298

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Ehl-i dāda n'ola ger olsa cihān dil-dāde
K'olamaz ḫulḳ-ı mekārimde mu῾ādil dāda

2 Zīb-i āsāyiş ü rāḥat bulamaz ferdāda
Sāḫte dād ile ẕātına olan fer-dāde

3 Her kesiñ ẓāhir olur ṣanma nişān-ı sa῾yı
K'olamaz āb ile her pāy-ı cihān-peymāda

4 Ner midir māde midir derken o māhı āyā
Hele ῾aksin düşürüp ābda gördüm māde

1297 S 55a, Ü1 154b, Ü2 144a
1298 S 55b, Ü1 155a, Ü2 144a

5 Arama cūda Edīb ol güher-i nā-yābı
Dil-i güm-geşteyi ṣor ḳaʿr-ı yem-i sülmāda

1299

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid olur mu zād-ı meʿādın tehiyyede
Kim sübḥasın ẕühūl ile almaz tehī yede

2 Ükrūme-i ekābir ile iftiḫār eder
Bilmem ki şeyḫe pāye mi vardır ʿaṭıyyede

3 Işġā-yı emr u nehye teṣāmümdedir mürīd
Gūyā ki ḳaldı deydene-i cāhiliyyede

4 Pīrāye-gīr-i naḳş-ı ġınādır ḳunūʿlar
Olmaz nişān-ı fāḳa nüfūs-ı ebiyyede

5 Dil-dāde ehl-i ʿiffeti dehriñ Edīb hep
Neyl-i ḥüṭām-ı rüşvete şekl-i hediyyede

1300

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḥaşr etme şehīd-i ġamıñı böylece nāza
Cāy-ı nigeh-i raḥm gerek böyle cenāze

2 Görmez gözü naḳdīne-i bisyār-ı niyāzı
Ehl-i ṭamaʿıñ māʾil iken meşrebi āza

3 Ṭaʿm etme süveydā-yı dili nefs-i ḫabīs̱e
Verme o kebūter-peçeyi pençe-i bāza

4 Ger bedreḳası şaʿşaʿa-i mehde olursa
Reh-yāb-ı ḥaḳīḳat bulamaz çāre mecāza

5 Pā-der-gil isek faṣl-ı şitā içre Edībā
Ḳaṣr eylemişiz rāḥati biz mevsim-i yaza

1301

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāl-i behcet-i rūyundan olmaz çeşm-i ter sāde
Mis̱āl-i zīnet-i naḳş-ı çelīpā çeşm-i Tersāda

2 Ḥaẕer etmez ḥabībim cürre-i āġūş-ı ʿāşıḳdan
Ol āhū-yı ḥarem ḫ˘āhiş-nümādır dām-ı ṣayyāda

1299 S 55b, Ü1 155a, Ü2 144b
1300 S 55b, Ü1 155a, Ü2 144b
3 Verme S, Ü2: Verse Ü1
1301 S 55b, Ü1 155b, Ü2 144b

3 Nice medd-i yemīn eylerdi zāhid sāġar-ı bezme
Ḥarām olsa ʿināḳ-ı şāhid-i mey dīn-i ʿĪsāda

4 Ḥarīm-i bāġda rind-i ḫumār-ālūde-i fürḳat
Niyāz-ı nekhet-i ṣahbā-yı laʿlin basṭ eder bāda

5 Edībā ġam degil ehl-i hevā miḥnet-ḳarīn olsa
Meger bir merdüm-i āsūde-ḫāṭır var mı dünyāda

1302

mefāʿılün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳo sāʿidiñ ʿunuḳ-ı ʿāşıḳ-ı duʿācıda
Viḳāyedir ṣanemā nüsḫa-i duʿā cīde

2 Fürūġ-ı revnaḳ-ı dāġ-ı ġarām ber-ser iken
Bize meẕellet olur iḫtişām-ı tācīde

3 Yer etdi leẕẕet-i cām-ı lebiñ dimāġımda
Çü-ṭaʿm-ı sāġar-ı zemzem dehān-ı ḥācıda

4 Recā-yı vuṣlat olur mu ḳarīn-i semʿ-i ḳabūl
Es̱er bulunmasa ʿarż-ı niyāż-ı rācīde

5 Necāt-ı hevl-i ḳıyāmet Edīb ṣıdḳ iledir
Nişān-ı sumʿa bulunmaz cebīn-i nācīde

1303

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gitme reh-i ġarāma ṣakın tenbelīt ile
Hem-pā da olma ṣūfī gibi tenbel it ile

2 Ḳāniʿ nice nidāsını yāḳūta ḥaṣr eder
Dil-sīr iken nevāle-i Rabb-i muḳīt ile

3 Nefs-i ḥarīṣi pey-rev-i mūr-ı kemīne ḳıl
Doysun ḳo rīze-çīnī-i nān-ı fetīt ile

4 Şāhıñ olur mu şöhret-i ẓulmü ḫafī ola
Mihterleri ḳafā-rev iken böyle ṣīt ile

5 Ḫ˘āhişgerān-ı niʿmet-i āsūdegī Edīb
Yār olmasın melīk-i lisān-ı felīt ile

1302 S 56a, Ü1 155b, Ü2 144b
2 Bize S, Ü1: Biz Ü2
1303 S 56a, Ü1 155b, Ü2 145a

1304

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Niṣār-ı vaṣl ki ʿuşşāḳa bī-bahā ne ola
O luṭf-ı bī-bedele cān u ten bahāne ola

2 Ġamıñla eşk-i terim kim aḳıp revāne ola
Ḫurūş-ı ābını ḳaṣr eylemek revā ne ola

3 Hevā-yı şeyḫ ki nev-rüste bir fidāna ola
Yolunda āb-ı ruḫun eylese fidā ne ola

4 Hemān maḥabbet-i zāhid ki aş u nāna ola
Yanında dāniş-i miḳdār-ı āşinā ne ola

5 Edīb daʿvī-i ġam kim o dil-sitāna ola
Bize şerāket-i nā-dān-ı ḫᵛod-sitā ne ola

1305

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ṭarīḳ-i ehl-i iḫlāṣ-ı verāda
Nice āheste-rev ḳalmaz verāda

2 Ḳomazdı vechini zāhid sevāda
Teferrüd etmese ḥubb-ı sevāda

3 Hevā-yı çīn-i zülfüñ ehl-i zühdü
Seyāḥat-kār eder rāh-ı ḫaṭāda

4 ʿİmād-ı çeşmine taʿlīḳ-i ḫaṭṭıñ
Ḫaṭādır merdüm-i çeşm-i ʿamāda

5 Ṭarīḳ-i ġışşı nā-meslūk ederdim
Edībā reh-nümūn olsam meʿāda

1306

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Serv-i sehī-ḳadiñ hele hīç bir ḥadīḳada
Dil-berle hem-ser olmaġa yoḳdur ḥadi ḳada

2 Sīmā-yı zülf-i dil-ber eger birse līḳada
Buldum ḳalemle līḳayı ben bir selīḳada

3 Kilk-i debīre buġż ile ʿarż-ı muḫāleṣat
Bīhūdedir ḫılāl-i suṭūr-ı nemīḳada

1304 S 56a, Ü1 155b, Ü2 145a (S'de son üç beytin üzerine çizgi çekilmiş)
1 bī-bahā ne ola S, Ü2: bī-nihāye ola Ü1
1305 S 56a, Ü1 156a, Ü2 145a
1306 S 56a, Ü1 156a, Ü2 145a
2 ben S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

4 Meyl etme şīr-i ṣedyine ümmü'l-ḫabāyiṣiñ
Zār olma ḥuẓn-ı māder-i ġayr-ı şefīḳada

5 Gülzāra çıḳ Edīb ki gül-ḳand-ı inşirāḥ
Āmādedir ṣuḥūn-ı riyāż-ı enīḳada

1307

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥüsām-ı ġamzeyi gör de doḳunma mesle ḫada
Olur mu gerdeni şātıñ rehīde meslaḫada

2 Temūz-ı miḥnet ü ġamda hevā müsāʿid iken
Bize ne fā'ide var ittiḫāẕ-ı mirveḥada

3 Baḳılsa ʿārife ẕevḳ-i münādemet ancaḳ
Cihānda ḳalmadı illā devāt u mıḳlemede

4 Nigāh-ı ḫāṭıra nūr-ı neşāṭ olur ḥāṣıl
Ḫayāl-i naḳş-ı suṭūr-ı rümūz-ı mülhemede

5 Edīb şiʿrime hem-reng olaydı şiʿr-i diger
Olurdu tūde-i sükker zemīn-i mimleḥada

1308

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dem-ā-dem neyl-i dāġ-ı tāzeye eyler duʿā sīne
Bilinmez rāh-ı ġamda sīneniñ bu iddiʿāsı ne

2 Olur bürc-i esed lerzān-ı bīm-i saṭvet-i ʿāşıḳ
Felekler s̱ābit olmaz şīr-i ʿaşḳıñ iftirāsına

3 Dü çeşmimden dü yem emvāc-ḫīz olmaḳdadır ṣadra
Hele bir kerre gel seyr et dü yemmiñ mülteḳāsına

4 Ḳażādan restgārī-ḫ˘āh olurken merd-i dānāya
Giriftār olmanıñ dā'-i ḳażāya iḳtiżāsı ne

5 Hemīşe ṣoḥbet-i endūh-ı ten-fersāya mā'ildir
Edībā olmadı gitdi ferahla āşinā sīne

1309

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Be-ṣıdḳ-ı niyyet olan muḳtefī pey-i dāda
Bulur maḳām-ı bülendi nihüft ü peydāda

1307 S 56a, Ü1 156a, Ü2 145a
5 zemīn-i S, Ü2: derūn-ı Ü1
1308 S 56b, Ü1 156a, Ü2 145b
1309 S 56b, Ü1 156a, Ü2 145b

2 Ümīd-i midḥat ile olma ḫalḳa şey-dāde
Bu kārı eyleme niyyet derūn-ı şeydāda

3 Ḥüsām-ı āhımı āmāde olsam iʿdāda
ʿAceb mi ʿarṣa-i peykār-ı cünd-i aʿdāda

4 Teyaḳḳun eyleyemez resm-i dād u bī-dādı
Ferīb-ḫ˘urde olan kār-ı dād bī-dāda

5 Edīb ġālib olur rezmgāh-ı maʿnāda
Dilīr-i ḫāme serāyā-yı cemʿ ü efrāda

1310

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿArż ederdim ol semen-sīmā cevān-ı emlese
Şefḳat etse zaḫm-ı nā-sūr-ı derūnu emlese

2 Nā-revādır mürşide sikkīn-i terk-i āz ile
Rişte-i teʾs̱īr-i ḥubb-ı kīseyi dilden kese

3 Muḫtebisdi çillede şeyḫiñ meşām-ı çeşmine
Būy-ı seyr-i gülsitān bād-ı hevādan gelmese

4 Ṣafḥasız çāh-ı devāt içre ḳalem bī-nuṭḳdur
Ẓulmet-i şebdir ʿamā çeşm-i benān-ı aḫrasa

5 Sīret ü kirdārda dil-beste-i tüklān iken
Ḳalb-i dānāya degil lāyıḳ Edībā vesvese

1311

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Düşme bahār olunca ġamıñ dūş-ı rāġına
Āmāde ol mühācerete düş ıraġına

2 Cevfinde mihr ü māhı sipihriñ dü dāġ olur
Bir ḳaṭre degse ḫūn-ı dilimden dudaġına

3 Tā ġars-ı bāġbān ola çek pāy-ı raġbeti
Dehriñ ribāṭ-ı miḥnet olan ṣaḥn-ı bāġına

4 Ṣahbāyı ḳor ġulām u zeni iḫtiyār eder
Zāhidleriñ inanma ṣaḳın her ferāġına

5 Her muḳtedā-yı pīre Edībā rükūnu ḳo
Şeyḫiñ bu dām-ı liḥyesiniñ düşme aġına

---

2 ḫalḳa S, Ü2: ḫalḳı Ü1
1310 S 56b, Ü1 156b, Ü2 145b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1311 Ü1 156b, Ü2 145b
5 liḥyesiniñ Ü2: ḥilyesiniñ Ü1

1312

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola bā-iştidād-ı şevḳ-i ʿarż-ı bendegī yāre
Olursa çāk çāk-i nā-ṣabūrī bendeki yara

2 Ten-i ṣad-çāḳ ile çün yār ḫursend olmadı vara
Gedā-yı zaḫm-ı ʿaşḳıñ yāre yüzü olmadı vara

3 Düşüp zülf-i siyāha muḥkem etdim raġbeti māra
Dirīġ olsam da bundan ṣoñra etmem raġbe tīmāra

4 Degildir ḫaṭṭ-ı nev-efsūn-nüvīsān-ı ḳażā şimdi
Ruḫunda ḫāmesin ḥaṣr etdi yārīñ ṣebt-i āṣāra

5 Riyāżetle Edībā iktisāb-ı ḳuvvet etdikçe
Olur zāhid zebūn-ı küşti-gīr-i nefs-i emmāre

1313

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Yoḳ nūr-ı hüdā rāh-ı reşād istemezinde
Bed-kīşleri iste helāk isteme zinde

2 Mümkin mi ola ʿāşıḳıñ āsāyişi yārīñ
Tā sāye-nişīn olmayıcaḳ serv-i ḳadinde

3 Īṣār-ı güher-pāre-i vaṣl umma o mehden
Aġyār muḥīṭ olmuş iken pīş ü pesinde

4 Sīr-āb olamaz ġavṭa-zen-i kevṣer olursa
Tefsīde olan cām-ı viṣālīñ emelinde

5 Ükrūme-i şāhān-ı cihān ile Edībā
Bī-māye ḳalır leẕẕet alan kesb-i yedinde

1314

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şimdi ġamıñla dil n'ola etmezse demdeme
Şūrişgeh-i zamānede uysun mu dem deme

2 Dil-ḫ˘āhı üzre tām iken ümmīdi ʿāşıḳıñ
Ḥācet ne bīm-i ye's ile iẓhār-ı mātеme

3 Aġyārıñ ʿāşıḳa kelimātı külūm ise
ʿĀşıḳ da tīġ-i āh ile eyler mükāleme

1312 S 56b, Ü1 156b, Ü2 145b
3 etdim S: etdi Ü1, Ü2
5 zebūn-ı S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1313 S 57a, Ü1 156b, Ü2 146a
1314 S 57a, Ü1 157a, Ü2 146a

4 Hecriyle döndü nāla vücūdum ʿaceb midir
Tevcīh-i gūş-ı dīde-i raḥm etse nāleme

5 Düşdü Edīb menʿa-i ḥıṣn-ı selāmete
Göñlüm ġarīm-i ġamla edelden müsāleme

1315

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hemān zenbūrveş pervāz eder dāʾim berārīde
Mürīdiñ nīş-i ḫırṣın görmedim ḳaṭʿā bir arıda

2 Yeter enmūzec-i ṣıdḳ u emānet ehl-i idrāke
Miḥekk-i āzmāyiş sīret-i kāmil-ʿayārīde

3 N'ola cevşen-be-dūş-ı zaḫm ise cism-i dil-i zārım
Ki Sām-ı çeşm-i şūḫu ṣaf-şikendir nīze-dārīde

4 Libās-ı cān-güdāz-ı ʿāriyetden ʿār eder ʿāḳil
Ne lez̲z̲et var bize es̲vāb-ı ecsām-ı ʿavārīde

5 Edībā ṣūret-i ġayṣ̲-ı füyūżāt oldu āmāde
Nümāyān olmaġa mirʾāt-ı mīġ-i luṭf-ı Bārīde

1316

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Saʿyī olamaz her ḳadem-i ābile-dāne
Bī-dād-ı Ḫudā vāye-dih-i āb ile dā ne

2 Peyveste müʾez̲z̲in bize bu bāng-ı ez̲āna
Sen kendiñi īḳāẓ edegör bāng-ı ez̲ā ne

3 Ṣanma eme vü mesken olur bī-emelāna
Kim bī-emele ġāʾiledir bī-eme lāne

4 Her merdüm-i dil-ḫasteyi rāḥat ḳomayana
Raḥm eyleme nār içre de rāḥat ḳoma yana

5 Hem-ser degil ehl-i dile bā-ḥāl-i teyaḳḳuẓ
Ānāʾ-i leyālī keder-i ġaflet-i āna

6 Bī-ġayret-i dīn ġāret-i emvāl içün ancaḳ
Leşker çeken oldu heme dānī Hemedāna

7 Reʾfet yine dāmen-keş olur ṭabʿ-ı Edībe
Bīgāne iken mez̲hebi ḳavm-i ʿAcemāna

1315 S 57a, Ü1 157a, Ü2 146a
1316 S 57a, Ü1 157a, Ü2 146b
7 olur S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

1317

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Meʾāl-i nüs̱ha-i mevlūda baḳ yed-i ebede
Ki geldi rāh-ı ezelden mürūr içün ebede

2 Naẓīr-i māder olan duḫter-i şerefmendiñ
Nuḳūş-ı ḫilḳat ü ḫulḳı şebīh olur ebe de

3 Ḥarīṣ-i ẕüll-i meʿādıñ bu dehr-i fānīde
Ḳalır ṭımāḥ-ı nigāhı ʿuluvv-ı mertebede

4 Mübārizān-ı ġama dirʿ-i sīne kāfīdir
Ne sūd ʿāşıḳa aʿdād-ı cevşen ü cebede

5 Edīb mürşidi yāriñ ṣıṭabl-i ḫāṣında
Şiʿār-ı ẕüll ile gördüm kenār-ı maṣṭabada

1318

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mucīr ol ārzūmend-i lebiñ deryāda düşdükçe
K'anı ġavvās eden dürc-i lebiñdir yāda düşdükçe

2 Şirāʿ-ı şevḳi bāz eyle pey-i her bāda düşdükçe
Hemān çek fülk-i cāmı zāhida her bāde düşdükçe

3 Bilindi ḥāl-i ṣūfī fikr-i laʿl-i sükkerīniñle
Ẕübābıñ ḥāletinden şīşe-i ḳannāda düşdükçe

4 Dil-i saḫtı rehīn-i āteş-i ʿaşḳ eyle kim āhen
Ḳabūl-i līnet eyler kūre-i ḥaddāda düşdükçe

5 ʿİnāḳ-ı şāhid-i zībā-yı maʿnāda ḳuṣūr etmez
Edīb-i nükte-perdāz-ı cihān-ārāda düşdükçe

1319

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sürbe-i hīzān-ı aḳṭār-ı cihān İstanbūla
ʿAzm-i rāh eyler ki bī-ḥad ṭālib-i istin bula

2 Menhec-i ḥubb-ı ġulām u zende rehvār olmasın
Zāhid-i ālūde-meşreb düşmesin yoldan yola

3 Etme ʿaks-endāz-ı mīnā-yı nigeh laʿl-i teriñ
Cām-ı çeşmim ḳoyma kim ḫūn-āb ile birden dola

1317 S 57b, Ü1 157a, Ü2 146b
1318 S 57b, Ü1 157b, Ü2 146b
1319 S 57b, Ü1 157b, Ü2 146b
1 aḳṭār-ı cihān S, Ü2: cihān aḳṭār-ı cihān Ü1

4 Cilve-perdāz-ı yemīn-i iltifāt et göñlümü
Ol gül-i ḫ˘oş-būy-ı rengīni revā görme ṣola

5 Ser-be-ser maʿmūre-i ʿālem ḫarāb olsa Edīb
Nā-revādır ḫān-mān-ı ehl-i ġam vīrān ola

1320

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dehrde ḥaṣr-ı vidād etdi ekābir zāda
Şimdi pey-revleridir cümle ekābir-zāde

2 Olamaz ḫ˘āhiş-i naṣfet nigehinden yāriñ
Ġamzesi māʾil iken ḳāʿide-i bī-dāda

3 Mıṣr-ı dilde nice Firʿavn-ı elem hālik olur
Olıcaḳ ʿıṭr-ı vefādan güruh-ı Mūsāda

4 Beẕl eder rüşvet-i envāʿ-ı nevīdi ḫalḳa
Meslek-i mürşide seyr eyle reh-i irşāda

5 ʿĀlime yegdi Edīb olsa ġama üftāde
Olmadan mesned-i vālā şeref-i iftāda

1321

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sūzişinden bedenin eyledi ibrā hīme
Nigeh et āteş-i Nemrūd ile İbrāhīme

2 Teşneler k'ede fidā ḳaṭre-i ebri sīme
Merg ile rāġıb olur cāme-i ebrīsīme

3 Edeb-āmūz-ı secāyā-yı kirām olmayana
Şeyḫ-i üstād-ı felek ḳāʾim olur taʿlīme

4 Nāvek-endāzī-i āşūbu ṣanīʿ etmez isen
Zaḫm-ı peykān-ı digerden ne düşersin bīme

5 Dil-beriñ her dü ruḫ-ı enverine nisbetle
Görünür bedri Edībā felegiñ bir nīme

1322

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaldı remīde ḫ˘āb-ı dü çeşmim bi-lā-sine
Üftāde olalı ġam-ı ʿaşḳıñ belāsına

1320 S 57b, Ü1 157b, Ü2 147a
1321 S 58a, Ü1 157b, Ü2 147a
4 isen S, Ü2: elin Ü1
1322 S 58a, Ü1 158a, Ü2 147a

2 Tāb-ı ġamıñla dīdemiziñ baḳ bükāsına
Olmaḳdadır leb-ā-leb-i ḫūn baḳ bu kāsına

3 Dehriñ ḳapılma müntezeh-i bā-bināsına
Dil-beste olma bu felegiñ bāb-ı nāsına

4 Yoḳdur deme ḳavī senedi cerr-i dirheme
Zāhidleriñ ʿaṣāsına baḳ ittikāsına

5 Yāriñ ġam-ı firāḳı ile āb-ı çeşmimiz
Geçdi Edīb dergehiniñ mā-verāsına

1323

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Direm ʿaṭıyyesi ʿālemde her direm-cūya
Hediyye eylemedir ḳaṭreyi direm cūya

2 Cemāl-i dil-bere bir ben miyim hemān hāyim
Hezār bendesi müştāḳdır o gül-rūya

3 Raḳīb hırṣ ile kūyunda yer umar yāriñ
Ṣaḳın ferīb ile yer vermesin o bed-gūya

4 Olunca ġāliye-sā reng-i zülfü ḫīrelenir
ʿAbīr ü ġāze ʿabesdir o mūy-ı ḫ˘oş-būya

5 Edīb menʿa-nişīn-i ḥuṣūn-ı tüklāna
Teveccühüñ yeri yoḳ ḥıṣn-ı köhne-bārūya

1324

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Delīl-i Ḫıżr olaydı reh-berim ben yāri bulduḳça
Olurdum sālik-i nehc-i rıżā aġyārı bulduḳça

2 Olaydım cāhil-i ḳadr-i şifā āmāde etmezdim
Devā-yı merdüm-i dil-ḫasteyi āzārı bulduḳça

3 Neden meyl-i dil-i miḥnet-keşim efzūn olur bilmem
Hevā-yı dil-bere her māʾil-i inkārı bulduḳça

4 Eger nīş-i ġam-ı aġyārdan sehv-i herās etsem
Gül-i ḫ˘oş-būya iḳbāl eylemezdim ḫārı bulduḳça

5 Ḥayāt-ı cānım olsa dest-i iḳbāli dirāz etmem
Bu bāġıñ mīvesinde leẕẕet-i idbārı bulduḳça

6 Lebiñ ḳūt etmesem gül-ḳand ederdim kām-ı Ferhāda
Bu ʿişret-ḫānede her şūḫ-ı Şīrīn-kārı bulduḳça

1323 S 58a, Ü1 158a, Ü2 147b
1324 Ü1 158a, Ü2 147a

7 Edībā ḳadrini tercīḥ ederdim zāhid-i ʿaṣra
Dil-i zārım gibi her kārih-i evzārı bulduḳça

1325

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaḳda ṭayf-ı cānı cebīn-sā kinīsede
Rāhib esāfil-i derekiñ sākinise de

2 Bir görme ṭabʿ-ı zāhid-i fertūtu rind ile
Mümkin mi ṭaʿm-ı şīr bulunmaḳ herīsede

3 Ṣūfī-i zen-perest-i cehūlüñ inābeti
Nā-yāb olur ziyāret-i sitt-i nefīsede

4 Ehl-i ṭamaʿ nümūde eder ṣanma niʿmeti
Olmaz nişān-ı ġunye tıbāʿ-ı ḫasīsede

5 Uymaz Edīb ḥaşmet-i Rūmīye Özbegī
Özbeg eger ki mülketiniñ öz begise de

1326

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Füccār edip ʿadāveti her bī-riyāyile
Āmāc eder sihāmına her biri yayile

2 Reʾfetle müntemīlerine dil-nevāz olan
Bīgāneyi müsaḫḫar eder āşinā[y]ile

3 Pürken güherle yem ḫas u ḫāşāki cezb eder
Gelmez ḥarīṣe ʿizz-i ḳanāʿat ġınā[y]ile

4 Esḳām-ı ʿaşḳ-ı yār ile meʾnūs-ı miḥnetiñ
Renc-i dili mühādene etmez devā[y]ile

5 Çerḫiñ rüsūm-ı ḳabżını basṭ añlayan Edīb
Hem-ser görür seciyye-i buḫlu seḫā[y]ile

1327

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olma āsūde iken rāhatiñ ikrāhında
Etme üstūr-ı teni māl içün ikrā Hinde

---

7 kārih-i Ü2: zādeyi Ü1
1325 S 58a, Ü1 158a, Ü2 147b
1326 S 58a, Ü1 158b, Ü2 147b
1327 S 58a, Ü1 158b, Ü2 147b
1 Olma S, Ü2: Ol ki Ü1

2 Emel-i genc ile ḥasret-keş olan āhinde
Eli yaḳdıñ dil-i pür-sūzişiñiñ āhında

3 Rızḳına ḳāniʿ idi ḫᵛāce ʿanādan ġayrı
Ne bulur bilse ḥuṣūl-i emeliñ rāhında

4 Luṭf-ı bī-çāreye ḥaṣr etmeyicek ḫāsirdir
Dili ser-geşte eden fāʾide-i cāhında

5 Luṭfdan ġayrı sezāvārına fikr-i ṣāʾib
Olamaz merdiñ Edībā dil-i āgāhında

1328

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭarīḳ-i nehy-i dil-berde ʿadīl-i İbn Verdīse
Dilin mecbūrdur zāhid o gül-ruḫsāra verdise

2 Viṣāl-i dil-ber-i Tersāya varın bezl eder zāhid
Dem-ā-dem bāz eder ser-kīse-i dīnārı sergīse

3 Ümīd-i ecr ile tedrīs-i bī-müzd eylemez ʿālim
Kirāsız çeşmini rabṭ eylemez saṭr-ı kerārīse

4 Mürīde vām-cūy-ı vuṣlat-ı ġılmān-ı cār olmaḳ
Müveccihdir eger hem-sāyelerde naḳd-ı cārīse

5 Edīb ebnāy-ı dehre ḥülledir s̱evb-i riyā-kārī
Ḫuṣūṣā s̱evb-i ʿār-ı ʿāriyetden daḫi ʿārīse

1329

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ser-i gīsūyu taʿlīḳ etdigin ol yār-i ser-bende
Temāşa eyleyince ḳalmadı sāmān u ser bende

2 Dilīr-i ġamze-i fettānı pinhān eyle mekmende
Nümāyān olmasın çāk-i girībān eylemek mende

3 Ḫayāl-i behcetiñ her sīne-i pür-sūza ḥāl etme
Ki nā-şāyestedir taṣvīr-i gül dīvār-ı gül-ḫanda

4 Tekellüfle ki ṣūfī ẕāhib-i rāh-ı sülūk oldu
Degildir ḥaddi olmaḳ bezm-i ehl-i ʿaşḳa āyende

5 Ḳıyād-ı ḳahr ile münḳād-ı sūy-ı inʿidām olsun
Edībā ḳalmasın cemʿiyyet-i eşrār pāyende

1328 S 58b, Ü1 158b, Ü2 147b
1329 S 59a, Ü1 158b, Ü2 148a

1330

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Geçerken yāri gördüm zīb-i dībā-yı terincīde
ʿArak-rīz eylemiş germāda ruḫsār-ı terin cīde

2 N'olur bāzū-yı aġyārı ḥamāʾil etmesen cīde
Kerem ḳıl ʿāşıḳı mīzān-ı ġamda etme sencīde

3 Dirīġā şāhid-i gül bāġdan ʿuzlet-güzīn oldu
Bisāṭı ʿandelīb-i zār da etmekde ber-çīde

4 Ḫırāmı nāz ile ṣavt-ı derāy-ı riḥlet-i ġamdır
Edince cilve-sāzī ṣevb-i nev-ṭarḥ-ı derāyīde

5 Edībā saḫtī-i ḳavs-ı viṣāli tāb-fersādır
ʿAceb bir çāre yoḳ mu sāʿid-i ümmīdi tesdīde

1331

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Maḳbūl degil olsa daḫi rūy-ı ḳamerde
Ol münʿim-i ẕī-mevhibe kim rū yıḳa merde

2 Ger faḫret ü şān menzil-i bālā ise merde
Ḫᵛor görmesin emsālini bālā-yı semerde

3 Pūşīde ḳalır cismi münaḳḳaş keçelerde
Ṣūfī gibi hīç görmemişiz bu keçelerde

4 Mestāne düḫūl-i der-i yāre heves etme
Zāhid eser-i keyf ile gel düşme bu derde

5 Dil-beste-i aġyārdır ol yār Edībā
Kim ʿāşıḳına dūr ola hengām-ı kederde

1332

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAlīl-i fāḳa ḥālin olmadıñ reʾfetle pürsende
Zeriñ genc-i ferāḫı münʿimā olduḳça pür sende

2 Olurdu riḥlete teʾsīr-i tābımdan şitābende
Bu germiyyetle bir dem ḳalsa mihmān-ı şitā bende

3 Ṣarīr-i bāb olurdu muġtenim īsār-ı terḥībi
Geleydi reh-ber-i iḫlāṣ ile tevʾem her āyende

1330 S 59a, Ü1 159a, Ü2 148a
1331 S 59a, Ü1 159a, Ü2 148a
1332 S 59a, Ü1 159a, Ü2 148a

4 Hezārıñ yılda bir kez gülleri ḫandān eden ancaḳ
Nesīm-i intiẓār-ı şevḳidir eṭrāf-ı gülşende

5 Ne lāzımdı lehīb-i kūre-i āteşle nerm etmek
Edībā līnet-i ẕātī olaydı ṭabʿ-ı āhende

1333

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Diliñ ey ʿāmil-i ser-geşte emvāl-i beḳāyāda
Bu nehmetle ʿaceb gelmez mi hīç mülk-i beḳā yāda

2 Bu mātem-ḫānede mānend-i naḳş-ı sikkedir gūyā
Nigāh-ı ḥırṣ-ı ḳāḍī nakd-ı mevrūs̱-ı yetāmāda

3 Hevā-yı germ-i dūzaḫ-tāb-ı ʿaşḳıñ neydigin bilmez
Heves-kār olmayanlar ẓıll-i çetr-i zülf-i ber-bāda

4 Baḳılsa ʿālemiñ pīrāhen-i ecsām-ı aḥyāsı
Gelir çeşm-i baṣīre hey'et-i ekfān-ı mevtāda

5 Edībā sāḳī-i kilkim müdām-ı ḥüsn-i taʿbīri
Müsellemdir dem-ā-dem sāġar-ı elvāḥa imlāda

1334

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣabūrī gerçi gücdür teng-destīniñ devāmında
Ḫaṭar çoḳdur velīkin ḫ˘āce-i ʿaṣrıñ da vāmında

2 Devāhī mündericdir ʿālemiñ her şehr ü ʿāmında
Pey-ā-peydir keder ebnā-yı dehriñ ḫāṣ u ʿāmında

3 Riyā vü sumʿayı kār eylemezdi zāhid-i mürşid
Bulaydı şān u şöhret kār-ı ṣıdḳıñ iltizāmında

4 Elīfān-ı sühād-ı bezm-i ʿaşḳıñ muḳle-i cānı
Ḳarīr olmaz behişt-ābād-ı Şāmıñ ṣubḥ u şāmında

5 Mużāʿafdır Edībā derd-i ser maḫmūr-ı miḥnetden
Müdām-ı sāġar-ı āsāyişiñ mest-i müdāmında

1335

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Degil şināha sezā yadlar bu deryāda
Bu bāb-ı mevhibedir bestedir bu der yada

1333 S 59b, Ü1 159a, Ü2 148a
1334 S 59b, Ü1 159b, Ü2 148b
1335 S 59b, Ü1 159b, Ü2 148b

2 ʿAceb mi sālike olsa güşāde her cāda
ʿİḳāl-i ḫaṭve-i sāḳ-ı ẕehāb-ı her cāde

3 Velīd-i māder-i efrāḫa ḫaşyet-i mevtiñ
Eder hümūmu teġallüb sürūr-ı mīlāda

4 Şiyāhı sürbe-i gürge ḫaṭīre-sāz eyler
Sülūk-i merdüm-i müşfiḳ ṭarīḳa-i dāda

5 Edīb nūr-ı nehārıñ ne farḳı var bilmem
Sevād-ı ẓulmet-i şebden nigāh-ı aʿmāda

1336

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İḳtidā et ʿālemiñ ṣūfī-perest eclāfına
Ehl-i zūruñ münʿimā sūrāḫ-ı gūş aç lāfına

2 Rūz u şeb naḳdīne-i ḫˇurşīd ü māhı ʿadd eder
Ḫˇāce-i çerḫiñ nigāh et taḫte-i ṣarrāfına

3 Sīret-i mekrūhu menfūr-ı dil-i aḫlāf iken
Şeyḫ-i dūn meyl-i tefavvuḳ etmesin eslāfına

4 Nıṣf-ı nān-ı ḫuşku ḥīn-i beẕlde tanṣīf eder
Ḥātemān-ı ʿālemiñ baḳ kes̱ret-i inṣāfına

5 Farṭ-ı ġayretden şehīd-i rezmgāh-ı ġam Edīb
Naʿşını görmez sezā bī-ġamlarıñ ektāfına

1337

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Dil-i menhūmu zāhid verme zāda
Metāʿ-ı ḥırṣ-ı şūmu ver mezāda

2 Tebeh-kārīyi ṣūfī etme ʿāde
Müberrātı müheyyā et meʿāda

3 Hem-āvāz eyle āh-ı girye-ḫīzi
Ṣadā-yı raʿd ile faṣl-ı şitāda

4 Girīz et senglāḫ-ı dünyevīden
Şitābān ol reh-i Rabbü'l-ʿibāda

5 Edībā āşinā geldikçe yāda
Derūnum raġbet eyler sūy-ı yada

---

3 efrāḫa S, Ü2: efrāca Ü1
1336 S 59b, Ü1 159b, Ü2 148b
1337 S 60a, Ü1 159b, Ü2 149a
3 eyle S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

1338

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Alsın ġarīm-i saht-ı günehden beni yede
Nīrū-yı çāre-sāzī-i ġufrān beniyyede

2 Düşme perestişe ʿabeṣāt-ı seniyyede
Kim ḫāzinān-ı dūzaḫ alırlar seni yede

3 Zāhid unutdu zaḥmet-i kesb-i ḥelālini
Buldukça zevḳ-i ṭaʿm-ı sühūlet ʿaṭıyyede

4 Dirhem kesildi kīse-i aṣḥāb-ı cūddan
Ḫısset yer etdi cümle ṭıbāʿ-ı rediyyede

5 Çekmez necāta belki leged-kūb olur Edīb
Ehl-i zamāne görse refīḳin beliyyede

1339

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Keff et nigāhı sāʾilini menʿe māyile
Kim kārihim naẓardan aña men ʿamāyile

2 Rifʿat-i cidālin etmedesin sen semāyile
Şāhā ḥaẓīẓe münceẕibim bense māyile

3 Ḳaṣr-ı ṭabīb-i ḥāẕıḳ-ı ṣıdḳ et ʿilācıñı
Olma raġībe-ḫ˘āh-ı şifā her devāyile

4 Bālīde olma nāmiye-i her bahārdan
Zinhār açılma ġonçe-ṣıfat her hevāyile

5 Merdiñ nigāh-ı ṣıdḳına lāyıḳ degil Edīb
Rehbet şühūd-ı heybet-i ehl-i riyāyile

1340

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Rüsūḫ-ı ḥırṣ u ṭamaʿ ṭıynet-i mevālīde
Naṣīb-i şīr ḳomaz ḥiṣṣe-i mevālīde

2 Ne ḥüsn olur bilemem inbiṣāṣ-ı ḫālīde
Zemīn-i tīre-i ṣaḥn-ı mekān-ı ḫālīde

3 Taḳiyy-i ṣāf-dile nūr-ı çeşm-i sāmiʿadır
Fürūġ-ı āyet-i Ḳurʾān lisān-ı tālīde

1338 S 60a, Ü1 160a, Ü2 149a
1339 S 60a, Ü1 160a, Ü2 149a
1340 S 60b, Ü1 160a, Ü2 149a

4 Esīr-i derd-i ser-i fikr-i laʿl-i yār olduḳ
Ḫumār yoḳ der iken neşʾe-i ḫayālīde

5 Edīb ḥāli ḳoyan ṣūret-i maḳālīde
Güşāde-meyl eder aḳfāl-i bī-maḳāli de

1341

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mucidd iken dil ü cān sırrımıñ ibānesine
ʿAceb cehūl-ten iẓhār eder ibā nesine

2 Şeh-i serīr-i maḥabbet tenezzül etsin mi
Cülūsa her dil-i ḫʷārıñ palās-ḫānesine

3 Nice be-hem-rev-i ḫaṣm-ı cehālet olmaz o kim
Dilin muvāfıḳ ede gerdiş-i zamānesine

4 Demem ki çāk-i dilin ʿarż ederdi gīsūya
Dem-i ẓuhūr-ı ḫaṭı düşse fikr-i şānesine

5 Edīb āḫiri pervāneveş olur sūzān
Zebān-ı minnet-i ḫalḳıñ düşen zebānesine

1342

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAks-i ruḫuñla sāġarı gülzār et meye
Tā bülbül-i meyi ġam-ı gül zār etmeye

2 Cānā ḫiṭāb-ı luṭfuñu aġyār işitmeye
ʿUşşāḳa reşk-i ḥāsid-i bed-kār iş itmeye

3 Vaṣf-ı lebiñ semāʿıla dervīş-i Mevlevī
Mümkin mi devr-i ḫāne-i ḫammāra gitmeye

4 Bu ṣaydgehde var mı bir āhū-yı dil k'aña
Tār-ı kemend-i zülf-i siyeh-kār yetmeye

5 Ḳaṣr-ı niyāz-ı vaṣlda fikrim budur Edīb
Naḳd-ı ümīd-i dest-i temennā da yetmeye

1343

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Demem zāhid İrem nāmında bāġ-ı ḳavm-i ʿĀd iste
Derūnuñdan ḳuyūd-ı fikr-i bāġı ḳo meʿād iste

1341 S 60b, Ü1 160a, Ü2 149b
1342 S 60b, Ü1 160a, Ü2 149b
1343 S 61a, Ü1 160b, Ü2 149b

2 Ṣakın olma elīf-i tūtiyā-yı ġafve-i ġaflet
Hemān çeşm-i ʿalīl-i ġaflete kuḥl-ı sühād iste

3 Ṭaleb-kār-ı murād olmaḳda ḥaḳdan infirād etme
Der-i Veḥḥābdan neyl-i murād-ı nā-murād iste

4 Tebāh etme faḳaṭ idmān-ı saʿyı çille-keşlikde
Sihām-endāzī-i bāzū-yı şevḳe istidād iste

5 Tevaḳḳuʿdan ʿaṭā-yı mīr ü şāhı sedd-i nuṭḳ eyle
Edībāsā nevāl-i ḥażret-i Rabbü'l-ʿibād iste

1344

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Düşse ʿaks-i es̱er-i tāb-ı ruḫu ger māya
Āb-ı serdiñ es̱eri tāb verir germāya

2 Āteşīn bāde gibi ġāʾile-i sermāya
Ṣanma hengām-ı şitāda bulunur ser-māye

3 Zülfüñüñ cān ile ber-dār-ı siyeh-tārı olan
Hem-çü-ʿunḳūd-ı ʿineb zīb verir aṣmaya

4 Ne revā ol ṣaneme cūş-ı nem-i ḥasretden
ʿArż-ı şevḳ etmesi her dīde-tehī bī-māye

5 Ḫaṣm ile bunda Edībā olamaz daʿvāmız
Rūz-ı ferdā gidelim maḥkeme-i kübrāya

1345

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Taṭfīf ile der-kār edemem kendimi keyle
Āfet-zede-i nār edemem kendimi keyle

2 Nālān olaraḳ cāha ḳıyām eyleme neyle
Ney-zen gibi iḥrāz-ı maḳām eyleme neyle

3 Bezm-i ṭaraba ḳalbiñi zār eyleme meyle
Bir neşʾe içün kendiñi ḫˇār eyleme meyle

4 Saʿyın o ki vā-beste eder her kese şeyle
Ücretle ḫarīdār olamaz naʿşını şeyle

5 Eskitme ḥadīs̱-i keremi neşr ile ṭayla
Faḫr etme Edībā şiyem-i Ḥātem-i Ṭayla

1344 S 61a, Ü1 160b, Ü2 149b
1345 S 61a, Ü1 160b, Ü2 149b

1346

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Eger her dil-ber-i meh-rū yüzünde olsa yüz şāme
Bulunmaz ḫāl-i ruḫsārıñ gibi her yüzde bir şāme

2 Kim oldu āftābıñ nūr-ı ḥüsnü ḫāme-i ḳudret
Yazaldan vaṣf-ı nūr-ı 'ārıżıñ elvāḥ-ı eyyāma

3 Saña mecbūr idi iblāġ-ı peyġām-ı perestişde
Yeteydi ṣīt-i evṣāf-ı cemāliñ gūş-ı eṣnāma

4 Nigāhı āşinā-yı naḳş-ı timsāl-i ḥaḳāyıḳdı
Ruḫuñ meşhūd olaydı dīde-i mir'āt-ı evhāma

5 Felekde nā-revādır sāġar-ı la'liñ ḫayāl etmek
Edībāsā şereh-kār olmayanlar cām-ı gülfāma

1347

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Rinde yoḳ dehriñ emel merdüm-i bī-meyzinde
K'olamaz āb-ı ḥayāt içse o bī-mey zinde

2 'Aks-i rūy-ı ümenā seng ile hemtā görünür
Ḫavene ḥizbiniñ āyīne-i temyīzinde

3 Maraż-ı cevre giriftārlığın derk eyler
Cevrden ehl-i sitem bīm ile perhīzinde

4 'Ameli cā'ize maḳrūn idigi müftīniñ
Rū-nümā olmada nā-cā'izi tecvīzinde

5 Dūst u düşmene şāyeste mükāfātıñ Edīb
Görmem imhāli sezā sür'at-i tencīzinde

1348

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Ṣu'ūd-ı evc-i 'izze pestī-i ẕillet degil perde
Ki merdiñ dildedir iḳdām-ı aḳdāmı degil perde

2 Ḳarīn-i pertev-i ġufrān olur dīvān-ı maḥşerde
İnābet-kār olunca rūy-ı eşḫāṣ-ı siyeh-kerde

3 Helāk-i ṣadme-i kūpāl-i nefs-i şūmdur ekṣer
Emārāt-ı ḥayātı umma her şaḫṣ-ı mu'ammerde

1346 S 61a, Ü1 160b, Ü2 150a
3 evṣāf-ı cemāliñ S, Ü2: evṣāfiñ cemāl Ü1
1347 S 61a, Ü1 161a, Ü2 150a
1348 S 61b, Ü1 161a, Ü2 150a

4 Çerāgāh-ı cihānda emr-i tedbīr-i meʿāşında
Ġanīden iktisāb-ı rüşd eder yoḳdur gedālarda

5 Edībā bez̲l eder naḳdīne-i esbāb-ı ṭāʿātı
Fidādır mā-melek zühhāda rāh-ı vaṣl-ı dil-berde

1349

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Māl içün ʿāzim olan merdüm-i güm-rā Hinde
Bulamaz is̲r-i ḳanāʿat dil-i güm-rāhında

2 Bulsa da ḳadr-i sini merdüm-i süflī ṣanma
Pertev-i heybet olur nāṣıye-i cāhında

3 Ḳuvvet ü żaʿfın eder ḫurd u büzürgüñ taṣvīr
Es̲er-i naḳṣ u tezāyüd felegiñ māhında

4 Dād-kār olmayıcaḳ dehrde bir iḳlīmiñ
Tāb-ı teʾs̲īr bulunmaz nefes-i şāhında

5 ʿĀḳiliñ s̲ervet-i Ḳārūn Edīb evlādır
K'ola yeksān naẓar-ı raġbet ü ikrāhında

1350

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pīşānī-i şeḳāvetine aldı yāfte
Her cebhe-i fürūġ-ı saʿādet-ne-yāfte

2 ʿĀşıḳ hezār-ı gülşen-i şevḳ ol mürīdvār
Olma ṭarīḳ-i Gülşeniyāna şitāfte

3 Olma siyeh-cebīn-i ḍalālet żiyā-pez̲īr
H̱ᵛurşīdi maḥşeriñ serine olsa tāfte

4 Olmazdı cāy-gīr-i leẕā cāme-i teniñ
Olsaydı tār u pūd-ı hidāyetle bāfte

5 Ol çāk-i ẕeyl-i ʿiṣmete cūyende-i rüfū
Ḳoyma Edīb dāmen-i ʿārı şikāfte

1351

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Defʿ-i üvāmı eşk ile et yā dimā ile
ʿĀşıḳ temerrün etme ṣaḳın yād-ı mā ile

1349 S 61b, Ü1 161a, Ü2 150a
1350 S 61b, Ü1 161a, Ü2 150b
1351 S 61b, Ü1 161b, Ü2 150b

2 Olmuş esīr-i silsile-i ġay ridā ile
Ṣūfī devā ümīdin eder ġayrı dā ile

3 Āsūde-i ʿanā-yı ṣuʿūd-ı ḳuṣūr olur
Seyr-i çemende ülfet eden ḳaṣr-ı pā ile

4 Bir dīde kim ḥaḳāyıḳ-ı ümmīd-bīn ola
Eşk-i terin müvekkil eder çeşm-i sāʾile

5 Eyler Edīb faḳrda maġṣūb ṡerveti
Gelmez ḥarīṣ-i dehre ḳanāʿat ġınā ile

1352

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṭaḳıldı rīşine şeyḫiñ dirāz-gū şāne
Maḳāl-i ṭaʿnı uzatdı dirāz-gūşāna

2 Niṭāḳ-bend-i vidād-ı mürīd ü şeyḫ olma
Ne ehl-i ḫırḳaya meyl et ne şāl-pūşāna

3 Be-nevʿ-i eşk-i teneddümle muḳle-i cānı
Ḥabāb-ı mevce-i şerm eyle yemm-i cūşāna

4 Nevā-yı nāy-ı gülū-yı dili hem-āvāz et
Sürūd-ı dil-keş-i rāmişger-i sürūşāna

5 Piyāle-gīr-i nuṣḥ-ı Edībe ḫursend ol
Ḳabā-yı ʿiṣmeti rehn etme mey-fürūşāna

1353

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ser-firāzīde eger olsa cebīn-sā ṭūra
Ser-keş āḫir ʿunuḳu rām eder sāṭūra

2 Dem-i ferdā ṣanırım nuḫbe-i kār-ı nāṣıḥ
Şerm olur merd-i siyeh-kerde-i nā-maġfūra

3 Rinde yegdir şeh-i iḳlīm-i ḫarābāt olmaḳ
Girmeden çillegeh-i ḫānḳah-ı maʿmūra

4 Ġāzesin bint-i ʿineb rūyuna mālīde edip
Reng eder ṣanʿat ile zāhide ol mestūre

5 ʿĀşıḳ-ı ṣāf-diliñ ferḥat-i sūru ġamdır
Şādmānī mi olur hīç ġam ile mecbūra

6 ʿAzm-i tekfīr-i ḫaṭāyā anı tekfīr eyler
Ṭāʿatiñ sūdu nedir muttaḳī-i maġrūra

1352 S 61b, Ü1 161b, Ü2 150b
1353 S 62a, Ü1 161b, Ü2 151b

7 Ṭāʿat-i nā-sereden belki Edībā şeksiz
Ecrdir terk-i enāniyyeti nā-mecrūra

1354

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 H̲āṭır-ı bü'l-hevesi eyleme ilhā meyle
Dil-i pür ġafletiñe tevbeyi ilhām eyle

2 Peyker-i meyli ṣaḳın eylemeden ʿaks-efken
Rūyu nā-mültefit-i āyine-i cām eyle

3 Ol peşīmānī-i kirdār-ı ḳabīḥiñle h̲acel
İltizām-ı nedemi verzişe iḳdām eyle

4 Levḥa-i ḳalbi nigārīde-i ʿaşḳ-ı yār et
Naḳş-ı ehvāyı ser-i sīneden iʿdām eyle

5 Verme dil ġāʾile-i ʿāleme mānend-i Edīb
Miḥnet-i ʿaşḳa dil-i ser-keşiñi rām eyle

1355

müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 Güm-şude-i derd olup ḳoyma beni giryede
Dest-i emelden göñül çıḳmış iken gir yede

2 Rāġıb olan ʿizz ile zindegī-i sermede
Āh̲iri mecbūr olur h̲āke teni sermede

3 Merdüm-i nīkū-şiyem pey-rev ola tā bede
Meyl-i güdāzişdedir miḥnet ile tābede

4 Ṣayrefiyān-ı Yehūd ḳıblegeh-i bīʿada
Maṭlabını ḥaşr eder neyl-i zer-i bī-ʿade

5 Ṣafḥa-i ġamda Edīb çeşm-i dil-i hem-zede
Ḳaldı dem-i āh içün hā ile bir hemzede

1356

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olursa iḥtiyāṭı ehl-i ṣıdḳıñ ger menāhīde
Nigāh-ı semʿi bāz etmez nevā-yı germ-i nāhīde

2 Rıżā-cūyān-ı Ḥaḳ dil-beste-i ẕevḳ-i naʿīm olmaz
Nigāhı kümmelīniñ cilve-sāz olmaz melāhīde

1354 S 62a, Ü1 161b, Ü2 151a
1355 S 62a, Ü1 162a, Ü2 151a
1356 S 62b, Ü1 162a, Ü2 151a

3 Siyeh-kār-ı inābet-kerde neyl-i ʿafva şāyāndır
Ki olmaz tāb-ı sīmā-sūz-ı ḫaclet bī-günāhīde

4 Ḳulūb-ı ehl-i dünyā sehv ile meʾlūf-ı ṭāʿatdir
Olur mu ṭāʿat-i ʿāmid-nümāyān kār-ı sāhīde

5 Edībā reh-revān-ı nehc-i ġam leng-i fütūr olmaz
Bulunmaz istiṭāʿat ḳuvvet-i her pāy-ı rāhīde

1357

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yetişmezse şefāʿat-kārī-i nuṭḳ-ı Nebī dāda
Siyeh-kārānıñ olmaz zehresi dāda ne bī-dāda

2 Ḳalır nār-ı leẓāyı cismine peyveste īrāda
Nigāh-ı raġbeti her ḥaṣr eden ebvāb-ı īrāda

3 Sütūn-ı ḫayme-i ṣıdḳ u ḫulūṣu üstüvār etmez
Ṭınāb-ı raġbeti rabṭ etmeyenler ḥubb-ı evtāda

4 Sülūk-i cāde-i ḥükm-i şerīʿat mümkin olmazsa
Ṭarīḳ-i ihtidā yoḳ güm-rehāna saʿy-ı bī-cāda

5 Edībā kām-rānī rızḳ-ı maḳsūma ḳanāʿatdir
Dirāz etmek degildir dest-i ġaṣbı zād-ı bī-zāda

1358

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yoḳ gül-i tāc-bahā ḳımme-i her serverde
Ne revā yaʿni küleh-kūşe-i her ser verde

2 Gül-i rūyuñla ki hem-reng ola her kişverde
Dāmen-ālūde-i ḫār olsa demem kiş verde

3 Etmese nuṣḥumu zāhid n'ola ıṣġā-kerde
Nā-be-cādır emel-i ḳuvvet-i ıṣġā kerde

4 Ġam-ı her şāhid-i sīmīn-beri ḳoy kim ṣūfī
Veceʿ-i ṣadr ile der-mānde ḳalırsın berde

5 Biz Edībā niʿam-ı vaṣl ile dil-sīr olalım
Şeyḫ-i eşʿab-menişiñ ḫ˘āhişi ḳalır zerde

1357 S 62b, Ü1 162a, Ü2 151a
1358 S 62b, Ü1 162a, Ü2 151b
4 ṣūfī S, Ü2: zāhid Ü1

1359

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ta'mīr-i beyt-i mü'min-i dil-pāk-i rāsta
Şāyāndır olsa sidre vü ṭūbā kirāste

2 Ṣanma sezā-yı şerbet-i şehd-i şühūd olur
Zāhid ḳanā'at etmeyicek dūġ-ı māsta

3 Şeyḫiñ eger rüfū-yı riyādan maṣūn ise
Olmaz metā'-ı ṭā'atiniñ ḳadri kāste

4 Ṣūfī ḳarīn-i ṣoḥbet ise ehl-i 'aṣr ile
Mechūldür ḫulūṣu degildir şināste

5 'Uşşāḳ-ı ten-berehne Edībā libāsını
Etmiş rehīn-i 'īd-i dem-i bāz-ḫāste

1360

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Aceb mi ḥubb-ı direm verse bāl ü per hīze
Ki yoḳ livāṭada meyyāl kār-ı perhīze

2 Olup ibāḥate vāṣıl taṣarruf-ı ġılmān
Yetişdi rütbe-i nehye viṣāl-i dūşīze

3 Mürīd seyr ü sülūkünde i'tilā ederek
Tefavvuḳ etdi bu gün siflegān-ı celvīze

4 Ḥaşīş ü bengi müderris şarāba etdi bedel
Fidā edip gül-i surḫu giyāh-ı nā-çīze

5 Edīb ḫalḳ düşelden vidād-ı ibrīze
Göñülde ḳalmadı hīç raḥm-ı ümm ü eb-rīze

1361

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ṭurresi ṣarṣar-ı āhımla çıkarsa başa
O girih-bend-i füsūn lāyıḳ olur sā-bāşa

2 Baḳma maġşūş olıcaḳ dürr ise de ḳardaşa
Anı ser-pençe-i ḳahr ile urup ḳar daşa

1359 S 62b, Ü1 162b, Ü2 151b
1360 S 63a, Ü1 162b, Ü2 151b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1361 S 63a, Ü1 162b, Ü2 152a
2 S (Üzerine çizgi çekilmiş); Ü1 ve Ü2'de bunun yerine 3. beyit olarak verilen beyit şöyledir :
Ḳalbi meskūn-ı sivā ḳılma 'acebdir ṣanma
Cāy-ı evbāş olarak olsa belā ev başa

3 Belki nūk-i müjede ḳaṭre degil mevcūdu
Yem muʿādil mi olur dīde-i gevher-pāşa

4 Ḫaṭve-cünbān-ı s̱ebātı sübül-i iḫlāṣıñ
Ṣanma hengām-ı mesīrinde baḳar yoldaşa

5 Sāde-levḥān-ı derūn rāġıb-ı ıṭrā olmaz
Naḳş-ı ṣafvetle Edībā ne gider naḳḳāşa

1362

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İẓhār-ı luṭfu ḳāʾid-i kār etme müftine
Ḳahr ile olsa ḥafr-ı mezār etme müftine

2 Bed-ḫūlarıñ ġubār-ı ez̠āsın giderse tek
Bīhūde dil veren emel-i rūb-u-reftine

3 Etme nigeh ẓevāhir-i aḥvāl-i nāsike
Eyle naẓar bevāṭın-ı kār-ı nihüftine

4 Ẓālimleriñ ʿacebleme caʿlī ʿadāletin
Ẓulm ü sitemden eyle taʿaccüb şiküftine

5 Ḫalḳıñ teyaḳḳuẓ içre bilir ġafletin Edīb
Bengīleriñ teʾemmül eden ḫīz-ü-ḫuftına

1363

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne sehvine inan ṭāʿatde eşrārıñ ne ʿamdına
Demezken ser-keşīden nuṭḳ-ı rağbetle neʿam dīne

2 O dīne meyli istiḳbāḥ ederdi merdüm-i mülḥid
Eger kim olmasaydı dūzaḫıñ şāyeste odına

3 Gelir mi vaḥşiyān-ı dīne hīç ünsiyyet-i ḫāṭır
Ser-ā-ser ḥabl-i teʾnīsimle bend etsem de ben dīne

4 Ṭarīḳ-i nehb-i suḫta fikrini pūyīde etdikçe
Faḳīhiñ menhec-i ādāb-ı dīn gelsin mi yādına

5 Bu devr-i pür-sefehde zevcden bir ferd-i ḫālī yoḳ
Nigāh etdim Edībā ʿālemiñ zevcine ferdine

1362 S 63a, Ü1 162b, Ü2 152a
1363 S 63a, Ü1 163a, Ü2 152a

1364

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Olanlar ġamdan istinkāf içün terk-i devā῾īde
Dem-ā-dem inṣıbāb-ı eşk ile eyler devā ῾īde

2 Kerīmiñ va῾d-i bī-iḫlāfını teẕkīr eder ḫalḳa
Kerīmān-ı zamān incāz-ı ḫulf etmek mevā῾īde

3 Du῾ātıñ pendi naḳş-ı ṣafḥa-i eṭvārı olmazsa
Eṡer olmaz ḳabūl-i ihtidāya ḳavl-i dā῾īde

4 Ġubār-ı ḥubb-ı dünyā reh-revān-ı ṣıdḳa reh-zendir
Hemān kuḥl-ı ῾amādır dīde-i aḳdām-ı sā῾īde

5 Edībā iftirās-ı gürgden ṣavn-ı şiyāh etmez
Teḳāżā-yı ḥamiyyet olmayınca ṭab῾-ı rā῾īde

1365

mef῾ūlü mefā῾īlü mefā῾īlü fe῾ūlün

1 Meftūḥ ḳalır şām u seḥer bāb-ı medīne
Gelsin deme de rāġıb olan bābıma dīne

2 Maḳbūl degil dīdeni müstevfī-i ῾aṣrıñ
Ḳaṣr etmede i῾ṭāsını bā-sa῾y ḫazīne

3 Maṭlūb-ı dili kilme-i taḥsīn ise ancaḳ
Ehl-i hüneriñ borcu nedir çīn-i cebīne

4 Dem-beste gerekdir gile-i cevr-i felekden
Dil-dāde olan ġā᾽ile-i sū᾽-i ḳarīne

5 ῾Ālemde şeẕā-yı raḳam-ı kilkim Edībā
Raġbet ḳomadı nāfce-i mülket-i Çīne

1366

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Meşām-ı meyli ḳoyma būy-ı va῾d-i cūd-ı bī-būda
Ki olmaz nekhet-i gülşen gül-i taṣvīr-i bī-būda

2 Dili ser-geşte etme ārzū-yı sīb ü ālūda
Ḥaẕer ḳıl olma ednās-ı şerehle fikret-ālūde

3 Bütün āgende-i çirk-i riyādır rūde-i ṣūfī
Ṣaḳın ümmīdvār-ı ṣafvet olma öyle bed-rūda

1364 S 63b, Ü1 163a, Ü2 152b
1365 S 63b, Ü1 163a, Ü2 162b
2 degil S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1366 S 63b, Ü1 163a, Ü2 152b

4 Si nāna mālik olmaḳdan geçerdi meyli muḥtācıñ
Sinān-ı kīne-i ḥüssād te'ṡīr etse maḥsūda

5 Edībā ṣanma kim kūtāh-dest-i beẕl ü infāḳız
Resādır destimiz olduḳça naḳd-ı kīse-i cūda

1367

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Demem desāyis-i mekri olur ḫafī rinde
Olursa da eṡeri muḫtefī ḫafīrinde

2 Ṭarīḥ-i zaḫm ise de eylemez emi rinde
Ḳabīḥedir süfeliñ merḥamet emīrinde

3 Ġıdā-yı şehd ü şeker olmasın şehī rinde
Sipihriñ encümen-i dāver-i şehīrinde

4 Revā degil heves-i ḥüsn-i her ṣabī rinde
Olur mu dür felegiñ reşḥ-i her ṣabīrinde

5 Edīb 'ayş-ı gedā oldu çāha üftāde
Ġanīleriñ şikem-i vāsi'-i kebīrinde

1368

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Aceb mi olmasa te'ṡīr ġayra tīrinde
Mülāzım eyledi taḳdīr-i ġayreti rinde

2 Degil tenāvül-i bār-ı münā ḳaṣī rinde
Nümuvv-ı sidre ki var sā'id-i ḳaṣīrinde

3 Olur nişān-ı keci ḳāmet-i ḫamı rinde
Yoġise 'ıṭr-ı vefā māye-i ḫamīrinde

4 Verir neşāṭ-ı ebed bülbülüñ ṣafı rinde
Riyāż-ı sāhirede ḥālet-i ṣafīrinde

5 Ḳabā-yı terk-i emel olmasa ḥarī rinde
Olurdu cilve-nümā cāme-i ḥarīrinde

6 Teraccüḥ eylemese yevmden ġadı rinde
Ederdi ġavṭa-zeni ḫ˘āhişiñ ġadīrinde

7 Zamānıñ etmesi tercīḥ her ḫarı rinde
Bilindi cūy-ı nem-i eşkiniñ ḫarīrinde

8 Ḳarīn eden ġam-ı dil-dār-ı ḫ˘oş-ḳadi rinde
Bürūzīdir ḥikem-i Ḫāliḳ-i ḳadīrinde

1367 S 63b, Ü1 163a, Ü2 152b
1368 S 64a, Ü1 163b, Ü2 152b

1369

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Görmez nigāh-ı çeşm-i dil-i bī-kirā sine
Üftāde olalı leb-i laʿliñ kirāsına

2 Çeşm-i ʿalīle mümkin olaydı şirā sine
Her neyle olsa rāġıb olurdu şirāsına

3 Nūş etdi ḳaṭre ḳoymadı baḳ işte kāsına
Şeyḫiñ şarābdan yine bu iştikāsı ne

4 Nā-yābdır bahā-yı metāʿ-ı cemāl-i yār
Ger naḳd-ı cān olursa yetişmez bahāsına

5 Āḫir Edīb maẓhar-ı ẕüll-i meʿād olur
Dehriñ yeten merātib-i ʿizz ü ʿulāsına

1370

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳıñ ki ẓāfir oldu diliñ iḫtilāsına
Etmez gözümle şām u seḥer iḫtilā sine

2 Olmaz sürūru ġamla ki fersūde etmeye
Ehl-i ġamıñ s̱evābı müraccaḥ ḫaṭāsına

3 ʿĀşıḳ hümā-yı şevḳini her sidre-kāmetiñ
Etmez perīde şāḫ-ı nihāl-i liḳāsını

4 Dil-ber odur ki ẕikr-i lebi reşḥa-pāş ola
İṭfā-yı sūz u tāb-ı dil-i mübtelāsına

5 Her yāriñ etme daʿvet-i ʿarż-ı viṣāl içün
Tevcīh-i semʿ-i ḥüsn-i icābet nidāsına

6 Dil-berde nūr-ı behcet-i ʿiṣmet medār olur
ʿĀşıḳlarıñ ināre-i çeşm-i rıżāsına

7 Kālā-fürūş-ı ʿiṣmetiñ āḫir yine Edīb
Degmez vifāḳ-ı beyʿi şıḳāḳ-ı şirāsına

1371

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Çerḫ istīlāda ʿācizse n'ola ser-māyeme
Keyd-i teʾs̱īr-i cümūd etsin nice sermā yeme

1369 S 64a, Ü1 163b, Ü2 153a
1370 S 64a, Ü1 163b, Ü2 153a
1 ki S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 Dil-ber S, Ü1: Dilīr Ü2
1371 S 64a, Ü1 164a, Ü2 153b

2 Müncezibdir māye-i kevn ü mekān her māyeme
Kim ʿinān-ı ceryini ıṭlāḳ eder her mā yeme

3 Maʿẕeret-cūyā-yı nisyān-ı naʿīm-i ḫuld idi
Belki tāb-ı fürḳat-i Ḥavvā geleydi Ādeme

4 Rūzgārıñ ferḥat-i pā-ber-hevāsın derk eden
Ḳāniʿ olmaz mı nedīm-i ġam gibi bir hem-deme

5 Ḫāzin-i eczā-yı dārū-ḫāne-i şādī Edīb
Çāre-yāb-ı ıṣṭıbār olsun kürūb-ı ʿāleme

1372

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳūt-ı suḥtu diñlemez cühhāle dense at yeme
Kim ṣunar sirgīnine olduḳça menhūm at yeme

2 Ḥırṣ-ı müfriṭ eylemez merdi şerefmend-i kefāf
Āzdandır gelmemek ʿizz-i ḳanāʿat ādeme

3 Ḳalb-i fāsid fikr-i ehvāl-i meʿādı buġż eder
Maḥrem etmez ġam gibi bir yār-i muḫliṣ hem-deme

4 Hūşmend ol etme bu dār-ı ġurūra rabṭ-ı dil
Kāfire ʿaḳd-ı velā lāyıḳ degildir Müslime

5 Ḫalḳ hep dil-bend-i cūd-ı mīr ü şāh olmuş Edīb
Hīç eder yoḳ nisbet-i cūdu Ḫudā-yı ekreme

1373

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her olan ḥāmī ḥimā-yı ʿiṣmet-i aṣlābına
İstemez cevr olsa her nā-maḥreme aṣlā bine

2 Her der-i nā-maḥreme āmed-şudu muʿtād eden
Ḳudretin nā-yāb eder nehy-i düḫūl-i bābına

3 Neşʾemend-i sāġar-ı ser-şār-ı istiġnā olan
Cām-ı her bezmiñ ḥarīṣ olmaz şarāb-ı nābına

4 Her nice ġūlīde-i bed-ḫ˘āh-ı nefs-i şūm ise
Ġayreti eyler ḥares luṭf-ı Ḫudā erbābına

5 Kimseyi hergiz Edībā etmesin rencūr-ı ġam
Bed gören renc-i ġamı cism-i dil-i bī-tābına

---

4 olmaz mı S, Ü2: olmazdı Ü1
1372 S 64a, Ü1 164a, Ü2 153b
1 ṣunar S, Ü2: ṣanır Ü1 / sirgīnine S, Ü1: ser-kīşe Ü2
1373 S 63b, Ü1 164a, Ü2 153b

1374

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażā vermez cemāl-i ʿiffeti her bī-hümālāna
Ḳıyās etme ki her bir ḳımmeyi eyler hümā lāne

2 Eṣamdır zāhidān-ı herze-gerdān-ı bi-lā-lāne
Eṣ̱erden semʿine bīgānedir ṣavt-ı Bilālāne

3 Sipihri vefḳaten ʿĪsī-ṣıfat pervāzgāh etmek
Müyesserdir ezelden ṣanma her işkeste-bālāna

4 Gürūh-ı ehl-i ġam metbūʿ-ı aṣḥāb-ı riyā olmaz
Kim anlar pīşvādır fırḳa-i āşüfte-ḥālāna

5 Edībā hep gedāyānı meʿādıñ cāhmendāndır
K'olur anda muḫaṣṣaṣ rütbe-i dūnān ʿālāna

1375

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Düş sūz-ı ʿaşḳa rāḥate meyl etme sāyede
Tāb-ı nehār-ı şevḳi rehīn et mesāya da

2 Yoḳdur nişān-ı ġayret-i ner rūḥ-ı māyede
Olmaz niḳāb-ı ʿār ile her rū ḥimāyede

3 Ḳıymaz ʿaṭāya verdigi yek mūsa ḫāyede
Münʿim muvaffaḳ olmadı yek mū seḫāya da

4 Bir nev-peyām-ı zülfün umardım nesīmden
Ol daḫi gitdi girmedi bād-ı hevā yede

5 Zāhid Edīb ḳıṣṣa-i yāre düçār olup
Ḳaldı nigāh-ı meyli uzun bir ḥikāyede

1376

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḳapılma cāme-i zer-tār u pūda
Hevāya olmasın dil tā rübūde

2 Seni Ḫāliḳ sezāvār etse cūda
Edā-yı şükr içün saʿy et sücūda

3 Dehānı olsa da ibdā-yı hūda
Yaḳışmaz sīret-i taḳvā Yehūda

1374 S 64b, Ü1 164a, Ü2 153b
1375 S 64b, Ü1 164b, Ü2 154a
1376 S 64b, Ü1 164b, Ü2 154a

4 Felekde merdüm-i gerden-fīrāzı
Ḳoyan der-māndegīdir ser-fürūda

5 Edībā naġme-i dil-cūy-ı ʿūda
Ḥarīṣiz olsa tev'em būy-ı ʿūda

1377

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Baḥār olduḳça seyr-i gülsitāna ibtidārında
Medār-ı şevḳ olan mīnā-yı meydir ibtidā rinde

2 Ne lāzımdır ḥuṭām-ı dehriñ olmaḳ idd-i ḫārında
Eẕā varken muġeylānzār-ı kevniñ iddiḫārında

3 Nice şāyeste-i ʿayş-ı henī-i ʿizz olur zāhid
Meʿāşıñ küşiş-i ẕilletle taḥṣīl-i medārında

4 Bilen her ẕerresi bir sinn-i tiryāke muʿādildir
N'içün bulmaz ḥalāvet ṭaʿm-ı zehr-i ıṣṭıbārında

5 Edībā her ne deñli sū'-i fiʿlinden ḫaṭar görse
Yine müfsid terāḫī eylemez idmān-ı kārında

1378

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṭırāz-ı yümn ile muḥtāc olur mu āẕīne
Cemāl-i bāṣıra-pīrā-yı rūz-ı āẕīne

2 Bahār-ı maʿdilet-i yümn-i luṭfu sārīdir
Bütün mevāsim-i dehriñ şitā vü yazına

3 Girih-güşāy-ı vaṭar şimdi dest-i pür-zerdir
Yedi tehī olanıñ kim baḳar niyāzına

4 Sülūk-i nehc-i emel merde nā-müyesserdir
Delīli reh-zen iken rāh-ı ictiyāzına

5 Edīb sūḳ-ı cihānda ġarīm-i rāḥat olur
Kefin nümūne eden keffe-i mevāzīne

1379

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zebān-ı nuṣḥ ile şeyḫe nice ḫiṭāb oluna
Ya anda zaʿm-ı dilince nice ḫaṭā buluna

1377 S 65a, Ü1 164b, Ü2 154a
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1378 S 64a, Ü1 164b, Ü2 154b
1379 S 65a, Ü1 165a, Ü2 154b

2 Göñülde süllem-i ʿaşḳa ki irtiḳā buluna
Bülūġ-ı vaṣla revādır ki irtiḳāb oluna

3 Eṣāṣ-ı ḫāne-i sāmān ki intihāb oluna
Ümīd odur ki ġam-ı dilde intihā buluna

4 Ḳarīr-i çeşm-i şühūd-ı cemāliyiz yāriñ
Sezā ki cām-ı lebinden de neşʾe-yāb oluna

5 Edīb ṣanma ki rīḳi ḥayāt-ı cān olsa
Yüzünde her ṣanemiñ pertev-i ḥayā buluna

1380

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ġamzeñ ki fitne ḫuftelerin hep uyarmada
Dest-erre-gūne sīneleri hep o yarmada

2 Cānā sevād-ı ʿanber-i ḫāl-i ruḫuñ gibi
Gitdikçe rūy-ı baḫt-ı siyāhım ḳararmada

3 Bir gün sefīr-i mevc-i yem-i bād-ı āhımız
Etmez ḳuṣūr ġurfe-i cānāna varmada

4 ʿUşşāḳı ser-berehne-i ser-bend-i luṭf edip
Destār-ı iltifātını aġyāra ṣarmada

5 ʿĀşıḳ Edīb ṣaḥn-ı çerāġāh-ı āhda
Mecbūrdur semend-i gülūsun otarmada

1381

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Görünce nūk-i tīr-i āhımıñ teʾs̱īrini māha
O meh-rū bildi bī-tāb olduġun teʾs̱īr-i nīm āha

2 Ḫayāl-i ḥalḳa-i zülfüyle fikr-i noḳṭa-i ḫāli
Dil-i zārımda taḥvīl eyledi her āhı pencāha

3 Hemān sen kendiñi āzāde ḳıl taḳbīl-i dāmenden
Fidā et şehvet-i irḫā-yı ẕeyli būs-ı efvāha

4 Nümāyāndır ki cüll-i maṭlabıñ hep suḥt-ı dünyādır
ʿAbes̱ ḳoyma palās-ı zühdü ṣūfī dūş-ı dil-ḫ˘āha

5 Dil-i dānā Edībā mesned-i sulṭān-ı ʿaşḳ ister
Ne lāyıḳ faḫr-ı cāh-ı salṭanat her taḫt-ı bī-şāha

1380 S 65a, Ü1 165a, Ü2 154b
1381 S 65a, Ü1 165a, Ü2 155a

1382

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Teb-i ġamdan rehā yoḳ ḥāl-i zārım yāre tebyīne
Ki yek laḥẓa rehā bulsam daḫi āmāde teb yine

2 Ṣaḳın ẕū-fāḳaya buġżuyla hem-ḫūy olma zengine
Ḥaẕer ḳıl kimseye keyd eylemekden olma zen gine

3 Sevād-ı rūyuna çirk-i sevād-ı ṭab'ı ġālibdir
Girīzān ol bilirsen kim nedir eṭvār-ı zengī ne

4 Bu mir'āt-ı felek çün rū-nümāy-ı 'ādet-i nevdir
Televvün-kār olanlar çehre-fersādır bu āyīne

5 Edībā ṣayd-ı bī-külfet şikār-ı ṣā'id-i dildir
Şikār-ı miḥnetiñ yoḳ iḥtiyācı bāz u şahine

1383

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Olamaz nehc-i ḫayāliñ heves-i düşīze
Zāhidā pey-rev-i ġılmān olagör düş ize

2 Raġbet-i vuṣlatı rebbāt-ı ḥacāl-i 'ahrıñ
Naḳşdır himmet-i dāmād 'arūs-ı hīze

3 Emel-i vaṣl-ı ġulām-ı 'Acemīle ṣūfī
'Azm eder mülk-i Ṣıfāhāna degil Tebrīze

4 Ṣabrı yoḳ gerçi riyāżetde mürīdiñ ammā
Alışır muġ-peçelerle giderek perhīze

5 Ḫalḳ reh-yāb-ı cevāz oldu Edībā kiẕbe
Şīme-i ṣıdḳı dili yol bulamaz tecvīze

1384

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ruḫsārınıñ ki ġıbṭa-nümādır ay aġına
Düşse 'aceb mi zühre felekden ayaġına

2 Sāḳī ki cilve-rīz ede sāḳı ḳadeh-be-kef
Taḥvīl eder naṣībim elinden ayaġına

3 Sūz-ı ġamından özge dil-i zārımıñ yine
Olmaz nümūde çeşm-i temennā-yı dāġına

1382 S 65b, Ü1 165a, Ü2 155a
1383 S 65b, Ü1 165a, Ü2 155a
1384 Ü1 165b, Ü2 154b

4 Bulmaz cilā sebāyıḳ-ı eşvāḳı her diliñ
Tā düşmedikçe zerger-i ʿaşḳıñ ocağına

5 Ḫalvet-güzīn-i cilvegeh-i lā-mekān iken
Baḳma Edīb Ḫusrev-i çerḫiñ otağına

1385

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid gider niyāz ile gitse velīmeye
Teklīfsiz müsāraʿat eyler velī meye

2 Ol sifleler ki ṣoḥbete cāsūs-ı ʿayb olur
Hīç dil varır mı öylelere āşinā diye

3 Rāḥat-güzīn-i ʿuzlet olan merd-i ḳāniʿe
Rācih gelir külāh-ı rıżā efser-i keye

4 ʿĀşıḳ hevā-yı yār ile gerdān-ı şevḳ iken
Gerd-i mesīr-i ṣarṣar olur nefḫa-i neye

5 Ehl-i diliñ Edīb ʿaẕāb-ı caḥīmdir
Rūzīnesin ki sifle-i nākesden isteye

1386

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemāl-i ṣıdḳ yoḳ her ḫāʾin-i bed rūsitāyīde
Degil lāyıḳ k'ola bed-sīret ü bed-rū sitāyīde

2 Merāyāda düşerse ʿaksiñi ḫū-kerde-i şerm et
Ki ḫaclet bī-nişāndır reng-i rūy-ı her mürāyīde

3 Hemān ʿayn-ı ḥayādır merdüme ʿayn-ı ḥayā yoḫsa
Müheyyādır ḥınāḳ-ı merg-i şaḳvet bī-ḥayāyīde

4 Ser-i maḥrūra ḫayyām-ı hevādan çetr-ḫ˘āh olma
Ne mümkin istirāḥat sāye-i mürġ-i hevāyīde

5 Edībā ḳāʾid-i baġyet mücerred ṭāʿat-i Ḥaḳdır
Ki fevze pā-resāyī mündericdir pārsāyīde

1387

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İntimā eylemeden ehl-i şeḳā birbirine
Rū-nümā oldu vücūhundan eẕā birbirine

1385 Ü1 165b, Ü2 154b
1386 S 65b, Ü1 165b, Ü2 155a
1387 S 66a, Ü1 165b, Ü2 155a

2 Ḫavene sāhire-peymāy-ı şürūr olmaz idi
Olsa imdād-ı cünūd-ı ümenā birbirine

3 Kār-ı me'lūf olalı buġż u ḥased ʿālemde
Nā-bedīd oldu emārāt-ı vefā birbirine

4 Aġniyā reh-zen-i ʿayş-ı fuḳarā olmaḳdan
Çeşm-i nefretle baḳar bay u gedā birbirine

5 Nüks ola tā ki eṭibbāda ʿilāc-ı merżā
Kec-nigāh olmaya mı renc ü devā birbirine

6 Dil-i nā-ṣāf ile ṣāfī hīç olur mu hem-ser
Nice mānend ola tārīk ü żiyā birbirine

7 Şimdi bu ḫāfıḳa-i dūr ü teneg-destīde
Ṭaʿna āġāz edemez buḫl u seḫā birbirine

8 Beẕldir çünki emel merdüm-i Ḥātem-ḫūda
Bestedir silsile-i aḫẕ u ʿaṭā birbirine

9 ʿUlemā münḥarif-i nehc-i ṣavāb olduḳça
İḳtidā etdi Edībā cühelā birbirine

1388

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Vefā-nā-yābdır suḫt-ı ṭamaʿdan miʿde-sīrān da
K'olur ḫ˘ān-ı ḥaḳīḳatden naṣīb-i miʿdesi rānde

2 Nigāhı s̱ervet-i ehl-i ġınāyı şermnāk eyler
Olunca behcet-i eṭvār-ı istiġnā faḳīrānda

3 Ṣaġīri leẕzet-i lehv-i ṣıġardan bī-meẕāḳ etdi
Lüzūm-ı kār-ı lehv-i kūdekī ṭabʿ-ı kebīrānda

4 Nişān-ı girye-sāzī ʿādet-i ṭıflānedir gūyā
ʿAbes̱dir reşḥa-i eşk-i nedāmet çeşm-i pīrānda

5 Ḥabībe ḥüsn-i sīret şīme-i meyl-i eḥibbādır
Eger mümtāz-ı aḳrān ise de şāh u emīrānda

6 Gül-i raʿnāyı gör kim ʿāşıḳāna luṭf-ı ṭabʿından
Maḳām eyler miyān-ı bülbülān-ı ḫ˘oş-ṣafīrānda

7 ʿAzīzān-ı Ḫudā ḳoymaz göñülden ḥubb-ı Mevlāyı
Ḥaḳīrāndır Edībā hep eden dilden Ḥaḳı rānde

---

5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1388 S 66a, Ü1 166a, Ü1 155b
2 ġınāyı S, Ü1: ʿanāyı Ü2

1389

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Degil maḳbūl-i rīş-i ṣūfī-i jūlīde-mū şāne
Ne deñli pīç ü tābı āşiyāngāh olsa müşāna

2 Ḫayāl-i ṭaʿn ile iẓhār-ı naḳş-ı ḥüsne ʿār eyler
Ḫaṭ-ı nev ruḫṣat-i ʿarż-ı liḳādır ḥizb-i ḫūbāna

3 Hemāl-i sedd-i İskenderse de nā-būd olur āḫir
Dayanmaz cisr-i āhen cünbiş-i aḳdām-ı sūhāna

4 Sirişk-i çeşm-i ḥasret ḳābil-i iḥṣā degil zīrā
Şümār etmez bülūġ emvāc-ı deryā-yı ḫurūşāna

5 Edībā bezm-i ser-mestān-ı ʿaşḳıñ vaṣfı ḳābil mi
Niṭāḳ-ı hūş yetmez güft-gūy-ı nā-be-hūşāna

1390

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zībā degil mi sīret-i ḥubb-ı ʿabā dile
Olmaḳ güzel degil mi muḥibb-i ʿibād ile

2 Şehriñde ḳal ḳanāʿat-i fażl-ı cevād ile
Gitme diyār-ı āḫara ẓahr-ı cevād ile

3 Ṣūfī ṭarīḳ-i vāżıḥ-ı ʿaşḳ u maḥabbeti
Faḳd eylemiş cihānı gezer iftiḳād ile

4 Dergāh-ı yāre biz de ḳonardıḳ ġubārveş
Olsa eger muḫālaṭamız gird-bād ile

5 Yāriñ Edīb ḳadd-i dütā müstaḳīm olur
Fikr-i nihāl-i ḳāmetine istinād ile

1391

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Gürūh-ı bed-siriştān-ı ʿadāda
Fidā-kārān-ı dīn gelmez ʿidāda

2 Mülūk eşḫāṣ-ı bī-meyl-i sedāda
ʿAdūdur ḳalbi pür-meyl ise dāda

3 Gözetmezsen reh-i bīnā Ḫudāyı
Ḳalırsın keştī-i bī-nāḫudāda

1389 Ü1 166b, Ü2 155b
1390 S 66a, Ü1 166a, Ü2 155b
1391 S 66a, Ü1 166a, Ü2 155b

4 Leb-i mey-gūn o ḥüsn-i bā-kemāle
Hemān bir noḳṭadır gūyā ki bāda

5 Edībā dīde-i dānāya birdir
Rüsūm-ı ʿālem-i ġayb u şehāde

1392

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nevā etdikçe mehcūr etme sāḳī gūşımı nāya
Kerem ḳıl penbe-i ihmāli ḳoyma gūş-ı mīnāya

2 Çıḳarmaz nīme-ḳurṣ-ı māh-ı rūyun ebr-i zülfünden
Ḫusūfun setre ol meh-pāremiz etmiş bunu māye

3 Debīr-i meşreb-i rindānede mecd-i mahāret yoḳ
Sitāyiş-nāme-i mektūm-ı cām-ı ʿaşḳı imlāya

4 Saña zāhid sülūküñ reh-ber-i nehc-i meʿād olmaz
Mücerred meşrebiñ tercīḥ iken dünyāyı ʿuḳbāya

5 Ḳıyād-ı nüks-i bīmārīsi dārū-yı meserretken
Olur mu hīç Edībā renc-i ġam ḳābil müdāvāya

1393

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Alaydı çāşnī-i āb-ı nābı Şehbāda
Ṣafā-yı neşʾe-i ābı ṣanırdı şeh bāde

2 Vifāḳ içün felegiñ vaʿdi ġayr-ı müncezdir
Sitemgerīde velī ḫalḳı eylemez ʿāde

3 Ḳomaz şikence-i bend-i niṭāḳ-ı cevrinden
Raḳīḳ-i ḫaṣr-ı raḳīḳin o naḫl-ı āzāde

4 Riyā ile nice pertev-resān-ı feyż olsun
Nigāh-ı zāhide ḳandīl-i naḳş-ı seccāde

5 Edīb sırrıñı bīgāneden nihān eyle
Fesāne-i ġam-ı ʿaşḳı getirme hīç yāda

1394

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ meʾāl-i ḥāline baḳ baḳma ḳāline
Naḳd-ı ḫulūṣu nā-seredir baḳ maḳāline

1392 S 66a, Ü1 166b, Ü2 156a
1393 S 66b, Ü1 166b, Ü2 156a
3 ḫaṣr-ı S: ḫasr Ü1, Ü2
1394 S 66b, Ü1 166b, Ü2 156a

2 Birdir bu ʿālemiñ nigeh-i diḳḳat eylesen
Her pīr-i sāl-ḫ˘urde ile ḫurde-sāline

3 Yoḳdur sedād ḥāṣılı baḳdım zamānede
Müftīleriñ de redd-i cevāb-ı su'āline

4 Şāh u emīr pençe-i āzı dirāz eder
Ẕū-fāḳanıñ da belki emīn olsa mālına

5 Tercīḥ eder Edīb ḥarīṣān-ı düzd-kār
Yek dirhem-i ḥarāmı hezārān ḥelāline

1395

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fidādır rişte-i cān laʿ-i her gül-çehre sīmāya
Ḳarīn ol rīsmāndır eyleyen her çeh-resi māya

2 Ḫużūʿ uyla ḳadin dāl etmeden ümmīd-i iḥsāna
Gedā dil-teşnedir reşḥ-i sevād-ı noḳṭa-i bāya

3 Bahā-yı sāye-i ehl-i himem naḳd-ı recā besdir
Ne lāyıḳ sīm ü zerle ictilāb-ı ḳıymet-i sāye

4 Ḥaẕer ḳıl celb-i māl-ı nās ile idmān-ı cūd etme
Ḳabā-yı ʿārıyet lāyıḳ degildir dūş-ı ihdāya

5 Edībā ʿāḳiliñ dil-ḫ˘āhı me'mūn-ı ḍalāl ister
Degil şāyeste ḥarf-i her emel nuṭḳ-ı temennāya

1396

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidā ṭaʿneyi ḳo ʿaşḳ ile her me'nūsa
Emr-i merhūmu ḳıyās etme ṣaḳın maḥsūsa

2 Tā maḳarr olmaya Yūsuf gibi bir meh-rūya
Tengdir ʿāşıḳa Mıṣr olsa da her maḥrūse

3 Tā ki rengīn ü leẕīẕ olmaya şeftālūsu
Dehen-i şehvete şāyeste degildir būse

4 Liḥyesin vaḳf-ı debūr-ı düber-i dil-ber eder
Nehy-i āvāze-i ṭabl etse de şeyḫ-i kūse

5 ʿUzlet et merdüm-i fācirden Edībā zīrā
Dil-i şūrīdesi nā-mülhem olur nāmūsa

1395 Ü2 156a
1396 Ü2 156b

1397

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Zānūgeh-i her rāġıb-ı vaṣla çöke düşme
'Uzletkede-i 'iṣmete meyl et çüke düşme

2 Aġyārı ḳo cem'iyyet-i 'uşşāḳ ile yār ol
Ey bülbül-i ḫ˘oş-naġme ġurāb ile ötüşme

3 Āhū gibi üftāde-i dām eyleme kendiñ
Bī-ḳayd-ı ḥaẕer zāhid-i müftinle ḳonuşma

4 'Anḳā-şiyem ol ḳoy şereh-i zişt-i ẕübābı
Şehd ü şeker-i encümen-i 'işrete üşme

5 Terk eylemede 'ālemi hem-rāh-ı Edīb ol
Bir cīfe içün bunca kilāb ile dögüşme

1398

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Yaraşır ṡevb-i riyā zāhid-i bed-kālebede
Dehrde ya'ni sezādır yine bed kāle bede

2 Sāġar-ı sāḳī-i sīmīn-kefi zīb etme yede
Kefi bī-sāġar edip 'ahdi metīn et meye de

3 'Ālem-i kevn ü fesādıñ edeb-āmūzu olan
Olmaz ümmīd-i vefā-yı veled ü ṣāḥibede

4 Ḫülle-i zinde-dili kārgeh-i 'ālemde
Ḫil'at-i fāḫire-i nūr-ı ḥayādır cesede

5 Dār-ı 'uḳbāda neḳāl-i dereki derk etmez
Her olan bunda Edībā ṭaleb-i mertebede

1399

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Şeyḫiñ ḳapılma rīş-i sefīdi ṣaçaġına
Dest-i sitemle ḫāk-i ihānet ṣaç aġına

2 Eṡmārı reşk-i fākihe-i cennet olsa da
Kirdārı dām-ı mekr olanıñ girme bāġına

3 Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i temennī olursa da
Mekkārıñ olma penbe-nümā çeşm-i dāġına

1397 S 66b, Ü1 167a, Ü2 156b
1 rāġıb-ı S, Ü2: ṭālib-i Ü1
4 'işrete S, Ü2: 'iṣmete Ü1
1398 S 66b, Ü1 167a, Ü2 156b
1399 S 66b, Ü1 167a, Ü2 156b

4 Tāb-ı leẕāya kendiñi üftāde eyleme
Düşme ṣakın meşāyiḫ-i ʿaṣrıñ ocağına

5 Tā kim Edīb ṭāʿati maḳbūl-i ḫalḳ ola
Zāhidleriñ inanma riyādan ferāğına

1400

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nedīmā nūş edince bādeyi ḳoy muʿteber cāma
Yaḳışmaz şāhid-i şūḫ-ı meye nā-muʿteber cāme

2 Nişān-ı ḳubḥ olur ser-levḥa-i ḥüsn-i ʿamel nāma
Eger naḳş-ı riyādan sāde olmazsa ʿamel-nāme

3 ʿAbeẟdir maʿnī-i bī-çāşnīye cilve-i ḫāme
Ne mümkindir ḳalemle ittiṣāf-ı puḫtegī ḫāma

4 Cemālin eylemiş mağbūṭ-ı cennet zīnet-i şāme
Temāşā eylesin meftūn olanlar behcet-i Şāma

5 Edībā dehrde rağbet füzūndur ḫāṣdan ʿāma
Tenezzülde cihān-ı sifle zīrā ʿāmdan ʿāma

1401

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Vidād-ı zāhidi elden göñül ḳo cār ise de
Ki o riyāyı ḳomaz pīr olup ḳocar ise de

2 Ḥarīṣ-i ġār-ı riyādır ḳalır ḥariyy-i ṣaġār
Egerçi ṣavmaʿada melceʾ-i kibār ise de

3 Gelince bezme gözetmekdedir o ḫar küşe
Biz anı ṭard ederiz ṣoḥbeti şikār ise de

4 Ḫaṭā-yı ibne-i ʿunḳūd ʿafva şāyāndır
Difāʿ-ı düşmen-i ġamda ḫaṭāsı var ise de

5 Ḳad-i nigāra müḥākātı zār eder servi
Edīb aña uyamaz dāʾimā uzar ise de

1400 S 67a, Ü1 167a, Ü2 156b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1401 S 67a, Ü1 167a, Ü2 157a
2 ġār-ı S, Ü1: ʿār-ı Ü2
5 zār S, Ü2: dirāz Ü1

1402

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bulunmazdı şuʿāʿ-ı mūyu envāʿ-ı cevāhirde
Olaydı fi'l-meşel yek żerre-i tāb-ı cevā hirde

2 Edenler cüst-ü-cūy-ı sırr-ı ser-pūşīde-i vaḥdet
Ḥarīṣ-i minḥat-i keşf-i ḥicāb olsun meẓāhirde

3 Ẓuhūr-ı cevr ü dādı sīret-i maḫlūḳdan añlar
Ṣıfāt-ı luṭf u ḳahrı bilmeyen Cebbār-ı ḳāhirde

4 Sifāḥī nesle sārīdir bilirken müntehī olmaz
Dem-ā-dem sīret-i faḥşı görenler nesl-i ʿāhirde

5 Edībā reşḥ-i çirk-āb-ı riyādan iḥtirāz etsin
Vużū-sāz-ı ṣalāt-ı ṣıdḳ olanlar nehr-i ṭāhirde

1403

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bulmaz şübūt-ı ṣıdḳ-ı edā şāhideyn ile
İlzām edince ḥükm-i ḳażā şāhı deyn ile

2 Ḳılmaz lehīb-i sīneme sehv-i naẓar ʿadū
Me'lūf iken teʿammüd-i ʿiġmāż-ı ʿayn ile

3 Feryād u āh-ı mātemiyānı feraḥ görür
Şādān eden Yezīdi helāk-i Hüseyn ile

4 Tā sifle farṭ-ı ḥırṣ ile bir kelb-i ḫ˘ār ola
Dendān-ı āzı ḳalʿ edemez kelbeteyn ile

5 Merdiñ ki maġz-ı hūşu fesād üzredir Edīb
Olmaz nümūde ṣūret-i ıṣlāḥ-ı beyn ile

1404

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Beyāżı kārih olan rūyunuñ sevādına
Ṣıfāt-ı ġayy u reşādı görür sevā dīne

2 Cihāda baḳma sitem-kārıñ iʿtidādına
K'anıñla maḳṣadı etmekdir iʿtidā dīne

3 Sezā-yı rātibe-i ʿizz-i uḫrevī mi olur
Ḥarīṣ-i żillet olan Ḫāliḳiñ ʿibādına

1402 S 67a, Ü1 167b, Ü2 157a
1403 Ü1 168a, Ü2 157a
1404 S 67a, Ü1 167b, Ü2 157a

4 Cehūle tevsen-i dīni ḍalāle ḳāyid olup
Ḳıyād-ı cehl ile lāyıḳ mıdır ḳıya dīne

5 Edīb eyle ḥaẕer mīzbān-ı bī-dīniñ
Meẕāḳ-ı meyli revā görme ṭaʿm-ı zādına

1405

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ya pā-ber-cāy-ı ẕüll ol düşmeniñ ẓıll-i revāḳında
Ya istiknān-ı tīġ ü deşneyi görme revā ḳında

2 Bize ḫāk-i ihānet-rīz iken şaḳḳ-ı şiḳāḳından
Ġarīm-i çerḫiñ āsāyiş mi var hīç zīr-i ṭāḳında

3 Sipihr-i kīne-ḫ˘āha ḫaṣm ile tevʾem ẓafer buldum
Tek-ā-pūy-ı eẕāda düşmenimle ittifāḳında

4 Ḫınāḳ-ı ʿöẕrü āḫir cīdine peyveste olduḳça
Ne ḥāṣıldır ʿadū-yı ser-keşe dehriñ vifāḳında

5 Ne deñli bī-ḥużūr-ı infirād olsam da ʿālemde
Edībā nā-girīzim merd-i nā-dānıñ firāḳında

1406

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yine rengīn dimeḳs-i āhdan feth et dilā rāye
Seniñle sāye-endāz olalım kūy-ı dil-ārāya

2 Sütūn-ı kilk-i māhir naṣb-ı çetr-i ʿanberīn eyler
Feżā-yı ṣafḥada her nev-ʿarūs-ı bikr-i maʿnāda

3 Miṡāl-i nūr u ẓulmet sīreti her ṣāf u nā-ṣāfıñ
Tevārīden müberrādır nigāh-ı fehm-i dānāya

4 Ḳadīm ü ḥādiṡe āmādedir cevr-i felek gör kim
Giriftār eylemekde cism-i her nev-zādı bir dāye

5 Edībā gerdiş-i çerḫi ne bilsin pīr-i nā-bāliġ
Ki iḳlīm-i ʿademden tāze gelmiş ṣanki dünyāya

1407

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güm olmuş ʿālemiñ rūḥ-ı ḥicā ehl-i Ḥicāzında
Meger ancaḳ ḥayāt-ı hūş ile ehl-i ḥicā zinde

1405 S 67a, Ü1 167b, Ü2 157a
1 Ya S, Ü2: Yā Ü1
1406 S 67b, Ü1 167b, Ü2 157b
1407 S 67b, Ü1 168a, Ü2 157b

2 Mukarrerdir sitīz-i nūk-i çeşm-i mest-i nāzında
Helāk olmak dil-i her merd-i ġam-peyvest-i nā-zinde

3 Ederken ʿāşık-ı rūşen-dili nār-ı cevā zinde
Ġarāmıñ ṣūfī-i nā-ṣāfa şekkim var cevāzında

4 Ṣuʿūduñdan hübūṭu bīşterdir nehc-i ümmīdiñ
Celīdir ḳaʿr-ı çāh-ı mehbiṭ-i şībi firāzında

5 Ḳudūmu nev-bahārıñ ʿandelībe rūḥ-baḫş oldu
Edīb ol küşte-i ġam tāze bir cān buldu yazında

1408

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Siyeh-ṭavāliʿ-i ġam etdi intimā derde
Nihān-ḫāne-i tārīk-i baṭn-ı māderde

2 Der-i sarāçe-i miḥnetde her devā-ḫ˘āhı
Düşürdü meyl-i ṭaleb-kārī-i devā derde

3 Marīż-i ʿaşḳa eger āḫirü'd-devā key ise
Mesāġ yoḳ dil-i pür-dāġa kār-ı keyferde

4 Fürūġ-ı cebhesi hem-zīb-i ḥüsn-i Yūsuf idi
Olaydı pertev-i ġayret cebīn-i dāderde

5 Edīb mirveḥamız perr u bāl-i bülbüldür
Neşāṭ-ḫāne-i gülşen-sarāy-ı dil-berde

1409

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İmʿān-ı çeşm-i diḳḳati ol dem iʿādede
Yoḳ ḫānḳāh-ı kevnde bī-iddiʿā dede

2 Bīgāneden ṣadīḳimi bīgāne bulmadım
Yoḳdur şemīm-i ʿıṭr-ı vefā āşināda da

3 Dehriñ neşāṭ-ı bī-bedelin cüst-ü-cū ile
Buldum ʿināḳ-ı dil-ber ile nūş-ı bādede

4 Şeyḫiñ ümīd-i vaṣl ile seyr et perestişin
Tilmīẕ-i meh-liḳāsına ḥīn-i ifādede

5 Mecbūrdur suḫanver-i endīşemiz Edīb
Gāhīce naẓm-ı nādire-üslūb-ı sādede

1408 S 67b, Ü1 168a, Ü2 157b
4 dāderde S, Ü2: māderde Ü1
1409 S 67b, Ü1 168a, Ü1 157b

1410

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Dehriñ olur mu raġbeti hīç ḳurb-ı nāsına
Nās ol kesiñ ki seng-i cefā ḳor bināsına

2 Baḳ mīr ü şāha siflelerìñ bu sipāsına
Kim ḥaṣr eder niyāz-ı femi būs-ı pāsına

3 Vermez gedāya da'vī-i faḳrı bu 'ālemiñ
Yetdikçe her gedā-yı ḳanā'at ġınāsına

4 Mün'im cemāl-i ni'meti ibhāca meyl eder
Her eyledikçe aş ile faḫr āşināsına

5 Bilmez Edīb minnet-i Vehhāb-ı 'ālemi
Ḫalḳıñ açan dehān-ı temennī seḫāsına

1411

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Eṭvār-ı kibr ü naḫveti kār etme yā dede
Bu vaż'ı āşināya degil etme yada da

2 Ḫ˘ān-ı nefīse denmese daḫi biyā dede
Besdir raġīf-i yābes ile lūbiyā dede

3 Pür-ġamla ṣanma bī-ġam olur hem-reh-i sülūk
Nā-yābdır şitāb-ı fevāris piyādede

4 Yeksān degil ḥaḳīḳat ile rütbe-i mecāz
Zūr-ı kemān-ı saḫt bulunmaz kepādede

5 Zāhid Edīb vehm-i sirāyetle bīmden
Merżā-yı ehl-i 'aşḳı bulunmaz 'iyādede

1412

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Bismilgehiñ güzel naẓar etsin kibāşına
Ẓālim gelen budur yine bilsin ki başına

2 Bir daḫi nük-i tīġ ile gīsūya degmesin
Düşdükçe minnet eyleyelim ser-terāşına

3 'Ālim bu cāh u s̱ervetine ḳāni' olmayıp
Zühdü żamīme eyledi emr-i me'āşına

1410 Ü2 157b
1411 S 68a, Ü1 168b, Ü1 158a
2 denmese S, Ü2: etmese Ü1 / biyā dede S, Ü2: piyādede Ü1
3 Pür-ġamla S, Ü2: Bir ġamla Ü1
1412 S 68a, Ü1 168b, Ü2 158a

4 Abdāl-gūne görme bu başı ḳabaları
Anlar daḫi ferāğınadır başḳa başına

5 Eṭfāl-i dehr altını yaş etmede Edīb
Sinni yetişmeden daḫi beş altı yaşına

1413

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İstitār eyleyemez tāb-ı cilā tīğimde
Ṣığamaz deşnemizin zīnet-i ẕātı ġımda

2 Gülşen-i ʿāleme irḫā-yı dem-i ṣūr etdim
ʿAndelībāna peyām-ı gülü teblīğimde

3 Ḳulḳul-i ḥalḳ-ı ṣurāḥīye muḥākī ḳıldım
Ẓarf-ı mīnā-yı nem-i dīdeyi tefrīğimde

4 Kişt-i bed-ḫ˘āhıma dās-efken-i tedmīr oldum
Aḫẕ-ı ṣaʾr-ı dilimi āhıma tesvīğimde

5 Bī-güher ṣanma Edībāne ġamām-ı çeşmim
Dürr ü yāḳūt ferāvān bulunur mīğimde

1414

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Görünce ẓarf-ı meyi dest-i ehl-i meymenede
Ḳo ṭaʿnı zāhid aña ḫ˘oş gelir o mey mene de

2 O deñli zāhidi perhīze çekdi bint-i ʿineb
Ki ḫūşesin aña bir kerre gösterir senede

3 İrāḳa eyleyecek māʾ-i vechi yoḳ şeyḫiñ
Niyāz-ı vuṣlata efşurde etse mengenede

4 Ṣadāsı çıḳmayaraḳ ṣoḥbetin nihān ister
Şarābı rind ile mürşid içer mi ṭanṭanada

5 Edīb fülk-i pür-āşūb-ı dehrden dūr ol
Şikeste zevraḳa binme ḫılāl-i fer-tene de

1413 S 68a, Ü1 168b, Ü2 158a
1414 S 68a, Ü1 168b, Ü2 158a
2 bint-i S, Ü1: ḥubb-ı Ü2
3 efşurde S, Ü2: efsurde Ü1

1415

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Olunca ḫīleger penbeyle ḳādir ẕibḥ-i cāmūsa
Ḳalır serden terāş-ı mūy içün ẓann etme cā mūsa

2 Cemālin revzen-i kāşāne-i aġyārdan görse
Gelir vaḥşet liḳā-yı yārden ġayretle me'nūsa

3 Olurken rūy-ı kārı mün'akis āyīne-i dilde
Ne ḥācet ḥaclegāh-ı dil-bere ta'yīn-i cāsūsa

4 Ḫumār-ālūde-i hecre kef-i ruḫsār-ı sāḳīden
Şarāb-ı nābdan pür-neş'edir peymāne-i būse

5 Edībā ṣarṣar-ı āhımla leşkergāh-ı a'dāda
Ḳabūl-i irtifā' etsin mi hīç a'lām-ı menkūse

1416

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Çü-Hindū tengnā-yı ḥırṣa me'sūr olma leklerle
Tecerrüdle hümā-yı evc-i ıṭlāḳ ol meleklerle

2 Bu zindān-ı belāda rāġıb-ı ḳayd-ı s̱ebāt olma
Ḳarīn-i mihr ü māh ol devre āġāz et feleklerle

3 Nişān-ı mā-sivāya maḳṣadıñ hergiz iṣābetse
Çehān et tīr-i meyli bāl-i 'anḳādan yileklerle

4 Remād etse tenūr-ı iḫtilāda cismini zāhid
Elenmez tūde-i ḫākister-i ḥırṣı eleklerle

5 Edībā şeyḫ-i ṭāmī' ṣūr-ı İsrāfīli gūş etse
Ḳomaz ref'-i livā-yı cerri elden dünbeleklerle

1417

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḫāyiniñ baḳma ne mesrūr u ne mekrūbına
'Ālemiñ kem-nigeh ol ḥaḳḳ-ı nemek-rūbına

2 Olsa da nev'-i kesel ṭā'at-i Bārīsine
Kīneden ṣāf gerek merdüme bārī sīne

3 Kimse hīç naḳṣ u kemāl-i hünerin farḳ etmez
Dil-ferīb olmaġile cā'ize-i taḥsīne

1415 S 68a, Ü1 169a, Ü2 158a
1416 S 67b, Ü1 169a, Ü2 158b
1 me'sūr S, Ü2: me'mūr Ü1 / leklerle S, Ü2: beglerle Ü1
3 ḫākister-i S, Ü2: ḫāki güster-i Ü1
1417 Ü2 158b

4 Şiyem-i nevʿ-i benī Ādemi her bir dānā
Ṣanma gencīde eder dāʾire-i taḫmīne

5 Dili bī-nūr-ı hidāyetse Edībā dūr ol
Ziyy-i İslām ile her cilve-nümāy-ı dīne

1418

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nākes behişti cāy edemez ḫarc-ı nān ile
Ādem gibi ḳarīn olamaz ḫar cinān ile

2 Bir sāde ebruvān ile bī-ḥüsn ü ān olan
Nāz etmesin fütādelere bir kemān ile

3 Ḳılma heves o yāre ki pāy-ı vefāsınıñ
Naḳş-ı s̱ebātı olmaya bir āsitān ile

4 Gelmez semāʿa ẕevḳ-i ṭarab her sürūr ile
Olmaz nümūde ḥüsn-i edā her dehān ile

5 Çoḳdur ḥadīs̱-i rāz-ı derūnum benim Edīb
Fehm-i lisān-ı ḥālim eden nükte-dān ile

1419

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zebānı māye-dār-ı genc-i şükrān eyle mekseble
Ḍalāletdir esīr-i ẕüll-i küfrān eylemek seble

2 Peyem-ber-zādelikle faḫra lāyıḳ müttebiʿlerdir
Şeref bulmaz veled nā-müttebiʿken nisbet-i eble

3 Demem ḥüsn-i siyer pīrāye-i her lāle-peykerdir
Ki hīç zībā olur mu ḫaṭṭ-ı bed laʿlī mürekkeble

4 Hemān lāyıḳ muṭīʿ-i ribḳa-i emr olmadır yoḫsa
Cehāletdir sülūk-i rāh-ı Ḥaḳ taʿyīn-i maṭlabla

5 Edīb ehl-i hevāyı kevs̱er etmez ʿaşḳ eder irvā
Ki yek reşḥa nice yeksān olur keʾs-i leb-ā-leble

1420

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳalır çeşm-i ümīdi ḫāk-i rāhıñ iktiḥālinde
İnanma ʿiffet-i şeyḫe degil ol ikti ḥālinde

1418 Ü2 158b
1419 S 68a, Ü1 169a, Ü2 158b
1420 S 68b, Ü1 169a, Ü2 158b

2 Ḫılāl-i üstüḫ˘ān-kār-ı hilālin ber-güẕār eyler
Felek ol mehveşe ʿarż-ı ʿubūdiyyet ḫılālinde

3 Eẕān-ı lāli semʿ-i muttaḳī ṣavt-ı Bilāl añlar
Es̱er birdir taḳīye naġme-i lāl ü Bilālinde

4 Maḳāl-i imtiḥānı zaḫmnāk-i infiʿāl eyler
Cevāb-ı tīr-i ḳavs-ı nuṭḳ eden ḥīn-i suʾālinde

5 Hemān iksīrveş ṣıdḳ u emānet oldu nā-peydā
Edībā ʿālemiñ ecnās-ı nisvān u ricālinde

1421

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Dilā olsaydı dāġī sende bende
Çerāġ-ı ḫāṣ olurduḳ sen de ben de

2 Olurduñ zāhidā hem-ḥāl-i ʿāşıḳ
Çekilsen ṭurresinde sen de bende

3 Arardıḳ cism-i zār-ı ḫūn-şināhı
Bileydik olduġun üftāde ḳanda

4 Gözet ḥıṣn-ı ten-i vīrāne-sūru
Ki ṭāḳat ḳalmadı cānā bedende

5 Edībā ḥülle-i cennet-perestiñ
Teni pīrāye-gīr olmaz kefende

1422

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çerḫ-i dūn bir yerine verse daḫi deh rinde
Yine āsāyiş-i ḫāṭır bulamaz dehrinde

2 Her şinā-kār-ı ṭamaʿ maḫzen-i zer nehrinde
Sāʾiliñ ġavṭa-zen-i ferḥat olur nehrinde

3 Būy-ı ezhār-ı çemenzār-ı fenā mehlekdir
Es̱er-i semm-i helāhil bulunur zehrinde

4 Ṣūret-i luṭf u kerem merd-i ḥamiyyet-kārıñ
Lā-cerem ẓāhir olur āyine-i ḳahrında

5 Ser-fürū etmez idi bir şeh-i iḳlīme Edīb
Rinde bir nüşe ḥasen olsa eger şehrinde

---

3 semʿ-i S, Ü1: semʿ semʿ-i Ü2
1421 S 68b, Ü1 169a, Ü2 159a
1422 S 68b, Ü2 159a

HALEPLİ EDĪB DĪVĀNI

(İnceleme-Tenkitli Metin-Cinaslar Sözlüğü)

Cafer MUM

Hacettepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

II. CİLT

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı için öngördüğü

DOKTORA TEZİ

olarak hazırlanmıştır.

Ankara
Kasım, 2004

1423

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Tefennün-kār yoḳdur kīmyāda
Ḥadīs̱in kim getirsin kim yāda

2 Saña pīrā ne var şey būriyāda
Ki ḳaldıñ faḳr ile şeyb ü riyāda

3 Seyāḥat-kār olanlar her bilāda
Müşārikdir ḥudūs̱-ı her belāda

4 Secāyā-yı ṭamaʿla ehl-i ṭāʿat
Degil şāyeste ḥüsn-i iʿtiḳāda

5 Edībā ḥācıyān menhūm-ı şerdir
Meṭāf-ı zevre-i Ümmü'l-ḳurāda

1424

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Teskīn-i sūza münceẕib olmam men āh ile
Sūz-ı dili füzūde ederken menāhile

2 Mücrim leẕāda vizr-i ẕühūl-i vebāl içün
Yanmaḳda bir günāh ile ben her gün āh ile

3 Neyl-i şühūda çeşm-i ümīdi kelīl idi
Yeksān göreydi ġafleti dil intibāh ile

4 ʿĀşıḳ geçerdi behcet-i sīmā-yı yārden
Göreydi ḥüsn-i rūz u şebin mihr ü māh ile

5 Olmaz ḫabīr-i merdüm-i ʿālem o kim Edīb
Etmez şühūd-ı dīde-i semʿin nigāh ile

1425

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿArż etmesin zamāne fürū zīnesin bize
Dūr eylesin vehīc-i fürūzīnesin bize

2 Etsin cemīle derse eger ki nesin bize
Şādız ʿadū k'ederse eger kīnesin bize

3 Zāhid berehne görse de ṣaḥrā-yı ʿaşḳda
Vermez ẕerā-yı ḫırḳa-i peşmīnesin bize

1423 S 68b, Ü2 159a
1424 S 68b, Ü2 159a
1425 Ü2 159b

4 Yārıñ dilinde ʿaks-i cemāli bedīd olur
İẓhār edince āyine-i sīnesin bize

5 Biz kām-yāb-ı niʿmet-i bī-minnetiz Edīb
Lāyıḳ mı kimse baḫş ede rūzīnesin bize

1426

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rāzın açmaz göñlümüz her seng-dil sırdaşına
Seng-i rāh olduḳça dāmen-çīn olur yoldaşına

2 Dāġ-ı ġam hem-ṣūret-i naḳş-ı ḥacerdir sīnede
Mümkin olmaz levḥa-i seng-i zevāle ṭaşına

3 İbtilā-yı ḫāriş-i hecriyle göñlüm cān atar
Tā ḫayāl-i nāḫun-ı ebrūlarıyla ḳaşına

4 Dīdesi ṣad-sāle eşk-efşān iken ruḫsārına
ʿĀşıḳıñ doymaz ziḥām olsa eger yüz yaşına

5 Nār-ı cevrinden şerār-ı āhımız rīzān olur
Dem-be-dem bu ḫān-mān-ı ʿālemiñ evbāşına

6 Ḳūt eden maʿcūn-ı yāḳūt-ı feraḥ-baḫş-ı ġamı
Göñlünü her aş içün ḳoymaz kederle aşına

7 Hem-dem olduḳça baña gül-bāng-ı taḥsīn etmesin
Bī-niyāzım ben Edīb ehl-i ġamıñ sā-bāşına

1427

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Şāyeste degil ḫūy-ı ṭamaʿ mālik-i dāda
Olmaz sime-i ṭāmiʿası māl-ı gedāda

2 Çoḳ vaʿd-i dürūġuyla şeker-ḫā küremāda
Ḳıymaz yine hengām-ı vefā ḫāk ü remāda

3 Rindān-ı zamān olmaġile cāyiʿ-i bāde
Mey-ḫāneleri eylediler cāy-ı ʿibāde

4 Ḥüsnüyle cihān-ḳıymet imiş çeşm-i enāma
Mekkārları bilmez idim böyle bahāda

5 Bī-vāyelere merdüm-i bī-niʿmet Edībā
Müsteʾhil-i enʿām olamaz rūz-ı cezāda

1426 Ü2 159b
1427 S 69a, Ü2 159b

1428

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥadīs̱-i ferye ile şimdi her mesā merede
O şem'-i encümen-i nāz ile müsāmerede

2 Mürīd hemm ü ferahda olursa her nerede
Ḥarīṣ-i māde degil ibtilāsı var nere de

3 Düşerse ṣadme-i ġamla seyāḥat-i bere de
Dil-i nizārı ḳomaz ol ṭabīb-i cān berede

4 Yeter bu ru'yet-i pūzīne-şekl-i ehl-i riyā
Nigāha çehre-ḫırāş oldu nāḫun-ı ḳırade

5 Edīb neş'e ile şeyḫ vaṣla ṭālibdir
'Ulūfe mevsimine va'd eder müşāherede

1429

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 O kim her teşneden maḥbūs ede ābın revāyāda
Revā-bīn-i helāk ol görme hīç ābın revā yāda

2 Raḳīḳ-i ehl-i himmet ḫādim-i ebvāb-ı erẕāliñ
Görünce esr-i ẕüllün bīm eder olmaḳdan āzāde

3 Her el ṣāyān-ı zīb-i ḫātem-i la'līn-i cām olmaz
Bulur her serde zīnet ṣanma tāc-ı neş'e-i bāde

4 İşin peymūde-i endāze-i tedbīr eden 'āḳil
Metā'-ı kārın i'cāb eyler üstādān-ı ḥüssāda

5 Edībā muṣliḥān-ı kec-derūn-ı dehre dil verme
Olurken reh-ber-i ıṣlāḥı ḳā'id rāh-ı ifsāda

1430

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Mürşid sükūnu ḳoy müje-i eşk-bār ile
Çāpük-rev ol mülāzemete eş kibār ile

2 Zār eyle ehl-i encümeni cerr-i sīmden
Geldikçe ḳahve deste hemān alma zār ile

3 Rīş-i sefīdi tev'em-i gīsū-yı tūġ edip
Sīmā-yı berf-gūnuñu göster vaḳār ile

1428 S 69a, Ü2 159b
5 neş'e: nes'e (?) S, Ü2
1429 S 69a, Ü2 159b
1430 S 69a, Ü1 169b, Ü2 160a

4 Bī-tāb olunca püşt-i mürīde rükūba çek
Düş cāy-ı pīr-i mey-keşe ẓahr-ı ḥımār ile

5 Taḳbīl-i laʿl-i nev-ḫaṭ-ı yār eyle çün-Edīb
Peyveste nūş-ı cāmı ḳarīn et bahār ile

1431

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿĀşıḳ yemesin ġam nice bu cāy-ı ʿazāda
Daʿvet mi gerek ḥāżır iken cāyiʿa zāda

2 Dünyāda heves-kār-ı sürūr olmasın ol kim
Ekdāra düçār ola temennā-yı ṣafāda

3 Bir dil nice taṣḥīḥ-i mizāc-ı ġam eder kim
Āzurde-i derd olmaya tedbīr-i devāda

4 Bir dil ki bilir neşʾe-i mey pā-be-hevādır
Versin nice hīç ẕevḳ-i müdām-ı ġamı bāda

5 Manṣūra hevā-dār olan elbette Edībā
Bir yer bulur āsāyişe bu dār-ı fenāda

1432

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Alma hengām-ı ʿalef var ise cev her kimde
İctilāb eyle hemān var ise cevher kimde

2 ʿĀcizim duḫter-i raʿnā-yı meyi terkimde
K'etmeden terkini āvīze olur terkimde

3 ʿAksi her nīk ü bediñ cāẕibe-i fehmimden
Düşmeden ẓāhir olur āyine-i derkimde

4 Ṣadme-i dehr ile çöksem de nigāh-ı ḫaṣma
Naḳş-ı ṣavlet görünür nāṣıye-i bergimde

5 N'ola sāġar-keş-i teʾbīd-i ḥayāt olsam Edīb
Zindegī kāmin iken mişrebe-i mergimde

1433

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ne der-i cūda delīl oldu ne kesb-i nāna
Ḳaṣd-ı kīn eyledi her merd-i nekes bī-nāna

---

4 mürīde S, Ü2: mürīdi Ü1
1431 S 69a, Ü1 169b, Ü2 160a
1432 S 69a, Ü1 169b, Ü2 160a
1433 Ü2 160a

2 Tāc-ı şāhīde ḳarār eyleyemez dür-dāne
Çeşm-i erbāb-ı ṭamaʿ ġālib iken dürdāna

3 Neşʾesi derd-i ser olduḳça bu dem rindānıñ
Süst olur raġbeti peymāne ile peymāna

4 Buḫalā ḥacle-i küncünde zer-i maḥbūbuñ
İstemez ʿaksi düşe āyine-i mīzāna

5 Buḫl içün müddeḫir-i ehl-i şürūr olmaḳdan
Ḫūşede ister idi muḥtebes olmaḳ dāne

6 Böyle çerḫiñ görücek gerdiş-i nā-hemvārıñ
Ger Felāṭūn ise de ʿāḳil olur dīvāne

7 Ḥayf kim cümle Edīb idi dirīġ-i merhem
Eṣer-i zaḫmı dirīġ eylemeyen peykāna

1434

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şeb-i iḫlāṣda her dīde-i bīdār-ı meh-dīde
Ḳarīr olsun büzūġ-ı neyyir-i dīdār-ı Mehdīde

2 Şebīh olmaz neşāṭ-ı ṣubḥ-ı vuṣlat cām-ı Cemşīde
Degil hem-ser mey-i endek-fürūġ-ı cām-ı Cem şīde

3 Maḥabbet rāh-ı yāre bī-işāret cān-fidāyīdir
Ki yekdir ʿāşıḳa sūdu ziyānıñ kār-ı ḥasbīde

4 Dil-i ʿāşıḳ nevāl-endūz-ı dāġ-ı tāze olduḳça
Ḳalır çeşm-i ümīdi vefret-i īrād-ı kesbīde

5 Edībā keffe-i mīzān-ı ḥaşrı tābnāk eyler
Dem-i yevm-i nedemde pertev-i aʿmāl-i sencīde

1435

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İrtiḳāb etmededir maḳdem-i tābistāna
Şeyḫ-i dūn yār ile ʿazm eyleye tā bostāna

2 Pāy-ı şevḳ olmadı reh-yāb o meh-i tābāna
Renc-i ġam tāb-ı fütūr olmaġile tā bana

3 Zāhidā sumʿayı ifrāṭ ile kār eyleme kim
Ḳuvvet-i ṭabʿ-ı riyā żaʿf verir īmāna

4 Saʿy ile ṣūfī-i ḥayvān-menişi ẓann etme
Giderek vāṣıl olur mertebe-i insāna

1434 S 69b, Ü1 169b, Ü2 160b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
2 vuṣlat S, Ü2: devlet Ü1
1435 S 69b, Ü1 170a, Ü2 160b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)

5 Nice pes-mānde ise yine Edībā āẖir
Mālik-i ḥüsn-i siyer fā'iḳ olur aḳrāna

1436

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güm etmiş ʿaksini mir'āt-ı ṣāf-ı rūy-ı dil-berde
Anıñ'çün böyle ser-gerdān olur āvāre-dil berde

2 Olur dār u diyār-ı merd-i miḥnet bī-serā-perde
Gedā-yı ẖāne-bīzāra ʿabeṡdir bī-serā perde

3 N'ola zaẖm-ı fetīl-i merheme düşmen-nigāh olsa
Ki dil-rīşān-ı ġam te'ṡīr-i sem bulmuş devālarda

4 Nigāh-ı rāst-bīne cilve-i serv-i ḳadiñ varken
Görünmez istiḳāmet ḳāmet-i şimşād u ʿarʿarda

5 Edībā eblehān eylerdi pend-i hūşmendānı
Olaydı māye-i cevher-fürūşī pīleverlerde

1437

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 İnanma kim ola ġılmānda öyle sīmā da
Şebīh-i ḥūr ise de olmaz öylesi māde

2 Ḫarāb-geşte-i endūhadır dilā bāde
Şarāb nāfiledir yoẖsa her dil-ābāda

3 Oturma meclis-i ṣūfī-i rūbehāsāda
Ḳarārgāhıñı ḥaṣr et künām-ı āsāda

4 Ḳo meyl-i ṣafvet-i zühhādı cüst-ü-cū etme
Terāb-ı ʿayn-ı ḥayātı rümūs-ı mevtāda

5 Edīb bīm-i ḥacīmi ḳomazdı ẖāṭırdan
İcāle etmese fikri cinān-ı aʿlāda

1438

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿAzm eder almaḳ içün dirhem-i müfti Sinde
ʿĀlemiñ umma ḳanāʿat ola müftīsinde

2 Naḳd-ı gül-bergi ḳoyunca gül-i ter kīsinde
Böyle pā-beste eder bülbülü terkisinde

1436 S 69b, Ü1 170a, Ü2 160b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
1437 S 69b, Ü1 170a, Ü2 160b
4 rümūs-ı S, Ü2: rümūz-ı Ü1
1438 S 70a, Ü1 170a, Ü2 160b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)

3 ʿĀlime vaṣf-ı mey-i sāġar-ı cennet besdir
Neşʾe-i pā-be-hevā mesned-i tedrīsinde

4 Rüşd-ḫ˘āh-ı fīʾe-i ehl-i ġam olsun ṭālib
Ḫānḳāhıñ ne bulur mürşid-i telbīsinde

5 Lübb-i ḥikmetle Edībā nüsaḫ-ı güftārım
Felegiñ heykel olur gerden-i bürcīsinde

1439

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yā eylesem muvāṣalati yāre cām ile
Āġūş-ı vaṣla çeksem anı yā recām ile

2 Gelmezdi göñlüme ġam-ı hicrān-ı bikr-i mey
Ḥürmetde hem-ser olsa eger her ḥarām ile

3 Yoḳdur bu demde ṣarfe-i ümmīd ü bīmsiz
Yād eyleyen cüdālarını bir selām ile

4 Ḳaymazdı ḫāme s̱ebtine elvāḥa reşkden
Versemdi ḥükm-i nāṭıḳamı ben kelām ile

5 Şimdi Edīb idāre-i peymāne-i vefā
Bīgānedir enāmil-i meyl-i enām ile

1440

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her yāre ḳıyma ālet-i vaṣlıñ ḳıyāmına
Bānūlarıñ ʿafāfına baḳma ḳıy amına

2 Terḳīn eden cerīde-i ʿiffetde nāmını
Meftūn olur ʿafāf ile teşhīr-i nāmına

3 Āb-ı ḥayāt-ı nākesi minnetle merd olan
Etmez iẕāḳa hīç leb-i ṣahbā-yı cāmına

4 Dehriñ şükūh-dāde-i ḳadr-i bülend olur
Taḥḳīr-i şān-ı ḳūt-ı ḥelāli ḥarāmına

5 Şāh-ı ferāġ-mesned-i mülk-i ḳanāʿatiñ
Yetmez nigāhı farḳ-ı ʿuluvv-ı maḳāmına

6 Bī-vāye-i vefā olanıñ pertev-i vefā
Olmaz nümūde dīde-i meh-tāb-ı şāmına

7 Tīġ-i ḳażāyı ḫufte-i mühlet ṣanır Edīb
Maḫdūʿ olan teġāfül-i çeşm-i niyāmına

1439 S 70a, Ü1 170b, Ü2 161a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
2 her Ü1, Ü2: (S'de bulunmuyor)
1440 Ü2 161a

1441

mefā' īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḫışāl-i luṭf ile oldukça dil-ber bu secāyāda
Ḳomaz ümmīdvār-ı neyle aṣlā būse-cā yāda

2 Ṣafā-baḫş olmadıkça ṭa' m-ı is' āf-ı emel hergiz
Ḥalāvet ẓāhir olmaz ḫūşe-i dest-i temennāda

3 Emel-cūyāna rāh-ı maṭlabıñ fecc ü ' amīḳinde
' Asūr etmez tevārī cünbiş-i pāy-ı müdārāda

4 Ne deñli ehl-i şaḳvet ṣūret-i kārın nihān etse
Olur ' aks-i şüyū' u müncelī mir'āt-ı aḫfāda

5 Benim ' āren nigīn-i dest-zīb-i cām-ı bezmimdir
Edībā la' l-i mey terkimle olmaz ḳadr-i mīnāda

1442

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Degiliz ni' met-i elvān-ı emīr ü şehde
Vermeziz dil müje-i kāse-i şīr ü şehde

2 Nigeh et dā'ire-i hāleye gerd-i mehde
Gūyiyā kūdek-i nev-zādı ḳomuşlar mehde

3 ' Adem-i naḳż-ı ' uhūd ile şehīr olsaḳ da
Teşneyiz şeyḫ-i riyā-kār ile naḳż-ı ' ahde

4 Olsa da ġāliye-endūd-ı beşāşet ḫāyin
Ziştdir peykeri mir'āt-ı dil-i āgehde

5 Maḥż-ı tevfīḳ iledir yoḫsa Edībā merdiñ
Kām-yāb olması vā-beste degildir cehde

1443

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 İnanma hem-reh-i bī-zād-ı ' aşḳa bir refāḳatle
Ne mümkin inşinā nehc-i ġınā-yı birre fāḳatle

2 Nice bār-ı girān-ı ġayreti ber-dūş-ı cān etsin
Ḳuvā-fersūde-i renc-i kesālet ' udm-ı ṭāḳatle

3 Ṭabībe ṣūret-i ḫulḳ-ı şifā Ḥaḳdan görünmezse
Cehāletdir rüsūm-ı dānişi farṭ-ı ḥaẕāḳatle

1441 Ü2 161a
1442 S 70a, Ü1 170b, Ü2 161a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
1443 S 70a, Ü1 170b, Ü2 161a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)

4 Şereh-kār olma ʿāşıḳ iḳtifā-yı i̱sr-i zühhāda
Ki pā-pūş-ı riyā bīgānedir pāy-ı ṣadāḳatle

5 Edībā ġamdan āzād olsa da ʿāşıḳ rehā bulmaz
Marīże ʿillet-i āyende dūr olmaz ifāḳatle

1444

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tef-i ġamdır müʾeddī yārini teftīşe ferhāda
Ki āhenden ḳavī teʾs̱īr olur tef-tīşe Ferhāda

2 Dil-i ṣāfī şühūd-ı ṣūret-i düşmenle incinmez
Ki sengiñ ʿaksi zaḫm-ı inkisār olmaz merāyāda

3 Nifāḳı dīde-i idrākine maḫfīdir anıñ kim
Ẕühūlü müttežiḥdir maʿnī-i lafẓ-ı müdārāda

4 Ḳażā rūy-ı tene levn-i seḳam sāyīde etdikçe
Nice meşhūd olur reng-i es̱er vech-i müdāvāda

5 Edībā tā ki her dem şüste-i āb-ı ḫulūṣ olmaz
Bulunmaz lemʿa-i nūr-ı beşāşet rūy-ı taḳvāda

1445

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nidāyı dām-ı şikār eylerim münādāma
Düşerse daʿvet ile bülbül-i münā dāma

2 Fidā-yı serle emel merde nāmverlikse
Yeter cerīde-i yāfūḫuma o ser-nāme

3 Şühūda ḥaṣr-ı nigāh etmeden teʿāmīsi
Naḳīṣedir şeref-i nām-ı çeşm-i bīnāma

4 Teġāfül-i naẓar-ı imtiyāzdır bādı
Nigāhdan ʿadem-i iḥticāb-ı eṣnāma

5 Edīb s̱ebt-i maḳāl-i müheẕẕebim el-ḥaḳ
Verir ḳuvā-yı fesāḥat lisān-ı aḳlāma

1444 S 70a, Ü1 170b, Ü2 161b
2 ʿaksi S, Ü2: ʿaksini Ü1
1445 S 69b, Ü1 171a, Ü2 161b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
1 şikār S, Ü1: āşikār Ü2

1446

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mezīd olur baḳaraḳ tāb-ı şevḳ tefsīre
Füzūn olur mu degil iştidād-ı tefsīre

2 Ḳażāya düşmededir ḳāḍıyān-ı bī-behre
ʿİlācı bulmadı ḥükm-i ḳażāyı tagyīre

3 Bu ḫˇābgāh-ı cihānda ya var mı bir dānā
Meʾāl-i ḫˇāb-ı sühād-ı ġarāmı taʿbīre

4 Sedād-ı meslekī ibhām eder muʿarrifler
Ḳomuş ʿalāyim-i taʿrīfi şekl-i tenkīre

5 Edīb ḳāfile-sālār-ı ġayr-ı ehl-i riyā
Temerrün etmededir ehl-i ṣıdḳı taʿyīre

1447

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Pür olduḳça ṭuʿūm-ı şübheden ṣubḥ u mesā miʿde
Bulunmaz ḳavl-i nuṣḥa ḳuvvet-i ıṣġā mesāmiʿde

2 Degilken vāyemend-i neşʾe-i tāb-ı cevā miʿde
ʿAbesdir iştihā-yı leẕẕet-i ṭāʿat cevāmiʿde

3 Zemistān-ı riyāda cismi vaḳf-ı lerziş olmuşken
Bulur mu şeyḫ-i sermā-dīde germiyyet ṣavāmiʿde

4 Berīdir rūşenā-çeşmān dil-i aʿmā-baṣāyirden
Kim anlar ġavṭa-zendir baḥr-ı envār-ı levāmiʿde

5 Ṭaleb-kār-ı sülūk-i rāh-ı ʿaşḳa bī-dil-i pür-ġam
Edībā sūd yoḳ bīhūde iẕrāf-ı medāmiʿde

1448

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Olduḳça dilde ġamdan ās̱ār-ı dest-māye
Olsa ʿaceb mi rācıḥ envār-ı destim aya

2 Ehl-i tevāżuʿ olmaz merd-i celīs-i pāye
Dil-bend-i iʿtilādır merd-i celī si-pāya

3 Besdir şehīd-i ʿaşḳa cān-ı fidāsı vāye
Ḫāsirdir eyleyenler cānı fidā sivāya

1446 S 70b, Ü1 171a, Ü2 161b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
3 ya S, Ü2: yā Ü1
4 tenkīre S, Ü2: tanẓīre Ü1
1447 S 70b, Ü1 171a, Ü2 161b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
1448 S 70b, Ü1 171a, Ü2 161b

4 Ṣūfī-i ṭıfl-sīret mā'ilse devr-i dāya
Olmaz velīd-i cismi peyveste devr-i dāya

5 Düşmez Edīb merd-i inṣāf-gū ribāya
Oldukça nā-nümūde inṣāf gūr-ı baya

1449

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Veremez neş'e tehī sāġar-ı ābā mīze
Ṭab'ı ḫursend ise de sāġar-ı āb-āmīze

2 Şiddet-i 'unf ile redd eyle verā-yı derdin
Şeyḫi me'ẕūn-ı düḫūl etmeyegör dehlīze

3 Fehm eder ḥālini ṣūfī-i desāyis-kārıñ
Ṣanma her vāṣıl olan mertebe-i temyīze

4 Ḫānḳāhıñ nice bir mürşid-i zāġ-eṭvārı
'Andelīb-i dil-i 'uşşāḳı çeker ta'cīze

5 'Ālimān raġbet-i māl ile Edībā şimdi
Cümle nā-cāyizi hep çāre bulur tecvīze

1450

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Olurdum hecrden emniyyetiñ ḥıṣn-ı menī'inde
Alaydı göñlümü vīrān eden dil-ber meni 'inde

2 Nihāl-i cism-i tāb-efsürde hem-ḥāl-i cemād oldu
Nemā bulmaz bu dehriñ faṣl-ı bī-sūd-ı rebī'inde

3 Beyānı vāye-i ifṣāḥ-ı nuṭḳ etmekden efzūndur
Belāġat ol perīniñ nüsḫa-i ḥüsn-i bedī'inde

4 'Anā-yı irtiḳābı celse-i āsāyiş oldukça
Ne rāḥat var cihānıñ ẕirve-i ḳaṣr-ı refī'inde

5 Edīb ehl-i şeḳāvet incizāb-ı ḳābiliyyetle
Helāke münşenīdir varṭa-i sū'-i ṣanī'inde

1449 S 70b, Ü1 171b, Ü2 162a
4 ta'cīze S, Ü2: temyīze Ü1
1450 S 70b, Ü1 171b, Ü2 162a
3 ḥüsn-i S, Ü2: 'aşḳ-ı Ü1

1451

mefā'ilün mefā'ilün fe'ūlün

1 ʿİnāyāt-ı İlāhīdir velīde
Bulunmaḳ seyr-i minhāc-ı velīde

2 Nigāh etmez şarāb-ı nāba dīde
Ḳarīn olsa o laʿl-i nā-bedīde

3 Muḫaṣṣaṣdır bilirken şer ḥadīde
Herās etmez ten-i her şerḥa-dīde

4 Ḫaṭādır nezd-i her merd-i cerīde
Herāsı eylemek s̱ebt-i cerīde

5 Edībā farṭ-ı ḥubb-ı sīme dīde
Şerehle düşmesin ḥabs-ı medīde

1452

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Hemān taḳaddüm içün ṣadr-ı meclise fesede
Biribiriyle ḳalır dāʾimā münāfesede

2 Remād eder giderek cismi ḥāsid-i kāsid
Bu naḳd-ı nā-seresi ṣanmasın ḳalır kesede

3 Bize beşāşet-i ruḫsār-ı āteşīniñden
Dem-ā-dem āteş-i reşk ile yanmada ḥasede

4 Derūnu pençe-i ʿāşıḳ-şikār-ı şīr-i ġamıñ
Düşürdü dāʾ-i ten āzār-ı mūlim-i esede

5 Edīb bend eder aġyārı ol perī mesede
Yüzün o ṭāʾifeden şimdilik çevirmese de

1453

mefʿūlü mefā'ilü mefā'ilü fe'ūlün

1 Yoḳ zāhidiñ idmānı ne ṣıdḳ u ne riyāda
Kim māde-perest olsa da vermez neri yada

2 Tecvīl edemez nehc-i ṣavāba ḫuṭuvātın
Fersūde eden pāyını minhāc-ı ḫaṭāda

3 Bilmezse n'ola ḳadr-i ʿayār-ı ḥaserātın
Vezn eylemeyen āhını mīzān-ı hevāda

1451 S 71a, Ü1 171b, Ü2 162a
1452 S 71a, Ü1 171b, Ü2 162a (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
4 Derūnu S, Ü2: Devr-i Ü1
1453 S 71a, Ü1 171b, Ü2 162b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
3 Bilmezse S, Ü2: Bulmazsa Ü1

4 Mest olduğun añlar ʿarak-ı çehre-i gülden
Gülşende bakan cilve-i mestāne-i bāde

5 Zāhid celed-i terk-i sivā etmez Edībā
Meftūn-ı vukūf olmayıcak bāb-ı sevāda

1454

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dām-ı zülfüñdür eden göñlümüzü āyende
Yohsa bī-cā dil-i āzāde çekilmez bende

2 Deheniñ şehdi şehādetden eder şermende
Leb-i şīrīniñ ile sükkere denmez kanda

3 Meded-i rūʾyet-i rūyuñla öter mürġ-i çemen
Gül-i raʿnā gibi oldukça öterlik sende

4 Rūyuna perde-keş-i girye-i hicrānıñ olan
Seni görmekle eder keşf-i nikāb-ı hande

5 ʿĀşıkıñ rahne bulur zeyl-i ser-i müjgānı
Tūtiyā bilmeyicek gerd-i rehiñ dāmende

6 Teni ifnā iledir sende hayāt-ı ebedī
Cān biter zerre-i hāk olsa da her bī-tende

7 Ne revā meyli Edīb eyleye senden ġayra
Hüsn-i hūbān-ı cihān olmaz iken pāyende

1455

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ġāze-i hamd ile ol Hālike rū-zībende
Olma hırs ile der-i siflede rūzī-bende

2 ʿArak-ı rūyunu sarf eylemeyen dergehine
Ġayrı yüzden göremez vech-i devāyı derde

3 Sīnesin dāġ-ı mahabbetle ser-efrāz etmez
Eser-i mihrini derk eylemeyen hāverde

4 Bī-tenaʿʿum dil-i pür-şehvet-i cemʿ-i mālıñ
Olamaz kāse-i sīmīni likā-yı zerde

5 Nice bī-şöhret-i cāh olsa Edīb insāf et
Nām-ı nā-merd ile yeksān mı olur nām erde

1454 Ü2 162b
1455 Ü2 162b

1456

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb görme ḥiyāż-ı feyż deryā-müddeʿīsa da
Şinā-kārīde olsa ḫayret-i her müddeʿī sāde

2 Ġavālīdir hevā-yı gülsitāna zīnet-i sāġar
Behīc olmaz meşām-ı şevḳe bī-gül-gūne-i bāde

3 N'ola cism-i naḥīl-i ehl-i ġam gözden nihān olsa
Çü-ism-i bī-müsemmā dāḫil-i beyt-i muʿammāda

4 Ne buldu irtidāda ʿālemiñ taḳvā-fürūşānı
Bulunmazken nişān-ı sumʿa zeyy-i ehl-i taḳvāda

5 Edīb olsa es̱ernāk-i lehīb-i sīne-i ʿāşıḳ
Ḳalırdı şuʿle-i kānūn-ı dūzaḫ renc-i ḥummāda

1457

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Māʾ-i rīḳin etmesin yād ol semen-sīmā bize
Yā da biz ilḥāḥ ederdik olsa mensī mā-bize

2 Reh-nümāy-ı rüşde ġayy olmaḳda ḥarf-endāz-ı ṭaʿn
Şimdi nuṭḳu lāldir her cāʾiziñ nā-cāʾize

3 Sīret-i ḫalʿ-i ʿiẕār olmuş żarūrī mültezem
Ḫalḳda yüz ḳalmamış yüz vermeden her yüzsize

4 Bu ḳıyām-ı fitnede meşhūd-ı eşrār olsa da
Bī-es̱erdir ẕāt-ı ʿĪsīden ẓuhūr-ı muʿcize

5 Ḫalḳ hīç bī-behre-i yeʾs ü ümīd olmaz Edīb
Muntaẓırdır tā ki bir īʿād u vaʿdi müncize

1458

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳāʾid-i çeşmi yine eyledi ber-ter ḥīle
Dil-i āvāreyi iḳlīm-i ġama terḥīle

2 Zāhid-i bār-keş-i ẕüll-i ṭamaʿdan dūr ol
Dūş-ı endīşeyi vā-beste ḳoma zenbīle

3 Tevbeden tevbeye āmādelenir rāġıb olan
Tevbe-kārīyi ḳudūm-ı ecele teʾcīle

1456 S 71a, Ü1 172a, Ü2 162b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
4 S, Ü2: (Ü'de bulunmuyor)
1457 S 71a, Ü1 172a, Ü2 162b (S'de üzerine çizgi çekilmiş)
1 ederdik S, Ü2: ederek Ü1
1458 S 71b, Ü1 172a, Ü2 163a

4 Pā-nihād-ı ser-i minhāc-ı sebük-bārīdir
Meyl eden dilde ziḥām-ı hevesi taḳlīle

5 Sebaḳ-āmūz-ı debistān-ı ġamız şimdi Edīb
Ehl-i ġamda bizi kim ḳādir olur techīle

1459

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tek-ā-pūda ḳalırsam ġam degil dūş-ı tek-āverde
Ol āhūyu edeydim dām-ı āġūşa tek āverde

2 Şühūda rū-be-rū yoḳ ṭāḳat-i bülbül dilā verde
Olur mu zehre hīç laʿlīn ḳabāya her dil-āverde

3 Gül-i ḫ˘urşīde gül-berg-i ruḫu şeb-nem-feşān olsa
Olurdu bir gül-i ḫ˘oş-reng ü bū gülzār-ı ḫāverde

4 Ḫaṭāsın gerden-i devr-i güle taḥmīl eder şimdi
Ḫaṭā yoḳ şeyḫe gūyā vuṣlat-ı yār-i ḫaṭ-āverde

5 Güşād-ı ġonçeye yāverse de ber-bād eder āḫir
Edībā rūzgārıñ vażʿ-ı ḫāmı böyle yā verde

1460

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Deme melīke-i ʿiṣmet ṣaḳın hele o zene
Ki zīb ü zīnetine vaṣl-ı ġayr içün özene

2 İżāʿa eyleme ıṭlāḳ-ı nām-ı merdīyi
Ümīd-i dirhem ile bend-i uçḳurun çözene

3 Ḳażā-yı şehvet içün ittiḫāẕ eden dü zeni
Niẓām-ı kārı güm eyler ḫalel verir düzene

4 Rehā bulur deme ẕüll-i suʾālden ol kim
Dü dest-i ṭāmiʿası māl-ı nās içün uzana

5 Edīb ehl-i ḳanāʿat demem cihān içre
Mevāʾid-i şeh ile bikr-i leẕẕetin bozana

1461

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şükr çün vehb-i Ḫudādır dehen-i şākirde
Feyż-i üstāda s̱enādır yaḳışan şāgirde

---

5 ḳādir S, Ü1: ḳāʾil Ü1
1459 S 71b, Ü1 172a, Ü2 163a
1460 S 71b, Ü1 172b, Ü2 163a
1461 S 71b, Ü1 172b, Ü2 163a

2 Şāh-ı her nāṭıḳa bār-āver-i şükrān olmaz
Güher-i nesl bulunmaz racül-i ʿāḳirde

3 Ṣıdḳ ile vāṣıl-ı ser-menzil olur ehl-i ḫulūṣ
Reh-nümāy-ı sübülü olmasa da ẓāhirde

4 Dür-i yektā-yı dili etme ḥabīs-i dünyā
Ḳoma bu heykel-i nūru ʿunuḳ-ı kāfirde

5 Pertev-i nāṭıḳa-i kilkim Edībā ṣanma
Rū-nümādır eṡer-i ḫāme-i her şāʿirde

1462

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dehriñ baḳınca rütbe-i ʿizz-i vülātına
Zāhid perestiş eyledi ʿUzzā vü Lātına

2 N'eyler ʿuhūd-ı pīri berīdir o ḳayddan
Destinde pīr-i ḫānḳahıñ baḳ berātına

3 Gūyā benāt-ı naʿş-ı sipihr-i zemīndir
Ṣaḥrā-yı gülşeniñ naẓar etsen nebātına

4 ʿUşşāḳı rūyuna feletāt-ı nigāhdan
Nehy etdi yār maẓhar iken iltifātına

5 Şaḫṣ-ı ne'y-āzmūdeye dil-bend olup Edīb
Olma ṣaḳın ferīfte ẕāt u ṣıfātına

1463

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ne ḳadar tāb-ı reṣānet var ise pāyında
Cāhmendān-ı meʿālī olamaz pāyende

2 Renc-i ġam zāhid-i berrāşa olur āyende
ʿAdem-i keyf ile ancaḳ ramażān ayında

3 Baḥr kim teşne-lebi cūy ola bil kim dehriñ
Ṭamaʿ-ı ḫāmı gedādan çoḳ olur bayında

4 Baḳma şīrīnī-i güftārına ehl-i zūruñ
Arama ṣıdḳı leb-ālāy-ı şeker-ḫāyında

5 Ne bilir behcet-i sīmāsın Edībā yāriñ
Ẕevḳ yoḳ ḫānḳahıñ ṣūfī-i ḫar-gāyında

---

5 Ḳoma S, Ü2: Ḳoyma Ü1
1462 S 72a, Ü1 172b, Ü1 163a
1 Zāhid S, Ü2: Zühdüñ Ü1
1463 S 72a, Ü1 172b, Ü2 163b

1464

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kesel lāyıḳ degil neyl-i emelden nā-ümīdāna
Ki bulmaz āşiyāngāhında mürġüñ nāʾimi dāne

2 Ferehmend-i ḥayā ser-mest-i ṣahbā-yı cünūn olsa
Yine terk-i mürāʿat eylemez ādāb u erkāna

3 Celīs-i nerm-ḫū şāyeste-i ḳavl-i dürüşt olmaz
Cüdādır rūy-ı mirʾāt-ı mücellā zaḫm-ı sūhāna

4 Ṣadā-yı gerdiş-i ṭāḥūnu kemterdir ḳıyās etme
Ḫarīr-i ābdan sūrāḫ-ı semʿ-i āsiyābāna

5 Edībā iḳtibās-ı sūz-ı ġamda buḫl eder ʿāşıḳ
Lehībi ʿaşḳdan bir lemʿa vermez āşinā yana

1465

fāʿılātün fāʿilātün fāʿılātün fāʿilün

1 Mīzler güftāra çün āġāz ede mīzān ile
Mīzbānıñ da sözü mevzūn gerek mīzān ile

2 Lāġar-ı ferbih-ten-i s̱ervetden olduñ bī-ḫaber
Gördügüñ bī-çāre-i āmāsı istismān ile

3 Çeşm-i zaḫmı bī-nevā ḳalmaḳ devādan ʿāşıḳıñ
Olmadan rencīde yegdir nāziş-i dermān ile

4 Hīç meġāk-üftāde-i keyd-i ecānib bulmadım
Gördügüm her Yūsuf-ı ṣıdḳı ḳarīn iḫvān ile

5 İḫtiyār etmek Edīb ehl-i kemāle naḳṣdır
Ḥüsn-i kārı ḫ˘āhiş-i iḥsān u istiḥsān ile

1466

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dile taḥammül-i bār-ı ġamı ibāḥamle
Ne ḥaddi var k'ola dāmen-keş-i ibā ḥamle

2 Söner mi sūziş-i sīnem zebānesi nemle
Sirişkim etse de ʿazm iḳtirāna sīnemle

3 Göñül mühādene-i ʿaşḳa mülzem olduḳça
Muḫāṣemet mi olur hīç ḳażā-yı muḥkemle

1464 S 72a, Ü1 173a, Ü2 163b
1465 S 72a, Ü1 173a, Ü2 163b
1466 S 72a, Ü1 173a, Ü2 163b

4 Olurdu vaṣl-ı ʿazīm-i sürūrdan kārih
Olaydı ḫūy-ı muṣāfāt-ı ġam her ādemle

5 Nice müsāfir-i minhāc-ı ʿaşḳ olur göñlün
Mücāvir eylemeyen her ġarīb ü maḫremle

6 Emīn-i sırr-ı ġamıñ sırrı āşikār olmaz
Nümūde eylese de keşf-i rāz-ı mübhemle

7 Çemende sāġar-ı pür-meyle neşʾe-yāb ederim
Edīb göñlümü şād eylesem irādemle

1467

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cemālin ay ile hem-pāye görmez ol ḳadi rāye
Bu deñli ḥüsnü maḳrūn eylemişken ol Ḳadīr aya

2 Uyardı nāleme bezm-i ġamında olsa cā nāya
Olurdu pey-revim reşḥ-i lebinden olsa cān aya

3 Fenā-yı cism olur dārū-yı ṣāfī ʿāşıḳa ancaḳ
Degil renci sezā dārū-yı dīgerle müdāvāya

4 Necāt-ı uḫrevī ṭāʿatledir Ḥaḳḳa ki Tersāya
Dem-i ʿuḳbā ne lāyıḳ ilticā dergāh-ı ʿĪsāya

5 Edībā dest-i tevfīḳ-i İlāhī ḳāyid olmazsa
Ne mümkin sevḳ-i yekrān-ı ṭaleb rāh-ı temennāya

1468

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sipihriñ pençe-i mihri eşeldir tāb-ı ʿĪsāya
Ki işrāḳ-ı ẓuhūru nūru eyler tābiʿ-i sāye

2 İḳāmet-kār-ı deyriñ ṣubḥu ḳoy hem-reng-i şām olsun
Sevād-ı ʿaks-i ruḫsārıyla mirʾāt-ı çelīpāya

3 Felekde hāleāsā zīb-i evc-i imtiyāz ister
Degil şāyān-ı ṭıfl-ı meh-cebīn āġūş-ı her dāye

4 Ḥayātı ʿāşıḳıñ luṭf-ı ḫiṭāb-ı yārdir zīrā
Revān olmaz dem-i dāfiḫden özge ḳālıb-ı nāya

5 Ḍalāle reh-nümāy-ı sīret-i aʿlādan olduḳça
Ṭarīḳ-i istiḳāmet dūrdur ednādan aʿlāya

6 Cihānda her büt-i zībende-ruḫsār-ı emel zāhid
Degildir lāyıḳ-ı ʿarż-ı liḳā çeşm-i temennāya

1467 S 72b, Ü1 173a, Ü2 164a
2 nāleme S, Ü2: nāle-i Ü1 / pey-rev-i S, Ü2: pīre de dem Ü1
1468 Ü2 164a

7 Edīb ehl-i emel ṣıdḳı mühim-sāz-ı riyā etmek
Şikest-i sāġar-ı kevs̱erle beñzer ṭālib-i māya

1469

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Yoḳ ḫūy-ı ṭamaʿ kimseye şīr u şekerinde
Mestāne görüp ḥālini düşme şeke rinde

2 Olsun mu es̱er ṣavlet-i şīrānelerinde
Nā-yāb olanıñ ṣafvet-i şīr analarında

3 Bī-dādı ile dādger-i ʿālemiñ ancaḳ
Revnaḳ bulunur sīret-i ʿadl-i ʿömrinde

4 Zāhid ki kemāl üzre girān-bār-ı ṭamaʿdır
Rāhat mi bulur nehżet-i seyr ü seferinde

5 Biz maʿnī-i elġāz-ı ġamı bulduḳ Edībā
Tefsīr-i diliñ hāmiş-i dībācelerinde

1470

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫırāmān olmadan dergāh-ı ṣād-ı luṭf-ı paşada
Eden nā-şāda etsin etmesin taḥrīk-i pā şāda

2 Nigeh-dūz-ı şuʿūr ol tengnā-yı miḥnet-ābāda
Ki yoḳ meʾmūn-ı istiḳbāl-i miḥnet ṣulb-ı ābāda

3 Baña düşmen cefāyı maṭlab-ı aʿlāsı bilmişse
Aña żaʿfıyla ʿavd-ı maṭlabın olmuş temennāda

4 Nigāhın ehl-i ġayra ḥalḳa-i dām-ı şikār etmek
Belādır merdüm-i reʾfet-güzīn-i ehl ü evlāda

5 Edīb aṣlā ḳabūl-i ḥarf-i īmān eylemez düşmen
Hicā-ḫ˘ānlıḳ ʿadūya bī-es̱erdir vaḳt-i heycāda

1471

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Meyl etme şaḫṣ-ı bed-menişiñ būs-ı nānına
Ġafletle sīne germe ṣaḳın bu sinānına

1469 S 72b, Ü1 173b, Ü2 164a
1470 S 72b, Ü1 173b, Ü2 164a
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1471 S 73a, Ü1 173b, Ü2 164a

2 Dehriñ ḳo ḥırṣı aġdiye-i müftinānına
Olma rübūde erġife-i müft-i nānına

3 Bī-behre-i nişāne-i semʿ-i ḳabūl iken
Zih-beste olma tīġ-i maḳāliñ kemānına

4 Zāhid faḳaṭ iẕāḳa-i şehd-i merām içün
Dil-berleriñ benānına nāẓır ben ānına

5 Maġbūṭ-ı mihr ü māh ise de ʿālemiñ Edīb
Dil verme ḥüsn-i her büt-i nā-mihrbānına

1472

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu zāhid-i pes-pāye düşmeye kebede
Ki bu riyā ile ʿömrün geçirdi bir kebede

2 Emānet ehli bilir yoḫsa ḫāyiniñ ṣanma
Nigāhı ḳādir olur imtiyāz-ı nīk ü bede

3 ʿİtāb-ı ḫāyinedir pey-revān-ı ṣıdḳ etmez
Zebānı birbirine cünbiş-i muʿātebede

4 Mizāc-ı miḳvel-i rencūru ṭāmiʿiñ ancaḳ
Şifā bulur kef-i muḥtācdan muṭālebede

5 Kemāl-i ʿilm ile meyl-i ḳarīn-i cāh olanıñ
Ḳarīn-i cehl ile birdir kemāli mertebede

6 Serāb-ı kevnde naḳş-ı ber-ābdan ġayrı
Ne buldu Ḫusrev ü Dārā ʿaceb bu debdebede

7 Maḳām-ı cāhile yeksāndı şöhreti ḫalḳıñ
Olaydı pertevi bedriñ hilāl-i yek-şebede

8 Kimine mevhibe ṣanma çıḳardı Ḥātemden
Müʾekked olmasa ẓannı bülūġ-ı mevhebede

9 Edīb ʿayn-ı ḥaḳīḳatden irtivā edeniñ
Üvāmı tāze çiçekdir dehān-ı meşrebede

1473

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Devā-yı derdimizi yer mi var tenāsīye
Bu renc-i ʿaşḳ ile muḥtāc iken ten āsīye

2 Bizi kecāve-nişīn-i ṭarīḳ-i derd etmiş
Mülūk-i ʿālemi iclās eden kürāsīye

1472 S 73a, Ü1 173b, Ü2 164b
1473 S 73a, Ü1 174a, Ü2 164b

3 Olur mu lücce-i maḳṣūdu cilvegāh etmek
Binen zevāriḳ-i bī-şürṭa-i revāsīye

4 Helāke pey-rev eden merdümü dilīrīdir
Giden herāsa düşer rāh-ı bī-herāsīye

5 Edīb muḳterin-i merd-i ḳadr-dān olmaz
Olan devīde reh-i ḳadr-i nā-şināsīye

1474

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Miʿẕār-ı şaḳāvet mi degil merdümekine
Şāyeste midir çeşm-i dil-i merdüme kīne

2 Dārū-yı cerāḥāt-ı nemek-sūde-i dildir
Olsaḳ n'ola dil-beste o laʿl-i nemekīne

3 Ġımd eyle dili ṣārim-i ḫūn-rīzine yārıñ
Ḫ˘āhişger isen ḳulzüm-i ʿaşḳıñ semekine

4 Ġayra ne revādır emel-i ḫātem-i laʿliñ
Engüşt-i dehānım yaraşır öyle nigīne

5 Dehr olsa da pür-şūr ḳıyāmetle Edībā
Muḫtel mi olur hīç dil-i erbāb-ı sekīne

1475

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāh etmem reh-i zūr u rişādan kürk-i semmūra
İhānet eylemem ṣavlet-nümāy-ı gürg isem mūra

2 Lebībe rūz-ı ferdā mānde-i ġull olmamaḳ yegdir
Nigāh-ı raġbeti ḥaşr etmeden ġılmān ile ḥūra

3 Bu gün farḳ eylemezsen sen ki ḫārā sengi ḫārādan
Dem-i ʿuḳbāda istīḥāliñ olmaz ḥülle-i nūra

4 Gürūh-ı ehl-i ʿaşḳa iḫtiyār-ı ḫāne-ber-dūşu
Hemān mihmānlıġa āmādelikdir dār-ı Manṣūra

5 Edībā ḫāṭırı mātemle maḥzūn eylemek ḫ˘oşdur
Bu mātem-ḫānede şād etmeden her sūr-ı mesrūra

---

4 Helāke S, Ü2: Hilāle Ü1
1474 S 73b, Ü1 174a, Ü2 164b
1475 S 73b, Ü1 174a, Ü2 164b

1476

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Meded-res olma şaḳīye şaḳın cerīmede de
Ki eşḳıyāya şaḳīdir olan cerī medede

2 Nigāh-ı ḫāṭırı ḳoyma ḫaṭāyir-i remede
Düşürme dīde-i efkārı 'illet-i remede

3 Ḥacīc-i sāhire-peymāy-ı fürḳatiñ kārı
Nidā-yı āh u enīnden maḳām-ı telbiyede

4 Refīḳ-i sum'ageriñ dest-māye-i edebi
Hemān güzāf-ı riyādır reh-i münādemede

5 Edīb muḫliṣi erbāb ederdi ehl-i riyā
Mecāli olsa kilābıñ mehābet-i esede

1477

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Aḳdām-ı sa'y olsa da ser-tā-ser ābile
Def'-i evāma çāre bulunmaz serāb ile

2 Göñlüm nice nigāh-ı teġāfülle şād olur
Mümkin midir nevāziş-i ḫāṭır 'itāb ile

3 Gösterme ṭavr-ı ḫışm ile 'uşşāḳa rūyuñu
Luṭf et na'īmi etme muḳārin 'aẕāb ile

4 Neyl-i şühūda perde-i ḥırmān olur deyü
Çeşm-i teriñ 'adāveti var şimdi ḫ˘āb ile

5 Ṣanma Edīb dīde-i ṭammā' sīr olur
İllā meger ki ḳabża-i müşt-i türāb ile

1478

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ẓuhūr-ı ġayra bār olmaḳda mānend olma zenbīle
Ki 'ār eyler nümūdār olmadan zenbīle zen bile

2 Ser-i cānānede dil-bend olaldan naḳş-ı mendīle
Bütün üftādelerde dāstānım şimdi men dile

3 Eger aḥkām-ı Furḳāniyyeye nā-rām ise rāhib
Müzevverdir s̱übūt-ı ittibā'ı ḥükm-i İncīle

1476 S 73b, Ü1 174a, Ü1 165a
1477 S 73b, Ü1 174b, Ü2 165a
1478 S 74a, Ü1 174b, Ü2 165a

4 Cihāt-ı sittede dergāh-ı nūra olmayan sācid
Hemān seccādelerde secde birdir naķş-ı ķandīle

5 Edībā kāsid eylerdi sibāķ-ı ḫayl-i ʿirfānı
Eger meʾlūf edeydim kilk-i ḫᵛoş-reftārı taʿcīle

1479

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her şeb ki düzd-i vāhimeden ķorķa bāġına
Nāṭūr-ı bāġ şuʿle-i mey ķor ķabaġına

2 Bir ʿandelīb-i şuʿle-ṣafīr ittiḫāẕ eder
ʿĀşıķ nihāl-i dāġ-ı ġamıñ her budaġına

3 Ṣanma ġurāb-ı mūyunu her ʿanberīn ḫaṭıñ
Şeybiñ güşāde-bāl olaraķ düşmez aġına

4 Eylerdi gūş-ı raġbet-i mīnāda belki yer
Şeyḫiñ çıķaydı ķoyduġu penbe ķulaġına

5 Zāhid şirā-yı bādeye ḥāfī gider Edīb
Kefş-i girānı ķayd-ı keseldir ayaġına

1480

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hünermendān içün bu kārgāh-ı āferīnişde
Olan şimdi hüveydā hep nis̱ār-ı āferīn işde

2 Olur mu mümkin etmek kendimi ifnādan āzāde
Bu nüh ṭāḥūn-ı dendān-ı felek olduķça gerdişde

3 Göñül etmezdi nefret bu nümāyişgāh-ı ʿālemden
Nigāhı lemʿa-bīn-i üns olaydı her nümāyişde

4 Ķarīn-i nūr-ı teysīr olmadıķça çeşm-i maṭlūba
Görünmez cezbe-i ḥüsn-i es̱er sīmā-yı ḫᵛāhişde

5 Edībā bu ġavāyetgāh-ı dehriñ şeh-perestānı
Felekde yer mi ķor ʿubbād-ı aṣnāma perestişde

1481

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yād etse sifle yārini bir kem ḥaṣīr ile
Cevrinden istemez anı bir lemḥa şırıla

1479 S 74a, Ü1 174b, Ü2 165a
2 eder S, Ü2: eden Ü1
1480 S 74a, Ü1 174b, Ü2 165b
1481 Ü2 165a

2 N'eyler şühūdu ḥüsnüne dil-ber ki şāh idi
Her Ḫusrev-i cemāle bu ḥüsn-i şehīr ile

3 Bed-ḫ˘āha tīr-i āhı berīd eyle sīneden
Şāyeste ḳıl o tīre-dili ol sefīr ile

4 Dil-ḫ˘āhı farḳ eden es̱er-i rūy-ı kārdan
Reh-yāb olur kerāmete keşf-i żamīr ile

5 Zāhid Edīb meclisi irhāba şīr olur
Geldikçe ṭālibān-ı mey-i nāba şīr ile

1482

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḫıṣāl-i merḥamet uymaz dil-i le'īmāna
Ki ṣıdḳ-ı tām ile gelmez dil ile īmāna

2 Maḳāl-i nāṣıḥa kerdir cihāniyān gūyā
Maḳarr-ı ehl-i ṣamemdir hemān bu ker-ḫāne

3 Derūnuñu es̱er-i pendi çāk çāk etse
Yine kederle nigāh etme rūy-ı yārāna

4 Dimāġ-ı dānişi āzurde-i ṣudā' eyler
Erāẕiliñ mey-i evṣāfı gelse meydāna

5 Dem-i şitā gözedir nūş-ı cām içün zāhid
Edīb baḳma sen ol keyf içün şitābāna

1483

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḫarīşe neyl-i şeṭāret olur defīneyle
Bu bezm-i sāhirede n'eylesin defi neyle

2 Gezend-i reh-zen-i ġamdan rehīde et sāḳī
Kümeyt-i sāġarı maġnā-yı rinde sür meyle

3 İżā'e ḳıl bize fey'-i dıraḫtı gülşende
Fürūġ-ı sāye-i cām-ı meyi iżāfeyle

4 Bizi bu dey-meh-i ġamdan bahār-ı rāḥate çek
'Anāda ḳalmayalım baḫt-ı nā-güşādeyle

5 Edīb bir şey ile rindi çerḫ rām edemez
Ederse ancaḳ eder āb-ı nāb-ı ḫūşeyle

1482 Ü2 165b
1483 S 93b, Ü1 175a, Ü2 165b

1484

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Mey-keşiñ olmaz çemende ẕevḳ-i tāmı nāyile
Görmedikçe bāde-i gülfāmı tā mīnāyile

2 Rinde bā-sīb-i ẕeḳan ṣun cām-ı laʿliñ göñlün al
Sāḳiyā āgeh-dil ol bil vermeyi almayile

3 Mālik-i ṣad genc-i Ḳārūn olsa da vermez yine
Şimdi her Firʿavn-ı Mıṣr-ı buḫl bir Mūsāyile

4 Neyl-i rāḥat merde mīr ü şāhdan ʿuzletledir
Hīç olur mu ṣoḥbet-i paşa ile baş ayıla

5 Dehrde rāḥat kem olmaġla Edībā ġāyile
Olmada şimdi raʿiyyetden füzūn aġayile

1485

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Baña ṭaʿn etme zāhid irtikābāt-ı menāhīle
Ki terk etsem de nālānım menāhīniñ men āhile

2 Nice şāyān-ı vaṣl-ı şāhid-i ġufrān olam bilmem
Raḳīb-i vizr-i zengī vaṣfımıñ rūy-ı siyāhile

3 Ṣaḳın küstāḫī-i ʿamd ile etme müttehim ṣūfī
Dil-i ehl-i hevāyı ehl-i ehvānıñ günāhile

4 Deme tāb-ı dil-i her müddeʿī ʿāşıḳla hem-serdir
Sühā olmaz ber-ā-ber āsmānıñ mihr ü māhile

5 Yem-i fevz-i meʿāda zevraḳ-ı ḥüsn-i ʿamel lāzım
Edībā ḥumḳdur ḳaṣd-ı güẕer merde şināhīle

1486

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu naḳd-ı cānı eder ʿāşıḳ iddiḫār o deme
K'anıñla anda olur vām-ı ḥasreti ödeme

2 Eder mi luṭf-ı ḳanāʿat kifāf-ı mā'ideme
O ḫūnu teşne iken iktirāʿ-ı mā'-i deme

1484 S 93b, Ü1 175a, Ü2 165b
2 vermeyi S, Ü2: verme meyi Ü1
1485 S 103b, Ü1 175a, Ü2 166a
2 olam S, Ü2: olmam Ü1
4 Sühā S, Ü2: Şehā Ü1
1486 S 103b

3 Rehā-yı ṣadme-i mevc-i yem-i vücūd olmaz
Resīde olmayan āġūş-ı sāḥil-i ʿademe

4 Nihāyet-i şeb-i fürḳat ṣabāḥ-ı vuṣlatdır
Feraḥ muḳābil olur intihā bulunca ġama

5 Edīb cümle nuḳūş-ı ṣaḥāyif-i ʿālem
Gedā olursa n'ola ḥüsn-i ṣanʿat-i ḳaleme

1487

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 H̬ˇār olma kār-ı bed-es̱er-i nā-revā ile
ʿUḳbāda düşme ġāʾile-i nāra vā ile

2 Ḥarf-i nidā-yı reʾfet-i kelb-i Revāfıżı
Şebt etme levḥ-i nāṭıḳaya gel be-yā ile

3 Biçsin h̬aṭāyı şeh bu gün endām-ı kārına
Yarın ki nāra ʿazm edecekdir alayile

4 Bānūlarıñ viṣālini şeyh̬-i ḍarīre ṣor
K'o rām eder güzīdelerin bir duʿā ile

5 Baḳmaḳ Edīb miʿde-i çeşmi bulandırır
Sīmā-yı merd-i mübtediʿ-i bed-h̬ıṣāyile

1488

mefāʿılün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīd zühdü bıraḳ aşa düş ḳalāşetle
Ḳo zühdü biz edelim sen hemān ḳal aş etle

2 Bu zah̬m-ı ḥırṣ ile olduḳça sen cerāḥatle
Meʿāşı saña müyesser mi bence rāḥatle

3 Saña çü zād-ı ḥarāmı ibāḥe mīr etdi
İbā ḥamīre ne mümkin ġıdāya şehvetle

4 Müdām nehb iledir vehb-i esh̬ıyā şimdi
Sezā-yı şöhret-i iḥsān olur isāʾetle

5 Edīb daʿvet-i rūz-ı cezā bedīd olsa
Yine icābete yoḳ meyl eder inābetle

1487 S 106a, Ü1 175b, Ü2 166a
4 K'o S, Ü1: Gāh Ü1
1488 S 105b, Ü1 175b, Ü2 166a
5 icābete yoḳ meyl eder S, Ü2: icābete meyl eder yoḳ Ü1

1489

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Dem-ā-dem ālet-i lehvi olur münāvelede
Terāküm-i ferah-ı vuṣlat-ı münā velede

2 Me'āda rüşvet ederken sezā mıdır ṣūfī
Perend-i zühdü ġarīm-i riyāya örselede

3 Ḳumāş-ı sum'ayı ehl-i riyā kibāra ṣatar
Fireng-tuḥfe metā'ı alır geçen belede

4 Riyā geçen yeredir şedd-i raḥli sum'agerin̄
Vüṣūle bulsa da fürṣat hezār merḥalede

5 Edīb naġme-i rāḥat resā-yı sem' olmaz
Ḳalırsa meclis-i 'ālem bu gūne ġulġulede

1490

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Riyāżetle bulunmaz çünki pervāzın̄ perestūda
Neden meyl-i süḳūt ey zāhid-i dünyā-perest oda

2 Bu devr-i ḳabżda yoḳ dest-i mu'telli resā cūda
Ṭabīb-i cūydan gülşen de bir reşḥ-i devā-cūda

3 Simāṭ-ı esḫıyāda sengveş dendān şikest olmuş
Dehān-ı ḫaste-i cū'a ḫayāl-i ṭa'm-ı pālūde

4 Meşām-ı çeşme hīç būy-āver-i reng-i neşāṭ olmaz
Nesīm ancaḳ ġubār-efşānlıġın etmekde efzūde

5 Edībā mevsim-i ma'lūma taḫṣīṣ-i nühūż etmez
Ḥacīc-i vuṣlata pā-bend olur eyyām-ı ma'dūde

1491

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nesīc-i rişte-i zerden giyince tennūre
Olur 'ilāve-i ḥayret o sīm-ten nūra

2 'Arūs-ı mey ḫaṭa'an zāhide görünmüşken
Görünse rinde n'olur 'amd ile o mestūre

3 Sefīr-i sūz-ı dili yāre ba'ṣ eden ben iken
Ne gūne nisbet-i cürm etdi 'abd-ı me'mūra

1489 S 105b, Ü1 175b, Ü2 166a
1490 S 105b, Ü1 175b, Ü2 166b
1491 S 105b, Ü1 175b, Ü2 166b

4 Bülūġ-ı ecre nevīd-i herās-fermādır
Ḫaṭā görünse ʿamelde nigāh-ı meʾcūra

5 Edīb rīḳ-i ṭabīb-i hünerver-i kilkim
Tirāb-ı neşʾe-i meydir mizāc-ı maḫmūra

1492

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dīvāne-i ḳabīle-i ġam bir ḳabāyile
Faḫr-ı riyāset etse sezādır ḳabāyile

2 ʿĀḳil bülūġ-ı genc-i ġınādan ne bayıla
Vaḥşet çeker gedā-yı ḳunūʿ olsa bay ile

3 Ġamdan olur mu göñlümüz āyā ki ayıla
Eyyām-ı fürḳat āḫire yetmezse ay ile

4 Muṭrib ḳudūm-ı māhıma gel ḫ˘oş nevāyile
Sen hem-dem-i nevā ile ol ben nev ay ile

5 Geldi Edīb o dem ki kemān-ı ḫulūṣdan
Naḳd-ı sihām-ı cūd-ı kefim dehre yayıla

1493

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Niyāz-ı vaṣl eden bīmār-ı ʿaşḳa bir de nāz etme
Müdāvāyı ṭabībim derdmende birden az etme

2 Mecāzī añladım cisr-i ḥaḳīḳat bildigiñ ammā
Mücerred zāhidā ol cisre ḥaṣr-ı ictiyāz etme

3 Zemīn-i cevfi sen ney-şekkeristān eyleyip münʿim
Tehīgāh-ı ʿiyāli merzaʿ-ı toḫm-ı piyāz etme

4 Segāsā bī-żarūret pey-rev-i iṡr-i şikār olma
Ṣaḳın her cāyizi āzurde-i zaḫm-ı cevāz etme

5 Edībā ḳoy müdām aʿdāya bār-efşān-ı zaḫm olsun
Nihāl-i nīzeyi maḥrūm-ı faḫr-ı ihtizāz etme

1494

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫalel bulmaz benim idrāk-i hūşum iḫtiyārımla
Ki şevḳim yāre pīr olsam da gitmez iḫtiyārımla

1492 S 106a, Ü1 176a, Ü2 166b
1493 S 106b, Ü1 176a, Ü2 166b
1494 Ü2 166b

2 Bütün dünyā gözümde hem-ser-i yek nīme nān olmaz
Ḳanā'at tūşesin ben zād-ı rāh etdikçe yārimle

3 Nigāh-ı iltifāt-ı yāri bulduḳça bunar zāhid
Ṣaḳınsın yanmadan kānūn-ı sīnemden bu nārımla

4 Baña şāyeste-i iẓhār idi sīmāsı aġyārıñ
Sevād-ı rūyu nā-būd olsa meh-tāb-ı 'iẕārımla

5 Beni āsūde ḳordu mīve-i evżā'-ı ḫāmından
Şikesten bilse her naḫl-ı leṭāfet inkisārımla

6 Ṣu'ūduyla edānī sīneye taḥmīl-i dāġ etsin
Ṣafā bulduḳça ben kūh-ı emelden inḥidārımla

7 Edībā āsmānda rif'at-i 'Īsāya şekk etsem
Ḳunū' olduḳça dār-ı miḥnet-i pest i'tibārımla

1495

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Gül-efşān et lebiñ yād-ı dil-i bülbül-şi'ārımla
Açıl ey ġonçe gel bād-ı nevīd-i nev-bahārımla

2 Henūz açmış gözün dünyāya aġyārā fiten bilmez
Olunmaz ṭarḥ-ı külfet ol gül-i nā-dīde ḫārımla

3 Benim ol ḳadr-dān-ı ḥüsn kim terk-i ḥayāt etsem
Güzeller cān verirdi şevḳ-i āġūş-ı mezārımla

4 'Adū her neş'emend-i sāġar-ı āzārım olduḳça
Şikest eyler sebū-yı ḫāṭırın müşt-i ḫumārımla

5 Edībā ḫ˘āce-i bendergeh-i tezvīr idim ben de
Naṣībim s̱ervet-i ṣıdḳ olmasa idmān-ı 'ārımla

1496

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 S̱ıḳlet görür tereddüdü şimdi medārise
Cāhil ne deñli kesb-i kemāle medār ise

2 Devrān benimle zūr-ı cefāsın ṣınar ise
Levm etmesin ketāyib-i 'azmi ṣınār ise

3 Merdiñ ki neyl-i ni'meti merhūn-ı ḥatf ola
Olmaz şehī mülāḥaẓa encām-ı kār ise

1495 Ü2 167a
1496 S 106b, Ü1 176a, Ü2 167a
3 ki S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor) / ḥatf S, Ü2: merg Ü1

4 Ġaṣn-ı dıraḫt-ı mīvede ber-dāra sūd ne
Şāḫ-ı dıraḫtı her ne ḳadar mīve-dār ise

5 Düşmen-nümā isek de Edībā zamāneye
Olmaz ḫafī ṣadāḳatimiz āşikār ise

1497

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bir nān içün teʿāşürü ḳo düşmenān ile
Tāb-ı tenūr-ı nā'ibeye düşme nān ile

2 Naḫl-ı ḥayāta verziş-i bīm-i ḫazānı ḳo
Yetmez bahār-ı vaṣla kişi mihrcān ile

3 Dil-beste-i bülūġ-ı münā-yı ḳabūl isen
Etme kirāma luṭfu ḳarīn imtinān ile

4 Dilden gerek nidā-yı ḫulūṣu meveddetiñ
Etmez es̱er ḫiṭāb-ı maḥabbet lisān ile

5 Olmaz es̱er-nümāy-ı nuḳūş-ı cebīn-i levḥ
Meşḳ etmedikçe ḫāme Edībā benān ile

1498

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAcebdir merd-i müşrik ḳalbi iġvā eyler o dīne
Ki kānūn-ı caḥīmiñ cānı ilḳā eyler odına

2 Felekde zīnet-i maġṣūb-ı zerle her fürū-zīne
Olur āḫir tenūr-ı dūzaḫa kemter fürūzīne

3 Ḥakīm-i rūzgārıñ uymaz āyīni her āyīne
Ki her nā-ṣāf u ṣāfa rū-nümā etmiş bir āyīne

4 Perend-i ṣāf-ı ḫ˘oş-reng-i ḳanāʿat zāhidā besdir
Ḳumāş-ı kārgāh-ı iḥtiyācıñ tār u pūdına

5 Naṣībi iḳtiyāt-ı reşḥa-i pistān-ı māderken
Cihān ṭıfl-ı raḍīʿe lücce-i şīr olsa sūdı ne

6 Dil-i maḥrūra reşk-i sāye-i bīd olsa dergāhı
Rükūn etmek ḫaṭādır sāye-i menḥūs-ı bī-dīne

7 Edībā olmayan peykār-ı nefs-i şūma tāb-āver
Olur maḳhūr-ı düşmen Sām u Rüstem dense adına

---

4 ḳadar S, Ü2: ḳadem Ü1
1497 S 107a, Ü1 176a, Ü2 167a
1 teʿāşürü ḳo S, Ü2: ḳonuşma varıp Ü1
2 ḫazānı S, Ü2: ḥayātı Ü1
1498 S 106b, Ü1 176b, Ü2 167a

1499

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ehl-i cūduñ dehrde ġāyet mi var elḳābına
Ṣofra-i iḥsānınıñ olmaz resā el ḳabına

2 Süddesi ġāretgeh-i naḳd-ı ni'āl-i nāsdır
Merdüm-i ḫāfī degil me'ẕūn düḫūl-i bābına

3 Reşk Mānī olsa taṣvīr-i semāḥatde eger
Rūġanı naḳş eylemez cāmi'leriñ mihrābına

4 Merdüm-i muḥtāca mümkin mi şināh-ı iltica
Sā'ili maḫnūḳ ederken nehriniñ çirk-ābına

5 Kār-ı cūda olsa da gāhī Edībā müsteḫīr
Ḫ˘āb-ı ilhām-ı 'aṭā olmaz müyesser ḫ˘ābına

1500

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Olurdu münkir-i 'Īsī nüzūl-i mā'idede
O ṭaylesān-ı dirāz-ı külāhı mā'ī dede

2 Devā-yı telḫ-i ḥekīmiñ şifāsı şīrīndir
'Anā-yı fāḳa görünmez bülūġ-ı fā'idede

3 Żuyūf-ı ḳāni'e gül-ḳand-ı rūy-ı dil besdir
K'olur müşārik-i zaḥmet rüsūm-ı zā'idede

4 O kim temerrün-i ḫūy-ı vefā-yı va'd etmez
Eder ḳavā'id-i ī'ādı münderic 'idede

5 Edīb ehl-i vefā-yı zamāne merżānıñ
Eder 'iyādetin ancaḳ ümīd-i 'ā'idede

1501

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳumāş-ı çerḫ-i aṭlasda nuḳūş-ı kār-ı her güne
Pey-ā-pey naḳş-ı ressām-ı ḳażādır günden güne

2 Bütün muṭlaḳ muḳayyed ẕī-sükūn u ẕī-teḥarrük hep
Ser-ā-ser mümteṣeldir cebr ile aḥkām-ı gerdūna

3 Faḳaṭ gendüm degil mecbūr-ı ḳayd-ı āsiyā zīrā
Gelir şu da ayağıyla mużīḳ-i bend-i ṭāḥūna

1499 S 107a, Ü1 176b, Ü2 167b
1500 S 113a, Ü1 176b, Ü2 167b
1501 S 112b, Ü1 176b, Ü2 167b

4 Tenaṣṣuḥ nāsıḥ-ı müşfiḳde de dīrīne ḫūy olsa
Olurdu mürtesem naḳş-ı ṭahāret levḥ-i ṣābūna

5 Dil-i ṣāfı Edībā maşriḳ-i nūr-ı hidāyetdir
Ẓalām-ı fitnedir reh-yāb olan her ḳalb-i meftūna

1502

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne dem ki bülbül-i şeydā gelirse feryāda
Diyār-ı kişver-i bāġa gelir sefer yāda

2 Reh-i rev-ā-rev-i cemʿiyyet-i serāyāda
Gelir mi ḫāne-be-dūşāna hīç sarā yāda

3 Müdām sāġar-ı gül şimdi pāy-ı bülbüldür
Ṣaḳın o ḥiṣṣe-i mefrūze degmesin yada

4 Çemende gūş-ı temennā-yı rindden ġayra
Nevīd-i nekhet-i ṣahbā ḥarāmdır bāda

5 Edīb ḳıymet-i dürr-i ḫ˘oş-ābı cāhildir
Eden taṣavvur-ı dendān dehān-ı deryāda

1503

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gül-i ruḫsārıña tāb-ı naẓardan olma tersende
K'olur her dem o çeşm-i jāle-efşānımla ter sende

2 Olurdum yārden dil-gīr-i bend-i bendegī ben de
Cihānda ʿār eder āzādegīden olsa bir bende

3 Dil-i zāra sürūr-ı vaʿd-i bī-incāz-ı vuṣlatdan
Ḫurūş-ı mevc-mevc-i giryeyi tebşīr eder ḫande

4 Göñülden olmayan bīḫ-i maḥabbet üstüvār olmaz
Olur mu bir binā hīç bī-esās olduḳça pāyende

5 Nice gülşen-nişīnān-ı cihān āsūde-ḥāl olsun
Edībā ḫār-ı āzār-ı ʿadū olmazsa ber-kende

1504

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿArż-ı rūyuñ ḳoma hengām-ı bürūz-ı verde
Nice yeksān ola gülşenle bu rū-zīverde

1502 S 113a, Ü1 177a, Ü2 168a
1503 S 113b, Ü1 177a, Ü2 168a
1504 Ü1 177a, Ü2 167b

2 Dil-i pür-ġaflet eder keyde cerī bed-ḫ˘āhı
Faḳd-ı şāhīle fiten ẓāhir olur kişverde

3 Ḫāyiniñ mużmer olan ṣūret-i keydin setre
Sāḥa-i ʿarż-ı maḥabbet hīç olur mu perde

4 Ḳahrdan şehlere pā-bend-i girīz olduḳça
Kefşden kemter olur tāc-ı mücevher serde

5 Dile ye'ʾs ile Edīb eylese ülfet yegdir
İntiẓār eylemeden rāḥate ferdālarda

1505

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu rinde neşāṭ-ı şebi kemālinde
Neşāṭa k'olmaya tār-ı şebīke mālında

2 Cemāl ü mālı olan dil-beri sever zāhid
Gözü her ehl-i cemāliñ güzelce mālında

3 Niṣār-ı virḳi varaḳ-pāre-i żarāʿat olan
Ne buldu naḳd-ı emelden kef-i suʾālinde

4 Şümūl-i cehl ile ḥaṣr oldu ʿālemiñ şimdi
Maḳām-ı ehl-i yemīn veche-i şimālinde

5 Firāḳ-ı yāre medār-ı şekīb eder ʿāşıḳ
Şühūd-ı ʿaks-i mehi lücce-i ḫayālinde

6 Maḥall-i refrefe-i ʿandelīb-i cānımdır
Olan şemīm-i vefā ġonçe-i ḫıṣālinde

7 Edīb çīn-i cebīn olsa kārihim el-ḥaḳ
Ḥiyāż-ı ʿadnıñ eger mevce-i zülālinde

1506

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Felekde oldu çü ḥelvāyī-i vefā mürde
Meẕāḳ-ı ḫalḳ-ı cihān ḳaldı pür-cefā mürde

2 Şarāb-ı ṣāfı ḳoyup mübtelā olan dürde
Ḫazefden eyleyemez farḳ-ı ṣafveti dürde

3 Gürisne bulduġu bisyār leẕẕeti burda
Muḥāldir bula ṣad gence olsa pey-bürde

4 Suṭūr-ı nāmeye maḥṣūr eden müvālātın
Velāyı münfeʿil eyler ḫılāl-i usṭurde

1505 Ü1 177a, Ü1 167b
1506 S 113b, Ü2 168a

5 Edīb ni῾meti Ḥaḳdan müşāhed olduḳça
Ne ye᾽s merdüm-i ẕī-ni῾mete tefāḫürde

1507

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Lisān-ı medḥi bilme ḫādime bil aġaya
K'odur zīrā zebān-ı midḥate lāyıḳ bi-lā-ġāye

2 Medār-ı naḫvetin efzūn eder her şaḫṣ-ı ḫ˘od-kāmıñ
Degil ma῾lūl-i renc-i ser-keşī ḳābil müdāvāya

3 Melīk-i ῾iṣmet eyler şermgīn āḫir tehem-kārı
Ki çāk-i ẕeyl-i Yūsuf raḫnedir şān-ı Züleyḫāya

4 Der-i ẓālim mücerred mülteca-yı ehl-i şaḳvetdir
Olur mu kāfire iẓhār-ı istiġnā kilīsāya

5 Biri naḳd-ı riyā vü biri iksīr-i ḫulūṣ ister
Muġāyirdir Edībā kār-ı dünyā kār-ı ῾uḳbāya

1508

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Deme rāh-ı seferde terk eder nūş etmez o bāde
Ki rind-i mey-keş anı nūş eder maḫfīce obada

2 Añılmaz mey-keşān-ı ῾aşḳ ile ṣūfī sükārāda
Ṣıfāt-ı ādemīle yād olunsun mu sük-ārā da

3 Verir sem῾e ṣafā vaṣf-ı kerem nām-ı münādāda
K'olur gūyā dehān-ı sāmi῾e cām-ı münā-dāde

4 Nigeh-dūz-ı şehīrān-ı keremdir ḥāżır u ġā᾽ib
Kerīme yoḳ nigāh-ı meyl eder a῾mā vü bīnāda

5 Edībā sengveş sūzişgeh-i āteşde ḫāk olsun
Edenler āzmāyiş zūr-ı seng-i saḫtı mīnāda

1509

mefā῾ilün fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Kederle hem-ser olur ḫurremī ḳalenderde
Ṣafā-yı dil mi bulur müntemī ḳalan derde

2 Rıżā-nümūde olur ḳurba pārsālar da
Ṭama῾ ġunūde olur ya῾ni pā-resālarda

1507 S 113b, Ü1 177b, Ü2 168a
1508 S 113b, Ü1 177b, Ü2 168a
1509 S 113b, Ü1 177b, Ü2 168b

3 Ẕehāb-ı hūşuna ḫalḳıñ sebeb ẕehebdir hep
ʿAceb ne naḳş-ı füsūn var ṣaḥīfe-i zerde

4 Çü-serv ḳāniʿi gör yek ḳabāya mā'il iken
Ḫırām-ı nāzişi olmaz melīk-i efserde

5 Edīb merdüm-i bī-minnet-i ḥayāt ister
Belā-yı ʿaşḳ verilmez felekde her merde

1510

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Tāc-ı şeref ki pāyıña āyende olmaya
Alma o tāc-ı faḫrı ki pāyende olmaya

2 Meyl eylemem o mehveşe ben mihr-i ġayr ile
Bī-raġbetim o mihre ki tābende olmaya

3 Uymaz hevā-yı dil-bere ol bād-ı āh kim
Gül-ġonçe-i ümīdi güşāyende olmaya

4 Ḳalsın ḳo dil-şikeste o mir'āt-ı sīne kim
ʿAks-i cemāl-i yāri nümāyende olmaya

5 Şāyān-ı inkisār ola ol ḫāme kim Edīb
Taḥrīri ḥüsn-i yāri sitāyende olmaya

1511

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Kemend-i çīn-i gīsūsuyla ḳaldım bend-i yārimde
Müsaḫḫar eyledim iḳlīm-i Çīni ben diyārımda

2 Sefīr-i bād-ı āhım geldi zülfüñden beşāretle
Bu dem göñlümce būy-ı neş'e buldum rūzgārımda

3 Hevā-dār olduġum hep nefḥa-i gül-berg-i rūyuñdur
Baña būy-āver-i gülzār olan bād-ı bahārımda

4 Nigeh tāb-ı ruḫuñla dil ġamıñla behre-yāb olmaḳ
Naṣībim oldu her kār-ı nihüft ü āşikārımda

5 Ḫayālimden geçen kuḥl-ı sevād-ı dīde-i nāzıñ
Yer etdi mūy-ı müjgānımla çeşm-i intiẓārımda

6 Şu mār-ı zülfden āsūdeyiz tiryāḳ-ı laʿliñle
Devāsıyla ber-ā-ber geldi zaḫmı her şümārımda

7 Edībā düşmene taʿẕīb içün īḳād-ı nār etsem
Yine mevc-i zülāl-i luṭf olur her dūd-ı tārımda

---

3 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1510 Ü2 168b
1511 Ü2 168b

1512

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 İnanma şeyḫveş ṣaḥrā-yı tezvīriñ o ḳurdına
Ḳuzum ol sum'ager zīrā seni yañlış oḳur dīne

2 Dilinde mürşidiñ da'vā-yı ṣafvetle o dürdī ne
Hemān gūyā ki taḥḳīk eylemiş lāzım odur dīne

3 Yanaşmaz kec baḳar keṣretde ṣūfī dil-bere ammā
Gelir tenhā bulunca sīnesine sīne būsına

4 'Acebdir her du'ā olduḳça teysīr-i murādāta
Açar zāhid küs-i cānān içün dest açsa āmīne

5 Edībā ḥāl-i 'ālem gerçi nā-mechūldür ammā
Yine ḫāmem muṣırdır gāh gāh īżāḥ u tebyīne

1513

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 'Acebdir verziş-i bī-sūd ile ḳaldıñ eyā dīde
Hemān efvāh-ı ehdābıyla taḳbīl-i eyādīde

2 Temennā-yı bülūġ-ı ṡervet-i dāreyn edenler hep
Der-i Ḥaḳda bulur esbāb-ı sūdu çehre-sāyīde

3 Naẓar-dūz ol bu dem aḫyārı eşrār oldu dünyānıñ
Cehūlāne nigāh-ı imtiyāzı etme ḫ˘ābīde

4 Gürūh-ı mü'minīne heykel-i 'unḳ-ı hidāyetken
Bu gün ḥāşā meṣāḥif nüsḫa-i efsānedir cīde

5 Mevālīdi muḳaddem ḥāżin-i ġayret mevālīdi
Mevālīde ne ġayret şimdi ġāret var mevālīde

6 Şitābıyla sitemger ẓulme meṡvā-yı caḥīm ister
Münā-yı ḳalbi gūyā nā-müyesserdir te'ennīde

7 Yed-i cūd-ı Ḫudā gelmez göze çeşm-i gedā şimdi
'Aṭā-yı aġniyāda aġniyānıñ dest-i cābīde

8 Olan tuḥfeyle ḳādim ġayra tekrīr-i ḳudūm etse
Görür mü gördügü rūy-ı dili evlāda ṡānīde

9 Edīb olsa bu tārīk-i şeḳāvet dīdeden zā'il
Cilā bulsa naẓarlar tābiş-i sīmā-yı Mehdīde

1512 S 114a, Ü1 177b, Ü2 168b
1513 S 114a, Ü1 178a, Ü2 169a
7 cābīde Ü2: ḫ˘ābīde Ü1: (S'de kelime okunamayacak derecede silik)

1514

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidā raġbeti ḳoy laḥm ile bādincāna
Şerehiñ etme vezān nesme-i bādın cāna

2 Görme pür-minnet olan zād-ı nefīsi rāciḥ
Saña bī-minnet olan pāre-i ḫuşk-i nāna

3 Hūşmendāne nigāh et der-i mīr ü şehden
H̬ˇāhiş-i loḳma deger mi leged-i derbāna

4 Mümkin olduḳça ṭumāʾnīnet ile lāzım olan
ʿİzzet-i nefsi fidā etme midir insāna

5 Menhec-i ṣıdḳda mānend-i Edīb ol s̱ābit
İḥtirāz eyle ṣaḳın uyma riyā-kārāna

1515

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda umma dāniş merdüm-i āsāyiş-ümmīde
Ne mümkindir k'ola vaṣf-ı cemīl-i dāniş ümmīde

2 Ṭarāvet bulsa da eknāf-ı enhār u cevābīde
Dilimden intikās īrās̱ eder tāb-ı cevā bīde

3 Nigāh-ı ʿiffeti teşvīş eder her rūy-ı nā-maḥrem
Naẓar yeksān degildir māh ile ruḫsār-ı h̬ˇurşīde

4 Marīż-i ʿaşḳa zāhid ṣūret-i zerdiñ bedīd etme
Degil bir ṣufret-i caʿlī ile sīmā-yı teb-dīde

5 Edībā gevher-i naẓmım ḳabūl-i istirāḳ etse
Olurdu efser-i düzdīde yāfūh̬-ı ḥarāmīde

1516

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Telḫ etme ʿayşı bir kesi hīç aldamaġ ile
Gül-ḳand-ı ṣıdḳ lez̠z̠etini al damaġ ile

2 İdmān-ı ictirāʿ-ı kuʾūs-ı nedāmet et
Meyden ḳanāʿat etme hemān bir ferāġ ile

3 Etme faḳaṭ semāʿ ile her ferde ḥüsn-i ẓan
Olmaz şühūd-ı çeşm-i baṣīret ḳulaġ ile

1514 S 114b, Ü1 178a, Ü2 169a
1515 S 114b, Ü1 178a, Ü2 169a
2 cevābīde S, Ü2: h̬ˇāhībde Ü1
1516 S 114b, Ü1 178b, Ü2 169a

4 Yoḳ her ocaḳ-zādede ḫūy-ı eẕā deme
K'āteş olur hemīşe muḳārin ocaġ ile

5 Ḫurrem-dil-i şevāġil-i ʿaşḳ ol Edībvār
Dūr ol zaġīr-i kār-ı maḥabbet-şevāġile

1517

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hevā-yı ġayr ile olmaz gezend-i yārinde
Delīl-i şevḳ ile yāriñ gezen diyārında

2 Enāma reh-ber-i ʿuḳbā olanlarıñ şimdi
Delīl-i naʿşı bulunmaz reh-i mezārında

3 Rüsūm-ı ülfeti ancaḳ segāna ḥaşr eyler
Olan bu deşt-i cihānıñ ġam-ı şikārında

4 Ne deñli meşrebi ṣahbā-pesend ise rindiñ
Ṣafā-yı neşʾesini buġż eder ḫumārında

5 Ḥarīṣe gelmez Edībā ġınā eger dehriñ
Hezār gencine yetse ḫarābezārında

1518

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne deñli pertev-i behcetle verse çerḫe pīrāye
Tekellüfle baḳar żaʿf-ı başardan çeşm-i pīr aya

2 Şerīfānıñ naṣīb-i ṣadme-i pāy-ı difāʿıdır
Dil-i her sifleye pā-būs ile mevdūd olan pāye

3 Muḳīm-i ẓıll-i ferḥatdir o dil kim ʿaşḳ-ı dil-berle
Serinde sāyebān olmuş hemāsā bir hümā-sāye

4 Melīk-i manṣıb-ı ʿizzet ḳarīn-i inḫıfāż olmaz
Ki hengām-ı nidāda naṣbdır muḫtaş münādāya

5 Edībā meşrebi ṣāf olmadıḳça reşḥa-i nuṭḳu
Çü-māʾ-i zindegānī olsa baḳmam her fürū māya

1519

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yem-i tezvīre ṣalmaz fülk-i ṣıdḳıñ yelkeni sāye
Mehebb-i mecd-i İslāmīden esmez yel kenīsāya

1517 Ü2 169b
1518 S 114b, Ü1 178b, Ü2 169b
1519 S 115a, Ü1 178b, Ü2 169b

2 Tek-ā-pū-kār-ı ṣaḥn-ı deyr idi ehl-i ṭamaʿ şimdi
Perestişle ḥuṣūl-i maṭlab olsaydı çelīpāya

3 Mużāʿafdı revān-ı fıṭnati ʿallāme-i ʿaṣrıñ
Eger reh-bürde-i īḳān olaydı rūḥ-ı maʿnāya

4 ʿUluvv-ı menzilet-cūy-ı şeref ʿanḳā-nihād ister
Yeter mi Ḳāfda her cāy eden evc-i temennāya

5 Edībā ṭıfl-ı dil peyveste ḳoy ġalṭān-ı ḫāk olsun
Giriftār eylemek lāyıḳ degil gehvāre-i dāya

1520

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳalır velehle fürū-ser nihāl-i bīdāne
Çemende mürġ-i ʿadīmü'l-mecāl-i bī-dāne

2 Ḳıyās eyleme kim ḫāk-i cism-i pervāne
Ġubār-ı ḫāṭır olur şemʿa-i fürūzāna

3 Nevā-yı nefret-i şehvetle rūḥu iḳnāʿ et
Ġıdā-yı ḫ˘āhişi kem ḳıl muʿīde-i cāna

4 Seḳamla cismiñi gāhī şifā-pezīr eyle
Hemān şerehle şitāb etme sūy-ı dermāna

5 Edīb defʿ-i gezend-i ḫıṣām-ı ehvāya
Miṡāl-i dirʿ-i ḥayā yoḳ cemāl-i insāna

1521

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dilā defīne-i ġamdan olunca ser-māye
Palās-pāre-i naḳd-ı sürūru ser māya

2 Hecīr-i ṭāʿate düş olma ḳāniʿ-i sāye
Yehūda pey-rev olup girme ḳan-ı ʿĪsāya

3 Semāʿ-ı vecdiñe ey Mevlevī müraccaḥ bil
Nevā-yı dil-keş-i devr-i piyālemi nāya

4 Fürūġ-ı ṣafveti pervāne-i dil-i rinde
Ḳıyād-ı cāẕibedir şemʿ-i cām-ı ṣahbāya

5 Edīb nefḫ-i dem-i neşʾe-i ḥayāt eyler
Nefīr-i mizberim ebdān-ı ḥizb-i mevtāya

---

4 Ḳāfda S, Ü2: Ḳāfla Ü1
1520 S 115a
1521 S 115a, Ü1 178b, Ü2 169b

1522

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Dil-ḫasteler ki rāh-ı ġamıñda devān ola
Ye's-i ifāḳat anlara olsa devā n'ola

2 Tīriñ n'ola ḫalīde-i āmāc-ı dāġ ise
Gülveş olur mu bülbüle bir āşiyān ola

3 'Āşıḳ demem 'azīm-i meserret-güzīn olur
'Āşıḳ odur ki miḥnet ile hem-zebān ola

4 Āsūdegān-ı sāḥil-i yemm-i sühād-ı ġam
Olsun mu ġarḳ-ı lücce-i ḫ˘āb-ı girān ola

5 Bir kesde pāy-ı merdī-i da'vā-yı 'aşḳda
Yoḳ zehre kim benimle Edīb imtiḥān ola

1523

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bahār-ı vaṣl-ı yār olsa yetişse destimiz rāġa
Diliñ de rezm-i aġyāra yetişse desti mızrāġa

2 Derūnu ḳayda ḳoyduḳ fikr-i sünbülzār-ı zülfüñle
Reh-i endīşede düşdük ribāṭ-ı nüzhet-i bāġa

3 Sidād-ı ġamla münseddir mehebb-i nesme-i āhım
Peyām-ı ḥasretim dil-dāra yoḳdur çāre iblāġa

4 Nişān-ı dāġ-ı miḥnet sīnede kūh-ı girān olur
Cihānda kimse mālik olmamışdır böyle bir daġa

5 Edībā naġme-i kilkimle bülbül hem-nevā olmaz
Mübāyindir sürūd-ı 'andelīb-i ḫ˘oş-neġam zāġa

1524

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bulunmaz ṭa'm-ı rāḥat ḫulṭa-i şāhān-ı 'ālemle
Ki lā-büd cūy-ı şīrīn telḫ olur āmīziş-i yemle

2 Metā'-ı hemm-i 'aşḳ aldıḳça ṣarf-ı naḳd-ı cān ister
Bütün dād u sitād-ı ehl-i miḥnet böyledir hemle

3 Dimāġ-āşüftegān-ı nekhet-i 'ıṭr-ı gül-i dāġıñ
Meşām-ı zaḫmı ṣanma āşinādır būy-ı merhemle

1522 S 115a, Ü1 178b, Ü2 169b
1523 S 117a, Ü1 179a, Ü2 170a
2 zülfüñle S, Ü2: fikriñle Ü1
1524 S 117a, Ü1 179a, Ü2 170a

4 Hemān āyīnedir ibrāz-ı eşkāl-i meḳādīre
ʿArūs-ı tāc-ı ʿizzet yoḫsa küfv olmaz her ādemle

5 Edībā sīret-i cūd u kerem tevʾem gerek yoḫsa
Kerem taḥḳīḳ olunmaz iltizām-ı cūd-ı Ḥātemle

1525

müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 Pend-i naṣūḥu gözet dil ver o tiryāḳına
Dest-i niyāzı uzat dil ver otur yaḳına

2 Merdüm-i zībā-güher etse hevādan güẕer
Cedvel-i zerrīn çeker nüsḫa-i aḫlāḳına

3 Merd ki ḫursend olur nān-ı cevi ḳand olur
Ṣanma ki dil-bend olur Ḥātemiñ infāḳına

4 Kim ki ser-āzādedir ʿaşḳ-ı dil-ārādadır
Neşʾe-dih-i bādedir ḫāṭır-ı müştāḳına

5 Ḳılma Edībā femiñ māʾili cām-ı Cemiñ
Eyleme raġbet ġamıñ sīneden izhāḳına

1526

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Kec-nigehiñ ʿitāb ile ḳoyma bizi utandıra
Yaḳma bizi o tāb ile ḳoyma bizi o tandıra

2 Sūriş-i ġamzeyi ḳopar çeşmi ġunūde ḳalmasın
Bāng-ı nigāh-ı germ ile tā ki dili uyandıra

3 Żayf-ı ḫayāl-i rūyuñu çeşm-i derūna maḥrem et
Ḳıyma ki intiẓār ile cānımızı uṣandıra

4 ʿĀşıḳa iḫtiyār içün ṣadme-i tīġi żaʿf eder
Tā ki miyān-ı ʿazmine çifte ḳılıç ḳuşandıra

5 ʿĀşıḳ odur ki sūz ile kevni remād edip Edīb
Cūşiş-i ḫūn-ı dīdesi heft yemi bulandıra

1527

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫar zāhide pāyı süm olur süm ʿademinde
Elvermez aña pāy-ı diger sumʿa deminde

1525 S 117a, Ü1 179a, Ü2 170a
1526 S 117a, Ü1 179a, Ü2 170a
3 Ḳıyma S, Ü2: Ḳılma Ü1 / ile S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1527 S 117a, Ü1 179b, Ü2 170a

2 Eylerdi mübeddel ümemiñ ʿusrunu yüsre
Ḳāḍīleriniñ meymenet olsa ḳıdeminde

3 Naḳş etdi ḳażā ṣūret-i teḥzīb-i bilādı
Vālīleriniñ hey'et-i cünd ü ḫademinde

4 Ehl-i diliñ ārāyiş-i destār-ı ḳabūle
Güller açılır ravża-i āh-ı nedeminde

5 Dest-i emeli ḳaṣra işāret var Edībā
Ehl-i emeliñ ebniye-i münhedeminde

1528

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Aġyār-ı siyeh-rūya nümāyendelik etme
Ey meh o şebistāna ḳo tābendelik etme

2 Zāhid ḥarem-i ʿāşıḳa bīgāne iken sen
Ol māhı görüp meclise āyendelik etme

3 Sen ʿāşıḳ iken dil-bere sen ṭarḥ-ı şer etdiñ
Ṣūfī naẓar et kārıña şermendelik etme

4 Şeyḫiñ nefes-i serdine meyl etme mürīdā
Sermā-yı zemistāna şitābendelik etme

5 Ḳalbiñ girev-i ʿālem-i ḳuds eyle Edībā
Bu sāhire-i siflede pūyendelik etme

1529

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāliñ cāy-gīr olduḳça ḳaʿr-ı çāh-ı dīdemde
Çıḳar bir ʿaks-i Yūsuf dīdeden her reşḥa-i nemde

2 Gözünde tūtiyādır zaḫmımıñ te'sīr-i şemşīriñ
Ḫaleldir çeşmine reng-i şifā ruḫsār-ı merhemde

3 Ḳabūl-i inḳısām etmezdi eczā-yı ṣuver hergiz
Ḳalaydı ʿaks-i Ḥavvā muḫtefī mir'āt-ı Ādemde

4 Nigīn-i esḫıyādan fāriġ etseydi kerem nāmın
Bedīd etmezdi naḳş-ı ḫātem-i engüşt-i Ḥātemde

5 Edībā sāḥa-i bīmārgāh-ı çerḫ-i kec-revde
Marīż-i bī-devādır ṭaʿm-ı rāḥat bulmayan ġamda

1528 Ü2 170b
1529 S 117b, Ü1 179b, Ü2 170a
2 Gözünde S, Ü2: Gözümde Ü1

1530

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ögretdi cism-i zerdimi te'sīr-i ḫancere
Kār etdi ḍarb-ı sikkeyi pīşānī-i zere

2 Uymuş yine o ʿörf-i melīḥ ol semen-bere
Şāyestedir ḫaṭīb-i faṣīḥ olsa menbere

3 ʿAks-i sevād-ı ḥācib-i müşgīn-i dil-rübā
Bir mīl-i sürmedir müje-i çeşm-i ḫāvere

4 Ḥalḳıñ bedi füzūnter u nīkānı az iken
Müşkil idi eḳalli daḫi uysa ekṡere

5 Etmez ʿaṭā suḫanvere şāhān-ı dehr Edīb
Ḥabs etdi kār-ı cūdu meger kim suḫan vere

1531

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āzār-ı ḫārı ẕevḳ görürken belābile
ʿĀşıḳ sezā mı zaḥmet-i ʿaşḳı belā bile

2 Zāhid revā mı ḳurb-ı şehi irtiḳāb ile
Neyl-i ʿaṭāya vālih ola irtiḳā bile

3 Rāh-ı hevāda ābile-pādır şitāb eden
Olmaz mesīr-i keştī-i ten özge āb ile

4 Tāb-ı ḫayālimiz leb-i dil-dārı incidir
Laʿlin muraṣṣaʿ etmeyelim dürr-i nāb ile

5 Bāb-ı füsūn-ı ġamzede cā-kerdeyiz Edīb
Gūyā hemān fütādeleriz çāh-ı Bābile

1532

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣūfī eli zār etdi bu bed-būy-ı teniñ ne
Daʿvā-yı neẓāfetle bu çirk-i bedeniñ ne

2 Ġılmān ile peyveste keş-ā-keşde ḳalırsın
Çāk eyleseler ḫırḳañı elden geleniñ ne

3 Ṣorduḳça reh-i meykedeyi bilmez olurduñ
ʿĀr eylediğiñ yollara şimdi yereniñ ne

1530 S 117b, Ü1 179b, Ü2 170b
1531 S 117b, Ü1 179b, Ü2 170b
1532 Ü2 170b

4 Çün vuṣlat-ı her şāhid-i şūḫa hevesiñ yoḳ
Gördükçe aḳar böyle lüʿāb-ı deheniñ ne

5 Ḳand-ı leb-i dil-dārımı ḳūt etdiñ Edībā
Çoḳdan beri bu lez̠z̠et-i şīrīn suḫanıñ ne

1533

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O şūḫ-ı seng-dil mīnā-yı ḳalbim vurmasın ṭaşa
Ḥiyāż-ı eşk-i ṭūfān-ḫīz-i çeşmim ḳoymasın ṭaşa

2 Teʾemmül eyledim hīç rişte-i bārīk-i zülfüñle
Miṣāl-i rīsmān-bāz-ı dilim yoḳdur çıḳar başa

3 Ḥarīm-i ḳalbe ḫūn-ı eşki ḳoy basṭ-ı firāş etsin
O cāy-ı pāki muḥtāc etme andan ġayrı ferrāşa

4 Eger tīr-i ḳażā teʾs̠īr-i āhımdan emān bulsa
Raḳīb-i dūn ile mecbūr idi dil-ber de perḫāşa

5 Muḥaḳḳaḳdır Edībā küfv-i bānū-yı viṣāl olmaḳ
Dü pilk-i çeşmden mālik olan dest-i güher-pāşa

1534

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sifle bulmaz z̠ülle vech-i intifāʿ ʿĪsā ile
Z̠üll iken zaʿmınca vech-i intifāʿı sāʾile

2 Ḳalb-i ʿuşşāḳı ġama etme inā īmā ile
Çeşmini ağlatma pür etme ināʾı mā ile

3 Cilve-rīz olduḳça sāḳī cā-be-cā mīnā ile
Etmesin iẓhār-ı minnet nūş-ı cāmı nāʾile

4 Ḫāzinān-ı künc-i ālā vü niʿamdan sūd yoḳ
Faḫretinden özge ḫalḳ-ı ʿāleme ālā ile

5 Ḳavs-ı müşgīn-tūze-i ebrū-yı dil-berden Edīb
Nāʾil-i sehm-i neşāṭız ʿanber-i būyā ile

1535

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şebīh olsa ʿaceb mi şīme-i ferzendi babaya
Olur mu hīç muġāyir ṣūret ü maʿnāda bā bāya

1533 S 117b, Ü1 180a, Ü2 171a
1534 S 118a, Ü1 180a, Ü2 171a
1535 S 120a, Ü1 180a, Ü2 171a

2 Palās-ı ẕüllü ibdāl etdi çün zībā-yı dībāya
Zimām-ı nefsi irḫā etmemek zībā idi baya

3 Peẕīrā-yı ḫalel olmaz seḫādan s̱ervet-i mün'im
Gelir neşr-i żiyādan ṣanma kim noḳṣān-ı tāb aya

4 Olur ārā-yı erbāb-ı himem de pāyeden sāḳıṭ
Ṭarīḳ-i 'aczde fersūde-pāya vermeyen pāye

5 Riyāż-ı kevni ḫālī ṣandı ẓıll-i rūşenāyīden
Edībāsā cihānda görmeyen bir rūşenā sāye

1536

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid ki nev-bahār ola çekme riyāżete
Muḥtāc iken żiyāfet-i ṣaḥn-ı riyāż ete

2 Ta'cīl-i ekli etme mübeddel inā'ete
Çāpük-yed ol dehānıñı eyle inā ete

3 Sīr et mürīd-i sā'ili de bu mesā ete
Cāyi' ḳoma sen olma sebeb bu mesā'ete

4 Laḥm-ı semīn ḫalel mi verir bu diyānete
Ṭut pendimi gel etme fidā budı yan ete

5 Fermūde-i Edīb ile yār ol selāmete
Dilden lisān-ı şükr ile eyle selām ete

1537

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 'Aceb mi ṭa'm-ı yaḫ menfūr ise ḫūy-ı semenderde
Ki sūzān-ı ġama olmaz devā būy-ı semen derde

2 Ne lāzım ser-fidā-yı 'aşḳa efser tārik-i serde
Ki efser s̱ıḳlet-i dūş-ı bedendir tārik-i serde

3 Sürīn-i sifle tednīs-i serīr-i ṣadr-ı 'izz eyler
Tebehdir zīnet-i ḥüsn ü bahā erzān-bahālarda

4 Ża'īfe 'illet-i ażrārdan nā-ḳābil-i bür'e
Devā-yı tīġveş te's̱īr eder yoḳdur devālarda

5 N'ola idhāş-ı çeşm-i hūş-ı her müşkil-pesend etse
Edībā pertev-i naẓmım bulunmaz mihr-i enverde

1536 S 120a, Ü1 180a, Ü2 171a
1537 S 120a, Ü1 180b, Ü2 171a

1538

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Baḳdı midād-ı ḫūn ile müs̱bet cerīdeme
Terk etdi raḥmı oldu o ḫūnī cerī deme

2 Güllerde yoḳ şebeh gül-i dāġ-ı demīdeme
K'uymaz bahār-ı pā-be-hevānıñ demi deme

3 Çekse ʿaceb mi sāġar-ı ser-şār-ı mül heme
Ehl-i dile anıñladır esrār-ı mülheme

4 Çeşm-i cenānı meḥrem-i rāz-ı şühūd olan
İdrāk eder kefāʾet-i Ḥavvāyı Ādeme

5 Bī-dīndir müzekkī-i ehl-i dürūġ Edīb
Müslim degil müsellim-i ḳavl-i Müseyleme

1539

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 İnsān olan teşebbüh eder mi behāyime
İksīr-i āb-ı rūyu eder mi bahā yime

2 Dünyā ḫayāl-i ḫˇāb ise ger çeşm-i nāyime
Gelmez benim nevā-yı emel çeşm-i nāyıma

3 Pāy-ı digerle ḳısmete ḳaṣr-ı şitāb ile
Evlā budur ki ḳāniʿ olam kendi pāyıma

4 Vuṣlat n'ola rehīn-i difāʿ-ı raḳīb ise
Nuṣretledir tevaṣṣul-i leşker ġanāyime

5 ʿAşḳa zevāl-i hūş iledir ittiṣāl Edīb
Ruḫṣat olur ġurūb ile ifṭār ṣāyime

1540

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳoma zülfüñ ber-i sīmīniñ üzre simsiyāh etme
Gel ol āyīneyi mehcūr-ı ʿaks-i dūd-ı āh etme

2 Revā görme ḫayāl-i ḳāmetiñ her çeşm-i giryāna
Ḥaẕer ḳıl her serāba ġaflet-i meyl-i şināh etme

3 Mey ü maḥbūb u ẕevḳ-i gülşeni rindāna terk eyle
Saña besdir riyādan özge ṣūfī bir günāh etme

1538 S 120a, Ü1 180b, Ü2 171b
3 heme S, Ü1: hemin Ü2
1539 S 119a, Ü1 180b, Ü2 171b
1540 Ü2 171b

4 Ḳoyup ẕeyl-i niyāz-ı Ḫāliḳi dest-i irādetden
Yeter zāhid eliñ fersūde-i dāmān-ı şāh etme

5 Edībā Yūsufuñ çāh oldu evvel rütbe-i cāhı
Ṣaḳın çāh-ı ʿanāya düşmeden iḳbāl-i cāh etme

1541

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Görünme ʿarż-ı rūy-ı türşüñe rindi ḳo ruḳbāda
Ḥarīṣ-i nūş-ı cāma ṣūfiyā olmaz ḳoruḳ bāde

2 Ḫar-ı zāhid uçar bir loḳma-i şīrīni gūş etse
Ki düşünde Semerḳandı şikār eyler Buḫārāda

3 Umar ʿādet-perest-i buḫldan bulsa kerem mürşid
Sütūr-ı ḫˇāhişin bīhūde rabṭ etmiş o merʿāda

4 Der-i dil-ber dil-i ber-bāda cāy-ı iltimās olmaz
Ṣaḳın bīgāne gevher-çīn olur ṣanma o deryāda

5 İçince cāmdan bir ḳaṭre ḳalmış laʿl-i dil-berde
Eden diḳḳat Edībā ẓann eder bir noḳṭadır bāda

1542

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣūret-i ḥayye-meniş reşk ise de aḳmāra
Ġażż-ı ṭarf eyle ṣaḳın baḳma sen ol aḳ māra

2 Sūḳ-ı ġayretde dilā muḥtesib ol esʿāra
Ġayret ü ʿārı ḳoma bād gibi es ʿāra

3 Çār-pāveş şebeʿ-i dāʾime dil-rīş olma
Rūzeyi eyle rüfū çāk-i dil-i ifṭāra

4 Şükrü ancaḳ eṡer-i niʿmete maḥṣūr etme
Olma eṭvār-ı biṭāletle mülāzım kāra

5 Merd-i ḳāniʿde Edībā gile-i faḳr olmaz
Ne revā muḳbile raġbet şiyem-i idbāra

1541 Ü2 171b
1542 S 120b, Ü1 180b, Ü2 171b
1 aḳmāra S, Ü2: erḳāma Ü1
3 dil-rīş S, Ü2: dil-gīr Ü1

1543

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Çeşm ü müjemiz çehre-i āyīne vü şāna
Şāyeste budur kim ola āyīne vü şāne

2 Rāh-ı emele zaḫm-ı dil-i herze-devāna
Ḫamyāze-i ḥırmān ile āyā ki devā ne

3 Bir ḥiṣṣe-i fürṣat bize ḳassām-ı felekden
Var ise de bilmem ki rehīndir ne zamāna

4 Meh-tāb-ı ḫayāli şeb-i fürḳatde nigārıñ
Rūşenger olur muḳle-i çeşm-i nigerāna

5 Cüll-i emeli ṣafvet-i bāl eyle Edībā
Dil-bend-i ümīd olma emīrān u şehāna

1544

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Olsa berter aḳviyādan saṭvet-i şāhī n'ola
Hīç ne mümkindir zaġan hem-ṣavlet-i şahin ola

2 Çeşm-i aʿdāya şühūd-ı iʿtidādan şerm eder
Ol ẓafer kim mūcib-i teklīf-i şehr-āyīn ola

3 İltizām-ı ṣıdḳ ile nuṭḳ-ı sürūş-ı ġaybdır
Bir duʿāyı eyle kim şāyeste-i āmīn ola

4 Şemʿveş fersūde-i miḳrāż-ı āzār olsa da
Naḳṣdan ʿār eylemez ol sifle kim ḫ˘od-bīn ola

5 Ṣıdḳ ile sūdāger-i sūḳ-ı Edīb ol zāhidā
Kim metāʿıñ ḫāric-i endāze-i taḫmīn ola

1545

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yedin resm-i edeble şeyḫ-i pīriñ etme būsīde
Nigāh-ı meyli ey āhū-ḫırāmım etme bu sīde

2 Degil ḥüżżāra vāʿiẓ maḳṣadıñ ismāʿ-ı nuṣḥ etmek
Faḳaṭ bir iʿtilādır maṭlabıñ bālā-yı kürsīde

3 Edenler iḥtimāl-i ṣıḥḥati reh-bürde-i ḫāṭır
Beşāşetle ederler ḥāl-i her bīmārı pursīde

1543 S 120b, Ü1 181a, Ü2 172a
1544 S 120b, Ü1 181a, Ü2 172a
1545 S 120b, Ü1 181a, Ü2 172a

4 Ḳażā pīrāye-gīr-i enfes-i es̱vāb-ı faḫr eyler
Şerīfānıñ s̱iyāb-ı faḫreti olduḳça pūsīde

5 Edīb ehl-i ṭaleb tevfīḳ ile reh-yāb olur feyże
Zih ü zādı bulunmaz mākiyānıñ bī-ḫorūsīde

1546

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḳabā-yı ehl-i ʿār olmaz derīde
Nişān-ı hālikān olmaz derīde

2 Olup nār-ı civār-ı müfterīde
Ne lāzım merde cānı müft eride

3 N'ola müjgānı olsa ḫaṣm-ı ʿāşıḳ
Reʿāyā-perver olmaz ʿaskerīde

4 Ḫayāl-i irtişāf-ı rīḳi besdir
Olur et bulmayan ḳāniʿ s̱erīde

5 Rehā-yı ribḳa-i cān gūsfende
Edīb ancaḳ rehīndir lāġarīde

1547

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Tenaṣṣuḥa bulabilmez ʿadū-yı zencī re
Ḳıyād-ı ḳahr ile tā girmedikçe zencīre

2 Olur ḥazīn-i teşāʾum baḳan esāṭīre
Ki ʿayn-ı ʿibrete olmaz degil esā ṭīre

3 Alışdı naḳż-ı büyūt-ı ḳulūb ile ẓālim
Naṣīb-i hedm olacaḳ ḫān-mānı taʿmīre

4 Ṣıfāt-ı ẕātını bilsin ki ġayr-ı ḫāfīdir
Nigāh-ı meyzi baṣīr eyleyen teṣāvīre

5 Şehīr-i ẓulm olanıñ iştihār-ı ḫaybetle
Edīb ġālib olur şöhreti meşāhīre

1548

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Āsān görünür zāhide gitmek cere Sinde
Cemmāzesiniñ bāng-ı ṭamaʿ var ceresinde

1546 S 120b, Ü1 181a, Ü2 172a
1547 S 120b, Ü1 181a, Ü2 172b
1548 S 120b, Ü1 181b, Ü2 172b

2 Çün ḥırṣ iledir cünbişi nuṭḳ u ḫarasında
Dönmez şerehi ḳā᾽id iken ol ḫara Sinde

3 Yoḳ cāẕibe-i ḥüsnü bu bānū-yı cihānıñ
Bilmem ḥumaḳā ḥüsnünü bulmuş neresinde

4 Semtin bilemez ruḳʿa-i bāzīçe-i dehriñ
Cūyende olan cünbiş-i fīli feresinde

5 Olmaz o perī teng-dil-i vaḥşet Edībā
Cāy etmiş iken ḳaṣr-ı diliñ penceresinde

1549

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dil-beste etme sāġarı cānā nemīmeye
Luṭf et doḳunmasın hele rīḳiñ nemi meye

2 Ḳayd-ı diremle müncezib olmaz ġanī meye
Yetmez dilīr-i kār-ı hezīmet ġanīmeye

3 Eṭvār-ı mefsedetle olanlar cerī meye
Sulṭān-ı ʿaṣr olursa muḫildir cerīmeye

4 Zülf-i nigārı ḳoyma benān-ı ḫayālden
Engüşt-i iftiḳārıñı ḥaṣr et retīmeye

5 Zāhid Edībveş ḳo nüdāmā-yı dīgeri
Yār ol miẟāl-i duḫter-i rez bir nedīmeye

1550

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Faḳīre bāʿiẟ-i ibhāc olur ancaḳ nedā-rūye
Ne dermāna nigāh-ı ibtisām eyler ne dārūya

2 Ḫudādan kārihān-ı şeybe *dūmū bi'l-beḳā* dense
Sezā görmezdi hīç ruḫsār-ı semʿin kimse dü mūya

3 Çıḳarma tācı zāhid düşmedikçe lücce-i kūna
ʿAbeẟ teşmīr-i sāḳ etmek ne lāzım inmeden ṣuya

4 Ṣadīḳ ü düşmeni bī-āzmāyiş imtiyāz eyle
Sebük-cān u ẟaḳīli çekmeden farḳ et terāzūya

5 Edībāsā mey iç dil-beste-i beng ü ḥaşīş olma
Fidā et müşt-i kāhı tūde-i gül-berg-i ḫᵛoş-būya

1549 S 120b, Ü1 181b, Ü2 172b
1550 S 120b, Ü1 181b, Ü2 172b
2 *dūmū bi'l-beḳā*: "Sonsuza kadar devam et" anlamında Arapça bir ifade.

1551

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Biz hem-dem iken ʿaşḳ gibi dāderimizle
Mevḳūf-ı ṣarīr olsa n'ola dā derimizle

2 Bulduḳça bahā sīne-i çāk erlerimizle
Hem-ser kim olur behcet-i çākerlerimizle

3 Şūrīde-seriz naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i gerdūn
Hemtā olamaz zīb-i ser-ā-serlerimizle

4 Biz hem-dem-i her ṣāf-diliz ehl-i televvün
Me'nūs-ı nişest olmadı pesterlerimizle

5 Nā-dān ile ülfet bize müşkildir Edībā
Bīgāne iken ṭabʿ-ı suḫan-perverimizle

1552

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Muṣırr olmuş ġulāma varını zāhid bu itlāfa
Fücūra mālını tebẕīr ile mā'il bu it lāfa

2 Ridā-yı faḫrı pāy-endāz-ı ġılmān etmesin mürşid
Metāʿ-ı genc-i Ḳārūn olsa doymaz böyle isrāfa

3 Züyūf-ı kārı ṣūfī müstekinn-i kīs-i aḫfā et
Ṣaḳın naḳdīne-i maġşūşuñu ʿarż etme ṣarrāfa

4 Şerīfü'ẕ-ẕāt olan bī-ḳayd-ı iẓhār-ı ʿalāmetdir
Degil zīrā sezā kār-ı televvün ṭabʿ-ı eşrāfa

5 Edībā bed-siriştān kārih-i pīş-i zenān olmuş
Mülāzımdır ser-ā-ser iḳtifā-yı iṡr-i erdāfa

1553

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Übbehet-nāme-i ensābı ḳoyup çekmecede
Bī-hüner silsile-i faḫrı ʿabeṡ çekme cede

2 Zūr ile kendiñe her ẕī-şerefi etme dede
Ẕātıña ḥüsn-i secāyāyı ḳarīn et medede

3 Çekseler cennete yā nāra seni ḳoymaġa da
Kār-ı ḫayra bu gün āġāz edegör ḳoyma ġada

1551 S 121a, Ü1 181a, Ü2 172b
1 dāderimizle S, Ü2: Dāverimizle Ü1 / dā derimizle S, Ü2: dar elimizle Ü1
1552 S 121a, Ü1 182a, Ü2 173a
1553 S 121a, Ü1 182a, Ü2 173b
2 ẕī-şerefi S, Ü2: rū-şerefi Ü1

4 Ṣoḥbet-i rāst-dili kec-dile ibdāl etmek
Yed-i terḫībi fidā eylemedir dest-i rede

5 Ḫilʿat-i behcet-i ʿāşıḳdır Edībā ancaḳ
Ṣanma pīrāhen-i ġam lāyıḳ olur her cesede

1554

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Umar ʿıṭr-ı vefā bī-āzmāyiş her ki yāverde
Ḫaṭā eyler degil zīrā muʿādil her giyā verde

2 Büzürg ü ḫurda çün rūzī-resādır olsa mermer de
Ne lāyıḳ bār-ı ẕilletden nümūdār ol semer merde

3 Bilir enmūzec-i ṣıdḳ-ı bülūġ-ı rızḳ-ı maḳsūmu
Gören ceẕb-i kemend-i maġribi pāyān-ı ḫāverde

4 Leʾīm-i nākesi ārāyiş-i ṡervet behīc eyler
Zücāc-ı mey eder ṣūret-nümā sīmā-yı cevherde

5 Edībā göñlümü sevdā-yı laʿl-i bikr-i ṣahbādır
Nevā-sāz-ı nidā-yı ḳūt eden yāḳūt-ı aḥmerde

1555

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Fikr-i ruḫuñla ḳaldı benim göñlüm ay ile
Bilmem bu fikrden ne zamān göñlüm ayıla

2 Cīd-i ṣaḳī cedīr olabilmez ḥamāʾile
Maḥmī olur mu şöhret-i ʿāṣī ḥamā ile

3 Meʾlūf olan ḫıṣāl-i bed-i nā-revā ile
Düşse ʿaceb mi āh ederek nāra vā ile

4 Birdir eṡerde ḳaşıñ ile rā-yı ḫanceriñ
ʿUşşāḳı bilmez etdi orayı bura ile

5 Ser-māye-i mürüvveti itlāf eder Edīb
Almaḳ metāʿ-ı merd-i leʾīmi şirā ile

1556

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Efzūnter olur şān-ı şeḳāvet ümerāda
Mechūl olıcaḳ nesl-i pederle üm arada

1554 Ü2 173a
1555 S 121a, Ü1 182b, Ü2 173a
1556 S 121a, Ü1 182b, Ü2 173a

2 Ārām-ı ten ü rāḥat-i ḫ˘ābı ḳo mesāda
Ruḫsār-ı dili ġāze-i ġamdan ḳoma sāde

3 Yoḳ cāhil ü dānāda mülāzım reh-i dīne
Gitmez o ṭarīḳe ne süvārī ne piyāde

4 Aṣḥāb-ı sülūküñ şiyem-i faḫret-i faḳrı
Olmuş mütevārī heves-i faḫr-ı ġınāda

5 Āsār-ı sefeh bīşter olmaḳda Edībā
Eşḫāṣ-ı ümemde füseḳādan ṣuleḥāda

1557

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Germiyyet-i neşāṭı mezīd etdi mey sere
Ḫaṣm-ı leʾīm-i ʿusru ṭarīd etdi meysere

2 Jeng olsa dūd-ı dil n'ola bu çetr-i aḫḍara
İḫvānına tesāruʿ eder şimdi aḫ ḍara

3 Taʿyīr-i nāsı kārih idi merd-i masḫara
Dest-i sitemle mūcib-i ʿār olsa mes ḫara

4 Dūr olma seyr-i vādī-i ridf-i ġulāmdan
Zāhid ḳo bāb-ı zühdü şitāb et öbür dere

5 Gitmez Edīb rāh-ı şeḳāya saʿīd olan
Mesdūddur ṭarīḳ-i muḫayyer müseyyere

1558

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿĀşıḳ gibi zülfüñ ḳodu şeyḫi bu dimāra
Menhūm-ı gezend eyledi kendin bu da māra

2 Āmāde iken derd-i ser-i minnet-i sāḳī
Hem-ser olamaz neşʾesi bildim bu ḫumāra

3 Tīġ-i nigeh-i yār gerek zaḫm-ı derūna
Leb-beste ḳalır yoḫsa açılmaz dil-i yāre

4 Gül-ḳand-ı lebi ṭuʿme-i ḫār olsa revādır
Leṣm-i gülü şāyān göreniñ dāmen-i ḫāra

5 Encāmı eger zirve-i dār olsa Edībā
Zāhid yine hem-sāye olur dār-ı kibāra

1557 S 121a, Ü1 182b, Ü2 173a
1558 S 121a, Ü1 183a, Ü2 173b
1 şeyḫi S, Ü2: zülfüñ Ü1

1559

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bu zaḫm-ı nīşter-i miḥnet-i dem-ā-demde
Ḳomaz ṭabīb-i felek ḳaṭre-i dem ādemde

2 Ḥayāt gerçi ki merdūd-ı mürdegān ammā
Şehīd-i 'aşḳı da bilmem bu gün ne 'ālemde

3 Devā-yı zaḫm-ı derūna mülāzım etdi ḳażā
Sitīz-i tīr-i cefāyı fetīl-i merhemde

4 Ḫumār-ı der-pey ile şimdi rind-i mey-ḫ˘āre
'Aceb ne neş'e bulur nūş-ı sāġar-ı Cemde

5 Edīb o deñli keder selb-i rāḥat etmiş kim
Sürūr-ı müttehem olmuş derūn-ı ḫurremde

1560

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Rūy-ı yārimle ḳoma rūy-ı mehi ortaya
Her göründükçe ḥayā perdelerin ört aya

2 Çāk olur nālem ile gūş-ı semā'-ı sāye
Ḫāk olur āhım ile dūş-ı semā 'Īsāya

3 Cür'a-i vaṣf-ı lebin cām-ı dehān-ı şevḳe
Neş'emend olmayıcaḳ şerm ederim imlāya

4 Ḳarışıp sāḳiye-i āb-ı sirişkimle benim
Rūġan-ı çeşm ü tenim gitti bütün yaġmaya

5 Ele alsam da başım rāh-ı şināh-ı ġamda
Ḳorḳarım hīçe gide elde olan ser-māye

6 Düşmen ü yār edemez redd ü ḳabālüm ilġā
Tā ki reh-yāb olamam rāz-ı dilim iḫfāya

7 Ḥülle-i faḫr-ı ḳanā'atle ḫırāmān olsa
Bir palāsıyla gedā hem-ser olurdu baya

8 Ser-bülendīye o kim müze-i neyli ister
Āsmānı mı diler almaġa zīr-i pāya

9 İstiḳāmetle verir tīre iṣābet nefesin
Resm-i ta'līm-i edeb böyle ḳurulmuş yaya

10 Āh u vā etse de 'uḳbāda rehā-yāb olmaz
Ṣarf eden 'ömr-i girān-māyesini ehvāya

1559 S 121b, Ü1 182a, Ü2 173b
1560 Ü2 173b

11 Müntehī olmaz Edībā ḫaṭar-ı kārından
Tā mücāzātı bedīd olmayıcaḳ aʿdāya

1561

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Derūnu zāhidā yā ḳāniʿ-i zād-ı yesīr eyle
Emīr ü şehr-yārıñ ḫˇān-ı suḫtundan ya sīr eyle

2 Neler maʿkūs olur āyīne-i iḥsāsıña seyr et
Hemān eṭvār-ı ḫalḳa çeşm-i idrāki baṣīr eyle

3 Kebīriñ şīme-i maḳbūlü kim kār-ı teṣābīdir
Ṣaġīrāna demem telḳīn-i ādāb-ı kebīr eyle

4 Gülüñ minnet-keş-i ḫār olduġun gülşende gördükçe
Gülūyu āh ile bülbül gibi vaḳf-ı ṣafīr eyle

5 Nihāl-i ṣabr çünkim mīve-rīz-i kāmdır āḫir
Edībā çeşm-i cānı ḳahr-ı düşmenle ḳarīr eyle

1562

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳūt olur misk-i Ḫuten ṣanma ki miskīnāna
Olamaz nāna bedel nekhet-i misk īnāna

2 Eylemek müşkil olur kāse-tehī bī-nānı
Vaḳf-ı deryūze-i nān rāh-ı vefā-bīnāna

3 Naḳd-ı pāşīde-i cūdu meneḥ-i Bārīden
Żaʿf ile vāṣıl olur dest-i ʿaṭā-baḫşāna

4 Ünsü vā-beste-i eṭvār-ı teġāfül buldum
Yoḫsa idrāk-i riyā vaḥşet olur yārāna

5 Şuʿbe-i ḥırṣı şikest-āver-i eşʿabdır Edīb
Her nigehbend olanıñ mevhibe-i dūnāna

1563

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Reh-i taḳvāda Müslim kendiñi hem der-sücūd eyle
Çalış ʿallāme-i Ḥātemle de hem-ders-i cūd eyle

2 Sitīz-i ġamda yüz döndürme müşt-i levm-i lāyimden
Nümūd-ı reng-i rūy-ı cism-i nā-būdu kebūd eyle

1561 S 121b, Ü1 182a, Ü2 174a
1562 S 121b, Ü1 182b, Ü2 174a
2 kāse-tehī S, Ü2: kīse-tehī Ü1
1563 S 121b, Ü1 183a, Ü2 174a

3 Dem-i dād u sitād-ı ṭāʿati bī-ḳayd-ı eşhād et
Demem zāhid gibi idmān-ı taʿdīl-i şühūd eyle

4 Libās-ı faḫrı ḳoy pīrāye-gīr-i cāme-i ḳanʿ ol
O cevşenle difāʿ-ı nāvek-i çeşm-i ḥasūd eyle

5 Edībāsā reh-i āsāyiş-i ʿuḳbāyı minhāc et
Teni meʾmūn-ı nār-ı dūzaḫ-ı ẕātü'l-veḳūd eyle

1564

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yārıñ kirās-ı laʿlini eylerdi beg meze
Taḳdīri gör ki ḥaṣr-ı naṣīb etdi begmeze

2 Zāhid ḳo cāmı ehl-i dile sen ḥaşīşe ṣun
Etme ṭamaʿ nevāle-i maḫṣūṣ-ı müfreze

3 Ṣūfī cevāz-ı ḥırṣ ile dīvān-ı fıṣḳda
Bulsa sürīn-i dil-beri eyler mücevveze

4 Ḳādī viṣāl-i zūd umar vaʿdi n'eylesin
Tercīḥ eder muvaḳḳati ṣanma münecceze

5 Āzāde-i teġallüb-i ekdār olan Edīb
Muḥtāc olur müsāʿade-i duḫter-i reze

1565

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Serīr-i bāġa çıḳ raʿd-ı semādan alḳış olduḳça
Bahārıñ müjdesiyle destiñe cām al ḳış olduḳça

2 Meyi tevsīṭ-i ḥall-i ʿuḳde-i şuġl-i hümūm eyle
Çemende geçme kār-ı bāde-nūşīden iş olduḳça

3 Firāş-ı sebzede şīrīn-meẕāḳ-ı ḫˇāb-nūşīn ol
Gerekmez müttekā zānū-yı dil-ber bāliş olduḳça

4 Ḥarīṣāsā iş etme k'ola maḥṣūlü ʿanā ancaḳ
Teʿab çekme felekden ruḫṣat-i āsāyiş olduḳça

5 Sebū-yı surḫ-ı ṣahbāyı alıp dūş-ı mübāhāta
Şarābı cāma ḳoy ʿārī bulunma ḫˇāhiş olduḳça

6 Simāṭ-ı ʿayşa el ṣun fürṣat-i dendānı fevt etme
Kebāb-ı ḫuşk ü terden iḳtiyāt eyle diş olduḳça

7 Kemend-i pertevin ḥaṣr-ı şikār-ı nüzhet-i bāġ et
Edīb āvāre durma mihr-i dilde tābiş olduḳça

1564 S 121b, Ü1 183a, Ü2 174a
1565 S 121b, Ü1 183a, Ü2 174a
6 dendānı S, Ü2: rindānı Ü1

1566

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şekl-i meh-i münīri ʿabes̱ ḳor semā yine
İḳāʿ-ı ʿaks-i yāre ne dem ḳorsam āyine

2 Ḫurd etdi seng-i cevr ile mirʾāt-ı ḫāṭırım
Nā-merd olam raḳībi eger ḳorsam āyine

3 Tertīb-i ceyş-i ġamla leb-ālāy-ı faḫr olan
Mīr ü şehiñ baḳar mı perīşān alayına

4 Ancaḳ maḳarrı ḫāṭır-ı vīrānemizdedir
Bīgānedir defīne-i miḥnet ḫazāyine

5 Olmaz emīn-i hecme-i cünd-i ḳażā Edīb
Dil-bend olan teḥaṣṣun-ı sūr-ı medāyine

1567

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda er benim dil-sīr olandır armaġānımla
Degil dil-beste-i peykār olandır er meġānimle

2 Nigāh-ı her ʿadūya naḳş-ı ebrūdan kemānımla
Müjem tīr olsa olmaz cez̠be-i ḥüsnüm kem ānımla

3 Olur hālik yed-i beyżā-yı ḥüsnümde benānımla
ʿAdū şemşīr ile āġāz-ı rezm etse ben ānımla

4 Geçerdi hecme-i tāb-ı ḥasedle mihr-i cānından
Ḳarīn etsem bahār-ı bāġ-ı ʿadnı mihrcānımla

5 Edībā nuṭḳ-ı bālim rāġıb-ı vaṣf-ı kerīmāndır
Leʾīme ḥarf-i raġbet eylemez ülfet zebānımla

1568

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nāẓırız ḥüsnün cilā-yı çeşm-i nā-bīnā ḳıla
Sāḳī-i meh-rū gibi ṣahbā-yı nābı nāḳile

2 Nuṣḥ çün bīgānedir terk-i ʿuḳūḳa ʿāḳile
Hem-demī lāyıḳ degil ehl-i ʿuḳūḳa ʿāḳ ile

1566 S 121b, Ü1 183b, Ü2 174b
1 dem S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 miḥnet S, Ü2: maḥabbet Ü1
1567 S 122a, Ü1 183b, Ü2 174b
2 ḥüsnüm S: çeşm-i Ü1, Ü2
1568 S 122a, Ü1 183b, Ü2 174b

3 İḥtiyāc-ı ḳūt ile rind-i gedā-yı mey-keşe
Mümkin olmaz sāġarı imlā ḳıla imlāḳ ile

4 Zāḥid-i ḫuşkuñ dili ru'yāda neyl-i vuṣlata
Lücce-i ḫˇāb içredir peyveste istiġrāḳ ile

5 Rāh-ı dil-berde Edībā pūşiş-i selb-i ḥayā
Ḫilʿat-i mevhūbedir ʿuşşāḳa istiḥḳāḳ ile

1569

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gelince naḳş-ı ṭāḳ-ı ebruvānıñ dil-berā yāda
Olur ḳandīl-i miḥrāb-ı tecellī dil berāyāda

2 Hevā-yı seyr-i şām-ı behcetiñle nūr-ı ḫˇurşīdin
Fetīl eyler felek mīnā-yı mıṣbāḥ-ı s̱üreyyāda

3 Degil āyīn-i ehvā ḫˇāhiş-i ehl-i sedād ancaḳ
Nigeh-dūz-ı ʿiberdir ṣūret-i ʿĪsā kilīsāda

4 Hemān ṭāʿat şühūd-ı fevze bir āyīnedir yoḫsa
Ḫaṭā vü ecriñ olmaz medḫali eşḳā vü esʿāda

5 Edībā z̠enbe āġāz etmeden yegdir peşīmānī
Nedem kār-ı ehemdir merde düşdükçe ḫaṭā yāda

1570

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çekdim o şūḫdan hevesi iftirāḳ ile
Aġyār-ı dūn bu gün baña ne iftirā ḳıla

2 Bīgānedir çü sāʿidimiz iʿtināḳ ile
ʿUnḳ-ı emel benimle neden iʿtinā ḳıla

3 Yoḳ ḥacle-i ʿarūs-ı felekde şerāhetim
Bānū-yı dehri ben boşadım üç ṭalāḳ ile

4 Etdim mużīḳ-i külbe-i aḥzānı müsteḳar
Cān u dil-i ḥazīnim ile ittifāḳ ile

5 Neyl-i emel cidālini terk eyledik Edīb
Āsūdeyiz mühādenemizden şiḳāḳ ile

1569 S 122a, Ü1 183b, Ü2 174b
1570 S 122a, Ü1 184a, Ü2 175a

1571

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bāġ-ı emelde mīve-i maḳṣūd ḫām ise
Ḳāḍī ne vaṣl-ı rābiʿa-cūy ol ne ḫāmise

2 Cāy-ı penāhı ṣaydıñ eger ẕeyl-i dām ise
Nūr-ı nehārı reh-beridir leyl-i dāmise

3 Miḥnet-keş-i firāḳa o meh-rū merām ise
Ṣabr eylesin cefāya o meh-rūma rām ise

4 Şemşīr-i āhı taʿriye et ġımd-ı sīneden
Aġyārdan eger ġarażıñ intiḳām ise

5 Verme sükūn cünbiş-i tīġ-i şehāmete
Rezm-i raḳībe ḳaṣdıñ Edībā ḳıyām ise

1572

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥarīṣ olmaz ḥarāma suḫtdan baḳmaz o dīnāra
Herās-ı dūzaḫ eyler Müslimiñ döymez ödi nāra

2 Helāk āsān olur Manṣūrveş menhūm-ı dīdāra
Ki o emniyye-i dīdār ile menhūm idi dāra

3 ʿİmār-ı dārı merhūn etme hedm-i ḫāne-i cāra
Saña şāyeste olmaz ṣoñra kemter ḫāne īcāra

4 Şefāʿat umma çün yoḳ ṣaġa raḥmıñ hīç ne bīmāra
Nigāh-ı reʾfeti lāyıḳ görür mü hīç Nebī māra

5 Nihād-ı sāʿid-i dilde ḳuvā-yı ihtidā ister
Edīb āsān degil żabṭ-ı ʿinān-ı nefs-i emmāre

1573

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Artırdı dūd-ı sīnemi eşkim ṣudūd ile
Gūyā ki etdi kesb-i yübūset şu dūd ile

2 Ādem deyi münādemeden geç ḳurūd ile
Açma dehān-ı semʿi mücerred ḳuru dile

3 Dil-ber dü rūd-ı dīde-i pür-nemle her kesi
Etmez ġarīḳ-i cūy-ı kerem bir dürūd ile

1571 S 121b, Ü1 184a, Ü2 175a
1572 S 122a, Ü1 184a, Ü2 175a
1573 Ü2 175a

4 Ẕeyl-i ümīdi etmeyicek lem ḥasūddan
Kesb etmedim meserreti bir lemḥa sūd ile

5 Nāzişger-i bisāṭ-ı şeref inbisāṭ eder
Āyendegān-ı dergehine basṭ-ı cūd ile

6 Ṣahbā ki çūb-ı tāke sirāyet eden ṣudur
Hīç perde ḳor mu pāy-ı neşāṭı ṣuʿūd ile

7 Bir merd-i h̬ˇoş-nevā-yı vefā bulmadıḳ Edīb
Iṭrāb-ı semʿ-i dil edecek bir sürūd ile

1574

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gelince bezm-i şebistān-ı sūr-ı cānāne
Ḥınā-yı şuʿle-i şemʿi yaḳındı pervāne

2 ʿIṭāş-ı vaṣlıñı rīḳ-i lebiñle sīr-āb et
Düşürme āteş-i ḥırmāna bī-nevā yana

3 Şikāf-ı dāmen-i Yūsufla bī-merām olmaḳ
Yeter ʿitāb-ı Züleyh̬ā dırāz-destāna

4 Bu āb u dāne içün h̬ufte-i melāl olma
Mihād-ı vāhimede ḳalma nā-ümīdāne

5 Şürūḥ-ı sīne ile kesb-i inşirāḥ eyle
Ki çāk-i dest-i esef rah̬nedir girībāna

6 Ridā vü ḥırḳa ile bezme gelse de zāhid
Kim iltifāt edecek ol h̬ar-ı dü-pālāna

7 Edīb ʿāşıḳ-ı bīmāra yārden ancaḳ
Olursa vuṣlat olur çāre-i ḥekīmāne*

1575

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Deng olur naḳşını ṣūretger-i bāğ almada
K'olamaz revnaḳ-ı ḥüsn-i ẕeḳanı elmada

2 Rindveş duh̬ter-i rez h̬ˇāhiş-i laʿlin n'eyler
Kār-ı merdāna dırāz eylemesin el māde

3 Mübtelā-yı remed-i faḳra devā iḥsāndır
Nūrdur dest-i ḳıyādet nigeh-i aʿmāda

4 Revzen-i çeşm-i dilin maşriḳ-i h̬ˇurşīd eyler
ʿAks-i ṣahbāyı gören āyine-i mīnāda

1574 Ü2 175a
7 Olursa: Otursa Ü2 (Metindeki sözcük anlam bakımından uygun düşmemektedir)
1575 S 122a, Ü1 184a, Ü2 175b

5 Bir degil merdüm-i ṭāmiʿle Edībā ḳāniʿ
Hīç ber-ā-ber mi olur bende ile āzāde

1576

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Getirme cīfe-i suḥtu eve ḳo mezbelede
Melīk-i ġayret-i dīn düşmeni ḳomaz belede

2 Bu iştihā-yı şeḳāvetle nā-şekībādır
Dimāġ-ı cīd-i ʿadū ẕevḳ-i ṭaʿm-ı silsilede

3 Cemāl-i merd-i taḳī ġāzenāk-i bīm ise de
Nigāh-ı düşmeni mebhūt eder muḳābelede

4 Olan muḳāvim-i aʿdā şücāʿ-ı taḳvādır
Ẓafer ʿadūya mücerred rehīn degil celede

5 Edīb māl-ı ḥarāma ġarīb olur vāriṣ
Nüḳūd-ı genc-i teḳādır naṣīb olan velede

1577

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫıdāʿ-ı kīne-sāzī nā-be-cādır kār-ı şerʿīde
Teṣāfīdir münāsib nā-revādır kār-ı şer ʿīde

2 Bi-lā-nūr-ı şerīʿat zīb-i ʿīd-i müʾminīn olmaz
Gelir zīrā mücerred ṣūret-i şerʿīde fer ʿīde

3 Riyāżetle tehī-hemyān-ı zād-ı şerʿ isen zāhid
Ṣaḳın āmed-şud-ı eżyāf-ı dīne açma der ʿīde

4 Lisān-ı şerʿi taḥrīf eylemekle ḫabṭ-ı ʿaşvādan
Bulunmaḳ merde yegdir sīret-i maḳbūl-i merʿīde

5 Edīb ehl-i ṭamaʿdır ʿālemiñ ṣad cāme-pūşānı
Ḳunūʿa yek ḳabā kāfī degildir ṣanma her ʿīde

1578

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ceyş-i tārīk-i şebi pā-māl eder meh-tābına
Püşt-i şeb-dīz-i sebük-reftārına meh tā bine

2 Müntemīdir ʿālemiñ bāb-ı ulü'l-elbābına
Nā-be-hūşān-ı cihānıñ ḳoymayan el bābına

1576 S 122a, Ü1 184b, Ü2 175b
4 muḳāvim-i S, Ü2: muḳābil-i Ü1
1577 S 122a, Ü1 184b, Ü2 175b
1578 S 122a, Ü1 184b, Ü2 175b

3 Sīret-i ehl-i vefā maḫfī degil erbābına
K'olamaz bīgāne reh-yāb-ı düḫūl er bābına

4 Ol edeb-cūy-ı sülūk-i nehc-i merdān-ı Ḫudā
Baḳma hīç resm-i emīrān u mülūk ādābına

5 Merd-i nā-dāna Edībā bī-temennā-yı şuʿūr
Cehldir kārıñ teşebbüs̱ eylemek esbābına

1579

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nüfūs-ı fācireveş kār-ı ṣayd-ı ġılmānda
Yeter selāsil-i ehvāda olma ġıl-mānde

2 Bulur kenīzek-i zen ḳuvvet-i ner īmānda
Olur ḳarīn-i ẓafer rezm-i her nerīmānda

3 Rüsūm-ı ʿaşḳı cehūlān-ı zühdden umma
Gözetme ḥüsn-i edeb fāḳıdān-ı iẕʿānda

4 Girih-güşāyī-i ḳufl-ı rümūz olur ṣanma
Kilīd-i nāḫun-ı endīşe-i her insānda

5 Edīb ins ile cinn olsa nāṣıḥ-ı zāhid
Yine riyāyı ḳomaz āşikār u pinhānda

1580

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Devīde olma reh-i inciẕāb-ı her velede
Ḳo çille-i teʿabı irtikāb-ı hervelede

2 Naṣīb olur deme tāc u ḳabā-yı ḥüsn-i edeb
Firāz-ı ḳımme vü bālā-yı dūş-ı her cesede

3 Maḥall-i ʿarż-ı hüner vaḳt-i kārdır yoḫsa
Ḳalem bürīde-zebāndır dehān-ı maḥberede

4 Ne deñli ʿaḳla uyarsa derūn-ı dīvāne
Ḳomaz hevā-yı cünūnu rücūʿ eder ṣadede

5 Edīb āh-ı nedem her kese müyesser idi
Olaydı ṭīb-i hevā iḫtiṣāṣı her belede

1579 S 122b, Ü1 184b, Ü2 176a
1580 S 122b, Ü1 184b, Ü2 176a

1581

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kāmiliñ naḳd-ı teġāfül mü olur keşrinde
Nice dil-mürde nigāhıyla olurken zinde

2 Ne ḳadar çūb-ı müdārāyı mühim-sāz etse
Ḥiddet-i ehl-i himem ġālib olur tīġinde

3 Ṣuver-i ḥükm-i ḳażā maḥrem-i idrāk olmaz
Ḫāliḳiñ tā ki nihāndır tutuḳ-ı ġaybında

4 Ṣoḥbet-i rind iledir leẕẕet-i ṣahbā yoḫsa
Olamaz bezm-i meyiñ neşʾesi her birinde

5 Muḫtefī olmaz Edībā ümemiñ eṭvārı
Hep bedīd olmada naḳş-ı ḳadem-i seyrinde

1582

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şeyḫiñ doḳunma ḫāṭırına seng-i lāġ ile
Ṭıflāna ḳoy mülāʿabeyi sen kelāġ ile

2 Mühr ur ḫızāne-i ġamıña dilde dāġ ile
Ol genc-i şāyegānı ʿabeş ḳoyma dağıla

3 Laʿliñ gibi piyāle-i reşk-i Cem isterim
Ṣahbā-yı nābı ben içemem her çanaġ ile

4 Bāġıñ hezār-ı devri nevā-senc-i zāġ ise
Lāyıḳ degil tevāṣule rağbet o zāġ ile

5 Meh-tāb eder izāle-i ẓulmet hemān Edīb
Mümkin degil ināre-i şeb her çerāġ ile

1583

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gül-i ruḫundan o şūḫuñ ümīdi bir şemse
Gül-āb-ı jāle-i gülşen nümūnedir şemse

2 Ḳabūle oldu ḳarīn yāre dünkü minnetimiz
Tefavvuḳ etdi neşāṭ-ı nehārımız emse

3 Ṭımāḥ-ı çeşm-i ḥayātı memāt-ı ʿāciledir
Ne gūne ehl-i hevā kem-nigāh olur remse

1581 Ü2 176a
1582 S 122b, Ü1 185a, Ü2 176a
1583 S 122b, Ü1 185a, Ü2 176a

4 Şürūṭ-ı dīnde faḳaṭ iḫtiyār-ı ṣavm etsin
Baḫīl-i mümsike çoḳdur şerāyiṭ-i ḫamse

5 Edīb eṡer görünür yāre mūy-ı zülfünden
ʿİẕārı sünbül ile bī-ṡebāt olur lemse

1584

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Varken sifāḥa meyli ġulām u ḫarīdede
Bilmem ferīd-i ʿaṣr ise de her ḫarı dede

2 Ṣebt-i ṣalāḥ-ı kārı yaḳışmaz cerīdede
Tā olmaya imāte-i nefse cerī dede

3 Gitdikçe levn-i rūy-ı riyāsı güzellenir
Şeyḫiñ riyāżet eylese rengin perīde de

4 Tekẕīb-i ehl-i ṣıdḳ ile tehẕīb-ı ḫulḳ eder
Eṭvārı hīç görülmedi bir āferīdede

5 Ḳavl-i sedīdi cāhil Edīb etmez iḫtiyār
Olsa yegāne kār-ı suḫan-perverīdede

1585

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Zāhidā ḳaldıñ nedīm-i sāġara sen kīnede
Gör ki ḥaṣr etdiñ cināyet-kārī-i sengi nede

2 Mürşide kār-ı tevācüdde müraccaḥdır mürīd
Cilve-perdāzī füzūndur ḫırsdan pūzīnede

3 Rāstdır enẓār-ı dil-ṣāfāna her nā-müstaḳīm
Müstevīdir naḳş-ı maḳlūb-ı nigīn āyīnede

4 Bī-fürūġ-ı neyyir-i ilhāmdır ḳalb-i kedir
İnʿikās-ı feyż-i mevḳūf-ı ṣafādır sīnede

5 Merdüm-i dānā Edībā çeşm-i ferdā-bīn ile
Derk eder üslūb-ı kār-ı şenbeyi āẕīnede

1586

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sitemger rāḥat olmaz ʿazm-i kār-ı ibtidāʿīde
Ḳabūl-i inşirāḥ ister göñülde ibtidā ʿīde

1584 S 122b, Ü1 185a, Ü2 176b
2 nefse S, Ü2: dehri Ü1
1585 S 123a, Ü1 185a, Ü2 176b
1586 S 123a, Ü1 185b, Ü2 176b

2 Dili ṣayḳal-pezīr-i mühre-i ṣafvet gerek yoḫsa
İcābet mürtesemdir ṣanma levḥ-i nuṭḳ-ı dāʿīde

3 Eger maḳrūn-ı tāb-ı ḳuvvet-i ḳalb-i emānetse
Eser meşhūd olur irhāb-ı gürge bāng-ı rāʿīde

4 Cihān pür-gerd-i āşūb olsa ehvāl-i ḳıyāmetle
Ġubār olmaz ṭarīḳ-i müstaḳīme pāy-ı sāʿīde

5 Edībā merd-i zehr-efşān-ı tezvīriñ mücerrebdir
Aransa ḥiddet-i te'sīri yoḳ semm-i efāʿīde

1587

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Seyr ḳıl ṣāḥib-ḳırān-ı ḥüsnüñüñ alayına
Dest-i nāza nāzenīnim gāh gāh al āyine

2 Cānsitān-ı ġamzeden olmaz temennā-yı rehā
Çāre-i iskāt edādan ġayrı yoḳdur dāyine

3 Cānı pāy-endāz-ı dil-dār etmesin pā n'eylesin
ʿĀşıḳ-ı şūrīdeniñ zīrā o düşdü pāyına

4 Ehl-i iḫlāṣa lüzūm-ı ṣıdḳ ise cüll-i emel
İltizām-ı mekrdir aḳṣā-yı baġyet ḫāyine

5 Muḳtedā-yı ehl-i idrāk-i cihān olsa Edīb
Tābiʿ olmaḳ müfsidiñ lāyıḳ degildir rāyına

1588

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İntiḳāl etmek ile cüz'-i naṣībi yāda
Ḥiṣṣe-i mey-keşe bir noḳṭa bulunmaz bāda

2 Tā ki sehm-i ṭalebi olmaya rāmī māda
Ḳavs-ı āġūşa inanmam k'ola rām īmāda

3 Olma ālūde be-şer devr-i Mesīḥi yād et
Dil-i idrāke ʿamelden ḳoma şerʿi sāde

4 Ṣemer-i kesb-i kemāl etme ʿuluvv-ı nāmı
Naḳṣdan olmaġa bī-raġbet iken āzāde

5 Kuḥl eder çeşme remād olsa Edībā dünyā
Āteş-i ḥırṣını pāyende eden īrāda

---

2 ṣayḳal S, Ü2: ṣafvet Ü1 / ṣafvet S, Ü2: ṣayḳal Ü1
1587 S 123a, Ü1 185b, Ü2 176b
1588 Ü2 176b

1589

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Raḥm et ġamıñla lücce-i deryāca giryeme
ʿİbretle baḳ telāṭum-ı emvāca gir yeme

2 Ṣoḳdurma kākülüñ gibi bir mār-ı erḳama
Luṭf et devīde eyleme ol mārı arḳama

3 ʿĀşıḳ ġarīm-i neşʾe-i bezm-i ṣafā gerek
N'eyler neşāṭ-ı ʿālemi meʾnūs olan ġama

4 Etse nigāh-ı diḳḳati mirʾāt-ı cūduma
Reng-i ḫacel nümūde olur rūy-ı Ḥāteme

5 Mümkin olurdu düşmen ile āştī Edīb
Etse eger ki ḥıfẓ-ı şürūṭ-ı müsāleme

1590

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yetmez eẕā ḫayāl-i eẕādan ebī dile
Maḥrūs olur viḳāye-i emn-i ebīd ile

2 Renc-i ṣudāʿ-ı hevl-i cünūd-ı ḳażā deme
Medfūʿ olur vesāṭat-i ḥizb-i ʿabīd ile

3 Olma vidād-ı ehl-i şiḳāḳa rübūde-dil
S̱ābit de olsa ṣoḥbet-i ʿahd-i medīd ile

4 Ṣıdḳıñ taṣavvur etmege cūyā olan bulur
Maʿnā-yı müstefādını her müstefīd ile

5 Beddir Edīb köhne ḳabā-yı ḳanāʿate
Olmaḳ be-resm-i ʿāriye s̱evb-i cedīd ile

1591

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Revā mı terk-i ʿiṣmet bu sedāda
Raḳībe olma cānā būse-dāde

2 Miḥekk-i fıṭnat-i ehl-i ḥicādır
Ḫayāl-i kār-ı āḫir ibtidāda

3 Ridā-yı ḫilʿat-i şāhīle şeyḫiñ
Füzūndur iʿtibārı irtidāda

1589 S 123a, Ü1 185b, Ü2 177a
1590 S 124b, Ü1 185b, Ü2 177a
1591 S 124b, Ü1 186a, Ü2 177a

4 Hümā-yı tīri būy-ı üstüḫ˘āndır
Ḳoyan hep dām-ı zih-gīr-i belāda

5 Edībā iʿtidād-ı iʿtidādır
Veren bed-ḫ˘āha ḳudret iʿtidāda

1592

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol dem ki ḫaṣma ṣāʾil olam men ʿaṣā ile
Tīġim olur ʿilāve meni menʿe ṣāʾile

2 Olmaz ʿadū cilā-yı vaṭanla keder-zidā
Etmez żamīr-i tīġimi ṣāfī cilā ile

3 Düşmen ki çāre-cūy-ı nefāẕ-ı ḫıdāʿ ola
Ḳādir mi ʿamdı göstere şekl-i ḫaṭā ile

4 Devrimde renc-i fitne ḳalır mı zamānede
ʿİllet olur mu ṭabʿa muḳārin şifā ile

5 Ḳahrım ṣadīḳe ṣūret-i luṭf olsa da Edīb
Etmez ḳabūl-i şekl-i tebeddül ʿadā ile

1593

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫūbdur heyʾet-i ġılmān ile būs-ı māde
Māda nāzişger olur şāhide bu sīmā da

2 Meşreb-i tevbe-güzīnāna güzeldi bāde
O zamān kim ola mestāne güzel dībāda

3 Çeşm-i her merd-i Züleyḫā-heves-i ṭāʿāte
Ḥüsn-i Yūsuf görünür cāẕibe-i taḳvāda

4 Naḫvet-i nefsi şikest etmege tevfīḳ ister
Ḳahr-ı Firʿavn olamaz ṭāliʿ-i her Mūsāda

5 N'ola iʿcāz-ṭırāz olsa Edībā kilkim
Ṭabʿ-ı şāgird-i ẕekī pey-rev olur üstāda

1594

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Temelluḳ kārın etmez ḫalḳa çün merd-i Ḫudā-bende
Anıñ'çün böyle nā-yāb etdi ol kārı Ḫudā bende

1592 S 124b, Ü1 186a, Ü2 177a
1593 S 126b, Ü1 186a, Ü2 177a
1594 S 126b, Ü1 186a, Ü2 177b

2 Ne deñli tāb-ı rūy-ı rıfḳ ile ḫāṭır-fürūz olsa
Bedīd olmaz fürūġ-ı dūstī sīmā-yı düşmende

3 Dili ebnā-yı ʿaṣrıñ sāde-ruḫsār-ı beşāşetdir
Müzeyyendir nuḳūş-ı hezl ile her rūy-ı pür-ḫande

4 Ḫayāl-i zīnet-i bī-sūd-ı kevni ḳalbden dūr et
Degil ol cāy-ı ṣafvet lāyıḳ-ı naḳş-ı perākende

5 N'ola ḫāmem Edībā tāb verse rūy-ı elvāḥa
K'olur efzūn eser żūʾ-i sirāc-ı ṣāf-rūġanda

1595

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şibh ise ʿarʿar n'ola bālā-yı servāsāsına
Ṣaḥn-ı bāġıñ nā-müşābih mi meger ās āsına

2 Miḥnetiñ ehvāl-i ġarḳ-ābı bün-i deryāsına
Hecriñ ehvendir nigāh-ı merdüm-i der-yāsına

3 Dil veren dehriñ sürīn-i ferbih-i āmāsına
Çāre-yāb olmaz o renc-i hāʾiliñ āmāsına

4 Kār-ı nā-hemvār-ı ḫalḳa ṣarf-ı imkān eylemek
Sālib-i imkāndır emr-i Ḫāliḳiñ icrāsına

5 Yoḳ ser-i āzāde-i dāʾ-i ġam-ı ʿālem Edīb
Muttaṣıldır tā ebed Dārālarıñ dā rāsına

1596

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olsa erbāb-ı teraḥḥüm ne ḳadar bā-kīne
Nigeh-i raḥmı ḳomaz eşk-i ter-i bākine

2 Nice müsteʾnis-i maʿşūḳa-i īmān olsun
Dīde-i ḫīre-i vaḥşetle baḳanlar dīne

3 Dehen-i ġonçe güşāyişle ser-āġāz eyler
ʿAndelīb-i çemene rāz-ı ġamı telḳīne

4 Ṣıfatın her kese ibrāzda mecbūruz biz
Ṣūret-i nīk ü bedi ketm edemez āyīne

5 Nigeh-āzurde-i bed-ṭalʿat-i ḫ˘od-bīnāyım
Naẓar-endāz olamam nāṣıye-i pür-çīne

6 Fikr-i vuṣlat dili hicrān ile mehmūm etmez
Ṭıflı nālān-ı ġam-ı şenbe ḳomaz āẕīne

1595 S 126b, Ü1 186b, Ü2 177b
1596 S 126b, Ü1 186b, Ü2 177b

7 Ṣūret-i līnde her bed-dile yār olma Edīb
İttikā lāyıḳ olur ṣanma ki her bālīne

1597

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Aldanma mādiyān-ı sipihriñ netācına
Devr-i keciñ ne taḫtına meyl et ne tācına

2 Gör dest-māye-gīr-i ḫulūṣuñ kesādını
Seyr et ne-behre-dār-ı ḫıdāʿıñ revācına

3 Şām-ı emelde çekme teʿab bir żiyā içün
Māhıñ ḳanāʿat eyle müheyyā sirācına

4 Ṣanma ḥarīṣi żüll-i ṭaʿamdan selīm olur
Mālik de olsa mülket-i Rūmuñ ḫarācına

5 Şimdi gedā ne mertebe muḥtāc ise Edīb
Ferdāda münʿimiñ yetemez iḥtiyācına

1598

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Luṭf ḳıl raḥm eyle ḫūn-ı dīde-i giryānıma
Ḳaçma benden ey meh-i tābende-rū gir yanıma

2 Āteş-i ʿaşḳıñ beni çün böyle biryān eyledi
Ḳāniʿ olsan ey perī gelsen n'olur bir yanıma

3 Tek baña her sifle-i ḫ˘od-kāmı taḳdīm eyleme
Sevdigim geçdim beni taḳdīmden aḳrānıma

4 Ḫūnumu gül-gūne-i ġılmān u ḥūr eyler meger
Yoḫsa şemşīr-i ḳażā bīhūde girmez ḳanıma

5 Yār añlar ḥālet-i sūz-ı ġamım ancaḳ Edīb
Ben de vāḳıf olmadım rāz-ı dil-i pinhānıma

1599

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bulurdu gevher-i kuḥl-ı saʿādet erken izimde
Olaydı sālik-i rāh-ı emānet er kenīzim de

2 Ṭahāret müncelīdir rūy-ı kār-ı nā-temīzimde
Nuḳūş-ı sikke-i dīnār-ı behcet var peşīzimde

1597 S 127a, Ü1 186b, Ü2 177b
1598 S 127a, Ü1 186b, Ü2 178a
1599 S 127a, Ü1 187a, Ü2 178a

3 ʿAcebdir kim ḫarīr-i çeşmesār-ı nāle-i bülbül
Nümāyāndır benim gül-berg-i āh-ı jāle-rīzimde

4 O Mıṣr-ı Yūsufistān-ı ʿalāyım kim cihān gūyā
Olur gerd-i sefālet çeşm-i dāmān-ı ʿazīzimde

5 Edībā ḥāl-i ṣaḥvım neşʾe-i ṣahbāya hem-serdir
Ṣafā-yı lezzet-i engūr-ı ter vardır mevīzimde

1600

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḳarīn etsem enīnim semʿ-i bāda
Ederdi neşr-i būy-ı sem ʿibāda

2 Nigeh-dār-ı delīl-i bīm olandır
Olanlar meslek-i ḫavf u recāda

3 Olur ḫaybet-güzīn-i faḳd-i s̱ervet
Ḳabūl-i ġabn eden beyʿ u şirāda

4 ʿAṭāyı heykel-i cīd-i niyāz et
Faḳīre resm-i taḳdīm-i duʿāda

5 Edībā merdüm-i ṣāḥib-vefāyı
Ḳomaz ḥubb-ı vaṭan geşt-i bilāda

1601

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġarāmıñ ʿāḳile bī-şekk olurdum ben cevāzında
ʿAyār etse eger miʿyār-ı hūşun bence vāzin de

2 Şikār-ı mürġ-i ʿaşḳa ehl idi ʿāşıḳ gibi zāhid
Eger teʾs̱īr olaydı ḥiddet-i çengāl-i bāzında

3 Ġam-ı dil-berle ol kim sīnesin vaḳf-ı enīn eyler
Dil-i nālānınıñ mecbūr olur ifşā-yı rāzında

4 Tebehdi ḥāṣıl-ı ümmīd-i ʿāşıḳ olmasa yārīñ
Meʾāl-i vaʿd-i vuṣlat maʿnī-i terkīb-i nāzında

5 Edībā her kesiñ mekşūf olur sīmā-yı dil-ḫ˘āhı
Bedīd oldukça ḥarf-i maṭlabı nuṭḳ-ı niyāzında

1600 S 127a, Ü1 187a, Ü2 178a
1601 S 127a, Ü1 187a, Ü2 178a

1602

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dürr etme sengi zīb-i kef-i cevherīse de
Ṣanma ʿadīl-i gendüm olur cev herīsede

2 Baḳma o naḫl-ı ḥüsne ki bī-berg-i ʿār ola
Gülşensitān-ı nāzıñ eger ʿarʿarısa da

3 Dūr et o yār-i zühre-cebīni ki sifledir
Senden viṣāle cān ile ger müşterīse de

4 Merde şikār-ı ḫūb gerekdir ki gürg-i deşt
Mümkin mi ẕevḳ-i mīş bula her ferīsede

5 Dünyādan ol keşīde-ʿinān-ı emel Edīb
Basṭ-ı ʿinān-ı esb-i ümīdiñ yerise de

1603

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bulamaz taʿm-ı es̱er lez̤zet-i her dermānda
Nā-pez̤īrā-yı şifā ʿillet-i her der-mānde

2 Ḥüsne pīrāye veren cāẕibe-i ebrūdur
Besmele zīnet-i serdir süver-i Ḳurʾānda

3 Çeşm-i hūşa girih-i çīn-i cebīn-i naḫvet
Naḳş-ı laʿnet görünür nāṣıye-i şeyṭānda

4 Ne ḳadar nağme-serāy-ı dem-i ifṣāḥ olsa
Yine lüknet bulunur zemzeme-i bühtānda

5 Naḳd-ı cān olsa daḫi merdüm-i ḫursende Edīb
Naḳş-ı ẕillet görünür naḳd-ı kef-i iḥsānda

1604

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tek-ā-pū etmedikçe kūy-ı yāre dil berīdīde
Lüzūm-ı kār-ı ḫūn-bārīden olmaz dil berī-dīde

2 Ümīd-i māl ile tābişger-i ḥüsn-i ḳabūl olmaz
Zemīn-i secdegāh-ı ṭāʿate her rūy-ı mālīde

3 Meṣāf-ı her ʿadū maḥṣūr-ı ḳayd-ı ġāret olduḳça
Ḫayāl-i iştibāḫ olmaz ʿaṣūr-ı pāy-ı merdīde

1602 S 127b, Ü1 187a, Ü2 178a
1603 S 127b, Ü1 187b, Ü2 178b
1604 S 127b, Ü1 187b, Ü2 178b

4 Liḳā-yı āb-ı serde behceti germā verir yoḫsa
Dem-i sermāda olmaz cez̠be-i ḥüsnü sitāyīde

5 Edīb ehl-i hevāda ḥıfẓ-ı nāmūs eyleyendir hep
Olan deşt-i lüzūm-ı terk-i ʿāra reh-neverdīde

1605

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ġanāyim şevḳidir şīrīn eden mevti şehīdāna
K'olur zīrā naṣīb-i dām olan mürġe şehī dāne

2 Çekildi ceyş-i Rūmī ḥarb-i ḳavm-i Fārisī-dāna
Hücūm etdi senānīr-i şiyāh ol fār-ı sīdāna

3 Dü cānibden ḳıyād-ı meyl-i ḫāṭır muḥkem oldukça
Neden ḳaṭʿ-ı ümīd-i ittiṣāl etmek baʿīdāna

4 Naṣīb ancaḳ mużīḳ-i ḳayd-ı aġlāl-i teneddümdür
Vişāḥ-ı ṭavḳ-ı ṭāʿatden gürūh-ı sāde-cīdāna

5 Edībā encümen-pīrāy-ı aḫyār olsa da ʿāḳil
Yine yegdir rehīn-i inzivā ḳalmaḳ vaḥīdāna

1606

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her nice teʾdīb-i ṭıflī olsa dā nā-ḳābile
Cez̠b eder ḥüsn-i devā-yı saʿyı dānā ḳab ile

2 Pāy-ı dilde aḫger-i ārām-sūz-ı ābile
Eşkimiz hem-cūş-ı deryā olsa sönmez āb ile

3 Bī-ḫaberdir iḫtilāl-i semʿ-i hūşundan o kim
Naġme-i medḥ-i dürūġ ıṭrābını ıṭrā bile

4 Ḳāʾid-i meclā-yı ḳurb ehliyyet-i iḫlāṣdır
Yoḫsa ehliyyet degil eḥsāb ile ensāb ile

5 Bī-ʿamel lāyıḳ degil yār olsa da kendin Edīb
Her ṭaleb-kār-ı necāt aḳṭāb ile encāb ile

1607

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olamaz müzdecir-i sīret-i küstāḫāne
Kīr-i ġurbet-zedeye olmaya küs tā ḫāne

---

5 neverdīde S, Ü1: nūrda Ü2
1605 S 127b, Ü1 187b, Ü2 178b
1606 S 127b, Ü1 187b, Ü2 178b
1607 S 127b, Ü1 188a, Ü2 178b

2 Merd-i bed-sīrete is̱bāt-ı meḥāsin mi olur
ʿĀrıż-ı kūsec-i bī-mūya ne lāyıḳ şāne

3 Dil-pez̠īr olmayıcaḳ kār-ı ḳabūl ü reddi
Ḫaṣm olur ḳabża-i destinde ʿaṣā derbāna

4 Bārgāh-ı ḥaşem-i devleti pāyende iken
İndis̱ār-ı düvel efsāne gelir sulṭāna

5 Zindegī ʿāḳile taṣvīr-i memāt etmişdir
Ki bu kirpās-ı beden s̱evb-i kefendir cāna

6 Pertev-i mihr iledir cilve-i z̠errāta es̱er
Şuʿle-i şemʿ ile cünbişger olur pervāne

7 Sāġarı zāhid-i bed-meste revā görme Edīb
Hetk-i estār eder ol çille-keş-i dīvāne

1608

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bī-çerāġān edemez dāġını inhā lāle
Tār-ı şeb māniʿ-i taṣvīr-i suḫandır lāle

2 ʿAraḳ-ı şerm ü ḥayā her büte şāyān olmaz
Ḥacle-i bāġda āb-ı ruḫ-ı güldür jāle

3 Dil-i āzāde-i ġam mürtekim-i ehvādır
Şehd-i şīrīn kesel-i dām-ı megesdir bāle

4 Ḥüsn-i taḥrīr iledir ḥüsn-i ṣarīr-i ḫāme
Faḫrı kālā-yı girān-māye verir dellāle

5 Şevḳ-i ġam ḫāṭırı muḫtell-i sürūr etmez Edīb
Bī-es̱erdir ramażān müstened-i şevvāle

1609

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Fetīl-i şemʿa-i maḳṣūd o mū-miyānsa bize
N'olurdu şām-ı ümīdiñ o mūmı yansa bize

2 Ne pīç ü tāba düşem keşf-i rāz-ı mübhem içün
Żamīr-i yāre ʿiyāndır eger nihānsa bize

3 Bize ifāde-i fenn-i niyāz eder nāṣıḥ
Niyāza ḳoymadı ḥācet o mihrbānsa bize

4 Viḳāye-gīr-i difāʿ-ı şerār-ı āhım idi
Ḫiṭāb-ı nuṣḥda hergiz raḳīb inansa bize

1608 S 127b, Ü1 188a, Ü2 179a
1609 S 128a, Ü1 188a, Ü2 179a

5 Edīb kārih-i keyfiyyet-i ḥayāt oluruz
Eger ki cān daḫi maḳrūn-ı imtinānsa bize

1610

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓālim yapındı ḫānemiziñ indirāsına
Ḥaḳdan hezār gūne belā indi rāsına

2 Ḫalḳıñ ḳapılma her naẓar-ı rū-şināsına
Tārīk-i çeşmi ġālib iken rūşenāsına

3 Yoḳ meylimiz teveccüh-i erbāb-ı naḫvete
Bizden hemān rübūde-diliz inşināsına

4 Ehl-i vefā bulunsa ederdim fidā eger
Olsa hezār cānımı her cān-fidāsına

5 ʿĀlemde her ne gūne ḫaṭā var ise Edīb
Olmaz ʿadīl terk-i mürüvvet ḫaṭāsına

1611

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gevher müşābih olsa da ol dürce nābına
Şāyān olan demem yine oldur cenābına

2 ʿAşḳıñ baḳaydı terceme-i der-kitābına
Reh-yāb olurdu ehl-i naẓar derk-i tābına

3 Zāhid mülāzım-ı der-i bīm-i İlāh ise
Lāyıḳ degil mi bāb-ı recā intisābına

4 Ṣūfī bulur mu s̱ervet-i ʿaşḳım ki saʿyda
Naḳd-ı ġamıñ o ṣarfına ben iktisābına

5 Bizler Edīb ḫ˘ān-ı müheyyā-yı ʿaşḳda
Āmādeyiz nefāyis-i hemm intiḫābına

1612

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Etse de nākese ibdā ruḫ-ı nāzı bāde
Olamaz ʿaksi hüveydā ruḫ-ı nā-zībāda

2 Kārih-i vizrini āzār-ı nedem zār eyler
Ḳayd-ı nāhīden eger olsa daḫi āzāde

1610 S 128a, Ü1 188a, Ü2 179a
1611 S 127b, Ü1 188b, Ü2 179a
1612 Ü2 179b

3 Merdüme ḥüsn-i şiyem tā ki Ḫudā-dād olmaz
İstifādeyle dilin rām edemez irşāda

4 Zīver-i tāc-ı ser olmaḳdan eger dūr ise de
Ṣanma kim ḳadr-i güher nāḳıṣ olur deryāda

5 Merde envār-ı şühūd olmaz Edībā ḥāṣıl
Ḫāṭırın k'etmeye tārīk-i sivādan sāde

1613

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Būy-ı gül-i cennet bulunur rāy-ı ḥasende
Saʿy et ki cihān-gīr ola bu rāyiḥa sende

2 Rāḥat mi olur ʿālemi bīhūde gezende
Pūyende iken ʿālem-i bīhūde-gezende

3 Şāyeste-i āsāyiş-i ıṭlāḳ olabilmez
Dil-bend-i ṣafā maḥbes-i tārīk-i bedende

4 Remsinde reh-āverde-i düzdān eder ancaḳ
Ġāṣıb ḳalamaz cāme-i maġṣūb-ı kefende

5 Rinde es̱er-i cāẕibe-i neş'e Edībā
Şīrīnter eder telḫī-i ṣahbāyı dehende

1614

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Şeyḫān-ı riyāda ne neseb var ne siyāde
Bilmem gelir evṣāf-ı ḥasende nesi yāda

2 Hep ḥādis̱edir raġbet-i ḫalḳ oldu baṭālet
Maḳrūn-ı ḥudūs̱ ālet-i kār-ı ḳudemāda

3 ʿĀlemlere de sürme-i çeşm-i emel olmuş
Ārāyiş-i her müze-i kuḥlu cühelāda

4 Ḳand olsa degil cāy-ı ʿaceb ḳısmeti zāġıñ
Muḥtāc ola ṭūṭī-i şeker-ḫā ki remāda

5 Rencūr ise de merdüm-i ḫursendiñ Edībā
Olmaz nigeh-i meyli ne dāda ne devāda

1613 S 128a, Ü1 188b, Ü2 179b
3 S, Ü2: (Ü1'de 3. beyitle 4. beyit yer değiştirmiş) / bedende S, Ü2: kefende Ü1
5 telḫī-i S, Ü2: neş'e-i Ü1
1614 S 128a, Ü1 188b, Ü2 179b
1 siyāde S, Ü2: ziyāde Ü1

1615

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Ne ḳadar naḳş-ı bahā bulsa girih-bendīde
Ṣanma her cebhe-i pür-çīne açam ben dīde

2 Hīz-i bed-nekhet ile olma yeter gendīde
Ṭal῾at-i nāṣıye-i māha yeterken dīde

3 Rāḥat ol sāye-i dād u sited-i kesbīde
Ṣiḳal-i ẓılli revā görme çü-nākes bīde

4 Bāġ-ı kevniñ s̱emer-i ḳand-ı vefāsı yoġiken
Olma cūyende Buḫārī vü Semerḳandīde

5 Rūy-ı zengī laḳab-ı mihr ile tābān olmaz
Tāc-ı sebz ile siyādet mi olur ῾āmīde

6 Dil-beriñ mūy-ı lebi tāze nemā bulduḳça
Ḥüsn-i ḫaṭṭı kim oḳur ḥāşiye-i Cāmīde

7 Zümre-i ehl-i ġamıñ oldum Edībā cāzim
Kām-yāb olduġuna ṣūret-i nā-kāmīde

1616

fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilün

1 Düşmen-i ṣādıḳ-nümā baḫş etmesin eksün bize
Ḫāk-i dilde ḳā᾽iliz ḥabb-ı vidād eksün bize

2 Mekrden vā-restedir heykel-be-cīd-i ṣıdḳ olan
Ḥırz-ı iḫlāṣ ile te᾽s̱īr eylemez efsūn bize

3 Kārihiz faḫr-ı serīr-i salṭanatdan tek ḳażā
Kūşe-i vaḥdetde cāy-ı iḫtilā bulsun bize

4 Kes̱rete etdik fidā şimdi neşāṭ-ı vaḥdeti
Ḳoy bu ῾ālemde bu da bir i῾tibār olsun bize

5 Ser-girān-ı sāġar-ı hemmiz Edībā şimdilik
Sāḳī-i devr-i felek cām-ı ṣafā ṣunsun bize

1617

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Görüp tīcān-ı şāhı etme ilḳā cān o tīcāna
Girīzān ol perestişden olursa cān otı cāna

1615 S 128a, Ü1 188b, Ü2 179b
1616 S 128a, Ü1 189a, Ü2 179b
1617 S 131b, Ü1 189a, Ü2 180a
1 etme ilḳā cān S, Ü2: etme ilḳā cāy Ü1

2 Ṭarīḳ-i emnde çoḳ kār-dān ehl-i ḥicā gördüm
Velī rāh-ı ḫaṭarda görmedim göñlümce dīvāne

3 Benān-ı mūciʿ-i tehdīd-i ẕilletle müşār oldum
Hevā-yı ʿaşḳ-ı dil-berde ḫırām etdikçe mestāne

4 Ne ġam niʿmet-güzīn-i sūz-ı ʿaşḳa tāb-ı dūzaḫdan
Olur mu iltihāb-ı şemʿden pervā-yı pervāne

5 Edībā sūdmend-i inḳıṭāʿ-ı ṣoḥbet-i nāsım
Behāyimle bulunsam beñzemezdim ben de insāna

1618

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dil-āgeh-i ġamı ey şeyḫ ṣanma uyḫuda
Felekde ādem isen aña sen de uy ḫūda

2 Hevā-yı nān ile ḳalmaz gözü terāzūda
Olunca ḳāniʿe nān-pāre-i ter azuda

3 Geçer mi būy-ı ciyefden denī ki düşmüşdür
Meşām-ı ḫ˘āhişi ol būda ẕevḳ-i nā-būda

4 Ḳıyād-ı şaḳvete cīd-i vücūdu ḥaṣr eyler
Ḳanāʿat eylemeyen ḫuşk-nān-ı mevcūda

5 Edīb merde ehem ṭuhr-ı ẕeyl-i bāṭındır
Gehī olursa da ẓāhirde dāmen-ālūde

1619

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hevā-yı ẓulm ile olduḳça kār-ı erdāda
Devīde-i sübül-i raġbet olmaz er dāda

2 Raʿiyye cevr ü sitemden gelirse feryāda
Ġayūra defʿ-i gezende gelir sefer yāda

3 Degildi milʾ-i kuʾūs-ı buṭūn ehl-i ṭamaʿ
Olaydı ṭaʿm-ı şeker āb-ı heft deryāda

4 Bu demde cāẕibe-i şevḳ-i çeşm-i küffāra
Degil nümāyiş-i zerden füzūn çelīpāda

5 Edīb meyl-i tesāvīl-i mekr Müslimi de
Ḳomaz taṣavvur-ı ehvāl-i yevm-i mīʿāda

1618 S 131b, Ü1 189a, Ü2 180a
1 ṣanma S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 eylemeyen S, Ü2: eyleyen Ü1
1619 S 131b, Ü1 189a, Ü2 180a
1 raġbet S, Ü2: ġayret Ü1

1620

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zebūn-ı fāḳa ṭaʿn etmezdi devr-i çerḫ-i gerdāna
Bulaydı bī-teṣaddī-i ʿanā ger āb u ger dāne

2 Ṣadā-yı gerdiş-i ṭāḥūna hemtā naġme gūş etmez
Odur şīrīn-nevā ancaḳ meẕāḳ-ı āsiyābāna

3 Demem ẕikr-i memātı zindegīden ḳaṣr eder ʿāḳil
Ḥadīs̱-i ṣıdḳ ehemdir kiẕbden nuṭḳ-ı herāsāna

4 Revā görme şarābı zāhide sekr-i ḍalālinde
Dütādır öyle ser-mest-i riyāya vizr-i peymāne

5 Kemāl üzre Edībā ḳuvvet-i tāb-ı şühūd ister
Naẓar reh-yāb olur ẓann etme ānsız rūy-ı cānāna

1621

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dest-i istīlāyı ṣal zāhid hemān eşyāsına
Hep ümīd-i māl ile her mürdeniñ eş yāsına

2 İltiẕāẕ-ı ʿālem-i imrūzu fikr etdiñ faḳaṭ
Düşmediñ bu ʿālemiñ endīşe-i ferdāsına

3 Merd-i ṣādıḳ sumʿagerden rütbede erḳā iken
ʿUcb ile seng-i ḥaḳāret yükledir arḳasına

4 S̱evb-i ekfānı metāʿ-ı müsteredd-i ġayr iken
Aġniyānıñ kim baḳar ārāyiş-i iflāsına

5 Semʿini maḥṣūr-ı eṣvāt-ı kilāb eyler Edīb
Her düşen ehl-i ṭamaʿla ʿālemiñ ġavġāsına

1622

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nemā-yı ṭāʿat olmaz ehl-i dīniñ bī-namāzında
Ne mümkindir ten-i şāḫ-ı gül olmaḳ bī-nemā zinde

2 Ümīdiñ zāhidā sen kūtehinde ben dirāzında
Rehāsın ḳayd-ı rāz-ı ʿaşḳdan ben bend-i rāzında

3 Nevā-yı tāb-ı ġamla ḳalbin ıṭrāb eylesin evvel
Semāʿa ẕevḳ-i teʾs̱īr isteyen āheng-i sāzında

1620 S 131b, Ü1 189a, Ü2 180a
1621 S 131b, Ü1 189b, Ü2 180a
1622 S 131b, Ü1 189b, Ü2 180b
3 tāb-ı S: nāy-ı Ü1, Ü2

4 Mücerrebdir olur her āşinā-yı ʿaşḳ-ı dil-dārıñ
Nem-i eşk-i ḥaḳīḳat girye-i çeşm-i mecāzında

5 Dilim her dem Edībā şevḳ-i ʿazm-i kūy-ı yār eyler
Degil ḥaccācıñ ancaḳ nehżet-i rāh-ı Ḥicāzında

1623

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣadīḳi maḥrem et nūş-ı meyi maḫfī ziyād eyle
Nihān et ṣoḥbeti dūr ol tecāhürden ziyādeyle

2 Metāʿ-ı vaṣla naḳd-ı cān olur ancaḳ bahā neyle
O dest-āverde-i dil-dādegān olmaz bahāneyle

3 Hem āb-āmīḫte hem nīme ṣun bu nāṣıḥa cāmı
Ṣaḳın bīhūde güftār etmeden sāḳī bunu meyle

4 Otur feyʾ-i dıraḫt-ı bāġda geç bezm-i zāhidden
Revā görme ḳuʿūdu faṣl-ı gülşende o ṭurfeyle

5 Edībā niʿmet-i dāreynden bī-sūddur ol kim
Nehārın kesbe muḥtāṣ ḫ˘urd u ḫ˘ābın ḥaṣr eder leyle

1624

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳa şāyān degil hem-rāhī-i her ḳāfile
K'eylemez ülfet o ʿanḳā-yı hüdā her Ḳāf ile

2 Sen ki olduñ yārden ḳāniʿ o müşgīn nāf ile
Bu yeter zāhid saña müzd-i ṣalāt-ı nāfile

3 Şerm olur her ʿayb-bīn-i nefsine āfāḳda
İştihār-ı ẕātı memdūḥiyyet-i evṣāf ile

4 Himmet-i merdān eder her nā-tüvāna baḫş-ı tāb
Fülk-i yem bī-bādbān olsa yürür miḳdāf ile

5 Ṣaḥn-ı bāġa māye-i ifsād olur ifrāṭ-ı āb
Müstaḳīm olmaz Edīb emr-i meʿāş isrāf ile

---

4 ʿaşḳ-ı S, Ü2: ẕevḳ-i Ü1
5 nehżet-i S, Ü2: nihüfte Ü1
1623 S 131b, Ü1 189b, Ü2 180b
3 sāḳī S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1624 S 131b, Ü1 189b, Ü2 180b

1625

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ġam-ı dīnārı ḳo baḳ rāḥat-i bī-dīnāra
ʿĀḳil ol etme fidā sāye-i bīdi nāra

2 Tā ki bīdār-ı ġam-ı dār-ı fenādır merdüm
Reşk eder rāḥat ile ḫufte olan bīdāra

3 Ḥalḳa-i dāġ-ı nedāmetdir olan insāna
Ḳayd-ı ıṭlāḳ-ı zebān nāle-i istiġfāra

4 Neyl-i her maṭlaba dil-çāk-i taḥassür olma
Zaḫm-ı ḥasret olıcaḳ yara gerekdir yāre

5 Yār-i yektāyı merām eyle ki şāyān olmaz
Hem-ser-i bedr-i münīr olmaġa her meh-pāre

6 Reşke lāyıḳdır o kim yāri şikār eyleye de
Çāk ede sīne-i dām-ı ḥasedi aġyāra

7 Vāye-i dīde-i temyīz ise görmek kārın
Lāyıḳ-ı ṣūret-i kirdārını gör mekkāra

8 ʿĀrife perde-i ketmānı degildir ḥāʾil
Fāciriñ ḫāne-i ḳalbinde olan evzāra

9 Zehre çāk eyler Edīb ol ṣanemiñ düşdükçe
Mār-ı zülf-i siyehi fikr-i dil-i bīmāra

1626

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sülūke sende yoḳ ey zāhid-i fersūde-pā zehre
Sem-i āzār-ı ʿaşḳı defʿe meyl etdikçe pā-zehre

2 Beyābān-ı ṭalebde cehl-i eyyām-ı şühūr et kim
Peyām-ı ḳadr-i ʿilmiñ vāsıl olsun şehrden şehre

3 Ḥadīṣ-i hems-i rāzı maḥrem-i gūş-ı ṣamemnāk et
Sürūd-ı sırrıñı bīgāne ḳıl āġāze-i cehre

4 Cüdādır merdüm-i mennāʿ-ı ḫayra niʿmet-i ʿuḳbā
Nice gevher-sitān-ı yemm olur muʿtād olan nehre

5 Edībā zümre-i kālā-fürūşān-ı riyā içre
Bulunmaz nā-muvāfıḳ bir metāʿ endāze-i ḳahra

1625 Ü2 180b
1626 S 131b, Ü1 190a, Ü2 181a
5 kālā-fürūşān-ı S, Ü2: gevher-fürūşān-ı Ü1

1627

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zamānıñ çāşnī-i mekr var ḫ˘ān-ı ʿiẓāmında
Ki merhūndur ʿaḳūru seglere ekl-i ʿiẓāmında

2 Kibārıñ ṣanma kim çengāl-i cerri yoḳ selāmında
Velī çengālini sīninde bilmem yoḳsa lāmında

3 Pelengān-ı ḳanāʿat geşt-i deşt-i iftirās etmez
Ḳalır ʿuzlet-güzīn bulduḳça rāḥat yer künāmında

4 Cüdā ḳor ʿāşıḳı ser-mestī-i ṣahbā enīninden
Ṭanīn olmaz meyiñ ser-şār iken mīnā-yı cāmında

5 Edībā zāhid istiʿẓām eder mey ḥürmetin ammā
Ḥarāmıñ mürtebiṭdir ḫāṭırı meyden ḥarāmında

1628

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Yer eyler rinde sāḳī meclisiñ geldikçe ṣadrında
Rüsūm-ı ʿizzeti yeksān eder geldikçe ṣad rinde

2 Bulunma zāhid ol ser-mest-i ʿaşḳıñ kār-ı ġadrinde
Ki mülhemdir bu günden iltizām-ı kār-ı ġad rinde

3 Sevād-ı rūy-ı şām-ı meykede gelsin mi bed rinde
Miyān-ı pertev-i sāġarla çerḫiñ māh-ı bedrinde

4 Görünmez neşʾesiz gülşen-sarāy-ı mīr ü şeh rinde
O meysiz rāḥat olmaz ʿālemin yaban u şehrinde

5 Vefā etmez Edībā ḳurṣa-i sīmīn-i meh rinde
Ḫılāl-i bikr-i raʿnā-yı meyiñ īfā-yı mehrinde

1629

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yārden zāhid ki sen ebrūya düşdüñ men bere
Sen serīr-i sāye-i miḥrāba çıḳdım menbere

2 Ehl-i ġam sūy-ı der-i yāre tek-ā-pū eylesin
Vādī-i ġamda degil lāyıḳ düḫūlü her dere

3 Kec-ʿaṭālardır elīf-i ḥaṣrı yoḫsa ehl-i cūd
Niʿmeti ḥaṣr eylemez zāhid gibi tenhā yere

1627 S 132a, Ü1 190a, Ü2 181a
2 ṣanma S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1628 S 132a, Ü1 190a, Ü2 181a
1629 S 132a, Ü1 190a, Ü2 181a
2 ġam S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

4 Mün῾im oldur kim nevāl-i luṭf ile sā᾿illere
Būs içün her küşe-i dāmen verince el vere

5 ῾Āşıḳān leb-beste-i ġamdır Edīb ancaḳ meger
Ṣūret-i zaḫmın lisān-ı ḥāli yāre bildire

1630

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Me῾ādı terk edip ey ḫ˘āce ḳaldıñ sen derāhimle
Ne mümkin ülfet-i pāy-ı ῾azīmet sende rāhımla

2 Neden zāhid baña neyl-i behişti görmemek lāyıḳ
Ki mev῾ūduz aña sen ṭā῾atiñle ben günāhımla

3 Muṣaddıḳdır maḳālim baḥs̱-i da῾vā-yı ṣadāḳatde
S̱übūt-ı müdde῾ā taḥṣīl-i ḥāsıldır güvāhımla

4 Mesīr-i baḥr-i ġamda ṭarḥ-ı miḳdāf u şirā῾ etdim
Yürütdüm fülk-i cismi münferid bir bād-ı āhımla

5 Sürūd-ı naẓm ile ıṭrāb-ı sem῾-i ῾andelībānı
Edībā i῾tiyād etdim nevā-yı ṣubḥgāhımla

1631

müfte῾ilün fā῾ilün müfte῾ilün fā῾ilün

1 Etdi raḳīb-i keẕūb ῾azm-i bükā feryede
Yine bizi mekr ile aldı bu kāfir yede

2 Revzeniniñ kim baḳar nāṣıye-i cāmına
Bāde-i gül-günedir āb-ı ruḫ-ı meykede

3 Zāhidi ehl-i dile ben nice hemtā bilem
Cāhil ile ῾ālimi bir göremem rütbede

4 Ġamze-i dil-dār ile sīnesi mecrūḥ iken
Meyl-i sürūr eylemez ḫāṭır-ı her ġam-zede

5 Hūş-ı cehūlān Edīb derk-i me῾ād eylemez
Fikret-i yevm etmeden ẕihni yetişmez ġada

1632

fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilün

1 Muttaṣıl āmāde ḳıl ḫ˘urşīd-i rūyuñ tābişe
Mīve-i nā-puḫte-i ümmīd-i ῾āşıḳ tā bişe

---

5 leb-beste-i S, Ü2: beste-i Ü1
1630 S 132a, Ü1 190b, Ü2 181a
1631 S 132a, Ü1 190b, Ü2 181b
1632 S 132a, Ü1 190b, Ü2 181b

2 Ẕeyl-i şāha māl içün ḥaṣr etme rūyuñ mālişe
Suḥtdan zāhid yarar ẓannında olma māl işe

3 Ṣūfiyā terk-i ṣalāḥ-ı kārda maʿẕūrsun
Kūn-ı hīzāna tebevvülden eliñ degmez işe

4 Mücrime naḳd-ı nedāmetdir münīl-i maġfiret
Kār-ı taḥḳīḳ-i peşīmānī gerek āmurzişe

5 Maḥrem-i rāz-ı maḥabbetden ḫaber-dārım Edīb
Yārden ʿuşşāḳa ġālibdir nevāziş nāzişe

1633

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olur rüşvetle ḫāsir şāhdan dāmān öpen cāha
Verir ser-māye-i ṣad naḳd-ı mevcūdun o pencāha

2 Kemīn-i cevf-i ḫāyinde ne deñli istitār etse
Eṡer eyler şerār-ı sūʾ-i niyyet ḳalb-i āgāha

3 Dili her dem ferāġat-cūy-ı ḳayd-ı rāh u reh-berken
Göñülden reh-nümā-ḫ˘āhı ne mümkin merd-i güm-rāha

4 Cihānda birbirine müncezib hem-reng olanlardır
Budur hep ʿillet-i teʾṡīr-i cezb-i keh-rübā kāha

5 Caḥīm olsa Edībā külbe-i aḥzānımız ḫ˘oşdur
ʿAdīl-i cennet olsa raġbet etmem cāy-ı bed-ḫ˘āha

1634

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Beṡṡ-i eşvāḳ-ı nihānīye o raʿnā geline
Ḥacle-i vaṣla meger kim ṣapa yoldan geline

2 Ne ḳadar eyler isem meyl-i rehā meʾyūsum
Dilim āvīḫtedir ṭurresiniñ çengeline

3 Bī-nevā olmazıdıḳ şimdiye dek vaṣlından
Düşmeseydik felegiñ ġāʾile-i engeline

4 Āşinā eyleyeli ḫāṭıra bend-i zülfün
Müşkiliñ fikri rehīn eylemişiz eşkeline

5 Neşʾe-i sūr ile maṣdūʿ-ı sürūr olmam Edīb
İʿtimādım var iken tāb-ı ġamıñ heykeline

1633 S 132a, Ü1 190b, Ü2 181b
1634 S 132a, Ü1 191a, Ü2 181b

1635

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Mucidd iken reh-i fevze bu ḫalḳı izcāda
Yine görünmedi ḥayfā birinden iz cāda

2 Ḫużū'-ı ḫalḳı ḳoyup Ḫāliḳe 'ubūdetle
Nümūde etmedi bir bende şān-ı āzāde

3 Hemān seciyye-i bī-dād ile sitād ister
Zamāne mīr ü şehinde devīde yoḳ dāda

4 Bütün mesālik-i şerdir çü rāh-ı emn-i ümem
Ṭarīḳ-i ḫayra ḫaṭar var 'inānı irḫāda

5 Edīb şimdi bu ḫamyāze-i taḥayyürle
Keder verir dil-i rindāna neş'e-i bāde

1636

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid sen ehl-i sum'aya buġżu ḳo lāyime
Ḳoymam saña bu cürmü gelirse ḳolayıma

2 İşbā' ile ciyā'ı o kim ḫurrem eylemez
Lāyıḳ olur mu ferḥat-i ifṭār ṣāyime

3 Tertīb eden levāzım-ı 'ayş-ı ḳanā'ati
Der-kār olur mülāzemet-i ẕevḳ-i dāyime

4 Taḳdīri gör ki 'āşıḳı yāre esīr edip
Tesḫīr eder mülāyimi bir nā-mülāyime

5 İrşād ederdi meclis-i va'ẓında şeyḫ Edīb
Te's̱īr edeydi ṣayḥası īḳāẓ-ı nāyime

1637

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dili ni'met-güzīn-i rāḥat etdim ben cerāḥatle
Cerāḥatle geçinmiş yoḳ cihānda bence rāḥatle

2 Gücenme 'āşıḳa boyuñla gülzārı taṣavvurdan
Degil cānā o şāyān-ı tehevvür bu ḳabāḥatle

3 Hevā-yı sāġar-ı la'liñle terk etmiş mübāḥati
Bu gün zāhid şarāb-ı nāba dil vermiş ibāḥatle

1635 S 138b, Ü1 191a, Ü2 181b
3 ile S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1636 S 138b, Ü1 191a, Ü2 182a
1637 S 138b, Ü1 191a, Ü2 182a
1 geçinmiş S, Ü2: çekilmiş Ü1 / bence S, Ü1: nice Ü2

4 Ḫayāl-i behcetiñle rūz u şeb ḳoydum tek-ā-pūda
Dili ben pey-rev-i ḫ˘urşīd u māh etdim seyāḥatle

5 Edībā ʿaşḳ ile ārāyiş-i ḫāṭır ḳarīn olmaz
Sefer mimkin degildir merdüm-i bīmāra rāḥatle

1638

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kilīd-i ḳufl-ı viṣāle yeterdi bu seʾele
Düşeydi rişte-i neyl-i ʿaṭā-yı būse ele

2 Güẕergeh-i emel etmez medāris-i cehli
Ṭarīḳ-i ʿilmi bulur rū-be-rāh olan ʿamele

3 Ḥuṣūl-i ʿilmi ʿamelden nümūne ẓann eyler
Rümūz-ı ḫāfiyesinden ẕühūl eden cehele

4 Fürūġ-ı çeşmine ḥırṣı ġışāve oldukça
Şühūd-ı nīk ü bed olmaz rübūde-i emele

5 Edīb ʿāşıḳı bī-ḫilʿat-i viṣāl etmez
Felekde efser-i ḫ˘urşīdi baḫş eden ḥamele

1639

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳomam ben ẓıll-i rāḥat düşmene hīç zīr-i bāġımda
Teʿarrīsiz eṡer mümkin degil şemşīr-i bā-ġımda

2 ʿAdūyu ḳahr içün ben tīġe muḥtācım ḳonaġımda
Cedel der-kār iken olmaz benim tīġim ḳona ġımda

3 Vefādır meşrebim vaʿd-i ekīd-i ḳahr-ı aʿdāya
Vefādan olmadım meʾnūs-ı leẕẕet ben ferāġımda

4 Ġuṣūn-ı dāġdan naḫl-ı tenimde çoḳ budaġım var
Füzūndur ḫūşe-i eṡmār-ı dāġım her budaġımda

5 Şarābāsā uṣanmam iktirāʿ-ı ḫūn-ı düşmenden
Edībā bādeden ṭaʿm-ı fütūr olmaz damaġımda

---

4 seyāḥatle S, Ü2: ibāḥatle Ü1
5 ḳarīn S, Ü2: fürūz Ü1
1638 Ü2 182a
1639 S 138b, Ü1 191b, Ü2 182a
3 ben S, Ü2: benim Ü1

1640

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İḳtirān et bāb-ı istiġnāda bir deryā-dile
K'olmaya maḳrūn ser-i nuṭḳunda bir der yād ile

2 Etme faḫr-ı zindegī mülk-i fenā-ābād ile
Ḫusrevā gelsin ḥadīs̱-i riḥlet-i ābā dile

3 İrtişādır maṣraf-ı irşāya naḳd-ı şāyegān
Nā-muvāfıḳdır o maṣraf mükteseb īrād ile

4 Āh ile āgende künc olmaz medār-ı defʿ-i şer
Sedd olunmaz ḫarḳı estārıñ rüfū-yı bād ile

5 Ṣūret-i dādı Edībā merd-i bī-dād añlamaz
Görmedikçe müncelī tā hey'et-i bī-dād ile

1641

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣūfī ne ʿaceb ḳışlasa hīziñ büzükinde
K'āsūde eder şiddet-i sermā buzu kinde

2 Zāhid olamaz vaṣl-ı ġulām ile tenāsül
Mümkin mi nemā şūre zemīn içre ekinde

3 Esbāba teşebbüs̱ k'ola maḳrūn-ı tevekkül
İḥrāz-ı temennā-yı diliñ olma şekinde

4 Ḫallāḳı ḳoyup sifle perestişle bu ḫalḳıñ
Āyā ne bulur būs-ı ayaġ u eteginde

5 Yā terk-i sivā eyle de hem-rāh-ı Edīb ol
Yā ʿazm-i ḳarār eyle caḥīmiñ derekinde

1642

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳunūʿ ol sīret-i ḥırṣ ile zāhid dāsitān olma
Dil-i zāra yeter naḳd-ı ṭamaʿla dā-sitān olma

2 Bu nīm-ārāyiş-i destār u tāc-ı kūh-ı peykerle
Yeter dūş-ı nigāh-ı ʿāleme bār-ı girān olma

3 Uzaḳdan meclis-i rindāna ʿarż-ı merḥabā eyle
Demem ben devr-i cām oldukça sen gözden nihān olma

1640 S 138b, Ü1 191b, Ü2 182b
1641 S 138b, Ü1 191b, Ü2 182b
1642 S 139a, Ü1 191b, Ü2 182b
2 S, Ü2: (Ü1'de 2. mısra bulunmuyor)
3 devr-i cām S: her dūçār Ü1, Ü2

4 Saña meyl-i şühūd-ı ḥüsn-i maḥbūbāna yoḳ māniʿ
Hemān bī-hūş olup sen suḫre-i bezm-i bütān olma

5 Ġıdā-yı keyfi ancaḳ ḫūşe-i engūra ḥaṣr eyle
Edībāsā ṣaḳın meftūn-ı kār-ı mey-keşān olma

1643

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣaḥn-ı çemeni taṭriyeye mā ise māye
Muḥtācdır elbette çemen māʾ-i semāya

2 Hemtā mı olur sāye-i şeh bāl-i hümāya
Şeh ḥasret iken sāye-i şeh-bāl-i hümāya

3 Derk eyleyemez behcet-i güftār-ı ṣaḥīḥi
Dil-beste olan ḥüsn-i maḳāl-i nüdemāya

4 Sermāda nice beste eder revzen ü bābın
Īrādını vā-beste eden bād-ı hevāya

5 Müslimse de peymān-şiken-i bī-edebānım
Kāfirse de dil-bendim Edībā üdebāya

1644

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Pā-zede ʿālem heme gör ʿibreti yelpazede
K'olmada anıñla da her rūz u şeb yel pā-zede

2 Ġayṡ ile mübtell olur ʿüryān olan ser mā-zede
Münkeşif k'olmaz degil emṭārda sermā-zede

3 ʿAşḳdan maḥrūm idi ḥüsn-i āşināyān-ı cihān
Meşrebimce ḥüsn ü ān olsa eger her tāzede

4 Żaʿfdan olduḳça yara-yı enīni münʿadim
ʿĀşıḳa muṭrib muʿīn-i āh olur āġāzede

5 Nāzişi şūr-efken-i ġılmān-ı cennetdi Edīb
Ġayret-i merdān olaydı duḫter-i ṭannāzede

1645

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Sür zāhidi mīnā-yı meyi verme yedine
Rehbāne olup tā ki ḫalel vermeye dīne

1643 S 139a, Ü1 191b, Ü2 182b
1644 S 139a, Ü1 192a, Ü2 182b
1645 Ü2 183a

2 Hīç sāḥil-i yārāna ḳomaz ruḫṣat-i seyrin
Şeyḫiñ bilemem zevraḳ-ı cāma esefi ne

3 Nefretle görür ṣūret-i kārında ḳarīne
Dūzaḫda bile düşmen olur görse ḳarīne

4 Gūş etse uyup sīne gerer ṣūret-i cerre
Her ḳāfileniñ naʿre-i bāng-ı ceresine

5 Ḥırşından Edībā edemez sāġarı mübtel
Destiyle içer reşḥa ḳomaz kāse içine

1646

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Düşmenim zāhid gibi her ḫ˘urd u ḫ˘āba māʾile
Dūstum rindāna ben nūş-ı şarāba mā ile

2 Sāye-i gülzārda gūş-ı nevā-yı nāyile
Ġıbṭa-kārım ṣoḥbet-i bezm-i ṣafāya nāy ile

3 Maṭlabım sāḳī neʿamdır ülfetim yoḳ lāyile
Ṣāf ṣun cāmı baña etme mükedder lāy ile

4 Nehr-i cūdum gülşen-i āfāḳda seyyāl iken
İrtişāf-ı reşḥa-i nehrim ʿaṭādır sāyile

5 Ben ki ol şūḫ-ı kemān-ebrūya dil verdim Edīb
Muḥtemeldir eshem-i āhım cihāna yayıla

1647

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Yār eger ʿuḳde-i rāz açsa baña uçḳurda
ʿAzmde ġālib idi bir ḳoyunum üç ḳurda

2 Fürḳat-i dil-ber ile tāb-ı ḳarīri bulmaz
Nūş-ı cām-ı Cem ile çeşm-i dil-i āzurde

3 Göremez ḥüsnünü şāyān-ı şühūd-ı bülbül
Ẕirve-i şāḫda sīmā-yı gül-i pejmurde

4 Nice şāyeste olur feyż-i ḥayāt-ı ʿaşḳa
Nā-peẕīrefte-i cān merdümek-i dil-mürde

5 Ḳuvvet-i şevḳ gerek yoḫsa Edībā ʿaşḳıñ
Olamaz bār-keşi her dil-i tāb-efsürde

1646 S 139a, Ü1 192a, Ü2 183a
1647 S 139a, Ü1 192a, Ü2 183a

1648

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Bādeniñ mey-ḫānede çün el ḳodum men kübine
Ḥiṣṣe vermem ḫānḳāhıñ ṣūfī-i menkūbına

2 Binmege cādū gibi mā'il şarābıñ kübine
Destine girmez velī şeyḫ-i ḥarīṣiñ k'o bine

3 Ġaṣb ile cerr etmeseydi nev-cevānān-ı beled
El ḳomazdı zāhidiñ ser-māye-i maġṣūbına

4 İnḫırāṭ-ı silk-i ġayretle mürīdānı bu gün
Mürşidiñ taḳlīde sā'ī şehvet-i maḳlūbına

5 Dergeh-i şeyḫe Edībā eyleyelden intimā
Oldu vāṣıl cümle yārān-ı ṣafā maṭlūbına

1649

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sefīhi eylemez germiyyet-i ta'yīr ḫ˘uy-kerde
Ki olmuşdur ṣamemle dil-ḫ˘oşī dīrīne ḫūy kerde

2 Teẕellül var iken aṣḥāb-ı kibre iḫtimālarda
Çekilsin ẕillete olduḳça maḳrūn iḥtimāl erde

3 Der-i yāre gelip ey ḫ˘āce ḳal sen derde ben derde
Yeter kendiñ giriftār eylediñ sen derde benderde

4 Mücerrebdir ki ta'dīl-i mizāc-ı ehl-i ṭuġyāna
Devā-yı tīġveş tedbīre ṣāliḥ yoḳ devālarda

5 Dem-ā-dem s̱ebt-i ta'bīrāt-ı nev muḫtaṣṣ-ı kilkimdir
Edībā tāze-güftārī bulunmaz her suḫanverde

1650

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḫāmid olduḳça vuḳūd ister lehīb-i āteşe
Vaḳt-i bī-tābīde bī-mihmāz olur mu at eşe

2 Bāng ile olmaz eẕādan müntehī kelb-i 'aḳūr
Diñlemez ī'ādı ḳahr ister 'adū-yı ser-keşe

3 Bī-ḳuvā nā-yābdır ẕevḳ-i viṣāl-i merd ü zen
Nīme tīr-i kende-per ḳonmaḳ 'abes̱dir terkeşe

1648 S 139a, Ü1 192a, Ü2 183a
1 çün S, Ü2: çoḳ Ü1
1649 S 139a, Ü1 192b, Ü2 183a
1650 S 139a, Ü1 192b, Ü2 183b

4 Pertev-i enmūzec-i tāb-ı ʿiẕār-ı yār ise
Tūtiyādır reng-i mey çeşm-i ʿalīl-i ḫᵛāhişe

5 Gül verir ser-rişte-i şevḳi Edībā bülbüle
Münceẕibdir ʿandelīb-i zārdan bu nālişe

1651

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merdüm-i süflī ʿadīl olmaz şerīfe pāyede
Hīç ber-ā-ber mi vücūd-ı ādemīde pā yede

2 Sūd yoḳ muḥtāca der-dest olmayan ser-māyede
Nā-resādır faṣl-ı germāda dem-i sermā yede

3 Vefret-i ʿuşşāḳ ile dil-ber ʿuluvv-ı şān bulur
Keṡret-i cündüyle ḥāṣıldır mehābet rāyede

4 Ehl-i fısḳıñ bir degil ʿācizle ṣāḥib-ḳuvveti
Himmet-i kīr-i ḳavī olmaḳ ne mümkin ḫāyede

5 Merd-i zengī bī-fürūġ-ı ḥüsn-i sīretdir Edīb
Ḫilʿat-i dībā-yı mihr olmaz vücūd-ı sāyede

1652

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Teşebbühde cehūl-i sifle eşrāf-ı ṣanādīde
Ki gördükçe anı hemtā-yı İskender ṣana dīde

2 Eder nāzişgeri her ṭurfe-i süflī-meniş ḥayfā
Cihānda şimdi her reşk-i İrem nādīde nā-dīde

3 Bu dem mekfūfdur sīmā-yı her merd-i ġam-ülfetden
Nigāh-ı maḥremi her maḥrem-i sīmā-yı şādīde

4 Berāyā irtivā-cūy-ı serābistān-ı ġayy olmuş
Bulunmaz ḳaṭre-cūyā çeşme-sār-ı feyż-i Hādīde

5 Edībā merdüm-i ʿāşıḳ da ġarḳ-ı fülk-i hūş etmiş
Mücerred ḳulzüm-i eşvāḳ-ı selmā vü suʿādīde

1653

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ẕātına necl-i Süleymān ise de ferdāda
Merd-i bī-zīver-i ṭāʿat olamaz fer-dāde

1651 S 139b, Ü1 192b, Ü2 183b
1652 S 139b, Ü1 192b, Ü2 183b
1653 S 139b, Ü1 193a, Ü2 183b

2 Dehrde rāġıb olan ṭāʿatini teşhīre
Bil ki ʿiṣyāna muṣırr olmadadır tenhāda

3 Lāyıḳ-ı ġayretidir belki imām-ı rindiñ
Etse ḳandīl-i meḥārībi ẓurūf-ı bāde

4 Nefsine bende-i bed-pīşe ʿubūdiyyetden
Fekk-i riḳḳ eylese de ṣanma olur āzāde

5 Geçmişiz sehv ile nuṣḥundan Edībā şeyḫiñ
Bizi tek ʿamd ile saʿy eylemesin ifsāda

1654

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mey-i dil-keş şemīm-i ṣāfdan bulduḳça rey-ḥāne
Ne ḥācet rind-i ṣahbā-nūşa istişmām-ı reyḥāne

2 Eḳālīm-i cihāt-ı kevni tesḫīr etse de āḫir
Dayanmaz ceyş-i ẓulmet tīġ-i żūʾ-i māh-ı tābāna

3 Her āsāyiş-güzīne ītilāf-ı ġamladır rāḥat
Sürūr olmaz muḳārin fikr-i defʿ-i ġamla insāna

4 Temennā-yı fücūr olduḳça merde nefs-i şūmundan
Baʿīd olmaz teʿavvüẕ ḫande-fermā olsa şeyṭāna

5 Edīb işʿār eder emvāl-i nāsı ġaṣba muʿtādın
O kim ifrāṭ eder iṭʿām u ihdāda emīrāna

1655

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Edip ḫ˘ābīde çeşm-i nīm-mestiñ bir de nāz etme
Rüsūm-ı nāzı gel üftādegāna birden az etme

2 Baḳıp āyīneye meftūn olup sīmā-yı şūḫuñla
Benim senden niyāz etdiklerim senden niyāz etme

3 Ḳafā verme şühūd-ı rūyuña ḫursend iken ʿāşıḳ
Ḥaḳīḳat-bīne gel teẕkīr-i minhāc-ı mecāz etme

4 Şikenc-i ṭurrede medhūş-ı ġamken bu dil-i zāra
Yeter güftār-ı levmi hem-ser-i zülfüñ dirāz etme

5 Edībāsā dem-ā-dem meslekiñ rāh-ı vefā olsun
Reh-i terk-i vefādan nāzenīnim ictiyāz etme

1654 S 139b, Ü1 139a, Ü2 183b
1655 S 139b, Ü1 139a, Ü2 184a
2 meslekiñ S, Ü2: meslek-i Ü1

1656

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb mi bülbül-i şeydā ḳonarsa daldan dala
Ki erbāb-ı maḥabbet münteḳildir ḥālden ḥāle

2 ʿİẕār-ı yāre dil ver geç ferīb-i lāle vü gülden
Ṣaḳın ser-mestī-i ġafletle düşme ālden āle

3 Nis̱ār-ı şevḳi ḥaṣr et māhdan mihr-i dil-ārāya
Felekde raġbetiñ olduḳça olsun ʿālden ʿāle

4 Ġam-ı ẖāli beni reh-yāb-ı fikr-i ġamm u ẖāl etmez
Revā görmem nigāh-ı ārzūyu ẖālden ẖāle

5 Şereng-i sumʿayı ḳoy sīneyi pür-şehd-i iẖlāṣ et
Ki ḳılsın lez̠z̠et-i ṣıdḳıñ sirāyet bālden bāle

6 Nice erẕāle pā-māl olmadan olsun rehā hergiz
Eren aḳdām-ı ehl-i s̱ervete rū-mālden māle

7 Edībā seyr-i bāġ-ı ʿālemi ikrāh ederdim ben
O gül ʿarż etmese reng-i ʿiẕārın sālden sāle

1657

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Münaʿʿamdım mużīḳ-i künc-i ġamveş bu sarāyımla
Olaydı yārden teklīf-i cāy-ı būse rāyımla

2 S̱ebātım yoḳ cehūlān-ı maḥabbet bu sevāyimle
Ki ṭaʿn eylerler alsam dil-berimden būse vāyımla

3 Bu zaẖm-ı levm ile fāriġ-zebānım nām-ı lāyimden
Lisānı eylemem āzurde nuṭḳ-ı nā-mülāyimle

4 Diliñ maẖfīdir āhı dīde-i nāy-ı gülūyumdan
Degil ruʾyāda ḥāṣıl iḳtirānı çeşm-i nāyimle

5 Edībā raġbet-i nīk ü bedi mensūb-ı hūş eyler
H̱udāvend-i ḳadīri bilmeyen naḳż-ı ġarāyimle

1658

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Baʿīd-i ihtidā ḳavl-i Ḥaḳıñ olmaz semāʿında
ʿUrūc-ı ḳurbsuz mümkin midir gelmek semāʿinde

1656 Ü2 184a
1657 S 139b, Ü1 193a, Ü2 184a
2 S, Ü2: (Ü1'de 2. ve 3. beyitler yer değiştirmiş)
1658 S 139b, Ü1 193b, Ü2 184a

2 Muḥāl ümmīd ile sa'y-ı diliñ olma żiyā'ında
Pes-i dīvārdan olsun mu hīç cezb-i żiyā 'inde

3 Tebeh-kāra cesūr olduḳça kār-ı ibtidā'ında
Gelen eclāf-ı erbāb-ı bida'dır ibtidā 'inde

4 Ḥasūduñ maḳdemi vaḥşet-fezādır meclis-i ünse
Viṣālinden güzeldir lezzet-i fürḳat vedā'ında

5 Edībā merd-i afyūn-ḫ̮urdeniñ keyfin rehīn buldum
Şarābıñ neş'e-i dūşīneden renc-i ṣudā'ında

1659

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Derūn-ı zaḫ̮mnākim zār ederken yārden yāre
Yine devrān beni efkende eyler yardan yara

2 'Acebdir mübtelāyım her 'adū-yı ḫ̮ārdan ḫ̮āra
Gül-i ḫ̮oş-būy umarken hem-nişīnim ḫ̮ārdan ḫ̮āra

3 Nigārıñ ṭurresinden kākül-i maḥbūba dil-bendim
Dil-i medhūş ile raġbet-nümāyım mārdan māra

4 Semīr-i bikr-i ra'nā ki nedīm-i şāhid-i şūḫ̮um
Beni ḳayd-ı heves āmāde etmiş kārdan kāra

5 Tef-i endūhu ḳoydum meyl-i rūy-ı āteşīn etdim
Edībā cebr ile üftāde oldum nārdan nāra

1660

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 N'ola ḫ̮alḳ-ı cihān üftāde olsa dāmdan dāma
Ki 'ārıżdır tedennī dehr-i dūna 'āmdan 'āma

2 O meh ki āşināña bendesin bīgāne yād eyler
'Acebdir 'āşıḳ-ı güm-nāmı ḳoymuş nāmdan nāma

3 Ṣaḳın bīgāneden ḳoy kākül-i farḳıñda cāy etsin
Yeter mürġ-i dil-i zārı uçurma bāmdan bāma

4 Dil-i ẓulmet-nişīne reh-ber-i ṣubḥ-ı 'iẕār olmaz
Ḫ̮ayāl-i zülf ü ḫ̮āliñ reh-nümādır şāmdan şāma

5 Edībā duḫ̮ter-i ṣahbā giyince cāmdan cāme
Diliñ ifrāġ eder silsāl-i şevḳin cāmdan cāma

1659 Ü2 184b
1660 Ü2 184b

1661

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne ḥācet muḳteżā-yı meşrebin ta' rīf ü tenkīre
Ḥarīdir nezd-i ṣūfīde būn-i her nerm-ten kīre

2 Göñülden ḫulf ile tertīb-i esbāb-ı vifāḳ olmaz
Ḫaleldir iḳtirān-ı sū'-i niyyet ḥüsn-i tedbīre

3 Eden muḥkem ribāṭ-ı ittiḥād-ı ḳalbi esbāba
Bülūġ-ı maṭlabı vā-beste bilmez ḥükm-i taḳdīre

4 Ḫılāl-i rezm ü heycāda mu'īn-i düşmen olduḳça
Hevā-yı iştihār-ı rāstı lāyıḳ degil tīre

5 Edīb evṣāf-ı merdüm naḳş-ı kilk-i levḥ-i ḳudretdir
Bulunmaz istiṭā'at kimsede tebdīl ü taġyīre

1662

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Teveżżī mā'-i yemden nehr ile birdir sevāḥilde
Mübāḥātıñ k'olur her telḫ u şīrīni sevā ḥilde

2 Dil-i tārīki żū'-i pend-i nāṣıḥ rūşenā etmez
Eser olmaz ḍarīre tūtiyā-yı mīl-i kāḥilde

3 Cehāletdir fenā der-kār iken dehre rükūn etmek
'Abeṣdir meyl-i esbāb-ı iḳāmet żayf-ı rāḥilde

4 O kim nuṭḳ-ı derūnu ḥimye-kār-ı ferye-gūyīdir
Maḳāl-i her dürūġu ṣıdḳa ḥaml eyler mesāḥīlde

5 Edīb olduḳça tāb-ı iştiyāḳı ḳā'id-i 'azmi
Te'ab yoḳ sūy-ı yāre merd içün ṭayy-ı merāḥilde

1663

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 İstitār eyleye düzdān-ı ġuṣaṣ tā kinde
Şıḥne-i duḫter-i rez ḫışma gelir tākinde

2 Nākesān münhemik olduḳça semāḥ-ı buḫla
Minḥatiñ ehl-i seḫā cūd ile imsākinde

3 Dil-i ehl-i hüneri bezmine pervāne eder
Şu'le-i şem'-i şeb-ārā olan idrākinde

1661 S 139b, Ü1 193b, Ü2 184b
1662 S 139b, Ü1 193b, Ü2 184b
1663 S 140a, Ü1 193b, Ü2 184b

4 Ṣanma mecrūḥ-ı ġamıñ dāʿiye-i merhemle
Bulunur ʿayb-ı rüfū ẕeyl-i dil-i çākinde

5 Derde tedbīr-i devāsından Edībā ḥaẕer et
Es̱er-i zehr olanıñ neşʾe-i tiryākinde

1664

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmuş vefā cefāya mübeddel beriyyede
Naḳd-ı ḫulūṣ girmedi çoḳdan beri yede

2 Şimdi kibār-ı ʿaṣra görünmez cemāl-i dūst
Gerdişdedir naẓarları ḥüsn-i hediyyede

3 Mīr ü şehiñ ʿaṭādadır ancaḳ teġāfülü
Yoḳdur kemīne ġafleti aḫẕ-ı ʿaṭıyyede

4 İfrāṭ ile bu demde bulur cüst-ü-cū eden
Tesvīl-i kār-ı buḫlu ṭıbāʿ-ı saḫıyyede

5 Kilk-i ḳaderle mürtesem olmuş bu dem Edīb
Erḳām-ı yeʾs levḥ-i nüfūs-ı ebiyyede

1665

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O mürġ zaḫm-ı cefādan k'ola per-āgende
Hevāda cilvesi olmaz degil perākende

2 Göñül be-ġayż iken ancaḳ beşāşet-i caʿlī
Eder nigehle teṣāfī liḳā-yı düşmende

3 Eder Ḫudāsına da ḫalʿ-i ribḳa-i ṭāʿat
Melīk-i riḳḳine bī-inḳıyād olan bende

4 Dilā ṭarīḳ-i enīḳ-i ḫulūṣa reh-yāb ol
Nişān-ı ḥüsn-i reviyyet hemān budur sende

5 Edīb ḫāṭırı fiʾl-cümle şiddet-i ġamdan
Eder irāḫe nevīd-i sürūr-ı āyende

1666

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Berehmenān ki belin ḥaṣr ede o zünnāra
Ribāṭ-ı küfr ile ilḳā eder özün nāra

1664 S 140a, Ü1 194a, Ü2 185a
1665 S 140a, Ü1 194a, Ü2 185a
1666 S 140a, Ü1 194a, Ü2 185a

2 Bu deñli naḫl-ı ḳadi ser-bülend iken yārin̄
Yeter mi dest-i nigāh ictinā-yı es̱māra

3 Ġam-ı cihān ile terk etme hemm-i ʿuḳbāyı
Naẓar bidāyede lāzım nihāyet-i kāra

4 Bülūġ ile niʿam-ı ḫayra muṭmaʾinn olmaz
Ḥarīṣ-i bülġa-i şerdir nüfūs-ı emmāre

5 Edīb ḥāẕıḳ olanlar ṭabābet-i ġamda
Edince nüks ile eyler devāyı bīmāra

1667

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Es̱er bedīd olamaz ṣīt-i nāy u dāʾirede
Göñülde ġamdan olan ıżṭırāb-ı dāʾī rede

2 O naḳd-ı nā-sere vālih-dilāna sūd etmez
Ṭarīd olur ġama şādī ḳulūb-ı ḥāʾirede

3 Bulur mu ḫufte-i ġaflet sühād-ı āgāhı
Olur mu feyż-i tefeccür ʿuyūn-ı ġāʾirede

4 Dili elīf-i ḫuṭūb-ı müşāġil-i ġam olan
Degil sezā-yı temerrün umūr-ı sāʾirede

5 Edīb mesned-i dādı nişīmen eylese de
Nişān-ı dād bulunmaz mülūk-i cāʾirede

1668

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güzellerden düşürmüş ḫāṭır-ı pür-tābını rāna
Cesūr etmiş faḳīhi şevḳ-i vuṣlat tāb-ı nīrāna

2 Ḥadīṣ-i fitye-i Kehfiñ semāʿı yeḳẓa-fermādır
Olur bezm-i cihānda ṣanma ḫ˘āb-āver her efsāne

3 ʿUluvv-ı ḳadr-i dünyā ḫar-nihādāna müsaḫḫarken
Nihāyet ḳadrin üstād eylemezler ehl-i iẕʿāna

4 Zebān-ı nerm-ḫū bī-iḳtiżā ḥüsn-i irādetle
Ḫiṭāb-ı āhen etse hem-dem olmaz bād-ı sūhāna

5 Edīb ehl-i mekāyid cebr ile taḥmīle sāʿīdir
Meşāḳı dūş-ı ʿacz-i merdüm-i bī-tāb u dermāna

1667 S 140a, Ü1 194a, Ü2 185a
1668 Ü2 185a

1669

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Eylesin pāy-ı hüdātı mülteşem ehdāb ile
Ṣūfī-i naḫvet-nümā tā kend'özün ehdā bile

2 Bir görür sīm-i müẕābı ṣūret-i sīm-āb ile
Zāhid-i bed-bīn ne mümkin behcet-i sīmā bile

3 Cism-i 'ārī ḳābil-i idfā degil bī-iktisā
Dūrdur neyl-i temennī sālib-i esbāb ile

4 Ṣadme-i nisyān ile olmaz revā tekdīr-i dūst
Ḥıfẓ-ı āyīn-i vefā meşrūṭ iken aḥbāb ile

5 Ṣıdḳ ise pīrāye-i faḫret Edībā merdüme
Nā-sezādır iftiḫār eḥsāb ile ensāb ile

1670

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Riyānıñ olma zāhid muḫliṣe ḳasd-ı revācında
Degildir inse tesvīlāt-ı şeyṭānī revā cin de

2 Ehemdir merde olmaḳ kār-ı 'uḳbānıñ netācında
Ki dehriñ sūd yoḳ ne taḫt-ı şāhında ne tācında

3 Fürūġ-ı reng-i meyden sāde-ruḫsār olsa da cāmıñ
Celīdir çeşm-i rinde pertev-i gevher zücācında

4 Nihān olmaz ṣıfāt-ı merd-i müşrik kāfiriñ zīrā
Olur evṣāfı müs̱bet ṭırs-ı memhūr-ı ḫarācında

5 Edībā derdnāk-i 'aşḳa tedbīr-i devā olmaz
Bulunmaz ḳābiliyyet ṣıḥḥate zīrā mizācında

1671

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Rāh-ı ġamda olma gel fersūde-pā eşcān ile
Bād-pā ol bī-melel şām u seḥer eş cān ile

2 Reh-neverd-i sūy-ı ḫāristān-ı deşt-i miḥnet ol
Etme iḳnā'-ı emel düşvārdan āsān ile

3 Rīş-i ġamla sīneyi eyle rehīn-i āştī
Zaḫm-ı nā-sūruñ teṣāfī etmesin dermān ile

1669 S 140a, Ü1 194a, Ü2 185b
1670 S 140a, Ü1 194b, Ü2 185b
1671 S 140a, Ü1 194b, Ü2 185b

4 Kār u kirdārıñ o kim fehm-i rüsūm-ı ʿaşḳ eder
Eylemez sencīde mīzān-ı ḥicāmendān ile

5 Her ne deñli olsa ʿālemde meserret-āşinā
Ülfeti terk eylemez ʿāḳil Edīb aḥzān ile

1672

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṭalʿatinden çeşmi iḳnāʿ eyleme işbāʿ ile
Ol mehiñ peymūde etmekdir ḳadin iş bāʿ ile

2 ʿĀşıḳāndır ḳadr-i ḥüsn-i dil-beri vālā eden
Her emīriñ ḫaşmeti efzūn olur etbāʿ ile

3 Dil ki tā süst olmaya ʿazminde birdir merdüme
ʿAşḳda āheste-reftārī hemān isrāʿ ile

4 Olamaz leẕẕet-çeş-i āsāyiş-i nehc-i sürūr
Rāh-ı ġamda ḳalbini tekdīr eden ircāʿ ile

5 Dāġ-ı sūz-ı ʿaşḳdan āsūde olmaḳdan Edīb
Merde yegdir mürdegī ālām ile evcāʿ ile

1673

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rişte-bendān-ı eẕānıñ cīd-i ben dīvāneye
Nā-revā olsun sidād-ı çeşm-bendi vā neye

2 Ġarḳa-i emvāc-ı iskār-ı şühūd etdi beni
Cismi fülk etsem sezādır lücce-i peymāneye

3 Küşte-i renc-i ḫumār olsam da geçmem cāmdan
Zindegānī-düşmenim ger buġż edem mey-ḫāneye

4 Dīde-dūz-ı semʿ-i sīmā-yı ḥadīs̱-i dil-berim
Çeşm-i gūş açmam ruḫ-ı bī-ān-ı her efsāneye

5 Olmadıḳça pertev-i vuṣlatla ābādān Edīb
Raḫnedir ẓıll-i hümā farḳ-ı dil-i vīrāneye

1674

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çemende cāmı k'istiḳbāl ede elma ile rāḥe
Neheng-i cūybār-ı ḥırṣ olur el mā ile rāḥa

1672 S 140a, Ü1 194b, Ü2 185b
1673 S 140b, Ü1 194b, Ü2 185b
1674 S 140b, Ü2 195a, Ü2 186a

2 Kilīd-i āhenīnken feth eden eḳfāl-i evṭārı
Neden ʿallāme düşdü ʿuḳde-i eşkāl-i miftāḥa

3 Fürūġ-ı ġamla rūşen-sāz-ı ṣaḥn-ı külbe-i cān ol
Mücerred fikreti ḥaṣr etme ṭālib żūʾ-i mıṣbāḥa

4 Tirāş-ı tāb-ı miḥnet ḥıfẓ eder ehl-i ġamı yoḫsa
Ne mümkindir teşebbüt düşmen-i bed-ḫ˘āh-ı efrāḥa

5 Edībā ṣūret-i rāz-ı derūnu keşfe ḥācet ne
Lisāna yer ḳomazken ḫāmemiz tebyīn ü īżāḥa

1675

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫayāliñ ḫāmdır ṭabʿıñda zāhid bu seḳāmetle
Ki menhūm olduñ ol ṭūbā-ḫırāmı būsa ḳāmetle

2 Sen ancaḳ şehvet-i maḳlūbuñu üslūb-ı ṭāʿat bil
Hemān ṣaf-beste ḳıl ardıñca hīzānı imāmetle

3 Cihānda şimdi zīrā muḳtedā-yı muḳtedāyāndır
Pesinde dil veren ġılmāna taṭvīl-i iḳāmetle

4 Ḫaber-dārız zebān-ı ferye-gūy-ı tāc-ı sebziñden
Bize ṣūfī siyādet ṣatma yoḳdan bir ʿalāmetle

5 Edībāsā dili āzāde ḳıldıñ hevl-i ʿuḳbādan
Ḳıyāmıñ vizre efzūn oldu eşrāṭ-ı ḳıyāmetle

1676

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nişān-ı sebz ile ṣanma olur şeref serde
Rehīn-i ḳımme-i şāhān iken şer efserde

2 Ḫaṭıñ ziyānı mı var ʿārıż-ı ḫaṭ-āverde
Gelir mi naḳş-ı ṣaf-ı ḫārdan ḫaṭā verde

3 ʿUluvv-ı himmetiñ oldukça cismi nā-būd et
Hümāya ḳuvvet-i pervāzıdır olan perde

4 Ümīd-i şerm-i ʿitāb etme sifleden zīrā
Olur mu ḫaṣlet-i ādem behīme-i ḫarda

5 Leʾīme eyleme raġbet nümūde eylerken
Peşīz-i nā-seresin ḥüsn-i ṣūret-i zerde

6 Saña çeşīde-i kām-ı meşām eder āḫir
Şereng-i ḫār-ı cefā sāġar-ı gül-i terde

---

3 etme S, Ü2: et Ü1
1675 Ü2 186a
1676 Ü2 186a

7 Edīb ṣūret-i maʿnāyı lafẓ eder zībā
Beyāża ġālib olur dil-ber-i siyeh-çerde

1677

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Eger aḥrār-ı cihān luṭf ile memlūkim ise
Ḫande etsin gözü her eşk ile memlū kim ise

2 Ne revā muḳtefī-i is̱r-i delīlān olmaḳ
Şāriʿ-i ṣıdḳ u vefā menhec-i meslūkim ise

3 Görmesin kimse ʿaceb hāmiş-i levḥ-i dilden
Raġbet-i mülk-i cihān noḳṭa-i maḥkūkim ise

4 Çerḫ ḳaṣr etsin elin rişte-i tedbīr-i cihān
Es̱er-i gerdiş-i hemvār-ı ser-i dūkim ise

5 Anı ben ṭuʿme-i mūr etmek ile şādım Edīb
Sünbül-i māl-ı ʿadū ḫūşe-i mefrūkim ise

1678

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nümāyān olsa da naḳş-ı ẓuhūru dest-i nevkerde
Olur maḳbūl-i aṣḥāb-ı ḥikem her kār-ı nev-kerde

2 Simāṭ-ı suḫta hep zühhād-ı ʿālem ḥalḳa-bend olmuş
Seçilmez ḥalḳa-i zencīrden pīrāmen-i zerde

3 Nice kesb-i şemīm-i bād-ı cān-baḫş-ı neşāṭ etsin
Bu dem maḫnūḳ iken üftāde-i deymās-ı ġam derde

4 Ḫayāl-i ḳāmetiñle ʿandelīb-i ḫāṭır-ı zārım
Nev-ā-nev lānesin taṣvīr eder her şāḫ-ı ʿarʿarda

5 Nişān-ı şevḳ-i istīhāl-i tīġ-i ehl-i ġayret var
Edībā ser-penāh-ı ḥırz-ı ġayret olmayan serde

1679

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Yoḳ ṣıdḳ u vefā fırḳa-i insiñ hemecinde
K'eṭvār-ı belāsātı bulunmaz heme cinde

2 Mirḳāt-ı ġamıñ ʿillet-i ḥırmān-ı ʿurūcu
Pāy-ı ṭalebiñ mürtehen olmuş ʿaracında

1677 S 141a, Ü1 195a, Ü2 186a
2 Görmesin S, Ü1: Görünsün Ü2
1678 S 141a, Ü1 195a, Ü2 186b
1679 S 141a, Ü1 195a, Ü2 186b

3 Reh-yāb-ı ʿalādır ḳadem-i ʿazm-i s̱ebātın
Cā-kerde eden süllem-i ṣıdḳıñ derecinde

4 Bilmez olan āsūdeligiñ ṭaʿm-ı neşāṭın
Çeşm-i ḫıredi şiddete nāẓır ferecinde

5 Her vüsʿat-i meẕheble şitābende Edībā
Ḳalmış reh-i dīniñ ġam-ı refʿ-i ḥarecinde

1680

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣanma kim ʿiṣmet ile rāġıb olur o nāma
K'eylemez bir götü ʿallāme fidā on ama

2 Bezm-i ʿişretde metāʿ-ı ḫum-ı mey ancaḳ olur
Zāhidiñ dūş-ı ten-i ḥırşına uyġun cāme

3 Ḳaṣd eder nāmiyesin merd-i belāġat ḳoymaz
Serḫa-i ḫāmeyi es̱mār-ı edā-yı ḫāma

4 Devr-i nā-sāz-ı felekden nice memnūn olmam
Ki odur kūşe-i vaḥdetde sebeb īvāma

5 İstemem yüsr-i nehārı k'ola ʿusr aḫşāma
Olsa ruḫsār-ı leṭāfetde Edīb aḫ şāme

1681

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫāṭırı eyleme ümmīd-i vefā-yı ʿamda
İḥtiyāṭ eyle ṣaḳın düşme ḫaṭā-yı ʿamda

2 Beni ġafletle helāk eylemek ister semde
Etmesin çāre ṭabīb-i felek istersem de

3 Ādem ol kendiñi sen ġayra vefā-dār eyle
Yoḫsa ümmīd-i vefā etme benī Ādemde

4 Beẕl-i gencīne-i ṣıdḳ ile semāḥ et ṣanma
Mekremet s̱ābit olur pey-revī-i Ḥātemde

5 Şādmānīye elif olmam Edīb olduḳça
Neşʾe-i cām-ı teyaḳḳuẓ ġafelāt-ı ġamda

1680 S 141a, Ü1 195b, Ü2 186b
1681 S 141a, Ü1 195b, Ü2 186b

1682

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿAzm-i kār-ı nā-revādan ḫāṭırı izhād ile
İḫtiyār et iḳtirāf-ı māye-i izhā dile

2 Merd-i ṣādıḳ ehl-i ṣıdḳa eylemez iżmār-ı keyd
ʿAmd ile ẓulm-i ṣarīḥ olmaz müyesser ʿādile

3 Āh-ı bī-eşk-i nedem ḳılmaz tebeh-kārı ḳarīr
Seyr-i keştī ābsız olmaz mücerred bād ile

4 Pey-rev-i Ḫıżr olsa da ser-keş deme münḳād olur
Şāh-rāh-ı ihtidāya cez̲be-i irşād ile

5 Tāyihān-ı menhec-i ümmīd ü bīm olmaz Edīb
Sālik-i minhāc-ı ṭāʿat vaʿd ile īʿād ile

1683

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Etme meyl-i hem-demī süflī-nihād eşḫāṣ ile
Ḳoy tek-ā-pūy-ı ʿavām-ı bed-peyi eş ḫāṣ ile

2 İḳtifā-yı is̲r-i erbāb-ı riyādan nefret et
Sumʿadan ʿārī dili āgende ḳıl iḫlāṣ ile

3 Ḥayf kim ehvā-perestān-ı cihān dil-bestedir
Saʿy-ı nā-meşkūr ile emniyye-i bī-ḥāṣıla

4 Hīç derūn-ı nāsda endīşe-i ʿuḳbā içün
Fikret-i vaṣl-ı zen ü maḥbūbdan yoḳ fāṣıla

5 Olamaz hergiz resā-yı nehc-i fevz-i ḳurb Edīb
Pey-revīden dūr olan dergāh-ı Ḥaḳḳa vāṣıla

1684

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Eger ṭıfl-ı dilim s̲edy-i leb-i dil-dārdan emse
Olurdu şādī-i imrūzu ġālib ferḥat-i emse

2 Kemīn-i çillegāhında hüner mi istitār etmek
Benimle rū-be-rū meydāna çıḳsın zāhid ādemse

3 ʿAdū etdikçe cevrin cā-be-cā sārī olur ḫurrem
Benim gitmez gözümden ḫᵛābda ālāyiş-i nemse

1682 S 141a, Ü1 195b, Ü2 186a
1683 S 141a, Ü1 195b, Ü2 187a
1684 S 141a, Ü1 196a, Ü2 187a

4 Bu gün ehl-i himem imsāk ile erẕāle cūd etsin
Eger dil-beste-i tażʿīf-i kār-ı cūd-ı Ḥātemse

5 Edībā tīġsiz kevni peẕīrā-yı ṣalāḥ etmek
Degil mümkin zamān-ı şevket-i Mehdī-i ʿālemse

1685

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Muntaẓırken ḳatliñe iḳbāle sen mīḳāt ile
Şimdi ʿazm etdiñ göñül ibrāma sen mi ḳātile

2 İnḥiṭāṭ-ı ḳadr-i himmetle ḥarīṣ-i iʿtilā
Çerḫi cāy etse şeref bulmaz dünüvv-i ẕāt ile

3 Merġzār-ı rāḥati tāb-ı sitem ḫuşk etse de
Mevsim-i nīsān-ı dād imdād eder inbāt ile

4 Eyleyen īfā-yı ḥaḳḳ-ı nāsı merhūn-ı s̱übūt
Ḥaḳḳını der-mānde-i taḥṣīl olur is̱bāt ile

5 Ḥülle-pūşān-ı teḳāda Bāyezīd olsa Edīb
Merde meyl-i iştihār olmaz sezā ṭāʿāt ile

1686

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bülūġ-ı minḥati olduḳça merde nā-merde
Sezā zebān-zed-i aḫyār olursa nām erde

2 Gel umma derde devā iḥtimā-yı dāderde
K'olur ʿilāve yüzünden hezār dā derde

3 Şināh-ı yemm-i fenāya ḳuvā tecerrüddür
Ki cāme bār-ı girāndır ten-i şināverde

4 Ḳażā müzāḥim olunca devāʿī-i tedbīr
Olur ʿilāve-i ʿillet mizāc-ı kişverde

5 Edīb vāye-i ümmet nevāl-i ḥırmāndır
Olunca ʿaks-i icābet rehīn duʿālarda

1687

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Dil-i zāhid eger ṭāmiʿse ḥūra
Olur ifṭārdan ḳāniʿ saḥūra

1685 S 141a, Ü1 196a, Ü2 187a
1686 S 141a, Ü1 196a, Ü2 187a
1687 S 141a, Ü1 196a, Ü2 187a

2 Dil-i nā-puḫte şūr-ı ʿaşḳa yetmez
Ḫavāṣ-ı şīre bulmaz āb-ı ġūre

3 Düşürdü ʿālemi iʿtāb-ı ẕülle
Hevā-yı irtiḳā ṣadr-ı ṣudūra

4 Güm eyler ẕevḳ-i ıṭlāḳ-ı ḥayātı
Ġam-ı üftādegī sicn-i ḳubūra

5 Süleymān-ı serīr-i ḳanʿ Edībā
Sezā ḫursend ise sūrāḫ-ı mūra

1688

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀlemiñ meyl edemem mālik ü memlūkine
Olmadan birbirine dilleri memlū kīne

2 Girih-i esr ise de gerdenimiñ şād olamam
Nāḫun-ı nākes ile ʿuḳde-i mefkūkine

3 Mey ü maḥbūba ḥarīṣ olmada mecbūr olurum
Tevbe-kār-ı hevesiñ pīşe-i metrūkine

4 Mey-i meh-tāb-ı şebistān-ı riyā eylese de
Gidemem zāhid-i ʿaṣrıñ reh-i meslūkine

5 Mest-i ʿaşḳ olsa Edībā yine maġşūş olmam
Ṣūfī-i bed-menişiñ meẕheb-i meşkūkine

1689

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Nuṭḳu dem-i neʿamda olmaz firāḳ-ı lāda
Her gerden-i derūnu ḳılāde-i ḳılāde

2 Gör şiddet-i ẕühūlü her şeyḫ-i bī-riyāda
Gelmez şenāyiʿinden hīç biñde biri yāda

3 Zāhid teʿaffüf eyler geldikçe ẓarf-ı bāde
Ammā ḳalır nigāhı çün-noḳṭa ḥarf-i bāda

4 Şimdi münādimiyle pūşīde-rūy-ı dildir
Her rāġıb-ı teşekkül sīmā-yı ittiḥāda

5 Ehl-i riyā Edībā erẕāle muʿteḳiddir
Yoḳken birinde raġbet taṣḥīḥ-i iʿtiḳāda

---

2 şūr-ı S: sūz-ı Ü1, Ü2
1688 Ü1 196b, Ü2 187b
1689 Ü1 196b, Ü2 187b
1 (İkinci mısraın üçüncü tefilesinde vezin problemi var)

1690

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Edince sāḳiyā merżā-yı endūha devā meyle
Benim de derdimi luṭfuñla maḳrūn-ı devām eyle

2 'Alīlān-ı ġama dārū-yı meyle 'āfiyet-baḫş ol
Şifām ancaḳ benim cām-ı lebiñle iltizām eyle

3 O bī-tāba viṣāliñle ḳuvā-baḫşāy-ı tefrīḥ ol
Dili bed-kār-ı ġamdan çāre-yāb-ı intiḳām eyle

4 Ḳoma me'sūr-ı miḥnet saṭvet-i çeşm-i teġāfülle
Cināyet-kār-ı ġamzeñ 'āşıḳ-ı nā-kāma rām eyle

5 Edībi etme ilġā defter-i ḥüsn-i bedī'iñden
Aña levḥ-i cemāl-i mehveşiñde s̱ebt-i nām eyle

1691

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bülūġ-ı fevz olur kām-ı fücūra nā-resāyīde
Degil fāyiz eden rūy-ı siyāhın nāra sāyīde

2 Ḍarāret ekmehi āyīnede 'aks-āşinā ḳılmaz
Ne mümkin çehre-bīn-i ittiḥād olmaḳ cüdāyīde

3 Bu ülfetgāhda her hem-dem-i dīrīne ġālibdir
Göñülden āşinā bīgāne ḥüsn-i āşināyīde

4 Neden eyler dilin pūyān-ı ebvāb-ı ġınā zāhid
Ġınā maḥṣūr iken maḳrūn-ı istiġnā gedāyīde

5 Ḫaṭāsından inābet ṣūretin iẓhār eder ṣūfī
Ḫaṭāya reşk ederken żımn-ı taḥṣīl-i ḫaṭāyīde

6 Berīdir meşrebi temyīz-i şān-ı ādemiyyetden
Nigeh meftūn-ı gāv oldukça çeşm-i rūşenāyīde

7 Benim rāh-ı hevāda ṣanma kim olmazdı hem-rāhım
Hevāya olsa ehliyyet Edībā her hevāyīde

1692

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Tecerrüd ṣūretin iẓhār ile ey kārih-i zīne
Yine sende 'aceb bu i'tiyād-ı kār-ı hīzī ne

1690 Ü1 196b, Ü2 187b
1691 Ü1 196b, Ü2 187b
1692 Ü1 197a, Ü2 187b

2 Tevaḫḫüşle ne mümkin maḫrem-i sīmā-yı üns olmaḳ
Nice yüz vermeyince yüz verir ḫalḳ içre āyīne

3 Odur ṣāfī-meniş kim rū-be-rū olduḳça mir'āta
Ede āyīneye ʿaksin medār-ı ṣafvet-i sīne

4 O dil kim vaṣfını īcāzdan ıṭnāb-ı şerm eyler
Degil gencīde vaṣf-ı mūcizi ıṭnāb-ı beyyīne

5 Edībā pertev-i meh-tāb ile olmaz sühā müdrik
Görünmez ṣūret-i bīgāne çeşm-i āşinā-bīne

1693

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḫabīs̱e ṭayyib olur gende-bū meşāmında
Ṣafā nümūde olur ṭabʿ-ı būma şāmında

2 Le'īm kimseye bī-müzd edince ikrāmı
Riyā te'essüf eder nuṭḳ-ı iḥtirāmında

3 O kim nevāzişi maḳrūn-ı kibr ü naḫvet olur
ʿİtābı sūzen eder riştе-i kelāmında

4 Eden münāfıḳa tesvīd-i rūy-ı ḳırṭāsı
Sevādı ġāze ḳılar çehre-i merāmında

5 Edīb sāḳī-i dehriñ bilen ḥarīṣ olmaz
Ḫumār-ı dā'imini iḥtisā-yı cāmında

1694

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳaçan ḫāṣıyyet-i pā-zehr ola nuṭḳ-ı semīrānda
Olur dilden hümūmuñ renc-i te's̱īr-i semi rānde

2 Sütūr-ı makdemin münsāḳ-ı minhāc-ı ẕehāb eyle
Nifāḳı hem-ʿinān etdikçe her mihmān-ı āyende

3 Meyiñ derd-i ḫumārından olurdu belki āsūde
Eger der-mānde-i ekdāra te's̱īr olsa dermānda

4 Göñül ḫaṣm-ı şitābı bende eylerdi rikābında
Bu germiyyetle olsa kişver-i vaṣla şitābende

5 Edībā maşriḳ-i ehvā olurdum mümkin olsaydı
Düşürmek tāb-ı mihrin sīneme her mihr-i tābende

1693 Ü1 197a, Ü2 188a
3 rişte-i Ü2: sūzen-i Ü1
1694 Ü2 188a

1695

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Müsaḫḫarken ʿiẕār-ı ārzūsu ḫāl-i dīnāra
Leẕā hem-reng-i dīnār olsa ḫ˘oşdur ḫālid-i nāra

2 Hemān cevf-i dilin sūrāḫ-ı mār etmekle hem-serdir
Ḥarīṣe yek nefes iżmār-ı nehy-i nefs-i emmāre

3 Ḥaẕer ḳıl nākese itlāf-ı naḳd-ı mihrden zīrā
Veren ḳadr-i metāʿı żāyiʿ eyler her ḫarīdāra

4 Leʾīmiñ sāyesi hem-seng-i Ḳāf olduḳça zaʿmınca
Döyer mi iḥtimāl-i ẓılline her dūş-ı bī-çāre

5 Edībā bunda bir dār-ı sitemken cānı Manṣūruñ
ʿAceb mi buġż edip bu dārı meftūn olsa o dāra

1696

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫāliḳiñ sīnede cā eyleme merdūdına
Dili nār-ı seḳarıñ etme memer dūdına

2 Şaḳvetiñ ʿaks-i ḳabūl-efken olan rūdına
Ricsden gösteremez ġāliye-i rū dīne

3 Cār olan tef-zede-i dūzaḫ olur bī-dīne
Sāyegāh-ı leheb-āmīḫte-i bīdine

4 Leẕẕet-i zībi medār-ı şebeʿ-i dāyimdir
Vuṣlatıñ muġtenem-i māyide-i ʿīdine

5 Ferah-ı vaṣl ile ʿuşşāḳıñ Edībā gelmez
Hecrden şāʾibe-i vāhime bir ferdine

1697

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āhencedir tek-āveriniñ meh licāmına
Doymaz meẕāḳ-ı lebleriniñ mehl-i cāmına

2 Gül-ġonçeler sefīr-i nesīm-i bahārdan
Ḫandān olur vürūd-ı nevīd-i selāmına

3 Gülşen-sarāy-ı ʿadnda ṭūbā vü sidreniñ
Yoḳ zehresi şenīd-i hezīz-i ḫırāmına

1695 Ü1 197a, Ü2 188b
4 Duyar mı Ü2: Verir mi Ü1
1696 Ü1 197a, Ü2 188b
1697 Ü1 197b, Ü2 188b

4 Māhıñ yüzünde reng-i kelef nā-bedīd idi
Ruḫ-sūde olsa rūy-ı nigīn-i ḫıtāmına

5 Yārıñ Edīb cilve-i şemşīr-i nāz içün
Ḥasret-keşiz teyaḳḳuẓ-ı çeşm-i niyāmına

1698

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ġuṣṣanāk olma ḥasūd-ı bed-zebānıñ hemzine
Hemzi zīrā ḳadr-i pestiyle degildir hem-zine

2 İbtilāsı her beriyyü'ẕ-ẕimmeyi tehẕīb eder
Mübtelā olduḳça merd-i fitne-kārıñ ġamzına

3 Tā ki merdüm cünne-ber-dūş-ı nihād-ı ṣıdḳ ola
Bī-te'eṡṡürdür le'īmānıñ ḫadeng-i lemzine

4 Ol sebebdendir kitāb-ı zühdü zāhid laḥn oḳur
Yoḳ vuḳūfu nüsḫa-i ādāb-ı 'aşḳıñ remzine

5 Merdüm-āzārān-ı dehr āmāde olsunlar Edīb
Rūzgārıñ ṣadme-i müşt-i dürüşt-i ḥamzına

1699

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Tehālük etme celb-i rızḳa der-kār ol inā'etle
Ki maḳsūm olmadıḳça iḳtirān etmez inā etle

2 Hemān ẕüll-i ṭama'dır ḳadr-i merdi pest eden zīrā
Degil mümkin 'uluvv-ı menzilet bulmaḳ denā'etle

3 Dil-i kecle zebānı rāst-güftār eyleyip ṣanma
Ḫavāṣ-ı merhem-i iḥsān olur zaḫm-ı isā'etle

4 Lisān-ı ḥāli iẓhār-ı ni'amla mülhem-i şükr et
Enāma naḫvet etme zīb-i endāmıñ irā'etle

5 Edībāsā tecāfī ḳılma minhāc-ı selāmetden
Ṣaḳın rāh-ı ḫaṭarda cilve-sāz olma cerā'etle

1700

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Veren ibṭāl-i ḥaḳdır istiḳāmetden ḫulū dīne
Odur bādı leẓāda kec-nihādānıñ ḫulūdına

1698 Ü1 197b, Ü2 188b
1699 Ü1 197b, Ü2 188b
3 Dil-i Ü2: Degil Ü1
1700 Ü1 197b, Ü2 189a

2 Cihānıñ baḳma nā-dān-ı dānişver-nümūdına
Verir ṣanma semāʿ-ı nuṭḳ-ı telḳīni nümū-dīne

3 Dilin güm-geşte-i rāh-ı ḍalāl etdikçe mümkin mi
Ḳarīn olmaḳ cehūlüñ ṭāʿat-i nā-būdu bu dīne

4 Şereng-i suḫt içün ḫ˘āhiş-nümāy-ı şīr-i māderken
Riyāen ṭāʿatiñ ṭāmiʿlere bilmem ki sūdı ne

5 Edībā merdüme tefsīdelikden ġayrı yoḳ ḥāṣıl
Cihānda ẓālimiñ leb-teşnegīden nehr-i cūdına

1701

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merdümüñ ḫūn içre sāʿīken ʿadū iġrāḳına
Tīġ-i ḫūn-āşāmı nā-şāyestedir iġrā ḳına

2 Ḳāniʿiñ dil-teşnedir ḥāsid eger imlāḳına
Eylemek zehr-āb-ı şemşīri neden imlā ḳına

3 Kisve-i inṣāfdan ʿārīleriñ şāyān olan
Ḫilʿat-i .... istiḥḳāḳına

4 Düşmeniñ şekl-i nifāḳ üzre olur ṣūret-nümā
Düşse de ʿaks-i s̱ebāt āyīne-i mīs̱āḳına

5 Ḳābiliyyetle beḳā-cūy-ı ribāṭ-ı ḳahr olur
Yār-i ġam-ḫ˘ārıñ sezāvār olmayan işfāḳına

6 Pāyına ḳayd-ı ṭahāret olmayan dūşīzeniñ
Olma ḫāṭır-beste ḫalḫāl-i behīc-i ....

7 .... olma revā-bīn-i emel
Şehveti nehy et şereng-āmīz olan tiryāḳına

1702

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol ʿāşıḳa ki telḫī-i āh engebīn ola
Olsa zücāc-ı ḫ˘āhişi āhen gibi n'ola

2 Anlar ki istiḳāmet ile ʿāmilīn ola
Ümmīd odur ki ʿāmları ʿām-ı līn ola

---

3 rāh-ı Ü1: etse Ü2
5 leb-teşnegīden Ü2: leb-teşnegīden ġayrı Ü1
1701 S 53a
3 S (Kağıttaki tahrip nedeniyle okunamadı)
6 S (Kağıttaki tahrip nedeniyle okunamadı)
7 S (Kağıttaki tahrip nedeniyle okunamadı)
1702 S 53b, Ü2 142a

3 Māla ṣular ki vefret ile mālikīn ola
Ẓannım budur ki mālları māl-ı kīn ola

4 Ādem ne deñli sālik-i minhāc-ı emn ise
Mümkin degil ki reh-zen-i ġamdan emīn ola

5 ʿĀşıḳ demem o merdüm-i nā-dāna kim Edīb
Ṣūfī gibi ḳafā-rev-i her meh-cebīn ola

1703

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Hīzān-ı cihān ḫalḳı düşürdü bu ḳuyūda
Kun-dāde ḳodu muġlimi böyle boḳu yuda

2 Cevdet reh-i ṭāʿatde gerek keyyis-i cūda
Yegdir ḳomamaḳ māniʿ olan keyyi sücūda

3 Yā terk-i sevāhir olan eṭvār-ı ḫulūda
Manṣūr gibi tīz çekilir dār-ı ḫulūda

4 Kār u direv-i mezraʿ-ı ṭāʿātı hebādır
Aḳdām ile saʿy etmeyeniñ ḥıfẓ-ı ḥudūda

5 Hīç uyma Edībā hele bir rāy-ı ḥasūda
Tā olmaya andan saña bir rāyiḥa-sūde

1704

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaz emīn cünbiş-i peykār-ı ġamzede
Zaḫm-ı derūn-ı ʿāşıḳ-ı bīmār-ı ġam-zede

2 Ol serv-ḳaddim eylemesin iʿtinā ḳade
Bīgānelerle yek-dil iken iʿtināḳa da

3 Geçmem ben ol Sikender-i mülk-i cemālden
Yeʾcūc-ı cevr ile beni pā-māl ederse de

4 Dil-bend iken ḫulūṣ ile dehriñ eri kede
Ḳoymaz sürīn-i raġbeti zerrīn erīkede

5 Renc-i ḫumār-ı hecr ile vīrān iken Edīb
Yapmaz derūn-ı ʿāşıḳı miʿmār-ı meykede

1703 S 53b, Ü2 142a
1704 S 53b, Ü2 142a

1705

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Zāhid heves-i seyr-i gül ü zenbaḳa düşme
Her gördügüñe meyl ile çün-zen baḳadüşme

2 Olduñ yeter ey eşk-i revān sīneme cārī
Seyl-āb gibi deşt-i hevāya aḳa düşme

3 Ser-pençe-i gīsū ile selb eyleme hūşum
Zencīr-ṣıfat boynuma zülfüñ ṭaḳa düşme

4 Ḳılma dil-i zārı hedef-i nāvek-i nāziş
Cānā baña gel mīḫ-i cefāyı çaḳa düşme

5 Āteş-zen-i ḳānūn-ı dili olma Edībiñ
Raḫt-ı ser u sāmānını birden yaḳa düşme

1706

müfte'ilün fā'ilün müfte'ilün fā'ilün

1 Va'd-i rebī'-i kerem ḳaldı cemād ayına
'Aks-i ümīdim düşüp ḳaldı cemād-āyine

2 Ḥācib-i müşgīn-i yār olsa da būyā yine
Zehre vü ṭāḳat mi var kimsede bu yayına

3 Dil-bere medyūn iken 'āşıḳ-ı şeydā yine
Cānı fidā eyleyip ḳoymadı şey dāyine

4 Maḥrem olur mu o mer'āt ile her āyine
Rūyuna fürṣat umar atıla her āyine

5 Yāre yaraşmış güzel cāme-i dībā yine
Hū çekerek ṣun eli cāma Edībā yine

1707

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Her rengi ḳabūl eylemede olma ke-şīşe
Ḳārūde-i İslāmı ḳırıp uyma keşīşe

2 Nev-bāve-güzīn-i şecer-i kār-ı nefīs ol
Olma ḫadem-i deyr gibi nā-sere-pīşe

3 Te'ṡīr edemez zāhide germā-yı maḥabbet
Baḳ ḳabża-i ṣadrındaki yelpaze-i rīşe

1705 S 53b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1706 S 53b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1707 S 54a, Ü2 142b

4 Dil-beste iken nīşine her kej-düm-i zülfüñ
Gitmekde ne zaḥmet görünür ṣūfiye nīşe

5 Mürşid erişip mevsim-i nev-rūza Edībā
Rağbetle yine düşdü çerāgāh-ı ḥaşīşe

1708

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dehriñ ḥasedle göz ḳoyanıñ kesb-i nāsına
Dest-i sitemle seng-i cefā kes bināsına

2 Zībende görme hey'et-i resm-i ḳuṣūrunu
Ḳaṣr-ı nigāh-ı luṭf edeniñ āşināsına

3 Vām-ı le'īmi ribḥ-i yek-ā-yekle aḫẕ eden
Żaʿfıyla verse ḳudreti olmaz ḳażāsına

4 Ḳaplar ten-i mefāze-i Mıṣrı ḳabā-yı Nīl
Uyġun gelince ḳāmet-i ümmü'l-ḳıyāsına

5 Pīrāyedir heyākil-i ās̱ārımız Edīb
Kevniñ rü'ūs-ı elsine-i eẕkiyāsına

1709

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Etdiñ rübūde ruḫlarıñıñ reng ü būyına
Ḳoyduñ gül-i şikūfteyi bī-reng ü bū yine

2 Peymūde etdi dil ḳad-i cism-i naḥīline
Dībā-yı vuṣlatıñ ne güzel geldi boyına

3 Etdi şarābı ser-ber-i ḫarvār-ı meşrebi
Zāhid ḫarīde çekdi bu gün bir sebū yine

4 Hū hū-keş-i vürūd-ı ʿaṭā-yı kibārdır
Ṣūfīleriñ ḳapılma ṣaḳın hāy-u-hūyına

5 Renc-i ġama Edīb dil-i çāre-cū yine
Düşdü ġamıñ ẕühūl ile bī-çāre cūyına

1710

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaṣd etse de ḥuṣūn-ı viṣāliñ bürūcuna
Şeyḫiñ ḫadeng-i himmeti yetmez bir ucuna

1708 S 54a, Ü2 142b
1709 S 54a, Ü2 142b
1710 S 58b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Sedd-i niḳābı s̱ülme-pez̲īr etdi dil-rübā
Ye᾿cūc-ı fitneniñ sebeb oldu ḫurūcuna

3 Zāhid serīresin edemez fürce-yāb-ı feyż
Dil-bend iken ʿavāhir-i dehriñ fürūcuna

4 Görmezdi çeşm-i pest ile ʿuşşāḳı şeyḫ-i dūn
ʿĪsī mis̱āli baḳsa sipihre ʿurūcuna

5 Yek nān-ı ḫuşke eyle ḳanāʿat Edībvār
Etme nigeh sevāyim-i dehriñ mürūcuna

1711

müfteʿilün fāʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 Ḫalḳa ez̲ādan ṣaḳın olsa daḫi ḳurbaġa
Kim yed-i ḳahr-ı Ḫudā ṣoñra seni ḳor baġa

2 Ṣolda ḳalır ʿāḳıbet müntaḳil olmaz ṣaġa
Dest-i ḥasedle o kim şīr-i ihānet ṣaġa

3 Dāʿiye-i ḥırṣ ile verme ʿafāfı yaġa
Belki semādan saña rūġan-ı ṣāfī yaġa

4 Zülf-i siyehden göñül sīneye üftān olur
Ṣandı ki bī-ḳayd ola düşdü ḳaradan aġa

5 Ḫalḳ Edībā bütün māla esīr oldılar
Rāġıbını bulmadım ʿaşḳa şikār olmaġa

1712

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Olsa es̱er-i gerd-i rehiñ ʿayn-ı sühāda
Çeşmin ṣanemā şām u seḥer ḳordu sühāda

2 Mānend-i hümā uçsa daḫi rūy-ı semāda
Maḳbūl degil şevhere bed-ḫūy ise māde

3 Teşbīh eden ġāliye-i müşkü remāda
Evṣāf-ı le᾿īmāneyi bulmuş küremāda

4 Vā-reste-i āfāt-ı ḳıyāmetdir ol ādem
Kim sāyesini ḫaṣm göre rūz-ı cezāda

5 Bī-ḳayd-ı edeb nādire-gūyān-ı zamāne
Yād eylemesin nām-ı Edībi üdebāda

1711 S 58b (3, 4 ve 5. beyitlerin üzerine çizgi çekilmiş)
1712 S 58b (3, 4 ve 5. beyitlerin üzeri çizilmiş)

1713

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Düşerse de yeriñ aġyār-ı dūn ber-ā-berine
Nevāziş eyleme yüz verme dil-berā birine

2 Baḳar mı 'ālemiñ emvāl-i pür-nehābirine
Degil sezā nigeh-i merd-i pür-nühā birine

3 Ḫaṭīb efendi n'ola ḫalḳa i'tilā etse
Cevāmi'iñ çıḳaraḳ süllem-i menābirine

4 Gelince bezme yine hażm-ı nefs eder zāhid
Tereddüdü var iken devletiñ ekābirine

5 Eder mi meyl-i ġuraf 'ālemiñ Edībāsā
Nigāh-ı 'ibret eden ḥufre-i meḳābirine

1714

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Kibār-ı şehr ile mecbūrdur mücālesede
Ne deñli mürşid-i ṣad-sāle bī-mecāl ise de

2 Dimāġ-ı ḥırşına şīrīn gelir miṡāl-i şeker
Faḳīhe dirhem-i rüşvet eger vebāl ise de

3 Tefevvüh-i suḫan-ı ṣıdḳa lāl olur 'ālem
Me'ādına sebeb-i hedm ü iḫtilāl ise de

4 Ki ḳalb-i buġżu eseldir nigāh-ı 'ārifde
Ne deñli 'ālemiñ eṭfāli ḫurde-sāl ise de

5 Dilin kelāle-i dil-berden eylemez ḫālī
Edīb ehl-i ġamıñ ẕihni pür-kelāl ise de

1715

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Etsin ḥadīd āhını kim ṭaşa kār ede
'Āşıḳ o yār-i seng-dili tā şikār ede

2 Dest-i sitīz-i 'aşḳı dili cüst-ü-cūda kim
Rāz-ı nihüft-i sīnemi tā āşikār ede

3 Esbāb-ı i'tibār ile pīrāye-gīr iken
Taḳvā-yı şeyḫ-i mu'cibe kim i'tibār ede

1713 S 59a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1714 S 60a (3, 4 ve 5. beyitlerin üzeri çizilmiş)
1715 S 60a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Olmaz rükūnu encümen-i ehl-i fāḳaya
Zāhid ki ʿaḳd-ı ṣoḥbeti ḥaṣr-ı kibār ede

5 Mülk-i dile hücūma ser-āġāz eder Edīb
Tātār-ı nūk-i ġamzesi tā tār-mār ede

1716

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 İnanma rāḥat-i dihkāniyān-ı bī-derde
Ki vaḳf-ı gerdiş-i ġamdır kenār-ı beyderde

2 Olan ġamıñla mużīḳ-i maġār-ı bī-derde
Ḳalır ḥarāret-i deymās-ı ʿaşḳ ile derde

3 Henūz muġże-i bī-rūḥ iken ten-i fāsid
Olur şeḳāvete āmāde baṭn-ı māderde

4 Elīf-i rātibe-i şehr-i yār olan ʿāşıḳ
Bulur mu leẕẕet-i ʿayşı diyār-ı āḫarda

5 Edīb deʾb-i gürūh-ı siyāh-kārānda
Ḥariyy-i töhmet olur her günāh-ı nā-kerde

1717

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olmasa ḥırṣı eger nūş-ı mey-i keskine
Eylemezdi ṣanırım mürşide bir kes kīne

2 Olduğu'çün elem-i hecr ile pür-teb sīne
Lā-cerem saʿy ederiz tāb-ı diliñ tebsine

3 Olamaz māh-ı kelefnāk-i felek mirʾātı
Yāre ḫ˘urşīdi gerekdir felegiñ āyīne

4 Peyker-i ḥubb-ı zeri şerm ile ʿaks-endāz et
Levḥ-i mirʾāt-ı dil-i merdüm-i ḳanʿ-āyīne

5 Māʾil-i behcet-i aṣnām-perestāna Edīb
Deyr-i Tersā gibi yoḳ cāygeh-i dīrīne

1718

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Eger ki şeyḫ-i girān-cān giderse ḳayıḳ ile
Taḥammül eylemeyip belki ḳayıḳı yıḳıla

1716 S 60b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1717 S 60b (2, 3, 4 ve 5. beyitlerin üzeri çizilmiş)
1718 S 61a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Çekerdi zāhidi dil-ber kenāra ḳayıḳ ile
Eger bileydi kürek çekmeyi daḳāyıḳ ile

3 Şeḳā taḥammül eder deyü zāhide degme
Gelirse cerre eger tuḥfe-i şeḳāyıḳ ile

4 Bütün ḫalāyıḳı şehriñ birikdi başına hep
Mürīdi şıḥne bu gün başdı bir ḫalāyıḳ ile

5 Tefavvuḳ etse n'ola dīgerāna naẓm-ı Edīb
Ki bir mi leẕẕet-i dūş-āb şehd-i ḳayıḳ ile

1719

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ġanīdir ʿāşıḳ-ı zārıñ gedādır o ṣanma
Aña ḥaḳāret ile baḳma andan uṣanma

2 Raḳīb cīfe-nümādır o bir ke-lāşīdir
Ṣaḳın o lāşiye baḳma sözüne aldanma

3 Nehār u şebde sübāt-ı ḥayāda ḳal cānā
Nidā-yı ḥasret-i her bir nigāha uyanma

4 Bu nā-nümūde reviş nān u mā içündür hep
Külāh u sübḥa-i şeyḫ-i zamāna inanma

5 Nezīl-i berd ü selām-ı viṣāl olup çü-Ḫalīl
Edīb āteş-i Nemrūd-ı fürḳate yanma

1720

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Etse nigāh dīde-i bīnā-yı derk ile
Ālām-ı ʿaşḳdan dile bīhūdedir gile

2 Dāġ-ı ġamıyla ḳāniʿ idim tāze bir güle
Gelseydi yār yanıma bir tāze berg ile

3 Müştāḳ iken cemāli gibi tāze ter güle
Hicrānda ḳoydu gitdi bizi böyle terk ile

4 Āmācgāh-ı tīr-i belā olsa da yine
Gelmez herās ʿāşıḳ-ı ser-bāza merg ile

5 Ümmīd-i feyż ederken Edībā sipihrden
Bārīde oldu kişt-i ümīde tegerg ile

1719 S 62a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1720 S 62a (Üzerine çizgi çekilmiş)

1721

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Olurdu ṣaḥn-ı çemende diliñ münāsı bile
Olaydı ṣoḥbeti bir dil-ber-i münāsib ile

2 Degil faḳīh ile yek rütbe-i ġam-endūzī
Zekāt-ḫ˘āra bir olsun mu merd-i kāsib ile

3 Ḫarīd-i dāġ-ı ġam-ı yār-i cān-bahā eyle
Dilā ki her ne zamān istesen bahāsı bile

4 Aña ʿatıyye-i bī-infiṣāli gelsin de
Ġanīle ḳanda ise zāhidiñ duʿāsı bile

5 Göründü çeşmime ḳākūmdan güzel yāriñ
Edīb giydigi sincāb-ı ḫ˘oş-nümāsı bile

1722

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Şeyḫ südāger-i ṭāʿat mi Ayaṣofiyada
Yā o meh-rūy ile hem-dem mi eyā Ṣofiyada

2 Vāʿiẓā pend-i inābetle mücāb olduḳ biz
Kār eder mi hele bu nuṣḥu veyā ṣūfiye de

3 Nāṣıḥā vaʿżda bī-neşʾe bulunmaz teʾṣīr
Gel o maʿcūn-ı neşāṭ-āver-i meʾlūfı ye de

4 Olamaz ḥubb-ı meʿādinle meʿād anıñ içün
Zāhidiñ gelmedi kām-ı dil-i melhūfı yede

5 Yoġimiş çünki Edībā ciheti cāmiʿden
Gitse ṣūfī ne olur dergeh-i mestūfiye de

1723

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Pürdür ṣimār-ı kiẕb ile baḳ şāḫ-ı lāfına
Şeyḫ-i zamānıñ eyle temāşā ḫilāfına

2 Bir demde iḳtināṣ-ı şikār-ı neşāṭ eder
Cāmıñ süvār olan mey-i gül-reng-i ṣāfına

3 Bezm-i ṣafāda ṣavlet-i keyf-i şarābdır
Bāʿiṣ olan ġarīm-i ġamıñ inṣırāfına

1721 S 63a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1722 S 64a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1723 S 64a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Hengām-ı şebde ḳādime-cünbān-ı yār iken
Şeyḫiñ ne iʿtibār olunur iʿtikāfına

5 Ehl-i ṭamaʿ hediyye-i reşk eylesin Edīb
Dehriñ hem-āşiyāne-i ʿanḳā-yı Ḳāfına

1724

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rezmgāhında ḳomaz cāy-ı girīz aʿdāsına
Cilve-i rükbānı raḫş-ı ġayretiñ aʿdāsına

2 Kişt-i bed-ḫ˘āhıñ baḳar mı eṭyeb ü erdāsına
Ḥaṣd-ı aʿdā-yı liʾāma dest uran er dāsına

3 Dāʾ-i miḥnetden ne şey taḳrīre āġāz eylesin
Daḫl eden bāġıñ nevā-yı bülbül-i şeydāsına

4 Ḫuṭve-cünbān-ı sülūk-i nehc-i fevz-i ḳurb olan
Raġbet etmez ʿālemiñ imrūz ile ferdāsına

5 Beste-i tār-ı kemend-i renc-i ḥırmāndır Edīb
Zülf-i dil-dārıñ giriftār olmayan sevdāsına

1725

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bilirsin ḥüsnü yoḳ māh-ı semāda
O mihriñ ʿaksini gördüñse māda

2 Ḳoma zāhid nigāhı şu ribāda
Seni meftūn ederken şūr-ı bāda

3 Nemā bulduḳça mālıñ şu ribāda
Gözüñ nān-ı cevīn ü şūrbāda

4 Saña çesbān iken dībā-yı iḫlāṣ
Ne bulduñ ṣūfiyā sen būriyāda

5 Edībā pey-rev etmiş bir ġulāmı
Nigāhı mürşidiñ dāʾim ḳafāda

1726

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola ṭarf-ı keḥīliñ eylemezse intimā mīle
Ki çeşmiñ sürmelenmiş mīl-i ḳudretden temāmile

1724 S 64b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1725 S 65a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1726 S 65a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Kemāl üzre derūnu sūz-ı ʿaşkıñ puḫtelendirdi
Raḳīb-i rū-siyeh ḳoy böyle ḳalsın vażʿ-ı ḫāmile

3 Ṭavāf-ı Kaʿbe-i şām-ı viṣāliñ ārzūmendiz
Naṣīb olsa giderdik biz daḫi ḥaccāc-ı Şāmīle

4 Kemān-ı sīnemiz aġyār ile meyl-i meṣāf etse
Yeterdi nāveki ṣad mīle dek iḳdām-ı tāmile

5 Edībā der-ʿaḳab ġurbet-güzīn dervīş-i ġamgīniñ
Feraḥ buldu derūnu sāde-rūyānıñ selāmile

1727

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣivā-yı bezm-i ʿaşḳa kebş-i cismi eyle ter ḳıma
Sezāvār eyle nāmıñ defter-i ʿuşşāḳa terḳīme

2 Dil-i mecrūḥu ʿāşıḳ etmese āmāde teklīme
Zebān-ı ḫancer-i yār ile ehl olmazdı tek līme

3 Olurdu ehl-i dil minnet-peẕīr-i ṣoḥbet-i zāhid
Bulaydı ḳābiliyyet anda fenn-i ʿaşḳı taʿlīme

4 Bu mātem-ḫānede küttāb-ı ḳısmet māl-ı eytāmı
Muʿayyendir hemān ḥükkām ile ḫuddāma taḳsīme

5 Edībā ḫastegān-ı ʿaşḳa tedbīr-i devā ancaḳ
Teḳaddüm eylemekdir cānı dest-i yāre teslīme

1728

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 N'ola dellāl-i felek pīşgeh-i şāh-ı dile
Olsa pīrāye-fezā ḳāmet-i nev şāhid ile

2 Ḳalbden dūrī-i hem-ṣoḥbetī-i şāhı dile
Ārzūmend olaraḳ alma dür-i şāhı dile

3 Añladım mertebe-i ẕāyiḳa-i ʿirfānın
Ülfetim var idi fi'l-cümle benim zāhid ile

4 Ser-be-ser nāsda pūsīde iken ḥabl-i ʿuhūd
Rabṭ-ı peymān edemem dehrde her ʿāhid ile

5 Cāh-ı ʿaşḳ üzre muḳīm olmaġa cehd eyle Edīb
Olma hem-pā ṭaleb-i cāhda her cāhid ile

1727 S 65b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1728 S 66a (3, 4 ve 5. beyitlerin üzerine çizgi çekilmiş)

1729

mefā'ilün mefā'ilün fe'ūlün

1 Şerer olmaz muḳāvim āftāba
Ne mümkin āteş olmaḳ āfet āba

2 Ḳarīn-i vaḥşet olmaḳ ins-i lāba
Ḳomaz sāmānı ṣanma insilāba

3 Ciyef-h̬ārāna etmez ol ki lābe
Temelluḳdan ġanīdir ol kilāba

4 Tehī eclāfa düşme bu şitāba
Seni dil-sīr eder mi boş tābe

5 Edīb iç sāġarı düş cāme-h̬āba
Ki meyl eyler düşenler cāma h̬āba

1730

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Heves-i mürşid ile sāyiḥ olan bādiyede
Sa'-yı bī-cā ile āverde eder bādı yede

2 Şehr-i ẕilletde şeref-cūya teşebbüt lāzım
Yıḳılır üss-i metīn olmayıcaḳ ebniye de

3 Neş'esin vāye-i bī-sūd-ı ser-i sīne eder
Nūş eden bādeyi her sīnesi çāk āyinede

4 Ṭāmi'-i ẕevḳ-i cihān ni'met-i 'uḳbā mı görür
H̬ān-ı evvelde doyanlar ne arar s̱āniyede

5 Kerem-i Vāhibe efrād s̱enā etmez Edīb
İnfirād eyleyen ehl-i kereme es̱niyede

1731

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Aceb mi ḳātil-i h̬ūn-rīzi o liyāḳat ile
Götürse ḥükm-i şerī'atle üliyā ḳatile

2 Bu āb-ı ṣāfını pür-h̬ūn eder ḥamāḳat ile
Eger ki eşkimize 'āṣī-i ḥamā ḳatıla

3 Verirdi cāna tesellī ne dem ṣadāḳat ile
Nidā-yı raḥm gibi āhıma ṣadā ḳatıla

1729 S 67a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1730 S 68a
1731 S 69a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Ḥiẕā-yı kūyuna ḳat ḳat tereddüd etmedeyiz
Ki zaḫm-ı cāna devā eyleye ḥaẕāḳat ile

5 Edīb ber-ṭaraf olsa raḳīb çün-dey-māh
O mehle gülşene ʿazm eylesek refāḳat ile

1732

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeyḫ tācir olamaz her nice şey ṭanısa da
Edemez beyʿ ü şirā her nice şeyṭān ise de

2 Ṭaʿn ederler deyü menzilgeh-i tüccār etmez
Saʿat-i ḫānḳahı mertebe-i ḫān ise de

3 Dāḫil ü ḫārici gerdişde ʿalef-ḫ˘āh olaraḳ
Aña ādem mi denir ṣūreti insān ise de

4 Fırḳa-i müddeʿiyān ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ mı olur
Ger ne'yāsūde-yed-i çāk-i girībān ise de

5 Bir suḫan-dān olamaz baña Edībā hemtā
Rütbe-i naẓmı eger fāyiḳ-i Ḥassān ise de

1733

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣūfī-i rūbehe gīsū-ḳara ḳaytazı ile
Yetemezsin begim esb-i ḳıra ḳay tāzı ile

2 Ṣofrada ṭaḥn-ı ʿiẓām etmededir azı ile
Yemege şeyḫi yeter ṣūfiye bu āzı ile

3 Dem-be-dem durma cihād etmede boğazı ile
Kimse hem-pā olamaz dehrde bu ġāzī ile

4 Kim ḳarīn olabilir ʿāşıḳ-ı ser-bāzī ile
Ki ḥamāme nice hem-lāne olur bāzī ile

5 ʿĀşıḳın yār Edībā ġama ḳor nāzı ile
Deşt ü ṣaḥrāda gezer hem-dem-i ḳurnazı ile

1734

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Hemān teḳaddüm içün ṣadr-ı meclise fesede
Biribiriyle ḳalır dā'imā münāfesede

1732 S 70a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1733 S 70a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1734 S 71a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Remād eder giderek cismi ḥāsid-i kāsid
Bu naḳd-ı nā-seresi ṣanmasın ḳalır kesede

3 Bize beşāşet-i ruḫsār-ı āteşīniñden
Dem-ā-dem āteş-i reşkiyle yanmada ḥasede

4 Derūnu pençe-i ʿāşıḳ-şikār-ı şīr-i ġamıñ
Düşürdü dā'etin āzār-ı mu'lem-i esede

5 Edīb bend eder aġyārı ol perī mesede
Yüzün o ṭā'ifeden şimdilik çevirmese de

1735

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dil verme naḳd-ı cāna deger zaḫm-ı tīrine
Degmez o luṭf-ı bī-bedeli degme birine

2 Gel cāma sīr edip dile bār etme ṣıḳletin
Ṭarḥ et ki reh-zen olmaya her cā mesīrine

3 Birdir ġam-ı imāret-i ʿālem ḥamīr ile
K'olmaz nümūde rāḥati bir lemḥa mīrine

4 Dehriñ dil-i meʿāşir-i bālā vü zīri hep
Üftādedir şirāket-i vizr-i vezīrine

5 Cāy etme ṣadr-ı bezmi Edībā zamāneniñ
Mīr-i kelām olursa daḫi her semīrine

1736

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Olunca ṣūfī bezm-i ḫurremīde
Neden bilmem olur ol ḫar remīde

2 Sülūkü nehc-i şeyḫ-i Bū Saʿīde
Elinden ḳaldı neyl-i būse ʿīde

3 Bu reng-i naḫveti olmaz perīde
Neşāṭ-ı encümengāh-ı perīde

4 Ġulāma eylemez ilḳā-yı dīde
Şehīr oldukça kār-ı ḳāyidīde

5 Nigeh-bend olmaz ol ayu sefīde
Edībā olsa ḥüsn-i Yūsufīde

1735 Ü2 154a
1736 S 72a (3, 4 ve 5. beyitlerin üzerine çizgi çekilmiş)

1737

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigāh etmez o ḫūnī ne cübān u ne ciger-dāra
Hemān her bī-günāhı bend-i zülfünde çeker dāra

2 Büdūruñ tābişi bir lemʿadır nūr-ı cemālinden
Ki tāb-ı rūyu ʿaks-endāz olur mirʾāt-ı aḳmāra

3 Ġulām u zenle meşhūr oldu kārı şeyḫ-i bī-tābıñ
Bu ḥāletle ʿaceb şimdi mecāli var mı inkāra

4 Şarāb-ı ṣāfdan dil-ṣāf iken maṭʿūn-ı ḫ˘arāndır
ʿAcebdir kim ṭıbāʿ-ı ḫ˘āre olmaz ṭabʿ-ı mey-ḫ˘āre

5 Edībā āhımız aġyār-ı dūnu dil-fegār eyler
ʿAbes̱dir ẕihni anıñ'çün düşürmek ḳayd-ı efkāra

1738

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḳo etsin pīr-i mey bā-cemʿ-i bāde
Mekānıñ bezmgāh-ı Cem ʿibāda

2 Ḳomaz ṣūfī hemān bulduḳça zāda
Anı ẕüll-āşinā bulduḳ cezāda

3 N'ola ḫ˘āhişgerīden ferc-i māde
Ederse ʿarż-ı zīb ü fer cimāda

4 Yeterken dādger sebʿ-i şidāda
Yine bī-dād eder sebʿīş-i dāda

5 Olur her maʿdilet-pīrā hüdāda
Edīb olduḳça sālik rāh-ı dāda

1739

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Almazdı rāz-ı neşʾe-i peymānemüz dile
İşrāb olunsa mürşide peymāne müzd ile

2 Bezm-i çemende naġme-i dem-sāz-ı bülbüle
Şūriş verir nedīm-i nevā-sāz-ı bülbüle

3 Verse bahār zīnet ü fer şāhid-i güle
Şāyed ki rūy-ı ḫāṭır-ı nā-şādımız güle

1737 S 72b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1738 S 72b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1739 S 73a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Ceyş-i sevād-ı ḫaṭṭı eger der-kemīn ise
Āḫir düşer miyāne-i ʿuşşāḳa ġulġule

5 Sevdā-yı zülf-i yār ile şimdi Edībveş
Ḥaşr eyledik meşāmımızı būy-ı sünbüle

1740

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şerīf pey-rev idi belki cedd-i mācidine
Nihād-ı pāk ile etseydi intimā cedine

2 Nehār-ı ḥaşrde merġūb ola ʿasā cidine
Ḥarāmdan felegiñ baḳmasa ʿasācidine

3 Mucīb olur mu degil müstecīb sācidine
Tereddüd eyleyene ṣıdḳ ile mesācidine

4 N'içün teheccüde çekmez leyālī-i şevḳiñ
Baḳan nişān-ı cebīn-zīb-i merd-i hācidine

5 Hemān riyā ile tesḫīr-i nāsdır ḳaṣdı
Edīb inanma ṣaḳın mürşidiñ tevācidine

1741

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Aḫbār-ı cihānıñ kühen olduḳça nevi de
Ebnā-yı zamān gūş ṭutar tāze nevīde

2 Ḥādiṡleri kem görmüş iken böylece dīde
Ḳılsın mı fidā köhneleri böyle cedīde

3 Etsin mi leyālīde gözüm ḫ˘āb ile ülfet
Ḥasret-keş iken ol mehe eyyām-ı ʿadīde

4 Şūrişgerī-i ṣīt-i kemīn-naʿre-i āhım
Feryādı zebūn etse n'ola mehd-i ṣabīde

5 Āh-ı dil-i pür-sūzu Edīb etme keşīde
Evc-i felege tīre-niḳāb etmege şīde

1742

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ümīd-i minḥat-i keff-i nedīde
Ne gūş iʿmāl eder ḳāniʿ ne dīde

1740 S 73a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1741 S 74a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1742 S 74b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Ṭırāz-ı ḥüsn ile her rū-bedīde
Nigeh-dār olma bā-gūş u be-dīde

3 Ser-efrāz olsa da bālā-ḳadīde
Ḳad-i her yār içün dönme ḳadīde

4 Ḥafīẓ ol ribḳa-i İslāma cīde
Müdām ol maḥmedet gūyā mecīde

5 Edībā neyl-i naʿmā-yı ebīde
Naṣīb ancaḳ olur nefs-i ebīde

1743

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Nidā etdikçe gelmez ʿay nidāma
Düşünce kākülünde ʿayn-ı dāma

2 Ser-i maṣdūʿ-ı nā-meşrūḥ-ı cāma
Gerekdir cām ile faṣd ü ḥicāme

3 Ser-āġāz eylese şemşīr-i āhım
ʿAceb mi inʿidām-ı īn ʿidāma

4 Nevīd-i vaṣf-ı çeşmiñ muntaẓırdır
Dem-ā-dem dīde-dūzuz ol peyāma

5 Edībā cāme-i kūtāh-ı aʿmāl
Ḳıyāma ʿār olur rūz-ı ḳıyāme

1744

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 İdmān edemem tīġimi ben terke şu ḳında
İmkān-ı s̱ebāt olmayıcaḳ terkeş oḳında

2 Mecbūr-ı ġarīm-i felek olsam da ʿacebdir
Sālik olamam terk-i ḥamiyyet ṭuraḳında

3 Yeksān idi tertīb-i żiyāfetgeh-i ʿālem
Mihmān olabilseydi eger acı ṭoḳında

4 Şāyeste degil zāhide iẓhār-ı leṭāfet
Raḫşende iken necmi kes̱āfet ufuḳında

5 Ben şeyḫi şikārī sege beñzetdim Edībā
Kim sübḥası gūyā ki resendir ʿunuḳında

1743 S 75a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1744 S 78a (Üzerine çizgi çekilmiş)

1745

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nüsḫa-i behcetiniñ baḳ hele dībācesine
Lemʿa-sāz olmadadır aṭlas u dībācasına

2 Verdiler mi ʿaceb ol ṭıflı bu gün ḫ˘ācesine
Ḳafese ḳondu mu ṭūṭī-i şeker-ḫācasına

3 Rūz-ı ʿīd olmaġile ḥaşmete çekdi zāhid
Tāc u destārı büyütdü yine mollācasına

4 Cizye-dārān ne güzel pāye verir Gebrāna
Ki sürer teẕkire-i evsaṭı aʿlācasına

5 ʿAndelībāne Edībā o gülü yād ederek
ʿAzm-i gülzār edelim gūy-ı dil-ārācasına

1746

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūn-ı ġāfil-i şeyḫe gelirdi nevʿ-i nebe
Biraz müdāvemet etseydi şīre-i ʿinebe

2 Gürūh-ı mülteḥiyāna terāḥümüñ yeri yoḳ
Beş altı tāze yeter ders-i şeyḫ içün ṭalebe

3 Şerīf efendi şeref-baḫş olur ʿalāmet ile
ʿAceb ʿalāmetiniñ nefʿi var mıdır nesebe

4 Seciyye-i üdebā müddeʿīye bī-cādır
N'içün teʾeddüb eder mālik olmayan edebe

5 Edīb n'eyleyelim zīnet-i Sitānbūlu
Ḳarīn-i ṣoḥbet iken bezm-i şāhid-i Ḥalebe

1747

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nigeh-dūz ol cihānda kūşe-gīr-i mā-temāşāda
تراه بالتها فى خراب مات ما شاده

2 O kim peyveste nīkū-kār olur etmez kem āḥāda
يكن فى منعة من ضرهم عنهم كما حاده

3 Olur her ḳaṭre-ḫ˘āh-ı ʿaşḳa cūy-ı miḥnet āmāde
Şinā-kār ol hemān sen ġavṭa-cūy-ı miḥnetā māda

1745 S 79a
1746 S 82a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1747 S 121b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Żuyūf-ı bezm-i mihmāngāh-ı ġam endek-naṣīb olmaz
Felekde rāyegāndır zād-ı kürbet hemle hem-zāda

5 Edībā ıżṭırāb-ı dāġ-ı ġamla meyl-i āh etme
Lüzūm-ı iḥtiyāṭ et verme ẕevḳ-i gülşeni bāda

1748

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ġıdā-yı fevz-i 'uḳbā nā-müyesserdir bed-endīşe
O ḳūtuñ ḥasretiyle ḫ˘urdenī olmaz beden dişe

2 İhānet-pīşeniñ vaḥşet-fezādır ṣūret-i 'aczi
Olur mu çeşm-i raġbet āşinā hīç mār-ı bī-nīşe

3 Neden ehl-i şeḳā cāsūs-ı 'ayb-ı ehl-i ṣıdḳ olmaḳ
Ne lāyıḳ pey-rev-i Fir'avn olan Mūsāyı teftīşe

4 Muṣāfātı teberle tā-ebed müstaḥkem etmişdir
Derūnu āşiyāngāh-ı peleng ü şīr olan bīşe

5 Edībā 'āḳıbet pā-māl-i bed-mestān eder kendin
Velī germiyyet-i ṣahbā ile pür-şūr olan şīşe

1749

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Bulamaz çāre-i red ṣadme-i zındīḳāna
Merdümüñ ġavṭa-nemā k'olmaya zendi ḳana

2 Nice ehl-i ḫırede bedreḳa-i emn olsun
Ḫaṣm işrākin o kim reh-zen eder īmāna

3 Zād-ı 'uḳbāya sezāvār-ı bülūġ olmaz o kim
Gendümü seng şikest eyleye pāy-ı nāna

4 Vefret-i müddeḫire müstenid olmaz 'āḳil
Ki yeter ṣad ḫumuñ ifrāġına bir peymāne

5 İ'tilā merdümü bī-rāḥat eder kim mürġe
Evcde cilveger olduḳça cüdādır lāne

6 Ḳuvvet-i ġayret ile ḳuvvet-i imkān ister
Yalñız ḳuvvet-i şöhretle yapılmaz ḫāne

7 Ne ḳadar dāniş ü idrāki füzūn olsa Edīb
Ḥumḳunu ḥırṣ u ṭama' ġālib eder insāna

1748 Ü2 129a
1749 Ü2 129a

1750

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb mi nokṭa-i merdüm sevādı bā-yı b'ismi'llāh
Olursa nūr-ı çeşm-i ʿāşıḳ-ı sīmā-yı b'ismi'llāh

2 N'ola ehl-i şühūda veche-i keşf-i ḥicāb olsa
Miyān-ı ḥalḳa-i revzen-nümūn-ı hā-yı b'ismi'llāh

3 Meşām-ı ʿārifīne neşr-i būy-ı inşirāḥ eyler
Şemīm-i ʿıṭr-ı sünbül-deste-i būyā-yı b'ismi'llāh

4 Muḥaḳḳaḳdır ḳıyām-ı saḳf-ı ekvāna ʿimād olmaḳ
Sütūn-ı sırr-ı ser-pūşīde-i faḥvā-yı b'ismi'llāh

5 Sipeh-dār-ı ṣufūf-ı iḥtişād-ı cünd-i maʿnādır
Edībā nīze-dār-ı ṣūret-i imlā-yı b'ismi'llāh

1751

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 جدایی از کدورت در طلب از بی نمایی نه
که باصفوت همین عکس آشنا می بینم آیینه

2 Fürūġ-ı ṣafvetiñle ḳābil-i feyż-i şühūd ol kim
Ṭımāḥ-ı ʿakse oldur ʿayn-ı mir'ātıñ her āyīne

3 Merāyā-yı ʿamelde ṣūretin iẓhāra meyl etmez
Faḳaṭ vāʿiẓ lisānı ḥaṣr eder efsāne-i dīne

4 Nigāhı munṣarifdir bāb-ı iḥsān-ı İlāhīden
Ḥarīṣ olmuş mücerred dīde-dūz ebvāb-ı taʿyīne

5 Edībā maḳdem-i mihmān-ı ʿaşḳa cāygāh olmaz
Ġubār-ı mā-sivādan olmadıḳça münkeşif sīne

1752

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳaçan kim aya ḳarşı ʿaks-i tims̱āliñ düşer māya
Verir nūr-ı cebīniñ tāb-ı ruḫsārıñ dü şerm aya

2 Ayağı cūybārıñ tāc idi yāfūḫ-ı tesnīme
Edeydi reşḥ-i dil-cūy-ı lebiñden kesb-i ser-māye

3 Ḫaṭādır meyl-i dil her yāre kim zībā-yı dībādır
Ḫaṭā-nā-fehm olandır meyl eden zībā-yı dībāya

1750 Ü2 129b
1751 Ü2 130a
1752 Ü2 132b

4 Mücerred pāyına düşmez deyü şeyḫ istemez yoḫsa
Gözünde tūtiyādır mūze-i neyli gibi pāye

5 Edīb ol āftāb-ı ḥüsne yoḳ mānend olur zīrā
Felekde ḳurṣa-i sīmīn-i māh uymaz o sīmāya

1753

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sezāvār-ı fidā-yı ġayret olduḳça riyāl erde
Ṭamaʿla her kese mecbūr olur ʿarż-ı riyālarda

2 Dem-ā-dem verziş-i ẕüll-i suʾāl olmuşken eṭvārı
Ġınā bulsa yine iẓhārı müşkildir gedālarda

3 Nümāyāndır kef-i bī-vāyesi pür-naḳd-ı bād olmaḳ
Çenārāsā enīs-i kūh olan serdir hevālarda

4 ʿAbeṣdir meyl-i dārū-yı ṭabīb-i rūzgār olmaḳ
Ki teʾs̱īr-i şifā iẓhār-ı nüks olmuş devālarda

5 Edīb olmaz sezā-yı çeşm-i semʿ-i raġbet-i merdüm
Ki yoḳ naḳş-ı velā īs̱ār-ı naḳd-ı merḥabālarda

1754

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀrdır dīde-i yād ol ruḫ-ı bā-zīverde
Ne revā bülbül-i zār olmaġa bāzī verde

2 Tā ki tebrīd-i leẓā ḳılmaya germālarda
Hīçdir seyl-i ḫurūşān ise ger māl erde

3 Ṣadef-i ḳalbini dürc-i dür-i ümmīd etsin
Her dehen-şūy-ı emānī leb-i deryālarda

4 Der-i bī-dādı o kim mültemes-i dād eyler
Eşki pāşīde eder dergeh-i paşalarda

5 Çeşm-i ʿirfānın Edībā edemez ḫ˘ābīde
Derk eden sīret-i nā-dānları dānālarda

1755

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Gördüm göreli ṣafveti sīmā-yı semende
Tercīḥ edemem ġurre-i ġarrā-yı semende

1753 Ü2 134a
1754 Ü2 135a
1755 Ü2 136b

2 Olmaz eser-i ṭāmiʿa hīç külbe-i tende
Vüsʿatkede-i dāʾire-i ḳurba yitende

3 Tā kim dil-i zārı ġam-ı hicrān ile pürdür
ʿUşşāḳa şereng-āver olur şehvet-i ḫande

4 Tek mālike ʿuḳbāda esīr olmayagörsün
Āzāde ṣanan ẕātını her mālik-i bende

5 Olmaz nice dil görmeden āzurde Edībā
Her māh-ruḫu hāle-i āġūş-ı kefende

1756

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Fürūġ-ı dānişi basṭ et cehāletiñ yerine
Melīk-i ḫıbrete ketm-i dirāyetiñ yeri ne

2 ʿAdūya mübtedir-i intihāz-ı fürṣat iken
Ḳavīye vāhime-i żaʿf-ı ṭāḳatiñ yeri ne

3 Dilīr-i bī-ḥaẕer-i tīr-i āh-ı maẓlūma
Sihām-ı ḳavs-ı ḳażādan şikāyetiñ yeri ne

4 Rehīn-i ḳāʿide-i iʿvicāc iken hüneri
Kemāna dāʿiye-i istiḳāmetiñ yeri ne

5 Eden temīme-i ʿillet şifāyı ṣāfīden
Ṭabībe daʿvī-i zūr-ı ḥaẕāḳatiñ yeri ne

6 Sesine āh-ı nedem hem-ser-i inābet ise
Münībe hefve-i sehv-i inābetiñ yeri ne

7 Edīb ʿaşḳ ise merdāna ḳāyid-i vuṣlat
Felekde ʿāşıḳa şekvā-yı fürḳatiñ yeri ne

1757

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nāzlar şimdi ġulāmān-ı semen-sīmāda
K'iştihār üzre ġulāmān ise mensī māde

2 Rindi hengām-ı ḫazān ferş-i nev-i dībāda
Bāġda Ḫusrev eder ḥarf-i nevīd-i bāde

3 Şererin kāşte-i mezraʿa-i bād eyle
Sūz u tāb-ı ġam-ı dünyāyı ḳoma ekbāda

4 Bī-teṣāfī feraḥ-ı düşmene ġamnāk olmaḳ
Merdüme ġālib iken encümen-i aʿdāda

1756 Ü2 137a
1757 Ü2 137b

5 Rind-i sāğar-keşe ʿālemde Edībā ḫˇoşdur
İḫtilā etse nedīm-i mey ile tenhāda

1758

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bir keyf-i pür-ḫumār içün olma cerī meye
Naḳd-ı nefīs-i hūşuñu verme cerīmeye

2 ʿĀşıḳ o dem ki şuʿle-fürūz-ı nevā ola
Pervāneveş şitāb ile gerdān olur neye

3 Neşr-i seḫāya tāb-ı ġınādır muʿīn olan
Bī-sūd olur sütūnu cüdā olsa ḫaymeye

4 Āḫir şikest-i ṣadme-i mücrimden āh eder
Ol bed-gümānla maḥremi bīgāne eyleye

5 Ṣanma şikār-ı bikr-i meʿānī eder Edīb
Her kār-dān-ı cünbiş olan esb-i ḫāmeye

1759

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ġam-ı fürḳatle mihād-ı şeb-i ne'vmīdīde
Ārzū-düşmen eder leẕẕet-i nevmi dīde

2 N'ola ʿuşşāḳı dem-i vaṣlına ḳurbān olsa
Erişir cāme-i gül-gūn-ı müferriḥ ʿīde

3 Şīme-i cūdu tevāżuʿla şerefmend et kim
Ser-fürūlikle verir sāyesi şöhret bīde

4 Zümre-i ehl-i diliñ vāḳıʿa-i evṣāfın
Bī-liyāḳat göremez dīde-i her ḫˇābīde

5 Baḫşını ġayra neden minnete maḳrūn eyler
Zeri mīzān-ı ibāḥatde eden sencīde

6 Niye şāyān-ı ser-i ḫāk-nişīnān etmez
Serḥa-i sāyesini ḫāke eden bālīde

7 Zīver-i faḫr-ı şehān olsa Edībā dehriñ
N'eylesin ḫilʿatini cism-i kefen-pūşīde

1758 Ü2 139a
1759 Ü2 140a

1760

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Dil-ferīb olmam o yāre k'ola nā-zībende
Renciş-i ḫāṭır olur ṣūret-i nāzı bende

2 Tā nesīm-i dil-i pür-mihr ile ne'şküfte ola
Ḫārdır dīdemize berg-i gül-i her ḫande

3 Dehen-i şevḳ ile her ḳand-ı lebiñ ṭālibiyiz
Mıṣr-ı 'ālemde ḥalāvetde ise her ḳanda

4 Gülşeni pā-zede-i cünd-i ḫazān gördükçe
Lānegāhında nice bülbül olur pāyende

5 'Ālemiñ ḥaybet-i āmālin Edībā ancaḳ
Āzmāyişle bilir merd-i emel-cūyende

1761

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Zāhid-i ḫarda bedīd olsa hevā-yı bāde
Ḫarmen-i ṭāḳati kūh olsa dayanmaz bāda

2 Dergeh-i ẓālime bir sāde niyāzı ancaḳ
Mürşidiñ pāy-ı sedādın ne revā aḳsa da

3 Āşināyī ḥaẕer-i çeşm-i 'itāb olduḳça
Nigeh-i levmini kim mültefit eyler yāda

4 Tāb-ı hicrān ile esdikçe nesīm-i āhı
Rind-i peymāne-keşe bāde yeter imdāda

5 Bī-sükūn etdi Edībā ġam-ı vuṣlat şeyḫi
Şehveti her zen-i sīmīn-ten içün i'māda

1762

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Nā-ḳābil-i emānet imiş ülke mālına
Naḳşında baḳ cenāb-ı şehiñ ol kemāline

2 Her ser-firāz-ı mekr olanıñ baḳma āline
Mecbūr-ı intikās olıcaḳ bāḳ me'āline

3 Dil-ber ki saña nāz ile pūşīde-rūy ola
'Aġyāra keşf-i ẕeyli uyar mı delāline

1760 Ü2 142b
1761 Ü2 142b
1762 Ü2 143a

4 Yoḳ ġāzenāk-i şerm ü ḥayā merd ü zende hep
Ḫalʿ-ı ʿiẕārı zīver edinmiş cemāline

5 Var mı maṣūn-ı şübhe ki şekl-i şarāb u āb
Dehrin ḥarāmı muḫteliṭ olmuş ḥelāline

6 Serd-i ḥadīs̱-i rāz ile benden ʿadū-yı ḫ˘ār
İster cevābı tīr ede ḳavs-ı suʾāline

7 Sūzān-ı dūzaḫ olsa da bed-kār-ı sifleniñ
Gelmez Edīb tāb-ı ḫacālet ḫayāline

1763

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gelmez elem mülāzım-ı kedd-i yedeynine
Kim ṣarf eder ġıdāsına anı ya deynine

2 Āb-ı ḥayāt olursa da īrās̱-ı merg eder
Mā rūġan u çerāġıñ eger girse beynine

3 Sīr-āb-ı ʿayn-ı ṣāf-ı henā-yı ḳanāʿatiñ
Gelmez çü-nem terāviş-i ḫum-ḫāne ʿaynına

4 Düşdükçe dīdebān-ı bahār ol çemende baḳ
Nergisleriñ nigāh-ı ʿuyūn-ı lüceynine

5 Dest-i recā-yı ʿafvı güşād eyleyip Edīb
Mīzān-ı ḥaşrıñ eyle bedel keffeteynine

1764

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb mi zaḫm erişse bendeki her yaradan yāre
K'olur sārī meṣāf-ı ibtilāda yāreden yara

2 Zimām-ı şehveti ıṭlāḳ ile dārū-peẕīr olmaz
Mużīḳ-i nehydir ancaḳ ʿilāc-ı nefs-i emmāre

3 Neden dīnāra düşdü ṣorma zāhid kim ḥelālinden
Ġınā bulsa görünmez aḳçesi ʿaynında bir pāra

4 Yanıp bir āfet-i zünnār-bendiñ nār-ı ʿaşḳında
Yazıḳ ṣūfī miyān-ı şevḳi ḥaṣr etmiş o zünnāra

5 Edībā selb eden idrāk-i şekl-i ḥüsn-i eṭvārı
Ḫafā-yı ṣūret-i kirdārıdır eşḫāṣ-ı bed-kāra

1763 Ü2 144b
1764 Ü2 146a

1765

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şarf et ḳuvā-yı fikreti nefsiñ ẕünūbuna
Ḫalḳıñ çalışma keşf-i ḳınāʿ-ı ʿuyūbuna

2 Şāyeste görme destiñe seng-i isāʾeti
Düşme eliñ şikest-i zücāc-ı ḳulūbuna

3 Peyk-i diliñ meżāyıḳ-ı ġamdan rehā eder
Nāsıñ giden mesālik-i defʿ-i kürūbuna

4 Merdānı ṣanma cünd-i ʿadūya ẓafer bulur
Cān atmadıḳça leşker-i ḫaṣmıñ ḥurūbuna

5 Dil-ber Edīb ḥüsn-i şiyemle behīc olur
Meyl etme ḫūyu zişt olanıñ rūy-ı ḫūyuna

1766

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ferzānelikle dūr eden aġyārı bezmine
Ḥıṣn-ı ṣafāda yer ḳomaz aʿdāya rezmine

2 Her sālik-i ṭarīḳ-i ḫaṭarnāk-i şöhretiñ
Ḳılma heves mürāfaḳat-i rāh-ı ʿazmine

3 Tedbīri nehy eder dile ehl-i nebāhetiñ
Geldikçe raḫne cevşen-i pūlād-ı ḥazmine

4 Sırr-ı ḳader nihüftedir ehl-i baṣāyire
Her müddeʿīniñ etme nigeh ḳaṭʿ u cezmine

5 Dehriñ teḳallübātı ḳalır muttaṣıl Edīb
Devr eyledikçe miḫver-i dūlāb-ı ezmine

1767

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥarīṣi ḫaṣm-ı emel çekdi bī-nevā Hinde
Rücūʿa şimdi es̱er yoḳ nev-ā-nev āhında

2 Olan marīże devā ḥoḳḳa-i şifāhında
ʿAlīl-i Hinde olur mevṣıl-i şifā Hinde (?)

3 Şüḳāt-ı naḫvete tamġā-yı dest-i ḳudret iken
Nice güşāyiş olur ʿuḳde-i cibāhında

1765 Ü2 146a
1766 Ü2 147b
3 nehy: tehī Ü2
1767 Ü2 148b

4 Sedādı reh-ber-i taṣḥīḥ-i müddeʿā eyler
Eṡer-nümūde olan nuṭḳ-ı iktināhında

5 Edīb şimdi zamānıñ ġalaṭ niḳāb olmuş
Cemāl-i ṣıḥḥat-i taḳrīr-i her güvāhında

1768

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAzm eyledim ʿadū-yı bediñ ben dimārına
Bī-ḥad sihām-ı ṣāʾibe var bende mārına

2 Çeksin bu gün nedāmeti eşrāra yār olan
Görsün ḳalır mı mehl-i mükāfātı yarına

3 Her Ḫusreviñ nümūne-i şeh-perr-i būm olur
İmʿān olunsa tāc-ı ser-i iştihārına

4 Ser-keşleriñ palās-ı hevān intişār eder
Pīrāyegāh-ı mıṣṭabe-i iʿtibārına

5 Nā-yāb olur cināyet-i sermā-yı ġam Edīb
Ḳalmaz ḫurūş-ı mevc-i zemistān bahārına

1769

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḳabż iken ṭabʿa sezā eyleme ishālīne
Ne revā līn ile sehv-i ʿamel ishāline

2 İttikā eylemesin dūş-ı diliñ dünyāda
Fikr-i pāyendegī-i lez̄zet-i her bālīne

3 Geç bedīd eylemeden ʿaks-i sevād-ı çeşmiñ
Dūrdan göz ḳoma gül-çehreleriñ ḫāline

4 ʿAlen ü sırr ile her vālī-i mülk-i ḥüsnüñ
Rişte-i şehveti bend eyleme sirvāline

5 ʿĀlemiñ çünki fenā oldu Edīb encāmı
Baḳma peyveste-i idbār olan iḳbāline

1770

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cesūr ol yanmaġa pervāneveş imkānıñ olduḳça
Fidā et şuʿle-i ruḫsār-ı yāre cānıñ olduḳça

1768 Ü2 149a
1769 Ü2 150a
1770 Ü2 150b

2 Nişān-ı ʿişmetiñ Yūsuf gibi ḳoy ber-kemāl olsun
Gücenme iḥtimāl-i çākden dāmānıñ olduḳça

3 Eger bir yanıñı kānūn-ı miḥnetde remād etse
Dirīġ etme simāṭ-ı ʿaşḳdan biryānıñ olduḳça

4 Ḳo yarsın sīneñi gāhīce bir şemşīr-i nāzişle
Melūl olma dilā gül-çehreler yārānıñ olduḳça

5 Güher-pāş-ı niyāz-ı reʾfet ol gir yanına yāriñ
Sirişki naḳd-ı vaḳt et dīde-i giryānıñ olduḳça

6 Viṣāl-i ʿāhirāna ḥüsnü yoḳ senden bu īmānıñ
Sifāḥı kār edinme ṣūfiyā īmānıñ olduḳça

7 Ḳunūʿ ol dökme āb-ı rūyu bir men nān içün ḫalḳa
Ḥarīṣ olma Edībā niʿmet-i Mennānıñ olduḳça

1771

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nūrdan ḳāṣır ise ḳuvvet-i redʿ-i sāye
Ḫaṣmdan ʿādim olur ḳudret-i red ʿĪsāya

2 Dehre tābişger-i envār-ı ẓuhūr olduḳça
Çāk olur zühre-i āsāyiş-i ẓulmet aya

3 Lemʿa-i nūr-ı hüdā etmez eser Tersāya
K'olamaz āba ḳarīn olsa da hīç ter-sāye

4 İstemez rütbe-i ḥüsn-i ʿameli olduḳça
ʿĀlime müze-i nīlīsi muvāfıḳ pāye

5 Cehl ile ẓāyiḳa-i ʿilmini yeksān eyler
Vāy eger cāh ise ʿilmiyle faḳīhe vāye

6 Pend-i nāḳıṣ dil-i güm-rāhı esernāk etmez
Deʾb-i taḳlīd iledir nuṭḳ-ı beşer bī-ġāye

7 Ne ḳadar merdüme ḫālī-dil-i aġyār olsa
Feyż-i Ḥaḳdan yeter esbāb-ı ḥuṣūl-i māye

8 Olmasa açmaz idi kimse dehān-ı semʿin
Ḳısmet-i ḥüsn-i eser nāy-ı gülū-yı nāya

9 Rāstān ile kecān olmaz Edībā hemtā
Hīç ḫadeng-i elif olsun mu müşābih yaya

1771 Ü2 151b

1772

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Degil lāyıḳ le'īmi maḥrem etmek kāra düşdükçe
İşiñde i'tiyād-ı nefret et mekkāra düşdükçe

2 Diliñ cīd-i ḫayāli tār-ı zülf-i yārden geçmez
Tehālükden çekilmez rīsmān-ı dāra düşdükçe

3 Cilā-yı sīnesin mir'āt-ı şerm-i āftāb eyler
Sebāḥatle ḥiyāż-ı āba ol meh-pāre düşdükçe

4 Nümāyişgāh-ı çeşmim reşk-i aṣḥāb-ı raḳīm etdi
Ḫayāl-i ḫ˘āb-ı vaṣlı dīde-i bīdāra düşdükçe

5 Dili pür-sūz eden fikr-i 'iẕār-ı āteşīniñdir
Yanar pervāneveş hergiz lehīb-i nāra düşdükçe

6 Olur şermende-i lāf-ı meḥāsin her sebük-māye
Terāzū-yı veṡīḳ-i ḫıbret-i enẓāra düşdükçe

7 N'ola ṣūfī bize da'vā-yı lāf-ı keşf-i rāz etse
Dil-i ġayb-āşināsı beng ile esrāra düşdükçe

8 Sevād-ı bāṭını iḫfā eder mi ten-sefīd olmaḳ
Miyān-ı berfe hīç mestūr olur mu ḳara düşdükçe

9 Gürūh-ı eşḳıyāveş fırḳa-i ġaddāra dil verme
Şitāb et intiḳāma destiñe ġaddāre düşdükçe

10 Reh-i mey-ḫānede bāzīçe-i ṭıflān iken vā'iẓ
Yed-i ḫūn-āb ile destārın ister ṣara düşdükçe

11 Edīb iẓhār ederdim zaḫmımı ol yāre düşdükçe
Nigāhı ġaflet etse sīnemi her yara düşdükçe

1773

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Reng-i feraḥla ṭa'ne-zen olduḳça gül meye
Başlar kedū-yı mey gül-i ra'nāya gülmeye

2 Her devr-i gülde şāhid-i şūḫ-ı piyālemiz
İster hemīşe cāme-i gül-gūn-nümā giye

3 Rind-i tehī-piyāle içün bī-nevā-yı mey
Bīhūdedir çemende hevā-yı nevā neye

4 Şeyḫiñ dem-i şikest-i zücāc-ı piyālede
Lāyıḳ mı dest-i pāyına bir rīze girmeye

1772 Ü2 152a
1773 Ü2 153a

5 Zāhid ferāġ-ı meyle velāyet ṣatar Edīb
Ammā yine ayaġını ḳor her velīmeye

1774

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Keserdi meylini aġyār-ı ḫˇārdan cāme
Nihāl-i gül-büne ʿār olsa ḫārdan cāme

2 Ne deñli mālik ise tāb-ı ḥüsn-i taḥrīre
Edā-yı ḫām olıcaḳ puḫte eylemez [ḫāme]

3 ʿAdū-yı kūtehe erḳālıġın bedīd etsin
Revā degil ḳoya taʿrīf-i nuṭḳ erḳāma

4 Yetiş suʾāle ẓafer-yāb-ı ḥall-i eşkāl ol
Tecāhül eyleme maʿlūm olunca ʿallāme

5 Tekellüf etme Edīb intihāz-ı fürṣatine
Yeter bu ḥüsn-i eṡer ḥāside ẓafer-nāme

1775

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bilmezse ḥüsn-i ḥālini ruḫsār-ı yārde
ʿAnber-sevād-ı vech ile yansın ḳo nārda

2 Ādem deger mi ġayrına sehv-i nigāh ede
Bir laḥẓası bulunmaz iken degme yārde

3 ʿUşşāḳa ʿarż-ı minnet-i şerḥ-i ṣudūr eder
Sikkīn-i nāzı ḳoydu mücerred bu kārda

4 Ol gül-ʿiẕāra rīziş-i müjgān-ı çeşmimiz
Bīhūde ḳaldı jāle-ṣıfat nūk-i ḫārda

5 ʿAyn-ı ḥayāt-ı vaṣlına ẓulmetde olsa da
Göz ḳoymuşuz mecārī-i leyl ü nehāra

6 Olmaz bülūġ-ı rütbe-i rifʿat zamānede
Manṣūr-ı ḥaḳḳ-edā gibi her nām-dārda

7 Zāhid sebīl-i ʿaşḳa revān ol Edībveş
Pīr ol ṭarīḳ-i maʿrifeti iḫtiyārda

1774 Ü2 153a
2 ḫāme: cāme Ü2 (Gerek anlam gerekse cāme sözcüğünün bir önceki beyitte kullanılmış olması nedeniyle ḫāme sözcüğü ile düzeltme yapıldı)
1775 Ü2 153b

Ḥarfü'l-Yā

1776

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Nigeh-dūz etse çeşm-i mübtelāyı
Sirişk-i ḫūn ederdi mübtel ayı

2 ʿAṭā bāb-ı ʿaṭādır Ḥātemāna
Nice mesdūd eder bāb-ı ʿaṭāyı

3 Perend-i vizre dil-bend olma zāhid
Telebbüsden ṣaḳın s̱evb-i ḫaṭāyı

4 Bülūġ-ı menzil-i fevz ü ẓaferden
Ḳalır mehcūr eden rāh-ı vefāyı

5 Edībā ḫaste-i mevt-i cehālet
ʿAbes̱ reh-yāb-ı fikr eyler şifāyı

1777

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şerehle ṣanma ḥarīṣiñ olur münāferesi
Ki bez̠l-i cevdir eden nā'il-i münā feresi

2 Nevīd-i bāng-ı heresle gelince rāhıñdan
Fem-i nesīmi öper gūşumuñ o penceresi

3 Ya ıṣṭıbār ile ülfet ya verziş-i miḥnet
Ġamıñla şimdi budur göñlümüñ müşāveresi

4 Hevā-yı ʿanber-i ḫāliñle ḳalb-i pür-sūzuñ
Ḳapatdı şeş ciheti reng-i dūd-ı micmeresi

5 Edīb ẓulmet-i şaḳvet cüdā idi dehre
Fürūġ-ı saṭvetim olsaydı heykel-i heresi

1778

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sūz-ı ġamdan nice tāb-āver olur tāba denī
Ġarḳa-i āb-ı ḥayāt etmeyicek tā bedeni

2 Zāhidā yā bu ki ḳurbān edeler yāre seni
Ḳoyalar cīdiñe mānende-i ḫar yā reseni

3 Mey içün rāġıb iken ḳaṭʿ-ı bün-i tāke seni
Edeler ṣanma rehā kesmeyicek tā keseni

1776 S 140b, Ü1 235a, Ü2 229a
1777 Ü2 188a (189a'da tekrar yazılmış)
1778 Ü2 189a

4 Ḥufre-i remsin eder reşk-i riyāż-ı cennet
Sīne-rīşān-ı ġamıñ ḥülle-be-dūş-ı kefeni

5 Ne ḳadar basṭ-ı maḳāl etse Edībā ṣūfī
Edemez yād-ı ġam-ı ʿaşḳa muvāfıḳ deheni

1779

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 طامعا خدن الريا من اجل مالى مالى
Kim ḳulūbuñ cezbine zīrā ḳavīdir māl eli

2 Ḥāl-i merd-i münzevī mehcūr ise dilden n'ola
Kim ḳarīn-i fehm eder maʿnā-yı lafẓ-ı mülhemi

3 ʿAcz-i pīrīyi nümūdār-ı ṭufūliyyet bilir
Māhdan idrāk eden āḫirde naḳş-ı evveli

4 Sırr-ı ḥikmet dīde-i idrākden pūşīdedir
Yaʿni erbāb-ı diliñ tafṣīl olunmaz mücmeli

5 Merdüme iḫfā-yı evṣāfı degil mümkin Edīb
Her ḫafī nūr-ı firāsetle olurken müncelī

1780

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bulamaz ḫande-i tesḫīr-i gül-endāmānı
İzdiḥām-ı leb-i luʿbuyla gülen dāmānı

2 ʿĀlemiñ dil yapamaz fırḳa-i bī-kesbānı
Şimdi mehcūr-ı ʿameldir nice bī-kes bānī

3 Süfliyā bād-ı hevā vuṣlat-ı nāna esme
Saña her rīzesi ber-kende eder esnānı

4 El ḳomaz nerme dürüşt ile eder peykārı
Reşk eder kārına ʿibretle gören sūhānı

5 Mültecā etme derin her şeh-i bī-dādıñ kim
Renc ola ḫāke midād-ı raḳam-ı fermānı

6 Olamaz vaṣla resā peyk-i revān-ı ʿāşıḳ
Tā ki maḳrūn-ı revāc olmaya naḳd-ı cānı

7 Nefs-i bed-ḫ˘āhına ḥaṣr etmiş Edībā eṣerin
İtleriñ nüsḫa-i daʿvāt-ı icābet-ḫ˘ānı

1779 Ü2 189a
1780 Ü2 188a
2 yapamaz: pāyemiz Ü2

1781

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Semt-i sifāḥa varma zinādan kes āleti
Rāh-ı sedīd-i 'işmete git ḳoy kesāleti

2 Selb etme ḥabl-i ribḳa-i teklīfi 'unḳdan
Bīhūde ṣanma emr-i ḫaṭīr-i risāleti

3 Olma neseble nāṭıḳa-cünbān-ı iftiḫār
Nutḳ-ı zebān-ı ḫulḳ-ı cemīl et aṣāleti

4 Şāh-ı bülend-pāye-i 'izz-i ḳanā'at ol
Ḥırṣ u şerehle mürtekib olma reẕāleti

5 Zāhid Edīb zīr-i zevāyā-yı ḫırḳada
İḫfāya ḳādir olmadı gitdi cehāleti

1782

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Āfāḳı eden şīfte ol behcet-i rū mu
Kim şūrişi pür ḳıldı bütün Hind ile Rūmu

2 Etdi dilimi maṭla'-ı ḫ˘urşīd-i ḳıyāmet
Endīşe-i mihr-i ruḫunuñ tāb-ı hücūmu

3 Pīrāye-dih-i dā'ire-i meclis olunca
Nālīde eder nāyları bezme ḳudūmu

4 Bu şūmu ile ṭa'ne-zen-i ẓıll-i hümādır
Ferruḫ mu gelir şeyḫe 'aceb sīret-i būmu

5 Ehl-i verehiñ serdī-i aḳvāl ü fi'āli
Ḥasm eyledi ḫāṣıyyet-i eyyām-ı ḥusūmu

6 Fehm eyleyemezdi ṭuruḳ-ı mekr ü ḫıdā'ı
Kesb etmese 'allāme eger bunca 'ulūmu

7 Āsūde-dil-i renc-i melāl oldu Edībā
Sa'y eylemeyen belki ādāb u rüsūmu

1783

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳabūl etmez dil-i merd-i ḥamiyyet müzd-i pā-māli
Ne deñli ḫaṣm-ı bed-kār-ı sipihriñ olsa pā mālı

1781 S 74a, Ü1 198a, Ü2 189a
1 varma S, Ü2: var Ü1
1782 S 74a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1783 S 74b, Ü1 198a, Ü2 189b

2 Olan dil-bend-i kār-ı cünbiş-i perr-i dil-i ʿārif
Eder evc-i emelde müctenib pervāzdan bāli

3 Şiʿār-ı nā-temīzi müktesebdir ṭabʿ-ı vālīden
Eşernāk etdi keşf-i sırr-ı vālī keşf-i sirvāli

4 Meşām-āzurde-i būy-ı raḳībiz dil-beriñ ammā
Tehī ḳoymaz dil-i muḫtel dimāġı ʿıṭrdan ḫālī

5 Edībā şöhretin gūyādan efzūn eylediñ gūyā
Verelden dest-i dellāl-i ġarāma bu dil-i lāli

1784

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫaṭṭ-ı neviñ bedīd olup ey şūḫ mürevī
Mīnā-yı ḳand-ı nāb-ı lebiñ oldu mūr evi

2 Ṣūfī derūnun etdi mehebb-i hevā-yı keyf
Ṭāʿātını hevāya verip ḳaldı bādevī

3 Zāhid ki aldı lezzeti nān-ı cevīnden
Cevv-i hevāya uçsa çerāgāh eder cevi

4 Mürşid müdām yār ile bālā vü pest olur
Mānende-i dü mıṣraʿ-ı maḳlūb u müstevī

5 Metbūʿ-ı ḫayl-i nādire-gūyān ise Edīb
Endīşemiñ yine olamaz kimse pey-revi

1785

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Riyāżetlerle ger taḳlīl edersen ṣūfiyā ḳūtu
Bulursun refte refte neşʾe-i maʿcūn-ı yāḳūtu

2 Leged-kūb-ı nikūhiş olmayan deyhīm-i şāhāna
Serīr-i ṣadr-ı ʿizzet bilmeyendir naʿş u tābūtu

3 N'ola āhım sevād-ı mülk-i aġyārı yebāb etse
Güm eyler yek şerer ṣad kerre ṣad enbār-ı bārūtu

4 Ḫayāl-i behcet-i ḫˇurşīd-tāb-ı dil-rübāyīdir
Ḳarīn-i pertev-i sāmān eden bu ḳalb-i mebhūtu

5 Ki yemde pertev-i ruḫsāre-i mihmān-ı Yūnusdu
Eden rūşen nigāh-ı mīzbān-ı sīne-i ḥūtu

6 Ṣaḳın her bed-derūn-ı ḫˇoş-nümāyı ṣāf-dil bilme
Ḥaẕer ḳıl dürr ü gevher añlama her seng-i menḥūtu

1784 S 74b, Ü1 198a, Ü2 189b
1 nāb-ı S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1785 S 75a, Ü1 198a, Ü2 189b

7 Edībā ḳaṭre-i reşḥ-i midād-ı nūk-i aḳlāmım
ʿAceb mi müżmeḥill etse erīc-i misk-i meftūtu

1786

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Püştü ḫam olup cümle sefīd oldu ṣaḳalı
Ser-pençe-i ḳahrı felegiñ şeyḫi ṣıḳalı

2 Geç nāfileden farżı edā eyleyegör tek
Ey pīr-i velī minḳaba ḳoy farż-ı muḥāli

3 Gör ḥālet-i rindi ki dem-i ṣıdḳ u ṣafādan
Lāl oldu dili şeyḫe mürīd oldu olalı

4 Ol ʿişvegeriñ āl ile dām-efken-i dildir
Gül-berg-i ter-i ʿārıż-ı gül-gūne-i āli

5 Taḥrīk ederek bād-zen-i şevḳi Edībā
Pīrāmen-i ḫāṭırda ḳoma tāb-ı melāli

1787

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Cūş-ı muḥīṭ dīde-i ġam-dīdemizde mi
Kim rūz u şeb ḫurūşdadır dīdemiz demi

2 Yāriñ nigāh-ı meyli ʿaceb kān-ı dīdeden
Rūy-ı zemīne gevher-i pāşīdemizde mi

3 Mihrin eder müḥākī-i devr-i piyālemiz
Çeşm-i sipihr sāġar-ı gerdīdemizde mi

4 Gīsū-yı yāri zīb-i meşām eyleriz yine
Geldi zamān-ı sünbül-i nev-çīdemiz demi

5 Ḳoymaz Edīb bīmi raḳībiñ bizi cüdā
Bilmem ḫayāli ḫāṭır-ı şūrīdemizde mi

1788

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ehl-i dile meʾvā olacaḳ ḫāne mi ḳaldı
Müstevdeʿ-i genc olmaġa vīrāne mi ḳaldı

2 Yoḳ tāb-ı dil-i ʿāşıḳa bir yārde şefḳat
Hem-sūziş olur şemʿine pervāne mi ḳaldı

1786 S 75a, Ü1 198b, Ü2 189b
1787 S 75b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1788 Ü2 190a

3 Zehr-āb ile bulmaḳda nemā ḫūşe-i gendüm
Ṭāḫūn-ı temennāya sezā dāne mi ḳaldı

4 Hem-pīşe-i ser-pençe-i pür-zūr-ı eẕādır
Şāyeste-i gīsū-yı emel şāne mi ḳaldı

5 Hep zülf-i girih-besteye mecbūr-ı teʿalluḳ
Meʾmūn-ı ġam-ı silsile dīvāne mi ḳaldı

6 Yoḳ sāḥa-i gülşende de bir kūşe-i meʾmen
Bülbülleri īnās edecek lāne mi ḳaldı

7 Yārān-ı vefā-dār ile germiyyet-i şevḳe
Rindāna medār olmaġa peymāne mi ḳaldı

8 Ḳılmış bedel-i vehb ü ʿaṭā ġāret-i nehbi
Şehlerde meger ġayret-i şāhāne mi ḳaldı

9 Bī-şerm-ḫiṭāb olmada cānāna Edībā
Göñlüm gibi bir ʿāşıḳ-ı mestāne mi ḳaldı

1789

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿAşḳa düşüp göñül bulıcaḳ rāh-ı sūdedi
Teʾkīd-i nuṣḥ edip baña ol māhı sev dedi

2 Zāhid ridā-yı sumʿa ile etmiş irtidā
Kim çeşm-i iʿtibāra alır öyle mürtedi

3 İmsāki var yemez deyü ṭaʿn etme ḥāline
Rüşvet yemekde zāhid-i pīriñ de var yedi

4 Bir iki üç ḳadeḥle ġamı ṣarf edince şeyḫ
Bildi meʾāl-i teṡniye vü cemʿ ü müfredi

5 Ḫāmem Edīb sīne-i ḥüssādı çāk eder
Ḥācet ne deste almaġa tīġ-i mühennedi

1790

müstefʿilātün müstefʿilātün

1 Olmaz hezārıñ hem-sūz u sāzı
Bezm-i bahārıñ her-naġme-sāzı

2 Ehl-i ḳanāʿat bulmaz şenāʿat
Ḫ˘oş görse ġāyet nān u piyāzı

3 Olmaz muẓaffer ḳalır mükedder
Redd eyleyenler ehl-i niyāzı

1789 S 75b, Ü1 198b, Ü2 190a
1790 S 75b, Ü1 198b, Ü2 190a
1 Olmaz S, Ü2: Olmuş Ü1

4 Her merd-i ḫācı bulmaz revācı
Olmaḳla rācī rāh-ı Ḥicāzı

5 Her pīr-i fānī bir nev-cevānı
Eyler nihānī şīb ü firāzı

6 Şeyḫān-ı cāhil zühhād-ı kec-dil
Olmuş muʿāmil ḥubb-ı mecāzı

7 Sırrı Edībā ḳılma hüveydā
Ḫ˘oş görme aṣlā ifşā-yı rāzı

1791

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Metrūk olurdu ḫūşe-i kermiñ meʿāṣırı
Cemşīdiñ olsa şeyḫ-i mürāyī muʿāṣırı

2 Bir ḳılca ḳoydu zāhidi farṭ-ı hüzāl ile
Şehriñ bu mehveşān-ı raḳīḳu'l-ḫavāṣırı

3 Mürşid bu ferye-kārī-i ṭāʿatle ʿālemiñ
Cisminde iḫtilāca düşürdü ʿanāṣırı

4 ʿĀşıḳ bozardı leşker-i aġyārı münferid
Fi'l-cümle tāb u ṭāḳati olsaydı nāṣırı

5 Etmek sezā mı şeyḫe Edībā ḳuṣūr ile
Ḳaṣr-ı cinānı cilvegeh-i ẕihn-i ḳāṣırı

1792

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şeb-i ġamda ḫayāle cilve-rīz olduḳça şāmātı
Meşām-ı cāna ʿanber-bīz olur ẕihniñ mesā mātı

2 Metāʿ-ı ṣabr yaġmā-kerde-i dest-i ġarām oldu
Ġarīm-i ʿaşḳıñ el-ḥaḳ çoḳ çekilmişdir ġarāmātı

3 Maḳām-ı evcde pervāz eden süflī-nihādānıñ
Ḥarīrī-sīretān-ı dehre vāżıḥdır maḳāmātı

4 Siyeh-şıḳḳa ʿalemdir ḫāme cünd-i ḥüsn-i taʿbīre
Celīdir ıṣtıfāf-ı lafẓ u maʿnādan ʿalāmātı

5 Baḫūrāt-ı füsūnla ol perī-kirdārı rām etmiş
Bizim şeyḫiñ Edīb inkār olunmaz bu kerāmātı

---

6 muʿāmil S, Ü2: muʿādil Ü1
1791 S 76a, Ü1 199a, Ü2 190a
1792 S 76a, Ü1 199a, Ü2 190b
1 mesā mātı S: şe'āmātı Ü1: meşāmātı Ü2

1793

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne dest-i rind-i ġam-peymā olur peymāneden ḫālī
Ne peymāne olur feyż-i ḫum-ı mey-ḫāneden ḫālī

2 Ne bülbül dūr olur gülzārda pīrāmen-i gülden
Ne gird-i şem'-i bezm-ārā ḳalır pervāneden ḫālī

3 Faḳīh etse 'aceb mi bāde vü afyūn ile ülfet
Ki olmaz āsiyā elbette āb u dāneden ḫālī

4 Gelince ḳahveyi bī-zār alır deste mürīd ammā
Degil sīmīn ḳadeḥle meşreb-i rindāneden ḫālī

5 Ṣanır kim neyl-i rızḳı zerḳ ile peydā eder vā'iẓ
Edībā nuṭḳu olmaz cerr içün efsāneden ḫālī

1794

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ten-i pür-çeşm-i zaḫma rū-nümā etme nemekzārı
Feżā-yı sīneye ancaḳ be-çeşm-i pür-nem ek zārī

2 Caḥīmi aña şeyḫe destine her dem ḳo dīnārı
K'aña Vehhāb-ı 'ālem iltimās ile ḳodı nārı

3 Faḳīhe meyl-i tekbīr-i 'amāyim suḥt içündür hep
Bu gūne heybet-i destār ile olsun mu dest arı

4 Bülūġ-ı şāhid-i maḳṣūd bī-renc-i şekīb olmaz
Gülüñ gül-çīn-i bāġa keşf-i rāz-ı nāzdır ḫārı

5 Ḫaṭar eşḫāṣ-ı devletmendedir gerdūndan yoḫsa
Ṣiyāb-ı bizleyi reh-zenden istimdād eder 'ārī

6 Tereşşüfsüz liḳā-yı bikr-i ṣahbā neş'e-baḫş olmaz
Mücerred āzmāyiş keşf eder estār-ı esrārı

7 Edībā renc-i bār-ı minnet-i eşrārı benden ṣor
Ne bilsin ṣıḳletin her efser-i dūş eyleyen bārı

1795

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ẓalām-āgende-i şām et nehār-ı sālib-i dīni
Sirār-ı māhdan tā ber-ḳarār et sāl-i bī-dīni

1793 S 76b, Ü1 199a, Ü2 190b
3 āb u dāneden S, Ü2: dām-ı dāneden Ü1
4 alır S, Ü2: olur Ü1
1794 Ü2 190b
1795 Ü1 199a, Ü2 190b

2 Sühāveş şuʿle-i mıṣbāḥ-ı şāmın bī-fürūġ eyle
Giriftār-ı muḥāḳ et māh-ı eşrār-ı bed-āyīni

3 Rümūz-ı ḥüsn-i ḫilḳat nüsḫa-i aḫlāḳ-ı merdümdür
Delīl-i ṭabʿ-ı bānīdir binānıñ ḥüsn-i tekvīni

4 Emīn olmaz reʿāyā taḳviyetle sūy-ı ẓālimden
Ki mīşāna ġarīm-i cān olur merʿāda tesmīni

5 Cihān içre medār-ı keşf-i estār-ı mehām olmaz
Edībā bī-żiyādır cāhiliñ mıṣbāḥ-ı taḫmīni

1796

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gördüñ revā ʿaṭāya bedel eyre sāyili
Mihmāz-ı nehy-i münker eden ey resāyili

2 Ehvā-yı ıṣṭınāʿ-ı fiʿāl-i ẕamīmede
Etmektesin evāḫire şekūr-ı evāyili

3 Ḥaşr eylediñ ʿavāhir-i ġannāceden faḳaṭ
Naḳd-ı viṣāle müzd-i cevāb-ı mesāyili

4 Hecr-i ġulām u zen ḳadar etmez eṡer saña
Ḥaşrıñ nümūde olsa pey-ā-pey delāyili

5 Ṭaʿn-ı Edībi zühdüñe ser-māye eylediñ
Tehẕībe mülzem olmadıñ ammā ḫaṣāyili

1797

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 بطبل رحلتم آيد مرا كه بيدارى
تصير عند ذهابى مراكبى دارى

2 Beḳāya pey-rev-i iḳbāl olunca cān ile ten
Revā mı ḥırṣ-ı cihān ola kefş-i idbārı

3 Hezār dehşet-i sīmā-yı şāhid-i gülden
Ṣanır seḳāṭa-i müjgān-ı çeşmidir ḫārı

4 Şühūd-ı gülde şehāmet-nümāy-ı bülbül olur
Görünce şemʿada pervāne şuʿle-i nārı

5 Edīb olmayıcaḳ çehre-bīn-i şāhid-i ʿaşḳ
Felekde farḳ edemez kimse yārden yāri

1796 Ü1 199a, Ü2 191a
1797 Ü2 191a

1798

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 لم تهتدى لمنقبتى بالتراجم
فى غيهب الضلالة مابت راجمى

2 لن تنتحى الى هجوم الكرادم
انى الى سبيل خصامى كرادم

3 كردم نموده بهر عثورش مراسمى
نبود رسا ز رخش اعادى مرا سمى

4 تا شد مرا چهيده براوباز ميچهد
تير اذاى دلكشن هر مخاصمى

5 Miʿvān-ı ehl-i reʾfet ederken ḳıyānımı
Ḫˇār eylerim ḳıyānıma ben her ḳıyanımı

6 Āzurde-i ziyān ederim mūziyānımı
Her eyledikçe ḫˇāhiş-i yek mū ziyānımı

7 Peyveste müstefīd-i efānīn-i pend olur
Cünbīde-i ifāde edenler zebānımı

8 Eyler nümūde cünbiş-i nuṭḳum bedāheten
Naḳş-ı sedād-nāme-i levḥ-i cenānımı

9 Etsem daḫi icāle-i raḫş-ı ṭamaʿ Edīb
Tārāc-ı suḫta eylemem irḫā ʿinānımı

1799

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Kesdikçe zūr-ı bāde ile şīşe ṭāḳati
Eyle medār-ı kesb-i ḳuvā şişe ṭaḳ eti

2 Defʿ-i ġama ẕekāvet-i būy-ı kebāb ile
Artar ṭabīb-i sāġar-ı bezmiñ ḥaẕāḳati

3 Pīrāmeni ḥaẓīre-i ḫār olsa da yine
Güllerle ʿandelībe ṣafādır refāḳati

4 Müzd eyle āşinādaki iẓhār-ı ṣıdḳdan
Bīgāneniñ ümīd ile ḫˇoşdur ṣadāḳati

1798 Ü1 199b, Ü2 191a
1799 Ü1 200a, Ü2 191a

5 Me'nūs-ı ḫūy-ı zişti Edībā şıḳāḳ iken
Olmaz vifāḳa merd-i le'īmiñ liyāḳati

1800

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ġarḳa taḫṣīṣ eylemiş çün sāliniñ selsālini
Düşmeniñ levḥ-i ḳuyūd-ı sālden sil sālini

2 Baḳ fesād-ı kevne kim her merd-i süflī yārine
Erse sāl-i fürṣate düş-nām eder irsālini

3 Mülhem-i aḫlāḳ-ı ehl-i intibāh ol 'āḳiliñ
Dehre dil-bend olmada gör ġayret-i ihmālini

4 Sūd-ı 'uḳbādan bülūġ-ı s̱ervet-i ḥırmān içün
Ehl-i ehvānıñ ḳażā ta'cīl eder āmālini

5 İḥtimāl-i s̱ıḳlet-i ġamdan sebük-bār ol Edīb
Bed olanıñ çekme bār-ı ẕüll-i istiḳbālini

1801

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 دمادم شکر حق کن عالم آرا شو بدین کاری
'Aṭā-yı Kirdgārı geçme görmekden bed inkārı

2 Ne ṣıḥḥatmendi ḳor çün zaḫm-ı nīşinden ne bīmārı
Nice ḳatle sezāvār etmesin ḥükm-i Nebī mārı

3 نمی باشم بقید آرزوی همدمی هرگز
باستار الوفا فی حذرهم مادمن ابکاری

4 'Adūya dilde cāy etsem de geçmez kīne-ḫ˘āhīden
Düşürmekle söner mi āba 'aks-i şu'le-i nārı

5 Edībā ḳadr-dān-ı nāfe-i āhū-yı Çīnim ben
Çerāgāh-ı ġazāl-i ḫ˘āhiş etmem her giyāzārı

1802

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ederken çeşm-i sem'e tūtiyā maḥrūm-ı bīnāyī
'Amā-yı dīde-i idrākidir bīnāya bī-nāyī

---

5 liyāḳati Ü2: refāḳati Ü1
1800 Ü1 200a, Ü2 191a
1801 Ü1 200b, Ü2 191b
1 bed Ü2: her Ü1
1802 Ü2 191b

2 Görünmez ehl-i ʿaşḳa ṣūret-i ḥāl-i dil-i zārī
Ḥavāle etmedikçe dūr-bīn-i nāle-i nāyı

3 Nigāh-ı şevḳe ḫalvet-ḫāne-i ġamda medār ancaḳ
Sürūd-ı ʿaşḳ olur idrāke ḥüsn-i bikr-i ṣahbāyī

4 O dil kim ḳadr-i ʿaşḳın neşʾe-i sāġar bülend eyler
Bülūġ-ı faḫr-ı ehl-i ṭāʿati n'eyler temennāyī

5 Edībā dehrde bī-minnet-i irşād-ı mürşiddir
Ḳuvā-yı ʿaşḳ ile fehm eyleyen teʾs̱īr-i esmāyı

1803

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cihānı kārih iken göñlüm alalı hem eli
لدى النفور من الكون آل لى همل

2 Gülū-yı ġaṣba ḳıṭārıyla cez̠b eden cemeli
Eder mi lāyıḳ-ı işrāb-ı sāġar-ı Cem eli

3 Ḫulūṣ-pīşe olanlar nice fidā eyler
Viṣāl-i sīm ü zere naḳş-ı sikke-i ʿameli

4 Sezā mıdır ki nigeh-dār-ı mezraʿ-ı dāniş
Niṭāḳ-beste-i aʿmāl-i s̱evr ede ḥameli

5 Edīb olmayıcaḳ āşinā-yı ḥüsn-i ṭaleb
Ḳalır rehīn-i ḫafā merde şāhid-i emeli

1804

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sezāvār-ı ḥayāt-ı şöhret etme nām-ı eṣnāmı
Hemān ḥabl-i metīn-i inʿidām-ı nāma aṣ nāmı

2 Zebān-ı cehl-i nāḳūs-ı ḍalāli lāl-i iz̠lāl et
Bülend eyle hitāf-ı dil-keş-i telḳīn-i İslāmı

3 Sevād-ı tār-ı mīġ-i ẓulmet-i işrāki izhāḳa
Büzūġ-ı mihr-i īmān ile pür-nūr eyle eyyāmı

4 Nevā-baḫş-ı hezīz-i irtiʿāş-ı sāḳ-ı aʿdā ḳıl
Dem-ā-dem ṣadme-i hevl-i ṣadā-yı pāy-ı iḳdāmı

5 Ḥamāsetle ser-ā-ser fırḳa-i āhen-dilān içre
Edīb olduḳça sāmī añma nām-ı Rüstem-i Sāmı

1803 Ü2 191b
1804 Ü1 200b, Ü2 191b
1 etme Ü2: etmem Ü1
5 añma Ü2: aña Ü1

1805

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Rā ḳaşıñıñ dil almaḳ ise nīk-rālıġı
Ben çoḳ cihān-ı ḥüsne degişmem buralıġı

2 Bīgāne-āşināsın eyā nā-şinās-ı ḥüsn
Bīgāneveş bizimle de et āşinālıġı

3 Ṣūfī ki duḫter-i rezi hem-şīre eyledi
Ümmü'l-ḫabāyiṣ olsa 'aceb mi analıġı

4 Enf-i raḳībe nāḫun-ı engüşt-i āhdan
Her ḍarb-ı bī-eṣerle ḳırılmaz ḳayalıġı

5 Semt-i Vefāyı cāygeh eylerse de o şūḫ
Terk eylemez yine ṣanırım bī-vefālıġı

6 Şeb-zinde-dār-ı fürṣat olup cāme-ḫ˘ābda
Tenhā bu gececik hele buldum aralıġı

7 Ṣāf etdi yār āyine-i ḫāṭırın bize
Ḳaldı raḳīb-i rū-siyehe yüz ḳaralıġı

8 Bint-i 'ineb çıḳarsa da māhī şikārına
Nā-maḥremān görür mü hīç ol bikr balıġı

9 Keştī-süvār-ı lücce-i teslīm olup Edīb
Kār eyleme Ḫudā var iken nāḫudālıġı

1806

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Bu sikke-ḫāne-i dehriñ nedir bu resm-i bedi
Ki degdi cümleye hep naḳd-ı pençe-i esedi

2 Nedir bu ṣayrafī-i vām-dād-ı gerdūnuñ
Ḥavāle verdigin almaḳ ḥavālesiz 'adedi

3 Bülend-ḳāmet-i himmet odur ki 'ālemde
Dirāz etmeye heft āsmāna erse yedi

4 Ḥarīṣdir hele bād-ı gürisne-çeşm-i ḫazān
Süpürdü ḫ˘ān-ı bahārı eliyle cümle yedi

5 Viḳāye oldu sipihre sihām-ı āh u enīn
Pür olmada zırıh-ı āhenīn ile cesedi

6 Bu kār-ḫānede şāgird-i ẕihn-i bī-māye
Bu ḫīre-fehm ile her fende şimdi üsteledi

1805 S 76b, Ü1 199b, Ü2 192a
1806 S 77a, Ü1 200a, Ü2 192a

7 Dirāz-destī-i ḥırṣa göñül Edībāsā
Vesīle eyleme endīşe-i ġıdā-yı ġadı

1807

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Bār-ı pīrīden olunca naḫl-ı ḳāmeti münḥenī
Bī-nevā nev-bāve-cūy-ı bāġ olur şeyḫ-i denī

2 Bāġ-ı ġamda ḫūn-ı eşk ü nāledir verd ü hezār
Cāygāh-ı 'ayş u 'işret ṣanma her bir gülşeni

3 Evc-pervāz ol hümāāsā seniyyü'ẕ-ẕāt isen
Ḫalḳa gösterme denā'etle ḥaẕer ḳıl sen seni

4 Pīr-i cevşen-pūş-ı taḳvānıñ cihād-ı nefsde
Āh enīn olmaḳ gerekdir āhenīn pīrāheni

5 Ey gedā-yı ma'rifet sen nuṭfeden maḫlūḳ iken
Devlet el verse saña bilmezlenirsin sen meni

6 Sīr-ḫ˘ārīden gelir efzūnī-i derd-i şikem
Menşe'-i emrāż-ı ḫ˘ārīdir bu kār-ı ḫ˘urdenī

7 Var Edībāsā feṣāḥat-cūy-ı nuṭḳ-ı bāṭın ol
Yoḫsa ẓāhirde ber-ā-ber ṭut faṣīḥ ü elkeni

1808

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Bil 'ālemiñ tefāvüt-i ecnās-ı nāsını
Fehm eyle her ḫasīs ü nefīsiñ bahāsını

2 Dehre yetişdi gör dü ḳabā-yı nehār u leyl
Ehli 'aceb ki bī-'aded eyler libāsını

3 Gel etme pāy-ı nāṭıḳañı leng-i iftirā
Fikr et peleng-i rūz-ı cezā iftirāsını

4 Fikr eyle bī-şināh-ı 'amel her berehne-ten
Hīç lücceden bulur mu selāmet yaḳasını

5 Zāhid ki gende-būy-ı riyādan selīm ola
Bām-ı sipihre açsa sezā būriyāsını

6 Ḫar-sīretāna baḳ ki ḳıṭār-ı sütūrveş
Çekmekde durma her biri bār-ı belāsını

7 Güçdür bu terbiyetkede-i 'ālemiñ Edīb
Farḳ eylemek mü'eddeb ile bī-ḥayāsını

1807 S 77b, Ü1 200a, Ü2 192a
1808 S 77b, Ü1 200b, Ü2 192a

1809

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 الى المهالك لما هواك القانى
Dü pilk-i dīdeden efşürde etdi el ḳanı

2 Nihāl-i sīnemiziñ āteş oldu efnānı
توقدى بلهيب الغرام افنانى

3 چه گونه سفله گشايش دبدبه پيشانى
كه او براى شكم ميدود به پيش آنى

4 Ḥarīṣe neyl-i emel bāb-ı ḫalḳdan görünür
Ki Ḫāliḳiñ aña gūyā yetişmez iḥsānı

5 Ne deñili mütḳan-ı kār olsa saʿy ile olmaz
Binā-yı sedd-i Sikender müsaḫḫar-ı bānī

6 Revāc-dāde-i naḳd-ı cināyet olduḳça
Muʿīn-i ḫaṣm-ı sitem-kār cānıdır cānı

7 Edīb dergeh-i yāre hücūm eden ʿāşıḳ
Eder şikeste ʿaṣā-yı mecāl-i derbānı

1810

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 گر نبودى ز ازل واية من بى عدمى
من ذوى الرحم لمن اهملتى بيع دمى

2 Her gören cūş-ı sirişkimde olan nāmiyemi
Dehen-i yādına bīgāne eder nām-ı yemi

3 Maẓhar-ı ḥırṣa naṣīb olmayıcaḳ bī-şikemī
Ḥaşv eder cevfine zaḳḳūm ise de bīş ü kemi

4 ʿĀşıḳıñ yāre ġamı ḳābil-i iblāġ olmaz
Tāb-ı evrāḳı şikest etmeyicek tā ḳalemi

5 Merdümüñ rezme Edīb olmasa da iḳdāmı
Her nefesde dil-i bed-ḫ˘āhı gerek yaḳa demi

1809 Ü2 192b
1810 Ü2 192b

1811

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Şekl-i raḳīb-i şāmī-i meşʾūm-ı şāmiti
Çeşmim ẓalām-ı şebde görüp ṣandı Şām iti

2 Ḳoymaz siperm-i ḫāṭırı yek hefte bī-ẕübūl
Aḥkām-ı heft neyyir-i çerḫiñ tehāfüti

3 Ḳāḍī namāzı ʿazlde fevt etdi ʿamd ile
Bilmem ʿaceb ḳażāda mıdır vaḳt-i fāyiti

4 Pür-vāye-i ḥamīm-i gülū-sūz-ı maḳtsın
Ṣūfī gel etme bezmimize intimā ḳatı

5 Eyler Edīb naẓmımı tercīḥ dīgere
Farḳ eyleyen miyāne-i nāṭıḳla ṣāmiti

1812

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣanma ʿafīfe pīre-zenān-ı yaşamışı
Çoḳ kār-ı nā-sütūdeleri cümle Şām işi

2 Menşūr-ı sīnemiñ reme-i ḥarf-i dāġ ile
Pür oldu hep ḫaṭīre-i pehnā-yı hāmişi

3 Rāmişgerī-i külbe-i ġamken seciyyemiz
Ol kelbden şinüfte eder mi ki rāmişi

4 Bir ḳılca yoḳ meḥāsine bu nāmı şānedir
Terk eyle ʿahd-i ṣūfī-i pīr-i bunamışı

5 Cūyende-i saḫīf-i dilāndır Edīb ḫalḳ
Yoḳdur baḳılsa merd-i ḥaṣīfiñ aramışı

1813

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Laʿline menhūm iken yāriñ leb-i ḫ˘āhişgeri
Maṭlabı nā-būd olup ḳaldı leb-i ḫ˘āhiş geri

2 Olmadıḳ ṣanma raḳīb-i nākes-i dūndan berī
ʿAhdi bozduḳ biz o bed-peymān ile dünden beri

3 Bulmadıḳ cāy-ı güẕer yāre ziḥām-ı nāleden
Perde-pūş olmuş edīm-i āhdan gūyā deri

1811 S 78a, Ü1 200b, Ü2 192b
4 maḳtsın S, Ü2: vaḳtsın Ü1
1812 S 78a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1813 S 78a, Ü1 201a, Ü2 192b

4 Şebt-i āṣār-ı meşāḳ-ı nā-güzīr-i fürḳate
ʿĀşıḳ-ı zārıñ esārīr-i cebīndir mısṭarı

5 Müjde mihmānān-ı bī-zād-ı sarāy-ı ʿaşḳa kim
Zevraḳ-ı vaṣlıñ bedīd oldu Edībā lengeri

1814

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb vīrān-dilānıñ ṣülme-i ümmīdiniñ redmi
Hemān cāy-ı emelde cünbiş-i sebbābe-i red mi

2 Nihād-ı ḳalb-i ʿālemden binā-yı irtişā hedmi
Feżā-yı rebʿ-i maʿmūrunda dünyānıñ müşāhed mi

3 Tereddüdle n'içün düşdükçe nāmın yād eder bilmem
Meger mey-ḫˇāre şeyḫ-i mürtedī yanında mürted mi

4 Zemīn gerd-i fitenden münhemik eflāke pervāza
ʿAceb sebʿ-i şidādıñ inḳılāba meyli müşted mi

5 Edībā kār-ı dehriñ böyle nā-sāz olması āyā
Emārāt-ı ẓuhūr-ı ʿĪsī-i eflāk-mesned mi

1815

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çeşmden ḳoyma terāvişgerī-i sürḫ-ābı
Dīdeden seyl-i dem-i ḥasret ile sür ḫˇābı

2 Ehl-i idrāke memerr-i naẓar-ı ʿibretdir
Nüsḫa-i sīret-i erbāb-ı ġamıñ her bābı

3 Āb-senc-i ẕeḳan-ı yār olamaz bī-dirhem
Pille-i dūşuna zīb etmek ile sincābı

4 Yaʿni zaʿmınca ṣalātı yetirip encāma
Der-ḳafā etdi imām-ı çelebi miḥrābı

5 Güher-i dīni fidā eylemeden eşʿabdır
Ehl-i dünyāya Edībā ẕehebiñ iẕhābı

1816

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nice bağlarsın eyā reh-zen-i hem rāhımızı
Şevḳden gör bu ḳadar leşker-i hem-rāhımızı

1814 S 78b, Ü1 201a, Ü2 193a
5 eflāk-mesned S, Ü2: eflāke mesned Ü1
1815 S 78b, Ü1 201a, Ü2 193a
1816 S 79a, Ü1 201a, 193a

2 Bizi der-ḫ˘āb ṣanıp yāre raḳībā ṣunma
Hele bir fikre getir yeḳẓa-i nāgāhımızı

3 Bī-direng olduġuna cāzim iken devrānıñ
N'içün işġāl ederiz ḫāṭır-ı āgāhımızı

4 Çerḫi bir hem-zede-i ḥayret eder bir demde
Ḫaṣm-ı dūn naʿre-i mestāne ṣanır āhımızı

5 Bizi pā-māl-i ġam etmezdi Edībā ḥāsid
Bezm-i ʿālemde eger añlasa ikrāhımızı

1817

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Geçdi ḫumār-ı cām-ı ġamıñ ser-girānlıġı
Çerḫiñ alındı būy-ı mey-i mihrbānlıġı

2 Dest-i nesīm ile zer-i gül-bergden yine
Dökdü hezāra cāʾize-i ḳıṣṣa-ḫ˘ānlıġı

3 Mürġān nedīm-i pür-hüner-i ʿandelībden
Peyveste istifāde[de]dir nükte-dānlıġı

4 Bülbül semend-i gül-bün-i bāġa süvār olup
Gösterdi ceyş-i gülşene çāpük-ʿinānlıġı

5 Gül-ġonçe nūk-i ġamze-i ser-tīz-i yārveş
Ögretdi şāhid-i çemene dil-sitānlıġı

6 Sūsen meṣāf-ı cünd-i şitāya ḳılıç çekip
Meydāna çıḳdı s̱ābit olup pehlevānlıġı

7 İbḳā olundu nergise şāh-ı bahārdan
Ḳayd-ı ḥayāt ile çemeniñ dīdebānlıġı

8 İmsāke çekdi dirhem-i berg-i nevi bahār
Terk eyledi nesīm-i ṣabā pūl ḳapanlıġı

9 Şimdi Edīb kilk-i belāġat-şiʿārımıñ
Ḫunyāger-i hezār iledir hem-zebānlıġı

1818

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Herāsımdan ʿadū mümkin mi sedd etmek der-i bāli
Ki vehmim sārib-i ḫıdr-ı ʿadem etmekde rībāli

2 ʿAdū gördükçe destin çeşme ser-pūş-ı ʿamā eyler
Nigāh-ı fehmine mestūr olan sīmā-yı ehvāli

1817 S 79a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1818 Ü2 193a

3 Rikāb-ı ser-keşān-ı dehre tā kim ḳayd-ı ẕilletdir
Bu ḫāṣıyyetle ʿāḳil cehl eder mi ḳadr-i aġlāli

4 Hünermendān-ı ʿaṣr ādāb-ı şerʿ-i Ḫāliḳiñ n'eyler
Mücerred zūr ile itḳān eder taḥṣīl-i emvāli

5 Faḳaṭ īrād-ı naḳd-ı sīm ü zerdir fikret-i ḳāḍī
Hemān hedm-i diyār-ı nāsdır endīşe-i vālī

6 Selāṭīn-i cihān dil-beste-i naḳd-ı gedā olmuş
Budur gūyā ki şān-ı ḥüsn-i istiġnā-yı şāhānı

7 Zen ü merdiñ bu devr-i faḥşda ʿiṣmet-fürūşānı
Ḳomuş birden zer-i meskūke çeşm-i bend-i sirvāli

8 Nice sūy-ı Ḫudādan lāyıḳ-ı ikrām-ı raḥm olsun
Lisān-ı ḥāli istidʿā eden tenkīl ü iẕlāli

9 Edībā ʿālemiñ bī-reh-berān-ı rāh-ı tevfīḳi
Reh-i idbāra ibdāl eylemişler nehc-i iḳbāli

1819

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bu siyāsetkedede şerʿ iledir şer ʿademi
Şerʿe rām olmayanıñ hādir olur şerʿe demi

2 Merd-i bed-kārı ḥayā-düşmen eder bī-nedemi
Kārih-i rīziş eder çeşm-i ḫaṭā-bīne demi

3 Ṣanma kim sīnesini āh-ı nedāmet-keş eder
Selb-i ġayretle olan pīşe-i bed-mültezemi

4 Görmeden nefret eder neşʾe-perestān-ı ümem
Reh-ber-i cünd-i meserretse daḫi rūy-ı ġamı

5 Āh-ı ḥasretdir eden dīdeyi nem-dīde Edīb
Yārdir çeşme nümāyende olan mevc-i yemi

1820

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bint-i ʿinebe cāmı liṣām etmeyelim mi
Ol duḫteri pūşīde-ḫırām etmeyelim mi

2 Ṭayy eyleyerek mebḥaṣını ḥürmet ü ḥilliñ
Bu mesʾelede ḳaṣr-ı kelām etmeyelim mi

3 Şemşīr-i ḫayāl-i nigeh-i ġamze-i yāre
Çeşm-i dil-i bīdārı niyām etmeyelim mi

1819 Ü2 193a
1820 S 79b, Ü1 201a, Ü2 193b

4 Tesḫīr-i hümā-yı ḥarem-i evc-i neşāṭa
Bām-ı ḳafes-i sīneyi dām etmeyelim mi

5 Bülbül gibi gülzār-ı ḫazān-dīde-i dehre
Biz daḫi Edībāne selām etmeyelim mi

1821

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ehl-i teşāʿuruñ o mükerrer deyişleri
Ḳayd-ı edeble yaʿni şeker çiyneyişleri

2 Verir yem-i ṭıbāʿa dem-i serd ile cümūd
Ol yāve-gūlarıñ o ṣovuḳ söyleyişleri

3 Ebrūlarıyla nāvek-i müjgānı var iken
Bī-cā degil mi tīr ü kemān isteyişleri

4 Şemm-i hevādan etse n'ola ḫalḳı bī-naṣīb
Ḥākimleriñ bu bād-ı hevādan yiyişleri

5 Etse ʿaceb mi seng-i siyāh-ı deriñ sefīd
ʿUşşāḳ-ı zārıñ ey gül-i ter aglayışları

6 Ehl-i ḫıdāʿ u mekr ü riyānıñ ġarībdir
Ṭāʿatde irtikāb-ı vebāl eyleyişleri

7 Cāhilleriñ Edīb bizi ḫandenāk eder
Tevsīʿ kümm ü ʿörf ü ʿimāme giyişleri

1822

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Müjgānına erilmedi ben ḳaşdayım daḫi
Ebrūlarıyla ḫayli keş-ā-keşdeyim daḫi

2 Aġyār erişdi laʿline ben tāb-ı rūyuna
Eller naʿīme erdi ben āteşdeyim daḫi

3 Başdan ṣavıp ayaġa düşürme naṣībimi
Sāḳī ayaḳda ṣanma ki ben başdayım daḫi

4 Çoḳ gerçi bār-ı ḫuşk ü teri naḫl-ı ḫ˘āhişiñ
Ammā baḳılsa ne ḳuru ne yaşdayım daḫi

5 Hīç sūy-ı yār-i dīgere meyl etmek olmadı
Bā-cān u dil Edīb o perīveşdeyim daḫi

1821 S 79b, Ü1 201b, Ü2 193b
2 Verir yem-i S; Verdi yem-i Ü1: Veririm Ü2
7 ʿörf ü S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
1822 S 80a, Ü1 201b, Ü2 193b

1823

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Dil-ber göremez naḫl-ı vücūdumda budağı
Dāġ üstünü bāġ eyledigim bilmez o bāġī

2 Gūsāle-i dil-beste-i bismilgeh-i ʿaşḳı
Tīġ-i nigehe anıñ içün verdi buzağı

3 Zülf-i siyehin etdi kemer-bendine taʿlīḳ
Mürġ-i dil-i āvāreye dām oldu ḳuşağı

4 Bezm içre bu şeb sāḳī-i ser-mestiñ elinden
Peymānesi üftāde olup ḳaydı ayağı

5 Çoḳ lāġ u leṭāyif yazarız yāre Edībā
Ol şāh-ı cemāliñ gider olduḳça ulağı

1824

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Görmekle maġribinde o mihr-i nev-āfili
Zāhid unutdu gitdi fürūż u nevāfili

2 Māh u sühāyı ḥadd-i tesāvīde añlama
Bir ṣanma merd-i āgeh ile şaḫṣ-ı ġāfili

3 Ẓann etme kim metāʿ-ı emel rāyegān olur
Tā gelmedikçe kişver-i vaṣlıñ ḳavāfili

4 Etdi revāḳ-ı ṭabʿ-ı eʿālīyi ḳīr-gūn
Dehriñ duḫān-ı hīme-i cevr-i esāfili

5 Durma Edīb nekhet-i ʿıṭr-ı maḳāl ile
Maġbūt-ı bezmgāh-ı cinān et meḥāfili

1825

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Rind-i peymāne-güzīn şeyḫiñ olaldan cārı
Sāḥa-i dārına mīzāb-ı ġam oldu cārī

2 Zāhidiñ rāh-ı tecerrüdde olaydı ʿārı
Çirk-i eṣvāb-ı riyādan bulunurdu ʿārī

3 Sālikān mesʾele-i zühdü olunca dārī
Vaḥşet-i ḫalḳ ile der-beste ederler dārı

---

5 o S, Ü1: ol Ü2
1823 S 80a, Ü1 201b, Ü2 193b
3 etdi kemer-bendine S, Ü2: etdigimiz bendine Ü1
1824 S 80a, Ü1 202a, Ü2 194a
1825 S 80b (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Olmayan ṣıdḳ ile dil-beste-i fażl-ı Bārī
Ḫar gibi bārgeh-i ġamda ḳo çeksin bārı

5 Olanıñ sāġar-ı iḫlāṣı Edībā yāri
Tāmdır neş'e-i ümmīdi degildir yarı

1826

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḫ˘ābda bir kerre görseydim o ra'nā dil-beri
Belki tāb-ı iştiyāḳından olurdum dil-berī

2 Evc-i ḥayretde cenāḥ-ı ġamla pervāz etdirir
Ol cevān-ı nev-resim mürġ-i dil-i ġam-perveri

3 Dāstānın etse de zāhid bize naḳl-ı müzāḥ
Öyle bilsin kim bu mihmān-ḫānede yoḳdur yeri

4 Per-nümūn olmuş hümā-yı ḥüsnüne ḫaṭṭ-ı nevi
Āh kim bu ḥüsn ile 'aḳlım uçurdu ol perī

5 Dergeh-i yāre edīm-i cismi etdim perdedār
Baña muḫtaṣdır Edībā pāsbānī-i deri

1827

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Zāhidiñ meşrebi çün 'ayb idi yār-i yāri
Göremez olsa daḫi 'ayb-ı diyār-ı yāri

2 Merdüme sırr-ı ḥayā münkeşif olmaz tā kim
Çillegāh eylemeye ḫalvet-i ḥıfẓ-ı 'ārı

3 Nüsḫa-i ṣıdḳı nigāhından ederdim iḫfā
Cāhiliñ olmasa maġṣūb-ı yed-i inkārı

4 Heves-i çāşnī-i lübb-i lübāb etmeyicek
Kütübüñ remz-i me'ānīsini bilmez ḳārī

5 Şāhid-i şūḫ-ı gülü münfe'il-i nāz eyler
Deste pīrāye eden naḳş-ı sitīz-i ḫārı

6 Süfehā āteş-i ażrārı ḳomaz dest-i ḳażā
Ṣuya ġarḳ etse 'anāṣırdaki cüz'-i nārı

7 Münkiriñ ḳābil-i iṭfā mı olur kim cehliñ
Āteşi fehm-i heyūlāsına olmuş sārī

8 Bilmeyen nā'ibe-i ġāret-i ehl-i ḥaremi
Bī-sebeb nāz-ı teraḳḳīde ṣanır es'ārı

1826 S 80b, Ü1 202a, Ü2 194a
3 müzāḥ S: mizāc Ü1, Ü2
1827 Ü2 194a

9 Tā Edīb olmaya tervīc metāʿ-ı ṣıdḳı
Ehl-i ʿaṣrıñ giderek kāsid olur bāzārı

1828

müfteʿilün mefāʿilün müfteʿilün mefāʿilün

1 Görme sezā-yı ibtilā neşʾe-i meyle nevmeyi
Ḳılma mizāca nā-be-cā bāʿiṡ-i derd-i nev meyi

2 Bādeyi meyl-i tām ile ḥürmetin iġtinām ile
Geç yed-i iltizām ile cām-ı dehāna ḳoymayı

3 Mey nice ḳadri dūn eder nefs-i bede zebūn eder
Mültezim-i derūn eder tāze cevānı sevmeyi

4 Derd-i derūna ḳıl devā etme devīde-i sivā
Eyle sipürde-i hevā meşreb-i rinde uymayı

5 Ḳurtulamaz nekālden saṭvet-i Ẕü'l-celālden
Şüste eden ḫayālden tāb-ı leẓāya doymayı

1829

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 N'ola ol fāris-i ḥüsnüñ ṣuhāl-i dil-keş-i atı
Gedā-yı vuṣlata verse nevīd-i devlet-i ātī

2 Ġınā-yı ḳalbi rāciḥter gelir mülk-i Süleymāna
Ḳanāʿat-pīşeniñ olmazsa da ʿunvān u dārātı

3 Çü-cūş-ı mevc-i yem her kīne-ḫ˘āhıñ rūy-ı ḥālinde
Dem-ā-dem cilve-sāz olmaḳda naḳş-ı sūʾ-i niyyātı

4 Revā gör ey faḳīh-i bed-reviyyet rindi firdevse
Dirāz etme yeter rīşiñ gibi ḥabl-i rivāyātı

5 Çü-cism-i ehl-i ġam peydā mı nā-peydā mı añlanmaz
Güç olmuşdur Edībā ehl-i ṣıdḳıñ nefy ü iṡbātı

1830

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dehān-ı şeyḫden umma kelām-ı mā yaʿni
Eger içerse de rindiñ şarāb-ı māyiʿini

2 Tevaḳḳuʿ eylemesin vaḳʿ-ı şān u āsāyiş
Ṭarīḳ-i ẕüll-i ġamıñ fehm eden vaḳāyiʿini

1828 Ü2 194a
1829 S 81a, Ü1 202a, Ü2 194b
1830 S 81a (Üzerine çizgi çekilmiş)

3 O şūḫa cism ü dil ü cān-sipār olan ʿāşıḳ
Zebān-güẕār-ı ḫayāl etmesin vedāyiʿ ini

4 Güm etdi ḥalḳa-i ẕikr içre şeyḫ dünyāyı
Dönüp çü-esb-i raḫā cüst-ü-cūda żāyiʿ ini

5 Ṣafā-yı ẕāyiḳa-i feyżden müberrādır
Edīb añlamayan ḫāmemiñ ṣanāyiʿ ini

1831

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Saḳf-ı dile hümūm-ı firāḳıñ ʿanākibi
Olmaḳda tār-beste-i renc ü ʿanā gibi

2 Mülk-i derūnu cünd-i ġarāmıñ revākibi
Īṣāl-i dest-i ġārete görmüş revā gibi

3 Ḥüżżār-ı bezmi cümle ṣavar bir baḫūr ile
Dehriñ esās-ı ṣoḥbeti pā-ber-hevā gibi

4 Yāriñ dilīr ḥācibi esb-i cemāline
Binmiş elinde deşnesi var işte rā gibi

5 Yoḳdur Edīb ʿārife enmūzec-i naʿīm
Dār-ı fenāda cāygeh-i inzivā gibi

1832

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bilmem dilimiñ ḳatline fetvā mı verildi
Yā pīşgeh-i ġamzede bir cā mı verildi

2 Ġarḳ eylemede ʿālemi ḫūn-ābe-i eşkim
Āyā gözüme cūşiş-i deryā mı verildi

3 Nevbet ḳomadı nālişine ʿāşıḳ-ı zārıñ
İḳlīm-i çemen bülbüle tenhā mı verildi

4 Eflākde mi gördü o meh ʿaks-i cemālin
Yā destine mirʾāt-ı mücellā mı verildi

5 Olmaḳda füzūn zerdī-i endāmım Edībā
Bālāmıza bir ḫilʿat-i dībā mı verildi

1831 S 81a, Ü1 202a, Ü2 194b
2 ġārete S, Ü2: raġbete Ü1
1832 S 81b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1833

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ġarāma ol ki ede cismi kebş-i ḳurbānī
Çekip alırsa n'ola dest-i cez̠b-i ḳurb anı

2 Ḫayāle almaz o kim ḥādis̱āt-ı devrānı
Ṭarīḥ-i z̠illet eder dest-bürd-i devr anı

3 Sezā mı merd-i fütüvvet-şi'āra kār-ı zinā
Be-nezd-i ehl-i mürüvvet olur mu er zānī

4 Kül etdi sīne-i biryān-nümūnu sūziş-i ġam
Bu kāḫ-ı cism-i naḥīliñ güm oldu bir yanı

5 Edīb menhec-i İslāmı żāyi' etmişdir
Cihānda añlamayan rāh-ı küfr ü īmānı

1834

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Żāyi' eylerdik maḳām-ı na're-i mestāneyi
Gūş edeydik sem'-i cān ile eger mestā neyi

2 Gerdiş-i meydān-ı ġamda ḫ˘oş görür ehl-i hevā
Neş'e-i peymāneden ey rind-i ġam-peymā neyi

3 Ney gibi etdim ser-āġāz-ı nevā-yı ġam henūz
Çāre-i tesḫīr bilmem neyledir cānāneyi

4 Bezm-i dūzaḫ-tāb-ı aḥzān içre sūz-ı nālişim
Āşiyān-gīr etdi çün-pervāne bī-pervā neyi

5 Ḳābil-i pend-i Edīb ol neyden al feyż-i nefes
Zāhidā pīrāye-gīr et meşreb-i pīrāneyi

1835

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid ne deñli ṣaḥḥ ile olursa ger [de]nī
Ṣad-sāle naḳd-ı zühde alır būs-ı gerdeni

2 Māl almanıñ ki tā bu ḳadar aldı dadını
Gelmez mez̠āḳ-ı ḥākime ḫ˘oş kār-ı dādenī

3 Erḥāma nehş-i cīfe-i ḫ˘ār-ı ḥarāmdan
Doġdukça ḫalḳa düşmen olur her düşen menī

1833 S 81b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1834 S 82a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1835 S 82a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 ان كنت فى المحية بالذل قانعا
ذوالعز فى الهوى عجبى كيف لامنى

5 Yāriñ Edīb rūyunu zīb-i ḫayāl eden
Almaz nigāh-ı raġbetine zīb-i gülşeni

1836

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Niyyetiñ żayf-ı ġamıñ ḳalbime tenzīl gibi
Şevḳ ile ötmede zīrā ki bu ten zīl gibi

2 Dehen-i ḫ˘āhişe aldıḳça zebān-ı yāri
Dilimiz cūşa gelir mevc-i yem-i dil gibi

3 Eylemiş teb-zedegī lüknet-i şīrīni ḳadar
Reng-i ruḫsār-ı dil-ārāsını tebdīl gibi

4 Mīl-i sürmeyle miyān-ı keḥal-i cānānıñ
Arasan arasını var hele bir mīl gibi

5 Ḫ˘oş olur behceti ġāyetde cemāl-i yāriñ
Mīl-i sürmeyle eger etmese tekmīl gibi

6 Yine nev-rūza çıḳıp raḫtını taḥvīl eyler
Āftābım ḥamele etmege taḥmīl gibi

7 Girip ol Yūsuf-ı ḥüsnüm yine māʾ-i Nīle
Teni māʾīlere ġarḳ eyledi ṣan Nīl gibi

8 İḥtiyāz etse n'ola ḳadr-i bülendi ol kim
Tāb-ı ʿirfān ile pür-nūr ola ḳandīl gibi

9 Nice bārīk ise de böyle Edībā şiʿrim
Dehen-i ḳālime gelmez yine bir ḳıl gibi

1837

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda ser-firāz olmaḳda ol āzāde-ḳad şimdi
Aña yetmez derim kūteh-nigāh-ı çeşm-i bed şimdi

2 Ḥüsām-ı ġamze-i ser-tīzi çekmiş yār ʿuşşāḳa
Penāh-ı dāmen-i zülfe yapışsınlar meded şimdi

3 Baña evṣāf-ı ruḫsārın ederken ḥayret el verdi
Unutdum ey dil-i efsāne-gū neydi ṣaded şimdi

1836 S 82a, Ü1 202a, Ü2 194b
4 arasını S, Ü2: ara Ü1
1837 S 82b, Ü1 202b, Ü2 194b

4 O meh bīgānelerden ṣadd u iʿrāżında s̱ābitdir
Dilā ol āzmūdemdir benim ṣad kerre ṣad şimdi

5 Direm-cūyā olup merdūd-ı ḥırmān olma ey zāhid
Saña bihter degil mi dest-i redden dest-i ked şimdi

6 Eb u cedd ile faḫr etmekdesin ey sālik-i cāhil
Hemān ebced mi ṣandıñ menhec-i ṭāʿāta ced şimdi

7 Edībā ṣadme-ḫ˘ār-ı müşt-i gerdūn olmadan dā'im
Hemān ḫ˘urd olmada gūyā ser-i ehl-i ḫıred şimdi

1838

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu güm-reh-i ʿaşḳa reh-i sefer hādī
Eger ki bedreḳa-i rāh ederse Ferhādı

2 Derūnu āh ile pür-māye etdi hicrānı
ʿAceb muḳāṭaʿadır kim hevādır īrādı

3 Ḫurūşu ṣanma ki mīʿād-ı vaṣla merhūndur
Ki ḫūn-ı dīde kesilmez gelir dem-i ʿādī

4 Yazıḳ ṭabanca-i bīhūdesiyle şāgirdi
Düşürdü ʿillet-i sille cefā-yı üstādı

5 Edīb yād-ı bün-i yāri kār edip zāhid
Demiş ki böyle ḳuruldu ezelde bünyādı

1839

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 هاجرت عنك حالك لما ارابنى
Ey yār-i bed-serīre bulursun ara beni

2 تا شد نگاه سمع درايت خلل پذير
ملزم شود لسان فصاحت بالكنى

3 Ḥüsn-i metāʿ-ı ḳadrini maġmūr-ı reşk eder
Les̱m-i şifāhı zīver eden rūy-ı dāmeni

4 Tāb-āver-i firāḳ-ı ṣadīḳ-i şefīḳ olan
Vaḳt-i ṭalebde żāyiʿ eder cāy-ı me'meni

---

5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
6 ṭāʿāta S: ʿirfāna Ü1, Ü2
7 ḫ˘urd S: ḫurd Ü1, Ü2
1838 S 83a, Ü1 202b, Ü2 195a
1839 Ü2 195a

5 Vaḥdetde ḳaṣr-ı cennete mihmān idim Edīb
Bulsam eger ki kendime göñlümce meskeni

1840

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 بديع سال من آماق اشواقى بترطيبى
Nihāl-i ʿārıżında gül gibi yāriñ biter ṭībi

2 Yed-i aġyārdan ẕeyl-i viṣālin ḳaṣr eder dil-ber
Firāz olduḳça ḳaddi ḫāke düşmez dāmen-i şībi

3 Riyā-yı merdüm ibhāc eyledikçe ṣūret-i kārın
Görünmez dīdeye aḫlāḳınıñ sīmā-yı tehẕībi

4 Olurken ehl-i baġye pīşe her mesned[d]e āsānī
Mühān-ı zaḥmet-i taʿmīr eder mi dest-i taḥzībi

5 Nigāh-ı meyl-i her āteş-nihāda cūy-ı rūgandır
Ḥiyāż-ı āb olursa dūzaḫıñ er cāy-ı taʿẕībi

6 Herāsān-ı Ḫudānıñ hem-dem-i ümmīd ü bīminden
Ġam-ı terhībin īcāz eylemez tefrīḥ-i terġībi

7 Tek-ā-pūy-ı der-i eşrārdan tebʿīd-i niʿmetdir
Edībā merdüm-i ʿuzlet-güzīne żaʿf-ı terkībi

1841

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Umardım kim ola āsār-ı resm-i naṣfet ü dādı
Meger bī-dādgāh-ı ʿālemiñ hīç ḳalmamış dadı

2 Edip şūyīde rūy-ı deştgāhı berf-gūn etdi
Şehā çeşm-i dil-i şūrīdemiz ol dem ki aġladı

3 Dilā rüşvetle söyler saña belki şeyḫ-i nā-mürşid
Suʾāl etmek olursa aña bir kez rāh-ı irşādı

4 Bu şūrişgehde īrā-yı zinād-ı ḫudʿadır cümle
Bütün ḥükkām-ı āteş-ṭabʿ-ı vaḳtiñ bāb-ı īrādı

5 Kibārı siḥr ile cādū gibi tesḫīre ḳādirdir
Baḳılsa pek güzeldir mürşidiñ bu fende īcādı

6 N'ola tilmīẕi taḳdīm eylese bālāsına şeyḫi
Meger şāgird olanlar üstüne almaz mı üstādı

1840 Ü2 195a
1841 S 83a, Ü1 202b, Ü2 195a
2 ol dem ki S, Ü2: ol deñli Ü1
4 īrā-yı S, Ü2: īrād-ı Ü1

7 Nesīmāsā hemān tāb-ı ġam-ı rindānı teskīne
Edībā bezm-i gülşende hevā-yı bādedir bādı

1842

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Farḳ etmeyen nişīmen-i ġamda durağını
Alsın eline nūr-ı maḥabbet çerāġını

2 Eyler nemā-peẕīrī-i tevfīḳ-i maṭlabıñ
Hem-ser nihāl-i sidreye her bir budağını

3 Īʿād-ı keşf-i sırrı ḳomazsa raḳīb-i dūn
Ketm etmesin ne var ise açsın ḳulağını

4 Dil-bend-i zülf-i dil-ber olan bāġı n'eylesin
Hīç dest-i seyr-i bāġ açabilsin mi bağını

5 Mestī-i ʿaşḳ-ı yār ile düşdük ayaḳdan
Sāḳī-i çerḫ başına çalsın ayağını

6 Ṣūfī ġınāyı faḳra da verse bu āz ile
Maḥbūbdan ḫayāle getirme ferāġını

7 Varsaḳ feżāyı gülşene de sīne-i ġama
Ursaḳ Edīb faṣl-ı bahārıñ bu çağını

1843

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Geldikde ser-i fikre mey-i cām dudağı
Ḥayretle unutdurdu bize başı ayağı

2 Gūyā ki dili lāne-i mār eylemişizdir
Oldu olalı kākül-i müşgīni ḳonağı

3 Tārīk-nişīnān-ı ġamıñ dāġ-ı ġamıñla
Rāciḥ mi degil şuʿle-i ḫurşīde çerāġı

4 Ol şūḫ dü kez zāġ verip ṣārim-i çeşme
Cān u dil-i ʿuşşāḳa yine düzdü duzağı

5 Gülşende ṣafā eyle kesip biçmege saʿy et
Elden bu mevāsimde ṣaḳın ḳoyma bu çağı

6 Ṣūfīye degil bādeyi engūru da verme
Hīç mīḫ-i maḳāl-i femine aṣma ḳulağı

7 İẓhār edicek rāḥa-i sīmīni Edībā
Zehr-ābe-i ḥayret içirir pençe-i ağı

1842 S 83b, Ü1 203a, Ü2 195b
1843 S 83b, Ü1 203a, Ü2 195b

1844

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Būsa alt etmek içün her ṣanem-i nā-rāmı
Zāhid-i şīfte-dil ālet eder bayramı

2 Bu ḳademle olamaz ḳādim-i vuṣlat ṣūfī
Baña maʿkūs göründü eṣer-i aḳdāmı

3 Menʿa-i bāb-ı tevekkülde ḥimāyetde ise
Mürşidiñ ehl-i ġınādan yine istirḥāmı

4 Alışıp küs gibi kūnu daḫi istiʿmāle
Söze geldikde velī der bu daḫi er damı

5 Ẓulmet-i şāmda aḫlar aḫı istiʿmāle
Dīde-i ḫ˘āhişine nūr görür aḫşāmı

6 Naḥv-i āġūşuna tilmīẕi çekip mestāne
Aña şeyḫi şu gibi ezber oḳutdu cāmı

7 Ḫān-mān ṣāḥibi ḫānumlar Edībā şimdi
ʿİllet-i vaṣl-ı ṭabīb etmededir esḳāmı

1845

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bağışlar pīr-i paşa ḫān-mānı
Alır gözle göreydi ḫānumānı

2 Dile zaḫm ursa da tīr-i kemānı
Yine luṭf añlarım bilmem kem anı

3 Raḳībi añma ḳoy ol bed-gümānı
Feżā-yı ḫāṭırıñdan et güm anı

4 Çekip mestāne yāri püştüne şeyḫ
Şarāb ile edermiş iḥtiḳānı

5 Edībā kākülün bir yana itmiş
Esīr etmiş dil-i sevdāyiyānı

1846

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 O perī ṣavmaʿa-i şeyḫ-i pederden çıḳdı
Şeyḫ-i İslām-fidā gör ki nelerden çıḳdı

1844 S 84a, Ü1 203a, Ü2 195b
2 Bu S, Ü2: Bir Ü1
1845 S 84a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1846 S 84b, Ü1 203b, Ü2 195b

2 Düşdü bā-ketm-i riyā ġā'ile-i ṭā'āta
Zāhide fitne kemīngāh-ı ḥaẕerden çıḳdı

3 Şavşa ḳaṣdında iken zaḫm-ı yaraġa düşdü
Nīze ṣūfī-i ḫara zīr-i siperden çıḳdı

4 O sefer-kerde perī vāṣıl-ı ser-menzil olup
Hele ridf-i teri āġūş-ı egerden çıḳdı

5 Ḫ˘oş görürken o perī-rūyu Edībā şimdi
Müjde-i sāḳıṭımız gibi naẓardan çıḳdı

1847

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 چرا گویم ترا اطوار ناس ای دل که میدانی
Kimi nehc-i hüdāya dūr olur ḫalḳıñ kimi dānī

2 N'içün sencīde etmez kārını merdüm ḳażā hergiz
Ṣırāṭı ictiyāza reh-nümā etdikçe mīzānı

3 Ne faḫr eyler 'aceb miḥnetgeh-i ḥırmān-ı luṭfundan
Ḫudā erbāb-ı ḥırṣa naḳd-ı müzdūr eylemiş kānı

4 Ṣaḳın her üss-i dīni süstden sekkānına zīrā
Helāk ıżmār eder üss-i bināyı süst eden bānī

5 Edīb emr-i Ḫudā 'ālemde maḳrūn-ı mu'aṭṭaldır
Muṭā' olduḳça ṣāhān-ı büġātıñ ḥükm ü fermānı

1848

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Nākesānıñ iltimās-ı nūş-ı mā'-i bāridi
Dūş-ı istiġnāma bīrūn-ı taḥammül bār idi

2 İġtinām etdiñ yine ey dil n'içün her vāridi
Sende çünkim genc-i iksīr-i ḳanā'at var idi

3 Nā-güzīr etdim cüdā merd-i le'īm-i māridi
Nīş-i zehr-ālūd ile zīrā şebīh-i mār idi

4 Şimdi fikr-i yār ile rūşen-diliz kim pīş ez-īn
Ḳalbi tārīk eyleyen endīşe-i aġyār idi

5 Biz bu dem neyl-i viṣāle çāre-yāb olduḳ Edīb
Mihrcān iḳbāl-i vaṣla mūcib-i idbār idi

---

3 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1847 Ü2 196a
1848 Ü2 196a

1849

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫaṭıñla vāyemend et laʿl-i nābıñdan mey-āşāmı
Bahārıñ yoḫsa nūş-ı sāġara kūteh mi yaşamı

2 Dil-i bī-tāb-ı şeyḫiñ şīr-i şedy-i şīredir meyli
Şikār eyler maṣūn-ı ḫıdr-ı ācām olsa da cāmı

3 Zebān-ı fikrete hem nāmın almazsam da elbette
Derūn-ı pür-kederde muttaṣıl olmaḳda hem-nāmı

4 Ġırās-ı ṣulb-ı ṭāhir ḫāk-i raḥm-ı pāke lāyıḳdır
Degil mi nā-muvāfıḳ olmamaḳ aṣlāba erḥāmı

5 Edībā ʿāhirātıñ şeyḫ-i dūna verdi basṭ amı
Olurken ẓāhirā ʿiṣmet-nümāy-ı Şeyḫ-i Besṭāmī

1850

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Alamam çeşmime her ḫīre-dil-i bennācı
Ricsden şükr ederim olduğuma ben nācī

2 Cāyiʿ-i neş'eye taḳdīm-i mey-i telḫ etsin
Pīr-i ḫum-ḫāne tehī ḳoymayagörsün acı

3 Ḫaṣm-ı sermāya bu gün maḥkeme-i gülşende
ʿAndelīb-i çemeni eyleyelim daʿvācı

4 Beng-ḫ˘ārān-ı ġama laʿl-i lebi dil-dārıñ
Rūz-ı bāzār-ı cemālinde güzel ḥelvācı

5 Şehleriñ ʿayna Edībā nice gelsin tācı
Niʿam-ı luṭf ile sīr etmeyicek muḥtācı

1851

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şūrveş nağmede çün ẓarf-ı meyiñ sürnāsı
Sāḳiyā ḥaşrgeh-i bezm-i meye sür nāsı

2 Zāhidiñ ṣanma eṡer-yāb-ı nühādır rāsı
Pertev-i hūşu dimāġında degildir rāsī

3 Ḥumret-i şerme ḳodu verd-i riyāż-ı ḫuldu
Gülşen-i behcetiniñ reng-i gül-i būyāsı

1849 S 84b, Ü1 203b, Ü2 196a
1850 S 85a, Ü1 203b, Ü2 196a
1851 S 85a, Ü1 203b, Ü2 196b

4 Ḥalḳa-i zülfü ki taḳdīm-i nevāl-i ġam ede
Ḳayd-ı ġamdan nice ʿuşşāḳıñ olur mencāsı

5 Olamaz kuḥl-ı riyāżetle Edībā bīnā
Mürşidiñ çeşm-i dil-i ekmeh-i nā-bīnāsı

1852

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lebin teskīn-i tāb-ı şevḳ içün bir emsem olmaz mı
Ya zaḫm-ı raġm-ı enf-i ġayr içün de emsem olmaz mı

2 Riyāż-ı behcetinden tāze gül dersem derim ammā
O şāh-ı ḥüsne bir vaḳt ile eksem dersem olmaz mı

3 Zebān u ḳand-ı müşg-āmīz-i laʿlin der-dehān etsem
Lisānından devā-yı derd-i ʿaşḳı ṣorsam olmaz mı

4 Hevā-yı tünd-i āh u dīde-i ḫūn-ābe-rīzimle
Ḫurūş-ı eşk-i ter şūr-efken-i cūş-ı yem olmaz mı

5 Edinmiş ḫūb oġulluḳ zāhid-i eb kem nigāh etmez
Ya şimdi ġayrdan nuṭḳ-ı nigāhı ebkem olmaz mı

6 Raḳam taʿlīmine āmāde mār-ı ḫāme-i kīri
Bu bezl-i cehd ile şāgird-i kātib erḳam olmaz mı

7 Edībā ḳaṣd edip birden ser-i aġyār-ı bed-kārı
Ḥüsām-ı pür-sem-i āhımla ursam sersem olmaz mı

1853

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṭavr-ı nāzişle göreydi o gül-i zībāyı
Şermnāk eyler idi ol ruḫ-ı pür-zīb ayı

2 Mihr ü māh-ı felegi dest-ḫ˘oş-ı reşk etme
Çerḫe bāz eyleme dest-i nigeh-i gīrāyı

3 Tāb-ı ḫ˘urşīd-i ʿiẕārıñ çemen-i bālādan
Ceẕb eder jāle gibi mihr-i cihān-ārāyı

4 Ḥüsn-i dil-dārı ḳoyup behcet-i ḥūru añma
Vāʿiẓā ḳılma bize baḥs-ı keder-fermāyı

5 Eylediñ sāḥa-i firdevse Edībā maġbūṭ
Cāygāh eyleyeli memleket-i Şehbāyı

1852 S 85b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1853 S 85b, Ü1 204a, Ü2 196b

1854

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫ˘oş görmez isen ḫ˘āna meges gibi ḳonanı
Sen daḫi ṭufeylīcesine alma ḳo nānı

2 Miṭʿāmlarıñ ṭaʿma bedel oldu şu nānı
Rān-dīde eder ġaflet ile nāne ṣunanı

3 Ḫ˘or görme ṣaḳın ḫāme-i ʿirfānı yonanı
Taʿẓīm edegör āb-ı kemāl ile yunanı

4 Ṣaḥrā-yı maḥabbetde göründükçe şu yanı
Seyr et nice pīrāhen-i sāmānı ṣoyanı

5 ʿUşşāḳıñ Edībāne ġam-ı ʿaşḳı duyanı
Ẕemm etse n'ola ṭuʿme-i ġafletle doyanı

1855

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫ˘ābīde eyle tīġi ḳo elden niyāmını
Bir dem uyut tehemten-i ġamzeñ ḥüsāmını

2 Fīrūze-seng-i naẓre-i çeşm-i kebūd ile
Luṭf eyle revzen-i dilimiñ ḳırma cāmını

3 Leṣm-i niḳāb-ı yāre rıżāmız mı var meger
Bulsam fem-i nesīme de vermem liṣāmını

4 Endek ḥelāli ḳoy da ḥarām-ı keṣīri al
Şeyḫā bu ḥürmetiñ edegör iḥtirāmını

5 Ḥammāma girdi ʿaks-i ruḫuyla Edīb o mah
Mirʾāt-ı mihre ṭaʿne-zen etdi rüḫāmını

1856

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olunca ʿāhireler ḫānesinde mīzānı
Niyāz-ı vuṣlata ister bahāne mi zānī

2 Ḳudūm-ı Ḫusrev-i ʿaşḳa be-resm-i pāy-endāz
Yeter mi cāy-ı diliñ bir ḥaṣīr-i sāmānı

3 Ġanī si nāna muḳābil sinān verir ḫalḳa
Dehān-ı mūra ḳomaz bulsa rīze-i nānı

1854 S 86a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1855 S 86a, Ü1 204a, Ü2 196b
2 kebūd S, Ü2: ḥasūd Ü1 / ile S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
1856 S 86b, Ü1 204a, Ü2 196b

4 Ümīd-i māl ile ḥākim muʿīn-i ḳātildir
Fesād-ı kārına baḳmaz olursa dihḳānī

5 Hezār dest-i teşevvüḳle şāhidān-ı çemen
Edīb daʿvete nāẓır hezār-destānı

1857

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḫaṭıñla ḥüsnüñe cānā zevāl gelmedi mi
Bahār-ı mevsim-i neyl-i viṣāl gelmedi mi

2 Dilā tereşşüf-i laʿl-i lebin taṣavvurda
Meẕāḳa leẕẕet-i āb-ı zülāl gelmedi mi

3 Hemīşe dağdağa-i mīr ü şāha māʾilsin
Göñül ḫayāle demār u nekāl gelmedi mi

4 Ne bu füzūnī-i raḫt-ı iḳāmete saʿyıñ
Derūna ġāʾile-i irtiḥāl gelmedi mi

5 Ḥaḳīr görmedesin sāʾilān-ı muḥtācı
Ya fikre ḥālet-i ẕüll-i suʾāl gelmedi mi

6 Şikāyet-i gilemendānı gūşa almayaraḳ
Saña be-dest-i felek gūş-māl gelmedi mi

7 Dem-ā-dem etmedesin naẓma ṭabʿıñı muʿtād
Edīb saña bu fenden kelāl gelmedi mi

1858

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Uymaz baña nāsıñ ne ṣıġārı ne kibārı
Ben ḳāniʿiyim ḳısmetim etmiş ne ki Bārī

2 Eşḫāṣ-ı fürū-māyeniñ ādābına baḳma
Tām olsa da zer alma kem olduḳça ʿayārı

3 Erbāb-ı ḫıred mest-i sürūr olsa da bil kim
Bī-nuḳl-ı ġam olmaz düm-i her leyl ü nehārı

4 Ḥaḳdan anı ferzāne beşīr-i kerem añlar
Gāhīce peyām-āver-i ʿusr olsa yesārı

5 Bed-pīşeleriñ şöhret iken refʿ-i niḳābı
Eyler nice estār-ı şüyūʿunda tevārī

6 Mechūl idi eẕhāna temennā-yı bülūġu
Bir kimseye mülk olsa bu esbāb-ı ʿavārī

---

4 māl ile S, Ü2: māl ki Ü1
1857 S 86b, Ü1 204a, Ü2 197a
1858 Ü2 197a

7 Oldukça bihi ḥüsn-i ḳanāʿatle Edībā
Ḥasret-zede-i çeşm-i ḥasūd etme ʿiẕārı

1859

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Uyma zamāne cāhiline elmaʿī deyi
Sīr eylemez nevālesi yoḳ al maʿīdeyi

2 Ḥūrā-pesend olursa da şāyeste eyleme
ʿAks-i cemāl-i ḫāyine mirʾāt-ı dīdeyi

3 Der-māndegī şerāfet-i ḥüsn-i şekīb ile
Eyler behīc merdüm-i miḥnet-keşīdeyi

4 Düşdükçe ḫāk-i ẕillete fersūdelik añlar
Gülden mecāl-i fürḳat-i reng-i perīdeyi

5 Dūr ol Edīb ülfet-i ḫalḳ-ı zamāneden
Sedd et ritāc-ı ḫ˘āhiş-i ʿuzlet-güzīdeyi

1860

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ser-mest-i nāz edip saña ol meh ḳıya gibi
Yāriñ elinden ey dil ayağıñ ḳaya gibi

2 Cerr etdi mālı nefḫa-i ṣūr-ı riyā ile
Ṣūfīye var mı ʿālet-i cer bu riyā gibi

3 Yaḳ rīşiñe ḥınāyı dütā ol ḫużūʿ ile
Zāhid saña vesīle mi var inḥinā gibi

4 Aḳdı imām-ı tāzeniñ ardınca şehvetiñ
Şeyḫā bu şeb aña ġarażıñ iḳtidā gibi

5 ʿĀlemde nūş-ı cām-ı leb-i yārsiz Edīb
Bād-ı behişt ʿaynıma gelmez hevā gibi

1861

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫarāb-ābād eder kevni yaḳınca deste ḥınnāyı
Bu dest-i āteşīn-i yār yaḳdı yıḳdı dünyāyı

2 Tehī oldukça meyden nūş ile destinde peymāne
Eder ʿaks-i lebi menfūr-ı imlā cevf-i mīnāyı

1859 Ü2 197a
1860 S 87a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1861 S 87a, Ü1 204b, Ü2 197a

3 Hevāsı bil ki āb-ı āsiyā-gerdān-ı ʿāşıḳdır
Hemān sen ʿālet-i lehv añlama ey Mevlevī nāyı

4 Kemān olmuş ḳadi āmāc-ı tīr-i cez̲b eder yāri
Olunca ḥırṣ ile çekmekde ṣūfī ḳavs-ı esmāyı

5 Şehin-şāh-ı Sikender çāker-i ṭabʿ-ı cihān-gīrim
Bütün tesh̲īre çekmişdir Edībā mülk-i maʿnāyı

1862

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol māh-rū h̲aṭ-āver olup geldi şāribi
Bī-vāye ḳaldı cām-ı lebiñ şimdi şāribi

2 Dil-h̲asteye devā deyü işrāb-ı dā eder
Añlandı müşfiḳān-ı zamānıñ meşāribi

3 Kevniñ hezār leşker-i encüm-şümārına
Çoḳdur meṣāfgāh-ı ġamıñ bir muḥāribi

4 Dil-berle şeyh̲ ortaya ser-māyesin ḳodu
Şimdi odur ticāret-i vaṣlıñ meżāribi

5 Baḳdım Edīb dīde-i fikr-i daḳīḳ ile
Yoḳdur mehiñ o mihre şebehde teḳārübi

1863

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O şūh̲a sūziş-i āhım sirāyet etmeye mi
O da ḥarāret-i ġamdan şikāyet etmeye mi

2 Hezār żaʿf-ı dil-i çāk-h̲ˇurdemi o güle
Hezār żaʿf ile bir bir ḥikāyet etmeye mi

3 Olup ʿinān-keş-i rah̲ş-ı kirişme ol meh-rū
Dil-i ʿanā-keş-i zāra ʿināyet etmeye mi

4 Nesīm-i āh-ı seḥer-h̲īzi ʿāşıḳ-ı zārıñ
Ḥadīs̲-i şevḳini yāre rivāyet etmeye mi

5 Sitīz-i ġamze-i ser-tīzi levḥ-i sīnemize
Edīb zah̲mını pek bī-nihāyet etmeye mi

1862 S 87a, Ü1 204b, Ü2 197a
1863 S 87b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1864

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bu ʿālemiñ hele gör zīnet ü fer-i dūnu
Unutdurur mu degil zīnet-i Ferīdūnu

2 Bu āsiyābī-i dehriñ dem-i sirişk ile mi
İdāre etmesi ṭāḥūn-ı çerḫ-i vā-rūnu

3 Düşürdü sicl-i dili çāh-ı nūne-i ẕeḳana
ʿAceb midir dil-i üftāde olsa memnūnu

4 Faḳīh etmede pīrāye ṣaḥn-ı bāġ içre
Meşām-ı ḫ˘āhişe erdāf-ı yāsemen-gūnu

5 Dilin ḫızāne-i hecriñde etmeyip maḫzūn
Ḫızāne-dār-ı viṣāl et Edīb maḥzūnu

1865

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O dil ki bilmeye dā ṣoḥbet-i eviddāyı
Bu ḫīre-fehmi ile ẓann eder o vid dāyı

2 Çekilmez oldu kemān-ı s̱ıḳālet-i seʾele
Nidā-keşān-ı suʾāliñ ne saḫt imiş yayı

3 Çel aḳçedir getiren pāy-ı rāhibi deyre
Tehīce ḫ˘oş göremez ṣūret-i çelīpāyı

4 Şeb-i müsāmereye şeysiz eylemez raġbet
Hemān gedā mı meger yāya ḳalb eden bāyı

5 Şuʿūr-ı ḫırs gibi ẕihni rāhibiñ maʿkūs
Gelir mi fikrine gör ters dīn-i Tersāyī

6 Nigāhı oldu süveydāma seng-i āhen-keş
O dil-rübāda ʿacebdir bu saḫt-gīrāyī

7 Edīb baḥr ile berde o nāy-zen şūḫuñ
Nevā-yı behceti zār etdi pīr ü bernāyı

1866

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Gende-būyān-ı nifāḳıñ ḫalaḳ-ı ednāsı
Ġılez̤-i çirk-i ridāʾetle geçer ednāsı

1864 S 87b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1865 S 88a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1866 S 88a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Bu kederle ʿacebā bezm-i meyiñ mīnāsı
Ḳulḳul-i şevḳ ile ḫandīde eder mi nāsı

3 Baḳma taʿbīrine her rāst-nümā eşḫāşıñ
Ṣanma kim lafẓa muṭābıḳ görünür maʿnāsı

4 Faṣl-ı sermāda çıḳar bām-ı sürīne ṣūfī
Gūyiyā taḫt-ı maṣīf üzre imiş meşṭāsı

5 İstirāṭ etmege emvālin Edībā ḫalḳıñ
Nice aṣḥāb-ı ġınā ālet eder iflāsı

1867

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Maḳdemiñle ṣanemā reşk-i cinān yap rāġı
Deşt ü ṣaḥrāda ḳaçan güller aça yaprağı

2 Bir eli ṣofra-i aḥyā bir eli mevtāda
Olmasa şeyḫ-i ḥarīṣiñ doyamaz ḳursağı

3 Laḥm-ı pür-şaḥm-ı velāyimde dilīr ol ṣūfī
İktirāʿ eyle femiñle şu gibi iç yağı

4 Zāller liḥyesini şekl-i per-i dāl etmiş
Böyle uʿcūbe cenāḥıyla diler uçmağı

5 Eyleyip kişver-i maʿnāyı Edībā tesḫīr
Ṣārim-i kilk-i cihān-gīrime verdim zāġı

1868

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Dehriñ ki eger şeyḫe ere devlet-i bayı
Bu zühd ile bā-terk-i riyā yerdi ribāyı

2 Ṣūfī saña bu ṣevb-i ḳabā ālet-i cerdir
Hīç inceye meyl etme ṣaḳın giy bu ḳabayı

3 Zāhid ki kemān-dār-ı dem-i yāʾ-i nidādır
Sīm ü zeri āmāc ederek çekme yayı

4 ʿĀlim var ise ḥiṣṣe umar pīr-i muġāndan
Zīrā ki der-i meykededen çıḳmadı pāyı

5 Lāy-ı mey içer şeyḫ-i gedā lā demek olsa
Alır mı Edībā dehen-i gūşuna lāyı

1867 S 88b, Ü1 204b, Ü2 197b
1868 S 88b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1869

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Hem-dest olaraḳ zenle yine ṣoḥbet eder mi
Şeyḫiñ 'acebā istedigi bir yed-i ner mi

2 Aġyār ikişer geldi bu gün meclis-i ḫāṣa
Ey pādişeh-i mülk-i bahā saña dü şer mi

3 Dūd-ı dilimiz nüh felege oldu müvāzī
Ol serv-i sehī āhım ile başa çıḳar mı

4 Seyr eyle benim sūziş-i sīnemle sirişkim
'Ālemde hemān seyr edecek baḥr ile ber mi

5 Nāḳışlara yüz verse felek ġam mı Edībā
'Ālemde meger nāḳış olan baña keder mi

1870

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 'Āyifdir ol ki zīnet ü zīb-i serāyiri
Görse n'ola nümūne-i devlet-sarā yiri

2 Oldu vemīż-i berḳ-i tebessüm-nümā bize
Verdi nümūne-i ġayṡ-ı viṣāliñ beşāyiri

3 'Uşşāḳ u yār dā'ire-bend-i neşāṭ olup
Aġyāra döndü ḫızy u nekāliñ devāyiri

4 Ṣanma göñülde 'aks-i velā müstaḳīm olup
Muḫtel olunca ehl-i velānıñ żamāyiri

5 Gelsin Edīb encümen-i ṣoḥbete o kim
Yoḳdur dilinde da'vī-i 'aşḳıñ muġāyiri

1871

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Kemend-endāz-ı mevc-i pehlevānī
Şikār eyler hezārān pehlevānı

2 Ḳadeḥler sāḳiyā olsun müheyyā
İnā'-i bādeniñ geldi evānı

3 Revān-baḫş-ı zemīn-i kām-ı dildir
Ḥiyāż-ı dīdeniñ āb-ı revānı

1869 S 88b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1870 S 89a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1871 S 89a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Devān olma ṣaḳın iṣr-i devāya
Lebinden ġayrı ey şeyḫ-i Devānī

5 Ḥınālandı Edībā keff-i sāḳī
Alınca deste cām-ı erġavānī

1872

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Çıḳar ey pīr göñülden heves-i ekyāsı
Toḫm-ı dīnāra bedel ḫāk-i dile ek yāsı

2 Alma tezvīr ile elmacasına elmāsı
Rüşvetin zehr idigin bilmiş iken elması

3 Kesb-i ṭayyible nemed-pūş-ı ḥelāl ol görme
Cismiñe çirk-i ḥarām ile revā kirpāsı

4 Baña ḫ˘oş geldi hele ṭarz-ı debīr-i mīnā
Resm-i dībāce-i sāġarda güzel imlāsı

5 Eyledi nāṣıye-i cāmı Edībā tenvīr
Meclisiñ ʿaks-i ruḫ-ı sāḳī-i meh-sīmāsı

1873

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dehriñ bu ḥırṣ-ı mürde-dilān-ı ekābiri
Bulsa temellük etmege sāʿī meḳābiri

2 Ḳaplar dü kevni şāh-ı ġamıñ nām-ı saṭveti
Pīrāye-gīr edince rüʾūs-ı menābiri

3 Ġam çekme lā-cerem reşeḥāt-ı ṣabīr-i kām
Ṣād-āb eder zemīn-i dil-i merd-i ṣābiri

4 Cebbār-ı müntaḳim var iken merd-i ʿāḳile
Lāyıḳ mıdır seciyye-i merdūd-ı cābiri

5 Āb-ı neşāṭ-ı ḳābil ile sīneden Edīb
Şūyīde et ġubār-ı ġam-ı vaḳt-i ġābiri

1874

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 سهام سددت من عاهد حتفى اصابونى
Anıñ'çün rīsmān-ı ġayretim ister aṣa bunı

1872 S 89b, Ü1 204b, Ü2 197b
1 yāsı S, Ü2: pāsı Ü1
1873 S 89b, Ü1 204b, Ü2 197b
1874 Ü2 197b

2 Ḫamīr-i nān-ı żayfa nās eder memzūc-ı ḳan unı
Bu daʿvetgāh-ı mihmān-keşde kim ḳurmuş bu ḳānūnı

3 Güneh-nā-kerde cürm-ālūdedir nezd-i eşirrāda
Hemāl-i Yūsuf olsa buġż eder ıṭlāḳ-ı mescūnı

4 Gedā Mūsā olursa maḥrem-i yār-i cehūl olmaz
Ġınāsından ferāmūş etmez ammā nām-ı Ḳārūnı

5 Edībā ehl-i şaḳvet şiddet-i reşk ü tebāġużdan
Olur münkir ḥadīs̱-i ülfet-i Leylā vü Mecnūnı

1875

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Fikr eden ġāʾile-i maḥşer ile mīzānı
Naḳş-ı ser-nāme-i aʿmālin eder mi zānī

2 Etme her kān-bahā şūḫ-ı kemān-ebrūnuñ
Peyk-i āmāliñi dil-bend-i ġam-ı peykānı

3 Ṣūfiyā ḳūt-ı nefīs isteyerek eşḫāṣıñ
Saña yāḳūta müşābih görünür rümmānı

4 Sūheveş rīḫte-i sūy-ı hevāyız bilmem
Daḫi üstād-ı ġam iʿmāl ede mi sūhānı

5 Nice kez naḳż-ı ʿuhūd etdi Edībā zāhid
Līk naḳż etmedi peymāne ile peymānı

1876

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bülbül yine dem-beste iken söyleye düşdü
Āzār-ı deyi şāh-ı bahāra diye düşdü

2 Bir nīm nefes dūr olamaz naġme-i neyden
Bilmem ki bu sevdālara yārim niye düşdü

3 Āmāc-ı dil-i zaḫm-rübā ol ḳaşı yādan
Birden yine ṣad tīr-i cefāyı yiye düşdü

4 Mikvā-yı ġamı pür-key edip cism-i nizārım
Dāġ ile ser-ā-ser yine ḫilʿat giye düşdü

5 Ṣahbā-yı lebiñ olmaġile kāmı Edībiñ
Ol şevḳ ile ʿaksiñ gibi cām-ı meye düşdü

1875 S 89b, Ü1 205a, Ü2 198a
5 zāhid S, Ü2: vāʿiẓ Ü1
1876 S 90a, Ü1 205a, Ü2 198a
1 deye S, Ü2: dili Ü1

1877

mütefāʿilün feʿūlün mütefāʿilün feʿūlün

1 Ġama eyledim fütāde dil-i zār-ı dāġ-dārı
Yine etdim istizāde nem-i çeşm-i eşk-bārı

2 O gül-i bahār-ı cennet çemene verince zīnet
Bizi ḳor esīr-i miḥnet unudur cefā-yı ḫārı

3 Yüzünü çevirdi bizden eleme düşürdü birden
Var ise çıḳardı dilden ġam-ı keyd-i rūzgārı

4 Bu riyāżetiyle zāhid k'ola ṣıdḳ ile muʿāhid
Yeridir ola müşāhid be-ʿaṭā-yı Kirdgārī

5 Yürü ey Edīb maḥzūn dili ġamla ḳılma pür-ḫūn
Der-i dilden etme bīrūn heves-i viṣāl-i yāri

1878

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñülden gitmedikçe şehvetiñ evsāḫ u kir pası
Giyilmez mensec-i üstād-ı ʿaşḳıñ s̱evb-i kirpāsı

2 Ne deñli ḫarm ile meʾlūf olursa ʿāḳile yegdir
Bu dehr-i pür-fitende mekr-i nāsı olmamaḳ nāsī

3 Riyā vü sumʿayı kār eyleyelden çoḳ ġınā buldu
Muḳaddem şeyḫ-i mürşid hep veraʿdan çekdi iflāsı

4 Bu dārü'l-ḥükm-i pür-şūr-ı cihānda mużmaḥill etdi
Kitābıñ tāb-ı ḥükmün aḳviyānıñ ḳavl-i aḳvāsı

5 Sezādır belki rū-gerdān olursa sāġar-ı Cemden
Olan ṭabʿ-ı Edībiñ neşʾemend-i şiʿr ü inşāsı

1879

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ketm eyleyemez sīretini himmet-i ʿālī
Pinhān edebilmez es̱erin būy-ı ġavālī

2 Raḫşende-diliñ ṣūret-i noḳṣānına baḳma
Yeksāndır anıñ māh gibi naḳş u kemāli

3 Tābīde eder dest-i nerīmān-ı sipihri
Her merd-i ġamıñ ḳuvvet-i engüşt-i hüzāli

1877 S 90a, Ü1 205a, Ü2 198a
1878 S 90b, Ü1 205a, Ü2 198a
1879 S 90b, Ü1 205a, Ü2 198a
2 kemāli Ü1, Ü2: tamāmı S

4 Bī-vāye ḳalır leẕẕet-i şīrīnī-i ġamdan
Pür-şehd-i ġarām eylemeyen ḫāne-i bāli

5 Ḥayret-feken-i şirẕime-i ḥūr-ı cināndır
Mestāne Edībā o mehiñ ġanc u delāli

1880

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Perīşān ḳıldı ḥükm-i şāh-ı dīni
Gürūh-ı ehl-i zūruñ şāhidīni

2 Şikest etse ʿaceb mi kās-ı dīni
Zamānıñ fāsidīn-i kāsidīni

3 Ḳalır mı reh-nümā rinde ki dehriñ
Güm etdi rāh-ı dīni zāhidīni

4 Hele ṣūfī şeker-ḫ̮ˇāb-ı ʿaraḳla
Tefavvuḳ eylemişdir rāḳidīni

5 Edībā ʿaḳd-ı ṣıdḳ olmaz cihānıñ
ʿUḳūḳu kār edince ʿāḳidīni

1881

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Görünce ġamzede ʿāşıḳ o tīġ-i pür-tābı
Kesildi bīm ile endām-ı ṭāḳat ü tābı

2 Kitāb-ı ḥāvī-i ḥükm-i şerīʿat-i ʿaşḳıñ
Niṣār-ı gevher-i cān oldu evvelīn bābı

3 Mübāriz-i felegi lerzenāk-i hevl eyler
Kimine rezm-i ġamıñ ḳabża-gīr-i ḳarż-ābı

4 Fürūġ-ı bāṣıra-i āftāba ġālibdir
Şeb-i sühād-ı ġamıñ żūʾ-i germ-i şeb-tābı

5 Edīb cūş-ı yem-i eşk-i dīde-i ʿāşıḳ
Ġarīḳ-i ḥayret eder baḥr-ı ḳaʿr-nā-yābı

1880 S 90b, Ü1 205b, Ü2 198b
1881 S 91a, Ü1 205b, Ü2 198b
1 ġamzede S, Ü2: ġamze-i Ü1
4 S: (Ü1 ve Ü2'de bulunmuyor)

1882

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥüsn-i ḫulḳa saʿyını merdüm k'ede nā-müntehī
Şöhret-i mecd ü şerefden eylemez nāmın tehī

2 Muṭṭaliʿdi şān-ı ehl-i ṣafvete her bed-naẓar
Eylese ʿaks-āşinā āyīne şaḫṣ-ı ekmehi

3 İnḥinādan şāḫ-ı bār-āver çemende ʿār idi
İstiḳāmetle müşār olduḳça her serv-i sehī

4 Bī-tekellüf sīr iken nān u piyāz u sīr ile
Merd-i ḳāniʿ leẕẕet-i ḥelvāyı olmaz müştehī

5 ʿĀrdır olmaḳ küleh-pūş-ı tecerrüdde Edīb
Fikret-i zerrīn ḳabā vü efser-i şāhin-şehī

1883

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ol āfetiñ girih-i mūy-ı ʿanberīn ḫāli
Derūnu ʿuḳde-i miḥnetden eylemez ḫālī

2 Çü-mīl-i sürme gözüm ḳaldı çeşm-i dil-berde
Güç oldu bāz edebilmek bu ḳalb-i meyyāli

3 Tef-i ġarāmı nem-i eşk-i çeşmi nemm ederek
Duyuldu ʿāşıḳ-ı zārıñ nihüfte aḥvāli

4 Bu tīz fehm ile ḳoydu faḳīhi eşkāle
Ġarīb mes'eledir ḥall-i bend-i sirvāli

5 Edīb hep eser-i inkisār-ı ʿāşıḳdan
Raḳīb-i nākesiñ idbāra döndü iḳbāli

1884

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu çirk-i ḫalelden feżā-yı dīn ārī
Ṭarīḳ-i zūr u riṣādan alınca dīnārı

2 Nihān-ḫāne-i ḳalbinde perde-pūş ise de
Ḳalır nihüfte ḳıyās etme şeyḫiñ evzārı

3 ʿİnān-keş ol reh-i tezvīre terk ü tāzīden
Ṭavīle beste-i ṣıdḳ et semend-i eṭvārı

1882 Ü2 198a
1883 S 91a, Ü1 205b, Ü2 198b
1884 S 91b, Ü1 205b, Ü2 198b

4 Şeb-i sürürle bulur meh teceddüd-i işrāḳ
Göñülde ʿayn-ı ʿalendir ġarāmıñ esrārı

5 Dü-nīm olur dil-i zārı Edīb ʿuşşāḳıñ
Nigāh-ı ḫışm ile gördükçe ġamze-i yāri

1885

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Deşt-i pehnāver-i ʿaşḳıñ nesemāt-ı bādı
Leheb-i nāʾire-i sīneme oldu bādī

2 Raġbet-i lez̲z̲et-i s̲edy-i edeb-āmūzīden
Ṭıfl-ı endīşemiziñ meşreb-i māder-zādı

3 Her büt-i ʿişve-nümā ṣayd edebilmez göñlün
ʿĀşıḳıñ mürġ-i dili ṣayda çeker ṣayyādı

4 Nāvek-i reşki yeter sīne-i pür-kīnesine
Ḳalbden dūr edelim ḳayd-ı ġam-ı ḥüssādı

5 Ṭarḥ edip her biri bir güne Edībā vādı
Neġamātıyla oḳur ehl-i riyā evrādı

1886

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihān-gīr olmasa ol tāb-ı ḥüsn-i rū berāhīni
Füzūn etmezdi böyle nehc-i ʿaşḳı rū-be-rāhını

2 Dem-ā-dem ṭāʾir-i bīş ü kemi ṣayd-ı şümār eyler
Terāzūnuñ tehī pervāz eder ẓann etme şahini

3 Siyeh-kāra olur gül-gūne-sā meşşāṭa-i dūzaḫ
Rükām-ı aḫger eyler feḥme-i rūy-ı siyāhını

4 Şihāb-ı s̲āḳıb-ı her rīv-ḫūy-ı dīv-sīretdir
Ḫayāl et mülk-i dādıñ dāver-i encüm-sipāhını

5 Edībā ḫīre-çeşm-i nāsdan temyīz sāḳıṭdır
Ki gerdūnuñ sühādan farḳ eder yoḳ mihr ü māhını

1887

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Neşʾe-i luṭf umaraḳ añma ḳo nām-ı nāsı
Umma nāsıñ fem-i ümmīde ḳona mīnāsı

1885 S 91b, Ü1 206a, Ü2 199a
1886 S 91b, Ü1 206a, Ü2 199a
1887 S 2a, Ü1 206a, Ü2 199a

2 Ṣervetin faḳra ki ibdāl ede ferdā mün'im
Faḳr-ı deryūzegere ġıbṭa eder iflāsı

3 Lāl idi keşf-i rümūzunda kitāb-ı zühdüñ
Zāhidiñ ṣıdḳa ḳarīn olsa eger da'vāsı

4 Fehme bīgāne olan ṣavt ile bülbül dese de
Ġayra şāyeste degil sırr-ı ġamıñ ifşāsı

5 Ol ki zībende görür naḳş-ı sevād-ı vechin
İstemez āyine-i āba düşe sīmāsı

6 Ṣadme-i ṣarṣar-ı ṣıdḳ ile söner şem'-i riyā
'Aksini āba düşürmekle degil iṭfāsı

7 Merdüm-i rāye-keş-i leşker-i iḫlāṣıñ Edīb
Düşmen-i düşmenine mülḥaḳ olur a'dāsı

1888

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Begdir nekese māla bedel olsa kemāli
Faḫret mi kemāli yoġiken ol sege mālı

2 Farḳ etmedi zāhid ne s̱evābı ne vebāli
Suḫt olsa da raġbetde ḳabā-yı neve bāli

3 Zībende olur ġāze-i irşā ile yoḫsa
Meşhūd olamaz ḥüsn-i velā-yı dil ü āli

4 'Acz ehl-i dile ḳayd-ı bülūġ-ı emel olmaz
Nā-yāb ise de rāh-ı temennāda mecāli

5 Olsun nice nev-bāve-dih-i ḫande Edībā
Bālīde olan eşk-i cināyetle nihāli

1889

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bulunca irtibāṭ-ı vaṣl-ı zenden vā-rehī zānī
Şitāb eyler k'ala āġūş-ı vaṣla vara hīzānı

2 Metā'-ı ḥüsnü ben taḳsīm ederdim dest-i enẓāra
Cihānıñ çeşmime maḥṣūr olaydı rūy-ı ḫūbānı

---

2 ferdā S, Ü2: merd-i Ü1
5 düşe S, Ü2: düşen Ü1
1888 Ü2 199a
1889 S 2a, Ü1 206a, Ü2 199a

3 Bulunmaz çeşm-i her ḥüsn-āşinānıñ nūr-ı temyīzi
Sühāya dīde-dūz oldukça görmez māh-ı tābānı

4 Ṣıfāt-ı ādemīdir sırr-ı ʿaşḳ ādemle ḳāʾimdir
Cüdādır zāhid-i ḫar-sīrete evṣāf-ı insānī

5 Edībā ʿaşḳ ile etmez girībān-çāklik faḫrın
Fiḫār-ı dāmen-i Yūsuf bilen çāk-i girībānı

1890

1 غنمت سهادا من موارد غفوتى
وبت سليما من سهاد و غفوت

2 تمنيت اهواء الخطوب تنزلا
بلا خبرة منى توهه فطنت

3 فشاهدت كل الكون دون رشيدهم
غريق انتباه فى بحيرة حسيرتى

4 لهوى متى نوديت فى الخلق آنفا
اخا يوسف فى احتجاب غيابتى

5 و شانى انى لو قصدت تخالطا
مع الناس ازدادت من الخلق وحشتى

6 فان كنت و اسقم لرغم عواذلى
اقارن برءا لاحتمال عيادتى

7 فعشقى و ليلا اوليا من الورى
نهارى و ليلى او ليالى راحتى

8 فلا ترج من غير الغرام تفضلا
ولا حسره فى غير فقد الا حبة

9 فدارى الذى من شنه العشق مثلنا
لتحظى به مستانسا بلطافة

10 فهذا هو المطلوب من عهد آدم
الى صفوت تاتى ليوم اقسيمة

1890 Ü1 206b, Ü2 199b

1891

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cām şun yārāna nuḳl etdikçe her kestaneyi
Gūş ede sāḳī neşāṭ-ı meyle her kes tā neyi

2 Rind-i mey-keş sāḥa-i gülzārda meyle neyi
Hem-dem etmez mevsim-i gülşende eyler yā neyi

3 Sāyegāh-ı dil-güşāy-ı bāġda sāḳī baña
Dest-yār olmazsa bulmam neşʾe-i peymāneyi

4 Şuʿle-i meydir medār-ı ḥalḳa-i bezm-i çemen
Şemʿdir eṭrāfına cemʿ eyleyen pervāneyi

5 Devr-i gülde ḫāne-ber-dūşāna lāyıḳdı Edīb
Lānegāh-ı ʿandelībān etse mihmān-ḫāneyi

1892

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şaḳīler kārih olmaz rīziş-i ḫūn-ı şaḳīḳānı
Ki şaḳvetden şaḳīḳ-i gülsitān añlar şaḳī ḳanı

2 Bu devr-i faḥşda her reh-rev-i āmīziş-i nāsıñ
Delīl-i reh-zenān-ı selb-i ġayretdir refīḳānı

3 Bütün tārāc ederdi ʿālemi yaġmāger-i sumʿa
Ṣadāḳat-pīşegānı etmese dehriñ nigehbānı

4 Siyeh-rū istitār eyler ġarīm-i ʿaks-i rūyundan
Naẓargāh eylese mirʾāt-ı vech-i rū-sefīdānı

5 Edīb etmek teʿāmī yegdir aṣḥāb-ı naẓar şimdi
Ki aʿmā lāyıḳ-ı çeşm-i ḳabūl etmez baṣīrānı

1893

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rūy-ı kārı her ġubār-ı mekr ile ālūdeyi
Geç dehān-ı iʿtibāra almadan ālū deyi

2 Fürḳati jeng-āver-i āyīne-i cānıñsa da
Geçme tebʿīd etmeden her ḳalbi kīn-endūdeyi

3 Dūş-ı raġbetden gider her bir metāʿ-ı vuṣlatı
Nā-revā endāze-i aġyār ile peymūdeyi

1891 S 38a, Ü1 206b, Ü2 199b
1892 S 38a, Ü1 206b, Ü2 199b
4 eylese S, Ü2: etseler Ü1
1893 S 38a, Ü1 207a, Ü2 199b

4 Nermi izᶜāc eyleme saht eyle ḳūt-ı himmetiñ
Tā-ebed dendānıñ olduḳça yeme pālūdeyi

5 Nefs-i maᶜlūma Edībā etme dārū-yı diger
Sen hemān vaṣf-ı dil et her ḫaṣlet-i maḥmūdeyi

1894

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Rāfiżīden çeşmi bīm-i nārdan her demᶜalı
Nutḳu meʾyūs eylesin yād etmeden her dem ᶜAlī

2 Ṣanma kim fermān-ber-i Ḫallāḳ olur her tenbeli
Derse der İblīse Raḥmāna demez her ten belī

3 Münkeşifdir naḳş-ı elvāḥ-ı serāyir ᶜārife
Çeşm-i bīnāya nice pinhān olur ḫaṭṭ-ı celī

4 Reh-neverdān-ı hüdā olmaz esīr-i nefs-i bed
Āşinā-yı ẕihn eder āḫirde kār-ı evveli

5 Fāᶜil-i muḫtāra ġayrı etmeden teşrīk Edīb
Merdüm-i bed-bīne bedterdir ᶜamādan aḥveli

1895

feᶜilātün feᶜilātün feᶜilātün feᶜilün

1 Terk-i naṣfetle nice meclis-i bī-cāmānı
Töhmet-i cām ile taṣvīr ede bī-cā Mānī

2 Ber-murād eylemeyen mültemisān-ı cūdun
Nice minnet-keş ede zūr ile nā-kāmānı

3 Nice ẓıll-efken olur farḳ-ı tehī-destāna
Sāyesin ḫāke nis̱ār eylemeyen dāmānı

4 Şimdi her ẓālim-i bed-kīşe muᶜīn bir ẓālim
Yaᶜni her pey-rev-i Firᶜavna ḳarīn Hāmānı

5 Ḥüsn-i tavṣīf ile zişt olmaz Edībā zībā
Kimse ḳādir mi be-nām etmege bī-nāmānı

---

4 pālūdeyi S, Ü2: pālūzeyi Ü1
1894 S 38a, Ü1 207a, Ü2 200a
3 serāyir S, Ü2: ser-ā-ser Ü1
1895 Ü2 200a

1896

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḳalmamış ʿālemde hīç şāyān-ı vaṣf-ı ādemī
Yoḫsa bilmem cümleniñ meyli hemān bir ada mı

2 İġtinām-ı her ḳabāḥatle yine taʿyīr eden
Rindi āyā şimdi her meftūn-ı keyf-i bāde mi

3 Naḳş-ı şerm-i irtikāb-ı vizrden ḫalḳıñ ʿaceb
Ṭırs-ı nā-maşḳūl-i merdūd-ı vücūhu sāde mi

4 Her delālet-cūy-ı istiġrāḳ-ı gird-āb-ı seḳar
Çāre-ḫ˘āh-ı irtivādır lücce-i deryāda mı

5 Görmedim şermende-i daʿvā-yı istīhāl-i ʿafv
Meyl-i ʿālem vaʿde mi bilmem Edīb īʿāda mı

1897

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid tecāvüz etmese de āşiyānını
Ẓann etmesin tecāvüz eder aşı yanını

2 Ḳāḍī şunar mevāʾide tenhā benānını
Bezminde yoḳ ne ābını görmüş ne nānını

3 Ehl-i riyā menāḳıb-ı Ḥātemle yād eder
Münʿimleriñ ṭıbāʿ-ı seḫāvet-ne-dānını

4 Mürşid gezer velāyet ile şeş cihātı kim
Vālīleriñ iḥāṭa ede altı yanını

5 Etmez Edīb ʿarż-ı hüner bir pesend içün
Nā-dānlarıñ tefekkür eden imtinānını

1898

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Düşürdü āteşe ʿaşḳıñ bizi öten ceresi
Bişirdi cismimizi miḥnetiñ o tenceresi

2 Gedāyı kes̱ret-i evlād sīne-rīş eyler
Niʿāca bāʿis̱-i żaʿf-ı ḳuvā olur beresi

3 ʿAceb mi sīne-i elvāḥa ḫūn-çekān olsa
Debīr-i fenn-i ġarāmıñ midād-ı miḥberesi

1896 S 38a, Ü1 207a, Ü2 200a
4 delālet-cūy-ı S, Ü2: velāyet-cūy-ı Ü1 / irtivādır S, Ü2: irtivā mı Ü1
1897 S 74a, Ü1 207a, Ü2 200a
1898 S 74a, Ü1 207b, Ü2 200a

4 Rüsūm-ı ruḳʿa-i saṭranca bir nigāh eyle
Miḥekk-i tecribe ḳıl fīli ṣayd eden feresi

5 Edīb merdüme kuḥl-ı cilā-yı bāṣıradır
Şehīd-i rezm-i ġamıñ gerd-i ḫāk-i maḳberesi

1899

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Eyle ḥavāle cīre yed-i nevr-i bāṭını
Ḥall eyle dest ü pāy-ı diliñ nev ribāṭını

2 Yoḳ merde sūd ferş-i mülevven-nuḳūşdan
Ber-çīde eyleyince ḥayātıñ bisāṭını

3 Etmezdi kimse nām-ı sürūru zebān-zede
Bilse ferahdan ehl-i ġamıñ iḥtiyāṭını

4 Gülşende zaḫm-ı ḫār ile şevḳi mezīd olur
Seyr eyle ġamla bülbül-i bāġıñ neşāṭını

5 Ṣanma Edīb kimse naʿīm-āşinā olur
Kār etmeyince ehl-i ġamıñ iḫtilāṭını

1900

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Taṣavvur eyler iken māde vü neri Mānī
Olur mu cübn ile taṣvīr ede nerīmānı

2 Ġażabdan etse cihānıñ ibā ḥalīmānı
N'ola ki zevraḳı eyler irāḥa limanı

3 Kebāyiriñ giderek sende bu ġarīmānı
Ṣaḳın ḫınāḳ-ı ḫuṣūmetle boġar īmānı

4 O dil ki sāye-güzīn-i nihāl-i serv olmaz
Teʿallüm eyleyemez ṭabʿ-ı müstaḳīmānı

5 Ḳomaz semāʿı enīn-i seḳamdan āsūde
Edīb ʿādet eden ṣoḥbet-i saḳīmānı

1901

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Zinā-kāra ne mümkin kār-ı ʿahrinden girīzānī
İşinden mevḳıf-ı ḥaşr olsa da ḳalmaz geri zānī

---

4 saṭranca S, Ü2: şaṭranca Ü1
1899 S 74b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1900 S 74b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1901 S 75a, Ü1 207b, Ü2 200b

2 Leyāl-i cāhına ḫ˘urşīd ise şemʿ-i fürūzānı
Fücūra ser-bülend oldukça eyler ser-fürū zānī

3 Cihānıñ cümle kūteh-bīn olunca dūr-bīnānı
Ragīf-i ḫuşk ile kim ḫurrem eyler dūr bī-nānı

4 Ṭımāḥ-ı çeşm-i her ḥayvān-meniş hem-cinsedir ancaḳ
Nigāhın ṣanma eyler āşinā-yı nevʿ-i insānī

5 Edībā iftikār-ı çāre-i vaṣl-ı nigār eyler
Murāḳıbdır demem ben ṣūfī-i ser-der-girībānī

1902

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Āzurde olur penbeye baṣsa ter ayağı
Gördükçe erir böyle ayağı tere yağı

2 Zāhid saña zaʿmıñca vużūdansa yüz ağı
Tebyīże çalış ḳūdretiñ olduḳça yu zāğı

3 Bir sīne ki sūz-ı ġamı maḥcūb-ı es̱erdir
Çekmez elem-i renciş-i pervāne çerāğı

4 Bir sifle ki efsürde-i sermā-yı şerehdir
Doymaz es̱erin maḫzen-i nār olsa ocağı

5 Ehl-i hevese ḳayd-ı teʿalluḳdan Edībā
Yoḳ semt-i rehā zülf-i nigār olsa da bağı

1903

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 بحب من هو ذكرى توالت او صابى
كان موجد جسمى بذاك اوصابى

2 رميده ام زغنودن كه دايهء قدرت
نهاد طفل دلمرا بمهد بيخوابى

3 Cemāl-i ṭāʿate meftūn olan rehīn eyler
Dilinde cez̠be-i ebrū-yı ṭāḳ-ı miḥrābı

4 Ṣafā-perestī-i zülf-i bütānı kār etme
Ṣafā-yı ṣafvete saʿy et ḳo şān-ı mū-tābı

5 Edīb sāde-dilānıñ sürūr u şādīden
Gözünde hecr ile birdir viṣāl-i aḥbābı

---

4 eyler S, Ü2: anıñ Ü1
1902 S 75a, Ü1 207b, Ü2 200b
1903 S 74b, Ü1 207b, Ü2 200b
5 birdir S, Ü1: bir devr Ü2

1904

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAdū ʿaẕb-ı suḫanla etse de pür-ṭās ḳırṭāsı
Dehān-ı fehme taḳrīb etmeden ḳırṭās ḳır ṭāsı

2 Hemān naḳd-ı şerār-ı ḫān-mān-sūz-ı ḫasāretdir
Zer olsa ẓālimiñ her reşḥa-i mīġ-i ʿaṭāyāsı

3 Dehānı ʿuḳde-gīr-i buḫl iken faḫr etse lāyıḳdır
Ġanīniñ kīs-i pür-naḳdına rindiñ kīs-i iflāsı

4 Nice nā-dānı dānişmend-i istidʿā-yı ʿafv etsin
Debistān-ı ʿamelde ḳuvvet-i cehl-i ḫaṭāyāsı

5 Ḳıyās etme Edībā mīve-çīn-i kām olur ḥāsid
Anıñ bār-āver-i ḥırmān iken naḫl-ı temennāsı

1905

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir bu ṣūfī-i būmuñ ne bu murāḳabesi
Degil mi maḥż-ı riyānıñ bu bī-mirā ḳabası

2 Yigirmi pāreye ḳāniʿ degil otuz ister
Teżāʿuf etmededir zāhidiñ muṭālebesini

3 Ḫulāṣa-i ʿamelin ʿāmile ṣatar ṣūfī
Elinde sübḥasıdır ālet-i muḥāsebesi

4 Selām-ı ʿācize vażʿ-ı ḳalem degil şānı
Hemān kibār iledir mürşidiñ mükātebesi

5 Edīb yāre baḳar mı melāda hīç mürşid
Ḫalādadır var ise ḫufyeten mülāʿabesi

1906

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓann etme bī-ḥimāye faḳīh-i muʿānidi
Sābıḳda ḳāḍiyān ṭarafından muʿān idi

2 Zāhid ṭarīḳ-i ḥubb-ı zenānda mühān idi
Zīrā ki ʿırs-ı pīre-zeni ümmühān idi

3 Evvelde şeyḫ gerçi yabanda çü-bān idi
Ammā beriyye ḫalḳı gözünde çobān idi

1904 S 74b, Ü1 207b, Ü2 201a
1905 S 75a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1906 S 75a (Üzerine çizgi çekilmiş)

4 Dervīş-i ḥācı bārī geleydi Ḥicāzdan
Yārāna şekl-i ṭurfesi bir armağān idi

5 Ḳaṭʿā Edīb cismi ne ismi belirmedi
Hindī ḳalenderi daḫi pür-tuḥfe cān idi

1907

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-i zārı ki helāk ede ġamıñ emrāżı
ʿAcebā ḫaṣm-ı ġama sāḫıṭ olur em rāżī

2 Nezd-i aṣḥāb-ı cehālāt-ı şaḳāvet-ḫūda
Rütbe-i şerʿi geçer rütbe-i ḥükm-i ḳāḍī

3 Pertev-i ḳaṭʿ-ı ʿalāyıḳla dili tenvīr et
Nigeh et şemʿi münīr etdigine miḳrāżı

4 ʿĀşıḳa dildeki ser-māye-i şevḳi besdir
İrtikāb eylemesin ġayrdan istiḳrāżı

5 Maʿriż-i ehl-i riyādır dil-i melhūf-ı Edīb
Ẓāhirā etmese de ol fiʾeden iʿrāżı

1908

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Etme fem-i ʿalīle cüdā böyle dāmeni
Yoḫsa helāk-i ḥasret eder böyle dā meni

2 Ey meh semādan in de zebūn eyle düşmeni
Bed-ḫ˘āhdan zemīne maṣūn eyle düş meni

3 Ṣūfī hevā-yı nefs ile her hīz-i ser-keşiñ
Bār-ı ġamın taḥammül ile ḳaldı münḥanī

4 Bīnāter etdi māşıṭa-i cāme-dūzlar
Tekḥīl-i mīl-i rişte ile çeşm-i sūzeni

5 Ehl-i ġamıñ bu ʿālem-i kevn ü fesādda
Birdir Edīb ferḥat-i sūr ile şīveni

1909

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İctināb et şeh-i ʿālemse de olma be-denī
Ḳılma ālāyiş-i rics ile müdennes bedeni

1907 S 75b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1908 S 75b (Üzerine çizgi çekilmiş)
1909 S 76a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Olmadan şīfte-i delḳ ü ridā ey zāhid
Ḥülle-i faḫret-i bālā-yı ḫayāl et kefeni

3 Mīzbān-ı ġam-ı dīrīne ṣadīḳ ol zinhār
Maḥrem-i żayf-ı sürūr eyleme beytü'l-ḥazeni

4 Hūşmendāna kühen-cāme-güzīn-i faḫr ol
Ḥiṣṣe-i eblehe ḳoy tuḥfe-i Hind ü Yemeni

5 Mekr ile nāṭıḳa-i ḥāli suḫan-gūyādır
Ẓālimān etse de dem-beste Edībā deheni

1910

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Aġyār-ı nākesiñ güm olurdu ḳabāyili
Āh-ı diliñ eseydi eger bir ḳaba yili

2 Kilk-i derūnum āh ile imlā-yı nāmede
Ammā ki yāre olmadı gitdi resāyili

3 Muḫtel cilā-yı behceti ḳoymaz delālini
Jeng-i ḫaṭıñ görünmedi mi hīç delāyili

4 ʿAşḳıñ bidāye-i ferah-encāmı ġuṣṣadır
Bir vech ile evāḫire uymaz evāyili

5 Zāhid Edīb edince şürūʿu tecerrüde
Rūyunda ẓāhir oldu riyānıñ meḫāyili

1911

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ġaṣb ile alma ṣaḳıñ destiñe bir menḳūrı
Yoḫsa ḳorlar kefiñe ḥaşrde bir men ḳorı

2 Himmet-i ehl-i kerem nīk ü bede şāmildir
Ḥāl-i muḥtāca baḳar olsa daḫi menfūrı

3 Dil-i nā-ṣāf ile ṣāfī nice yeksān olsun
Bir midir köhne süfāl ile meger faġfūrī

4 Ṭāmiʿ-i suḥt-ı cihān lāyıḳ-ı ġufrān olmaz
Ḥumḳdur vizr ile etmek heves-i me'cūrı

5 ʿAczden ehl-i riyā ṭayy-ı firāş etse Edīb
Zaʿm ile ḥā'iz olur mertebe-i Ṭayfūrı

1910 S 76a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1911 S 75b, Ü1 208a, Ü2 201a

1912

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ḳāṣıb-ı ġāṣıb-ı devrān ne alır eñsemizi
Gūsfendān-ı ġamıñ lāġar iken eñ semizi

2 İḳtifādan ne bulur iṯrime çerḫ-i kec-rev
Başar-ı hūş ile nā-müdrik iken añsam izi

3 Bize eṭvār-ı vücūd ile 'adem yeksāndır
Selḫden farḳ edemez çeşm-i felek ġurremizi

4 Meşreb-i dīgere biz vāye-dih-i perhīziz
Ṣanma telḳīn-i eṭibbā iledir ḥamyemizi

5 Bize ednās-ı riyā etsin Edībā taḳdīm
Zāhidiñ ḳaṣdı bulandırmaḳ ise mi'demizi

1913

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Baña ṣabr-ı eẕāya etmeden ilḥāḥ u ibrāmı
Sipihriñ ḳaṣdı āyā ẕimmetim rāḥatden ibrā mı

2 Ki olmaz ıṣṭıyād-ı ḳalbime ṣayyād-ı endūhuñ
Nigeh-dūz olmadan ḫ˘ābīde-çeşm-i ḥalḳa-i dāmı

3 Ḳażā maḥv etse nāmın cümle elvāḥ-ı żamāyirden
Ġamıñ levḥ-i dilimde müstebidd-i s̱ebt olur nāmı

4 Velī ümmīdim oldur hevl-i āşūb-ı şekībimle
Ola hemmiñ hüveydā irti'āş-ı sāḳ-ı ārāmı

5 Şekībā ol Edībā ḳalbi iz'āc etme kim ṣabrıñ
Ne deñli telḫ ise şīrīn olur elbette encāmı

1914

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Diliñ bī-vāye ṣanma fevhe-i zaḫm-ı nemek-sūdu
Aña besdir nevāl-i tīġiñi bir çiynemek sūdu

2 Kef-i ḥüsnünde mūy-ı zülfü veş olduḳça mev cūdu
Meşāma rāyegāndır dil-beriñ bu cūd-ı mevcūdu

3 Şehin-şāh-ı sipihriñ sāye-i çetr-i kebūdundan
Bize yegdir hümā-yı gīsuvānıñ ẓıll-i memdūdu

1912 S 75b, Ü1 208a, Ü2 201a
1913 S 76a, Ü1 208a, Ü2 201a
1914 S 76a, Ü1 208a, Ü2 201a

4 Ferāvīz-i ḳabā-yı ʿiṣmetiñ tednīs eder cānā
Ṣaḳın hem-bezm edinme zāhidān-ı dāmen-ālūdu

5 Edībā fitne-sāzān-ı cihān fikr-i meʿād etmez
Çıḳarmış ḫāṭırından bīm-i hevl-i yevm-i mevʿūdu

1915

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳadiñ ḫayāli ḳomaz eşk-i çeşm-i bī-ḫˇābı
Çeker şerāyin-i sāḳ-ı nihāle bīḫ ābı

2 Şeb-i şühūd-ı cemāliñde tār-ı zülfüñdür
Yine kenāra çeken ġarḳ-ı cūy-ı meh-tābı

3 Remān-ı saṭvet-i bīmin ümīde rām edemez
Tecāvüz eylemeyen luṭfu ḥadd-i irhābı

4 Ṣadef ṭılısm-ı dilin yada bī-güşād eyler
Naṣīb ehline ḳor genc-i dürr-i nā-yābı

5 Der-i teʾessüfü deryūzegāh eder āḫir
Meʿāş-ı nāsa eden sedd-i bāb-ı esbābı

6 Sezā-yı lezzet-i gül-ḳand-ı mihr olur ṣanma
Bilen hevā-yı tenaʿʿumla cāy-ı aḥbābı

7 Edīb dāʿiye-i defʿ-i ġam ʿasīr eyler
Meẕāḳ-ı ehl-i dile terk-i sāġar-ı nābı

1916

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Hemm-i dünyā cilvegāh etmez dil-i bī-māyemi
Eylesin keştī nice çāy-ı güẕer bī-mā yemi

2 Māhın ister kim ḳırān-ı mihrden mehcūr ola
Bilmezim göñlümde bu ālāyiş-i bīm aya mı

3 Her ḫırāmımda sevād-ı şām olur hem sāyeme
Dīdeler ḫˇābīdelerdir görmeden hem-sāyemi

4 Etmesin fersūde-pāyān-ı neşīb-i siflegī
Ārzū-yı irtiḳā-yı süllem-i ṣad-pāyemi

5 Bürc-i ʿizzetden Edībā māhveş nev-zād iken
Hāle taṣvīr eylemiş āġūş-ı faḫr-ı dāyemi

1915 Ü2 201b
1916 S 76a, Ü1 208b, Ü2 201b

1917

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Olunca küfr-i niʿmet ḫūya sārī
Bulur mu merd-i küfrān-ḫū yesārı

2 Dili lāl etdi rūyuñ lālezārı
Ne mümkin ʿandelīb-i lāle zārī

3 Viṣāle izdiḥām-ı müşterīden
Vaḳārı mültezim oğlan u ḳarı

4 Beni nīme sebū ser-mest ederdi
Eger sāḳīden olsa dest-yārī

5 Vaṭanla yārdir fikrim Edībā
Unutmam bir diyārı bir de yāri

1918

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ādem ki ġıdā etmeye pākīzece nānı
Ḳādir olamaz etmege pākīze cenānı

2 Bī-şübhe siyeh-rūluġadır raġbet-i zāhid
Eylerse dilin ṣafḥa-i dīvān-ı emānī

3 Vā-reste-dil-i hecme-i ʿāhāt olabilmez
Kūteh-naẓar-ı pertev-i şiʿrā-yı Yemānī

4 Mecbūr-ı eẕādır şiyemi rūḥ-ı ḫabīs̱iñ
Peyveste cināyetde ḳalır meşreb-i cānī

5 ʿĀlemde Edībā reviş-i sūʾ-i edebdir
Fehm eylemege māniʿ olan bī-edebānı

1919

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilim kim niʿmet-i İslāma der-kār-ı sipās oldu
Zebān u gūş u hūşum ḥıfẓ-ı īmāna si pās oldu

2 Marīż-i hecr olaldan bezm-i ġamda rūz u şeb kārım
Sühād-ı intiẓār-ı yār ile terk-i nüʿās oldu

3 Şarāb-ı zindegī-nūşīden olmaz nā-ümīd ol kim
Serābistān-ı miḥnetde ḳarīn-i iḥtibās oldu

1917 S 76a, Ü1 208b, Ü2 201b
4 olsa S, Ü2: alsa Ü1
1918 S 76b, Ü1 208b, Ü2 201b
1919 S 76b, Ü1 208b, Ü2 201b

4 Zemīn-i Mıṣr-ı ġamda Nīl-i eşk-i ʿāşıḳ-ı zārıñ
Ḫurūşu ḫāric-i endāze-i ümmü'l-ḳıyās oldu

5 Edībā sāḥa-i meclā-yı fikrim tā cinās oldu
Ġubār-ı sünbük-i şeb-dīz-i ḫāmem tāc-ı nās oldu

1920

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bülbül ki şeref-nāme-i şevḳi güle yazdı
Gül daḫi kemāl-i feraḥından güleyazdı

2 Yārıñ ḥarem-i vaṣlına yol bulmadığından
Giryān olaraḳ rīşini ṣūfī yolayazdı

3 Gīsūlarına medd-i yemīn-i nigehimden
Ol ġonçe-dehen sünbül-i zülfü ṣolayazdı

4 Bī-cevşen-i dād olmaġile ḳāmeti çerḫiñ
Bir hem-zede-i ṣadme-i bī-dād olayazdı

5 Dūr eylemişiz zāhidi biz yoḫsa Edībā
Bizden giderek ḫaylice bir yüz bulayazdı

1921

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-şikār olmaġa ol tāze cevān-ı Kefeli
Pür-füsūn etmededir dīde-i dām-ı kefeli

2 Yek direm kesbine endāḫte eyler keseli
Kām-rānān-ı cihān olsa da yüz biñ keseli

3 Dilimiñ ḳalmadı ṣahbāda nigāh-ı emeli
Leb-i tefsīde ile laʿlini yārıñ emeli

4 Yār kim ʿāşıḳına tīġ-i cefā çekmişdir
Ṣanırım dīv-i raḳībiñ de yaḳındır eceli

5 Ġām-ı ümmīdi tehī ḳaldı Edībiñ cānā
Eṣer-i būy-ı ruḫuñ bād-ı hevā vermeyeli

1922

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳāndır bülbülān-ı gülsitān-ı Mevlevī
Ṣādıḳāndır ṣafḥa-ḫ˘ān-ı dāstān-ı Mevlevī

1920 S 76b, Ü1 209a, Ü2 202a
1921 S 76b, Ü1 209a, Ü2 202a
1922 Ü2 202a

2 Mā-sivādan ṣadme-i nefretle rū-gerdān olur
Ṭālib-i Mevlā olandır pey-revān-ı Mevlevī

3 Şuʿle-i pür-sūz-ı teʾs̱īr-i nevā-yı nāy ile
Devr eder pervāneveş kār-āgehān-ı Mevlevī

4 Meclis-i ẕikr ü semāʿında göñülden derk eder
Neşʾe-i sırr-ı ḳudūmun ʿārifān-ı Mevlevī

5 ʿĀlem-i maʿnīde ḥizb-i ṭālibān-ı rifʿate
Ṣadr-ı ʿizzetdir ḥarīm-i āstān-ı Mevlevī

6 Ḳurṭa-i gūş-ı dil-āgāhān içün āgendedir
Gevher-i esrār ile kān-ı dehān-ı Mevlevī

7 Mīve-çīn-i būstān-ı Mes̱nevī olsun Edīb
Maġz-ı Ḳurʾāndır elibbāya beyān-ı Mevlevī

1923

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Gül-i ruḫsāra o meh-rū ḳomasın yāsemeni
Etmesin meyl-i televvün ḳomasın yāsa meni

2 ʿĀrıż-ı ṣāf-ı sefīdi gibi ḫ˘oş-bū semeni
İmtinā eyledi ḥayfā ḳomadı būsa meni

3 Olamaz müntezehim gird-i ruḫ-ı bī-çemeni
Ḳorḳarım dās-ı füsūn-sāzı ile biçe meni

4 Neşʾe-yāb olmaġa lāyıḳ göremem bu zemeni
Belki ṣahbā yerine būze ile boza meni

5 Fikr-i bānū-yı cihān ile yatar bī-vesenī
Ki Edībā ne revā ceẕb ede ol bīve seni

1924

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nebīhiñ ẓulmet-i işrākden çeşm-i rehābīni
Görür maḥṣūr-ı tārīk-i ʿamā çeşm-i rehā-bīni

2 Edāya dīn-i İslāmıñ eden teysīr şarṭını
Eder mi ṭīnden maḫlūḳuna ālāt-ı şer ṭīni

3 Faḳīh-i sumʿager şāyeste-i telḳīn-i dīn olmaz
Degilken maḥrem-i semʿ-i ḳabūlü nuṭḳ-ı telḳīni

4 Riyāen daʿvī-i İslām eden merd-i bed-āyīniñ
Seçilmez nüsḫa-i İncīlden ser-nāme-i dīni

1923 S 77a, Ü1 209a, Ü2 202a
1924 S 77a, Ü1 209a, Ü2 202b

5 Sezāvār-ı şühūd-ı dīde-i idrāk-i dānādır
Maḳālāt-ı Edībiñ ḥüsn-i sīmā-yı meżāmīni

1925

müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

1 ما طاب عيشك فى الهوا الا بخدن امرد
قل لى خليلى موضحا هذا مليح ام ردى

2 آنكس كه در راه هوا آلوده دامانى گزيد
در خواب و بيدارى باوكارى نباشد جز بدى

3 İfşā-yı sırr-ı ibtilā şāyeste-i ʿāşıḳ degil
Ġayret-keş-i İslāmda olmaz nişān-ı mürtedī

4 Baḥs̱-i cünūn-ı ʿaşḳda yoḳdur bülūġ-ı intihā
K'ol fenn-i siḥr-āşūbda ʿallāmelerdir mübtedī

5 Ṣanma Edībā ye'ʾs ile birdir direng-i ıṣṭıbār
Zīrā sükūn ile degil yeksān s̱ebāt-ı muḳʿadī

1926

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Celb-i ḥüṭāma tūde-i şekl-i ʿamāyimi
Ekmeh-baṣīretāna degilmi ʿamā yimi

2 Olmaz semen-peẕīr-i ġınā bu behāyimiñ
Bünyād-ı ẕātı yerse daḫi bī-bahā yimi

3 Āgeh midir eṭīme-fürūzān-ı cevr olan
Kim dūzaḫıñ şerāre-feşāndır eṭā yimi

4 Buṭlāna ʿālimān ʿalem-efrāz ise n'ola
Kim ẓāhir oldu bunca ḳıyāmet ʿalāyimi

5 Bilmem Edīb zümre-i ehl-i şaḳāvetiñ
Ṭāʿat midir ʿaceb naẓarında cerāyimi

1927

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣarfa ḳıyamaz naḳd-ı icārāt-ı dü ḫānı
Görmek nic'olur maṭbaḫ-ı mürşidde düḫānı

1925 S 77a, Ü1 209b, Ü2 202b
1926 S 77a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1927 S 77a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Çeşm-i ṭamaʿ ında es̱er-i nemce degildir
Vażʿ eyleseler peyker-i kūh-ı elemānı

3 Ṣafrā-yı ṭamaʿ la dili ḫūn-ḫ˘urde-i ġamdır
Tedbīr-i şifā bulmadı renc-i yereḳānı

4 Hep pençeleri mışyede-i laḥm-ı semīndir
Zühhād gibi görmemişiz yahni ḳapanı

5 İkrāmını efzūn ederek ḫalḳ Edībā
Daʿ vā-yı kerāmāta elīf oldu zebānı

1928

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-beriñ cāẕibe-i ġurfe-i mīnū-şānı
Neş'e-yāb-ı mey eder ḫāṭır-ı mey-nūşānı

2 Yıḳsa da ḫāṭırımı dergehiñiñ derbānı
Dil-i vīrānemize bir nigehiñdir bānī

3 Naḳş-ı taṣvīriñe pūyān-ı pey-i Mānīdir
Behcet-i rūyuña dil rabṭ edeli peymānı

4 ʿĀyif-i dāniş olan ḫāne-ḫarāb-ı cehle
ʿİlm-i ābā iledir ṣanma ki ābādānī

5 Naḳd-ı eymāna seref selb-i ġınā-yı dīndir
Güm olur ḥıfẓ-ı yemīn etmeyeniñ īmānı

6 Görmesin ḥacle-i mīnā-yı benāt-ı kermi
Çāk eder zāhid-i ḫar perde-i mestūrānı

7 Bir benim şimdi Edībā melik-i mülk-i suḫan
Şevketimle güm olur debdebe-i Ḫāḳānī

1929

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Eşḫāṣ-ı direm-dāra dirīġ etme sinānı
Görsün nicedir merde dirīġ etmesi nānı

2 Ḳaṣr eyledi dehriñ o ḳadar bayı ʿ inānı
Kim bulsa faḳīd eyler idi bāyiʿ -i nānı

3 Ẓuhr olmayıcaḳ yār ẓuhūr etmedi bilmem
Teşrīfine taḫṣīṣi neden öyle zamānı

---

4 yahni S: (Sözlüklerde يهنى biçiminde yazılan bir kelime bulunamadı. Et yemeği anlamına gelen ve anlam olarak beyte uygunluk gösteren sözcük ise يخنى biçimindedir.)
1928 S 77b, Ü1 209b, Ü2 202b
6 eder S, Ü2: olur Ü1
1929 S 77b, Ü1 209b, Ü2 202b

4 Sem'-i suḫan-ı sāmi'a-fersāy-ı redīden
Ni'met mi degil ṣāḥibine gūş-girānī

5 Eclāf ile yār olmuşıdıḳ biz de Edībā
Terk eylemesek ṣoḥbet-i ebnā-yı zamānı

1930

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Mahāret añlama tenḳīṣ-i ḳūt-ı eytāmı
'Ayār-ı naḳṣ ile sencīde kānıñ ey tāmı

2 Olur müfīd-i tef-i ye's-i ārzū ḫalḳa
Olan tehī-s̱emer-i sāye naḫl-ı endāmı

3 Ḳomazdı sifle 'ıṭāş-ı ümīde ḥaḳḳ-ı şefe
Yeteydi çāh-ı temennāya ḥabl-i iḳdāmı

4 Şitāb-ı maẓlimeden ḳayd-ı 'aczdir ancaḳ
Ẓalūm-ı bed-revişiñ pāy-bend-i ārāmı

5 Edīb merdüm-i muḫtel-dimāġ-ı bī-mīziñ
Meşāmı kārih olur būy-ı 'ıṭr-ı İslāmı

1931

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ederse zülfü ile iltiḥā be-dām anı
Diliñ sezādır aña iltihāba dāmānı

2 Hevāya verdi dem-i ḫaṭṭı nev-bahārānı
Revācı berter olup buldu nev-bahā rānı

3 O mihr-i ḥüsn ile tā olmadıḳça hem-pehlū
Derūn-ı pür-tefiñ olmaz güzīde bir yanı

4 Suṭūr-ı behceti nuṭḳ-ı nigāhı ebkem eder
Lisān-ı 'acz ile Ḳur'ānı kim oḳur ānī

5 Edīb sehv ile çeksem de el 'inānından
Ḳıyād-ı vaṣlına şevḳim olur yed-i s̱ānī

1932

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Edince 'āhireye 'arż-ı çākerī zānī
Gelir lü'āb-ı kes-i sīne-çāke rīzānı

1930 S 77b, Ü1 209b, Ü2 202b
1931 Ü2 203a
1932 Ü2 203a

2 Olunca vuṣlat-ı ġılmāna müştehī zānī
Füsūn u mekr ile ḳor zīr-i müşte hīzānı

3 Sezā-yı keffe-i mīzān-ı iʿtibār olmaz
Anıñ ki olmaya temyīz-i nā-temīzānı

4 Revā-yı ḳahra müdārā dünüvv-i himmetdir
Degil ʿadūya teḳaddümle bir girīzānī

5 Edīb ṣūret ü maʿnāda ḫūy-ı bed-kārī
Fürū-nişīn-i meẕellet eder ʿazīzānı

1933

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Tesḫīr edeli ḫāme gibi böyle cevādı
Olsa ne ʿaceb meslekimiz böylece vādī

2 Erbāb-ı himem zūd bulur rāh-ı sedādı
Minhāc-ı tedābīrde hem-rāh ise dādı

3 Biz leşker-i mülk-i suḫana dād-res etdik
Menşūr ile ecnād-ı siyeh-pūş-ı midādı

4 Reh-yāb olamaz māʾide-i nuṣret-i fevze
Serheng-i meʿāş eylemeyen fikr-i meʿādı

5 İmʿān-ı nigāh eylemeden ḫalḳa Edībā
Derk eylemişiz ṣūret-i nā-şād ile şādı

1934

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṣūfiyā ʿāşıḳa daḫl etme yeter ḳo cedeli
Pey-rev-i iṣr-i cünūd olma yeter ḳoca deli

2 Mürşidiñ ḫalḳa perestişle maḳāl-i eceli
Müstemirr olmadadır gelse de sāl-i eceli

3 Yār gelse diyemem neyle meyi n'eylemeli
Beni zār eyler o dem neyle meyi neyl emeli

4 ʿĀşıḳı lücce-i mirʾāt-ı hecīr-i ġamda
Ġarḳ-ı silsāl-i ümīd eyledi ʿaks-i emeli

5 Yārimiñ revzen-i āyīne-i rūyundan Edīb
Gösterir şāhid-i gül ṣūret-i reng-i ḫaceli

1933 S 77b, Ü1 210a, Ü2 203a
1934 S 78a, Ü1 210a, Ü2 203a
2 Mürşidiñ S, Ü2: Mürşid-i Ü1

1935

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gedālarıñ k'ola nehyinde sīrden ṣoġanı
Verir mi ʿayn-ı seḫādan faḳīre hīç şu ġanī

2 Ḳarīn-i ṣoḥbet-i ḥükkām-ı cevrdir bu ġanī
Muʿīn-i ḳahr edinir ḫalḳı ẓulm ile boġanı

3 Bu ġār-ı yeʾsde ḳaldı çü böyle bī-ferzend
Boġardı reşk ile bulsa her anadan doġanı

4 Süḳāṭa-çīnī-i enbān-ı ḳanʿa nisbetle
Baḳılsa ʿibret ile bir gedā degil dü ġanī

5 Edīb ehl-i dil ol dergehi melāẕ eyler
Ki fażl-ḫʷāhı olur cümle hep gedā vü ġanī

1936

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Pestdir olsa daḫi evc-i kemāle rāḳī
Meye nisbetle hele rütbe-i keyf-i raḳı

2 Ben ki rām eyleyem ol dil-ber-i sīmīn-sāḳı
Laġv olur terk-i meye ʿahd ü yemīnim sāḳī

3 Eṣer-i neşʾe-i ṣahbā ile rūy-ı yārïñ
Sāġar-ı mihr ü mehe ġālib olur işrāḳı

4 Mār-ı gīsū-yı siyeh-tāra ledīġ olduḳça
Göñlümüz ḥoḳḳa-i laʿlinden umar tiryāḳı

5 Etme kilk-i suḫan-ārāyı Edīb āsūde
Geçme pür-naḳş u nigār eylemeden evrāḳı

1937

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Mihr-i rūyuñ var iken eylemem iʿlā māhı
Sañadır ġayra degil eylemem iʿlām āhı

2 Dūrdur dāʾire-i vaṣlıña senden ġayra
Ḳāʾid-i raġbet eden bedreḳa-i ikrāhı

3 Saʿy ile yeʾs-i emeldir saña reh-yāb olmaḳ
Yine sensin saña reh-bürde ḳılan güm-rāhı

1935 S 78a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1936 S 78a, Ü1 210a, Ü2 203a
1937 Ü2 203b

4 ʿAksiñi zīver-i āyīne-i cām etdikçe
Mest-i ʿaşḳa nice teʾs̱īr ede nehy-i nāhī

5 Olmasa ḥükm-i irādetle Edībā mülzem
Keh-rübā rām edemez cez̠b ile çūp-ı kāhı

1938

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 تعطلت بسيول الفنا طواحينى
و متلفى بيد الابتلا طواحينى

2 على عنه خليلى ان سلا طينى
سطوا اذا بدمى خمرت سلاطينى

3 فان تظاهر فى نطقه لهم اسفا
فيتضح لكما انهم ملاقينى

4 ز ابلهى مشنو فريه براهينى
كه هيچ بجوى وفا تشنه رو براهى نى

5 S̱imār-ı bāġ-ı cināndan olurdu müstaġnī
Vereydi merde s̱emer her nihāl-i taḫmīni

6 Nigāh-ı fıṭnatini çehre-bīn-i hūş etsin
Şühūda kārih olan ṣūret-i mecānīni

7 Olurdu kūh ile yeksān s̱ebāt-ı gird-i zemīn
Mühān-ı ʿacziñ eger olsa tāb-ı temkīni

8 Olur ḳarīn-i icābet duʿāsı ḫaste-diliñ
Mecāli olmasa da refʿe dest-i āmīni

9 Edīb māh ise de çeşm-i mihr ile görme
Bu ʿālemiñ ruḫ-ı her merdüm-i bed-āyīni

1939

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Pey-ā-pey zaḫm-ı peykānıñla mecbūr eyle meksūru
Ki yegdir ehl-i ġam-şīvenle maḫlūṭ eylemek sūru

2 Dem-ā-dem zevre-i ṭayfıñla ābādān iken ḫāṭır
Ḫarāb-ābād-ı hicrān etme gel bu beyt-i maʿmūru

1938 S 78a, Ü1 210a, Ü2 203b
5 Vereydi S, Ü2: Dīr idi Ü1
1939 S 78b, Ü1 210b, Ü2 203b

3 Gücenme dergehiñden buʿd-ı her bī-tāb-ı hicrāna
Ki hīç şāyeste-i levm etmek olmaz şaḫṣ-ı maʿẕūru

4 Ṣaḳın nuṭḳ-ı süveydā-yı dil-i maġşūş ile zāhid
Cemālin yād edip ẓulmetle memzūc etmesin nūru

5 Edīb engüşt-i kilk-i māhir-i iʿcāz-perdāzım
Nev-ā-nev pür-ṭanīn eyler diyār-ı Çīn ü Faġfūru

1940

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳalır mechūl-i dil-ber eşkimiñ imlā vü ifrāġı
Sefīr-i āhımıñ oldukça elken nuṭḳ-ı iblāġı

2 Göñül meʾsūr-ı ḳayd-ı fikr-i sünbülzār-ı zülfüñdür
ʿAceb ḥayretdedir dehşetle bilmez baġdan bāġı

3 Ser-i zülfüñ yeter pīçīde-i engüşt-i nāz etme
Hüveydā ḳılma gel āşūb-ı dünyāyı ḳo parmaġı

4 Nigāh-ı reʾfetiñle ḥāside seng-i felāḫandır
Riyāż-ı kūhsār-ı sīnemiñ her bir gül-i dāġı

5 Edīb etsin nice merdüm tevaḳḳī tīġ-i dil-berden
Şikār-ı şīr ederken ḥiddet-i ser-pençe-i zāġı

1941

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫalḳdan bād-ı hevā ḫāṭırına şey-ḫaṭarī
Raṭb u yābes ne ise cümle gelir şeyḫe ṭarī

2 Girih-i vaṣla ser-engüştünü ḳordu zāhid
Dāmgāh-ı leb-i taḳbīle düşeydi o peri

3 Sāyegāhında düşüp yerlere ġalṭān oldu
Yıḳdı ṣūfī-i ḫarı naḫl-ı ümīdiñ ṣemeri

3 Şeyḫi bī-şehvet eder daʿvet-i ḫˇān-ı zerde
Reh-ber-i nehc-i ḳudūm etmeyicek peyk-i zeri

5 Ser-firāzī bulamaz ḫāk-nihād olmayıcaḳ
Merdümüñ heft zemīn olsa eger mā-ḥażarı

6 Ser-fürū etmemeden ḫāke nihāl-i ser-keş
Tīşe-i ḳahr ile üftāde olur ḫāke seri

7 Düşmesin ḫaclete noḳṣān-ı hünermendīden
ʿĀḳiliñ ṣıdḳ u emānetken Edībā hüneri

1940 Ü2 203b
1941 Ü2 204a

1942

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Fem-i nāfiḫde ferdā görmeden āmāde men ṣūru
Bu gün yevm-i nedemde añlarım maḫẕūl ü manṣūru

2 Mürreccaḥken yanıñda Bāyezīde bā-Yezīd olmaḳ
Saña zāhid ne ḥāṣıl neşr ü ṭaydan ẕikr-i Ṭayfūru

3 Teʾemmül eyledim dīvān-ı ḥüsne görmedim yāriñ
ʿAdīl-i mıṣr-ı ʿayn-ı ḥācibi bir beyt-i maʿmūru

4 Güvāh olma mürīd iḫlāṣına şeyḫ-i riyā-kārıñ
Ki sūḳ-ı ḥaşrde teşhīr ederler şāhid-i zūru

5 Edībā rūşenā-çeşmān-ı idrāke bu dünyānıñ
Hemān taḫt-ı Süleymānıyla birdir lāne-i mūru

1943

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne lāyıḳ düşmen-i ḫᵛāra bahāristānımız rāğı
K'o der-kār-ı ṭalebdir zaḫm-ı ḫāristān-ı mızrāğı

2 Girih-bend-i sitem şemşīr ile münḥall olur ancaḳ
Benān-ı meskenetle ḥall olunmaz ʿuḳde-i bāğī

3 Zebān-ı tīğden gūş-ı nidā-yı intiḳām ister
Dürūduñ nā-revādır düşmen-i bed-ḫāha iblāğı

4 Ḫıyānet-pīşe-i bed-sīrete ṣafvet küdūretdir
Siyeh-rūyīdir ancaḳ mār-ı zehr-efşāna yüz ağı

5 Edīb ihrāḳ-ı ḫūn-ı ehl-i şaḳvet ḥuḳneden yegdir
Ki zehr-ābıñ güzeldir kāseye imlādan ifrāğı

1944

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Oldu bahār-ı ḫaṭṭ ile pür-zīb ü fer ruḫı
Gülzārı ḳoydu ḫaclete sīmā-yı ferruḫı

2 Tāb-ı ġażabla reng-i ruḫun āteşīn eder
İẓhār-ı sūziş etmeyelim yāre bir daḫi

3 Āsūdedir ḳuyūd-ı enīs ü şefīḳden
N'eyler esīr-i miḥnet olan māder ü aḫı

1942 S 78b, Ü1 210b, Ü2 204a
1943 S 78b, Ü1 210b, Ü2 204a
1944 S 78b, Ü1 210b, Ü2 204a

4 Olmuş semāʿ-ı āteşi iṭrāba münhemik
Gūş et nevā-yı ḫʷoş-eṡer-i nāy-ı minfaḫı

5 Duymaz Edīb ẕevḳ-i çerāġāh-ı ʿālemi
Encām-ı kār içün gören āmāde meslaḫı

1945

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Tīġ-i ġamzeñ ḳomadı yoḳlamadıḳ bir beledi
Ser ü efserlerini ḫāk ile ḫūna beledi

2 Bī-herāsāne deme salṭanatım yüceledi
Āb-ı riḳḳatle göñülden melikā yu celedi

3 Hedme Yeʾcūc-ı fiten başlamadan yüce sedi
Żayf-ı ḫāk olmaġa ḫʷāhişger olup yu cesedi

4 Ġayrlar ḳısmetiñi ġaflet ile ṣanma yedi
Ḳısmet-i ġayra da sen ṭāmiʿ olup ṣunma yedi

5 Çāk edip ʿiṣmetiñi cāẕibe-i ṣūret-i zer
Sīne-rīş etdi seni pençe-i naḳd-ı esedi

6 İʿtimād eyleyemez merd-i ṣadāḳat-kīşe
Ḫāyin-i bed-menişiñ ḫāyin olur muʿtemedi

7 Bidaʿ-ı seyyiʾeden ṭabʿı Edībā ḫalḳıñ
Geçemez olsa da şāyeste-i laʿn-ı ebedī

1946

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳaldıḳ tehī müdām çü-gül deste gelmedi
Bāġ-ı neşāṭdan bize gül-deste gelmedi

2 Gülşen-sarāy-ı yārde mihmān mıdır ʿaceb
Çoḳ bekledik bu ḫāṭır-ı dil-ḫaste gelmedi

3 Zülfünde nāliş-i dili gūş eylemekdeyiz
Çoḳdan semāʿa böyle güzel beste gelmedi

4 Gerçi muḥibb-i ẕātıyız ammā ki zāhidiñ
Ḥubb-ı riyāsı göñlüme şāyeste gelmedi

5 Şimdi Edīb zīb-i sütāvend-i vuṣlatız
Bīm-i firāḳ ḫāṭıra peyveste gelmedi

1945 S 79a, Ü1 211a, Ü2 204b
7 laʿn-ı S, Ü2: ṭaʿn-ı Ü1
1946 S 79a, Ü1 211a, Ü2 204b

1947

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şimdi iẓhār-ı melāl etse gedālardan biri
Ḫāṭırın şād eylemez ehl-i ġınālardan biri

2 ʿĀlemiñ zişt olduġundan rūy-ı kārı ġālibā
Bulmuyor ḥüsn-i icābet hīç duʿālardan biri

3 Her göñülde raġbet-i ecr oldu çünkim münʿadim
Terke maḳrūn olmadı aṣlā ḫaṭālardan biri

4 Ḥüsnü āheng-i vedāʿ etdikçe çeşm-i dil-bere
Āşinālıḳla görünmez āşinālardan biri

5 Beẕlden naḳdīne-i cānım Edīb etmem dirīġ
Tek hemān girse ele ṣāḥib-vefālardan biri

1948

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 جانشکاری چو بتیغ تو شد از بیجانی
بعد ازین گر حذر جان نکنم بیجانی

2 Dest-i dil-berden ayaġ ermeyicek imdāda
Gitmez erbāb-ı ġamıñ ġuṣṣa-i bī-pāyānı

3 Merd-i rūşen-dil odur kim bile ehl-i ʿaczi
Ḫurrem-i neyl-i eyādī ḳıla bī-destānı

4 Leheb-i derdini iṭfāya bedel rūġan olur
ʿĀlemiñ merd-i sitem-bīne cefā-cūyānı

5 Şeb-i tārīk-i ġama tābını meh mūm eyler
Rūşenā eyleye tā dīde-i mehmūmānı

6 Sifle nā-ehl-i ḳıyām-ı ṣaf-ı memlūkāndır
Olsa gencīne-i Ḳārūn ile memlū kānı

7 Ārzū etmez idim rān-ı sefīd-i yāri
Olsa ḫūbān-ı cihān içre Edīb aḳrānı

1949

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bulmadım şöhretde kendimle ber-ā-ber ben Cemi
Nisbet-i sāġarda inṣāf et şüyūʿu bence mi

1947 S 79a, Ü1 211a, Ü2 204b
1948 Ü2 204b
1949 S 79a, Ü1 211b, Ü2 205a

2 Meclis-i rindānede ḥāl ān ki yoḳ göñlüm gibi
Bikr-i raʿnā-yı meyi vaḥşetle eyler hem-demi

3 H̬ārdan zah̬m-ı dili nā-sūr olurdu bülbülüñ
Devr-i gülde olmasa zah̬mıyla tevʾem merhemi

4 Ṭaʿne-i nefsinde etmezdi tecāvüz āh̬ara
Dīde-i inṣāf ile görseydi ādem ādemi

5 H̬urremīden vāye-h̬ᵛāh-ı neyl-i ḥırmāndır Edīb
Eyleyen ġamsız bu mātemgehde meyl-i h̬urremī

1950

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 İṭāʿatle ṭaleb-kār-ı rıżā olduḳça ebnāsı
Olur ṣanma ḥuḳūḳ-ı ṭāʿat-i ebnāyı eb nāsī

2 Gümān etmem ki iẓhār-ı ṣarīr-i ibtihāc eyler
Vürūd-ı her emelden ḳāniʿiñ bāb-ı temennāsı

3 Fuḍūl-i ferye-gū geçmez ġınā daʿvāsın etmekden
Eger hem-şöhret-i Ḳārūn olursa ṣīt-i iflāsı

4 Hemān āyīne-i fürṣatdedir mirʾāt-ı dīgerde
Bedīd olmaz ʿadūnuñ vech-i imkān-ı mecāzāsı

5 Edīb ehl-i dile iżmār-ı keyd etmek nihān olmaz
Kim anlardır mücerred ḳalbiniñ mecbūr-ı iḥsāsı

1951

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şiddet-i imsākden mıṣbāḥa ḳoymaz rūġanı
Etmese şebde n'ola yārāna ʿarż-ı rū ġanī

2 Cilvegāh etmekdesin meh-rūlara pīrāmeni
Geçmediñ erdāfa idrār etmeden pīrā menī

3 Bāzver pervāz eden evce degildir mākiyān
Eylemez kār-ı ʿuluvv-ı himmeti şah̬ṣ-ı denī

4 Cān verirdi defʿaten peyġām-ı ḥüsn-i dil-bere
Rāġ-ı ġamda ʿāşıḳān bilseydi reʾy-i aḥseni

5 Ṣaḥn-ı mātem-h̬āne-i ʿaşḳıñ Edībā çeşmime
Şīve-i maḥbūbdan h̬ᵛoşter göründü şīveni

1950 S 78b, Ü1 211b, Ü2 205a
1951 S 79b, Ü1 211b, Ü2 205a

1952

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1 Semend-i i'tidādır pīr-i 'aṣrıñ iḫtiyārātı
Gözünde esb-i dādārī degildir iḫtiyār atı

2 Olur ḫ˘āhişle merde żayf-ı maḳbūl-i kemāl ātī
Temennī ḥumḳdur bī-da'vet-i ḫ˘āhiş kemālātı

3 'Aceb mi ẓāhir olsa mevḳıf-ı ḥaşrıñ emārātı
Ḳıyāmetden nişāndır bed-siriştānıñ emārātı

4 Ḫıyānet-kārlarda ser-firāz-ı eşḳıyā cümle
Yed-i nā-ehle teslīm eyleyenlerdir emānātı

5 Ḫarāb-ı kevn cümle cāygāh-ı būma ḥāl oldu
Ḫayāl-i būm nā-mümkin görürken bu muḥālātı

6 Ṣaḳın el ṣunmasın hīç cām-ı bezm-i hūşmendāna
Serinde māye-i hūş olmayan keyfiñ buḫārātı

7 Edībe şāhid-i ra'nā-yı meyden būse 'ādetdir
Olur şāyeste andan ġayra ṣanma bu sa'ādātı

1953

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Muḥtemeldir beni sīr-āb ede bir ḫ˘oşça lebi
Ki o meh-rū gibi yoḳ dehrde bir ḫ˘oş çelebi

2 N'eylesin ehl-i dil esbāb-ı ḥuṣūl-i neṣabı
İstemez ḥaclegeh-i dilde ne bint ü ne ṣabī

3 Rişte-i ḳayd-ı ġam-ı şöhret olan ṭab'-ı ebī
Rāġıb-ı şöhret ise kārih olur ṭab'-ı ebi

4 Çekme el ġāniye-i duḫter-i rezden ṣūfī
Sen hemān rinde sezā görme 'aṣīr-i 'inebi

5 Olamaz sālik Edībā müte'eddib tā kim
Şīme-i faḫret-i faḳr olmaya resm-i edebi

1954

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Olsun sirişk-i ḫūn ile gül-gū[n] ḳo dīdemi
Kim aña ḥasret-i gül-i rūyuñ ḳodı demi

1952 S 79b, Ü1 211b, Ü2 205a
1953 S 79b, Ü1 212a, Ü2 205a
1954 Ü2 205b

2 Ḥaşr eyledim sitāyişi ben meh-liḳālara
ʿĀr eylemem beyāża çıḳarsam ḳaṣīdemi

3 Düşmem ʿitāba yār ile tek nuṭḳ-ı yād ile
Yād etmesin bu ḫāṭır-ı miḥnet-keşīdemi

4 Ḳıymam şikest rengime ben mihrcān ile
Ḥūr etse istiʿāre-i reng-i perīdemi

5 Ṭavr-ı meẕāḳı zāhidiñ uymaz meẕāḳıma
Tā almadıḳça ṭaʿm-ı ġam-ı nā-çeşīdemi

6 Düşmen şühūd-ı ḳad-i kemānımla şād ise
Görsün ḳo sīnesinde sihām-ı ḫalīdemi

7 N'eyler Edīb cevşen-i pend-i cerīdemi
Olduḳça rezm-i tīġe ʿadūnuñ cerī demi

1955

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Naḳd-ı şürūr-ı ḫāsiredir mālikānesi
Genc-i ʿafāfe olmayanıñ mālik anası

2 Ḫ˘oşdur zenāna şehvet-i şer-güsterānesi
K'āġāz-ı ḍarb-ı kīr iledir küs terānesi

3 Yoḳ merd-i ḳāniʿiñ ṭamaʿ-ı cāhilānesi
ʿAnḳā-yı bā-s̱ebāta yeter cāh-ı lānesi

4 Yetmez bahā nefāyis-i vaʿd-i nigārıma
Ḫulfundan özge olsa bulurdum bahānesi

5 Reşk-i fürūġ-ı dīde-i mihr-i münīr olur
Yārīñ Edīb behcet-i meh-peykerānesi

1956

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bir gevher içün ḳalbe mekān eyleme kānı
Maġbūṭ-dil-i gevher-i kān eyle mekānı

2 Deryūzeger-i bāliñi sen sāʾil-i ʿaşḳ et
Şāyeste degil sāʾil-i kān eylemek anı

3 Hīç münʿime lāyıḳ mı nihān eyleye nanı
Zaʿmınca münaʿʿam mı nihān eyleyen anı

4 Ġılmāna dütā-ḳadd-i ḫużūʿ olma çü-ṣūfī
Müştāḳ-ı der-āġūşī-i tīr etme kemānı

1955 S 79b, Ü1 212a, Ü2 205b
1 ʿafāfe S, Ü2: kefāfa Ü1
1956 S 80a, Ü1 212a, Ü2 205b

5 Her Āṣafa k'imdād ola ḥükmünde Edībā
Munṣıf deyemem mihre şeref verse benānı

1957

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Şehīdir ẓālime sefk-i dem-i maẓlūmuñ itḳānı
Ḥalāvet kesbin eyler iktirā' etdikçe it ḳanı

2 Ḳudūma yār-i mevdūd-ı neşāṭ āmāde olduḳça
Ḫaṭādır dilde bed-ḫ˘āh-ı ġamıñ tecvīz-i iskānı

3 Refīḳ-i üns ile bīgāne-i vaḥşet ḳarīn olmaz
Ṭarīḳ-i emnde mehcūr-ı ḫāṭırdır herāsānī

4 Semā'-ı güft-ü-gūy-ı fırḳa-i nā-dānı maṭrūḥ et
Behāyim hīç olur mu hem-zebān-ı nev'-i insānī

5 Edībā kec-dilāna dāniş-āmūz-ı sedād olma
Ki kār-ı müsteḥīliñ ḥumḳdur tedbīr-i imkānı

1958

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Şeyḫ-i ḍarīr ḳoydu başından 'imāmeyi
Etdi fürūġ-ı merdüm-i çeşm-i 'amā meyi

2 Çeşm-i hümūma ḳāṣid olunca ināmeyī
Nūş eyle bī-tekellüf-i ẓarf u inā meyi

3 Her cā ki ḳadd-i yār ile pīrāye-gīr ola
Reşkiyle cāmeden çıḳarır öyle cā meyi

4 Zāhid ḥarīm-i dergeh-i bintü'l-kürūmdan
Rindāne sen de nuḫbe-i kār et ḫıdāmeyi

5 İġrā-yı şīr-i bāde-i nāb eyle çün-Edīb
Menhūm-ı iftirās-ı hümūm et esāmeyi

1959

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Cefā-yı ḍarb-ı 'aṣāyı görür vefā ḳademi
Şaḳīniñ etmez ise tīğe 'arż-ı fāḳa demi

2 Nitāc-ı sa'yı ġam-ı i'tidā iken ḫāyin
Sezādır etse temennī vücūddan 'ademi

1957 S 80a, Ü1 212a, Ü2 205b
1 itḳānı S, Ü2: efġānı Ü1
1958 S 80a, Ü1 212a, Ü2 206a
1959 S 79b, Ü1 212b, Ü2 206a

3 Nice ḥarīṣ-i sürūru şikeste-tāb etdi
Felekde bār-ı ġam-ı iltizām-ı defʿ-i ġamı

4 Künūz-ı ġaṣb u rişādan ki ġāret eylemeye
Cihānda mālik-i mālıñ ʿazīz olur keremi

5 Edīb ümīd-i ʿaṭā ḫalḳa yek-digerdendir
Ḫudāya eyleri yoḳ şimdi nisbet-i niʿamı

1960

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Oldu müẕāb ʿaşḳ ile cism-i ḳalenderī
Tende hemān ʿiẓām ile ancaḳ ḳalan deri

2 Ẓannım budur ḫaṭīb berīdir namāzdan
Cāmiʿde görmedik anı biz cumʿadan beri

3 Çekdirdi müşt-i zūr ile dil-dāra kend'özün
Zülfü metāʿ-ı kesmeḫara oldu müşterī

4 Olmaz ṣıṭabl-i luṭfuna yārıñ raḳīb ehil
Görmez sezā-yı cüll-i kerem öyle esteri

5 Yāre Edīb edīm-i teni minder eylesek
Maḳbūl olurdu var ise de başḳa minderi

1961

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bī-raġbet-i niʿmet severim ḥubb-ı metīni
Sevmem hele tercīḥ edeni ḥubbıma tīni

2 Merdāna olur ālete ölçü nice bīnī
Dīv[āniye]dir ibneniñ ol çīn-i cebīni

3 Şeyḫiñ zene kūteh mi meger ḳāmet-i meyli
Peymūde eger eylese bir ḫ˘oşça ḳadini

4 Ṣūfī yine mīnā-yı mey ü ridf-i ġulāmı
Ḳoy ṣavmaʿaya şīşe geçir laḥm-ı semīni

5 ʿAllāme de ḳurb-ı meliki pāye edinmiş
N'eyler şeref-i rütbe ile pāye-i dīni

6 Biz dāġ ile pīrāye-dih-i levḥ-i żamīriz
Menşūr-ı dile ḥaṣr ederiz naḳş-ı nigīni

---

4 mālıñ S, Ü2: mülk-i Ü1
1960 S 80a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1961 S 80a (Üzerine çizgi çekilmiş)
2 S: (İkinci mısranın ilk iki tefilesindeki eksiklik var)

7 Efzāyiş-i eymān ile sūgendin Edībā
Et yār-i diger sevmemege ʿaḳd-ı yemīni

1962

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Luṭf-ı nigeh et bendeñe terk eyle yamanı
Tā merhem-i sūrāḫ-ı derūn eyleyem anı

2 Her ṭāmiʿ-i dil-şīfte-i neyl-i emānī
Ferdā ne temennīde olur neyl-i emānı

3 Ehl-i veraʿıñ ṣufret-i levn-i vecelin gör
Sīmāları işkeste eder reng-i ḫazānı

4 Pīrān-ı zamān olmada aḥdāṡ ile hem-ḫū
Endīşede yoḳ kimse ḫuṭūb-ı ḥadeṡānı

5 Evṣāfına her tāze zebān-ḫ˘āhıñ Edībā
Dūzaḫda olur vāṣıfı bir tāze zebānī

1963

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rāḥat ḳomaz cefāsına şāyān eden seni
Şād eylesem de ey dil-i bī-çāre ben seni

2 Gülşen mużīḳ-i külbe-i aḥzān olur baña
Bir dem yanımca görmesem ey gül-beden seni

3 Ḫālī ḳomaz rikābıñı peyk-i revānımız
Görsek devīde rāh-ı girīze ḳaçan seni

4 Etmez çeşīde leẕẕet-i gül-ḳand-ı vaḥdeti
Yād etmedikçe şevḳ ile tenhā-dehen seni

5 Cevlāngeh-i ḫafā ise āyīn-i behcetiñ
Āyīneden de ḫāne-cüdā eylesen seni

6 Çell aḳçedir nigāhıña berg-i şükūfesi
Zāhid uçurdu seyr-i bahār-ı çemen seni

7 Āh etme şevḳ-i maḳdem-i yār-i şefīḳ ile
Lā-büd bulur cihānda Edīb isteyen seni

1962 S 80b, Ü1 212b, Ü2 206a
1963 Ü2 206a

1964

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Merdānelerin̄ yek-digere kīr-i zenānı
Efzūnter eder nāle-i şeb-gīr-i zenānı

2 Cess eylemişiz nabżını ebnā-yı zamānın̄
Hīç kimsede yoḳ ʿırḳ-ı ḥamiyyet ḍarabānı

3 Yoḳ farḳı senānīr ile şīrān-ı jiyānın̄
Hemtā görünür ḫalḳa dilīrī vü cebānī

4 Ḫāṣıyyet-i tedbīri gürūh-ı ʿuḳalānın̄
Tertīb-i ḫadeng eylemedir tīre kemānı

5 Sūzişkede-i dūzaḫa cār olsun Edībā
Ḫ˘āhişde olan ḳurb-ı ṣadīḳān-ı zamānı

1965

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ücretle ṣatar nuṣḫunu ḫalḳa o mürāyī
Taḳvāda hemān nāṣıḥ-ı pīrin̄ o mu rāyı

2 Terk etdi müderris kederinden oḳumayı
Hem-ḫ˘ābesine mülḥaḳ edelden o ḳumayı

3 Şeyḫin̄ mey ile hem-dem edinmiş özi nāyı
Dāʾim ney ü meyle edegelmiş o zināyı

4 Çeşm-i dil-i zārım ḳaṭarāt-ı nem-i eşki
Rīzān ederek lücce-i ḫūn eyledi māyı

5 Ṣūfī ki der-āġūş ede dil-dārı Edībā
Zībende görür zīver-i aṭlasla ḫaṭāyı

1966

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Oldum olalı ʿālem-i dünyāya ben ātī
Zühhādda gördüm ġam-ı ġılmān u benātı

2 Ḫalḳın̄ nice bir şaḳvet ile bu ġafelātı
Ẓannım bu ki bu gerd-i şeḳā boġa felātı

3 Dānā-yı Arisṭū-ḥikemi merd-i cehūlün̄
Zār eyledi teʾsīr-i külūm-ı kelimātı

1964 S 80b, Ü1 212b, Ü2 206a
5 Sūzişkede-i S, Ü2: Sūzkede-i Ü1
1965 S 80b, Ü1 212b, Ü2 206b
1966 S 81a, Ü1 213a, Ü2 206b

4 Her seng-dil-i sāhire-peymāy-ı şürūruñ
Āyīneyi işkeste eder ʿaks-i ṣıfātı

5 Peymāne-keş-i bezm-i cehālātıñ Edībā
Rācih̬ görünür sekre-i mevte sekerātı

1967

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olsa elḥān ile Tevrātını Mūsī ḳārī
Ḳavmi āmūziş eder neġme-i mūsīḳārı

2 Denes-i h̬ūy-ı bedin etmeye tā merd arı
Çeşmine ʿayn-ı neẓāfet görünür murdārī

3 Rūze-dārıñ k'ola tesvīl-i riyādan ṣavmı
Ruʾyet-i ġurre-i şevvāle ḳomaz ifṭārı

4 H̬aṣm-ı bed-h̬ˇāhımıza biz de sitem-kār olsaḳ
Aña bīhūde n'içün basṭ edelim aʿẕārı

5 Olsa Firʿavn ile hem-pāye Edībā āh̬ir
Bāʿis̱-i ẕilletidir ẓālimiñ istikbārı

1968

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Neden āġūşdan h̬ālī miyānı
Meger bīgāneden h̬ālī mi yanı

2 Cerīdir merdümāna tā zenānı
Ḳomazlar iştihāya tāze nānı

3 Lisān-ı medḥ ü ẕemm aḳlām-ı Ḥaḳdır
Beyāna nāḳışān u kāmilānı

4 Teṣāvīrinde yaʿnī zişt ü h̬ūbuñ
Müberrādır h̬aṭādan kilk-i Mānī

5 Edībā ser-firāz-ı h̬āyināndır
Sezā-yı luṭf edenler h̬āyinānı

1969

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sipihriñ ʿaks-i rūy-ı māhına āyīneyüz şimdi
Bu çerh̬iñ gösterir seyr edelim ayı ne yüz şimdi

1967 S 81a, Ü1 213a, Ü2 206b
1968 S 81a, Ü1 213a, Ü2 206b
3 nāḳışān u S, Ü2: nāḳışāna Ü1
1969 S 81a, Ü1 213a, Ü2 206b

2 N'ola etsek cümūd-ı çerḫi bir demle güdāzīde
Ki tāb-ı mihr-i dil-dārımla pür-tef-sīneyüz şimdi

3 Dil-i ye's-āşinā-yı ṭıfl-ı ebced-ḫ˘ān-ı gerdūna
Ṣafā-baḫş-ı nevīd-i maḳdem-i āẕīneyüz şimdi

4 Ḳabā-yı Dāverī-pūşīde-i dīvān-ı taḥḳīḳiz
Ġarīm-i ẕüll-i faḫr-ı ḫırḳa-i peşmīneyüz şimdi

5 Edībā ḫaṣm-ı cān ehl-i kenīz-i ḫāne-i ḳalbe
Şuʿāʿ-endāz-ı mihr-i her dil-i bī-kīneyüz şimdi

1970

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫarīdār-ı hevā erẕāle verdi neyle dīnārı
Şürūṭun bilmeyenler aldı bilmem n'eyledi nārı

2 Nihāndır sırrını ṣafvetle tā dil bī-teṣāfīdir
Dil-i nā-ṣāfa andan ʿillet-i ehvā olur sārī

3 Neyiñ gülşende meyle imtizāc-ı neş'esin bilmez
Eden ḥulḳūm-ı semʿi şerbet-i dīnār içün zārı

4 Ġınā bī-raġbet-i ʿuḳbā ʿanā-yı żaʿf iken merde
ʿAnānıñ ʿāḳile aʿlā gelir raġbetle miḳdārı

5 Le'īmāna le'īm etse Edībā nā-be-cā olmaz
Kerīme ʿārdır daʿvā-yı istirḳāḳ-ı aḥrārī

1971

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sāḳī defīn-i ḫum ḳoma gencīne-i meyi
Gel deff ü neyle bezme getir ol defīneyi

2 Güş et lüġāt-ı bülbülü ṭayy et deşīşeyi
Āmāde eyle ḳulḳule gülşende şīşeyi

3 Ṭarḥ et enīn-i sīneyi te's̱īr-i nāy ile
Ancaḳ naṣīb-i düşmene ḳoy dilde kīneyi

4 Olduḳça ser-berehne-i te's̱īr-i tāb-ı mey
Dāġ eyleme seriñde ġam-ı efser-i keyi

5 Geldi Edīb müjde-i ecnād-ı nev-bahār
Hep ḳıldı rū-be-rāh-ı ʿadem düşmen-i denī

---

5 her S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
1970 S 80b, Ü1 213b, Ü2 207a
1971 Ü2 207a

1972

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dehriñ dehān-ı telḫ ile aldıḳça dadını
Nehr olsa teşnelikle geçirdim murādını

2 Dil meyle laʿl-i dil-beriñ iz buldu yādına
İster anıñla teşnesiniñ izdiyādını

3 Gelmez ġınā meşām-ı dile tā zebād ile
Zülfünden isteriz bize bir tāze bādını

4 Ser-pūş-ı fesle nāmını merd-i dilīr eder
Ḳoymaz şaḳī bu şān ile serden fesādını

5 Pervāza gelse ḥizb-i edānī Edīb eger
Bir ferde baḫş-ı ẓıll içün açmaz ḳanadını

1973

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zamāne ḫalḳı bıraḳdı herās-ı Cebbārı
Ki ḳalmadı biriniñ fikretinde ceb bārı

2 Mürīde olmaya mı şeyḫden elem ṭārī
Ki nān-ı gendümü ḳaṭʿ eylemiş verir ṭārı

3 Ṣabūḥa bāşıra-dūz-ı nehār olur şebden
Faḳīh bilse de maʿnā-yı lafẓ-ı zinhārı

4 Nigāh-ı nāzı dil-i zārı cūy-ı ḫūn etdi
Derūna ḳan içirir çeşmi rıṭl-ı ḫünkārī

5 Edīb cūʿ ile ġamgīn olanlar işʿārı
Unutdu vird ederek bu ġalā-yı isʿārı

1974

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olamaz ḫūy-ı bediñ mültezim-i iḫrācı
İntifā-yı ḥasedi ṣanma olur aḫ rācī

2 Telḫ-kāmān-ı dem-i cūʿ-ı meʿādıñ çeşmi
Göremez niʿmet-i bī-ṭaʿm-ı cihānı acı

3 Pençe-i jāle-rübāsından alır ḫ˘urşīdiñ
Āzmendān-ı cihān şenşene-i tārācı

1972 Ü2 207a
1973 S 81a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1974 S 81b, Ü1 213b, Ü2 107a

4 Dīde-i kūşe-güzīnān-ı ḳanāʿat ṣanma
Bir görür ḫırḳa-i peşmīne ile dībācı

5 Ne ḳadar ṣıfr-ı yed-i naḳd-ı ümīd olsa Edīb
Kām-rāndır yine merdān-ı ġamıñ muḥtācı

1975

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Aʿmāl-i ṭavr-ı ʿunf ile redd etme sāʾili
Minnet-peẕīr-i redd ü ḳabūl et mesāʾili

2 Vā-reste-i esinne-i āzār-ı ḫalḳdan
İʿdād eden viḳāye-i ḥüsn-i şemāʾili

3 Nehc-i ṭalebde geç s̱iḳal-i ḥırṣ-ı şūmdan
Maḥmūl-i dūş-ı müctenebāt et reẕāʾili

4 Olmaz elīf-i sāye bu gülzār-ı dehrde
Maṭrūd-ı āftāb gören ẓıll-i zāʾili

5 Ol sāde-cīd-i ʿıḳd-ı ʿalāyıḳ Edībvār
Pīrāye-bend-i gerden-i faḫr et feżāʾili

1976

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bülend-rütbe gören ḳadr ü şān-ı üstādı
Cihānda bī-şek eder adlarda üst adı

2 Reh-i felāḥa n'ola olmasa her iş hādī
Ḳarīn-i ṣıdḳ edemez müddeʿī her işhādı

3 Bahār zehr-i sitemle olunca perverde
Simāṭ-ı ʿayş-ı cihānıñ ḳalır mı hīç dadı

4 Ḫurūş-ı ḥasrete bāʿis̱ hevā-yı zülfüñdür
Hübūb-ı ṣarṣar-ı āha odur hemān bādī

5 Edīb merd-i denī luṭf u ḳahrı farḳ etmez
Şuʿūru yoḳ ne bilir sifle vaʿd ü īʿādı

1977

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Deme kim sūz-ı dilim kevni ḫarāb eyleye mi
Tāb-ı germiyyet-i ḥasretle serāb eyle yemi

1975 S 81b, Ü1 213b, Ü2 207a
1976 S 81b, Ü1 213b, Ü2 207b
1977 S 81b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Der iken dīde-i ḫūnbārına gösterme demi
ʿAcebā dīde-i ʿāşıḳ yine göstermede mi

3 Ṭāḳ-ı ebrūda nigāhı leb-i dil-berde dili
Bilemem zāhidi cāmiʿde mi mey-ḫānede mi

4 Vażʿ-ı serdiñle dil-i zārıma āzār ederek
Lerzenāk etme şehā ḫāṭır-ı sermā-zedemi

5 Ehl-i tecrīd Edībā rüteb-i dünyānıñ
Olamaz bār-keş-i s̱ıḳlet-i ṣaff-ı ḫademi

1978

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bīdār olup işitmedi bir kerre nāyımı
Kevniñ uyanıḳ olmadı bir kerre nāyimi

2 Ehl-i diliñ naṣībini ferdāya ṣaḳlamış
Şevvāle ḥaṣr eden dem-i ifṭār-ı ṣāyimi

3 Nā-ḳābil-i inābet olan merd-i fāciriñ
Eyler s̱iyāb-ı ʿafvı müdennes cerāyimi

4 Gitme reh-i şürūra görürken behāyimiñ
Lerzān olur ṭarīḳ-i ḫaṭarda ḳavāyimi

5 Çeşm-i enāma raḳde-i inkārdan Edīb
Olmuş nihüfte rūz-ı ḳıyāmıñ ʿalāyimi

1979

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İntihāb eyleyemez düzd-i sebük-pā kānı
Yaʿni der-dest edemez merd-i neces pākānı

2 Ḥüsn-i taṣvīr ile nā-dān-ı saḳīmu'ṭ-ṭabʿıñ
Vech-i ıṣlāḥına Mānī bulamaz dermānı

3 Bu keder-ḫānede mestān-ı mey-i ifrāḥıñ
Şādmānīlerine ġālib olur aḥzānı

4 Bil ki tażʿīf-i ḫumār eylemedir ḳaṣd-ı felek
Müstemirr eylemeden neşʾe-i maġrūrānı

5 İltiḳāṭ eylemeden olmaz Edībā ġāfil
Mürġ-i şemşīr-i ḳażā toḫm-ı sitem-kārānı

1978 S 82a, Ü1 214a, Ü2 207b
1 uyanmaḳ S, Ü2: uyarmaḳ Ü1
1979 S 82a, Ü1 214a, Ü2 207b

1980

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Menhūm olaraḳ rütbe-i bī-niʿmete ʿāmī
Eyler neye niʿmetden o bī-niʿme teʿāmī

2 Zāhid ʿacebā görse idi peyker-i cāmı
Ḳor muydu şitāb eylemege peyk-i ricāmı

3 Zār eyledi üftādeleri neyl-i ḳıyāmı
Her geh ʿacebā ʿāşıḳına böyle ḳıya mı

4 Ṣaḥrālara tesyīrdedir zevraḳ-ı tāmı
Her maʿreke-i āh-ı diliñ zevr-i ḳatāmı

5 Mürġān-ı ḍalāl inmese de evc-i meferden
Bir gün eder elbette maḳar şāẖ-ı ḥüsāmı

6 Görmez siper-endāza maḥal tīrini munṣıf
Münḳāda budur cāʾize-i ẖūy-ı kirāmı

7 Ḫāmem gibi bu sāhirede yoḳdur Edībā
Manẓūme-i eşʿāra verir ḥüsn-i ẖıtāmı

1981

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Vaṣl içün şimdi ḥarām eyledi nevmi zānī
Yaʿni tekmīl-i ʿayār etdi bu nev mīzānı

2 Baḳma her peyker-i tābāna ki çeşm-i ġayra
Nā-bedīd olmaya naḳş-ı es̱er-i tābānı

3 Ḥüsn ü ānı güm olur ol büt-i her-cāyīniñ
K'olmaya ruʾyet-i ʿuşşāḳına hīç bir ānı

4 Geç bu taʿlīḳ-i naẓardan ẖaṭ-ı her dīvāna
Olıcaḳ ol ṣanemiñ ẖaṭṭı güzel dīvānī

5 Telẖdir nān-ı ġanī misk ile hem-būy ise de
Tā ki bī-behre ede būyuna miskīnānı

6 Daʿvī-i cūdu bu dem her seg-i ẖūn-ẖ˘ār eyler
Var ise fenn-i seẖāvetde budur itḳānı

7 İġtinām etmege lāyıḳdır Edībā zīrā
Dil-beriñ her kese degmez leged-i derbānı

1980 S 82a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1981 Ü2 207b

1982

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Çemende mühmel idi bülbülüñ nevāgāhı
Ben olmasaydım eger gülşeniñ nev āgāhı

2 Hevā-yı kākül-i dil-berle ḳayda düşdükçe
Diliñ bu nāle vü āhı degil midir vāhī

3 Daḫīl-i perde-i sūrāḫ-ı şerm olur ṣoñra
Güşāde etme mübāhāta rūy-ı rūbāhı

4 Semend-i ṭab'ı giriftār-ı bār-ı ẕillet eder
Li'ām-ı bed-menişiñ meyl-i ẓıll-i ḫargāhı

5 Edīb ṣāḥib-i cāh ehl-i intibāh olsa
Ederdi 'izzet-i ḫalḳı żamīme-i cāhı

1983

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳomazdı merd-i ġāfil dīv-i nefsiyle mu'ādātı
Bileydi şübhesiz zūd olduġun rūz-ı me'ād atı

2 Ederdi kār-ı ḫ˘od-kāmānesin ser-pençe-i ḳudret
Derūn-ı nāsdan ḥall etmese 'ıḳd-ı irādātı

3 Berīlerdir s̱übūt-ı defter-i ṣıdḳ-ı 'ubūdetden
Temerrün etmeyenler kār-ı maḳbūl-i 'ibādātı

4 Şeref-cūyān-ı ẕāta sīret-i keff-i eẕā besdir
Te'allüm etmege ḥācet nedir 'ādāt-ı sādātı

5 Eder ilhā cemāl-i şāhid-i zībā-yı 'uḳbādan
Edībā ḫalḳı bunda ceẕbe-i rūy-ı murādātı

1984

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Cihānıñ ruḳ'a-i bāzīcegāhında şehāmātī
Tek-ā-pūgāh-ı fikr etdikçe terk eyle şehā mātı

2 Deme hem-meclis-i şāhān olur ehl-i kerāmātī
Der-i erbāb-ı levme şeyndir olmaḳ kirām atı

3 Ḳıṭāf-ı mīve-i āmāle her küteh-ḳad-i ḥırṣıñ
Ser-i ṭūbāya belki müntehīdir ṭūl-i ḳāmātı

1982 Ü2 208a
1983 S 82b, Ü1 214a, Ü2 208a
1984 S 82b, Ü1 214a, Ü2 208a
2 erbāb-ı S, Ü2: ebvāb-ı Ü1

4 Te'emmül eyledim hep bu riyā-kārān-ı bī-ẕevḳiñ
Tehīdir zīnet-i ferş-i ḥarīrīden maḳāmātı

5 Edībā ṣıdḳ ile tekbīr-i Ḥaḳ emṣār-ı ʿālemde
Bülend eyler menār-ı ḳadr-i ehl-i istiḳāmātı

1985

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Gül-i ruḫsārıña tehdīd ederiz göz dikeni
K'etmeye rūyuñu āzurde şehā göz dikeni

2 Olsa da dil-şudeler beste-nigāh-ı ümmīd
Yine yoḳ rişte-i ne'vmīdi ile göz dikeni

3 Leheb-i sūz-ı dil-i ʿāşıḳı müzdād etme
Ġāzenāk eyleme ol ʿārıż-ı āteş-fikeni

4 Geçemez şeyḫ-i denī meşreb-i ḫargāyīden
Nice teşhīr olunur görse de ḥayvān sikeni

5 Oluruyla geçinir şimdi Edībā zāhid
İstemez vaṣl-ı cevān-pāre-i ʿiṣmet-şikeni

1986

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şitāda olanıñ īḳād-ı nār-ı deydenesi
Müşāhed olmadı destinde ṣanma dey denesi

2 Sefīhe sūde-i misk olsa rūy-ı meskenesi
ʿAceb ki beñzeye renginden özge miske nesi

3 Ẕevāt-ı ʿiṣmet-i dehre inanma kim çerḫiñ
Olur aṣāyile rācih benāt-ı çingenesi

4 Seḫā-yı ḫalḳ-ı cihān cümle kār-ı ġaṣb iledir
Sitād-ı meyseredendir ʿaṭā-yı meymenesi

5 Edībe meyl-i tecerrüd naḳīṣe gelmez idi
Dilinde olmasa kevniñ viṣāl-i muḥṣanesi

---

4 riyā-kārān-ı S, Ü2: riyā kān-ı Ü1
1985 S 82b, Ü1 214b, Ü2 208a
3 ʿārıż-ı S, Ü2: ġārıż-ı Ü2
4 ḫargāyīden S, Ü2: ḫar-kārīden Ü1 / görse de S, Ü2: gör ki o Ü1
1986 S 82b (Üzerine çizgi çekilmiş)

1987

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Olmadım siflelerĩñ rāḫat-i zaḫm-ı eseli
Gülşen-i sāhirede bād-ı ḥayātım eseli

2 Beni zār eyledi ḫamyāze-i hecriñ keseli
Sem'den rişte-i peyġām-ı viṣāliñ keseli

3 Rind-i ṣāḥib-naẓara ṣanma ki şīrīn görünür
Zāhidiñ olsa daḫi cübbe-i ṣūfu 'aselī

4 Zer-i müşḫaṣla dil-i müdde'iyān-ı zühdüñ
Lāldir nāṭıḳa-i şāhid-i ḥüsn-i 'ameli

5 Şiḳal-i ẕenb ile 'avdetde Edībā ḥācı
Ne 'aceb rām-ı rükūb eyleyebildi cemeli

1988

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Mürīd şimdi kerāmāta intimā idesi
Ki ġaybdan ola gūyā vürūd-ı mā'idesi

2 Nemā bulur giderek iştihāsı zühhādıñ
Neden bürīde olurmuş lüḥūm-ı zā'idesi

3 Sitīze-kārī-i ḥırmān-ı vaṣldan ġayrı
Ġamıñ nedir bilemem ehl-i derde fā'idesi

4 'Uḳūl-i ḥā'ire reh-bürde-i cünūd idi hep
Sülūk-i rāh-ı ġarāmıñ bilinse ḳā'idesi

5 Edīb ṭāmiḥ olur ṣanma yārden ġayra
Gürūh-ı ehl-i diliñ a'yun-ı müşāhedesi

1989

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Mürīd bulmadı gitdi ridā-yı müfteḫarı
Bu bey'gāh-ı riyānıñ ṣatıldı müfte ḫarı

2 Reẕāẕ-ı minḥat-i ehl-i keremle olma ṭarī
Sen āb-cūy-ı seḥāb-ı ümīdiñ ol meṭarı

3 Me'āl-i 'āḳıbet-i kārdan ḫabīr ol kim
Seni ḫacālete ḳor i'tiẕār-ı bī-ḫaberī

1987 S 83a, Ü1 214b, Ü2 208a
1988 S 83a (Üzerine çizgi çekilmiş)
1989 S 83a

4 Ḥaẕer baḳılsa ʿabes̱dir meṣāyid-i ġamdan
Şikār-ı ġāfile āġūş-ı dām olur ḥaẕeri

5 Edīb revnaḳ-ı tāc-ı şehāna meyl etmez
Fürūġ-ı ẓıll-i hümādır külāh-ı muʿteberi

1990

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ritāc-ı feyż-i ferāvān güşād olur seḥerī
Ḳulūb-ı ehl-i niyāza eger olursa ḥarī

2 ʿAmā-yı ḳalbine ol kim ʿilāve der-kiberī
Ḫurūş-ı baḥr ile etmez nigāhı derk-i beri

3 Ne deñli pāye-i zühdü bülend ederse ḳarı
Riyāsı münhemik-i iltihāb eder seḳarı

4 Nihāl-i cāhına ẓālim viḳāye-ḫ˘āh ise de
Ḳarīn-i ḫāfiḳa-i inkisār olur ḥaẕeri

5 Edīb ʿāşıḳ-ı şūrīde n'eylesin güheri
Ki ḫūn-ı dīdesi yāḳūt-ı nāb eder ḥaceri

1991

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Es̱er-i behcet-i ġayr olsa devā miḳdārı
Ḥüsn-i ġayrı unudur olsa da vāmıḳ dārī

2 Olma kun-dādeleriñ ṭālib-i istīcārı
Bī-ṭaleb olmuş iken lūle-i isti cārī

3 Cins-i ġılmānı ṣaḳın levḥ-i zemīn-ḫ˘ān etme
Saṭr-ı ārāyiş-i tāvānı oḳurken ḳarı

4 Silʿa-i ṣafveti bāzārī ise ṣūfīniñ
Germ olur sūḳ-ı riyāda ṣanırım bā-zārī

5 İstifin bozsa da şıḥne yine rindānıñ Edīb
Bir sebū meyle olur ḥāline istif sārī

1992

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Terk eyle ġam-ı dil-ber-i senbūse-dehānı
Senbūseyi bul gözleme sen būse-dehānı

1990 S 83a, Ü1 214b, Ü2 208b
1 ferāvān S, Ü2: fürūzān Ü1
1991 S 83b, Ü1 214b, Ü2 208b
1992 S 83b, Ü1 214b, Ü2 208b

2 ʿAllāme ki erdāfa müşīr etdi benānı
Şāyeste-i tevḳīr ederim ṣanma ben anı

3 Āgeh-dil isen pā-zede-i ẕüll ü hevān et
Her şaḫṣ-ı erāẕil-meniş-i ḳadr-ne-dānı

4 Pīrāye-nümā olsa daḫi ziyy-i edeble
Tebʿīde çalış şirẕime-i bī-edebānı

5 Şīrīnī-i nuṭḳ-ı ḳalem-i nādire-gūmuz
Dem-beste vü lāl etdi Edībā şeḳalānı

1993

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫaṭ-āverlikle ḥāṣıldır niyāz-ı vaṣla destūru
Ki hīç pāy-ı temennī sübḳat etmez ḫaṭve-i mūru

2 Ḫayāl-i ḫˇāb-ı vaṣlın raḳde-i fürḳat bedīd eyler
Baña ṣūret-nümāy-ı ḳurb olur mirʾāt-ı mehcūru

3 Kerem ḳıl şuʿle-i şevḳiñle ḳoy maḥv-ı vücūd etsin
Viṣāliñ şemʿine gerdān olan pervāne-i dūru

4 Görünmezdi saña zībende rūy-ı ʿiffetiñ ṣūfī
Göreydiñ ʿāşıḳ-ı dil-ber gibi bed-kār-ı maġfūru

5 Nigāh-ı ʿucbu terk et zāhidā mirʾāt-ı ṭāʿatden
Gel olma bī-nevā-yı ruʾyet-i sīmā-yı meʾcūru

6 Dil-i maġşūş-ı fāsid ḳābil-i ḥıfẓ-ı vidād olmaz
Degil ẓarf-ı gül-āb etmek sezā mīnā-yı meksūru

7 Edībā ictibār-ı ṣıdḳ ile iḫfāsı ḳābil mi
Riyāveş şeyḫ-i ʿaṣrıñ var iken bir kār-ı meşhūru

1994

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Henā-yı ʿayşa ḳarīn olmadıḳça evṣāfı
Şebīh-i ʿadn ise olmaz kederden ev ṣāfī

2 Süʿād-ı ʿaşḳa sezādır dürūduñ itḥāfı
Reh-i viṣāline ḳalbi devīde it ḥāfī

3 Derūnu cilvegeh-i naḳş-ı kāf-ı kīn etmez
Cerīḥ-i fürḳate olduḳça çāk-i dil kāfī

4 Cihānda merd-i tecerrüd-güzīn ile ʿanḳā
Hemān ḳanāʿatiñ olmuş dü noḳṭa-i ḳāfı

1993 Ü2 208b
1994 S 83b, Ü1 215a, Ü2 209a
3 çāk-i dil S, Ü1: çāk degil Ü2

5 Edīb ḫˇāhiş-i kālā-yı vaṣldan ġayra
Nüḳūd-ı āh-ı diliñ nā-revādır isrāfı

1995

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Çekince ol hilāl-ebrū ḥüsāmı
Helāk-i ḥasret eyler rūḥ-ı Sāmı

2 Sürūd-ı cāmı ḳoy sāḳī lebiñ ṣun
Semāʿ-ı ẕevḳe tebdīl et maḳāmı

3 Ederdim bir ṭılādan cāma taḳdīm
Eger mürşid ḳabūl etse recāmı

4 Alıp düzdāne māl-ı ḫalḳı zāhid
Yine tebyīn eder ḥillī ḥarāmı

5 O kim bīdār-ı tīġ-i intiḳāmdır
Gözetmez hecʿa-i çeşm-i niyāmı

6 Yatınca ġurfe-i nāzında dil-ber
Nesīm-i revzen-i ḳaṣr et kelāmı

7 Erişse ʿāşıḳa bī-hūş ederdi
Delīl-i vuṣlatıñ ger bir selāmı

8 Meşām-āmāde-i gülzār-ı ṣubḥ ol
Şemīm-i vuṣlata ḥaṣr etme şāmı

9 Bu ʿām etdi teseyyüd şeyḫ-i fānī
Edībā görmedim ben böyle ʿāmī

1996

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīd-i ḫānḳahıñ dirheme perestişini
Görünce kim begenir öyle pul-perest işini

2 Raḥā-yı çerḫ-i denīniñ gören bu gerdişini
Sezā dehān-ı emelden ḳırarsa ger dişini

3 Helāk-i raʿşe-i sermā-yı ḳahr olur dehriñ
Füṣūl-i ṣayfa muʿādil ḳıyās eden ḳışını

4 Velī sihām-ı belāya kināne eylemişiz
Dilīr-i ġamzesiniñ sīr edince terkeşini

5 Edīb küşe-güzīnān-ı ḳanʿ şāhāna
Ümīd-i luṭf ile açmaz dehān-ı ḫˇāhişi

1995 S 83b, Ü1 215a, Ü2 209a
1996 S 84a (Üzerine çizgi çekilmiş)

1997

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Etme iʿāde mürşide bāng-ı ṣadāḳati
Zīrā ki semʿ-i hūşuna yetmez ṣadā ḳatı

2 Olmaz muṭīʿ idāre-i dūlāb-ı saʿy ile
Ṣūfiye nehr-i ʿĀṣī-i şehr-i ḥamāḳati

3 Zāhid ki s̱evb-i faḳr ile iẓhār-ı faḫr ede
Mechūldür deʿāvī-i zühde liyāḳati

4 Ehl-i ġama devā-yı ḥekīm-i ḥayātdan
Meşkūrdur ṭabīb-i memātıñ ḥaẕāḳati

5 Ḳāẕūre-i ṭabābet-i zühhād-ı ʿaṣr ile
Olmaz marīż-i ṭīb-i hevānıñ ifāḳati

6 Ġālib gelir ḳuvā-yı dilīrān-ı s̱ervete
Ḳāniʿleriñ ġarāyim-i nīrū-yı fāḳati

7 Ḳaṣdı eger ziyāret-i beyt-i şühūd ise
Ḥācı delīl-i ʿaşḳ ile etsin refāḳati

8 يا قائد السلامة انى من الورى
مستوحشا لنحوك سيرت ناقتى

9 Bī-tāb-ı ʿaşḳa seyr-i diyār-ı ʿadem Edīb
Evlā idi eger ki muʿīn olsa ṭāḳati

1998

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Rinde bīġāne-i tāb etmeye tā mey sāḳı
Bezm-i meyde olamaz neşʾesi tām ey sāḳī

2 Bī-gümāndır bu ki mescūn-ı ġam-ı devrāna
Yār-i ġayret-keş-i ṣahbādır eden ıṭlāḳı

3 Her dil-āgende-i tārīk-i şeb-i endūhuñ
Tāb-ı ḫ˘urşīd-i mey-i ṣāf iledir işrāḳı

4 Pāy-ı bīgāne cüdā olmaḳ içün vācibdir
Rindden ġayra der-i meykedeniñ iġlāḳı

5 Biz Edībā ḫas u ḫāşāk-i ġama ḫāṭırdan
Pertev-i cām ile tedbīr ederiz iḥrāḳı

1997 S 84a, Ü1 215a, Ü2 209a
1998 S 84a, Ü1 215b, Ü2 209a
5 tedbīr S, Ü2: tertīb Ü1

1999

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Kerem et ḳoyma bizi ḫaṣm-ı ġamıñ ṭutsaḳı
Sāḳ-ı ġayretle durup sāġar-ı mey ṭut sāḳī

2 Bize ṭaʿn eyleme sāḳī edicek işfāḳı
Defʿ-i endūh u ġama böyle olur iş fāḳı

3 Biz fürū-mānde idik meclis-i ḳurba zāhid
ʿAraḳ-ı ṣırf-ı cebīniñle olaydıñ rāḳī

4 Sen daḫi ʿusb ile tesmīm-i fuʾād etmez idiñ
Saña kār etse meyiñ pür-es̱er-i tiryāḳı

5 Niʿmet-i ḫalḳ-ı cihān ʿālem-i fānīde Edīb
Zāyil olduḳça ḳalır niʿmet-i Bāḳī bāḳī

2000

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Girān-bār-ı hümūmuz ġayretiñ iẓhār ḳıl bārī
Yed-i raḥmıñla defʿ-i s̱ıḳlet-i ekdār ḳıl bārī

2 Nemā-yı bīḫ ü sāḳı baḫş-ı silsāl-i sirişkimdir
Nihāl-i intiẓārım lāyıḳ-ı es̱mār ḳıl bārī

3 Ne tābım var ki bār-ı minnet-i vaʿdiñ çekem hergiz
Ḫilāfıñdan baña bir emn-i dil işʿār ḳıl bārī

4 Faḳaṭ zehr-āb-ı cevri ʿāşıḳ-ı nā-kāma ḥaṣr etme
Anı bir kerre de rūzīne-i aġyār ḳıl bārī

5 Nesīmā yılda bir kez nekhet-i sünbülle yād etme
Meşāma būy-ı mūy-ı kākülün tekrār ḳıl bārī

6 Gelirsen bezme gelme bī-ṭaleb yārāna bār olma
Ḳılarsan meyl-i ʿişret zāhidā nā-çār ḳıl bārī

7 Edībā eblehāne māʾil olma şöhret-i cāha
Şuʿūruñ varsa meyl-i şöhret-i ās̱ār ḳıl bārī

2001

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ان فار قوا سبيل ورودى كتايبى
انى من الركون اليهم كتايب

1999 Ü2 209b
2000 Ü2 209b
2001 S 84a, Ü1 215b, Ü2 209b

2 فارغ دلم ز آنکه نبینم رخش که هیچ
نايد گل شهود بحاضر ز غایبی

3 Baḳ keyd-i çerḫ-i dūna ki merdi ḥuṣūlden
Me᾽yūs eder ḥuṣūle şeref verse maṭlabı

4 Ḳordum mużīḳ-i maḥbes-i cevr-i şedīdine
Şūrişger-i ḳażānıñ olaydım mü᾽eddebi

5 Yoḳdur Edīb ʿālem-i kevn ü fesādda
Hīç ben ḳadar bu devr-i le᾽īmiñ mücerrebi

2002

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İntiḫāb eyler me᾽ākilden mücerred zerdeyi
Zāhid-i ḫalvet-nişīn hem-reng-i rūy-ı zer deyi

2 Rūyu naḫvetle ʿabūs ol deñli kim görmez sezā
Genc-i zerden dīgere fetḥ-i ṭılısm-ı ḫandeyi

3 Öyle istiġnā-nümādır kim düḫūl-i bezmine
Nāz ile me᾽ẕūn eder her dil-ber-i nāzendeyi

4 Çeşmi gūyā öyle ḥayrān-ı şühūd olmaḳda kim
Bilmez istiġrāḳ-ı dehşetle ḫıdīv ü bendeyi

5 Zehr-i tiryākī mücerrebdir Edīb eyler helāk
Cān-ı her rencūr-ı dārū-yı şifā-cūyendeyi

2003

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dāma ḳor āḫir ʿarūs-ı nüh felek dāmādını
Sehv ile bir kerre yād etmez daḫi dām adını

2 Sūznāk et fırḳa-i kerrūbiyān ekbādını
Ḫāk-i çerḫe dāneveş āh-ı diliñ ek bādını

3 Fehm-i esrār-ı nihān-ı ʿaşḳda bī-rüşd iken
Kim ḳabūl eyler faḳīh-i mürşidiñ irşādını

4 Dil-firīb-i vaʿd-i şāhāndır ḥarīṣān-ı cihān
Fikr eder yoḳdur kerīmiñ vaʿd ile īʿādını

5 Çāre-cūyā-yı müdāvā-yı ṭabīb olmaz Edīb
Derd-i ʿaşḳıñ farḳ eden ıṣlāḥdan ifsādını

2002 S 84a
2003 S 84b, Ü1 215b, Ü2 209b

2004

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mürşid mürīde ḳurdu yeter bu meṣāʾidi
Bilmem ʿaceb ne eyleyecek būma ṣāʾidi

2 Ṣūfī ki farṭ-ı şehvet ile fitne-zā idi
Noḳṣān bulur mu ḫalvet ile laḥm-ı zāʾidi

3 Şāʿir muʿaṭṭal eylemeden bu ḳaṣāʾidi
Düşdükçe müşterīsine bārı ḳaṣa idi

4 Uyma ḫadīʿa-pīşeye ʿĪsī-miṡāl eger
Āmāde olsa cünbiş-i nuṭḳa mevāʾidi

5 Āh-ı dil-i ʿanā-keş ile cāh-ı ʿaşḳda
Merd-i ġamıñ Edīb hevādır ʿavāʾidi

2005

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sehldir ʿāşıḳa ancaḳ reh-i ʿaşḳıñ yoḳışı
Olamaz ʿāzim aña zāhidiñ anda yoḳ işi

2 Ṣūfiyān vaṣl-ı ġulām ile çıḳardı bu ḳışı
Oldu hep şirẕime-i ehl-i ṭarīḳiñ boḳ işi

3 Ne bu sūrāḫa-i erdāfa pāyı ṣoḳuşı
Şeyḫi isḳāṭ-ı ḥadeṡ eyledi şu ḳuşı

4 Sünbülüñ ḥoḳḳa-i ʿıṭr etdi dimāġı ḳoḳışı
Ṣāḥibā ḳādime-cünbān-ı bahār ol ḳo ḳışı

5 Dil-beriñ ʿāşıḳa ḫˇoş geldi yaḳında baḳışı
ʿĀşıḳıñ ḫayra ḳarīn oldu Edībā baḳ işi

2006

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Seḫāyı iḥtiḳār eyler seḫālı
ʿAbīri ḫāksār eylerse ḫāli

2 Leʾāmetden kerīm olmazsa ḫālī
Ḫulūṣ-ı tām ile olmaz seḫālı

3 Gedāya iḫtiṣāṣ etmek nevāli
Ne deʾb-i cūd-ı ḳāḍīdir ne vālī

2004 S 84b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2005 S 84b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2006 S 84b, Ü1 215b, Ü2 210a

4 Ḳarīn oldu dil-i bī-sūda lālī
Bedīd etdikçe ol meh-rū delāli

5 Sürīni māla ibdāl eyleyenler
Ḳomaz ḥammāma girse püşt-māli

6 Bahā-yı silʿa-i ṭāʿāta şimdi
Ġurūş-ı tām alır şeyḫ-i riyālı

7 Ḳo zāhid şehd-i pür-zehr-i riyāyı
Yeter tesmīm edersin ṭaʿm-ı balı

8 Ḫıtām-ı şehrde ser-bend-i nevdir
Ser-i gerdūna destār-ı hilālī

9 Edībā mürşid-i bī-ḥāl ü ḳāliñ
Görünmez aḳ ṣaḳalı yoḳsa ḳāli

2007

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid eger ki etse de iḫfā ṣeḳāleti
Eyler bedīd heykel-i ẓıll-i ḳıyāmeti

2 Gitmez cebīn-i ḳalb-i ʿadūdan ġubār-ı kīn
Etsin ne deñli rīḫte āb-ı ṣadāḳati

3 Olmaz müzīl-i lekke-i naḫvet cibāhdan
Mirʾātıñ inficār-ı yenābīʿ-i ṣafveti

4 Ṣıḳlet-güzīn-i rıṭl-ı girān-ı ġam olmasın
Tām olmayan ʿayār-ı terāzū-yı ṭāḳati

5 Merdānı ġarḳ-ı mevce-i āmāl eder Edīb
ʿAşḳıñ kenāre-gīrī-i deryā-yı rağbeti

2008

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Āteşi müft görüp aldı yedi nār gibi
Zāhide maṭlab-ı cān var mı ya dīnār gibi

2 Cāy-sāz olmaġa bir cāy-ı ferāḫ istermiş
Bend-i gīsūsu dil-i ʿāşıḳına dar gibi

3 Olamaz nūr-ı baṣar çeşm-i dil-i ʿubbāda
Tābiş-i nāṣıye-i ṣāhid-i esḥār gibi

4 Münhedimdir yine bünyānı sitem-kārānıñ
Şimdilik yapsa daḫi cehd ile miʿmār gibi

2007 S 85a, Ü1 216a, Ü2 210a
2008 S 85a, Ü1 216a, Ü2 210a

5 Tābı yoḳ etmege endīşe-i mār-ı zülfün
ʿĀşıḳıñ şimdi Edībā dili bīmār gibi

2009

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gülüñ bu reşk ile ḳalmazdı ḥāliyā semeni
Göreydi şevḳ-i ʿiẕārıñla ḥāl-i yāsemeni

2 Zekā-yı nekhetine ġıbṭanāk eder yāriñ
Erīc-i bāġ-ı behişti şemīm-i pīreheni

3 Ker etdi gūş-ı gülü ṣīt-i behcet-i rūyu
Dehān-ı ġonçeyi lāl etdi ṣūret-i deheni

4 Meṣāf-ı ʿaşḳına āmādelenmeden ʿāşıḳ
ʿAceb ki şevḳ ile ber-dūş-ı cism eder kefeni

5 Ṭımāḥ-ı dīde-i şevḳe ḫaṭ-ı ʿiẕārı yeter
Edīb n'eyleyelim zīb-i nüzhet-i çemeni

2010

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳabūl etmem vidād-ı dil-ber-i ʿāşıḳ-perestārı
Ki bed-nāmīden olmaz dil-ber-i ʿāşıḳ-perest arı

2 Perestārān-ı şeh dergāh-ı Ḥaḳḳa ʿabd-ı ḫāṣ olmaz
Serinden geçmedikçe naḫvet-i destār-ı ḫünḳārī

3 Dü-mūy olduḳça zāhid raġbet-i ḥubb-ı sivā ḳıldı
Beyāż-ı nīme-i rīşinden efzūn oldu aġyāri

4 Firāḳ-ı ṣavmdan ṣāyān-ı ḥırmān-ı teʾeṣṣürdür
Lisān-ı şevḳ ile yād etmeyenler ẕevḳ-i ifṭārı

5 Edībāsā tecemmül-ḫ˘āh-ı yārān-ı zamān olma
Ḳarīn-i ṣoḥbet etme her ġarīm-i iʿtidā-kārı

2011

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gülū-yı ḳāniʿi sīr eyledikçe dermegesi
Bulur mu sūyuna ḥırṣıñ duḫūle der megesi

2 Raġīf-i nāsa ḳafādan seri resān eyler
Ferāġ bulmadı şeyḫiñ bu kār-ı nā-seresi

2009 S 85a, Ü1 216a, Ü2 210a
2010 S 85a, Ü1 216b, Ü2 210a
2011 Ü2 210b

3 Ne cüst-ü-cūy-ı ġıdāya güşāde-bāl olsun
O mürġ-i deşt-i hevā kim mekān eder ḳafesi

4 Vesīle-cūy-ı selāmet meger cüdā mı ḳalır
Baʿīd-i ḳāfileye reh-nümā iken ceresi

5 Enīn-i ʿācizi teʾs̱īrden ḳalır ṣanma
Edīb āhen ü pūlāda kār eder nefesi

2012

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Etme bārī ġayra da būsīde ḫadd-i eymeni
Görmeyen şāyeste ol luṭf-ı ʿamīme ey meni

2 Rīḳ-i ṣāfıñdan ḳoma her teşneye āb istene
İrtivā-cūyuñ meger Meryem ola ābisteni

3 Nāle-i āhım gerek āheng-sāz-ı meclisiñ
Ṣavt-ı bülbüldür neşīd-i ḫānḳāh-ı gülşeni

4 Şuʿle-cūy-ı gijm-i şeb-tāb olmuşum görmez misin
Cūy-ı meh-tāb içre ġarḳ olsam daḫi aya beni

5 Tāb-ı ġam taḳlīd ile etse göñülde cāy Edīb
Cevf-i ḳandīli münīr eylerdi naḳş-ı rūġanī

2013

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olduḳça muḫtelif ṭuruḳ-ı nā-sedīdesi
Olmaḳda rū-nümāy-ı ḫaṭar nāsa dīdesi

2 Etmezdi ʿaḳd-ı niyyeti fiʿl-i meẓālime
Şāh u emīriñ olmasa muḫtel ʿaḳīdesi

3 Taṣvīr-i şekl-i ḥalḳa-i dām-ı fenā eder
Pīrāna naḳş-ı sāye-i ḳadd-i ḫamīdesi

4 Tābişger etdi şevḳ-i cemāliyle ʿāşıḳıñ
Ruḫsār-ı yāri pertev-i reng-i perīdesi

5 Olmaz sevād-gīr-i nuḳūş-ı feraḥ Edīb
Pürdür diliñ leṭāyif-i ġamla cerīdesi

2012 S 85a, Ü1 216b, Ü2 210b
1 būsīde S: pūsīde Ü1, Ü2
2013 S 85a, Ü1 216b, Ü2 210b

2014

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Tābnāk-i nūr-ı 'iṣmetdir deme her mādeyi
Her serāba inşinā etme ġadīr-i mā deyi

2 Ṣanma ṣevb-i 'ārdan 'ārī selīl-i her gedā
Ḥülle-pūş-ı 'ārdır ẓann etme her şeh-zādeyi

3 Bendegānın va' de-i āzādegīle ḳahr eder
Luṭf-ı pey-der-peyle istirḳāḳ eden āzādeyi

4 Luṭf-ı ārāyiş-dih-i imkān olunca ġayrdan
Luṭfa muḥtāc eyleme her luṭfuña dil-dādeyi

5 Nūş-ı sāġarla Edībā meyl-i ehvā eyleme
Bāda verme neş'e-i merġūb-ı cām-ı bādeyi

2015

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Eger ki rāh-ı ġamıñ olmasaydı pāyānı
Ḳalırdı rāh-ı revānıñ berehne-pāyānı

2 Sezā degildir umūr-ı me' ādı tedbīre
Müdebbirān-ı cihānıñ sütūde-rāyānı

3 Ḥarīṣ-i ni' met ile bir degil bu dünyānıñ
Dehān-ı ḳan' ile nān-ı cevīne-ḫāyānı

4 Olur mu revnaḳ-ı gerd-i sücūd ile hem-zīb
Cebīn-i faḫrete dehriñ 'abīr-sāyānı

5 Edīb cāẕibe-i behcet-i ṣadāḳat ile
Unutdurur dile bīgāne āşināyānı

2016

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Mey-i gül-reng ile beẕl eyle sūr-ı vaṣla meysūrı
Ki reşk-i bezmgāh-ı cennet eyler nūş-ı mey sūrı

2 Enāmı güm-reh etdi inhimāk-i ṭā' at-i ṣūrī
Ferāmūş eylemişlerdir gibi nefḫ-i dem-i ṣūrı

3 Ederdi yem-ḫurūş enhār-ı eşkin merd-i āgeh-dil
Nigāh-ı fikre alsa ictiyāz-ı cisr-i Deynūrı

2014 S 85a, Ü1 216b, Ü2 210b
2015 S 85b, Ü1 217a, Ü2 211a
2016 S 85b, Ü1 217a, Ü2 211a

4 Muṭāʿ u'l-emr olanlar nāhī-i emr-i İlāhīdir
Ḫudānıñ aḳviyā gūyā degildir ʿabd-ı meʾmūrı

5 Edībā fikr eden tār-ı meġāk-i rems-i emvātı
Çerāġ-ı bezm-i ʿayş etmez żiyā-yı cām-ı billūrı

2017

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

1 Gör ḳavl ü fiʿl-i şeyḫ-i güm-rehter-i ozanı
Efsāne-i zenānı terk eylemez o zānī

2 Dāʾim taṣarruf eyler erẕāl-i nās kānı
Semʿ-i ḳabūle alma aḳvāl-i nāsikānı

3 İḳnāʿ eder mi bilmem yā ḳūt-ı behrem anı
Şeyḫiñ dilinde varken yāḳūt-ı behremānī

4 Taṣvīrimiñ eger kim düşse yemine Mānī
Eylerdi naḳş-ı eşkim ġarḳ-ı yem-i nem anı

5 Sāġar-keşān-ı şevḳiñ merġūb idi bedānı
Eṭvār-ı ḥāl ü ḳāli olsa Edībe dānī

2018

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿİẕārıñıñ yine gösterme nevʿ-i tābişini
Nümūde eyleme enẓāra nevʿitāb işini

2 Ḥarīḳ-i saḫt-ı lehīb-i leẓāyı sehl añlar
Diliñ tenūr-ı cevāda gören güdāzişini

3 Mis̱āl-i āyine her sāde-dilde ṣıdḳ olmaz
Rübūde olma görüp sāde bir nümāyişini

4 Bilirdi ḳadrini ʿallāme-i cihān-ārā
Teʾemmül eylese bir kez meʾāl-i dānişini

5 Edīb ḫ˘ābda zāhid ḳarīn-i vaṣl olmaz
Remīde eylemedikçe rüḳād-ı ḫ˘āhişini

2019

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Evzārı iġtinām ederek her ġanīmeli
Emvāl-i suḥt-ı nās ile olmaz ġanī melī

2017 S 85b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2018 S 85b, Ü1 217a, Ü2 211a
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2019 Ü2 211a

2 Menhūm olan tesāḳuṭ-ı es̱māra bī-teʿab
Yetmez s̱imār-ı münteḫaba ḫāmdır eli

3 Ḫalvetgehinde bāʿis̱-i vehm-i ḳarīn olur
Meʾnūs-ı infirād olana şān-ı aḥveli

4 Teʾs̱īr-i dāġ-ı ʿaşḳ iledir āh u nālemiz
Güldür ḳoyan şemāʾil-i feryāda belbeli

5 Şevḳ-i ʿiẕār-ı yār ile ḥasret-keşiz Edīb
Etdikçe āşinā-yı nigeh revnaḳ-ı keli

2020

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Serinden ʿālimiñ çözdürdü ẓālim bīʿa destārı
Yed-i bī-dād ile hetk etdi āḫir bī-ʿad estārı

2 Felek ehl-i dili şāyān-ı lebs-i s̱evb-i ʿār etmez
Velī her cāme-pūş-ı terk-i ʿārı eylemez ʿārī

3 Bu deyr-i köhnede şedd-i niṭāḳ-ı küfr edenlerden
Kemer-bendān-ı īmāndır edenler ḳaṭʿ-ı zünnārı

4 Bize defʿ-i ḥarūr-ı vaḥşete hem-sāye oldukça
ʿAbes̱ fıḳdān-ı cāra eşk-i çeşmi eyleriz cārī

5 Edībā yār-i tāmız bīniş-i her merdüm-i tāma
Bizi ancaḳ nigāh-ı nāḳışāndır görmeyen yāri

2021

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Naḳş-ı taṣvīrine ger nāẓır olursa Mānī
Hecme-i ḥayret ile zāʾil olur sāmānı

2 Leẕẕet-i māʾide-i ḫ˘ān-ı ġamıñ sīrānı
N'eylesin cūʿ-ı meserretle ʿaceb sīrānı

3 Nān-vā-yı felegiñ vermek içün bu nānı
Fem-i muḥtāca nedir añlayamam būnānı

4 Şeyḫ-i dūn olsa da tālī suver-i Furḳānı
Yine ḥizb-i cühelādan edemem farḳ anı

5 Āzmendānıñ Edībā yoġimiş pāyānı
Ki gedā şekline girmiş felegiñ bāyānı

2020 S 86a, Ü1 217a, Ü2 211a
2 lebs-i S, Ü1: leys-i Ü2
2021 S 86a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2022

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bulmazdı neyl-i vuṣlata er ḳābiliyyeti
Nehc-i ṭalebde olmasa erḳā beliyyeti

2 Ḫāṣıyyetiyle māye-i taḥsīn-i kār olur
Her kār-sāza niyyetiniñ aḥseniyyeti

3 Ḳayd-ı ṣıṭabl-i çillegehinden rehā idi
Zāhid bulaydı mertebe-i ādemiyyeti

4 Ṣūfī ḳarībi görmez idi ʿayn-ı buʿd ile
Olsaydı nūr-ı merdüm-i çeşm-i reviyyeti

5 Ġayret-keşān-ı gītī-i dūnuñ Edīb hep
Ḫalḳı helāke ḳoydu ḥimā-yı ḥamiyyeti

2023

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Meṣāf-ı müşrike ṣıdḳıyla etdikçe ser-āġāzı
Sezādır eylese nüzhetgeh-i ʿadnı serā ġāzī

2 Münībān semʿini ıṭrāb içün etmez mühim sāzı
Ki zīrā anlarıñ āh-ı nedāmetdir mühim-sāzı

3 Kerīmān nāʾilān-ı cennet-i mevʿūd idi bī-şek
Teḳāżā-yı emelsiz sübḳat etse vaʿde-i incāzı

4 Ṭabībiñ derdnākiz nüsḫa-i terkīb-i nāzından
Bizi izʿāca tevsīṭ etdi bilmem kim o ḳurnazı

5 Eger mihr-i felek peyveste āġāz-ı küsūf etse
Edībā ʿāşıḳ-ı zārıñ ḳalır nā-muḫtefī rāzı

2024

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAdūya ḳahr ile göstermedikçe ben kerāmātı
Ḳalır ḫʷābım remīde dīdeden olmaz kerām ātī

2 Bu gün yoḳ ʿarż-ı cām-ı şerbet-i ṣāf-ı vidād eyler
Enāmıñ cümle zehr-ālūdedir keʾs-i müvālātı

3 Bulunmaz şimdi ḫālī ʿuḳdeden bir rişte-i ḫāṭır
Girih-gīr-i cedeldir cümleniñ ḥabl-i müṣāfātı

2022 S 86a, Ü1 217a, Ü2 211b
2023 S 86a, Ü1 217b, Ü2 211b
5 rāzı S, Ü2: nāzı Ü1
2024 S 86a, Ü1 217b, Ü2 211b
1 kerām S, Ü2: kerem Ü1

4 Menāhī mez̲heb-i ehl-i bidaʿda farż-ı ʿayn olmuş
Ḥarāmıñ ḳadri maʿdūm eylemiş ḳadr-i mübāḥātı

5 Edībā fikri ḫalḳıñ celb-i māl-ı suḥtdur ancaḳ
Dile reh-yāb eder yoḳ fikret-i rūz-ı mükāfātı

2025

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb bu ḫ˘ābgāh-ı ʿālemiñ eżġās̲ u aḥlāmı
Tebeh-kārāna ḳand-ı yaḳẓa-i ġafletden aḥlā mı

2 Sürūr-ı dāʾim ister ġamla meʾlūf eylemez göñlün
Cehūlüñ ḳāniʿ olmaz cümle aʿyād olsa eyyāmı

3 Nice niʿmet-güzīn-i ṣıḥḥat-i İslām olur ol kim
Ki etse nuṭḳu istihzā eder daʿvā-yı İslāmı

4 Nice fehm-i ḫavāṣ-ı nīk ü bed ḥāṣıldır andan kim
Mez̲āḳ-ı imtiyāzı puḫteden farḳ eylemez ḫāmı

5 Edībā fehm eder ḳadr-i şerāfet ne'ydigin ṣanma
Siyādet faḫrını destāra mensūb eyleyen ʿāmī

2026

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 چرا گویم ترا با چشم پاکی درد من دیدی
تو زاهد تا که سیمای طهارت دردمن دیدی

2 خلیلی کیف استفتی لاحوالی باقوالی
رقیقی لو تقو الاحتوا اسباب تعبیدی

3 Gülūsun nāvedān-ı kevs̲er-i tevḥīd eder ṣanma
Düşen ṭavḳ-ı lehīb-i şirke hīzem-pāre-i cīdi

4 Otaġ-ı çerḫe mālik olsa erbāb-ı ṭamaʿ şimdi
Yer etmez merdüme bir laḥẓa çetr-i sāye-i bīdi

5 Edībā reh-revān-ı ʿaşḳda minhāc-ı taḥḳīḳe
Nice reh-yāb olur pūyān edenler sāḳ-ı taḳlīdi

2025 S 86a, Ü1 217b, Ü2 211b
2026 Ü2 211b

2027

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẕātı olunca deʾb-i ḳanāʿatde ḫilletī
Eyler nümūde ḳāniʿe sīmā-yı ḫill eti

2 Keşf eyleme dirāyetiñe bir dirāyeti
Tevfīḳiñ ehl-i hūş olana birdir āyeti

3 Āyīne ṣafvetiyle olur çehre-bīn-i ʿaks
Etmez ḳabūl her dil-i fāsid nebāheti

4 Levḥ-i dile muḳāvim-i ḳahr-ı İlāh olan
Taṣvīr eder mi şevket-i şān-ı nübüvveti

5 Kūh olsa ẕāt-ı merd-i sebük-rūḥ fi'l-meẟel
Dūş-ı enāma sāyece olmaz ẟeḳāleti

6 Olmaz necāt merde eẕādan ʿadūsuna
Verdikçe dest-i ʿaczi zimām-ı ihāneti

7 Gitmez Edīb rāh-ı çep-endāz-ı keẟrete
Taḫṣīṣ eden sülūküne minhāc-ı vaḥdeti

2028

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Saña pendim budur ey ehl-i idrākiñ ser-efrāzı
Ṭılısm-ı genc-i sırr ol görme şāyān-ı seref rāzı

2 Degil behcetde hemtā çeşm-i semʿ-i hūşmendāna
Kelāmıñ ṣūret-i ıṭnāb ile sīmā-yı īcāzı

3 Suḫanda iḳtiṣād evlā iken her nehc-i kārıñda
Revā mı raḫş-ı tebẕīriñ saña taḥdīd-i mihmāzı

4 Cehūl-i kec-reviyyet dīde-i bī-nūr-ı naḫvetle
Behīc olsa ne deñli bed görür her kār-ı mümtāzı

5 Edībā ser-te-ser mest-i müdām olmuşdu ʿālem hep
Bulunsaydı eger her cām-ı vaʿdiñ keyf-i incāzı

2029

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Muġlimānıñ niʿmet-i vaṣl-ı zeni kesmez dişi
Cūʿdan ölse dehān-ı ḫ˘āhişe almaz dişi

2027 Ü2 212a
2028 S 86a, Ü1 217b, Ü2 212a
2029 S 86b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Bī-hemālān-ı ṣadāḳat-pīşeniñ yoḳdur işi
K'anlarıñ keff-i eẕādan bihterīn yoḳdur işi

3 Encümü ḫāyīde-i dendān ederdi münʿimān
Anları ṭaḥn etmese ṭāḥūn-ı çerḫiñ gerdişi

4 Çeşm-i reʾy-i merdüm-i ʿiffet-güzīni kūr eder
Sāḥa-i kevniñ ġubār-ı zīnet ü ārāyişi

5 Cilvegāh-ı eblehāndır ḫāne-i gītī Edīb
Olamaz bunda lebīb ü ʿāḳiliñ āsāyişi

2030

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olunca fitne-i nā-zādı tevlīd eylemek kārı
Ṭımāḥ-ı çeşme taḳrīb etme tebʿīd eyle mekkārı

2 Ṣafā bulsun mu kār-ı nā-dürüst-i şādmānīden
Diliñ mānend-i ġam mevcūd iken bir kār-ı hemvārı

3 Bisāṭı eyleyip ṭay yār ile hengām-ı gülşende
Yine evc-i riyāżıñ oldu ʿāşıḳ mürġ-i ṭayyārı

4 Nigāh-ı peyker-i būy-ı sürīne dūr-bīn etmiş
Bu gün ṣūrāḥa-i enf-i dirāzın şeyḫ-i minḳārī

5 Edībā zāhid-i şāhid-pereste ṣanma evlādır
Sürūd-ı dil-ber-i ḫ˘oş-naġmeden āvāze-i ḳārī

2031

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Hevesiñ var ẕeḳan-ı yāre dilā sīb gibi
Ārzū etdigiñ ey ḫaste-dil āsīb gibi

2 Bulamaz dehrde bir neşʾe-i ġam-fermāyı
ʿĀşıḳ-ı kīse-tehī vaʿd-i meḥābīb gibi

3 Tevʾem etdikçe felek cāhile ḳahr u luṭfu
Heves-i nuṭḳu gelir ʿāḳile taʿẕīb gibi

4 Sīne-çāk-i hevesin levḥ-i dilinden gitmez
Naḳş-ı ḳandīl-i emel ṭāḳ-ı meḥārīb gibi

5 Rūy-ı taḥsīni o kim reşk ile taġmīr eyler
Gösterir ṣūret-i ıṭrāsını tesrīb gibi

6 Ḳadr-i sündüs ki behişt içre firāz olmuşdur
Pestdir ol ṣanemiñ ḳāmetine ṣīb gibi

2030 S 86b, Ü1 218a, Ü2 212a
1 mekkārı S, Ü2: tek kārı Ü1
2031 S 86b, Ü1 218a, Ü2 212a
6 ol ṣanemiñ ḳāmetine S, Ü2: ḳāmetine ol ṣanemiñ Ü1

7 Bizi inṣāf ile yād etdi Edībā zāhid
Mekr ile ḳaṣdı bizi ḥubbuna terġīb gibi

2032

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ġavġā ile bir hem-zede gördüm bu zamānı
Iṣlāḥ ile şāyeste budur kim bozam anı

2 Menhūm-ı feraḥ olmadı gitdi heme dānī
Bāzīçe ṣanır fitne-i mülk-i Hemedānı

3 Ḳoymaz heves-i sirke-i meyle ḫalecānı
Rindān-ı cihān ġavṭager etdi ḫale-cānı

4 Ṣaḳlar nigehin ʿāhire ṭayf-ı Ḳaragözden
Aṭyāf-ı ḫayāl içre begenmiş Ṭoramanı

5 Erbāb-ı ṭamaʿ vefret-i s̱ervetle Edībā
Fürṣat görür imsākine ṣavm-ı ramażānı

2033

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Görme şīrīn almayı zīr-i sere her bālişi
Kim olur maʿcūn-ı ḫanẓal ṣandıġıñ her bal işi

2 Zen ki tā bed-ḫūy ola mekriyle eyler şevherin
Ḫˇābda ḥasret şühūda ṣūret-i āsāyişi

3 Reşḫa-cūy-ı menhel-i silsāl-i ṣāf-ı ʿiṣmet ol
Etme her çirk-ābeden imlā sebū-yı ḫˇāhişi

4 Alma nāmın tā ki ḫāyindir dehān-ı raġbete
Eyle ber-kende dür-i dendānıñ olsa her dişi

5 Bī-ḥayā şāyeste-i çeşm-i ḳabūl etmem zeni
Ḥüsnünüñ maġbūṭ-ı ḥūr olsa Edīb ārāyişi

2034

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 گر نبودی بهر کینت دور از ما خفتنی
باحتجاب البعد عنی فی الکراما خفتنی

---

7 ḥubbuna S, Ü2: cennete Ü1
2032 S 86b, Ü1 218a, Ü2 212b
2033 S 86b, Ü1 218a, Ü2 212b
2034 Ü2 212b

2 Ḫaşmıñ olmaz ẓulmet-i kīn-i derūnu müncelī
Görmedikçe tā hilāl-i deşne-i tāb-efkeni

3 Sefk-i ḫūn-ı düşmene ḥayrān-dilim ol deñli kim
Ḳana ġarḳ olsam da pürsānım ḳanı düşmen ḳanı

4 Yār-sīret düşmene īmā-yı luṭf etsem daḫi
Gülşeni ʿarż eylesem añlar hecīr-i gül-ḫanı

5 Ṣanma istiḥsān-ı ḳūt eyler Edīb ehl-i ṭamaʿ
Sīm ü zerken dīde-i āmāliniñ müstaḥseni

2035

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 لم بمالا ينبغى فى مطلبى جاهرتنى
Zaḫmıñ etmezken muḳārin maṭla bī-cā her teni

2 ʿĀrdır ehl-i sedāda iḥtimā-yı aḳviyā
Merd-i bī-ḫaşyet ḳabūl etmez penāh-ı āheni

3 Çıḳsa da evce ġubār āḫir zemīni cāy eder
Yetse eflāke bülend olmaz yine ḳadr-i denī

4 Rūġan-ı ṣāf içse seg ḫūn-ı ciyef şevḳin ḳomaz
İġtinām-ı māl ile ḳalb-i gedā olmaz ġanī

5 Vāḳıf-ı aḫlāḳım olduḳça neden bilmem Edīb
Ṣorsalar düşmen benī Ādemde ketm eyler beni

2036

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Verme şeb-dīz-i diliñ mıḳvedini bir yede ki
Ġayreti olmaya ḥıfẓ eylemege bir yedegi

2 Şeyḫ-i tiryākiye ṣun çūp-ı düḫān germeşegi
Tā ziyānıyla yine eyle ʿinān-germ eşegi

3 Rūze-i sāḫte-i sitte-i şevvāl eyler
Zāhidi ṣanma teṭavvuʿla ṭutar yevm-i şeki

4 Eylemiş ḥükmünü vā-beste şerīfi ẕehebe
Añlamaz şerʿ-i şerīfi nice mollā-yı ẕekī

5 Ḳāḍiyān maḥfil-i vālā-yı ḳażāda şimdi
Maṭmaḥ-ı çeşm-i ẕühūl etdi Edībā dereki

2035 Ü2 212b
2036 S 87a, Ü1 218b, Ü2 212b

2037

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḫūn-āb-ı ġamla ḫāne-i dehri ṣıvar gibi
Cūy-ı ḳażāda öyle daḫi çoḳ ṣu var gibi

2 Īḳāẓ ederse ġamze-i ḫ˘ābīdesin o yār
Ol daḫi nūk-i tīġ-i ḳażāya uyar gibi

3 Pīçīde mār-ı ṭurresiniñ sa'dı var ise
Zāhid de būy-ı 'ıṭr-ı nefīsin umar gibi

4 Tāb-ı ġarām ile şerer-i āh-ı sīnemiz
Āḫir giyāh-ı cism-i raḳībe ḳonar gibi

5 Āhım Edīb kevni yine ḥarḳ u ġarḳ edip
Şīrāne iftirās-ı 'adūya ṣunar gibi

2038

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Yemīniñ nā-muṣaddıḳdır ekīd etsek de ey Mānī
Maḳarr ol 'acze taṣvīrinde yāriñ etme eymānı

2 Müdām-ı sāġar-ı merġūb-ı 'aşḳıñ neş'e-yābānı
Ḳarīn etsin mi hīç ṣūfī gibi ġūl-i beyābānı

3 Lehīb-i 'aşḳ ile sīnemde ṣad key lāne etmişken
Ne lāzımdır baña temhīd-i 'ahd-i Şeyḫ-i Geylānī

4 Mürīdā faṣl-ı gülde şeyḫ ile naḳż-ı 'uhūd eyle
Hemān peymānelerle üstüvār et 'ahd ü peymānı

5 Edībā şiddet-i iflās güçdür ḫayl-i zühhāda
Temerrün eylemişlerken ḫarīd-i vaṣl-ı ġılmānı

2039

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Çeşm-i kūnu görmese merġūb toḫm-ı nāsiki
Nāsikiñ hīzāna ḫ˘oş gelmezdi taḫmīnā siki

2 Her nice düşvār ise ġāretger-i dest-i ḳader
Fetḥden 'āciz degildir ḳufl-ı genc-i mümsiki

3 Farḳ olunmaz şimdi bir faḥvā-yı menşūr-ı ḳażā
Sifle-i A'cām ile eşrāf-ı Rūm u Özbeki

2037 S 87a, Ü1 218b, Ü2 213a
4 cism-i S, Ü2: çeşm-i Ü1
5 ḥarḳ u ġarḳ S, Ü2: ġarḳ u ḥarḳ Ü1
2038 S 87a, Ü1 218b, Ü2 213a
2039 S 87a, Ü1 218b, Ü2 213a

4 Ḫāne-zād-ı miḫnete mātem ḥayāt-efzā iken
İstesin mi sūrveş bir böyle dā᾽-i mühliki

5 Kūr-çeşm-i semʿ olanlardır Edībā bilmeyen
Ḳavl-i her merd-i muvaḥḥidle ḫiṭāb-ı müşriki

2040

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeyḫ-i ṭāmiʿ yine pür olsa daḫi ḳurṣağı
Çekmeden dest-i çepin mā᾽ideye ḳor ṣağı

2 Pīr-i ṣad-sāle ne deñli seḳam-ı fehminden
Cāhil-i resm-i ʿaṭā olsa bilir almağı

3 ʿĀlemiñ ḫāṭır-ı vīrān-ı perestārların
Nice ḫāṭırları yıḳmayla olur yapmağı

4 ʿĀḳıbet dīde-i emniyye-i ehl-i emele
Giryeyi müntic olur ḫande-i rūy-ı bāğī

5 Her peyām-āver-i iḫlāṣıñ Edībā ṣanma
Cāy-ı taḥḳīḳe resādır ḳadem-i iblāğı

2041

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Pāk etmedikçe tācverān tā cenānını
Görmez revā muṣāfaḥa-i tāca nānını

2 Merdüm müsaḫḫar eylemeye tā zenānını
Rāḥatle iğtidā mı eder tāze nānını

3 Ḳılmaz zebānı mużṭarib-i lüknet-i riyā
İtḳān eden feṣāḥat-i ṣıdḳıñ lisānını

4 Etmez gören sezā-yı dürūr-ı muvāṣalet
Tersāların teberrī-i zaḫm-ı ḫıtānını

5 ʿĀlemleri neverde-i tesḫīr eder Edīb
Iṭlāḳ eden semend-i vefānıñ ʿinānını

2042

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ġayrdan ye᾽s ile cāy eylese de eknānı
Sen yine ṣofra-i bī-vāyelere ek nānı

2040 S 87a, Ü1 219b, Ü2 213a
2041 S 87a, Ü1 219a, Ü2 213a
2042 Ü2 213b

2 Bıḳmadıḳça dil-i muḫtell-i ʿadū rām olmaz
Hedm ile muḥkem eder köhne binãyı bānī

3 Ṭamaʿ-ı müfriṭ ile nīk ü bediñ farḳından
Cehldir ṣūret-i ḥayvāna ḳoyan insānı

4 Sifleniñ dūr ise de çeşme simāṭ-ı faḫrı
Gūşu āzurde eder minnet-i nām-ı ḫ˘ānı

5 Nākesiñ mūcib-i iẓhār-ı ḫużūʿ oldukça
Bārdır ehl-i dile ẕerre ḳadar iḥsānı

6 Her ḳaçan münhemir-i sāġar-ı şemşīr olsa
Ḫāyiniñ neşʾe verir ḫāke nebīẕ-i ḳanı

7 Ḥikmet-endūz ise vācibdir Edībā merdiñ
Kār-ı evlāsına maġbūṭ ola kār-ı s̱ānī

2043

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Olsa da meşrebi menfūr-ı dil-i aḫlāfı
Ḥüsn-i sīretle yine ʿādet eder aḫ lāfı

2 Naḳd-ı cedvāsını aḥbābına taḫṣīṣ edeniñ
Naḳṣ ile raḫne bulur ḳāʾide-i inṣāfı

3 ʿĀşıḳān naʿş-ı ten-i mürdesin iḫfā eyler
Ṣanma kim bār-keş-i s̱ıḳlet eder ektāfı

4 Ol ki bāb-ı emele cismini müzdūr eyler
Kār-ı bīgāneye bī-müzd edemez isʿāfı

5 Dilimiz rāġıb-ı yārān-ı mülāyim-ḫūdur
Hem-nişīn eylemeziz yoḫsa Edīb eclāfı

2044

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dem-i ʿuḳbāda refāhiyyeti bulmaz bāġī
Tāb-ı ser-pençe-i ḥasretle çözülmez bağı

2 Bulamaz cilve-i ıṭlāḳ-ı riyāż-ı cennet
Tāk-i zencīr-i gülū-gīr-i seḳardır yağı

3 Cīfe-ebdān-ı şimāl ehl-i yemīn olmazlar
Yaʿni ṣanma bulunur mürde-dilānıñ ṣağı

2043 S 87b, Ü1 219a, Ü2 213b
3 Ṣanma S, Ü2: Yaʿni Ü1
2044 S 87b, Ü1 219a, Ü2 213b
2 S: (Ü1 ve Ü2'de 5. beyit)

4 Es̱er-i reşḥ-i demi ṣāʿiḳadan berterdir
ʿĀşıḳıñ kūhu deler ḳaṭre-i ḫūn-ı dāġı

5 Bāzī-i ġamda ki bī-dāġ ola ḳalb-i ʿāşıḳ
Nice ferzāne olur kār-ı dil-i bī-dāġī

6 Pertev-i ḥüsn degil liḥye-i beyżāsında
Rīş-i ṣūfī-i ḫarıñ nāẓıra semdir ağı

7 Rūġan-ı ḫaybeti ḳandīline ṣabb et gāhī
Yoḫsa ṣūfīlere beẕl etme Edīb ayağı

2045

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣāf olmayıcaḳ bāde-i ṣoḥbet çekilir mi
Her ṣoḥbete ḫamyāze-i ḥasret çekilir mi

2 Gelmez dil-i nā-ṣāfa ḫayāl-i ġam-ı dil-ber
Āhende teṣāvīr-i leṭāfet çekilir mi

3 Sencīde eden ḥüsnü terāzū-yı naẓardır
Mīzān ile esbāb-ı melāḥat çekilir mi

4 Bed-kārī-i zerḳ ile enīn eyleme ṣūfī
Tezvīr ile hīç āh-ı nedāmet çekilir mi

5 Dānā-dil isen behrever-i ḳuvvet-i ʿaşḳ ol
Bī-tāb-ı heves ḳavs-ı maḥabbet çekilir mi

6 Ser-mest-i ġarāma kef-i zühhād-ı riyādan
Peymāne-i pür-zehr-i inābet çekilir mi

7 Merhūn-ı teḥassür ḳala mey yoḫsa Edībā
Āġūş-ı dile şāhid-i baġyet çekilir mi

2046

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Medār olmaz ṣalāḥ-ı ʿāleme ḥüsn-i mesāʿīsi
Maḳāl-i nuṣḥu tekrīr etse de ṣubḥ u mesā ʿĪsī

2 Ḳalır bu ʿālemiñ renc-i şürūr-ı ibtidāʿīsi
Devāsız k'etmeye tecrīd-i tīġe ibtidā ʿĪsī

3 Olur mu iḳtirān-bürde-i esḳāmıñ devāʿīsi
Nümāyān etmeden eczā-yı re'fetden devā ʿĪsī

---

4 deler S; dil Ü1: diliz Ü2
7 liḥye-i S, Ü2: lücce-i Ü1
2045 S 87b, Ü1 219b, Ü2 213b
4 S: (Ü1 ve Ü2'de 4. ve 5. beyitler yer değiştirmiş)
2046 S 87b, Ü1 219b, Ü2 214a
4 esḳāmıñ S, Ü2: aḳsāmıñ Ü1

4 Nigāh-ı nuṭḳu istiġfārdan mekfūf iken ḫalḳıñ
Beşāşet-dīde-i ḥüsn-i ḳabūl olsun mu dāʿīsi

5 Edīb ancaḳ ḥamiyyet nāsda selb-i ḥamiyyetdir
Enāmıñ yoḳ şürūṭ-ı ġayrete şimdi murāʿīsi

2047

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Pür-yara eden cānı raḳīb-i yaramazdı
Kim ṭaʿn-ı sem-ālūdeleriyle yaram azdı

2 Kār eylemese ṣāʿiḳa-i ṣadme-i āhım
Tīgim dil-i sengīn-i ʿadūyu yaramazdı

3 Seyl-āb-ı ḫurūşāna eger olmasa ġālib
Eşkim ḥarem-i dergeh-i yāre varamazdı

4 Yār etmese ger ḥāl-i dil-i zārını pürsiş
Bu sāhirede ʿāşıḳı kimse aramazdı

5 Tīġ-i ġam ile cism-i Edīb olmasa ṣad-çāk
Merhem gibice sīneye yāri ṣaramazdı

2048

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ṣadīḳe eyleme pūyān-ı iftirā ḳademi
Mübeddel etme dem-i zişt-i iftirāḳa demi

2 Ḫarīr-i ʿayn-ı ḥayāt-ı fenāyı gūş etmez
Serābgāh-ı vücūda cüdā gören ʿademi

3 Dil-i belā-keşi mecrūḥ-ı nefs-i şūm etme
Delās-ı ḳāmet-i cān et viḳāye-i nedemi

4 Sütūr-ı bār-keş-i māl-ı bī-meʾāl olma
Fürū-fikende-i hecr et ʿilāve-i ḫademi

5 Edīb vaʿd-i viṣāli dirāz imiş yāriñ
Bizimle maḳṣadı bilmem ʿaceb mübāʿade mi

2049

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 İbn Edhem ki ṭarīd-i emel etdi cānı
Ḳımmeden sen de n'olur bī-emel et tīcānı

2047 S 87b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2048 S 88a, Ü1 219b, Ü2 214a
2049 S 88a, Ü1 219b, Ü2 214a

2 Mün'imiñ raḫne bulur yevm-i nedem dāmānı
Leṡm-i efvāha bu gün etse daḫi dām anı

3 Bilme pākīze-nihādān ile yek dūnānı
K'anlar īṡār edemez nefsine yek dü nānı

4 Sāḫte vaż'-ı beşāşetle dil ābād olmaz
Yine vīrāne ḳalır olsa daḫi yüz bānī

5 Kārih-i ehl-i riyādır dil-i dānā-yı Edīb
Ne revā ḥubbuna dānī ede her nā-dānı

2050

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 İḥtirāz et çeşm-i kūteh-bīn ile her bendeyi
Görme ednā merdüm-i vālā-nejādım ben deyi

2 Merdüm-i dānā bu ülfetgāh-ı şūr-engīzde
Giryeden farḳ eylemez ibhāc-ı rūy-ı ḫandeyi

3 Tā ki ādem dest-i cūd-ı ġayra nā-muḥtāc ola
İntiẓār etmek 'abeṡdir devlet-i āyendeyi

4 Bulmamışlardır ḳanā'atle rıżādan ġayrda
Eyleyenler cüst-ü-cūy-ı ni'met-i pāyendeyi

5 Maḳdemi cāy-ı nişest-i rāḥatiñ telvīṡ eder
Ṣanma faḫretdir saña iḳbāl-i her cūyendeyi

6 Hecrdir mir'āt-ı maḫṣūṣu cemāl-i vuṣlatıñ
Şāmdır tenvīr eden rūy-ı meh-i tābendeyi

7 Zār eder bülbül gibi göñlüm Edībā bāġda
Sāz ile gūş eylemek āġāze-i ḫ˘ānendeyi

2051

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Rāh-ı cerre yine ref' etdigine a'lāmı
Mürşidiñ bāng-ı ṭabul-bāz iledir i'lāmı

2 Cehele ḫ˘ār görür pür-hüner-i bī-nāmı
Bilemem dīdeleri kūr mudur bīnā mı

3 'Araḳ-ı şermi nem-i eşk ile rīzān et kim
Pāk eder āb-ı nedāmet vesaḫ-ı āṡāmı

---

2 dām S, Ü2: dem Ü1
2050 Ü2 214a
2051 S 88a, Ü1 220a, Ü2 214b
2 Cehele S, Ü2: Cühelā Ü1

4 Lücce-i yemm-i siyāh-ı şebi rūz olsa n'ola
Keştī-i ġamda muvāfıḳ olanıñ eyyāmı

5 Ḥātem-i dehr ise de ẓālim Edībā ṣanma
Müsteḥaḳḳ-ı kereme vāṣıl olur in'āmı

2052

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Mey gibi olmayanıñ def'-i ġama hem-pāsı
Nice mir'āt-ı dilinden açılır hem pāsı

2 Ḳapladı 'ālemi evsāḫ-ı vücūh-ı nāsı
Boġdu ednāları a'lālarınıñ ednāsı

3 Şimdi nā-maḥrem-i ecnād-ı ẓaferdir cümle
Rācī-i nuṣret olan her melikiñ ircāsı

4 Müteġāyir o ḳadar kārı sipihriñ belki
Muḫtelifdir meh ile mihr-i cihān-ārāsı

5 İḫtiyār eyledi nisyānı Edībā dehriñ
Dā'-i nā-dāna giriftār olaraḳ dānāsı

2053

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Yārimiñ bulmaġa 'azm etse eger ḫānesini
Bulamaz fāris-i bīgāne eger ḫānesini

2 Ḫ˘āhiş-i sāġar-ı pür-neş'e-i āsāyiş eden
Bezm-i dehriñ çekemez ṣıḳlet-i peymānesini

3 Bāġbānı felegiñ rıṭl-ı girān 'add eyler
Ḫūşe-i tāk-i ümīdiñ bize her dānesini

4 Görmeyen duḫter-i ṣahbāda cemāl-i taḥḳīḳ
Şöhret-i ümm-i ḫabāyişle bilir anasını

5 Bilmeyen cāẕibe-i 'aşḳı Edībā duyamaz
Şem'-i bezmiñ sebeb-i gerdiş-i pervānesini

2054

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḥavme-i düşmende rīzān etmeyem tā ben demi
Ḫ˘oş-nümā görmem hilāl-i deşne-i tābendemi

2052 S 88a, Ü1 220a, Ü2 214b
5 nā-dāna S, Ü1: nā-dānā Ü2
2053 S 88a, Ü1 220a, Ü2 214b
2054 S 88a, Ü1 220a, Ü2 214b

2 N'eyleyem ben cez̲be-i tāb-ı meh-i tābendemi
Vālih-i meh-tāb-ı tesḫīr etmeyem tā bendemi

3 Pāsdārım bende-i ḥüsn-i rıżā-yābende mi
Kim maṣūn-ı cevr eder ben var iken yā bendemi

4 Çeşm-i idrākim degildir kec-nigāh-ı intibāh
Rāst-bīnim behcet-i rūz u şeb-i āyendemi

5 Ārzū-yı iḳtirānımla Edīb ins ü melek
Muntaẓırlardır zamān-ı devlet-i pāyendemi

2055

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳıñ ḫ˘ān-ı felekden ki ola hem pāyı
Reh-i ʿaşḳ içre meserret olamaz hem-pāyı

2 Kūr-çeşmān-ı derūn farḳ edemez ferdāyı
Göremez dīde-i bī-nūr ile bir ferd ayı

3 Rīsmān-pāre-i ʿudvānı ile bed-kīşān
Çerḫde bulsa eger dāra çeker ʿĪsāyı

4 Her naẓar ṭaʿm-çeş-i māʾide-i ḥüsn olmaz
Her nigeh derk edemez cāẕibe-i sīmāyı

5 Żımn-ı taḥṣīl-i emānīde Edīb ehl-i zamān
Es̲er-i naġme-i nāhīd görür ġavġāyı

2056

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Sitānbūlu eden böyle vebālı
Hemān ḫalḳıñ vebālidir vebāli

2 Zebān-ı ebleh-i nā-dān zilālī
Bozar tebṣīr çün āb-ı zülāli

3 Ṣaḳın ʿacz ile iẓhār etme ḥāli
Veliyy-i ʿahd-i imkān et maḥāli

4 Olurken cerr ile vāʿiẓ ḥarāmī
Yine maṭʿūnudur lebs-i ḥelāli

5 Edībā rişte-i mefṣūm-ı ümmīd
Nümāyān etdi ʿıḳd-ı ittiṣāli

---

4 Çeşm-i S, Ü1: Çeşmim Ü2
2055 S 88b, Ü1 220b, Ü2 214b
2056 S 88b (Üzerine çizgi çekilmiş)

2057

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Görmeyen çeşm-i behī-bīniş-i ẖālişle beni
Nesl-i ḥūr olsa inanmam ola ẖāliş lebeni

2 ʿĀrıżında nigeh-i sehv ile gördük çemeni
Şimdi iẓhār-ı melāl etmede gördükçe meni

3 Bezm-i ʿaşḳ içre tutuḳ-pūş-ı edeb görmezler
Sīret-i ẖalʿ-i ʿiẕār ile vaḳūr olmayanı

4 N'ola mürşid heves-i vaṣf-ı mürīdān etse
Faẖr eder şöhret-i şāgird ile üstād-ı denī

5 Müsteʿidd olmaz Edībā feraḥ-ı Yaʿḳūba
Cāygāh eylemeyen kūşe-i beytü'l-ḥazeni

2058

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Neşʾe-i cām-ı müle töhmetle olma mültehī
Zer gerek zīrā aña meydāna gelmez mül tehī

2 Şām-ı yeʾsi ṣubḥ-ı ümmīd-i viṣāle ʿāşıḳıñ
Şuʿle-i encümle pāy-endāz eder tāb-ı mehi

3 Ḥüsn-i ẖaṭla ṣanma kim zībā olur taʿbīr-i bed
Ġāze-i ıṭrā ile sīmā-yı zişt olmaz behī

4 Söz degil bed-ẖ˘āha şemşīr ü ʿaṣādır kār eden
Olmadıḳça çāre yoḳ kārından olmaz müntehī

5 Şīẕer-i bī-ḳayd-ı aġlāl-i nigāh etmeñ Edīb
Cāhilāna reh-nümāy-ı rüşd olan her güm-rehi

2059

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şimdi dehriñ naḳṣ ile mevṣūf iken her ekmeli
Ṭıynet-i nā-pākine toẖm-ı ihānet ekmeli

2 Her ne deñli dīde-i efhāma iẖfā eylesem
Dāġ-ı sīnemle olur rāz-ı derūnum müncelī

3 Yārsiz zaẖm-ı dilim rūy-ı şifā görmez ḳażā
Çāre-yāb-ı indimāl eylerse de her dümmeli

2057 S 88b, Ü1 220b, Ü2 215a
1 ola S: k'ola Ü1, Ü2
2058 Ü2 215a
2059 Ü2 215a

4 Ṭalʿati pūşīde-i mir'āt-ı enẓār olsa da
Ol mehiñ āyīnemiz ʿaksinden olmaz muḫtelī

5 Baġyet-i ʿizz-i viṣāl-i yārden ġayra Edīb
ʿĀşıḳıñ müstevḥiş-i ḥarf-i temennādır dili

2060

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Nefs-i şūma zāhidā etme ġıdā senbūsegi
Pāre-i nān ile iḳnāʿ eyle gel sen bu segi

2 Ḳāniʿ olmazsa seg-i nefs-i şereh-kārıñ eger
Ṭuʿmedir dest-i ḥaḳāretle aña ṭaşıñ peki

3 Eyle gel yek nānıñı dü nān-ı dūnāna bedel
Nān-ı ḳanʿıñ niʿmet-i dūnāndan yegdir yeki

4 ʿĀḳile şāyān degil dārü'n-nevāl-i dehrde
İntihāb-ı rūzī-i maḳsūm ile şermendegī

5 Ḥırṣdır esbāb-ı şek yoḫsa Edībā ḳāniʿiñ
Hīç vürūd-ı niʿmet-i Rezzāḳda olmaz şeki

2061

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫudā-ḫ˘ānlıḳla ıṭrāb eyle rekb-i ʿīsi a hādī
Behīc et naġme-i şevḳiyle semʿ-i cemʿ ü āḥādı

2 Remādın minfeḫ-i iżrām ederdi sūziş-i ʿāşıḳ
Göreydi dīde-i kānūn-ı ḳalbi rūy-ı iḫmādı

3 Tenūr-ı ḫaşm-sūz-ı dūzaḫı iẕkā vü īrāya
Yeter āh-ı dil-i pür-inkisārıñ bād-ı imdādı

4 Necidir farḳ-ı ḥāli ṣadme-i tīġ-i cehāletden
Olursa ser-penāhı merdümüñ āzār-ı üstādı

5 Edīb āyīn-i naṣfet-ḫāne-i dünyā vü ʿuḳbāda
Degildir bende-i ābıḳ sezā-yı ḫaṭṭ-ı āzādī

2062

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kemend-i ġāliye-endūd-ı zülf-i bī-girihi
Dil-i remīdemiziñ cez̠be oldu peyk-i rehi

2060 S 88b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2061 S 89a, Ü1 220b, Ü2 215a
2062 S 89a (Üzerine çizgi çekilmiş)

2 Bed-i derūn görünür çeşm-i yem-ḫurūşa behī
Olur mu mihr-i sipihriñ o şūḫa hīç şebehi

3 Olurdu bāşırası hem-fürūġ-ı mihr-i münīr
Eger ki çeşm-i sühāya ereydi ḫāk-i rehi

4 Ederdi ḳurṣa-i zerrīn-i āftābı müẕāb
Doḳunsa ehl-i ġamıñ tāb-ı pertev-i nigehi

5 Ḥarīm-i sīnede zīb-i ḫayāl eder yāri
Edīb ʿāşıḳ-ı zārıñ budur meger günehi

2063

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey ḫ˘āce naḳd-ı māla ġarīm etme dāyini
Ārāmgāh-ı pāy-ı girīz et medāyini

2 Etme telef nefāyis-i emvāli Āṣafā
Birden hemān vedīʿa-i şāh et ḫazāyini

3 Rükbān-ı ġāre-i süfün-i istiṭāleti
Çekmez necāta ʿazm-i şirāʿ-ı sefāyini

4 Görsemdi yāri ḫ˘ābda bir kerre münferid
Meşhūd idi helāk-i raḳībiñ ḳarāyini

5 Āḫir Edīb ẕüll-i ḫıyānetle ḫ˘ār olur
Şāyeste-i emānet eden merd-i ḫāyini

2064

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿAlīl eder naẓarı şimdi āşinā dānī
Gürisne-hūş eder insānı aş-ı nā-dānī

2 Nehār-ı ʿīdine kim ġaṣb eder o ḳurbānı
Suṭūr-ı ebniye-i dīni laḥn oḳur bānī

3 Nemīme-sāzlıġa istirāḳ-ı semʿ edeniñ
Maḳāl-i medḥ ü s̱enādır sidād-ı āẕānı

4 Lehīb-i ʿaşḳ ile dārūya dil-rübūde olan
Ġıdā-yı āteş eder nüsḫa-i ḥekīmānı

5 Ḥayātı yār ile maḳbūl-i cism eder yoḫsa
Edīb ʿāşıḳ olan sāde istemez cānı

2063 S 89a, Ü1 220b, Ü1 215a
2064 S 89a, Ü1 221a, Ü2 215b

2065

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Femiñ enmūzec-i dürc-i dür-i şeh-dāne olmaz mı
Meẕāḳa rīḳ-i ṣāfıñ şerbet-i şehdāne olmaz mı

2 Lebiñden ḫˇāhiş-i dermān içün ey şūḫ-ı 'Īsī-dem
Rıżā versen dil-i rencūr-ı bī-dermāna olmaz mı

3 Göñül çün oldu ġarḳ-ı tāb-ı ruḫsār-ı 'araḳ-rīziñ
Düşüp ḳalsa o āteşdān-ı āb-efşāna olmaz mı

4 N'ola ünsiyyeti ġazlān-ı çeşmānıñla germ etsem
Meger veḥşīleri rām eylemek insāna olmaz mı

5 Ser ü sāmān-rübāy-ı cism-i bī-tābı sen olduḳça
Edīb-i vālihiñ güftārı medhūşāne olmaz mı

2066

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Cām-ı mülüñ 'aceb mi olursam mülāzımı
K'eyler füzūde lā'liñe cānā mül āzımı

2 Bilmem kime muḳārin-i sem'-i ḳabūl edem
Ḫaṣm-ı sipihr-i ser-keşe geçmez niyāzımı

3 İḥṣāşına levāzım-ı īnāsımı felek
Tā ḥaşre dek görürse tükenmez levāzımı

4 Mihriñ şühūda tāb-ı nigāhı kelīl eder
Görse kemīne lem'a-i ifşā-yı rāzımı

5 Mecbūr-ı inciẕābı olurdu Edīb eger
'Anḳā taḫayyül eylese çengāl-i bāzımı

2067

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Āzāde olur ḳavl-i Ḥaḳıñ mu'teḳīdīni
Ḥaḳ esr-i ḍalāletde ḳomaz mu'teḳ-i dīni

2 Nāmūsunu ḥıfẓ etmiş iken Ḫāliḳ-i yektā
Maḥbūb-ı ḫıyānet mi eder merd-i emīni

2065 S 89a, Ü1 221a, Ü2 215b
1 Femiñ S, Ü1: Ġamıñ Ü2
5 rām Ü2: nerm Ü1: (S'de bu mısra eserin dikişli kısmında olduğu için okunamadı)
2066 S 89a, Ü1 221a, Ü2 215b
1 K'eyler S, Ü2: Eyler Ü1
2067 S 89a, Ü1 221a, Ü2 215b

3 Pīçīde olur cīd-i cehūle naẓarından
Şer' iñ nice süst olsa daḫi ḥabl-i metīni

4 Etmez ten-i ḫākīsini şāyān-ı ṭahāret
Ercās ile ālūde eden rūy-ı zemīni

5 Bilmem nice taṣdīḳ-i İlāh eyler Edībā
Her niyyet-i ḫulfuyla eden ʿaḳd-ı yemīni

2068

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Görünce nefreti iẓhār eder lebībe denī
Nisār-ı zemzeme-i buġż eder leb-i bedeni

2 Cihānda kec-nigehe peyker-i nifāḳ olana
Ne deñili bī-bedel olsa ḳabīḥ olur ḥaseni

3 Cidāl-i aḥmaḳı ibṭāl eden teṣāmümdür
Odur o bī-ḫırediñ ḫāk-i dīde-i deheni

4 Zücāc-ı ḳalbi belāhetle ẓarf-ı seng etme
Derūna ḳoyma vidād-ı ʿadū-yı dil-şikeni

5 Edīb ḥayretim artar müşāhed olduḳça
Ḳabā-yı her gül-i zībāyı ḫār ile dikeni

2069

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Raḳībe āh-ı dilim etse iḫtilā seḥerī
Olur revān-ı bedin selb ü iḫtilāsa ḥarī

2 Meṣāf-ı ḫaṣma olan himmet-i revāḫa cerī
Seg-i ʿaḳūra eder ḳısmet-i revā ḥaceri

3 ʿAdū-yı bed-gühere beẕl-i cevher-i tīġ et
İtāve eyleme aʿvān-ı intiḳāma zeri

4 Dilinde nāvek-i ġadri nihüfte olduḳça
Şaḳīleriñ nice maḳrūn-ı emn olur ḫaṭarı

5 Edīb beste-miyān-ı ḥamāyil-i tīġ ol
K'odur ʿadū-yı ʿanīdiñ temīme-i ḥaẕeri

2068 Ü2 215b
2069 Ü2 216a

2070

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Miṣāl-i seyl-i devān düşmene ṣunam gibi
Bu demde lücce-i ḫūn-āb ile yunam gibi

2 Ġubār-ı şūru dem-i āhıma ḳatam gibi
Riʿāyet-i peder ü māderi atam gibi

3 Raḳībi gūy-ı girībān-ı sūznākim ile
Neberd-i ʿarṣa-i ġamda yaḳam yaḳam gibi

4 Fikāk-i rehn-i dile yārden eyās olmaz
Maḥabbeti saña bār olmadıḳça vām gibi

5 ʿAnā-keşān-ı sitem-bīne cānib-i Ḥaḳdan
ʿİnāyet olmaya aʿnādan intiḳām gibi

6 Felekde perde-i nāmūsu çāk eder yoḳdur
Sitīz-i pençe-i nūş-ı mey-i ḥarām gibi

7 Edīb sāġar-ı mīnā-yı dīde-i ʿāşıḳ
Ḳalır elīf-i teraşşuḥ şikeste cām gibi

2071

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Feleg-i kīneveriñ ṭālib iken yardımını
Ṣadme-i tīġ-i cefāsıyla dilā yardı meni

2 Bād-ı āh-ı dili bir ḫıll-i vefīdir der iken
Revzen-i dil-bere ġamz eylemege vardı meni

3 Olmasa hecr ile yārā-yı taḫayyül nā-yāb
Yārimiñ ṭayf-ı ḫayāli yine yoḳlardı meni

4 Kārına bir eṡer-i meylim olaydı şeyḫiñ
Dām-ı tezvīr ile āhū gibi avlardı meni

5 Ḳadrimi ẕerrece bilseydi Edībā nā-dān
Cüzʾ-i tenzīl gibi sīnede ṣaḳlardı meni

2072

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṭāʿatle olur sūy-ı eb ü ümme tehādī
Bī-ṭāʿat olanlar olamaz ümmete hādī

2070 S 89b, Ü1 221b, Ü2 216a
2071 S 89b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2072 S 89b, Ü1 221b, Ü2 116a

2 Rāh-ı ʿamele bedreḳa et peyk-i reşādı
Çeşm-i emele rām ola tā peyker-i şādī

3 Māhirse de müşg-i Ḫuten etmekde remādı
Evlāsı yine merde güm etmek derem adı

4 Eşḫāṣ-ı siyeh-kerdeye nisbetle baḳılsa
Zengīlere ḥüsn olmadadır reng-i sevādı

5 Revnaḳ-şiken-i ġāze-i ḥūr oldu Edībā
Kilk-i terimiñ ġāliye-i reşḥ-i midādı

2073

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳırāʾat etmede ihmāl eder gerçi o Ḳurʾānı
Velīkin mīr-i fācir ḥükm-i sulṭānı oḳur ānī

2 Yed-i iḥsānı bir muḥtāca memdūd eylemez aṣlā
Dirāz eyler fem-i taḳbīle ammā dest ü dāmānı

3 Duʿā-yı ehl-i ʿaczi şānına görmez revā zīrā
Keremle ḫādimān-ı devleti etmiş s̱enā-ḫ˘ānı

4 Nefāyisle dem-ā-dem sīr eder münʿimleri ancaḳ
Simāṭından dehān-ı cāyiʿe rūzī degil nānı

5 Edīb aṣlā ḫavāşīsinde bir insāna beñzer yoḳ
Mücerreddir kühende muḥteşid aḥzāb-ı şeyṭānī

2074

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 مرا عدو چه شکایت کند ز بیجانی
که گر شود رگ جانش بریده بی جانی

2 مزیل غائله نبود چو صلح با دشمن
ز ترك هدنه بود ناروا پشیمانی

3 فکیف امس بحین من العدا فرحا
اذا نوائبهم عم کل احیانی

4 Ḫadeng-i ḳahr ile bāzūları şikest olsa
Rümāt-ı eshem-i cevriñ bozulmaz idmānı

2073 S 89b, Ü1 221b, Ü2 116a
3 ḫādimān-ı Ü2: ḫān-mān-ı Ü1: (S'de bu beyit eserin dikişli kısmında olduğu için okunamadı)
2074 S 90a, Ü1 221b, Ü2 116b

5 Edīb ʿillet-i cevr-i farīḳ-i aʿdānıñ
Süyūf-ı ḳāṭıʿadır āzmūde dermānı

2075

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Eṭfāle ḥırz-ı ʿillet-i cehl eyle mektebi
Zīrā gerek ʿilāc ile refʿ eylemek tebi

2 Bī-saʿy olur ġabāvet ile mübtelī ẕekī
Saʿyıyla eẕkiyāya olur muʿtelī ġabī

3 Şeb-zinde-dār-ı pertev-i ʿilm ü fażīletiñ
Nūr-ı nehāra fāyiḳ olur ẓulmet-i şebi

4 Ḳoy ḳāl ü ḳīli müktesib-i ʿilm-i nāfiʿ ol
Ebr-i maṭīr-i feyże nażīr etme ḫullebi

5 Nā-dānlarıñ Edīb ḫiṭāb-ı cehāleti
Eyler ṣımāḫ-beste-i nefret muḫāṭabı

2076

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Münīr etdikçe ʿaks-i peykeriñ āyīne-i māhı
Olur mihr-i sipihriñ münʿadim sīmā-yı dil-ḫ˘āhı

2 Felek eylerse faḫr-ı ser-bülendī mihr-i yārimle
Yine göñlümce pervāz etse bulmaz rifʿat-i cāhı

3 Fürūġ-ı behceti tāb-efken-i mihr-i münīr ister
Diliñ her şemʿe iḳbāl eylemez pervāne-i āhı

4 Sezā-yı ibtilā rūşen-dilān-ı ṣıdḳ olanlardır
Maḥabbet cāy edinmez ḳalb-i tārīk-i riyāgāhı

5 Edībā ḫāmemiz bir mīġ-i lüʾlüʾ-bār-ı ḥikmetdir
N'ola maḳbūlü olsa ʿālemiñ eṣdāf-ı efvāhı

2077

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Eşkim deme nümūne-i cūdur di yem gibi
Baḳ heyʾet-i ḫurūşuna seyl-i Diyem gibi

2 Deryāyı eşk-i çeşmim ile söyle nem gibi
Bu ḥāl ile ḳıyāmete dek söylenem gibi

2075 S 90a, Ü1 222a, Ü2 216b
2076 Ü2 216b
2077 S 90a, Ü1 222a, Ü2 216b

3 Sem῾i şenīd-i nālelerimden eṣamm ise
Ser-rişte-i ṣamemle raḳībi aṣam gibi

4 Ḫ˘āhişger-i nevāl-i midād olma levḥveş
Baḫşende-i nevāle-i feyż ol ḳalem gibi

5 Baḳdım Edīb ῾illet-i merżā-yı ῾āleme
Yoḳdur eşeddi ῾illet-i derd-i şikem gibi

2078

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Ẓarf-ı çirk-āb-ı şürūr eylemeden ḳırṭāsı
Bī-tereddüd ser-i eşrāra urup ḳır ṭāsı

2 Dehrde ehl-i nihādıñ naẓar-ı bīnāsı
Şekl-i cebbāne görür emkine-i bī-nāsı

3 ῾Ālemiñ hīzem-i şerdir beled-i Urfası
Hīme-i şerre şikest-āver olup ur fāsı

4 Ne ḳadar olsa şeḳāvetle dil-i erḳāsı
῾Avn-ı bī-dād ile miḥrābdadır arḳası

5 Dehriñ oldukça melīk-i ḥaşem-i Dārāsı
O ḳadar merdüm-i dānāda olur darası

6 Merd-i pür-s̱ervet-i tecrīd ü fenā dünyāda
Ġunye vü cāh ile hem-pāye görür iflāsı

7 Kevniñ aḥyā-yı mülūkünden Edīb eryaḥdır
Küşe-i remsde āsūde olan mevtāsı

2079

mef῾ūlü fā῾ilātü mefā῾īlü fā῾ilün

1 Kūtāh eder boyunca eder mi o yorġanı
Zīr-i liḥāf-ı ṭıfl-ı gedāda uyur ġanī

2 Erẕāle gürz-i şeh şereh etmez ne-dāmenī
Görmem cedīr-i būse ne dest ü ne dāmeni

3 Gitmez o gül ḫaṭīre-i bāġ-ı ḫayālden
Sāyem gibi ne yerde olursam bulur beni

4 Rāh-ı emelde reh-zen-i bīm-i teġāfülüñ
Bī-tāb-ı ῾aşḳa reh-ber eder sūr u şīveni

5 Bizler Edīb küşe-güzīnān-ı miḥnetiz
Birdir bu ῾ālemiñ bize gülzār u gül-ḫanı

2078 S 90a (Üzerine çizgi çekilmiş)
2079 S 90a, Ü1 222a, Ü2 216b

2080

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Nebī ḳadrin ne a῾māsı bilir ḫalḳıñ ne bīnāsı
Ki etmez mürte῾id te᾿s̱īr-i inẕār-ı Nebī nāsı

2 Dem-i ehvāl-i ῾uḳbā cāy-gīr-i ḫāṭır olduḳça
Diliñ mümkin degildir ġuṣṣadan tedbīr-i iḫlāsı

3 Ġınā faḫrın ferāmūş et k'olur hengām-ı uḫrāda
Gedānıñ s̱ervet-i Ḳārūna rācıḥ naḳd-ı iflāsı

4 Ḳıfār-ı nārda bār-āver-i zaḳḳum olur āḫir
Ḥarīṣiñ şimdi ḳand-efşān olan şāḫ-ı temennāsı

5 Edībā nezd-i Ḥaḳda ḳuvvet-i sū᾿-i edebdendir
῾İbādıñ hep riyā-maḳrūn olan ādāb-ı taḳvāsı

2081

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Kātibān zīver-i taḥsīne çeker erḳāmı
Ḥüsn-i ẓāhir ῾acebā mertebede erḳā mı

2 Ża῾f ile baḫşını vāris̱den eder istirdād
Ḥātemān-ı felegiñ böyle bütün in῾āmı

3 Bī-emel redd-i selām etmegi ikrāh eyler
῾Ālemiñ yek-digere müzd iledir ikrāmı

4 ῾Āmlar ḫāṣ ile ḫāṣıyyeti da῾vā eyler
Yoḫsa eṭvāra göre ḫāṣ ile birdir ῾āmī

5 ῾Aczdir ṭāyi῾ eden şer῾e Edīb eşḫāṣı
Bulsa ḳuvvet unudur ḳā῾ide-i İslāmı

2082

fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilün

1 Ṣūfiyān ῾āşıḳ gibi enẓāra olmaz rū-behī
῾Ālemiñ āhū ile yeksān olur mu rūbehi

2 Bendeye āzādegīdir ni῾met-i şāhin-şehi
Ẕüll-i rıḳḳıyyetle görmez ni῾met-i şāhın şehī

3 Ġāfil-i āgeh-nümāyiş ġafvenāk-i cehldir
Ref῾-i istīlā-yı ġafletdir nişān-ı āgehī

2080 S 90a, Ü1 222a, Ü2 217a
2081 S 90b, Ü1 222b, Ü2 217a
4 ῾Āmlar S, Ü2: ῾Āmīler Ü1
2082 S 90b, Ü1 222b, Ü2 217a

4 Câme-ḫ˘âb-ı istirâḥatde ṭarîḥ-i bî-ġamıñ
Çeşmi görmez ḫ˘âb-ı ġafletden naṣîb-i vâ-rehi

5 Yârden fürḳat Edîbâ ḳalbe âh-engîz olur
Kim firâḳ-ı tîrden ḳavsıñ renîn eyler zihi

2083

mefᶜûlü mefâᶜîlü mefâᶜîlü feᶜûlün

1 Müştedd olalı kîr-i sefîliñ bu zükâmı
Dârû yerine mültezim oldu büzük amı

2 Zâhid nice ḳor râyiḥa-i hemde meşâmı
Sâḳî ile sâġar ki ola hem-dem-i şâmî

3 Ebkâr-ı ḥarem-ḫâne-i perhîz bozuldu
Ṣûfî göreli şâhid-i raᶜnâ-yı müdâmı

4 İfrâṭ ile taᶜẓîm ederek kîr ile kûna
Zâr eyledi şeyḫi bu ḳuᶜûduyla ḳıyâmı

5 İḳâẓ-ı niyâm eylemege çâre Edîbâ
Hem-ḫ˘âbe-i tîġ etme midir ṣaḳb-ı niyâmı

2084

mefᶜûlü mefâᶜîlü mefâᶜîlü feᶜûlün

1 Ṭâliblerine Şeyḫ Ebû Bekr-i Vefâyî
Pîrâye-i kâr etse n'ola ᶜahde vefâyı

2 Nâzişger-i mıṣbâḥ-ı ṣabûḥ etse ᶜaceb mi
Bekrîlere envâr-ı seḥergâh-ı ṣafâyı

3 Nüzhetkede-i merḳadınıñ pertev-i ḥüsnü
Fânûs-ı ḫayâl etdi ḳulûb-ı ẓürefâyı

4 Iṭrâ-yı feżâ-yı ḥarem-i sîne-güşâsı
Pehnâver eder efniye-i ḥüsn-i edâyı

5 Ḫâṣıyyet ile maḥremî-i ḫalvet-i ünsü
Bî-raġbet eder mertebe-i şâha gedâyı

6 Kâşânesi bîgâne-i sermâ-yı kederdir
Meştâsı maṣîfinde ġarîb etdi hevâyı

7 İnᶜâm-ı neşâṭ-âver-i mürġân-ı riyâżı
Bî-vâye eder sâmiᶜadan sâz u nevâyı

8 Âsâyiş-i mihmângeh-i pür-zâd u nevâli
Dem-beste ḳılar yâd-ı vaṭandan ġurebâyı

2083 S 90b, Ü1 222a, Ü2 217a
2084 S 90b, Ü1 222a, Ü2 217a

9 Āsūde-nişīnānı n'ola mīr ile şehden
Sedd etse ritāc-ı ṭuruḳ-ı ḫavf u recāyı

10 Ṣaḥrālarınıñ fenn-i ṭabīb-i nesemātı
Ḥaşr eyledi dā'-i ġama tedbīr-i devāyı

11 Nā-kāmlarıñ ḫāṭır-ı maḥzūnu Edībā
Seyrānına ḳaṣr eyledi hep neyl-i münāyı

2085

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ne 'ār eyler gürūh-ı ehl-i ġam bā-āh u bā-zārī
Şi'ār-ı ẕüll ile geşt eylemekden şehr ü bāzārı

2 Sifāḥ-ı nā-sezānıñ olması māderle eb kārı
Nümāyān etdi çāk-i perde-i nāmūs-ı ebkārı

3 Ṭabībān vāyemend-i ṣıḥḥat-i cism-i derūn olmaz
Devāya nisbet etdikçe şifā-yı renc-i bīmārı

4 Şebistān-ı ḫayāli ehl-i ṣıdḳıñ rūz-ı rūşendir
Riyādır bī-çerāġ-ı feyż eden fānūs-ı a'mārı

5 Edībā ẕenbe āġāz etmeden temhīd-i 'öẕr eyler
'Acebdir zümre-i erbāb-ı mekriñ basṭ-ı a'ẕārı

2086

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Güzel pīrāyedir ḫ˘or görme 'āşıḳ dā-yı sevdāyı
Budur nuṣḥum saña bir ḥāl ile buġż etme sev dāyı

2 Müheyyā eyledim ḫ˘oş-naġme bir üstād-ı bennāyı
Dil-i vīrāneye mi'mār edindim şimdi ben nāyı

3 Ḳudūm-ı yār ile ārāyiş-i bezm-i ṭarab el-ḥaḳ
Ḳarīr etmez derim bī-nāy sem'-i çeşm-i bīnāyı

4 Leb-ālāy olmasın nāṣıḥ ḥadīs̱-i duḫter-i rezle
Ṣaḳın şāyeste-i hetk etmesin ol bikr-i ḥüsnāyı

5 Edībā ḫāṭırım me'lūf olaldan ḫalvet-i ġamla
Nigāhım kārih oldu leẕẕet-i seyr ü temāşāyı

2085 S 91a, Ü1 223a, Ü2 217b
2086 S 91a, Ü1 223a, Ü2 217b

2087

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Gürūh-ı ehl-i ʿaşḳıñ miḥnet-i fürḳatledir yāsı
Eder aḳṭār-ı kevni eşkiniñ ġarḳ-āb-ı deryāsı

2 Göñül hīç zevḳ-i ʿişretgāh-ı ʿaşḳı ola mı nāsī
Şarāb-ı ḫūn-ı ġamla tā ki ser-şār ola mīnāsı

3 Bizi mürşid daḫīl-i ḥıṣn-ı ism-i aʿẓam et yoḫsa
Dili Mecnūn eder Leylālarıñ te'ṡīr-i esmāsı

4 Küleh-pūş-ı rıżā her pādişāh-ı mesned-i ḳanʿa
Ḫasāretdir mülūküñ iştihā-yı tāc-ı iflāsı

5 Sitīz-i ġamla ʿāşıḳda Edībā ıżṭırāb olmaz
Teṣāfī-ḫ˘āh-ı ʿaşḳıñ hüdnedir encām-ı ġavġāsı

2088

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣahbā-yı ḫuld ile lebiñiñ birse būları
Remziyle añlanır ki hemān bir sebūları

2 Ṣaḥrā vü deşt-i encümen-i dehri ʿālemiñ
Hep ġarḳ-ı iʿtibār ediyor pāye-cūları

3 İhrāḳ-ı ḫūn-ı nā-ḥaḳ-ı bint-i ʿineb gibi
Ṣūfī yine irāḳada mı āb-rūları

4 Ehl-i riyā ki reng-pezīr-i sevād ola
Tebyīż-i veche çāre mi olur vużūları

5 Yoḳ nefʿ u żarra himmet Edībā birinde hīç
Kevniñ meger ki zinde-nümādır ölüleri

2089

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sābıḳda şeyḫ-i bed-menişiñ ṭabʿ-ı cāmidi
Rindān ile muḥādeṡe-i nefʿ-i cām idi

2 Ẓann etme sāḳiyā emelim birr-i cām idi
Senden faḳaṭ zülāl-i lebiñ bir recām idi

3 Kāmı mürīd-i ḫaste-diliñ bezme gelmeden
Laḫt-ı zücāc-ı meyle meger iḥticām idi

2087 S 91a, Ü1 223a, Ü2 217b
2 ola mı S, Ü2: olalı Ü1 / ola mīnāsı S, Ü2: oldu mīnāsı Ü1
2088 S 91b, Ü1 223b, Ü2 217b
2 Ṣaḥrā vü deşt-i S, Ü2: Ṣaḥrā-yı deşt-i Ü1
2089 S 91b, Ü1 223b, Ü2 218a

4 Dergāh-ı dil-rübāda tek-ā-pūda ḳalmadan
Ümmīdimiz müşāfeheten bir selām idi

5 Fıḳdān-ı şeyḫ-i dūn ile āsūdeyiz Edīb
Gūyā vücūdu ẕimmet-i meclisde vām idi

2090

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zād-ı ḥarāma ṣunma yedi görmemiş gibi
Laḥm-ı kerīh-i ḫūk-i bedi görme miş gibi

2 Yoḳ merde hīç ẕerīʿa-i ẕillet kem iş gibi
Ġışşāş olma kārıñı pāk et gümiş gibi

3 Nev-bāve-gūne ġāʾiṭini muġlim-i denī
Dil-berleriñ dehānına almış yemiş gibi

4 ʿAllāme keyf-i meyle bu şeb Mevlevī gibi
Ālüftelerle raḳṣa girip oynamış gibi

5 Dilden nemīme-sāz-ı maḥabbet bu dem Edīb
Rāzım ṣadīḳ ü düşmene hep söylemiş gibi

2091

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Böyle pür-zād-ı şürūr eyleyerek hemyānı
Ẓālimiñ baṭnı leged-ḫˇurde olur hem yanı

2 Ḫāzin-i gendümü ḳoy kim heves-i keyl anı
Heves-i ġayra ḳomaz olsa daḫi Geylānī

3 Eyleyip kār-ı zinā terk-i ġulām eyleyeniñ
Ne cihetle bilemem rāciḥ olur mīzānı

4 Sāye-i bīd ile ger maṭlabı bir nān ise de
Yine ben ḫˇoş göremem ṣoḥbet-i bī-dīnānı

5 Yapamaz ḫāṭırımı cümle felek ḫūbānı
Tā Edīb olmaya göñlümce melek-ḫū bānī

---

5 ẕimmet-i S, Ü2: ṣıḳlet-i Ü1
2090 S 91b, Ü1 223b, Ü2 2118a
1 kerīh-i ḫūk-i bedi görme miş gibi S: ḥarām-ı ḫūk yedi görmemi gibi Ü1: kerīh-i ḫūk yedi görmemiş gibi Ü2
2091 S 91b, Ü2 223b, Ü2 218a
5 Yapamaz S, Ü2: Pāyemiz Ü1 / ḫūbānı S, Ü2: dūnānı Ü1

2092

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Cihānda maḫrem-i esrār edince her bilişi
Lüzūm-ı ḳā' ide-i iḥtiyāt ile bil işi

2 Ḫuluvv-ı cevf ile olmaz teraşşuḥāt-ı inā
Saḫiyy-i nāmveriñ almasıyladır verişi

3 Vetīn-i merdüm-i fānīde inṣırām olmaz
Kemān-ı ehl-i diliñ pek metīn olur gerişi

4 Difā'-ı ḥācib-i āhımla ḫ˘oş gelir yāre
Raḳīb-i seg-menişiñ bezme gelmeden gidişi

5 Sirişk-i dīde-i ḫūnbār-ı 'āşıḳ-ı zāra
Edīb seyl-i bahārıñ nümūnedir aḳışı

2093

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḳaṣr eyleme ta' bīr-i zer-endūda ḳumāşı
Ol emti' adan kārgeh-i dilde ḳo māşı

2 Dökmez nem-i çeşm-i ṭama' ı zāhid-i pīriñ
Bīş olmadadır ḥırşı füzūn olsa da yaşı

3 Ṭınbār-ṣıfat zaḫme-çeş-i pençe-i yāriz
Zār etdi bizi dest-i ġam-ı sīne-ḫırāşı

4 Ol 'işvegeriñ pister-i pür-sūz-ı cefādır
Erḳā vü marīż-i ġama temhīd-i firāşı

5 Farḳ etmeyerek ḥürmet ile ḥilli Edībā
Zühhādı ḍalāletde ḳodu emr-i me' āşı

2094

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Aceb midir felegiñ bī-direng ise māhı
Şināh-ı lüccede ārām eder mi hīç māhī

2 'Adem diyārına āḫir olunca hem rāhī
N'ola vidā'a meserret olursa hem-rāhı

3 N'ola emīre behīc olsa ẓıll-i ḫargāhı
Ki cüll-i maṭlab eder müşt-i kāhı ḫar gāhī

2092 S 92a, Ü1 223b, Ü2 218a
2093 S 92a (Üzerine çizgi çekilmiş)
2094 S 92a, Ü1 224a, Ü2 218a

4 Ḥüsām-ı ġādiri ḥabs-i ḳırāb-ı defʿ et kim
Muʿīn-i ẓālim olur ẓulmü olmayan nāhī

5 ʿAceb ki mürşid-i ṣad-sāle çillegāhında
Bu żaʿf-ı żıʿf ile tehyīce saʿy eder bāhī

6 Şühūdgāh-ı ṭalebde niḳāb-ı ḥırṣ u ṭamaʿ
Nigāha eyledi pūşīde rūy-ı dil-ḫ˘āhı

7 Sitem-keşān-ı zamāne herās-ı lāyimden
Edīb s̱aḳb-ı gülūsunda ḥabs eder āhı

2095

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḥarīṣe ṭūl-i emelden ḥicāb gelmez mi
Herās-ı ḫaclet-i rūz-ı ḥisāb gelmez mi

2 Ḫayāl-i tāb-ı seḳardan devīde-i vizriñ
Tenūr-ı sīnesine iltihāb gelmez mi

3 Dil-i ġunūde-i ṣadr-ı serīr-i iḳbāle
ʿAceb ki vāhime-i inḳılāb gelmez mi

4 Muḳīm-i dergeh-i Ḥaḳḳıñ semāʿ-ı ḫ˘āhişine
Ṣarīr-i ḫ˘oş-neġam-ı fetḥ-i bāb gelmez mi

5 Edīb merd-i münībiñ ḥarīm-i meʾvādan
Meşām-ı şevḳine būy-ı enāb gelmez mi

2096

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ġafletiñden etmediñ eymenden iẕʿān eyseri
Eyleyen medhūş-ı efkār-ı perīşān ey seri

2 Nuṣḥu ḳor iġvāyı ārāyiş-nümā-yı pend eder
Uḫvesin hīç aḫger-i dūzaḫdan etmez aḫ geri

3 Ben der-i sevdā-yı ʿaşḳ-ı dil-bere reh-yāb olup
Ġayra terk etdim der-i sūdāgerān-ı benderi

4 Dergeh-i dil-berde olsun cilve-sāz-ı ḫurremī
Tengdir ʿuşşāḳa dehriñ sāḥa-i pehnāveri

5 Yārden ġayrı Edībā yoḳ lisān-ı luṭf ile
Ehl-i ʿaşḳıñ āşinā vü yadda yād ederi

2095 S 92a, Ü1 224a, Ü2 218b
2096 S 93a, Ü1 224a, Ü2 218b
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

2097

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Füzūndur bu yem-i nā-geh-ḫurūşuñ nā-selīmānı
Bu baḥr-ı miḥnetiñ nā-münkeşifdir nāsa līmānı

2 Bu devr-i şūr-ı hevl-efzāda ṣorma ḥāl-i yabanı
Ki etmiş 'azmi bünyān-ı ḫarāba ḥāliyā bānī

2 'Amā-yı ḳalbden hem-şekl-i ṣınf-ı ādemīlerde
Bilir ḥiss-i behīmiyyetle yoḳdur nev'-i insānī

3 Sezādır şūriş-i 'ālem ki dehriñ kebd-i merdümden
Ḥarīṣ-i nūşdur her mīve-i nā-puḫte-ḫā ḳanı

4 Dem-i 'Īsī gerek yoḫsa Edībā re'y-i dīgerle
Ne ḥiss eyler bu kevn-i muḥtażar te'ṡīr-i dermānı

2098

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sürīn-i yāri żayf-ı ārzūnuñ ḳılma meskūnu
Meẕāḳ-ı şehvete pālūde olsa ḳılma mes kūnu

2 Teni maḥv et çü-Yūnus baṭn-ı ḥūtuñ etme memnūnu
Ki bī-tenlikledir hep maḥrem-i cism etmemem nūnu

3 Hevā-yı şehveti ṭarḥ eyleyip dil-beste-i 'aşḳ ol
Mücerred ḫāṭır-ı Leylāya terk et fikr-i Mecnūnu

4 Ḳo tesvīlāt-ı ḥırṣı mīve-çīn-i şāḫ-ı 'irfān ol
Fidā eyle 'aṣā-yı Mūsevīye genc-i Ḳārūnu

5 Edībā tā ebed her yāre kendiñ yār-i ġār eyle
Sülūk-i şāh-rāh-ı 'aşḳda ḥıfẓ et bu ḳānūnu

2099

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Zevāl-i ḥüsnüñe çün mū-be-mū gördüñ delālātı
Bize ey şeh-süvārım bir daḫi sürme delāl atı

2 Vegāgāh-ı cihānda bil ki nuṣret-yāb-ı rāḥatdir
Cünūd-ı kāra pīş-āheng eden ceyş-i muṣāfātı

2097 S 93a, Ü1 224a, Ü2 218b
2098 S 95a, Ü1 224b, Ü2 219a
2 etmemem Ü2: etmem S, Ü1
5 eyle S, Ü2: etme Ü1
2099 S 99b, Ü1 224b, Ü2 219a
1 bir S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)

3 Sebük-rūḥān ile ḫandān olur cemʿiyyet-i ṣoḥbet
K'eden cünbiş-nümā raḳḳāṣdır ālāt-ı sāʿātı

4 Siyeh-kārıñ cebīni dūr idi naḳş-ı inābetden
Meded-kār olmasa kilk-i ḳażānıñ maḥv ü iṡbātı

5 Besīm etmez Edībā çehre-i ümmīdini āḫir
Nigāh-ı luṭfdan meʾyūs eden aṣḥāb-ı ḥācātı

2100

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Demezdim ṭurresinden geç ḳo ḳaydı
Saña ol nāfe-i ḫ˘oş-bū ḳoḳaydı

2 Temennā-yı ḥayāt-ı Ḫıżr ederdim
Ṣafā-yı dehr-i nā-fercām olaydı

3 Ṭarīḳ-i naḥviyāna sālik olsam
Ḳomazdım ʿAmra istīlā-yı Zeydi

4 Şebeʿ-nā-yāb olur ḫ˘ān-ı felekden
Çoġaldıḳça inā ʾ-i zāda eydi

5 Edībā ṭuʿme-i dām-ı belāya
Ṭamaʿdır eyleyen üftāde ṣaydı

2101

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şerīfü'l-intimādır Dāver-i ʿaşḳıñ o dergāhı
K'aña naḳd-ı vücūb-ı nisbeti maʿşūḳ öder gāhī

2 Cihānıñ neşʾe-i meh-tābı her dem tām idi rinde
Sipihriñ dāʾimā memlū ḳalaydı sāġar-ı māhı

3 Nigāh-ı semʿini ruḫsāre-bīn-i intibāh etmez
Naẓargāh etmeyen mirʾāt-ı pend-i her dil-āgāhı

4 Nice mihmān-ı niʿmet şimdi reh-yāb-ı düḫūl olsun
Ki żayf-ı şükre ḫalḳıñ bestedir ebvāb-ı efvāhı

5 Edībā geh meʿāş u geh temennā-yı meʿād eyler
ʿAcebdir zāhidiñ añlanmadı taḥḳīḳ-i dil-ḫ˘āhı

2100 S 99b, Ü1 225a, Ü2 219a
2101 S 99b, Ü1 225a, Ü2 219a
3 ruḫsāre-bīn-i S, Ü2: meh-tāb-bīn-i Ü1

2102

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihāda mīr-i ʿadliñ cilve-sāz oldukça sancağı
Refīkā eyle bā-zād u ʿalef āgende sen cāğı

2 Rabīṭ-i nüzhet-i bāġ-ı ḥażar ṣaḥrā-neverd olmaz
Dü sāḳ-ı ārzūdan çözmedikçe ʿuḳde-i bāğı

3 Gül-āb-ı ḫūn-ı dil ḳoy ġāze-i ruḫsār-ı dāġ olsun
Nezīl-i kūhsār-ı ʿaşḳa besdir gülşen-i dāğı

4 Bu dem saḳḳā-yı gerdūn sīne-i her irtivā-cūya
Sicāl-i çeşme taḫṣīṣ eylesin imlā vü ifrāğı

5 Edībā dūstdan peyveste bāl-efşān-ı vaḥşetdir
Ser-i aʿdāya ancaḳ tīġimiñ pervāz eder zāğı

2103

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bevliyle şimdi ġāyıṭı yayḳar iş erleri
ʿĀlem şaşardı olmasa böyle işerleri

2 Hep ġaṣb-ı māl-ı nās iledir müddeḫarları
Cevden diker nigāhını biñ müdde ḫarları

3 Bir merde pāy-dār olabilmez on erleri
Hīç zenden imtiyāz edebilmem o nerleri

4 Teḫdīş eder mesāmiʿi ṣīt-i keremleri
Efzūndur ṣadā-yı dühülden ḫaberleri

5 Olmaz Edīb vaṣfına bir ferde ictirā
Ṭāḳat-rübāy-ı nāṭıḳadır ḥarf-i cerleri

2104

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Reşk-i dürr olsa ḥarām alma yede nārenci
Ne revā dürc-i taṣavvurda ola nār inci

2 Genc-i Ḳārūn ise de ʿöşr-i zekāt-ı ḥüsnü
Dil-i vīrāna defīn eyleme her bir genci

3 Ṭamaʿın ḳāniʿe süflī nice taḥsīn eyler
Küfrü merġūb-ı Müselmān edemez Efrencī

2102 S 99b, Ü1 225a, Ü2 219b
3 dil S, Ü1: (Ü1'de bulunmuyor)
2103 S 100a, Ü1 225a, Ü2 219b
2104 S 100a, Ü1 225b, Ü2 219b
1 yede S, Ü2: ele Ü1

4 Tām eder yāre gümān etme ʿayār-ı şevḳin
Pille-i sīnede her nāle-i ḥasret-senci

5 Zaḫm-ı ʿaşḳ ile gelir baña Edībā ṣıḥḥat
Yarasız farḳ edemem rūy-ı şifādan renci

2105

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Güm eyler ṣanma ser-mest-i maḥabbet cānib-i dārı
Olur ẓann etme reh-peymāy-ı ġaflet cān-ı bīdārī

2 Mecāl-i ḥüsn-i tedbīr ile taġyīr edemez ʿāḳil
Nigāh-ı hūşdan ḫāfī olan aḥkām-ı aḳdārı

3 Metāʿ-ı ḫayr u şer ʿālemde hīç bī-müşterī ḳalmaz
Dem-ā-dem her biri memnūn-ı vaṣl eyler ḫarīdārı

4 Hemān şāyān-ı ḫalvet-ḫāne-i ḥammām-ı dūzaḫdır
Olan firdevse lāyıḳ cāme-i aʿmālden ʿārī

5 Edīb īṣāl-i nefʿe niyyeti ʿām olmayan şaḫṣıñ
Nuḳūş-ı mekr ile meskūk olur naḳdīne-i kārı

2106

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Mürīd ḫānḳaha etmesin özin dānī
Maḳarr-ı ehl-i ṣafā bilmesin o zindānı

2 Bu dem tereşşüf-i çirk-āb ile ber-ā-berdir
ʿAzīz-i ḫānḳahıñ nūş-ı kaʾs-ı peymānı

3 Nişān-ı behcet-i mevṣūf nā-müşāhedken
Peyām-ı ḥüsnüne aldanma görmeden anı

4 Ziḥām-ı ʿaksini mirʾāt-ı çeşmden dūr et
Münādim eyleme bir vech ile dü-rūyānı

5 Rehīde oldu fikāk-i telāḳ ile ṣanma
Ki esr-i fürḳat ile ḳaldı pīr-i Kenʿānī

6 Yu nān-ı telḫ-i ḥarāmıñ ḥalāvetin dilden
Rüsūm-ı ḥikmeti bil ey ḥakīm-i Yūnānī

7 Kemīne reşḥayı ister Edīb ḫāricden
Ġarīḳ-i lücce iken ʿālemiñ ḥarīṣānı

---

5 Yarasız S, Ü2: Bādesiz Ü1
2105 S 100a, Ü1 225b, Ü2 119b
3 bī-müşterī S, Ü2: müşterī Ü1
2106 S 100b, Ü1 225b, Ü2 219b

2107

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dil-i 'ālemde mihriñ zāhidā gitdikçe yufḳaldı
Ġarīm-i sum' a tārāc etdi zühdüñ saña yuf ḳaldı

2 Eder mi çerḫi rāḥat zaḫm-ı çeşm-i reşkden ḥāsid
Meh-i nevden ki o destārına bir kec hilāl aldı

3 Nice ıṭrāb-ı sem' -i ehl-i inṣāf eylemez şimdi
Felek bezm-i büġāta sāz-ı tertīb-i cezā çaldı

4 Dile ḫ˘āb-ı melāl-i hecrden gelmez mi bīdārī
Ki āfāḳa beşīr-i vaṣl-ı yār āvāzeler ṣaldı

5 Şināh eyler Edībā bulmadım ben lücce-i ġamda
O baḥr-ı bī-kerāna ancaḳ ehl-i ibtilā daldı

2108

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Tāc-ı ser etdi mesned-i 'aşḳıñ eri keyi
N'eyler o şimdi efser-i keyle erīkeyi

2 Almaz 'arūs-ı ser-keş-i dāmād-ibtilā
Bir vech ile nigāh-ı ḳabūle şerīkeyi

3 Nāṣıḥ edā-yı pend ile yorma zebānıñı
Etmem şinüfte ol kelimāt-ı rekīkeyi

4 Ben vaṣl-ı duḫter-i reze etdim fidā bu gün
Her genc-i bī-nihāyet-i ḥüsne melīkeyi

5 Görmem sebāyik-i zer ile hem-'ayār Edīb
Ben sā' id-i vefā gibi sīmīn sebīkeyi

2109

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḳumāş-ı behcetiniñ gitdi çünki perdāḫı
O mürġ-i kende-per etmez ḳabūl-i per daḫi

2 Ḳavīye lāzım olan basṭ-ı zād-ı 'ācizdir
Ki mürġ lānede bī-ṭu' me ḳoymaz efrāḫı

2107 S 104a, Ü1 225b, Ü2 220a
2 bir S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
3 eylemez S, Ü1: eylemişiz Ü2
2108 S 104a, Ü1 226a, Ü2 220a
5 hem-'ayār S, Ü2: hem-'inān Ü1
2109 S 104b, Ü1 226a, Ü2 220a

3 Ġanīye müddeḫarīn ṣarfsız ḫaṭar görünür
Şikest eder ṣiḳal-i mīve gāh olur şāḫı

4 Kemīne āb-ı ruḫu dökme kār-ı bī-sūda
K'o ġasl eder saña rūy-ı emelden evsāḫı

5 Münādim eylemeden merde ʿār olur lā-ḥaḳ
Edīb şaḫṣ-ı ḫalīʿu'l-ʿiẕār-ı küstāḫı

2110

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿAdū ẕühūlü ḳosun fikre alsın o teberi
Ki hīç miyānede ḳalmadı şimdi öte beri

2 Bu demde eyleyemez cünd-i fevze ol seferi
Cünūd-ı bāġiyesi her ne deñli olsa feri

3 Dimāġa ḳalmadı edhān-ı fehmi dehne-feri
Muḥāveret edemez bir saḫīfe deh neferi

4 Rüżāb-ı laʿl-i telaṭṭuf ʿadūya sūd etmez
Ki yemde ḳaṭre-i ʿaẕbıñ olur mu hīç eseri

5 Zebān-ı tīġ ile şāyestedir mükālemesi
K'odur muḥāvere-i düşmen-i ʿanīde ḥarī

6 Şarāb-ı ḫūn-ı ʿadū mevhim-i ibāḥatken
Dilīre dāʿiye-i raġbetiñ nedir żararı

7 Fesāda oldu mübeddel ṣalāḥ-ı ʿālem hep
Edīb ḳapladı ecnād-ı fitne baḥr u beri

2111

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳosun giryān-ı ġam feryādı kessin o çaġırmaġı
Benim görsün dem-i eşkimle cārī uçaġ ırmaġı

2 Olurdu görse eşkim ġarḳa-i ḥayret bāġ ırmaġı
Fiġānımdan keserdi hem ḫurūşuyla baġırmaġı

3 Ġınāsın ṣarf-ı ʿayş-ı telḫ-i nā-kāmī eder āḫir
Bu sūḳ-ı dehrde aḫlā gören vermekden almaġı

4 Ḳomaz ḫalḳı ḫumār-ı şīre-i engūr-ı baġyinden
Gülūsun ḫūşeveş tāk-i belāya aşmadan bāġī

2110 S 105a, Ü1 226a, Ü2 220a
2111 S 104b, Ü1 226a, Ü2 220b
3 aḫlā S, Ü2: aʿlā Ü1
4 baġyinden S: zīġinden Ü1, Ü2

5 Edīb olmaz müsā'id ıṣṭıbāra bāl-i pervāzı
Büġātıñ evc-i ḳa'r-ı dūzaḫa yaḳlaşdı uçmaġı

2112

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Dībā-yı nāzdan ḳad-i yārıñ reşāḳati
Olmaz 'ilāve-ḫ˘āh-ı ḳabūl-i reşā ḳatı

2 Yatsın ḳo rems-i pister-i miḥnetde ḥaşre dek
Mümkin degilse ḫaste-i 'aşḳıñ ifāḳati

3 Cānıyla ṭālib-i leb-i şekker-niṡārınıñ
Levḥ-i 'ademde müṡbet imiş ḥarf-i ṭāḳati

4 Ḫursend olurdu ṣanma palās-ı riyā ile
Semmūr-ı ṣıdḳa zāhidiñ olsa liyāḳati

5 Jengār-beste etmede mir'āt-ı sem'imiz
Şeyḫiñ ṣadā-yı da'vī-i zūr-ı ṣadāḳati

6 Nehr-i şu'ūrun eyledi 'āṣī ḫurūşdan
Nā-dānlarıñ teḫallül-i kūh-ı ḥamāḳati

7 Mest-i mey-i midād-ı ḫulūṣ olmadan Edīb
Olmaz lisān-ı ḫāme-i rāzıñ ṭalāḳati

2113

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Bu mīvezār-ı dehrde ḳadr-i seferceli
Nā-būd olan emākine eyler sefer celī

2 Ṣaff-ı ümemde mālik-i her naḳd-ı meẕhebe
Naḳdın yitirdi faḫr ederek merd-i Ḥanbelī

3 Sāġar-keşān-ı bezm-i ḥaḳīḳat ġadīrden
Eyler nümūde ḳaṭrede tafṣīl mücmeli

4 Cān-ı 'alīl-i nuṭḳuna rūḥ-ı şifā verir
Yād eyleyen ṡenā ile ervāḥ-ı kümmeli

5 Ẕevḳ-i şühūd-ı behcet-i yek nān içün Edīb
Her ḳāni'e żamīme-i ni'metdir aḥvāli

2112 S 104b, Ü1 226b, Ü2 220b
2113 S 105a, Ü1 226b, Ü2 220b

2114

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilīrā sīne-i bed-h̲ᵛāhdan dūr etme ḳurşunu
Fürū etme tüfengiñ çaḳmağın indikçe ḳur şunu

2 Seḥergāh-ı ʿadūyu pür-sevād-ı dūd-ı bārūt et
Siyāh olsun ḳo cünd-i düşmeniñ sīmā-yı her günü

3 Saña dün rū-nümāy-ı ittiḥād olduysa da göz yum
Bu gün etme sezāvār-ı nigāh-ı intimā dūnu

4 ʿİnān-germ-i şitāb ol iḳtiḥām-ı düşmen-i dīne
Semend-i intiḳāma cilvegāh et deşt ü hāmūnu

5 Edībiñ tīġ-i emrin zīb-i dest-i inḳıyād eyle
Maṣūn-ı dirʿ-i şefḳat eyleme her şaḫṣ-ı melʿūnu

2115

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳo ḥırṣ ile şiyem-i dīv-i merdüm-evbārı
Çü-seg merātiʿ-i deşt-i şikāra evbārı

2 ʿİlāc-ı hāżıme n'eyler elīf-i h̲ursendi
Olur mu ḳāniʿe hīç renc-i imtilā ṭārī

3 Hümā-yı sidre-maḳāmıñ ʿabeṣ olur ṣanma
Ḳarīn-i çeşm-i ciyef ʿaks-i mīl-i minḳārı

4 Cihāna vāye-dih-i ġafve-i teyaḳḳuẓ idi
Geleydi fitye-i Kehfe nevā-yı bīdārī

5 Edīb naḳd-ı viṣāli mezīd eden dil-ber
Diliñ çü-Yūsuf olur baḫs ile h̲arīdārı

2116

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nedīmā āb-ı tāki dürdden ṣāfī ḳıl iç şimdi
Ġarīm-i ġuṣṣaya çek etme ih̲lāfı ḳılıç şimdi

2 ʿİnāḳ-ı gerden-i cānān ile cām-ı leb iç şimdi
Ser-i endūhu dilde erre-i cām ile biç şimdi

2114 S 105a, Ü1 226a, Ü2 220b
1 indikçe S, Ü2: etdik de Ü1
5 inḳıyād S, Ü2: intiḳām Ü1 / dirʿ-i S, Ü2: dürc-i Ü1
2115 S 110b, Ü1 227a, Ü2 221a
2116 S 110b, Ü1 227a, Ü2 221a
1 tāki dürdden S, Ü2: tākiñ dürdünü Ü1

3 Düçār oldukça ḥaṣr-ı ʿukde-i çīn-i cebīn eyle
Ḥarīfān-ı münāfık-sīrete yüz verme hīç şimdi

4 Aṣīlān-ı mühezzeb-ḫūy-ı aḥrārı ker etmişdir
Aṣālet iddiʿāsın etmeden her sifle pīç şimdi

5 Ser-i her ẕī-şeref fersūde-i pāy-ı esāfildir
Edībā farḳ olunmaz dehrde baş ile ḳıç şimdi

2117

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Düşmenle bu gün vām-ı ʿadāvet ödeşildi
Bir köhne çıbān idi göñülde o deşildi

2 Etdikde eşer ʿaks-i şükūh-ı leb-i dil-ber
Mīnāçe-i sāġarda meyiñ beñzi kesildi

3 Buldukça nemā sebze-i ḫaṭṭ-ı ruḫu yāriñ
Erḳām-ı keder levḥ-i dil-i zāra yazıldı

4 Bint-i ʿinebiñ ʿiṣmetine muʿteḳid olmam
Zīrā bilirim ben anı çoḳ yerde başıldı

5 Gül-berg-i ruḫu gülleri zār etdi Edībā
Gūyā ki o gül gülşen-i cennetde açıldı

2118

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Maḳāl-i mekri taḥsīn eyleme olmazsa ḫāmūşī
Ki nānı ṣayd içün dām eylemek olmaz seḫā mūşı

2 Taṣannuʿla olur mu zīb-i dūş-ı sīretiñ zāhid
Dilīr-i ʿaşka muḫtaṣ ḫilʿat-i eṭvār-ı medhūşī

3 Mesīrin ḥaṣr-ı deryā-yı der-i ehl-i dil et ṣūfī
Yem-i her süddeye açma şirāʿ-ı fülk-i pā-pūşı

4 Ḳıṭār-ı gevher-i pende mecāl-i ictiyāz olsa
Cehūl-i nākesiñ meftūḥ idi dervāze-i gūşı

5 Edīb ārāyiş-i farḳ-ı serimdir bir benim ancaḳ
Yaḳışmaz ḳımme-i her hūşmende tāc-ı bī-hūşī

2117 S 110b, Ü1 227a, Ü2 221a
2118 S 110b, Ü1 227a, Ü2 221a
3 Mesīrin S, Ü2: Serin Ü1
4 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
5 S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

2119

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 İrāḫe etme ġarīm-i bükā-firistānı
Ḥaṣīd-i mincel-i ḳahr et bu kāfiristānı

2 Niṭāḳ-beste-i tedmīr-i ehl-i işrāk ol
Füzūde ḳıl şeref-i ḥizb-i ehl-i īmānı

3 Ḳoma mücāvir-i bend-i selāsil-i āzār
Rehīde eyle esīrān-ı nā-be-sāmānı

4 Ṣaḳın sezā-yı ṭımāḥ-ı nigāh-ı luṭf etme
Vefādan özge cihānda emel-güzīnānı

5 Edīb Mehdī-i ʿĪsī-i nefes ẓuhūr etse
Yapılsa ehl-i ġamıñ ḫāṭır-ı perīşānı

2120

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bī-güneh ṣanma cehennemdeki her sūzānı
K'etdi pür sāhire-i ʿālemi her sū zānī

2 Sen ki īcāʿ edesin ẓulm ile cānı cānī
Saña dergāh-ı Ḫudāda hele cānī cānı

3 Seyl-i bī-dād o ḳadar oldu revān kim ḫalḳıñ
Yem-i ḫūn içre şināh etmededir ebdānı

4 Dūstdan şimdi eẕā düşmene ġālibterdir
Yārler añsa ʿadāvetle añar yārānı

5 Ḳala mı böyle fesād üzre Edībā ʿālem
Devr-i Mehdīde ʿaceb bulmaya mı pāyānī

2121

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dil-i bī-tāb ile sūz-ı firāḳa o dayansın mı
Ḫurūş-ı lücce-i eşkiyle ʿāşıḳ oda yansın mı

2 Ṣarīr-i kilkim olmaz münḳaṭıʿ vaṣf-ı cemāliñde
Ḥarīm-i gülşen içre nāleden bülbül uṣansın mı

2119 S 111a, Ü1 227a, Ü2 221a
3 āzār S, Ü2: evzār Ü1
2120 S 111a, Ü1 227b, Ü2 221b
1 her sū S, Ü2: pür-sū Ü1
4 Yārler S, Ü1: Yār ger Ü2
2121 S 111a, Ü1 227b, Ü2 221b

3 N'ola her bī-nevā-yı ḥüsn olan imhāl-i vaṣl etse
Ṭaleb der-kār iken hīç maṭldan müflis utansın mı

4 Sitemger ḫufte-i ḫ˘āb-ı girān-ı ġaflet olmuşken
Zefīr-i dūzaḫı gūş etmedikçe hīç uyansın mı

5 Edībā ḫāṭırım pür-naḳş-ı eşkāl-i ṣadāḳatken
Ṣadāḳat-pīşegānı sehv ile bīgāne ṣansın mı

2122

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṭāyir-i ḥüsnüne bāl-āver-i ḫaṭsa o perī
Uçurur ḥüsn-i hümā-zībini āḫir o peri

2 Būseyi bedreḳa-i ḫalvet-i vaṣl eylerler
Dil-beriñ yoḳ hele bī-niyyet-i vuṣlat öperi

3 Ẓulm ile eyleme yāḳūt ise de cer ḥaceri
Olma bī-çāreleriñ ḫāṭırını cerḫe cerī

4 Ten-dürüstān-ı cihān dāmenin irḫā mı eder
Ẕeyl-i dünyāya teşebbüṣde iken muḥtażarı

5 Mīzbān-ı felege eyleme buḫl isnādın
Ġayṣ-ı midrār gibi mā ise de mā-ḥażarı

6 Deri gencīne-i āmed-şud-ı muḥtācān et
Nehy ile ṣıfr-ı yed-i naḳd-ı felāḥ etme deri

7 Dere meʾẕūn-ı düḫūl eyleme her der-be-deri
Ḥaẕer et vaḳf-ı güşād eyleme her derbe deri

8 Ḥaremin nāvek-i enẓāra nişāngāh eyler
Eden ilḳā ḥarem-i ġayra ḫadeng-i naẓarı

9 Daʿvī-i ṣıdḳ-ı riyā-kāra Edīb aldanma
Ṣıdḳa maḥmūl olamaz merd-i keẕūbuñ ḫaberi

2123

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫavf u recāyı eyleme geçsin duʿā deyi
Terk et ḫulūṣu mültezim ol bu dü ʿādeyi

2 Ẓulm ile nūr-ı ṣubḥ ise de giyme sādeyi
Pūşīde et libās-ı şebi giy mesā deyi

3 Bezm-i muʿāşeretden ayaġ-ı şarābı kes
Maḥv eyle levḥ-i ṭāmiʿadan ḥarf-i bādeyi

2122 S 111a, Ü1 227b, Ü2 221b
5 midrār S, Ü2: medār Ü1
2123 S 111a, Ü1 228a, Ü2 221b

4 Zāhid müdām ṭāʿat-i nev iḫtirāʿ eder
Keyf etdi ẕevḳ-i neşʾe-i her nev ʿibādeyi

5 Etdikçe dil irāʾet-i rūy-ı murād Edīb
Tefvīż eder irādet-i Ḥaḳḳa irādeyi

2124

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 N'eyler ẕirāʿ-ı nīze vü şemşīri ol çeri
Ḫaṣma metāʿ-ı ḳahrı ki olmaya ölçeri

2 Hecr-i vaṭanla ḳahr-ı ʿadūya şitāb eden
Almaz ḫayāle vaṣl-ı diyār-ı muhāceri

3 Bīhūdedir ḫumār-ı sitīz-i ʿadū ile
Merd-i ġayūra neşʾe-i cām-ı muʿmeri

4 Naḳd-ı şehādet ile o kim maġfiret diler
Bī-cā görür mumāʿanet-i dirʿ ü miġferi

5 Gelsin Edīb edā-yı ṣalāt-ı cihād içün
Gūş eyleyen münādī-i *Allāhu ekber*i

2125

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Degil maṭlab faḳaṭ nūş-ı ʿaraḳdan keyfiñ işrāḳı
Firāz-ı ḳurba ol işrāḳ ile olmaḳdır iş rāḳī

2 Fünūn-ı ʿilmden sūd-ı meʿādıñ yoḳdur a fāḳī
Ṣadā-yı şöhretiñ vaḳf-ı ṭanīn eylerse āfāḳı

3 Nevā-yı himmeti āgende ḳıl hemyān-ı muhtāca
Miṡāl-i mey-perestān ḥaṣr-ı yārān ḳılma infāḳı

4 Ser-i āzādegānı luṭf ile dil-bend-i terḳīḳ et
Raḳīḳe ṣūret-i iẓhār-ı āzār eyle iʿtāḳı

5 Saḳīmāndır Edībā ḫille tercīḥ eyleyen suḫtu
Budur ṣıḥḥat demem ibdāl edenler zehre tiryāḳı

2126

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nizār etse n'ola şevḳiñle cismi tāb-ı mehmūmu
K'eder endek-żiyā olduḳça efzūn tāb-ı meh mūmu

2124 S 111b
5 "Allâh en büyüktür" anlamında ezanda geçen bir cümle.
2125 S 121a
2126 S 121a

2 Cihāt-ı kevnde pek müncelīdir vech-i Ḥaḳḳ ammā
Yine müdrek degildir ẕāt-ı nā-mechūl-i maʿlūmu

3 Melīk-i s̱erveti bī-leẕẕet-i niʿmet eden münʿim
ʿAcebdir kim ḥalāvet-yāb-ı ḥırmān etdi maḥrūmu

4 Heves-kārān-ı ıṭrā belki şāyān-ı meẕemmetdir
Ferehmendān-ı ʿālem farḳ eder memdūḥ u meẕmūmu

5 Edībā cāhilān rāz-ı nihüft-i ʿaşḳı derk etmez
Ḫaṭādır eylemek nā-dāna ifşā sırr-ı mektūmu

2127

1 فی اختیاری الجوا ثوابی ثوابی
و اختبار الهوا جنابی جنابی

2 لو تعنی جهد القضا ارتقابا
لنزولی لتاه فی ارتقابی

3 شعلة الشمس لمعة من شراری
قمر البدر نبذة من شهابی

4 لو أبینوا عواذلی ما ببالی
من ثناء لما سهوا فی اغتیابی

5 خمرة العشق اسکرتنی قدیما
کیف اسلوا حدیثا باجتنابی

6 لو تصافالسرت سیرة خصمی
و تواری مهندی بقرابی

7 حیرتی فطنتی و غیی رشادی
سکرتی لذتی و صحوی عذابی

8 لاترم رومة المباعد منا
و اقتفی اثر مسرع فی ایاب

9 فبباب الکریم مائتلقی
من کریم النعیم او من عقاب

2127 S 122b, Ü1 228a, Ü2 222a

10 فالزم النصح من مقال اديب
اثرت ملهماته فی اللباب

2128

1 بجان سیرابئ جام محبت تا که بستانی
شوی بابرگ و بار زنده گی چون تاك بستانی

2 هزارآسا سبکسامان نیم در گشت گلشنها
مرا چون کلبهء غم نیست در عالم گلستانی

3 بود چاك دل اهل هوا پوشیده از بینش
نه چون گل میشود افسانه در چاك گریبانی

4 بمهرجان نیابی لذت بسملگه وصلت
بسان جانفدایی تا نباشی کبش قربانی

5 ادیبا آن کسی کاز سطوت خالق هراسانست
نمیگویم که او از خلق میدارد هر آسانی

2129

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Yā dest-i muṣāfāta ḳarīn et yed-i yāri
Sevdā-yı ġam-ı hecr ile terk et ya diyārı

2 Āsāyiş-i kevn olmasa āzār ile tevʾem
Gülzār ile hem-dem mi olurdu gül ü ḫārı

3 Mecnūn ile hem-bezm-i nehār olsa da Leylī
Gelmezdi ser-i fikrine leylī ne nehārī

4 Biz sūḫte-i tāb-ı mey-i laʿl-i nigārız
Reh-yāb-ı ḫayāl etmeziz endīşe-i nārı

5 Mestāne-ḫırāmān-ı reh-i ʿaşḳım Edībā
Gelmez gözüme ʿālemiñ üslūb-ı vaḳārı

2128 S 123a, Ü1 228a, Ü2 222a
2 هزارآسا S, Ü2: هرآسا Ü1
5 هراسانست S, Ü2: پرستانست Ü1
2129 S 123a, Ü1 228a, Ü2 222a

2130

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ādeme şe'n ise bī-'ārlığıñ iş'ārı
Ḳayd-ı ādāb ile ḥıfẓ eylemedir iş'ārı

2 Ẓulmden nāra ḳonur kīse ḳoyan dīnārı
Anı sen dūzaḫa āmāde ḳo yandı nārı

3 Merd-i bī-nuṣret-i ġam dār-ı teyaḳḳuẓ bulmaz
Dār-ı Manṣūr ile tev'em bulunur bīdārī

4 Çeşm-i a'ẕārı olur ḥasret-i dīdār-ı ḳabūl
Maṭmaḥ-ı çeşm-i ḳabūl etmeyeniñ i'ẕārı

5 Etse da'vī-i ḫulūṣ etme Edībā taṣdīḳ
Ol ki iḳrārını taġlīṭe çeker inkārı

2131

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Sīm ü zeriñ leb-ā-leb ise sende kīsesi
Her kes ḳabūl ile işidir sendeki sesi

2 Olma münāfıḳān ile hem-cā ki Müslime
Çesbān degil Yehūd u Naṣārā kenīsesi

3 Bikr-i behīc-i bint-i 'ineb rind-i mey-keşiñ
Bānū-yı ṭab'ınıñ güzel olmuş enīsesi

4 Deşt-i cihānda şīr-dilān-ı leṭāfetiñ
Sīḫ-i kebāb u şāhid ü meydir ferīsesi

5 El-ḥaḳ Edīb nān u piyāz-ı ḳanā'ate
Hemtā degil me'ākil-i dehriñ nefīsesi

2132

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Sür'atle tā ki tevsen-i keştī keser yemi
Dönmez 'inān-ı zecr ile pür-zūr olur gemi

2 Gelmez nigāh-ı meylime çoḳ diḳḳat eyledim
Bārī nigāh-ı ġayr ile görsem bu 'ālemi

3 İdrāk eden nümāyiş-i gül-gūn-ı zaḫmını
İkrāh eder müdāhene-i zişt-i merhemi

2130 S 123a, Ü1 228b, Ü2 222a
3 tev'em S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2131 S 123a, Ü1 228b, Ü2 222b
2132 Ü2 222b

4 Görmez gözüm ṣabāḥat-i şādī zamānede
Tā kim nedīm-i şām-ı ṣafā etmeyem ġamı

5 Etsin Edīb imāṭa-i āzārı nefsine
Derk eyleyen sirāyet-i āzār-ı mürdemi

2133

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bulmadım āsūde hīç āzārdan bir sālimi
ʿĀlemiñ yoḳmuş meger ekdārdan bir sālimi

2 Geçdim isʿāf-ı nesīm-i gül-güşāy-ı kāmdan
Etmesin işkeste tek naḫl-ı gül-i āmālimi

3 Neşʾe-i ġayretle ser-mest-i ġamım ol deñli kim
Dīde-i ḥāsid benim ikrāh eder aḥvālimi

4 Her gören bī-iḫtiyār-ı inḳılāb-ı reşk olur
Mesned-i ġamda vaḳār-ı şān-ı istiḳlālimi

5 Olmuşum fāriġ ẕevāḳ-ı ḳand-ı şādīden Edīb
Şehd-i ṣāf-ı ġamla leb-rīz eyleyelden bālimi

2134

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dehān-ı gürge verdi rāʿī-i ümmet bu mīşānı
ʿAceb dünyāda her ġayret-keşiñ şimdi bu mı şānı

2 Yed-i dād u sitād-ı ḫalḳa vezzān-ı ḳażā gūyā
Mücerred vezn-i aʿmāl etmege vażʿ etdi mīzānı

3 Emān-ı düşmen-i esḳām-ı dūzaḫ ḥimye-kārīdir
O cünd-i maʿnevīdir ḥıfẓ eden hep ḥıṣn-ı ebdānı

4 Girīzān-ı teʿaddī keyd-i aʿdādan girīz etse
Verir hevl-i firārı ṣaff-ı aʿdāya perīşānī

5 Edībā ḫalḳda kār-ı ḫıyānet berter olduḳça
ʿAdāletdir demem nehy-i şikār-ı gürbe mūşānı

2135

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Üstüvār eyler idi ceyş-i murādım dādı
Baña etseydi eger ceyş-i murād imdādı

2133 S 125b, Ü1 228b, Ü2 222b
2134 S 125b, Ü1 228b, Ü2 222b
2 ḳażā S, Ü2: ḳader Ü1
2135 S 125b, Ü1 229a, Ü2 222b

2 Her siyeh-mest-i ġama cām-ı neşāṭ-ı dādıñ
ʿAşerāt-ı kedere ġālib olur āḥādı

3 Bendeler zübde-i aḥrār-ı ʿabīd olmuş idi
Yed-i mālikden eger alsa ḫaṭ-ı āzādī

4 Ḳahrı āmīḫte-i mā ʾide-i luṭf eyler
Münʿimiñ vaʿd ile tevʾem görünür īʿādı

5 ʿAhd-i pīrān-ı zamān ile Edībā ḫalḳıñ
Belki ıṣlāḥına vā-beste olur ifsādı

2136

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cāmıñ nigeh-i zāhide gelmez o fer ağı
Eyler mi ḫum-āşāmī-i meyden o ferāġı

2 Ṣafvet göremez peyker-i şām-ı emelinden
Ehl-i ṭamaʿıñ ḫīre olur çeşm-i çerāġı

3 Teẕkīr eder āzādelere şimdi fücūru
Ger şıḥne-i şerʿ etse de teʾkīd yasağı

4 Rāḥat mi bulur bāġ-ı behişt olsa maḳarrı
Bāġīye ribāṭ-ı ġam olur nüzhet-i bāġı

5 Minhāc-ı ser-i kūh-ı temennāya Edībā
Reh-yāb olamaz cünbiş-i ṭuġyān ile ṭāġī

2137

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 İşit terennüm-i behcet-nevā-yı ney-rūzı
Semāʿ-ı ḫˇāhişe olsun nevā-yı ney rūzī

2 Ḳo vehm-i şıḥne-i bed-mesti nūş-ı ṣahbādan
Remīde eyleme ṭabʿ-ı şeṭāret-āmūzı

3 Dehān-ı ṭāʿini ʿaẓm-i kebāb ile sedd et
Nihüfte eyleme andan o cüzʾ-i mefrūzı

4 Ṭalāve-bīn-i cemāl-i seḥergeh-i feyż ol
Ḳoma ġunūde nigāh-ı beşāşet-endūzı

---

3 S, Ü1, Ü2: S'de aynı beytin dışarıya doğru uzatılmış bir çizgi ile gösterilen farklı bir biçimi daha var. Fakat anlam bakımından problemli olan bu beyit tercih edilmedi:
Bende de sīret-i aḥrār-ı ʿabīd olmamdan
Yed-i mālikden olur alsa ḫaṭ-ı āzādı

5 Belki S, Ü2: Hele Ü1

2136 S 125b, Ü1 229a, Ü2 223a

4 maḳarrı S, Ü2: maḥalli Ü1

5 ṭuġyān S, Ü2: ṭufān Ü1

2137 S 125b, Ü1 229a, Ü2 223a

5 Edīb tāb-ı ruḫ-ı ebr-i nev-bahār el-ḥaḳ
Kelīl eder baṣar-ı mihr-i ʿālem-efrūzı

2138

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳomaz ehl-i sitem rūy-ı ṭamaʿdan ḫāl-i dīnārı
Anıñla görse de dāġ üzre dāġ-ı ḫālid-i nārı

2 Göñül dānā bilir bīm-i eẕādan sālib-i mārı
Ne görsün dīde-i raġbetle merdüm sāl-i bīmārı

3 Şeḳāvet perdedār olduḳça çeşm-i ḫāṭır-ı merde
Görünmez ṣūret-i hevl-i kemīn-i rāh-ı idbārı

4 Teyaḳḳuẓ ḫāʾine ḥırz-ı necāt olmaz ḳażā ṣanma
Uyutmaz ḫ˘ābgāh-ı dārda her düzd-i bīdārı

5 Bu dem ḥayfā ki ṣaḥrā-yı vifāḳı ḫārzār etmiş
Zemīn-i ülfeti gülzār eden toḫm-ı vefā-kārī

6 Sitemden nāleyi maẓlūmdan efzūn eder ẓālim
Şühūd-ı rūy-ı ḥāle ḥāʾil olsa perde-i zārı

7 Füzūndur gevher-i kān u yemi farḳ eyleyen ancaḳ
Bilir yoḳ ehl-i ġamdan ḳımmet-i eşk-i güher-bārı

8 Olur şām-ı şekībiñ ġāyeti fecr-i ferec lā-büd
Feraḥdır ṣāyimiñ ḥarf-i aḫīr-i nuṭḳ-ı ifṭārı

9 Esīr-i kīne-i aġyār ile bī-çāre ḳalmışdım
Edībā etmeseydim yārden endīşe-i yārī

2139

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Muṭṭaṣıl hem-dem-i bezm etme nevā-sencānı
İnṣinā-yı hevese görme revā sen cānı

2 Eyle maḳṣūr-ı yed-i ehl-i kerem yā nānı
Yā gözet nāʾire-i maḫmeṣada yananı

3 Merdümüñ her vaṭar-ı sehlini taṣʿīb edeniñ
Çerḫi fermān-ber ederse güç olur āsānı

4 Dil iḳāmetgeh-i ḳuṭṭān-ı riyā olduḳça
Anda mihmān-ı ḫulūṣuñ olamaz iskānı

2138 Ü2 223a
2139 S 125b, Ü1 229a, Ü2 223a
2 yed-i S, Ü2: be-der Ü1
4 ḳuṭṭān-ı S, Ü2: ḫuṭṭān-ı Ü1

5 Ṣervet-i dāʾime-i ʿizz-i ḳanāʿatden Edīb
Sīret-i ẕül ṭamaʿ-ı ḫāsir eder insānı

2140

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şerīk-i ẓulm olamaz kevniñ ehl-i hūşānı
Degil ḫaṣāyil-i işrāk-i ehl-i hū şānı

2 Ḳomaz ʿavāhiri mīzān-ı çeşmden zānī
ʿAceb muvāfıḳ-ı kār-ı zamāne mīzānı

3 Seḳam-res oldu devā-yı nevāziş-i nāzı
Ṭabīb-i ʿişve ne derdi bilir ne dermānı

4 Nefes-bürīde-i ifṣāḥ-ı pend idi nāṣıḥ
İşitse lüknet-i şīrīn-nevā-yı mestānı

5 ʿAmā-yı muḳle-i ẕevḳ-i dehendir anıñ kim
Sevād-gīr-i minendir cerīde-i nānı

6 Ḳabā-yı behceti ḫulḳ-ı ḥasenle ḳıymet bul
Deme lebāçe-i zerdir bahā-yı insānī

7 Edīb ḫalḳı ġınādan emīn eder dehriñ
Ḥafīẓ-i künc-i ḫıyānet olan emīnānı

2141

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Eder ʿavāhire ʿarż-ı hünerverī zānī
Ki şān-ı kīrine muḫtaş hüner ve rīzānī

2 Devīdegān-ı fücūruñ güşāde pīşānı
Ḳomaz ẕüḳūr u ināẟı güşāde-pīşānī

3 Zebānı reşḥa-feşān-ı lüʿāb-ı mekr olalı
Lisān-ı ʿāleme düşdü ʿUbeyd-i Zākānī

4 Ebū Ümeyl ṭabīb olmadıḳça kim bulacaḳ
Devā-yı ʿillet-i meʾbūn-ı nā-be-sāmānı

5 Edīb şöhret-i vüsʿ-i sürīn-i hīzāndır
Eden ġunūde-i ḥayret fürūc-ı nisvānı

2140 S 125b, Ü1 229b, Ü2 223b
4 nāṣıḥ S, Ü2: zāhid Ü1
2141 S 126a, Ü1 229b, Ü2 223b

2142

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Hevā-yı meyle me'vā etme cāy-ı mey-fürūşānı
Ki eyler her nice berter olursa mey fürū-şānī

2 Ṣadā-yı gerdiş-i tesbīḥ-i ehl-i ṣıdḳdan gūş et
Feżā-yı 'ālem-i bālāda tesbīḥ-i sürūşānı

3 'Aceb mi ṣarṣar-ı āhımla eşkim bī-sükūn olsa
Ki o tehyīc eder emvāc-ı deryā-yı ḫurūşānı

4 Ḳuvā-yı sem'-i idrāki rehīn-i iḫtilāl eyler
Ṣaḳın pīrāye-i gūş etme pend-i nā-be-hūşānı

5 Edībā dehrde farḳ etmemekdir kāhı gendümden
Elīf-i beng ile hem-pāye bilmek bāde-nūşānı

2143

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Cidār-ı sīneyi pür-raḫne ḳıldı fār-ı ġam şimdi
'Abeṣ termīm-i kāḫ-ı cism ü tenden fāriġem şimdi

2 Behişti iḥtiḳāra şermden 'ārī-ḫadem şimdi
Görünmez 'aynıma ḥūr olsa pīşimde ḫadem şimdi

3 Beni terk ile çün dehriñ kesānı eyledi ülfet
Elīf-i infirādım lā-cerem ben bī-kesem şimdi

4 Naṣīb-i fıṭratimdir iḫtiyār-ı düşmen-āzārī
Gelir ṣanma baña āzār-ı düşmenden elem şimdi

5 Edībā şūriş-i ṭab'ım görünce çeşm-i idrāke
Gelir kemter şühūd-ı fitne-i Rūm u 'Acem şimdi

2144

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Esīr-i dil-ber-i mestāne-çeşm-i bādāmī
Hevā-yı kūn ile eyler naṣīb-i bād amı

2 Neşāṭ-ḫāne-i ḫ˘oş-ṭarḥ-ı mey-güsārāna
Düḫūl-i gerd-i kederden viḳāyedir cāmı

3 'Anā-keşān-ı rebāḥ-ı cihāna ḥayrānım
Ne gūne mürtekib olmuş bu bār-ı āṣāmı

2142 S 126a, Ü1 229b, Ü2 223b
2143 S 126a, Ü1 229b, Ü2 223b
2144 S 126a, Ü1 230a, Ü2 223b

4 Nemā-yı şöhret-i dünyāya dil-ferīb olanıñ
Ḫiṭābgāh-ı cezāda işit nedir nāmı

5 Edīb tārik-i ġayretde umma ḫāṣıyyet
Lüzūm-ı ġayret ile belki ḫāṣ olur ʿāmī

2145

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 هواك شبه حرور اتم اذبالى
تعمدا لتلقيه هم اذ بالى

2 درين زمانه ندارند آل احمد را
بجز علامت سبزى نشانهء آلى

3 Gören ʿaceb neye dil-teng-i rūze-dārīdir
Şeb-i ṣıyāma muʿādil nehār-ı şevvāli

4 Bilir ḥaḳīḳat-i küll inḥiṣārın eczāya
Fidā-yı genc-i defīn-i meʿād eden mālı

5 Edīb vāye-güzīn-i ġınā-yı dehr olanıñ
Olur müfīd-i ḫasāret meʾāl-i āmāli

2146

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṭutdu belediñ muḥtekirānı bu ġılāli
Çirk-ābe-i kārīz-i ṭamaʿda boġılalı

2 Ḫārā ise de silʿa-i suḥtu güher añlar
Ehl-i ṭamaʿa ḫīre gelir mevc-i ḥelāli

3 İbrāz edemez ḳuvvet-i dem-nāṭıḳa neyde
Engüşt iledir kār-ı suḫan-gūyī-i lālī

4 Ol ḥüsnüñe bī-reng gil-i müşg-i Ḫıṭādır
Nā-müdrik olur ʿanber-i naḳş-ı ḫaṭ u ḫāli

5 Der-beste ḳalır kār-ı gedā dehriñ Edībā
Münʿimler iken ḥalḳa-zen-i bāb-ı suʿāli

2145 S 126a, Ü1 230a, Ü2 224a
2146 S 126a, Ü1 230a, Ü2 224a

2147

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Felekde merdüm-i sencīde-sīret bir menim şimdi
Fürūġ-ı ʿayn-ı mīzān-ı feṭānet bir menim şimdi

2 Yeter miʿyār-ı hūşum dāniş-i ḳadr-i kem ü bīşe
Ḫaṭ-ı buṭlān-keş-i iʿdād-ı seng ü āhenim şimdi

3 Hemān gūyā cilā-yı dīde-i Yaʿḳūb-ı gerdūna
Şeẕā-yı ʿıṭr-ı Yūsuf nekhet-i pīrāhenim şimdi

3 Ḳuvā-yı fıṭnati çerḫ aldı feyż-i iḳtirānımdan
Ṭalāḳat-dāde-i nuṭḳ-ı sipihr-i elkenim şimdi

5 Edībā maḥv ile dilden nuḳūş-ı yeʾs ü ümmīdi
Cihānda reste-i ġavġā-yı sūr u şīvenim şimdi

2148

mefāʿīlün feʿilātün mefāʿīlün feʿilün

1 Ritāc-ı daḫme-i vaṣlıñ güşād aḳfāli
Siyeh-ṭavāliʿ-i hicrānıñ oldu aḳ fāli

2 Fürūġ-ı mihr ü vefā yoḳ dil-i emīrānda
Ḫıyāmgāh-ı cefādır feżā-yı āmāli

3 Ḳażā ki dānişi ḳıldı naṣīb-i ehl-i hüner
Metāʿ-ı kāside ḥaṣr etdi dūş-ı dellāli

4 Ḥużūr-ı ḳalb iledir ẕevḳ-i ādemī ṣanma
Şarāb-ı şehd iledir ṭaʿm-ı rāḥat-i bāli

5 Edīb zāhid-i ḫar fehm-i remz-i ʿaşḳ etse
Olurdu ekmehe müdrik işāret-i lālī

2149

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Āhenīndir ṣūfī-i ġılẓat-nihādıñ menkibi
Kūhu ber-dūş eylemek ʿaynında gelmez men gibi

2 Bulmadım etdim nigeh pür-fitne her sū zen gibi
Keydi āsāyiş-ḫırāş-ı merd olur sūzen gibi

3 İḳtibās-ı nūr-ı īmān etmeyen ehl-i şeḳā
Ḳaldı mehcūr-ı żiyā ḳandīl-i bī-rūġan gibi

2147 S 126a, Ü1 230a, Ü2 224a
4 iḳtirānımdan S, Ü2: iḳtirānıñdan Ü1
2148 S 126a, Ü1 230b, Ü2 224a
2149 S 125b

4 Āb-ı rūyu suḫt içün pāşīde-i iʿtāb eden
Muttaṣıl mālīde-i aḳdām olur dāmen gibi

5 Merdüme yoḳdur Edībā hīç nişān-ı eblehī
Dehrde her sifleye teʾkīd-i ḥüsn-i ẓan gibi

2150

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṣafā bilme görüp nūş-ı meye idmān-ı mey-ḫ˘ārı
Ki ehl-i ḥürmete īs̱ār eder idmān-ı mey ḫ˘ārī

2 Herās etmez caḥīmiñ pür-lehīb olduḳça bu nārı
Ḥarīṣ-i nehb-i māl-ı ʿālemiñ bulduḳça bunarı

3 Ṣaḳın ḳaṣr-ı ʿinān-ı nuṭḳdan nehy-i menāhīde
Kümeyt-i bād-pāveş germ ḳıl reftār-ı güftārı

4 Emān-dādī ʿadūya ḳayd-ı istimrār-ı ṣulḥ olmaz
Dıraḫt-ı ḫuşkuñ ancaḳ ḳaṭʿ dır tedbīr-i es̱mārı

5 Edībā ṣulḥ-ı aḫyār-ı ümem müstaḥkem olduḳça
Tükenmez ḫāmemiñ eşrār ile āġāz-ı peykārı

2151

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Çemende bir ṣanemle etmeden nūşīde mīnāyı
Medār olmaz neşāṭa eylemek gūş-ı dem-i nāyı

2 Sipihriñ tābiş-i āyīne-i sīmīn-i māhından
Gören farḳ eylemez her dil-ber-i ferḫunde-sīmāyı

3 Eger pest etmese ḫūbānı ʿaks-i māh-ı tābānī
Eder mi zāhid-i ḫurs-āşinā ġılmān-ı Tersāyı

4 Felekde māh olursam fi'l-mes̱el ḫ˘urşīd-i raḫşāna
Uzatmam iḳtibās-ı nūr içün dest-i temennāyı

5 Edībā mest-i medhūşān-ı ṣahbā-yı ṭamaʿ şimdi
Hevā-yı sīm ü zerle añlamaz ṣafrā vü beyżāyı

2152

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidā rind ile terk eylemediñ sen cedeli
Görmedim ḳaṣd-ı eẕā eylemede sence deli

2150 S 130b, Ü1 230b, Ü2 224a
1 mey-ḫ˘ārı S, Ü2: mey-ḫ˘urı Ü1 / ḫ˘ārī S, Ü2: ḫ˘orī Ü1
2151 Ü2 224b
2152 S 130b, Ü1 230b, Ü2 224b

2 Kibrden dīde-i ikrāh ile gördüñ başali
Muṣḥafa tā'ib-i kibr olmaġa ḥalf et baş eli

3 Şeyḫ-i bed-mesti sezā-yı mey-i irşād edemem
Hetk-i estār edeni maḥrem-i rāz etmemeli

4 ʿĀşıḳ-ı bī-emeliñ sāḳī-i feyż-i Ḥaḳdan
Yetişir cā'ize-i neş'e-i terk-i emeli

5 Ḳaṣd-ı iḫlāṣ ile de merd-i riyā-kārıñ
Olamaz ʿāşıḳa taḳlīd ile ẕātı ʿamelī

2153

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olup ferzāna pey-rev cehl ile dūr eyle memkūru
Ki ben reh-berlige bir gūne taṣvīb eylemem kūru

2 Behişti etse mesken ġāyet-i şāhid-perestīden
Görünmez şeyḫe bihter cennetiñ ġılmāndan ḥūru

3 Cihānda hetk-i sitr-i nāsı lāyıḳ görmeyen ancaḳ
Olur me'mūn-ı hemm-i inkişāf-ı ẕeyl-i mestūru

4 Nigāhın eylemezdi āşinā mir'āt ile ẓālim
Aña te's̱īr edeydi naḫvet-i sīmā-yı manẓūru

5 Olur ṣanma meẕāḳ-ı rindi kārih leẕẕet-i meyden
Edībā neş'eye ġālib de olsa renc-i maḫmūru

2154

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳıñ s̱aḳb-ı pes-i yāre ise bendeligi
Nāz-ı yāri çekemem terk ederim ben deligi

2 Bī-nevā-yı es̱er-i şevḳiyim ol meh-rūnuñ
Almadıḳça naẓar-ı ḫ˘āhişe tābendeligi

3 Nā-şekībāyī-i serdī-i şitādandır hep
Zāhidiñ meclis-i mey-ḫ˘āra şitābendeligi

4 Ḫalḳdan żaʿfı ile naḳd-ı enīn aldı ḳażā
Bī-bahā vermedi dünyāya perākendeligi

5 Nāle-i ḥasreti telḳīn eder aḥbāba Edīb
Bülbülüñ encümen-i bāġda ḫ˘ānendeligi

2153 S 130b, Ü1 230b, Ü2 224b
2 ġılmāndan S, Ü2: ġılmān ile Ü1
3 sitr-i S, Ü2: sırr-ı Ü1
2154 S 130b, Ü1 231a, Ü2 224b
1 Nāz-ı yāri S, Ü2: Nāz-ı nāzı Ü1
3 mey-ḫ˘āra S, Ü2: rindāna Ü1

2155

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAdūnuñ naḳṣdır ümmīd-i kīs-i zerle tenkīsi
Gezend-i iʿtidādan n'eylesin āzürde-ten kīsi

2 Dile başdıḳça ʿaşḳ-ı dil-beriñ pāy-ı cevāsīsi
Düşer kānūn-ı ḳalbe aḫger-i nār-ı cevāsı sī

3 Olaldan naṣb-ı ʿaynım ḥüsnünüñ naḳş-ı kerārīsi
Muʿaṭṭaldır benān-ı dūk-i çeşmimden kirā rīsi

4 Süveydā-yı diliñ sevdā-yı fikr-i ḫaṭṭ u ḫāliñle
Bulunmaz ʿaks-i tāb-ı rūyuña bir cāy-ı ḫālīsi

5 Meġāk-i maʿden-i sīm ü zere ilḳā-yı cān eyler
Edībā cümle süflī-ṭabʿ imiş kevniñ eʿālīsi

2156

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda görmemişdir kimse hīç zādıyla hem-zādı
Tevekkül ḳıl dil-i ḥırṣ-āşināya etme hem zādı

2 Ḳuvā-yāb-ı ġınā-yı ḫurremī ol s̱ervet-i ġamla
Diliñ naḳd-ı sürūr olduḳça ġamdır bāb-ı īrādı

3 Hemān peyveste şād-ı tuḥfe-i fikr-i naʿīm etme
Gehī endīşe-i nār ile de yād et dil-i şādı

4 Binā-yı bī-esāsı dem-be-dem vīrāne olduḳça
Yaḳışmaz defter-i taḥrīr-i kevne ṭırs-ı ābādī

5 Edībā vaṣf-ı tāb-ı sīnemi elvāḥa yazdıḳça
Ḳalemler nā-girīz eyler ṣarīr-i āh u feryādı

2157

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẓālim demem ki edʿiye-i defʿ-i żarr oḳu
Zīrā iṣābet etmelidir saña ḳahr oḳu

2 Bay u gedāyı hem-ser-i tārāc-ı māl edip
Temyīze diḳḳat eylemediñ vardan yoḳu

3 Yeksān görüp ʿavāciz ile aḳviyāyı sen
Farḳ etmediñ teġāfül ile açdan ṭoḳu

2155 130b, Ü1 231a, Ü2 224b
3 dūk-i S, Ü2: nūk-i Ü1
2156 S 130b, Ü1 231a, Ü2 225a
2157 S 130b, Ü1 231a, Ü2 225a

4 Çeşm-i meşāmı būy-ı ciyefle ḳarīr edip
Hīç almadıñ revāyiḥ-i inṣāfdan ḳoḳu

5 Bilmiş Edīb kim hele ʿıṭr-ı ḥelālden
Ḫᵛoşdur meẕāḳ-ı ḫᵛāhişiñe ḥürmetiñ boḳu

2158

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sāḳiyā şerbet-i pür-nefʿ-i meyiñ bir içimi
Pāk eder renciş-i aḫlāṭ-ı kederden içimi

2 ʿİllet-i reşk ile aġyārı geçirdi cāndan
İnce reftār ile dil-dārıñ öñümden geçimi

3 Gerçi kim ḳapladı gülzār-ı cihānı ammā
Ḫārzār-ı fiteniñ yetdi zamān-ı biçimi

4 Ḳahr-ı her ḫāyine bī-ḳayd-ı semend-i rehvār
Pür-şitāb olmaġa teşmīre özendim ḳaçımı

5 Teysden kebşini farḳ eylemedim ben nāsıñ
Līk Edībā ḳoyunuñ aḥseni buldum keçimi

2159

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O kim defʿ-i ġama tāb-āver olmaz hem-dem-i nāyı
Müheyyā eylesin hengām-ı cevr-i hemde mīnāyı

2 Revā görmez kenār-ı cūya zāhid çeşme īmāyı
Ki ibrīḳ-i vużūdan ġayrı bilmez çeşme-i māyı

3 Ne deñli hem-dem olsa behceti pūşīdedir rinde
Nesīm-i bāġ açar ancaḳ niḳāb-ı bikr-i ṣahbāyı

4 Bisāṭ-ı sebzeyi çünkim şitā ġarḳ eylemiş birden
Çemenler sāḥa-i germāya sermiş ferş-i sermāyı

5 Eder fersūde-tāb-ı gerdiş-i pīrāmen-i gül-bün
Şühūd-ı şuʿle-i gül bülbül-i pervāne-sīmāyı

6 Benimle baḥs̱-i ʿaşkı bülbülüñ bīhūdedir şimdi
Ḳudūm-ı şāhid-i gül faṣl eder ancaḳ bu daʿvāyı

7 Edībā hem-nigāh-ı ʿandelīb-i zārdır göñlüm
Bahārı olmasa raġbetle görmezdim bu dünyāyı

2158 S 130b (Üzerine çizgi çekilmiş)
2159 Ü2 225a

2160

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Göñlüme terk-i hevā olmadadır ilhāmī
ʿAcebā ḳaṣd-ı ḳażā ḫāṭırımı ilhā mı

2 Dil-i sevdā-zedeye kesb-i revāc-ı ʿaşḳa
Ben de vāḳıf degilim kimdir eden ibrāmı

3 Merd-i bīgāne-i ġamdan hevesin dūr etmiş
Ehl-i işrāke naṣīb eylemeyen İslāmı

4 Dile bī-fāʾide-i ʿāʾide-i şevḳ olsa
Nefs-i bed-ḫˇāha uyup elde ḳomazdım cāmı

5 Nice kes cāh ile kām aldı Edībā ancaḳ
ʿĀlem-i ʿaşḳda göñlümce ben aldım kāmı

2161

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şāh-ı maġrūruñ perīşān oldu çünkim ülkesi
Ḳabża-i taḳdīrde der-mānde buldum ol kesi

2 Ẓālimiñ ṣanma ʿabes̱ bī-dāda her gāh eşmesi
Nefsini īḳāʿ içündür ġayra bu çāh eşmesi

3 Ḫaṣm çün feryād ile meḥşerde dāmen-gīr ola
Şehleriñ ṣad-çāk olur ez̠yāl-i şīb ü aṭlası

4 Dil perīşān-ı ġamı fikretle mesrūr eylemez
Dil-berānıñ dāmen-i zülfü perī-şān etmesi

5 Rāh-peymāy-ı meserretken ḫayāl etmez Edīb
Ġam-ḳafā-dār olduġun derk etmeyen pīş ü pesi

2162

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dest-i nigāha ʿārıżı bir gül degirmedi
Gülşende ḫārı yoḳ ele bir gül de girmedi

2 Ser-rişte-i viṣāli yed-i yāda girmedi
Zīrā ki anı dūk-i yed-i yad egirmedi

2160 S 130b, Ü1 231a, Ü2 225a
1 ḫāṭırımı S, Ü2: ḫāṭıramı Ü1
2161 S 131a, Ü1 231b, Ü2 225b
2162 S 131a, Ü1 231b, Ü2 225b
2 yāda S: yāre Ü1, Ü2

3 Çoḳ çekdi bār-ı çille-i cevrin felekde şeyḫ
Böyle ʿabes̱ o eşter-i ser-mest esirmedi

4 Gösterdi ġayra ṣad girih-i naḫveti o şūḫ
Bizden hele teġāfül edip yüz çevirmedi

5 Hep bāda verdi neş'eleri sāḳī-i felek
Ancaḳ Edīb neş'emizi bāde vermedi

2163

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥarīşiñ yap nümūd-ı gerdişin bir el degirmanı
Eliñ degmezse de taṣvīrine bir el degir Mānī

2 Der-i Mevlāda ol zāhid melīk-i ʿizz-i derbānī
K'olur vīrān-dilān-ı ṣadme-i faḳra o der bānī

3 Reh-i tecrīdde bulduḳça ḳūt-ı nīm men nānı
Ferāmūş eyleyem ḥāşā ki fażl u cūd-ı Mennānı

4 Ġulāmıñ ḥüsnünü inkār eder ṣūfī zi-nā-dānī
Anı meftūn-ı nisvān eylemiş kār-ı zīnā-dānī

5 Süleymānıñ Edībā ʿaynıma gelmez o dīvānı
Ki ben emlāk-i çerḫi eyledim tesḫīr o dīvānī

2164

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳazaḳlanıp n'ola ḳıllansa hīziñ otraġı
Gelince mevsimi lā-büd pür eyler ot rāġı

2 Sebīl-i eşk-i teriñ āb-ı serd-i bardaġı
Hele giderdi tef-i cism-i dāġ-ber-dāġı

3 Feżā-yı sāhirede ḥall ü ʿaḳda ḳādir iken
Cebīnden girih-i kibri çözmedi bāġī

4 Şirāʿ-ı fülk-i cihān ṭayy u neşre sūd etmez
Olunca ceyş-i meʿādıñ güşāde bayraġı

5 Edīb ederdi nebīler iġās̱e ümmetini
Hezār rūy-ı siyāhıñ bulunsa yüz aġı

---

3 şeyḫ S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2163 S 131a, Ü1 231b, Ü2 225b
2 Ḥaṣīdiñ S, Ü2: Ḥasūduñ Ü1
2164 S 131a, Ü1 231b, Ü2 225b
1 ot rāġı S, Ü2; ot oraġı Ü1

2165

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Emsāline faḫr etmededir Nemçe ḳıralı
Rūm u ʿAcemiñ leşkerini Nemçe ḳıralı

2 Ẓann eyledi kim ṣavlet-i Mehdī-i zamānıñ
Rīzān edemez çoḳ ḳızıl elmayı nihāli

3 Aʿdānıñ emān-ḫ˘āh ola şemşīr-i cefādan
Teʾdīb ile tertīb olunur ḥarb ü ḳıtāli

4 Ser-leşker-i ṣıdḳıñ kerem-i cizyedir ancaḳ
Rūzāne-i ecnādına şāyeste nevāli

5 Aḳṭārda her ḫāyin-i bed-kārı Edībā
Şāyān-ı cezā görmez idim olsa vebāli

2166

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ben eylerken emel laʿl-i lebiñ çün ġayra cām oldu
Bedel senden reşāda ṣanki cānā ġay recām oldu

2 Meyiñden sāḳiyā ṭās-ı ümīdim tā ki tām oldu
Ḫumār-ı sāġar-ı ser-şār-ı miḥnet ṭastamām oldu

3 Ġamıñdır eyleyen ʿuşşāḳı senden lāyıḳ-ı reʾfet
Ġamıñdan bīme rām olduysa her kim bī-merām oldu

4 Ḫalīd-i nāvek-i cevri ḳırāb-ı cevf-i sīnemden
Raḳībe bāʿis̱-i tecrīd-i seyf-i intiḳām oldu

5 Edībā ʿaşḳ-ı yār üftādesin bī-iḫtiyār eyler
Anıñʾçün her giriftār-ı hevā rüsvā-yı ʿām oldu

2167

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḥayfā ki intiẓār-ı bahārım tükenmedi
Hicrān-ı bülbül-i dil-i zārım tükenmedi

2 Bir nīme ʿişvesiyle tamām etdi ʿālemi
Dünyā tükendi ʿişve-i yārim tükenmedi

3 Maḥv eyledikçe eşk ile resmi bedīd olur
Ġamdan sevād-ı ṣafḥa-i kārım tükenmedi

2165 S 131a, Ü1 132a, Ü2 225b
5 bed-kārı S, Ü2: bed-kārıñ Ü1
2166 Ü2 226a
2167 Ü2 226a

4 Rūzum sevād-ı şām ile hem-ṣūret olmada
Ṭuġyān-ı tār-ı mīġ-i nehārım tükenmedi

5 Olmaz Edīb irāḳa-i eşkimle münṭafī
Eşkim tükendi şuʿle-i nārım tükenmedi

2168

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ne dem taṣvīr edersen şekl-i mātemgāh-ı ezmānı
Ṣıbāġ-ı naḳşını ḫūn-āb-ı çeşm-i terle ez Mānī

2 Şehādet-cūy-ı ʿaşḳa nesme-i bī-bāk-i pāk ister
Fidā-yı rāh-ı yāre her diliñ ṣanma var cānı

3 Marīż-i ʿaşḳa dārū-yı naṣīḥat nüks olur vāʿiẓ
Mesīḥāya ṭabībiñ ʿārdır idmān-ı dermānı

4 Rükām-ı ḫışt u seng-i ġamla da ābād olur göñlüm
Olunca ḫāṭır-ı vīrāna dil-berden nigehbānī

5 N'ola mecbūr olursa insilāḫ-ı bezm-i ʿālemde
Edīb ehl-i hevāya şeʾndir vażʿ-ı girān-cānı

2169

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥüsnünü görmemeden dīde-i nā-bīnāsı
ʿĀlemiñ bilmedi ḳadr-i mey-i nābı nāsı

2 Cāhınıñ her ne ḳadar olsa fesīḥ ercāsı
Rāciyān-ı keremiñ şehler imiş ercāsı

3 Tā ki maḥv olmaya cevfinde vecel ṣafrāsı
Iṣṭıfāf ile cihāda olamaz ṣaf rāsı

4 Göze gelmez çemeniñ tāze gül-i būyāsı
Sitem-i çerḫ ile ḫalḳıñ var iken bu yāsı

5 Göñlümüñ ġam ki Edīb ola ḳavī hem-pāsı
Sīneden ṣanma zidāyīde olur hem pāsı

2168 S 131a, Ü1 232a, Ü2 226a
2 ister S, Ü2: etmez Ü1
2169 S 131a, Ü1 232a, Ü2 226a
2 Cāhınıñ S, Ü2: Cāhiliñ Ü1 / şehler S, Ü2: şehrler Ü1

2170

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ẓulmü zenbūr olup sīne-i her sālārı
İrtikām üzre olur ṣoḳmaġa her sāl arı

2 Görmemiş yoḳ sitem-i her şeh ü her cāsārı
Renc-i bī-dādları olmada her cā sārī

3 Zāhid-i ḫaste-dile ġālib iken bīmārī
Yine ol ḥayye-menişden umamam bī-mārī

4 Bu fiten-ḫānede eşrār-ı aḫ aḫyār olsa
Tām iken naḳş ile yek nīme görür aḫyārı

5 Şimdi enmūzec-i ḫūndur dil-i aṣdāfa Edīb
Faṣl-ı nīsān-ı cihānıñ dürer-i emṭārı

2171

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hidāyet-pīşe kirdārından eyler ḥāle işhādı
K'olur bī-ḫıbret-i kārına kirdārından iş hādī

2 Nidāsından nevāgāh-ı naṣīḥat olsa ger nādī
Cihānda her nidā-kār-ı riyāya ben demem nādī

3 Baña kārımda imdād etmedikçe n'eylerim dādı
Digerden müstemidd-i dād olan yā n'eyler imdādı

4 Hemān neşr-i şirāʿ-ı fülk-i vecd-i ʿandelībāna
Yem-i gülşende bād-ı behcet-i gül-ġonçedir bādī

5 Edībā Ḫıżr-ı ferruḫ-demden istimdād-ı rüşd etse
Dil-i nā-ḳābile ḳābil degil teʾsīr-i irşādı

2172

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bāb-ı liʾāma ʿazme ḳabūl etme niyyeti
ʿAzm etmedense cāna ḳabūl et meniyyeti

2 Kecdir Yehūd-ı bed-menişiñ Mūseviyyeti
Yoḳ kīş-i bāṭılında ser-i mū seviyyeti

3 Ḳoy kār-ı igtiyāb ile iẓhāb-ı ġayreti
Cehd et femiñde olmaya ḫāyīde ġayr eti

2170 S 131a, Ü1 232a, Ü2 226a
2171 S 136b, Ü1 232b, Ü2 226b
2172 S 136b, Ü1 232b, Ü2 226b

4 Ḫarvār irbi püşt-i zemīne ṭarīḥ eder
Her kim ḫar-ı dü-pādan umar ādemiyyeti

5 Hem-zād-ı yek pederse Edīb ehl-i ṣıdḳdan
Yoḳdur vidāda ehl-i riyānıñ ḥariyyeti

2173

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Emīn bilme riyāżet-keş-i ṭarīḳānı
Dıraḫt-ı ḫuşke sürer nicesi ṭarī ḳanı

2 Geçerse tāb-ı ruḫu şemʿ-i ser-fürūzānı
Ġulām-ı şūḫa eder ṣanma ser-fürū zānī

3 Rüfūda olma girībān-ı ḫırḳayı zāhid
Naẓarda ḫ˘oş göremem çāksiz girībānı

4 Dil-i cerīḥimi taṣvīr eder mi ṣıḥḥatle
Derūna zaḫm-ı tenimden bulunca dermānı

5 Taḥammül eyleyemez bār-ı ṣıḳlet-i bedeni
Edīb ḳulle-i Ḳāf olsa ʿāşıḳıñ cānı

2174

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Çekdi bu dili ḫayli zamān boyına ḫāli
Ẓann etme keş-ā-keşden olur bu yine ḫālī

2 Bir şūḫ ki efzūn ola mālıyla cemāli
Künc-i hevese öyle cemāli ḳomamalı

3 Ḳapdı dili pūşīde-niḳāb eyledi rūyun
Hīç göñlümüz açılmaz o meh-pāre ḳapalı

4 Ebrūları şemşīr-i cefāsıyla dem-be-dem
Ḳıymaḳda bizi nüsḫa-i ʿaşḳın oḳuyalı

5 Farḳ etdi caḥīm içre yerin āteşe düşdü
Ṣūfī-i ġabī ḫ˘āb-ı riyādañ uyanalı

6 Ṭayy etmek umar emtiʿa-i baḫş u ʿaṭāyı
Gūyā ki ümem māl içün ister bu kemāli

7 Zaʿmınca ḳıral başını ḳaṭʿ etdi Edīb[ā]
Faḫr etmede zāhid ḫum-ı ṣahbāyı ḳıralı

2173 S 137a, Ü1 232b, Ü2 226b
5 bār-ı S, Ü2: bāb-ı Ü1
2174 Ü2 226b

2175

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Keyd-i zenden levme ben şāyeste görmem ḳorḳarı
K'ādemi Yūsuf gibi sicn-i belāya ḳor ḳarı

2 Çekmeden bildim ġam-ı sūdāgerān-ı benderi
Ol cihetden nā-girīz etdim muġallaḳ ben deri

3 Bāng-ı tehdīdi bize tekrār ile ṣūfī-i ḫar
Münhemikdir nev-be-nev esmāʿa ṣavt-ı münkeri

4 Müstaḳīm etmez anı olsa ʿibāret nā-dürüst
Rāstī-i kilk-i rāḳimle sedād-ı mısṭarı

5 Bī-nevādır sīret-i iḳbālden Ḫallāḳına
ʿĀlemiñ idbāra sāʿīdir Edībā eks̱eri

2176

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫ˘āce Ḥaḳdan diledi benderi ben dergāhı
Eyledim dergehi ben melceʾ o bendergāhı

2 Benden ey çerḫ-i denī eyleme aʿlā māhı
Yoḫsa ben şeş cihete eylerim iʿlām āhı

3 Ġarażı neşʾe-i eşvāḳı füzūn etmekdir
ʿĀşıḳıñ nūş-ı mey-i nāb ise de dil-ḫ˘āhı

4 Nehydir emr-i taḳā müntesib-i ʿiṣyāna
Emr ise müncez̠ib-i ṭāʿate nehy-i nāhī

5 Dūr iken ġafve-i ġafletden Edībā görmem
Bāng-ı īḳāẓa sezā gūş-ı dil-i āgāhı

2177

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ol serābistānda kim enhār u ābār olmadı
Anda hīç bir kimseye teklīf-i āb-ār olmadı

2 Cāhilān niʿmet-güzīn-i ḥubb-ı aḫyār olmadı
Uḫvesinde Yūsufa zīrā bir aḫ yār olmadı

3 Mürşidiñ naḫl-ı kemāli ser-bülend ammā ki ḥayf
Ġuṣn-ı kārında riyādan ġayrı es̱mār olmadı

2175 S 137a, Ü1 232b, Ü2 227a
5 ʿĀlemiñ S, Ü2: Sālik-i Ü1
2176 S 137a, Ü1 233a, Ü2 227a
1 benderi S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
2177 S 137a, Ü1 233a, Ü2 227a

4 Hecr ile güçdür şehā cāndan sebük-bār olmamaḳ
Fürḳatiñle cān deme dūş-ı tene bār olmadı

5 Rencini ḫüsrāna ibdāl eyledi ol kim Edīb
Vuṣlata naḳd-ı revānıyla ḫarīdār olmadı

2178

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mümkin mi hem-cenāb-ı eʿālī ola denī
Etmek olur mu ʿanber-i sārā o lādeni

2 Ḳaṭʿ ile ābın etme muʿaṭṭal degirmeni
Dā'im sürīn-i şeyḫe mürīdā degir menī

3 İblāġ-ı ḥasb-i ḥāline ʿaczin sefīr eder
Ḥaṣr eyleyen mühādeneye rezm-i düşmeni

4 Görme libās-ı faḫr ile zībende sifleyi
Yāḳūt bilme faṣṣ-ı zücāc-ı mülevveni

5 Dil-ḫ˘oş olan ḳanāʿat ile bir meʿāş içün
Görmez Edīb būsa revā dest ü dāmeni

2179

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yüklendi dūş-ı baṭnına bāġıñ kirāsını
Żaʿfıyla zāhid istemesin mi kirāsını

2 Açsın ṭarīḳ-i maṭbaḫa çeşm-i gedāsını
Verdikçe semʿ-i şeyḫe muvāfıḳ ṣadāsını

3 Ferş-i ḥaṣīr-i sumʿayı ḳoymaz hevālana
Pūsīde etdi şeyḫ-i gedā būriyāsını

4 Rāh-ı sitemde saʿy ile elbette tīz bulur
Ẓālim bu sū'-i ḥāline lāyıḳ belāsını

5 ʿĀlemde hīç Edīb inanmam ki bī-emel
Bir kimse cüst-ü-cūda olur āşināsını

2178 S 137a, Ü1 233a, Ü2 227a
2179 S 136b, Ü1 233a, Ü2 227a
3 sitemde S, Ü2: sitemle Ü1

2180

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ben dāʿiye-i ṣıdḳ ile sürdüm bere kātı
Meslūk ederim rāh-ı ḥuṣūl-i berekātı

2 Minhāc-ı tezāvīrde s̱ābit-ḳadem olsun
Mes̱vā ola tā şeyḫe caḥīmiñ derekātı

3 Beddir gele-i fāḳa ki tā pāre-i nāndır
Dervīş ü şehiñ aġdiye-i müterekātı

4 Taḥrīk-i cemād etmeye tā cilve-i vecdi
Zühhāda tevācidle ʿabes̱dir ḥarekātı

5 Her merd-i şitābān-ı reh-i ḳurbuñ Edībā
Taḳvā gibi mümtāz-ı aṣāʾil gerek atı

2181

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Bedīd olaydı eger zīb-i çāk-i dāmānı
O şūḫa lāyıḳ idi dense Yūsuf-ı s̱ānī

2 Sirişti ḫūn iledir alma nān-ı iḥsānın
Seḫāya ʿālemiñ iḳbāl ederse ḫāḳānı

3 Ḥarīṣe bāb-ı ekābirde imtilā gelmez
Yedikçe ney-şeker-i deste-çūp-ı derbānı

4 Ḫıyānet ehli caḥīme revān olup āḫir
Ḳalīb-i cevf-i leẓāya ḥülūl eder cānı

5 Edīb yaḫ gibi nuḳl-ı dehān eder zāhid
Degerse cām-ı zücāc-ı şarāba dendānı

2182

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿİṣmetle gerçi şeyḫ-i mürāyī öger seni
Ammā ḳomazdı rām edebilse o ger seni

2 Ḫaṭṭ-ı ruḫuñ pür olsa da pervāz-ı ḥüsnüñe
ʿĀşıḳ yine hevāya gidermez öper seni

3 Ḫār olsa mūy-ı laʿl-i laṭīfiñ dehānına
Üftādeler merāret-i ġamla emer seni

2180 S 137b, Ü1 132b, Ü2 227b
1 ḥuṣūl-i S, Ü2: ḥaṣīre Ü1
3 Beddir S, Ü2: Budur Ü1
2181 Ü2 227b
2182 Ü2 227b

4 Dil verme şüst-ü-şūy-ı ġama keyf-i cām ile
Zāhid ṣaḳın ki sāġar-ı ṣahbā yaḳar seni

5 ʿĀr etme terk-i rūze içün seng-i ṭaʿndan
Tā kim çeker namāz-ı terāvīḫe cer seni

6 Ḳoysun firāz-ı künbed-i eflāke ser yine
Āḫir sitīz-i tīşe-i ehvā keser seni

7 Pīrāye-gīr-i ṣıdḳ u ḫulūṣ ol Edībveş
Ḳadriñ ne deñli pest ise iḫlāṣ eder seni

2183

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Reviş-i ḥırṣ ile ḳoy şenşene-i cārūyu
Etme sevdā-zede-i māliş-i her cā rūyu

2 Ṭabʿ-ı gül ṣoḥbet-i ḫār ile taġayyür bulmaz
Ḫāʾiniñ ṣādıḳa zīrā eṡer etmez ḫūyu

3 Yāri bī-tecribe yār añlama kim mā-verdiñ
Ḫāric-i ẓarf-ı zücācından alınmaz būyu

4 Buḫlu muʿtād edemez merd-i ʿaṭā-kār olmaz
ʿAksine münḳalib etmek cereyān-ı cūyu

5 Eylemez ledġa-i nīşinden Edībā rāḥat
Mārdır ṭāmiʿa zülf-i emeliñ her mūyu

2184

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı zārıñ enīnin gūş eder yoḳ kimsesi
Eylesin andan ḳarīn semʿ-i ḳabūle kim sesi

2 Çerḫ-i dūn erẕāl-i aḳvāmı vücūh-ı nās eder
Yem gibi tāc-ı ser-i emvāc eder ḫār u ḫası

3 Ber-ṭarafdır ḫalḳ-ı ʿālemden bu gün resm-i ʿafāf
Rāyegāndır ḥizb-i ġılmān u zeniñ pīş ü pesi

4 Ṣevb-i nāmūs-ı cevān-merdī ser-ā-ser münselib
Ḥülle-i faḫr oldu eclāfa ṣıfāt-ı nākesī

5 Şimdi mecbūl-i ḫıyānetdir Edīb ehl-i zamān
Ser-be-ser buldum emānetde müberrā her kesi

2183 S 137b, Ü1 233b, Ü2 227b
2 ile S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
4 muʿtād Ü1, Ü2: muʿtā S
2184 S 137b, Ü1 233b, Ü2 227b
3 Rāyegāndır S, Ü2: Zāyegāndır Ü1

2185

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Sükūn bulmuşdu bir dem tīrveş şimdi yeleklendi
Hübūbu münḳatı' ken bād-ı āhımla yel eklendi

2 Gelelden sāḥa-i mihmān-sarāy-ı 'ālem-i kevne
Mücerred ḳurṣ-ı dāġ-ı 'aşḳ ile göñlüm yemeklendi

3 Dil-i 'āşıḳ 'aceb mi 'ākif-i ẓıll-i hümūm olsa
K'anıñ miḥnetle saḳf-ı ḫāne-i ḳalbi direklendi

4 Raḳībiñ keydi müştedd oldu yāriñ vażʿ-ı bezminden
Yüzü ol nā-bekār-ı ḫāyiniñ gitdikçe peklendi

5 Edībā inmedi bālā-yı ḳaṣr-ı 'izz ü nāzından
Ki gūyā 'ālem-i 'ulvīde dil-dārım meleklendi

2186

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Mükedder etme ġam-ı zād ile tehīgāhı
Olursa da eṡeri zāddan tehī gāhī

2 Bulur mehābeti iklīl-i hūş ile ṣanma
Ki tāc-ı faḫr iledir ḥaşmet-i ser-i şāhī

3 'Uyūn-ı fıṭnati ḫ˘ābīdedir naẓarlarda
Melekde olmaya tā pertev-i dil-āgāhī

4 Lüzūm-ı bāb-ı rıżādır 'alāyim-i tevfīḳ
Ẕehāb-ı nehc-i ṭamaʿdır delīl-i güm-rāhī

5 Edīb pend-i naṣūḥuyla müntehī olmaz
Fesād-ı sīretine kendi olmayan nāhī

2187

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ṣanma fermān-ı ġama münḳad olur her tenbeli
Söylemez emr-i ḫıdīv-i miḥnete her ten belī

2 Her dil olmaz fā'iz-i nev-bāve-i dāġ-ı heves
Her kesiñ eṡmār-ı naḫl-ı rifʿate yetmez eli

3 Ārzū-yı neyl-i dārū-yı nigāh-ı raḥm ile
Yāre 'āşıḳ zaḫmını gördükçe iẓhār etmeli

2185 S 137b, Ü1 233b, Ü2 228a
1 bulmuşdu S, Ü1: bulmuşdum Ü2
3 hümūm S, Ü2: ġumūm Ü1
2186 S 137b
2187 S 138a, Ü1 233b, Ü2 228a

4 Tīr-i pendi çāk-sāz-ı sīne-i ehdāf idi
Zāhidiñ süst olmasa tāb-ı kemān-ı mıḳveli

5 Ben kerāmātın Edīb iḳrārda mecbūr idim
Olmasa ʿarż-ı kerāmet meşreb-i şeyḫ-i velī

2188

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Olunca deste vāṣıl tāk-i vaṣlıñ tā ʿanāḳīdi
Edīm-i cānımı ifrāṭ ile tīġ-i ʿanā ḳıydı

2 ʿAcebdir muttaṣıl şām u seḥer feryād u sūzişde
Tükenmez bülbül ü pervāneniñ ʿuşşāḳa taḳlīdi

3 Ayırma göñlümü hīç ḥalḳa-i zencīr-i zülfüñden
K'odur cānā dil-i şeydā-yı zārıñ heykel-i cīdi

4 Nigāhımdan baʿīd et ṣūret-i ebʿād-ı aġyārı
Baña gösterme bir taḳrīb ile sīmā-yı tebʿīdi

5 Edībiñ vaṣlıña ilḥāḥını maʿẕūr ṭut zīrā
Viṣāle ʿāşıḳıñ şāyeste olmaz levme teʾkīdi

2189

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cihānıñ eyledi her kec-reviyye dānāsı
Devā-yı rüşde bedel mübtelā-yı dā nāsī

2 Ne deñli kārih ise muttaḳī ḳuṣūrunda
O deñli fācire leẕẕet verir ḫaṭāyāsı

3 Ḥarīṣ-i cūd ise de Ḥātemān-ı tedbīriñ
Naṣīb-i ḫāk olamaz ṭaʿm-ı cürʿa-i kāsı

4 Ḫarīr-i kevs̱er olur ḫāme-i ṣurāḥīniñ
Ṭurūs-ı cevf-i küʾūsa ṣarīr-i imlāsı

5 Edīb nuḳre-perestān-ı dehriñ uḫrāda
Cihānda farṭ-ı ġınādır nişān-ı iflāsı

2190

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu lücce-i yemm-i ġamıñ selīmānı
Müşāhed olmadı yemm-i ġamıñsa limanı

2188 S 138a, Ü1 234a, Ü2 228a
3 zārıñ S, Ü2: zār-ı Ü1
2189 S 138a, Ü1 234a, Ü2 228a
2190 S 138a, Ü1 234a, Ü2 228b

2 Hemān fütāde-i gird-āb-ı ye's-i rāḥatdir
Felekde mīr ü şehiñ her ġarīḳ-i iḥsānı

3 Mużırr-ı nās olan İslāma ehldir denmez
Ki merde keff-i eẕādır delīl-i īmānı

4 Sihāma hem-demī-i ḳavs inḥinā vermez
Muḳārenet kec eder ṣanma müstaḳīmānı

5 Edīb rāh-ı ṭalebde ʿ ināyet-i Ḥaḳ ile
Gehī ḳafā-rev eder süst-rev şitābānı

2191

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānı etse ġarḳ ehl-i niyāzıñ āb-ı ruḫsārı
Yine ẕeyl-i dil-i eşrāra olmaz āb-ı ruḫ sārī

2 Göñülden cām-ı ṣahbā şüste eyler çirk-i ekdārı
Olan zīrā ki mıṣḳaldir müzīl āṡār-ı jengārı

3 Nem-i eşkim benim naḳd-ı şerār-ı sūz-ı sīnemdir
ʿAcebdir ʿayn-ı mādan inbicās-ı şuʿle-i nārı

4 Le'īme kār-ı ʿamd-i dil-nevāzı ḥüsn-i ḫulḳ olmaz
Ḫalel vermez kerīme ʿādet-i sehv-i dil-āzārı

5 Edībā şimdilik şevḳ-i metāʿ-ı feryedir ʿālem
Ḳumāş-ı sündüsiyyü'ṭ-ṭarḥ-ı ṣıdḳıñ yoḳ ḫarīdārı

2192

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dehān-ı ḥırṣınıñ ber-kende olsa cümle dendānı
Olurdu ḫ˘ān-ı fażl-ı Ḥaḳḳa zāhid cümleden dānī

2 Nüḳūd-ı ṭāʿatin ibdāl eden kālā-yı dünyāya
Ticāretgāh-ı ʿuḳbāda tehī ḳor keff-i mīzānı

3 Beḳāya inşinādan sāḥa-i gītī-i fānīye
Düşürmez cismini ifnā edenler ẓıll-i ebdānı

4 Nigāh etmezdi ʿālem sūy-ı ḥall ü ʿaḳd-ı taḳdīre
Göreydi dīde-i her kār-ı ṣaʿbī rūy-ı āsānı

5 Edībā ḳāyid-i rāh-ı ẓafer çün dest-i ḳudretdir
Degil şāyān-ı faḫr āheste-reftāra şitābānī

2191 S 138a, Ü1 234a, Ü2 228b
2192 S 140b, Ü1 234b, Ü2 228b

2193

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 İştidād-ı hırṣ-ı ġaṣb-ı māl ile her müfterī
Restgār etmez gezend-i iftirādan müft eri

2 Her büt-i 'iṣmet-güzīn gördükçe ibrām-ı zeri
Zūd eder germ-ābede ridfinden ibrā mi'zeri

3 Olmadıḳça tā siper-gīr-i ḳuvā-yı i'tidāl
Bir şehiñ tāb-āver-i a'dā degildir leşkeri

4 Derk eden nākes nice pür-ḥumret-i şerm olmasın
Rehbet-i ehl-i himemden ṣufret-i levn-i zeri

5 Ṭavr-ı istiḥyā ile nāzişger olmaġla Edīb
'Ālemiñ olmaz tutuḳ-pūş-ı ḥayā her dil-beri

2194

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Deryā-yı kūh-ı mevc-i ġarāmıñ cezāyiri
Ehl-i hevāya oldu mużīḳ-i cezā yiri

2 Aṣḥāb-ı fıṭnatiñ kef-i pāy-ı baṣāyiri
Ḳābil degil 'aṣūr ile şimdi baṣa yiri

3 Yoḳ bir ḫırāmgāh-ı ṣafā şehleriñ de hep
Maġnā-yı tengnā-yı ġam olmuş serāyiri

4 Āgendedir ḳavāfil-i vaḥşetle ser-be-ser
Mihmāngeh-i mesāriḥ-i ünsüñ ḥaẓāyiri

5 Şimdi lüzūm-ı cehl ile hep nāsda Edīb
Ecr oldu iḳtirāf-ı ẕünūb-ı kebāyiri

2195

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Muḳaddem gevher-i güftār-ı 'işveñ zīb-i gūşımdı
Ḥadīs̱-i nāzıñ āyā kimledir ey fitne-gū şimdi

2 Girībān-ı dili çāk etdi çün ser-pençe-i hecriñ
Aña sen gör yine bir vech-i imkān-ı rüfū şimdi

3 Şiyār-ı mezra'-ı kişt-i meṭālib şūrezār olmuş
'Abes̱dir 'āḳile idrār-ı ġays̱-ı āb-ı rū şimdi

2193 S 140b, Ü1 234b, Ü2 228b
2194 S 140b, Ü1 234b, Ü2 228b
3 serāyiri S, Ü2: s̱enā yiri Ü1
4 mesāriḥ-i S, Ü2: meṣāriḥ-i Ü1
2195 S 140b, Ü1 234b, Ü2 229a

4 Ne ḥāletdir bu kim mīr ü gedā her sifle-i ser-keş
Sücūdunda göñülden Ḥaḳḳa etmez ser-fürū şimdi

5 Edīb enhār u yemm ālūde-i ḫūn-ı sirişk olmuş
Bulunmaz merdüme pākīze bir mā'-i vużū şimdi

2196

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Bī-liyāḳat çün-'Acem ḳoy intimā-yı Ḥaydarı
İ'tiḳād-ı pāk ile olsun penāhıñ Ḥay deri

2 Şeyḫ-i ṭāmi' eylemiş rūy-ı ümīde beñ zeri
Görmedim aṣlā aña ḥırṣ u şerehde beñzeri

3 Maẓhar-ı ẓıll-i hümā-yı ḫurremī olsun mu hīç
Şāh-ı bī-dādıñ muḥiṭṭ-i būm-ı ġamdır kişveri

4 Bīm-i reh-zen eylemez dervīş-i bī-zāda eṡer
Gūsfende heykel-i ḥıfẓ-ı beḳādır lāġarī

5 Ṭal'atiyle olmadan maġbūn-ı ilḳā-yı naẓar
Görmemek yegdir Edībā düşmen-i bed-peykeri

2197

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Besālet hīç ṭavāşī merdüm-i zengīde ḳābil mi
Reh-i merdān-ı Rüstem-sīrete zen gide ḳābil mi

2 Ne mümkin ġāfile temyīz-i resm-i ziṣt ü ḫūb etmek
Mecāl-i bīnişe hīç dīde-i ḫ˘ābīde ḳābil mi

3 Yed-i ġaṣbı nice 'āḳil ṣunar naḳdīne-i nāsa
Müjeyle iltiḳāṭ-ı aḫger-i pāşīde ḳābil mi

4 Dilā te'vīl ile taḥlīl-i suḥta etme istiftā
'İlāc ile ṣalāḥ-ı cīfe-i gendīde ḳābil mi

5 Peşīmān-ı güneh terk-i melāl-i infi'āl etmez
Riyāż içre ferāġ-ı ser-fürūyī bīde ḳābil mi

6 Ne mümkin müdde'ī tābişger-i sīmā-yı 'aşḳ olmaḳ
Bülūġ-ı ẕerre hīç ḫāṣıyyet-i ḫ˘urşīde ḳābil mi

7 Ḫırām-ı vecd ü ḥāl etmez ḳarār ehl-i tevācidde
Edībā neş'e-i pā-ber-hevā te'bīde ḳābil mi

---

5 enhār u yemm S, Ü2: enhār-ı rū Ü1
2196 S 140b, Ü1 235a, Ü2 229a
2197 S 140b, Ü1 235a, Ü2 229a

TAḪMĪSĀT*

1

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ne deñli mevc-zen olsa yem-i siyāh-ı ṭaleb
Neheng-i nuṭḳa degildir sezā şināh-ı ṭaleb
Budur maḳāl-i ḥaḳīm-i ḫıred-penāh-ı ṭaleb
O dil ki olmaya mıżmārı cilvegāh-ı ṭaleb
Olur mu sāḥası menzilgeh-i sipāh-ı ṭaleb

2 Güşād-ı dest-i ṭaleb ehl-i ḥırṣa keçküldür
Ki āzmend olanıñ meşrebi teʾekküldür
Ḳunūʿa niʿmet-i bā-minnet-i şeker küldür
O dil ki sīr-i ḫˇur-ı niʿmet-i tevekküldür
Eder mi loḳma-i nā-çīze fetḥ-i fāh-ı ṭaleb

3 Olup devīde-i dünbāl-i cīfe-i dünyā
Gel olma māyil-i dār-ı ġurūr-ı pā-be-hevā
Gel et gümāşte kārıñ cenāb-ı Ḥaḳḳa dilā
Cihānda ṣadr-nişīnān-ı kāḫ-ı istiġnā
Ne mümkin eyleye pīş ü pese nigāh-ı ṭaleb

4 Gül-i ümīdi ḥarīṣiñ müdām ṣolmadadır
Piyāle-i dili ḫūn-āb-ı ġamla dolmadadır
Yazıḳ ki rīşini dest-i esefle yolmadadır
O kim hemīşe dehen-bāz-ı ḫˇāhiş olmadadır
Dünüvv-i ẕātını is̱bāt eder güvāh-ı ṭaleb

5 Sülūk-i rāh-ı ḳanāʿetdedir şerāfet hep
Ṭarīḳ-i āzda çoḳdur ṣunūf-ı ẕillet hep
Verir ḳażāya rıżā ʿārifāna rāḥat hep
Gelir muḳadder olan rızḳ u cāh u devlet hep
Gerek güşāde gerek bestedir şifāḥ-ı ṭaleb

6 Ümīd-i rūzī ile etme hāy-u-hū ey dil
Vüṣūl-i maṭlab içün olma ceng-cū ey dil
Der-i ʿaṭā-yı Ḫudādan çevirme rū ey dil
Olup rübūde-i esbāb-ı ārzū ey dil
Keşīde eyleme bī-ıṣṭıbār āh-ı ṭaleb

7 Ṭarīḳ-i ẕüllü edersen eger ki nā-refte
Muṣāberetle erersin güşāyiş-i baḫte
Metāʿ-ı dehre ḥaḳāretle olma dil-beste
Ketān-ı ʿizzeti pūsīde eyler elbette
Şeb-i ṭamaʿda ṣaḳın kim fürūġ-ı māh-ı ṭaleb

---

* TAḪMĪS[ĀT] (Başlık: Ü2 229a)
1 S 92a, Ü1 236b, Ü2 229a
2 loḳma-i S, Ü2: niʿmet-i Ü1
3 kāḫ-ı S, Ü2: künc-i Ü1

8 Hümā-mişāl bülend-āşiyān olup ey dil
Ṭımāḥ-ı çeşm-i cihāndan nihān olup ey dil
Şebīh-i mālik-i ṣad-ḫān-mān olup ey dil
Felekde nuḫbe-i müstaġniyān olup ey dil
Ḥaẕer ḳıl eyleme tüklānıñı tebāh-ı ṭaleb

9 Ṣafā-yı ḳanʿ bulunmaz ne sāġar-ı Cemde
Ne vaṣl-ı yār-i ḳadeh-gīr-i zülf-der-hemde
Selāmet-i dü sarā var bu ṭabʿ-ı ḫurremde
Edīb merd-i ḥaḳīḳat-şināsa ʿālemde
Naḳīṣadır hele el-ḥaḳ sülūk-i rāh-ı ṭaleb

2

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Riyāż-ı ḫuld-nümā ol şehiñ mekānı mıdır
Nis̱ār-ı gevher-i ıṭrā sezā-yı kānı mıdır
Fürūġ-ı her dü cihān tāb-ı ḥüsn ü ānı mıdır
Hezārı zār eden ḥasret-i zebānı mıdır
Ṣafā-yı behcet-i gül-ġonçe-i dehānı mıdır

2 Ṭufeyl-i ġonçeyi gehvārede ḥazīn etdiñ
Cebīn-i verd-i teri bunca çīn çīn etdiñ
Bu deñli mürġ-i ḫ˘oş-elḥānı der-kemīn etdiñ
Çemende gūş-ı gülü böyle pür-ṭanīn etdiñ
Bu gūne nāleleriñ bülbülā zamānı mıdır

3 Olan bahār-ı dile reng-sāy-ı faṣl-ı ḫazān
Ḳılan ḫavāṭırı pā-māl-i leşker-i aḥzān
Veren secencel-i eẕhāna jeng-i bī-pāyān
Eden göñül bizi ḫam-geşte-ḳadd-i tāb ü tüvān
Denīleriñ ʿacebā bār-ı imtinānı mıdır

4 Keşīde ṣafḥa-i ḥüsnünde hū mudur yoḫsa
ʿAbīrden es̱er-i dūd bu mudur yoḫsa
Çemende sünbül-i tāze-nümū mudur yoḫsa
ʿAceb kelāle-i pīçīde-mū mudur yoḫsa
Semend-i nāz u delāliñ ser-i ʿinānı mıdır

5 Meşām-ı ʿārife būy-ı vefā müsaḫḫardır
Meẕāḳ-ı ṭabʿ-ı leʾīme cefā müsaḫḫardır
Lisān-ı ṣıdḳa maḳāl-i hüdā müsaḫḫardır
Edīb mülk-i suḫan hep saña müsaḫḫardır
Bu gūne ḥüsn-i edā kimseniñ lisānı mıdır

---

2 S 92b, Ü1 238a, Ü229b

3

[Taḫmīs-i Ġazel-i Nābī]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Sā'id-i sāḳī-i bezm-ārāda nīrū ḳalmamış
Hep tehī sāġarları bir cām-ı memlū kalmamış
Bülbülānda naġme-i şevḳe tek-ā-pū ḳalmamış
Gülsitān-ı dehre geldik reng yoḳ bū ḳalmamış
Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-ı dil-cū ḳalmamış

2 Ehl-i derdiñ yoḳ fenā mülkünde āsāyişleri
Muttaṣıl çerḫe 'alev-rīz olmada sūzişleri
Tāb-ı ġamdan pīşter olmaḳdadır nālişleri
Teşnegānıñ çāk çāk olmuş leb-i ḫ˘āhişleri
Çeşmesār-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış

3 Olmadı ḥāṣıl murādı ḫāṭır-ı rencīdeniñ
Hep hebā oldu tek-ā-pūsu dil-i ġam-dīdeniñ
Oldu żāyi' naḳd-ı şevḳi 'āşıḳ-ı şūrīdeniñ
Ḳadrin añlar yoḳ bilir yoḳ merdüm-i sencīdeniñ
Çār-sūy-ı ḳābiliyyetde terāzū ḳalmamış

4 'Āşıḳ-ı āvāre ḳalmış kūşe-i ġamda nizār
Zaḫm-ı nā-sūr-ı dile yoḳdur devā-yı sāzgār
Merhem-i çerḫ-i felekden olmasın ümmīdvār
Eylemiş der-beste dükkānıñ ṭabīb-i rūzgār
Ḥoḳḳa-i pīrūze-i gerdūnda dārū ḳalmamış

5 Ḥāṣılı olmaz rehā-yāb-ı 'anā ehl-i niyāz
Etse de hergiz Edībā inzivā ehl-i niyāz
Ṭūp-ı miḥnetden nice bulsun rehā ehl-i niyāz
Ceyş-i ġamdan ḳanda etsin ilticā ehl-i niyāz
Ḳal'a-i himmetde Nābī bürc ü bārū ḳalmamış

4

[Taḫmīs-i Ġazel-i Nābī]

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ġayra luṭfuñ baña zehr-āb-ı elem gelmez mi
Yā meẕāḳ-ı dil-i pür-şūruma sem gelmez mi
Rūz u şeb nālelerimden saña ġam gelmez mi
Beni dil-ḫaste görüp çeşmiñe nem gelmez mi
Yā peşīmānī-i evżā'-ı sitem gelmez mi

---

3 S 93a, Ü1 253a, Ü230a
2 olmada S, Ü2: olmadır Ü1
4 S 93b, Ü1 254a, Ü2 130b

2 Hele ey şāhid-i zībendeter-i bezm-ṭırāz
Kerem et eyleme aġyāra der-i luṭfuñu bāz
Olmasın ʿāşıḳa vażʿıñ sebeb-i sūz u güdāz
Sende inṣāf ede ey āfet-i bīgāne nevāz
Ġayr ile ülfetiñ insāna elem gelmez mi

3 Gāh beytü'l-ḥazen-i hecrde mihmān olduḳ
Geh ḫayāl-i ruḫ-ı cānān ile ḫandān olduḳ
Nice dem dāʿiye-i vaṣl ile pūyān olduḳ
Ṭaleb-i kām ile biz bunca şitābān olduḳ
O da āyā bize bir iki ḳadem gelmez mi

4 Çeşm-i inṣāf ile baḳ ol ruḫ-ı pür-envāra
Nice tavṣīf olunur ol ṣanem-i meh-pāre
Söz bulunmaz ne denir laʿl-i leb-i dil-dāra
Ey düşen dāʿiye-i vaṣf-ı dehān-ı yāre
ʿAcebā ḫāṭırıña rāh-ı ʿadem gelmez mi

5 Mevkib-i bār-ı murād-āver-i seyyāre-i cūd
ʿAcebā ede mi kālā-yı ümīd ile vürūd
Ḳala mı kāmıñ Edīb emtiʿası nā-meşhūd
Rāyegān olmaya mı yine metāʿ-ı maḳṣūd
Nābiyā ḳāfile-i luṭf u kerem gelmez mi

5

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dili zār eyledi te'ṡīr-i zaḫm-ı nāvek-i dūrī
Ser ü sāmānı nā-būd etdi sūz-ı tāb-ı mehcūrī
Yeter mecrūḥ-ı ʿaşḳa bī-dirīġ et saʿy-ı meşkūrı
Pey-ā-pey zaḫm-ı peykānıñla mecbūr eyle meksūrı
Ki yegdir ehl-i ġam şīvenle maḫlūṭ eylemek sūrı

2 Olurken levḥ-i dilde naḳş-ı taṣvīr-i emel ẓāhir
Bulurken behcetiñle muḳle-i cān pertev-i bāhir
Giyerken maḳdemiñle Kaʿbe-i dil ḥülle-i fāḫir
Dem-ā-dem zevre-i ṭayfıñla ābādān iken ḫāṭır
Ḫarāb-ābād-ı hicrān etme gel bu beyt-i maʿmūrı

3 Nice kem-ḳadr olursa ehl-i ʿaşḳı atma yabana
Nigāh-ı iltifāt et bī-dilān-ı nā-be-sāmāna
Şehā luṭf eyle dil-gīr olma rencūrān-ı aḥzāna
Gücenme dergehiñden buʿd-ı her bī-tāb-ı hicrāna
Ki hīç şāyeste-i levm etmek olmaz şaḫṣ-ı maʿẕūrı

---

5 S 92b, Ü1 240a, Ü2 130b
2 Kaʿbe-i dil S, Ü2: Kaʿbe-i cān Ü1

4 Dil-i nā-ehl-i ġam daʿvā-yı ʿaşḳı olmasın ḳāṣıd
Riyāżet-keşler olsun tārik-i endīşe-i fāsid
ʿAbeṣdir olmasın eẕkār-ı ḥüsn-i yār içün cāhid
Ṣaḳın nuṭk-ı süveydā-yı dil-i maġşūş ile zāhid
Cemālin yād edip ẓulmetle memzūc etmesin nūrı

5 Ẕekāveş müncelīdir muḫtefī her dildeki rāzım
Eger ibdā-yı rāza olmasam da ʿāzim ü cāzim
Nihān olmaz ṣarīr-i mizber-i nāḳūr-ı āvāzım
Edīb engüşt-i kilk-i māhir-i iʿcāz-perdāzım
Nev-ā-nev pür-ṭanīñ eyler diyār-ı Çīn ü Faġfūrı

6

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Degil mevḳūf-ı taʿlīm-i peder ʿirfāna ced lāzım
Ḳarīn-i reh-ber-i feyż olmaġa maḥv-ı cesed lāzım
Göñülden āşinā-yı reşk-i nā-fercāmı red lāzım
Der-i ʿuzlet-nişīn-i ḫāne-i tesbīḥe sed lāzım
Ritāc-ı beyt-i ḳalbe perde-i selb-i ḥased lāzım

2 Şebistān-ı emelde şemʿveş sūzān u giryāna
Riyāż-ı saʿyda bülbül gibi pür-şevḳ ü nālāna
Ṭarīḳ-i ʿazmde bī-reh-nümāy-ı nā-be-sāmāna
Deyācī-i ṭalebde sālik-i minhāc-ı ʿirfāna
Delīl-i ṣādıḳ-ı envār-ı meh-tāb-ı ḫıred lāzım

3 Olur ümmīdvār-ı fevz olan fāriġ bu dünyādan
Ki Müslim pā-birūndur lā-cerem ṣaḥn-ı kilīsādan
Ehemdir iḥtiyāṭı ʿāḳiliñ eżrār-ı aʿdādan
Diyār-ı ḳalb-i ṣāfı iḥtifāẓa şūr-ı ehvādan
Vülāt-ı enfüs-i emmāreye ʿazl-i ebed lāzım

4 Keseldir rāġıbān-ı vuṣlata āheste iḳdāmı
K'olur encām-ı saʿyı maḥż-ı istiḥṣāl-i nā-kāmı
ʿUluvv-ı menziletdir merde maḥv-ı cism ü güm-nāmī
S̱iḳaldir ṭālibān-ı rifʿate es̱vāb-ı ecsāmı
ʿUrūc-ı evcgāh-ı ḳurba rūḥ-ı bī-cesed lāzım

5 Kemīn-i iḫtilāda tuḥfe-i baḫş-ı kibār ister
Şiʿār-ı meskenetle kesb-i ḳadr ü iʿtibār ister
Ḳuvā-yı mekr ile taḥṣīl-i ḳurba iḳtidār ister
Keş-ā-keşle tek-ā-pūy-ı ḥarīm-i vaṣl-ı yār ister
Edībā zāhid-i esmā-keşe nefy-i beled lāzım

---

6 S 92b, Ü1 240b, Ü2 231a

7

Taḫmīs-i Ġazel-i Nābī

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Ru'yet-i yāre ṣaḳın olma nigāh-āmāde
Eylemez ṭurresi pāy-ı nigehiñ āzāde
Şibhi yoḳ behcetiniñ şirẕime-i ḥūrāda
Baḳılır mı o şeh-i kişver-i ḥüsn-ābāda
Etse mir'āta naẓar 'aksi gelir feryāda

2 Āhımız ṭārim-i nüh çerḫe olurdu vāṣıl
Etmese tāb-ı dili fikret-i vuṣlat zā'il
Kūhlar bād-ı dem-i ḥasrete olmaz ḥā'il
Bī-sütūnu bir işāretle ḳoparmaḳ ḳābil
Tīşesi ser-zeniş etmezse eger Ferhāda

3 Vaṣf-ı ruḫsār-ı dil-ārāda füzūndur aḳvāl
Nüsḫa-i menḳıbet-i ḥüsnü olunmaz ikmāl
Behcetin ḳılmış idi cünd-i naẓar māl-ā-māl
İzdiḥām-ı nigeh etmişdi cemālin pā-māl
Ne güzel geldi maḥallinde ḫaṭı imdāda

4 Neş'esiz nāṭıḳa-i ṣoḥbet-i yār ebkemdir
Ḫāṭırı bāde-i gül-gūne ile ḫurremdir
Māye-i şevḳ aña keyfiyyet-i cām-ı Cemdir
Bā'iṣ-i ḫande olan ġonçeye hep şeb-nemdir
Bī-tekellüf açılır dil-ber-i ṣahbā-dāde

5 İctilāb eylemege ḳısmet-i nān u ābı
Rence düşmekde Edīb ehl ü 'iyāl aṣḥābı
Bulamaz semt-i rehā etse de münsed bābı
Leşker-i maṣrafa ṭāḳat getirilmez Nābī
Ḳuvvet iḥsān ede Allāh meger īrāda

8

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Tefsīde-dehānım beni ṣahbāya ḳanıḳdır
Sāḳī ki bu ekdār ile göñlüm bulanıḳdır
Gör ehl-i ġamı ḫ˘āb-ı ṣafādan uṣanıḳdır
Sen ḫufte ḳıyās eyleme 'āşıḳ uyanıḳdır
Şeb tā-be-seḥer sūziş-i ġamla o yanıḳdır

---

7 S 93a, Ü1 254a, Ü2 231a (Başlık S)
2 bād-ı S, Ü1: yād-ı Ü2
8 S 93b, Ü1 241b, Ü2 231b

2 Bī-dād ile ḳaʿr-ı seḳarı eyleme dārıñ
Şehd ü şeker-i kesb-i ḥelāl eyle medārıñ
Maḳbūl-i şerīfān olamaz maṭlabı ḫˇārıñ
Meʾbūn ḫarīdār ise de kīrine yārīñ
Menhūm-ı şirā olduġu deryāda balıḳdır

3 Deryūzeyi kār eylemede bay u gedādan
Uṭrūfe-i merġūbe umar bād-ı hevādan
Pür-s̱ervet iken ṣanma çıḳar köhne ridādan
Zāhid geçemez pāre-i kirpās-ı riyādan
Gūyā ki aña raḫne-i dīne yamalıḳdır

4 Peyveste gözü siflelerīñ sīm ü zerinde
Fersūde yüzü mīr ü şehiñ ḫāk-i derinde
Aḳṭārda yoḳ mis̱li mez̠emmet hünerinde
Terk-i meyi ser-rişte eder ṭaʿne-i rinde
Mürşid diyemem sāġar-ı Cemden uṣanıḳdır

5 Oldu hem ü ġam ṭabʿ-ı şeb ü rūzıma ʿādī
Gördüm göreli ḫˇāb-ı şeb-i rūz-ı meʿādı
İfrāṭ ile çün kārihiz esbāb-ı fesādı
Rū-zerd-i herāsımdır Edībā ġam u şādī
Teb-dīde gibi her biriniñ beñzi çalıḳdır

9

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rüsvālıġ etme nūş-ı şarāb eylemiş gibi
Ḳılma sefeh ṣıyānet-i ʿār etmemiş gibi
Ḳoy ıżṭırāb-ı nefsiñi seg dişlemiş gibi
Zād-ı ḥarāma ṣunma yedi görmemiş gibi
Laḥm-ı kerīh-i dūk-i bedi görme miş gibi

2 Dūr eyle faḫret-i neseb-i māder ü ebi
Bīgāne ḳıl küdūreti ṣāf eyle meşrebi
ʿİzzetle ol şitāfte-i sīret-i Nebī
Yoḳ merde hīç z̠erīʿa-i z̠illet kem iş gibi
Ġışşāş olma kārıñı pāk et gümiş gibi

3 Sīr eyle merd-i sifle-i bī-ʿār-ı muʿtenī
Ḳıymaz şirā-yı nāna eger olsa da ġanī
Gūyā hemān ki bulmadı göñlünce ḫˇurdenī
Nev-bāve-gūne ġāyiṭini muġlim-i denī
Dil-berleriñ dehānına almış yemiş gibi

---

4 mez̠emmet S, Ü2: mez̠ellet Ü1
9 S 94a, Ü1 242a, Ü2 231b
2 şitāfte-i S, Ü2: şerāfete-i Ü1

4 Geçmekde ṣadr-ı ḫāne-i ġayra evi gibi
Ebyāt-ı şiʿr içindeki ḥarf-i revī gibi
Maḳlūb olursa da görünür müstevī gibi
ʿAllāme keyf-i meyle bu şeb Mevlevī gibi
Ālüftelerle raḳṣa girip oynamış gibi

5 Ḥālim benim miyāne-iʿālemde pek ġarīb
Terk-i ḥamiyyet eylemeden bulmadım naṣīb
Dūş-ı dilimdedir ġam-ı her dūr u her ḳarīb
Dilden nemīme-sāz-ı maḥabbet bu dem Edīb
Rāzım ṣadīḳ ü düşmene hep söylemiş gibi

10

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭarīḳ-i ġam-güsārīye şürūʿ-ı bī-lüzūm etdik
Derūnu zaḫmnāk-i ṭaʿne-i aġyār-ı şūm etdik
ʿAbes̱ bu ḫāṭır-ı āzādeyi ḥabs-i hümūm etdik
Ḥadīs̱-i bāli ancaḳ naḳl-ı bed-ḫ˘āh-ı nemūm etdik
Şeb-i telḫ-ābe-nūşīde ne bal etdik ne mūm etdik

2 Sühāyı bī-te'emmül āftāb-ı pür-żiyā gördük
Rūḫām-ı esvedi āyīne-iʿālem-nümā gördük
Kemer-bend-i ḍalāli müsteḥaḳḳ-ı ihtidā gördük
Ḳabā-yı ṣıdḳı bī-cā lāyıḳ-ı ehl-i riyā gördük
ʿAcebdir kim hümāyı tārik-i erẕāle būm etdik

3 Naṣīḥatle degil çeşm-i cehūle ercümend olduḳ
Velīkin rütbe-i ḫ˘arīde ġāyet ser-bülend olduḳ
Ġarażneyl-i nevāzişken sezāvār-ı gezend olduḳ
Dehān-ı gūşuna bir kerre şekker-rīz-i pend olduḳ
Semāʿ-ı şeyḫi gūyā ẓarf-ı zehr-āb-ı şütūm etdik

4 Ümīd-i maḥv ederken naḳş-ı ehvā etdi istīlā
Girīzān-ı ehvā olmaḳda imkān oldu nā-peydā
Ferāġat-cūy-ı meyken cāmı sāḳī eyledi imlā
Dili ser-mest-i aḳdāḥ-ı tecerrüd etmeden gūyā
Ḫarīdār-ı benāt-ı müşteheyyāt-ı kürūm etdik

5 Füzūndur mihr-i rūy-ı dil-rübānıñ tāb-ı işrāḳı
Ḳarīr etdi gelince bāġa çeşm-i verd-i müştāḳı
Ṣabā terḥīb ile çün açdı zībā ferş-i evrāḳı
Edībā şerm ile kālā-yı sündüs-tār-ı eşvākı
Reh-i dil-dāra pāy-endāz-ı hengām-ı ḳudūm etdik

---

10 S 94b, Ü1 242b, Ü2 232a
3 cehūle S, Ü2: ḥasūda Ü1
5 benāt-ı S, Ü2: s̱ebāt-ı Ü1

11

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Hecr ile ḳaldım 'aceb rencūr-ı bī-dermān-ı ġam
K'intiẓār-ı ṣīt-i peyk-i vuṣlat-ı ferruḫ-ḳadem
Eyledi gūş-ı temennāmı ḫalelnāk-i ṣamem
İftirāḳıñla meẕāḳ-ı sem'e birdir neyle sem
İntiḳā-yı telḫī-i hicrāna bilmem n'eylesem

2 Bezm-i fürḳatde müdām-āşāmī-i zehr-āb-ı hem
Ḳıldı ḥālim düşmen-i fikr-i siyeh-mestān-ı ġam
Hecme-i endūh ile olmaz ḫilāf etsem ḳasem
Bī-temennā-yı vücūd eyler beni her dem 'adem
Vaḳtidir gelse şü'ūn-ı dīdeden her dem'e dem

3 Nehc-i inṣāf olmadan metrūk-i her bay u gedā
Gelmemekden ḥill ü ḥürmetden dil-i ḫalḳa ġınā
Oldu naṣfet-kār olan gūyā ki reh-yāb-ı ḫaṭā
Reh-zenānıñ bulmamaḳdan intihābı intihā
Böyle mehcūr oldu minhāc-ı secāyā-yı kerem

4 Ḫalḳda naḳş-ı ḫulūs olmuş ser-ā-ser mün'adim
Cümleniñ ma'mūre-i iḫlāṣ-ı ḳalbi münhedim
Ṭavr-ı ziştt-i nāsı pek bildim çü im'ān eyledim
Dehrde yek-dīgere yoḳdur vidādı mültezim
Dil-bere 'āşıḳdadır ancaḳ vidād-ı mültezem

5 Nāmını her sifle İskenderle hem-nām etmede
Revzen-i her kāḫına ḫ^urşīdden cām etmede
Ehl-i dīne müşrikān telḳīn-i İslām etmede
Dūnlar 'āle Edīb infāẕ-ı aḥkām etmede
Ya'ni segler oldu şīrāna emīr-i muḫteşem

12

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Olmaz 'adūyu tīġe ġılāf etmeyem desem
Seyl-i dimāyı hem-ser-i Ḳāf etmeyem desem
Güçdür bu ġamla terk-i 'afāf etmeyem desem
Eşk-i revānı ẓann-ı ḫilāf etme yem desem
Durmaz ne deñli ġamla meṣāf etmeyem desem

2 Görmekden ehl-i şaḳveti çeşmim kelīl olur
Renc-i şühūd-ı faḥş ile cismim 'alīl olur
Her ḳalbden derūnuma nāfiẕ sebīl olur
İẓhār-ı 'aks-i nīk ü bede müsteḥīl olur
Āyīne-i derūnumu ṣāf etmeyem desem

---

11 S 94b, Ü1 243a, Ü2 232a
12 S 95a, Ü1 243b, Ü2 232b

3 Eṭvārda ne deñli olursam vaḳār ile
Ḥāşā ya meyl-i ḳāʿide-i terk-i ʿār ile
Sevdā-yı ʿaşḳ-ı yārde ḳaldım bu kār ile
Olmaz taḫayyül-i gül-i ruḫsār-ı yār ile
Çāk-i dili nümūne-i kāf etmeyem desem

4 Dīvān-ı ʿaşḳı ben ki ḳapaldım dirāyete
Ḥācet ne naẓm-ı Ṣāʾib ü ʿÖrfī vü Şevkete
Göñlüm Beniyyedir heme zevvār-ı miḥnete
Mümkin degil ḫacīc-i behīc-i maḥabbete
Beyt-i ʿAtīḳ-i ḳalbi meṭāf etmeyem desem

5 Bed-ḫˇāhlıḳla ol ki baña kem-nigāh olur
Keşf-i żamīrim etse eger ḫayr-ḫˇāh olur
Ḫurd u büzürge seng-i direm ḳıblegāh olur
Düşmen Edīb ḥālime ṣādıḳ güvāh olur
Ben her ne deñli lāf ü güzāf etmeyem desem

13

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Derūna sünbül-i gīsūlarıñdan başḳa bir bāġ it
Ribāṭ-ı ittiṣāli ḫāṭır-ı şūrīdeme ṣaġ it
Baña vaʿd-i nevāl-i vaṣlı bī-āmīziş-i lāġ it
Ber-i sīmīn-i nermiñ sīneme gel penbe-ber-dāġ it
Dil-i maḥrūruma rīḳiñle pür nā-dīde bardaġ it

2 Bütün dil-dādedir nev-rūza çünkim nāṭıḳ u ṣāmit
Gerekdir ehl-i eẕvāḳa bu ẕevḳi olmamaḳ fāʾit
Dem-ā-dem geşt-i bāġ et olma hīç çün-āb-ı cū s̱ābit
Göñülden ġuṣṣayı ey ʿāşıḳ-ı dil-ḫaste ıraġ it
Bahār olduḳça kendiñ şevḳ ile dil-beste-i rāġ it

3 Hele ol dil-ber-i ṣāḥib-vefānıñ luṭfu var olsun
Ḳomaz ḳayd-ı ġamından ʿāşıḳ-ı āvāre ḳurtulsun
Heves-kārım vuḳūf-ı nāme-i rāzım revā görsün
Nedīm-i ḫıbret-i ḥālimle ẕevḳ-i tesliyet bulsun
Ṣabā luṭf et peyām-ı şevḳimi dil-dāra iblāġ it

4 Baña raḥm eyle benden ġayra cānā eyle istiġnā
Nigāh-ı meyli ḳılma dīgere laġzīde-pā aṣlā
Niḳāb-ı şerm ile olsan daḫi meclisde pā-ber-cā
Yüzüñ göstermeden ṣun ehl-i bezme sāġarı ammā
Benim'çün sāḳiyā ʿaks-i ruḫuñ mīnāya ifrāġ it

---

3 Ḥāşā ya S, Ü2: Ḥāşā ki Ü1
5 kem-nigāh S, Ü2: bed-nigāh Ü1
13 S 95b, Ü1 244b, Ü2 233a

5 Nedendir derdiñ inkār etme iḳrār eyle ey bülbül
Eẕā-yı ḫārdan gülden mi işʿār eyle ey bülbül
Ġarīm-i ġamla şimdi terk-i peykār eyle ey bülbül
Nevā-yı ḥasreti gülzāra ikṡār eyle ey bülbül
Edībāsā ḥużūr-ı yāre ʿarż-ı şevḳi isbāġ it

14

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Mebānīdir ḍalāl ü ihtidānıñ resm ü āyīni
Yetişmez künhüne her sāde-fehmiñ ẓann u taḫmīni
Bu rāz-ı mübhemiñ ancaḳ budur minhāc-ı tebyīni
Nebīhiñ ẓulmet-i işrākden çeşm-i rehābīni
Görür maḥṣūr-ı tārīk-i ʿamā çeşm-i rehā-bīni

2 Gülū-yı ejdehā-tiryākiñ olmaz cāy-ı taʿyīni
Şereng olmaz dehān-ı dil-beriñ de rīḳ-i şīrīni
Müberhenken mużırr u nāfiʿiñ taḳbīḥ ü taḥsīni
Edāya dīn-i İslāmıñ eden teysīr şartını
Eder mi ṭīnden maḫlūḳuna ālāt-ı şer ṭīni

3 Lüzūm-ı terbiyetle sīret-i ḫāyin emīn olmaz
Ḥayā-bīgāneler kār-ı bedinden şermgīn olmaz
Televvün-kār-ı dīn ü meẕhebiñ şekki yaḳīn olmaz
Faḳīh-i sumʿager şāyeste-i telḳīn-i dīn olmaz
Degilken maḥrem-i semʿ-i ḳabūlü nuṭḳ-ı telḳīnī

4 Dürūġ-ı maḥż olur güftārı her şaḫṣ-ı mürāyīniñ
Ḥarīṣidir sedāda inṡinādan bī-nevāyīniñ
ʿAbeṣdir meşrebinde ṭāʿati emr-i Ḫudāyīniñ
Riyāen daʿvī-i İslām eden merd-i bed-āyīniñ
Seçilmez nüsḫa-i İncīlden ser-nāme-i dīni

5 Kelām-ı ḥikmet-āmīziñ semāʿı hūş-pīrādır
Fürūġ-ı dürr-i maʿnī pertev-i çeşm-i elibbādır
Cemāl-i şūḫ-ı güftār-ı müheẕẕeb ḥayret-efzādır
Sezāvār-ı şühūd-ı dīde-i idrāk-i dānādır
Maḳālāt-ı Edībiñ ḥüsn-i sīmā-yı meżāmīni

---

14 S 95b, Ü1 244b, Ü2 233a

15

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫıdīvān-ı cihānıñ ḥall ü ʿaḳdın ṣanma gerçekden
Bu vādīlerde gel vā-reste-fikr ol ẓanla şekden
Girīz et iltifāt-ı neyl-i mülk-i nā-mümellekden
Ṣaḳın ʿazm-i Sitānbūl eylemekden geçme Hersekden
Ciyef-ḫʷārīden el çek ṭuʿme-cūyā olma her segden

2 Ḥaẕer ḳıl mübtelāyān-ı ribāṭ-ı ġayr-ı münfekden
Çekil her rāġıb-ı taḥrīk-i şūr-ı nā- muḥarrekden
Tevaḳḳī et düḫūl-i dergeh-i paşa ile begden
Lebiñ āsūde ḳıl telṡīm-i dest ü dāmen etmekden
Dehānı būsa ḥaṣr et nān-ı ḫuşku geçme etmekden

3 Kime bir behre vardır ʿālemiñ nezdīk ü dūrundan
Eger bī-sūd olursa rāḥat-ı yevm-i nüşūrundan
Bu dehriñ farḳ olunmaz kāḫı mevtānıñ ḳubūrundan
Baʿīd ol şehr-yārānıñ sarāy-ı pür-ḳuṣūrundan
Nigāh-ı meyli yum her revzen-i ṭāḳ-ı müşebbekden

4 Seyāḥatle faḳaṭ tehẕīb-i ḫulḳu eylemez ādem
Ṣıfāt-ı ḥüsn-i ḫulḳu olmadıḳça cān ile tevʾem
Ṭahārāt-ı şiyemdir zāhidīnine cümleden aḳdem
Sükūn-ı künc-i ʿuzlet sālike evlā iken bilmem
Ne ḥāṣıl iġtirāb-ı mülket-i Aʿcām u Özbekden

5 Serinde ser-fidāyān-ı ġarāmıñ ser-penāh olmaz
Hevā-yı iştihār u raġbet-i zerrīn külāh olmaz
Gürūh-ı muḫliṣān ez-ġayr-ı Ḥaḳḳ ükrūme-ḫʷāh olmaz
Edīb ehl-i nühā minnet-keş-i iḥsān-ı şāh olmaz
Ki berterdir ziyān-ı sūdu ḫusrān-ı yek-ā-yekden

16

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Peyām-ı būy-ı zülfüñ hep meşām-ı gūş-ı ʿālemde
Nevīd-i mihr-i rūyuñ çeşm-i semʿ-i şād u ḫurremde
Sezādır ben daḫi nāzişger olsam mesned-i ġamda
Ḫayāliñ cāy-gīr olduḳça ḳaʿr-ı çāh-ı dīdemde
Çıḳar bir ʿaks-i Yūsuf dīdeden her reşḥa-i nemde

---

15 S 96a, Ü1 245b, Ü2 233b
16 S 96b, Ü1 246a, Ü2 233b

2 Yaraşdı levḥ-i cāna mizber-i tīriñle taḥrīriñ
Beni ġayrı helāke farḳı yoḳ taʿrīf ü tenkīriñ
Baña çün luṭf-ı çāk-i sīnedir ikrām u tevḳīriñ
Gözünde tūtiyādır zaḫmımıñ te's̱īr-i şemşīriñ
Ḫaleldir çeşmine reng-i şifā ruḫsār-ı merhemde

3 Bulunmazdı rüsūm-ı üns ü ülfetden es̱er hergiz
Olunmazdı şüḥūd-ı şekl-i envāʿ-ı beşer hergiz
Bilinmezdi nuḳūş-ı cebhe-i levḥ-i ḳader hergiz
Ḳabūl-i inḳısām etmezdi ezcā-yı ṣuver hergiz
Ḳalaydı ʿaks-i Ḥavvā muḫtefī mir'āt-ı Ādemde

4 Ḳażā ehl-i fütüvvetle müheyyā eyler inʿāmın
Feṭānet-pīşe ol dūr eyle ḳalbiñ ġayrı evhāmın
Gider nā-yābī-i ehl-i kerem endīşe-i ḫāmın
Nigīn-i esḫıyādan fāriġ etseydi kerem nāmın
Bedīd etmezdi naḳş-ı ḫātem-i engüşt-i Ḥātemde

5 Küleh-pūşān-ı ḳanʿıñ ḥüsnü olmaz tāc-ı Ḫusrevde
Bulunmaz iʿtibār-ı köhnesi bir ḫilʿat-i nevde
Rehīndir iştihā-yı gendümü nān-pāre-i cevde
Edībā sāḥa-i bīmārgāh-ı çerḫ-i kec-revde
Marīż-i bī-devādır ṭaʿm-ı rāḥat bulmayan ġamda

17

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bülūġ-ı ʿizz ü cāha ḫāṭır-ı ḥayrānımız yoḳdur
Hevā-yı genc ile āh-ı dil-i nālānımız yoḳdur
Firāḳ-ı mehveşānla dīde-i giryānımız yoḳdur
Murādāt-ı cihāndan hīç ġam-ı ḥırmānımız yoḳdur
Ġam-ı aʿdādan ancaḳ rāḥate imkānımız yoḳdur

2 ʿAcebdir şuʿle-i nār-ı dilim olduḳça bī-ġāye
Şühūd-ı rencişimden şād olur ḫaṣm-ı fürū-māye
Mübāḥ olmuş o deñli inkisārım ehl-i dünyāya
Cihānı yaḳsa sūz-ı sīne-i pür-tābı iṭfāya
Sirişk-i çeşmimizden özge āb-efşānımız yoḳdur

3 Ederdim ʿahd-i ḫillet ḫaṣm ile peymānı ṣaġ olsa
Ḳılardım meyl-i ru'yet şekline ruḫsārı aġ olsa
Severdim gülşeni bī-āşiyān-ı būm u zāġ olsa
Cihāna dil verirdik belki bir vaḳt-i ferāġ olsa
Ki fikr-i ḥüsn-i dil-berden tehī bir ānımız yoḳdur

---

2 Gözünde S, Ü2: Gözümde Ü1
17 Ü1 235b, Ü2 234a

4 ʿAlīl olmaḳda dil teʾs̱īr-i zaḫm-ı sūʾ-i fiʿlinden
Ḥarīḳ olmaḳda sīne āteş-i cevriyle şuġlinden
Bize cevrin uṣanmaz ṣūret-i şefḳatle caʿlinden
Dil-i zāra şifā-ḫ˘āh olmaġa dārū-yı laʿlinden
Giderdik yāre ammā gitmege dermānımız yoḳdur

5 Riyādan bī-naṣībiz ṣıdḳ ile germ-ülfetiz ancaḳ
Cehūlü tārikiz dānā ile hem-ṣoḥbetiz ancaḳ
Maḳāl-i ṣādıḳānı fehme ehl-i diḳḳatiz ancaḳ
Edīb aḫyār ile ülfetde ṣāḥib-fıṭnatiz ancaḳ
Medār-ı ʿişret-i eşrār olur iẕʿānımız yoḳdur

18

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şifāyı zaḫm-ı derūna ḳażā dürūr edecek
Feraḥ muḫālaṭa-i ḳalb-i nā-ṣabūr edecek
Naẓar müşāhede-i peyker-i ḥużūr edecek
Göñül leṭāyif-i ġam ḫāṭıra ḫuṭūr edecek
İfāża-i es̱er-i neşʾe-i sürūr edecek

2 Vifāḳı çünki felek eyleyip şiḳāḳa bedel
Olup zidūde göñülden sevād-ı jeng-i melel
Bulup ḳuvā-yı taʿaṭṭul s̱ebāt-ı pāy-ı kesel
Edip izāle-i ẓulmet fürūġ-ı şemʿ-i emel
İnāre-i ḥarem-i maḥfil-i şuʿūr edecek

3 Ḳarīr-i bāṣıra ol ey cerīde-ḫ˘ān-ı rıżā
Nigāhıñ eyle şinā-kār-ı lücce-i maʿnā
Ki dem-be-dem ṣuḥuf-ı ʿilm-i ġaybden ḥālā
Nice ferāʾid-i rāz-ı nihüftü kilk-i ḳażā
Verīʿa-i ṣadef-i sīne-i suṭūr edecek

4 Gürūh-ı mübtedirān-ı ṭarīḳ-i ehvāyı
Cünūd-ı mültezimān-ı cefā vü īẕāyı
Nüfūs-ı fācire-i müftenān-ı dünyāyı
Yed-i meniyye-berāt-ı ḥayāt-ı aʿdāyı
Ṣubūr u ḥetf ile āgende-i ḳubūr edecek

5 Ḳo şān-ı ġafleti etme derūnuñu ilhā
Nigāh-ı raġbetiñi ḳılma ṭāmiḥ-i dünyā
Bedīd iken nice naḳş-ı sürādıḳ-ı ḫafā
Edīb icāle-i çeşm-i baṣīret et zīrā
Verā-yı perdede esrār var ẓuhūr edecek

---

18 S 8a, Ü1 236a, Ü2 324a
2 emel S, Ü2: ʿasel Ü1
4 cefā vü īẕāyı S, Ü2: cefā-yı īẕāyı Ü1

19

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nigāhın etmiş iken ḫīre nūr-ı i'cābı
Şühūd-ı rūyuña mihriñ olur mu hīç tābı
Ġamıñla dīde n'ola bulsa şekl-i mīzābı
Ḳadiñ ḫayāli ḳomaz eşk-i çeşm-i bī-ḫ˘ābı
Çeker şerāyin-i sāḳ-ı nihāle bīḫ ābı

2 Dil-i şikeste ki çoḳdan şikār-ı zülfüñdür
Ḥarīṣ-i neş'e-i būy-ı bahār-ı zülfüñdür
Olur mu żāyi' o kim ḳarār-ı zülfüñdür
Şeb-i şühūd-ı cemāliñde tār-ı zülfüñdür
Yine kenāra çeken ġarḳ-ı cūy-ı meh-tābı

3 Sitemle ülfet eden luṭfu iltizām edemez
Nihādı re'fet olan cevri bī-maḳām edemez
Vesīle-cūy-ı ẓafer meyl-i intiḳām edemez
Remān-ı saṭvet-i bīmin ümīde rām edemez
Tecāvüz eylemeyen luṭfu ḥadd-i irhābı

4 Murād içün o ki sa'yında infirād eyler
Reh-i tevekkülü mehcūr-ı i'tiyād eyler
Şitāb-ı sa'yı anı ṣanma ber-murād eyler
Ṣadef ṭılısm-ı dilin yada bī-güşād eyler
Naṣīb ehline ḳor genc-i dürr-i nā-yābı

5 Tenūr-ı sīneyi pür-dūd-ı āh eder āḫir
Reh-i demāra dilin rū-be-rāh eder āḫir
Vaṣīd-i ẕüll ü hevānı penāh eder āḫir
Der-i te'essüfü deryūzegāh eder āḫir
Me'āş-ı nāsa eden sedd-i bāb-ı esbābı

6 Ümīd-i ṣıdḳ ile her yār-ı ġāra aldanma
Viṣāli şem'ine pervāneveş ṣaḳın yanma
Ṣafā verir deyü her bir şarābdan ḳanma
Sezā-yı leẕẕet-i gül-ḳand-ı mihr olur ṣanma
Bilen hevā-yı tena''umla cāy-ı aḥbābı

7 Cemāl-i duḫter-i rez çeşmimi ḳarīr eyler
Şühūd-ı şāhid-i maḳṣūdumu yesīr eyler
Neşāṭ-ı bālime te'ṣīr-i bī-naẓīr eyler
Edīb dā'iye-i def'-i ġam 'asīr eyler
Meẕāḳ-ı ehl-i dile terk-i sāġar-ı nābı

---

19 Ü1 236b, Ü2 234b
3 Remān-ı Ü2: Zamān-ı Ü1 / irhābı Ü1: irmābı ? Ü2
5 pervāneveş Ü1: pervāne Ü2

20

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Miyān-ı ehl-i ġamda ḫāledir raġbet degil ḳāle
Odur ol zümreniñ nehc-i bülūġu sūy-ı āmāle
Dem-ā-dem şāḫ-ı cism-i 'āşıḳı taḥrīk eder nāle
'Aceb mi bülbül-i şeydā ḳonarsa daldan dala
Ki erbāb-ı maḥabbet müntaḳildir ḥālden ḥāle

2 Leb-i la'lin ḫayāl et çeşm-bend ol sāġar-ı mülden
Şemīm-i zülfün al sedd-i meşām et būy-ı sünbülden
Görüp ḥayretle geçme ḥüsn-i dil-dārı te'emmülden
'İẕār-ı yāre göñül ver geç ferīb-i lāle vü gülden
Ṣaḳın ser-mestī-i ġafletle düşme ālden āle

3 Hevā-yı dil-beri me'nūs-ı cān et düşme ehvāya
Düşürme göñlüñü bīhūde gel sevdā-yı bī-cāya
Baḳıp bedr-i münīre mā'il olma behcet-i aya
Nis̱ār-ı şevḳi ḥaṣr et māhdan mihr-i dil-ārāya
Felekde raġbetiñ olduḳça olsun 'ālden 'āle

4 O kim mihr-i dilin reh-bürde-i sūy-ı zevāl etmez
Ribāṭ-ı ittiṣālin āşinā-yı inḥilāl etmez
Dil-i 'āşıḳ s̱evābı cehl edip meyl-i vebāl etmez
Ġam-ı ḫāli beni reh-yāb-ı fikr-i ġamm u ḫāl etmez
Revā görmem nigāh-ı ārzūyu ḫālden ḫāle

5 Nedīm-i fikri baḥr-ı gevher-i iḳbāle ġavvāṣ et
'Avāmıñ 'işretin terk eyle meyl-i ṣoḥbet-i ḫāṣ et
Dili 'uzlet-güzīn-i ülfet-i erẕāl-i eşḫāṣ et
Şereng-i sum'ayı ḳoy sīneyi pür-şehd-i iḫlāṣ et
Ki ḳılsın leẕẕet-i ṣıdḳıñ sirāyet bālden bāle

6 Ḥarīṣānıñ siḳām-ı ẕüllüne gelmez şifā hergiz
Olur tedbīr-i te's̱īr-i devā pā-ber-hevā hergiz
Tena''umdan tef-i ḥırmānı bulmaz intifā hergiz
Nice erẕāle pā-māl olmadan olsun rehā hergiz
Eren aḳdām-ı ehl-i s̱ervete rū-mālden māle

7 Semā'-ı 'ālemi medhūş-ı ṣīt-i āh ederdim ben
Firāḳ-ı yār ile yek ḥasreti pencāh ederdim ben
Temāşā-yı riyāża vaḥşeti hem-rāh ederdim ben
Edībā seyr-i bāġ-ı 'ālemi ikrāh ederdim ben
O gül 'arż etmese reng-i 'iẕārın sālden sāle

---

20 Ü1 239a, Ü2 235a
5 Nedīm-i Ü2: Ḳadīm-i Ü1 / 'Avāmıñ Ü2: Cevānıñ Ü1
6 Eren Ü2: Eden Ü1

21

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Lānede bülbül-i dem-beste-i ṣāḥib-ḥāle
Rūy-ı gülden yetişir tāb-ı neşāṭ-ı nāle
Rāz-ı 'aşḳı getiren sūziş-i ġamdır ḳāle
Bi-çerāġān edemez dāġını inhā lāle
Tār-ı şeb māni'-i taṣvīr-i suḫandır lāle

2 Ṣevb-i nāmūs sezāvār-ı her insān olmaz
Ehl-i işrāk kemer-beste-i īmān olmaz
Her cebīn cilvegeh-i şa'şa'a-i ān olmaz
'Araḳ-ı şerm ü ḥayā her büte şāyān olmaz
Ḥacle-i bāġda āb-ı ruḫ-ı güldür jāle

3 Ḥiddet-i nūr-ı baṣar ḫāṣṣa-i bīnādır
Maşriḳ-i şu'le-i mey nāsıye-i mīnādır
Sūz-ı ġam zīnet-i kānūn-ı dil-i dānādır
Dil-i āzāde-i ġam mürtekim-i ehvādır
Şehd-i şīrīn kesel-i dām-ı megesdir bāle

4 Neş'e-i ṣıdḳ ile yārāna pür ister nāme
Kim baḳar ẓarf-ı şarāb olsa da fāriġ cāma
Ma'nī-i vāżıḥı ḥācet ne gerek ifhāma
Ḥüsn-i taḥrīr iledir ḥüsn-i ṣarīr-i ḫāme
Faḫrı kālā-yı girān-māye verir dellāle

5 'Āşıḳān nehc-i emān-ı ġamı eyler taṣvīb
Menhec-i mehleke-i ferhati ḳılmaz taḳrīb
Gāh gāh etse de iḳbāl-i meserret terhīb
Şevḳ-i ġam ḫāṭırı muḫtell-i sürūr etmez Edīb
Bī-eṣerdir ramażān müstened-i şevvāle

22

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Hevā-yı intiḳāmıñdan seniñ ey bī-emān geçmem
Reh-i peykārıña etmeḳden ıṭlāḳ-ı 'inān geçmem
Seni zār etmeden bī-zār iken senden cihān geçmem
Baña etdikleriñden ey raḳīb-i bed-gümān geçmem
Seni her dem sihām-ı āha etmekden nişān geçmem

---

21 S 130a, Ü1 239b, Ü2 235a
1 Lānede S, Ü1: Nālede Ü2 / yetişir S, Ü2: yetişip Ü1 / sūziş-i S, Ü2: şūriş-i Ü1
2 īmān S, Ü2: idrāk Ü1
3 ḫāṣṣa-i S, Ü2: ḫāşıye-i Ü1
4 pür ister S, Ü2: yaraşır Ü1
22 Ü1 239b, Ü2 235b

2 Sitemdir fikr-i rūzuñ cevrdir endīşe-i şāmıñ
Remān eyler dil-i nezdīk ü dūru şöhret-i nāmıñ
Ṭarīḳ-i ḫayra gitmez tevsen-i idrāk-i nā-rāmıñ
Nigāhımda ḫalīd-i ḫār olur her naḳş-ı aḳdāmıñ
Yoluñdan sehv ile geçdikçe bī-zaḫm-ı ziyān geçmem

3 ʿAmā-yı ḳalb ile çeşmiñ ḳarīn-i intibāh olmaz
Ki teşḫīṣ etmediñ kim ʿāşıḳa ḳayd-ı nigāh olmaz
Bilinmişken cihānda keh-rübā bī-cez̲b-i kāh olmaz
Baña tevcīh-i çeşm-i iḫtiyārıñ sedd-i rāh olmaz
Serīr-i vaṣla yol bulduḳça ben senden nihān geçmem

4 Melāl-i ẓāhirim yoḳdur derūnum zārdır yoḫsa
Firāşım pister-i güldür nişestim ḫārdır yoḫsa
Tecellüd şān-ı ġayretdir belā nā-çārdır yoḫsa
Beni bī-ʿār eden sevdā-yı ʿaşḳ-ı yārdir yoḫsa
Reh-i terk-i ḥayādan iḫtiyārımla hemān geçmem

5 Denīye raġbetim yoḳ her ne deñli mihrbānımsa
Nüfūrum bī-ḥayādan māye-i ārām-ı cānımsa
Dilim bī-ʿiṣmeti ikrāh eder ḥūr-ı cinānımsa
Edībā sifleyi buġż eylerim rūḥ-ı revānımsa
Tenimde nefret-i erẕāleden olduḳça cān geçmem

23

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Terk eylesin şenāyiʿ-i dīrīnesin bize
Göstermesin melek deyü pūzīnesin bize
Ḳılsın cüdā ne-behre-i naḳdīnesin bize
ʿArż etmesin zamāne fürū zīnesin bize
Dūr eylesin vehīc-i fīrūzīnesin bize

2 Yoḳ āzımız nevāle-i maḫṣūṣ-ı müfrize
Ḫursend iken tenāvül-i elvān-ı mūcize
Mūcib nedir ihānet ü taḥḳīr-i ʿācize
Etsin cemīle derse eger ki nesin bize
Ṣādız ʿadū k'ederse eger kīnesin bize

3 Ḳaldıḳ şikeste āh ile belvā-yı ʿaşḳda
Bī-mis̲l ü bī-muʿādiliz ebnā-yı ʿaşḳda
Mehcūr-ı şefḳatiz o ḳadar cāy-ı ʿaşḳda
Zāhid berehne görse de ṣaḥrā-yı ʿaşḳda
Vermez ẕerā-yı ḫırḳa-i peşmīnesin bize

---

2 bī-zaḫm-ı Ü2: bī-sehv-i Ü1
4 zārdır Ü2: nārdır Ü1 / Ü2: (Ü1'de 3. ve 4. mısralar yer değiştirmiş)
23 Ü1 241, Ü2 335b
2 Ṣādız ʿadū giderse eger kīnesin bize Ü2: Vermez ẕerā-yı ḫırḳa-i peşmīnesin bize Ü1
3 Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

4 Şevḳim ḫayāl-i yār ile her dem mezīd olur
Tedbīr-i neyl-i vuṣlata saʿyım ekīd olur
Envār-ı mihr-i behcetini müstefīd olur
Yāriñ dilinde ʿaks-i cemāli bedīd olur
İẓhār edince āyine-i sīnesin bize

5 Olmaz bize naṣīb-i edānī-revā naṣīb
Olsaḳ daḫi nefāyis-i teklīfine mucīb
Ehl-i dile taḥammül-i minnet olur maʿīb
Biz kām-yāb-ı niʿmet-i bī-minnetiz Edīb
Lāyıḳ mı kimse baḫş ede rūzīnesin bize

24

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu gülzār-ı fenāya ben ki maḳrūn-ı ḫazān geçdim
İçinden bī-sükūn hem-sürʿat-i bād-ı vezān geçdim
Neşāṭından bu bezmiñ olsa da dārū-yı cān geçdim
Belā-yı vuṣlatıñdan āḫir ey nā-mihrbān geçdim
O ḫāristān-ı cān-āzārdan dāmen-keşān geçdim

2 Cehāletle göñülden ṣanma sitr-i ʿārı hetk etdim
Dili her niʿmet-i bī-sūd içün maḥcūb-ı reşk etdim
Fenā dünyāda tā kim ribḥ-i ḫüsrānı derk etdim
Güẕergāh-ı riyāyı raġbet-i sūdumla terk etdim
Beni zāhid o yoldan ṣanma maḥzūn-ı ziyān geçdim

3 Ne deñli diḳḳat etse sīretim mechūl-i nā-dāndır
Güşād-ı ʿuḳde-i rāz-ı dilim bīrūn-ı imkāndır
Viṣālim ṣūret-i fürḳatle eşḫāṣa nümāyāndır
Reh-i seyr ü sülūküm dīde-i aġyāra pinhāndır
Geçince rāh-ı ʿaşḳı çeşm-i reh-zenden nihān geçdim

4 Bu ebnā-yı zamānda ṣanma sīmā-yı vefā gördüm
Vefā etdikçe ben rūy-ı cefā-yı nā-revā gördüm
Bu devr-i fāside meyl ü rüḳūnu pek ḫaṭā gördüm
Memerr-i hevlnāk-i ḥubb-ı dünyāda ʿanā gördüm
O cisr-i pür-ḫaṭardan ben ki çün-āb-ı revān geçdim

5 Mücerred ṣadme-i cevr-i felekden ṣanma nālānım
Velī nā-yābī-i ehl-i vefādan sīne-sūzānım
Medār-ı güç şekīb-i cevre hem bī-tāb u dermānım
Edīb ehl-i zamāna pey-rev olmaḳdan herāsānım
Eliñ geçdigi köprüden de bī-ārām-ı cān geçdim

---

4 Envār-ı Ü1: Enver-i Ü2
24 Ü1 240a, Ü2 236a

25

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Dil-i pür-nīşe mār-ı gīsuvānıñ kīne-ḫ˘āh etme
Mecāl-i ṣabrını sūy-ı zevāle rū-be-rāh etme
Niḳāb-ı ẓulmete sīmā-yı ṣubḥu cāygāh etme
Ḳoma zülfüñ ber-i sīmīniñ üzre simsiyāh etme
Gel ol āyīneyi mehūr-ı 'aks-i dūd-ı āh etme

2 Şehā yüz verme her şevḳ-i ruḫuñla nā-be-sāmāna
Degil müdrek fürūġ-ı mihr-i ḥüsnüñ ḫīre-çeşmāna
Vefā-dār olma bī-nūr-ı ṣadāḳat sum'a-kārāna
Revā görme ḫayāl-i ḳāmetiñ her çeşm-i giryāna
Ḥaẕer ḳıl her serāba ġaflet-i meyl-i şināḥ etme

3 Nigāh et devr-i cāma dūrdan yārāna reşk eyle
Meẕāḳ-ı ehl-i ẕevḳ ü 'ālemi bir ḫ˘oşça derk eyle
Ẓafer buldukça estār-ı mey-āşāmānı hetk eyle
Mey ü maḥbūb u seyr-i gülşeni rindāna terk eyle
Saña besdir riyādan özge ṣūfī bir günāh etme

4 Ḥarīṣ-i rif'at olduñ geçmediñ meyl-i siyādetden
Bu za'm-ı fāsidiñle bī-nevā ḳaldıñ sa'ādetden
Şerefmend-i ḥayā ol geç bu eṭvār-ı belādetden
Ḳoyup ẕeyl-i niyāz-ı Ḫāliḳi dest-i irādetden
Yeter zāhid eliñ fersūde-i dāmān-ı şāh etme

5 Felekde her kesiñ olmaz nümāyān rūy-ı dil-ḫ˘āhı
Olursa ḥaşre dek pāyende-i ṣadr-ı şehin-şāhī
Nice şād eylesin iḳbāl-i dünyā merd-i āgāhı
Edībā Yūsufuñ çāh oldu evvel rütbe-i cāhı
Ṣaḳın çāh-ı 'anāya düşmeden iḳbāl-i cāh etme

26

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Cihāna bundan evvel raġbet-i bī-cāmız olmuşdur
O raġbet meyl-i cāha mūcib-i iġrāmız olmuşdur
Belālar ol sebebden yār-i bezm-ārāmız olmuşdur
Neşāṭ ümmīdi hemme bā'iṣ-i ilḳāmız olmuşdur
Devāyı ārzūmuz derdi istid'āmız olmuşdur

---

25 Ü1 237a, Ü2 236b
5 dek Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
26 Ü1 237b, Ü2 236b

2 Olaldan keydiñ lücce-i cevrinde müstaġraḳ
Ḫayāle gelmemişken sāḥil-i emne resā olmaḳ
Ne lāzım ḫaṣma ceyş-i intiḳāmı eylemek mülḥaḳ
Sitīzinden göñülde dest-bürd-i ıżṭırāb ancaḳ
ʿAdū-yı kīne-sāza cünd-i istīlāmız olmuşdur

3 Cināyet-kārlardan ḳalmadı āsār-ı emniyyet
Ṭamaʿdan fāriġ olmaz olsa da gencīne-i devlet
Ḫıṣāl-i cūdu bilmez bulsa da Ḥātem ḳadar şöhret
Esāfilden şühūd-ı ʿuḳde-i ser-rişte-i minnet
Bizim ḳayd-ı s̱ebāt-ı pāy-ı istiġnāmız olmuşdur

4 Görüp sīmā-yı ġamda luṭf-ı yāriñ dūruyuz ṣanma
Naẓardan sāḳıṭ olmuş sāġar-ı meksūruyuz ṣanma
Nigāh-ı iltifātıñ bir nefes mestūruyuz ṣanma
Bizi sehv-i naẓarla dil-beriñ mehcūruyuz ṣanma
K'anıñla bī-nihāyet ṣohbet-i tenhāmız olmuşdur

5 Gürūh-ı sumʿager ḫūy-ı vefādan cümle ʿārīdir
Bütün ʿālemde çirk-āb-ı nifāḳı nehr-i cārīdir
Riyā-yı ḫūyu çün iẓhār-ı şekl-i ḫāksārīdir
Edībā gerd-i ġam rāh-ı naẓardan ḳalbe sārīdir
Ki hep cāy-ı vürūdu dīde-i bīnāmız olmuşdur

27

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma çeşm-i iʿtibārım ṣūret-i ẓālimdedir
Yā ki tehcīn-i teʿaddīsi hemān ḳālimdedir
Kim benim tā kim ṭahāret-i rūy-ı aʿmālimdedir
Cezbe-i mihr ü vefā sīmā-yı aḥvālimdedir
Revnaḳ-ı nehy-i cefā ruḫsār-ı efʿālimdedir

2 Kārih-i iḳbāl-i bezm-i ṣoḥbet-i yār-i bedim
Nā-ṣabūr-ı iḳtirāb-ı şuʿle-i nār-ı bedim
Dem-be-dem pür-ıżṭırāb-ı ḫaclet-i kār-ı bedim
Ṭāʾir-i pervāzgāh-ı şerm-kirdār-ı bedim
Naḳş-ı timsāl-i ḥayā āyīne-i bālimdedir

3 Sīretim ehl-i ḥased mehcūr-ı iẕʿān etse de
Dillerin ġūlīde-i iġvā-yı şeyṭān etse de
Ṭavr-ı nā-mechūlümü şirretle pinhān etse de
Tīre-fehmān-ı ġaraż iẓhār-ı kitmān etse de
Pertev-i ṣıdḳ-ı edā meh-tāb-ı aḳvālimdedir

---

5 Riyā-yı ḫūyu Ü1: Riyā ḫūyu Ü2
27 Ü1 238a, Ü2 237a

4 Kār-ı buġżu irtikāb etmem ḫafādan düşmene
Nefretim var ʿār-ı iẓhār-ı riyādan düşmene
Cān ile maḥẓūẓ iken hergiz ġazādan düşmene
Reʾfetimle ḫaṣm-ı bī-raḥm-ı ḳażādan düşmene
Tīġ-i taʿcīl-i ʿuḳūbet dest-i imhālimdedir

5 Rāz-ı mektūmum sezā maḳrūn-ı cehr etsem Edīb
Reşḥ-i āb-ı dīde-i reşkūru nehr etsem Edīb
Cünd-i bed-ḫ˘āhāna istīlā-yı ḳahr etsem Edīb
Pest ü bālāya n'ola iẓhār-ı faḫr etsem Edīb
Şāhid-i kevneyn benim āġūş-ı iḳbālimdedir

28

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gel şīve-i zenāna ḳoma çeşm-i rūşeniñ
Olma şikār-ı miḥneti ol dām-ı şīveniñ
Yūsufdan al nümūnesini çāk-i dāmeniñ
Zaḫmı sināna hem-ser iken düşmen-i zeniñ
Dām-ı sitīz-i kīnesine düşme nīzeniñ

2 Olduḳça rāh-ı ʿizzete ʿaṭf-ı ʿinānımız
Etmez es̱er derūna ġam-ı reh-zenānımız
Meşhūd iken nişān-ı ʿuluvv-ı mekānımız
Hīç pest olur mu lücce-i miḥnetde şānımız
Yemdir medār-ı rifʿat-i ḳadri sefīneniñ

3 Ḳoy ṣoḥbet-i erāẕili terk eyle ẕilleti
Etme ḳarīn-i gül deyü ḫār ile ülfeti
Görme hevā-yı faḫr ile şāyān denāʾeti
Dūr et fem-i esāfile ẕeyl-i irādeti
Ṭarḥ etme ḫāk-i ẕillete ruḫsār u dāmeniñ

4 Ol dem ki faṣl-ı muʿteber-i nev-bahār ola
Vaḳt-i neşāṭ-ı seyr-i gül ü lālezār ola
Lāyıḳ mıdır ki dilde elem ber-ḳarār ola
Tā bī-şarāb u bī-meze-i laʿl-i yār ola
Vaḥşet-sarāy-ı ʿāşıḳ olur ṣaḥnı gülşeniñ

5 Ol reng ü būyu ben gül-i aḥmerde görmedim
Ol rīḳ-i pür-ḥalāveti sükkerde görmedim
Ol nūr-ı behceti meh-i enverde görmedim
Baḳdım Edīb ʿārıż-ı dil-berde görmedim
Ol ḫāl-i ʿanberīne bedel cāyı būseniñ

---

28 Ü1 241a, Ü2 237a

29

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḫurrem-i naḫş-ı sevād oldu cibāh
Ecrden merġūb imiş gūyā günāh
Ẓulmet-i ekvāna etdikçe nigāh
Çün-ketān aldı tüvān u tābım āh
Reh-ber-i çeşm olunca tāb-ı māh

2 Maḥż-ı ṣafvetdir derūnumda keder
Edeli temyīz-i rāh-ı ḫayr u şer
Bende şimdi bī-muḥābā-yı ḥaẕer
Ġamla reh-yāb-ı teyaḳḳuẓdur naẓar
Münḳaṭıʿdır sūy-ı ġafletden nigāh

3 Olalı me'lūf-ı ẕevḳ-i mültezem
Edeli tertīb-i esbāb-ı niʿam
Bezmgāh-ı kevnde bī-keyf ü kem
Ol ḳadar āgeh-dil-i rāz-ı ġamem
Kim ẕühūlümdür kemāl-i intibāh

4 Reh-nümā oldu ḳażā āmālime
Düşdü emlāk-i semā eẕyālime
Dūr iken pīrāmen-i iḳbālime
Şimdi ḫarmengāh-ı istiḳbālime
Ceẕb eder kūh-ı girānı çūp-ı kāh

5 Nā-ṣabūr-ı vaṣl-ı ʿāşıḳdır ḥabīb
Şād-ı neyl-i irb-i dāʿīdir mucīb
Sırr-ı ʿaşḳı idrāk etmez her lebīb
Merd-i ġāfil bī-baṣīretdir Edīb
من تعامى عينه مماتراه

30

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Miyān-ı ehl-i ġamda ʿāşıḳa derd ü devā birdir
Cenāb-ı dil-rübādan ṣūret-i luṭf u cefā birdir
Dil-i ẕevḳ-āşinā-yı ṭāʿate cehr ü ḫafā birdir
Gerek mescid gerek ḫum-ḫāne ehl-i ʿaşḳa cā birdir
Yed-i ḳudret şikest-i dillerin elbette cābirdir

---

29 S 132b, Ü1 241a, Ü2 237b
1 tāb-ı māh S, Ü2: māh-tāb Ü1
30 Ü1 242b, Ü2 237b

2 Şenā-yı ehl-i ʿaşḳa merd-i istiḥḳāḳ isen muṭrib
Ezelden ol gürūha mülhim-i işfāḳ isen muṭrib
Sürūd-ı nāle-i dil-ḫasteye müştāḳ isen muṭrib
Nevā-yı derd ü ġamda hem-dem-i ʿuşşāḳ isen muṭrib
Ṣabā āġāzın et kim meşreb-i ehl-i hevā birdir

3 Ḳılardım teşnegīden irtivā meşrūb-ı dīgerle
Geleydi rīḳ-i laʿlinden ġınā tesnīm ü kevs̱erle
Bulurdum tesliyet gāhī şemīm-i müşg-i eẕferle
Ederdim meyl-i renc-i imtilā dārū-yı ʿanberle
ʿAnā-yı ḥasret-i ḫāliyle bilsem her ʿanā birdir

4 Eder bīmārı dil-şād-ı ifāḳat her devā ṣanma
Verir baḥrīlere būy-ı beşāret her hevā ṣanma
Olur emn ü ḫaṭar tedbīr ile ṣūret-nümā ṣanma
Bu fülk-i ʿāleme seyr ü sükūn bī-nāḫudā ṣanma
Baṣīretle baḳ ey kūteh-naẓar bīnā Ḫudā birdir

5 Meẕellet sīretin terk eyle zīb-i ṣadr-ı āġāz ol
Ḳabūl-i nuṣḥ ile cemʿiyyet-i nās içre mümtāz ol
Dem-ā-dem zīver-i tāc-ı tenaṣṣuḥla ser-efrāz ol
Ḥarīṣ-i minḥat-i pend-i Edīb-i nükte-perdāz ol
Der-i maḫlūḳa iḳbāl etme gel bāb-ı ʿaṭā birdir

31

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Tehī bıraḳma dil-i bī-nevā-yı pür-sūzı
Şerehle muġtenem ol naḳd ü vaḳt-i meksūrı
Rehīn-i kesb-i ṣafā ḳıl bu faṣl-ı fīrūzı
İşit terennüm-i behcet-nevā-yı ney-rūzı
Semāʿ-ı ḫ˘āhişe olsun nevā-yı ney rūzī

2 Derūnu neşʾe-peẕīr eyle geşt-i ṣaḥrādan
Ḳarīr-i bāṣıra ol seyr-i pest ü bālādan
Keşīde-dest-i ferāġ olma cām-ı mīnādan
Ḳo vehm-i şıḥne-i bed-mesti nūş-ı ṣahbādan
Remīde eyleme ṭabʿ-ı şeṭāret-āmūzı

3 Ḫiṭāb-ı şaḫṣ-ı girān-cān-ı bed-dili redd et
Difāʿ-ı ṣoḥbet-i erẕāle ʿazmi müştedd et
Ḥasūd-ı nākese iẓhār-ı peyker-i ṣadd et
Dehān-ı ṭāʿini ʿaẓm-i kebāb ile sedd et
Nihüfte eyleme andan o cüzʾ-i mefrūzı

31 S 97a, Ü1 246b, Ü2 238a

4 Ḫırām-ı gülşen-i taḥḳīḳe hem-reh-i feyż ol
Hezār-ı naġme-serāy-ı nevāgeh-i feyż ol
Rüḳād-ı ġafleti terk et dil-āgeh-i feyż ol
Ṭalāve-bīn-i cemāl-i seḥergeh-i feyż ol
Ḳoma ġunūde nigāh-ı beşāşet-endūzı

5 Bulup feżā-yı çemen çetr-i mīġden revnaḳ
Olup biribirine ceyş-i ḫurremī mülḥaḳ
Ḫulüvv-i ġamla güşāyişde her dil-i muġlaḳ
Edīb tāb-ı ruḫ-ı ebr-i nev-bahār el-ḥaḳ
Kelīl eder başar-ı mihr-i ʿālem-efrūzı

32

1 نجا فی سبیل الوفا من سلك
و من حادعنه ارتیابا هلك
تلقیب یاسا فما اجهلك
ایا سائرا فی فلا الفك
تمنیت الف فلا الف لك

2 بخصم الهوا خاب من تیفق
فكن باغتیاظ له و اقترق
فلقرب بالبعد لم تلتحق
لمولاك ان لم تكن تحت رق
مهان بدار الجزا تحرق

3 بدفع غم تلخیٔ مردنی
حریصی بشیرینیٔ خوردنی
بخاییدن سحت و بد كردنی
بمنهاج طاعت بنا رفتنی
بخواهش گزیدی بنار افتنی

4 كلاغان نشاید بجای هما
نیابد زمین ارتفاع سما
بزشتی ببهجت مكن انتما
بلنگی مپو در میادین ما
مكن دام شرمت میادین ما

---

32 S 98a, Ü1 247a, Ü2 238a

5 تو هرگه که چشم دلت وا کنی
گلستان فوزت تماشا کنی
شرفخانهء قدرت اعلا کنی
گر ادمان صدق مناجا کنی
تو در صدر کاخ منا جا کنی

6 ببین نهج آیین تحسین ما
رسوم دلارای تبیین ما
بخوان صفحهء لطف تلقین ما
اگر راست بینی براهین ما
بعشق از دلت رو براهی نما

7 مشو تا که باشی شرفمند هوش
خریدار گندم نما جوفروش
مکن رغبت نصح هر خرقه پوش
مقال ادیب هنرمند گوش
بکار پذیر فتن پند گوش

33

müstefʿilātün fāʿilün müstefʿilātün fāʿilün

1 مادام قلبك هایما لم ترتوی من مورد
لا یبهجنك لذة من مشرب او مزود
افنیت جسمك عامد ابو لوح حب مفرد
ما طاب عیشك فی الهوا الا بخدن امرد
قل لی خلیلی موضحا هذا ملیح ام ردی

2 مردیکه از بد نیتی در سینه مهمانی گزید
از پرتو دانشوری تاریك نادانی گزید
حیفا بمنهاج شقا رفتار شیطانی گزید
آنکس که در راه هوا آلوده دامانی گزید
در خواب و بیداری باوکاری نباشد جز بدی

33 Ü1 448a, Ü2 238b

3 Estār-ı ʿaşḳı hetkden bī-ʿār olan ṣādıḳ degil
Ḫaybet-güzīn-i cehldir dānişver-i fāyıḳ degil
Ehl-i sedād u ʿiṣmete selb-i ḥayā lāyıḳ degil
İfşā-yı sırr-ı ibtilā şāyeste-i ʿāşıḳ degil
Ġayret-keş-i İslāmda olmaz nişān-ı mürtedī

4 Çeşm-i baṣīretle eger etse naẓar ehl-i nühā
Her ẕerre-i nā-çīze olur āyīne-i ʿālem-nümā
Ehl-i dile eylerse de esrārı ḥaṣr-ı incilā
Baḥs̱-i cünūn-ı ʿaşḳda olmaz bülūġ-ı intihā
K'ol fenn-i siḥr-āşūbda ʿallāmelerdir mübtedī

5 Ḥırmān-ı vuṣlatla ḳalır ʿāşıḳda zaḫm-ı inkisār
Gül muḥtecibken bülbüle nā-çār olur āzār-ı ḫār
N'evmīd olunca ʿāşıḳa vaṣla şekīb olmaz medār
Ṣanma Edībā yeʾs ile birdir direng-i ıṣṭıbār
Zīrā sükūnuyla degil yeksān s̱ebāt-ı muḳʿadī

34

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażānıñ düşmene teʾs̱īri saḫt olduḳça oḳında
Dem-ā-dem eylemez tīgin daḫi ḫᵛābīde o ḳında
Rihām-ı baġyet umma çerḫiñ īmāż-ı bürūḳında
Ümīd-i nefʿe düşme naḫl-ı ʿirfānıñ büsūḳında
Degil es̱mārı şāyān-ı şirā dehriñ bu sūḳında

2 Şeḳāvet-pīşeler iġvā ile nuṣḥ-ı ekīd eyler
Cevān u kūdekiñ ifsādına saʿy-ı mezīd eyler
Ḥarāma şimdi ʿālem ṣavlet-i ḥırṣın şedīd eyler
Eger mirʾāt olursa ʿaks-i rūyun nā-bedīd eyler
Cerīdir ʿāciziñ ehl-i ṭamaʿ ketm-i ḥuḳūḳında

3 Ser-ā-ser dīden-i inṣāfı gitmiş ḫalḳ-ı dünyānıñ
Ḫulūṣ u ittiḥādı ḳalmamış hīç pīr ü bernānıñ
Vüfūr-ı ḥırṣdandır hep şiḳākı nevʿ-i insānıñ
Ṭamaʿken menşeʾ-i ḳubḥ-ı ḫıyānet āzmendānıñ
Dil-i dānā maṣūn-ı irtiyāb olmaz vüs̱ūḳında

4 Eger iḳlīm-i dīne ṣāhib-i tāc u serīr olsa
Ḳıyām-ı ṭāʿat-i ṣūrīde ẕātı bī-naẓīr olsa
Ricāl-i ʿaṣr içinde hem emānetle şehīr olsa
Ḥarīṣin nām-ı zühd ü ʿiṣmeti āfāḳ-gīr olsa
Ṭalīḳ etmem ʿinān-ı nuṭḳu ibrā-yı füsūḳında

---

4 ʿallāmelerdir Ü2: olmaz nişān-ı Ü2
34 Ü1 248a, Ü2 239a

5 Mübāhātı füzūndur şerre aḳdām-ı serīʿinden
Gelir gitmez refīʿi çeşmine ḫalḳıñ vezīʿinden
Naṣībi ḳaṭʿ eder ʿâcizleriñ ṭıfl-ı raḍīʿinden
Edīb ehl-i şeḳāvet şād olur sūʾ-i żīʿinden
Teʾeṣṣürden berīdir hücnet-i ʿādil lüḥūḳında

35

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bu menzilgāhı ġāyet bulmadı taʿmīr ü terbīniñ
Dem-ā-dem naḳş-ı gūn-ā-gūn ile temvīh ü telvīniñ
ʿAṭā-yı intihāya rabṭ iken peyveste āyīniñ
Neden meftūnu olduñ ġaṣbdan basṭ-ı eyādīniñ
Eden naḳṣ-ı bināsın māye-i saḫt[ı] eyā dīniñ

2 Sedādı imtiyāza çeşm-i nā-bīnāyı bāz etme
Yed-i kūtāhıñı bālā-yı ṭūbāya dirāz etme
Şereng-i suḫtuñu mevsūm-ı tiryāḳ-ı cevāz etme
Güher-senc-i felāḥ olmaḳ ḫayālin intihāz etme
Kef-i ṣıfrıñla birdir keffe-i mīzān-ı taḫmīniñ

3 Dil-i rāḥat-güzīne münkeşifdir bāb-ı istiġnā
Meẕelletle görünmez çeşmine ārāyiş-i dünyā
Ḥaẕer eyler ümemden ẕimmet-i her maṭlabın ibrā
Nigeh-dār-ı tevekkül bī-ʿanā-yı saʿy olur zīrā
Şikārı ḫ˘od-be-ḫ˘od-āyende şāhīn-i mevāzīniñ

4 Bulan ʿizzetle rızḳı irtikāb-ı ẕilleti n'eyler
Diyen rızḳı ʿanā-yı saʿy ile buldum ḫaṭā söyler
Erişdikçe yed-i ḳudretle her maḳsūm olan şeyler
Ümem hep vāridātı ġaybdan mensūb-ı saʿy eyler
Ṣarīr-i infitāḥı raʿd olursa bāb-ı taʿyīniñ

5 Ġamıñ ṣebt eyleyen nāmın sürūruñ eylemiş münḥek
ʿAnā vü derdi etmiş rāḥati maġlūl eden münfek
İḳāmetden bu mātemgehde yegdir irtiḥāl etmek
Ġamı ġam-der-ḳażādır ʿālemiñ şādisi nā-müdrek
Nihānīden Edībā ṣıdḳı vāżıḥdır teʿāzīniñ

---

5 ʿādil Ü2: ʿārıñ Ü1
35 Ü1 248b, Ü2 239a
1 saḫt[ı]: saḫt Ü2: baḫt Ü1
2 Kef-i Ü2: Küfr-i Ü1
3 biʿanā-yı Ü2: bī-iʿtinā-yı Ü1
5 mātemgehde Ü2: mātemgāhda Ü1

36

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ol dem ki neşr-i ʿıṭr ile bād-ı ṣabā eser
Eyler dimāġ-ı ḫuşk ü teri ẓāfir-i eser
Ḫaṣm-ı ġamıñ şükūh-ı çemen ṭāḳatin keser
Seyr et bahār-ı ʿālemi müştāḳ ise başar
Zīrā bu bāġı ceyş-i ḫazān baġteten baṣar

2 Ezhārdan ki zīver-i şāḫ ola şūşeler
Yārān ile muḥāṭ ola gülşende kūşeler
Durma o dem ki sebze-i bāġ ola tūşeler
Geşt et riyāżı tā ki aṣıldıḳça ḫūşeler
Şād ol ḫunāḳ-ı cīd-i ġam olduḳça aṣmalar

3 Bülbül baña o dem ki mücidd-i ḫiṭāb olur
Āvāz-ı nūş nūşuna göñlüm mücāb olur
Ammā dilim o ʿayb ile çünkim muʿāb olur
Hengām-ı nūş-ı bādede mest ü ḥicāb olur
Dilden ne dem ki şıḥne-i bīm-i ḫaṭā geçer

4 Olmaz neşāṭ ehl-i hevānıñ müsaḫḫarı
Bulmaz ṣudāʿ-ı ġuṣṣadan āzādelik seri
ʿİşretgeh-i riyāż-ı naʿīm olsa da yeri
Āmīziş-i sirişk iledir nūş-ı sāġarı
ʿĀşıḳ nedīm-i bādeyi sīr-āb-ı ḫūn eder

5 Bī-şerm olan günāhdan olsun mu hīç münīb
Terk-i ḥayā inābeti etmez aña ḳarīb
ʿAfv-ı Ḫudāyı şerm ü teneddüm eder naṣīb
Rencūr-ı vizre mezraʿa-i kārda Edīb
Eşk-i nedemle toḫm-ı ḫaṭādan şifā biter

37

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Leṭāfet-baḫş olan elfāẓa hep ḥüsn-i meʿānīdir
Eden mīnāyı pür-revnaḳ şarāb-ı erġavānīdir
Gülüñ ārāyiş-i reng-i ḥayā peyveste şānıdır
Devām-ı ʿāra maẓhar merdümānıñ ʿārifānıdır
Cehūlān-ı zamānıñ ʿārı zīrā ʿār-ı fānīdir

---

36 Ü1 249b, Ü2 239b
1 ẓāfir-i eşer Ü2: ẓāfir ü eşer Ü1
37 Ü1 249b, Ü2 239b

2 Muʿaṭṭaldır bütün ehl-i nebāhet kārdan şimdi
Ki yoḳ temyīze rāġıb yāri hīç aġyārdan şimdi
Nihān etmez edānī şaḳvetin ebṣārdan şimdi
Muʿarrādır ezelden çünki ṣevb-i ʿārdan şimdi
Berāt-ı ʿārdan ʿārīlere ibrā-yı s̱ānīdir

3 Dem-ā-dem ṣafvet-i bāṭın ṣadāḳat-pīşegānıñdır
Ṭahāret ḳalbi rics-i kīneden vā-restegānıñdır
Göñülden buġż ile ʿaḳd-ı velā her bī-ḥayānıñdır
Dil-i fāsidle ibhāc-ı suver ehl-i riyānıñdır
Televvün anlarıñ bī-reng-i naḳş-ı imtiḥānıdır

4 Zenīm-i eblehiñ dānāya aḫlāḳı münāfīdir
Cehūlüñ yümn-i ṣıdḳı fehmden kārı tecāfīdir
Temelluḳdan ḫıyānet-pīşeniñ aʿrāżı kāfīdir
Lemʾīmiñ cām-ı luṭfunda ṣudāʿ-ı cevri ḫāfīdir
Gezend-i mübhemi eżmār-ı keydinden nihānīdir

5 Cihānda kimse olmaz ehl-i cevr ü ġadrdan sālim
Ne deñli olsa fenn-i iḥtiyāṭı mutḳin ü ʿālim
Benim ehl-i sitemden muṭmaʾinn olsun nice bālim
Edībā yapdıġı ḫāṭırları vīrān eder ẓālim
K'anıñ üstād-ı kārı ḫāṭır-ı nā-mihrbānīdir

38

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Olur mu levḥ-i dili naḳş-ı ġuṣṣadan sāde
Sitemden olmayıcaḳ ehl-i ġam ser-āzāde
Ṣafā gelir mi dil-i mübtelā-yı eżdāda
Ḳalır mı lez̄zet-i seyr-i cemāli ruʾyāda
Gelince hecme-i aġyār-ı zişt-rū yāda

2 Edince ḫāṭıra mülhem fürūġ-ı ṭalʿatini
Dehān-ı fikre alınca zülāl-i vuṣlatını
Ḳoma güşāde viṣāliñ ritāc-ı ḫalvetini
Sidād-ı vehm-i raḳīb et şükūh-ı behcetini
Ki gelmesin der isen yaʿni ol ʿadū yāda

3 Göñül ki her güle tā ʿandelīb-i gūyādır
Çemen çemen pey-i her gülsitāna pūyādır
Meşām-ı ḥasreti çün būy-ı vaṣlı cūyādır
Beyāżı sünbül-i nīlīye çek ki boyadır
Feżā-yı ṣaḥn-ı çemende gelirse bū yāda

---

5 ḫāṭır-ı Ü2: ḫāṣ-ı Ü1
38 Ü1 250b, Ü2 240a
3 gūyādır Ü2: şeydādır Ü1

4 Bahār mevsimi bī-āb u tābdır meysiz
Semāʿ-ı rinde nevāziş ʿitābdır meysiz
ʿİmār-ı sāḥa-i gülşen ḫarābdır meysiz
Kenār-ı cūy-ı çemen bir serābdır meysiz
Nigāh-ı dīde-i rind-i şarāb-cūyāda

5 Ḫayāl-i neyl-i emel ʿāşıḳa hevādır hep
Ṣafīr-i bülbül-i eşvāḳı nā-be-cādır hep
Sihām-ı ḥasreti teʾs̱īrden cüdādır hep
Niyāz geçmez Edībā cevābı lādır hep
Çatal yürekli mi bilmem o ḳalbi bu lāda

39

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Göñül naḳş-ı ḫayāl-i lāle-peykerlerle mālīdir
Hevā-yı ḫāl ü ḫaṭle mülhem-i āşüfte-ḥālīdir
Ruḫ-ı dil-berde ḫāliñ kevkeb-i iḳbāli ʿālīdir
Diyār-ı ḥüsn-i meh-ruḫsārlarda şāme vālīdir
O vālīye fürū-serlikde her paşa mevālīdir

2 Şehā ḥüsn-i cihān-ārāña dil vermekde nā-çārız
Şühūd-ı behcetiñ ibhāc ile maġbūṭ-ı enẓārız
Füsūnu çeşmiñe ḥaṣr etmede mecbūr-ı iḳrārız
Sevād-ı merdüm-i āhū-yı cennetden ḫaber-dārız
O da ḫāl-i ruḫuñla iḫtilādan ġayr-ı ḫālīdir

3 Cemāl-i tābnākiñ ġāze-endūd-ı beşāşetdir
Cebīn-i meh-fürūġuñ maşriḳ-i nūr-ı leṭāfetdir
Leb-i laʿliñ tereşşüfgāh-ı tesnīm-i ḥalāvetdir
Nigāhıñ kim füsūn-ı çeşm-i ġazlān-ı melāḥatdir
Ḥarīṣ-i iḳtināṣ-ı ʿiṣmet-i Şeyḫ-i Ġazālīdir

4 Ḥalāvet piste-i şīrīn-i laʿlinden olur müştaḳ
Leb-i ḥūrā zülāl-i şehvet-i rīḳiyle müstaġraḳ
Ne ḫᵛoşdu nāziş-i reftārına ḫᵛoş-nümā olmaḳ
Ḫırāmından o serviñ ʿāşıḳı nā-kām eden ancaḳ
Dem-i āha taḥammül etmemeklik iḥtimālidir

5 Ḳuvā-baḫş-ı ṭabīʿat merde maʿcūn-ı güher ṣanma
Ġınā-yı merdüm istiġnā iken enbār-ı zer ṣanma
Meẕāḳ-ı telḫini şīrīn eden şehd ü şeker ṣanma
Feżā-yı evce tesyīr eyleyen nīrū-yı per ṣanma
Hümā-pervāz eden ehl-i dili eşkiste bālidir

39 Ü1 250b, Ü2 240a
1 ʿālīdir Ü2: vālīdir Ü1
5 per Ü2: fer Ü1

6 Temennā-yı şeref faḳd-i emeldir sifle eşḫāṣa
O şān-ı bī-müdānī müntehīdir ḫāṣdan ḫāṣa
Yeter mi daʿvet-i ṣayd-ı hümā gūş-ı ḳannāṣa
Gülū-yı ṣafvetinden semʿ-i ḳalb-i ehl-i iḫlāṣa
Nidā-yı ṣıdḳ-ı niyyet naġme-i ṣavt-ı Bilālīdir

7 Eger ser-pençe-i ʿazmim edeydi saḫt-gīrāyī
Ederdi münselib naḳd-ı şerār-ı seng-i ḫārāyı
Müsaḫḫardır dilīr-i ṭabʿıma iḳlīm-i dānāyī
N'ola tārāc ederse ḫān-mān-ı mülk-i maʿnāyı
Edībā sīret-i ser-heng-i endīşem Celālīdir

40

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Tīġ-i ṣahbādan ise ḫūn-ı ġamıñ ihrāḳı
Düşmeniñ lücce-i ḫūn içre olur iġrāḳı
Cāmdır çün sem-i āzār-ı ġamıñ tiryāḳı
Rinde bīgāne-i tāb etmeye tā mey sāḳı
Bezm-i meyde olamaz neşʾesi tām ey sāḳī

2 Reh-nümā olmayıcaḳ peyk-i ẓafer insāna
Nice fürṣat bulunur düşmen-i bed-peymāna
Dūstdur müşfiḳ olan mużṭarib-i aḥzāna
Bī-gümāndır bu ki mescūn-ı ġam-ı devrāna
Yār-i ġayret-keş-i ṣahbādır eden ıṭlāḳı

3 Dil ki tefsīdesidir tāb-ı ġam-ı enbūhuñ
N'eylesin sāyesini serḥa-i rāġ u kūhuñ
Luṭf-ı sāġarla olur defʿi ġam-ı mekrūhuñ
Her dil-āgende-i tārīk-i şeb-ı endūhuñ
Tāb-ı ḫ͏ͮurşīd-i mey-i ṣāf iledir işrāḳı

4 Şeyḫ-i ser-mest-i ṭamaʿ ṣanma meye ṭālibdir
Meclisiñ nuḳlunu tārāca hemān rāġıbdır
Çünki bezm-i ṭaraba vāhimesi ġālibdir
Pāy-ı bīgāne cüdā olmaḳ içün vācibdir
Rindden ġayra der-i meykedeniñ iġlāḳı

5 Çünki göz dikdi bize ḫaṣm-ı keder-sā yirden
Lā-cerem mültezimiz maḥv-ı vücūdun birden
Ġayret-i bāṭınımız berter iken ẓāhirden
Biz Edībā ḫas u ḫāşāk-ı ġama ḫāṭırdan
Pertev-i cām ile tedbīr ederiz iḥrāḳı

---

40 Ü1 251b, Ü2 240b
5 keder Ü2: gider Ü1 / vücūdun Ü2: vücūdu Ü1

41

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Şühūd-ı 'usr-ı maṭlab lā-cerem faḳd-i sebebdendir
Tedennī i'tibār-ı cāhile cehl-i rütebdendir
Te'es̱s̱ür iltihāb-ı nārdan ḳurb-ı lehebdendir
Demem olduḳça ẓāhir yā 'Acem yā şer 'Arabdandır
Şer ancaḳ bildigim bī-inḳıyād-ı şer'e Rabdandır

2 Ḫasāret iktisāba cümle sū'-i müktesebdendir
Fesādı her ṭabīḫiñ farṭ-ı iş'āl-i ḥaṭabdandır
Ṣudā'ı mey-güşānıñ ṣadme-i mā'-i 'inebdendir
Eẕā ehl-i ḥaḳa çün fācirān-ı bī-nesebdendir
Eẕā-yı Ḥaḳ daḫi mülḥid-i bed-bīne sebdendir

3 'Aṭā her sā'il-i bī-iḥtiyāca nehrdir ancaḳ
Ledīġ-i mār-ı ḥırṣa vaṣf-ı dārū zehrdir ancaḳ
Selīb-i 'āra aḫfāt-ı ḥaḳāret cehrdir ancaḳ
Ḫalī'ān-ı 'iẕāra dil-nevāzī ḳahrdır ancaḳ
Te'eddüb şaḫṣ-ı bī-ādābla sū'-ı edebdendir

4 Diyen neyl-i 'aṭā vā-beste-i dergāh-ı şāhīdir
Cehāletle ṭarīḳ-i ẓann u taḫmīninde sāhīdir
Teḫallüf eylemez mā'-i tāsı 'ālemde gümāhīdir
Bütün erzāḳ-ı ḫalḳıñ mevridi bāb-ı İlāhīdir
Vüṣūlü kimseye ẓann etme ebvāb-ı ṭalebdendir

5 Dil-ārā gevher-i yektā-yı deryā-yı ḳıdemdim ben
Fürūġ-ı māh-tāb-ı ẓulmet-i şām-ı 'ademdim ben
Nevāgāh-ı ḳıdemde her ni'amla muġtenemdim ben
Edībā şīr-i sedy-i māder-i tevfīḳi emdim ben
Riḍā'ım ṣanmasınlar żar'-ı şehbā-yı Ḥalebdendir

42

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 'Adūnuñ bellidir eżmārı tecvīl-i nigāhından
Degil ḫāfī lisān-ı ḳalbi taḥrīk-i şifāhından
Olur şān-ı şeḳāvet müncelī rūy-ı siyāhından
Nişān-ı i'tidā çünkim nümāyāndır cibāhından
Diliñ ḥizb-i ḫıṣām-ı bed-nümā yandı ceb āhından

2 Cesāretle ḳulūbuñ kesrine etdikçe iḳdāmı
'İbād-ı Ḫāliḳi pā-māle yol bulduḳça aḳdāmı
Derūn-ı bī-kesāna muttaṣıl yetdikçe īlāmı
Es̱ernāk-i sihām-ı āh-enīn olduḳça endāmı
Ne sūd olsun muṣāb-ı tīr-i āha ser-penāhından

---

41 Ü1 252a, Ü2 241a
42 Ü1 252b, Ü2 241b

3 Ḫaṭā-ender-ḫaṭādır ehl-i ʿaczi bī-merām etmek
Żaʿīfānı ḳavīler saṭvetiyle bīme rām etmek
Ḍalāletdir sebebsiz merdüme cevri revā bilmek
Dilīr-i çerḫ-i ser-keş lerzenāk-i bīm olur bī-şek
Mühān-ı bī-günāhıñ zaḫmı şemşīr-i nigāhından

4 Benān-ı ibtiġāsı ẓāfir-i maḥv-ı mes̱ālibdir
ʿİnān-ı maṭlabı ḥablü'l-ḳıyād-ı her meṭālibdir
Tüvān-ı himmeti tāb-ı dil-i aʿdāyı sālibdir
Ḳuvā-yı ibtilā-yı ʿacz ile her ḫaṣma ġālibdir
Her āsāyiş-güzīn-i inticā ḫaṣm-ı günāhından

5 Cehūl-i kem-nigāhıñ çeşm-i idrāki baṣīr olsun
Aña tā kim şühūd-ı āḫir-i kārı yesīr olsun
Rüsūm-ı kār u kirdār-ı bedi naḳş-ı żamīr olsun
Edībā ṣadme-i sū'-i ṣanīʿinden ḫabīr olsun
Olan üftāde bālā-yı serīr-i ʿizz ü cāhından

43

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cefāya çünki dil-ber lez̠zet-i idmānı ṭatmışdır
Dil-i zāra niṭāk-ı miḥneti birden ḳuşatmışdır
Şenīd-i nāle ḳalmaz ḳaṣr-ı istiġnāda yatmışdır
Beni çoḳdan ʿacebdir deşt-i hicrāna yār atmışdır
Baña gūyā o şūḫu cevr içün Ḫāliḳ yaratmışdır

2 Dem-ā-dem āteş-i mevḳūd-ı ġam dillerde bāḳī hep
Lehīb-i ġuṣṣadan müşted ḳulūbuñ iḥtirāḳı hep
Neşāṭa münḥaṣırken ehl-i derdiñ iştiyāḳı hep
Ḫarīdār-ı meye ābī ṣatar ṣahbāyı sāḳī hep
Ṣuvarmaz neş'e-cūyun ḫayli müddetdir ṣuṣatmışdır

3 Viṣāl-i bikr-i meydir zāhidiñ ḫalvetde me'lūfı
Ḳıyās etme geçer maḥbūb u meyden ṭabʿ-ı melhūfı
Mürīdān içre çün pākizelikdir şān-ı mevṣūfı
Bu gün taṭhīr-i tāc u ḫırḳaya meşġūl imiş ṣūfī
Ḳucarken bīnī-i maʿşūḳ-ı ṣahbāyı ḳanatmışdır

4 Hele şeyḫ-i ʿabūsü'l-vechi şimdi ḫ˘oş-liḳā gördüm
Maḳālāt-ı mizāc-āmīzini semʿe sezā gördüm
Keder-fermā iken güftārını ṭabʿa ṣafā gördüm
Bu dem ben zāhid-i bed-gūyu pek şīrīn-edā gördüm
Aña ol meh-liḳā gül-ḳand-ı laʿlinden yalatmışdır

---

43 Ü1 244a, Ü2 241b
4 ḫ˘oş-liḳā Ü2: liḳā Ü1

5 Zemīn-i cānzāra nice bir toḫm-ı sitem eksin
Ten-i bīmāra andan tā-be-key seng-i cefā degsin
ʿAdū-yı ḫ˘āra tīr-i intiḳām Allāhdan gelsin
Edībā nāvek-i cevri raḳībiñ sīnesin delsin
Miyānımda nifāḳı yār ile zīrā o ḳatmışdır

44

[Taḫmīs-i Ġazel-i Ḥāfıẓ]

1 بلبل ببر بجانب آن گل سلام ما
وی گل شنو ز نالهء بلبل پیام ما
دانی اگر مئال امید و مرام ما
ساقی بنور باده برافروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد بکام ما

2 با نوش می بمجلس وحدت رسیده ایم
وز قید اختیار بمستی رهیده ایم
چون حسن او بسمع درایت شنیده ایم
ما در پیاله عکس رخ یار دیده ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

3 خار کدر ز ساحهء دل آکنده شد بعشق
رنگ ملال بیم الم خنده شد بعشق
ذوق حیات دائمه پاینده شد بعشق
هرگز نمیرد آنگه دلش زنده شد بعشق
ثبت است بر جریدهء عالم ما

4 مارا حضور مجلس عیش و صفا خوشست
دوری ز بزم صحبت اهل ریا خوشست
نوش قدح بیاد لب دلبر ما خوشست
مستی بچشم شاهد دلبند ما خوشست
زانرو سپرده اند بمستی زمام ما

---

5 bir toḫm-ı Ü1: pür-toḫm-ı Ü2
44 Ü1 245b, Ü2 241b

5 تا قدح می سجیهء بدکاریٔ ریاست
اوزار نوش او سبب بعد کبریاست
خواهم بیان راز کنم با جواب راست
ترسم که صرفهء نبرد روز باز خواست
نان حلال شیخ ز آب حرام ما

6 بیحد کنم مشاهدهء روی مهوشان
اما بدیده بهجت یارم نشد عیان
از حسن و آن او چو ندارد یکی نشان
چندان بود کرشمه و ناز سهی قدان
کاید بجلوه سرو صنوبر خرام ما

7 ای سست رو براه طلب گرم کن عنان
بشتاب بهر سود و میندیش از زیان
رو چون ادیب طالب آن یار شو بجان
حافظ ز دیده دانهء اشکی همی فشان
باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما

45

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Biz nāʾil-i genc-i niʿam-ı Rabb-i ḳadīriz
Yābende-i elṭāf-ı Ḫudāvend-i baṣīriz
Ẓann etme ki tekbīr-i ekābirle kebīriz
Şāh olsa da hem-pāye degil nākese mīriz
Tā luṭf ile bī-kes-i ġamnāke semīriz

2 Olduḳ olalı sākin-i vīrāne-i dünyā
Hīç etmemişiz mihr ü vefādan dili iḫfā
Bī-kesleri mehcūr edemez göñlümüz aṣlā
ʿİşretkede-i şehlere bī-raġbetiz ammā
Ġam-ḫāne-i ʿācizlere ferḫunde mesīriz

3 İnfāḳına meyl eyleriz olduḳça ġınāmız
Pāyende olur ehle vü nā-ehle ʿaṭāmız
Aʿdāya yeter heybet-i meşhūd-ı liḳāmız
Mehzūl ise de sāʿid-i fersūde-ḳuvāmız
İrhāb-ı dil-i düşmene hem-ṣavlet-i şīriz

---

45 Ü1 246b, Ü2 242a
2 şehlere Ü2: şehleri Ü1

4 Mey müsteter-i perde-i mīnā mı olur hīç
Gül müḫtecib-i çeşm-i temāşā mı olur hīç
Keşf olmasa enẓāra hüveydā mı olur hīç
Rāz-ı dilimiz ḳābil-i iḫfā mı olur hīç
Biz encümen-i dehrde āyīne-żamīriz

5 Dehriñ çekeli çille-i āzārın Edībā
Farḳ eylemişiz yār ile aġyārın Edībā
Zaʿmınca nihān etse daḫi kārın Edībā
Mestūr edemez ṣūret-i kirdārın Edībā
Kim ʿāleme hep çeşm-i firāsetle baṣīriz

46

[Taḫmīs-i Ġazel-i Ḥaşmet]

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dilā nüzhetgeh-i enẓārı gördük dīdeler rūşen
Suṭūr-ı nüsḫa-i envārı gördük dīdeler rūşen
Çemenlenmiş yine gülzārı gördük dīdeler rūşen
Ḫaṭ-ı nevle ruḫ-ı dil-dārı gördük dīdeler rūşen
Miṡāl-i mihr-i zerrīn-tārı gördük dīdeler rūşen

2 Hele çāk oldu şām-ı iftirāḳıñ perde-i fecri
Belā-keşlikleriñ oldu nümāyān ṣūret-i ecri
Raḳībiñ rifḳe taḥvīl etdi şimd-i ʿādet-i zecri
Hele ʿīdiñ saʿīd olsun göñül bo[z] rūze-i hecri
Hilāl-i ebruvān-ı yāri gördük dīdeler rūşen

3 Göñül yaḳlaşdı hengām-ı sükūn-ı ṣarṣar-ı āhıñ
Nümāyān oldu estār-ı ḫafādan rūy-ı dil-ḫᵛāhıñ
Füzūn olsun bu dem bülbül gibi şevḳ-i seḥergāhıñ
Göründü gerden-i kāfūru semmūrundan ol māhıñ
Şeb içre ṣubḥ-ı pür-envārı gördük dīdeler rūşen

4 Pür etdi tār-ı hicrānıñ tenūr-ı ḳalb-i müştāḳı
Dil-i pür-sūz u tābıñ ḳalmadı bir cāy-ı iḥrāḳı
Baña rīḳ-i ṣafā-baḫşıñdan et düşdükçe infāḳı
Ḫayāl-i lebleriñle dīdemi pür-ḫūn edip sāḳī
Bu gūne sāġar-ı ser-şārı gördük dīdeler rūşen

5 Şitābān ol ol şūḫ-ı ser-keşi ṣayd et ẓarāfetle
Dil-i vaḥşet-nümāsın vaṣla rām et ḥüsn-i ülfetle
Edībā ẕevḳ-i vaṣlıñ dehre iẓhār et bu ṣūretle
Der-āġūş eyledikde yāri Ḥaşmet nār-ı fürḳatle
Ṭutuşmuş dāmen-i aġyārı gördük dīdeler rūşen

---

46 Ü1 254b, Ü2 242b

47

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Derūnu rūʾyet-i rūy-ı şebveşiñ pür-sürūr eyler
Nigāhı pertev-i mihr-i ruḫuñ ser-şār-ı nūr eyler
Ġarāmıñ zaḫm-ı tīġ-i nāzıña ḳalbi cesūr eyler
Ḥüsām-ı ġamzeñe her sīne gerdikçe ḥużūr eyler
Anıñla dem-be-dem ġam-dīdeler şerḥ-i ṣudūr eyler

2 Rehā yoḳ ey gül-i ter ʿāşıḳa teʾsīr-i ḫārıñdan
Ḳarīn-i miḥnetiz peykān-ı nāz-ı bī-şümārıñdan
Ne dem meʾmūn edersin ʿāşıḳı bilmem bu kārıñdan
Ḳaçan tābiş-nümā-yı ḳurb olur mihr-i ʿiẕārıñdan
Bu dūrī kim beni şermende-i seyr-i be-dūr eyler

3 Saña ʿālem dayanmaz ṣaff-ı müjgānıñ sipāhıñsa
Şehin-şāhī-i ḥüsne ḫāl-i ruḫsārıñ güvāhıñsa
Cihāna lerze verdi tīġ-i çeşm-i intibāhıñsa
Eger fermān-ber-i menşūr şemşīr-i nigāhıñsa
Nice şād-ı berāt-ı zindegī meyl-i ḳubūr eyler

4 Bulurken ʿillet-i ḫāṭır şifā dermān-ı çeşmiñle
Derūn-ı mübtelā şādān iken iḥsān-ı çeşmiñle
Anı mecbūr ederken dem-be-dem peykān-ı çeşmiñle
Meṣāf etdikçe ṣaff-ı leşker-i müjgān-ı çeşmiñle
Neden bilmem dil-i nāzük-beden iẓhār-ı sūr eyler

5 Ṣaḳın ol meh-cebīniñ vaṣlına her el yeter ṣanma
Olur ruḫsār-ı ʿālem-tābı meşhūd-ı baṣar ṣanma
Aña göñlüm nigāh-ı ġayrdan ḳılmaz ḥaẕer ṣanma
Edībā rūy-ı yāri gīsuvānı setr eder ṣanma
O şūḫa dūd-ı āh-ı sīnem irḫā-yı sütūr eyler

---

47 S 448b, Ü2 242b
3 sipāhıñsa Ü1: siyāhıñsa Ü2
5 yeter Ü2: irer Ü1

EL-MÜSEDDESĀT*

1

1 ز اهل ستم امید مسرت کدر شود
از رهزنان پناه بدشمن خطر شود
شکر ز اهل بغض بدندان حجر شود
عقد ولای مردم خائن ضرر شود
سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

2 طامع همیشه دست گشاید بجلب مال
طعم کباب میچشد از جیفهء خیال
سرگشته میشود بتمنای بی مثال
خواهد دگر بغم زید و او بحس حال
سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

3 وارسته گی چه سان بود از صدمهء عدا
یاری که تا نمیرسد از همدم و جدا
این دم کسی نمیشود نالهء ندا
عالم بیکدگر همه کردند اقتدا
سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

4 سرگین نمود شهرت خوشبوییٔ سمن
شد جانشین سنبل و گل سبزهء دمن
آواره کرد دودهء شاهین را زغن
شد همزبان زاغ سیه بلبل چمن
سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

---

*EL-MÜSEDDESĀT (Başlık: Ü2 243a)
1 Ü1 243b, Ü2 243a
2 بحس Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

5 افتادهء حضيض هوان مردم لبيب
جاكردهء سرير علا سفلهء كثيب
با اهل دل فائده نایاب شد نصیب
عاقل چرا براه امل می دود ادیب
سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

2

1 لا شئ فی الدهر مما انت مالکه
الا و حطم الفنا لابد یدهکه
فلیس یدری طریق الحزم سالکه
بالا من ینجیه او بالهول یهلکه
ماکل ما یتمنی المر یدرکه
تجری الریاح بمالا تشتهی السفن

2 کم خالطتك هموم بامتلا فرح
وجال فیك سرور فی اختلا ترح
فصن فوادك من یاس و من مرح
وکن قنوعا ولا ترکن لذی منح
ماکل ما یتمنی المر یدرکه
تجری الریاح بمالا تشتهی السفن

3 ابصرت شخصا مهمانا دائما ابدا
عاینت فردا معانا کلما قصدا
فما بدا کله بالحق فیك بدا
فلا تکن بالهوی للرأی مسندا
ماکل ما یتمنی المر یدرکه
تجری الریاح بمالا تشتهی السفن

---

2 Ü1 245a, Ü2 243b

4 فكم حريص مجد كاسد المعمل
وزويسار بطى فائز الامل
فالسعى ما لم يفدارو امن الكسل
امال قلبك لاياتيك بالجيل
ماكل ما يتمنى المر يدركه
تجرى الرياح بمالا تشتهى السفن

5 طهر فوادك بالبتكلان من كدر
وكن من الضر للمخلوق فى حذر
ولا ترم رفد املاك ولا بشر
واسترزق الله فى ليل و فى سحر
ماكل ما يتمنى المر يدركه
تجرى الرياح بمالا تشتهى السفن

6 بليت يا هوال توالت كنها
على سهام من كنانهء صائبا
كانى ادآنى بالتئانى لنوها
مباعدنى عنها تزيد مصائبى
ماكل ما يتمنى المر يدركه
تجرى الرياح بمالا تشتهى السفن

3

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaz ḫıṣāl-i naḳṣ ile dehriñ mükemmeli
İdbār iken şemāʾil-i naḳṣıñ muḥaṣṣali
Süflī degil sezā k'ola eşrāfa muʿtelī
Ger etse naḳş-ı midḥati elvāḥı mümtelī
"Bāṭıl hemīşe bāṭıl [ü] bīhūdedir velī"
"Müşkil budur ki ṣūret-i ḥaḳdan ẓuhūr ede"

---

4 Ü1 كاسد مجد :Ü2 مجد كاسد

6 Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)

3 Ü1 247b, Ü2 243b (Mütekerrir olan beyit Bâkî'ye aittir.)

2 Dānā olur mu gevher-i güftārı zūr ede
Yā dest-i iʿtiyādını iḥsāna dūr ede
Ṭāʿat nice ifāde-i şerḥ-i ṣudūr ede
Vaḳtā ki ḥizb-i ehl-i riyādan ṣudūr ede
"Bāṭıl hemīşe bāṭıl [ü] bīhūdedir velī"
"Müşkil budur ki ṣūret-i ḥaḳdan ẓuhūr ede"

3 ʿĀḳil hemīşe rāġıb-ı fevz-i meʿād olur
Nūr-ı keder-zidāy-ı hidāyetle şād olur
Sālūsdan ẕehāb-ı ḥayā müstefād olur
Zīrā ıṣlāḥı reh-ber-i nehc-i fesād olur
"Bāṭıl hemīşe bāṭıl [ü] bīhūdedir velī"
"Müşkil budur ki ṣūret-i ḥaḳdan ẓuhūr ede"

4 Yoḳdur bu dem hüdāt-ı enāmıñ ṣadāḳati
Hīç rāh-ı istiḳāmete ḥüsn-i işāreti
ʿAllāme olsa çeşme görünmez mehābeti
K'olmaz medār-ı ṭāʿati fehm ü dirāyeti
"Bāṭıl hemīşe bāṭıl [ü] bīhūdedir velī"
"Müşkil budur ki ṣūret-i ḥaḳdan ẓuhūr ede"

5 Ricz-i riyādan olmaz Edībā naṣīb-i dil
Pürken ʿabīr-i ṣıdḳ ile ṣadr-ı raḥīb-i dil
Ḫūbān-ı bī-ḥayā nice olsun ḳarīb-i dil
Sīmā-yı şūḫu olsa ne deñli ḥabīb-i dil
"Bāṭıl hemīşe bāṭıl [ü] bīhūdedir velī"
"Müşkil budur ki ṣūret-i ḥaḳdan ẓuhūr ede"

4

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣanma göñlüm yārsiz dünyāya raġbet gösterir
Vaḥşet-i hicrān ile aġyāra ülfet gösterir
Ṣabr ile ancaḳ bülūġ-ı vaṣla himmet gösterir
ʿĀḳıbet zīrā şekībāyı ḥalāvet gösterir
Çünki mirʾāt-ı felek enẓāra ʿibret gösterir
"Görelim āyīne-i devrān ne ṣūret gösterir"

2 Gördügüñ her peyker-i zībāya olma mültehī
Raġbet-i her bī-vefā dil-dārdan ol müntehī
Ben hele bir yāre ḥaṣr etdim derūn-ı āgehī
Kim sipihriñ şemʿine pervānedir mihr ü mehi
Çünki mirʾāt-ı felek enẓāra ʿibret gösterir
"Görelim āyīne-i devrān ne ṣūret gösterir"

4 Ü1 249a, Ü2 244a (Mütekerrir olan beytin 2. mısraı Bâkî'ye aittir.)

3 İntihā bulmaz ẓuhūrāt-ı temās̱īl-i ḳader
Muṭṭaṣıldır dem-be-dem tecdīd-i eşkāl ü ṣuver
Çehre-perdāz-ı ḳażā etdikçe iẓhār-ı es̱er
ʿArż eder elbette bir şekl-i bedīʿ-i muʿteber
Çünki mirʾāt-ı felek enẓāra ʿibret gösterir
"Görelim āyīne-i devrān ne ṣūret gösterir"

4 Şiddetiñ encāmıña hergiz muḳārindir reḫā
İntihā-yı renc-i ekdāra mülāzımdır ṣafā
Şām-ı yeʾsiñ āḫiri fecr-i emeldir ẓāhirā
Bī-mirādır ṭalʿat-i ḫˇurşīd-i ümmīdiñ dilā
Çünki mirʾāt-ı felek enẓāra ʿibret gösterir
"Görelim āyīne-i devrān ne ṣūret gösterir"

5 Kām içün ehl-i şühūd etmez tek-ā-pūy-ı ṭaleb
Bī-naṣīb etmez es̱er āmāle idmān-ı teʿab
ʿĀḳile rāh-ı tevekküldür hemān nehc-i edeb
Luṭf-ı Mevlādır Edībā eyleyen defʿ-i kereb
Çünki mirʾāt-ı felek enẓāra ʿibret gösterir
"Görelim āyīne-i devrān ne ṣūret gösterir"

5

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āgeh-dilān ne dağdağa-i bīş ü kem çeker
Ne bār-ı imtinān-ı Ferīdūn u Cem çeker
Nā-dān da ṭalebde hezārān sitem çeker
Peyveste āh-ı ḥasret-i cāh u niʿam çeker
ʿĀḳil ne şād olur bu cihānda ne ġam çeker
Cāhil hemīşe şād olayın der elem çeker

2 Maḫlūḳa ʿarż-ı ḥācet edip dökme āb-ı rū
Pūyān-ı rāh-ı maṭlab olup etme hāy-u-hū
Dāmān-ı dilden et veseḫ-i hemmi şüst-ü-şū
Olma ferīs-i şīr-i ġam ey merd-i tünd-ḫū
ʿĀḳil ne şād olur bu cihānda ne ġam çeker
Cāhil hemīşe şād olayın der elem çeker

3 Bāb-ı rıżāda ṣıdḳ ile ol bende-i şükūr
Hep naḳş-ı ser-neviştiñ eder nev-be-nev ẓuhūr
Bī-şübhe çünki vaḳtine merhūndur umūr
Bīhūde olma ey dil-i āvāre bī-ḥużūr
ʿĀḳil ne şād olur bu cihānda ne ġam çeker
Cāhil hemīşe şād olayın der elem çeker

---

5 S 94a, Ü1 250a, Ü2 244b

4 Fehm-i meʾāl-i ṣafḥa-i tekvīne diḳḳat et
Kesb-i kemāle cehd eyle tehẕīb-i sīret et
Kārıñ ṣafā vü ġamda menūṭ-ı meşiyyet et
Düşme telāşa ẕihniñi bī-ḳayd-ı fikret et
ʿĀḳil ne şād olur bu cihānda ne ġam çeker
Cāhil hemīşe şād olayın der elem çeker

5 Çekme dilā zeḫārif-i dünyā içün melāl
Ḥasret-keşāna eyleme iẓhār-ı infiʿāl
Eyle Edībveş bu maḳālātı ḥasb-i ḥāl
Bu naẓm-ı pāki ḳıl naḳş-ı nigīn-i bāl
ʿĀḳil ne şād olur bu cihānda ne ġam çeker
Cāhil hemīşe şād olayın der elem çeker

6

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿArūs-ı ġonçe de bir gün naẓīr olur geline
Dilīr-i sūsene de ḫancerin ṭaḳar beline
Hübūba nevbet-i ruḫṣat deger ṣabā yeline
Nedīm-i bülbül-i zārıñ da söz düşer diline
Zamān gelir yine zerrīn ḳadeḥ alır eline
Çemende nergis-i şehlā hemān bahāra baḳar

2 Felekde olmaya ḥālet-fezā bahārāsā
Bisāṭ-ı sebze ile sāye-i çenārāsā
Müdām laʿl-i leb-i yār-i gül-ʿiẕārāsā
Şarābı nūş ederiz mest-i hūş-yārāsa
Zamān gelir yine zerrīn ḳadeḥ alır eline
Çemende nergis-i şehlā hemān bahāra baḳar

3 Şeẕā-yı ḫāne-i feyżiyle pür olup ʿālem
Olunca sāḳī-i mey neyle Mevlevī-hem-dem
Neşāṭ ile k'ola fersūdegān-ı ġam ḫurrem
O demde encümen-i ḫuldu n'eylesin ādem
Zamān gelir yine zerrīn ḳadeḥ alır eline
Çemende nergis-i şehlā hemān bahāra baḳar

4 Lüṣūṣ-ı serdī-i dey-māh-ı ġam k'ola memsūk
Rihān-ı lerziş-i vām-ı şitā olur mefkūk
Ḳalır gider şiḳal-i melbes-i keder metrūk
Çemende dem sürer āzādegāne her memkūk
Zamān gelir yine zerrīn ḳadeḥ alır eline
Çemende nergis-i şehlā hemān bahāra baḳar

---

6 S 95a, Ü1 251a, Ü2 244b
4 memsūk Ü1, Ü2: memskūk S

5 Giyince āb edīm-i ḥabābdan mūze
Ṣurāḥī-i mey-i nāba refīḳ olur kūze
Hezār şevḳ ile başlar nevā-yı dil-sūza
Edīb muntaẓırız biz ḳudūm-ı nev-rūza
Zamān gelir yine zerrīn ḳadeḥ alır eline
Çemende nergis-i şehlā hemān bahāra baḳar

7

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dār-ı fenāda olma devān ḥırṣ u āz ile
Her kārı ʿādet eyleme ḥükm-i cevāz ile
Cūyā-yı maṭlab olma hezārān niyāz ile
Gel mesned-i ḳanāʿate heç ʿizz ü nāz ile
"Gül gibi ʿişret olmaz ise berg ü sāz ile"
"Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile"

2 Ehl-i ḥicāba ṣabr u inā'etdedir ẓafer
Nā-dāna rāh-ı ḥırṣda çoḳdur ġam u keder
ʿĀlemde fi'l-ḥaḳīka te'emmül olunsa ger
Dānā içün tereffühe sedd-i ramaḳ yeter
"Gül gibi ʿişret olmaz ise berg ü sāz ile"
"Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile"

3 Vaḳtā ki ʿizz-i nefs ola pīrāye-i ḳunūʿ
Ẕevḳ-i ḥayāt-ı ṭayyibedir vāye-i ḳunūʿ
Şāhān-ı dehr olursa da hem-sāye-i ḳunūʿ
Nān-ı cevīnedir yine ser-māye-i ḳunūʿ
"Gül gibi ʿişret olmaz ise berg ü sāz ile"
"Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile"

4 Peyveste dergeh-i beg ü paşada olma gel
Ḳaʿr-ı meġāk-i ẕillete üftāde olma gel
Ālām u derd-i fikret-i ferdāda olma gel
ʿUḳbāda rū-siyehlik ile āmāde olma gel
"Gül gibi ʿişret olmaz ise berg ü sāz ile"
"Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile"

5 Emr-i meʿāş içün ḥaẕer et eyleme cedel
Nāmıñ denā'et ile ṣaḳın etme pür-ḫalel
Her kār-ı ṣaʿb u sehliñi Mevlādan et emel
Nuṣḥ-ı Edīb-i nükte-şinās ile ḳıl ʿamel
"Gül gibi ʿişret olmaz ise berg ü sāz ile"
"Sünbül gibi geçinmek olur bir piyāz ile"

---

7 S 95b, Ü1 252a, Ü2 245a (Mütekerrir olan beyit Bâkî'ye aittir.)
1 Dār-ı S, Ü2: Rāh-ı Ü1

8

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şikest olmaḳda aġṣān-ı dıraḫt-ı kām bitdikçe
Yedim kūtāh olur nev-bāve-i āmāle yetdikçe
Ḳuvā-yı żaʿfım artar sūy-ı ehl-i ṭıbba gitdikçe
Felekler mātem eyler nāle vü zārım işitdikçe
Ḳanı bir ḫaste-i ġam kim şifā ümmīdin etdikçe
Felek benden beter biñ dürlü derde mübtelā eyler

2 Cihānda kimseniñ derdi degil efzūnter benden
Meserret şöyle dursun ġam daḫi nefret eder benden
Nifāḳ üzre eḥibbā ehl ü evlādım ḳaçar benden
Ten ü cānım uṣandı çekmeden renc ü keder benden
Ḳanı bir ḫaste-i ġam kim şifā ümmīdin etdikçe
Felek benden beter biñ dürlü derde mübtelā eyler

3 Şifāya ṭālib olsam derd-i cismim bī-ḥużūr eyler
Neşāṭa raġbet etsem cünd-i ġam birden ẓuhūr eyler
Belāya ṣabr ḳılsam ṣabr-ı bī-ṭāḳat nüfūr eyler
Ne deñli mā-cerāmı söylesem nuṭḳum ḳuṣūr eyler
Ḳanı bir ḫaste-i ġam kim şifā ümmīdin etdikçe
Felek benden beter biñ dürlü derde mübtelā eyler

4 Düşelden dām-ı derde muttaṣıl zehr-ābeler çekdim
Pey-ā-pey miḥnet ü ġamla dolu peymāneler çekdim
Sebebsiz gerden-i żaʿf ile zencīr-i keder çekdim
Hele fersūde-hūşum ben daḫi bilmem neler çekdim
Ḳanı bir ḫaste-i ġam kim şifā ümmīdin etdikçe
Felek benden beter biñ dürlü derde mübtelā eyler

5 Helāki istemem mebġūż iken maḥsūd olur ey dil
Girīz etsem belādan der-ʿaḳeb mevcūd olur ey dil
Caḥīme rāġıb olsam cennet-i mevʿūd olur ey dil
Edībāsā cefāmız ʿāleme mevdūd olur ey dil
Ḳanı bir ḫaste-i ġam kim şifā ümmīdin etdikçe
Felek benden beter biñ dürlü derde mübtelā eyler

---

8 S 96a, Ü1 253a, Ü2 245b
5 cefāmız S, Ü2: cefāya Ü1

9

1 تنبه متى ما اغفلتك شواغل
والتهك امال لها انت مايل
فلاترج منك الخير مادمت ذاهل
لانك بالادراك خوطبت كامل
الا كل شئ ماخلى الله باطل
وكل نعيم لامحالة زائل

2 اليس من الجهل الذى قدر ضيته
هوانك فى اخراك ممابليته
رباحك خسران بما اكتيته
فان كنت من اهل النهى مانسيته
الا كل شئ ماخلى الله باطل
وكل نعيم لامحالة زائل

3 فكم من صعود سناءه الخداره
وجاه غناء قاده اصتفاره
وليل هناء ازدراه نهاره
ففى الكون بدع من يدوم يساره
الا كل شئ ماخلى الله باطل
وكل نعيم لامحالة زائل

4 تناسيت ادواراسمعت زوالها
تجافيت اكوالا اتيت مثالها
فلم تستطع للنفس تبدى كمالها
اراك اخا جهل نجلت بمالها
الا كل شئ ماخلى الله باطل
وكل نعيم لامحالة زائل

---

9 Ü1 253a, Ü2 246a

5 تروم نظام الحال فى اختلاله
تميل الى بعد البلا باتصاله
رايتك فيما يفتضيك بواله
فكن كاديب المنثنى بماءله
الا كل شئ ماخلى الله باطل
وكل نعيم لامحالة زائل

10

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḥizb-i eşrār olalı tāc-ı cehālet-ber-ser
Ḳalmamışdır ṣuḥuf-ı nüsḫa-i ʿirfāna naẓar
Bulmadım fenn-i vefā dersini itḳān eyler
Cümleniñ sāmiʿa-i bāṣıra-i fıṭnati ker
Eylemiş yoḳ raḳam-ı levḥ-i ḫulūṣu ez-ber
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

2 Ṣafḥa-i ṣıdḳ bulup āb-ı nifāḳ ile belel
Ḳaldı terkīb-i meʿānī-i ḥaḳīḳat mühmel
Naḳş-ı ser-levḥa-i dīvān-ı vifāḳ oldu cedel
Geldi şīrāze-i eczā-yı muṣāfāta ḫalel
Eylemiş yoḳ raḳam-ı levḥ-i ḫulūṣu ez-ber
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

3 Nuṣḥdan şimdi cehūlāna sükūt evlādır
Pendi nā-ḳābile īs̱āra heves bī-cādır
Reşkden yek-digere ḫalḳ-ı cihān aʿdādır
Luṭf-ı taʿbīre bedel mültezim-i ġavġādır
Eylemiş yoḳ raḳam-ı levḥ-i ḫulūṣu ez-ber
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

4 Dehr-i pür-şūrda ādem nice mesrūr olsun
Ġam-ı pey-der-pey-i bī-fāṣıladan dūr olsun
ʿĀḳile pendim odur gözlere mestūr olsun
Ne şeh-i ʿālem ü ne bende-i meʾmūr olsun
Eylemiş yoḳ raḳam-ı levḥ-i ḫulūṣu ez-ber
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

5 Ḫalḳdan vaḥşetim olduḳça Edībā şādım
Bi-teveḥḥüş k'olam āzurde-dil ü nā-şādım
Ben ki bu sāhirede merd-i ḥaḳīḳat-zādım
Dile bu maʿnī ile rāh-ber-i irşādım
Eylemiş yoḳ raḳam-ı levḥ-i ḫulūṣu ez-ber
Varaḳ-ı mihr ü vefāyı kim oḳur kim diñler

---

10 S 96b, Ü1 238b

11

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Dili pes-mānde ḳoyan 'uḳde-i ihmāli degil
Men' eden sū'-i ṭalebden dehen-i lāli degil
Līk her suḫta heves mültefit-i bāli degil
Çünki idmān-ı ḫaṭā lāyıḳ-ı aḥvāli degil
Mey ile māl-ı yetīmi ele almalı degil
Ele almalı olursan mey al mālı degil

2 Emel-i māl-ı yetīmi dile maḳrūn etme
Cevfiñi aḫger-i nīrān ile meşḥūn etme
Bikr-i ṣahbāyı daḫi bezmiñe me'ẕūn etme
Kendiñi ṭa'ne-i taḥḳīr ile maṭ'ūn etme
Mey ile māl-ı yetīmi ele almalı degil
Ele almalı olursan mey al mālı degil

3 Māldan 'ārif olan mey gibi ḫandān olmaz
Meye meyl etse daḫi rāġıb-ı idmān olmaz
Hele hīç ba'żı mehānī gibi iẕ'ān olmaz
Cehd-i 'iṣyān-ı Ḫudā 'āḳile şāyān olmaz
Mey ile māl-ı yetīmi ele almalı degil
Ele almalı olursan mey al mālı degil

4 Luṭf-ı mey her dil-i nā-ṣāfa olunmaz ihdā
Bī-vüḳūf eyleme iḳbāl-i 'anāyı irḫā
Māldan cāmı göñül eylese de istis̱nā
Yine şeyṭāna uyup olma esīr-i ehvā
Mey ile māl-ı yetīmi ele almalı degil
Ele almalı olursan mey al mālı degil

5 Māl-i eytām ile çün zehr-i helāhil birdir
İġtinām-ı cühelā 'aḳla ṣıġışmaz sırdır
Līk ḥürmet iki 'ālemde daḫi ẓāhirdir
Līk-i dil tā ki göre sāġarı müstaḥḳırdır
Mey ile māl-ı yetīmi ele almalı degil
Ele almalı olursan mey al mālı degil

---

11 Ül 135b

TAŻMĪN

1

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Reh-i tevekküle git ḳılma iḫtiyār-ı kesel
Bülūġ-ı maṭlab içün etme cāhilāne cedel
Müdām vaḳtine merhūn iken ḥuṣūl-i emel
Mużīḳ-i yeʾse düşüp verme iʿtiḳāda ḫalel
Hemīşe nāfiẕ olursa ser-nevişt-i ḥükm-i ezel
Deme ki ṭālib olan saʿyda ḳuṣūr eyler

2 Ḳuvā-yı ẕihn ile aldanma ḥüsn-i tedbīre
Olur mu kimsede ḳudret ḳażāyı taġyīre
Muḥāldir k'ola saʿyıñ mecāli teʾs̱īre
Vesīle ʿavn-ı Ḫudādır umūru tesyīre
Nihāde ḳıl ser-i teslīmi levḥ-i taḳdīre
Muḳadderāt-ı İlāhī gelir ẓuhūr eyler

---

1 Ü2 246a

RUBĀʿİYYĀT*

1

Der-naʿt-ı şerīf

ʿĀlemde vücūd-ı nebevīden ne ʿaceb
Olduysa ẓalām-ı sāye ger bī-vāye
Kim sāyesi nūr olan o ẕāt-ı pāke
Ẓulmet ne revādır ki ola hem-sāye

2

İmkān ile cūd içün n'ola ehl-i seḫā
Endīşeden eylemezse ḫālī bāli
Kim sükker ü şehde el ṣununca ṣanma
Rızḳ-ı meges eylemez seḫālı balı

3

Vīrāne-dilāna luṭf-ı Rab bānīdir
Anlar heme cāy-ı luṭf-ı Rabbānīdir
Ne'vmīd-i ʿināyet-i Ḫudā olmazlar
Zīrā ki ẓuhūr-ı luṭf-ı Rabb ānīdir

4

Ben cevherī-i ferāġ-ı nām olsam eger
Sen pīlever-i şöhret olup düş nāma
Kim ḥükm-i ḳaderle zāhidā mevʿūduz
Ben vaṣf-ı ʿuluvv-ı nāma sen düş-nāma

5

Ey dil sere dest-i fikri bālīn eyle
Her ḫ˘urd u kelāna vażʿ-ı bā-līn eyle
Düş ṭāʿate baḳma lā'ubālī olana
Sen ḥālini żıdd-ı lā'ubālīn eyle

Rubāʿiyyāt (Başlık: S 99b)
1 S 99b, Ü1 265b, Ü2 249a (Başlık: S)
2 S 100a, Ü1 275a, Ü2 249a
eylemezse S, Ü2: eylemezse de Ü1
3 S 100a, Ü1 256a, Ü2 249b
4 S 100a, Ü2 249b
5 S 100a, Ü2 249b
lā'ubālīn Ü2: ibā līn S

6

Bī-ẕüll ü hevān faḫr-ı ḳabūl-i ḫalḳı
Bildik çü ẓafer-yāb olamaz kesbe denī
Zāhid heves-i ḳabūl-i ḫalḳı terk et
Yā ḫalḳ ile ittiṣālden kes bedeni

7

Ḳaṣd eyle göñül ṭavāf-ı Beytu'llāhı
Gör ravża-i peyġam-ber-i ʿālī-cāhı
Defʿ-i ʿilel-i cürm ise ger maḳṣūduñ
Ol derde bu derdedir devā bi'llāhi

8

Te'ṡīr-i nesīm-i ḥasretimden duysun
Bī-ḫıbret ise berīd-i rāhımdan eger
Efzāyiş-i iḫtilācın iḫfā etsin
Zülf-i siyehi berīdir āhımdan eger

9

Her ṭālib olan mertebe-i esmāyı
Pīrāye-i nuṭḳ-ı cān eder esmāyı
Sen daḫi şināh-ı lücce-i esmāda
Pür-mevce-i bād-ı āh edip es māyī

10

Sāḳī ḳadeḥ-i meyle beni mesrūr et
Meysiz ḳoma ke's-i lebene meyle beni
Dil-teşne iken dersen eger şād eyle
Āṣāmī-i ke's-i lebeni meyle beni

11

Ehl-i hünere sīm ü ẕeheb kemāldir
Ol zümreye hep fażl ü edeb kemāldir
Bu ʿālem-i fānīyi kem aldır gözüñe
Bu nuṣḥumu sen görme ʿaceb kemāldir

---

6 S 100a, Ü2 249b
7 S 100a, Ü1 275a, Ü2 249b
8 S 100a, Ü1 256a, Ü2 249b
9 S 100a, Ü1 275b, Ü2 249b
10 S 100a, Ü1 275b, Ü2 249b
11 S 100a, Ü1 256a, Ü2 249b

12

Kun-dādeleriñ nevāle-i ʿişmetden
Işrārı bedīd olmada perhīzinde
Kim durmaz uçup ḳonardı şāḫ-ı kīre
Dehriñ ṭayerāne olsa per hīzinde

13

Dünyāda bu gün zühd ü ʿamel yarınadır
Ferdāda olur bütün emel yāri nedir
Yar sīb-i dil-i ʿāşıḳ-ı zārı yarı
İnṣāf ile baḳ var mı ḫalel yāri nedir

14

Sāḳī meyi sen rinde ġıdā etdikçe
Sīr eyle meşām-ı şeyḫi de būy-ı meye
Ḥırmān ile dūrdan anı baḳdırma
Şāyeste degil ki o yiye bu yimeye

15

Āsūde-i ʿāfiyet nice olsun o kim
Dūş-ı teniniñ düşmen-i dā rākibidir
Zīrā ki esīr-i ḳayd-ı ẕilletse daḫi
Bīmāra şifā rütbe-i Dārā gibidir

16

Ġayretle şühūd-ı naḳż-ı ʿahdindendir
Yār olmadığım zenān-ı peymān-güsile
Peymān-güsil olduġunda şübhem yoġiken
Şāyeste olur mu ʿahd ü peymān küs ile

17

Hem-ḫˇābeñe reh-ber-i fücūr olmadasın
Ḥaşr eyleyen ictimāʿa a hīzānı
Sen āhı der-i hīze nis̱ār etdikçe
Kesmez der-i maḥremiñden āhı zānī

---

12 S 100a, Ü1 265b, Ü2 249b
ʿişmetden S, Ü2: ʿişmetinden Ü1
13 S 100a, Ü1 256b, Ü2 250a
14 S 100b, Ü2 250a
15 Ü1 257a, Ü2 250a
16 Ü1 265b, Ü2 250a
17 Ü1 275b, Ü2 250a

18

Zāhid gelicek şu yerine dūġ ister
Görmez gözü ḥüsn-i kāse-i bī-lebeni
Cām-ı emelin ferāġa maḳrūn etsem
Gördükçe gözü muḥāldir bile beni

19

Her tāze ġulāma şehveti ṣarf etme
Dehriñ heves et viṣāl-i ebkārına
Bu sāhirede sen de benī Ādem iseñ
Bez̲l eyle nüḳūd-ı meyli eb kārına

20

Raḥm içre miyāhıñ iḫtilāṭın bilmek
Ehl-i naẓarıñ ḫavāṣ-ı ebṣārıdır
Evlāda sevād-ı çeşm ü ebrū mu olur
Mādām ṣıfāt-ı ümm ü eb ṣarıdır

21

Kim secde-ber-dergeh-i Bārī oldu
Ol ḫāme gibi muṭīʿ-i bārī oldu
Bu mıḳleme-i ḳalem-rev-i dünyānıñ
Hem-sīret-i mīġ-i feyż-bārı oldu

22

در دور جهولان لأمت پرور
جز این مطلب رواج شایسته ترا
ان لاتتحلا بعلوم درست
حتی بسمه الجهل لذی الجهل ترا

23

ʿĀlemde o kim reste-i bed-nāmīdir
Hemvāre-i nihāl-i ʿizzeti nāmīdir
Gülzār-ı cihānda her kese sāye ṣalan
Pīrāye-i naḫl-ı şöhret ü nāmıdır

---

18 Ü1 275b, Ü2 250a
19 Ü1 266a, Ü2 250a
20 Ü1 256b, Ü2 250a
21 S 100b, Ü1 275b, Ü2 250a
22 S 100b, Ü1 255b, Ü2 250a
23 S 100b, Ü1 256b, Ü2 250b

24

Biz muḫliṣ-i yārān-ı laṭīfü'n-nesemiz
Bīgānelere ne pād-zehriz ne semiz
Ne ferbe-i rāḥat ü ne mehzūl-i ʿanā
Dānā naẓarında ne żaʿīfiz ne semiz

25

Ümmīd-i vefā olursa ger yārinde
Ol deñli ṣafā olur mu hīç yā rinde
Olmazsa bu gün neyl-i viṣāl-i ʿāşıḳ
Yā şübhe mi var olmasına yarın da

26

Dil-beste-i tüklāna meżarret gelmez
Eżrārına bed-ḫˇāhī ṣunar olsa daḫi
Ṣolmaz yine gül-berg-i nihāl-i emeli
Pīrāmen-i gülşende şu nār olsa daḫi

27

Bīdār-ı ġamıñ dīdesi tā bīnādır
Elbette olur ḫayāl-i ḫˇābı nādir
Teşḫīṣ-i rüsūm-ı rāh-ı ʿaşḳ etmeyeniñ
Çeşm-i dil-i endīşesi nā-bīnādır

28

Terk eyleyip esbāb-ı ḥuṣūl-i emeli
Kār eyleme ülfeti kesāletle yeter
ʿIrḳ-ı keseliñ ḳaṭʿına bir ālet bul
Ol bed-reg-i fāsidi kes āletle yeter

29

Dil ḳoymadı bu nāz-ı nev-āyīne göre
Ol māhı revā degil ki āyīne göre
Ḫˇurşīd-i ruḫun gören o serv-endāmıñ
Bīhūde baḳıp felekde ayı ne göre

---

24 S 100b, Ü2 250b
25 S 100b, Ü2 250b
26 S 100b, Ü1 275b, Ü2 250b
27 S 100b, Ü1 256a, Ü2 250b (Ü1 257a'da tekrar edilmiş)
28 S 100b, Ü1 256a, Ü2 250b (Ü1 257a'da tekrar edilmiş)
29 S 100b, Ü1 266a, Ü2 250b

30

Biz yār-i mübārızān-ı nefs-i şūmuz
Ẓann etme ki yār-i ḫıraḳ u erdiyeyiz
Peykār-ı seg-i nefse mecāli yoġiken
Her şeyḫ-i ridā-pūşa nice er diyeyiz

31

Sūzende-i nār-ı yār olan nāzında
Pervāne-misāl mürdedir yā zinde
Dil-dādeye germ ü serdi bezm-i ʿaşḳıñ
Yeksān mı degil şitā ile yazında

32

Şimdi o gülüñ hezār-ı zār-ı dilimiz
Bī-fāṣıla gerçi tāb-ı şevḳiyle öter
Ammā dem olur ötmeyi bilmez zīrā
Gül-berg-i meḥāsini ṣolar ḳalmaz o ter

33

Pür-nāle edip ḳulḳul ile mīnāyı
Bu şevḳ ile gūş etmeyelim mi nāyı
Dil-beste-i sāz ile ṣurāḥīyiz biz
Yā neyleyelim ṭūṭī ile mīnāyı

34

ʿUşşāḳıñı menʿe būseden ʿārıżına
Deʾb etme çü-zülf-i pür-ḫamıñ bu siperi
İfrāṭ-ı tecennübüñ nedendir bilmem
Cāyiz mi degil inse meger būs-ı perī

35

در مائده لذتی نیابم هرگز
تلخی بدهد بمعده بی تو شکرم
بیهوده چه سان ساز و نوایی شنوم
از جام لبت همین که بی توشه کرم

---

30 S 100b, Ü1 262a, Ü2 250b
31 S 100b, Ü1 266a, Ü2 250b
32 S 101a, Ü1 256b, Ü2 251a
33 S 101a, Ü1 275b, Ü2 251a
34 S 101a, Ü1 275b, Ü2 251a
35 Ü2 251a

36

بایاس شهود پیکر دلدارت
تا دیده بغمبسته شدی وا نکنی
بارهبر هوشت چو روی سوی طلب
بی قید ادب خودت چو دیوانه کنی

37

ʿĀlemde hele gürisnelik acıdır
Yaʿnī ki serīr-i miḥnetiñ tācıdır
Ol ṭoḳ ki ṭavḳ-ı ẕülli der-gerden ede
ʿİbretle baḳılsa açlar acıdır

38

Vaṣf-ı ruḫun ol zehre sürūd-ı nāzıñ
Yazdıḳça gül-āb-ı ʿārıż-ı defter olur
Kim naġme-i nāz içün alınca destine
ʿAks-i nem-i rūyu düşmeden def ter olur

39

Er sīr-i teni şiʿār ede germāda
Lāyıḳdır ola temīme-i sermāda
Nā-māʾil-i māʾ-i ġayr olan māde-i pāk
Mürdār ṣularla içilir her mā da

40

Gül-berg-i ʿiẕār-ı surḫ-ı şeb-nem-rīzin
Etdikçe ġarīḳ o māh-rū zīverde
Gülzār-ı cihānda nā-güzīr-i eşk-i terim
Olmaz mı be-cāy-ı jāle rūzī verde

41

Gülşende mi naḳş-ı zīb ü fer mende midir
Encümde midir vefret-i zer mende midir
Ārāyiş-i dāġ u şerer-i āhımdan
Gülzār-ı feżā-yı çerḫ şermende midir

---

36 Ü2 251a
37 S 101a, Ü1 256b, Ü2 251a
38 S 101a, Ü1 256b, Ü2 251a
39 S 101a, Ü1 266a, Ü2 251a
40 S 101a, Ü1 266a, Ü2 251a
41 S 101a, Ü1 256b, Ü2 251a

42

Sīr-āb-ı mey-i naḫvet olup görmez iken
Şāyeste nigāh-ı raḥma bu sīr acı
Dil-teşnelere la'l-i şeker-rīzinden
Olmaḳ nice olur ruḫṣat-i būsı rācī

43

Eflākde mi ḫūy-ı keder mende midir
Encümde mi cūy-ı şerer mende midir
Bu reng-i şafaḳla şerm-i bed-kārīden
Gerdūnda mı yoḫsa ki şermende midir

44

Zāhid meyi ḳoy mīveyi isticlāb et
Tā ġarḳ-ı neşāṭ-ı mey ede meyve seni
Mest-i mey olup mīve yemekden ḳalma
Kim ḥāciz-i intibāh eder mey veseni

45

Her nādire söz ki ḫāṭıra düşegele
Mānend-i hümādır ki dūşa gele
Ya'nī emelim ki ḫ˘āb-ı bīdārīde
Ol māh-ı cemāl hāle-i düşe gele

46

Çirk-i kederiñ çünki zemīn-i dilden
Olmaz eşilip çıḳarması ḳazmayile
Nā-çār olup kizlik-i cāmı deste
Olsa köhne sevādı sīneden ḳaz mey ile

47

Ol ḥalḳa-zen-i taḫte-i bāb-ı dārı
Īḳāẓ edeniñ ḫufte-i nā-bīdārı
Zen er gibi er zeni görüp erzānī
Temyīze çalış mużīḳ-i bāb-ı darı

---

42 S 101a, Ü1 275b, Ü2 251b
43 S 101a, Ü1 256b, Ü2 251b
mende S, Ü2: bende Ü1
44 S 101a, Ü1 276a, Ü2 251b
45 S 101a (Üzerine çizgi çekilmiş)
46 S 101b, Ü1 266a, Ü2 251b
47 S 101b (Üzerine çizgi çekilmiş)

48

Mürşid yemez oldu bī-şirā başali
Yārān anı düzdī-i başalda başalı
Sen daḫi mürīd-i tā'ib ol düzdīden
Tāc-ı seriñe ʿaḳd-ı yemīn et baş eli

49

Vaḳtā ki ẓurūf-ı bāde meydāna gelir
Temyīz içün meẕāḳ-ı mey-dāna gelir
Mürġ-i dil-i rind-i mey-güsāra gūya
Ṣaḥrā-yı çemende nuḳl u mey dāne gelir

50

Münʿim bu ḫarābezārı maʿmūr edegör
Āvāreligi görme revā bennāya
Sen bār-keş-i levāzım-ı bennā ol
Ḫursend olurum sāḳī ile ben nāya

51

Bülbül bu ṣadā vü zīb ü fer verde midir
Yoḫsa ġarażıñ ġonçeyi perverde midir
Ḳaṣdıñ ʿacebā tesliye-i bāl midir
Yā cünbiş-i nuṭḳ u bāl ü per verde midir

52

Ey ẓālim-i ḫūnī tek-ü-pūyuñla ki sen
İhrā-yı ḳadem eylediñ ihrāḳa demi
Vardır ṣanırım teşneligiñ ḫūnuña kim
İhrāḳa demiñ eyledik ihrā ḳademi

53

Gülşende kemāl-i zīb ü fer verde gerek
Tażyīf-i hezāra bāl ü per verde gerek
Ārāyiş-i bezm-i bāġ içün naġme-zenī
Gülzārda bülbül-i hünerverde gerek

---

48 S 101b, Ü1 276a, Ü2 251b
49 S 101b, Ü1 257a, Ü2 251b
rind-i S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
50 S 101b, Ü1 266a, Ü2 251b
51 S 101b, Ü1 257a, Ü2 251b
52 S 101b, Ü1 276a, Ü2 251b
53 S 101b (Üzerine çizgi çekilmiş)

54

Her rāst-rev-i rāh-ı ʿamā-yı ġaflet
Nehc-i ṭalebinde aḳsamayı bilmez
Defʿ-i ẓami'in ḥaṣr-ı serāb etmişdir
Zīrā ki öñünde aḳsa māyı bilmez

55

Ey dil diyemem ki żaʿfdan nem görünür
Zīrā ki ḫarīr-i çeşm-i pür-nem görünür
Eylerse eger nihüfte āhım taḳlīd
Eflākde raʿd u berḳden nem görünür

56

Eṭfāline żımn-ı terbiyetde gerçi
İfhām-ı sebaḳdır eb ü ceddiñ cedeli
Maḳṣadları belki bī-cedel ḥāṣıl idi
Taʿlīmine yetseydi eger eb ced eli

57

Mürġ-āb-ı derūna gerçi kim yer cūdur
Ammā ki yem-i hevāda da der-cūdur
Pervāz u sükūnda esfel ü aʿlāda
Gūyā bün-i her dü yemde cevher-cūdur

58

Ebvāb-ı ṭamaʿda sifle-i nā-dāna
Pister görünür maḳʿadı balçıḳsa daḫi
Ammā der-i āsāyiş-i ḫursendīde
Ḳāniʿ olamaz ġıdāsı bal çıḳsa daḫi

59

Dünyāda hemān ṭabīʿat-i zer-cūyī
Dūzaḫdan olur şebīh-i aḫger-cūyī
Cūy-ı ẕehebe ẕihābdan yeg mi degil
Vermekdir sā'ilāna her mercūyı

---

54 S 101b, Ü1 262a, Ü2 251b
55 S 101b, Ü1 257a, Ü2 252a
56 S 102a, Ü1 276a, Ü2 252a
57 S 102a, Ü1 257a, Ü2 252a
yer cūdur S, Ü2: pür-cūdur Ü1 / her dü yemde S, Ü2: her yemde Ü1
58 S 102a, Ü1 276a, Ü2 252a
59 S 102a, Ü1 276a, Ü2 252a

60

Rehvār-ı süvār-ı iftiḳār ol yāriñ
Rāh-ı emel-i viṣāline gitme yayan
Yā cennet-i ʿadn-ı vaṣlını cāy edegör
Āteşkede-i dūzaḫ-ı hecrinde yā yan

61

Ol kim niʿam-ı cihāndan sīr olamaz
Yā şehd ü şeker meẕāḳına sīr olamaz
Bī-şübhe dü fem-i ẓāhir ü ẓahrından
Vā-reste-i ʿillet-i bevāsīr olamaz

62

Ġurbet-zede dest-i hem-dem-i miḥnetden
Ḥelvā yerine ṣanma yemez seng-i ṣapan
K'olsun nice emn-i vaṭanı kārih olup
Me'mūn-ı ḫaṭar ṭarīḳ-i ehvāle ṣapan

63

Münʿim derine ki zerli mismār eyler
Gūyā tenine zehirli mis mār eyler
Naḫl-ı emeli ḥadīḳa-i ferdāda
Nev-bāve-i renc ü ġuṣṣa is̱mār eyler

64

Peyveste temennā-yı fücūruñla utan
Verme dile ser-nevişteñi yazanı
Şāyeste midir töhmet ile yād etmek
Dil-beste iken zināya sen yā zānī

65

Neşşād-ı heme nevā-yı nevgerlerdir
Dervīşler ise şeyḫe nevkerlerdir
Taṣmīm-i teṣāmüm eylemişler pende
Hep cümleleri köhne vü nev kerlerdir

---

60 S 102a, Ü1 264b, Ü2 252a
61 S 102a, Ü1 262a, Ü2 252a
62 S 102a, Ü2 252a
63 S 102a, Ü1 257a,Ü2 252a
64 S 102a, Ü1 276a, Ü2 252b
65 S 102a, Ü1 257b, Ü2 252b

66

Hīzān-ı zamānıñ ne siyeh-çerdeleri
Zībā görünür nigāhıma ne ağı
Olsun nice ṣoḥbetleri me'mūn-ı ḫaṭar
Esmerleri sümr olunca ağı ağı

67

Destāra gül ü kelā-be-dūn mā'iliyiz
Ẓann etme şem-i gül-āb-ı dün mā'iliyiz
Mā-verd-i şarāba rāğıbız biz ṣanma
Zühhād gibi kilāb-ı dūn mā'iliyiz

68

Kūh olsa dayanmaz fi'e-i a'dāda
Āhım gibi bir ṣā'iḳa-i bī-şeke ser
Ferhād-rübūde tāb-ı 'aşḳıñ zīrā
Her tīşe-i s̱elme-dārı ṣad bīşe keser

69

Dürc-i dile kim gevher-i ġam ḥāl oldu
Āşüfte göñül Ḳays ile hem-ḥāl oldu
Bir yerde ḳarār-dādelik oldu muḥāl
Kārım şeb ü rūz ḥaṭṭ u tirḥāl oldu

70

Çeşm-i cühelāya gerçi kim bağ etmiş
Bī-dād ile ġars etdigi bāğı bāğī
Ammā naẓar-ı 'ārife ḥā'il mi olur
Derk-i ṣuver-i ḫıdā'a bāğī bağı

71

Ey dil vecenāṭ-ı neş'e-i ḫ̆āhişiñe
Hīç ḳaṭre-i türş-i bürşden ḫāl etme
Nūş et mey-i telḫi sirke ḳaydıñdan geç
Pāy-ı dile ġull-ı ḫalli ḫalḫāl etme

---

66 S 102a, Ü1 276b, Ü2 252b
67 S 102a, Ü1 262a, Ü2 252b
kelā-be-dūn S: gülābdan Ü1, Ü2
68 S 102b, Ü1 257b, Ü2 252b
69 S 102b, Ü1 276b, Ü2 252b
70 S 102b, Ü1 276a, Ü2 252b
71 S 102b, Ü1 266a, Ü2 252b

72

Muġlimlere zenleriñ sürūd-ı nāzı
Mānend-i ṭanīn-i perr-i zenbūrīdir
Ammā ki zinā-pīşeleriñ sem῾inde
Kemter neġam-ı nāziş-i zen borıdır

73

Zāhid hele zend-i mey-i nābı al çaḳ
Ḥulḳūmuña da sīḫ-i kebābı al çaḳ
Mestānece de rükū῾a idmāna çalış
Ḳıl ḥucrdaki nihüfte bābı alçak

74

Ṣāfī-menişiñ ḫılāl-i güftārında
Eṭvār-ı sitemle baḳma aḳvāline
Ṭavrı ne ḳadar dürüşt ise ẓāhirde
Aḫlāḳı olur ol ḳadar aḳvā līne

75

Cānā ġam ile hemīşe göz yaşdadır
Bu cūşiş ile şitā vü güz yaşdadır
Bir kerre yüzümle rūy-ı sīnem görsen
Ża῾fıyla ṣanırsın iki yüz yaşdadır

76

Şāhin-şeh-i derd-i ῾aşḳ-ı dil-ber var iken
Mülk-i dili ẓann etme ki bī-şāh ederiz
Mülk-i dilimiz eger ki bī-şāh olsa
Belvā-yı zevāl-i mülke bīş āh ederiz

77

Her kim ki berehne kīre der-germ-ābe
Bed-fūṭa-i kūnu püşt-māl etmişdir
Bāzār-ı ṣabāvetde ticāretde iken
Ol kirli metā῾-ı püşti māl etmişdir

---

72 S 102b, Ü1 257a, Ü2 252b
73 S 102b, Ü2 252b
ḥucrdaki S: çehredeki Ü2
74 S 102b, Ü1 266b, Ü2 253a
ise S, Ü2: işe Ü1
75 S 102b, Ü1 257b, Ü2 253a
76 S 102b, Ü1 262a, Ü2 253a
77 S 102b, Ü1 257b, Ü2 253a

78

Nāsıñ yine çoḳ ḥarīṣi māl-ı suḫta
Çoḳ çekmede cevr-i feleg-i nā-sāzı
Kim mültemis-i ʿayn-ı belā bilse daḫi
Raġbet çoġa eder istemez nās azı

79

Ol sāye-ṣıfat nihān cebīn-sā yirde
Ebṣāra görünme pertevāsā yirde
Rūşen-dil isen gevher-i şevḳi ḥıfẓ et
Ol dürr-i yetīmi arama sāyirde

80

Dünyādan olup keşīde-dāmen zāhid
Ḫalvetgeh-i künc-i ʿizzeti eyle maḥal
ʿAzmiñde kemer-bende-i ṣıdḳ-ı tām ol
Hīç bend-i miyān-ı ġayreti eyleme ḥal

81

Eşyā heme dest-i çerḫ yaydırmasıdır
Cümle bu nüḳūd kendi ṣaydırmasıdır
Ḳayırdığı ser-bülendi pest etmekde
Gūyā feleġiñ ḳayırma ḳaydırmasıdır

82

Tā ketm-i ʿademden saña yār etme ṣaḳın
Tertīb-i sihām-ı āl eden dünyāyı
K'etmez seni tīr-i kīneden reste bu gün
Zih-beste-i iḥtiyāl eden dün yayı

83

Çoḳ mesʾele-dān-ı ʿaḳl u naḳliñ nuḳlu
Olmaḳda ġulām u zen ü cām u ṭoḳlu
Dirhemle de hem verip kun-ı murdārın
Hem-cinsine işletmede boḳlu boḳlu

---

78 S 103a, Ü1 276b, Ü2 253a
79 S 103a (Üzerine çizgi çekilmiş)
80 S 103a, Ü1 264a, Ü2 253a
81 S 103a, Ü1 257b, Ü2 253a
82 S 103a, Ü1 276b, Ü2 253a
83 S 103a (Üzerine çizgi çekilmiş)

84

Mül kim baña bezm-i ġaybdan maḥrem ola
Etsin daḫi maḥremiyyeti mül kim ile
Bu ġāniye-i duḫter-i rez mülkim iken
Āḫir nice iştirāk eder mülkim ile

85

Çıḳdı ʿalem-i māh-ı nev-i ẕi'l-ḥicce
Cemʿ oldu cünūd-ı pertev-i ẕi'l-ḥicce
Tertīb-i alay-ı ʿīde āmāde olup
ʿĀlem n'ola olsa pey-rev-i ẕi'l-ḥicce

86

Āhım dil-i saḫtın ol büt-i bī-raḥmıñ
Nerm eyleyemez kemān ṭaşsa daḫi
Kim cūş-ı sirişkim yine bulmaz ġāyet
Bu cābiye-i cihān dolup ṭaşsa daḫi

87

Git meclis-i ʿirfān-ı senāvāra dilā
Nā-dān gibi gel olma sen āvāre dilā
Var kendiñe dānişver avı ṣayd edegör
Āvāre olup durma sen av ere dilā

88

Tesḫīrimize ḥarīṣ olup zaʿmınca
Ẓann etme bizi defīne-i bī-raṣadız
Kim her biri bed-ḫ˘āhımızıñ şīr olsa
Reh-yāb-ı girīz eylemede bire ṣadız

89

Bilmem göñüle maṭlab-ı aʿlā ne nedir
İrb ü emel-i ḫāṭır-ı şeydā ne nedir
Ṭıfl-ı dile şīr-i māder-i duḫter-i rez
Versek de dese olunca gūyā nenedir

---

84 S 103a (Üzerine çizgi çekilmiş), Ü1 266b
85 S 103a, Ü2 253a
86 S 103a, Ü1 276b, Ü2 253a
cūş-ı S, Ü2: cūy-ı Ü1
87 S 103a, Ü2 253b
88 S 103a, Ü1 252a, Ü2 253b
89 S 103a, Ü1 257b, Ü2 253b

90

Mürġ-i dili ṣayyād-ı çemen dāmına ver
Yā bir ṣanemiñ zülf-i ḫam-endāmına ver
Nādirse de bī-bahā olanlarda dimen
Ḳāẕūre-i ḫaḍrā-yı dimen dāmına ver

91

Ser-geştegī-i ʿacz ile merd-i ʿāḳil
Ẓann etme bu kār-ḫānede iş bilemez
Ammā ki fesān-ı ḥıḳd ile miskīniñ
Bir vech ile ḳaṭʿ-ı rızḳına diş bilemez

92

Aldı dilimi rīşe-i mendil diyemem
Bu nuṭḳu ederse dile men dil diyemem
Bir rīşeye rīşnāk olan öyle dile
Diller ṣırasında hele men dil diyemem

93

Envār-ı ḫıred mihr ü mehe ġālib iken
Ehl-i ḫırede ṭaʿne eder şeyḫ-i redī
Eşyāda aña hem-ser olur şey yoġiken
Görmez yine hīç mes̱ābe-i şey ḫıredi

94

Ruḫsārıñı añdırır dil-i şeydāya
Nüzhetgeh-i lālezār-ı pīrāmen-i dāġ
Dāmen-zen olursa yād-ı rūyuñla n'ola
Āteşkede-i derūnuma dāmen-i daġ

95

Ey gerden-i inṣāfı kesen bī-naṣfet
Yoḳ gerçi aṣar ḫūşe gibi tāke seni
Ammā ki niṣāl-i naṣfetim kesse benim
Ṣabr etmez idim kesmeyicek tā keseni

---

90 S 103b, Ü1 257b, Ü2 253b
91 S 103b, Ü1 262b, Ü2 253b
92 S 103b, Ü2 253b
93 S 103b, Ü1 276b, Ü2 253b
94 S 103b, Ü1 264a, Ü2 253b
pīrāmen-i dāġ S, Ü2: pīrāmen-i bāġ Ü1
95 S 103b, Ü1 276b, Ü2 254a

96

Dehriñ bilemem bu cevr-i evbāşı nedir
Gūyā ki rüsūm-ı ḳahrı ev başınadır
Yā-ḫ˘od felegiñ bu kār-ı evbāşīsi
Kevniñ yine hep gürūh-ı evbāşınadır

97

Ey müftī hele muḫḫ-ı mesā'il var iken
Şerᶜiñ geri ḳoy mesā'il-i muḫtelefin
Sen cümcüme-i şerᶜi şikest eylemeseñ
Kimdir saña isnād edecek muḫ telefin

98

Ey dil saña söylesem sözüm çoḳa gider
Taṭvīl olunursa çoḳdan çoḳa gider
Dūş-ı digerāna çoḳayı çoḳsunma
Zīrā ki düşüñde dūşdan çūḳa gider

99

Allāhı ḳoyup mülūkden ḳorḳanı
Zindān-ı belāya baġteten ḳor ḳanı
Bilmez mi o bed-mest-i ḍalālıñ ki felek
Ṣahbā emelinde cāmına ḳor ḳanı

100

İklīl-i emānet-i Müselmānīye
Lāyıḳ görebilmem ser-i her sürrāḳı
Kim efser-i ser-bülendī-i İslāma
Şāh olsa da olmaz yine her ser rāḳī

101

Niyyet diyemem ki ṣavm-ı her rūza ola
Ṣūfī ramażānda belki der-rūze ola
Bir ḳadr-şinās yāri vardır şeyḫiñ
Ṣanma seheri leyle-i fīrūze ola

---

96 S 103b, Ü1 258a, Ü2 254a
evbāşīsi S, Ü1: evbāşīsini Ü2
97 S 103b, Ü1 264b, Ü2 254a
98 S 103b, Ü1 258a, Ü2 254a
99 S 103b, Ü1 276b, Ü2 254a
100 S 104a, Ü1 276b, Ü2 254a
101 S 104a, Ü1 266b, Ü2 254a

102

Sen düşmen-i bed-ḫ˘āhı zebūn eyleyegör
Gel ḥayye-i nefs-i şūma ḳo tīmārı
Sūrāḫ-ı gülū-yı şehvetin mesdūd et
Sa῾y eyleme iddiḫāra ḳūt-ı mārı

103

Def῾-i ġama yoḳ ehl-i ġamıñ çāreleri
Pür-ḫūn ise de sīne-i ṣad-pāreleri
Efzūnī-i zaḫmı sīne-i ῾uşşāḳıñ
Elmāsdan iltimās eder yaraları

104

Rāh-ı ḫaṭar-ı vizre tek-ā-pūyīden
İfrāṭ-ı tecennüb ehl-i īmāna gerek
Dünbāle-dev-i şikār-ı vizriñ yoḫsa
Taḥṣīl-i temennāsına īmā ne gerek

105

Te᾽ṣīr-i ġam-ı cināyetinden edemez
Taṣvīr-i dü çeşm-i nem-çekānı Mānī
Āfet-zede-i tīġ-i Mesīḥ olmayıcaḳ
Bilmez ḥaşerāt-ı Nemçegān īmānı

106

῾Āşıḳ ki niṣār-ı cān içün eylemeye
Pāşīde-i ḫūn-ı dīde tā mercānı
Nāḳıṣdır o meyl-i cān-fidāyīsinde
Kim rāġıb eder fidāya tām er cānı

107

Ey sāḳī-i dil-nevāz-ı gerdūn ġarażıñ
Şād etmek ise hemīşe ger meyle beni
Üftāde-i tār-ı mīġ-i hicrān etme
Ḫ˘urşīd-i ruḫ-ı yār ile germ eyle beni

---

102 S 104a, Ü1 277a, Ü2 254a
103 S 104a, Ü1 277a, Ü2 254a
104 S 104a, Ü2 254a
105 Ü2 254b
106 Ü2 254b
107 Ü2 254b

108

Ārāyiş-i ḫilʿatin müheyyā eyler
Aḥbābını Ḥaḳ berehne ḳor ẓann etme
Muḥtāca verir metāʿını merd-i Ḫudā
Vām almaḳ içün bu rehne ḳor ẓann etme

109

Azdır felegiñ bāb-ı ulü'l-elbābı
Ey dil bulunursa çalışıp al babı
Göz dikme der-i dest-i ʿaṭā-baḫşāna
Erẕālveş olma rāġıb-ı el bābı

110

Ṣūfīlere şīr-i ṣāf içir verme meyi
Efvāhına maʿz u şātdan ver memeyi
Zīrā ki defīne-yāb olursa anlar
Deʾb-i ḥasen eylemiş alıp vermemeyi

111

Umma ḥareket mürde-dilān-ı ġamdan
Nā-zinde ḳuşuñ cünbişi olmaz perde
Mestūr olur mezār-ı cism-i ʿāşıḳ
Kim anlara hep s̱iyāb-ı ẕüldür perde

112

Her seg-menişi ḳahr ile it yanıñdan
Sende ḥaẕer et yanına ityānıñdan
Yā ālet-i irhāb ile yā bī-ālet
Saʿy et ki girīzān ola it yanıñdan

113

Pür-şevḳ deme yārine müştāḳ olmaz
Bī-şevḳ meger yārine müştāḳ olmaz
Caʿlī olamaz şevḳ ki müşt-i zengī
Ālūde-i genc ḳılınca müşt aḳ olmaz

---

108 Ü2 254b
109 S 104a, Ü1 280a, Ü2 254b
110 S 104a, Ü1 280a, Ü2 254b
maʿz S, Ü2: maġz Ü1
111 S 104a, Ü1 270b, Ü2 254b
s̱iyāb-ı S, Ü1: s̱ebāt-ı Ü2
112 S 104a, Ü1 265a, Ü2 254b
113 S 104a, Ü1 263a, Ü2 254b

114

Her gāh raḳīb-i dūn-ı seg-sīmāyı
Gördükçe gelir bedāheten yādıma seg
Ādem dememizle şānı maḫfī mi olur
Segdir yine şöhreti desek yā dimesek

115

Erbāb-ı ġamıñ sūzı hevā-yı neyi n'eyler
Anlar bu nevāgehde nevā-yı neyi n'eyler
Nāzıyla o meh āyine-dār olmuş iken
ʿUşşāḳı felekde daḫi āyīneyi n'eyler

116

Ẓıll-i ġuref-i ʿāmiremiz yoḳsa eger
Gülşende bize sāye-i bīdi var et
Maḥbūs-ı mużīḳ-i çār dīvār etme
Yā Rab bize maʿmūre-i bī-dīvār et

117

Ṣūfī deme ki ʿaḳīdesin pāk eyler
Şekker gibi çoḳ ʿaḳīdeyi ḫāk eyler
Dārū-yı ḍalāli baḫş edip bīmāra
Sem-ḫ˘urdeye zehr-i mārı tiryāk eyler

118

Ṣūfī dese de sāḳī-i peymānemize
Gel meyle bu bī-vāyeyi termīm eyle
Ol nuḳre-pereste neş'e-i sāġardan
Bī-vāye iken vāye yiter mi meyle

119

Cemʿiyyet-i ʿāşıḳān-ı bī-tābānı
Seyr etmek içündür o meh-tābānī
Dilhā-yı ḫarāb-geşte maʿmūr olmaz
Ol şāh-ı cemāl olmayıcaḳ tā bānī

---

115 S 104a, Ü2 254b
115 S 104a (Üzerine çizgi çizgi çekilmiş)
116 S 104b, Ü1 256a, Ü2 255a
117 S 104b, Ü1 260b, Ü2 255a
deme ki S, Ü2: deme kim Ü1
118 S 104b, Ü1 270b, Ü2 255a
bī-vāyeye S, Ü2: vāyeye Ü1
119 S 104b, Ü1 280b, Ü2 255a

120

Ey dil baña māye-i melāl-endūzī
Sūdāger-i ġamla iştirākimdendir
Ammā saña naḳdīne-i şevḳiñle ʿaceb
Gül-deste-i dāġı iştirā kimdendir

121

Her kim ki ḥarīṣ-i gevher-i cānıdır
Bī-şübhe baḳılsa cānına cānīdir
Nā-merdī ile gürūh-ı merdān içre
Her ṭālib-i cā olanlara cā nīdir

122

Nālān olaraḳ ʿāşıḳ-ı zār olduḳça
Şehr-i emeliñ müsāfir-i şeh-rāhı
Āġāz-ı ʿazīmet etmeden aḳdem olur
Āşūb-dih-i sevākin-i şehr āhı

123

Etdikçe füzūn kīse-i māl-ā-māli
Ser-geşte eder ḥarīṣi māl āmāli
Ṣad gence de mālik olsa dest-i dilden
Ṣarf eyleyemez o māl-ı mā-lā-m'āli

124

Biz tīrini düşmene revān etmedeyiz
İdmān-ı iṣābet-i nişān etmedeyiz
Tedbīr-i devā-yı indimāl etdikçe
Şemşīr-i ḳafā-rev-i şenān etmedeyiz

125

Maḳrūn-ı ṭımāḥ-ı nigeh-i ʿibret eden
Eşkimde olan bu ḳuvvet-i nāmiyemi
Her mevcesi bir kemīn ṭūfān olsa
Almaz fem-i iʿtibārına nām-ı yemi

---

120 S 104b, Ü1 260b, Ü2 255a
121 S 104b, Ü1 260a, Ü2 255a
gevher-i S, Ü2: cevher-i Ü1
122 S 104b, Ü1 280b, Ü2 255a
123 S 104b, Ü1 277a, Ü2 255a
olsa S, Ü1: ola Ü2
124 Ü2 255a
125 Ü2 255b

126

Çeşm-i dili eşk-i şādmānī pür eder
Āmīziş edince āba ḳand-ı deheni
Bī-şehvet-i rīḳ-i yār olmaz zīrā
Müjgān-ı terinden āb aḳan dīde hani

127

Fir'avn-ı raḳībi ḳahra ben mālik idim
Mānend-i 'aṣā mu'cize-i Mūsāya
Dil-dārıñ o zülf-i mār-kirdārından
Dest-i emele ṣalaydı yek mū sāye

128

Ġayret yine bī-kīne dil-i ṣāfdadır
Ol sīm-i ṣafā ma'den-i inṣāfdadır
Görme esedī-ḳalb olana naḳṣı revā
Noḳṣān yine erbā' ile inṣāfdadır

129

Pür-sūḫte-i şu'le-i ḫ˘urşīd eyler
Pervāne-i nuṭḳu şem'-i yād-ı gerden
Bu ḥāleti hep o 'işvegerden biliriz
Nuṭḳa bu eser olur mu yā dīgerden

130

Yāriñ maraż-ı teb-zede-i hicrānı
Vuṣlatla şifā-pezīr-i tebşīr olsa
Efsurde ḳalır reng-i mecāli zīrā
Merdiñ kim eder tābını teb şīr olsa

131

Berr eyledi baḥrı sūz-ı sīnem rūdu
Baḥr eyledi berri çeşm-i pür-nem rūdu
Ḫākister eder zebāne-i sūz-ı dilim
Ednā şereriyle āteş-i Nemrūdu

---

126 Ü2 255b
127 S 104b, Ü1 266b, Ü2 255b
mār-kirdārından S, Ü1: mārgerdir andan Ü2
128 S 104b, Ü1 266b, Ü2 255b
Görme esedī-ḳalb olana naḳṣı revā S: Ẕāt-ı esedī-nihād tām olduḳça Ü1, Ü2 / yine S: heme Ü1, Ü2
129 S 104b, Ü1 264b, Ü2 255b
nuṭḳu şem'-i S, Ü2: şem'-i nuṭḳu Ü1
130 S 105a, Ü1 266b, Ü2 255b
Yāriñ maraż-ı S: Yāriñ ne ḳadar Ü1, Ü2
131 S 105a, Ü1 277a, Ü2 255b

132

Ol sidre-ḳadiñ tāb-ı ruḫ-ı ālinden
Güller şaçılır şevāhiḳ-i şāmiḫada
Zülfün ki perīşān ede ruḫsārında
Āyīne-i ʿaks-i rūz eder şāmı ḫade

133

Dilde yer eden ḥācınıñ rāsıdır
Dīvāne ḳılan ʿāşıḳı burasıdır
Hecriyle vücūd-ı ʿāşıḳ-ı ḫam-geşte
Gūyā yem-i ġamda zevraḳ-ı rāsīdir

134

Dem-bestedir ifhām-ı merām eylemeden
Dil gerçi ġamıñla bī-zebān olalı
İfṣāḥ-ı lisān-ı ḥālin ammā ki bilen
Saḥbān ile eyler imtiḥān o lāli

135

Zaḫmım deme kim merhem ile hem-demdir
Nā-sūr-ı cefā vü hem ile hem-demdir
Beytü'l-ḥazen içre çeşm-i ḫūn-ālūdem
Yaʿḳūb gibi hem-dem ile hem-demdir

136

Mey-ḫāne-i ʿaşḳa şedd-i raḥl eyleyene
Olmaḳ ne revā tedārik-i rāḥilede
Kim ol reh-i tevfīḳe şitābende olan
Āsān yetişir rāḥile-i rāḥ ile de

137

Dānā heme sū naḥv-ı hüner bābında
Nā-dān ise refʿ ü naṣb u cer bābında
Erler eridir o merd-i āteş-dil kim
Her aradığın araya er bābında

---

132 S 105a, Ü1 266b, Ü2 255b
133 S 105a, Ü1 258a, Ü2 255b
134 S 105a, Ü1 277a, Ü2 256a
135 S 105a, Ü1 258a, Ü2 256a
136 S 105a, Ü1 266b, Ü2 256a
137 S 105a, Ü1 266b, Ü2 256a

138

ʿUşşāḳı esīrān-ı raḳībān etme
Ḫˇār eyleme bülbülānı o ḳīḳāna
Ḫūnīligi de ġamzeñe ʿādet ḳılma
Geç ġavṭa-zenān etmeden oḳı ḳana

139

Sürdük gül ile ẕevḳ-i demin gülşende
Yaʿnī aḳıdıp eşk-i demin gülşende
Cemʿiyyet-i bülbülān olup hem-āvāz
Efġānı füzūn etdi demin gülşende

140

Dil-sūḫte-i tāb-ı caḥīm olsa demem
İşrāb-ı zülāl-i reʾfet et mekkāsa
Lāyıḳ mı şarāb-ı ṣāfī-i ḫˇoş-būya
Gendīde süfāl-i bevli etmek kāse

141

Terk-i mey içün olan yemīne rāġıb
Mürşidden olur aḫẕ-ı yemīne ṭālib
Üftāde-i ḥubb-ı ḥabb-ı afyūn olaraḳ
Bī-hūşlarıñ çıḳar yemine ṣāḥib

142

Görsün nice dīnār-ı ḥarām-endūzuñ
Raġbetle nigāhı merd-i bī-dīnārı
Pākīze naẓarla görmege rāġıb idi
Ol ricsden olsa berd-i bī-dīn arı

143

Yār ḫande-i nāz-ı nemekīn etmededir
Ol āfeti bilmem neme kīn etmededir
Bī-nem ḳodu dīde-i pür-ābım gūyā
Mihr-i gül-i rūyu neme kīn etmededir

---

138 S 105a, Ü1 267a, Ü2 256a
139 S 105a, Ü1 267a, Ü2 256a
140 S 105a, Ü1 267a, Ü2 256a
141 S 105a, Ü1 256a, Ü2 256a
142 S 105b, Ü1 277a, Ü2 256a
143 S 105b, Ü1 257b, Ü2 256b

144

Zāhid es̱er-i şarābı idrāk etse
Ser-mest idi belki sāġar-ı bī-meyle
Çün saṭvet-i keyf-i cāmdan ġāfildir
Sāḳī anı sen cürʿa-keş-i bīm eyle

145

Zevvār-ı ḥarem erip celīsāʿīde
Çün-Kaʿbe hem olsalar cebīn-sāʿīde
ʿÖrf-i ʿArafātı etseler hem ber-ser
Olmaz s̱emerāt-ı saʿy her sāʿīde

146

Evlād u ʿiyāle ḳā'id-i dīndir o kim
İnfāḳ-ı ḥarām eylemeye evlādına
Kim mültezim-i şerāyiṭ-i dīn olana
Kārında odur ehemm ü evlā dīne

147

Çoḳ mes'ele-dān-ı fażl ü dāniş ḳārī
Almaz gözüne berf gibi hīç ḳarı
Peyveste bülend ü pest edip ġılmānı
Oġlanı geh erkek etmede geh ḳarı

148

Bīhūde dirāz etmege ḥabl-i emeliñ
Çāh-ı z̠eḳana ḳoymaz o gül-çehre seni
Ḥırṣ eyleme ṭayy-ı rīsmān-ı emel et
N'eyler ṣuyuna yetilmeyen çeh reseni

149

ʿĀlemde eger ehl-i ḫıdāʿ u mekriñ
Fi'l-cümle eger olsa şiʿār-ı ʿārı
İcrā-yı fesād içün sebük-ḫīzīye
Olmazlar idi s̱evb-i ḥayādan ʿārī

---

144 S 105b, Ü1 267a, Ü2 256b
145 S 105b, Ü1 267a, Ü2 256b
146 S 105b, Ü1 267b, Ü2 256b
147 S 105b, Ü1 277b, Ü2 256b
mes'ele-dān-ı fażl S, Ü2: mes'eleden efḍal Ü1
148 S 105b, Ü1 277b, Ü2 256b
149 S 105b, Ü1 277b, Ü2 256b

150

Taḥsīn-i ḫaṣā'il-i kerem fıṭrīdir
Kesbiyle degil merd-i şeref-mīlāda
Taḳlīd-i kerem faḫr-ı le'īmān olmaz
Maʿnā-yı neʿam ẓāhir olur mı lāda

151

Ḥıṣn-ı dile bünyān-ı ṣafā sūr olmaz
Miḥnet-keşe bā-rūy-ı cefā sūr olmaz
Şāyeste degil hücūm-ı cünd-i vaṣla
Ol sūr-ı derūn ki zaḫmı nā-sūr olmaz

152

Perverde-i elvān-ı girān-ḳıymet olup
Bī-ḳıymet alan nigāhına ey lebeni
Münʿim niʿamıñ ki selb ede redd eyler
Lebbāna desek şād-ı meşām eyle beni

153

Yoḳ şīve-i nā-nümūde-i ḥüsn-i vefā
Dehriñ heme çün ʿabīd ü aḥrārında
Hīç ḫ˘āhiş-i neş'e-i vefā etmemedir
Nūh cām-ı felekden olan aḥrā rinde

154

Bülbüldeki ḫūy ḫūy-ı mestānīdir
Bezm-i çemeniñ hezār-destānıdır
Nāḳūs-zen-i deyr-i çemendir gūyā
Mürġān heme şekl-i büt-perestānıdır

155

Keffinde miṡāl-i naḳş-ı peykān o ḳına
Bīmārın eder nişāne dermān oḳına
Cehr ile oḳunmaz āyet-i evṣāfı
Aḫfāt ile de meger ki pinhān oḳına

---

150 S 105b, Ü1 267b, Ü2 256b
151 S 105b, Ü1 262b, Ü2 256b
152 S 105b, Ü1 277b, Ü2 257a
153 S 106a, Ü1 267b, Ü2 257a
154 S 106a, Ü1 258a, Ü2 257a
155 S 106a, Ü1 267a, Ü2 257a

156

Dil-berle viṣāle sāġar u neyle bizi
Gülşende revā görmeyicek neyle bizi
Bu encümen-i melālde çerḫ-i denī
Bilmem daḫi mesrūr edecek neyle bizi

157

Laʿliñ dili cebr etdi saña tā meyle
Meyle diyemem neş'emizi tām eyle
Ṣahbā-yı lebiñle sāḳiyā dil-şād et
Rencūr-ı ḫumār olmayalım tā meyle

158

Bu behcet ü ān ki var o sīmīn-berde
Yoḳ şibh ü naẓīri sūy-ı baḥr ü berde
Dāġ-ı ser-i sīnedir ʿilāve ġamına
Kim ḳıymet-i ġam ber-ser olur ser-berde

159

Eylersen eger ʿadāvetiñ ekberini
Eyle küberā-yı şaḳvetiñ ekberine
Her geh ki saña ʿadāveti berter ola
Toḫm-ı ṣademāt-ı intiḳām ek berine

160

Olsaydı eger baṣīreti bīnānıñ
Ḳoymazdı tehī ṣofrasını bī-nānıñ
Bī-tūşeleri remīde eyler şimdi
İrhāb-ı nigāh-ı nānı ḫ˘od-bīnānıñ

161

S̱ervetle ġanī ḳanāʿati pīşe edip
Bilmezlenir olsa ḫarc-ı mālıñ yerini
Hīç mālik-i ḳuvvet-i ḳanāʿat mi olur
Kārında ṭutar mı ḫar cimāliñ yerini

---

156 Ü2 257a
157 Ü2 257a
158 S 106a, Ü1 267a, Ü2 257a
159 S 106a, Ü1 267a, Ü2 257a
160 S 106a, Ü1 263b, Ü2 257a
161 S 106a, Ü1 277a, Ü2 257a

162

Her teşne-dile yār ola tā bī-tābī
Elbette bulur ʿaşḳ ile ābı tābı
Deşt-i ṭaleb içre rāh-zendir gūyā
Ehl-i ṭalebe şiʿār-ı nā-bī-tābı

163

Her server-i rükbān-ı meṣāf-ı sitemiñ
Ḫıżr ise semend-i ʿazminiñ serrācı
Reh-yāb-ı necāt-ı dūzaḫ olmaz olsa
İncāsına enbiyā ser-ā-ser rācī

164

Her kimse ki eşki cūyveş cārīdir
Dāreynde ṣanma keş-me-keş cārıdır
Ġars eyle dile sihām-ı āh-ı nedemi
K'anlar saña bāġ-ı cennet eşcārıdır

165

Rūzīmizi ġaṣba kimdir āz eyleyecek
Taʿṭīline desti kim dirāz eyleyecek
Yā ṭīb-i vürūdu izdiyād üzre iken
Taḳtīr ile anı kimdir az eyleyecek

166

Her ʿıṭr-şinās-ı pāk-dān ḥāşā ki
Bī-nūr-ı naẓar ʿūd ṣana ḫāşāki
Yā āyine-sīretān-ı yek-rūdan ola
Bir vech ile ṭūṭī-i şeker-ḫā şākī

167

Merde ṣıla-i ehl ü eḥibbā gerçi
Īṣār-ı nüḳūd-ı ḥaḳḳ-ı iḫlāṣıladır
Īfā-yı ḥuḳūḳ-ı nefʿe imkān yoġise
Aḥbāba dili kīneden iḫlā ṣıladır

---

162 S 106a, Ü1 277a, Ü2 257b
ābı tābı S, Ü2: āb u tābı Ü1
163 S 106a, Ü1 277b, Ü2 257b
164 S 106a, Ü1 258a, Ü2 257b
kimse ki S, Ü2: kim ki Ü1
165 S 106a, Ü1 263b, Ü2 257b
166 S 106a, Ü1 277b, Ü2 257b
ḥāşā ki S, Ü2: ḫāşāki Ü1
167 S 106b, Ü1 258a, Ü2 257b

168

Ṣūfī ki ede ḫalḳla istīnāsı
Terk eyleyemez ḫalḳla istīnāsı
Ṣanma unudur ist-i ġulāmı zāhid
Zīrā olamaz celḳle isti nāsī

169

Māderleri telḳīb-i emīn etmekle
Ḥizb-i ḫavene gerçek olur mu ümenā
Yā Türk ü ʿArab vaṣf-ı emānet mi demek
Bī-sūd-ı emānet ümmehāta ümenā

170

Şeyḫiñ girihi nuṣḥ ile münḥall olmaz
Tedbīr ile āb-ı telḫ-i yem ḫall olmaz
Düşse yeme bu yübūset-i ṭıynetle
Baḥrı ḳurudur vücūdu mübtel olmaz

171

Reh-yāb-ı kemīngāh-ı niyām eylemegi
Tīġ-i nigehin o çeşmi şehlā bilmez
ʿUşşāḳı ne deñli ḫˇāhiş-i raḥm etse
Tażʿīf-i cināyetde o şeh lā bilmez

172

Çoḳ müngamir-i ẓulmet-i şek var şimdi
Azdır ḳatı pür-nūr-ı şerāfet ʿalevi
Bīgāneleri zebāne-i şerdir hep
Kim nār-ı leẓāya sebḳat eyler ʿAlevī

173

Āb ile ḳarīn olsa da ḳandīl içre
Rūġan diyemem āteşe yaġma olmaz
Yoḳ çāre-i defʿ-i iştiʿāl-i rūġan
Kim cevdet-i tedbīr ile yaġ mā olmaz

---

168 S 106b, Ü1 277b, Ü2 257b
169 S 106b, Ü1 255b, Ü2 257b
170 S 106b, Ü1 262b, Ü2 257b
bu S, Ü1: (Ü2'de bulunmuyor)
171 S 106b, Ü2 262b, Ü2 257b
172 Ü2 258a
173 Ü2 258a

174

Mün^cim ne ᶜacebdir ki ᶜabeş görmedesin
İṭᶜāmını her faḳīr-i nā-bīnānıñ
Gūyā ki saña şikest-i nābıñ görünür
Her geh ki şikest eyleye nābı nānıñ

175

Naḫvetle ġanī egerçi kim şişe düşer
Ammā ki eti kebābveş şişe düşer
Ḥıfẓ etse de ābgīne-i devletini
Lā-büd yine bir gün ḳırılır şīşe düşer

176

Bīmār-ı ġarāma tāb-ı ṣıḥḥat gelmez
Taḳdīr muḳārin etmedin dārūya
Re'y-i ḥükemāya müttebiᶜdir ṣanma
Bī-dīne taṣavvur etme dīn-dār uya

177

Nūş eyle şarāb-ı müsket-i meskūbu
Gör şāhid-i feyż-i neş'e-i maṭlūbu
Seyr eyle o hāy-u-hū-yı mestāne ile
Ḫum-ḫānede pāy-kūb-ı pāy-ı kübü

178

Ey sifle hevāy-ı şöhret-i şīr ederek
Düşsen daḫi bir ᶜarīn-i bī-rībāle
Maṭlablarıñıñ terākim-i ḥayretden
Āyā ki gelir mi biñde biri bāle

179

Ol şūḫ ṭaḳınmasa n'ola gül yüzüne
Şāyeste mi ḫāra iᶜtilā gül yüzüne
Reng-i ruḫun eylerse temennī yāriñ
Bülbül ḫacel etme gülleriñ gül yüzüne

---

174 Ü2 258a
175 S 106b, Ü1 258a, Ü2 258a
176 S 106b, Ü1 267b, Ü2 258a
177 S 106b, Ü1 277b, Ü2 258a
Nūş eyle S, Ü2: Nūş Ü1
178 S 106b, Ü1 267b, Ü2 258a
179 S 106b, Ü1 267b, Ü2 258a
ṭaḳınmasa S: ṭaḳılmasa Ü1: ṭaḳınsa Ü2

180

Mestāne ẕehābımız hevā bezminedir
Yā zāhid-i sāġar-şikeniñ rezminedir
Gitdikçe şitābımız mezīd olmaḳda
Bilmem ki bu şūr-ı duḫter-i rez mi nedir

181

Bī-fażl-i Ḫudā ṭālib-i müzd-i ṭāʿat
Olmaz nice ʿaks-i emeliñ müzdeceri
Baḫşāyiş-i ṭāʿati Ḫudādan bilene
Olmaḳ ne revādır ṭaleb-i müzde cerī

182

Meydān-ı hevāda Ḳays yektā er imiş
Kim tāb-ı ġamıyla cism ü cānı erimiş
Düş şāriʿ-i ʿaşḳa sen daḫi hīç deme kim
Hengām-ı şürūʿ geç imiş yā er imiş

183

Sīrān ki dil-i gürisnegāna ṭoḳına
Ṭaʿn eylese dehriñ n'ola acı ṭoḳına
Faḳrı bilemez ehl-i ġınā girmeyicek
Zencīr-i emīr-i iḥtiyācıñ ṭavḳına

184

Bu kārgeh-i felekde ey dil ḥaẕer et
Dāmān-ı ümīdi vermeden yad eline
Taḫlīṣe keş-ā-keşde iken şāyed kim
Yā çāk ola ẕeyl-i emeliñ yā deline

185

Tażyīf-i şeh-i maḥabbete bāl gerek
Īvā-yı ġarām u levʿate bal gerek
Pervāzına rīş-i ʿizzet-i nefsinden
Her merd-i bülend-himmete bāl gerek

---

180 S 106b, Ü1 258a, Ü2 258a (Ü1 267b'de tekrar edilmiş)
181 S 107a, Ü1 277b, Ü2 258b
182 S 107a, Ü1 263b, Ü2 258b
183 S 107a, Ü1 267b, Ü2 258b
184 S 107a, Ü2 258b
185 S 107a (Üzerine çizgi çekilmiş)

186

Ẓann etme hümā gibi uçup ḳonmaz idi
Şevḳiyle o naẖl-ı ḳāmet-i bālāya
Ger lānegeh-i revāḳ-ı eflāk üzre
Etseydi ḳażā tehiyye-i bāl aya

187

Çeşm etdi revān sirişk-i cūy-ı Arasın
H̱ˇābıyla dü dīdemiñ bulur yoḳ arasın
Nā-yāb idigin dilde ġamından ġayrı
Bilmezse o meh tefaḥḥuṣ etsin arasın

188

Bīdār-ı nebāhetiz menām içre daẖi
Ġafletle bizi ṣanma ki ẖˇābīdeleriz
Kim tāb-ı tebaṣṣurla kirāmızda bile
Pūlād ise de perde-i ẖˇābı deleriz

189

Germ-ābe-i vaṣlda o sīm-endāmıñ
Lerzān olıcaḳ ridfi pes-i mīzerden
İdhāş ile ʿaks-i irtiʿāş-ı tenime
Āyīne olurdu rūy-ı besīmi zerden

190

Cevlāngeh-i evc-i ḳurba pervāz etmek
Saʿy ile müyesser olsa her keslāna
Mānend-i hümā evcgeh-i rifʿatde
H̱ˇāhişger idi etmege her kes lāne

191

Peykār-ı ġama ḳaldıramaz her kes elin
Endāẖte etmedikçe bār-ı keselin
Eylerse göñül hevāsın iṭāle-i dest-i heves
Ser-rişte-i zülf-i yār-i ġayra kes elin

---

186 S 107a, Ü1 267b, Ü2 258b
187 S 107a, Ü1 264b, Ü2 258b
188 Ü2 258b
189 Ü2 258b
190 S 107a, Ü1 268a, Ü2 258b
191 S 107a, Ü1 264b, Ü2 259a
etmedikçe bār-ı keselin S, Ü2: etdikçe yāriñ keselin Ü1

192

Çün şemʿa-i idrāki ḳomaz şuʿlelene
Fānūs-ı seriñde tünd bād-ı bāde
Teskīn-i hevāsın et ki şemʿ-i ḫırediñ
İṭfāsına tā olmaya bādī bāde

193

ʿAşḳı dil-i şeydāmızı dāġ itse n'ola
Ṣad şevḳ ile meʾvāmızı daġ itse n'ola
Zülf-i siyehin edip perīşān o peri
Bu gün yine sevdāmızı daġıtsa n'ola

194

Tefsīdeligi sīnede vām etmişdir
Peyveste evāmı ber-devām etmişdir
Bīmārī-i ārzūma sāḳī gūyā
Mıġlāb-ı mey-i ṣāfı devām etmişdir

195

Sülvān-ı ġam-ı hezār tā verde gerek
İsdā-yı cemīl yār ü yāverde gerek
Çeşmimden o āftāba ġaybet ne revā
Peyveste o mihr-i ḥüsn-i ḫāverde gerek

196

Şāyeste degil mi süflī-i cerrārıñ
Tīġ olsa külūm-ı ḥırşınıñ cerrāḥı
İçmekle ḳanāʿat etmeyip meykededen
Dīnār ile beyʿ içün eder cer rāḥı

197

Āhıñ ki bu deñli hem-çü-bād-ı ṣarṣar
Ol naḫl-ı bülend-i bāġ-ı nāzı ṣarṣar
Ḫ˜āb içre de olsa bārī bir kerre göñül
Āġūşa çekip sīneye yāri ṣar ṣar

---

192 S 107a, Ü1 268a, Ü2 259a
şemʿa-i S, Ü2: şuʿle-i Ü1
193 S 107a, Ü1 268a, Ü2 259a
194 S 107b, Ü1 258b, Ü2 259a
195 S 107b, Ü2 259a
196 S 107b, Ü1 278a, Ü2 259a
197 S 107b, Ü1 258b, Ü2 259a
bārī S, Ü1: yāri Ü2

198

Zāhid seni tezvīr ile bī-tāb eyler
ʿAzm-i reh-i ṭāʿate tehī bu şerehiñ
Dervāze-res-i şehr-i ḳabūl olmayıcaḳ
Bī-fā'idedir ʿazīmeti boşa rehiñ

199

Her muġrem-i ʿaşḳ bād-ı āh esdiremez
Her bāsil-i cān-fidā serin kesdiremez
Çoḳdur gül-i ḫandānı gülistān-ı ġamıñ
Baḳsın yine ammā anı her kes diremez

200

Her gende-ber istemez ser-i sīnesine
Dāġ-ı ġam-ı ʿaşḳ-ı yāri ber-kende eder
Taḳdīr aña ṭīb-i ʿaşḳı lāyıḳ görmez
Kim dāġı gül olsa öyle ber gende eder

201

Tīġ-i ġam ile sīneyi yarı görelim
Tā āyine-i dilde o yāri görelim
Olmuş o perī ġunūde-i pister-i nāz
Rāşişger-i āh ile uyarı görelim

202

Bint-i ʿinebi maḥrem-i nā-dān etme
Ġafletle mühān eder o mestūre seni
Ser-mest-i mey-i ġayret olup şāyed kim
Ḫalḫāl-i ayağıyla o mest ura seni

203

Ol ḳaddi elif dü laʿl-i nābı bāde
ʿUşşāḳına neş'e-baḫş olur bī-bāde
Biz daḫi hevā-yı dāne-i ḫāli ile
Versek n'ola ḫarmen-i şekībi bāda

---

198 S 107b, Ü2 259a
199 S 107b, Ü1 262b, Ü2 259a
200 S 107b, Ü1 258b, Ü2 259a
201 S 107b, Ü2 259b
202 S 107b, Ü1 278a, Ü2 259b
203 S 107b, Ü1 268a, Ü2 259b

204

Naḳdīne-güzīn-i genc-i ġayb olmazsın
Çün añlamadıñ ḳadrini sen kīsemiziñ
Nehş-i ciyef-i ʿicāfı ḳūt et ḥilden
Farḳ eylemediñ ṭaʿmını sen ki semiziñ

205

Ehl-i ṭamaʿıñ ṣunūf-ı sīm ü zerden
Cemʿ etdigi iddiḫāradır ḫarca degil
Peyveste ṣiḳal-be-dūş-ı ḥırṣ olduḳça
Rāḥatleri zīr-i bārda ḫarca degil

206

Derd-i şeb ü rūz et āyet-i taʿvīẕi
Tā ermeye nās u cin cināyetle saña
Āyet saña tā ki hem-dem-i nāṣır ola
Ḳādir mi cināyete cin āyetle saña

207

Levḥ-i dile naḳş-ı fikr-i ḫāli ḳoyduḳ
Sevdā-yı sivādan dili ḫālī ḳoyduḳ
Terk-i heves-i ḫˇīş ü tebār etdik biz
Endīşe-i ʿamm u fikr-i ḫāli ḳoyduḳ

208

Ṣūfīye dedim ki māh-ı tāmım var iken
Ġayrıñ serine etme yemīni māye
Maʿşūḳu meh-pāre ṣanıp zaʿmınca
Taḫṣīṣ-i yemīn etmeye mi nīm aya

209

Yoḳ reng-i ḥayā bu ʿālemiñ nāsında
Cemʿiyyet-i bedterin ḫannāsında
Üslūb-ı edeb ḫalʿ-i ʿiẕār olmuşdur
Nevʿ-i beşeriñ cemīʿ ecnāsında

---

204 Ü2 259b
205 S 107b, Ü1 264a, Ü2 259b
206 S 108a, Ü1 255b, Ü2 259b
207 S 108a, Ü1 263b, Ü2 260a
ḫˇīş S, Ü2: ʿaşḳ Ü1
208 S 108a, Ü1 268a, Ü2 260a
209 S 108a, Ü2 260a

210

Kevniñ n'ola şimdi ḥadden efzūn olsa
Merdān-ı fevāḥiş-şiyem-i hem-çü-zeni
Kim ṣāḥib-i ḥall ü ʿaḳd eder çerḫ-i denī
Sirvāl-i fücūru baġlayıp hem çözeni

211

Ol reh ki ser-i kūy-ı dil-ārāya gider
Her ṭālib olanlar anı araya gider
Ger rāye-firāz-ı şevḳ olursa ʿāşıḳ
Naḳdīne-i saʿyı ṣanma araya gider

212

Nā-maḥrem olan zenāna baḳmaḳdan geç
Pīrāye-nümāy-ı gül ü zenbaḳsa daḫi
Ġażż-ı baṣarla her düçār olduḳça
Sen baḳma ḥaẕer ḳıl saña zen baḳsa daḫi

213

Ger mīm-i aḫīr-i duḫter-i mevdūde
Kim dīde-i ḥarfi ola nā-mesdūde
Bir ḥarf dilerse kendi terkībinden
Taḳdīm olunur bir elif-i memdūde

214

Naṭʿ-ı der-i dād-resm-i ḫaḳanīde
Gördükçe çü-surḫ-ı kemḫā ḳanı
Ārāyiş-i bezm-i dādın istiḥsān et
İrhāb-ı naẓarla görme kem ḫaḳanı

215

Müftī meger üstād-ı mesā'il mi degil
Her fende mü'ellif-i resā'il mi degil
Aḫlāḳ-ı cemīle-i seḫāvetde daḫi
Eṭvār-ı sedīdi nehr-i sā'il mi degil

---

210 S 108a, Ü1 278a, Ü2 260a
211 S 108a, Ü1 258b, Ü2 260a
212 S 108a, Ü1 278a, Ü2 260a
213 S 108a (Üzerine çizgi çekilmiş)
214 S 108a, Ü1 278a, Ü2 260a
215 S 108a (Üzerine çizgi çekilmiş)

216

Aḥzāb-ı leged-zenān-ı şerden nāsdan
Elbette yiter pā-zedelik pāyāna
Aḳdāmı bu ḫalḳı başmasa yanmaz idi
Mümkin midir nāra başmayan pā yana

217

Ṣundu lebini dehānıma ṣu demeden
Ḳoḳlatdı ruḫun bir gül-i ḫ˘oş-bū demeden
Meclisde bu şevḳ ile raḳībiñ yüzüne
Tüy bitdi dilimde durma tü tü demeden

218

Her sāye-nişīn-i bīd-i selb-i dīniñ
Gülzār-ı cihānda ḳoyma kes bīdini
Eyler mi iżāʿa māye-i küfrün o kim
İslāma münāfī ola kesbī dīni

219

Ol şūḫ nidā-yı ġayrı etsin terḫīm
ʿUşşāḳa nevāl-i vaṣlı ḳılsın taḳdīm
Bir demde bizim āhımızı māh eyler
Ger mīm-i ter-i laʿli ederse termīm

220

Bī-ḳadr ise de liʾām-ı dehriñ olmaḳ
Bā-ḳadr olana muḥāldir bī-nekedi
Zīrā ne ḳadar nāz ile perverde ise
Ḥürmetli görünmez seg-i ḫ˘od-bīne kedi

221

ʿĀşıḳ olanıñ ḥāl ile ister ḳāli
Tā kim ola püşt-i bāṭını arḳalı
Ṣāfī-dile ṣaff-ı ṣūfiyān bī-cādır
Zer ḫāliṣ olunca yaʿni n'eyler ḳalı

---

216 S 108a, Ü1 268a, Ü2 260a
217 S 108a, Ü1 265a, Ü2 260a
218 S 108b, Ü1 278a, Ü2 260a
219 S 108b, Ü1 264a, Ü2 260b
220 S 108b, Ü1 278b, Ü2 260b
221 S 108b, Ü1 278b, Ü2 260b

222

Hengām-ı mesīr-i ġurbetiñde zāhid
Vaḳtā ki saña āfet-i cūʿuñ ṣataşa
Peyveste o dem müzd-i ḳıyādetle geçin
Düşdükçe hemān metāʿ-ı zühdü ṣat aşa

223

Şāhāne süvār-ı esb-i ʿizz ü cāha
Mümkin mi ḳanāʿat gele dārātından
Tesvīl-i ṭamaʿla tā ki dest-i ʿunuḳu
Gīrāy-ı ʿinān olmaya dār atından

224

Şehlerde s̱ebāt-ı ḥubb-ı dīn olmayıcaḳ
Dīniñ bulamaz ḥalāvet-i şehdini
Endīşesi ġaṣb-ı māl-ı nās olduḳça
Dām-ı meges-i ḫabāl eder şeh dīni

225

Olduḳça yanıñda sāḳī vü hem şīre
Gelmez dile üns-i dāder ü hem-şīre
Hem-şīre ile ki sīneden zāyil ola
Merdānı pelenge ṣundurur hem şīre

226

Her mübtediʿi şerīʿat-i ġarrānıñ
Fehm eyleye tā ki sırr-ı şerʿi sāde
Aḥkāmı bütün ḫayr idigin bilse daḫi
Eyler yine sūʾ-i ẓann-ı şerʿīsāda

227

Nāz ile olunca bezmde āmāde
Beñzer hele bir ʿarūs-ı nev-dāmāda
Bir ḫūb-liḳā cāriyedir duḫter-i rez
Yoḳ şibh ü naẓīri zümre-i āmāda

---

222 Ü2 260b
223 Ü2 260b
224 Ü2 260b
225 Ü2 260b
226 S 108b, Ü1 268a, Ü2 260b
227 S 108b, Ü1 268b, Ü2 260b
hele S, Ü2: yine Ü1

228

Ücretle sükūn-ı ḫāne-i zaḥmet içün
Bīhūde ḳoma rāḥat evin sen gireve
Āsāyişiñi ʿanāya ibdāl etme
Rāḥatligi iḫtiyār edip sen gir eve

229

Miʿmār-ı ṣafā dil-i ḫarāb-ābāda
Gelmek nice olur olmayıcaḳ tā bāde
Bint-i ʿinebiñ aṣālet-i ümmīsi
Ḥāşā ki ola silsile-i ābāda

230

Ehl-i suḫanıñ meḥāsin-i güftārı
Hem-cāẕibe-i ḥüsn-i bedīhem mi olur
Maḳbūlüm iken reviyyetim ḥaḳḳımda
Bed-gūnlarıñ ḳavl-i bedi hem mi olur

231

Dil bilse de müşkilāt-ı her elġāzı
Fehm eylese de sırr-ı niyāz u nāzı
Bu müddeʿiyān-ı dūstīniñ güçdür
Nisyān-ı eḥibbāda bilinmek rāzı

232

Ẓann etme ki nām-ı pāk-i merd-i dānā
Nā-dān-ı tebāh-kār-ı nā-merde olur
Şāyān nice öyle nāma nā-merd olsun
Kim ḥükm-i ḳaderle öyle nām erde olur

233

ʿĀşıḳ ki müdām derd-i yārinde olur
Lā-büd emeli bu gün de yarın da olur
ʿĀlemde leged-zen-i ġam-ı ʿālem olan
Yek merḥalede vaṣl-ı diyārında olur

---

228 S 108b, Ü1 268b, Ü2 260b
229 S 108b, Ü1 268a, Ü2 261a
230 S 108b, Ü2 261a
231 S 108b, Ü1 278a, Ü2 261a
232 S 109a, Ü1 258b, Ü2 261a
233 S 109a, Ü1 258b, Ü2 261a

234

La'liñ gibi bir ṭūṭī-i gūyā yoḳdur
Zülfüñ gibi bir sünbül-i būyā yoḳdur
Gūyā ki degildir ebruvānıñla müjeñ
İrhāb-ı nigāh-ı ġayra bu yay oḳdur

235

Ol sīb-i ẕeḳan o nāfī ayva şimdi
Hicrāna düşürdü bizi eyvā şimdi
Etdi dilimizi ṭarīd-i vaḥşet evvel
Zülfünde ʿaceb eder mi īvā şimdi

236

Zāhid meyi görmeden teʿāmī eyler
Bezm-i meye vaḳtā ki ʿimāmeyle gelir
Gördükçe mey-i ṣāfı gözü görmez olur
Gūyā aña ʿillet-i ʿamā meyle gelir

237

Mihriñ olalı çü-dürr-i yektā bende
Gelmez gözüme mihr ü meh-i tābende
Vā-reste-i esr-i miḥnet olmaz ʿāşıḳ
Cānıyla saña olmayıcaḳ tā bende

238

Ṣūfī-i müzevvir gibi bī-maġzānı
Kār eyleme şān-ı zühd ile aldamayı
Rindāna der-i tevbe güşād olduḳça
Nūş eyle zamāne raġmına al da meyi

239

فى الغى ذووه كلما زاد كفر
بالجهل من الطاعة ما زادك فر
بالصدق اذا دمت على شنشنة
يكفيك من الطاعة ما قل و قر

---

234 S 109a, Ü1 258b, Ü2 261a
İrḥāb-ı S, Ü2: Erbāb-ı Ü1
235 S 109a, Ü1 278b, Ü2 261a
236 S 109a, Ü2 261a
237 S 109a, Ü1 268b, Ü2 261a
olalı S, Ü2: ola Ü1
238 S 109a, Ü1 278b, Ü2 261b
239 Ü2 261b

240

قابلت خطئيتى بعذر و باءه

من جهلى فى معذرتى فكرى باه

انى لى قدرة و فعل و وجود

لا حول ولا قوة الا بالله

241

İfhām-ı nüfūẕ-ı keydimiz bed-ḫ˘āha
Īmāmızıñ ittiżāḥ-ı şerḥile olur
Kim ḫayr ile iḳtināṣ-ı ḫayr olmayıcaḳ
Tesḫīr-i şikār-ı ḫayra şer ḥīle olur

242

Efsurde-i serdī-i ḍalāle ṣanma
Te'ṡīr-i leẓā ḳābil olur tefhīme
Bī-ṣūret-i iltihāb mümkin mi k'ola
Āzār-resān-ı şiddet-i tef hīme

243

Ẕī-ḳudret olan ʿācize nevbet vermez
Yek laḥẓa rükūba rāḥatiñ merkebine
Maġṣūb-ı tüvānā k'ola esb-i rāḥat
Der-mānde meger maṭıyye-i merge bine

244

Ey ḫīre-naẓar maṭlabı Allāhdan iste
Sulṭān u emīriñ ne bulursun eteginde
Bīhūde saña tarlada balıḳ bulunur mu
Bir fikr-i ṣaḥīḥ eyle biter mi et ekinde

245

Sālik dil-i ġaflet-zedeyi āgāh et
Tevfīḳ-i rıżā-yı Ḫāliḳi dil-ḫ˘āh et
Dil-beste-i iḫtilāṭ-ı aġyār olma
Cān u dili āşinā-yı ehlu'llāh et

---

240 Ü2 261b
241 Ü2 261b
242 Ü2 261b
243 Ü2 261b
244 Ü2 261b
245 Ü2 261b

246

Ol şūḫ ki ʿuşşāḳına bā-kīne ola
Dil-dādeleri bu vażʿa bāḳī ne ola
Luṭf-ı sitem-i dil-bere meʾlūf olanıñ
Endūh u elemden daḫi bāki ne ola

247

Ey rind yeter bu ḫ˘ārī-i mey-ḫ˘ārī
Versin nice bir buḫār-ı mey bāda içek
Ben ṣadme-i bād-ı bādeyi bildikçe
Rindāna ḥelāl olsa demem bāde içek

248

Ruḫsārı ne dem ki ol gülüñ lālelenir
Şevḳiyle hezār-ı zār-ı dil nālelenir
Güm-sāz-ı ṣadā-yı raʿd olur naʿre-i āh
Zülfüyle ne dem o mehveşim hālelenir

249

Defʿ-i kedere mezheb-i rindān üzre
Çün ṣoḥbet-i bikr-i mey meyāminden imiş
Ṣūfiye daḫi pīre-zen-i ḫummārıñ
Ser-mestī-i çirk-āb-ı mey amından imiş

250

Nā-gāh görünce ol şeh-i bī-dādı
Dil defter-i ʿaşḳa eyledi ḳayd adı
Aldıḳça fem-i ḫayāle laʿl-i nābıñ
Vermekde meẕāḳ-ı ḫ˘āhişe mey dadı

251

Zāhid saña keyf-i nūş-ı ṣahbā gelmez
Şām u seḥeriñde āb-ı ḳand içmekle
Gitmez tef-i ārzū-yı mey göñlüñden
Nūş etmemege şarābı and içmekle

---

246 S 109a, Ü1 268b, Ü2 261b
247 S 109a, Ü1 263b, Ü2 261b
248 S 109a, Ü1 258b, Ü2 262a
249 S 109a, Ü1 264a, Ü2 262a
250 S 109a, Ü1 278b, Ü2 262a
251 S 109b, Ü1 268b, Ü2 262a

252

Bā-ḳayd-ı piser ḳāmet-i eb dāl ise de
Bī-ḳayd eger mis̱āl-i abdāl ise de
Tevfīḳ gerek piserde neyl-i şerefe
ʿİzz ü şerefe nisbet-i eb dāl ise de

253

Bār-ı sitem-i çerḫi ḳabūl eylemeziz
Ṣūretde egerçi kim ḳavī-terkībiz
Ḫaṣm-ı felegiñ vażʿ-ı dürüşt etdikçe
Tehdīdine ʿādet etmedik terki biz

254

Peyveste nedir bu ḳīl ü ḳāl ey ʿāşıḳ
Et pūte-i ġamda dili ḳal ey ʿāşıḳ
Bī-fā'ide böyle herze-gerd olmaḳdan
Dā'im der-i dil-rübāda ḳal ey ʿāşıḳ

255

Yāriñ çü liyāḳat-i ḫadeng-i ġamına
Bī-vāhime-i zaḫm-ı cefā sīne gerek
Yoḳ çünki bizim ʿārıża-i vāhimemiz
Her atdığı tīre biz gerek sīne gerek

256

Ol ḥilm ü edeble surḫ kibrīt gibi
Āteş-zen-i fitne olma kibrīt gibi
Kibr etme tevāżuʿ et ki der-her dü cihān
Merdūd-ı Ḫudādır ehl-i kibr it gibi

257

Ey dil bu sitādgāh-ı sūḳ-ı dehriñ
Farḳ et mey-i surḫ-ı nābdan sirkesini
Tā vāhime-i teraşşuḥu s̱ābit ola
Etme süfeliñ ẓarf-ı mey-i sır kesini

---

252 S 109b, Ü1 268a, Ü2 262a
253 S 109b, Ü2 262a
254 S 109b, Ü1 263b, Ü2 262a
255 S 109b, Ü1 268b, Ü2 262a
256 S 109b, Ü1 278b, Ü2 262a
257 S 109b, Ü1 278b, Ü2 262a

258

Ne bu heyecān-ı ġam ne bu şāhā ne
Geç mesned-i ḳanᶜa ᶜizz ile şāhāne
Ger ḳısmet-i cünd-i rūzeye ḳāniᶜ isen
Baḳma niᶜam-ı pür-keder-i şāhāna

259

Ṣūfī gibi her tek-āver-i ġılmāna
ᶜĀrīce seven rükūbu serci n'eyler
Kim öyle tek-āverleriñ o revṡinden
Ḫalvetgehini maḫzen-i sercīn eyler

260

Ḳıldı yine ḥayfā ki dile ol bāġī
Gīsū-yı cihān-şikārını ḳıl bağı
Bu derd ile nālemiz n'ola bī-hengām
Feryāda getirse ᶜandelīb-i bāġı

261

Endīşe-i neyl-i cāme-i fāḫirdir
Ehvāle ḳoyan felekde bī-cāme kesi
Şīrīnī-i şehdi iġtinām eylemese
Çekmezdi helāke meyli bī-cā megesi

262

Tefsīde-i tāb-ı mihr olan germāda
Hengām-ı şebinde cūy-ı meh-tāba düşer
Te'ṡīr-i tef-i rūz u şebi hem-ser iken
Gūyā ki hemān temūzdan āba düşer

263

Zāhid ṡemer-i ecrini aḥlā görmez
Çerḫiñ yer ederse ḳaṣr-ı ecrāmında
Me'yūs-ı bülūġ-ı kām olur olmayıcaḳ
Dūşīzeleriñ nā'il-i ecr amında

---

258 S 109b, Ü1 268b, Ü2 262b
259 S 109b, Ü1 259a, Ü2 262b
260 S 109b, Ü1 279a, Ü2 262b
261 Ü1 278b, Ü2 262b
Ehvāle Ü2: Ehvāya Ü1
262 Ü1 259a, Ü2 262b
263 Ü1 269a, Ü2 262b

264

Ġafletle ḫayāl-i ḥüsn-i temyīz etme
Eşḫāṣ-ı ümemde fehm-i her gūr-dīde
Kim ṣūret-i zişt ü ḫūbu farḳ eyleyemez
Daʿvā-yı mücerrediyle her kūr-dīde

265

Zāhid saña ẓahr-ı ġaybdan ḳısmetiñiñ
Bī-ġāʾile-i teʿab-ı bürūzı yegdir
Minnet-keş-i cūd-ı dest-i nās olmaḳdan
Bī-minnet olan saña bu rūzī yegdir

266

Ārāyiş-i mecd ü şeref-i mevlūdu
Her vālide nisbet etme her mādere de
Her raḥm maḳarr-ı nuṭfe-i feyż olsa
Aḳdıḳça zülāl olur her mā derede

267

Ḳoyduḳ dili biz zülf-i siyeh-tārında
Yaʿnī ġam u miḥnetiñ şeb-i tārında
Enʿām-ı ġamıñ bulmaġa saʿy etmedeyiz
Esrārını sāz-ı ʿaşḳıñ o tārında

268

Feryād-ı giriftegān-ı bend-i ġamdan
Gūş eyleyemem ṣadāyı ben dīkimden
Bu ḥālle bilmem kimi iskāt edeyim
Yā ḥall edeyim ʿuḳde-i bendi kimden

269

Ḳanı dilimi yaḳıp giden yā ḳanı
Āyā arasam bulur muyum yaḳanı
Endūde-i ḫūn-āb-ı sirişk olmuş iken
Ḥayretle görür müyüm meger yā ḳanı

---

264 Ü2 262b
265 S 109b, Ü1 259a, Ü2 262b
266 S 110a, Ü1 268b, Ü2 262b
mecd ü şeref-i S, Ü2: şeref ü mecd-i Ü1
267 S 110a, Ü1 268b, Ü2 263a
268 S 110a, Ü1 265a, Ü2 263a
dīkimden S, Ü2: demekden Ü1
269 S 110a, Ü1 278b, Ü2 263a

270

Bilmezdi şeḳāya merd-i āteş-ṭıynet
Dūzaḫdan eger ki cānı ḳorḳar olsa
Kim nār-nihād şaḳvetin söndürmez
Āteşkede-i leẓāda ḳor ḳar olsa

271

Dil-dāde odur ki ḳalmaya cāne bile
Pervāne-i şemʿ-i bezm ile yanabile
Meşġūf odur ki ġayr-ı ẕikr-i yāri
Bezm-i felek içre ḳuru efsāne bile

272

Ġadrıñ ili zār eder seniñ'çün deseler
Şehr içre bu daḫi bir şehīr aġadır
Ġādırlıġa intihāz-ı fürṣat mı olur
Aġadır eger dense saña a ġādir

273

Āmāde edip meṣāf-ı ʿuşşāḳa o şūḫ
Tīr-i müje vü ġamzeyi peykāra bile
Çek durma dilā sen daḫi tīġ-i āhı
Geh çerḫe gehī gerden-i aġyāra bile

274

ʿĀcizlere ẓālim eşme ġadrıñ ḳuyusun
Ṣarma sere destār-ı kebūduñ ḳoyusun
Bādī-i sevād-ı vechiñ aʿvānıñ ise
ʿUḳbāda yüzüñ siyāh edenler ḳo yusun

275

Ol hūş-rübā o bī-emān ol cānī
Ol ʿāşıḳıñ āfet-i cism ü cānı
Bir nīm nigāh-ı ʿişve-āmīzi ile
Ġavġāya düşürdü cümle ins ü cānı

---

270 S 110a, Ü1 269a, Ü2 263a
eger ki cānı S, Ü2: eger cānı Ü1
271 S 110a, Ü1 269a, Ü2 263a
272 S 110a, Ü1 259a, Ü2 263a
daḫi S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
273 S 110a, Ü2 263a
274 S 110a, Ü1 265a, Ü2 263a
275 S 110a, Ü1 279a, Ü2 263a

276

Dil-teşne-i cām-ı laʿliñiñ her ne ḳadar
Şevḳ-i ney ü meyle ṣabrı nā-yāb olsa
Bī-cām-ı lebiñ ḥarāret-i sīnesini
Teskīn edemez nevā-yı nāy āb olsa

277

Seyr edeli ol naḫl-ı melāḥat-bārı
Başdırdı yaşım seḥāb-ı lü'lü'-bārı
Çekdirdi bize bār-ı ġamın çün bārī
Nev-bāve-i vaṣlına ereydik bārī

278

Tārīk-i elemden bize rāḥat gerçi
Envār-ı şühūd-ı ḥüsn-i Leylāyile
Leylā da şühūdumuzla rūşen-dil olur
Zīrā ki ṣafā-yı dil-i leyl ayiledir

279

ʿĀlemde dilersen ġam-ı dil-dārı dile
Ṭarḥ eyle getirme ġayrı efkārı dile
Taṣḥīḥ-i lisān-ı ʿaşḳ ise maḳṣūduñ
Terk et ṣaḳın alma nām-ı aġyārı dile

280

Encāmını gör nigāhı işġāl etme
Her ṣāḥib-i dīne kāfiriñ keydine
Pür-dāġ-ı lehīb-i dūzaḫ olmaz da n'olur
Mekvā-yı ihānetle uran key dīne

281

ʿĀşıḳ ṭarab-ı gülşeni bilmez göñlün
Cām-ı mey-i gülfāma ki rām eylemeye
Maṭlūbuñ eger müzd ise benden sāḳī
Aġlāl-i ġamım al da kirām eyle meye

---

276 S 110a, Ü1 269a, Ü2 263a
277 S 110a, Ü1 279a, Ü2 263b
278 S 110b, Ü1 259a, Ü2 263b (Ü1 269a'da tekrar edilmiş)
279 S 110b, Ü1 269a, Ü2 263b
280 Ü2 263b
281 Ü2 263b

282

Ḥāsid ne ḳadar benimle germ-ülfet ise
Sevmem es̱er-i ṭabīʿat-i cāmidesin
Mürd olsa daḫi yine siriṣ̌t-i ḫākin
Bir āb-ı yaḫ-āmīze meger cām idesin

283

Her loḳma-i saḫtı ġayra teklīf etme
Rencīde ede dehānını yā dişini
Niʿmet-ḫˇurī-i ṣofra-i cūduñsa daḫi
Bīgāne-i iḫtiyārıñ et yad işini

284

حولت عن اللئيم طعنى وجلا

باعدت اليه كلما قاربنى

Kim serdī-i ṣoḥbetden olsam da cüdā
Endūde eder vāhimesi ḳara beni

285

Ey rāye-i cünd-i fevzimi rāġıb olan
Ser-pençe-i naḳd-ı kīs ile tenkīse
Ẓannım bu ki münhemikdir aʿvānıñdan
Naḳdīne-i tīġe olmaġa ten kīse

286

Geldikçe miyān-ı meclis-i rindāna
Hīç faḫret-i genc-i mālı ḳoymaz Hindī
Ammā hele dūr-bīn-i cām-ı meyden
Gencīne-i keyfi gördü Hindī Sindī

287

Dil-ber ki zamān-ı vaṣlı taʿyīn eyler
Dil şevḳ ile intiẓār eder mīʿāda
Āyā ki dem-i vefā-yı vaʿd olduḳça
Mīʿāda o meh ḫulḳu eder mi ʿāde

---

282 Ü2 263b
283 Ü2 263b
284 Ü2 263b
285 Ü2 263b
286 Ü2 263b
287 S 110b, Ü1 269a, Ü2 264a
Āyā ki S, Ü2: Ammā ki Ü1

288

Gördükde o sūdāger-i ḥüsn-ābādı
Oldu ġam-ı ḫāṭıra o sevdā bādī
Verir mi ʿaceb şemīm-i zülfünden eṡer
Dil sūy-ı meşāma çekse tenhā bādı

289

Ey ṣūfī-i cīfe-ḫ˘ār aş oldukça
Fi'l-ḥāl hemān ẓuhūr eder kel başıñ
Ḥüżżār-ı ṭaʿāma belki bār olmaz idiñ
İnsanca bileydi ḳadrini kelb aşıñ

290

Terk eyleyip āşināları yā dānī
Gel eyleyelim ḫulūṣ ile yād anı
Bī-ḳayd-ı te'emmül düşelim rāh-ı ġama
Ḳāṣī ola ser-menzilimiz yā dānī

291

Zāhid reh-i tevbeden ṭarīḳ-i vizre
Çün dönmelisin yine şitāb eyleyerek
Pāyend-i inābetle yoluñdan ḳalma
Zīrā bu meṡeldir yol eri yolda gerek

292

Mecbūrdur ehli ʿaşḳı kār etmekde
Vāmıḳ gibi terk-i neng ü ʿār etmekde
Meslūbdur iḫtiyār-ı ʿuşşāḳ-ı cihān
Cānāneye cānların niṡār etmekde

293

Āgeh-dili ġaflet nice maġlūb eyler
Ġafletden anı ḳādir iken menʿe Rabi
Zāhid saña taḳrīrimi ifhām etmek
Mümkin mi ki hīç sen ʿAcemī men ʿArabī

---

288 S 110b, Ü1 279a, Ü2 264a
289 S 110b, Ü1 263b, Ü2 264a
290 S 110b, Ü1 279a, Ü2 264a
291 S 110b, Ü1 263b, Ü2 264a (Ü1 271a'da tekrar edilmiş)
292 S 110b, Ü1 269a, Ü2 264a
293 S 110b, Ü1 279a, Ü2 264a

294

Denmez hele ḫastegān-ı ʿaşḳa marżā
Zīrā maraż-ı ʿaşḳ şifādır maḥżā
Bīmār-ı ġama ʿilāve-i ʿillet olur
Tedbīr-i devā ḫayālin etse farżā

295

Nāmın varaḳ-ı ḫulūṣdan yoġ olsun
Maḥv eyleyen ehl-i neseb ü silsileniñ
Göñlüñde yer etme sen de levḥ-i dilden
Cānıñsa da nām-ı nāmıñı sil sileniñ

296

Biz mebdeʾ ü müntehāyı ġamdan unudup
Farḳ eylemez olmuşuz ebedden ezeli
Bī-hūş-ı ṣudāʿ-ı ṣadme-i derd olduḳ
Yāfūḫ-ı dili müşt-i maḥabbet ezeli

297

Dil kend'özünü o mehden iġfāl edemez
Ārāyiş-i ḥüsn-i ġayra işġāl edemez
Tedbīr-i ḥakīmāne-i sulṭān-ı ḫıred
Sūy-ı digere ʿāşıḳı meyyāl edemez

298

Ḫalvetkede-i viṣālin olduḳça be-zer
Dil-dāde-nevāzlar murād üzre bezer
ʿĀşıḳlarına redd-i selām etmekden
Ammā ne ʿaceb ki bī-zer olduḳça bezer

299

Tā naḳd-ı naṣībi ḳāniʿ-i ḳısmetine
Minḥatgeh-i ġaybden gele bī-minne
Bīhūde yed-i saṭvet-i mīr ü şehden
Çeksin dili ḥabs-i ḳısmeti bīmin ne

---

294 S 110b, Ü1 255b, Ü2 264a
295 S 110b, Ü2 264a
296 S 110b, Ü2 264a
297 S 111a, Ü1 262b, Ü2 264b
298 S 111a, Ü2 264b
299 Ü1 269b, Ü2 264b

300

Āfet-zede-i merkez-i temyīzi olur
Yāḳūt ile hem-ḳıymet eden seylānı
Ḫāşāk-i zemīne istinād eylese de
Cā-kerde-i ḥürmet eylemez seyl anı

301

Bī-dūd çerāġ u bī-nevā bār olmaḳ
Aḫlāṭ-ı ḫayālin ʿamel et ishāle
K'imʿān ile baḳ kird-i çerāġ-ı mehde
Olmaḳda yine nümūde-i is hāle

302

Yāriñ naẓar et ḥaẕerle ey bī-māye
Verdikçe şükūh-ı behceti bīm aya
Kim tāb-ı cemāli çeşme-i ḫˇurşīdi
Etmekde nümūne kūze-i bī-māya

303

Zāhid naẓar et ḳıṭār-ı dūşīzeye
Lā-büd görünür dīdeñe bir aḳ māye
Ammā ṣanırım öylesini gördükçe
Başlar nem-i çeşm-i şehvetiñ aḳmaya

304

ذوالنخوة من ضلاله لم يرنى

لو كان له بصيرة شاهدنى

Kim şāh ise de denī-nevāz olduḳça
Hemtālıġ ile ḳarīn olur şāha denī

305

Gördükçe o serv-heyʾātıñ bālişini
Dil zīr-i ser etdi ḥayretiñ bālişini
Baḳdıḳça lebi meẕāḳa teẕkīr eyler
Ḥelvā-yı nefīs-i vuṣlatıñ bal işini

---

300 Ü1 279a, Ü2 264b
301 Ü1 269b, Ü2 264b
302 Ü1 269b, Ü2 264b
303 Ü1 269b, Ü2 264b
304 Ü2 264b
305 Ü1 279b, Ü2 264b

306

Zāhid reh-i maṭlabında meftūn oldu
Kālā-yı ümīdi ʿāl iken dūn oldu
Bī-çāre de pā urunca ḳayd-ı emele
Daʿvā-yı s̱ebāt-ḳadem efzūn oldu

307

Mümkin mi daḳīḳ-i dāne-i gendümde
Bir gūne ḫavāṣ-ı dühn-i zeytūn olmaḳ
Yā ḳuvvet-i tedbīr-i ḥakīmāne eyler
Meşhūd mudur rūġan-i zeyt un olmaḳ

308

Māh-ı ramażān güzīde bir niʿmetdir
Bālā-yı ʿibāda ḫilʿat-i raḥmetdir
Bu şehr-i şerīfe nisbeti imsākin
Mümsiklere de vesīle-i faḫretdir

309

Bu ḥırṣ ile üstüvār-ı cāhıñ balı
Ḳaymaḳda iken fikrine ḳaymaḳ mı gelir
Çoḳ kimseleriñ ḳaydıġını görmüş iken
Ḳaymaḳ ʿacebā çeşmine ḳaymaḳ mı gelir

310

Ey dil heves-i vuṣlat-ı cānān nicedir
Āzār-ı pey-ender-pey-i devrān nicedir
Bildiñ mi ser-āzādeligiñ ʿālemini
Gördüñ mü belā-yı der-i hicrān nicedir

311

Devrān ne ḳadar ser-keş ü ḫ˘od-kām olsa
Ṣāfī-dili laġziş-i ʿanādan ḳayırır
Ammā ki maḳarr-ı mesned-i rāhaṭde
Her bed-dili s̱ābit-ḳadem etmez ḳayırır

---

206 S 111a, Ü1 279a, Ü2 265a
307 S 111a, Ü1 263b, Ü2 265a
308 S 111a, Ü1 259a, Ü2 265a
309 S 111a, Ü1 259a, Ü2 265a
310 S 111a, Ü1 259a, Ü2 265a
311 S 111a, Ü1 259b, Ü2 265a
rāḥatde S, Ü1: rāḥatden Ü2

312

Zāhid deme şürb-i ḳahveden ʿār eyler
Erbāb-ı diliñ meşrebin inkār eyler
Āverde-i dest-i āz edince gāhī
Fincānı bile elinde bīzār eyler

313

Tā aṣl-i nihādı zişt ola ferzendiñ
Tevcīh-i ḫiṭāb-ı ḥüsnden ebkem olur
Mümkin mi seciyye-i veled ḫūb olmaḳ
Vaḳtā ki ḫıṣāl-i māder u eb kem olur

314

Ol mehden ümīd-i vuṣlat etdik o da yoḳ
Yek bār su'āl-i şefḳat etdik o da yoḳ
Bānū-yı dü-rūy-ı feleg-i bed-ḫūdan
Bir rūy-ı dile ḳanāʿat etdik o da yoḳ

315

Rāciḥ görürüm viṣāl-i bint-i ʿinebi
Ben vuṣlat-ı her ʿarūs-ı bī-dāmāda
Bir duḫter-i rezle ḳāniʿim gülşende
Olduḳça baña sāye-i bīd āmāde

316

Elbette bahār olur gider ḳış mīrim
Gülşende seniñle ḫūb olur iş mīrim
Bāzīgeh-i saṭranc-ı maḥabbetde o dem
Sen şāh-ı cemāle eyleriz kiş mīrim

317

Ehl-i suḫanıñ baṣā'ir-i ḥüssāda
Her sīne-güşā edāsı ḫancer görünür
Ẕī-cāh u ġınādan daḫi her bed-menişe
Bī-şā'ibe taḥsīn-i suḫan cer görünür

---

312 S 111a, Ü1 259b, Ü2 265a
313 S 111a, Ü1 259b, Ü2 265a
314 S 111a, Ü1 263b, Ü2 265a
315 S 111b, Ü1 269b, Ü2 265a
316 S 111b, Ü1 264a, Ü2 265b
317 S 111b, Ü1 259b, Ü2 265b
Ehl-i suḫanıñ S, Ü2: Ehl-i naẓarıñ Ü1

318

Ḫāṣıyyet-i ṣıḳleti edenler inkār
Olmaz hele reh-yāb-ı ḳażā-yı evṭār
ʿĀlemde baḳılsa nigeh-i ʿibret ile
Ṣıḳlet gibi yoḳ ḥuṣūl-i maḳṣūda medār

319

Her ẕāt-ı şerīfi rū-be-rū medḥ etme
Sulṭān ise de istemez ol sā-bāşı
Çeşm-i şeref-i ẕātına kemter görünür
Efserler ile müzeyyen olsa başı

320

Āzār-ı raḳīb-i mār-ḫū vehminden
Bilmem ki diliñ ey gül-i ter sāde midir
Lāyıḳ mı degil sefk-i demi bizlere kim
Ġāzīlere o ʿadū-yı Tersā demidir

321

Zāhid nemed-i fāḳasını hem-reh edip
Ġāretgeh-i sīm ü zer bilādına gider
Hīç nāʾil-i sūd-ı ehl-i dīn olsun mu
Zīrā ki o her ḳavm-i bi-lā-dīne gider

322

Ey dil gül-i rūy-ı yāre bir ḫ˘oş naẓar et
Gül-berg-i ruḫu nūr ile āġişte budur
Nisbetle buña siyāha māʾildir hep
Her māhveşiñ cebīni aġ işte budur

323

Düşmen ki aça fāl niyāz-ı keremiñ
Yeʾs-i emel iẓhārına ḳıy fālinden
Her nīşter-i dāniş-i tezvīrī ile
Sefk eyle dem-i keydini ḳīfālinden

---

318 S 111b, Ü1 259b, Ü2 265b
319 S 111b, Ü1 279b, Ü2 265b
320 Ü1 259b, Ü2 265b
vehminden Ü2: vechinden Ü1
321 Ü1 259b, Ü2 265b
322 Ü1 259b, Ü2 265b
ḫ˘oş Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
323 Ü2 265b

324

Tedbīr ile ḳuvveti nemā-yāb olmaz
Ol süst teniñ ki żaʿf-ı terkībi olur
Ẓann etme miyān-ı āba ġars etmekle
Endām-ı nihāl-i ḫuşk ter gibi olur

325

Erbāb-ı ṭamaʿ ḫıdāʿ ile ẓann etme
Tażmīne vesīle eylemez tekfīli
Ḫūk olsa kemīne loḳması görme ʿaceb
Ḥaşv eylemesin dehānına tek fīli

326

Ḫaḍrā-yı dimendir naẓar-ı dānāda
Ḫ˘oş görme liḳā-yı hīz-i bī-nāmūsu
Ḳoymaz sefehin ḳaṭʿ-ı reg-i şaḳvetine
Çeşm-i ḫıredi olsa da bīnā mūsu

327

Ol şehde ki şān-ı şehr-yārī olmaz
Tedbīr-i niẓām-ı şehri yārī olmaz
Hem ġarre-i şehrveş olup bī-şöhret
Rūyunda fürūġ-ı şehr-i yāri olmaz

328

Mümkin mi ki taḥṣīl-i vuḳūf eylemeye
Bu ḥālet ile sāniḥa-i bālime kes
Mestūr olamaz ḫayāl-i bālim zīrā
Olduḳça alır rāyiḥa-i bali meges

---

324 Ü1 259b, Ü2 265b
Tedbīr Ü2: Teʾsīr Ü1
325 Ü1 279b, Ü2 266a
ḫıdāʿ Ü1: cidāʿ Ü2 / Ḫūk olsa Ü2: Ḫāk olmasa Ü1
326 Ü1 279b, Ü2 266a
reg-i Ü2: reh-i Ü1
327 S 111b, Ü1 262b, Ü2 266a
328 S 111b, Ü1 263b, Ü2 266a

329

Rubāʿī-i bī-Nüḳaṭ

حمال المدر دل درد آلودم
اما او دکلکه حمل حماله اولور
ارکلمده هموارہ کوکلمده کدرم
وام املم ماهه دکل ساله اولور

Ḥammāl-i elemdir dil-i derd-ālūdem
Ammā o degil ki ḥaml-i ḥammāle olur
İrkilmede hemvāre göñlümde kederim
Vām-ı emelim māhe degil sāle olur

330

در ستایش آثار ملا جامی علیه الرحمه در فن حقیقت

آن نشئهء خوش اثر که جامی کرده
در لوح سریره نقش جامی کرده
جز مهر جمال شهد بغیت او
اندر دل عاشقان چه جا می کرده

331

Ṣanma bu ḳadar nikāt-ı Türkī bulunur
Yā böyle edā-yı tāze terkīb olunur
Olmaz yem ü kānda böyle dürr ü gevher
Ancaḳ yem-i ṭabʿımda meger ki bulunur

332

Endīşe-i eşḫāṣ-perestān-ı ümem
Cāy etse de mihmānkede-i evs̱ānı
Żayf-ı ḥarem-i ḫāne-i ḳalbim birdir
Zinhār ḳabūl etmedi bu ev s̱ānī

---

329 S 111b, Ü1 260a, Ü2 266a (Başlık: Ü1) (Noktasız harflerle yazılan rubaî, özelliği nedeniyle eski harflerle de verildi.)
330 S 1a, Ü1 269b, Ü2 266a (Başlık: S)
331 S 2b, Ü1 260a, Ü2 266a
332 S 99b, Ü1 279b, Ü2 266a

333

Emlāk-i semā ʿuyūnu dervīşānıñ
ʿĀşıḳdı reh-i sülūkünüñ gerdine
Minhāc-ı şeref-ḳarīn-i dervīşīde
Olsaydı mürāʿātları ger dīne

334

Her kim ki ġıdā-yı ḥubb-ı Mevlāyı diler
Merdān-ı H̱udāyı ḳā'id-i himmet eder
Mihmāngeh-i ḳurb-ı Īzidīde zīrā
Şehd ü şeker-i şühūdu ḳırḳlar yediler

335

Düşmenle meṣāfımızda ey kīse-tehī
Peykār edegör müzd ile müzdūrāne
Kim ḳāʿide-i ġayret ü inṣāf üzre
Taʿyīne ederiz düşmeni müzd urana

336

Ümmet olamaz resūl-i Mekkīme denī
Ger olsa da pīşvā-yı Mekkī Medenī
Peyġam-berine k'etmeye ḥürmet bilmem
Kime ola ḥürmet eylemek kime denī

337

Kār-ı tebehiñle iʿtiyād eyleyerek
Tedbīr-i ʿilāc etmediñ ıṣlāḥa seni
Ḳubḥuñla caḥīme lāyıḳ olduñ zīrā
H̱āliḳ hīç eder mi nāra ıṣlā ḥaseni

338

Ehl-i sitemiñ ḥarīṣ-i istiġnā ol
Baḫşāyiş-i gevher ü derārīsinden
Zīrā ki ziḥām-ı nīş-i ḫaybetle döner
Sūrāḫa-i zenbūra der arısından

---

333 S 99b, Ü1 269b, Ü2 266a
334 S 99b, Ü1 260a, Ü2 266a
Mihmāngeh-i S, Ü2: Mihmānkede-i Ü1
335 S 99b, Ü1 270a, Ü2 266b
336 S 99b, Ü1 279b, Ü2 266b
337 S 99b, Ü1 279b, Ü2 266b
ıṣlāḥa seni S, Ü2: ıṣlāḥa denī Ü1
338 S 99b, Ü1 265a, Ü2 266b
Zīrā ki S, Ü2: Zīrā Ü1

339

İẓhār-ı ṭamaʿla meclis-i nākesde
Ġafletle revā görme diliñ yād-ı meye
Kim nuṭḳ-ı emelle yādın etsek de saña
Yek cürʿayı nūş eyle diye yā dimeye

340

Ten-sūḫte-i tenūr-ı derd olmaḳdan
Ḥayretle unutdum peder ü māderimi
Ḫuşk oldu edīm-i sīnem ol mertebe kim
Terṭīb edemez gözden aḳan mā derimi

341

Nā-lāyıḳ-ı ʿahd-i re'fet olsam da eger
Çeşm-i hefevāt-ı raḥmı bīnām eyle
Yā luṭf-ı s̱übūt-ı tām ile mesrūr et
Yā şefḳat-i maḥv-ı tenle bī-nām eyle

342

Minhāc-ı ḍalāle pīşvā etmişdir
Her rūz-ı cezāda sālib-i mīzānı
Gūyā ṣuḥuf-ı sīġinden maḥv etmiş
Mīʿād-ı ḳudūm-ı sāl-i hemi zānī

343

Engām-ı ṣarīr-i nāy-ı kilki var iken
Üstād-ı suḫan sāz u nevāyı n'eyler
K'āġāz-ı nevā edince sāz-ı ḳalemi
Her naġmede bir ṭarz-ı nev-āyīn eyler

344

Dehriñ ʿacebā hādim-i lez̠ẕātı
N'ister bilemem kārih-i dīvārından
Kim varlığınıñ meşaḳḳatin bilse idi
Her ṣūret ile kārih idi varından

---

339 S 100a, Ü1 269b, Ü2 266b
nuṭḳ-ı S, Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
340 S 100a, Ü1 279b, Ü2 266b
341 Ü2 266b
342 Ü2 266b
343 Ü2 266b
344 Ü2 266b

345

Her meyle ḳuvā-peẕīr-i ṣıdḳ-ı ıṭrā
Ṣıdḳın es̱er-i şarāb ile zūr etmez
K'ol ṭāyifeden sāḳī-i gül-çehre-i ṣıdḳ
Ṣahbā-yı terāviş-i lebin dūr etmez

346

Āzār-ı felek ḫuld ise de ʿāciz eder
Her merdüm-i bī-ḫūy-ı bedi varından
Kim rāḥatin intihāb eder düzd-i ḫaṭar
Ḫalvetgeh-i mesdūd-ı be-dīvārından

347

Düş pāyına Dāver-i kerem-kārıñ kim
Pāyı yed-i her leʾīmden pāyelidir
Zīrā ki vürūda naḳd-ı maṭlabla anıñ
Dergāh-ı ümīd-i sāʾile pāy elidir

348

Ḥāvī-i şeref mesāʾil-i şerʿīde
Ẓann etme ki bilmem şeref-i mesʾele ben
Līk ehl-i bidaʿ mesāʾil ü ecvibesin
Görmek hīç olur mu lāyıḳ-ı mes ele ben

349

Ol deñli naḥīl-i miḥnetim kim bedenim
Birdir naẓarımda tār-ı ebrīşimle
Peyveste ki eşki ġays̱-ı midrār ederim
Yeksān hīç olur mu kār-ı ebr işimle

350

İżmār-ı ʿadāvet eyleyip çerḫ-i denī
Ḫaṣm-ı ġama olmasın diliñ ġamzında
Bī-çāre dile ḳaṣd-ı helāk eylemesin
Zīrā dil-i zārı ḳor mu hīç ġam zinde

---

345 Ü2 267a
346 Ü2 267a
347 S 100a, Ü1 260a, Ü2 267a
348 S 99b, Ü2 267a
349 S 99b, Ü1 270a, Ü2 267a
350 S 99b, Ü1 270a, Ü2 267a

351

Ruhsārı ki şermnāk eyler semeni
Şevkiyle n'ola helāk eylerse meni
Dil-teşne-i iktirā'-ı şahbā-yı lebi
Yek cür'a-i āb-ı tāk eylerse meni

352

'Aşkı maraż u ümīd-i vaşlı dārū
فى حولهما قلوبنا قد دارو
Kurtulsa da dā'-i fürkatinden 'āşık
Bir ḥāl ile gösterir yine nev dā rū

353

Gīsūsu dili dāra çeker bende degil
Zīrā ki rakīkīdir cüdā bende degil
Zülfünde iżā'a eylemişken dilimi
Dilsiz gibi ḥālā diyemem bende degil

354

Gördükde o tār-ı sünbül-gīsūyu
Peymūde edince yār boyunca gelir
Zāhid emel-i çerāya düşmüş fi'l-ḥāl
Gūya o ḫarıñ gözünde bu yonca gelir

355

'Āşık ser-i zülf-i yāre meftūn olalı
Derdiyle ser-efken oldu çün būtīmār
Gitdikçe çoğaldı renc-i bīmārīsi
Bir gūne kabūl etmedi hīç bu timār

356

Terk-i edeb eyleyip su'āl eyleme kim
Şāhıñ 'acebā hem-dem-i genci nesidir
Mikdār-ı bülend-i cāhını cehl etme
Kim şehvetiniñ ḥāfız-ı gencīnesidir

---

351 S 100b, Ü1 279b, Ü2 267a
352 S 100a, Ü1 270a, Ü2 267a
Bir hāl ile S: Bir vech ile Ü1, Ü2
353 S 100a, Ü1 264a, Ü2 267a
354 S 100a, Ü2 267b
355 S 100a, Ü2 267b
356 S 100a, Ü1 260a, Ü2 267b

357

Biz ḥüsn-i siyerle ẕāt-ı pür-zīver iken
Yoḳ hem-serimiz ẕevāt-ı bī-zīverde
Pīrāmen-i ẕeyli ḫārzār oldukça
Beñzetmek olur mu kimse bizi verde

358

Sīm ü zeri müzd-i ḳurb-ı şāhān etme
Baḫşāyiş-i sīm lāyıḳ-ı miskīndir
İnfāḳına iḳtidār-ı tāmıñ var iken
Dervīşe ʿaṭā sīme bedel mis kīndir

359

Ārāyiş-i dest-i yārdır mirveḥamız
Pīrāye-i rūzgārdır mirveḥamız
Germāda firāz-ı müşt-i bāzūmuz da
Şāhīn-i hevā-şikārdır mirveḥamız

360

Maġbūṭ-ı riyāż-ı ʿadn olur gülşenler
Bülbül de ḫırām edince bāġa öterek
Taḫdīş-i mesāmiʿ etmesin yārāna
Mürġān-ı diger başḳa çekilsin öterek

361

Her rāst-nümāy-ı tīr-kirdāra ṣaḳın
Dil-beste olup görme cüdā kār-ı bedi
Kim sīreti müstaḳīm olaydı tīriñ
Ḳavs-ı keciñ olmazdı ḥarīṣ-i mededi

362

Aġalıġa yeltenip ḥarīṣ olmadasın
Tā ehl-i belde saña diye aġamız
Çün ġamz ile terhīb ḳılıp etmedesin
Lāyıḳ mı degil dense saña a ġāmiz

---

357 S 100a, Ü1 270a, Ü2 267b
358 S 100a, Ü1 260a, Ü2 267b
359 S 100b, Ü1 262b, Ü2 267b
360 S 100b, Ü1 264a, Ü2 267b
361 Ü2 267b
362 Ü2 267b

363

Biz ehl-i ġurūrdan ḳarīr eylemeziz
Çeşm-i emeli sefīr-i bī-nāmeyle
Cām-ı Cem-i ẓahr-ı ġaybden naḫvetine
Etdikçe nigāh-ı fehmi bīnā meyle

364

Bu dār-ı fenāda merd-i ferzāne-dile
İbhāc-ı ruḫ-ı emelle maḥẓūẓ etmez
Nezdīk-i ẓuhūr olsa da rūy-ı emelin
Hīç dīde-i intiẓāra melḥūẓ etmez

365

Nüzhetkede-i bāġ-ı İrem olsa daḫi
Her maṭlab-ı kem-ḳadre men āhı edemem
Kim ḫāṭırı bī-lehv-i sürūr etmeyicek
Şāyān-ı ġam-ı def῾-i menāhī edemem

366

تا می نشود مجال حفظ حرمت
بیهوده بترك عار شوهر چه شوی
گر بهر هوا فدا كنی ناموست
بی رغبت عرض و نام شو هر چه شوی

367

Ġılmāna ḥarīṣ olup viṣāl-i zenden
Nefretle ῾inān-ı şehvetiñ māsikine
Yenbū῾-ı ḥayāt olsa da çāh-ı kesden
Gelmez eṡer-i ṭāmi῾a-i mā sikine

---

363 Ü2 267b
364 Ü2 268a
365 Ü2 268a
366 Ü2 268a
367 Ü2 268a

368

هل يعرف ماصابك بلبل بلبل
او يدرك مانابك بلبل بلبل
ان عابك فى هواك جهلا احد
فى سيرة من عابك بلبل بل بل

269

Ṣanma feraḥ u ġam-ı dil arayıledir
Vażʿ-ı sitem ü luṭf-ı dil-ārāyiledir
Bī-rāy dühūl-i der-i yār etme ṣaḳın
Kim neyl-i emān saña dilā rāy iledir

370

Dil-bend-i zinā rūy-ı saʿādet görmez
Ger olsa naẓīr-i Saʿd-ı Taftāzānī
Bī-tevbe ḳalır caḥīmden k'eylemeye
İfrāṭ ile kār-ı bīm-i tef tā zānī

371

Ol şūḫ-ı dil-ārāda olan aḳ baldır
Kām-ı nigeh-i ʿāşıḳına aḳ baldır
Peyk-i nāz ile şehd-i cilve-rīz olmaḳla
Dil-dādesine vāye-dih-i iḳbāldir

372

Muncūḳunu tāc-ı serv ü şimşād eyler
Ecnād-ı riyā ki refʿ ede aʿlāmı
Bilmez mi ʿuluvv-ı rāye-i ṣıdḳı meger
İʿlāmı nihāl-i sidreden aʿlā mı

373

Her mest-i ser-endāz-ı şarāb-ı naḫvet
Hengām-ı rebīʿinde cemādın bilmez
Neşvān-ı sülāfe-i ẕühūl olduḳça
Cām-ı Cemi nūş etse Cem adın bilmez

---

368 S 100b, Ü1 264a, Ü2 268a
369 S 100b, Ü1 260a, Ü2 268a (Ü1 270a'da tekrar edilmiş)
370 S 100b, Ü1 280a, Ü2 268a
371 S 100b, Ü1 260a, Ü2 268a
372 S 100b, Ü1 280a, Ü2 268a
373 S 100b, Ü1 262b, Ü2 268a

374

Hīç dīde-i reşk ile nigeh-dūz olma
Dārā-yı zamānenin̄ bu dārātına
Kim muḥtebes-i meżāyıḳ-ı cūʿ olsa
Dārātı fidā ederdi dār atına

375

لا تكتم سر قلبى المكتمن
بلغه لمن بوصله سالمنى
لايحبنى بذاهل من ولهى
ايقنت متى سالمنى سال منى

376

ما لم ترفيك رهبة من ربك
من ميل هواك لم تكن مجتنبا
ان شئت تجد انابة من زللك
كاليم بسفك ادمع مج تنبا

377

من كان الى عاذل معتديا
بالجهل حريق لوعتى ما علما
ان لم يرة الما فى خلدى
فاساله شحوم قلبه ما ع لما

378

Ehl-i ṭamaʿın̄ mücāʿa-i ḥırṣından
Hep çeşm-i dehānı şīr-i Şehbāya baḳar
Hiç bir nigeh-i gedā-nevāz eyleri yoḳ
Bi'l-cümle ḳużāt u mīr ü şeh baya baḳar

---

374 S 100b, Ü1 270a, Ü2 268b
375 S 101a, Ü1 280a, Ü2 268b
376 S 101a, Ü1 255b, Ü2 268b
377 S 101a, Ü2 268b
378 S 101a, Ü1 260a, Ü2 268b

379

Şiddetle ṣadā-yı naʿre-i āhımdan
Ḫavfıyla yine düşdü raḳībiñ göbegi
Bī-ḍarb-ı ʿaṣā ki zehresin çāk etdim
Bir daḫi ṣayar mıyım ben öyle köpegi

380

Hīç var mı bahāne niyyet-i ḫāliṣeme
Bildim yaramaz olmayıcaḳ ḫāliṣ eme
Ṭıfl-ı dili sen de şīr-ḫ˘ār-ı ṣıdḳ et
Ḫ˘āhişger isen ki dāʾimā ḫāliṣ eme

381

Reşḥ-i leb-i yāri iḫtiyār et ʿadnıñ
Geç ḫ˘āhiş-i ṭaʿm-ı sīb ü emrūdundan
Rīḳiyle ṣafā-yı rūd-ı kevs̱er birdir
Meyl etme raḥīḳ-i ḫulda em rūdundan

382

Münʿim n'ola ferye-kārī-i ḫuddāma
Daḫl eyleyemezse kendi bāğı ḳoruğu
Olur suḫan-ı ṣıdḳı da maḥmūl-i kiẕb
ʿAḳlı olana var mı dürūğuñ doruğu

383

Zāhid deme seccādeyi tersine döşer
Her gāh ki vaṣl-ı yār tersine düşer
Miḥrābda da etse ḳażā-yı viṭri
Ṣanma elem-i caḥīm tersine düşer

384

Püskürme siyeh şāmeleriñ rūyuñda
Beñzer ruḫ-ı nān-ı ḫāṣda şūnīze
Bir laḥẓa sitīz-i fitneden dūr olmaz
Ġamzeñ gibi ḫaṣm-ı cān olan şu nīze

---

379 S 101a, Ü1 280a, Ü2 268b
380 S 101a, Ü1 270a, Ü2 268b
381 Ü1 270b, Ü2 268b
382 S 101a, Ü1 280a, Ü2 268b
383 S 101a, Ü1 260b, Ü2 269a
384 S 101a, Ü1 270a, Ü2 269a

385

Fehm ü ʿamel-i naẓm-ı kerīm eylemeyip
Düşmek neye pīre nükte-i ebyāta
Ebnā ġafelātı terk edip lāyıḳ mı
Evlāda teyaḳḳuẓ gele de eb yata

386

Aḥrār ḳuyūd-ı bendegīden çıḳmaz
Tā olmaya ʿabd-ı bī-şirā ʿĪsāya
Bī-şürṭa ḳalır fülk-i cihān ʿĪsānıñ
Ṣalmazsa eger dehre şirāʿı sāye

387

يا منثنيا لعزه فلا تكن
باالجهل بسحت دنس منتجدا
ان ساعدك الشوق باخراك له
فى الدهر بمال طهر من تجدا

388

الغير متى هام الى قبلته
ايقنت عن اللثم لما جادله
اذ كنت له مراقبا من خلدى
من غيرته على ما جادله

389

Zāhid ele almazsa meyiñ āniyesin
Sevmezse eger duḫter-i rez ġāniyesin
Fi'l-ḥāl hemān tersine dönsün gitsin
Ḫalvetgehine her ne bulur anı yesin

---

385 S 101a, Ü1 270b, Ü2 269a
386 S 101a, Ü1 270b, Ü2 269a
387 S 100b, Ü1 255b, Ü2 269a
388 S 100b, Ü1 270b, Ü2 269a
389 S 101b, Ü1 265a, Ü2 269a

390

İdmān ile etme nā-be-hūş olmaḳ içün
Mir'āt-ı nebāheti mey içmeyle kedir
İdrāki devām-ı nūşu muḫtell eyler
Zīrā ki niḳā-yı fıṭnate mey lekedir

391

Ṣūfī-i ġulām-bāre-i zen-düşmen
Şāyeste budur ʿāhirelerle küsişe
Hep kār-ı tebāhı kūn-ı hīzān iledir
Aṣlā yaramaz yanında zīrā küs işe

392

Ṣūfī ḥarem-i ṣavmaʿayı ṣahbānıñ
Cehd eyle tehī etme ebārīḳinden
Düşdükçe ele ġāniye-i duḫter-i rez
Em laʿl-i lebin etme ibā rīḳinden

393

Zāhid emeliñ gerçi ki lüṭf-ı Ḥaḳdan
Cennetde ḳarīn-i ḫālidīn olmaḳdır
Ol fevze dili nişān-ı istīhāliñ
Pīrāye-nümāy-ı ḫāl-i dīn olmaḳdır

394

Aḥzāb-ı büġāt-ı ser-keş-i bed-kīşiñ
Ṭuġyān u sitem ki ḫalḳa ʿādātıdır
Ehvāli tehiyye'ti etsin istiḳbāle
Kim anlara ḳahr-ı ḳavm-i ʿĀd ātīdir

395

Ṣaḥrālara kim kūs-zen-i riḥlet ola
Ṣūfī gibi deşt-i sumʿanıñ dilkusu
Mıżrāb-zen-i uṣūl-i cerr oldukça
Gūş eylemeden eṣamm olur dil kūsu

---

390 S 101b, Ü1 260b, Ü2 269a
391 S 101b, Ü1 270a, Ü2 269a
392 S 101b, Ü1 265a, Ü2 269a
393 S 101b, Ü1 260b, Ü2 269b
emeliñ S, Ü2: mülüñ Ü1
394 S 101b, Ü1 260b, Ü2 269b
395 S 101b, Ü1 280a, Ü2 269b
kūs-zen-i S, Ü2: gūş-zen-i Ü1

396

Vā-reste-i şekk olmaya tā infāẕı
ʿĀḳil de güşād-leb-i şekvā olmaz
Maḳrūn-ı ser-engüşt-i yaḳīn olmayıcaḳ
Ḳalbinde anıñ ʿuḳde-i şek vā olmaz

397

Her merd-i ḥarīṣiñ ki niyāzı çoġ olur
ʿĀlemde şühūd-ı rūy-ı nāzı çoġ olur
Bulduḳça nemā künc-i ḳanāʿat ṣanma
Azı çoġ olan merdümüñ āzı çoġ olur

398

Maḥṣūle ḳanāʿat etmeyip ḳāḍīler
Tezvīri eder iżāfe īrādına
İrvā-yı zemīn-i gülşen-i dīne bedel
Nīrān-ı fesād etmede īrā dīne

399

يامر هبنى ترهبنا من جلدك
لا تعتقدن خادر ليثك بى
انى بدليل فطنتى معتقد
ان مابك من حماسة ليس كبى

400

يا مقتفيا اثرى فى موتلفى
لا تهو الى غانية كحيلة
انى بفخاخ لوعيتى مقتنص
ما فيك صواب حيلة كحيلتى

---

396 Ü1 263a, Ü2 269b
397 Ü2 269b
398 S 101b, Ü1 270b, Ü2 269b
399 S 102a, Ü2 269b
400 S 102a, Ü1 280b, Ü2 269b

401

من وزرك فى حسرة يوم الندم
ان سامحك المنتقم ذاكرما
لكن من استغن بمادان به
فى النار وقود نفسه ذاك رما

402

Zāhid reh-i vaṣl-ı yārde meyl etme
Kim pāy-ı semīk-i hevesiñ yufḳalana
Zīrā ki rifāḳ-ı ʿāşıḳān gitdikçe
Bī-tābī-i pāy-ı şevḳ ile yuf ḳalana

403

Ṣabrı dil-i zār-ı āh-enīn kār edemez
Bir vech ile dūd-ı āhın inkār edemez
H̱ūn-āb-ı sirişkim dil-i pür-ḳasvetine
Seyl etse daẖi ẖāk-i rehin kār edemez

404

Bed-sīret imiş o pāk-ẖū ṣandığımız
Yolunda imiş ġamından uṣandığımız
Āgende-i ḥubb-ı bī-riyādır der iken
Āẖirde tehī çıḳdı dolu ṣandığımız

405

Fersūde ḳılar zebānı taḳrīr-i ẖulūṣ
Dem-beste eder dehānı tefsīr-i ẖulūṣ
Ser-şār-ı taġayyürāt-ı şūr olsa cihān
Nā-mümkin olur göñülde taġyīr-i ẖulūṣ

406

Ḳoyma dili küşti-gīr-i kedle ṭutışa
Kibrīt-ṣıfat nār-ı ebedle ṭutışa
Zāhid saña müzdūrī-i ḥill elvermez
Terk et anı da suḥtu celedle ṭut işe

---

401 S 102a, Ü2 269b
402 S 102a, Ü2 269b
semīn-i : semīk-i S, Ü2
403 S 102a, Ü2 270a
404 S 102a, Ü1 263a, Ü2 270a
405 S 102a, Ü1 263b, Ü2 270a
406 S 102a, Ü1 271a, Ü2 270a

407

Her müsteter-i ekinne-i işrākiñ
Münḥall ola tā ki küfrünüñ elġāzı
İlġā-yı mühādenetle ḳaṭᶜ-ı serine
Şemşīre ṣunarsa vaḳtidir el ġāzī

408

Meyl etme giriftārī-i ṭūl-i emele
Çekme zen-i dünyā-yı denī ser-zenişin
Zīrā nigeh-i ḳabūle şāyān etmez
Her tācver-i ġayret olan ser zen işin

409

Nāzişger olur ḥüsn-i niẓām-ı kārım
Pīrāye-i naḳş-ı cevher-i şimşīre
Kim ᶜavn-ı cenāb-ı Ḥaḳḳ ile ġālibdir
İtmām-ı mehāmimde her işim şīre

410

Ser-rişte-i taḫmīr ile fevz-i ebede
Ḫāliḳ nice nā-muḥkem eder rabṭını
Kim üss-i binā-yı ḳālib-i ādem iken
Ḥāşā ki süfāl-i nār ede Rab ṭīni

411

Mādām ki sumᶜadır ṣanīᶜiñ zāhid
Tercīḥ ederim ḍalālde ġayra seni
Denmez mi saña ḫar-ı dü-pā inṣāf et
Pīçīde iken gerdeniñe ġay reseni

412

Şimdi neferāt-ı der-i şeh sīr olamaz
Żamm etmeyicek ġıdāya ḫar cīfesini
Maṣrūfunu ḥaṣr-ı cūd-ı şāhī ki ede
Etmez ṣanırım iḥāṭa ḫarc-ı fesini

---

407 S 102a, Ü1 280b, Ü2 270a
408 S 102a, Ü1 265b, Ü2 270a
409 S 102a, Ü1 271a, Ü2 270a
410 S 102a, Ü1 280b, Ü2 270a
411 Ü1 280b, Ü2 270b
ġayra seni Ü2: ḫayra seni Ü1
412 Ü1 280b, Ü2 270b

413

Añmazsa da eṣdiḳā vü ḫ˘īşāvendi
Merdān-ı esīr-i fāḳa-i bī-zādın
Ser-defter-i nuṭḳa nāmını s̱ebt ederiz
Ṭarḥ eylemeziz lisāndan biz adın

414

يا عترتى التى اناضا منهم
لا منى تنكر و احلال المكسب
ايقنت لان منعمى فى ازلى
لم يرض بان يرا ضلال المكس بى

415

ما يجهك الشوق ايا مقتحمى
الا انفا بغير صدق تقت لى
اقدامك فى اساعتى معترفى
لا يمكنك العدول حتى تقتل

416

چون درد دلم دمادم افزوده شود
از بهر شفايش چه دوا ميخواهم
يا نيل شفا باو كه آنى باشد
بيهوده برايش چه دوامى خواهم

417

Şīrīn ise de dil-ber-i şūḫuñ sikişi
Elden bıraġır żaʿf-ı ḳuvādan sik işi
Terk-i heves etsin istiṭāʿat var iken
Żabṭ eylemege ḳādir ise nefsi kişi

---

413 S 102a, Ü2 270b
414 S 101b, Ü2 270b
415 S 101b, Ü2 270b
416 S 101b, Ü1 264b, Ü2 270b
417 Ü1 280b, Ü2 270b

418

Eşrāfda ḫūy-ı terk-i infāḳ olmaz
Ḥabs-i niʿam-ı ḳāsim-i erzāḳ olmaz
Āsūde-i faḳr-ı ḫıssetiñ ḳalbinde
Bir vech ile hīç ḫaşyet-i imlāḳ olmaz

419

Ol kim cevelān-ı ʿizzeti cāhiledir
Bil kim ḥavelān-ı rağbeti cāhiledir
Efkār-ı saḫīf-i nā-mehveşānesi hep
ʿAks-i deverān-ı bağyeti cāh iledir

420

Rindāne ġıdā-ı meyi bāġa ye de git
Gülzāra kümeyt-i keyf-i cāmı yede git
Her sīr-i çemenzāra süvār olduḳça
Mīnā-yı meyi pīşgehiñde yedek it

421

Gelmez başar-ı sāmiʿası bīnāya
İḳbāl-i nigāh-ı encümen bī-nāye
Her ḫīre-nigehde nūr-ı temyīz olsa
Ḥayretle baḳardı çeşm-i bed-bīn aya

422

Āsān idi ḥizb-i evliyānıñ feyżi
Bāb-ı kereminden eylemek deryūze
Deryūze ki medāyin-i ʿālemde
Vardıḳça eger açılsa her der yüze

423

من شاء جواز جسره مستويا
لا يرض بان يدع له مرتكبا
قل مختبرا لمن كباحين كبا
من قال له فى عرج مرتكبا

---

418 S 102b, Ü1 263a, Ü2 270b
419 S 102b, Ü1 260b, Ü2 270b
420 S 102b, Ü1 256a, Ü2 270b
421 S 102b, Ü1 271a, Ü2 271a
sāmiʿāsı S: sāmiʿa Ü1, Ü2
422 S 102b, Ü1 271a, Ü2 271a
423 S 103a, Ü2 271a

424

يا غافل عن معاده كيف تكن
فى يوم جزاك منكرا اوزان
فى ساهرة الحشر متى يحتشدوا
للوزن يساق لوطيا او زانى

425

فى الموقف كل غافل عن عمله
للسائل كيف ان يقل ماجرما
لكن يد العفو الى مكتنف
كالبحر غريقه اذا ماج رما

426

Nezdinde ʿazīz iken Ḫudā vü rüsülüñ
Dehriñ leged urma ḫ˘ār olan ādemine
Tedmīrgeh-i sill-i seyf-i Ḥaḳdan ḥaẕer et
Bilmezlik ile teşne olan a demine

427

Aʿrāb ile üns ü ülfeti maṭrūḥ et
Ḳılma evi ṣāyān-ı düḫūl-i bedevī
Ol ḳavm-i bedi ḫāneye reh-yāb etme
Zīrā bedevī düḫūlü eyler bed evi

428

Müfsid ne ḳadar ser-keş ise mekrinden
Münḳādlıġa müşār eder baş üzerin
Bir vech ile eṭvār-ı bedin terk edemez
Hem-meşrebiniñ görmeyicek baş üzerin

---

424 S 103a, Ü1 281a, Ü2 271a
425 S 103a, Ü1 255b, Ü2 271a
426 S 102b, Ü1 271a, Ü2 271a
427 Ü1 281a, Ü2 271a
428 Ü2 271a

429

منعم بغنا و اعتلا از چه سبب
اظهار كنى بعال و دون اين فاقه

Yoḳ şübhe ki sen bu ḫūyu idmān etdiñ
Tā mūcib-i iġtiẕār ola infāḳa

430

Bir mīve-i tīne bāġbān-ı dehriñ
Raġbetle şitābı fāriġ ol semtine
Zīrā eṡer-i kec-nigeh-i imsāki
Āgende eder el ḳomadan sem tīne

431

Bī-sāz u ṭarab melāl olur mey-nūşa
ʿİşretgehiniñ leyālī-i bedrinde
Kim bezm-i meyiñ şürūṭu nā-būd olıcaḳ
Elbette gelir ḫūb ise de bed rinde

432

Meslūb-ı vefā geçenleri yād etmez
Bīgāne eder ḫāṭıra mensiyyātı
Dehriñ baña emsi yevm ile sitāndır
Yeksān görürüm naẓarda men siyyātı

433

Yek loḳma-i miʿde-sūza nākeslerden
Dil-beste olur neşāṭ ile ṣadme denī
Bir münferid-i bādiye-i nehmet iken
Eşyāʿına ḳādir mi olur ṣad medenī

434

Ehl-i biyaʿ u künişti mebġūż eyle
Saḫt et leged-i ihāneti rāhibe de
Hem-pāy-ı revān-ı rāh-ı nīk-i ṣıdḳ ol
Meyl eyleme her müttecih-i rāh-ı bede

---

429 Ü1 271a, Ü2 271a
430 Ü2 271a
431 Ü1 271b, Ü2 271b
ṭarab Ü2: selb-i Ü1
432 Ü1 281a, Ü2 271b
Yeksān Ü2: Nisyān Ü1
433 Ü1 281a, Ü2 271b
434 S 102b, Ü1 271a, Ü2 271b

435

Evḳātıñı hep şehvete maṣrūf etdiñ
Ey sāyir olan ẕühūl ile dünyāda
Bildiñ ki geçer cīdiñe ġull-i ʿameliñ
İmrūzu n'içün getirmediñ dün yāda

436

Erbāb-ı ṭamaʿ mālik-i māl isterler
bā-ṭūl-i emel
Merdān-ı himem māl-ı kemāl isterler
bā-ḥüsn-i ʿamel
Ol ṭāʾife kim māl u kemāl isterler
çün-ehl-i düvel
Cezm et ki anı mā-li-kemāl isterler
bī-ḍarb-ı mes̱el

437

Bī-dīnleriñ ki buġżu bā-dīne ola
Densin mi ki hīç bu vażʿa bādī ne ola
Mesmūm gelir diyār-ı bed-kīşānıñ
Bilmem es̱er-i nesme-i bādı ne ola

438

Münʿim saña mülk-i ebedīdir ṣandıñ
Bu bāġ-ı cihānda bī-temel bu dārı
Ammā ki bahār-ı s̱ervetiñ ḥālinde
Bu bāġıñ olur bedīd bir budarı

439

Şīrān-ı rıżā-şikār-ı ḥırṣ u şerehe
Zinhār künām etme serīr-i bāli
Düşdükçe künām-ı ḫāṭıra şīr-i ṭamaʿ
Maḳrūn-ı şikest eyle ser-i rībāli

---

435 S 102b, Ü1 271a, Ü2 271b (Ü1 300a'da tekrar edilmiş)
436 S 103a, Ü1 300a, Ü2 271b
437 S 103a, Ü1 271b, Ü2 271b
438 S 103a, Ü1 280b, Ü2 271b
439 S 103a, Ü1 281a, Ü2 271b

440

Hīç ġāyet-i vaṣf-ı rūy-ı yāre
İmkān mı var iltiḥāḳa merde
Ol nev-ḫaṭ-ı şūḫa şebih olurdu
Olsaydı ger iltiḥā ḳamerde

441

Müjgān-ı siyāhı çeşm-i şūḫ-ı yāriñ
Muḥtāc degil sürme ile tekḥīle
Maʿẕūr-ı ḳabūl-i minnet-i māşıṭayız
Bir sürme ile eylemesin tek ḥīle

442

Ḫāk-i ḳademiñle dūrdan dīdemizi
Bir mīl ise de münhemikiz tekḥīle
Ammā ki ġubār-ı ʿadn ile bād-ı behişt
Taġyīr ederek eylemeye tek ḥīle

443

Bu behcet ü bu delāl ile dil-dārım
Ruḫṣat mı verir kimseye pā-būsına
Keşf eylese k'anda ʿālemi ṣaḥrāda
Cevlānger eder berehne-pā bu sīne

444

İmʿān ile aldı çeşm-i ʿālem-bīnim
Ol çehre-i mihr-lemʿadan tā māye
Enmūzec-i nīme-i sühā ẓann eyler
Tecvīl-i nigāh etse eger tām aya

445

Efzāyiş-i tāb-ı ġayret-i ḥüsnüñle
Eylerdi iẕābe ʿāşıḳıñ germ āhı
Çerḫiñ çü-żiyā-yı mihr olan ʿārıżıña
İẓhār-ı teşebbüh eylese ger māhı

---

440 Ü2 272a
441 S 103a, Ü1 271b, Ü2 272a
442 S 103a, Ü2 272a
443 S 103a, Ü1 271b, Ü2 272a
444 S 103a, Ü1 271b, Ü2 272a
445 S 103a, Ü1 281a, Ü2 272a
ḥüsnüñle S, Ü2: ʿaşḳıñla Ü1 / ʿāşıḳıñ germ āhı S, Ü2: germ-i ʿāşıḳıñ āhı Ü1

446

Ḳurba sebeb oldu ʿāşıḳıñ rāndeligi
Minhāc-ı teḳaddüm oldu pes-māndeligi
Sūrāḫa-i ictilāb-ı dārū oldu
Rencūr-ı ġam-ı firāḳa der-māndeligi

447

Ehl-i ḫırediñ nedendir istīhāli
Āyā ki ġarīm-i çerḫden bu legede
Nā-şüste bu s̱evb-i cism-i erbāb-ı nühā
Ẓannım bu ki peyveste ḳalır bu lekede

448

Ḥūrān-ı behişte dūr eder ḥükm-i ḳażā
Siḥr-i ṭamaʿ-ı suḥt ile mesḥūrānı
Endūde-i lāy-ı rics olan dest-i redi
Şāyān olamaz etmege mes ḥūrānı

449

Nūş etme şarābı ārzūñ olmayıcaḳ
Bir ʿişve-nümāy-ı şūḫ-ı rū-zībāda
Maḳrūn-ı ġıdā-yı vaṣl-ı yār olmayıcaḳ
ʿUşşāḳa degil sezā-yı rūzī bāde

450

Şāyān-ı ḳabā-yı ẕillet eyler Ḫāliḳ
Ehl-i şerefe s̱evb-i mesāvī keseni
Renc-i femiñe devā-yı taṭhīr eyle
Dūr eyle dārū-yı mesāvīke seni

451

Gelmez şeb-i tārīk-i dil-i merdāna
Ās̱ār-ı żiyā bu encüm-i ġāribeden
Pāyende ḳalır ẓulmeti pür olmayıcaḳ
Tā pertev-i mihr-i yār ile ġār-ı beden

---

446 S 103b, Ü1 281a, Ü2 272a
447 S 103b, Ü1 271b, Ü2 272a
448 Ü1 281b, Ü2 272a
449 Ü1 272a, Ü2 272a
Bir ʿişve-nümāy-ı Ü2: Her neşve-nümāy-ı Ü1
450 Ü1 281b, Ü2 272b
451 Ü2 272b
tārīk-i : yār-i yek Ü2

452

Sāḳī-i semen-berle kenār-ı cūda
Olduḳça yeter sāye-i bīd āmāde
Bunsuz ḥarem-i gülşeni teşbīh ederim
Ḫalvetkede-i ʿarūs-ı bī-dāmāda

453

Sen bādeyi āb-ı āsiyābān ṣanma
Reyḥānı şebīh-i ās-ı yaban ṣanma
Zinhār zülāl-i laʿl-i bint-i ʿinebi
Rīḳ-i dehen-i kirās-yābān ṣanma

454

Raġbetle mürīd-i ḫānḳah mürşidine
Defʿ etmek ile terbīyete evlādı
Bī-ḳayd-ı ṭaleb şikār edip cümlesini
Mürşid kedisi mūş gibi avladı

455

Ārā-yı ulü'n-nühā ḳarār etmişdir
Bu emrde reʾy-i aḥsen ü evlāda
Kim raġbeti ḥüsn-i sīrete rācih ola
Her merd-i şeref-menḳıbetiñ evlāda

456

İḫlāṣla yād-ı nām-ı maʿşūḳuñ olur
Elbette nişānı ḥālet-i yādīde
ʿUşşāḳ da meyl-i ẕikr-i yār etdikçe
Yā sīne ġarīḳ-i ḫūn gerek yā dīde

457

Göñlüm ki benim zamāne meh-rūlarınıñ
Hīç bulmayıcaḳ raġbete cā naġzında
Olsun nice andan irtivā ḳaydında
Her reşḥ-i lebi olsa da cān aġzında

---

452 Ü1 272a, Ü2 272b
453 S 103b, Ü1 271b, Ü2 272b
454 S 103b, Ü1 281a, Ü2 272b
455 S 103b, Ü1 272a, Ü2 272b
456 S 103b, Ü1 272a, Ü2 272b
457 S 103b, Ü1 272a, Ü2 272b

458

Rencūr-ı şeḳā nīşter-i tīġ ister
İhrāḳ-ı dimā içün şerāyīninden
Bunsuz ʿilel-i şürūrdan ḳurtulmaz
Geçmez dem-i ḥaşre dek şer āyīninden

459

Enbāşte ḳıl gedā-yı bī-sāmānıñ
Naḳd-ı emelin kīse-i imlāḳına
Şāyeste-i irtivāsı olduḳça daḫi
Zehr-ābe-i tīġi etme imlā ḳına

460

Dünyā-yı denī ġamıyla giryān çoḳdur
Ammā ġam-ı ʿuḳbā ile aġlar yoḳdur
Hīç naḳş-ı sevād-ı vechini zīrā kim
Sīm-āb-ı nem-i eşk ile aġlar yoḳdur

461

لا ينفع للمخنث المفتعل
ما اورده له يد من كفل
يا واهب عصمتى وحادى املى
ما منى ليس لى وما منك فلى

462

يا غانية الدهر عفت اشواقى
من خدر حجال وصلكى من كبرى
قلبى لهواك لاتظنى شره
انى بذهاب لوعتى منك برى

---

458 S 103b, Ü2 272b
459 S 103b, Ü1 272a, Ü2 272b
460 S 103b, Ü1 260b, Ü2 273a
vechini S, Ü2: vechi Ü1
461 S 104a, Ü1 264a, Ü2 273a (Ü1 281b'de tekrar edilmiş)
462 S 104a, Ü1 281b, Ü2 273a

463

ان شئت مرور منهجى محتذيا
مرمبسلا ولا تمر مرتعشا
لا تبد عثور خيفة من حتفك
للحتف حريصا ابدا مرتعشا

464

Her zīver-i neng ü ʿārdan bī-zīne
Taġyīre revā-dīde olur bizi ne
Bilmez mi edīm-i ridfini erẕāliñ
Dūzīde-i faḥş eyledigin bīzīne

465

İşmām edemez ʿıṭr-ı nevāl-i Ḥaḳdan
Aṣlā nefeḥāt-ı cān-fezā bīnīye
Bu dār-ı ʿamelde ṭāʿat-i H̱āliḳ içün
Her ḫāṭırı ḫayra saʿydan bī-niyye

466

Farṭ-ı ḥaẕer eyle muḳtedā eylemeden
Her fitne-i dehr-i dūn ile müfteteni
Ten-sūḫte-i lehīb-i āşūbī olup
Üftān-ı mehālik eyleme müfte teni

467

Tesdīd-i niẓām-ı kār içün nā-ehle
Her rāz-ı nihüftüñ ne revā işʿārı
Kim sırrı ibāḥadan ḫalelnāk olaraḳ
Peyveste niẓāmdan ḳalır işʿārī

468

Ey pīr hezār kerre nuṣḥ ile dedim
Nūş eylemeden şarābı şerm eyle saña
Bī-şerm saña ḫayr-ı inābet gelmez
Ammā ki gelir ḳabīḥ şer meyle saña

---

463 S 104a, Ü1 255b, Ü2 273a
464 S 103b, Ü1 272a, Ü2 273a
465 S 103b, Ü1 272a, Ü2 273a
466 S 103b, Ü1 281b, Ü2 273a
467 S 103b, Ü1 281b, Ü2 273a
468 S 104a, Ü2 273a

469

Dīvān-ı ġarāma bī-güvāh etme ṭulū'
Tekẕīb ederler seni yā dīvāne
Dāġıñ gibi bir şāhid-i 'adliñ yoġise
Kim çıḳsa gerek seniñle yā dīvāna

470

Şeyḫāna deme 'alāmet-i pākīdir
Meşhūd ise de neẓāfet-i destārı
Maḳbūl degil ṭahāreti olmayıcaḳ
Ednās-ı muḥarremātdan dest arı

471

'Uşşāḳda reng-i rūy-ı ferḥat olmaz
Rū-zerdī-i hicrān ile bu yāsında
Gülzār-ı ġamıñ ne deñli būyā ise de
Yoḳdur nefeḥāt-ı nāz-būy āsında

472

Zāhid saña ḫūy oldu meger bu zārī
Gūyā ki olur nīş-zeniñ boz arı
Maṭlūbuñ eger viṣāl ise dil-berden
Kimdir saña kār-ı ṭalebiñ bozarı

473

Ṣūfī saña insāncasına yol ara
Ḫarveş ṭaḳılır yoḫsa seriñ yulara
Yol ḫ˘āhiş ile giyāh-ı cehli dilden
Yā ver anı çīre-dest bir yolara

474

Zāhid denes-i günāhdan yun arı
Kānūn-ı leẕādan eşk ile yu nārı
Eşkiste-yerā'-ı naḳş-ı ümmīd olma
Ol ḫāmeniñ ol ḫ˘āhiş ile yonarı

---

469 S 104a, Ü1 272a, Ü2 273b
470 S 104a, Ü1 281b, Ü2 273b
Şeyḫāna S, Ü2: Şeyḫān Ü1
471 S 104a, Ü1 272b, Ü2 273b
472 S 104a, Ü2 273b
473 S 104a, Ü1 272b, Ü2 273b
yulara S, Ü2: dīvāra Ü1
474 S 104a, Ü1 282a, Ü2 273b

475

Bu żaʿf ile iltiḥāḳ-ı semʿ-i yāre
Gelsin nice tāb-ı iḳtidār āhımıza
Kim peyk-i ṣadāsı gūşuna yetmez idi
Rʿad etse eger ki iḳtidā rāhımıza

476

Biz rūy-ı meḥāsini sefīd eylemişiz
Fehm etme ḥudūs̱-ı sinn ile bī-şeybiz
Var neyline ser-māye-i ehliyyetimiz
Ẓann etme vaḳāra nāʾiliz bī-şey biz

477

Ḫaṣm-ı siteme ḳaṣd-ı helāk etdikçe
Fikri ḳoma vehm-i dād ile sevdāda
Ḫurrem-dil-i inḳıżā-yı ʿömr-i sitem ol
Ger munṣıf isen ṭūl-i beḳā sev dāda

478

Hīç nevker-i nehy-i şıḥne-i mest-i hevā
Ḳādir mi hevā-yı cāmdan menʿe Cemi
Derk eylesem iʿtiḳād-ı Rūm u ʿArabı
Görmezdim arada münferid men ʿAcemi

479

Nār-ı elem-i derūnun iṭfā eyler
Seyrāngeh eden bāġ-ı gül ü gül-nārı
Zīrā ki zülāl-i jāle-rīz olduḳça
Ġarḳ-āb-ı nem-i şeb-nem eder gül nārı

480

Būy-ı gül-i rūyu ġāzedir her būya
Gül-gūne-i yāre beñzemez her boya
Nā-ehle vü ehle ḳahr u luṭfu ḫˇoşdur
Mevzūn gelir ḫilʿat-i şeh her boya

---

475 S 104a, Ü1 272b, Ü2 273b
476 S 104a, Ü1 263a, Ü2 273b
477 S 104a, Ü1 272b, Ü2 273b
478 S 104a, Ü1 281b, Ü2 273b
nevker-i S, Ü2: münkir-i Ü1
479 S 104a, Ü1 281b, Ü2 274a
480 S 104b, Ü1 272a, Ü2 274a

481

Eżyāfa nefis niʿmeti ḳaṣr ederek
Taḳdīm eder kih ü mih terḫāne
Şāh u ümerā da beẕlde ecnāda
İḥsāna bedel ṣadā-yı mihter ḫana

482

Mürġ-i dil-i siflegānı rām etdikçe
Erbāb-ı ḥiyel bürr ile memlū keyle
Sen deʾb-i ḫıdāʿı ṭarḥ edip ferzāne
Āzādeleri birr ile memlūk eyle

483

Pīrān niʿam-ı fenā-peẕīri n'eyler
Hīç olmayıcaḳ feminde bir dendānı
Kim anları ḥaḳḳ olmaġa şāyān etmiş
Naʿmā-yı ferāġ-ı dehre birden dānī

484

Ser-mestī-i ʿaşḳı ʿāşıḳıñ berter olur
Laʿliñle ki maḳrūn ola cām aġzında
Bī-laʿl-i lebiñ pā-be-hevādır zīrā
Her neşʾe-i mey k'etmeye cā maġzında

485

Bī-vāye-i genc-i s̱ervet ü cāhıñ ola
Tā kim ḫadem ü ʿiyāl ü memlūkānıñ
Dānā naẓarında hīç ile yeksāndır
Ger olsa zer ü güherle memlū kānıñ

486

Şeyḫān-ı tebāh-kāra dil verme ṣaḳın
Olursa daḫi ḫırḳaları yamalı
Tevḥīdde cemʿ-i māladır gerdişi hep
Yā hū yerine nidā eder yā mālı

---

481 S 104b, Ü1 272b, Ü2 274a
482 Ü1 272b, Ü2 274a
483 Ü1 282a, Ü2 274a
484 Ü1 272b, Ü2 274a
485 Ü2 274a
486 S 104b, Ü1 282a, Ü2 274a
tebāh-kāra S, Ü2: tebeh-kāra Ü1

487

Ṣad cāme ile berehnegī olmağla
Pür-māye-i iddiḫār olan pīre henī
Ser-beste-i mendīl-i ṣudāʿ etmişdir
Bīnīleri būy-ı gende-i pīreheni

488

Olsun mu ki zaḫm-ı dil ʿabeş yaradıla
Kim çeşm-i şühūd-ı yār olur yara dile
Hīç revzen-i zaḫm-ı ibtilādan ġayrı
Ẓann etme ki var cāy-ı naẓar yāre dile

489

Ārāyiş-i ḫˇān-ı ṭīb-i ʿayş oldukça
Olsa n'ola efḫar-ı ġıdā mercimekim
Pür-nażret iken merc-i bahār-ı ʿayşım
Reh-bürde-i iʿtirāżım olur mercime kim

490

فى دهرك بين عصبة و اشية
ما دمت بعشق فاتن متهما
ما لم يكن الوصل له محتمل
لا ريبة من فراقه مت هما

491

Saʿy eyle edā-yı ṣalavāt-ı ḫamsa
Ḳıl de'b-i vużūyu rūyuña rūzīne
Mā-verd-i vużūyu ġāze-i ruḫsār et
Kim merde verir leṭāfet-i rū zīne

492

Gel żımn-ı s̱übūt-ı müddeʿā-yı ġamda
Fehm eyle me'āl-i ḥüccet-i damġamı
Āsāyiş-i iḫtilāyı terk et zāhid
Me'vā-yı şikār-ı cānıñ et dām ġamı

---

487 S 104b, Ü1 282a, Ü2 274a
488 S 104b, Ü1 273a, Ü2 274a
489 S 104b, Ü1 264b, Ü2 274b
490 S 104b, Ü1 256a, Ü2 274b
491 S 104b, Ü1 273a, Ü2 274b
492 S 104b, Ü1 282a, Ü2 274b

493

Şanma seci ki feyż-i āb-ı yem alır
Ol cābiye-i eşk-i terimden nem alır
Ümmīd-i felek ġāret-i sāmānım ise
Bārān-ı nem-i dīdeden özge nem alır

494

Dil pençe-i hemmi edemez tābīde
Gülşende ḳarīn olmayıcaḳ tā bīde
Maḫrūr-ı elem sāye-dev-i bīd olsun
Ḫ˘āhişger ise neşāṭını te'bīde

495

Sevdā-yı ḫayāl-i rūy-ı yār etme yiter
Terk eyle ʿiẕārı eşk ile etmeyi ter
ʿĀşıḳ şanırım iżāʿa-i hūş edesin
Fikriñ girev-i zülf-i nigār etme yiter

496

ʿUşşāḳıñ enīsi derd-i yār olmalıdır
Ġurbetde de olsa der-diyār olmalıdır
Yāriñ der-i derdinde s̱ebāt isteyene
Bī-ḳayd-ı vaṭan o der diyār olmalıdır

497

Āzāde idim eger beni etse ḳabūl
Ol şāh-ı perestār-sitānım esre
Çesbān idi tengnā-yı mīm-i femine
Düşseydi ser-engüşt-i dehānım esre

498

Rāh-ı emeliñ füzūn olur evḥāli
ʿĀcizlere muḫtell olıcaḳ ev ḥāli
ʿUsruñ ʿaḳabinde yüsr olur elbette
من حن الى هكذا او حالى

---

493 S 105a, Ü1 261a, Ü2 274b
yem alır S, Ü2: yem olur Ü1
494 S 105a, Ü1 273a, Ü2 274b
495 S 105a, Ü1 261a, Ü2 274b
496 S 105a, Ü1 261a, Ü2 274b
enīsi derd-i yār olmalıdır S, Ü2: işi devr-i diyār olmamalıdır Ü1 / der-diyār olmalıdır S, Ü2: der-diyār olmamalıdır Ü1 / der diyār olamlıdır S, Ü2: der diyār olmamalıdır Ü1
497 S 105a, Ü2 275a
498 Ü1 282a, Ü2 275a

499

Tecvīl-i nigāh-ı reşki şāyān görme
Şāhān-ı serīr-i ʿālemiñ şevketine
Her tūde-i ḫār-ı şevketinden ferdā
Sīr eyle ḫalīde olduğun şevk etine

500

Ye's ü keseli mülāzım olmaḳdan geç
Peyk-i emeli devīde ḳoy maḳṣūda
Lāyıḳ mı helākden rehā mümkin iken
Nā-kām-ı şikeste-fülkü ḳoymaḳ ṣuda

501

Dūş-āb ile ol baḳma eliñ balına
Dil verme muṭīʿ-i şehvet-i bā-līne
Ġafletle mebīt-i dehr-i pür-şūr içre
Farṭ-ı ḥaẕer et baş ḳoma her bālīne

502

Cūş-ı ʿaraḳ-ı şerm ile endāmımdan
Farḳ eyleyemem mekānımı meskebeden
Kim nāme-i aʿmāle nigāh etdikçe
Ḳādir mi ʿinān-ı ṭāḳati meske beden

503

Kālā-yı sürūr-ı destgāh-ı kevni
ʿĀḳil ne revādır k'ala bir dirhemle
K'ol sifle ḫarīdār-ı metāʿıñ zīrā
Dānā naẓarında ḳadri birdir hemle

504

Gülzār-ı behişt-i behcetiñ seyr edeli
Hīç bāġ u bahāra ḳalmadı ḫ˘āhişimiz
Şevḳ-i nesemāt-ı gülşen-i ḥüsnüñle
Āh oldu hemīşe ḫ˘āh u nā-ḫ˘āh işimiz

---

499 S 105a, Ü1 273a, Ü2 275a
500 S 105a, Ü1 273a, Ü2 275a
501 S 105a, Ü1 273a, Ü2 275a
502 S 105a, Ü1 265b, Ü2 275a
503 S 105a, Ü1 273a, Ü2 275a
504 S 105b, Ü2 275a

505

Āfāḳı ṭutarsa naʿre-i daʿvet-i ġam
Yetmez es̱er-i peyāmı her bir gūşa
Bulmaz baṣar-ı semʿ-i eṣam bīnāyī
Pür-nūr-ı ṣadā olursa her bir kūşe

506

Fānūs-ı şebistān-ı melāḥatde eger
Envār-ı fürūġ-ı behceti mūm ise de
Hīç nefḥa-i ʿıṭr-ı mihrbānī olmaz
Merġūle-i ṭabʿ-ı merʾe-i mūmisede

507

Ey ḫaste-dil infirād u pinhānī eyle
Rāh-ı ġam-ı ʿaşḳa vażʿ-ı pā şānıñdır
Yoḫsa ḥaşem-i debdebe-i şöhretle
Āġāz-ı ʿazīmet beg ü paşanıñdır

508

Ẓann eyleme kim māʾ-i ḳarāḥ-āşāmız
Zāhid o taḫayyülü ḳo rāḥ-āşāmız
Keʾs-i kedir-i ʿayn-ı ḥayāt istemeziz
Ṣāfī mey-i cām-ı inşirāḥ-āşāmız

509

Şāyān-ı nigāh-ı dīde-i reşk etme
Her saʿd-ı ġınā-yı dehr ile mesʿūdu
Kim micmere-i dūzaḫa ʿūd oldukça
Ḳādirsen eger etmege et mesʿūdu

510

Fānūs-ı vücūd-ı ādemi bāʿis̱ olan
Hep şuʿle-i şemʿ-i rūḥdur tenvīre
Peyveste fürūġ-ı rūḥ iken ḳuvvet-i ten
Mümkin mi ki rūḥa ḳuvveti ten vire

---

505 S 105b, Ü1 273a, Ü2 275a
506 S 105b, Ü1 273b, Ü2 275a
507 S 105b, Ü1 261a, Ü2 275b
508 S 105b, Ü1 263a, Ü2 275b
māʾ-i S, Ü2: māh-ı Ü1
509 S 105b, Ü1 282a, Ü2 275b
510 S 105b, Ü1 273b, Ü2 275b

511

Def'-i ġamı gerçi şāhid-i gülzārıñ
Tefrīḥ-i mey-i reşḥ-i ġamāyimle olur
Ammā ki benim ġamım o māhımdan iken
Ancaḳ dilime def'-i ġam ayımla olur

512

H̬ˇāb içre şühūd-ı peyker-i vuṣlat içün
Gelmez çü göñül çeşmiñiñ ānī veseni
Dīdem gibi sen de h̬ˇāba nā-maḥrem isen
Yeksān görürüm naẓarda anı ve seni

513

Āzāde-ten-i caḥīm olur 'uḳbāda
Her ṭā'ife kim rām ola tenbīhime
Nā-rāma teni hīme-keş-i dūzah̬ olur
Āsūde ḳalır mı öyle ten bī-hīme

514

Dünyāda olan zīb-i metā'-ı suḥta
Ḥasretle nigāhdan ṣaḳın ey dīde
Kūteh-naẓar ol dest-i 'aṭā-yı nāsa
H̬ˇār olma ṭımāḥ-ı minḥat-i eydīde

515

Peyveste derūnu ḥīze nā-mülhim iken
Ehl-i bida'ıñ şer görünür şer'inde
Aḥkāmına imtis̱āle dil-bend olma
Kim ḥīze bedel hücūm eder şer'inde

516

Gör cehli ne deñli ḥüsnden 'ārīdir
Kim ehli anı buġż ile inkār eyler
Merdüm şeref-i 'ilmi ḫayāl etdikçe
Cāhilse de cāhil deseler 'ār eyler

---

511 S 106a, Ü1 261a, Ü2 275b
512 S 106a, Ü1 282b, Ü2 275b
513 Ü2 275b
514 Ü2 275b
515 Ü2 275b
516 Ü2 275b

517

İfrāṭ-ı ḥaẕerle sedd-i nuṭḳ et yāriñ
Ṭaʿn eylemeden ʿāşıḳ-ı ser-mestine
Tevḳīrine saʿy edip dūçār olduḳça
Ruḫsāre-i ibtihāli ser mestine

518

Cāy etmeyicek cehennemiñ odını
Çāk eylemedikçe bīmden ödini
Bīgāne-i dīn cehāletin derk etmez
Bilmez ġafelāt-ı küfrden o dīni

519

Var dār-ı ḳarār-ı ḥüsn-i emniyyetimiz
Bu dār-ı ḫaṭarda ṣanma kim bī-dārız
İdhāş-ı kederle reh-nümā olmasa da
Bulmaz nice dārına dil-i bīdār iz

520

Āġāz-ı suḫanda ey debīr-i māhir
ʿĪsī-nefes ol nāṭıḳa-i ḫāmeyle
Ḥelvā-yı suḫan ṭabḫına vüsʿuñ yoḳsa
Kim der saña kim puḫte sözü ḫām eyle

521

Meʾnūs-ı tecerrüd olmayıp ol kes kim
Evsizligi evlilikden evlā bilmez
Bī-ṭāḳat olur meʾūnetinden zīrā
İḫżār-ı meʾūnetinde ev lā bilmez

522

Ol kimse ki mālı rāh-ı şerden ḳazana
Dūzaḫda tenin nihāde eyler ḳazana
Üftāde olunca dest-gīr olmazlar
Bī-çārelere meġāk-i ġadri ḳazana

---

517 Ü2 276a
518 S 106a, Ü1 282a, Ü2 276a
519 S 105b, Ü1 263a, Ü2 276a
520 S 105b, Ü1 273b, Ü2 276a
521 S 105b, Ü2 276a
522 S 106a, Ü2 276a

523

Fācir reh-i ḥacca ʿazme āmādelenip
Rām eylese de deste licām-ı cemeli
Etmez yine meyl-i naḳż-ı idmān-ı fücūr
Ḳoymaz yine bī-vāye-i cām-ı Cem eli

524

Çāh-ı ẕeḳanı terāviş-i laʿlinden
Pür gerçi diliñ bāşıra-i şevḳinde
Ammā dil-i āzmend-i leb-teşne yine
Cūyende-i āb olmada mā fevḳinde

525

Yoḳdur şebehi eşkimize bārānıñ
Bulmaḳ nice olur şümārını bārānıñ
Dīvān-ı hevāda ḳayd-ı nām eyleyeli
Ser-defteriyiz ḫayl-i ġam-evbārānıñ

526

Ne'vmīd olur ehl-i ʿaşḳ ḳardaşından
Ol dem ki tenāvül ede derd aşından
Ḫ˘āhişger-i nāz-ı bāliş ü pister olur
Her ḫāk-i reh-i yār ile her daşından

527

Zāhid dil-i nā-tüvānı almasan da
Ḳoyma heves-i gevher ü elmāsında
Āşıḳ gibi sīb-i ẕeḳan-ı dil-dārıñ
Var himmetiñ et nümūde elmasında

528

Olmazdı devīde ġaṣb-ı māla ʿālim
Ger ʿāmil olaydı şerʿ ile ḳānūna
Hīç kimse bu gün nānı ḥalāvetle yemez
Tā āba bedel ḳatmayıcaḳ ḳan una

---

523 S 106a, Ü1 282b, Ü2 276a
meyl-i naḳż-ı idmān-ı fücūr S, Ü2: naḳż-ı meyl-i idmān-ı fücūr Ü1
524 S 106a, Ü1 273b, Ü2 276a
525 S 106a, Ü2 276a
bārānıñ S: yārānıñ Ü2
526 S 106a, Ü1 265b, Ü2 276b
527 S 106a, Ü1 273b, Ü2 276b
528 S 106a, Ü1 274a, Ü2 276b

529

Bu ʿālem-i nākesān-ı süflīde bize
Erẕāl ki imtinān ede minḥatle
Ruḫsāre-i ḫāṭırı ḫırāşīde eder
Gūyā ki ḳazar rūy-ı dili minḥatle

530

Her siflede sūz-ı ġam bulunmaz farżā
Eflāki yaḳarsa āheng-i ḥurrāḳı
Zīrā ki deniyy-i mübteẕel uçsa daḫi
Olmaz derecāt-ı fevze çün-ḥur rāḳī

531

Bī-vābil-i ʿibre-i nedāmet beddir
Iṣrār hele merde güneh-kārīde
Bā-eşk-i nedem behīc olur olsa gehī
Ḫāk-i ʿamele toḫm-ı güneh kārīde

532

Dervīş mürīdiñi fidā etme dede
Luṭf eyle o güm-rāhı revā et medede
Elbās-ı külāh u ḫırḳadan ḳaṭʿ-ı naẓar
Buḫl etme anı ehl-i riyā etmede de

533

Ṣūfī o cevān-ı kefş-dūza lāyıḳ
Her gāh demem tuḥfe-i nev gön deri ver
Şāyeste-i resm-i kār-ı meʾlūfu aña
Ancaḳ sen edīm-i cismiñi gönderiver

534

Dil-berde ki meyl olmaya luṭf-ı vaṣla
İnfāẕ-ı recā umma dilā rācīde
Bī-ḫ˘āhiş-i yār düşme ḳayd-ı emele
Zencīr ise de zülf-i dil-ārā cīde

---

529 S 106a, Ü1 273b, Ü2 276b
530 S 106a, Ü2 276b
531 S 106b, Ü1 273b, Ü2 276b
532 S 106b, Ü1 273b, Ü2 276b
533 S 106b, Ü1 261a, Ü2 276b
534 S 106b, Ü1 274a, Ü2 276b

535

Mihmāngeh-i ḳalbi maḳdem-i şādīden
Bīgāne-i ye'ʾs eyle mekrūbīde
K'endīşe-i inkişāf-ı ġamla yekdir
Ḫāşāk-i hümūmu eylemek rūbīde

536

Mānende-i serv-i müstevī-ḫilḳatle
Bāġ içre gören nemāya bedʾ-i şeceri
Āmūziş-i istiḳāmete rāġıb ise
Bī-raġbet olur olmaġa bed işe cerī

537

Ḥābūr-ı şebistān-ı cihān içre eger
Sīmāsı şebīh olursa da bedr aya
Hīç meyl-i nigāh-ı iʿtibār eyleyemem
Ārāyiş-i rūy-ı merdüm-i bed-rāya

538

Ḫalḳıñ ġafelātı farḳ-ı ḫayr u şerre
Hep evʿiye-i ḳulūbuna ekinnedir
Ḫāk-i ʿamele toḫm-ı şürūr ekdikçe
Bilmez yine baḳsa ekdigi ekin nedir

539

Ābāʾ-i zamāne ẓulm ile ebnāya
Perdāḫte-sāz-ı ġuraf u ebniyedir
Ebnāya ki her sengi belā-yı ser ola
Bilmem heves-i ebniye-i eb niyedir

540

رندی که همیشه در خرابات فنا
با وحشت خلق همچو من بی نامست
با پرتو می زشتئ عالم بیند
جز او که نیابد نگه بینامست

---

535 S 106b, Ü1 274a, Ü2 277a
536 S 106b, Ü1 282b, Ü2 277a
537 S 106b, Ü1 274a, Ü2 277a
538 S 106b, Ü1 261a, Ü2 277a
539 S 106b, Ü1 261a, Ü2 277a
540 S 107a, Ü2 277a

541

در خوان زمانه دأ جان مردم
از کاسهء سحت دانه چینی باشد
تصریح کنم که تا نه پویی بغلط
کاو دانهء اوست دا نه چینی باشد

542

با ترک طمع ز بی نیازی خرم
در مجمع این جهان نمی یابی کس
از خلق زمانه هر که بینی جمله
یا رنجپذیر منت و یا بی کس

543

Tāc-ı şerefe ḳażā ẖarīdār ister
Ehl-i ṭamaʿ āgāh ola tā cehlinden
Mānend-i hümā ki farḳ-ı ehlinde ola
Meʾmūl-i şirā mı öyle tāc ehlinden

544

Ümmet mi eder Yehūd-ı bī-nāmūsı
Olduḳça ġavāyātına bīnā Mūsī
Kim reh-ber eder meʿāşir-i ümmetine
ʿAzm-i reh-i dīne her nebī nāmūsı

545

Zühhād-ı girān-semāʿ-ı ẖ˘ābīde-dili
Īḳāẓ edebilse ṣūr-ı İsrāfīlī
Āsān idi cez̲b-i kāh-ı kūhu yā ẖ˘od
Mümkindi reh-i semāya isrā fīli

---

541 S 107a, Ü1 256a, Ü2 277a
542 S 107a, Ü1 263b, Ü2 277a
543 S 107a, Ü2 277a
544 S 107a, Ü1 282b, Ü2 277a
545 S 107a, Ü1 282b, Ü2 277b

546

Mün'im şu ribāda şūrbā reşki ile
Çeşmiñ neye ḳāni'ān-ı terḫānededir
Ḳāni'se seniñ ni'metiñe reşk etmez
Mādām ki ḳūt-ı nān-ı ter ḫānededir

547

Dānāya delīl-i nūr-ı mihr-i mihri
Pinhān ise de 'iyān eder ḫānemizi
Ammā ki nigāh-ı ḫīre-çeşm cümle
Farḳ etse daḫi nihüftedir ḫānem izi

548

Zāhid yürü muġlimān-ı istirkāya
Altun ile 'arż-ı vaṣla istirḫāṣ et
Ser-māye-i ṭā'atiñ füzūn olduḳça
Ol zümreye sen metā'-ı ist irḫāṣ et

549

Ġam-ḫāne-i dehr vaḥşetin çekmekden
Me'nūs-ı sükūn-ı kenef-i evdiyeyiz
Bu dār-ı cihān ḫarābezār olduḳça
Vīrāne olan eve nice ev diyeyiz

550

Erbāb-ı hevā şikeste fülk-i hevesin
Bī-ḳayd-ı vecel mehebb-i her bāda çeker
Hīç ṭayy-ı şirā'-ı kesb-i evzār etmez
Hep āh-ı nedāmet yerine bāde çeker

551

Ḫ˘āhişger-i dūd-ı āh-ı bīm-i nār ol
Olma çü-'Acem hevā-yı tenbākūda
Şāyeste-i luṭf-ı ḫande-i 'afv olmaz
Tā olmaya çeşm-i cān u ten bāk oda

---

546 S 107a, Ü1 261a, Ü2 277b
547 Ü2 256a
548 S 107a, Ü2 277b
549 S 107a, Ü1 263a, Ü2 277b
550 S 107a, Ü1 261b, Ü2 277b
551 S 107a, Ü1 274a, Ü2 277b
çeşm-i cān S, Ü1: çeşm ü cān Ü2

552

Ḥulḳūmuñu ḥaṣr-ı dūd-ı āh-ı nedem et
Aʿcām ile olma ẕevḳ-i tenbākūda
Perhīz-i inābeti güneh-kār etmez
Tā olmaya anda şevḳ-i ten bāk oda

553

Ḳalsın dil-i dāġ-dār-ı zārıñ keyde
Ḳoyma emeli zīver-i tāc-ı keyde
K'erbāb-ı diliñ mekāyid-i dünyādan
Yoḳ ṭāḳati biñ mekīdeden bir keyde

554

Çāk eylememek ceybi kec-izʿānlıḳdır
Tedbīr-i rüfū-yı çāk nā-dānlıḳdır
Döymez baña köhne pāre-i aṭlas-ı çerḫ
K'ol cāme-i ʿaşḳa bir girībānlıḳdır

555

Ümmīd olunur ki gerd-i şūr-ı dehri
Rūbīde ede nesīm-i tevfīḳ ese de
Her gürbe-i ḫānedān-ı ehl-i ṣıdḳıñ
Ġālib ola ṣavleti peleng ü esede

556

آموزش کار جانفدایی باشد
در عرصهء درد و غم بسر بازیدن
بسملگه عشق و جان بهم می نوشد
توأم که بدید مرده گی با زیدن

---

552 S 107a, Ü1 274a, Ü2 277b
553 S 107b, Ü1 274a, Ü2 277b
554 S 107b, Ü2 277b
555 S 107b, Ü1 274a, Ü2 278a
556 S 108a, Ü1 265b, Ü2 278a

557

هر آنكه ز آزمنديش بر خاكش
رويد طمع از تخم نعم باريدن
باور نكنم كه لطف نعمت بيند
چندان بخورد كه كن دردباريدن

558

در سينهء من خليده چون پيكانست
آزار عدو مدان كه من بی نيشم
آزرده دلم ز لاشهء مردارش
كاز بوی تنش كارهم از بينی شم

559

Minhāc-ı ḳavīm-i dāda nā-maḥrem edip
Pūyīde-i rāh-ı ẓulm eden a ḳademi
Şemşīr-i nekāl-i Ḥaḳḳ ile inṣāf et
Lāyıḳ mı degil gerdeniñiñ aḳa demi

560

İẓhār-ı ḳabūl-i ẖaybet-i sumʿa içün
Āvīze eden sübḥasını a cīde
Āgende-i zehr edip ẓurūf-ı kārıñ
Bulduñ ne ʿaceb ḥalāveti acıda

561

H̱āk üzre olursa bālişiñ seng ile de
Olma reh-i dil-berde sen gilede
Mest-i ebed-i beng-i ġam olsam zīrā
Iṭlāḳ-ı zebān etmez idim ben gilede

---

557 S 108a, Ü1 265b, Ü2 278a
558 S 107b, Ü1 264b, Ü2 278a
559 S 107b, Ü1 282b, Ü2 278a
560 S 107b, Ü1 274a, Ü2 278a
561 S 108a, Ü1 274b, Ü2 278a

562

Evc-i emeliñ olunca pervāzında
Ölmekden eder mi fikr-i pervā zinde
Şāhīn-i terāzū idi her bār-ı ġamı
Olsaydı eger ḳuvvet-i per vāzinde

563

Ālāyiş-i küfrden dil-i tersānıñ
Olmaz celed-i maḥabbeti Tersānıñ
Her ān ki şerīk-i ehl-i işrāk olasın
Ḫaybetle hemān dürüst olur ters ānıñ

564

Doldursa cihānı reşḥ-i mey-i bārānī
Almam ser-i dūş-ı fikrete bārānı
Ben rıṭl-ı girānı başḳa kendim çekerim
Bī-tāb-ı ḫumāra eylemem bār anı

565

Bālā-yı tene zīnet ü fer efzūndur
Ārāyiş-i dāġ-ı ʿaşḳ-ı ten-fersāda
Ey ʿāşıḳ-ı ṣāf-dil ḥaẕer ḳıl olma
Bī-zīver-i dāġ-ı ʿaşḳ-ı ten fer-sāde

566

Olduḳça ṣuʿūd derecāt-ı ʿadne
Mü'minlere ʿākifān-ı cāmiʿ rācī
Deyr-i seḳarıñda kāfiriñ lāyıḳdır
Olmaḳ derekātı bī-recā miʿrācı

567

Terk et der-i eblehān-ı bī-idrāki
Ḥaṣr-ı emel et bāb-ı ulū'l-elbāba
Ammā anı bil ki çerḫe peyveste ise
Yetmez yine ilticāya her el bāba

---

562 S 108a, Ü1 274b, Ü2 278a
563 S 108a, Ü1 264a, Ü2 278a
564 S 108a, Ü1 283a, Ü2 278a
565 S 108a, Ü1 274b, Ü2 278b
566 S 108a, Ü1 283a, Ü2 278b
567 S 108a, Ü1 274b, Ü2 278b

568

Bu dā᾽ire-i meṭālib-i ᶜālemde
Lāyıḳ görürüm ġıbṭayı men şu rinde
Kim ḥarf-i ümīd ü bīmi bīgāne göre
Dīvān-ı felekde saṭr-ı menşūrında

569

Ḫ˘urşīd-i ẓuhūru kevni pür-nūr etse
Ġamdan feraḥ-īfā ede mi fā᾽idemi
Düşdükçe girer devā-yı şādī ammā
Yārin̄ ele mi girer ṭabībā elemi

570

Ey dil nice bir raḳīb-i şaḳvet-pīşe
Pīrāmenin̄e ḫār u ḫas fitne yayar
Taḫlīşin̄e yā ᶜazm-i cilā-yı vaṭan et
Yāfūḫunu ḍarb-ı müşt-i āhenle yā yar

571

Bir vech ile şeyḫ-i bed-meniş bī-rüşvet
İrşād edemez ṭālib-i irşādını
Ser-māye-i kārı dīn ü dīn-dārī ise
Lāyıḳ mı hümām-ı dīne irşā dīni

572

Nā-dānlıġ ile merdüm-i ṣāfī-menişe
Etme yed-i luṭfa dest-i aẑrārı bedel
Ḳaṣr et yed-i iᶜtidāyı andan zīrā
Hīç lāyıḳ olur mu kār-ı nīkūya bed el

573

Ol gül-bedenin̄ ki seyre fürṣat buldum
ᶜĀrīce miyān-ı ābda çimdigine
Ol den̄li vücūdu nerm kim ḫāricden
Yoḳ tābı ser-engüşt-i naẓar çimdigine

---

568 S 108a, Ü1 274b, Ü2 278b
569 S 108a, Ü1 282b, Ü2 278b (Ü1 283a' da tekrar edilmiş)
570 S 108a, Ü1 261b, Ü2 278b
571 S 108a, Ü1 283a, Ü2 278b
572 S 108b, Ü1 264b, Ü2 278b
573 S 108b, Ü1 274b, Ü2 278b

574

Her ḫar-geleye pey-rev olurken gerçi
Almaz naẓara her ḫar-ı zencī reseni
Ammā reme-i remān-ı cemʿ iñle yine
Ṣūfī çekerim kemend-i zencīre seni

575

Bālīn arama kendiñi ey dil-ḫaste
Ol māh-ruḫuñ ġunūde et dizinde
Andan heves-i dirīġ-i cān eyleme kim
Çoḳ mürdeyi ṭalʿatile etdi zinde

576

Bīhūde herās-ı saṭvet-i cānīden
Bī-tābī-i tenle atma cānı Sinde
Kim ġāʾile-i cināyetinden merdiñ
Efzūnter olur vāhime cānīsinde

577

Ey Dāver-i ḫayr-ḫ˘āh-ı ʿālem hergiz
Sen pīşe-i ḥıfẓ-ı ġayreti itḳān et
Yoḫsa saña tīġ-i intiḳāmı kim der
Şāyeste-i ḳatl-i bī-günāh it ḳan et

578

Her ḫurd u kelān-ı ḫalḳ-ı ʿālem hergiz
Āzurdesi k'ola ḫ˘uy-ı bed-bīnīniñ
Nā-lāyıḳa būy-ı buġżu işmām etme
Menfūru olunca būy-ı bed bīnīniñ

579

Zāhid hele rindān-ı mey-āşām içre
Sen bizi ḳıyās eyleme her ser-ḫ˘oşa
K'imlā edemez ʿuṣāre-i mestīsi
Peymānemizi olursa her ser ḫūşe

574 S 109a, Ü2 278b
575 S 109a, Ü2 279a
576 S 108b, Ü2 279a
577 S 108b, Ü2 279a
578 S 109a, Ü1 264a, Ü2 279a
579 S 109a, Ü2 279a

580

Ażrār-ı ḥarām-zādeden müctenib ol
Zencīr ile de olursa pāyı bağlı
Zīrā ki ṭabīʿati ḥarūn oldukça
Şāyān-ı teḳarrüb etme bağlı bağli

581

Dil-dāde-i ḥüsn-i rūy-ı kārı olma
Ḫāṣıyyet-i ṣıdḳ olmayıcaḳ yārānda
Yā beste-i ġull-i iʿtiyād-ı ṣıdḳ et
Ḳıl ḍarb-ı ʿaṣā-yı redd ile yā rānde

582

Her āha ki dem-zenān olam ben gāhī
Bī-ṭāḳat iken nüh felegiñ bengāhı
Görse yine dūd-ı lehebin her bengī
Zaʿmınca ṣanır ebḫire-i beng āhı

583

ʿĀlemde egerçi nān-fürūş-ı mekriñ
Līnet görünür nān terāzūsunda
Ammā ki tenāvül eyleyen sāde diliñ
Çün seng olur ol nān-ı ter azusunda

584

Ser-mest-i mey-i neşāṭ olup meclisde
Rindān ki nevā-yı nāy ile oynaya
Zāhid ṣiḳal-i ʿimāmeyi maṭrūḥ et
Ḳoy naḫvet-i zühdü sen daḫi oy nāya

585

Nā-pākleriñ ḫıbret-i aḥvālinden
Cehl eyleme āzmāyiş-i mesbūḳu
Farṭ-ı ḥaẕer et mücerrebi tecribeden
Ḳılma yed-i iḫtibār ile mes boḳu

---

580 S 109a, Ü1 283a, Ü2 279a
Şāyān-ı teḳarrüb S, Ü2: Şāyān-ı nefret Ü1
581 S 110a, Ü1 275a, Ü2 279a
582 S 110a, Ü1 283a, Ü2 279a
Ü1'de 3 ve 4. mısralar farklı:
Āsāyişi çün ümm-i ḫabāʾiṣle olur
Hicrānda ḳoma zāhid vīrānesi
583 S 110a, Ü2 279a
584 S 109b, Ü2 279b
585 S 109b, Ü2 279b

586

Düşdükçe ẕühūl etme süyūf-ı ḳahrıñ
Aʿdāya mehārātınıñ ibrāzında
Ġafletle ḥuḳūḳ-ı tīğden müctenib ol
Ẕimmetlerini eyleme ibrā zinde

587

Dil reste-i zaḫm-ı ḫār-āzār olmaz
Üftāde-i seyr-i būsitān olduḳça
Dehriñ gül-i būstān-ı mekrinden
Rencīde-zükāma bū-sitān olduḳça

588

Cevf-i şikemiñ şerehle her bulduḳça
Āmāde-i istirāṭ eden mā'ideye
Ġarḳ olsa eger ḥarāret-i ḥırṣından
Sīr-āb edemez miʿdesini mā'-i deye

589

Āşāmī-i şīr-i māderinden kesme
Maʿmūr edegör ḫāṭır-ı vīrānesini
Āsāyişi çün ümm-i ḫabāyiṣle olur
Hicrānda ḳoma zāhide vir anasını

590

Ol dil-ber-i kefşgerden etmiş vāye
Çün sīne-i zāra zaḫm-bīzi Bārī
Her merhem-i iğtinām-ı vuṣlatla hele
Mesrūr-ı nevāziş etse bizi bārī

591

Ṣanma ḫas u ḫaşāk-i ṭamaʿ zā'il olur
Seyl-āb-ı rıżāya vermeden tālāna
Gitmez ḫalel-i ṭāmiʿa Ḳāf-ı dilde
ʿAnḳā-yı ḳanāʿat etmeye tā lāne

---

586 S 109b, Ü2 279b
587 S 109b, Ü2 279b
588 S 109b, Ü2 279b
589 S 109b, Ü2 279b
590 Ü2 279b
591 S 110a, Ü1 274b, Ü2 279b

592

Rif'atle resā-yı evc-i eflāk olsa
Etmem naẓar iḳbāl-i şeh ü paşaya
Kim maḥv-ı sevād-ı ẓulmet-i şām etse
Sehv ile baḳar dīde-i ḫūn-pāş aya

593

Pīrāye-i peyker-i bahādır gerçi
Bā-rūşenī-i cebīn açıḳ ḳaş merde
Ammā bu nişān-ı yemīni gördükçe ʿadū
İster k'ola her başı açıḳ ḳaşmerde

594

Rencūr-ı tef-i temūz-ı hecre ṣanma
Tedbīr-i devā āba şitābānīdir
Zīrā dil-i vīrān-şude-i pür-tāba
Miʿmār-ı dem-i vaṣl-ı şitā bānīdir

595

Gencūr-ı dürer cūʿ ile müstedʿīdir
Bāz olmaġı ıṣṭıyād içün dürrācı
Zīrā dem-i iḥtiyācda mümkin mi
İşbāʿ ede laḥm u nān gibi dürr acı

596

Ḥall eyle gehī ġam-ı żiyā terkīsin
Meh-tāb olıcaḳ sirācıñ et terk isin
Ḥırmān-ı şühūd-ı naḳd-ı her maṭlab içün
Ḫūn-āb ile ḳılma dīdeniñ ter kīsin

597

Muġlim ne revā ki bī-ḥuṣūl s̱emere
Peyveste ġulāma ola istīlāda
Bā-ān ki mücerrebātdandır olmaz
Zen ʿāḳır olunca ṣāliḥ istīlāda

---

592 S 110a, Ü1 274b, Ü2 279b
593 S 110a, Ü1 261b, Ü2 279b (Ü1 274b'de tekrar edilmiş)
594 S 110a, Ü1 261b, Ü2 280a
595 S 110b, Ü1 283a, Ü2 280a
596 S 110b, Ü1 265b, Ü2 280a
597 S 111a, Ü1 275a, Ü2 280a

598

Dil-teng olıcaḳ kārih olur er cāyı
Ḳor müntehezāt-ı füsḥat-i ercāyı
Ümmīd-i difāʿ-ı ġamla dem-beste eder
Nālişkede-i recāda her ercāyı

599

Gülşende ḫırām-ı ḳadd-i mevzūnuñla
Bu ḳalb-i kemīne-ḫ˘āhişim şād eyle
Luṭf eyle bu dem-beste-i tāb-ı elemi
Telḳīn ile sāye-ḫ˘āh-ı şimşād eyle

600

Āḫir giderek rān-ı sefīd-i yāre
Mūy-ı siyehiñ hücūm edip mūrānı
Enmūzec-i gird-i lāne-i mūr eyler
Efzāyiş-i intişār ile mū rānı

601

Ey mīr-i sitemger ġażab-ı şāhīden
Bilmem ki hemīşe sende bu ḳorḳı ne
Şeh ṣanma saña tīġini maġmūd etse
Şemşīrini cellād-ı ḳażā ḳor ḳına

602

Jengār-ı ġam-ı dili kef-i sāḳīden
Hengām-ı gül ü lālede aldır cāma
Tesḫīr-i neşāṭa sen de cāmı āl et
Tā şāhid-i devr-i gülde āldir cāme

603

Ey Rāfiżī-i tebeh-gümān ṣanma seni
Mebġūż ederim heyʾāt-ı mendīliñden
Bed-gūluġ ile cān-ı ḫabīs̱iñ ancaḳ
Lāyıḳ görürüm ʿiḳāba men diliñden

---

598 S 111a, Ü1 283a, Ü2 280a
599 S 111a, Ü1 275a, Ü2 280a
600 S 111a, Ü1 283a, Ü2 280a
rān-ı S, Ü1: rāz-ı Ü2
601 S 111b, Ü1 275a, Ü2 280a
602 S 111b, Ü1 275a, Ü2 280a
603 S 111b, Ü1 265b, Ü2 280b

604

Aʿnāḳ-ı şiḳāḳ-ı fırḳa-i aʿdāya
Tīġ ü teber-i cezāyı keskin eyle
Eşrār ile ünsü vaḥşete ibdāl et
Ol ṭāyifeden ülfeti kes kīn eyle

605

Her kimse ki künc-i şaḳvetiñ mālikidir
Dil-bend-i nekāli seḳarıñ Mālikidir
Kim menhec-i kesb-i seḥaṭ u rıḍvānda
Her merd-i ḥarīṣ-i s̱ervete māl ikidir

606

Temhīd-i muḳaddemāt-ı ıṣlāḥ ederek
Cehl ile tevassuṭ etme her mā-beyne
Zīrā ki çerāġı düşmen-i rūġan eder
Hem-ṣoḥbet iken girse eger mā beyne

607

Mīnā-yı mey olmadıḳça olmaz rūşen
Muẓlimdir o encümen ki bī-mīnādır
Mīnāyı münādim etmedikçe olmaz
Rindāna ġamıñ vürūd-ı bīmi nādir

608

Her ṭāmiʿe bu devr-i denīde şimdi
Ḫarmengeh-i nān sāye-i bī-dīnāndır
Aç ḳalsa daḫi sāye-i bīdin ister
Gūyā ki aña sāye-i bīdi nāndır

609

İtmām-ı mehāmı zenleriñ müşkildir
Āmāli tamām olsa da eksik derler
Ḫāk-i emelinde toḫm-ı gevher eksen
İfrāṭ-ı ṭamaʿdan yine eksik derler

---

604 S 111b, Ü1 275a, Ü2 280b
605 S 106a
606 S 113a, Ü1 289a, Ü2 281a
607 Ü1 261b, Ü2 281a (Ü1 289a'da tekrar yazılmış)
608 Ü1 262a, Ü2 281a (Ü1 289a'da tekrar yazılmış)
bī-dīnāndır Ü2: bī-dīnādır Ü1: bīdi nāndır Ü2: bīdi nādır Ü1
609 Ü1 289a, Ü2 281a

610

Dil-beste-i cevr olunca reh-yāb olma
Dervāze-i emr ü nehy-i her ser-dāra
Ḳahhār saña nevbet-i ḥükmün verse
Her öyle metāʿ-ı kāsidi ser dāra

611

Ẓann etme mürīd-i sāde-rū mürşidden
Taʿlīm-i sülūk-i rāh-ı tensīk ister
Endīşesi ol şāʾibeden ʿārīdir
Tensīke bedel o nerm-ten sik ister

612

Bu tāb-ı elemle olmamaḳ mümkin mi
Naḳdīne-i dāġ-ı derde cābī-sīne
Dil-sūḫte-i elemde zīrā nic'olur
Dāġ-ı ġam-ı ʿaşḳ-ı yāre cā bī-sīne

613

Hīç merdüm-i sīne-ṣāf ile bir mi olur
Pür-ḳasvet olan derūn ile bīrūnu
Zīrā ümemiñ ġāfil ü āgāhında
Var ṣanma görür türāb ile bir unu

614

Yoḳdur ẓameʾ-i hecīr-i hecr ile bizim
Cām-ı leb-i yāre meyle bī-ḫ˘āhişimiz
Olmaz tef-i sīnemiz peẕīrā-yı zevāl
Olduḳça göñülde mey lebi ḫ˘āhişimiz

615

Ey pādişeh-i ḥarīṣ-i cāh u ḥaşmet
Alma nigeh-i raġbete ḳo tīcānı
Zūd eyle tehiyye-i iḳtidārıñ var ise
Sen maḫmaṣa-i meʿāda ḳūt-ı cānı

---

610 Ü1 289a, Ü2 281a
611 Ü1 289a, Ü2 281a
612 Ü2 295a
613 Ü1 283b, Ü2 295a
614 Ü2 295a
615 Ü1 283b, Ü2 295b

616

Düzdān-ı heves ḫazīne-i cismden
Kālā-yı ṣafā-yı ʿayşı sürrāḳımdır
Levḥ-i serīme kilk-i ḳażā gūyā kim
Erḳām-ı devām-ı derd-i ser rāḳımdır

617

Münʿim ġuraf-ı riyāżda cāy ederek
Dergāhına maḫlūḳu cebīn-sāy ederek
Şāyeste degil mi dest-i sūʾ-i ʿameli
Etse ḥaṣab-ı cismini ilḳā-yı derek

618

Ārāyiş-i dūş-ı çerḫdir pāy-ı ḫulūṣ
Hem-ḳadr-i serīr-i ʿarşdır cāy-ı ḫulūṣ
Şermende eder muttaṣıf-ı iḫlāṣı
Taḳrīr-i şehādet etse maʿnā-yı ḫulūṣ

619

Yoḳ mevhibe-i nefīs çün-niʿmet-i ṣıdḳ
Olmaz seme-i ʿazīz çün sīret-i ṣıdḳ
Hem-tābiş-i cebhe-i ẕekā olsa n'ola
Her nāṣıye-i secde-ber-türbet-i ṣıdḳ

620

Tevfīḳ s̱ebāt-kārī-i ṣabr iledir
ʿİzz irtikāb-ı ḫᵛārī-i ṣabr iledir
Tertīb-i simāṭ-ı ṣubḥ-ı ʿīd-i baġyet
Muḫliṣlere rūze-dārī-i ṣabr iledir

621

Tesḫīre çeker ʿarūs-ı meʾmūlü kerem
Mekşūf ḳılar ḥicāb-ı mesbūlü kerem
İḥsānkede-i Beyt-i ʿAtīḳ-i Ḥaḳda
Āmāde eder cümle-i mesʿūlü kerem

---

616 Ü1 257b
617 Ü1 264a
618 S 136b, Ü1 307b, Ü2 4a
619 S 137a, Ü1 307b, Ü2 4a
620 S 137b, Ü1 307b, Ü2 4a
621 S 137b, Ü1 308a, Ü2 4b

622

Rūy-ı dil ü cāna ġāze-sādır re'fet
Meşşāṭa-i ḥüsn-i bī-bahādır re'fet
Muḥtāca zekāt-dād-ı ʿavn olmaġla
Aṣḥābına cālib-i rıżādır re'fet

623

Yoḳ hem-ser-i pīşe-i seḫāvet aṣlā
Dil-ḫ̮ᵛāha muvāfıḳ olsa kārı ammā
Dil-ḫ̮ᵛāha muvāfıḳ olmadıḳça zīrā
İmsāki görür ehl-i kerem ʿayn-ı ʿaṭā

624

Her demde secāyā-yı kerem böyle gerek
Ḫ̮ᵛurşīd-i żamīrinde żiyā böyle gerek
İbrāz-ı nuḳūş-ı ṣuver-i āmāline
Āyīne-i kārında cilā böyle gerek

625

Menhūm-ı ʿaḳār olan ġamın defʿ edemez
Cemʿ etmeyicek saʿy ile cābī mālı
Rāḥatkede-i bāb-ı tevekkülde iken
Hīç ġuṣṣa vü ġam eder mi cā bī-mālı

626

Zehr-ābı ʿasel-ḫ̮ayāl-i bāl eylemişiz
Çirk-ābı taṣavvür-ı zülāl eylemişiz
Hīzānı sezā-yı vaṣf-ı aḥrār etdik
Ḥaḳḳā ki vebāl üzre vebāl eylemişiz

---

622 S 138a, Ü1 308a, Ü2 5a
623 Ü1 308b, Ü2 6a
ammā Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)
624 Ü1 307a
625 Ü2 276b
626 Ü2 255b

NAŻM

1

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Bī-bez̲l-i ʿaṭā dil-beri zāhid ḳucamazdı
Tebz̲īr-i menī etmese böyle ḳocamazdı

2 Hem-ḫˇābesi ḥaḳḳında teʾessüfle demezdi
Āḫir veraʿ u zühd ile ḥayfā ḳocam azdı

2

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Kemend-endāz-ı mevc-i pehlevānī
Şikār eyler hezārān pehlevānı

2 Ḳadeḥler sāḳiyā olsun müheyyā
İnāʾ-i bādeniñ geldi evānı

3

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Kibār-ı şehr ile mecbūrdur mücālesede
Ne deñli mürşid-i ṣad-sāle bī-mecāl ise de

2 Dimāġ-ı ḥürmete şīrīn gelir mis̲āl-i şeker
Faḳīhe dirhem-i rüşvet eger vebāl ise de

4

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḳānūn-ı diliñ aḫger-i gülşencesi yoḳ mu
Çün-sūziş-i ḥasret göñül eglencesi yoḳ mu

2 Bilmem ne cesāretle düşer düşmen-i şādī
Şūrişkede-i sīnede ġam pençesi yoḳ mu

5

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ol ḳaşı kemānımla hemān yayıla ḳaldım
Mestāne görüp māh-ı ruḫuñ ayıla ḳaldım

---

1 S 104b
2 Ü1 285b, Ü2 280b
3 Ü1 285b, Ü2 280b
4 Ü1 289b, Ü2 281b
5 Ü1 289b, Ü2 281b

2 Ḫāl-i siyeh-i zīr-i lebi noḳṭa-i bādır
Ḥayretle nigāh eyleyicek bayıla ḳaldım

6

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Güşāyiş-i ʿuḳad-ı zülfü ṣanma müşkiledir
Ki ḥalli nāḫun-ı būy-ı ʿabīr ü müşk iledir

2 Revāḳ-ı çeşm-i tere intişār-ı gerd-i keder
Şühūd-ı ḳādime-i zāhidān-ı ḫuşk iledir

7

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yetdikçe māla münʿimiñ āzı çoġalmada
Dünyāda seg gibi tek-ü-tāzı çoġalmada

2 Rüşvetledir muʿāmele-i ḫalḳı ʿālemiñ
Birbirlerine hep verip azı çoġ almada

8

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cāmiʿde gör ol dil-ber-i Kürdü ne iş itdi
Seccāde-i miḥrāba tükürdü ne iş itdi

2 Menʿ eylemedi anı ne şeyḫ ü ne müʾeẕẕin
Ḳaṭʿā biri gūyā ki ne gördü ne işitdi

9

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Meysiz feżā-yı bāġda nā-ḫ˘oş bulunmuşuz
Mīnā-yı bī-gül-āb gibi boş bulunmuşuz

2 Efsūs kim ʿilāve-i teşrīf-i yārde
Mestī-i rāḥ-ı şerm ile ser-ḫ˘oş bulunmuşuz

10

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zamāne şeyḫlerinden kitāb-cūy olma
Ne deñli teşne iseñ de git āb-cūy olma

---

6 S 112a, Ü2 281b
7 S 112a, Ü2 282a
8 S 112a, Ü1 287a, Ü2 282a
9 S 112a, Ü1 287a, Ü2 282b
10 S 112a, Ü1 287b, Ü2 282b

2 O bī-fürūġ-ı ʿamel ẓulmet-i riyā-ḫūdan
Saña naṣīḥatim olsun ki tāb-cūy olma

11

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Serāb-cūy olaraḳ biz şarāb-cūy olduḳ
Şarāb ile yine gör kim serāb-cūy olduḳ

2 Şarābı terk ü ser-i āb-cūy iken ey dil
Serāb-ı ḥayrete düşdük şarāb-cūy olduḳ

12

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Baḳma leʾīme baḥr-ı ġınāda yüzerse de
Ḫurd u büzürge naḳd-ı ʿaṭāsı yüzerse de

2 Her naḳd kim mücāvir-i künc-i liʾām ola
Nā-şüste alma destiñe anı yu zerse de

3 Yek dirhemiñ ḫulūṣ ile erẕālden Edīb
Olmaz mecāl-i ḳabżına sāʿī yüz erse de

13

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Vefā ümmīdi yoḳ merd-i dü-rūda
Giyāh-ı mihrin et dilden dürūde

2 Düçār olduḳça da şām u seḥerde
Sezāvār etme itḥāf-ı dürūda

14

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dervīş sen de şeyḫe varıp bir ḳarışagör
Hem-dest olup teʿānuḳ ile bir ḳarışagör

2 Çün ṣoḥbet-i şebāneyedir meyli mürşidiñ
Sen aña şehr-i Şām işi var bir ḳarışagör

---

11 S 112b, Ü1 287b, Ü2 282b
2 düşdük şarāb-cūy olduḳ S, Ü2: düşdük serāb-cūy olduḳ Ü1
12 Ü1 288a, Ü2 282b
13 Ü1 288a, Ü2 282b
14 S 112b, Ü1 288b, Ü2 283b

15

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Taʿẕībden münāfıḳa var mı enīne yer
Zīrā ne gök ḳabūl eder oldu anı ne yer

2 Yoḳdur dilinde dāʿiye-i zād-ı uḫrevī
Mihmāngeh-i meʿādda bilmem anı ne yer

16

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫāṭırın ehl-i vefā yārāna maġşūş eylemez
Levḥ-i ṣāf-ı sīnesin ḳasvetle menḳūş eylemez

2 Nehc-i ṣıdḳında revā görmez mesīr-i ġafleti
Vaʿd-i mesbūḳ-ı eḥibbāyı ferāmūş eylemez

17

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Varsan mekān-ı yāre de görsen o yār yatar
Sen anı bir uṣūl ile zāhid uyar yatar

2 Aġyāra reh-zen olmaġa meyl etme ṣūfiyā
Zīrā o şūḫ her kese öyle uyar yatar

18

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣūfī miyān-ı dil-beri her şeb ḳucar yatar
Pīr olsa da bu ḥāl ile böyle ḳocar yatar

2 Ölse meġāk-i mürde-ten-i kebş-i cīfesi
Zevvāra gūyā görünür bir ḳoc er yatar

19

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 O meh sūzendegān-ı ʿaşḳa hīç yanınca yer vermez
Kebābāsā ʿacebdir belki her yanınca yer vermez

2 Yed-i şemşīr-i çeşmi āzmend-i ḫūn-ı ʿāşıḳdır
Ki çekmez destin aṣlā yaʿni uṣanınca yer vermez

---

15 S 113a, Ü1 261b, Ü2 283b (Ü1 288b'de tekrar edilmiş)
16 Ü1 286b, Ü2 284a
17 S 113a, Ü1 286a, Ü2 284a
18 S 113a, Ü1 286b, Ü2 284a
19 S 113a, Ü1 285b, Ü2 284b

20

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ey şūḫ deriñ ʿādeti meşhūdum o derse
Gelsin aña naḳdīne-i cānı kim öderse

2 Ders-i hevesiñ derd ise ʿuşşāḳdan özge
Olsun edeb-āmūz-ı teʿallüm kim o derse

21

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Dür-i eşki der-i dil-dārda bī-ḳıymedir ṣanma
Hedeflik nāvek-i müjgān-ı yāre ḳıymadır ṣanma

2 Ne deñli zaḫm-dār olursa ʿāşıḳ iltiyām eyler
Anı sen taḫte-i hicrānda ḳıyma ḳıymadır ṣanma

22

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Çeşminde ol ki ḫaşyet-i Ḥaḳdan nem azdır
Yoḳ şübhe bī-nevā-yı s̱evāb-ı namāzdır

2 Münʿim ki bī-namāzī ile kesb-i māl ede
Peyveste iddiʿā ile der kim nem āzdır

23

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize çerḫ inḳıyād etse ḥarīm-i bī-zen eylerdi
Ki vaṣl-ı duḫter-i rezle muvāfıḳ bize neylerdi

2 Bize vā-bestedir zāhid rehāyī ḳayd-ı ʿālemden
Zen-i dünyāya dil versek göreydik bize n'eylerdi

24

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ṣūfī hevā-yı faḫrını ḳoy bu riyāseniñ
Kim reh-zen-i felāḥıñ olur bu riyā seniñ

2 Dehriñ firāş-ı devleti maḳrūn-ı ʿusr iken
Ferş-i yesīriñ olsa yeter būriyā seniñ

---

20 S 113b, Ü1 286b, Ü2 284b
21 S 113b, Ü1 286b, Ü2 284b
22 S 113b, Ü1 261b, Ü2 285a
23 Ü1 291a, Ü2 286a
24 Ü1 291a, Ü2 286a

25

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Şehā luṭf eder isen it yerine
Yerine olmayan luṭfuñ yeri ne

2 Ekilen dāneler bitmez mi ṣandıñ
Birine biñ biter düşse yerine

3 O deñli ṣarf-ı naḳd-ı himmet et kim
Kerem-kārān-ı ʿālem hep yerine

4 Olur merd-i tamāmıñ ḳadri ʿālī
Ḳomaz nā-dānı kimse it yerine

26

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳażā ki merdüme her maṭlabı teysīr eder birden
Gehī naḳş-ı ḥuṣūlün lā-cerem taġyīr eder birden

2 Gehī Yaʿḳūbveş mehcūr iken rūy-ı merāmından
Ḳamīṣ-i Yūsuf-ı ümmīd ile tebşīr eder birden

27

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bün-i zülfü ḳonaḳveş cāygāh et ṭut ḳonaḳ sen de
Gül-ābāsā hem ol gīsūya ey dil bir ḳon aḳ sen de

2 O şāh-ı kişver-i ḥüsn ü bahā teşrīf-sāz olsa
Tevaḳḳuf etme istiḳbāline çıḳ bir ḳonaḳ sen de

28

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Çemende ḫāṭırımız cūy-ı āb māʾilidir
Kebūd şīşe ile bir şarāb māʾilidir

2 O Nīl-çeşmi neşāṭ-ı mey ile āġūşa
Çekip o aṭlas-ı māʾīle ḫ˘āb māʾilidir

---

25 S 114b, Ü1 290b, Ü2 286b
26 Ü1 292b, Ü2 287a
27 S 115a, Ü1 292b, Ü2 287b
28 S 115a, Ü1 292b, Ü2 287b

29

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nüḳūd-ı feyż ile gencīne-i endīşe mālīdir
Güherhā-yı nikāt-ı nā-şenīde kendi mālıdır

2 Bülend ü pest ü ḫuşk ü terde aṣlā ḳoymadı māye
Kemīn-i kān u deryādan ṣorulsa cümle mālı dir

30

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihānda ehl-i rāḥat hep Ḫudā-nā-ters olanlardır
Ki yaʿnī ḫˇāce-i İblīs ile hem-ders olanlardır

2 Baḳılsa bāġ-ı ʿālem içre lez̲z̲et-gīr-i ḫˇoş-ḥālī
Mücerred hem-şiʿār-ı mīve-i bī-ġars olanlardır

31

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Göñül bu renciş-i ġamdan bulurdu emniyyet
Eger ki zaḫmına dil-ber edeydi em niyyet

2 Görünce yāri yitirdim murād-ı ḫāṭırımı
Güm oldu ṣafḥa-i dilden nuḳūş-ı emniyyet

32

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṭurreñe gör ki hevā-dār oldum
Mālik-i hāme-i ṣad mār oldum

2 Hele maḥrūm degildir göñlüm
Severek ardıña der-kār oldum

33

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Şeyḫ-i ġuzzī püştünü tezyīnde
Fenn-i zişt-i şeynini tebyīnde

2 Ziyy-i zen bī-neşz-i bī-çīz-i peşīz
Baḫşiş-i ṣaḳb-ı bünü taḫmīnde

---

29 S 115b, Ü1 292a, Ü2 287b
1 Güherhā-yı S, Ü2: Gevherhā-yı Ü1
30 S 115b, Ü1 292a, Ü2 288a
31 S 115b, Ü1 293a, Ü2 288a
32 S 115b, Ü1 293a, Ü2 288a
33 S 115b, Ü1 293a, Ü2 288a

34

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Marīż-i sūz u tāb-ı hecr-i yāriz
Devā-ḫ˘āh-ı ṭabīb-i rūzgārız

2 Peyām-ı sünbül-i zülf-i nigārı
Nesīm-i cān fezādan ḫ˘āstgārız

35

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Reh-nümādır sālikīne ḳavl-i şeyḫ-i Mevlevī
Kim edā-yı nuṣḥ ile maḳlūbu eyler müstevī

2 Nūr-baḫşāy-ı nigāh-i bülbülān-ı şevḳdir
Ser-be-ser gülzār-ı ebyāt-ı kitāb-ı Meṣnevī

36

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Kesdim ümīdi çāh-ı ẕeḳanda ṣu varsa da
Şūr-āb-ı teşnegī dil ü cānım ṣuvarsa da

2 Olmaz sidād-ı raḫne-i ġam pīşe-kār-ı çerḫ
Lāy-ı ferahla ḫāne-i ḳalbim ṣıvarsa da

37

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḍarb içün aʿdāya tecrīd et dem-ā-dem kurdeyi
Yoḫsa taḳlīd-i miyān etme mücerred gör deyi

2 Her meṣāfı żāmin-i ecr-i ġazā fehm eyleme
Nāra ḳoyma sen seni firdevse Ḫālıḳ ḳor deyi

38

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Aḫıysa geldigini istemez gedā derine
Ġanī sipihre göz açmaz degil ki dāderine

2 Emīr-i şehr ile ʿaḳd-ı uḫuvvet etmişdir
Baḳınca reşk ederim münʿimiñ birāderine

---

34 S 111b, Ü1 294a, Ü2 289a
35 S 111b, Ü1 293b, Ü2 289a
36 S 112a, Ü2 289b
37 Ü1 297a, Ü2 290a
38 S 112a, Ü1 296a, Ü2 290a

39

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Raḳīb nīm-ten dil-beri tek ellemesin
Ki dil-remīde-i āşūb olup tegellemesin

2 O mū-miyān ki nümūdār-ı rişte-i cāndır
Anı ṣaḳın yed-i enẓār-ı ġayr bellemesin

40

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Eṭvār-ı kerem ḫulḳ-ı semāḥ umma denīden
İḥsāna bedel sīret-i buḫl um Medenīden

2 Ser-sebz ise de aṣl-i redī ṣanma ḫafīdir
Bīgāneligi zīver-i tāc-ı çemenīden

41

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey ʿillet-i ḳuvā-şiken-i fāḳaya ʿilāc
V'ey mużmeḥil-kon-ı es̱er-i dāʾ-i iḥtiyāc

2 Dārü'ş-şifā-yı dergeh-i ḫāṣıñda mürtekim
Bīmār-ı faḳra edviye-i ṣıḥḥat-i mizāc

42

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Sipihrin bulsa da reng-i ʿadem sādāt-ı ʿādātı
Yine terk eylemez ehli himem ʿādāt-ı sādātı

2 Kerem-kārān içün ḥācet-revāyī mümkin iken
Ṭaleb-kār eylemek lāyıḳ degil aṣḥāb-ı ḥācātı

43

der-Ḥaḳḳ-ı Urfevī Bāriʿā

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Daʿvā-yı naẓm u nes̱r bu gün bār-ı ʿādedir
Kim deʾbi naẓm u nes̱rini her bār iʿādedir

---

39 S 112a, Ü1 296a, Ü2 290a
40 S 112a, Ü1 296b, Ü2 290a
41 S 112a, Ü1 296b, Ü2 290a
42 S 112a, Ü1 296b, Ü2 290b
43 S 112b, Ü1 297b, Ü2 290b (Başlık: S)

2 Kirpās-ı Urfevīsi ki Hindī ṣatar müdām
Ḥaḳḳā ki dūş-ı faḫrına şāyeste sādedir

44

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Cānā sitem ü cevri sezā görme bu şāna
Seyl-i diyem-i eşk-i teri ḳoyma boşana

2 Zülfüñde girih-beste olan mekri ḫaṭā mı
Ḥall etse eger pençe-i nāzıñda bu şāne

45

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmuş cebīn-i şeyḫe hemān bu nigāşte
Etmiş zemīn-i ḳalbine de bunı kāşte

2 Kim vāridāt-ı cerr ola emr-i maʿīşeti
Aṣlā umūrun etmeye Ḥaḳḳa gümāşte

46

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeyḫ-i dūn hālik olur dil-beri oldukça ḳazaḳ
Ḳabrin ister ki hemān ḥüsn-i rıżāsıyla ḳazaḳ

2 Yā ki cān bulmaḳ içün dil-beriniñ ister kim
Mūy-ı endāmın aña ḫırḳa-i peşmīne yapaḳ

47

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dendān-ı nāzüküñ ki leṭāfetde incidir
Tāb-ı nigāhı cez̠b ile enẓārı incidir

2 Silkü'l-leʾāl-i vuṣlatıña nāʾil olmadıḳ
Bilmem bunuñla vaʿde-i luṭfuñ ḳaçıncıdır

---

44 S 112b, Ü1 297b, Ü2 291a
1 diyem-i S, Ü2: yem-i Ü1
45 S 112b, Ü1 297b, Ü2 291b
46 Ü1 294b, Ü2 292a
47 S 113a, Ü1 298b, Ü2 292a

48

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid rüķād-ı ḥubb-ı sivādan gözüñ uyar
Yoḫsa sitīz-i nāvek-i ġaflet gözüñ uyar

2 Görmez nihüfte kārıñı ẓann etme sevdigiñ
Tedķīķ ile görür seni görmez gözüñ o yār

49

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bulmayan māye-i irfāķı nemā mīzinden
Nem-i hicrān aķıdır çeşm-i nem-āmīzinden

2 Güm-sürāġ-ı pey-i esbāb-ı nemā her kim ise
Müstedill olsun aña ḥüsn-i nemām izinden

50

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Kimse bilmez dil-i erbāb-ı ġamıñ tasasını
Bāng-ı āhıyla bülend eylemeye tā sesini

2 Olamaz nāʾil-i tiryāķ-ı meserret ʿāşıķ
Ẓarf-ı zehr-āb-ı hümūm etmeyicek kāsesini

51

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid ʿaceb mi levm ile yād eylesek seni
Azdıñ sinīn-i ʿömr ile bulduķça sekseni

2 Kelb-i ʿaķūr-ı nefs ile yoķ tāb-ı saṭvetiñ
Heştāda erdiñ etmedi aṣġā o seg seni

52

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dil veren tedbīr ile dünyā gibi bu lāşeye
Neyle eşyādan ne mümkindir ẓafer bula şeye

2 Līķ maṭrūḥ-ı segān etmiş Ḫudā bu cīfeyi
Tā ezel ķısmetleri ḥaṣr eylemiş bu lāşeye

---

48 S 113a, Ü1 298b, Ü2 292a
49 S 114a, Ü1 295b, Ü2 293a
50 S 114a, Ü1 295a, Ü2 293b
51 Ü1 299b, Ü2 294a
52 S 215a, Ü2 294b

53

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şarāb-ı nāba ḳoymaz ehl-i ʿaşḳı mey lebi meyle
Lebi varken mey-i gül-gūne ʿāşıḳ meyle bīm eyle

2 Derūnu neşʾemend-i cürʿa-i cām-ı leb-i yār et
Zülāl-i laʿline dūr ol hevā-yı meyle bī-meyle

54

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 ʿĀşıḳıñ şanma zevāl-i elemi nāyiledir
Mey-i gülfām ile pür tā ala mīnā iledir

2 Fürḳat-i yār ile bi'l-cümle ḥavāsı tā kim
Ele mīnāyı alırken elemi nāʾiledir

55

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ḫᵛoş görmez isen nāna meges gibi ḳonanı
Sen daḫi ṭufeylīcesine alma ḳo nānı

2 Miṭʿāmlarıñ ṭuʿme-bedel k'oldu şu nānı
Rān-dīde eder ġaflet ile nāna şunanı

53 Ü1 300a, Ü2 295a
54 Ü2 295b
55 Ü1 286a, Ü2 280b

ḲIṬʿALAR

1

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Aldanma ṣaḳın pā-be-hevā neşʾe-i cāma
Mehcūr-ı dil et keyf-i şarāb-ı ke-serābı

2 Sāḳī-i felek sāġara sīr-āb eder ammā
Maḥrūr-ı meye her ṣuṣadıḳça keser ābı

2

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 ʿAceb ehl-i heves bīgāne-i ḫūy-ı ḳanāʿatdir
Görürken cāme-i peşmīneyi dūş-ı ḳabāyilde

2 Yine dil-beste-i teks̱īr-i es̱vāb-ı ʿavārīdir
Bilirken merdüm-i ḫursende besdir bir ḳabā yılda

3

1 تمنيت حتفى يا اخا اللؤم حاسدا
نصيبى متى ابقنت ان اكفانى

2 دهاك تمنيك الفنا الذى البقا
فلاتك فى ريب بانك فانى

4

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yārānı ictibār-ı nedāmetle zār eder
Bezm-i münādemetle o kim bed-edā olur

2 El-ḥaḳ mizāc-ı semʿ-i suḫan-dān-ı ʿārife
Güftāra her mübāşereti bedʾe dā olur

---

1 S 107a, Ü1 278a, Ü2 208b
2 Ü2 259b
3 Ü2 259b
4 Ü2 259b

5

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḫayāl-i irtikāb-ı ḥürmet-i meyden herāsān ol
Ṣaḳın kendiñ şereh-kār etmeden ḥānūt-ı ḫammāra

2 Celādetle bu nefs-i mār-kirdārı zebūn eyle
Dilīr-i ġayret ol püşt-i mecāli etme ḫam māra

6

1 اذا كنت ردا فى اتاحة منيتى
فلا تنصرف عنى حبيبى قف ليا

2 فكيف يفز بالفتح مقلد آخر
الم يك مقفول ببابك قفليا

7

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 'Uluvv-ı ḳadr ile ḫāyin nice emīn eyler
Cihānda nāmını olduḳça kār-ı düzdīde

2 Ki her ne deñli riyāż içre ser-bülend olsa
Görür mü serḥa-i müstaḳīmi düz dīde

8

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Mühim-sāz-ı 'ināyet ġaybdan rūzī-res olduḳça
Sipihriñ merde istiġnā güzeldir aş-ı nāsından

2 Şehin-şāhān-ı dehre maḳ'ad-ı taḫt-ı serā āḫir
Fürūterdir cihānıñ merḳad-ı taḫtü's-s̱erāsından

9

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Gürūh-ı merd ü zen mi'ẕār-pūş-ı 'ār ancaḳ
Vücūh-ı ḫalḳda reng-i ḥayā nā-müdrek olmuşdur

---

5 S 102b, Ü1 293b, Ü2 288b
6 S 105a, Ü1 256a, Ü2 274b
7 S 107a
8 S 108a
9 S 108b

2 Teʿāmīde naẓarlar hep şühūd-ı ġurre-i ṣavma
Ki māh-ı rūzeniñ her rūzu bir yevm-i şek olmuşdur

10

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Etmez nigeh-āzurde-i sīmā-yı ḫıyānet
Evlādına reʾfetle analar ümenādır

2 Uymaz ümenā lafẓına maʿnā-yı ḫıyānet
Zīrā ki lisān-ı ʿArabīde üm anadır

11

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cünūn-ı ṣıdḳı ben ʿaḳl-ı riyādan rūşenā buldum
Ḫalel gördüm riyā renciyle çeşmi perdelilerden

2 Ki çerḫ üzre hümāveş tā ebed pervāza ʿazm etse
ʿAnā çekmez ʿamelden sāḳıṭ olmaz per delilerden

12

1 ايا سيرا فى الكون حبا لجاهه
تنايت عن امن بجذب المواكب

2 كانك فى بحر تجافيت سيفه
يهيج باموا ج لحطم المراكب

13

1 يا غاشد القوم يوما زدتنى الما
كان قلبى حديث الهجر منك درى

2 بمثل هذا متى كررت لى خبرا
وجدتنى كاره الاوطان من كدرى

---

10 S 110b, Ü1 261a, Ü2 280a
11 S 111a, Ü1 293b, Ü2 288b
12 Ü2 280b
13 Ü2 280b

14

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Ne deñli ḳılsa 'arż-ı mihrbānī
Ṣadāḳat umma merd-i H̱āricīde

2 Ṣaḳın her nīşi nūş etme taḫayyül
Gülū-gīr etmeden geç ḫārı cīde

15

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Vidād-ı 'āşıḳa ḥükm-i ḳażādır ey zāhid
Anıñla çek diliñi fāriġ ol muṭā' aneden

2 Bu emre vācib olan ittibā' iken bilmem
Muḫālefet saña fermūde-i muṭā' a neden

16

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ṣaḳın taṣdī' edersin girme 'āşıḳ dergeh-i yāre
Nevā-yı nāy-ı āh u eşk-i çeşm-i girye-sāzıñla

2 Beyān-ı rāzıña bir ḥāli ancaḳ iḫtiyār eyle
Girince eşk-i çeşm-i ḥasretiñle gir ya sāzıñla

17

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Murādım dehrde bir nā-çeşīde sīb-i ġabġabdır
Bu bāġ-ı 'ālemiñ yoḳ bende ḫ˘āhiş özge sībine

2 Beni ol esb-i fāris-der-ḳafā-yı ḥüsn rām etmez
Ki ben indikçe zīn-i vuṣlatından özgesi bine

18

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Rıżā-cūyum degilse ṣıdḳ ile nehc-i sülūkünde
Baña şefḳatle yād etmek yaḳışmaz nām-ı ebnāmı

2 Fesād-ı kār-ı ebnā ḫ˘ār eder nām-ı ebi zīrā
Ki tā ebnāsı bed-nām ola olmaz nām-ı eb nāmī

---

14 Ü1 288b, Ü2 280b
15 Ü1 288b, Ü2 280b
16 Ü1 288b, Ü2 281a
17 Ü1 288b, Ü2 281a
18 Ü1 289a, Ü2 281a

19

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bezmiñizden muḳteżā-yı gerdiş-i devrān ile
Çünki dūruz ey nedīmān-ı ṣafā birden siziñ

2 Çillegāh-ı vaḥşet-i dūrīde olduḳ nā-güzīr
Āşinā-yı ṣoḥbeti ṣūfī gibi bir densiziñ

20

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḫulūsu pāy-dār oldukça ṣanma
Zebūn-ı ḫaṣm olur her Ḳahramānı

2 Ki taṣvīr etse şeklin lāyıḳ etmez
ʿAdūya Ḳahramānı ḳahra Mānī

21

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Vaʿd ile gūş-ı dile gelmez nevīd-i inbisāṭ
Tā kef-i sāḳīde görmez dīde-i bīnā meyi

2 Yoġiken bürhānı teʾyīd-i sedād-ı ḳavline
Ṣıdḳa ḥaml etmem kelām-ı ḳāṣıd-ı bī-nāmeyi

22

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Felekde cūş-ı emvāc-ı żiyāveş
Görünse cūybār-ı zer ḳamerde

2 Riyā vü zerḳa merhūn olsa neyli
Yine düşmez şerāhet zerḳa merde

23

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Tār-ı ketān-ı suḥtu göñülden ḳabūl ile
Ḳoymaz ḥarāmı kārih olan er ḳamīşine

2 ʿUḳbāda ger isāʾet-i suḥtu cehūl isek
Teʾs̱īr-i mār-ı nīş-zen-i erḳamı ṣına

---

19 Ü1 289b, Ü2 281a
20 Ü2 281b
21 Ü1 289b, Ü2 281b
22 Ü2 281b
23 Ü1 289a, Ü2 281b
2 suḥtu Ü2: rızḳı Ü1

24

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Muḥaḳḳaḳ kesb-i naḳd-ı meyde zāhid
Geçerdiñ hep gürūh-ı kāsibīni

2 Gül-āb-ı nekhet-i cām-ı şarāba
Olaydı sende lāyıḳ kās-ı bīnī

25

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı zāra dūçār olduḳça nā-çār ol perī
ʿArż-ı şevḳ-i nā-be-hengāmın görüp yoldan ṣapar

2 Eylesin beste güẕergāh-ı nesīm-i āhı dil
Ol gül-i nāzük-beden zīrā hevādan nem ḳapar

26

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Şemīm-i sünbül-i gülzārı zülf-i dil-dāra
Nümūne etme ki zīrā ṣabā-ḳabādır bū

2 Ki būy-ı sünbül-i ḫuldu nümūne etsek de
Yine denilse sezādır ḳaba ṣabadır bu

27

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Ol şūḫ-ı kīne-ḫˇāhıñ tīġ-i teġāfülünden
Rūz-ı meṣāf-ı ġamda her ḳalb-i şerḥa-dīde

2 Renc-i şedīd-i zaḫmı kimden gelir bilirken
Lāyıḳ degildir etmek isnād-ı şer ḥadīde

28

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Semend-i ser-keş-i dil-ḫˇāhıñıñ eger zāhid
Kef-i hidāyete lāyıḳ olaydı bir reseni

2 Olurdu müncezib-i ḳāʾid-i sebīl-i hüdā
Çekerdi dest-i ʿināyet ṭarīḳ-i birre seni

---

24 S 112a, Ü1 289a, Ü2 281b
25 S 112a, Ü1 289b, Ü2 281b
26 S 112a, Ü1 285a, Ü2 281b
2 etsek de S: etdikçe Ü1: etdik de Ü2
27 S 112a, Ü2 282a
38 S 112a, Ü1 289b, Ü2 282a

29

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Rūyuñ hezār şemʿ ile hem-ser-fürūġ iken
Degmez ʿaceb ki şuʿle-i yek şemʿa birine

2 Zülfüñ şemīm-i müşk ü ʿabīre ḫacel verir
Ammā muḳārin olmadı yek şem ʿabīrine

30

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Sefehle ṣūfī-i hīzāne-sīretiñ gerçi
Ṭarīḳatinde bu cāhı ziyāde olmuşdur

2 Bu cāy-ı ʿār ile faḫr etmesin ki sābıḳda
Hezār kerre bu cā hīz-i yāde olmuşdur

31

feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl

1 Ya hem-cāhına yā ki bed-ḫʷāhına
ʿAṭāyā-yı şāhān ʿaceb-gūnedir

2 Firāsetle baḳsan hemān bu cihānıñ
Seḫā-yı Ferīdūn-feri dūnadır

32

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cevāz-ı mesʾele ṣorma füḥūlden ṣayma
Bu ʿālimān-ı muḫanneṣ bu nev ʿacāyizden

2 Ümīd-i zerle ki tecvīz-i bī-cevāz eyler
Ḫaṭāsı ʿārife yegdir bu nevʿa cāyizden

33

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dihḳānī-i sitem-zedeniñ iḥtiyācıyız
İẓhār-ı şehvet etme ṣaḳın dūġ ṭāsına

2 Olduḳça ṣevb-i ʿāriyetiñ raġbet eyleme
Ehliyle iltiḥāf edecek dü ġıṭāsına

---

29 Ü1 289b, Ü2 282a
30 Ü2 282a
31 Ü1 287a, Ü2 282a
32 Ü1 287a, Ü2 282a
33 Ü1 287a, Ü2 282a

34

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Zen ü ġulām-ı ḳamer-ṭalʿatiñ o dem ki ede
Hevā-yı vuṣlatınıñ sīneden ibā ḥazeni

2 Sipihr-i kīneveriñ etmeden cefā görünür
Ġulām-ı tāze ile ʿāşıḳa ibāḥa zeni

35

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bir dilde tā ki raġbet-i zaḫm-ı ġam olmaya
Yārıñ aña ne fāʾide-i deşnesin diyem

2 Yā dümmel-i ġılāẓati kim puḫtelenmeye
Dil-dāra nūk-i deşne ile deş nesin diyem

36

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sālik-i minhāc-ı vaṣl-ı dil-beriñ lāzım degil
Rāh-ı ʿazminde süvār olduġu at eşkin ola

2 ʿĀşıḳ-ı bī-tāb ile lāzımdır olmak süst-gām
Cünd-i ʿaġyāra gerek ammā ki āteş kīn ola

37

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gülşen-i pür-ḫār-āzār-ı sipihriñ gerçi kim
Yılda bir kez ʿāleme iẓhār-ı luṭfu gülledir

2 Luṭf-ı ḳahr-āmīzine ammā ki imʿān eylesek
Ṣadme-i āzār ile her bir gülü bir gülledir

38

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 فلما غرهم دهری بجاه
ادان لاحتقاری جاهدونی

---

34 S 112a, Ü1 287a, Ü2 282b
35 S 112a, Ü1 287b, Ü2 282b
36 S 112b, Ü1 287b, Ü2 282b
37 S 115a, Ü1 288a, Ü2 282b
38 Ü1 288a, Ü2 282b

2 Ḳażā bilmezler ammā ṭuʿme eyler
Gül-āba muḥtemīken cāha dūnı

39

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bünyesi āhenden olsa ḫalḳdan ẓann eyleme
Zührevār ḥaddād-ı çerḫiñ ṣadme-i çākūcuna

2 ʿAczden çāk-i girībān eylemek sūd eylemez
Her nefesde yetse de dāmānınıñ çāk ucuna

40

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫalḳda şenşene-i terk-i vefā bāʿiṡdir
Reh-i idmān-ı vefādan bize istikrāha

2 Nice bī-hem-reh olan rāha sülūk eyleyelim
Ki bu dem ḳalmadı hīç kimsede istek rāha

41

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Dil-i ʿuşşāḳını teşvīḳe semen-sīmālar
ʿĀrıżıñ ṣanma ʿabeṡ reşk-i sifīdāc ister

2 Vaṣl-cūyānı ḥarīṣ-i ṭaleb eyler zīrā
Levni bulduḳça ṣafā nān-ı sifīd ac ister

42

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nā-bāveriz ferāġına şeyḫiñ şarābdan
Destiyle ger sebū-yı şarābı ḳırarsa da

2 Rıṭl-ı girān içün yine cevfinde yer bulur
Milʾ-i ḫum-ı dehānı ḳadar and içerse de

43

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ey ʿāşıḳ-ı şūrīde ser-i sīne-i cāna
Destiñle n'içün şerḥa-i bīgāne ḳoyarsın

---

39 Ü1 288a, Ü2 283a
40 Ü1 288b, Ü2 283a
41 S 112b, Ü1 287b, Ü2 283a
42 S 112b, Ü1 287b, Ü2 283a
43 S 112b, Ü1 287b, Ü2 283a

2 Besdir eliñ ālūde-i ḫūn eylemeden geç
Dil-dārıñ anı ḫancer-i müjgānı ḳo yarsın

44

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Teseyyüd eylese şeyḫ-i siyeh-derūn-ı ḳeẕūb
Cemāl-i daʿvī-i ferzendi daḫi esved olur

2 Ederse kār-ı ḳıyādet berāy-ı istiḥbāb
O buḫl-ı ṭurfesi andan ziyāde aḳved olur

45

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿĀşıḳ serābgāh-ı sebīl-i firāḳda
Demle sicāl-i çeşmini memlū bulansa da

2 Bir gün sirişk-i dīdesi ṣafvet-peẕīr olur
Zīrā ki lā-cerem durulur ṣu bulansa da

46

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Naḥv-i yāre kesr ü ṣarfa cezm edip fetḥ etdi şeyḫi
Kīse-i pür-dirhem-i mecrūru bā-refʿ-i ḥicāb

2 Żammesin naṣb-ı sükūn etdi sükūnun naṣb-ı żam
Penc ü nühle eyledi taḥrīr-i erḳām-ı ḥisāb

47

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Bize düşmen hemāl-i ḫill-i ṣādıḳ ʿarż eder kendin
Müberhenken simāt-ı sūʾ-i ḫulḳu böyle ḫilḳatle

2 Riyāʾen daʿvī-i ṣıdḳ eyleyip ẓāhirde bāṭında
ʿAdū-yı cān iken lāyıḳ degil mi böyle ḫil ḳatle

48

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Bilemez zīb-dih-i tāc-ı saʿādet kimdir
Cühelā keşf-i ḥicāb etmeye tā cehlinden

---

44 S 112b, Ü1 287b, Ü2 283a
45 S 112b, Ü1 288a, Ü2 283a
46 S 112b, Ü1 288a, Ü2 283a
47 S 112b, Ü1 288a, Ü2 283a
48 Ü2 283a

2 Ki ser-i süflī-i nā-ehle de düşse bir dem
Yine āvāre ḳalır ṣanmaya tāc ehlinden

49

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tebāġużla miyān-ı ten-dürüstān-ı cehāletde
Ne lāyıḳ cāy-sāzı derd-i yār ile ʿalīlāna

2 Sedāda nā-muvāfıḳ sāẖte ʿarż-ı maḥabbetle
Berīdir Rāfıżī beyninde etmekden ʿAlī lāne

50

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Mey-ẖʷāra sāḳī-i felegiñ ṣanma ṣunduġu
Bezm-i cihānda meyle dolu ābgīnedir

2 Mey-ẖʷār-ı bī-inābete ferdā da añla kim
Derd-i ser-i ẖumār ile pür-āb-ı kīnedir

51

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ey ẖʷāce ben demem ki perend-i laṭīfden
Dūş-ı faḳīr-i sāʾile hindī alaca ver

2 Yek dirhem-i ḥelāliñ ile nān-fürūşdan
Gāhī raġīf-i tāze-i nānı al aca ver

52

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bu ṭablgāh-ı ġulġulenāk-i zamānede
Mıżrāb-ı kīre mey-dihedān kim neḳāredir

2 Ferdāda ḥāl-i nāḳır u menḳūra ḳıl nigāh
Sīmā-yı ḥāl ü şānları gör kim ne ḳaradır

---

49 S 112b, Ü1 288b, Ü2 283b
50 S 113a, Ü2 283b
51 S 113a, Ü1 285b, Ü2 283b
52 S 113a, Ü1 286a, Ü2 283b
2 Bu ṭablgāh-ı: Bu ṭalebgāh-ı S, Ü1, Ü2

53

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Siflede yoḳ şānı aṣḥāb-ı ʿuluvv-ı himmetiñ
Ḳadrde zīrā degil alçaḳ ber-ā-ber yüksege

2 Ġayrıñ olmuş çekmeden bār-ı ġamın āsūde-dil
Bilmiş eşter var iken teklīf olunmaz yük sege

54

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Teʿāmī-i nigāh-ı reʾfetiñden
Ġamıñla görmediñ hergiz bükāmı

2 Beni gūyā revā gördüñ bu kāma
Sezāvār etmediñ ġayra bu kāmı

55

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿĀciz-nişīn-i ḥufre-i ḫāk-i hevān iken
Üftādeler ġubār-ı miḥandan ne silkine

2 Ol bī-kesāna çāre-i inḳāẕ olur mu hīç
Zīrā ṭaḳıldı her biri bī-çāre silkine

56

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her rūz u şeb cibāyet-i sīm ü zer etse de
Gelmez ḫayāl-i ḥarf-i s̱enā şeyḫe mīrden

2 Ṣad men ḫamīr-i nān ile pür olsa teknesi
Degmez dehān-ı żayfına bir şey ḫamīrden

57

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ṭarīḳ-i emn-i ḫayrı terk ile farṭ-ı ḥamāḳatle
Ḫaṭar var mı deme nehc-i şürūru intihācından

2 Dem-ā-dem iḥtiyāṭ et ülfet-i cinnī-menişlerden
Ki īṣāl-i żararda münʿadimdir intihā cinden

---

53 S 113a, Ü1 286a, Ü2 283b
54 Ü1 285b, Ü2 283b
55 Ü1 285b, Ü2 283b
56 Ü1 285b, Ü2 284a
57 Ü1 286b, Ü2 284a

58

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Etmez nümūde kimseye şekl-i beşāşeti
Naḫvetle pīr-i ḫānḳahıñ baḳ şükūhuna

2 Sencīde olsa Ḳāf ile vezni girān gelir
Seyr et şeḳāletiñ göge hem-ser şu kūhuna

59

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Şimdi ne deñli cünne-be-dūş-ı emān ise
Lā-büd 'adū-yı nākese bir gün oḳum deger

2 Bir güne iḥtimāl-i teḫallüf ḳalır mı hīç
Mevcūd ise ḫavāṣ-ı iṣābet oḳumda ger

60

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Baḳılsa çeşm-i 'ibret-bīn ile bu fitnegāh içre
O kim selb-i şi'ār-ı 'ār ile tezvīre düşmüşdür

2 Hemān erzān metā'-ı pest-i püştün ḥāl ü māżīde
Ṭaleb-kārānı istiḳbāl edip tez vire düşmüşdür

61

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ḳadr-i güher-i ḥüsn-şināsān-ı cihānda
Miḳdār-şināsende-i gevher o lebībiz

2 Kim çevresi yek-pāre zümürrüdle muraṣṣa
Bir ḫātem-i la'l añlamışızdır o lebi biz

62

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Muḳaddem ḫāṭır-ı peymāneyi meksūr eden zāhid
Meye şimdi dehān u cevfi cām etdi sebū etdi

2 Sebeb hedm-i binā-yı zühdüne bu inkisār oldu
Anı mestūr iken rüsvā-yı 'ām etdise bu etdi

---

58 Ü1 286b, Ü2 284a
59 S 113a, Ü1 286a, Ü2 284a
2 teḫallüf S, Ü2: tekellüm Ü1
60 S 113a, Ü1 286a, Ü2 284a
61 S 113a, Ü1 263a, Ü2 284a (Ü1 286a'da tekrar edilmiş)
62 S 113a, Ü1 285b, Ü2 284a

63

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿArż-ı merāma fürṣat olur bezm-i bāġda
Sāḳī ṣununca cām-ı meyi yāre sīb ile

2 Besdir vesīle merhem-i iḥsān-ı ümīde
Olduḳça ʿarż-ı ḥāl edeniñ yarası bile

64

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Pāre-i yaḫla meyi sāḳī ki pür-elmās ede
Sīne-rīşān-ı ġamı bir dem ḳomaz āsīb ile

2 Mey verir sīb-i ẕeḳanla telḫī-i endūh olur
Vermesiyle iḳtirān etdikçe elması bile

65

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 ʿİẕārı dil-berimiñ reşk-i mihr iken çerḫiñ
Cemāl-i mihrine şāyān degil diraḫşānī

2 Benimle etme uḫuvvet o mehle ülfet içün
Bu kār-ı nā-sere zāhid degildir aḫ şānı

66

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Gerçi kim çoḳ āftāb-ı evc-i ḥüsn ü behcetiñ
Dehrde gördük ṭulūʿun ḫāver-i eyyāmdan

2 Devr-i Ādemden beri ammā ṭulūʿun görmedik
Öyle bir meh-peykeriñ aṣlā sevād-ı şāmdan

67

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Neşāṭ-ı meclis-i rindān içün ḫaṭar görünür
Eger ki şeyḫ-i meges-ḫū gelirse būy-ı meye

2 Kemīne ṣadme-i ḥırṣın taḥammül eyleyemez
Gelince seng-i ihānet gelir sebū-yı meye

---

63 Ü2 284b
64 Ü2 284b
65 Ü2 284b
66 Ü2 284b
67 Ü2 284b

68

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Żaʿīfe ṣadme-i āzāra nīrūmend-i inṣāfıñ
Bulunmaz ḳuvvet-i iḳdāmı ne bāzū ne dirseginde

2 Gezend-i iʿtidādan müctenibken şīrler bilmem
Gedā-yı ʿācize bu cevr-i bī-ḫaşyet nedir segde

69

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Düşerse ʿaks-i rūy-ı neḫveti ger zāhid-i ḫuşkuñ
Serābı ṣanma kim pür-mevce-i çīn-i cebīn etmez

2 Semā vü arżda āsūde yoḳdur şerr ü şūrundan
Budur ẓannım hele şeyṭānı mekrinden emīn etmez

70

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Var mı vaḳti ṭāʿate şeyḫiñ ki maḥṣūr eylemiş
Ṣoḥbet-i şāmın zene ṣubḥun ġulām-ı emrede

2 Ṭāʿate bī-cā nice efrāz-ı vaḳt etsin o kim
Nehye münḳād iken etmez iṭāʿat emre de

71

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu ḥırṣıyla demezdim cām-ı meyden zāhidā el çek
Doyursa sāḳiyān-ı ʿanberīn-gīsū seni cāma

2 Ḳażā cām-ı ümīdiñ āba taḫṣīṣ eylemiş çünkim
Şarābī cāme giymekden de geç giy sūsenī cāme

72

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Bā-mesken olan kimse mühimmāt-ı ʿiyāli
Taḥṣīle mücidd olmada bī-meskenet ister

2 Şāyeste degil ḫūy-ı kesālet aña zīrā
Sükkāna ġıdā olmaḳ içün mesken et ister

---

68 S 113b, Ü1 286b, Ü2 284b
60 S 113b, Ü1 286b, Ü2 285a
70 S 113b, Ü1 286b, Ü2 285a
71 S 113b, Ü1 287a, Ü2 285a
72 Ü1 290a, Ü2 285a (Ü2 285b'de tekrarlanmış)

73

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ḥācı o dem ki ḥaccını mebrūr añlayıp
Beyt-i Ḫudādaki ḥaceri istilām ede

2 Kesb-i günāh-ı tāze içün mālı ḳalb ile
Ṣarf etmede ki lām-elif-i isti lām ede

74

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Ḳuvā-yı ṭāli' i meslūb iken hem-tāb-ı şīr olsa
Degil vā-beste taḥṣīl-i emel her kesde nīrūya

2 Yüzün ferş-i zemīn etmekle de farṭ-ı temelluḳdan
Revā görmez nigāh-ı raġbeti her kes denī-rūya

75

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Reh-i 'aşḳ içre sen ey 'āşıḳ-ı zār
Ġam-ı aġyārı ṣaḳın etme mühim

2 Çeşm ü dem-beste yürü zīrā kim
حبك الشئ يعمى و يصم

76

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ḳāni' iñ ṣāḥib-ġınā cār-ı bülend-eyvānınıñ
Gerçi kim ifrāṭ ile zīb ü fer aḥcārındadır

2 Ben derim ammā lüzūm-ı ḳaṣr-ı istiġnā ile
Cār-ı nīk-ārāyiş-i bezm-i feraḥ-cā rindedir

77

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Olup müste'nisi rıḳḳıyyet-i şāhānıñ anlar kim
Cenāb-ı Ḫāliḳiñ rıḳḳıyyetinden müfteriḳlerdir

2 Ser-ā-ser ni' met-i Ḫallāḳ ile perverde olmuşken
Mücerred kendi emṡāli 'abīde müfte riḳlerdir

---

73 S 113b (Üzerine çizgi çekilmiş)
74 S 113b, Ü1 287a, Ü2 285a
75 S 113b, Ü1 264b, Ü2 285a
76 S 113b, Ü1 287b, Ü2 285a
77 S 114a, Ü1 289b, Ü2 285a

78

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 O kim idāne-i naḳd-ı vidād edip ḫalḳa
Derūnun eyleye ġallāt-ı ṣıdḳ içün mikyāl

2 Erer saʿādet-i dāreyne şübhesiz zīrā
كما تدين تدان و كما تكيل تكال

79

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫāṭır-şināsa rifḳ ü müvāsātı pīşe et
Yārānına vidādı metīn olmayansa da

2 Peyveste muṣliḥīne mücīr ol ḫaṭarda līk
Müfsidlere necāta muʿīn olma yansa da

80

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Eden idāne-i naḳd-ı züyūf-ı cevr ü olan
Ġılāl-i mekr ile anbār-ı ḳalbi māl-ā-māl

2 Bulur cezā-yı sezā-yı ʿamellerin zīrā
كما تدين تدان و كما تكيل تكال

81

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Sūʾ-i ʿamelle ḥücre-nişīn-i medārisiñ
Baḳma ṣaḳın riyādan utanmaz dü-rūsuna

2 Mīḫ-i cidāle eyleme āvīze gūşuñu
Aṣma ḳulaḳ nizāʿı tükenmez dürūsuna

82

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Dehrde şāhīn-i mīzān-ı irādet merdüme
Yā şikār-ı naḳṣ-ı ḥaclet-dāde eyler yā kemāl

---

78 S 114a, Ü1 290a, Ü2 285a
79 S 114a, Ü1 290a, Ü2 285b
80 S 114a, Ü1 290a, Ü2 285b
81 S 114a, Ü1 290b, Ü2 285b
82 Ü1 290a, Ü2 285b

2 İğtirābı buğż eder ṣayd-ı ġurāb-ı suḥt içün
Ḳāniᶜe künc-i vaṭandır dām-ı naḫcīr-i ḥelāl

83

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Yār-i gül-ruḫsār ile ṣūfī derūn-ı ḥücrede
Bādeyi añdıḳça gūyā kim şarāb-ı ḳand içer

2 Sāġar-ı gülfāma ḥaṣr etmiş yemīn-i raġbeti
Ol sebebdendir ki içdikçe şarāba and içer

84

mefāᶜilün feᶜilātün mefāᶜilün feᶜilün

1 ᶜUḳūl-i ḳāṣıreden bil ki maḥż-ı töhmetdir
Ġubār-ı vaṣf-ı keci perr ü bāl-i tīr üzre

2 Ki vażᶜ-ı noḳṭa-i bī-cā ᶜabes̱-nümāyāndır
Nigāḥ-ı ᶜāḳile her ḥarf-i bī-naẓīr üzre

85

feᶜilātün feᶜilātün feᶜilātün feᶜilün

1 Dil-beri farḳ edemez ṣūfī-i ebleh ancaḳ
Vaṣl içün olmada her sāde-ruḫa āmāde

2 Ḥüsn ü ānı kem olan yār-i kemān-ebrūya
Bir kem-ān içün eder tīr-i dilin üftāde

86

mefᶜūlü fāᶜilātü mefāᶜīlü fāᶜilün

1 Evvel ḥarāma ehl-i sitem bī-niyāz iken
Şimdi ḥarāmı ḳāḍī vü müftī şikār eder

2 Hep kesb ü kārı ẕātına ḥaṣr etmiş aġniyā
Ancaḳ gedā-yı ᶜācize müft işi kār eder

87

fāᶜilātün fāᶜilātün fāᶜilün

1 Her felīve-ṭabᶜ-ı nā-hencār-ı rāy
Müsteᶜidd-i farḳ olur nīk ü bedi

---

83 Ü1 290a, Ü2 285b
84 Ü1 290a, Ü2 285b
85 Ü1 290a, Ü2 285b
86 Ü1 290a, Ü2 285b
87 S 114a, Ü1 290b, Ü2 285b

2 Çeşm-i ʿibretle baḳılsa ḥāsılı
من هداه الله فهو المهتدى

88

mefʿūlü mefāʿilün feʿūlün

1 Mihriñ o ḳadar ki olmaz aṣlā
Mā-fevḳi taṣavvuruna imkān

2 Hīç pertev-i şeb-çerāġ-ı ḫ˘urşīd
Olsun mu ḫalel-peẕīr-i noḳṣān

89

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Cihānıñ āfet-i cān ḫāʾinān-ı bed-kārın
Emīn ṣanma ṣaḳın aldanıp ḳıyāfetine

2 Ḫaṭarsız añlama merdüm ḳıyāfet āfātın
Teġāfül etme saña ḳıymadan ḳıy āfetine

90

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Gece dūd-ı kebūd-ı āhımdan
Çeşm-i encümle āsmān aġlar

2 Ṣubḥ-dem ḫūn-ı çeşmimi göricek
Dīde-i āftāb ḳan aġlar

91

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḫırām-ı intiḳām etdikçe ṣaff-ı cünd-i aʿdāya
Benim'çün lemʿa-i şemşīr var gīsū-yı tūġımda

2 Görünce iltimāʿın ḫ˘od-be-ḫ˘od teʾsīr-i ġayretle
Eger şemşīrlerden iftirāḳ etmezse tu ġımda

---

88 S 114a, Ü1 290b, Ü2 286a
89 S 114a, Ü1 290b, Ü2 286a
90 S 114a, Ü1 290b, Ü2 286a
91 S 114a, Ü1 290b, Ü2 286a

92

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Serde zaḫm-ı ḫadeng-i dil-dūzun
Ġamze-i fitne-kāra bildirelim

2 Varalım ʿarż-ı ḥāl-i zār edelim
Ser-güẕeşti o yāre bildirelim

93

1 رجال متى هم بالامارة سودوا
طبايعهم مالت يعش غراب

2 فداموار كوباسابحين برفعة
كانهمو اصار و ارحال دواب

94

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ḫufyeten ʿāhireler cilvesini seyrāna
Raḫne-i ḫalveti ṣūfiye revā revzenedir

2 Şübhe yoḳdur k'anıñ iḳdām-ı temennīsinde
Hemān oġlana degil belki rev-ā-rev zenedir

95

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Yāriñ hemīşe zāhid-i āşüfte-meşrebiñ
Gīsūsuna ṣarılmaġa baḳ ibtidārına

2 Gördükçe tār-ı kākül-i maḥbūba cān verir
Gūyā ki ṣalb olunmaḳ içün ipdi dārına

96

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nice iẓhār-ı rūy-ı zehre-i taḥrīf eder cāhil
Nigeh-dārī-nümāy-ı ʿarş iken āyīnesi şerʿiñ

---

92 S 114a, Ü1 291a, Ü2 286a
93 Ü1 256a, Ü2 286a
94 Ü1 291a, Ü2 286a
95 Ü1 291b, Ü2 286b
96 S 114b, Ü1 291a, Ü2 286b
1 cāhil S, Ü2: zāhid Ü2

2 Şaḳın şāḫ-ı dıraḫt-ı şerʿi kemter görmesin ʿālim
Ki cinsiyyetde olmaz imtiyāzı aṣlden ferʿiñ

97

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḳāḍīleriñ zamānede çeşm-i ḳabūl ile
ʿAllāme olsa baḳma müzevver ṣököküne

2 Nev-bāve-i dıraḫt-ı ẕevātı ḍalāldir
Ser-çeşme-i hüdādan erişmez ṣu köküne

98
Tażmīn

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ey ġarīḳ-i baḥr-ı pür-ehvāl-i ḥayret ġam yeme
Fikr ḳıl ās̱ār-ı emvāc-ı ʿināyet ne'ydigin

2 Ġarḳa verdi ʿālemi bir ḳaṭre āb-ı maġfiret
Var ḳıyās et vüsʿat-i deryā-yı raḥmet ne'ydigin

99

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫilden zen-i ʿafīfe-i meh-rūya māʾil ol
Vaṣla ġulām-ı emredi olma ināḫada

2 Ferdā ḥużūr-ı Ḥaḳda teḳāżā-yı şermden
Cevf-i kef-i teʾessüfü etme inā ḫade

100

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Hevā-yı dest-bendi kāʿibāt-ı ḥūr-ı cennetle
Ne lāyıḳ dergehinden Ḫāliḳiñ maṭrūd u medḥūra

2 Ki maġżūb-ı Ḫudā-yı ḳādiriñ şemşīr-i ḫaybetle
Yedi maḳṭūʿ olur dest-i ḫayāliñ etse med ḥūra

---

97 S 114b, Ü1 291a, Ü2 286b
98 S 114b, Ü1 291a, Ü2 286b (Başlık: S)
99 S 114b, Ü1 291a, Ü2 286b
100 S 114b, Ü1 291a, Ü2 286b
2 ḳādiriñ S, Ü2: Ḫāliḳiñ Ü1

101

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Edīb nuṭḳ u benān u midād u levḥ ü ḳalem
Sezā mı maḥrem ola vaṣf-ı rūy-ı dil-dāra

2 Ḫayālden ṣaḳınırken ḫayāl-i evṣāfın
Sezā budur k'ola vaṣfında ẕihnim āvāre

102

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Kemāl-i dāniş ü taḳvā ile yaḳışmazken
Ḍalāl merdüm-i ṣāḥib-s̱ebāt-der-dīne

2 Yine ḥarāmı şifā-yı dil-i saḳīmi eder
Faḳīh-i bed-menişiñ bilmem ki derdi ne

103

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Şeyḫ-i nihüfte-kār mey-āşām şürbüne
Sūgend ile inābeti ālāt-ı setr eder

2 Cāmi'de būy-ı şübhe-i ṣahbāyı def' içün
Misk-ābe-i dürūġ ile ālūde and içer

104

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Aġyārdan mücānebet ü istitār içün
Her gāh bāb-ı ḫalvete gerçi o perde ḳor

2 Ammā içinde müctemi' olduḳça dem-be-dem
Dil-berleriñ sürīnine zāhid öper de ḳor

105

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 O bütüñ fikret-i seyr-i ḥarem-i vaṣlında
Her ṣafā-yāb olana cilvegeh-i mes'āda

2 Ḥacer-i esved-i ḫālin yed-i endīşe ile
Veremem messe rıżā olsa daḫi mes'āde

---

101 S 114b, Ü1 291b, Ü2 286b
102 S 114b, Ü1 291b, Ü2 286b
103 S 114b, Ü1 291b, Ü2 287a
104 S 114b, Ü1 291b, Ü2 287a
105 S 115a, Ü1 291b, Ü2 287a

106

müfteʿilün müfteʿilün fāʿilün

1 Şāh u gedā ḫ˘urd u büzürg-i cihān
Biri degil ġuṣṣa vü ġamdan selīm

2 Müʾmine rāḥat mutaṣavver degil
ذالك تقدير العزيز العليم

107

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bikr-i ʿiṣmet-perver-i merdān-nihād-ı bādeyi
Verme her bir şevher-i İblīsden ābistene

2 Ġayra itlāf etme ol āb-ı ḥayātı sāḳiyā
Belki senden rind-i ṣahbā-nūş içün āb istene

108

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Var mı hīç bir bikr-i mażmūn-ı bedīʿ
K'olmaya cā-kerde-i ṭabʿ-ı selīm

2 Nev-ʿarūsān-ı meʿānī oldu hep
Ḥeclegāh-ı beyt-i şiʿrimde muḳīm

109

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿĀşıḳ neşāṭ-ı ḫilʿat-i sündüs-güzīn olur
Ġamdan çü-ḥülle tā ki ḳad-i cāna sır geye

2 Cāy-ı dirīġ-i cāme-i vuṣlat mıdır o hīç
Dil-dārdan ki zehresi yoḳ cān esirgeye

110

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dil tā ki āşiyāna ʿiṣmet-güzīn ola
Olmaz bürīde ṭāʾir-i şevḳi o lāneden

2 Bir dil ki cāy-ı neşʾe-i ṣahbā-yı ḫuld ola
Ẓarf-ı ḥamīm-i dūzaḫ-ı ehvā ola neden

---

106 S 115a, Ü1 291b, Ü2 287a
107 S 115a, Ü1 291b, Ü2 287a
108 S 115a, Ü1 292a, Ü2 287a
109 Ü1 292b, Ü2 287a
110 Ü1 292b, Ü2 287a

111

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ṣadme-i āzārıma tāb-āver etmem düşmeniñ
Cünne-i perḫāş-ı istīlāsı ben dīvār ise

2 Ḥall eder dervāze-i ḥıṣnında dest-i saṭvetim
Ḳufl-ı zencīr-i muṭalsem-berle bendi var ise

112

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ẕikr ü tesbīḥ ederek rāh-ı ḥacda
Sübḥa-i nāḳa süvār etdi benānı ḥācı

2 Vaṭana ʿavdede sāʿat gibice ḳoynunda
Nāḳadan indigi sāʿatde bulundu ḫācı

113

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Denī-ṭıynet ne deñli ḳāmet-i saʿyın bülend etse
Ne mümkin cāygāh-ı ehl-i ḳurba çehre-sā olmaḳ

2 Meger pāy-ı hübūṭu rāh-peymāy-ı ṣuʿūd olsa
Olur mu hīç sipihre rīsmān-ı çeh resā olmaḳ

114

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 ʿĀşıḳlarına bezm-i şebistān-ı emelde
Olduḳça emārāt-ı teġāfül o ḳamerde

2 Tīr-i sitemin her ne ḳadar etse ḫalīde
Şevḳiyle gerek sīneyi germek oḳa merde

115

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Görürken ṣavlet-i ażrār-ı bī-hūşānesin ḫalḳa
Ḥayāt-ı cānıñ olsa mihrine meyl etme cānīniñ

2 Cināyet-pīşegānı beste-i zencīr-i buġż eyle
Riḳāb-ı ʿişretin maġlūl-i ikrāh et mecānīniñ

---

111 S 115a, Ü1 292a, Ü2 287a
112 S 115a, Ü1 292a, Ü2 287b
113 S 115a, Ü1 292a, Ü2 287b
114 S 115a, Ü1 292b, Ü2 287b
115 S 115a, Ü1 292b, Ü2 287b

116

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Hemīşe rīziş-i eşk oldu ey dil ḫ˘urdenī çeşme
Bu germiyyetle gitdikçe aña yem nem ḳadar gelmez

2 Anı ben gūyiyā bir eşheb-i menhūma beñzetdim
Degil bir yem gözünde heft yem bir yem ḳadar gelmez

117

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Zāhid saña 'aṭāsı dü ṣandūḳ-ı zerse de
Buġż et nevāl-i suḥtunu şāhıñ ḳızar bozar

2 Ḥırṣa tecennüb eyle fidādan ḳanā'ati
Zīrā mizāc-ı ḥāli düzer ṣandıġıñ bozar

118

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Ecnād-ı şeyāṭīn ile pürken bu cihānıñ
Peyveste tükenmez ne cidāli ne meṣāfı

2 Ālūde ḳalır demle 'uyūnuñ ḳaṭarātı
Bir dīde-i ḫūn-bārda gelmez neme ṣāfī

119

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1 Bu demde merde şefḳat vālid ü māderden olmazken
Ümīd etmek ne lāyıḳ re'fet-i aḫvāl ü a'māmı

2 Nice ehl-i riyāda nūr-bīn-i rūy-ı ṣıdḳ olsun
Meger derk-i ṣuverden dīde-i ġam-dīde a'mā mı

120

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 N'ola sulṭān-ı heft iḳlīm olursam
Alınca ta'm-ı la'l-i şehd-i yāri

2 Ki ol ta'm-ı nefīsi gūş edeydi
Geçerdi ḥasretinden şeh diyārı

---

116 S 115a, Ü1 292a, Ü2 287b
2 bir yem ḳadar S: bir nem ḳadar Ü1, Ü2
117 S 115b, Ü1 292a, Ü2 287b
118 S 115b, Ü1 292a, Ü2 287b
119 S 115b, Ü1 292b, Ü2 288a
120 Ü1 293a, Ü2 288a

121

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Bezm-i felekde mest-i müdām-ı ümīd olan
Olmaz rehīde ṣadme-i renc-i ḫumārdan

2 Deşt-i hevesde fikret-i neyl-i şikār ile
Bulmaz ḫalāṣa fürṣati dām-ı şikārdan

122

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Erẕālden teʿallüm-i ders-i teveḥḥüşe
Evḳāt-ı rūz u ezmine-i şeb ḳalīledir

2 Olmaz vidād-ı Müslime Efrenc müncezib
Zīrā ki ünsü şabḳalınıñ şabḳalıledir

123

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Vaḥşī-meniş ol dāmen-i ünsiyyeti ḫalḳıñ
Çek zümre-i şeyṭān-nihād-ı hemecinden

2 Ādemle ḳonuş ins ile ünsiyyete meyl et
Ḥall et girih-i ḥabl-i viṣāli heme cinden

124

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her mevci kūh-ı münḳalib-i āteş olsa da
Pāy-ı şināh-ı ṭāḳatiñe et memer yemi

2 Zinhār cevf-i ʿiṣmeti ʿĪsī-penāh iken
Şāyān-ı zaḫm-ı sūzen-i ifk etme Meryemi

125

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Mübtelā-yı ʿillet-i āşūb eden maḫlūḳunu
Ḥāli gör kim mübtelālardan yine ister rıżā

2 Sīret-i ʿudvān ile ümmīdvār-ı mihr olur
Şübhe yoḳdur var ise ʿaḳlın buyurmuşdur ḳażā

---

121 Ü1 293a, Ü2 288a
122 S 115b, Ü1 293a, Ü2 288a
123 S 115b, Ü1 293a, Ü2 288a
124 S 3a, Ü1 293a, Ü2 288b
125 S 3a, Ü1 293a, Ü2 288b

126

1 لازم العز فی رخاء وبؤس
واحتر زان تری خسیسا نفیسا

2 فانختال لسالك لجمار
يرتجی طبته مسافة عيسی

127

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Şimdi her zād-res-i ṣofra-i cū῾-ı fuḳarā
Olmaġın pīşe-i infāḳa riyā'en sā῾ī

2 ῾Āleme ṣafḥa-i manẓūme-i en῾āmında
Olmadan nādim olur bir elif-i işbā῾ı

128

mef῾ūlü fā῾ilātü mefā῾īlü fā῾ilün

1 Ṣaḥn-ı çemende ẕirve-i kāḫ-ı riyāżında
Ol kim ḥarīṣ-i neş'e-i bād-ı bahār olur

2 Ḫalvetgehinde mirveḥa-i dest-i yār ile
Müstaġnī-i müsā῾ade-i rūzgār olur

129

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 ῾Āşıḳıñ çehre-i germā-zede-i sīnesine
Bād-bīz ile döner bād-ı dem-i feryādı

2 Maṣraf-ı merdüm-i maḥrūr-ı ġarāma yoḫsa
Ne yeter mirveḥadan bād-ı hevā īrādı

130

mef῾ūlü fā῾ilātü mefā῾īlü fā῾ilün

1 Efzūn idi ḥarāret-i ḥummā-yı reşk ile
Gitdikçe tāb-ı ḫāṭır-ı ḥüssādımız bizim

---

126 Ü1 255b, Ü2 288b (Ü1 293b'de tekrar yazılmış)
127 S 3a, Ü1 293b, Ü2 288b
128 S 111b, Ü1 293b, Ü2 288b
129 S 111b, Ü1 293b, Ü2 288b
130 S 111b, Ü1 294a, Ü2 288b

2 Bildirmeseydi mirveḥamız nuṭḳ-ı ḥāl ile
Bād-ı hevādan olduġun īrādımız bizim

131

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Şīme-i imsāki idmān eyle vaḳt-i 'usrda
Pīşe-kārān-ı seḫā-yı Ḥāteme uy ġunyede

2 Dil-nevāz-ı ehl-i inṣāf ol sitem-kārān içün
Tīġ çek olduḳça şemşīr-i veġā uyġun yede

132

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

1 Geldikçe direm-dār olana ḫavf-ı te'addī
Reh-zenden olur merde emān bī-diremīde

2 Bī-mīve ana lerziş-i bīmiñ yeri yoḳdur
Kimden görecek seng-i cefā bīd-i remīde

133

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Ġırbāl edince nüh felegi her ḫadeng-i āh
Maẓlūm-ı dil-şikeste gibi ol kemīneden

2 İfrāṭ-ı cehl ile şeh-i ġaddār-ı dil-şiken
Pā-māl eder felek demesin ülkemi neden

134

fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl

1 Ṭahāretledir ülfet-i ẕāt-ı pāk
Ki her gāh eder iḫtilā ṭīb ile

2 Ḫabīs̱ān ile imtizāc eylemez
Ciyefle nice iḫtilāṭı bile

135

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Diliñ me'nūs-ı tārīk-i riyādır
Yaḳışmaz sāġar-ı ḫāṭır-fürūza

---

131 Ü1 294a, Ü2 288b
132 Ü2 289a
133 Ü1 296a, Ü2 289a
134 Ü1 296a, Ü2 289a
135 Ü1 296a, Ü2 289a

2 Mürīdā kūze-i ṣahbādan el çek
Degil lāyıḳ o kūze her öküze

136

fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Mevsim-i ṣayf olunca yelpaze
Mürġveş kār-ı cünbiş-i per eder

2 Gūyiyā şāḫ-ı sā῾id-i yāre
Meyl-i pervāz içün ḳanat baġlar

137

fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Merdüme cünbiş-i leṭāfet ile
Dil-i pür-tāb-ı hemmi şād eyler

2 Dil-beriñ evc-i dest-i nāzında
Her ne dem ki ṣabā da cilve eder

138

fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilātün fe῾ilün

1 Nān-ı suḥtuñ es̱erin bilmiş olaydı ābā
Suḥt ile perverişin etmez idi ebnānıñ

2 Fem-i ebnāsına bir vech ile lāyıḳ görmez
Suḥtdan kārih iken lez̠zetini eb nānıñ

139

mef῾ūlü mefā῾īlü mefā῾īlü fe῾ūlün

1 Bī-neş᾽e-i mey hem-dem-i hemm olma derūnu
Ma῾şūḳa-i ṣahbāya ḥarīṣ et meyelāne

2 Müşt-i hevesi merkez-i şāhīn-i müdām et
Tā dilde kelāġān-ı hümūm etmeye lāne

---

136 S 111b, Ü1 294a, Ü2 289a
137 S 111b, Ü1 294a, Ü2 289a
138 S 111b, Ü1 294a, Ü2 289a
139 S 111b, Ü1 293b, Ü2 289a

140

mefā ͑ilün fe ͑ilātün mefā ͑ilün fe ͑ilün

1 Bu şān-ı pest ile āyā neden ki ey süflī
Livā-yı ḳadriñiñ olduñ ḥarīṣi i͑ lānıñ

2 Niḳāb-ı çehre-i kārıñ sevād-ı vechiñdir
Ṣanī͑ -i ziştiñi esrārıñ oldu i͑ lānıñ

141

mefā ͑ilün mefā ͑ īlün mefā ͑ilün mefā ͑ilün

1 Olur ser-mest-i ḥayret ͑ āşıḳ-ı bī-dil ḫırāmından
͑ Abeṣ sāmān-rübādır ḳaddi yāriñ bu reşāḳatle

2 Kemānıñ eylemiş āvīze ṭāḳ-ı ebruvānında
Ḳabūl eyler degildir nāvek-i nāzı reşā ḳatle

142

fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilün

1 Ehl-i ͑ acziñ muḳteżā-yı vaḳt ü ḥālin derk edip
Yāver ol her bir mecāl ü tābdan bī-māyeye

2 Nerm teshīl eyle ṣa͑ b etme ġıdā-yı ͑ ācizi
Nān-ı ḫuşkü pīr-i bī-dendān nice bī-mā yeye

143

fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilün

1 Zāhidā sen her kes-i bī-͑ iṣmete dil-bend iken
͑ Unf ile rinde demek lāyıḳ degildir küs meye

2 Terk-i ta͑ nīf et ki zīrā meşreb-i rindānede
Duḫter-i ra͑ nā-yı rez şāyeste olmaz küsmeye

144

fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilātün fā ͑ilün

1 Etmeseydi ḳaṣd-ı zaḫm-ı i͑ tidā yek-dīgere
Dāderān etmezdi ͑ uḳbāda maḳar dūzaḫları

---

140 S 111b, Ü1 294a, Ü2 289b
1 şān-ı S, Ü2: nişān-ı Ü1
141 S 111a, Ü1 296a, Ü2 289b
142 S 112a, Ü1 296a, Ü2 289b (Ü1'de bu kıt‛anın ilk iki mısraı ile bir sonraki kıt‛anın son iki mısraı beraber yer almaktadır)
143 S 112a, Ü2 289b
144 S 111b, Ü1 296a, Ü2 289b

2 Dehrde zīrā ki düşmenden füzūn cerḥ etmede
Ḳavs-ı keyd-i iḫveden tīr-i ciger-dūz aḫları

145

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Ẕihne reh-yāb eylese ehvāl-i ferdāyı eger
Kimse almazdı bu gün hīç ṭa'm-ı 'ayş-ı erġadı

2 Fikret-i imrūza ḥaşr etmezdi vaḳt ü fürṣatin
'Aḳlı olsa yevmine tercīḥ ederdi er ġadı

146

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Ḥüsām-ı ġamzesi bürrān iken o ḫūn-rīziñ
Fesān-ı nāz ile bilmem yine nesin biledir

2 Çevirdi burḳa'ı 'aḳreb göründü zülfü baña
Nigāhımıñ yeri derken riyāż-ı sünbüle dir

147

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Aġniyā tā o ḳadar baṭla muṣırr olmuş kim
Ṭaleb-i Ḥaḳdan aña ye's-i dil-i nās ister

2 Dāyini da'vet-i şer' etse eger ḳāḍīden
Ṣaḳḳ-ı imhāle bedel ḥüccet-i iflās ister

148

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

1 Şükūh-endāz-ı heft iḳlīm olursa
Ṣafā yoḳ merde ṣāḥib-mesnedīde

2 Ki sulṭān u gedā da mün'adimdir
Dili dest-i kederden mes-ne-dīde

149

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

1 Peymūde ḳıldı kākül-i müşgīn-i yārden
Ser-tā-ḳadem teseddül-i her tār-mū ḳadin

---

145 S 111b, Ü1 296b, Ü2 289b
146 S 112a, Ü1 296a, Ü2 289b
147 Ü1 297a, Ü2 289b
148 Ü1 297a, Ü2 290a
149 Ü1 297a, Ü2 290a

2 Ol şevḳ ile zebāne-i sūz-ı derūnumuz
Pest etdi dūzaḫıñ leheb-i nār-mūḳadın

150

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āvīze-i miyānı s̱üreyyāyı eylesem
Uymaz sarāy-ı behcet-i yārīñ revāḳına

2 Bu ḥüsn-i nā-nümūde ile pāy-ı şūḫuna
Reng-i ʿiẕār-ı ḥūr olur ancaḳ revā ḳına

151

fāʿılātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿılün

1 Üstüvār-ı mevḳıf-ı yümn eyle pāy-ı ġayreti
Bil ki şān-ı meymene olmaz ʿadīl-i meysere

2 Etme taḥrīk-i ḳadem ʿişretgeh-i bezm-i meye
Kim ḫumār-ı ġafleti pāyende eyler mey sere

152

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Faṣl-ı şitāda fākihe-i nāra cān atıp
Vaṣfıyla mülzem etme diliñ ıṣṭılāḥa sen

2 Kim ṣūfiyā bu sendeki evżāʿ-ı serd ile
Nār-ı leẕāda etsen olur ıṣṭılā ḥasen

153

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

1 Lāyıḳ degil ḳanāʿat ol şūḫ-ı şīve-kārıñ
Her ḥoḳḳa-i lebinden gül-ḳand-ı būse-ḫāya

2 ʿUşşāḳa nā-revādır ḳaṣr-ı emel o yārīñ
Olduḳça iʿtiyādı peyveste bu seḫāya

154

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Defʿ-i şerr-i şerbet-i ṣahbāya iḳdām eyleyip
Nehy ederdim reh-nümāy-ı şerr olan her şerbeti

---

150 Ü1 297a, Ü2 290a
151 Ü1 296b, Ü2 290a
152 Ü1 296b, Ü2 290a
153 S 112a, Ü1 296b, Ü2 290b
154 S 112a, Ü1 297a, Ü2 290b

2 Ehl-i şerriñ rişte-i meylin benim meylim gibi
Bette sāʿīdim ḳabūl etse eger her şer beti

155

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Muṭrib sebū-yı bāde ne dem ḳulḳul eylese
Ḥükm-i muṭāʿ-ı sāz u nevā bil sebū sesin

2 Kim mürdeler ayağın öper duḫter-i reziñ
Ser-māye-i iʿāde-i cān bilse būsesin

156

Velehu Cevāben li-Maḳāleti Leʾīm

1 يا لائما طبع الكريم بلؤمه
لا تسفهن تنصرا بكلام

2 ان الملامة للكريم اهانة
تومى لخلعك ربقة الاسلام

157

Tażmīn

1 من اجل نصحى لجهال الورى عبثا
انى كات بذنب ليس يغتفر

2 ادا محاسنى اللاتى اسربها
هى الذنوب فقل لكيف اعتذر

158

1 ان تبتغى حرسا من كل ذى طمع
فنم ساليا ولا تحتج الى عسس

2 ولاتمل لمسليح خاب آمله
فاركب حمارا ولاترقا على فرس

---

155 S 112a, Ü1 297a, Ü2 290b
156 S 112b, Ü1 297a, Ü2 290b (Başlık: S)
157 S 113a, Ü1 297a, Ü2 290b (Başlık: S)
158 S 112b, Ü1 297b, Ü2 290b

159

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Cāna senden ki o dem nefy olunup gitdi raḳīb
Düşdü ʿuşşāḳa ʿaceb ġulġule-i şādīhā

2 Ḫāne vü ḫāne perestārını gördükde dedim
سخط الله عليها و على منفيها

160

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Olmaz devā-yı selb-i riyāsız şifā-peẕīr
Zāhid ne deñli ʿilletine çāre-yāb ise

2 Bulmaz kenār-ı cūda nemāyī nihāl-i ḫuşk
Tedbīr-i kār-ı ḳaṭʿ iledir çāre yābise

161

1 دل درمانده گان اهل دلربا
بدين علم چرا خواهش نمودن

2 نباشد دلخوشى با مرد عقل
كه كامشرا شود بودن نبودن

162

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ẕātım cihāna lāzım iken ḍarb-ı ḳahr ile
يا صاحب الاساءة جهلا كسرتنى

2 Şemşīr-i inkisārımı ammā bilmediñ
Bi'l-cümle yek-ten olsa bu ʿālem keser teni

163

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Firāş-ı vuṣlatına ruḫṣat-i düḫūl içün
Nigāhı nāz ile ḫ˘ābīde-i tenāvümdür

---

159 S 112b, Ü1 297b, Ü2 290b
160 S 112b, Ü1 297b, Ü2 290b
161 Ü1 298a, Ü2 291a
162 Ü1 298a, Ü2 291a
163 Ü1 298a, Ü2 291a

2 Dili girifte-i dām-ı teġāfül eyleyemez
Benim ki çoḳdan o şūḫ-ı sebük-ten avumdur

164

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Cihān ṭālibleri menhūm-ı ʿilm-i bī-ʿameldir hep
Ki sīr olmazlar aṣlā leẕẕet-i nuḳl-ı terācimden

2 Benimse niʿmet-i itḳān-ı ḥikmet ḳuvvet-i cānımdır
Anı tenhāca yerdim olsa bir nān-ı ter acımdan

165

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Ḳarīn olmaz ḫıṣāl-i ādemiyyet
Ṭamaʿla māl içün her rū-be-Hinde

2 Belāhetle beyābān-ı cihānıñ
Vaḳār-ı şīri umma rūbehinde

166

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bulunmaz ittiṣāf-ı kibr ü naḫvet
Sitemle celb-i mālıñ kārihinde

2 Ḳanāʿatle ṭamaʿ hem-pīşe olmaz
Cüdādır kār-ı Rūmī kār-ı Hinde

167

1 ابصرته سزرا لما الفيته
فى غفوة لهواى اذهو ناظرى

2 لما علمت يقينه لصبابتى
غلف الحيا لناظرى من ناظرى

---

164 Ü1 298a, Ü2 291a
165 Ü1 298a, Ü2 291a
166 Ü1 298a, Ü2 291a
167 S 112b, Ü1 297b, Ü2 291a

168

1 حرارتکش تاب هجران یار
نیاساید از ظل بید و چنار

2 نیابد ز گرم و سردی اثر
بسوزان غمرا چه نار و چنار

169

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Zāhid ḥaşem-i ʿizz ü ḳanāʿatle muḥaḳḳaḳ
İskender ü Dārācasına şāh idi kevne

2 Mānende-i eclāf eger bī-ḫıredāne
Dil vermese germiyyet ile şāhid-i kevne

170

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Çerḫ-i dūn medyūn-ı keyd-i ḫaṣm-ı hecr-i yār iken
Vām-ı keyd-i ġayra da ʿuşşāḳı tekfīl etmesin

2 Rāżıyız taḫfīfe meyl etmezse bār-ı minnetin
Püşte-i nā-çīzini minnetle tek fīl etmesin

171

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Debīr-i bed-raḳam u defter-i ṭamaʿ dāʾim
Midād-ı ḥırṣ ile ser-şār eder devātīni

2 Ki bāġa varsa temāruż-nümā olup fi'l-ḥāl
Diler ki müft edeler derdine devā tīni

172

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Feżā-yı dehrde güm-nām-ı ḥüsn-i şöhret olur
Kümeyt-i sāġar ile geşt eden meyādīni

---

168 S 112b, Ü1 297b, Ü2 291a
169 S 112b, Ü1 297b, Ü2 291b
170 S 112b, Ü1 298a, Ü2 291b
171 S 112b, Ü1 298a, Ü2 291b
172 S 112b, Ü1 298b, Ü2 291b

2 Melīk-i dāniş ü pākīze-şöhret oldur kim
Su᾽āl olunsa aña bilmeye mey adını

173

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Bu meydān-ı cefāda ḳurtulurduḳ cevr-i a῾dādan
Ṣudūruna sinān-ı ḳahr u tedmīri ṣoḳan olsa

2 Mey-i gül-gūn idi tefrīḥ-i dehre ḫūn-ı düşmenden
Mecārīsindeki her nehr-i cārīniñ ṣu ḳan olsa

174

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

1 Ṣaḳın bu ḥaclegāh-ı dehrde behcet-nümā zenden
Şereh-kār olma ḫaḍrā᾽u᾽d-dimen her nāmı Külṣūme

2 Benim zīrā ki vuṣlat-ḫāne-i gülzār-ı ῾ālemde
Degil hem-ser-i meşām-ı şehvetimde būy-ı gül ṣūma

175

fā῾ilātün fā῾ilātün fā῾ilün

1 Her Zelīḫā kim bu Mıṣr-ı dehrde
Dest-i meyli dāmen-i Yūsufladır

2 Olma maġlūb-ı hevā-yı vuṣlatı
Yu göñülden mihrini yu sifledir

176

mefā῾ilün fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Ṣafāyı nūş-ı meyi zāhid āşikār etme
Nihüfte et anı bir duḫter-i cemīleyle

2 Nehāren eylemeden de mülāzım-ı ḥazer ol
Mu῾ayyen eyle hemān sāġar-ı Cemi leyle

---

173 S 112b, Ü1 298b, Ü2 291b
174 S 113a, Ü1 298b, Ü2 291b
175 S 113a, Ü1 298b, Ü2 291b
176 S 113a, Ü1 298b, Ü2 191b

177

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ehl-i hūşa nā-sezādır iʿtiyād-ı lāġ ile
Dem-be-dem yād eylemek geh ferbih ü geh lāġarı

2 Yāve-gū olduḳça zīrā kim miyān-ı ḫalḳda
Dāver-i dehr olsa da bī-ḳıymet eyler lāġ eri

178

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 O şūḫuñ kākül-i ḫ˘oş-nekhetinden
Rehīndir cevdet-i her bū serinde

2 Ki tāb-ı meyle gül-berg-i ruḫundan
Ḥayāt-ı cān olur her būse rinde

179

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 جهان بهمزده شد از تغافلم زسهو
متى بسكرة وجدى اصابنى وسنى

2 Ḳo zülf-i yāri de ey dil ḫayāl-i ḫ˘ābıñdan
Kemend-i reşk ile şāyed aṣa beni ve seni

180

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dest-i kerīhi yāre dirāz etme zāhidā
Lāyıḳ degil o gül-bedene sen ulaşasın

2 Olmaz yediñ sezā-yı ṭahāret bu ḥāl ile
Kim ṭuʿme-i kilāb olacak sen o lāşesin

181

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Tekellüfsüz cihān-peymālarız peyk-i ḫayālāsā
Bizi ẓann etme kim pā-beste-i ḳayd-ı kürāsīyiz

---

177 S 112b, Ü1 298b, Ü2 291b
1 lāġ ile S, Ü2: lāf ile Ü1
178 S 112b, Ü1 298b, Ü2 292a
179 Ü1 294b, Ü1 294b, Ü2 292a
180 Ü1 295a, Ü2 292a
181 Ü1 295a, Ü2 292a

2 Ki biz keştī-nişīn-i şürṭa-i deryā-yı tevfīḳiz
Budur cāy-ı ʿaceb kim ʿayn-ı mecrāda gürāsīyiz

182

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Enīn-i hecr ile dāyim vürūda fürce bulur
Ġamıñ teʿārüfü göñlümle tā sesindendir

2 Diliñde ketm-i enīne hücūm-ı ḥayret ile
ʿİlāc bulmadığı cümle tasasındandır

183

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Zāhidiñ fikri dil-i zārımı teşvīş eyler
كلما نادمنى فى خلدى جربنى

2 Mesned-i ʿizz-i ḳanāʿatde muḳīm olduḳça
Es̱er-i ṭāmiʿası mülzem eder cerre beni

184

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Şeyḫden ḫ˘āhiş-i rüşd eylemeden müctenibim
كلما لذت به فى املى غيبنى

2 Ṭaleb-i himmet-i iblāġ-ı hüdā etdikçe
Himem-i fāsidesi ḳāyid olur ġayya beni

185

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Luṭf-ı şāhīle mücerred çünkim
Ḳadr-i ʿilm ü ʿulemā cāhiledir

2 Mebḥas̱-ı sāhirede anıñ içün
Ḳadr-i ʿilmi ʿulemā cāhıledir

---

182 Ü1 294b, Ü2 292a
193 Ü2 292a
184 Ü1 295a, Ü2 292a
185 S 113a, Ü1 262a, Ü2 292b (Ü1 294a'da tekrar edilmiş)

186

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Menhūm-ı kār-ı şaḳvet olur ḥizb-i eşḳıyā
Nāra düşüp buluncaya dek tā beliyyesin

2 Cism-i ḫabīs̱i tābe-i dūzaḫda ḳavrulup
Dühn-i müzāb edinceye dek tābe liyyesin

187

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Meyl eder naḳd-ı riyāsıyla şirā-yı dūzaḫa
Eylemez rağbet-i behişt içre naʿīm-i sermede

2 Zāhid olmaz rāğıb-ı ārāyiş-i ḳaṣr-ı ḫulūṣ
Ferş-i ṭāʿātın ḳalır ḫāk-i riyāya sermede

188

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Nice ḫurrem-dil-i ḥırmān olur naḳdīne-i cānla
Ḫarīdārān-ı metāʿ-ı seyr-i ḥüsnüñ veş bu kālāya

2 Ki vaʿd-i luṭf ile ḫandān iken meʾyūs olup şimdi
Neʿamla şād olanlar eylemezler mi bükā lāya

189

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṭabʿa şāyeste bulaḳ ḳaysı deyü nāẓır iken
Gelicek mişmiş-i ḫ˘oş-ṭaʿm-ı nefīs-i Ḥamevī

2 Beledi ẓāʾiḳayı reşḥ-i gül-āb-ı nāba
Ḳomadı ḫ˘āhişi ümmīd-i gül-ābıñ girevi

190

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Her ferḫ-i mākiyān ile hem-bāl-i ʿazm olan
Bulmaz firāz-ı naḫl-ı viṣāl-i perīleri

2 Pes-mānde-i ḥażīż-i tedennī iken anı
Pervāza inhimāk ile çekmez per ileri

---

186 S 113a, Ü1 294b, Ü2 292b
187 S 113a, Ü1 294b, Ü2 292b
1 rağbet-i behişt içre naʿīm-i sermede S, Ü2: rağbet-i naʿīm içre behişt-i sermede Ü1
188 S 113a, Ü1 294b, Ü2 292b
189 S 113a (Üzerine çizgi çekilmiş)
190 S 114a, Ü1 294b, Ü2 292b

191

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Arada ḳalmamışdır daʿvī-i dād u sited şimdi
Ġarīm-i ġamla deynin ḫāṭır-ı şeydā ödeşmişdir

2 O şūḫuñ zaḫm-ı nūk-i ġamzesinden şimdi memnūnuz
Diliñ zīrā mücerred dümmel-i derdin o deşmişdir

192

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Derūn-ı ḥücrede tenhā-nişīn olup zāhid
Çemen ṣafāsını ṭarḥ eyleme riyāżetle

2 Riyāża laḥm-ı kebāb u meyi müheyyā ḳıl
Riyāżeti ḳo ol āmāde-i riyāż etle

193

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Ṭabʿ-ı segvār ile geç rūzī-i pāk istemeden
Zāhidā meşrebiñe cīfe ara cīfe yarar

2 Nice pākīzeye pākīze ġıdā enfaʿ ise
O ḳadar meʾkele-i cīfe ara cīfe yarar

194

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Dest-i laṭīf-i yāre ki ifrāṭ-ı ḥüsnden
Doymaz mecāl-i reng-i ḥınā iftirāḳına

2 Ārāyiş-i leṭāfeti ẕātī degil deyü
Sūʾ-i edeble eylemesin iftirā ḳına

195

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Neşāṭı merdüm-i ṣāfī-nihād-ı iḫlāṣıñ
Dilinde ʿıṭr-ı ḫulūṣuñ revāyiḥile olur

---

191 S 114a, Ü1 295a, Ü2 292b
192 S 113b, Ü1 295a, Ü2 292b
193 S 113b, Ü1 295a, Ü2 292b
2 enfaʿ ise S: maṭlab ise Ü1, Ü2
194 S 113b, Ü1 295a, Ü2 292b
195 S 113b, Ü1 295b, Ü2 293a
1 ṣāfī-nihād-ı iḫlāṣıñ S, Ü2: ṣāf-nihād-ı aḫlāḳıñ Ü1

2 Velī nebāhet-i ṣıdḳa ḳarīn iken ṣanma
Ḫadīʿa-sāz-ı riyādan revā-yı ḥīle olur

196

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Ṣanma ṣuver-i ṣaḥn-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
Meşhūd ola hep çeşm-i ḫayāl-i büleġāya

2 Kim levḥ-i taḫayyülde her etdikçe teʾemmül
Mümkin mi teṣāvīr-i meʿānī bula ġāye

197

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Sūz u tāb-ı ġuṣṣa bī-sāmānī-i hicrān ile
Tā ki kānūn-ı fuʾād içre tenāhī bulmaya

2 Ḥayretinden sūziş-i iẓhār içün ḫavfım bu ki
Cüst-ü-cū etdikçe cevfinde ten āhı bulmaya

198

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Sāḥa-i dehrde Mehdī-i zamān olsa daḫi
Merdüm-i ʿādile yoḳdur yeri bī-ḥad dādıñ

2 Olmasa ādem ü ḥayvāna eger ḳayd-ı edeb
Bī-sebeb luṭfu nedir silsile-i ḥaddādıñ

199

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḫadeng ü deşneyi cevlānger-i şināh eyle
Hemīşe cūy-ı ten-i düşmene semek yerine

2 Ḫadengi zaḫm-ı dilinden keşīde etdikçe
Hemān dürūra bedel rīze-i sem ek yerine

---

196 S 113b, Ü1 295b, Ü2 293a
197 S 114a, Ü1 295b, Ü2 293a
198 Ü1 299a, Ü2 293a
199 Ü1 299a, Ü2 293a
1 deşneyi Ü2: deşnemi Ü1 / cevlānger-i Ü1; cevlān-gīr-i Ü2

200

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ülfet-i her ferye-gūdan kendiñi āzāde ḳıl
Kārih ol güftār-ı merdūdun gehī gerçekse de

2 İġtinām-ı iftirāḳ eyle viṣālinden çekil
Ṣoḥbetine dest-i raġbetle seni ger çekse de

201

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Bīm-i ṭaʿn-ı zāhid-i ḫuşk eyleme ṣaḥrāda çek
Sāḳī-i meh-pāre her ṣunduḳça gül-gūn bādeler

2 Kec baḳarsa meclis-i inse ne ġam kim çeşmine
Ḫāksār-ı intiḳāmı ḫāk-bīz-i bād eler

202

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḫāne-bīzār-ı gürūh-ı bī-vefāyānız Edīb
Meyl-i ḫāṭırla bizi ẓann etme her nādīdeyiz

2 Maḥrem olmaz dāniş-i her pīlverle ḳadrimiz
Ḳıymeti mechūl olan bir gevher-i nā-dīdeyiz

203

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Zāhid n'ola ḫużūʿ ile alsa selāmını
Hīziñ ki çeşm-i āleti şevḳ ile yaş döker

2 Hīç eylesin mi ḫalle-i terk-i edeb o kim
Her rūz u şeb ḥużūr-ı ḳafāsında diz çöker

204

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Cez̠b eder lā-büd ḳudūm-ı mevsim-i ürd-i behişt
Bülbülü dey-māh mehcūr-ı gülistān etse de

2 Lā-cerem şīrāze-gīr eyler nesīm-i nev-bahār
Bāġıñ evrāḳın ḫazān bir dem perīşān etse de

---

200 Ü1 299a, Ü2 293a
1 gehī Ü2: eger Ü1
201 Ü1 299a, Ü2 293a
202 Ü1 299a, Ü2 293a
203 Ü1 295b, Ü2 293a
204 S 114a, Ü1 295a, Ü2 293b

205

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Her müjen bir nev-fetīl-i merhem-i bih-būddur
Sīne-i sūrāḫ sūrāḫ-ı dil-i dīvānede

2 Rişte-i gīsū-yı müşgīniñle her mūy-ı ḫaṭıñ
Reşk-i mīl-i sürmedir çeşm-i ʿalīl-i şānede

206

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḳuṣūrundan ḫacel ger müdmin-i keyf-i nedāmetse
Zebān-ı ṭaʿnı teslīṭ eyleme mey-ḫ̆ār u bengīye

2 Fücūrun setr eden her şaḫṣa iṡbāt-ı fücūr etme
Cüdā et daʿvī-i ḥüsn etmeden mirʾātı zengīye

207

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Bilinmez etmedikçe āzmāyiş
Sühūletle çekilmez evli yayı

2 Ki çekse çille-i saḫtı be-yek rūz
Eder fersūde-bāzū evliyāyı

208

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Eşheb-i her dem revān-ı ʿazmime lāyıḳ degil
İnḥiṣār-ı iḳtifā şeb-rūlarıñ şeb-dīzine

2 Nāḳa-i şevḳim ṣabā-reftār-ı ṣubḥ u şām iken
Eylesin bend-i ʿiḳālinden ḥayā şeb dizine

209

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Ḫalḳa ʿaṭāsı kendüye tekrīr-i ʿavd eder
Bezle nice muṣırrı ise şeh reġāyibiñ

2 Zīrā ne dem ki şehr-i vaṭandan cüdā düşe
ʿAzm-i rücūʿu maṭlabıdır şehre ġāyibiñ

---

205 S 114a, Ü1 295b, Ü2 293b
206 S 114a, Ü1 295b, Ü2 293b
207 S 114a, Ü1 295b, Ü2 293b
1 Bilinmez S, Ü1: Bilmez Ü2
208 S 114a, Ü1 299a, Ü2 293b
209 S 114a, Ü1 299a, Ü2 293b

210

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Yā dem-i āhıñla söndür iltihāb-ı sīneñi
Dem-be-dem iṭfāya rīzān ol gözden yā nemi

2 Lā-cerem tedrīc ile eyler ḳabūl-i inṭıfā
Sīne zīrā eşke istiġrāḳ ile hīç yana mı

211

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Ḥuṣūl-i irtivā keʾs-i dihāḳ-ı laʿl-i nābından
Zebān-ı sūz-ı dilden dil-bere bī-serd-i rāz olmaz

2 Muṭarrā olmadan reşḥ-i ġadīr-i eşk-i ḥasretle
Felekde bāġ-ı ümmīdiñ nihāli ser-dirāz olmaz

212

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Āsūde-i ẕehāb-ı ṭarīḳ-i tevekkül ol
Vehm-i gezend-i bī-eẟeri ḳo pelengden

2 Ḫāliḳ saña ki pāy-ı pelengānı leng ede
Mümkin mi bīḫ-i renc-i ʿarec ḳopa lengden

213

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 ʿÖmrüñ çü-Nūḥ olursa da olma rübūde-dil
Sehlü'n-nefād olan bu sünūn-ı ḳalāyile

2 Rāh-ı beḳāya pāy-ı ẕehābı ẕehebden et
Ḳılma rikāb-ı ʿazmi müzeyyen ḳalay ile

3 Olmaz gülüñ ẟebātı vidāʿ-ı bahār ile
Mümkin degil leṭāfet-i gülşen ḳala yıla

214

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Vaṣf-ı cām-ı ʿaşḳda rindān-ı ser-mest-i hevā
Hep benimle hem-zebān-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdır

---

210 S 114b, Ü1 299a, Ü2 293b
211 S 114b, Ü1 299b, Ü2 293b
212 S 114b, Ü1 299b, Ü2 293b
213 S 114b, Ü1 299b, Ü2 294a (Ü1'de son iki mısra bulunmuyor)
214 S 115a, Ü1 299b, Ü2 294a
1 rind-i ser-mest-i hevā S, Ü2: ser-mest rindān-ı hevā Ü1

2 Rūbehān-ı gurbe-tāb-ı deşt-i inkār-ı Cehūd
Ḫıdr-ı ācām-ı hevāda ṣanmasın şīr azdır

215

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Ḳażā ṣaḥīfe-i cerr eylemiş bütün kevni
Rüsūm-ı aḫruf-ı cerden maḥall-i ḫālī yoḳ

2 Ki ḳaʿr-ı yemde nihān-ḫāne-i yemde bile
Maṣūn-ı silk-i lisān-ı ṭaleb leʾālī yoḳ

216

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Uṣandıḳ iltifāt-ı sāḳī-i peymāne-baḫşādan
Ki mīnāsında hīç bir neşʾe yoḳdur iʿtidāl üzre

2 Pey-ā-pey nīme eyler cāmı ki ser-şār eyler birden
Hilāli rāciḥ eyler bedre ki bedri hilāl üzre

217

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

1 Tā lez̠z̠et-i infāḳını maʿdūm ede kevniñ
Mihr eyleme ḫˇān-ı keremi bī-nemekīne

2 Kim ḳāʿide-i şerʿ-i fütüvvetde sezādır
İnfāḳına çeşm-i hevesi bī-neme kīne

218

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Nehmetle alma ṣayrafī-i kevn-i hālikiñ
Dest-i nigāh-ı raġbete naḳd-ı şümürdesin

2 Suḥt-ı nüḳūdun eyleyip āgende cevfine
Ṭarḥ et zemīn-i ẕüll ü hevāna şu mürdesin

---

215 Ü1 299b, Ü2 294a
216 Ü1 299b, Ü2 294a
217 Ü1 299b, Ü2 294a
218 Ü1 299b, Ü2 294a
2 hevāna Ü1: hevān-ı Ü2

219

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Hīziñ ritāc-ı raḫne-i kūn-ı büzürgüne
Zāhid sidād-ı āletini eklemiş yine

2 Meʾmūn edip mesāmiʿi gülbāng-ı żarṭadan
Kūs-ı tekiñ ṣadāsını kösteklemiş yine

220

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Demā-dem cismimiz de müncezibdir
Niyāz-ı yāre sīne yarasına

2 Sipihriñ yoḫsa ʿuşşāḳa eẕādır
Ġam-ı zer ve[rme]sine verme sīne

3 Lebībe iġtiṣāb-ı māla meylen
Cefānıñ ʿālemīne ʿālemi ne

221

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Merd-i ġayret-kāra ḫ˘oşdur neşʾe-i peymāneden
Keyf edinmek düşmen-i bed-ḫ˘āha kār-ı keyferi

2 Bezm-i kāfir rezm-i aḥzāb-ı ʿidāda ḥaḳ bu kim
Kārih-i ṣahbā eder keyferle ḥāṣıl keyf eri

222

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Rāst olmaz ḳālib-i elfāẓda maʿnā-yı kec
Müstaḳīm olmaḳla evrāḳıñ nuḳūş-ı mısṭarı

2 Saḫt-dil nā-dānı eylerdi leẕā līnet-peẕīr
Ṭabḫ ile olsaydı nānāsā fürunda mis ṭarı

223

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

1 Hüzāl-i fürḳat-i laʿliñle ṣahbā
Çü-semdir gām-ı cism-i nā-bedīde

---

219 Ü1 300a, Ü2 294a
220 S 215a, Ü2 294a
221 S 214b, Ü2 294b
222 S 214b, Ü2 294b
223 S 215a, Ü2 294b

2 Raḥīḳ-i bezmgāh-ı cennet olsa
Nigāh etmez şarāb-ı nāba dīde

224

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Celb-i māl-ı suḥt içün ehl-i riyā mecbūrdur
ʿĀleme iẓhār-ı faḫr-ı hey'et-i şeyḫānede

2 K'intifā-yı ṣıdḳ ile kedd-i riyāsından bilir
Vāridāt-ı ġaybdan bulduḳça bir şey ḫānede

225

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 İḥtiṣād-ı leşker-i aġyār ile mümkin degil
Hāle-i āġūşa almaḳ ol meh-i tābendemi

2 Çāre-i vuṣlat bulunmaz gerden-i aġyārdan
Deşt-i kevne nehr-i seyyāl etmeyem tā ben demi

226

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Lüzūm-ı saʿ-yı bī-encām ile bu ʿālem-i kevniñ
N'ola zāġānı rāh-ı iḳtifā bulmazsa bebġāya

2 Ki muḳbil müdbiri [kendine] taʿyīn-i sebeb ḳılsa
Nehār-ı ḥaşre dek taʿdād ile bulmaz sebeb ġāye

227

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Ḥürmetin terk eyleyip mıḳrāż-ı istikrāh ile
İsterim ser-rişte-i ümmīdi meyden kesmeyi

2 Līk meyden gördügüm ḥālātı idrāk eylese
Āşinā-yı dest-i yād etmezdi hīç bir kes meyi

---

224 S 215a, Ü2 294b
225 S 215a, Ü1 300a, Ü2 294b
226 S 115a
2 [kendine]: Dikişli kısma denk geldiğinden okunamadı.
227 S 115b, Ü1 300a, Ü2 294b
1 istikrāh ile Ü2: istiḳrāż ile Ü1

228

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Fehmim cihānı bilmede baḥr-ı muḥīṭ iken
Kemter baḳar benim yine her sifle pāyeme

2 Eyler ne gūne pāyemi pā-māle ictirā
Kim ġarḳ olur eden heves-i vażʿ-ı pā yeme

229

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Pertev-i rūz-ı ṣafā çeşmime reh-yāb olmaz
Şeb-i yeldā-yı ġamıñ sitr-i deyācīsinden

2 Mülhem-i leẕẕet-i gül-ḳand-ı bahār eyleyemem
Velī zehr-ābe-i serdī-i dey acısından

230

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Esb-i caḥīme nāʾib-i şūmu rükūb edip
Olsa girifte sicn-i seḳar nāʾibātına

2 Geçmez şerāre-pāş-ı şürūr olmadan yine
Ḳāḍī süvār olursa daḫi nāʾib atına

231

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Meṣāf-ı ġamda tā ol deñli maḫrūr-ı ʿanāyım kim
Dil-i teşnem müdām ḫūn içer cām-ı cemācimden

2 Simāṭ-ı dehrde maḥrūmī-i ḳūt-ı meserretle
Ḫāyāl-i bāle gelmez neşʾe-i cām-ı Cem acımdan

232

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı zāra fürūġ-ı rūy-ı yāri var iken
İltifātı ṣanma çerḫiñ pertev-i şemsinedir

2 Sīne-i dil-dār ile būy-ı semenzār istemez
Kim meşām-ı ʿāşıḳa şāyeste-i şem sīnedir

---

228 S 115b, Ü1 300a, Ü2 294b
229 S 116a, Ü1 300a, Ü2 294b
230 S 116a, Ü1 300a, Ü2 295a
231 S 115b, Ü1 300a, Ü2 295a
232 S 115b, Ü1 300a, Ü2 295a

233

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

1 Gürcīleriñ giyāh-ı vücūd-ı redīsiniñ
Görmem nigāh-ı dīde-i raġbetle menbitin

2 Ẓann eylemem ki dāmen-i nāmūsu pāk ola
Gördükçe vefret üzre yaḳasında men bitin

234

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Türrehāt-ı ʿālemi gūş etmeden ẓann eylerim
ʿĀlem içre kendimi bir ḫāne-i bengīdeyim

2 Dehrde ḳayd-ı ḥayāt ile muḳayyedken henūz
Ḳurtulup mümkin mi āḫar ʿāleme ben gideyim

235

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

1 Eyledikçe āzmāyiş añladım māhiyyetin
Süflī-i ḥayvān-nihādıñ yoḳdur insāniyyeti

2 Ṣafḥ edip ben niyyet-i īṣāl-i ḫayr etsem aña
İʿtidāsıyla baña etmekde insā niyyeti

236

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Dilīr-i kār-ı fütüvvet ne deñli süst olsa
Ḫadeng-i himmetine ġaybdan nişānedir

2 Leʾīm buḫlu ġınāya vesīle etdikçe
Niṡār-ı cūduna ehl-i kerem bahānedir

237

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

1 Şürūṭ-ı dūstī maḥmūlüdür yārān-ı devrānıñ
Bilinmez her işi dāniş-güzīne doġru merġūbu

2 Müvālāt-ı eḥibbā ṣıdḳa nā-maḳrūn iken zīrā
Bilenlerden de yoḳdur ḳābil-i taʿlīm-i üslūbu

---

233 S 116a, Ü1 300a, Ü2 295a
234 S 117a, Ü1 300a, Ü2 295a
235 S 117a, Ü1 300a, Ü2 295a
236 Ü1 306b
237 Ü1 308b, Ü2 7a
2 eḥibbā Ü2: (Ü1'de bulunmuyor)

238

mefā῾ilün fe῾ilātün mefā῾ilün fe῾ilün

1 Edīb olursa ḫulī bend-i ḥilye-i iḫlāṣ
Cemāl-i mü᾽mine pīrāye-i neżāretdir

2 Bütün fevā᾽id-i İslām bundadır yoḫsa
Ḫilāfı bedreḳa-i cāde-i ḫasāretdir

3 Dü beyt-i ḳıṭ῾a-nümūnu aḫīre derc etdim
Nu῾ūt-ı fevzi ki aṣḥābına beşāretdir

4 Ḫulūṣ u ṣıdḳ ile ṣabr u kerem daḫi re᾽fet
Şürūṭ-ı ḫamse-i İslāmdan ῾ibāretdir

5 Şehādet ile ṣalāt u ṣıyām u ḥacc u zekāt
Bu penc ḫaṣlet-i maḳbūleye işāretdir

---

238 S 136b, Ü1 307b, Ü2 3b

ELĠĀZ

1

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir o tuḥfe-i lec-maṭlaʿ u hezec-maḳṭaʿ
Ki oldu ismi dehen-sūz u cismi müsteṡnā

2 Egerçi cānı var ammā ki cismi bī-cāndır
Anası ḥāl-i ḥayātında ḥāliyā ḥublā

3 Baḳılsa nāmına etmekli er gibi görünür
Bu türş rūyu ile ṭatlı ṣoḥbeti ammā

4 Ġarībdir ki cinān u caḥīmi cemʿ etmiş
Erenleriñ biri de anda eylemişdir cā

5 Egerçi ülfeti insīler ile peyveste
Velīk cinn ile olmaḳda muṭṭaṣıl hem-pā

6 Büzürg ü ḫ˘urd ile vardır ʿaceb mümāşātı
Dilimli ḳāvuḳ ile mollā-zādedir gūyā

7 Cerinde küfteveşdir miṡāl-i zībāsı
Velīk ṭavr-ı enāniyyetde bī-pervā

8 ʿAcībdir hele terkīb-i nām-ı nāmīsi
Ḥurūf-ı cerr ü recā nefy ü şarṭı eyler edā

9 Edīb bu lüġaz-ı dil-pesendi ḥall edene
Sipihr efser-i mihr ü mehin giyirse sezā

2

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir o nesne ki iḳbāli içredir idbār
Ki varın etmede aṣḥāb-ı ṡervet aña niṡār

2 O deñli naḳl-ı kelām ile şöhreti var kim
Ne söylenirse bulur iştihār der-bazār

3 Ḳadīm merciʿidir ḫayl-i ser-bülendānıñ
Aḳar gelir aña cümle metāʿ-ı şehr ü diyār

4 Başıyla ayaġı birdir baḳılsa ẓāhirde
Ki ʿaks ü ḳalb ile mümkin degil anı ıżrār

Başlık Ü2: Lüġazāt Ü1
1 S 96b, Ü1 302b, Ü2 246b
4 Erenleriñ S, Ü2: Erenler Ü1
8 şarṭı S, Ü1: şürūṭu Ü2
2 S 97a, Ü1 305a, Ü2 246b

5 Vücūdunu gece gündüz ʿaṭāya vaḳf etmiş
Tevāżuʿ ehli gibi ẕātı ḫıdmete der-kār

6 Velī bu ḫūy-ı bedinden ṭıbāʿ kārihdir
Su'āl olunsa geh iḳrār eder gehī inkār

7 Baḳılsa şekline ṣūretde aḥsenü'l-eşkāl
Seḫāda şibhi bulunmaz desem daḫi yeri var

8 Velūddur doġurur geh ẕeker gehī ünsā
Ketūmdur n'ola fāş eylemezse ger esrār

9 ʿAnāṣır ile mevālīdi cümle ḥāvīdir
Kemāl-i vaṣfına ḳādir mi manṭıḳ-ı işʿār

10 Füṣūl-i erbaʿa nezdinde hep müsāvīdir
Ḫarīf ü ṣayf u zemistān ile zamān-ı bahār

11 İşinde kimseye aṣlā egerçi baş egmez
Velī metāʿı olur iḥtisābdan bīzār

12 Olur mis̱āl-i beşīr ü gehī mis̱āl-i neẕīr
Münāfıḳānedir eṭvārı eylemem inkār

13 Belīddir ki dem-ā-dem dökülmeden ḳaçmaz
Ḥarām-zādedir ammā yine maḳāle uyar

14 Hele efendiniñ ḫıdmetinde pervāne
Bulunsa n'ola ʿālemde böyle ḫıdmet-kār

15 Edīb bu lügaz-ı pāki ḥall eden ʿārif
Sezādır eşheb-i çerḫ-i bülende olsa süvār

3

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir o şevher ü zen tuḥfe-i zemīn ü zemen
Ki oldu pīş ü pes-i nāmı bile zīb-i dehen

2 Hemīşe ʿālem-i āb içre sekriniñ yeri var
Ki rāḥ-ı ṭall ü nidādan ayıḳ ḳalır mı içen

3 Dü ḥarf-i āḫir-i maʿkūsun et der elbette
Dü ḥarf-i evveli merdāna ṭard ile oḳuyan

4 İçinde tīşe-i rāzıñ maḥall-i terkībin
Eder muʿāyene fi'l-ḥāl dikḳatle baḳan

5 Bu lügazıñ evveli çāh-ı ẕeḳan gibi nāzük
Edīb āḫiri daḫi miyān-ı şekl-i ḥasen

---

6 gehī S, Ü2: gāh Ü1
8 geh S, Ü2: gāh Ü1
15 çerḫ-i bülende S, Ü2: çerḫiñ belinde Ü1
3 S 97b, Ü1 305b, Ü2 347a

4

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir ol kim laṭīf ü zībādır
Ṣaḥn-ı gülzāra revnaḳ-efzādır

2 Ḳademi re'ṣ-i ḳāmet-i cānān
Seri pāy-ı nihāl-i bāġ-ı cinān

3 Pāyı ʿālemde gelmese yāda
Aña Mecnūn olurdu dil-dāde

4 Añ yerinden ayaġı düşse hemān
Maḥv olur nūr-ı āftāb-ı cihān

5 Kim bu lüġazı Edīb ederse beyān
Aña ṣad āferīn olur şāyān

5

feʿilātün feʿilātün feʿilün

1 Nedir ol kim seri mūdan ḫālī
Dili gencīne-i zerle mālī

2 Nice eczādan olunmuş terkīb
Ḫande-fermā hele bir şekl-i ġarīb

3 Gördügü kimseleri daʿvet eder
Ḫāk olur yollarına ẕillet eder

4 ʿAded-i evveli beş āḫiri şeş
Yoḳdur emsāli içinde aña eş

5 Emr-i peymūdegī-i ġılle sözü
Rūy-ı cānāna urur ṭaʿne yüzü

6 Ḥāliniñ evveli ifkiyle geçer
Dāmeni dest-i emelde mużṭar

7 Gāh olur heykel-i re'ṣ-i ẓurefā
Geh olur vird-i zebān-ı büleġā

8 Kim ki bu lüġazı Edībā ede ḥal
Oldu taḥsīn-i ferāvāna maḥal

---

4 S 97b, Ü1 302b, Ü2 347a
3 Pāyı S: Pāy-ı Ü1, Ü2
5 S 98a, Ü1 302b, Ü2 247a
7 Geh olur vird-i S, Ü2: Gāh olur vird-i Ü1

6

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nedir o ḳātil-i bī-ālet-i perī-peyker
Ki çār küşe-i dünyāyı ṭutdu ser-tā-ser

2 Baḳılsa gerçi ki ālāt-ı rezmi yoḳ görünür
Velī yine var içinde sinān u tīġ ü teber

3 Egerçi sem deriz ammā devā-yı şāfīdir
Anı bilen daḫi eczā-yı ḥikmeti ne arar

4 'Aceb midir ki dü kevn ehli olsa meftūnu
K'anıñla ḥāṣıl olur ẕevḳ-i ḥūr u nev'-i beşer

5 Ḥurūf-ı ismi teheccī Ḥurūfīdir lākin
Şümār-ı ismi hezārān ḥurūfdan berter

6 Ne mümkin idi bilinmek me'āl-i aḥvāli
Nesīm rāzını ifşādan eyleseydi ḥaẕer

7 Edīb bu lüġaz-ı dil-pesend-i düşvārıñ
Muḥāldir k'ola reh-yāb-ı ḥalli ehl-i naẓar

7

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1 Nedir ol bedreḳa-i ehl-i naẓar
Reh-ber-i rāh-rev-i şām u seḥer

2 Anda yek cüz'-i 'anāṣır lāmi'
Hem mevālīd-i s̱elās̱ī cāmi'

3 Şevḳ ile olsa ne dem cilve-nümā
Alır eṭrāfını yārān-ı ṣafā

4 Oldu pür-tāb mis̱āl-i tābe
Düşeli derd ile pīç ü tāba

5 Rūz olur ser-be-girībān-ı ḫafā
Būmveş şebde olur cilve-nümā

6 Muṭṭaṣıl ṭavḳ-ı sitem der-gerden
Āhenīn bend ser-ā-ser ber-ten

7 Nice sūrāḫ ile bī-ḥad vermiş
Bāṭın u ẓāhirine ārāyiş

8 Kim ki bu nükteyi eyler tebyīn
Aña şāyeste Edībā taḥsīn

---

6 S 98a, Ü1 303a, Ü2 247a
1 o Ü1: ol S, Ü2
7 S 98b, Ü1 303a, Ü2 247b

8

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir ol kim ġarīb ü aʿcebdir
Nāmı se ḥarfden mürekkebdir

2 Ḥadd-i ẕātında yek ser ü pādır
Vasaṭı şekl-i çeşm-i bīnādır

3 Evvel ü āḫiri müsāvīdir
Seri pā merkezini ḥāvīdir

4 Leb-i cānān ile leb-ā-lebdir
Çün-mey-i nāb ṣāf-meşrebdir

5 Münderic anda hep ḥurūf-ı ʿilel
İsmi olur recāda müstaʿmel

6 Gāh nisbetle nām-ı merd ü zenān
Gāh olur vaṣf-ı sāġar-ı mestān

7 Lüġatin etdi cevgeri taṣrīḥ
Ki o vech üzre bu naḳl-ı ṣaḥīḥ

8 Kim ederse bunu Edībā ḥal
Aña taḥsīn olur sezā vü maḥal

9

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir ol ism-i bī-ʿaded ki olur
ʿAdedi çār-deh bi-lā-noḳṣān

2 Gerçi zāhidler ile hem-serdir
Līk hem-pā sipāh ile her ān

3 Ser-i maḳlūbu ḥırṣdır maʿnen
Āh olur ḳalb olunsa pāyı ʿiyān

4 Gāh olur sāz u söz ile maḳrūn
Geh çeker ḫaṣm-ı dūna tīr ü kemān

5 Gāh meʾkūl ü gāh nā-meʾkūl
Geh olur āşikār u geh pinhān

6 Kim ederse Edīb bunu ʿiyān
Aña sā-bāş-ı bī-ḥad ü pāyān

---

8 S 99a, Ü1 303b, Ü2 247b
6 mestān s, Ü2: ḫūbān Ü1
9 S 99a, Ü1 303b, Ü2 247b
5 geh pinhān S, Ü2: gāh pinhān Ü1

10

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir o māhī-i deryā-ṭırāz-ı bezm-i ṣafā
K'olur ġıdāsı anıñ dem-be-dem naṣīb-i hevā

2 Baḳılsa cilveger-i şekl-i çūḳadārīdir
Velī iç oğlanı eṭvārını eder icrā

3 Egerçi naġme-i her sāza eylemez raġbet
Nevā-yı ʿūdu güzel zīb-i gūş eder ammā

4 Fenā buluncaya dek sāz u sözden geçmez
Miṣāl-i ehl-i hevā meşrebin eder ibdā

5 Ṣebāta ḳudreti yoḳ şiddet-i ḥarāretden
Hemīşe ser-be-hevādır nihāl-i bāġāsā

6 ʿAceb mi raḳṣ-konān olsa ger mecālisde
Ki çār-pāre ile pāy-kūbdur gūyā

7 Ġarībdir ki ciger-dār iken cebān görünür
Cebānlıġında dilīrāne baş verir ḥaḳḳā

8 Taʿaccüb eylemeñiz gāh ki enīn etse
K'anıñ mülāzımıdır böyle ʿillet-i ḥummā

9 Olursa ṣofra tehī nāndan ḳanāʿat eder
Ki gūşt-pāre ile ḳanʿı var çü-ehl-i rıżā

10 Bu gūne ḫūb-liḳā ser-fidā emek-dārıñ
Başına tel ṭaḳılıp iltifāt olunsa sezā

11 Edīb olsa bu lüġazıñ ḳuyūd-ı iġlāḳı
Olurdu perde-keş-i ẕihn ekṣer büleġā

11

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir o şey ki anıñ ḥarf-i evveli maḥdūd
Miyān-ı ismi daḫi her şeye maḥall-i vürūd

2 Baḳılsa mürde-i ẕī-rūhdur ḥaḳīḳatde
Sükūṭu yoḳ ḥareketden eder ḳıyām u ḳuʿūd

3 Müdām cevfi anıñ nān ile ḳalır memlū
Ki nānı gitse hemān ḫām olur ḳalır bī-sūd

---

10 S 99b, Ü1 303b, Ü2 248a
5 raḳṣ-konān S, Ü2: künāse Ü1 / ger S, Ü2: her Ü1
9 Olursa S, Ü2: Olur Ü1
11 S 97a, Ü1 304a, Ü2 248a
3 hemān S, Ü2: ḳalır Ü1

4 Ḳalır gürisneligi sīr olursa da dā'im
Bu ḥāleti hele bir şeyde olmadı meşhūd

5 Cemāli cāẕībe-i āndan degil ḫālī
Bahāsı behcet-i bāġ-ı cinān gibi mevdūd

6 Baḳılsa ṣūret-i ehl-i fenāda var anda
Egerçi olmasa da müsteʿidd-i neyl-i şühūd

7 Hemīşe meşrebi fenn-i ġarībe mā'ildir
Ki bir işāret ile şekl-i cinn eder mevcūd

8 Naẓarda hep yemenī şeklidir bütün cevfi
Velīk nevʿ-i ḫaṭāyı demek degil maḳṣūd

9 Ḳalır mecālisi devr eylemekde bī-pervā
Edīb bilmedi gitdi bu hīç şürūṭ u ḳuyūd

12

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir ol naḳş-ı süllem-i bihter
K'aña zengīler irtiḳā eyler

2 Gerçi zengīleriñ de ġayrı çıḳar
Līk ġayrı ṣuʿūdu nādir eder

3 Ṣāʿidi ḫuşk-pāy ise bī-şek
Çıḳamaz tā ki pāyın etmeye ter

4 Olsa de'b-i ṣuʿūddan ʿāṭıl
Maḥv olur cümle hep nuḳūş-ı eṡer

5 Şekl-i mevzūnu çeşm-i nāẓırda
Oldu gūyā miṡāl-i silk-i dürer

6 Resm-i merġūb ile ʿaceb mi eger
Dā'imā sīnelerde etse maḳar

7 Cümle āyīnesinde mer'īdir
Ṣuver-i ḥādiṡāt-ı ḫayr ile şer

8 Dil-i mürġ-i nigāh-ı geştinden
İltiḳāṭ-ı ḥubūba ḫ˘āhişger

9 Ḳaṣdı ceẕb ḳılıpdır yoḫsa
Boş yere ṣanma böyle çille çeker

10 Olsa nehc-i ḳavīmi lāyıḳdır
Reh-güẕār-ı ʿuyūn-ı ehl-i ʿiber

---

5 Cemāli S, Ü2: Kemāl-i Ü1
8 hep S, Ü2: çün Ü1
12 S 97b, Ü1 304a, Ü2 248b
8 İltiḳāṭ-ı ḥubūba S, Ü2: İltiḳā-yı cilāya Ü1

11 Kim Edībā bu lügazı ḥall eyler
Ṣafḥaya ṣığmaz āferīn ister

13

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1 Nedir ol heftād-nām-ı ḫ˘oş-liḳā
Şekli çün-āyīne-i 'ālem-nümā

2 Çerḫ-i nüh-ṭāḳ ile hem-ser şöhreti
Şems ile cünbişde pāy-ı himmeti

3 İltizām-ı rūy ile sāṭūr olur
Ṭavrsız ās-ı riyāż-ı ḥūr olur

4 Cünbişi bāḥūrda efzūn eder
Her kesi bir ḥālle memnūn eder

5 Luṭfu ġālibdir bunuñ yelpazeye
Meyl eder zīrā gehī āġāzeye

6 Ḥumret-i sīmāsı nā-merġūbdur
Ṣufre-i levni be-ġāyet ḫūbdur

7 Raġbet etdikçe aña ehl-i diyār
Oldular me'mūn-ı bīm-i inkisār

8 Aldığın bez̲l etmede Ḥātem gibi
Feyż-baḫşā meşrebi Zemzem gibi

9 Kārına taḥsīn ederler tābeler
Rūyuna dil-dādedir germ-ābeler

10 Gāh u bī-gāh etmesi olmaz nihān
Tīġ-i erbāb-ı seferle iḳtirān

11 Kim bu ma'nāyı Edīb işrāb eder
Ḫāṭır-ı ehl-i dili ıṭrāb eder

14

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1 Nedir o ḳulzüm-i ṣāfī ki mevce-i ābı
Hemīşe olmada derk-i nigāhdan pinhān

2 Nuḳūş-ı ṣūreti ne māh ile müzeyyendir
Henā-yı 'ayşı ṣıfātında müncelī her ān

3 Ġarīb lücce-i bī-bün ki ġavṭagāhında
Kemīne ṭıfl-ı raḍī'e şināh olur āsān

---

13 S 98a, Ü1 304b, Ü2 248b
14 S 98b, Ü1 304b, Ü2 248b

4 Ḫafī olur nigehe olsa hāleden ʿārī
Celī görür o mehi hāle-dār insān

5 Vücūh ile ḳademi reʾsine muġāyirken
Seri baḳılsa yine pāy ile olur yeksān

6 Kemāl-i ḥüsnde yoḳdur bahānesi aṣlā
Çiçek çıḳarsa meger ḥüsnüne gele noḳṣān

7 Muḥāldir dil-i mesrūru bī-sürūr etmek
Derūn-ı pür-kederi daḫi eylemek şādān

8 Görünce şeklini añlarız ẕekāvet-i ṭabʿın
O māh-rūyu ḳafādan ġabī gören yārān

9 Edīb bu lüġaz-ı nā-nümūdeyi ḥalle
ʿAsīrdir hele teḥṣīl-i ṣūret-i imkān

15

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

1 Nedir ol perr ü bāl-i müsteṡnā
Naḳş-ı ṭāvūs-ı ḫulddan raʿnā

2 Çeşminiñ aṣlı bir fürūʿu keṡīr
Çeşmi deñli fürūġu daḫi baṣīr

3 Ḳanadın açmasa baṣīr olmaz
Ṣulḥ u peykārdan ḫabīr olmaz

4 Gāh cevfinde bir ġıdā bulunur
Nice dem de hevā ile geçinür

5 Cāme-pūş olduġunda endāmı
Farḳ eder baḳsa puḫte vü ḫāmı

6 Ṣanma var dīdesinde żaʿf-ı eṡer
Ki dem-ā-dem ḥadīddir baṣarı

7 Ḫ˘āceveş gāh ḥalḳa ders okudur
Gāh da şemʿ-i meclisi uyudur

8 Gāh bīnā olur gehī aʿmā
Bulamaz gāh olur ʿamāya devā

9 Gāh da nūr-ı çeşmi perdelenir
Geh ruṭūbetle dīdesi ṣulanır

---

15 S 98b, Ü1 305b, Ü2 249a (Ü1 305a'da bu lügazın ilk iki beytiyle 1 numaralı lügazın son üç beytinden oluşan başka bir manzume daha görünmektedir. Bunun bir müstensih hatası olduğunu düşündüğümüz için söz konusu manzumeyi metne dahil etmedik.)

2 bir fürūʿu S, Ü2: pür-fürūġ-ı Ü1

8 Gāh S, Ü2: Gehī Ü1

10 Ben anıñla çoḳ imtizac etdim
Naḳş-ı levḥ-i cebīnini bildim

11 Kim Edībā bu rāzı fetḥ eyler
Olsa lāyıḳ melāẕ-ı ehl-i hüner

MUʿAMMĀ

1

Be-nām-ı Muṣṭafā

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Lebin em sāye-i bīd-i çemende her gül-endāmıñ
Dil-i ẕevḳ-āşināyı ḳoy miyān-ı ṣaff-ı ḫūbāna

2

Be-nām-ı ʿOs̱mān

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ol şūḫ kimden aldı ʿaceb ʿahd-i ġayreti
Şimdi niḳāb-ı zülfünde yoḳdur emel ḳatı

3

Be-nām-ı Receb

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

O meh çekip çevirir delv-i ḫāṭır-ı zārı
Anı yine bün-i çāh-ı ẕeḳandan ayırmaz

4

Be-nām-ı Ḳāsım

feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Maraż-ı hecre bir devā göster
Yoḫsa cānā bizi helāk eyler

5

Be-nām-ı Ḳāsım

feʿilātün feʿilātün feʿilün

Ḥasret-i rūyuñ ile bīdārız
Gecemiz gündüze döndü cānā

---

1 S 116a, Ü1 300b, Ü2 299b
2 S 116a, Ü1 300b, Ü2 300a
3 S 116a, Ü1 300b, Ü2 300a
çevirir: çevirdi S, Ü1, Ü2 (Sözcüğün nüshalardaki şekli vezinde problem çıkarmaktadır)
4 S 116a, Ü1 300b, Ü2 300a
5 S 116a, Ü1 300b, Ü2 300a

6

Be-nām-ı Ḥasan

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Resīde olmadı semʿe nevīd-i vaṣl ammā
Gelir ṣadāsı ümīdim budur beş on güne dek

7

Be-nām-ı Aḥmed

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Keşīde eyleyerek tāb-ı dūzaḫ-ı ʿaşḳı
Dil-i nizārımızı bir behişte erdirsek

8

Be-nām-ı ʿAlī

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Sipihri naḳş-ı çeşm-i iʿtibār et
Ḫayāl-i inḳılāb-ı rūzgār et

9

Be-nām-ı İbrāhīm

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Saña terk-i hevādır sevdigim nuṣḥumla teʾkīdim
Seniñ zīrā hevādan ḳalbi ifrāġıñladır ʿīdim

10

Be-nām-ı Ṣāliḥ

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Çevir endāmıñı sūzişdedir tāb-ı cemāliñden
Ḫalāṣ et ey perī-rū ʿāşıḳı sevdā-yı ḫāliñden

---

6 S 116a, Ü1 300b, Ü2 300a
7 S 116b, Ü1 300b, Ü2 300a
8 S 116b, Ü1 300b, Ü2 300a
9 S 116b, Ü1 300b, Ü2 300a
10 S 116b, Ü1 300b, Ü2 300a

11

Be-nām-ı İsmaʿīl

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ey tārik-i sivā hele nuṣḥumla ʿāmil ol
Dil-ḫ˘āhım üzre mālik-i ḥüsn-i şemāyil ol

12

Be-nām-ı Muḥammed

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Midādıñ nāmını terk et dehenden
Neheng-i ḫāmeyi ḳurtar miḥenden

13

Be-nām-ı Muḥammed

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Muʿāyendir ṣaçıñda mū-be-mū evṣāf-ı maḥmūde
Midādıñ beñzemekde zülfüñe bir adı çıḳmışdır

14

Be-nām-ı Muḥammed

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ġamıñla göñlümüz ṭarḥ eyledi fikr-i muḥālātı
Cünūnu kār edip ʿaḳlıyla terk etdi müdārātı

15

Be-nām-ı Rasīm

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ehl-i fıṭnat gülsitān-ı dehr-i pür-āşūbdan
Pā-birūndur ḫār ile ser-şār iken çepçevresi

---

11 S 116b, Ü1 300b, Ü2 300a
sivā S, Ü2: hevā Ü1
12 S 116b, Ü2 300a
13 S 116b, Ü1 301a, Ü2 300a
14 S 116b, Ü1 301a, Ü2 300a
15 S 98b, Ü1 301a, Ü2 300a

16

Be-nām-ı Mānī

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

ʿAceb icāde-i taṣvīr-i nām-ı yār ederim
K'edem ben anı münaḳḳaş beş altı noḳṭa ile

17

Be-nām-ı Saʿdī

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Naẓīrim yoḳ benim Rüstem-nihādān-ı evāyilde
Ki bīḫ-i düşmeni ḳaṭʿ eyledim bir şehr-i kāmilde

18

Be-nām-ı Bilāl

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Cehl ile ehl-i şeḳā buġż-ı hüdā etmişdir
Şerefin bilmesiz İslāmı fidā etmişdir

19

Be-nām-ı Receb

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Menālin ṣarf edip çünkim boşandı kīs-i imkānı
Şirāsın fāriġ oldu bādeniñ terk-i rind ānī

20

Be-nām-ı Ḥüseyin

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Zindegīden tā ki oldu bī-emel
Senden ister ʿāşıḳıñ cānā bedel

---

16 S 98b, Ü1 301a, Ü2 300a
17 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
18 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
19 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
20 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b

21

Be-nām-ı Muṣṭafā

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Herās-ı leşker-i muṣrif aratdı ḳalb-i īrādı
Dili ḥayretle bilmez etdi kem-ẖāyı ẖaṭāyīden

22

Be-nām-ı Edīb

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Nevāziş görmedi göñlüm çekildi vaṣl-ı dīgerden
ʿAceb mi çıḳmasa meʾvā-yı ḥıṣn-ı zevc-i māderden

23

Be-nām-ı ʿAlī

feʿilātün feʿilātün feʿilün

H̱ārdan çekdi eẕā vü miḥeni
Mużmaḥill eyledi bülbül bedeni

24

Be-nām-ı Süleymān

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḥikāyāt-ı Suʿād u ḳıṣṣa-i Selmā bilenlerden
Miyān-ı ehl-i dilde behcet-i sīmā bilen pekdir

25

Be-nām-ı ʿĀlī

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

ʿĀlemiñ ʿāşıḳa şāyeste degildir emeli
Ḥarem-i vaṣlda āġūşa çekerken güzeli

---

21 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
22 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
23 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
24 S 99a, Ü1 301a, Ü2 300b
25 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b

26

Be-nām-ı Mehdī

mefā῾īlün mefā῾īlün fe῾ūlün

Olunca rū-be-rū māh-ı semāya
Cemāli tāb-ı ḫaclet verdi aya

27

Be-nām-ı Verdī

müfte῾ilün fā῾ilün müfte῾ilün fā῾ilün

Bülbül olur muḳteżī nāle vü feryādıma
Behcet-i ruḫsārıñı gül getirir yādıma

28

Be-nām-ı Mehdī

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

Göreydim belki ol maḥbūb-ı dībā-pūş-ı zībāyı
Ṭalebsiz çeşmime ilḳā ederdi ῾aks-i dībāyı

29

Be-nām-ı ῾Ömer

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

Taġayyür buldu a῾vām u şühūruñ resm ü āyīni
Güm oldu farḳ-ı māhıñ naḳş-ı eyyām-ı s̱elās̱īni

30

Be-nām-ı Leylā

mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün mefā῾īlün

Cihānda gerdiş-i mālıyla her sūdāgeriñ şimdi
Be-cā vü nā-be-cā kār-ı dürūġu bī-nihāyetdir

---

26 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b
27 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b
28 S 99a (Üzerine çizgi çekilmiş)
29 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b
30 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b

31

Be-nām-ı Mecnūn

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Vücūdu ṣadme-i emvāc-ı baḥr-ı ġamla ifnā et
Ten-i mecrūḥ-ı bī-cānı neheng-i yeme ilḳā et

32

Be-nām-ı Ẕihnī

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Dil-rübānıñ ẕehebī-zīver-i ser-bend-i ḫ˘oşu
Ser-i şūḫunda yine döndü bir eklīl-i zere

33

Be-nām-ı Necīb

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Bülbül-i cānı ki ıṭlāḳ eyledim
Rūḥsuz döndüm heyūlā şekline

34

Be-nām-ı 'Örfī

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Yerin ẓıll-i 'afāf etmekle her zen tevbe-kār olmaz
Sevād-ı leyl-i dāmis maşriḳ-i nūr-ı nehār olmaz

35

Be-nām-ı Cāmī

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

'Uşşāḳ-ı zār-ı vaḳt seḥergāh-ı vuṣlatıñ
Ẓulmet gidince müctemi' oldu nidāsına

---

31 S 99a, Ü1 301b, Ü2 300b
32 S 99a, Ü1 301b, Ü2 301a
ẕehebī S, Ü1: ẕihni Ü2
33 S 99a, Ü1 301b, Ü2 301a
34 S 98b, Ü1 301b, Ü2 301a
35 Ü1 301b, Ü2 301a

36

Be-nām-ı Bendī

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Şeyḫiñ tevācüdünde şikest oldu riştesi
Destinde ḳaldı sübḥası ʿārī imāmeden

37

Be-nām-ı Lebīb

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Gülden aldı būy-ı ruḫsārıñ şehā
Verdim āḫir sīne-i ḥūru bahā

---

36 Ü1 301b, Ü2 301a
37 Ü1 301b, Ü2 301a

MÜFREDĀT

1

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Bu sa'yı ṭālib-i 'ilmiñ deme me'ādınadır
Şitābı çāygeh-i sīm ü zer-me'ādinedir

2

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mürşid mürīde ḳurdu neden bu meṣā'idi
Bilmem 'aceb ki n'eyleyecek būma ṣā'idi

3

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Anlar ki nefsi sīret-i bedden beriyyedir
Şeksiz ḫavāṣ-ı ümmet-i ḫayrü'l-beriyyedir

4

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Sīb-i ẕeḳandır ol görünen ol yemiş midir
Hīç kimse öyle sīb-i laṭīfi yemiş midir

5

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Ebrūlarıñ ki ḫaṭṭ-ı lebiñle çihār olur
Sırr-ı nihüft-i ḥüsn-i cemāliñ cihār olur

6

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Gülū-yı Rāfıżī kim nāve-i çirk-ābe-i sīdir
Nişāngāh-ı ḫadeng-i Ehl-i Sünnet olsa ḳassīdir

Başlık S 115b: Meṭāli' Ü2 295b
1 Ü1 283b, Ü2 295b
ṭālib-i 'ilmiñ Ü1: ṭālibiñ 'ilmiñ Ü2
2 Ü1 283b, Ü2 295b
3 Ü1 283b, Ü2 295b
4 Ü1 283b, Ü2 295b
5 Ü1 283b, Ü2 295b
6 Ü1 283b, Ü2 295b
ḳassīdir Ü2: nesidir Ü1

7

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Ḫadengin 'āşıḳa her dil-ber-i cānī ki rāmīdir
Yanında her cihetle 'āşıḳıñ cānı kirāmīdir

8

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Dehriñ 'aṭāsı ṣanma ki her bir ḫazānadır
Ancaḳ 'aṭıyye dāde-i ṣāḥib-ḫazānedir

9

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

'Āşıḳ ki ol per-i ruḫa 'abd-ı kemīnedir
Bilmem ki nezd-i yārde fi'l-i kemī nedir

10

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Ẓālim viḳāye ṣanma saña ser-penāhdır
Kim ẕeyl-i ser-penāhıñı hep serpen āhdır

11

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Riyā ile giderek çoḳ füzūn eder denesin
Me'āda mürşidi bilmem alır gider de nesin

12

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Zāhid heves-i seyr-i gül ü zenbaḳa düşme
Her gördügüñe meyl ile çün-zen baḳadüşme

---

7 Ü1 283b, Ü2 295b
8 Ü1 283b, Ü2 295b
9 Ü1 283b, Ü2 295b
10 Ü1 283b, Ü2 295b
11 Ü1 283b, Ü2 295b
12 Ü1 283b, Ü2 296a
seyr-i Ü2: ẕeyl-i Ü1

13

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Yitirme ḳadr-i kīr-i şūḫ-ı yāri
Eliñden ḳoyma zāhid şu ḫıyārı

14

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ṣanma ʿafīfe pīre-zenān[ca] yaşamışı
Çoḳ kār-ı nā-sütūdeleri cümle şām işi

15

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Bī-raġbet-i niʿmet severim ḥubb-ı metīni
Sevmem hele tercīḥ edeni ḥubbıma tīni

16

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Menhūm olaraḳ rütbe-i bī-niʿmete ʿāmī
Eyler yine niʿmetden o bī-niʿme teʿāmī

17

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Rind-i peymāne-güzīn şeyḫiñ olaldan cārı
Sāḥa-i dārına mīzāb-ı ġam oldu cārī

18

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mürīd-i ḫānḳahıñ dirheme perestişini
Görünce kim begenir öyle pūl-perest işini

---

13 Ü1 283b, Ü2 296a
14 Ü1 283b, Ü2 296a
15 Ü1 283b, Ü2 296a
16 Ü1 283b, Ü2 296a
17 Ü1 283b, Ü2 296a
18 Ü1 283b, Ü2 296a

19

müstefʿilün feʿūlün müstefʿilün feʿūlün

Gör ḳavl ü fiʿl-i şeyḫ-i güm-rehter-i ozanı
K'efsāne-i zenānı terk eylemez o zānī

20

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ser-mest-i nāz edip saña ol meh ḳıya gibi
Yāriñ elinden ey dil ayağıñ ḳaya gibi

21

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Sitānbulu eden böyle vebālı
Hemān ḫalḳıñ vebālidir vebāli

22

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Nefs-i şūma zāhidā etme ġıdā senbūsegi
Pāre-i nān ile [i]ḳnāʿ eyle gel sen bu segi

23

feʿilātün feʿilātün feʿilün

Mey leb-i ḫᵛāhişi müzdūr eyler
Meyle bī-ḫᵛāhişimüz dūr eyler

24

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Taḳvāyı kimi dirheme ṣatmış kimi nāna
İḫlāṣına zühhād-ı zamānıñ kim inana

---

19 Ü1 284a, Ü2 296a
20 Ü1 284a, Ü2 296a
21 Ü1 284a, Ü2 296a
22 Ü1 284a, Ü2 296a
23 Ü1 284a, Ü2 296a
leb-i Ü1: lebi Ü2
24 S 115b, Ü1 284a, Ü2 296a

25

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Yem-i çirk-āba düşse seg-meniş berden geçit verme
Ümīdi kesmedikçe semʿine ṣīt-i geç it verme

26

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Ġuṣṣadan pāk edemez rind dil-i şeydāsın
Kişt-i endūh u ġama çekmeyicek mey dāsın

27

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Arḳa olabilmez o kim erḳāsı melikdir
Er ḳāsımelik cümleniñ arḳası melikdir

28

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ehl-i hicāya ṣanma dilā pāye māyedir
Belki felīce-ṭabʿ olana māye pāyedir

29

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Miḳdār-ı ʿaşḳı bilmedi zāhid bu şīb ile
Mümkin degil leṭāyif-i ġamdan boşı bile

30

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ġam-ı ṭāḳat-güdāz-ı fürḳatiñle bī-ḥużūr oldum
Gözüñden dūr iken ḥayfā ki göñlüñden de dūr oldum

---

25 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296a
26 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296a
27 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b
28 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b
29 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b
boşı S: küşī Ü1, Ü2
30 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b

31

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Liʾām-ı rū-siyehden ictirāʿ-ı zehr eder doymaz
Ġalaṭ-fehmān-ı ʿālem şimdi ağı ḳaradan bilmez

32

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḳoyma meşām-ı rağbeti bir būya deyn ile
Düşvār olunca kesb ü edā bu yedeyn ile

33

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Dehen-i şehvet-i zāhid ṣulanıp pīşinde
Öpesi geldi görünce o pes-i cānānı

34

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Mürīd rīşi neden şuʿle-i esefle yaḳar
Ki pāyına o mehiñ yaḳdığı ḥınāyı yaḳar

35

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

ʿĀşıḳıñ sūz-ı dili artar şarāb-ı nāb ile
Żıʿf olur zīrā tef ü tābı temūzuñ āb ile

36

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Nişān-ı sumʿayı seyr eyle şeyḫ-i Gürcīde
Ki şāl ü sübḥayı āvīze etdi gör cīde

---

31 Ü1 284a, Ü2 296b
32 Ü1 284a, Ü2 296b
33 Ü1 284a, Ü2 296b
34 Ü1 284b, Ü2 296b
35 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b
36 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b

37

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Açıp sīneñ baña añdırma ṣaḥn-ı yāsemenzārı
Kerem ḳıl ey büt-i nāzende ḳoyma yāsa men zārı

38

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Mülkünü hīç kimse bī-maʿnā temennī ḳılmaya
Köhne gülşen ʿayşını yek laḥẓa ṣoḥbet bilmeye

39

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Ṣayd edip lāle-ruḫānıñ o pesendīdelerin
Alıp āġūşa miyānın öpe sen dīdelerin

40

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Kişt-i ẓalām-ı ẓulmü eder pāk ü müncelī
Çıḳsa hilāl-i maʿdeletiñ dās u minceli

41

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Bir hīz edinip ʿavreti maḫfīce boşadı
Andan geliyor zāhide var ise bu şādī

42

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Dü zāġ-ı kevne dü ḫāli nihāl-i ḥüsnünde
Şikār-ı mürġ-i dile gūyiyā duzaġ oldu

---

37 S 116a, Ü1 284a, Ü2 296b
38 S 116a, Ü1 284b, Ü2 296b
39 S 116a, Ü1 284b, Ü2 296b
Ṣayd S: Seyr Ü1, Ü2
40 S 116a, Ü1 284b, Ü2 296b
41 S 116a, Ü1 284b, Ü2 297a
Bir hīz S: Perhīz Ü1, Ü2
42 S 116a, Ü1 284b, Ü2 297a

43

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Etmiş çeşīde lezzet-i nāz u kirişmesin
Şeyḫiñ ʿināḳ-ı dil-bere seyr et girişmesin

44

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Reh-i tecerrüd ü faḳrıñ degil meḥāsinidir
Mürīdiñ istedigi aş u ḫˇoş-nümā sinīdir

45

mefʿūlü fāʿilātün mefʿūlü fāʿilātün

Gitmez ḥarīṣ-i süflī bir kāra bī-itāve
Zīrā ne iş başarsın cebrī giden it ava

46

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Ṣaf-ı namāza ḥadesle ne bu teḳaddümü ne
Düşünce çeşmi imāmıñ o serv-ḳad dümüne

47

ولو كل سحت كان كالخمر مسكرا

لالفيت صدقا شارب الخمر صاحيا

48

نظيره

مانيكه نقش يار همسايه ميكشد

چون ميرسد بقامت او رايه ميكشد

---

43 S 116a, Ü1 284b, Ü2 297a
44 S 116a, Ü1 284a, Ü2 297a
45 S 116a, Ü1 284b, Ü2 297a
45 S 116a, Ü1 284b, Ü2 297a
47 S 1a, Ü1 284b, Ü2 297a
48 S 1a, Ü1 284b, Ü2 297a (Başlık: S, Ü2) 48, 49 ve 50. beyitlerin yanında Şevket başlığıyla yer verilen beyit ise şöyledir:

مانيكه نقش صورت آن مست ميكشد

چون ميرسد بساعد او دست ميكشد

49

مانیکه نقش آن لب گلفام میکشد
چون میرسد بچاه ذقن جام میکشد

50

مانیکه نقش آن بت موزون میکشد
چون میرسد بعارض او خون میکشد

51

Pür-nüḳaṭ

بجیش تخنث بخفت بخیز
بتثبیت نیت بزن تیغ تیز

51

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Etme cā kūy-ı raḳīb-i fitne-kār-ı kūtehi
Olmaz ol şeyṭān-menişle fitneden ol kū tehī

52

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ben raḳībi avladım sābıḳda bıldırcın gibi
Ḥabs-i mīnā eyledim ʿazmimle bildir cin gibi

53

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Gerçi kun-dādelere ẓāhiri küskün görünür
Küse meyl etse velī zāhide küs kūn görünür

---

49 S 1a, Ü1 284b, Ü2 297a
50 S 1a, Ü1 284b, Ü2 297a
51 S 3a, Ü1 284b, Ü2 297a
51 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297a
52 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297a
53 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297a

54

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Kilīd-i ṣıdḳ-ı istiġnā açar gencīne-i rāzın
Açılmaz ḳufl-ı taḥḳīḳ-i kerem miftāḥ-ı mitḥatle

55

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Naḳd-ı cūdu ṣanma kim merd-i denī ḳırḳar verir
Belki nān alsa kenār-ı dirhemi ḳırḳar verir

56

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Hem-nişīn eylemem ol sumʿager-i bed-menişi
Neydigini añlamışım zāhid-i pīriñ men işi

57

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Kelāġāsā baʿīd et rics-i naḳd-ı suḥta ḳonarı
Kefin naḳd-ı vidāda etme cā destine ḳo nārı

58

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ükrūmeyi rehīn-i ṣabāḥ etme sāʾile
Ḥātem-dil ol ṣabāḥı ḳarīn et mesāʾile

59

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Dün ol perī-ṣıfatım destine oḳ almışdı
Meger teżāʿuf-ı zaḫm-ı dile o ḳalmışdı

---

54 Ü1 284b, Ü2 297a
55 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
56 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
57 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
58 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
59 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b

60

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Sifīd ü ger siyeh meʾbūn-ı ḳāniʿ bī-ṭaşaġ olmaz
Gül-āba atılan ṭaşlarda zīrā her ṭaş aġ olmaz

61

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Bī-tāb isen ḥarāret-i tennūr-ı dūzaḫa
Olma ṣaḳın ihānetle dīde-dūz aḫa

62

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Raġbet etmem meşrebi ṣāf olmayan her menhele
Ġarḳa-i emvāc-ı seyl-āb-ı tef olsam men hele

63

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Elem çekmem o meh naḳdīne-i cānım benimserse
Tenim ḫāk-i helāke belki ṣādānım benim serse

64

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Dem-i fevtinde anıñ kim hīç olur mīrās̱ı
Aña evlād u eḳārib hīç olur mı rās̱ī

65

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Rūyuña ḫaṭṭıñ siyeh mūrāne k'istīlā eder
Lā-cerem bī-ḥad siyeh mū rāna istīlā eder

---

60 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
61 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
62 S 115b, Ü1 284b, Ü2 297b
63 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b
64 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b
65 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b

66

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

İmtiyāz eyledigim meykedeyi emkineden
Şedy-i mīnā-yı meyi tā bilesin em ki neden

67

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

O perī ḳāmet-i mevzūnuna eksin biçsin
Durmasın cilvegeh-i nāzda eksin biçsin

68

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Ṭālibe mesdūd iken ferḫunde bāb-ı maṭlabı
Sehv-i taʿyīn-i maḥall etmez kitābıñ maḳlebi

69

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Kim ki ser-māye-i ḥüsn-i şiyeme el yitirir
Güher-i ḳadrini ẓann eyleme kim el yitirir

70

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Tār-ı gīsūyu perīşān etme ey ḥūrī peçe
Ḳılmasın pūşīde ol sīmā-yı pür-nūru peçe

71

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

O meh ʿuşşāḳa tīġ-i çeşm-i ḫūn-āşāmı ger çekse
Helāk etmezdi ṣanma ḳatline iḳdāmı gerçekse

---

66 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b
67 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b
68 S 115b, Ü1 15a, 285a, Ü2 297b
69 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
70 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
71 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a

72

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ḥāsid lisān-ı ṣıdḳ ile ṣanma öger seni
Kim şād olur beliyyede bulsa o ger seni

73

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḥaẕer et fitne-i nā-dīde-enbāzı ḳoparmaḳdan
Kerem ḳıl ey perī-rū ḫātem-i nāzı ḳo parmaḳdan

74

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Merdüme taḥsīn-i kālā-yı suḫan dānişledir
Kārgāh-ı dānişi zīrā suḫan-dān işledir

75

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Revān-ı zāhide muḫtaṣṣ olan bu ten ceredir
Ocaġ-ı maṭbaḫ-ı cerre hemān bu tenceredir

76

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Etdiñ füsürde serdī-i ġamla a ḳış bizi
Seyliñ boġar ḳalırsa eger bu aḳış bizi

77

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ḳaṣr eyle yed-i ṣoḥbeti her başı büyükden
Dūş-ı dili reh-yāb-ı necāt eyle bu yükden

---

72 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
73 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
74 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
75 S 116a, Ü1 284b, Ü2 298a
76 S 116a, Ü1 284b, Ü2 298a
77 S 116a, Ü1 284b, Ü2 298a

78

fā ͨ ilātün fā ͨ ilātün fā ͨ ilün

Ṣanma ẓālim ẓulme bürhānsız gelir
Dīnsiziñ ḥaḳḳından īmānsız gelir

79

mefā ͨ ilün fe ͨ ilātün mefā ͨ ilün fe ͨ ilün

Firāş-ı vuṣlata hem-ḫ˘ābe eyleyen dü zeni
Hevā-yı nefs ile ẓannım budur bozar düzeni

80

mefā ͨ īlün mefā ͨ īlün mefā ͨ īlün mefā ͨ īlün

O serv-i nāz mūy-ı kākülün ṣalmış omuzına
Aña gīsū-yı tūġ-ı şāhveş vermiş o mū zīne

81

mef ͨ ūlü fā ͨ ilātü mefā ͨ īlü fā ͨ ilün

ͨ İṣmetde ṣanma ḥācı-ı ṣāḥib-menāsiki
Zīrā ümenā da eyledi ṣāḥib-münā siki

82

mefā ͨ ilün fe ͨ ilātün mefā ͨ ilün fe ͨ ilün

Ġulāmgāne bilir zenleriñ ḫarīdeligin
Meger bilir mi ki yabanıñ ol ḫarı deligin

83

mef ͨ ūlü mefā ͨ īlü mefā ͨ īlü fe ͨ ūlün

Zāhid n'ola dil-berlere efsūn oḳudursa
Kim vuṣlat içün cāy-ı ͨ aceb mi o ḳudursa

---

78 S 116a, Ü1 285a, Ü2 298a
79 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298a
80 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
81 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
82 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
83 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
dil-berlere S, Ü2: dil-berlerle Ü1

84

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ḫalvetkede-i sumʿaya düşme yataḳalma
Zāhid o ḥaremgāh-ı şeḳāda yataḳ alma

85

Tażmīn

سفلی بجاه تا ز اذا بیحذر شود
یا رب مباد آنکه گدا معتبر شود

86

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ṣūfī deme kim terk-i ġulāma ögüt ister
Olmaz aña teʾs̱īr-i naṣīḥat o göt ister

87

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Açar mı rind-i ḳadeḥ-keş fem-i münādemeyi
Muḳārin eylemedikçe fem-i münāda meyi

88

Muttaṣılāt

ملکنی هیچ کمسه بیمعنی تمنی قلمیه
کهنه کلشن عیشنی یکلحظه صحبت بلمیه

fāʿılātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Mülkünü hīç kimse bī-maʿnā temennī ḳılmaya
Köhne gülşen ʿayşını yek laḥẓa ṣoḥbet bilmeye

---

84 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
85 Ü2 298b
86 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
87 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
88 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b (Başlık: S, Ü2) (Sadece bitişebilen harfler kullanılarak yazılmış olan müfret, özelliği nedeniyle eski harflerle de verildi)

89

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Ḥāk-i rehine rūy-ı niyāzı ḳodıġımda
Ol 'işve-nümā deşne-i nāzı ḳodı ġımda

90

mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Gülşende bu gün vāye-i her bī-direme
Rāciḥ görünür sāye-i her bīd İreme

91

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Verme yüz mihre yüzüñ ġālib iken yüz güneşe
Peykveş cenb-i rikābıñda eger yüz gün eşe

92

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Ṭāḳat getirmez öyle hevā-yı şedīde ser
Zīrā ki bād-ı gülşen-i fürḳat şedīd eser

93

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ehl-i ḥırṣıñ faḫrı pāy-ı mün'ime mālişledir
K'anları her kār-ı zişte raġbet-i māl işledir

94

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ẓulm içün bālīn-i efkār eylemek dirsekleri
Cīfe-i suḫta ṭaleb-kār eylemekdir segleri

---

89 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
90 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
91 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
92 S 116a, Ü1 15a, 285a, Ü2 298b
93 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 298b
94 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299a

95

mefʿūlü fāʿilātü mefāʿīlü fāʿilün

Ṭard et anı ki mültezim-i istirāḳdır
İster edīm-i rūyu ḳara ister aḳdır

96

mefāʿilün feʿilātün mefāʿilün feʿilün

Firāra meclise zāhid gelince yol bulalım
Girīze nāʾibesinden gel ince yol bulalım

97

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Görünce ʿaḳlımı izhāḳ eder bu sīne bu sīne
Baḳınca göñlümü müştāḳ eder būsına būsına

98

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

ʿİẕār-ı āteşīninde o ḫāl-i ʿanberīn üzre
Degildir mūy-ı müşgīn dūd-ı ʿıṭr-ālūd-ı ʿanberdir

99

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ümīd-i reʾfet olmaz merde bīzār-ı ḳarārından
Firāḳ-ı māder etmez ṭıfl-ı müşfiḳ iḫtiyārından

100

feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün

Ḫūşe-i tākçe-i renc-i ʿamā olsa ḳoruḳ
Anı biz kuḥla bedel dīde-i bed-ḫ˘āha ḳoruḳ

---

95 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299a
96 S 116b, Ü2 299a
97 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299a
98 Ü1 302a, Ü2 299a
99 Ü1 302a, Ü2 299a
100 Ü1 302a, Ü2 299a

101

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Saña eżmār-ı keydi ketm ile yār olsa da düşmen
Yine dest-i ez̠āsı yol bulur ceyb-i ferāġatde

102

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ḫadeng-i intihāz-ı fürṣat-i tehcīn-i aʿdāya
Ḳomaz cāy-ı iṣābet merd olan ehdāf-ı kārında

103

بفتح گنج رازت بی گمان درحال میزاید
کلید فتنه قفل اعتمادت مرد خاینرا

104

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bulmadıḳça rişte-i keyd-i dilin el bette yer
Ḳalb-i merdi nehş-i āzār-ı ʿadū elbette yer

105

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Bādeniñ renc-i ḫumārından sere yek ṣadmeyi
Āşinā-yı hūş eden añmaz neşāṭ-ı ṣad meyi

106

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Suḫtdan olmaz cüdā şevḳ-i dili her ḳānitiñ
Meyl eder olduḳça meşhūd-ı nigāhı ḳan itiñ

---

101 Ü1 302a, Ü2 299a
102 Ü1 302a, Ü2 299a
103 Ü1 302a, Ü2 299a
104 Ü1 15b, Ü2 299a
105 Ü1 15b, Ü2 299a
106 Ü1 15b, Ü2 299a

107

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Semend-i saṭvet-i a'dā şikārı muṭlaḳ etdikçe
Kemend-i süst-i 'aḳd-ı ṣulḥunu pā-bend eder düşmen

108

mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Bir nīme 'işvesiyle tamām etdi 'ālemi
Dünyā tükendi 'işve-i yārim tükenmedi

109

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Ḫayāliñ gitmemekle dīde-i pür-eşk-i ḫūnumdan
Merāyāya naẓardan fāriġim ḫavf-ı cünūnumdan

110

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Ḥasūduñ yoḳ naṣībi ẓıll-i naḫl-ı iḳtirānımdan
Anıñ'çün leẕẕet almaz mīve-i ṣāḫ-ı zebānımdan

111

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Mezīd etmekde hemm-i 'aşḳı meyle birse bu neyler
Yeter yek reşḥa-i āġāze andan bir sebū n'eyler

112

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Enīn-i fürḳate ol kim işāret neydigin bilmez
Peyām-ı neş'e-i ġamdan dirāyet neydigin bilmez

---

107 Ü1 15b, Ü2 299a
108 Ü1 15b, Ü2 299a
109 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b
110 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b
111 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b
112 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b

113

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Her nefes ṣūfī demem biñ kerre tekbīr eylese
Ṣıdḳ ile kāfī idi tekbīri tek bir eylese

114

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Pīrān-ı ġanī şevher-i her pīre-zen olmaz
Bī-şevḳ-i ġınā zen daḫi her pīre zen olmaz

115

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Ḥaẕer ḳıl ehl-i ʿaṣrıñ mūmisinden
Dimāġ-āzurde olma mūm isinden

116

mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü feʿūlün

Ṣūfīye demem etse de pervāz ügeyikdir
Zīrā bilirim anı muḥaḳḳaḳ o geyikdir

117

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Edip taḳvāyı ṣūfī raḫne-i dīne rükū n'eyler
Ki bīrūn u derūnu ehl-i ehvāya rükūn eyler

118

mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün

Ġıdā-yı rūḥ olur mu ṣoḥbeti her bir ḳarındaşıñ
Ki hażmında ḳarīn-i ʿacz olur her bir ḳarın daşıñ

---

113 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b
114 S 116b, Ü1 15b, 285a, Ü2 299b
115 S 116b, Ü1 15b, Ü2 299b
116 S 116b, Ü1 302a, Ü2 299b
117 S 116b, Ü1 15b, Ü2 299b
118 S 116b, Ü1 15b, Ü2 299b

119

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Nevā yoḳ bāġa çün her reh-neverde
Ne sūy-ı ḫāra bulduḳ reh ne verde

120

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Raḳīb-i seg-nihādı ṣadme-i ḫışmıñla bir yıldır
Gedā-yı kūyuña kim her dem-i āzārı bir yıldır

121

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Kimseniñ yetmez eliñ kesmesine mā'idesin
Māhī-i lücce-i ābı nice bī-mā idesin

119 S 116b, Ü1 15b, Ü2 299b
120 S 116b, Ü1 15b, Ü2 299b
121 Ü1 15b, Ü2 299b

MAḲLŪB U MÜSTEVĪ*

1

شاباش كرك يكى هلاله

2

كرك كرك يك سكى كسكن كسك

3

ندن نادان يرى آيا رديدر

4

بى ريب كمك يرى رديدر

5

بى عيب كرك لال آلا

6

لال ملال

7

اغا نان كرك

8

يدى نان يدى

9

آيا ندن ملولم

* Başlık: S, Ü2 (Maḳlūb u müstevī başlığı altında verilenler, yeni yazıya aktarıldığında özelliğini yitirdiği için eski yazıyla verildi.)
1 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
2 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
3 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
4 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
5 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
6 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
7 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
8 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a
9 S 1a, Ü1 275b, Ü2 298a

4. BÖLÜM

CİNASLAR SÖZLÜĞÜ

CİNASLAR SÖZLÜĞÜ HAZIRLANIRKEN UYGULANAN METOT

1. Arapça, Farsça şiirler ve mülemma beyitlerdeki cinaslı yapılar sözlüğe dahil edilmemiştir.

2. Sözlükte Türkçe şiirlerdeki bütün cinaslı sözcük veya sözcük gruplarına yer verildi. Bunların büyük çoğunluğu kafiyelerde kullanılan cinaslar olmakla birlikte, beytin iç kısımlarında tespit edilen cinaslı yapılar da sözlüğe dahil edilmiştir.

3. Birbiriyle cinas ilişkisi bulunan sözcük veya sözcük gruplarının yan yana yazılarak anlamlarının verilmesi ve eğik (/) çizgiyle ayrılması yoluna gidildi.

4. Alfabetik sıralama yapılırken ilk sırada yer alan cinaslı yapı madde başı olarak kabul edildi. Buna göre cinas kafiyede ise birinci mısradaki cinaslı yapı, değilse beyit içerisinde ilk sırada yer alan cinaslı yapı madde başını oluşturmaktadır. Cinaslı yapıdaki ilk unsurun bir sözcük değil de bir ek olduğu durumlarda, söz konusu ekin sonunda yer aldığı sözcük de gösterildi. Bunun istisnaları, imlâda zaten ayrı yazılan (mı, mi) soru eki ile (de, da) bağlacı ve Farsça tamlamalarda (-) işaretiyle sözcükten ayrılan (-ı, -i) veya (-yı, -yi) izafet harfidir.

5. Cinaslı yapılar **koyu punto** ile gösterildi. (:) işaretinden sonra sözcüğün veya sözcüklerin anlamları verildi. Aynı yapı içerisinde yer alan farklı sözcüklerin arası (;) işaretiyle ayrıldı. Anlamlanlar verilmeden önce bu sözcüklerden yalın hâlde olmayanlar ilk harften sonra (.) işaretiyle kısaltılarak ve isimler (+) işaretiyle, fiil kökleri ise (-) işaretiyle eklerinden ayırılarak, yalın hâlde olanlar ise olduğu gibi *italik* biçimde tekrar verildi. İsim veya fiilin hangi dilden olduğu da ilgili kısaltmalarla belirtildi. Anlamlar verilirken Türkçe ekler ve maddenin en başında müstakil olarak gösterilen Farsça izafet harfleri dikkate alınmamıştır. Bütün cinaslı yapıların anlamları ayrı ayrı verildikten sonra cinasın geçtiği yeri göstermek üzere, sırasıyla nazım şekli kısaltması, şiir ve beyit numarası parantez içerisinde verildi. Şiir numarası ile beyit numarası arasını ayırmak için de eğik çizgi (/) kullanıldı.

6. Zorunlu olmadıkça mısraın redif kısmı sözlükte gösterilmedi.

7. Farsça vasıf terkiplerinde sadece ism-i fâil cinaslı yapıda yer alıyorsa diğer kısım madde başında gösterilmedi. Ancak anlam verilirken terkibin bütünü hem gösterildi hem de anlama dahil edildi.

8. Sözcüklere anlam verilirken şiirdeki anlam esas alındı. Sözlüklerdeki diğer anlamlar ayrıca verilmedi. Mecazlarda da zorunlu olmadıkça hakikî anlam verilmedi.

9. Dil-ber, dil-rübâ gibi terkiplerin aslî anlamları dikkate alınmadı, kısaca sevgili denmekle yetinildi.

CİNASLAR SÖZLÜĞÜ

a cīde: *a* T. a, bir ünlem. ; *c.+e* Ar. boyun. / acıda: *a.+da* T. acı, tatlı olmayan. (R. 560)

a fāḳī: *a* T. a, bir ünlem. ; *fāḳī* T. < Ar. medrese talebesi. / āfāḳı: *a.+ı* Ar. ufuklar. (G. 2125/2)

a ḥādī: *a* T. a, bir ünlem *; ḥādī* Ar. şarkı söyleyerek deve süren sürücü. / āḥādı:. ; *ā.+ı* Ar. birler, tekler. (G. 2061/1)

a hīzānı: *a* T. bir ünlem. ; *h.+ı* Far. kötü yola düşmüş oğlanlar, ipneler. / āhı zānī: *ā.+ı* Far. inleme sesi. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (R. 17)

a ḳadem: *a* T. a, bir ünlem. ; *ḳadem* Ar. ayak. / aḳa dem: *a.-a* T. akmak. ; *dem* Ar. kan. (R. 559)

a ḳış: *a* T. a, bir ünlem. ; *ḳış* T. kış mevsimi. / aḳış: *a.-ış* T. akmak. (Mf. 76)

āb ile dāne: *āb* Far. su. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *dāne* Far. tane, tohum. / ābile dā ne: *ābile* Far. kızamık hastalığı. ; *dā* Ar. hastalık . ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1316/1)

āb: *āb* Far. su. / āb: *āb* Sür. Süryanî takviminin 11. ayı. (G. 1212/1)

āba ḳand-ı deheni: *ā.+a* Far. su. ; *ḳand* Ar. şeker. ; *d.+i* Far. ağız. / āb aḳan dīde hani: *āb* Far. su. ; *a.-an* T. akmak. ; *dīde* Far. göz. ; *hani* T. hani, nerede? (R. 126)

ābā mīz: *ābā* Ar. babalar, atalar. ; *mīz* Far. misafir. / āb-āmīz: *āb-āmīz* Far. sulu, su ile karışık. (G. 1449/1)

ābā şām: *ābā* Ar. babalar, atalar. ; *şām* Far. akşam, gece. / āb-āşām: *āb-āşām* Far. su içen. (Ks. 5/1)

ʿabā dile: *ʿabā* Ar. aba, dervişlerin giydikleri bir elbise. ; *d.+e* Far. gönül. / ʿibād ile: *ʿibād* Ar. kullar. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1390/1)

ābād ile: fenā-*ābād* Ar. Far. yokluk, yok olma yeri. ; *ile* T. ile bağlacı. / ābā dile: *ābā* Ar. babalar, atalar. ; *d.+e* Far. gönül. (G. 1640/2)

ābāda: miḥnet-*ā.+a* Far. mihnetli ve gamlı yer, dünya. / ābāda: *ā.+da* Ar. babalar, atalar. (G. 1470/2, R. 229)

āb-āmīz: *āb-āmīz* Far. sulu, su ile karışık. / ābā mīz: *ābā* Ar. babalar, atalar. ; *mīz* Far. misafir. (G. 1289/1)

ābār: *ābār* Ar. su kuyuları. / āb-ār: *āb-ār* Far. su getir anlamında bir emir. (G. 2177/1)

ābgīne: *ābgīne* Far. billur kadeh. / āb-ı gīne: pür-*āb* Far. dolu. ; *kīne* Far. felek. (Kt. 50/1-2)

ābile: *ābile* Far. yara, nasır, ayağın su toplaması. / āb ile: *āb* Far. su. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1531/3, G. 1606/2)

ābistene: *ā.+e* Far. hamile, gebe. / āb istene: *āb* Far. su. ; *i.-ne* T. istemek. (Kt. 107/1-2)

ac: *ac* [aç] T. aç, acıkmış. / ʿāc: ʿāc Ar. fildişi, bağa. / āc: āc Far. ılgın. (G. 251/1)

ācām: *ācām* Ar. meşelikler, kamışlıklar, ağaçlıklar. / ac am: *ac* T. aç. ; *am* T. kadın cinsel organı. (G. 875/1)

ʿacele: *ʿacele* Ar. acele, sürat. / ecele: *e.+e* Ar. ecel, kaçınılmaz son, ölüm vakti. (G. 1244/2)

acı: *acı* T. acı, eziyet verici, katlanılmaz. / acı: *a.+ı* T. aç. (R. 37)

ʿadāda: *ʿa.+da* Ar. düşman. / ʿidāda: *ʿi.+a* Ar. sayı, sayma. (G. 1391/1)

ʿādātı: *ʿā.+ı* Ar. adetler, alışkanlıklar. / ʿĀd ātī: *ʿĀd* Ar. helak olmuş kavimlerden biri. ; *ātī* Ar. ati, gelecek. (R. 394)

ādem: *ādem* Ar. insan, adam. / a dem: *a* T. ünlem. ; *dem* Ar. kan. (R. 426)

ādemī: *ādemī* Ar. insanlık, insaniyet. / ada mı: *a.+a* T. ad, san. ; *mı* T. mı soru eki. (G. 1896/1)

āferīn: siḥr-*āferīn* Far. sihir yaratan, sihir yapan. / āferīn: *āferīn* Far. beğenme ve taktir ifadesi. (G. 208/2, G. 1183/1)

āferīniş: *āferīniş* Far. yaratma, yaratış. / āferīn iş: *āferīn* Far. aferin, tebrikler anlamında bir takdir ifadesi. ; *iş* T. iş, uğraşı. (G. 1480/1)

āftāb: *āftāb* Far. güneş. / āfet āb: *āfet* Ar. afet, felaket. ; *āb* Far. su. (G. 1729/1)

ağadır: *a.+dır* T. ağa, bey. / a ġādir: *a* T. bir ünlem. ; *ġādir* Ar. gadreden, kötülük eden. (R. 272)

ağamız: *a.+mız* T. ağa, bey. / a ġāmiz: *a* T. ünlem. ; *ġāmiz* Ar. kaşla gözle işaret eden, nifak çıkaran. (R. 362)

ağı: *a.+ı* T. ağ, ak. / ağı: *ağı* T. zehir. (R. 66)

āğişte: *āğişte* Far. bulaşmış, karışmış. / ağ işte: *ağ* T. ak, beyaz. ; *işte* T. işte. (R. 322)

ağlar: *a.-r* T. ağlamak. / ağlar: *a.-r* T. ağ etmek, beyazlatmak, yıkamak. (R. 460)

ağlayalı: *a.-yalı* T. ağlamak. / ağ leyālī: *ağ* T. ak, beyaz, aydınlık. ; *leyālī* Ar. geceler. (G. 706/1)

ağnānıñ: *a.+nıñ* Ar. daha zengin. / ağ nānıñ: *ağ* T. ak, temiz. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 856/1)

āh engebīn ola: *āh* Far. ah, inleme sesi. ; *engebīn* Far. bal. ; *o.+a* T. olmak. / āhen gibi n'ola: *āhen* Far. demir madeni. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. ; *n'ola* T. ne ola. (G. 1702/1)

aḫ fāsı: *aḫ* Ar. kardeş. ; *f.+ı* Ar. çene. / aḫfāsı: *a.+sı* Ar. gizli, saklı. (G. 1101/3)

aḫ resān: *aḫ* Ar. kardeş. ; *resān* Far. ulaşan, kavuşan. / aḫresān: *aḫresān* Ar. Far. lâl, dilsiz olanlar. (G. 672/1)

aḫḍar: *aḫḍar* Ar. yemyeşil. / aḫ ḍar: *aḫ* Ar. kardeş. ; *ḍar* [ḍarr] Ar. zarar, ziyan. (G. 1557/2)

āh-enīn kār: *āh-enīn* Ar. ah eden, inleyen. ; *kār* Far. iş. / āhın inkār: *ā.+ın* Far. İnleme sesi. ; *inkār* Ar. inkar, reddetme. (R. 403)

aḫger-i: *aḫger* Ar. ateş koru. / aḫ geri: *aḫ* Ar. kardeş. ; *geri* T. geri, arka. (G. 2096/2)

āhinde: *ā.+de* Ar. miras alan kişi. / āhında: *ā.+ında* Far. inleme sesi. (G. 1327/2)

aḫlāf: *aḫlāf* Ar. halefler, yerini alanlar. / aḫ lāf: *aḫ* Far. aferin, bravo anlamında bir ifade. ; *lāf* Far. laf, söz. (G. 2043/1)

aḥlāmı: *a.+ı* Ar. kötü rüyalar. / aḥlā mı: *ahlā* Ar. daha tatlı. ; *mı* T. mı soru eki. (G. 2025/1)

aḥrārında: *a.+ında* Ar. hür olanlar, esir olmayanlar. / aḥrā rinde: *aḥrā* Ar. daya uygun, daha münasip. ; *r.+e* Far. rint, laubali ve kayıtsız adam. (R. 153)

aḫşām: *aḫşām* T. Far. akşam. / aḫ şām: *aḫ* Ar. kardeş. ; *şām* Far. akşam. (G. 667/1)

aḫşāma: *a.+a* T. Far. akşam. / aḫ şāme: *aḫ* [aḳ] T. ak, beyaz. ; *şāme* Ar. vücut beni. (G. 1680/5)

aḫyār: *aḫyār* Ar. hayırlar, iyilikler. / aḫ yār: *aḫ* Ar. kardeş. ; *yār* Far. dost. (G. 2177/2)

aḫyārın: *a+ın* Ar. hayırlılar. / aḫ yarın: aḫ Ar. kardeş. ; *yarın* T. yarın. (G. 1016/1)

aḳ baldır: *aḳ* T. ak, beyaz. ; *baldır* T. baldır, kalça. / aḳ baldır: *aḳ* T. ak, beyaz. ; *b.+dır* T. bal, arılar tarafından yapılan gıda. / iḳbāldir: *i.+dir* Ar. ikbal, gelecek, talih. (R. 371)

aḳ māye: *aḳ māye* T. Far. mayası temiz, soylu. / aḳmaya: *a.-ya* T. akmak. (R 303)

aḳ rān: *aḳ* T. ak, beyaz. ; *rān* Far. oyluk, baldır. / aḳrān: *aḳrān* Ar. benzerler, denk olanlar. (G. 798/2)

akça: *aḳça* T. beyazca, beyazımsı. / aḳçe: *aḳçe* T. akçe, para. (G. 585/4)

aḳfāl: *aḳfāl* Ar. kilitler. / aḳ fāl: *aḳ* T. ak, temiz. ; *fāl* Ar. fal. (G. 2148/1)

ʿaḳīde: *ʿaḳīde* Ar. inanç, inanış. / ʿaḳīde: *ʿaḳīde* Ar. akide şekeri. (R. 117)

ʿāḳile: *ʿā.+e* Ar. akıllı, akıl sahibi. / ʿāḳ ile: *ʿāḳ* Ar. anaya babaya asi olan, inatçı. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1568/2)

aḳmār: *aḳmār* Ar. kamerler, aylar. / aḳ mār: *aḳ* T. ak, beyaz. ; *mār* Far. yılan. (G. 1542/1)

ʿaḳreb: *ʿaḳreb* Ar. akrep. / ʿāḳ-ı Rab: *ʿāḳ* [ʿāḳḳ] Ar. söz dinlememe, incitme. ; *Rab* [Rabb] Ar. Tanrı, Allah. (G. 51/2)

aḳsama: *aḳsama* T. aksama, topallama. / aḳsa mā: *a.-sa* T. akmak. ; *mā* Ar. su. (R. 54)

aḳvāline: *a.+ine* Ar. sözler, söylenenler. / aḳvā līne: *aḳvā* Ar. en güçlü. ; *līne* Ar. yumuşak. (R. 74)

al çaḳ: *al-* T. almak. ; *çaḳ-* T. çakmağı çakmak, alev çıkarmak. / al çaḳ: *al-* T. almak. ; *çaḳ-* T. sivri bir cismi bir zemine çakmak. / alçaḳ: *alçaḳ* T. alçak. (R. 73)

ālā: *ālā* Ar. bağışlar, ihsanlar. / ālā: *ālā* Far. kızarma, mahcup olma. (G. 1534/4)

alaca: *alaca* T. alaca rengi. / al aca: *al-* T. almak, satın almak. ; *a.+a* [aç] T. aç, karnı aç olan. (Kt. 51/1-2)

alayına: *a.+ına* T. alay, cemaat. / al āyine: *al-* T. almak. ; *āyine* Far. ayna. (G. 1587/1)

aldamaġ: *alda-* T. aldatmak. / al damaġ: *al-* T. almak. ; *damaġ* T. damak. (G. 1516/1)

aldamayı: *a.+yı* T. aldatmak, kandırmak. / al da meyi: *al-* T. almak. ; *da* T. de, da bağlacı. ; *m.+i* Far. şarap. (R. 238)

aldayamaz: *a.-yamaz* T. aldatmak. / al deyemez: *al-* T. almak. ; *d.-yemez* T. demek, söylemek. (G. 728/1)

aldır cāma: *aldır-* T. aldırmak, temizletmek. ; *c.+a* Far. kadeh. / āldir cāme: *ā.+dir* Far. al, kırmızı. ; *cāme* Far. elbise, giysi. (R. 602)

ʿālemīne: *ʿā.+e* Ar. alemler, insanlar. / ʿālemi ne: *ʿā.+i* Ar. gereklilik, lüzum. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Kt. 220/1-2)

ʿalevi: *ʿa.+i* T. alev. / ʿAlevī: *ʿAlevī* Ar. Hz. Ali'ye mensup veya taraftar olan. (R. 172)

āl-gūne: *āl-gūne* Far. allık, kadınların yüzlerine sürdükleri kırmızı bir boya. / āl-gū ne: *āl-gū* Ar. Far. yanıltıcı bir şekilde konuşan. ; ne T. ne, soru zamiri. (G. 183/2)

alışa: *a.-a* T. alışmak. / al işe: *al-* T. alışmak. ; *işe-* T. işemek, bevletmek. (G. 1288/4)

ʿalīlāna: *ʿa.+a* Ar. Far. hastalar. ; ʿAlī lāne: *ʿAlī* Ar. dördüncü İslâm halifesi Hz. Ali. ; *lāne* Far. yuva. (Kt. 49/1-2)

alḳış: *alḳış* T. alkış. / al ḳış: *al-* T. almak. ; *ḳış* T. kış mevsimi. (G. 1565/1)

alma dīnār: *a.-ma* T. almak. ; *dīnār* Ar. dinar, para. / almadı nār: *a.-madı* T. almak. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1046/3)

alma zār: *a.-ma* T. almak. ; *zār* Far. zayıf, güçsüz. / al mezār: *al-* T. almak. ; *mezar* Ar. mezar, kabir. (G. 1063/1)

almada: *a.-mada* T. almak. / elmada: *e.+da* T. elma meyvesi. / el māde: *el* T. el. ; *māde* Far. dişi, kadın. (G. 1575/1-2)

almalı: *a.-malı* T. almak. / al mālı: *al-* T. almak. ; *m.+ı* Ar. mal, varlık. (Ms. 11/1)

almasan da: *a.-masan* T. almak. ; *da* T. de, da bağlacı. / elmāsında: *e.+ında* Yun. elmas, kıymetli bir taş. / elmasında: *e.+sında* T. elma meyvesi. (R. 527)

ālūda: *ā.+da* Far. erik. / ālūde: *ālūde* Far. bulaşmış, bulaşık. (G. 1366/2)

ālūdeyi: *ā.+yi* Far. bulaşmış. / ālū deyi: *ālū* Far. erik. ; deyi [deyü] T. diyerek. (G. 1893/1)

am ac: *am* T. kadın cinsel organı. ; *ac* [aç] T. aç. / āmāc: *āmāc* Far. hedef tahtası. (G. 72/1)

ʿām: *ʿām* Ar. genel, umumi. / ʿām: *ʿām* Ar. sene, yıl. (G. 1400/5)

ʿām: *ʿām* Ar. sene, yıl. / ʿāmī: *ʿāmī* Ar. sıradan insan, alt tabakadan. (G. 1334/2, G. 1995/9)

am: *am* T. kadınlık organı. / em: *em* T. ilaç, deva. (G. 267/1)

āmāc: *āmāc* Far. hedef tahtası. / am ac: *am* T. kadın cinsel organı. ; *ac* [aç] T. aç. (G. 409/2)

āmāc: *āmāc* Far. saban demiri. / āmāc: *āmāc* Far. hedef tahtası. (G. 72/1)

āmāde: *āmāde* Far. amade, hazır. / dāmāda: *d.+a* Far. damat, yeni evlenmiş erkek. / āmāda: *ā.+da* Far. süslenmiş, bakımlı. (R. 227)

āmās: *āmās* Ar. geçmiş günler, eski. / āmās: *āmās* Far. yara şişkinliği, kabarması. (G. 1595/3)

ʿamāyim: *ʿamāyim* Ar. başa sarılan sarıklar. / ʿamā yim: *ʿamā* Ar. kör. ; *yim* [yem] T. yem, yiyecek. (G. 1926/1)

ʿamda: *ʿa.+da* Ar. amca. / ʿamda: *ʿa.+a* Ar. kasıt. (G. 1681/1)

ʿamel nāma: *ʿamel* Ar. amel, iş, hareket. ; *n.+a* Far. ad, san. / ʿamel-nāme: *ʿamel-nāme* Ar. Far. amel defteri, insanın fiillerinin kaydedildiğine inanılan defter. (G. 1400/2)

ʿamel: *ʿamel* Ar. amel, iş, davranış. / ʿam el: *ʿām* Ar. amca. ; *el* T. el. (G. 1051/3)

ʿāmilīn: *ʿāmilīn* Ar. amel edenler, yaşayanlar. / ʿām-ı līn: *ʿām* Ar. sene, yıl. ; *līn* Ar. yumuşak. (G. 270/2)

ʿāmilīn: *ʿāmilīn* Ar. amel işleyenler, yaşayanlar. / ʿām-ı līn: *ʿām* Ar. sene, yı. ; *līn* Ar. yumuşak. (G. 1702/2)

ān: *ān* Ar. kısa zaman dilimi. / ān: *ān* Far. güzellik. (G. 418/2)

ʿanā dil: *ʿanā* Ar. dert, acı, sıkıntı. ; *dil* Far. gönül. / ʿanādil: *ʿanādil* Ar. bülbüller. (G. 1252/1)

ʿanākibi: *ʿa.+i* Ar. örümcekler. / ʿanā gibi: *ʿanā* Ar. zahmet, meşakkat. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. (G. 1831/1)

ʿanāḳidi: *ʿa.+i* Ar. üzüm salkımları. / ʿanā ḳıydı: *ʿanā* Ar. zahmet, eziyet. ; *ḳ.-dı* T. kıymak, ince ince doğramak. (G. 2188/1)

ānī vesen: *ānī* Ar. aniden, ansızın. ; *vesen* Ar. uyuklama. / anı ve sen: *anı* T. onu. ; *ve* Ar. ve bağlacı. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. (R. 512)

āniyesin: *ā.+sin* Ar. kaplar, kadehler. / anı yesin: *anı* T. onu. ; *y.-sin* T. yemek, boğaz yoluyla gıda almak. (R. 389)

añlanacaḳdır: *a.-nacaḳdır* T. anlamak. / añla nacaḳdır: *añla-* T. anlamak. ; *n.+dır* T. nacak, arkası tokmaklı büyük balta. (G. 308/1)

ānvār: *ānvār* Far. güzel, güzellik sahibi. / envār: *envār* Ar. nurlar, ışıklar. (G. 600/1, G. 961/1)

aʿdā: *aʿdā* Ar. düşmanlar. / aʿdā: *aʿdā* Ar. pek zalim, pek gaddar. (G. 1724/1)

aʿlā māh: *aʿlā* Ar. daha yüksek. ; *māh* Far. ay gezegeni. / iʿlām āh: *iʿlām* Ar. Bildirme, yayma, haberdar etme. ; *āh* Far. inleme sesi. (G. 2176/2)

aʿlām: *aʿlām* Ar. sancaklar, fılamalar. / iʿlām: *iʿlām* Ar. bildirme, açıklama. (G. 2051/1)

aʿlāmı: *a.+ı* Ar. alemler, sancaklar. / aʿlā mı: *aʿlā* Ar. daha yüksek. ; *mı* T. mı, soru eki. (R. 372)

aʿmāl: *aʿmāl* Ar. ameller, işler. / iʿmāl: *iʿmāl* Ar. çalıştırma, üretme. (G. 1206/1)

aʿmāmı: *a.+ı* Ar. amcalar. / aʿmā mı: *aʿmā* Ar. kör, görmez. ; *mı* T. mı, soru eki. (Kt. 119/1-2)

aʿrāż: *aʿrāż* Ar. felsefede kendi kendine varlık bulmayan şeyler, arazlar. / aʿrāż: *aʿrāż* Ar. ırzlar, namuslar. (G. 752/1)

ʿArabistān: *ʿArabistān* Ar. Far. Arapların yaşadığı yer. / ʿarʿara bustān: *ʿa.+a* Ar. dağ servisi. ; *bustān* Far. bostan, bağ bahçe. (G. 872/1)

Arasın: *A.+ın* T. Aras nehri. / arasın: *a.+sın* T. ara, iki kişi arasındaki ilişki. / arasın: *a.-sın* T. aramak. (R. 187)

ārāya gider: dil-*ā.+a* Far. gönül süsleyen, sevgili. / araya gider: *a.+ya* T. arama. / araya gider: *araya* git- T. araya gitmek, boşa gitmek. (R. 211)

arayıle: *a.-yıle* T. aramak. / ārāyile: dil-*ā.+ile* Far. gönül bezeyen, sevgili. / dilā rāyile: *dilā* Far. ey sevgili anlamında ünlem. ; *r.+ile* Ar. rey, görüş. (R. 369)

ʿārı: *ʿā.+ı* Ar. ar, haya, utanma. / ʿārī: *ʿārī* Ar. soyunmuş, yalın. (R. 149)

ʿārı: *ʿā.+ı* Ar. ar, utanma. / ʿārī: *ʿārī* Ar. arı, uzak, temiz. (G. 404/1)

ʿārı: *ʿā.+ı* Ar. ar, utanma. / ʿārī: *ʿārī* Ar. çıplak, soyunmuş. (G. 1825/2)

arı: *arı* T. arı, bal yapan bir böcek. / arı: *arı* T. arı, temiz. (G. 300/2)

ʿārī: *ʿārī* Ar. yalın, çıplak. / ʿārı: *ʿā.+ı* Ar. ar, haya. (G. 139/4)

ārī: *ārī* Far. evet. / arı: *arı* T. arı, bal arısı. (G. 519/1)

ʿārifānı: *ʿā.+ı* Ar. arifler, aydınlar. / ʿār-ı fānī: *ʿār* Ar. ar, haya, utanma. ; *fānī* Ar. fani, gelip geçici. (Th. 371)

ʿārife lek: *ʿā.+e* Ar. arif, bilge. ; *lek* Far. leke. / ʿār-ı felek: *ʿār* Ar. utanç, ayıp. ; *felek* Ar. felek, devran. (G. 177/2)

ʿāriyetī cān: *ʿāriyetī* Ar. iğreti duran şey. ; *cān* Far. can. / ʿāriye tīcān: *ʿāriye* Ar. ödünç. ; *tīcān* Ar. taçlar. (G. 426/1)

arḳa: *arḳa* T. arka, destek. / erḳā: *erḳā* Ar. çok yüksek, pek ulu. (Mf. 27)

armağānım: *a.+ım* Far. armağan, hediye. / er meġānim: *er* T. er, yiğit. ; *meġānim* Ar. ganimetler. (G. 1567/1)

ʿasā cid: *ʿasā* Ar. uygun, mutabık. ; *cid* [cidd] Ar. uygulama, çaba, çalışma. / ʿasācid: *ʿasācid* Ar. altınlar. (G. 1740/2)

āsāda: rūbeh*ā.+da* Far. tilki gibi olan. / āsāda: *ā.+a* Ar. aslanlar. (G. 1437/3)

Āṣaf: *Āṣaf* Ar. Süleyman peygamberin veziri, vezir. / evliyā ṣaf: *evliyā* Ar. veliler, Tanrı dostları. ; *ṣaf* [ṣaff] Ar. saf, dizi, sıra. (G. 592/2)

āsānıñ: pervāne*ā.+nıñ* Far. pervane gibi, kelebek gibi. / āsānıñ: *ā.+ıñ* Far. kolay. (G. 876/1)

āsāsına: serv*āsā+sına* Far. servi gibi. / ās āsına: *ās* Ar. mersin ağacı. ; *ā.+ına* Ar. mersin ağacı. (G. 1595/1)

āsīb ile: *āsīb* Far. bela, musibet. ; *ile* T. ile bağlacı. / elması bile: *e.+sı* T. elma meyvesi. ; *bile* T. bile, beraber. (Kt. 64/1-2)

āsitīn: *āsitīn* Far. elbisenin bileği kapayan kısmı. / āsı tīn: *ā.+ı* Ar. mersin ağacı ve meyvesi. ; *tīn* Ar. incir ağacı ve meyvesi. (G.1088/1)

āsiyābān: *āsiyābān* Far. değirmenci, değirmen sahibi. / ās-ı yaban: *ās* Ar. mersin ağacı. ; *yaban* T. yaban, kendiliğinden biten. (G. 818/1)

āsiyābān: *āsiyābān* Far. değirmenci, değirmen sahibi. / ās-ı yaban: *ās* Ar. mersin ağacı. ; *yaban* T. yaban, kendiliğinden biten. / kirās-yābān: *kirās-yābān* Far. kiraz bulan. (R. 453)

aṣlābına: *a.+ına* Ar. beller, soylar. / aṣlā bine: *aṣlā* Ar. asla, hiçbir vakit. ; *b.-e* T. binmek. (G. 1373/1)

aş u nāna: *aş* T. yemek, yiyecek. ; *n.+a* Far. ekmek. / āşinā ne: *āşinā* Far. tanıdık, bilindik. ; *ne* T. soru zamiri. (G. 1304/4)

āşikār: *āşikār* Far. aşikar, açık, görünür. / aşı kār: *a.+ı* T. pişirilerek hazırlanmış yemek. ; *kār* Far. iş. (G. 741/1)

āşinā dānī: *āşinā* Far. tanıdık, bilindik. ; *dānī* Ar. alçak. / aş-ı nā-dānī: *aş* T. yemek, yiyecek. ; *nā-dānī* Far. cahillik, bilgisizlik. (G. 2064/1)

āşinādır: *ā.+dır* Far. aşina, tanıdık. / aşı nādir: *a.+ı* T. aş, pişirilerek hazırlanan yemek. ; *nādir* Ar. nadir, az bulunur. (G. 158/1)

āşināsına: *ā.+sına* Far. tanıdık, bilen. / āşinā sine: *āşinā* Far. tanıdık, bilen. ; *sine* Ar. uyuma, uyuklama. (G. 1177/1)

āşiyān: *āşiyān* Far. ev, mesken. / aşı yan: *a.+ı* T. yiyecek, yemek. ; *yan* T. yan, çevre. (G. 1897/1)

aşlar: *a.+lar* T. aş, pişirilerek hazırlan yemek. / aşlar: *a.-r* T. aşılamak. (G. 230/4)

at eşkin: *at* T. at, bir binek hayvanı. ; *eşkin* T. hızlı koşan bir at cinsi. / āteş kīn: *āteş* Far. ateş. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (Kt. 36/1-2)

at yeme: *at-* T. atmak. ; *y.-me* T. yemek eylemi. / at yeme: *at* T. at. ; *y.+e* T. yem, hayvan yiyeceği. (G. 1372/1)

āteş meye: *āteş* Far. ateş, hararet. ; *m.+e* Far. şarap. / at eşmeye: *at* T. at. ; *e.-meye* T. eşmek, toprağı eşmek. (G. 1275/1)

āteşe: *ā.+e* Far. ateş. / at eşe: *at* T. at. ; *e.-e* T. eşmek eylemi. (G. 1650/1)

atı: *a.+ı* T. at. / ātī: *ātī* Far. gelecek, istikbal. (G. 1829/1)

avı zeniñ: *a.+ı* T. av. ; *z.+iñ* Far. kadın. / āvīzeniñ: *ā.+niñ* Far. avize. (G. 825/3)

ay aġ: *ay* T. ay gezegeni. ; *aġ* T. ak, beyazlık. / ayaġ: *ayaġ* T. ayak. (G. 1384/1)

ay ile: *ay* T. ay gezegeni. ; *ile* T. ile bağlacı. / ayıla: *a.-a* T. ayılmak, kendine gelmek eylemi. (G. 1555/1)

ʿay nidāma: *ʿay* Ar. cahil, utanmaz. ; *n+ma* Ar. nida, sesleniş. / ʿayn-ı dāma: *ʿayn* Ar. göz. ; *d.+a* Far. dam, tuzak. (G. 1743/1)

ayaḳ: *ayaḳ* T. ayak. / ayaġ: *ayaġ* [ayaḳ] T. kadeh. (G. 1842/5)

Ayaṣofiya: *A.+da* İstanbul'daki Ayasofya camii. / eyā Ṣofiya: e*yā* Far. ey ünlemi ; *Ṣofiya* Bulgaristan'da bir şehir. (G. 1722/1-2)

ʿayb idi yār: *ʿayb* Ar. ayıp, kusur. *i.-di* T. imek eylemi. ; *yār* Far. sevgili. / ʿayb-ı diyār: *ʿayb* Ar. ayıp, kusur. ; *diyār* Ar. yurt, memeleket. (G. 1827/1)

āyende: *āyende* Far. gelecek, gelen. / ayında: *a.+ında* T. ay, senenin on ikide biri. (G. 1463/2)

ayı nem: *a.+ı* T. ay gezegeni. ; *nem* Far. nem, ıslaklık. / āyīnem: *ā.+m* Far. ayna. (G. 221/1)

ayıla: *a.-a* T. ayılmak. / ay ile: *ay* T. senenin on iki bölümünden herbiri. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1492/3)

āyīn eyler: *āyīn* Far. ayin, adet, her zaman yerine getirilen işler. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / ayı n'eyler: *a.+ı* Ar. ay gezegeni. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 193/1)

āyīne vü şāna: *ā.+e* Far. tören, merasim. ; *ş.+a* Far. şan, ün. / āyīne vü şāne: *āyīne* Far. ayna. ; *şāne* Far. tarak. (G. 1543/1)

āyīne: *ā.+e* Far. ayin, merasim, tören. / āyīne: *āyīne* Far. ayna. (G. 1497/3)

āyīne: *āyīne* Far. ayna. / āyīne: *ā.+e* Far. ayin, tören, töre. (G. 1197/2)

āyīne: nev-*ā.+e* Far. tarzı, usûlü yeni olan. / āyīne: *āyīne* Far. ayna. / ayı ne: *a.+ı* T. ay gezegeni. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 29)

āyīneyüz: *ā.+yüz* Far. ayna. ; ayı ne yüz: *a.+ı* T. ay gezegeni. ; *ne* T. soru zamiri. ; *yüz* T. yüz, çehre, görünüm. (G. 1969/1)

ʿayn: *ʿayn* Ar. aynı, tıpkı. / ʿayn: *ʿayn* Ar. göz. (G. 1380/3)

ʿayn-ı leyālī: *ʿayn* Ar. aynısı, ta kendisi. ; *leyālī* Ar. geceler. / ʿaynile yalı: *ʿa.-ile* Ar. aynı, bizzat. ; *yalı* T. yalı, konak. (G. 403/2)

ayu sefīde: *ayu* T. ayı. ; *s.+e* Far. beyaz, ak. / Yūsufīde: *Y.+de* Ar. Hz. Yusufla ilgili, ona ait. (G. 1736/5)

ayva: *ayva* T. ayva meyvesi. / eyvā: *eyvā* [eyvāh] Far. eyvah, yazık. / īvā: *īvā* Ar. kondurma, yerleştirme. (R. 235)

ayvaya sem: *a.+ya* T. ayva meyvesi. ; *sem* [semm] Ar. zehir. / ayva yesem: *ayva* T. ayva meyvesi. ; *y.-sem* T. yemek, gıdalanmak. (G. 906/3)

āz: *āz* Far. hırs, açgözlülük. / az: *az* T. az, küçük bir miktarda olan. (G. 688/2)

az: *az* T. az. / āz: *āz* Far. hırs, tamah. (R. 397)

azacıḳdır: *a.+dır* T. azıcık, az. / az acıḳdır: *az* T. az. ; *a.-dır* T. acıkmak. (G. 450/1)

āzādegān: *āzādegān* Far. özgür olanlar. / āzāde kān: *āzāde* Far. özgür, hür. ; *kān* Far. maden ocağı. (G. 658/1)

aʿẕār: *aʿẕār* Ar. özürler. / iʿẕār: *iʿẕār* Ar. özür dileme. (G. 2130/4)

ʿaẕārī: *ʿaẕārī* Ar. el değmemişlere, bakirelere ait. / ʿiẕārı: *ʿiẕār* Ar. yüz, çehre. (G. 397/5)

āzı çoġalmada: *ā.+ı* Far. hırs, düşkünlük. ; *ç.-mada* T. çoğalmak. / azı çoġ almada: *a.+ı* T. az, küçük miktar. ; *çoġ* [çoḳ] T. çok. ; *a.-mada* T. almak. (Nz. 7)

azı: *azı* T. azı dişi. / āzı: *ā.+ı* Far. hırs, açgözlülük. (G. 1733/2)

azım: *a.+ım* T. az, çoğun zıddı. āzım: *ā.+ım* Far. açgözlülük, hırs, tamah. (G. 957/2)

āẕīne: *ā.+e* Ar. süs, bezek. / āẕīne: *āẕīne* Ar. Cuma günü. (G. 1377/1)

ʿazīz: *ʿazīz* Ar. yönetici, padişahtan sonraki en yetkili devlet adamı. / ʿazīz: *ʿazīz* Ar. izzetli, kutlu, ilerlemiş. (G. 413/5)

bāb: *bāb* Ar. bölüm. / bāb: *bāb* Ar. kabı. (R. 137)

bāb: *bāb* Ar. kapı. / Bābil: *Bābil* Ar. bir kent adı. (G. 1531/5)

baba: *baba* T. baba. / bā bā: *bā* Ar. Arap alfabesinin ikinci harfi. ; *bā* Ar. Arap alfabesinin ikinci harfi. (G. 1535/1)

bāb-ı medīne: *bāb* Ar. kapı. ; *medīne* Ar. şehir, kent. / bābıma dīne: *b.+ıma* Ar. kapı. ; *d.+e* Ar. din, Allah'ın emir ve yasaklarının çerçevelediği inanç ve yaşam sistemi. (G. 1365/1)

bā-bināsına: *bā* Ar. ile bağlacı. ; *b.+sına* Ar. bina, yapı. / bāb-ı nāsına: *bāb* Ar. kapı. ; *n.+ına* Ar. insanlar, halk. (G. 1322/3)

bāda çeker: *b.+a* Far. rüzgar, yel. ; *ç.-er* T. çekmek, sürüklemek. / bāde çeker: *bāde* Far. şarap. ; *ç.-er* T. çekmek, içmek. (R. 550)

bāda içek: *b.+a* Far. rüzgar, yel. ; *içek* T. içilecek şey. / bāde içek: *bāde* Far. şarap. ; *i.-ek* T. içmek. (R. 247)

bāda: *b.+a* Far. rüzgar, yel. / bāde: *bāde* Far. kadeh. (G. 1318/2, G. 2162/5)

bādāmī: *bādāmī* Far. badem gibi olan. / bād amı: *bād* Far. rüzgar, yel. ; *a.+ı* T. kadınlık organı. (G. 2144/1)

bāde: *bāde* Far. şarap. / bāda: *b.+a* Far. rüzgar, yel. (G. 120/2, G. 291/1, G. 1761/1, R. 203)

bāde: *bāde* Far. şarap. / bāda: *b.+da* Ar. Arap alfabesinde bir harf. (G. 1689/3)

bādeler: *b.+ler* Far. şarap. / bād eler: *bād* Far. rüzgar, yel. ; *e.-r* T. elemek. (Kt. 201/1-2)

bādı: *b.+ı* Far. rüzgar, yel. / bādī: *bādī* Ar. sebep. (G. 1885/1)

bād-ı: *bād* Far. yel, rüzgar. / bādī: *bādī* Ar. sebep, neden. (R. 192)

bādī ne sīm: *bādī* Ar. sebep, neden. ; *ne* Far. ne bağlacı. ; *sīm* Far. gümüş. / bād-ı nesīm: *bād* Far. rüzgar, yel. ; *nesīm* Ar. hafif ve tatlı rüzgar. (G. 238/1)

bādī: *bādī* Ar. başlangıç. / bādı: *b.+ı* Far. rüzgar, yel. (R. 288)

bādincān: *bādincān* Ar. < Far. patlıcan. / bādın cān: *bād* Far. rüzgar, yel. ; *cān* Far. can, ruh. (G. 1514/1)

bā-dīne: *b.+e* Far. Ar. dindar. / bādī ne: *bādī* Ar. sebep, neden. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / bādı ne: *b.+ı* Far. rüzgar, yel. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 437)

bā-dīniñ: *b.+iñ* Far. Ar. dindar. / bādīniñ: *b.+niñ* Far. rüzgara mensup, havayi, nefsine uyan. (G. 837/1)

bādiyede: *b.+de* Ar. çöl. / bādı yede: *b.+ı* Far. rüzgar, yel. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1730/1)

bāġ ırmaġı: *bāġ* Far. dağ eteğinde yer alan bağ bahçe. ; *ı.+ı* [ırmaḳ] T. ırmak. büyük akarsu. / baġırmaġı: *b.+ı* [baġırmaḳ] T. bağırmak. (G. 2111/2)

bāġ: *bāġ* Far. bağ bahçe. / baġ: *baġ* T. bağ, düğüm. (G. 117/1, G. 635/5)

bāġı bāġī: *b.+ı* Far. bağ, bahçe. ; *bāġī* Ar. isyancı, kötülük işleyen. / bāġī baġı: *bāġī* Ar. isyancı, kötülük işleyen. ; *b.+ı* T. bağ, engel. (R. 70)

bāġımda: *b.+ımda* Far. bağ, bahçe. / bā-ġımda: *b.+a* Far. Ar. kılıflı, kınlı. (G. 1639/1)

bāġī: *bāġī* Ar. asi, isyankar. / baġı: *b.+ı* T. bağ, düğüm. (G. 2044/1)

bāġī: *bāġī* Ar. isyan eden, kafa tutan. / baġı: *b.+ı* T. bağ, düğüm. / bāġı: *b.+ı* Far. bağ, bahçe. (R. 260)

baġlı: *baġlı* T. bağlanmış, bağlı. / baġli: *b.+i* Ar. katır, bir yük hayvanı. (R. 580)

bahā ne: *bahā* Far. değer, kıymet, bedel. ; *ne* T. soru zamiri. / bahāne: *bahāne* Far. bahane. (G. 1304/1)

bahā neyle: *bahā* Far. kıymet, değer, bedel. ; *n.+e* Ar. ulaşma. / bahāneyle: *b.+yle* Far. vesile, sebep. (G. 1623/2)

bahādır: *bahādır* Far. cesur, yiğit. / bahādır: erzen-*b.+dır* Far. ucuz, kıymeti az olan. (G. 530/1)

bahārān: *bahārān* Far. baharlar. ; bahā rān: *bahā* Far. paha, kıymet, fiyat. ; *rān* Far. oyluk. (G. 1931/2)

bahārında: *b.+ında* Far. bahar. / bahā rinde: *bahā* Far. kıymet, değer. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız, laubali adam. (G. 1254/1)

bahāristānımız rāġ: *b.+mız* Far. baharın yaşandığı yer.. ; *rāġ* Far. dağ eteğindeki yeşillik, bahçe. / mızrāġ: *mızrāġ* [mızrāḳ] Ar. mızrak, kargı. (G. 1943/1)

bāḫūr: *bāḫūr* Ar. yaz sıcağı, temmuz sıcağı. / bā-ḫūr: *bā-ḫūr* Far. Ar. cennet güzeli ile beraber. (G. 476/1, G. 1015/1)

bā-ḫūr: *bā-ḫūr* Far. Ar. cennet güzeli ile beraber. / bāḫūr: *bāḫūr* Ar. yaz sıcağı, temmuz sıcağı. (G. 531/4)

baḳ livā: *baḳ-* T. bakmak. ; *livā* Ar. sancak, bayrak. / baḳlava: *baḳlava* T. baklava, bilinen tatlı. (G. 1216/2)

bāk: *bāk* Far. önem, özen. / bāk: *bāk* Far. korku. (G. 515/1)

baḳam: *baḳam* Ar. kırmızı renkte olan. / baḳam: *b.-am* T. bakmak. (G. 952/2)

baḳan yaş: *b.-an* T. bakmak. ; *yaş* T. yaş, ömür. / aḳan yaş: *a.-an* T. akmak. ; *yaş* T. gözyaşı. (G. 1078/1)

baḳanıñ: *b.-anıñ* T. bakmak. / beḳānıñ: *b.+nıñ* Ar. beka, süreklilik, ahiret. (G. 841/2)

baḳar: *b.-ar* T. bakmak. / baḳar: *baḳar* Ar. buzağı. (G. 465/1)

baḳar: *baḳar* Ar. buzağı. / baḳar: *b.-ar* T. bakmak. (G. 366/2)

bā-keder: *bā-keder* Far. Ar. kederli, dertli. / bāke der: *b.+e* Far. korku. ; *der* Far. kapı. (G. 438/1)

baḳış: *b.-ış* T. bakmak. / baḳ iş: *baḳ-* T. bakmak. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 2005/5)

Bāḳī: *Bāḳī* Ar. Tanrı'nın isimlerinden biri. / bāḳī: *bāḳī* Ar. kalan, kalıcı. (G. 1999/5)

Bāḳī: *Bāḳī*-nām Ar. Far. Bâkî adlı, adı Bâkî olan. / bāḳī: *bāḳī* Ar. kalan, kalıcı. (G. 124/4)

bā-kīne: *bā-kīne* Far. kinli, kin sahibi. / bākine: *b.+ine* Far. korku. (G. 1596/1)

bā-kīne: *bā-kīne* Far. kinli, kindar. / bākī ne: *bākī* Ar. ağlayan. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / bāki ne: *b.+i* Far. korku. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 246)

bā-kiyān: *bā-kiyān* Far. Ar. yıldızla beraber. / *bākīyān* Ar. Far. ağlayanlar. (G. 1023/2)

baḳma āl: *b.-ma* T. bakmak. ; *āl* Ar. aile, soy sop. / baḳ me'āl: *baḳ-* T. bakmak. ; *me'āl* Ar. sonuç, netice. (G. 1762/2)

baḳma ḳāl: *b.-ma* T. bakmak. ; *ḳāl* Ar. söz. / baḳ maḳāl: *baḳ-* T. bakmak. ; *maḳāl* Ar. söz, lakırdı. (G. 1394/1)

bāl: *bāl* Ar. kalp, gönül. / bal: *bal* T. bal, arıların yaptığı gıda. (G. 867/1, Th. 10/1)

bāl: *bāl* Ar. yürek, kalp. / bal: *bal* T. bal. / bāl: *bāl* Far. kanat. (R. 185)

bāl: *bāl* Far. kanat. / bāl: *bāl* Ar. gönül, kalp. (G. 888/2)

bālāya: *b.+ya* Far. yüksek, yüce. / bāl aya: *bāl* Far. kanat. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (R. 186)

balçıksa: *b.+sa* T. balçık, çamur. / bal çıḳsa: *bal* T. bal, arılar tarafından yapılan gıda. ; *ç.-sa* T. çıkmak. (R. 58)

balına: *b.+ına* T. bal, arılar tarafından yapılan gıda. / bā-līne: *b.+e* Far. Ar. yumuşak, gevşek. / bālīne: *b.+e* Ar. gönüller, kalpler. / bālīne: *b.+e* Far. yastık. (R. 501)

bāliġ: *bāliġ* Ar. baliğ, olgun. / balıġ: *balıġ* T. balık. (G. 586/1)

bālime kes: *b.+ime* Ar. gönül, kalp. ; *kes* Far. kişi. / bali meges: *b.+i* T. bal, arılar tarafından yapılan gıda. ; *meges* Ar. sinek. (R. 328)

bālīn: *bālīn* Far. yastık. / bā-līn: *bā-līn* Far. Ar. yumuşaklık, anlayışlılık. / lā'ubālīn: *lā'ubālīn* Ar. lâubâlî olanlar, ciddiyetsizler. (R. 5)

bāliş: *bāliş* Far. büyüme. / bāliş: *bāliş* Far. yastık. / bal iş: *bal* T. bal, arıların yaptığı gıda. ; *iş* T. iş, uğraşı. (R. 305)

bāliş: *bāliş* Far. yastık. / bal iş: *bal* T. bal. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 2033/1)

bāmdād: *bāmdād* Far. sabah vakti. / bā-midād: *bā-midād* Far. Ar. mürekkeple. (G. 333/1)

bārān: *bārān* Far. yağmur. / bārān: *bārān* Far. yağan. / evbārān: ġam-*evbārān* Ar. Far. gam yiyen, gam yutan. (R. 525)

bārānī: *bārānī* Far. yağmura ait, yağmur gibi. / bārānı: *b.+ı* Far. yükler. / bār anı: *bār* Far. yük. ; *anı* T. onu. (R. 564)

bardaġ: *bardaġ* T. bardak, su veya başka bir içeceği içmeye mahsus kap. ; ber-dāġ: dāġ*-ber-dāġ* Far. yara üstüne yara, çok yaralı. (G. 2164/2)

bār-ı ʿāde: *bār* Far. yük. ; *ʿāde* Ar. adet, alışıla gelen. / bār iʿāde: *bār* Far. defa, kere. ; *iʿāde* Ar. iade, geri çevirme. (Nz. 43)

bārı: melāḥat-*b.+ı* Ar. Far. melahat yüklü. / bārı: lüʾlüʾ*-b.+ı* Ar. Far. inci yağdıran. / bārī: *bārī* Far. yük hayvanı. / bārī: *bārī* Far. bari, hiç olmazsa. (R. 277)

Bārī: *Bārī* Ar. Tanrı, Allah. / bārī: *bārī* Ar. yaratan. / bārı: feyż-*b.+ı* Ar. Far. feyiz yağdıran. (R. 21)

Bārī: *Bārī* Ar. yaratan, Allah'ın güzel isimlerinden biri. / bārı: *b.+ı* Far. yük. (G. 1825/4)

Bārīde: *B.+de* Ar. yaratan, yaratıcı, Tanrı. / bārīde: *bārīde* Far. yağan, yağmış. (G. 1266/1)

bāridi: *b.+i* Ar. soğuk. / bār idi: *bār* Far. yük. ; *i-di* T. imek eylemi. (G. 1848/1)

Bārīsine: *B.+sine* Ar. yaratan, Allah'ın güzel isimlerinden biri. / bārī sīne: *bārī* Far. bari, hiç olmazsa. ; *sīne* Far. sine. (G. 1417/2)

baṣal: *baṣal* Ar. soğan ve benzeri kökü yenen sebzeler. / baṣ el: *baṣ-* T. basmak. ; *el* T. el. (G. 2152/2)

baṣali: *b.+i* Ar. soğan. / baṣalı: *b.-alı* T. basmak, suçüstü yakalamak. / baṣ eli: *baṣ-* T. el basmak, yemin etmek. ; *e+i* T. el. (R. 48)

baṣar: *baṣar* Ar. göz. / baṣar: *b.-ar* T. basmak, yağma etmek. (G. 374/1)

baṣāyir: *baṣāyir* Ar. ibretle bakmalar, ibretler. / baṣa yir: *b.-a* T. basmak. ; *yir* T. yer. (G. 2194/2)

bāṣıra: *bāṣıra* Ar. göz. / ṣabā ṣıra: ṣa*bā* Ar. saba rüzgarı. ; *ṣıra* T. sıra. (G. 1141/1)

basṭ amı: *basṭ* Ar. rahatlık. ; *a.+ı* T. kadın cinsel organı. / Besṭāmī: *Besṭāmī* Ar. tasavvuf ulularından bir şeyh. (G. 1849/5)

baş eger: *baş* ḳoş- T. yarışmak. ; *eger* Far. eğer, şayet. / baş eger: *baş e.-er* T. baş eğmek, başını koymak. / baş eger: *baş e.-er* T. baş eğmek, boyun eğmek, her dediğini yapmak. / bā-şeker: *bā-şeker* Far. şekerli, tatlı. ; baş eker: *baş* T. baş, kafa. ; *e.-er* T. ekmek, toprağa herhangi bir şey ekmek. / başa ger: *b.+a* T. baş, kafa. ; *ger-* T. germek, yaymak. (G. 580/1-5)

baş ḳabarış: *baş ḳabarış* T. kabarmak, gururlanmak, kibirlenmek. / başḳa barış: *başḳa barış-* T. ayrıcalıklı saymak, farklı kabul etmek, ayrı tutmak. (G. 743/1)

baş üzerin: *baş üz-* T. baş ağrıtmak. / baş üzerin: *baş ü.+in* T. baş üstü. ??? (R. 428)

başa çıḳ: *başa çıḳ-* T. başa çıkmak, baş etmek, üstesinden gelmek. / baş açıḳ: *baş açıḳ* T. baş açık, başı açık olarak. (G. 779/1)

başḳa zānī: *başḳa* T. başka. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. / baş ḳazanı: *baş* T. baş, en önde olan. ; *ḳ.+ı* T. kazan, içinde yemek pişirilen büyük tencere. (G. 497/1)

başlar: *b.+lar* T. baş, kelle. / başlar: *b.-r* T. başlamak. (G. 230/3)

bay: *bay* T. bay, zengin kişi. / pāy-ı edeb: *pāy* Far. ayak. (G. 41/1)

bayı ʿinān: *b.+ı* T. zengin, varlıklı. ; *ʿinān* Ar. yular, gem. / bāyiʿ-i nān: *bāyiʿ* Ar. satın alan. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (G. 1929/2)

bayı: *b.+ı* T. zengin adam. / ribāyı: *r.+yı* Ar. faiz. (G. 1868/1)

bayıla: *b.-a* T. bayılmak. / bay ile: *bay* T. zengin kişi. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1492/2)

bayḳara: *bayḳara* Ar. mahvolma. / Bayḳara: *Bayḳara* Ar. Sultan Hüseyin Baykara. (G. 727/2)

bāz: *bāz* Far. doğan kuşu, şahin. / bāz: *bāz* Far. açık. (G. 544/2)

bā-zārī: *bā-zārī* Far. inleme ile birlikte. / bāzārı: *b.+ı* Far. pazar yeri. (G. 2085/1)

bāzārī: *bāzārī* Far. pazara ait, pazar malı. / bāzārī: *bā-zārī* Far. ağlayarak sızlayarak. (G. 1991/4)

bāzī: ser-*bāzī* Far. başı açık. / bāzī: *bāzī* Far. doğan kuşu. (G. 1733/4)

bā-zīverde: *b.+de* Far. süslü, süslenmiş. / bāzī verde: *bāzī* Far. oyuncak, oyun. ; *v.+e* Ar. gül. (G. 1754/1)

bed rinde: *bed* Far. kötü. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kişi. / bedrinde: *b.+inde* Ar. dolunay. (G. 1628/3)

bed rūstāyīde: *bed* Far. kötü. ; *r.+de* Far. köylü. / bed-rū sitāyīde: *bed-rū* Far. çirkin yüzlü. ; *s.+e* Far. övme, övgü. (G. 1386/1)

bedaḫşān: *bedaḫşān* Far. Afganistan'da lal taşı ile ünlü bir bölge ve burada çıkarılan lal taşı. / bed aḫ şān: *bed* Far. kötü. ; *aḫ* Ar. kardeş. ; *şān* Ar. şan, ün. (G. 692/2)

bed-bīnī: *bed-bīnī* Far. kötü görmek, kötüye yormak. / bed bīnī: *bed* Far. kötü, çirkin. ; *bīnī* Far. burun, koklama duyu organı. (R. 578)

bed-edā: *bed-edā* Far. Ar. edası, tarzı kötü olan. / bed'e dā: *b.+e* Ar. başlama. ; *dā* Ar. hastalık. (Kt. 4/1-2)

bedel: *bedel* Ar. bedel, karşılık. / bed el: *bed* Far. kötü, çirkin. ; *el* T. el. (G. 362/1, R. 572)

bed-endīş: *bed-endīş* Far. kötü niyetli, fikri bozuk. / beden diş: *beden* Ar. beden, vücut. ; *diş* T. diş. (G. 1748/1)

be-denī: *be-denī* Far. Ar. alçak ile beraber. / bedeni: *b.+i* Far. beden, gövde. (G. 1909/1)

bedevī: *bedevī* Ar. Arap köylüsü, şehirleşmemiş kişi. / bed evi: *bed* Far. kötü. ; *e.+i* T. ev. (R. 427)

bedi var: *b.+i* Far. kötü, çirkin. ; *var* T. varlık, sahip olunan şeyler. / be-dīvār: *be-dīvār* Far. duvar ile, duvarlı. (R: 346)

bedīd estār: *bedīd* Far. açık, görünür. ; *estār* Ar. örtüler, perdeler. / bed-i destār: *bed* Far. kötü, çirkin. ; *destār* Far. eskide erkeklerin başlarına sardıkları sarık. (G. 820/1)

bedīdār: *bedīdār* Far. görünür, aşikar. / bedi dār: *b.+i* Far. kötü. ; *dār* Ar. yurt, mesken. (G. 724/1)

bedīde: *b.+e* Far. açık, görünür. / be-dīde: *be-dīde* Far. gözle, göz ile. (G. 1742/2)

bedīhem: *b.+m* Ar. daha önce tasarlanmadan birden söylenen söz. / bedi hem: *b.+i* Far. kötü. ; *hem* [hemm] Ar. dert, sıkıntı. (R. 230)

bed'-i şeceri: *bed'* Ar. başlama, başlangıç. ; *ş.+i* Ar. ağaç. / bed işe cerī: *bed* Far. kötü, çirkin. ; *i.+e* T. iş, uğraşı. ; *cerī* Ar. cüretli, cesaretli. (R. 536)

bedr aya: *bedr* Ar. dolunay, on dört günlük ay. ; *a.+a* T. ay gezegeni. / bed-rāya: *b.+a* Far. Ar. kötü düşünceli, kötü fikirli. (R. 537)

bedreḳamız: *b.+mız* Far. kılavuz, yol gösterici. / bed-raḳamız: *b.+ız* Far. Ar. yazısı kötü olan. (G. 695/1)

bedrinde: *b.+inde* Ar. dolunay, ayın on dördü. / bed rinde: *bed* Far. kötü. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. (R. 431)

beg meze: *beg* T. bey. ; *meze* Far. meze, çerez. / begmeze: *b.+e* T. pekmez, kaynatılarak koyulaştırılmış üzüm veya dut şırası. (G. 1564/1)

beg: *beg* T. bey, zengin veya mansıp sahibi. / pek: *pek* T. sağlam, muhkem. (G. 277/3)

behāyim: *behāyim* Ar. dört ayaklı hayvanlar. / bahā yim: *bahā* Far. paha, değer. ; *yim* [yem] T. yem, yiyecek. (G. 1926/2)

behāyime: *behāyim* Ar. dört ayaklı hayvanlar. / bahā yime: *bahā* Far. kıymet, değer. ; *yim* T. yem, yiyecek. (G. 1539/1)

behcetiñse nemā: *b.+se* Far. güzellik cenneti. ; *nemā* Ar. artma, çoğalma. / se nemā: *se* Far. 3 sayısı, sayı sıfatı. ; *nemā* Far. görünüm, ürün. (G. 14/1, 2)

behīme: *behīme* Ar. dört ayaklı hayvan. / be-hīme: *be-hīme* Far. Ar. odunla beraber olan, sırtında odun taşıyan. (G. 569/1)

behīmeyle: *b.+yle* Ar. dört ayaklı hayvan. / behī meyle: *behī* Ar. iyilik, hoşluk. ; *m.+le* Far. şarap. (G. 169/1)

beḳā düşmez: *beḳā* Ar. süreklilik, ahiret. ; *d.-er* T. bir şeye düşmek, girmek. / baḳa düşmez: *baḳa d.-er* T. bakarak düşmek, bakarak yere yığılmak. (G. 640/1)

beḳāyāda: *b.+da* Ar. bakiyeler, kalanlar. / beḳā yāda: *beḳā* Ar. devamlılık, ahiret. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1333/1)

belābile: *b.+e* Ar. bülbüller. / belā bile: *belā* Ar. bela, musibet. ; *b.-e* T. bilmek eylemi. (G. 1531/1)

belāda vā: *b.+da* Ar. bela, musibet. ; *vā* Far. açmak, açık. / bi-lā-devā: *bi-lā-devā* Ar. devasız, çaresiz. (G. 712/2)

belārek: *belārek* Far. suyu iyi verilmiş kılıç / belā-regdir: *belā-reg* Ar. Far. damarı bela olan. (G. 454/1)

beledi: *b.+i* Ar. memleket, yurt. / beledi: *b.-di* T. belemek, belek belek yapmak. (G. 1945/1)

belīde: *b.+e* Ar. aptal, akılsız. / belīde: *b.+de* Far. < Ar. evet. (G. 1243/4)

ben ātī: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *ātī* Ar. gelecek. / benātı: *b.+ı* Ar. kızlar. (G. 1966/1)

ben cemāl: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *cemāl* Ar. güzellik, çehre. / bence māl: *b.+ce* T. ben, şahıs zamiri. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1120/2)

ben Cemi: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *C.+i* Far. şarabı ilk bulan kişi olarak kabul edilen İranlı mitoloji kahramanı. / bence mi: *bence* T. bence, bana göre, benim değerimde. ; *mi* T. mi, soru eki. (G. 1949/1)

ben cerāḥat: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *cerāḥat* Ar. yaradaki irini çıkarmak üzere yarma. / bence rāḥat: *bence* T. bana göre. ; *rāḥat* Ar. rahat. (G. 1637/1)

ben cevāzında: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *c.+ında* Ar. cevaz, izin. / bence vāzin de: *bence* T. bence, bana göre. ; *vāzin* Ar. ölçen, tartan. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1601/1)

ben de: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *de* T. de, da bağlacı. / bende: *bende* Far. kul, köle. (G. 1503/2)

ben delāl: *ben* T. ben şahıs zamiri. ; *delāl* Ar. naz, kirişme. / bende lāl: *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. ; *lāl* Far. dilsiz. (G. 1112/1)

ben der: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *der* Far. kapı. / bender: *bender* Ar. ticaret yeri. (G. 2096/3)

ben dergāh: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dergāh* Far. dergah, yüce kapı. / bendergāh: *bendergāh* Ar. Far. pazar yer, alışveriş yeri. (G. 2176/1)

ben dīkim: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *d.+im* Ar. horuz. / bendi kim: *b.+i* Far. bağ, ip. ; *kim* T. kim, soru zamiri. (R. 268)

ben dimāġ: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dimāġ* Ar. beyin, akıl. / bendim aġ: *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. ; *aġ* T. ağ, tuzak. (G. 1272/1)

ben dimār: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dimār* Ar. yok etme, helak etme. / bende mār: *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. ; *mār* Far. yılan. (G. 1768/1)

ben dirāz: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dirāz* Far. uzun. / bend-i rāz: *bend* Far. ip. ; *rāz* Far. sır. (G. 1622/2)

ben dīvāne: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dīvāne* Far. deli, divane. / bendī vā ne: çeşm-*bend* Far. göz bağlayan. ; *vā* Far. açmak, açık. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1673/1)

ben dīvār: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dīvār* Far. duvar. / bendi var: *b.+i* Far. bağ, düğüm. (Kt. 111/1-2)

ben gāhī: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *gāhī* Far. bazen, kimi zaman. / bengāhı: *b.+ı* Far. büyük çadır. / beng āhı: *beng* Far. afyon. ; *ā.+ı* Far. inleme sesi. (R. 582)

ben īcār: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; īcār Ar. kiraya verme. / beni cār: *b.+i* T. ben, şahıs zamiri. ; cār Ar. Komşu. (G. 948/1)

ben imhāle: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *i.+e* Ar. mühlet verme, geciktirme. / benim hāle: *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. ; *hāle* Ar. güneş veya ayın etrafında oluşan ışık dairesi. (G. 1282/1)

ben imsākin: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *i.+in* Ar. bir şeyden el çekme. / benim sākin: *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. ; *sākin* Ar. bir yerde duran, oturan. (G. 1121/1)

ben kemāl: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *kemāl* Ar. eksiksizlik, tamlık. / benge māl: *b.+e* Far. afyon. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1120/1)

ben kenīz: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *kenīz* Far. cariye, hizmetçi. /benken iz: *b.+ken* T. ben, şahıs zamiri. ; *iz* T. iz, işaret. (G. 1146/1)

ben nādir: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *nādir* Ar. nadir, az. / bennādır: *b.+dır* Ar. çok bina eden. (G. 360/1)

ben nānıñ: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, undan yapılan temel gıda. / bennānıñ: *b.+nıñ* Ar. çok bina eden, bina kuran. (G. 833/3, G. 847/1)

ben sebūm: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *s.+m* Far. testi, şarap kabı. / bense būm: *b.+se* T. ben, şahıs zamiri. ; *būm* Ar. baykuş. (G. 1125/1)

ben selām: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *selām* Ar. selam, barış. / bense lām: *b.+se* T. ben, şahıs zamiri. ; *lām* Ar. Arap alfabesinde bir harf. (G. 1129/2)

beñ zeri: *beñ* T. vücut beni. ; *z.+i* Far. altın. / beñzeri: *b.-ri* T. benzemek. (G. 2196/2)

be-nām: *be-nām* Far. ünlü, tanınmış. / ben am: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *am* T. kadın cinsel organı. (G. 1127/1)

benān: *benān* Ar. parmaklar. / ne nān: *ne* Far. ne bağlacı. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (G. 1897/2)

benān: *benān* Far. parmaklar. / ben ān: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *ān* Far. güzellik. (G. 1567/3)

benānı: *b.+ı* Ar. parmaklar. / ben anı: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *anı* T. onu. (G. 1992/2)

bende: *b.+e* Far. ip, urgan. / bende: *bende* Far. kul, köle. / bende: *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. (R. 353)

bendegī yāra: *bendegī* Far. kölelik, kulluk. ; *y.+a* Far. sevgili. / bendeki yara: *b.+deki* T. ben, şahıs zamiri. ; *yara* T. yara. (G. 1312/1)

bendegīniñ: *b.+niñ* Far. kulluk, kölelik. / bende kīniñ: *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. ; *k.+iñ* Far. kin, düşmanlık. (G. 208/1)

bendeligi: *b.+ligi* [bendelik] Far. kul, köle. / ben deligi: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *d.+i* [delik] T. delik, dışkılama yeri veya kadınlık organı. (G. 2154/1)

bendeñiz: *b.+ñiz* Far. kul, köle, birine veya bir şeye bağlı. / ben deñiz: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *deñiz* T. deniz. (G. 943/1)

bender: *bender* Ar. ticaret yeri. / ben der: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *der* Far. kapı. (G. 2175/2)

bendeyi: *b.+yi* Far. bende, köle. / ben deyi: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. (G. 2050/1)

bend-i yār: *bend* Far. bağ, ip. ; *yār* Far. sevgili. / ben diyār: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *diyār* Ar. yurt, memleket. (G. 1511/1)

bendīde: girih-*b.+de* Far. düğümcülük. / ben dīde: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *dīde* Far. göz. (G. 1615/1)

be-ney bāde: *be-ney* Far. ney ile beraber. ; *bāde* Far. kadeh, şarap. / ben ey bāda: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *ey* Far. ey ünlemi. ; *b.+da* Far. rüzgar, yel. (G. 1204/1)

bengīdeyim: *b.+deyim* Far. afyona ait. / ben gideyim: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *g.-eyim* T. gitmek. (Kt. 234/1-2)

benī Ādem: *benī Ādem* Ar. Ademoğlu, insan. / beni ādem: *b.+i* T. ben, işaret sıfatı. ; *ādem* Ar. adam. (G. 457/1)

beni n'eyler: *b.+i* T. ben, şahıs zamiri. ; *n'* [ne] T. ne, soru sıfatı. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / benīn eyler: *benīn* Ar. oğullar, çocuklar. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 423/1)

beni yede: *b.+i* T. ben, şahıs zamiri. ; *y.+e* Ar. el. / beniyyede: *b.+de* Ar. Ka'be. (G. 1338/1)

benī: *benī* Ādem Ar. Ademoğulları, insanlık. / beni: *b.+i* T. ben, şahıs zamiri. (G. 2035/5)

benim lebenim: *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. ; *l.+im* Ar. anne sütü. / benimle benim: *b.+imle* T. ben, şahıs zamiri. ; *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. (G. 925/2)

benimserse: *b.-rse* T. benimsemek, kabul etmek. / benim serse: *b.+im* T. ben, şahıs zamiri. ; *s.-se* T. sermek, yere uzatmak. (Mf. 63)

bennā kesem: *bennā* Ar. bina eden, çok usta olan. ; *k.+m* T. < Far. kese, torba. / ben nākesem: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *n.+em* Far. cimri, eli sıkı. (G. 906/1)

bennācı: *b.+ı* Ar. çok afyon içen. ? / ben nācī: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *nācī* Ar. kurtulan, kurtuluşa eren. (G. 1850/1)

bennāsı: *b.+sı* Ar. bina yapan usta. / ben nāsi: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *nāsi* [nāsī] Ar. unutan. (G. 941/1)

bennāya: *b.+ya* Ar. çok bina yapan, büyük usta. / ben nāya: *ben* T. ben T. şahıs zamiri. ; *n.+a* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (R. 50)

bennāyı: *b.+yı* Ar. çok bina yapan. / ben nāyı: *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *n.+ı* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (G. 2086/2)

ber gülāle: *ber* Far. meyve, ürün. ; *gülāle* Far. çiçek demeti. / berg-i lāle: *berg* Far. yaprak. ; *lāle* Far. lale çiçeği. (G. 559/1)

ber: *ber* Ar. çöl. / ber: sīm-*ber* Far. gümüş tenli, gümüş göğüslü. (G. 122/3)

ber: sīmīn-*ber* Far. beyaz sineli, göğüslü. / ber: *ber* [ber] Ar. kara, toprak. / ber: ser-*ber* Far. öne çıkar, ileri geçen. (R. 158)

ber-ā-ber: *ber-ā-ber* Far. beraber, aynı düzey. / berā bir: dil-*berā* Far. ey sevgili anlamında bir nida. ; *bir* T. 1 sayısı. (G. 1713/1)

berārī: *berārī* Ar. çöller, ovalar. / bir arı: *bir* T. 1 sayısı. ; *arı* T. arı. (G. 1315/1)

ber-dāġ: penbe-*ber-dāġ* Far. yara üstüne konan pamuk. / bardaġ: *bardaġ* [bardaḳ] T. bardak, kadeh. (Th. 13/1)

ber-dāġ: penbe-*ber-dāġ* Far. yara üzerindeki pamuk. / berdāġ: *berdāġ* Far. sarı boya ağacı denilen bir bitki. (G. 58/1)

ber-devām: *ber-devām* Far. Ar. devamlılık üzere olan, süregelen. / berde vām: *b.+e* Ar. soğuk. ; *vām* Far. borç. (G. 478/5)

bere de: *b.+e* Ar. çöl. ; *de* T. de, da bağlacı. / berede: *b.+de* Far. kuzu. (G. 1428/3)

bere kāt: *b.+e* Ar. kara, toprak. ; *kāt* Far. bir tür pirinç. / berekāt: *berekāt* Ar. bereketler, verimlilikler. (G. 2180/1)

berehmen: *berehmen* Far. Berehma din adamı ve bilgini. / be-reh men: rū-*be-reh* Far. yola yüzünü çevirmiş, yola koyulan. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 904/1)

berehne: *berehne* Far. çıplak, yoksul. / bu rehne: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *r.+e* Ar. rehin. (R. 108)

ber-firāz: *ber-firāz* Far. göğüs kabartan. / berf-i rāz: *berf* Far. kar. ; *rāz* Far. sır. (G. 688/1)

berī dile: *berī* Ar. uzak. ; *d.+e* Far. gönül. / berīd ile: *berīd* Far. elçi. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1221/5)

berī ḳından: *berī* Ar. uzak. ; *ḳ.+dan* T. kın. / berīḳinden: b.+inden Ar. ışık, parıltı. (G. 1005/1)

berī: *berī* Ar. uzak, ayrı. / beri: *beri* T. bu taraf, bu yan. (G. 1960/2)

beri: *beri* T. bu taraf. / berī: *berī* Ar. uzak. (G. 556/3)

berīde: *berīde* Far. kesilmiş. / berīde: *b.+de* Ar. uzak, temiz. (G. 1243/3)

berīd-i rāh: *berīd* Ar. haberci, ulak. ; *rāh* Far. yol. / berīdir āh: *b.+dir* Ar. uzak, ilişkisiz. ; *āh* Far. inleme sesi. (R. 8)

berīd-i yār: *berīd* Ar. ulak, haberci. ; *yār* Far. sevgili. / berī diyār: *berī* Ar. temiz, uzak. ; *diyār* Ar. yurt, memleket. (G. 1099/1)

berīdīde: *b.+de* Far. postacılık, habercilik. / berī-dīde: *berī-dīde* Ar. Far. gözünü uzak tutan, bakmayan. (G. 1604/1)

berī-dīnān: *berī-dīnān* Ar. dinleri temiz olanlar. / berīd-i nān: *berīd* Far. ulak, haberci. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 357/1)

berī-dīnār: *berī-dīnār* Ar. dinarsız, dinardan uzak. / berīd-i nār: *berīd* Far. ulak, haberci. ; *nār* Ar. ateş, cehennem. (G. 334/1)

beriyye: *beriyye* Ar. uzaklaşmış, kurtulmuş. / beriyye: ḫayrü'l-*beriyye* Ar. yaratılmışların en hayırlısı, Hz. Muhammed. (G. 509/1, Mf. 3)

beriyyede: *b.+de* Ar. halk. / beri yede: *beri* T. bu tarafta, yakında. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1664/1)

ber-kende: *ber-kende* Far. kesilmiş. / ber gende: *ber* Far. sine, göğüs. ; *gende* Far. kokmuş. (R. 200)

berḳ-i bāde: *berḳ* Ar. şimşek. ; *bāde* Far. şarap. / bir ḳabāda: *bir* T. bir, tek, aynı. ; *ḳ.+da* Ar. üstte giyilen elbise. (G. 566/1)

berḳile: *b.+ile* Ar. şimşek. / bir ḳıla: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *ḳ.+a* T. kıl, saç teli. (G. 549/3)

Bermekīde: *B.+de* Ar. Harun Reşit döneminde ihsanlarıyla şöhret bulmuş bir aile. / ber-mekīde: *ber-mekīde* Far. Ar. hilekar, hile üzere olan. (G. 294/1)

bes: *bes* Far. yeter, yeterli. / bes: *bes* Far. el sürme, dokunma. (G. 735/3)

beş er: *beş* T. 5 sayısı. ; er T. kişi. / beşer: *beşer* Ar. insan, insanlık. (G. 1018/3)

beşāşet: *beşāşet* Ar. güler yüzlülük. / beş aş et: *beş* T. 5 sayısı. ; *aş* T. yemek. ; *et* T. et. (G. 1236/1)

be-şer: āmāde-*be-şer* [şerr] Far. Ar. şerre, kötülüğe amade. / beşer: *beşer* Ar. insan. (G. 212/2)

beşer: *beşer* Ar. insanlık, beşeriyet. / şer [şerr] Ar. şer, kötülük. (G. 159/3)

beydā: *beydā* Ar. çöl. / bī-dā: *bī-dā* Far. Ar. hastalıksız. (G. 6/1)

beyʿe ṭālib: *beyʿe* Ar. satın alma. ; *ṭālib* Ar. talip, istekli. / bī-ʿaṭā leb: *bī-ʿaṭā* Far. ihsansız, bağışsız olarak. ; *leb* Far. dudak. / bīʿa ṭālibin: *bīʿa* Ar. kilise. ; *ṭālib* Ar. talip, istekli. (G. 1140/1-2)

be-zer: *be-zer* Far. altın sahibi, altını olan. / bezer: *b.-r* T. bezemek, süslemek. / bezer: *b.-er* T. bezmek, usanmak. (R. 298)

bıldırcın: *bıldırcın* T. bıldırcın kuşu. / bildir cin: *bildir-* T. bildirmek. ; *cin* [cinn] Ar. cin, gözle görülmeyen bir varlık. (Mf. 52)

bī-cā ne: *bī-cā* Far. yersiz, boşuna. ; *ne* T. soru zamiri. / bī-cāna: *b.+a* Far. cansız, ruhsuz. (G. 962/1)

bī-cāmānı: *b.+ı* Far. kadehsizler. / bī-cā Mānī: *bī-cā* Far. yersiz, gereksiz. ; *Mānī* Far. meşhur Çinli nakkaş. (G. 1895/1)

bī-cāme kes: *bī-cāme* Far. elbisesiz, çıplak. ; *kes* Far. kişi. / bī-cā meges: *bī-cā* Far. yersiz, yok yere. ; *meges* Far. sinek. (R. 261)

biçeli pāya: *b.-eli* T. biçmek. ; *p.+a* Far. ayak. / bī-çelīpāya: *b.+ya* Far. haçsız. (G. 1270/1)

bī-çemen: *bī-çemen* Far. yeşermemiş, tüy bitmemiş. / biçe men: *b.-e* T. biçmek. ; men T. ben, şahıs zamiri. (G. 1923/3)

bīd āmāde: *bīd* Far. söğüt. ; *āmāde* Far. amade, hazır. / bī-dāmāda: *b.+a* Far. damatsız. (R. 452)

bī-dād: *bī-dād* Far. iyilik ve ihsanda bulunmayan. / bīdād: *bīdād* Far. adaletsiz. (G. 1640/5)

bī-dāmāda: *b.+a* Far. damatsız, dul kadın. / bīd āmāde: *bīd* Far. söğüt. ; *āmāde* Far. amade, hazır. (R. 315)

bīdāne: *bīdāne* Far. söğüt gibi. / bī-dāne: *bī-dāne* Far. yemsiz, danesiz. (G. 1520/1)

bī-dār: *bī-dār* Far. Ar. yersiz, yurtsuz. / bīdār: *bīdār* Far. uyanık. (G. 197/2)

bī-dārız: *b.+ız* Far. Ar. yersiz, yurtsuz. / bīdār iz: *bīdār* Far. uyanık, ayık. ; *iz* T. iz, işaret, eser. (R. 519)

bīde vālī biz: *b.+e* Far. söğüt. ; *vālī* Ar. vali, yönetici. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / bī-devālībiz: *b.+iz* Far. Ar. dolapsız, dolapları bulunmayan. (G. 625/1)

bī-derde: *b.+e* Far. dertsiz, kedersiz. / beyderde: *b.+de* Ar. harman. (G. 1716/1)

bī-destārı: *b.+ı* Far. sarıksız, başında örtü bulunmayan. / bīd estārı: *bīd* Far. söğüt. ; *e.+ı* Ar. perdeler, örtüler. (Ks. 11/1)

bīdi rāye: *b.+i* Far. söğüt. ; *rāye* Ar. sancak. / bī-dirāye: *bī-dirāye* Far. Ar. dirayetsiz, kavrayışsız. (G. 184/2)

bīdi var: *b.+i* Far. söğüt. ; *var* T. var. / bī-dīvār: *bī-dīvār* Far. duvarsız. (R. 116)

bīd-i yār: *bīd* Far. söğüt ağacı. ; *yār* Far. sevgili. / bī-diyār: *bī-diyār* Far. Ar. memleketsiz, yurtsuz. (G. 1002/1)

bī-dile: *b.+e* Far. gönlünü yitirmiş, gönülsüz, aşık. / bīd ile: *bīd* Far. söğüt. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1221/1)

bī-dīnān: *bī-dīnān* Far. Ar. dinsizler. / bīdi nān: *b.+i* Far. söğüt ağacı. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (R. 608)

bī-dīnār: *bī-dīnār* Far. Ar. dinarsız, parasız. / bīdi nār: *b.+i* Far. söğüt ağacı. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1625/1)

bī-dīnārı: *b.+ı* Far. Ar. dinarsız, parasız. / bī-dīn arı: *bī-dīn* Far. Ar. dinsiz. ; *arı* T. arı, duru, temiz. (R. 142)

bī-dīne: *b.+e* Far. Ar. dinsiz. / bīdine: *b.+ine* Far. söğüt ağacı. (G. 1696/3)

bī-dirāye: *bī-dirāye* Far. Ar. kavrayışsızlık. / bīd-i rāye: *bīd* Far. söğüt. ; *rāye* Ar. sancak. (G. 670/1)

bī-direm: *bī-direm* Far. dirhemsiz, parasız. / bīd İrem: *bīd* Far. söğüt ağacı. ; *İrem* Ar. Ad kavmi zamanında cennete benzetilerek kurulan bahçe. (Mf. 90)

bī-diremīde: *b.+de* Far. dirhemsizlik, parasızlık. / bīd-i remīde: *bīd* Far. söğüt ağacı. ; *remīde* Far. ürkmüş. (Kt. 132/1-2)

bī-diyārān: *bī-diyārān* Far. Ar. yersiz ve yurtsuzlar. / bīd-i yārān: *bīd* Far. söğüt. ; *yārān* Far. dostlar. (G. 716/1)

bīd-reng: *bīd-reng* Far. söğüt renkli, söğüdün renginde. / bī-direng: *bī-direng* Far. geç olmayan,, gecikmeksizin. (G. 278/1)

bī-dü āb: *bī-dü āb* Far. iki su olmaksızın. / bīd ü āb: *bīd* Far. söğüt. ; *āb* Far. su. (G. 123/2)

bī-girih: *bī-girih* Far. düğümsüz. / peyk-i reh: *peyk* Far. elçi. ; *reh* Far. yol. (G. 2062/1)

bih ana: *bih* Far. güzel, hoş. ; *ana* T. anne. / bihāne: *bihāne* Far. bahane. (G. 1025/1)

bī-ḫ˘āb: *bī-ḫ˘āb* Far. uykusuz. / bīḫ āb: *bīḫ* Far. ağaç kökü. ; *āb* Far. su. (G. 1915/1, Th. 19/1)

bī-ḫaber: *bī-ḫaber* Far. Ar. habersiz, haberdar olmayan. / bīḫe ber: *b.+e* Far. kök. ; *ber* Far. meyve, ürün. (G. 371/1, G. 500/2)

bī-ḫadem: *bī-ḫadem* Far. Ar. hizmetçisiz, hizmetçileri olmayan. / bīḫe dem: bed-*b.+e* Far. aslı, kökü kötü olan. ; *dem* Ar. kan. (G. 695/2)

bī-ḫazānī: *bī-ḫazānī* Far. hazansızlık, sonbaharsızlık. / bīḫe zānī: *b.+e* Far. kök. ; *zānī* Ar. zina eden kişi. (G. 993/1)

bī-ḫıredī: *bī-ḫıredī* Far. akılsızlık. / bīḫ-i redī: *bīḫ* Far. kök. ; *redī* Ar. kötü. (G. 823/2)

bī-ḫıtām: *bī-ḫıtām* Far. Ar. mühürlenmemiş, mühür izi taşımayan. / bīḫ-i tām: *bīḫ* Far. kök. ; *tām* Ar. tam, bütün. (G. 639/2)

bīhūde: *bīhūde* Far. beyhude, boş, anlamsız. / bī-hūda: b.+da Far. Ar. Tanrıyı zikretmeyen, hu hu diye zikretmeyen. (G. 1183/1)

bī-kerāne: *bī-kerāne* Far. uçsuz bucaksız. / peykerāna: meh-*p.+a* Far. ay yüzlüler. (G. 589/2)

bī-kesbānı: *b.+ı* Far. Ar. kazançsızlar, herhangi bir şey elde edemeyenler. / bī-kes bānī: *bī-kes* Far. kimsesiz. ; *bānī* Ar. bina eden, yapı kuran. (G. 1780/2)

bī-ḳıyās aḳar: *bī-ḳıyās* Far. Ar. kıyas kabul etmez, eşsiz. ; *a.-ar* T. akmak. / ʿaybı ḳıya seḳar: *ʿa.-ı* Ar. ayıp, günah. ; *ḳ.-a* T. kıymak, acımamak. ; *seḳar* Ar. cehennem. (G. 218/1)

bil aġaya: *bil-* T. bilmek eylemi. *a.+ya* T. ağa, efendi. / bi-lā-ġāye: *bi-lā-ġāye* Ar. gayesiz, amaçsız, hedefsiz. (G. 1507/1)

bil sebū sesin: *bil-* T. bilmek. ; *sebū* Far. şarap testisi. ; *s.+in* T. ses. / bilse būsesin: *b.-se* T. bilmek. ; *b.+sin* Far. öpücük. (Kt. 155/1-2)

bilāda: *b.+a* Ar. beldeler, yurtlar. / belāda: *b.+da* Ar. bela, dert, keder. (G. 1423/3)

bilādına: *b.+ına* Ar. beldeler, memleketler. / bi-lā-dīne: *b.+e* Ar. dinsizle beraber. (R. 321)

bi-lā-lāne: *bi-lā-lāne* Ar. Far. yuvasız, yurtsuz. / Bilālāne: *Bilālāne* Ar. Far. Bilalce, Bilal gibi. (G. 1374/2)

bi-lā-sine: *bi-lā-sine* Ar. uykusuz. / belāsına: *b.+sına* Ar. bela, musibet. (G. 1322/1)

bile: *b.-e* T. bilmek. / bile: *bile-* T. bilemek, keskinleştirmek. (R. 273)

bile: *bile* T. bile, beraber. / bile: yana*b.-e* T. yanabilmek. / bile: *b.-e* T. bilmek. (R. 271)

bī-leben: *bī-leben* Far. Ar. sütsüz, anne sütü olmaması. / bile ben: *b.+e* T. bilmek. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1107/3, (R. 18))

biledir: *b.-dir* T. bilemek, sivriltmek. / biledir: *b.-dir* T. karıştırmak. (G. 549/1)

bilir kenīz: *b.-ir* T. bilmek. ; *kenīz* Far. cariye. / bilirken iz: *b.-irken* T. bilmek. ; *iz* T. iz. (G. 1080/1)

biliş: *b.-iş* T. bilmek. / bil iş: *bil-* T. bilmek. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 2092/1)

bilmem ḳūt: *b.-mem* T. bilmek. ; *ḳūt* Ar. azık, rızık. / bil memḳūt: *bil-* T. bilmek. ; *memḳūt* Ar. buğzedilen, kin güdülen. (G. 494/1)

bilmesek: *b.-mesek* T. bilmek. / bilme seg: *b.-me* T. bilmek. ; *seg* Far. it, köpek. (G. 471/1)

bilsem erlik: *b.-sem* T. bilmek. ; *erlik* T. erlik, yiğit. / bil semerlik: *bil-* T. bilmek. ; *semerlik* T. semerlik, palanlık. (G. 449/1)

bī-mā yemiz: *bī-mā* Far. Ar. susuz, kuru. ; *y.+iz* [yemm] Ar. deniz. / bī-māyemiz: *b.+miz* Far. mayasız. (G. 620/1)

bī-māh: *bī-māh* Far. aysız, kapkaranlık. / bīm āh: *bīm* Far. korku, kaygı. ; *āh* Far. inleme sesi. (G. 1054/1)

bī-maḥal: *bī-maḥal* [maḥall] Ar. yeri ve yurdu olmayan. / bīme ḥal: *b.+e* Far. korku. ; *ḥal* [ḥall] Ar. çözmek, açmak. (G. 172/2)

bīmārī: *bīmārī* Far. hastalık. / bī-mārī: *bī-mārī* Far. yılan olmamak. (G. 2170/3)

bī-māye: *bī-māye* Far. mayasız, aslı olmayan. / bīm aya: *bīm* Far. korku. ; *a.+a* T. ay gezegeni. / bī-māya: *b.+ya* Far. Ar. susuz. (R. 302)

bī-māye: *bī-māye* Far. ölçüsüz, özsüz. / bīm aya: *bīm* Far. korku. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1233/1)

bī-māyemi: *b.+mi* Far. güçsüz, takatsiz. / bī-mā yemi: *bī-mā* Far. Ar. susuz, kurumuş. / *y.+i* [yemm] Ar. deniz. / bīm aya mı: *bīm* Far. korku. ; *a.+a* T. ay. ; *mı* T. soru eki. (G. 1916/1-2)

bīme der: *b.+e* Far. korku. ; *der* Far. kapı. ; bī-meder: *bī-meder* Far. Ar. çamursuz. (G. 482/1)

bīme rām: *b.+e* Far. korku. ; *rām* Far. ram olma, bağlanma. / bī-merām: *bī-merām* Far. Ar. arzusuz, isteksiz, amacına ulaşamamış. (G. 2166/3)

bī-mecārī: *bī-mecārī* Far. Ar. kanalsız, su yolları bulunmayan. / bīme cārī: *b.+e* Far. korku. ; *cārī* Ar. akan. (G. 276/2)

bī-medār: *bī-medār* Far. Ar. amaçsız, mihversiz. / bīme dār: *b.+e* Far. korku. ; *dār* Ar. yer, yurt. (G. 261/1)

bī-meḫālībiz: *b.+iz* Far. Ar. tırnaksız, pençesiz. / bīme ḫālī biz: *b.+e* Far. korku. ; *ḫālī* Ar. boş. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. (G. 625/2)

bī-melāl: *bī-melāl* Far. Ar. melalsiz, sıkıntısız. / bīme lāl: *b.+e* Far. korku. ; *lāl* Far. lal, dilsiz. (G. 506/2)

bī-menāfiʿ: *bī-menāfiʿ* Far. Ar. yararları olmayan, yararsız, menfaatsiz. / bīme nāfiʿ: *b.+e* Far. korku. ; *nāfiʿ* Ar. faydalı, yararlı. (G. 226/1)

bī-meʾāl: *bī-meʾāl* Far. Ar. anlamsız, manasız. / bīm-i āl: *bīm* Far. korku. ; *āl* Ar. aile halkı. (G. 1028/1)

bī-merām: *bī-merām* Far. Ar. isteksiz, arzusuna ulaşamamış. / bīme rām: *b.+e* Far. korku. ; *rām* Far. hazır, kendini teslim eden. (G. 1111/1)

bī-meyle: *b.+le* Far. şarapsız. / bīm eyle: *bīm* Far. korku. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. (R. 144)

bī-mezād: *bī-mezād* Far. Ar. mezatsız, açık arttırma yapmaksızın. / bīme zād: *b.+e* Far. korku. ; *zād* Ar. azık, gıda. (Ks. 9/1)

bī-mezeniñ: *b.+niñ* Far. mezesiz, tatsız. / bīme zeniñ: *b.+e* Far. korku. ; *z.+iñ* Far. kadın. (G. 845/1)

bīm-i dād: *bīm* Far. korku. ; *dād* Far. adalet. / bī-midād: *bī-midād* Far. Ar. mürekkepsiz. (G. 85/1)

bīm-i sāʿidiñ: *bīm* Far. korku. ; *s.+iñ* Ar. dirsek. / bī-müsāʿidiñ: *b.+iñ* Far. Ar. yardımsız olan. (G. 828/1)

bī-mihādī: *bī-mihādī* Far. Ar. yataksızlık, döşeksizlik. / bīm-i Hādī: *bīm* Far. korku. ; *Hādī* Ar. doğru yola ileten, Tanrı. (G. 217/1)

bī-mīnādır: *b.+dır* Far. minasız, kadehsiz, sırçasız. / bīmi nādir: *b.+i* Far. korku. ; *nādir* Ar. nadir, ender bulunan şey. (R. 607)

bī-minne: *bī-minne* Far. Ar. minnetsiz. / bīmin ne: *b.+in* Far. korku. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 299)

bī-müdārā: *bī-müdāra* Far. Ar. dost gibi görünmeyen. / bīm-i Dārā: *bīm* Far. korku. ; *Dārā* Far. III. Daryuş'un adı, hükümdar. (G. 23/1)

bī-münāsı: *b.+sı* Far. Ar. arzusuz, isteksiz. / bīm-i nāsı: *bīm* Far. korku. ; *n.+ı* Ar. insanlar, halk. (G. 1071/1)

bīnā Ḫudā: *bīnā* Far. gören, gözeten. ; *Ḫudā* Far. Tanrı. / bī-nāḫudā: *bī-nāḫudā* Far. kaptansız. (G. 1391/3)

bīnā meyi: *bīnā* Far. gören. ; *m.+i* Far. şarap. / bī-nāmeyi: *b.+yi* Far. mektupsuz. (Kt. 21/1-2)

bī-nāḫudā: *bī-nāḫudā* Far. kaptansız. / bīnā Ḫudā: *bīnā* Far. gören, gözeten. ; *Ḫudā* Far. Tanrı. (G. 132/2, G. 155/4, Th. 30/4)

bīnām: *b.+m* Far. göz. / bī-nām: *bī-nām* Far. adsız, sansız. (R. 341)

bī-nām: *bī-nām* Far. adsız, ünsüz. / bīnām: *b.+m* Far. gören. (G. 268/2)

bī-namāzında: *b.+ında* Far. namazsız, namaz kılmayan. / bī-nemā zinde: *bī-nemā* Far. Ar. büyümemek, yeşermemek. ; *zinde* Far. diri, canlı. (G. 1622/1)

bī-nāmeyle: *b.+yle* Far. mektupsuz. / bīnā meyle: *bīnā* Far. gören. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 363)

bī-nāmı: *b.+ı* Far. adsız, ünlü olmayan. / bīnā mı: *bīnā* Far. gören. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 2051/2)

bī-nāmūs: *bī-nāmūs* Far. Ar. namussuz, arsız, hayasız. / bīnā mūs: *bīnā* Far. gören. ; *mūs* Ar. bıçak. (R. 326)

bī-nāmūsı: *b.+ı* Far. Ar. namussuz. / bīnā Mūsī: *bīnā* Far. gören. ; *Mūsī* Ar. Musa peygamber. / Nebī nāmūsı: *Nebī* Ar. nebi, Hz. Peygamber. ; *n.+ı* Ar. namus, iffet. (R. 544)

bī-nān: *bī-nān* Far. ekmeksiz, ekmeği bulunmayan. / bīnān: bed-*bīnān* Far. kötü gören. (G. 1562/2)

bīnānıñ: *b.+nıñ* Far. gören, görme özrü bulunmayan. / bī-nānıñ: *b.+ın* Far. ekmeksiz, ekmeği bulunmayan. / bīnānıñ: ḫ˘od-*b.+ın* Far. sadece kendini görenler, kendinden başkasını düşünmeyenler. (R. 160)

bīnāsı: *b.+sı* Far. gören. / bī-nāsı: *b.+ı* Far. Ar. insansız, insanların bulunmadığı. (G. 2078/2)

bīnāsı: *b.+sı* Far. gören. / bī-nāsı: *b.+ı* Far. Ar. insansız, kimsesiz. (G. 1111/2)

bīnāya: *b.+ya* Far. gören. / bī-nāye: *bī-nāye* Far. neysiz, üflemeli musikî aleti olan neyi bulunmaksızın. / bīn aya: bed-*bīn* Far. kötü gören. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (R. 421)

bīnāyī: *bīnāyī* Far. görme. / bī-nāyī: *bī-nāyī* Far. neysizlik, ney sahibi olmama. (G. 1802/1)

bīne fes: miḥnet-*b.+e* Ar. Far. mihnet gören. ; *fes* Ar. Osmanlıların son dönemlerinde kullanılan bir başlık. / bī-nefes: *bī-nefes* Far. Ar. soluksuz. (G. 656/1)

bīne ġam: cihān-*b.+e* Far. dünyayı gören. ; *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. / bī-neġam: *bī-neġam* Far. Ar. nağmesiz, ezgisiz. (G. 691/1)

bī-nedem: *bī-nedem* Far. Ar. pişman olmama. / bīne dem: ḫaṭā-*b.+e* Ar. Far. hata gören. ; *dem* Ar. kan. (G. 1829/2)

bī-nekedi: *b.+i* Far. Ar. dertsiz, tasasız, kedersiz. / bīne kedi: ḫ͘od-*b.+e* Far. kendini beğenen, kendinden başkasını görmeyen. ; *kedi* T. kedi. (R. 220)

bī-nemā: *bī-nemā* Far. verimsiz, ürünsüz. / bīne mā: ġam-*b.+e* Ar. Far. göm gören, gamlı. ; *mā* Ar. su. (G. 25/1)

bī-neseb: *bī-neseb* Far. Ar. nesepsiz, soysuz. / bīne seb: bed-*b.+e* Far. kötü gören. ; *seb* [sebb] Ar. sövüp sayma (G. 475/2)

bī-nevā: *bī-nevā* Far. sessiz. / bīne vā: ġam-*b.+e* Ar. Far. gam gören. ; *vā* Far. açmak, açık. (Ks. 3/1)

bī-nevālā: *bī-nevālā* Far. Ar. ey nasipsiz, kısmetsiz anlamında ünlem. / bīne vālā: ʿālem-*b.+e* Ar. Far. alemi gören. ; *vālā* Ar. yüksek. (G. 27/1)

bī-nidā: *bī-nidā* Far. Ar. nidasız, seslenmeksizin. / bīn-i dā: ḫ͘od-*bīn* Far. bencil. ; *dā* Ar. hastalık. (G. 632/2)

bīniş-i māl: *bīniş* Far. görme. ; *māl* Ar. mal, varlık. / bīn-i şimāl: leged-*bīn* Far. tekme gören, darbe yiyen. ; *şimāl* Ar. sol taraf. (G. 846/1)

bīnīye: *b.+ye* Far. burun, koklama duyu organı. / bī-niyye: *bī-niyye* Far. Ar. niyetsiz, niyetlenmemiş. (R. 465)

binme ṣāfine: *b.-me* T. binmek. ; *ṣ.+e* Ar. cins at. / bin meṣāfına: *bin-* T. binmek, yüklenmek. ; *m.+ına* Ar. saf bağlanan yerler, savaş meydanları. (G. 1295/1)

biʿa destār: *biʿa* Ar. satın alınmış. ; *destār* Far. başa sarılan sarık. / bī-ʿad estār: *bī-ʿad* [bī-ʿadd] Far. Ar. sayısız. ; *estār* Ar. örtüler, perdeler. (G. 2020/1)

biʿada: *b.+da* Ar. kilise. / bī-ʿade: *bī-ʿade* Far. Ar. sayısız, çok. (G. 1355/4)

bī-ʿadīl: *bī-ʿadīl* Far. Ar. eşsiz. / biʿa dil: *biʿa* Ar. kilise. ; *dil* T. dil. (G. 1017/1)

bī-pervā yaḳīn: *bī-pervā* Far. pervası, çekinmesi olmayan. ; *yaḳīn* Ar. yakin, kesin bilgi. / bī-pervāya ḳın: *b.+ya* Far. pervasız, korkusuz. ; *ḳın* T. kın, kılıf. (G. 664/1)

bir çinemek: *bir* T. 1 sayı sıfatı. ; *çinemek* T. çiğnemek, herhangi bir şeyi ağızda ezmek. / pür çinem ek: *pür* Far. dolu. ; *çinem* T. bir defada ağızda çiğnenecek miktarda yiyecek, lokma. ; *ek-* T. ekmek, toprağa herhangi bir şey ekmek. (G. 813/3)

bir de nāz: *bir* T. 1 sayısı. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *nāz* Far. naz, nazlanma. / birden az: *birden* T. aniden, ansızın. ; *az* T. az, çok olmayan. (G. 1493/1)

bir de nāz: *bir* T. 1 sayısı. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *nāz* Far. naz, cilve. / birden az: *birden* T. aniden, ansızın. ; *az* T. az. (G. 1655/1)

bir dendānı: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *d.+ı* Far. diş. / birden dānī: *birden* T. aniden, ansızın. ; *dānī* Ar. alçak, kötü tabiatli. (R. 483)

bir dirāyet: *bir* T. 1 sayısı, sayı sıfatı. ; *dirāyet* Ar. kavrayış, zeka, bilgi. / birdir āyet: *b.+dir* T. 1 sayısı. ; *āyet* Ar. ayet, işaret, kanıt. (G. 2027/2)

bir dirhem: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *dirhem* Ar. dirhem, para birimi. / birdir hem: *b.+dir* T. bir, aynı. ; *hem* [hemm] Ar. dert, keder. (R. 503)

bir güle: *bir* T. 1 sayısı. ; *g.+e* Far. gül. / berg ile: *berg* Far. yaprak. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1720/2)

bir rebāb: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *rebāb* Ar. rebap, bir musikî aleti. / birre bāb: *b.+e* Ar. mutlak iyilik. ; *bāb* Ar. kapı. (G. 176/1)

bir recā: *bir* T. 1 sayı sıfatı. ; *recā* Ar. rica, istek. / birre cā: *b.+e* Ar. iyilik. ; *cā* Far. yer. (G. 774/1)

bir refāḳat: *bir* T. 1 sayısı. ; *refāḳat* Ar. arkadaşlık, eşlik. / birre fāḳat: *b.+e* Ar. iyilik, ihsan. ; *fāḳat* Ar. yoksulluk, fakirlik. (G. 1443/1)

bir resen: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *resen* Ar. yular. / birre sen: *b+e* Ar. mutlak iyilik, gerçek iyilik. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. (Kt. 28/1-2)

bir yan: *bir* T. 1 sayısı. ; *yan* T. yan, taraf. / biryān: *biryān* Far. kebap. (G. 1770/3)

bī-raṣad: *bī-raṣad* Far. Ar. gözetlemesiz, korumasız. / bire ṣad: *b.+e* T. 1 sayısı. ; *ṣad* Far. 100 sayısı. (R. 88)

birden siziñ: *birden* T. birden, aniden, ansızın. ; *s.+iñ* T. siz, şahıs zamiri. / bir densiziñ: *bir* T. 1 sayısı. ; *d.+iñ* T. densiz, dengesiz, tavırlarında isabet olmayan kişi. (Kt. 19/1-2)

birdir āyet: *b.+dir* T. bir, tek. ; *āyet* Ar. Kur'ân'ın en küçük bölümü. / bir dirāyet: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *dirāyet* Ar. zeka, kavrayış. (G. 1227/1)

bī-remāda: *b.+a* Far. Ar. külsüz. / bīre māde: *b.+e* Far. tufan. ; *māde* Far. dişi. (G. 194/1)

bī-rībāl: *bī-rībāl* Far. Ar. aslansız, aslan bulunmayan. / biri bāl: *b.+i* T.1 sayısı. ; *bāl* Ar. gönül. kalp. (R. 178)

bī-riyā yoḳ: *bī-riyā* Far. Ar. riyasız, gösterişsiz. ; *yoḳ* T. yok. / tedbīri yay oḳ: *t.+i* Ar. tedbir, plân. ; *yay* T. yay. ; *oḳ* T. ok. (G. 352/1)

bī-riyāda: *b.+da* Far. Ar. riyasız, gösterişsiz. / biri yāda: *b.+i* T. 1 sayısı. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1689/2)

bī-riyāyile: *bī* Far. önek, olumsuzluk anlamı katar. ; *r.+yile* Ar. riya, gösteriş, ikiyüzlülük. / bīri yay ile: *b.+i* Far. yıldırım. ; *yay* T. yay, ok atmaya yarayan savaş aleti. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1326/1)

birre cā: *b.+e* Ar. bol bol iyilik, mutlak iyilik. ; *cā* Far. yer, mekan. / bir recā: *bir* T. 1, sayı sıfatı. ; *recā* Ar. istek, arzu. (G. 295/1)

birr-i cām: *birr* Ar. iyilik. ; *cām* Far. kadeh. / bir recām: *bir* T. 1 sayısı. ; *r.+m* Ar. rica, istek. (G. 2089/2)

birse bu neyler: *b.+se* T. bir, aynı. ; *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *n.+ler* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. / bir sebū n'eyler: *bir* T. bir, sayı sıfatı. ; *sebū* Far. şarap testisi. ; *n'* T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (Mf. I11)

birse bu neyler: *birse* T. birse, aynıysa. ; *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *n.+ler* Far. ney, üflemeli bir musikî alet. / bir sebū n'eyler: *bir* T, bir, sayı sıfatı. ; *sebū* Far. şarap testisi. ; *n'* [ne] ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 179/1)

birse bū: *b.+se* T. 1 sayısı, aynı. ; *bū* Far. koku. / bir sebū: *bir* T. 1 sayısı. ; *sebū* Far. şarap testisi. (G. 2088/1)

birse līḳa: *b.+se* T. bir, tek. ; *līḳa* Ar. mürekkep hokkalarına konan ham ipek. / bir selīḳa: *bir* T. 1 sayısı. ; *selīḳa* Ar. güzel yazma ve konuşma yeteneği. (G. 1306/2)

birse ne: *b.+se* T. 1 sayısı. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / bir sene: *bir* T. 1 sayısı. ; *sene* Ar. sene, yıl. (G. 498/2)

bīrūn: *bīrūn* Far. dış. / bir un: *bir* T. bir, aynı. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. (R. 613)

bīrūn: *birūn* Far. dış. / burun: *burun* T. burun, koku alma organı. (G. 1040/2)

bī-rūnuñ: *b.+nuñ* Far. yüzsüz. / bīrūnuñ: *b.+uñ* Far. dış, dışarı. (G. 848/1)

biryān: *biryān* Far. kebap. / bir yan: *bir* T. 1 sayısı. ; *yan* T. yan, taraf. (G. 1188/4, G. 1833/4)

biryāndır: *b.+dır* Far. bir kebap çeşidi. / bir yandır: *bir* T. bir kere, bir defa. ; *y.-dır* T. yakmak. (G. 531/1)

bī-sütūn: *bī-sütūn* Far. direksiz. / Bī-sütūn: *Bī-sütūn* Far. Ferhat ve Şirin hikayesinde geçen bir dağın adı. (G. 1234/2)

bī-şāh: *bī-şāh* Far. hükümdarsız. / bīş āh: *bīş* Far. çok, fazla. ; *āh* Far. inleme sesi. (R. 76)

bī-şekdir: *b.+dir* [şekk] Far. Ar. kuşkusuz, şüphesiz. / bīş ekdir: *bīş* Far. çok, fazla. ; *e.-dir* T. toprağa tohum ekmek. (G. 454/2)

bī-şeke ser: *b.+e* Far. Ar. kuşkusuz, şüphesiz. ; *ser* Far. baş, kafa. / bīşe keser: *bīşe* Far. orman. ; *k.-er* T. kesmek. (R. 68)

bī-şeker: *bī-şeker* Far. şekersiz. / bī-şek er: *bī-şek* [şekk] Far. Ar. şüphesiz, kuşkusuz. ; *er* T. er, kişi. (G. 725/2)

bī-şekker: *bī-şekker* Far. şekersiz. / bī-şek ker: *bī-şek* [şekk] Far. Ar. şüphesiz, kuşkusuz. ; *ker* Far. sağır. (G. 380/1)

bī-şikemī: *bī-şikemī* Far. göbeksizlik, şişman olmama. / bīş ü kemī: *bīş* Far. fazla, çok. ; *kemī* Far. azlık. (G. 562/2)

bī-şikemī: *bī-şikemī* Far. karınsızlık. ; bīş ü kemi: *bīş* Far. çok, fazla. ; *k.+i* Far. az, eksik. (G. 1810/3)

bī-teʿāmī: *bī-teʿāmī* Far. Ar. görmezlikten gelmeksizin. / bite ʿāmī: *b.-e* T. bitmek, yeşermek. ; *ʿāmī* [ʿāmmī] Ar. adi, sıradan, sıradan insanlardan olan. (G. 1161/1)

bī-vaḳārī: *bī-vaḳārī* Far. Ar. vakarsızlık. / bīve ḳarı: *bīve* Far. dul kadın. ; *ḳarı* T. evlilik yaşamış kadın. (G. 397/1, G. 1037/2)

bīvāzın: *b.+ın* Far. yarasa. / bī-vāzin: *bī-vāzin* Far. Ar. ölçüsüz, vezinsiz. (G. 1116/1)

bī-vefāyāndır: *b.+dır* Far. Ar. vefasızlar. / bī-vefā yandır: *bī-vefā* Far. Ar. vefasız. ; *y.-dır* T. yanmak. (G. 336/1)

bī-vesenī: *bī-vesenī* Far. Ar. uykusuzluk. / bīve seni: *bīve* Far. dul kadın. ; *s.+i* T. sen, şahıs zamiri. (G. 1923/5)

biyā dede: *biyā* Far. buyur anlamında bir ifade. ; *dede* T. dede. / lūbiyā dede: *lūbiyā* Far. fasulye. ; *d.+e* Far. yırtıcı hayvan. (G. 1411/2)

bī-zād: *bī-zād* Far. Ar. azıksız, yiyeceği olmayan. / biz ad: *biz* T. biz, şahıs zamiri. ; *ad* T. ad, isim. (R. 413)

bī-zen eylerdi: *bī-zen* Far. kadınsız. ; *e.-rdi* T. eylemek, yapmak. / bize neylerdi: *b.+e* T. biz, şahıs zamiri. ; *n.+lerdi* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. / bize n'eylerdi: *b.+e* T. biz, şahıs zamiri. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-rdi* T. eylemek, yapmak. (Nz. 23)

bīzi Bārī: zaḫm-*b.+i* Far. yara eleyen, yara döken. ; *Bārī* Ar. yaratıcı, Tanrı. / bārī: *bārī* Far. bari, hiç olmazsa. (R. 590)

bī-zīne: *bī-zīne* Far. Ar. zinetsiz, süssüz. / bizi ne: *b.+i* T. biz, şahıs zamiri. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 803/1)

bī-zīne: *bī-zīne* Far. Ar. zinetsiz, süsü olmayan. / bizi ne: *b.+i* T. biz, şahıs zamiri. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / bīzīne: *bīzīne* Far. elek, kalbur, herhangi bir şeyi elemede kullanılan alet. (R. 464)

bī-zīverde: *b.+de* Far. süsü, bezeği bulunmayan. / bizi verde: *b.+i* T. biz, şahıs zamiri. ; *v.+e* Ar. gül. (R. 357)

boğazı: *b.+ı* T. boğaz. / bu ġāzī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ġāzī* Ar. gaza eden, savaşçı. (G. 1733/3)

boşa pek: *b.+a* T. boş, anlamsız. ; *pek* T. pek. / bu şebek: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *şebek* ? bir tür maymun. (G. 894/1)

boşadı: *b.-dı* T. boşamak, eşinden ayrılmak. / bu şādī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *şādī* Far. mutluluk, sevinç. (Mf. 41)

boy: *boy* T. boy, endam. / būy: *būy* Far. koku. (G. 121/1)

boyına ḫāli: *boyına* T. boyuna, sürekli. ; *ḫ.+i* Far. vücut beni. / bu yine ḫālī: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *yine* T. yine. ; *ḫālī* Far. boş. (G. 2174/1)

boyunca: *b.+unca* T. boy, endam. / bu yonca: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *yonca* T. yonca, hayvanlara yem olarak verilen bir bitki. (R. 354)

bozar: *bozar-* T. bozarmak, utancından boz rengini almak. / bozar: *b.-ar* T. bozmak, dağıtmak. (Kt. 117/1-2)

böyle cevādı: *böyle* T. böyle, bu şekilde. ; *c.+ı* Ar. caddeler. / böylece vādī: *böylece* T. böylece, bu şekilde, böylelikle. ; *vādī* Ar. vadi, iki dağ arasında kalan kısım. (G. 1933/1)

böylece dīde: *böylece* T. böylece, bu şekilde. ; *dīde* Far. göz. / böyle cedīde: *böyle* T. böyle, bu şekilde. ; *c.+e* Ar. yeni. (G. 1741/2)

böylece nāza: *böylece* T. böylece. ; *n.+a* Far. naz, cilve. / böyle cenāze: *böyle* T. böyle. ; *cenāze* Ar. cenaze. (G. 1300/1)

bu dār: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *dār* Far. yer, konak. / budar: *b.-r* T. budamak. (R. 438)

bu dimār: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *dimār* Ar. helak olma, mahvolma. / bu da mār: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *da* T. de, da bağlacı. ; *mār* Far. yılan. (G. 1558/1)

bu diyānet: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *diyānet* Ar. dindarlık. / budı yan et: *b.+ı* T. but, bacağın üst kısmında yer alan et. ; *yan* T. yan, kenar. ; *et* T. et. (G. 1536/4)

bu ġafelāt: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ġafelāt* Ar. gafletler, aymazlıklar. / boġa felāt: *b.-a* T. boğmak. ; *felāt* Ar. çöl, sahra. (G. 1966/2)

bu ġanī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ġanī* Ar. zengin, varlıklı. / boġanı: *b.-ı* T. boğmak. (G. 1935/2)

bu ġarīmān: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ġarīmān* Ar. Far. alacaklılar. / boġar īmān: *b.-ar* T. boğmak. ; *īmān* Ar. iman, inanç. (G. 1900/3)

bu ġılāli: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ġ.+i* Ar. gelirler, tahıllar. / boġılalı: *b.-alı* T. boğulmak. (G. 2146/1)

bu ḫārā: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ḫārā* Far. üzeri menevişli kumaş. / Buḫārā: *Buḫārā* Far. Buhara kenti. (G. 23/3)

bu kālā: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *kālā* Far. kumaş. / bükā lā: *bükā* Ar. ağlama. ; *lā* Ar. hayır anlamında olumsuz cevap sözcüğü. (Kt. 188/1-2)

bu ḳaṭāyif: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *ḳaṭāyif* Ar. kadayıf tatlısı. / boḳa ṭāyif: *b.+a* T. insan dışkısı. ; *ṭāyif* Ar. tavaf eden. (G. 401/2)

bu ker: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ker* Far. sağır. / büker: *b.-er* T. bükmek. (G. 460/1)

bu ḳışı: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ḳ.+ı* T. kış mevsimi. / boḳ işi: *boḳ* T. insan dışkısı. ; *i.+i* T. iş, uğraş. (G. 2005/2)

bu Ḳızılbaşlar: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *Ḳ.+lar* T. kırmızı başlıklar taktıkları için bu adla anılan bir topluluk. / boḳa zil başlar: *b.+a* T. insan dışkısı. ; *zil* Far. zil. ; *b.-r* T. başlamak. (G. 230/1)

bu ḳuyūda: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ḳ.+a* Ar. kayıtlar, dertler, sınırlar. / boḳu yuda: *b.+u* T. insan dışkısı. ; *y.-da* T. yıkamak. (G. 1703/1)

bu lādan: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *l.+dan* Ar. hayır anlamında olumsuz cevap ifadesi. / bū lāden: hem-*bū* Far. aynı kokuda. ; *lāden* Far. eskide kadınların ben taklidi yapmak amacıyla yüzlerine sürdükleri bir madde. (G. 1042/1)

bu lāşeye: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *l.+ye* Far. leş. / bula şeye: *b.-a* T. bulmak. ; *ş.+e* [şey᾽] Ar. şey, nesne. (Nz. 52)

bu mesāʿī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *mesāʿī* Ar. çalışmalar. / būma sāʿī: *b.+a* Far. baykuş. ; *sāʿī* Ar. çalışan. (G. 349/1)

bu meṣā᾽id: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *meṣā᾽id* Ar. avlanılacak yer. / būma ṣā᾽id: *b.+a* Ar. baykuş. ; *ṣā᾽id* Ar. avcı. (G. 2004/1)

bu meṣā᾽id: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *meṣā᾽id* Ar. tuzaklar, avcı damları. / būma sāʿid: *b.+a* Ar. baykuş. ; *ṣā᾽id* Ar. avcı. (Mf. 2)

bū meşām: gende-*bū* Far. kötü kokulu, kokmuş. ; *meşām* Ar. burun, koku alma organı. / būma şām: *b.+a* Far. baykuş. ; *şām* Far. akşam. (G. 1693/1)

bu meyledir: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *m.+ledir* Far. şarap. / būm eyledir: *būm* Ar. baykuş. ; *e.-dir* T. eylemek, yapmak. (G. 168/1)

bu midād: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *midād* Ar. mürekkep. / būm-ı dād: *būm* Ar. baykuş. ; *dād* Far. adalet. (G. 1133/1)

bu miyān: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *miyān* Far. bel. / būmı yan: *b.+ı* Ar. baykuş. ; *yan* T. yan, bir kimsenin yanı. (G. 1155/1)

bu nān: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. / būnān: *būnān* Far. kökler, nedenler, sebepler. ? (G. 2021/3)

bu nān: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / bunan: *b.-an* T. bunmak, beğenmemek. (G. 432/1)

bu nār: *bu* T. bu, işaret sıfatı. *nār* Ar. ateş, cehennem. / bunar: *b.+ar* T. bunmak, beğenmemek. (G. 2150/2)

bu nigāşte: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *nigāşte* Far. resmedilmiş, nakşedilmiş. / bunı kāşte: *b.+nı* T. bu işāret zamiri. ; *kāşte* Far. ekilmiş, toprağa serpilmiş. (Nz. 45)

bu rāyede: *bu* T. işaret sıfatı. ; *r.+de* Ar. sancak, bayrak. / buraya da: *b.+ya* T. burası, bu yer. ; *da* T. dahi, bu da. (G. 1286/1)

bu riyāseniñ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *r.+niñ* Ar. riyaset, başkanlık, devlet. / bu riyā seniñ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *riyā* Far. riya, gösteriş. ; *s.+iñ* T. sen, şahıs zamiri. / būriyā seniñ: *būriyā* Far. hasır. ; *s.+iñ* T. sen, şahıs zamiri. (Nz. 24)

Bū Saʿīd: *Bū Saʿīd* Ar. Şeyḫ Ebū Saʿīd. / būse ʿīd: *būse* Far. öpücük. ; *ʿīd* Ar. bayram. (G. 1736/2)

bu sarāy: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sarāy* Far. saray. / būse rāy: *būse* Far. öpücük. ; *rāy* Ar. rey, görüş. (G. 1657/1)

bu secāyāda: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+da* Ar. seciyeler, karakterler. / būse-cā yāda: *būse-cā* Far. öpülecek yer. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1441/1)

bu sedāda: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+a* Ar. doğruluk. / būse-dāde: *būse-dāde* Far. öpücük veren, öpücük vermiş. (G. 1591/1)

bu seḳāmet: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *seḳāmet* Ar. sakatlık, eksiklik. / būsa ḳāmet: *b.+a* Far. öpme. ; *ḳāmet* Ar. boy, endam. (G. 1675/1)

bū semen: ḫ˘oş*-bū* Far. hoş kokulu, güzel kokan. ; *semen* Far. yasemin. / būsa men: *b.+a* Far. öpme. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1923/2)

bu semend: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *semend* Far. kula at, hızlı koşan at. / būsemend: *būsemend* Far. öpen. (G. 654/1)

bu se'ele: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *se'ele* Ar. dilenciler. / būse ele: *būse* Far. öpücük. ; *e.+e* T. el. (G. 1638/1)

bū serinde: *bū* Far. koku. ; *s.+inde* Far. baş, kafa. / būse rinde: *būse* Far. öpücük. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. (Kt. 178/1-2)

bu sevāyim: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sevāyim* Ar. otlak hayvanları. / būse vāyım: *būse* Far. öpücük. ; *v.+ım* Far. T. vay, eyvah. (G. 1657/2)

bu sīne: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sīne* Far. sine, göğüs. / būsına: *b.+ına* Far. öpücük. (Mf. 97)

bu sipāsına: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+ına* Far. övgü, methetme, teşekkür etme. / būs-ı pāsına: *būs* Far. öpme. ; *p.+sına* Far. ayak. (G. 1410/2)

bu siperi: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+i* Far. siper, engel. / būs-ı perī: *būs* Far. öpme. ; *perī* Far. peri, dişi cin. (R. 34)

bu sīr acı: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sīr* Far. tok. ; *a.+ı* T. aç. / būsı rācī: *b.+ı* Far. öpme, öpüş. ; *rācī* Ar. rica eden, isteyen. (R. 42)

bu şaḳanıñ: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *ş.+nıñ* T. şaka, latife. / boşa ḳanıñ: *b.+a* T. boş, anlamsız, gereksiz. ; *ḳ.+ıñ* T. kan. (G. 841/2)

bu şāna: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ş.+a* Ar. şan, ün. / boşana: *b.-a* T. boşanmak, akmak. / bu şāne: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *şāne* Far. tarak. (Nz. 44)

bu şerehiñ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ş.+iñ* Ar. şiddetli hırs. / boşa rehiñ: *b.+a* T. boş. ; *r.+iñ* Far. yol. (R. 198)

bu şīb ile: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *şīb* Far. başı dönmüşlük, kendinde olmama. ; *ile* T. ile bağlacı. / boşı bile: *b.+ı* T. boş. ; *b.-e* T. bilmek. (Mf. 29)

bu şitāba: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ş.+a* Far. acele, sürat. / boş tābe: *boş* T. boş. ; *tābe* Far. tava. (G. 1729/4)

bu yamalıdır: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *y.+lıdır* T. yama. / boyamalıdır: *b.-malıdır* T. boyamak. (G. 403/1)

bu yās: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *yās* Ar. yas, keder, üzüntü. / nāz-būy ās: nāz-*būy* Far. fesleğen. ; *ās* Ar. mersin ağacı. (R. 471)

bu zamānı: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *z.+ı* Ar. zaman, devir. / bozam anı: *b.-am* T. bozmak. ; *anı* T. onu. (G. 2032/1)

bu zārī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *zārī* Far. ağlayıp inleme. / boz arı: *boz* T. boz, bir renk. ; *arı* T. arı, bal arısı. / bozarı: *b.-arı* T. bozmak. (R. 472)

bu zemen: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *zemen* Ar. vakit, zaman. / boza men: *b.-a* T. bozmak. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1923/4)

bu zükāmı: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *z.+ı* Ar. nezle, akıntı. / büzük amı: *büzük* T. büzük, büzülmüş. ; *a.+ı* T. kadınlık organı. (G. 2083/1)

būda: *b.+da* Far. koku. / būda: nā-*b.+a* Far. bulunmayan, olmayan. (G. 1618/3)

būda: bī-*b.+a* Far. olmayan, bulunmayan. / būda: bī-*b.+da* Far. kokusuz. (G. 1366/1)

Buḫārānıñ: *B.+nıñ* Far. Buhara kenti. / bu ḫ˘ārānıñ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ḫ˘.+ıñ* Ar. hor ve hakir olanlar. (G. 854/2)

Buḫārī: *Buḫārī* Ar. ünlü hadîs bilgini ve kitabının adı. / bu ḫ˘ārī: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *ḫ˘ārī* Far. horluk, alçaklık. (G. 1037/1)

bulansa: *b.-ansa* T. bulmak, görmek. / bulansa: *b.-sa* T. bulanmak, başka bir şeyle karışmak. (Kt. 45/1-2)

bulduḳça zāda: *b.-duḳça* T. bulmak. ; *z.+a* Far. gıda, yiyecek. / bulduḳ cezāda: *b.-duḳ* T. bulmak. ; *c.+da* Ar. ceza. (G. 1738/2)

bulmazsa bebġāya: *b.-mazsa* T. bulmak. ; *b.+ya* Ar. papağan. / bulmaz sebeb ġāye: *b.-maz* T. bulmak. ; *sebeb* Ar. sebep. ; *ġāye* Ar. gaye, amaç. (Kt. 226/1-2)

būm: *būm* Ar. baykuş. / būm: *būm* Far. memleket. (G. 1232/1)

bunar: *b.-ar* T. bunmak, beğenmemek. / bu nār: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1494/3)

bunı yazım: *b.+nı* T. bu, işaret zamiri. ; *y.+m* T. alın yazısı, kader. / bu niyāzım: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *n.+ım* Far. niyaz, istek. (G. 431/1)

burda: *burda* T. burada. / bürde: pey-*bürde* Far. ulaşmış, kavuşmuş. (G. 1506/3)

būriyā: *būriyā* Ar. hasır. / bu riyā: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *riyā* Ar. riya, gösteriş. (G. 589/3, G. 1192/1)

būrī-zeniñ: *b.+iñ* Far. boru üfleyen. / bu rīzeniñ: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *r.+niñ* Far. bir tür horuz. (G. 825/1)

būsa mīr: dāmen-*b.+a* Far. etek öpme. ; *mīr* [emīr] Far.< Ar. emir, komutan. / bu semīr: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *semīr* Ar. arkadaş. (G. 1091/1)

būse bil: *būse* Far. öpücük. ; *bil* T. bel. / bu sebīl: *bu* T. bu. ; *sebīl* Ar. yol, açık yol, çeşme. (G. 1017/2)

būse fīh: *būse* Far. öpücük. ; *fīh* Ar. onda, onun hakkında. / bu sefīh: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sefīh* Ar. sefih, zevk ve eğlenceye düşkün kişi. (G. 313/1)

būse ḫākim: *būse* Far. öpme, öpücük. ; *ḫ.+im* Far. toprak. / bu seḫā kim: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *seḫā* Ar. cömertlik. ; kim T. kim. (G. 1038/1)

būse mercū: *būse* Far. öpücük. ; *mercū* Ar. rica edilmiş, istenmiş. / bu semer-cū: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *semer-cū* T. Far. semer arayan, palan derdinde olan. (G. 456/1)

būsegāh: *būsegāh* Far. öpme yeri, öpülecek yer. / bu segāh: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *segāh* Far. eski bir musikī makamı. (G. 1026/2)

būse-ḫāya: gül-ḳand-ı *b.+a* Far. öpücüğün gül şekerini çiğneyen. / bu seḫāya: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *s.+ya* Ar. cömertlik. (Kt. 153/1-2)

būse-kārānıñ: *b.+ıñ* Far. işi öpmek olanlar. / bu sekārānıñ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+nıñ* Ar. sarhoşlar, kendinden geçmişler. (G. 854/1)

būsem: *b.+m* Far. öpücük. / bū sem: *bū* Far. koku. ; *sem* [semm] Ar. zehir. (G. 190/1)

būsemiz: *b.+miz* Far. öpücük. / bu semiz: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *semiz* T. semiz, şişman. (G. 689/1)

būseniñ: *b.+niñ* Far. öpücük. / bu seniñ: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *s.+iñ* T. sen, şahıs zamiri. (G. 808/1)

būsesi: *b.+si* Far. öpücük. / bu sesi: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *s.+i* T. ses. (G. 309/2)

būs-ı māde: *būs* Far. öpme. ; *māde* Far. dişi. / bu sīmā da: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sīmā* Ar. sima, yüz, çehre. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 1593/1)

būs-ı nān: *būs* Far. öpme, öpücük. ; *nān* Far. ekmek. / bu sinān: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sinān* Ar. mızrak. (G. 1471/1)

būs-ı pā: *būs* Far. öpücük. ; *pā* Far. ayak. / bu si-pa: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *si-pā* Far. sehpa, üç ayaklı iskemle. (G. 19/1)

būsīde: *būsīde* Far. öpülmüş. / bu sīde: *bu* T. bu, işarat sıfatı. ; *s.+e* Ar. kurt. (G. 1545/1)

būsitān: *būsitān* Far. bostan, gül bahçesi. / bū-sitān: *bū-sitān* Far. koku alan. (G. 662/1, R. 587)

būtīmār: *būtīmār* Far. su kenarında yaşayan balıkçıl denilen bir kuş. / bu tīmār: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *tīmār* Far. yara bakımı. (R. 355)

būy olduḳ: *būy* Far. koku. ; *o.-duḳ* T. olmak. / bū yolduḳ: *bū* Far. koku. ; *y.-duḳ* T. yolmak, elle ot toplamak. (G. 782/1)

būya deyn: *b.+a* Far. koku. ; *deyn* Ar. borç, borca. / bu yedeyn: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *yedeyn* Ar. iki el, eller. (Mf. 32)

būyā yine: *būyā* Far. kokulu. ; *yine* T. yine. / bu yayına: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *y.+ına* T. yay. (G. 1706/2)

būyā yoḳ: *būyā* Far. kokan. ; *yoḳ* T. yok. / bu yay oḳ: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *yay* T. yay. ; *oḳ* T. ok. (R. 234)

būya: *b.+a* Far. koku. / boya: *boya* T. boya. / boya: *b.+a* T. boy, endam. (R. 480)

būyāsı: *b.+sı* Far. kokan, kokulu. / bu yāsı: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *y.+ı* Ar. yas, keder. (G. 2169/4)

būy-ı meye: *būy* Far. koku. ; *m+e* Far. şarap. / bu yimeye: *bu* T. işaret zamiri. ; *y.-meye* T. yemek, gıda almak. (R. 14)

būyına: *b.+ına* Far. koku. / bū yine: *bū* Far. koku. ; *yine* T. yine. / boyına: *b.+ına* T. boy, endam. (G. 1709/1-2)

būze: *būze* Far. boza, tahıl ve şıradan yapılan bir tür içecek. / boza: *b.-a* T. bozmak, hasta etmek. (G. 1923/4)

büdūr: *budūr* Ar. altın keseleri. / bu dūr: *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *dūr* Far. uzak. (G. 266/1, G. 1157/2)

bükā feryede: *bükā* Ar. ağlama. ; *f.+de* Far. lanet, düşmanlık. / bu kāfir yede: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *kāfir* Ar. kafir, inkarcı. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1631/1)

bükā-firistān: *bükā-firistān* Ar. Far. ağlayan, ağladığını bildiren. / bu kāfiristān: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *kāfiristān* Ar. Far. kafirlerin yaşadığı ülke. (G. 2119/1)

bükām: *b.+m* Ar. ağlama. / bu kām: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *kām* Far. kam, emel, arzu. (Kt. 54/1-2)

bükāsına: *b.+sına* Ar. ağlama. / bu kāsına: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *k.+ına* Far. kâse, içine sıvı madde konan kap. (G. 1322/2)

büker: *b.-er* T. bükmek, kaldırmak. / bu ker: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *ker* Far. sağır. (G. 86/1)

bül kitāb işi: *bül-kitāb* Far. Ar. çok kitap. ; *i.+i* T. iş, uğraşı. / bil ki tābişi: *bil-* T. bilmek. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *t.+i* Far. parlaklık, aydınlık. (G. 248/1)

bülbül zār olur: *bülbül* Ar. bülbül. ; *zār* Far. acılı, dertli. / bülbülzār olur: *bülbülzār* Ar. Far. bülbüllerin yaşadığı yer. (G. 197/1)

bülbüle: *b.+e* Ar. bülbül. / bülbüle: *bülbüle* Ar. kadeh, şarap. (G. 560/1, G. 1739/2)

büleġādır: *b.+dır* Ar. belagatli söz söyleyenler. / bula ġādir: *b.-a* T. bulmak, elde etmek. ; *ġādir* Ar. gadreden, kötülük yapan. (G. 301/1)

büleġāya: *b.+ya* Ar. meramını en güzel biçimde anlatabilenler, belağatli konuşabilenler. / bula ġāye: *b.-a* T. bulmak. ; *ġāye* Ar. haye, maksat. (Kt. 196/1-2)

bürd-i Bārī: dest-*bürd* Far. elini çekmek, uzaklaşmak. ; *Bārī* Ar. yaratan, Tanrı. / bürd-bārī: *bürd-bārī* Ar. Far. kâr yağdıran, kazançlı. (G. 986/1)

bürd-i Bārī: dest-bürd Far. güç, kuvvet. ; Bārī Ar. yaratan, Tanrı. / bürd-bārī: bürd-bār Far. uysallık, ağırbaşlılık, bağlılık. (G. 986/1)

bürūc: *bürūc* Ar. burçlar, kuleler. ; bir uc: *bir* T. 1 sayısı. ; *uc* T. uç. (G. 1710/1)

bürūz: *bürūz* Ar. bariz olma, görünme. / bu rūz: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *rūz* Far. gün. (G. 634/1)

bürūz-ı verde: *bürūz* Ar. belli olma, ortaya çıkma. ; *v.+e* Ar. gül. / bu rū-zīverde: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *rū-zīverde* Far. yüzü süslenmiş. (G. 1504/1)

bürūzı: *b.+ı* Ar. ortaya çıkma, görünme. / bu rūzī: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *rūzī* Far. rızık, azık. (R. 265)

büsūḳ: *büsūḳ* Ar. ağacın dallanıp budaklanması, büyümesi. / bu sūḳ: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sūḳ* Ar. çarşı, alışveriş yeri. (Th. 34/1)

büyük: *büyük* T. büyük, iri. / bu yük: *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *yük* T. yük. (Mf. 77)

büzükinde: *b.+inde* T. büzük, buruşuk dışkılama organı. / buzu kinde: *b.+u* T. buz, donmuş sıvı. ; *k.+de* Ar. gizlenilen yer. (G. 1641/1)

cā bir: *cā* Far. yer, mekan. ; *bir* T. bir, aynı. / cābir: *cābir* Ar. kırıkçı çıkıkçı, ortopedi uzmanı. (G. 155/1, Th. 30/1)

cā mīnā ile: cā-be-*cā* Far. yer yer. ; *mīnā* Far. şarap şişesi, lacivert veya yeşil renkli sırça. ; *ile* T. ile bağlacı. / cāmı nā'ile: *c.+ı* Far. kadeh, sırça. ; *n.+e* Ar. muradına eren, nail olan. (G. 1534/3)

cā nağzında: *cā* Far. yer. ; *n.+ında* Far. güzellik. / cān ağzında: *cān* Far. can, ruh. ; *a.+ında* [ağız] T. ağız. (R. 457)

cā nān: *cā* Far. yer, mekan. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / cānān: *cānān* Far. sevgili. (G. 428/2)

cā nāy: *cā* Far. yer, mekan. ; *nāy* Far. ney, bir üflemeli alet. / cān ay: *cān* Far. can, hayat. ; *ay* T. ay gezegeni. (G. 1467/2)

cābī māl: *cābī* Ar. eskide vakıflı akar kiralarını toplamakla görevli memur. ; *māl* Ar. mal, servet. / cā bī-māl: *cā* Far. yer. ; *bī-māl* Far. Ar. malsız, yoksul, fakir. (R. 625)

cābī-sīne: *cābī-sīne* Ar. Far. sinesi vergi tahsidarı olan. / cā bī-sīne: *cā* Far. yer, mekan. ; *bī-sīne* Far. gönülsüz. (R. 612)

cāda: *c.+da* Far. yer, mekan. / cāde: *cāde* [cādde] Ar. geniş ve işlek yol. (G. 1335/2)

cāde: *cāde* [cādde] Ar. cadde, geniş ve işlek yol. / cāda: *c.+da* Far. yer, mekan. (G. 882/5)

cāhı ziyāde: *c.+ı* Far. yer, mekan. ; *ziyāde* Ar. ziyade, fazlalaşmış, artmış. / cā hīz-i yāde: *cā* Far. yer, mekan. ; *hīz* Far. kötü yola düşmüş oğlan, ipne. ; *yāde* Far. hatıra, armağan. (Kt. 30/1-2)

cāhilāne: *cāhilāne* Ar. Far. cahilce, bilgisizce. / cāh-ı lāne: *cāh* Far. yer, konum. ; *lāne* Far. yuva. (G. 1955/3)

cāhile: *c.+e* Ar. cahil, bilgisiz. / cāhile: *c.+ile* Far. mevki, makam. (Kt. 185/1-2)

cāhile: *c.+ile* Far. yer, mevki. / cāhile: *c.+e* Ar. cahil, bilgisiz. / cāh ile: *cāh* Far. yer, mevki. ; *ile* T. ile bağlacı. (R. 419)

cāhiliyyesin: *c.+sin* Ar. cahiliye, İslâm öncesi dönem. / cāhı liyyesin: *c.+ı* Far. yer, makam. ; *l.+sin* Ar. örtü, elbise. (G. 1013/1)

cā-kerde: *cā-kerde* Far. yer etmiş, yerleşmiş. / çākerde: *ç.+de* Far. köle, hizmetçi. (G. 1229/1)

cām ağz: *cām* Far. kadeh. ; *ağz* [ağız] T. ağız. / cā mağz: *cā* Far. yer. ; *mağz* Far. beyin, dimağ. (R. 484)

cāma sīr: *c.+a* Far. kadeh. ; *sīr* Far. tok. / cā mesīr: *cā* Far. yer, mekan. ; *mesīr* Ar. gezilecek yer. (G. 1735/2)

cāma: *c.+a* Far. kadeh. / cāme: *cāme* Far. elbise. (G. 1400/1)

cāme şīme: *cāme* Far. elbise, giysi. ; *şīme* Ar. huy, tabiat. / cā meşīme: *cā* Far. yer, mekan. ; *meşīme* Ar. rahim, dölyatağı. (G. 1151/1)

cāme: *cāme* Far. elbise. / cāma: *c.+a* Far. kadeh. (G. 1660/5)

cāme: *cāme* Far. şarap testisi. / cāme: *cāme* Far. elbise, giysi. (G. 1774/1)

cāme-ḫ˘āb: *cāme-ḫ˘āb* Far. yatak, döşek. / cāma ḫ˘āb: *c.+a* Far. kadeh. ; *ḫ˘āb* Far. uyku. (G. 1729/5)

cāme-i dībā: *cāme* Far. elbise, giysi. ; *dībā* Far. ipek kumaş. / cāma Edībā: *c.+a* Far. kadeh. ; *Edībā* Ar. Far. ey Edīb anlamında ünlem. (G. 1706/5)

cām-ı leb iç: *cām* Far. kadeh. ; *leb* Far. dudak. ; *iç-* T. içmek. / cām ile biç: *cām* Far. kadeh, cam. ; *ile* T. ile, vasıta hâli. ; *biç-* T. biçmek. (G. 2116/2)

cāmidesin: *c.+sin* Ar. donuk, hareketsiz, cansız. / cām idesin: *cām* Far. kadeh. ; *e.-esin* T. etmek, yapmak. (R. 282)

cāmidi: *c.+i* Ar. donmuş, donuk. / cām idi: *cām* Far. kadeh. ; *i-di* T. imek. (G. 2089/1)

cāmidiñ: *c.+iñ* Ar. donuk, katı. / cām idiñ: *cām* Far. şarap kadehi. ; *i-diñ* T. imek. (G. 822/1)

cāmiʿ rācī: *cāmiʿ* Ar. cami, ibadet yeri. ; *rācī* Ar. rica eden, isteyen. / recā miʿrācı: bī-*recā* Ar. ricasız, istekte bulunmaksızın. ; *m.+ı* Ar. mirac, yükselme. (R. 566)

cāmūs: *cāmūs* Ar. camus adlı hayvan. / cā mūs: *cā* Far. yer. ; *mūs* Ar. bıçak. (G. 1415/1)

cāna sır geye: *c.+a* Far. can. ; *sır* T. parlak bir boya. ; *g.+e* T. giymek. / cān esirgeye: *cān* Far. can. ; *e.-ye* T. esirgemek, korumak. (Kt. 109/1-2)

cānān: *cānān* Far. sevgili. / cā nān: *cā* Far. yer, mekan. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 1122/2)

cān-ı bīnīmiz: *cān* Far. can. ; *b.+miz* Far. burun. / cānib-i nīmiz: *cānib* Ar. taraf, yön. ; *n.+iz* Far. yarım. (G. 703/1)

cānı cānī: *c.+ı* Far. can. ; *cānī* Ar. cinayet işleyen. / cānī cānı: *cānī* Ar. cinayet işleyen. ; *c.+ı* Far. can. (G. 2120/2)

cān-ı fidāsı vāye: *cān* Far. can, yaşam. ; *f.+sı* Ar. feda. ; *vāye* Far. nasip, kısmet. / cānı fidā sivāya: *c.+ı* Far. can, yaşam. ; *fidā* Ar. feda. ; *s.+ya* Ar. başka, gayrı. (G. 1448/3)

cānı Sinde: *c.+ı* Far. can, ruh. ; *S.+e* Far. Hindistan taraflarında bir bölge. / cānīsinde: *c.+sinde* Ar. cani, cana kasteden. (R. 576)

cān-ı zār: *cān* Far. can. ; *zār* Far. inleyen. / cānzār: *cānzār* Far. can tarlası, canların yeşerdiği yer. (G. 707/1)

cānı: *c.+ı* Far. can. / cānī: *cānī* Ar. cinaytet işeyen, cana kıyan. (G. 703/5)

cānı: *c.+ı* Far. can. / cānī: *cānī* Ar. cinaytet işeyen, cana kıyan. / cā nī: *cā* Far. yer, konum. ; *nī* Far. yok. (R. 121)

cānī ki rāmī: *cānī* Ar. cani, cinayet işleyen. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *rāmī* Ar. atan, atıcı. / cānı kirāmī: *c.+a* Far. can. ; *kirāmī* Ar. şereflilere ait. (Mf. 7)

cānī: *cānī* Ar. cani, cana kasteden. / cānı: *c.+ı* Far. can, ruh. / cānı: *c.+ı* [cānn] Ar. cin taifesi. (R. 275)

cānib-i dārı: *cānib* Ar. yön, taraf. ; *d.+ı* Ar. yer, yurt, ev. / cān-ı bīdārī: *cān* Far. can. ; *bīdārī* Far. hastalıklı. (G. 2105/1)

cā'ize: *cā'ize* Ar. cayize, bahşiş. / cā'ize: *c.+e* Ar. cayiz, helal. (G. 224/1)

cārı: *c.+ı* Ar. komşu. / cārī: *cārī* Ar. akan, akıcı. (G. 1825/1, Mf. 17)

cārī: *cārī* Ar. akan. / mecārī: *mecārī* Ar. su kanalları. (G. 404/2)

cārūyu: *c.+yu* Far. süpürge. / cā rūyu: *cā* Far. yer, mekan. ; *r.+u* Far. yüz, şehre. (G. 2183/1)

cāsārı: *c.+ı* Far. yer, mekan, memleket. / cā sārī: *cā* Far. yer. ; *sārī* Ar. bulaşan, bulaşıcı. (G. 2170/2)

cāyı būseniñ: *c.+ı* Far. yer. ; *b.+niñ* Far. öpücük. / o bu seniñ: *o* T. o, işaret zamiri. ; *bu* T. bu, işaret zamiri. ; *s.+iñ* T. sen, şahıs zamiri. (G. 783/1)

cāy-ı ġārız: *cāy* Far. yer, mekan. ; *ġ.+ız* Far. mağara, in. / cā yıġarız: be-*cā* Far. yerinde, uygun. ; *y.-arız* T. yığmak, bir yere toplamak. (G. 718/1)

cāy-i ʿazāda: *cāy* Far. yer. ; *ʿa+da* Ar. yas, matem. / cāyiʿa zāda: *cāyiʿa* Ar. aç. ; *z.+a* Ar. azık, yiyecek. (G. 1433/1)

cāyiʿ-i bāde: *cāyiʿ* Ar. aç, acıkmış. ; *bāde* Far. şarap. / cāy-i ʿibāde: *cāy* Far. yer, mekan. ; *ʿibāde* Ar. ibadet, tapınma. (G. 1427/3)

cāyizeniñ: *c.+niñ* Ar. cayize, devlet adamlarınca şairlere verilen ihsan. / cāy-ı zeniñ: *cāy* Far. yer, yerine. ; *z.+iñ* Far. kadın. (G. 845/2)

ceb āh: *ceb* [cebb] Ar. güçlü, baskın, üstün. ; *āh* Far. inleme sesi. / cibāh: *cibāh* Ar. alınlar. (G. 1058/2)

Cebbār: *Cebbār* Ar. güç ve kudter sahibi, Allah. / ceb bār: *ceb* [cebb] Ar. üstün olma, yücelik. ; *bār* Far. yük. (G. 1973/1)

cedeli: *c.+i* Ar. cedel, kavga. / ced eli: *ced* [cedd] Ar. cet, ata. ; *e.+i* T. el. (R. 56)

celīle: ḫaṭṭ-ı *c.+le* Ar. kalın ve okunaklı bir yazı çeşidi. / celīle: *celīle* Ar. ulu, yüce. (G. 265/2)

celīsā ʿīde: *celīsā* Ar. arkadaş olarak, arkadaşça. ; *ʿī.+e* Ar. bayram / sā ʿīde: cebīn-*sā* Ar. Far. alın süren, secde eden. ; *ʿī.+e* Ar. bayram. / sāʿīde: *s.+de* Ar. say eden, hac esnasında Merve ile Safa arasında gidip gelen. (R. 145)

celīs-i pāye: *celīs* Ar. birlikte oturulacak, arkadaş. ; *pāye* Far. mevki, makam. / celī si-pāya: *celī* Ar. cilalı, parlak. ; *s.+ya* Far. üç ayaklı sehpa. (G. 1448/2)

celī-sīmā: *celī-sīmā* Ar. Far. parlak yüzlü, yüzü cilalı. / celīs-i īmā: *celīs* Ar. arkadaş. ; *īmā* Ar. ima, değinme. (G. 851/2)

Cem ile: *Cem* Far. şarap ilk defa bulan kişi olarak düşünülen İranlı mitoloji kahramanı. ; *ile* T. ile bağlacı. / cemīle: *cemīle* Ar. güzel kadın. (G. 595/3)

cemācim: *cemācım* Ar. reisler. / Cem acımdan: *Cem* Far. Cem, şarabı ilk defa bulan kişi olarak kabul edilen İranlı mitoloji kahramanı. ; *a.+ım* T. açlık. (Kt. 231/1-2)

cemād ayına: *cemād* [cemādī] Ar. kameri ayların beşinci ve altıncı ayları. ; *a.+ına* T. ay, senenin on ikide biri. / cemād-āyine: *cemād-āyine* Ar. Far. donmuş, taş kesilmiş ayna. (G. 1706/1)

cemādın: *c.+ın* Ar. cansız, donmuş. / Cem adın: *Cem* Far. şarabı ilk icat eden kişi olarak varsayılan İranlı mitoloji kahramanı. ; *a.+ın* T. ad, isim. (R. 373)

cemāl: *cemāl* Ar. yüz güzelliği. / güzelce māl: *g.+ce* T. güzel. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1505/2)

cemel: *cemel* Ar. deve. / Cem el: *Cem* Far. şarabı ilk bulan kişi olarak görülen ranlı mitoloji kahramanı. ; *el* T. el, yabancı. (G. 1051/2, G. 1803/2)

cemīl ışfirār: *cemīl* Ar. güzel. ; *ışfirār* Ar. sarı renkte olma. / Cem-i lis firār: cām-ı *Cem* Far. Cem'in kadehi. ; *lis* [lişṣ] Ar. hırsız. ; *firār* Ar. firar, kaçış. (G. 594/1)

cemīleyle: *c.+yle* Ar. güzel. / Cemi leyle: *C.+i* Cem, Far. ilk defa şarabı bulan kişi olarak kabul edilen İranlı mitoloji kahramanı. ; *l.+e* Ar. gece. (Kt. 176/1-2)

cemʿ-i bāde: *cemʿ* Ar. toplamak. ; *bāde* Far. şarap. / Cem ʿibāda: *Cem* Far. şarabı ilk bulan kişi olduğu varsayılan İranlı mitoloji kahramanı. / *ʿi.+a* Ar. kullar, insanlar. (G. 1738/1)

Cemşīd: *Cemşīd* Far. Cem adıyla da tanınan Pîşdādīlerin dördüncü padişahı. / Cem şīd: *Cem* Far. Cemşîd olarak da tanınan Pîşdâdîlerin dördüncü padişahı. ; *şīd* Far. güneş. (G. 1434/2)

cer ḥaceri: *cer* [cerr] Ar. para veya kazanç sağlama. ; *ḥ.+i* Ar. taş, kaya. / cerḥe cerī: *c.+e* Ar. yarma. ; *cerī* Ar. cesur, yiğit. (G. 2122/3)

cerde: *c.+de* [cerr] Ar. para veya eşya çekme. / cerde: *c.+e* Far. taht. (G. 122/5)

cere Sinde: *c.+e* [cerr] Ar. para kazanma. ; *S.+e* Far. Hindistan taraflarında bir yer. / ceresinde: *c.+inde* Ar. çan. (G. 1548/1)

cerḥe rām: *c.+e* Ar. yaralanma. ; *rām* Far. ram, amade. / cer ḥarām: *cer* [cerr] Ar. para vs. çekme. ; *ḥarām* Ar. dinen yasak olma. (G. 701/1)

cerī meye: *cerī* Ar. cesur, yiğit. ; *m.+e* Far. şarap. / cerīmeye: *c.+ye* Ar. cürüm, suç. (G. 1549/3, G. 1758/1)

cerīde: *c.+de* Ar. cüretli, cesur, yiğit. / cerīde: *cerīde* Ar. tutanak. (G. 1758/1, G. 1451/4)

cerīdede: *c.+de* Ar. tutanak. / cerī dede: *cerī* Ar. cüretli, yiğit. ; *dede* T. dede, büyük baba. (G. 1584/2)

cerīdeler: *c.+ler* Ar. ceride, yazılı defter. / cerī deler: *cerī* Ar. cüretli, cesur. ; *d.-er* T. delmek. (G. 167/2)

cerīdeme: *c.+me* Ar. ceride, tutanak. / cerī deme: *cerī* Ar. cesur, cesaretli, yiğit. ; *d.+e* Ar. kan. (G. 1538/1)

cerīdemi: *c.+mi* Ar. tutanak, yazılı belge. / cerī demi: *cerī* Ar. akan, akmakta olan. ; *d.+i* Ar. kan. (G. 1954/5)

cerīmede de: *c.+de* Ar. suç, cürüm. ; *de* T. de, da bağlacı. / cerī medede: *cerī* Ar. cüretli, yiğit, gözü pek. ; *m.+e* Ar. meded, yardım. (G. 1476/1)

cerrāḥ: *cerrāḥ* Ar. kesen, yaran. / cer rāḥ: *cer* [cerr] Ar. çekme, içme. ; *rāḥ* Ar. şarap. (R. 196)

cev her: *cev* Far. arpa. ; *her* Far. her. / cevher: *cevher* Ar. cevher, öz. (G. 1432/1)

cev: *cev* [cevv] Ar. hava, hava boşluğu. / cev: *cev* Far. arpa. (G. 588/2)

cevā miʿde: *cevā* Ar. ileri düzeyde keder. ; *miʿde* Ar. mide. / cevāmiʿde: *c.+de* Ar. camiler, ibadet yerleri. (G. 1447/2)

cevā zinde: *cevā* Far. ileri düzeyde keder. ; *zinde* Far. diri, canlı. / cevāzında: *c.+ında* Ar. cevaz, izin, ruhsat. (G. 1407/3)

cevābīde: *c.+de* Ar. havuzlar. / cevā bīde: *cevā* Ar. ileri düzeyde keder. ; *b.+e* Far. söğüt. (G. 1515/2)

cevād: *cevād* Ar. cömert, eli açık. / cevād: *cevād* Ar. caddeler, işler yollar. (G. 1390/2)

cevāhir: *cevāhir* Ar. cevgerler, kıymetli taş ve madenler. / cevā hir: *cevā* Ar. ileri düzeyde keder. ; *hir* [hirr] Ar. kedi. (G. 1402/1)

cevānıñ: *c.+nıñ* Ar. acılar, kederler, sıkıntılar. / cevānıñ: *c.+ıñ* Far. genç, delikanlı. (G. 877/2)

cevāsīsi: *c.+i* Ar. casuslar. / cevāsı sī: *c.+sı* Ar. eziyet, cefa. ; *sī* Far. 30 sayısı. (G. 2155/2)

cevāz: *cevāz* Ar. cevaz, izin. / cev az: *cev* [cevv] Ar. yer ve göğün arası. ; az T. az. (G. 544/1)

cevherīse de: *c.+se* Ar. cevhere, mücevhere ait. ; *de* T. de, da bağlacı. / cev herīsede: *cev* Far. arpa. ; *h.+de* Ar. keşkek yemeği. (G. 1602/1)

cezāyiri: *c.+i* Ar. adalar. / cezā yiri: *cezā* Ar. karşılık, bedel, ceza. ; *y.+i* T. yer. (G. 2194/1)

cibāh: *cibāh* Ar. alınlar. / ceb āh: *ceb* [cebb] Ar. güçlü, baskın, üstün. ; *āh* Far. inleme sesi. (G. 624/1, Th. 42/1)

cibāyet: *cibāyet* Ar. toplama, tahsil etme. / ceb āyet: *ceb* [cebb] Ar. aciz bırakan, güçlü, üstün gelen. ; *āyet* Ar. Kur'ân'ın en küçük bölümü. (G. 1227/3)

cinān: *cinān* Ar. cennetler. / cenān: *cenān* Ar. kalp, gönül. (Ks. 17/5)

cināyet: *cināyet* Ar. cinayet, cana kıyma, kötülük etme. / cin āyet: *cin* [cinn] varlığına inanılan, ancak gözle görülmeyen bir varlık. ; *āyet* Ar. ayet, Kur'ân-ı Kerîm'in en küçük birimi. (R. 206)

cū yine: çāre-*cū* Far. çare arayan. ; *yine* T. yine. / cūyına: *c.+ına* Far. nehir, akarsu. (G. 1709/5)

cū: *cū* Far. nehir, ırmak. / cū: cevher-*cū* Ar. Far. cevher arayan. (R. 57)

cūda: meḥāsin-*c.+da* Far. iyilik ve ihsanlar arayan, araştıran. / cūda: *c.+a* Ar. cömertlik. (G. 1191/1)

cūda: *c.+a* Ar. cömertlik. / cūda: devā-*c.+da* Ar. Far. deva arayan. (G. 1490/2)

cū-şān: *cū-şān* Far. Ar. şanı nehir olan. / cūşān: *cūşān* Far. coşan, coşkun. (G. 716/2)

cūşān: *cūşān* Far. coşmuş, coşan. / cū şān: şeref-*cū* Ar. Far. şeref arayan. ; *şān* Ar. şan, ün. (G. 355/3)

cūy-ı miḥnet āmāde: *cūy* Far. nehir. ; *miḥnet* Ar. sıkıntı, keder. ; *āmāde* Far. amade, hazır. / cūy-ı miḥnetā māda: ġavṭa-*cūy-ı miḥnetā* Ar. Far. ey keder ve sıkıntının derinlik arayanı anlamında bir nida. ; *m.+da* Ar. su. (G. 1747/3)

cūyveş cārī: *cūyveş* Far. nehir gibi. ; *cārī* Ar. akan. / keş-me-keş cārı: *keş-me-keş* Far. keşmekeş, kargaşa. ; *c.+ı* Ar. komşu. / eşcārı: e.+ı Ar. ağaçlar. (R. 164)

cümleye dek: *c.+ye* Ar. herkes. ; *dek* [dekk] Ar. yıkmak, yerle bir etmek. / cümle yedek: *cümle* Ar. hepsi, tamamı. ; *yedek* T. yedek. (G. 277/2)

cünbiş-i fāhıñ devām: *cünbiş* Far. kımıldama, hareket etme. ; *f.+ıñ* Far. ağız. ; *d.+m* Ar. deva, çare, ilaç. / cenb-i şifāhıñda vām: *cenb* Ar. yan, kenar. ; *ş.+ında* Ar. dudaklar. ; *vām* Far. borç. (G. 227/1)

çāh: *cāh* Far. kuyu. / cāh: *cāh* Far. mevki, makam. (G. 1540/5)

çāk er: *çāk* Far. yarık, yırtık. ; *er* T. er, yiğit. / çāker: *çāker* Far. köle, cariye. (G. 1551/2)

çāke rekīn: dil-*ç.+e* Far. gönlü yaralı, aşık. ; *rekīn* Ar. sağlam, muhkem. / çākere kīn: *ç.+e* Far. çaker, kul, köle. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 60/1)

çākerān: *çākerān* Far. cariyeler, yanaşmalar. / çāke rān: dil-*ç.+e* Far. gönlü yarılmış. ; *rān* Far. oyluk, baldır. (G. 1164/1)

çākerī zānī: *çākerī* Far. kulluk, kölelik. ; *zānī* Far. zina eden erkek. / çāke rīzānı: sīne-*ç.+e* yüreği yaralı. ; *r.+ı* Far. dökülen. (G. 1932/1)

çākūc: *çākūc* [çākūç] Far. çekiç. / çāk uc: *çāk* Far. yırtık. ; *uc* [uç] T. uç. (Kt. 39/1-2)

çehār u yeki ne: *çehār* Far. 4 sayısı. ; *y.+i* Far. 1 sayısı. (*çehār u yek*: tavla oyununda bir sayı); *ne* T. ne, soru zamiri. / cehār u ya kīne: *cehār* Ar. açık, aşikar. ; *ya* Far. veya. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 582/2)

çehār: *çehār* Far. 4 sayısı. / cehār: *cehār* Ar. aşikar, görünen. (G. 572/1)

çehre seni: gül-*çehre* Far. gül yüzlü. ; *s.+i* T. sen, şahıs zamiri. / çeh reseni: *çeh* Far. kuyu, su kuyusu. ; *r.+i* Far. ip, urgan. (R. 148)

çehre sīmā: gül-*çehre* Far. gül çehreli, yüzlü. ; *sīmā* Ar. sima, yüz, çehre. / çeh-resi mā: *ç.+i* Far. kuyudan su almaya yarayan kova. ; *mā* Ar. su. (G. 1395/1)

çehre-sā: *çehre-sā* Far. yüz süren. / çeh resā: rīsmān-ı *çeh* Far. kuyu ipi. ; *resā* Far. ulaştıran, yetiştiren. (Kt. 113/1-2)

çekmecede: *ç.+de* T. çekmece, masalarda evrak koymaya yarayan bölme. / çekme cede: *ç.-me* T. çekmek eylemi. ; *c.+e* Ar. baba, ata. (G. 1553/1)

çemen dām: *çemen* Far. çemen, çimlik. ; *dām* Far. dam, tuzak. / ḫam-endām: *ḫam-endām* Far. kıvrımlı. / dimen dam: *dimen* Ar. yaygılar, ev eşyası. ; *dam* T. dam, ev. (R. 90)

çerā: *çerā* Far. otlatma, otlak. / çerā: *çerā* Far. niçin. (G. 1062/2)

çeşme īmāyı: *ç.+e* Far. göz. ; *īmā* Ar. ima, ima etme. / çeşme-i māyı: *çeşme* Far. çeşme, pınar. ; *mā* Ar. su. (G. 2159/2)

çıḳarsa baş: *ç.-arsa* T. çıkmak. ; *baş* T. baş. / sā-bāş: *sā-bāş* Far. aferin, bravo anlamında bir takdir ifadesi. (G. 1361/1)

çihār: *çihār* Far. 4 sayısı. / cihār: *cihār* Ar. açık etme, açığa vurma. (Mf. 5)

çimdigine: *ç.-digine* T. çimmek. / çimdigine: *ç.+ine* T. çimdik, parmak uçlarıyla birinin etini sıkmak. (R. 573)

çīn: *çīn* Far. kıvrım, saç kıvrımı. / Çīn: *Çīn* ? Çin ülkesi. (G. 1511/1)

çoḳa: *çoḳa* git- T. pahalıya gitmek. / çoḳa: *ç.+a* T. çok, fazla. / çūḳa: *çūḳa* Far. çuha, kumaş. (R. 98)

çöke düşme: *ç.-e* T. çökmek eylemi. ; *d.-me* T. düşmek eylemi, alçalmak. / çüke düşme: *ç.+e* T. küçük erkek çocucuğu penisi. ; *d.-me* T. düşmek eylemi, düşkün olmak. (G. 1397/1)

çü ġunyedir: *çü* [çün] Far. için anlamına gelen bir edat. ; *ġ.+dir* Ar. zenginlik, ihtiyaç fazlası mala sahip olmak. / çoġun yedir: *ç+un* T. çok. ; *y.-dir* T. yemek, gıdalanmak. (G. 545/1)

çü-āb: *çü-āb* Far. su gibi. / cevāb: *cevāb* Ar. cevap. (G. 123/1)

çü-bān: *çü-bān* Far. Ar. sorgun ağacı. / çobān: *çobān* Far. çoban. (G. 1906/3)

çü-zer: *çü-zer* Far. altın gibi. / çözer: *ç.-er* T. çözmek. (G. 170/1)

dā nā-ḳābile: *dā* Ar. hastalık. ; *n.+e* Far. Ar. kabul etmeyen. / dānā ḳab ile: *dānā* Far. bilgin. ; *ḳab* T. kap. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1606/1)

dā rākibi: dā Ar. hastalık. ; *r.+i* Ar. binici, binen. / Dārā gibi: *Dārā* Far. III. Daryuş'un adı, hükümdar. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. (R. 15)

dād: *dād* Far. adalet. / dad: *dad* T. tad, lezzet. (G. 1841/1)

dād: *dād* Far. verme, bağış, ihsan. / dād: *dād* Far. adalet. (G. 1635/3)

dad: *dad* T. tad, lezzet. / dād: *dād* Far. adalet. (G. 790/5)

dāder: *d.+e* Far. kardeş. / dā-der: *dā* Ar. hastalık. ; *der* Far. kapı. (G. 1274/2)

dāder: *dāder* Far. kardeş. / dā der: *dā* Ar. hastalık. ; *der* Far. kapı. (G. 1551/1)

dāderān: *dāderān* Far. kardeşler. / dāde rān: dil-*dāde* Far. gönül vermiş, aşık. ; *rān* Far. oyluk. (G. 1124/1)

dāderde: *d.+de* Far. kardeş. / dā derde: *dā* Ar. hastalık. ; *d.+e* Far. dert, keder. (G. 1686/2)

dadını: *d.+ını* T. tat, lezzet. / dādenī: *dādenī* Far. vermek, veriş. (G. 1835/2)

dāġ ile: *dāġ* Far. kızgın demirle vücudu dağlama. ; *ile* T. ile bağlacı. / dağıla: *d.-a* T. dağılmak. (G. 1582/2)

dāġ itse: *dāġ* Far. yara. ; *i.-se* T. etmek, yapmak. / daġ itse: *daġ* T. dağ. ; *i.-se* T. etmek, yapmak. / dağıtsa: *d.-sa* T. dağıtmak. (R. 193)

dāġ: *dāġ* Far. yara. / daġ: *daġ* T. dağ, tepe. (R. 94)

dāḫil: *dāḫil* Ar. dahil, iç. / dā ḫil: *dā* Ar. hastalık. ; *ḫil* Far. burun akıntısı. (G. 490/1)

ḍalālet: *ḍalālet* Ar. sapıklık. / ḍalāl et: *ḍalāl* Ar. sapıklık. ; *et* T. et. (G. 258/2)

dām ise: *dām* Far. tuzak, ağ. ; *ise* T. ise. / dāmise: *d.+e* Ar. gizleyen, saklayan. (G. 1571/2)

dāmād: *dāmād* Far. damat, güveyi. / dām ad: *dām* Far. tuzak. ; *ad* T. ad, isim. (G. 2003/1)

damaġ: *damaġ* T. damak. / dem aġ: *dem* Ar. kan. ; *aġ* T. ak, beyaz. (G. 635/1)

dāmānı: *d.+ı* Ar. etek. / dām anı: *dām* Far. tıuzak. ; *anı* T. onu. (G. 2049/2)

dāmen: *dāmen* Far. etek. / dā men: *dā* Ar. hastalık. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1908/1)

damġamı: *d.+mı* T. damga. / dām ġamı: *dām* Far. tuzak. ; *ġ.+ı* Ar. gam, keder. (R. 492)

dānā ḳābil: *dānā* Far. bilgin. ; *ḳābil* Ar. kabul eden. / dā nā-ḳābil: *dā* Ar. hastalık. ; *nā-ḳābil* Ar. imkansız. (G. 1606/1)

dānādır: *d.+dır* Far. bilgin, alim. / dā nādir: *dā* Ar. hastalık. ; *nādir* Ar. nadir, ender bulunan. (G. 188/1)

dānāsı: *d.+sı* Far. bilgin. / dā nāsī: *dā* Ar. hastalık. ; *nāsī* Ar. unutan. (G. 2189/1)

dānişe: *d.+e* Far. bilgi. / danışa: *d.-a* T. danışmak. (G. 1293/1)

dā'irede: *d.+de* Ar. zilli tef. / dā'ī rede: *dā'ī* Ar. hastalığa ait. ; *rede* Ar. sıra, dizi. (G. 1667/1)

dār: ciger-*dār* Far. yiğit, cesur, yürekli. / dār: *dār* Far. idam diregi. (G. 1737/1)

dār: *dār* Ar. yurt, mesken, ev. / dar: *dar* T. dar, sıkışık. (G. 737/1, R. 47)

dār: *dār* Ar. yurt. / dār: *dār* Far. idam direği. (G. 102/ 5, G. 1695/5, G. 2130/3)

dār: *dār* Far. direk, idam direği. / dār: *dār* Ar. mesken, konak. (G. 737/1, G. 1558/5)

Dārā: *Dārā* Far. III. Daryuş'un adı, hükümdar. / dā rās: *dā* Ar. hastalık. ; *rās* Ar. baş, kafa. (G. 1595/5)

Dārā: *Dārā* Far. III. Daryuş'un adı, hükümdar. / dara: *dara* İt. dara, bir kabın boş hâldeki ağırlığı. (G. 2078/5)

dārāt: *dārāt* Far. debdebe. / dār at: *dār* Ar. saray, köşk. ; at T. at. (R. 374)

dārātı: *d.+ı* Far. debdebe, gösteriş. / dār atı: *dār* Ar. saray, konak. ; *a.+ı* T. binek hayvanlarından at. (R. 223)

ḍarbeden: *ḍ.+den* Ar. darme, vuruş. / ḍar beden: *ḍar* [ḍarr] Ar. zarar, ziyan. ; *beden* Ar. beden, vücut. (G. 1114/1)

dārī: *dārī* Ar. bilen, vakıf olan. / dārı: *d.+ı* Ar. ev. (G. 1825/3)

dārū ye: *dārū* Far. ilaç, deva. ; *ye-* T. yemek, yeme eylemi. / dārūya: *d.+ya* Far. ilaç, deva. (G. 1180/1)

dārū: *dārū* Far. ilaç, deva. / dā rū: *dā* Ar. hastalık. ; *rū* Far. yüz, çehre. (R. 352)

dāsitān: *dāsitān* Far. destan. / dā-sitān: *dāsitān* Ar. Far. hastalık koyan, hasta eden. (G. 1642/1)

dāye: *dāye* Far. dadı, sütanne. / dāya: *d.+ya* Ar. hastalık. (G. 1448/4)

de ḫırām: *de* T. de, da bağlacı. ; *ḫırām* Far. salınarak yürüme. / daḫi rām: *daḫi* T. de, da bağlacı, dahi. ; *rām* Far. ram, emre hazır. (G. 64/1)

de vām: *+de* T. de, da hâl eki. ; *vām* Far. borç. / devām: *d.+m* T. deva, tedavi. (G. 319/1)

de vām: *+de* T. ismin bulunma hâli. ; *vām* Ar. borç. / devām: *devām* Ar. devam, süreklilik. / devām: *d.+m* Ar. deva, çare, ilaç. (R. 194)

deb-dīde: *teb-dīde* Far. sıcaklık yemiş, hararet görmüş. / tebdīde: *t.+e* Ar. dağıtmak. (G. 665/1)

defineye: *d.+ye* Ar. gömü. / defi neye: *d.+i* Far. def, çalgı aleti. ; *n.+e* Far. ney, üflemeli müzik aleti. (G. 1273/2)

defineyle: *d.+yle* Ar. define, gömü. / defi neyle: *d.+i* Ar. def, tef. ; *n.+le* Far. ney, bilinen üflemeli alet. (G. 1483/1)

def' aten: *def'aten* Ar. defalarca. / def'e ten: *d.+e* Ar. savma, defetme. ; *ten* Far. ten, gövde. (G. 1107/2)

defter: *defter* Far. defter. / def ter: *def* Far. def, vurmalı bir musikî aleti. / *ter* Far. ıslak, nemli. (R. 38)

degil dirahşānī: *degil* T. değil. ; *dirahşānī* Far. parlaklık, aydınlık. / degildir ah şānı: *d.+dir* T. değil. ; *ş.+ı* Ar. şan, lâyık ve yaraşan. (Kt. 65/1-2)

degil semīr: *degil* T. değil. ; *semīr* Ar. arkadaş. / degilse mīr: *d.+se* T. değil. ; *mīr* Far. < Ar. emir, önder. (G. 246/1)

degil sene: *degil* T. değil. ; *sene* Far. lanet, beddua. / degilse ne: *d.+se* T. değil. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1110/2)

degirmanı: *d.+ı* T. değirmen. / degir Mānī: *degir-* T. değdirmek, dokundurmak. ; *Mānī* Far. ünlü bir Çinli ressam. (G. 2163/1)

degirmeni: *d.+i* T. değirmen. / degir menī: *degir-* T. değdirmek, bulaştırmak. ; *menī* Ar. meni, dölsuyu. (G. 2178/2)

deh rinde: *deh* Far. on sayısı. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / dehrinde: *d.+inde* Ar. zaman. (G. 1422/1)

dehānı memer: *d.+ı* Far. ağız. ; *memer* [memerr] Ar. geçilecek yer, yaşanacak yer. / dehānım emer: *d.+ım* Far. ağız. ; *e.-er* T. emmek. (G. 406/1)

dehne-fer: *dehne-fer* Far. gem gücünde olan. / deh nefer: *deh* Far. 10 sayısı. ; *nefer* Ar. nefer, kişi. (G. 2110/3)

delālātı: *d.+ı* Ar. yol göstermeler, kılavuz olmalar. / delāl atı: *delāl* Ar. naz, cilve. ; *a.+ı* T. at. (G. 2099/1)

delīle: *delīle* Ar. delil, kanıt. / delile: *d.+le* T. deli. (G. 595/1)

deliler: *d.+ler* T. deli, divane. / delīl er: *delīl* Ar. delil, kanıt. ; *er* T. er, kişi. (G. 1094/1)

dem 'adem: *dem* Far. an, vakit. ; *'adem* Ar. yokluk. / dem'a dem: *dem'a* Ar. bir damla gözyaşı. ; *dem* Ar. kan. (Th. 11/2)

dem 'adem: *dem* Far. vakit, an. ; *'adem* Ar. yokluk. / dem'e dem: *d.+e* Ar. gözyaşı. ; *dem* Ar. kan. (G. 928/2)

dem 'aṭāsı: *dem* Far. an, kısa zaman dilimi. ; *'a.+sı* Ar. ihsan, bahşiş. / dem'a ṭāsı: *dem'a* Ar. bir damla gözyaşı. ; *ṭ.+ı* Far. tas, su kabı. (G. 1115/1)

dem: hem-*dem* Far. arkadaş, beraber vakit geçiren. / dem: *dem* Ar. kan. (G. 252/1)

dem-ā-dem: *dem-ā-dem* Far. her zaman, sık sık. / dem ādem: *dem* Ar. kan. ; *ādem* Ar. adam, insan, kişi. (G. 1559/1)

demdeme: *demdeme* Ar. hiddet, öfke. / dem deme: *dem* Far. vakit, an. ; *d.+e* Far. vakit, an. (G. 1314/1)

demeden: *d.-meden* T. demek, söylemek. / demeden: *demeden* T. demekten, söylemekten dolayı. (R. 217)

dem-i damār: *dem* Ar. nefes, söz. ; *damār* Ar. helak, yok olma. / demīde mār: *demīde* Far. yetişmiş, bitmiş, çıkmış. ; *mār* Far. yılan. (G. 1099/2)

demi nādir: *d.+i* Far. vakit, zaman. ; *nādir* Ar. nadir, az bulunur. / da mīnādır: *da* T. de, da bağlacı. ; *m.+dır* Far. mina, billur şişe. (G. 330/1)

demīdeme: *d.+me* Far. bitmiş, yeşermiş. / demi deme: *d.+i* Far. an, zaman. ; *d.+e* Far. an, zaman. (G. 1538/2)

demin: *d.+in* Far. vakit, zaman. / demin: *d.+in* Ar. kan. / demin: *demin* T. demin, az önce, biraz evvel. (R. 139)

demᶜalı: *d.+lı* Ar. gözyaşı. / dem ᶜAlī: *dem* Far. an, zaman. ; *ᶜAlī* Ar. dördüncü İslâm halifesi Hz. Ali. (G. 1894/1)

dendānı: *d.+ı* Far. diş, dişler. / den dānī: cümle*+den* Ar. hepsi, tamamı. ; *dānī* Ar. yakın. (G. 2192/1)

denedir: *d.-ir* T. denetmek. / de nedir: *de* T. de, da bağlacı. ; *n.+dir* T. ne, soru zamiri. (G. 259/1)

denesin: *d.+in* Ar. kir, pas. / *de* T. de, da bağlacı. ; *n.+sin* T. ne, soru zamiri. (G. 1143/1)

denesin: *d.+in* Ar. pislik, kir. / de nesin: *de* T. de, da bağlacı. ; *n.+sin* T. ne, soru zamiri. (Mf. 11)

der ecnebī: *der* Far. kapı. ; *ecnebī* Ar. ecenbi, yabancı. / derec Nebī: *derec* Ar. merdiven, basamak. ; *Nebī* Ar. Hz. Peygamber. (G. 498/1)

derārī: *derārī* Ar. parlak şeyler. / der arı: *der* Far. kapı. ; *arı* T. arı. (R. 338)

derbān: *derbān* Far. kapıcı. / derb ān: *derb* Ar. büyük kapı. ; *ān* Far. güzellik. (G. 502/2)

derbānı: *d.+ı* Far. kapı bekçisi, kapıcısı. / -dir bānī: *-dir* T. bildirme eki. ; *bānī* Ar. bina eden, bina yapan. (G. 1928/2)

derbānī: *derbānī* Far. kapıcılık. / der bānī: *der* Far. kapı. ; *bānī* Ar. bina eden, kuran, yapan. (G. 2163/2)

der-be-der: *der-be-der* Far. derbeder, kapı kapı gezen kişi. / derbe der: *d.+e* Ar. büyük kapı. ; *der* Far. kapı. (G. 500/1)

der-be-deri: *der-be-der* Far. kapı kapı gezen. / derbe deri: *d.+e* Ar. kapı. ; *der* [derr] Ar. hayır, bereket. (G. 2122/7)

derde ben derde: *d.+de* Far. kapı. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *d.+e* Far. dert. / derde benderde: *d.+e* Far. dert. ; *b.+de* Ar. ticaret yeri. (G. 1649/3)

derde: *d.+e* Far. dert. / derde: *d.+de* Far. kapı. (R. 7)

der-devāhī: *der-devāhī* Far. Ar. dahilerde. / derde vāhī: *d.+e* Far. dert. ; *vāhī* Ar. temelsiz. (G. 348/1)

derd-i yār: *derd* Far. dert, keder. ; *yār* Far. sevgili. / der-diyār: *der-diyār* Far. Ar. memlekette, yurtta. / der diyār: *der* Far. kapı. ; *diyār* Ar. diyar, yurt, memleket. (R. 496)

der-dīne: *d.+e* Far. Ar. dinde, din konusunda. / derdi ne: *d.+i* Far. dert, rahatsızlık. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Kt. 102/1-2)

der-hem: *der-hem* Far. birbirine girmiş, karışık. / dirhem: *dirhem* Ar. dirhem, para. (G. 231/5, G. 252/4)

der-hem: *der-hem* Far. birbirine girmiş, karışmış. / der-hem: *der-hem* [hemm] Far. Ar. dert ve keder içinde. (G. 256/1)

derīde: *derīde* Far. yırtılmış, yırtık. / derīde: *d.+de* Far. saraya mensup, belli bir kapıya bağlılığı olan. (G. 1546/1)

derinde: *d.+inde* Far. kapı. / derinde: *d.+de* T. derin. (G. 382/1)

derk eder: *derk* Ar. anlama, idrak etme. ; *e.-er* T. etmek, yapmak. / der-keder: *der-keder* Far. Ar. kederli, gam ve keder içinde olan. (G. 725/3)

derk emīn: *derk* Ar. anlama, idrak etme. ; *emīn* Ar. emin, güvende. / der-kemīn: *der-kemīn* Far. pusuda, pusu bekleyen. (G. 437/1)

derk ile: *derk* Ar. anlama, kavrama. ; *ile* T. ile bağlacı. / dir gile: *+dir* T. bildirme hâl eki. ; *gile* Far. şikayet, üzüntü. (G. 1720/1)

der-keder: *der-keder* Far. Ar. keder içinde, kederli. / derke der: *d.+e* Ar. anlama, idrak etme. ; *der* Far. kapı. (G. 931/1)

der-kenār: *der-kenār* Far. kenar, kıyı. / derke nār: *derk* Ar. anlamak. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1056/2)

derk-i nār: *derk* Ar. anlama, idrak etme. ; *nār* Ar. ateş, cehennem. / der-kinār: *der-kinār* et- Far. T. kenara çekmek. (G. 250/1)

der-kiberī: *der-kiberī* Far. Ar. büyüklenmekte. / derk-i beri: *derk* Ar. anlama, kavrama. ; *b.+i* Ar. kara, toprak parçası. (G. 1990/2)

der-kitāb: *der-kitāb* Far. Ar. kitapta, kitapta yer alan. / derk-i tāb: *derk* Ar. anlama, kavrama, idrak etme. ; *tāb* Far. güç, kuvvet. (G. 1611/2)

derler: *d.-ler* T. demek, söylemek. / derler: *d.-r* T. derlemek, toplamak, ekin biçmek. (R. 609)

dermānda: *d.+da* Far. derman, deva, ilaç. / der-mānde: *der-mānde* Far. aciz, zavallı. (G. 540/1)

dermānda: *d.+da* Far. derman, ilaç. / der-mānde: *der-mānde* Far. çaresiz, zavallı. (G. 1603/1)

dermegesi: *d.+si* T. derme çatma, pek düzenli olmayan yiyecekler. / der megesi: *der* Far. kapı. ; *m.+i* Far. sinek. (G. 2011/1)

dersinedir: *d.+inedir* Ar. ders. / der-sīnedir: *d.+dir* Far. sinede, göğüste. / dersi nedir: *d.+i* Ar. ders. ; *n.+dir* T. ne, soru zamiri. (G. 323/1-2)

deryāda: *d.+da* Far. deniz. / der yada: *der* Far. kapı. ; *y.+a* T. yabancı. (G. 1335/1)

deryāda: *d.+da* Far. deniz. / yāda: *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1318/1)

deryādayuz: *d.+dayuz* Far. deniz. / deryāda yüz: *d.+da* Far. deniz. ; *yüz-* T. yüzmek, suda kulaç atmak. (G. 680/1)

deryā-dile: *d.+e* Far. gönlü deniz gibi olan. / der yād ile: *der* Far. kapı. ; *yād* Far. hatır, hatırlama. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1640/1)

deryāsı: *d.+sı* Far. derya, deniz. / der-yāsı: *d.+ı* Far. Ar. yasta olan, üzüntülü. (G. 1595/2)

deryūze: *deryūze* Far. dilencilik. / der yüze: *der* Far. kapı. ; *y.+e* T. yüz, surat. (R. 422)

derziyān: *derziyān* Far. terziler. / der-ziyān: *der-ziyān* Far. ziyanda, zararda. (G. 742/1)

destār ile: *destār* Far. sarık. ; *ile* T. ile bağlacı. / dest arı: *dest* Far. el. ; *arı* T. arı, boş. (G. 1794/3)

destārı: *d.+ı* Far. sarık, erkeklerin başlarına sardıkları şal. / dest arı: *dest* Far. el. ; *arı* T. arı, temiz. (R. 470)

dest-ber-dīnār: *dest-ber-dīnār* Far. eli dinarda olan, zengin. / dest-bürd-i nār: dest-bürd Far. üstün. ; *nār* Ar. ateş, cehennem. (G. 1147/2)

dest-i benān: *dest* Far. deste, düzine. ; *benān* Ar. parmaklar. / dest-i be-nān: *dest* Far. el. ; *be-nān* Far. ekmek tutan, ekmekle. (G. 879/1)

dest-i yār: *dest* Far. el. ; *yār* Far. sevgili. / dest-yār: *dest-yār* Far. yardımcı. (G. 572/3)

destimiz rāġ: *d.+imiz* Far. el. ; *rāġ* Far. yeşil dağ eteği. / desti mızrāġ: *d.+i* Far. el. ; *mızrāġ* [mızrāḳ] Ar. mızrak. (G. 1523/1)

dest-māye: *dest-māye* Far. ana sermaye. / destim aya: *d.+im* Far. el. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1448/1)

deşīşe: *deşīşe* Far. gece. / gülşende şīşe: *g.+de* Far. gülşen, gül bahçesi. ; *şīşe* Far. şişe, şarap kadehi. (G. 1971/2)

deşne: *deşne* T. deşne, kama. / deş ne: *deş-* T. deşmek, ucu keskin bir aletle deşmek. ; *ne* T. soru zamiri. (Kt. 35/1-2)

deştīniñ: *d.+niñ* Ar. çöle ait, yabani. / deş tīniñ: *deş-* T. deşmek, yarayı açmak. ; *t.+iñ* Ar. incir, meyvesi. (G. 864/1)

devā meyle: *devā* Ar. deva, ilaç, çare. ; *m.+le* Far. şarap. / devām eyle: *devām* Ar. devam, süreklilik. ; *e.-le* T. eylemek eylemi. (G. 1690/1)

devā meyler: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *m.+ler* Far. şarap. / devām eyler: *devām* Ar. devam, süreklilik. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 163/1)

devā miḳdārı: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *m.+ı* Ar. miktar. / da vāmıḳ dārī: *da* T. de, da bağlacı. ; *vāmıḳ* Ar. aşık, seven. ; *dārī* Far. idamlık, ipe çekilecek kişi. (G. 1991/1)

devā: *devā* Ar. deva, çare, ilaç. / de vā: *de* T. de, da bağlacı. ; *vā* Far. açık. (G. 206/1)

devām ise ḫaṭ: *d.+m* Ar. deva, ilaç. ; *ise* T. ise. ; *ḫaṭ* [ḫaṭṭ] Ar. dudak kenarında biten ayva tüyleri. / devām-ı seḫaṭ: *devām* Ar. devam, süreklilik. ; *seḫaṭ* Ar. azab, kahır. (G. 755/1)

devām: *devām* Ar. devam, sürme. / da vām: *da* T. dahi, o da. ; *vām* Far. borç. (G. 1334/1)

devāmı: *d.+ı* Ar. devam, süreklilik. / devā mı: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 312/1)

devān ola: *devān* Far. koşan. ; *o.-a* T. olmak. / devā n'ola: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *n'ola* T. ne ola. (G. 1522/1)

devān: *devān* Far. koşan. / Devān: *Devān* Far. İran'ın Fars bölgesinde şarabıyla ünlü bir yer. (G. 1871/4)

devāna: *d.+a* Far. koşan, koşuşturan. / devā ne: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *ne* T. ne sorusu. (G. 1543/2)

devānıñ: herze-*d.+ıñ* Far. boş yere, anlamsızca koşuşturan. / devānıñ: *d.+nıñ* Ar. deva, ilaç. (G. 877/1)

devāʿīde: *d.+de* Ar. içten gelen duyguyu teşvik edici hâller. / devā ʿīde: *devā* Ar. deva, ilaç, çare. ; *ʿī.+e* Ar. bayram. (G. 1364/1)

devāʿīsi: *d.+si* Ar. hâller. / devā ʿĪsī: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *ʿĪsī* Ar. İsa peygamber. (G. 2046/3)

devātīn: *devātīn* Ar. divitler. / devā tīn: *devā* Far. deva, tedavi. ; *tīn* Ar. incir meyvesi. (Kt. 171/1-2)

devāyir: *devāyir* Ar. daireler, devirler. / devā yir: *devā* Ar. deva, çare. ; *yir* T. yer. (G. 1190/1)

devāyir: *devāyir* Ar. daireler. / devā yir: *devā* Ar. deva, ilaç. ; *yir* T. yer, konum. (G. 297/1)

devrānı: *d.+ı* Ar. devran, felek. / devr anı: *devr* Ar. devir, zaman. ; *anı* T. onu. (G. 1833/2)

deyācī: *deyācī* Ar. karanlıklar. / dey acı: *dey* Far. kış mevsimi. ; *acı* T. acı. (Kt. 229/1-2)

deyden: *deyden* Ar. huy, adet, alışkanlık. / deyden: *d.+den* Far. kış mevsimi. (G. 989/1)

deydenesi: *d.+si* Ar. adet, usül. / dey denesi: *dey* Far. kış. ; *d.+i* Ar. kir, pas. (G. 1986/1)

deyr: *deyr* [dīr] Far. geç, uzak. ? / deyr: *deyr* Ar. kilise. (G. 378/1)

di yār: *di-* T. demek, söylemek. ; *yār* Far. sevgili. / diyār: *diyār* Ar. memleket, yurt. (G. 1248/1)

di yem gibi: *di-* T. demek, söylemek. ; *yem* Ar. deniz. / Diyem gibi: *Diyem* ? bir yer adı. (G. 2077/1)

dībācesine: *d.+sine* Ar. önsöz, mukaddime. / dībācasına: *d.+casına* Far. ipek kumaş. (G. 1745/1)

dīde: *dīde* Far. göz. / dīde: ġam-*dīde* Ar. Far. gam görmüş, gamlı. (G. 587/1)

dīdeler: peymāne-*d.+ler* Far. kadeh gözlüler. / ödi deler: *ö.+i* T. öd, yürek. ; *d.-er* T. delmek. (G. 253/1)

dīdemizde mi: ġam-*d.+mizde* Ar. Far. gamlı, gamlanmış, kederli. ; *mi* T. soru eki. / dīdemiz demi: *d.+miz* Far. göz. ; *d.+i* Ar. kan. (G. 1787/1)

dik: *dik* T. dik, göz dikmek. / birdik: *b.+dik* T. bir, aynı. (G. 835/1)

dikçe: *dikçe* T. dikçe, sertçe. / istedikçe: *i.-dikçe* T. istemek. (G. 570/1)

dil: *dil* Far. gönül. / dil: *dil* T. dil. (G. 1836/2)

dilā bāde: *dilā* Far. ey gönül. ; *bāde* Far. şarap. / dil-ābāda: *d.+a* Far. gönlü mamur. (G. 1437/2)

dilā rācīde: *dilā* Far. ey sevgili anlamında bir ünlem. ; *r.+de* Ar. rica eden, isteyen. / dil-ārā cīde: *dil-ārā* Far. gönül bezeyen, sevgili. ; *c.+e* Ar. boyun. (R. 534)

dilā rāye: *dilā* Far. ey gönül. ; *rāye* Ar. sancak, bayrak. / dil-ārāya: *d.+a* Far. sevgili. (G. 1406/1)

dilā sīb: *dilā* Far. ey gönül anlamında ünlem. ; *sīb* Far. elma meyvesi. / dil āsīb: ḫaste-*dil* Far. gönlü hasta, hasta gönüllü. ; *āsīb* Far. bela, musibet. (G. 2031/1)

dilā verde: *dilā* Far. ey gönül. ; *v.+e* Ar. gül. / dil-āverde: *d.+de* Far. yiğit. (G. 1459/2)

dil-be-ʿīd: *dil-be-ʿīd* Far. Ar. gönlü bayram etmek. / dil-baʿīd: *dil-baʿīd* Far. Ar. gönlü uzak olmak. (G. 772/1)

dil-ber şikār: *dil-ber* Far. dilber, sevgili. ; *şikār* Far. av, avlama. / dil berşi kār: *dil* Far. gönül. ; *b.+i* Ar. afyon şurubu. ; *kār* Far. iş. (G. 306/1)

dil-ber: *dil-ber* Far. sevgili. / dil ber: *dil* Far. gönül. ; *ber* Ar. çöl. (G. 1436/1)

dil-berā yāda: *dil-berā* Far. ey sevgili. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. / dil berāyāda: *dil* Far. gönül. ; *b.+da* Ar. halk, insanlar. (G. 1569/1)

dil-beri: *d.+i* Far. sevgili. / dil-berī: *dil-berī* Far. Ar. gönlü uzak olan. (G. 1826/1)

dil-dāde kīsem: *dil-dāde* Far. gönül vermiş. ; *k.+m* Far. kese, para torbası. / dil-dādegī sem: *dil-dādegī* Far. gönül verme, bağlanma. ; *sem* [semm] Ar. zehir. (G. 447/1)

dil-dāde: *dil-dāde* Far. gönül veren. / muʿādil dāda: *muʿādil* Ar. denk, eşit. ; *d.+a* Far. adalet. (G. 1298/1)

dile: *d.+e* Far. gönül. / dile: *dile-* T. dilemek. (G. 1252/2)

dile: *dile-* T. dilemek, arzulamak. / dile: *d.+e* Far. gönül. (G. 1728/2)

dile: *dile-* T. dilemek, bir şeyin olmasını istemek. / dile: *d.+e* Far. gönül. / dile: *d.+e* T. dil. (R. 279)

dil-i le'īmān: *dil* Far. gönül. ; *le'īmān* Ar. alçak kişiler. / dil ile īmān: *dil* T. dil. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *īmān* Ar. iman, inanç. (G. 1482/1)

dilim dilim / *d.+im* T. dil. / dilim dilim: *dilim* T. bir bütünden kesilmiş veya ayrılmış ince, yassı parça. (G. 949/1)

dilkusu: *d.+su* T. tilki. / dil kūsu: *dil* Far. gönül. ; *k.+u* Far. kös, büyük davul. (R. 395)

dil-rübā: *dil-rübā* Far. gönül kapan, sevgili. / dil ribā: *dil* Far. gönül. ; *ribā* Ar. faiz. (G. 120/3)

dimāġ: *dimāġ* Ar. dimağ, akıl. / damaġ: şīrīn-*damaġ* [damaḳ] Far. T. ağız tadı yerinde olan. (G. 635/1)

dīn ārī: *dīn* Ar. din. ; *ārī* Far. evet anlamında cevap sözcüğü. / dīnārı: *d.+ı* Ar. dinar, para. (G. 1884/1)

dirāz-gū şāne: *dirāz-gū* Far. sözü uzatan. ; *şāne* Far. tarak. / dirāz-gūşāna: *d.+a* Far. uzun kulaklılar, her şeyi duyanlar. (G. 1352/1)

direm: *direm* Far. dirhem, gümüş para. / direm: *d.-rem* T. demek, söylemek. (G. 99/1)

direm-cūy: *direm-cūy* Ar. Far. dirhem arayan, dirhem peşinde olan. / direm cūy: *d.-rem* T. demek, söylemek. ; *cūy* Far. nehir, ırmak. (G. 1321/1)

direm-dār: *direm-dār* Far. paralı, zengin. / direm dār: *direm* Far. dirhem, para. ; *dār* Ar. yurt, mesken, konak. (G. 638/1)

dirhem cesūr: *bī-dirhem* Far. Ar. dirhemsiz, parasız. ; *cesūr* Ar. cesur, cesaretli. / dirhemce sūr: *d.+ce* Ar. dirhem, küçük bir para veya değer. ; *sūr* Far. sevinç (G. 719/1)

dirhem: *dirhem* Ar. dirhem, para. / der-hem: *der-hem* Far. birbirine girmiş, karışık. (G. 130/3)

dirse gine: *d.-rse* T. demek, söylemek eylemi. ; *gine* T. yine. / dirsegine: *d.+ine* T. dirsek. / dir segine: *+dir* T. bildirme eki. ; *s.+ine* Far. it, köpek. (G. 1659/1-2)

dişi kem: *d.+i* T. diş. ; *kem* Far. eksik. / derd-i şikem: *derd* Far. dert, keder. ; *şikem* Far. karın. (G. 895/1)

dişi: *d.+i* T. diş. / dişi: *dişi* T. dişi, kadın. (G. 2029/1)

dīvāne: *dīvāne* Far. deli, divane. / dīv ana: *dīv* Far. dev, Şeytan. ; *ana* T. anne. (G. 1113/1)

doġanı: d.-anı T. doğmak, dünyaya gelmek. / dü ġanī: dü Far. 2 sayısı. ; ġanī Ar. zengin, varlıklı. (G. 1935/3-4)

doymadıñ: *d.-madıñ* T. doymak. / duymadıñ: *d.-madıñ* T. duymak, işitmek. (G.792/1)

döşek: *döşek* T. döşek, yatak. / dü şek: *dü* Far. 2 sayısı. ; *şek* [şekk] Ar. şek, şüphe. (G. 565/1)

döşer: *d.-r* T. döşemek, sermek. / düşer: *d.-er* T. düşmek. (R. 383)

dūġ ṭāsı: *dūġ* Far. ayran. ; *ṭ.+ı* Ar. tas, su kabı. / dü ġıṭāsı: *dü* Far. iki, sayı sıfatı. ; *ġ.+sı* Ar. örtü, örtünülecek şey. (Kt. 33/1-2)

dūmū: *dūmū* Ar. devam ediniz anlamında Arapça bir ifade. / dü mū: *dü* Far. 2 sayısı. ; *mū* Far. kıl, saç veya sakal teli. (G. 1550/2)

dūnān: *dūnān* Ar. Far. alçak kişiler. / dü nān: *dü* Far. 2 sayısı. ; *nān* Far. ekmek, unla yapılan yiyecek. (G. 2049/3)

dūndan berī: *d.+dan* Ar. alçak, aşağılık. ; *berī* Ar. herhangi bir şeyden uzak olma. / dünden beri: *d.+den* T. dün, bugünden önceki gün. ; *beri* T. beri, bu taraf. (G. 1813/2)

dūnu yarmaḳ: *d.+u* Ar. alçak, bayağı. ; *yarmaḳ* T. yarmak eylemi. / uyarmaḳ: *uyarmaḳ* T. uyarmak eylemi. (G. 283/5)

duʿā deyi: *duʿā* Ar. dua, Allah'a yakarma. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. / dü ʿādeyi: *dü* Far. 2 sayısı. ; *ʿā.+yi* Ar. sayı, adet. (G. 2123/1)

duʿā sīne: *duʿā* Ar. dua, yakarış. ; *sīne* Far. sine, göğüs. / iddiʿāsı ne: *i.+sı* Ar. iddia, sav. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1308/1)

duʿācıda: *d.+cıda* Ar. dua, yakarış. / duʿā cīde: *duʿā* Ar. dua, yakarış. ; *c.+e* Ar. boyun. (G. 1302/1)

dūr-bīnān: *dūr-bīnān* Far. ileri görüşlüler. / dūr bī-nān: *dūr* Far. uzak. ; *bī-nān* Far. ekmeksiz, ekmeği olmayan. (G. 1901/3)

dūş-āb: *d.+a* Far. pekmez. / düş āb: *düş-* T. düşmek. ; *āb* Far. su. (G. 1184/1)

dūş-ı rāġ: *dūş* Far. sırt, arka. ; *rāġ* Far. bahçe. / düş ıraġ: *düş-* T. düşmek. ; *ıraġ* T. uzak. (G. 1311/1)

dūşīze: *dūşīze* Far. bakire, el değmemiş kız. / düş ize: *düş-* T. düşmek eylemi. ; *i.+e* T. iz, işaret, kalıntı. (G. 1383/1)

dūşīzeniñ: *d.+niñ* Ar. kocaya varmamış kız. / düşi zeniñ: *d.+i* T. düş, rüya. ; *z.+iñ* Far. kadın. (G. 825/2)

duyan: *d.-an* T. duymak, işitmek. / doyan: *d.-an* T. doymak, tok olmak. (G. 1854/5)

duyarsa mīz: *d.-arsa* Ar. duymak; *mīz* Far. misafir. / doyar semiz: *d.-ar* T. doymak. ; semiz T. semiz, şişman. (G. 992/1)

dūzaḫ: *dūzaḫ* Ar. cehennem. / dūz aḫ: dīde-*dūz* Far. gözünü yuman, kapayan. ; *aḫ* Ar. kardeş. (Mf. 61)

dūzaḫ: *dūzaḫ* Far. cehennem. / dūz aḫ: tīġ-i ciger-*dūz* Far. ciğer diken ok. ; *aḫ* Ar. kardeş. (Kt. 144/1-2)

dü dāġ: *dü* Far. 2 sayısı. ; *dāġ* Far. yara. / dudaġ: *dudaġ* T. dudak. (G. 963/1)

dü ḫān: *dü* Far. 2 sayısı. ; *ḫān* Ar. han, dükkan. / düḫān: *düḫān* Ar. duman. (G. 1927/1)

dü kān: *dü* Far. 2 sayısı. ; *kān* Far. maden ocağı. / dükān: *dükān* [dükkān] Far. < Ar. dükkan. (G. 1158/2)

dü nān: *dü* Far. 2 sayısı. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. / dūnān: *dūnān* Ar. Far. alçaklar, kötüler. (G. 2060/3)

dü rūd: *dü* Far. 2 sayısı. ; *rūd* Far. nehir. / dürūd: *dürūd* Far. selam, övgü. (G. 1573/3)

dü zāġ: *dü* Far. 2 sayısı, sayı sıfatı. ; *zāġ* Far. karga. / duzaġ: *duzaġ* T. tuzak. (G. 1189/4, Mf. 42)

dü zen: *dü* Far. iki, sayı sıfatı. ; *zen* Far. kadın. / düzen: *düzen* T. düzen, tertip, asayiş. (G. 1460/3, Mf. 79)

dügmededir: *d.-mededir* T. düğmek, düğmeleme eylemi. / dögmededir: *d.-mededir* T. dövme eylemi. (G. 578/1)

dün: *dün* T. dün, bugünden önceki gün. / dūn: *dūn* Ar. alçak, değersiz. (G. 181/3)

dünbe lek: *dünbe* Far. kuyruk. ; *lek* Far. leke, ayıp, kötü. / dünbelek: *dünbelek* T. dümbelek, küçük bir vurmalı çalgı. (G. 647/1)

dünyāda: *d.+da* Ar. dünya. / dün yāda: *dün* T. dün. ; *y.+a* Far. yad, hatır. (R. 435)

dünyāya deyn: *d.+ya* Ar. dünya. ; *deyn* Ar. borç. / dünyā yedeyn: *dünyā* Ar. dünya. ; *yedeyn* Ar. her iki el. (G. 686/2)

dünyāyı: *d.+yı* Ar. dünya. / dün yayı: *dün* T. dün. ; *y.+ı* T. yay. (R. 82)

dürce: *d.+ce* [dürr] Ar. inci. / dürce: *d.+e* Ar. cevher kutusu veya torbası. (G. 281/1)

dür-dāne: *dür-dāne* Far. inci tanesi. / dürdāna: *d.+a* Far. tortular. (G. 1433/2)

dürde: *d.+e* Far. tortu, çökerti. / dürde: *d.+de* Ar. inci. (G. 1506/2)

dürrāc: *dürrāc* Ar. kekliğe benzer bir kuş, çil kuşu. / dürr ac: *dürr* Ar. inci. ; *ac* [aç] T. aç, tok olmayan. (R. 595)

dü-rūda: *d.+da* Far. ikiyüzlü. / dürūde: *dürūde* Far. biçilmiş, derilmiş. ; dürūda: *d.+a* Far. selam, övgü. (Nz. 13)

dürūġ: *dürūġ* Far. yalan. / doruġ: *doruġ* [doruḳ] T. doruk. (R. 382)

dü-rūsu: *d.+su* Far. ikiyüzlü, münafık. / dürūsu: *d.+u* Ar. dersler. (Kt. 81/1-2)

dü-rūsun: *d.+sun* Far. ikiyüzlü. / dürūsun: *d.+un* Ar. dersler. (G. 1153/4)

Dürūzī: *Dürūzī* Ar. Dürziler, Lübnan'da yaşayan bir topluluk. / dü-rūzī: *dü-rūzī* Far. rızıkları çift olanlar, rızkı bol olanlar. (G. 391/2)

düş nām: *düş-* T. düşmek. ; *nām* Far. ad, san, ün. / düş-nām: *düş-nām* Ar. kötü ün sahibi olma. (R. 4)

düşegele: *d.-e* T. düşegelmek. / dūşa gele: *d.+a* Far. omuz. ; *g.-e* T. gelmek. / düşe gele: *d.+e* T. düş, ayıkken görülen rüya. ; *g.-e* T. gelmek. (R. 45)

düşer māya: *d.-er* T. düşmek, yansımak. ; *m.+ya* Ar. su. / dü şerm aya: *dü* Far. 2 sayısı. ; *şerm* Far. utanma, mahçup olma. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1752/1)

düşmen: *düşmen* Far. düşman. / düş men: *düş-* T. düşmek. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1069/1, G. 1908/2)

düşmenān: *düşmenān* Far. düşmanlar. / düşme nān: *d.-me* T. düşmek eylemi. ; *nān* Far. ekmek. (G. 1497/1)

düşmen-i zeniñ: *düşmen* Far. düşman. ; *z.+iñ* Far. kadın. / düşme nīzeniñ: *d.-me* T. düşmek, bilmeden bir yere girmek. ; *n.+niñ* Far. ok. (G. 871/1)

düş-nām: *düş-nām* Far. kötü, çirkin ün sahibi. / düş nām: *düş-* T. düşmek. ; *nām* Far. ad, san. (G. 680/1)

düzdīde: *d.+de* Far. hırsızlık. / düz dīde: *düz* T. düz. ; *dīde* Far. göz. (Kt. 7/1-2)

düzer: *düzer* T. düzene koyan, işi yoluna koyan. / dü zer: *dü* Far. 2 sayısı, sayı sıfatı. ; *zer* Far. altın. (G. 264/1)

eb dāl: *eb* Ar. baba. ; *dāl* Ar. Arap alfabesinden bir harf, iki büklüm olmuş boy. / abdāl: *abdāl* Ar. abdal, dünyadan el etek çekmiş kişi. ; eb dāl: *eb* Ar. baba. ; *dāl* [dall] Ar. işaret eden, gösteren. (R. 252)

eb kār: *eb* Ar. baba, ata. ; *kār* Far. iş, uğraş. / ebkār: *ebkār* Ar. kızoğlan kızlar. (G. 2085/2)

eb kem: *eb* Ar. baba. ; *kem* Far. kötü, art niyetli. / ebkem: *ebkem* Ar. dilsiz, lâl. (G. 1852/5)

eb u cedd: *eb* Ar. baba. ; *cedd* Ar. atalar. / ebced: *ebced* Ar. ebcet hesabı. (G. 1837/6)

ebārīḳ: *ebārīḳ* Ar. ibrikler, su kapları. / ibā rīḳ: *ibā* Ar. sakınma, uzak durma. ; *rīḳ* Ar. ağız suyu. (R. 392)

ebede: *e.+de* T. ebe, doğumu gerçekleştiren kadın veya doktor. / ebede: *e.+e* Ar. sonu olmayan gelecek zaman. / ebe de: *e.+e* Ar. baba, ata. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1317/1-2)

ebī dile: *ebī* Ar. baba. ; *d.+e* Far. gönül. [gönül babası] / ebīd ile: *ebīd* Ar. sonsuz, ebedî. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1590/1)

ebī: *ebī* Ar. kabul edilmez, reddedilmiş. / ebi: *e.+i* Ar. baba, ata. (G. 1953/3)

ebīde: *e.+de* Ar. baba, ata. / ebīde: *e.+e* Ar. ebedi, kalıcı, daimi. (G. 1742/5)

ebkār: *ebkār* Ar. kızoğlan kızlar. / eb kār: *eb* Ar. baba, ata. ; *kār* Far. iş, uğraşı. (R. 19)

ebkem: *ebkem* Ar. dilsiz, lâl. / eb kem: *eb* Ar. baba. ; *kem* Far. kötü. (R. 313)

ebnāmı: *e.+mı* Ar. çocuklar, oğullar. / eb nāmī: *eb* Ar. baba, ata. ; *nāmī* Far. ünlü, ün sahibi. (Kt. 18/1-2)

ebnānıñ: *e.+nın* Ar. oğullar, çocuklar. / eb nānıñ: *eb* Ar. baba, ata. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (Kt. 138/1-2)

ebnāsı: *e.+sı* Ar. çocuklar, oğullar. / eb nāsī: *eb* Ar. baba. ; *nāsī* Ar. unutan. (Ks. 2/8)

ebnāsı: *e.+sı* Ar. çocuklar. / eb nāsī: *eb* Ar. baba, ata. ; *nāsī* Ar. unutan. (G. 1950/1)

ebniye: *ebniye* Ar. binalar, yapılar. / eb niye: *eb* Ar. baba, ata. ; *niye* T. niye, niçin. (R. 539)

ebri sīm: *e.+i* Far. bulut. ; *sīm* Far. gümüş. / ebrīsīm: *ebrīsīm* Far. ipek. (G. 1321/2)

ebrīşim: *ebrişim* [ebrīşüm] Far. ipek. / ebr işim: *ebr* Far. bulut. ; *i.+im* T. iş, uğraşı. (R. 349)

ebṣārı: *e.+ı* Ar. gözler. / eb ṣarı: *eb* Ar. baba, ata. ; *ṣarı* T. sarı renk. (R. 20)

ebyāta: *e.+a* Ar. beyitler. / eb yata: *eb* Ar. baba, ata. ; *y.-a* T. yatmak. (R. 385)

ecel: *ecel* [ecell] Ar. pek büyük. / ecel: *ecel* Ar. ecel, belirlenmiş vakit, ölüm vakti. (G. 1934/2)

eclāf: *eclāf* Ar. rezil ve alçak kişiler. / aç lāf: *aç-* T. açmak. ; *lāf* Far. söz, konuşma. (G. 1336/1)

ecrām: *ecrām* Ar. cansızlar. / ecr am: *ecr* Ar. ücret, karşılık. ; *am* T. kadınlık organı. (R. 263)

edāsı ḫancer: *e.+sı* Ar. eda, tarz, üslûp. ; *ḫancer* Ar. hançer, bıçak. / suḫan cer: *suḫan* Far. söz. ; *cer* [cerr] Ar. para, kazanç. (R. 317)

ederse ḳarı: *e.-erse* T. etmek, yapmak. ; *ḳarı* T. karı, kadın. / eder seḳarı: *e.-er* T. etmek. ; *s.+ı* Ar. cehennem. (G. 1990/3)

Edībā ġāyile: *Edībā* Ar. Far. ey Edîb anlamında ünlem. ; *ġāyile* Ar. sıkıntı, dert. / aġayile: *a.+yile* T. ağa. (G. 1484/5)

Edībā keyān: *Edībā* Ar. Far. ey Edîb anlamında ünlem. ; keyān Far. padişahlar. / bākiyān: *bākıyān* Ar. Far. ağlayanlar. (G. 589/5)

ednāsı: *e.+sı* Ar. en alçak, en aşağı. / ednāsı: *e.+ı* Ar. pislikler. (G. 1866/1)

efāʿī: *efāʿī* Ar. engerek yılanları. / -i Rifāʿī: Şeyḫ-i *Rifāʿī* Ar. bir tarikat kurucusu. (G. 260/2)

eflākin: *e.+in* Ar. felekler. / muʿarref lākin: muʿarr*ef* Ar. tarif edilmiş, bildirilmiş. ; *lākin* Ar. ancak, lâkin. (G. 1109/2)

eger ḫāne: *eger* Far. eğer, şayet. ; *ḫāne* Far. ev. / eger ḫāne: *eger* T. eğer, at eğeri. ; *ḫāne* Far. dükkan. (G. 2053/1)

eger ḳaş: *e.-er* T. eğmek. ; *ḳaş* T. kaş. / eger ḳaş: *eger* T. at eğeri. ; *ḳaş* T. at eğerinin ön ve arka kısmında yer alan en tümsek kısımlar. (G. 1068/1)

egerin ṣāf: *e.+in* T. at eğeri. ; *ṣāf* Ar. dizi, sıra. / eger inṣāf: *eger* Far. eğer, şayet.; *inṣāf* Ar. insaf. (G. 1077/1)

egerleriz: *e.-erleriz* T. eğmek. / egerleriz: *e.-riz* T. eğerlemek, ata eğer vurmak. (G. 725/1)

ehdāb ile: *ehdāb* Ar. kirpikler. ; *ile* T. ile bağlacı. / ehdā bile: *ehdā* Ar. en güvenilir rehber. ; *b.-e* T. bilmek eylemi. (G. 1669/1)

ehli lec: *e.+i* Ar. yakın kişiler, eş. ; *lec* [lecc] Ar. diretme, ısrar etme. / ihlīlec: *ihlīlec* Ar. tohumları müshil olarak kullanılan bir bitki, kara helile veya sarı helile denilen ilaç. (G. 77/1)

ekābir zāda: *ekābir* Ar. ulular, büyükler. ; *z.+a* Ar. gıda, azık, yiyecek. / ekābir-zāde: *ekābir-zāde* Ar. Far. soylu, uluların soyundan. (G. 1320/1)

ekbād: *ekbād* Ar. karaciğerler. / ek bād: *ek-* T. ekmek, herhangi bir şey ekmek. ; *bād* Far. rüzgar, yel. (G. 2003/2)

ekber: *ekber* Ar. en büyük. / ek ber: *ek-* T. ekmek., tohum ekmek. ; *ber* Far. sine, göğüs. (R. 159)

ekinne: *ekinne* Ar. perdeler, örtüler. / ekin ne: *ekin* T. ekin, ekilen şey. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 538)

ekmeli: *e.+i* Ar. en kâmil olan. / ekmeli: *e.-meli* T. ekmek, herhangi bir şey ekmek. (G. 2059/1)

eknān: *eknān* Ar. evler, odalar. / ek nān: *ek-* T. bir şey ekmek. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (G. 2042/1)

eknān: *eknān* Ar. perdeler. / ek nān: *ek-* T. ekmek, toprağa bir şey ekmek. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 851/3)

eksin biçsin: *e.+sin* T. ek, ilave kumaş parçası. ; *b.-sin* T. biçmek, kumaş kesmek. / eksin biçsin: *e.-sin* T. ekmek, tohum ekmek. ; *b.-sin* T. biçmek, ekin biçmek. (Mf. 67)

eksūn: *eksūn* Far. ipek kumaş. / eksün: *e.-sün* T. ekmek eylemi. (G. 1616/1)

ekyās: *ekyās* Ar. para keseleri. / ek yās: *ek-* T. toprağa herhangi bir şey ekmek. ; *yās* Ar. yas, keder. (G. 1872/1)

el bette yer: *el* T. el. ; *b.+e* Ar. tiftikten yapılmış şal. ; *yer* T. yer, mekan. / elbette yer: *elbette* T. elbette, muhakkak. ; *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. (Mf. 104)

el yıḳar: *el* T. el. ; *y.-r* T. yıkamak, temizlemek. / el yıḳar: *el* T. el, başkası. ; *y.-ar* T. yıkmak, talan etmek. (G. 271/1)

el yitirir: *el* T. el. ; *y.-irir* T. yetmek, yetişmek, ulaşmak. / el yitirir: *el* T. el, yabancı. ; *y.-ir* T. yitirmek, yok etmek, kaybetmek. (Mf. 69)

elbāb: lü'l-*elbāb* Ar. akıl sahipleri. / al bāb: *al-* T. almak. ; *bāb* Far. hak, hakkedilen şey. / el bāb: *el* T. el, yabancı. ; *bāb* Ar. kapı. (R. 109)

elbāb: ulū'l-*elbāb* Ar. akıl sahipleri. / el bāb: *el* T. el. ; *bāb* Ar. kapı. (R. 567)

elbāb: ulü'l-*elbāb* Ar. akıllılar, akıl sahipleri. / el bāb: *el* T. el. ; *bāb* Ar. kapı. (G. 1578/2, G. 1004/2)

ele mi: *e.+e* T. el. ; *mi* T. mi, soru eki. / elemi: *e.+i* Ar. elem, keder. (R. 569)

elemi nāy ile: *e.+i* Ar. elem, keder. ; *nāy* Far. ney, üflemeli bir musikî alet. ; *ile* T. ile bağlacı. / ala mīnā ile: *a.-a* T. almak. ; *mīnā* Far. kadeh, sırça. ; *ile* T. ile bağlacı. / elemi nā'ile: *e.+i* Ar. elem, keder. ; *n.+e* Ar. bir şeye sahip olan, amacına ulaşan. (Nz. 54)

elġāzı: *e.+ı* Ar. lügazlar. / el ġāzī: *el* T. el. ; *ġāzī* Ar. gaza eden, savaşan. (R. 407)

elime: *e.+ime* T. el. / elīme: *e.+e* Ar. elim, acıklı, fena. (G. 166/1)

elime: *e.+ime* T. el. / elīme: *elīme* Ar. elim olan, acıklı. (G. 569/2)

elḳāb: *elḳāb* Ar. lakaplar, ünvanlar. / el ḳab: *el* T. el. ; *ḳab* T. kap, yemek kabı. (G. 1499/1)

elkende: *e.+de* Ar. kekemelik, dilde pelteklik. / el kende: *el* T. el, yabancı. ; *kende* Far. kesilmiş. (G. 1278/1)

elma ile rāḫe: *elma* T. elma meyvesi. ; *rāhe* Ar. avuç içi, el ayası. / el mā ile rāḫa: *el* T. el. ; *mā* Ar. su. ; *r.+a* Ar. şarap. (G. 1674/1)

elmaʿī deyi: *elmaʿī* Ar. pek anlayışlı, uyumlu adam. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. / al maʿīdeyi: *al-* T. almak. ; *m.+yi* Ar. karnı tok, midesi dolu. (G. 1859/1)

elmāsı: *e.+ı* Yun. elmas, kıymetli bir taş. / elması: *e.+sı* T. elma meyvesi. (G. 1872/2)

elsine: *elsine* Ar. diller, lisanlar. / el sine: *el* T. el. ; *sine* Ar. uyku, uyuklama. (G. 1087/1)

em el: *em-* T. emmek. ; *el* T. el. / emel: *emel* Ar. emel, arzu. (G. 1051/1)

emāneten: *emāneten* Ar. emanet olarak. / emāna ten: *e.+a* Ar. eman, güven. ; *ten* Far. ten, gövde. (G. 1107/1)

emānī: *emānī* Ar. arzular, istekler. / emānı: *e.+ı* T. güvende olma. (G. 1962/2)

emānī: *emānī* Ar. eman ve güvenle ilgili. / emānī: *emānī* Ar. arzular, istekler. (G. 536/1)

emārāt: *emārāt* Ar. alametler, belirtiler. / emārāt: *emārāt* Ar. beylikler, yönetmeler. (G. 1952/3)

eme: *eme* Ar. cariye, kadın hizmetçi. / eme: *e.-e* T. emmek. (G. 1277/2)

emel: *emel* Ar. emel, arzu. / em el: *em* T. ilaç, deva. ; *el* T. el. (G. 693/3)

emelāna: *e.+a* Far. emeller. / eme lāne: *eme* Ar. cariye. ; *lāne* Far. yuva. (G. 1316/3)

emeli: *e.+i* Ar. emel, gaye. / emeli: *e.-eli* T. emmek. (G. 1921/3)

emi n'eyler: *e.+i* T. ilaç, deva. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / emīn eyler: *emīn* Ar. emin, güvende. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 186/3)

emi rinde: *e.+i* T. ilaç, deva. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / emīrinde: *e.+inde* Ar. emir, önder, lider. (G. 1367/2)

emkine: *emkine* Ar. mekanlar, yerler. / em ki ne: *em-* T. emmek. ; *ki* T. ki bağlacı. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Mf. 66)

emlese: *e.+e* Ar. pürüzsüz, cilalı. / emlese: *e.-se* T. ilaçlama, tedavi etme. (G. 1312/1)

emniyyet: *emniyyet* Ar. emniyet, güven. / em niyyet: *em* T. ilaç, deva. ; *niyyet* Ar. niyet, azim. (Nz. 31)

emrāżı: *e.+ı* Ar. hastalıklar. / em rāżī: *em* T. ilaç, deva. ; *rāżī* Ar. razı olan, kabul eden. (G. 1907/1)

emrede: *e.+e* Ar. yüzünde henüz tüy bitmemiş çocuk. / emre de: *e.+e* Ar. emir, emredilen şey. ; *de* T. de, da bağlacı. (Kt. 70/1-2)

emrūd: *emrūd* Far. armut meyvesi. / em rūd: *em-* T. emmek. ; *rūd* Far. ırmak, nehir. (R. 381)

emse: *e.-se* T. emmek eylemi. / emse: *e.+e* Ar. dün. (G. 1684/1)

emsem: *e.-sem* T. emmek eylemi. / emsem: *e.+sem* T. ilaç, deva. (G. 1852/1)

enām: *enām* Ar. yaratılmışlar, halk. / anam: *a.+m* T. anne. (G. 701/9)

enāmil-i: *enāmil* Ar. parmak uçları. / enām ile: *enām* Ar. halk, insanlar. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1439/5)

enīne yer: *e.+e* Far. inleme. ; *yer* T. yer, fırsat. / anı ne yer: *anı* T. onu. ; *ne* Far. ne bağlacı. ; *yer* T. yeryüzü, dünya. / anı ne yer: *anı* T. onu. ; *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. (Nz. 15)

eñsemizi: *e.+mizi* T. ense, boynun arka tarafı. / eñ semizi: *eñ* T. en, derecelendirme sıfatı. ; *s.+i* T. semiz, şişman, besili. / añsam izi: *a.-sam* T. anmak, yadetmek. ; *i.+i* T. iz, belirti, kalıntı. (G. 1912/1-2)

er cāyı: *er* T. er, kişi. ; *c.+ı* Far. yer, mekan. / ercāyı: *e.+yı* Ar. taraflar, yönler. / ercāyı: *e.+yı* Ar. daha fazla isteme, arzu etme. (R. 598)

er imiş: *er* T. er, yiğit. ; *i-miş* T. imek. / erimiş: *e.-miş* T. erimek. / er imiş: *er* T. erken. ; *i-miş* T. imek. (R. 182)

er ḳābiliyyet: *er* T. er, kişi. ; *ḳābiliyyet* Ar. kabiliyet, yetenek. / erḳā beliyyet: *erḳā* Ar. üstün. ; *beliyyet* Ar. keder, sıkıntı, bela. (G. 2022/1)

er ḳādir: *er* T. er, kişi. ; *ḳādir* Ar. kadir, gücü yeten. / erḳādır: *e.+dır* Ar. daha yüce, daha yüksek. (G. 330/2)

er ḳāḳūm: *er* [eger] Far. eğer, şayet. ; *ḳāḳūm* Ar. kuzey kutbunda yaşayan ve kürkünden yararlanılan bir hayvan. / erḳā ḳum: *erḳā* Ar. daha yüksek. ; *ḳum* T. kum, ufalmış taş parçası. (G. 1138/1)

er ḳamīṣine: *er* T. er, kişi. ; *ḳ.+ine* Ar. gömlek, deri. / erḳamı ṣına: *e.+ı* Ar. rakamlar. ; *ṣına-* T. sınamak, denemek. (Kt. 23/1-2)

er ḳāsımelik: *er* [eger] Far. eğer, şayet. ; *ḳ.+lik* Ar. iki şeyi bölen, ayıran. / arḳası melik: *a.+sı* T. arka, destek. ; melik Ar. hükümdar, padişah. (Mf. 27)

er teḳā: *er* T. kişi. ; *teḳā* Ar. takva, kötülüklerden sakınma. / irtiḳā: *irtiḳā* Ar. yükselme, yücelme. (G. 1216/1)

er: *er* T. er, yiğit. / er-: *er-* T. ermek, yetişmek. (G. 116/5)

erākim: *e.+im* Ar. misvak ağacı. / ara kim: *ara-* T. aramak. ; *kim* T. kim. (G. 185/1)

erbāb: *erbāb* Ar. ehil olanlar, beceri sahibi olanlar. / er bāb: *er* T. er, yiğit. ; *bāb* Ar. kapı. (G. 1578/3)

ercā: *ercā* Ar. taraflar, yönler. / er cā: *er* T. er, kişi. ; *cā* Far. yer, makam. (G. 21/1)

ercā: *ercā* Ar. taraflar, yönler. / ercā: *ercā* Ar. daha fazla istenen. (G. 2169/2)

erdāda: *a.+da* Far. hilekârlık. / er dāda: *er* T. er, kişi. ; *d.+a* Far. adalet. (G. 1619/1)

erdāsına: *e.+sına* Ar. daha kötü olan. / er dāsına: *er* T. er, kişi, yiğit. ; *d.+ına* Far. orak. (G. 1724/2)

erdiyeyiz: *e.+yiz* Ar. hırkalar, dervişlerin omuzlarına attıkları örtüler. / er diyeyiz: *er* T. er, yiğit. ; *d.-yeyiz* T. demek, söylemek. (R. 30)

erġad: *erġad* Ar. hâli vakti yerinde olma, varlıklı olma. / er ġad: *er* T. kişi. ; *ġad* Ar. yarın, erte. (Kt. 145/1-2)

erġanūn: *erġanūn* Far. org, bir musikî aleti. / arġa nūn: *a.+a* T. arık, su kanalı. ; *nūn* Ar. balık. (G. 181/2)

eri kede: *e.+i* T. er, asker. ; *k.+e* Far. çalışma, çabalama. / erīkede: *e.+de* Ar. taht, padişah tahtı. (G. 1704/4)

eri keyi: *e.+i* T. er, yiğit. ; *k.+i* [keyy] dağlanmış yara. / erīkeyi: *e.+yi* Ar. taht. (G. 2108/1)

erḳā: *erḳā* Ar. çok yüksek, pek ulu. / arḳa: *arḳa* T. arka, geri taraf. (Mf. 27)

erḳā: *erḳā* Ar. pek yüksek. / arḳa: *arḳa* T. arka. (G. 1621/3, G. 2078/4)

erkāmı: *e.+ı* Ar. rakamlar. / erkā mı: *erkā* Ar. pek yüksek. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 2081/1)

erken izimde: *erken* T. erken, daha önce. ; *i.+imde* T. iz, işaret. / er kenīzim de: *er* T. er, erkek. ; *k.+im* Far. cariye. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1599/1)

eṣam: *eṣam* [eṣamm] Ar. sağır. / aṣam: *a.-am* T. asmak. (G. 2077/3)

esāma: *e.+ma* Ar. merhem, ilaç. / esāme: *esāme* [esāmī] T. < Ar. isimler. (G. 274/1)

esāsı: *e.+sı* Ar. acı, keder, üzüntü. / esāsı: *e.+ı* Ar. temel. (G. 1081/1, G. 1089/1)

esāṭīre: *e.+e* Ar. masallar, uydurma hikâyeler. ; esā ṭīre: *esā* Ar. merhem, deva. ; *ṭīre* Ar. kötü fal. (G. 1547/2)

ese de: *e.-e* T. esmek. ; *de* T. de, da bağlacı. / esede: *e.+e* Ar. aslan. (R. 555)

esel: *esel* Ar. sivri uçlu demir silah, ok vs. / ʿasel: *ʿasel* Ar. bal. (G. 1238/1)

eseli: *e.+i* Ar. oklar. / eseli: *e.-eli* T. esmek. (G. 1987/1)

esen: *esen* T. esen, esmekten. / esen: *esen* T. esen, esenlik içinde olan. (G. 263/4)

eser: *e.-er* T. esmek. / es̱er: *es̱er* Ar. eser, iz, etki. (Th. 36/1)

esleme: *e.-me* T. dinlemek, kulak vermek, uymak. / esleme: *e.+e* Ar. daha güvenilir, pek sağlam. (G. 1277/3)

esmāyı: *e.+yı* Ar. gökler, semalar. / esmāyı: *e.+yı* Ar. isimler. / es māyī: *es-* T. esmek. ; *māyī* Ar. su ile ilgili, suya ait. (R. 9)

esme rind ile: *esme-* T. esmek, hızla koşmak. ; *rind* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. ; *ile* T. ile bağlacı. / esmerinde: *e.+inde* T. esmer, kara tenli. (G. 382/3)

eṣnām: *eṣnām* Ar. putlar, resimler. / aṣ nām: *aṣ-* T. asmak. ; *nām* Far. ad, ün. (G. 1804/1)

esnānıñ: *e.+nıñ* Ar. daha yüksek. / esnānıñ: *e.+ıñ* Ar. dişler. (G. 824/3)

esʿār: *esʿār* Ar. satılan mallara konan fiyatlar, narhlar. / es ʿār: *es-* T. esmek. ; *ʿār* Ar. ar, utanma, haya. (G. 1542/1)

esre: *e.+e* Ar. esirlik, tutsaklı. / esre: *esre* T. esre, kesre. (R. 497)

eşcān: *eşcān* Ar. gamlar, kederler. / eş cān: *eş-* T. bir işe koşuşturmak. ; *cān* Far. can. (G. 1671/1)

eşer: *e.-er* T. koşmak, koşuşturmak. / eşer: *eşer* [eşerr] Ar. daha şerli, çok kötü. (G. 212/1)

eşḫāṣ: *eşḫāṣ* Ar. kişiler, şahıslar. / eş ḫāṣ: *eş-* T. koşuşturmak. ; *ḫāṣ* Ar. seçkin, ilerigelen. (G. 1683/1)

eşk āl: *eşk* Far. gözyaşı. ; *āl* Far. < T. al, kırmızı. / eşkāl: *eşkāl* Ar. eşkal, şekiller, görünümler. (G. 587/1)

eşk-bār: *eşk-bār* Far. ağlayan, gözleri yaş dolu. / eş kibār: *eş-* T. koşuşturmak. ; *kibār* Ar. büyükler, ulular, kibar. (G. 1430/1)

eşkin: *eşkin* T. salınmadan yürüyen at. / eşkin: *e.+in* Far. gözyaşı. (G. 978/1)

eşkistedir: *e.+dir* Far. kırık, kırılmış. / eşk istedir: *eşk* Far. gözyaşı. ; *i.+dir* T. istemek. (G. 503/1)

eşk-rīzān: *eşk-rīzān* Far. gözyaşı döken. / eş girīzān: *eş-* T. koşmak, süratle gitmek. ; *girīzān* Far. kaçan. (G. 886/1)

eşme: *eşme* T. eşme, koşma, koşuşturma. / eşme: *eşme* T. eşme, kazıma. (G. 2161/2)

eşyāsı: *e.+sı* Ar. eşya. / eş yāsı: *eş-* T. bir işe koşuşturmak. ; *y.+ı* T. yas, taziye. (G. 1621/1)

et dizinde: *et-* T. etmek, yapmak. ; *d.+inde* T. diz. / etdi zinde: *e.-di* T. etmek, yapmak. ; *zinde* Far. diri, canlı. (R. 575)

et ḳıyās ider: *et* T. et. ; *ḳıyās* Ar. kıyas, karşılaştırma, zannetme. ; *i.-er* T. etmek, yapmak. / etḳıyāsı: *e.+sı* Ar. takva sahipleri, günahlardan sakınanlar. (G. 111/9)

et mekkāsa: *et-* T. etmek. ; *m.+a* Ar. vergi veya öşür toplayan memur. / etmek kāse: *e.-mek* T. etmek. ; *kāse* Ar. kase, içki kadehi. (R. 140)

et memer yem: *et-* T. etmek, yapmak. ; *memer* [memerr] Ar. geçilecek yer. ; *yem* Ar. deniz. / etme Meryem: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *Meryem* Ar. İsa peygamberin annesi. (Kt. 124/1-2)

et mesīr: *et-* T. etmek, yapmak. ; *mesīr* Ar. gezip dolaşma, gezinti yeri. / etme sīr: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *sīr* Far. sarımsak. (G. 1053/3)

et meyelāne: *et-* T. etmek, yapmak. ; *meyelāne* Ar. eğilimli, yatkın. / etmeye lāne: *e.-meye* T. etmek, yapmak. ; *lāne* Far. yuva. (Kt. 139/1-2)

etdi cān: *e.-di* T. etmek, yapmak. ; *cān* Far. can. / et tīcān: *et-* T. etmek, yapmak. ; *tīcān* Ar. taçlar. (G. 2049/1)

etdi sebū: *e.-di* T. etmek, yapmak. ; *sebū* Far. şarap testisi. / etdise bu: *e.-dise* T. etmek, yapmak. ; *bu* T. bu, işaret zamiri. (Kt. 62/1-2)

eteginde: *e.+inde* T. etek. / et ekinde: *et* T. et. ; *e.+de* T. ekin. (R. 244)

etḳıyānıñ: *e.+nıñ* Ar. takva sahipleri, dinen yasaklanmış şeylerden kaçınanlar. / et ḳıyanıñ: *et* T. et. ; *ḳ.-anıñ* T. kıymak, küçük küçük parçalara ayırmak. (G. 429/1)

etḳıyāsı: *e.+sı* Ar. takva sahipleri, dindarlar. / et ḳıyāsı: *et* T. et. ; *ḳ.+ı* Ar. kıyas, karşılaştırma. (G. 1089/2)

etme cānīniñ: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *c.+niñ* Ar. cani, cana kıyan. / et mecānīniñ: *et-* T. etmek, yapmak. ; *m.+iñ* Ar. deli, divane olanlar. (Kt. 115/1-2)

etme dāyin: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *dāyin* Ar. borç veren, alacaklı. / et medāyin: *et-* T. etmek. ; *medāyin* Ar. şehirler, kentler. (G. 2063/1)

etme dede: *e.-me* T. etmek eylemi. ; *dede* T. dede, büyükbaba. / et medede: *et-* T. etmek eylemi. ; *m.+e* Ar. yardım. (G. 1553/2)

etme dede: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *dede* T. dede, büyükbaba. / et medede: *et-* T. etmek, yapmak. ; *m.+e* Ar. medet, yardım etme. / etmede de: *e.+de* T. etmek eylemi. ; *de* T. de, da bağlacı. (R. 532)

etme ḥāl: *e.-me* T. etmek. ; *hāl* Ar. hâl, durum. / et muḥāl: *et-* T. etmek. ; *muḥāl* Ar. muhal, imkânsız. (G. 2056/3)

etme keşīde: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *keşīde* Far. çekilmiş, uzatılmış. / etmege şīde: *e.-mege* T. etmek, yapmak. ; *şīde* Far. ışık, nur. (G. 1741/5)

etme memnūn: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *memnūn* Far. memnun, beğenilmiş. / etmemem nūn: *e.-memem* T. etmek, yapmak. ; *nūn* Ar. balık. (G. 2098/2)

etme mercū: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *mercū* Ar. istenen, arzulanan. / et memer cū: *et-* T. etmek, yapmak. ; *memer* Ar. geçilecek yer. ; *cū* Far. nehir, akarsu.; (G. 819/1)

etme nām: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *nām* Far. ad, san. / et menām: *et-* T. etmek, yapmak. ; *menām* Ar. rüya, uyku. (G. 669/1)

etme niyyet: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *niyyet* Ar. niyet, istek. / et meniyyet: *et-* T. etmek, yapmak. ; *meniyyet* Ar. ecel, ölüm. (G. 2172/1)

etme ʿāde: *e.-me* T. etmek, ypmak. ; *ʿāde* Ar. adet, alışkanlık. / et meʿāda: *et-* T. etmek, yapmak. ; *m.+a* Ar. öteki dünya, ahiret. (G. 1337/2)

etme rāhım: *e.-me* T. etmek. ; *r.+ım* Far. yol. / et merāhim: et- T. etmek. ; *merāhim* Ar. merhemler. (G. 1026/1)

etme sā'il: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *sā'il* Ar. dilenen. / et mesā'il: *et-* T. etmek, yapmak. ; *mesā'il* Ar. meseleler, sorunlar. (G. 1975/1, Mf. 58)

etme sāyede: *e.-me* T. etmek eylemi. ; *s.+de* Far. gölge. / mesāya da: *m.+ya* Ar. akşam. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1375/1)

etme sinān: *e.-me* T. etmek. ; *sinān* Ar. mızrak. / etmesi nān: *e.-mesi* T. etmek. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (G. 1929/1)

etme tīn: *e.-me* T. etmek. ; *tīn* Ar. incir meyvesi. / et metīn: *et-* T. etmek. ; *metīn* Ar. sağlam, muhkem. (G. 1079/2)

etme vāşī: *e.-me* T. etmek. ; *vāşī* Ar. karışık söz, hayvanlara sahip kişi. / et mevāşī: *et-* T. etmek. ; *mevāşī* Ar. koyun ve öküz gibi hayvanlar. (G. 1090/1)

etme yede: *e.-me* T. etmek eylemi. ; *y.+e* Ar. el. / et meye de: *et-* T. etmek eylemi. ; *m.+e* Far. şarap. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1398/2)

etme yem: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *yem* [yemm] Ar. deniz. / etmeyem: *e.-meyem* T. etmek, yapmak. (G. 930/1)

etme yemīni māye: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *y.+i* Ar. yemin, and. ; *māye* Far. maya. / etmeye mi nīm aya: *e.-meye* T. etmek, yapmak. ; *mi* T. mi, soru eki. ; *nīm* Far. yarı, yarım. ; *a.+a* T. ay, sevgili. (R. 208)

etmedin dārūya: *e.-medin* T. etmek, yapmak. ; *d.+ya* Far. deva, ilaç. / etme dīn-dār uya: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *dīn-dār* Ar. Far. dindar, dinine bağlı. ; *u.-a* T. uymak, ardısıra gitmek. (R. 176)

etmegi n'eyler: *e.+i* [etmek] T. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. ; *n'* [ne] ne T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / et mekīn eyler: *et* T. et. ; *mekīn* Ar. oturan, yerleşen. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 161/1)

etmek der-i bāl: *e.-mek* T. etmek eylemi. ; *der* Far. kapı. ; *bāl* Ar. kalp, gönül. / etmekde rībāl: *e.-mekde* T. etmek eylemi. ; *rībāl* Ar. arslan. (G. 1818/1)

etmek kār: *e.-mek* T. etmek, yapmak. ; *kār* Far. iş. / et mekkār: *et-* T. etmek, yapmak. ; *mekkār* Ar. çok hilekar olan. (G. 1772/1)

etmek: *e.-mek* T. etmek, yapmak. / etmek: *e.-mek* T. ateşe yakın tutup pişirmek. (G. 1020/2)

etmekde remād: *e.-mekde* T. etmek. ; *remād* Ar. kül. / etmek derem ad: *e.-mek* T. etmek. ; *d.-rem* T. demek. ; *ad* T. ad, san. (G. 2072/3)

etmesen cīde: *e.+mesen* T. etmek, yapmak. ; *c.+e* Ar. boyun. / etme sencīde: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *sencīde* Far. tartılmış, ölçülmüş. (G. 1330/2)

etmeyem: *e.-meyem* T. etmek, yapmak. / etme yem: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *yem* [yemm] Ar. deniz. (Th. 12/1)

etmeyi ter: *e.-meyi* T. etmek, yapmak. ; *ter* Far. ıslak, nemli. / etme yiter: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *y.-er* T. yetmek, kafi gelmek. (R. 495)

etse cūd: *e.+se* T. etmek eylemi. ; *cūd* Ar. bağış, ihsan. / et sücūd: *et-* T. etmek eylemi. ; *sücūd* Ar. secde etme. (G. 1376/2)

etse ʿīr: *e.-se* T. etmek, yapmak. ; *ʿīr* Ar. yüklü kervan. / et saʿīr: *et-* T. etmek, yapmak. ; *saʿīr* Ar. ateş dili, alevi. (G. 1053/2)

ev rām: *ev* T. ev. ; *rām* Far. ram, hazır. / evrām: *evrām* Ar. veremler, vücutta peyda olan şişlikler. (G. 694/1)

evānī: *evānī* Ar. kap kacaklar. / evānı: *e.+ı* Ar. vakitler, zamanlar. (G. 399/3)

evbār: merdum-*evbār* Far. insan yutan. / evbār: *evbār* Ar. tavşanlar. (G. 2115/1)

evbāşı ne: *e.+ı* Ar. evbaş, ayak takımı, aşağılık kimse. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / ev başına: *ev* T. ev. ; *b.+ına* T. baş, üst. / evbāşına: *e.+ına* Ar. ayak takımı, aşağılık kimse. (R. 96)

evdiyeyiz: *e.+yiz* Ar. vadiler, dereler. / ev diyeyiz: *ev* T. ev. ; *d.-yeyiz* T. demek, söylemek. (R. 549)

evḥāli: *e.+i* Ar. mekanlar, yerler. / ev ḥāli: *ev* T. ev. ; *ḥ.+i* Ar. hâl, durum. (R. 498)

eviddā: *eviddā* Ar. dostlar, âşıklar. / o vid dā: *o* T. o, işaret zamiri. ; *vid* [vidd] Ar. sevgi. ; *dā* Ar. hastalık. (G. 1865/1)

evḳāf: *evḳāf* Ar. vakıflar. / ev Ḳāf: *ev* T. ev. ; *Ḳāf* Ar. efsanevi bir dağ. (G. 1118/1)

evlā: *evlā* Ar. evla, daha önemli. / ev lā: *ev* T. ev. ; *lā* Ar. hayır anlamında cevap sözcüğü. (R. 521)

evlāda: *e.+da* Ar. evla, daha önemli olan. / evlāda: *e.+a* Ar. çocuklar. (R. 455)

evlād-ı yār: *evlād* Ar. çocuklar. ; *yār* Far. dost. / evlā diyār: *evlā* Ar. evla, öncelikli. ; *diyār* Ar. diyar, memleket. (G. 501/1)

evlādı: *e.+ı* çocuklar. / avladı: *a.-dı* T. avlamak. (R. 454)

evlādına: *e.+ına* Ar. evlat, çocuklar. / evlā dīne: *evlā* Ar. evla, öncelikli. ; *d.+e* Ar. din. (R. 146)

evli yayı: *evli* T. evli, bekar olmayan. ; *y.+ı* T. yay, erkeklik organı. / evliyāyı: *e.+yı* Ar. evliya, veliler. (Kt. 207/1-2)

evṣāfı: *e.+ı* Ar. evsaf, vasıflar. / ev ṣāfī: *ev* T. ev. ; *ṣāfī* Ar. saf, temiz. (G. 1994/1)

evs̱ānı: *e.+ı* Ar. putlar. / ev s̱ānī: *ev* T. ev, aşığın kalbi. ; *s̱ānī* Ar. ikinci. (R. 332)

evvel: *evvel* Ar. evvel, önce. / müʾevvel: *müʾevvel* Ar. tevil edilmiş, başka anlama çekilmiş. (G. 298/1)

ey dīde: *ey* Far. ey ünlemi. ; *dīde* Far. göz. / eydīde: *e.+de* Ar. eller. (R. 514)

ey leben: *ey* Far. ey, ünlem. ; *leben* Ar. süt. / eyle ben: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. (R. 152)

ey Mānī: ey Far. ey ünlemi. ; Mānī Far. meşhur Çinli ressam. / eymānı: *e.+ı* Ar. yeminler, andlar. (G. 2038/1)

eyā dīde: *eyā* Far. ey ünlemi. ; *dīde* Far. göz. / eyādīde: *e.+de* Ar. eller. (G. 1513/1)

eyā māde: *eyā* Far. nida harfi, ey. ; *māde* Far. dişi. / eyāmāda: *e.+da* Ar. dullar, bekarlar. (G. 1181/1)

eyādīniñ: *e.+niñ* Ar. eller. / eyā dīniñ: *eyā* Far. ey, hey anlamında ünlem. ; *d.+iñ* Ar. din. (Th. 35/1)

eyl emek: *eyl* T. el, halk, insanlar. ; *emek* T. emek, çaba. / eylemek: *eylemek* T. eylemek eylemi. (G. 813/2)

eyle maḥal: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *maḥal* [maḥall] Ar. mahal, yer, yurt. / eyleme ḥal: *e.-me* T. eylemek, yapmak. ; *ḥal* [ḥall] Ar. çözmek. (R. 80)

eyle meder: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *meder* Ar. çamur, balçık. / eyleme der: *e.-me* T. eylemek, yapma. ; *der* Far. kapı. (G. 1018/4)

eyle mekmen: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *mekmen* Ar. pusu, pusuya yatılan yer. / eylemek men: *e.-mek* T. eylemek. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1329/2)

eyle mekrūbīde: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *m.+de* Ar. kederli olma, dertli olma. / eylemek rūbīde: *e.-mek* T. eylemek, yapmak. ; *rūbīde* Far. süpürülmüş, giderilmiş. (R. 535)

eyle mekseb: *eyle-* T. eylemek eylemi. ; *mekseb* Ar. kazanç, kazanç yeri. / eylemek seb: *e.-mek* T. eylemek eylemi. ; *seb* Ar. sövme, sövüp sayma. (G. 1419/1)

eyle meksūr: *eyle-* T. eylemek. ; *meksūr* Ar. kırılmış. / eylmemek sūr: *e.-mek* T. eylemek. ; *sūr* Ar. sevinç, neşe. (G. 1939/1)

eyle mekteb: *eyle-* T. eylemek. ; *mekteb* Ar. mektep, okul. / eylemek teb: *e.-mek* T. eylemek. ; *teb* Far. sıtma, yüksek ateş şeklinde kendini gösteren hastaık. (G. 2075/1)

eyle memkūr: *eyle-* T. eylemek. ; *memkūr* Ar. kızıla, kana boyanmış. / eylemem kūr: *e.-mem* T. eylemek. ; *kūr* Far. kör, görme özürlü. (G. 2153/1)

eyle yamānı: *eyle-* T. eylemek. ; *y.+ı* T. yaman, kötü. / eyleyem anı: *e.-yem* T. eylemek. ; *anı* T. onu. (G. 1962/1)

eyleme dār: *e.-me* T. eylemek. ; *dār* Ar. yer, yurt, konak. / eyle medār: *eyle-* T. eylemek. ; *medār* Ar. etrafında dönüp dolaşılan nokta, ana eksen. (Th. 8/2)

eyleme kānı: *e.-me* T. eylemek. ; *k.+ı* Far. maden ocağı. / eyle mekānı: *eyle-* T. eylemek. ; *m.+ı* Ar. yer, mekan. ; eylemek anı: *e.-mek* T. eylemek. ; *anı* T. onu. (G. 1956/1-2)

eyleme merdūd: *e.-me* T. eylemek eylemi. ; *merdūd* Ar. reddedilmiş, kabul edilmemiş. / memer dūd: *memer* Ar. geçit, geçilecek yer. ; *dūd* Far. duman. (G. 1696/1)

eylemek dirsek: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *dirsek* T. dirsek. / eylemekdir seg: *e.+dir* T. eylemek, yapmak. ; *seg* Far. köpek, it. (Mf. 94)

eylemek kār: *e.-mek* T. eylemek. ; *kār* Fa. iş, uğraş. / eyle mekkār: *eyle-* T. eylemek. ; *mekkār* Ar. çok hilekar olan. (G. 2030/1)

eylemezse ḫālī bāl: *e.-mezse* T. eylemek. ; *ḫālī* Ar. boş. ; *bāl* Ar. gönül, kalp. / eylemez seḫālı bal: *e.-mez* T. eylemek. ; *s.+lı* Ar. cömertlik. ; *bal* T. bal, arılar tarafından yapılan gıda. (R. 2)

eyler seḫālı: *e.-r* T. eylemek. ; *s.+lı* Ar. cömertlik. / eylerse ḫāli: *e.-rse* T. eylemek. ; *ḫ.+i* Far. vücut beni. (G. 2006/1)

eyler semen: *e.-r* T. eylemek, yapmak. ; *semen* Far. yasemin. / eylerse men: *e.-rse* T. eylemek, yapmak. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (R. 351)

eylesek sen: *e.-sek* T. eylemek, yapmak. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / seksen: *seksen* T. 80 sayısı. / seg sen: *seg* Far. köpek, it. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. (Nz. 51)

eyleye mi: *e.-ye* T. eylemek, yapmak. ; *mi* T. mi soru eki. / eyle yemi: *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *y.+i* Ar. deniz. (G. 1977/1)

eyleye nānı: *e.-ye* T. eylemek. ; *n.+ı* Far. ekmek. / eyleyen anı: *e.-yen* T. eylemek. ; *anı* T. onu. (G. 1956/3)

eymen: *eymen* Ar. sağ taraf. / ey men: *ey* Far. ey ünlemi. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 2012/1)

eyre sāyil: *e.+e* Ar. sıcak kuzey rüzgarı. ; *sāyil* Ar. dilenen yoksul. / ey resāyil: *ey* Far. bir ünlem. ; *resāyil* Ar. risaleler, mektuplar. (G. 1796/1)

eyser: *eyser* Ar. saol taraf. / ey ser: *ey* Far. ey ünlemi. ; *ser* Far. baş, kafa. (G. 2096/1)

eytām: *eytām* Ar. yetimler. / ey tām: *ey* Far. ey, ünlemi. ; *tām* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. (G. 1930/1)

eyvānıñ: *e.+ıñ* Ar. eyvan, köşk. / eyvānıñ: *e.+nıñ* Far. eyvah, üzüntü belirten bir ifade. (G. 857/1)

eyvānıñ: *e.+ıñ* Ar. eyvan, kubbe, köşk. / ayvanıñ: *a.+nıñ* T. ayva meyvesi. (G. 857/2)

eẕāna: *e.+a* Ar. namaz için yapılan çağrı. / eẕā ne: *eẕā* Ar. eziyet, incitme, sıkıntıya sokma. ; *ne* T. soru zamiri. (G. 1316/2)

ezeli: *e.+i* Ar. ezel, başlangıç. / ezeli: *e.-eli* T. ezmek. (R. 296)

ezmānı: *e.+ı* Ar. zamanlar, vakitler. / ez Mānī: *ez-* T. ezmek. ; *Mānī* Far. meşhur bir Çinli ressam. (G. 2168/1)

ezraḳ: *ezraḳ* Ar. mavi. / ezraḳ: *ezraḳ* Ar. su kenarı veya cennet. (G. 597/1)

fāhım: *f.+im* Ar. ağız. / fāhim: *fāhim* Ar. anlayan, fehmeden. (G. 591/1)

fār-ı ġam: *fār* Ar. fare, sıçan. ; *ġam* Ar. gam, keder. / fāriġem: *f.+em* Ar. vazgeçmiş, rahat olan. (G. 2143/1)

Fārisī-dān: *Fārisī-dān* Far. Farsça bilen. / fār-ı sīdān: *fār* Ar. fare, sıçan. ; *sīdān* Ar. Far. kurtlar. (G. 1605/2)

farḳ: *farḳ* Ar. fark, ayırt etme. / farḳ: *farḳ* Ar. baş, kafa. (G. 549/4)

farḳa dānī: *f.+a* Ar. farketme, ayırtetme. ; *dānī* Ar. yakın. / ferḳadānı: *f.+ı* Ar. Küçükayı yıldız kümesinde yer alan iki parlak yıldızın ortak adı. (G. 299/1)

farż: *farż* Ar. dinen mutlaka yapılması gereken iş. / farż: *farż* Ar. düşünce, sanma. (G. 1786/2)

fāyıḳa sem: *f.+a* Ar. üstün, daha yukarıda olan. ; *sem* [semm] Ar. zehir. / bā-yı ḳasem: *bā* Ar. Arap alfabesinden bir harfin adı olup aynı zamanda gramerde yemin için kullanılır. ; *ḳasem* Ar. yemin, ahit. (G. 280/1)

felā ḥācı: *felā* Ar. israf, savurganlık. ; *ḥācı* Ar. hacı. / felāḥ acı: *felāh* Ar. kurtuluş, esenlik. ; *acı* T. acı, dert. (G. 392/1)

fer aġ: *fer* Far. süs, bezek. ; *aġ* [aḳ] T. ağ, aklık. / ferāġ: *ferāġ* Ar. vazgeçme. (G. 2136/1)

fer aḥcārında: *fer* Far. parlaklık. ; *a.+ında* Ar. taşlar. / feraḥ-cā rinde: *feraḥ-cā* Ar. Far. yeri geniş olan. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. (Kt. 76/1-2)

fer cām: *fer* Far. parlaklık. ; *cām* Far. şarap kadehi. / fercām: bed-*fercām* Far. sonu kötü olan. (G. 875/3)

fer dāstān: *fer* Far. süs, bezek. ; *dāstān* Far. destan, ün. / ferdā-sitān: niʿmet-i *ferdā-sitān* Far. yarının, ahiretin nimetini alan. (G. 1023/1)

fer ruḫ: *fer* Far. süs, bezek. ; *ruḫ* Far. yüz, yanak. / ferruḫ: *ferruḫ* Far. uğurlu, kutlu. (G. 1944/1)

fer yād: *fer* Far. güzellik ve parlaklık. ; *yād* Far. hatır, gönül. / feryād: *feryād* Far. feryat. (G. 1187/1)

ferāġ: *ferāġ* Ar. kurtulma. / teklīfe rāġ: *t.+e* Ar. zor bir işi birine yükleme. ; *rāġ* Far. tağ eteğinde yer alan bağ bahçe. (G. 635/2)

ferc-i māde: *ferc* Ar. kadın cinsel organı. ; *māde* Far. dişi. / fer cimāda: *fer* Far. süs, bezek. ; *c.+da* [cimāʿ] Ar. çiftleşme, cinsel ilişki. (G. 1738/3)

ferdāda Far.*+da* Far. yarın. / fer-dāde: *fer-dāde* Far. parlaklık ve ışıltı veren. (G. 1298/2)

ferdāda: *f.+da* Far. yarın, gelecek. / fer-dāde: *fer-dāde* Far. parlamış, aydınlanmış. (G. 1653/1)

fer-dāde: *fer-dāde* Far. parlak. / ferdāda: *f.+da* Far. yarın. (G. 680/2)

ferdāyı: *f.+yı* Far. yarın. / ferd ayı: *ferd* Ar. fert, bir kişi. ; *a.+ı* T. ay gezegeni. (G. 2055/2)

ferde: *ferde* T. < Ar. kumaş topu. / ferde: *f.+e* Ar. fert, birey. (G. 122/6)

fer-i dūn: *fer* Far. süs, bezek. ; *dūn* Ar. alçak, bayağı. / Ferīdūn: *Ferīdūn* Far. Pişdâdîlerin altıncı padişahı. (G. 1864/1)

ferīde: *ferīde* Ar. kıymetli cevher. / ferīde: *f.+de* Far. güzel, beğenilmiş. (G. 1243/5)

Ferīdūn: *Ferīdūn* Far. Pişdâdîlerin altıncı padişahı. / fer-i dūn: Ferīdūn-*f.+i* Far. Feridun'un güç ve itibarına sahip. ; *dūn* Ar. alçak, bayağı. (Kt. 31/1-2)

ferīs: *ferīs* Ar. yük bağlamada kullanılan demir halka. / ferīs: *ferīs* Ar. ölmüş. (G. 556/1)

ferḳad: *ferḳad* Ar. Kuzey kutbuna yakın ve Küçükayı kümesine mensup iki parlak yıldızdan her biri. / fer ḳad: *fer* Far. parlaklık, şatafat. ; *ḳad* [ḳadd] Ar. boy, endam. (G. 861/3)

ferzāne: *ferzāne* Far. bilgin. / ferzāna: *f.+a* Far. bilgi, hikmet. (G. 1188/1)

fesede: *fesede* Ar. minafıklar, bozguncular. / münāfesede: *m.+de* Ar. kin, düşmanlık. (G. 1452/1)

fetāvā: *fetāvā* Ar. fetvalar. / fetā vā: *fetā* Ar. genç, delikanlı. ; *vā* Far. açık. (G. 492/1)

fidāna: *f.+a* Yun. fidan, yeni yetişen ağaç, körpe sevgili. / fidā ne: *fidā* Ar. feda. ; *ne* T. soru zamiri. (G. 1304/3)

fikerleriz: pür-*f.+leriz* Far. Ar. fikirlerle dolu. / figerleriz: *f.-riz* [figār] T. < Far. yaralamak. (G. 725/4)

firāḳ-ı lāda: *firāḳ* Ar. ayrılık. ; *l.+da* Ar. hayır anlamında olumsuzluk bildirir. / ḳılāde: *ḳılāde* Ar. boyna takılan takı. (G. 1689/1)

fīrūz: *fīrūz* Far. mutlu, sevinçli. / ḫāfī rūz: *ḫāfī* Ar. gizli, saklı. ; *rūz* Far. gün. (G. 505/1)

fitnegāhı: *f.+ı* Ar. Far. fitneli, kargaşalı yer. / fitne gāhī: *fitne* Ar. fitne, kargaşa. ; *gāhī* Far. süreli, bazen olup bazen olmayan. (G. 337/2)

fitne-zādır āh: *f.+dır* Ar. Far. fitne doğuran, fitneci. ; *āh* Far. inleme sesi. / fitne zād-ı rāh: *fitne* Ar. fitne, kargaşa çıkarma. ; *zād* Ar. azık. ; *rāh* Far. yol. (G. 829/1)

Furḳānı: *F.+ı* Ar. Kur'ân-ı Kerîm'in isimlerinden biri. / farḳ anı: *farḳ* Ar. fark, ayrım. ; *anı* T. onu. (G. 2021/4)

fürḳatledir yāsı: *f.+ledir* Ar. firak, ayrılık. ; *y.+ı* [ye's] Ar. yas, keder. / deryāsı: *d.+sı* Far. deniz. (G. 2087/1)

fürū zīne: *fürū* Far. aşağı, değersiz. ; *zīne* Ar. zinet, süs, bezek. / fürūzīne: *fürūzīne* Far. çakmak. (G. 1425/1)

fürūşa cer: taḳvā-*f.+a* Ar. Far. takva satan, dindarlık taslayan. ; *cer* [cerr] para veya mal elde etme, menfaatlenme. / fürū şecer: ser-*fürū* Far. başı aşağı doğru olan, üzeri meyve dolu ağaç. ; *şecer* Ar. ağaç. (G. 324/1)

fürūşa mā'il: kun-*f.+a* Far. arkasını satan, ipne. / fürū-şemā'il: *fürū-şemā'il* Far. Ar. kötü huylu, kötü hasletli. (G. 321/1)

fürūşānı: mey-*fürūşān* Ar. şarap satanlar. / fürū-şānī: *fürū-şānī* Far. Ar. değeri düşmüş, düşük değerli. (G. 2142/1)

fürūzānı: *f.+ı* parlak, parlaklık veren, yanan. / fürū zānī: ser-*fürū* Far. başaşağı, başı eğik olan. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 1901/2)

fürū-zīne: *fürū-zīne* Far.Ar. kötü zinetli, süsü kötü olan. / fürūzīne: *fürūzīne* Far. yakacak, çalı çırpı. (G. 1498/2)

ġaddāra: *ġ.+a* Ar. gaddar, çok zulmeden. / ġaddāre: *ġaddāre* Ar. büyük bıçak. (G. 1772/9)

ġadı rinde: *ġ.+ı* Ar. erte, yarın. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ġadīrinde: *ġ.+inde* Ar. gölet, su birikintisi. (G. 1368/6)

ġadrında: *ġ.+ında* Ar. hainlik, merhametsizlik. / ġad rinde: *ġad* Ar. yarın. erte. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kişi. (G. 1628/2)

ġāliye: *ġāliye* Ar. misk ve anberin de içinde yer aldığı güzel bir koku karışımı. / ġāliye: *ġālıye* Ar. değer, kıymet. (G. 484/1)

ġam am: *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. ; *am* T. kadın cinsel organı. / ġamām: *ġamām* Ar. bulut. (G. 628/1)

ġamāyim: *ġamāyim* Ar. hayvanların yem yemesini engellemek için burunlarına geçirilen torba, burunluk. / ġam ayım: *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. ; *a.+ım* T. ay, ay gibi güzel sevgili. (R. 511)

ġamgīn: *ġamgīn* Ar. Far. gamlı, kederli. / ġam kīn: *ġam* Ar. gam. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 978/2)

ġamımuz dūrī: *ġ.+ımuz* [ġamm] Ar. gam, keder. ; *dūrī* Far. uzaklık. / ġam-ı müzdūrī: *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. ; *müzdūrī* Far. işçilik. (436/1)

ġamıñ selīmān: *ġ.+ıñ* Ar. gam, keder. ; *selīmān* Ar. Far. güvende olanlar. / ġamıñsa liman: *ġ.+ıñsa* Ar. gam, keder. ; *liman* Yun. liman, gemilerin yanaştığı yükleme ve bindirme yeri. (G. 2190/1)

ġamumuz dād: *ġ.+umuz* Ar. gam, keder. ; *dād* Far. adalet. / ġam-ı müzdād: *ġam* Ar. gam, keder. ; *müzdād* Ar. artmış, çoğalmış. (G. 929/1)

ġamzede: *ġ.+de* Ar. gamze, süzgün bakış. / ġam-zede: *ġam-zede* Ar. Far. gamlı, gamlanmış. (G. 1704/1)

ġamzında: *ġ.+ında* Ar. kaşla gözle işaret etmek, nifak çıkarmak. / ġam zinde: *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. ; *zinde* Far. diri, canlı. (R. 350)

ġanī meye: *ġanī* Ar. zengin, varlıklı. ; *m.+e* Far. şarap. / ġanīmeye: *ġ.+ye* Ar. zengin, varlıklı kadın. (G. 1549/2)

ġanīmeli: *ġ.+li* Ar. ganimet, savaş sonucu ele geçirilen mal. / ġanī melī: *ġanī* Ar. zengin, varlıklı. ; *melī* Ar. zengin, varlıklı. (G. 2019/1)

ġārı biz: *ġ.+ı* Far. mağara, in. ; *biz* T. biz şahıs zamiri. / ġāribiz: *ġārib* Ar. batan, gözden kaybolan. (G. 684/2)

ġāribeden: *ġ.+den* Ar. garip, şaşılacak durumda olan. / ġār-ı beden: *ġār* Far. mağara, in. ; *beden* Ar. beden, vücut. (R. 451)

ġārim: *ġārim* Ar. borçlu. / ġārım: *ġ.+ım* Far. in, mağara. (G. 388/2)

ġavālī: *ġavālī* Ar. değerli, pahalı olanlar. / ġavālī: *ġavālī* Ar. < Far. güzel kokular. (G. 858/1)

ġavānī: *ġavānī* Ar. zenginler. / erġavānī: *erġavānī* Far. erguvan çiçeği renginde, parlak kızıl renkli. (G. 1174/1)

ġay ridā: *ġay* Ar. hırka. ; *ridā* Ar. hırka. / ġayrı dā: *ġayrı* Ar. gayrı, artık. ; *dā* Ar. hastalık. (G. 1351/2)

ġayra cā: *ġ.+a* Ar. başkası, öteki. ; *cā* Far. yer, mekan. / ġay recā: *ġay* [ġayy] Ar. sapıklık. ; *recā* Ar. rica, istek. (G. 675/1)

ġayra cām: *ġ.+a* Ar. başkası. ; *cām* Far. kadeh. / ġay recām: *ġay* [ġayy] Ar. ümütsüzlük. ; *r.+m* Far. istek, arzu. (G. 2166/1)

ġayra seni: *ġ.+a* Ar. başkası, diğeri. ; *s.+i* T. sen, şahıs zamiri. / ġay reseni: *ġay* [ġayy] Ar. sapıklık, dalalet. ; *r.+i* Ar. yular, ip. (R. 411)

ġayra şād: *ġ.+a* Ar. başkası, öteki. ; *şād* Far. sevinçli. / ġay reşād: *ġay* [ġayy] Ar. sapıklık. ; *reşād* Ar. doğruluk. (G. 604/1)

ġayra tīrinde: *ġ.+a* Ar. gayr, başka, diğer. ; *t.+inde* Far. ok. / ġayreti rinde: *ġ.+i* gayret, çaba. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. (G. 1368/1)

ġayret ekerler: *ġayret* Ar. gayret. ; *e.-erler* T. ekmek, toprağa herhangi bir şey ekmek. / ġayra tekerler: *ġ.+a* Ar. başkası, başkaları. ; *t.-ler* T. tekerlek, çember. (G. 552/1)

ġayret iken nās: *ġayret* Ar. gayret. ; *i-ken* T. imek. ; *nās* Ar. insanlar. / ġayreti kennās: *ġ.+i* Ar. gayret. ; *kennās* Ar. süpüren, temizleyen, çöpçü. (G. 1101/1)

ġayret: *ġayret* Ar. gayret, çaba. / ġayr et: *ġayr* Ar. başkası. ; *et* T. et. (G. 1093/1)

ġayreten: *ġayreten* Ar. gayret ederek. / ġayra ten: *ġ.+a* Ar. başkası, öteki. ; *ten* Far. ten, beden. (G. 908/1)

ġayret-i cān: *ġayret* Ar. gayret, çaba. ; *cān* Far. can. / ġayra tīcān: *ġ.+a* Ar. başkası, diğeri. ; *tīcān* Ar. taçlar, başlıklar. (G. 898/1)

ġayreti: *ġ.+i* Ar. gayret, çaba. / ġayr eti: *ġayr* T. başka, başkası. ; *e.+i* T. et. (G. 2172/3)

geçegendir: *g.+dir* Ar. daha çok geçen, geçmeyi alışkanlık hâline getiren. / geçe kendir: *g.-e* T. geçmek. ; *kendir* T. kendir, yular. (G. 599/1)

geçit: *geçit* T. geçit, geçme yeri. / geç it: *geç* T. geç, erken olmayan. ; *it-* T. etmek, yapmak. (Mf. 25)

geçme Şām: *g.-me* T. geçmek. ; *Şām* Ar. Suriye'de bir kent. / geç meşām: *geç-* T. Geçmek. ; *meşām* Ar. burun. (G. 1129/5)

gedā der: *gedā* Far. yoksul, başkasının yardımıyla geçinen kişi. ; *der* Far. kapı. / ki dāder: *ki* Far. ki bağlacı. ; *dāder* Far. birader, kardeş. (Nz. 38)

gel encām: *gel-* T. gelmek. ; *encām* Ar. nihayet, son. / gelen cām: *g.-en* T. gelmek. ; *cām* Far. kadeh. (G. 789/1)

gelelim: *g.-elim* T. gelmek. / gel elim: gel- T. gelmek. ; *e.+im* T. el. (G. 950/1)

gelince yol: *g.-ince* T. gelmek. ; *yol* T. çare. / gel ince yol: *gel-* T. gelmek. ; *ince* T. ince. ; *yol* T. yol. (Mf. 96)

geline: *g.+e* T. gelin. / geline: *g.-ine* T. gelmek eylemi. (G. 1634/1)

gelirse būy-ı: *g.+irse* T. gelmek. ; *būy* Far. koku. / gelir sebū-yı: *g.-ir* T. gelmek. ; *sebū* Far. şarap testisi. (Kt. 67/1-2)

gelirse feryād: *g.-irse* T. gelmek eylemi. ; *feryād* Far. feryat, bağrışma. / gelir sefer yād: *g.-ir* T. gelmek eylemi. ; *sefer* Ar. sefer, yolculuk. ; *yād* Far. hatır, hatırlama. (G. 1502/1)

gelirse feryād: *g.-irse* T. gelmek eylemi. ; *feryād* Far. feryat. / gelir sefer yād: *g.-ir* T. gelmek eylemi. ; *sefer* Ar. sefer, yolculuk. ; *yād* Far. hatır, hatırlama. (G. 1619/2)

geliş: *g.-iş* T. gelmek. / gel iş: *gel-* T. gelmek. ; *iş* T. iş, uğraşı. (G. 1055/1)

gelmedi neye: *g.-medi* T. gelmek. ; *neye* T. niye, niçin? / gel Medīneye: *gel-* T. gelmek. ; *M.+ye* Ar. şehir, Medine şehri. (G. 1273/1)

gem: *gem* T. gem, ağza vurulan demir halka. ; ebkem: *ebkem* Ar. dilsiz, lal. (G. 129/3)

genc: *genc* T. genç. / genc: *genc* Far. hazine. (G. 76/1)

genci nesi: *g.+i* Far. hazine. ; *n.+si* T. ne, soru zamiri. / gencīnesi: *g.+si* T. Far. hazine. (R. 356)

ger çekse: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *ç.-se* T. kılıç ve benzeri bir şeyi kınından çekmek. / gerçekse: *g.+se* T. gerçek, hakikat. (Mf. 71)

ger denī: *ger* Far. eğer, şayet. ; *denī* Ar. alçak, aşağılık. / gerdeni: *g.+i* Far. boyun. (G. 1835/1)

ger derāhim: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *derāhim* Ar. dirhemler, paralar. / gerd-i rāhım: *gerd* Far. toz. ; *r.+ım* Far. yol. (G. 354/1)

ger dīde: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *dīde* Far. göz. / gerdīde: *gerdīde* Far. dönmüş, dönen, dolaşan. (G. 1006/2)

ger dūn: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *dūn* Ar. alçak, kötü. / gerdūn: *gerdūn* Far. gökyüzü. (G. 1267/1)

ger mā: *ger* Far. eger, şayet. ; *mā* Ar. su. / germā: *germā* Far. sıcaklık. (G. 1344/1)

ger mekārim: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *mekārim* Ar. iyilikler, ihsanlar. / germe kārım: *germe-* T. germek. ; *k.+ım* Far. iş. (G. 388/1)

ger menāhīde: *ger* Far. eğer, şayet. ; *m.+de* Ar. dinen yasaklanmış şeyler. / germ-i nāhīde: *germ* Far. sıcak, sıcaklık. ; *n.+e* Ar. Zühre gezegeni. (G. 1356/1)

ger mesūd: *ger-* T. germek. ; *mesūd* Ar. büyük olmak, başkan olmak. / germe sūd: *g.-me* T. germek. ; *sūd* Far. fayda, yarar, menfaat. (G. 1001/1)

ger meyle: *ger* Far. eğer, şayet. ; *m.+le* Far. şarap. / germ eyle: *germ* Far. sıcak. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. (R. 107)

gerçek seḫām: *gerçek* T. gerçek, hakiki. ; *s.+am* Ar. cömertlik. / ger çekse ḫām: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *ç.-se* T. çekmek. ; *ḫām* Far. ham, olgunlaşmamış. (G. 1129/3)

gerçekse: *g.+se* T. gerçek, hakikat. / ger çekse: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *ç.-se* T. çekmek, kendine yaklaştırmak. (Kt. 200/1-2)

gerdāna: *g.+a* Far. dönen. / ger dāne: *ger* Far. eğer, şayet. ; *dāne* Far. tahıl tanesi, yem. (G. 1620/1)

gerdinden: *g.+inden* Far. toz, toprak. / ger dīnden: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *d.+den* Ar. din, inanç ve yaşamı düzenleyen kurallar bütünü. (G. 1144/3)

gerdine: *g.+ine* Far. toz. / ger dīne: *ger* Far. eğer, şayet. ; *d.+e* Ar. din. (R. 333)

gerdiş: *gerdiş* Far. dönme. / ger diş: *ger* Far. eğer, şayet. ; *diş* T. diş. (G. 1996/2)

gerdūn: *gerdūn* Far. felek. / ker-i dūn: *ker* Far. sağır. ; *dūn* Ar. alçak, kötü. (G. 539/1)

gerek: *gerek* T. gerekli olan, lazım olan. / gerek: *g.-ek* T. germek, açmak. (R. 255)

germ āh: *germ* Far. sıcak. ; *āh* Far. inleme sesi. / ger māh: *ger* Far. eğer, şayet. ; *māh* Far. ay gezegeni. (R. 445)

germā: *germā* Far. sıcaklık, hararet. / ger mā: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *mā* Ar. su. (G. 13/1, G. 46/5, G. 243/2)

germālar: *g.+lar* Far. sıcaklık, hararet. / ger māl er: *ger* [eger] Far. eğer, şayet. ; *māl* Ar. mal. ; *er* T. er, kişi. (G. 1754/2)

germe şek: ser-*g.+e* Far. sarhoş. ; *şek* [şekk] Ar. şek, şüphe. / germeşek: *germeşek* T. bir mısır çeşidi. (G. 813/1)

germeşeg: *germeşeg* [germeşek] T. yaban mısırı. / germ eşeg: *germ* Far. sıcak, hararet. ; *eşeg* [eşek] T. eşek. (G. 2036/2)

gezende: *g.-ende* T. gezmek eylemi. / gezende: *g.+e* Far. zarar, ziyan. (G. 1613/2)

gezend-i yār: *gezend* Far. zarar, ziyan. ; *yār* Far. sevgili. / gezen diyār: *g.-en* T. gezmek eylemi. ; *diyār* Ar. yurt, memleket. (G. 1517/1)

ġılmānda: *ġ.+da* Ar. tüyü ve bıyığı henüz çıkmamış delikanlılar. / ġıl-mānde: *ġıl-mānde* Ar. Far. kin ve düşmanlık besleyen. (G. 1579/1)

ġına: *ġınā* Ar. zenginlik. / ġınā: *ġınā* Ar. şarkı, türkü. (G. 979/1)

ġıṭāsından: *ġ.+sından* Ar. perde, örtü. / inġıṭāsından: *i.+ından* Ar. su içme, ağzını suya dayayıp içmek. (G. 1081/2)

ġıyābe: *ġıyābe* Ar. dip, en derin kısım. / ġıyābe: *ġıyābe* Ar. kaybolmuşluk. (G. 1102/4)

gir yan: *gir-* T. girmek, sokulmak. ; *yan* T. yan, bir kimsenin yanı, huzuru. / giryān: *giryān* Far. ağlayan, gözyaşı döken. (G. 1770/5)

gird-bādveş: *gird-bādveş* Far. rüzgarın karada oluşturduğu hortum gibi. / girdi bādveş: *g.-di* T. girmek. ; *bādveş* Far. rüzgar gibi. (G. 747/1)

girev: *girev* Far. rehin, karşılık. / gir ev: *gir-* T. girmek. ; *ev* T. ev, yuva. (G. 1202/1)

gireve: *girev* Far. rehin. / gir eve: *gir-* T. girmek. ; *ev* T. ev, hane. (R. 228)

girişmesin: *g.+sin* Far. naz, cilve. / girişmesin: *g.+sin* T. girişmek, boynuna sarılmak. (Mf. 43)

girīzānī: *girīzānī* Far. kaçınma, sakınma. / geri zānī: *geri* T. geri. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 1901/1)

girse ele: *g.-se* T. girmek. ; *e.+e* T. el. / se'ele: *se'ele* Ar. dilenciler. (G. 1244/1)

giryān: *giryān* Far. ağlayan. / gir yan: *gir-* T. girmek. ; *yan* T. yan, çevre. (G. 1598/1)

giryān: *giryān* Far. ağlayan. / gir yan: *gir-* T. girmek. ; *yan-* T. yanmak. (G. 921/1)

giryede: *g.+de* Far. ağlama. / gir yede: *gir-* T. girmek. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1355/1)

giryeme: *g.+me* Far. ağlama. / gir yeme: *gir-* T. girmek eylemi. ; *y.+e* Ar. deniz. (G. 1589/1)

girye-sāz: *girye-sāz* Far. ağlayan. / gir ya sāz: *gir-* T. girmek. ; *ya* [yā] Far. veya. ; *sāz* Far. saz, bir musikî aleti. (Kt. 16/1-2)

gīsū seni cāma: *gīsū* Far. saç. ; *s.+i* T. sen, şahıs zamiri. ; *c.+a* Far. kadeh. / giy sūsenī cāme: *giy-* T. giymek. ; *sūsenī* Far. susen çiçeği renginde olan. ; *cāme* Far. elbise, giysi. (Kt. 71/1-2)

giyme sādeyi: *g.-me* T. giymek. ; *s.+yi* Far. sade, yalın. / giy mesā deyi: *giy-* T. giymek. ; *mesā* Ar. akşam. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. (G. 2123/2)

göbegi: *g.+i* T. göbek. / köpegi: *k.+i* T. köpek. (R. 379)

gön deri ver: *gön deri* T. tabaklanmış, işlenmiş deri. ; *ver-* T. vermek. / gönderiver: *gönderiver-* T. gönderivermek, göndermek. (R. 533)

göñül cerīḥ: *göñül* T. gönül. ; *cerīḥ* Ar. yaralı. / göñülce rīḥ: *g.+ce* T. gönül. ; *rīḥ* Ar. rüzgar, yel. (G. 697/1)

gördük çemen: *g.-dük* T. görmek. ; *çemen* Far. çayır, yeşil alan. / gördükçe men: *g.-dükçe* T. görmek. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 2057/2)

görme ṣā'ib: *g.-me* T. görmek. ; *ṣā'ib* Ar. hedefe ulaşan. / gör meṣā'ib: *gör-* T. görmek. ; *meṣā'ib* Ar. zor ve güç işler. (G. 1140/3)

görmek kār: *g.-mek* T. görmek. ; *kār* Far. iş. / gör mekkār: *gör-* T. görmek. ; *mekkār* Ar. çok hileci. (G. 1625/7)

görmemiş: *g.-memiş* T. görmek. / görme miş: *g.-me* T. görmek. ; *miş* [mīş] Far. koyun. (G. 2090/1, Th. 9/1)

görmeyelim: *g.-meyelim* T. görmek. / gör mey elim: *gör-* T. görmek. ; *mey* Far. şarap. ; *e.+im* T. el. (G. 950/2)

görse mīr: *g.-se* T. görmek. ; gör semīrden: *mīr* [emīr] Far. < Ar. emir, hükümdar. / gör semīr: *gör-* T. görmek. ; *semīr* Ar. arkadaş. (G. 1096/2)

görse muḥāl: *g.-se* T. görmek. ; *muḥāl* Ar. muhal, olası olmayan. / gör seme ḥāl: *gör-* T. görmek. ; *seme* Ar. akılsız, budala. ; *ḥāl* Ar. hâl, durum. (G. 1059/2)

gösterme demi: *gösterme-* T. göstermek. ; *d.+i* Ar. kan. / göstermede mi: *g.+de* T. göstermek. ; *mi* T. mi soru eki. (G. 1977/2)

göz dikeni: *göz d.-eni* T. göz dikmek, sahip olmayı kafasına koymak. / göz dikeni: *göz d.+i* T. göz dikeni, bakışlar, nazarlar. ; göz dikeni: *göz d.-eni* T. gözü dikmek, gözü kapatmak. (G. 1985/1-2)

göz: *göz* T. göz. / güz: *güz* T. güz, sonbahar. (R. 75)

gözedişin: *g.-işin* T. gözetmek, bir şeyin yolunu gözlemek. / kūze dişin: *kūze* Far. şarap testisi. ; *d.+in* T. diş. (G. 1009/2)

gözetmek: *gözetmek* T. gözetme eylemi. / göz etmek: *göz* T. göz. ; *etmek* T. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 485/1)

gū ribāya: *-gū* Far. söyleyen. ; *r.+ya* Ar. faiz. / gūr-ı baya: *gūr* Far. mezar. ; *b.+a* T. bey. (G. 1448/5)

gūn: āl-*gūn* Far. kadınların yüzlerine sürdükleri allık. / gün: *gün* T. gündüz. (G. 542/1)

gūne: *gūne* Far. biçim, çeşit, reng. / güne: *g.+e* T. gün. (G. 1501/1)

gūr-dīde: *gūr-dīde* Far. yaban eşeği görmüş. / kūr-dīde: *kūr-dīde* Far. kör gözlü. (R. 264)

gūşa: *g.+a* Far. kulak. / kūşe: *kūşe* Far. köşe, bucak. (R. 505)

gūşımdı: *g.+ımdı* Far. kulak. / gū şimdi: fitne-*gū* Ar. Far. fitneci, fitneli söz söyleyen. ; *şimdi* T. şimdi. (G. 2195/1)

gūşımı nāya: *g.+ımı* Far. kulak. ; *n.+a* Far. ney adıyla bilinen üflemeli çalgı. / gūş-ı mīnāya: *gūş* Far. kulak. ; *m.+ya* Far. mine işlemeli sırça, kadeh. (G. 1392/1)

gūşın āh: *g.+ın* Far. kulak. ; *āh* Far. inleme sesi. / gū şināh: ʿabeṣ-*gū* Far. abes söz söyleyen. ; *şināh* Far. yüzme. (G. 1047/2)

gūş-māl: *gūş-māl* Far. kulak çekme, terbiye etme. / gūş-ı māl: *gūş* Far. dinleme. ; *māl* Ar. mal, varlık, servet. (G. 888/1)

güher şu: *güher* Far. cevher. ; *şu* T. şu, işaret zamiri. / keder-şū: *keder-şū* Ar. Far. keder yıkayan, kederi gideren. (G. 368/1)

gül āh: *gül* Far. gül, çiçek. ; *āh* Far. inleme sesi. / külāh: *külāh* Far. külah, başlık. (G. 1058/1)

gül degirmedi: *gül* Far. gül. ; *d.-medi* T. değdirme, dokundurma, temas ettirme. / gül de girmedi: *gül* Far. gül. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *g.-medi* T. girmek. (G. 2162/1)

gül deste: *gül* Far. gül. ; *d.+e* Far. el. / gül-deste: *gül-deste* Far. gül demedi. (G. 1946/1)

gül ḫande: *gül* Far. gül. ; *ḫande* Far. gülüş, gülme. / gül-ḫanda: *g.+da* Far. külhan, hamamlarda su ısıtma yeri. (G. 292/1)

gül istişmām: *gül* Far. gül. ; *istişmām* Ar. koklama. / gel ist işmām: *gel-* T. gelmek. ; *ist* Ar. dip, kıç, makat. ; *işmām* Ar. koklatma. (G. 66/1)

gül meye: *gül* Far. gül. ; *m.+e* Far. şarap. / gülmeye: *g.-meye* T. gülmek. (G. 1773/1)

gül: *gül* Far. gül. / gül: *gül-* T. gülmek. (R. 179)

gülce rīḥ: *g.+ce* Far. gül. ; *rīḥ* Ar. rüzgar, yel. / gül cerīḥ: *gül* Far. gül. ; *cerīḥ* Ar. yorgun. (G. 407/1)

güldür: *g.+dür* Far. gül. / gül dür: *gül* Far. gül. ; *dür* [dürr] Ar. inci. (G. 430/1)

güle yazdı: *g.+e* Far. gül. ; *y.-dı* T. yazmak. / güleyazdı: *g.-dı* T. az daha gülmek, gülmek üzere olmak. (G. 1920/1)

güle: *g.+e* Far. gül. / güle: *g.-e* T. gülmek eylemi. (G. 1739/3)

gül-endām: *gül-endām* Far. gül boylu, boyu gül gibi olan. / gülen dām: *g.-en* T. gülmek. ; *dām* Far. tuzak. (G. 611/1)

gül-endāmān: *gül-endāmān* Far. gül boylular, boyu gül gibi olanlar. / gülen dāmān: *gülen* T. gülmek eylemini yapan kişi. ; *dāmān* Far. etek. (G. 1780/1)

güleşmesin: *g.-mesin* T. güreşmek, savaşmak, kavga etmek. / gül eşmesin: *gül* Far. gül, çiçek. ; *e.-mesin* T. eşmek, gezmek, koşmak. (G. 1012/1)

gülle: *g.+le* Far. gül. / gülle: *gülle* T. gülle, top mermisi. (Kt. 37/1-2)

gül-nār: *gül-nār* Far. nar çiçeği. / gül nār: *gül* Far. gül. ; *nār* Far. ateş. (G. 229/1, R. 479)

gülzār et meye: *gülzār* Far. gül bahçesi, güllük. ; *et-* T. etmek. ; *m.+e* Far. şarap. / gül zār etmeye: *gül* Far. gül. ; *zār* Far. inleme, acı çekme. ; *e.+meye* T. etmek, yapmak, (etmemesi için). (G. 1342/1)

gümānı: *g.+ı* Far. zan, şüphe, kaygı. / güm anı: *güm* Far. kayıp, yitirilmiş. ; *anı* T. onu. (G. 1845/3)

güm-rā Hinde: *güm-rā* Far. Ar. şaşkın, yanlış düşünceli. ? ; *H.+e* Hindistan. / güm-rāhında: *g.+ında* Far. şaşkın, yolunu yitirmiş. (G. 1349/1)

günāh: *günāh* Far. günah, dinen yapılması sakıncalı olan şey. / gün āh: *gün* T. gün. ; *āh* Far. ah, inleme sesi. (G. 1026/3)

gündelik: *gündelik* T. günlük ücret, yevmiye. / gün delik: *gün* T. gün. ; *delik* T. delik, kadın cinsel organı. (G. 365/1)

güneh-kārīde: *g.+de* Far. günahkarlık. / güneh kārīde: *güneh* Far. günah. ; *kārīde* Far. ekilmiş, serpilmiş. (R. 531)

güneşe: *g.+e* T. güneş. / gün eşe: *gün* T. gün. ; *e.-e* T. yürümek, koşmak. (Mf. 91)

Gürcide: *G.+de* Far. T. Gürcü, bir topluluk ismi. / gör cīde: *gör-* T. görmek. ; *c.+e* Ar. boyun. (Mf. 36)

güsile: peymān*-g.+e* Far. verdiği sözü gevşetip bozan, sözünde durmayan kişi. / küs ile: *küs* Far. kadınlık organı. ; *ile* T. ile. (R. 16)

güsistedir: *g.+dir* Far. kopmuş, sökülmüş. / küs istedir: *küs* Far. kadın cinsel organı. ; *i.-dir* T. istemek. (G. 341/1)

güsterāne: şer-*güsterāne* Ar. Far. şer yayan, kötülük yayan. / küs terāne: *küs* Far. kadınlık organı. ; *terāne* Far. terane, ezgi. (G. 1955/2)

güzeldi bāde: *g.+di* T. güzel. ; *bāde* Far. şarap. / güzel dībāda: *güzel* T. güzel. ; *d.+da* Far. ipek kumaş. (G. 1593/2)

ḫ˘ābīdeleriz: *ḫ˘.+leriz* Far. uyumuş, uykuda olan. / ḫ˘ābı deleriz: *ḫ˘.+ı* Far. uyku. ; *d.-eriz* T. delmek. (R. 188)

ḫ˘ācesine: *ḫ.+sine* Far. hoca, ders veren. / ḫācasına: şeker-*ḫ.+casına* Ar. Far. şeker çiğneyen. (G. 1745/2)

ḫ˘āhiş: *ḫ˘āhiş* Far. istek, arzu. / ḫ˘āh iş: ḫ˘āh u nā-*ḫ˘āh* Far. ister istemez, isteyerek veya istemeyerek. ; *iş* T. iş, uğraşı. (R. 504)

ḫ˘āhişgeri: *ḫ.+i* Far. istekli, isteyen. / ḫ˘āhiş geri: *ḫ˘āhiş* Far. istek, isteyiş. ; *geri* T. geri, arkada. (G. 1813/1)

ḫ˘āhişim şād: *ḫ˘.+im* Far. istek, arzu. ; *şād* Far. sevinçli, neşeli. / ḫ˘āh-ı şimşād: sāye-*ḫ˘āh* Far. gölge arzulayan, isteyen. ; *şimşād* Far. şimşir ağacı. (R. 599)

ḫ˘ār: *ḫ˘ār* Far. hor, hakir. / ḫār: *ḫār* Far. diken. (G. 1659/2, G. 1774/1)

ḫ˘od-bīni ʿāl: *ḫ˘.+i* Far. sadece kendini düşünen, bencil. ; *ʿāl* Ar. yüce. / ḫ˘od bī-niʿāl: *ḫ˘od* Far. kendi. ; *bī-niʿāl* Far. Ar. ayakkabısız, papuçsuz. (G. 154/1)

ḫ˘oşça lebi: *ḫ.+ça* Far. hoş, iyi. ; *l.+i* Far. dudak. / ḫ˘oş çelebi: *ḫ˘oş* Far. hoş, iyi. ; *çelebi* T. çelebi, efendi. (G. 1953/1)

ḫ˘uy-kerde: *ḫ˘uy-kerde* Far. terlemiş. / ḫūy kerde: *ḫūy* Far. huy, tabiat, mizaç. ; *k.+de* Far. sağır. (G. 1649/1)

ḫā küremāda: şeker-*ḫā* Far. şeker çiğneyen. ; *k.+da* Ar. kerim kişiler. / ḫāk ü remāda: *ḫāk* Far. toprak. ; *remād* Ar. kül. (G. 1427/2)

ḥabb: *ḥabb* Ar. habbe, tane. / ḥubb: *ḥubb* Ar. sevgi. (G. 252/4)

ḥācı: *ḥācı* Ar. hacı, hac ziyaretinde bulunmuş olan kimse. / ḫācı: *ḫ.+ı* Far. haç. (Kt. 112/1-2)

ḥācib: *ḥācib* Ar. kaş. / ḥācib: *ḥācib* Ar. kapıcı, harem bekçisi. (G. 115/1)

ḫaça dūr: *ḫ.+a* Far. haç. ; *dūr* Far. uzak. / ḫaçadūr: *ḫaçadūr* ??? (G. 889/1)

ḥad dād: bī-*ḥad* [ḥadd] Far. Ar. sınırsız. ; *dād* Far. ihsan, bahşiş. / ḥaddād: *ḥaddād* Ar. demirci, demir işleriyle uğraşan kişi. (Kt. 198/1-2)

ḫadem: ʿārī-*ḫ.+em* Ar. yüzü arınmış olan. / ḫadem: *ḫadem* Ar. hizmetçiler. (G. 2143/2)

ḥadīḳada: *ḥ.+da* Ar. meyve ağaçları ile dolu bahçe. / ḥadi ḳada: *ḥ.+i* [ḥadd] Ar. sınır, hadd. ; *ḳ.+a* Ar. boy. (G. 1306/1)

ḫafaḳān: *ḫafaḳān* Ar. yürek çırpıntısı. / ḫafa ḳan: *ḫafa* Far. kusma. ; *ḳan* T. kan. (G. 462/1)

ḫafī rinde: *ḫafī* Ar. gizli. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḫafīrinde: *ḫ.+inde* Ar. çukur, mezar. (G. 1367/1)

Ḥaḳı recā: *Ḥ.+ı* [Ḥaḳḳ] Ar. Tanrı, Allah. ; *recā* Ar. rica, istek. / ḥaḳīre cā: *ḥ.+e* Ar. hakir, küçük düşmüş. ; *cā* Far. yer, mekan. (G. 705/1)

ḥaḳīḳat: *ḥaḳīḳat* Ar. hakikat, gerçek. / Ḥaḳı ḳat: *Ḥ.+ı* [Ḥaḳḳ] Ar. Hak, Tanrı. ; *ḳat-* T. katmak, eklemek. (G. 65/1)

ḫākim: *ḫ.+im* Far. toprak. / ḫā kim: şeker-*ḫā* Far. şeker çiğneyen. ; *kim* T. kim. (G. 455/1)

ḫākister: *ḫākister* Far. kül. / ḫāk ister: *ḫāk* Far. toprak. ; *i.-r* T. istemek. (G. 109/1)

ḥāl: *ḥāl* Ar. hâl, durum. / ḫāl: *ḫāl* Far. vücut beni. (G. 919/1)

ḫalecān: *ḫalecān* Ar. titreme, çırpınma. / ḫale-cān: *ḫale-cān* Far. canı sandal, kayık gibi olan. (G. 2032/3)

ḫalel verir: *ḫalel* Ar. zarar, kötü etki. ; *v.+ir* T. vermek. / ḫal elverir: *ḫal* [ḫall] Ar. sirke. ; *e.-ir* T. elvermek, yeterli olmak, uygun olmak. (G. 488/1)

ḫalel vermez: *ḫalel* Ar. zarar, kötü etki. ; *v.+mez* T. vermek. / ḫal el vermez: *ḫal* [ḫall] Ar. sirke. ; *el v.-mez* T. el vermek, fırsat tanımak. (G. 653/1)

ḫalḫāli: *ḫ.+i* Ar. halhal, kadınların ayak bileklerine taktıkları bir tür bilezik. / ḫal ḫālī: *ḫal* Ar. sirke. ; *ḫālī* Ar. boş. (G. 377/2)

ḫāl-i dīnār: *ḫāl* Far. vücut beni. ; *dīnār* Far. dinar, para. / ḫālid-i nār: *ḫālid* Ar. sürekli yaşayan. ; *nār* Ar. ateş, cehennem. (G. 1695/1, G. 2138/1)

ḥāl-i yabanı: *ḥāl* Ar. hâl, durum. ; *y.+ı* T. yaban, yabancı, alışkın olmayan. / ḥāliyā bānī: *ḥāliyā* Ar. şimdi, bu durumda. ; *bānī* Ar. bina eden, bina yapan. (G. 2097/2)

ḥāl-i yārān: *ḥāl* Ar. hâl, durum. ; *yārān* Far. dostlar. / ḥāliyā rān: *ḥāliyā* Ar. şimdi. ; *rān* Far. oyluk. (G. 868/1)

ḫāli: *ḫ.+i* Far. vücut beni. / ḫālī: *ḫālī* Ar. boş. (G. 1883/1)

ḫāli: *ḫ.+i* Far. vücut beni. / ḫālī: *ḫālī* Ar. boş. / ḫāli: *ḫ.+i* Ar. dayı, annenin erkek kardeşi. (R. 207)

ḫālī: *ḫālī* Ar. halı, yaygı. / ḫālī: *ḫālī* Ar. boş, tenha. (G. 1340/2)

ḫālīce rāḥat: *ḫ.+ce* Ar. boş. ; *rāḥat* Ar. rahat, ferahlık. / ḫāli cerāḥat: *ḫ.+i* Far. cilt beni. ; *cerāḥat* Ar. iltihap, irin. (G. 273/1)

ḥālidīn: *ḫālidīn* Ar. cennette daimî kalacaklar. / ḫāl-i dīn: *ḫāl* Far. vücut beni. ; *dīn* Ar. din. (R. 393)

ḫālişeme: *ḫ.+me* Ar. halis, saf. / ḫāliş eme: *ḫāliş* Ar. halis, saf. ; *e.+e* T. em, ilaç, deva. / ḫāliş eme: *ḫāliş* Ar. halis, saf. ; *e.-e* T. emmek. (R. 380)

ḫālişle ben: *ḫ.+le* Ar. halis, saf. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. / ḫāliş leben: *ḫāliş* Ar. saf, temiz. ; *leben* Ar. süt. (G. 2057/1)

ḥāliyā semen: *ḥāliyā* Ar. şimdi, şimdiki gibi. ; *semen* Ar. şişmanlık. / ḥāl-i yāsemen: *ḥāl* Ar. durum. ; *yāsemen* Far. yasemin. (G. 2009/1)

ḥalḳa-bend: *ḥalḳa-bend* Ar. Far. halka biçiminde oturma. / ḥalḳa bend: *ḥ.+a* Ar. boyun, boğaz. ; *bend* Far. düğüm. (G. 744/1)

ḥalḳla istīnāsı: *ḥalḳ* Ar. boğaz. ; *i.+ı* Ar. alışma, ürkekliği giderme. / ḫalḳla istīnāsı: *ḫalḳ* Ar. halk, insanlar. ; *i.+ı* Ar. alışma, ürkekliği giderme. / celḳle isti nāsī: *celḳ* Far. istimna, elle cinsel rahatlama. ; *i.+i* Ar. dip, kıç. ; *nāsī* Ar. unutan. (R. 168)

ḫām ise: *ḫām* Far. ham, henüz olgunlaşmamış. ; *ise* T. ise. / ḫāmise: *ḫāmise* Ar. beşinci. (G. 1571/1)

ḫāma: *ḫ.+a* Far. ham, çiğ. / ḫāme: *ḫāme* Far. kalem. (G. 557/1)

ḥamāḳat ile: *ḥamāḳat* Ar. ahmaklık, bönlük. ; *ile* T. ile bağlacı. / ḥamā ḳatıla: *ḥamā* Ar. kara, siyah. ; *ḳ.-a* T. katılmak. (G. 1731/2)

ḥamā'ile: *ḥ.+e* Ar. muska, boyna takılan tılsım. / ḥamā ile: *ḥamā* Ar. siyah ve ince çamur. (?). ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1555/2)

ḫāme: *ḫāme* Far. kalem. / ḫāma: *ḫ.+a* Far. ham, pişmemiş. (G. 1400/3)

ḫāmeyle: *ḫ.+yle* Far. kalem. / ḫām eyle: *ḫām* Far. ham, olgunlaşmamış. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. (R. 520)

ḫamı rinde: *ḫ.+ı* Far. eğik, bükülmüş. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḫamīrinde: *ḫ.+inde* Ar. hamur. (G. 1370/3)

ḫammār: *ḫammār* Ar. şarap satan. / ḫam mār: *ḫam* Far. eğik, iki büklüm olmuş. ; *mār* Far. yılan. (Kt. 5/1-2)

ḫān: *ḫān* Ar. han, iş merkezi. / ḫ˘ān: *ḫ˘ān* Far. sofra. / ḫan: *ḫan* T. han, hakan, hükümdar. (G. 847/2)

ẖana: *ẖ.+a* T. han, hakan, hükümdar. / ẖāne: *ẖāne* Far. ev. (G. 420/3)

ẖande rīs: *ẖande* Far. açılan, gülen. ; *rīs* Far. ip. / ẖanderīs: *ẖanderīs* Ar. yıllanmış şarap. (G. 556/2)

ẖānemizi: *ẖ.+mizi* Far. ev. / ẖānem izi: *ẖ.+m* Far. ev. ; *i.+i* T. iz, işaret, belirti. (R. 547)

ẖān-mān: *ẖ.+ı* Far. ev bark. / ẖānumān: *ẖānumān* Far. hanımlar, kadınlar. (G. 1845/1)

ẖān-mān: *ẖān-mān* Far. ev bark. / ẖānumān: *ẖānumān* Far. hanımlar, bayanlar. (G. 581/2)

ẖar cīfesi: *ẖar* Far. eşek. ; *c.+si* Ar. leş. / ẖarc-ı fesi: *ẖarc* Ar. harcama, masraf. ; *f.+i* Ar. fes, Osmanlılarda başa takılan kırmızı renkli başlık. (R. 412)

ẖār: *ẖār* Far. diken, çalı. / ẖˇār: *ẖˇār* Far. hor, hakir, aşağılık. (G. 1198/3)

ẖārā: *ẖārā* Far. mermer, çok sert taş. / ẖārā: *ẖārā* Far. üzeri menevişli kumaş. (G. 1475/3)

ẖarābe: *ẖarābe* Far. harabe, yıkıntı. / ẖar āba: *ẖar* Far. merkep, eşek. ; *ā.+a* Far. su. (G. 293/2)

ẖarācından: *ẖ.+ından* Ar. haraç. / ẖar acından: *ẖar* Far. eşek. ; *a.+ından* T. açlık. (G. 990/1)

ḥarām: *ḥarām* Ar. dinen yasak olan. / Ḥarām: Beyt-i *Ḥarām* Ar. Kabe. (G. 557/2)

ḥarām-zāde: *ḥarām-zāde* Ar. Far. gayrımeşru çocuk, piç. / ḥarām zāda: *ḥarām* Ar. haram, dinen yasaklanmış şey. ; *z+a* Ar. azık, yiyecek. (G. 406/2)

ẖarasında: *ẖ.+ında* Ar. dilsiz, dilsizlik. / ẖara Sinde: *ẖ.+a* Far. eşek, merkep. ; *S.+e* Far. Hindistan taraflarında bir yer. (G. 1548/2)

ẖarca sīm: *ẖ.+a* Ar. harcama, sarfetme. ; *sīm* Far. gümüş. / ẖar-cesīm: *ẖar-cesīm* Far. Ar. eşek iriliğinde olan. (G. 453/1)

ẖarca: *ẖ.+a* Ar. harcama, elden çıkarma. / ẖarca: *ẖ.+ca* Far. eşek, merkep. (R. 205)

ẖarca: *ẖ.+a* Ar. harcama. / ẖarca: *ẖ.+ca* Far. eşek, merkep. (G. 651/1)

ẖarc-ı māl: *ẖarc* Ar. harcama. ; *māl* Ar. mal, servet. / ẖar cimāl: *ẖar* Far. eşek. ; *cimāl* Ar. develer. (R. 161)

ẖarc-ı nān: *ẖarc* Ar. harcama, sarfetme. ; *nān* Far. ekmek. / ẖar cinān: *ẖar* Far. eşek, merkep. ; *cinān* Ar. cennetler. (G. 1418/1)

ḥarem: *ḥarem* Ar. aile, namus. / ḥarem: *ḥarem* Ar. Kabe'nin içi. (G. 562/4)

ḫargāhı: *ḫ.+ı* Far. büyük çadır, otak. / ḫar gāhī: *ḫar* Far. merkep, eşek. ; *gāhī* Far. bazen, kimi zaman. (G. 2098/3)

ḫarı rinde: *ḫ.+ı* Far. eşek, merkep. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḫarīrinde: *ḫ.+inde* Ar. su sesi. (G. 1368/7)

ḥarī rinde: *ḥarī* Ar. layık. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḥarīrinde: *ḥ.+inde* Ar. ipek. (G. 1368/5)

Ḫāricīde: *Ḫ.+de* Ar. 7. yüzyılda ortaya çıkan Hz. Ali ve Muaviye muhalifi siyasi bir topluluk. / ḫārı cīde: *ḫ.+ı* Far. diken. ; *c.+e* Ar. boyun. (Kt. 14/1-2)

ḫarīde: *ḫ.+e* Far. satın alma. / ḫarīde: *ḫarīde* Ar. bakire kız. (G. 1243/2)

ḫarīdede: *ḫ.+de* Ar. bakire kız. / ḫarı dede: *ḫ.+ı* Far. eşek, merkep. ; *dede* T. dede, büyük baba. (G. 1584/1)

ḫarīdeler: *ḫ.+ler* Ar. kızoğlankız, delinmemiş inci. / ḫarı deler: *ḫ.+ı* Far. eşek, merkep. ; *d.-er* T. delmek. (G. 167/1)

ḫarīdeligin: *ḫ.+ligin* Ar. kızoğlankız. / ḫarı deligin: *ḫ.+ı* Far. eşek, merkep. ; *d.+in* [delik] T. delik, kadınlık veya dışkılama organı . (Mf. 82)

ḫarvār: *ḫarvār* Far. eşek gibi. / ḫar var: *ḫar* Far. eşek. ; *var* T. varlık, servet. (G. 893/8)

ḫaste ırağ: dil-*ḫaste* Far. gönlü yorgundüşmüş kişi, aşık. ; *ırağ* T. ırak, uzak. / beste-i rāğ: dil-*beste* Far. gönlünü bağlamış, tutkun. ; *rāğ* Far. dağ eteğindeki bağ bahçe. (G. 58/2)

ḥāşā ki: ḥāşā Ar. haşa, ne münasebet. ; ki Far. ki bağlacı. / ḫāşāki: *ḫ.+i* Far. çöp, çer çöp. / ḫā şākī: şeker-*ḫā* Far. şeker çiğneyen. ; *şākī* Ar. şikayetçi olan. (R. 166)

ḫaşyeti mūr: *ḫ.+i* Ar. korku. ; *mūr* Far. karınca. / Tīmūr: *Tīmūr* T. Timurlular devletinin hükümdarı Timur. (G. 811/1)

ḫaṭ-āverde: *ḫ.+de* Ar. Far. tüylenen, sakal veya bıyık çıkaran. / ḫaṭā verde: *ḫaṭā* Ar. hata, yanlış. ; *v.+e* Ar. gül. (G. 1676/2)

ḥayāt emel: *ḥayāt* Ar. yaşam. ; *emel* Ar. emel, umma, arzu. / ḥayā temel: *ḥayā* Ar. utanma. ; *temel* Yun. temel, esas. (G. 1014/1)

Ḥaydar: *Ḥaydar* Ar. dördüncü İslâm halifesi Hz. Ali. / Ḥay der: *Ḥay* [Ḥayy] Ar. diri, Allah. ; *der* Far. kapı. (G. 2196/1)

ḫāyına: şekker-*ḫ.+ına* Far. şeker çiğneyen. / ḫāyine: *ḫ.+e* Ar. hain, ihanet eden. (G. 1220/1)

ḫayr-ı beşer: *ḫayr* Ar. hayırlı, iyi olan. ; *beşer* Ar. insanlık. / ḫayrı beşer: *ḫ.+ı* Ar. hayır, iyilik, ihsan. ; *beşer* T. beşer beşer. / beş er: *beş* T. 5 sayı sıfatı. ; *er* T. er, asker, yiğit. (Ks. 1/1-2)

ḥayvān: *ḥayvān* Ar. hayat, canlılık. / ḥayvān: *ḥayvān* T. < Ar. hayvan. (G. 128/3)

ḫazāna: *ḫ.+a* Far. güz mevsimi. / ḫazāne: *ḫazāne* Ar. hazine. (Mf. 8)

ḫazāna: *ḫ.+a* Far. sonbahar, güz mevsimi. / ḫazāne: *ḫazāne* [ḫızāne] Ar. hazine. (G. 581/1)

ḥażar: *ḥażar* Ar. yakın yer, bir kimsenin yanı. / żar: *żar* [żarr] Ar. zarar, ziyan. (G. 159/1)

hem der-sücūd: *hem* Far. aynı zamanda, onu da anlamı veren bir bağlaç. ; *der-sücūd* Far. Ar. secdelerde. / hem-ders-i cūd: *hem-ders* Far. Ar. ders arkadaşı, aynı dersi alan. ; *cūd* Ar. cömertlik, eli açık olma. (G. 1563/1)

hem el: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *el* T. el. / hemel: *hemel* Ar. büyükbaş hayvan. (G. 1051/5)

hem el: *hem* Far. hem bağlacı. ; *el* T. el. / hemel: *hemel* Ar. sürekli yağış. (G. 1014/4)

hem nām: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *nām* Far. ad, ün. / hem-nām: *hem-nām* Far. adaş, mecazen sevgili. (G. 1849/3)

hem pāy: *hem* Far. hem. ; *pāy* Far. pay, hisse. / hem-pāy: *hem-pāy* Far. ayakdaş, yol arkadaşı. (G. 2055/1)

hem rāh: *hem* Ar. dert, keder. ; *rāh* Far. yol. / hem-rāh: *hem-rāh* Far. yoldaş, yol arkadaşı. (G. 1816/1)

hem rāhī: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *rāhī* Far. yolcu. / hem-rāhı: *h.+ı* Far. yoldaş, yol arkadaşı. (G. 2094/2)

hem şīre: *hem* Far. hem bağlacı. ; *şīre* Far. şıra, üzüm suyu, şarap. / hem-şīre: *hem-şīre* Far. kız kardeş. / hem şīre: *hem* Far. hem bağlacı. ; *ş.+e* Far. aslan. (R. 225)

hem: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. / hem: *hem*-dem Far. arkadaş, birlikte zaman geçiren. (G. 129/1)

hem-çü-zen: *hem-çü-zen* Far. kadın gibi olan. / hem çözen: *hem* Far. hem bağlacı. ; *ç.-en* T. çözmek. (R. 210)

hemde meşāmı: *h.+de* Ar. dert, keder. ; *m.+ı* Ar. koklama duyu organı burun. / hem-dem-i şāmī: *hem-dem* Far. arkadaş. ; *şāmī* Far. geceye ait. (G. 2083/2)

hem-dem: *hem-dem* Far. arkadaş, beraber vakit geçiren. / hem-dem: *hem-dem* Ar. Far. dertli, dertle arkadaş. (R. 135)

hem-dem-i nāyı: *hem-dem* Far. arkadaş. ; *n.+ı* Far. neyle ilgili, üflemeli bir musikî aleti. / hemde mīnāyı: *h.+de* Ar. dert, keder, sıkıntı. ; *m.+yı* Far. kadeh, sırça. (G. 2159/1)

heme dānī: *heme* Far. hepsi, tamamı. ; *dānī* Ar. alçak, kötü tabiatli. / Hemedānı: *H.+ı* Far. Hemedan şehri. (G. 2032/2)

heme dānī: *heme* Far. hepsi, tamamı. ; *dānī* Ar. alçak, kötü tabiatli. / Hemedāna: *H.+a* Far. Hemedan şehri. (G. 1316/6)

hemecin: *h.+in* Ar. şaşkın. / heme cin: *heme* Far. hepsi. ; *cin* [cinn] Ar. cin, gözle görülmeyen bir varlık. (Kt. 123/1-2)

hemecinde: *h.+inde* Ar. şaşkın. / heme cinde: *heme* Far. hepsi, tamamı. ; *c.+de* Ar. cin, varlığına inanılan latif varlıklar. (G. 1679/1)

hemen etdim: *hemen* [hemān] T. < Far. hemen, anında, derhal. ; ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. / heme n'etdim: ; *heme* Far. hepsi, tamamı. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. (G. 912/2)

hemle ben: *h.+le* [hemm] Ar. dert, keder. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. / hem leben: *hem* Far. hem bağlacı. ; *leben* Ar. anne sütü. (G. 1074/1)

hem-nām: *hem-nām* Far. adaş, eş, denk. / hem nām: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *nām* Far. ad, ün. (G. 1175/1)

hem-pāsı: *h.+sı* Far. ayakdaş, arkadaş. / hem pāsı: *hem* Far. hem. ; *p.+ı* Far. pas. (G. 2052/1)

hem-pāsı: *h.+sı* Far. ayakdaş, yol arkadaşı. / hem pāsı: *hem* [hemm] Ar. dert, keder, sıkıntı. ; *p.+ı* Far. pas, kir. (G. 2169/5)

hem-rehān: *hem-rehān* Far. arkadaşlar, yol arkadaşları. / hem rehān: *hem* Far. hem. ; *rehān* Far. kurtulan. (G. 661/1)

hemse ritāc: *h.+e* Ar. öğütme, ufaltma. ; *ritāc* Ar. büyük kapı. / hem-ser-i tāc: *hem-ser* Far. eşit, denk. ; *tāc* Ar. taç, hükümdar başlığı. (G. 459/1)

hem-şīre: *hem-şīre* Far. kızkardeş. / hem şīre: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *şīre* Far. şıra, üzüm suyu. (G. 390/1)

hemtā cemāl: *hemtā* Far. aynı, aynı değerde. ; *cemāl* Ar. güzel yüz. / hemtāca māl: *h.+ca* Far. aynı, aynı değerde. ; *māl* Ar. mal, servet. (G. 315/1)

hemyān: *hemyān* Far. heybe, torba. / hem yan: *hem* Far. hem. ; *yan* T. yan. (G. 2091/1)

hem-zād: *hem-zād* Far. arkadaş, beraber doğmuş. / hem zād: *hem* [hemm] Ar. dert, keder, sıkıntı. ; *zād* Ar. gıda, azık, yiyecek. (G. 2156/1)

hemze bānī: *h.+e* Ar. dürtme, rahatsız etme. ; *bānī* Ar. bina eden, kuran. / hem-zebānı: *h.+ı* Far. aynı dilde konuşan. / hem zebānī: *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *zebānī* Ar. cehennemde görevli melek. (G. 458/1-2)

hem-zede: *hem-zede* Ar. Far. dertli, kederli. / hemzede: *h.+de* Ar. hemze, Arap alfabesinde bir harf adı. (G. 1355/5)

hemzine: *h.+ine* Ar. sıkma, sıkıntı verme. / hem-zine: *hem-zine* [hem-zīne] Far. Ar. aynı ölçüde, aynı değerde. (G. 1698/1)

her Celālī: *her* Far. her. ; *Celālī* Ar. Anadoluda başgösteren aynı ismi taşıyan isyana mensup kişi. / herce lālī: *h.+e* Far. gargaşa. ; *lālī* Far. kırmızı olan, kırmızı renge mensup olan. (G. 858/2)

her gende: *her* Far. her. ; *gende* Far. kokmuş, kokuşmuş. / ber-kende: *ber-kende* Far. yolunmuş, kökünden koparılmış. (G. 292/4)

her velede: *her* Far. her, hepsi. ; *v.+e* Ar. velet, çocuk. / hervelede: *h.+de* Ar. koşma. (G. 1580/1)

herāsān: *herāsān* Far. korkan. / her āsān: *her* Far. her. ; *āsān* Far. kolay. (G. 400/1)

Hersek: *Hersek* Lt. Hersek, bir yer adı. / her seg: *her* Far. her. ; *seg* Far. it, köpek. (G. 1020/1)

herze bunuñ: *herze* Far. herze, saçma söz, boş lakırtı. ; *b.+nuñ* T. bu, işaret zamiri. / her zebūnuñ: *her* Far. her. ; *z.+uñ* Far. zebun, zayıf, aciz. (G. 244/1)

hevā meyler: *hevā* Ar. arzu. ; *m.+ler* Far. şarap. / hevām eyler: *h.+m* Ar. arzu. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 174/1)

hevā: *hevā* Ar. aşk, sevgi. / hevā: *hevā* Ar. hava, boş, beyhude. (G. 2/5)

hevām: *h.+m* Ar. arzu, istek. / hevām: *hevām* Ar. böcekler, haşereler. (G. 1127/2)

hevāmı: *h.+ı* Ar. böcekler, haşerat. / hevā mı: *hevā* Ar. hava. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 312/2)

hevānıñ: *h.+ıñ* Ar. horluk, zillet. / hevānıñ: *h.+nıñ* Ar. arzu, istek. (G. 843/1)

hevā-yı neyi: *hevā* Ar. hava. ; *n.+i* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. / āyīneyi: *ā.+yi* Far. ayna. (R. 115)

hezār: *hezār* Far. 1000 sayısı. / hezār: *hezār* Far. bülbül. (G. 537/1, G. 1856/5)

hezār: *hezār* Far. bülbül. / hezār: *hezār* Far. 1000 sayısı. (G. 1863/2)

hezār-destān: *hezār-destān* Far. binlerce destanı olan. / hezār-destān: *hezār-destān* binlerce eli olan. (G. 702/1)

ḫıfācı: *ḫ.+cı* Ar. perde, örtü. / ḫafācı: *ḫ.+cı* Ar. gizli, saklı. (G. 207/1)

ḫılāfet: *ḫılāfet* Ar. hilafet, yönetim, önderlik. / ḫıl āfet: *ḫıl* [ḫıll] Ar. dostluk, kardeşlik. ; āfet Ar. afet, bela. (G. 171/1)

ḫılḳatle: *ḫ.+le* Ar. yaratılış, tabiat. / ḫıl ḳatle: *ḫıl* [ḫıll] Ar. samimi arkadaş, içten dost. ; *ḳ.+e* Ar. katl, öldürme. (Kt. 47/1-2)

ḫılletī: *ḫılletī* Ar. dostlukla, kardeslikle ilgili. / ḫıll eti: *ḫıll* Ar. arkadaş. ; *e.+i* T. et. (G. 2027/1)

ḫıyār: *ḫıyār* Ar. hayırlı, seçkin. / ḫıyār: *ḫıyār* Far. salatalık, bir sebze. (Ks. 8/8)

ḥicābıñdan: *ḥ.+ıñdan* Ar. utanma, perde. / ḥicā biñden: *ḥicā* Ar. mücadele. ; *b.+den* T. 1000 sayısı. (G. 1132/1)

Ḥicāzında: *Ḥ.+ında* Ar. Mekke ve Medine illerinin içinde yer aldığı bölge. / ḥicā zinde: *ḥicā* Ar. bilmece, bulmaca. ; *zinde* Far. diri, canlı. (G. 1407/1)

ḫiṭāb oluna: *ḫiṭāb* Ar. hitap, seslenme, konuşma. ; *o.-una* T. olmak. / ḫaṭā buluna: *ḫaṭā* Ar. hata, yanlış. ; *b.-una* T. bulmak. (G. 1379/1)

ḫū ṣandığımız: pāk-*ḫū* Far. temiz huylu. ; *ṣ.-dığımız* T. sanmak. / uṣandığımız: *u.-dığımız* T. usanmak, bıkmak. (R. 404)

ḫūbānı: *ḫ.+ı* Far. güzeller. / ḫū bānī: melek-*ḫū* Ar. Far. melek huylu, iyi huylu. ; *bānī* Ar. bina eden, yapan, kuran. (G. 2091/5)

ḥubb ile īmān: *ḥubb* Ar. sevgi. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *īmān* Ar. iman, inanma. / ḥubb-ı leʾīmān: *ḥubb* Ar. sevgi. ; *le ʾīmān* Ar. alçaklar, kötü tabiatliler. (G. 426/2)

ḥubb-ı metīn: *ḥubb* Ar. sevgi. ; *metīn* Ar. sağlam, dayanıklı. / ḥubbıma tīn: *ḥ.+ıma* Ar. sevgi. ; *tīn* Ar. incir. (G. 1961/1, Mf. 15)

ḥubbīdir āhımız: *ḥ.+dir* Ar. sevgiye ait. ; *ā.+ımız* Far. inleme sesi. / ḥubb-ı dirāhimiz: *ḥubb* Ar. sevgi. ; *d.+iz* Ar. dirhemler, paralar. (G. 655/1)

ḥubbuna dānī: *ḥ.+una* Ar. sevgi. ; *dānī* Ar. yakın. / nā-dānı: *n.+ı* Far. cahil, bilgisiz. (G. 2049/5)

Ḫudā-bende: *Ḫudā-bende* Far. Allah'a kul olan kişi. / Ḫudā bende: *Ḫudā* Far. Tanrı. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1594/1)

Ḫudā-rāmız: *Ḫ.+ız* Far. Tanrıya teslim olan. / ḫ˘od aramız: *ḫ˘od* Far. kendi. ; *a.+mız* T. ara, ilişki. (G. 603/1)

ḫūkim: *ḫ.+im* Far. domuz. / ḫū kim: pākīze-*ḫū* Far. temiz huylu. ; *kim* T. kim. (G. 1095/2)

ḫulū dīne: *ḫulū* Ar. yalnız, boş, yalnızlık. ; *d.+e* Ar. din. / ḫulūdına: *ḫ.+ına* Ar. maymunlar. (G. 1264/5)

ḫulūda: *ḫ.+da* Ar. boş, anlamsız. / ḫulūda: *ḫ.+a* Ar. ebedilik. (G. 1703/3)

ḫulū-dīne: *ḫ.+e* Ar. dini boş ve anlamsız olan. / ḫulūdına: *ḫ.+ına* Ar. ebedilik, süreklilik. (G. 1700/1)

ḫulūṣ edā: *ḫulūṣ* Ar. içtenlik, doğruluk. ; *edā* Ar. eda, tarz. / ḫulū ṣadā: *ḫulū* Ar. boşluk, boş olma durumu. ; *ṣadā* Ar. ses, sada. (G. 111/1)

ḥūrā-sitān: *ḥūrā-sitān* Ar. kara gözlüleri alan, elde eden. / ḥūr āsitān: *ḥūr* Ar. siyah gözlü cennet güzeli. ; *āsitān* Far. eşik. (G. 439/1)

ḥurḳatile: *ḥ.+ile* Ar. hararet. / ḥur ḳatīle: *ḥur* [ḥurr] Ar. hür, özgür. ; *ḳatīle* Ar. öldürülen, maktül. (G. 408/1)

ḥurrāḳı: *ḥ.+ı* Ar. çok şiddetli ateş. / ḥur rāḳī: *ḥur* [ḥurr] Ar. hür, serbest. ; *rāḳī* Ar. yükselmiş, ilerlemiş. (R. 530)

ḫurremīde: *ḫ.+de* Far. sevinçli, neşeli. / ḫar remīde: *ḫar* Far. eşek, merkep. ; *remīde* Far. ürkmüş. (G. 1736/1)

ḫurūşa behī: *ḫ.+a* Far. coşma. ; *behī* Far. iyi, güzel. / şebehi: *ş.+i* Ar. benzeyiş, benzerlik. (G. 2062/2)

hūşān: ehl-i *hūşān* Ar. Far. akıl sahipleri. / hū şān: ehl-i *hū* Ar. Allah'ı zikredenler. ; *şān* Ar. şan, meziyet. (G. 2140/1)

ḫūya sārī: *ḫ.+a* Far. huy, tabiat, mizaç. ; *sārī* Far. süren, sürücü, binici. / ḫū yesārı: *ḫū* Far. huy, tabiat, mizaç. ; *y.+ı* Ar. servet, zenginlik. (G. 1917/1)

ḫūyını kim: *ḫ.+ını* Far. huy, tabiat. ; *kim* T. kim. / ḫūy-ı nīkim: *ḫūy* Far. huy, tabiat. ; *n.+im* Far. iyi, güzel olan. (G. 401/2)

hümālāna: *h.+a* Far. eşler, dostlar, sırdaşlar. / hümā lāne: *hümā* Far. hüma kuşu. ; *lāne* Far. kuş yuvası. (G. 1374/1)

hümām: *hümām* Ar. himmet sahibi. / hümām: *h.+m* Ar. hüma kuşu. (G. 701/2, G. 1105/1)

hüner: *hüner* Far. hüner, ustalık. / ner: *ner* Far. erkek. (G. 159/4)

hünerverī zānī: *hünerverī* Far. sanatkarlık. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. / hüner ve rīzānī: *hüner* Far. hüner, sanat. ; *ve* Ar. ve bağlacı. ; *rīzānī* Far. dökülmek, akmak. (G. 2141/1)

ḥüsām: *ḥüsām* Ar. keskin kılıç. / rūḥ-ı Sām: *rūh* Ar. ruh, can. ; *Sām* Far. İran'ın mitolojik kaharamanlarından. (G. 1995/1)

-ı semāda: *-ı* Far. izafet harfi. / ise māde: *ise* T. ise. ; *māde* Far. dişi, kadın. (G. 1712/2)

-ı semen-sīmāda: *-ı* Far. izafet harfi. ; *s.+da* Far. yasemin yüzlü. / ise mensī māde: *ise* T. ise. ; *mensī* Ar. unutulmuş, ihmal edilmiş. ; *māde* Far. dişi, kadın. (G. 1757/1)

ıraġ: *ıraġ* T. ırak, uzak. / -i rāġ: dil-beste-*i rāġ* Far. bağ ve bahçeye gönül bağlamış. (Th. 13/2)

ışġā-kerde: *ışġā-kerde* Ar. Far. kulak vermiş, söz dinlemiş. / ışġā kerde: *ışġā* Ar. kulak verme, söz dinleme. ; *k.+de* Far. sağır, işitme özürlü. (G. 1358/3)

ışlāḥa sen: *ı.+a* Ar. ıslah etme, iyileştirme. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / ışlā ḥasen: *ışlā* Ar. ulaştırma, atma. ; *ḥasen* Ar. iyi ve güzel olan. (R. 337)

ışlāh-ı mīr: *ışlāh* Ar. düzeltme, iyi bir hâle getirme. ; *mīr* [emīr] Far. < Ar. emir, hükümdar. / aşlā ḥamīr: *aşla* Ar. hiçbir vakit. ; *ḥamīr* Ar. merkepler. (G. 1096/1)

ışṭılāḥa sen: *ı.+a* Ar. ıstılah, terim. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / ışṭılā ḥasen: *ışṭılā* Ar. ateşte ısınma. ; *ḥasen* Ar. iyi, güzel. (Kt. 152/1-2)

-i cār: *-i* Far. izafet harfi. ; *cār* Ar. komşu. / īcār: *īcār* Ar. kiraya verme, kira bedeli. (G. 1572/3)

-i şimşīr: *-i* Far. izafet harfi. ; *şimşīr* [şemşīr] Far. kılıç. / işim şīr: *i.+im* T. iş, uğraşı. ; *şīr* Far. aslan. (R. 409)

-i tende: *-i* Far. izafet harfi. ; *t.+de* Far. ten, beden. / yitende: *y.-ende* T. yetişmek, ulaşmak. (G. 1755/2)

ibā ḥalīmān: *ibā* Ar. sakınma, kaçınma. ; *ḥalīmān* Ar. Far. yumuşak huylular. / irāḥe liman: *irāḥe* Ar. rahat ettirme, dinlendirme. ; *liman* Yun. liman, gemilerin yanaştığı yükleme ve bindirme yeri. (G. 1900/2)

ibā ḥazen: *ibā* Ar. beğenmeme, razı olmama. ; *ḥazen* Far. hüzün, gam, keder. / ibāḥa zen: *ibāḥe* Ar. helal olma. ; *zen* Far. kadın. (Kt. 34/1-2)

ibā: *ibā* Ar. tiksinme. / ibā: *ibā* Ar. kabul etmeme, rıza göstermeme. (G. 120/1)

ʿibād etiñ: *ʿibād* Ar. kullar, ibadet edenler. ; *et* T. et. / ʿibādetiñ: *ʿibādet* Ar. ibadet, Tanrı'ya tapınma. (G. 863/1)

ibāḥa mīr: *ibāḥa* Ar. helal olma, helal görme. ; *mīr* [emīr] Far. < Ar. emir, yönetici. / ibā ḥamīr: *ibā* Ar. tiksinme, beğenmeme. ; *ḥamīr* Ar. merkepler, eşekler. (G. 1488/3)

ibāḥamle: *i.+mle* Ar. mübah görme, uygun görme. / ibā ḥamle: *ibā* Far. tiksinme, beğenmeme. ; *ḥ.+e* Ar. yüklenme, sırtlama. (G. 1466/1)

ibāne: *ibāne* Ar. açıklamak. / ibā ne: *ibā* Ar. sakınma, çekinme. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 279/1)

ibānesine: *i.+sine* Ar. açıklama, açığa vurma, ifşa etme. / ibā nesine: *ibā* Ar. sakınma, kaçınma. ; *nesine* T. neyine, nesine. (G. 1341/1)

ibrā hīme: *ibrā* Ar. beri kılma, yerine getirme. ; *hīme* Far. çalı çırpı, kurumuş dal budak. / İbrāhīme: *İ.+e* Ar. İbrahim peygamber. (G. 1321/1)

ibrā meyledir: *ibrā* Ar. uzaklaştırma, temizleme. ; *m.+ledir* Far. şarap. / ibrām eyledir: *ibrām* Ar. ısrar etme, ayak direme. ; *e.-dir* T. eylemek, yapmak. (G. 268/1)

ibrām-ı zer: *ibrām* Ar. ısrar etme, üstüne düşme. ; *zer* Far. altın. / ibrā mi᾽zer: *ibrā* Ar. temize çıkarma, soyunma. ; *mi᾽zer* Ar. peştamal. (G. 2193/2)

ibrāmı: *i.+ı* Ar. can sıkacak derecede ısrar etme, üzerine düşme. / ibrā mı: *ibrā* Ar. uzaklaştırma, beri kılma. ; *mı* T. mı soru eki. (G. 1913/1)

ibrāzı nāsı: *i.+ı* Ar. ortaya koyma, açığa vurma. ; *n.+ı* Ar. insanlar, halk. / ibrā zināsı: *ibrā* Ar. uzaklaştırma, uzak tutma, alıkoyma. ; *z.+sı* Ar. zina, evlilik dışı cinsel ilişki. (G. 1115/2)

ibrāzında: i.+ında Ar. ibraz etme, açığa çıkarma. / ibrā zinde: *ibrā* Ar. yerine getirme. ; *zinde* Far. diri, canlı. (R. 586)

ibrīḳ: *ibrīḳ* Ar. ibrik, kulplu ve emzikli su kabı. / āb-ı rīḳ: *āb* Far. su. ; *rīḳ* Ar. ağız suyu, ağız akıntısı. (G. 21/4)

ibrīz: *ibrīz* Ar. halis ve saf altın. / āb-rīz: *ābrīz* Far. su döken. (G. 413/3)

ibrīze: *i.+e* Ar. halis ve saf altın. / eb-rīze: raḥm-ı ümm ü *eb-rīze* Ar. Far. ebeveyn rahmetinin kırıntısı. (G. 1360/5)

ibtidā῾-ı nān: *ibtidā῾* Ar. bir şeyi ilk defa ve örneksiz olarak yapma. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / ibtidā ῾inān: *ibtidā* Ar. başlama, başlangıç. ; *῾inān* Ar. üzengi. (G. 1067/1)

ibtidā῾ında: *i.+ında* Ar. bir işi ilk defa ortaya koyma. / ibtidā ῾inde: *ibtidā* Ar. başlama. ; *῾i.+e* Ar. bir kimsenin yanı, makamı, huzuru. (G. 1658/3)

ibtidāʿīde: *i.+de* Ar. ilk defa karşılaşılan, alışılmamış bir iş yapma. / ibtidā ʿīde: *ibtidā* Ar. başlama. ; *ʿī.+e* Ar. bayram. (G. 1586/1)

ibtidāʿisi: *i.+si* Ar. örneksiz olarak yapılmış, yaratılmış. / ibtidā ʿĪsī: *ibtidā* Ar. başlama. ; *ʿĪsī* Ar. İsa peygamber. (G. 2046/2)

ibtidār: *ibtidār* Ar. bir işe hızlıca başlamak. / ibdi dār: *i.+di* T. ip. ; *dār* Far. darağacı. (Kt. 95/1-2)

ibtidārında: *i.+ında* Ar. süratle bir işe koyulma. / ibtidā rinde: *ibtidā* Ar. başlama, başlangıç. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. (G. 1377/1)

ibtilālı: *i.+lı* Ar. müptela olmak, düşkün olmak. / ibtilāli: *i.+i* Ar. ıslanmak. (G. 616/1)

ictinā ber: *ictinā* Ar. ağaçtan meyve toplama. ; *ber* Far. meyve. / ictināb er: *ictināb* Ar. kaçınma, uzak durma. ; *er* T. er, yiğit. (G. 780/1)

ictināb olunur: *ictināb* Ar. sakınma, kaçınma. ; *o.-unur* T. olmak. / ictinā bulunur: *ictinā* Ar. meyve toplama. ; *b.-unur* T. bulmak. (G. 234/1)

içer: *i.-er* T. içmek. / içer: *içer* [içeri] T. içeri, gönül. (G. 1018/1)

içimi: *i.-imi* T. içmek. / içimi: *i.+imi* T. iç, gönül. (G. 2158/1)

idd-i ḫār: *idd* Ar. güç. ; *ḫār* Far. diken. / iddiḫār: *iddiḫār* Ar. biriktirme, saklama. (G. 1377/2)

idi bedānı: *i-di* T. imek. ; *b.+ı* Far. kötüler. / Edībe dānī: *E.+e* Ar. Edīb, şairin kendi mahlası. ; *dānī* Ar. yakın. (G. 2017/5)

idi dār: *i-di* T. imek fiili. ; *dār* Ar. mesken, konak. / gīr-i dīdār: ʿālem-*gīr* Far. alemi kaplayan. ; *dīdār* Far. yüz, çehre. (G. 1046/2)

idrā k'eylemez: *idrā* Ar. bildirme, haber verme. ; *k'* [ki] Far. ki bağlacı. ; *e.-mez* T. eylemek, yapmak. / idrāk eylemez: *idrāk* Ar. anlama, idrak etme. ; *e.-mez* T. eylemek, yapmak. (G. 711/1)

idrā kim: *idrā* Ar. bildirme, haberdar etme. ; *kim* T. kim, soru zamiri. / idrākim: *i.+im* Ar. idrak etme, anlama. (G. 443/2)

iftirā ḳadem: *iftirā* Ar. iftira, töhmet. ; *ḳadem* Ar. ayak. / iftirāḳa dem: *i.+a* Ar. ayrılma, ayrılık. ; *dem* Far. an, zaman. (G. 2048/1)

iftirāḳ ile: *iftirāḳ* Ar. ayrılma. ; *ile* T. ile bağlacı. / iftirā ḳıla: *iftirā* Ar. iftira, töhmet. ; *ḳ.-a* T. kılmak, yapmak. (G. 1570/1)

iftirāḳına: *i.+ına* Ar. ayrılma. / iftirā ḳına: *iftirā* Ar. iftira, töhmet. ; *ḳına* [ḥınā] T. < Ar. kına. (Kt. 194/1-2)

iftirāsı: *i.+ı* Ar. avını parçalama. / iftirāsı: *i.+sı* Ar. iftira, bir kimseye işlemediği bir suçu isnat etme. (G. 286/2)

iġrā biz: *iġrā* Ar. yüreklendirme, teşvik etme. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / iġrābız: *i.+ız* Ar. uzaklaştırma. (G. 723/2)

iġrāḳına: *i.+ına* Ar. boğma. / iġrā ḳına: *iġrā* Ar. heveslendirme, teşvik etme. ; *ḳ.+a* T. kın, kılıf. (G. 1701/1)

iḫlā ṣadef: *iḫlā* Ar. boşaltma. ; *ṣadef* Ar. sedef, inci kabuğu. / iḫlāṣa def: *i.+a* Ar. içtenlik, doğruluk. ; *def* Far. def, vurmalı bir musikî aleti. (G. 760/1)

iḫlāṣıla: *i.+ıla* Ar. içtenlik, dürüstlük. / iḫlā ṣıla: *iḫlā* Ar. boşaltma, boş bırakma. ; *ṣıla* Ar. akrabaya kavuşma. (R. 167)

iḫrācı: *i.+ı* Ar. ihraç, dışarı çıkarma. / aḫ rācī: *aḫ* Ar. kardeş. ; *rācī* Ar. rica eden, isteyen. (G. 1974/1)

ihrāḳa dem: *i.+a* Ar. dökme, akıtma. ; *dem* Ar. kan. / ihrā ḳadem: *ihrā* Ar. giydirme, giyindirme. ; *ḳadem* Ar. ayak. (R. 52)

iḫtilā cenān: *iḫtilā* Ar. taze ot biçme, derme. ; *cenān* Ar. kalp, gönül. / iḫtilāca nān: *i.+a* Ar. çarpıntı, çarpıntıya tutulma. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda.. (G. 1010/1)

iḫtilā seḥerī: *iḫtilā* Ar. biçme, ot biçme. ; *seḥerī* Far. > Ar. sabah vakti. / iḫtilāsa ḥarī: *i.+a* Ar. alma, kapma. ; *ḥarī* Ar. layık, müstehak. (G. 2069/1)

iḫtilā ṭīb ile: *iḫtilā* Ar. ot biçme. ; *ṭīb* Ar. güzel koku, güzel kokulu şey. ; *ile* T. ile bağlacı. / iḫtilāṭı bile: *i.+ı* Ar. karışma, iç içe girme. ; *b.-e* T. bilmek. (Kt. 134/1-2)

iḫtilācından: *i.+ından* Ar. kalp çarpıntısı. / iḫtilā cinden: *iḫtilā* Ar. yalnız kalma, kurtulma. ; *c.+den* Ar. cin, gözle görülmeyen bir varlık. (G. 1119/1)

iḫtilāsı: *i.+ı* Ar. kapma, çalma. / iḫtilāsı: *i.+sı* Ar. çarpıntı, kalp çarpması. (G. 1176/1)

iḫtilāsına: *i.+ına* Ar. kapma, çalma. / iḫtilā sine: *iḫtilā* Ar. yalnız kalma. ; *sine* Ar. uyuklama, bir an uyuma. (G. 1370/1)

iḥtimā licām: *iḥtimā* Ar. kaçınma, sakınma. ; *licām* Ar. gem. / iḥtimāl-i cām: *iḥtimāl* Ar. ihtimal, olasılık. ; *cām* Far. kadeh. (G. 701/5)

iḥtimālar: *i.+lar* Ar. sakınma, kaçınma. / iḥtimāl er: *iḥtimāl* Ar. ihtimal, olasılık. ; *er* T. er, kişi. (G. 1649/2)

iḫtiyār: *iḫtiyār* Ar.>T. yaşlı, ihtiyar. / iḫtiyār: *iḫtiyār* Ar. tercih, seçme. (G. 1494/1)

iẖtiyārāt: *iẖtiyārāt* Ar. istekler, kararlar. / iẖtiyār at: *iẖtiyār* Ar. yaşlı. ; *at* T. at. (G. 1952/1)

ikrāhında: i.+ında Ar. zorlama, mecbur etme. / ikrā Hinde: *ikrā* Ar. kiraya verme. ; *H.+e* Ar. İslâm fıkhında temsilî bir kişilik. (G. 1327/1)

iḳtidār āh: *iḳtidār* Ar. iktidar, güç yetirebilme. ; *āh* Far. inleme sesi. / iḳtidā rāh: *iḳtidā* Ar. tabi olma, uyma. ; *rāh* Far. yol. (R. 475)

iktiḥāl: *iktiḥāl* Ar. sürme çekme. / ikti ḥāl: *ikti* T. ekşi. ; *ḥāl* Ar. hâl, durum. (G. 1420/1)

iktinān: *iktinān* Ar. saklanma, gizlenme. / ikti nān: *ikti* T. acımtırak veya ekşimtırak. ; *nān* Far. ekmek. (G. 142/1)

iktirāʿı: *i.+ı* Ar. seçme, elde etme. / ikti rāʿī: *ikti* T. acımtırak veya ekşimtırak. ; *rāʿī* Ar. çoban. (G. 260/1)

ilġādır: *i.+dır* Ar. ortadan kaldırmak. / il ġādir: *il* T. insanlar, halk. ; *ġādir* Ar. kötülük eden, haksızlık yapan. (G. 483/1)

ilhā meyle: *ilhā* Ar. boş şeylerle meşgul etme. ; *m.+le* Far. şarap. / ilhām eyle: *ilhām* Ar. gönle düşen düşünce. ; *eyle-* T. eylemek. (G. 1354/1)

ilhāmī: *ilhāmī* Ar. ilhama ait. / ilhā mı: *ilhā* Ar. boş şeyler meşgul ettirme. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 2160/1)

ilḳā-yı dīde: *ilḳā* Ar. atma, bir yere koyma. ; *dīde* Far. göz. / ḳāyidīde: *ḳ.+de* Ar. komutanlık, öncülük. (G. 1736/4)

ilticām: ilticām Ar. dizginleme, gemi sıkma. / ilticām: *i.+m* Ar. sığınma. (G. 1129/1)

iltihā behīme: *iltihā* Ar. oynama, oyalanma. ; *behīme* Ar. dört ayaklı hayvan. / iltihāba hīme: *i.+a* Ar. alevlenme, ateşlenme. ; *hīme* Far. odun, kütük. (G. 204/1)

iltihā-be-dām anı: *iltihā-be-dām* Ar. Far. tuzağa düşmüş. ; *anı* T. onu. / iltihāba dāmānı: *i.+a* Ar. alevlenme, tutuşma. ; *d.+ı* Far. etek. (G. 1931/1)

iltiḥāka merde: *i.+a* Ar. iltihak, katılma. ; *m.+e* Ar. adam, kişi. / iltiḥā ḳamerde: *iltiḥā* Ar. sakal bırakma. ; *ḳ.+de* Ar. kamer, ay gezegeni. (R. 440)

ʿimāmeyi: *ʿi.+yi* Ar. sarık, erkeklerin başlarına sardıkları kumaş. / ʿamā meyi: *ʿamā* Ar. kör, görme özürlü. ; *m.+i* Far. şarap. (G. 1959/1)

ʿimāmeyle: *ʿi.+yle* Ar. sarık, imame. / ʿamā meyle: *ʿamā* Ar. körlük. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 236)

īmān: *īmān* Far. < Ar. ince ve beyaz yılanlar. / īmān: *īmān* Ar. iman, akide, İslâm inanışı. (G. 1045/1)

īmāna: *ī.+a* Ar. iman, inanç. / īmā ne: *īmā* Ar. ima, hatırlatma. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 104)

īmānıñ: *ī.+ıñ* Ar. iman, inanma. / īmānıñ: *ī.+nıñ* Ar. ima, değinme. (G. 826/2)

īmānıñ: *ī.+nıñ* Ar. ima, değinme. / īmānıñ: *ī.+ıñ* Ar. iman, inanma. (G. 1770/6)

imlā ḳıla: *imlā* Ar. doldurma. ; *ḳ.-a* T. kılmak, yapmak. / imlāḳ ile: *imlāḳ* Ar. yosulluk, eli boş olmak. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1568/3)

imlāḳına: *i.+ına* Ar. yoksulluk, eli boş olmak. / imlā ḳına: *imlā* Ar. doldurmak. ; *ḳ.+a* T. kın, kılıf. (G. 1701/2, R. 459)

imsā kinān: bī-*imsā* Far. Ar. akşamı beklemeden. ; *kinān* Ar. örtme. / imsāk-i nān: *imsāk* Ar. el çekme, sakınma, uzak durma. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 859/1)

inā īmā: *inā* Ar. kap. ; *īmā* Ar. ima, işaret. / inā'i mā: *i.+i* Ar. kap. ; *mā* Ar. su. (G. 1534/2)

inābe-cū: *inābe-cū* Ar. Far. tevbeyi arayan. / inā-be-cū: *inā-be-cū* Ar. Far. kapları akarsuya dönük olan, kaplarını suya hasretmiş. (G. 160/1)

inābeden: *i.+den* Ar. günahlara tevbe edip doğruya yönelme. / inā-beden: *inā* Ar. kap kacak. ; *beden* Ar. beden. (G. 1047, G. 1100/1)

inaḫada: *i.+da* Ar. çömeltme veya yere uzatma. / inā ḫade: *inā* Ar. kap kacak. ; *ḫ.+e* [ḫadd] Ar. yanak. (Kt. 99/1-2)

ināma: *i.+ma* Ar. kap kacak. / ināme: *ināme* Ar. uyutma, uykuya yatırma. (G. 339/2)

ināmeyī: *ināmeyī* Ar. Far. uykulu olma. / inā meyi: *inā* Ar. kap kacak. ; *m.+i* Far. şarap. (G. 1958/2)

inā'et: *inā'et* Ar. üşenme, geciktirme. / inā et: *inā* Ar. kap kacak. ; *et* T. et. (G. 1540/2, G. 1699/1)

incāz: *incāz* Ar. yerine getirme. / in-cāz: *in-cāz* Ar. cayiz ederse, cevaz verirse anlamında bir ifade. (G. 228/2)

incidir: *i.+dir* T. inci, bir değerli taş. / incidir: *i.-ir* T. incitmek, rahatsızlık vermek. (Nz. 47)

indirās: *indirās* Ar. yıkılma. / indi rās: *i.-di* T. inmek. ; *rās* Far. yol. (G. 1610/1)

inficār: *inficār* Ar. fışkırma. / enf-i cār: *enf* Ar. burun. ; *cār* Ar. komşu. (G. 501/2)

infiṭārı: *i.+ı* Ar. yarılma, ortaya çıkarılma. / enfi ṭārī: *e.+i* Ar. burun. ; *ṭārī* Ar. ansızın ortaya çıkan, görünen. (G. 397/3)

inʿidām: *inʿidām* Ar. yok olma. / īn ʿidām: *īn* Far. bu, işaret sıfatı. ; *ʿidām* Ar. idam, yoketme. (G. 1743/3)

inṣāf: *inṣāf* Ar. insaf, adil olma. / inṣāf: *inṣāf* Ar. yarıya ulaşma. (R. 128)

insān: *insān*-ı ʿayn Ar. gözbebeği. / insān: *insān* Ar. insan, Ademoğlu. (G. 702/2)

insānıñ: *i.+ıñ* Ar. insan. / insānıñ: *i.+nıñ* Ar. unutmak, unutkanlık. (G. 826/1)

insāniyyet: *insāniyyet* Ar. insanlık, insana ait özellikler. / insā niyyet: *insā* Ar. unutturma. ; *niyyet* Ar. niyet, maksat. (Kt. 235/1-2)

ins-i lāb: *ins* Ar. insanlar. ; *lāb* Far. aciz, güçsüz. / insilāb: *insılāb* Ar. yok olma, ortadan kalkma. (G. 1729/2)

insicām: *insicām* Ar. akma. / üns-i cām: *üns* Ar. alışma, uyum. ; cām Far. kadeh. (G. 1111/2)

intifā ʿĪsā ile: *intifā* Ar. yok olma, aradan çıkma. ; *ʿĪsā* Ar. İsa peygamber. ; *ile* T. ile bağlacı. / intfāʿı sā'ile: *i.+ı* Ar. faydalanma. ; *s.+e* Ar. dilenen, dilenci. (G. 1534/1)

intihāb oluna: *intihāb* Ar. yağma ile mal alma. ; *o.-una* T. olmak. / intihā buluna: *intihā* Ar. bitme, sona erme. ; *b.-una* T. bulmak. (G. 1379/3)

intihācın: *i.+ın* Ar. yolu bulma, varma. / intihā cin: *intihā* Ar. son, nihayet. ; *cin* [cinn] Ar. cin, varlığına inanılan bir canlı. (Kt. 57/1-2)

intimā derde: *intimā* Ar. bağlanma, mensup olma. ; *d.+e* Far. dert, keder. / māderde: *m.+de* Far. anne. (G. 1408/1)

intimā idesi: *intimā* Ar. bir yerden başka bir yere uçmak. ; *i.-desi* T. imek. / mā'idesi: *m.+si* Ar. sofra. (G. 1988/1)

intimā mīle: *intimā* Ar. mensup olma. ; *m.+e* Ar. göze sürme çekmeye yarayan bir alet. / temāmile: *t.+ile* Ar. tamam, eksiksiz. (G. 1726/1)

iʿādede: *i.+de* Ar. iade, geri çevirme. / iddiʿā dede: *iddiʿā* Ar. iddia, ayak diretme. ; *dede* T. dede. (G. 1409/1)

iʿdāda: *i.+a* Ar. hazırlama. / aʿdāda: *a.+da* Ar. düşmanlar. (G. 1309/3)

iʿdāma sāʿī: *i.+a* Ar. yoketme, ortadan kaldırma. ; *sāʿī* Ar. çalışan. / aʿdā-mesāʿī: *aʿdā-mesāʿī* Ar. düşmanlar gibi çalışmaları olan, mesayisi düşmanca olan. (G. 255/1)

iʿlā māh: *iʿlā* Ar. yüceltme, yüce tutma. / *māh* Far. ay gezegeni. / iʿlām āh: *iʿlām* Ar. bildirme, haber verme. ; *āh* Far. T. ah, inleme sesi. (G. 1937/1)

iʿlānıñ: i.+ıñ Ar. ilan etme, açığa vurma. / iʿlānıñ: *i.+nıñ* Ar. yükseltme. (G. 824/2)

iʿlānıñ: *i.+nıñ* Ar. yükseltme, yukarı kaldırma. / iʿlānıñ: *i.+ıñ* Ar. ilan, açığa vurma, açıklama. (Kt. 140/1-2)

iʿtidādına: *i.+ına* Ar. gururlanma. / iʿtidā dīne: *iʿtidā* Ar. zulüm, haksızlık. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1404/2)

iʿtinā ḳade: *iʿtinā* Ar. itina, özen. ; *ḳ.+e* Ar. boy, endam. / iʿtināḳa da: *i.+a* Ar. birbirinin boynuna sarılmak, kucaklaşmak. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 1704/2)

iʿtināḳ ile: *iʿtināḳ* Ar. boynuna sarılma. ; *ile* T. ile bağlacı. / iʿtinā ḳıla: *iʿtinā* Ar. itina, özen. ; *ḳ.-a* T. kılmak, yapmak. (G. 1570/2)

ipek: *ipek* T. ipek kumaşı. / dīde-i pek: dīde*-i* Far. göz. ; *pek* [pāk] Far. temiz, saf. (G. 870/2)

ir ġād: *ir* T. erken. ; *ġād* Ar. geç. / ırġād: *ırġād* Rm. işçi, amele. (G. 1032/1)

īrāda: *ī.+da* Ar. ateşin ortaya çıkması, ateşin alevlenmesi, parlaması. / īrāda: *ī.+a* Ar. açıklama, getirme, söyleme. (G. 1357/2)

irāde-kūş-ı derāy-ı bāde: *irāde-kūş* Ar. Far. isteğini ortaya koyan. ; *derāy* Far. çıngırak. ; *bāde* Far. şarap. / arada kūşīde rāy-ı bāda: *a.+da* T. ara. ; *kūşīde* Far. çalışmış, çabalamış. ; *rāy* Ar. rey, görüş, kanaat. ; *b.+a* Far. rüzgar, yel. (G. 1294/2)

īrādına: *ī.+ına* Ar. söyleme, konuşma. / īrā dīne: *īrā* Ar. iyilikte bulunma. ; *d.+e* Ar. din. (R. 398)

irşādını: *i.+ını* Ar. irşat, bilgilendirme, aydınlatma. / irşā dīni: *irşā* Ar. rüşvet verme. ; *d.+i* Ar. din. (R. 571)

irtiḳā buluna: *irtiḳā* Ar. yukarı doğru çıkma. ; *b.-una* T. bulmak. / irtiḳāb oluna: *irtiḳāb* Ar. bekleme, gözetleme. ; *o.-una* T. olmak. (G. 1379/2)

irtiḳāb ile: *irtiḳāb* Ar. bir şeyi uygun olmayan bir yolla elde etme, ele geçirme. ; *ile* T. ile, hâl eki. / irtiḳā bile: *irtiḳā* Ar. yükselme. ; *b.-e* T. bilmek eylemi. (G. 1531/2)

irtişā hedmi: *irtişā* Ar. rüşvet alma, rüşvetçilik. ; *h.+i* Ar. yıkma, harap etme. / müşāhed mi: *müşāhed* Ar. görülmüş, müşahede edilmiş. ; *mi* T. soru eki. (G. 1814/2)

ise merde: *ise* T. ise. ; *m.+e* Far. adam, kişi. / -yı semerde: *-yı* Far. izafet harfi. ; *s.+de* Ar. gece sohbeti. (G. 1331/2)

ishā biz: *ishā* Ar. durdurmak. ; *biz* T. biz, şahıs zamir. / ishābız: *i.+ız* Ar. çok konuşan, geveze. (G. 723/1)

ishā līne: *ishā* Ar. yanılma, yanılgıya düşme. ; *l.+e* Ar. yumuşaklık, gevşeklik. / ishāline: *i.+ine* Ar. yumuşatma, gevşetme. (G. 1769/1)

ishāle: *i.+e* Ar. ishal, bir bağırsak rahatsızlığı. / is hāle: *is* T. is, duman kalıntısı. ; *hāle* Far. hale, güneş veya ay etrafında zaman zaman görülen ışık dairesi. (R. 301)

iskār eder: *iskār* Ar. sarhoş etme. / is kār eder: *is* T. is, duman kalıntısı. ; *kār* et- Far. etki etmek. (G. 394/1)

iskār: *iskār* Ar. sarhoş etme. / is kār: *is* T. is, duman izi. ; *kār* et- T. etki etmek. (G. 724/2)

İslāma cīd: *İ.+a* Ar. İslâm dini. ; *cīd* Ar. boyun. / mecīde: *mecīd* Ar. seçkin, şan ve şeref sahibi. (G. 1742/4)

İsrāfīlī: *isrāfīlī* Ar. kıyametin kopuşunu başlatacak olan suru üfürecek büyük melek. / isrā fīli: *isrā* Ar. yürütme. ; *f.+i* Ar. fil. (R. 545)

İstanbūla: *İ.+a* T. İstanbul. / istin bula: *i.+in* Ar. dip, makat, delik. ; *b.-a* T. bulmak. (G. 1319/1)

istemezinde: *i.+inde* T. istemez, istemeyen kişi. / isteme zinde: *i.-me* T. istemek. ; *zinde* Far. diri, sağ. (G. 1313/1)

ister ḳāli: *i.+r* T. istemek. / arḳalı: *a.+lı* T. arka, destek, dayanak. (R. 221)

ister semde: *i.-r* T. istemek eylemi. ; *s.+de* Ar. zehir. / istersem de: *i.-rsem* T. istemek eylemi. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1681/2)

ister semūm: *i.-r* T. istemek. ; *semūm* Ar. sıcak ve zararlı rüzgar. / isterse mūm: *i.-rse* T. istemek. ; *mūm* Far. mum. (G. 1139/1)

isti lāne: *i.+i* Ar. alt, dip, kadın cinsel organı. ; *lāne* Far. yuva. / istīlā ne: *istīlā* Ar. istila, kaplama, zorla elde etme. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 420/1)

isticār: *isticār* Ar. kiralama. / isti cār: *i.+i* Ar. dışkılama deliği. ; *cār* Ar. komşu. (G. 394/2)

istīcārı: *i.+ı* Ar. kiralama, kira ile tutma. / isti cārī: *i.+i* Ar. dip, kıç. ; *cārī* Ar. akan. (G. 1991/2)

istif rāġ: *istif* T. istif, dizilme. ; *rāġ* Far. dağ eteğinde yer alan bahçe. / istifrāġ: *istifrāġ* Ar. kusma. (G. 117/3)

istikrāh: *istikrāh* Ar. kerih görme, tiksinme. / istek rāh: *istek* T. istek, arzu. ; *rāh* Far. yol. (Kt. 40/1-2)

istīlāda: *i.+da* Ar. istila etme, yayılma. / istīlāda: *i.+a* Ar. çocuk isteme. (R. 597)

istilām: *istilām* Ar. hacıların Mekke'de Hacerü'l-esved denilen taşa el sürmesi. / isti lām: *i.+i* Ar. dip, makat, kıç. ; *lām* Ar. Arap alfabesinde bir harf, harf-i cerden "li"yi karşılar ki anlamı "için"dir. (Kt. 73/1-2)

istimsākin: *i.+in* Ar. kendini tutma, kendine hakim olma. / istim sākin: *i.+im* Ar. ip, alt. ; sākin Ar. Sakin, durgun, rahat. (G. 1109/1)

istintāc: *istintāc* Ar. netice alma. / istin tāc: *i.+in* Ar. dışkılama deliği. ; *tāc* Ar. taç. (G. 409/1)

istirāḳ: *istirāḳ* Ar. çalma, bir şeyi başkasından çalma. / ister aḳ: *i.-r* T. istemek. ; *aḳ* T. ak, beyaz, temiz. (Mf. 95)

istirḫāṣ: *istirḫāṣ* Ar. bir şeyi ucuza sayma. / ist irḫāṣ: *ist* Ar. dip, kıç, makat. ; *irḫāṣ* Ar. fiyat düşürme. (R. 548)

iş arasın: *iş* T. iş, uğraşı. ; *a.-sın* T. aramak. / işāresin: *i.+sin* Ar. işaret. (G. 1154/2)

iş bilemez: *iş b.-emez* T. iş bilmek, işten anlamak. ; diş bilemez: *diş b.-mez* T. diş bilemek, göz dikmek. (R. 91)

iş er: *iş* T. iş, uğraş. ; *er* T. er, kişi, adam. / işer: *i.-r* T. işemek, bevletmek. (G. 2107/1)

iş hādī: *iş* T. iş, uğraş. ; *hādī* Ar. doğru yola ileten, kılavuz. / işhādı: *i.+ı* Ar. şahit getirme, tanık getirme. (G. 1976/2)

iş: *iş* T. eş, benzer. / iş: *iş* T. iş, meşguliyet. (G. 2029/2)

işbāʿ: *işbāʿ* Ar. karnını doyurma, doyma. / iş bāʿ: *iş* T. iş, uğraş. ; *bāʿ* Ar. güç, kuvvet. (G. 1672/1)

işfāḳ: *işfāḳ* Ar. lütufta, bağışta bulunma. / iş fāḳ: *iş* T. iş, uğraş. ; *fāḳ* Far. köreltme, çıkmaza sokma. (G. 1999/2)

işhādı: *i.+ı* Ar. tanık getirme, delil sunma. / iş hādī: *iş* T. iş, uğraş. ; *hādī* Ar. doğruya ileten, kılavuz. (G. 2171/1)

işitmeye: *i.+meye* T. işitmek, (işitmesin). / iş itmeye: *iş* T. iş, çalışma. ; *i.+meye* T. etmek, yapmak, (etmesin, etmesin diye). (G. 1342/2)

iş'ār: *iş'ār* Ar. bildirme, haber verme. / iş 'ār: *iş* T. iş, uğraş. ; *'ār* Ar. ar, utanma, haya. (G. 2130/1)

iş'ārı: *i.+ı* Ar. bildirme, haberdar etme. / iş 'ārī: *iş* T. iş, uğraşı. ; *'ārī* Ar. arı, temiz, saf. (R. 467)

işrāḳı: *i.+ı* Ar. doğma, ortaya çıkma. / iş rāḳī: *iş* T. iş, uğraş. ; *rāḳī* Ar. yükselmiş. (G. 2125/1)

işte kāsına: *işte* T. işte. ; *k.+ına* Ar. kâse, kadeh. / iştikāsı ne: *i.+sı* Ar. şikayet etme, yakınma. ; *ne* T. ne. (G. 1369/3)

iştihārında: *i.+ında* Ar. şöhret bulma, ün kazanma. / iştihā rinde: *iştihā* Ar. iştah, istek. ; *r.+e* Far. rint, laubali, kayıtsız adam. (G. 1254/2)

iştirā k'eyler: *iştirā* Ar. satın alma. ; *k'* [ki] Ar. ki bağlacı. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / iştirāk eyler: *iştirāk* Ar. iştirak, katılma. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 427/1)

iştirā keser: *iştirā* Ar. satın alma. ; *k.-er* T. kesmek. / iştirāke ser: *i.+e* Ar. iştirak, katılma. ; *ser* Far. baş, kafa. (G. 442/1)

iştirākim: *i.+im* Ar. ortaklık, beraberlik. / iştirā kim: *iştirā* Ar. satın alma. ; *kim* T. kim, soru zamiri. (R. 120)

iştiyāḳı: *i.+ı* Ar. iştiyak, özlem. / işte yaḳı: *işte* T. işte. ; *yaḳı* T. yakı. (G. 583/1)

it yan: *it-* T. itmek, uzaklaştırmak. ; *yan* T. yan, kenar. / ityān: *ityān* Ar. söyleme, isbat etme. / it yanıñdan: *it* T. it, köpek. ; *yan* T. yan, kenar. (R. 112)

it yerine: *it-* T. etmek, yapmak. *y.+ne* T. layık ve uygun olan yer. / it yerine: *it* T. it, köpek. ; *y.+ine* T. konum, değer. (Nz. 25)

itāve: *itāve* Ar. rüşvet. / it ava: *it* T. it, köpek. ; *a.+a* T. av. (Mf. 45)

itḥāfı: *i.+ı* verilme, sunma. / it ḥāfī: *it-* T. etmek. ; *ḥāfī* Ar. yalınayak. (G. 1994/2)

itḳān et: *itḳān* Ar. sağlamlaştırma. ; *et-* T. etmek, yapmak. / it ḳan et: *it-* T. etmek, yapmak. ; *ḳan et-* T. savaşmak, kavga etmek. (R. 577)

itḳān: *itḳān* Ar. muhkem, sağlam kılma. / it ḳan: *it* T. it, köpek. ; *ḳan* T. kan. (G. 1122/1)

itḳān: *itḳān* Ar. sağlamlaştırma. / it ḳan: *it* T. it, köpek. ; *ḳan* et- T. savaşmak, kavga etmek. (G. 355/2, G. 1957/1)

itlāf: *itlāf* Ar. telef etme, yok etme. / it lāf: *it* T. it, köpek. ; *lāf* Far. laf, boş lakırtı. (G. 1552/1)

ittiḳā düşer: *ittiḳā* Ar. dinen yasaklanan şeylerden kaçınma. ; *d.-er* T. düşmek. / ittiḳād üşer: *ittiḳād* Ar. ateş tutuşturma. ; *ü-er* T. üş-, üşüşmek, yığılmak. (G. 425/1)

ʿiyān: *ʿiyān* Ar. saf, temiz, samimi. / ʿiyān: *ʿiyān* Ar. ayan, görünür, aşikar. (G. 662/4)

ʿiẓām: *ʿiẓām* Ar. ulular, büyükler. / ʿiẓām: *ʿiẓām* Ar. kemikler. (G. 1627/1)

izcā: *izcā* Ar. defetme, sürükleme. / iz cā: *iz* T. iz, işaret, belirti. ; *cā* Far. yer. (G. 1635/1)

izhād ile: *izhād* Ar. kötü bir işten el çekme, uzak durma. ; *ile* T. ile bağlacı. / izhā dile: *izhā* Ar. güzel ve iyi iş yapma. ; *d.+e* Far. gönül. (G. 1682/1)

iẕʿān-ı leṭāyif: *iẕʿān* Ar. anlama gücü, kavrayış. ; *leṭāyif* Ar. latifeler. / iẕʿānile ṭāyif: *i.+ile* Ar. anlama gücü, kavrayış. ; *ṭāyif* Ar. tavaf eden. (G. 395/1)

ḳabā: *ḳabā* Ar. kaftan, üstte giyilen elbise. / ḳaba: *ḳ.+a* T. kap. (G. 20/1)

ḳabā: *ḳabā* Ar. üstte giyilen elbise. / ḳaba: *ḳaba* T. kaba, iri görünümlü. (G. 206/5)

ḳabā: *ḳabā* Ar. üstte giyilen elbise. / ḳaba: *ḳaba* T. kaba, kalın. (G. 1868/2)

ḳabāyile: *ḳ.+yile* Ar. üste giyilen bir elbise çeşidi. / ḳabāyile: *ḳ.+e* Ar. kabileler. (G. 1492/1)

ḳabāyil: *ḳabāyil* Ar. kabileler, aşiretler. / ḳabā yıl: *ḳabā* Ar. üstte giyilen elbise. ; *yıl* T. yıl, sene. (Kt. 2/1-2)

ḳabāyil: *ḳabāyil* Ar. kabileler. / ḳaba yil: *ḳaba* T. kaba, sert. ; *yil* T. yel, rüzgar. (G. 1910/1)

kaç ādem: bir *ḳaç* T. birkaç, bir miktar. ; *ādem* Ar. adam. / ḳaç a dem: *ḳaç-* T. kaçmak, uzaklaşmak. ; *a* T. a, bir ünlem. ; *dem* Ar. kan. (G. 252/1)

ḳaçan: *ḳaçan* T. ne zaman. / ḳaçan: *ḳaçan* T. kaçan, bir şeyden uzaklaşan, uzak duran. (G. 263/1)

ḳaçar: *ḳ.-ar* T. kaçmak. / ḳaçar: *ḳaçar* T. kaçar, her defasında kaç tane. (G. 359/2)

ḳader: *ḳader* Ar. kader, alınyazısı. / ḳadar: *ḳadar* T. kadar, miktar. (G. 500/5)

ḳadi rāye: *ḳ.+i* Ar. boy, endam. ; *rāye* Ar. sancak, bayrak. / Ḳadīr aya: *Ḳadīr* Ar. sonsuz kudret sahibi olan Tanrı. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1467/1)

ḳadi rinde: *ḳ.+i* Ar. boy. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḳadīrinde: *ḳ.+inde* Ar. kuvvet ve kudret sahibi. (G. 1368/8)

ḳadīde: bālā-*ḳ.+de* Far. Ar. uzun boyluluk. / ḳadīde: *ḳ.+e* Ar. kurutulmuş et. (G. 1742/3)

ḳadīd-i māde: *ḳadīd* Ar. kurutulmuş et. ; *māde* Far. dişi. / ḳadi dimāda: *ḳ.+i* Ar. boy. ; *d.+da* Ar. kanlar. (G. 1294/1)

ḳādir: *ḳādir* Ar. güç ve kuvvet sahibi. / ġādir: *ġādir* Ar. gadreden, kötülükte bulunan. (G. 880/1)

ḳādiri ġādir: *ḳ.+i* Ar. kadir, güç sahibi. ; *ġādir* Ar. fenalık eden, kötülük yapan. / taḥḳīḳā dirīġādır: *taḥḳīḳā* Ar. gerçekten, hakikaten. ; *d.+dır* Far. eyvah, yazıklar olsun. (G. 188/2)

kāf: *kāf* Ar. Arap alfabesinde bir harfin adı. / kāf: *kāf* Far. yırtık, yarık. (G. 127/5)

kāf-ı: *kāf* Far. yırtık, yarık. / kāfī: *kāfī* Ar. kafi, yeterli. (G. 127/5, G. 1994/3)

kāfī: *kāfī* Ar. kafi, yeterli. / şikāfī: *şikāfī* Far. yırtığa, yarığa ait. (G. 213/1)

ḳāfile: *ḳāfile* Ar. kafile, beraber yolculuk eden topluluk. / Ḳāf ile: *Ḳāf* Ar. masallarda yer alan efsanevi bir dağ. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1624/1)

kāhinde: k.+da Ar. kehanetde bulunan. / kāhında: *k.+ında* Far. saman. (G. 1196/1)

Ḳahramān: *Ḳahramān* Far. İranlı mitolojik kahramanı. / ḳahr emān: *ḳahr* Ar. kahır. ; *emān* Ar. eman, güven. (G. 641/1)

Ḳahramānı: *ḳ.+ı* Far. İranlı mitolojik kahramanı. / ḳahra Mānī: *ḳ.+a* Ar. kahır, yoketme. ; *Mānī* Far. ünlü Çin ressamı. (Kt. 20/1-2)

ḳāl: *ḳāl* Ar. söz, laf. / ḳal: *ḳal* T. madenin eritilerek saflaştırılması. (R. 221)

ḳāl: *ḳāl* Ar. söz. / ḳal: *ḳal* T. maden ergitme. / ḳal: *ḳal-* T. kalmak. (R. 254)

ḳalāşet: *ḳalāşet* Ar. kısalık, bodurluk. / ḳal aş et: *ḳal-* T. kalmak. ; *aş* T. pişirilerek hazırlanan yemek. ; *et* T. et. (G. 1488/1)

ḳalāyile: *ḳ.+e* Ar. az olanlar. / ḳalay ile: *ḳalay* T. kalay, madeni kapların kalaylanmasına kullanılan madde. ; *ile* T. ile bağlacı. / ḳala yıla: *ḳ.-a* T. kalmak. ; *y.+a* T. yıl, sene. (Kt. 213/1-2)

kālebed: *kālebed* Ar. beden, kalıp. / kāle bed: *kāle* Far. kumaş. ; *bed* Ar. kötü. (G. 1398/1)

ḳalender: *ḳalender* Ar. kalender, pervasız, rint. / ḳalan der: *ḳ.-an* T. kalmak. ; *der* Far. kapı. (G. 1509/1)

ḳalenderī: *ḳalenderī* Far. kalender, rint. / ḳalan deri: *ḳ.-an* T. kalmak. ; *deri* T. deri. (G. 1960/1)

ḳālib-i cānıñ: *ḳālib* Ar. kalıp, beden. ; *c.+ıñ* Far. can. / ḳāl-i bī-cānıñ: *ḳāl* Far. söz. ; *b.+nıñ* T. cansız, ruhsuz. (G. 818/2)

ḳalḳan: *ḳ.-an* T. kalkmak, kalkışmak. / ḳalḳan: *ḳalḳan* T. kalkan, bir savaş aleti. (G. 891/1)

ḳan un: *ḳan* T. kan. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. / ḳānūn: *ḳānūn* Ar. kanun, yasa, kural. (G. 1874/2)

ḳanā dil: *ḳanā* Ar. mızrak, uzun değnek. ; *dil* T. dil. / ḳanādīl: *ḳanādīl* Ar. kandiller, lambalar. (G. 840/1)

ḳanādīle: *ḳ.+e* Ar. kandiller. / ḳanadile: *ḳ.+ile* T. kanat. (G. 573/1)

ḳandır: *ḳ.+dır* T. kan. / ḳandır: *ḳ.-dır* T. suya kanmak, doysıya içmek. (G. 531/2)

ḳanı: *ḳanı* T. hani, nerede? / ḳanı: *ḳ.+ı* T. kan. (G. 2034/3)

ḳanıṭīn: *ḳanıṭīn* Ar. ümütsüzler. / ḳanı ṭīn: *ḳ.+ı* T. kan. ; *ṭīn* Ar. kil, toprak. (G. 495/1)

ḳāniʿ-i sāye: *ḳāniʿ* Ar. kanaat eden, elindekiyle yetinen. ; *sāye* Far. gölge. / ḳan-ı ʿĪsāya: *ḳan* T. kan. ; *ʿĪ.+ya* Ar. İsa peygamber. (G. 1521/2)

ḳānit: *ḳānit* Ar. dindar, itaatkar. / ḳan it: *ḳan* T. kan. ; *it* T. it, köpek. (Mf. 106)

ḳānūn: *ḳānūn* Ar. kanun, yasa. / ḳan un: *ḳan* T. kan. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. (R. 528)

ḳapar: *ḳ.-ar* T. kapmak, tutmak. / ḳapar: *ḳ.-ar* T. kapmak, el çabukluğuyla bir şeyi almak. (G. 203/1)

kār: *kār* et- Far. etki etmek, güç yetirmek. / kār: zemzeme-*kār* Ar. Far. ezgi yapan, ezgili söyleyen. (G. 574/1)

kār: *kār* et- Far. T. iş edinmek, meslek hâline getirmek. / kār: *kār* et- Far. T. etki etmek, tesir etmek, etkilemek. (R. 403)

ḳara ḳaytazı: gīsū-*ḳara* Far. T. yelesi kara. ; *ḳaytazı* T. ucunda saç örgüsü bulunan mızrak. / ḳıra ḳay tāzı: esb-i *ḳ.+a* Far. T. kır at. ; *ḳay* T. fırtına, bora. ; *tāzı* Far. tazı, av köpeği. (G. 1733/1)

ḳarāḥ: *ḳarāḥ* Ar. saf, halis. / ḳo rāḥ: *ḳo-* T. komak, bırakmak, terketmek. ; *rāḥ* Far. şarap. (R. 508)

kārbānı: *k.+ı* Far. kervan. / kār-ı bānī: *kār* Far. iş. ; *bānī* Ar. bina eden, kuran. (G. 318/1)

ḳardaş: *ḳardaş* T. kardeş. / derd aş: *derd* Far. dert, keder. ; *aş* T. pişirilerek hazırlanmış yemek. / her daş: *her* Far. her. ; *daş* T. taş. (R. 526)

ḳardaş: *ḳardaş* T. kardeş. / ḳar daş: *ḳar* T. karmak, karıştırmak, harmanlamak. ; *daş* T. taş. (G. 1365/2)

kār-ı hem bār: *kār* Far. iş, uğraşı. ; *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *bār* Far. yük. / kārihem kibār: *k.+em* Ar. kötü gören, tiksinen. ; *kıbār* Ar. büyükler, ulular, kibar. (G. 1215/1)

kār-ı heycā: *kār* Far. iş. ; *heycā* Ar. kavga, döğüş. / kārih-i cā: *kārih* Ar. beğenmeyen, tiksinen. ; *cā* Far. yer, mekan. (G. 287/1)

kār-ı seḫā sır: *kār* Far. iş. ; *seḫā* Ar. cömertlik. ; *sır* [sırr] Ar. sır, gizlenen şey. / kār ise ḫāsir: seḫā-*kār* Ar. Far. cömert, bol ihsanda bulunan. ; *ise* T. ise. ; *ḫāsır* Ar. zararda olan, zarar eden. (G. 451/1)

ḳarındaş: *ḳarındaş* T. kardeş. / ḳarın daş: *ḳarın* T. karın, batın. ; *daş* T. taş. (Mf. 118)

ḳarışagör: *ḳarışagör-* T. bir araya gelerek, yüz yüze görmek. / ḳarışagör: *ḳarışagör-* T. birbirine karışarak, katılarak görmek. / ḳarışagör: *ḳarışagör-* T. karışarak, müdahale ederek görmek. (Nz. 14)

ḳarışanı: *ḳ.+ı* T. karışmak, başka bir şeyin içine girmek. / ḳarı şānı: *ḳarı* T. karı, evli kadın. ; *ş.+ı* Ar. şan, özellik. (Ks. 12/1)

ḳarışıḳlıḳ: *ḳarışıḳlıḳ* T. karışıklık, kargaşa. / ḳar ışıḳlıḳ: *ḳar* T. kar. ; *ışıḳlıḳ* T. ışıklık, aydınlatan lamba vs. (G. 491/1)

kār-i hem ki bār: *kār* Far. iş. ; *hem* [hemm] Ar. dert, keder. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *bār* Far. yük. / kārihem kibār: *k.+em* Ar. kerih gören, tiksinen. ; *kibār* Ar. büyükler, ulular. (G. 1215/1)

ḳārī: *ḳārī* Ar. okuyan, okuyucu. / ḳarı: *ḳ.+ı* T. kar. / ḳarı: *ḳarı* T. karı, kadın. (R. 147)

kārihem: *k.+em* Ar. herhangi bir şeyden tiksinen. / kār-ı hem: *kār* Far. iş, uğraşı. ; *hem* [hemm] Ar. dert, keder. (G. 1070/1)

kārih-i dīvār: *kārih* Ar. tiksinen, uzak duran. ; *dīvār* Far. duvar. / kārih idi var: *kārih* Ar. tiksinen, uzak duran. ; *i-di* T. imek. ; *var* T. varlık, sahip olanan şeyler. (R. 344)

kārih-i zīne: *kārih* Ar. beğenmeyen, tiksinen. ; *zīne* Ar. zinet, süs, bezek. / kār-ı hīzī ne: *kār* Far. iş. ; *hīzī* Far. ipnelik. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1692/1)

kārihinde: *k.+inde* Ar. beğenmeyen, tiksinen. / kār-ı Hinde: *kār* Far. iş, uğraşı. ; *H.+e* Far. Hint, Hindistan. (Kt. 166/1-2)

ḳarīn: *ḳarīn* Ar. yakın. / ḳarın: *ḳarın* T. karın, batın. (Mf. 118)

ḳarīne: *ḳarīne* Ar. işaret, atıf, belirti. / ḳarīne: *ḳ.+e* Ar. yakın olan. (G. 1645/3)

ḳarīne: *ḳarīne* Ar. karine, ipucu. / ḳarı ne: *ḳarı* T. karı, evlenmiş kadın. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 579/1)

Ḳārūn: *Ḳārūn* Ar. Firavun'un adamlarından zenginliğiyle ünlü biri. / ḳar un: *ḳar* T. kar. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. (G. 713/1)

ḳaṣāyidi: *ḳ.+i* Ar. kasideler. ; ḳaṣa idi: *ḳaṣa* Yun. kasa, sandık. ; *i-di* T. imek. (G. 2004/3)

kās-ı dīn: *kās* Ar. kâse, kap. ; *dīn* Ar. din. / kāsidīn: *kāsidīn* Ar. sürümsüzler, revaçta olmayanlar. (G. 1880/2)

ḳaṣī rinde: *ḳaṣī* Ar. uzak. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ḳaṣīrinde: *ḳ.+inde* Ar. kısa. (G. 1368/2)

kāsibīni: *k.+i* Ar. kazananlar, elde edenler. / kās-ı bīnī: *kās* Ar. kase, kap. ; *bīnī* Far. burun, koklama duyu organı. (Kt. 24/1-2)

ḳaṣr: *ḳaṣr* Ar. kasır, konak. / ḳaṣr: *ḳaṣr* Ar. kısaltma. (G. 42/5)

ḳaṣr: *ḳaṣr* Ar. kısaltma. / ḳaṣr: *ḳaṣr* Ar. kasır, konak. (G. 348/2)

ḳaş merde: *ḳaş* T. kaş. ; *m.+e* Far. adam, kişi. / ḳaşmerde: *ḳ.+de* Ar. maskara, alay, şaka. (R. 593)

ḳaşıdır: *ḳ.+ıdır* T. kaş. / ḳaşıdır: *ḳ.-dır* T. kaşımak. (G. 558/1)

ḳavm-i ʿĀd: *ḳavm* Ar. kavim, topluluk. ; *ʿĀd* Ar. Ad kavmi, bir kavim adı. / ḳov meʿād: *ḳov-* T. kovmak, uzaklaştırmak. ; *meʿād* Ar. dönülecek yer, ahiret. (G. 1347/1)

ḳayd ad: *ḳayd* Ar. kayıt. ; *ad* T. ad, isim. / mey dad: *mey* Far. şarap. ; *dad* T. tad, lezzet. (R. 250)

ḳayd: *ḳayd* Ar. endişe, kayıt, kaygı. / ḳayd: *ḳayd* Ar. bağ, pranga. (G. 352/5)

ḳayıḳ ile: *ḳayıḳ* T. kayık, tekne. ; *ile* T. ile bağlacı. / ḳayıḳı yıḳıla: *ḳ.+ı* T. kayık, tekne. ; *y.-a* T. yıkılmak, dağılmak. (G. 1718/1)

ḳayıḳ: *ḳayıḳ* T. kayık, tekne. / daḳāyıḳ: *daḳāyıḳ* Ar. incelikler. (G. 1718/2)

ḳayırır: *ḳ.-ır* T. kayırmak, töleranslı davranmak. / ḳayırır: *ḳ.-ır* T. kaydırmak. (R. 311)

ḳaymaġ: *ḳaymaġ* [ḳaymaḳ] T. kaymak, ayak kayması. / ḳaymaġ: *ḳaymaġ* [ḳaymaḳ]T. kaymak, süt veya yoğurt üzerinde oluşan yağ tabakası. (G. 1189/1)

ḳaymaḳ: *ḳaymaḳ* T. kaymak, süt kaymağı. / ḳaymaḳ: *ḳ.-maḳ* T. kaymak, bir zemin üzerinde sabit duramamak. (R. 309)

Ḳaysiledir: *Ḳ.+iledir* Ar. Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı. / mūs̱aḳı siledir: *m.+ı* Ar. kaydedilmiş, belgelenmiş. ; *s.-edir* T. silmek. (G. 549/5)

ḳazaḳ: *ḳazaḳ* T. tıraşlı. / ḳazaḳ: *ḳ.-aḳ* T. kazımak, eşmek. (Nz. 46)

ḳazana: *ḳ.-a* T. kazanmak. / ḳazana: *ḳ.+a* T. kazan, kulplu büyük tencere. / ḳazana: *ḳ.-ana* T. kazmak, eşmek. (R. 522)

ḳazmayile: *ḳ.+yile* T. kazma. / ḳaz mey ile: *ḳaz-* T. kazmak. ; *mey* Far. şarap. ; *ile* T. ile. (R. 46)

kebāyir: *kebāyir* Ar. büyükler, ulular. / kebāyir: *kebāyir* Ar. büyük günahlar. (G. 1104/1)

kebede: *k.+e* Ar. zorluk, sıkıntı, dert. / kebede: *k.+de* T. çok kalın bir keçe türü. (G. 1472/1)

keçe: *keçe* T. keçe, yünün dövülmesiyle elde edilen kumaştan yapılmış elbise. / keçe: *keçe* T. keçi. (G. 1331/3)

kefālet: *kefālet* Ar. kefalet, güvence. / kef ālet: *kef* Far. avuç içi. ; *ālet* Ar. alet, araç. (G. 258/1)

kefede: *k.+de* [keffe] Ar. terazi kefesi. / kefe de: *k.+e* Far. avuçiçi. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1297/9)

Kefeli: *K.+li* Far. Kırım'da bir kasaba. / kefeli: *k.+i* Ar. dip, kıç. (G. 1921/1)

kefen etdim: *kefen* Ar. kefen. ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. / kefe n'etdim: *k.+e* Far. avuçiçi. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. (G. 912/3)

kefen: *kefen* Ar. kefen. / kefin: *k.+in* Far. avuçiçi. (G. 592/1)

keff-i nedīniñ: *keff* Ar. avuçiçi. ; *n.+niñ* Ar. cömert. / keffine dīniñ: *k.+ine* Ar. avuçiçi. ; *d.+iñ* Ar. din. (G. 823/1)

kefīl: *kefīl* Ar. kefil, güvence veren. / ke-fīl: *ke-fīl* Ar. fil gibi. (G. 219/1)

kel başıñ: *kel* T. kel, saçsız. ; *b.+ıñ* T. baş, kafa. / kelb aşıñ: *kelb* Ar. köpek. ; *a.+ıñ* T. aş, yemek. (R. 289)

kelā: *kelā* Ar. ot, yeşillik. / kelā: *kelā* Far. kurbağa. (G. 234/6)

kelā-be-dūn: *kelā-be-dūn* Ar. Far. altında yeşil otlar bulunan, yeşillik üzerinde oturan. / gül-āb-ı dūn: *gül-āb* Far. gül suyu. ; *dūn* T. dün, eski. / kilāb-ı dūn: *kilāb* Ar. köpekler. ; *dūn* Ar. alçak, kötü. (R. 67)

kelīle: *kelīle* Ar. körleşmiş. / kelile: *k.+ile* T. kel, saçı olmayan. (G. 265/1)

kem aldır: *kem* Far. az, eksik. ; *aldır-* T. aldırmak. / kemāldir: *k.+dir* Ar. kemal, tamlık, eksiksizlik. (R. 11)

kem ḥaṣīr ile: *kem* Far. noksan, kötü. ; *ḥaṣīr* Ar. dili tutulan. ; *ile* T. ile bağlacı. / lemḥa ṣırıla: *lemḥa* Ar. bir an, bir göz atılacak kadar. ; *ṣ.-a* T. sıyrılmak, kurtulmak. (G. 1481/1)

kemāl ātī: *kemāl* Ar. kemal, eksiksiz. ; *ātī* Ar. iyi gelecek, istikbal. / kemālātı: *k.+ı* Ar. kemaller, olgunluklar. (G. 1952/2)

kemāl: *kemāl* Ar. olgunluk. / kem āl: *kem* Far. eksik, kusurlu, pinti. ; *āl* Ar. hile. ; kemāl: *kemāl* Ar. tam, eksiksiz. (G. 745/1-2)

kemān: *kemān* Far. yay. / kem-ān: *kem-ān* Far. az, eksik. ; *ān* Far. güzellik. (G. 1567/2)

kemān: *kemān* Far. yay. / kem-ān: *kem-ān* Far. güzelliği eksik olan, az güzel. (Kt. 85/1-2)

kemānı: *k.+ı* Far. yay. / kem anı: *kem* Far. az, eksik. ; *anı* T. onu. (G. 1845/2)

kemer: zerrīn-*kemer* Far. zaltın kemerli, kemeri altın işlemeli olan. / kem er: *kem* Far. noksan, kusurlu, kötü. ; *er* T. er, kişi, yiğit. (G. 884/1)

kemḫā ḳan: *kemḫā* Far. ipek kumaş. ; *ḳan* T. kan. / kem ḫaḳan: *kem* Far. az. ; *ḫaḳan* T. hakan, hükümdar. (R. 214)

kemīne: *kemīne* Far. aciz. / kemī ne: *kemī* Ar. yiğit. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Mf. 9)

kemīne: *kemīne* Far. zavallı, hakir. / kemi ne: *k.+i* Far. kem, kötü. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 582/1)

güm iş: *güm* Far. kayıp. ; *iş* T. iş, uğraş. / gümiş: *gümiş* [gümüş] T. gümüş madeni. (G. 2090/2, Th. 9/2)

kerāmātı: *k.+ı* Ar. kerametler, olağanüstü işler yapma. / kerām ātī: *kerām* (metinde üstün harekeli) [ki rām > k'rām > kerām] *ki* Far. ki bağlacı. ; *rām* Far. tabi olma. / *ātī* Ar. gelcek, ati. (G. 2024/1)

kerāmātī: *kerāmātī* Ar. kerametlerle ilgili, iyiliklerle ilgili. / kirām atı: *kirām* Ar. cömertler, kerem sahipleri. ; *a.+ı* T. at. (G. 1984/2)

kerārīs: *kerārīs* Ar. bir kitabın sekiz sayfadan oluşan forması. / kirā rīs: *kirā* Ar. kira. ; *rīs* Far. parlak ip. (G. 2155/3)

Kerbelā: *Kerbelā* Ar. Hz. Hüseyin'in öldürüldüğü yer, Irak'ta bir kent. / kerbe lā: *k.+e* Ar. tasa, gam, keder. ; *lā* Ar. olumsuz cevap sözcüğü, hayır. (G. 632/1)

kerem: *kerem* Ar. kerem, iyilik. / kerem: *k.+em* Far. sağır. (G. 1070/2)

kerem-dār: kerem-dār Ar. Far. kerem sahibi, cömert. / kerem dār: kerem Ar. kerem, ihsan, iyilik. ; dār Ar. yurt, mesken, konak. (G. 1149/1)

kerīmān: *kerīmān* Ar. Far. cömertler, eli açık kimseler, ulu kişiler. / ker īmān: *ker* Far. sağır. ; *īmān* Ar. iman, inanma. (G. 428/1)

kerm: *kerm* Ar. üzüm asması. / germ: ser-*germ* Far. sarhoş, kafası ısınmış. (G. 793/1)

kes ālet: *kes-* T. kesmek eylemi. ; *ālet* Ar. alet, mecazen cinsel organ. / kesālet: *kesālet* Ar. tenbellik. (G. 1781/1)

kes bīdini. *kes-* T. kesmek. ; *b.+ini* Far. söğüt. / kesbī dīni: *kesbī* Ar. kazanmaya ait. ; *d.+i* Ar. din. (R. 218)

kes meges: *kes* Far. kişi. ; *meges* Far. sinek. / kesme kes: *k.-me* T. kesmek. ; *kes-* T. kesmek. (G. 885/1)

kesālet: *kesālet* Ar. tenbellik. / kes ālet: *kes-* T. kesmek. ; *ālet* Ar. alet, araç. (R. 28)

kesb aş: *kesb* Ar. elde etme, kazanma. ; *aş* T. Yemek, yiyecek. / kes baş: *kes* Far. kesmek. ; *baş* T. baş, kelle. (G. 996/1)

kesbe denī: *k.+e* Ar. elde etme, kazanma. ; *denī* Ar. alçak, kötü adam. / kes bedeni: *kes-* T. kesmek. ; *b.+i* Ar. beden, incan gövdesi. (R. 6)

kesb-i günāh: *kesb* Ar. kazanma, elde etme. ; *günāh* Far. günah, hata. / kes bī-günāh: *kes* Far. kişi. ; *bī-günāh* Far. günahsız, suçsuz. (G. 704/2)

kesb-i nām: *kesb* Ar. kazanmak, elde etmek. ; *nām* Far. ad, ün. / kes binām: *kes-* T. kesmek, koparmak. ; *b.+m* Ar. bina, yapı. (G. 1129/4)

kesb-i nāsı: *kesb* Ar. kazanma, elde etme. ; *n.+ı* Ar. insanlar. / kes bināsı: *kes-* T. kesmek eylemi. ; *b.+sı* Ar. bina, yapı. (G. 1708/1)

kesbīde: *k.+de* Ar. elde edilen, kazanılan. / nākes bīde: *nākes* Ar. cimri, pinti. ; *b.+e* Far. söğüt. (G. 1615/3)

kesde nīrūya: *k.+de* Far. kişi. ; *n.+ya* Far. güçlü, kuvvetli. / kes denī-rūya: *kes* Far. kişi. ; *d.+a* Ar. Far. alçak ve kötü çehreli. (Kt. 74/1-2)

kesdiremez: *k.-emez* T. kestirmek. / kes diremez: *kes* Far. kişi. ; *d.-emez* T. dermek, toplamak. (R. 199)

kesel: *kesel* Ar. gevşeklik, tenbellik. / kes el: *kes-* T. kesmek, ayırmak. ; *el* T. el. (G. 890/2)

kesel: *kesel* Ar. tenbellik, uyuşukluk. / kes el: *kes-* T. kesmek. ; *el* T. el. (R. 191)

keseli: *k.+i* Ar. gevşeklik, tenbellik. / keseli: *k.-eli* T. kesmek. (G. 1987/2)

keseli: *k.+i* tenbellik, gevşeklik. / keseli: *k.+li* Far. para kesesi. (G. 1921/2)

ke-serāb: *ke-serāb* Ar. serap gibi. / keser āb: *k.-er* T. kesmek, sona erdirmek. ; *āb* Far. su. (Kt. 1/1-2)

kesesin: *k.+sin* Far. kese, para torbası. / kesesin: *k.-esin* T. kesmek. (G. 1027/1)

keskin: *keskin* T. keskin, sivriltilmiş. / kes kīn: *kes-* T. kesmek. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (R. 604)

keskine: *k.+e* T. keskin, sert. / kes kīne: *kes* Far. kişi. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 1717/1)

keslāna: *k.+a* Ar. tenbel, uyuşuk. / kes lāne: *kes* Far. kişi. ; *lāne* Far. yuva. (R. 190)

kesmeyi: *k.+yi* T. kesmek eylemi. / kes meyi: *kes* Far. kişi. ; *m.+i* Far. şarap. (Kt. 227/1-2)

kestaneyi: *k.+yi* Yun. kestane. / kes tā neyi: *kes* Far. kişi, şahıs. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *n.+i* Far. ney, üflemeli musiki aletlerinden biri. (G. 1891/1)

keşf-i rāz: *keşf* Ar. keşfetme, bulma. ; *rāz* Far. sır. / keş firāz: ser-*keş* Far. başına buyruk. ; *firāz* Far. yükseltme. (G. 225/1)

keşīde dil-ber: *keşīde* Far. çekilmiş, yazılmış. ; *dil-ber* Far. sevgili. / keşīde-dil ber: *keşīde-dil* Far. kalbi dertli, kederli. ; *ber* Ar. toprak, kara. (G. 1094/2)

ke-şīşe: *ke-şīşe* Ar. Far. şişe gibi. / keşīşe: *k.+e* Far. keşiş, Hristiyan din adamı. (G. 1707/1)

key: *key* [keyy] Ar. dağlanmış yara. / key: *key* Far. hükümdar. (G. 2108/1)

keyde: *k.+de* [keyy] Ar. dağlama, yara dağlama. / keyde: *k.+e* Ar. hile, oyun. / keyde: *k.+de* Far. büyük hükümdar. (R. 553)

keydine: *k.+ine* Ar. hile. / key dīne: *key* [keyy] Ar. yara, dağlama. ; *d.+e* Ar. din. (R. 280)

keyfer: *keyfer* Ar. karşılık, ceza. / keyf er: *keyf* Ar. keyif, neşe. ; *er* T. er, kişi. (Kt. 221/1-2)

keyfer: *keyfer* Far. ceza. / key fer: *key* [keyy] Ar. yara, yara dağlama. ; *fer* Far. güç, kuvvet. (G. 380/2)

keyl anı: *keyl* Ar. kadeh. ; *anı* T. onu. / Geylānī: *Geylānī* Far. Geylanlı, ünlü tasavvuf büyüğü Abdulkadir-i Geylanî. (G. 2091/2)

keyle: *k.+e* Ar. kadeh. / keyle: *k.+le* Ar. ateşle dağlama. (G. 1345/1)

keyyis-i cūda: *keyyis* Ar. akıllı, anlayışlı. ; *c.+a* Ar. cömertlik. / keyyi sücūda: *k.+i* Ar. dağlama. ; *s.+da* Ar. rahat olan, sakin, durgun. (G. 1703/2)

ḳıl iç: *ḳıl-* T. kılmak, yapmak. ; *iç-* T. içmek. / ḳılıç: *ḳılıç* T. kılıç (G. 2120/1)

ḳına yaḳdır: *ḳına yaḳ-* [ḥına] T. < Ar. kına yakmak. / ḳan ayaḳdır: *ḳan ayaḳ+dır* T. ayağı kanlı. (G. 308/5)

ḳıralı: *ḳ.+ı* Sl. kral, hükümdar. / ḳıralı: *ḳ.-alı* T. kırmak, yenmek, yenilgiye uğratmak. (G. 2165/1, G. 2174)

ḳırbac: *ḳırbac* T. kırbaç. / ḳır bāc: *ḳır-* T. kırmak, parçalamak. ; *bāc* Far. haraç, vergi. (G. 586/1)

ḳırḳar: *ḳırḳar* T. kırkar kırkar. / ḳırḳar: *ḳ.-ar* T. kırpmak, kenarlarını kesmek. (Mf. 55)

ḳırṭās: *ḳırṭās* Ar. kâğıt. / ḳır ṭās: *ḳır-* T. kırmak. ; *ṭās* Far. tas, kâse. (G. 1904/1, G. 2078/1)

ḳışını yaz: *ḳ.+ını* T. kış mevsimi. ; *yaz* T. yaz mevsimi. / ḳışı niyāz: *ḳ.+ı* T. kış mevsimi. ; *niyāz* Far. niyaz, istek. (G. 671/2)

ḳıy fāl: *ḳıy-* T. kıymak. ; *fāl* Ar. fal. / ḳīfāl: *ḳīfāl* Ar. boyun damarları. (R. 323)

ḳıya: *ḳ.-a* T. kıymak, acımamak. / ḳaya: *ḳ.-a* T. kaymak, sabit duramamak [veya *ḳaya* T. kaya, taş]. (G. 1860/1)

ḳıya: *ḳ.-a* T. kıymak, acımamak. / ḳaya: *ḳ.-a* T. kaymak, sabit duramamak. (Mf. 20)

ḳıyāfet: *ḳıyāfet* Ar. kılık, kıyafet. / ḳıy āfet: *ḳıy-* T. kıymak, acımamak. ; *āfet* Ar. afet, bela. (Kt. 89/1-2)

ḳıyām et: *ḳıyām* Ar. ayağa kalkmak, ayaklanmak. ; *et* T. et. / ḳıyāmet: *ḳıyāmet* Ar. kıyamet, öte dünya. (G. 1292/1)

ḳıyam: *ḳ.-am* T. kıymak, acımadan kötülük ve eziyet etmek. / ḳıyām: *ḳıyām* Ar. ayağa kalkmak, ayakta olmak, ayaklanmak. (G. 946/1)

ḳıyām: *ḳıyām* Ar. ayağa kalkma, ayaklanma. / ḳıy am: *ḳıy-* T. kıymak eylemei. ; *am* T. kadınlık organı. (G. 1440/1)

ḳıyāma: *ḳ.+a* Ar. ölümden sonra tekrar dirilme. / ḳıyāme: *ḳıyāme* Ar. kıyamet, ölüm sonrası. (G. 1743/5)

ḳıyāmı: *ḳ.+ı* Ar. ayağa kalkma. / ḳıya mı: *ḳ.-a* T. kıymak, acımamak. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 1980/3)

ḳıyān: *ḳıyān* Ar. hizmetçiler. / ḳıyan: *ḳ.-an* Ar. kıymak, acımamak. G. 1798/5)

ḳıyarım: *ḳ.-arım* T. acımadan öldürmek, yok etmek. / ḳıyarım: *ḳ.-arım* T. küçük ve ince parçalar hâlinde doğramak. (G. 945/2)

ḳıyme: bī-*ḳıyme* Far. Ar. kıymetsiz, değersiz. / ḳıyma: *ḳıyma* T. kıymak, acımamak eylemi. / ḳıyma: *ḳıyma* T. kıyılmış et, kıyma. (Nz. 21)

ki dür bīʿadan: *ki* Far. ki bağlacı. ; *dür* [dürr] Ar. inci. ; *b.+dan* Ar. Yahudi mabedi. / ke-derb-i ʿAden: *ke-derb-i ʿAden* Ar. Aden cennetinin kapısı gibi. (G. 263/2)

ki lābe: *ki* Far. ki bağlacı. ; *lābe* Far. yalvarma, yakarma. / kilāba: *k.+a* Ar. köpekler. (G. 1729/3)

ki men etdim: *ki* Far. ki bağlacı. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. / kime n'etdim: *k.+e* T. kim. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-dim* T. etmek, yapmak. (G. 912/1)

ki nāhīsin: *ki* Far. ki bağlacı. ; *n.+sin* Ar. yasaklayan. / günāhısın: *g.+ısın* Far. günah. (G. 1057/2)

ki nām aldıḳ: *ki* Far. ki bağlacı. ; *nām* Far. ad, ün. / künām aldıḳ: *künām* Far. vahşi hayvan ini. (G. 777/1)

ki nāsa: *ki* Far. ki bağlacı. ; *n.+a* Ar. insanlar, halk. / künāse: *künāse* Ar. toz, süprüntü. (G. 548/1)

ki nesin: *ki* Far. ki bağlacı. ; *n.+sin* T. ne, soru zamiri. / kīnesin: *k.+sin* Far. kin, gönülde saklanan düşmanlık. (G. 1425/2)

ki rācī: *ki* Far. ki bağlacı. ; *rācī* Ar. rica eden, isteyen. / kirācı: *k.+cı* Ar. kira, bir şeyin bedel karşılığı kullanımı. (G. 673/1)

ki rām eylemeye: *ki* Far. ki bağlacı. ; *rām* Far. ram, hazır, boyun eğen. ; *e.-meye* T. eylemek, yapmak. / kirām eyle meye: *k.+m* Ar. kira, bedel. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. ; *m.+e* Far. şarap. (R. 281)

ki rām: *ki* Far. ki bağlacı. ; *rām* Far. ram, baş eğen. / kirām: *kirām* Ar. aslalet ve cömertliğe sahip olanlar. (G. 103/1, G. 639/1)

ki rāmī: *ki* Far. ki bağlacı. ; *rāmī* Ar. atan, atıcı. / girāmī: *girāmī* Far. saygın, muhterem. (G. 575/1)

ki rāsī: *ki* Far. ki bağlacı. ; *rāsī* Ar. duran. / kirāsı: *k.+sı* Ar. kira, kullanma bedeli. (G. 242/1)

ki sāde: *ki* Far. ki bağlacı. ; *sāde* Far. sade, yalın, temiz. / kisāda: *k.+da* Ar. yün elbise. (G. 351/1)

ki şīrāz: *ki* Far. kim. ; *şīrāz* Far. bağ. / kişi rāz: *kişi* T. kişi. ; *rāz* Far. sır. (G. 957/1)

ki tāb: *ki* Far. ki bağlacı. ; *tāb* Far. güç, kuvvet. / kitāb: kitāb Ar. kitap. (G. 257/3)

ki yāverde: *ki* Far. kim zamiri. ; *y.+de* Far. yaver, yardımcı, yardım eden. / giyā verde: *giyā* Far. ot. ; *v.+e* Ar. gül çiçeği. (G. 1554/1)

ki yazarız: *ki* Far. ki bağlacı. ; *y.-arız* T. yazmak. / giyāzārız: *g.+ız* Far. otlak, çayır. (G. 626/1)

kibār: *kibār* Ar. ulular, büyükler. / ki bār: *ki* Far. ki bağlacı. ; *bār* Far. yük. (G. 574/2)

kibāş: *kibāş* Ar. koçlar. / ki baş: *ki* Far. ki bağlacı. ; *baş* T. baş. (G. 1412/1)

kiber nādir: *kiber* Ar. yaşlılık. ; *nādir* Ar. nadir, az rastlanır. / ki bernādır: *ki* Far. ki bağlacı. ; *b.+dır* Far. genç. (G. 192/1)

kibrīt: *kibrīt* Ar. kırmızı yakut. / kibrīt: *kibrīt* Ar. kibrit, ateş yakmaya yarayan alet. / kibr it: *kibr* Ar. büyüklenme, kibir. ; *it* T. et, köpek. (R. 256)

kim: *kim* T. kim, soru zamiri. / kim: *kim* T. ki bağlacı. (Nz. 20)

kimdir āz: *k.+dir* T. kim, soru zamiri. ; *āz* Far. hırs, açgözlülük. / kim dirāz: *kim* T. kim, soru zamiri. ; *dirāz* Far. uzun. / kimdir az: *k.+dir* T. kim, soru zamiri. ; *az* T. az, küçük miktar. (R. 165)

kimi nāna: *kimi* T. bazısı. ; *n.+a* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. / kim inana: *kim* T. kim, soru zamiri. ; *i.-a* T. inanmak. (Mf. 24)

kimsesi: *k.+si* T. kimse. / kim sesi: *kim* T. ki bağlacı. ; *s.+i* T. ses. (G. 2184/1)

kīmyāda: *k.+da* Ar. kimya. / kim yāda: *kim* T. kim, soru zamiri. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1423/1)

kinăne: *kināne* Ar. okluk, sadak. / ki nāna: *ki* Far. ki bağlacı. ; *n.+a* Far. ekmek, hamurdan pişirilen temel gıda. (G. 589/1)

kīne: *kīne* Far. kin, düşmanlık. / ki ne: *ki* Far. ki bağlacı. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 249/1)

kir pas: *kir* T. kir. ; *pas* T. kir, pas. / kirpās: *kirpās* Far. yünden elle dokunmuş bir kumaş. (G. 1878/1)

kīr: *kīr* Far. erkeklik organı. / kir: *kir* T. kir, pislik. (R. 77)

kirā sine: *kirā* Ar. kira, bedel. ; *sine* Ar. uyuklama, bir an uyuma. / kirāsına: *k.+ına* Far. kiraz. (G. 1369/1)

kirāne: bī-*kirāne* Far. uçsuz bucaksız. / kirā ne: bī-*kirā* Far. Ar. kirasız. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 424/1)

kirāsı: *k.+sı* Ar. kira, kullanma bedeli. / kürāsī: *kürāsī* Ar. kürsüler, tahtlar. (G. 344/1)

kirās-ı: *kirās* Far. kiraz meyvesi. / kirāsı: *k.+ı* Ar. kira, kullanma bedeli. (G. 259/5)

kirāsını: *k.+ını* Far. kiraz meyvesi. / kirāsını: *k.+sını* Ar. kira, kullanma bedeli. (G. 2179/1)

kīr-i zenān: *kīr* Far. erkeklik organı. ; *zenān* Far. vuran. / gīr-i zenān: şeb-*gīr* Far. geceyi kaplayan, kuşatan. ; *zenān* Far. kadınlar. (G. 1964/1)

kīsemiz: *k.+miz* T. kese, para torbası. / ki semiz: *ki* Far. ki bağlacı. ; *semiz* T. semiz, besili, şişman. (R. 204)

kīsinde: *k.+inde* Ar. para kesesi. / ki Sinde: *ki* Far. ki bağlacı. ; *S.+e* Far. Hindstan'da bir bölge. (G. 1283/1)

kişverde: *k.+de* Far. ülke, memleket. / kiş verde: *kiş* Far.-T. kovma esnasında kullanılan bir sözcük. ; *v.+e* Ar. gül, çiçek. (G. 1358/2)

kitāb-cūy: *kitāb-cūy* Ar. Far. kitap arayan, kitap arzulayan. / git āb-cūy: *git-* T. gitmek. ; *āb-cūy* Far. su arayan, su arzulayan. / ki tāb-cūy: *ki* Far. ki bağlacı. ; *tāb-cūy* Far. ışık arayan, ışık arzulayan. (Nz. 10)

kitābet: *kitābet* Ar. yazı yazmak, bir şeyi kaleme almak. / kitāb et: *kitāb* Ar. kitap. ; et T. et. (G. 1031/1)

ḳo cāndır: *ḳo-* T. komak, el çekmek. ; *c.+dır* Far. can. / ḳucandır: *ḳ.-andır* T. kucaklamak. (G. 199/3)

ḳo cār: *ḳo-* T. koymak, terketmek. ; *cār* Ar. komşu. / ḳocar: *ḳ.-ar* T. kocamak, yaşlanmak. (G. 1401/1)

ḳo cedeli: *ḳo-* T. komak, bırakmak, terketmek. ; *c.+i* cedel, kavga, sürtüşme. / ḳoca deli: *ḳoca* T. büyük, koca. ; *deli* T. deli. (G. 1934/1)

ḳo cemāl: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *cemāl* Ar. cemal, güzellik, çehre. / ḳoca māl: *ḳoca* T. çok büyük. ; *māl* Ar. mecazen erkeklik organı. (G. 1059/1)

ḳo dīdem: *ḳo-* T. koymak, yerleştirmek. ; *d.+m* Far. göz. / ḳodı dem: *ḳ.-dı* T. koymak, yerleştirmek. ; *dem* Ar. kan. (G. 1277/1, G 1954/1)

ḳo dīnār: *ḳo-* T. koymak, yerleştirmek eylemi. ; *dīnār* Ar. dinar, para. / ḳodı nār: *ḳ.-dı* T. koymak. ; *nār* Far. ateş, cehennem. (G. 1794/2)

ḳo ḳaydı: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *ḳ.+ı* Ar. düğüm, bağ. / ḳoḳaydı: *ḳ.-aydı* T. kokmak. (G. 2100/1)

ḳo lāyime: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *l.+e* Ar. ayıplayan, kınayan. / ḳolayıma: *k.+ıma* T. kolay. (G. 1636/1)

ḳo lāyin: *ḳo-* T. koymak. ; *lāyin* Far. kısa. / ḳolayından: *ḳ.+ın* T. kolay. (G. 1134/2)

ḳo mesāda: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *m.+da* Ar. akşam. / ḳoma sāde: *ḳ.-ma* T. komak, bırakmak. ; *sāde* Far. sade, yalın. (G. 1556/2)

ḳo mezbelede: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *m.+de* Ar. mezbele, çöplük. / ḳomaz belede: *ḳ.-maz* T. komak, bırakmak. ; *b.+e* Ar. yurt, memleket. (G. 1576/1)

ḳo nām-ı nāsı: *ḳo-* T. koymak, bırakmak. ; *nām* Far. ad, san. ; *nās* Ar. insanlar, halk. / ḳona mīnāsı: *ḳ.-a* T. konmak, yerleşmek. ; *m.+sı* Far. kadeh, sırça. (G. 1887/1)

ḳo pārasın: *ḳo-* T. koymak, bırakmak, terketmek. ; *p.+sın* Far. para. / ḳoparasın: *ḳ.-asın* T. koparmak, söküp atmak. (G. 1154/1)

ḳo peleng: *ḳo-* T. komak, bırakmak, terketmek. ; *peleng* Far. panter, leopar. / ḳopa leng: *ḳ.-a* T. kopmak, ayrılmak. ; *leng* Far. topal, aksak. (Kt. 212/1-2)

ḳo ruḳbāda: *ḳo-* T. koymak, bırakmak. ; *r.+da* Ar. kaşılıklı hibeleşme. / ḳoruḳ bāde: *ḳoruḳ* T. koruk, üzümün henüz yeşil ve ekşi olanı. ; *bāde* Far. şarap. (G. 1541/1)

ḳo tīcān: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *tīcān* Ar. taçlar, padişah başlıkları. ; ḳūt-ı cān: *ḳūt* Ar. azık, rızık. ; *cān* Far. can, ruh. (R. 615)

ḳo tīmār: *ḳo-* T. koymak, bırakmak. ; *tīmār* Far. yara bakımı. / ḳūt-ı mār: *ḳūt* Ar. gıda, azık. ; *mār* Far. yılan. (G. 1147/3, R. 102)

ḳocar: *ḳ.-r* T. kocamak, yaşlanmak. / ḳucar: *ḳ.-ar* T. kucaklamak. (G. 338/1)

ḳodıġımda: *ḳ.-dıġımda* T. komak, yerleştirmek. / ḳodı ġımda: *ḳ.-dı* T. komak, yerleştirmek. ; *ġ.+a* Ar. kılıf, kın. (Mf. 89)

ḳoḳış: *ḳ.-ış* T. kokmak. / ḳo ḳış: *ḳo-* T. kovmak, uzaklaştırmak. ; *ḳış* T. kış mevsimi. (G. 2005/4)

ḳomayana: *ḳ.-mayana* T. koymak, bırakmak. / ḳoma yana: *ḳ.-ma* T. koymak, bırakmak. ; *y.-a* T. yanmak. (G. 1316/4)

ḳonaġımda: *ḳ.+ımda* T. konak, köşk. / ḳona ġımda: *ḳ.-a* T. konmak. ; *ġımd* Ar. kılıf, kın. (G. 1639/2)

ḳonaḳ: *ḳonaḳ* T. konak, büyük ev. / ḳonaḳ: *ḳ.-aḳ* T. konmak, yerleşmek. (G. 768/1)

ḳonaḳ: *ḳonaḳ* T. konak, oturulacak yer. / ḳon aḳ: *ḳon-* T. konmak. ; *aḳ-* T. akmak. / ḳonaḳ: *ḳonaḳ* T. iki menzil arasındaki mesafe ve yol. (Nz. 27)

ḳonan: *ḳ.-an* T. konmak. / ḳo nān: *ḳo-* T. koymak, bırakmak. ; *nān* Far. ekmek. (G. 1854/1)

ḳonanı: *ḳ.+anı* T. konmak, yerleşmek. / ḳo nānı: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *n+ı* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (Nz. 55)

ḳonar: *ḳ.-ar* T. konmak, yerleşmek. / ḳo nār: *ḳo-* T. komak, yerleştirmek. ; *nār* Ar. ateş. (Mf. 57)

ḳoparmaḳ: *ḳoparmaḳ* T. koparmak, ortaya çıkarmak. / ḳo parmaḳ: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *parmaḳ* T. parmak. (Mf. 73)

ḳor nāz: *ḳ.-r* T. ḳomak. ; *nāz* Far. naz, cilve. / ḳurnaz: *ḳurnaz* T. kurnaz, hileci. (G. 1733/5)

ḳor semā yine: *ḳ.-r* T. komak, bırakmak. ; *semā* Ar. gök, gökyüzü. ; *yine* T. yine. / ḳorsam āyine: *ḳ.-rsam* T. komak, bırakmak. ; *āyine* Far. ayna. (G. 1566/1)

ḳor: *ḳ.-r* T. komak, yerleştirmek. / ḳor: *ḳor* T. kor, ateş koru. (G. 1911/1)

ḳorḳa bāġ: *ḳ.-a* T. korkmak. ; *bāġ* Far. bağ, bahçe. / ḳor ḳabaġ: *ḳ.-r* T. komak, koymak. ; *ḳabaḳ* T. su veya şarap kabı olarak kullanılabilen bir kabak cinsi. (G. 1479/1)

ḳorḳanı: *ḳ.-anı* T. korkmak. / ḳor ḳanı: *ḳ.-r* T. komak, müptela etmek. ; *ḳanı* T. ne zaman ? / ḳor ḳanı: *ḳ.-r* T. komak, doldurmak. ; *ḳ.+ı* T. kan. (R. 99)

ḳorḳar: *ḳ.-ar* T. korkmak. / ḳor ḳar: *ḳ.-r* T. komak, yerleştirmek. ; *ḳar* T. kar. (R. 270)

ḳorḳara: *ḳ.-ara* T. korkmak. ; ḳor ḳara: *ḳor-* T. koymak. ; *ḳara* T. kara, siyah renk. (G. 1276/1)

ḳorḳarı: *ḳ.-arı* T. korkmak. / ḳor ḳarı: *ḳ.-r* T. ḳomak, yerleştirmek. ; *ḳarı* T. kadın. (G. 2175/1)

ḳorḳı ne: *ḳorḳı* T. korku. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / ḳor ḳına: *ḳ.-r* T. komak, yerleştirmek. ; *ḳ.+a* T. kın, kılıç kılıfı. (R. 601)

ḳoruḳ: *ḳoruḳ* T. koruk, henüz olgunlaşmamış üzüm. / ḳoruḳ: *ḳ.-ruḳ* T. komak, yerleştirmek. (Mf. 100)

ḳoruyan: *ḳ.+dır* T. koruyan, kollayan, gözeten. / ḳoru yan: *ḳ.+u* T. kor. ; *yandır-* T. yandırmak, yakmak. (G. 199/5)

ḳoşan: *ḳ.-an* T. koşmak. / ḳo şān: *ḳo-* T. komak, müsaade etmek. ; *şān* Ar. şan, ün. (G. 708/1)

ḳoşar: *ḳ.-ar* T. koşmak. / ḳo şer: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. (G. 359/1)

ḳoy maḳṣūda: *ḳoy-* T. koymak, bırakmak. ; *m.+a* Ar. hedeflenen, amaçlanan. / ḳoymaḳ ṣuda: *ḳ.-maḳ* T. koymak, bırakmak. ; *ṣ.+da* T. su. (R. 500)

ḳoy meşām: *ḳoy-* T. koymak, müsaade etmek. ; *meşām* [meşāmm] Ar. burun. / ḳoyma şām: *ḳ.-ma* T. koymak, bırakmak. ; *şām* Far. akşam. (G. 669/2)

ḳoyaldan: *ḳ.-aldan* T. koymak, bırakmak, terketmek. / ḳoy elden: *ḳoy-* T. koymak, bırakmak, terk etmek. ; *e.+den* T. el. (G. 1148/1)

ḳoyan dīnār: *ḳ.-yan* T. koymak, yerleştirmek. ; *dīnār* Ar. dinar, para. / ḳo yandı nār: *ḳo-* T. komak, bırakmak. ; *y.-dı* T. yanmak. ; *nār* Ar. ateş. (G. 2130/2)

ḳoyan: *ḳ.-an* T. komak, yerleştirmek. / ḳo yan: *ḳo-* T. komak, bırakmak, terketmek. ; *yan* T. yan, bir kimsenin yanı. (G. 1158/4)

ḳoyarsın: *ḳ.-arsın* T. koymak, yerleştirmek. / ḳo yarsın: *ḳo-* T. komak, müsaade etmek. ; *y.-sın* T. yarmak, parçalamak. (Kt. 43/1-2)

ḳoyma dāyin: *ḳ.-ma* T. koymak. ; *dāyin* Ar. borç veren. / ḳoy medāyin: *ḳoy-* T. koymak. ; *medāyin* Ar. şehirler. (G. 1134/1)

ḳoyma rāhım: *ḳ.+ma* T. koymak, bırakmak. ; *r.+ım* Far. yol. / ḳoy merāhim: *ḳoy-* T. koymak, serbest bırakmak. ; *merāhim* Ar. merhemler. (G. 1102/1)

ḳoymadı dem: *ḳ.-madı* T. koymak, bırakmak. ; *dem* Ar. kan. / ḳoyma didem: *ḳ.-ma* T. koymak, yapmak. ; *d.-dem* T. demek, söylemek. / ḳoyma dīdem: *ḳ.-ma* T. ḳoymak, müsaade etmek. ; *d.+m* Far. göz. (G. 922/1-2)

ḳoymaġa da: *ḳ.-maġa* T. koymak, yerleştirmek eylemi. ; *da* T. de, da bağlacı. / ḳoyma ġada: *ḳ.-ma* T. koymak, yerleştirmek eylemi. ; *ġ.+a* Ar. erte, sonra. (G. 1553/3)

ḳucamazdı: *ḳ.-amazdı* [ḳuç-] T. kucaklamak. / ḳocamazdı: *ḳ.-mazdı* T. kocamak, yaşlanmak. / ḳocam azdı: *ḳ.+am* T. koca, eş. ; *a.-dı* T. azmak, azıtmak. (Nz. 1)

ḳucar: *ḳ.-ar* [ḳuç-] T. kuçmak, kucaklamak. / ḳocar: *ḳ.-r* T. kocamak, yaşlanmak. / ḳoc er: *ḳoc* [ḳoç] T. koç. ; *er* T. er, yiğit. (Nz. 18)

ḳumāş: *ḳumāş* Ar. kumaş. / ḳo māş: *ḳo-* T. komak, yerleştirmek. ; *māş* Far. bir tahıl. (G. 2093/1)

ḳumāşdır: *ḳ.+dır* Ar. kumaş. / ḳamaşdır: *ḳ.-dır* T. kamaştırmak. (G. 543/1)

ḳurbaġa: *ḳurbaġa* T. kurbağa. / ḳor baġa: *k.-r* T. komak, koymak, yerleştirmek eylemi. ; *b.+a* T. bağ, ip. (G. 1711/1)

ḳurbān: *ḳurbān* Ar. yakın olmaya sebep olacak iş, kurban. / ḳurb ān: *ḳurb* Ar. yakın olma. ; *ān* Far. güzellik. (G. 428/4)

ḳurbānī: *ḳurbānī* Ar. kurbanlık, kurbana ait. / ḳurb anı: *ḳurb* Ar. yakınlık. ; *anı* T. onu. (G. 1833/1)

ḳurb-ı nāsına: *ḳurb* Ar. yakınlık, yakınlaşma. ; *n.+ına* Ar. insanlar, halk. / ḳor bināsına: *ḳ.-r* T. koymak. ; *b.+sına* Ar. bina, yapı. (G. 1410/1)

kūrdeler: *k.+ler* Far. bir balta çeşidi. / kūr deler: *kūr* Far. derin. ; *d.-er* T. delmek, eşmek. (G. 773/1)

kurdeyi: *k.+yi* Far. bele takılan bir savaş aleti. / gör deyi: *gör-* T. görmek. ; *d.+i* Far. zor günler. / ḳor deyi: *ḳ.-r* T. komak, yerleştirmek. ; *deyi* [deyü] diyerek, öyle düşünerek. (Nz. 37)

ḳurnāz: *ḳurnaz* T. kurnaz. / ḳor nāz: *ḳ.-r* T. komak, terketmek. ; *nāz* Far. naz, cilve. (G. 305/1)

Ḳur'ānı: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *Ḳ.+ı* Ar. Kur'ân-ı Kerîm. / oḳur ānī: *o.-r* T. okumak. ; *ānī* T. < Ar. ansızın, hemen. (G. 1931/4)

ḳurṣaġ: *ḳurṣaġ* [ḳurṣaḳ] T. kursak. / ḳor ṣaġ: *ḳ.-r* T. komak, koymak, yerleştirmek. ; *ṣaġ* T. sağ yön. (G. 2040/1)

ḳurşunu: *ḳ.+u* T. kurşun, mermi. / ḳur şunu: *ḳur-* T. kurmak. ; *ş.+u* T. şu, işaret zamiri. (G. 2114/1)

ḳurūd ile: *ḳurūd* Ar. maymunlar. ; *ile* T. ile bağlacı. / ḳuru dile: *ḳuru* T. kuru. ; *d.+e* Far. gönül. (G. 1573/2)

ḳurūdına: *ḳ.+ına* Ar. maymunlar. / ḳuru dīne: *ḳuru* T. kuru. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1264/1)

kūs-ı tek: *kūs* Far. büyük davul. ; *tek* Far. dip, kalça. / köstek: *köstek* T. köstek, engel. (Kt. 219/1-2)

ḳuṣūr: bī-*ḳuṣūr* Far. Ar. kusursuz, ekisksiz. / ḳo ṣūr: *ḳo-* T. komak, müsaade etmek. ; *ṣūr* Ar. kıyametin kopuşunu başlatan boru. (G. 1163/2)

ḳuṣūr: *ḳuṣūr* Ar. kusurlar, hatalar. / ḳuṣūr: *ḳuṣūr* Ar. kasırlar, köşkler. (G. 567/1, G. 889/6)

kūtehi: *k.+i* Far. kısa. / kū tehī: *kū* [kūy] Far. semt, mahalle. ; *tehī* Far. boş. (Mf. 51)

ḳuyusun: *ḳ.+sun* T. kuyu. / ḳoyusun: *ḳ.+sun* T. koyu. / ḳo yusun: *ḳo-* T. komak, müsaade etmek. ; *y.-sun* T. yumak, yıkamak. (R. 274)

kübine: *k.+ine* T. küp, testi. / k'o bine: *k'o* Far. T. ki o. ; *b.-e* T. binmek eylemi. (G. 1648/2)

küfr-i le'īmān: *küfr* Ar. küfür, inkar. ; *le'īmān* Ar. alçak, kötü tabiatli kimseler. / küfr ile īmān: *küfr* Ar. küfür, inkar. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *īmān* Ar. iman, inanma. (G. 400/2)

Külṣūm: *Külṣūm* Ar. bir kadın adı, Hz. Peygamber'in üçüncü kızı Ümmü'l-Külsüm. / gül ṣūm: *gül* Far. gül. ; *ṣūm* Ar. sarımsak. (Kt. 174/1-2)

künām: *künām* Far. vahşi hayvan ini. / kun am: *kun* Far. dışkılama deliği. ; *am* T. kadın cinsel organı. (G. 478/1)

kürāsī: *kürāsī* Far. defter ve kağıda ait. / gürāsī: *gürāsī* Far. arta kalan, geride kalan. (Kt. 181/1-2)

Kürdü ne iş itdi: dil-ber-i *K.+ü* Far. Kürt asıllı sevgili. ; *ne* T. soru zamiri. ; *iş* T. iş, uğraşı. ; *i.-di* T. etmek, yapmak. / tükürdü ne iş itdi: *t.-dü* T. tükürmek. ; *ne* T. soru zamiri. ; *iş* T. iş, uğraşı. ; *i.-di* T. etmek, yapmak. / gördü ne işitdi: *g.-dü* T. görmek. ; *ne* Far. ne bağlacı. ; *i.-di* T. işitmek, duymak. (Nz. 8)

kürk-i semmūr: *kürk* T. <Far. kürk, hayvan postundan yapılan giysi. ; *semmūr* Ar. samur. / gürg isem mūr: *gürg* Far. kurt, yırtıcı yabani hayvan. ; *i.+m* T. ise. ; *mūr* Far. karınca. (G. 1475/1)

küs er: *küs* Far. kadın cinsel organı. ; *er* T. er, kişi. / küser: *k.-er* T. küsmek. (G. 463/1)

küs meye: *küs-* T. küsmek, darılmak. ; *m.+e* Far. şarap. / küsmeye: *k.+ye* T. küsme eylemi. (Kt. 143/1-2)

küser: *k.+er* T. küsmek. / küs er: *küs* Far. kadın cinsel organı. ; *er* T. er, kişi. (G. 387/2)

küsişe: *k.-işe* T. küsmek. / küs işe: *küs* Far. kadınlık organı. ; *i.+e* T. iş. (R. 391)

küskün: *küskün* T. küskün, küsmüş kişi. / küs kūn: *küs* Far. kadınlık organı. ; *kūn* Far. dışkılama organı. (Mf. 53)

küstāḫāne: *küstāḫāne* Far. küstahça. / küs tā ḫāne: *küs* Far. kadının cinsel organı. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *ḫāne* Far. ev. (G. 1607/1)

lā-beden: *lā-beden* Ar. bedensiz, görnmeyen. / lābeden: *l.+den* Far. yalvarmak, dalkavukluk etmek. (G. 1100/2)

lā-büd du'ā: *lā-büd* [lā-büdd] Ar. lazım, gerekli. ; *du'ā* Ar. dua, yakarış. / dilā bed-du'ā: *dilā* Far. ey gönül anlamında ünlem. ; *bed-du'ā* Far. Ar. beddua. (G. 810/1)

lāġar: *lāġar* Far. zayıf, cılız. / lāġ er: *lāġ* Far. şaka, latife. ; *er* T. er, yiğit. (Kt. 177/1-2)

lāle: *lāşe* Far. lâle çiçeği. / lāle: *l.+e* Ar. dilsiz. (G. 1608/1)

lālezārı: *l.+ı* Far. lâlelik, lâle bahçesi. / lāle zārī: *l.+e* Far. lâl, dilsiz. ; *zārī* Far. ağlayıp sızlama. (G. 1917/2)

lāʿl ile bīme: *lāʿl* Ar. lal taşı ve bu taş renginde olan dudak. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *b.+e* Far. korku. / laʿli lebime: *l.+i* Ar. lal taşı ve bu taş renginde olan dudak. ; *l.+ime* Far. dudak. (G. 166/2)

lāyı: *l.+ı* Far. tortu. / lāyı: *l.+yı* Ar. hayır anlamında cevap ifadesi. (G. 1868/5)

lāyile: *l.+yile* Ar. hayır anlamında olumsuzluk edatı. / lāy ile: *lāy* Far. çamur. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1646/3)

leb ḫāyinān: leb-ā-*leb* Far. ağzına kadar dolu. ; *ḫāyinān* Ar. Far. hayinler. / leb-ḫāy-ı nān: *leb-ḫāy* Far. dudak ısıran. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 672/2)

leb-cū: *leb-cū* Far. dudak arayan, dudak peşinde olan. / leb-cū: *leb-cū* Far. akarsu kenarı. (G. 122/7)

lebene meyle: *l.+e* Ar. süt. ; *m.+e* Ar. meyil, eğilim. / lebeni meyle: *l.+ni* Far. dudak gibi olan. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 10)

lebībe denī: *l.+e* Ar. akıllı, zeki. ; *denī* Ar. alçak, kötü tabiatli. / leb-i bedeni: *leb* Far. dudak. ; *b.+i* Ar. beden, gövde. (G. 2068/1)

lebībiz: *b.+iz* Ar. akıllı. ; lebi biz: *l.+i* Far. dudak. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. (Kt. 61/1-2)

legede: *l.+e* Far. tekme, çifte. / lekede: *l.+de* Far. leke, kir izi. (R. 447)

lek lek: *lek lek* Far. < Hin. yüz bin yüz bin, yüz biner. / leklek: *leklek* Far. leylek. (G. 379/1)

Leylāyile: *L.+yile* Ar. Leyla vü Mecnun hikayesinin kadın kahramanı. / leyl ayile: *leyl* Ar. gece. ; *a.+ile* T. ay gezegeni. (R. 278)

Leylī: *Leylī* Ar. Leyla vü Mecnun hikayesinin kadın kahramanı. / leylī: *leylī* Ar. geceleyin, gece vakti. (G. 2129/3)

licām-ı cemel: *licām* Ar. yular. ; *cemel* Ar. deve. / -i cām-ı Cem el: *-i* Far. izafet harfi. ; *cām* Far. kadeh. ; *el* T. el. (R. 523)

līk: *līk* Far. < Ar. lakin, fakat. / līk: *līk* Far. kadeh. (Ms. 11/5)

livā ṭamaʿdan: *livā* Ar. sancak. ; *ṭ.+dan* Ar. açgözlülük. / livāṭa maʿden: *livāṭa* Ar. livata, erkekler arası eşcinsellik, kulamparalık. ; *maʿden* Ar. maden. (G. 469/1)

loķması nān: *l.+sı* Ar. lokma. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / Sīnān: İbn *Sīnā* Ar. İbn Sīnā. (G. 833/1)

mā ise māye: *mā* Ar. su. ; *ise* T. ise. ; *māye* Far. maya. / mā'-i semāya: *mā* Ar. su. *s.+ya* Ar. sema, gök, gökyüzü. (G. 1643/1)

mā ʿadā: *mā* Ar. su. ; ʿadā Ar. düşman. / mā-ʿadā: *mā-ʿadā* Ar. başka, başkası, gayrısı. (G. 1062/3)

mā yaʿni: *mā* Ar. su. ; *yaʿni* Ar. yani, eğer. / māyiʿini: *m.+ini* Ar. sıvı, akıcı. (G. 1830/1)

mā: *mā* Ar. su. / mā: li-emrim *mā* Ar. "herhangi bir iş nedeniyle" anlamında bir ifade. (G. 28/1)

mā-beyne: *m.+e* Ar. mabeyn, iki şeyin arası, ara. / mā beyne: *mā* Ar. su. ; *b.+e* [beyin] T. beyin, kafanın içi. (Ar. ara, iki şeyin arası.) (R. 606)

mācid: *mācid* Ar. şan ve şeref sahibi. / intimā ced: *intimā* Ar. bağlanma, intisap etme. ; *ced* [cedd] Ar. cedd, atalar. (G. 1740/1)

māda: *m.+da* Ar. su. / māde: *māde* Far. dişi. (G. 118/3)

māde: *māde* Far. dişi, bayan. / mā da: *mā* Far. su. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 372/2)

māde: *māde* Far. dişi. / māda: *m.+da* Ar. su. (G. 514/1)

mādeler: *m.+ler* Far. dişi. / mā deler: *mā* Far. su. ; *d.-er* T. delmek. (G. 500/4)

mādeligin: *m.+ligin* Far. dişi. / mā deligin: *mā* Ar. su. ; *d.+in* T. delik. (G. 1008/1)

mādere de: *m.+e* Far. anne. ; *de* T. de, da bağlacı. / mā derede: *mā* Far. su. ; *d.+de* T. dere, küçük suların aktığı kanal. (R. 266)

māderimi: *m.+imi* Far. anne. / mā derimi: *mā* Ar. su, gözyaşı. ; *d.+mi* T. deri. (R. 340)

māderinden: *m.+inden* Far. anne. / mā derinden: *mā* Ar. su. ; *d.+den* T. derin. (G. 402/1)

mādeyi: *m.+yi* Far. kadın, bayan. / mā deyi: *mā* Ar. su. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. (G. 2014/1)

māhı tābişe: *m.+ı* Far. ay, sevgili. ; *t.+e* Far. hararet, sıcaklık. / māhī tā bişe: *māhī* Far. balık. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.-e* T. pişmek. (G. 1288/1)

māhı: *m.+ı* Far. ay gezegeni. ; māhī: *māhī* Far. balık. (G. 2094/1)

māh-tāba şīr: *m.+a* Far. ayışığı, dolunay. ; *şīr* Far. arslan. / māh tā beşīr: *māh* Far. ay. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *beşīr* Ar. müjdeci, iyi haber getiren kişi. (G. 246/2)

maḫzūn: *maḫzūn* Ar. hazinede saklı olan. / maḥzūn: *maḥzūn* Ar. hüzünlü, kederli. (G. 1864/5)

maḳālīd iledir: *maḳālīd* Ar. kilitler, anahtarlar. ; *i.+dir* T. ile bağlacı. / maḳāli diledir: *m.+i* Ar. söz. ; *d.-dir* T. dilemek. (G. 346/1)

maḳālīde: *m.+e* Ar. kilit dilleri, anahtarlar. / maḳāli de: *m.+i* Ar. söz, söz söyleme. ; *de* T. dahi, o da. (G. 1340/5)

māl: *māl* Ar. mal, servet. / māl: māl-ā-*māl* Far. silme dolu, ağzına kadar dolu. (G. 797/1)

māl-ā-māl: *māl-ā-māl* Far. ağzına kadar dolu. / māl āmāl: *māl* Ar. mal, varlık. ; *āmāl* Ar. emeller, arzular. / mā-lā-m'āl: *mā-lā-m'āl* [mā-lā-me'āl] Ar. anlamsız, değersiz, boş. (R. 123)

māl-i kemāl: *māl* Ar. mal, varlık, servet. ; *kemāl* Ar. tamlık, olgunluk. / mā-li-kemāl: *mā-li-kemāl* Ar. kemal için olan. (R. 436)

mālīdir: *m.+dir* Far. dolu, ağzına kadar dolu. / mālıdır: *m.+ıdır* Ar. mal, varlık. / mālı dir: *m.+ı* Ar. mal, varlık. ; *d.-r* T. demek, söylemek. (Nz. 29)

mālik emlākin: *mālik* Ar. malik, mülk sahibi. ; *e.+in* Ar. mülkler. / māl-i kem lākin: *māl* Ar. mal, varlık. ; *kem* Far. az, noksan. ; *lākin* Ar. ancak, lakin. (G. 1135/1)

mālikāne: *mālikāne* Ar. Far. büyük köşk. / mālik ana: *mālik* Ar. sahip olan. ; *ana* T. anne. (G. 1955/1)

mālik-i dāda: *mālik* Ar. malik, sahip. ; *d.+a* Far. adalet. / māl-i gedāda: *māl* Ar. mal, varlık. ; *g.+da* Far. yoksul, dilenci. (G. 1427/1)

māliki: *m.+i* Ar. sahip, malik. / Māliki: *M.+i* Ar. cehennemlerin kapıcısı olan melek. / māl iki: *māl* Ar. mal, servet, varlık. ; *iki* T. 2 sayısı, çift. (R. 605)

mālikīn: *mālikīn* Ar. malik olanlar, sahip olanlar. / māl-ı kīn: *māl* Ar. mal, varlık. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 1902/3)

māliş: *māliş* Far. sürtme, yüz sürme. / māl iş: *māl* Ar. mal, varlık. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 1632/2)

mālişe: *m.+e* Far. el sürme, elle sıvama. / māl işe: *māl* Ar. mal, varlık. ; *i.+e* T. iş, çalışma. (G. 1288/5)

mālişledir: *m.+ledir* Far. sürme, sürtme. / māl işledir: *māl* Ar. mal, varlık. ; *i.-ir* T. işletmek, çalıştırmak. (Mf. 93)

mā-melek: *mā-melek* Ar. bütün varlığı, nesi varsa. / mā melek: *mā* Ar. su. ; *melek* Ar. melek. (G. 275/3-4)

mā'idede: *m.+de* Ar. sofra. / mā'ī dede: *ma'ī* Ar. su renginde, mavi. ; *dede* T. dede, büyük baba. (G. 1500/1)

mā'idem: *m.+m* Ar. sofra. / mā'-i dem: *mā'* Ar. su. ; *dem* Ar. kan. (G. 1486/2)

mā'idesin: *m.+sin* Ar. sofra. / mā idesin: *mā* Ar. su. ; *i.-esin* T. etmek, yapmak. (G. 1033/1, Mf. 121)

mā'ideye: *m.+ye* Ar. sofra, üzerinde yemek yenen tahta. / mā'-i deye: *mā'* Ar. su. ; *d.+e* Far. kış mevsimi. (R. 588)

mā'ideyiz: *m.+yiz* Ar. sofra. / mā ideyiz: *mā* Ar. su. ; *i.-eyiz* T. etmek, yapmak. (G. 712/1)

mā'ile: *m.+e* Ar. meyilli, yatkın. / mā ile: *mā* Ar. su. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1646/1)

Mārdīn: *Mārdīn* ? Mardin ili. / mār-ı dīn: *mār* Far. yılan. ; *dīn* Ar. din. (G. 1079/1)

mār-ı erḳama: *mār* Far. yılan. ; *e.+a* Ar. sırt kısmında beyazlık da bulunan siyah yılan. / mārı arḳama: *m.+ı* Far. yılan. ; *a.+ma* T. arka, sırt. (G. 1589/2)

māridi: *m.+i* Ar. inatçı. / mār idi: *mār* Far. yılan. ; *i-di* T. imek eylemi. (G. 1848/3)

masḫara: *masḫara* Ar. maskara, soytarı, komik. / mes ḫara: *mes* Ar. dokunma, temas etme. ; *ḫ.+a* Far. eşek, merkep. (G. 1557/3)

māsikine: *m.+ine* Ar. tutan, zapteden. / mā sikine: *mā* Ar. su. ; *s.+ine* T. erkeklik organı. (R. 367)

maṭla biz: *m.+a* Ar. geçiştirme. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / maṭlabız: *m.+ız* T. arzulanan, talep edilen. (G. 643/1)

māyeme: *m.+me* Far. maya, asıl, öz. / mā yeme: *mā* Ar. su. ; *y.+e* Ar. deniz. (G. 1371/2)

māyeye: *m.+ye* Far. maya, asıl. / mā yeye: *mā* Ar. su. ; *y.-ye* T. yemek, gıdalanmak. (Kt. 142/1-2)

mā-yı semā: *mā* Ar. su, yağur. ; *semā* Ar. gök. / germā ise mā: *germā* Far. sıcaklık. ; *ise* T. ise. ; *mā* Ar. su. (G. 29/1)

mecāzī: *mecāzī* Ar. mecaza, hakikî olmayana ait. / mecāzī: *mecāzī* Ar. cezasını, hakkettiğini veren. (G. 223/1)

medārise: *medārise* Ar. medreseler. / medār ise: *medār* Ar. üzerinde hareket edilecek yer, yörünge. ; *ise* T. ise. (G. 1496/1)

medḥūr: *medḥur* Ar. kovulmuş, uzaklaştırılmış. / med ḥūr: *med* [medd] Ar. uzatma. ; *ḥūr* Ar. huri, cennet kadını. (Kt. 100/1-2)

meh licām: *meh* Far. ay gezegeni. ; *licām* Ar. gem. / mehl-i cām: *mehl* Ar. yumuşaklık. ; *cām* Far. kadeh. (G. 1697/1)

meh mūm: *meh* Far. sevgili. ; *mūm* Far. mum. / mehmūm: *mehmūm* Ar. dertli, endişeli. (G. 1948/5)

meh rinde: *meh* Far. ay gezegeni. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kişi. / mehrinde: *m.+inde* Ar. mehir, evlilik esnasında erkek tarafından kadına verilen para veya mal. (G. 1628/5)

meh tābe: *meh* Far. ay gezegeni. ; tābe Far. tava. / meh-tāba: *m.+a* Far. mehtap. (G. 1179/1)

mehārāt: *mehārāt* Ar. maharetler, ustalıklar. / mehār at: köhne-*mehār* Far. Ar. gemi veya yuları eskimiş. ; *at* T. at. (G. 806/1)

meh-cebīn: *meh-cebīn* Far. Ar. ay alınlı, alnı ay gibi parlayan. / mehce bīn: *m.+ce* Far. ay gezegeni. ; *bīn* Ar. bölge, mıntıka. (G. 687/1)

mehde: *m.+de* Far. ay gezegeni. / mehde: *m.+e* Ar. beşik. (G. 1442/2)

meh-dīde: *meh-dīde* Far. ay görmüş. / Mehdīde: *M.+de* Ar. kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkacağına inanılan kurtarıcı. (G. 1434/1)

mehleke: *mehleke* Ar. helak olunacak yer, tehlikeli yer. / meh leke: *meh* Far. Ay gezegeni. ; *leke* T. leke, kir izi. (G. 1073/1)

meh-liḳādır: *m.+dır* Far. Ar. ay yüzlü, sevgili. / mehli ḳādir: *m.+i* Ar. mehil, mühlet, belli bir vakit verme. ; *ḳādir* Ar. kadir, gücü yeten. (G. 157/1)

mehmeh: *mehmeh* Ar. çok geniş çöl. / meh meh: *meh* Far. ay gezegeni. ; *meh* Far. ay gezegeni. (G. 865/1)

mehmūm: *mehmūm* Ar. dertli ve kaygılı. / meh mūm: *meh* Far. ay gezegeni. ; *mūm* Far. mum. (G. 2126/1)

meh-rū merām: *meh-rū* Far. ay yüzlü, sevgili. ; *merām* Ar. meram, istek. / meh-rūma rām: *m.+ma* Far. ay yüzlü, sevgili. ; *rām* Far. ram, boyun eğen. (G. 1571/3)

meh-tābına: *m.+ına* Far. mehtap, ayışığı. / meh tā bine: *meh* Far. ay gezegeni. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.-e* T. binmek eylemi. (G. 1578/1)

mekīn: *mekīn* Ar. oturan, yerleşen. / eyleme kīn: e.*-me* T. eylemek. yapmak. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 63/1)

Mekkīme denī: resūl-i *M.+me* Ar. Mekkeli peygamber, Hz. Muhammed. ; *denī* Ar. alçak, kötü tabiatli. / Mekkī Medenī: *Mekkī Medenī* Ar. Mekkeli ve Medineli. / eylemek kime denī: *e.-mek* T. eylemek, yapmak. ; *k.+e* T. kim, soru zamiri. ; *denī* Ar. alçak, kötü tabiatli. (R. 336)

meklūf-ı māh: *meklūf* Ar. benekli. ; *māh* Far. ay gezegeni. / melhūfum āh: *m.+um* Ar. dertli, kederli. ; *āh* Far. ah, inleme sesi. (G. 337/1)

mekse biz: *m.+e* Ar. öşür, vergi. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / meksebiz: *m.+iz* Ar. kazanç, gelir. (G. 643/2)

melā'iki: *m.+i* Ar. melekler. / melā iki: *melā* Ar. topluluk, cemaat. ; *iki* T. iki, çift. (G. 412/1)

memer dīdeler: *memer* Ar. geçilecek yol, yer. ; *d.+ler* Far. göz. / merdi deler: *m.+i* Far. adam, kişi. ; *d.-er* T. delmek. (G. 1006/1)

memlū keyle: *memlū* Ar. dolu. ; *k.+le* Ar. dağlama, yarayı kızgın demirle dağlama. / memlūk eyle: *memlūk* Ar. mülk edinilmiş, köle. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. (R. 482)

memlūkān: *memlūkān* Ar. Far. mülk edinilmişler, köleler. / memlū kān: *memlū* Ar. dolu. ; *kān* Far. meden ocağı, kaynak. (G. 1948/6, R. 485)

memlūkim: *m.+im* Ar. kul, köle. / memlū kim: *memlū* Ar. dolu. ; *kim* T. kim, soru zamiri. (G. 1677/1)

memlūkine: *m.+ine* Ar. kul, köle. / memlū kīne: *memlū* Ar. dolu, doldurulmuş. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 1688/1)

men āh ile: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *āh* Far. ah, inleme sesi. ; *ile* T. ile bağlacı. / menāhile: *m.+e* Ar. sulak yer, sulama yer. (G. 1424/1)

men āhı: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ā.+ı* Far. ah, inleme sesi. / menāhī: *menāhī* Ar. dinen yasaklanmış şeyler. (R. 365)

men ber: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ber* Far. göğüs, sine. / menber: *menber* Ar. minber. (G. 1629/1)

men cā: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *cā* Far. yer, mekan. / mencā: *mencā* Ar. kurtulma yeri, kurtuluş yeri. (G. 951/1)

men dil: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *dil* T. dil. / mendīl: *mendīl* Ar. mendil, havlu. (G. 840/2)

men gūş: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *gūş* Far. dinleme, kulak verme. / mengūş: *mengūş* Far. küpe, kulağa takılan takı. (G. 67/1)

men ḥūt: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ḥūt* Ar. büyük balık. / menḥūt: *menḥūt* Ar. tıraş edilmiş, yontulmuş. (G. 873/1)

men küb: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *küb* T. küp, testi. / menkūb: *menkūb* Ar. gözden düşmüş, talihsiz. (G. 1648/1)

men nān: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / mennān: *mennān* Ar. çok bağışta bulunan, ihsan eden. (G. 833/2)

men nān: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. / Mennān: *Mennān* Ar. çok ihsanda bulunan, Tanrı. (G. 2163/3)

men nānıñ: *men* Far. bir ağırlık ölçüsü. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / Mennānıñ: *M.+ıñ* Ar. Ar. çok bağışta bulunan, ihsan eden, Tanrı. (G. 1770/7)

men o pende: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *o* T. o, işaret sıfatı. ; *p.+e* Far. öğüt, nasihat. / dāmen öpende: *dāmen* Far. etek. ; *ö.-ende* T. öpmek. (G. 1281/1)

men ʿaḳārı: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿa.+ı* Ar. evin metaı, mülk, tarım su ve arazisi. / menʿe ḳārī: *m.+e* Ar. caydırmak, vazgeçirmek. ; *ḳārī* Ar. okuyan. (G. 956/1)

men ʿaṣā ile: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿaṣā* Ar. asa, değnek. ; *ile* T. ile bağlacı. / menʿe ṣāʾile: *m.+e* Ar. menetme, alıkoyma. ; *ṣ.+e* Ar. saldırmak, hücum etmek. (G. 1592/1)

men ʿidām: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿidām* Ar. yok olma, ortadan kalkma. / menʿ-i dām: *menʿ* Ar. sakındırma, alıkoyma. ; *dām* Far. dam, tuzak. (G. 953/1)

men ṣūr: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ṣūr* Ar. sur, kıyametin kopuşunu başlatacak olan boru. / manṣūr: *manṣūr* Ar. yardım görmüş, kurtarılmış. (G. 1942/1)

men şu rinde: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / menşūrında: *m.+ında* Ar. yazılmış. (R. 568)

menāhīle: *m.+le* Ar. dinen yasaklanmış şeyler. / men āhile: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ā.+ile* Far. ah, inleme sesi. (G. 1485/1)

menāl: *menāl* Ar. elde edilenler. / men āl: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *āl* Ar. çoluk çocuk, aile. (G. 1064/1)

menāsik: *menāsik* Ar. hacıların hacda yerine getirmekle yükümlü olduğu görevler. / münā sik: *münā* Ar. arzu edilen şeyler. ; *sik* T. erkeklik organı. (Mf. 81)

menbit: *menbit* Ar. çayır, otlak. / men bit: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *bit* T. bit. (Kt. 233/1-2)

mendil: *mendil* [mindel] T. < Ar. mendil, el havlusu. / men dil: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *dil* T. dil, lisan. / men dil: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *dil* Far. gönül. (R. 92)

mendīl: *mendīl* Ar. mendil, havlu, başörtüsü. / men dil: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *dil* T. dil. (G. 1478/2, R. 603)

menhele: *m.+e* Ar. su içilecek yer, durulacak yer. / men hele: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *hele* T. hele. (Mf. 62)

menhūm-ı dīdār: *menhūm* Ar. düşkün, tutkun. ; *dīdār* Far. yüz, çehre. / menhūm idi dār: *menhūm* Ar. düşkün, tutkun. ; *i-di* T. imek eylemi. ; *dār* Far. darağacı. (G. 1572/2)

menim: *m.+im* T. ben, şahıs zamiri. / menim: *m.+im* Far. 3 kg ağırlığında bir ağırlık ölçüsü. (G. 2147/1)

menīʿinde: *m.+inde* Ar. sağlam ve yüksek. / meni ʿinde: *m.+i* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿi.+e* Ar. yan, taraf, kat, huzur. (G. 1450/1)

meniş: bed-*meniş* Far. kötü huylu. / men iş: *men* T. ben. ; *iş* T. iş, uğraşı. (Mf. 56)

menkibi: *m.+i* Ar. omuz ile kol kemiğinin birleştiği yer. / men gibi: *men* Far. 3 kg ağırlığında bir ağırlık ölçüsü. ; *gibi* T. gibi. (G. 2149/1)

menḳūl: *menḳūl* Ar. nakledilmiş, aktarılmış. / men ḳul: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ḳul* T. kul, köle. (G. 915/1)

menḳūr: *menḳūr* Ar. delinmiş, delikli para. / men ḳor: *men* Far. 3 kg ağırlığında bir ağırlık ölçüsü. ; *ḳor* T. ateş koru. (G. 1911/1)

menn-i Hādī: *menn* Ar. bağış, nimet. ; *Hādī* Ar. doğru yola ileten, Tanrı. / rūşen-nihādī: *rūşen-nihādī* Far. temiz soyluluk, soyu temiz ve aydın olmak. (G. 853/2)

menʿe Cem: *m.+e* Ar. menetme, yasaklama. ; *Cem* Far. şarabı bulan kişi olarak kabul edilen İranlı mitoloji kahramanı. / men ʿAcem: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿAcem* Ar. Arap olmayan, özellikle İranlı. (R. 478)

menʿe māyile: *m.+e* Ar. engelleme, mani olma. ; *m.+e* Ar. eğilimli, yatkın. / men ʿamāyile: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿa.+yile* Ar. kör, görme özürlü. (G. 1339/1)

menʿe Rabi: *m.+e* Ar. menetme, yasaklama. ; *R.+i* [Rabb] Ar. Rab, Tanrı, Allah. / men ʿArabī: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *ʿArabī* Ar. Arapça konuşan. (R. 293)

mensī ḫilāf: *mensī* Ar. unutulmuş. ; *ḫilāf* Ar. karşı, zıt. / men sīḫ-i lāf: men T. ben, şahıs zamiri. ; *sīḫ* Far. demir şiş. ; *lāf* Far. laf, söz, konuşma. (G. 1000/1)

mensiyyāt: *mensiyyāt* Ar. unutulmuşlar. / men siyyāt: *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *siyyāt* Ar. eşitler, denk olanlar. (R. 432)

meʿādına: *m.+ına* Ar. dönüş yeri, toplanma alanı, ahiret. / meʿādine: *m.+e* Ar. madenler. (G. 550/1, Mf. 1)

meʿāṣır: *meʿāṣır* Ar. mengeneler, sıkma aletleri. / muʿāṣır: *muʿāṣır* Ar. çağdaş, aynı çağda yaşayanlar. (G. 1791/1)

merāmī: *merāmī* Ar. mermiler, atılan şeyler. / merāmı: *m.+ı* Ar. meram, maksat. (G. 576/3)

merāsı: bī-*m.+sı* Far. Ar. riyasız. / merāsī: bī-*merāsī* Far. Ar. limansız, limanları bulunmayan. (G. 727/1)

mercimekim: *m.+im* [mercümek] Far. mercimek. / mercime kim: *m.+ime* Ar. çimenlik, yeşil alan. ; *kim* T. kim, soru zamiri. (R. 489)

merd arı: *merd* Far. adam. ; arı T. arı, temiz. / murdārī: *murdārī* Far. mundar olan. (G. 1967/2)

merdumekim: *m.+im* Far. gözbebeği. / merduma kim: *m.+a* Far. halk, insanlar. ; *kim* T. kim. (G. 434/1)

merdümekine: *m.+ine* Far. gözbebeği. / merduma kīne: *m.+a* Far. halk, toplum. ; *kīne* Far. düşmanlık, kin. (G. 1474/1)

merkebine: *m.+ine* Ar. merkep, eşek, binek. / merge bine: *m.+e* Far. ölüm. ; *b.-e* T. binmek. (R. 243)

mesā et: *mesā* Ar. akşam. ; *et* T. et. / mesā'et: *mesā'et* Ar. fenalık etme, kötü iş işleme. (G. 1536/3)

mesā merede: *mesā* Ar. akşam. ; *merede* Ar. inatçılar. / müsāmerede: *m.+de* Ar. gece sohbeti. (G. 1428/1)

mesā miʿde: *mesā* Ar. akşam. ; *miʿde* Ar. mide. / mesāmiʿde: *m.+de* Ar. kulaklar. (G. 1447/1)

mesācid: *mesācid* Ar. mescitler, ibadet yerleri. / mesā cid: *mesā* Ar. akşam. ; *cid* [cidd] Ar. ciddiyet. (G. 342/1)

mesākibi: *m.+i* Ar. kalıplar, dökülme yerleri. / mesā gibi: *mesā* Ar. akşam. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. (G. 290/1)

mesākīne: *m.+e* Ar. fakirler. / mesā kīne: *mesā* Ar. akşam. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 1223/1)

mesāmīr: *mesāmīr* Ar. çiviler. / mesā mīr: *mesā* Ar. akşam. ; *mīr* [emīr] Far. < Ar. başkan, emir. (G. 636/1)

mesāʿīsi: *m.+si* Ar. mesayi, çalışmalar. / mesā ʿĪsī: *mesā* Ar. akşam. ; *ʿĪsī* Ar. İsa peygamber. (G. 2046/1)

meşārīniñ: *m.+niñ* Ar. ayıplayıcı, kınayıcı. / meşārīniñ: *m.+iñ* Ar. otlak yerleri, ekilip biçilen yerler. (G. 866/1)

mesāvī kesen: *mesāvī* Ar. kötülükler, fenalıklar. ; *k.-en* T. kesmek, kumaşı bedene göre kesmek. / mesāvīke sen: *m.+e* Ar. misvaklar, diş temizlemede kullanılan çubuklar. ; *sen* Far. sen, şahıs zamiri. (R. 450)

mesbūḳ: *mesbūḳ* Ar. geride kalan şey. / mes boḳ: *mes* [mess] Ar. el değdirme, dokunma. ; *boḳ* T. insan dışkısı. (R. 585)

mesede: *m.+e* Ar. sağlam örülmüş kalın ip. / çevirmese de: *ç.-mese* T. çevirmek eylemi. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1452/5)

meshūrān: *mesḥurān* Ar. Far. büyülenmişler, sihir ile etki altına alınanlar. / mes ḥūrān: *mes* [mess] Ar. dokunma, değme. ; *ḥūrān* Ar. Far. huriler, cennet güzelleri. (R. 448)

meskebeden: *m.+den* Ar. elle dokunma, temas etme. / meske beden: *m.+e* Ar. hayvanın yularını kendine doğru çekme, dizginleme. ; *beden* Ar. beden, insan gövdesi. (R. 502)

meskene: *meskene* Ar. miskinlik, fakirlik. / miske ne: *m.+e* Ar. misk, güzel bir koku. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1986/2)

meskenet: *meskenet* Ar. miskinlik, beceriksizlik. / mesken et: *mesken* Ar. mesken, oturulacak yer. ; *et* T. et. (Kt. 72/1-2)

meskūn: *mesḳūn* Ar. sakinleşmiş, sakinleşme yeri. / mes kūn: *mes* [mess] Ar. değme, dokunma. ; *ḳūn* Far. arka, makat. (G. 2112/1)

mesle ẖada: *m.+le* Ar. değme, dokunma. ; *ẖ.+a* Ar. yanak. / meslaẖada: *m.+da* Ar. hayvan kesim yeri. (G. 1307/1)

mesnedīde: şāḥib-*m.+de* Ar. makam ve mevki sahibi olma. / mes-ne-dīde: *mes-ne-dīde* Ar. Far. el sürülmemiş, dokunulmamış. (Kt. 148/1-2)

mesʿāda: *m.+da* Ar. çalışma yeri. (?) / mes ʿāde: *mes* [mess] Ar. el sürme. ; *ʿāde* Ar. adet, töre, alışkanlık. (Kt. 105/1-2)

mes'ele: *mes'ele* T. mesele, konu. / mes ele: *mes* [mess] Ar. mes, el sürme. ; *e.+e* T. el. (R. 348)

mesʿūd: *mesʿūd* T. mesut, bahtiyar. / mes ʿūd: *mes* [mess] Ar. el değdirme, dokunma. ; *ʿūd* Ar. odun, ağaç kütüğü. (R. 509)

mest anasın: ser-*mest* Far. sarhoş. ; *a.+sın* T. anne. / mestānesin: ser-*m.+sin* Far. sarhoşluk. (G. 709/1)

mestā niyāz: *mestā* Far. ey sarhoş anlamında ünlem. ; *niyāz* Far. niyaz, istek. / zemistānı yaz: *z.+ı* Far. kış mevsimi. ; *yaz* T. yaz mevsimi. (G. 688/3)

mestāneyi: *m.+yi* Far. mestane, sarhoşça. / mestā neyi: *mestā* Far. mest olarak, mestçe, sarhoşça. ; *n.+i* Far. ney, üflemeli çalgı. (G. 1834/1)

mestūre: *mestūre* Ar. örtünmüş, kapanmış kadın. / mest ura: *mest* Far. sarhoş. ; *u.-a* T. vurmak. (R. 202)

meşām: *meşām* [meşāmm] Ar. burun, koku alma organı. / etme şām: *e.-me* T. etmek, yapmak. ; *şām* Far. gece. (G. 1995/8)

meşrūḥ-ı cāma: meşrū*ḥ* Ar. açılmış, açık. ; *c.+a* Far. kadeh. / ḥicāme: *ḥicāme* Ar. hacamat, kan aldırma. (G. 1743/2)

mev cūd: *mev* Far. üzüm asması. ; *cūd* Ar. cömertlik, ihsan, bahşiş. / mevcūd: *mevcūd* Ar. mevcut, bulunan, ortada olan. (G. 1914/2)

mevālīde: *m.+de* Ar. ileri gelenler, efendiler, ulular. / mevālīde: *m.+e* Ar. yeni doğmuş çocuklar, bebekler. (G. 1340/1)

mey leb-i ḫ˘āhişi müzdūr: *mey* Far. şarap. ; *leb* Far. dudak. ; *ḫ.+i* Far. istek, arzu. ; *müzdūr* Far. çalışan, işçi. / meyle bī-ḫ˘āhişimüz dūr: *m.+e* Ar. meyil, eğilim. ; *b.+imüz* Far. isteksizlik, arzusuzluk. ; *dūr* Far. uzak. (Mf. 23)

mey lebi meyle: *mey* Far. şarap. ; *l.+i* Far. dudak. ; *m.+e* Ar. meyil, eğilim. / meyle bīm eyle: *m.+e* meyil, eğilim. ; *bīm* Far. korku. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. / meyle bī-meyle: *m.+le* Far. şarap. ; *b.+e* Far. Ar. meyilsiz, eğilimsiz, yatkın olmayan. (Nz. 53)

mey liḥāfı: *mey* Far. şarap. ; *l.+ı* Ar. yorgan. / meyl-i ḥāfī: *meyl* Ar. meyil, eğilim. ; *ḥāfī* Ar. yalınayak. (G. 162/1)

mey sere: *mey* Far. şarap. ; *s.+e* Far. baş, kafa. / meysere: *meysere* Ar. ordunun sol cenahı. (G. 1557/1)

meyādīni: *m.+i* Ar. meydanlar, alanlar. / mey adını: *mey* Far. şarap. ; *a.+ını* T. ad, isim. (Kt. 172/1-2)

meyāminden: *m.+den* Ar. uğurlular, kutlu olanlar. / mey amından: *mey* Far. şarap. ; *a.+ından* T. kadınlık organı. (R. 249)

mey-āşām: *mey-āşām* Far. şarap içen. / mı yaşam: *mı* T. mı, soru eki. ; *yaşam* T. yaşam, hayat. (G. 1849/1)

meydāna: *m.+a* Ar. meydan, alan. / mey-dāna: *m.+a* Far. şarabı bilen, şaraptan anlayan. / mey dāne: *mey* Far. şarap. ; *dāne* Far. dane, habbe. (R. 49)

mey-ḫ˘ārı: *m.+ı* Far. şarap içen. / mey ḫ˘ārī: *mey* Far. şarap. ; *ḫ˘ārī* Far. horluk, hakirlik. (G. 2150/1)

meykedem: *m.+m* Far. meyhane. / mey k'edem: *mey* Far. şarap. ; *k'* [ki] Far. ki bağlacı. ; *e.-em* T. etmek, yapmak. (G. 926/1)

meyle bī: *m.+e* Ar. meyil, eğilim. ; *bī* Far. olumsuzluk anlamı veren ön ek. / mey lebi: *mey* Far. şarap. ; *l.+i* Far. dudak. (R. 614)

meyle kedir: iç*+meyle* T. içmek. ; *kedir* Ar. kara, tozlu, kirli. / meyle kedir: *m.+le* Far. şarap. ; *l.+dir* Far. leke. (R. 390)

meyle: *m.+e* Ar. meyil, eğilim. / meyle: *m.+le* Far. şarap. (G. 1345/3)

meyl-i sedād: *meyl* Ar. meyil, eğilim. ; *sedād* Ar. doğruluk. / meyl ise dād: *meyl* Ar. meyil, eğilim. ; *ise* T. ise, şart bildirir. ; *dād* Far. adalet. (G. 1391/2)

meymenede: m.+de Ar. sağ taraf, amel defteri sağ taraftan verilenler. / mey mene da: *mey* Far. şarap. ; *m.+e* T. ben, şahıs zamiri. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1414/1)

meymūnuñ: *m.+uñ* Ar. uğurlu, bereketli. / mey mūnuñ: *mey* Far. şarap. ; *m.+nuñ* Far. kıl, saç teli. (G. 827/1)

meysere: *meysere* Ar. ordunun sol cenahı. / mey sere: *mey* Far. şarap. ; *s.+e* Far. baş, kafa. (Kt. 151/1-2)

meysere: *meysere* Ar. sol taraf. / mey sere: *mey* Far. şarap. ; *s.+e* Far. baş, kafa. (G. 363/1)

meysūr: *meysūr* Ar. kolay, kolaylaşmış olan. / mey sūr: *mey* Far. şarap. ; *sūr* Far. şenlik. (G. 2016/1)

meyve sen: *meyve* [mīve] T. < Far. meyve. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / mey vesen: *mey* Far. şarap. ; *vesen* Ar. ihtiyaç. (R. 44)

meyve: *meyve* [mīve] T. < Far. meyve. / mey ve: *mey* Far. şarap. ; *ve* T. ve bağlacı. (G. 314/1)

meyvesile: *m.+sile* [mīve] Far. meyve. / mey vesīle: *mey* Far. şarap. ; *vesīle* Ar. vesile, araç. (G. 309/1)

meyzinde: *m.+inde* Ar. ayırtetme, farketme. / mey zinde: *mey* Far. şarap. ; *zinde* Far. diri. (G. 1347/1)

mezīde: *mezīde* Far. emilmiş, ağza çekilmiş. / mezīde: *mezīde* Ar. çoğalmış. (G. 650/1)

mı nāsī: *mı* T. mı, soru eki. ; *nāsī* Ar. unutan. / mīnāsı: *m.+sı* Far. mine, sırça, kadeh. (G. 2087/2)

mıṣr: *mıṣr* Ar. şehir, il. / Mıṣr: *Mıṣr* Ar. Mısır ülkesi. (G. 413/5)

mısṭarı: *m.+ı* Ar. kağıda satır çizgisi çekmeye yarayan cetvel. / mis ṭarī: *mis* Far. bakır. ; *ṭarī* Ar. taze. (Kt. 222/1-2)

mih terḫāne: *mih* Far. büyük, ulu. ; *terḫāne* Far. tarhana. / mihter ḫana: *mihter* Far. mehter. ; *ḫ.+a* T. han, hükümdar. (R. 481)

miḥnet-sarām: *m.+m* Ar. Far. mihnet sarayı. / miḥnetse rām: *m.+se* Ar. mihnet. ; *rām* Far. ram, hazır. (G. 677/1)

mihr: *mihr* Far. güneş. / mihr: *mihr* Far. sevgi, dostluk. (G. 622/2, R. 237)

mihr: *mihr* Far. sevgi. / mihr: *mihr* Far. güneş. (G. 1509/2, G. 1694/5)

mihr-i : *mihr* Far. güneş. / mihri: *m.+i* Far. sevgi. (R. 619)

mihr-i cānī: *mihr* Far. güneş. ; *cānī* Ar. cani, cinayet işleyen. / mihricānı: *m.+ı* Ar. < Far. sonbahar. (G. 299/2)

mīkāt ile: *mīḳāt* Ar. belli bir iş için belirlenen süre. ; *ile* T. ile bağlacı. / mi ḳātile: *mi* T. mi, soru eki. ; *ḳ.+e* Ar. katil, öldüren. (G. 1685/1)

mīl: *mīl* Ar. mil, göze sürme çekmeye yarayan bir alet. / mīl: *mīl* Ar. bir uzunluk ölçüsü. (G. 1836/4)

mīlāda: şeref-*m.+a* Ar. şeref sahibi olarak doğmuş, doğuştan asil. / mı lāda: *mı* T. mı, soru eki. ; *l.+da* Ar. hayır, harf-i cerlerden olup olumsuz cevap anlamındadır. (R. 150)

mīnāsı: *m.+sı* Far. kadeh, sırça. / mi nāsı: *mi* T. mi soru eki. ; *n.+ı* Ar. insanlar, halk. (G. 1866/2)

mīnāsı: *m.+sı* Far. şarap şişesi, billur, lâcivert veya yeşil renkli sırça. / mi nāsi: *mi* T. mi, soru eki. ; *nāsi* [nāsī] Ar. unutan. (G. 941/2)

mīnāyı: *m.+yı* Far. kadeh, sırça. / mi nāyı: *mi* T. mi, soru eki. ; *n.+ı* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (R. 33)

minḫar: *minḫar* Ar. burun deliği. / min-ḫar: *min-ḫar* Ar. Far. eşekten, eşek suyundan. (G. 346/1)

minḥat: *minḥat* Ar. bahşiş, ihsan. / minḥat: *minḥat* Ar. yontma aleti. (R. 529)

mīnū-şān: *mīnū-şān* Far. mina özellikleri taşıyan, mina degerinde olan. / mey-nūşān: *mey-nūşān* Far. şarap içenler. (G. 1928/1)

mīʿāda: *m.+a* Ar. vaadeilen, söz verilen eyer. / mi ʿāde: *mi* T. mi soru eki. ; *ʿāde* Ar. adet, alışkanlık. (R. 287)

mīʿāda: *m.+a* Ar. vadedilen yer, ahiret. / mi ʿāde: *mi* T. mı, soru eki. ; *ʿāde* Ar. âdet, örf. (G. 1199/1)

miʿde-sīrān da: *miʿde-sīrān* Ar. Far. Karnı tokolanlar. ; *da* T. de, da bağlacı. / miʿdesi rānde: *m.+si* Ar. mide. ; *rānde* Far. sürülmüş, uzaklaştırılmış. (G. 1388/1)

mīrās̱ı: *m.+ı* Ar. miras, ölen kişiden geridekilere kalan şeyler. / mi rās̱ī: *mi* T. mi, soru eki. ; *rās̱ī* Ar. ağıt yakan, ölünün ardından ağlayan. (Mf. 64)

mīre: *mīre* Ar. ihtiyacı giderecek kadar yiyecek. / mīre: *m.+e* [emīr] Far. < Ar. emir, bey, ileri gelen. (G. 390/2, G. 1247/1)

mīrī: *mīrī* Far. devlet malı. / mīrī: mīrī Far. emirliğe ait, emire mensup. (G. 987/1)

mirʾātı: *m.+ı* Ar. ayna. / mirʾ ātī: *mirʾ* Ar. adam, kişi. ; *ātī* Ar. gelecek olan. (G. 593/1)

miskimiñ: *m.+imiñ* Ar. misk. / mis kimiñ: *mis* Far. bakır. ; *k.+iñ* T. kim. (G. 849/1)

miskīn: *miskīn* Ar. miskin, zavallı, yoksul. / mis kīn. *mis* Far. bakır. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (R. 358)

miskīnān: *miskīnān* Ar. Far. miskinler, acizler, zavallılar. / misk īnān: *misk* Ar. misk, ceylanın karın derisi altındaki bezden elde edilen güzel koku. ; *īnān* Far. bunlar, işaret zamiri. (G. 1562/1)

miskīnān: *miskinān* Ar. Far. yoksullar. / miski nān: *m.+i* Ar. misk, güzel kokulu bir madde. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 502/1)

mismār: *mismār* Ar. çivi. / mis mār: *mis* Far. bakır. ; *mār* [mārr] Ar. mürur eden, geçen. (R. 63)

mīşān: *mīşān* Far. koyunlar. / mı şān: *mı* T. mı, soru eki. ; *şān* Ar. şan, ün. (G. 2134/1)

miyān: *miyān* Far. bel, vücudun orta kısmı. / mi yan: *mi* T. mi, soru eki. ; *yan* T. yan, etraf, çevre. (G. 1968/1)

mīzāb: *mīzāb* Ar. oluk, su kanalı. / mīz āb: *mīz* Far. konuk, misafir. ; *āb* Far. su. (G. 1184/4)

mīzāb: mīzāb Ar. su yolu, su kanalı. / lebimiz āb: *l.+imiz* Far. dudak. ; āb Far. su. (G. 1004/1)

mīzān: *mīzān* Ar. ölçü, ayar. / mīzān: *mīzān* Far. konuklar, misafirler. (G. 1465/1)

mīzān: *mīzān* Far. misafirler. / mīzān: *mīzān* Ar. terazi, ölçü. (G. 1287/1)

mīzānı: *m.+ı* Ar. mizan, ahirette kişinin iyilik ve kötülüklerinin tartılması. / mi zānī: *mi* T. mi soru eki. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 1875/1)

mīzānı: *m.+ı* Ar. mizan, ölçü, tartı. / mi zānī: *mi* T. mı soru eki. ; *zānī* Ar. zina eden kişi. (G. 1856/1)

mīzānı: *m.+ı* Ar. mizan, terazi. / hemi zānī: *h.+i* [hemm] Ar. dert, keder. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (R. 342)

mū ḳad: *mū* Far. saç, saç teli. ; *ḳad* [ḳadd] Ar. boy, endam. / mūḳad: nār-*mūḳad* Ar. ateş yüklü. (Kt. 149/1-2)

mū şāne: *mū* Far. kıl, saç veya sakal teli. ; *şāne* Far. tarak. / mūşāna: *m.+a* Far. fareler, sıçanlar. (G. 1389/1)

muġtenim: *muġtenim* Far. ganimet sayan. / muġ tenim: *muġ* Far. ateşe tapan. ; *t.+im* Far. ten, beden. (G. 925/1)

muḫāṭabeden: *m.+dan* Ar. karşılıklı konuşma, hitaplaşma. / muḫāṭa beden: *m.+a* Ar. sümük, burun akıntısı. ; *beden* Ar. beden. (G. 1048/1)

muḫtelef: *muḫtelef* Ar. üzerinde ihtilaf edilen. / muḫ telef: *muḫ* [muḫḫ] Ar. ilik, cevher. ; *telef* Ar. telef, boşa gitme, yok olma. (R. 97)

muḳle: *muḳle* Ar. gözbebeği. / muḳle: *muḳle* Ar. hurma meyvesi. (G. 561/1)

mūm ise de: *mūm* Far. mum. ; *ise* T. ise. ; *de* T. de, da bağlacı. / mūmisede: *m.+de* Ar. zinaya eğilimli kadın. (R. 506)

mūmis kemle: *mūmis* Ar. zina eden, haram işleyen. ; *k.+le* Far. kötü. / mūm iskemle: *mūm* Far. mum. ; *iskemle* T. < Fr. iskemle, üzerine mum veya kandil konan dört ayaklı sehpa. (G. 325/1)

mūmis: *mūmis* Ar. zinaya eğilimli kişi. / mūm is: *mūm* Far. mum. ; *is* T. is, duman artığı. (Mf. 115)

mū-miyāna: *m.+a* Far. ince belli, beli kıl kadar ince olan. / mūmiyā ne: *mūmiyā* Far. < Yun. mumya. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 279/2)

mū-miyānān: *mū-miyānān* Far. ince belliler, beli kıl gibi ince olanlar. / mūmiyā nān: *mūmiyā* Far. her derda deva olduğu varsayılan efsanevî bir ilaç. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 852/1)

mū-miyānān: *mū-miyānān* Far. ince belliler, beli kıl gibi ince olanlar. / mūmı yanan: *m.+ı* Far. mum. ; *y.-an* T. yanmak. (G. 869/1)

mū-miyānsa: *m.+sa* Far. kıl belli, ince belli. / mūmı yansa: *m.+ı* Far. mum. ; *y.-sa* T. yanmak. (G. 1609/1)

muʿādāt: *muʿādāt* Ar. karşılıklı düşmanlık yapma. / meʿād at: *meʿād* Ar. ahiret, ölüm sonrası yaşam. ; *at* T. at, bir binek hayvanı. (G. 1983/1)

muʿānidi: *m.+i* Ar. inatçı. / muʿān idi: *muʿān* Ar. yardım gören. ; *i-di* T. imek. (G. 1906/1)

muʿānidīn: *muʿānidīn* Ar. inat edenler, inatçılar. / muʿān-ı dīn: *muʿān* Ar. yardım eden. ; *dīn* Ar. din. (G. 441/3)

muʿteḳidīni: *m.+i* Ar. inançlılar, itikat sahipleri. / muʿteḳ-i dīni: *muʿteḳ* Ar. azat edilmiş köle. ; *d.+i* Ar. din. (G. 2067/1)

murādım dād: *m.+ım* Ar. arzu, istek. ; *dād* Far. adalet. / murād imdād: *murād* Ar. arzu, istek. ; *imdād* Ar. yardım etme. (G. 2135/1)

murāḳabe: *murāḳabe* Ar. murakabe, bakıp gözetleme, kontrol etme. / mirā ḳaba: bī-*mirā* Far. Ar. kuşku duyulmayan, tartışmasız. ; *ḳaba* T. kabalık, şişlik. (G. 1905/1)

mūrān: *mūrān* Far. karıncalar. / mū rān: *mū* Far. kıl, saç. ; *rān* Far. oyluk. (R. 600)

mūrāne: *mūrāne* Far. karınca gibi. / mū rāna: *mū* Far. kıl, tüy. ; *r.+a* Far. oyluk. (Mf. 65)

mūrevī: *mūrevī* Far. Karınca gibi. / mūr evi: *mūr* Far. karınca. ; *e.+i* T. ev. (G. 1784/1)

Mūsāya: *M.+ya* Ar. Mûsâ peygamber. / mū sāye: *mū* Far. kıl. ; *sāye* Far. gölge. (R. 127)

mūse ḫāyede: *m.+sa* Far. kıl, tüy. ; *ḫ.+de* Far. yumurta, testis. / mū seḫāya da: *mū* Far. kıl, tüy. ; *s.+ya* Ar. cömertlik. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1375/3)

Mūseviyyet: *Mūseviyyet* Ar. Musevilik, Hz. Musa'ya tabi olmak. / mū seviyyet: *mū* Far. kıl, tüy. ; *seviyyet* Ar. doğruluk. (G. 2172/2)

Mūsī ḳārī: *Mūsī* Ar. Musâ peygamber. ; *ḳārī* Ar. okuyan. / mūsīḳārı: *m.+ı* Far. bir musikî makamı. (G. 1967/1)

muṭāʿane: *muṭāʿane* Ar. karşılıklı birbirini ayıplama, kınama. / muṭāʿa ne: *m.+a* Ar. itaat edilen, uyulan. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Kt. 15/1-2)

mūẓiyān: *mūziyān* Ar. Far. eziyette bulunanlar. / mū ziyān: *mū* Far. kıl. ; *ziyān* Far. ziyan, zarar. (G. 661/2)

mūziyān: *mūziyān* Ar. Far. keder ve üzüntü veren şeyler. / mū ziyān: *mū* Far. kıl, saç teli. ; *ziyān* Far. ziyan, zarar. (G. 1798/6)

mübtelāyı: *m.+yı* Ar. müptela, düşkün, tutkun. / mübtel ayı: *mübtel* [mübtell] Ar. ıslanmış, ıslak. ; *a.+ı* T. ay gezegeni. (G. 1776/1)

mücālesede: *m.+de* Ar. beraber oturma. / mecāl ise de: bī-*mecāl* Far. Ar. mecalsiz, takatsiz, güçsüz. ; *ise* T. ise. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1714/1)

mücālesede: *m.+de* Ar. birlikte oturma. / mecāl isede: *mecāl* Ar. güç, takat. ; *ise* T. ise. ; *de* T. de, da bağlacı. (Nz. 3)

müdām-āşām: *müdām-āşām* Ar. Far. şarap içen. / müdām aş am: *müdām* Ar. sürekli, devamlı. ; *aş* T. pişirilerek hazırlanan yemek. ; *am* T. kadın cinsel organı. (G. 875/2)

müddeḫar: *müddeḫar* Ar. birikmiş olanlar, birikim. / müdde ḫar: *m.+e* Ar. bir ağırlık ölçüsü. ; *ḫar* Far. eşek, merkep. (G. 2103/2)

müddeʿīsa da: *m.+sa* Ar. Far. müddeî, iddiacı. ; *da* T. de, da bağlacı. / müddeʿī sāde: *müddeʿī* Ar. iddiacı. ; *sāde* Far. sade, yalın. (G. 1456/1)

müfteḫar: *müfteḫar* Ar. iftihar edilen. / müfte ḫar: *m.+e* Far. bedava, beleş. ; *ḫar* Far. merkep, eşek. (G. 1989/1)

müfteḳır: *müfteḳır* Ar. fakir, yoksul. / müfte ḳır: *m.+e* Far. beleş, bedava. ; *ḳır-* T. kırmak, yok etmek. (G. 682/1)

müfterī: *müfterī* Ar. iftiracı, töhmet altında bırakan. / müft eri: *müft* Far. beleş, bedava. ; *e.+i* T. er, kişi. (G. 2193/1)

müfterīde: *m.+de* Ar. müfteri, iftiracı. / müft eride: *müft* Far. bedava, beleş. ; *e.+e* T. eritmek eylemi. (G. 1546/2)

müfteriḳ: *müfteriḳ* Ar. ayrılan, kopan. / müfte riḳ: *m.+e* Far. bedava, beleş. ; *riḳ* [riḳḳ] Ar. kul, köle. (Kt. 77/1-2)

müfteriḳ: *müfteriḳ* Ar. ayrılmış, ayrılan. / müfte riḳ: *m.+e* Far. beleş, bedava. ; *riḳ* [riḳḳ] Ar. yeni dökülmüş yeşil yaprak. (G. 779/2)

müfteten: *müfteten* Ar. fitneye düşmüş. / müfte ten: *m.+e* Far. bedava, beleş. ; *ten* Far. ten, beden. (R. 466)

müfti Sinde: *m.+i* Far. bedava, beleş. ; *S.+e* Far. Hindistan'da bir bölge. / müftīsinde: *m.+sinde* Ar. müftü, fetva veren kişi. (G. 1438/1)

müftī şikār: *müftī* Ar. müftü, fetva veren kişi. ; *şikār* Far. avlama. / müfti şikār: *m.+i* Far. beleş, bedava, ücretsiz. ; *i.+i* T. iş, uğraşı. ; *kār* Far. iş, uğraşı. (Kt. 86/1-2)

müftinān: *müftinān* Ar.Far. bozgunculuk yapanlar. / müft-i nān: *müft* Far. bedava, beleş. ; *nān* Far. ekmek. (G. 1471/2)

müftine: *m.+ine* Far. bedava, beleş, karşılıksız. / müftine: *m.+e* Ar. yoldan çıkaran, yoldan çıkmış kişi. (G. 1362/1)

mühān: *mühān* Ar. yorgun, perişan düşmüş. / ümmühān: *ümmühān* Ar. bir kadın adı. ? (G. 1906/2)

mükāşefe: *mükāşefe* Ar. manevi sırları görme, keşfetme. / mükā şefe: *mükā* Ar. Bir tür oyun. ; *şefe* Ar. dudak, kenar. (G. 1030/1)

mül hem: *mül* Far. şarap. ; *hem* [hemm] Ar. dert, keder. / mülhem: *mülhem* Ar. ilham olunmuş. (G. 447/2)

mül heme: *mül* Far. şarap. ; *heme* Far. hepsi, bütünü. / mülheme: *mülheme* Ar. ilham olunmuş. (G. 1538/3)

mül kebīr: *mül* Far. şarap. ; *kebīr* Ar. büyük. / mülke bīr: *m.+e* Ar. mülk, devlet. ; *bīr* Far. yıldırım. (G. 468/1)

mül kim: *mül* Far. şarap. ; *kim* T. ki bağlacı. / mül kim: *mül* Far. şarap. ; *kim* T. kim soru zamiri. / mülkim: *m.+im* Ar. mülk, sahip olunan şey. (R. 84)

mül: *mül* Far. şarap. / mül: *mül* Far. armut. (G. 745/2)

mülāzımı: *m.+ı* Ar. bir yere bağlanan, tutkun. / mül āzımı: *mül* Far. şarap. ; *ā.+ımı* Far. aşırı istek, arzu. (G. 2066/1)

mülhem: *mülhem* Ar. ilahm olunmuş. / mül hem: *mül* Far. şarap. ; *hem* Far. arkadaş, beraber olan. (G. 257/2, G. 896/1)

mültaḳī: *mültaḳī* Ar. kavuşan, ulaşan. / mül taḳī: *mül* Far. şarap. ; *taḳī* Ar. dinen yasaklanan şeylerden sakınan. (G. 839/1)

mültehī: *mültehī* Ar. kandırılmış, oyuncak olmuş. / mül tehī: *mül* Far. şarap. ; *tehī* Far. boş, yalnız. (G. 2058/1)

münā dīniñ: *münā* Ar. arzulanan, istenen şeyler. ; *d.+iñ* Ar. din. / münādīniñ: *m.+niñ* Ar. nida eden, seslenen. (G. 853/1)

münādāda: *m.+da* Ar. çağrılmış, kendisine seslenilmiş. / münā-dāde: *münā-dāde* Ar.Far. istenen ve arzulanan şeyleri veren. (G. 1508/3)

münādām: *m.+m* Ar. seslenilmiş, çağırılmış. / münā dām: *münā* Ar. arzu, istek. ; *dām* Far. tuzak, ağ. (G. 1445/1)

münādemeyi: *m.+yi* Ar. arkadaşlık etme. / münāda meyi: *m.+da* Ar. arzu edilen şeyler. ; *m.+i* Far. şarap. (Mf. 87)

münādim: *münādim* Ar. meclis arkadaşı. / münā düm: *münā* Ar. arzu edilen şey. ; *düm* Far. kuyruk. (G. 577/1)

münāferesi: *m.+si* Ar. nefret etme, sevmeme. / münā feresi: *münā* Ar. arzu edilen, istenen şeyler. ; *f.+i* Ar. at. (G. 1777/1)

münāsebāt: *münāsebāt* Ar. münasebetler, uygunluklar. / münāsib at: *münāsib* Ar. münasip, uygun. ; *at* T. at. (G. 320/1)

münāsı bile: *m.+sı* Ar. arzular, istekler. ; *bile* T. bile, beraber. / münāsib ile: *münāsib* Ar. münasip, uygun. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1721/1)

münāvelede: *m.+de* Ar. sunma, karşılıklı sunuşma. / münā velede: *münā* Ar. arzu edilen şeyler. ; *v.+e* Ar. velet, çocuk. (G. 1489/1)

münceli̇̄: *münceli̇̄* Ar. açık, âşikar. / minceli: *m.+i* Ar. orak. (Mf. 40)

Münker Nekīr: *Münker* Ar. kabir meleklerinden biri. ; *Nekīr* Ar. kabir meleklerinden biri. / münker ne kīr: *münker* Ar. dinen kötü ve haram görülmüş. ; *ne* Far. ne bağlacı. ; *kīr* Far. erkeklik organı. (G. 1053/1)

mürde: *m.+e* Far. ölü. / mürde: *m.+de* Ar. acı. (G. 1506/1)

müsteḥīler: *m.+ler* Ar. haya eden, utanan. / müsteḥīl er: *müsteḥīl* Ar. bulunmayan, olmayan. ; er T. er, kişi. (G. 156/1)

müşārebeden: *m.+den* Ar. birlikte içme. / müşāra beden: *m.+a* Ar. işaret olunan. ; *beden* Ar. beden, gövde. (G. 1110/1)

müşkile: *müşkile* Ar. zor, müşkil olan. / müşk ile: *müşk* Far. misk, ceylanın göbeğindeki kandan elde edilen koku. ; *ile* T. ile bağlacı. / ḫuşk ile: *ḫuşk* Far. kuru. ; *ile* T. ile bağlacı. (Nz. 6)

müşkü remāda: *m.+ü* Far. müşk, ceylanın göbeğinden elde edilen güzel koku. ; *r.+a* Ar. kül. / bulmuş küremāda: b.*-muş* T. bulmak. ; *k.+da* Ar. kerem sahipleri, cömert olanlar. (G. 1712/3)

müştāḳ: *müştāḳ* Ar. özleyen, arzulayan. / müşt aḳ: *müşt* Far. avuç, aya. ; *aḳ* T. ak, beyaz, temiz. (R. 113)

müşteher kimse: *müşteher* Ar. meşhur, tanınmış, şöhret bulmuş. ; *kimse* T. kimse, kişi. / müşte her kimse: *m.+e* Far. yumruk. ; *her* Far. her. ; *kimse* T. kim ise. (G. 1280/1)

müştehī zānī: *müştehī* Ar. iştahlı. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. / müşte hīzānı: *m.+e* Far. avuç. ; *h.+ı* Far. kötü yola düşmüş oğlanlar, ipneler. (G. 1932/2)

müştekī ne: *müştekī* Ar. şikayetçi. ; *ne* T. soru zamiri. / müşte kīne: *m.+e* Far. avuç, yumruk. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 1086/1)

müşterām: *m.+m* Ar. satın alınmış. / müşte rām: *m.+e* Far. yumruk. ; *rām* Far. ram, hazır. (G. 666/1)

müzdeceri: *m.+i* Ar. terslenmiş, istediğini elde edememiş. / müzde cerī: *m.+e* Far. ücret, bedel, karşılık. ; *cerī* Ar. cüretli, cesur. (R. 181)

müzdūrāne: *müzdūrāne* Far. işçi gibi, işçiye yaraşır bir tarzda. / müzd urana: *müzd* Far. ücret, bedel. ; *u.-ana* T. vurmak. (R. 335)

n'eylemeli: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-meli* T. eylemek, yapmak / neyl emeli: *neyl* Ar. ulaşma, kavuşma. ; *e.-eli* T. emmek. (G. 1934/3)

n'eylemeyle: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.+yle* T. eylemek, yapmak eylemi. / neyle meyle: *n.+le* Far. ney, bir musikî aleti. ; *m.+le* Far. şarap. (G. 196/2)

n'eylerim dādı: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-rim* T. eylemek, yapmak. ; *dād* Far. adalet. / n'eyler imdādı: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. ; *imdād* Ar. yardım isteme. (G. 2171/3)

nāba dīde: *n.+a* Far. taze. ; *dīde* Far. göz. / nā-bedīde: *n.+e* Far. görünmeyen, gizli. (G. 1451/2)

nāba şīr: *n.+a* Far. taze. ; *şīr* Far. aslan. / beşīr: *beşīr* Ar. müjdeleyen. (G. 546/1)

nā-bāver: *nā-bāver* Far. onaylamayan, inanmayan, tastik etmeyen. / nāb-āver: *nāb-āver* Ar. Far. azı dişi çıkaran. (G. 1213/5)

nā-bedīde: *n.+e* Far. görülmemiş, ender karşılaşılan. / nāba dīde: *n.+a* Far. taze. ; *dīde* Far. göz. (Kt. 223/1-2)

nā-bekār: *nā-bekār* Far. Ar. haylaz, yaramaz adam. / nāba kār: *n.+a* Ar. azı dişi. ; *kār* ey- Far. etki etmek. (G. 422/1)

nā-bīnā ḳıla: *nā-bīnā* Far. görmeyen. ; *ḳ.-a* T. kılmak, yapmak. / nābı nāḳile: *n.+ı* Far. saf, katıksız. ; *n.+e* Ar. nakleden, taşıyan, aktaran. (G. 1568/1)

nā-bīnānıñ: *n.+nıñ* Far. kör, görme özürlü. / nābı nānıñ: *n.+ı* Ar. diş. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (R. 174)

nā-bīnāsı: *n.+sı* Far. görmeyen, kör. / nābı nāsı: *n.+ı* Far. taze. ; *n.+ı* Ar. insanlar. (G. 2169/1)

nādī: *nādī* Ar. meclis, sohbet toplantısı. / nādī: *nādī* Ar. nida eden, seslenen. (G. 2171/2)

nādīde: *n.+de* Ar. meclis, toplantı. / nā-dīde: *nā-dīde* Far. görülmemiş, ender görülen. (Kt. 202/1-2)

nā-dīde: *nā-dīde* Far. görülmemiş, eşsiz. / nādīde: *n.+de* Ar. meclis, toplantı. (G. 1178/2)

nāf ile: *nāf* Far. ceylanın göbeği. ; *ile* T. ile bağlacı. / nāfile: *nāfile* Ar. farz olmayan namaz. (G. 1624/2)

nāfī: *nāfī* Far. göbeğe ait, ceylanın göbeğine ait. / nāfī: *nāfī* Ar. kaldıran, gideren. (G. 127/1)

nā-ḳabūl: *nā-ḳabūl* Far. Ar. kabul edilemez. / nāḳa bul: *nāḳa* Ar. dişi binek. ; *bul-* T. bulmak. (G. 887/1)

nākese mīr: *n+e* Far. insaniyetsiz, alçak. ; *mīr* [emīr] Far. < Ar. başkan, emir. / nāke semīr: ġam-*n.+e* Ar. Far. gamlı, kederli. ; *semīr* Ar. arkadaş. (G. 631/1, Th. 45/1)

nāḳıṣ: *nāḳıṣ* Ar. kötü, kusurlu kişi. / nāḳıṣ: *nāḳıṣ* Ar. eksik, noksan. (G. 1869/5)

naḳışlayalım: *n.+yalım* T. nakışlamak, nakış işlemek. / ṣūfiyāne ḳışlayalım: ṣūfiyā*ne* Ar. Far. sofuca, sofu gibi. ; *ḳ.-yalım* T. kışlamak, kışı geçirmek. (G. 911/1)

nāma: *n.+a* Far. ad, san. / nāme: *nāme* Far. mektup, yazı. (G. 442/4)

nāme: liyāḳat-*nāme* Ar. Far. liyakat belgesi. / nāma: bed-*n.+a* Far. ünü kötü olan kişi. (G. 139/5)

nā-merde: *n.+e* Far. namert, kötü ün sahibi. / nām erde: *nām* Far. ad, san, ün. ; *e.+de* T. er, kişi, yiğit. (G. 1455/5, G. 1686/1, R. 232)

nām-ı lāyim: *nām* Far. ad, isim. ; *lāyim* Ar. ayıplayıcı, kınayıcı. / nā-mülāyim: *nā-mülāyim* Far. Ar. yumuşak olmayan, sert. (G. 1657/3)

nāmī: bed-*nāmī* Far. kötü adlılık, kötü bir üne sahip olma. / nāmī: *nāmī* Ar. yeşeren, biten. / nāmı: *n.+ı* Far. ad, san. (R. 23)

nāmiyemi: *n.+mi* Ar. nema bulan, ortaya çıkan. / nām-ı yemi: *nām* Ar. ad, isim. ; *y.+i* Ar. deniz. (G. 1810/2)

nāmiyemi: *n.+mi* Ar. yeniden bitme, yeşerme. / nām-ı yemi: *nām* Far. ad, san. ; *y.+i* Ar. deniz. (R. 125)

nā-murāʿī: *nā-murāʿī* Far. Ar. riayet etmeyen, uygulamayan. / nām-ı rāʿī: *nām* Far. ad, isim. ; *rāʿī* Ar. çoban. (G. 345/1)

nā-müntehī: *nā-müntehī* Far. Ar. sonsuz, bitimsiz. / nāmın tehī: *n.+ın* Far. ad, san. ; *tehī* Far. boş. (G. 1882/1)

nā'ibāt: *nā'ibāt* Ar. belalar, musibetler. / nā'ib at: *nā'ib* Ar. nayip, vekil. ; *at* T. at. (Kt. 230/1-2)

nā'ibe: *nā'ibe* Ar. bela, musibet. / nā'ibe: *n.+e* Ar. kadı veya kadı vekili. (G. 445/1)

nārdeng: *nārdeng* Far. nar şurubu. / nār denk: *nār* Ar. ateş. ; *denk* T. < Far. denk, eşit. (G. 486/1)

nārenci: *n.+i* Far. portakal. / nār inci: *nār* Far. nar, bir meyve. ; *inci* T. inci. (G. 2104/1)

nā-resāyīde: *n.+de* Far. ulaşamama, kavuşamama. / nāra sāyīde: *n.+a* Ar. ateş. ; *sāyīde* Far. değdirilmiş, sürülmüş, temas ettirilmiş. (G. 1691/1)

nā-resāyīde: *n.+de* Far. uygunsuzluk, uyumsuzluk. / nāra sāyīde: *n.+a* Ar. ateş, cehennem ateşi. ; *sāyīde* Far. sürülmüş, yıpranmış. (G. 1279/1)

nā-revā: *nā-revā* Far. yaraşmayan, uygun olmayan. ; nāra vā: *n.+a* Ar. ateş. ; *vā* Ar. yazık, eyvah anlamında üzüntü belirten bir ünlem. (G. 16/1, G. 1487/1, G. 1555/3)

nās kān: *nās* Ar. insanlar. ; *kān* Far. kaynak, ocak. / nāsikān: *nāsikān* Ar. Far. Allah'a ibadet edenler. (G. 2017/2)

nās: *nās* Ar. insanlar. / ednās: *ednās* Ar. kirler, psilikleri. (G. 2052/2)

nā-sāz: *nā-sāz* Far. uygunsuz, uygun olmayan. / nās az: *nās* Ar. insanlar. ; *az* T. az, çok olmayan. (R. 78)

nā-sedīde: *nā-sedīde* Far. Ar. doğru olmayan, yanlış. / nāsa dīde: *n.+a* Ar. insanlar. ; *dīde* Far. göz. (G. 2013/1)

nā-selīmān: *nā-selīmān* Far. Ar. güvende olmayanlar. / nāsa līmān: *n.+a* Ar. insanlar. ; *līmān* Yun. liman, gemilerin yanaştığı yer. (G. 2097/1)

nāsı: *n.+ı* Ar. insanlar, halk. / nāsī: *nāsī* Ar. unutan, unutmuş. (G. 1878/3)

nāsikīne: *n.+e* Ar. dindarlar. / nās kīne: *nās* Ar. insanlar, halk. ; *kīne* Far. düşmanlık, gizli kin. (G. 1203/1)

nā-süfte: *nā-süfte* Far. delinmemiş, bakire. / nās üfte: *nās* Ar. insanlar, halk. ; *üfte* Far. düşkün, tutkun. (G. 477/1)

nā-şinās: *nā-şinās* Far. bilmeyen, tanımayan. / nāşī nās: *nāşī* Ar. neşet eden, ileri gelen. ; *nās* Ar. insanlar. (G. 1062/1)

nā-ümīdāna: *n.+a* Far. ümütsüzler. / nā'imi dāne: *n.+i* Ar. uyuyan. ; *dāne* Far. kuş yemi. (G. 1464/1)

nāy: nāy Far. boğaz, nefes borusu. / nāy: *nāy* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (G. 1671/8, G. 1771/8)

nā-yāb: *nā-yāb* Far. bulunmayan, kayıp. / nāy āb: *nāy* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. ; *āb* Far. su. (R. 276)

nāyımı: *n.+ımı* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. / nāyimi: *n.+i* Ar. uyuyan. (G. 1978/1)

nāyile: *n.+e* Ar. nail olan, hedefine ulaşan. / nāy ile: *nāy* Far. ney adıyla bilinen üflemeli musikî aleti. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1646/2)

nāyim: *nāyim* Ar. uyuyan. / nāyım: *n.+ım* Far. ney, üflemeli bir musikî alet. (G. 939/1, G. 1539/2)

nāz-bū: *nāz-bū* Far. fesleğen. / nāz bu: *nāz* Far. naz, cilve. ; *bu* T. bu, işaret sıfatı. (G. 1165/1)

nāzı bāde: *n.+ı* Far. naz, cilve. ; *bāde* Far. şarap. / nā-zībāda: *n.+da* Far. çirkin. (G. 1612/1)

nāzında: *n.+ında* Far. naz, işve. / nā-zinde: *nā-zinde* Far. ölü, cansız. (G. 1407/2)

nā-zībende: *nā-zībende* Far. süslü olmayan, çirkin. / nāzı bende: *n.+ı* Far. naz, cilve. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1760/1)

ne bīd: *ne* Far. ne bağlacı. ; *bīd* Far. söğüt. / nebīd: *nebīd* Ar. şarap. (G. 240/1)

ne bīmār: *ne* Far. ne bağlacı. ; *bīmār* Far. hasta. / Nebī mār: *Nebī* Ar. peygamber, Hz. Muhammed. ; *mār* Far. yılan. (G. 1572/4, G. 1801/2)

ne bīnāsı: *ne* Far. ne bağlacı.; *b.+sı* Far. gören. / Nebī nāsı: *Nebī* Far. Hz. Peygamber. ; *n.+ı* Ar. insanlar. (G. 2080/1)

ne dam: *ne* T. ne bağlacı. ; *dam* T. dam. / nidām: *nidām* Ar. sevgili, sırdaş. (G. 339/1)

ne dāne: *ne* Far. ne bağlacı. ; *dāne* Far. dane, habbe. / ne-dāna: emān-*n.+a* Far. eman bilmeyen. (G. 180/1)

ne dem: *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *dem* Far. vakit, zaman. / nedem: *nedem* Ar. pişmanlık. / ne dem: *ne* Far. ne bağlacı. ; *dem* Ar. kan. (G. 100/1, 2)

ne dirhemiñ: *ne* Far. ne bağlacı. ; *d.+iñ* Ar. dirhem, para. / nedir hemiñ: *n.+dir* T. ne, soru zamiri. ; *h.+iñ* Far. arkadaş, eş. (G. 862/1)

ne dirsek: *ne* Far. ne bağlacı. ; *dirsek* T. dirsek, kolun bir bölgesi. / nedir seg: *n.+dir* T. ne, soru zamiri. ; *seg* Far. köpek, it. (Kt. 68/1-2)

ne fes: *ne* Far. ne bağlacı. ; *fes* Ar. Osmanlılarda kullanılan bir başlık. / nefes: *nefes* Ar. nefes, soluk. (G. 735/1)

ne ġam: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *ġam* [ġamm] Ar. gam, keder. / neġam: *neġam* Ar. nağmeler, ahenkler. (G. 562/3)

ne kesb-i nām: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *kesb* Ar. elde etme, kazanma. ; *nām* Far. ün, san. / nekes bī-nām: *nekes* Far. kötü tabiatli, cimri. ; *bī-nām* Far. adsız sansız. (G. 410/1)

ne kesb-i nān: *ne* Far. ne bağlacı. ; *kesb* Ar. alma, elde etme. ; *nān* Far. ekmek. / nekes bī-nān: *nekes* Far. cimri, eli sıkı. ; *bī-nān* Far. ekmeksiz, nasipsiz. (G. 1433/1)

ne kibārı: *ne* Far. ne bağlacı. ; *k.+ı* Ar. büyükler. / ne ki Bārī: *ne* T. ne soru zamiri. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *Bārī* Ar. yaratan, Allah'ın güzel isimlerinden biri. (G. 1858/1)

ne māl: *ne* Far. ne bağlacı. ; *māl* Ar. mal. / nem al: *nem* Far. gözyaşı. ; *āl* Far. al, kırmızı. (G. 231/1)

ne mekrūb: *ne* Far. ne bağlacı. ; *mekrūb* Ar. kederli, dertli. / nemek-rūb: *nemek-rūb* Far. tuzu süpüren, yok eden. (G. 1417/1)

ne meṣāfı: *ne* Far. ne bağlacı. / *m.+ı* [meṣāff] Ar. savaş meydanları. / neme ṣāfī: *n.+e* Far. gözyaşı. ; *ṣāfī* Ar. saflık, duruluk. (Kt. 118/1-2)

ne ne: *ne* T. ne, soru zamiri. / nene: *nene* T. nene, büyükanne. (R. 89)

ne ʿamdına: *ne* Far. ne bağlacı. ; *ʿa.+ına* Ar. azmetme, karar verme. / neʿam dīne: *neʿam* Ar. evet. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1363/1)

ne riyāda: *ne* Far. ne bağlacı. ; *r.+da* Ar. riya, gösteriş. / neri yada: *n.+i* Far. erkek. ; *y.+a* T. yabancı. (G. 1453/1)

ne Sindīniñ: *ne* Far. ne bağlacı. ; *S.+niñ* Far. Sindli. / nesin dīniñ: *n.+sin* T. ne, soru zamiri. ; *d.+iñ* Ar. din. (G. 812/1)

ne siyāde: *ne* Far. ne bağlacı. ; *siyāde* Ar. seyyitlik, efendilik, Hz. Peygamberin soyundan olma. / nesi yāda: *n.+si* T. ne, soru zamiri. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1614/1)

ne vebāl: *ne* Far. ne bağlacı. ; *vebāl* Ar. günah. / neve bāl: *n.+e* Far. yeni, eskimemiş. ; *bāl* Ar. kalp, gönül. (G. 1888/2)

ne vidād: *ne* Far. ne bağlacı. ; *vidād* Ar. sevgi. / nev-i dād: *nev* Far. yeni. ; *dād* Far. adalet. (G. 701/1)

ne'vmīdīde: *n.+de* Far. ümütsüzlük. / nevmi dīde: *n.+i* Ar. uyku. ; *dīde* Far. göz. (G. 1759/1)

nebāt: *nebāt* Ar. bitki. / nebāt: *nebāt* Far. nöbet şekeri. (G. 55/1)

ne-behre: *ne-behre* Far. kalp para. / ne behre: *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *behre* Far. fayda, yarar. (G. 269/1)

neberd: *neberd* Fr. kavga, cedel, savaş. / ne berd: *ne* Far. ne bağlacı. ; *berd* Ar. soğuk. (G. 1144/1)

Nebī cā: *Nebī* Ar. peygamber, Hz. Muhammed. ; *cā* Far. yer, mekan. / ne bī-cā: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *bī-cā* Far. yersiz, gereksiz. (Ks. 6/2)

Nebī dāda: *Nebī* Ar. Hz. Peygamber. ; *d.+a* Far. feryat, seslenme. / ne bī-dāda: *ne* Far. ne bağlacı. ; *b.+da* Far. Ar. hastalıksızlık, sağlık. (G. 1357/1)

nebīd ile: *nebīd* Ar. şarap. ; *ile* T. ile bağlacı. / Nebī dile: *Nebī* Ar. peygamber, Hz. Muhammed. ; *d.+e* Far. gönül. (G. 1221/2)

Nebīm: *n.+m* Ar. Hz. Peygamber, Tanrı elçisi. / ne bīm: *ne* T. ne, soru zamiri. ; bīm Far. Korku. (G. 944/1)

necī: *necī* Ar. kurtulmuş. / neci: *n.+ci* T. ne, soru zamiri. (G. 156/5, G. 216/1)

necīb ile: *necīb* Ar. temiz soylu, asil. ; *ile* T. ile bağlacı. / necī bile: *necī* Ar. kurtulmuş. ; *bile* T. bile, beraber. (G. 173/1)

nedāmā: *nedāmā* Ar. pişmanlar, üzüntülüler. / nedā mā: *nedā* Ar. rutubet, ıslaklık. ; *mā* Ar. su. (G. 1066/1)

ne-dāmenī: *ne-dāmenī* Far. örtüsüz, çıplak. / ne dāmeni: *ne* Far. ne bağlacı. ; *d.+i* Far. etek, elbisenin alt kısmı. (G. 2079/2)

nedā-rūye: *nedā-rūye* Ar. Far. zengin, varlıklı. / ne dārūya: *ne* Far. ne bağlacı. ; *d.+ya* Far. ilaç. (G. 1550/1)

nedem ekdir: *nedem* Ar. pişmanlık. ; *e.-dir* T. ekmek. / ne demekdir: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *d.-dir* T. demek eylemi. (G. 277/1)

nedīde: *n.+e* Ar. uygun, münasip. / ne dīde: *ne* Far. ne bağlacı. ; *dīde* Far. göz. (G. 1742/1)

nedīme: *nedīme* Ar. nedime, bayan arkadaş. / ne dime: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *dime* T. demek eylemi. (G. 195/1)

neḥīle: *n.+e* Ar. zayıf, cılız. / ne ḥīle: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *ḥīle* Ar. hile, oyun. (G. 200/1)

nehr: *nehr* Ar. nehir, akarsu. / nehr: *nehr* Ar. isteme, dilenme. (G. 1422/2)

neḳāre: *neḳāre* Ar. davul, dümbelek. / ne ḳara: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *ḳara* T. kara, siyah. (Kt. 52/1-2)

nem az: *nem* Far. nem, gözyaşı. ; *az* T. az, küçük miktar. / namāz: *namāz* Far. namaz ibadeti. / nem āz: *n.+m* T. ne, soru zamiri. ; *āz* Far. hırs, açgözlülük. (Nz. 22)

nem rūdu: çeşm-i pür-*nem* Far. gözyaşı. ; r.+u Far. nehir, büyük ırmak. / Nemrūdu: *N.+u* Ar. Nemrûd, İbrahim peygamber dönemindeki hükümdar. (R. 131)

nem: *n.+m* T. ne, soru zamiri. / nem: *nem* Far. nem, ıslaklık. / nem: *nem* [nemm] Ar. dedikodu, söylenti. (R. 55)

nem: *nem* [nemm] Ar. dedikodu yapma, koğuculuk. / nem: *nem* Far. nem, gözyaşı. (G. 175/8)

nem: *nem* Far. gözyaşı. / nem: *n.+m* T. ne, soru zamiri. (G. 693/1)

nem: *nem* Far. nem, ıslak. / nem: *n.+m* T. ne, soru zamiri. (R. 493)

nem: *nem* Far. nem, ıslaklık. / nem: *nemm* Ar. dedikodu yapma, koğuculuk. (G. 1883/3)

nemā mīz: *nemā* Ar. artma, çoğalma. ; *mīz* Far. misafir, konuk. / nem-āmīz: *nem-āmīz* Far. sulanmış, su ile karışmış. / nemām iz: *n.+m* Ar. artma, çoğalma. ; *iz* T. iz, belirti. (Nz. 49)

nemā: *nemā* Ar. büyüme, bitme. / ne mā: *ne* Far. ne bağlacı. ; *mā* Ar. su. (G. 29/2)

nem-çekānı Mānī: *n.+ı* Ar. gözyaşı döken. ; *Mānī* Far. ünlü Çinli ressam. / Nemçegān īmānı: *Nemçegān* Os. Nemçeliler, Avusturyalılar. ; *ī.+ı* Ar. iman, inanç. (R. 105)

nemekīn: *nemekīn* Far. tuzlu. / neme kīn: *n.+e* T. ne, soru zamiri. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. / neme kīn: *n.+e* Far. nem, gözyaşı. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (R. 143)

nemekīne: bī-*n.+e* Far. tuzsuz, tatsız. / neme kīne: bī-*n.+e* Far. nemsiz, gözyaşısız. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (Kt. 217/1-2)

nemek-sūd: *nemek-sūd* Far. tuzlanmış, tuzlanarak muhafaza altına alınmış et. / çiynemek sūd: *ç.-mek* T. çiğnemek. ; *sūd* Far. kâr, yarar. (G. 1914/1)

nemekzārı: *n.+ı* Far. tuzlu yer. / nem ek zārī: *nem* Far. nem, ıslaklık. ; *ek-* T. ekme eylemi. ; *zārī* Far. ağlama. (G. 1794/1)

nem-i cārī: *nem* Far. nem, rutubet, gözyaşı. ; *cārī* Ar. akan. / ne mecārī: *ne* T. ne, soru zamiri. ; *mecārī* Ar. su yolları, kanallar, mecralar. (G. 1039/1)

nemīmeye: *n.+ye* Ar. koğuculuk, dedikoduculuk. / nemi meye: *n.+i* Far. nem, ıslaklık. ; *m.+e* Far. şarap. (G. 1549/1)

nemīme-zād: *nemīme-zād* Ar. Far. koğuculuk doğuran, dedikodu üreten. / nemi mezād: *n.+mi* T. ne, soru zamiri. ; *mezād* Ar. mezat, açık artırma. (G. 351/1)

nemiñ: *n.+iñ* Far. ıslaklık, gözyaşı. / nemiñ: *n.+miñ* T. ne, soru zamiri. (G. 862/2)

nemledir: *n.+ledir* Far. gözyaşı. / nemledir: *n.-dir* T. < Far. ıslatmak, nemlendirmek. / nemledir: *n.+mledir* T. ne, soru zamiri. ; nemledir: *n.+edir* Ar. karınca. (G. 551/1-3)

nemūm: *nemūm* Ar. ayıp arayan, kusur araştıran. / ne mūm: *ne* Far. ne bağlacı. ; *mūm* Far. mum. (G. 867/1)

nemūm: *nemūm* Ar. yalanla bezenmiş hikaye anlatan kişi. / ne mūm: *ne* Far. ne bağlacı. ; *mūm* Far. mum, balmumu veya diğer mum. (Th. 10/1)

neʿam: *neʿam* Ar. evet. / neʿam: *neʿam* Ar. büyük baş hayvanlar. (G. 562/1)

ner īmān: *ner* Far. erkek. ; *īmān* Ar. iman, inanç. / nerīmān: *nerīmān* Far. yiğit, kahraman. (G. 1579/2)

nerd-bāz: *nerd-bāz* Far. tavla oyunu oynayan. / nerdbān: *nerdbān* Far. merdiven. (G. 318/4)

nerede: *n.+de* T. nere, hangi yer. / nere de: *n.+e* Ar. erkek. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1428/2)

neri Mānī: *n.+i* Far. erkek. ; *Mānī* Far. meşhur Çinli nakkaş. / nerīmānı: *n.+ı* Far. yiğit, kahraman. (G. 1900/1)

neṣabı: *n.+ı* Ar. keder, acı. / ne ṣabī: *ne* Far. ne bağlacı. ; *ṣabī* Ar. erkek çocuk. (G. 1953/2)

neseb: *neseb* Ar. nesep, soy. / ne seb: *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *seb* [sebb] Ar. açıklamak, ortaya koymak. (G. 328/1)

nesemiz: laṭīfü'n-*n.+iz* Ar. latif ve temiz nefesli. / ne semiz: *ne* Far. ne bağlacı. ; *s.+iz* [semm] Ar. zehir. / ne semiz: *ne* Far. ne bağlacı. ; *semiz* T. semiz, şişman. (R. 24)

nesīm: *nesīm* Ar. hafif rüzgar. / ne sīm: *ne* Far. ne bağlacı. ; *sīm* Far. gümüş. (G. 1228/1)

nesīm: *nesīm* Ar. Hafif ve tatlı rüzgar. / ne sīm: *ne* Far. ne bağlacı. ; *sīm* Far. gümüş. (G. 935/1)

neşīb: *neşīb* Ar. mal, mülk. / nişīb: *nişīb* Far. iniş, düşüş. (G. 353/1)

neş'e-yāb olunur: *neş'e-yāb* Ar. Far. neşe bulan. ; *o.-unur* T. olmak. / neş'e yā bulunur: *neş'e* Ar. neşe, sevinç. ; *yā* Far. veya. ; *b.-unur* T. bulmak. (G. 234/2)

netāc: *netāc* Ar. hayvanın doğurması. / ne tāc: *ne* Far. ne bağlacı. ; *tāc* Ar. taç, hükümdar başlığı. (G. 1597/1, G. 1670/2)

nev ʿacāyiz: *nev* Far. yeni, daha önce görülmemiş. ; *ʿacāyiz* Ar. acuzeler, yaşlı kadınlar. / nevʿa cāyiz: *nevʿa* Ar. yeni ortaya çıkmış, turfanda. ; *cāyiz* Ar. caiz, yapılmasında sakınca bulunmayan. (Kt. 32/1-2)

nev ʿalā'im: *nev Far. yeni. ; ʿalā'im* Ar. alametler, özellikler. / nevʿa lā'im: *nevʿa* Ar. tür, çeşit. ; *lā'im* Ar. ayıplayan, kınayan. (G. 781/1)

nevā Hinde: bī-*nevā* Far. sessizce. ; *H.+e* Ar. Hindistan. / nev āhında: nev-ā-*nev* Far. yeni, yepyeni, her an yenilenen. ; *ā.+ında* Far. inleme sesi. (G. 1767/1)

nevādır: bī-*n.+dır* Far. nasipsiz. / nevādir: *nevādir* Ar. nadir olanlar, az bulunanlar. (G. 187/1)

nevā-dīde: *nevā-dīde* Ar. Far. nasiplenmiş. / ne vādīde: *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *v.+de* Ar. vadi. (G. 1211/1)

nev-āfil: *nev-āfil* Far. Ar. yeni batan, yeni batmış. / nevāfil: *nevāfil* Ar. nafile ibadetler. (G. 1824/1)

nevāgāhı: *nevāgāh* Far. ötme, şakıma yeri. / nev āgāhı: *nev* Far. yeni. ; *āgāh* Far. bilen, haberdar olan. (G. 1982/1)

nevāhī: *nevāhī* Ar. yasaklanmış şeyler. / ne vāhī: *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *vāhī* Ar. boş, anlamsız. (G. 405/1)

nevāli: *n.+i* Ar. bağış, ihsan. / ne vālī: *ne* Far. ne bağlacı. ; *vālī* Ar. vali, bir şehrin mülkî amiri. (G. 858/3, G. 2006/3)

nev-āmede de: *n.+e* Far. yeni gelmiş. ; de T. de, da bağlacı. / nevā medede: *nevā* Ar. gıda, yiyecek. ; *m.+e* Ar. yardım, imdat. (G. 1297/1)

nevānıñ: *n.+nıñ* Far. ses, ezgi. / nev anıñ: *nev* Far. yeni. ; *anıñ* T. onun. (G. 841/2)

nevāy: *nevāy* Far. ses, ezgi. / nev ay: *nev* Far. yeni. ; *ay* T. ay gezegeni, sevgili. (G. 1492/4)

nevāyı n'eyler: *n.+yı* Far. ses, ezgi. ; *n'e.-r* [ne eyler] T. ne eyle-. / nev-āyīn eyler: *nev-āyīn* Far. yeni bir tarzda, yeni bir biçime sahip. ; *e.-r* T. eylemek. (R. 343)

nevbet: *nevbet* Ar. nöbet, sıra. / nev-bet: *nev-bet* [bett] Far. Ar. tiftikten yapılmış yeni şal. (G. 200/1)

nevger: *nevger* Far. yenileyen, yeni yapan. / nevker: *nevker* Far. hizmetçi. / nev ker: *nev* Far. yeni. ; *ker* Far. sagır, işitme özürlü. (R. 65)

nevi de: *n.+i* Far. yeni, taze. ; *de* T. de, da bağlacı. / nevīde: *n.+e* Far. müjde, güzel haber. (G. 1741/1)

nev-i dībāda: *nev* Far. yeni. ; *d.+da* Far. ipek kumaş. / nevīd-i bāde: *nevīd* Far. müjde, güzel haber. ; *bāde* Far. şarap. (G. 1757/2)

nevkerde: *n.+de* Far. hizmetçi, bakıcı. / nev-kerde: *nev-kerde* Far. yeni yapılmış, yeni. (G. 1678/1)

nevkine: *n.+e* Far. uç, sivri uç. / nev kīne: *nev* Far. yeni. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık. (G. 1265/1)

nevme rām: *n.+e* Ar. uyku. ; *rām* Far. ram, amade. / nev-merām: *nev-merām* Far. Ar. yeni istek, arzu. (G. 319/2)

nevmeyi: *n.+yi* Ar. uyuklama. / nev meyi: *nev* Far. yeni. ; *m.+i* Far. şarap. (G. 1828/1)

nevmi zānī: *n.+i* Ar. uyku. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. / nev mīzānı: *nev* Far. yeni. ; *m.+ı* Ar. mizan, terazi. (G. 1981/1)

nevmi: *n.+i* Ar. uyku. / nev mi: *nev* Far. yeni. ; *mi* T. mi, soru eki. (G. 588/1)

nevʿa bīd: *nevʿa* Ar. tür, çeşit. ; *bīd* Far. söğüt. / nev-ʿabīd: *nev-ʿabīd* Far. Ar. yeni kullar, köleler. (G. 642/1)

nevʿa Cem: *nevʿa* Ar. nevi, çeşit, tür. ; *Cem* Far. ilk defa şarabı bulan İranlı mitoloji kahramanı. / nev-ʿAcem: *nev-ʿAcem* Far. Ar. yeni İranlı, yeni nesil İranlı. (G. 285/2)

nevʿa sīr: *nevʿa* Ar. tür, çeşit. ; *sīr* Far. tok. / ʿasīr: *ʿasīr* Ar. zor, güç. (G. 468/2)

nev-ʿases: *nev-ʿases* Far. Ar. yeni bekçi. / nevʿa ses: *nevʿa* Ar. çeşit, tür. ; *ses* T. ses. (G. 474/1)

nevʿ-i nebe: *nevʿ* Ar. çeşit, tür. ; *nebe* Ar. haber, bilgi. / ʿinebe: *ʿi.+e* Ar. üzüm. (G. 1746/1)

nevʿ-i tābiş: *nevʿ* Ar. tür, çeşit. ; *tābiş* Far. parıldayış, parlaklık. / nev ʿitāb iş: *nev* Far. yeni. ; *ʿitāb* Ar. azarlama, tersleme. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 2018/1)

nevr-i bāṭını: *nevr* Ar. parlaklık. ; *b.+ı* Ar. gizli, saklı. / nev ribāṭını: *nev* Far. yeni. ; *r.+ını* Ar. bağ, irtibat. (G. 1899/1)

nev-rūzı ne: *n.+ı* Far. nevruz, bahar bayramı. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / nev rūzīne: *nev* Far. yeni. ; *rūzīne* Far. rızık, azık. (G. 272/1)

ney kehile: *ney* Far. ney, bir musikî aleti. ; *kehīle* Ar. gözü sürmeli. / neyke ḥīle: *n.+e* Ar. cinsel ilişkide bulunma. ; *ḥīle* Ar. hile, oyun, tuzak. (G. 398/1)

neyi: *n.+i* Far. ney, üflemeli musiki aletlerinden biri. / neyi: *n.+i* T. ne, soru zamiri. (G. 1891/2)

neyle dīnār: *n.+le* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. ; *dīnār* Ar. dinar, para. / n'eyledi nār: *n'eyledi* T. ne eyledi. ; *nār* Ar. ateş, cehennem. (G. 1970/1)

neyle sem: *n.+le* Far. ney, üflemeli bir musik+i aleti. ; *sem* [semm] Ar. zehir. / n'eylesem: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-sem* T. eylemek, yapmak. (Th. 11/1)

neyle sem: *n.+le* Far. ney, bir musikî aleti. ; *sem* [semm] Ar. zehir. / n'eylesem: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-sem* T. eylemek, yapmak. (G. 928/1)

neyle: *n.+e* Ar. ulaşma, kavuşma. / neyle: *n.+le* Far. ney, bir müzik aleti. (G. 1345/2)

neyle: *n.+le* Far. ney, musikî aleti. / neyle: *n.+yle* T. ne, soru zamiri. (R. 156)

neyler: *n.+ler* Far. ney, üflemeli bir musıkî aleti. / n'eyler: *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-ler* T. eylemek, yapmak. (G. 114/1)

neyl-i cām: *neyl* Ar. merama erişme. ; cām Far. kadeh. / licām: *licām* Ar. hayvanın ağzına vurulan gem. (G. 995/1)

ney-rūzı: *n.+ı* [nev-rūz] Far. nevruz, bahar bayramı. / ney rūzī: *ney* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. ; *rūzī* Far. rızık, gıda. (G. 2137/1)

nezdīk-i bār: *nezdīk* Far. yakın. ; *bār* Far. yük. / nezd-i kibār: *nezd* Far. yan, huzur. ; *kibār* Ar. büyükler, kibar. (G. 1084/5)

nigār: *nigār* Far. sevgili. / nigār: zer-*nigār* Far. altın görünümlü, yaldızlı. (G. 306/2)

nihāde: pā-*nihāde* Far. ayağını koymuş, yürümüş. / nüḥāda: ehl-i *n.+da* Ar. akıllılar, akıl sahipleri. (G. 152/1)

nihānī-sedād: *nihānī-sedād* Far. Ar. gizli olan doğruluk. / nihān ise dād: *nihān* Far. gizli. ; *ise* T. ise. ; *dād* Far. ihsan, başkasına yapılan iyilik. (G. 649/1)

nīk rāhında: *nīk* Far. iyi, doğru. ; *r.+ında* Far. yol. / nīk-rā Hinde: *nīk-rā* Far. Ar. iyi düşünen, kârını zararını bilen. ; *H.+e* Far. Hindistan. (G. 1196/3)

nīke dede: *n.+e* Far. iyi, doğru. ; *dede* T. dede, büyük baba. / meykedede: *m.+de* Far. meyhane. (G. 1297/2)

niʿmete ʿāmī: bī-*n.+e* Ar. nimetsiz, karşılığı bulunmayan. ; *ʿāmī* Ar. kör, cahil. / niʿme teʿāmī: bī-*niʿme* Ar. beğenmeyen, takdir etmeyen. ; *teʿāmī* Ar. görmezlikten gelme. (G. 1980/1)

niʿmete ʿāmī: *n.+e* Ar. nimet, nasip. ; *ʿāmī* Ar. yıllık, bir yıla ait olan. / niʿme teʿāmī: *niʿme* Ar. nimet, nasip. ; *teʿāmī* Ar. görmezden gelme. (Mf. 16)

niyām: *niyām* Ar. uyuyanlar. / niyām: *niyām* Far. kılıç veya kama kını. (G. 227/2, G. 575/2, G. 1130/1, G. 2083/5)

nūşīde mīnāyı: *nūşīde* Far. içilmiş. ; *m.+yı* Far. kadeh. / gūş-ı dem-i nāyı: *gūş* Far. dinleme, kulak verme. ; *dem* Far. nefes, soluk. ; *n.+ı* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (G. 2151/1)

Nūşīrevān: *Nūşīrevān* Far. ünlü Sasanî hükümdarı I. Husrev'in lakabı. / nūş-ı revān: *nūş* Far. içmek. ; *revān* Far. can, ruh. (G. 942/1)

nümū dār: *nümū* Far. gösterme, açıklama. ; *dār* Ar. yer, yurt, memleket. / nümūdār: *nümūdār* Far. örnek, nümune. (G. 1016/2)

nümūde: *nümūde* Far. görünen. / nümūda: rū-*n.+a* Far. yüzünü gösteren, ortaya çıkan. (G. 151/1)

nümūdına: dānişver-*n.+ına* Far. bilgin görünüşlü, kendini bilgin gösteren. / nümū-dīne: *n.+e* Ar. dini olgun ve büyük olan. (G. 1700/2)

nümūne: *nümūne* Far. örnek. / nümū ne: *nümū* Ar. artma, çoğalma. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 183/1)

o bāde: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *bāde* Far. şarap. / obada: *o.+da* T. oba. (G. 1508/1)

o bikre cīm: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *b.+e* Ar. bakire, kızoğlankız. ; *cīm* Ar. Arap alfabesinde bir harf. / o pek racīm: *o* T. o, işaret zamiri. ; *pek* T. pek. ; *racīm* Ar. kovulmuş, lanetlenmiş. (G. 584/1)

o çağırmağı: *o* T. o, işaret zamiri. ; *ç.+ı* T. çağırma, bağırma, yüksek sesle ağlama. / uçağ ırmağı: *uçağ* [uçaḳ] T. sarılan, sarılmış olan, iç içe geçen.? ; *ı.+ı* [ırmaḳ] T. ırmak, büyük akarsu. (G. 2111/1)

o Çerkes: *o* T. o, işaret zamiri. ; *Çerkes* T. Çerkez, bir topluluk ismi. / uçar kes: *u.-ar* T. uçmak. ; *kes* Far. kişi. (G. 396/1)

o dayansın: *o* T. o, işaret zamiri. ; *d.-sın* T. dayanmak, katlanmak. / oda yansın: *o.+a* T. ad, ateş. ; *y.-sın* T. yanmak. (G. 2121/1)

o deme: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *d.+e* Far. an, kısa zaman dilimi. / ödeme: *ödeme* T. ödeme, borcunu verme. (G. 1486/1)

o demin derin: *o* T. işaret sıfatı. ; *d.+in* Far. körük, nefes, soluk. ; *derin* T. derin. / oda minderin: *o.+a* T. od, ateş. ; *m.+in* T. minder. (G. 994/1)

o dergāhı: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *d.+ı* Far. dergah, özel yer. / öder gāhī: *ö.-r* T. edemek. ; *gāhī* Far. bazen, kimi zaman. (G. 2101/1)

o deri n'eyler: *o* T. o, işaret zamiri. ; *d.+i* Far. kapı. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / o derin eyler: *o* T. o, işaret zamiri. ; *derin* T. derin. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 186/2)

o derse: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *d.-rse* T. demek, söylemek. / öderse: *ö.-rse* T. ödemek, bedelini vermek. / o derse: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *d.+e* Ar. ders. (Nz. 20)

o dīnār: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *dīnār* Ar. dinar, para. / ödi nār: *ö.+i* T. öd. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1572/1)

o dīne: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *d.+e* Ar. din. / odına: *o.+ına* T. ateş. (G. 1498/1)

o dīvānı: *o* T. işaret sıfatı. ; *d.+ı* Far. mevki, makam. / o dīvānī: *o* T. işaret zamiri. ; *divānī* Far. devlere ait. (G. 2163/5)

o dūn: *o* T. o, şahıs zamiri. ; dūn Ar. değersiz, kıymetsiz. / odun: *odun* T. odun, yakılmak üzere kesilmiş ağaç. / o dün: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *dün* T. dün, bugünden önceki gün. (G. 746/1-2)

o dürdī ne: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *dürdī* Far. tortu. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / odur dīne: *o+dur* T. o, işaret zamiri. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1512/2)

o gül-bedeniz: *o* Far. o, şahıs zamiri. ; *g.+iz* Far. Ar. gül bedenli. / o külbedeniz: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *k.+deniz* Far. kulübe. (G. 652/1)

o ḳamerde: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳ.+de* Ar. kamer, ay, sevgili. / oḳa merde: *o.+a* T. ok. ; *m.+e* Far. adam. (Kt. 114/1-2)

o ḳara: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳara* T. kara, siyah. / oḳa rā: *o.+a* T. ok. ; *rā* Ar. Arap alfabesinde bir harf ismi. (G. 805/1)

o ḳārī: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳārī* Ar. okuyan. / oḳ arı: *oḳ* T. ok. ; *arı* T. arı. (G. 1085/2)

o ḳına: *o* T. o, işaret sıfatı. ; ḳına [ḥınā] T. < Ar. kına. / oḳına: *o.+ına* T. ok. / oḳına: *o.-na* T. okuma. (R. 155)

o ḳīḳān: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳīḳān* Ar. Far. akılsızlar. / oḳı ḳan: *o.+ı* T. ok. ; *ḳan* T. kan. (R. 138)

o ḳurbānı: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳ.+ı* Ar. kurban. / oḳur bānī: *o.-r* T. okumak. ; *bānī* Ar. bina yapan. (G. 2064/2)

o ḳurdına: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳ.+ına* T. kurt. / oḳur dīne: *o.-r* T. okumak. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1512/1)

o Ḳur'ānı: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *Ḳ.+ı* Ar. Kur'ân-ı Kerîm. / oḳur ānī: *o.-r* T. okumak. ; *ānī* T. < Ar. ansızın, hemen. (G. 2073/1)

o kūze: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *kūze* Far. şarap testisi. / öküze: *ö.+e* T. öküz. (Kt. 135/1-2)

o lāne: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *lāne* Far. yuva. / ola ne: *o.-a* T. olmak. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Kt. 110/1-2)

o liyāḳat ile: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *liyāḳat* Ar. liyakat, hakediş. ; *ile* T. ile bağlacı. / ūliyā ḳatile: *ūliyā* Ar. sahipler, hüküm sahipleri. ; *ḳ.+e* [ḳatl]Ar. öldürme. (G. 1731/1)

o merhem: *o* T. o, işaret zamiri. ; *merhem* Ar. merhem. / umar hem: *u.-ar* T. ummak. ; *hem* [hemm] Ar. dert, sıkıntı. (G. 1036/1)

o mer'āt ile: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *mer'āt* Ar. kadınlar. ; *ile* T. ile bağlacı. / umar atıla: *u.-ar* T. ummak. ; *a.-a* T. atılmak. (G. 1706/4)

o mürāyī: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *mürāyī* Ar. riyakar, gösterişten hoşlanan. / o mu rāyı: *o* T. o, işaret zamiri. ; *mu* T. soru eki. ; *r.+ı* Ar. rey, görüş, kanaat. (G. 1965/1)

o nām: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *nām* Far. ad, san, ün. / on am: *on* T. 10 sayısı. ; *am* T. kadın cinsel organı. (G. 1680/1)

o nīş: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *nīş* Far. yılan sokması. / on iş: *on* T. 10 sayı sıfatı. ; *iş* T. iş, uğraşı. (G. 776/1)

o perde ḳor: *o* T. o, işaret zamiri. ; *perde* Far. perde, örtü. ; ḳ.-r T. komak, asmak. / öper de ḳor: *ö.-er* T. öpmek. ; *de* T. de, da bağlacı. ; ḳ.-r T. argoda komak, tecavüz etmek. (Kt. 104/1-2)

o perī: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *perī* Far. peri, sevgili. / o peri: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *p.+i* Far. kanat. / öperi: *ö.-eri* T. öpmek. (G. 2122/1-2)

o pesendīde: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *pesendīde* Far. beğenilmiş, güzel görülmüş. / öpe sen dīde: *ö.-e* T. öpmek. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *dīde* Far. göz. (Mf. 39)

o rāġ ister: *o* T. o, işaret zamiri. ; *rāġ* Far. dağ eteğindeki bahçe. / oraġ ister: *oraġ* [oraḳ] T. orak. (G. 367/1)

o rehi n'eyler: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *r.+i* Far. yol. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / o rehīn eyler: *o* T. işaret zamiri. ; *rehīn* Ar. rehin. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 186/1)

o ṣanma: *o* T. işaret zamiri. *ṣ.-ma* T. sanmak. / uṣanma: *u.-ma* T. usanmak. (G. 1719/1)

o teberi: *o* T. o, işaret zamiri. ; *t.+i* Far. balta. / öte beri: *öte beri* T. öte beri, ufak tefek şeyler. (G. 2110/1)

o tīcān: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *tīcān* Ar. taçlar. / otı cān: *o.+ı* T. ot. ; *cān* Far. can. (G. 1617/1)

o tiryāḳına: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *t.+ına* Ar. tiryak, panzehir. / otur yaḳına: *otur-* T. oturmak. ; *y.+a* T. yakın. (G. 1525/1)

o yār: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *yār* Far. sevgili. / uyar: *u.-ar* T. uymak, tabi olmak. (G. 2037/2)

o yār: *o* T. o, işaret zamiri. ; *yār* Far. sevgili. / uyar: *uyar-* T. uyarmak, ayandırmak. / uyar: *u.-ar* T. uymak, tabi olmak. (Nz. 17)

o yara düşer: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *yara* T. yara. ; *d.-er* T. düşmek. / uyara dü şer: *u.-a* T. uyarmak. ; *dü* Far. 2 sayısı, sayı sıfatı. ; *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. (G. 350/1)

o yāra: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *y.+a* Far. sevgili. / uyara: *u.-a* T. uyarmak. (G. 1248/2)

o yāri: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *y.+i* Far. sevgili. / uyarı: *uyarı* T. uyarı, uyarıcı olan. (R. 201)

o yorġanı: *o* T. o, işaret zamiri. ; *y.+ı* T. yorgan. / uyur ġanī: *u.-r* T. uyumak. ; *ġanī* Ar. zengin, varlıklı. (G. 2079/1)

o zene: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *z.+e* Far. kadın. / özene: *ö.-e* T. özenmek eylemi. (G. 1460/1)

o zengī: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *zengī* Far. zenci, kara yüzlü. / üzengi: *üzengi* T. üzengi, at eğerinin ayak konan kısımları. (G. 1049/1)

o zünnār: *o* T. o, işaret sıfat. ; *zünnār* Ar. zünnar, Hristiyanların bellerine bağladıkları kuşak. / özün nār: *ö.+ün* T. öz, asıl. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1666/1)

oda: *o.+a* T. od, ateş. / o da: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 182/1)

odını: *o.+ını* T. od, ateş. / ödini: *ö.+ini* T. öd, safra. / o dīni: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *d.+i* Ar. din. (R. 518)

oḳ almışdı: *oḳ* T. ok. ; *a.-mışdı* T. almak. / o ḳalmışdı: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *ḳ.-mışdı* T. kalmak. (Mf. 59)

oḳ atmışdır: *oḳ* T. ok. ; *a.-mışdır* T. atmak, savurmak. / o ḳatmışdır: *o* T. o, işaret zamiri. ; *ḳ.-mışdır* T. katmak, eklemek. (G. 461/1)

oḳa yıldır: *o.+a* T. ok. ; *yıldır-* T. yıldırmak, parçalamak. / ḳāyildir: *ḳ.+dir* Ar. razı olan, kabul eden. (G. 376/1)

oḳında: *o.+ında* T. ok. / o ḳında: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳ.+da* T. kın, kılıf. (Th. 34/1)

oḳu: *oḳu-* T. okumak. / oḳu: *o.+u* T. ok. (G. 2157/1)

oḳudursa: *o.-ursa* T. okutmak. / o ḳudursa: *o* T. o, işaret zamiri. ; *ḳ.-sa* T. kudurmak. (Mf. 83)

oḳum deger: *o.+um* T. ok. ; *d.-er* T. değmek, isabet etmek. / oḳumda ger: *o.+umda* T. ok. ; *ger* [eger] Far. eğer, şayet. (Kt. 59/1-2)

oḳuma: *oḳuma* T. okuma. / o ḳuma: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ḳuma* T. kuma, bir kadın üzerine getirilin ikici kadın. (G. 1965/2)

oḳuyan: *oḳuyan* T. kıyan, acımayan, zahmet veren. / oḳuyan: *oḳuyan* T. okuyan, herhangi bir metni okuyan. (Ks. 7/1)

ol çeri: *ol* T. o, işaret zamiri. ; *çeri* T. çeri, asker. / ölçeri: *ö.-eri* T. ölçmek. (G. 2124/1)

ol dürce nāb: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *d.+ce* Ar. inci. ; *nāb* Far. saf, halis. / oldur cenāb: *o.+dur* T. o, işaret sıfatı. ; *cenāb* Ar. cenap, efendi. (G. 1611/1)

ol kemīne: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *kemīne* Far. aciz, zavallı durumda olan. / ülkemi ne: *ü.+mi* T. ülke, memleket. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (Kt. 133/1-2)

ol sā-bāş: *ol* T. o, işaret zamiri. ; *sā-bāş* Far. aferin, bravo anlamında bir takdir ifadesi. / olsa başı: *o.-sa* T. olmak. ; *baş* T. baş, kafa. (R. 319)

ol sefer: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *sefer* Ar. yolculuk. / olsa fer: *o.-sa* T. olmak. ; *fer* Far. kuvvet, güç. (G. 2110/2)

ol semen-ber: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *semen-ber* Far. yasemin bedenli. / olsa menber: *o.-sa* T. olmak. ; *menber* Ar. minber, camilerde üzerinde hutbe okunan yüksek yer. (G. 1530/2)

ol semen-sīmā biz: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *semen-sīmā* Far. Ar. yasemin yüzlü. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / olsa mensī mā-biz: *o.-sa* T. olmak. ; *mensī* Ar. unutulmuş. ; *mā-biz* Ar. Far. su savuran, su fışkırtan. (G. 1457/1)

ola denī: *o.-a* T. olmak. ; *denī* Ar. alçak, kişiliksiz. / o lādeni: *o* T. o, işaret zamiri. ; *l.+i* Far. eskide kadınların ben taklidi yapmak amacıyla yüzlerine sürdükleri bir madde. (G. 2178/1)

ola ne: *ol-a* T. olmak. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / o lāne: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *lāne* Far. yuva. (G. 1117/3)

olalı: *o.-alı* T. olmak. / o lāli: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *l.+i* Far. lâl, dilsiz. (R. 134)

olma der: *o.-ma* T. olmak. ; *der* Far. kapı. / meder: *meder* Ar. çamur, balçık. (G. 1019/1)

olma ḥāl: *o.-ma* T. olumsuzluk eki. ; *ḥāl* Ar. durum. / muḥāl: *muḥāl* Ar. olmayacak iş, olası olmayan. (G. 1028/2)

olma lek: *o.-ma* T. olmak. ; *lek* Far. ahmak, sersem. / ol melek: *ol-* T. olmak. ; *melek* Ar. melek. (G. 1416/1)

olma saʿīd: *o.-ma* T. olmak. ; *saʿīd* Ar. kutlu, bahtlı kişi. / olmasa ʿīd: *o.-masa* T. olmak. ; *ʿīd* Ar. bayram. (G. 1290/1)

olma ṭarī: *o.-ma* T. olmak. ; *ṭarī* Ar. taze, taravetli. / ol meṭarı: *ol-* T. olmak. ; *m.+ı* Ar. yağmur. (G. 1989/2)

olmayansa: *o.-mayansa* T. olmak. / olma yansa: *o.-ma* T. olmak. ; *y.-sa* T. yanmak. (Kt. 79/1-2)

olmazsa h̲ālī: *o.-mazsa* T. olmak. ; h̲ālī Far. boş. / olmaz seh̲ālı: *o.-mazsa* T. olmak. ; *s.+lı* Ar. cömertlik. (G. 2006/2)

olmazsa h̲āmūşī: *o.-mazsa* T. olmak. ; *h̲āmūşī* Far. suskunluğa ait. / olmaz seh̲ā mūşı: *o.-maz* T. olmak. ; *seh̲ā* Ar. cömertlik. ; *m.+ı* Far. fare, sıçan. (G. 2118/1)

olsa kemāl: *o.-sa* T. olmak. ; *kemāl* Ar. kemal, olgunluk. / ol sege māl: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *s.+e* Far. köpek. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1888/1)

olsa meder: *o.-sa* T. olmak. ; *meder* Ar. kuru çamur. / ol seme der: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *seme* T. sersem, şaşkın. ; *der* Far. kapı. (G. 465/2)

olsa mermer de: *o.-sa* T. olmak. ; *mermer* Yun. > Ar. mermer, çok sert bir kaya çeşidi. ; *de* T. de, da bağlacı. / ol semer merde: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *semer* T. semer, palan. ; *m.+e* Far. adam, kişi. (G. 1554/2)

olsaḳ ḳaba şī: *o.-saḳ* T. olmak. ; *ḳaba* T. kaba, çirkin. ; *şī* [şeyʾ] Ar. şey, nesne, iş. / saḳḳā başı: *saḳḳā başı* Ar. T. en önde gelen su dağıtıcısı. (G. 563/1)

olur sefer: *o.-ur* T. olmak; ; *sefer* Ar. savaş için yapılan yolculuk. / olursa fer: *o.-ursa* T. olmak. ; *fer* Far. güç, takat. (G. 940/1)

olur seherī: *o.-ur* T. olmak. ; *seherī* Ar. sabah vakti. / olursa ḥarī: *o.-ursa* T. olmak. ; *ḥarī* Ar. layık. müstehak. (G. 1990/1)

olurdı mā: *o.-urdı* T. olmak. ; *mā* Ar. su. / olur dimā: *o.-ur* T. olmak. ; *dimā* Ar. kanlar. (G. 30/1)

olursa h̲aṭ: *o.-ursa* T. olmak. ; *h̲aṭ* [h̲aṭṭ] Ar. yüzde biten ayva tüyleri. / olur sah̲aṭ: *o.-ur* T. olmak. ; *sah̲aṭ* Ar. gazap, kahır. (G. 860/1)

olursa Mānī: *o.-ursa* T. olmak. ; *Mānī* Far. meşhur Çinli ressam. / olur sāmānı: *o.-ur* T. olmak. ; *s.+ı* Far. güç, kudret. (G. 2021/1)

omuzına: *o.+ına* T. omuz. / o mū zīne: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *mū* Far. saç teli. ; *zīne* Ar. zinet, süs, bezek. (Mf. 80)

on er: *on* T. 10 sayısı. ; *er* T. er, kişi, adam. / o ner: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ner* Far. erkek, erkil olan. (G. 2103/3)

ortaya: *o.+ya* T. orta. / ört aya: *ört-* T. örtmek. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1560/1)

otraġ: *o*traġ [oturaḳ] T. oturak, makat. / ot rāġ: *ot* T. ot, yeşil bitki. ; *rāġ* Far. dağ eteğinde yer alan yeşil alan, bahçe. (G. 2164/1)

oyalandır: *o.-ndır* T. oyalamak. / o yalandır: *o* T. işaret zamiri. ; *y.+dır* T. yalan. (G. 198/1, 199/1)

oyalar: *o.-r* T. oyalamak. / o yalar: *o* T. o, işaret zamiri. ; *y.-r* T. yalamak, tükürdüğünü yalamak. / oyalar: *o.-r* T. birinin gözünü oya ile bağlamak. (G. 273/1-2)

oynaya: *o.-ya* T. oynamak. / uy nāya: *uy-* T. uymak, tabi olmak. ; *n.+a* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. (R. 584)

ozanı: *o.+ı* T. ozan. / o zānī: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 2017/1, Mf. 19)

öder saña: *ö.-r* T. ödemek. ; s.+a T. sen, şahıs zamiri. / o der saña: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *der* Far. kapı. ; *s.+a* T. sen, şahıs zamiri. / o ders aña: o T. o, işaret sısıfatı. ; ders Ar. ders. ; aña T. ona. (G. 36/1, 2)

ödeşildi: *ö.-ildi* T. ödeşmek. / o deşildi: *o* T. o, işaret zamiri. ; *d.-ildi* T. deşmek. (G. 2117/1)

ödeşmiş: *ö.-miş* T. ödeşmek, borcunu ödemek. / o deşmiş: *o* T. o, işaret zamiri. ; *d.-miş* T. deşmek, eşmek. (Kt. 191/1-2)

öger: *ö.-er* T. övmek, methetmek. / o ger: *o* T. o, işaret zamiri. ; *ger* [eger] Far. eğer, şayet. (G. 2182/1, Mf. 72)

ögerek: *ö.-erek* T. övmek, methetmek. / o gerek: *o* T. işaret zamiri. ; *gerek* T. gerek, lâzım. (G. 177/1, G. 870/1)

ögüt: *ögüt* T. öğüt, nasihat. / o göt: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *göt* T. dışkılama deliği. (Mf. 86)

ölçi nice bīnī: *ölçi* T. ölçü. ; *nice* T. nice, nasıl. ; *bīnī* Far. burun, koku alma duyu organı. / ol çīn-i cebīni: *ol* T. o, işaret zamiri. ; *çīn* Far. kıvrım. ; *c.+i* Ar. alın. (G. 1961/2)

ölüm biledir: *ölüm* T. ölüm. ; *b.-dir* T. bilemek, sivriltimek. / ödüm biledir: *ö.+üm* T. öd, yürek. ; *b.-dir* T. beraber olmak, birlikte olmak. (G. 560/1)

öpen cāh: *ö.-en* T. öpmek eylemi. ; *cāh* Far. yer, mevki, makam. / o pencāh: *o* T. o, işaret zamiri. ; *pencāh* Far. elli sayısı. (G. 1633/1)

öper: *ö-er* T. öpmek. / o per: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *per* Far. kanat. (G. 387/1)

öten ceresi: *ö.-en* T. ötmek. ; *c.+i* Ar. çan, zil. / o tenceresi: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *t.+si* T. tencere, içinde yemek pişirrilen bir kap. (G. 1898/1)

öter: *ö.-er* T. ötmek. / o ter: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *ter* Far. ıslaklık, nem. (R. 32)

öterek: *ö.-erek* T. ötmek. / öterek: *ö.-erek* T. yenilmek, yenilgiyi kabul etmek. (R. 360)

öyle sīmā da: *öyle* T. öyle, o şekilde. ; *sīmā* Far. sima, yüz, çehre. ; *da* T. de, da bağlacı. / öylesi māde: *öylesi* T. öylesi, öyle olan. ; *māde* Far. dişi. (G. 1437/1)

özge sībine: *özge* T. özge, öteki, başka. ; *s.+ine* Far. elma meyvesi. / özgesi bine: *ö.+si* T. özge, öteki, başka. ; *b.-e* T. binmek. (Kt. 17/1-2)

özi nāyı: *ö.+i* T. öz, asıl. ; *n.+ı* Far. ney, üflemeli bir musikî aleti. / o zināyı: *o* T. o, işaret zamiri. ; *z.+yı* Ar. zina. (G. 1965/3)

özi ne: *ö.+i* T. öz, asıl. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / o zīne: *o* T. o, işaret zamiri. ; *zīne* Ar. zinet, süz, bezek. (G. 547/1)

özin dānī: *ö.+in* T. öz, kendi. ; *dānī* Ar. yakın. / o zindānı: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *z.+ı* Far. zindan, yerin altında karanlık mahzen. (G. 2106/1)

pā k'eder: *pā* Far. ayak. ; *k'* [ki] Far. ki bağlacı. ; *e.-er* T. etmek, yapmak. / pāk eder: *pāk* Far. pak, temiz. ; *e.-er* T. etmek, yapmak. (G. 473/1)

pā kān: sebük-*pā* Far. hızlı yürüyen, ayağı hızlı. ; *kān* Far. maden ocağı. / pākān: *pākān* Far. temiz olanlar. (G. 1979/1)

pā şānıñ: *pā* Far. ayak. ; *ş.+ıñ* Ar. şan, ün. / paşanıñ: *p.+nıñ* T. paşa, komutan. (R. 507)

pā zehre: *pā* Far. ayak. ; *zehre* Far. cesaret, yürek. / pā-zehre: *pā-zehre* Far. panzehir. (G. 1626/1)

pā-be-rūy: *pā-be-rūy* Far. yüze basan, ayağını başkasının yüzüne koyan. / pā-birūn: *pā-birūn* Far. ayağı dışarda olan, dışarıda duran. (G. 244/5)

pā-būsına: *p.+ına* Far. ayak öpme. / pā bu sīne: berehne-*pā* Far. yalınayak. ; *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *sīne* Far. sine, göğüs. (R. 443)

pāk-i rāsta: dil-pā*k* Far. gönlü temiz. ; *r.+a* Far. doğru, düzgün. / kirāste: *kirāste* Far. eğilmiş, boyun eğmiş. (G. 1359/1)

pākīzece nān: *p.+ce* temiz, pak. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. / pākīze cenān: *pākīze* Far. pak, temiz. ; *cenān* Ar. kalp, gönül. (G. 1918/1)

pā-māl: *pā-māl* Far. ayak altına alınmış, çiğnenmiş. / pā māl: *pā* Far. ayak. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1783/1)

pā-resā: *pā-resā* Far. ulaşan. / pārsā: *pārsā* Far. sakınan, dindar. (G. 284/1)

pārsālar da: *p.+lar* Far. dindar, zahit, sakınan. ; *da* T. de, da bağlacı. / pā-resālarda: *p.+larda* Far. ulaşan, eren. (G. 1509/2)

paşada: *p.+da* T. paşa, general. / pā şāda: *pā* Far. ayak. ; *ş.+a* Far. şad, mutlu. (G. 1470/1)

pāşānıñ: güher-*p.+ıñ* Far. cevher saçan. / paşanıñ: *p.+nıñ* T. paşa. (G. 798/1)

paşaya: *p.+ya* T. paşa, komutan. / pāş aya: ḫūn-*pāş* Far. kan saçan. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (R. 592)

pāy: *pāy* Far. ayak. / pay: *pāy* Far. pay. (G. 1186/1)

pāya: *p.+a* Far. ayak. / pāye: *pāye* Far. konum, yer, mevki. (G. 1535/4)

pāyān: *pāyān* Far. son, nihayet. / bāyān: *bayān* Far. < T. zenginler, varlıklılar. (G. 2021/5)

pāyān: *pāyān* Far. son, nihayet. / pāyān: berehne-*pāyān* Far. çıplak ayaklılar. (G. 2015/1)

pāyāna: *p.+a* Far. son, nihayet. / pā yana: *pā* Far. ayak. ; *y.-a* T. yanmak. (R. 216)

pāy-dār: *pāy-dār* Far. kalıcı, payidar. / pāy-ı dār: *pāy* Far. ayak. ; *dār* Far. idam direği. (Ks. 8/5, G. 633/2)

pāyede: *p.+de* Far. paye, rütbe. / pā yede: *pā* Far. ayak. *y.+e* Ar. el. (G. 1651/1)

pāyeli: *p.+li* Far. pay, hisse. / pāy eli: *pāy* Far. ayak. ; *e.+i* T. el. (R. 347)

pāyeme: *p.+me* Far. paye, konum. / pā yeme: *pā* Far. ayak. ; *y.+e* Ar. deniz. (Kt. 228/1-2)

pāy-ı dār: *pāy* Far. ayak. ; *dār* Far. darağacı. / pāy-dār: *pāy-dār* Far. kalıcı, payidar. (G. 707/4)

pāyında: *p.+ında* Far. ayak. / pāyinde: *pāyende* Far. kalıcı, ebedi. (G. 1463/1)

pāyīz: *pāyīz* Far. sonbahar, güz. / pāy iz: *pāy* Far. ayak. ; *iz* T. iz, işaret. (G. 1289/2)

pāy-kūb: *pāy-kūb* Far. koşan, yürüyen. / pāy-ı küb: *pāy* Far. yan, alt. ; *küb* [küp] T. küp, toprak testi. (R. 177)

peçe: *peçe* Far. çocuk. / peçe: *peçe* T. peçe, eskide kadınların yüzlerini gizlemek için kullandıkları bir örtü. (Mf. 70)

pehlevānī: *pehlevānī* Far. şehirli. / pehlevānı: *p.+ı* Far. pehlivan, yiğit. (G. 1871/1, Nz. 2)

pehnādır: *p.+dır* Far. geniş. / peh nādir: *peh* Far. peh, şaşkınlık ve beğenme durumunda söylenen bir ünlem. ; nādir Ar. nadir, az. (G. 372/1)

pehnāsı: *p.+sı* Far. geniş. / peh nāsı: *peh* Far. T. peh, bir ünlem. ; *n.+ı* Ar. insanlar, halk. (Ks. 2/2)

pencere: *pencere* T. pencere. / penc ere: *penc* Far. 5 sayısı. ; *e+e* T. er, kişi. (G. 1274/1)

per hīz: *per* Far. kanat. ; *hīz* Far. kötü yola düşmüş oğlan, ipne. / perhīz: *perhīz* Far. bir şeyden sakınma, uzak durma. (G. 1360/1)

per-āgende: *per-āgende* Far. kanatla dolu. / perākende: *perākende* Far. dağılmış, dağıtılmış. (G. 1665/1)

perdāḫı: *p.+ı* [perdāḫt] Far. cila, parlaklık. / per daḫi: *per* Far. kanat. ; *daḫi* T. dahi, o da. (G. 2109/1)

perde: *p.+de* Far. kanat. / perde: *perde* Far. perde, örtü. (R. 111)

perde: *perde* Far. perde, engel. / perde: *p.+de* Far. kanat. (G. 1348/1)

perdeler: *p.+ler* Far. perde, örtü. / perdeler: *p.-r* T. < Far. perdelemek, kapatmak. (G. 1082/1)

perdeli: *p.+li* Far. perde, örtü. / per deli: *per* Far. kanat. ; *deli* T. deli, divane. (Kt. 11/1-2)

perestārı: ʿāşıḳ-*p.+ı* Ar. Far. âşığa tapan. / perest arı: ʿāşıḳ-*perest* Ar. Far. âşığa tapan. ; *arı* T. arı, duru, temiz. (G. 2010/1)

perestiş: *perestiş* Far. aşırı düşkünlük. / perest iş: pūl-*perset* Far. paraya pula tapan. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 1996/1, Mf. 18)

perestūda: *p.+da* Far. kırlangıç kuşu. / perest oda: dünyā-*perest* Far. dünyaya tapan. ; *o.+a* T. ateş. (G. 1490/1)

perhīz: *perhīz* Far. perhiz, bir şeyden sakınma, uzak durma. / per hīz: *per* Far. kanat. ; *hīz* Far. kötü yola düşmüş oğlan, ipne. (R. 12)

perī: *perī* Far. peri, dişi cin. / peri: *p.+i* Far. kanat. (G. 377/5)

perīde: *p.+de* Far. peri, peri gibi güzel. / perīde: *perīde* Far. rengi uçmuş, solmuş. (G. 375/1, G. 1243/1)

perīde: *perīde* Far. rengi uçmuş, solmuş. / perīde: *p.+de* Far. peri, peri gibi güzel. (G. 1736/3)

perīdem: reng-i nā-*p.+m* Far. solmamış renk. / perī dem: *perī* Far. peri, sevgili. ; *dem* Ar. kan. (G. 257/4)

perīleri: *p.+leri* Far. peri. / per ileri: *per* Far. kanat. ; *ileri* T. ileri, öte. (Kt. 190/1-2)

perīşān: *perīşān* Far. perişan, dertli. / perī-şān: *perī-şān* Far. peri şanlı, güzel. (G. 2161/4)

pervāne: *pervāne* Far. kelebek. / pervā ne: *pervā* Far. korku, çekinme. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1234/1)

pervāne: *pervāne* Far. kelebek. / pervā ne: *pervā* Far. perva, çekinme, korku. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 307/1)

pervāne-kār: *pervāne-kār* Far. işi kelebekle aynı olan. / pervā ne kār: *pervā* Far. korku. ; *ne* T. ne, soru sıfatı. ; *kār* Far. iş. (G. 276/1)

pervāzında: *p.+ında* Far. pervaz etme, uçma. / pervā zinde: *pervā* Far. korku. ; *zinde* Far. diri, canlı. / per vāzinde: *per* Far. kanat. ; *v.+de* Ar. ölçen, tartan. (R. 562)

perverde: *perverde* Far. yetişmiş, beslenmiş. / per verde: *per* Far. kanat, yaprak. ; *v.+e* Ar. gül. (G. 1253/1, R. 51)

perverişin: *p.+in* Far. besleme, yetiştirme, eğitme. / per verişin: *per* Far. kanat. ; *v.-işin* T. vermek. (G. 1009/1)

pes-i mīzer: *pes* Far. ard, arka. ; *mīzer* Ar. peştemal. / besīmi zer: *b.+i* Ar. güleç. ; *zer* Far. altın. (R. 189)

pey kerān: bed-*pey* Far. aslı kötü olan, soysuz. ; *kerān* Far. sağırlar. / peykerān: meh-*peykerān* Far. ay yüzlüler. (G 1164/2)

pey-i dāda: *pey* Far. ard, arka. ; *d.+a* Far. adalet. / peydāda: *p.+da* Far. açıkta, görünürde. (G. 1309/1)

pey-i kār: *pey* Far. bir şeyin ardı, gerisi, arkası. ; *kār* Far. iş, uğraş, tarz, biçim. / peykār: *peykār* Far. kavga, gürültü, anlaşmazlık. (G. 326/3, G. 903/7, G. 1176/1)

peykān: *peykān* Ar. okun ucunda yer alan sivri demir. / peykān: *peykān* Far. elçiler, ulaklar. (G. 416/1)

peyker-i cāmı: *peyker* Far. yüz, çehre. ; *c.+ı* Far. kadeh. / peyk-i ricāmı: *peyk* Far. haberci, ulak. ; *r.+mı* [recā] Ar. istek, arzu. (G. 1980/2)

peyk-i reşādı: *peyk* Far. elçi, ulak. ; *r.+ı* doğru yolda yürüme. / peyker-i şādī: *peyker* Far. yüz, çehre. ; *şādī* Far. mutluluk, şadolma. (G. 2072/2)

peymāne: *peymāne* Far. şarap kadehi. / peymāna: *p.+a* Far. söz, ahit. (G. 420/2, G. 1433/3)

peymānemüz dile: *p.+müz* Far. kadeh. ; *d.+e* Far. gönül. / peymāne müzd ile: *peymāne* Far. kadeh. ; *müzd* Far. ücret, bedel. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1739/1)

pīleverā: *pīleverā* Far. ey çerçi anlamında bir ünlem. / pīle-verā: *pīle-verā* Far. Ar. ipek giyinmiş, sırtında ipek olan. (G. 11/1)

pīrā hüdāda: ma'dilet-*pīrā* Ar. Far. adaletli, adaleti donatan. ; *h.+da* Ar. doğru yola iletilme, hidayet. / rāh-ı dāda: *rāh* Far. yol. ; *d.+a* Far. adalet. (G. 1738/5)

pīrāmen: *pīrāmen* Far. çevre, etraf. / pīrā men: nāşıye-*pīrā* Ar. Far. alın süsleyen. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 417/1)

pīrāmeni: *p.+i* Far. etraf, çevre. / pīrā menī: *pīrā* Far. ey yaşlı, ey pir anlamında ünlem. ; *menī* Ar. sperm, dölsuyu. (G. 1951/2)

pīrāna: *p.+a* Far. yaşlılar. / pīrā ne: nükte-*pīrā* Ar. Far. nükteli söz söyleyen, düzenleyen. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1240/1)

pīrāye: *pīrāye* Far. süs, bezek. / pīr aya: *pīr* Far. yaşlı, ihtiyar. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1518/1)

pīre henī: *p.+e* Far. yaşlı. ; *henī* Ar. hazmi kolay. / pīreheni: *p.+i* Far. gömlek. (R. 487)

pīre-zen: *pīre-zen* Far. kocakarı. / pīre zen: *p.+e* Far. yaşlı, ihtiyar. ; *zen* Far. kadın, zevce. (Mf. 114)

pīr-i bāde: *pīr* Far. yaşlı, öncü. ; *bāde* Far. şarap. / ribāda: *r.+da* Ar. faiz. (G. 1294/1)

pister isemez: *pister* Far. yatak, döşek. ; *i.-mez* T. istemek. / ister istemez: *ister istemez* T. ister istemez, kaçınılmaz olarak. (G. 659/1)

pīşānı: *p.+ı* Far. ön, uçkur. / pīşānī: güşāde-*pāşānī* Far. alnı açık. (G. 2141/2)

pür-nehābir: *pür-nehābir* Far. Ar. yığınlarla dolu, yığınlarca. / pür-nühā bir: *pür-nühā* Far. Ar. çok akıllı, akılla dolu. ; *bir* T. 1 sayısı. (G. 1713/2)

pür-nemāyıḳ: *pür-nemāyıḳ* Far. Ar. mektuplarla dolu. / pür-nem ayıḳ: *pür-nem* Far. gözyaşı ile dolu. ; *ayıḳ* T. ayık, aklı başında. (G. 386/1)

pürse dād: *p.+se* Far. dolu. ; *dād* Far. adalet. / pür-sedād: *pür-sedād* Far. Ar. doğrulukla dolu. (G. 384/1)

pürsende: *pürsende* Far. soran. / pür sende: *pür* Far. dolu. ; *s.+de* T. sen, şahıs zamiri. (G. 1332/1)

pür-şerāfet: *pür-şerāfet* Far. Ar. şerefle dolu. / pür-şer āfet: *pür-şer* [şerr] Far. Ar. şerle, kötülükle dolu, daha kötü. ; *āfet* Ar. afet, bela. (G. 353/1)

pür-tābım āh: *p.+ım* Far. hararetli, ateşli, ateşle dolu. ; *āh* Far. inleme sesi. / pür tāb-ı māh: *pür* Far. dolu. ; *tāb* Far. ışık, parlaklık. ; *māh* Far. ay gezegeni. (G. 1047/1)

püşt-māl: *püşt-māl* Far. peştamal, hamamlarda belden aşağısını örtmeye mahsus örtü. / püşti māl: *p.+i* Far. sırt, arka. ; *māl* Ar. mal, servet, varlık. (R. 77)

rā: *rā* Ar. Arap alfabesinde bir harf olup sevgilinin kaşı için benzetilen olarak kullanılmıştır. / rā: nīk-*rā* Far. Ar. iyi görüş sahibi olan. (G. 1805/1)

Rab bānī: *Rab* [Rabb] Ar. rab, tanrı. ; *bānī* Ar. bina eden, kuran. / Rabbānī: *Rabbānī* Ar. Rabbe ait, Tanrısal. / Rabb ānīdir: *Rabb* Ar. rab, tanrı. ; *ānī* Ar. ani, ansızın ortaya çıkan. (R. 3)

rabṭını: *r.+ını* Ar. ilgi, alaka, irtibat. / Rab ṭīni: *Rab* [Rabb] Ar. rab, tanrı, Allah. ; *ṭ.+i* Ar. toprak. (R. 410)

raġbeti mār: *r.+i* Ar. rağbet, aşırı ilgi. ; *mār* Far. yılan. / raġbe tīmār: *raġbe* Ar. rağbet, aşırı ilgi. ; *tīmār* Far. yara bakımı yapma. (G. 1312/3)

rāġı biz: *r.+ı* Far. dağ eteğinde yer alan yeşil alan, bahçe. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / rāġıbız: *r.+ız* Ar. rağbet gösteren, düşkün. (G. 684/1)

rāḥat: *rāḥat* Ar. rahat, huzur. / rāḥ et: *rāḥ* Ar. şarap. ; *et* T. et. (G. 699/1)

rāhı biz: *r.+ı* Far. yol. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. / rāhibiz: *r.+iz* Ar. rahip, Hristiyan din adamı. (G. 684/3)

rāh-ı sedād: *rāh* Far. yol. ; *sedād* Ar. doğruluk. / rāh ise dād: hem-*rāh* Far. yoldaş, yol arkadaşı. ; *ise* T. ise. ; *dād* Far. adalet. (G. 1933/2)

rāhibān: *rāhibān* Ar. Far. rahipler. / rāhbān: *rāhbān* Far. yolu gözetleyen, yol muhafızı. (G. 47/2)

rāhibe de: *r.+e* Ar. rahip, Hristiyan dina adamı. ; *de* T. de, da bağlacı. / rāh-ı bede: *rāh* Far. yol. ; *b.+e* Far. kötü. (R. 434)

rāhibī-māye: *rāhibī-māye* Far. rahip mayalı, rahip yaratılışlı. / rāh-ı bī-māya: *rāh* Far. yol. ; *b.+ya* Far. Ar. susuz. (G. 1270/2)

rāḥilede: *r.+de* Ar. binek veya yük hayvanı. / rāḥ ile de: *rāh* Ar. sarhoşluk. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *de* T. de, da bağlacı. (R. 136)

Raḥmānıñ: *R.+ıñ* Ar. esirgeyen, Tanrı. / raḥm anıñ: *raḥm* Ar. rahmet, esirgeme. ; *anıñ* T. onun. (G. 855/1)

rāh-revānıñ: *r.+ıñ* Far. yol giden, yolcu. / rāh-ı revānıñ: *rāh* Far. yol. ; *r.+nıñ* Far. yaraşır, layık. (G. 877/3)

rāḳī: *rāḳī* Ar. yükselmiş. / raḳı: *raḳı* [ʿaraḳ] T. < Ar. rakı, bir içki çeşidi. (G. 1936/1)

raḳīḳ: *raḳīḳ* Ar. kul, köle. / raḳīḳ: *raḳīḳ* Ar. ince, nazik. (G. 1393/3)

rāmī mā: *rāmī* Ar. atan, atıcı. ; *mā* Ar. su. / rām īmā: *rām* Far. itaat eden, boyun eğen. ; *īmā* Ar. ima, işaret. (G. 1588/2)

rāsı: *r.+ı* Far. yol. / rāsī: *rāsī* Ar. sabit, kımıldamayan, yerleşmiş. (G. 1851/2)

rāsıdır: *r.+ıdır* Far. yol. / burası: *burası* T. bura, bu yer. / rāsīdir: *r.+dir* Ar. kımıldamayan, demir atan gemi. (R. 133)

rāy-ı ḥasen: *rāy* Ar. rey, görüş. ; *ḥasen* Ar. güzel. / rāyiḥa sen: *rāyiḥa* Ar. koku. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. (G. 1613/1)

rāy-ı ḥasūda: *rāy* Ar. rey, görüş. ; *ḥ.+a* Ar. hasetçi, kıskanç. / rāyiḥa-sūde: *rāyiḥa-sūde* Ar. Far. koku süren, kokulu. (G. 1703/5)

redīsi gende: *r.+si* Ar. kötü, bozuk. ; *gende* Far. kokmuş, kokuşmuş. / redi sikende: *r.+i* Far. delikanlı, akıllı. ; *s.+de* T. cinsel ilişkide bulunan erkek. (G. 178/1)

redīsi mā: *r.+si* Ar. kötü. ; *mā* Ar. su. / redī-sīmā: *redī-sīmā* Ar. Far. çirkin yüzlü. (G. 851/1)

redmi: *r.+i* Ar. tıkaç, engel. / red mi: *red* [redd] Ar. ret, reddetme. ; *mi* T. soru eki. (G. 1814/1)

redʿ-i sāye: *redʿ* Ar. sakınma, uzak durma. ; *sāye* Far. gölge. / red ʿĪsāya: *red* [redd] Ar. geri çevirme, iade etme. ; *ʿĪ.+ya* Ar. İsa peygamber. (G. 1771/1)

rehā verd: *rehā* Far. kurtuluş, uzaklaşma. ; *verd* Ar. gül. / reh-āverd: *reh-āverd* Far. yolculuktan getirilen hediye. (G. 787/1)

rehā-bīn: çeşm-i *rehā-bīn* Far. kurtuluşu gören göz. / rehābīn: *rehābīn* Ar. ruhbanlar, rahipler. (Th. 14/1)

rehābīn: *rehābīn* Ar. ruhbanlar, rahipler. / rehā-bīn: *rehā-bīn* Far. kurtuluşu gören. (G. 1924/1)

reh-ber-i diyār: *reh-ber* Far. rehber, kılavuz. ; *diyār* Ar. memleket, yurt. / reh berīd-i yār: *reh* Far. yol. ; *berīd* Far. elçi, ulak. ; *yār* Far. sevgili. (G. 452/2)

reh-neverd: *reh-neverd* Far. yolda dolaşan. / reh ne verd: *reh* Far. yol. ; *ne* Far. ne bağlacı. ; *verd* Ar. gül. (Mf. 119)

reh-yābān: *reh-yābān* Far. yol bulanlar. / reh yaban: *reh* Far. yol. ; *yaban* T. yaban, ıssız. (G. 434/1)

remede: *r.+de* Far. sürü. / remede: *r.+e* Ar. göz ağrısı. (G. 1476/2)

reşāḳati: *r.+i* Ar. incelik zerafet. / reşā ḳatı: *reşā* Ar. bir geyik yavrusu. ; *ḳatı* T. kesinlikle. (G. 2112/1)

reşāḳatle: *r.+le* Ar. güzel ve ince boy. / reşā ḳatle: *reşā* Far. geyik yavrusu. ; *ḳ.+e* Ar. öldürme. (Kt. 141/1-2)

reşk edeyiz: *reşk* Far. kıskanma. ; *e.-eyiz* T. etmek, yapmak. / reş k'edeyiz: *reş* [reşş] Far. serpme, su serpme. ; *k'* [ki] Far. ki bağlacı. ; *e.-eyiz* T. etmek, yapmak. (G. 715/2)

revā dirsek: *revā* Far. layık, yaraşır. ; *dirsek* T. dirsek. / revādır seg: nā-*r.+dır* Far. yaraşmaz, layık değil. ; *seg* Far. köpek, it. (G. 790/1)

revā revzene: *revā* Far. reva, yaraşır. ; *revzene* Far. pencere. / rev-ā-rev zene: *rev-ā-rev* Far. gitgide, giderek. ; *z.+e* Far. kadın. (G. 498/1, Kt. 94/1-2)

revābīde: *r.+de* Ar. yükselme. / revā bīde: *revā* Far. uygun, yaraşır. ; *b.+e* Far. söğüt. (G. 1182/1)

revācında: *r.+ında* Ar. revaç, sürüm. / revā cin de: *revā* Far. yaraşır, uygun. ; *cin* Ar. varlığına inanılan ve gözle görülmeyen latif varlık. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 1670/1)

revāḥa cerī: *r.+a* Ar. bir şey elde edince hasıl olan sevinç. ; *cerī* Ar. cesur, yiğit. / revā ḥaceri: *revā* Far. reva, yaraşır. ; *ḥ.+i* Ar. taş, kaya. (G. 2059/2)

revāḳın: *r.+ın* Ar. çardak altı, sundurma. / revā ḳın: *revā* Far. layık, yaraşır. ; *ḳın* T. kın, kılıf. (G. 1405/1)

revāḳına: *r.+ına* Ar. eyvan, sundurma. / revā ḳına: *revā* Far. reva, uygun, yaraşır. ; *ḳına* [ḥınā] T. < Ar. kına, kadınların ellerine ve ayaklarına yaktıkları bir boya. (Kt. 150/1-2)

revākibi: *r.+i* Ar. biniciler, süvariler. / revā gibi: *revā* Far. reva, yaraşır, uygun. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. (G. 1831/2)

revān: *revān* Far. ruh, can. / revān: *revān* Far. akan. (G. 1871/3)

revāne: *revāne* Far. akan, akmakta olan. / revā ne: *revā* Far. reva, yaraşır. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 714/1, G. 1304/2)

revāsı: *r.+sı* Far. reva, uygun. / revāsī: *revāsī* Ar. yüksek dağlar. (G. 364/1)

revāsī: *revāsī* Ar. yüksek dağlar. / revāsı: *r.+sı* Far. reva, yaraşır. (G. 329/1)

revāyāda: *r.+da* Ar. su taşımaya yarayan büyük su kabı. / revā yāda: *revā* Far. lâyık, yaraşır. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1429/1)

revāyīḥile: *r.+ile* Ar. kokular. / revā-yı ḥīle: *revā* Far. reva, yaraşır. ; *ḥīle* Ar. hile, oyun. (Kt. 195/1-2)

revnaḳda: *r.+da* Ar. parlak. / rev naḳda: rev-ā-*rev* Far. gitgide, giderek. ; *n.+e* Ar. nakit, para. (G. 299/1)

rey-ḥāne: *rey-ḥāne* Ar. içki dükkânı, meyhane. / reyḥāne: *reyḥāne* Ar. fesleğen. (G. 1654/1)

rezmine: *r.+ine* Far. savaş, kavga. / rez mi ne: *rez* Far. asma, üzüm kütüğü. ; *mi* T. mi, soru eki. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 180)

ridā: *ridā* Ar. hırka, üstte giyilen bir elbise. / redā: *redā* Ar. yasak. (G. 648/1)

riyāl er: *riyāl* Far. riyal, bir para birimi. ; *er* T. er, kişi. / riyālar: *r.+lar* Ar. riya, gösteriş. (G. 1753/1)

riyāsem: *r.+m* Ar. riyaset, başkanlık, mansıp. / riyā sem: *riyā* Ar. riya, gösteriş. ; *sem* [semm] Ar. zehir. (G. 233/1)

riyāżemi n'eyler: *r.+mi* Ar. dünya nimetlerinden el çekme. ; *n'* [ne] T. ne, soru sıfatı. ; *e.+r* T. eylemek, yapmak. / riyāż emīn eyler: *riyāż* Ar. bahçeler. ; *emīn* Ar. emin, güvende. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / riyā żamīn eyler: *riyā* Ar. riya, gösteriş. ; *żamīn* Ar. tazmin eden, kefil olan. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 441/1-2)

riyāżet: *riyāżet* Ar. dünya nimetlerinden el çekip kendini dine verme. / riyāż et: *riyāż* Ar. bahçeler, ağaçlıklar. ; *et* T. et. (G. 1536/1, Kt. 192/1-2)

rū berāhīni: *rū* Far. yüz, çehre. ; *b.+i* Ar. burhanlar, deliller. / rū-be-rāhını: *r.+ını* Far. yüzü yolda olan, yola bakan. (G. 1886/1)

rū ḥınāsı: *rū* Far. yüz, çehre. ; *ḥ.+sı* Ar. kına. / rūḥ-ı nāsı: *rūḥ* Ar. ruh, can. ; *n.+ı* Ar. insanlar. (G. 286/1)

rū mu: *rū* Far. yüz, çehre. ; *mu* T. soru eki. / Rūmu: *R.+u* ? eskide Anadolu'ya verilen isim. (G. 1782/1)

rū şinā: *rū* Far. yüz, çehre. ; *şinā* Far. suda yüzmek. / rūşenā: *rūşenā* Far. aydınlık, parlak. (Ks. 3/2)

rū zeniñ: *āb-rū* Far. iyi ün, üstünlük, şeref. ; *z.+iñ* Far. kadın. / rūzeniñ: *r.+niñ* Far. oruç. (G. 809/1)

rū zīverde: māh-*rū* Far. ay yüzlü. ; *z.+de* Far. süs, bezek. / rūzī verde: *rūzī* Far. rızık, gıda, azık. ; *v.+e* Ar. gül. (R. 40)

rū-behī: *rū-behī* Far. Ar. güzel yüzlü, yüzü güzel olan. / rūbehi: *r.+i* Far. tilki. (G. 2082/1)

rū-be-Hinde: *r.+e* Far. yüzü Hindistan'a dönük olan, Hindistan'a yönelen. / rūbehinde: *r.+inde* Far. tilki. (Kt. 165/1-2)

rūd: *rūd* Far. çalmalı bir musikî aleti. / rūd: *rūd* Far. nehir, büyük ırmak. (R. 131)

rūde: *rūde* Far. bağırsak. / rūda: bed-*r.+da* Far. çirkin yüzlü. (G. 1366/3)

rūdına: *r.+a* Far. nehir, ırmak. / rū dīne: *rū* Far. yüz, çehre. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1264/2, G. 1696/2)

rū ġanī: *rū* Far. yüz, çehre. ; *ġanī* Ar. zengin. / rūġanī: rūġanī Far. yağlı. (G. 1283/4)

rūġanı: *r.+ı* Far. yağ. / rū ġanī: *rū* Far. yüz, çehre. ; *ġanī* Ar. zengin. (G. 1951/1)

rūḥa leb: *r.+a* Ar. ruh, can. ; *leb* Far. dudak. / rū Ḥaleb: *rū* Far. yüz, çehre. ; *Ḥaleb* Ar. Halep vilayeti. (G. 844/1)

rūḥ-ı māye: *rūḥ* Ar. ruh. ; *māye* Far. maya, öz. / rū ḥimāye: *rū* Far. yüz, çehre. ; *ḥimāye* Ar. himaye, koruma. (G. 1375/2)

ruḫsār u miyān: *ruḫsār* Far. yüz, çehre. ; *miyān* Far. bel, vücudun orta kısmı. / Rūmiyān: *Rūmiyān* Far. Anadolulular. (G. 303/1)

ruḫsārı: *r.+ı* Far. yüz, çehre. / ruḫ sārī: *ruḫ* Far. yüz, çehre. ; *sārī* Ar. bulaşan, değen. (G. 2191/1)

rūma cīd: meh-*r.+ma* Far. ay yüzlü, sevgili. ; *cīd* Ar. boyun. / rū mecīd: bilūrīn-*rū* Ar. Far. cam yüzlü. ; *mecīd* Ar. şan ve şeref sahibi. (G. 642/2)

Rūma Şāma: *R.+a* Anadolu. ; *Ş.+a* Ar. bugün Suriye'nin başkenti olan şehir. / rūma şāme: meh-*r.+ma* Far. ay yüzlü sevgili. ; *şāme* Ar. yüz beni. (G. 339/3)

Rūmiyān: *Rūmiyān* Far. Anadolulular. / rū miyān: *rū* Far. yüz, çehre. ; *miyān* Far. bel. (G. 47/1)

ru'yāda: *r.+da* Ar. rüya. / rū yāda: zişt-*rū* Far. çirkin yüzlü. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1208/1)

rūşenā Hinde: *rūşenā* Far. parlak. ; *H.+e* Far. Hindistan. / rū şināhında: *rū* Far. yüz, çehre. ; *ş.+ında* Far. yüzmek. (G. 1196/2)

rū-şināsā: sevād-ı *rū-şināsā* Ar. Far. yüzün karalığını bilen, tanıyan. / rūşenāsā: rūz-ı *rūşenāsā* Far. aydınlık olan gün gibi. (G. 668/1)

rū-şināsına: *r.+ına* Far. bilinen, tanınan. / rūşenāsına: *r.+sına* Far. aydınlık, parlak. (G. 1610/2)

rūy-ı ḳamerde: *rūy* Far. yüz, çehre. ; *ḳ.+de* Ar. ay gezegeni. / rū yıḳa merde: *rū* Far. yüz çehre. ; *y.-a* T. yıkmak, yüklemek. ; *m.+e* Far. adam, kişi. (G. 1331/1)

rūy-ı māl: *rūy* Far. yüz, çehre. ; *māl* Ar. mal, varlık. / rūy-māl: *rūy-māl* Far. yüz süren. (G. 616/4, G. 1145/1)

rūza: *r.+a* Far. gün. / rūze: *rūze* Far. oruç. (R. 101)

rūzgār: *rūzgār* Far. devir, felek. / rūz kār: *rūz* Far. gün. ; *kār* Far. iş. (G. 572/2)

rūzıma ʿādī: *r.+ıma* Far. gündüz. ; *ʿādī* Ar. âdet olan. / rūz-ı meʿādı: *rūz* Far. gün. ; *m.+ı* Ar. ölümden sonraki yaşam, ahiret. (Th. 8/5)

rū-zībāda: *r.+da* Far. güzel yüzlü. / rūzī bāde: *rūzī* Far. rızık, azık. ; *bāde* Far. şarap. (R. 449)

rū-zībende: *rū-zībende* Far. yüzü makyajlı. / rūzī-bende: *rūzī-bende* Far. karın tokluğuna çalışan köle. (G. 1455/1)

rūzī-dehende: *rūzī-dehende* Far. rızık veren, rızıklandıran. / rūzī dehende: *rūzī* Far. rızık, azık. ; *d.+de* Far. ağız. (G. 571/1)

rūzīne: *rūzīne* Far. gündelik, her gün yapılagelen şey. / rū zīne: *rū* Far. yüz, çehre. ; *zīne* Ar. zinet, süs, bezek. (R. 491)

rükū n'eyler: *rükū* Far. yama. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / rükūn eyler: *rükūn* Ar. gönülden meyil. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 181/1, Mf. 117)

sā baş: cebīn-*sā* Far. alın süren. ; *baş* T. baş, kafa. / sā-bāş: *sā-bāş* Far. aferin, bravo anlamında bir takdir ifadesi. (G. 1296/1)

sā kinīsede: cebīn-*sā* Far. alın süren, alın sürten. ; *k.+de* Ar. kilise. / sākinise de: *s.+ise* Ar. oturan, yerleşen. ; *de* Tr. dahi, o da. (G. 1325/1)

sā ṭūr: cebīn-*sā* Far. alın süren. ; *ṭūr* Ar. dağ. / sāṭūr: *sāṭūr* Ar. satır, et kesmeye yarayan bir alet. (G. 1353/1)

sā yir: cebīn-*sā* Ar. Far. alın süren, aldını süren. ; *yir* T. yer. / sāyir: *sāyir* Ar. akan, akar hâlde bulunan. (R. 79)

ṣabābetle: *ṣ.+le* Ar. aşıklık, sevgi. / ṣabā betle: *ṣabā* Ar. saba rüzgarı, hafif ve tatlı rüzgar. ; *b.+e* Ar. kesmek, kırmak. (G. 1257/1)

ṣabā-ḳabādır bū: *ṣabā-ḳabā* Ar. saba elbiseli, elbisesi yel olan. ; *bū* Far. koku. / ḳaba ṣabadır bu: *ḳaba ṣaba* T. kaba saba olan. ; *bu* T. bu, işaret zamiri. (Kt. 26/1-2)

ṣabī rinde: *ṣabī* Ar. üç yaşından küçük erkek çocuk. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ṣabīrinde: *ṣ.+inde* Ar. sabırlı. (G. 1367/4)

sācid: *sācid* Ar. secde eden. / mesācid: *mesācid* Ar. mescitler, ibadet yerleri. (G. 1740/3)

ṣaçaġ: *ṣaçaġ* T. saçak. / ṣaç aġ: *ṣaç-* T. saçmak. ; *aġ* T. ak, beyaz. (G. 1399/1)

ṣadāḳat ile: *ṣadāḳat* Ar. sadakat, bağlılık. ; *ile* T. ile bağlacı. / ṣadā ḳatıla: *ṣadā* Ar. ses. ; *ḳ.+a* T. katılmak. (G. 1731/3)

ṣadāḳati: *ṣ.+i* Ar. doğruluk, içten bağlılık. / ṣadā ḳatı: *ṣadā* Ar. ses. ; *ḳatı* T. kesinlikle. (G. 1997/1)

ṣadd: *ṣadd* Ar. sakınma, engelleme. / ṣad: *ṣad* Far. 100 sayısı. (G. 1837/4)

ṣadef secde: *ṣadef* Ar. sadef. ; *secde* Ar. secde, ibadet kastıyla alnını yere koymak. / benefsec de: *benefsec* Ar. benefşe. ; *de* T. de, da bağlacı. (G. 215/1)

ṣadme denī: *ṣadme* Ar. sadme, darbe. ; *denī* Ar. alçak, şahsiyetsiz. / ṣad medenī: *ṣad* Far. 100 sayısı. ; *medenī* Ar. şehirli, medeniyetli. (R. 433)

ṣadmeyi: *ṣ.+yi* Ar. sadme, darbe. / ṣad meyi: *ṣad* Far. 100 sayı sıfatı. ; *m.+i* Far. şarap. (Mf. 105)

ṣadrında: *ṣ.+ında* Ar. baş köşe. / ṣad rinde: *ṣad* Far. yüz sayısı. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kişi. (G. 1628/1)

ṣafā sīb ile: *ṣafā* Ar. sefa, eğlence, neşe. ; *sīb* Far. elma meyvesi. ; *ile* T. ile bağlacı. / ṣafāsı bile: *ṣ.+sı* Ar. sefa, eğlence, neşe. ; *bile* T. bile, beraber. (G. 411/1)

ṣaff-ı niʿāli: *ṣaff* Ar. saf, sıra. ; *n.+i* Ar. ayakkabılar. / ṣaffını ʿālī: *ṣ.+ını* Ar. saf, sıra. ; *ʿālī* Ar. yüce. (G. 205/1)

ṣafı rinde: *ṣ.+ı* Ar. sıra, dizi, saf. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / ṣafīrinde: *ṣ.+inde* Ar. ıslık. (G. 1368/4)

ṣāfīce nān: *ṣ.+ce* Ar. saf, temiz. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / ṣāfī-cenān: *ṣāfī-cenān* Ar. gönlü saf ve temiz olan. (G. 370/5)

ṣāfin eylersin: *ṣāfin* Ar. cins at. ; *e.-rsin* T. eylemek, yapmak. / ṣāfı n'eylersin: *ṣāf* Ar. saf, berrak. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-rsin* T. eylemke, yapmak. (G. 999/1)

ṣafrā: *ṣafrā* Ar. safra, öd. / ṣaf rā: *ṣaf* [ṣaff] Ar. saf, sıra. ; *rā* Ar. Arap alfabesindeki râ harfine benzeyen kaş. (G. 2169/3)

ṣaġa: *ṣ.+a* T. sağ taraf. / ṣaġa: *ṣ.-a* T. sağmak. (G. 1711/2)

sāhirem: *s.+m* Ar. yeryüzü, çöl. / āsā hirem: żaʿfāsā Ar. Far. zaaf gibi. ; *hirem* Ar. pek yaşlı. (G. 285/3)

ṣaḳalı: *ṣ.+ı* T. sakal. / ṣıḳalı: *ṣ.-alı* T. sıkmak, daraltmak. (G. 1786/1)

sāḳı: *s.+ı* Ar. baldır. / sāḳī: *sāḳī* Ar. meyhanede şarap dağıtan kişi. (G. 1936/2)

sāḳī: *sāḳī* Ar. şarap dağıtan kişi. / sāḳı: *s.+ı* Ar. baldır. (G. 124/1)

sālārı: *s.+ı* Far. komutan. / sāl arı: *sāl* Far. sene, yıl. ; *arı* T. arı, bir böcek. (G. 2170/1)

sālib-i dīn: *sālib* Ar. inkar eden, inkarcı. ; *dīn* Ar. din. / sāl-i bī-dīn: *sāl* Far. yıl, sene. ; *bī-dīn* Far. Ar. dinsiz, dine inanmayan. (G. 1795/1)

sālib-i mār: *sālib* Ar. kapan, alan. ; *mār* Far. yılan. / sāl-i bī-mār: *sāl* Far. yıl, sene. ; *bīmār* Far. hasta. (G. 2138/2)

sālike der: *s.+e* Ar. doğru yolda ilerleyen. ; *der* Far. kapı. / sāl-i keder: *sāl* Far. yıl, sene. ; *keder* Ar. keder, sıkıntı. (Ka. 1/3)

sālikīn: *sālikīn* Ar. salikler, doğru yolda ilerleyenler. / sāl-i kīn: *sāl* Far. sene, yıl. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 270/1)

sālimi: *s.+imi* Far. yıl, sene. / sālimi: *s.+i* Ar. salim, güvende olan. (G. 2133/1)

sāmī: *sāmī* Ar. yüce, ulu. / Sāmı: *S.+ı* Far. İran'ın mitoloji kahramanlarından Rüstem'in babası. (G. 1805/5)

ṣanādīde: *ṣ.+e* Ar. başkanlar, ileri gelenler. / ṣana dīde: *ṣ.-a* T. sanmak. ; *dīde* Far. göz. (G. 1652/1)

sancaġ: *sancaġ* [sancaḳ] T. sancak. / sen cāġ: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *cāġ* [çāh] Far. kuyu. (G. 2102/1)

ṣandūḳ-ı zer: *ṣandūḳ* Ar. sandık. ; *zer* Far. altın. / ḳızar: *ḳızar-* T. kızarmak, utanmak. (Kt. 117/1)

ṣanki tābe: *ṣanki* T. sanki. ; *tābe* Far. tava. / ṣan kitābe: *ṣan-* T. sanmak. ; *kitābe* Ar. kitabe, herhangi bir yapının tarihçesi yazılı levhası. (G. 553/1)

ṣanma cāzimiz: *ṣ.-ma* T. sanmak. ; *c.+iz* Ar. karar veren. / ṣan mecāzımız: *ṣan* T. sanki. ; *m.+ımız* Ar. mecaz, hakiki anlamın dışında olan. (G. 683/1)

sanṭūr: *sanṭūr* ? Kanuna benzer telli bir çalgı alet. / sen Ṭūr: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *Ṭūr* Ar. Tur dağı. (G. 1029/1)

ṣapan: *ṣapan* T. sapan, taş atmaya yarayan çatal başlı ve meşin hazneli alet. / ṣapan: *ṣ.-an* T. sapmak, yönelmek. (R. 62)

ṣarṣar: *ṣarṣar* Ar. şiddetli ve soğuk rüzgar. / ṣarṣar: *ṣ.-ar* T. sarsmak. / ṣar ṣar: *ṣar-* T. sarmak. ; *ṣar-* T. sarmak. (R. 197)

ṣataşa: *ṣ.-a* T. sataşmak. / ṣat aşa: *ṣat-* T. satmak. ; *a.+a* T. aş, yemek. (R. 222)

ṣavārim: *ṣavārim* Ar. kılıç kuşanmışlar, yiğitler. / ṣavarım: *ṣ.-arım* T. savmak. (G. 945/1)

ṣavt-ı rebāb: *ṣavt* Ar. ses, nağme. ; *rebāb* Ar. bir müzik aleti. / ṣav tīre bāb: *ṣav-* T. savmak. ; *tīre* Far. karanlık. ; *bāb* Ar. kapı. (G. 1136/1)

sāy iderek: cebīn-*sāy* Far. alın süren, alnını yere süren. ; *i.-erek* T. etmek, yapmak. / ilḳā-yı derek: ilḳā Ar. atma, bırakma.; *derek* Ar. bir şeyin en dibi, cehennem çukuru. (R. 617)

sāye-i bīdi ne: *sāye* Far. gölge. ; *b.+i* Far. söğüt. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / sāye-i bīdīne: *sāye* Far. yardım. ; *b.+e* Far. Ar. dinsiz. (G. 296/1)

sāz: *sāz* Far. saz adlı çalgı. / sāz: neġme-*sāz* Ar. Far. şarkı söyleyen. (G. 1790/1)

sāz: *sāz* Far. saz, bir çalgı. / sāz: mühim-*sāz* Ar. Far. önemli kılan. (G. 2023/2)

sebbābe: *sebbābe* Ar. işaret parmağı. / sebbāba: *s.+a* Ar. küfürbaz. (G. 1239/1)

sebʿ-i şidād: *sebʿ-i şidād* Ar. Hz. Yusuf döneminde geçirilen yedi kuraklık yılı. ; seb ʿīş-i dād: *seb* Ar. sövme, hakaret etme. ; *ʿīş* Ar. yaşam, yaşayış. ; *dād* Far. adalet. (G. 1738/4)

sefer hādī: *sefer* Ar. sefer, yolculuk. ; *hādī* Ar. doğru yola ulaştıran. / -se Ferhādı: *-se* T. şart eki. ; *F.+ı* Ar. meşhur aşk hikayesinin erkek kahramanı. (G. 1838/1)

sefer: *sefer* Ar. sefer, yolculuk. / fer: *fer* Ar. fer, güç, takat. (G. 159/1)

seferceli: *s.+i* Ar. ayva. / sefer celī: *sefer* Ar. sefer, yolculuk. ; *celī* Ar. açık, aşikar. (G. 2113/1)

seḫā keder: *seḫā* Ar. cömertlik. ; *keder* Ar. keder, acı. / bulmazsa ḫāke der: *b.+mazsa* T. bulmak. ; *ḫ.+e* Far. toprak. ; *der* Far. kapı. (G. 442/1)

sekerātıñ: *s.+ıñ* Ar. sarhoşluklar. / seker atıñ: *s.+er* T. sekmek. ; *a.+ıñ* T. at. (G. 794/1)

selāmet: *selāmet* Ar. selamet, esenlik. / selām et: *selām* Ar. selam, selamlama. ; *et* T. et. (G. 1536/5)

selsāl: *selsāl* Ar. tatlı, lezzetli ve hafif su. / sil sāl: *sil-* T. silmek eylemi. ; *sāl* Far. yıl, sene. (G. 1800/1)

semā: *semā* Ar. gök, gökyüzü. / gördüñse mā: *g.-düñse* T. görmek. ; *mā* Ar. su. (G. 1725/1)

semāḥa cer: *semāḥa* Ar. cömertlik. ; *cer* Far. yarık, yırtık. / semā ḥacer: *semā* Ar. gökyüzü. ; *ḥacer* Ar. taş. (G. 153/ 2)

semāʿ-ı sāye: *semāʿ* Ar. işitme, duyma. ; *sāye* Far. gölge. / semā ʿĪsāya: *semā* Far. gök, gökyüzü. ; *ʿĪ.+ya* Ar. İsa peygamber. (G. 1560/2)

semāʿında: *s.+ında* Ar. işitme, dinleme. / semā ʿinde: *semā* Ar. gök, gökyüzü. ; *ʿi.+e* Ar. bir kemsenin yanı, makamı, huzuru. (G. 1658/1)

seme: *seme* Far. sersem, kendinden geçmiş. / seme: *s.+e* [semm] Ar. zehir. (G. 267/2)

semek: *semek* Ar. balık. / sem ek: *sem* [semm] Ar. zehir. ; *ek-* T. ekmek, tohum ekmek. (Kt. 199/1-2)

semende: *s.+de* Far. yasemin. / semende: *s.+e* Far. hızlı koşan çevik at. (G. 1755/1)

semenderde: *s.+de* Far. ateşte yaşadığı düşünülen bir hayvan. / semen derde: *semen* Far. yasemin. ; *d.+e* Far. dert. (G. 1537/1)

semen-sīmā yine: *semen-sīmā* Far. yasemen yüzlü. ; *yine* T. yine, tekrar. / se men sīm āyine: *se* Far. 3 sayısı. ; *men* Far. 3 kg değerinde bir ağırlık ölçüsü. ; *sīm* Far. gümüş. ; *āyine* Far. ayna. (G. 1256/1)

ṣemer-i ḳand-ı: *ṣemer* Ar. semer, ürün. ; *ḳand* Ar. şeker. / Semerḳandī: *Semerḳandī* Far. Semerkantlı. (G. 1615/4)

Semīʿe sel: *S.+e* Ar. işiten, Tanrı. ; *sel* Far. sel. / semi ʿasel: *s.+i* [semm] Ar. zehir. ; ʿasel Ar. bal. (G. 890/1)

semīʿe sel: *s.+e* Ar. işiten. ; *sel* [sell] Ar. kılıç çekme, kından sıyırma. / semi ʿasel: *s.+i* [semm] Ar. zehir. ; *ʿasel* Ar. bal. (G. 467/1)

semīrānda: *s.+da* Ar. Far. arkadaşlar. / semi rānde: *s.+i* Ar. zehir. ; *rānde* Far. sürülmüş, kovulmuş, giderilmiş. (G. 1694/1)

semʿ-i bād: *semʿ* Ar. kulak. ; *bād* Far. rüzgar, yel. / sem ʿibād: *sem* Ar. zehir. ; *ʿibād* Ar. kullar, ibadet edenler. (G. 1600/1)

semʿ-i dād: *semʿ* Ar. kulak. ; *dād* Far. adalet. / sem ʿidād: *sem* [semm] Ar. zehir. ; *ʿidād* Ar. kesaplama, sayma. (G. 1133/2)

semtine: *s.+ine* Ar. semt, mahal, yer. / sem tīne: *sem* [semm] Ar. zehir. ; *t.+e* Ar. incir meyvesi. (R. 430)

sen cedeli: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *c.+i* Ar. cedel, kavga, sürtüşme. / sence deli: *sence* T. senin gibi. ; *deli* T. deli, akılsız, divane. (G. 2152/1)

sen cerāḥat: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *cerāḥat* Ar. yaradaki irini çıkarmak üzere yarma. / bence rāḥat: *bence* T. bana göre. ; *rāḥat* Ar. rahat. (G. 1488/2)

sen derāhim: *sen* T, sen, şahıs zamiri. ; *derāhim* Ar. dirhemler. / sende rāhım: *s.+de* T. sen, şahıs zamiri. ; *r.+ım* Far. yol. (G. 1630/1)

sen gelini: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *g.+i* T. gelin. / senge līni: *s.+e* Far. taş. ; *l.+i* Ar. yumuşaklık. (G. 1043/1)

sen ki rāhīsin: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *r.+sin* Far. yolcu. / seng-i rāhısın: *seng* Far. taş. ; *r.+ısın* Far. yol. (G. 1057/1)

sen kīne: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *kīne* Far. kin, gizli düşmanlık. / sengi ne: *s.+i* Far. taş, kaya. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1585/1)

sen semā: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *semā* Ar. gök, gökyüzü. / bense mā: *b.+se* T. ben, şahıs zamiri. ; *mā* Ar. su. (G. 1339/2)

senāvāra: *s.+a* Ar. Far. parlak, aydınlık. / sen āvāre: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *āvāre* T. avare, başıboş. / sen av ere: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *av* T. av. ; *e.+e* T. er, kişi. (R. 87)

senbūse: *senbūse* Fr. baklava yufkası inceliğinde açılan hamurla yapılan bir tür tatlı. / sen būse: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *būse* Far. öpücük. (G. 689/2)

senbūse-dehān: *senbūse* Far. baklava dilimleri gibi açılan bir tür hamur tatlısı. ; senbūse-*dehān* Far. senbûse ağızlı. / sen būse-dehān: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *būse-dehān* Far. öpücük veren. (G. 1992/1)

senbūseg: senbūseg [enbūsek] Far. baklava dilimleri gibi açılan bir tür hamur tatlısı. / sen bu seg: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *bu* T. bu, işaret sıfatı. ; *seg* Far. it, köpek. (G. 2060/1, Mf. 22)

sencān: nevā-*sencān* Far. ses ve ezgiyi ölçüp tartan. / sen cān: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *cān* Far. can. (G. 2139/1)

sende bende: *s.+de* T. sen, şahıs zamiri. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. / sen de ben de: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *de* T. de, da bağlacı. / sen de bende: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *b.+e* Far. ip. (G. 1421/1-2)

sende kīsesi: *s.+de* T. sen, şahıs zamiri. ; *k.+si* Far. kese, para torbası. / sendeki sesi: *s.+deki* T. sen, şahıs zamiri. ; s.+i T. ses. (G. 2131/1)

sene de: *sene* Ar. yıl. ; *de* T. de, dahi. / senede: *s.+e* Ar. senet. (G. 1291/1)

seneniñ: *s.+niñ* Ar. sene, yıl. / seneniñ: *s.+iñ* Ar. dörtnala giden deve. ; būse neniñ: *būse* Far. öpücük. ; *n.+niñ* T. ne, soru zamiri. (G. 830/1-2)

seng ile de: *seng* Far. taş, kaya. ; *ile* T. ile bağlacı. ; *de* T. de, da bağlacı. / sen gilede: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *g.+de* Far. şikayetçi olma, davacı olma. (R. 561)

seng-i lāġ ile: *seng* Far. taş. ; *lāġ* Far. oyun. / sen kelāġ ile: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *kelāġ* Far. bir tür karga. (G. 1582/1)

sengile: *s.+ile* Far. taş, kaya. / sen güle: *sen* T. sen, şahıs zamiri. ; *g.+e* Far. gül. (G. 549/2)

seniyyede: *s.+e* Ar. öndeki dört diş. / seni yede: *s.+i* T. sen, şahıs zamiri. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1338/2)

ser ābile: ser-tā-*ser* Far. baştanbaşa, bütünüyle. ; *ābile* Far. yara. / serābile: *s.+ile* Far. serap.. (G. 1477/1)

ser āsime: *ser* Far. baş, kafa. ; *āsime* Far. aptallık, akılsızlık. / serāsime: *serāsime* Far. sersemlik. (G. 135/1)

ser ḫ˘oş-āb: *ser* Far. baş. ; *ḫ˘oş-āb* Far. hoşaf. / ser-ḫ˘oş āb: *ser-ḫ˘oş* Far. sarhoş. ; *āb* Far. su. (G. 1092/1)

ser mā-zede: *ser* Far. baş, kafa. ; *mā-zede* Far. Ar. ıslanmış. / sermā-zede: *sermā-zede* Far. soğuk yemiş, sağuk almış. (G. 1644/2)

ser: *ser* Far. baş, kafa. / ser: *ser-* T. sermek. (R. 517)

ser-āġāzı: *s.+ı* Far. başlama, hücum etme. / sarā ġāzī: *sarā* Far. saray. ; *ġāzī* Ar. gaza eden, savaşçı. (G. 2023/1)

serā-perde: *serā-perde* Far. otağ, çadır. / serā perde: *serā* Far. saray, ev. ; *perde* Far. ferde, örtü. (G. 1436/2)

serāyāda: *s.+da* Ar. seriyyeler. / sarā yāda: *sarā* Far. saray. ; *y.+a* Far. hatır, hatırlama. (G. 1502/2)

serāyir: *serāyir* Ar. yataklar, döşekler. / serā yiri: devlet-*sarā* Far. devlet sarayı. ; *yir* T. yer. (G. 1870/1)

ser-bende: *ser-bende* Far. başı bağlı. / ser bende: *ser* Far. baş. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1329/1)

serci n'eyler: *s.+i* Ar. at eğeri. ; *n'* [ne] T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / sercīn eyler: *sercīn* [Far. sergīn] Ar. gübre, dışkı. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (R. 259)

sercine: *s.+ine* Ar. at eğeri. / sercīne: *s.+e* Far. hayvan gübresi. (G. 1198/1)

serd: *serd* Ar. söyleme. / serd: *serd* Far. soğuk. (G. 1144/2)

ser-dār: *ser-dār* Far. serdar, komutan. / ser dār: *ser-* T. sermek, yaymak. ; *dār* Far. ağaç, idam direği. (R. 610)

serde: *s.+de* Far. baş, kafa. / serde: *s.+e* Far. soğuk. (G. 1537/2)

serd-i rāz: *serd* Ar. düzgün konuşma, fasih söz söyleme. ; *rāz* Far. sır. / ser dirāz: hem-*ser* Far. beraber, başabaş. ; *dirāz* Far. uzun. (G. 225/2)

serd-i rāz: *serd* Ar. düzgün ve yerinde söz söyleme. ; *rāz* Far. sır. / ser-dirāz: *ser-dirāz* Far. uzun boylu, yükselme. (Kt. 211/1-2)

seref-kār: *seref-kār* Ar. Far. lüzumsuzca harcama yapan, müsrif. / ser efkār: *ser* Far. baş, kafa. ; *efkār* Ar. fikirler, düşünceler. (G. 838/1)

ser-efrāz: *ser-efrāz* Far. başını dik tutan, benzerlerinden üstün tutan. / seref rāz: *seref* Ar. gereksiz harcama. ; *rāz* Far. sır. (G. 2028/1)

ser-efrāz: ser-efrāz Far. yükselen, başını yukarı kaldıran. / ser ifrāz: *ser* Far. baş, kafa. ; *ifrāz* Ar. bir kimse için ayırmak. (G. 228/1)

ser-fürūzānı: *s.+ı* Far. en öndeki aydınlatıcı. / ser-fürū zānī: *ser-fürū* Far. başını eğme, saygı ve tevazu gösterme. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 2173/2)

ser-ḫ˘oşa: *s.+a* Far. sarhoş, kendinden geçmiş. / ser ḫūşe: *ser* Far. baş, kafa. ; *ḫūşe* Far. üzüm salkımı. (R. 579)

serinde: *s.+inde* Far. baş, kafa. / serinde: *s.+de* T. serin, ılık. (G. 382/2)

serīr-i bāl: *serīr* Ar. taht. ; *bāl* Ar. gönül, kalp. / ser-i rībāl: *ser* Far. baş, kafa. ; *rībāl* Ar. aslan. (R. 439)

ser-keşān bulmaz: *ser-keşān* Far. dikbaşlılar, inatçılar. / sirke şān bulmaz: *sirke* T. sirke. ; *şān* Ar. şan, şöhret. (G. 644/1)

ser-keşem: *s.+em* Far. serkeş, dikbaşlı. / sirke şem: *sirke* Far. sirke. ; *şem* [şemm] Ar. koklama. (G. 926/2)

sermāya: *s.+ya* Far. soğukluk. / ser-māye: *ser-māye* Far. sermaye, ana mal veya para. (G. 1344/2)

ser-māye: *ser-māye* Far. anapara, sermaye. / ser māya: *ser-* T. sermek eylemi. ; *m.+ya* Ar. su. (G. 1521/1)

ser-māyede: *s.+de* Far. anapara, sermaye. / sermā yede: *sermā* Far. soğuk. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1651/2)

ser-māyeme: *s.+me* Far. ana mal, sermaye. / sermā yeme: *sermā* Far. soğuk. ; *y.-me* T. yemek eylemi. (G. 1371/1)

sermede: *s.+e* Ar. ölümsüzlük. / sermede: *s.-de* T. sermek. (G. 1355/2, Kt. 187/1-2)

ser-penāh: *ser-penāh* Far. başı koruyan miğfer. / serpen āh: *s.-en* T. serpmek. ; *āh* Far. inleme sesi. (G. 590/1, G. 624/2, Mf. 19)

serrācı: *s.+ı* Ar. eğerci, at eğeri yapan veya satan. / ser rācī: ser-ā-*ser* Far. baştan başa, bütünüyle. ; *rācī* Ar. rica eden, isteyen. (R. 163)

serv ermez: *serv* Far. selvi. ; *e.-mez* T. ermek, yetişmek. / ser vermez: *ser* Far. baş, kafa. ; *v.-mez* T. vermek, feda etmek. (G. 698/1)

server: *server* Far. server, başkan, öncü. / ser ver: *ser* Far. baş, kafa. ; *ver-* T. vermek, bir şeyden vazgeçmek. (G. 116/1)

serverde: *s.+de* Far. önder, öncü, ileri gelen. / ser verde: *ser* Far. baş. ; *v.+e* Ar. gül, çiçek. (G. 1358/1)

ser-zenişin: *s.+in* Far. başa kakma. / ser zen işin: *ser* Far. baş, kafa. ; *zen* Far. kadın. ; *i.+in* T. iş, uğraşı. (R. 408)

sevāda: *s.+a* Far. karalık, siyahlık. / sevāda: *s.+da* Ar. başka, gayrı. (G. 1305/2)

sevādına: *s.+ına* Ar. karalık. / sevā dīne: *sevā* Ar. denk, eşit. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1404/1)

sevāḥil: *sevāḥil* Ar. sahiller. / sevā ḥil: *sevā* Ar. denk, eşit. ; *ḥil* Ar. uygun olma, helal olma. (G. 1662/1)

sevākin: *sevākin* Ar. oturanlar, bir yerde sakin olanlar. / sivākin: *s.+in* Ar. diş temizlemede kullanılan bir çubuk. (G. 1065/1)

sevdā: *sevdā* Ar. aşk hastalığı. / sev dā: *sev-* T. sevmek. ; *dā* Ar. hastalık. (G. 2082/1)

sevdāda: *s.+da* Ar. çok kara, kapkara. / sev dāda: *sev-* T. sevmek. ; *d.+a* Far. adalet. (R. 477)

sevgendin: *sevgend* Far. yemin, ahit. / sev kendin: *sev-* T. sevmek. ; *k.+n* T. kendi, kendisi. (G. 1060/1)

seylānı: *s.+ı* Ar. seylan taşı. / seyl anı: *seyl* Far. sel, yağmur ve kar sularının oluşturduğu akıntı. ; *anı* T. onu. (R. 300)

seyr: *seyr* Ar. bakmak, seyretmek. / seyr: *seyr* Ar. seyir, gezme. (G. 1869/4)

sezāvārlıġıñ: *s.+lıġıñ* Far. yaraşır, uygun, lâyık. / sezā varlıġıñ: *sezā* Far. yaraşır, uygun, lâyık. ; *v.+ıñ* T. varlık, mevcudiyet. (G. 842/1)

ṣıġamaz: ḳabına *ṣ.-amaz* T. kabına sığmamak. / ṣıġamaz: arḳasın *ṣ.-amaz* T. arkasını, sırtını sıvamak. (G. 660/1)

ṣıġar: *ṣ.-ar* T. sığmak. / ṣıġār: *ṣıġār* Ar. küçükler. (G. 707/5)

ṣıġār: *ṣıġār* Ar. küçükler. / ṣaġār: *ṣaġār* Ar. alçaklık, zillet. (G. 574/3)

ṣıġar: *ṣıġar* Ar. küçüklük. / ṣıġar: *ṣ.-ar* T. sığmak. (G. 338/2)

ṣınama: *s.-ma* T. sınamak, denemek. / ṣanemā: *ṣanemā* Ar. Far. ey sanem, ey put gibi güzel sevgili anlamında ünlem. (G. 14/1)

ṣınar: *ṣ.-r* T. sınamak. / ṣınār: *ṣınār* Ar. çınar ağacı. (G. 1496/2)

ṣıpa: *ṣıpa* T. sıpa, merkep yavrusu. / ṣabā: *ṣabā* Ar. hafif ve tatlı esen rüzgar. (G. 20/2)

ṣırf: *ṣırf* Ar. saf, halis, katışıksız. / ṣarf: *ṣarf* Ar. sarfetme, harcama. (G. 1182/1)

ṣıvar: *ṣ.-r* T. sıvamak, sıva yapmak. / ṣu var: *ṣu* T. su. ; *var* T. var. (G. 2037/1)

si nān: *si* Far. 3 sayısı. ; *nān* Far. ekmek. / sinān: *sinān* Ar. mızrak. (G. 1366/4, G. 1856/3)

si pās: *si* Far. 3 sayısı. ; *pās* Far. parça. / sipās: *sipās* Far. övgü, övme. (G. 734/1)

sidād: *sidād* Ar. tıpa, tıkaç, engel. / sedād: *sedād* Ar. doğru, doğruluk, düzgünlük. (G. 4/3)

sifīdāc: *sifīdāc* Far. üstübeç, boyacılıkta kullanılan bir madde. / sifīd ac: *sifīd* Far. beyaz renk. ; *ac* [aç] T. aç, karnı aç olan. (Kt. 41/1-2)

Sikender: *Sikender* [İskender] Ar. Makedonya kralı İskender. / siken der bulmaz: *s.-en* T. cinsel ilişkide bulunma. ; *der* Far. kapı. (G. 720/1)

sikişi: *s.+i* T. cinsel ilişki. / sik işi: *sik* T. erkeklik organı. ; *i.+i* T. iş, uğraşı. / nefsi kişi: *n.+i* Ar. nefis, arzu. ; kişi T. kişi. (R. 417)

sikkīn: *sikkīn* Ar. bıçak. / sik kīn: *sik* T. erkeklik oarganı. ; *kīn* Far. kin, düşmanlık. (G. 193/6)

silkine: *s.-e* T. silkinmek, üzerindeki tozu atmak. / silkine: *s.+ine* Ar. ip, iplik. (Kt. 55/1-2)

silsileniñ: *s.+niñ* Ar. silsile, soy kütüğü. / sil sileniñ: *sil-* T. silmak. , *s.-eniñ* T. silmek. (R. 295)

sīm aya: *sīm* Far. gümüş. ; *a.+a* T. gök cismi olan ay. / sīmāya: semen-*s.+ya* Far. yasemin yüzlü. (G. 958/1)

sīm-āb ile: *sīm-āb* Far. gümüş suyu. ; *ile* T. ile bağlacı. / sīmā bile: *sīmā* Far. yüz, çehre. ; *b.+e* T. bilmek eylemi. (G. 1669/2)

sīme dīde: *s.+e* Far. gümüş. ; *dīde* Far. göz. / ḥabs-ı medīde: *ḥabs* Ar. hapis. ; *m.+e* Ar. uzun. (G. 1451/5)

simsiyāh: *simsiyāh* T. Far. simsiyah, çok siyah. / sīm siyāh: *sīm* Far. gümüş. ; *siyāh* Far. siyah, kara, değersiz. (G. 704/1)

sīne küb: pür-tef-*sīne* Far. sinesi hararetle dolu. ; *küb* [küp] T. küp, büyük testi. / sīne-kūb: *sīne-kūb* Far. sinesini döven, dertli. (G. 393/1)

sine: *sine* Ar. uyku, uyuklama. / sene: *sene* Ar. sene, yıl. (G. 259/2)

sipās: *sipās* Far. şükretme, hamdetme. / si pās: *si* Far. 3 sayısı. ; *pās* Far. bekçi, gözcü. (G. 1919/1)

sipend: *sipend* Far. tütsü olarak kullanılan üzerlik tohumu. / si pend: *si* Far. 3 sayısı. ; *pend* Far. öğüt, nasihat. (G. 555/1)

sīr: *sīr* Far. tok. / sīr: *sīr* Far. sarımsak. (R. 61)

sirācı: *s.+ı* Ar. lamba. / sır acı: *sır* [sırr] Ar. sır, gizli tutulan şey. ; *acı* T. acı, üzücü. (G. 505/1)

sīrān: *sīrān* Far. toklar, karnı doymuşlar. / sīrān: *sīrān* Far. sarmısaklar. (G. 2021/2)

sirāyet de: *sirāyet* Ar. gece yürüyüşü, gece yapılan ibadet. ; *de* T. de, da bağlacı. / sır āyetde: *sır* [sırr] Ar. sır, gizli şey. ; *a.+de* Ar. Kur'ân'ın en küçük bölümü. (G. 1227/2)

sīret: *sīret* Ar. yaşam tarzı, özgeçmiş. / sīr et: *sīr* Far. tok. ; *et* T. et. (G. 1128/1)

sirkesini: *s.+sini* Far. sirke. / sır kesini: *sır* [sırr]Ar. sır, gizli tutulan şey. ; *k.+ini* Far. kişi. (R. 257)

sirvāli: *s.+i* Ar. şalvar. / ser-vālī: *ser-vālī* Far. Ar. baş vali. (G. 377/1, G. 381/1)

sitāna: dil-*s.+a* Far. gönül alan. / sitā ne: ḫ˘od-*sitā* Far. kendini öven. ; *ne* T. soru zamiri. (G. 1304/5)

sitemger: *sitemger* Ar. zalim, zulmeden. / sitem ker: *sitem* Far. zulüm, haksızlık. ; *ker* Far. sağır. (G. 220/1)

sivā kemāl: *sivā* Ar. başka, gayrı. ; *kemāl* Ar. eksiksik, tam. / sivāke māl: *s.+e* Ar. misvak, diş temizlemede kullanılan bir çubuk. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1098/1)

siyer: *siyer* Ar. yaşam seyri, yaşam öyküsü. / yer: *yer* T. yer, mekan. (G. 159/5)

ṣoğanı: *ṣ.+ı* T. soğan. / ṣu ġanī: *ṣu* T. su. ; *ġanī* Ar. zengin, varlıklı. (G. 1935/1)

ṣoḳan: *ṣ.-an* T. sokmak, kılıç veya başka bir şeyi batırmak. / ṣu ḳan: *ṣu* T. su. ; *ḳan* T. kan. (Kt. 173/1-2)

ṣoḳuşı: *ṣ.+uşı* T. sokmak, yerleştirmek. / ṣu ḳuşı: *ṣu ḳuşı* T. su kuşu, suyun bulunduğu yerde yaşayan kuş. (G. 2005/3)

ṣökük: *ṣökük* T. sökük. / ṣu kök: *ṣu* T. su. ; *kök* T. kök, dip. (Kt. 97/1-2)

söyle nem: *söyle-* T. söylemek. ; *nem* Far. nem, ıslaklık. / söylenem: *s.+em* T. söylenmek. (G. 2077/2)

söylemeyle: *s.+yle* T. söylemek eylemi. / söyle meyle: *söyle-* T. söylemek. ; *m.+le* Far. şarap. (G. 196/1)

ṣu aş: *ṣu* T. su. ; *aş* T. pişirilerek hazırlanan yemek. / ṣavaş: *ṣavaş* T. savaş. (G. 726/3)

ṣu nān: *ṣu* T. su. ; *nān* Far. ekmek./ ṣunan: *ṣ.-an* T. sunmak. (G. 1854/2)

ṣu varsa: *ṣu* T. su. ; *v.+sa* T. var, mevcut. / ṣuvarsa: *ṣ.-sa* T. suvarmak, su vermek. / ṣıvarsa: *ṣ.-rsa* T. sıvamak, çamur veya başka bir şeyle kaplamak. (Nz. 36)

ṣu yan: *ṣu* T. su. ; *yan* T. yan, taraf, kenar. / ṣoyan: *ṣ.-an* T. soymak, çıkarmak. (G. 1854/4)

sū zen: *sū* Ar. kötü, fena. ; *zen* Far. kadın. / sūzen: *sūzen* Far. iğne. (G. 2149/2)

sūda lālī: bī-*s.+a* Far. Ar. kazançsız, kārsız. ; *lālī* Ar. lâllik, dilsizlik. / delāli: *d.+i* Ar. naz, cilve. (G. 2006/4)

sūdedi: *s.+i* Ar. yüksek değer, kıymet. / sev dedi: *sev-* T. sevmek eylemi. ; *d.-di* T. demek eylemi. (G. 1789/1)

ṣudūd: *ṣudūd* Ar. engeller. / ṣu dūd: *ṣu* T. su. ; *dūd* Far. duman. (G. 1285/1, G. 1573/1)

ṣudūr: *ṣudūr* Ar. göğüsler, bağırlar. / ṣu dūr: *ṣu* T. su. ; *dūr* Far. uzak. (G. 1163/1)

ṣudūr: *ṣudūr* Ar. göğüsler, sineler, gönüller. / ṣu dūr: *ṣu* T. su. ; *dūr* Far. uzak. (G. 1157/1)

sūfār: *sūfār* Far. iğne deliği. / sū fār: *sū* Far. yön, taraf. ; *fār* Far. fare, sıçan. (G. 1147/1)

ṣūfiyā ḳūt: *ṣūfiyā* Ar. Far. ey sufi anlamında bir ünlem. ; *ḳūt* Ar. rızık, yiyecek. / yāḳūt: *yāḳūt* Ar. yakut. (G. 1785/1)

ṣūfiyāne: *ṣūfiyāne* Ar. Far. sufice, sufiye yaraşır. / ṣūfiyā ne: *ṣufiyā* Ar. Far. ey sufi anlamında ünlem. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 568/2)

suḫan dānişledir: *suḫan* Far. söz. ; *d.+ledir* Far. ilim, bilgi. / suḫan-dān işledir: *suḫan-dān* Far. söz bilen, sözden anlayan. ; *i.-ir* T. işletmek, çalıştırmak. (Mf. 74)

suḫanvere: *s.+e* Far. şair. / suḫan vere: *suḫan* Far. söz, ahit. ; *v.-e* T. vermek. (G. 1530/5)

sūḳa dem: *s.+a* Ar. çarşı, pazar yeri. ; *dem* Far. nefes. / sū ḳadem: *sū* Far. yön, taraf. ; *ḳadem* Ar. ayak. (G. 1024/1)

ṣunan: *ṣ.-an* T. sunmak. / ṣu nān: *ṣu* T. su. ; *nān* Far. ekmek. (Nz. 55)

ṣunan: *ṣunan* T. sunan, ikram eden. / ṣu nān: *ṣu* T. su. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 236/1)

ṣunar: *ṣ.-ar* T. sunmak, takdim etmek. / ṣu nār: *ṣu* T. su. ; *nār* Far. ateş. (R. 26)

ṣuʿūd: *ṣuʿūd* Ar. yükselme, tırmanma. / ṣu ʿūd: *ṣu* T. su. ; *ʿūd* Ar. asma kütüğü. (Ks. 10/1)

sūr: *sūr* Ar. sur, kale suru. / sūr: *sūr* Far. şenlik, düğün. (R. 151)

ṣūrī: *ṣūrī* Ar. şekilsel, hakikî gibi görünen. / ṣūrı: *ṣ.+ı* Ar. kıyametin kopuş sürecini başlatacak olan boru. (G. 2016/2)

ṣuṣatmışdır: *ṣ.-tmışdır* T. susamak. / ṣu ṣatmışdır: *ṣu* T. su. ; *ṣ.-mışdır* T. satmak. (G. 461/2)

ṣuvārmaḳ: *ṣuvarmaḳ* T. suvarmak eylemi. / ṣu varmaḳ: *ṣu* T. su. ; *varmaḳ* T. varmak, ulaşmak eylemi. (G. 283/1)

sūzānı: *s.+ı* Far. yanan. / sū zānī: *sū* Far. taraf, yön. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (G. 2120/1)

sühāda: *s.+da* Ar. Süha yıldızı. / sühāda: *s.+a* Ar. uykusuzluk, sürekli uyanıklık. (G. 1712/1)

sükārāda: *s.+da* Ar. sarhoşlar, kendinden geçmişler. / sük-ārā da: *sük-ārā* Far. felaketçi, kötülüğü süsleyip bezeyen. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 1508/2)

sülūke der: *s.+e* Ar. yolculuk. ; *der* Far. kapı. / sülū keder: *sülū* Ar. avuntu, avunma. ; *keder* Ar. keder, üzüntü. (G. 892/1)

sülūkim: *s.+im* Ar. bir yola girme ve orada ilerleme. / sülū kim: *sülū* Ar. teselli, rahatlık. ; *kim* T. kim. (G. 1095/1)

süm ʿadem: *süm* Far. dört ayaklı hayvanların tırnağı. ; *ʿadem* Ar. yokluk, bulunmama. / sumʿa dem: *sumʿa* Ar. gösteriş, riya. ; *dem* Far. an, kısa zaman dilimi. (G. 1527/1)

sürḫ-āb: *sürḫ-āb* Far. kanlı gözyaşı. / sür ḫ˘āb: *sür-* T. sürmek, uzaklaştırmak. ; *ḫ˘āb* Far. uyku. (G. 1815/1)

sürme dānāya: *sürme* Far. sürme. ; *d.+ya* Far. bilgin. / sürmedān aya: *sürmedān* Far. sürme kutusu. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (G. 1284/1)

sürmelesin: *s.-sin* T. sürmelemek. / sür melesin: *sür-* T. sürmek, bir yere doğru sevk etmek. ; *m.-sin* T. melemek, kuzu sesi çıkarmak. (G. 1142/1)

sürnāsı: *s.+sı* Far. üflemeli bir müzik aleti. / sür nāsı: *sür-* T. sürmek eylemi. ; *n.+ı* Ar. insanlar. (G. 1851/1)

sürrāḳı: *s.+ı* Ar. hırsızlar. / ser rāḳī: *ser* Far. baş, öncü. ; *rāḳī* Ar. yüksek, ulu. (R. 100)

sürrāḳım: *s.+ım* Ar. hırsızlar. / ser rāḳım: *ser* Far. baş, kafa. ; *rāḳım* Ar. rakam sayan, sayı sayan. (R. 616)

süz: *süz-* T. süzmek. / söz: *söz* T. söz. (G. 728/3)

şāh idi: *şāh* Far. şah, hükümdar. ; *i-di* T. imek. / şāhid-i: *şāhid* Ar. güzel sevgili. (Kt. 169/1-2)

şāhā ne: *şāhā* Far. ey padişah, ey sevgili anlamında ünlem. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / şāhāne: *şāhāne* Far. padişahça, şaha yaraşır biçimde. / şāhāna: *ş.+a* Far. hükümdarlar, şahlar. (R. 258)

şāh-ı dile: *şāh* Far. şah, padişah, hükümdar. ; *d.+e* Far. gönül. / şāhid ile: *şāhid* Ar. güzel, sevgili. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1728/1)

şāh-ı dīn: *şāh* Far. şah, hükümdar. ; *dīn* Ar. din. / şāhidīn: *şāhidīn* Ar. şahitler, tanıklar. (G. 1880/1)

şāḫ-ı lāf: *şāḫ* Far. ağaç dalı. ; *lāf* Far. boş ve anlamsız söz. / temāşā ḫilāf: *temāşā* Far. seyretme, bakma. ; *ḫilāf* Ar. zıt, ters, aksi yön. (G. 1723/1)

şāhī n'ola: *şāhī* Far. şaha ait, şaha yaraşır. ; n' [ne] T. ne, soru zamiri. ; *o.-a* T. olmak. / şahin ola: *şahin* T. şahin kuşu. ; *o.-a* T. olmak. (G. 1544/1)

şāhideyn: *şāhideyn* Ar. iki şahit, iki tanık. / şāhı deyn: *ş.+ı* Far. şah, hükümdar. ; *deyn* Ar. borç. (G. 1403/1)

şāhin-şehi: *ş.+i* Far. şahlar şahı, padişahlar padişahı. / şāhın şehī: *ş.+ın* Far. şah, padişah. ; *şehī* Far. şaha ait. (G. 2082/2)

şaḳīḳān: *şaḳīḳān* Ar. Far. ana baba bir olan erkek kardeşler. / şaḳī ḳan: *şaḳī* Ar. şaki, haydut. ; *ḳan* T. kan. (G. 1892/1)

şākirde: *ş.+de* Ar. şükreden. / şāgirde: *ş.+e* Far. öğrenci, talebe. (G. 1461/1)

şām: *şām* Far. gece. / Şām: *Şām* Ar. Suriye'de bir kent. (G. 628/3)

şāme vālī: *şāme* Ar. yüz beni. ; *vālī* Ar. vali, mülkî amir. / paşa mevālī: *paşa* T. paşa. ; *mevālī* Ar. mevali, halk, idare edilenler. (G. 332/1)

şāme: *şāme* Ar. cilt üzerinde yer alan ben. / Şāma: *Ş.+a* Ar. Şam şehri. (G. 1400/4)

şāme: *şāme* Far. başörtüsü, örtü. / şāme: *şāme* Ar. vücuttaki ben. (G. 1346/1)

şāmiḫada: *ş.+da* Ar. yüksek, uzun boylu güzel. / şāmı ḫade: *ş.+ı* Far. gece. ; *ḫ.+e* Ar. yanak. (R. 132)

şāmiti: *ş.+i* Ar. uğursuz. / Şām iti: *Şām* Ar. Suriye'de bir kent. ; *i.+i* T. et. (G. 1811/1)

şarāb: *şarāb* Ar. şarap, içki. / şer āb: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *āb* Far. su. (G. 1044/1)

şarāba der-hem: *ş.+a* Ar. şarap. ; *der-hem* Far. birbirine bağlı, ilişkili. / şirā be-dirhem: *şirā* Ar. satın alma. ; *be-dirhem* Far. Ar. dirhemle, parayla. (G. 257/1)

şārib: *şārib* Ar. bıyık. / şārib: *şārib* Ar. içen kişi. (G. 1862/1)

şarṭını: *ş.+ını* Ar. şart, kural. / şer ṭīni: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ṭ.+i* Ar. kil, toprak. (G. 1924/2)

şeb aʿmā: *şeb* Far. gece. ; *aʿmā* Ar. kör. / şebeʿ mā: *şebeʿ* Ar. tokluk. ; *mā* Ar. su. (G. 852/2)

şeb ḳalīle: *şeb* Far. gece. ; *ḳalīle* Ar. çok, fazla, uzun. / şabḳalıle: *ş.+lıle* T. < Fr. şapka, bir başlık türü. (Kt. 122/1-2)

şeb: *şeb* Far. gece. / şab: *şab* [şabb] Ar. şap. (G. 674/1)

şeb-dīz: *şeb-dīz* Far. siyah renkli at. / şeb diz: *şeb* Far. gece. ; *diz* T. diz. (Kt. 208/1-2)

şebi kemāl: *ş.+i* Far. gece. ; *kemāl* Ar. kemal, tamlık. / şebīke māl: *şebīke* Ar. ağ, delikli örgü. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1505/1)

şebīkedir: *ş.+dir* Far. ağ, tuzak. / şebi kedir: *ş.+i* Far. gece. ; *kedir* Ar. karanlık. (G. 415/1)

şeb-nem: *şeb-nem* Far. şebnem, çiy. / şeb nem: *şeb* Far. gece. ; *nem* Far. nem, gözyaşı. (G. 256/2)

şedīde ser: *ş.+e* Ar. şiddetli, sert. ; *ser* Far. baş, kafa. / şedīd eser: *şedīd* Ar. şiddetli, sert. ; *e.-er* T. esmek. (Mf. 92)

şeh bāl: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *bāl* Far. kanat. / şeh-bāl: *şeh-bāl* Far. kuşun kanatları arasında yer alan en uzun tüy. (G. 1643/2)

şeh reġāyib: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *reġāyib* Ar. ragbet edilen, değer verilen şeyler. / şehre ġāyib: *ş.+e* Far. şehir, kent. ; *ġāyib* Ar. kayıp olan. (Kt. 209/1-2)

şeh rinde: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kişi. / şehrinde: *ş.+inde* Far. şehir, kent. (G. 1628/4)

şehāmātī: *şehāmātī* Ar. yiğitlik, kahramanlık. / şehā mātı: *şehā* Far. ey şah, ey sevgili anlamında bir ünlem. ; *m.+ı* Ar. satrança oyununda yenilgi. (G. 1984/1)

şehāmeti n'eyler: *ş.+i* Ar. zeka ve akılla bereber olan yiğitlik. ; *n'* [ne] T. ne, soru sıfatı. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / şehā metīn eyler: *şehā* Far. ey şah, ey hükümdar anlamında ünlem. ; *metīn* Ar. metin, sağlam. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 302/1)

Şehbāda: *Ş.+da* Ar. Halep şehri. / şeh bāde: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *bāde* Far. şarap. (G. 1393/1)

Şehbāya: *ş.+ya* Ar. Halep şehri. / şeh baya: *şeh* Far. hükümdar. ; *b.+a* T. bay, zengin. (R. 378)

şeh-dāne: *şeh-dāne* Far. iri taneli. / şehdāne: *şehdāne* Ar. Far. bal gibi, bala ait. (G. 2065/1)

şehde: *ş.+de* Far. şah, hükümdar. / şehde: *ş.+e* Ar. bal. (G. 1442/1)

şehd-i yār: *şehd* Ar. bal. ; *yār* Far. sevgili. / şeh diyār: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *diyār* Ar. yurt, memleket. (G. 1084/1, Kt. 120/1-2)

şehdini: *ş.+ini* Ar. bal, arılar tarafından yapılan gıda. / şeh dīni: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *d.+i* Ar. din. (R. 224)

şehi recā: *ş.+i* Far. şah, hükümdar. ; *recā* Ar. istek, talep. / şehīre cā: *ş.+e* Ar. meşhur, ünlü. ; *cā* Far. yer, mekan. (Ks. 13/1)

şehī rinde: *şehī* Far. şaha ait. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali adam. / şehīrinde: *ş.+inde* Ar. şöhretli, ünlü. (G. 1367/3)

şehīdāna: *ş.+a* Ar. Far. şehitler. / şehī dāne: *şehī* Far. şaha ait, şaha yaraşır. ; *dāne* Far. dane, yem habbesi. (G. 1605/1)

şehīde: *ş.+de* Far. şaha layık, şaha ait. / şehīde: *ş.+e* Ar. kutsal değerler uğruna canını feda etmiş kişi. (G. 1219/1)

şehin-şehān: *şehin-şehān* Far. yüce padişah, padişahlar padişahı. / şehin şahan: *ş.+in* Far. şah, hükümdar. ; *şahan* T. şahin. (G. 421/1)

şehlā: *şehlā* Ar. şehla, ela göz. / şeh lā: *şeh* Far. hükümdar, mecazen sevgili. ; *lā* Ar. hayır, harf-i cerlerden olup olumsuz cevap için kullanılır. (R. 171)

şeh-rāhı: *ş.+ı* Far. ana cadde, büyük işlek yol. / şehr āhı: *şehr* Far. şehir, kent. ; *ā.+ı* Far. inleme sesi. (R. 122)

şehr-i yār: *şehr* Far. şehir, kent. ; *yār* Far. sevgili. / şehr-yār: *şehr-yār* Far. efendi, ileri gelen kişi. (G. 1193/1)

şehrinde: *ş.+inde* Far. şehir, kent. / şeh rinde: *şeh* [şāh] Far. şah, hükümdar. ; *r.+e* Far. rint, laubali ve kayıtsız adam. (G. 1259/1)

şehr-yārān: *şehr-yārān* Far. şehrin ululları, büyükler. / şeyhr-i yārān: *şehr* Far. şehir, kent. ; *yārān* Far. dostlar, arkadaşlar. (G. 645/1)

şehr-yārī: *şehr-yārī* Far. hükümdarlık. / şehri yārī: *ş.+i* Far. şehir, kent. ; *yārī* Far. yardım. / şehr-i yāri: *şehr* Ar. yeni ay, hilal. ; *y.+i* Far. sevgili. (R. 327)

şehvār: *şehvār* Far. şaha yaraşır, hükümdara layık. / şeh var: *şeh* Far. şah, hükümdar. ; *var* T. kişinin sahip olduğu şeylerin tamamı. (G. 1046/1)

şek: *şek* [şekk] Ar. şek, şüphe. / eşek: *eşek* T. eşek, merkep. (G. 894/1)

şekerinde: *ş.+inde* Far. şeker. / şeke rinde: *ş.+e* Ar. şek, şüphe, kuşku. ; *r.+e* Far. rint, kayıtsız ve laubali kimse. (G. 1469/1)

şekībāyız: *ş.+yız* Far. sabırlı. / şeki bayız: *ş.+i* [şekk] Ar. şüphe. ; *b.+ız* T. bay, zengin ve varlıklı adam. (G. 671/1)

şekvā: *şekvā* Ar. şikayetçi, davacı olma. / şek vā: *şek* [şekk] Ar. şek, şüphe. ; *vā* Far. açılmış, çözülmüş. (R. 396)

şem ʿasīr: *şem* [şemm] Ar. koklama. ; *ʿasīr* Ar. zor, güç. / şemʿa sīr: *şemʿa* Ar. muma batırılmış fitil. ; *sīr* Far. tok. (G. 633/1)

şemʿa bir: *şemʿa* Ar. mumlu fitil. ; *bir* Far. 1 sayısı, tek. / şem ʿabīr: *şem* [şemm] Far. koklama, koku alma. ; *ʿabīr* Ar. güzel koku. (Kt. 29/1-2)

şemse: *ş.+se* Ar. koklama. / şemse: *ş.+e* Ar. güneş. (G. 1583/1)

şemsine: *ş.+ine* Ar. güneş. / şem sīne: *şem* [şemm] Ar. koklama. ; *sīne* Far. sine, göğüs. (Kt. 232/1-2)

şer ḥadīde: *şer* [şerr] Ar. şer, fenalık. ; *ḥ.+e* Ar. demir madeni. / şerḥa-dīde: *şerḥa-dīde* Ar.Far. parçalanmış, dilim dilim olmuş. (G. 1451/3)

şer mekārim: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *mekārim* Ar. iyilikler, cömertlikler. / şerme kārım: *ş.+e* Far. utanma. ; *k.+ım* Far. iş. (G. 959/1)

şer ʿadem: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ʿadem* Ar. yokluk. / şerʿe dem: *ş.+e* Ar. şeriat, dinî yasa. ; *dem* Far. nefes. (G. 1819/1)

şer ʿArab: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ʿArab* Ar. Arap. / şerʿe Rab: *ş.+e* Ar. şeriat, din. ; *Rab* [Rabb] Ar. Tanrı. (G. 475/1)

şerāyīn: *şerāyīn* Ar. atardamarlar. / şer āyīn: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. / *āyīn* Far. ayin, tören, töre. (R. 458)

şerbeden: *ş.+den* Ar. içecek şey. / şer-beden: *şer-beden* Far. Ar. şer bedenli, kötü huylu. (G. 964/1)

şerbe-i mā: *şerbe* Far. içki. ; *mā* Ar. su. / şürbe īmā: *ş.+e* Ar. içme. ; *īmā* Ar. ima, işaret. (G. 243/1)

şerbet: *şerbet* Ar. şerbet, içecek. / şer bet: *şer* [şerr] Ar. şer, kötü. ; *bet* [bett] Ar. tiftikten yapılmış şal. (Kt. 154/1-2)

şeref ser: *şeref* Ar. şeref, üstünlük. ; *ser* Far. baş, kafa. / şer efser: *şer* Ar. şer, kötülük. ; *efser* Far. taç. (G. 1676/1)

şeref ser: *şeref* Ar. şeref, üstünlük. ; *ser* Far. baş. / şer-efser: *şer-efser* [şerr] Ar. Far. tacı şer ve kötülük olan. (G. 470/2)

şeref-zā: *şeref-zā* Ar. Far. şeref ortaya koyan. / şer-efzā: *şer-efzā* [şerr] Ar. Far. şer ve kötülük arttıran. (G. 500/1)

şerekim: *ş.+im* Ar. Ecucehil karpuzu. / şere kim: *ş.+e* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *kim* T. kim. (G. 434/2)

şerḥa-dīde: *şerḥa-dīde* Ar. Far. yaralanmış, yara görmüş. / şer ḥadīde: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ḥ.+e* Ar. demir. (Kt. 27/1-2)

şerḥile: *ş.+ile* Ar. şerh, açıklama. / şer ḥīle: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ḥīle* Ar. hile, düzenek. (R. 241)

şeri kemāl: *ş.+i* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *kemāl* Ar. eksiksizlik, tamlık. / şerīke māl: *ş.+e* Ar. şerik, ortak. ; *māl* Ar. mal, varlık. (G. 1106/1)

şeri kibārı: *ş.+i* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *k.+ı* Ar. büyükler, ulular. / şerīk-i Bārī: *şerīk* Ar. şerik, ortak. ; *Bārī* Ar. yaratıcı, Tanrı. (G. 452/1)

şerīkān: *şerīkān* Ar. Far. ortaklar. / şeri kān: *ş.+i* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *kān* Far. maden ocağı. (G. 852/3)

şerīkim: *ş.+im* Ar. şerik, ortak, denk. / şeri kim: *ş.+i* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *kim* T. kim. (G. 401/1)

şerm eyle: *şerm* Far. utanma, haya. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. / şer meyle: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 468)

şermi: *ş.+i* Far. utanma, haya duygusu. / şer mi: *şer* [şerr] Ar. şer, kötü. ; *mi* T. mi, soru eki. (G. 116/4)

şermsārī: *şermsārī* Far. utangaçlık. / şer mi sārī: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *mi* T. mi, soru eki. ; *sārī* Ar. sirayet eden, yayılan. (G. 300/1)

şerᶜe cā᾽iz: *ş.+e* Ar. şeriat, din. ; *cā᾽iz* Ar. cayiz, sakıncası olmayan. / şer ᶜacā᾽iz: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ᶜacā᾽iz* Ar. acuzeler, kocakarılar. (G. 466/1)

şerᶜe sel: *ş.+e* Ar. şeriat, din. ; *sel* [sell] Ar. yavaşça çekmek, sıyırmak. / şer ᶜasel: *şer* [şerr] Ar. şer, kötü. ; ᶜasel Ar. bal. (G. 172/1)

şerᶜi sāde: *ş.+i* Ar. şeriat, din. ; *sāde* Far. sade, yalın. / şer ᶜĪsāda: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ᶜĪ.+da* Ar. İsa peygamber. (R. 226)

şerᶜīde: *ş.+de* Ar. şer'î, dinî. / şer ᶜīde: *şer* Ar. şer. kötülük. ; *ᶜī.+e* Ar. bayram. (G. 1577/1)

şerᶜinde: *ş.+inde* Ar. şeriat, dinî kurallar. / şer ᶜinde: *şer* [şerr] Ar. şer, kötülük. ; *ᶜi.+e* Ar. bir kimsenin yanı, makamı. (R. 515)

şevket: *şevket* Ar. azamet, ululuk. / şevk et: *şevk* Ar. diken. ; *et* T. et. (R. 499)

şey būriyā: *şey* Ar. şey, nesne. ; *būriyā* Ar. kamıştan örülü hasır. / şeyb ü riyā: *şeyb* Ar. yaşlılık, saç ve sakalın ağarması. ; *riyā* Ar. riya, gösteriş. (G. 1423/2)

şey ṭanısa: *şey* Ar. şey, nesne. ; *ṭ.-sa* T. tanımak. / Şeyṭān ise: *Şeyṭān* Ar. şeytan. ; *ise* T. ise. (G. 1732/1)

şeybiz: *ş.+iz* Ar. saç sakal ağarması, yaşlanma. / şey biz: *şey* Ar. şey, nesne. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. (R. 476)

şeydā yine: *şeydā* Far. çılgın, aşırı tutkun. ; *yine* T. yine. / şey dāyine: *şey* Ar. şey, nesne. ; *d.+e* Ar. borç veren, alacaklı. (G. 1706/3)

şey-dāde: *şey-dāde* Far. verilmiş şey. / şeydāda: *ş.+da* Far. âşık, çılgın. (G. 1309/2)

şeydāsın: *ş.+sın* Far. çılgın, tutkun. / mey dāsın: *mey* Far. şarap. ; *d.+ın* Far. orak. (Mf. 26)

şeyḫ ü şāb: *şeyḫ* Ar. yaşlı. ; *şāb* [şābb] Ar. genç, delikanlı. / şey' ḫ˘oş-āb: *şey'* Ar. şey, nesne. ; *ḫ˘oş-āb* Far. hoşaf. (G. 45/1)

şeyḫāne: *ş.+e* Ar. Far. şeyhçe, şeyhe göre olan hâl. ; şey ḫāne: *şey* [şey'] Ar. şey, nesne. ; *ḫāne* Far. ev. (Kt. 224/1-2)

şey-ḫaṭarī: *şey* Ar. şey, nesne. ; *ḫaṭarī* Ar. tehlikeli. (: tehlikeli nesne). / şeyḫe ṭarī: *ş.+e* Ar. şeyh, tarikat ulusu. ; *ṭarī* Ar. taze, yeni. (G. 1941/1)

şeyḫe mīr: *ş.+e* Ar. şeyh, tarikat ulusu. ; *mīr* [emīr] Ar. < Far. emir, yönetici. / şey ḫamīr: *şey* [şey'] Ar. şey, nesne, az olan miktar. ; *ḫamīr* Ar. hamur. (Kt. 56/1-2)

şeyḫ-i redī: *şeyḫ* Ar. şeyh, tarikat ulusu. ; *redī* Ar. kötü. / şey ḫıredi: *şey* Ar. şey, nesne. ; *ḫ.+i* Far. akıl. (R. 93)

şeyle: *ş.+le* Ar. şey, nesne. / şeyle: *ş.+e* ? cenazeyi kaldırmak. (G. 1345/4)

şey'-i nās: *şey'* Ar. şey, nesne. ; *nās* Ar. İnsan. / şey ünās: *şey* Ar. şey, nesne. ; *ünās* Ar. insanlar. (G. 1021/1)

şifāhında: *ş.+ında* Ar. dudaklar. / şifā Hinde: *şifā* Ar. şifa, iyileşme. ; *H.+e* Ar. Hindistan. ? (G. 1767/2)

şigār: *şigār* Far. yiyecek. / şikār: *şikār* Far. av, avlama. (G. 707/3)

şīr: *şīr* Far. aslan. / şīr: *şīr* Far. süt. (G. 1501/5)

şīr: *şīr* Far. süt. / şīr: *şīr* Far. aslan. (G. 1194/1, G. 1849/2)

şirā bulunur: bī-*şirā* Far. Ar. satın almamak, satın almaksızın. ; *b.+unur* T. bulmak. / şarāb olunur: bī-*şarāb* Far. Ar. şarapsız. ; *o.-unur* T. olmak. (G. 234/4)

şirā ʿĪsāya: *şirā* Ar. satın alma. ; *ʿĪ.+ya* Ar. İsa peygamber. / şirāʿı sāye: *ş.+ı* Ar. yelken. ; *sāye* Far. gölge. (R. 386)

şirā sine: *şirā* Ar. satın alma. ; *sine* Ar. uyuklama, bir an uyuma. / şirāsına: *ş.+sına* Ar. satın alma. (G. 1369/2)

şīrāne: *şīrāne* Far. arsalanca, arslanlara uygun bir biçimde. / şīr ana: *şīr* Far. süt. ; *ana* T. anne. (G. 1469/2)

Şīrāz: Ḥāfıẓ-ı *Şīrāz* Far. Şirazlı Hâfız. / şīr az: *şīr* Far. aslan. ; *az* T. az, fazla olmayan. (Kt. 214/1-2)

şīşe ṭāḳat: *şīşe* Far. şişe, sırça. ; *ṭāḳat* Ar. takat, güç, kuvvet. / şişe ṭaḳ et: *ş.+e* T. şiş, demir çubuk. ; *ṭaḳ-* T. takmak. ; *et* T. et. (G. 1799/1)

şişe: *ş.+e* T. şiş, şişmanlık. / şişe: *ş.+e* T. şiş, ucu sivri demir çubuk. ; şīşe: *şīşe* Far. şişe, cam kap. (R. 175)

şitā bulunur: *şitā* Far. kış mevsimi. ; *b.-unur* T. bulmak. / şitāb olunur: *şitāb* Far. süratle koşma. ; *o.-unur* T. olmak. (G. 234/3)

şitābān: *şitābān* Far. koşan, süratle giden. / şitābān: *şitābān* Ar. Far. kışa ait, kışlık. (G. 872/2)

şitābānī: *şitābānī* Far. yüzmek, yüzücülük. / şitā bānī: *şitā* Far. kış mevsimi. ; *bānī* Ar. bina eden, bina yapan. (R. 594)

şitābende: *şitābende* Far. koşan, süratle hareket eden kişi. / şitā bende: *şitā* Ar. kış mevsimi. ; *bende* Far. kul, köle. (G. 1255/1)

şitābende: *şitābende* Far. koşan. / şitā bende: *şitā* Ar. kış mevsimi. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1332/2)

şīveniñ: *ş.+niñ* Far. üslup, söyleyiş. / şīveniñ: *ş.+iñ* Far. cenazede ağlama. (G. 832/1)

şu mār: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *mār*-ı zülf Far. saç yılanı, yılana benzeyen saç. / şümār: *şümār* Far. sayma. (G. 1511/6)

şu ribā: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *ribā* Ar. faiz. / şūrbā: *şūrbā* Far. çorba. (G. 1725/3)

şu ribāda: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *r.+da* Ar. faiz. / şūr-ı bāda: *şūr* Far. gürültü, şamata. ; *b.+a* Far. rüzgar. yel. (G. 1725/2)

şūḫ-ı yār: *şūḫ* Far. şuh, cilveli. ; *yār* Far. sevgili. / şu ḫıyār: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *ḫıyār* T. < Far. salatalık veya acur, argoda erkeklik organı. (Mf. 13)

şūnīze: *ş.+e* Far. ekmeğin üzerine serpilen çörek otu. / şu nīze: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *nīze* Far. mızrak, kargı. (R. 384)

şu'ūn: *şu'ūn* Ar. olayların meydana gelmesi. / şu un: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. (G. 1040/1)

şükūh: *şükūh* Ar. yücelik, ululuk. / şu kūh: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *kūh* Far. dağ. (Kt. 58/1-2)

şümār: meʿāyib-*şümār* Ar. Far. ayıpları sayan, kusur arayan. / şu mār: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *mār* Far. yılan. (G. 1003/1)

şümürde: *şümürde* Far. sayılı, sayılmış miktarda olan. / şu mürde: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *mürde* Far. ölü. (Kt. 218/1-2)

şürūh: *şürūḥ* Ar. şerhler, izahlar. / şu rūh: *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *rūḥ* Ar. ruh. (G. 1126/1)

tā bede: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.+e* Far. kötü. / tābede T.*+de* Far. tava, herhangi bir şeyi pişirmede kullanılan geniş kap. (G. 1355/3)

tā beden: *tā* Far. ta bağlacı.; *beden* Ar. beden. / tābeden: *t.+den* Far. tava. (G. 1074/2)

tā beliyye: *tā* Far. ta bağlacı. ; *beliyye* Ar. felaket, bela. / tābe liyye: *tābe* Far. tava. ; *liyye* Ar. vücudun yağlı ve yumuşak yerleri. (Kt. 186/1-2)

tā ben delik: *tā* Far. ta bağlacı. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *delik* T. delik, yarık. / tābendelik: *tābendelik* Far. T. parlaklık, aydınlık. (G. 913/1)

tā ben demi: *tā* Fat. ta bağlacı. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *d.+i* Ar. kan. / tābendemi: *t.+mi* Far. parlayan, ışık saçan. (G. 2054/1)

tā bīnādır: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.+dır* Far. gören. / ḫˇābı nādir: *ḫˇ.+ı* Far. uyku. ; *nādir* Ar. nadir, ender görülen. / nā-bīnādır: *n.+dır* Far. kör, görmeyen. (R. 27)

tā bī-tābī: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bī-tābī* Far. takatsizlik, güçsüzlük. / ābı tābı: *ā.+ı* Far. parlaklık, tazelik. ; *tāb* Far. parlaklık. / nā-bī-tābı: *n.+ı* Far. güçlü olma, zayıf olmama. (R. 162)

tā cehl: *tā* Far. ta bağlacı. ; *cehl* Ar. cehalet, bilgisizlik. / tāc ehl: *tāc* Ar. taç, hükümdar başlığı. ; *ehl* Ar. ehil, lâyık olan. (R. 543, Kt. 48/1-2)

tā cenān: *tā* Far. ta bağlacı. ; *cenān* Ar. gönül, kalp. / tāca nān: *t.+a* Ar. taç. ; *nān* Far. ekmek, undan yapılan yiyecek. (G. 2041/1)

tā cīfe dā: *tā* Far. ta bağlacı. ; *cīfe* Ar. leş. ; *dā* Ar. hastalık. / tācı fedā: *t.+ı* Ar. taç. ; *fedā* Ar. feda, karşılık olarak verme. (G. 637/1)

tā cinās: *tā* Far. ta bağlacı. ; *cinās* Ar. cinas sanatı. / tāc-ı nās: *tāc* Far. taç. ; *nās* Ar. insanlar, halk. (G. 1919/5)

tā keder: *tā* Far. ta bağlacı. ; *keder* Ar. keder, sıkıntı. / tāke der T.*+e* Far. asma, üzüm kütüğü. ; *der* Far. kapı. (G. 153/1)

tā kemer: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kemer* Far. kuşak. / tāk emer: *tāk* Far. asma, üzüm kütüğü. ; *e.-er* T. emmek. (G. 1075/1)

tā kenār: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kenār* Far. kenar, kıyı. / tāke nār: *t.+e* Ar. asma, üzüm kütüğü. ; *nār* Ar. ateş. (G. 1083/1)

tā kepek: *t.+e* Far. üzüm asması. ; *pek* T. pek, sağlam. / tā kepek: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kepek* T. kepek, tahıl kabuğu. (G. 807/1)

tā kesāda: *tā* Far. ta bağlacı. ; *k.+a* Ar. kesat, zarar. / tāke sāde T.*+e* Far. asma, üzüm kütüğü. ; *sāde* Far. sade, yalın. (G. 327/1)

tā ki lābe: *tā ki* Far. ta ki bağlacı. ; *lābe* Far. dalkavukluk. / tā gilābe: *tā* Far. ta bağlacı. ; *gil-ābe* Far. balçık, çamur. (G. 293/1)

tā kibār: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kibār* Ar. büyükler, ulular. / tāk-i bār: *tāk* Far. üzüm asması. ; *bār* Far. meyve. (G. 1056/1)

tā kiber: *tā* Far. ta bağlacı. / *kiber* Ar. büyüklük. / tāki ber: *t.+i* Far. üzüm asması. ; *ber* Far. meyve, ürün. (G. 621/1)

tā kinde: *tā* Far. ta bağlacı. ; *k.+de* Ar. gizlenilen yer. / tākinde T.*+inde* Far. asma, üzüm kütüğü. (G. 1663/1)

tā kīne: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kīne* Far. kin, düşmanlık, gizli nefret. / tāki ne: *t.+i* Far. üzüm asması. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1123/1)

tā māye: *tā* Far. ta bağlacı. ; *māye* Far. maya. / tām aya: *tām* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. ; *a.+a* T. ay gezegeni. (R. 444)

tā mercān: *tā* Far. ta bağlacı. ; *mercān* Ar. mercan. / tām er cān: *tām* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. ; *er* [eger] Far. eğer, şayet. ; *cān* Far. can, ruh. (R. 106)

tā mey sāḳı: *tā* Far. ta bağlacı. ; *mey* Far. şarap. ; *s.+ı* Ar. baldır. / tām ey sāḳī: *tām* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. ; *ey* Far. ey, ünlem. ; *sāḳī* Ar. meyhanede şarap dağıtan. (G. 1998/1)

tā meyle: *tā* Far. ta bağlacı. ; *m.+e* Ar. meyil, eğilim. / tām eyle: *tām* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. / tā meyle: *tā* Far. ta bağlacı. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 157)

tā rīg: *tā* Far. ta bağlacı. ; *rīg* Far. mürekkebi kurutmada kullanılan ince kum. / tārīk: *tārīk* Far. karanlık. (G. 493/1)

tā sesi: *tā* Far. ta bağlacı. ; *s.+i* T. ses. / tasası: *t.+sı* T. tasa, kaygı. (Kt. 182/1-2)

tā verde: *tā* Far. ta bağlacı. ; *v.+e* Ar. gül. / yāverde gerek: *y.+de* Far. yardımcı. / ḫāverde: *ḫ.+de* Far. doğu. (R. 195)

tā zamānı: *tā* Far. ta zarfı. ; *z.+ı* Ar. zaman, vakit. / tāze Mānī: *tāze* Far. taze, yeni. ; *Mānī* Far. meşhur Çinli bir ressam. (G. 370/1)

tā zebād: *tā* Far. ta bağlacı. ; *zebād* Ar. misk yağı. / tāze bād: *tāze* Far. taze, yeni. ; *bād* Far. rüzgar, yel. (G. 1972/3)

tā zebānī: *tā* Far. ta bağlacı. ; *zebānī* Ar. zebani, cehennemde görevli melek. / tāze bānī: *tāze* Far. taze, yeni. ; *bānī* Ar. bina eden, kuran. (G. 322/1)

tā zenān: *tā* Far. ta bağlacı. ; *zenān* Far. kadınlar. / tāze nān: *tāze* Far. taze. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 418/1, G. 1968/2, G. 2041/2)

tāb: pür-*tāb* Far. çok parlak. / tāb: *tāb* Far. güç, kuvvet. (G. 1881/1)

tāba denī T. *+a* Far. hararet. / tā bedeni: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.+i* Ar. beden, gövde. (G. 1778/1)

tābān: bī-*tābān* Far. güçsüz, takatsiz. / tābān: bī-*tābān* Far. parlamayan, ışıldamayan. (G. 553/1)

tābāna: *t.+a* Far. parlayan, ışık saçan. / tā bana: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bana* T. bana. (G. 1435/2)

tābānı: bī-*t.+ı* Far. Güçsüzler, kuvvetsizler. / tābānī: meh-*tābānī* Far. Dolunay hâli. / tā bānī: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bānī* Ar. bina yapan, kuran. (R. 119)

tābende: *tābende* Far. parlak, ışık saçan. / tā bende: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bende* Far. bende, köle. (G. 2054/2)

tābende: *tābende* Far. parlak, ışık veren. / tā bende: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bende* Far. kul, köle, hizmetçi. (G. 831/2)

tābendemi: *t.+mi* Far. parlak, aydınlatan. / tā ben demi: *tā* Far. ta bağlacı. ; *ben* T. ben, şahıs zamiri. ; *d.+i* Ar. kan. (Kt. 225/1-2)

tāb-ı hümūm: *tāb* Far. hararet, sıcaklık. ; *hümūm* Ar. dertler, gamlar. / tā bī-hümūm: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bī-hümūm* Far. Ar. dertsiz, gamsız. (G. 1139/2)

tāb-ı leheb: *tāb* Far. sıcaklık, hararet. ; *leheb* Ar. alev. / tā bile hep: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.-e* T. bilmek. ; *hep* T. hep. (G. 51/1)

tāb-ı ᶜĪsāya: *tāb* Far. ışık, parlaklık. ; *ᶜĪ.+a* Ar. İsa peygamber. / tābiᶜ-i sāye: *tābiᶜ* Ar. tabi, bağlı, birinin veya bir şeyin ardından giden. ; *sāye* Far. gölge. (G. 1468/1)

tābım āh: *t.+ım* Far. güç, kuvvet. ; *āh* Far. inleme sesi. / tāb-ı māh: *tāb* Far. parlaklık. ; *māh* Far. ay gezegeni. (Th. 29/1)

tābını rān: pür-*t.+ını* Ar. ateşli, hararetli. ; rān Far. kalça, oyluk. / tāb-ı nīrān: *tāb* Far. sıcaklık. ; *nīrān* Ar. ateşler, cehennemler. (G. 1668/1)

tābīde: *tābīde* Far. parlak. / tā bīde: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.+e* Far. söğüt ağacı. / te'bīde: *t.+e* Ar. sürdürme, devam ettirme. (R. 494)

tābīde: *tābīde* Far. parlamakta olan. / tā bīde: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.+e* Far. söğüt. (G. 481/1)

tābistān: *tābistān* Far. yaz mevsimi. / tā bostān: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bostān* Far. bağ, bahçe. (G. 1435/1)

tābişe: *t.+e* Far. sıcaklık, hararet. / tā bişe: *tā* Far. ta bağlacı. ; *b.-e* T. pişmek eylemi. (G. 1632/1)

tāc: *tāc* Far. taç. / muḥtāc: *muhtāc* Ar. muhtaç, ihtiyaç sahibi. (G. 1850/5)

tāc-ı gerden: *tāc* Ar. taç. ; *gerden* Far. boyun. / tā cigerden: *tā* Far. ta bağlacı. ; *c.+den* Far. ciğer. (G. 209/1)

taḥrīr: *taḥrīr* Ar. serbest bırakmak, özgürlüğüne kavuşturma. / taḥrīr: *taḥrīr* Ar. yazma, kayda geçirme. (G. 518/1)

tāke sen: *t.+e* Far. asma, üzüm kütüğü. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / tā kesen: *tā* Far. ta bağlacı. ; *k.-en* T. kesmek. (G. 1778/3, R. 95)

tākim: *t.+im* Far. asma, üzüm kütüğü. / tā kim: *tā* Far. ta bağlacı. ; *kim* T. kim. (G. 443/1)

taḳvā desāyis: *taḳvā* Ar. dinen yasaklanmış şeylerden kaçınma. ; *desāyis* Ar. desiseler, hileler. / taḳvāda sāyis: *t.+da* Ar. dinen yasaklanmış şeylerden kaçınma. ; *sāyis* Ar. seyis, at uşağı. (G. 340/1)

tālāna: *t.+a* Far. talan, yağma. / tā lāne: *tā* Far. ta bağlacı. ; *lāne* Far. yuva, kuş yuvası. (R. 591)

tāmı nāyile: *t.+ı* [tāmm] Ar. tam, eksiksiz. ; *n.+ile* Far. ney, bilinen üflemeli çalgı. / tā mīnāyile: *tā* Far. ta bağlacı. ; *m.+yile* Far. mine işlemeli kadeh. (G. 1484/1)

tār u pūda: *tār* Far. dokumada arşak. ; *p.+a* Far. dokumada argaç. / tā rübūde: *tā* Far. ta bağlacı. ; *rübūde* Far. kapılmış, kendini kaptırmış. (G. 1376/1)

tār: *tār* Far. saç teli. / tār: *tār* Far. karanlık. / tār: *tār* Far. sazın teli. (R. 267)

tārāc: *tārāc* Far. yağma. / yutar ac: *y.-ar* T. yutmak. ; *ac* T. açlık. (G. 1061/1)

tārik: *tārik* Ar. terkeden, bırakan. / tārik: *tārik* Far. taç, zirve. (G. 541/1)

tasası: *t.+sı* T. tasa, kaygı. / tā sesi: *tā* Far. ta bağlacı. ; *s.+ini* T. ses. / kāsesi: *k.+si* Ar. kase, kadeh. (Nz. 50)

tāze nān: *tāze* Far. taze. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. / tā zenān: *tā* Far. ta bağlacı. ; *zenān* Far. kadınlar. (G. 708/4)

tāziyāne: *tāziyāne* Far. tazı gibi. / tā ziyāne: *tā* Far. ta bağlacı. ; *z.+a* Far. zarar, ziyan. (G. 317/1, G. 568/1)

teb āh: pür-*teb* Far. hararetle dolu. ; *āh* Far. inleme sesi. / tebāh: *tebāh* Far. çürük, boş. (G. 358/1)

teb sīne: pür-*teb* Far. çok hararetli, hararet dolu. ; *sīne* Far. sine, göğüs. / tebsine: *t.+ine* T. sakinleştirme, dindirme. (G. 1717/2)

tebşīr: *tebşīr* Ar. müjdeleme, güzel haberle sevindirme. / teb şīr: *teb* Far. hararet, sıcaklık. ; *şīr* Far. aslan. (R. 130)

tebyīne: *t.+e* Ar. açıklama, beyan etme. / teb yine: *teb* Far. hararet, sıtma. ; *yine* T. yine, tekrar. (G. 1382/1)

tefhīme: *t.+e* Ar. anlama. / tef hīme: *tef hīme* Far. sıcaklık, hararet. ; *hīme* Far. odun, kütük. (R. 242)

tefrīḥ: *tefrīḥ* Ar. ferahlandırma. / tef rīḥ: *tef* Far. sıcaklık, hararet. ; *rīḥ* Ar. rüzgar, yel. (G. 80/1, G. 814/1)

tefrīḳ: *tefrīḳ* Ar. ayırma. / tef rīḳ: *tef* Far. hararet, sıcaklık. ; *rīḳ* Ar. sevgilinin ağız suyu. (G. 191/1)

tefsīr: *tefsīr* Ar. yorumlama, Kur'ânı açıklama. / tef sīr: *tef* Far. sıcaklık, hararet. ; *sīr* Far. tok. (G. 1446/1)

Teftāzānī: *Teftāzānī* Ar. ünlü bir akait alimi. / tef tā zānī: *tef* Far. hararet, cehennem. ; *tā* Far. ta bağlacı. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (R. 370)

teftīşe ferhāda: *t.+e* Ar. teftiş, kontrol. ; *f.+da* Ar. güzellik, zerafet. / tef-tīşe Ferhāda: *tef-tīşe* Far. kazması hararet olan. ; *F.+a* Far. Ferhad u Şirin hikayesinin erkek kahramanı. (G. 1444/1)

tehīgāhı: *t.+ı* Far. boş böğür. / tehī gāhī: *tehī* Far. boş. ; *gāhī* Far. bazan, kimi zaman. (G. 2186/1)

tehiyyede: *t.+de* Ar. hazırlama. / tehī yede: *tehī* Far. boş. ; *y.+e* Ar. el. (G. 1299/1)

tek ellemesin: *tek* T. tek, yalnız. ; *e.-mesin* T. ellemek, ilişmek, karışmak. / tegellemesin: *t.-mesi* T. ilişdirmek, tutturmak. (Nz. 39)

teḳaddümü ne: *t.+ü* Ar. öne geçme, ön safta durma. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / ḳad dümüne: serv-*ḳad* [ḳadd] Far. Ar. servi boylu. ; *d.+üne* Far. kuyruk, kalça. (Mf. 46)

tek-āverde: *t.+de* Far. koşan, koşucu. / tek āverde: *tek* T. tek, yalnızca. ; *āverde* Far. elde edilimiş, ortaya konmuş. (G. 1459/1)

tekbīr: *tekbīr* Ar. tekbir, Allâh büyüktür anlamına gelen "Allâhu ekber" ifadesini söyleme. / tek bir söylese: *tek* T. tek, yalnız. ; *bir* T. 1 sayısı. (Mf. 113)

tekfīl: *tekfīl* Ar. kefil gösterme. / tek fīl: *tek* T. tek, yalnız. ; *fīl* Ar. fil. (R. 325, Kt. 170/1-2)

tekfīr: *tekfīr* Ar. kafir sayma, küfürle itham etme. / tekfīr: *tekfīr* Ar. örtme, gizleme. (G. 1353/6)

tekḥīle: *t.+e* Ar. göze sürme çekme. / tek ḥīle: *tek* T. tek, yalnız. ; *ḥīle* Ar. hile, aldatma. (R. 441)

teklīme: *t.+e* Ar. konuşma. / tek līme: *tek* T. tek, bir, yalnız. ; *līme* Far. parça, bölük. (G. 1727/2)

tekne: *tekne* T. tekne, içinde hamur yoğrulan kap. / tek ne: *tek* T. tek, yalnız. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 17/1)

teksīr: *teksīr* Ar. kırmak. / tek sīr: *tek* T. tek, yalnızca. ; *sīr* Far. tok. (G. 901/1)

ten cere: *ten* Far. ten, beden. ; *c.+e* [cerr] Ar. para kazanma, çıkar sağlama. / tenecere: *tencere* T. tencere, içinde yemek pişirilen kap. (Mf. 75)

tenāhī: *tenāhī* Ar. sona gelme, nihayete erme. / ten āhı: *ten* Far. ten, beden. ; *ā.+ı* Far. ah, inleme sesi. (Kt. 197/1-2)

tenāsī: *tenāsī* Ar. unutmuş görünme, unutma. / ten āsī: *ten* Far. beden. ; *āsī* Ar. doktor, cerrah. (G. 1473/1)

tenāvüm: *tenāvüm* Ar. uyur gibi yapan. / ten avum: sebük-*ten* Far. hafif tenli, zayıf. ; *a.+um* T. av. (Kt. 163/1-2)

tenbākūda: *t.+da* Far. nargile ile içilen bir tütün. / ten bāk oda: *ten* Far. ten, beden. ; *bāk* Far. korku. ; *o.+a* T. od, ateş. (R. 551)

tenbākūda: *t.+da* Far. nargile ile içilen bir tütün. / ten-bāk öde: *ten-bāk* Far. can korkusu. ; *o.+a* T. od, ateş. (R. 552)

tenbeli: *t.+i* Far. tenbel, üşengeç. / ten belī: *ten* Far. ten, beden. ; *belī* [belā] Far. < Ar. evet anlamında cevap sözcüğü. (G. 1894/2, G. 2187/1)

tenbelīt: *tenbelīt* Far. yük, bir defada hayvana yüklenebilecek oranda yük. / tenbel it: *tenbel* Far. üşengeç, tenbel. ; *it* T. it, köpek. (G. 1303/1)

tenbīhime: *t.+ime* Ar. tenbih, uyarı. / ten bī-hīme: *ten* Far. ten, beden. ; *bī-hīme* Far. odunsuz, kütüksüz. (R. 513)

ten-fersāda: *t.+da* Far. bedeni mahveden, zayıf bırakan. / ten fer-sāde: *ten* Far. ten, beden. ; *fer-sāde* Far. güçsüz, takatsiz. (R. 565)

teng am: *teng* Far. dar. ; *am* T. kadın cinsel organı. / ten kām: *ten* Far. ten, beden. ; *kām* Far. kam, murat, arzuladığını elde etme. (G. 875/5)

tenhāladır: *t.-dır* T. < Far. tenhalamak, arındırmak, boşaltmak. / ten hāledir: *ten* Far. ten, beden. ; *h.+dir* Ar. ay veya güneş etrafında oluşan ışık çemberi. (G. 389/1)

tenkīr: *tenkīr* Ar. gizleme, saklama. / ten kīr: *ten* Far. beden. ; *kīr* Far. erkeklik uzvu. (G. 1661/1)

tenkīs: *tenkīs* Ar. başağı etme, boşaltma. / ten kīs: *ten* Far. ten, beden. ; *kīs* Ar. kese, para torbası. (G. 2155/1)

tenkīse: *t.+e* Ar. boşaltma, başaşağı etme. / ten kīse: *ten* Far. ten, beden. ; *kīse* Ar. para kesesi. (R. 285)

ten-nūr: *ten-nūr* Far. Ar. nurlanmış, bedeni nurlanmış. / tennūr: *tennūr* Ar. fırın, tandır. (G. 659/2)

tennūre: *tennūre* Ar. Mevlevî dervişlerinin ayin esnasında giydikleri eteklik. / ten nūra: *ten* Far. ten, beden. ; *n+a* Ar. nur, ışık, parlaklık. (G. 1491/1)

tensīk: *tensīk* Ar. dindarlık. / ten sik: nerm-*ten* Far. yumuşak tenli. ; *sik* T. erkeklik organı. (R. 611)

tenvīre: *t.+e* Ar. aydınlatma. / ten vire: *ten* Far. ten, beden. ; *v.-e* T. vermek. (R. 510)

tenzīl: *tenzīl* Ar. indirme. / ten zīl: *ten* Far. ten, beden. ; *zīl* Far. zil. (G. 1836/1)

te'ṣīrini māh: *t.+ini* Ar. tesir, etki. ; *māh* Far. ay gezegeni. / te'ṣīr-i nīm āh: *te'ṣīr* Ar. tesir, etki. ; *nīm* Far. yarım, bütünün yarısı. ; *āh* Far. inilti sesi. (G. 1381/1)

ter ayağı: *ter* Far. yeni, nazik. ; *a.+ı* T. ayak. / tere yağı: *tere yağı* T. tereyağı. (G. 1902/1)

ter fīh: *ter* Far. taze, ıslak. ; *fīh* Ar. içinde, bulunma hâl eki. / terfīh: *terfīh* Ar. refah verme, rahat etmesini sağlama. (G. 1225/1)

ter güle: *ter* Far. yeni, taze. ; *g.+e* Far. gül. / terk ile: *terk* Ar. terk, bırakma, ayrılma. ; *ile* T. ile bağlacı. (G. 1720/3)

ter ḥīle: ber-*ter* Far. ıslaklığa, gözyaşına. ; *ḥīle* Ar. hile, kötü oyun. / terḥīle: *t.+e* Ar. bir yerden başka bir yere naklettirme, göçe zorlama. (G. 1458/1)

ter k'edeyiz: *ter* Far. ıslak. ; *k'* [ki] Far. ki bağlacı. ; *e.-eyiz* T. etmek, yapmak. / terk edeyiz: *terk* T. terketme, bırakma. ; *e.-eyiz* T. etmek, yapmak. (G. 715/1)

ter ḳıma: *ter* Far. taze. ; *ḳıma* T. kıyma, ince ince doğranmış et. / terḳīme: *t.+e* Ar. yazmak, kaydetmek. (G. 1727/1)

ter kīsinde: *ter* Far. taze, yeni. ; *k.+inde* Ar. kese, torba. / terkisinde: *t.+sinde* T. terki, at eğerinin arka kısmına bağlanan şey. (G. 1438/2)

ter sāde mi: gül-i *ter* Far. taze gül. ; *sāde* Far. sade, yalın, temiz. ; *mi* T. mi, soru eki. / Tersā demi: *Tersā* Ar. Hristiyan. ; *d.+i* Ar. kan. (R. 320)

ter sāde: *ter* Far. ıslak, nemli. ; *sāde* Far. sade, yalın. / Tersāda: *T.+da* Far. Hristiyan. (G. 1301/1)

terācim: *terācim* Ar. tercümeler, yabancı bir dilden aktarmalar. / ter acım: *ter* Far. taze. ; *a.+ım* T. açlık. (Kt. 164/1-2)

terāmī: *terāmī* Ar. ok atma. / terā mı: *terā* Far. duvar, engel. ; *mı* T. mı, soru eki. (G. 576/1)

terāş: *terāş* Far. tıraş. / ter aş: *ter* Far. yeni, taze. ; *aş* T. pişirilerek hazırlanan yemek. (G. 726/1)

terāzū: *terāzū* Far. terazi, ölçü aleti. / ter azu: *ter* Far. taze. ; *azu* T. azı, azı dişi. (G. 1618/2, R. 583)

ter-dīde: *ter-dīde* Far. ıslanmış, ağlamış. / terdīde: *t.+e* Ar. püskütme, uzaklaştırma. (G. 1261/1)

terencīde: *t.+de* Far. turuncu renkte. / terin cāde: *t.+in* Far. taze, ıslak. ; *c.+e* Ar. boyun. (G. 1330/1)

terḫāne: *terḫāne* Far. tarhana, bir çorba çeşidi. / ter ḫāne: nān-ı *ter* Far. taze ekmek. ; *ḫāne* Far. ev, yuva. (R. 546)

terke şu ḳında: *t.+e* Ar. terk, bırakma. ; *şu* T. şu, işaret sıfatı. ; *ḳ.+da* T. kın, kılıf. / terkeş oḳında: *terkeş* Far. ok kabı. ; *o.+ında* T. ok. (G. 1744/1)

terkeş-i kār: *terkeş* Far. ok kabı, okluk. ; *kār* Far. iş. / terk-i şikār: *terk* Ar. terketme, bırakma. ; *şikār* Far. av, avlama. (G. 657/1)

terk-i bāb: *terk* Ar. terketme, bırakma. ; *bāb* Ar. kapı. / ter-kebāb: *ter-kebāb* Far. Ar. taze kebap. (G. 45/1)

terk-i bāb: *terk* Ar. terketme. ; *bāb* Ar. kapı. / ter kebāb: *ter* Far. taze. ; *kebāb* Ar. kebap, ateşte veya tava pişirilmiş et. (G. 1035/1)

terk-i diyār: *terk* Ar. terketme, bırakma. ; *diyār* Ar. memleket, yurt. / terk idi yār: *terk* Ar. terketme, bırakma. ; *i-di* T. imek. ; *yār* Far. sevgili. (G. 936/1)

terkībi: *t.+i* Ar. terkip, bileşim. / ter gibi: *ter* Far. taze, nemli. ; *gibi* T. gibi, benzetme edatı. (R. 324)

terkībiz: *t.+iz* Ar. terkip, karışım. / terki biz: *t.+i* Ar. terk, bırakma, vazgeçme. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. (R. 253)

terkim: *t.+im* Ar. terk etme, bırakma. / terkim: *t.+m* T. terki, eğerin arkasına bağlanan şey. (G. 1432/2)

terkīsin: *t.+sin* Ar. bir şeyden geride kalan, kalıntı. / terk isin: *terk* Ar. terk, bırakma. ; *i.+in* T. is, duman izi. / ter kīsin: *ter* Far. ıslak, nemli. ; *k.+in* Ar. kese, torba. (R. 596)

terʿīd: *terʿīd* Ar. şarkı söyleme. / ter ʿīd: *ter* Far. taze. ; *ʿīd* Ar. bayram. (G. 331/1)

ters ana: *ters* T. ters, zıt. ; *ana* T. anne. / Tersā ne: *Tersā* Far. Hıristiyan. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / tersāne: *tersāne* [ters-ḫāne] Far. gemi yapım yeri. (G. 1117/1-2)

ters: *ters* T. zıt, aykırı, uzak. / ters: *ters* Far. korku. (R. 383)

Tersānıñ: *T.+nıñ* Far. Hıristiyan. / tersānıñ: *t.+ıñ* Far. korkan, korkak. (G. 826/3)

tersānıñ: *t.+nıñ* Far. korkan. / Tersānıñ: *t.+nıñ* Far. Hristiyan. / ters anın: *ters* T. ters, zıt. ; *anıñ* T. onun. (R. 563)

Tersāya: *T.+ya* Far. Hristiyan. / ter-sāye: *ter-sāye* Far. serin gölgeli. (G. 1771/3)

tersende: *tersende* Far. korkmuş. / ter sende: *ter* Far. ıslak, nemli, taze. ; *s.+de* T. sen, şahıs zamiri. (G. 1503/1)

terṭīb : *terṭīb* Ar. ıslatma, nemlendirme. / ter ṭīb: *ter* Far. ıslak, nemli. ; *ṭīb* Ar. güzel koku. (G. 489/1)

tesbīḥe sed: *t.+e* Ar. tesbih, zikir. ; *sed* [sedd] Ar. set, engel. / ḥased: *ḥased* Ar. haset, kıskançlık. (G. 916/1)

tevbe-kār: *tevbe-kār* Ar. Far. tevbekar, tevbe eden. / tevbe kār: *tevbe* Ar. tevbe, bir şeyden vazgeçmeye karar verme. ; *kār* et- Far. etki, tesir. (G. 741/2)

tev'emān: *tev'emān* Ar. ikizler. / tev emān: *tev* Far. sıcaklık, hararet. ; *emān* Ar. güven, huzur. (G. 440/1)

tezvīre: *t.+e* Ar. riya, gösteriş. / tez vire: *tez* [tīz] T. < Far. tez, erken, süratli. ; *v.-e* T. vermek. (Kt. 60/1-2)

tīġimde: *t.+imde* Far. kılıç. / ẕātı ġımda: *ẕ.+ı* Ar. zat, kendi. ; *ġ.+a* Ar. kın, kışıf. (G. 1413/1)

tīre ḫāne: *tīre* Far. karanlık. ; *ḫāne* Far. ev. / reḫā ne: *reḫā* Ar. genişlik, ferahlık, bolluk. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 568/3)

tīre: *tīre* Far. karanlık. / tīre: *t.+e* Far. ok. (G. 12/1)

tīre-rūzī: *tīre-rūzī* Far. rızkı ve azığı karanlık olan. / tīre rūzī: *t.+e* Far. ok. ; *rūzī* Far. rızık. (G. 391/1)

toḫm-ı nāsik: *toḫm* Far. tohum. ; *nāsik* Ar. kendini Allah'a ibadet etmeye veren. / taḫmīnā sik: *taḫmīnā* Ar. tahminen. ; *sik* T. erkeklik organı. (G. 2039/1)

tūğımda: *t.+ımda* Far. tuğ. / tu ġımda: *tu* T. yazıklar olsun anlamında bir ünlem. ; *ġ.+a* Ar. kın, kılıç kılıfı. (Kt. 91/1-2)

Türkī bulunur: *Türkī* Far. < T. Türkçe. ; *b.-ur* T. bulunmak, mevcut olmak. / terkīb olunur: *terkīb* Ar. terkip, birleşim. ; *o.-unur* T. olmak. / meger ki bulunur: *meger* Far. meğer, olsa olsa. ; *ki* Far. ki bağlacı. ; *b.-ur* T. bulunmak, mevcut olmak. (R. 331)

ṭāmiᶜse ḥūr: *ṭ.+se* Ar. tamahkar, aşırı düşkün. ; *ḥūr* Ar. huri, cennet güzeli. / ḳāniᶜ saḥūr: *ḳāniᶜ* Ar. kanaatkar. ; *saḥūr* Ar. yeme ve içmenin bırakılıp oruca başlandığı vakit. (G. 1687/1)

ṭārī: *ṭārī* Ar. ansızın ortaya çıkan. / ṭarı: *ṭarı* T. darı. (G. 1973/2)

ṭarīḳān: *ṭarīḳān* Ar. Far. yollar. / ṭarī ḳan: *ṭarī* Ar. taze. ; *ḳan* T. kan. (G. 2173/1)

ṭaşa kār: *ṭ.+a* T. taş, kaya. ; *kār* et- T. < Far. etki etmek, tesir etmek. / tā şikār: *tā* Far. ta bağlacı. ; *şikār* Far. av. (G. 1715/1)

ṭaşa: *ṭ.+a* T. taş, kaya. / ṭaşa: *ṭ.-a* T. taşmak. (G. 1533/1)

ṭaşaġ: *ṭaşaġ* [ṭaşaḳ] T. taşak, erkeklik yumurtası. / ṭaş aġ: *ṭaş* T. taş. ; *aġ* T. ağ, temiz. (Mf. 60)

ṭaşsa: *ṭ.+sa* T. taş, kaya. / ṭaşsa: *ṭ.-sa* T. taşmak. (R. 86)

ṭay yār: *ṭay* [ṭayy] Ar. toplama, dürme. ; *yār* Far. sevgili. / ṭayyār: *ṭayyār* Ar. uçan. (G. 2030/3)

ṭay: *ṭay* Ar. dürmek, toplamak. / Ṭay: *Ṭay* Ar. bir Arap kabilesi. (G. 1345/5)

ṭoḳ: *ṭoḳ* T. tok. / ṭavḳ: *ṭavḳ* Ar. daire, çember. (Ks. 1/53)

ṭoḳına: *ṭ.-a* T. dokunmak. ; ṭoḳına: *ṭ.+ına* T. tok. / ṭavḳına: *ṭ.+ına* Ar. boyunduruk, boyna geçirilen halka. (R. 183)

ṭutışa: *ṭ.-a* T. tutuşmak, birbirine girmek, başlamak. / ṭutışa: *ṭ.-a* T. tutuşmak, alev almak. / ṭut işe: *ṭut-* T. tutmak. ; *i.+e* T. iş, uğraşı. (R. 406)

ṭutsaḳı: *ṭ.+ı* T. tutsak, mahkum. / ṭut sāḳī: *ṭut-* T. tutmak. ; *sāḳī* Ar. meyhanede şarap dağıtan. (G. 1999/1)

uçḳurda: *u.+da* T. uçkur. / üç ḳurda: *üç* T. 3 sayısı. ; *ḳ.+a* T. kurt. (G. 1647/1)

ʿūd: *ʿūd* Ar. bir müzik aleti. / ʿūd: *ʿūd* Ar. Hindistan'da yetişen ve güzel kokusundan yararlanılan bir ağaç. (G. 1376/5)

ulaşasın: *u.-asın* T. ulaşmak. / o lāşesin: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *lāşe* Far. leş. (Ks. 180)

ʿulūma ṭālib: *ʿu.+a* Ar. ilimler, bilimler. ; *ṭālib* Ar. talip, istekli. / ʿulū-meṭālib: *ʿulū-meṭālib* Ar. talepleri yüksek olan. (G. 241/1)

umar ḳad: *u.-ar* T. ummak, temenni etmek. ; *ḳad* [ḳadd] Ar. boy, endam. / o merḳad: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *merḳad* Ar. kabir, türbe, Hz. Peygamberin kabri. (G. 861/2)

umar: *u.-ar* T. ummak. / o mār: *o* T. o, işaret zamiri. ; *mār* Far. yılan. (G. 1072/1)

umma denī: *u.-ma* T. ummak. ; *denī* Ar. alçak, kötü tabiatli. / um Medenī: *um-* T. ummak. ; *Medenī* Ar. Medineli, şehirli, görgülü. (Nz. 40)

Urfası: *U.+sı* T. Şanlıurfa ili. / ur fāsı: *ur-* T. vurmak. ; *f.+ı* Far. balta. (G. 2078/3)

utandıra: *u.-a* T. utandırmak. / o tandıra: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *t.+a* T. tandır. (G. 1526/1)

uy ġunyede: *uy-* T. uymak, tabi olmak. ; *ġ.+de* Ar. zenginlik. / uyġun yede: *uyġun* T. uygun, münasip. ; *y.+e* Ar. el. (Kt. 131/1-2)

uy mesīr: *uy-* T. uymak. ; *mesīr* Ar. gezilecek yer. / uyma sīr: *u.-ma* T. uymak. ; *sīr* Far. tok. (G. 1235/1)

uyandır: *u.+dır* T. uyan, tabi olan. / uyandır: *uyandır-* T. uyandırmak. (G. 199/2)

uyanıḳ: *u.-ıḳ* T. uyanmak. / o yanıḳ: *o* T. o, işaret zamiri. ; *y.-ıḳ* T. yanmak. (G. 316/1, Th. 8/1)

uyanmaz: *u.-maz* T. uyanmak. / o yanmaz: *o* T. o, işaret zamiri. ; *y.-maz* T. yanmak. (G. 678/1)

uyanmışdır: *u.-mışdır* T. uyanmak. / o yanmışdır: *o* T. o, işaret zamiri. ; *y.-mışdır* T. yanmak. (G. 282/1)

uyar: *uyar-* T. uyarmak, uyandırmak. / oyar: *o.-ar* T. oymak, deşmek. / o yār: *o* T. o, işaret sıfatı. ; *yār* Far. sevgili. (Nz. 48)

uyarmada: *u.-mada* T. uyarmak. / o yarmada: *o* T. o, şahıs zamiri. ; *y.-mada* T. yarmak. (G. 1380/1)

uyḫu: *uyḫu* T. uyku. / uy ḫū: *uy-* T. uymak. ; *ḫū* Far. huy, tabiat, mizaç. (G. 1618/1)

üçer üçer: *üçer* T. üçer, her defasında üç tane. / uçar uçar: *u.-ar* T. uçmak. (G. 235/1)

üftāde: *üftāde* Far. düşmüş, düşkün, âşık. / iftāda: *i.+da* Ar. fetva verme. (G. 1320/5)

üftān: *üftān* Far. noksanlıklar, eksiklikler. / üftān: *üftān* Far. düşen. (G. 824/1)

ügeyik: *ügeyik* T. güvercine benzer bir kuş. / o geyik: *o* T. o, işaret zamiri. ; *geyik* T. geyik, ceylan. (Mf. 116)

ülke mālına: *ülke* T. ülke, memleket. ; *m.+ına* Ar. mal, varlık. / ol kemāline: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *k.+ine* Ar. kemal, noksansızlık. (G. 1762/1)

ülkesi: *ü.+si* T. ülke, yurt. / ol kesi: *ol* T. o, işaret sıfatı. ; *k.+i* Far. kişi. (G. 2161/1)

ümenā: *ümenā* Ar. emin ve güvenilir olanlar. / ümenā: *ümenā* Ar. emanet sahipleri. (R. 169)

ümenā: *ümenā* Ar. emin, güvenilir olanlar. / üm ana: *üm* [ümm] Ar. anne. ; *ana* T. anne. (Kt. 10/1-2)

ümerā: ümerā Ar. emirler, yöneticiler. / üm ara: *üm* Ar. anne. ; *ara* T. ara, iki şeyin ortası. (G. 1556/1)

ümme tehādī: *ü.+e* Ar. anne. ; *tehādī* Ar. hediyleşme. / ümmete hādī: *ü.+e* Ar. ümmet, geniş topluluk. ; *hādī* Ar. yol gösteren, hedefe ulaştıran. (G. 2072/1)

ümmīde henī: *ü.+e* Far. ümit. ; *henī* Ar. kolayca elde edilen şey. / ümmī deheni: *ümmī* Ar. anasından doğduğu gibi olan, okuma yazma bilmeyen. ; *d.+i* Far. ağız. (G. 335/1)

ümmīde: *ü.+e* Far. umut, umma. / ümmīde: *ü.+de* Ar. okuma yazma bilmeyen. (G. 1515/1)

üstād: *üstād* Far. üstat, hoca. / üst ad: *üst* T. üst, yüksek. ; *ad* T. ad, ün. (G. 1976/1)

vā: *vā* Ar. vah, eyvah. / vā: *vā* Far. açık. (G. 2/27)

vā-dīde: *vā-dīde* Far. iyi ve açık gören. / vādīde: *v.+de* Ar. vadi. (G. 1178/1)

vā-himem: *vā-himem* Ar. himmetleri, gayretleri açık ve görünür olan. / vāhimem: *v.+m* T. vehim, şüphe. (G. 285/1)

var unuñ: *var* T. var, mevcut. ; *u.+uñ* T. un, öğütülmüş tahıl. / vā-rūnuñ: *v.+nuñ* Far. ters, aksi. (G. 848/2)

vara: *v.+a* T. varlık, zenginlik. / vara: *v.-a* T. varmak. (G. 1312/2)

vā-rehī zānī: *vā-rehī* Far. kurtulma, kurtuluş. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. / vara hīzānı: *v.-a* T. varmak, ulaşmak. ; *h.+ı* Far. kötü yola düşmüş oğlanlar, ipneler. (G. 1889/1)

varış: *varış* T. varmak. / var iş: *var* T. var, mevcut. ; *iş* T. iş, maharet. (G. 743/2)

vāridi: *v.+i* Ar. gelen. / var idi: *var* T. var, mevcut. ; *i-di* T. imek eylemi. (G. 1848/2)

vāye: *vāye* Far. nasip, kısmet. / dāye: *dāye* Far. sütnine, dadı. (G. 670/2)

vāyeyi termīm eyle: bī-*v.+yi* Far. nasipsiz, kısmetsiz. ; *termīm* Ar. tamir etme, onarma. ; *eyle-* T. eylemek, yapmak. / vāye yiter mi meyle: *vāye* Far. nasip, kısmet. ; *y.-er* T. yitmek, ulaşmak. ; *mi* T. mi, soru eki. ; *m.+le* Far. şarap. (R. 118)

ve sā'il: *ve* Ar. ve, atıf vavı. ; *sā'il* Ar. dilenen, isteyen. / vesā'il: *vesā'il* Ar. vesileler, sebepler. (G. 239/1)

vebālı: *v.+lı* Ar. veba hastalığı. / vebāli: *v.+i* Ar. vebal, günah. (G. 2056/1, Mf. 21)

vefā ḳadem: *vefā* Ar. vefa. ; *kadem* Ar. ayak. / fāḳa dem: *fāḳa* Ar. fakirlik, yoksulluk. ; *dem* Far. nefes, soluk. (G. 1959/1)

Vefāyī: *Vefāyī* Ar. Şeyh Ebu Bekr-i Vefâyî. / vefāyı: *v.+yı* Ar. vefa, sadakat. (G. 2084/1)

velā'-i nās: *velā* Ar. sahiplik, sahip olma. ; *nās* Ar. insanlar, halk. / ve lā-īnās: *ve* Ar. ve, atıf harfi. ; *lā-īnās* Ar. ünsiyetsizlik, yabancılık, ürkme. (Ks. 2/1)

velīde: *v.+e* Ar. bebek, yeni doğmuş çocuk. / velīde: *v.+de* Ar. veli, dost, ermiş kişi. (G. 1451/1)

velīmeleriz: *v.+leriz* Ar. düğün veya başka bir sebeple verilen toplu yemek davet. / velī meleriz: *velī* Ar. fakat. ; *m.-riz* T. melemek, kuzu sesi çıkarmak. (G. 646/1)

velīmeye: *v.+ye* Ar. düğün ziyafeti. / velī meye: *velī* Ar. fakat, ancak. ; *m.+e* Far. mey, şarap. (G. 1385/1)

verā: *verā* Ar. âlem, kainat, halk. / verā: *verā* Ar. geri, arka. (G. 1305/1)

Verdīse: İbn *V.+se* Ebü'l-hâris Îsâ b. Verdān el Medenî (öl. 160/777) adlı bir kıraat alimi. / verdise: *v.-dise* T. vermek. (G. 1328/1)

verme meyi: *v.-me* T. vermek. ; *m.+i* Far. şarap. / ver memeyi: *ver-* T. vermek. ; *m.+yi* T. meme. / vermemeyi: *v.-memeyi* T. vermek. (R. 110)

verme yedine: *v.-me* T. vermek eylemi. ; *y.+ine* Ar. el. / vermeye dīne: *v.-meye* T. vermek eylemi. ; *d.+e* Ar. din. (G. 1645/1)

verme zāda: *v.-me* T. vermek. ; *z.+a* Ar. azık, gıda. / ver mezāda: *ver-* T. vermek. ; *m.+a* Ar. arttırma yöntemiyle yapılan satış, sokaklarda yapılan satış. (G. 1337/1)

vermesine: *v.+sine* T. vermek eylemi. / verme sīne: *v.-me* T. vermek. ; *sīne* Far. göğüs, gönül. (Kt. 220/1-2)

vezīr: *vezīr* Ar. vezir. / ve zīr: *ve* Ar. ve bağlacı. ; *zīr* Far. aşağı, alt, alçak. (G. 966/2)

vīrāne: *vīrāne* Far. viran, yıkık olan. / vir ana: *vir-* T. vermek. ; *ana* T. anne. (R. 589)

vużūḥa mā'il: *v.+a* Ar. açık, anlaçılır, aşikar. ; *mā'il* Ar. meyilli, eğilimli. / vużū ḥamā'il: *vużū* Ar. abdest alma. ; *ḥamā'il* Ar. muskalar. (G. 596/1)

vülāt: *vülāṭ* Ar. valiler. / vü Lāt: *vü* Ar. ve bağlacının şiirdeki okunuşu. ; *Lāt* Ar. İslâm öncesi Mekkeli putperestlerin putlarından biri. (G. 1462/1)

yā daḳāyıḳ: *yā* Far. veya. ; *daḳāyıḳ* Ar. anlaşılması güç ve dikkat isteyen şeyler. / deryāda ḳayıḳ: *d.+da* Far. derya, deniz. ; *ḳayıḳ* T. kayık. (G. 386/2)

yā dānī: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *dānī* Ar. alçak, kötü karakterli. / yād anı: *yād* Far. hatırlama. ; *anı* T. onu. / yā dānī: *yā* Far. veya. ; *dānī* Ar. yakın. (R. 290)

yā dede: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *dede* T. dede. / yada da: *y.+a* T. yabancı. ; *da* T. de, da bağlacı. (G. 1411/1)

yā dimā: *yā* Far. veya anlamı taşır. ; *dimā* Ar. kanlar. / yād-ı mā: *yād* Far. hatırlama. ; *mā* Ar. su. (G. 1351/1)

yā dişini: *yā* Far. veya. ; *d.+ini* T. diş. / yad işini: *yad* T. yabancı. ; *i.+ini* T. iş, uğraşı. (R. 283)

yā dīvāne: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *dīvāne* Far. divane, şaşkın. / yā dīvāna: *yā* Far. veya. ; *d.+a* Ar. divan, makam, yargılanma yeri. (R. 469)

yā ḳanı: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *ḳanı* T. hani, nerede. / yaḳanı: *y.+anı* T. yakmak. / yā ḳanı: *yā* Far. veya. ; *ḳ.+ı* T. kan. (R. 269)

yā ḳūt-ı behrem anı: yā T. < Far. tereddüt bildiren bir ünlem. ; ḳūt Ar. azık. ; *b.+m* Far. pay, hisse. ; *anı* T. onu. / yāḳūt-ı behremānī: *yāḳūt-ı behremānī* Ar. Far. bir nevi kırmızı yakut. (G. 2017/3)

yā nān: *yā* Far. veya. ; *nān* Far. ekmek. / yanan: *y.-an* T. yanmak. (G. 2139/2)

yā nemi: *yā* Far. veya. ; *n.+i* Far. gözyaşı. / yana mı: *y.-a* T. yanmak. ; *mi* T. mi, soru eki. (Kt. 210/1-2)

yā Rabız: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *R.+ız* [Rabb] Ar. Tanrı, Allah. / yāre biz: *y.+e* Far. sevgili. ; *biz* T. biz, şahıs zamiri. (G. 676/1)

yā Rabī nādir: *yā Rābī* Ar. ey Rabbim, ey Tanrım anlamında bir dua ifadesi. ; *nādir* Ar. nadir, ender bulunan. / yāre bīnādır: *y.+e* Far. sevgili. ; *b.+dır* Far. gören. (Ks. 6/1)

yā ribāda: *yā* Far. veya. ; *r.+da* Ar. riba, faiz. / yār-i bāde: *yār* Far. dost. ; *bāde* Far. şarap. (G. 566/2)

yā semen: *yā* Far. veya. ; *semen* Ar. şişman. / yāsemen: *yāsemen* Far. yasemin çiçeği. (G. 1022/1)

yā şeker: *yā* Far. veya. ; *şeker* Far. şeker. / yaş eker: *yaş* T. gözyaşı. ; *e.-er* T. ekmek, toprağa herhangi bir şey ekmek. (G. 500/3)

yā yoḳ: *yā* Far. veya. , *yoḳ* T. yok. / yay oḳ: *yay* T. yay. ; *oḳ* T. ok. (G. 433/1)

yā zinde: *yā* Far. veya. ; *zinde* Far. diri, hayatta olan. / yazında: *y.+ında* T. yaz mevsimi. (R. 31)

yāb ise: çāre*-yāb* Far. çare bulan. ; *ise* T. ise. / yābise: *y.+e* Ar. kuru, sert. (Kt. 160/1-2)

yābān: neş'e*-yābān* Ar. Far. neşe bulanlar. / beyābān: *beyābān* Far. çöl. (G. 2038/2)

yābende mi: rıżā*-yābende* Ar. Far. rıza bulan, onay bulan. ; *mi* T. mi, soru eki. / yā bendemi: *yā* Far. veya. ; *b.+mi* Far. bende, köle. (G. 2054/3)

yābı devām: ṣafā*-y.+ı* Ar. neşeyi bulan. ; *devām* Ar. devam, süreklilik. / yā bī-devām: *yā* Far. veya. ; *bī-devām* Far. Ar. devam etmeyen, kesilen. (G. 385/1)

yad eline: *yad* T. yabancı. ; *e.+ine* T. el. / yā deline: *yā* Far. veya. ; *d.-ine* T. delmek. (R. 184)

yād: *yād* Far. hatır, hatırlama. / yad: *yad* T. yabancı. (G. 1337/5)

yāda girmedi: *y.+a* Far. yad, hatırlama, gönül. ; *g.-medi* T. girmek. / yad egirmedi: *yād* T. yad, yabancı. ; *e.-medi* T. ip eğirmek, pamuk veya yünü ip hâline getirmek. (G. 2162/2)

yādgār: *yādgār* Far. hatıra, anı. / yādgār: *yādgār* T. < Far. mecazen sevgili. (G. 102/9)

yād-ı gerden: *yād* Far. hatırlama. ; *gerden* Far. boyun. / yā dīgerden: *yā* Far. veya. ; *d.+den* Far. diğer, öteki. (R. 129)

yād-ı meye: *yād* Ar. hatırlama, anma. ; *m.+e* Far. şarap. / yā dimeye: *yā* Far. veya. ; *d.-meye* T. demek, söylemek. (R. 339)

yādı ne: *y.+ı* Far. anma, hatırlama. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / yā dīne: *yā* Far. veya. ; *d.+e* Ar. din. (G. 296/2)

yād-ı yār: *yād* Far. anma, hatırlama. ; *yār* Far. sevgili. / yā diyār: *yā* Far. veya. ; *diyār* Ar. yurt, memleket. (G. 1063/2)

yādıma seg: *y.+ıma* Far. yad, hatır, hatırlama. ; *seg* Far. köpek. / yā dimesek: *yā* Far. veya. ; *d.-mesek* T. demek, söylemek. (R. 114)

yādīde: *y.+de* Far. yadetme, anma. / yā dīde: *yā* Far. veya. ; *dīde* Far. göz. (R. 456)

yāfte: *yāfte* Far. yafta, etiket. / yāfte: saʿādet-ne-*yāfte* Far. saadet bulmayan, saadet bulmamış. (G. 1350/1)

yaġa: *y.+a* T. yağ. / yaġa: *y.-a* T. yağmak. (G. 1711/3)

yaġma: *yaġma* T. yağma, talan. / yaġ mā: *yaġ* T. yağ. ; *mā* Ar. su. (R. 173)

yaḳam: *y.+m* T. yaka, elbisenin boyun kısmı. / yaḳam: *y.-am* T. yakmak. (G. 952/1)

yaḳam: *y.-am* T. yakmak. / yaḳam: *y.+m* T. yaka. (G. 2070/3)

yaḳar: *y.-ar* T. kına yakmak, boyamak. / yaḳar: *y.+ar* T. yakmak. (G. 366/1)

yaḳar: *y.-ar* T. yakmak. / yaḳar: *y.-ar* T. kına yakmak, boyamak. (Mf. 33)

yaḳışa: *y.-a* T. yakışmak. / yā ḳışa: *yā* Far. karşıtlıklardan her biri için kullanılır. ; *ḳ.+a* T. kış mevsimi. (G. 1288/3)

yaḳışıḳlı: *yaḳışıḳlı* T. yakışıklı. / yaḳ ışıḳlı: *yaḳ-* T. yakmak, tutuşturmak. ; *ışıḳlı* T. ışıklı, parlak. (G. 499/1)

yaḳīn: *yaḳīn* Ar. yakin, kesin bilgi. / yaḳın: *yaḳın* T. yakın. (G. 495/3)

yamalı: *y.+ı* T. yama. / yā mālı: *yā* Far. veya. ; *m.+ı* Ar. mal, varlık. (R. 486)

yana: *y.-a* T. yanmak. / yana: *y.+a* T. yan, taraf. (G. 1258/1)

yanan: *y.-an* T. yanmak. / yā nān: *yā* Far. veya. ; *nān* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 692/1)

yanınca yer: *y.+ınca* T. yan, kenar. ; *yer* T. yer, mekan. / yanınca yer: *y.-ınca* T. yanmak. ; *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. (Nz. 19)

yāʾ-i: *yāʾ* Ar. ey ünlemi. / yayı: *y.+ı* T. yay. (G. 1868/3)

yap rāġ: *yap-* T. yapmak. ; *rāġ* Far. dağ eteğindeki yeşillik, bahçe. / yapraġ: *yapraġ* [yapraḳ] T. yaprak. (G. 1867/1)

yār atmışdır: *yār* Far. sevgili. ; *a.-mışdır* T. atmak. / yaratmışdır: *y.-mışdır* T. yaratmak, yoktan varetmek. (G. 472/1)

yar: *yar* T. yar, uçurum. / yār: *yār* Far. sevgili. (G. 304/5)

yārā: *yārā* Far. ey sevgili anlamında ünlem. / yārā: *yārā* Far. güç, kuvvet. (G. 23/2)

Yaradan bilmez: *Yaradan* T. yaratıcı, Tanrı. ; *b.-mez* T. bilmek, haberdar olmak. / yaradan bilmez: *y.+dan* T. yara. ; *b.-mez* T. kabul etmek, öyle saymak. (G. 717/1)

yaradan yāre: *y.+dan* T. yara. ; *y.+e* Far. sevgili. / yāreden yara: *y.+den* Far. cesaret, yüreklilik. ; *yara* Far. yara. (G. 1764/1)

yaradan: *y.+dan* T. yara. / Yaradan: *Yaradan* T. yaratıcı, Tanrı. (G. 1037/1)

yaradıla: *y.-ıla* T. yaratmak. / yara dile: *yara* T. yara, bere. ; *d.+e* Far. gönül. / yāre dile: *y.+e* Far. sevgili. ; *d.+e* Far. gönül. (R. 488)

yaralıla: *y.+la* T. yaralı. / yār elile: *yār* Far. sevgili. ; *e.+ile* T. el. (G. 595/2)

yaramazdı: *y.+dı* T. yaramaz, haylaz. / yaram azdı: *y.+m* T. yara. ; *a.-dı* T. azmak, haddinden fazla artmak. ; yaramazdı: *y.-amazdı* T. yarmak, parçalamak. (G. 2047/1-2)

yaramı n'eyler: *y.+mı* T. yara. ; *n'* [ne] ne T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / yār emīn eyler: *yār* Far. sevgili. ; *emīn* Ar. güvende olan. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 161/2)

yārānda: *y.+da* Far. yaran, dostlar. / yā rānde: *yā* Far. veya. ; *rānde* Far. sürülmüş, kovulmuş. (R. 581)

yārānıñ: *y.+ıñ* Far. yaran, dostlar. / yar anıñ: *yar-* T. yarmak, kırmak. ; *anıñ* T. onun. (G. 847/3)

yarar: *y.-ar* T. yaramak, faydalı olmak. / yarar: *y.-ar* T. yarmak, kırmak. (G. 738/1)

yarar: *y.-r* T. yaraşmak, layık olmak. / yarar: *y.-r* T. yaramak, faydalı gelmek. (Kt. 193/1-2)

yārden yāre: *yār* Far. sevgili. / yardan yara: *yar* T. yar, uçurum. (G. 1659/1)

yardım: *y.-dım* T. yarmak, parçalamak. / yardım: *yardım* T. yardım. (G. 1280/2)

yardımını: *y.+ını* T. yardım. / yardı mini: *y.-dı* T. yarmak. ; *m.+i* T. bin, 1000 sayısı. (G. 2070/1)

yāre cām: *y.+e* Far. sevgili. ; *cām* Far. kadeh. / yā recām: *yā* Far. veya. ; *r.+m* Ar. rica, yalvarma. (G. 1439/1)

yāre sen: *y.+e* Far. yar, sevgili. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. / yā resen: *yā* Far. veya. ; *resen* Ar. yular. (G. 1778/2)

yāre sīb ile: *y.+e* Far. sevgili. ; *sīb* Far. elma meyvesi. ; *ile* T. ile bağlacı. / yarası bile: *y.+sı* T. yara. ; *bile* T. bile, beraber. (Kt. 63/1-2)

yāre sīne: *y.+e* Far. sevgili. ; *sīne* Far. sine, göğüs. / yarasına: *y.+sına* T. yara. (Kt. 220/1-2)

yāre: *y.+e* Far. sevgili. / yara: *yara* T. yara. (G. 1772/11)

yarı: *yarı* T. yarı, yarım. / yāri: *y.+i* Far. sevgili. (G. 326/1, R. 13, R. 201)

yarına: *y.+a* T. yarın, ahiret. / yarı ne: *yarı* T. yarı, yarım. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / yāri ne: *y.+i* Far. sevgili. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (R. 13)

yār-i māl: *yār* Far. dost. ; *māl* Ar. mal, varlık. / yā rimāl: *yā* Far. veya. ; *rimāl* Ar. kül. (G. 506/1)

yāri: *y.+ı* Far. dost, yardımcı, sevgili. / yarı: *yarı* T. yarı, tam olmayan. (G. 1825/5)

yārinde: *y.+inde* Far. sevgili. / ya rinde: *ya* T. şaşkınlık belirten bir ifade. / yarın da: *yarın* T. yarın. ; *de* T. de, da bağlacı. (R. 25)

yārinde: *y.+inde* Far. sevgili. / yarın da: *yarın* T. yarın. ; *da* T. de, da bağlacı. (R. 233)

yāsemen: *yāsemen* Far. yasemin. / yāsa men: *y.+a* Ar. yas, matem. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 912/4, G. 1923/1)

yāsemenzār: *yāsemenzār* Far. yaseminlik, yasemin çiçeği dikili alan. / yāsa men zār: *y.+a* T. < Ar. yas, üzüntü. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. ; *zār* Far. acılı, dertli. (Mf. 37)

yāsemīn: *yāsemīn* Far. yasemin. / yās emīn: *yās* Ar. yas, matem. ; *emīn* Ar. emin, güvende olan. (G. 423/2)

yaş: *yaş* T. çiş, altını ıslatma. / yaş: *yaş* T. yaş, ömür. (G. 1412/5)

yaş: *yaş* T. gözyaşı. / yaş: *yaş* T. ıslaklık. / yaş: *yaş* T. ömür, sene, yaş. (R. 75)

yaş: *yaş* T. yaş, ömür. / yaş: *yaş* T. gözyaşı. (G. 230/5)

yaşamışı: *y.+ı* T. yaşamış, yaşam sürmüş. / şām işi: *şām* Far. akşam, gece. ; *i.+i* T. iş, uğraşı. (Mf. 14)

yaşamışı: *y.-mışı* T. yaşamak. / Şām işi: *Şām* Ar. Suriye'de bir kent. ; *i.+i* T. iş, uğraş. (G. 1812/1)

yataḳalma: *y.-ma* T. yatakalmak, uyuyup kalmak. / yatak alma: *yatak* Far. yatak, döşek. ; *a.-ma* T. almak. (Mf. 84)

yāver: *yāver* Far. yardımcı. / ya ver: *ya* T. onaylama ve kabul etme duygusunu belirten bir ünlem. ; *ver-* T. vermek, bir şeyden vazgeçmek. (G. 116/2)

yayan: *yayan* T. yayan, binici olmayan. / yā yan: *yā* Far. veya. ; *yan-* T. yanmak. (R. 60)

yayar: *y.-ar* T. yaymak. / yā yar: *yā* Far. veya. ; *yar-* T. yarmak. (R. 570)

yazanı: *y.-anı* T. yazmak. / yā zānī: *yā* Ar. ey ünlemi. ; *zānī* Ar. zina eden erkek. (R. 64)

yazım: yazı T. yazı. / yazım: *y.+ım* T. yaz mevsimi. (G. 957/3)

ye de git: *ye-* T. yemek. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *git-* T. gitmek. / yede git: *y.-e* T. yedmek, hayvanı yularından tutup gitmek. ; *git-* T. gitmek. / yedek it: *yedek* T. yedek veya yular. ; *it-* T. etmek. (R. 420)

yede ki: *y.+e* Ar. el. ; *ki* Far. ki bağlacı. / yedegi: *y.+i* T. yedek. (G. 2036/1)

yedeyn: *yedeyn* Ar. eller, her iki el. / ya deyn: *ya* [yā] Far. veya. ; *deyn* Ar. borç. (G. 1763/1)

yedi nār: *y.-di* T. herhangi bir şey yemek. ; *nār* Far. nar meyvesi. / ya dīnār: *ya* [yā] Far. evet anlamında olumluluk bildirir. ; *dīnār* Ar. dinar, para. (G. 2008/1)

yed-i yār: *yed* Ar. el. ; *yār* Far. sevgili. / ya diyār: *ya* [yā] Far. veya. ; *diyār* Ar. yerleşme yerleri, memleket. (G. 2129/1)

yedi: *y.-di* T. herhangi bir şey yemek. / yedi: *y.+i* Ar. el. (G. 1945/4)

yek: yek Far. 1 sayısı. / yeg: *yeg* T. yeğ, iyi. (G. 2060/3)

yektā bende: *yektā* Far. biricik, yegane. ; *b.+de* T. ben, şahıs zamiri. / tābende: *tābende* Far. parlayan, parlak. / tā bende: *tā* Far. ta bağlacı. ; *bende* Far. köle, kul. (R. 237)

yeleklendi: *y.-ndi* T. okun kuyruğuna tüy takmak. / yel eklendi: *yel* T. rüzgar, yel. ; *e.-ndi* T. eklemek, ilave etmek. (G. 2185/1)

yelkeni sāye: *y.+i* T. yelken. ; *sāye* Far. gölge. / yel kenīsāya: *yel* T. yel, rüzgar. ; *k.+ya* Ar. kilise. (G. 1519/1)

yelpazede: *y.+de* T. yelpaze. / yel pā-zede: *yel* Far. pehlivan, yiğit. ; *pā-zede* Far. ayak altında ezilmiş, çiğnenmiş. (G. 1644/1)

yem ek: *yem* T. yem, avlanacak kuşların önüne atılan yiyecek. ; *ek-* T. ekmek, serpmek. / yemek: *yemek* T. yemek eylemi. (G. 870/5)

yemeniñ: *y.+niñ* T. yemek eylemi. / Yemeniñ: *Y.+iñ* Ar. Yemen. (G. 815/1)

yemīn: *yemīn* Ar. sağ taraf. / yemīn: *yemīn* Ar. yemin, and. (G. 495/5)

yemine Mānī: *y.+ine* Ar. deniz. ; *Mānī* Far. meşhur Çinli resam. / yem-i nem anı: *yem* Ar. deniz. ; *nem* Far. nem, ıslaklık. ; *anı* T. onu. (G. 2017/4)

yemīne: *y.+e* Ar. yemin, and. / yemīne: *y.+e* Ar. sağ taraf. / yemine: *y.+ine* T. yem, gıda, azık. (R. 141)

yemiş: *yemiş* T. yemiş, meyve. / yemiş: *y.-miş* T. yemek, gıdalanmak. (G. 564, Mf. 4)

yem-nem: *yem-nem* Far. deniz kadar nemli olan, nemi deniz gibi çok olan. / yem nem: *yem* Ar. deniz. ; *nem* Far. nem, ıslaklık, gözyaşı. (G. 1050/1)

yer liḳāya: *yer* T. yer, mekan. ; *l.+ya* Ar. yüz, çehre. / yerli ḳaya: yerli ḳaya T. yerli, mahalli kaya, taş. (G. 184/1)

yer: y.-r T. yemek, gıdalanmak. / yer: yer T. yer, imkan, olanak. (G. 778/1)

yer: *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. / yer: *yer* T. yer, yeryüzü. (G. 1018/2)

yer: *yer* T. yer, mekan. / yer: *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. (G. 116/3)

yerde gider: *yerde git-* T. çok olmak, taşmak. / yer de gider: *y.-r* T. yemek, gıdalanmak. ; *de* T. de, da bağlacı. ; *g.-er* T. gitmek. (G. 237/1)

yere: *y.-e* T. yermek, eleştirmek. / yere: *y.+e* T. yer, mekan. (G. 1205/1)

yeri n'eyler: *y.+i* T. yer, makan. ; *n'* [ne] ne T. ne, soru zamiri. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. / yerin eyler: *y.+in* T. yer, mekan. ; *e.-r* T. eylemek, yapmak. (G. 161/5)

yerine: *y.+ine* T. yer, konum. / yeri ne: *y.+i* T. yer, gereklilik. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1756/1)

yerine: *y.+ne* hakkeden, lâyık olan. / yeri ne: *y.+i* T. yer, gereklilik. ; *ne* T. ne, soru zamiri. / yerine: *y.+ine* T. uygun yer. / yerine: *y.-e* T. yerinmek, kendi kendini ayıplamak. (Nz. 25)

yesīr: *yesīr* Ar. kolay. / ya sīr: *ya* Far. iki seçenekten birinin tercihinde kullanılır. ; *sīr* Far. tok. (G. 1561/1)

yeter gendīde: *y.-er* T. yetmek, kâfi gelmek eylemi. ; *gendīde* Far. kokmuş. / yeterken dīde: *yeterken* T. yeter iken. ; *dīde* Far. göz. (G. 1615/2)

yeter: *y.-er* T. yetmek, kâfi gelmek. / yeter: *y.-er* T. yetişmek, ulaşmak. (G. 2002/1)

yı hūda: *-yı* Far. izafet harfi. ; *h.+da* Ar. teklik 3. şahıs zamiri, Allah'ı anma için kullanılır. / Yehūda: *Y.+a* Ar. Yahudi. (G. 1376/3)

yılancasına: *y.+casına* T. yılan. / yalancasına: *y.+casına* T. yalan. (G. 1245/1)

yıldır: *yıldır-* T. yıldırmak, usandırmak. / yıldır: *y.+dır* T. yıl, sene. (Mf. 120)

yoḳ selām: *yoḳ* T. yok. ; *selām* Ar. selam. / yoḳsa lām: *y.+sa* T. yok. ; *lām* Ar. Arap alfabesinde bir harf. (G. 1627/2)

yoḳış: *yoḳış* T. yokuş. / yoḳ iş: *yoḳ* T. yok. ; *iş* T. iş, uğraş. (G. 2005/1)

yol ara: *yol* T. yol, çare. ; *ara-* T. aramak. / yulara: *y.+a* T. yular, hayvanın boynuna takılan ip. / yolara: *y.-ara* T. yolmak, kökünden söküp çıkarmak. (R. 473)

yol: *yol* T. yol, çare. / yol: *yol-* T. yolmak. (R. 473)

yol: *yol* T. yol, izin. / yol: *yol* T. yol. ; yol: *yol-* T. yolmak. (G. 893/1-2)

yoldaşlar: *y.+lar* T. yoldaş, aynı yolda yürüyenler. / yol daşlar: *yol* T. yol. ; *d.-r* T. taşlamak, taş atmak. (G. 230/2)

yonan: *y.-an* T. yontmak, kalemin ucunu yazıya elverişli hâle getirmek. / yunan: *y.-an* T. yıkanmak. (G. 1854/3)

yu ḳarı: *yu-* T. yıkamak. ; *ḳarı* T. karı, evlilik yaşamış kadın. / yoḳ arı: *yoḳ* T. yok. ; *arı* T. arı. (G. 1085/1)

yu nān-ı: *yu-* T. yumak, yıkamak. ; *nān* Far. ekmek. / Yūnānī: *Yūnānī* Ar. Yunanlı. (G. 2106/6)

yufḳalana: *y.-ana* T. yufkalmak, incelmek, zayıflamak. / yuf ḳalana: *yuf* T. yuf, yuhalama ifadesi. ; *ḳ.-ana* T. kalmak. (R. 402)

yufḳaldı: *y.-dı* T. yufkalmak (yufka isminden), incelmek, azalmak. / yuf ḳaldı: *yuf* T. yuf, hayıflanma ifadesi. ; *ḳ.-dı* T. kalmak. (G. 2107/1)

yuḳarı: *yuḳarı* T. yukarı. / yu ḳarı: *yu-* T. yumak, yıkamak. ; *ḳarı* T. kadın, evli kadın. (G. 1007/1)

yun arı: *yun-* T. yunmak, yıkanmak. ; *arı* T. arı, temiz. / yu nārı: *yu-* T. yıkamak. ; *n.+ı* T. ateş. / yonarı: *y.-arı* T. yontmak. (R. 474)

Yūnānıñ: *Y.+ıñ* Lt. Yunan, Yunanistan. / yu nānıñ: *yu-* T. yumak, yıkamak. ; *n.+ıñ* Far. ekmek, hamurdan yapılan temel gıda. (G. 818/3)

Yūsufla: *Y.+la* Ar. Yusuf peygamber. / yu sifle: *yu-* T. yıkamak. ; *sifle* Ar. alçak, bayağı, kötü tabiatli. (Kt. 175/1-2)

yüce sed: *yüce* T. büyük. ; *sed* [sedd] Ar. set, Çin seddi. / yu cesed: *yu-* T. yumak, yıkamak. ; *cesedi* Ar. ceset, ölü beden. (G. 1945/3)

yüceledi: *y.-di* T. yücelmek, yükseltmek. / yu celedi: *yu-* T. yumak, yıkamak. ; *c.+i* Ar. sağlamlık. (G. 1945/2)

yükseg: *yükseg* [yüksek] T. yüksek, yukarıda olan. / yük seg: *yük* T. yük. ; *seg* Far. köpek, it. (Kt. 53/1-2)

yüz aġ: *yüz* T. yüz, çehre. ; *aġ* T. temiz, beyaz. / yu zāġ: *yu-* T. yıkamak. ; *zāġ* Far. karga. (G. 1902/2)

yüz debīr: *yüz* T. 100 sayısı. ; *debīr* Far. yazı yazan, münşi, hoca. / yüzde bir: *y.+de* T. 100 sayısı. ; *bir* T. 1 sayısı. (G. 966/1)

yüz: *yüz* T. yüz, çehre. / yüz: *yüz* T. 100 sayısı. (G. 283/3, R. 75)

yüzer: *y.-er* T. yüzmek, kulaç atmak. / yüzer: *yüzer* T. 100 sayısınca, yüzer yüzer. / yu zer: *yu-* T. yıkamak. ; zer Far. altın. / yüz er: *yüz* T. 100 sayı sıfatı. ; *er* Far. er, yiğit, kişi. (Nz. 12)

zā idi: fitne-*zā* Ar. Far. fitne doğuran, fitneye yolaçan. ; *i-di* T. imek. / zā'idi: *z.+i* Ar. artan, çoğalan. (G. 2004/2)

zānī: *zānī* Ar. zina eden erkek. / mīzānı: *m.+ı* Ar. mizan, terazi. (G. 2140/2)

zār: *zār* Far. hor, hakir. / zār: *zār* Far. ağlatıp sızlama. (G. 1430/2)

zebād: *zebād* Ar. kalemis yağı, güzel koku. / zebād: *zebād* Ar. misk kedisi. (G. 1195/1)

zebān: *zebān* Far. dil. / zebānī: *zebānī* Ar. cehennemde görevli melek. (G. 1959/5)

zebānesi nem: *z.+si* Far. alev dili. ; *nem* Far. ıslaklık, nem. / sīnem: *s.+m* Far. sine, göğüs. (G. 1466/2)

zebānı: *z.+ı* Far. dil. / zebānī: *zebānī* Ar. cehennemde görevli melek. (G. 536/2)

zeber-ced: *zeber-ced* [zedd] Far. Ar. soyluluk, üstün bir soya sahip olmak. / zeberced: *zeberced* Ar. değerli bir taş. (G. 861/1)

zehreledir: *z.-dir* [zehre] T. < Far. zehrelemek, yüreklendirmek. / zehr eledir: *zehr* Far. zehir. ; *e.-dir* T. elemek. (G. 419/1)

zehr-i çemen: *zehr* Ar. çiçek. ; *çemen* Far. çimenlik, çayır yeri. / zehr içe men: *zehr* Far. zehir. ; *i.-e* T. içmek. ; *men* T. ben, şahıs zamiri. (G. 1281/2)

zenbaḳa düşme: *z.+a* Ar. zanbak. ; *d.-me* T. düşmek, tutulmak, kapılmak. / zen baḳadüşme: *zen* Far. kadın. ; *b.-me* T. bakadüşmek, bakakalmak. (G. 1705/1, Mf. 12)

zenbaḳsa: *z.+sa* Ar. zanbak. / zen baḳsa: *zen* Far. kadın. ; *b.-sa* T. bakmak. (R. 212)

zenbīle: *z.+e* Ar. zenbil. / zen bile: *zen* Far. kadın. ; *bile* T. bile, beraber. (G. 1478/1)

zenbūrī: *zenbūrī* Ar. arıya ait. / zen borı: *zen* Far. kadın. ; *borı* T. boru, üflemeli bir musikî aleti. (R. 72)

zencī re: *zencī* Ar. zenci, siyah tenli. ; *re* [reh] Far. yol. / zencīre: *z.+e* Far. zincir. (G. 1547/1)

zencī resen: *zencī* Far. zenci, kara tenli. ; *resen* Ar. yular. / zencīre sen: *z.+e* Far. zincir. ; *sen* T. sen, şahıs zamiri. (R. 574)

zengīde: *z.+de* Far. zenci, kara, esmer. / zen gide: *zen* Far. kadın. ; *g.-e* T. gitmek. (G. 2197/1)

zengine: *z.+e* T. zengin, varlıklı. / zen gine: *zen* Far. kadın. ; *gine* T. yine, tekrar. / zengī ne: *zengī* Far. zenci, kara. ; *ne* T. ne, soru zamiri. (G. 1382/2-3)

zer ḳamerde: *zer* Far. altın. ; *ḳ.+de* Ar. kamer, ay. / zerḳa merde: *z.+a* Ar. riya, gösteriş. ; *m.+e* Far. adam, kişi. (Kt. 22/1-2)

zerdeyi: *z.+yi* Far. safran, pirinç ve şekerle yapılan bir tatlı. / zer deyi: *zer* Far. altın. ; *deyi* [deyü] T. diyerek. (G. 2002/1)

zevc: *zevc* Ar. koca. / zevc: *zevc* Ar. çift, karı koca. (G. 1363/5)

zevraḳ-ı tām: *zevraḳ* Ar. kayık, sandal. ; *tām* Ar. tam, eksiksiz. / zevr-i ḳaṭām: *zevr* Ar. ziyaretçi, öncü. ; *ḳaṭām* Ar. siyah toz. (G. 1980/4)

zeytūn: *zeytūn* Ar. zeytin. / zeyt un: *zeyt* Ar. zeytin yağı. ; *un* T. un, öğütülmüş tahıl. (R. 307)

zībā-ferīde: *zībā-ferīde* Far. Ar. kıymeti güzel olan, değerli. / nāb āferīde: gevher-i *nāb* Far. saf ve halis cevher. ; *āferīde* Far. yaratılmış. (G. 294/2)

zībā-yı dībāya: *zībā* Far. süs, bezek. ; *d.+ya* Far. ipek kumaş. / zībā idi baya: *zībā* Far. süs, bezek. ; *i-di* T. imek eylemi. ; *b.+a* T. bay, zengin kişi. (G. 1535/2)

zībāyı: *z.+yı* Far. güzel, süslü. / zīb ayı: pür-*zīb* Far. çok süslenmiş. ; *a.+ı* T. ay. (G. 1853/1)

ziḥām: *ziḥām* Ar. kalabalık. / ziḥām: *ziḥām* Ar. darlık. (G. 214/1)

zilālī: *zilālī* Ar. düğümlü. / zülāli: *z.+i* Ar. saf, berrak, temiz. (G. 2056/2)

zi-nā: *zi-nā*-dānī Far. bilmezlikten, cahillikten. / zinā: *zinā* Ar. zina, evlilik dışı cinsel ilişki. (G. 9/5)

zināda: *z.+da* Ar. zina, nikahsız cinsel ilişki. / zināda: *z.+a* Ar. bilekler. (G. 1242/1)

zi-nā-dānī: *zi-nā-dānī* Far. bilmeden, cahillikten. / zinā-dānī: *zinā-dānī* Ar. Far. zinacılık, zina ile uğraşma, zinadan anlama. (G. 2163/4)

zindīḳān: *zindīḳān* Ar. Far. zındıklar, inançsızlar. / zendi ḳan: *z.+i* Ar. dirsek kemiği. ; *ḳan* T. kan. (G. 1749/1)

ziyād eyle: *ziyād* Ar. fazla, çok. ; *e.-le* T. eylemek eylemi. / ziyādeyle: *z.+yle* Ar. ziyade, fazla. (G. 1623/1)

żiyāfetile: *ż.+ile* Ar. misafir ağırlama. / żiyā fetīle: *żiyā* Ar. ziya, ışık. ; *fetīle* Ar. lamba fitili. (G. 165/1)

żiyāʿında: *ż.+ında* Ar. telef olma, mahfolma. / żiyā ʿinde: *żiyā* Ar. nur, ışık. ; *ʿi.+e* Ar. bir kimsenin yanı, makamı, huzuru. (G. 1658/2)

zūr-āzmā: *zūr-āzmā* Far. gücü deneyen, sınayan. / zūr az mā: *zūr* Far. güç, zor. ; *az* T. az. ; *mā* Ar. su. (G. 10/1)

ẕü'l-fiḳārī: *ẕü'l-fiḳārī* Ar. Hz. Ali'nin kılıcına ait olan. / zülf-i ḳarı: *zülf* Far. saç, saç lülesi. ; *ḳarı* T. karı, evlenmiş kadın. (G. 397/2)

SONUÇ

"Halepli Edîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Cınaslar Sözlüğü)" adlı bu tez, XVIII. yüzyıl Divan şairi Halepli Edîb ve onun Divanını konu almaktadır.

Yapılan araştırmada şairin dönemin bibliyografik kaynaklarında hiç yer almadığı, bazı son dönem kaynaklarında ise yine Halep asıllı ve Edîb mahlaslı, fakat XVII. yüzyılda yaşamış olan başka bir şairle karıştırıldığı görülmüştür. Çalışmamıza konu olan Edîb'in, kaynaklarda yer almayan ve hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan bir şair olduğunu ilk defa Sadeddin Nüzhet Ergun söylemiş, fakat o da şairin Halepli olduğu konusunda tereddüt göstermiştir. Divanda Haleb'in sık sık gündeme getirilmesi, daha da önemlisi şairin çok açık şekilde Haleb'i vatan olarak anması bu tereddütlerin yersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Divandaki tarihlerin sonuncusu olan 1161 tarihi, Bağdatlı İsmail Paşa'nın "Dîvânü'l-Edîb" madde başıyla verdiği bir künyede yer alan 1161 ölüm tarihiyle örtüşmektedir. Aynı kaynakta şairin adı Abdullah, memleketi ise Halep olarak verilmektedir. Başka bir veri tarafından aksi ortaya konulmadıkça bu verilerden hareketle Halepli Edîb'in adını Abdullah, ölüm tarihini ise 1161/1748 olarak kabul etmek durumundayız.

Halepli Edîb'in bilinen tek müstakil eseri Divanıdır. Divan nüshalarında şairin bazı kısa mensur yazıları da yer almaktadır. Bu mensur yazılar, çalışmamızın ilgili bölümünde kısaca tanıtılmıştır.

Halepli Edîb Dîvânı'nın üç nüshası vardır. Her üç nüshası da İstanbul kütüphanelerinde yer alan eser, Divan şiirinin en hacimli Divanlarından biridir. Yazdığı 2197 gazeliyle Edîb, edebiyatımızda Edirneli Nazmî ve Muhibbî'den sonra en fazla gazel yazan şairdir. 627 rubâîsiyle de Azmî-zâde Hâletî'yi geride bırakmıştır. Şairin kıt'a, nazm, musammat, müfret, lügaz, muamma ve tarihleri de önemli bir yekûn tutmaktadır. Divanda sadece 16 kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerin tamamında hikemî konular ele alınmıştır. Edîb'in klâsik kaside özelliği taşıyan hiçbir şiiri yoktur. Kaside yazmaya soğuk baktığını da çeşitli bağlamlarda dile getiren şair hiç kimseye methiye yazmamıştır.

Halepli Edîb, dönemin bibliyografik kaynaklarında adı geçmemekle birlikte birçok özelliğiyle öne çıkan, hatta devrin önde gelen şairleriyle beraber anılmayı hak eden önemli bir şairdir. Divan şiirinin özellikle kuruluş dönemlerinde bazı şairlerin ilgi duyduğu cinas sanatını kendi üslûbunun belirleyici ve ayırt edici bir unsuru hâline getiren Edîb, başka hiçbir şairde görülmemiş bir oranda cinas yapmaktadır. Arap, Fars ve Türk şairlerini tekrara düşmek ve intihâle başvurmakla suçlayan Edîb, zorluğundan dolayı hiç kimse tarafından tercih edilmeyen "cinas-ı tâm" yoluna girdiğini ve bu yoldaki başarısı nedeniyle kendi şiirinin insanlığın tacı hâline geldiğini iddia etmektedir. Çalışmamızın "Cinaslar Sözlüğü" bölümünden de anlaşılacağı üzere, şairin çok zengin bir dil malzemesi ve bu malzemeyi cinas yaparken kullanacağı kıvrak bir dil zekâsı vardır. Cinasta yapılanın tam tersini yapmak anlamına gelen aynı beyitte "eşanlamlı" sözcükler kullanma sanatının da Divanda çok fazla bir yekûn tutması şairin cinas sanatı üzerinde ne kadar çok yoğunlaştığını gösterdiği gibi, aynı zamanda onun dil malzemesiyle oynamaktan özel bir haz duyduğunu da göstermektedir.

Edîb'in üslûbunda en belirleyici özellik cinastır. Cinaslı kafiye kullanmaya aşırı bir düşkünlüğü olan şair hemen her nazım şeklinde bu cinaslı kafiyelere başvurmaktadır. 2197 gazelin 1815'inde matla beyitleri cinaslı kafiyelerle yazılmıştır. Bu gazellerde cinaslı kafiyeler, "musarra" beyitler şeklinde bazen ikinci, üçüncü, dördüncü beyitlere kadar sarkabilmekte, bazen de gazelin bütün beyitlerini kaplamaktadır. Şair, kafiye dışında da sık sık cinasa başvurmaktadır. Hazırladığımız "Cinaslar Sözlüğü"nün 3650'nin üzerinde madde başı içerdiği göz önüne alındığında Halepli Edîb'in cinas yapmaya ne kadar düşkün ve sözcüklerle oynamaktan ne kadar çok zevk alan bir şair olduğu kolaylıkla görülmektedir.

Şairin kullanmış olduğu şiir dili de Divan şiiri geleneği içinde yeni ve farklı bir dildir. Eskilerin "gayr-ı me'nûs" dediği, gelenek içinde pek kullanılmamış olan Arapça ve Farsça sözcükler Halepli Edîb'in şiirinde çok büyük bir yekûn tutmaktadır. Edîb, eski tabirleri kullanma yolunu terk ederek kalemini yeni sözler söyleme yoluna koyduğunu söylemektedir. Bu "gayr-ı me'nûs" sözcükler şairin diline anlaşılması güç ve külfetli bir özellik vermektedir. Bu dilin oluşmasında şairin

Arap ve Fars dillerine hâkim olmasının yanı sıra cinas sanatının da çok büyük etkisi vardır. Yeni mazmun için yeni sözcükler kullanma olarak özetlenebilecek Sebk-i Hindî özelliğinin de bu dilin oluşmasında önemli bir katkısı olmuştur.

Halepli Edîb, dönemin Fars ve Türk edebiyatlarında hâkim bir üslûp olan Sebk-i Hindî'nin Divan edebiyatındaki en önemli temsilcilerinden biridir. O, özellikle Sâ'ib-i Tebrîzî'nin yolundan giderek kendi şiirinin muhtevasını büyük oranda hikemî tarza hasretmiş, beyit yapısına hâkim olan "muâdele" yapısı ve aynı beyit yapısı içinde söylediği yüzlerce berceste mısraıyla bu yolda büyük bir başarı göstermiştir. Halepli Edîb'in şiirlerinde sıklıkla karşımıza çıkan "duyu karışıklığı" (hiss-âmîzî, synaesthesia) özelliği gösteren ifadeler, paradoksal tasvirler (paradoxical image) ve bu dönemde şairlerin yeni mazmûnlara ulaşmak için çokça başvurduğu "izâfet-i itibârîler" de Sebk-i Hindî'nin Bîdil-i Dihlevî tarafından temsil edilen diğer koluna ait özelliklerdir. Hatta farklı duyuları aynı kavramda bir araya getirmeye paralel olarak farklı duyu organlarını da aynı kavramda birleştirerek yeni bir kavrama ulaştığı için Edîb'in duyu karışıklığı konusunda Bîdil'den çok daha başarılı olduğu dahi söylenebilir. Sebk-i Hindî özelliklerini bu kadar yoğun yansıtma bakımından Halepli Edîb'in diğer Sebk-i Hindî temsilcisi Divan şairleri içinde ayrı bir yeri vardır. Fakat şairin dilinin çok ağır ve külfetli bir dil olması bu özelliklerin öne çıkmasını çok ciddi olarak engellemektedir.

Halepli Edîb, şiirlerinde hikmet ve sosyal eleştiriye çok fazla yer veren bir şairdir. Gazel, kıt'a ve nazmlarda şiirlerin % 50'den fazlası bu konularda yazılmış şiirlerdir. Rintlik ve aşk da onun şiirinde önemli bir yer tutmaktadır. Fakat bu şiirlerde de bazen hikemî bir anlatımın tercih edildiği görülmektedir. Şair, çoğunlukla rint-zahit çatışması bağlamında zahit ve onunla aynı grupta yer alan diğer tiplere yönelik sataşmalarında, bazen de sosyal eleştiri bağlamında toplumda etkinlik sahibi değişik kesimlere yönelttiği eleştirilerinde son derece müstehcen ve genel ahlâka aykırı bir hiciv dili kullanmaktadır. Bu müstehcen ve genel ahlâka aykırı dilin oluşmasında şairin güçlü hicivciliğinin yanı sıra onun cinas sanatına olan aşırı düşkünlüğünün de büyük payı vardır. Cinasın uygun zemin oluşturduğu yerlerde şair hiç çekinmeden argo ve kaba sözcük ve ifadeler kullanabilmektedir.

Edîb'in şiirlerinde hikemî konulara ve sosyal eleştiriye çok fazla yer vermesi, onun Divan şiirinde hikemî tarzın kurucusu olan Nâbî'nin takipçilerinden olup olmadığı sorusunu da gündeme getirmektedir. O, Nâbî'ye karşı ilgisiz bir şair değildir. Nâbî'nin üç gazelini tahmis etmiş olması şairin ona karşı ilgisiz kalmadığını göstermektedir. Fakat bu, Halepli Edîb'in Nâbî takipçilerinden sayılması için yeterli bir veri değildir. Çünkü Edîb'in gerek şiir dili gerekse şiirlerinde çok yoğun olarak yer alan Sebk-i Hindî özellikleri Nâbî'nin üslûbuyla pek örtüşmemektedir. Şairin Nâbî'ye yönelik eleştirileri de vardır. Halepli Edîb, Nâbî'yi nazım ve nesirde tekrara düşmek, söylediğini tekrarlayıp durmakla eleştirmektedir. Şaire göre Nâbî'nin kumaşı "Hindî" değil "Urfevî"dir; üslûbu ise sâdedir.

Sonuç olarak Halepli Edîb, gerek kullandığı şiir dili ve cinas yapma özelliği gerekse Sebk-i Hindî'nin hem Sâ'ib-i Tebrîzî hem de Bîdil-i Dihlevî kollarına ait üslûp özelliklerini çok yoğun olarak yansıtması bakımından Divan şiirinin "son klâsik dönem"indeki önemli şairlerle beraber anılmayı hak eden, farklı ve özgün olmayı başaran bir şairdir.

KAYNAKLAR

ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim (1999). *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Ankara, AKM Yayınları.

AFÎFÎ, Rahîm (1372). *Ferheng-nâme-i Şi'rî*, 3 C., Tehrân.

Ahmet Cevdet Paşa (2000). *Belâgat-ı Osmâniye*, (haz. T. Karabey, M. Atalay), Ankara, Akçağ Yayınları.

AKKUŞ, Mehmet (1995). "Şâir Hatîbî ve Tezkire-i Şu'arâ-yı Bağdâd'ı", *Belleten (TTK)*, C. LIX, S. 226, Ankara, s. 621-642.

AKÜN, Ömer Faruk (1994). "Divan Edebiyatı" maddesi, *TDVİA*, C. 9, İstanbul.

ALPARSLAN, Ali (1988). *Şeyh Galib*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

ALPASLAN, Ali (2000). *Kadı Burhaneddin Divanı'ndan Seçmeler*, 2. baskı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

AMÎD, Hasan (1361). *Ferheng-i Amîd*, Tehrân.

ANKARAVÎ, İsmail (1996). *Minhâcu'l-Fukara*, (haz.: S. Ekinci), İstanbul, İnsan Yayınları.

ARI, Ahmet (2003). *Şeyh Galib Divanı'nda Aşk*, Isparta, Fakülte Kitabevi.

ARSLAN, M., İ. H. Aksoyak (1994). *Haşmet Külliyâtı*, Sivas.

ATEŞ, Ahmed (1942). "Metin Tenkidi Hakkında.", *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII/I, s. 253-267.

AYDEMİR, Yaşar, H. Çeltik (2003). "Gazelde Cinaslı Çift Redîf Kullanımı", *İlmî Araştırmalar Dil ve Edebiyat İncelemeleri*, Güz S. 16, İstanbul, s. 7-17.

AYVANSARÂYÎ, Hâfız Hüseyin (1978). *Vefeyât-ı Selâtîn ve Meşâhîr-i Ricâl*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

AYVAZOĞLU, Beşir (2002). *Aşk Estetiği*, 7 baskı, İstanbul, Ötüken Yayınları.

Bağdatlı İsmail Paşa (1945-1947). *Îzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyli alâ Keşfi'z-Zünûn*, 2 C., (Tashihi: Muallim Kilisli Rıfat Bilge), İstanbul, MEB Yayınları.

BANARLI, Nihad Sami (1997). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, 2 C., Ankara, MEB Yayınları.

BEHİŞTÎ, Muhammed (1371). *Ferheng-i Sabâ*, Tehrân.

BİLGEGİL, M. Kaya (1989). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Belagât)*, İstanbul, Enderun Kitabevi.

BİLKAN, Ali Fuat (1997). Nâbî Dîvânı, 2 C., Ankara, MEB Yayınları.

------------ (2000). *Türk Edebiyatında Mu'ammâ*, Ankara, Akçağ Yayınları.

Bursalı Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul.

CANIM, Rıdvan (2000). *Latîfî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, Ankara, AKM Yayınları.

CENGİZ, Halil Erdoğan (1986). "Divan Şiirinde Musammatlar", *Türk Dili Aylık Dil Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415-417, s. 291-329.

CHENEB, Moh. Ben (1979). "Tecnîs" maddesi, *İslâm Ansiklopedisi*, C. 12/1, İstanbul, MEB Yayınları, s. 103-106.

CÖGENLİ, M. Sadi (1993). *Arapça Deyimler Sözlüğü*, Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed (1971). *Necâtî Bey Divanının Tahlili*, İstanbul, MEB Yayınları.

------------ (1986). "Divan Şiiri", *Türk Dili Aylık Dil Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415-417, s. 1-16.

ÇELTİK, Halil (1988). "18. Yüzyıl Tezkirelerindeki Divan Şairleri.", *Journal of Turkish Studies*, C. XXII, s. 49-85.

ÇİFTÇİ, Hasan (1996). Ubeyd-i Zâkânî Toplumsal Görüşleri Ahlâk ve Felsefesi, Atatürk Üniversitesi SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

------------ (2002). *Klâsik Fars Edebiyatında Hiciv ve Sosyal Eleştiri*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

DAKÛKÎ, İbrahim (1998). "Hoyrat" maddesi, *TDVİA*, C. 18, İstanbul, s. 259-260.

DEF (1376). *Dâniş-nâme-i Edeb-i Fârsî der-Âsyâ-yı Merkezî*, (be-ser-perestî-i Hasan-ı Enûşe), Cild-i Devvum, Tehrân.

DEMİRBAĞ, Ömer (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*, Yüzüncüyıl Üniversitesi SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, Van.

DEVELİ, Hayati (1998). "18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine.", *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*, S. I, s. 27-36.

DEVELLİOĞLU, Ferid (1997). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, Aydın Yayınevi.

DİHHUDÂ, Ali Ekber (1335-1346). Lügat-nâme, C. I-L, Tehrân.

DİLÇİN, Cem (1986). "Divan Şiirinde Gazel", *Türk Dili Aylık Dil Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*, S. 415-417, s. 78-247.

------------ (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 3. baskı, Ankara, TDK Yayınları.

DİZDAROĞLU, Hikmet (1969). *Halk Şiirinde Türler*, Ankara, TDK Yayınları.

DUMAN, Musa (1998). "Damak Ünsüzlerinin Klâsik Osmanlı Türkçesi Dönemindeki Gelişmelerine Dair.", *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*, S. I, s. 2-26.

EDÎB. *Dîvân*, İstanbul Üniversitesi Ktp., T. 124.

------------. *Dîvân*, İstanbul Üniversitesi Ktp., T. 49.

------------. *Dîvân*, Süleymaniye Ktp., Es'ad Efendi 2602.

EKREM, Recâî-zâde Mahmûd (1299), *Ta'lîm-i Edebiyât*, İstanbul.

El-CEVHERÎ, Ebû Nasr İsmâ'îl Hammâd (1995). *Kitâbu'l-Kavâfî*, (haz.: Kenan Demirayak), Erzurum, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.

ELÇİN, Şükrü (1986). "Türk Halk Şiirinde Üç Unsur (Âşık-Sevgili-Rakib)", *Türk Kültürü Aylık Dergisi*, S. 281, Yıl XXIV, Eylül, s. 557-564.

ERDEM, Sadık (1994). *Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı*, Ankara, AKM Yayınları.

ERDOĞAN, Mustafa (2002). *Türk Edebiyatında Muhammes*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

ERGUN, Saddedin Nüzhet (1946). *Türk Şairleri*, İstanbul.

Es'ad Mehmed Efendi. *Bahçe-i Safâ-endûz*, Süleymaniye Ktp. Es'ad Ef. 4040.

ETHÉ, Hermann (1977). *Târîh-i Edebiyât-ı Fârsî*, (Terceme bâ-Havâşî: Rızâ-zâde Şafak), Çâp-ı Devvum, Tehrân.

FATÎN (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*, İstanbul.

FERÎVER, Hasan (1341). *Târîh-i Edebiyât-ı Îrân ve Târîh-i Şu'arâ*, Çâp-ı Devvum, yy.

FESÂ'Î, Mansûr Râsgâr (1373). *Envâ'-ı Şi'r-i Fârsî*, Şîrâz.

Fihrisü'l-mahtûtâti't-Türkiyye el-Osmâniyye (1989), C. H-S, Mısır.

GİBB, E. J. Wilkinson (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi*, 4 C., (Çev: A. Çavuşoğlu), Ankara, Akçağ Yayınları.

GÖLPINARLI, Abdülbâki (1955). *Divan Şiiri XVIII. Yüzyıl*, İstanbul, Varlık Yayınları.

GÜRER, Abdulkadir (2000). "Şeyh Gâlib'in Şiirlerinde Bir Anlatım Özelliği", *Türkoloji Dergisi*, XIII. C., S. 1, Ankara, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Derneği Yayınları, s. 99-108.

HANLERÎ, Zehrâ (1348). *Ferheng-i Edebiyât-ı Fârsî*, Tehrân.

HATÎB-REHBER, Halîl (1373). *Dîvân-ı Gazeliyyât-ı Hâfız-ı Şîrâzî*, Çâp-ı Çehâr-dehum, yy., İntişârât-ı Safî Alî-şâh.

HORATA, Osman (1992). "Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ İle İlgili Bazı Problemler.", *I. Eski Türk Edebiyatı Kollokyumu (İLESAM)*, Ankara.

------------ (1998). "Ses, Anlam Bütünlüğü ve Gazel-i Tecnîsler.", *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*, S. I, s. 65-75.

------------ (2002a). "Tarihî Gelişim, XVIII. Yüzyıl, XIX. Yüzyıl", *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, Grafiker Yayınları, s. 133-170.

------------ (2002b). "Zihniyet Çözülüşünden Edebî Çözülüşe: Lâle Devrinden Tanzimata Türk Edebiyatı.", *Türkler*, C. XI, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s. 573-592.

------------ (2004). "Son Klâsik Dönem, Nazım", *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*, C. V, Ankara, AKM Yayınları, s. 443-551.

İBN ARABÎ (1992). *İlâhî Aşk*, (çev.: M. Kanık), 2. baskı, İstanbul, İnsan Yayınları.

İBN HAZM (1985). *Güvercin Gerdanlığı Sevgiye ve Sevenlere Dair*, (çev.: M. Kanık), İstanbul, İnsan Yayınları.

İBN SÎNÂ (1953). *Risâleler 3, Aşkın Mâhiyeti Hakkında Risâle*, (neş. ve çev.: A. Ateş), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

----------- (2004). *Mûsikî*, (çev. A. H. Turabi), İstanbul, Litera Yayıncılık.

İPEKTEN, Halûk (1986). *Nâ'ilî Hayatı-Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler*, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

------------ (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul, Dergâh Yayınları.

------------ ve diğerleri (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Ankara, KTB Yayınları.

İSEN, Mustafa (1997). *Ötelerden Bir Ses Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Ankara, Akçağ Yayınları.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu, C. 3, s. 720-722, 1967.

KARADAĞ, Metin (2000). "Kütahyalı Şeyhî'nin Şiirlerinde Halk Kültürü Bağlantıları", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu I*, (4-5 Haziran 1998), Kütahya.

KARAMAN, Hayreddin (1995). "Fakih" maddesi, TDVİA, C. 12, İstanbul.

KÂTİB-İ BELHÎ, Reşîdüddin Muhammed [Ma'rûf be-Vatvât] (1362). *Hadâyıku's-Sihr fî Dakâyıkı'ş-Şi'r*, (Tashîh-i Abbâs İkbâl-i Âştiyânî), Tehrân.

Kazasker Sâlim Efendi (1315). *Tezkire-i Sâlim*, İstanbul, İkdâm Matbaası.

KEDKENÎ, Muhammed Rızâ Şefî'î (1368). *Şâ'ir-i Âyinehâ (Ber-resî-i Sebk-i Hindî vü Şi'r-i Bîdil)*, Çâp-ı Devvum, Müessese-i İntişârât-ı Âgâh.

KOCATÜRK, Vasfi Mahir (1964). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, Ayyıldız Matbaası.

KORTANTAMER, Tunca (1993). *Eski Türk Edebiyatı Makaleler*, Ankara, Akçağ Yayınları.

KÖPRÜLÜ, Fuat (1980). *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1980.

Köprülüzade Mehmed Fuat (ty.). *Eski Şairlerimiz Divan Edebiyatı Antolojisi*, Muallim A. Halit Kitaphanesi.

KUT, Günay (1986). "18. Yüzyıl Divan Edebiyatına Toplu Bakış.", *16. Yüzyıldan 18. Yüzyıla Çağdaş Kültürün Oluşumu*, İstanbul, Metis Yayınları.

KUTLAR, Fatma Sabiha (1996). *Arpaemini-zâde Sâmi Dîvânı (Tenkitli Metin-İnceleme-Özel Adlar Dizini)*, Hacettepe Üniversitesi SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

KUTLUER, İlhan (1991). "Aşk, Felsefe" maddesi, *TDVİA*, C. IV, İstanbul, s. 17-18.

KÜÇÜK, Sabahattin (1994). *Bâkî Dîvânı*, Ankara, TDK Yayınları

LEVEND, Âgâh Sırrı (1939). *Edebiyat Tarihi Dersleri*, İstanbul, Kanaat Kitabevi.

------------ (1943). *Edebiyat Tarihi Dersleri (Tanzimata Kadar)*, 7. baskı, İstanbul.

------------ (1980). *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul, Enderun Yayınları.

------------ (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi I (Giriş)*, Ankara, TTK Yayınları.

MACİT, Muhsin (1996). *Divan Şiirinde Âhenk Unsurları*, Ankara, Akçağ Yayınları.

MAZIOĞLU, Hasibe (1982). "Türk Edebiyatı, Eski.", *Türk Ansiklopedisi*, C. XXXII, Ankara, MEB Yayınları, s. 80-134.

Mehmed Süreyya (1308). *Sicill-i Osmânî Yahut Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniye*, 4 C., İstanbul.

------------ (1997). *Sicill-i Osmânî*, (Haz. M. Keskin, A. Öztürk ve diğerleri), 4 C., İstanbul.

MENGİ, Mine (1985). *Divan Şiirinde Rindlik*, Ankara.

------------ (1991). *Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*, 2. baskı, Ankara, AKM Yayınları.

MÎR SÂDIKÎ, Meymenet [Zü'l-Kadr] (1376). *Vâje-nâme-i Hüner-i Şâ'irî*, Çâp-ı Devvum, Tehrân.

MU'ÎN, Muhammed (1363). *İzâfe*, Çâp-ı Çehârm, Tehrân.

------------ (1371). *Ferheng-i Fârsî*, 3 C., Tehrân.

Muallim Nâci (1995). *Lûgat-ı Nâci*, İstanbul, Çağrı Yayınları.

MUM, Cafer (1999). *Hâfız-ı Şîrâzî ve Bâkî'de Rindlik*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

------------ (2003). "Halepli Edîb Dîvânı'na Göre XVIII. Yüzyıl Türkçesinin Bazı Fonolojik Özellikleri", *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz, S. 27, Ankara, s. 51-70.

MUTAHHARÎ, Murtaza (1997). *Hâfız'da İrfân*, (çev.: N. Çankaya), İstanbul, İnsan Yayınları.

Müstakîm-zâde Süleyman Saadeddin. *Mecelletü'n-Nisâb*, Süleymaniye Ktp. Halet Ef. 628.

OCAK, Fatma Tulga (1991). "Nef'î ve Eski Türk Edebiyatımızdaki Yeri", *Ölümünün Üçyüzellinci Yılında Nef'î*, Ankara, AKM Yayınları.

------------ (1997). "Labial Hı'nın Çeviriyazıda Yazımı Sorunu.", *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış Nevin Önberk Armağanı*, Ankara, s. 167-172.

------------ (2002). "XVII. Yüzyıl Şâiri Nef'î ve Kaside", *Türkbilig Türkoloji Araştırmaları*, S. 3, Ankara, s. 63-82.

OĞRAŞ, Rıza (2001). *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endûzu (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, Burdur.

ONAY, Ahmet Talat (1992). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, (Hzl. Cemal Kurnaz), Ankara, TDV Yayınları.

ÖBEK, Ali İhsan (1995). *Divan Edebiyatında Sosyal ve Dinî Konulu Rübailer*, İstanbul, İnsan Yayınları.

ÖRFÎ. *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye 1109.

PAKALIN, Mehmet Zeki (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 C., İstanbul, MEB Yayınları.

PALA, İskender (1995). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, 3. baskı, Ankara, Akçağ Yayınları.

------------ (1999). *Ah Mine'l-Aşk*, İstanbul, Ötüken Yayınları.

------------ (2000). "Bir Cinas Ustası: Gedizli Kabulî", *Kütahyalı Şairler Sempozyumu I*, (4-5 Haziran 1998), Kütahya.

PÂRSÎ, Muhammed Kâmgâr (1372). *Rubâî ve Rubâî-serâyân*, Tehrân.

PÜRCEVÂDÎ, Nasrullah (1998). *Can Esintisi İslam'da Şiir Metafiziği*, (çev.: H. Kırlangıç), İstanbul, İnsan Yayınları.

RECÂÎ, Muhammed Halîl [Nigâriş] (1353). *Me'âlimü'l-Belâga der-İlm-i Me'ânî vü Bedî u Beyân*, Tehrân.

REDHOUSE, James W. (1978). *A Turkish and English Lexicon*, İstanbul, Çağrı Yayınları.

REŞÎD (1328). *Nazariyât-ı Edebiye*, C. I-II, İstanbul.

RYPKA, Yan (1370). "Târîh-i Edebiyât-ı Fârsî-i Nev", *Târîh-i Edebiyât-ı Îran*, (Terceme-i Keyhusrev-i Kişâverzî), yy., 151-494.

SÂ'İB, Muhammed Ali (ty.). *Dîvân-ı Sâ'ib-i Tebrîzî Gazeliyât*, (be-Kûşiş-i Muhammed Kahramân), Cild-i Evvel, yy.

SABÂ, Zebîhullâh (1373). *Târîh-i Edebiyât-ı Îrân*, Cild-i Sevvum, (Hulâsa-i Cild-i Çehârum-ı Târîh-i Edebiyât der-Îrân), Tehrân, İntişârât-ı Firdevs.

Safâ'î e's-Sinobî, *Tezkire-i Safâ'î*, Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi 2549.

SAFÂYÎ, *Tezkire-i Safâyî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Tarih Kısmı, No: 771.

SAFÂYÎ. *Tezkire-i Safâyî*, Süleymaniye Ktp., Es'ad Efendi 2549.

SÂMÎ, Şemseddin (1306). *Kâmûsu'l-A'lām*, C.1, İstanbul (Tıpkıbasım: Ankara 1996, Kaşgar Neşriyat).

------------ (1317). *Kâmûs-ı Türkî*, Der-Saadet, İkdâm Matbaası.

SARAÇ, M. A. Yekta (2000). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul, Bilimevi Yayınları.

SEBZEVÂRÎ, Mîrzâ Hüseyin Vâ'iz-i Kâşifî (1369). *Bedâyi'u'l-Efkâr fî Şanâyi'i'l-Eş'âr*, (Vîrâste: Mîr Celâleddin-i Kezâzî), Tehrân, Neşr-i Merkez.

SEMERKANDÎ, Nizâmî-i Arûzî (1334). *Çehâr Makâle*, (Tıbk-ı Nüsha-i Musahhah-ı M. Kazvînî be-kûşiş-i M. Mu'în), Tehran, İntişârât-ı Dânişgâh-ı Tehrân.

SEVÜK, İsmail Habip (1942). *Edebiyat Bilgileri*, İstanbul.

Silahdarzade Mehmed Emin (1789). *Silahdâr Tezkiresi*, İstanbul.

SÎMÂDÂD (1375). *Ferheng-i Istılâhât-ı Edebî*, Tehrân.

SİMMEL, Georg (1995). "Aşk Üzerine Parçalar", (çev. A. Kıran), *Cogito*, Üç Aylık Düşünce Dergisi, S. 4, Yapı Kredi Yayınları, s. 163-224.

STEİNGASS, F. (1988), *A Coprehensive Persian-English Dictionary*, Eighth Impression, London.

ŞAHİNOĞLU, M. Nazif (1991). *Sa'dî-i Şîrâzî ve İbn Teymiye'de Fert ve Cemiyet İlişkileri*, İstanbul, İşaret Yayınları.

ŞEMÎSSÂ, Sîrûs (1363). *Seyr-i Rubâî der-Şi'r-i Fârsî*, Tehrân, İntişârât-ı Âştiyânî.

------------ (1371). *Ferheng-i Telmîhât*, Çâp-ı Sevvum, Tehrân, İntişârât-ı Firdevs.

------------ (1373). *Envâ'-ı Edebî*, Çâp-ı Devvum, Tehrân.

------------ (1374a). *Külliyât-ı Sebk-şinâsî*, Çâp-ı Sevvum, Tehrân, İntişârât-ı Firdevs.

------------ (1374b). *Nihâhî Tâze be-Bedî*, Tehrân, İntişârât-ı Firdevs.

------------ (1376). *Sebk-şinâsî-i Şi'r*, Çâp-ı Çehârum, Tehrân, İntişârât-ı Firdevs.

ŞENTÜRK, Ahmet Atillâ (1996). *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında*, İstanbul, Enderun Kitabevi.

Şevket, Muhammed b. İshak, *Dîvân*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih 3837.

Şeyhî Mehmed b. Hasan, *Vakâyi'u'-Fuzelâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye 939.

ŞÜKÛN, Ziyâ (1984). *Gencine-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ*, 3 C., İstanbul, MEB Yayınları.

TÂHİR, Menemenli-zâde (ty). *Osmanlı Edebiyâtı*, yy., Kasbar Matbaası.

TÂHİRÜ'L-MEVLEVÎ (1329a). *Nazm ve Eşkâl-i Nazm*, Der-Saadet.

------------ (1329b). *Seci ve Kâfiye Lügâtına Zeyl*, Der-Saadet.

------------ (1994). *Edebiyat Lügatı*, İstanbul, Enderun Kitabevi.

Tarama Sözlüğü (1995), Ankara, TDK Yayınları.

TARLAN, Ali Nihad (1948). *Edebî Sanatlar*, 3. baskı, İstanbul, Çıkaran Varoğlu Yayınları.

TEBRÎZÎ, Muhammed Hüseyin bin Halef (1341). *Burhân-ı Kâtı*, Mutun-ı Kâmil bâ-Mukâbele ez-Rûy-ı Sahîhterîn-nusah-ı Çâpî vü Hattî-i Mu'teber, Tehrân.

TECLÎL, Celîl (1367). *Cinâs der-Pehne-i Edeb-i Fârsî*, Tehrân, Müessese-i Mutâlaât u Tahkîkât-ı Ferhengî.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1997). *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, 4. baskı, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.

------------ (1981). *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*, İstanbul.

------------ (1997). *Makaleler (Dil ve Edebiyat İncelemeleri)*, Ankara, TDK Yayınları.

TOLASA, Harun (1973). *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Ankara.

TOPALOĞLU, Bekir, Hayreddin Karaman (1983). Arapça-Türkçe Yaeni Kamus, 10. baskı, İstanbul, Elif Ofset Tesisleri.

TULUM, Mertol (2000). *Tarihî Metin Çalışmalarında Usul - Menâkıbu'l-Kudsiye Üzerinde Bir Deneme*, İstanbul, Deniz Kitabevi.

TUMAN, Mehmet Nâil (2001). *Tuhfe-i Nâilî*, 2 C., (Tıpkıbasım: Cemal Kurnaz-Mustafa Tatçı), Ankara, Bizim Büro Yayınları.

ULUDAĞ, Süleyman (1991). "Aşk, Tasavvuf" maddesi, *TDVİA*, C. IV, İstanbul, s. 11-17.

------------ (1996). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, 2. baskı, İstanbul, Marifet Yayınları.

ÜNVER, İsmail (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler.", *AÜDTCF Türkoloji Dergisi*, C. XI, s. 51-89.

------------ (2002). "Divan Edebiyatında Şiir Dili", *Türkbilig Tükoloji Araştırmaları*, S. 3, Ankara, 225-232.

ÜZGÖR, Tahir (1990). *Türkçe Dîvân Dîbâceleri*, Ankara, KB Yayınları.

YAKIT, İsmail (1992). *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*, İstanbul, Ötüken Yayınları.

YALTKAYA, Korkut (1995). "Aşka Dirimbilimsel Yaklaşım" , *Cogito*, Üç Aylık Düşünce Dergisi, S. 4, Yapı Kredi Yayınları, s. 52-56.

YAVUZ, Yusuf Şevki (2001). "Kader" maddesi, *TDVİA*, C. XXIV, İstanbul, s. 58-63.

Yeni Tarama Sözlüğü, (Düzenleyen: C. Dilçin), Ankara, TDK Yayınları, 1983.

YERDELEN, Cevat (1991). *Azmî-zâde Hâletî'nin Rubâîleri*, Atatürk Üniversitesi SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.

YILDIRIM, Dursun (2001). "Türk Edebiyatının Yüzyılları", *Kök Araştırmalar Kök Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, C. III, S. 1, Bahar, Ankara, s. 75-122.

YILMAZ, Mehmed (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, İstanbul, Enderun Yayınları.

YORULMAZ, Hüseyin (1996). *Nâbî Ekolü -Eski Şiirde Hikemiyat-*, İstanbul, Kitabevi Yayınları.

------------ (1998). *Koca Ragıb Paşa*, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

ZERRÎNKÛB, Abdülhüseyin (1363). *Seyrî der-Şi'r-i Fârsî*, Tehrân.